Bundel - Politieke Avond van 29 mei 2024

Agenda bijlagen

- Agenda PA 29 mei 2024
- Stemmingen PA 29 mei 2024
- Getekende besluitenlijst PA 29 mei 2024

1.RZ 18.45 uur - 19.30 uur: Rondvraag en mededelingen

2 19.30 uur - 21.00 uur: Raadskamers bespreking Perspectiefnota 2025 / Turap-1 2024 / Jaarstukken 2023 & Financiële Jaarrapportage Projecten

De raadskamers van 29 mei staan in het teken van de hervatting van de meningsvormende bespreking van de Perspectiefnota 2025 - 2028, Jaarstukken 2023 en Turap 1-2024. De bespreking vindt plaatst in 3 raadskamer, waarbij de behandelingen van vorige week afgerond kunnen worden. Iedere raadskamer bespreekt die delen van de voorstellen die horen bij de portefeuilles van de portefeuillehouders. In de bijlage 'Portefeuilleverdeling college van B&W' (zie hieronder) en in de toelichting bij de raadskamers staan de onderwerpen welke binnen de portefeuilles van het college vallen (en dus in die raadskamer besproken worden). Alle 3 de raadsvoorstellen hebben een afzonderlijk behandeladvies maar worden tegelijk (dus in samenhang) besproken in alle 3 raadskamers.

In de toelichting van iedere raadskamer staat een verkorte weergave van de voorgestelde behandelwijze.

- Bundel met behandelresultaten 22 mei 2024, informatieve en meningsvormende bespreking
- Portefeuilleverdeling college van B&W
- Bundel met technische vragen en antwoorden - Perspectiefnota 2025 en Jaarstukken 2023 (versie 29-05-2024 -12h00)
- Presentatie Perspectiefnota 2025, Jaarstukken 2023 en Turap 1 1024 - PA 24 april 2024
- PROCES Behandeling Perspectiefnota 2025 en Jaarstukken 2023
- Insprekers Politieke Avond 22 mei 2024
- Schriftelijke bijdrage van Stichting AdviesBrigade - J. Kronenberg
- Schriftelijke bijdrage van Oproep investeringen sociale basis - brief aan de raad en college B&W
- Schriftelijke bijdrage van Rijnstad en SWOA - brief aan de raad en college B&W
- Memo - Beantwoording vragen van de fractie ChristenUnie
- Schriftelijke bijdrage van Samenwerkende Arnhemse Buurthuizen (SAB)
- Memo van burgemeester Marcouch inzake 'Beantwoording vragen behandeling PPN', d.d. 30-05-2024
- Deelregeling - Amateurkunst in de subsidieregeling Producties, Evenementen en Festivals

2.1 Raadsvoorstel 'Perspectiefnota 2025-2028'

- Behandeladvies 29 mei 2024, (hervatting) meningsvormende bespreking
- Raadsvoorstel 'Perspectiefnota 2025-2028'
- Bijlage - Perspectiefnota 2025-2028
- Memo toezegging portefeuillehouder Paul Smeulders inzicht in bezuinigingsopties Perspectiefnota 2025
- Bijlage 1 bij toezegging 1536 - Alle bezuinigingsopties

2.2 Raadsvoorstel 'Turap-1 2024'

- Behandeladvies 29 mei 2024, (hervatting) meningsvormende bespreking
- Raadsvoorstel 'Turap-1 2024'
- Bijlage 1 - Turap-1 2024
- Bijlage 2 - Begrotingswijziging 24-006 OW053 bij Turap-1 2024
- Bijlage 3 - Bestuursrapportage Zorg
- Bijlage 4 - Bestuursrapportage Bestaanszekerheid

2.3 Raadsvoorstel 'Jaarstukken 2023 (inclusief Financiële Jaarrapportage Projecten 2023)'

- Behandeladvies 29 mei 2024, (hervatting) meningsvormende bespreking
- Raadsvoorstel 'Jaarstukken 2023 (inclusief Financiële Jaarrapportage Projecten 2023)'
- Bijlage 1 - Jaarstukken 2023
- Bijlage 2 - Accountantsverslag 2023 Deloitte
- Bijlage 3 - Reactie college Accountantsverslag
- Bijlage 5 - Inventarisatie externe onderzoeken
- Raadsbrief 'Advies auditcommissie aan gemeenteraad n.a.v. accountantsverslag jaarstukken 2023', d.d. 13-05-2024

2.4.RZ Perspectiefnota 2025 / Turap-1 2024 / Jaarstukken 2023 & FJP - Portefeuille: wethouder Roelofs & wethouder Van der Wel
Meningsvormende bespreking - vervolg
Locatie: Raadzaal
Behandeladvies:
Start met de hervatting van de beantwoording van het college: het thema zorg wordt als eerste besproken (met daarin de portefeuilles van beide wethouders die binnen zorg vallen).
Na afronding van dit thema in eerste termijn kan wethouder Roelofs de vragen op zijn andere portefeuilles beantwoorden, gevolgd door wethouder Van der Wel die zijn openstaande vragen kan beantwoorden.
Indien nodig kan de raadskamer een tweede termijn houden.
Portefeuille wethouder Roelofs:
Burgerparticipatie
Openbare Ruimte
Binnenstad
Jeugdzorg
Sport
Evenementen
Afval
Erfgoed (inclusief Slag om Arnhem en Herinneren en Vrijheid)
Ouderen
Portefeuille wethouder Van der Wel:
Natuur en stadsparken
Water, milieu en luchtkwaliteit
Dierenwelzijn en biodiversiteit
(stads)Landbouw
Omgevingsdienst (ODRA), vergunningen en handhaving
Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo), sociale wijkteams

Behandelresultaat 22 mei 2024, informatieve en meningsvormende bespreking - Portefeuille wethouder Roelofs

Behandelresultaat 22 mei 2024, informatieve en meningsvormende bespreking - Portefeuille wethouder Van der Wel

Behandelresultaat 29 mei 2024, 2e meningsvormende bespreking - Portefeuille wethouder Van der Wel & wethouder Roelofs

2.5.LF Perspectiefnota 2025 / Turap-1 2024 / Jaarstukken 2023 & FJP - Portefeuille: wethouder Smeulders - financiën
Meningsvormende bespreking - vervolg
Locatie: Landgoed/Festival
Behandeladvies:
De behandeling start met de eerste termijn van de wethouder, waarin de eerder gestelde vragen kunnen worden beantwoord. Indien nodig kan de raadskamer een tweede termijn houden.
Portefeuille wethouder Smeulders:
Financiën

Behandelresultaat 22 mei 2024, informatieve en meningsvormende bespreking - Portefeuille wethouder Smeulders - financiën

Behandelresultaat 29 mei 2024, informatieve en meningsvormende bespreking - vervolg - Portefeuille wethouder Smeulders - financiën

2.6.WG Perspectiefnota 2025 / Turap-1 2024 / Jaarstukken 2023 & FJP - Portefeuille: wethouder Kundić
Meningsvormende bespreking - vervolg
Locatie: Walburgis
Behandeladvies:
De behandeling start met de eerste termijn van de wethouder, waarin de eerder gestelde vragen kunnen worden beantwoord. Indien nodig kan de raadskamer een tweede termijn houden.
Portefeuille wethouder Kundić:
Onderwijs
Jeugdbeleid
Mobiliteit
Economische Zaken en Citymarketing
Duurzaamheid bedrijven en mobiliteit
Toerisme en recreatie (uitgezonderd Slag om Arnhem en Herinneren en Vrijheid)
Regionale samenwerking (naast de rol van de burgemeester)
Projecten Kleefse Waard en Stadsblokken Meinerswijk

Behandelresultaat 22 mei 2024, informatieve en meningsvormende bespreking - Portefeuille wethouder Kundic

Schriftelijke bijdrage HISWA-RECRON - voorgenomen Toeristenbelastingverhoging d.d. 29-05-2024

Bijlage bij bijdrage - Stapeling lasten publieksversie rapportage ZKA
Behandelresultaat 29 mei 2024, informatieve en meningsvormende bespreking - vervolg - Portefeuille wethouder Kundic

3 21.00 uur - 21.15 uur: Pauze

4.0.RZ 21.15 uur - 23.15 uur: Besluitvormende vergadering

4.1 Opening en mededelingen

4.2 Herdenken van oud-raadslid de heer Paul van der Borg

4.3 Vaststellen van de agenda en spreektijdverdeling

4.4 Vaststellen van de concept-besluitenlijst van de vergadering van 24 april 2024
Getekend raadsbesluit
Besluitenlijst PA 24 april 2024
Raadsvoorstel 'Vaststellen van de concept-besluitenlijst van de vergadering van 24 april 2024'

4.5 Vaststellen van de lijst van ingekomen stukken en ter inzage gelegde stukken voor de gemeenteraad
Getekend raadsbesluit
Raadsvoorstel 'Vaststellen van de lijst van ingekomen stukken voor de raadsvergadering van 29 mei 2024'
Lijst van Ingekomen stukken (18 april 2024 tot en met 22 mei 2024)

5 Hamerstukken

5.1 Vaststellen: Wijziging Gemeenschappelijke Regeling Veiligheids- en Gezondheidsregio Gelderland-Midden
Getekend raadsbesluit
Behandeladvies 29 mei 2024, besluitvormende bespreking
Raadsvoorstel 'Wijziging Gemeenschappelijke Regeling Veiligheids- en Gezondheidsregio Gelderland-Midden'
Zienswijze wijziging Gemeenschappelijke Regeling VGGM
Bijlage 1 Aanbiedingsbrief van 1 maart 2024 aan de colleges en gemeenteraden
Bijlage 2 Algemene toelichting op de ontwerp- gemeenschappelijke regeling VGGM 2025
Bijlage 3 Ontwerp wijzigingsbesluit
Bijlage 4 Ontwerp geconsolideerde gemeenschappelijke regeling
Bijlage 5 WAS-WORDT wijziging regeling
Bijlage 6 Concept Bijdrageregeling Veiligheids- en Gezondheidsregio Gelderland-Midden
Bijlage 7 Instellingsbesluit bestuurscommissies Veiligheids- en Gezondheidsregio Gelderland-Midden
Behandelresultaat 15 mei 2024, informatieve en meningsvormende bespreking

6 Onderwerpen direct ter besluitvorming

6.1 Vaststellen: Mandaatbesluit mer-beoordelingsbesluit
Getekend raadsbesluit
Behandeladvies 29 mei 2024, besluitvormende bespreking
Raadsvoorstel 'Mandaatbesluit mer-beoordelingsbesluit'

6.2 Vaststellen: Zienswijze MGR sociaal domein conceptbegroting 2025 en begrotingswijziging 2024
Getekend raadsbesluit
Behandeladvies 29 mei 2024, besluitvormende bespreking
Raadsvoorstel 'Zienswijze MGR sociaal domein conceptbegroting 2025 en begrotingswijziging 2024'
Zienswijzebrief 2025
Begroting 2025
Aanbiedingsbrief MGR
Jaarverslag 2023 MGR

6.3 Vaststellen: Wijziging gemeenschappelijke regeling Intergemeentelijke uitvoeringsorganisatie De Connectie
Getekend raadsbesluit
Behandeladvies 29 mei 2024, besluitvormende bespreking
Raadsvoorstel 'Wijziging gemeenschappelijke regeling Intergemeentelijke uitvoeringsorganisatie De Connectie'
Bijlage 1 - Ontwerp geconsolideerde gemeenschappelijke regeling

Bijlage 2 - Ontwerp-wijzigingsbesluit
Bijlage 3 - WAS-WORDT wijziging regeling
Bijlage 4 - Zienswijze brief

6.4 Vaststellen: Toestemming voor wijziging Gemeenschappelijke Regeling Omgevingsdienst Regio Arnhem
Getekend raadsbesluit
Behandeladvies 29 mei 2024, besluitvormende bespreking
Raadsvoorstel 'Toestemming voor wijziging Gemeenschappelijke Regeling Omgevingsdienst Regio Arnhem'
Bijlage 1 - Tekst GR
Bijlage 2 - Toelichting GR
Bijlage 3 - Informatieprotocol
Bijlage 4 - Was wordt lijst
Bijlage 5 - Wijzigingsbesluit

6.5 Vaststellen: Zienswijze Ontwerpbegroting Gelders Archief 2025
Getekend raadsbesluit
Behandeladvies 29 mei 2024, besluitvormende bespreking
Raadsvoorstel 'Zienswijze Ontwerpbegroting Gelders Archief 2025'
Bijlage 1 - Aanbiedingsbrief Gelders Archief
Bijlage 2 - Ontwerpbegroting Gelders Archief 2025
Bijlage 3 - Zienswijzebrief Ontwerpbegroting Gelders Archief 2025

6.6 Vaststellen: Aanpassen Re-integratie verordening; mogelijk maken deelname jongeren aan proef Bijverdien beloning voor deeltijdwerk
Getekend raadsbesluit
Behandeladvies 29 mei 2024, besluitvormende bespreking
Raadsvoorstel 'Aanpassen Re-integratie verordening: mogelijk maken deelname jongeren aan proef Bijverdien beloning voor deeltijdwerk'
Bijlage - Gevraagd advies Aanpassen Re-integratieverordening mogelijk maken deelname jongeren aan proef Bijverdienbeloning voor deeltijdwerk

7 Onderwerpen welke voor debat en besluitvorming worden voorgedragen

7.1 Vaststellen: Ontwerp Meerjarenprogrammabegroting BVO DRAN 2025-2028
Getekend raadsbesluit
Behandeladvies 29 mei 2024, besluitvormende bespreking
verworpen amendement 'Kwaliteit van dienstverlening moet snel omhoog' (24A15) van de fracties SP en ChristenUnie
aangenomen amendement 'Inzicht in kwaliteit, gebruik en financiën voor verbetering doelgroepenvervoer' (24A16) van de fracties D66, GroenLinks, PvdA en VVD
verworpen motie 'Zorg voor centrale klachtenregistratie' (24M66) van de fracties SP en ChristenUnie
aangenomen motie 'Zelfstandig reizen inzichtelijk maken' (24M67) van de fracties ChristenUnie, SP en VVD
verworpen motie 'Van afkeuring' (24M68) van de fracties SP en ChristenUnie
Raadsvoorstel 'Ontwerp Meerjarenprogrammabegroting BVO DRAN 2025-2028 (inclusief gewijzigde begroting 2024)'
Bijlage 1: Aanbiedingsbrief Ontwerp MJPB 2025-2028 incl. gewijzigde begroting 2024
Bijlage 2: Geactualiseerde Kaderbrief 2025
Bijlage 3: Ontwerp MJPB 2025-2028 incl. gewijzigde begroting 2024
Bijlage 4: Concept zienswijze raad op MJPB BVO DRAN 2025-2028 (inclusief gewijzigde begroting 2024)
Behandelresultaat 15 mei 2024, informatieve en meningsvormende bespreking
Memo - Beantwoording vragen van de fractie ChristenUnie

7.2 Vaststellen: Aanpak wachtlijst huishoudelijke ondersteuning
Getekend raadsbesluit
Behandeladvies 29 mei 2024, besluitvormende bespreking
Vragen fractie Arnhem Centraal en beantwoording portefeuillehouder d.d. 15-05-2024
verworpen amendement 'Huishoudelijk werk moeten we niet gelijkstellen aan gezonde sportieve beweging' (24A14) van de fracties Arnhem Centraal en ChristenUnie
aangenomen amendement 'Inzet innovatieve middelen faciliteren' (24A18) van de fracties Volt en ChristenUnie

Amendement is niet in stemming gebracht - amendement 'De werklast echt verlagen' (24A13) van de fracties ChristenUnie en Volt
verworpen motie 'Kwetsbare mensen verdienen bescherming' (24M63) van de fractie Arnhem Centraal
Raadsvoorstel 'Aanpak wachtlijst huishoudelijke ondersteuning'
Bijlage 1 - Plan van aanpak
Bijlage 2 - Advies van de Adviesraad
Bijlage 3 - Reactie college op adviezen Adviesraad
Lijst van insprekers
Schriftelijke bijdrage Mevr. de Vries, d.d. 02-04-2024
Behandelresultaat 3 april 2024, informatieve en meningsvormende bespreking
Behandelresultaat 24 april 2024, meningsvormende bespreking
Behandelresultaat 15 mei 2024, bespreking van amendementen en/of moties

7.3 Vaststellen: Gebiedsvisie Presikhaaf 3
De volgende drie raadsvoorstellen worden besproken als één agendapunt maar worden afzonderlijk in stemming gebracht:
Gebiedsvisie Presikhaaf 3 (7.3)
Startnotitie gebiedsontwikkeling Houtmanlocatie (7.4)
Startnotitie gebiedsontwikkeling Kermisland 110 (7.5)
Getekend raadsbesluit
Behandeladvies 29 mei 2024, besluitvormende bespreking
Raadsvoorstel 'Gebiedsvisie Presikhaaf 3'
Gebiedsvisie P3 bijlage 1-VISIE
Gebiedsvisie P3 bijlage 1-BIJLAGEN visie
Behandelresultaat 15 mei 2024, informatieve en meningsvormende bespreking

7.4 Vaststellen: Startnotitie gebiedsontwikkeling Houtmanlocatie
De volgende drie raadsvoorstellen worden besproken als één agendapunt maar worden afzonderlijk in stemming gebracht:
Gebiedsvisie Presikhaaf 3 (7.3)
Startnotitie gebiedsontwikkeling Houtmanlocatie (7.4)
Startnotitie gebiedsontwikkeling Kermisland 110 (7.5)
Getekend raadsbesluit
Behandeladvies 29 mei 2024, besluitvormende bespreking
Raadsvoorstel 'Startnotitie gebiedsontwikkeling Houtmanlocatie'
Bijlage 1-Startnotitie Houtmanlocatie
Behandelresultaat 15 mei 2024, informatieve en meningsvormende bespreking

7.5 Vaststellen: Startnotitie gebiedsontwikkeling Kermisland 110
De volgende drie raadsvoorstellen worden besproken als één agendapunt maar worden afzonderlijk in stemming gebracht:
Gebiedsvisie Presikhaaf 3 (7.3)
Startnotitie gebiedsontwikkeling Houtmanlocatie (7.4)
Startnotitie gebiedsontwikkeling Kermisland 110 (7.5)
Getekend raadsbesluit
Behandeladvies 29 mei 2024, besluitvormende bespreking
Raadsvoorstel 'Startnotitie gebiedsontwikkeling Kermisland 110'
Bijlage 1- Startnotitie Kermisland 110
Behandelresultaat 15 mei 2024, informatieve en meningsvormende bespreking

8 Moties vreemd aan de agenda

8.1 Motie vreemd aan de agenda 'Fout van versmalling trottoir rechtzetten' (24M59)
Dit onderwerp is niet behandeld tijdens de Politieke Avond van 29 mei en zal in een volgende vergadering aan de orde komen.
Motie vreemd aan de agenda 'Fout van versmalling trottoir rechtzetten' (24M59) van de fractie Forum voor Democratie

8.2 Motie vreemd aan de agenda 'Zaai Mei Wel!' (24M65)
Dit onderwerp is niet behandeld tijdens de Politieke Avond van 29 mei en zal in een volgende vergadering aan de orde komen.
Motie vreemd aan de agenda 'Zaai Mei Wel!' (24M65) van de fractie Partij voor de Dieren

GEMEENTE Arnhem

Agenda Politieke Avond
29 mei 2024

Raadzaal

18.45 uur – 19.30 uur (45) Rondvraag en mededelingen

Raadzaal	Walburgis	Landgoed/Festival
19.30 uur – 21.00 uur (90) • Perspectiefnota 2025 • Turap-1 2024 • Jaarstukken 2023 & FJP **Portefeuille: wethouder Roelofs & wethouder Van der Wel** *(meningsvormende bespreking) vervolg*	19.30 uur – 21.00 uur (90) • Perspectiefnota 2025 • Turap-1 2024 • Jaarstukken 2023 & FJP **Portefeuille: Wethouder Smeulders - Financiën -** *(meningsvormende bespreking) vervolg*	19.30 uur – 21.00 uur (90) • Perspectiefnota 2025 • Turap-1 2024 • Jaarstukken 2023 & FJP **Portefeuille: Wethouder Kundić** *(meningsvormende bespreking) vervolg*

Pauze: 21.00 uur – 21.15 uur

Raadzaal

21.15 uur - 23.15 uur (120) Besluitvormende vergadering

4	**Besluitvormende vergadering**
4.1	Opening en mededelingen
4.2	Herdenken van oud-raadslid de heer Paul van der Borg
4.3	Vaststellen van de agenda en spreektijdverdeling
4.4	Vaststellen van de concept-besluitenlijst van de vergadering van 24 april 2024
4.5	Vaststellen v/d lijst van ingekomen stukken en ter inzage gelegde stukken voor de gemeenteraad
5	**Hamerstukken**
5.1	Vaststellen: Wijziging Gemeenschappelijke Regeling Veiligheids- en Gezondheidsregio Gelderland-Midden
6	**Onderwerpen direct ter besluitvorming**
6.1	Vaststellen: Mandaatbesluit mer-beoordelingsbesluit
6.2	Vaststellen: Zienswijze MGR sociaal domein conceptbegroting 2025 en begrotingswijziging 2024
6.3	Vaststellen: Wijziging gemeenschappelijke regeling Intergemeentelijke uitvoeringsorganisatie De Connectie
6.4	Vaststellen: Toestemming voor wijziging Gemeenschappelijke Regeling Omgevingsdienst Regio Arnhem
6.5	Vaststellen: Zienswijze Ontwerpbegroting Gelders Archief 2025
6.6	Aanpassen Re-integratie verordening: mogelijk maken deelname jongeren aan proef Bijverdien beloning voor deeltijdwerk
7.	**Onderwerpen welke voor debat en besluitvorming worden voorgedragen**
7.1	Vaststellen: Ontwerp Meerjarenprogrammabegroting BVO DRAN 2025-2028
7.2	Vaststellen: Aanpak wachtlijst huishoudelijke ondersteuning
7.3	Vaststellen: Gebiedsvisie Presikhaaf 3
7.4	Vaststellen: Startnotitie gebiedsontwikkeling Houtmanlocatie
7.5	Vaststellen: Startnotitie gebiedsontwikkeling Kermisland 110
8	**Moties vreemd aan de agenda**
8.1	Motie vreemd aan de agenda ‘Fout van versmalling trottoir rechtzetten’ (24M59)
8.2	Motie vreemd aan de agenda 'Zaai Mei Wel!' (22M65)

Raadsvoorstel 'Mandaatbesluit mer-beoordelingsbesluit'

GROENLINKS ARNHEM	D66 arnhem	VVD Arnhem	Partij voor de Dieren
Coenders	Loor	Pape	De Groot
Simonis	Brandts	Maref	Hogenhout
Prinsen	Heemskerk	Eppich	Lu
De Boef	Zwijnepoel	Kumas	
Dayioğlu	De Vroome	Van Engelenburg	
Noomen			
Gerretschen			

DENK	Arnhem Centraal	PvdA	SP
Usta	Van der Laak	Visser	Elfrink
Bal	Manders	Aït Chrif	Roelen
	Groot	Van Munster	
	Kraaijenbrink		

CDA ARNHEM	Volt	Burger Belang Arnhem	PARTIJ VOOR DE VRIJHEID
Koorn	Scholten	Wiggers	Verheij
	Neutkens		

		Christen Unie Arnhem	GROEP VAN DEN BROEK
		Nede	Van den Broek

GEMEENTE Arnhem

Voor: 33 Tegen: 1 Totaal: 34

Raadsvoorstel 'Zienswijze Ontwerpbegroting Gelders Archief 2025'

GROENLINKS ARNHEM	D66 arnhem	VVD Arnhem	Partij voor de Dieren
Coenders	Loor	Pape	De Groot
Simonis	Brandts	Maref	Hogenhout
Prinsen	Heemskerk	Eppich	Lu
De Boef	Zwijnepoel	Kumas	
Dayioğlu	De Vroome	Van Engelenburg	
Noomen			
Gerretschen			

DENK	Arnhem Centraal	PvdA	SP
Usta	Van der Laak	Visser	Elfrink
Bal	Manders	Aït Chrif	Roelen
	Groot	Van Munster	
	Kraaijenbrink		

CDA ARNHEM	Volt	Burger Belang Arnhem	Partij voor de Vrijheid
Koorn	Scholten	Wiggers	Verheij
	Neutkens		

		Christen Unie Arnhem	Groep van den Broek
		Nede	Van den Broek

Gemeente Arnhem

Voor: 33 Tegen: 1 Totaal: 34

Raadsvoorstel 'Aanpassen Re-integratie verordening: mogelijk maken deelname jongeren aan proef Bijverdien beloning voor deeltijdwerk'

GROENLINKS ARNHEM	D66 arnhem	VVD Arnhem	Partij voor de Dieren
Coenders	Loor	Pape	De Groot
Simonis	Brandts	Maref	Hogenhout
Prinsen	Heemskerk	Eppich	Lu
De Boef	Zwijnepoel	Kumas	
Dayioğlu	De Vroome	Van Engelenburg	
Noomen			
Gerretschen			

DENK	Arnhem Centraal	PvdA	SP
Usta	Van der Laak	Visser	Elfrink
Bal	Manders	Aït Chrif	Roelen
	Groot	Van Munster	
	Kraaijenbrink		

CDA ARNHEM	Volt	Burger Belang Arnhem	Partij voor de Vrijheid
Koorn	Scholten	Wiggers	Verheij
	Neutkens		

		Christen Unie Arnhem	Groep van den Broek
		Nede	Van den Broek

Gemeente Arnhem

Voor: 33 Tegen: 1 Totaal: 34

Amendement 'Kwaliteit van dienstverlening moet snel omhoog' (24A15)

GROENLINKS ARNHEM	D66 arnhem	VVD Arnhem	Partij voor de Dieren
Coenders	Loor	Pape	De Groot
Simonis	Brandts	Maref	Hogenhout
Prinsen	Heemskerk	Eppich	Lu
De Boef	Zwijnepoel	Kumas	
Dayioğlu	De Vroome	Van Engelenburg	
Noomen			
Gerretschen			

DENK	Arnhem Centraal	PvdA	SP
Usta	Van der Laak	Visser	Elfrink
Bal	Manders	Aït Chrif	Roelen
	Groot	Van Munster	
	Kraaijenbrink		

CDA ARNHEM	Volt	Burger Belang Arnhem	Partij voor de Vrijheid
Koorn	Scholten	Wiggers	Verheij
	Neutkens		

		Christen Unie Arnhem	Groep van den Broek
		Nede	Van den Broek

Gemeente Arnhem

Voor: 12 Tegen: 22 Totaal: 34

Amendement 'Inzicht in kwaliteit, gebruik en financiën voor verbetering doelgroepenvervoer' (24A16)

GROENLINKS ARNHEM	D66 arnhem	VVD Arnhem	Partij voor de Dieren Arnhem
Coenders	Loor	Pape	De Groot
Simonis	Brandts	Maref	Hogenhout
Prinsen	Heemskerk	Eppich	Lu
De Boef	Zwijnepoel	Kumas	
Dayioğlu	De Vroome	Van Engelenburg	
Noomen			
Gerretschen			

DENK	Arnhem Centraal	PvdA	SP
Usta	Van der Laak	Visser	Elfrink
Bal	Manders	Aït Chrif	Roelen
	Groot	Van Munster	
	Kraaijenbrink		

CDA ARNHEM	Volt	Burger Belang Arnhem	Partij voor de Vrijheid
Koorn	Scholten	Wiggers	Verheij
	Neutkens		

		Christen Unie Arnhem	Groep van den Broek
		Nede	Luurssen
			Van den Broek

Gemeente Arnhem

Voor: 27 Tegen: 7 Totaal: 34

Motie 'Zorg voor centrale klachtenregistratie' (24M66)

GROENLINKS ARNHEM	D66 arnhem	VVD Arnhem	Partij voor de Dieren
Coenders	Loor	Pape	De Groot
Simonis	Brandts	Maref	Hogenhout
Prinsen	Heemskerk	Eppich	Lu
De Boef	Zwijnepoel	Kumas	
Dayioğlu	De Vroome	Van Engelenburg	
Noomen			
Gerretschen			

DENK	Arnhem Centraal	PvdA	SP
Usta	Van der Laak	Visser	Elfrink
Bal	Manders	Aït Chrif	Roelen
	Groot	Van Munster	
	Kraaijenbrink		

CDA ARNHEM	Volt	Burger Belang Arnhem	Partij voor de Vrijheid
Koorn	Scholten	Wiggers	Verheij
	Neutkens		

		Christen Unie Arnhem	Groep van den Broek
		Nede	Van den Broek

Gemeente Arnhem

Voor: 14 Tegen: 20 Totaal: 34

Motie 'Zelfstandig reizen inzichtelijk maken' (24M67)

GROENLINKS ARNHEM	D66 arnhem	VVD Arnhem	Partij voor de Dieren
Coenders	Loor	Pape	De Groot
Simonis	Brandts	Maref	Hogenhout
Prinsen	Heemskerk	Eppich	Lu
De Boef	Zwijnepoel	Kumas	
Dayioğlu	De Vroome	Van Engelenburg	
Noomen			
Gerretschen			

DENK	Arnhem Centraal	PvdA	SP
Usta	Van der Laak	Visser	Elfrink
Bal	Manders	Aït Chrif	Roelen
	Groot	Van Munster	
	Kraaijenbrink		

CDA ARNHEM	Volt	Burger Belang Arnhem	Partij voor de Vrijheid
Koorn	Scholten	Wiggers	Verheij
	Neutkens		

		Christen Unie Arnhem	Groep van den Broek
		Nede	Van den Broek

Gemeente Arnhem

Voor: 28 Tegen: 6 Totaal: 34

Motie 'Van afkeuring' (24M68)

GROENLINKS ARNHEM	D66 arnhem	VVD Arnhem	Partij voor de Dieren
Coenders	Loor	Pape	De Groot
Simonis	Brandts	Maref	Hogenhout
Prinsen	Heemskerk	Eppich	Lu
De Boef	Zwijnepoel	Kumas	
Dayioğlu	De Vroome	Van Engelenburg	
Noomen			
Gerretschen			

DENK	Arnhem Centraal	PvdA	SP
Usta	Van der Laak	Visser	Elfrink
Bal	Manders	Aït Chrif	Roelen
	Groot	Van Munster	
	Kraaijenbrink		

CDA ARNHEM	Volt	Burger Belang Arnhem	PARTIJ VOOR DE VRIJHEID
Koorn	Scholten	Wiggers	Verheij
	Neutkens		

		Christen Unie Arnhem	Groep van den Broek
		Nede	Van den Broek

GEMEENTE Arnhem

Voor: 5 Tegen: 29 Totaal: 34

Raadsvoorstel 'Ontwerp Meerjarenprogrammabegroting BVO DRAN 2025-2028 (inclusief gewijzigde begroting 2024)'

GROENLINKS ARNHEM	D66 arnhem	VVD Arnhem	Partij voor de Dieren Arnhem
Coenders	Loor	Pape	De Groot
Simonis	Brandts	Maref	Hogenhout
Prinsen	Heemskerk	Eppich	Lu
De Boef	Zwijnepoel	Kumas	
Dayioğlu	De Vroome	Van Engelenburg	
Noomen			
Gerretschen			

Arnhem Centraal	PvdA	SP
Van der Laak	Visser	Elfrink
Manders	Aït Chrif	Roelen
Groot	Van Munster	
Kraaijenbrink		

DENK	Burger Belang Arnhem	Partij voor de Vrijheid
Usta	Wiggers	Verheij
Bal		

CDA Arnhem	Volt	Christen Unie Arnhem	
Koorn	Scholten	Nede	Luurssen
	Neutkens		Groep van den Broek
			Van den Broek

Gemeente Arnhem

Voor: 31 Tegen: 3 Totaal: 34

Amendement 'Huishoudelijk werk moeten we niet gelijkstellen aan gezonde sportieve beweging' (24A14)

GROENLINKS ARNHEM	D66 arnhem	VVD Arnhem	Partij voor de Dieren
Coenders	Loor	Pape	De Groot
Simonis	Brandts	Maref	Hogenhout
Prinsen	Heemskerk	Eppich	Lu
De Boef	Zwijnepoel	Kumas	
Dayioğlu	De Vroome	Van Engelenburg	
Noomen			
Gerretschen			

DENK	Arnhem Centraal	PvdA	SP
Usta	Van der Laak	Visser	Elfrink
Bal	Manders	Aït Chrif	Roelen
	Groot	Van Munster	
	Kraaijenbrink		

CDA ARNHEM	Volt	Burger Belang Arnhem	Partij voor de Vrijheid
Koorn	Scholten	Wiggers	Verheij
	Neutkens		

		Christen Unie Arnhem	Groep van den Broek
		Nede	Van den Broek

Gemeente Arnhem

Voor: 15 Tegen: 19 Totaal: 34

Amendement 'Inzet innovatieve middelen faciliteren' (24A18)

GROENLINKS ARNHEM	D66 arnhem	VVD Arnhem	Partij voor de Dieren
Coenders	Loor	Pape	De Groot
Simonis	Brandts	Maref	Hogenhout
Prinsen	Heemskerk	Eppich	Lu
De Boef	Zwijnepoel	Kumas	
Dayioğlu	De Vroome	Van Engelenburg	
Noomen			
Gerretschen			

DENK	Arnhem Centraal	PvdA	SP
Usta	Van der Laak	Visser	Elfrink
Bal	Manders	Aït Chrif	Roelen
	Groot	Van Munster	
	Kraaijenbrink		

CDA ARNHEM	Volt	Burger Belang Arnhem	Partij voor de Vrijheid
Koorn	Scholten	Wiggers	Verheij
	Neutkens		

		Christen Unie Arnhem	Groep van den Broek
		Nede	Luurssen
			Van den Broek

Gemeente Arnhem

Voor: 25 Tegen: 9 Totaal: 34

Motie 'Kwetsbare mensen verdienen bescherming' (24M63)

GROENLINKS ARNHEM

Coenders
Simonis
Prinsen
De Boef
Dayioğlu
Noomen
Gerretschen

DENK

Usta
Bal

CDA ARNHEM

Koorn

D66 arnhem

Loor
Brandts
Heemskerk
Zwijnepoel
De Vroome

Arnhem Centraal

Van der Laak
Manders
Groot
Kraaijenbrink

Volt

Scholten
Neutkens

VVD Arnhem

Pape
Maref
Eppich
Kumas
Van Engelenburg

PvdA

Visser
Aït Chrif
Van Munster

Burger Belang Arnhem

Wiggers

ChristenUnie Arnhem

Nede

Partij voor de Dieren Arnhem

De Groot
Hogenhout
Lu

SP

Elfrink
Roelen

PARTIJ VOOR DE VRIJHEID

Verheij

Luurssen

GROEP VAN DEN BROEK

Van den Broek

GEMEENTE Arnhem

Voor: 15 Tegen: 19 Totaal: 34

Raadsvoorstel 'Aanpak wachtlijst huishoudelijke ondersteuning'

GROENLINKS ARNHEM	D66 arnhem	VVD Arnhem	Partij voor de Dieren Arnhem
Coenders	Loor	Pape	De Groot
Simonis	Brandts	Maref	Hogenhout
Prinsen	Heemskerk	Eppich	Lu
De Boef	Zwijnepoel	Kumas	
Dayioğlu	De Vroome	Van Engelenburg	
Noomen			
Gerretschen			

DENK	Arnhem Centraal	PvdA	SP
Usta	Van der Laak	Visser	Elfrink
Bal	Manders	Aït Chrif	Roelen
	Groot	Van Munster	
	Kraaijenbrink		

CDA ARNHEM	Volt	Burger Belang Arnhem	Partij voor de Vrijheid
Koorn	Scholten	Wiggers	Verheij
	Neutkens		

		Christen Unie Arnhem	Groep van den Broek
		Nede	Van den Broek

GEMEENTE Arnhem

Voor: 32 Tegen: 2 Totaal: 34

Raadsvoorstel 'Gebiedsvisie Presikhaaf 3'

GROENLINKS ARNHEM

- Coenders
- Simonis
- Prinsen
- De Boef
- Dayioğlu
- Noomen
- Gerretschen

DENK

- Usta
- Bal

CDA ARNHEM

- Koorn

D66 arnhem

- Loor
- Brandts
- Heemskerk
- Zwijnepoel
- De Vroome

Arnhem Centraal

- Van der Laak
- Manders
- Groot
- Kraaijenbrink

Volt

- Scholten
- Neutkens

VVD Arnhem

- Pape
- Maref
- Eppich
- Kumas
- Van Engelenburg

PvdA

- Visser
- Aït Chrif
- Van Munster

Burger Belang Arnhem

- Wiggers

Christen Unie Arnhem

- Nede

Partij voor de Dieren Arnhem

- De Groot
- Hogenhout
- Lu

SP

- Elfrink
- Roelen

PARTIJ VOOR DE VRIJHEID

- Verheij

- Luurssen

GROEP VAN DEN BROEK

- Van den Broek

GEMEENTE Arnhem

Voor: 32 Tegen: 2 Totaal: 34

Raadsvoorstel 'Startnotitie gebiedsontwikkeling Houtmanlocatie'

GROENLINKS ARNHEM	D66 arnhem	VVD Arnhem	Partij voor de Dieren Arnhem
Coenders	Loor	Pape	De Groot
Simonis	Brandts	Maref	Hogenhout
Prinsen	Heemskerk	Eppich	Lu
De Boef	Zwijnepoel	Kumas	
Dayioğlu	De Vroome	Van Engelenburg	
Noomen			
Gerretschen			

DENK	Arnhem Centraal	PvdA	SP
Usta	Van der Laak	Visser	Elfrink
Bal	Manders	Aït Chrif	Roelen
	Groot	Van Munster	
	Kraaijenbrink		

CDA ARNHEM	Volt	Burger Belang Arnhem	Partij voor de Vrijheid
Koorn	Scholten	Wiggers	Verheij
	Neutkens		

		Christen Unie Arnhem	Groep van den Broek
		Nede	Luurssen
			Van den Broek

Gemeente Arnhem

Voor: 32 Tegen: 2 Totaal: 34

Raadsvoorstel 'Startnotitie gebiedsontwikkeling Kermisland 110'

Coenders
Simonis
Prinsen
De Boef
Dayioğlu
Noomen
Gerretschen

Usta
Bal

Koorn

Loor
Brandts
Heemskerk
Zwijnepoel
De Vroome

Van der Laak
Manders
Groot
Kraaijenbrink

Scholten
Neutkens

Pape
Maref
Eppich
Kumas
Van Engelenburg

Visser
Aït Chrif
Van Munster

Wiggers

Nede

De Groot
Hogenhout
Lu

Elfrink
Roelen

Verheij

Luurssen

GROEP VAN DEN BROEK

Van den Broek

Voor: 32 Tegen: 2 Totaal: 34

GEMEENTE Arnhem

BESLUITENLIJST VAN DE VERGADERING VAN DE
RAAD VAN DE GEMEENTE ARNHEM OP WOENSDAG 29 mei 2024

De voorzitter: Marcouch

De griffier: Kersten

Aanwezig de leden: Aït Chrif (PvdA), De Boef (GroenLinks), Brandts (D66), Van den Broek (Groep van den Broek), Dayioğlu (GroenLinks), Van Engelenburg (VVD), Eppich (VVD), Gerretschen (GroenLinks), Groot (Arnhem Centraal), De Groot (Partij voor de Dieren), Heemskerk (D66), Hogenhout (Partij voor de Dieren), Koorn (CDA), Kraaijenbrink (Arnhem Centraal), Kumas (VVD), Van der Laak (Arnhem Centraal), Loor (D66), Lu (Partij voor de Dieren), Luurssen (Forum voor Democratie), Manders (Arnhem Centraal), Maref (VVD), Van Munster (PvdA), Nede (ChristenUnie), Neutkens (Volt), Noomen (GroenLinks), Pape (VVD), Prinsen (GroenLinks), Roelen (SP), Scholten (Volt), Simonis (GroenLinks), Usta (DENK), Visser (PvdA), de Vroome (D66), Wiggers (Burger Belang Arnhem),

Afwezig de leden: Bal (DENK), Coenders (GroenLinks), Elfrink (SP), Verheij (PVV), Van der Laak (Arnhem Centraal)

Aanwezig de wethouders: Bouwkamp, Van de Geijn, Kundić, Lauriks, Roelofs, Smeulders en Van der Wel

Begintijd vergadering: 21.15 uur

Eindtijd vergadering: 23.20 uur

BESLUITEN:
Agendapunt:

4.4 Vaststellen van de concept-besluitenlijst van de vergadering van 24 april 2024	Het voorstel is met algemene stemmen aangenomen.
4.5 Vaststellen van de lijst van ingekomen stukken en ter inzage gelegde stukken voor de gemeenteraad	Het voorstel is met algemene stemmen aangenomen.
5.1 Vaststellen: Wijziging Gemeenschappelijke Regeling Veiligheids- en Gezondheidsregio Gelderland-Midden	Het voorstel is met algemene stemmen aangenomen.
6.1 Vaststellen: Mandaatbesluit mer-beoordelingsbesluit	Het voorstel is met 33 stemmen voor en 1 stem tegen aangenomen.
6.2 Vaststellen: Zienswijze MGR sociaal domein conceptbegroting 2025 en begrotingswijziging 2024	Het voorstel is met algemene stemmen aangenomen.
6.3 Vaststellen: Wijziging gemeenschappelijke regeling Intergemeentelijke uitvoeringsorganisatie De Connectie	Het voorstel is met algemene stemmen aangenomen.
6.3 Vaststellen: Wijziging gemeenschappelijke regeling regio Arnhem-Nijmegen	Het voorstel is met algemene stemmen aangenomen.
6.4 Vaststellen: Toestemming voor wijziging Gemeenschappelijke Regeling Omgevingsdienst Regio Arnhem	Het voorstel is met algemene stemmen aangenomen.
6.5 Vaststellen: Zienswijze Ontwerpbegroting Gelders Archief 2025	Het voorstel is met 33 stemmen voor en 1 stem tegen aangenomen.
6.6 Vaststellen: Aanpassen Re-integratie verordening; mogelijk maken deelname jongeren aan proef Bijverdien beloning voor deeltijdwerk	Het voorstel is met 33 stemmen voor en 1 stem tegen aangenomen.
7.1 Vaststellen: Ontwerp Meerjarenprogrammabegroting BVO DRAN 2025-2028	Het amendement 'Kwaliteit van dienstverlening moet snel omhoog' (24A15) van de fracties SP en ChristenUnie is met 12 stemmen voor en 22 stemmen tegen verworpen. Het amendement 'Inzicht in kwaliteit, gebruik en financiën voor verbetering doelgroepenvervoer' (24A16) van de fracties D66, GroenLinks, PvdA en VVD is met 27 stemmen voor en 7 stemmen tegen aangenomen. De motie 'Zorg voor centrale klachtenregistratie' (24M66) van de fracties SP en ChristenUnie is met 14 stemmen voor en 20 stemmen tegen verworpen. De motie 'Zelfstandig reizen inzichtelijk maken' (24M67) van de fracties ChristenUnie, SP en VVD is met 28 stemmen voor en 6 stemmen tegen aangenomen. De motie 'Van afkeuring' (24M68) is met 5 stemmen voor en 29 stemmen tegen verworpen.

Zaaknummer: 4202770

	Het voorstel is met 31 stemmen voor en 3 stemmen tegen aangenomen.
7.2 Vaststellen: Aanpak wachtlijst huishoudelijke ondersteuning	Het amendement 'Huishoudelijk werk moeten we niet gelijkstellen aan gezonde sportieve beweging' (24A14) van de fracties Arnhem Centraal en ChristenUnie is met 15 stemmen voor en 19 stemmen tegen verworpen. Het amendement 'Inzet innovatieve middelen faciliteren' (24A18) van de fracties Volt en ChristenUnie is met 25 stemmen voor en 9 stemmen tegen aangenomen. Het amendement 'De werklast echt verlagen' (24A13) van de fracties ChristenUnie en Volt is niet in stemming gebracht gezien de verstrekkendheid van het aangenomen amendement 24A18. De motie 'Kwetsbare mensen verdienen bescherming' (24M63) van de fractie Arnhem Centraal is met 15 stemmen voor en 19 stemmen tegen verworpen. Het voorstel is met 32 stemmen voor en 2 stemmen tegen aangenomen.
7.3 Vaststellen: Gebiedsvisie Presikhaaf 3	Het voorstel is met 32 stemmen voor en 2 stemmen tegen aangenomen.
7.4 Vaststellen: Startnotitie gebiedsontwikkeling Houtmanlocatie	Het voorstel is met 32 stemmen voor en 2 stemmen tegen aangenomen.
7.5 Vaststellen: Startnotitie gebiedsontwikkeling Kermisland 110	Het voorstel is met 32 stemmen voor en 2 stemmen tegen aangenomen.

De griffier,

De voorzitter,

Bijlage: Overzicht stemmingen PA 29 mei 2024

Raadsvoorstel 'Mandaatbesluit mer-beoordelingsbesluit'

GROENLINKS ARNHEM	D66 arnhem	VVD Arnhem	Partij voor de Dieren
Coenders	Loor	Pape	De Groot
Simonis	Brandts	Maref	Hogenhout
Prinsen	Heemskerk	Eppich	Lu
De Boef	Zwijnepoel	Kumas	
Dayioğlu	De Vroome	Van Engelenburg	
Noomen			
Gerretschen			

DENK	Arnhem Centraal	PvdA	SP
Usta	Van der Laak	Visser	Elfrink
Bal	Manders	Aït Chrif	Roelen
	Groot	Van Munster	
	Kraaijenbrink		

CDA ARNHEM	Volt	Burger Belang Arnhem	PARTIJ VOOR DE VRIJHEID
Koorn	Scholten	Wiggers	Verheij
	Neutkens		

		Christen Unie Arnhem	GROEP VAN DEN BROEK
		Nede	Van den Broek

GEMEENTE Arnhem

Voor: 33 Tegen: 1 Totaal: 34

Raadsvoorstel 'Zienswijze Ontwerpbegroting Gelders Archief 2025'

GROENLINKS ARNHEM	D66 arnhem	VVD Arnhem	Partij voor de Dieren
Coenders	Loor	Pape	De Groot
Simonis	Brandts	Maref	Hogenhout
Prinsen	Heemskerk	Eppich	Lu
De Boef	Zwijnepoel	Kumas	
Dayioğlu	De Vroome	Van Engelenburg	
Noomen			
Gerretschen			

DENK	Arnhem Centraal	PvdA	SP
Usta	Van der Laak	Visser	Elfrink
Bal	Manders	Aït Chrif	Roelen
	Groot	Van Munster	
	Kraaijenbrink		

CDA ARNHEM	Volt	Burger Belang Arnhem	Partij voor de Vrijheid
Koorn	Scholten	Wiggers	Verheij
	Neutkens		

		Christen Unie Arnhem	Groep van den Broek
		Nede	Van den Broek

Gemeente Arnhem

Voor: 33 Tegen: 1 Totaal: 34

Raadsvoorstel 'Aanpassen Re-integratie verordening: mogelijk maken deelname jongeren aan proef Bijverdien beloning voor deeltijdwerk'

GROENLINKS ARNHEM	D66 arnhem	VVD Arnhem	Partij voor de Dieren
Coenders	Loor	Pape	De Groot
Simonis	Brandts	Maref	Hogenhout
Prinsen	Heemskerk	Eppich	Lu
De Boef	Zwijnepoel	Kumas	
Dayioğlu	De Vroome	Van Engelenburg	
Noomen			
Gerretschen			

DENK	Arnhem Centraal	PvdA	SP
Usta	Van der Laak	Visser	Elfrink
Bal	Manders	Aït Chrif	Roelen
	Groot	Van Munster	
	Kraaijenbrink		

CDA ARNHEM	Volt	Burger Belang Arnhem	Partij voor de Vrijheid
Koorn	Scholten	Wiggers	Verheij
	Neutkens		

		Christen Unie Arnhem	Groep van den Broek
		Nede	Van den Broek

Gemeente Arnhem

Voor: 33 Tegen: 1 Totaal: 34

Amendement 'Kwaliteit van dienstverlening moet snel omhoog' (24A15)

GROENLINKS ARNHEM	D66 arnhem	VVD Arnhem	Partij voor de Dieren
Coenders	Loor	Pape	De Groot
Simonis	Brandts	Maref	Hogenhout
Prinsen	Heemskerk	Eppich	Lu
De Boef	Zwijnepoel	Kumas	
Dayioğlu	De Vroome	Van Engelenburg	
Noomen			
Gerretschen			

DENK	Arnhem Centraal	PvdA	SP
Usta	Van der Laak	Visser	Elfrink
Bal	Manders	Aït Chrif	Roelen
	Groot	Van Munster	
	Kraaijenbrink		

CDA ARNHEM	Volt	Burger Belang Arnhem	Partij voor de Vrijheid
Koorn	Scholten	Wiggers	Verheij
	Neutkens		

		Christen Unie Arnhem	Groep van den Broek
		Nede	Van den Broek

Gemeente Arnhem

Voor: 12 Tegen: 22 Totaal: 34

Amendement 'Inzicht in kwaliteit, gebruik en financiën voor verbetering doelgroepenvervoer' (24A16)

GROENLINKS ARNHEM	D66 arnhem	VVD Arnhem	Partij voor de Dieren Arnhem
Coenders	Loor	Pape	De Groot
Simonis	Brandts	Maref	Hogenhout
Prinsen	Heemskerk	Eppich	Lu
De Boef	Zwijnepoel	Kumas	
Dayioğlu	De Vroome	Van Engelenburg	
Noomen			
Gerretschen			

DENK	Arnhem Centraal	PvdA	SP
Usta	Van der Laak	Visser	Elfrink
Bal	Manders	Aït Chrif	Roelen
	Groot	Van Munster	
	Kraaijenbrink		

CDA ARNHEM	Volt	Burger Belang Arnhem	Partij voor de Vrijheid
Koorn	Scholten	Wiggers	Verheij
	Neutkens		

		Christen Unie Arnhem	Groep van den Broek
		Nede	Luurssen
			Van den Broek

Gemeente Arnhem

Voor: 27 Tegen: 7 Totaal: 34

Motie 'Zorg voor centrale klachtenregistratie' (24M66)

GROENLINKS ARNHEM	D66 arnhem	VVD Arnhem	Partij voor de Dieren
Coenders	Loor	Pape	De Groot
Simonis	Brandts	Maref	Hogenhout
Prinsen	Heemskerk	Eppich	Lu
De Boef	Zwijnepoel	Kumas	
Dayioğlu	De Vroome	Van Engelenburg	
Noomen			
Gerretschen			

DENK	Arnhem Centraal	PvdA	SP
Usta	Van der Laak	Visser	Elfrink
Bal	Manders	Aït Chrif	Roelen
	Groot	Van Munster	
	Kraaijenbrink		

CDA ARNHEM	Volt	Burger Belang Arnhem	Partij voor de Vrijheid
Koorn	Scholten	Wiggers	Verheij
	Neutkens		

		Christen Unie Arnhem	Groep van den Broek
		Nede	Van den Broek

Gemeente Arnhem

Voor: 14 Tegen: 20 Totaal: 34

Motie 'Zelfstandig reizen inzichtelijk maken' (24M67)

GROENLINKS ARNHEM	D66 arnhem	VVD Arnhem	Partij voor de Dieren
Coenders	Loor	Pape	De Groot
Simonis	Brandts	Maref	Hogenhout
Prinsen	Heemskerk	Eppich	Lu
De Boef	Zwijnepoel	Kumas	
Dayioğlu	De Vroome	Van Engelenburg	
Noomen			
Gerretschen			

DENK	Arnhem Centraal	PvdA	SP
Usta	Van der Laak	Visser	Elfrink
Bal	Manders	Aït Chrif	Roelen
	Groot	Van Munster	
	Kraaijenbrink		

CDA ARNHEM	Volt	Burger Belang Arnhem	Partij voor de Vrijheid
Koorn	Scholten	Wiggers	Verheij
	Neutkens		

		Christen Unie Arnhem	Groep van den Broek
		Nede	Van den Broek

Gemeente Arnhem

Voor: 28 Tegen: 6 Totaal: 34

Motie 'Van afkeuring' (24M68)

GROENLINKS ARNHEM	D66 arnhem	VVD Arnhem	Partij voor de Dieren
Coenders	Loor	Pape	De Groot
Simonis	Brandts	Maref	Hogenhout
Prinsen	Heemskerk	Eppich	Lu
De Boef	Zwijnepoel	Kumas	
Dayioğlu	De Vroome	Van Engelenburg	
Noomen			
Gerretschen			

DENK	Arnhem Centraal	PvdA	SP
Usta	Van der Laak	Visser	Elfrink
Bal	Manders	Aït Chrif	Roelen
	Groot	Van Munster	
	Kraaijenbrink		

CDA ARNHEM	Volt	Burger Belang Arnhem	PARTIJ VOOR DE VRIJHEID
Koorn	Scholten	Wiggers	Verheij
	Neutkens		

		Christen Unie Arnhem	Groep van den Broek
		Nede	Van den Broek

GEMEENTE Arnhem

Voor: 5 Tegen: 29 Totaal: 34

Raadsvoorstel 'Ontwerp Meerjarenprogrammabegroting BVO DRAN 2025-2028 (inclusief gewijzigde begroting 2024)'

GROENLINKS ARNHEM	D66 arnhem	VVD Arnhem	Partij voor de Dieren Arnhem
Coenders	Loor	Pape	De Groot
Simonis	Brandts	Maref	Hogenhout
Prinsen	Heemskerk	Eppich	Lu
De Boef	Zwijnepoel	Kumas	
Dayioğlu	De Vroome	Van Engelenburg	
Noomen			
Gerretschen			

Arnhem Centraal	PvdA	SP
Van der Laak	Visser	Elfrink
Manders	Aït Chrif	Roelen
Groot	Van Munster	
Kraaijenbrink		

DENK	Burger Belang Arnhem	Partij voor de Vrijheid
Usta	Wiggers	Verheij
Bal		

CDA Arnhem	Volt	Christen Unie Arnhem	
Koorn	Scholten	Nede	Luurssen
	Neutkens		Groep van den Broek
			Van den Broek

Gemeente Arnhem

Voor: 31 Tegen: 3 Totaal: 34

Amendement 'Huishoudelijk werk moeten we niet gelijkstellen aan gezonde sportieve beweging' (24A14)

GROENLINKS ARNHEM	D66 arnhem	VVD Arnhem	Partij voor de Dieren
Coenders	Loor	Pape	De Groot
Simonis	Brandts	Maref	Hogenhout
Prinsen	Heemskerk	Eppich	Lu
De Boef	Zwijnepoel	Kumas	
Dayioğlu	De Vroome	Van Engelenburg	
Noomen			
Gerretschen			

DENK	Arnhem Centraal	PvdA	SP
Usta	Van der Laak	Visser	Elfrink
Bal	Manders	Aït Chrif	Roelen
	Groot	Van Munster	
	Kraaijenbrink		

CDA ARNHEM	Volt	Burger Belang Arnhem	Partij voor de Vrijheid
Koorn	Scholten	Wiggers	Verheij
	Neutkens		

		Christen Unie Arnhem	Groep van den Broek
		Nede	Van den Broek

Gemeente Arnhem

Voor: 15 Tegen: 19 Totaal: 34

Amendement 'Inzet innovatieve middelen faciliteren' (24A18)

GROENLINKS ARNHEM	D66 arnhem	VVD Arnhem	Partij voor de Dieren
Coenders	Loor	Pape	De Groot
Simonis	Brandts	Maref	Hogenhout
Prinsen	Heemskerk	Eppich	Lu
De Boef	Zwijnepoel	Kumas	
Dayioğlu	De Vroome	Van Engelenburg	
Noomen			
Gerretschen			

DENK	Arnhem Centraal	PvdA	SP
Usta	Van der Laak	Visser	Elfrink
Bal	Manders	Aït Chrif	Roelen
	Groot	Van Munster	
	Kraaijenbrink		

CDA ARNHEM	Volt	Burger Belang Arnhem	Partij voor de Vrijheid
Koorn	Scholten	Wiggers	Verheij
	Neutkens		

		Christen Unie Arnhem	Groep van den Broek
		Nede	Luurssen
			Van den Broek

Gemeente Arnhem

Voor: 25 Tegen: 9 Totaal: 34

Motie 'Kwetsbare mensen verdienen bescherming' (24M63)

GROENLINKS ARNHEM

Coenders
Simonis
Prinsen
De Boef
Dayioğlu
Noomen
Gerretschen

DENK

Usta
Bal

CDA ARNHEM

Koorn

D66 arnhem

Loor
Brandts
Heemskerk
Zwijnepoel
De Vroome

Arnhem Centraal

Van der Laak
Manders
Groot
Kraaijenbrink

Volt

Scholten
Neutkens

VVD Arnhem

Pape
Maref
Eppich
Kumas
Van Engelenburg

PvdA

Visser
Aït Chrif
Van Munster

Burger Belang Arnhem

Wiggers

ChristenUnie Arnhem

Nede

Partij voor de Dieren Arnhem

De Groot
Hogenhout
Lu

SP

Elfrink
Roelen

PARTIJ VOOR DE VRIJHEID

Verheij

Luurssen

GROEP VAN DEN BROEK

Van den Broek

GEMEENTE Arnhem

Voor: 15 Tegen: 19 Totaal: 34

Raadsvoorstel 'Aanpak wachtlijst huishoudelijke ondersteuning'

GROENLINKS ARNHEM	D66 arnhem	VVD Arnhem	Partij voor de Dieren Arnhem
Coenders	Loor	Pape	De Groot
Simonis	Brandts	Maref	Hogenhout
Prinsen	Heemskerk	Eppich	Lu
De Boef	Zwijnepoel	Kumas	
Dayioğlu	De Vroome	Van Engelenburg	
Noomen			
Gerretschen			

DENK	Arnhem Centraal	PvdA	SP
Usta	Van der Laak	Visser	Elfrink
Bal	Manders	Aït Chrif	Roelen
	Groot	Van Munster	
	Kraaijenbrink		

CDA ARNHEM	Volt	Burger Belang Arnhem	Partij voor de Vrijheid
Koorn	Scholten	Wiggers	Verheij
	Neutkens		

		Christen Unie Arnhem	Groep van den Broek
		Nede	Van den Broek

GEMEENTE Arnhem

Voor: 32 Tegen: 2 Totaal: 34

Raadsvoorstel 'Gebiedsvisie Presikhaaf 3'

GROENLINKS ARNHEM

- Coenders
- Simonis
- Prinsen
- De Boef
- Dayioğlu
- Noomen
- Gerretschen

DENK

- Usta
- Bal

CDA ARNHEM

- Koorn

D66 arnhem

- Loor
- Brandts
- Heemskerk
- Zwijnepoel
- De Vroome

Arnhem Centraal

- Van der Laak
- Manders
- Groot
- Kraaijenbrink

Volt

- Scholten
- Neutkens

VVD Arnhem

- Pape
- Maref
- Eppich
- Kumas
- Van Engelenburg

PvdA

- Visser
- Aït Chrif
- Van Munster

Burger Belang Arnhem

- Wiggers

Christen Unie Arnhem

- Nede

Partij voor de Dieren Arnhem

- De Groot
- Hogenhout
- Lu

SP

- Elfrink
- Roelen

PARTIJ VOOR DE VRIJHEID

- Verheij

- Luurssen

GROEP VAN DEN BROEK

- Van den Broek

GEMEENTE Arnhem

Voor: 32 Tegen: 2 Totaal: 34

Raadsvoorstel 'Startnotitie gebiedsontwikkeling Houtmanlocatie'

GROENLINKS ARNHEM	D66 arnhem	VVD Arnhem	Partij voor de Dieren Arnhem
Coenders	Loor	Pape	De Groot
Simonis	Brandts	Maref	Hogenhout
Prinsen	Heemskerk	Eppich	Lu
De Boef	Zwijnepoel	Kumas	
Dayioğlu	De Vroome	Van Engelenburg	
Noomen			
Gerretschen			

DENK	Arnhem Centraal	PvdA	SP
Usta	Van der Laak	Visser	Elfrink
Bal	Manders	Aït Chrif	Roelen
	Groot	Van Munster	
	Kraaijenbrink		

CDA ARNHEM	Volt	Burger Belang Arnhem	Partij voor de Vrijheid
Koorn	Scholten	Wiggers	Verheij
	Neutkens		

		Christen Unie Arnhem	Groep van den Broek
		Nede	Luurssen
			Van den Broek

Gemeente Arnhem

Voor: 32 Tegen: 2 Totaal: 34

Raadsvoorstel 'Startnotitie gebiedsontwikkeling Kermisland 110'

Coenders
Simonis
Prinsen
De Boef
Dayioğlu
Noomen
Gerretschen

Usta
Bal

Koorn

Loor
Brandts
Heemskerk
Zwijnepoel
De Vroome

Van der Laak
Manders
Groot
Kraaijenbrink

Scholten
Neutkens

Pape
Maref
Eppich
Kumas
Van Engelenburg

Visser
Aït Chrif
Van Munster

Wiggers

Nede

De Groot
Hogenhout
Lu

Elfrink
Roelen

Verheij

Luurssen

GROEP VAN DEN BROEK

Van den Broek

Voor: 32 Tegen: 2 Totaal: 34

GEMEENTERAAD ARNHEM
BEHANDELRESULTAAT

Raadsvoorstel Perspectiefnota 2025-2028, Jaarstukken 2023 & Turap 1-2024 – portefeuille Paul Smeulder (onderdeel financiën)

Fasering

- ☑ Informatieve bespreking
- ☑ Meningsvormende bespreking
- ☐ Bespreking Moties & Amendementen
- ☐ Besluitvormende vergadering

Eerdere besprekingen

- PA 17 april - Raad van de Stad (informatief)
- PA 24 april – Presentatie (informatief)
- PA 15 mei - Technische vragenmarkt (informatief)

Aanwezig

De raadsleden/fractievolgers Noomen (GroenLinks), Loor (D66), Kumas (VVD), Van der Laak (Arnhem Centraal), Hogenhout (Partij voor de Dieren), Ait Chrif (PvdA), Nede (CDA), Scholten (Volt), Aydemir (DENK), Wiggers (BurgerBelang Arnhem), Nede(ChristenUnie)

De fracties van SP, PVV en Forum van Democratie waren niet aanwezig

Verder aanwezig: Smeulders (wethouder), Verheijen (concerncontroller) Bouwkamp (bestuursadviseur)

Bespreking

De bespreking van de Perspectiefnota 2025-2028, Jaarstukken 2023 & Turap 1-2024 vindt in samenhang plaats in 9 raadskamers, geordend per portefeuillehouder. In deze raadskamer is de portefeuille van wethouder Smeulders, onderdeel financiën besproken.

Voor de informatieve fase heeft zich 1 inspreker gemeld, de heer Ramon Barends namens Kennisnetwerk Arnhem Nijmegen. Er worden vragen gesteld vanuit de raadskamer aan de inspreker. Vervolgens wordt gestart met de meningsvormende bespreking. In deze eerste termijn vanuit de raadskamer worden door de aanwezige fractievertegenwoordigers vragen gesteld aan de wethouder en aan elkaar. De bespreking eindigt in verband met de tijd na de eerste termijn vanuit de raadskamer.

Toezeggingen

-

Conclusie

Aan het einde van de bespreking concludeert de voorzitter dat de meningsvormende bespreking nog niet is afgerond. De bespreking zal worden doorgeleidt naar een vervolg tijdens de Politieke Avond van 29 mei waarbij gestart wordt met de eerste termijn vanuit het college

GEMEENTERAAD ARNHEM
BEHANDELRESULTAAT

De raadsadviseur,

M. Piscaer

De voorzitter,

R. Maref

GEMEENTERAAD ARNHEM
BEHANDELRESULTAAT

Raadsvoorstel Perspectiefnota 2025-2028, Jaarstukken 2023 & Turap 1-2024 – portefeuille Bouwkamp

Fasering

- ☑ Informatieve bespreking
- ☑ Meningsvormende bespreking
- ☐ Bespreking Moties & Amendementen
- ☐ Besluitvormende vergadering

Eerdere besprekingen

- PA 17 april - Raad van de Stad (informatief)
- PA 24 april – Presentatie (informatief)
- PA 15 mei - Technische vragenmarkt (informatief)

Aanwezig

De raadsleden/fractievolgers

Gerretschen (GroenLinks); Heemskerk & Meijers (D66); Pape (VVD); Manders (Arnhem Centraal); Groot (Partij voor de Dieren); Visser (PvdA); Roelen (SP); Van den Broek (CDA); Snelting (Volt); Van Plateringen (BurgerBelang Arnhem); Zijlstra (ChristenUnie).

De fracties van DENK, PVV en Forum voor Democratie waren niet aanwezig

Verder aanwezig: wethouder Bouwkamp

Bespreking

De bespreking van de Perspectiefnota 2025-2028, Jaarstukken 2023 & Turap 1-2024 vindt in samenhang plaats in 9 raadskamers, geordend per portefeuillehouder. In deze raadskamer is de portefeuille van wethouder Bouwkamp besproken.

Er hebben zich geen insprekers gemeld voor de informatieve fase waardoor direct gestart kan worden met de meningsvormende bespreking.

De aanwezige fractievertegenwoordigers hebben vragen gesteld aan de wethouder. De wethouder heeft deze vragen in haar termijn beantwoord. Beide termijnen zijn afgerond.

Toezeggingen

1. Wethouder Bouwkamp zegt toe de raad per memo te informeren over het totaalbeeld van subsidies aan de breedtekunst
2. Wethouder Bouwkamp zegt toe aan de orde te brengen of het mogelijk is dat er meer wintervaste en bestendige planten met bloemen geplant worden in de openbare ruimte, in plaats van bloemen die jaarlijkst geruimt worden en opnieuw moeten worden geplant.

Conclusie

Aan het einde van de bespreking concludeert de voorzitter dat de bespreking is afgerond en het voorstel, voor wat betreft de portefeuille van wethouder Bouwkamp, kan worden doorgeleid naar de bespreking van moties en amendementen.

De raadsadviseur,

Willem Lammers

De voorzitter,

Joris Brandts

GEMEENTERAAD ARNHEM
BEHANDELRESULTAAT

Raadsvoorstel ‘Perspectiefnota 2025-2028, Jaarstukken 2023 & Turap 1-2024’ – portefeuille wethouder Mark Lauriks

Fasering

- ☑ Informatieve bespreking
- ☑ Meningsvormende bespreking
- ☐ Bespreking Moties & Amendementen
- ☐ Besluitvormende vergadering

Eerdere besprekingen

- PA 17 april - Raad van de Stad (informatief)
- PA 24 april – Presentatie (informatief)
- PA 15 mei - Technische vragenmarkt (informatief)

Aanwezig

De raadsleden/fractievolgers De Boef (GroenLinks), Zwijnepoel (D66), Eppich (VVD), Kraaijenbrink (Arnhem Centraal), Lu (Partij voor de Dieren), Van Munster (PvdA), Van der Velden (SP), Groot (CDA), Neutkens (Volt), Bal (DENK), Jansen (ChristenUnie).

De fracties van PVV, FvD en BBA waren niet aanwezig

Verder aanwezig: Lauriks (wethouder), Van Nieuwenhuijze, Willemen, Niemeijer (ambtelijke ondersteuning)

Bespreking

De bespreking van de Perspectiefnota 2025-2028, Jaarstukken 2023 & Turap 1-2024 vindt in samenhang plaats in 9 raadskamers, geordend per portefeuillehouder. In deze raadskamer is de portefeuille van wethouder Lauriks besproken.

Er hebben zich geen insprekers gemeld voor de informatieve bespreking waardoor direct gestart kon worden met de meningsvormende bespreking.

De aanwezige fractievertegenwoordigers hebben vragen gesteld aan de wethouder. De wethouder heeft deze vragen in zijn termijn beantwoord. Beide termijnen zijn afgerond.

Toezeggingen

- Wethouder Lauriks zegt toe in gesprek te gaan met DUO over de zorgen over de gevolgen van fraudebestrijding bij studenten en de raad hierover te informeren.
- Wethouder Lauriks zegt toe binnen twee weken een technische memo te sturen aan de raad met daarin een tijdpad van de uitwerking van de transformatie van het sociaal domein.
- Wethouder Lauriks zegt toe uit te zoeken of experimenten met 50% loonkostensubsidie mogelijk zijn en de raad hierover te informeren.

- Wethouder Lauriks zegt toe het welzijnsbeleid voor de behandeling van de begroting aan de raad te doen toekomen.

Conclusie

Aan het einde van de bespreking concludeert de voorzitter dat de bespreking is afgerond en dat vervolgd wordt met de bespreking van moties en amendementen op 5 juni 2024.

De raadsadviseur,

R. Oosthout

De voorzitter,

C. Prinsen

GEMEENTERAAD ARNHEM
BEHANDELRESULTAAT

Raadsvoorstel Perspectiefnota 2025-2028, Jaarstukken 2023 & Turap 1-2024 – portefeuille Bouwkamp

Fasering

- ☑ Informatieve bespreking
- ☑ Meningsvormende bespreking
- ☐ Bespreking Moties & Amendementen
- ☐ Besluitvormende vergadering

Eerdere besprekingen

- PA 17 april - Raad van de Stad (informatief)
- PA 24 april – Presentatie (informatief)
- PA 15 mei - Technische vragenmarkt (informatief)

Aanwezig

De raadsleden/fractievolgers

Prinsen (GroenLinks); Brandts (D66); Pape (VVD); Groot (Arnhem Centraal); Hogenhout (Partij voor de Dieren); Visser (PvdA); Koorn (CDA); Neutkens & Scholten (Volt); Zijlstra (ChristenUnie).

De fracties van DENK, SP, PVV, Burgerbelang Arnhem en Forum voor Democratie waren niet aanwezig

Verder aanwezig: wethouder Smeulders

Bespreking

De bespreking van de Perspectiefnota 2025-2028, Jaarstukken 2023 & Turap 1-2024 vindt in samenhang plaats in 9 raadskamers, geordend per portefeuillehouder. In deze raadskamer is de portefeuille van wethouder Bouwkamp besproken.

Er hebben zich geen insprekers gemeld voor de informatieve fase waardoor direct gestart kan worden met de meningsvormende bespreking.

De aanwezige fractievertegenwoordigers hebben vragen gesteld aan de wethouder. De wethouder heeft deze vragen in zijn termijn beantwoord. Beide termijnen zijn afgerond.

Toezeggingen

1. Wethouder Smeulders zegt toe dat de tijdelijke opvanglocatie NH Rijnhotel maximaal 2 jaar blijft
2. Wethouder Smeulders zegt toe een overzicht met de loonsommen van de afdelingen van de ambtelijke organisatie, voor zover al niet beschikbaar, aan de raad toe te zenden
3. Wethouder Smeulders zegt toe de raad inzicht te geven in de invloed van de parkeernormen op de financiële haalbaarheid van woningbouwprojecten, voordat het nieuwe parkeerbeleid naar de raad wordt gezonden.

Conclusie

Aan het einde van de bespreking concludeert de voorzitter dat de bespreking is afgerond en het voorstel, voor wat betreft de niet-financiële portefeuilles van wethouder Smeulders, kan worden doorgeleid naar de bespreking van moties en amendementen.

De raadsadviseur,

Willem Lammers

De voorzitter,

Mattijs Loor

GEMEENTERAAD ARNHEM
BEHANDELRESULTAAT

Raadsvoorstel ‘Perspectiefnota 2025-2028, Jaarstukken 2023 & Turap 1-2024’ – portefeuille wethouder Bob Roelofs

Fasering

- ☑ Informatieve bespreking
- ☑ Meningsvormende bespreking
- ☐ Bespreking Moties & Amendementen
- ☐ Besluitvormende vergadering

Eerdere besprekingen

- PA 17 april - Raad van de Stad (informatief)
- PA 24 april – Presentatie (informatief)
- PA 15 mei - Technische vragenmarkt (informatief)

Aanwezig

De raadsleden/fractievolgers Noomen (GroenLinks), Weijers (D66), De Vroome (D66), Eppich (VVD), Van Engelenburg (VVD), Manders (Arnhem Centraal), De Groot (Partij voor de Dieren), Philips (Partij voor de Dieren), Van Munster (PvdA), Roelen (SP), Groot (CDA), De Vries (Volt), Aydemir (DENK), Wiggers (BurgerBelang Arnhem), Jansen (ChristenUnie)

De fracties van PVV en FvD waren niet aanwezig

Verder aanwezig: Roelofs (wethouder), Slokker (ambtelijke ondersteuning)

Bespreking

De bespreking van de Perspectiefnota 2025-2028, Jaarstukken 2023 & Turap 1-2024 vindt in samenhang plaats in 9 raadskamers, geordend per portefeuillehouder. In deze raadskamer is de portefeuille van wethouder Roelofs besproken.

Er hebben zich geen insprekers gemeld voor de informatieve bespreking waardoor direct gestart kon worden met de meningsvormende bespreking.

De aanwezige fractievertegenwoordigers hebben vragen gesteld aan de wethouder. De wethouder is gestart met zijn eerste termijn en heeft de vragen van de fracties Arnhem Centraal en ChristenUnie beantwoord. De eerste termijn van de wethouder is niet afgerond.

Toezeggingen

- Wethouder Roelofs zegt toe de stand van zaken van het project Beter Benutten van het Sportbedrijf aan de raad te doen toekomen.

- Wethouder Roelofs zegt toe om uit te zoeken waar de opbrengsten van het voorstel van de gemeente Enschede voor een boete van 1000 euro voor zwerfafval aan worden besteed en de raad hierover te informeren.

- Wethouder Roelofs zegt toe het tijdspad van de uitwerking van het jeugdzorgbeleid voor de behandeling van de begroting aan de raad te doen toekomen.

Conclusie

Aan het einde van de bespreking concludeert de voorzitter dat de meningsvormende bespreking nog niet is afgerond. De meningsvormende bespreking wordt vervolgd met de eerste termijn van de wethouder.

De raadsadviseur,

R. Oosthout

De voorzitter,

W. De Boef

GEMEENTERAAD ARNHEM
BEHANDELRESULTAAT

Raadsvoorstel Perspectiefnota 2025-2028, Jaarstukken 2023 & Turap 1-2024 – portefeuille Kundic

Fasering

- ☑ Informatieve bespreking
- ☑ Meningsvormende bespreking
- ☐ Bespreking Moties & Amendementen
- ☐ Besluitvormende vergadering

Eerdere besprekingen

- PA 17 april - Raad van de Stad (informatief)
- PA 24 april – Presentatie (informatief)
- PA 15 mei - Technische vragenmarkt (informatief)

Aanwezig

De raadsleden/fractievolgers Simonis (GroenLinks), Snelting (Volt), Van der Velden (SP), Usta (Denk), Van Plateringen (BurgerBelang Arnhem), Ait Chrif (PvdA), Maref & Schrijvers (VVD), Van den Broek (CDA), Kraaijenbrink (Arnhem Centraal), Nede (ChristenUnie), Lu (Partij voor de Dieren), Heemskerk (D66), Lukkassen (Forum voor Democratie).
De fractie van PVV was niet vertegenwoordigd.
Verder aanwezig: wethouder Kundic

Bespreking

De bespreking van de Perspectiefnota 2025-2028, Jaarstukken 2023 & Turap 1-2024 vindt in samenhang plaats in 9 raadskamers, geordend per portefeuillehouder. In deze raadskamer is de portefeuille van wethouder Kundic besproken.

De raadskamer startte met de informatieve bespreking waarbij 2 insprekers het woord hebben gevoerd:

- Liesbeth de Zoete namens KHN Arnhem/Renkum (over parkeertarieven)
- Marloes van der Togt namen City Centrum Arnhem (over parkeertarieven)

De raadskamer heeft verduidelijkende vragen gesteld en de insprekers hebben deze beantwoord.

Daarna is de meningsvormende bespreking gestart. De aanwezige fractievertegenwoordigers hebben vragen gesteld aan de wethouder in eerste termijn. De wethouder is nog niet gestart met de beantwoording.

Toezeggingen

-

Conclusie

Aan het einde van de bespreking concludeert de voorzitter dat de meningsvormende bespreking nog niet is afgerond. Een hervatting is nodig, waarbij gestart kan worden met de eerste termijn van de wethouder.

De raadsadviseur,

S. Vos

De voorzitter,

H. Kumas

GEMEENTERAAD ARNHEM
BEHANDELRESULTAAT

Raadsvoorstel Perspectiefnota 2025-2028, Jaarstukken 2023 & Turap 1-2024 – portefeuille Marcouch

Fasering

- ☑ Informatieve bespreking
- ☑ Meningsvormende bespreking
- ☐ Bespreking Moties & Amendementen
- ☐ Besluitvormende vergadering

Eerdere besprekingen

- PA 17 april - Raad van de Stad (informatief)
- PA 24 april – Presentatie (informatief)
- PA 15 mei - Technische vragenmarkt (informatief)

Aanwezig

De raadsleden/fractievolgers Dayioglu (GroenLinks), Zwijnepoel (D66), Maref (VVD), Groot (Arnhem Centraal), Lu (Partij voor de Dieren), Visser (PvdA), Koorn (CDA), Scholten (Volt), Nede (ChristenUnie)

De fracties van de SP, DENK, BurgerBelang Arnhem, PVV, Forum voor Democratie waren niet aanwezig

Verder aanwezig: Bouwkamp (wethouder, collegiale vervanging burgemeester Marcouch) Verhoeven (bestuursadviseur)

Bespreking

De bespreking van de Perspectiefnota 2025-2028, Jaarstukken 2023 & Turap 1-2024 vindt in samenhang plaats in 9 raadskamers, geordend per portefeuillehouder. In deze raadskamer is de portefeuille van burgemeester Marcouch besproken. In verband met de afwezigheid van burgemeester Marcouch wordt hij collegiaal vervangen door wethouder Bouwkamp.

Voor de informatieve fase heeft zich 1 inspreker gemeld, de heer Ramon Barends namens Kennisnetwerk Arnhem Nijmegen. Vervolgens wordt gestart met de meningsvormende bespreking. De aanwezige fractievertegenwoordigers hebben vragen gesteld aan de wethouder. De wethouder heeft deze vragen in haar termijn beantwoord. Beide termijnen zijn afgerond. De nog openstaande vragen van de fractie VVD worden schriftelijk ingediend en beantwoord.

Toezeggingen

-

Conclusie

Aan het einde van de bespreking concludeert de voorzitter dat de meningsvormende bespreking is afgerond. Het voorstel zal worden doorgeleid naar de bespreking van moties en amendementen tijdens de Politieke Avond van 5 juni.

GEMEENTERAAD ARNHEM
BEHANDELRESULTAAT

De raadsadviseur,

M. Piscaer

De voorzitter,

J. Gerretschen

GEMEENTERAAD ARNHEM
BEHANDELRESULTAAT

Raadsvoorstel Perspectiefnota 2025-2028, Jaarstukken 2023 & Turap 1-2024 – portefeuille Van der Wel

Fasering

- ☑ Informatieve bespreking
- ☑ Meningsvormende bespreking
- ☐ Bespreking Moties & Amendementen
- ☐ Besluitvormende vergadering

Eerdere besprekingen

- PA 17 april - Raad van de Stad (informatief)
- PA 24 april – Presentatie (informatief)
- PA 15 mei - Technische vragenmarkt (informatief)

Aanwezig

De raadsleden/fractievolgers Kraaijenbrink (Arnhem Centraal), Eppich & Kumas (VVD), De Groot (Partij voor de Dieren), Van den Broek (CDA), Heemskerk (D66), Roelen (SP), Snelting (Volt), De Boef (GroenLinks), Bal (Denk), Jansen (ChristenUnie).
De fracties van PvdA, BurgerBelang Arnhem, PVV en Forum voor Democratie waren niet vertegenwoordigd.
Verder aanwezig: wethouder Van der Wel

Bespreking

De bespreking van de Perspectiefnota 2025-2028, Jaarstukken 2023 & Turap 1-2024 vindt in samenhang plaats in 9 raadskamers, geordend per portefeuillehouder. In deze raadskamer is de portefeuille van wethouder Van der Wel besproken.

Gestart is met de meningsvormende bespreking. De aanwezige fractievertegenwoordigers hebben vragen gesteld aan de wethouder in eerste termijn. De wethouder is gestart met de beantwoording in eerste termijn maar deze is nog niet afgerond.

Toezeggingen

-

Conclusie

Aan het einde van de bespreking concludeert de voorzitter dat de meningsvormende bespreking nog niet is afgerond. Een hervatting is nodig, waarbij gestart kan worden met de afronding van de eerste termijn van de wethouder.

De raadsadviseur,

S. Vos

De voorzitter,

M. van Munster

GEMEENTERAAD ARNHEM
BEHANDELRESULTAAT

Raadsvoorstel ‘Perspectiefnota 2025-2028, Jaarstukken 2023 & Turap 1-2024’ – portefeuille wethouder Maurits van de Geijn

Fasering

- ☑ Informatieve bespreking
- ☑ Meningsvormende bespreking
- ☐ Bespreking Moties & Amendementen
- ☐ Besluitvormende vergadering

Eerdere besprekingen

- PA 17 april - Raad van de Stad (informatief)
- PA 24 april – Presentatie (informatief)
- PA 15 mei - Technische vragenmarkt (informatief)

Aanwezig

De raadsleden/fractievolgers Noomen (GroenLinks), Loor (D66), Pape (VVD), Van der Laak (Arnhem Centraal), Hogenhout (Partij voor de Dieren), Aït Chrif (PvdA), Groot (CDA), Neutkens (Volt), Usta (DENK), Zijlstra (ChristenUnie)

De fracties van SP, PVV, BBA en FvD waren niet aanwezig

Verder aanwezig: Van de Geijn (wethouder)

Bespreking

De bespreking van de Perspectiefnota 2025-2028, Jaarstukken 2023 & Turap 1-2024 vindt in samenhang plaats in 9 raadskamers, geordend per portefeuillehouder. In deze raadskamer is de portefeuille van wethouder Van de Geijn besproken.

Er hebben zich geen insprekers gemeld voor de informatieve bespreking waardoor direct gestart kon worden met de meningsvormende bespreking.

De aanwezige fractievertegenwoordigers hebben vragen gesteld aan de wethouder. De wethouder heeft deze vragen in zijn termijn beantwoord. Beide termijnen zijn afgerond.

Toezeggingen

- Wethouder van de Geijn zegt toe terug te komen op het tijdspad wanneer de wegwerpbekers niet meer zullen worden gebruikt in de eigen organisatie.
- Wethouder Van de Geijn zegt toe jaarlijks de raad te informeren over de voortgang van het diversiteitsnetwerk op scholen.
- Wethouder Van de Geijn zegt toe schriftelijk terug te komen op de afwegingen voor een dienstreis buiten Europa van een lid van het college.
- Wethouder Van de Geijn zegt toe schriftelijk terug te komen op de vraag wat de gevolgen zijn van de nieuwe aanbesteding van data opslaglocaties van de gemeente en de gemeentelijke visie op data opslag.

GEMEENTERAAD ARNHEM
BEHANDELRESULTAAT

Conclusie

Aan het einde van de bespreking concludeert de voorzitter dat de meningsvormende bespreking is afgerond. De bespreking wordt vervolgd met de bespreking van moties en amendementen op 5 juni 2024.

De raadsadviseur,

R. Oosthout

De voorzitter,

M. De Vries

Bijlage Portefeuilleverdeling college B&W

Ahmed Marcouch
Portefeuille
Openbare orde en veiligheid
Handhaving (onderdeel openbare orde en veiligheid)
Veiligheidshuis
Regionale samenwerking (burgemeesterstaken)
G40 Algemeen Bestuur
Externe relaties
Lobby
Integriteit
Herdenken

Cathelijne Bouwkamp
Portefeuille
Nationaal Programma Arnhem-Oost
Cultuur
Groen en klimaatadaptatie in de stad
Duurzaamheid, inclusief energietransitie gebouwde omgeving en grootschalige opwek (exclusief energietransitie bedrijven en industrie en duurzame mobiliteit)
Stedelijke ontwikkeling en ruimtelijke ordening (inclusief Omgevingswet)

Nermina Kundić
Portefeuille
Onderwijs
Jeugdbeleid
Mobiliteit
Economische Zaken en Citymarketing
Duurzaamheid bedrijven en mobiliteit
Toerisme en recreatie (uitgezonderd Slag om Arnhem en Herinneren en Vrijheid)
Regionale samenwerking (naast de rol van de burgemeester)
Projecten Kleefse Waard en Stadsblokken Meinerswijk

Bob Roelofs
Portefeuille
Burgerparticipatie
Openbare Ruimte
Binnenstad
Jeugdzorg
Sport
Evenementen
Afval
Erfgoed (inclusief Slag om Arnhem en Herinneren en Vrijheid)
Ouderen

Marco Van der Wel
Portefeuille
Natuur en stadsparken
Water, milieu en luchtkwaliteit
Dierenwelzijn en biodiversiteit
(stads)Landbouw
Omgevingsdienst (ODRA), vergunningen en handhaving
Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo), sociale wijkteams

Mark Lauriks
Portefeuille
Werk en Inkomen
Wijken en wijkgericht werken
Leefbaarheid
Welzijn (inclusief vrijwilligersbeleid en jongerenwerk)
Armoedebeleid
Schulddienstverlening
Woonwagenzaken

Paul Smeulders
Portefeuille:
Financiën
Wonen
Grondzaken
Asiel, Vluchtelingen en inburgering

Maurits van de Geijn
Portefeuille:
Inclusie en diversiteit
Maatschappelijke opvang, vrouwenopvang, huiselijk geweld en kindermishandeling
Publieke gezondheid en GGD
Internationale samenwerking
Digitalisering en automatisering
Privacy
Publieke dienstverlening
Bedrijfsvoering en Personeel en Organisatie
Communicatie
Gemeentelijk vastgoed

Portefeuilleoverzicht college B&W in verhouding tot de stedelijke programma's in de Begroting

Begrotingsprogramma's		**Portefeuillehouder**
S00	**Bestuur, dienstverlening en financiën**	
	Regionale samenwerking (burgemeester)	Marcouch
	Herdenken	Marcouch
	Regionale samenwerking (wethouder)	Kundić
	Publieke dienstverlening	Van de Geijn
	Wijken en wijkgericht werken	Lauriks
	Financiën	Smeulders
	Digitalisering, automatisering, privacy	Van de Geijn
	Bedrijfsvoering	Van de Geijn
	Burgerparticipatie	Roelofs
S01	**Veiligheid**	
	Openbare orde en veiligheid	Marcouch
	Veiligheidshuis	Marcouch
S02	**Bereikbaarheid**	
	Mobiliteit	Kundić
S03	**Economie**	
	Economische Zaken	Kundić
	Citymarketing	Kundić
	Toerisme en recreatie	Kundić
	Evenementen, Slag om Arnhem	Roelofs
	Communicatie	Van de Geijn
S04	**Onderwijs**	
	Onderwijs	Kundić
S05	**Cultuur**	
	Cultuur	Bouwkamp
	Erfgoed	Roelofs
S06	**Participatie en armoedebestrijding**	
	Werk en Inkomen	Lauriks
	Armoedebeleid	Lauriks
	Schulddienstverlening	Lauriks
S07	**Zorg**	
	Jeugdzorg	Roelofs
	WMO en sociale wijkteams	Van der Wel
S08	**Welzijn en inclusie**	
	Welzijn	Lauriks
	Asiel, Vluchtelingen en inburgering	Smeulders
	Inclusie en Diversiteit	Van de Geijn
	Vrouwenopvang en huiselijk geweld	Van de Geijn
	Ouderen	Roelofs
	Jeugd	Kundić
S09	**Gezondheid en sport**	

	Sport	Roelofs
	Publieke gezondheid en GGD	Van de Geijn
S10	**Klimaat, energie en milieu**	
	Duurzaamheid incl. energietransitie	Bouwkamp
	Duurzaamheid bedrijven en mobiliteit	Kundić
S11	**Ruimtelijke ontwikkeling**	
	Stedelijke ontwikkeling, ruimtelijke ordening, omgevingswet	Bouwkamp
	Water, milieu en luchtkwaliteit	Van der Wel
	ODRA, vergunning en handhaving	Van der Wel
	Grondzaken	Smeulders
S12	**Wonen en leefomgeving**	
	Groen en klimaatadaptie in de stad	Bouwkamp
	Openbare ruimte	Roelofs
	Afval	Roelofs
	Natuur en stadsparken	Van der Wel
	Dierenwelzijn en biodiversiteit	Van der Wel
	Wonen	Smeulders

Bundel technische vragen Perspectiefnota 2025

Versie: 29 mei 2024

Inhoud

Bundel technische vragen Perspectiefnota 2025 1
- GroenLinks 1
- D66 3
- VVD 18
- Arnhem Centraal 26
- Partij voor de Dieren 28
- PvdA 33
- SP 41
- CDA 44
- Volt 44
- DENK 47
- BurgerBelang Arnhem 47
- ChristenUnie 47
- PVV 48
- Forum voor Democratie 48

Bundel technische vragen Jaarstukken 2023 49
- ChristenUnie 49
- Arnhem Centraal 49
- D66 50

GroenLinks

Fractie:	***GL-1***
Pagina:	36
Vraag:	Bezuinigingsvoorstel groepsgewijs begeleiden WMO en Jeugd Omvorming naar groepsgewijs begeleiden WMO/meer groepsgericht jeugd duidelijk, maar: 1. Hoe is de benoemde 20% berekend naar bedragen? 2. Welke inzet (dekking) is voorzien voor de omvorming vanuit SWT/aanbieders?
Antwoord:	1. In totaal geven we circa 20 miljoen uit aan ambulante begeleiding in het kader van de Wmo. Bij de berekening zijn we er vanuit gegaan dat 20% van de individuele begeleiding die nu wordt gegeven, verschoven kan worden naar groepsgerichte begeleiding. Begeleiding in kleine groepen is, afhankelijk van de groepsgrootte, ongeveer 35% goedkoper dan individuele begeleiding. Dit komt omdat individuele begeleiding 1 op 1 wordt gegeven, terwijl voor begeleiding in kleine groepen 1 begeleider per 2, 3 of 4 inwoners nodig is. Begeleiding in kleine groepen zal alleen worden ingezet waar dat in het belang van de inwoner is. Uitgangspunt blijft dat de meest passende zorg wordt ingezet. Het te besparen bedrag is als volgt berekend: 20 miljoen * 20% = 4 miljoen; 4 miljoen * 35% = 1,4 miljoen. Met betrekking tot jeugdzorg geldt:

	In totaal geven we circa € 4,7 miljoen uit aan basis begeleiding in het kader van Jeugd. Bij de berekening zijn we er vanuit gegaan dat 25 % van de individuele begeleiding die nu wordt gegeven, verschoven kan worden naar groepsgerichte begeleiding. Begeleiding in kleine groepen is, afhankelijk van de groepsgrootte, ongeveer 26% goedkoper dan de individuele begeleiding. Dit komt omdat individuele begeleiding 1 op 1 wordt gegeven, terwijl voor begeleiding in kleine groepen 1 begeleider per 2, 3 of 4 inwoners nodig is. Bij de berekening van 26 % is uitgegaan van begeleiding 1 op 4. Begeleiding in kleine groepen zal alleen worden ingezet waar dat in het belang van de inwoner is. Uitgangspunt blijft dat de meest passende zorg wordt ingezet. Het te besparen bedrag is als volgt berekend: 4,7 miljoen * 25% * 26% = € 300.000 (Budget basis begeleiding * deel inwoners * 1 op 4 begeleiding 2. Er is geen extra dekking voorzien, want in principe verandert voor de toewijzing weinig, anders dan dat zij een nieuw, beter passend product kunnen toewijzen, naast de bestaande producten. Inzet is dat de uitvoeringslasten voor de wijkteams beperkt blijven. Dit wordt nog verder uitgewerkt. Er wordt al toegewezen aan grotere groepen, dat worden ook kleinere groepen. De methodiek van toewijzing blijft in principe gelijk.

Portefeuillehouder:	Marco van der Wel / Bob Roelofs
Cluster-/programmamanager/afdelingshoofd:	Elke Zeijl
Datum indiening vraag:	15-05
Datum aanlevering antwoord griffie:	

Fractie:	***GL-2 (mondeling gesteld 15-05)***
Pagina:	38
Vraag:	Onderdeel afvalbakken in de 10% bezuinigingsvoorstel (welk deel v/h/ bezuinigingsvoorstel)
Antwoord:	Het bedrag is niet precies verdeeld in kosten per onderdeel vandaar dat we 10% op het totaal hebben genoemd. Als we het hebben over de afvalbakken dan is de gedachte om op bepaalde plekken minder gebruikte bakken weg te halen, minder vaak te legen of bakken te laten adopteren.

Portefeuillehouder:	Bob Roelofs
Cluster-/programmamanager/afdelingshoofd:	Pieter Altena
Datum indiening vraag:	15-05
Datum aanlevering antwoord griffie:	

Fractie:	***GL-3 (mondeling gesteld op 15-05)***
Pagina:	
Vraag:	Bezuiniging bomenonderhoud en communicatie: wat zijn de gevolgen van bezuiniging op communicatie bomenplan?
Antwoord:	Het geld voor communicatie op het bomenplan wordt ingezet voor de volgende doelen: - Communicatie om onderdelen uit het bomenplan te verhelderen - Ondersteuning partners in hun communicatie specifiek over bomen - Communicatie over beheer en vervanging van bomen via onze website Daarin wordt een afweging gemaakt hoe we het beste kunnen bezuinigen waarbij we het belangrijk vinden zo goed mogelijk te blijven communiceren met de Arnhemmers. De communicatie over bomen in de realisatie en uitvoering projecten is en blijft een onderdeel van het project.

Portefeuillehouder:	Cathelijne Bouwkamp
Cluster-/programmamanager/afdelingshoofd:	Luuk Tepe
Datum indiening vraag:	15-05
Datum aanlevering antwoord griffie:	

***Fractie**:*	***GL-4 (mondeling gesteld op 15-05)***
Pagina:	
Vraag:	Mobiliteit/parkeren: Wat levert het op als we in termijn fase 1 > fase 3 uitvoeren?
Antwoord:	Dat is lastig in te schatten. We hebben nog niet inzichtelijk hoeveel parkeerplaatsen in fase 3 parkeerregulering extra worden ingevoerd. Dat zal bij benadering gaan om enkele tienduizenden parkeerplaatsen. We gaan grofweg uit van een opbrengst van 350 euro per gereguleerde parkeerplaats. De opbrengst hiervan zal enkele miljoenen euro's per jaar zijn (aantal extra gereguleerde parkeerplaatsen x opbrengst per gereguleerde parkeerplaats). Invoering van parkeerregulering is een proces dat we zorgvuldig moeten doorlopen, samen met bewoners, ondernemers en andere stakeholders. Het invoeren van parkeerregulering in zo'n groot gebied zal daarom veel tijd kosten.

Portefeuillehouder:	Nermina Kundic
Cluster-/programmamanager/afdelingshoofd:	Bram de Ruiter
Datum indiening vraag:	15-05
Datum aanlevering antwoord griffie:	

***Fractie**:*	***GL-5 (mondeling gesteld 15-05)***
Pagina:	28
Vraag:	Uit de BR zuidelijke binnenstad worden 2 potjes (twv 1,9mln) gebruikt voor het toegankelijk inrichten van de omgeving stadstheater. Kost dat ook exact 1,9mln en past het precies of is er meer/minder budget nodig voor de inrichting?
Antwoord:	Het toegankelijk inrichtingen van de omgeving Stadstheater is onderdeel van het ontwerp voor de Stadsoase. Het deel van dit ontwerp dat over de toegankelijkheid van het Stadstheater gaat inclusief plankosten kost 1,9 mln. Voor het totale ontwerp van de Stadsoase is meer budget nodig. Dit wordt gefinancierd vanuit andere budgetten.

Portefeuillehouder:	Cathelijne Bouwkamp
Cluster-/programmamanager/afdelingshoofd:	Yvonne van der Graaf
Datum indiening vraag:	15-05
Datum aanlevering antwoord griffie:	

***Fractie**:*	***GL-6 (mondeling afgestemd op 15-05)***
Pagina:	23
Vraag:	- Behalve inzetten op energiebesparing kun je ook kijken naar de energieprijzen? Is er in het kader daarvan ook gekeken naar zelflevering? Zie het voorbeeld van agem (samenwerkende gemeente achterhoek). Zij leveren energie aan zichzelf en zijn zelf eigenaar van de bron. Dat zorgt voor 20 jaar voorspelbare en lage(re) prijzen. - Is in het kijken en omschakelen naar led ook gekeken naar parkeergarages?
Antwoord:	

Portefeuillehouder:	Maurits van de Geijn
Cluster-/programmamanager/afdelingshoofd:	Bram Gelissen
Datum indiening vraag:	15-05
Datum aanlevering antwoord griffie:	

D66

***Fractie**:*	***D66-1 (mondeling gesteld 15-05)***
Pagina:	-
Vraag:	Jeugdzorg: zit er een onderscheid in wijken m.b.t. dyslexie? Een overzicht.
Antwoord:	Er zit een verschil in de wijken m.b.t. inzet van dyslexie. Hieronder een overzicht van het aantal kinderen in 2023. Schuytgraaf/Elderveld 76 kinderen

	Malburgen	61 kinderen
	Elden en de Laar	52 kinderen
	Vredenburg, Kronenburg en Rijkerswoerd	50 kinderen
	Noord West	46 kinderen
	Noord Oost	45 kinderen
	Presikhaaf	27 kinderen
	CSA	24 kinderen

Portefeuillehouder:	Bob Roelofs
Cluster-/programmamanager/afdelingshoofd:	Elke Zeijl
Datum indiening vraag:	15-05
Datum aanlevering antwoord griffie:	

Fractie:	***D66-2***
Pagina:	8
Vraag:	Op P08 staat een toelichting inzake de Voorjaarsnota. a) In de tekst wordt niet helemaal duidelijk gemaakt waarom het effect (wijziging "normering bbp" in plaats van "trap op, trap af") in 2025 slechts voor de helft door het Rijk wordt opgevangen c.q. wordt gecompenseerd. VRAAG: is dit juist en is hiervoor een toelichtende verklaring te geven? b) In de tabel op pagina 10 staat hiervan onder autonome ontwikkelingen (2e punt) de materiele vertaling. Voor 2025 is dat een "min" want het wordt niet gecompenseerd; vanaf 26 een "plus" want het wordt dan wel gecompenseerd. VRAAG: is dit juist en zo ja: waar is in de tabel zichtbaar gemaakt dat het in 2025 inderdaad om de helft gaat?
Antwoord:	a) Dit is juist. Zie onderstaande tabel met de effecten van de Voorjaarsnota op het gemeentefonds. Het effect van de nieuwe systematiek bij punt 1 wordt in punt 3 gecompenseerd. In alle jaren volledig, alleen in 2025 voor slechts circa de helft (649 miljoen), waardoor in dat jaar een nadeel voor gemeenten ontstaat.

(Miljoenen euro)	2024	2025	2026	2027	2028	2029
1. Accres GF bbp vanaf 2024	-719	-1.324	-136	-109	-88	-63
2. Schrappen oploop opschalingskorting GF	-	-	675	675	675	675
3. Incidentele compensatie GF	719	649	136	109	88	63
Totaal effect op GF	-	-675	675	675	675	675

De verklaring hiervoor is dat het Rijk in zijn begroting van 2025 hiermee een gat kan overbruggen. Dit schrijft de Raad van State in zijn beschouwing over de Voorjaarsnota 2024.

b) Zie antwoord bij vraag a. In de tabel onder de autonome ontwikkelingen is dus alleen het totaal effect op het gemeentefonds opgenomen.

Portefeuillehouder:	Paul Smeulders
Cluster-/programmamanager/afdelingshoofd:	Ron Verheijen
Datum indiening vraag:	15-05
Datum aanlevering antwoord griffie:	

Fractie:	***D66-3***
Pagina:	12
Vraag:	In hoeverre kunnen we de kosten aanbesteding dagelijks onderhoud CSA als incidenteel inboeken? Is er al zicht op hoeveel extra verschillende permanente oplossingen minimaal structureel zouden kosten?
Antwoord:	De kosten die hier vernoemd staan komen voor (een deel) uit de daadwerkelijke aanbesteding. De totale extra kosten uit de complete aanbesteding bedragen €3.500.000 structureel. Met het opnemen van €2.500.000 in de jaren 2025 en 2026 is dus al voorgesorteerd om een deel van de

	werkzaamheden niet te doen (bezuinigen) waardoor er minder meerkosten zijn. Onderhoud is uiteraard een structurele taak. We hebben genoemde kosten incidenteel opgenomen omdat onderzoek doen naar alternatieve manieren van uitvoering die mogelijk leiden tot een daling van het kostenniveau (zie ook pagina 23 onder Onderhoud openbare ruimte Centrum, Spijkerkwartier, Arnhemse Broek (CSA).

Portefeuillehouder:	Bob Roelofs
Cluster-/programmamanager/afdelingshoofd:	Pieter Altena
Datum indiening vraag:	
Datum aanlevering antwoord griffie:	

Fractie:	***D66-4***
Pagina:	14-15
Vraag:	Hoe verhoudt zich de voorgestelde indexatie van verschillende categorieën subsidies tot de werkelijke kostenstijgingen in die categorie zoals bij de gemeente bekend? Bij welke organisaties zijn nu (ook bij deze indexaties) verwachte tekorten bekend, als gevolg van kostenstijgingen die groter zijn dan de indexatie.
Antwoord:	Er zijn op dit moment geen tekorten bij subsidieontvangers bekend als gevolg van kostenstijgingen die onvoldoende worden gedekt door de voorgestelde indexatie anders dan wat reeds in de perspectiefnota is opgenomen. Met de grotere subsidieontvangers vindt jaarlijks overleg plaats over de verwachte kosten in het lopende jaar. Deze overleggen hebben voor de meeste organisaties nu nog niet plaats gevonden.

Portefeuillehouder:	Paul Smeulders
Cluster-/programmamanager/afdelingshoofd:	Ron Verheijen
Datum indiening vraag:	15-05
Datum aanlevering antwoord griffie:	

Fractie:	***D66-5***
Pagina:	14-15
Vraag:	Er wordt een huurindexatie van 3,2 tot 3,8 procent voorgesteld. Dit is aanzienlijk hoger dan het genoemde IMOC-percentage voor stijging van de materiële kosten bij deze organisaties. Op basis van welke informatie wordt verwacht dat deze huurstijgingen op te brengen zijn op basis van de genoemde indexaties?
Antwoord:	Huurkosten zijn een onderdeel van de materiële kosten. Er zullen ook kosten zijn die zich met een lager percentage ontwikkelen. De IMOC is een raming van het CPB voor de stijging van de totale materiële kosten.

Portefeuillehouder:	Paul Smeulders
Cluster-/programmamanager/afdelingshoofd:	Ron Verheijen
Datum indiening vraag:	15-05
Datum aanlevering antwoord griffie:	

***Fractie*:**	***D66-6***
Pagina:	14-15
Vraag:	De loonontwikkeling is geraamd op 4,4%. Voor welke sectoren uit de tabel op pagina 15 is bekend dat de werkelijke loonontwikkeling hoger zal zijn? En hoe ligt de verhouding tussen indexatie en werkelijke loonontwikkeling over het begrotingsjaar 2024 voor deze sectoren?
Antwoord:	De werknemers van de subsidieontvangers vallen onder diverse cao's met verschillende looptijden. Welke specifieke cao(s) per subsidieontvanger relevant zijn is niet inzichtelijk. Daarnaast hebben niet alle huidige cao's een looptijd tot en met 31 december 2025. Er is daardoor niet te zeggen voor welke van de categorieën uit de tabel van pagina 15 de werkelijke loonontwikkeling hoger zal zijn, of hoe dit zich verhoudt tot de loonontwikkeling in 2024.

Portefeuillehouder:	Paul Smeulders
Cluster-/programmamanager/afdelingshoofd:	Ron Verheijen
Datum indiening vraag:	15-05
Datum aanlevering antwoord griffie:	

***Fractie*:**	***D66-7***
Pagina:	15
Vraag:	Er wordt gesproken van een planningsrealisme van 70%. Kunnen wij een onderbouwing ontvangen van dit percentage op basis van de investeringsvoornemens en realisatie van de afgelopen 5 jaar?
Antwoord:	Op basis van de afgelopen 5 jaar bedraagt de verwachte onderuitputting op de kapitaallasten 45%. In de onderstaande tabel is van de afgelopen vijf jaar de begroting en realisatie van het MIP weergegeven. De gemiddelde realisatie over de afgelopen 5 jaar bedraagt dus 55%, waarmee de onderuitputting 100% - 55% = 45% bedraagt. Begroting en realisatie MIP (x € 1 miljoen) Jaar | Begroting | Realisatie | Percentage 2019 | 52,5 | 19,0 | 36% 2020 | 62,7 | 42,1 | 67% 2021 | 86,0 | 59,9 | 70% 2022 | 86,7 | 37,5 | 43% 2023 | 109,9 | 64,5 | 59% | | Gemiddeld | 55% De geplande investeringen in 2024 leiden tot kapitaallasten in 2025 van € 6,1 miljoen. De verwachte onderuitputting bedraagt € 6,1 miljoen x 45% = € 2,7 miljoen. Voorzichtigheidshalve wordt de verwachte onderuitputting niet volledig als planningsrealisme ingeboekt, maar 70% omdat de realisatie jaar op jaar varieert. Bij de perspectiefnota wordt € 2,7 miljoen x 70% = € 1,9 miljoen voor planningsrealisme geraamd. Bij de Begroting 2024 was voor 2025 een planningsrealisme begroot van € 1,4 miljoen. Hierdoor ontstaat in de perspectiefnota een voordeel in 2025 van € 0,5 miljoen.

Portefeuillehouder:	Paul Smeulders
Cluster-/programmamanager/afdelingshoofd:	Ron Verheijen
Datum indiening vraag:	15-05
Datum aanlevering antwoord griffie:	

***Fractie*:**	***D66-8***
Pagina:	16
Vraag:	De structurele rentebuffer wordt vervangen door een risicopost. Dit risico is incidenteel opgenomen. Hoe wordt als dit risico optreed het gevolg opgevangen in de erop volgende jaren?

Antwoord:	Jaarlijks wordt op basis van de financieringsbehoefte en verwachte renteontwikkeling de raming van de financieringslasten geactualiseerd. De rentebuffer staat los van deze actualisatie. Wanneer de verwachte renteontwikkeling tegenvalt wordt de raming hierop aangepast en weegt dit mee in het gehele financiële kader. De buffer is in het verleden nooit ingezet om tegenvallende financieringslasten op te vangen op basis van deze jaarlijkse actualisatie, omdat de buffer anders weer voor eenzelfde bedrag op niveau zou moeten worden gebracht.

Portefeuillehouder:	Paul Smeulders
Cluster-/programmamanager/afdelingshoofd:	Ron Verheijen
Datum indiening vraag:	15-05
Datum aanlevering antwoord griffie:	

Fractie:	***D66-9***
Pagina:	17
Vraag:	Er staat dat wij verantwoordelijk zijn voor de BRP-straat van de asielzoekers in Zevenaar en dat dit nu een knelpunt oplevert. Hoe zit deze verantwoordelijkheid van Arnhem en waarom ontstaat hier nu een knelpunt dat er eerder niet was?
Antwoord:	In principe zijn alle gemeenten in Nederland verantwoordelijk voor eerste inschrijvingen van inwoners in Nederland. Voor de eerste inschrijving van asielzoekers en statushouders is tien jaar geleden een ander systeem ingericht; namelijk de zogenaamde BRP-straten. Alle statushouders en asielzoekers die recht hebben op inschrijving, worden ingeschreven via een van de vijf BRP-straten, in plaats van de gemeente waar zij wonen. Eén van de BRP-straten is in Zevenaar, en conform landelijke afspraken wordt deze wordt bemenst door de gemeente Arnhem. We ontvangen hiervoor jaarlijks een budget van het Rijk. Vanaf de begroting 2021 is er voor gekozen om de vergoedingen tot een bedrag van € 230.000 te begroten bij Burgerzaken en het meerdere daarvan jaarlijks toe te voegen aan de Algemene reserve. Vanwege de toegenomen instroom en de achterstanden die in de corona-periode zijn ontstaan, hebben we de capaciteit in de BRP-straat verhoogd. Het deel van de middelen dat aan de afdeling Burgerzaken is toegekend is daardoor niet meer toereikend.

Portefeuillehouder:	Maurits van de Geijn
Cluster-/programmamanager/afdelingshoofd:	Mounia Arkhouch
Datum indiening vraag:	15-05
Datum aanlevering antwoord griffie:	

Fractie:	***D66-10***
Pagina:	17
Vraag:	Er wordt een aflopend bedrag vrijgemaakt voor het beheer van de historische kelders. Kunnen we de onderbouwing ontvangen van het feit dat deze bedragen aflopend en bovendien incidenteel zijn opgenomen, vooral ook omdat de pacht een structureel karakter heeft? Wat gebeurt er financieel na het aflopen van deze reeks?
Antwoord:	Er is een traject gestart om een nieuwe exploitant te vinden voor de historische kelders. De bedoeling is dat de kosten voor beheer de komende jaren in de exploitatie worden opgenomen.

Portefeuillehouder:	Bob Roelofs
Cluster-/programmamanager/afdelingshoofd:	Liesbeth Hoek
Datum indiening vraag:	
Datum aanlevering antwoord griffie:	

Fractie:	***D66-11***
Pagina:	18
Vraag:	Op P18 is de IHP verhoging vanaf de jaarschijf 2025 aan de orde.

	Voor “vanaf 2025” wordt zij gesteld op € 1.180 K. In de tabel op P10 is deze weergegeven als een extra post van € 1.130 K. VRAAG: Is dit juist (graag toelichting) en is dit niet juist kunnen dan tekst en tabel met elkaar in overeenstemming worden gebracht?
Antwoord:	De € 1.180 in de tekst op pagina 18 is niet juist. Het juiste bedrag is € 1.130 zoals ook opgenomen in de tabel op pagina 10.

Portefeuillehouder:	Nermina Kundic
Cluster-/programmamanager/afdelingshoofd:	Anna Jüngen
Datum indiening vraag:	15-05
Datum aanlevering antwoord griffie:	

Fractie:	***D66-12***
Pagina:	19
Vraag:	De studietoeslag blijkt kostbaarder dan begroot. In hoeverre is er sprake van een kostendekkende Rijksbijdrage sinds deze toeslag een inkomensregeling is geworden?
Antwoord:	Het is geen inkomensregeling, maar een inkomensondersteunende regeling en apart onderdeel van de Participatiewet. Tekorten binnen de Participatiewet vallen onder het BUIG budget. Gemeenten met een tekort op het BUIG moeten tot 10% zelf betalen. Het totale verwachte tekort van BUIG is inclusief Studietoeslag minder dan 10%. Dat betekent dat de gemeente het tekort zelf moet opvangen.

Portefeuillehouder:	Mark Lauriks
Cluster-/programmamanager/afdelingshoofd:	Rianne van den Berg
Datum indiening vraag:	15-05
Datum aanlevering antwoord griffie:	

Fractie:	***D66-13***
Pagina:	19
Vraag:	Hoe groot wordt het knelpunt op de Gelrepas als alle mensen die een beroep mogen doen op de Gelrepas dit ook doen?
Antwoord:	Om de doelgroep te bepalen gebruiken we cijfers van CBS. De laatst gepubliceerde cijfers zijn van 2022. Volgens CBS woonden er in 2022 27.400 Arnhemmers in een huishouden dat qua inkomen in de Gelrepas-doelgroep valt. In 2022 hadden we 23.888 pashouders (87%), daarvan hebben 14.272 inwoners de pas daadwerkelijk gebruikt. Gemiddeld besteedt een pasgebruiker € 200 per jaar. Als deze (27.400-14.272) 13.128 inwoners de pas wel hadden gehad en gebruikt, dan zou dit tot een kostenstijging hebben geleid van € 2,6 mln. Voor de latere jaren zal de impact vergelijkbaar zijn.

Portefeuillehouder:	Mark Lauriks
Cluster-/programmamanager/afdelingshoofd:	Dennis Janssen
Datum indiening vraag:	15-05
Datum aanlevering antwoord griffie:	

Fractie:	***D66-14***
Pagina:	19
Vraag:	De behoefte aan hulp na contact bij vroegsignalering stijgt en het aantal maandelijkse signalen van betaalachterstanden is met 40% toegenomen. Hoe komen deze toenames?
Antwoord:	Meer mensen worden persoonlijk (telefonisch of via huisbezoek) benaderd. Hierdoor bereiken we meer inwoners en daarvan accepteren meer inwoners hulp. Het aantal signalen is gestegen doordat: 1. meer vaste lasten partners signalen aanleveren. 2. meer inwoners betalingsachterstanden ervaren.

	wet en regelgeving en convenanten zijn aangepast waardoor vaste lasten partners eerder en vaker signalen mogen afgeven. Dit speelt vooral bij energiemaatschappijen en Vitens.

Portefeuillehouder:	Mark Lauriks
Cluster-/programmamanager/afdelingshoofd:	Dennis Janssen
Datum indiening vraag:	15-05
Datum aanlevering antwoord griffie:	

Fractie:	***D66-15***
Pagina:	19
Vraag:	We zien toenames van prijzen en volumes in de jeugdzorg. Dat leidt tot de vragen: - Welke bovenwettelijke diensten hebben we in de jeugdzorg? - Welke kosten zijn met welke bovenwettelijke diensten in de jeugdzorg gemoeid?
Antwoord:	Onder de Jeugdwet vallen vele vormen van inzet van jeugdhulp. Dit maakt dat de Jeugdwet heel breed is. Een van de maatregelen uit de Hervormingsagenda ter verbetering van het jeugdhulpstelsel is het beperken van de reikwijdte. De reikwijdte is tweedelig: 1. Aanpassing in wetgeving om de reikwijdte van jeugdhulpplicht scherper af te bakenen (niet alle problemen van jeugdigen of ouders vallen onder jeugdhulpplicht). 2. Het Rijk en gemeenten brengen – vooruitlopend op de aangepaste Jeugdwet - in kaart wat de mogelijkheden tot afbakening en sturing zijn op basis van de huidige Jeugdwet, zowel landelijk als lokaal. We zijn bezig om dit in beeld te brengen, gezien de stukken recent zijn verschenen. In 2024 komen we met een voorstel. Het is niet inzichtelijke welke kosten hiermee gemoeid zijn.

Portefeuillehouder:	Bob Roelofs
Cluster-/programmamanager/afdelingshoofd:	Elke Zeijl
Datum indiening vraag:	15-05
Datum aanlevering antwoord griffie:	

Fractie:	***D66-16***
Pagina:	21
Vraag:	Op P21 is de financiële ontwikkeling Gezondheid (VGGM) aan de orde; voor Arnhem (!) zijn er extra oplopende reserveringen van € 858 K in 2025 tot € 1.772 K in 2028 opgenomen. Voorgesteld wordt: “om een permanent vervolg te geven aan de versterking incidentele versterking van de knelpunten binnen de VVGM (voor AGZ en JGZ) zijn er door de regiogemeentes keuzes gemaakt”. Het bevat bovendien de wens om in de komende 4 jaar minimaal toe te groeien naar de gemiddelde personele overhead. VRAAG: Is er een deugdelijke onderbouwing voor de opgenomen reserveringen beschikbaar en op grond waarvan heeft Arnhem (wie, wat, waar en wanneer) deze keuzes gemaakt?
Antwoord:	Het DB van VGGM heeft op 5 april 2023 ingestemd met het traject toekomstbestendige GGD, uitgesplitst in een traject Algemene Gezondheidszorg (AGZ) en Jeugdgezondheidszorg (JGZ). Dit naar aanleiding van, onder andere, de resultaten van het benchmark onderzoek (eind 2022). Op basis hiervan is de GGD gestart met de uitwerking van het traject toekomstbestendige GGD, in samenwerking met een ambtelijke werkgroep. Gedurende de looptijd van dit traject is het Bestuurlijk Overleg Publieke Gezondheid (BOPG) verschillende keren geïnformeerd en om besluitvorming gevraagd. Met de inhoudelijke en financiële onderbouwing voor de uitwerking van toekomstbestendige GGD is uiteindelijk door het bestuur (BOPG) op 30 november 2023 ingestemd. Vervolgens heeft het DB (13 december ’23) en het AB (17 januari ’24) ook ingestemd met het uitgewerkte voorstel. Daarmee is het voorstel vervolgens verwerkt in de ontwerp begroting van VGGM 2025. Deze ligt op dit moment ter zienswijze voor aan de gemeenteraden.

	De hoofdlijn van de onderbouwing en uitwerking van het gehele traject toekomstbestendige GGD is verwerkt in de kaderbrief 2025.

Portefeuillehouder:	Maurits van de Geijn
Cluster-/programmamanager/afdelingshoofd:	Dennis Janssen
Datum indiening vraag:	15-05
Datum aanlevering antwoord griffie:	

Fractie:	***D66-17***
Pagina:	22
Vraag:	De klimaatinstallatie van Valkenhuizen leidt tot een forse kostenpost. Valkenhuizen is relatief recent vernieuwd. Is deze installatie toen ook vernieuwd of nieuw aangebracht? En indien ja, welke verantwoordelijkheid ligt er dan nog bij ontwerpers of bouwers voor deze gebreken?
Antwoord:	Het zwembad van Valkenhuizen is met bijhorende installaties in 2020/2021 vernieuwd. Sinds de oplevering van het nieuwe zwembad van Valkenhuizen, in juli 2021, is het niet gelukt om een klachtenvrij binnenklimaat te creëren. Dit probleem is uit de tijd van de bouw en wordt nu in de beheerfase aangepakt. Op 12 juli 2022 is de raad geïnformeerd over de problemen met het binnenklimaat van zwembad Valkenhuizen. Er hebben diverse onderzoeken plaatsgevonden, o.a. naar de installaties, luchtkwaliteit, waterkwaliteit, luchtstromingen en sensoren. Er zijn experts ingeschakeld (o.a. adviseur zwembadtechniek, zwembadpoli in combinatie met een arts), maar de exacte oorzaak van de problemen is niet aantoonbaar. Uiteindelijk is de conclusie getrokken dat het huidige klimaatsysteem de klachten niet weg kan nemen. De huidige installatie voldoet in uitvoering en technische parameters, maar in de praktijk niet. Het gekozen klimaatsysteem uit de bouw is gerealiseerd conform opdracht en zoals gesteld is de oorzaak van het niet-functioneren niet aantoonbaar. Daardoor kunnen de uitvoerende partijen niet aansprakelijk gesteld worden

Portefeuillehouder:	Bob Roelofs
Cluster-/programmamanager/afdelingshoofd:	Yvonne van der Graaf
Datum indiening vraag:	15-05
Datum aanlevering antwoord griffie:	

Fractie:	***D66-18***
Pagina:	24
Vraag:	Op P24 is een overzicht opgenomen van knelpunten met dekking. In het blauwe kader wordt de dimensie van de bedragen aangegeven zijnde x € 1 miljoen. Een type fout? VRAAG: Is de goede dimensie niet: bedragen x € 1000?
Antwoord:	Dat klopt. Daar moet bedragen x € 1.000 staan.

Portefeuillehouder:	Paul Smeulders
Cluster-/programmamanager/afdelingshoofd:	Ron Verheijen
Datum indiening vraag:	15-05
Datum aanlevering antwoord griffie:	

Fractie:	***D66-19***
Pagina:	18
Vraag:	In hoeverre is de verwachting dat de eenmalige incidentele uitgaven gedekt uit de BR bedrijfsvoering daadwerkelijk eenmalig incidenteel zijn? Graag per uitgave onderbouwen
Antwoord:	Digitale en toegankelijke dienstverlening; voor 2025 wordt incidenteel om extra middelen verzocht om de hoger uitvallende kosten van ingehuurde expertise te kunnen dekken om de doelstellingen te kunnen behalen. De betreffende projecten zullen in 2025 beëindigd worden waardoor er geen uitgaven in de jaren erna zijn.

	Informatieveiligheid & Privacy: De middelen zijn grotendeels benodigd voor het voorzetten van Programma Informatieveiligheid & Privacy Basis op Orde. Dit programma kent een tijdelijk karakter, waardoor de middelen incidenteel benodigd zijn. Op dit moment is nog niet inzichtelijk of het programma na afloop ook extra structurele middelen behoeft. Een kleiner deel van de gevraagde middelen is nodig voor de implementatie van NIS2. Vooralsnog is de verwachting dat hier geen structurele middelen voor nodig zijn. Verbeteren burgerparticipatie met innovatieve technologieën: De middelen zijn in 2025 benodigd voor het borgen, beheren en uitbouwen van de 3D-voorzieningen voor burgerparticipatie bij projecten in de openbare ruimte. De (financiële) voordelen hiervan worden gelijktijdig onderzocht. Mogelijk kan het leiden tot een kostenbesparing bij projecten in de openbare ruimte welke gedeeltelijk kan worden ingezet voor een structurele dekking van deze 3D-voorzieningen (een positieve businesscase), maar daar kunnen we nu nog niet vanuit gaan.. Een ander deel van de incidentele uitgaven betreft het verrichten voor onderzoek naar toepasbaarheid en beleidsformulering om het gebied van robotisering en AI en zijn eenmalig van aard. Digitale inclusie van de stad: het betreft een in 2025 uit te voeren onderzoek naar de maatregelen die nodig zijn om digitale uitsluiting van inwoners te voorkomen. Om dit onderzoek uit te kunnen voeren, wordt verzocht hiervoor incidenteel middelen beschikbaar te stellen. De verder toenemende digitalisering van onze samenleving en de afspraken op Europees niveau vragen mogelijk om aanvullende maatregelen om het niveau van vaardigheden te kunnen handhaven of zelfs te verhogen en de weerbaarheid van mensen te verhogen (waarmee veiligheid en privacy meer gewaarborgd wordt). Hierbij valt te denken aan een verdere vereenvoudiging/verbetering van de digitale dienstverlening en het versterken van de digitale vaardigheden en de digitale weerbaarheid (veiligheid) van doelgroepen. In het onderzoek zullen we aansluiten bij de kennis en kunde van lokale en landelijke koepelorganisaties (zoals APCG en Stichting Lezen en Schrijven). Interne veiligheidscoördinatie: Het betreft het investeren in de vormgeving van een gedegen structurele ondersteuning van (vangnet voor) onze ambtenaren op het gebied van ‘een veilige werkomgeving’. De huidige capaciteit, voornamelijk gericht op incidentele uitvoerende werkzaamheden, is zeer beperkt waarbij het niet mogelijk is om voor deze structurele borging scenario’s uit te werken. Met deze incidentele middelen kan hierop geïnvesteerd worden (door inzet van extra kennis en capaciteit), kan de basis op orde worden gebracht en kunnen onderbouwde scenario’s worden onderzocht om de interne veiligheid in de toekomst te borgen.

Portefeuillehouder:	Maurits van de Geijn
Cluster-/programmamanager/afdelingshoofd:	Caner Duman
Datum indiening vraag:	15-05
Datum aanlevering antwoord griffie:	

Fractie:	***D66-20***
Pagina:	24
Vraag:	In de tabel staat een structurele uitbreiding van de subsidie van het natuurcentrum, gedekt met een incidentele dekking uit parken/bossen en project Poort naar de Veluwe. Klopt dat, en zo ja hoe kan dit?
Antwoord:	Nee, dit klopt niet. De dekkingsregel voor de subsidie aan Natuurcentrum is als 1 regel in de tabel weergegeven maar bestaat uit incidentele dekking (€ 50.000 uit project Poort naar de Veluwe) en structurele dekking (€ 105.000 Parken/Bossen). De structurele uitbreiding van de subsidie van het Natuurcentrum (€ 105.000) is bestemd voor het openhouden van de Molenplaats als bezoekerscentrum van park Sonsbeek en wordt gedekt door een structurele ombuiging binnen de budgetten van Bossen en parken. Daarnaast is er een incidentele bijdrage (€ 50.000) aan het Natuurcentrum voor het opknappen van de Molenplaats.

	Dit is onderdeel van het project Poort naar de Veluwe en wordt gedekt uit de middelen die daarvoor beschikbaar zijn.

Portefeuillehouder:	Marco van der Wel
Cluster-/programmamanager/afdelingshoofd:	Pieter Altena
Datum indiening vraag:	15-05
Datum aanlevering antwoord griffie:	

Fractie:	***D66-21***
Pagina:	25
Vraag:	Wat is het huidige doel van de BR Groenfonds en op welke manier dragen de acties uit de Uitvoeringsagenda Dierenwelzijn 2024-2025 bij aan dit doel?
Antwoord:	De bestemmingsreserve Groenfonds dient om schommelingen op te vangen bij de besteding van het budget dat beschikbaar is voor het realiseren van de Groenvisie en het Bomenplan, en voor andere groene investeringen in gebieden die dringend aan een impuls toe zijn. Een van de speerpunten uit de Groenvisie is het realiseren van een natuurvriendelijke stad. De Uitvoeringsagenda Dierenwelzijn draagt hieraan bij. Met name die maatregelen die gericht zijn op het verbeteren van de leefomgeving van vrij levende dieren, zoals te vinden in deel 2 van de Uitvoeringagenda Dierenwelzijn. Een aantal aspecten uit de uitvoeringsagenda vallen minder duidelijk binnen de bestemming van de BR, daarom is het nu expliciet gemeld

Portefeuillehouder:	Marco van der Wel
Cluster-/programmamanager/afdelingshoofd:	Pieter Altena
Datum indiening vraag:	15-05
Datum aanlevering antwoord griffie:	

Fractie:	***D66-22***
Pagina:	27
Vraag:	Op P 27 is onder het kopje “Wvg Arnhem West” in de laatste alinea een reservering van € 300 K opgenomen voor sociale huurappartementen bij de Hobbit. Daarmee komt het totaal volgens de tabel op P24 op € 4 mln. Op P27 na Wvg Arnhem West volgt een kopje “Hobbit” met exact dezelfde tekst als de voorgaande alinea. Opnieuw wordt € 300 K gereserveerd voor sociale huurappartementen bij de Hobbit. Deze wordt namelijk ook apart in de tabel op P24 vermeld. VRAAG: Is er inderdaad sprake van een niet bedoelde “dubbeltelling”? Zo ja: graag correctie; zo nee: graag toelichting
Antwoord:	De toelichting over de Hobbit is ten onrechte dubbel opgenomen, dus eenmaal onder het kopje “Wvg Arnhem West” en nog een keer daaronder met een kopje ‘Hobbit’. De cijfermatige tabel op p.24 van de Perspectiefnota is juist. Dit betekent dat er 4 mln voor Wvg Arnhem West gereserveerd is en 300K voor de Hobbit.

Portefeuillehouder:	Paul Smeulders
Cluster-/programmamanager/afdelingshoofd:	Maarten Lenis
Datum indiening vraag:	15-05
Datum aanlevering antwoord griffie:	

Fractie:	***D66-23***
Pagina:	30
Vraag:	Het college stelt verschillende versoberingen van plannen voor vergroening voor, waarbij het veelal om (meermalig) incidentele uitgaven gaat die worden geschrapt. Ondertussen is het klimaatadaptatiefonds nog goed gevuld (bijna 12 van de oorspronkelijke toevoeging van 12,5 miljoen euro). Kan er een uitsplitsing gemaakt worden van voor welke plannen de resterende 12 miljoen in het klimaatadaptatiefonds is voorzien?

Antwoord:	De bestemmingsreserve Klimaatadaptatiefonds (12,5 miljoen incidenteel) is voor een deel gebruikt voor projecten waarop besluitvorming al heeft plaatsgevonden. Het gaat om ongeveer 5 miljoen voor: - bijdrage aan Arnhem-Oost (1 miljoen) - Spoorzone-Oost (2 miljoen) - Nijmeegseweg (0,5 miljoen) - GroenBlauwe subsidie (1 miljoen) - Nieuwe Havenweg (230.000) - Bewegend Bos (150.000) Een deel van het klimaatadaptatiefonds is gereserveerd als cofinanciering voor (Europese) subsidies. Dit betreft ongeveer 1 miljoen. Voor de overige middelen zijn plannen in ontwikkeling. Hierover heeft nog geen besluitvorming plaatsgevonden.

Portefeuillehouder:	Cathelijne Bouwkamp
Cluster-/programmamanager/afdelingshoofd:	Richard Karper
Datum indiening vraag:	15-05
Datum aanlevering antwoord griffie:	

Fractie:	***D66-24***
Pagina:	32
Vraag:	Voorgesteld wordt om de capaciteit voor 213a onderzoeken te laten vervallen omdat er ook een Rekenkamer is. De Rekenkamer doet echter onderzoek voor de raad, 213a onderzoeken verplichten het college om zelf onderzoek te doen naar doelmatigheid / doeltreffendheid. Waar vind ik een overzicht van de recent afgeronde 213a onderzoeken? Gaat deze besparing invloed hebben op uitvoering reguliere evaluaties? Welke reguliere onderzoeken kunnen onder welke voorwaarden ook als artikel 213a-onderzoek worden gekwalificeerd?
Antwoord:	De constatering met betrekking tot het opdrachtgeverschap van de Rekenkamer is terecht, maar laat onverlet dat ook hier onderzoeken worden gedaan die kwalificeren als artikel 213a. In de Jaarstukken 2023 is in de paragraaf Bedrijfsvoering melding gemaakt van in 2023 uitgevoerde onderzoeken die kwalificeren als art. 213a omdat ze de doelmatigheid en/of doeltreffendheid van het bestuur betreffen. Dit laatste geeft ook antwoord op de laatste vraag: (reguliere) onderzoeken kunnen worden gekwalificeerd als 213a als ze betrekking hebben op de doeltreffendheid en doelmatigheid van het door het college gevoerde bestuur.

Portefeuillehouder:	Maurits van de Geijn
Cluster-/programmamanager/afdelingshoofd:	Ron Verheijen
Datum indiening vraag:	
Datum aanlevering antwoord griffie:	

Fractie:	***D66-25***
Pagina:	34
Vraag:	Het extra budget voor breedtekunst in de regeling PEF komt te vervallen. Behouden aanbieders van breedtekunst wel een verhoudingsgewijs even goede kans om in aanmerking te komen voor de resterende middelen voor PEF? Zo nee, waarom is niet gekozen om vanuit het gehele budget van PEF de 60.000 euro te bezuinigen?
Antwoord:	Aanbieders van breedtekunst maken een even goede kans om in aanmerking te komen voor de resterende middelen voor PEF. De regeling staat in gelijke zin open voor aanbieders van breedtekunst als voor aanbieders van andere kunstvormen. Bijvoorbeeld: in de laatste ronde van deelregeling 2 van PEF waren er drie aanvragen vanuit de breedtekunst en deze worden alle drie gehonoreerd.

Portefeuillehouder:	Cathelijne Bouwkamp
Cluster-/programmamanager/afdelingshoofd:	Liesbeth Hoek
Datum indiening vraag:	15-05
Datum aanlevering antwoord griffie:	

Fractie:	***D66-26***
Pagina:	36
Vraag:	Bezuinigingsvoorstellen zorg: is het mogelijk te bezuinigen op dyslexiezorg? Hoe is de verdeling van de kosten van dyslexiezorg over de wijken? Aan welke knoppen binnen de dyslexiezorg kunnen we draaien (bijv. indicatiestelling, lengte van trajecten, eigen bijdrages, ernst van de problematiek) en wat levert dit op?
Antwoord:	Behandeling dyslexiezorg is een wettelijke taak. De uitvoering vindt plaats volgens een landelijk vastgesteld protocol. Wij zien geen mogelijkheden om binnen de wettelijke kaders te bezuinigen. De indicatiestelling verloopt volgens een landelijke vastgesteld protocol. Hier kun je als gemeente niet vanaf wijken. De lengte van de trajecten is zorgvuldig overwogen: kortere trajecten leiden tot verlengingen en langere trajecten zijn ongewenst. Binnen dyslexie werken we met een vast aantal uren. Dit houdt in dat behandeling maximaal 60 uur kan duren. Dit is gelijk getrokken met het landelijke protocol. Eigen bijdrages leiden tot ongewenste verschillen tussen inwoners die het wel of niet kunnen betalen. Binnen dyslexie zijn we gebonden aan het landelijke protocol. Binnen de huidige regelgeving zien we geen mogelijkheden om te bezuinigen. Bevorderen van goed leesonderwijs zou helpen, maar dat is een taak van het onderwijs en niet van de gemeente. Hieronder een overzicht van het jaar 2023: Schuytgraaf/Elderveld 76 kinderen Malburgen 61 kinderen Elden en de Laar 52 kinderen Vredenburg, Kronenburg en Rijkerswoerd 50 kinderen Noord West 46 kinderen Noord Oost 45 kinderen Presikhaaf 27 kinderen CSA 24 kinderen

Portefeuillehouder:	Bob Roelofs
Cluster-/programmamanager/afdelingshoofd:	Elke Zeijl
Datum indiening vraag:	15-05
Datum aanlevering antwoord griffie:	

Fractie:	***D66-27***
Pagina:	36
Vraag:	“Meer groepsgerichte begeleiding jeugd”: over welk aandeel van de ondersteuning hebben we het, die groepsgewijs zou kunnen gaan plaatsvinden, en om welke doelgroepen binnen de jeugdzorg?
Antwoord:	Dit kan om zowel nieuwe begeleidingsvragen als afschaling van specialistische begeleidingsvragen en behandeling gaan waarna de jeugdigen het geleerde in de praktijk kunnen brengen. Bij deze hulpvragen gaat dit over hulpvragen waarvan er meer jeugdigen zijn met dezelfde hulpvraag en waarbij een groep ondersteunend is. Voorbeelden zijn het aanleren van sociale vaardigheden wanneer er sprake is adhd of autisme, een gespreksgroep voor jongeren met mentale problemen als angst, depressie of dwangstoornis, scheiding, waarbij herkenbaarheid een belangrijke factor is. Jeugdigen leren het beste van elkaar, als ze zich kunnen spiegelen en feedback krijgen van groepsgenoten. Ook leren jeugdigen ervaren dat zij niet de enige zijn met hun hulpvraag

	Individuele begeleiding blijft soms nodig, dit kan ook worden ingezet om een jeugdige te begeleiden naar een groep. Groepsbegeleiding is het uitgangspunt en zal voor 25 % van de jeugdigen gelden die een vorm van basis begeleiding ontvangen.

Portefeuillehouder:	Bob Roelofs
Cluster-/programmamanager/afdelingshoofd:	Elke Zeijl
Datum indiening vraag:	15-05
Datum aanlevering antwoord griffie:	

Fractie:	***D66-28***
Pagina:	36
Vraag:	Wat zijn de gevolgen van het voorstel om te bezuinigen op OZO verbindzorg?
Antwoord:	Met één communicatiemiddel wordt er sneller gecommuniceerd en is er minder risico op langs elkaar heen praten. De inwoner is altijd onderdeel van de communicatie waardoor deze weet wat er speelt en dit levert transparantie op. Ook scheelt het tijd voor betrokkenen om iedereen te informeren. Stoppen met OZO betekent dat deze voordelen niet worden georganiseerd. De inwoner ondervindt echter geen last of negatieve bijwerkingen van stoppen omdat er niet iets af gaat. OZO Verbindzorg is een communicatiemiddel en geen rapportagesysteem. De rapportage blijft bij de zorgaanbieder zelf te liggen.

Portefeuillehouder:	Bob Roelofs
Cluster-/programmamanager/afdelingshoofd:	Elke Zeijl
Datum indiening vraag:	15-05
Datum aanlevering antwoord griffie:	

Fractie:	***D66-29***
Pagina:	37
Vraag:	In het verleden is veel geld extra uitgetrokken om een inhaalslag te maken in het bestrijden van invasieve exoten. Hoe wordt bij een bezuiniging het resterende budget zo geprioriteerd, dat in de toekomst niet opnieuw extra uitgaven noodzakelijk zijn?
Antwoord:	Met het resterende budget proberen we zo slim mogelijk de bestrijding aan te pakken. We kunnen echter niet uitsluiten dat in de toekomst toch extra uitgaven nodig zullen zijn.

Portefeuillehouder:	Cathelijne Bouwkamp
Cluster-/programmamanager/afdelingshoofd:	Pieter Altena
Datum indiening vraag:	15-05
Datum aanlevering antwoord griffie:	

Fractie:	***D66-30***
Pagina:	38
Vraag:	De enige bezuiniging op het onderwerp klimaat en energie lijkt de energiebesparing door het uitschakelen van fonteinen. Waarom zijn er op andere plekken waar gemeente invloed op heeft op eigenaar is (gebouwen?) geen extra energiebesparingen te realiseren?
Antwoord:	Dit is niet het geval. In de reguliere aanpak verduurzaming gemeentelijk vastgoed zitten veel maatregelen die bijdragen aan besparingen. In deze aanpak wordt op drie niveaus gekeken, te weten: aanpassingen aan installaties en gebouwschil, aanpassingen in gedrag / gebruik en innovatieve oplossingen. Naast de verplichte maatregelen + zonnepanelen + Led zijn er ook een 25-tal prio panden vastgesteld waar intensief gekeken wordt welke maatregelen realiseerbaar zijn (dit is maatwerk per object). Wel is het zo dat bijvoorbeeld het significant terugbrengen van gasverbruik vaak gepaard gaat met een oplossing die meer elektra vraagt, bijvoorbeeld warmtepompen.

	Naast maatregelen in gebouwen wordt ook gekeken naar het eerder verduurzamen van alle openbare verlichting in de stad naar LED.

Portefeuillehouder:	Maurits van de Geijn/Bob Roelofs
Cluster-/programmamanager/afdelingshoofd:	Bram Gelissen
Datum indiening vraag:	15-05
Datum aanlevering antwoord griffie:	

Fractie:	***D66-31***
Pagina:	38
Vraag:	Wat zijn de extra kosten(besparingen) als we het bomenplan beperken tot de plekken waar de toegevoegde ecologische waarde het grootst is, in plaats van het beperken tot de directe woonomgeving?
Antwoord:	Dit levert niet direct een andere kostenbesparing op maar meer een verschuiving van waar de resterende middelen worden ingezet. Met het huidige voorstel wordt ervoor gekozen om de resterende middelen in te blijven zetten in de directe woonomgeving zodat de bewoners in de buurten merken dat er bomen worden geplant, of dat boomspiegels worden vergroot. Dit draagt bij aan de toename van boomkroonbedekking in de gebieden waar dit het meeste noodzakelijk is, namelijk de versteende omgeving. Investeren in bomen in de directe leefomgeving heeft, naast dat dit prettig is voor bewoners, ook een positief effect op de biodiversiteit. In de directe woonomgeving staan meestal beperkt of geen bomen. Het toevoegen van bomen heeft dan juist een positief effect op de biodiversiteit en daarmee op de ecologische waarde.

Portefeuillehouder:	Cathelijne Bouwkamp
Cluster-/programmamanager/afdelingshoofd:	Pieter Altena
Datum indiening vraag:	15-05
Datum aanlevering antwoord griffie:	

Fractie:	***D66-32***
Pagina:	38
Vraag:	Hoeveel zou het besparen om het bomenplan te beperken tot de wijken met de meeste hittestress?
Antwoord:	Dit levert niet direct een andere kostenbesparing op maar meer een verschuiving van waar de resterende middelen worden ingezet. Met het huidige voorstel wordt ervoor gekozen om de resterende middelen in te blijven zetten in de directe woonomgeving zodat de bewoners in de buurten merken dat er bomen worden geplant, of dat boomspiegels worden vergroot. Dit draagt bij aan de toename van boomkroonbedekking in de gebieden waar dit het meeste noodzakelijk is, namelijk de versteende omgeving. Dit zijn ook de gebieden waar sprake is van hittestress. Daar wordt dus al rekening mee gehouden in het voorstel.

Portefeuillehouder:	Cathelijne Bouwkamp
Cluster-/programmamanager/afdelingshoofd:	Pieter Altena
Datum indiening vraag:	15-05
Datum aanlevering antwoord griffie:	

Fractie:	***D66-33***
Pagina:	38
Vraag:	Bij ‘bezuinigen op onderhoud wegen’ ontbreekt een bedrag. Deze post is ook niet opgenomen in de voorafgaande tabel. Welk bedrag zou hier moeten staan en hoe is dit in het totaal meegenomen?
Antwoord:	Deze tekst staat ten onrechte opgenomen in programma S12 Wonen en Leefomgeving aangezien dit onderdeel uitmaakt van programma S2 Bereikbaarheid. Zowel de juiste tekst als het financieel effect is in programma Bereikbaarheid opgenomen, zie pagina 33 van de Perspectiefnota.

	Tekstuele toelichting in S2: We verminderen het budget voor wegenonderhoud structureel met € 50.000 per jaar omdat we door vergroening minder verharding onderhouden. Daarnaast besparen we incidenteel, oplopend naar € 450.000 in 2028, op het onderhoud wegen door het onderhoud waar mogelijk tijdelijk uit te stellen (zie tabel onder S2, pagina 29). Vanaf 2029 zal dan het reguliere budget weer nodig zijn om direct in te kunnen grijpen op de meest kritische plekken zodat kapitaalvernietiging zo veel mogelijk wordt voorkomen.

Portefeuillehouder:	Bob Roelofs
Cluster-/programmamanager/afdelingshoofd:	Pieter Altena
Datum indiening vraag:	15-05
Datum aanlevering antwoord griffie:	

Fractie:	***D66-34***
Pagina:	38
Vraag:	Hoe verhoudt de structurele besparing van 50.000 euro op het onderhoud van beschoeiingen zich tot de verwachte onveilige situaties en de op dat moment benodigde incidentele middelen?
Antwoord:	Wij beheren slechts functionele beschoeiingen. Deze zijn momenteel te classificeren van matig tot goed. Daarin prioriteren we onze onderhoudsmaatregelen en pakken we jaarlijks de slechtste delen als eerste aan. (Twee) jaarlijks controleren we de beschoeiingen en prioriteren we het herstel. Wij voorzien op korte termijn geen grote ingrijpende maatregelen en/of onveilige situaties.

Portefeuillehouder:	Bob Roelofs
Cluster-/programmamanager/afdelingshoofd:	Pieter Altena
Datum indiening vraag:	15-05
Datum aanlevering antwoord griffie:	

Fractie:	***D66-35***
Pagina:	42
Vraag:	Er zijn 4 verschillende denkrichtingen. Klopt het dat deze denkrichtingen geen elkaar uitsluitende mogelijkheden zijn, maar dat ze te combineren zijn?
Antwoord:	Dat klopt.

Portefeuillehouder:	Diverse?
Cluster-/programmamanager/afdelingshoofd:	Rianne van den Berg
Datum indiening vraag:	15-05
Datum aanlevering antwoord griffie:	

Fractie:	***D66-36***
Pagina:	44
Vraag:	Met het project 'Verbeteren Inkomensregelingen' verwachten we op langere termijn kosten te besparen. Wat is de stand van zaken van dit project en wanneer wordt het afgerond?
Antwoord:	Dit project loopt in ieder geval tot eind 2025. In 2023 zijn al aanpassingen gedaan om het bereik en de toegankelijkheid van de belangrijkste regelingen te verbeteren. Met name de Individuele inkomensregeling is daardoor in veel meer huishoudens ontvangen. In 2024 en 2025 liggen onder andere de zorgkostenregelingen onder de loep. We kijken in 2024 en 2025 naar inwoners met lage inkomens en hoge zorgkosten en studenten. We onderzoeken welke aanpassingen we kunnen doen om het bereik onder de doelgroep te vergroten zodat inwoners bestaanszekerheid hebben en kijken gelijktijdig kritisch naar de mogelijkheden om kosten te besparen in onze interne bedrijfsvoering. Meer informatie kan u ook teruglezen in onze laatste raadsbrief over dit onderwerp: https://arnhem.bestuurlijkeinformatie.nl/Reports/Item/46687f9d-6565-4097-8ec6-573d2f472371

Portefeuillehouder:	Mark Lauriks
Cluster-/programmamanager/afdelingshoofd:	Rianne van den Berg
Datum indiening vraag:	15-05
Datum aanlevering antwoord griffie:	

VVD

Fractie:	***VVD-1 (mondeling gesteld op 15-05)***
Pagina:	28
Vraag:	Toegankelijk maken omgeving Stadstheater - wat is toegankelijk? Wat gaan we doen voor wie?
Antwoord:	Het is belangrijk ook de openbare ruimte aan te passen aan het ontwerp van het Stadstheater, zodat dit goed toegankelijk is voor alle gebruikers. Complexiteit daarbij is dat er in het gebied sprake is van hoogteverschillen waar we rekening mee moeten houden. We passen de bestaande situatie aan voor voetgangers bij de monumentale hoofdentree, zodat ze niet op het fietspad stappen als ze de trap afkomen. Dit verhoogt de verkeersveiligheid en de verblijfskwaliteit. Ook aan de andere zijden zijn aanpassingen nodig in de openbare ruimte.

Portefeuillehouder:	Cathelijne Bouwkamp
Cluster-/programmamanager/afdelingshoofd:	Yvonne van der Graaf
Datum indiening vraag:	15-05
Datum aanlevering antwoord griffie:	

Fractie:	***VVD-2 (mondeling gesteld op 15-05)***
Pagina:	17
Vraag:	Huisvesting ambtelijke organisatie Hoe is het voorbereidingskrediet ad 1,5mln opgebouwd? Kunnen we dat als organisatie niet zelf onderzoeken?
Antwoord:	De geraamde kosten bestaan voor een groot deel uit de inzet van expertise die niet binnen gemeente Arnhem beschikbaar is. Hierbij moet worden gedacht aan het inwinnen van extern advies van bijvoorbeeld een architect, installatieadviseur en constructeur. Daarnaast voorziet het voorstel in dekking voor inzet van de projectorganisatie (projectleider e.d.). De aanvraag van het voorbereidingskrediet is bedoeld voor de verdere voortgang van het project in 2025. Wanneer er in 2025 een (conform de opdracht budgetneutraal) investeringsvoorstel wordt gedaan, dan zal dit voorbereidingskrediet daar onderdeel van uitmaken.

Portefeuillehouder:	Maurits van de Geijn
Cluster-/programmamanager/afdelingshoofd:	Caner Duman
Datum indiening vraag:	15-05
Datum aanlevering antwoord griffie:	

Fractie:	***VVD-3 (mondeling gesteld 15-05)***
Pagina:	32
Vraag:	Bezuiniging ondersteuning college: - hoeveel fte zit er nu op bestuursondersteuning? - hoeveel ruimte zit er in de formatie?
Antwoord:	De bestuursondersteuning voor het college bestaat in totaal uit 24,4 fte, namelijk: 7,0 fte Assistenten 5,9 fte Woordvoering 7,0 fte Adviseurs 4,5 fte Kabinet Op basis van voorgestelde bezuiniging wordt 1 fte ingeleverd voor het onderdeel woordvoering , 1 fte ingeleverd voor het onderdeel wethoudersadviseurs en 1 fte ingeleverd voor het onderdeel assistenten. Er zit geen enkele ruimte in de formatie.

Portefeuillehouder:	Maurits van de Geijn
Cluster-/programmamanager/afdelingshoofd:	Jinny Biesot
Datum indiening vraag:	15-05
Datum aanlevering antwoord griffie:	

Fractie:	***VVD-4 (mondeling gesteld op 15-05)***
Pagina:	27
Vraag:	Perspectief voor de jeugd: stand van zaken Jongerenraad n.a.v. motie
Antwoord:	Op dit moment wordt de laatste hand gelegd aan een voorstel voor inrichting en werkwijze van de Arnhemse Jongerenraad026, inclusief een reglement en begroting. We verwachten nog voor het reces een voorstel aan het college te kunnen voorleggen waarmee de jongerenraad wordt ingesteld. Voor de zomer informeren we uw raad hierover in een raadsbrief.

Portefeuillehouder:	Diverse?
Cluster-/programmamanager/afdelingshoofd:	Ellen Krabbenborg
Datum indiening vraag:	15-05
Datum aanlevering antwoord griffie:	

Fractie:	***VVD-5 (mondeling gesteld op 15-05)***
Pagina:	10
Vraag:	IHP financiering: Financiële ontwikkelingen IHP: waar is de 1,13 miljoen structureel op gebaseerd en hoe lang loopt deze ophoging voor na 2028?
Antwoord:	Deze jaarlijkse structurele ophoging is gebaseerd op een doorrekening van het IHP. De investeringen uit het IHP zijn daarbij gebaseerd op de huidige VNG-norm, prijspeil 2024, verhoogd met 2% per jaar voor de komende begrotingsjaren (zie ook pagina 18 PPN). De jaarlijkse ophoging van de begroting voor Onderwijshuisvesting met 1,13 miljoen is zo berekend dat alle investerings- en exploitatiekosten die voortkomen uit het IHP 2024-2039 volledig en structureel gedekt zijn. De in de Bestemmingsreserve Onderwijshuis beschikbare middelen worden gedurende deze periode hier ook voor ingezet. Deze BR dient verder om fluctuaties op te vangen. De ophoging vindt jaarlijks plaats gedurende de hele looptijd van het IHP, dus tot en met 2039.

Portefeuillehouder:	Nermina Kundic
Cluster-/programmamanager/afdelingshoofd:	Anna Jüngen
Datum indiening vraag:	15-05
Datum aanlevering antwoord griffie:	

Fractie:	***VVD-6***
Pagina:	-
Vraag:	Gelrepas Hoeveel mensen maken nu gebruik van Gelrepas?
Antwoord:	In 2023 waren er 23.834 Arnhemmers met een Gelrepas, Van deze groep hebben 15.306 deze minimaal één keer gebruikt in 2023. Dat is 64% van de pashouders.

Portefeuillehouder:	Mark Lauriks
Cluster-/programmamanager/afdelingshoofd:	Dennis Janssen
Datum indiening vraag:	15-05
Datum aanlevering antwoord griffie:	

Fractie:	***VVD-7 (mondeling gesteld op 15-05)***
Pagina:	38
Vraag:	Om de hoeveel jaar is budget nodig voor baggerwerkzaamheden en hoe groot zijn dan de bedragen?

Antwoord:	De benodigde budgetten voor baggerwerkzaamheden fluctueren zeer. Het ingrijpmoment wordt jaarlijks in overleg met Rijkswaterstaat en het Waterschap bepaald, zo ook de verplichtingen van de gemeente bij de noodzakelijke baggerwerkzaamheden. Momenteel speelt de uitvoering van de Rijnkade, Nieuwe kade en Nieuwe Haven. De inschatting nu is dat de kosten daarvan in de komende 3 jaar in totaal ca €575.000,- zullen zijn. Maar voor 2025 en 2026 zijn ook nog andere baggerwerkzaamheden te verwachten op andere locaties, waaronder de Rosandepolder. Daarvan is momenteel nog niet bekend om welke hoeveelheden het gaat en om welke bedragen.

Portefeuillehouder:	Bob Roelofs
Cluster-/programmamanager/afdelingshoofd:	Pieter Altena
Datum indiening vraag:	15-05
Datum aanlevering antwoord griffie:	

Fractie:	***VVD-8 (mondeling gesteld op 15-05)***
Pagina:	
Vraag:	- Kunnen we het parkeeronderzoek (p.38) ontvangen? - Richtlijnen parkeervakken: mogen wij daarvan afwijken?
Antwoord:	1. Op basis van openbare data is gekeken naar parkeertarieven van vergelijkbare steden. Dit zijn huidige tarieven, dus er is niet gekeken naar mogelijke toekomstige verhogingen. Hieruit is onderstaande tabel opgesteld:

Parkeertarieven op straat (2024)		
	Hoog tarief (centrumgebied)	Laag tarief (buiten centrum)
Arnhem	€ 3,50	€ 2,35
Amersfoort	€ 3,00 - 3,45	€ 2,35 - 2,75
Apeldoorn	€ 3,06 - 3,56	€ 0,50
Enschede	€ 3,75	€ 3,30
Eindhoven	€ 2,70 - 3,90	€ 2,00
s-Hertogenbosch	€ 3,48 - 4,05	€ 2,80
Nijmegen	€ 3,60	€ 2,50
Zwolle	€ 2,20 - 3,30	€ 1,30 - 2,20

* Een aantal gemeenten hanteert meer dan 2 zones waarin onderscheid wordt gemaakt in tarieven. Daarom is er soms een bandbreedte weergegeven in de tabel hierboven.

Een parkeerplaats moet voldoende bereikbaar en voldoende bruikbaar zijn om aangemerkt te kunnen worden als parkeerplaats. We moeten daarbij rekening houden met de steeds groter wordende auto's. We wijken daarom niet op verzoek van bewoners af van de maatgeving van de parkeervakken. Wel bestaat er de mogelijkheid om bij een parkeerstrook geen vakindeling toe te passen. Dan kunnen er bijvoorbeeld drie kleine of twee grote auto's staan.

Portefeuillehouder:	Nermina Kundic
Cluster-/programmamanager/afdelingshoofd:	Bram de Ruiter
Datum indiening vraag:	15-05
Datum aanlevering antwoord griffie:	

Fractie:	***VVD-9***
Pagina:	Toerisme
Vraag:	Arnhem – gastvrije stad: welke invloed heeft de beoogde verhoging van de parkeertarieven en de toeristenbelasting op het aantal bezoekers van de stad? En welke invloed verwacht het college op de economie van Arnhem? Waarop baseert het college dit antwoord?
Antwoord:	We verwachten dat de beoogde verhoging van de toeristenbelasting geen grote invloed heeft op het aantal bezoekers van de stad. We hebben in een vergelijking gekeken naar verschillende steden en Arnhem ligt over het algemeen lager qua tarief toeristenbelasting. Het beoogde tarief

	voor hotels en B&B's is bijna gelijk aan het huidige tarief in Nijmegen. Ook de invloed van de verhoogde parkeertarieven op het aantal bezoekers van stad is beperkt, blijkt uit onderzoek van onder andere het CROW. De eerdere verhoging van de parkeertarieven met €0,50 in Arnhem heeft niet geleid tot minder bezoekers. De beschikbaarheid en vindbaarheid van een parkeerplaats zijn daarbij veel belangrijkere factoren, zo geeft CROW aan.

Portefeuillehouder:	Nermina Kundic
Cluster-/programmamanager/afdelingshoofd:	Liesbeth Hoek
Datum indiening vraag:	16-05
Datum aanlevering antwoord griffie:	

***Fractie**:*	***VVD-10***
Pagina:	23 hogere energielasten eigen gebruik
Vraag:	In hoeverre hebben we al optimaal zonnepanelen geplaatst op onze eigen panden en wat zou dat schelen in de kosten?
Antwoord:	Op veel van onze eigen panden liggen ondertussen zonnepanelen. Bij de verduurzaming van het gemeentelijk vastgoed wordt uiteraard gekeken of een (verdere) optimalisatie van de plaatsing van zonnepanelen per pand mogelijk is. Dit maakt integraal onderdeel uit van het onderzoeken pakket aan verduurzamingsmaatregelen (vaak gebouw specifiek). Zonnepanelen levert een besparing op in energieverbruik echter soms is de besparing slechts een klein deel van het totale verbruik (unieke object, groot verbruik), anderzijds betekent het verminderen van het gasverbruik of gasloos maken van een pand het juist noodzakelijk om voor een elektrische oplossing te kiezen middels bijv. warmtepompen waardoor het energieverbruik niet significant afneemt in het totale kostenbeeld.

Portefeuillehouder:	Maurits van de Geijn
Cluster-/programmamanager/afdelingshoofd:	Yvonne van der Graaf/Alwin Kuijper
Datum indiening vraag:	16-05
Datum aanlevering antwoord griffie:	

***Fractie**:*	***VVD-11***
Pagina:	17
Vraag:	Er wordt geld gereserveerd voor onderhoud historische kelders. Waar komen deze bedragen vandaan? Hoe werd dit andere jaren gedaan? En waarom valt dit onder economie?
Antwoord:	Al een tijd gelden (ruim 20 jaar) is besloten dat dit onder economie valt vanuit het economisch belang binnenstad. Daarnaast is er ook een groot erfgoedbelang. Een deel van de kosten wordt nu gedekt binnen de begroting economie en verder uit incidentele budgetten van vastgoed. Hierbij merken we volledigheidshalve op dat de gemeente van de meeste kelders geen eigenaar is, maar dat deze langjarig gepacht worden. De kelders worden op dit moment beschouwd als 'tijdelijk vastgoed' met het daarbij behorende onderhoudsniveau.

Portefeuillehouder:	Bob Roelofs
Cluster-/programmamanager/afdelingshoofd:	Liesbeth Hoek
Datum indiening vraag:	16-05
Datum aanlevering antwoord griffie:	

***Fractie**:*	***VVD-12***
Pagina:	22 Odra
Vraag:	Er wordt gesproken over een knelpunt van 106.000 structureel met de reeds ingeplande stijging van uurtarief. Hier is nog geen rekening gehouden met mogelijke stijging van de kosten nav Rekenkamerrapport?
Antwoord:	Dat klopt. In het Algemeen bestuur ODRA is nog geen besluit genomen over maatregelen nav het Rekenkamerrapport

Portefeuillehouder:	Marco van der Wel

Cluster-/programmamanager/afdelingshoofd:	Maarten Lenis
Datum indiening vraag:	16-05
Datum aanlevering antwoord griffie:	

Fractie:	***VVD-13***
Pagina:	25 Lachgascilinder
Vraag:	Het betrekken van 800.000 in de kosten van afvalstoffenheffing, leidt dit tot een extra stijging van de kosten per huishouden? Of is dit verwerkt in de reeds geplande verhoging? Wat gaat de stijging van de tarieven voor afvalstoffenheffing worden? Graag een berekening.
Antwoord:	De kosten voor lachgascilinders zijn voor het jaar 2024 niet opgenomen in de afvalstoffenheffing. Deze is reeds vastgesteld en kan niet achteraf bijgesteld worden. Voor 2025 zullen de kosten voor lachgascilinders opgenomen worden in de afvalbegroting op basis waarvan de afvalstoffenheffing berekend wordt. Meer kosten betekent in theorie een stijging van de afvalstoffenheffing. Op basis van de huidige begroting zouden de kosten voor lachgascilinders een stijging van 3,5% van de afvalstoffenheffing tot gevolg hebben. Echter wordt de ontwikkeling van het tarief bepaald door de toerekening van heel veel diverse kosten waardoor het daadwerkelijke tarief af zal wijken van de genoemde 3,5%. Op dit moment lopen een aantal aanbestedingsprocessen voor de verwerking van GFT en restafval. De prijs per ton die uit de aanbesteding komt, kan leiden tot lagere of hogere verwerkingskosten; dat weten we op dit moment niet. Maar ook de kosten en opbrengsten van PBD en papier in 2025 kunnen nu nog niet geraamd worden (en zijn volatiel). Alles bij elkaar is de hoogte van de heffing dus afhankelijk van de totale kosten en opbrengsten. De extra kosten voor lachgas worden wellicht gedempt door bijvoorbeeld een hogere opbrengst voor papier. De daadwerkelijke tarieven voor 2025 worden, zover mogelijk, gelijktijdig met de begroting 2025 vastgesteld. Op dit moment is het niet mogelijk om een absolute of procentuele stijging of daling van de afvalstoffenheffing 2025 af te geven.

Portefeuillehouder:	Bob Roelofs
Cluster-/programmamanager/afdelingshoofd:	Pieter Altena
Datum indiening vraag:	16-05
Datum aanlevering antwoord griffie:	

Fractie:	***VVD-14***
Pagina:	25 Klimaatadaptatie investeringskrediet Rioolheffing
Vraag:	Rioolheffing gaat omhoog vanwege de stijging van de kapitaallasten door de investeringen in klimaatadaptatie. 1. Hoeveel gaat dit zijn? Graag een onderbouwde berekening. 2. Waarom gaat dit niet via de bestemmingsreserve klimaatadaptatie/ duurzaamheid? Welke criteria zijn gebruikt om te komen tot deze lijst van mogelijke bezuinigingsopties?
Antwoord:	1. Op basis van de huidige begroting hebben de kapitaallasten van circa €22.000, behorende bij een investeringskrediet van €800.000, een stijging van 0,12% van de rioolheffing tot gevolg. Echter wordt de ontwikkeling van het tarief van de rioolheffing bepaald door de toerekening van diverse kosten waardoor het daadwerkelijke tarief af zal wijken van de genoemde 0,12%. De daadwerkelijke tarieven voor 2025 worden, zoveel mogelijk, gelijktijdig met de begroting 2025 vastgesteld. 2. Een deel van de maatregelen voor klimaatadaptatie betreffen het tegengaan van wateroverlast en daarmee het ontlasten van de riolering. Daarom is ervoor gekozen om specifiek deze kosten via het investeringskrediet rioolheffing te dekken.

Portefeuillehouder:	Cathelijne Bouwman
Cluster-/programmamanager/afdelingshoofd:	Pieter Altena
Datum indiening vraag:	16-05
Datum aanlevering antwoord griffie:	

***Fractie**:*	***VVD-15***
Pagina:	5 Lobby richting Rijk
Vraag:	“De lobby zullen we gezamenlijk moeten oppakken – vanuit de raad”: hoe zien we dat voor ons en heeft Arnhem geen lobbyist die hier een plan voor aan het maken is?
Antwoord:	Samen met en binnen onze organisatie en netwerken (waaronder G40, VNG, Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen, provincie) werken we hard om de Arnhemse belangen richting het Rijk te behartigen. Intussen zijn wij ook bezig met het vormen van een (deels) nieuw team Public Affairs dat past bij de ambities van onze stad. Vacatures binnen dat team worden de komende periode ingevuld.

Portefeuillehouder:	Ahmed Marcouch
Cluster-/programmamanager/afdelingshoofd:	Jinny Bissot
Datum indiening vraag:	
Datum aanlevering antwoord griffie:	

***Fractie**:*	***VVD-16***
Pagina:	29
Vraag:	reëel ramen loonkosten – wordt genoemd als bezuinigingsoptie, maar dit is toch begrotingstechniek in plaats een bezuiniging? Er wordt niets bezuinigd op de daadwerkelijke loonkosten door dit te doen, je schept alleen een reëler beeld van tevoren?
Antwoord:	De omschrijving “reëel ramen loonsom” bevestigt de constatering in de vraagstelling dat het gaat om het anders begroten van de loonsom. Tegelijkertijd gaat hiermee feitelijk wel het financieel kader (en daarmee de ruimte voor personele inzet) van de ambtelijke organisatie omlaag en is in de begroting van de gemeente Arnhem sprake van lagere lasten in vergelijking met de huidige begroting 2024.

Portefeuillehouder:	Maurits van de Geijn
Cluster-/programmamanager/afdelingshoofd:	Caner Duman
Datum indiening vraag:	16-05
Datum aanlevering antwoord griffie:	

***Fractie**:*	***VVD-17***
Pagina:	32
Vraag:	Capaciteit art213a laten vervallen – was opdracht van de raad, is wettelijke taak. Kan toch niet zomaar?
Antwoord:	Artikel 213a van de gemeentewet verplicht het college periodiek onderzoek te doen naar de doeltreffendheid en doelmatigheid van het gevoerde bestuur. In raadsbrief d.d. 14 september 2021, zaaknummer 601157, heeft het college aangegeven jaarlijks één of twee art. 213a onderzoeken te willen uitvoeren, naast alle andere onderzoeken die regulier al worden gedaan en vaak ook als art. 213a onderzoek kwalificeren of elementen hiervan bevatten. Vanaf dat moment is ook € 50.000 structureel per jaar hiervoor gereserveerd in de begroting. De ervaring leert dat nog altijd diverse onderzoeken plaatsvinden die, geheel of gedeeltelijk, kwalificeren als 213a zonder dat dit altijd expliciet wordt gemaakt en zonder dat genoemd budget hiervoor wordt aangesproken. Het budget kan worden bespaard zonder dat de wettelijke verplichting van het periodiek onderzoek doen naar doeltreffendheid en doelmatigheid van gevoerd bestuur in het geding komt.

Portefeuillehouder:	Maurits van de Geijn
Cluster-/programmamanager/afdelingshoofd:	Ron Verheijen
Datum indiening vraag:	16-05
Datum aanlevering antwoord griffie:	

***Fractie**:*	***VVD-18 (mondeling gesteld op 15-05)***
Pagina:	
Vraag:	Schuldhulpverlening: totale omvang budget schuldhulpverleners

Antwoord:	Voor reguliere schuldhulpverlening bedraagt het structurele budget € 2 mln per jaar. Daarnaast hebben we ook budgetten voor preventie, vroegsignalering, schuldhulpverlening aan jongeren en ondernemers.

Portefeuillehouder:	Mark Lauriks
Cluster-/programmamanager/afdelingshoofd:	Dennis Janssen
Datum indiening vraag:	15-05
Datum aanlevering antwoord griffie:	

Fractie:	***VVD-19***
Pagina:	
Vraag:	Welke specifieke onderdelen van het landelijke coalitieakkoord hebben directe financiële gevolgen voor gemeenten, en hoe vertaalt zich dat naar de begroting van Arnhem?
Antwoord:	Via bijgaande link is het document te raadplegen dat door de VNG is opgesteld https://vng.nl/sites/default/files/2024-05/20240517-eerste-analyse-van-het-hoofdlijnenakkoord-voor-gemeenten.pdf. Daarin is een vertaling gemaakt van de inhoudelijke gevolgen op alle beleidsterreinen voor gemeenten van het onderhandelingsakkoord. De directe financiële gevolgen voor gemeenten zijn te vinden op pagina 29 en dit zijn de volgende: • Voortbouwen op het bestaande budgettaire kader uit de Voorjaarsnota, dus geen correctie op het lager vaststellen van het gemeentefonds vanaf 2026: De financiële positie van gemeenten verbetert niet. Vanaf boekjaar 2026 zullen gemeenten moeten gaan bezuinigen om tot een meerjarig sluitende begroting te komen. De impact voor burgers hangt af van de keuzes per gemeente, maar in zijn algemeenheid zal dit betekenen dat het niveau van voorzieningen en dienstverlening omlaag zal gaan. • Afschaffen van alle specifieke uitkeringen vanaf 2026 (met uitzondering van de BUIG) en de middelen na aftrek van 10% efficiencykorting aan het gemeentefonds toevoegen: Het afschaffen van de specifieke uitkeringen zou kunnen betekenen dat gemeenten meer ruimte krijgen voor eigen beleidskeuzes, meer integrale aanpak, minder administratieve lasten en met een jaarlijkse indexering. Aandachtspunt is dat de besparing al wel verwerkt wordt in de rijksbegroting, maar er nog geen zicht is op daadwerkelijke overheveling van specifieke uitkeringen. Dit laatste vraagt besluitvorming binnen het rijk en mogelijk aanpassing van wet- en regelgeving. Bovendien is de besparing gebaseerd op de omvang van de spuks in 2022. Mogelijk is de omvang in 2026 kleiner of gaat maar een beperkt deel over. Als de besparing bij Miljoenennota wordt verwerkt in de gemeentefondsbegroting betekent dit een verdere verslechtering van het financiële beeld vanaf 2026. Het is echter ook mogelijk dat de besparing neer zal slaan op de departementale begrotingen. In alle gevallen is het voor gemeenten van belang dat er alleen over het bedrag dat daadwerkelijk wordt overgeheveld naar het gemeentefonds een korting wordt gerealiseerd. • Twee nieuwe belastingen introduceren waarvan de opbrengsten (uitsluitend) ten goede komen aan woningbouw en infra in betreffende gemeente: een planbatenheffing en een (onbebouwde) grondheffing: De nieuwe belastingen kunnen beide een bijdrage leveren aan het versnellen van woningbouw en bijbehorende infrastructuur en de bekostiging ervan. Belangrijk aandachtspunt is de exacte vormgeving en de uitvoerbaarheid. Omdat waardeontwikkeling van de grond niet met terugwerkende kracht belast kan worden en er voor beide belastingen wetgeving nodig is zullen de extra inkomsten zich pas over enige jaren voordoen • Afspraken maken met gemeenten om de woonlasten (OZB) te maximeren: Het maximeren van OZB beperkt gemeenten in hun mogelijkheid om extra eigen inkomsten te verwerven. De financiële situatie van gemeenten vanaf 2026 vraagt eigenlijk wel om die mogelijkheid. De tekst in het hoofdlijnenakkoord spreekt expliciet over afspraken met gemeenten en laat ruimte voor interpretatie en uitwerking. Onderdeel daarvan kan zijn om als gemeenten gecompenseerd te worden voor een beperking van deze mogelijkheid. • De extra bezuiniging op de Jeugdzorg van € 511 miljoen vervalt: De extra bezuiniging op Jeugdzorg van €511 miljoen wordt geschrapt. Omdat gemeenten nu al geen rekening hoefden te houden met deze extra bezuiniging verandert dit niets aan het financiële beeld.

	• Er komen extra middelen voor woningbouw en infrastructuur: Onduidelijk is nog hoe deze beschikbaar worden gesteld (integraal voor alle of specifiek voor bepaalde gemeenten) en hoe de praktische uitwerking hiervan zal uitvallen?

Portefeuillehouder:	Paul Smeulders
Cluster-/programmamanager/afdelingshoofd:	Ron Verheijen
Datum indiening vraag:	17-05
Datum aanlevering antwoord griffie:	

Fractie:	***VVD-20***
Pagina:	
Vraag:	Hoeveel extra inkomsten of bezuinigingen worden er verwacht voor de gemeente Arnhem als gevolg van het coalitieakkoord?
Antwoord:	Zie het antwoord onder VVD-19. Ten opzichte van het beeld dat in de Perspectiefnota is opgenomen is, is er nu geen directe aanleiding om aanpassingen door te voeren, omdat er ofwel geen directe financiële gevolgen voor Arnhem ontstaan, ofwel er eerst nog nadere uitwerking zal moeten plaatsvinden.

Portefeuillehouder:	Paul Smeulders
Cluster-/programmamanager/afdelingshoofd:	Ron Verheijen
Datum indiening vraag:	17-05
Datum aanlevering antwoord griffie:	

Fractie:	***VVD-21***
Pagina:	
Vraag:	Zijn er specifieke beleidsmaatregelen in het coalitieakkoord die aanzienlijke kosten met zich meebrengen of juist besparingen opleveren voor de gemeente Arnhem?
Antwoord:	De voorgenomen besparing op de MDT (inzet subsidie maatschappelijke diensttijd) die in de Perspectiefnota is opgenomen in de jaren 2026 en 2027 (beide € 1,5 miljoen) komt te vervallen, aangezien het landelijke budget voor MDT in het onderhandelingsakkoord komt te vervallen.

Portefeuillehouder:	Paul Smeulders
Cluster-/programmamanager/afdelingshoofd:	Ron Verheijen
Datum indiening vraag:	17-05
Datum aanlevering antwoord griffie:	

Fractie:	***VVD-22***
Pagina:	
Vraag:	Welke verplichtingen legt het coalitieakkoord op aan gemeenten, en wat zijn de financiële consequenties daarvan voor Arnhem?
Antwoord:	Een mogelijke verplichting ontstaat als gevolg van afspraken over het maximeren van de woonlasten (OZB), maar ook deze maatregel vergt nog nadere uitwerking en zal voor 2025 naar verwachting niet aan de orde zijn.

Portefeuillehouder:	Paul Smeulders
Cluster-/programmamanager/afdelingshoofd:	Ron Verheijen
Datum indiening vraag:	17-05
Datum aanlevering antwoord griffie:	

Fractie:	***VVD-23***
Pagina:	
Vraag:	Wat is de verwachte impact van landelijke belastinghervormingen op de inkomsten van de gemeente Arnhem?
Antwoord:	Zie antwoord bij vraag VVD-22. Daarbij komen de mogelijke invoering van twee nieuwe belastingen, die nader uitgewerkt moeten worden.

Portefeuillehouder:	Paul Smeulders
Cluster-/programmamanager/afdelingshoofd:	Ron Verheijen
Datum indiening vraag:	17-05
Datum aanlevering antwoord griffie:	

Fractie:	***VVD-24 (aanvullende vraag 23-5)***
Pagina:	
Vraag:	Wat was de invulling van de ondersteuning van het college in de vorige twee perioden. En is de volledige huidige bezetting van de ondersteuning incidenteel of structureel begroot?
Antwoord:	In de periode 2014-2018 bestond de ondersteuning van het college uit woordvoering, assistenten en het kabinet van de burgemeester. In de periode 2018-2022 werd bovenop deze ondersteuning gestart met een pilot voor de rol van wethoudersadviseur. In de huidige periode waarbij ten opzichte van de vorige periode 1 extra wethouder is toegetreden is de rol van wethoudersadviseur voor het hele college beschikbaar gekomen. In totaal bedraagt de ondersteuning van het college nu dus 24,4 fte. De huidige bezetting is deels structureel en deels incidenteel. De ondersteuning via woordvoering, assistenten en kabinet is structureel. De ondersteuning via wethoudersadviseurs is incidenteel begroot tot en met 2026.

Portefeuillehouder:	Maurits van de Geijn
Cluster-/programmamanager/afdelingshoofd:	Caner Duman
Datum indiening vraag:	23-05
Datum aanlevering antwoord griffie:	

Fractie:	***VVD-25 (aanvullend gesteld 23-5)***
Pagina:	Werk en Inkomen
Vraag:	22A73 Wij willen ten opzichte van 2022 in 2023 25% meer mensen ondersteunen naar betaald werk en boven op de landelijke trend 10% meer mensen blijvend uit de bijstand naar werk begeleiden. Hoe is de stand van zaken op dit gebied?
Antwoord:	Sinds januari 2019 is het gemiddelde bestand van 16 grote gemeenten gedaald met 8,6%. Arnhem heeft als doel het 10% beter te doen, dus dat is een daling van (8,6% + 0,86% =) ongeveer 9,5% in die periode. In november 2023 is het bestand van Arnhem 13% afgenomen sinds het begin van de meting. Dus Arnhem voldoet op dit moment ruim aan die doelstelling van 10% daling. In december 2022 waren en 409 inwoners met ondersteuning (loonkostensubsidie) aan het werk. In december 2023 waren dit er 460. Dit is een stijging van iets meer dan 12%. U kunt deze cijfers volgen in de monitor bestaanszekerheid waar u online toegang toe heeft.

Portefeuillehouder:	Mark Lauriks
Cluster-/programmamanager/afdelingshoofd:	Dennis Janssen
Datum indiening vraag:	23-5
Datum aanlevering antwoord griffie:	

Arnhem Centraal

Fractie:	***Arnhem Centraal (mondeling gesteld op 15-05)***
Pagina:	28
Vraag:	Toegankelijk maken omgeving Stadstheater 1. Waaruit bestaat het toegankelijk maken van de omgeving?

	2. Zitten deze kosten niet reeds in de begroting van de nieuwbouw verwerkt? 3. Is dit gebruikelijk?
Antwoord:	1. Het is belangrijk ook de openbare ruimte aan te passen aan het ontwerp van het Stadstheater, zodat dit goed toegankelijk is voor alle gebruikers. Complexiteit daarbij is dat er in het gebied sprake is van hoogteverschillen waar we rekening mee moeten houden. We passen de bestaande situatie aan voor voetgangers bij de monumentale hoofdentree, zodat ze niet op het fietspad stappen als ze de trap afkomen. Dit verhoogt de verkeersveiligheid en de verblijfskwaliteit. Ook aan de andere zijden zijn aanpassingen nodig in de openbare ruimte. 2. Nee, in de begroting van de nieuwbouw zijn alleen kosten voor het gebouw en voor het bouwrijp maken (uitbreiding footprint) begroot, zoals ook is vermeld in het raadsvoorstel Investeringskrediet vernieuwing Stadstheater. Kosten voor het woonrijp maken (toegankelijkheid gebouw door aanpassing openbare ruimte) zitten hier niet in. 3. Het schetsontwerp van de openbare ruimte en de vernieuwing van het Stadstheater zijn twee losstaande projecten, die met elkaar verbonden zijn. Het schetsontwerp is pas na het raadsvoorstel Investeringskrediet vernieuwing Stadstheater tot stand gekomen en daarmee zijn de kosten in beeld.

Portefeuillehouder:	Cathelijne Bouwkamp
Cluster-/programmamanager/afdelingshoofd:	Yvonne van der Graaf
Datum indiening vraag:	15-05
Datum aanlevering antwoord griffie:	

Fractie:	***Arnhem Centraal-2 (mondeling gesteld op 15-05)***
Pagina:	36
Vraag:	waarom stoppen we met OZO als het werkt? Geldt dit voor alle doelgroepen?
Antwoord:	OZO wordt ingezet voor de doelgroep 0-18 jaar en de doelgroep 18+. Voor de doelgroep 18+ zijn positieve ervaringen. Veel inwoners maken gebruik van de mogelijkheid van OZO. Daarnaast zijn voor deze doelgroep ook de betrokken partijen (zoals huisartsen, wijkverpleging, mantelzorgers, zorgaanbieders) aangesloten bij OZO. Dit maakt dat OZO optimaal gebruikt kan worden en dit ook positief werkt voor de inwoners. Voor de doelgroep jeugd zijn de ervaringen anders. Weinig jeugdigen/ouders maken gebruik van de mogelijkheden van OZO, in 2023 ongeveer 10 jeugdigen. Bij de doelgroep jeugd zijn weinig partijen die gebruik maken van OZO waardoor er geen totaal beeld ontstaat van de totale zorg en communicatie tussen deze partijen. Zo doen bijvoorbeeld de kinderopvang, het onderwijs, peuterspeelzaal ect niet mee. Met name bij complexe vraagstukken heeft OZO bij jeugd meerwaarde, daar is echter vaak ook minder vertrouwen van ouders in hulpverlening waardoor zij geen toestemming willen geven, ondanks dat zij zelf altijd kunnen zien welke informatie gedeeld wordt. Ook doet een beperkt deel van de zorgaanbieders en de verwijzers mee. De Jeugdbescherming gaat niet starten met gezinnen vanuit gedwongen kader. Hierdoor mis je bij jeugd belangrijke partijen.

Portefeuillehouder:	Bob Roelofs
Cluster-/programmamanager/afdelingshoofd:	Elke Zeijl
Datum indiening vraag:	15-05
Datum aanlevering antwoord griffie:	

Fractie:	***Arnhem Centraal-3 (mondeling gesteld op 15-05)***
Pagina:	
Vraag:	Is de kwaliteit oppervlaktewater (nog steeds) goed gezien de toenemende verzuring? Is er PFAS gevonden in ons oppervlaktewater en wordt dit onderzocht?
Antwoord:	Waterkwaliteit is onderdeel van het Plan Gezonde Leefomgeving. Door de toevoer van grondwater vanuit de Veluwe is de waterkwaliteit in Arnhem nog steeds redelijk tot goed te noemen. Aandachtspunten blijven, zeker in stedelijk gebied, altijd aanwezig. Maar van verzuring van het oppervlaktewater is nog geen sprake.

	PFAS wordt tegenwoordig (bijna) overal aangetroffen, ook in oppervlaktewater en de bronnen zijn niet altijd bekend. Daarbij komt dat een wettelijke verplichting op het meten van PFAS in oppervlaktewater niet bestaat en dus ook niet standaard plaats vindt. Daarmee is een met gegevens onderbouwd antwoord niet mogelijk. Maar gezien het landelijke beeld zou het bijzonder zijn als in het oppervlaktewater in Arnhem geen PFAS aanwezig is. Wat we wel weten is dat als de Rijn Nederland binnenstroomt, PFAS al in het water aanwezig is. Dit rivierwater verdeelt zich via de riviertakken Waal, Neder-Rijn en IJssel over Nederland en met het inlaten van rivierwater in de polders, zoals de Betuwe, zal PFAS zich verder verspreiden. Bij baggerwerkzaamheden van het waterschap wordt nu op projectbasis wel gecontroleerd op PFAS; dat geeft wel inzicht, maar geeft geen gebiedsdekkend beeld. In Arnhem-Zuid is de bagger grotendeels lokaal verwerkt en dat betekent dat het aan de geldende normen moet voldoen.

Portefeuillehouder:	Marco van der Wel
Cluster-/programmamanager/afdelingshoofd:	Carlien Bakker
Datum indiening vraag:	15-05
Datum aanlevering antwoord griffie:	

Fractie:	***Arnhem Centraal-4 (mondeling gesteld op 15-05)***
Pagina:	
Vraag:	Wat zijn de jaarlijkse opbrengsten van de historische kelders voor evenementen en bijeenkomsten?
Antwoord:	De opbrengsten van bezoekers en incidentele bijeenkomsten zijn heel beperkt en bedragen een paar duizend euro per jaar.

Portefeuillehouder:	Bob Roelofs
Cluster-/programmamanager/afdelingshoofd:	Liesbeth Hoek
Datum indiening vraag:	15-05
Datum aanlevering antwoord griffie:	

Partij voor de Dieren

Fractie:	***PvD-1 (mondeling gesteld op 15-05)***
Pagina:	25
Vraag:	Informatieveiligheid en privacy Baseline 2.0: wat wordt er precies gedaan? Waarom zetten we de stappen volgend jaar als de wet dit jaar ingaat? En gaat het lukken?
Antwoord:	In 2021/2022 is vastgesteld dat we niet voldoen aan wet- en regelgeving op gebied van privacy- en informatieveiligheid, de BIO 1.0 valt hier ook onder. Sindsdien worden er stappen gezet om de achterstanden in te lopen. Vanaf 2023 is hier ook extra budget voor beschikbaar gesteld. Eind 2023 is een driejarig programma opgesteld met als doel duurzaam te voldoen aan geldende wet- en regelgeving. Ondertussen is dat niet alleen BIO 1.0 maar ook BIO 2.0. Het programma is daarmee ook gebaseerd op de BIO2.0. Ook in 2025 zullen we nog bezig zijn om onze achterstanden in te lopen. De verwachting is dat we met het programma de noodzakelijke stappen zetten in het verhogen van het volwassenheidsniveau.

Portefeuillehouder:	Maurits van de Geijn
Cluster-/programmamanager/afdelingshoofd:	Annemieke Splithof
Datum indiening vraag:	15-05
Datum aanlevering antwoord griffie:	

Fractie:	***PvD-2 (mondeling gesteld op 15-05)***
Pagina:	26
Vraag:	Digitale inclusie Welke maatregelen zijn er al en in welke mate zijn ze onvoldoende?

Antwoord:	In de afgelopen jaren zijn er projectmatig verbetermaatregelen genomen op de gemeentelijke websites en apps om onze digitale toegankelijkheid, een wettelijke verplichting, te borgen binnen de gemeente Arnhem. Met een raadsbrief van 20 februari 2024 bent u geïnformeerd over de stand van zaken: Document Arnhem - Raadsbrief stand van zaken digitale toegankelijkheid * - iBabs Publieksportaal (bestuurlijkeinformatie.nl) Daarnaast is er de afgelopen jaren veel inzet gedaan om de gehanteerde teksten op de websites (en andere vormen van communicatie) meer leesbaar te maken waarbij het B1 niveau als uitgangspunt wordt gehanteerd. Ambtenaren worden hierop voortdurend geschoold. Arnhem beschikt in de Rozet over een Informatiepunt Digitale Overheid (IDO). Een IDO biedt laagdrempelig, gratis en voor iedereen toegankelijke ondersteuning bij vragen over het gebruik van de digitale overheid. Het IDO is er in principe voor iedereen die het lastig vindt om (online) zaken te doen met de overheid. Voornamelijk ouderen maken gebruik van de Informatiepunten. De meeste vragen gaan over DigiD aanvragen en activeren en de DigiD-app installeren. Maar het IDO biedt ook veel hulp bij praktische computervragen, zoals het installeren van apps en het aanmaken van accounts. Dankzij het IDO kunnen mensen op een laagdrempelige manier terecht voor hulp en informatie over de (digitale) overheid. De verder toenemende digitalisering van onze samenleving en de afspraken op Europees niveau vragen mogelijk om aanvullende maatregelen om het niveau van vaardigheden te kunnen handhaven of zelfs te verhogen en de weerbaarheid van mensen te verhogen (waarmee veiligheid en privacy meer gewaarborgd wordt). Hierbij valt te denken aan een verdere vereenvoudiging/verbetering van de digitale dienstverlening en het versterken van de digitale vaardigheden en de digitale weerbaarheid (veiligheid) van doelgroepen. In het onderzoek zullen we aansluiten bij de kennis en kunde van lokale en landelijke koepelorganisaties (zoals APCG en Stichting Lezen en Schrijven).

Portefeuillehouder:	Maurits van de Geijn
Cluster-/programmamanager/afdelingshoofd:	Carel Eltingh
Datum indiening vraag:	15-05
Datum aanlevering antwoord griffie:	

Fractie:	***PvD-3 (mondeling gesteld 15-05)***
Pagina:	25
Vraag:	Ruimen van fietsen € 80.000 structureel vanaf 2024: waar zitten deze kosten in en staan er geen inkomsten tegenover?
Antwoord:	Het ruimen van fietsen wordt uitgevoerd door de partij die de dienstverlening en handhaving op het gebied van parkeren voor ons verzorgt. Er komt dan een permanente ploeg fietsruimers met voertuig die dagelijks (werkdagen) fietsen gaat ruimen. Door uitbreiden van deze inzet zal 2Switch per jaar 8000 fietsen moeten kunnen verwerken. Extra inzet fietsruimers en capaciteitsuitbreiding 2 Switch kost €80.000,- structureel per jaar. De afvalstoffenheffing voor 2024 is reeds vastgesteld en kan niet achteraf bijgesteld worden. Voor 2025 zullen deze kosten opgenomen worden in de afvalbegroting op basis waarvan de afvalstoffenheffing berekend wordt.

Portefeuillehouder:	Bob Roelofs
Cluster-/programmamanager/afdelingshoofd:	Pieter Altena
Datum indiening vraag:	15-05
Datum aanlevering antwoord griffie:	

Fractie:	***PvD-4 (mondeling gesteld op 15-05)***
Pagina:	
Vraag:	Energie/Bedrijfsvoering ICT:

	Is er beeld van de energie die nodig is voor de dataopslag van de gemeente? Hoe ziet dat eruit en welk deel is lokaal en wat op wereldwijde servers?
Antwoord:	Die beelden zijn er helaas niet. Dit geldt zowel voor het energieverbruik voor de lokale als voor de globale opslag van data. Conform afgesproken beleid zal bij een heraanbesteding van de dataopslaglocaties aandacht besteed gaan worden aan dit specifieke vraagstuk zodat ons gezamenlijk streven, onze CO2-footprint kleiner te maken, ook daadwerkelijk meetbaar en bestuurbaar wordt. Binnen de huidige overeenkomsten is dat vraagstuk nooit geadresseerd en is dit ook achteraf helaas niet meer aan te passen.

Portefeuillehouder:	Maurits van de Geijn
Cluster-/programmamanager/afdelingshoofd:	Caner Duman
Datum indiening vraag:	15-05
Datum aanlevering antwoord griffie:	

Fractie:	***PvD-5 (mondeling afgestemd op 15-05)***
Pagina:	23
Vraag:	Wat is de opbouw van energiekosten/verbruik van de gemeente, en welke maatregelen worden per gebied genomen?
Antwoord:	Hieronder treft u een tabel aan met het totaalverbruik elektra, gas en stadswarmte op bedrijfsonderdeel. Voor de maatregelen en aanpak verwijzen we u naar het antwoord op vraag D66-30. Tabel totaalverbruik

Portefeuillehouder:	Maurits van de Geijn
Cluster-/programmamanager/afdelingshoofd:	Bram Gelissen
Datum indiening vraag:	15-05
Datum aanlevering antwoord griffie:	

Fractie:	***PvD-6 (mondeling gesteld op 15-05)***
Pagina:	
Vraag:	Reclamebelasting: welke scenario's zijn mogelijk? Wat zijn de kosten en opbrengsten?
Antwoord:	Reclamebelasting is een gemeentelijke belasting die wordt geheven van de gebruiker van een pand (persoon of bedrijf) waarop een openbare aankondiging (reclame-uiting) is aangebracht, die zichtbaar is vanaf de openbare weg. Deze reclame-uiting kan zich ook op particuliere grond bevinden. Reclamebelasting kan onder andere geheven worden voor gevelreclames, uithangborden, raamreclames, abri's, vlaggen, sandwichborden, naamplaten, logo's, lichtbakken, muurschildering met daarnaast een logo van een bedrijf of een op het bedrijf betrekking hebbende tekst, neonreclames. **Vrijstellingen** De reclamebelasting is een objectieve belasting. Dat houdt onder andere in dat in beginsel alle openbare aankondigingen in de reclamebelasting moeten worden betrokken. Om de heffing in de praktijk uitvoerbaar te houden kunnen vrijstellingen worden opgenomen. Een vrijstelling moet objectief zijn om te voorkomen dat toepassing van de vrijstelling leidt tot strijdigheid met de algemene beginselen van behoorlijk bestuur, waaronder het gelijkheidsbeginsel. Verder mogen vrijstellingen er niet toe leiden dat de belasting afhankelijk wordt gesteld van inkomen, winst of vermogen. **Scenario's:** - Alle openbare aankondigingen kunnen worden opgenomen in de reclamebelasting. - Het is ook mogelijk om met vrijstelling te werken door bijvoorbeeld alleen permanente reclame-uitingen te belasten of bijvoorbeeld alleen instellingen en ondernemers te belasten die een pand (persoon of bedrijf) gebruiken voor een reclame-uiting die zichtbaar is vanaf de openbare weg. Een uitzondering wordt dan gemaakt voor natuurlijke personen die geen ondernemer zijn.

	- Reclamebelasting heffen in een beperkt gebied is ook een scenario. Dit wordt vaak toegepast in centrumgebieden of binnensteden. Heffing van reclamebelasting in een beperkt gebied van de gemeente is toegestaan, mits daarvoor een objectieve en redelijke rechtvaardiging is. Die afweging/rechtvaardiging moet wel beargumenteerd vastgelegd worden in de toelichting of in een raadsnota om stand te houden in eventuele procedures. **Scenario's tarieven** De heffingsmaatstaf is vrij. Er mag een vast tarief per openbare aankondiging gehanteerd worden, zonder daarbij onderscheid te maken naar grootte of type van de openbare aankondiging of de drager daarvan. In de praktijk wordt vaak gekozen voor een tarief per oppervlakte, soms ook voor een tarief gebaseerd op de WOZ-waarde. Differentiatie van tarieven mag, maar mag niet leiden tot strijdigheid met de algemene beginselen van behoorlijk bestuur. **Voorbeelden van toegestane differentiatie:** - de oppervlakte (grootte) van een aankondiging; - het aantal strekkende meters van een aankondiging (lengte); - de duur van aanwezigheid van een aankondiging (dag, week, maand); - de locatie van de aankondiging (centrum, buitengebied); - de aard van de aankondiging (foto, logo, tekst); - de wijze waarop wordt aangekondigd (verlicht, onverlicht). **Kosten en baten** NB: onderstaande kostenraming is indicatief en onder voorbehoud. De reële kosten kunnen hoger uitvallen. **Kosten Incidenteel** Beleidskeuzes en opstellen verordening € 6.000 IT € 15.000 Opleiding en training € 10.000 Opbouw basisbestand € 6.000 Communicatie € 3.000 **Totaal incidenteel € 40.000** Kosten structureel op jaarbasis Controles € 5.000 Heffen, innen, klantencontact en bezwaar en beroep. € 25.000 Bijdrage controle-applicatie € 1.000 Advisering JZ en F&C € 4.000 **Totaal structureel € 35.000** **Toelichting** *De uitvoeringskosten van de reclamebelasting zijn relatief hoog, omdat er jaarlijks controles nodig zijn. Daarnaast worden heffing- en inningskosten gemaakt en kosten voor klantencontact en bezwaar en beroep. Gedurende de invoeringsfase zal er onder andere een basisbestand moeten worden opgebouwd en dient het belastingsysteem te worden ingericht.* *De hoogte van de uitvoeringskosten hangt mede af van de complexiteit van de gekozen heffingsmaatstaven. Een vast tarief per object is bijvoorbeeld eenvoudiger te controleren (en in te richten), dan een tarief dat gebaseerd wordt op de oppervlakte.* *Bij de reclamebelasting kunnen de uitvoeringskosten worden beperkt door de heffing te beperken tot een deel van de gemeente (gemeenten die ervoor kiezen reclamebelasting te heffen doen dat veelal alleen in het centrumgebied/ de binnenstad), of tot bijvoorbeeld permanent aanwezige aankondigingen.* **Baten: begrote opbrengsten reclamebelasting 2022 van enkele G-40 gemeenten**

	De opbrengsten zijn gerelateerd aan de keuzes met betrekking tot het belasten van reclame die gemaakt zijn door de gemeenteraden in deze steden. We hebben niet onderzocht welke keuzes gemaakt zijn, dus onderstaande cijfers zijn als indicatie te gebruiken. Apeldoorn € 428.000 Enschede € 200.000 Nijmegen € 200.000 (bedrag uit definitieve begroting 2021; bedrag 2022 niet bekend).

Portefeuillehouder:	Nermina Kundic
Cluster-/programmamanager/afdelingshoofd:	Nicole Eerden
Datum indiening vraag:	15-05
Datum aanlevering antwoord griffie:	

Fractie:	***PvD-7 (mondeling gesteld op 15-05)***
Pagina:	
Vraag:	Wat zijn de jaarlijkse bedragen die naar city marketing en Tvan gaan?
Antwoord:	De subsidie aan de Stichting Citymarketing Arnhem is €325.000 per jaar. De subsidie aan TVAN wordt jaarlijks geïndexeerd op basis van inwoneraantal en het prijsindexcijfer van het CBS. In 2024 bedraagt de subsidie €366.800

Portefeuillehouder:	Nermina Kundic
Cluster-/programmamanager/afdelingshoofd:	Liesbeth Hoek
Datum indiening vraag:	15-05
Datum aanlevering antwoord griffie:	

Fractie:	***PvdD-8***
Pagina:	In perspectiefnota staat het volgende: *Wij gaan ervanuit dat het circulair bouwen voor de helft leidt tot een verhoging van de kosten en voor de helft worden terugverdiend. De voor het IHP in het financiële beeld opgenomen middelen zijn hierop aangepast.*
Vraag:	Op welk moment is dit aangepast? Was dit voor of tijdens of na de behandeling van het Integraal huisvestingsplan? Of bedoelen jullie dat we van plan zijn om het te gaan aanpassen? Wat is nu het bedrag aan financiële middelen voor circulair bouwen/wat was het bedrag aan financiële middelen voor circulair bouwen? Misschien dat ik het verkeerd begrijp dat jullie bijvoorbeeld gaan kijken in hoeverre de baten van circulair bouwen meegenomen kan worden. Jullie verwachting van de huidige meerkosten en de te verwachte financiële voordelen. Begrijp ik hem zo goed? En zijn er nog andere aspecten die meegenomen kunnen worden in de aanbestedingen? Bijvoorbeeld kosten voor materiaal en vervoer zwaarder laten wegen dan kosten voor personeel.
Antwoord:	In het IHP wordt rekening gehouden met extra stichtingskostenbudget (dit gaat om realisatiekosten voor het voorbereiden en bouwen van een school) voor het stimuleren van circulair bouwen. Daarvoor wordt gerekend met een verhoging van de VNG-norm met gemiddeld 10% (15% voor nieuwbouw, 5% voor renovatie). Bij het opstellen van de perspectiefnota is uitgewerkt op welke manier de kosten van het IHP in het financiële beeld van de begroting worden opgenomen, zodat steeds voldoende dekking aanwezig is om het IHP uit te kunnen voeren. Daarbij is toen (dus ná de behandeling van het IHP, zoals ook aangegeven in het raadsvoorstel IHP) het uitgangspunt gehanteerd dat de helft van de extra kosten van circulair bouwen wordt terugverdiend. De manier waarop dit terugverdienen vorm zal krijgen werken we verder uit. Het te behalen financiële voordeel kan betrekking hebben op een lager investeringsbedrag bij de bouw en/of een (verwachte) restwaarde van materialen aan het einde van de levensduur.

Portefeuillehouder:	Nermina Kundic

Cluster-/programmamanager/afdelingshoofd:	Anna Jüngen
Datum indiening vraag:	20-05
Datum aanlevering antwoord griffie:	

Fractie:	***PvdD-9***
Pagina:	In perspectiefnota staat: *Wij gaan ervanuit dat het circulair bouwen voor de helft leidt tot een verhoging van de kosten en voor de helft worden terugverdiend.*
Vraag:	Betekent dit nu ook dat er minder geïnvesteerd kan worden in circulaire bouw dan voor de aanpassing? Is het circulair bouwen ook goedkoper geworden? Dat wat terugverdiend wordt, wordt dat weer gebruikt voor circulair bouwen? En betekent het ook dat er minder terugverdiend wordt, omdat er minder geïnvesteerd wordt aan de voorkant in circulair bouwen?
Antwoord:	Zie ook het antwoord op vraag PvdD-8. Dit betekent niet op voorhand dat er minder geïnvesteerd kan worden of dat circulair bouwen goedkoper is. De manier waarop het terugverdienen vorm krijgt werken we verder uit. Het te behalen financiële voordeel kan betrekking hebben op een lager investeringsbedrag bij de bouw en/of een (verwachte) restwaarde van materialen aan het einde van de levensduur.

Portefeuillehouder:	Nermina Kundic
Cluster-/programmamanager/afdelingshoofd:	Anna Jüngen
Datum indiening vraag:	20-05
Datum aanlevering antwoord griffie:	

Fractie:	***PvdD-10 (nagekomen op 28-05)***
Pagina:	
Vraag:	Op welke dingen gaat er bezuinigd worden op het riool? Wat houdt deze bezuiniging in? Leidt deze bezuiniging tot minder kwaliteit van water? Betekent dit bijvoorbeeld dat er meer medicijnresten of gifstoffen in het water kan achterblijven? We maken ons daarnaast zorgen over de waterafvoer capaciteit, bijvoorbeeld bij zware regen. Indien het gaat over minder incidenteel lapwerk van riolering, kan dit dan leiden tot uiteindelijke hogere kosten wanneer het fout gaat?
Antwoord:	

Portefeuillehouder:	Bob Roelofs/Nermina Kundic
Cluster-/programmamanager/afdelingshoofd:	Pieter Altena
Datum indiening vraag:	28-05
Datum aanlevering antwoord griffie:	

PvdA

Fractie:	***PvdA-1***
Pagina:	9
Vraag:	“Met deze uitgangspositie hebben we het nieuwe financiële perspectief voor de jaren 2024 tot en met 2028 opgemaakt. We constateren dat de hiervoor geschetste landelijke ontwikkelingen ook het financieel meerjarenbeeld in Arnhem onder druk zetten. Naast de korting van € 3 miljard die in Arnhem al verwerkt is, verwachten we in onze nieuwe begroting in de komende jaren tekorten te zien ontstaan. Op de eerste plaats door de invoering van het nieuwe verdeelmodel Beschermd Wonen dat vanaf 2026 aanstaande is, maar ook door de hiervoor geschetste stijgende kosten op meerdere terreinen, zonder dat daarvoor afdoende compensatie vanuit het Rijk wordt gerealiseerd.”

	• Is het (verwachte) tekort als gevolg van het nieuwe verdeelmodel beschermd wonen toegenomen ten opzichte van de Begroting 2024? Of is de toename van het structurele verwachte tekort het gevolg van andere ontwikkelingen, zoals met name in het sociaal domein?
Antwoord:	Nee, het tekort als gevolg van het nieuwe verdeelmodel beschermd wonen is niet toegenomen ten opzichte van de begroting 2024. De toename van het structurele verwachte tekort ontstaat als gevolg van andere ontwikkelingen, bijvoorbeeld in het sociaal domein, maar ook diverse autonome ontwikkelingen. Zie de totale tabel op pagina's 10 tot en met 12.

Portefeuillehouder:	Paul Smeulders
Cluster-/programmamanager/afdelingshoofd:	Ron Verheijen
Datum indiening vraag:	16-05
Datum aanlevering antwoord griffie:	

Fractie:	***PvdA-2***
Pagina:	17
Vraag:	Met ingang van 1 juli 2023 is de overeengekomen tijdelijke huurkorting van het Stadskantoor geëindigd. Waar kwam deze huurkorting uit voort en waarom is deze geëindigd? Is er een visie op de huisvesting van de organisatie na 2025 (einde huurcontract stadskantoor)
Antwoord:	De betreffende huurkorting is een contractuele afspraak met de verhuurder ontstaan vanuit de vorige contractonderhandelingen. Verhuurder heeft een korting op de huurprijs gegeven indien Gemeente Arnhem (als huurder) geen gebruik zou maken van een eerdere beëindigingsdatum. De huurkorting is verstrekt voor een bepaalde periode, tot en met 30 juni 2023. De contractuele korting op de huurprijs is na deze datum verlopen. Er wordt gewerkt aan een huisvestingsvisie voor de gemeentelijke organisatie. De raadsbrief van mei '23 ('Raadsbrief Uitgangspunten Huisvestingsplan Stadhuis') geven de uitgangspunten voor deze uitwerking.

Portefeuillehouder:	Maurits van de Geijn
Cluster-/programmamanager/afdelingshoofd:	Caner Duman
Datum indiening vraag:	16-05
Datum aanlevering antwoord griffie:	

Fractie:	***PvdA-3***
Pagina:	17
Vraag:	Waarvoor dient het voorbereidingskrediet voor 'centrale huisvesting'?
Antwoord:	De geraamde kosten bestaan voor een groot deel uit de inzet van expertise die niet binnen gemeente Arnhem beschikbaar is. Hierbij moet worden gedacht aan het inwinnen van extern advies van bijvoorbeeld een architect, installatieadviseur en constructeur. Daarnaast voorziet het voorstel in dekking voor inzet van de projectorganisatie (projectleider e.d.) De aanvraag van het voorbereidingskrediet is bedoeld voor de verdere voortgang van het project in 2025. Wanneer er in 2025 een (conform de opdracht budgetneutraal) investeringsvoorstel wordt gedaan, dan zal dit voorbereidingskrediet daar onderdeel van uitmaken.

Portefeuillehouder:	Maurits van de Geijn
Cluster-/programmamanager/afdelingshoofd:	Caner Duman
Datum indiening vraag:	16-05
Datum aanlevering antwoord griffie:	

Fractie:	***PvdA-4***
Pagina:	17
Vraag:	"Daarnaast is voor het realiseren van centrale huisvesting een voor- bereidingskrediet noodzakelijk voor de voortgang van het project." Gaat dit om toekomstige huisvesting van de organisatie? Wat is de laatste stand van zaken hierop?

Antwoord:	Dit gaat inderdaad over de huisvesting van de organisatie en de bediening van inwoners en ondernemers vanuit onze locaties. Er wordt gewerkt aan een huisvestingsvisie voor de gemeentelijke organisatie. De raadsbrief van mei '23 ('Raadsbrief Uitgangspunten Huisvestingsplan Stadhuis') geven de uitgangspunten voor deze uitwerking. Er zijn diverse zaken die onderzocht moeten worden alvorens er een integraal voorstel met financiële uitwerking kan volgen, naar verwachting zal dit in Q4 van 2024 gereed zijn.

Portefeuillehouder:	Maurits van de Geijn
Cluster-/programmamanager/afdelingshoofd:	Caner Duman
Datum indiening vraag:	16-05
Datum aanlevering antwoord griffie:	

Fractie:	***PvdA-5***
Pagina:	22
Vraag:	Inschatting van kosten voor dagelijks onderhoud openbare ruimte CSA. Aanbesteding is mislukt en bedragen liggen fors hoger dan het budget. Dit is dus een verrassing vanwege een verkeerde inschatting voor de prijs waarop dit in de markt kan worden uitgezet. Hoe is deze inschatting geweest en waarom zijn er zo weinig inschrijvingen geweest?
Antwoord:	De inschatting is gemaakt door het bedrag van de vorige aanbesteding te vermeerderen met de CBS-index over de gehele periode van die aanbesteding tot 2024. In 2022 hebben we voor het gebied CSA een integraal bestek op de markt gezet, echter toen ontvingen wij geen enkele inschrijving. Daarom hebben we toen een marktverkenning uitgevoerd. Partijen gaven daarbij aan terughoudend te zijn gezien de grootte en complexiteit van de opdracht (met ook substantieel weekendwerk), maar wel interesse te hebben in delen van het werk. Daarop hebben we het werk opgedeeld in 4 percelen. Op twee percelen zijn er meerdere inschrijvingen geweest en op de andere twee percelen slechts 1 inschrijver. Enerzijds kunnen we concluderen dat de aanpak heeft gewerkt omdat er nu wel is ingeschreven op percelen; anderzijds zien we dat de markt niet meer dik bezaaid is met bedrijven die deze werkzaamheden (voor een deel 7 dagen in de week dus ook op zondag) willen doen.

Portefeuillehouder:	Bob Roelofs
Cluster-/programmamanager/afdelingshoofd:	Pieter Altena
Datum indiening vraag:	16-06
Datum aanlevering antwoord griffie:	

Fractie:	***PvdA-6***
Pagina:	23
Vraag:	"(…) maar intussen alternatieve manieren van uitvoering te onderzoeken en voor te bereiden. Invoering daarvan vanaf 2027 leidt mogelijk tot een daling van het kostenniveau. In het risico-profiel nemen we een risico op voor het geval dit niet (volledig) leidt tot de verwachte verlaging van de kosten." Wat voor alternatieven zijn er voor de uitvoering van het onderhoud die kostendalend werken?
Antwoord:	Tot nu toe wordt dit werk uitgevoerd door aannemers die we contracteren via (Europese) aanbestedingen. We verkennen of een andere manier van organiseren van dit werk voor ons interessant zou zijn, bv door deelname aan een samenwerkingsverband of uitvoering van deze taken door een overheidsbedrijf. Die verkenning doen we niet alleen voor het dagelijks onderhoud, maar ook voor afvalinzameling. Verder verkennen we op inhoud of er kostenbesparende maatregelen zijn, bv. kosten (nog) meer in rekening brengen bij de vervuiler of kijken of we het (dure) zondagwerk terug kunnen dringen.

Portefeuillehouder:	Bob Roelofs
Cluster-/programmamanager/afdelingshoofd:	Pieter Altena
Datum indiening vraag:	16-06
Datum aanlevering antwoord griffie:	

***Fractie**:*	***PvdA-7***
Pagina:	25
Vraag:	Er wordt een nadeel van 800k structureel geraamd vanwege de verwerking van lachgascilinders. Tot 1 maart 2024 werd er een inleverpremie verstrekt wanneer men cilinders inleverde bij een afvalbrengstation. Waarom is deze inleverpremie niet verlengd en welke ervaringen zijn opgedaan met de verschillende maatregelen om lachgascilinders uit het (rest)afval te weren?
Antwoord:	De inleverpremie is een maatregel om de bewustwording van inwoners te verhogen dat lachgascilinders niet in de afvalcontainers of in de openbare ruimte horen en gedumpt mogen worden. Samen met de stickers op alle afvalcontainers, communicatie in geschreven en online media en persoonlijke communicatie door bijvoorbeeld buurtcoaches en een aantal jongerenwerkers, maakte de inleverpremie deel uit van het totaalpakket aan communicatiemaatregelen. De inleverpremie is ingezet voor een bepaalde periode om te bekijken of deze maatregel efficiënt is. De maatregel wordt op dit moment in samenhang met het hele pakket aan maatregelen geëvalueerd en vervolgacties worden uitgezet. U ontvangt hier binnenkort een raadsbrief over. Echter is wel duidelijk geworden dat het hele pakket aan maatregelen tot nog toe niet heeft geleid tot een afdoende oplossing. Daarmee blijft de noodzaak tot het nemen van mitigerende maatregelen (sortering van al ons restafval) onverminderd.

Portefeuillehouder:	Bob Roelofs
Cluster-/programmamanager/afdelingshoofd:	Pieter Altena
Datum indiening vraag:	16-06
Datum aanlevering antwoord griffie:	

***Fractie**:*	***PvdA-8***
Pagina:	27
Vraag:	“Daarnaast zijn we voornemens om de panden die we in dit gebied verwerven, zoveel als mogelijk rendabel te verhuren, tot het moment dat ze gesloopt worden voor herontwikkeling. De huurinkomsten hiervan zetten we ook in om de onrendabele top af te dekken.” Wordt bij verhuur rekening gehouden met een redelijke huur die mogelijk niet zo hoog is als marktconform, maar wel bijdraagt aan betaalbaarheid van woningen en bedrijfsruimten?
Antwoord:	We hebben op dit moment nog geen concrete invulling of afspraken voor ogen om de panden tijdelijk te verhuren. Het zou kunnen gaan om verschillende functies, zoals opvang, wonen en/of werken. Het aspect betaalbaarheid betrekken wij bij onze afweging voor de tijdelijke invulling.

Portefeuillehouder:	Paul Smeulders
Cluster-/programmamanager/afdelingshoofd:	Maarten Lenis
Datum indiening vraag:	16-05
Datum aanlevering antwoord griffie:	

***Fractie**:*	***PvdA-9***
Pagina:	28
Vraag:	Het voorstel is om de ambtelijke organisatie niet meer te begroten op basis van het maximum van de salarisschaal, maar op basis van het maximum van de salarisschaal minus één periodiek. Wat zijn gevolgen voor inzetbaarheid/flexibiliteit/aantrekkelijkheid als wordt gekozen voor het maximum van de salarisschaal minus twee of drie periodieken? Wat is gebruikelijk voor de raming van de loonsom bij andere gemeenten? Het voorstel is om de ambtelijke organisatie niet meer te begroten op basis van het maximum van de salarisschaal, maar op basis van het maximum van de salarisschaal minus één periodiek. Wat zijn gevolgen voor inzetbaarheid/flexibiliteit/aantrekkelijkheid als wordt gekozen voor het maximum van de salarisschaal minus twee of drie periodieken? Wat is gebruikelijk voor de raming van de loonsom bij andere gemeenten?
Antwoord:	Met het begroten van de loonsom op basis van het maximum van de salarisschaal minus één periodiek wordt het financieel kader (en daarmee de ruimte voor personele inzet) van de ambtelijke organisatie verlaagd. Daarmee boeten we niet in aan aantrekkelijkheid maar wel aan flexibiliteit waarmee ook de vervanging van ziekte door inhuur wordt beperkt. De geprognosticeerde besteding van de loonsom in voorliggende Perspectiefnota biedt, vanuit het

	oogpunt van bedrijfscontinuïteit, onvoldoende ruimte om de begroting aan te passen naar het maximum minus twee of drie periodieken. In de P&C-cyclus monitoren we de ontwikkeling van loonsom in relatie tot de begroting. Indien gewenst kunnen we onderzoeken hoe de raming bij andere gemeenten tot stand komt.

Portefeuillehouder:	Maurits van de Geijn
Cluster-/programmamanager/afdelingshoofd:	Caner Duman
Datum indiening vraag:	16-05
Datum aanlevering antwoord griffie:	

Fractie:	***PvdA-10***
Pagina:	37
Vraag:	Dit houdt in dat plantvakken minder intensief worden onderhouden en gazons minder vaak gemaaid. Bijzondere plekken die we nu nog op een hoog niveau onderhouden (Binnenstad, winkelcentra, station Velperpoort) gaan we op een lager niveau onderhouden. Effect hiervan is dat het stedelijk groen een wilder karakter krijgt. Is het mogelijk om de kwaliteitsniveaus nog verder naar beneden te brengen op plekken waar dit geen negatieve gevolgen heeft voor de leefomgeving voor mensen en dieren?
Antwoord:	Het genoemde bedrag is een verzameling van diverse kosten zonder al precies in beeld te hebben waar we wat willen doen. Uiteraard proberen we, daar waar we de werkzaamheden niet of minder gaan doen, de negatieve gevolgen zo klein mogelijk te laten zijn. Geen gevolgen zal echter op voorhand niet mogelijk zijn.

Portefeuillehouder:	Cathelijne Bouwkamp
Cluster-/programmamanager/afdelingshoofd:	Pieter Altena
Datum indiening vraag:	16-05
Datum aanlevering antwoord griffie:	

Fractie:	***PvdA-11***
Pagina:	39
Vraag:	“Er is een trend ingezet naar meer groen en minder asfalt in de stad. Dit wordt onder andere ingevuld met het duurzaam mobiliteitsplan. Hiermee kan ook een bezuiniging op het onderhoud van wegen worden gerealiseerd van € xxx.” → Wat is de verwachte bezuiniging?
Antwoord:	Deze tekst staat ten onrechte opgenomen in programma S12 Wonen en Leefomgeving aangezien dit onderdeel uitmaakt van programma S2 Bereikbaarheid. Zowel de juiste tekst als het financieel effect is in programma Bereikbaarheid opgenomen, zie pagina 33 van de Perspectiefnota. Tekstuele toelichting in S2: We verminderen het budget voor wegenonderhoud structureel met € 50.000 per jaar omdat we door vergroening minder verharding onderhouden. Daarnaast besparen we incidenteel, oplopend naar € 450.000 in 2028, op het onderhoud wegen door het onderhoud waar mogelijk tijdelijk uit te stellen (zie tabel onder S2, pagina 29). Vanaf 2029 zal dan het reguliere budget weer nodig zijn om direct in te kunnen grijpen op de meest kritische plekken zodat kapitaalvernietiging zo veel mogelijk wordt voorkomen.

Portefeuillehouder:	Bob Roelofs
Cluster-/programmamanager/afdelingshoofd:	Pieter Altena
Datum indiening vraag:	16-05
Datum aanlevering antwoord griffie:	

Fractie:	***PvdA-12***
Pagina:	39

Vraag:	Verhogen parkeertarieven. Geldt deze verhoging ook voor de tarieven in wijken buiten de binnenstad (laag tarief voor straatparkeren) en het avondtarief voor de garages?
Antwoord:	Ja, de verhoging geldt voor alle gebieden en ook voor het avondtarief. We werken nog nader uit wat de exacte verhoging van de verschillende tarieven wordt (waarbij de totale opbrengsten wel gelijk blijven).

Portefeuillehouder:	Nermina Kundic
Cluster-/programmamanager/afdelingshoofd:	Bram de Ruiter
Datum indiening vraag:	16-05
Datum aanlevering antwoord griffie:	

Fractie:	***PvdA-13***
Pagina:	39
Vraag:	Versneld uitbreiden betaald parkeren. → Op welke begroting is de berekening in de tabel op p. 31 gebaseerd? Om welke wijken/gebieden gaat dit?
Antwoord:	Er is hierbij gerekend met een opbrengst per extra betaald parkeren plek van €500 per parkeerplaats. Qua volgorde gaat het als eerst om de gebieden rondom het centrum (zuid Sint Marten, Lombok, de Boterdijk, en Nieuwe Kade) en het gebied rondom het ziekenhuis.

Portefeuillehouder:	Nermina Kundic
Cluster-/programmamanager/afdelingshoofd:	Bram de Ruiter
Datum indiening vraag:	16-05
Datum aanlevering antwoord griffie:	

Fractie:	***PvdA-14***
Pagina:	45
Vraag:	Wat wordt het financieel beeld als de beleidsrijke toevoeging van het IHP wordt geschrapt?
Antwoord:	Het financieel beeld in- en exclusief beleidsrijke toevoegingen is als volgt:

	2025	2026	2027	2028	I/S
IHP inclusief beleidsrijke toevoegingen (conform pagina 10 PPN)	- 1.130	- 2.260	- 3.390	- 4.520	S
IHP zonder beleidsrijke toevoegingen	- 920	- 1.840	- 2.760	- 3.680	S

Portefeuillehouder:	Nermina Kundic
Cluster-/programmamanager/afdelingshoofd:	Anna Jüngen
Datum indiening vraag:	16-05
Datum aanlevering antwoord griffie:	

Fractie:	***PvdA-15***
Pagina:	55
Vraag:	In de tabel worden effecten in beeld gebracht van verhoging van de opbrengsten OZB. Kan voor deze scenario's in beeld gebracht worden wat de jaarlijkse kostenstijging in euro's is voor verschillende typen woningen/huishoudens (OZB-waardes)?
Antwoord:	De stijging van de OZB van de verschillende typen woningen/huishoudens is mede afhankelijk van waardeontwikkeling van de woningen. De actuele waarde ontwikkeling waarmee gerekend wordt voor de OZB tarieven 2025 is momenteel nog niet bekend waardoor het per type woning/huishouden nu nog niet exact kan worden weergegeven. Indicatief zien de jaarlijkse stijgingen van de scenario's voor huishoudens met OZB waarde 300.000 en OZB waarde 600.000 in de als volgt uit:

Meerpersoonshuishouden koopwoning	2024	2025	2026	2027	2028
WOZ-waarde € 300.000 (2024)					
5% stijging	€ 323	€ 339	€ 356	€ 374	€ 393
4% stijging	€ 323	€ 336	€ 349	€ 363	€ 378
6% stijging	€ 323	€ 342	€ 363	€ 385	€ 408
7,5% stijging	€ 323	€ 347	€ 373	€ 401	€ 431
7,5% stijging in 2025 en 2026, daarna weer 5%	€ 323	€ 347	€ 373	€ 392	€ 412
WOZ-waarde € 600.000 (2024)					
5% stijging	€ 646	€ 679	€ 713	€ 748	€ 786
4% stijging	€ 646	€ 672	€ 699	€ 727	€ 756
6% stijging	€ 646	€ 685	€ 726	€ 769	€ 816
7,5% stijging	€ 646	€ 694	€ 747	€ 803	€ 863
7,5% stijging in 2025 en 2026, daarna weer 5%	€ 646	€ 694	€ 747	€ 784	€ 823

Eigenaar niet-woning	2024	2025	2026	2027	2028
WOZ-waarde € 400.000 (2024)					
5% stijging	€ 2.810	€ 2.951	€ 3.098	€ 3.253	€ 3.416
4% stijging		€ 2.922	€ 3.039	€ 3.161	€ 3.287
6% stijging		€ 2.979	€ 3.157	€ 3.347	€ 3.548
7,5% stijging		€ 3.021	€ 3.247	€ 3.491	€ 3.753
7,5% stijging in 2025 en 2026, daarna weer 5%		€ 3.021	€ 3.247	€ 3.410	€ 3.580
WOZ-waarde € 800.000 (2024)					
5% stijging	€ 5.621	€ 5.902	€ 6.197	€ 6.507	€ 6.832
4% stijging		€ 5.846	€ 6.080	€ 6.323	€ 6.576
6% stijging		€ 5.958	€ 6.316	€ 6.695	€ 7.096
7,5% stijging		€ 6.043	€ 6.496	€ 6.983	€ 7.507
7,5% stijging in 2025 en 2026, daarna weer 5%		€ 6.043	€ 6.496	€ 6.821	€ 7.162

Portefeuillehouder:	Paul Smeulders
Cluster-/programmamanager/afdelingshoofd:	Nicole Eerden
Datum indiening vraag:	16-05
Datum aanlevering antwoord griffie:	

Fractie:	***PvdA-16***
Pagina:	
Vraag:	Wat is het percentage externe inhuur van de totale formatie en de loonsom? Hoeveel kosten worden er gemaakt voor externe inhuur?
Antwoord:	In de jaarstukken is op pagina 59 de volgende tabel opgenomen ten aanzien van de BBV-indicatoren.

	Effectindicator	2019	2020	2021	2022	2023
	Kosten inhuur externen als % van de loonsom	21	17	22,70	19,50	19,20
	Eenheid: Inzet van uitzendkrachten, zzp'ers of detacheringsovereenkomsten in procenten.					
	Bron: Eigen gegevens gemeente.					

Portefeuillehouder:	Maurits van de Geijn
Cluster-/programmamanager/afdelingshoofd:	Caner Duman
Datum indiening vraag:	16-05
Datum aanlevering antwoord griffie:	

Fractie:	***PvdA-17***
Pagina:	
Vraag:	Wat is de formatie van de gemeentepool?
Antwoord:	De wervingsstrategie van de eerste lichting deelnemers is begin 2024 gestart waarbij ambitie is om 15 nieuwe collega's te werven. Totaalambitie is ongeveer de helft van het totale aantal vacatures op jaarbasis vanuit de gemeentepool in te vullen. Stapsgewijs zal evaluatie en eventueel vervolg invulling plaatsvinden.

Portefeuillehouder:	Maurits van de Geijn
Cluster-/programmamanager/afdelingshoofd:	Caner Duman
Datum indiening vraag:	16-05
Datum aanlevering antwoord griffie:	

Fractie:	***PvdA-18***
Pagina:	
Vraag:	Hoeveel bezwaren OZB/WOZ-waarde zijn er? Wat kost het niet op tijd behandelen van de bezwaren?
Antwoord:	Bijgaand de actuele stand van zaken van het aantal WOZ-bezwaren op objectniveau tot 15 mei 2024. Dit betreffen de bezwaren tegen WOZ-beschikkingen met een dagtekening in 2024. Gemeente: Gemeente Arnhem — Aantal bezwaren op objectniveau: 4930 Indien de bezwaren in het lopende jaar afgehandeld worden, is er geen sprake van extra kosten. Over het jaar 2023 is dit gelukt en er is geen aanleiding om in te schatten dat dit voor 2024 niet zou lukken.

Portefeuillehouder:	Paul Smeulders
Cluster-/programmamanager/afdelingshoofd:	Nicole Eerden
Datum indiening vraag:	16-05
Datum aanlevering antwoord griffie:	

Fractie:	***PvdA-19***
Pagina:	
Vraag:	Wat worden de kosten van respectievelijk de afvalstoffenheffing en rioolheffing voor huishoudens in 2025 op basis van deze Perspectiefnota?
Antwoord:	De kosten van de afvalstoffenheffing en rioolheffing stijgen op basis van deze Perspectiefnota met € 1.080.000 respectievelijk € 22.000. Op basis van de huidige begroting zou dit voor huishoudens een stijging van 4,7% van de afvalstoffenheffing en 0,12% van de rioolheffing tot gevolg hebben. Echter wordt de ontwikkeling van het tarief bepaald door de toerekening van heel veel diverse kosten waardoor het daadwerkelijke tarief 2025 af zal wijken van de genoemde percentages. De daadwerkelijke tarieven voor 2025 worden, zover mogelijk, gelijktijdig met de

	begroting 2025 vastgesteld. Op dit moment is het niet mogelijk om een absolute of procentuele stijging of daling van de afvalstoffenheffing en rioolheffing 2025 af te geven.

Portefeuillehouder:	Paul Smeulders
Cluster-/programmamanager/afdelingshoofd:	Nicole Eerden
Datum indiening vraag:	16-05
Datum aanlevering antwoord griffie:	

Fractie:	***PvdA-20 (aanvullend gesteld op 22-05)***
Pagina:	p55
Vraag:	Op dit moment geldt een verlaagd tarief voor het parkeren vanaf 18.00 uur in de garages. In de Perspectiefnota wordt voorgesteld om alle tarieven te verhogen. Is het mogelijk om in beeld te brengen wat het verhoogde tarief wordt als het dagtarief voor de garages ook 's avonds geld? En als voor straatparkeren in de binnenstad en de garages hetzelfde tarief wordt gehanteerd? Kunnen deze twee mogelijke aanpassingen in beeld worden gebracht voor de verschillende uitgangssituaties zoals opgenomen in de tabel op p. 55 PPN?
Antwoord:	

Portefeuillehouder:	Nermina Kundic
Cluster-/programmamanager/afdelingshoofd:	Bram de Ruiter
Datum indiening vraag:	22-05
Datum aanlevering antwoord griffie:	

SP

Fractie:	***SP-1***
Pagina:	
Vraag:	Wat is de jaarlijkse bijdrage van de gemeente Arnhem aan de verschillende 'verbonden partijen'? Hoe hebben deze bijdragen zich ontwikkeld in de afgelopen drie jaar?
Antwoord:	

Verbonden partij	2023	2022	2021
Scalabor BV1	n.v.t.		
Sportbedrijf Arnhem	€ 19.475.639	€ 17.969.698	€ 17.729.767
BNG bank2	n.v.t.		
Economic board regio Arnhem Nijmegen	€ 163.964	€ 162.477	€ 162.000
BVO de Connectie	€ 38.991.000	€ 34.983.000	€ 33.683.000
BVO Doelgroepenvervoer Regio Arnhem Nijmegen	€ 3.862.222	€ 3.857.922	€ 4.564.264
Euregio RijnWaal	€ 27.850	€ 27.800	€ 27.775
GR Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen4	€ 1.392.193	€ 1.107.261	€ 280.303
Lingezegen	€ 267.399	€ 255.268	€ 243.750
MGR Sociaal Domein Centraal Gelderland	€ 34.150.890	€ 27.704.000	€ 31.670.499
Omgevingsdienst Regio Arnhem (ODRA)	€ 6.731.998	€ 6.248.203	€ 5.714.874
Regionaal Historisch Centrum Gelders Archief	€ 1.276.011	€ 1.123.333	€ 1.099.346
Veiligheids- en Gezondsheidsregio Gelderland-Midden	€ 18.333.731	€ 17.441.550	€ 16.729.000

	Recreatieschap Overbetuwe3	n.v.t.		
	Totaal	€ 124.672.897	€ 110.880.512	€ 111.904.578

1 Met Scalabor heeft gemeente Arnhem een DVO, dit betreft in technische zin inkoop en geen verstrekte bijdrage. Scalabor loopt ook niet mee in de indexatie voor Gemeenschappelijke Regelingen zoals benoemd in de Perspectiefnota 2025.
2 Gemeente Arnhem levert geen financiële bijdrage een BNG, we ontvangen dividend
3 Gemeente Arnhem heeft geen rechtstreekse financiële relatie met Recreatieschap Overbetuwe: het Recreatieschap Overbetuwe beschikt niet over vermogen (Eigen vermogen en vreemd vermogen liggen bij de B.V. Recreatiemaatschappij Rivierenland)
4 Dit is de opvolger van Gemeenschappelijk Orgaan regio Arnhem-Nijmegen

Portefeuillehouder:	Paul Smeulders
Cluster-/programmamanager/afdelingshoofd:	Ron Verheijen
Datum indiening vraag:	16-05
Datum aanlevering antwoord griffie:	

Fractie:	***SP-2***
Pagina:	
Vraag:	Draagt de gemeente Arnhem bij aan Stichting Samenwerkingsverband Passend Onderwijs V(S)O? Wat is momenteel de financiële reserve van dit samenwerkingsverband?
Antwoord:	In onze gemeente zijn twee samenwerkingsverbanden onderwijs, één voor het primair onderwijs (PO) genaamd Samenwerkingsverband Passend Wijs en één voor het voortgezet onderwijs (VO) genaamd Samenwerkingsverband de Verbinding. De samenwerkingsverbanden worden bekostiging door de Rijksoverheid. Het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (OCW) verstrekt jaarlijks een budget aan de samenwerkingsverbanden. Dit budget is gebaseerd op het aantal leerlingen binnen het samenwerkingsverband. De gemeente Arnhem draagt niet bij aan de financiering van de samenwerkingsverbanden. Wij verstrekken i.h.k.v. de aanpak vroegtijdig schoolverlaten wel enkele subsidies voor projecten waarvan het samenwerkingsverband VO de penvoerder is. De samenwerkingsverbanden leggen in hun jaarrekening verantwoording af voor de inzet van middelen en bereikte resultaten. Deze worden jaarlijks openbaar gemaakt.

Portefeuillehouder:	Nermina Kundic
Cluster-/programmamanager/afdelingshoofd:	Anna Jüngen
Datum indiening vraag:	16-05
Datum aanlevering antwoord griffie:	

Fractie:	***SP-3***
Pagina:	
Vraag:	Hoe wordt gemeten en geëvalueerd of en in welke mate de programma's 'Bestrijden racisme en discriminatie' en 'Roze Zaterdag' effectief en efficiënt zijn?
Antwoord:	We monitoren de effectiviteit en efficiëntie van 'Bestrijden racisme en discriminatie' door verschillende discriminatiemonitoren. Bijvoorbeeld de onlangs uitgevoerde Deelmonitor over de acceptatie en veiligheid van de Arnhemse LHBTIQ+ gemeenschap en de jaarlijkse Discriminatiemonitor van Vizier. Ook monitoren we door in contact te blijven met onze doelgroepen via bijvoorbeeld het Regenboogoverleg en de werkgroep Arnhem tegen Racisme. Met de afdeling Onderzoek & Statistiek zijn we aan het verkennen of een meer kwantitatieve effectmeting van ons programma mogelijk is. Ook zijn we aan het verkennen hoe we een breder beeld kunnen krijgen van bewustwording en kennis over racisme en discriminatie. Een effectmeting van eenmalige events zoals Roze Zaterdag is lastig te meten. Wel kunnen we op lange termijn kijken naar de groei van acceptatie van de LHBTIQ+ gemeenschap door de verschillende monitoringsinstrumenten die ter beschikking staan.

Portefeuillehouder:	Maurits van de Geijn

Cluster-/programmamanager/afdelingshoofd:	Esther Jaarsma
Datum indiening vraag:	16-05
Datum aanlevering antwoord griffie:	

Fractie:	***SP-4***
Pagina:	
Vraag:	Hoe wordt gemeten en geëvalueerd of en in welke mate de programma's horend bij 'Verbeteren burgerparticipatie met innovatieve technologieën' effectief en efficiënt zijn?
Antwoord:	In het onderzoeksopzet wordt de meerwaarde van de inzet van 3D visualisaties bij burgerparticipatie onderzocht. Hiervoor zijn enkele projecten in de fysieke leefomgeving geselecteerd. Middels evaluaties met o.a. inwoners, projectmedewerkers en opdrachtgevers wordt de effectiviteit en efficiency van de inzet in beeld gebracht. Voor het onderzoekstraject zelf betekent efficiënt en effectief, de oplevering van een onderzoeksrapport binnen gestelde tijd en budget.

Portefeuillehouder:	Maurits van de Geijn
Cluster-/programmamanager/afdelingshoofd:	Carel Elthingh
Datum indiening vraag:	16-05
Datum aanlevering antwoord griffie:	

Fractie:	***SP-5***
Pagina:	
Vraag:	We lezen dat 'Vanaf 2027 bekijken we of dit binnen de uitvoering van schuldhulpverlening opgenomen kan worden.' Wat is hier momenteel al over bekend? Kan de huidige kwaliteit hierbinnen gehandhaafd worden?
Antwoord:	Momenteel worden voorbereidingen getroffen om schuldhulpverlening in 2025 in eigen beheer te gaan uitvoeren waarbij vroegsignalering een belangrijk onderdeel vormt. Voor 2025 en 2026 zijn incidentele middelen beschikbaar om het aantal huisbezoeken op het huidige niveau uit te voeren. In de komende twee jaren onderzoeken we hoe de kosten van vroegsignalering in eigen beheer zich ontwikkelen en of er extra middelen nodig zijn. Uitgangspunt is en blijft dat de huidige kwaliteit gehandhaafd blijft en dat geldt ook voor de andere onderdelen van de huidige schuldhulpverlening.

Portefeuillehouder:	Mark Lauriks
Cluster-/programmamanager/afdelingshoofd:	Dennis Janssen
Datum indiening vraag:	16-05
Datum aanlevering antwoord griffie:	

Fractie:	***SP-6***
Pagina:	
Vraag:	Welke voorstellen/denkrichtingen/opties zijn er al bekeken aangaande 'Andere invulling Collectieve Aanvullende Zorgverzekering'? Wat houdt dit genoemde onderzoek in?
Antwoord:	We hebben tot nu toe data-onderzoek gedaan naar de regelingen die we hebben voor inwoners met een laag inkomen en hoge zorgkosten. Dat zijn drie regelingen, naast de collectieve aanvullende zorgverzekering (CAZ) is er ook nog de tegemoetkoming voor chronisch zieken en gehandicapten (TM-CZG) en de bijzondere bijstand voor medische kosten. Daaruit blijkt dat het bereik van deze regelingen beperkt is. In juni organiseren we twee bijeenkomsten samen met het Arnhems Platform voor Chronisch Zieken en Gehandicapten om de ervaringen van inwoners met de regelingen te horen. Ook kijken we naar ervaringen in andere gemeenten. In Groningen is onderzoek gedaan onder de doelgroep naar alternatieve passende en betaalbare zorgverzekeringen, waarbij bleek dat alternatieven beschikbaar waren. Dat zou budgettaire ruimte kunnen maken om deels te herinvesteren in een breder toegankelijke Arnhemse zorgkostenregeling en parallel een besparing op de bedrijfsvoeringskosten. Doel van dit onderzoek is de belangen van een groep kwetsbare inwoners zo goed mogelijk te behartigen. Daarnaast hechten we aan goed partner- en opdrachtgeverschap richting partijen in de stad. Dat betekent dat er nog geen enkel besluit is genomen over de toekomst en dat het college de

	onderzoeksgegevens gebruikt om toekomstige besluitvorming feitelijk te onderbouwen en daarbij de belangen van alle stakeholders zorgvuldig afweegt. We zullen de tweede helft van het jaar de raad nader informeren over de uitkomsten en de denkrichtingen die dat oplevert.

Portefeuillehouder:	Mark Lauriks
Cluster-/programmamanager/afdelingshoofd:	Dennis Janssen
Datum indiening vraag:	16-05
Datum aanlevering antwoord griffie:	

Fractie:	***SP-7***
Pagina:	
Vraag:	Wat is de verwachte opbrengst wanneer binnen de toeristenbelasting het lage tarief gehandhaafd blijft op €1 en het hoge tarief wél wordt verhoogd?
Antwoord:	Het aantal overnachtingen voor het lage tarief is ongeveer 70.000. Dat betekent dat als het lage tarief op 1 euro blijft in plaats van de voorgestelde 2 euro dat de totale opbrengst dan €70.000 lager wordt.

Portefeuillehouder:	Nermina Kundic
Cluster-/programmamanager/afdelingshoofd:	Nicole Eerden
Datum indiening vraag:	16-05
Datum aanlevering antwoord griffie:	

Fractie:	***SP-8***
Pagina:	
Vraag:	Hoeveel procent van de totale loonsom wordt momenteel bij de gemeente Arnhem besteed aan externe inhuur? Hoe heeft dit zich ontwikkeld vanaf 2020?
Antwoord:	In de jaarstukken is op pagina 59 de volgende tabel opgenomen ten aanzien van de BBV-indicatoren.

Effectindicator	2019	2020	2021	2022	2023
Kosten inhuur externen als % van de loonsom	21	17	22,70	19,50	19,20

Eenheid: Inzet van uitzendkrachten, zzp'ers of detacheringsovereenkomsten in procenten.

Bron: Eigen gegevens gemeente.

Commentaar [MV1]: Dit antwoord kan dan ook bij PvdA vraag 16

Portefeuillehouder:	Maurits van de Geijn
Cluster-/programmamanager/afdelingshoofd:	Caner Duman
Datum indiening vraag:	16-05
Datum aanlevering antwoord griffie:	

CDA

Volt

Fractie:	***Volt-1 (mondeling gesteld op 15-05)***
Pagina:	-
Vraag:	Jongerenraad - is de raad al gevuld (wie/hoeveel) en zijn ze al actief?
Antwoord:	De jongerenraad in oprichting heeft op dit moment vijf leden. Het streven is om te groeien naar minimaal negen (vaste) leden afkomstig uit verschillende delen van de stad, van verschillende leeftijden en van verschillende scholen. Op dit moment wordt de laatste hand gelegd aan een collegevoorstel om een Arnhemse Jongerenraad026 in te stellen. Hierover informeren we uw raad informeren in een raadsbrief voor de zomer. Na het instellen van de jongerenraad zullen de huidige leden actief op zoek gaan naar nieuwe leden. Ook wil de jongerenraad de zomervakantieperiode gebruiken om na te denken over de invulling van een agenda. De verwachting is dat de jongerenraad dan in het najaar echt van start kan gaan.

Portefeuillehouder:	Diverse?
Cluster-/programmamanager/afdelingshoofd:	Ellen Krabbenborg
Datum indiening vraag:	15-05
Datum aanlevering antwoord griffie:	

Fractie:	***Volt-2 (mondeling gesteld 15-05)***
Pagina:	26
Vraag:	Wijken: burgerkracht Welke initiatieven zijn er afgelopen jaar gefinancieerd vanuit de regeling burgerkracht
Antwoord:	In 2023 zijn er 51 aanvragen gedaan voor financiering vanuit de regeling Burgerkracht. De volgende 36 initiatieven hebben hun aanvraag geheel of gedeeltelijk toegekend gekregen:

	Activiteit	TLO	Soort
1	Govenda Rijn (Koerdische folkloren dans)	Malburgen	cultuur
2	Schoolplein Jozefschool	Noord-West	buitenruimte
3	Ontmoetingstuin Dedelstraat	Presikhaaf	buitenruimte
4	Wijk Klus Team		themagericht
5	Buurtcamping Immerloopark	RKV	jongeren
6	Vrouw Vrijheid Leven (organiseren bijeenkomst 8 maart)	Stadsbreed	dialoog
7	Sociaal artistiek wijktheaer	Noord-Oost	cultuur
8	Bloem-/groenstrook park Angerenstein Julianalaan	Noord-Oost	buitenruimte
9	Groen buurtplein De Laarakkker	De Laar-Elden	buitenruimte
10	Straatfeest Halevystraat	Noord-Oost	buurtfeest
11	Samen eten (Noord-West Alteveer)	Noord-West	samen koken
12	Feest Toen modern Nu een monument	Noord-Oost	buurtfeest met thema
13	Keti koti Klarendal	Noord-West	cultuur
14	Dagje uit voor kinderen in armoede	RKV	jongeren
15	Luwe zondag	Noord-West	cultuur
16	Van Saamhorigheid naar Samenzang	Noord-West	cultuur
17	Groen plein De Ommelander	RKV	buitenruimte
18	Activiteiten in Plattenburg	Noord-Oost	themagericht
19	Buitenbios Schaarsbergen	Noord-Oost	themagericht
20	Ontmoeten buurttuin Kronenburg	RKV	buitenruimte
21	25 jaar Hoogweide RKV	RKV	buurtfeest met thema
22	Vergroenen PC Hoofdstraat	Noord-Oost	buitenruimte
23	Kaartavond Arnhem West	Noord-West	themagericht
24	Buurtfeest Wezel Courtzijnhof RKV	RKV	buurtfeest
25	Buurtfeest Craneveer	Noord-Oost	buurtfeest met thema
26	Hygge en winterfair	Schuytgraaf-Elderveld	themagericht
27	Buurt BBQ schuytgraaf	Schuytgraaf-Elderveld	buurtfeest
28	IJsjes bij Gluren bij de Buren	Noord-Oost	buurtfeest
29	Buurtfeest landgraafstraat	RKV	buurtfeest
30	Zomerkamp Bombarie	Stadsbreed	jongeren

	31	Jublieum Craneveer	Noord-Oost	buurtfeest met thema
	32	Vlindertuin Glen Millerstraat	RKV	buitenruimte
	33	binnenplein Gronsveldstraat (picknickbank)	De Laar-Elden	buitenruimte
	34	Bloemenbollen Plattenburg beeldhouwerstraat	Noord-Oost	buitenruimte
	35	Vergroenen/adoptiegroen Anna Blamantraat	RKV	buitenruimte
	36	Use It	Stadsbreed	themagericht

Portefeuillehouder:	Mark Lauriks
Cluster-/programmamanager/afdelingshoofd:	Marijn Willemen-Pennings
Datum indiening vraag:	15-05
Datum aanlevering antwoord griffie:	

***Fractie*:**	***Volt-3 (mondeling gesteld op 15-05)***
Pagina:	
Vraag:	Wat is kosten/baten verhouding voor invoering hondenbelasting? Bijv ter dekking overlast/onderhoud
Antwoord:	Naar verwachting hebben huishoudens in Arnhem minimaal 15.000 honden met een uitloop naar 20.000 honden. Een eerste inschatting van de perceptiekosten voor de hondenbelasting komt neer op 15% tot 20% van de opbrengst (vooral door de uit te voeren controles op hondenbezit en administratieve verwerkingen van aan- en afmeldingen). Dit is mede afhankelijk van het gekozen tarief en of daar een staffeling in opgenomen is. Vanwege de relatief hoge perceptiekosten die gepaard gaan met de hondenbelasting heeft Arnhem er in 2012 voor gekozen de hondenbelasting af te schaffen en de daarmee gepaard gaande opbrengst in de OZB op te nemen. In 2011 was de jaarlijkse opbrengst circa 5 ton. De jaarlijkse kosten zijn op deze termijn niet te achterhalen, maar uitgaande van de hierboven genoemde perceptiekosten van 15/20% is dat ongeveer 75.000 à 100.000 euro

Portefeuillehouder:	Paul Smeulders
Cluster-/programmamanager/afdelingshoofd:	Nicole Eerden
Datum indiening vraag:	
Datum aanlevering antwoord griffie:	

***Fractie*:**	***Volt-4 (mondeling gesteld op 15-05)***
Pagina:	
Vraag:	Hoe hoog zouden percentages moeten zijn voor toeristenbelasting als je systeem Amsterdam overneemt om op dezelfde verhoging uit te komen? En hoe hoog zijn de uitvoeringskosten?
Antwoord:	In Amsterdam wordt één tarief van 12,5% van de overnachtingsprijs (exclusief BTW en toeristenbelasting) gehanteerd. Dit geldt voor hotels, campings en overig, onder meer vakantieverhuur, B&B, short stay. Om een indicatie te kunnen geven van hoe hoog de percentages zouden moeten zijn voor toeristenbelasting in Arnhem als we eenzelfde systeem zouden introduceren, zou er een onderzoek moeten worden gedaan naar de overnachtingsprijzen van alle accommodaties. Ook moet rekening worden gehouden met fluctuerende prijzen, bijvoorbeeld per type hotelkamer, per weekdag/weekenddag, en per tijd van het jaar (hoogseizoen vs. laagseizoen). Omdat dit overzicht er niet is, is op dit moment niet te zeggen hoe hoog de percentages zouden moeten zijn.

Portefeuillehouder:	Nermina Kundic
Cluster-/programmamanager/afdelingshoofd:	Nicole Eerden
Datum indiening vraag:	15-05
Datum aanlevering antwoord griffie:	

Fractie:	***Volt (mondeling gesteld tijdens raadskamer wethouder Roelofs 22-05)***
Pagina:	14
Vraag:	Op pagina 14 wordt er gesproken over subsidies op het gebied van zorg en welzijn en dat deze vanaf nu in vijf verschillende categorieën worden opgedeeld. Hoe zorgt het college dat indeling in deze vijf categorieën goed verloopt?
Antwoord:	We kijken naar de inhoudelijke activiteiten die worden uitgevoerd en op basis van welke wet de subsidie wordt verstrekt. Als een subsidiepartner activiteiten uitvoert die binnen meer dan één categorie vallen, dan is de grootste categorie leidend. Bij het vormen van de categorieën hebben we zoveel mogelijk geprobeerd om overlap in de categorieën te voorkomen. Dat is bijvoorbeeld ook de reden dat zorg en welzijn in dezelfde categorie zitten.

Portefeuillehouder:	Paul Smeulders
Cluster-/programmamanager/afdelingshoofd:	Ron Verheijen
Datum indiening vraag:	22-05
Datum aanlevering antwoord griffie:	

DENK

BurgerBelang Arnhem

ChristenUnie

Fractie:	***CU-1***
Pagina:	38
Vraag:	Op p. 38 (PPN) wordt gesproken over een onderzoek naar parkeertarieven in de regio. Wij zouden graag dit onderzoeksrapport ontvangen.
Antwoord:	Op basis van openbare data is gekeken naar parkeertarieven van vergelijkbare steden. Dit zijn huidige tarieven, dus er is niet gekeken naar mogelijke toekomstige verhogingen. Hieruit is onderstaande tabel opgesteld:

Parkeertarieven op straat (2024)		
	Hoog tarief (centrumgebied)	Laag tarief (buiten centrum)
Arnhem	€ 3,50	€ 2,35
Amersfoort	€ 3,00 - 3,45	€ 2,35 - 2,75
Apeldoorn	€ 3,06 - 3,56	€ 0,50
Enschede	€ 3,75	€ 3,30
Eindhoven	€ 2,70 - 3,90	€ 2,00
s-Hertogenbosch	€ 3,48 - 4,05	€ 2,80
Nijmegen	€ 3,60	€ 2,50
Zwolle	€ 2,20 - 3,30	€ 1,30 - 2,20

* Een aantal gemeenten hanteert meer dan 2 zones waarin onderscheid wordt gemaakt in tarieven. Daarom is er soms een bandbreedte weergegeven in de tabel hierboven.

Portefeuillehouder:	Nermina Kundic
Cluster-/programmamanager/afdelingshoofd:	Bram de Ruiter
Datum indiening vraag:	14-05-2024
Datum aanlevering antwoord griffie:	

Fractie:	***CU-2***
Pagina:	34

Vraag:	T.a.v. het bezuinigingsvoorstel "Rekensystematiek BUIG Arnhems Beeld toepassen" op bladzijde 34 hebben wij tijdens de technische markt begrepen dat hierover een gemeentelijke infographic is gemaakt. Kan deze aan de gemeenteraad worden gezonden?
Antwoord:	Infographic BUIG

Portefeuillehouder:	Mark Lauriks
Cluster-/programmamanager/afdelingshoofd:	Dennis Janssen
Datum indiening vraag:	15-05
Datum aanlevering antwoord griffie:	

Fractie:	***CU-3 (mondeling gesteld op 15-05)***
Pagina:	-
Vraag:	Hoeveel budget is er nog over voor slavernijverleden, n.a.v. ophaalronde uit de stad, is dat voldoende?
Antwoord:	De ophaalronde is nog bezig en zal in juni afgerond worden, wij zullen de raad informeren over de resultaten van deze ronde. Van het budget wat beschikbaar is gesteld door de raad voor de vervolgacties na het onderzoek is reeds 30.000 euro besteedt aan de uitvoering van motie 23M97 ‘Stamboomonderzoek faciliteren’. Het resterende budget is hiermee 70.000 euro waarvan we in de raadsbrief in juni as zullen aangeven hoe dit budget ingezet zal worden. De verwachting is dat dit budget niet toereikend zal zijn voor alle ideeën die uit de ophaalronde naar voren zullen komen.

Portefeuillehouder:	Maurits van de Geijn
Cluster-/programmamanager/afdelingshoofd:	Dennis Janssen
Datum indiening vraag:	15-05
Datum aanlevering antwoord griffie:	

Fractie:	***CU-4 (mondeling gesteld op 15-05)***
Pagina:	-
Vraag:	Jeugdzorg: hoeveel kinderen gaat het om pmt?
Antwoord:	Het aantal jeugdigen dat een vorm van PMT ontvangt, is niet exact uit de directe datagegevens te halen. Dit heeft er mee te maken dat PMT samen met andere therapieën / behandelingen valt onder een bepaald gecomprimeerd behandelproduct. We zijn uitgegaan van 65 jeugdigen. Dit betreft jeugdigen die PMT als losse interventie ontvangen en niet als onderdeel van een behandeling.

Portefeuillehouder:	Bob Roelofs
Cluster-/programmamanager/afdelingshoofd:	Elke Zeijl
Datum indiening vraag:	15-05
Datum aanlevering antwoord griffie:	

PVV

Forum voor Democratie

Bundel technische vragen Jaarstukken 2023

Versie: 29 mei 2024

ChristenUnie

Fractie:	***CU-1***
Pagina:	238
Vraag:	• Wat zijn de inhoudelijke en budgettaire effecten, zoals bedoeld op p. 238 van de jaarstukken, als gevolg van de in 2020 vastgestelde beleidsregels Wmo en de beleidsregels Leerlingenvervoer? • Het gaat dus om de aantallen aanmeldingen, toekenningen en afwijzingen en om de financiële effecten daarvan.
Antwoord:	De gevraagde aantallen aanmeldingen, toewijzingen en afwijzingen zijn niet beschikbaar als sturingsinformatie. Er wordt op dit moment gewerkt aan deze doorontwikkeling. Het is daarentegen wel zichtbaar dat de kosten voor Leerlingenvervoer dalen. Voor de effecten van de aanpassing van de beleidsregels en de verordening is een maatregel in de MJPB 2020 opgenomen. Vervolgens komt in Turap2 2020 en de jaarrekening 2020 naar voren dat een positief financieel resultaat ten opzichte van de begroting is gerealiseerd, waaronder de aanpassing van de beleidsregels en de verordening. In 2021 zet dit effect door, ook weer terugkomend in Turap2 2021 en de jaarrekening 2021. Het algehele effect is terug te vinden in het feit dat de budgetten naar beneden zijn gegaan en de werkelijk kosten binnen de begroting zijn gebleven.

Portefeuillehouder:	Marco van der Wel
Cluster-/programmamanager/afdelingshoofd:	Stephanie Rooijakker
Datum indiening vraag:	15-05
Datum aanlevering antwoord griffie:	

Arnhem Centraal

Fractie:	***Arnhem Centraal-1 (mondeling gesteld 15-05)***
Pagina:	
Vraag:	Kosten/uitgaven gelrepas 2023, specificatie per type
Antwoord:	In 2023 is er Arnhemmers € 3,2 mln. tegoed (basistegoed plus regelingen) besteed aan de Gelrepas. In de tabel staat een opsomming per leeftijdscategorie. De Overige regelingen van de Gelrepas zijn zonder leeftijdscategorie.

Besteding tegoed per unieke pashouder per pascategorie

Pascategorie	Besteding	Tegoed	# Pashouders
0 - 3 jaar	33.938	100	465
04 - 17 jaar	976.320	335	4.280
18 - AOW	1.079.867	200	8.362
AOW	103.286	125	1.236
Begeleider	3.978	50	108
Dierenarts	66.270	135	812
Diftar		0	
Kleding	659.149	50	4.851
Peuterspeelzalen	52.052	144	374
Schoolspullen BO	76.101	50	1.655
Schoolspullen VO	134.751	100	1.527
Total	**3.185.712**	**0**	**15.258**

Portefeuillehouder:	Mark Lauriks
Cluster-/programmamanager/afdelingshoofd:	Dennis Janssen
Datum indiening vraag:	15-05
Datum aanlevering antwoord griffie:	

D66

Fractie:	***D66-1***
Pagina:	294
Vraag:	We zien een flinke toename in de BR bedrijfsvoering. Uit welke meevallers komt deze toename? Wanneer komt een meevaller vanwege (gebrek aan) bezetting in deze BR terecht en wanneer blijft dit binnen het lopende programma?
Antwoord:	Binnen het doel van de bestemmingsreserve bedrijfsvoering kunnen voor- en nadelen op de totale bedrijfsvoering worden verwerkt. Hierbij valt bijvoorbeeld te denken aan resultaten op de formatie en bezetting, de inhuur en frictiekosten voor afbouw formatie. Het saldo van de bestemmingsreserve is in 2023 toegenomen omdat de eerder in 2021 en 2022 uit de bestemmingsreserve onttrokken middelen voor de organisatieontwikkeling binnen Werk & Inkomen weer zijn toegevoegd aan de bestemmingsreserve. In de Perspectiefnota 2025 wordt voorgesteld een aantal incidentele opgaves binnen bedrijfsvoering te dekken uit de bestemmingsreserve bedrijfsvoering.

Portefeuillehouder:	Maurits van de Geijn
Cluster-/programmamanager/afdelingshoofd:	Caner Duman
Datum indiening vraag:	15-05
Datum aanlevering antwoord griffie:	

Fractie:	***D66-2***
Pagina:	10
Vraag:	Afronding van het accommodatiebeleid staat voor 2024 gemeld. In het verleden was het doel dit veel eerder af te ronden. Welke stappen zijn nog nodig om dit te kunnen afronden? En kunnen we een indicatie krijgen wanneer in 2024 dit beleid naar de raad komt?
Antwoord:	Er loopt een traject om tot accommodatiebeleid te komen. Bureau ICS is ingehuurd om ons in dat traject te helpen. Belangrijk onderdeel van het lopende proces zijn twee pilots, waarbij we de behoefte van de wijken leggen naast de beschikbare accommodaties. De pilots vinden plaats in Presikhaaf en Schuytgraaf/Elderveld. In Q4 van dit jaar informeren wij u over de resultaten van de pilots. Daarbij zullen wij u onze voorlopige conclusies, aanbevelingen meegeven en beleidsrichtingen voorleggen. In 2025 start vervolgens de uitvoering.

Portefeuillehouder:	Mark Lauriks
Cluster-/programmamanager/afdelingshoofd:	Jan Gronouwe/Bernard Groenenberg
Datum indiening vraag:	15-05
Datum aanlevering antwoord griffie:	

Fractie:	***D66-3***
Pagina:	98
Vraag:	Vanuit de extra middelen voor programmabudgetten cultuur wordt ook “vernieuwing van het cultuurbeleid” bekostigd. Welk bedrag uit de extra programmabudgetten wordt voor dit doel (geen programma maar beleidsontwikkeling) ingezet?
Antwoord:	Hiervoor was bij de extra programmabudgetten in 2023 en 2024 2 x € 50.000 gereserveerd. Bedoeld voor externe opdrachten op verschillende vraagstukken. Een overzicht van de opdrachten is opgenomen in de biilage van de PPN: “Inventarisatie externe onderzoeken”. De opdrachten zijn pas in 2024 verstrekt. Het budget van 2023 is niet overgeheveld. Vanuit het onderzoeksbudget cultuur is de aanvullende dekking geregeld.

Portefeuillehouder:	Cathelijne Bouwkamp
Cluster-/programmamanager/afdelingshoofd:	Liesbeth Hoek
Datum indiening vraag:	15-05
Datum aanlevering antwoord griffie:	

Fractie:	***D66-4***
Pagina:	98
Vraag:	Indicator “aantal bereikte leerlingen in het primair onderwijs met CmK”: klopt het dat de leerlingenaantallen in 2022 en 2023 exact gelijk zijn, of hier per ongeluk een oud getal vemeld?
Antwoord:	Het klopt dat per abuis een oud getal is genomen. We hebben de juiste cijfers opgevraagd en zullen deze laten opnemen zodra ze binnen zijn. In 2023 gaat het om 24 scholen en 6548 leerlingen.

Portefeuillehouder:	Cathelijne Bouwkamp
Cluster-/programmamanager/afdelingshoofd:	Liesbeth Hoek
Datum indiening vraag:	15-05
Datum aanlevering antwoord griffie:	

Fractie:	***D66-5***
Pagina:	98
Vraag:	Indicator “aantal bezoeken aan gesubsidieerde basis- en meerjarenvoorzieningen”: hier zijn geen gegevens gemeld. Hoe kan dat? (Geldt o.a. ook voor de indicatoren op pagina’s 134-135.)
Antwoord:	Voor deze informatie zijn we afhankelijk van de jaarstukken van onze instellingen. Deze hebben we nog niet allemaal binnen. Daarnaast werken we aan betere indicatoren die mogelijk ook meer het (directe) effect meten van de gemeentelijke inzet.

Portefeuillehouder:	Cathelijne Bouwkamp
Cluster-/programmamanager/afdelingshoofd:	Liesbeth Hoek
Datum indiening vraag:	15-05
Datum aanlevering antwoord griffie:	

Fractie:	***D66-6***
Pagina:	136
Vraag:	Er wordt gerapporteerd over de InDifferent netwerken op Arnhemse scholen. Deze netwerken zijn een uitwerking van motie 20M278, waarin wordt gevraagd om scholen waar dat nog niet bestaat actief te stimuleren om zich bij het GSA-netwerk aan te sluiten of vergelijkbare initiatieven (diversiteitsnetwerken) op te zetten. Op hoeveel Arnhemse scholen zijn diversiteitsnetwerken actief en op hoeveel Arnhemse scholen (nog) niet? Welke inspanningen hebben er in 2023 plaatsgevonden om dit aantal uit te breiden?
Antwoord:	Op 12 Arnhemse scholen is InDifferent actief met hun activiteiten voor leerlingen en docenten. Bij 10 scholen is dat nog niet het geval. Zoals aangegeven in de raadsbrief ‘Verbeteren veiligheid en acceptatie LHBTIQ+ gemeenschap Arnhem’ gaan we onderzoeken hoe we de samenwerking met scholen kunnen intensiveren op het gebied van inclusie, onder andere om InDifferent-netwerken nog meer onder de aandacht te brengen. Om dit op te starten heeft InDifferent eind januari 2024 een presentatie gegeven bij de Maatschappelijke Educatieve Agenda Arnhem.

Portefeuillehouder:	Maurits van de Geijn
Cluster-/programmamanager/afdelingshoofd:	Denniss Janssen
Datum indiening vraag:	15-05
Datum aanlevering antwoord griffie:	

Fractie:	***D66-7***
Pagina:	138

Vraag:	Eén verbonden partij heeft niet gereageerd op de brief van de gemeente over diversiteit in organisaties. Welke partij betreft dit en tot welke vervolgstappen leidt het niet reageren op een dergelijke brief?
Antwoord:	Na inspanning van de portefeuillehouder en een ambtelijk overleg heeft de betreffende verbonden partij op 1 mei 2024 gereageerd.

Portefeuillehouder:	Maurits van de Geijn
Cluster-/programmamanager/afdelingshoofd:	Dennis Janssen
Datum indiening vraag:	15-05
Datum aanlevering antwoord griffie:	

Fractie:	***D66-8 (nagekomen vraag 22-5)***
Pagina:	
Vraag:	We rapporteren in de jaarstukken over de Wet Normering Topinkomens. Deze rapportage is niet van toepassing op inhuur korter dan een jaar. Graag vernemen we: • Of bij inhuur sprake is van inkomens die, indien het langer dan een jaar zou zijn, boven de grens uit de WNT zouden zijn? • Zo ja, op welke beleidsterreinen voor hoeveel FTE?
Antwoord:	De gemeente Arnhem maakt voor het gros van de inhuur van tijdelijk personeel gebruik van de Inhuurbalie. Daarom hebben wij uw vragen bij de Inhuurbalie uitgezet. Het maximumtarief voor het jaar 2023 voor de WNT bedraagt € 212. In het jaar 2023 zijn er geen medewerkers ingehuurd boven dit maximumtarief.

Portefeuillehouder:	Maurits van de Geijn
Cluster-/programmamanager/afdelingshoofd:	Caner Duman
Datum indiening vraag:	22-5
Datum aanlevering antwoord griffie:	

Fractie:	***D66-9 (nagekomen 23-5)***
Pagina:	297
Vraag:	De stand van de BR groenfonds was op 1 januari €1,487mln (p. 297). Kunnen wij een overzicht ontvangen waarin staat welk deel van het geld nog onbestemd is, en wat de bestemming is van de gelden die wel zijn geoormerkt?
Antwoord:	Alle bedragen zijn reeds bestemd: - Versterken Wijkgroenagenda's: €132.000 - Versterken parken, bossen en natuur volgens de beheervisie, o.a. landbouwgronden Zijpendaal en Gulden Bodem en 125 jaar Sonsbeek: 653.463 - Project 'Andere Arnhemmers', Promotie van natuur in de stad en ondersteunen initiatieven groene groepen: €65.000 - Monitoring Biodiversiteit: €286.000 - Aankoop gronden voor natuurontwikkeling i.h.k.v. groen en ontmoeten: €350.000 Totaal: 1.486.463

Portefeuillehouder:	
Cluster-/programmamanager/afdelingshoofd:	
Datum indiening vraag:	
Datum aanlevering antwoord griffie:	

Presentatie

Jaarstukken 2023
Turap-1 2024
Perspectiefnota 2025-2028

Gemeenteraad 24 april 2024

Gemeente Arnhem

Wat bieden we aan?

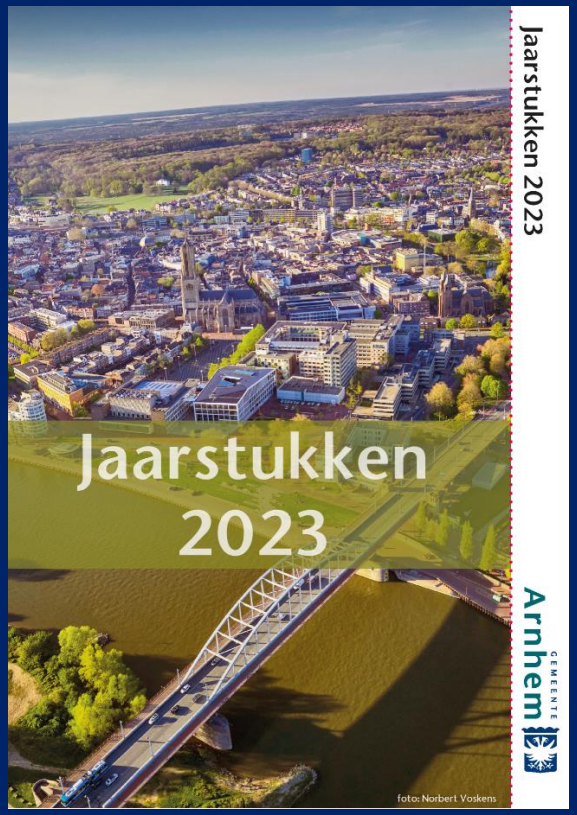

Turap-1
2024

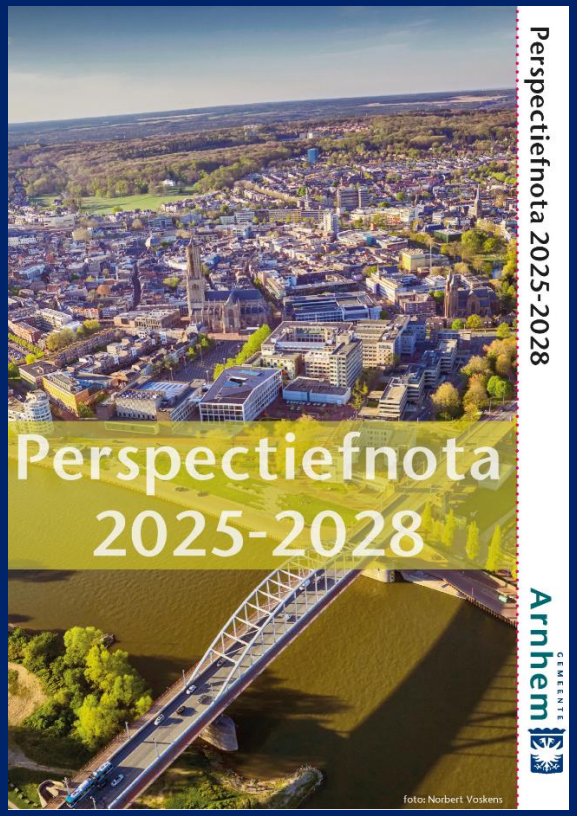

tip: **financien.arnhem.nl**

Arnhem GEMEENTE

Procedurele samenhang

- Jaarstukken kijken terug op 2023
- Turap-1 geeft eerste beeld financiële afwijkingen 2024
- Perspectiefnota 2025-2028 geeft eerste beeld voor de komende jaren

Inhoudelijke samenhang

- Voordeel 2023 gaat naar algemene reserve → verhoogt beginstand 2024 voor komende periode (weerstandsfactor)

- Sommige afwijkingen in Turap zijn incidenteel voor 2024, maar sommigen zijn structureel. Die komen terug in PPN 2025-2028. En voorstellen voor bezuinigingen PPN deels ook al voor 2024, dus ook in Turap

- Actualisatie van investeringsbedragen in 2024 (Turap) leidt tot nieuwe kapitaallasten in PPN 2025-2028

Resultaten Jaarstukken 2023

- Positief resultaat voor de algemene reserve: € 34 mln
- Bij Turap-2 2023 was al € 19,2 mln verwacht
- Voordeel AR komt dus € 14,8 mln hoger uit bij JR 2023
- Aan bestemmingsreserves is € 21 mln toegevoegd over 2023 (totaal reserves is nu € 215 mln)
- (Extra) afwijking in jaarrekening komt vooral door extra ontvangsten in sept/dec circulaires 2023
- Daarnaast € 17,4 mln budget overgeheveld: inzet in 2024

- De weerstandsfactor is 1,4: € 67,9 mln benodigd en € 95,3 mln beschikbaar weerstandsvermogen
- Solvabiliteit komt eind 2023 uit op 28%

Arnhem GEMEENTE

Rechtmatigheid jaarstukken 2023

- Accountant geeft goedkeurende controleverklaring voor het getrouwe beeld
- Vanaf 2023: college verplicht tot rechtmatigheidsverantwoording in jaarrekening
- Afspraken college-raad in welke situatie overschrijdingen op lasten weliswaar onrechtmatig, maar wel acceptabel zijn. Dit is het geval bij alle programma's met een overschrijding

Eerder was aangegeven dat Deloitte vandaag aanwezig zou zijn voor toelichting hierop.

Verplaatst naar technische vragenmarkt 15 mei!

Arnhem GEMEENTE

Infographic Jaarstukken

Jaarstukken 2023 in één oogopslag

GEMEENTE Arnhem

Wat zijn de inkomsten?

Totaal
€ 1074 mln.

Het Rijk
€ 730 mln.

Lokale heffingen
€ 117 mln.

Reserves
€ 141 mln.

Overige inkomsten
€ 86 mln.

Wat zijn de uitgaven?

Stedelijke programma's:

Bestuur, dienstverlening en financiën	€ 113 mln.
Veiligheid	€ 27 mln.
Bereikbaarheid	€ 44 mln.
Economie	€ 12 mln.
Onderwijs	€ 36 mln.
Cultuur	€ 47 mln.
Participatie en armoedebestrijding	€ 181 mln.
Zorg	€ 100 mln.
Welzijn en inclusie	€ 57 mln.
Gezondheid en sport	€ 29 mln.
Klimaat, energie en milieu	€ 17 mln.
Ruimtelijke ontwikkeling	€ 64 mln.
Wonen en leefomgeving	€ 71 mln.
Wijken totaal	€ 242 mln.
Totale lasten	€ 1040 mln.

Arnhem GEMEENTE

Resultaten Turap-1 2024

- Turap-1: alleen afwijkingen op financiën, geen inhoud
- Totaal verwachte afwijkingen leidt tot nadeel van € 16,6 mln voor algemene reserve in 2024
- Deels incidentele afwijkingen (€ 2,7 mln) en deels structureel (- € 19,3 mln), met name agv zorgkosten
- Een aantal afwijkingen wordt verrekend met de reserves (reeds verwerkt in resultaat van - € 16,6 mln)

- Voor € 10,5 mln aan bezuinigingen voorgesteld
- Daarmee in 2024 geen structureel tekort
- Weerstandsfactor 2024 op 1,2 mede agv jaarrekening 2023: groter voordeel voor AR dan in Begroting 2024 gedacht

Perspectiefnota 2025-2028

Een vormvrij document: geen richtlijnen vanuit gemeentewet of BBV voor programma's, paragrafen, etc.

Vooruitlopend op Begroting 2025: schets van de majeure beleidsinhoudelijke en financiële ontwikkelingen

Geen formele eisen ten aanzien van sluitend financieel beeld en weerstandsfactor, dat komt pas in de Begroting

Arnhem GEMEENTE

Gemeentefonds is beeldbepalend

- Landelijke korting van € 3 miljard agv verval volume-accres in 2026 (ravijn), wijziging accressystematiek vanaf 2027, opschalingskorting
- Daarnaast voor Arnhem: oplopend nadeel beschermd wonen in 2028 tov 2027. Maar opnieuw jaar uitstel naar 2026
- In Arnhem zijn deze kortingen in vorige begrotingen verwerkt

- VNG: opdracht aan Taskforce Taken en Middelen→ geef advies voor te volgen strategie
- Taskforce: rijkskorting bedreigt belangrijke ambities en medebewindstaken
- Dus inzet VNG om kortingen van tafel te krijgen/te beperken

Begrotingsadvies VNG

- Bij begroting vorig jaar: maak structureel sluitende begroting voor 2024 en 2025 en laat daarna tekort zien

- Dit jaar een begrotingsadvies in twee delen:

  → nu: maak structureel sluitende begroting 2025, bereid ombuigingen voor vanaf 2026, waartoe besloten kan worden als korting 3 miljard overeind blijft. Breng ombuigingen in kaart, maar zet ze nog niet in gang

  → na meicirculaire/nieuw kabinet: vervolg advies

Toen kwam de Voorjaarsnota

Incidenteel nadeel, structureel een voordeel:

- normeringssystematiek vanaf 2024 gekoppeld aan bbp (ipv vanaf 2027) → nadeel voor gemeenten door Rijk in 2024 en vanaf 2026 geheel opgevangen, in 2025 voor de helft (incidenteel nadeel € 6,7 mln)
- oploop opschalingskorting vanaf 2026 geschrapt → voordeel van € 6,7 mln vanaf 2026
- werken aan beheersbaarheid zorgtaken gemeente door o.a. passende indexering Wmo → voordeel € 0,7 mln in 2026 naar € 2,2 mln in 2028

- bovenstaande in PPN verwerkt, maar wat wordt lijn nieuwe kabinet?

Perspectief financieel meerjarenbeeld

Naast korting gemeentefonds knelpunten door blijvende stijging van indexaties en (loon)kosten:

- Indexatie ambtelijke organisatie, zorgcontracten, subsidies, gemeenschappelijke regelingen, overige budgetten → compensatie in GF is niet toereikend
- Effecten tarievenonderzoek zorg
- Volumestijging jeugdzorg
- Autonome ontwikkelingen op WSW/individuele studietoeslag/bijzondere bijstand
- Onderhoud openbare ruimte
- Financiële vertaling IHP

Perspectief financieel meerjarenbeeld

Hierdoor ontstaat in alle jaren een structureel tekort:

Financieel beeld 2025-2028	2025	2026	2027	2028
Bedragen x € 1.000				
Totaal autonome en overige financiële ontwikkelingen	-43.869	-25.898	-18.326	-27.280
Totaal gedekt uit reserves of bestaande budgetten	-188	13	-63	63
Totaal Financieel beeld	***-44.057***	***-25.885***	***-18.389***	***-27.218***
waarvan incidenteel	*-3.799*	*-3.051*	*1.371*	*0*
waarvan structureel	*-40.108*	*-22.684*	*-19.610*	*-27.218*

en weerstandsfactor ieder jaar onder de minimale norm

Daarom:

In deze Perspectiefnota eerste concrete voorstellen voor bijsturing, waarbij ambities voor lange termijn overeind blijven en negatieve effecten voor de stad zo beperkt mogelijk zijn

Arnhem GEMEENTE

Perspectief financieel meerjarenbeeld

Totaal van bezuinigingsopties geeft volgende beeld:

Financieel beeld 2024-2028	2024	2025	2026	2027	2028
Bedragen x € 1.000					
Totale ruimte bezuinigingen	***10.515***	***19.521***	***22.050***	***22.085***	***19.282***
waarvan incidenteel	*6.943*	*4.005*	*4.177*	*3.595*	*450*
waarvan structureel	*3.572*	*15.516*	*17.873*	*18.490*	*18.832*

Bezuinigingsvoorstellen met meeste impact:

- aanpassing rekensystematiek BUIG circa € 4 mln
- reëel ramen loonsom met ruim € 2 mln
- meer groepsgewijs begeleiden in zorg: € 1,7 mln
- incidentele vrijval reserves en bezuinigingen: € 18 mln

Verhoging opbrengsten:

- stijging parkeer- en toeristenbelasting met ruim € 5 mln

Arnhem GEMEENTE

Perspectief financieel meerjarenbeeld

- Daarmee is structureel tekort in 2024 opgelost en komt weerstandsfactor op 1,2 (zie ook Turap-1)
- Daarmee ontstaat in 2025 een structureel sluitende begroting:

Financieel beeld 2025-2028	2025	2026	2027	2028
Bedragen x € 1.000				
Totaal na Perspectiefnota 2025-2028	***-6.577***	***-11.800***	***1.208***	***-10.772***
waarvan incidenteel	*-10.087*	*-11.003*	*2.366*	*450*
waarvan structureel	*3.660*	*-647*	*-1.008*	*-11.222*
Weerstandsfactor	***1,1***	***0,9***	***1,0***	***0,9***

- Met een weerstandsfactor in 2025 van 1,1 en daarna schommelend rond de 1,0
- In 2026 en 2027 resteert een beperkt structureel tekort dat in 2028 oploopt naar ruim € 11 miljoen
- In lijn met VNG advies daarvoor in deze PPN ook opties voor fundamentelere bijsturing opgenomen

Opties voor fundamentele bijsturing

Ombuigingsmogelijkheden voor meer fundamentele bijsturing op:

- sociaal domein
- fysiek domein
- organisatie
- opbrengsten

→ Indien nodig in aanloop naar Begroting 2025 uitwerken naar concrete voorstellen

→ Afhankelijk van meicirculaire en/of nieuw kabinet

→ Afhankelijk van vervolg VNG advies

Arnhem GEMEENTE

Behandeling in raad

We gaan hierover graag met uw raad in gesprek!

Zowel voor JV, Turap als PPN geldt:

- Technische vragenmarkt: 15 mei
- Meningsvormend: 22 mei met uitloop naar 29 mei
- Bespreking moties/amendementen: 5 juni
- Besluitvorming: 12 juni

Arnhem GEMEENTE

PROCES BEHANDELING PERSPECTIEFNOTA 2025 & JAARSTUKKEN 2023

Aanbieden + presentatie - 24 april

Inclusief toelichting invoering rechtmatigheidsverantwoording Jaarstukken

Reces 29 april t/m 12 mei

Technische vragenmarkt - 15 mei

- 18.00 – 19.30 uur
- Inclusief maaltijd
- Plattegrond volgt met wie zich waar bevindt in stadhuishal
- Accountant aanwezig voor vragen over Jaarstukken

Meningsvormende bespreking - 22 mei

- 9 raadskamers geordend per portefeuillehouder (inclusief kamer financiën)
- Start met inspreekmoment
- Meerdere woordvoerders toegestaan
- Uitloop 29 mei

Bespreken moties & amendementen - 5 juni

- 3 'avondvullende' raadskamers met meerdere wethouders per kamer
- Indeling wordt uiterlijk maandag 3 juni om 14.00 uur gepubliceerd
- Meerdere woordvoerders toegestaan
- Geen uitloop mogelijk

Besluitvorming - 12 juni

- Aanvang 18.45 uur
- Gebruikelijke spreektijden
- Spreekvolgorde: grootste oppositiefractie, gevolgd door de grootste coalitiefractie en zo verder
- Twee woordvoerders per fractie toegestaan, één algemeen en één financieel

Aanbieden stukken

Op 24 april is er voor alle raadsleden en fractievolgers één fysiek exemplaar van de Perspectiefnota aanwezig. Per fractie is er 1 print versie van de Jaarstukken. De geheime FJP wordt digitaal ontsloten. Alle stukken zijn digitaal in te zien via https://financien.arnhem.nl/

Samenhang

Tegelijk met de Perspectiefnota 2024 wordt de raad ook de Turap-1 2024 en de Jaarstukken 2023 aangeboden. Deze stukken worden tegelijk behandeld.

Technische vragen

Schriftelijk:

- deadline indienen: donderdag 16 mei 17.00 uur
- deadline beantwoording: dinsdag 21 mei
- Indienen via technischevragenraad@arnhem.nl

Mondeling:

- Technische vragenmarkt: 15 mei 18.00 tot 19.30 uur

Moties en amendementen

- Deadline inleveren voor bespreking moties en amendementen: **donderdag 30 mei 17.00 uur.**
- Deadline inleveren voor besluitvorming: **maandag 10 juni 8.00 uur.**

Staat van de Stad

Ieder jaar maakt O&S de Staat van de Stad, hierin worden de cijfermatige trends en ontwikkelingen op tal van beleidsterreinen in kaart gebracht. Zie hier de resultaten.

Raad van de Stad

In aanloop naar de behandeling van de Perspectiefnota is er een brede uitvraag gedaan onder maatschappelijke organisaties en inwoners: *waar liggen kansen voor de stad?* De opbrengsten zijn hier te vinden.

Insprekers Politieke Avond 22 mei 2024

informatieve en meningsvormende behandeling Perspectiefnota 2025, Jaarstukken 2023 en Turap 1-2024

Raadskamer Paul Smeulders (onderdeel financiën)
Ramon Barends namens Kennisnetwerk Arnhem Nijmegen

Raadskamer Nermina Kundic
Liesbeth de Zoete namens KHN Arnhem/Renkum (over parkeertarieven)
Marloes van der Togt namen City Centrum Arnhem (over parkeertarieven)

Raadskamer Ahmed Marcouch
Ramon Barends namens Kennisnetwerk Arnhem Nijmegen

De gemeenteraad Arnhem

T.a.v. De raadsleden

Oproep van de adviseurs van stichting AdviesBrigade

Beste leden van de Arnhemse gemeenteraad, Arnhem, 22 mei 2024

Arnhem stelt dat welzijnswerk én vrijwilligerswerk zeer zeer zeer belangrijk is voor het welzijn van de Arnhemse bevolking, maar biedt daarvoor geen enkel houvast. Er wordt, zo lijkt het, willekeurig met subsidies gestrooid, waarvoor ook nog eens geldt dat geen perspectief wordt geboden; subsidies worden in het beste geval voor één jaar gegeven en niet voor een periode van tenminste vier jaar.

De adviseurs van de stichting AdviesBrigade (vrijwilligers) ervaren dat erg veel energie verloren gaat door het handelen van gemeente Arnhem. Sterker, velen worden gefrustreerd en er raakt positieve energie verloren in het moeras van onduidelijkheid. Per saldo ontbreekt het bij gemeente Arnhem aan een houding die gekenmerkt wordt door: voorwaarden scheppen en steun bieden aan clubs die vrijwilligers in positie brengen.

Arnhem: zorg voor een helder langjarig perspectief waardoor de professionele welzijnswerkers én de vele actieve vrijwilligers ervaren dat gemeente Arnhem daadwerkelijk hun belang onderkent en waardering heeft voor al het werk dat zij doen. Breng uw gedrag en besluiten in overeenstemming met de uitgesproken waardering en relevantie van welzijnswerk én vrijwilligerswerk.

Hiertoe oproepen bij de Raad is meer dan noodzakelijk vanwege de (concept) begroting van de gemeente die ons onder ogen kwam en waarover de Raad moet beslissen.

Stichting AdviesBrigade

Jaap Kronenberg
Voorzitter Stichting AdviesBrigade

Stichting AdviesBrigade

Weerdjesstraat 168, 6811 JH Arnhem - (06) 83 79 28 46 - adviesbrigade@adviesbrigade.nl
KvK nummer: 62373463 - Rekeningnummer: NL78 RABO 0301 2386 50

Arnhem, 22 mei 2024

Beste voorzitter van de gemeenteraad en leden van het college van B&W,

Als twee welzijnsorganisaties in Arnhem maken we ons zorgen. In de perspectiefnota zien we ombuigingen richting welzijn en mooie plannen van de gemeente rond de versterking van de sociale basis. De gemeente geeft immers al jaren aan dat zij zorgen heeft over de grote sociaal maatschappelijke opgaven in Arnhem. Helaas zien we in de bijbehorende begroting dat er onvoldoende middelen worden ingezet voor de formatie die bij de mooie plannen horen en zijn de investeringen om de plannen te kunnen realiseren onvoldoende.

De belofte van stevig welzijnsbeleid mag niet bij een geschreven belofte blijven, maar de gemeente moet daadwerkelijk de verantwoordelijkheid nemen dat beleid ook te realiseren en de noodzakelijke keuzes daartoe te maken.

Investeren in de sociale basis loont

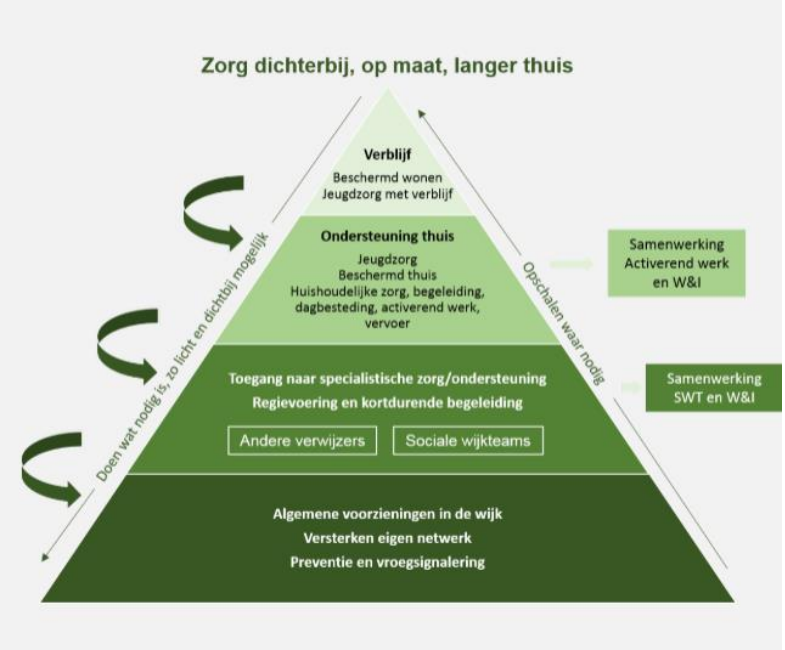

In bovenstaande driehoek, uit stukken van de gemeente, zitten de welzijnsorganisaties onderaan. Naast de punten die in de driehoek genoemd worden, hebben (werken) de welzijnsorganisaties een preventieve werking en grote bijdrage aan het tegengaan van kansenongelijkheid, armoede, eenzaamheid, diversiteit en problemen met inclusie.

Onze sociaal werkers kennen de wijken, weten wat er speelt, signaleren en verbinden voor snelle duurzame oplossingen voor individuen, gezinnen, ouderen en wijken. Daardoor heeft iedere inwoner van Arnhem de kans om volop mee te doen aan de samenleving en dat zorgt ervoor dat inwoners zich prettiger en gezonder voelen.

De vraag naar geïndiceerde zorg neemt al jaren enorm toe en blijft alleen maar groeien. Deze vraag is niet meer op te vangen en te bekostigen. De vraag naar zorg moet (en kan) voor een deel opgevangen worden in de sociale basis in de vorm van preventie, het reduceren van problemen en het voorkomen van escalatie. Ook de bekende zorgakkoorden geven richting voor beleid hierop. Welzijnsorganisaties dragen bij aan die ombuiging naar voren en kunnen veel meer effect ressorteren als geïnvesteerd wordt in meer capaciteit, ook voor innovatie en ontwikkelruimte. Wij zijn ervan overtuigd dat deze beweging de zorgkosten gaat terugdringen.

Overigens wordt de impact van investeren in de sociale basis steeds duidelijker. Er verschijnen steeds meer landelijke rapporten die dat aantonen. Wij werken graag mee aan onderzoeken die dit ook in Arnhem kunnen bewijzen.

Oproep aan de raad

- Welzijnsorganisaties hebben (in tegenstelling tot zorgorganisaties) geen ‘vet op hun botten’. Er is al jaren sprake van verschraling van het budget. Daarom pleiten wij voor het borgen van voldoende capaciteit in onze organisaties.
- Een aandachtspunt is de afname van het aantal mantelzorgers en vrijwilligers. Zij vormen het cement van de samenleving. Om mantelzorgers te kunnen steunen en vrijwilligers te begeleiden, is meer dan voorheen capaciteit nodig.
- Uit harde data blijkt dat de inwoners van 75 jaar en ouder exponentieel stijgt naar meer dan 25.000. De krapte op de arbeidsmarkt zorgt ervoor dat er onvoldoende (zorg)personeel voorhanden is. Als de bezuinigingen blijven staan zoals het nu voorstaat, zal deze kwetsbare groep ouderen zichzelf moeten zien te redden.
- Wij vragen u om onderzoek te bevorderen naar de impact van investeringen in kinderen en jongeren ten behoeve van het versterken van hun welzijn en reductie van zorgkosten.
- Wij zien ruimte om zaken vanuit, met name het ambulante gedeelte uit de WMO, de sociale basis op te pakken. Ook aan de vervanging van individuele- naar groepsbegeleiding kan de sociale basis een bijdrage leven. Wij hebben hier ideeën over en denken graag mee.
- Welzijnsorganisaties moeten kunnen bouwen op een goede bedrijfsvoering. We roepen op om meerjarenafspraken met ons te maken.
- Bovendien zijn we al hard aan de slag om met samenwerkingspartners te komen tot nieuw beleid. Dit moeten we kunnen continueren met tijd en middelen.

We hopen u hierbij voldoende input te hebben gegeven om de broodnodige inzet van het welzijnswerk onder de aandacht bij het college te brengen. Investeren in de sociale basis draagt bij aan de gemeenschappelijke opgaven waar we allen voor staan. Samen kunnen we het voor de inwoners van Arnhem beter maken.

Als wij nog een toelichting kunnen geven, dan kunt u ons uiteraard altijd bellen of mailen.

Hartelijke groet,

Maudy Hylkema

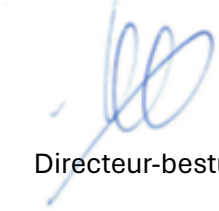

Directeur-bestuurder Rijnstad a.i.

Sylvia Swart

Directeur-bestuurder SWOA

Steunbetuigingen van diverse organisaties.
Expliciet van:
Henk Kroon - Directeur MVT
Marije Ruysch - Directeur Energiebank Arnhem

Cc naar bestuursadviseurs:
Arjan van Peer
Remco Zwartkruis
Hans Niemeijer
Irina van Brakel

Arnhem, 22 mei 2024

Beste voorzitter van de gemeenteraad en leden van het college van B&W,

Als twee welzijnsorganisaties in Arnhem maken we ons zorgen. In de perspectiefnota zien we ombuigingen richting welzijn en mooie plannen van de gemeente rond de versterking van de sociale basis. De gemeente geeft immers al jaren aan dat zij zorgen heeft over de grote sociaal maatschappelijke opgaven in Arnhem. Helaas zien we in de bijbehorende begroting dat er onvoldoende middelen worden ingezet voor de formatie die bij de mooie plannen horen en zijn de investeringen om de plannen te kunnen realiseren onvoldoende.

De belofte van stevig welzijnsbeleid mag niet bij een geschreven belofte blijven, maar de gemeente moet daadwerkelijk de verantwoordelijkheid nemen dat beleid ook te realiseren en de noodzakelijke keuzes daartoe te maken.

Investeren in de sociale basis loont

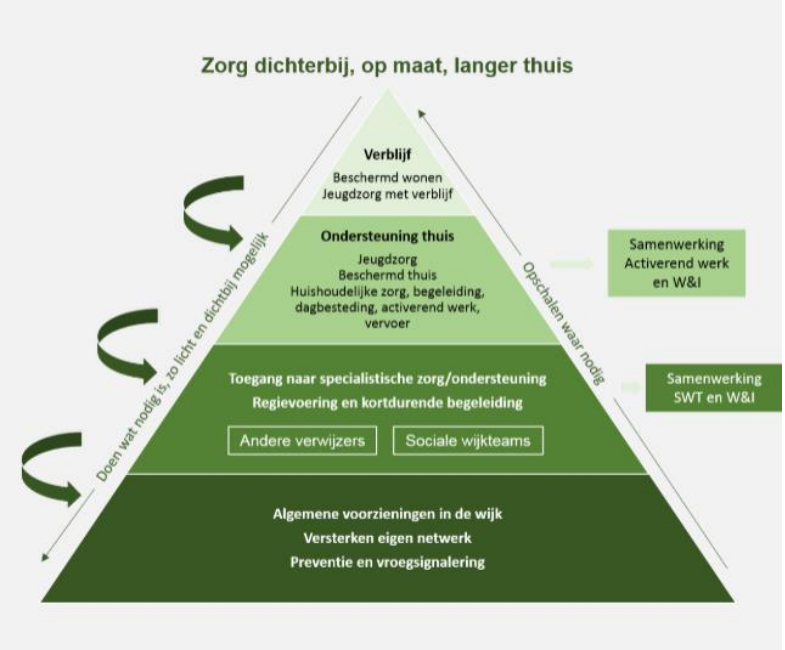

In bovenstaande driehoek, uit stukken van de gemeente, zitten de welzijnsorganisaties onderaan. Naast de punten die in de driehoek genoemd worden, hebben (werken) de welzijnsorganisaties een preventieve werking en grote bijdrage aan het tegengaan van kansenongelijkheid, armoede, eenzaamheid, diversiteit en problemen met inclusie.

Onze sociaal werkers kennen de wijken, weten wat er speelt, signaleren en verbinden voor snelle duurzame oplossingen voor individuen, gezinnen, ouderen en wijken. Daardoor heeft iedere inwoner van Arnhem de kans om volop mee te doen aan de samenleving en dat zorgt ervoor dat inwoners zich prettiger en gezonder voelen.

De vraag naar geïndiceerde zorg neemt al jaren enorm toe en blijft alleen maar groeien. Deze vraag is niet meer op te vangen en te bekostigen. De vraag naar zorg moet (en kan) voor een deel opgevangen worden in de sociale basis in de vorm van preventie, het reduceren van problemen en het voorkomen van escalatie. Ook de bekende zorgakkoorden geven richting voor beleid hierop. Welzijnsorganisaties dragen bij aan die ombuiging naar voren en kunnen veel meer effect ressorteren als geïnvesteerd wordt in meer capaciteit, ook voor innovatie en ontwikkelruimte. Wij zijn ervan overtuigd dat deze beweging de zorgkosten gaat terugdringen.

Overigens wordt de impact van investeren in de sociale basis steeds duidelijker. Er verschijnen steeds meer landelijke rapporten die dat aantonen. Wij werken graag mee aan onderzoeken die dit ook in Arnhem kunnen bewijzen.

Oproep aan de raad

- Welzijnsorganisaties hebben (in tegenstelling tot zorgorganisaties) geen ‘vet op hun botten’. Er is al jaren sprake van verschraling van het budget. Daarom pleiten wij voor het borgen van voldoende capaciteit in onze organisaties.
- Een aandachtspunt is de afname van het aantal mantelzorgers en vrijwilligers. Zij vormen het cement van de samenleving. Om mantelzorgers te kunnen steunen en vrijwilligers te begeleiden, is meer dan voorheen capaciteit nodig.
- Uit harde data blijkt dat de inwoners van 75 jaar en ouder exponentieel stijgt naar meer dan 25.000. De krapte op de arbeidsmarkt zorgt ervoor dat er onvoldoende (zorg)personeel voorhanden is. Als de bezuinigingen blijven staan zoals het nu voorstaat, zal deze kwetsbare groep ouderen zichzelf moeten zien te redden.
- Wij vragen u om onderzoek te bevorderen naar de impact van investeringen in kinderen en jongeren ten behoeve van het versterken van hun welzijn en reductie van zorgkosten.
- Wij zien ruimte om zaken vanuit, met name het ambulante gedeelte uit de WMO, de sociale basis op te pakken. Ook aan de vervanging van individuele- naar groepsbegeleiding kan de sociale basis een bijdrage leven. Wij hebben hier ideeën over en denken graag mee.
- Welzijnsorganisaties moeten kunnen bouwen op een goede bedrijfsvoering. We roepen op om meerjarenafspraken met ons te maken.
- Bovendien zijn we al hard aan de slag om met samenwerkingspartners te komen tot nieuw beleid. Dit moeten we kunnen continueren met tijd en middelen.

We hopen u hierbij voldoende input te hebben gegeven om de broodnodige inzet van het welzijnswerk onder de aandacht bij het college te brengen. Investeren in de sociale basis draagt bij aan de gemeenschappelijke opgaven waar we allen voor staan. Samen kunnen we het voor de inwoners van Arnhem beter maken.

Als wij nog een toelichting kunnen geven, dan kunt u ons uiteraard altijd bellen of mailen.

Hartelijke groet,

Maudy Hylkema

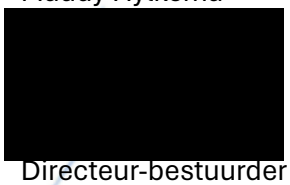

Directeur-bestuurder Rijnstad a.i.

Sylvia Swart

Directeur-bestuurder SWOA

Steunbetuigingen van diverse organisaties.
Expliciet van:
Henk Kroon - Directeur MVT
Marije Ruysch - Directeur Energiebank Arnhem

Cc naar bestuursadviseurs:
Arjan van Peer
Remco Zwartkruis
Hans Niemeijer
Irina van Brakel

Geachte heer Jansen en mevrouw Nede, beste Rick, Nathalie en Willem,

Op donderdag 23-5 ontvingen we via de griffie de vraag of wethouder Van der Wel een toezegging zou willen doen om een additionele analyse te geven met betrekking tot (sturings)informatie over de BVO DRAN.

Over dit onderwerp werden eerder technische vragen gesteld. Omdat de beantwoording niet aansloot bij de behoefte van de vrager, vindt u in deze memo extra duiding en informatie.

In uw eerdere technische vraag werd onder andere gevraagd om de aantallen aanmeldingen, toekenningen en afwijzingen van doelgroepenvervoer. Omdat deze informatie niet wordt geregistreerd, kunnen we u die niet opsturen.

In deze memo vindt u informatie over gegevens die we wél hebben. Het betreft informatie over ritten, kosten, klachten, klanttevredenheid en bezwaren.

Ritten
Om uw vragen te beantwoorden, hebben we de aantallen van de daadwerkelijke reizigers leerlingenvervoer opgevraagd. Hierbij gaat het om het aantal leerlingen dat per maand daadwerkelijk in een taxi heeft gezeten.

Actieve reizigersaantallen
Leerlingenvervoer per maand

	jan	feb	mrt	apr	mei	jun	jul	aug	sep	okt	nov	dec
Leerlingen reizigers 2019	610	614	625	627	632	630	605	610	644	656	649	654
Leerlingen reizigers 2020	675	682	676	31	482	642	580	494	587	594	535	529
Leerlingen reizigers 2021	279	474	514	515	519	526	507	39	481	497	512	502
Leerlingen reizigers 2022	503	505	498	499	494	491	485	39	450	464	479	475
Leerlingen reizigers 2023	482	486	489	481	489	495	479	437	487	496	506	496
Leerlingen reizigers 2024	501	514	510									

In bovenstaande tabel zien we een duidelijke daling van het aantal reizigers na 2020.

De daling in april en mei 2020 en jan 2021 heeft vooral met corona te maken, toen was er namelijk sprake van een lockdownperiode. De daling in aug 2021 en 2022 heeft te maken met vakantieperiode, omdat er in die periode voor bijna alle leerlingen vakantie was.

Financiën
In de onderstaande tabel zijn de kosten van het vraagafhankelijk en routegebonden vervoer van 2019-2023 gepresenteerd:

Jaarrekening	2019	2020	2021	2022	2023
Vraagafhankelijk	€ 2.026.379	€ 1.897.829	€ 1.364.548	€ 1.491.110	€ 1.984.356
Routevervoer	€ 2.832.182	€ 2.659.019	€ 2.408.581	€ 2.252.984	€ 2.432.884
	€ 4.858.561	€ 4.556.848	€ 3.773.129	€ 3.744.094	€ 4.417.240

Over de stijgingen en dalingen in de kosten zijn de volgende effecten/oorzaken op te merken:

- *Vanaf maart 2020 heeft corona een aanzienlijk effect gehad of de inzet en benutting van vervoer.*
- *Per 1 augustus 2020 vond een nieuwe aanbesteding plaats.*
- *Vanaf 2021 vindt er afbouw plaats van de provinciale Wmo subsidie. Ten opzichte van het basisjaar van de afbouw (2020) loopt de subsidie in drie jaar af met -25%, -50% en -75%. In 2024 wordt geen Wmo subsidie meer ontvangen. De verdeling van de Wmo subsidie over de*

gemeenten is op basis van gereden Wmo-ritten. Het ontbreken van de subsidie wordt opgevangen door hogere bijdragen van de gemeenten. Het betreft vraagafhankelijk vervoer.

Klanttevredenheid, klachten en bezwaar
Omdat klanttevredenheid mogelijk ook een parameter kan zijn om effecten te monitoren, verwijs ik naar deze pagina van de BVO DRAN met verschillende soorten klanttevredenheidsonderzoeken. Eerder stuurden we u al een memo met een overzicht van het aantal klachten.

We hebben ook binnen onze eigen juridische afdeling gekeken of er een toename is van het aantal bezwaarschriften. Voor bezwaarschriften omtrent de gehele WMO en Jeugdwet geldt dat het aantal bezwaren op beslissingen hierop sowieso laag is (jaarlijks enkele tientallen) en niet is toegenomen sinds nieuwe beleidsregels over doelgroepenvervoer zijn vastgesteld. Voor leerlingenvervoer geldt dat er in de jaren 2020, 2021, 2022, 2023 achtereenvolgens 60, 25, 15, 15 bezwaren waren. (We zoeken nog uit hoeveel bezwaar er de jaren daarvoor waren). We merken hierbij wel op dat het moeilijk is gevolgtrekkingen te trekken uit kwantitatieve gegevens over bezwaarschriften.

Ik hoop u hiermee voldoende te hebben geïnformeerd.

Met vriendelijke groet,

Bram van Oudheusden
Wethoudersadviseur
Gemeente Arnhem
0631102266

Arnhem, 27 mei 2024

Beste voorzitter van de gemeenteraad en leden van het College van B&W,

In onderstaande willen wij namens de Samenwerkende Arnhemse Buurthuizen (SAB) een bijdrage leveren aan de plannen en begroting voor komende jaren door onze op- en aanmerkingen op de Perspectiefnota met u te delen. Hierbij verwijzen we onder meer naar de notitie Arnhems Goud, die in 2022 door/met de ca 25 Arnhemse buurthuizen en wijkcentra (leden van de SAB) is opgesteld in samenwerking met Gemeente Arnhem. Dit visiedocument (in bijlage) geeft aan hoe wij als samenwerkende buurt- en burgerinitiatieven in het Arnhemse aan de verschillende maatschappelijke opgaven willen (samen)werken.

In onze visie heeft het grote urgentie om de in de Perspectiefnota benoemde Transformatie Sociaal Domein (pag 40 en verder) concreet ter hand te nemen en gewenste transformaties voortvarend te realiseren in samenspraak met álle partners. Zoals mede verwoord in de notitie Arnhems Goud willen en kunnen buurthuizen en wijkcentra bij de uitwerking van deze transformaties een constructieve en creatieve bijdrage leveren. Daarbij willen we als teurgkerend signaal en randvoorwaarde aangeven: praat mét ons en niet over ons. Nodig ons zo vroeg mogelijk uit bij processen rond maatschappelijke opgaven. Wij staan voor de medeverantwoordelijkheid van bewoners en kunnen mensen verleiden en uitdagen tot deelname aan de gemeenschap – niet als consument, maar als co-producent van de sociale basis in wijken en buurten. Bovendien zult u in de SAB buurthuizen en wijkcentra deskundige en capabele samenwerkingspartners vinden bij ontwerp en planvorming voor investeringen in de sociale basis.

De drie denkrichtingen die de Perspectiefnota benoemt op pagina 40 en verder zijn ons op het lijf geschreven - en dan niet alleen voor toepassing in het sociaal domein; deze denkrichtingen zijn in onze visie relevant voor diverse maatschappelijke opgaven, breder dus dan aleen zorg en welzijn.

Het valt ons op dat de Perspectiefnota weinig tot geen aandacht besteedt aan het potentieel aan gemeenschapskracht dat de buurt- en burgerinitiatieven in de verschillende wijken (kunnen) vertegenwoordigen. In het verlengde hiervan maken we ons zorgen dat de in te zetten bezuinigingen leiden tot uitstel van de maatschappelijk gewenste transities en transformaties rond gemeenschapsvoorzieningen. Dat zou een gemiste kans zijn. In onze visie zouden de voorstellen in de Perspectiefnota gepaard moeten gaan met keuzes voor en investeringen in verdere opbouw van wijkprocessen en gemeenschapsvoorzieningen, ter verbreding van de sociale basisinfrastructuur in wijken en buurten.

Er zijn concrete stappen nodig (en mogelijk) om de versnippering en verkokering vanuit systeem- en organisatiebelangen in te perken met het oog op integrale ondersteuning en versterking van de samenredzaamheid van buurten en bewoners. Deze stappen, met de bijbehorende korte termijn investeringen in gemeenschapskracht zullen leiden tot structurele bezuinigingen. Zij leveren in die zin geen directe besparingen op. Echter, in onze visie zal alleen bezuinigen en verder uitstel van de beoogde transformatie in wijken en buurten wel vrij direct tot extra kosten en verspilling leiden. Dit uitstel zal ook de buurthuizen en wijkcentra raken. Enerzijds merken we nu al dat er meer op ons af komt: wachtlijsten in zorg en welzijn, maar ook schulden, woonproblematiek en vereenzaming doen zich gelden in onze huizen.

Anderzijds zullen personeelstekorten en personeelswisselingen in professionele / publieke organisaties meer en meer aandacht vragen van onze vrijwilligers en dus onze organisaties belasten. Zonder bredere toerusting en randvoorwaardelijke ondersteuning zullen verschillende bestaande wijkcentra en buurthuizen hun functies in de leefwereld van wijk- en buurtbewoners niet meer kunnen volhouden. Terwijl deze gemeenschapsvoorzieningen voor en door bewoners een groot potentieel aan stadskracht in zich houden dat juist nu benut zou moeten worden.

Wij vragen Raad en College om deze transformaties daadwerkelijk ter hand te nemen en niet verder te laten vertragen. Investeer in andere manieren van werken en benut daarbij de beschikbare stadskracht. We hopen dat ook u met ons wilt benadrukken dat deze transformatie(s) allleen met en niet over de hoofden van mensen kunnen worden voorbereid en uitgevoerd. Betrek bewoners, burgerinitiatieven en gemeenschapsvoorzieningen bij het maken van keuze en bespreken van randvoorwaarden in de sociale basisinfrastructuur in de stad (denkrichting 1). Benadruk preventie en gezondheidsgerichte maatregelen - ook in Arnhem zou de focus moeten verschuiven van probleemgestuurde aanpak naar gemeenschapsgedreven benaderingen (denkrichting 2). Door gemeenschapsvoorzieningen als de SAB huizen daar direct bij te betrekken, kunnen zij hun rol als samenwerkingspartner in het netwerk effectief invullen. Een gebiedsgerichte benadering past daar goed bij (denkrichting 3), waarbij we willen opmerken dat bij een dergelijke benadering de focus juist meer op het collectief zou moeten liggen. Als we niet meteen weer inzoomen op doelgroepen van individuele 'hulpvragers', worden burgers meer co-producent van hun eigen en elkaars welbevinden. Als SAB verwachten we niet alleen dat dan een goede basis kan worden gelegd voor de gewenste transformaties, een dergelijke (netwerk)benadering zal Arnhem ook in staat stellen om de verschillende maatschappelijke opgaven effectiever en (kosten)efficiënter aan te pakken.

We hopen met deze opmerkingen een nuttige bijdrage te leveren aan de discussies in de Raad. Uiteraard zijn we bereid en bereikbaar voor nadere toelichting.

Mede namens [redacted] Sikkens, [redacted] Beijerman en [redacted] Nieuwenhoff (kerngroep SAB),

met vriendelijke groet,

[redacted] van Sandijk

Samenwerkende Arnhemse Buurthuizen | Wijkcentrum Bakermat

sebastiaan@wijkcentrumbakermat.nl

Buurthuizen, Arnhems goud!

2022
2032

Arnhemse Buurthuizen Visie

6 oktober 2022

Arnhemse Buurthuizen Visie

Inhoud

1. Aanleiding
2. De kracht van buurthuizen
3. Sterk door diversiteit
4. Uitgangspunten
5. Financieringsbronnen
6. Aandachtspunten en aanbevelingen
7. Bijlagen
   - Definities
   - Convenant, door de buurthuizen getekend op 5 maart 2022
   - Overeenkomsten en verschillen tussen de Arnhemse buurthuizen en wijkcentra
   - Arnhemse uitgangspunten voor bewonersondersteuning
   - Business Model Canvas van de Arnhemse buurthuizen en wijkcentra

1 Aanleiding

Zo onmisbaar als de parken en het stedelijk groen zijn voor de Arnhemmers, zo wezenlijk zijn ook de buurthuizen voor de Arnhemse wijken. Een buurthuis is het sociale trefpunt in de wijken waar het gezellig is en iedereen zich welkom voelt. De uitvalsbasis en de motor voor heel veel activiteiten en bewonersinitiatieven. De neutrale en informele plek in de wijk waar allerlei partners uit de stad hun diensten aanbieden op het gebied van informatie delen en preventie. Buurthuizen zorgen voor ontmoeting en verbinding. Zij zijn het hart van de wijk. Buurthuizen en wijkbewoners kunnen niet zonder elkaar.

In het voorjaar van 2019 nam een aantal Arnhemse buurthuizen het initiatief om intensiever te gaan samenwerken. Hun doel was om het functioneren van de buurthuizen in de wijken te verbeteren, een duidelijke en herkenbare positie ten opzichte van gemeente en professionele organisaties in te nemen en zo de toekomst van de buurthuizen veilig te stellen.

Vanaf medio 2020 vond er regelmatig overleg plaats met betrokken ambtenaren van de gemeente Arnhem, mede als gevolg van de nieuw ingevoerde afspraken over Ontmoeten en Verbinden. Gezamenlijk constateerden buurthuizen en gemeente dat – ondanks de toenemende aandacht voor wijkgericht werken van overheid en professionele organisaties – een eenduidig gemeentelijk beleidskader met betrekking tot de buurthuizen in Arnhem nog ontbrak. Dat was aanleiding om een samenwerkingstraject te starten om de waarde en betekenis van de Arnhemse buurthuizen te onderzoeken en gezamenlijk te verkennen wat nodig is om die waarde te kunnen blijven leveren.

Tussen juli 2021 en juli 2022 kwamen de samenwerkende buurthuizen en ambtenaren vijfmaal bijeen met als resultaat de nu voorliggende Arnhemse Buurthuizen Visie. De visie is gebaseerd op co-creatie, een vorm van samenwerken waarbij alle deelnemers (buurthuizen, bewoners, gemeente en andere maatschappelijke partners) invloed hebben op het proces en op het resultaat daarvan. Voorwaarde voor het slagen van een co-creatie is de gelijkwaardigheid van de deelnemers, openheid en vertrouwen.

De visie wordt door de gezamenlijke buurthuizen aangeboden aan het college van B&W en aan de gemeenteraad van Arnhem. Het is een bouwsteen voor het bredere accommodatiebeleid dat begin 2023 gereed is en waaraan in het najaar van 2022 met verschillende partijen wordt gewerkt. En de visie maakt onderdeel uit van de bredere trend van Ruimte geven aan Burgerkracht: bouw verder in samenhang met de herijking van het sociaal domein en zorg voor ontschotting van de verschillende gemeentelijke afdelingen.

[1] Het Integraal Accommodatiebeleid (IAB) heeft betrekking op alle maatschappelijke accommodaties in de wijken die een bijdrage leveren aan de gemeentelijke beleidsdoelstellingen. Bij het te ontwikkelen beleid staat het vraaggestuurd inzetten van deze accommodaties in de wijk centraal: welke behoefte is er vanuit bewoners in de wijk en hoe kan het aanbod aan accommodaties hierop aansluiten of zich (door)ontwikkelen? Op gebiedsniveau zal hiervoor een analyse worden uitgevoerd, waarbij ook de aanwezige buurthuizen worden betrokken.

2 De kracht van buurthuizen

De kracht van buurthuizen en wijkcentra zit in de mix van functies: de ene functie versterkt de andere waardoor het geheel meer is dan de som der delen. Buurthuizen en wijkcentra zijn belangrijke pijlers van wat er in de wijk gebeurt; zij maken deel uit van het platform voor ontwikkeling van de wijk.

Buurthuizen hebben geen format. Het zijn de plekken waar bewoners en gemeente op basis van gelijkwaardigheid, openheid en vertrouwen met elkaar werken aan de maatschappelijke opgaven in de Arnhemse wijken. Door samenwerking hebben buurthuizen en wijkcentra meer invloed dan een individueel buurthuis alleen. Samen sta je sterker!

Het plaatje hieronder geeft een beeld van een aantal mogelijke functies die een buurthuis kan hebben naast de basisfunctie op het gebied van ontmoeting en verbinding. Elk buurthuis maakt daarin zijn eigen keuzes, passend bij het unieke karakter van het buurthuis en de kansen en behoeften in de wijk.

3

Sterk door diversiteit

Er bestaat geen eenduidige vorm of rubricering van een buurthuis of wijkcentrum. Je hebt als buurthuis of wijkcentrum eigenheid nodig om aan te sluiten bij wat er leeft in een wijk. Wat alle buurthuizen en wijkcentra met elkaar gemeen hebben is hun kernfunctie: ze zijn een toegankelijk trefpunt en een gezellige en veilige ontmoetingsplek voor bewoners en professionals in de wijk. Daarmee bieden ze de wijk een plek voor ontmoeting, verbinding, initiatief en aandacht voor elkaar.

Arnhem kent meer dan dertig buurthuizen en wijkcentra die, net als de wijken, voortdurend in ontwikkeling zijn. Al die buurthuizen en wijkcentra hebben als grondgedachte en bedoeling om bij te dragen aan contact en verbondenheid in de wijk. En aan het plezier om samen dingen in de wijk voor elkaar te krijgen.

Naast buurthuizen en wijkcentra onder autonoom bestuur en georganiseerd door bewoners zelf zijn er in Arnhem ook veel andere ontmoetingslocaties actief, met name georganiseerd door de welzijnsorganisaties Rijnstad en SWOA. Deze organisaties hebben veelal de opdracht om soortgelijke kernfuncties voor de wijk te realiseren, soms met als focus een specifieke doelgroep zoals ouderen of jongeren. Gezien het grote belang van deze ontmoetingslocaties voor de stad en de vaak grote overeenkomsten met de zelfstandige buurthuizen worden deze locaties ook in deze visie benoemd. Een groot verschil met de meeste zelfstandige buurthuizen is wel dat deze ontmoetingslocaties allemaal draaien met betaalde professionele krachten, en hun opdracht niet rechtstreeks ophalen vanuit de wijk maar deze ontvangen vanuit de gemeente.

Door hun diversiteit aan achtergronden en eigenheid hebben alle buurthuizen, wijkcentra en ontmoetingslocaties naast hun kernfuncties vaak ook allerlei aanvullende rollen en diensten ontwikkeld, al naar gelang hun eigen mogelijkheden en de wensen en behoeften in hun wijk.

De visualisatie op de volgende pagina illustreert de diversiteit die onze stad rijk is.

Buurthuizen die (steeds meer) activiteiten voor en ontmoetingen tussen buurt/wijkbewoners initiëren en/of faciliteren

o.a.
De bakermat (Burgemeesterswijk)
De Lommerd (Spijkerkwartier)
De Nieuwe Hommel (Sint Marten)
De Oosthof (Presikhaaf)
De Overkant (Presikhaaf)
De Wasplaats (Klarendal)
‘t Huukske (Arnhem-West)
‘t Plein / Kunst op de Bult (Geitenkamp)
Vredenburcht (Vredenburg)

Buurthuizen die vooral trefpunt zijn in de buurt of wijk, soms gericht op specifieke doelgroepen

o.a.
Buurtfabriek/Craneveldt
Buurthuis Elden
Buurthuis Moes (Angerenstein / Paasberg)
Buurtvereniging Plattenburg
De Duiventil (Malburgen)
De Klup Arnhem (Presikhaaf)
Dorpshuis Schaarsbergen
Inloophuis St. Marten

Buurthuis / wijkcentrum:
Plek voor ontmoeting, verbinding, initiatief en aandacht voor elkaar

Buurthuizen die zich ontwikkelen als sociale onderneming ten behoeve van de wijk

o.a.
‘t Broek Omhoog (Arnhemse Broek)
Boerderij De Kroon (De Laar)
De Stadskeuken (Centrum)
Huis voor de Wijk (Immerloo)

Locaties die naast de uitvoering van hun kerntaken in de wijk op het gebied van begeleiding en zorg ook een ontmoetingsfunctie voor wijkbewoners verzorgen

o.a.
Rijnstad: De fontein
(Rijkerswoerd, Kronenburg en Vredenburg)
De Fresh (Malburgen
Buurtcentrum De Hobbit (Malburgen-Oost)
De Laarhof (De Laar)
Jongerencentrum De Madser (Kronenburg)
Wijkcentrum Symfonie (Arnhemse Broek)
De Wetering (Geitenkamp)

SWOA:
De Weldam

4 Uitgangspunten

Buurthuizen en wijkcentra:

- creëren maatschappelijke waarde door hun spilfunctie in de wijk (zij faciliteren ontmoeting en activiteiten voor en door wijkbewoners);
- zijn een infopunt in de wijk, een 'wijk-VVV';
- vervullen met, door en voor bewoners een actieve rol bij wijkprocessen en staan in contact met (de behoeften van) andere bewoners-initiatieven;
- zijn een natuurlijke partner in het wijkgerichte werken van de gemeente Arnhem;
- realiseren hun maatschappelijke doelstelling op een inclusieve, duurzame en bedrijfsmatig verantwoorde wijze;
- zijn uniek van vorm en opzet in hun eigen wijk, én samen als geheel van buurthuizen en wijkcentra in de stad van meerwaarde voor Arnhem.

Om hun maatschappelijke waarde voor de stad te kunnen blijven leveren, zijn buurthuizen en wijkcentra afhankelijk van een aantal randvoorwaarden, zoals bijvoorbeeld transparante meerjarige afspraken over basisfuncties en financiering.

De gemeente baseert deze meerjarige afspraken op de wijkaanpak zoals deze door de gemeente is geïntroduceerd:

- Meer bewoners hebben meer invloed op hun eigen leefomgeving.
- De gemeente doet wat nodig is in de wijk én levert maatwerk per wijk op basis van hetgeen zich aandient en op basis van de behoeften in de wijk.
- Samen met bewoners en organisaties zoekt de gemeente naar kansen om dingen in de wijk beter te organiseren.

Dit beleid sluit aan bij de duidelijk waarneembare trend dat inwoners meer regie over hun eigen leefwereld willen voeren.

Of een buurthuis of wijkcentrum daadwerkelijk de gewenste maatschappelijke waarde levert, is uiteindelijk aan de wijkbewoners en hangt samen met wat er in een specifieke wijk leeft en nodig is.

5 Financierings bronnen

Buurthuizen en wijkcentra betrekken hun inkomsten uit verschillende bronnen. Bijvoorbeeld uit activiteiten, diensten en voorzieningen zoals deelnemers-bijdragen of de opbrengst van bijvoorbeeld een fietsenmaker, naaiatelier of wasserij, of Wmo-voorzieningen die in het buurthuis gevestigd zijn. Sommige buurthuizen halen baten uit horeca-omzet van een bar of eetcafé, of uit huurpenningen voor incidentele verhuringen en flexwerkplekken en de huuropbrengst van vaste jaarcontracten van stichtingen, verenigingen en andere partijen. Andere bronnen zijn legaten, financiering door kerken en collectes en donaties in natura, variërend van mobiele telefoons, laptops, tablets en kluisjes die geschonken worden, tot wederkerigheid met gesloten beurs. Denk daarbij bijvoorbeeld aan sociale hypotheken waarbij bewoners en financiers samen besluiten over de vorm van rente en aflossing. Sommige buurthuizen zijn btw-plichtig, voor hen is de btw-aftrek een mogelijkheid om hun ondernemerschap invulling te geven. Andere buurthuizen hebben inkomsten uit de verkoop van producten, kijk bijvoorbeeld naar de shop-in-shop van De Wasplaats waar unieke producten te koop zijn gemaakt door mensen uit de buurt.

Hoewel alle buurthuizen streven naar een sluitende exploitatiebegroting op basis van eigen inkomsten blijkt dit in de praktijk vaak niet realistisch. Voor nagenoeg alle buurthuizen geldt dat subsidies een onmisbare bron van inkomsten zijn. Daarbij gaat het om diverse subsidies voor duurzaamheid, gebouwen (waaronder huur, beheer dan wel exploitatie), ontmoeten en verbinden, wijkbudgetten en aanvullende inkomsten voor (bewoners)ondersteuning. Denk hierbij onder andere aan de inzet en beschikbaarheid van de Vrijwilligers Centrale Arnhem en Praktische Zaken / Ideeënmakelaars. Deze en andere ondersteuning van bijvoorbeeld de AdviesBrigade en de Arnhemse Uitdaging zouden vanuit nadere samenwerking met elkaar een meer afgestemde bijdrage kunnen en willen leveren aan de verschillende Arnhemse Buurthuizen.

Subsidies worden nu veelal via de Teams Leefomgeving als incidentele subsidie verstrekt. De korte duur van de afspraken zorgt voor jaarlijkse onzekerheid en het steeds weer doorlopen van het subsidieproces vraagt veel van de besturen. Daarnaast maakt deze wijze van financiering het lastig om tot meerjarige plannen te komen. Een uitzondering hierop is de meerjarige financiering vanuit het budget Ontmoeten en Verbinden waarmee inmiddels positieve ervaringen zijn opgedaan.

6

Aandachtspunten en aanbevelingen

Financiën

De buurthuizen en wijkcentra in Arnhem zijn onderling zeer verschillend. Daarmee verschillen ook de doelen[2] waaraan zij bijdragen.

Aanbevelingen

- **Maak binnen de financiële afspraken onderscheid tussen inhoudelijke projecten en diensten en ondersteuning voor de basis: voor instandhouding van het gebouw én financiering van de kernfunctie: het duurzaam realiseren van een gezellige en veilige ontmoetingsplek voor bewoners en professionals in de wijk. Dat kan in de vorm van subsidies voor personele inzet (bijvoorbeeld voor een betaalde beheerder), structurele uitvoeringskosten en/of subsidie voor 'stenen'. Hiervoor kunnen hulpmiddelen en werkwijzen ontwikkeld worden die voor zoveel mogelijk buurthuizen bruikbaar zijn.**

- **Daarnaast kunnen maatwerkafspraken gemaakt worden. Een buurthuis ontvangt dan financiering op basis van producten of diensten. Maar de financiering kan ook plaatsvinden in een opdrachtsfeer waarbij de gemeente betaalt voor concrete opdrachten die een buurthuis uitvoert, of output die een buurthuis levert. Het gaat daarbij dus niet om een algemene bijdrage voor exploitatie, maar om specifieke inkomsten op basis van daadwerkelijk geleverde diensten.**

- **De buurthuizen vormen voortaan een vast hoofdstuk in de wijkprogramma's die jaarlijks worden opgesteld. In dat hoofdstuk omschrijven wijkbewoners en buurthuis-vertegenwoordigers samen welke bijdrage het buurthuis gaat leveren aan de prioriteiten van de wijk. Het gaat om wijkprioriteiten die te maken hebben met 'de bedoeling' in de wijk: met de samenlevingsopbouw en gemeenschapsvorming zoals de wijkbewoners en organisaties in de wijk die nodig en wenselijk achten.**

- **Over de middelen en andere randvoorwaarden die nodig zijn voor het behalen van de doelstellingen maken de buurthuizen en gemeente samen meerjarige afspraken die periodiek worden geëvalueerd.**

- **Een periodieke evaluatie wordt gedaan door bezoekers en andere wijkbewoners te bevragen over de rol die het buurthuis voor hun wijk heeft gespeeld. In hoeverre hebben de zaken die het buurthuis organiseerde en faciliteerde bijgedragen aan een leefbare en prettige leefomgeving? Ook TLO en organisaties met een breed netwerk in de wijk zullen actief bij deze evaluatie betrokken worden.**

- **Voor de evaluatie van de buurthuisfuncties wordt zoveel mogelijk een stadsbrede werkwijze gehanteerd, zolang deze voldoende recht doet aan de eigenheid van de wijk en het buurthuis in kwestie. Deze werkwijze wordt samen met de buurthuizen nog nader ontwikkeld en kan per wijk in details verschillen. De gemeente is trekker van het evaluatieproces, waardoor de buurthuizen op dit punt worden ontzorgd. Wijkbewoners hebben een stem in het opstellen van evaluatiecriteria en ook een stem bij de uiteindelijke evaluatie.**

- **De evaluatie is niet alleen gebaseerd op 'harde targets', maar vooral ook op belevingsverhalen en storytelling. De uitkomsten van de evaluatie zijn weer input voor het volgende wijkprogramma. De criteria en methodiek voor het evalueren van de basisfuncties dienen in nauwe afstemming met zowel bewoners als buurthuizen te worden opgesteld. Zij moeten als langjarig kader gaan gelden dat steeds weer tussentijds geëvalueerd wordt met bewoners, TLO, organisaties in de wijk en buurthuizen.**

Gebouwen

Bewoners hebben binnen hun eigen leefomgeving een fysieke plek nodig waar zij elkaar kunnen ontmoeten. Er zijn wijken waar buurthuizen of wijkcentra een eigen gebouw hebben, andere huren hun locatie van een corporatie of van de gemeente. Sommige buurthuizen en wijkcentra hebben een tuin en een goede keuken, andere zouden daar graag over beschikken.

Voor veel locaties geldt dat de toegankelijkheid te wensen overlaat. Niet alle panden voldoen bijvoorbeeld aan de Arnhemse Standaard voor Toegankelijkheid en zijn daarmee maar beperkt inclusief.

Bij alle buurthuizen en wijkcentra leeft de wens om hun pand te verduurzamen. Niet alleen omdat de energiekosten voor veel oudere panden onbetaalbaar worden, maar ook omdat zij een belangrijke voorbeeldfunctie in de wijk willen vormen in het kader van de energietransitie.

Aanbevelingen

- **Om fysiek toegankelijk te zijn voor alle wijkbewoners en aantrekkingskracht uit te oefenen op nieuwe doelgroepen zijn er bij veel buurthuizen en wijkcentra in- en/of extern bouwkundige aanpassingen nodig, of is een nieuwe locatie wenselijk. Ook moet bij vrijwel alle panden een slag gemaakt worden in het kader van verduurzaming en de energietransitie. Hier is zowel kennis en kunde als meerjarige financiering voor nodig.**

- **Alle eigenaren hebben een eigen visie op het beheer van hun maatschappelijk vastgoed. De visie en belangen van de verschillende eigenaren komen niet altijd overeen met die van de wijkbewoners. Het zou van meerwaarde kunnen zijn als alle buurthuislocaties en wijkcentra ondergebracht kunnen worden bij één centrale partij die alle buurthuispanden gaat beheren vanuit een eenduidige visie op maatschappelijk vastgoed. Hierdoor krijgen de buurthuizen meer ruimte om hun eigenheid ook in hun gebouwen uit te drukken.**

[2] Doelen zijn bijvoorbeeld: Bijdragen aan de maatschappij – Ontmoeting, plezier en verbinding – Preventie – Welkom en gezien worden – Vaste sociale (vind)plek in de wijk.

Facilitair en sociaal-maatschappelijk beheer

Of wijkbewoners een buurthuis of wijkcentrum echt als het hart van hun wijk beschouwen, hangt ook samen met de kwaliteit van het bestuur en beheer. Er zijn mensen nodig die niet alleen oog hebben voor het fysieke beheer van de locatie, maar ook voor het 'sociale hart' van de plek. Mensen die het evenwicht bewaken tussen een laagdrempelige inloopplek en de locatie waar professionals zorg en preventie bieden. Mensen die sturen op de ontwikkeling van passende activiteiten voor een brede groep wijkbewoners.

De balans tussen verschillende soorten mensen en activiteiten luistert nauw. Buurthuizen en wijkcentra moeten een prettige plek zijn waar álle wijkbewoners zich welkom kunnen voelen. Het goed uitvoeren van zowel de fysieke als sociaal-maatschappelijk beheertaken stelt hoge eisen aan het bestuur van een buurthuis of wijkcentrum. In de praktijk blijken veel organisaties een professionele betaalde beheerder nodig te hebben om deze taken aan te delegeren.

De taak van een beheerder is simpel te omschrijven en moeilijk uit te voeren: zorg ervoor dat de bezoekers optimaal gebruik kunnen maken van de accommodatie. De beheerder is een duizendpoot die belast is met de interne organisatie, met onderhoudswerkzaamheden en het begeleiden, motiveren en ondersteunen van een (vaak wisselende) groep vrijwilligers.

Aanbevelingen

- **Onderzoek de mogelijkheden tot ontzorgen. Bijvoorbeeld door een ontwikkeling richting meer coöperatieve organisatie van beheertaken. Denk bijvoorbeeld aan taken zoals het werkgeverschap voor beheerders, ondersteuning bij financiële verantwoording aan subsidiënten, ontwerp en uitvoering van een eenduidige financiële administratie, ontwikkeling van en ondersteuning bij een overkoepelend personeels- en vrijwilligersbeleid, ondersteuning bij administratieve taken, ondersteuning bij PR en communicatie, centrale ontwikkeling van een online reserveringsysteem en advies en ondersteuning bij de noodzakelijke energietransitie.**

- **Uitgangspunten bij het opzetten van deze ondersteuning:**

  - **Buurthuizen zijn vrij in hun keuze om wel of geen gebruik te maken van ondersteuning, het is maatwerk;**
  - **Het gaat nadrukkelijk om ondersteunen en niet om het overnemen van de verantwoordelijkheden van buurthuizen;**
  - **Er wordt altijd gestreefd naar maximale zelfstandigheid en autonomie;**
  - **De kerntaken en verantwoordelijkheden van de besturen voor de inhoudelijke koers en programmering worden nooit overgenomen. De ontzorging is erop gericht dat zij zich maximaal op hun kerntaken en verantwoordelijkheden kunnen richten.**

Vrijwilligers

Vrijwilligers vormen het kloppend hart van de buurthuizen en wijkcentra. Alle besturen zien zich voor de uitdaging gesteld hoe zij hun vrijwilligers betrokken houden en nieuwe vrijwilligers kunnen aantrekken die de diversiteit binnen hun organisatie vergroten. Over het algemeen is er voldoende denkkracht binnen de buurthuizen en wijkcentra aanwezig, maar is het lastiger om ook voldoende 'doe'-kracht te mobiliseren.

Aanbevelingen

- **Buurthuizen zijn dringend op zoek naar (jongere) vrijwilligers. Nieuw vrijwilligersbeleid, bijvoorbeeld gericht op 'jongere ouderen' en/of maatschappelijke stages via scholen, kan buurthuizen helpen bij het werven van vrijwilligers. Een hernieuwde werkwijze van de Vrijwilligers Centrale Arnhem kan daarbij een rol van betekenis spelen.**

- **Een stadsbreed beleids(advies) over vrijwilligersvergoedingen kan helpend zijn, maar waardering zit in meer dan alleen een vergoeding, denk aan attentiebeleid, ruimte voor inspraak, scholing, een Arnhems lintje, etc. Daarom het advies aan de gemeente om stadsbreed na te denken over vrijwilligerswaardering, en hoe daarin het juiste maatwerk kan worden geleverd.**

6

Bedrijfsvoering

Buurthuizen en wijkcentra zijn organisaties met een complexe bedrijfsvoering. Om deze taken goed te kunnen uitvoeren is een breed scala van kennis en kwaliteiten nodig. Zaken die daarbij een belangrijke rol spelen zijn: sociale en psychologische veiligheid, helder beeld van de financiële (on)mogelijkheden, een goed functionerend online administratief systeem (voor beheer van financiën en planning), goed werkgeverschap voor betaalde en onbetaalde medewerkers, goede communicatie en PR en structurele samenwerking met partners en ondernemers in de wijk.

Voor een deel van de buurthuizen geldt dat het organiseren van alle bedrijfsvoeringstaken een (te) groot beslag legt op de tijd en energie. Hierop lekt veel energie weg van bestuursleden. Dit is energie die zij willen inzetten voor de inhoudelijke taken van hun buurthuis.

Aanbevelingen

- **Buurthuizen hebben behoefte aan ondersteuning bij administratieve en financiële taken. De gemeente kan helpen door expertise zoals die van Praktische Zaken blijvend aan te bieden. Denk bijvoorbeeld aan uitbreiding van het servicepakket van Praktische Zaken richting ondersteuning van bewoners en ontwikkeling van integrale burgerparticipatie (Arnhem-Oost aanpak).**
- **Buurthuizen hebben baat bij advies en informatie over beheer en exploitatie en ondersteuning hoe zij hun immateriële waarde kunnen beschrijven en verantwoorden.**
- **Buurthuizen vormen onderdeel van een groter geheel van maatschappelijke voorzieningen en laagdrempelige ontmoetingsplekken in de wijken. Helderheid over hun rol en positie ten opzichte van multifunctionele centra (MFC's) en andere maatschappelijke locaties binnen het wijknetwerk is daarom zeer wenselijk.**

Samenwerking bewonersondersteuning

Bewonersondersteuners verbinden en ondersteunen individuele en groepen bewoners bij een actieve deelname aan het vormgeven van hun eigen buurt of wijk. Ondersteuners hebben de buurthuizen en wijkcentra nodig en ook omgekeerd hebben de buurhuizen en wijkcentra de ondersteuners nodig. De behoefte aan ondersteuning is per wijk verschillend, afhankelijk van de opbouw en samenstelling van de bevolking. In sommige wijken zal de behoefte aan bewonersondersteuning relatief groter zijn.

Buurthuizen en bewonersondersteuners houden zich beide bezig met het versterken van bewoners en het verbeteren van de leefbaarheid in de wijk. Waar de buurthuizen meer vanuit hun locatie richting de wijk werken (van binnen naar buiten) werken bewonersondersteuners meer vanuit het netwerk (van buiten naar binnen). Voor een optimale verbinding tussen buurthuis en wijknetwerk is een goede samenwerking dus randvoorwaardelijk.

Aanbevelingen

- **Als buurtbewoners (lees: ook buurthuizen) 'in de lead' zijn, dan mogen zij ook mede bepalen hoe de ondersteuning eruit gaat zien. Betrek de buurthuizen daarom actief bij het door-ontwikkelen van de bewonersondersteuning.**
- **Creëer helderheid over hoe de rollen van bewonersondersteuning, de TLO's en de buurthuizen zich ten opzichte van elkaar verhouden. Maak goede afspraken over de samenwerking en de taakverdeling.**
- **Per wijk kunnen de keuzes en de praktische uitwerking ervan verschillen.**

Wijkgericht Werken

De Spelregels Arnhemse Wijkaanpak 2022 beogen dat meer bewoners meer invloed hebben op hun eigen leefomgeving. De gemeente zoekt samen met bewoners en organisaties naar kansen om dingen in de wijk beter te organiseren. Het netwerk in de wijk wordt steviger wanneer onderwijsinstellingen, ondernemers en ook buurthuizen en wijkcentra deelnemen aan deze samenwerking, en dit zichtbaar is voor bewoners.

Aanbevelingen

- **Maak samen met de buurthuizen en de verschillende bewonersplatforms en wijkverenigingen afspraken over meer en betere samenwerking rondom de wijkkranten en wijkwebsites. Geef buurthuizen en wijkcentra daarbij de gelegenheid om een rol te spelen in het ophalen en publiceren van wat er leeft in de wijk, en maak afspraken over het publiceren van het aanbod wat zij de wijk te bieden hebben.**
- **Besturen van samenwerkende buurthuizen zien graag meer onderlinge samenwerking, ze willen ook 'over wijken heen kijken'. Hierin kan de gemeente het voortouw nemen en ook haar eigen voordeel doen. Een stevig netwerk van samenwerkende buurthuizen draagt bij aan de sociale basis en de 'samenredzaamheid' in de stad; belangrijke informatie en mogelijke ondersteuning kan op die manier dichtbij de bewoners gebracht worden. Ook helpt dit netwerk om de lijnen kort te houden en de huidige positieve en gelijkwaardige samenwerking tussen de gemeente en de buurthuizen te borgen.**

7 Bijlagen

Definities

Basisfunctie buurthuis (of wijkcentrum):
Het zijn van een toegankelijk trefpunt en een gezellige en veilige ontmoetingsplek voor bewoners en professionals in de wijk, en daarmee een plek voor ontmoeting, verbinding, initiatief en aandacht voor elkaar.

Bewoners:
Alle mensen die in Arnhem wonen.

Bewonersondersteuners:
Verbinden en ondersteunen individuele en groepen bewoners bij een actieve deelname aan het vormgeven van hun eigen buurt of wijk.

Buurthuis (of wijkcentrum):
Een bewonersinitiatief dat - naast mogelijke andere functies - een laagdrempelige ontmoetingsfunctie organiseert voor de wijk.

Gemeentelijke wijkaanpak:
- Meer bewoners hebben meer invloed op hun eigen leefomgeving.
- De gemeente doet wat nodig is in de wijk én levert maatwerk per wijk op basis van hetgeen zich aandient en op basis van de behoeften in de wijk.
- Samen met bewoners en organisaties zoekt de gemeente naar kansen om dingen in de wijk beter te organiseren.

Ontmoetingslocatie:
Een locatie waar in opdracht van de gemeente gewerkt wordt aan het realiseren van een basisfunctie vergelijkbaar met die van de buurthuizen, soms met als focus een specifieke doelgroep zoals ouderen of jongeren. Verschil met de meeste zelfstandige buurthuizen is wel dat deze ontmoetingslocaties allemaal draaien met betaalde professionele krachten.

Co-creatie:
Een vorm van samenwerken waarbij alle deelnemers invloed hebben op het proces en op het resultaat daarvan (bijv. een plan of een advies). Voorwaarde voor het slagen van een co-creatie is, naast openheid en vertrouwen, de gelijkwaardigheid van de deelnemers, gedeeld eigenaarschap en als samenvattend concept: partnerschap.

Exploitatie:
Het opzetten en economisch doen voortbestaan van een buurthuis.

MFC:
Een multifunctioneel centrum (MFC) is een samenwerkingsverband waarbij verschillende maatschappelijke organisaties vanuit een centrale locatie hun voorzieningen, producten en diensten aanbieden. Arnhem heeft vijf MFC's: MFC De Wetering (Geitenkamp), MFC Klarendal, MFC Presikhaven, MFC De Spil (Malburgen-West) en MFC Malburcht (Malburgen Oost-Noord).

Team Leefomgeving (TLO):
in iedere wijk van Arnhem is een Team Leefomgeving, onderdeel van de gemeente Arnhem, actief. Met deze teams, bestaande uit wijkmanagers, wil de gemeente aansluiten bij de wijken en wat daar nodig is.

Wijk:
een in de gemeente Arnhem gelegen wijk als opgenomen in de Wijk en Buurtkaart van het Centraal Bureau voor de Statistiek.

Wijkprogramma:
wordt jaarlijks opgesteld en bevat een algemene beschrijving van de meest kenmerkende aspecten van een wijk en de thema's en prioriteiten die voor die wijk van belang zijn. De thema's en prioriteiten worden in en na overleg met bewoners, het Bewonersoverleg en professionals in de wijk door TLO opgesteld. Het wijkprogramma maakt onderdeel uit van de begroting en geldt als uitvoeringskader voor de TLO's.

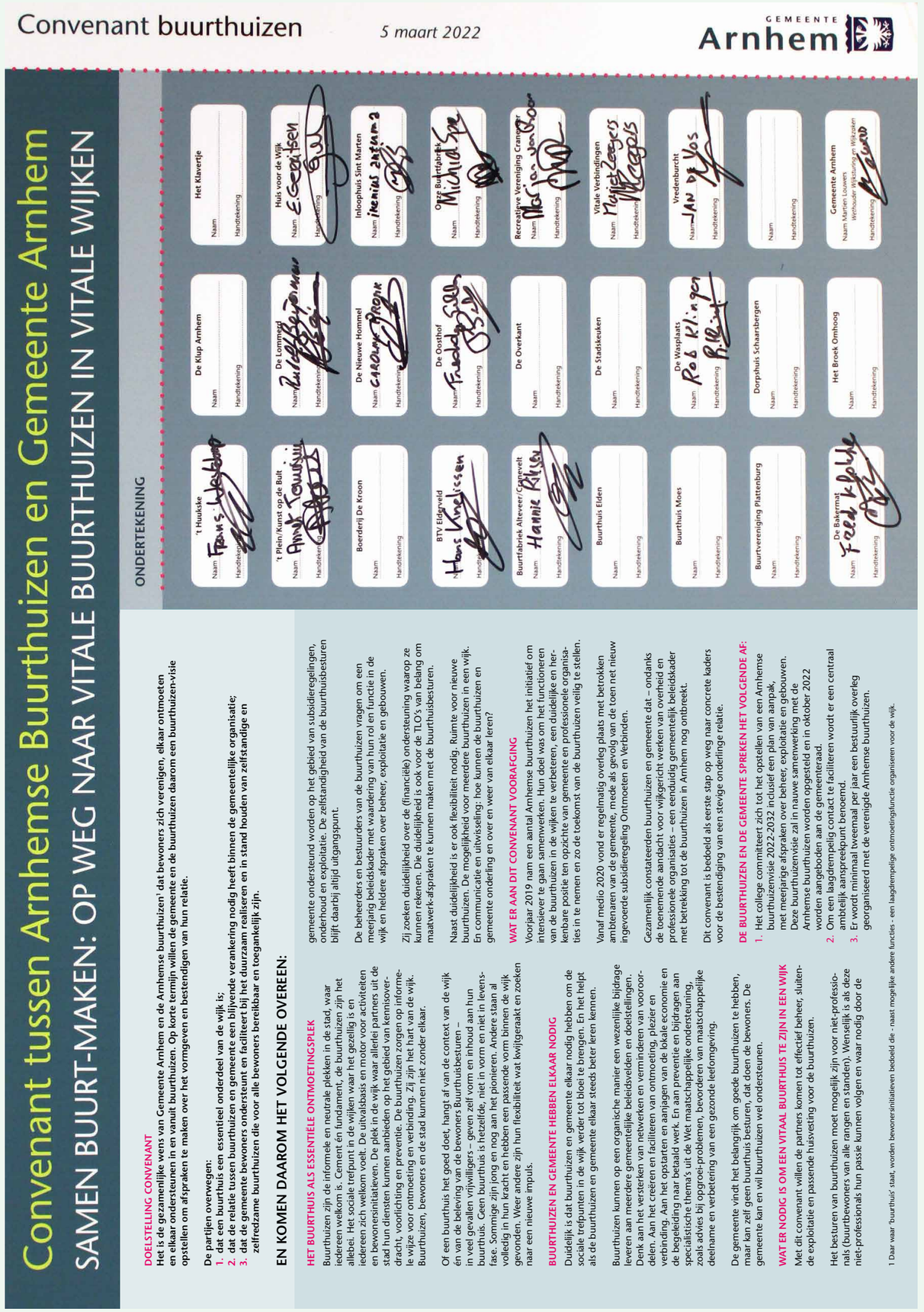

7

Arnhemse buurthuizen
waarde en voorwaarden

Samenvatting van de input uit vijf bijeenkomsten en twee enquêtes | versie 14 januari 2022

Overeenkomsten tussen de Arnhemse buurthuizen

Hun functie in de wijk (een functie heb je):
- Centrale plaats in de wijk waar buurtactiviteiten plaatsvinden;
- Huiskamer van de wijk;
- Laagdrempelige ontmoetingsplek in de wijk waar iedereen welkom is en mag meedoen;
- Plek van het 'wijkgeheugen' waar veel sociale kennis voorhanden is;
- Wezenlijk onderdeel van het 'sociale ecosysteem' in de wijk, hoeksteen van de maatschappij.

Hun rol in de wijk (een rol vervul je):
- Aanzetten tot creativiteit en vergroten van bewustzijn over de wijk;
- Bevorderen van de sociale samenhang en leefbaarheid in een buurt of wijk;
- Bijdragen aan de menselijke behoefte aan sociaal contact en gezien worden;
- Bijdragen aan verbetering van de eigen leefomgeving;
- Bijdragen aan bewustwording over gezondheid en het vormgeven van betekenisvolle contacten;
- Bijdragen aan kennisoverdracht;
- Bijdragen aan het opdoen van werkervaring;
- Creëren en stimuleren van de lokale economie;
- Faciliteren van activiteiten en werkgroepen;
- Zorgen voor ontmoeting, plezier en reuring in de wijk en verbinding van culturen.

Gebruikers die er iets zoeken:
- Wijkbewoners die gezelligheid zoeken en/of aan een activiteit willen meedoen;
- Wijkbewoners die de taal willen leren;
- Stagiairs op zoek naar een afstudeerplek;
- Studenten op zoek naar een stage- of afstudeerplek;
- Studenten en ZZP'ers die studie- en werkruimte nodig hebben;
- Scholen die op zoek zijn naar leer- en werkplekken;
- Instellingen die een vergader- of overlegplek zoeken (gemeente, welzijns- en zorginstellingen).

Gebruikers die er iets aanbieden:
- Bewonersinitiatieven die een activiteit organiseren;
- Clubjes, stichtingen en verenigingen die hun activiteiten aanbieden;
- Vrijwilligers die iets willen doen in hun wijk dat van betekenis is voor henzelf en anderen;
- Herstelinitiatieven zoals de reclassering, verslavingszorg en Vitale Verbindingen;
- Catering- en klusbedrijven die hun diensten aanbieden;
- Kunstenaars en muzikanten die lessen of optredens verzorgen;
- Kinderopvang (van dagverblijf tot peuterspeelzaal);
- Professionals die inloopspreekuren voor hun cliënten houden (sociale wijkteams en TLO's).

Partijen van wie ze ondersteuning krijgen:
- Lokaal: Adviesbrigade, AM Support (voor jongeren), de Arnhemse Uitdaging, Burgerservicelab, Ideeënmakelaars
- Landelijk: DAK, Movisie en LSA bewoners, de vereniging van actieve bewonersgroepen die zich door het hele land inzetten voor hun buurt.

Hun uitdagingen:
- Meer jongeren bereiken;
- Meer buurtbewoners interesseren voor het werk in een buurthuis;
- Goede balans creëren tussen verschillende soorten 'gebruikers' van de buurthuizen;
- Gelijkwaardig partnership met gemeente.

Onmisbaar:
- Aandacht en erkenning van ambtenaren en politici voor wat zij bijdragen in de wijken en wat daarvoor nodig is.
- Meerjarige financiële zekerheid;
- Ondersteuning bij beheer en exploitatie (o.a. m.b.t. administratieve en veiligheidstaken, energietransitie en overige aanpassingen aan gebouwen).

Verschil tussen de Arnhemse buurthuizen

Gebouw:

- Een eigen gebouw / huren van een corporatie of van de gemeente;
- Genoeg eigen ruimtes om ook te verhuren / slechts beperkt eigen ruimte beschikbaar;
- Eigen tuin en/of keuken / geen eigen tuin en/of keuken ter beschikking;
- Kwaliteit en ligging van de locatie;
- Niveau van ondersteunende systemen als bijv. automatisering en klimaatbeheer.

Organisatie en beheer:

- Kwaliteit van de inzet, kennis en ervaring van de vrijwillige en betaalde bestuurders / beheerders;
- Beschikbaar budget voor facilitaire zaken als huur, energie, ict en telefonie;
- Beschikbaar budget voor personele zaken zoals salaris voor een betaalde beheerder;
- Beschikbaar budget voor opleidingskosten en onkostenvergoedingen voor vrijwilligers;
- Beschikbaar budget voor overige kosten van bijv. horeca, kantoor en techniek.

Rol in de wijk:

- Alleen uitvalsbasis voor activiteiten in de wijk, of ook zelf activiteiten organiseren;
- Sociaal trefpunt in de wijk, of nog niet zo gemakkelijk door buurtbewoners te vinden;
- Al bekend en geliefd in de wijk, of nog in een opbouwfase daarnaar toe;
- Aanbod van complete maaltijden, of alleen gastvrije ontvangst met een kopje koffie;
- Bijdragen aan kennisoverdracht en verdieping in de wijk, of niet;
- Bijdragen aan preventie (sport en gezondheid), of niet;
- Bijdragen aan specialistische thema's uit de Wmo (ondersteuning bij 'opgroeiproblemen, bevorderen maatschappelijke deelname en zelfstandig functioneren etc.);
- Bijdragen aan het opstarten en aanjagen van de lokale economie, of niet;
- Mensen begeleiden naar betaald werk, of niet.

Ontwikkelrichtingen:

- Het buurthuis als laagdrempelige basisvoorziening;
- Het buurthuis als sociale coöperatie;
- Het buurthuis als leerwerktraject;
- Het buurthuis als uitvalsbasis voor ombudswerk;
- Het buurthuis als uitvalsbasis voor buurtverbinders;
- Het buurthuis als wijk-VVV;
- Het buurthuis als uitvalsbasis voor werk en startpunt van een nieuwe wijkeconomie.

Inkomstenbronnen:

- Baten uit activiteiten, diensten en voorzieningen;
- Baten uit horeca-omzet van bar of eetcafé;
- Huurpenningen voor incidentele verhuringen en flexwerkplekken;
- Huuropbrengst van vaste jaarcontracten van stichtingen, verenigingen etc;
- Legaten en donaties in natura;
- Btw-aftrek;
- Inkomsten uit de verkoop van producten

Arnhemse uitgangspunten voor bewonersondersteuning

1. Inwoners (burgerinitiatieven) bepalen de wijze waarop de bewonersondersteuning vorm en inhoud krijgt. De gemeente Arnhem stelt de inhoudelijke en financiële kaders. Doel is het creëren van een gelijkwaardig krachtenveld tussen de buurt/wijk en de stad en randvoorwaarde is dat de bewonersondersteuning onafhankelijk is van de gemeente is en burgerinitiatieven zelf bepalen of en zo ja; hoe zij ondersteund willen worden.

2. Bewonersondersteuning is gericht op borging: de inzet van de ondersteuning is de duurzame ontwikkeling van de sociale cohesie en leefbaarheid in de wijk. Daarbij is de ondersteuning van buurt- en wijkinitiatieven een belangrijk middel, maar niet het uiteindelijke doel. Het uiteindelijke doel is dat de inwoners zelf de regie nemen en houden over de wijze waarop de sociale cohesie en leefbaarheid in de buurt/wijk vorm en inhoud krijgt.

3. De basis van de bewonersondersteuning ligt bij bewoners en in hun directe leefomgeving: ondersteuning krijgt vorm in de wijk; dicht bij de inwoners, bij de bewonersinitiatieven en dus ook dicht bij de buurthuizen.

4. Heldere rollen op wijkniveau zijn nodig: Wat is de rol van de wijkmanager? Die is de vertegenwoordiger van de gemeente in de wijk als de intermediair tussen de wereld van de buurthuizen, de buurtbewoners en de gemeente Arnhem.

5. Bewonersondersteuning vindt waar mogelijk plaats door vrijwilligers en vanuit de eigen wijk.

Business Model Canvas van de Arnhemse buurthuizen

STRATEGISCHE PARTNERS	KERNACTIVITEITEN	WAARDECREATIE	KLANTRELATIES	KLANTENGROEPEN
Adviesbrigade AM Support Arnhemse straatcoaches Arnhemse Uitdaging Bewonersinitiatieven Burgerservicelab Collega-buurthuizen Corporaties Gemeente (div. afdelingen) Kinderwijkteam Landelijke kennisinstituten Participanten Praktische Zaken Rijnstad Rozet Stichting Welzijn Ouderen Wijkmakers Wijkplatforms / bewonersoverleg	Activiteiten (helpen) ontwikkelen Gastvrije ontvangst Kennisoverdracht en verdieping Strategie en beheer **BELANGRIJKSTE BRONNEN** Attitude, ervaring, kennis, kunde, visie en vaardigheden Bekendheid en reputatie in de wijk Inzet van mensen Locatie Netwerken Ondersteunende systemen Politieke erkenning Samenwerking Tijd, geld en energie Toegang tot informatie	Bijdragen aan de maatschappij (versterken van netwerken en verminderen van vooroordelen) Ontmoeting, plezier en verbinding van culturen Preventie, bijv. op het gebied van gezondheid Welkom en gezien worden Vaste sociale (vind)plek in de wijk	Persoonlijk contact Specifiek persoonlijk contact Communities Co-creatie **KANALEN** Activiteiten, diensten en voorzieningen Doorverwijzing en mond-tot-mond reclame Intermediairs Nieuwsgierig binnenlopen Online kanalen Wijkkrant	Bewoners Instellingen Ondernemers Professionals Vaste gebruikers

KOSTENSTRUCTUUR	INKOMSTENSTROMEN
Energie – Facilitaire zaken – Huur – ICT en telefonie – Inkoop horeca – Kantoor – Opleidingen – Personeel – Reserveringssysteem – Techniek – Transacties – Verzekeringen – Vrijwilligers	BTW-aftrek – Donaties in natura – Horeca – Huurinkomsten – Inkomsten uit activiteiten, Diensten en voorzieningen – Legaten – Subsidies – Verkoop producten

Colofon
Vormgeving: Diep Arnhem
Buurthuizen Visie 2022 - 2032

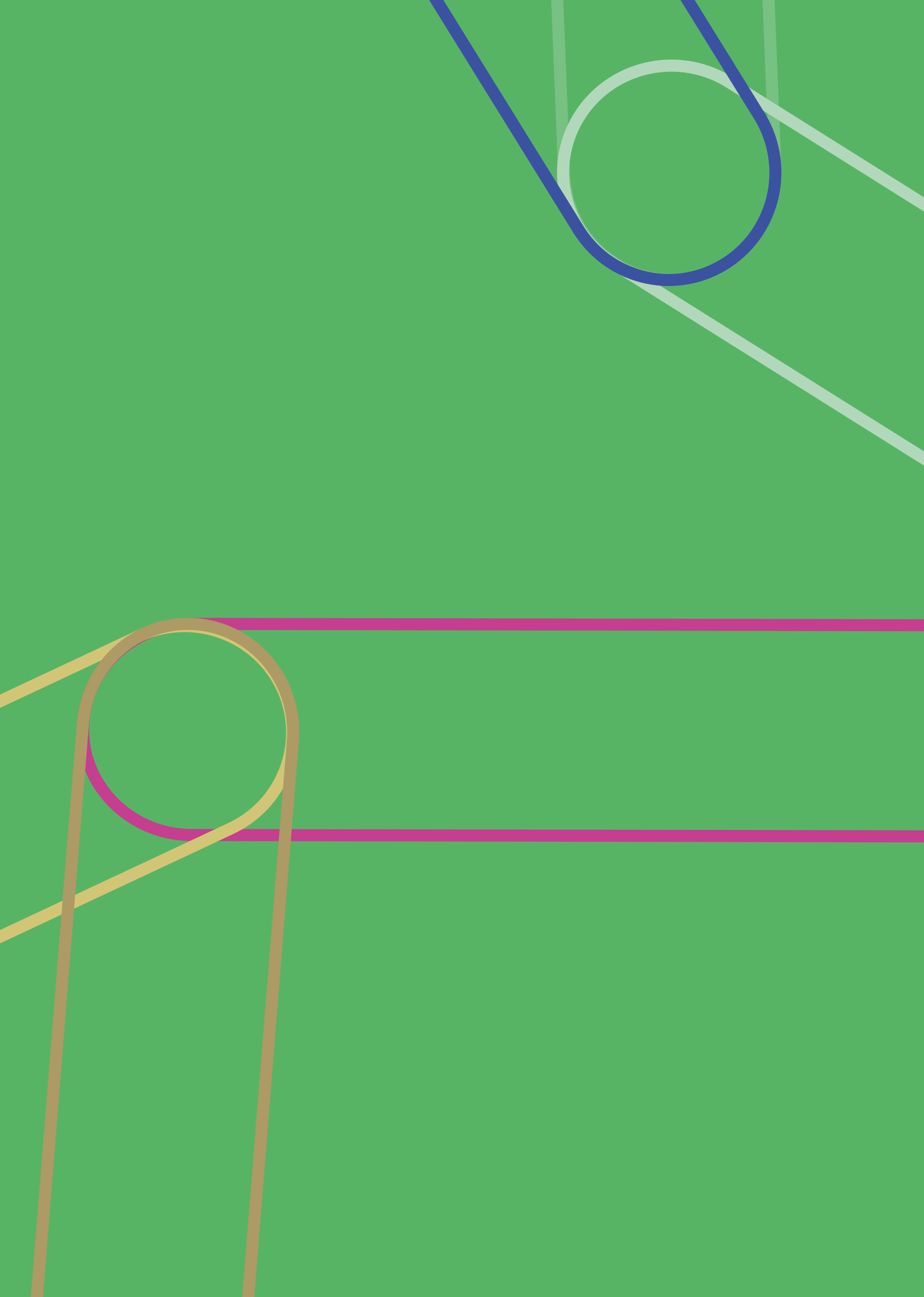

Memo

Datum : Donderdag 30 mei 2024

Aan : Gemeenteraad Arnhem

Van : College van B en W

Betreft : Beantwoording vragen behandeling PPN

Tijdens de raadskamers op 22 mei en 29 mei 2024 is een aantal vragen gesteld waarvan door collegeleden is toegezegd dat hier schriftelijk op terug wordt gekomen. Met dit memo wordt antwoord gegeven op deze vragen. De vragen zijn gecategoriseerd per portefeuillehouder.

Burgemeester Marcouch

Wat betekent het hoofdlijnenakkoord 2024-2028 voor het veiligheidsbeleid in Arnhem (VVD)?

Het hoofdlijnenakkoord 2024-2028 legt veel nadruk op veiligheid. Dit is in beginsel positief voor het veiligheidsbeleid in Arnhem, maar in veel gevallen zal in de uitwerking moeten blijken welke veiligheidseffecten het hoofdlijnenakkoord heeft voor onze stad. Voorbeelden zijn de inzet om werkgevers van arbeidsmigranten verantwoordelijk te maken voor evt. overlast, de aanpak van de georganiseerde criminaliteit en daarbij specifiek de blijvende inzet op maatregelen en interventies die jongeren uit de (zware) criminaliteit houden, zichtbare aanwezigheid en meer politie en politieposten in de wijken, de wens om de capaciteit in de strafrechtketen op orde te brengen en het stimuleren van samenwerking tussen politie en GGZ om verwarde personen sneller hulp te kunnen geven.

Kanttekeningen hierbij zijn dat de financiële vertaling nog wel vaag is (bezuinigingen op het sociaal domein en het Nationale programma veilige en leefbare wijken kunnen effect hebben op de veiligheid) en dat veel inzet is gericht op repressie. We weten dat repressie zonder preventie eindeloos is, vandaar dat in ons beleid preventie en repressie hand in hand gaan. Daarnaast zien we dat het hoofdlijnenakkoord weinig bijdraagt aan het tegengaan van ongewenste vormen van maatschappelijke polarisatie. Verder is relevant wat het college eerder al heeft gezegd over het gebrek aan duidelijkheid over de gemeentelijke financiën. Tekorten bij gemeenten leiden tot gebrek aan goede zorg, onderwijs en voorzieningen. Dit heeft een weerslag op het veiligheidsbeleid en zal leiden tot extra inzet van de veiligheidspartners.

Wethouder Bouwkamp

1. *Wethouder Bouwkamp zegt toe de raad per memo te informeren over het totaalbeeld van subsidies aan de breedtekunst*

Hieronder vindt u een totaalbeeld van de middelen voor breedtekunst in 2024.

Middelen breedtekunst 2024

• Subsidieregeling amateurkunst	€ 177.283[1]
• Huis van Puck	€ 233.524
• Platform Amateurkunst	€ 50.000
• Arnhemse Muziek Federatie	€ 6.000
• Productie en Presentatie Amateurkunst	€ 60.000
• Festival Amateurkunst	€ 30.000
• Rozet (aandeel amateurkunst in subsidie)	€ 775.000

Totaal	**€ 1.331.807**

Het aandeel amateurkunst binnen de subsidie voor Rozet bestaat onder meer uit:

- ondersteuning amateurkunstaanbieders in de vorm van kennis vergroten, kennisuitwisseling, netwerkbijeenkomsten
- beschikbaar stellen faciliteiten (volledig ingerichte (creatieve) ruimtes, faciliteiten voor cultuureducatie en - participatie)
- financiële bijdragen voor gezamenlijke presentaties en voor innovatie

Niet meegerekend is de subsidie voor de Jacobiberg (€ 231.907), maar deze subsidie komt ook onder meer ten gunste van amateur popmusici. Daarnaast verlenen de TLO's en gesubsidieerde culturele instellingen bijdragen aan amateurkunst in natura of bijvoorbeeld in huurkorting (culturele tarieven). Voorbeelden hiervan zijn:

- Schuytgraaf: bijdrage Poëziemiddag door bewoners;
- Schuytgraaf: bijdrage aan kunstmiddag in De Buitenplaats;
- Schuytgraaf: ruimtes beschikbaar voor wijkinitiatieven tegen 0-tarief in MFC’s zoals de Omnibus;
- Presikhaaf: El Ele: huurkorting;
- Malburgen: ondersteuning DWS in het betrekken van een tijdelijk pand;
- Noord-Oost: ondersteuning Podium van de Wijk op de Geitenkamp.

In de bijlage vindt u tevens een overzicht van de subsidies die aan breedtekunst initiatieven verstrekt zijn binnen de subsidieregeling Producties, Evenementen en Festivals van 2021 tot 2024.

Met deze beantwoording beschouwen wij toezegging 1559 als afgedaan.

[1] (50 amateurkunstaanbieders ontvangen in het kader van deze regeling een subsidie van € 2.000 tot € 4.500)

Wethouder Bouwkamp zegt toe aan de orde te brengen of het mogelijk is dat er meer wintervaste en bestendige planten met bloemen geplant worden in de openbare ruimte, in plaats van bloemen die jaarlijks geruimd worden en opnieuw moeten worden geplant.

In de plantschalen maken we op dit moment gebruik van wisselbeplanting om extra esthetisch groen toe te voegen in met name het kernwinkelgebied. In het verleden is het planten van vaste beplanting door de gemeente al eens toegepast. Dat kan worden heringevoerd. De onderhoudskosten van vaste beplanting ten opzichte van wisselbeplanting zijn lager.

De kostenbesparing als gevolg van het overgaan op wintervaste planten wordt geschat op ongeveer 30.000 euro per jaar.

Voor de openbare ruimte in het algemeen geldt, dat we steeds meer gebruik van maken vaste planten. Hiervoor zijn de onderhoudskosten echter hoger. We proberen dit in combinatie te doen met groenadoptie en passen dit in onder andere de Wijkgroenagenda's.

Met deze beantwoording beschouwen wij toezegging 1560 als afgedaan.

Wethouder Roelofs

Wethouder Roelofs zegt toe om uit te zoeken waar de opbrengsten van het voorstel van de gemeente Enschede voor een boete van 1000 euro voor zwerfafval aan worden besteed en de raad hierover te informeren.

In reactie hierop informeren wij u dat zwerfafval een bestuursrechtelijke overtreding betreft. De opbrengst uit een boete komt ten goede aan de algemene middelen van de gemeente, dus de gemeentekas.

Met deze beantwoording beschouwen wij toezegging 1553 als afgedaan.

Wethouder Van der Wel

Bij de behandeling van de Perspectiefnota is door wethouder Van der Wel aangegeven schriftelijk terug te komen op een vraag over de uurtarievenstijging van de ODRA (bovenop de indexering) en de inspanningen die worden geleverd om deze tarieven te drukken. Hierbij werd ook gevraagd of het college overweegt om te werken met taakstellende tarieven.

Antwoord: anuit de deelnemende gemeenten en provincie is er permanent aandacht voor het zo laag mogelijk houden van het uurtarief van ODRA, voor zover dit mogelijk en redelijk is. Gemeenten en provincie zijn niet alleen opdrachtgever, maar ook eigenaar van ODRA. Naast het streven naar een zo laag mogelijk uurtarief is het voor ons dan ook van belang een gezonde bedrijfsvoering van ODRA te waarborgen. Bekeken vanuit deze balans is er permanent bestuurlijke aandacht voor een efficiente bedrijfsvoering. ODRA heeft daarbij onder meer de opdracht om werkprocessen zo efficient mogelijk uit te voeren. In dat kader voert ODRA bijvoorbeeld regelmatig openbare aanbestedingen uit voor ondersteunende dienstverlening en kijkt ze naar een optimale personeelsbezetting en de meest efficiente omvang van de flexibele schil in het personeelsbestand. Ook de recente verhuizing naar een ander kantoorpand is ingegeven vanuit de wens om de huisvestingslasten laag te houden. ODRA hanteert in vergelijking met andere regionale uitvoeringsdiensten een laag tarief.

Een taakstellend uurtarief invoeren is in de eerste plaats praktisch lastig, omdat hierover overeenstemming zou moeten worden bereikt met de andere deelnemende partners van ODRA. Daarnaast verwerkt ODRA allerlei kostenstijgingen in het uurtarief, bijvoorbeeld de inflatie en de loonstijgingen door de CAO. Maar ook vanuit het rijk worden er meer normen opgelegd waaraan Omgevingsdiensten moeten voldoen. Wanneer onvermijdelijke kostenstijgingen niet verwerkt zouden kunnen worden in uurtarieven kan dit mogelijk leiden tot negatieve effecten op de bedrijfsvoering van ODRA. Wij geven dan ook de voorkeur aan het permanent aandacht geven aan een efficiente bedrijfsvoering boven het op voorhand vastleggen van uurtarieven.

Wethouder Van de Geijn

1. *Vervolgvragen Partij voor de Dieren over energieverbruik bij dataopslag:*

Wat houdt het afgesproken beleid in?
Zoals aangegeven beschikken we nu (nog) niet over specifiek beleid mbt verduurzaming van data-opslag. Eerder dit jaar is er wel een gemeentebrede inventarisatie gestart waar is gekeken naar mogelijkheden om de CO2-footprint te verkleinen. Op het gebied van ICT is daar onder andere de data-opslag gesignaleerd. Beleidsformulering is een volgende stap waarbij we de intentie hebben uitgesproken om daar dit jaar resultaat in te behalen. Wij beogen om in de tweede helft van dit jaar hierop (en op eventuele andere ICT-voorzieningen) een dergelijk beleid te formuleren en in werking te brengen. De Connectie zal, in ieder geval t.a.v. het IT-deel van het te definiëren beleid, de gemeente Arnhem volgen en deze vertalen naar aanvullende eisen voor het IT-landschap.

Wanneer vindt de heraanbesteding plaats?
We hebben niet te maken met 1 aanbesteding maar met tal van aanbestedingen per jaar. De Gemeente Arnhem gebruikt ongeveer 400 applicaties (deels in eigen beheer en deels in beheer bij De Connectie), een ICT-infrastructuur (netwerken en "systemen") en een grote hoeveelheid eindgebruikersapparatuur. Elke applicatie kent bijvoorbeeld zijn eigen opslag van data en deze is zeer variabel. We gaan de lifecycle van de applicaties (en andere materiele ICT-zaken) hanteren als de momenten voor heraanbesteding. De her aanbesteding van de IT-datacenters zal in Q3-'24 worden opgestart en naar verwachting in Q1-'25 worden afgerond. Q1-'25 zal dan aansluitend worden gestart met de verhuizing van apparatuur en inrichting naar dat nieuwe datacenter, de tijdslijn van die verhuizing zal nog nader uitgewerkt gaan worden.

Hoe gaat dit vervolgens verder opgepakt worden?
Zodra een huidig contract gaat aflopen willen we de aanbesteding gepaard laten gaan met bijgestelde inkoopvoorwaarden. Onderdeel van het hierboven gemelde beleid betreft het formuleren en opnemen van aanbestedingseisen (met een relevantie naar duurzaamheid) die wij vanuit Arnhem opleggen aan leveranciers bovenop de al landelijk gehanteerde inkoopvoorwaarden van gemeenten (de zogenaamde GIBIT 2023).

2. *Vraag Partij voor de Dieren: 'Wat is de status van het verwijderen van wegwerpbekers binnen de gemeente? En heeft de wethouder zicht op het tijdspad?'*

Een interne projectgroep is belast met de uitvoering van deze maatregel en heeft inmiddels een plan opgesteld om de bestaande wegwerpbekers te vervangen door herbruikbare bekers. Dit plan ligt nu voor bij de directie. Na de zomer komt het college met het tijdspad voor de implementatie.

3. *Vraag D66: 'Als referentiekader is gesteld dat bij reizen buiten Europa voor collegeleden en ambtenaren een stevige 'nee, tenzij' geldt. Welk advies en welke afweging hebben aan de dienstreis ten grondslag gelegen?'*

Als voorzitter van The Economic Board (TEB) is burgemeester Marcouch gevraagd op te treden als delegatieleider voor de verkenningsmissie naar de regio Guelmim-Oued Noun in Marokko van maandag 20 tot en met woensdag 22 mei 2024. Het doel van de verkenningsmissie was tweeledig:

Marokko is heel ver met zonne-energie en heeft de ambitie om een compleet waterstof ecosysteem op te bouwen, waarvan de export van groene waterstof deel uitmaakt. Voor deze ontwikkeling zoekt Marokko partnerships met internationale ondernemers, kennisinstituten en grote afnemers van groene waterstof. De regio Oost-Nederland heeft behoefte aan grote hoeveelheden waterstof voor het de-carboniseren van de regionale industrie.
Het doel van deze missie met de triple helix van The Economic Board (onderwijs- en kennisinstellingen, ondernemers en overheid) is het leggen van contacten tussen de regio's Arnhem-Nijmegen/Duisburg en Guelmim-Oued Noun als het startpunt van een gezamenlijke route naar de toekomst.

Dit sluit naadloos aan op het op 21 juni 2023 in Rabat getekende Memorandum of Understanding (MoU) door premier Rutte voor samenwerking op het gebied van energie, de waterstofconferentie in Rotterdam eerder deze maand en het op 14 mei jl. door minister Jetten (Klimaat en Energie) en minister Benali (Marokko, Energietransitie en Duurzame ontwikkeling) getekende werkplan waarbij een gezamenlijke aanpak voor groene energieprojecten in Marokko, met export naar Nederland, is afgesproken.

Wij zijn, zoals ook aangegeven door de vragensteller, zeer terughoudend met reizen buiten Europa, maar vanwege de grote inhoudelijke relevantie voor Arnhem (als energiestad) en de regio is de afweging gemaakt wel deel te nemen aan deze reis.

Amateurkunst in de subsidieregeling Producties, Evenementen en Festivals

Deelregeling 2 van de subsidieregeling Producties, Evenementen en Festivals

2021

Amateurkunstinitiatieven die in 2021 subsidie hebben ontvangen in het kader van deelregeling 2 van de subsidieregeling Producties, Evenementen en Festivals

Urban Dancers	Arnhem Arena online	€ 10.000
Stichting Talent Ontwikkel Plaats	Musical 'Evita'	€ 10.000
Stichting Fabriek Fysiek	Voorstelling Urban Playground	€ 4.999
Totaal amateurkunst in deelregeling 2		**€ 24.999**

2022

Amateurkunstinitiatieven die in 2022 subsidie hebben ontvangen in het kader van deelregeling 2 van de subsidieregeling Producties, Evenementen en Festivals

Stichting Speels Collectief	Nieuwe makersfestival - inclusieve voorstellingen plus contextprogramm	€ 10.000
El Ele	Podiumoptredens jongeren muziek en dans / 40 jarig jubileum	€ 7.500
Stichting Bachensemble	Concertprogramma Bach en Händel	€ 1.113
West Arnhemsche Muziekvereniging	Jubileumjaar / organisatie drie evenementen	€ 5.000
Arnhemsche Federatie van Muziekgezelschappen	Jubileumevenement 100 jaar AFM	€ 10.000
Stichting Theater De Leeuw	Musical Sweeney Todd	€ 7.500
Isseltaler Musikanten	Sonsbeek Dubbel	€ 2.984
Totaal amateurkunst in deelregeling 2		**€ 44.097**

2023

Amateurkunstinitiatieven die in 2023 subsidie hebben ontvangen in het kader van deelregeling 2 van de subsidieregeling Producties, Evenementen en Festivals

Stichting de Bühne	Amateurkunstvoorstellingen Gluren bij de buren Tuineditie	€ 7.000
TRIBE	Tribe evenement	€ 6.900
Stichting Nationaal Jeugd Orkest	Muziekzomer Gelderland 2023	€ 10.000
Stichting Vocal Vibes	Zangtheaterproject TEMPTATION	€ 10.000
Totaal amateurkunst in deelregeling 2		**€ 33.900**

Amateurkunstinitiatieven die in 2023 subsidie hebben ontvangen in het kader van de subsidieregeling Producties & Presentaties Amateurkunst

Philharmonie Gelre	Familieconcert	€ 10.000
Kamerkoor Novo Cantare	The Armed Man (korenlustrumproject)	€ 2.500
Stichting de Bühne	Gluren bij de buren (achtertuinfestival)	€ 7.000
Gelders Opera- en Operette Gezelschap	Gelders operaproject 2024	€ 5.000
Arnhems klarinettenkoor	Klarinettendag 2024	€ 4.620
Stichting Kunst op de Bult	Theaterproject Geitenkamp WO II	€ 5.625
Vereniging Muziekmakerij	De Pubi's Plus (jongerenjazzconcert)	€ 1.810
Vocal Vibes	Soundmakersproject (experimentele vocale optredens)	€ 3.500
Arnhems Symphonieorkest Nova	OPUS 4 (concertreeks)	€ 4.950
Stichting lavender Films	HEADS UP! (web-serie)	€ 10.000
Isseltaler Musikanten	Sonsbeek Dubbel (concertreeks)	€ 4.000
Totaal		**€ 59.005**

Totaal amateurkunst in 2023 **€ 92.905**

2024

Amateurkunstinitiatieven die in 2024 subsidie hebben ontvangen in het kader van deelregeling 2 van de subsidieregeling Producties, Evenementen en Festivals

Stichting Nationaal Jeugd Orkest	Muziekzomer Gelderland	€ 10.000
GOOG	Arnhems Opera project Mozart	€ 4.000
Rijnstad Vocaal Theater	Voorstelling Hakuna Matata	€ 10.000
Stichting TOP - Arnhem	Musical Parade	€ 10.000
Totaal amateurkunst in deelregeling 2		**€ 34.000**

Amateurkunstinitiatieven die in 2024 subsidie hebben ontvangen in het kader van de subsidieregeling Producties & Presentaties Amateurkunst

Regeling wordt na de zomer 2024 opengesteld, budget € 60.000.

Deelregeling 3 van de subsidieregeling Producties, Evenementen en Festivals

Instellingen die gesubsidieeerd worden in deelregeling 3 van de subsidieregeling Producties, Evenementen en Festivals en die onder meer ook met amateurs werken

	2021	2022	2023	2024
Ruimtekoers	42.356	42.356	60.000	60.000
De Plaats	46.674	46.674	60.000	60.000
Soulcypher			50.000	55.000
Totaal	**89.030**	**89.030**	**170.000**	**175.000**

GEMEENTERAAD ARNHEM
BEHANDELADVIES

Raadsvoorstel Perspectiefnota 2025-2028

Fasering

- ☐ Informatieve bespreking
- ☑ Meningsvormende bespreking
- ☐ Bespreking Moties & Amendementen
- ☐ Besluitvormende vergadering

Procedure:

Datum vergadering
29 mei

Type voorstel
Raadsvoorstel

Spreekrecht publiek?
Nee

Voorgesteld resultaat:
Hervatting en afronding meningsvormende bespreking (geen uitloop mogelijk)

Raadskamerindeling:

RAADSZAAL:
Portefeuille wethouder Roelofs & Van Der Wel:
hervatting eerste termijn college
(!) Zie toelichting voorgestelde behandelwijze

LANDGOED/FESTIVAL:
Portefeuille wethouder Smeulders (onderdeel financiën):
Start eerste termijn college

WALBURGIS:
Portefeuille wethouder Kundic:
Start eerste termijn college

Voorgesteld besluit / Kernboodschap

De gemeenteraad wordt voorgesteld de *Perspectiefnota 2025-2028* vast te stellen. De Perspectiefnota is voor de gemeenteraad een belangrijk document in de begrotingscyclus, omdat hierin de plannen voor de komende jaren worden gepresenteerd. Het betreft de opmaat naar de Begroting 2025 en hét is moment voor de gemeenteraad om keuzes te maken voor de toekomst van de stad.

Deze Perspectiefnota is anders ingericht dan vorig jaar, waarbij er aan de hand van de thema's uit het coalitieakkoord (duurzaam, groen, kansrijk en verbonden) de ontwikkelingen en voornemens voor de komende jaren werden beschreven.

In deze Perspectiefnota ligt de focus op bezuinigingen. Er wordt voorgesteld om in 2024 structureel € 3,5 miljoen oplopend naar € 18,8 miljoen structureel vanaf 2028 om te buigen. Dit is een combinatie van een verlaging van lasten en een verhoging van opbrengsten. Daarnaast wordt voorgesteld om in 2024 voor € 7 miljoen incidenteel te bezuinigen, in 2025 voor € 4 miljoen, in 2026 voor € 4 miljoen, in 2027 voor € 3,6 miljoen en in 2028 voor € 0,5 miljoen.

In het eerste hoofdstuk worden de financiële ontwikkelingen én bezuinigingsopties per begrotingsprogramma beschreven. De bezuinigingsvoorstellen die in deze Perspectiefnota zijn opgenomen gelden voor 2025 en verder en zullen– na vaststelling - in de Begroting 2025 verwerkt worden.

In de presentatie van het college van 24 april wordt aangegeven wat de bezuinigingsvoorstellen met de meeste impact zijn. In totaal bedraagt het voorstel van bezuinigingsvoorstellen rond de 20 miljoen wisselend over de jaren 2025 tot 2028. Tevens wordt voorgesteld de parkeertarieven en toeristen belasting te verhogen wat rond de €5 miljoen moet opleveren. Het college geeft aan dat wanneer de raad bepaalde bezuinigingsvoorstellen onwenselijk vindt, het de voorkeur geniet om deze te ruilen voor concrete andere voorstellen die een gelijk bedrag opbrengen.

Voor 2025 ligt er – op basis van de voorgestelde bezuinigen en verhoging van de opbrengsten – een sluitende begroting. Voor de jaren 2026 moeten er aanvullende ombuigingen worden voorbereidt, aangezien er in de jaren 2026 en 2027 een (beperkt) structureel tekort resteert, dat in 2028 oploopt naar ruim € 11 miljoen. in het tweede deel van de PPN (hst. opties voor fundamentele bijsturing) worden daarom op 4 thema's (fysiek, sociaal, opbrengsten en organisatie) inhoudelijk aanvullende en meer fundamentelere denkrichtingen. Het college wil hierover graag met de raad in gesprek. Indien nodig kunnen in aanloop naar Begroting 2025 aan de hand van dit gesprek concrete voorstellen verder worden uitgewerkt.

GEMEENTERAAD ARNHEM
BEHANDELADVIES

Contactgegevens

Portefeuillehouder:	Ambtenaar	Raadsadviseur
Paul Smeulders	Natasja Bouwman natasja.bouwman@arnhem.nl 06 27135094	Maaike Piscaer maaike.piscaer@arnhem.nl 06 31114892

Toelichting voorgestelde behandelwijze

Zie voor het gehele behandelproces van de Perspectiefnota, Jaarstukken en Turap ook deze hand-out

Hervatting meningsvormende bespreking PA 29 mei

De meningsvormende bespreking van de Perspectiefnota, Jaarstukken en Turap is gestart tijdens de Politieke Avond van 22 mei. De bespreking vond plaats in 9 raadskamers, geordend per portefeuillehouder (inclusief een aparte kamer voor het onderwerp financiën)

Tijdens deze Politieke Avond is besloten dat de vervolgende raadskamer een vervolg van de meningsvormende bespreking nodig hebben op 29 mei:

- Portefeuille wethouder Smeulders (onderdeel financiën): **start eerste termijn college**
- Portefeuille wethouder Kundic: **start eerste termijn college**
- Portefeuille wethouder Roelofs: **hervatting eerste termijn college**
- Portefeuille wethouder Van der Wel: **hervatting eerste termijn college**

In verband met de inhoudelijke samenhang en ingeschatte benodigde vergadertijd worden de **portefeuilles van wethouder Roelofs en Van der Wel gecombineerd** in één raadskamer.

Voor deze **gecombineerde raadskamer** geldt het volgende behandeladvies:

1. Start met de hervatting van de beantwoording van het college: het thema dat als eerst besproken wordt is het onderwerp **zorg** (met daarin de portefeuilles van beide wethouders die binnen zorg vallen);
2. Na afronding van dit thema in eerste termijn kan wethouder Roelofs de vragen op zijn andere portefeuilles beantwoorden, gevolgd door wethouder Van der Wel die zijn openstaande vragen kan beantwoorden;
3. Indien nodig kan de raadskamer een tweede termijn houden.

Woordvoerders
Er zijn meerdere woordvoerders toegestaan.

Aandachtspunten

Interactieve website
Op de website financien.arnhem.nl vinden jullie digitaal alle P&C stukken en zijn meer doorklik mogelijkheden.

Samenhang
Tegelijk met de Perspectiefnota 2025 – 2028 worden ook de Jaarstukken 2023 en Turap-1 2024 besproken. De samenhang tussen deze stukken is toegelicht tijdens de presentatie van het college op 24 april.

Raad van de Stad
In aanloop naar de behandeling van de Perspectiefnota is er een brede uitvraag gedaan onder maatschappelijke organisaties en inwoners: *waar liggen kansen voor de stad?* Tijdens de Politieke Avond van 17 april zijn er aan de hand van de opbrengsten een 3 tal themagesprekken georganiseerd. De opbrengsten van 'Raad van de stad' zijn hier te vinden.

Staat van de Stad
Ieder jaar maakt de afdeling Onderzoek en Statistiek de Staat van de Stad, hierin worden de cijfermatige trends en ontwikkelingen op tal van beleidsterreinen in kaart gebracht. Zie hier de resultaten.

Toezegging totaal overzicht overwogen bezuinigingsopties Perspectiefnota
Bij de presentatie van de Perspectiefnota op 24 april is toegezegd dat er een totaaloverzicht zal worden gestuurd van alle door het college van B&W overwogen mogelijke bezuinigingsopties. Daarbij worden dus ook de bezuinigingsopties benoemd die niet in de Perspectiefnota 2025-2028 zijn opgenomen. Dit overzicht is bijgevoegd bij de stukken.

Mogelijk resultaat:

- Er is geen uitloop meer mogelijk van de meningsvormende bespreking;
- Tijdens meningsvormende bespreking kunnen fracties aangeven of zij overwegen moties en/of amendementen in te dienen. Deze moties en amendementen kunnen vanaf dat moment dan ook (in concept) worden ingediend bij de griffie voor agendering op **5 juni**;
- Het indienen van de concept moties en amendementen voor deze bespreking kan tot en met **donderdag 30 mei 17.00 uur**;
- De indeling (toewijzen van de moties/amendementen over de raadskamers) voor de bespreking op 5 juni wordt uiterlijk **maandagmiddag 3 juni** bekend gemaakt;

RAADSVOORSTEL

Aan de gemeenteraad

Zaaknummer 4155542

Onderwerp: Perspectiefnota 2025-2028

Kernboodschap

De Perspectiefnota 2025-2028 markeert een belangrijk moment voor Arnhem, waarin we vooruitkijken naar de toekomst van onze stad. Een jaarlijks moment in de begrotingscyclus. De geplande korting op de inkomsten die gemeenten krijgen vanuit de Rijksoverheid en aanhoudende inflatie en hoge prijzen, dwingt ook de gemeente Arnhem tot bezuinigingen. Uit de Perspectiefnota blijkt dat deze nodig zijn voor een sluitende begroting in 2025. Tegelijkertijd blijft de gemeente investeren in de toekomst van de stad. Naast de landelijke korting van € 3 miljard (het 'ravijn') op het gemeentefonds die in Arnhem al verwerkt is en in de recent verschenen Voorjaarsnota door het Rijk gedempt is naar € 2,3 miljard, wordt in het nieuwe financiële beeld in de komende jaren een aantal tekorten waargenomen. Er worden concrete voorstellen geïntroduceerd die het financieel meerjarenbeeld verbeteren, waarmee de begroting in de eerstvolgende jaren sluitend is. Hiermee voldoen we aan het begrotingsadvies van de VNG. Vooral in 2028 is er nog een tekort en zijn nog aanvullende maatregelen nodig, tenzij het Rijk aanvullende middelen beschikbaar stelt.

Voorstel

1. De Perspectiefnota 2025-2028 vast te stellen

Inleiding

Hierbij bieden wij u de Perspectiefnota 2025-2028 aan waarin we beschreven hoe we koersen met het realiseren van onze ambities en aangeven welke keuzes we daarbij (moeten) maken. We werken stevig verder aan onze ambities om de stad duurzamer, groener, kansrijker en meer verbonden te maken.
De Perspectiefnota is het eerste document in de cyclus van begroten en verantwoorden. De Perspectiefnota is een vormvrij document, zonder richtlijnen vanuit de gemeentewet of het BBV. Het gepresenteerde financiële meerjarenbeeld geeft een eerste inzicht voor de Begroting 2025, maar hoeft in tegenstelling tot de Begroting niet te voldoen aan door de provincie gestelde eisen in het kader van structurele en reële sluitendheid.

De Perspectiefnota is als volgt ingedeeld:

- Een inleidend hoofdstuk over de belangrijkste beleidsinhoudelijke ontwikkelingen waar we voor staan, waar we aan werken en met welke (financiële) uitdagingen we geconfronteerd worden.
- Een hoofdstuk over het financiële perspectief voor de komende jaren, met daarin:
  - een algemene inleiding over de verwachte ontwikkeling van de gemeentelijke financiën
  - een concrete duiding en toelichting van de autonome en overige financiële ontwikkelingen

Arnhem GEMEENTE

- eerste voorstellen voor incidentele en structurele bezuinigingen op diverse programma's en voorstellen voor het verhogen van opbrengsten
- Perspectief op fundamentele bijsturing: een hoofdstuk met inhoudelijk aanvullende meer fundamentelere denkrichtingen om tot een in alle jaren structureel sluitende Begroting en meerjarenraming te komen

Beoogd effect

De uitkomsten van de besluitvorming over de Perspectiefnota te betrekken bij het opstellen van de ontwerp Begroting 2025.

Argumenten

1.1 De beleidsinhoudelijke ontwikkelingen en ambities worden toegelicht
In de Perspectiefnota 2025-2028 wordt een actueel inzicht gegeven van de inhoudelijke ontwikkelingen die op diverse beleidsterreinen voor de komende jaren van belang zijn.

1.2 Het begrotingskader wordt geactualiseerd
Met de Perspectiefnota 2025-2028 worden de begrotingskaders bijgesteld op basis van autonome ontwikkelingen en overige financiële ontwikkelingen. Tevens worden voorstellen gedaan voor bijsturing. In de Begroting 2025 zullen deze kaders en voorstellen verder worden ingevuld.

Kanttekeningen en risico's

Net als in de afgelopen jaren is het ook in dit voorjaar onzeker hoe de financiële vooruitzichten voor de komende jaren zullen zijn. Twee jaar geleden was er onzekerheid omdat er nog geen nieuw kabinet was. Vorig jaar ontstond onzekerheid vanwege de onduidelijkheid in het regeerakkoord van het kabinet over de nieuwe financieringssystematiek vanaf 2026. De door gemeenten dringend gewenste duidelijkheid over het structurele financiële perspectief is helaas tot op heden nog altijd niet geboden. De meicirculaire 2024 komt voor alle gemeenten te laat in het proces van het opstellen van kadernota's, waardoor ook het financiële meerjarenperspectief in deze Arnhemse Perspectiefnota 2025 onzekerheid kent. De VNG heeft net als vorig jaar een begrotingsadvies gegeven dat als houvast voor gemeenten dient.
Het risico bestaat dat in aanloop naar de Begroting 2025 duidelijk wordt dat de rijksmiddelen onvoldoende ruimte bieden om alle financiële knelpunten en ambities uit deze Perspectiefnota te dekken. In dat geval worden in de Begroting 2025 voorstellen gedaan om hier op een passende wijze mee om te gaan.

Participatie

De Perspectiefnota is een integraal kaderstellend document waarin de plannen en visies op de diverse beleidsterreinen terugkomen. In de voorbereiding van deze visies/plannen zelf hebben participatietrajecten vaak al plaatsgevonden en/ of zijn nog aan de gang.
Daarnaast is op 17 april 2024 door de Griffie een bijeenkomst georganiseerd in het kader van Raad van stad 2024. In aanloop naar de behandeling van de Perspectiefnota is er op verzoek van de raadswerkgroep burgerparticipatie een brede uitvraag gedaan in de stad. Maatschappelijke organisaties zijn benaderd met de vraag om de gemeenteraad te voorzien van waardevolle raad: *waar liggen kansen*

voor de stad? Deze oproep heeft verschillende reacties opgeleverd, zowel vanuit het maatschappelijk middelveld als vanuit inwoners.

Financiën

Wanneer we de autonome en overige financiële ontwikkelingen in de begroting verwerken, ontstaat voor alle jaren een tekort. Deels zien we in deze Perspectiefnota mogelijkheden om dit in de komende jaren op te kunnen vangen, maar het is onontkoombaar dat daarbij een tekort resteert als het Rijk niet met aanvullende middelen over de brug komt. Met de concrete voorstellen die in deze Perspectiefnota gedaan worden verbetert het financieel meerjarenbeeld zodanig dat in het jaar 2025 een structureel sluitende begroting kan worden gerealiseerd. Ook de weerstandsfactor komt in 2025 boven de minimale norm uit, namelijk op 1,1. Vanaf 2026 resteert echter een structureel tekort. Daarvoor wordt een perspectief geschetst van mogelijke bijsturingsrichtingen op het sociale domein, het fysieke domein, de organisatie en de opbrengsten die een ingrijpender karakter hebben. Met deze lijn volgen we het begrotingsadvies van de VNG, dat adviseert om een sluitende begroting 2025 te realiseren en voor de jaren daarna het tekort te laten zien, maar ook voorbereidingen te treffen om dit tekort vanaf 2026 tijdig te kunnen oplossen. In aanloop naar de Begroting 2025 zal met het verschijnen van de meicirculaire meer duidelijkheid ontstaan over de noodzaak voor het concretiseren van deze bijsturingsrichtingen.

Uitvoering

De besluitvorming van de raad over de Perspectiefnota 2025-2028 wordt betrokken bij het opstellen van de ontwerp Begroting 2025, die eind september 2024 aan uw raad wordt aangeboden.
In de Begroting 2025 zal indien besluitvorming in de raad over de gebiedsvisies Rijnpark en Presikhaaf 3 tijdig heeft plaatsgevonden de grond-/gebiedsexploitatie Spoorzone Arnhem Oost worden geïntegreerd. Dit gebeurt in de vorm van een apart beslispunt in het raadsvoorstel bij de Begroting 2025 en een aparte bijlage bij de Begroting 2025 met een tekstuele toelichting van de mutaties/uitgangspunten tussen de gebiedsvisies en de vast te stellen grex-/gebiedsexploitaties. De geactualiseerde doorrekening en risicoanalyse ten behoeve van de grex-/gebiedsexploitatie zijn dan in de ontwerp Begroting 2025 verwerkt.

Communicatie

Er is een persbericht verzonden over deze Perspectiefnota. Daar waar van toepassing worden externe partijen door hun gemeentelijke accounthouders op de hoogte gebracht van besloten maatregelen.

Bijlagen

Stukken voor gemeenteraad
- Perspectiefnota 2025-2028

RAADSVOORSTEL

Besluit van	23 april 2024
Zaaknummer	4155542

DE RAAD VAN DE GEMEENTE ARNHEM;

gelezen het voorstel van burgemeester en wethouders van 23 april 2024, nummer: 4155542;

gelet op artikel 189 van de Gemeentewet;

besluit:

1. De Perspectiefnota 2025-2028 vast te stellen.

De griffier, De voorzitter,

GEMEENTE Arnhem

Perspectiefnota 2025-2028

foto: Norbert Voskens

Perspectiefnota 2025-2028

Gemeente Arnhem

Inhoudsopgave

Inleiding 3

Perspectief op het financieel meerjarenbeeld 7

Financieel perspectief 7

Autonome en overige financiële ontwikkelingen 10

Voorstellen voor bezuinigingen 29

Opties voor fundamentele bijsturing 40

Sociaal 41

Fysiek 48

Organisatie 53

Opbrengsten 54

Inleiding

Bij de start van deze raadsperiode, inmiddels bijna twee jaar geleden, kozen we ervoor om met daadkracht en lef de grote crises van deze tijd te bestrijden. De klimaatcrisis, de wooncrisis en de kloof tussen arm en rijk; allen vroegen en vragen om dringende oplossingen.

Ambitieus zijn we samen met onze inwoners, maatschappelijke organisaties en ondernemers van start gegaan om verder te bouwen aan een duurzaam, groen, kansrijk en verbonden Arnhem en daarmee onze stad klaar te maken voor de toekomst. Een toekomst waarin voor alle Arnhemmers goede, betaalbare en geïsoleerde woningen beschikbaar zijn om fijn in te wonen. Waarin we de transformatie maken naar duurzame energie en investeren in een gezonde en veilige leefomgeving waar kinderen en jongeren onbezorgd kunnen opgroeien. Waar elke Arnhemmer verzekerd is van bestaanszekerheid en bovendien volop kansen krijgt om te bereiken wat hij, zij of hen wil. Ook als je start met een achterstand. Waar we werken aan een groene, circulaire stad, waarin het prettig leven is voor mens en dier. Waar inwoners naar elkaar omzien en waar we nieuwe Arnhemmers verwelkomen die verdreven van huis en haard op zoek zijn naar een veilig heenkomen.

Inmiddels zijn we halverwege de raadsperiode. Een aantal grote beslissingen hebben we al achter de rug of zijn in gang gezet. Er zijn belangrijke plannen vastgesteld, zoals het Integraal Huisvestingsplan onderwijs (IHP) waarmee we gaan investeren in onderwijs, de Woonvisie en de Omgevingsvisie. Het Duurzaam Mobiliteitsplan en het Plan Gezonde Leefomgeving zijn onlangs aan uw raad aangeboden. Nu al deze ambities, acties en plannen zijn of worden besproken, richten we ons de komende jaren vol op de uitvoering en op realisatie. Onze ambities met betrekking tot wonen en de groei van de stad krijgen gelukkig al steeds meer écht vorm, de planvoorraad is de afgelopen twee jaar zeer hard gegroeid naar in totaal 18.000 woningen (waarvan ongeveer 4500 woningen in plannen zijn vervat die vergevorderd zijn). Ook hier breekt een fase aan om deze plannen richting de uitvoering en de bouw te brengen.

Zekerheid in onzekere tijden

Sinds de start van deze raadsperiode is de wereld echter niet stil blijven staan. Gruwelijke oorlogen in onder meer Gaza en Oekraïne woekeren voort, de inflatie is hoog en prijzen blijven stijgen. Ook andere vraagstukken dienen zich aan. Zo zijn er onzekerheden rondom netcongestie waardoor het onduidelijk is of alle toekomstige (woon)projecten op het elektriciteitsnetwerk kunnen worden aangesloten.

De afgelopen jaren hebben we amper in rustig vaarwater kunnen komen. Overheden hebben moeten reageren op crisis na crisis en hebben geld en mankracht beschikbaar moeten stellen om bijvoorbeeld om te gaan met stijgende energieprijzen en de wereldwijde pandemie. De wereld om ons heen is volop in beweging, en het blijft zoeken naar zekerheid in onzekere tijden.

Ook onze gemeentelijke financiële situatie kent veel onzekerheden. Die zijn voor een groot deel het gevolg van de hiervoor genoemde opgaven waarmee we te maken hadden. Hoewel in voorgaande jaren vooruitzichten soms ook onzeker waren, hebben we op koers kunnen komen door middel van incidentele uitgaven en een structureel sluitende begroting. Tegelijkertijd hebben de Tweede Kamerverkiezingen van 22 november helaas nog geen nieuw kabinet voortgebracht, waardoor we – evenals andere gemeenten – nog steeds in onzekerheid zitten over onze financiële positie.

Dit betekent dat we ons zullen moeten verhouden tot deze financiële werkelijkheid, maar dat neemt uiteraard niet weg dat we ons volop zullen blijven inzetten voor de door ons ingezette koers en met de ambities waarmee we twee jaar geleden zijn gestart.

Grote financiële uitdagingen

De oorsprong van onze financiële uitdagingen ligt grotendeels in de korting op het zogeheten Gemeentefonds. Gemeenten krijgen via dit Gemeentefonds geld van de rijksoverheid om de taken uit te voeren. Vanuit Den Haag is echter (eenzijdig) besloten om gemeenten vanaf 2026 te korten voor een bedrag van ongeveer € 3 miljard. Voor de gemeente Arnhem betekent dit zogeheten ‘ravijn’ dat we ruim € 30 miljoen minder te besteden hebben. Daar bovenop zorgt de aangekondigde invoering van een nieuw verdeelmodel Beschermd Wonen voor Arnhem voor een nadeel dat oploopt tot € 23 miljoen in 2028. Beide tegenvallers hebben we vorig jaar al verwerkt in het financieel beeld van 2024-2027. Ondanks alle financiële uitdagingen is het ons – in tegenstelling tot de meeste gemeenten – in 2024 gelukt om de begroting structureel sluitend te maken.

Dit neemt niet weg dat we de komende jaren voor behoorlijke grote financiële uitdagingen staan. Nog los van de onzekerheden over het nog te installeren kabinet, heeft inflatie geleid tot hogere prijzen in de markt en hogere salarissen bij onze eigen en vrijwel alle organisaties waar wij mee werken. Dit werkt

door in tarieven en subsidies. Met name in het zogeheten sociaal domein heeft dit grote gevolgen. Daarnaast lopen de kosten in vooral de jeugdzorg fors op. Niet alleen doordat er meer kinderen en jongeren een beroep hierop doen, maar ook doordat de duur en intensiteit van hun behandeling is toegenomen. Deze stijgende kosten kunnen we niet zomaar opvangen, mede doordat we hiervoor te weinig geld van het Rijk krijgen. Ook de investeringen die we doen en kosten die we maken voor de uitvoering van het Integraal Huisvestingsplan (IHP) Onderwijs 2024-2039, waarin we de komende 16 jaar het pad naar vervanging en renovatie van de huidige schoollocaties beschrijven, zorgt voor een financiële uitdaging.

In de recent verschenen Voorjaarsnota komt het demissionaire kabinet gemeenten enigszins tegemoet door vanaf 2026 de oploop van de opschalingskorting te schrappen, waardoor de eerdergenoemde korting van € 3 miljard verlaagd wordt naar € 2,3 miljard en door te kiezen voor een passende indexering van de Wmo. Dit is vooralsnog verwerkt in deze Perspectiefnota. Besluitvorming over de Voorjaarsnota en de vorming van een nieuw kabinet kunnen op een later moment leiden tot aanpassingen in deze afspraken.

Indien volledige compensatie vanuit Den Haag uitblijft, heeft dat grote gevolgen voor de ontwikkeling van én in de stad. Bovendien zal het leiden tot gevolgen die nog jarenlang kunnen nawerken. Reageren met bezuinigingen zou voor de gemeentelijke begroting technisch gezien een ‘oplossing’ zijn, maar voor onze stad zelf juist een groot probleem. Tegelijkertijd kunnen we als gemeente niet meer geld uitgeven dan dat er binnenkomt. Het is dus van essentieel belang dat het Rijk de noodzakelijke budgetten via het Gemeentefonds aanvult. We zullen daar dan ook consequent, samen met de VNG, op aan blijven dringen.

In de tussentijd bereiden we ons voor op datgene wat nodig is voor een sluitende begroting, in ieder geval voor het jaar 2025. Daarbij zullen we ook kritisch moeten kijken naar het tempo waarin we uitvoering kunnen geven aan de ambities om Arnhem klaar te maken voor de toekomst. We zullen keuzes moeten maken en bekijken waar we het meest kunnen besparen met de minste impact op de stad. Tegelijkertijd bekijken we hoe we met minder middelen toch goede resultaten kunnen behalen.

Financieel beeld voor de jaren 2025-2028

Om tot deze Perspectiefnota te komen, volgen we het begrotingsadvies van de VNG op. Kern van dit advies is om in 2025 te komen tot een sluitende begroting en voor de jaren daarna ombuigingsmaatregelen mee te geven, waarover we graag met uw raad in gesprek gaan. Hierbij is het dus belangrijk om na te denken over maatregelen die genomen kunnen worden om flinke tekorten op te vangen, maar waarbij voorkomen dient te worden dat we te vroeg onnodige en onomkeerbare ombuigingen in gang zetten.

In deze Perspectiefnota schetsen we het reële financieel beeld voor de jaren 2025-2028. Voor dit beeld was het van belang om voor 2025 de zaken op orde te krijgen en tot een sluitende begroting te komen. Om dat te realiseren, hebben we nu al moeilijke keuzes moeten maken om loon- prijs- en volumestijgingen op te vangen en onontkoombare ontwikkelingen – zoals kostenstijgingen van wettelijke taken – te bekostigen.

De financiële voorstellen uit deze Perspectiefnota zorgen er gezamenlijk voor dat we in 2024 en 2025 uitkomen op een structureel sluitende begroting. Ook komt de weerstandsfactor in 2025 boven de minimale norm uit, namelijk op 1,1. Deze voorstellen werken uiteraard voor een deel ook al door in de jaren daarna. We stellen in deze Perspectiefnota voor om in 2024 structureel € 3,5 miljoen oplopend naar € 18,8 miljoen structureel vanaf 2028 om te buigen. Dit is een combinatie van een verlaging van lasten en een verhoging van opbrengsten. Daarnaast stellen we voor in 2024 voor € 7 miljoen incidenteel te bezuinigen, in 2025 voor € 4 miljoen, in 2026 voor € 4 miljoen, in 2027 voor € 3,6 miljoen en in 2028 voor € 0,5 miljoen.

Om tot deze Perspectiefnota te komen hebben we scherpe keuzes moeten maken, waarbij een aantal uitgangspunten voor ons als een paal boven water stonden. Het is voor ons van belang om geen korte termijnbeslissingen te nemen die op de lange termijn schadelijk zijn. Daardoor hebben we het vooral nodig gevonden om in te boeten op die posten waar op korte termijn minder middelen aan uitgegeven kunnen worden. Deze beslissingen kunnen uiteraard negatieve gevolgen hebben voor inwoners en partijen in de stad. Voorop staat dat we niemand zullen laten vallen en niet zullen tornen aan de basis om te leven en mee te kunnen doen. Indien uw raad bepaalde bezuinigingsvoorstellen onwenselijk vindt, geniet het de voorkeur om deze te ruilen voor concrete andere voorstellen die een gelijk bedrag opbrengen. Graag gaat het college met uw raad hierover in gesprek, ook omdat we deze eventuele nieuwe maatregelen dan tijdig kunnen voorbereiden.

Voor de jaren 2026 en verder zullen we aanvullende ombuigingen moeten voorbereiden, aangezien er in de jaren 2026 en 2027 een (beperkt) structureel tekort resteert, dat in 2028 oploopt naar ruim € 11 miljoen. In lijn met het VNG-advies lossen we dat nu nog niet op omdat dat nu nog prematuur is. Niet alleen om de druk te houden op Den Haag, maar ook omdat de meicirculaire er nog aan komt en het nog onduidelijk is wat een nieuw regeerakkoord zal brengen. Vanwege deze nog te verwachte

ontwikkelingen, geven we uw raad in deze Perspectiefnota al wel mogelijke maatregelen en richtingen mee die we zouden kunnen uitvoeren om het tekort dat optreedt na 2026 op te vangen. Ook dit is in lijn met het VNG-advies.
De denklijnen voor bezuinigingen die we aan u voorleggen zijn in te delen in de volgende categorieën:

1. Nieuwe voorstellen die nog stopgezet kunnen worden, bijvoorbeeld omdat ze nog niet zijn vastgesteld door uw raad, nog niet verwerkt zijn in de begroting of omdat er nog geen concrete afspraken over de uitvoering gemaakt zijn.
2. Mogelijke structurele of incidentele bezuinigingen
3. Mogelijkheden voor extra opbrengsten

Deze opties zijn opgedeeld in vier blokken: Sociaal, Fysiek, Organisatie en Opbrengsten, waarbij we per blok ombuigingsmaatregelen hebben geschetst. Graag voeren we hierover eerst het gesprek met uw raad en bekijken we aansluitend hoe we betrokken partijen in de stad bij de verdere uitwerking kunnen betrekken.

Sociaal

Onze stad groeit en de verwachting is dat het beroep op de sociale voorzieningen in de komende jaren verder toeneemt. Wij willen dat onze inwoners die de zorg en ondersteuning het meest nodig hebben, ook in de toekomst toegang blijven houden tot goede en betaalbare voorzieningen. Dat jongeren opgroeien met perspectief en alle Arnhemmers kunnen rekenen op bestaanszekerheid om de tweedeling tussen arm en rijk te doorbreken. De realiteit is echter dat het steeds minder goed lukt om de stijgende vraag naar zorg en ondersteuning op te vangen. We kampen met personeelstekorten, wachtlijsten in de zorg, volumeontwikkeling in de zorg en jeugdzorg, een toenemend aantal ouderen, een groter beroep op mantelzorgers en vraagstukken rondom bestaanszekerheid. Het college wil bij de bespreking van de Perspectiefnota met de Raad in gesprek over enkele denkrichtingen om dit samenstel aan uitdagingen te lijf te gaan. Denkrichtingen waarmee we kunnen komen tot een andere manier van werken, waarmee we scherper kunnen kiezen en op termijn mogelijk besparingen of minder meerkosten kunnen realiseren.

Fysiek

De uitdagingen die zich in het fysieke domein voor de toekomst aandienen zijn aanzienlijk en vereisen dus ook flinke investeringen. Onze inspanningen in het fysieke domein zijn gericht op het maken van Arnhem tot een stad die niet alleen op de korte termijn, maar vooral ook op de lange termijn, toekomstbestendig, groen en leefbaar is. We hebben de opgave om veel woningen en werkplekken te realiseren, terwijl ruimte schaars is. Om de stad succesvol te verdichten, zijn veranderingen in mobiliteit en vergroening noodzakelijk. Bovendien dienen we noodzakelijke investeringen te doen voor de overgang naar duurzame energie. Juíst ook omdat onze blik is gericht op de lange termijn, maken we bewuste keuzes die het welzijn van dieren en de biodiversiteit ten goede komen.

Zonder voldoende structurele middelen zullen onze inspanningen aanzienlijk worden belemmerd. Tegelijkertijd zijn er uiteraard wel keuzes te maken om taken niet meer uit te voeren, ambities aan te passen en/of om projecten te temporiseren. Daardoor kunnen we soms niet alles meer op het door ons gewenste tempo uitvoeren.

Organisatie

In een maatschappelijke omgeving die steeds meer onzekerheden brengt, zoals stikstof-problematiek, netwerkcongestie, de krappe arbeidsmarkt en veel kostenstijgingen werkt de organisatie voortdurend aan het hanteerbaar maken van de werkdruk en een realistische planning van activiteiten. Daarbij korten we in geval van inhoudelijke bezuinigingen zoals beschreven in deze Perspectiefnota steeds de bij die activiteiten behorende personele formatie. Voor het jaar 2025 voorzien wij, als onderdeel van het totale pakket, een verlaging van de loonsom met ruim € 3 miljoen.

Opbrengsten

Er kan financiële ruimte worden gecreëerd door het verhogen van de lokale heffingen (woonlasten). De beleidsvrijheid is hierin niet onbeperkt, omdat bepaalde tarieven bijvoorbeeld maximaal kostendekkend mogen zijn. In deze Perspectiefnota is een aantal concrete voorstellen gedaan voor aanpassing van de parkeerbelasting en toeristenbelasting. In dit blok worden daarnaast andere mogelijke of aanvullende scenario's geschetst.

Klaar voor de toekomst

Onze inspanningen voor de stad blijven erop gericht om Arnhem verder klaar voor de toekomst te maken. Dat is ook de reden dat we ervoor kiezen om ondanks de bezuinigingen, jaarlijks meer dan een miljoen structureel beschikbaar te stellen voor het uitvoeren van het IHP. Want hoewel de realiteit nu is dat er minder middelen beschikbaar zijn om ons doel te bereiken, neemt dit niet weg dat we doorgaan op de ingeslagen weg om vol ambitie toe te werken naar een Duurzaam, Groen, Kansrijk en Verbonden Arnhem. Tegelijkertijd zullen we onophoudelijk bij het Rijk blijven aandringen op meer middelen. Die lobby zullen we gezamenlijk op moeten pakken, vanuit het college, de raad, maar ook met andere decentrale overheden.

Essentieel is dat onze aantrekkelijke stad ook op de lange termijn een plek is waar mens en dier prettig kunnen leven. Een stad waarin iedereen welkom is, iedereen ertoe doet en iedereen op zijn, haar of hun manier kan meedoen. Hoewel we de komende jaren moeten prioriteren, lopende plannen en projecten moeten temporiseren en – soms pijnlijke – keuzes zullen moeten maken, staan deze Arnhemse kernwaarden niet ter discussie.

De komende jaren kunnen we minder besteden dan de jaren hiervoor. Dat heeft vanzelfsprekend consequenties voor alle partijen waarmee we samenwerken. Die pijn zullen we zoveel mogelijk eerlijk moeten verdelen, waarbij voorop staat dat we onze mooie stad niet laten afbrokkelen. Zowel binnen áls buiten de gemeente zullen we elkaar met minder middelen zo lang mogelijk vasthouden, en zo samen deze storm te doorstaan, op weg naar een stabiele toekomst.

Perspectief op het financieel meerjarenbeeld

Financieel perspectief

De houdbaarheid van de financiële situatie van de gemeenten in Nederland geeft aanleiding tot grote zorg. Vanaf 2026 dreigen veel gemeenten niet in staat te zijn hun begrotingen structureel sluitend te krijgen. Dit komt voornamelijk door de korting op het gemeentefonds, het continueren van de opschalingskorting en het opleggen van een nieuwe financieringssystematiek bij het gemeentefonds. In totaal is sprake van een structurele korting vanuit het Rijk van drie miljard, die in de jaren na 2026 verder oploopt. Daardoor lijkt het voor veel gemeenten onvermijdelijk dat ingrijpende en zichtbare bezuinigingen voorbereid moeten worden.
Bovenop het ravijn, waardoor de inkomsten vanaf 2026 vanuit het Rijk sterk dalen, zien gemeenten echter ook dat de kosten in de komende jaren fors (verder) blijven stijgen. Tot 2020 was sprake van een sterke stijging van kosten in het sociaal domein, gevolgd door een afvlakking, maar vanaf 2023 ontstaat weer een sterke stijging. Vooral de jeugdzorg staat onder druk door stijgingen van de kosten en een toenemend beroep op de regelingen in combinatie met een taakstelling vanuit het Rijk die een aanzienlijke impact heeft op gemeenten. Naast het sociaal domein zien we ook sterke uitgavenstijgingen in het fysieke domein, zoals de bouwkosten en de kosten voor onderhoud in de openbare ruimte. Een belangrijke oorzaak van deze kostenstijgingen is de stijging van de loonkosten in de verschillende sectoren. De genoemde aanpassingen in het gemeentefonds hebben als gevolg dat gemeenten niet volledig door het rijk gecompenseerd worden om deze kostenstijgingen op te kunnen vangen.

Disbalans in taken, verantwoordelijkheden en bekostiging
In 2021 constateerde de Raad voor het Openbaar Bestuur een disbalans in de taken, verantwoordelijkheden en bekostiging van de gemeenten. Er is geen helder afwegingskader voor wat de rol van de gemeenten in het bestuurlijk bestel is. Er is geen institutionele verankering van een ordelijke toedeling van taken aan overheidslagen en een daarbij passende bekostiging. Sinds 2021 is die disbalans verder toegenomen. In maart 2021, vlak voor de Kamerverkiezingen en dus vlak voor het begin van de kabinetsformatie, bracht de ROB het advies 'Rust, reinheid en regelmaat' uit. De aanleiding daarvoor was de financiële onrust bij de gemeenten vanwege van het rijksbeleid, zoals de opschalingskorting en de tekorten in het sociaal domein. De adviesraad stelde dat voor het overheidsbeleid de bestuurlijke en financiële verhoudingen in balans moeten zijn. Anders kunnen de gemeenten wezenlijke overheidstaken niet goed uitvoeren. Dat gaat niet alleen om geld maar ook om de bestuurlijke organisatie, de omgangsvormen tussen de overheden, de institutionele verankering en het instrumentarium. In de afgelopen drie jaar, zo stelt de ROB nu, is de disbalans in de taken, verantwoordelijkheden en bekostiging van de gemeenten verder toegenomen. Het regeerakkoord bevatte een forse bezuiniging op de gemeenten vanaf 2026. De opschalingskorting werd nog steeds niet geschrapt. Vanaf 2027 volgt het accres het bruto binnenlands product in plaats van de rijksuitgaven. En de financiële discussies over de jeugdzorg zijn niet duurzaam opgelost. Het bestuur van de VNG heeft in 2023 een Taskforce Taken en Middelen ingesteld met de vraag om advies over de door de VNG te hanteren strategie in het licht van de op korte termijn dreigende financiële problemen waarvoor gemeenten zich gesteld zien. Uit het rapport 'Taken en middelen in balans' blijkt dat het rijk zichzelf in de voet schiet met de beoogde besparing van drie miljard op het gemeentefonds vanaf 2026. Belangrijke ambities van de landelijke overheid, die (deels) door gemeenten worden uitgevoerd, de zogenaamde medebewindstaken, dreigen dan namelijk stil te vallen. Dit geldt onder meer voor het terugdringen van wachtlijsten in de zorg, de woningbouwopgave, de uitvoering van het klimaatakkoord en de hervormingsagenda jeugd.

Inzet nieuw kabinet
Een nieuw kabinet kan ervoor zorgen dat gemeenten die belangrijke maatschappelijke opgaven kunnen realiseren door hiervoor voldoende geld beschikbaar te stellen. De VNG vraagt de formerende partijen daarom in het kader van de onderhandelingen voor een nieuw kabinet in het regeerakkoord te regelen dat:

1. De gemeenten structureel over voldoende middelen beschikken via het gemeentefonds. Voorbeelden: afschaffing van de opschalingskorting, voortzetten van de bestaande financieringssystematiek en indexering van de fondsen passend bij echte(stijgende) kosten op wettelijke (zorg)taken;
2. De gemeenten sturingsmogelijkheden en bevoegdheden krijgen die bij hun taken en verantwoordelijkheden passen;
3. Gemeenten nooit meer in een situatie terecht kunnen komen waarbij wel de taken, maar niet de benodigde middelen bij de gemeenten terechtkomen; en

4. De interbestuurlijke (financiële) verhoudingen op basis van gelijkwaardigheid en samenwerking worden hersteld en verankerd.

Voorjaarsnota
Op 15 april 2024 is de Voorjaarsnota van het demissionaire kabinet verschenen. Daarin is een aantal afspraken met medeoverheden opgenomen. In lijn met het advies van de Raad van State wordt de normeringssystematiek vanaf 2024 gekoppeld aan het bbp. Dit levert voor gemeenten met name in 2024 en 2025 een nadeel op, aangezien in deze jaren de geldende normeringssystematiek de 'trap-op-trap-af'-systematiek was en deze tot een hoger accres leidde. Dit nadeel wordt echter in 2024 en vanaf 2026 geheel door het Rijk opgevangen en in 2025 voor de helft. Vanaf 2026 wordt daarnaast de oploop van de opschalingskorting geschrapt (€ 675 miljoen landelijk). Tot slot gaan Rijk en gemeenten gezamenlijk werken aan de beheersbaarheid van de uitgaven van gemeenten en hun wettelijke zorg-taken Wmo met als insteek om het openeinde-deel van de regeling te beëindigen. Afgesproken is dat in de toekomst (een nader te bepalen deel van de) Wmo niet langer via de algemene uitkering van het gemeentefonds loopt, maar via een aparte financiering met een passende geobjectiveerde indexering. Hiervoor wordt een oplopende reeks van € 75 miljoen landelijk in 2026 naar € 225 miljoen landelijk in 2028 gereserveerd.

In het hiernavolgende Arnhemse financiële perspectief zijn deze effecten van de Voorjaarsnota alvast meegenomen. Besluitvorming hierover zal nog moeten plaatsvinden, net als de vertaling in de meicir-culaire 2024. Daarbij zal in de komende periode mogelijk ook een nieuw kabinet geformeerd worden dat nieuwe aanvullende afspraken over medeoverheden maakt. Het is momenteel lastig in te schatten in hoeverre dat zal leiden tot meer of wellicht juist minder ruimte voor gemeenten. De inzet van de VNG is erop gericht de gemaakte afspraken uit de Voorjaarsnota te bewaken, maar ook de nog steeds aanwezige disbalans tussen taken en middelen te verkleinen.

Begrotingsadvies VNG
De VNG heeft naar aanleiding van de hiervoor geschetste situatie over de rijkskortingen en de ontstane disbalans in taken en bekostiging vorig jaar voor het eerst een begrotingsadvies afgegeven aan gemeenten. Hieraan geeft de VNG dit jaar een vervolg in twee delen. Op 1 maart 2024 heeft de VNG de gemeenten geadviseerd:

1. Maak een sluitende begroting voor het jaar 2025 en bereid ombuigingen voor waartoe de gemeente zal besluiten als vanaf 2026 € 3 miljard wordt gekort. Breng deze ombuigingen zo goed mogelijk in kaart maar zet ze nog niet in gang.
2. Presenteer de gevolgen ervan, financieel én inhoudelijk, zo scherp mogelijk.
3. Betrek daarbij het advies van de Taskforce Taken en Middelen, die aangeeft te focussen op taken in medebewind.
4. Beschrijf in ieder geval de 5 meest significante ombuigingsmaatregelen, hun consequenties en het taakveld dat daarmee geraakt wordt.

De VNG kondigt aan na de meicirculaire 2024 (of eerder als er eerder een nieuw kabinet is dat duidelijkheid geeft)met een vervolg op dit begrotingsadvies te komen. Dat vervolgadvies zal worden afgestemd met de provinciale toezichthouders. Met het begrotingsadvies wil de VNG niet teveel op de uitkomsten vooruitlopen. Daarom vraagt de VNG aan de gemeenten om de bezuinigingen in hun voorjaarsnota's wel in beeld te brengen maar nog niet in gang te zetten onder het motto: *'Prepare for the worst, hope for the best'* (bereid je voor op het slechtste scenario, hoop op het beste scenario).
Dit VNG-advies is ook voor Arnhem het kader waar we ons aan houden en waarop het financiële perspectief in deze Perspectiefnota is gebaseerd.

Het Arnhemse financiële perspectief
In Arnhem is de korting in de vorm van het zogenaamde 'ravijn' in het gemeentefonds al in eerdere begrotingen verwerkt. De Begroting 2024 was desondanks voor alle jaren structureel sluitend. Dit gold niet voor het merendeel van de gemeenten. In de Begroting 2024 zijn de volgende verrekeningen met de algemene reserve opgenomen:

Financieel beeld 2025-2028 *Bedragen x € 1.000*	**2025**	**2026**	**2027**	**2028**
Toevoeging (+) of onttrekking (-) aan de algemene reserve cf Begroting 2024	***17.959***	***-7.965***	***-2.488***	***-2.836***
waarvan incidenteel	*-10.293*	*-12.129*	*-2.600*	*0*
waarvan structureel	*28.252*	*4.164*	*112*	*-2.836*

Hieruit blijkt in 2025 nog een structurele toevoeging aan de algemene reserve, maar in de jaren daarna neemt deze sterk af. Inmiddels is bekend dat we het jaar 2023 met een positief resultaat afgesloten hebben. Dit leidt tot een incidentele toevoeging aan de algemene reserve in 2024 van € 34 miljoen. Ook leiden de resultaten over 2023 tot een verdere toename van de bestemmingsreserves met € 20 miljoen tot een totale stand van deze reserves op € 215 miljoen.
Met deze uitgangspositie hebben we het nieuwe financiële perspectief voor de jaren 2024 tot en met 2028 opgemaakt. We constateren dat de hiervoor geschetste landelijke ontwikkelingen ook het financieel meerjarenbeeld in Arnhem onder druk zetten. Naast de korting van € 3 miljard die in Arnhem al verwerkt is, verwachten we in onze nieuwe begroting in de komende jaren tekorten te zien ontstaan. Op de eerste plaats door de invoering van het nieuwe verdeelmodel Beschermd Wonen dat vanaf 2026 aanstaande is, maar ook door de hiervoor geschetste stijgende kosten op meerdere terreinen, zonder dat daarvoor afdoende compensatie vanuit het Rijk wordt gerealiseerd. Bijvoorbeeld op het gebied van de (jeugd)zorg, maar ook op diverse andere beleidsvelden. Hierbij valt bijvoorbeeld te denken aan de kosten voor de individuele studietoeslag, voor het verwerken van het afval van lachgascilinders en voor de uitvoeringskosten van inburgeringsplichtige nieuwkomers. Deels zien we mogelijkheden om dit in de komende jaren op te kunnen vangen, maar het is onontkoombaar dat daarbij een tekort resteert als het Rijk niet met aanvullende middelen over de brug komt. We voorzien dan ook het volgende beeld:

Financieel beeld 2025-2028 *Bedragen x € 1.000*	**2025**	**2026**	**2027**	**2028**
Totaal autonome en overige financiële ontwikkelingen	-43.869	-25.898	-18.326	-27.280
Totaal gedekt uit reserves of bestaande budgetten	-188	13	-63	63
Totaal Financieel beeld	***-44.057***	***-25.885***	***-18.389***	***-27.218***
waarvan incidenteel	*-3.799*	*-3.051*	*1.371*	*0*
waarvan structureel	*-40.108*	*-22.684*	*-19.610*	*-27.218*

Dit beeld ontstaat als gevolg van een nieuwe inschatting van de autonome ontwikkelingen en financiële knelpunten in het lopende beleid voor de komende jaren. In de volgende paragraaf wordt een inhoudelijke toelichting gegeven op de verschillende onderdelen waaruit dit beeld is opgebouwd.

Om deze financiële ontwikkelingen in de komende jaren het hoofd te kunnen bieden, lijkt het met de huidige inzichten ook voor Arnhem onvermijdelijk om in de komende jaren te bezuinigen. In deze Perspectiefnota worden op basis van de verwachte meerjarige financiële ontwikkelingen daartoe de eerste voorstellen en richtingen geschetst. Daarbij wordt ook in beeld gebracht welke effecten dit heeft op het bovenstaande beeld en op het verloop van de weerstandsfactor.

In welke mate bezuinigingen daadwerkelijk nodig zijn, zal in aanloop naar de Begroting 2025 blijken. De meicirculaire 2024 en de afspraken in een nieuw kabinet over taken en middelen voor gemeenten zijn daarvoor bepalend. Op deze manier houden we de regie en nemen we tijdig onze verantwoordelijkheid, maar gaan we niet voortijdig over tot het afbouwen van voorzieningen en dienstverlening zolang er nog geen zekerheid is dat dit daadwerkelijk nodig is. We blijven aansluiten bij het begrotingsadvies van de VNG.

Autonome en overige financiële ontwikkelingen

Het financiële meerjarenbeeld in deze Perspectiefnota wordt grotendeels bepaald door ontwikkelingen op de jaarlijkse autonome posten met nauwelijks keuzevrijheid en door overige financiële ontwikkelingen, waarin in beperkte mate keuzes te maken zijn. Onderstaande tabel geeft op de eerste plaats inzicht in de verwachte meerjarige ontwikkeling van de autonome posten en vervolgens worden de overige financiële ontwikkelingen per programma geduid. Onder de tabel volgt een toelichting per onderdeel.

Autonome en overige financiële ontwikkelingen *Bedragen x € 1.000*	**2025**	**2026**	**2027**	**2028**	**I/S**
Autonome ontwikkelingen					
Gemeentefonds september- december circulaire	16.767	15.371	20.518	11.753	S
Gemeentefonds: schrappen oploop opschalingskorting en bbp-systematiek vanaf 2024 in Voorjaarsnota	-6.750	6.750	6.750	6.750	S
Gemeentefonds: indexatie demografie Wmo in Voorjaarsnota		750	1.500	2.250	S
Gemeentefonds uitstel Beschermd Wonen	4.908	9.770	8.335	7.145	S
Actualisatie Beschermd Wonen	1.652	1.652	1.652	1.652	S
Nominaal 2025	-25.000	-25.000	-25.000	-25.000	S
Areaalontwikkeling 2025	-2.500	-2.500	-2.500	-2.500	S
Vrijval onzekere prijsontwikkelingen 2025 uit B2024	1.000	1.000	1.000	1.000	S
Actualisatie MIP	520	-55	-322	-418	S
Planningsrealisme MIP	489	861	1.411		I
Vrijval rentebuffer		0	1.000	1.000	S
Areaalontwikkeling opbrengsten OZB	39	39	39	39	S
Indexatie opbrengsten OZB (inflatiecorrectie)	1.649	1.649	1.649	1.649	S
Indexatie OZB 2027 e.v. tot 5%			1.450	2.900	S
Reëel ramen vennootschapsbelasting	-478	-478	-478	-478	S
Reëel ramen toeristenbelasting	100	100	100	100	S
Reëel ramen bestuurlijke boetes brandbeveiligingsverordening	-52	-52	-52	-52	S
Reëel ramen subsidie Eusebius	217	217	217	217	S
Financiële ontwikkelingen Bestuur, dienstverlening en financiën					
BRP-straat - geoormerkt budget binnen Burgerzaken	-256	-256	-256	-256	S
E-depot voorzieningen	-50	-100	-150	-150	S
Huisvesting ambtelijke organisatie (beëindiging huurkorting)	-937	-937			I
Voorbereidingskrediet gemeentelijke huisvesting		-74	-73	-72	S
Faciliteren verkiezingen	-22	-24	-74	-74	S
Financiële ontwikkelingen Bereikbaarheid					
Vervanging gelijkrichters		-84	-148	-211	S
Financiële ontwikkelingen Economie					
Historische Kelders	-80	-60	-40		I
Financiële ontwikkelingen Onderwijs					
Integraal Huisvestingsplan Onderwijs	-1.130	-2.260	-3.390	-4.520	S
Bewegingsonderwijs	-150	-150	-150	-150	S
Uitvoering leerplicht	-92	-92	-92	-92	S

Autonome en overige financiële ontwikkelingen *Bedragen x € 1.000*	**2025**	**2026**	**2027**	**2028**	**I/S**
Financiële ontwikkelingen Cultuur (cultureel vastgoed)					
Museum - Vervangen dak		-70	-69	-68	S
Financiële ontwikkelingen Participatie en armoede-bestrijding					
Actualisatie BUIG NvB 2024 en verder	-3.957	-4.188	-4.346	-4.530	S
Actualisatie WSW	-3.312	-2.898	-4.344	-3.031	S
Studietoeslag	-800	-1.100	-1.400	-1.100	S
Re-integratiebudget	1.022	1.081	1.031	910	S
Gelrepas	-325	-325	-325	-325	S
Bijzondere bijstand	-300	-300	-300	-300	S
Beschermingsbewind	-100	-100	-100	-100	S
Vroegsignalering Schuldhulpverlening	-230	-230			I
Financiële ontwikkelingen Zorg					
Volume-ontwikkeling kosten jeugdzorg / prognose	-10.889	-10.889	-10.889	-10.889	S
Tarievenonderzoek ambulant jeugdzorg	-3.963	-3.963	-3.963	-3.963	S
Tarieven inkoop Verblijf jeugdzorg	-4.879	-4.879	-4.879	-4.879	S
Tarieven inkoop essentiele functies jeugdzorg	-524	-524	-524	-524	S
Landelijk tarief jeugdbescherming vanaf 2024	-1.152	-1.152	-1.152	-1.152	S
Dekking tekort zorg uit zorgbegroting	419	2.827	2.827	2.827	S
Dekking tekort zorg uit de BR Wmo en Jeugdzorg	2.408				I
Tarievenonderzoek ambulant Wmo	-4.306	-4.306	-4.306	-4.306	S
Dekking tarievenonderzoek ambulant uit voordelen binnen Wmo	4.306	4.306	4.306	4.306	S
Aanpak wachtlijsten huishoudelijke ondersteuning	-253	-253	-253	-253	S
Doelgroepenvervoer	500				I
Preventieve jeugdbescherming	-135	-135			I
Veilig thuis	-80	-80	-80	-80	S
Financiële ontwikkelingen Welzijn en inclusie					
Bestrijden racisme en discriminatie	-50	-50	-100	-100	S
Roze Zaterdag	-180				I
Financiële ontwikkelingen Gezondheid en sport					
VGGM - bijdrage versterking JGZ / AGZ	-358	-872	-872	-872	S
VGGM - Beter Bedrijfsvoeren	-500	-750	-900	-900	S
VGGM Harmoniseren afspraken huisvesting brandweer	-39				I
Klimaatinstallatie Valkenhuizen	-59	-59	-58	-57	S
Financiële ontwikkelingen Ruimtelijke ontwikkeling					
ODRA - prijsstijging	-106	-106	-106	-106	S
Plan gezonde leefomgeving	-150	-150	-150		I

Autonome en overige financiële ontwikkelingen *Bedragen x € 1.000*	**2025**	**2026**	**2027**	**2028**	**I/S**
Financiële ontwikkelingen programma Wonen en leefomgeving					
Aanbesteding dagelijks onderhoud in stadsdeel Centrum, Spijkerbuurt en Arnhems Broek (CSA)	-2.500	-2.500			I
Hogere Energielasten eigen gebruik (OR en VG)	-2.970				I
Dierentehuis (23M104)	-180	-200	-200	-200	S
Uitvoering Huisvestingsverordening - Huisvesting urgent woningzoekenden	-70	-70	-70	-70	S
Totaal autonome en overige financiële ontwikkelingen	**-43.869**	**-25.898**	**-18.326**	**-27.280**	

Autonome ontwikkelingen

Gemeentefonds
Het voordeel op het gemeentefonds komt voort uit de september- en decembercirculaire 2023. Als gevolg van wijzigingen in de uitkeringsfactor en actualisatie van de maatstaven ontstaat een voordeel van ruim € 1 miljoen in 2025, € 0,7 miljoen in 2026 en € 6 miljoen vanaf 2027. Vanaf 2027 groeit het accres (toename van de algemene uitkering) mee met de groei van het bbp. Het voordeel in 2027 ontstaat doordat in de septembercirculaire de indices van de nieuwe bbp-systematiek zijn opgenomen, wat leidt tot landelijk € 556 miljoen meer volumeaccres voor 2027 dan waarop in de Begroting 2024 was gerekend. Daarnaast wordt het accres geïndexeerd. Vanaf 2025 levert dit een stijging van circa € 17 miljoen op ter (gedeeltelijke) dekking van de indexaties en areale stijgingen die in onze begroting aan de lastenkant worden opgenomen. Een aantal nieuwe taakmutaties en (aanpassingen in) decentralisatie-uitkeringen wordt met andere programma's verrekend. Zoals in het vorige hoofdstuk aangegeven, zijn daarnaast de afspraken uit de Voorjaarsnota over de invoering van de bbp-systematiek per 2024, de afschaffing van de oploop van de opschalingskorting vanaf 2026 en de indexatie van de Wmo binnen het gemeentefonds vanaf 2026 in deze Perspectiefnota verwerkt.

In de Begroting 2024 is nog uitgegaan van invoering van het nieuwe verdeelmodel beschermd wonen per 2025. Arnhem houdt in deze Perspectiefnota echter rekening met de invoering van het nieuwe verdeelmodel voor beschermd wonen per 2026. Op 28 maart 2024 is namelijk bekend geworden dat er geen tijdige besluitvorming kan plaatsvinden over het woonplaatsbeginsel, waardoor de invoering van het nieuwe verdeelmodel opnieuw met een jaar wordt uitgesteld naar 2026. In de huidige Begroting 2024 is het model in de jaren 2025, 2026 en 2027 verwerkt. In deze Perspectiefnota 2025-2028 betekent dit dat het oplopende nadeel wordt verschoven naar de jaren 2026, 2027 en 2028 en in de jaren daarna verder oploopt. Daarnaast is de berekening van de effecten van het nieuwe verdeelmodel beschermd wonen geactualiseerd. Er wordt een daling voorzien van aantallen en budgetten met de invoering van het objectieve verdeelmodel. Dit geeft een positief voordeel van € 1,7 miljoen voor 2025 en verder en verlaagt het negatieve effect van het objectieve verdeelmodel.

Nominaal en areaal
Op 22 februari is het Centraal Economisch Plan (CEP) gepubliceerd. Mede op basis hiervan wordt de loon- en prijsontwikkeling van de Arnhemse begroting geraamd. Daarnaast wordt op basis van de groei van de stad de volumeontwikkeling (areaalontwikkeling) van de begroting berekend. In totaal bedraagt de loon-, prijs- en volumeontwikkeling structureel € 27,5 miljoen vanaf 2025. In de Begroting 2024 was een stelpost opgenomen van € 1,0 miljoen structureel vanaf 2025. Met de onderstaande indexatie kan deze stelpost vrijvallen.

Indexatie Perspectiefnota *Bedragen x € 1 miljoen*	**2025**	**2026**	**2027**	**2028**
CAO 2024 eigen ambtenaren	1,9	1,9	1,9	1,9
Loon- en prijsontwikkeling 2025	23,1	23,1	23,1	23,1
Areaalontwikkeling 2025	2,5	2,5	2,5	2,5
Totaal	**27,5**	**27,5**	**27,5**	**27,5**

CAO 2024 eigen ambtenaren
In de begroting 2024 is rekening gehouden met een loonontwikkeling voor het eigen personeel van 5,2 % op basis van het CEP 2023. In het najaar van 2023 is een nieuwe CAO afgesloten. Hierdoor komt de ontwikkeling van de loonsom uit op 7,2%. Hierdoor moet voor 2025 € 1,9 miljoen aanvullend op de loonkosten geïndexeerd worden.

Loon- en prijsontwikkeling 2025

De loon- en prijsontwikkeling voor 2025 komt uit op € 23,1 miljoen. Deze is als volgt opgebouwd:

Loon- en prijsontwikkeling 2025 *Bedragen x € 1 miljoen*	2025	2026	2027	2028
CAO 2025 eigen ambtenaren	4,7	4,7	4,6	4,6
Zorgcontracten	7,8	7,8	7,8	7,8
Onderhoud Openbare Ruimte	2,5	2,5	2,5	2,2
Subsidies Zorg en Welzijn	1,3	1,3	1,3	1,3
Subsidies Cultuur	0,8	0,8	0,8	0,8
Subsidies Sport	0,6	0,6	0,6	0,6
Subsidies Onderwijs	0,2	0,2	0,2	0,2
Subsidies Overig	0,3	0,2	0,3	0,3
Gemeenschappelijke Regelingen	2,7	2,7	2,7	2,7
Overig	2,2	2,3	2,3	2,6
Totaal	**23,1**	**23,1**	**23,1**	**23,1**

CAO 2025 eigen ambtenaren

Het CPB raamt in het CEP een loonontwikkeling voor de sector overheid van 4,4%. Aangezien de CAO gemeenteambtenaren tot 31 maart 2025 loopt, nemen we de raming van het CEP over. De loonontwikkeling voor 2025 komt daardoor uit op circa € 4,7 miljoen.

Zorgcontracten

Met ingang van 2024 zijn er nieuwe regels rond de indexering van zorgcontracten. Nieuwe contracten worden geïndexeerd met 90% Overheidsbijdrage in de Arbeidskostenontwikkeling (OVA) en 10% Prijs Particuliere Consumptie (PCC) die wordt aangevuld met een verrekening van het verschil tussen de voorlopige en definitieve raming van de OVA en de PCC van het voorgaande jaar. In de raming voor deze Perspectiefnota is gerekend met een OVA van 4,9% en een PCC van 2,5%. Daarmee komt de gecombineerde index uit op 4,7%.
Over de komende drie jaar zullen geleidelijk alle zorgcontracten onder het nieuwe indexeringsregime gaan vallen. Voor de raming nu nemen we aan dat het nadeel van de verrekening van de index van vorig jaar en het voordeel van de oude indexering (75% OVA en 25% consumentenprijsindex (CPI)) tegen elkaar opwegen. Hiermee komt de raming voor de indexering van de zorgcontracten uit op € 7,8 miljoen.

Onderhoud Openbare Ruimte

Voor de raming van de ontwikkeling van het onderhoud in de openbare ruimte gebruiken we sinds enkele jaren de BDB-index grond-, weg- en waterbouw onderhoud (GWWo). Deze raming is voor 2025 met 7,6% fors hoger dan de index van vorig jaar (4,9%). Hierdoor komt de ontwikkeling van de kosten voor onderhoud in de openbare ruimte uit op € 2,5 miljoen.

Subsidies

De afgelopen jaren zijn de subsidies allen op dezelfde wijze geïndexeerd, namelijk met een samengesteld percentage dat voor 58% bepaald wordt door de loonontwikkeling en voor 42% door de prijsontwikkeling. De generieke wijze waarop de begrotingssubsidies tot op heden werden geïndexeerd sluit niet (meer) aan bij de kostenstructuur van veel subsidieontvangers. Met name subsidieontvangers op het gebied van zorg en welzijn hebben in verhouding veel meer personeelskosten dan overige kosten. Het hanteren van één indexeringspercentage voor alle subsidieontvangers is daarmee niet passend. Om een beter passende systematiek voor het indexeren van subsidies te maken, wordt gediversifieerd in de verhouding loon- en prijsontwikkeling tussen verschillende categorieën subsidieontvangers. Om niet nog een extra complexiteit aan het indexeringsmodel toe te voegen, zullen voor alle subsidies dezelfde percentages voor loon- en prijsontwikkeling gehanteerd worden. Dit zijn dezelfde indexen die al gebruikt worden voor indexatie van de budgetten van de eigen organisatie, namelijk de loonvoet sector overheid en de index materiële overheidsconsumptie (IMOC). Er worden vijf verschillende categorieën gebruikt: zorg en welzijn, cultuur, sport, onderwijs en overig.
Voor de verhouding loon/prijs wordt voor zorg en welzijn aangesloten bij de verhouding die voor de zorgcontracten wordt gehanteerd, 90/10. Voor cultuur en sport is op basis van de jaarrekeningen van de afgelopen jaren gekeken naar de verhouding tussen personeelslasten en overige lasten. Deze bleek voor beide categorieën gemiddeld 45/55 te zijn. Voor onderwijs en overig wordt uitgegaan van de basisverhouding van 60% loonontwikkeling en 40% prijsontwikkeling. De loonvoet sector overheid is in het CEP geraamd op 4,4% en de IMOC op 2,2%. Daarmee volgen de onderstaande percentages per subsidiecategorie en bijbehorende indexatie.

Categorie	Verhouding	Percentage	Indexatie
Zorg en Welzijn	90% CAO Gem. 10%	4,2%	€ 1,3 miljoen
Cultuur	45% CAO Gem. 55%	3,2%	€ 0,8 miljoen
Sport	45% CAO Gem. 55%	3,2%	€ 0,6 miljoen
Onderwijs	60% CAO Gem. 40%	3,5%	€ 0,2 miljoen
Overig	60% CAO Gem. 40%	3,5%	€ 0,3 miljoen
		Totaal	**€ 3,2 miljoen**

Op basis van de toezegging bij de Begroting 2024 zullen de subsidiepartijen na vaststelling van de Perspectiefnota 2025 op de hoogte gesteld worden van deze indexatie, zodat zij hier bij het opstellen van hun begrotingen rekening mee kunnen houden. De huurverhoging die voor 2025 in rekening wordt gebracht aan subsidiepartners die vastgoed van ons huren, bedraagt 3,2% of 3,8% (afhankelijk van maand- of jaarbetaling). Deze indexatie ligt in lijn met de indexatie van hun subsidie.

Gemeenschappelijke regelingen
De indexatie van de gemeenschappelijke regelingen wordt per regeling, met het vaststellen van hun begroting door de deelnemers, bepaald. Deze begrotingen zijn nu nog in voorbereiding, waardoor er in deze Perspectiefnota alleen een globale raming van de indexatie van gemeenschappelijke regelingen kan worden gemaakt. Hiervoor worden de totale lasten die begroot zijn als bijdrage aan gemeenschappelijke regelingen verhoogd met 3,5% (60/40, loonvoet sector overheid / IMOC). Hiermee komt de raming voor de indexatie voor gemeenschappelijke regelingen uit op € 2,7 miljoen. Bij de besprekingen in de besturen van de gemeenschappelijke regelingen over de ontwerpbegrotingen wordt ingezet op een loon- en prijsontwikkeling van gemiddeld 3,5%. Vanaf volgend jaar wordt er bij de gemeenschappelijke regelingen op gestuurd dat de indexatie maximaal aansluit bij de dekking die de deelnemers hiervoor ontvangen vanuit het gemeentefonds.

Overig
In de post overig zijn budgetten opgenomen die worden geïndexeerd met de IMOC (2,2%), CPI (2,8%) en de cao-ontwikkeling van de marktsector (3,8%). Onder andere algemene inkoopbudgetten die niet vallen onder openbare ruimte of zorg worden geïndexeerd met de IMOC. Dit is met € 1,8 miljoen het grootste deel van 'Overig'. Het restant wordt onder andere gevormd door bijvoorbeeld representatiekosten die worden geïndexeerd met de CPI en inhuur die geïndexeerd wordt met de cao-ontwikkeling van de marktsector.

Areaalontwikkeling 2025
In de begroting worden de budgetten die gevoelig zijn voor de groei van de stad geïndexeerd met de groei van het aantal inwoners of de groei van het aantal woningen. In de prognose groeit het aantal inwoners in 2025 met 1,0% en het aantal woningen met 0,9%. Om de verschillende budgetten in de begroting hierop aan te passen is een indexatie van € 2,5 miljoen nodig.

Meerjareninvesteringsplanning (MIP)
Op basis van de realisatie over 2023 zijn de planningen van de investeringsprojecten in het MIP geactualiseerd. Hierdoor verschuift de realisatie van een aantal projecten naar een later jaar. Dit kan diverse oorzaken hebben, zoals personele wisselingen of knelpunten in de capaciteit. In lijn met motie 21M247 (Stijging bouwkosten volledig opnemen in begroting) zijn de projectuitgaven ook geïndexeerd. Hiervoor zijn drie verschillende indices gebruikt, namelijk de index Schoolgebouwen nieuwbouw (2,7%), Grond-, weg- en waterbouw nieuwbouw (4,6%) en Bedrijfsgebouwen nieuwbouw (1,6%). Voor de indexering moet in 2025 € 0,2 miljoen gereserveerd worden, oplopend tot € 0,4 miljoen in 2028. In deze reeks actualisatie MIP zijn geen nieuwe investeringen opgenomen.

Voor alle investeringsprojecten wordt een realistische planning gemaakt. Door onvoorziene omstandigheden wordt in een aantal gevallen deze planning niet gehaald. Vooraf valt niet te zeggen welke projecten dit betreft. Door de vele investeringsprojecten die lopen, is het op basis van ervaring, echter wel een zekerheid dat dit bij een aantal projecten zal gebeuren. Projecten die later dan oorspronkelijk gepland afgerond worden, worden later geactiveerd, waardoor de kapitaallasten in de begroting naar achteren schuiven. Hier wordt sinds een aantal jaar rekening mee gehouden door een deel planningsrealisme in te ramen. Voor het gehele MIP is het planningsrealisme opnieuw geraamd. Hiervoor wordt een aflopende reeks van 70%, 50% en 30% voor de verwachte onderuitputting van de kapitaallasten geraamd. Dit geeft een voordeel voor het financieel beeld van € 0,5 miljoen in 2025, € 0,9 miljoen in 2026 en € 1,4 miljoen in 2027. Het voordeel ontstaat doordat de reeks die vorig jaar is ingeboekt de jaren 2024, 2025 en 2026 betrof. Voor 2025, 2026 en 2027 wordt nu dus een groter deel aan onderuitputting geraamd. Voor 2025 en 2026 wordt het bedrag voor planningsrealisme mede verhoogd als gevolg dan de indexering van het MIP.

Rentebuffer
Op dit moment is in de begroting vanaf 2027 een structurele rentebuffer van € 1,0 miljoen opgenomen om bovenmatige rentestijgingen op te vangen. Afgelopen jaren is deze steeds in het voorlaatste begrotingsjaar vrijgevallen. Ook is het nooit nodig gebleken dat deze buffer ingezet werd. Een buffer in het laatste begrotingsjaar is daarnaast ook niet logisch om een risico op een rentestijging mee af te dekken. Wanneer de rente harder stijgt dan in de begroting geraamd, stijgen de rentelasten van de gemeente vrijwel direct doordat elk jaar een deel van de schulden geherfinancierd moet worden. Daarom is het logischer om hiervoor een risico van ongeveer € 1,0 miljoen in het gemeentebrede risicoprofiel op te nemen. Jaarlijks moet namelijk circa € 50 miljoen aan schulden geherfinancierd worden. Wanneer de rente daarvoor 2 procentpunt hoger uitvalt dan het percentage waarvan in de begroting werd uitgegaan, bedragen de extra rentelasten € 1,0 miljoen. Door het opnemen van dit risico kan de buffer in de exploitatie vrijvallen.

Gemeentelijke belastingen
OZB
Afgesproken is dat de opbrengsten OZB, exclusief areaalontwikkeling, jaarlijks met 5% stijgen ter dekking van de stijging van lonen en prijzen en andere bestedingsdoelen. De aanvullende indexatie bovenop de inflatiecorrectie is in de Begroting 2023 reeds cumulatief verwerkt voor de jaarschijven 2023-2026. Voor 2027 en 2028 wordt deze aanvullende indexatie in de Begroting 2025 verwerkt, dat vooralsnog in lijn ligt met het huidige beleid van een jaarlijkse stijging van 5%. Voor 2027 betekent dit een bedrag van € 1.450.000, voor 2028 een bedrag van € 2.900.000. Het deel dat specifiek is bedoeld voor inflatiecorrectie wordt jaarlijks met een gelijkblijvende reeks in de begroting opgenomen. Voor 2025 betreft dit een bedrag van € 1.648.500 structureel. Uitgangspunt is om net als vorig jaar een totale stijging van 5% van de opbrengsten OZB te realiseren.
De opbrengsten OZB worden geraamd op het aantal woningen inclusief de groei die hierin in de komende jaren verwacht wordt. Voor deze zogenaamde areaalontwikkeling is meerjarig een extra opbrengst OZB in de begroting opgenomen. Jaarlijks wordt beoordeeld of de geraamde extra opbrengsten naar boven of beneden bijgesteld moeten worden op basis van actuele gegevens over de ontwikkeling van de woningbouwvoorraad. De areaalontwikkeling 2024 blijft achter bij waar in de Begroting 2024 van uit is gegaan. De geraamde opbrengsten OZB worden daarom vanaf 2024 structureel met € 141.500 naar beneden bijgesteld. Voor areaalontwikkeling 2025 worden de opbrengsten OZB vanaf 2025 structureel met € 180.000 verhoogd (per saldo € 38.500).

Reëel ramen vennootschapsbelasting
De Belastingdienst legt jaarlijks eind januari al een voorlopige aanslag op waarbij gekeken wordt naar de Vpb-aangiften in de eerdere jaren. In 2023 zijn de tarieven voor de parkeergarages verhoogd waardoor de inkomsten vanuit de parkeerbelasting toegenomen zijn. Hierdoor is een verschil ontstaan met de door de Belastingdienst ingeschatte voorlopige aanslag uit januari 2023 en de werkelijke realisatie over 2023. Dit heeft een structureel nadelig effect op de te betalen vennootschapsbelasting.

Reëel ramen toeristenbelasting
Bij de Begroting 2024 hebben we de begrote opbrengsten uit toeristenbelasting structureel verhoogd naar € 1,2 miljoen op basis van de hogere aantallen over 2022 (gecombineerd met de hogere tarieven met ingang van 2023). We zijn toen aan de voorzichtige kant gaan zitten. Op basis van de definitief gerealiseerde aantallen over 2022 en het hogere tarief is de verwachting dat de opbrengst uitkomt op € 1,3 miljoen. Uit voorlopige CBS-cijfers over het aantal overnachtingen in Gelderland in 2023 blijkt dat het niveau van 2022 ook in 2023 (meer dan) gerealiseerd wordt. Het hogere aantal overnachtingen lijkt hiermee structureel van aard te zijn, waarmee het ook reëel wordt geacht om vanaf 2024 de opbrengsten uit toeristenbelasting structureel met € 100.000 te verhogen.

Reëel ramen bestuurlijke boetes brandbeveiligingsverordening
In de begroting 2017 is een structurele baat opgenomen van € 51.500 als gevolg van de mogelijkheid tot het opleggen van een bestuurlijke boete conform de brandbeveiligingsverordening. Deze boete is echter de afgelopen jaren nooit opgelegd omdat deze boete in de praktijk niet noodzakelijk geacht wordt. Bijvoorbeeld in geval van omissies bij evenementen, vinden de evenementen geen doorgang. Daarnaast worden er andere handhavingsinstrumenten toegepast zoals bijvoorbeeld dwangsom en bestuursdwang, waardoor de bestuurlijke boete uit hoofde van de brandbeveiligingsverordening niet opgelegd wordt. De brandbeveiligingsverordening kan inmiddels komen te vervallen omdat zaken die daarin worden geregeld op andere plekken zijn geregeld. Er wordt in de gemeentelijke begroting dan ook ten onrechte rekening gehouden met deze ontvangsten. We stellen daarom voor deze baat te verwijderen.

Reëel ramen subsidie Eusebius
In de begroting is voor de subsidie aan de Eusebius rekening gehouden met een hoger bedrag dan werkelijk nodig is. Het overbodige deel kan structureel vrijvallen.

Financiële ontwikkelingen programma Bestuur, dienstverlening en financiën

BRP-straat
In de vijf landelijke BRP-straten worden asielzoekers ingeschreven in de Basisregistratie Personen (BRP) en ontvangen ze een burgerservicenummer (BSN). Arnhem is verantwoordelijk voor de BRP-straat in Zevenaar. Vanaf de Begroting 2021 is ervoor gekozen om de jaarlijkse vergoedingen vanuit het Rijk rondom de BRP-straat tot een bedrag van circa € 230.000 te begroten bij Burgerzaken en het meerdere daarvan jaarlijks toe te voegen aan de algemene middelen. De kosten van de BRP-straat lopen inmiddels dermate op dat deze situatie voor Burgerzaken tot een knelpunt leidt. Om die reden wordt voorgesteld de vergoeding voor de bemensing van de BRP-straat in Zevenaar (structureel begroot € 495.000) geheel aan Burgerzaken toe te kennen. Dat betekent dat de jaarlijkse structurele middelen van € 256.000 vanuit de algemene middelen worden overgeheveld.

E-depot voorzieningen
In 2025 en verdere jaren zal de gemeentelijke informatie duurzaam toegankelijk, vindbaar en openbaar gemaakt moeten worden. Net als voor onze analoge archiefbewaarplaatsen zijn er in de komende jaren voorzieningen nodig voor het duurzaam bewaren/archiveren en toegankelijk houden van onze digitale archieven, het e-depot. De kosten van € 50.000 in 2025, oplopend naar € 150.000 structureel vanaf 2027 die hiermee samenhangen zijn opgenomen in deze Perspectiefnota.

Huisvesting ambtelijke organisatie
Met ingang van 1 juli 2023 is de overeengekomen tijdelijke huurkorting van het Stadskantoor geëindigd. In Turap-2 2023 is dit incidenteel opgelost voor 2023, maar in de Begroting 2024 is dit vanaf 2024 niet verwerkt. Het huurcontract heeft een looptijd tot en met 2025; zekerheidshalve nemen we het hogere huurbedrag mee tot en met 2026. Daarnaast is voor het realiseren van centrale huisvesting een voorbereidingskrediet noodzakelijk voor de voortgang van het project. Met een vastgesteld programma van eisen zal een volgende fase toewerken naar een selectie van een ontwerpvisie en ontwerpteam. De investering die hiervoor nodig is betreft € 1,5 miljoen in 2025, resulterend in jaarlijkse kapitaallasten vanaf 2026.

Faciliteren verkiezingen
In 2023 is besloten om het verkiezingsbudget voor de komende jaren te verhogen. De verhoging is gebaseerd op verwachte stijgende kosten. Inmiddels is geconcludeerd dat gemiddeld € 465.000 nodig is om één verkiezing per jaar te organiseren. Dit budget is nu niet als zodanig in de begroting voor de komende jaren opgenomen. Er is juist sprake van een afname in de middelen doordat het budget voor opkomstbevordering vanaf 2027 vervalt. Door een aantal maatregelen kan het budget in 2025 en 2026 voor het organiseren van een verkiezing op € 440.000 uitkomen en is aanvullend een bedrag van ruim € 20.000 benodigd. Vanaf 2027 voorzien we alsnog op een kostenpost van € 465.000 voor één jaarlijkse verkiezing uit te komen, omdat dan de vergoeding voor opkomstbevordering van € 50.000 structureel wegvalt. Om die reden is vanaf 2027 € 74.000 extra benodigd.

Financiële ontwikkelingen programma Bereikbaarheid

Vervanging gelijkrichters
De gemeente is eigenaar van de trolley-infrastructuur. Vanwege de levensduur bestaat er een serieus risico op het voortijdig uitvallen van de trolley-infrastructuur, waardoor de OV-dienstverlening stil kan komen te liggen. Hiervoor kan de gemeente Arnhem aansprakelijk worden gesteld. Jaarlijks ontvangen we een vergoeding vanuit de Provincie voor de trolley-infrastructuur. Het niet bestede deel daarvan is de afgelopen jaren ten gunste gekomen van de algemene middelen. We willen de essentiële onderdelen in de trolleyinfrastructuur (gelijkrichters) versneld vervangen in de komende 11 jaar (twee stuks per jaar; € 1,3 miljoen investering per jaar). Het vervangen van de gelijkrichters biedt ook kansen in het kader van netcongestie. Er lopen diverse initiatieven om de trolley-infrastructuur te gebruiken voor andere gebruikers dan het openbaar vervoer. Het vervangen van de gelijkrichters biedt mogelijkheden om de gelijkrichters hiervoor geschikt te maken en de aansluiting te verzwaren voor meerdere gebruikers. De investering leidt tot een oplopende reeks aan kapitaallasten vanaf 2026.

Financiële ontwikkelingen programma Economie

Historische Kelders
De gemeente pacht op basis van langlopende contracten de Historische Kelders. Hierdoor is de gemeente ook verantwoordelijk voor het beheer van de kelders. Om het beheer van de Historische Kelders in de komende jaren te kunnen borgen wordt voorgesteld voor de jaren 2025 tot en met 2027 middelen vrij te maken van respectievelijk € 80.000, € 60.000 en € 40.000.

Financiële ontwikkelingen programma Onderwijs

Integraal Huisvestingsplan
Het Integraal Huisvestingsplan (IHP) Onderwijs 2024-2039 beschrijft voor de komende 16 jaar voor het primair, voortgezet en speciaal onderwijs het pad naar vervanging en renovatie van de huidige schoollocaties. De kosten voor de gemeente die volgen uit het IHP bestaan uit:

- Investeringen voor nieuwbouw of renovatie gebaseerd op de VNG-normkostensystematiek verhoogd met de investeringen van beleidsrijke toevoegingen. Deze investeringen leiden tot jaarlijkse kapitaallasten (rente en afschrijving) en tot eigenaarslasten (belastingen en verzekeringen). De beleidsrijke toevoegingen worden daarbij ook toegepast op de scholen die zijn opgenomen in het lopende IHP-PO, waarvoor nog geen bouwbesluit in de vorm van een beschikking is afgegeven.
- Plan- en ontwikkelingskosten, zoals kosten voor tijdelijke huisvesting, verhuiskosten, ontsluiting, parkeren, waterberging, sloopkosten, asbest, kosten gebiedsvisie, stikstofberekeningen, interne kosten voorbereiding sloop en nieuwbouw, bouwrente

De uitkomsten van de doorrekening zijn gedetailleerd toegelicht in het raadsvoorstel en bijlagen van het IHP. De uitvoering van het volledige voorliggende IHP (dat loopt tot 2039) vraagt om meer middelen dan op dit moment in de begroting is voorzien. Om te zorgen dat het financieel kader voor onderwijshuisvesting voldoende basis biedt om te komen tot een tijdige en duurzame financiering van het IHP, wordt voorgesteld het financiële kader reeds vanaf 2025 geleidelijk te verhogen. Deze jaarlijkse verhoging bedraagt cumulatief vanaf de jaarschijf 2025 € 1.180.000, welke zal doorlopen over de gehele doorlooptijd van het IHP tot 2039. Op deze wijze wordt gefaseerd gespaard om het gehele IHP te kunnen bekostigen. In de Begroting zal deze systematiek vastgelegd worden.

Onderdeel van het IHP zijn een aantal beleidsrijke toevoegingen. Eén van deze beleidsrijke toevoegingen is het stimuleren van circulair bouwen. In het IHP wordt ervanuit gegaan dat circulair bouwen leidt tot een verhoging van de stichtingskosten, zonder dat daarbij rekening wordt gehouden met een restwaarde. Onderzocht wordt nog op welke wijze invulling kan worden gegeven aan de ambitie om het circulair bouwen te stimuleren, waarbij wij ook de mogelijkheid zullen betrekken om rekening te houden met een restwaarde. Wij gaan ervanuit dat het circulair bouwen voor de helft leidt tot een verhoging van de kosten en voor de helft worden terugverdiend. De voor het IHP in het financiële beeld opgenomen middelen zijn hierop aangepast.

Bewegingsonderwijs
Wettelijk is geregeld dat gemeenten aan schoolbesturen voor primair en (voortgezet) speciaal onderwijs jaarlijks een vergoeding betalen voor de exploitatie van de gymaccommodaties. De vergoeding wordt aan de schoolbesturen uitgekeerd in de vorm van zogeheten 'klokuurbedragen'. De VNG kent hiervoor normbedragen. Om dit recht uit te kunnen keren is € 150.000 structureel extra budget nodig.

Uitvoering leerplicht
Het Regionaal Bureau Leerplicht Midden-Gelre heeft een belangrijke rol in de preventie van problemen bij jeugdigen. Eind 2022 is er door branchevereniging Ingrado een nieuwe formatierichtlijn gepubliceerd. De analyse hiervan leidt ertoe dat voorgesteld wordt de formatie voor leerplichttaken, waaronder ook kwalificatieplicht MBO, te laten toenemen. In 2023 is een groeimodel gehanteerd voor het ophogen van de formatie en bijbehorende kosten, in de bestuurscommissie is reeds toestemming gegeven voor deze formatie-uitbreiding. De structurele kosten van € 92.000 hiervan zijn in deze Perspectiefnota verwerkt.

Financiële ontwikkelingen programma Cultuur (cultureel vastgoed)

Museum: vervanging dak
Het Museum Arnhem is in de periode van 2019 tot 2021 gerenoveerd. Tijdens de renovatie zijn de vervangingen van het dak en gevels van het monumentale deel niet meegenomen in het project. Het dak dient echter in 2025 te worden vervangen. De kosten voor het vervangen van het dak inclusief lichtstraten en goten worden geraamd op € 1.350.000. Omdat hier ook duurzaamheidsmaatregelen in betrokken worden, kan vanuit de investeringsbudgetten voor duurzaamheid een bijdrage worden geleverd en ca. € 500.000 worden gedekt. Derhalve is er in 2025 € 850.000 als extra investering nodig, hetgeen vanaf 2026 tot kapitaallasten leidt van circa € 70.000 (aflopende reeks).

Financiële ontwikkelingen programma Participatie en armoedebestrijding

Actualisatie gebundelde uitkering (BUIG)
De systematiek van BUIG maakt de omvang van het budget dat Arnhem ontvangt voor het grootste deel moeilijk voorspelbaar. Het gedeelte dat te beïnvloeden is, heeft betrekking op de inzet van loonkostensubsidie. Er ontstaat een knelpunt tussen de meest actuele stand van het verwachte saldo op de BUIG en het saldo dat reeds is opgenomen in de begroting. In bovenstaande tabel is het knelpunt zichtbaar gemaakt van € 4 miljoen in 2025, oplopend naar € 4,5 miljoen vanaf 2028. In de volgende paragraaf wordt een voorstel gedaan voor een aanpassing in de systematiek, waardoor het mogelijk is dit knelpunt grotendeels op te vangen.

Actualisatie WSW
Voor de komende jaren wordt een nadeel verwacht op de kosten voor de WSW. De prognose van dit nadeel is gebaseerd op de meest recente opgave van de MGR (maart 2024). Het nadeel heeft verschillende oorzaken. Op de eerste plaats doordat het aanwijsbesluit vanaf 2024 gewijzigd is en hierdoor een groter omzetverlies wordt verwacht. Daarnaast heeft de MGR de opgave van het werkelijk aantal SW'ers in begeleiding bijgesteld. Ook zijn de kosten per SW'er zijn gestegen als gevolg van de CAO-stijging. Tenslotte is het aantal SW'ers dat buiten onze arbeidsregio woont, maar wel in Arnhem werkt, door de MGR op basis van actuele cijfers bijgesteld. Dit zijn vaak mensen die al heel lang in Arnhem werken maar inmiddels zijn verhuisd naar net buiten deze regio. Dit leidt tot een knelpunt van € 3,3 miljoen in 2025, € 2,9 miljoen in 2026, € 4,3 miljoen in 2027 en € 3,0 miljoen in 2028.

Studietoeslag
Vanaf april 2022 is de regeling individuele studietoeslag overgegaan van aanvraag bijzondere bijstand naar een inkomensregeling. Deze landelijke regeling is voor mensen die door een structurele fysieke beperking niet in staat zijn om zelf inkomen te verdienen naast hun studie. De wijziging van de regeling heeft tot gevolg dat de aanvraag nu met terugwerkende kracht kan worden gedaan tot de ingangsdatum. Alle aanvragen die in 2023 zijn gedaan worden met terugwerkende kracht toegekend. Het is wettelijk mogelijk om 5 jaar lang de toeslag met terugwerkende kracht aan te vragen. Vanaf 2025 is hiervoor in de begroting gerekend met € 288.000. Met het cumulatieve effect verwachten we hierop in 2025 echter minimaal € 800.000 tekort te komen. Dit tekort loopt per jaar met € 300.000 op tot maximaal € 1.400.000 in 2027.

Re-integratiebudget
Doordat we de gereserveerde middelen voor beschut werk breder ingezet hebben ontstaat er vooralsnog een voordeel van jaarlijks circa € 1 miljoen in het totaal in te zetten re-integratiebudget vanaf 2025. Landelijk is de discussie over de financiering van beschut werk en inzet loonkostensubsidie echter nog niet afgerond. Een van de richtingen is dat beschut werk wordt gefinancierd op basis van gerealiseerde plekken. Vanaf 2025 zal dan mogelijk weer een knelpunt ontstaan. Deze ontwikkeling is vooralsnog opgenomen als risico.

Gelrepas
Het gebruik van de Gelrepas is sinds de digitale nieuwe pas in 2021 flink gestegen. We zien dat steeds meer pashouders de pas gebruiken en dat ze deze ook vaker gebruiken, vooral door het steeds uitgebreidere aanbod waarvoor de pas gebruikt kan worden. Met ingang van 2025 ontstaat hierdoor een structureel tekort van € 325.000, doordat de begroting hier nog niet op aangepast is.

Bijzondere bijstand
We zien een toename in het aantal aanvragen en daarmee ook de kosten voor Bijzondere Bijstand. Dit komt voornamelijk doordat wettelijk een tegemoetkoming voor verhoogde energielasten is toegevoegd aan de Bijzondere Bijstand en daarnaast door de vernieuwde Arnhemse regeling voor duurzame gebruiksgoederen en de herziening voor Bijzondere Bijstand tot 21 jaar. Met ingang van 2025 is hiervoor € 300.000 extra benodigd.

Beschermingsbewind
Er wordt landelijk meer gebruik gemaakt van Beschermingsbewind. De niet beïnvloedbare kosten zijn gestegen tot € 4,3 miljoen per jaar (budget is € 4,2 mln.). Voor 2023 en 2024 is er via de Turap II 2023 al incidenteel € 100.000 toegevoegd. Met ingang van 2025 bedraagt het structurele tekort € 100.000.

Vroegtijdige Schuldhulpverlening
Met ingang van 2025 hebben we geen extra rijksmiddelen meer voor de vroegsignalering en kunnen we deze dienstverlening niet dekken binnen de bestaande middelen. Aangezien we zien dat de behoefte aan hulp na een contact bij vroegsignalering stijgt en het aantal maandelijkse signalen van betaalachterstanden is toegenomen met 40%, willen we de dienstverlening met ingang van 2025 minimaal op het huidige niveau houden. In de jaren 2025 en 2026 stellen we voor € 230.000 aan extra lasten te ramen. Vanaf 2027 bekijken we of dit binnen de uitvoering van schuldhulpverlening opgenomen kan worden.

Financiële ontwikkelingen programma Zorg

In de raadsbrief 'Stijging tarieven jeugd en Wmo' van 31 oktober 2024 is de raad reeds geïnformeerd over de verwachte uitkomsten van de tarievenonderzoeken en de mogelijkheden voor dekking hiervan. In deze Perspectiefnota is dit beeld geactualiseerd. De stijgingen van de tarieven komen bovenop de eerder genoemde indexatie met 7,8% vanaf 2025 van de zorgcontracten.

Volume-ontwikkeling jeugdzorg
Vanaf 2022 is sprake van een gestage toename van de kosten van jeugdzorg als gevolg van volume-ontwikkelingen binnen jeugdzorg en de groei in het zorggebruik. Deze volumestijging hangt niet alleen samen met een groei van het aantal jeugdigen dat gebruik maakt van jeugdzorg, maar ook met het gegeven dat de zorgtrajecten per jeugdige intensiever en daardoor duurder worden. Jeugdigen blijven langer en frequenter in zorg, waardoor de gemiddelde kosten per zorgtraject oplopen. In de prognose

van de kosten van jeugdzorg voor 2024 en 2025 die we baseren op de meest actuele zorgdata, houden we rekening met een afvlakking van de groei in de kosten en zetten daar een hoger risico in de risicoparagraaf tegenover. Desondanks is sprake van hogere volumelasten jeugdzorg van € 10,9 miljoen vanaf 2025. Deze lastenstijging wordt deels gedekt door een onttrekking van € 2,4 miljoen in 2025 uit de bestemmingsreserve Wmo & Jeugdzorg.

Tarieven ambulante voorzieningen Jeugdzorg
In opdracht van de regionale inkooporganisatie is door een extern bureau een tarievenonderzoek uitgevoerd naar de tarieven ambulante voorzieningen Wmo en jeugdzorg die binnen de regio Centraal Gelderland worden gehanteerd. Er is een adviesrapport opgeleverd waarin nieuwe tarieven geadviseerd worden die recht doen aan de reële kosten van betrokken zorgaanbieders, waaronder gestegen loonkosten als gevolg van nieuwe CAO's en arbeidsmarktproblematiek. Deze tarieven liggen hoger dan de huidige (geïndexeerde) tarieven 2024. Op basis van landelijke wet- en regelgeving zijn gemeenten verplicht om reële, kostendekkende tarieven voor de zorgvoorzieningen te hanteren. De financiële consequenties van de nieuwe aangepaste ambulante tarieven jeugdzorg worden vanaf 2025 ingeschat op circa € 4 miljoen.

Tarieven verblijfsvoorzieningen Jeugdzorg
Per 1 juli 2024 worden de aanbieders van verblijfsvoorzieningen Jeugdzorg opnieuw door de regio Centraal Gelderland gecontracteerd (nieuwe inkoopronde). Dit is reden geweest om de huidige tarieven die de regio hanteert voor deze voorzieningen, door te laten lichten door een extern bureau. Dit heeft geleid tot een adviesrapport met hogere tarieven, die recht doen aan de reële kosten van betrokken zorgaanbieders, waaronder gestegen loonkosten als gevolg van nieuwe CAO's en arbeidsmarktproblematiek. Op basis van landelijke wet- en regelgeving zijn gemeenten verplicht om reële, kostendekkende tarieven voor de zorgvoorzieningen te hanteren. Ook de door het Rijk gewenste verkleining in groepsgroottes bij de verblijfsvoorzieningen, in het bijzonder in geval van terreinvoorzieningen, leiden hier tot een extra kostenstijging. De financiële consequenties van de nieuwe aangepaste verblijfstarieven jeugdzorg worden vanaf 2025 ingeschat op € 4,9 miljoen.

Tarieven inkoop essentiële functies Jeugdzorg
Vanaf 2025 worden de zwaarste (verblijfs)vormen en voorzieningen voor jeugdzorg, de zogenoemde essentiële functies waaronder jeugdzorgplus en driemilieuvoorzieningen, gezamenlijk en bovenregionaal verworven c.q. gecontracteerd door de zeven Gelderse jeugdzorgregio's (G7). Op termijn worden netto-besparingen op deze vormen van jeugdzorg verwacht door een betere kwaliteit en integraliteit van geleverde zorg. Deze besparingen zijn niet of moeilijk te kwantificeren in een concreet bedrag. Daartegenover staan hogere kosten van jaarlijks € 524.000 die met deze verwerving samenhangen en wel concreet en kwantificeerbaar zijn.

Landelijke tarief jeugdbescherming
Het Rijk heeft op basis van verricht onderzoek naar reële kostendekkende tarieven in de Jeugdbescherming besloten met ingang van 2024 voor alle gemeenten een landelijk, uniform tarief in te voeren voor de belangrijkste kinderbeschermings- en jeugdreclasseringsmaatregelen (ondertoezichtstelling, voogdij resp. individuele trajectbegeleiding). Deze maatregelen jeugdbescherming en jeugdreclassering worden voor onze regio gezamenlijk met de zes andere jeugdzorgregio's uit de provincie Gelderland (G7) bovenregionaal bekostigd.
Het landelijk tarief ligt hoger dan de (geïndexeerde) tarieven die de G7 tot 2024 hanteerden, wat tot hogere kosten jeugdbescherming en jeugdreclassering voor alle betrokken regiogemeenten leidt.
Via het gemeentefonds wordt het landelijk budget jeugdzorg hiervoor opgehoogd met € 30 miljoen structureel. Dit komt globaal met de helft van de hogere kosten overeen. De financiële consequenties van het nieuwe landelijk tarief jeugdbescherming en jeugdreclassering worden vanaf 2025 ingeschat op € 1,1 miljoen.

Tarievenonderzoek ambulant Wmo
De afgelopen periode is door een extern bureau een onderzoek uitgevoerd naar de tarieven van de ambulante voorzieningen Wmo en jeugdzorg die binnen de regio Centraal Gelderland worden gehanteerd. Er is een adviesrapport opgeleverd waarin nieuwe reële tarieven geadviseerd worden die hoger liggen dan de huidige (geïndexeerde) tarieven 2024. Op basis van landelijke wet- en regelgeving zijn gemeenten verplicht om reële, kostendekkende tarieven voor de zorgvoorzieningen te hanteren. De financiële consequenties van de nieuwe aangepaste ambulante tarieven Wmo worden voor 2025 en verder ingeschat op € 4,3 miljoen jaarlijks. Deze kosten kunnen worden gedekt uit verwachte structurele voordelen binnen de Wmo als gevolg van lagere uitgaven dan verwacht voor onder andere ambulante begeleiding, groepsbegeleiding en activerend werk. Deze voordelen werden tot nu toe gebruikt om kostenstijgingen in de jeugdzorg incidenteel op te vangen. Ook droegen ze bij aan een positief resultaat binnen het begrotingsprogramma zorg. Deze meevallers worden nu structureel aangewend om de effecten van het tariefonderzoek Wmo en een deel van de effecten van het tariefonderzoek jeugd van € 10,5 miljoen structureel te dekken.

Aanpak wachtlijsten huishoudelijke ondersteuning
De wachtlijst voor huishoudelijke ondersteuning is sterk toegenomen, waarbij ruim 250 kwetsbare inwoners met de hoogste prioriteit te lang op huishoudelijke ondersteuning moeten wachten. Op moment van schrijven wordt door uw raad een voorstel behandeld om de wachtlijsten aan te pakken. Een plan is ontwikkeld om deze wachtlijst aan te pakken. Onderdeel van dit plan is het afschaffen van de Algemene voorziening en volledig overstappen op maatwerkvoorzieningen. Dit stelt ons in staat om mogelijke negatieve prikkels vanuit de marktwerking te dempen. De betrokken inwoners worden daarvoor opnieuw gesproken en beoordeeld of en met welke frequentie huishoudelijke ondersteuning nodig is. Vanaf 2025 zal een deel van deze groep in de maatwerkvoorziening komen en zullen sociale wijkteams extra herindicaties moeten uitvoeren. De structurele kosten bedragen € 253.000.

Doelgroepenvervoer
Het doelgroepenvervoer voor de gemeente Arnhem wordt uitgevoerd door de Vervoersorganisatie regio Arnhem Nijmegen (DRAN). De aanbesteding per juli 2024 leidt tot hogere tarieven en een negatief aanbestedingsresultaat. In de meerjarenbegroting van de DRAN zijn er echter dempende effecten aanwezig zoals de vrijval van de zero emissiekosten en een lagere dan verwachte indexatie, zodat er in 2024 en 2025 een positief resultaat van respectievelijk € 400.000 en € 500.000 ontstaat.

Preventieve jeugdbescherming
Sinds een aantal jaren wordt er gewerkt met een team Veilig, Aanwezig, Vertrouwd (VAV) dat preventief hulp en ondersteuning aan gezinnen biedt om te voorkomen dat kinderen uit huis en onder de jeugdbescherming worden geplaatst, met alle gevolgen van dien, zoals kostbare specialistische jeugdzorgvoorzieningen buitenshuis.
Met deze uitbreiding kunnen meer gezinnen worden bediend. De uitbreiding van € 135.000 is vooralsnog tijdelijk voor 2025 en 2026.

Veilig thuis
Een Veilig Thuis organisatie is een meldpunt voor kindermishandeling en huiselijk geweld en een wettelijk voorgeschreven voorziening waarover gemeenten moeten beschikken en die zij in stand moeten houden. Voor de gemeenten binnen de regio Centraal Gelderland betreft dat Veilig Thuis Gelderland Midden, dat tezamen met de gemeenten uit de regio West Veluwe Vallei wordt bekostigd middels een afgesproken verdeelsleutel. Er is sprake van kostenstijgingen vanwege een verhoogde vraag naar bestaande kerntaken en -diensten, zoals onderzoeken van meldingen en verstrekken van adviezen door de groei in het aantal meldingen. Om die reden worden structureel extra bijdragen van de betrokken gemeenten gevraagd. Voor Arnhem betekent dit € 80.000 hogere lasten.

Financiële ontwikkelingen programma Welzijn en inclusie

Bestrijden racisme en discriminatie
In de Begroting 2023 is € 200.000 per jaar voor 4 jaren (2023 t/m 2026) beschikbaar gesteld voor bestrijding van racisme en discriminatie. Gezien de recente ontwikkelingen en discussies in de maatschappij, gevoed door onder andere de toegenomen polarisatie denken we dat inzet op het bestrijden racisme en discriminatie ook na 2026 nodig zal blijven. We willen blijvend inzetten op projecten om Arnhem vrij te maken van racisme. Om de ontwikkeling en uitvoering van deze projecten te faciliteren zijn er structurele middelen nodig. Tot 2026 is er € 50.000 beschikbaar. Om de ambities goed te kunnen faciliteren en daarnaast de activiteiten rondom het koloniaal verleden (o.a. keti koti) te kunnen uitvoeren is jaarlijks € 100.000 nodig. Dit betekent dat voor 2025 en 2026 € 50.000 extra benodigd is en vanaf 2027 € 100.000.

Roze Zaterdag
Arnhem wil meedoen met de bid om de viering in 2027 of eerdere jaren van Roze Zaterdag naar Arnhem te halen. Roze Zaterdag biedt onder andere ruimte voor informatie, debat, feest, ontmoeting en zichtbaarheid ten bate van seksuele oriëntatie, genderidentiteit, expressie en sekse kenmerken. Voor de organisatie hiervan is een incidentele bijdrage benodigd van € 180.000 in 2025.

Financiële ontwikkelingen programma Gezondheid en sport

Algemene gezondheidszorg en jeugdgezondheidszorg
Het voorstel voor de GGD (algemene Gezondheidszorg en jeugdgezondheidszorg) is gebaseerd op vier basisprincipes:
1. De GGD voldoet aan het wettelijk minimum.
2. Collectieve dienstverlening prefereert boven lokaal aanbod.
3. De financiering verloopt grotendeels via de inwonersbijdrage.
4. De GGD zet extra in op dichterbij in wijken/dorpen, op collectieve preventie en het gebruik van data.

Met incidentele middelen voor de begroting 2024 zijn de belangrijkste knelpunten in de taakuitvoering van de GGD in 2024 tijdelijk opgelost. Om een permanent vervolg te geven aan de versterking incidentele versterking van de knelpunten binnen de Veiligheids- en Gezondsheidsregio Gelderland Midden

(VGGM) zijn er voor zowel de algemene gezondheidszorg als ook de jeugdgezondheidszorg door de regiogemeentes keuzes gemaakt in de dienstverlening door VGGM. Dit leidt in beide gevallen tot extra structurele kosten.

Beter Bedrijfsvoeren
Binnen VGGM bestaat daarnaast de noodzaak om de ondersteuning en samenwerking in de organisatie te versterken en verbeteren. Dit is een belangrijke conclusie uit KPMG-onderzoek (september 2022). Het gaat om een behoorlijke inhaalslag: er is investering nodig in de robuustheid van de systemen, het beschrijven van de processen, het versterken van het management en de wijze van samenwerken. Om toekomstige risico's het hoofd te kunnen bieden is op korte termijn versterking en verbetering noodzakelijk. Voor de versterking van de ondersteuning en samenwerking in de organisatie is de wens uitgesproken om in de komende 4 jaar minimaal toe te groeien naar de gemiddelde personele overhead voor Veiligheidsregio's. Ook dit heeft extra structurele kosten tot gevolg. In de bijsturingsvoorstellen later in deze Perspectiefnota wordt op dit onderdeel voorgesteld om de VGGM opdracht te geven deze kosten te verminderen.

Brandweer en crisisbeheersing
Tot slot is in 2020 de gemeentelijke bijdrage voor de brandweer en crisisbeheersing herzien. Geconstateerd werd dat de afspraken rondom het beheer en de bekostiging van de huisvesting (de kazernes) niet zijn geregionaliseerd. Per gemeente zijn afspraken gemaakt over het beheer, waarbij een diversiteit aan afspraken is ontstaan en kosten voor gebouwen in een gemeente voor rekening van de betreffende gemeente zijn. Er wordt voorgesteld om in 2025 een project te starten om de beheerafspraken en de bijbehorende bekostiging te harmoniseren. Hiervoor wordt een incidentele bijdrage aan Arnhem gevraagd van € 39.000 in 2025.

Klimaatinstallatie Valkenhuizen
Er zijn al enkele jaren problemen met het binnenklimaat van zwembad Valkenhuizen. Uit de uitgevoerde onderzoeken is uiteindelijk de conclusie getrokken dat het huidige klimaatsysteem de klachten niet weg kan nemen. Inmiddels zijn het afgelopen jaar provisorische maatregelen getroffen om de klachten weg te nemen en het zwembad open te houden. Dat is gelukt, maar het is geen houdbare en duurzame situatie op de lange termijn. De afgelopen maanden is onderzoek verricht om de huidige klimaatinstallatie om te bouwen naar een klimaatsysteem zoals bij zwembad De Grote Koppel. Het ombouwen wordt uitgesplitst in 3 verschillende fases met een start van de werkzaamheden in het eerste kwartaal van 2024 en een doorlooptijd van 1 tot 1,5 jaar.
De totale kosten van de benodigde investering voor alle aanpassingen is maximaal € 900.000. Deze investering wordt afgeschreven in de voor installaties gebruikelijke afschrijvingstermijn van 20 jaar waarbij een jaarlijkse kapitaallast (vanaf 2025) van maximaal € 59.400 ontstaat. Daarnaast zal een deel van de reeds eerder geactiveerde investering versneld moeten worden afgeschreven, dit betreft een bedrag van maximaal € 100.000.

Financiële ontwikkelingen programma Ruimtelijke ontwikkeling

ODRA: prijsstijging
De ODRA voert voor de gemeente Arnhem een groot aantal taken uit op het gebied van vergunningverlening, toezicht en handhaving op het fysieke terrein. Jaarlijks indexeert ODRA de uurtarieven. Het voorstel van ODRA voor 2025 is een verhoging van het uurtarief van € 99 naar € 104. In de indexatie met 3,5% voor gemeenschappelijke regelingen waar in deze Perspectiefnota rekening mee wordt gehouden, is dit voor een deel opgevangen. Er resteert een structureel knelpunt van € 106.000.

Plan Gezonde leefomgeving
Het Plan Gezonde Leefomgeving is een uitwerking van de omgevingsvisie en tevens de uitvoering van de opdracht om een integraal milieuplan te ontwikkelen. Hiermee borgen we dat de gezonde leefomgeving een vroegtijdig en integraal uitgangspunt is bij grote ontwikkelingen en dat een integrale, gedegen monitoring wordt ontwikkeld. En dat we samen met inwoners en de GGD werken aan wijken waar cumulatie is van negatieve gezondheidseffecten, om de wijken gezonder te maken en gezond te houden. Dekking kan grotendeels gevonden worden in een aantal bestaande budgetten (middelen ODRA, milieu en luchtagenda). Voor de jaren 2025-2027 is er dan incidenteel nog een bedrag van € 450.000 (€ 150.000 per jaar) nodig om een voortvarende start te kunnen maken met het plan.

Financiële ontwikkelingen programma Wonen en leefomgeving

Onderhoud openbare ruimte Centrum, Spijkerkwartier, Arnhemse Broek (CSA)
In het najaar 2023 is een Europese aanbesteding geweest voor het dagelijks onderhoud in ons stadsdeel Centrum, Spijkerbuurt en Arnhems Broek (CSA) voor het jaar 2024 (zie ook raadsbrief Het dagelijks onderhoud in stadsdeel Centrum, Spijkerbuurt en Arnhems Broek van 16 januari 2024). Voor een deel van dit dagelijks onderhoud is de Europese aanbesteding mislukt, doordat de inschrijvingen resulteerden in een forse overschrijding van het begrote budget. Op twee van de vier percelen heeft maar één marktpartij ingeschreven. De inschrijvingen die we hebben ontvangen resulteren in een bedrag dat

ca. € 3,5 miljoen hoger is dan het beschikbare budget van € 1,5 miljoen. De (minimaal) verwachte overschrijding wordt geraamd op € 2,5 miljoen vanaf 2025. Om deze verwachte hogere kosten het hoofd te kunnen bieden, wordt voorgesteld om hiermee in de jaren 2025 en 2026 in de begroting nog rekening te houden, maar intussen alternatieve manieren van uitvoering te onderzoeken en voor te bereiden. Invoering daarvan vanaf 2027 leidt mogelijk tot een daling van het kostenniveau. In het risicoprofiel nemen we een risico op voor het geval dit niet (volledig) leidt tot de verwachte verlaging van de kosten.

Hogere Energielasten eigen gebruik (Openbare ruimte en Vastgoed)
In de afgelopen jaren zijn de energielasten (gas en elektra) zeer fors gestegen. De begrotingen 2023 en 2024 zijn daarop incidenteel aangepast. Van de tarieven voor energie is 70% een vast deel, deze tarieven zijn substantieel hoger dan een paar jaar geleden en de verwachting is dat deze ook niet (meer) substantieel dalen. Van het variabele deel (30%) is momenteel 55% vastgeklikt. Op basis van deze situatie ontstaat een verwacht tekort in 2025 en verdere jaren op de budgetten energie van € 2.970.000. In deze Perspectiefnota wordt voorgesteld het tekort in 2025 in de begroting op te nemen, maar voor de jaren daarna in te zetten op verlaging van het energieverbruik in de openbare ruimte en het gemeentelijk vastgoed. Concreet wordt dan gedacht aan diverse maatregelen om te verduurzamen en te besparen, zoals bijvoorbeeld (nog) meer inzetten op LED en gebouwen minder verlichten.

Dierentehuis
Eind 2023 is een langjarige overeenkomst aangegaan met het Dierentehuis Arnhem e.o. waarbij tevens de afspraken over het gezamenlijk opdrachtgeverschap tussen de gemeenten is vastgelegd. In Arnhem en de regio is gekozen voor verbetering van de opvang van dieren in vergelijking tot de bestaande opzet met een verouderd gebouw. Dit leidt onvermijdelijk tot meerkosten ten opzichte van het beschikbare budget met € 180.000 in 2025 en € 200.000 vanaf 2026. Met de verwerking van deze kosten wordt voldaan aan de aangenomen motie (23M104) om in de komende Perspectiefnota op te nemen welke aanpassingen de begroting behoeft ten aanzien van het budget voor dierenwelzijn en in de begroting van 2025 structurele dekking op te nemen voor financiering van het dierentehuis.

Uitvoering Huisvestingsverordening - Huisvesting urgent woningzoekenden
Als personen in de regio Arnhem-Nijmegen zich in een persoonlijke noodsituatie bevinden en met spoed een woning nodig hebben, kunnen zij een urgentieverklaring aanvragen. Met zo'n verklaring kunnen deze woningzoekenden voorrang krijgen op een sociale huurwoning. In de regio behandelt een onafhankelijke Urgentiecommissie de aanvragen van urgentieverklaringen. De systematiek van woningtoewijzingen en urgenties vindt haar basis in de Huisvestingsverordening. Met de systematiek van noodurgentieverklaringen gaan kosten gepaard, onder andere in de activiteiten van de urgentiecommissie, in de begeleiding van aanvragen (vaak complexe casussen van kwetsbare personen) en in de afhandeling van bezwaar en beroep.
De kosten voor deze systematiek worden gedragen door de gemeenten én de woningcorporaties binnen de regio Arnhem-Nijmegen. Over het afgelopen decennium is de kostenverdeling steeds schever gegroeid; de corporaties dragen zorg voor zo'n 80% van de kosten en gemeenten 20%. Bij de totstandkoming van de nieuwe Huisvestingsverordening is - op initiatief van de woningcorporaties - voorgesteld om de kostenverdeling gelijk te trekken (50%-50%). In het collegevoorstel over de nieuwe Huisvestingsverordening is reeds melding gemaakt van dit principebesluit. Bij een evenredigere kostenverdeling tussen gemeenten en om uitvoering te geven aan het genoemde principebesluit is dus jaarlijks € 70.000 benodigd.

Knelpunten met dekking uit bestemmingsreserve of bestaande budgetten

Onderstaande tabel geeft een overzicht van de financiële ontwikkelingen die (deels) gedekt kunnen worden vanuit heffingen, bestemmingsreserves of ruimte in bestaande budgetten. Onder de tabel is een nadere toelichting op elk onderdeel opgenomen.

Knelpunten met dekking uit bestemmingsreserves of bestaande budgetten *Bedragen x € 1 miljoen*	2025	2026	2027	2028	I/S
Kosten Lachgascilinders	-800	-800	-800	-800	S
Kosten ruimen van fietsen	-80	-80	-80	-80	S
Verzamelcontainers toegankelijkheid voor hoogbouw (20M260)	-200	-200	-200	-200	S
Dekking uit afvalstoffenheffing	1.080	1.080	1.080	1.080	S
Klimaatadaptatie investeringskrediet rioolheffing	-11	-42	-73	-103	S
Dekking uit rioolheffing	11	42	73	103	S
Digitale en toegankelijke dienstverlening	-200				I
Informatieveiligheid & Privacy	-250				I
Verbeteren burgerparticiatie met innovatieve technologieën	-380				I
Interne veiligheidscoördinatie	-100				I
Digitale inclusie van de stad	-100				I
Dekking uit bestemmingsreserve Bedrijfsvoering	1.030				I
Regeling Burgerkracht	-91				I
Dekking bestemmingsreserve Burgerinitiatieven sociaal domein	91				I
Opvang en toekomstperspectief opvang en vluchtelingen				-500	I
Uitvoeringskosten Bureau Nieuwkomers	-529	-529	-529	-580	I
Dekking uit bestemmingsreserve Inburgering, integratie en asiel	529	529	529	1.080	I
Opvang niet-rechthebbende EU burgers (23M41)	-390	-890			I
Dekking uit bestemmingsreserve Huisvesting bijzondere doelgroepen	390	890			I
Natuurcentrum (Molenplaats): Uitbreiding subsidie Arnhem	-105	-105	-105	-105	S
Natuurcentrum (Molenplaats): Incidentele subsidie	-50				I
Dekking uit parken/bossen en project Poort naar de Veluwe	155	105	105	105	I
Wvg woningbouw Arnhem-West	-4.000				I
Realisatie Hobbit	-300				I
Dekking uit BR Stadsontwikkelfonds voor wvg woningbouw Arnhem-West en Hobbit	4.300				I
Ambities dierenwelzijn en natuur	-127	-127	-127	-127	S
Dekking ambities dierenwelzijn en natuur	127	127	127	127	S
Jongerenraad	-50	-50			I
Leefbare Wijken Monitor (ALW)	-63	63	-63	63	S
Doorontwikkeling wijksturing	-75				I
Totaal gedekt uit reserves of bestaande budgetten	**-188**	**13**	**-63**	**63**	

Lachgascilinders
Lachgascilinders leveren een veiligheidsgevaar op tijdens inzameling en verwerking en veroorzaken explosies met veel schade in de verbrandingsoven. Op basis daarvan hebben zowel de verwerker van het afval als de inzamelaar aangegeven het Arnhemse afval niet langer te kunnen accepteren met de huidige hoeveelheden lachgas. Er is door het Rijk een verbod ingesteld op lachgas, waardoor statiegeldsysteem is komen te vervallen. In oktober 2023 heeft het college een set van maatregelen vastgesteld waarmee we de urgentie situatie rondom lachgascilinders in het afval zo goed mogelijk kunnen opvangen. Er is gestart met een voorsorteringslag waardoor het afval nog verwerkt kon worden. Inmiddels is in de afgelopen maanden een duidelijker beeld verkregen over de aantallen lachgascilinders in het afval en in de buitenruimte. De urgentie van dit probleem blijft hoog, waarvoor extra kosten onvermijdelijk zijn. De huidige inschatting is € 800.000 voor 2024. Deze kosten kunnen vanaf 2025 worden betrokken bij de afvalstoffenheffing.

Verzamelcontainers toegankelijk voor hoogbouw
De ambitie in de Afvalkoers 2022-2026 Arnhem Schoner is om te stoppen met de citybins voor de inzameling van GFE/GFT bij hoogbouw en over te schakelen naar een dekkend netwerk van verzamelcontainers. In 2023 is een ander type verzamelcontainer voor GFE getest om te onderzoeken of deze container toegankelijk is voor (een groot deel van de) rolstoelgebruikers en of de kwaliteit van het aangeboden GFE in deze nieuwe container op peil blijft. Voor deze containers zal in 2025 een aanbesteding worden gedaan. De investeringen kunnen, zoals het er nu uitziet, opgevangen worden binnen het huidige investeringsbudget. Deze zien dus op aanschaf van nieuwe containers waarmee echter niet de volledige doelgroep bediend kan worden. Voor de overige 30-40% van de doelgroep is een maatwerkoplossing nodig, deze zal ongeveer € 200.000 gaan kosten en dit kan uit de afvalstoffenheffing gedekt worden.

Ruimen van fietsen
Er is behoefte aan meer en vooral structurele handhaving met betrekking tot geparkeerde fietsen. Daarom wordt per 2025 het fietsruimen ondergebracht bij de nieuwe parkeerdienstverlener en hebben we een fietsruimploeg. Deze kosten bedragen € 80.000 structureel vanaf het jaar 2024 en kunnen vanaf 2025 worden betrokken bij de afvalstoffenheffing.

Klimaatadaptatie investeringskrediet rioolheffing
Als gevolg van klimaatverandering staat de leefbaarheid van onze stad onder druk en zijn er risico's voor onze veiligheid, gezondheid en economie. Om deze risico's te beperken worden er maatregelen genomen om verdere opwarming tegen te gaan én passen we onze leefomgeving aan op de gevolgen van het veranderende klimaat. Om de ambities zoals opgenomen in de Strategie Klimaatadaptatie Arnhem uit te voeren zijn er voor de komende vier jaren, met ingang van de jaarschijf 2024, investeringsbudgetten van € 800.000 noodzakelijk. De daaruit vloeiende kapitaallasten vanaf de jaarschijf 2025 kunnen worden betrokken bij de rioolheffing.

Digitale en toegankelijke dienstverlening
In de razendsnelle evolutie van de veranderende verwachtingen en behoeften van de samenleving en de technologische mogelijkheden zet toegankelijke digitale dienstverlening en digitalisering zich onverminderd door. Wetten zoals Wet digitale overheid (WDO), Archiefwet en WMEBV bieden de kaders voor een verschuiving naar een papierloze samenleving, waarbij het traditionele gebruik van papier langzaam verdwijnt. Onze informatiehuishouding en archivering dient hierop mee te veranderen. In deze race naar digitalisering blijft het cruciaal om het menselijke aspect niet uit het oog te verliezen en inclusief te laten zijn. Het programma voor de versnelling van de digitalisering zal door de hoger uitvallende kosten van ingehuurde expertise nog incidenteel middelen vragen in 2025 om de doelstellingen te kunnen behalen. Dit kan gedekt worden vanuit de bestemmingsreserve Bedrijfsvoering.

Informatieveiligheid & Privacy
Het jaar 2025 zal, net zoals de voorgaande jaren, in het teken staan van het verhogen van de informatieveiligheid en privacybescherming binnen onze gemeente. Hier zijn we in 2023 mee gestart in de vorm van Programma Informatieveiligheid & Privacy Basis op orde. Uitgangspunten waren het voldoen aan de Baseline Informatieveiligheid (BIO) en Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG). In 2024 zal echter ook de BIO 2.0 van kracht worden. Nieuwe wetgeving in de vorm van de Nederlandse afgeleide van de Network and Information Security Directive (NIS2), de Europese cybersecurity richtlijn, zal ook in 2024 in werking treden. Hiervoor zullen in 2025 nog aanvullende stappen gezet moeten worden. Hiervoor is in 2025 € 50.000 incidenteel extra benodigd. Mogelijke structurele additionele kosten zijn nu nog niet inzichtelijk.
Daarnaast is de verwachting dat de kosten van het programma Informatieveiligheid en Privacy Basis op Orde in 2025hoger uitvallen dan gepland. Dit komt enerzijds omdat het te verzetten werk meer is dan vooraf kon worden ingeschat, anderzijds door inhuurkosten die hoger uitvallen. Voor 2025 zal dit incidenteel nog eens € 200.000 extra vergen. Dekking is mogelijk vanuit de bestemmingsreserve Bedrijfsvoering.

Verbeteren burgerparticipatie met innovatieve technologieën
Technische innovaties hebben de kracht om onze samenleving blijvend te veranderen, te zien aan voorbeelden zoals 3D-technologie bij de inzet voor burgerparticipatie, robotisering, artificiële intelligentie (AI) en sensortechnologie. Samen met 3D visualisaties (o.a. Augmented en Virtual Reality) ondersteunt AI innovatieve oplossingen in zowel de zorg, als in de openbare ruimte en de dienstverlening van de gemeente om gezonder, veiliger en aangenamer te kunnen leven. Momenteel is de inzet incidenteel begroot voor 2024. Voorgesteld wordt om de inzet ook in 2025 een vervolg te geven en deze te dekken uit de bestemmingsreserve Bedrijfsvoering.

Interne veiligheidscoördinatie
De gemeente Arnhem heeft één interne veiligheidscoördinator, die zowel belast is met beleidsontwikkeling als uitvoering van beleid en inspringen op incidenten. De gemeente Arnhem heeft ervoor gekozen om weer meer zelf aan zet te zijn in zorg voor kwetsbare groepen (schulddienstverlening / PGA). Er komt dus complexere casuïstiek onze spreekkamers binnen, wat een directe relatie heeft met het thema 'veilige werkomgeving'. Het gaat hierbij zowel om de locatie (bijvoorbeeld ook op de diverse plekken in de wijken), als getraind zijn hoe om te gaan met bedreiging of agressie. Nu wordt er veel geschakeld op basis van incidenten, daar gaan de volledige uren van de interne veiligheidscoördinator aan op. Structurele ondersteuning op dit thema ontbreekt nu. Voor borging van deze opgaven op de langere termijn is meer capaciteit nodig. Voorgesteld wordt de inzet in 2024 en 2025 uit te breiden en te dekken uit de bestemmingsreserve Bedrijfsvoering.

Digitale inclusie van de stad
We willen voorkomen dat mensen worden buitengesloten en dus ook digitaal worden buitengesloten, zodat iedereen kan deelnemen aan de digitale samenleving. Afspraken op EU-niveau (Digital Decade) geven aan dat in 2030 80% van de inwoners digitaal vaardig genoeg dient te zijn. Enerzijds vraagt dit om acties en oplossingen om de dienstverlening van de stad toegankelijk te maken en te houden en anderzijds vraagt het om het versterken van de digitale vaardigheden en weerbaarheid van inwoners. Het verbeteren van de toegankelijkheid van de informatie voor specifieke doelgroepen kan echter ook leiden tot minder toegankelijke informatie voor anderen (het in tekst uitleggen van een tekening of tabel aan iemand met een visuele beperking kan voor een ander leiden tot een onoverzichtelijke hoeveelheid tekst). Het blijft zoeken naar een balans in het toegankelijk maken en houden van onze informatie van inwoners. Voor het doen van onderzoek naar de eventuele aanvullende maatregelen om digitale uitsluiting te voorkomen zijn er incidentele middelen benodigd in 2025 die gedekt kunnen worden uit de bestemmingsreserve Bedrijfsvoering.

Regeling Burgerkracht
Inwoners van Arnhem kunnen sinds 2016 gebruik maken van de subsidieregeling Burgerkracht. Met de regeling stimuleren we samenredzaamheid en burgerinitiatieven, bedoeld voor en door inwoners. In 2022 is de regeling juridisch vastgelegd voor een periode van 3 jaar (2022 t/m 2024) in de subsidieverordening Burgerkracht Sociaal Domein 2022-2024. Voor de subsidieregeling Burgerkracht is voor deze jaren 2022 jaarlijks € 175.000 beschikbaar gesteld via de bestemmingsreserve Burgerinitiatieven sociaal domein. Deze reserve eindigt in principe in 2024 en op dat moment resteert een bedrag van € 91.325 in deze reserve. Het voorstel is de reserve ook in 2025 aan te houden en het resterende bedrag beschikbaar te houden ten behoeve van de regeling in 2025.

Opvang en toekomstperspectief opvang en vluchtelingen
Arnhem is een rechtvaardige, sociale en open stad. We vangen vluchtelingen ruimhartig op en zorgen voor voldoende en gastvrije vluchtelingenopvang. Vanaf 2028 zijn er geen (incidentele) middelen meer begroot voor het programma vluchtelingen en stoppen ook de incidentele bijdragen die beschikbaar zijn gesteld om goede opvang en begeleiding te bieden. Om die reden wordt voorgesteld in 2028 voor € 500.000 lasten te begroten en dit te dekken uit de BR Inburgering, integratie en asiel.

Formatie Nieuwkomers
Vanuit de begroting van Asiel en Inclusie is structureel een bedrag van € 1,1 miljoen beschikbaar voor de uitvoeringskosten. Daarnaast is tot en met 2024 extra geld beschikbaar vanuit het gemeentefonds. Hiermee is de structurele capaciteitsbehoefte echter niet opgelost. Landelijk is de VNG met een lobby gestart om de uitvoeringskosten ook na 2024 vanuit het gemeentefonds gefinancierd te krijgen. Vooralsnog is de bestemmingsreserve Inburgering, integratie en asiel toereikend om tot 2029 het tekort op te vangen.

Opvang niet-rechthebbende EU-burgers
EU-burgers mogen (behoudens uitzonderingen) geen beroep doen op publieke middelen of voorzieningen in het sociaal stelsel, waardoor zij geen recht hebben op een uitkering en op maatschappelijke opvang. Dakloosheid van deze groep gaat vaak gepaard met overmatig middelengebruik en overlast. De raad heeft op 14 juni 2023 bij motie 23M41 opgeroepen om vooruitlopend op het landelijk en/of Europees beleid, met een voorstel te komen om voor minimaal twee jaar (of korter indien landelijk en/of Europees beleid ontwikkeld is) tien opvangplaatsen te realiseren voor dakloze niet-rechthebbende EU-burgers. Deze opvang gaat medio 2024 van start. Het beschikbaar gestelde budget is naar verwachting

vanaf 2025 onvoldoende om zowel de opvanglocatie als de benodigde hulp en zorg te bekostigen. Voor 2025 en 2026 is dekking mogelijk uit de bestemmingsreserve huisvesting bijzondere doelgroepen. Het is onzeker wanneer landelijk en/of Europees beleid ontwikkeld is en de opvang van dakloze EUburgers beëindigd kan worden dan wel uit landelijk of Europees budget bekostigd kan worden.

Natuurcentrum (Molenplaats)
Natuurcentrum Arnhem ontvangt van de gemeente een subsidie voor het openstellen van de Molenplaats en de Witte Watermolen in Sonsbeek als bezoekerscentrum alsmede het draaiende houden van de molen en het bieden van een (educatief) programma. Zolang Natuurcentrum geen geschikte horeca-uitbater vindt, loopt zij de inkomsten uit huur mis. Daarnaast worden er extra kosten gemaakt aangezien er vakbekwaam personeel moet worden aangetrokken om de Molenplaats voldoende te bemensen, anders zal de Molenplaats noodgedwongen gesloten zijn. Tevens is door hogere prijzen het exploitatiebudget voor de jaren 2024 en verder nog verder onder druk komen te staan, waardoor een extra subsidie voor een bedrag van € 155.000 structureel in 2025 en structureel € 105.000 vanaf 2026 wordt gevraagd.
Het is mogelijk dit te bekostigen uit de middelen voor bossen en parken en uit het projectbudget Poort naar de Veluwe. Om effectiever gebruik te maken van de Molenplaats wordt op termijn ook een plek gegeven in het gebouw aan onze boswachters en parkbeheerders. We zien duidelijk voordelen in de samenwerking tussen Natuurcentrum Arnhem en gemeente Arnhem op thema's zoals natuur, biodiversiteit en klimaatbestendigheid.

Wvg woningbouw Arnhem-West
De komende jaren staan we voor een flinke woningbouwopgave, waarbij we inzetten op een gelijkere verdeling van sociale huurwoningen over de stad. Hiervoor willen we de komende jaren meer sociale huurwoningen in Arnhem-West bouwen. Kansen hiervoor liggen met name in het gebied aan de Westzijde van de Heijenoordseweg. In dit gebied liggen ook kansen voor nieuwbouw en uitbreidingen van onderwijshuisvesting. Op het gebied is door de gemeenteraad op 7 februari 2024 het voorkeursrecht (definitief) gevestigd. In de Woonvisie is opgenomen dat bij ontwikkelingen in Arnhem-West minimaal 60% sociale huur gerealiseerd dient te worden. Vrijwel alle projecten hebben nu een onrendabele top. Om binnen een afzienbare periode, ook gelet op het voorkeursrecht, tot een haalbaar plan te komen, is een gemeentelijke bijdrage om dit tekort af te dekken onvermijdelijk. Uiteraard zullen we er ons daarbij voor inzetten om ook bijdragen te verkrijgen van het Rijk en de Provincie. De uiteindelijke hoogte van de gemeentelijke bijdrage is daar mede afhankelijk van. Voorgesteld wordt om € 3,7 miljoen uit de BR Stadsontwikkelfonds te reserveren voor het afdekken van het tekort op de onrendabele top. Daarnaast zijn we voornemens om de panden die we in dit gebied verwerven, zoveel als mogelijk rendabel te verhuren, tot het moment dat ze gesloopt worden voor herontwikkeling. De huurinkomsten hiervan zetten we ook in om de onrendabele top af te dekken.
Daarnaast wordt voorgesteld voor de realisatie van sociale huurappartementen bij de Hobbit in de wijk (Malburgen oost-zuid) vanuit het Stadsontwikkelfonds € 300.000 te reserveren. De realisatie hiervan is van groot belang is voor de wijk. Het complex maakt onderdeel uit van een grotere transformatie van het gebied met onder andere een nieuwe sporthal en aanleg openbare ontmoetingsruimte.

Hobbit
Voorgesteld wordt voor de realisatie van sociale huurappartementen bij de Hobbit in de wijk (Malburgen oost-zuid) vanuit het Stadsontwikkelfonds € 300.000 te reserveren. De realisatie hiervan is van groot belang is voor de wijk. Het complex maakt onderdeel uit van een grotere transformatie van het gebied met onder andere een nieuwe sporthal en aanleg openbare ontmoetingsruimte.

Ambities dierenwelzijn en natuur
Om uitvoering te geven aan de Visie Dierenwelzijn 2021-2030 en het versnellen van de Uitvoeringsagenda Dierenwelzijn 2024-2025 is voor dierenwelzijn een extra bijdrage benodigd. Structurele middelen zijn nodig voor bijvoorbeeld deelname aan de regeling Arnhemse Dierenartsenkosten en incidenteel voor de inzet van Dierenbuddies in Arnhem en andere actiepunten uit de uitvoeringsagenda. Gelet op de voorziene financiële uitdagingen de komende jaren is er binnen de bestaande budgetten gezocht naar dekking, waarbij onder andere gekeken wordt naar het reeds beschikbaar gesteld budget voor het groenfonds.

Jongerenraad
Bij de behandeling van de Begroting 2024 is de motie 'Boter bij de vis voor Jongerenraad" aangenomen. Daarbij is aangegeven dat een verwacht voordeel op de energielasten van het Sportbedrijf ruimte zou opleveren voor de algemene middelen, waaruit deze motie vervolgens gedekt kan worden. In deze Perspectiefnota is dit op deze wijze verwerkt.

Leefbare Wijken Monitor
Sinds 2001 wordt de Arnhemse Leefbare Wijken monitor uitgevoerd door de gemeente Arnhem. Deze monitor is in de loop van de jaren verder uitgebouwd en verbeterd en vormt een onmisbare schakel in het creëren van beleidsplannen, wijkprogramma's en andere gebiedsgerichte instrumenten. De monitor wordt organisatie breed ingezet en wordt ook richting de gemeenteraad jaarlijks gebruikt om de trends en ontwikkelingen in beeld te brengen. Om nog meer inzicht in de verschillende wijken te krijgen is daar

recent de gebiedsanalyse aan toegevoegd, waardoor visueel inzichtelijk wordt hoe de verschillende wijken zich verhouden ten opzichte van elkaar. Binnenkort worden ook de wijkgezondheidsprofielen hier nog aan toegevoegd. In de Koersnota Van Wijken Weten is de relevantie van de monitor nogmaals benoemd en is de wens uitgesproken dergelijke monitoringsinstrumenten te willen behouden richting de toekomst. In het financieel beeld zijn de destijds niet structureel verwerkte tweejaarlijkse middelen van € 125.000 vanuit de Perspectiefnota 2022-2025 gecorrigeerd. Wij stellen voor deze middelen te verdelen naar € 62.500 per jaar omdat ten behoeve van de voorbereidingen van de monitor is gebleken dat aan het jaar vooraf al verplichtingen gaan lopen.

Doorontwikkeling wijksturing
Om de doorontwikkeling van wijksturing ook verder in 2025, onder andere organisatie breed verder vorm te geven is een ontwikkelbudget nodig. In de begroting 2024 is voor doorontwikkeling/implementatie Koersnota 2.0 wijksturing een bedrag van € 150.000 opgenomen. We stellen voor de helft van dit bedrag ter dekking van de genoemde kosten in 2025 te gebruiken.

Toegankelijk maken omgeving rondom vernieuwde stadstheater
In de BR Zuidelijke Binnenstad zijn middelen gereserveerd voor walstroom (€ 0,369 miljoen) en eigen huisvesting (€ 1,5 miljoen). Deze beoogde onttrekkingen worden echter anders opgelost doordat de walstroom gedekt gaat worden vanuit de middelen voor duurzaamheid en de beoogde onttrekking voor eigen huisvesting kan vervallen doordat in het hiervoor gepresenteerde beeld vanaf 2026 kapitaallasten zijn meegenomen behorende bij een investeringskrediet van € 1,5 miljoen. De hierdoor vrij komende middelen in de BR Zuidelijke Binnenstad (€ 1,9 miljoen) zullen ingezet worden voor het toegankelijk maken van de omgeving van het vernieuwde stadstheater. Dit zal in de Begroting 2025 verwerkt worden.

Voorstellen voor bezuinigingen

Om het structurele tekort in het hiervoor gepresenteerde financieel meerjarenbeeld te verkleinen, wordt in deze Perspectiefnota op de eerste plaats een aantal concrete bijsturingsmaatregelen voorgesteld. Om te komen tot opties voor bijsturing is zowel gezocht naar bezuinigingen die zorgen voor incidentele ruimte, als naar mogelijkheden om de structurele lasten te verlagen. Ook zijn de mogelijkheden om de opbrengsten te verhogen onderzocht. Dit is in eerste instantie gedaan op een manier waarbij de ambities voor de stad op de langere termijn zoveel mogelijk overeind kunnen blijven en waarbij de negatieve effecten ze beperkt mogelijk zijn. Vanzelfsprekend doen de meest opties wel pijn en ook blijkt dat we er hiermee nog niet zijn. De begroting voor 2024 en 2025 laten hiermee echter wel een structureel sluitend beeld zien. Structurele sluitendheid voor alle jaren daarna komt ook een stap dichterbij, wordt in het volgende hoofdstuk op ingegaan.

In deze Perspectiefnota 2025-2028 worden hieronder voor een compleet overzicht de bezuinigingsopties voor de jaren 2024 en verder opgenomen. In Turap-1 2024 zijn de bezuinigingsopties opgenomen en toegelicht die in 2024 aan de orde zijn. De bezuinigingsvoorstellen vanaf 2025 zullen (na vaststelling van de Perspectiefnota) in de Begroting 2025 verwerkt worden.

Bezuinigingsopties *Bedragen x € 1.000*	2024	2025	2026	2027	2028	I/S
Reëel ramen loonsom	1.000	2.300	2.300	2.300	2.300	S
Vrijval budget verbeteren systemen en processen	400	0	0	0	0	I
Jongerenbudget laten vervallen	200	200	400	400	400	S
Ondersteuning college verminderen	82	201	201	313	313	S
Vrijval BR Burgerparticipatie: geen middelen voor dashboard betrokkenheidsprofielen	60					I
Capaciteit voor art 213a onderzoeken laten vervallen	0	50	50	50	50	S
Budget fiscale advieskosten laten vervallen	0	35	35	35	35	S
Vrijval BR Burgerparticipatie: geen middelen voor Participatiegids	25					I
Niet invullen van capaciteit mobiliteit medewerkers	0	75	75	75	75	S
Bezuiniging deel vrij besteedbaar budget Teams Leefomgeving		95	95	95	95	S
Vrijval budget Sustainable Development Goals	100					I
Subtotaal S00 Bestuur, financiën en dienstverlening	*1.867*	*2.956*	*3.156*	*3.268*	*3.268*	
Stoppen innovaties informatieverwerking		93	93	93	93	S
Verminderen bijdrage aanvullende claim programma Beter Bedrijfsvoeren van VGGM		250	250	250	250	S
Minder bijdrage vanuit Veiligheid aan Koningsdag		50	50	50	50	S
Lagere bijdrage aan Zorg- en Veiligheidshuis		100	100	100	100	S
Subtotaal S01 Veiligheid	*0*	*493*	*493*	*493*	*493*	
Bezuiniging op wegenonderhoud structureel	0	50	50	50	50	S
Bezuiniging op wegenonderhoud incidenteel	0	75	200	325	450	I
Subtotaal S02 Bereikbaarheid	*0*	*125*	*250*	*375*	*500*	
Vrijval middelen ivm niet verplaatsen warenmarkt	175					I
Halveren spaarbedrag voor beeldbepalende en topsportevenementen		110	110	110	110	S
Minder inzet op Human Capital; transformatie arbeidsmarkt		100				I
Stoppen met vuurwerkshow		150				I
Vrijval budget voor Dutch Green Week	300					I
Subtotaal S03 Economie	*475*	*360*	*110*	*110*	*110*	

Bezuinigingsopties *Bedragen x € 1.000*	2024	2025	2026	2027	2028	I/S
Minder inzet op breedtekunst (presentatie en festival)		90	90	90	90	S
Debatfunctie opnemen in reguliere programmering		50	50	50	50	S
Subtotaal S05 Cultuur	*0*	*140*	*140*	*140*	*140*	
Rekensystematiek BUIG Arnhems Beeld toepassen	2.264	3.580	3.762	3.942	4.359	S
Vrijval bestemmingsreserve Energiearmoedefonds	4.133	0	0	0	0	I
Inzet ESF middelen Actieve Inclusie Vervolg			997			I
Structurele middelen bijverdienbeloning Participatiewet				100	100	S
Verlaging middelen communicatie Armoede en Schulden		25	25	25	25	S
Versoberen Week van het geld		20	20	20	20	S
Andere invulling Collectieve Aanvullende Zorgverzekering		0	250	500	500	S
Subtotaal S06 Participatie en armoedebestrijding	*6.397*	*3.625*	*5.054*	*4.587*	*5.004*	
Meer groepsgewijs begeleiden Wmo	0	700	1.400	1.400	1.400	S
Meer groepsgerichte begeleiding jeugd			300	300	300	S
Analyse casussen groter dan € 100.000		840	840	840	840	S
Inzet controle 315-route		250	500	500	500	S
Stoppen PMT als losse interventie		200	200	200	200	S
Beëindigen subsidie OZO verbindzorg		22	22	22	22	S
Subtotaal S07 Zorg	*0*	*2.012*	*3.262*	*3.262*	*3.262*	
Vrijval middelen vrijwillige terminale zorg		5	5	5	5	S
Vrijval middelen ondersteuning Ouderenbonden		5	5	5	5	S
Vrijval middelen woontussenvoorzieningen Ouderen		4	4	4	4	S
Gedeeltelijke vrijval bestemmingsreserve Beschermd en Weerbaar		2.000				I
Inzet Rijkssubsidie MDT		0	*1.500*	*1.500*		I
Subtotaal S08 Welzijn en inclusie	*0*	*2.014*	*1.514*	*1.514*	*14*	
Voordeel Sportbedrijf	500	0	0	0	0	I
Voordeel Brede Spuk	150	150	150			I
Seniorenbeweging via Brede Spuk	200	200	200			I
Subtotaal S09 Gezondheid en sport	*850*	*350*	*350*	*0*	*0*	
Opstellen voorbereidingsbesluiten	26	26	26	26	26	S
Subtotaal S11 Ruimtelijke ontwikkeling	*26*	*26*	*26*	*26*	*26*	
Inzet middelen huisvesting bijzondere doelgroepen	900	480	380	1.270	0	I
Bomenonderhoud beperken tot directe woonomgeving	0	475	450	425	350	S
Verminderen inzet bestrijding invasieve exoten	0	300	300	300		I
Onderhoud stedelijk groen, directe woonomgeving ontzien	0	250	150	50	0	I
Budget waterbodembeheer laten vervallen	0	300	300	300	300	S
Bomenplan beperken tot directe woonomgeving	0	150	150	150	0	I
Woningbouw Platform Arnhem	0	150	150	0	0	I
Bezuinigen op dagelijks onderhoud in de wijken 10% kostenbesparing (afvalbakken, onkruid etc) en deel van het areaal minder maaien	0	165	165	165	165	S

Bezuinigingsopties *Bedragen x € 1.000*	2024	2025	2026	2027	2028	I/S
Fontein Blauwe golven deels uitlaten, besparing energiekosten	0	50	50	50	50	S
Overige fonteinen (AKU-fontein, op de markt en in de parken) deels uitlaten, besparing energiekosten	0	50	50	50	50	S
Minder onderhoud beschoeiingen		50	50	50	50	S
Subtotaal S12 Wonen en leefomgeving	*900*	*2.420*	*2.195*	*2.810*	*965*	
Verhogen parkeertarieven		5.000	5.000	5.000	5.000	S
Verhogen parkeertarieven: effect VPB		-1.290	-1.290	-1.290	-1.290	S
Versneld parkeerareaal vergroten		500	1.000	1.000	1.000	S
Inzet scanauto vergroten		200	200	200	200	S
Verhogen tarief toeristenbelasting	0	590	590	590	590	S
Subtotaal opbrengsten	*0*	*5.000*	*5.500*	*5.500*	*5.500*	
Totaal	**10.515**	**19.521**	**22.050**	**22.085**	**19.282**	

Bezuinigingsvoorstellen programma Bestuur, dienstverlening en financiën

Reëel ramen loonsom
Het voorstel is om de ambtelijke organisatie niet meer te begroten op basis van het maximum van de salarisschaal, maar op basis van het maximum van de salarisschaal minus één periodiek. Dit gaat echter wel ten koste van de flexibiliteit van de organisatie. Hiermee kan € 2,3 miljoen ruimte vanaf 2025 worden gevonden en voor 2024 betreft dit € 1 miljoen. Deze wijziging in de systematiek is te onderbouwen doordat de actuele samenstelling van ons personeelsbestand (qua leeftijd en ervaringsjaren) de laatste twee jaren minder kostbaar is gebleken dan begroot.

Meekrimpen met bezuinigingen
Naast deze algemene korting van de loonsom door het krapper begroten van de salariskosten laten wij de omvang van de formatie meebewegen met de bezuinigingsvoorstellen zoals die hierna worden benoemd. Als die voorstellen worden overgenomen, zullen in de Begroting 2025 de bij die betreffende activiteiten behorende personele formatieplaatsen worden ingeleverd. Afgezet tegen onderstaande voorstellen betekent dat, inclusief overhead, een structurele korting op de formatie van € 750.000.

Zowel de algemene als deze aan de bezuinigingen gekoppelde specifieke korting kan binnen het natuurlijk verloop worden opgevangen, wat voor ons ook het uitgangspunt is.

Vrijval budget verbeteren systemen en processen
In de begroting voor 2024 is een incidenteel bedrag opgenomen van € 400.000 met de bedoeling het in te zetten voor de verbetering van systemen en processen. Hierop zijn nog geen toezeggingen, aanspraken of anderszins van toepassing waardoor het in principe anders ingezet kan worden/ kan worden bespaard.

Jongerenbudget laten vervallen
Het jongerenbudget heeft als doel om de instroom van jonge potentials in onze organisatie te vergroten. Dit budget is bijvoorbeeld veelvuldig ingezet voor instroom van trainees waarvoor op de afdelingen nog geen reguliere formatie beschikbaar was. Nu de gemeentepool van start is gegaan, ontstaat er een dubbeling. Ook de gemeentepool heeft immers als doel om de instroom van (onder andere) jonge potentials in onze organisatie te vergroten. Hiermee ontstaat financiële ruimte om het jongerenbudget vrij te laten vallen. Dit kan niet volledig en per direct aangezien er nog dekking nodig is voor zittende formatie en dit budget tevens gebruikt wordt voor financiering van werkervaringsplekken.

Ondersteuning college verminderen
Voorgesteld wordt om de ondersteuning van het college te verlagen voor de onderdelen woordvoering, wethoudersadvies en het secretariaat.

Vrijval BR Burgerparticipatie: geen middelen voor dashboard betrokkenheidsprofielen
In het actieprogramma "Samen maken we Arnhem" was rekening gehouden om € 60.000 aan te wenden voor betrokkenheidsprofielen. Op basis van big data onderscheidt het model acht groepen inwoners die van elkaar verschillen in vertrouwen in de overheid en algemene betrokkenheid. Over de inzet van deze middelen waren nog geen afspraken gemaakt en in het kader van de bezuinigingen wordt voorgesteld deze middelen ten gunste van de Algemene reserve vanuit de Bestemmingsreserve Burgerparticipatie te laten vrijvallen.

Capaciteit voor art 213a onderzoeken laten vervallen
Er is structureel budget beschikbaar voor uitvoering van art 213a onderzoeken waartoe de raad eerder opdracht heeft gegeven. Deze onderzoeken kunnen achterwege worden gelaten omdat op de eerste plaats de Rekenkamer ook onderzoeken uitvoert en daarnaast op diverse plaatsen en uit diverse budgetten onderzoeken worden uitgevoerd die in sommige gevallen ook te kwalificeren zijn als een art 213a onderzoek.

Budget fiscale advieskosten laten vervallen
Door extern in te huren op een formatieplaats van fiscalist hoeven we geen aanvullend extern fiscaal advies meer in te huren.

Vrijval voor BR Burgerparticipatie: geen middelen voor Participatiegids
In het actieprogramma "Samen maken we Arnhem" was rekening gehouden om € 25.000 aan te wenden voor de participatiegids. De participatiegids geeft per wijk een beeld van de inwoner en welke participatieprojecten in deze wijken plaats hebben gevonden. Over de inzet van deze middelen waren nog geen afspraken gemaakt en in het kader van de bezuinigingen wordt voorgesteld deze middelen ten gunste van de Algemene reserve vanuit de Bestemmingsreserve Burgerparticipatie te laten vrijvallen.

Niet invullen van capaciteit mobiliteit medewerkers
De vacante functie voor beleidsontwikkeling en coördinatie voor speciale doelgroepen in de gemeentelijke organisatie wordt niet ingevuld. De onderdelen van deze functie die doorlopen worden bij andere medewerkers ondergebracht.

Bezuiniging deel vrij besteedbaar budget Teams Leefomgeving
Om kleinschalige wijkinitiatieven mogelijk te maken is in de begroting een bedrag opgenomen van € 95.000 per jaar. Dit is onderdeel van het 'vrij besteedbaar budget' van de Teams Leefomgeving. Hiervoor zal in 2025 een nieuwe regeling worden ingevoerd als onderdeel van het geheel van regelingen en verordeningen met betrekking tot initiatieven vanuit de wijken. De kosten van een nieuwe regeling zullen dan gedekt worden uit bestaande budgetten voor de uitvoering van wijkplannen waarmee op een planmatige wijze wordt gewerkt aan de ontwikkeling in de wijk. Het specifieke budget hiervoor kan hierdoor vervallen.

Vrijval budget Sustainable Development Goals
In verband met herschikking van de prioriteiten komt dit budget te vervallen. Binnen de bestaande formatie blijft dit thema onder de aandacht en proberen we in de lopende projecten en met de brede welvaart de koppeling te maken.

Bezuinigingsvoorstellen programma Veiligheid

Stoppen innovaties informatieverwerking
Hierop besparen betekent dat we voorgenomen innovaties ten aanzien van de informatieverwerking binnen Veiligheid niet zullen uitvoeren. Het risico is beperkt, omdat we op korte termijn gaan werken met een informatiesysteem (genaamd PGA X), dat vooralsnog kan voorzien in de behoefte en noodzaak om veilig, privacybestendig en effectief gegevens te verwerken.

Verminderen bijdrage aanvullende claim programma Beter Bedrijfsvoeren van VGGM
In het financiële beeld in deze Perspectiefnota is een claim opgenomen voor het programma Beter Bedrijfsvoeren van de VGGM. De gemeente Arnhem zal voorstellen deze bijdrage te verminderen. Het algemeen en dagelijks bestuur van de gemeenschappelijke regeling VGGM dient hier daadwerkelijk over te besluiten.

Minder bijdrage vanuit Veiligheid aan Koningsdag
Normaal gesproken is de organisator van een evenement verantwoordelijk voor de veiligheidsmaatregelen, anders dan politie- en evt. handhavingsinzet. Bij Koningsdag is het historisch zo gegroeid dat wij de bekostiging van alle maatregelen op ons nemen die ten doel hebben een veilig en ongestoord verloop van het evenement mogelijk te maken. Dit bedrag van € 150.000 wordt besteed aan beveiligers, stewards, centrale commandopost, verkeersmaatregelen, hekken, crowd support/control, EHBO, communicatie (porto's) en camera's. Momenteel vinden gesprekken plaats met de Stichting Koningsdag Arnhem met als inzet om een deel van de kosten bij hen neer te leggen. Dit is rechtvaardig, want de ondernemers verdienen aan het evenement, terwijl de stad enkel betaalt. De besparing die dit oplevert is € 50.000 (een derde van het totaal) structureel.

Lagere bijdrage aan Zorg- en Veiligheidshuis
Het Zorg- en Veiligheidshuis is er voor de persoonsgerichte aanpak van geëscaleerde casuïstiek in de hoogste risicocategorie. De bijdrage aan het Zorg- en Veiligheidshuis is regionaal, maar het is mogelijk om met de gemeentelijke partners en het Zorg- en Veiligheidshuis zelf in te kunnen zetten op een gezamenlijke besparing. Wij stellen een bescheiden besparing van € 100.000 structureel voor in onze bijdrage aan het regionale Zorg- en Veiligheidshuis (ZVH), waaraan wij nu in totaal zo'n € 1,5 miljoen bijdragen. Momenteel vindt een herijking van taken en processen plaats bij het ZVH. Het is de inschatting dat een dergelijke bezuiniging voor het ZVH inpasbaar zal zijn, omdat aan effectiviteit en efficiëntie kan worden gewonnen. Tegelijk moet rekenschap worden gegeven van het feit dat ZVH er is voor de persoonsgerichte aanpak van geëscaleerde casuïstiek in de hoogste risicocategorie. Bezuinigingen in de zorg hebben een direct effect op de aanwas in het ZVH en de belasting van het ZVH kan daarmee groter worden de komende jaren. Onze inzet is erop gericht dat geen risico's ontstaan voor de aanpak van mensen die zorgen voor geweld jegens anderen en zichzelf. Uiteraard moet deze besparing worden afgestemd met de andere financierende partners in het ZVH.

Bezuinigingsvoorstellen programma Bereikbaarheid

Bezuiniging op wegenonderhoud
We verminderen het budget voor wegenonderhoud structureel met € 50.000 per jaar omdat we door vergroening minder verharding onderhouden. Daarnaast besparen we incidenteel, oplopend naar € 450.000 in 2028, op het onderhoud wegen door het onderhoud waar mogelijk tijdelijk uit te stellen. Vanaf 2029 zal dan het reguliere budget weer nodig zijn om direct in te kunnen grijpen op de meest kritische plekken zodat kapitaalvernietiging zo veel mogelijk wordt voorkomen.

Bezuinigingsvoorstellen programma Economie

Vrijval middelen i.v.m. niet verplaatsen Warenmarkt
Deze middelen gaan niet ingezet worden, omdat de warenmarkt niet verplaatst gaat worden. Daar is geen draagvlak voor bij zowel de markt, als de gemeente als de andere stakeholders.

Halveren spaarbedrag voor beeldbepalende en topsportevenementen
Het voorstel is om het (spaar)bedrag voor topsportevenementen en beeldbepalende publieksevenementen te halveren. Dit betekent dat Arnhem minder vaak spraakmakende (topsport)evenementen zal huisvesten, met minder economische en maatschappelijke impact tot gevolg.

Minder inzet op Human Capital; transformatie arbeidsmarkt
Vanuit transformatie arbeidsmarkt zijn voor de Arnhemse aanpak krapte op de arbeidsmarkt voor drie jaar middelen (€ 325.000) beschikbaar gesteld. Een deel van deze plannen zijn al in gang gezet. De pilot Beroepentuin is hier een voorbeeld van. Dit wordt aangewend om baankansen te creëren in sectoren met tekorten op de arbeidsmarkt. We zijn in gesprek met schoolbesturen en het RAP (regionaal aanpak personeelstekort) over welke rol de gemeente kan spelen in de aanpak lerarentekort in het onderwijs. Vooralsnog zijn hiervoor geen financiële middelen nodig. Dit maakt een incidentele bezuiniging mogelijk van € 100.000.

Stoppen met vuurwerkshow
De vuurwerkshow is bedoeld om het afsteekverbod te verzachten en meer draagvlak daarvoor te creëren. In de begroting is budget opgenomen voor een show in 2024 en 2025. Voorstel is om alleen voor 2024 de vuurwerkshow nog te organiseren.

Vrijval middelen Dutch Green Week
Gezien de beperkte capaciteit is ervoor gekozen om elders te prioriteren waardoor de Dutch Green Week niet georganiseerd wordt. In 2024 wordt wel de Electricity Week georganiseerd.

Bezuinigingsvoorstellen programma Cultuur

Minder inzet op breedtekunst (presentatie en festival)
De inzet van extra middelen voor breedtekunst (€ 30.000 voor een breedtekunstfestival en € 60.000 voor productie en presentatie van breedtekunst) had als doel de breedtekunst meer zichtbaar te maken in de stad. We blijven de breedtekunst ondersteunen via de amateurkunstregeling en aanbieders van breedtekunst kunnen een beroep blijven doen op de subsidieregeling Producties, Evenementen en Festivals, maar de extra inzet houdt op.

Debatfunctie opnemen in reguliere programmering
In de raadsbrief inzet extra programmabudgetten cultuur is aangegeven een impuls aan het debat in de stad te willen geven. Mede om zo de toenemende tweedeling en polarisatie tegen te gaan. Het is belangrijk dat mensen elkaar vinden en in gesprek met elkaar gaan en blijven. Debatactiviteiten, verspreid over de stad - ook op wijkniveau - helpen daarbij. Bibliotheek, filmhuis, museum, diverse podia en gezelschappen kunnen de programmering van debat verrijken met randprogramma en ook een rol spelen als debatpodium. Wij maken deze ambitie voortaan onderdeel van de programma-impuls cross-overs en experiment in het cultuuraanbod. Daarin geven we ruimte aan nieuwe stromingen, experiment en crossovers in het cultuuraanbod, zoals spoken word, literatuur, jongerencultuur en dus ook aan de presentatie en productie van debat. Door het op deze wijze te organiseren kunnen de structureel begrote middelen vrijvallen.

Bezuinigingsvoorstellen programma Participatie en armoedebestrijding

Rekensystematiek BUIG Arnhems Beeld toepassen
We ontvangen van het Rijk een gebundelde uitkering (BUIG) voor het bekostigen van de uitkeringen (Participatiewet, IOAW, IOAZ en Bbz 2004) én voor de inzet van loonkostensubsidie. Dit is een specifieke uitkering. De hoogte van de uitkering aan Arnhem wordt vanuit het voor gemeente beschikbare macrobudget verdeeld op basis van een objectief verdeelmodel. Dit model berekent de objectieve kans dat een huishouden afhankelijk is van een bijstandsuitkering. De inrichting van de bekostigingssystematiek beoogt de gemeenten financieel te prikkelen om zoveel mogelijk mensen uit de uitkering te houden en aan het werk te helpen. Overschotten op de Buig-budgetten zijn vrij besteedbaar en tekorten moeten gemeenten in beginsel zelf opvangen. Gemeenten met een groot tekort kunnen onder voorwaarden een beroep doen op een vangnetregeling. Er is in Arnhem structureel sprake van een tekort op de uitgaven op de bijstandslasten ten opzichte van de BUIG ontvangsten. Daarmee zijn we een nadeelgemeente. We ramen in de begroting structureel dit tekort. Dit doen we uit eigen middelen op basis van een prognosemodel dat gebaseerd is op de gemiddelde uitgaven over eerdere jaren dat het te begroten tekort in beeld brengt. In de nieuwe methodiek wordt het effect van uitstroom door inzet loonkostensubsidie doorgerekend op basis van het werkelijke beeld en prognose. Op basis van de resultaten op de BUIG in de afgelopen begrotingsjaren zien we dat we met aanpassing van dit model het tekort realistischer

kunnen begroten en het resultaat beter kunnen benaderen. Met als gevolg dat we een minder groot tekort kunnen inboeken.
De positieve ontwikkelingen op het BUIG-budget zijn resultaat van de succesvolle aanpak van het inzetten loonkostensubsidie en het meer op maat aanbieden van trajecten met de inwoner (samen beslissen). Het voortzetten van het huidig beleid van verruiming van regelingen Participatiewet, Bijverdienbeloning en nieuwe Werkwijze Samen Beslissen, participatiecarrousel, inzet Activerend werk en inzet overige re-integratieinstrumenten zoals loonkostensubsidie, jobcoaching etc. De inzet van de instrumenten zorgen voor een hogere participatiegraad en een trend van duurzame uitstroom. Hiermee kunnen we de dalende lijn vasthouden of constant houden. Het is randvoorwaardelijk dat deze trend wordt doorgezet om deze voorgestelde rekenmethode in te kunnen zetten. Dat kan alleen wanneer de huidige werkwijze op re-integratieinstrumenten in stand wordt gehouden. Er is sprake van communicerende vaten tussen het re-integratiebudget en de BUIG. Deze methode faciliteert dat we aan de voorkant minder grote tekorten hoeven te begroten en een realistischere prognose kunnen opstellen op basis van het huidige ingezette beleid.

Vrijval bestemmingsreserve Energiearmoedefonds
Vanuit de Jaarrekening 2021 is een bedrag van € 2,8 miljoen bestemd voor de Energietoeslag 2022. In 2022 en 2023 is in de bestemmingsreserve een bedrag van tweemaal € 5 miljoen toegevoegd om de Wintertoeslag uit te keren om het tekort op de rijksbijdrage voor Energietoeslag te compenseren en een aantal crisismaatregelen te bekostigen. Door de onttrekking van het resultaat van de Jaarrekening 2021 waren in 2022 en 2023 minder middelen nodig uit de Bestemmingsreserve. Het bedrag van € 2,8 miljoen kan daarom vrijvallen uit de Bestemmingsreserve. Van het resterende bedrag van € 1,6 miljoen in de BR is € 0,3 miljoen voor een voucherregeling voor ondernemers beschikbaar. De overige € 1,3 miljoen is voor € 0,5 ton ontstaan uit een overschot op het noodfonds ondernemers, deze is niet meer nodig en kan vrijvallen. Daarnaast was □ 0,8 miljoen bedoeld voor nieuwe crisismaatregelen in 2024 en 2025, maar hiervoor zijn nog geen concrete plannen uitgewerkt. Deze € 0,8 miljoen kan ook vrijvallen. Er worden dan geen nieuwe plannen gemaakt om inwoners/organisaties tegemoet te komen voor hogere energielasten.

Inzet ESF-middelen Actieve Inclusie Vervolg
De ESF+ gelden zijn veelal bedoeld om in te zetten voor re-integratie van onze inwoners. Door bij de verantwoording reguliere kosten voor deze subsidie op te voeren (zoals afgelopen jaren de kosten voor inzet regisseurs Werk & Inkomen), kan met dit budget een extra impuls gegeven worden aan het begeleiden van inwoners naar een passende werkplek. Op dit moment zijn hier nog geen plannen voor ontwikkeld. Voor de lopende ESF Actieve Inclusie Vervolg (looptijd februari 2024 t/m 31 december 2025) ontvangen we in 2026 een bedrag van maximaal € 1,0 miljoen. Voorgesteld wordt om dit bedrag niet in te zetten voor een extra impuls op re-integratie, maar deze middelen als bezuiniging op te voeren. We verwachten hierbij dat bij de verantwoording van dit bedrag alle opgevoerde reguliere kosten voor ESF net als afgelopen jaren goedgekeurd worden.

Structurele middelen bijverdienbeloning Participatiewet
Deze middelen zijn verbonden aan de uitvoering van de proef Bijverdienbeloning. Dit betreft capaciteit (1 fte) voor de inzet voor de begeleiding van de Bijverdienbeloning bij deeltijdwerk. Deze loonkosten zijn gekoppeld aan de proef Bijverdienbeloning voor deeltijdwerk die tot 1 juli 2025 loopt. Deze middelen zijn structureel begroot om bij succes van de proef Bijverdienbeloning voor deeltijdwerk (meer mensen die deeltijd werken en daardoor minder/geen beroep op bijstandsuitkering hoeven te doen) de werkzaamheden door te kunnen zetten. Dit kunnen we laten vervallen. Bij de toegezegde tussenevaluatie na het eerste pilotjaar nemen we mee hoe we bij het mogelijk regulier maken van de bijverdienbeloning structurele kosten willen borgen.

Verlaging middelen communicatie voor Armoede en Schulden
Naast de communicatiemiddelen gericht op inwoners zetten we ook in op communicatie met ketenpartners omdat zij een belangrijke vindplaats zijn voor inwoners met geldzorgen en zij deze inwoners ook vaak zelf ondersteunen. Daarom organiseren we jaarlijks een ketenpartnerbijeenkomst om hen te informeren en ervaringen uit te wisselen. We kijken naar manieren om dit te versoberen. Het voorstel is het totale budget van € 55.000 voor alle communicatie te verlagen naar € 30.000.

Versoberen Week van het geld
Het doel van de landelijke week van het geld is om op scholen aandacht te geven aan financiële bewustwording. Arnhem was in 2024 gaststad voor deze landelijke campagne. Jaarlijks budget voor promotiemateriaal, gastsprekers en start/afsluitbijeenkomst is noodzakelijk om de week van het geld te kunnen organiseren. Voorgesteld wordt om het budget van € 30.000 te verlagen naar € 10.000. Hierdoor wordt de organisatie veel soberder.

Andere invulling Collectieve Aanvullende Zorgverzekering
De Gemeentepolis (GP) is een gemeentelijke collectieve zorgverzekering die zich richt op inwoners met een laag inkomen en/of hoge zorgkosten door bijvoorbeeld chronische ziekte. Doel van het instrument is te garanderen dat deze inwoners toegang hebben tot goede zorg en ze (financieel) te ondersteunen.

Arnhem betaalt een deel van de premie en zorgverzekeraars bieden zowel dienstverlening als aanvullende dekking die specifiek afgestemd is op de doelgroep. Voorgesteld wordt te onderzoeken hoe we inwoners met medische kosten nog beter tegemoet kunnen komen. Dit doen we in navolging van recent onderzoek van andere gemeenten. We onderzoeken of het totaal pakket van Arnhemse regelingen voor inwoners met hoge zorgkosten nog wel passend is. Het totale budget voor de CAZ is € 2,1 miljoen. Als uit ons eigen onderzoek vergelijkbare resultaten komen als uit andere gemeenten, denken we dat een ander stelstel kan leiden tot een besparing van € 0,5 miljoen in de bedrijfsvoeringskosten.

Bezuinigingsvoorstellen programma Zorg

Meer groepsgewijs begeleiden Wmo
Dit past in de inhoudelijke beweging die we willen maken; groepsgewijze ondersteuning inzetten waar dit passend is. Dit draagt ook bij aan het verminderen van de personeelstekorten. De geraamde bezuiniging vergt dat sociale wijkteams en zorgaanbieders moeten signaleren bij welke inwoners groepsgewijze ondersteuning mogelijk is en dit vervolgens ook uitvoeren. De geraamde bezuiniging gaat er vanuit dat groepsgewijze ondersteuning mogelijk is bij 20% van de inwoners die nu individuele begeleiding krijgen. Om de beweging op gang te krijgen zal vanuit gemeente/sociale wijkteams dit actief gestimuleerd moeten worden richting aanbieders en in de regionale inkoop zullen financiële prikkels ingericht moeten worden zodat zorgaanbieders dit daadwerkelijk gaan doen.

Meer groepsgerichte begeleiding jeugd
Individuele begeleiding meer omzetten naar groepsgewijze ondersteuning. Op dit moment worden kinderen met vergelijkbare problematiek individueel begeleid door een zorgaanbieder. Gestimuleerd kan worden om dit onder andere meer groepsgewijs te doen, waardoor kinderen ook van elkaar kunnen leren en geen 1 op 1 begeleiding nodig is, maar bijvoorbeeld 1 begeleider op 3 inwoners.

Analyse casussen groter dan € 100.000
Onderzoek naar doel- en rechtmatigheid van casussen groter dan € 100.000 geeft ons inzicht in de kosten en kwaliteit in de trajecten. Door de ingezette zorg en ondersteuning voor de gezinnen die de duurste zorg en ondersteuning ontvangen vanuit de gemeente in beeld te brengen, verwachten we deze gezinnen kostenbewuster te kunnen ondersteunen.

Inzet controle 315-route
We zien bij de zorgverwijzingen van huisartsen en vanuit de andere geautoriseerde verwijzers dat met name de zorgaanbieders bepalend zijn in het ‘vaststellen’ van de zorgzwaarte en duur. Er is geen toets aan de voorkant qua doelmatigheid en rechtmatigheid van deze toegewezen voorzieningen. Dit voorstel voorziet daar in. Inzicht in de recht- en doelmatigheid is essentieel om zowel kwalitatief als qua kosten meer grip te krijgen en de ‘knoppen’ in beeld te krijgen waar we aan de voorkant aan moeten draaien. Dit voorstel richt zich op het in kaart brengen van de uithuisplaatsingen en uitzonderlijke casussen.

Stoppen PMT als losse interventie
Binnen gemeente Arnhem zijn geen beleidsregels met betrekking tot de inzet van PMT (vaktherapie). PMT valt onder de zorgvorm behandeling. Er zijn diverse gemeenten in het land die aparte beleidsregels hanteren voor de inzet van PMT. We volgen het uitgangspunt van bijvoorbeeld de gemeente Nijmegen dat PMT alleen ingezet kan onder regie van een psycholoog of gedragswetenschapper.

Beëindigen subsidie OZO verbindzorg
OZO verbindzorg is een centraal registratiepunt, dat overzicht geeft wie welke rol heeft in de zorg. Het is een keuze van de gemeente om hiermee te werken, dit is geen verplichting. We stellen voor om hierop te bezuinigen.

Bezuinigingsvoorstellen programma Welzijn en inclusie

Vrijval middelen vrijwillige terminale zorg
Voor vrijwillige terminale zorg is een hoger bedrag begroot dan jaarlijks uitgekeerd wordt. De begroting bedraagt € 9.000. Hiervan wordt € 4.000 als subsidie uitgekeerd. Het overige bedrag kan vrijvallen.

Vrijval middelen ondersteuning Ouderenbonden
Deze middelen waren bedoeld in te zetten als subsidie, maar er wordt geen beroep op gedaan.
De middelen maken geen onderdeel uit van de incidentele middelen in het kader van het te ontwikkelen Integrale Ouderenbeleid. Dit bedrag kan vrijvallen.

Vrijval middelen woontussenvoorzieningen Ouderen
Deze middelen waren bedoeld in te zetten als subsidie, maar er wordt geen beroep op gedaan.
De middelen maken geen onderdeel uit van de incidentele middelen in het kader van het te ontwikkelen Integrale Ouderenbeleid. Dit bedrag kan vrijvallen.

Gedeeltelijke vrijval bestemmingsreserve Beschermd en Weerbaar
Het saldo van de reserve bedraagt ultimo 1-1-2024 afgerond € 4,8 miljoen, hiervan is € 1.185.000 gelabeld voor Maatschappelijke Opvang (besluitvorming Begroting 2024) en € 168.000 voor Veiligheid. Een deel van € 2 miljoen kan vrijvallen.

Inzet Rijkssubsidie MDT
Op dit moment wordt een subsidieaanvraag ten behoeve van de Maatschappelijke Diensttijd (MDT) bij het Rijk voorbereid. De aanvraag moet voor 1 mei 2024 gedaan worden. Alle signalen wijzen erop dat de verschillende lopende activiteiten hieruit betaald kunnen worden. Het gaat om een subsidie van maximaal € 4,5 miljoen voor 3 jaar. De kans is groot dat we deze middelen ontvangen en daarbij kosten bespaard kunnen worden in de begroting voor onder andere de programma's Participatie en armoedebestrijding, Onderwijs en Welzijn en inclusie. Vanwege het risico dat de subsidie in 2025 niet (geheel) wordt ontvangen, stellen we voor alleen de verwachte inkomsten in 2026 en 2027 als bezuiniging in te zetten.

Bezuinigingsvoorstellen programma Gezondheid en sport

Voordeel sportbedrijf
Voor 2024 is het risico op een exploitatietekort inmiddels afgedekt met een incidentele raming in de begroting van 2024 en vanuit het Sportbedrijf is aangegeven dat € 650.000 aan subsidie niet verleend hoeft te worden. Dit is een incidenteel voordeel op de Arnhemse begroting, waarvan € 150.000 dient als dekking voor de motie Jongerenraad.

Voordeel Brede Spuk en seniorenbeweging via Brede Spuk
Binnen het programma gezondheid zijn er incidenteel middelen toegekend vanuit Gezond en Actief Leven Akkoord. De Brede Spuk heeft een looptijd tot 2026, waardoor er incidenteel bestedingen ten laste van de Spuk gebracht kunnen. Dat betekent dat er binnen het begrotingsprogramma middelen vrij kunnen vallen zonder dat het effect heeft op beleid en uitvoering.

Bezuinigingsvoorstellen programma Ruimtelijke ontwikkeling

Opstellen voorbereidingsbesluiten
Voor het opstellen van voorbereidingsbesluiten is een apart budget geraamd. Dit budget kan vervallen, de te maken kosten zullen in het vervolg uit het budget van de desbetreffende projecten worden gedekt.

Bezuinigingsvoorstellen programma Wonen en leefomgeving

Inzet middelen huisvesting bijzondere doelgroepen
In de begroting 2024 is de ambitie benoemd om het aantal passende en betaalbare woningen voor bijzondere doelgroepen verder uit te breiden. Voor 2024 tot en met 2027 is jaarlijks € 1,5 miljoen beschikbaar. In 2024 is circa € 600.000 besteed, het resterende gedeelte van € 900.000 kan terugvallen naar de BR Wmo en jeugd en van daaruit vrijvallen ten gunste van de algemene middelen. Ook voor de jaren daarna is ingeschat welk deel vrij kan vallen omdat er nog geen concrete plannen onder liggen.

Bomenonderhoud beperken tot directe woonomgeving
We bezuinigingen € 500.000 structureel op het groot onderhoud aan bomen en op het beheersen van boomziekten. We halveren de inzet op het vervangen van boom- en laanstructuren. Hierdoor vallen er gaten in de boomstructuur. Bomen kunnen eerder uitvallen als gevolg van de toename aan ziektes en de ervaring van overlast door eikenprocessierups kan toenemen. De wettelijke verplichte zorgplicht in de vorm van dagelijks onderhoud blijft overeind zodat de veiligheid geborgd blijft.

Verminderen inzet bestrijding invasieve exoten
We verminderen het bestrijden van invasieve exoten. Dit levert een incidenteel voordeel op in de jaren 2025 tot en met 2027 van € 300.000 per jaar. Het gevolg hiervan is dat de invasieve exoten, zoals de Japanse Duizendknoop en Reuzenberenklauw, moeilijker beteugeld kunnen worden. Deze soorten verspreiden zich daardoor makkelijker en zijn moeilijker te bestrijden. Dit heeft nadelige gevolgen voor de biodiversiteit en kan leiden tot schade aan wegen en kunstwerken.

Onderhoud stedelijk groen, directe woonomgeving ontzien
We verminderen het budget voor stedelijk groen met € 350.000 per jaar. We beperken onze inzet op het onderhoud van het stedelijke groen, waarbij de directe woonomgeving zoveel mogelijk wordt ontzien.
Dit houdt in dat plantvakken minder intensief worden onderhouden en gazons minder vaak gemaaid. Bijzondere plekken die we nu nog op een hoog niveau onderhouden (Binnenstad, winkelcentra, station Velperpoort) gaan we op een lager niveau onderhouden. Effect hiervan is dat het stedelijk groen een wilder karakter krijgt.

Budget waterbodembeheer laten vervallen
Incidenteel is er budget nodig voor het uitvoeren van baggerwerkzaamheden. Nu is er structureel geld gereserveerd. Dit kan vrijvallen. We zullen dan incidenteel budget moeten aanvragen ingeval er werkzaamheden noodzakelijk zijn.

Bomenplan beperken tot directe woonomgeving
We beperken de uitvoering van het bomenplan tot de directe woonomgeving en besparen hiermee incidenteel voor de jaren 2025 tot en met 2027 een bedrag van € 150.000 per jaar. Buiten de directe woonomgeving worden geen extra bomen meer aangeplant. We kunnen geen extra aandacht geven aan de communicatie over bomen en er is vanuit het Bomenplan geen bijdrage meer mogelijk aan initiatieven om boomspiegels te verruimen en te verbeteren.

Bezuinigen op onderhoud wegen
Er is een trend ingezet naar meer groen en minder asfalt in de stad. Dit wordt onder andere ingevuld met het duurzaam mobiliteitsplan. Hiermee kan ook een bezuiniging op het onderhoud van wegen worden gerealiseerd van € xxx.

Woningbouwplatform Arnhem
Vanuit het stadsakkoord is het Woningbouw Arnhem ontstaan. Dit zijn periodieke overleggen waar ontwikkelaars, corporaties en gemeenten met elkaar spreken over woningbouwontwikkelingen. De gemeente Arnhem betaalt de volledige kosten van 150.000. Inmiddels vindt er regionaal in het kader van de uitvoering van de Woondeal ook regelmatig overleg plaats met deze partijen. Daarom stellen we voor om te stoppen met het eenzijdig betalen en faciliteren van het lokale gesprek, ook omdat de lijntjes inmiddels kort zijn en onze ervaring is dat de oplossing voor problematiek vaker op projectniveau dan stadsbreed worden gevonden. De rest van het jaar zal worden gebruikt om met alle betrokken te bespreken of en zo ja hoe Woningbouwplatform wordt voortgezet en zo ja, wie daar welke bijdrage aan levert. Een kleinere bijdrage vanuit de gemeente kan worden betaald uit de reguliere budgetten voor wonen.

Bezuinigen op dagelijks onderhoud in de wijken 10% kostenbesparing (afvalbakken, onkruid etc) en deel van het areaal minder maaien
Het budget voor wijkonderhoud kan met 10% worden verlaagd door onder andere het minder legen van afvalbakken, verwijderen van onkruid en een lagere frequentie van maaien. Dit kan leiden tot een mindere beeldkwaliteit. Door het maken van gerichte keuzes willen we het negatieve effect hiervan zoveel mogelijk beperken. Juist in de Arnhem-Oost wijken willen we inzetten op tegengaan van verloedering en daarom stellen we voor deze wijken uit te sluiten van deze bezuinigingsmaatregel. In totaal levert deze bezuiniging een besparing op van € 165.000 structureel per jaar.

Fontein Blauwe golven deels uit laten, besparing energiekosten
Bij het herstel van de blauwe golven is ook de bijbehorende fontein vernieuwd. Het regulier aanzetten van deze fontein leidt tot hoge energiekosten. Door het deels uitschakelen van de fontein, waardoor deze voor de helft aangaat, besparen we hierop.

Overige fonteinen (AKU-fontein, op de markt en in de parken) deels uit laten, besparing energiekosten
Het regulier aanzetten van deze fonteinen leidt tot hoge energiekosten. Door het deels uitschakelen van de fonteinen, waardoor deze voor de helft aangaan, besparen we hierop.

Minder onderhoud beschoeiingen
Beschoeiingen zijn de rand-afwerkingen van watergangen. Minder onderhoud leidt tot een rommelig beeld en op termijn mogelijk tot het in elkaar zakken van de oever van een watergang. Wat het effect hiervan zal zijn hangt af van de locatie. In bossen en parken zal dit meestal niet tot problemen leiden. Als door het wegvallen van een beschoeiing er onveilige situaties ontstaan (bv door het verzakken van wegen of paden) dan zal er ingegrepen moeten worden. Hiervoor zullen dan incidenteel middelen moeten worden vrijgemaakt. Deze bezuiniging leidt tot een besparing van € 50.000 op het structurele budget voor het onderhoud van beschoeiingen.

Verhogingen opbrengsten

Verhogen parkeertarieven
We zien de afgelopen jaren dat het gebruik van parkeergarages in de Arnhemse binnenstad nog steeds goed is. De recente verhoging van de parkeertarieven heeft ook niet tot een afname van het gebruik geleid. Onderzoek naar parkeertarieven in de regio laat zien dat de parkeertarieven concurrerend zijn en er nog ruimte is om deze te verhogen.
Voorgesteld wordt om de parkeertarieven (straat-parkeren en tevens het tarief voor garage-parkeren) te verhogen met gemiddeld € 1,00 per uur. We werken nog nader uit wat de exacte verhoging van de

verschillende tarieven wordt. Hierbij wordt rekening gehouden met de hogere afdracht vennootschapsbelasting als gevolg van de hogere parkeeropbrengsten. Per saldo ontstaat ruimte van € 3,7 miljoen structureel.

Versneld parkeerareaal vergroten
De druk op de gebieden rondom het centrum is groot. Er wordt onderzocht voor welke gebieden we betaald parkeren kunnen invoeren. Hierbij zal nadrukkelijk naar maatwerk worden gekeken. Bewoners ervaren nu ook overlast van vreemdparkeerders. Door het (versneld) uitbreiden van de gebieden waar betaald parkeren wordt ingevoerd worden extra parkeeropbrengsten gerealiseerd.

Inzet scanauto vergroten
Door meer gebruik te maken van de scanauto worden naar verwachting extra inkomsten uit naheffingen gerealiseerd.

Verhogen tarief toeristenbelasting
Voorgesteld wordt het hoge tarief te verhogen van € 2,50 naar € 3,50 en het lage tarief van € 1,00 naar € 2,00. Dit levert naar verwachting € 590.000 structureel extra opbrengsten op.

Conclusie

In totaal wordt met deze voorstellen de volgende incidentele en structurele ruimte gecreëerd:

Financieel beeld 2024-2028 *Bedragen x € 1.000*	**2024**	**2025**	**2026**	**2027**	**2028**
Totale ruimte bezuinigingen	***10.515***	***19.521***	***22.050***	***22.085***	***19.282***
waarvan incidenteel	*6.943*	*4.005*	*4.177*	*3.595*	*450*
waarvan structureel	*3.572*	*15.516*	*17.873*	*18.490*	*18.832*

Met deze bezuinigingsvoorstellen verbetert het eerder gepresenteerde financieel meerjarenbeeld zodanig dat in 2024 het structurele tekort wordt opgelost, rekening houdend met de begrote mutatie aan de algemene reserve over 2024. Het resterende tekort in 2024 is van incidentele aard en heeft in die zin alleen een effect op de weerstandsfactor. De weerstandsfactor komt met dit beeld in 2024 echter boven de minimale norm uit op 1,2. In Turap-1 2024 is dit zichtbaar gemaakt.
Daarnaast wordt met bovenstaande bezuinigingsvoorstellen bereikt dat in het jaar 2025 een structureel sluitende begroting kan worden gerealiseerd:

Financieel beeld 2025-2028 *Bedragen x € 1.000*	**2025**	**2026**	**2027**	**2028**
Toevoeging (+) of onttrekking (-) aan de algemene reserve cf Begroting 2024	17.959	-7.965	-2.488	-2.836
Totaal Financieel beeld	-44.057	-25.885	-18.389	-27.218
Totale ruimte bezuinigingen	19.521	22.050	22.085	19.282
Totaal na Perspectiefnota 2025-2028	**-6.577**	**-11.800**	**1.208**	**-10.772**
waarvan incidenteel	*-10.087*	*-11.003*	*2.366*	*450*
waarvan structureel	*3.660*	*-647*	*-1.008*	*-11.222*

In de jaren 2026 en 2027 resteert nog een beperkt structureel tekort, dat in 2028 oploopt naar ruim € 11 miljoen. De weerstandsfactor komt in 2025 boven de minimale norm uit, namelijk op 1,1 en schommelt in de jaren daarna rond de 1,0.

Met dit beeld volgen we het begrotingsadvies van de VNG, dat adviseert om een sluitende begroting 2025 te realiseren en voor de jaren daarna het tekort te laten zien, maar ook voorbereidingen te treffen om dit tekort vanaf 2026 tijdig te kunnen oplossen. In de volgende paragraaf worden om die reden opties geschetst voor fundamentelere bijsturing op het sociale domein, het fysieke domein, de organisatie en de opbrengsten. Deze opties kunnen in aanloop naar de Begroting 2025 indien nodig nader worden uitgewerkt in meer concrete ombuigingsmaatregelen. Bij deze Perspectiefnota gaan we daar graag het gesprek over aan met uw raad, zodat we de uitkomsten kunnen betrekken bij het opstellen van de begroting. In hoeverre aanvullende bezuinigingen nodig zijn, is ook afhankelijk van het beeld dat uit de meicirculaire en de doorrekening van het nieuwe regeerakkoord komt.

Opties voor fundamentele bijsturing

Vanwege deze nog te verwachte ontwikkelingen, geven we uw raad in deze Perspectiefnota mogelijke maatregelen en richtingen mee die we zouden kunnen uitvoeren om het tekort dat optreedt na 2026 op te vangen. Ook dit is in lijn met het VNG-advies.

De denklijnen voor fundamentele bijsturing die we aan u voorleggen zijn in te delen in de volgende categorieën:

1. Nieuwe voorstellen die nog stopgezet kunnen worden, bijvoorbeeld omdat ze nog niet zijn vastgesteld door uw raad, nog niet verwerkt zijn in de begroting of omdat er nog geen concrete afspraken over de uitvoering gemaakt zijn.
2. Mogelijke structurele of incidentele bezuinigingen
3. Mogelijkheden voor extra opbrengsten

Deze opties zijn opgedeeld in drie blokken: Sociaal, Fysiek en Opbrengsten, waarbij we per blok denkrichtingen voor aanvullende bezuinigingen hebben geschetst. Graag voeren we hierover eerst het gesprek met uw raad en bekijken we aansluitend hoe we betrokken partijen in de stad bij de verdere uitwerking kunnen betrekken.

Sociaal

Transformatie sociaal domein: doorbreek de patronen

Onze stad groeit en vergrijst in toenemende mate en de verwachting is dat het beroep op de sociale voorzieningen in de komende jaren verder toeneemt. Wij willen dat onze inwoners die de zorg en ondersteuning het meest nodig hebben, ook in de toekomst toegang blijven houden tot goede en betaalbare voorzieningen. Dat jongeren opgroeien met perspectief en alle Arnhemmers kunnen rekenen op bestaanszekerheid om zo de tweedeling tussen arm en rijk te doorbreken. Dat is een zeer belangrijke inhoudelijke drijfveer om onze huidige inrichting van het sociaal domein te beschouwen en ons af te vragen of we dit zo waar kunnen (blijven) maken.

Daarnaast staat alles wat we doen rondom werk, participatie, zelfredzaamheid, zorg en welzijn op basis van de Wet maatschappelijke ondersteuning, Jeugdwet, Participatiewet, Wet gemeentelijke schuldhulpverlening, jongerenwerk en de Wet Inburgering 2021 ook onder grote druk door oplopende kosten. Ook hebben we te maken met personeelstekorten, wachtlijsten in de zorg, volumeontwikkeling in de zorg en jeugdzorg, een toename van het aantal ouderen, een groter beroep op mantelzorgers en complexe en dringende vraagstukken rondom bestaanszekerheid. Al deze ontwikkelingen vinden plaats in een snel veranderende samenleving waarin het vertrouwen van inwoners in de overheid afneemt en mensen verstrikt raken in systemen. We zien daarbij dat met name de meest kwetsbare inwoners verder achteropraken en niet altijd bij ons aankloppen voor hulp en/of ondersteuning. Dit terwijl we er juist voor deze groep inwoners willen zijn.

Al deze inhoudelijke uitdagingen bestaan met en naast grote financiële uitdagingen. Dit geldt voor alle gemeentes in Nederland. Voor het jaar 2025 is het ons gelukt om slechts beperkt in te grijpen in onze voorzieningen. Vanaf 2026 is de opgave echter groter en is er meer nodig. Willen we als Arnhem ons sociaal domein zowel toekomstbestendig als betaalbaar houden dan zullen we met elkaar het tij moeten keren. Dit vraagt dus om anders kijken en anders samenwerken, van onszelf als gemeente en ook van onze partners. Een opgave die vraagt om focus en slagkracht. Focus in wat we wel doen en daarmee ook in wat we niet meer, minder, later of anders gaan doen. We moeten nu keuzes maken:

- Welke Arnhemmers hebben het ons meest nodig?
- Wat betekent dat voor onze toegang tot en hulp en ondersteuning binnen het sociaal domein?
- Welke basis willen we alle Arnhemmers bieden?
- Op welke gebieden richten we ons?
- Hoe kunnen we succesvol transformeren?

Versnelling op de uitvoering visie "Sociaal Domein in Beweging" gewenst

In 2021 heeft de raad de Visie "Sociaal Domein in Beweging" vastgesteld. Een visie die richting geeft aan onze doelstellingen en van waaruit we werken gebiedsgericht met de focus op preventie en maatwerk. Ook het Integraal Zorgakkoord (IZA) en Gezond en Actief Leven Akkoord (GALA) geven duidelijk richting als het gaat om preventie, wijknetwerken (terugbrengen van aantal aanbieders in de wijk) en de aanpak van complexe zorgvragen (betere samenwerking tussen aanbieders). Nu is, in hoge mate ingegeven door de maatschappelijke veranderingen maar ook door een financiële urgentie, een actualisering en fikse versnelling op uitvoering van deze visie nodig. Dit vraagt om scherpe beleidskeuzes en een andere manier van werken. Het terugdringen van negatieve prikkels als gevolg van marktwerking is daarbij een belangrijk uitgangspunt.

Het college wil bij de bespreking van de Perspectiefnota met de Raad in gesprek over enkele denkrichtingen om bovenstaand samenstel aan uitdagingen te lijf te gaan. Denkrichtingen, om te komen tot "een andere manier van werken en scherpere keuzes" en op termijn mogelijk besparingen of minder meerkosten te realiseren. Denkrichtingen die na het gesprek met de Raad richting geven aan de gewenste doorontwikkeling op het sociaal domein.

Denkrichting 1: We zijn er voor die Arnhemmers die onze zorg of ondersteuning het meeste nodig hebben

Uit een eerdere analyse blijkt dat van alle inwoners, die wij helpen in het sociaal domein, 80 procent een relatief eenvoudige vraag heeft die we goed kunnen oplossen met onze dienstverlening (uitgaande van het sociaal domein als werk & inkomen en zorg). Bij circa 10 procent zien we zodanig complexe multiproblematiek dat wij geen passende oplossing kunnen bieden. Niet passende oplossingen kunnen zelfs contraproductief werken voor inwoners. Bijvoorbeeld als er veel verschillende en wisselende hulpverleners betrokken raken en het hen toch niet lukt om tot passende oplossingen te komen. Waardoor de stress en in veel gevallen ook het wantrouwen richting overheid toeneemt. Bij de overige 10 procent zien we dat een deel van inwoners overvragen. Zij stellen dat zij een algemeen recht hebben op zorg(producten), ook als dat niet direct passend of nodig is. Of het zijn inwoners waarbij we zien dat zij het ook zelf zouden kunnen regelen. Bijvoorbeeld door zelf hulp in de huishouding te betalen bij voldoende inkomen, in plaats van een beroep te doen om de Wmo. We zien ook dat vaker een beroep gedaan wordt op (jeugd)zorg terwijl problemen ook met een andere aanpak kunnen worden verholpen. Ter illustratie: in de jeugdzorg zien we dat begin deze eeuw 1 op de 27 kinderen een vorm van jeugd-

zorg kreeg. Nu gaat dat om 1 op de 7 kinderen. Ook wordt er vaker en sneller zorg of ondersteuning ingezet bij gedrag dat wordt gezien als 'opvallend' of 'afwijkend'.

Uitgaande van bovenstaande 10-80-10 indeling, kunnen we onze inzet in het sociaal domein anders inrichten. Bijvoorbeeld door de 10 procent die overvraagt of ook verder kan zonder hulp niet (bij alle hulpvragen) te helpen (mogelijke besparing). En door de hulp aan de 80 procent met een eenvoudige vraag efficiënter in te richten en nog meer te standaardiseren. Vanuit de gedachte dat we daarmee tijd en geld besparen. Voor de 10 procent van de mensen met complexe problematiek is een aparte aanpak nodig. Hiervoor hebben professionals meer tijd nodig, zodat ze inwoners aan de hand kunnen nemen en niet loslaten tot er een oplossing is. Tegelijkertijd zien wij dat ons sociaal domein in de breedte (van werk tot welzijn tot zorg) voor deze groep mensen niet altijd effectief werkt. Met vele doorverwijzers, toegangen en loketten naar het sociaal domein wordt een hoge drempel ervaren naar het vinden van de juiste hulp. Voor inwoners die zelf geen vraag kunnen formuleren of de weg niet weten te vinden in het systeem kunnen we daardoor minder goed hulp bieden. Ook omdat het systeem nu vaak werkt vanuit een geformuleerde hulpvraag door een inwoner. Als wij de meest kwetsbare inwoners willen helpen, dan vraagt dat een kritische blik naar hoe wij onze toegang organiseren. Niet alleen met een integrale (interne) samenwerking die uitgaat van het perspectief van de inwoner (bijvoorbeeld met meer centrale toegang of dat het niet uitmaakt waar iemand 'binnenloopt'), maar ook in de opdracht gevende rol aan onze samenwerkingspartners. Dit past ook in lijn van de aangenomen motie 23M45 ('Integrale aanpak zorg, welzijn en werk en inkomen'). We werken aan een laagdrempelige en bereikbare overheid voor inwoners met meerdere hulpvragen door de integrale samenwerking tussen de domeinen Welzijn, Zorg, Werk en Inkomen te versterken. We willen mensen met meerdere hulpvragen beter bij kunnen staan en sneller kunnen helpen. Na een eerste verkennende fase zijn we nu aan de slag met de experimenten. Inwoners kunnen zo bijvoorbeeld bij een loket in een buurtcentrum in de wijk makkelijk terecht met hun vragen.

Ook worden cliënten nog te vaak langs diverse zorgaanbieders gestuurd. We willen deze versnippering tegen gaan en tot intensieve samenwerkingsnetwerken van zorgaanbieders voor deze cliënten komen. Op dit moment zetten we in op een 24/7 interventieteam voor complexe gevallen die ontstaan uit verward gedrag. Maar we willen ook efficiënte verbeteringen in de rest van de keten zoals richting Beschermd Wonen, Beschermd Thuis, Maatschappelijke Opvang en Vrouwenopvang.

Denkrichting 2: We werken preventief en vanuit positieve gezondheid
We zetten in op preventie door versterking van de sociale basis. Daarbij moeten we kiezen wat we verstaan onder de sociale basis; wat is in iedere wijk minimaal nodig? Met deze basis kunnen de meeste inwoners zichzelf helpen waarmee we de beweging maken van het individu naar het collectief en van het gebruik van individuele - naar collectieve voorzieningen. Ook maken we met onze partners de beweging van curatie naar preventie ('meer normaliseren, minder medicaliseren') door samenwerking tussen het sociaal domein en het zorgdomein via het Integraal Zorgakkoord, het Gezond en Actief Leven Akkoord en de Hervormingsagenda Jeugd.

Om die reden transformeren we ook ons welzijnsbeleid. We zetten in op een welzijnsaanbod dat doelgericht koerst op het voorkomen van onveiligheid, overlast, ongelijke kansen en ongezondheid. Met het aanbrengen van deze focus ontdubbelen we ons aanbod. Een goed voorbeeld waar dat de dienstverlening ten goede gaat komen, is het jongerenwerk. Door eenduidig opdrachtgeverschap en scherpere interne afstemming voorkomen we dat onze partners overvraagd worden en extra kosten door de administratieve druk. Deze beweging moet ertoe leiden dat we met onze strategische partners in het welzijnsdomein meerjarige afspraken kunnen maken. Zo zetten we samen preventie stevig voorop. Naast preventie gaan we uit van "positieve gezondheid". We richten ons samen met onze partners op initiatieven die versterkend zijn in het nemen van "eigen regie op gezondheid en eigen leven" door alle inwoners. Dit bevordert een veerkrachtige samenleving en voorkomt meerkosten (bijv. in de curatieve zorg) aan de achterkant. In deze beweging is een belangrijke rol weggelegd voor bijv. het onderwijs en organisaties op het gebied van welzijn, cultuur, veiligheid en sport. Ook maken we de beweging "naar de voorkant" door samenwerking tussen het sociaal domein en het zorgdomein via het Integraal Zorgakkoord, het Gezond en Actief Leven Akkoord en de Hervormingsagenda Jeugd.

Denkrichting 3: We werken gebiedsgericht en richten ons op doelgroepen
In een aantal wijken biedt de sociale basis (die we nader met elkaar moeten definiëren) in de toekomst voldoende ondersteuning. Daar waar dat niet het geval is, omdat de problemen van onze inwoners te complex zijn of achterstanden groot, zetten we extra in. Dit doen we o.a. via het Nationaal Programma Arnhem-Oost. In deze wijken investeren we boven op de basis een collectieve aanpak om de leefbaarheid op peil te houden. Deze bestaat uit initiatieven van inwoners en partners. We zoeken hierbij steeds naar wat er nodig is in de wijk om de benodigde basis te blijven garanderen. Als gemeente zetten we een plus op de sociale basis waar dat nodig is.

Dit doen we gebiedsgericht en gericht op de doelgroep jeugd. Het Nationaal Programma Arnhem-Oost heeft als doel om de achterstanden op het gebied van onderwijs, werk & inkomen, wonen, gezondheid, leefbaarheid en veiligheid in de vijf wijken (Presikhaaf, Malburgen, Geitenkamp, Het Arnhemse Broek en

Klarendal) aan te pakken. En voor de jeugd kiezen we voor de aanpak van knelpunten bij onze jeugd. We kiezen er dus voor om gericht te investeren in gebieden én in doelgroepen.

Denkrichting 4: We willen meer grip en regie op de markt en bevorderen ketensamenwerking
We gaan de negatieve prikkels van de marktwerking in de zorg verder verminderen en waar mogelijk wegnemen. Daarnaast willen we juist de banden met een aantal partners versterken omdat ze cruciaal zijn voor de dienstverlening aan onze inwoners.

We moeten de toegang tot zorg en ondersteuning beter reguleren, niet alleen vanuit kostenoogpunt maar ook vanwege het personeelstekort. Zo moeten de verbindingen tussen het Sociaal Wijkteam en andere toegangskanalen voor zorg, zoals bijvoorbeeld huisartsen, versterkt worden. Ook gaan we kritisch kijken naar ons aanbod. Op sommige onderdelen in de zorg - bijvoorbeeld op het terrein van begeleiding - zijn op dit moment relatief veel aanbieders actief. Dit brengt, naast goede hulp, ook versnippering en dubbellingen met zich mee. Daarom zetten we in op stevige netwerken van een beperkt aantal aanbieders in onze wijken. Het gaat dan zowel om specialistische zorgaanbieders als om welzijnspartijen. Met deze aanbieders en de Sociale Wijkteams wordt een nieuwe werkwijze en manier van samenwerken ontwikkeld zodat inwoners snel en dichtbij huis de juiste hulp kunnen vinden en krijgen. Deze werkwijze moet er ook toe bijdragen dat de steeds groter wordende vraag naar zware jeugdzorg een halt wordt toegeroepen. Om het tij in de jeugdzorg te keren, willen we bovendien beter vinger aan de pols houden als het gaat om de duur van de zorgtrajecten van jongeren. Ook willen we meer zicht krijgen op het aantal maatwerkcontracten dat wordt aangevraagd. We zetten in op dat maatwerkcontracten voor ambulante zorg niet meer mogelijk is en dat maatwerkcontracten voor verblijf alleen mogelijk is als een wijkcoach betrokken is. Daarnaast doen we een beroep op de onderlinge solidariteit van inwoners die elkaar kunnen helpen. De Sociale Wijkteams hebben hierin een belangrijke rol om de juiste verbindingen te leggen voor inwoners.

We versterken onze opdrachtgeversrol richting onze partners vanuit de doelen in het sociaal domein. We doen dit richting alle gecontracteerde en of gesubsidieerde partijen op alle domeinen. Door het stimuleren van ketensamenwerking realiseren we dat partners elkaar versterken binnen het werkveld en voorkomen we overlap in aanbod van diensten. We kijken ook hoe we regionaal de krachten verder kunnen bundelen en elkaar kunnen versterken.

Belangrijke kanttekeningen en randvoorwaarden

Transformatierichtingen nodig om ongerichte maatregelen te voorkomen
Er zijn ook meer ongerichte, grovere richtingen denkbaar die besparingen opleveren. Denk aan allerlei budgetplafonds waarbij de zorg op een moment in het jaar 'op' kan zijn omdat die niet verder vergoed wordt. Of bijvoorbeeld het stoppen van het mogelijk maken van praktijkondersteuners bij de huisarts, of andere investeringen in preventie stoppen. Die zullen echter op een later moment leiden tot juist meest zorgkosten. De eerdergenoemde denkrichtingen zullen nodig zijn om een transformatie in het sociaal domein mogelijk te maken. Deze transformatierichtingen zijn wat ons betreft ook een goede manier om passende zorg mogelijk te maken voor de mensen die het hard nodig hebben en om die te kunnen blijven betalen. Ze passen in de beweging om de negatieve prikkels van marktwerking verder tegen te gaan en regie en grip terug te pakken.

Randvoorwaarden
Randvoorwaarde bij de verschillende denkrichtingen is een meer vernieuwende werkwijze die de denkrichtingen en de beweging richting transformatie in het sociaal domein verder ondersteunt. Onderdeel daarvan wordt gevormd door onder andere:

- Nog meer datagedreven werken. We beschikken als gemeente over veel relevante sturingsinformatie om te voorspellen en te monitoren. Dit helpt ons om in het sociaal domein gerichter te werken aan onze doelen. Zeker voor preventie kan dat een uitstekend middel zijn om te weten waar we moeten inzetten en hoe.
- Ruimte nemen voor innovatie. Voorbeeld hiervan is individuele hulp te vervangen door collectieve ondersteuning.
- Leren van goede voorbeelden: veel gemeenten in Nederland lopen tegen dezelfde problemen aan. Wij gaan bij hen na wat zij doen o.a. om meer grip op de uitgaven in de zorg te krijgen en investeren hierin aan de voorkant vanuit een sterk en lerend netwerk.
- Verhalen (narratieve benadering) vanuit ervaringsdeskundigen inzetten als instrument voor verandering. We maken gebruik van ervaringsdeskundigen (bijvoorbeeld rond schulden en of verslaving), en gebruiken de verhalen om de systemen te veranderen.

Overige bijsturingen

Inleiding
Bovenstaande transformaties in het sociaal domein zijn om inhoudelijke redenen nodig en hebben ook financiële urgentie. Het sociaal domein raakt naast zorg (waaronder maatschappelijke opvang) en welzijn ook aan beleidsterreinen als onderwijs, sport, cultuur, opvang van vluchtelingen, gezondheid en veiligheid. Zij zijn allen van groot belang voor de basis van welzijn en geluk voor de inwoners van onze stad. Ook op deze terreinen geldt dat we moeten kiezen wat we belangrijk vinden voor Arnhem.

Bestaanszekerheid
In de afgelopen jaren hebben we stevig geïnvesteerd om de bestaanszekerheid van onze inwoners te versterken. Een investering die ook invloed heeft op de gezondheid van mensen. Een investering in bestaanszekerheid levert daardoor gezondheidswinst op en helpt om het zorggebruik terug te dringen. Ook helpen we hiermee toekomstige generaties. Kinderen die opgroeien in kwetsbare omstandigheden lopen namelijk een verhoogd risico op het ontwikkelen van problemen, niet alleen tijdens hun jeugd maar ook op latere leeftijd. Daarnaast kunnen we door te investeren in bestaanszekerheid problemen van jongeren en daardoor het beroep op jeugdzorg verminderen. Inmiddels werpen onze investeringen hun vruchten af. Het aantal mensen in de bijstand daalt nog steeds en we bereiken meer Arnhemmers dan voorheen met onze aanvullende inkomensregelingen. Extra investeringen waren ook hard nodig omdat voor veel inwoners geldt dat zij onvoldoende inkomsten hebben om alle noodzakelijke uitgaven te betalen. Zij misten hierdoor kansen om volwaardig mee te kunnen doen.

We willen met ons armoedebeleid, en met de inzet van de Gelrepas, in het bijzonder de kinderarmoede tegengaan en generatiearmoede doorbreken en de kansen van onze inwoners vergroten. Via ons re-integratiebeleid activeren en ondersteunen we onze bewoners naar werk. De inzet van een breed pallet aan re-integratieinstrumenten op maat leidt tot een toename van duurzame uitstroom uit de bijstand. Hier anders mee omgaan of mee stoppen leidt zeer waarschijnlijk tot een verhoogde instroom in de bijstand en toenemende andere maatschappelijke kosten.

Met het project Verbeteren Inkomensregelingen verwachten we op langere termijn kosten ook steeds meer te besparen. Door meer mensen te bereiken dalen andere maatschappelijke kosten zoals zorg- en jeugdzorgkosten en bijvoorbeeld kosten veroorzaakt door overlast. Dit project vertragen of stoppen levert op korte termijn een voordeel op, op langere termijn verwachten wij hiervan nadelige (financiële) effecten. Door vergoedingen in de Bijzondere Bijstand te verlagen, subsidies te stoppen (bijvoorbeeld Stichting Leergeld), de loonkostensubsidie te stoppen, of bijvoorbeeld de Gelrepas te verschralen of stoppen kunnen besparingen worden gerealiseerd. Dit staat echter haaks op onze ambities om bewoners meer bestaanszekerheid en grotere kansen te bieden. Bovendien is de verwachting dat dit soort besparingen uiteindelijk leiden tot een verhoging van de kosten. Er ontstaat extra vraag bij andere regelingen en/of er zullen meer inwoners zich melden met financiële zorgen en problemen.

Onderwijs
Als gemeente Arnhem voeren we onderwijskansenbeleid uit van -10 maanden tot 27 jaar en zetten we samen met het onderwijs in op een passende plek voor elk kind. We richten ons op inclusief en passend onderwijs, een rijke schooldag en voor-tussen-na school, en een goede samenwerking tussen kinder-opvang, basisschool, voortgezet onderwijs en middelbaar beroepsonderwijs.

Er zijn landelijk en ook in Arnhem signalen over toenemende achterstanden bij de instroom van kinderen op de basisschool, een afnemend niveau basisvaardigheden, druk op de taal- en schakelklassen en uitstroom in regulier onderwijs, toenemende complexiteit en aantal hulpvragen en oplopend verzuim in de groep tot 18 jaar. Dit komt boven op een groot tekort aan onderwijs- (en zorg) personeel met doorwerking in de hele keten. Naast onze inzet op wettelijke taken die we bekostigen met rijksgelden, zetten we samen met onze onderwijspartners extra in op een aantal prioriteiten. Zo zijn vroeg-signalering, ontwikkelrecht en passende kinderopvang in de voorschoolse periode belangrijke pijlers onder ons onderwijsbeleid. Net als vroeg-signalering van taal- en sociaal-emotionele ontwikkelingsachterstanden van kinderen op het primair en voortgezet onderwijs. Voorkomen is immers beter dan genezen. Dit geldt ook voor ondersteuning van kinderen en jongeren die dreigen uit te vallen. De rijke schooldag en het voor-tussen-naschools aanbod levert een belangrijke bijdrage aan ons onderwijskansenbeleid. Onze bovengenoemde activiteiten schrappen of versoberen zou betekenen dat achterstanden (bij de jongste kinderen) te laat in beeld komen. Hoe later taal en ontwikkelingsachterstanden worden gesignaleerd hoe moeilijker het is om bij te sturen. Hoe meer kinderen met een achterstand instromen in het primair onderwijs, hoe groter de druk op de school en de docenten, en hoe groter de kans dat er een extra hulpvraag ontstaat en een beroep op jeugdhulp wordt gedaan. Dit werkt door in de hele keten, tot aan de aansluiting van school naar werk en daarna.

Het Integraal Huisvestingsplan Onderwijs 2029-2039 (IHP) is dienend aan ons onderwijskansenbeleid. Het helpt ons om het Arnhemse onderwijsveld de best mogelijke faciliteiten te bieden, zodat de onderwijspartners in staat zijn om onze kinderen en jongeren optimaal te kunnen faciliteren in hun

ontwikkeling. Hoewel de investeringen voor een groot deel voortvloeien uit wettelijke taken, bevat het IHP ook beleidsrijke keuzes die zijn ingegeven vanuit de Arnhemse lokale situatie en lokale ambities. Het gaat dan bijvoorbeeld om het stimuleren van een gezond binnenmilieu, beweegvriendelijke groene schoolpleinen en de toegankelijkheid van gebouwen. Het afschalen van deze ambities levert financiële voordelen op, maar heeft nadelige gevolgen voor de kwaliteit van onze onderwijshuisvesting en dus op de omgevingen waarin onze kinderen en jongeren zich ontwikkelen. Bovendien voorzien we dat een aantal beleidsrijke toevoegingen op een later moment wettelijk verplicht zullen worden, waardoor we op een later moment weer met hogere kosten geconfronteerd kunnen worden als we ze nu niet opnemen in de uitvoering.

Sport
Het aantal inwoners in de stad dat overgewicht heeft stijgt, welvaartziekten vieren hoogtij en het merendeel van ons voedsel is ongezond. Kortom: er zijn veel uitdagingen als het aankomt op het stimuleren van een gezonde leefstijl voor onze inwoners. Sport en beweging zien we daarbij als een preventief middel dat hieraan kan bijdragen. Ons sportbeleid is dan ook primair gericht op het faciliteren van bewegen, waarbij het faciliteren van het bewegingsonderwijs een wettelijke taak is. Daarnaast kiezen we er lokaal voor (net als de rest van Nederland) om zo goed mogelijk in te spelen op de behoefte van de inwoner die wil sporten en bewegen. Bijvoorbeeld door het faciliteren van sportvelden en zwembaden en deze te beheren en te exploiteren. Ook investeren we de laatste jaren meer in het bewegen in de openbare ruimte.

Voor zover er geen wettelijke verplichting is om deze in stand te houden, zouden we ervoor kunnen kiezen om de gemeentelijke sportaccommodaties te sluiten. Dit gaat om alle accommodaties behalve diegene die gebruikt worden door het primair onderwijs (de gymzalen en de sporthallen). Het openhouden van de sportparken, de zwembaden en de playgrounds is geen wettelijke verplichting en zou jaarlijkse ongeveer 12 miljoen opleveren. Dan zouden we alleen niet meer kunnen voldoen aan de ambitie om de sport in de stad te faciliteren, wat consequenties heeft voor het aantal inwoners dat voldoet aan de beweegrichtlijnen. Ook lopen bij eventueel sluiten van gemeentelijke locaties de kapitaallasten en personeelskosten door. Een andere optie is te stoppen met de ondersteuning van sportclubs. Deze ondersteuning betreft onder andere het ontwikkelen van een goed technisch kader, een pedagogisch verantwoord en positief sportklimaat, het aanbieden van trainingen en het professionaliseren van de aanbieder. Met het oog op de uitdagingen waarvoor verenigingen staan, lijkt ons dit onverstandig.

Nationaal Programma Arnhem-Oost
Met het Nationaal Programma Arnhem-Oost willen we dat de huidige en nieuwe generaties in Malburgen, Presikhaaf, Klarendal, Geitenkamp en ’t Broek zich kansrijk en inclusief kunnen ontwikkelen tot zelfbewuste en (veer)krachtige burgers. We investeren samen met verschillende partners en ministeries om de achterstanden op het gebied van onderwijs, werk & inkomen, wonen, gezondheid, leefbaarheid en veiligheid in de vijf wijken van Arnhem-Oost aan te pakken. Alle interventies zijn gericht op een intensivering (vaker, meer of sterker), doorbraak (anders doen of organiseren, afwijken van de regel) of een innovatie (vernieuwende aanpak).

In het Uitvoerings- en bestedingsplan 2024-2026 dat door de Alliantievertegenwoordiging is vastgesteld zijn de activiteiten voor drie jaar beschreven en vastgelegd. Na deze periode zijn er geen verplichtingen en zijn er tevens nog geen Rijksmiddelen beschikbaar. De middelen die in de gemeentebegroting zijn opgenomen - een reservering van 2,9 miljoen euro - zijn voornamelijk bedoeld om cofinanciering voor Rijksmiddelen te kunnen aanvragen die nodig zijn om de doelstellingen van het programma te realiseren. Dat zijn dus knoppen waaraan je zou kunnen draaien.
Dit zou wellicht kunnen leiden tot besparingen, maar tevens betekent het er minder Rijksmiddelen kunnen worden aangevraagd. De huidige cumulatie van uitdagingen blijft langer bestaan waardoor kosten op andere terreinen onverminderd hoog blijven.

Kunst en cultuur
Kunst en cultuur zijn het cement van de Arnhemse samenleving. Het zijn twee belangrijke elementen die Arnhem tot een aantrekkelijkere stad maken. Bovendien leveren ze een bijdrage aan de leefbaarheid in de binnenstad en de wijken. Ze brengen inwoners samen en verstrekken de onderlinge verbondenheid. Onze inzet is er op gericht dat kunst en cultuur beschikbaar zijn voor alle Arnhemmers. Daarom werken we met ons beleid aan de versterking van het culturele aanbod, waaronder podiumkunsten, musea, beeldende kunst en creatieve industrie. We willen zoveel mogelijk mensen laten meedoen; elk Arnhemmer, ongeacht zijn, haar of hun achtergrond of leeftijd, moet kunnen meedoen met en genieten van het bruisende en diverse aanbod dat onze stad te bieden heeft. We werken toe naar een grotere cultuurdeelname van jeugd en ouderen en investeren in zowel het topsegment, makers als breedtekunst en -cultuur. We zorgen dat talent zich kan ontwikkelen en ondersteunen amateurskunstverenigingen.

Desondanks staat de culturele sector sinds de coronaperiode onder grote druk. Dit komt met name door de stijgende lasten en fair pay. De meeste instellingen hebben geen sluitende begrotingen voor 2024 ingediend of hebben dit enkel kunnen doen door hun reserves in te zetten. Dit is voor de

komende jaren niet houdbaar. Het feit dat we de stijgende kosten niet kunnen compenseren als gemeente betekent al een verschraling van het culturele aanbod.

Het verder verminderen of schrappen van subsidieregelingen en programmabudgetten zal dan ook grote gevolgen hebben op het culturele middensegment en de makers in de stad. Voor het culturele klimaat en onze inwoners is juist deze brede culturele humuslaag van belang. Ook het minder of niet meer subsidiëren van grote instellingen zal een grote impact hebben, omdat zij juist van belang zijn voor zowel het topsegment als voor Arnhem als cultuurstad in de breedte. Daarbij spelen deze grote instellingen een rol in de aantrekkelijke (vestigings)plaats voor bedrijven, bezoekers en natuurlijk onze inwoners. Een andere mogelijke optie is het stopzetten van het project Stadstheater. Dit project is noodzakelijk omdat het huidige stadstheater kampt met fors achterstallig onderhoud en het bezoekers en artiesten niet de optimale theaterbelevenis kan geven die wel hoort bij deze tijd. Dit zal grote gevolgen hebben voor Arnhem als cultuurstad, aangezien we dat een stad zullen zijn zonder een groot theater. Dit betekent ook dat we rijksgesubsideerde gezelschappen zoals Introdans en Oostpool geen (groot) podium meer kunnen bieden.

Asiel en vluchtelingen
In een onrustige wereld wil Arnhem een rechtvaardige en gastvrije stad zijn die vluchtelingen van waar ook ter wereld een veilige haven biedt. Daarom telt onze stad op dit moment zo'n 3000 opvangplekken, waar Oekraïners en andere vluchtelingen ruimhartig worden opgevangen. Nieuwkomers heten wij welkom in Arnhem; we helpen hen met wonen, werken, geld, opleidingen, sport en gezondheid zodat ze mee kunnen doen in onze Arnhemse samenleving. Daarnaast zetten we ons in om de leefsituatie van mensen zonder verblijfsdocumenten te verbeteren.
Binnen de asiel en vluchtelingenportefeuille vallen vooral wettelijke taken waaraan wij als gemeente uitvoering moeten geven. Zo heeft elke gemeente de wettelijke opdracht om een bepaald aantal opvangplekken voor vluchtelingen en Oekraïners te faciliteren en statushouders te huisvesten. In Arnhem zitten we boven het aantal vluchtelingen dat wij moeten opvangen conform de zogeheten spreidingswet (wel met tijdelijke in plaats van permanente plekken), maar kiezen we ervoor om meer te doen omdat we een gastvrije stad zijn en de opvang in Arnhem goed gaat. Het COA betaalt de kosten hiervoor. Bij de opvang van Oekainers voldoen we bijna aan de taakstelling, de kosten die we hiervoor maken worden vergoed door het kabinet. Bij de huisvesting van statushouders hebben we – zoals bijna alle gemeenten een achterstand, vanwege de grote toename aan vraag en beperkt aanbod van sociale huurwoningen. Het is wel onze ambitie om samen met de corporaties deze achterstanden dit jaar in te lopen. Dit levert geen financieel voordeel op.

Zodra vluchtelingen een status hebben, starten zij met een inburgeringstraject conform de Wet Inburgering 2021; in Arnhem noemen wij hen nieuwkomers. Als gemeente moeten wij hen begeleiding geven zodat ze succesvol kunnen meedoen aan de Arnhemse samenleving, bij voorkeur door het verrichten van betaald werk. Zowel voor nieuwkomers als statushouders onder de oude wet (oudkomers) spannen wij ons maximaal in. Hierbij voorzien we in een doorgaande lijn vanaf dag één tot aan het thuis voelen in onze stad. Voor deze inburgering krijgen we een vergoeding van het Rijk, die op dit moment onvoldoende is om het aantal nieuwkomers dat iedere regisseur bij bureau nieuwkomers begeleidt behapbaar te houden. Daarom kiezen we ervoor om de komende jaren hier geld uit de bestemmingsreserve voor in te zetten (zie eerder in deze Perspectiefnota).
Bovenop deze wettelijke verplichtingen, spannen we ons in om vluchtelingen in Arnhem zo goed mogelijk te begeleiden en te ondersteunen bij hun deelname aan onze samenleving. Hierop bezuinigen zou betekenen dat we wel mensen opvangen maar daarbij minimaal voorzieningen voor hen hebben. Dit zal op den duur veel nadelige effecten hebben op onze stad en de personen zelf. Ook zal de impact op andere domeinen, zoals de participatiewet, zorg en welzijn groot zijn.

Veiligheid
Veiligheid is een basisvoorwaarde, het is de grond onder onze voeten. Het is een noodzakelijke voorwaarde voor ontplooiing en een gevoel van welzijn en vrijheid. Onveiligheid en overlast raakt mensen direct in de essentie van hun bestaan. Het is ons doel om overlast en criminaliteit in Arnhem te voorkomen en tegen te gaan. Het Arnhems misdaadcijfer (65,9 misdaden per 1.000 inwoners in 2022) moet omlaag. Liefst naar nul, maar in ieder geval naar het landelijk gemiddelde (45,5). Dit doen we door kwetsbare plekken fysiek aan te pakken, overlast te beëindigen, mensen die overlast veroorzaken aan te pakken en zorg te bieden, beroepscriminelen te weren, radicalen en relschoppers aan te pakken en kwetsbare kinderen en jongeren een alternatief te bieden. Door inspanningen en resultaten zichtbaar te maken, laten we inwoners en bezoekers zien dat Arnhem een fijne en veilige stad is.

Een groot deel van de begroting van Veiligheid wordt besteed aan noodzakelijke taken die tot doel hebben de kerntaak van de overheid uit te voeren. Denk aan de brandweer en de aanpak in het Zorg- en Veiligheidshuis van geëscaleerde problematiek die kan leiden tot acute veiligheidsproblemen op straat. Ten aanzien van de besteding van dit geld worden externe partners ingezet, waarmee afspraken zijn gemaakt. Hierop bezuinigen heeft een direct effect op de veiligheid van Arnhemmers en maakt ons een onbetrouwbare partner in het veiligheidsnetwerk.

Een relatief klein gedeelte van de veiligheidsbegroting is beïnvloedbaar. Indien we daarop structureel significant bezuinigen, brengen we de veiligheidswerkzaamheden terug tot het strikt noodzakelijke (de zogenoemde nachtwakersstand). Dan voeren we enkel nog coördinatie ten behoeve van een veilige openbare orde (evenementen, demonstraties en manifestaties), crisisbeheersing, de uitvoering van burgemeestersbevoegdheden (bijv. sluiten van panden) en brengen we de handhavingscapaciteit terug tot een bare minimum. Daarmee beëindigen we de aanpak van overlast op kwetsbare plekken, stoppen we met alle vormen van preventie, laten de zorg- en veiligheidspartners aan zichzelf en elkaar over, stoppen het tegengaan van de georganiseerde (drugs)misdaad, criminelen in de zorg en mensenhandel en laten voorlichting en weerbaarheid inzake digitale criminaliteit vallen. Meer jongeren zullen in de handen vallen van de ronselaars van de georganiseerde criminaliteit, de aanzuigende werking van criminelen of overlast gevende jeugdgroepen zal ongeremd plaatsvinden. Tevens zullen veel meldingen van burgers of incidenten in de stad geen aandacht meer kunnen krijgen en niet van de noodzakelijke nazorg kunnen worden voorzien. Cruciale partners als politie, die nu al kampen met capaciteitsproblemen en moeilijke keuzes moeten maken, zullen overbelast worden en nog meer enkel op incidenten kunnen acteren. Gewone Arnhemmers zullen op dagelijkse basis de gevolgen gaan voelen van een overheid die er niet meer voor hen is.

Hiermee valt Arnhem terug tot ver voorbij het meest basale veiligheidsniveau, terwijl de Staat van de Stad duidelijk laat zien dat we nog maar aan het begin staan om Arnhem van de verkeerde lijsten te krijgen. In het licht van de complexe, polariserende ontwikkelingen in de samenleving die we nu al zien zullen we eerder vaker dan minder vaak in actie moeten komen om in Arnhem veilige demonstraties te kunnen blijven houden en de vitale, vrije samenleving in Arnhem te behouden.

Fysiek

Arnhem ontwikkelt zich in een rap tempo en zal de komende jaren nog flink groeien. De opgaven voor de toekomst in het fysieke domein zijn groot en vragen om forse investeringen. Als stad hebben we de taak om tegen 2040 maar liefst 14.000 extra woningen te realiseren, wat betekent dat we te maken krijgen met steeds meer inwoners die hetzelfde gebied met elkaar zullen moeten delen. Voor al deze mensen is het essentieel dat we voldoende werkgelegenheid creëren in de nabijheid van de nieuwe woongebieden die we met elkaar maken. Willen we de verdichting van onze stad laten slagen, dan zijn veranderingen in mobiliteit en de verdere vergroening van onze stad essentieel. Ook zullen we de stad op zo'n wijze moeten inrichten dat we goed kunnen omgaan met veranderende weer- en klimaatomstandigheden en zullen we de overgang naar een duurzame energie moeten maken. Omdat we onze stad niet alleen delen met mensen, dienen we bovendien keuzes te maken die rekenschap geven van het welzijn van dieren.

Onze activiteiten en investeringen in het fysieke domein zijn gericht op het maken van Arnhem tot een stad die niet alleen op de korte termijn, maar vooral ook op de lange termijn, toekomstbestendig, groen en leefbaar is. We constateren hierbij dat het steeds complexer wordt om de groei van de stad vorm te geven. We hebben te maken met een grote opgave, maar met schaarse, beperkte ruimte. Omdat we geen overvloed aan ruimte hebben om alle noodzakelijke functies gemakkelijk in de stad in te passen, kunnen we het maar één keer goed doen. We zullen veel functies (werken, wonen, recreëren, natuur) moeten toevoegen ín de bestaande stad en blijvend naar manieren zoeken om functies op verstandige wijzen met elkaar te mengen. Dit vergt een integrale benadering, die gebiedsontwikkelingen prijzig en moeilijk maakt. Omdat binnen de gemeente niet altijd voldoende mensen en middelen beschikbaar zijn om alles tegelijkertijd op te pakken, zullen we de groei van de stad haalbaar en realistisch moeten plannen.

Zonder voldoende structurele en incidentele middelen zullen onze inspanningen aanzienlijk worden belemmerd. Dat laat onverlet dat we uiteraard wel de vrijheid hebben om taken niet meer uit te voeren, ambities aan te passen en/of om projecten te temporiseren. De investeringen in het fysieke domein zijn vaak aanzienlijk en ragen naast een structurele dekking voor kapitaal, afschrijvingen en beheers- en onderhoudskosten bij gebiedsontwikkelingen ook vaak om incidentele middelen die vrij kunnen vallen wanneer deze ontwikkeling niet doorgaat. In dit onderdeel van de Perspectiefnota brengen we in kaart welke maatregelen binnen het brede fysieke domein getroffen kunnen worden om een eventueel tekort vanaf 2026 te verminderen. In dit deelhoofdstuk zullen we dat doen aan de hand van de onderstaande vijf thema's. Deze thema's zijn gekozen omdat ze binnen het fysieke domein de grootste beïnvloedbare financiële posten bevatten. We omschrijven kort welke beïnvloedingsmogelijkheden er zijn, maar ook wat de gevolgen zijn van het activeren van mogelijke ombuigingsmaatregelen.

1. Woningbouw, gebiedsontwikkelingen en vastgoed
2. Mobiliteit;
3. Duurzaamheid/energie;
4. Economie.
5. Openbare ruimte

1. Woningbouw, gebiedsontwikkelingen en vastgoed

Arnhem staat voor flinke opgaven op het gebied van wonen. We hebben in onze stad te maken met een groot woningtekort. De woonopgaven voor Arnhem liggen echter niet enkel in de aantallen, maar ook, en bovenal, in de kwaliteit en de leefbaarheid van onze woningen en wijken. De komende jaren moeten er desalniettemin veel woningen worden bijgebouwd om de woonbehoefte bij te benen. In het recentste woonbehoefteonderzoek (2023) is berekend dat er tot 2030 zo'n 11.550 woningen bij moeten komen en 14.000 tot 2040. Om voldoende woningen te realiseren dient er meer geprogrammeerd te worden dan dat de woonbehoefte is. Er is namelijk een reële kans dat plannen in zijn geheel uitvallen of dat de voorziene aantallen woningen in plannen niet gerealiseerd kunnen worden.

De woonbehoefte van de 14.000 woningen valt uiteen in verschillende categorieën. De behoefte bestaat voor 72% uit sociale en betaalbare woningbouw (met name sociale huur en betaalbare koop) en voor 28% uit duurdere koop. In de Woonvisie is de ambitie opgenomen dat het huidige aandeel sociale huur (35%) niet daalt. In de Woondeal zijn afspraken gemaakt tussen de gemeente, de GMR, de provincie en het Rijk over te realiseren woningen. Minimaal 66% dient 'betaalbaar' te zijn.

In onze planvoorraad zitten op dit moment zo'n 18.000 woningen. Hierbij maken we een onderscheid tussen harde plannen (ongeveer 4500 woningen) en zachte plannen (ongeveer 13500 woningen). Voor harde plannen is een omgevingsvergunning verleend en/of een bestemmingsplan vastgesteld en/of een anterieure overeenkomst getekend. De afgelopen jaren hebben we veel zachte plannen weten toe te voegen. Omdat vooral in de zachte plannen die afgelopen jaren zijn toegevoegd veel sociale en betaalbare woningen worden voorzien, weerspiegelt de planvoorraad steeds meer de kwalitatieve woonbehoefte. Op dit moment zit er in de harde planvoorraad voor 29% aan sociale huurwoningen en is 7% betaalbare koop. Tel je hier de zachte plannen bij op, dan ontstaat een gunstiger beeld;

ongeveer 35% van de totale planvoorraad bestaat uit sociale huur en 17% uit betaalbare koop. Dit komt met name door Rijnpark, waar het grootste deel van de nieuwbouwwoningen is gepland en uitgegaan wordt van 40% sociale huur en 20% betaalbare koop.

Om beter regie te houden op woningbouwontwikkelingen en gemeentelijke ambities te realiseren voeren we sinds enkele jaren actiever grondbeleid en maken we actiever gebruik van eigen posities. Er kunnen financiële voordelen worden behaald uit het stoppen of aanpassen van de inzet in onze eigen projecten.

Over het algemeen geldt dat ruimtelijke ontwikkelingen met gemeentelijke middelen financieel beïnvloedbaar zijn;
1. door ze te stoppen;
2. door de beleidsuitgangspunten te wijzigen, waarbij veelal geldt dat positieve financiële voordelen behaald kunnen worden, door:
    - het percentage sociale huur naar beneden bij te stellen;
    - te verdichten en meer woningen toe te voegen;
    - het kwaliteitsniveau van de openbare ruimte naar beneden bij te stellen;
    - in mindere mate in te zetten op gebouwde parkeervoorzieningen, maar op parkeren op het maaiveld.

De potentiële financiële voordelen die behaald kunnen worden zijn hoofdzakelijk incidenteel. Bij een aantal projecten leidt het stopzetten of het aanpassen van ambities tot een negatief financieel effect. Bij deze projecten zijn reeds verplichtingen aangegaan. Gronden zijn bijvoorbeeld al uitgegeven, er is al aanbesteed of er is al een overeenkomst gesloten. Bij enkele projecten is het potentiële financiële voordeel nihil. Voor een aantal projecten of gebiedsontwikkelingen kan het stopzetten óf het aanpassen van ambities wél positieve financiële aspecten hebben. De projecten waarbij stopzetten of het aanpassen van ambities leidt tot financiële voordelen zijn, op volgorde van de grootste effecten: Spoorzone (Rijnpark, Schaapsdrift, Presikhaaf 3), Nijmeegseweg, Laarkwartier, Arnhem-West, Schuytgraaf, Kronenburg. Bij deze projecten worden in totaal meer dan tienduizend woningen gerealiseerd.

Hoewel financiële voordelen behaald kunnen worden door aan een van de bovenstaande ‘knoppen’ te draaien, zijn de maatschappelijke effecten vaak negatief: door parkeeroplossingen af te wentelen op het maaiveld, zou bijvoorbeeld ingeleverd moeten worden op het groen, de ruimtelijke kwaliteit en onze beleving van de stad. Door minder sociale huurwoningen te realiseren, neemt het aandeel sociale huurwoningen in onze stad verder af, zal de woningnood worden vergroot onder woningzoekenden met lage inkomens en met middeninkomens, en verkleinen we de verdeeldheid van de stad niet. Door woningbouwprojecten in zijn geheel stop te zetten vergroten we de wooncrisis en boeten we in op de kwaliteit van onze leefomgeving. We zien ons vooral voor een opgave gesteld om plannen richting de uitvoering te brengen, in plaats van projecten te stoppen. Met name bij Nijmeegseweg fase 1 en Kronenburg zijn er kansen om meer woningen toe te voegen. Echter, de woningaantallen die momenteel worden gehanteerd bij deze projecten zijn afgestemd met inwoners. Het zal waarschijnlijk tot weerstand leiden als bij deze plannen wordt ingezet op verdere verdichting.

We zien ons vooral voor een opgave gesteld om plannen richting de uitvoering te brengen, in plaats van projecten te stoppen of radicaal te wijzigen. Omdat we de komende jaren te maken hebben met minder middelen en een grote druk op de uitvoeringscapaciteit, dienen we dan ook vooral realistisch te plannen en prioriteren.

2. Mobiliteit

Onze groeiende stad vraagt om nieuwe mobiliteitskeuzes. Het vasthouden aan oude gewoonten resulteert niet langer in een optimale leefbaarheid, luchtkwaliteit, bereikbaarheid en ruimtegebruik. Het is tijd om anders te denken. Een verschuiving naar elektrische auto's alleen zal files, geluidsoverlast en andere milieuhinder niet oplossen. Het verminderen van (doorgaand) autoverkeer is dan ook essentieel voor een vitale stad. We stellen toegankelijkheid voorop en maken lopen, fietsen en het openbaar vervoer aantrekkelijker.

De manier waarop we de transitie vorm willen geven is opgenomen in het (aan de raad aangeboden, maar nog niet vastgestelde) Duurzaam Mobiliteitsplan (DMP). Naast het vergroten van de bereikbaarheid van de stad, zijn het tegengaan van verkeersoverlast en het bevorderen van schone lucht de hoofddoelen van onze inspanningen. In het DMP is een pakket maatregelen opgenomen om de stad de komende 20 jaar duurzaam bereikbaar te maken. Uiteraard kosten deze maatregelen geld. Hoewel we deze maatregelen met volle vaart zouden willen uitvoeren, kunnen we de planning van het DMP – met het oog op de financiële uitdadingen de komende jaren – temporiseren. We beschouwen de huidige financiële middelen voor mobiliteit als kaderstellend. In het Duurzaam Mobiliteitsplan zoals aan de gemeenteraad aangeboden hebben we hier al rekening mee gehouden. Verder(e) bezuinigen op de uitvoering van het DMP is mogelijk, maar dit betekent dat er maatregelen geschrapt of nog verder getemporiseerd moeten worden.

Ook andere aspecten binnen ons mobiliteitsbeleid zijn beïnvloedbaar: belangrijke posten hierbinnen betreffen de mogelijkheden om de gemeentelijke opbrengsten te verhogen door het verhogen van parkeertarieven en/of het versneld vergroten van het gebied voor de parkeerregulering.

Behalve de bovengenoemde opties om uitvoering van beleid te temporiseren en parkeertarieven te verhogen en het parkeerareaal te vergroten, besteden we jaarlijks een bedrag om ervoor te zorgen dat Gelrepas-houders voor een relatief laag bedrag gebruik kunnen maken van de bus. Deze regeling is een groot succes. Het stopzetten van een regeling zoals deze leidt tot een financieel voordeel, maar ontegenzeggelijk tot het vergroten van de mobiliteitsarmoede van een groot deel van onze inwoners.

3. Duurzaamheid/Energie

Klimaatverandering wacht niet, het is een urgente crisis die we willen aanpakken door een inclusieve energietransitie te omarmen, die voor iedereen haalbaar en betaalbaar is. Arnhem streeft ernaar om in 2050 een klimaatneutrale gemeente te zijn. We omarmen een circulaire benadering in ons gebruik van grondstoffen en afval, met duurzaamheid en welzijn als leidraad. We focussen op versnelling en innovatie, waarbij we kwetsbare inwoners niet uit het oog verliezen, vooral gezien de stijgende energiekosten die een dringende aanpak vereisen.

Om een aanzienlijke CO2-reductie te bereiken, richten we ons op energiebesparing in zowel de gebouwde omgeving als bij bedrijven. We richten ons naast het besparen van energie ook op het opwekken van duurzame elektriciteit en ontwikkelen met de stad en derde partijen alternatieve warmtebronnen als vervanging van aardgas. Instrumenten die Arnhem inzet om energie te besparen en meer opwek te realiseren zijn o.a. de Arnhemse Isolatieaanpak de Arnhemse Aanpak Energiearmoede. Hiernaast sluiten we Green Deals met bedrijven en maatschappelijke organisaties af, omdat daar ook aanzienlijke inspanningen nodig zijn en kansen liggen om zowel te besparen als duurzame energie op te wekken.

De (duurzame) ambities van de stad moeten worden gerealiseerd in een ‘nieuwe werkelijkheid’ waarin de beschikbaarheid van (meer) energie niet altijd meer kan worden gegarandeerd. Door congestie in de elektriciteitsnetten is het realiseren van een nieuwe elektriciteitsaansluiting niet langer vanzelfsprekend en moet worden gekeken naar alternatieven. Gelijktijdig biedt de netcongestie een kans voor de innovatiekracht die de stad heeft op het gebied van o.a. energieopslag en waterstof. Samen met deze partijen werken we aan structurele oplossingen voor netcongestie.

Voor 2026 en verder is grofweg 3,3 miljoen aan structurele middelen per jaar beschikbaar. Deze kennen enkele verplichtingen en zijn voor grofweg 1 miljoen beïnvloedbaar. Voor 2026 is voor 7,8 miljoen aan incidentele Rijksmiddelen (CDOKE) en incidentele gemeentelijke middelen (Klimaatfonds) beschikbaar. Deze zijn vrijwel volledig beïnvloedbaar. Er is op hoofdlijnen een beeld van de behoefte in de verschillende thema’s zoals netcongestie, vervolg van de Arnhemse Isolatieaanpak en Energiearmoede, en de inzet op meer duurzame energiebronnen waaronder alternatieven voor aardgas. Er zijn echter nog geen keuzes in de begroting voor 2025 en verder gemaakt. Vanaf 2027 zijn er geen incidentele middelen vanuit de gemeente of het Rijk meer beschikbaar. Vanaf 2027 is daarmee zo’n miljoen aan structurele middelen beïnvloedbaar.

Gelet op bovenstaande belemmert het verminderen van investeringen en bestedingen voor onze klimaat- en duurzaamheidsopgave onze inspanningen aanzienlijk. De klimaatdoelstellingen komen dan steeds verder uit beeld. Weliswaar zijn alle thema’s beïnvloedbaar, de impact van het draaien aan de verschillende knoppen verschilt. De knoppen zijn de thema’s die we kennen binnen Duurzaamheid zoals isoleren, energiearmoede, grootschalige opwek, alternatieven voor gas, netcongestie etc.

Draaien aan de knop van de aanpak energiearmoede of isolatie betekent minder investeren in de stad en derhalve minder ‘return on investment’ bij de meest kwetsbare doelgroep(en) van de stad. Daarbij een risico dat draaien aan deze knoppen resulteert in hogere uitgaven in de portefeuille bestaanszekerheid.

Ook andere aspecten binnen Duurzaamheid zijn beïnvloedbaar. Er kan aan de knoppen ‘warmte als alternatief voor aardgas’ en netcongestie worden gedraaid. De impact zit hierbij in een beperkte voorbereiding op toekomstige ontwikkelingen. Zo wordt in 2024 en verder nieuwe wetgeving op het gebied van collectieve warmtenetten verwacht waar de gemeente een actievere rol in krijgt. Door te draaien aan deze knop wordt een goede voorbereiding lastiger. Niet inspringen op netcongestie kan resulteren in een passieve houding waarbij ontwikkelingen ons overkomen, we zijn dan passagier in een auto die door anderen wordt bestuurd.
Een belangrijke laatste knop is de beïnvloedbaarheid van de rol van de gemeente. We bewegen binnen duurzaamheid naar een regierol toe. Deze rol vereist meer financiële middelen dan een rol die gericht is op het creëren van verbinding en beweging.

4. Economie

Arnhem heeft de ambitie om een aantrekkelijke economische stad te zijn, met een gezonde, sterke en duurzame economie en voldoende banen. Daarvoor werken we aan verschillende onderwerpen waar op vrijwel alle onderdelen keuzes mogelijk zijn. De financiële middelen die voor economie beschikbaar zijn, zijn echter beperkt. Onze inspanningen worden voor een groot deel gefinancierd vanuit incidentele middelen.

Binnen onze economische activiteiten is de toeristenbelasting één van de beïnvloedbare 'knoppen' waar aan gedraaid zou kunnen worden om gemeentelijke financiële tekorten te verkleinen. Uit een benchmarkonderzoek blijkt dat gemeente Arnhem een relatief lage toeristenbelasting hanteert. We kiezen er al voor om de toeristenbelasting in geringe mate te verhogen. Er bestaat de mogelijkheid om deze verder door te zetten.

Om de kracht van de stad te versterken subsidiëren we diverse partijen die hieraan bijdragen door onder andere een netwerk op te zetten, innovaties aan te jagen en projecten te ondersteunen en tot uitvoer te brengen. Een aantal grotere partijen leveren hieraan een belangrijke bijdrage. Eén van die partijen is Stichting Citymarketing die in een netwerkorganisatie met veel partners werken aan de promotie van Arnhem. Een andere grote partner hierin is onze regionale toeristische marketingorganisatie, waar we vanuit de Groene Metropoolregio aan deelnemen. Deze partijen zijn afhankelijk van subsidiebijdragen. Als we het subsidiebedrag zouden verlagen, zal het moeilijker worden om - in gezamenlijkheid - Arnhem goed op de kaart te zetten. Een belangrijke partner op het energydomein is Connectr. Vanaf 2026 is er geen dekking meer voor de jaarlijkse subsidie. Als de benodigde subsidie gecontinueerd wordt dan vraagt dat een heroverweging van middelen binnen economie.

5. Openbare ruimte

De openbare ruimte is van en voor iedereen. De openbare ruimte geeft onze stad vorm en kleur en draagt bij aan hoe onze stad functioneert en hoe we hem beleven.

Bij de investeringen in de openbare ruimte laten we ons leiden door landelijke wetgeving en door onze eigen lokale ambities. De investeringen die we doen in de openbare ruimte richten zich primair op het in stand houden van bestaande functies. Als gemeente hebben we de vrijheid om onze investeringen in de openbare ruimte naar beneden of naar boven bij te stellen. Er geldt echter wel een ondergrens. Zo moet de veiligheid van gebruikers van de openbare ruimte geborgd zijn, moet de hoofdstructuur goed blijven functioneren en moeten we kapitaalvernietiging voorkomen. Dat laatste is aan de orde als onderhoud zo lang wordt uitgesteld dat het latere herstel per saldo tot hogere kosten leidt (doordat dan zwaardere/duurdere maatregelen nodig zijn).

Als stad zullen we ons ook moeten verhouden tot de biodiversiteitscrisis. De openbare ruimte moet niet enkel meer 'schoon, heel en veilig' zijn, maar uitgaan van natuurlijke systeem, waarbij we er rekening mee houden dat alles elkaar nodig heeft om in stand te blijven, en waarbij meer ruimte voor natuur essentieel is.

Als we kijken naar mogelijke aanpassingen van het ambitieniveau in de openbare ruimte, kan dat via zes 'knoppen':

1. *Het aanzicht van de stad.* Een deel van de investeringen in de openbare ruimte komt ten goede aan het aanzicht van de stad. Het gaat hierbij over aankleding en verfraaiing, en betreft zaken zoals het maken en onderhouden van bloemperken en bloembakken; de aanlichting van gebouwen en kunstwerken; fonteinen; en uitleg over cultureel erfgoed (straatnamen) etc.

2. *Dagelijks onderhoud:* Het is mogelijk om (verder) in te leveren op de uitstraling van de stad door bijvoorbeeld minder zwerfvuil te ruimen, prullenbakken weg te halen, geen graffiti meer te verwijderen en minder gras te maaien. Dit betreft het zogenaamd onderhoud. Hierbij geldt wel dat er voor het dagelijks onderhoud vaak meerjarige contracten zijn afgesloten. Er zijn daarmee beperkingen aan het afbouwen van taken. Verder moet hier worden opgemerkt dat, behalve in het centrum, het huidige onderhoudsniveau in de Arnhemse wijken al laag is (basisniveau).

   Bij bovengenoemde zaken is een keuze om dit stadsbreed te doen of bepaalde gebieden te ontzien, bv de Arnhem-Oost wijken.

3. *Groot onderhoud.* Uitstel van onderhoud leidt op korte termijn tot besparing van kosten, maar op langere termijn tot hogere kosten omdat de maatregelen die dan genomen moeten worden vaak veel duurder zijn. Hier ligt dus kapitaalvernietiging op de loer. Dit speelt vooral bij groot onderhoud van wegen. Ingrijpen doen we hier al op het economisch gunstigste moment (rationeel wegbeheer).

4. *Vergroenen:* Arnhem is al een groene stad. Dat is goed voor mensen, die hiervan kunnen genieten, en voor de dieren in de stad. Ook in het vergroenen van de stad kan het ambitieniveau worden bijgesteld. En ook hierbij is differentiatie denkbaar. Zo zouden we meer kunnen bezuinigen in het

buitengebied dan in de stad en kunnen we er in het stedelijk gebied voor kiezen om minder veerkrachtige en/of versteende wijken te ontzien.

5. *Bewonersinitiatieven in de openbare ruimte:* Om middelen te besparen, zou ervoor gekozen kunnen worden om minder in te spelen op wensen van bewoners door (tijdelijk) geen bewonersinitiatieven die zich richten op de openbare ruimte te ondersteunen.

6. *Service- en dienstverleningsniveau:* We vinden het belangrijk om als gemeente dienstbaar en wendbaar op te treden. Het is echter mogelijk om het service- en dienstverleningsniveau naar beneden te brengen door minder snel te reageren op FIXI-meldingen en andere verzoeken. Door minder in te spelen op individuele verzoeken verlagen we de toegankelijkheid en dienstverlening van de gemeente. Dat zal bij veel van onze inwoners leiden tot onvrede.

Tot slot: een fors deel van de budgetten voor de openbare ruimte heeft betrekking op riolering en afval. De uitgaven voor deze onderdelen zijn gekoppeld aan de afvalstoffenheffing en de rioolheffing. Verlaging van de kosten leidt daarmee tot verlaging van de heffing maar levert per saldo geen ruimte op in de begroting.

Organisatie

De ambtelijke organisatie streeft naar een zo effectief en efficiënt mogelijke uitvoering van de reguliere taken en de prioriteiten van het gemeentebestuur. De werkdruk is daarbij al jaren ongewenst hoog. De laatste jaren is hieraan gewerkt binnen het organisatie ontwikkelprogramma 'Lekker werken aan de ambities van Arnhem'. Over de ontwikkelingen in de organisatie informeren wij uw raad (behalve via de planning- en controlcyclus) onder meer via de 'Staat van de Organisatie'.

De complexiteit van ons werk neemt steeds verder toe. De onzekerheden groeien, zoals bij de stikstof-problematiek, netwerkcongestie en kostenstijgingen. We kampen daarbij ook met een krappe arbeidsmarkt, waardoor vacatures langer openblijven of niet kunnen worden vervuld.
Er wordt niettemin steeds meer verwacht als het gaat om integrale afstemming tussen alle beleidsdomeinen en afstemming met inwoners, instellingen en bedrijven in de stad. Wat voorheen relatief enkelvoudige activiteiten waren, worden steeds vaker complexe hersenbrekers en tijdvreters. Effectief en efficiënt opereren vraagt daarom een opgavegerichte insteek (denken vanuit de omstandigheden buiten); ruimte voor professionals (maatwerk en verantwoording); en in eigen huis een ongedeelde organisatie (optimale afstemming tussen beleid en uitvoering). Die drie elementen zijn dan ook de kernbegrippen in onze organisatievisie.

Aan de hand van die visie werken we de laatste jaren aan continue verbetering van de organisatie. Door betere sturing, soepelere interne samenwerking en verdere verbetering van onze verbindingen met de stad werken we gerichter en effectiever.

Daar zit steeds ook een efficiencyaspect aan. Naarmate we onze activiteiten preciezer afstemmen op de vragen en problemen in de stad kunnen we gerichter en effectiever werken. Naarmate we de fasen en bijdragen in projecten intern beter afstemmen ontstaat minder frictieverlies. Die effecten zijn komende periode hard nodig om, ondanks de al bestaande werkdruk en de krimpende loonsom, te komen tot voortvarende en realistische uitvoering van de gemeentelijke prioriteiten.

Wij hebben de organisatie daarom gevraagd om de organisatieontwikkeling komende jaren met kracht voort te zetten en daarmee te focussen op onze doelen in de stad en tegelijkertijd bij te dragen aan vermindering van de werkdruk en verhoging van het werkplezier van onze medewerkers. We hebben de organisatie ook gevraagd om verdergaande voorstellen voor te bereiden voor het geval er in latere jaren aanvullende bezuinigingen nodig zijn.

Opbrengsten

Opties voor bijsturing in opbrengsten

Beïnvloedbaarheid inkomsten uit lokale heffingen
Er kan financiële ruimte worden gecreëerd door het verhogen van de lokale heffingen (woonlasten). De beleidsvrijheid is hierin niet onbeperkt, omdat bepaalde tarieven bijvoorbeeld maximaal kostendekkend mogen zijn. Voor de mate van beleidsvrijheid kan juridisch en financieel gezien onderscheid worden gemaakt tussen twee soorten lokale heffingen: de algemene belastingen en de retributies.

Algemene belastingen
De tarieven van de algemene belastingen mogen in beginsel door de raad op elke hoogte worden vastgesteld. Hierbij geldt wel dat er een zorgvuldige belangenafweging moet hebben plaatsgevonden en dat er geen sprake mag zijn van willekeurige en onredelijke belastingheffing.
De opbrengsten van de algemene belastingen vallen in de algemene middelen en mogen dus voor elk doeleinde worden gebruikt. In Arnhem kennen we onderstaande algemene belastingen:
- Onroerende- en roerende-zaakbelasting (OZB en RZB)
- Parkeerbelasting
- Toeristenbelasting

Hieronder is voor bovenstaande belastingen voor een aantal scenario's het effect op de begroting in beeld gebracht bij een tariefswijziging. Bij de parkeerbelasting en toeristenbelasting wordt, in lijn met de in het hoofdstuk hiervoor opgenomen bezuinigingsopties, een voorstel gedaan voor een door te voeren scenario.

OZB en RZB
Voor de RZB gelden dezelfde tarieven als voor de OZB. Gezien de zeer beperkte omvang van de opbrengsten RZB wordt deze verder buiten beschouwing gelaten.

In Arnhem is het uitgangspunt dat de OZB-opbrengsten, exclusief areaalontwikkeling, jaarlijks met 5 procent worden verhoogd. De afgelopen jaren lag dit percentage onder de gemiddelde landelijke stijging van de opbrengsten OZB (2023: 7,4 procent en 2024: 7,5 procent).

Tabel 1: Effect financieel beeld scenario's opbrengsten OZB

Opbrengsten OZB – Effect financieel beeld (x € 1.000)	2025	2026	2027	2028
Jaarlijks 4% stijging i.p.v. 5%	-620	-1.295	-2.030	-2.829
Jaarlijks 6% stijging i.p.v. 5%	620	1.308	2.069	2.911
Jaarlijks 7,5% stijging i.p.v. 5%	1.549	3.292	5.247	7.434
7,5% stijging in 2025 en 2026; daarna weer 5%	1.549	3.292	3.457	3.630

In beginsel betekent een begrote opbrengststijging van 5 procent ook een gemiddelde lastenstijging OZB van 5 procent, een opbrengstdaling van 1 procent een gemiddelde lastendaling OZB van 1 procent, enzovoorts. Als de daadwerkelijke waardeontwikkeling echter afwijkt van waar bij de tariefberekening van uit is gegaan dan kan de gemiddelde lastenontwikkeling afwijken van de (begrote) opbrengst-ontwikkeling. Daarnaast geldt dat de waardeontwikkeling van een individueel object kan afwijken van de gemiddelde waardeontwikkeling, met als gevolg dat de individuele lastenontwikkeling ook afwijkt van de gemiddelde lastenontwikkeling.

Parkeerbelasting
We kennen in Arnhem twee verschillende tarieven voor parkeren op straat: een hoog tarief voor parkeren in het centrumgebied (€ 3,50 per uur) en een laag tarief voor parkeren buiten het centrum (€ 2,35 per uur). Daarnaast geldt in de gemeentelijke parkeergarages een tarief van € 0,10 per 10 minuten (€ 3,30 per uur) voor parkeren tussen 06:00 uur en 18:00 uur en een tarief van € 1,05 per uur tussen 18:00 uur en 06:00 uur. De tarieven voor de parkeergarages zijn privaatrechtelijk en vallen niet onder de parkeerbelasting. Gezien de samenhang met de tarieven voor parkeren op straat worden ze in dit onderdeel wel meegenomen.

Tabel 2: Effect financieel beeld scenario's parkeertarieven (x € 1.000)

Parkeertarieven – Effect financieel beeld (x € 1.000)	**2025**	**2026**	**2027**	**2028**
Scenario: Verhogen tarieven op straat en in garages met € 0,50 per uur	2.500	2.500	2.500	2.500
Effect scenario op hogere lasten vpb	*-645*	*-645*	*-645*	*-645*
Voorgesteld scenario: Verhogen tarieven op straat en in garages met € 1,00 per uur	5.000	5.000	5.000	5.000
Effect voorgesteld scenario op hogere lasten vpb	*-1.290*	*-1.290*	*-1.290*	*-1.290*
Scenario: Verhogen tarieven op straat en in garages met € 1,50 per uur	7.500	7.500	7.500	7.500
Effect scenario op hogere lasten vpb	*-1.806*	*-1.806*	*-1.806*	*-1.806*

Bij het verhogen van de parkeertarieven dient rekening te worden gehouden met een verhogend effect op de lasten voor de vennootschapsbelasting (vpb). Voor dit effect is in bovenstaande tabel bij elk scenario een negatief bedrag opgenomen.
Bij het voorgestelde scenario gaan we vooralsnog uit van een verhoging van alle tarieven met € 1,00 per uur. De komende periode wordt onderzocht of een andere verdeling/differentiatie meer wenselijk is, waarbij het uitgangspunt steeds zal zijn het realiseren van jaarlijks € 5 miljoen hogere opbrengsten. Eind 2024 zal voor de tarieven voor parkeren op straat bij de verordening Parkeren en Parkeerbelasting een voorstel aan de raad worden voorgelegd. Het vaststellen van de tarieven in de garages is een bevoegdheid van het college.

Toeristenbelasting
We kennen in Arnhem twee verschillende tarieven voor de toeristenbelasting: een laag tarief (€ 1,00 per persoon per nacht) voor overnachten op een camping, in een slaapzaal of op een aanlegplaats in de jachthaven en een hoog tarief (€ 2,50 per persoon per nacht) voor overnachten in andere accommodaties, met name hotels en B&B's.

Tabel 3: Effect financieel beeld scenario's tarieven toeristenbelasting (x € 1.000)

Opbrengsten toeristenbelasting – Effect financieel beeld (x € 1.000)	**2025**	**2026**	**2027**	**2028**
Scenario: Verhogen hoog tarief van € 2,50 naar € 3,00 en laag tarief van € 1,00 naar € 1,50	295	295	295	295
Voorgesteld scenario: Verhogen hoog tarief van € 2,50 naar € 3,50 en laag tarief van € 1,00 naar € 2,00	590	590	590	590
Scenario: Verhogen hoog tarief van € 2,50 naar € 4,00 en laag tarief van € 1,00 naar € 2,50	885	885	885	885

Nieuwe belastingen
Er zijn hiernaast nog belastingen die we in Arnhem momenteel niet heffen, maar welke mogelijk tot extra baten kunnen leiden. Bijvoorbeeld een hondenbelasting of reclamebelasting. Bij het invoeren van een nieuwe belasting zal steeds de afweging moeten worden gemaakt of de extra baten opwegen tegen de uitvoeringslasten die met de invoering gemoeid zijn.

Retributies
Bij de retributies is de beleidsvrijheid ten aanzien van de tariefhoogte beperkt. Er geldt namelijk het kostendekkendheidsprincipe: er mag geen winst worden gemaakt, dus de geraamde baten mogen niet uitkomen boven de geraamde lasten. Daarbij gelden fiscaal-juridische spelregels en beperkingen voor de aan de retributies toe te rekenen lasten. Met het onterecht toerekenen van lasten lopen we het risico dat de rechter de verordening (gedeeltelijk) onverbindend verklaart, met als gevolg dat we minder of geen heffing kunnen opleggen. In Arnhem kennen we onderstaande retributies:
- Rioolheffing
- Afvalstoffenheffing
- Leges
- Scheepvaartrechten
- Reinigingsrechten

De financiële ruimte die in Arnhem gecreëerd kan worden met het verhogen van de tarieven voor de retributies is beperkt. Voor de rioolheffing geldt dat deze al (vrijwel) volledig kostendekkend is en voor de afvalstoffenheffing is reeds het uitgangspunt dat wordt toegewerkt naar een kostendekkendheid van 95% in 2026. Bij sommige retributies lijkt nog ruimte om de tarieven te verhogen en we onderzoeken voor 2025 wat hierin mogelijk is. De ruimte die hiermee in de begroting ontstaat zal echter relatief beperkt zijn, aangezien de omvang van de opbrengsten van deze retributies in verhouding tot het totaal van de opbrengsten uit lokale heffingen klein is. Daarnaast hebben we te maken met wettelijk vastgestelde maximumtarieven voor bepaalde leges Burgerzaken. In Arnhem hanteren we al deze maximumtarieven.

GEMEENTE ARNHEM
Postbus 9029
6802 EL Arnhem
Tel: 0800-1809 (gratis)
E-mail: info@arnhem.nl

Memo

Datum : dinsdag 21 mei 2024

Aan : Raadsleden en fractievolgers

Van : Paul Smeulders

Betreft : Toezegging portefeuillehouder Paul Smeulders inzicht in bezuinigingsopties Perspectiefnota 2025

Op woensdag 24 april 2025 heeft portefeuillehouder Paul Smeulders tijdens de presentatie bij het aanbieden van de Perspectiefnota 2025, Turap-1 2024 en de jaarstukken 2023 de volgende toezegging aan de raad gedaan:

Wethouder Smeulders zegt toe de raad een totaal overzicht te sturen van alle door het college van B&W overwogen mogelijke bezuinigingsopties. Daarbij worden dus ook de bezuinigingsopties benoemd die niet in de Perspectiefnota 2025-2028 zijn opgenomen.

In bijlage 1 is dit totaal overzicht opgenomen. Daarbij is in kolom ‘In PPN’ aangegeven of deze bezuiniging al dan niet in de Perspectiefnota is opgenomen.

De opties zijn op de volgende wijze tot stand gekomen: op basis van de beïnvloedbare ruimte in elk begrotingsprogramma is in kaart gebracht welke incidentele en structurele besparingen daarbinnen mogelijk zijn. Hierbij is zowel gekeken naar de budgetten in de exploitatie als naar de bestemmingsreserves. In de toelichting bij elke optie is benoemd wat de optie inhoudt en (op hoofdlijnen) welke gevolgen dit heeft.

Het totale overzicht suggereert wellicht één op één uitwisselbaarheid en inzet van de genoemde opties. Dit is niet (altijd) het geval. Zo verschillen impact, mogelijke risico’s van de opties en ligt er onderlinge verwevenheid tussen verschillende beleidsterreinen. Andere keuzes dan nu voorgesteld in de Perspectiefnota kunnen worden gemaakt, maar vragen wel uitzoek- en analysewerk.

Los van de bezuinigingsopties binnen de begrotingsprogramma’s is in beeld gebracht welke besparingen in de grond- en gebiedsexploitaties in voorbereiding doorgevoerd kunnen worden en wat de effecten daarvan zijn. De uitkomst daarvan is opgenomen in bijlage 2.

Bijlage 2 Keuzes in grondexploitaties en gebiedsexploitaties in voorbereiding

In het kader van de opdracht van het college om te komen tot bezuinigingsvoorstellen voor de perspectiefnota is ook naar de grondexploitaties en gebiedsexploitaties (in voorbereiding) gekeken.
In deze memo is weergeven wat de effecten zijn van het stopzetten, of wijzigen, van grondexploitaties en grondexploitaties in voorbereiding. Bij projecten met een positief effect is in beeld gebracht aan welke 'knoppen' gedraaid zou kunnen worden om de kosten te drukken. Om de consequenties van stoppen, of van het wijzigen van plannen, goed te overzien, wordt in voorliggende memo allereerst iets breder de context geschetst van de woningbouwopgave en van hoe de projecten zicht tot deze opgave verhouden.

Woningbouwopgave

De komende jaren moeten er veel woningen worden bijgebouwd om de woonbehoefte bij te benen. In het recentste woonbehoefteonderzoek (2023) is berekend dat er tot 2030 zo'n 11.550 woningen bij moeten komen en 14.000 tot 2040. Om voldoende woningen te realiseren dient er meer geprogrammeerd te worden dan dat de woonbehoefte is. Er is namelijk een reële kans dat plannen in zijn geheel uitvallen of dat de voorziene aantallen woningen in plannen niet gerealiseerd kunnen worden. Als vuistregel wordt vaak verondersteld dat gemeenten tot 130% van de woonbehoefte moeten programmeren.
De woonbehoefte van de 14.000 woningen valt uiteen in verschillende categorieën. De behoefte bestaat voor 72% uit sociale en betaalbare woningbouw (met name sociale huur en betaalbare koop) en voor 28% uit duurdere koop. In de Woonvisie is de ambitie opgenomen dat het huidige aandeel sociale huur (35%) niet daalt.

In onze planvoorraad zitten op dit moment 18046 woningen. Hierbij maken we een onderscheid tussen harde plannen en zachte plannen. Voor harde plannen is een omgevingsvergunning verleend en/of een bestemmingsplan vastgesteld en/of een anterieure overeenkomst getekend. Bij zachte plannen is nog niet aan deze voorwaarden voldaan. Deze plannen bevinden zich in voorbereidende of (zeer) prille fases. De afgelopen twee jaar zijn veel zachte plannen toegevoegd (vooral Spoorzone; Schaapsdrift en Rijnpark, maar ook Nijmeegseweg Fase 2 en Laarkwartier. Ook is de planvorming gestart voor een woningbouwontwikkeling aan de Westzijde van de Heijenoordseweg). Omdat in deze plannen veel sociale en betaalbare woningen worden voorzien, weerspiegelt de planvoorraad steeds meer de kwalitatieve woonbehoefte.

In de Woondeal zijn afspraken gemaakt tussen de gemeente, de GMR, de provincie en het Rijk over te realiseren woningen. Minimaal 66% dient 'betaalbaar' te zijn en minimaal 30% sociaal.

Hieronder een overzicht van de huidige woningbouwplannen.
(De woningbouwplannen worden op moment van schrijven opnieuw geïnventariseerd. De informatie over de verschillende segmenten is daarom nog niet volledig).

	Aantal woningen	Sociale huur	Betaalbare koop (bij benadering)	Middenhuur (bij benadering).	Dure koop (bij benadering)	Dure huur (bij benadering)
Harde Plannen	4557	1256 (27,6%	331 (7,3%)		49%	
Zachte Plannen	13489	5026 (37%)	2642 (19,6%)			
Totaal	18046	6282 (34,8%)	2973 (16,5%)	1673 (9,3%)	6780 (37,6%)	292 (1,6%)

Grondexploitaties
Een belangrijk deel van de woningbouwopgave zal worden gerealiseerd op 'eigen' gronden. Om beter regie te houden op woningbouwontwikkelingen en gemeentelijke ambities te realiseren voeren we sinds enkele jaren actiever grondbeleid en maken we actiever gebruik van eigen posities.

Voor de voorbereiding van de Perspectiefnota is geïnventariseerd welke exploitaties er zijn of in voorbereiding zijn. Voor deze exploitaties is een eerste indicatie gemaakt van het effect als deze exploitaties worden gestopt. Ook is

gekeken of er optimalisatie in het programma, dan wel naar beneden bijstellen van ambities, mogelijk is. Het is goed om te beseffen is dat de grondexploitaties vaak verbindingen met andere programma's hebben. Een keuze in grondexploitaties betekent daarmee (vaak) ook iets voor een andere beleidsambitie. Het stoppen van plannen heeft uiteraard ook effect op de verhouding woningbouwplannen-woonbehoefte.

De potentiële financiële voordelen zijn veelal incidenteel, maar betreffen in gebiedsexploitaties soms ook structurele middelen.

Bij een aantal projecten leidt het stopzetten of het aanpassen van ambities tot een negatief financieel effect. Bij deze projecten zijn reeds verplichtingen aangegaan. Gronden zijn bijvoorbeeld al uitgegeven, er is al aanbesteed of een overeenkomst gesloten. Bij enkele projecten is het potentiële financiële voordeel nihil. De projecten waarbij stopzetten of aanpassen leidt tot een negatief financieel effect of de effecten nihil zijn, zijn:

- Gaardenhage
- Arnhem Centraal
- Hobbit
- NKK Fluvium
- Presikhaaf-Oost
- Zuidelijke binnenstad

Voor een aantal projecten of gebiedsontwikkelingen kan het stopzetten óf het aanpassen van ambities wél positieve financiële aspecten hebben. Bij deze projecten is in beeld gebracht aan 'welke knoppen' eventueel gedraaid zou kunnen worden.

Knoppen en uitwerking

Voor de projecten geldt in het algemeen het volgende.
Ruimtelijke ontwikkelingen met gemeentelijke middelen zijn financieel beïnvloedbaar,

1) **door ze te stoppen;**
2) **door de beleidsuitgangspunten te wijzigen, waarbij veelal geldt dat positieve financiële voordelen behaald kunnen worden, door:**
   - **% Sociale huur omlaag**
   - **Verdichten/meer woningen toevoegen**
   - **Kwaliteitsniveau openbare ruimte**
   - **Parkeren op maaiveld (door hoge kosten gebouwde parkeervoorzieningen)**

Voor de projecten waar zich aanzienlijke financiële voordelen kunnen voordoen, zijn bovengenoemde kansen in beeld gebracht en uitgewerkt in fiches. In ondergaand overzicht is een samenvatting van deze fiches opgenomen.

Project	Stand van zaken GREX	Knoppen	(Financieel) Effect
Nijmeegseweg	De gebiedsexploitatie Nijmeegseweg betreft een gebiedsexploitatie in voorbereiding. Als dekkingsbron (eenmalige middelen) kent de gebiedsexploitatie gemeentelijke, provinciale en rijksmiddelen.	1. Stoppen 2. Verdichten (fase 1) 3. Sociale woningbouw van 30% naar 20% 4. Parkeren op maaiveld	1) € 7.700.000 2) Vrijval dekkingsmiddelen € 1.700.000 3) Vrijval dekkingsmiddelen maximaal € 800.000 4) vrijval dekkingsmiddelen maximaal 2,6 miljoen.
Spoorzone		Spoorzone is een omvangrijke gebiedsontwikkeling en bestaat uit drie deelgebieden. Zie voor uitwerking bijlage na tabel	
Kronenburg	De gebiedsexploitatie Kronenburg is in 2022 ingesteld en kent gemeentelijke, provinciale en rijksmiddelen als dekkingsbron. Dit zijn eenmalige middelen.	1) Kwaliteitsniveau openbare ruimte omlaag 2) Meer woningen	1) Vrijval maximaal € 1 miljoen 2) € 1 miljoen

Schuytgraaf	Op dit moment kent de grondexploitatie Schuytgraaf een positief resultaat van € 3.200.000. Het bedrag wat ten laste van het weerstandsvermogen komt bedraagt € 4.368.000. De grondexploitatie Schuytgraaf bevat nog enkele velden met ruimtelijke ontwikkelingen waarin de kaders nog kunnen worden aangepast om financiële voordelen te realiseren. Dit kan door	1) Herprogrammering veld 26/27 2) Percentage sociaal omlaag veld 26/27	1) Het risicobedrag van € 4.368.000 kan waarschijnlijk met € 1,3 miljoen verminderd worden, daarnaast ontstaat er op termijn een aanvullende toekomstige winst van € 1,3 miljoen. 2) Risicobedrag met € 3.400.000 verminderd en op termijn aanvullende winst van 3.400.000
Laarkwartier	De grondexploitatie Laarkwartier (Station-Zuid) is in 2023 ingesteld en kent een positief resultaat van € 275.000. Het bedrag wat ten laste van het weerstandsvermogen komt bedraagt € 620.000.	1. Stopzetten 2. Woningbouwprogramma vergroten in het park 3. Sociale woningbouw van 50% naar 20% 4. Parkeren op maaiveld	1. Beperkt financieel effect. Risicobedrag van € 620.000 komt vrij te vallen 2. Bij toevoeging 65 woningen komt risicobedrag vrij te vallen en mogelijke toekomstige winst van € 3.000.000 3. € 1.300.000 4. € 1.600.000
Arnhem-West	In de huidige begroting zijn geen financiele middelen gereserveerd voor Arnhem West. Op dit moment is ongeveer 80k uitgegeven aan plankosten.	1) Minder sociaal (30% ipv 60-100%)	1. tekort wordt 5,5 mln, bij 30% co-financiering Rijk totaal 3,8 mln noodzakelijk

Bijlage Spoorzone-Oost
Spoorzone Arnhem-Oost
Spoorzone Arnhem-Oost zijn 3 samenhangende deelgebieden met een grondexploitatie in voorbereiding die samen met een aantal gebiedsoverstijgende ingrepen een gebiedsexploitatie in voorbereiding vormt (met circa €91 miljoen aan gemeentelijke middelen) die de basis zijn voor een aantal inhoudelijke ambities van het programma Groeiende stad en als cofinanciering gelden voor de door rijk toegezegde financiële middelen van €131 miljoen.

Stoppen
Van de circa €91 miljoen is ongeveer €65 miljoen beschikbaar bij stoppen en opgebouwd uit

- (afgerond) 25 miljoen incidenteel in BR,
- €20 miljoen uit beleidsprogramma's en
- €20 miljoen als investeringsbedrag vanuit voor spoorzone gereserveerde kapitaallasten.

Beleidsuitgangspunten wijzigen
De exploitatie van de Spoorzone in opbouw bestaat uit 3 grondexploitaties en een aantal overkoepelende ingrepen die met name zien op mobiliteit/bereikbaarheid. Wijzigen van uitgangspunten in 1 van de 3 exploitaties kan effect hebben ook op de overkoepelende ingrepen. Onderstaand een indicatie van de ingrepen en de effecten hiervan. Indien 1 of meerdere van de ingrepen voor het college het overwegen waard zijn, dan moet nader onderzoek plaatsvinden naar de daadwerkelijke impact.

- Schaapsdrift

Stoppen: indicatief valt er €5 tot 7 miljoen vrij, grotendeels eenmalige middelen
Aanpassen programma leidt tot indicatief extra:

- % sociaal omlaag (nu 30% plus vervanging)/minder groen: daarmee vraag of plan overeind blijft, vraag is of Vivare dan nog bereid is om mee te doen in de ontwikkeling als % sociaal omlaag gaat. Groen/openbare ruimte ook noodzakelijk om balans te krijgen tov dichtheid. Indicatie: maximaal €1 miljoen extra opbrengst /minder kosten
- Geen sloop en daarmee alleen ontwikkelen op binnenterrein bedrijven: max 100 woningen. Indicatie: vrijval €5 miljoen

- Presikhaaf 3

Stoppen: negatieve impact
Aanpassen programma:

- % sociaal omlaag (nu 30%), parkeren zonder multifunctioneel groen dek: indicatie: vrijval 1-2 miljoen eenmalig

- Rijnpark fase 1

Stoppen: indicatie vrijval 50 miljoen
Aanpassen programma:

- % sociaal van 40% naar 30% : indicatief 5 miljoen vrijval
- % sociaal nog verder omlaag: indicatief tot 10 miljoen (parkeren moet fors omhoog daardoor ook meerkosten)
- Emplacement niet uitplaatsen en alleen de bestaande bedrijvenkavels bebouwen: minder woningen, minder bijdrage aan Nationaal Programma Arnhem Oost, minder park: vrijval indicatie 15 miljoen
- Bedrijvigheid deels omzetten in woningen: vrijval indicatief 2 miljoen
- Minder park, meer bebouwen: extra woningen + meer opbrengsten, indicatief 5 miljoen

Tot slot
Er is een inhoudelijke samenhang met de grondexploitatie Kleefse Waard. Uitplaatsing van Van Houtum naar deze locatie is van belang om de locatie Rijnpark vrij te spelen. Met het stoppen van projecten vervalt de subsidie. Bij deels stoppen is onduidelijk wat daar de gevolgen van zijn omdat met rijk afspraken zijn gemaakt over totaal. Een taakstellende bezuiniging op de projecten zonder wijziging inhoudelijke kaders en instandhouden oorspronkelijke doel wordt niet mogelijk beschouwd.

Bezuinigingsopties (x € 1.000)	2024	2025	2026	2027	2028	I/S		Toelichting	Programma	Portefeuillehouder	In PPN
Rekensystematiek BUIG Arnhems Beeld toepassen	2.264	3.580	3.762	3.942	4.359	S	B	Toepassen gunstiger beeld Arnhems bijstandsontwikkeling ipv vastgesteld standaard methodiek in Arnhem: We ontvangen van het Rijk een gebundelde uitkering (BUIG) voor het bekostigen van de uitkeringen (Participatiewet, IOAW, IOAZ en Bbz 2004) én voor de inzet van loonkostensubsidie. Dit is een specifieke uitkering. De hoogte van de uitkering aan Arnhem wordt vanuit het voor gemeente beschikbare macrobudget verdeeld op basis van een objectief verdeelmodel. Dit model berekent de objectieve kans dat een huishouden afhankelijk is van een bijstandsuitkering. De inrichting van de bekostigingssystematiek beoogt de gemeenten financieel te prikkelen om zoveel mogelijk mensen uit de uitkering te houden en aan het werk te helpen. Overschotten op de Buig-budgetten zijn vrij besteedbaar en tekorten moeten gemeenten in beginsel zelf opvangen. Gemeenten met een groot tekort kunnen onder voorwaarden een beroep doen op een vangnetregeling. Er is in Arnhem structureel sprake van een tekort op de uitgaven op de bijstandslasten ten opzichte van de BUIG ontvangsten. Daarmee zijn we een nadeelgemeente. We ramen in de begroting structureel dit tekort. Dit doen we uit eigen middelen op basis van een prognosemodel dat gebaseerd is op de gemiddelde uitgaven over eerdere jaren dat het te begroten tekort in beeld brengt. In de nieuwe methodiek wordt het effect van uitstroom door inzet loonkostensubsidie doorgerekend op basis van het werkelijke beeld en prognose. Op basis van de resultaten op de BUIG in de afgelopen begrotingsjaren zien we dat we met aanpassing van dit model het tekort realistischer kunnen begroten en het resultaat beter kunnen benaderen. Met als gevolg dat we een minder groot tekort kunnen inboeken. De positieve ontwikkelingen op het BUIG-budget zijn resultaat van de succesvolle aanpak van het inzetten loonkostensubsidie en het meer op maat aanbieden van trajecten met de inwoner (samen beslissen). Het voortzetten van het huidig beleid van verruiming van regelingen Participatiewet, Bijverdienbeloning en nieuwe Werkwijze Samen Beslissen, participatiecarrousel, inzet Activerend werk en inzet overige re-integratieinstrumenten zoals loonkostensubsidie, jobcoaching etc. De inzet van de instrumenten zorgen voor een hogere participatiegraad en een trend van duurzame uitstroom. Hiermee kunnen we de dalende lijn vasthouden of constant houden. Het is randvoorwaardelijk dat deze trend wordt doorgezet om deze voorgestelde rekenmethode in te kunnen zetten. Dat kan alleen wanneer de huidige werkwijze van W&I op re-integratieinstrumenten in stand wordt gehouden. Er is sprake van communicerende vaten tussen het re-integratiebudget en de BUIG. Deze methode faciliteert dat we aan de voorkant minder grote tekorten hoeven te begroten en realistischer prognose kunnen opstellen op basis van het huidige ingezette beleid.	S06	Mark	
Bestemmingsreserve Energiearmoedefonds	2.833	-	-	-	-	I	A	Vanuit de Jaarrekening 2021 is een bedrag van € 2,8 mln bestemd voor de Energietoeslag 2022. In 2022 en 2023 is in de bestemmingsreserve een bedrag van tweemaal € 5 mln toegevoegd om de Wintertoeslag uit te keren om het tekort op de rijksbijdrage voor Energietoeslag te compenseren en een aantal crisismaatregelen te bekostigen. Door de onttrekkeing van het resultaat van de Jaarrekening 2021 waren in 2022 en 2023 minder middelen nodig uit de Bestemmingsreserve. Er kan nu een bedrag van € 2,8 mln vrijvallen uit de Bestemmingsreserve.	S06	Mark	ja
Verhogen parkeertarieven		5.000	5.000	5.000	5.000	S		Opbrengstverhoging van € 1,00 euro per uur.	S02	Nermina	ja
Verhogen parkeertarieven: effect VPB		-1.290	-1.290	-1.290	-1.290	S		Verminderen extra parkeeropbrengst met inschatting extra VPB	S02	Nermina	
85% Indexatie uitkeren		1.603	1.603	1.603	1.603	S		85% van de indexatie wordt gedekt vanuit het accres van het gemeentefonds. Het overige deel moet binnen de Arnhemse begroting gedekt worden. Op CAO eigen ambtenaren, Zorgcontracten en Gemeenschappelijke regelingen kan niet (direct) bespaard worden. Als we de subsidies, openbare ruimte en overige budgetten en de volumeontwikkeling voor 85% zouden indexeren, levert dat een besparing van € 1,6 miljoen op.	S00	Paul	ja
Rijkssubsidie MDT		1.500	1.500	1.500		I		Op dit moment doen we een subsidieaanvraag MDT bij het Rijk. Bij toekenning zouden we hiermee bestaande projecten kunnen financieren, binnen en buiten dit programma. Het gaat om een subsidie van 4,5 miljoen voor 3 jaar.	Perspectief voor de jeugd	Nermina	deels
Meer groepsgewijs begeleiden	0	700	1.400	1.400	1.400	S	##	Dit past in de inhoudelijke beweging die we willen maken; groepsgewijze ondersteuning inzetten waar dit passend is. Dit draagt ook bij aan het verminderen van de personeelstekorten. De geraamde bezuiniging vergt dat sociale wijkteams en zorgaanbieders moeten signaleren bij welke inwoners groepsgewijze ondersteuning mogelijk is en dit vervolgens ook uitvoeren. In Nijmegen blijkt dit niet vanzelf te gaan en zijn de resultaten nog beperkt. De geraamde bezuiniging gaat er vanuit dat groepsgewijze ondersteuning mogelijk is bij 20% van de inwoners die nu individuele begeleiding krijgen. De vraag is of dit realistisch en haalbaar is. Als deze norm van 20% "dwingend" wordt opgelegd is er een risico dat inwoners groepsgewijze ondersteuning gaan krijgen, terwijl dit niet passend is. Om de beweging op gang te krijgen zal vanuit gemeente/sociale wijkteams dit actief gestimuleerd moeten worden richting aanbieders en in de regionale inkoop zullen financiele prikkels ingericht moeten worden zodat zorgaanbieders dit daadwerkelijk gaan doen. De norm moet worden: groepsgewijze ondersteuning, tenzij! Tegelijkertijd moet ook ruimte geboden worden dat groepsbegeleiding alleen wordt ingezet indien dit passend is voor de betreffende inwoner.Samenhang met (wijk)budgetplafonds.	S07	Marco	ja

Beëindigen programma huisvesting bijzondere doelgroepen; nog beschikbare budget	900	480	380	1.270	0	I		Schrappen programmadoel 'jaarlijks 60-100 extra betaalbare, geschikte en beschikbare woningen bovenop de bestaande planvoorraad, ten behoeve van doelgroepen nota wonen en zorg. Voor 2025 t/m 2027 is hiervoor jaarlijks 1,5 miljoen beschikbaar. Te bezuinigen is dit bedrag minus al geplande bestedingen.	S12	Paul	ja
Teruggave voordeel subsidie Sportbedrijf in plaats van besteden binnen beleidsterrein	500	0	0	0	0	I		Voor 2024 is het risico op een exploitatietekort inmiddels afgedekt met een incidentele raming in de begroting van 2024 en vanuit Sportbedrijf is aangegeven, dat oorspronkelijk bedrag niet volledig verleend hoeft te worden. Dit is een incidenteel voordeel op de Arnhemse begroting.	S09	Bob	ja
Versneld parkeerareaal vergroten		1.000	1.000	1.000	1.000	S		Sterk afhankelijk van de snelheid waarin we het areaal kunnen vergroten. Mogelijk vallen opbrengsten hoger uit dan geraamd.	S02	Nermina	deels
ESF middelen Actieve Inclusie Vervolg			997			I	P	De ESF+ gelden zijn veelal bedoeld om in te zeten voor re-integratie van onze inwoners. Het is een toevoeging aan het budget voor het cluster W&I. Door bij de verantwoording reguliere kosten voor deze subsidie op te voeren (zoals afgelopen jaren de kosten voor inzet regisseurs W&I), kan met dit geld extra impuls gegeven worden voor het begeleiden van inwoners naar een passende werkplek. Op dit moment zijn hier nog geen plannen voor ontwikkeld. Voor de lopende ESF Actieve Inclusie Vervolg (looptijd februari 2024 t/m 31 dec 2025) ontvangen we in 2026 een bedrag van maximaal € 997.366. **Voorstel**: We kunnen ervoor kiezen om dit bedrag niet in te zetten voor een extra impuls op re-integratie en deze middelen als bezuiniging op te voeren. We verwachten hierbij dat bij de verantwoording van dit bedrag alle opgevoerde reguliere kosten voor ESF net als afgelopen jaren goedgekeurd worden.	S06	Mark	ja
Analyse casussen >€100.000		840	840	840	840	S		Onderzoek naar doel- en rechtmatigheid van casussen groter dan € 100.000 geeft ons inzicht in de kosten en kwaliteit van de trajecten. Door de ingezette zorg en ondersteuning voor de gezinnen die de duurste zorg en ondersteuning ontvangen vanuit de gemeente in beeld te brengen, verwachten we deze gezinnen kostenbewuster te kunnen ondersteunen.	S07	Bob	ja
IHP - stimuleren circulair bouwen		100	200	300	400	S		Beleidsrijke toevoeging. We zoeken uit wat de opties zijn om de restwaarden anders mee te nemen.	S04	Nermina	in IHP
Verhogen tarief toeristenbelasting	0	550	550	550	550	S		Uitgaande van toeristenbelasting van €3,50. Ter vergelijking: nu €2,50 in Arnhem, in Nijmegen 3,42, in Utrecht €9,83. Verhogen kan vanaf 2025, innen vanaf 2026.	S03	Nermina	ja
Bagger werkzaamheden, gereserveerde budget in BR deels vrij laten vallen	0	0	575	0	0	I		Incidenteel is er budget nodig voor het uitvoeren van baggerwerkzaamheden. In de bestemmingsreserve zijn hier middelen voor gereserveerd. Er is nu nog geen concrete invulling voor dit budget. Indien we deze reserve laten vrijvallen zullen we incidenteel budget moeten aanvragen als er baggerwerkzaamheden nodig zijn. Als het waterschap baggerwerkzaamheden gaat uitvoeren hebben we wel de verplichting de bagger te ontvangen. Hier kunnen aanzienlijke kosten mee gemoeid zijn afhankelijk van de kwaliteit van de bagger.	S12	Bob	
Inzet controle 315-route		250	500	500	500	S		We zien bij de zorgverwijzingen van huisartsen en vanuit de andere geautoriseerde verwijzers dat geen toets aan de voorkant qua doelmatigheid en rechtmatigheid plaats vindt. Dit voorstel voorziet daar in. Inzicht in de recht- en doelmatigheid is essentieel om zowel kwalitatief als qua kosten meer grip te krijgen en de ‘knoppen’ in beeld te krijgen waar we aan de voorkant aan moeten draaien. Dit voorstel richt zich op het in kaart brengen van de uithuisplaatsingen en uitzonderlijke casussen.	S07	Bob	ja
bomenonderhoud beperken tot directe woonomgeving (-50%)	0	500	500	500	500	S		Buiten de directe woonomgeving worden uitvallende bomen niet vervangen (dus niet langs hoofdinfra, in parken enz.)	S12	Cathelijne	deels
Groen, invasieve exoten	0	300	300	300		I		Deels stoppen met bedstrijding invasieve exoten.	S12	Cathelijne	ja
F&C Verbeteren systemen en processen	400	0	0	0	0	I		In de begroting voor 2024 is een incidenteel bedrag opgenomen van € 400.000 met de bedoeling het in te zetten voor de verbetering van systemen en processen. Hierop zijn nog geen toezeggingen, aanspraken of anderszins van toepassing waardoor het in principe anders ingezet kan worden / kan worden bespaard. Genoemde besparing doet afbreuk aan de doelstellingen van het organisatieprogramma Lekker Werken aan de Ambities van Arnhem (LWAA). Eén van de allergrootste ergernissen van medewerkers is juist klantonvriendelijkheid, inefficiëncy, e.d. van en in processen en systemen.	S00	Maurits	ja
P&O Jongerenbudget	200	200	400	400	400	S		Het jongerenbudget heeft als doel om de instroom van jonge potentials in onze organisatie te vergroten Dit budget is bijvoorbeeld veelvuldig ingezet voor instroom van trainees waarvoor op de afdelingen nog geen reguliere formatie beschikbaar was. Nu de gemeentepool van start gaat, ontstaat er een dubbeling. Ook de gemeentepool heeft immers als doel om het instroom van (o.a.) jonge potentials in onze organisatie te vergroten. Hiermee kan dus gekeken worden naar het, in de komende jaren, afschalen van het jongerenbudget. Dit kan niet volledig en per direct aangezien er nog dekking nodig is voor zittende formatie en tevens dit budget gebruikt wordt voor financiering van werkervaringsplekken.	S00	Maurits	ja
stedelijk groen verminderen, directe woonomgeving ontzien (-7,5%; budget 'sleetse plekken')	0	350	350	350	350	S		Het groen zal een meer verwaarloosd aanzien krijgen, minder biodivers worden, waarbij de directe woonomgeving wordt ontzien	S12	Cathelijne	deels

Communicatie & Bestuursondersteuning maatregel 1: aanpassing ondersteuning college	82	201	201	313	313	S	Deze maatregel gaat om de ondersteuning van het college en houdt concreet in: het inleveren van 1fte voor de onderdeel woordvoering (van 6 naar 5 fte), wethoudersadvies (van 7bnaar 6 fte) en secretariaat (van 11 naar 10). Gevolg is dat keuzes nodig zijn, bijvoorebeeld mbt zichtbaarheid en als het gaat om woordvoering,	S00	Maurits	ja
Van individuele begeleiding naar groepsgerichte begeleiding			300	300	300	S	Individuele begeleiding meer omzetten naar groepsgewijze ondersteuning. Op dit moment worden kinderen met vergelijkbare problematiek individueel begeleid door een zorgaanbieder. Gestimuleerd kan worden om dit meer groepsgewijs te doen, waardoor kinderen ook van elkaar kunnen leren en geen 1 op 1 begeleiding nodig is, maar bijvoorbeeld 1 begeleider op 3 inwoners. Dit kan om zowel nieuwe begeleidingsvragen als afschaling van specialistische begeleidingsvragen en behandeling gaan waarna de jeugdigen het geleerde in de praktijk kunnen brengen. Bij deze hulpvragen gaat dit over hulpvragen waarvan er meer jeugdigen zijn met dezelfde hulpvraag en waarbij een groep ondersteunend is.	S07	Bob	ja
Dutch Green Week	300					I	Gezien beperkt beschikbare capaciteit kan worden gekozen om elders te prioriteren en Dutch Green Week niet te organiseren.	S10	Cathelijne	ja
Budget waterbodembeheer laten vervallen	0	300	300	300	300	S	Incidenteel is er budget nodig voor het uitvoeren van baggerwerkzaamheden. Nu is er structureel geld gereserveerd. Dit kan vrijvallen. We zullen dan incidenteel budget moeten aanvragen als er baggerwerkzaamheden nodig zijn.	S12	Bob	ja
Zog voor ex-gedetineerden (budget MO, sturing vanuit Veiligheid).		132	265	265	265	S	Beeindigen of verminderen van de inzet voor ex-gedetineerden om na detentie te kunnen werken aan terugkeer in de maatschappij. Dit betreft subsidies voor de Instap (nazorg ex geditineerden) als aan Slachtofferhulp	S08	Maurits	
Schrappen doorbraakmethode		220	220	220	220	S	Doorbraakmethode is een methodiek die gebruikt wordt binnen het sociaal wijkteam en waarvoor het sociaal wijkteam aanvullende financiering krijgt. Vanuit de doorbraakmethode worden per jaar 40 Arnhemse multiprobleemhuishoudens geholpen. Met deze aanpak kan een 'doorbraak' gerealiseerd worden voor deze huishoudens. De Doorbraakmethode kan worden ondergebracht in de reguliere opdracht en financiering van de sociale wijkteams.	S07	Bob	
Eusebius	0	217	217	217	217	S	In de begroting is op het product Eusebius rekening gehouden met een hoger bedrag dan werkelijk nodig is. Het overbodige deel kan structureel vrijvallen.	S05	Bob	ja
Inzet scanauto vergroten		200	200	200	200	S	Meer inzetten van de scanauto betekend een opbrengstverhoging van minimaal 0,2 mln tot ca 0,5 mln	S02	Nermina	ja
Stoppen PMT als losse interventie		200	200	200	200	S	Binnen gemeente Arnhem zijn geen beleidsregels m.b.t. de inzet van PMT (vaktherapie). PMT valt onder de zorgvorm behandeling. Er zijn diverse gemeenten in het land die aparte beleidsregels hanteren voor de inzet van PMT. Bij bv. gemeente Nijmegen is het uitgangspunt dat PMT alleen ingezet kan onder regie van een psycholoog of gedragswetenschapper. PMT maakt dan onderdeel uit van de behandeling. PMT kan niet worden ingezet als een los product. Dit gaat gevolgen hebben voor de kinderen. Kinderen die nu zorg ontvangen vanuit PMT, komen mogelijk niet meer in aanmerking voor deze vorm van behandeling.	S07	Bob	ja
Warenmarkt	175					I	Deze kosten gaan niet ingezet worden, omdat de warenmarkt niet verplaatst gaat worden. Daar is geen draagvlak voor bij zowel de markt, als de andere stakeholders.	S03	Bob	ja
Recreatieve houten bruggen na levensduur verwijderen	0	150	150	0	0	I	We vervangen recreatieve houten bruggen niet meer als deze aan vervanging toe zijn. Gevolg hiervan is dat looproutes langer kunnen worden en dat er minder ommetjes mogelijk zijn.	S02	Bob	
Incidenteel voordeel Brede Spuk	150	150	150			I	Binnen het programma gezondheid zijn er incidenteel middelen toegekend vanuit Gezond en Actief Leven Akkoord. De Brede Spuk heeft een looptijd tot 2026, waardoor er incidenteel bestedingen ten laste van de Spuk gebracht kunnen.	S09	Maurits	ja
bomenplan beperken tot directe woonomgeving (-50%)	0	150	150	150	0	I	Buiten de directe woonomgeving vervalt dit budget voor aanplant extra bomen meer aanplant. Geen extra aandacht voor ommunicatie over bomen en vanit bomenplan geen middelen voor initiatieven om verbeteren en verruimen boomspiegels.	S12	Cathelijne	ja
Wonen, incidentele 4x, bijdrage aan volkshuisvfds(reserve)	0	150	150	0	0	I	2x 150.000 aan minder extra budget in de Bestemmingsreserve heeft op korte termijn geen gevolgen voor de uitvoering van de Woonvisie, maar op langere termijn natuurlijk wel omdat de reserve wordt afgeroomd. Als het gaat om het Woningbouwplatform Arnhem kan dit mogelijk worden opgevangen door co-financiering door marktpartijen en corporaties.	S12	Paul	ja
Vervallen structureel budget voor GO afkoppelvoorzieningen	0	0	0	0	0	S	Afkoppelvoorzieningen zijn voorzieningen om regenwater afkomstig van verhard oppervlak in de bodem te laten infilteren, zodat het regenwater niet via het riool hoeft te worden afgevoerd.Hierbij kan gedacht worden aan ondergrondse infiltratieputten.Voor het groot onderhoud aan de afkoppelvoorzieningen is incidenteel budget nodig. Nu is er structureel geld gereserveerd. Als we dit structurele bedrag laten vrijvallen kunnen we hier geen reserve meer voor opbouwen (in de BR) en zullen we incidenteel budget moeten aanvragen als er onderhoud nodig is.	S12	Bob	
Beeldbepalende en topsportevenementen	0	110	110	110	110	S	Voorstel is om het (spaar)bedrag voor topsportevenementen en beeldbepalende publieksevenementen te halveren. Halveren betekent wel dat Arnhem veel minder vaak spraakmakende (topsport)evenementen zal huisvesten, met minder economische en maatschappelijke impact tot gevolg. Ter illustratie: een evenement als het NK Wielrennen kan na deze bezuiniging nog maar eens in de 6 jaar.	S03	Bob	ja

Binnenstad verlichting van B+ niveau naar B niveau beheren	0	100	100	100	100	S		Kleine schades aan de Openbare verlichting in de binnenstad worden niet direct gerepareerd. Het Onderhoudsniveau en de uitstraling wordt lager.	S02	Bob	
Impuls crossover en experiment		100	100	90	100	S		In gang gezet, maar kan gestopt. Consequentie voor vernieuwing.	S05	Cathelijne	
Kunst en andere domeinen		100	100	100	100	S		In kader van Arnhem Oost-aanpak en middelen oppakken. Geen middelen vanuit cultuur	S05	Cathelijne	
Bijverdienbeloning Participatiewet (uitvoeringskosten).				100	100	S	P	Deze middelen zijn verbonden aan de uitvoering van de proef Bijverdienbeloning. Dit betreft capaciteit (1fte) voor de inzet voor de begeleiding van de Bijverdienbeloning bij deeltijd werk. Deze loonkosten zijn gekoppeld aan de proef Bijverdienbeloning voor deeltijdwerk die tot 1 juli 2025 loopt. Deze middelen zijn structureel geboekt om bij succes van de proef Bijverdienbeloning voor deeltijdwerk (meer mensen die deeltijd werken en daardoor minder/geen beroep op bijstandsuitkering hoeven te doen) de werkzaamheden door te kunnen zetten. Opvoeren als bezuiniging betekent dat bij een positieve tussenevaluatie (deze is toegezegd) na het eerste pilotjaar moet worden meegenomen hoe de structurele kosten van het regulier maken van de bijverdienbeloning moeten worden geborgd.	S06	Mark	ja
Sustainable Development Goals	100					I		Budget van 2023 naar 2024 geschoven en wordt nu plan van aanpak voor opgesteld; kan evt worden geherprioriteerd.	S10	Cathelijne	ja
Regeling Wijkinitiatieven (in toekomstig plafond)		95	95	95	95	S		Voor de huidige regeling wijkinitiatieven is jaarlijks een plafond van € 95.000 in de begroting opgenomen. Het gaat hierbij echter om een ondefinieerde regeling, waardoor op inhoud niet kan worden afgewezen. Ons voorstel is dit budget te bezuinigen en vanuit de middelen in het Vrij besteedbaar budget een gedeelte ter beschikking te stellen aan een nieuwe vanaf 2025 gedefinieerde regeling. Deze regeling dient passend te zijn binnen het gehele construct van regelingen en verordeningen binnen Welzijn in de wijken en wijksturing en wijkzaken.	Wijken	Mark	ja
Informatie		93	93	93	93	S		Stoppen innovaties informatieverwerking. Hierop besparen betekent dat we voorgenomen innovaties t.a.v. de informatieverwerking niet zullen uitvoeren. Het risico is beperkt omdat we momenteel alles op alles zetten om het programma PGA X integraal informatie verwerkend voor de afdeling te laten zijn.	S01	Ahmed	ja
Breedtekunst (presentatie en festival)		90	90	90	90	S		In gang gezet, maar kan gestopt. Breedtekunst kan worden ondersteund via amateurkunstregelingen en subisdieregeling Producties, Evenementen en Festivals.	S05	Cathelijne	ja
St. Phion		73	73	73	73	S		Zien als sec provinciale taak. Rijk (BIS) en provincies zijn grootste financier	S05	Cathelijne	
Vrijval BR Burgerparticipatie: geen middelen voor dashboard betrokkenheidsprofielen	60					I		In het actieprogramma “Samen maken we Arnhem” was rekening gehouden om € 60.000 aan te wenden voor betrokkenheidsprofielen. Over de inzet van deze middelen waren nog geen afspraken gemaakt en in het kader van de bezuinigingen wordt voorgesteld deze middelen ten gunste van de Algemene reserve vanuit de Bestemmingsreserve Burgerparticipatie te laten vrijvallen.	S00	Bob	ja
F&C Capaciteit voor art 213a onderzoeken	0	50	50	50	50	S		beschikbaar voor uitvoering art. 213a onderzoeken waartoe de raad eerder opdracht heeft gegeven. Deze onderzoeken kun je achterwege laten omdat a) de rekenkamer ook onderzoeken uitvoert en b) op diverse plaatsen en uit diverse budgetten onderzoeken worden uitgevoerd die soms (ook) kwalificeren als een 213a onderzoek;	S00	Maurits	ja
Hersteltermijn schades en storingen Openbare Verlichting (OVL) van 10 naar 20 werkdagen	0	50	50	50	50	S		We wachten langer met het oplossen van schades of uitval van de openbare verlichting (max 20 dagen). Hierdoor kunnen deze herstelwerkzaamheden meer gebundeld worden uitgevoerd.	S02	Bob	
Onderhoudsniveau verharding in het centrum van A naar B niveau	0	50	50	50	50	S		Verlaging van het onderhoudsniveau van de verharding in het centrum geeft een minder mooie uitstraling. In overige gebieden is onderhoudsniveau al lager. Verdere verlaging leidt al snel tot kapitaalvernietiging.	S02	Bob	
Platform Binnenstad Arnhem	0	50	50	50	50	S		Begrotingssubsidie aan Platform Binnenstad Arnhem. De effecten in de binnenstad bij stoppen van deze subsidie zijn groot: PBA heeft een belangrijke rol in stadsprogramma Transformatie Binnenstad. PBA wenst zelfs voor de hogere ambitie een hoger bedrag. Bij stoppen of lagere subsidie ga je terug naar een klassiek binnenstadsmanagement dat gaat over schoon, heel, veilig met verlies van onze strategische partner op het gebied van participatie en draagvlak.	S03	Bob	
Debatfunctie		50	50	50	50	S		Net gestart, maar kan gestopt.	S05	Cathelijne	ja
F&C Fiscale advieskosten	0	35	35	35	35	S		fiscale advieskosten. Door extern in te huren op een formatieplaats van fiscalist hoeven we nog meer beperkt aanvullend extern fiscaal advies meer in te huren.	S00	Maurits	ja
E802209 Opstellen voorbereidingsbesluiten (risicobuffer)	26	26	26	26	26	S		post laten vervallen. Als er voorbereidingsbesluiten moeten worden opgesteld dan(steeds) apart budget regelen	S11	Cathelijne	ja
Vrijval voor BR Burgerparticipatie: geen middelen voor Participatiegids	25					I		In het actieprogramma “Samen maken we Arnhem” was rekening gehouden om € 25.000 aan te wenden voor de participatiegids. De participatiegids geeft per wijk een beeld van de inwoner en welke participatieprojecten in deze wijken plaats hebben gevonden. Over de inzet van deze middelen waren nog geen afspraken gemaakt en in het kader van de bezuinigingen wordt voorgesteld deze middelen ten gunste van de Algemene Reserve vanuit de Bestemmingsreserve Burgerparticipatie te laten vrijvallen.	S00	Bob	ja

Communicatiemiddelen voor inwonersbenadering Armoede en Schulden		25	25	25	25	S	S	Budget van € 55K is voor flyers, posters, krantenartikelen e.d. om inwoners de weg te wijzen naar ons gemeentelijke schuldhulpaanbod en inkomensregelingen. Daarnaast wordt ook de verjaardagskaart voor jongeren hieruit bekostigd. We willen tezijnertijd ook de website “Fix je shit” koppelen aan deze verjaardagskaart. Op deze website krijgen jongeren dan allerlei relevante informatie en tips op alle leefgebieden. Naast de middelen zetten we ook in op communicatie met ketenpartners omdat zij een belangrijke vindplaats zijn voor inwoners met geldzorgen, en zij deze inwoners ook vaak zelf ondersteunen. Daarom organiseren we jaarlijks een ketenpartnerbijeenkomst om hen te informeren en ervaringen uit te wisselen. Optie is het totale budget van € 55K te verlagen naar € 30K; consequentie is minder communicatie met als gevolg mogelijk minder bereiken van inwoners en/of ketenpartners.	S06	Mark	ja
Beëindigen subsidie OZO verbindzorg		22	22	22	22	S		OZO verbindzorg is een keuze van de gemeente om te werken met een centraal registratiepunt. Dit is geen verplichting.	S07	Bob	ja
Week van het geld		20	20	20	20	S	S	Doel van de landelijke week van het geld is om op scholen aandacht te geven aan financiele bewustwording. Arnhem was in 2024 gaststad voor deze landelijke campagne. Jaarlijks budget voor promotiemateriaal, gastsprekers en start/afsluitbijeenkomst is noodzakelijk om de week van het geld te kunnen organiseren. **Voorstel:** Het budget bedraagt nu € 30K maar kan verlaagd worden naar € 10K. Impact: Hierdoor wordt de organisatie veel soberder.	S06	Mark	
HGKM: Trainingsaanbod Arnhemse Primair onderwijs	10	10	10	10	10	S		Wordt relatief weinig op ingezet door het onderwijs maar de toolbox is wel essentieel.	S08	Maurits	ja
Armoedepact		10	10	10	10	S	A	Het armoedepact is een samenwerking tussen gemeente en organisaties in de stad om armoedebestrijding gezamenlijk op te pakken. De gemeente faciliteert dit. Versoberen druist in tegen ons beleid en onze ambities. Dit voorstel zou budget verlagen tot tot € 15K.	S06	Mark	
E605106 Vrijwillige terminale zorg		5	5	5	5	S		Kunnen vrijvallen. Deze bedragen worden niet uitgekeerd. De ruimte in de begroting bedraagt 9k. Hiervan wordt 4k als subsidie uitgekeerd.	S08	Mark	ja
E605104 Onderst Ouderenbonden		5	5	5	5	S		Kunnen vrijvallen. Deze waren bedoeld in te zetten als subsidie. Deze bedragen worden niet uitgekeerd. Bedragen maken **geen** onderdeel uit van de incidentele middelen in het kader van het te ontwikkelen Integrale Ouderenbeleid. Deze kosten zijn namelijk ondergebracht in E605101.	S08	Mark	ja
E605105 Woontussenvoorz Ouderen		4	4	4	4	S		Kunnen vrijvallen. Deze bedragen worden niet uitgekeerd. Deze waren bedoeld in te zetten als subsidie. Deze bedragen worden niet uitgekeerd. Bedragen maken **geen** onderdeel uit van de incidentele middelen in het kader van het te ontwikkelen Integrale Ouderenbeleid. Deze kosten zijn namelijk ondergebracht in E605101.	S08	Mark	ja
Indexatie parkeertarieven						S		Nader uit te zoeken wat impact / opbrengst is.	S02	Nermina	
Afbakening Jeugdhulp (Hervormingsagenda Jeugd		PM	PM	PM		S		De afbaking Jeugdwet komt voort uit de landelijke Hervormingsagenda Jeugd. De afbakening van de Jeugdwet heeft betrekking op de volgende onderdelen; aanpassing wetgeving, eigen kracht en normaliseren, vrij toegankelijke voorzieningen, verhogen kwaliteit (niet wetenschappelijke bewezen interventies) en sturing op de trajectduur voor in de contractuele relatie tussen gemeenten en jeugdhulpaanbieder. De afbakening van de jeugdhulpplicht in de Jeugdwet vormt al enkele jaren een belangrijk onderwerp in gesprekken over de jeugdzorg. In de Hervormingsagenda Jeugd staat dat de wetgever de Jeugdwet gaat aanpassen om deze reikwijdte te verduidelijken en af te bakenen c.q. te begrenzen. Dit wetgevingstraject neemt tijd in beslag. Gemeenten, en meer specifiek hun gemeenteraden, kunnen in de tussentijd in hun verordeningen met deze afbakening van de jeugdhulpplicht aan de slag.	S07	Bob	in fundamentele bijsturing sociaal domein
Nieuwe inkoop behandeling		PM	PM	PM	PM	S		Vanuit de Regio Centraal Gelderland wordt onderzocht of we een nieuwe inkoop voor het product ‘behandeling’ gaan starten. De aanpassingen binnen de zorgvorm behandeling leiden mogelijk tot aangepaste tarieven.	S07	Bob	in fundamentele bijsturing sociaal domein
Nieuwe locatie Opvang Oekraine	0					S		Ingediend knelpunt voor PPN 2025, inmiddels al aangepast in financieel beeld.	S08	Paul	
Bestemmingsreserve Revolverend fonds (duurzaamheid) € 680.000	0					I		Deze reserve wordt niet gebruikt voor het doel waartoe deze is opgezet. In het voorjaar zal een collegenota worden gemaakt waarbij dit bedrag wordt toegevoegd aan het klimaatfonds	S10	Cathelijne	
St. Musis en Stadstheater		7.770	7.770	7.940	7.940	I/S		Basisvoorziening. Relatie met 'geen nieuwbouw stadstheater': nl. gevolgen subsidiedeel stadstheater. Let op: geldt niet voor subsidiedeel Musis NB 2027-2031 170k p/j voor aanloopverliezen nieuw stadstheater.	S05	Cathelijne	
Geen nieuwbouw stadstheater				4.000	4.000	S		Vrijval kapitaallasten, eenmalige afboeking nodig (+- 3 miljoen), relatie met subsidie	S05	Cathelijne	
Jaarlijkse verhoging OZB opbrengsten met 7,5% ipv 5% in 2025 en 2026; daarna 5%		1.549	3.292	3.457	3.630	S			S00	Paul	
57% Indexatie uitkeren		2.955	2.955	2.955	2.955	S		Aanvullend op 85% indexatie kan de indexatie met een verlaging op de overige budgetten tot 57% qua totaalbedrag op dezelfde hoogte als de dekking vanuit het gemeentefonds worden gebracht, € 19,6 miljoen (dit is de de totale indexatie die dan zou worden verstrekt). Doordat niet alle budgetten gekort kunnen worden door wettelijke verplichtingen zoals de kosten voor de CAO ontwikkeling. Worden de te korten budgetten naar verhouding sterker gekort. De totale besparing komt uit op 1.603 + 2.955 = 4.558.	S00	Paul	
Bestemmingsreserve Beschermd en Weerbaar		2.000				I		Het saldo van de reserve bedraagt ultimo afgerond € 4,8 miljoen, hiervan is € 1.185.000 van gelabeld voor Maatschappelijke Opvang (besluitvorming Begroting 2024) en € 168.000 voor Veilgheid. Anders inzetten van de BR is beperkt mogelijk, deze reserve is enkel inzetbaar voor HGKM doeleinden. Helemaal latenn vrijvallen is geen optie, ook omdat je volgend jaar mogelijk incidenteel zal moeten opplussen naar Vrouwenopvang en Veilig Thuis.	S08	Maurits	ja
Bezuinigen op verduurzamen gemeentelijk vastgoed.	0	2.000	2.000	500		I		Er zijn extra middelen vrijgemaakt voor het verduurzamen en toegankelijker maken van het gemeentelijk vastgoed. Door hierop te bezuinigen (ongeveer 50%) zullen we onze ambites daarop naar benden moeten bijstellen. Bijvoorbeeld de ambities rondom het project stadhuis.	Vastgoed	Maurits	

Regulier werkprogramma milieu ODRA	1.900	nnb	nnb	nnb	nnb	I		Bestaat voor een groot deel uit het preventief toezicht & handhaving op bedrijven. Je kunt dat toezicht ook minder intensief doen. Dan doe je over de hele linie minder frequente controles of je kiest branches uit waarbij je dat doet. Of je kiest voor steekproeven, of een piepsysteem. De consequentie van een besparing hier is een vergroting van de risico's voor het milieu en eventueel hogere kosten door milieuschade. Het is niet zo snel te zeggen of en hoeveel ermee te besparen is. Dat zou een vraag of opdracht kunnen zijn, door of samen met ODRA uit te werken. We zullen dat ook hier weer samen met de andere gemeenten moeten doen, het gaat namelijk om gezamenlijke afspraken; ODRA werkt voor alle gemeenten op dezelfde wijze.	S11	Marco	
Meer sturing wijkteams door wijkbudgetplafonds	0	925	1.850	1.850	1.850	S	##	Sociale wijkteams en zorgaanbieders moeten zich meer financieel verantwoordelijk voelen om niet onnodig te veel of te dure zorg in te zetten, maar meer gebruik te maken van andere ondersteuningsmogelijkheden, zoals algemene voorzieningen en sociale netwerken. Het invoeren van een wijkbudgetplafond moet er toe leiden dat het financiele tekort niet alleen een gemeentelijk probleem is, maar een gezamenlijk probleem van gemeente, sociale wijkteams en zorgaanbieders. Per kwartaal wordt de uitnutting van het wijkbudgetplafond gemonitord en bij dreigende overschrijdingen wordt tijdig bijgestuurd op de zorginzet.Het moeten bijsturen op de zorginzet kan er toe leiden dat passende zorg voor de inwoner niet meer beschikbaar is. Ook is een risico dat in de ene wijk wordt bijgestuurd op het leveren van zorg, terwijl in de andere wijk in een zelfde situatie wel financiele middelen beschikbaar zijn en deze zorg wel geleverd wordt aan de inwoner. Dit leidt tot rechtsongelijkheid. Daarnaast bestaat het risico op waterbedeffect naar andere vormen van ondersteuning buiten de zorg. Bijsturing is alleen mogelijk als er voldoende alternatieve mogelijkheden zijn om inwoners te ondersteunen, bijvoorbeeld door het beter benutten van de sociale basis en sociale netwerken. De sociale basis en sociale netwerken in de wijk moeten dan wel op orde zijn en hierin moet voldoende geinvesteerd worden. NB: het financieel effect is sterk afhankelijk van het al dan niet doorvoeren van andere besparingsmogelijkheden als een budgetplafond voor zorgaanbieders en het bezuinigen op formatie van de sociale wijkteams. De bedragen voor deze opties kunnen daarom niet bij elkaar worden opgeteld.Risico op waterbedeffect afhankelijk van inrichtingskeuzes	S07	Marco	in fundamentele bijsturing sociaal domein
Interen op eigen vermogen van het Sportbedrijf		1.700				I		Er is afgesproken dat het eigen vermorgen van het Sportbedrijf Arnhem (SA) 1.8 miljoen moet zijn. We kunnen besluiten in te teren (incidenteel) op het eigen vermogen (via de lijn aandeelhouder). Dit kan niet structureel. Het eigen vermorgen zal weer opgebouwd moeten worden naar het afgesproken niveau in de jaren erna. Een afweging is of je de volledige begrote tekorten voor 2025 e.v. vanuit eigen vermorgen in moet vullen. Het eigen vermorgen is dan in 2026 namelijk 0 euro. De gemeente loopt daarmee als aandeelhouder meer risico. Het begrotingstekort van SA volledig uit het financieel beeld halen levert risico op. Hierin zou vanuit businesscontrol/ bedrijfsvoering een advies moeten komen over wat wenselijk is.	S09	Bob	
E805205 t/m 208 Omgevingswet	1.000	482	543			I		Hier vallen de boekingsnummers E805205 t/m 208 onder. Voor 2024 is een budget beschikbaar van 1,7 mln. (deels overheveling van niet besteed budget in 2023 en eerder en 700K dat is ontvangen vanuit de decembercirculaire 2023 voor de transitie van de Omgevingswet). De verwachting is dat er voor 2024 en 2025 nog geld ontvangen zal worden (resp. 482K en 543K). Middelen zijn deels gelabeld aan dit doel. Door hierop te bezuinigen komen wettelijke taken onder druk te staan.	S11	Cathelijne	
Realisatie wamtetransitie (van het aardgas af)	1.249	1.500	1.500			I		In 2024 CDOKE gelden, in 2025 CDOKE gelden/Bestemmingsreserve Duurzaamheid, 2026 Bestemmingsreserve Duurzaamheid	S10	Cathelijne	
Bijdrage Gelders Archief		1.305	1.305	1.305	1.305	S		Wettelijke taak (Archiefwet). Gemeenschappelijke Regeling. Gemeente moet haar eigen archief (fysieke en digitaal) bewerken en bewaren toegankelijk voor publiek. Wij doen dit bij het Gelders Archief. Kunnen we ook zelf doen, maar dat zal naar verwachting geen bezuiniging opleveren. NB GA is niet zelf met bezuinigingsvoorstellen gekomen. Accres is onderwerp van discussie.	S05	Cathelijne	
Bestemmingsreserve Energiearmoedefonds	800	-	-	-	-	I	A	Na de onttrekking van € 2,8 mln uit de bestemmingsreserve Energiearmoedefonds (zie categorie 1) resteert er nog een bedrag van € 1,6 mln. € 0,3 mln is voor een voucherregeling voor ondernemers beschikbaar, de resterende € 1,3 mln is voor nieuwe crisismaatregelen in 2024 en 2025 (totaal € 0,8 mln), maar hiervoor zijn nog geen concrete plannen uitgewerkt. Overschot van € 0,5 mln. op Noodfonds Ondernemers, wordt niet gebruikt. Het totaal van € 1,3 mln kan hiermee vrijvallen. **Impact**: er worden geen nieuwe plannen gemaakt om inwoners/organisaties tegemoet te komen voor hogere energielasten.	S06	Mark	ja
Beëindigen programma huisvesting bijzondere doelgroepen; geplande bestedingen	0	1020	1.120	230	0	I		Schrappen programmadoel 'jaarlijks 60-100 extra betaalbare, geschikte en beschikbare woningen bovenop de bestaande planvoorraad, ten behoeve van doelgroepen nota wonen en zorg.	S12	Paul	
E802201 Algemeen Ruimtelijke juridische zkn (loonsom)	1.100	1.100	1.100	1.100	1.100	S		Hier valt niet aan te draaien (betreft loonsom RJZ). Enige optie is vrijkomende vacatures niet invullen (zie ook de toelichtende memo)	S11	Cathelijne	
groen directe woonomgeving	1.000	650	650	650	650	S		Dit betreft het groot onderhoud groen (renovatie versleten plantvakken e.d.) in de directe woonomgeving	S12	Cathelijne	

Beëindigen subsidies Wmo	0	355	709	709	709	S	##	Vanuit de Wmo worden diverse subsidies verstrekt aan partijen. Dit betreffen voor het grootste deel meer welzijnsgeorienteerde subsidies en er ligt dus samenhang met de portefeuille sociale basis. - MEE Gelderse Poort - € 108.000, - Stichting Vitale Verbindingen - € 95.000, St. BBA - € 103.000, St. Inloophuis Sint Marten Klarendal - € 31.000, - St. Rooms Katholieke Parochie St. Eusebius - € 10.000, RIBW 302.000, - ProPersona 60.000. Bovengenoemde subsidies zijn niet verbonden aan een wettelijke taak. De bedragen die genoteerd staan bij MEE Gelderse Poort, Stichting Vitale Verbindingen en Pro Persona zijn onderdeel van een grotere subsidie. Het bedrag genoteerd bij MEE Gelderse Poort heeft betrekking op diverse trainingen die zij organiseren, bruggen bouwen en ondersteuning van kinderen die een broertje of zusje met een beperking hebben. Stichting Vitale Verbindingen ontvangt deze middelen om steunnetwerken op te bouwen voor GGZ-patienten ter preventie van zorg. St. BBA, St. Inloophuis Sint Marten Klarendal en St. Rooms Kath. Parochie St. Eusebius zijn alledrie inloopvoorzieningen voor inwoners. RIBW ontvangt geld voor inloopvoorzieningen voor de GGZ-doelgroep en het inrichten van buurtcirkels in diverse wijken in Arnhem om zorg te verkorten zoals beschermd wonen of ambulante begeleiding. Pro Persona krijgt geld voor preventief aanbod mentale gezondheid. Het stoppen van de hierboven beschreven subsidies heeft effect op informele netwerken waar inwoners van Arnhem een beroep op kunnen doen. Hiermee stoppen heeft dan ook direct effect op onze inwoners en waarschijnlijk ook op hun zorgvraag.	S07	Marco	in fundamentele bijsturing sociaal domein
E607121 Willemeen/poppodium		680	680	680	680	S		Is een onderdeel van Rijnstad. Willemeen is een poppodium en ondersteunt jongeren in Arnhem met een combinatie van cultuur en welzijn. Met de hier opgevoerde besparing van 680k zal Willemeen waarschijnlijk stoppen te bestaan.	S08	Mark	
Verdere verlaging ondersteuning college	82	201	201	625	625	S		Dit is een intensivering van de eerder voorgestelde maatregel omtrent de ondersteuning van het college. In plaats van 1fte, wordt erin dit scenario 2fte per onderdeel (woordvoering, advisering en ondersteuning) ingeleverd. Risico van het aandraaien van de duimschroeven is dat er rekening moet worden gehouden met de beschikbare capaciteit en dat niet aan alle aspecten kan worden voldaan zoals men dat nu gewend is. Er moeten keuzes worden gemaakt mbt zichtbaarheid als het gaat om bijvoorbeeld woordvoering, de ondersteuners moeten meerdere agenda's bijhouden, dat maakt het werk complexer en ook de adviseurs kunnen zich minder toeleggen op hun taken. Op dit moment is de druk, werklast en de mate van beschikbaar zijn hoog. Het gevaar is dat er veel verzuim zal zijn.	S00	Maurits	
Re integratiebudget Afbouwen projecten met partners	-	-	620	620	620	S	P	Dit deel van het re-integratiebudget is beïnvloedbaar. Vanuit het re-integratiebudget wordt de inzet van loonwaardemetingen, jobcoaching en andere re-integratieinstrumenten en re-integratietrajecten door partners uitgevoerd bekostigd. Dit gaat ook om lopende afspraken/subsidies met diverse partijen in de stad om inwoners naar passend werk te ondersteunen. De re-integratieinstrumenten zijn noodzakelijk om inwoners met een afstand tot de arbeidsmarkt te ondersteunen naar een duurzame uitstroom. We zetten nu beleidsmatig in op brede ondersteuning. Bij een differentiatie naar doelgroepen kunnen besparingen gerealiseerd worden. Deze zullen direct (negatief) effect hebben op de trend van duurzame uitstroom uit bijstand.	S06	Mark	in fundamentele bijsturing sociaal domein
Collectieve Aanvullende Zorgverzekering		-	250	500	500	S	A	De Gemeentepolis (GP) is een gemeentelijke collectieve zorgverzekering die zich richt op inwoners met een laag inkomen en/of hoge zorgkosten door bijv. chronische ziekte. Doel van het instrument is garanderen dat deze inwoners toegang hebben tot goede zorg en ze (financieel) te ondersteunen. Arnhem betaalt een deel van de premie en zorgverzekeraars bieden zowel dienstverlening als aanvullende dekking die specifiek afgestemd is op de doelgroep. **Voorstel;** We gaan onderzoeken hoe we inwoners met medische kosten het beste tegemoet kunnen komen. Dit doen we in navolging van recent onderzoek van de gemeente Groningen op dit vlak. Het totale budget voor de CAZ is € 2,1 mln. Als uit ons eigen onderzoek vergelijkbare resultaten komen als in Groningen, denken we dat dit kan leiden tot een besparing van € 0,5 mln. (zie ook categorie 3). Als dit niet mogelijk blijkt, kunnen we ook de huidige pakketten van de CAZ versoberen tot € 0,5 mln. Impact; We moeten het onderzoek afwachten om te bepalen wat de impact voor inwoners zal zijn. Het is namelijk mogelijk dat een inwoner via een goed begeleide overstap naar een andere zorgverzekering, geen financiële impact merkt. Daarentegen is het voor de gemeente dan wel mogelijk om te besparen op de CAZ.	S06	Mark	ja
Vrijval BR Asiel	500	0	0	0		I		Dit gaat om de BR Inburgering, integratie en asiel. Deze bestemmingsreserve heeft een bedrag van € 0,5 miljoen zonder een concrete onttrekking of besteding. In de college tweedaagse is besloten om 5 ton voor onderwijs te reserveren.	S08	Paul	
Aanvullende projecten ODRA reguliere financiering	500	nnb	nnb	nnb	nnb	I		Dit gaat over bovenwettelijke taken. Het zijn vaak, maar niet uitsluitend, structurele posten die in gezamenlijkheid zijn afgesproken. Dus met de andere deelnemende gemeenten van ODRA. In 2024 betrof het Circulariteit, Energie, Externe veiligheid, Illegale asbestsaneringen, Omgevingswet, Klantadvies, Archief extra, Bodem extra. Deze taken kunnen in het algemeen in principe geschrapt worden, dit zal vanuit de Arnhemse vakgroepen beoordeeld moeten worden. Bovendien is er afstemming nodig met de andere gemeenten. Besparen op klantadvies is af te raden, gezien ook het recente rekenkameronderzoek. Besparen op archivering levert mogelijk problemen op ivm wettelijke taken archivering.	S11	Marco	
klimaatadaptatie (programma radicaal vergroenen)	0	0	0	500	500	S		M.i.v. 2027 stopt het programma RV; alleen maatregelen uit de wijkgroenagenda's worden nog uitgevoerd en er is een beperkte subsiediemogelijkheid voor bewoners	S12	Cathelijne	

Beëindigen subsidie mantelzorg en mantelzorgcompliment	0	225	450	450	450	S	0	In Arnhem betalen we een subsidie voor een mantelzorgorganisatie en keren wij een bedrag uit aan inwoners die mantelzorger zijn in de vorm van een mantelzorgcompliment. Ten aanzien van het mantelzorgcompliment kunnen we ervoor kiezen om de hoogte aan te passen. Bovengenoemd bedrag betreft een besparing van 50% vanaf 2026. Gemeente Arnhem heeft een wettelijke taak t.a.v. ondersteuning mantelzorgers. Echter kan hier op verschillende manieren invulling aan worden gegeven. In de toekomst zullen er ook steeds meer mantelzorgers komen en nodig zijn en wordt hun rol belangrijker. Inzet van mantelzorgers beperkt het beroep op zorg. Er is samenhang met de portefeuille ouderenbeleid en sociale basis.	S07	Marco	
Uitstel vervanging kunstgrasvelden	450	250	250			I		In het coalitieakkoord is een versnelde vervanging van kunstgrasvelden opgenomen. Wettelijk gezien mogen de oude velden nog tot 2032 gebruikt worden. De vervanging kan uitgesteld worden tot 2027 zonder consequenties voor milieu en/of volksgezondheid, er zijn reeds maatregelen getroffen om verspeiding van SBR infill te voorkomen.	S09	Bob	
Aanvullende projecten ODRA Arnhems budget	450	nnb	nnb	nnb	nnb	I		De aanvullende projecten zijn bovenwettelijk, en worden in opdracht van alleen gemeente Arnhem uitgevoerd. Het zijn beleidskeuzes van Arnhem, die in principe ook geschrapt kunnen worden. Soms zijn er subsidies of andere rijksfinancieringen aan gekoppeld (Energie, Omgevingswet) soms zijn het specifieke Arnhemse budgetten (Kamerverhuur, Ondermijning, nieuwe Groene Handhavingstaken. Riolering is gedekt uit GRP geld. Opties om op de aanvullende budgetten te besparen zullen door de betreffende vakgroepen bekeken moeten worden.	S11	Marco	
Geen prullenbakken legen op zondag en geen zwerfafval verwijderen op zondag	0	450	450	450	450	S		Het in de binnenstad niet legen van prullenbakken en het stoppen met straatvegen op zondag leidt tot verrommeling van het straatbeeld in de binnenstad. De voorgestelde claim voor het dagelijks onderhoud in het centrum een sterke kostenstijging opgenomen (2,5 milj.), deze kan hierdoor enigszins afnemen.	S12	Bob	in fundamentele bijsturing fysiek domein
Bezuinigen op toegankelijkheid gemeentelijk vastgoed.	0	300	300	400		I		Er zijn extra middelen vrijgemaakt voor het verduurzamen en toegankelijker maken van het gemeentelijk vastgoed. Door hierop te bezuinigen (ongeveer 50%) zullen we onze ambites daarop naar benden moeten bijstellen. Bijvoorbeeld de ambities rondom het project stadhuis.	Vastgoed	Maurits	
Preventiemiddelen (uit de motie investeren in preventie en gezondheid loont)	0	0	0	350	350	S		Momenteel worden de Gezondheidsmakelaar GGD, gezondheidsplein Rijnstate, opgave rond Gezonde Leefstijl Interventie en Arnhemse gezondheidsmaand hieruit bekostigd. Tevens deels dekking van de DVO / Lokaal aanbod. Het is onmogelijk om per direct de samenwerking met deze partners te stoppen, omdat er langdurige afspraken aan de samenwerking ten grondslag liggen.	S09	Maurits	
Gratis ophalen grofvuil	0	0	0	0	0	I		Voor het gratis ophalen van grof vuil is alleen in 2024 nog budget gereserveerd in de begroting.Dit betreft een incidenteel budget. Inwoners hebben de mogelijkheid om grofvuil aan te bieden op onze afvalbrengstations. Tot nog toe zien we echter dat het aantal afspraken aan huis en de daarmee gepaard gaande kosten lager zijn dan begroot. Ook zien we dat er voornamelijk sprake is een verschuiving van het aanbiedgedrag, waarbij inwoners nu meer kiezen voor de gratis afspraak in plaats van het aanbieden op de afvalbrengstations. In totaal is er geen sprake van een toename van de hoeveelheid grofvuil, en dus ook geen toename van de verwerkingskosten op dit punt. We hebben dit voordeel nu ook opgenomen in Turap 1.	S12	Bob	
groen beperken tot directe woonomgeving (-50%)	0	350	350	350	350	S		Buiten de directe woonomgeving worden versleten plantvakken niet meer vervangen (dus niet langs hoofdinfra, in parken enz.)	S12	Cathelijne	
Ingeleend personeel OOV		339	339	339	339	S		De ervaring leert dat vanwege de dynamiek in het veiligheidsveld inhuur van expertise noodzakelijk is om in te kunnen spelen op ontwikkelingen. De afgelopen jaren hadden wij bepaalde cruciale onderdelen van de aanpak niet kunnen vormgeven zonder deze expertise. De afgelopen tijd is daarvan bijvoorbeeld bijstand t.a.v. de invoering van PGA X (verwerking van persoonsgegevens), zorg en veiligheid, crisisbeheersing en radicalisering van bekostigd. Er kan (beperkt) aan deze knop worden gedraaid, waardoor de mogelijkheden in de toekomst beperkt zijn. Er kan nu geen acuut gevolg worden aangegeven.	S01	Ahmed	
Stoppen met Groenfonds	0	325	325	325	325	S		Minder/niet meer voldoen aan wettelijke taak monumentale parken in stand te houden en aan Wet natuurbescherming	S12	Marco	
IHP - verbeteren klimaatadaptatie		20	40	60	80	S		Beleidsrijke toevoeging IHP. Dit gaat om klimaatadaptieve maatregelen. Maatregelen aan het gebouw en/of het buitenterrein van schoolgebouwen ten aanzien van: - wateroverlast/waterinfiltratie, bijvoorbeeld het afkoppelen van regenwater en plaatsen van infiltratiekratten - ter voorkoming van hittestress op het schoolplein, door bijvoorbeeld minder verharde schoolpleinen en het planten van bomen.	S04	Nermina	
IHP - energetica		37	74	111	148	S		Beleidsrijke toevoeging IHP. Gemeente stelt vanuit haar reguliere bekostiging van renovatie- of nieuwbouwopgaven middelen beschikbaar die passend zijn voor het realiseren van schoolgebouwen op Bijna Energie Neutraal Gebouw (BENG)-niveau. Het betreffende schoolbestuur draagt financieel bij in de stichtingskosten door de stap van BENG naar ENG te bekostigen. ENG staat voor een gebouw dat net zoveel hernieuwbare energie opwekt als verbruikt voor het gebouwgebonden energieverbruik.	S04	Nermina	
IHP - Arnhemse norm bewegingsonderwijs		30	60	90	120	S		Beleidsrijke toevoeging IHP. In Arnhem hanteren we deze 'Arnhemse Norm' bovenop de minimale vereisten voor bewegingsonderwijs. Een Arnhemse Norm accommodatie is groter ten opzichte van de VNG waardoor deze beter en meer multifunctioneel in te delen is.	S04	Nermina	

Jongerenwerk 3.0		315	315	315	315	S		Hierop bezuinigen betekent dat homegrown jongerenorganisaties Presikhaaf University en AM Support op korte termijn een aantal activiteiten zullen moeten beëindigen en er dus minder aandacht kan worden gegeven aan het tegengaan van overlast en het vormen van Arnhemse jongeren. De financiële impuls om het jongerenwerk op een hoger plan te brengen is gekomen vanuit het coalitieakkoord en is verbonden aan de portefeuille van wethouder Lauriks, dus het is zeker niet alleen aan Veiligheid om hierover te beslissen. Het zou wél wenselijk zijn om het gehele bedrag dat vanuit de gemeente aan deze jongerenorganisaties wordt besteed inzichtelijk te maken en te bezien wat hierin snijden zou betekenen voor kwetsbare jongeren in Arnhem.	S01	Ahmed	
Nieuwe bovenwettelijke taken ODRA 2025		305	nnb	nnb	nnb	I		Dit bedrag bestaat uit twee verschillende posten. 1. Advisering uitvoeringsbeleid €141k. Het gaat om coordinatie regionaal uitvoeringsbeleid, o.m. opstellen bouwstenen milieu voor de omgevingsplannen en coordineren regionale vakberaden milieu. Nut en noodzaak te bespreken met betreffende vakgroep Arnhem. 2. Innovatiebudget € 164k. Dit zijn keuzetaken op het gebied van luchtkwaliteit, bodem, ruimtelijke ordening, circulaire economie. Nut en noodzaak te bespreken door de betreffende vakgroepen Arnhem. Ook hier is overleg nodig met de andere partners. Complicerend is bovendien dat ODRA een budget verplicht moet inzetten voor innovatieve projecten. Dit volgt uit landelijke richtlijnen vanuit het Interbestuurlijk programma versterking VTH--stelsel (IBP). Dus dit budget moet wel een invulling krijgen.	S11	Marco	
bomenplan in directe woonomgeving	300	150	150	150	150	S		Dit betreft het exploitatiebudget om extra bomen te planten in de directe woonomgeving	S12	Cathelijne	
Sluiten zorgzone	0	142	285	285	285	S		Op dit moment 6 vergunninghouders waarvan er 3 met enige regelmaat gebruik maken van de zone. Er wort geen zorg verleend maar alleen een werkplek geboden. Nieuwe vergunningen worden alleen onder zeer strikte voorwaarden verleend, dit is al jaren niet meer gebeurd. Hulp en zorg aan gebruikers kan via WMO ingezet worden. Betreft structurele begrotingssubsidie IrisZorg.	S08	Maurits	
P&O Opleidingsbudget verminderen	0	0	275	275	275	S		Alleen functienoodzakelijke opleidingen blijven bestaan. Arnhem zal als attractieve werkgever lager gaan scoren en uitstroom zal stijgen.	S00	Maurits	
VGGM		250	250	250	250	S		Halveren bijdrage aan het programma Beter Bedrijfsvoeren van VGGM. De bijdrage aan VGGM is terecht als niet-beïnvloedbaar aangemerkt. Maar in het financiële beeld voor de PPN is een claim opgenomen voor het programma Beter Bedrijfsvoeren. Daarvan zouden we voor kunnen stellen deze bijdrage te halveren (of niet toe te kennen) maar ook dat zal bestuurlijk in de regio besloten moeten worden. Wat opvalt aan de begroting is dat die maar weinig transparant is. Daarmee zijn ook de gevolgen van bezuinigingen niet inzichtelijk. Inzet zoals hierboven besproken zou dan een besparing voor het financieel beeld van € 250k opleveren bij bijvoorbeeld een halvering van de claim.	S01	Ahmed	ja
Huisvesting Oostpool / Introdans				250	250	S		Huisvestingsproblemen van beide instellingen. Gekoppeld aan bijdrage provincie (10mln).	S05	Cathelijne	
Onderhoud in de parken	0	225	225	225	225	S		Geen onderhoud recreatieve voorzieningen, geen objecten toevoegen, zoals moestuin Gulden Bodem	S12	Marco	
Schrappen Mobility Mentoring als aparte financiering	0	167	223	223	223	S	##	Sociale wijkteams krijgen aparte financiering voor het toepassen van de methodiek Mobility Mentoring. Deze methodiek zorgt er voor dat de wijkcoach langdurig een inwoner kan begeleiden die in armoede leeft of waar sprake is van schulden. Deze methodiek kan worden afgebouwd, zodat inwoners weer op de reguliere wijze worden ondersteund. De methodiek is ingevoerd, omdat de reguliere ondersteuning niet voldoende aansluit op de behoeften van inwoners, die al geruime tijd in armoede leven of waar sprake is van schulden en die op meerdere leefgebieden problematiek ervaren. Deze groep inwoners gaat dus minder passende ondersteuning krijgen die kan helpen om problemen van deze inwoners op te lossen. Hier ligt samenhang met de portefeuille Bestaanszekerheid.Risico op waterbedeffect	S07	Marco	in fundamentele bijsturing sociaal domein
Bezuinigen op dagelijks onderhoud in de wijken 10% kostenbesparing (Afvalbakken, onkruid etc) en deel van het areaal minder maaien.	0	165	165	165	165	S		Bezuinigen op het legen van afvalbakken, het verwijderen van onkruid en het minder maaien leidt tot een verloederd beeld. Juist in de Arhem-Oost wijken willen we inzetten op minder verloedering. Deze bezuiniging staat daarmee op gespannen voet. Het uitsluiten van deze wijken bij deze bezuiniging levert ca. 50 k minder besparing op.	S12	Bob	ja
Human Capital; transformatie arbeidsmarkt uit coalitie akkoord	0	200			I			De €500.000,- opgenomen in het coalitieakkoord voor ‘’Transformatie Economie en arbeidsmarkt’’ is verdeeld over 250.000 (economie), 100.000 (W&I) en 150.000 (overhead). Voor pilot Beroepentuin in 2024 staat 325.000 gereserveerd. Het gaat om een incidentele bezuiniging van €200.000, gaat dus ook om budget dat bij W&I staat.	S03	Nermina	deels
Seniorenbeweging via Brede Spuk	200	200	200		I			Wij geven het Sportbedrijf normaliter subsidie voor het stimuleren van beweging en valpreventie voor ouderen. Door deze bestaande inzet te bekostigen vanuit het SPUK, kan de oorspronkelijke bekostiging vanuit het programma komen te vervallen. Dit levert een besparing op van 200.000,-, maar laat wel minder ruimte voor nieuwe initiatieven.	S09	Bob	ja
E609106 Arnhemse Uitdaging		193	193	193	193	S		Betreft een onderdeel van Rijnstad. Arnhemse Uitdaging is een bedrijvennetwerk dan samenwerking stimuleert en organiseert tussen lokale maatschappelijke organisaties en het bedrijfsleven. Initiatief past binnen de focus van de transformatie Welzijn. Betreft geen wettelijke taak. Subsidie stopzetten kan, bij voorkeur niet. Afbouwen van deze subsidie zorgt er naar alle waarschijnlijkheid voor dat deze initiatieven zullen stoppen. De maatschappelijke meerwaarde die hiermee verloren gaat, weegt niet op tegen de eventuele besparing.	S08	Mark	

Ingeleend personeel ZVH		171	171	171	171	S		De ervaring leert dat vanwege de dynamiek in het veiligheidsveld inhuur van expertise noodzakelijk is om in te kunnen spelen op ontwikkelingen. De afgelopen jaren hadden wij bepaalde cruciale onderdelen van de aanpak niet kunnen vormgeven zonder deze expertise. De afgelopen tijd is daarvan bijvoorbeeld bijstand t.a.v. de invoering van PGA X (verwerking van persoonsgegevens), zorg en veiligheid, crisisbeheersing en radicalisering van bekostigd. Er kan (beperkt) aan deze knop worden gedraaid, waardoor de mogelijkheden in de toekomst beperkt zijn. Er kan nu geen acuut gevolg worden aangegeven.	S01	Ahmed	
Budgetplafond Activerend werk	0	85	170	170	170	S	##	Aantal trajecten voor Activerend werk verminderen op een niveau van 95% van de kosten.Een deel van deze bezuiniging is ook mogelijk te realiseren door het inzetten van een ESF-subsidie (maximaal 370.000). . Activerend werk is er op gericht om kwetsbare inwoners weer mee te laten doen aan de samenleving en op die manier sociaal isolement te doorbreken en de zelfstandigheid van inwoners weer te vergroten. Ook zorgt activerend werk er voor dat inwoners kunnen doorstromen naar betaald werk of vrijwilligerswerk. Het levert daarmee ook een bijdrage aan het verminderen van de krapte op de arbeidsmarkt en de uitstroom uit de uitkering (o.a. Participatiewet). Het risico is dat een bezuiniging op activerend werk leidt tot stijging van PW-uitkeringen of tot stijging van begeleiding vanuit de Wmo (waterbedeffect). Er ligt een nauwe samenhang met portefeuille Werk & Inkomen/bestaanszekerheid. Trajecten zouden met name gericht kunnen worden op inwoners die een PW-uitkering hebben en jongeren tot 27 jaar. Daarnaast zal nog breder onderzocht worden of doorstroom vanuit Activerend werk naar beschut werk mogelijk is (wordt al gedaan bij stabiel op 4 en dat uitbreiden naar stabiel op 3). Risico op waterbedeffect	S07	Marco	in fundamentele bijsturing sociaal domein
E607101 Algemeen Onderst opgroeien en opvoeden (subsidies)		168	168	168	168	S		Betreft de subsidie aan Bouwspeelplaats de Leuke Linde. Betreft geen wettelijke taak. Is een overweging waard of dat we dit voldoende vinden passen binnen de focus van de transformatie Welzijn. De Leuke Linde heeft een begroting van ca € 200.000 waarbij de baten vrijwel geheel bestaan uit subsidie van de gemeente Arnhem. Naast subsidie krijgen ze een klein bedrag aan donaties (ca € 3.000). Effect van stoppen met subsidie zal op de bouwspeelplaats zelf groot zijn, zonder subsidie zullen ze waarschijnlijk niet kunnen voortbestaan.	S08	Mark	in fundamentele bijsturing sociaal domein
Wijkbudgetten Spelregels Arnhemse Wijkaanpak			160	160	160	S		Jaarlijks worden onder 24 wijken wijkbudgetten verdeeld. Met deze wijkbudgetten kunnen inwoners zelf bepalen welke zaken zij willen uitvoeren om de leefbaarheid, sociale verbinding en cohesie in de wijk te bevorderen. In een groot deel van de wijken zijn hiervoor wijkplatforms en bewonersoverleggen georganiseerd die deze middelen inzetten. Ook juridische entiteiten zoals wijk- of buurtverenigingen ontvangen middelen via een begrotingssubsidie. In gebieden waar geen georganiseerd bewonersoverleg is, beheert Team Leefomgeving deze middelen en vind de besteding plaats in overleg met ongeorganiseerde bewoners(groepen). Voorbeelden van activiteiten die hieruit gefinancierd worden zijn de wijkmedia, laagdrempelige wijkactiviteiten en (sociale en/of fysieke) bewonersinitiatieven. Met deze regeling krijgt de invloed van inwoners op de eigen woon- en leefomgeving vorm. Beleidsmatig past dit bij het uitgangspunt om (preventieve) sociale activiteiten meer vanuit inwoners te laten ontstaan en bewoners zelf de vrijheid te bieden om hierin keuzes te maken. Hiermee neemt ook het gevoel van eigenaarschap toe. Deze uitgangspunten passen bij het beleid zoals verwoord in de Koersnota Van Wijken Weten en de Visie Sociaal Domein. **Risico's:** Het gevolg van het gedeeltelijk schrappen van dit budget is dat er niet langer of in beperkte mate gewerkt kan worden aan de bovengenoemde beleidsdoelstellingen. De afspraken die gemaakt zijn in het kader van de beleidsdocumenten (die opgesteld zijn samen met de stad) kunnen niet geheel worden nagekomen en er is geen slagkracht meer om wijkactiviteiten door inwoners zelfstandig te realiseren. Ook de wijkmedia zal deels verdwijnen. De inzet van vele vrijwilligers in de stad om te werken aan de leefbaarheid in de wijk of buurt wordt hiermee deels teniet gedaan. Bewoners zouden via een hernieuwde regeling wel gebruik kunnen maken van middelen, echter haal je snelheid en regie die nu bij inwoners ligt voor een deel weg bij inwoners.	Wijken	Mark	in fundamentele bijsturing sociaal domein
Koningsdag		50	50	50	50	S		Minder inzet Koningsdag. Afdeling Veiligheid draagt al jaren financiële middelen en menskracht voor het mogelijk maken van het evenement Koningsdag door beveiliging: fysiek en capacitair. Hierop bezuingen betekent dat een andere actor moet worden gezocht die deze kosten op zich wil nemen dan wel dat de viering van Koningsdag drastisch wordt versoberd.	S01	Ahmed	ja
Vuurwerkshow	0	150				I		De vuurwerkshow is bedoeld om het afsteekverbod te verzachten en meer draagvlak daarvoor te creëren. In de begroting is nog budget voor 2024 en 2025. Zonder bezuinigingstaakstelling zou er voor de zomer een aanbesteding voor twee jaar gedaan worden. Met taakstelling voor maar één jaar.	S03	Bob	ja
E802203 Beheer bestemmingsplannen (loonsom)	123	123	123	123	123	S		Hier valt niet aan te draaien (betreft loonsom RJZ). Enige optie is vrijkomende vacatures niet invullen (zie ook de toelichtende memo)	S11	Cathelijne	
Beëindigen subsidies		120	120	120	120	S		De inzet van steunouders en kiestrainingen staan opgenomen in de Begroting 2024. Totaalbedrag aan subsidies vanuit jeugd bedraagt € 142.300. De subsidies zijn divers. De subsidies van steunouders en kiestrainingen dragen bij aan een preventieve inzet van zorg. Indien dit aanbod niet aanwezig, dan nemen de zorgkosten toe.	S07	Bob	in fundamentele bijsturing sociaal domein
P&O verminderen beleidscapaciteit diversiteit en inculsie	0	0	0	108	108	S		Wegvallen van kennis, uitvoeringskracht en focus op voortgang uitvoeringsplan D&I voor onze organisatie. Verbindingslijn tussen D&I officer en P&O team valt weg.	S00	Maurits	

ZVH		100	100	100	100	S		Minder bijdragen aan het ZVH vanuit de begroting Veiligheid. Het Zorg- en Veiligheidshuis is er voor de persoonsgerichte aanpak van geëscaleerde casuïstiek in de hoogste risicocategorie. Momenteel loopt een traject om een forse kwaliteitsimpuls te realiseren, die met het oog op de te verwachten aanwas van problematiek cruciaal zal zijn. De bezuinigingen in de zorg hebben een direct effect op de omvang van de taken en casuïstiek in het Zorg- en Veiligheidshuis. Hier nu significant op bezuinigen levert forse en onverantwoorde, concrete risico's op voor de veiligheid in de stad op straat. De bijdrage is voorts regionaal, maar uiteraard zouden we met de gemeentelijke partners en het Zorg- en Veiligheidshuis zelf kunnen inzetten op een gezamenlijke besparing (100k voor de gemeente Arnhem).	S01	Ahmed	ja
Festival FDFA/Juni Modemaand	0	100	100	100	100	S		FDFA subsidie kan mogelijk lager. Dan minder activiteiten. Overlap met VCA nader onderzoeken. Het niet meer subsidiëren van deze twee festivals (inovate en FDFA)betekent het wegvallen van een laagdrempelige manier om bewoners, bezoekers, studenten en ondernemers kennis te laten maken met de innovatieve en creatieve kanten van Arnhem. Bovendien zullen detailhandel, horeca en hotels in juni veel aanloop en daarmee omzet mislopen. Wel afbouwperiode nodig.	S03	Nermina	
Professionalisering St. Streekomroep Midden Gelderland (Connect)		100	100	100	100	S		Vanuit het coalitieakkoord is € 100.000 beschikbaar gemaakt voor professionalisering streekomroep	S05	Cathelijne	
Maatregelen energiecrisis	100	100	-	-	-	I	A	In aanvulling op de bijdrage van € 0,8 mln uit de bestemmingsreserve Energiearmoedefonds voor crisismaatregelen (zie hierboven) is er in de begroting vor 2024 ern 2025 € 100K toegevoegd om voor deze twee jaren € 500K beschikbaar te hebben voor de gevolgen van de energiecrisis.	S06	Mark	
Fontein Blauwe golven grotendeels uit laten, besparing energiekosten	0	50	50	50	50	S		Bij het herstel van de Blauwe Golven is ook de bijbehorende fontein vernieuwd. Het regulier aanzetten van deze fontein leidt tot hoge energiekosten. Door het deels uitschakelen van de fontein, waardoor deze voor de helft aangaat, besparen we hierop.	S12	Bob	ja
Overige fonteinen (AKU-fontein, op de markt en in de parken) grotendeels uit laten, besparing energiekosten	0	50	50	50	50	S		Het regulier aanzetten van deze fonteinen leidt tot hoge energiekosten. Door het deels uitschakelen van de fonteinen, waardoor deze voor de helft aangaan, besparen we hierop.	S12	Bob	ja
Dynamische begrazing	0	100	100	100	100	S		Dynamische begrazing is erop gericht dieren in te zetten op hun natuurlijke kwaliteiten, natuurlijk (soortspecifiek) gedrag en leefwijze te stimuleren en biodiversiteit te bevorderen. Bij dynamische begrazing verblijven gehouden dieren voor een beperkte tijd op bepaalde locaties met de juiste vegetatie om de biodiversiteit in stand te houden of te verbeteren.	S12	Marco	
E609102 Experimentele Werkplaats De Helling		99	99	99	99	S		Betreft subsidie aan werkplaats die zorg voor stukje sociale cohesie. De Helling heeft ca 450 deelnemers waarvan 15 tot 20 Activeren Werk (AW). Sommigen komen uit andere gemeenten. Zij vervullen maatschappelijk projecten voor kosten tegen alleen de onkosten (materiaal, elektriciteit). De verwachting is dat op het moment dat we de subsidie stoppen, deze organisatie zal stoppen met haar activiteiten in het kader van AW. Dit hangt namelijk samen dat de professionele begeleiding van cliënten uit AW betaald wordt, maar de activiteiten die daar plaatsvinden aan deze cliënten, begeleidt worden door de vrijwilligers. Met het wegvallen van de subsidie zullen deze vrijwilligers niet meer gefaciliteerd worden en zal het aantal AW-plekken opdrogen.	S08	Mark	
Kunst in de openbare ruimte		80	80	80	80	S		Aantal kunstopdrachten en monumenten (bv gastbeiders) kunnen niet meer	S05	Cathelijne	
Huisvesting maatschappelijke organisaties armoedeinitiatieven		80	80	80	80	S	A	Dit betreft een subsidie voor gezamenlijke huisvesting maatschappelijke instellingen voor armoede initiatieven (o.a. kledingbank, voedselbank). Vooralsnog wordt dit budget gebruikt in de zoektocht naar geschikte huisvesting. Daarna zal het gebruikt worden als een bijdrage in de woonlasten. Een gedeeltelijke bezuiniging op dit bedrag is onwenselijk omdat de subsidie dan onvoldoende bijdraagt aan het doel (ervoor zorgen dat verschillende armoede initiatieven door bij elkaar gehuisvest te zijn, kosten kunnen delen en elkaar nog beter kunnen versterken. **Impact** als we hiermee stoppen: maatschappelijke instellingen kunnen hun dienstverlening aan kwetsbare inwoners niet of minder goed uitvoeren.	S06	Mark	
P&O niet invullen van capaciteit mobiliteit	0	75	75	75	75	S		Stoppen met beleidsontwikkeling en coordinatie op het inzetten van speciale doelgroepen in onze organisatie (wet banenafspraak. Werkervaringsplekken, stages etc)	S00	Maurits	
Organisatieprogramma Dienstverlening	75	75				I		Voor de uitvoering van de visie op dienstverlening is rekening gehouden met de inzet van een projectleider en het inrichten van monitoringsinstrumenten. Door het uitvoeringsbudget te halveren zal de uitvoering binnen de bestaande capaciteit van het cluster Wijken en Dienstverlening plaatsvinden. We schatten nu in dat we hierdoor in de tijd langer bezig zullen zijn om de visie te vertalen naar de uitvoering. Ook eventuele monitoringsinstrumenten om de kwaliteit van de dienstverlening te meten kunnen hierdoor niet worden aangeschaft.	S00	Maurits	
Subsidie Vitesse Betrokken		72	72	72	72	S		Afbouw subsidie. Hierop besparen maakt een einde aan projecten ter bevordering van de cohesie en het meedoen van mensen uit kwetsbare buurten. Vitesse betrokken richt zich ook breder op inzet op het gebied van leefstijl, respect en sportiviteit en talentontwikkeling voor de jeugd alsmede re-integratie van mensen met afstand tot de arbeidsmarkt. De gevolgen voor de veiligheidsaanpak in Arnhem zijn niet acuut indien deze subsidie wordt stopgezet. Dit zal wel moeten worden afgestemd met betrokken wethouders als Lauriks, Roelofs en Van de Geijn.	S01	Ahmed	
Muurschilderingen		70	70	70		I		Dit betreft de financiering van kunst in de openbare ruimte: muurschilderingen	S05	Cathelijne	
Verdere professionalisering Cultuur Academy		70	70	70	70	S		Afspraken met Nijmegen om subsidie gelijk te trekken	S05	Cathelijne	
Extra budget Stroomversneller		60	60	60	60	S		Belangrijke laagdrempelige regeling voor jonge makers	S05	Cathelijne	
Personele kosten	60					I		Inhuur voor projectleider ouderenbeleid.	S08	Bob/Mark	
Terugkerende Leersessies HGKM	15	60	60	60	60	S		Versoberen, per kwartaal doen we dit specifiek voor de stad Arnhem. We krijgen hier zeer goede feedback op en zetten we in op specifiek thema's. (ouderenmishandeling, HGKM, eergerelateerd geweld)	S08	Maurits	

Dierenwelzijn: beëindigen minimaregeling dierenartskosten	0	60	60	60	60	S		Beëindigen minimaregeling dierenartskosten.	S12	Marco	
Festival Innovate	0	50	50	50	50	S		In 2015 werd het eerste INNOVATE:Arnhem festival georganiseerd. Toen en ook nu worden, middels Innovate, innovators over verschillende niveaus en dimensies, ondernemingen, overheden en onderwijs met elkaar verbonden. Innovate ziet daarbij de creatieve industrie en de culturele sector als sleutelingrediënt voor innovatie.	S03	Nermina	
Uitvoering beleidsplan Vrij zijn in Arnhem stoppen		50	50	50	50	S		Dit is het werkbudget om invulling te geven aan het plan Vrij zijn in Arnhem. Daarmee organiseren we dingen als: de Week tegen Racisme, het netwerk diversiteitsreis, kennisateliers en doen we onderzoeken. In totaal is hiervoor 200K per jaar voor beschikbaar. Eventueel zouden we hiervan dus 50K kunnen inleveren, maar dan zullen we wel keuzes moeten maken. Een deel van die 200K, namelijk 150K wil ik niet aankomen. Daarom staat dit deel onder categorie 3.	S08	Maurits	
Minder onderhoud beschoeiingen		50	50	50	50	S		Beschoeiingen zijn de rand-afwerkingen van watergangen. Minder onderhoud leidt tot een rommelig beeld en op termijn mogelijk tot het in elkaar zakken van de oever van een watergang.	S12	Bob	ja
Ontmoedigen permanente bewoning vakantieparken		50	50	50		I		Het is in principe mogelijk om woningmarkt vanuit lokale overheid minder te reguleren en vooral minder te handhaven. Bijvoorbeeld dit bedrag te verminderen met 50%. Risico enerzijds op permanente bewoning, ondermijning, en meer risico op leegstand. Maatschappelijk effect is signifcant, maar wordt wel beperkt omdat vanuit de Rijksoverheid ook nieuwe maatregelen worden getroffen om het (bijvoorbeeld) fiscaal minder aantrekkelijk maken woningen te verhuren. Contrair tegen Woonvisie, maar maakt uitvoering niet onmogelijk.	S12	Paul	
Bodem	38	38	38	38	38	S		Bodemonderzoekstrajecten/saneringen maatschappelijk belang en/of signalen van burgers (met hefboomeffect): Dit betreft kleine bijdrages aan projecten waar een maatschappelijk belang wordt gediend en waar onderzoek en/of sanering van bodemverontreiniging nodig is. Niet altijd is duidelijk wie kosten van sanering of onderzoek moet dragen. Met de bijdrages wordt stagnatie en afwenteling voorkomen en daarmee uiteindelijk kosten bespaard. Zonder deze bijdrages verliezen we verbinding met de stad, in die zin dat kennis en kunde binnen de organisatie meer wordt afgeschermd en minder wordt benut. In deze categorie vallen bijdrages met een hefboomeffect, dat wil zeggen dat een kleine bijdrage vanuit het bodembudget, een groot verschil maakt voor het project waarmee een maatschappelijk belang wordt gediend.	S11	Marco	
Onderzoek behoeftes ouderen	30					I		Onderdeel van de begroting ontwikkelen integraal ouderenbeleid. Dit geld is gereserveerd voor een onderzoek onder inwoners, inwonersparticipatie etc.	S08	Bob/Mark	
E607120 Reg Vrijwillig jeugdwerk		29	29	29	29	S		Betreft de bijdrage aan scoutingclubs. Ca. 10 stuks. Op het moment dat we deze subsidies stoppen, zullen deze scoutingsclubs moeite hebben om voort te bestaan.	S08	Mark	
Abonnementen, onderzoeken etc		25	25	25	25	S	A	Abonnementen, benchmark, onderzoek. Mee stoppen of versoberen. Als we als gemeente meedoen met een benchmark of onderzoek, zijn daar vaak kosten mee gemoeid. **Impact**: Mee stoppen of versoberen betekent dat we minder goed kunnen monitoren of aangesloten zijn op landelijke ontwikkelingen. We weten dan minder over het effect van ons eigen beleid.	S06	Mark	
Bijdragen aan projecten openbare ruimte	25	25	25	25	25	S		Bijdrage aan projecten openbare ruimte. Dit betreft kleine bijdrages aan gemeentelijke projecten in de openbare ruimte, waar sprake is van verontreinigde bodem. Bijvoorbeeld bij herinrichtingswerkzaamheden, aanleg van groen. e bijdrages worden voornamelijk benut voor het verwijderen van verontreinigingen die wettelijk mogen blijven liggen, maar waar de herinrichting een ‘natuurlijk moment’ biedt of mogelijkheden schept voor initiatieven zoals bijv. stadslandbouw. Als dit budget niet meer wordt ingezet worden deze kleine verontreinigingen niet gesaneerd vanuit het bodembudget.	S11	Marco	
Subsidie Halt		21	21	21	21	S		Afbouw subsidie. Hierop besparen maakt een einde aan preventielessen op scholen over alle mogelijke risico’s die jeugdigen tegen kunnen komen op het gebied van criminaliteit (bijv. jaarwisseling, online verlokkingen, geldezels). De gevolgen voor de veiligheidsaanpak in Arnhem zijn niet acuut indien deze subsidie wordt stopgezet.	S01	Ahmed	
Geen sierverlichting objecten	0	20	20	20	20	S		We zetten de sierverlichting van een aantal objecten in de stad (zoals John Frostbrug, Eusebius kerk, fonteinen etc.) niet meer aan en onderhouden deze niet.	S02	Bob	
Voedselbank		20	20	20	20	S	A	We betalen voor € 70K de OZB en Erfpacht voor Voedselbank en subsidieren voor € 30K menstruatieproducten. Sinds 2023 subidieren we voor € 20K voor inkoop etenswaren. Totale bijdrage is jaarlijks € 120K. **Voorstel:** We kunnen de hoogte van de subsidie weer terugbrengen op het oude niveau van € 100K. Dit betekent een bezuiniging van € 20 K (Resterende € 100K opgenomen onder categorie 3). **Impact**: als we korten op de Voedselbank, kan deze niet meer de huidige dienstverlening aan kwetsbare inwoners verzorgen. Dit leidt tot minder inwoners die gebruik maken van dit laatste vangnet.	S06	Mark	
Begeleiding Over Rood		20	20	20	20	S	S	Naast de schuldhulpverlening voor ondernemers (is een wettelijke taak) die verzorgd wordt door Zuidweg en partners, biedt Over Rood ondernemers begeleiding en coaching. Het totale budget voor de begeleiding door Over Rood bedraagt € 80K. Over Rood bestaat uit vrijwilligers en ervaringsdeskundigen die ondernemers laagdrempelige hulp bieden die een professionele organisatie niet kan bieden. **Voorstel:** We kunnen het budget van € 80K verlagen naar € 60K (deze € 60k is opgenomen onder categorie 3) Impact: meer ondernemers blijven met geldzorgen en schulden zitten en dit is ook niet goed voor ondernemersklimaat in Arnhem.	S06	Mark	
Onvoorzien	20					I		Post onvoorzien op de begroting ontwikkelen integraal ouderenbeleid	S08	Bob/Mark	

E605102 De Klup/Over Betuwe		18	18	18	18	S		De Klup Over-Betuwe is een stichting die zich als doel stelt bij te dragen aan het maatschappelijk leven van mensen met een verstandelijke beperking. Mensen met een verstandelijke beperking willen een zo normaal mogelijk leven leiden. De subsidie komt ten goede aan de Arnhemse inwoners. Stichting werkt zelf regionaal (Over-Betuwe) als het gaat om de te organiseren activiteiten. Activiteiten vinden plaats in de vorm van dagbesteding. De Klup/Overbetuwe heeft een begroting van ca € 55.000 in totaal. Daarvan wordt ca 30% door Arnhem gesubsidieerd, daarnaast is er een 'vrienden van de klup' die bijdraagt en wordt er verdiend door onderverhuur. Van de 126 leden (= cliënten) in 2022 komen er 93 uit Arnhem. Van de 42 vrijwilligers in 2022 kwamen er 22 uit Arnhem. Logischerwijs heeft De Klup zonder cliënten en geld vanuit Arnhem weinig bestaansrecht meer. Initiatief past binnen de focus van de transformatie Welzijn. Betreft geen wettelijke taak. Subsidie stopzetten kan, bij voorkeur niet.	S08		Mark
BR BP: Evaluaties burgerparticipatie	15					I		Vrijval BR Burgerparticipatie ten gunste van AR. Dit zal dus niet worden uitgevoerd. (Dit gaat niet om de evaluaties an sich, maar het gaat om het betrekken van inwoners bij deze evaluaties.)	S00		Bob
Leertafels SP		15	15	15	15	S		Versoberen, we kunnen dit onderwerp ook adresseren bij de leersessies, daarmee komt het thema minder frequent aan bod.	S08		Maurits
BR BP: Trainingen medewerkers	11					I		Vrijval BR Burgerparticipatie ten gunste van AR. Dit zal dus niet worden uitgevoerd. (We trainen collega's op twee manieren. 1) Werken met ons vastgesteld beleidskader [Arnhems Stappenplan Participatie] en 2) snelkooksessies. Bij de snelkooksessies leren projectgroepen met een participatieexpert een participatieplan uit te werken.)	S00		Bob
Maatschappelijke Diensttijd binnen Jongerenperspectieffonds		10	10	10	10	S	S	Jongeren met schulden zonder aflosruimte krijgen toch een schuldregeling door het vervullen van Maatschappelijke Diensttijd. Hierbij betaalt de gemeente de aflossing van de schuld (€ 18K op jaarbasis). Daarnaast is er een budget van € 10K voor noodgevallen binnen deze MDT-trajecten. Het gaat hierbij bijvoorbeeld om een buskaart naar stage. **Voorstel:** Het budget voor noodgevallen (€ 10K) kunnen we opheffen, maar het budget voor het aflossen van de schuld is nodig om jongeren de mogelijkheid voor MDT aan te kunnen bieden als zij geen afloscapaciteit hebben. (€ 18K daarom opgenomen onder categorie 3) **Impact:** Een bezuiniging van het gehele budget leidt ertoe dat jongeren zonder aflosruimte hebben geen perspectief op een schuldenvrije toekomst. Een bezuiniging van 10K maakt dat we jongeren minder kunnen helpen bij practische zaken, waardoor risico op uitval stijgt.	S06		Mark
Communicatiekosten dementie	10					I		Onderdeel van de begroting ontwikkelen integraal ouderenbeleid. Denk aan: fotograaf, interviews, etc.	S08		Bob/Mark
Externe veiligheid	10	10	10	10	10	S		Uitvoering beleidsplan externe veiligheid. Middelen ten behoeve van onderzoek naar risico's opslag en transport van gevaarlijke stoffen.	S11		Marco
Kosten certificering dementie en bijeenkomst Q3	5					I			S08		Bob/Mark
Bijeenkomst uitvoeringsagenda	3					I		Onderdeel van de begroting ontwikkelen integraal ouderenbeleid. Dit betreft o.a. huur locatie, materiaal, begeleiding en sprekers t.b.v. de sessies om tot een uitvoeringsagenda te komen (in het najaar).	S08		Bob/Mark
Uitvoeringskosten		PM	PM	PM	S	P		In deze fase van de bezuinigingsvoorstellen is nog niet organisatiebreed beoordeeld in hoeverre we ook zouden kunnen besparen op uitvoeringskosten, vanuit de door het college gekozen richting. Voor het cluster W & I willen we daar het volgende bij aangeven. Wij denken dat bij scherpe inhoudelijke keuzes door het college op bijv. doelgroepenbeleid op termijn besparingen mogelijk zijn bijv. op de personele formatie. Dit vraagt dan wel om tijd om consequenties op uitvoeringskosten goed planmatig uit te werken voor het gehele cluster. We hebben daarom wel een PM post opgenomen. We willen daarbij het volgende aantekenen. Op dit moment is er al sprake van een hoge werkdruk zeker bij de uitvoerende professionals in de gebiedsteams en lukt het met moeite om de gekozen werkwijze van "inwoners centraal", "samen beslissen" en "werken vanuit vertrouwen" tot uitvoer te brengen. We zijn blij dat deze werkwijze succesvol blijkt te zijn en zich uit in een duurzame uitstroom van inwoners uit de bijstand. Als de spanning tussen de capaciteit die nodig is en die beschikbaar is te groot wordt leidt dit risico's rond bijv. ziekteverzuim en het niet kunnen voortzetten van de ingezette lijn om goed in control te zijn op alle terreinen."	S06		Mark
Duur toewijzing en inzet van maximaal aantal uren	PM	PM	PM	PM	S			Voor bepaalde zorgvormen zou je aparte afspraken kunnen maken over de duur van de toewijzing en de inzet van het aantal uren. Wat houdt dit concreet in? Inzet begeleiding: max 12 maanden, 4 uur per week Inzet behandeling: max 18 maanden Inzet verblijf : max een half jaar, daarna moet een goede evaluatie plaatsvinden waarbij het perspectief centraal staat. Doel moet zijn zo kort mogelijk. Het risico hierbij is dat kinderen/gezinnen geen zorg meer ontvangen, maar mogelijk wel nog ondersteuning nodig hebben. Ook zitten mogelijk nog juridische consequenties aan deze maatregel. Daarnaast moet ook gekeken worden of dit mogelijk is binnen de kaders van de Jeugdwet. Dit moet verder worden uitgezocht.	S07		Bob
Maatwerkcontracten voor ambulante zorg is niet meer mogelijk	PM	PM	PM	PM	S			Het aantal maatwerkcontracten voor ambulante zorg blijft de afgelopen periode stijgen. De maatwerkcontracten zijn vaak gekoppeld aan hoge prijzen en we willen er beter op kunnen sturen. Door dit niet meer mogelijk te maken hou je grip op de zorgaanbieders. Het risico is wel dat als binnen het gecontracteerd aanbod de zorgaanbieders niet staat zijn om de ondersteuning te leveren, dat inwoners dan niet de passende zorg ontvangen. Financieel effect is moeilijk te kwantificeren.	S07	Bob	in fundamentele bijsturing sociaal domein

Maatwerkcontracten voor verblijf is alleen mogelijk als een wijkcoach betrokken is bij de casus.		PM	PM	PM	PM	S	Maatwerkcontracten kunnen zowel worden ingezet door de wijkteams als door de Gecertificeerde Instellingen (GI's). Bij deze maatwerkcontracten gaat het om hoge prijzen en om inzet van veel uren. Afgesproken kan worden dat altijd een wijkcoach betrokken moet zijn bij de aanvraag vanuit een GI. Op deze manier kunnen ze gezamenlijk kijken naar alternatief aanbod, het huidige plan en het toekomstplan. Financieel effect is moeilijk te kwantificeren.	S07	Bob	in fundamentele bijsturing sociaal domein
Sturing verlengde Jeugdwet		PM	PM	PM	PM	S	Strakker sturen op de kaders van de verlengde Jeugdwet. Aantal jeugdigen binnen verlengde Jeugdwet stijgt. Door strenger te sturen op de verlengde Jeugdwet ga je kijken welke wetten voorliggend zijn en of jeugdigen recht hebben op zorg in het kader van de verlengde Jeugdwet. Het risico bestaat dat de kosten dan komen te vallen onder Wmo. Dit betreft dan een verschuiving van de kosten.	S07	Bob	in fundamentele bijsturing sociaal domein
Alleen nog inzet JBO (jeugdhulp binnen onderwijs) op scholen voor speciaal onderwijs en scholen voor speciaal basisonderwijs.		PM	PM	PM	PM	S	Op dit moment weten we niets over aantallen, inzet, behoefte etc bij de reguliere scholen. Als scholen behoefte hebben aan inzet dan kunnen we kijken of er andere vormen mogelijk zijn: groepsaanbod/voorliggende voorzieningen etc. Waar nodig en waar mogelijk regionaal (vooral voortgezet onderwijs (VO), hoewel JBO daar nauwelijks voorkomt). De innige samenwerking tussen scholen en zorgaanbieders maakt het aantrekkelijk om 'snel' te verwijzen naar zorg. Risico is dat de kinderen niet de zorg ontvangen die zij mogelijk nodig hebben. Dit omdat je het niet meer mogelijk maakt om jeugdhulp in te zetten op scholen. Groepsaanbod/voorliggende voorzieningen moeten aansluiten bij iedere vraag om dit te	S07	Bob	
Geen uitvoering geven aan de aanbeveling voorzieningenbehoefte voor daklozen (rapport bureau Beke)	0	PM	PM			I	Geen uitvoering geven aan de aanbeveling om in het belang van de daklozen een pilot te starten om voor de 'tussenuren' een extra verblijfsruimte achter de voordeur te creëren. Binnen de keten zijn er diverse mogelijkheden op een dag voor de doelgroep aanwezig om binnen te lopen.	S08	Maurits	
Versneld verhogen kostendekkingsgraad van afvalstoffenheffing naar 95%	0	PM	0	0	0	I	(afval) Gunstig effect op begroting, hogere lasten voor burgers	S12	Bob	
Water :onbekend							Natuur en stadsparken, onderhoud water	S12	Marco	
Reorganisatie Teams Leefomgeving							<u>Indien wordt gekozen voor een reorganisatie van de Teams Leefomgeving dient dit aan bepaalde (juridische) voorwaarden te voldoen. Mits aan deze voorwaarden is voldaan, zijn de volgende drie scenario's denkbaar.</u> Alle drie scenario's gaan gemakshalve uit van een Medior Wijkmanager schaal 11 (€ 111.099 cf de huidige geldende loonkosten). Afhankelijk van het tempo waarop deze reorganisatie plaats kan vinden moet bepaald worden vanaf welke jaar de bezuiniging daadwerkelijk geeffectueerd kan worden. •Scenario 1. In ieder gebied 1 Wijkmanager minder, daarmee zou ten opzichte van de totale loonkosten regel 21 een jaarlijkse reductie van 888.000 kunnen worden gerealiseerd. •Scenario 2. In ieder gebied 1 Wijkmanager minder, met uitzondering van de gebieden vallend onder het Nationaal Programma Arnhem Oost. Daarmee zou ten opzichte van de totale loonkosten regel 21 een jaarlijkse reductie van € 333.000 kunnen worden gerealiseerd. •Scenario 3: In ieder gebied 1 Wijkmanager minder met uitzondering van de 4 gebieden waar de leefbaarheid het meest onder druk staat. Hierbij wordt de verdeling conform de Spelregels Arnhemse Wijkaanpak (die gebaseerd is op data uit de Arnhemse Leefbare Wijken Monitor) gehanteerd. Op de Wijkmanagers in de gebieden Noord-West, Presikhaaf, CSA en Malburgen wordt in dit geval niet bezuinigd. Daarmee zou ten opzichte van de totale loonkosten regel 21 een jaarlijkse reductie van 444.000 kunnen worden gerealiseerd. Aan het bezuinigen op de loonkosten kleven ook risico's: •Je tast de basis van het wijk- en gebiedsgericht werken in Arnhem aan De Teams Leefomgeving vormen op dit moment de organisatorische basis voor de wijk- en gebiedsgericht werken in Arnhem. De recent, met algemene stemmen, vastgestelde Koersnota Van Wijken Weten geeft aan dat de kennis van de wijken meer ingezet moet worden in de driehoek wijk- lijn- en programmasturing. De wijkmanagers en wijkmedewerkers vanuit de teams hebben deze kennis van specifieke wijken. Ze begrijpen de lokale behoeften, uitdagingen en kansen. Door hun werk te verminderen, kan de gemeente waardevolle inzichten verliezen die nodig zijn voor effectieve besluitvorming en beleidsimplementatie. De teams fungeren daarnaast als bruggen tussen de gemeente en de bewoners. Ze zijn de voelsprieten in de wijk, luisteren naar de samenleving en bevorderen de participatie. Minder personeel in deze rol kan leiden tot verminderde betrokkenheid van bewoners bij hun eigen woon- en leefomgeving. Wijkmanagers en -medewerkers identificeren problemen in de wijken in een vroeg stadium en werken samen met bewoners en andere belanghebbenden om oplossingen te vinden. Ze spelen ook een cruciale rol bij het voorkomen van problemen, zoals het vroegtijdig signaleren van sociale spanningen of veiligheidskwesties. Bezuinigen op deze functies kan leiden tot verwaarlozing van deze lokale problemen (met alle gevolgen van dien). Tenslotte, wijksturing vereist een holistische benadering waarbij verschillende aspecten van het leven worden geïntegreerd. Wijkmanagers en -medewerkers werken samen met andere afdelingen, zoals welzijn, veiligheid en openbare ruimte. Bezuinigingen kunnen deze samenwerking verstoren en leiden tot (nog meer) gefragmenteerde aanpakken. Kortom, het verminderen van medewerkers in de wijken kan de stad beroven	Wijken	Mark	
Jaarlijkse verhoging OZB opbrengsten met 6% ipv 5%	620	1.308	2.069	2.911	S			S00	Paul	
Jaarlijkse verhoging OZB opbrengsten met 7,5% ipv 5%	1.549	3.292	5.247	7.434	S			S00	Paul	
Jaarlijkse verhoging OZB opbrengsten met 10% ipv 5%	3.099	6.662	10.744	15.405	S			S00	Paul	

Exploitatie accommodaties Sportbedrijf	12.530	12.331	12.331	12.331	12.331	S		De subsidie voor 95% gekoppeld aan gemeentelijk vastgoed. De overige 5% betreft evenementen, sportstimulering en vereningingsondersteuning. De gemeente is vrij om de eigen locaties te sluiten. Daarmee vervallen per direct de te subsidiëren directe kosten en kan de ambitie rond het speerpunt *Alle Arnhemmers kunnen sporten en bewegen* (faciliteren van) niet worden gerealiseerd. Dat betreft het beheren, onderhouden en exploiteren van gemeentelijke sporthallen, gymzalen, sportparken, zwembaden en beweegvoorzieningen in de openbare ruimte. De sporthallen worden primair benut voor het uitoefenen van de wettelijke taak inzake (het faciliteren van) bewegingsonderwijs. Op concernniveau heeft het sluiten van locaties ook impact op de baten. De factureringsmethodiek gebaseerd is op kostprijsdekkende huur, waardoor de kosten voor de exploitatie van de accommodaties neutraal effect heeft op de exploitatie. De kosten zullen niet meteen afnemen, aangezien kapitaallasten voor gemeentelijke accommodaties doorlopen, als ook personeelslasten bij het Sportbedrijf.	S09	Bob
St. Rozet		9.690	9.690	9.690	9.690	S		Basisvoorziening. Rozet kent nu al groot financieel knelpunt	S05	Cathelijne
BUIG - Bijstandslasten Loonkostensubsidie	5.440	6.198	6.610	7.020	7.441	S	B	Stoppen met loonkostensubsidie (LKS). De loonkostensubsidie vergoedt het verschil tussen loonwaarde en minimumloon van een werknemer. LKS maakt deel uit van ons beleid en is een van onze hoofdinstrumenten om mensen duurzaam naar een passende werkplek te ondersteunen. Daarnaast maakt LKS het voor werkgevers aantrekkelijker om mensen met een begeleidingsvraag in dienst te nemen. Het gaat om subsidie die wij vanhet Rijk ontvangen (via bijstandsbudget (BUIG). Deze subsidie wordt toegekend op basis van het daadwerkelijk aantal gerealiseerde werkplekken. Loonkostensubsidie die de gemeente verstrekt in jaar T wordt door het rijk vergoed in jaar T+1 met een opslag voor groei van het instrument. Andersom werkt het ook. Op het moment dat gemeenten minder loonkostensubsidie hebben verstrekt in jaar T, ontvangen de gemeenten minder LKS in jaar T+1. **Impact**: Stoppen leidt tot verkleinde kans op activering vanuit de bijstand, minder of geen duurzame uitstroom of dat mensen niet meer kunnen werken. Daarnaast leidt het tot een groter tekort op het BUIG-budget. Deelbesparing niet mogelijk.	S06	Mark
Re integratiebudget Afbouwen projecten met partners	6.124	6.194	4.955	4.955	4.955	S	P	Dit betreft het budgetdeel waar versoberen niet mogelijk is zonder grote consequenties en kosten op een ander beleidsveld. Binnen het re-integratiebudget zijn er lopende afspraken/subsidies met diverse partijen in de stad om inwoners naar passend werk te ondersteunen. Een keuze kan zijn om een doelgroepenbeleid in te voeren waarbij we niet alle inwoners op dezelfde wijze benaderen maar keuzes maken waar capaciteit op wordt ingezet. Deze keuze heeft effect op de participatie van een deel van de inwoners waarbij zorgkosten en andere maatschappelijke kosten voor deze groep op termijn kunnen toenemen.	S06	Mark
Formatie SWT afbouwen door minder zelf begeleiden	0	0	2.755	5.310	5.220	S	##	Afbouw van deze ondersteuning leidt tot minder contact van wijkcoaches met de inwoner en tot minder inzet van overbruggingszorg als dit nodig is. De wijkcoach krijgt minder ruimte om te "doen wat nodig is" en "gaten" in de ondersteuning door zorgaanbieders dicht te lopen. De ruimte voor wijkcoaches om zelf maatwerk te bieden in de ondersteuning wordt beperkt. Dit heeft negatieve gevolgen voor de inwoner. Daarnaast staat de verminderde aanwezigheid op scholen en verminderde inzet op veiligheid haaks op een sterkere rol van het wijkteam, zoals wordt voorgesteld in de Hervormingsagenda jeugd en de Toekomsttuin.	S07	Marco
Loonkosten Teams Leefomgeving	4.970	4.822	4.822	4.752	4.752	S		Bekeken is hoe het natuurlijk verloop van medewerkers in de wijken de komende jaren gaat verlopen. De eerste wijkmanagers die door natuurlijk verloop zullen uitstromen, dienen zich pas na 5 jaar aan. De wendbaarheid van de loonkosten is daardoor laag zolang niet gekozen wordt een reorganisatie, zoals benoemd onder regel 16.	Wijken	Mark
stedelijk groen 92,5%	4900	4550	4550	4550	4550	S		Dit betreft het dagelijks onderhoud stedelijk groen (onkruid, zwerfvuil, maaien)	S12	Cathelijne
St. Museum Arnhem		4.671	4.671	4.671	4.671	S		Basisvoorziening. NB museum beheert ook de gemeentelijke collectie / depot	S05	Cathelijne
Volkshuisvestingsfonds	3.950	350	350	350		I/S		In 2024 € 3,8 mln incidenteel en 150K structureel, overige jaren 350K structureel	S10	Cathelijne
Arhemse aanpak Energie-armoede	3.700	1.000	1.000	500		I/S		Is in 2024 laatste jaar van volledig SPUK, daarna uit structurele middelen	S10	Cathelijne
bestemmingsreserve klimaatadaptatiefonds	3000	3000	3000	3500		I		Dit is het klimaatadaptatiefonds. Uitvoeren maatregelen klimaatadaptatie, vergroenen en tegengaan wateroverlast	S12	Cathelijne
Bestemmingsreserve Duurzaam Arnhem € 3.458.000						I		Dit is het 'oude' klimaatfonds. Op het saldo heeft al volledige besluitvorming plaatsgevonden. Doordat een aantal projecten een langere doorlooptijd heeft is dit nog niet in de begroting opgenomen. In 2024 wordt de planning bekend en zal opname in de begroting worden verwerkt. Onderdeel hiervan zijn ook een aantal projecten voor klimaatadaptatie.	S10	Cathelijne
Regulier werkprogramma bouw ODRA	3.400	nnb	nnb	nnb	nnb	I		VTH taken op het gebied van bouw. Veelal of misschien wel uitsluitend wettelijke taken. We mogen de kosten die ODRA hier maakt dekken via de leges. Dat wil niet zeggen dat we daar niet kritisch op moeten zijn, maar om op de gemeentebegroting te bezuinigen is dit thema dus minder geschikt. Wél kan de kostendekkendheid van de bouwleges verder verhoogd worden, deze ligt in 2024 tussen de 60% - 70% en mag naar 100%. Dat betekent dat de legestarieven dan stijgen.	S11	Marco
Gelden Arbeidsmarktregio	3.364	522	522	522	522	S	P	Arnhem is centrumgemeente voor de arbeidsmarktregio Midden-Gelderland. Vanuit het Rijk ontvangen we via een Algemene Uitkering middelen voor de arbeidsmarktregio. Deze middelen worden door ons beheerd, maar dienen een regionaal doel. Landelijk wordt er besproken over de middelen voor de arbeidsmarktregio's met ingang van 2025 en verder. Op dit moment is dit nog niet duidelijk. Zodra hier duidelijkheid over is zou gekeken kunnen worden om deze middelen doelmatiger in te zetten. Dit moet wel in afstemming met partners in de regio, anders zorgt voor dit voor weerstand. Hierbij zou bijvoorbeeld gekeken kunnen worden naar de dienstverlening voor NUG-gers te laten lopen via de regionaal werkcentra. Dit kan mogelijk zorgen voor wat extra ruimte binnen de formatie van W&I.	S06	Mark

E607113 Jongerenwerk		3.358	3.358	3.358	3.358	S	Dit betreft voornamelijk de subsidie-onderdelen kinderwerk (0-12 jaar) en jongerenwerk (12-18 jaar) Rijnstad inclusief jongerencentrum Willemeen. Opgeteld bedraagt dat afgerond € 2,3 miljoen voor 2024 e.v. Verder wordt het restant van dit budget nu als gedeeltelijke dekking ingezet voor het jongeren- en meidenwerk In de wijken Presikhaaf, DLEES en Geitenkamp door partijen als Presikhaaf University, AM Support, Powerplug, Kansenmakers, Stichting JAM, Youth for Christ. Betreft geen wettelijke taak maar past wel volledig in de focus van de transformatie Welzijn. Bij voorkeur daarom niet besparen.	S08		Mark
Bestemmingsreserve Klimaat en energie € 2.900.000	-3.000					I	Dit betreft het saldo van de resultaten t/m 2023, wordt in 2024 ingezet als bijdrage VHF II en als toevoeging aan de exploitatie, dit wordt later dit jaar in de begroting verwerkt.	S10		Cathelijne
Gemeentelijk budget Arnhem-Oost				2.901	2.285	S	Dit bedrag is nog niet toegewezen (uitvoeringsplan loopt t/m 2026), nog geen aanvullende rijksmiddelen bekend voor deze jaren	S12		Cathelijne
Arnhemse isolatie aanpak	2.668	2.500	2.500	600		I/S	In 2024 uit structurele middelen, daarna bestemmingsreserve Duurzaamheid, in 2027 structurele middelen	S10		Cathelijne
							Het Uitvoeringsplan is begin april vastgesteld door de Alliantievertegenwoordiging en ter informatie aan de raad gestuurd. Met het vaststellen van het plan zijn alle beschikbare middelen voor de komende drie jaar toegewezen aan specifieke activiteiten, interventies en experimenten, In het Uitvoeringsplan zijn de middelen voor de SPUK Kansrijke Wijk en het Volkshuisvestingsfonds alsmede de co-financiering die hiervoor nodig is verwerkt. Bij verzamelbesluit 2 verwerken we het totale uitvoeringsplan financieel in de begroting. Zie verder raadsbrief d.d. 24-4-2024.	S12		Cathelijne
Uitvoeringsplan NPAO 2024-2026										
Lijn 1 - Opvoeden en opgroeien								S12		Cathelijne
						I		S12		Cathelijne
Actie 1: Een goede start voor alle kinderen in Arnhem-Oost	920	665	265							
Actie 2: Het ontwikkelaanbod voor peuters in de vijf wijken van Arnhem-Oost te vergroten en te versterken.	1.327	989	0			I		S12		Cathelijne
Actie 3: De (binnen- en buitenschoolse) leef- en leeromgeving van kinderen en jongeren te verrijken en te verbinden.	1.000	1.000	1.000			I	Deze middelen staan binnen programma Onderwijs in de begroting; deels bestemd als cofinanciering rijksmiddelen schoolbesturen	S12		Cathelijne
Actie 4: 'Schoolcaptains' in het primair onderwijs en Jongerenwerk in het voortgezet onderwijs in te zetten.	295	300	300			I		S12		Cathelijne
Actie 5: Het creëren van meer mogelijkheden voor één-op één training, tutoring, begeleiding en/of coaching van leerlingen die dat nodig hebben.	35	200	210			I		S12		Cathelijne
Actie 6: Het aantrekken en opleiden van de beste professionals en hen behouden om in Arnhem-Oost het verschil te blijven maken.	35	35	35			I		S12		Cathelijne
Actie 7: Het investeren in opleidings- en ontwikkelmogelijkheden voor alle professionals in Arnhem-Oost.	35	35	35			I		S12		Cathelijne
Actie 8: Preventief Interventie Team (PIT) uitbreiden	322	322	322			I		S12		Cathelijne
Actie 9: Veilig In en Om School (VIOS) voort zetten	406	325	244			I		S12		Cathelijne
Actie 10: Anders kijken naar (onderwijs)huisvestingsvraagstukken in Arnhem-Oost.	400	0	0			I		S12		Cathelijne
Lijn 2 - Werk en Inkomen								S12		Cathelijne
Actie 1: Starten met een experimentele gebiedsgerichte schuldenaanpak	712	162	0			I		S12		Cathelijne
Actie 2: Het organiseren van een 'domein overstijgende frontoffice' om gezinnen bij te staan in het landschap van hulp en ondersteuning	100	100	100			I		S12		Cathelijne
Actie 3: De aanpak van laaggeletterdheid te intensiveren.	72	50	50			I		S12		Cathelijne
Actie 4: Buddy's die helpen bij allerhande (digitale) vragen tegen eenzaamheid en sociaal isolement	124	50	50			I		S12		Cathelijne
Actie 5: Stimuleren en versterken van vrijwilligerswerk	50	50	50			I		S12		Cathelijne
Actie 6: Organiseren van laagdrempelige activeringstrajecten in de wijk	344	100	100			I		S12		Cathelijne
Actie 7: Meer beschut werk, werk met begeleiding en buurtbedrijven	424	478	0			I		S12		Cathelijne
Actie 8: Meer opleidings- en Leerwerktrajecten	623	164	50			I		S12		Cathelijne
Actie 9: Aanmoedigen creatieve broedplaatsen en bevorderen mogelijkheden van maakindustrie	35	65	50			I		S12		Cathelijne
Actie 10: Stimuleren ondernemerschap en bieden van een aantrekkelijk vestigingsklimaat	35	65	50			I		S12		Cathelijne
Lijn 3 - Wonen en leven								S12		Cathelijne

Actie 1: Voldoende doorstroommogelijkheden in de wijk creëren	195	0	0			I				S12	Cathelijne
Actie 2: Verduurzamen van de sociale en de particuliere woningvoorraad	1.097	1.200	0			I				S12	Cathelijne
Actie 3: Aanpakken van leegstand en/of verloedering van particuliere woningen	1.080	830	530			I				S12	Cathelijne
Actie 4: Een meer groene en minder versteende aanblik van de wijken	100	25	0			I				S12	Cathelijne
						I				S12	Cathelijne
Actie 5: Meer kinderen, jongeren en volwassenen stimuleren om dagelijks binnen of buiten te bewegen en te sporten	1.451	287	203								
Actie 6: Investeren in voldoende geschikte en toereikende voorzieningen in de wijk voor ontmoeting en persoonlijke ontwikkeling	450	524	545			I				S12	Cathelijne
Actie 7: Aanpakken verkeersaders omdat we voetgangers en fietsers op één zetten	0	0	0			I				S12	Cathelijne
Actie 8: Persoonsgerichte Aanpak (PGA) wijken	241	241	241			I				S12	Cathelijne
Actie 9: Uitbreiden van de integrale aanpak van verloedering en onveiligheid	166	166	166			I				S12	Cathelijne
Actie 10: Versterken Preventieve aanpak personen met verward of onbegrepen gedrag	100	100	100			I				S12	Cathelijne
						I				S12	Cathelijne
										S12	Cathelijne
Communicatie	*327*	*327*	*327*			I				S12	Cathelijne
Algemeen budget	*1.120*	*1.120*	*1.120*			I				S12	Cathelijne
										S12	Cathelijne
Totaal uitvoeringsplan NPAO 2024-2026	*13620*	*9.974*	*6.142*			I		Hiervan is € 7,7 mln SPUK Kansrijke wijk (nog niet in begroting verwerkt) / € 2,6 mln cofinanciering VHF 2.0 / € 2,0 mln Middelen energiearmoede € 8,7 miljoen staat nu nog in bestemmingsreserve (incl. toevoeging 2024 € 2,5 miljoen)	S12 S12	Cathelijne Cathelijne
Gelrepas		2.400	2.400	2.400	2.400	S	A	Besteding van de tegoeden op de Gelrepas. Volledig stoppen met de Gelrepas, doelgroepen beperken of tegoeden op de pas verlagen. Verlagen van tegoeden kan in allerlei gradaties, maar als de tegoeden te drastisch worden verlaagd heeft dit geen toegevoegde waarde voor de inwoner en staat dit niet meer in verhouding tot de uitvoeringskosten van € 400K. **Impact**: kwetsbare inwoners worden ernstig aangetast in hun bestaanszekerheid, zoals aangetoond in de Minima Effect Rapportage van het NIBUD.	S06	Mark
E605108 Swoa/Budget		2.363	2.363	2.363	2.363	S		Subsidie past binnen de focus van de transformatie Welzijn. Betreft geen wettelijke taak. Subsidie stopzetten kan, bij voorkeur niet. Minder inzet op deze subsidie is niet wenselijk. Op het moment dat cao sociaal werk niet wordt doorgevoerd betreft dit feitelijk al een bezuiniging op het aanbod voor Ouderen. Dit staat ook haaks op het voornemen om de doelgroep Ouderen binnen de focus van de transformatie Welzijn te plaatsen.	S08	Mark
Collectieve Aanvullende Zorgverzekering		2.135	1.635	1.635	1.635	S	A	De Gemeentepolis (GP) is een gemeentelijke collectieve zorgverzekering die zich richt op inwoners met een laag inkomen en/of hoge zorgkosten door bijv. chronische ziekte. Doel van het instrument is garanderen dat deze inwoners toegang hebben tot goede zorg en ze (financieel) te ondersteunen. Arnhem betaalt een deel van de premie en zorgverzekeraars bieden zowel dienstverlening als aanvullende dekking die specifiek afgestemd is op de doelgroep. **Voorstel;** We gaan onderzoeken hoe we inwoners met medische kosten het beste tegemoet kunnen komen. Dit doen we in navolging van recent onderzoek van de gemeente Groningen op dit vlak. Het totale budget voor de CAZ is € 2,1 mln. Als uit ons eigen onderzoek vergelijkbare resultaten komen als in Groningen, denken we dat dit kan leiden tot een besparing van € 0,5 mln. (zie ook categorie 2). Als dit niet mogelijk blijkt, kunnen we ook de huidige pakketten van de CAZ versoberen tot € 0,5 mln. Impact; We moeten het onderzoek afwachten om te bepalen wat de impact voor inwoners zal zijn. Het is namelijk mogelijk dat een inwoner via een goed begeleide overstap naar een andere zorgverzekering, geen financiële impact merkt. Daarentegen is het voor de gemeente dan wel mogelijk om te besparen op de CAZ.	S06	Mark
Re integratiebudget subsidies inzet loonkostensubsidie (LKS)	1.544	1.706	1.806	1.866	1.998	S	P	Dit zijn middelen voor jobcoaching en loonwaardemetingen die samengaan met de inzet van LKS (bekostigd vanuit BUIG). LKS en jobcoaching maken deel uit van ons beleid en zijn onze hoofdinstrumenten om mensen duurzaam naar een passende werkplek te ondersteunen. Daarnaast maken deze instrumenten het voor werkgevers aantrekkelijker om mensen met een begeleidingsvraag in dienst te nemen. Een loonwaardemeting is een wettelijke voorwaarde om LKS te kunnen verstrekken. Inzet van LKS leidt tot duurzame uitstroom uit de bijstand en minder groot tekort op BUIG. **Impact**: Niet inzetten van deze instrumenten leidt tot het niet kunnen inzetten van loonkostensubsidie en daarmee een verkleinde kans op activering vanuit de bijstand, minder of geen duurzame uitstroom of dat mensen niet meer kunnen werken.	S06	Mark

Coalitieakkoord: Bestaanszekerheid en Perspectief (op werk)	1.928	850				I	P	Dit budget is bedoeld voor de projectkosten en het de kosten van de bijverdienbeloning aan de deelnemers van de proef. Doel van deze proef: meer mensen die deeltijd werken en daardoor minder/geen beroep op bijstandsuitkering hoeven te doen. Wij startten de proef in juli 2023 omdat wij vinden dat Arnhemmers in de bijstand die iets willen bijverdienen, daar wat aan moeten overhouden. Naast het vergroten van de financiële draagkracht van onze inwoners geeft dit vertrouwen, waardering en erkenning van het werk dat zij doen. Met een bijverdienpremie wordt het ook aantrekkelijker om meer te werken en dat kan er ook toe leiden dat mensen volledig uit de bijstand stromen. De proef loopt van 1 juli 2023 tot 1 juli 2025. **Impact**: Stoppen met de pilot Bijverdienbeloning betekent minder inzicht of dit instrument goed werkt en heeft impact op de inwoners die op dit moment deelnemen aan de proef. Dit verband met de uitvoeringskosten Bijverdienbeloning (onder categorie 1 en 3). Evaluatie en besluitvorming over voortzetting van deze proef zal in 2025 plaatsvinden.	S06	Mark
Budgetplafond Begeleiding Groepsbegeleiding en Huishoudelijke ondersteuning	0	925	1.850	1.850	1.850	S	##	Zodra het budgetplafond wordt bereikt bij een zorgvorm, wordt de zorg stopgezet voor nieuwe inwoners (clientenstop). De bezuiniging gaat uit van een budgetplafond van 95% van de huidige lasten voor ambulante begeleiding Wmo, groepsbegeleiding en huishoudelijke ondersteuning. Praktisch zijn er verschillende varianten mogelijk met elk eigen voor- en nadelen. Een budgetplafond vraagt om 'contractbeheer' richting een zorgaanbieder. Gezien het grote aantal zorgaanbieders op deze zorgvormen (ca. 180) ligt het voor de hand een budgetplafond bij de grootste aanbieders toe te passen, die samen een substantieel deel van de markt in handen hebben. Dit betekent dat er ruimte is voor omzetgroei bij kleinere aanbieders (een zgn. waterbedeffect). Hierdoor leidt een budgetplafond van 90% voor grotere aanbieders niet tot een totale kostenbesparing van 10%. In deze berekening gaan we uit van een budgetplafond per aanbieder van 90% en een kostenbesparing van 5%. Budgetplafonds leiden tot wachtlijsten en uitgestelde zorg. Risico is dat de problemen van inwoners toenemen waardoor later relatief zwaardere zorg moet worden ingezet. Ook kan er druk ontstaan om "overbruggingszorg" in te zetten voor inwoners op de wachtlijst. Er bestaat een groot risico op een waterbedeffect en op een overloopeffect. Er ontstaan prikkels om (soms zwaardere) producten in te zetten die buiten het budgetplafond vallen of omdat afschaling niet mogelijk is door een budgetplafond. Dit maakt dat opbrengsten zeer onzeker zijn.	S07	Marco
Incidentele subsidies Maatschappelijke Opvang beëindigen	0	1.620	1.620	1.620	1.500	S		Beëindigen incidentele subsidies Maatschappelijke Opvang: Stichting Het Leger des Heils - Renssenstraat - afbouw van 10 tot 12 opvangplekken. Pactum – Akkerwindestraat: afbouw van 12 plekken tussenvoorziening; opvang en begeleiding van jongeren. Uitbreiding personele capaciteit De Duif en het Kruispunt	S08	Maurits
Algemeen budget vakgroep Wonen (loonsom).	1.596	1.596	1.596	1.596	1.596	S		formatie en middelen om in te huren is afgerstemd op de inhoudelijke ambities. Als deze laatste naar beneden worden bijgesteld heeft dit logischerwijs gevolgen voor de benodigde formatie.	S12	Paul
Huisvestingskosten sporthallen (energie, ozb, onderhoud)	1.528	1.528	1.528	1.528	1.528	S		Vanuit de exploitatie sporthallen en accommodaties zijn de producten binnensport, buitensport en beleid dermate nauw met elkaar verbonden, dat deze als 1 geheel mogen worden beschouwd. Hierdoor zijn de kosten voor onderhoud en huisvesting eveneens beperkt beïnvloedbaar.	S09	Bob
BR Volkshuisvesting (Hoogspanningskabels Witsenstraat)	1.500					I		Het is de verwachting dat het project in 2026 weer opgepakt kan worden. Dan financiering nodig.	S12	Paul
Bestemmingsreserve bedrijfsvoering		1.387				I		In de bestemmingsreserve Bedrijfsvoering kunnen voor- en nadelen op de totale bedrijfsvoering worden verwerkt. Hierbij valt bijvoorbeeld te denken aan resultaten op de formatie en bezetting, de inhuur en frictiekosten voor afbouw formatie. Voorgesteld wordt om een deel van de bestemmingsreserve vrij te laten vallen ter dekking van incidentele knelpunten van bedrijfsvoering in de Perspectiefnota 2025. Zie hieronder. Het restant zou ingezet kunnen worden voor de bezuinigingen, maar eventuele frictiekosten voor afbouw van formatie moeten dan binnen de reguliere begroting worden gedekt.	S00	Maurits
Meldpunt en Verhuurdersvergunningen	1.300	404	404	404	404	S		Voor een klein deel is dit geld bedoeld voor de uitvoering van een wettelijke taak. Het overgrote deel is bedoeld voor de uitvoering verhuurdersvergunningen. De raad heeft hierover nog niet besloten. Niet invoeren is mogelijk, er is immers al wel een meldpunt.	S12	Paul
Kansrijk Opgroeien		1.200	1.200	1.200	1.200	S	A	Subsidies, projecten en bijdragen in natura voor kinderen in armoede. Dit wordt uitgevoerd door o.a. Rijnstad, Sportbedrijf, AM-support, Power Plug, Delta Primair Onderwijs, Vitesse, Flores onderwijs. Totale budget bedraagt € 1,2 mln**. en** is nodig om het minimale te kunnen doen om kansengelijkheid voor opgroeiende kinderen te kunnen borgen. **Impact:** Minder kinderen groeien op met dezelfde kansen als kinderen uit huishoudens met een hoger inkomen en kunnen daardoor onvoldoende meedoen in onze maatschappij.	S06	Mark
Verbeteren Inkomensregelingen	400	1.200	-	-	-	I	A	Voor het verbeteren van inkomensregelingen is incidenteel budget beschikbaar gesteld. Inwoners worden proactief benaderd om een inkomensregeling aan te vragen. Het budget is beschikbaar voor extra uitkeringen. Hierdoor zullen meer inwoners gebruik maken van de inkomensregelingen. Daarnaast gaan we onze interne processen verbeteren. **Impact**: kwetsbare inwoners worden ernstig aangetast in hun bestaanszekerheid, zoals aangetoond in de Minima Effect Rapportage van het NIBUD.	S06	Mark

Formatie SWT afbouwen door langer toewijzen / minder regie	0	0	575	1.150	1.150	S	##	Aantal wijkcoaches bij sociaal wijkteam verminderen door langer zorg toe te wijzen en minder tussentijds te evalueren en daarmee minder regie te voeren op de zorg die geleverd wordt door zorgaanbieders. Basis voor regie is 3 uur per casus. Bij jeugd wordt substantieel meer ingezet (18 uur). Indien dit wordt teruggebracht naar het niveau van Wmo dan scheelt dit circa 10 FTE. Dit is een eerste analyse; nader moet onderzocht worden of voor bepaalde categorieen toewijzingen jeugd (bijvoorbeeld Verblijf jeugd) toch meer uren nodig zijn, ook in relatie tot het zoeken van passende verblijfsplekken.e regiefunctie op zorgaanbieders en de eigen ondersteuning door wijkcoaches wordt verminderd. De rol van de zorgaanbieders wordt daarmee groter. De wijkcoach heeft een belangrijke rol in het bieden van passende ondersteuning en te stimuleren dat inwoners weer zo snel mogelijk zelfstandig verder kunnen en meedoen aan de samenleving, gebruikmakend van hun eigen sociale netwerk en algemene voorzieningen. De wijkcoach is er dus op gericht dat de toegewezen zorg door zorgaanbieders zo tijdelijk mogelijk is. Het risico bestaat dat zorgaanbieders langer dan nodig is zorg inzetten en/of onnodig dure zorg blijven inzetten (waterbedeffect). Minder sturing op zorgaanbieders past niet bij de beweging die we willen maken. Het werken met minder (voorkeurs)aanbieders in een wijk, die een goede verbinding hebben met de sociale basis in de wijk geeft mogelijkheden om de rol van deze aanbieders te vergroten. We starten nu met het inrichten van dergelijke wijknetwerken zorg en welzijn. Planning is dat in 2025 in 2 wijken een dergelijk wijknetwerk gaat functioneren. Idealiter wordt eerst het wijknetwerk ingevoerd, voordat de ondersteuning en formatie door sociale wijkteams wordt afgebouwd.	S07	Marco
Versoberen plekken / locaties Maatschappelijke Opvang voor volwassenen	0	575	1.150	1.150	1.150	S		De huidige Maatschappelijke opvang versoberen door: De opvang weer terug om te bouwen naar ‘slaapzalen’ en een strikt toegangsbeleid aan de ‘poort’ te hanteren. Stoppen met begeleid wonen. Niet voortzetten pilot Beschutte Opvang. Stoppen met boventallige hotelplaatsingen. Stoppen met de crisisopvang. Geen uitvoering meer geven aan de winterkouderegeling (WKR) - het vorstprotocol. De WKR fungeert als vangnet en is een aanvulling op de reguliere maatschappelijke opvang (MO).	S08	Maurits
Inzet bestemmingsreserve bedrijfsvoering knelpunten bedrijfsvoering		-1.130				I			S00	Maurits
Cultuur in Zuid		750	1.000	1.000	1.000	S		Middelen voor programma en huisvesting.	S05	Cathelijne
Verduurzaming monumenten en erfgoed	1.000					I		Bestemmingsreserve Duurzaamheid	S10	Cathelijne
Realiseren meer duurzame opwek (Geothermie, zon, aqua etc)	500	1.000				I		In 2024 CDOKE, in 2025 bestemmingsreserve Duurzaamheid	S10	Cathelijne
klimaatadaptatie (afronding programma rv en realisatie wijkgroenagenda's (inclusief beperkte subsidie)	1000	1000	1000	500	500	S		Dit betreft het uitvoeren van vergroenings- en klimaatadaptatiemaatregelen in de stad en het opstellen en uitvoeren van de wijkgroenagenda's	S12	Cathelijne
bomenonderhoud wettelijke taken	1000	1000	1000	1000	1000	S		Dit betreft een wettelijke taak garanderen van boomveiligheid dmv snoei en controle's	S12	Cathelijne
StaVaZa BR Volkshuisvesting (voor uitvoering Woonvisie)	1.000					I		Het betreft het afromen van de reserve op 1-1-24. Dit budget is nodig voor het uitvoeren van de onlangs vastgesteld Woonvisie. Met het schrappen wordt de uitvoering van de Woonvisie zeer sterk beperkt.	S12	Paul
bomenonderhoud in directe woonomgeving	980	480	480	480	480	S		Dit betreft de vervanging van uitvallende boomstructuren in de directe woonomgeving	S12	Cathelijne
2-jaarlijkse activiteiten (PEF 3)		903	753	753	753	S		Sommigen organisaties halen ook landelijk geld binnen uit de rijkscultuurfondsen. Extra budget (zie hiervoor) wordt hieraan toegevoegd.	S05	Cathelijne
Stichting Ondernemersfonds Arnhem	0	900	900	900	900	S		Als gemeente heffen we een percentage OZB voor niet-woningen. Dit bedrag gaat volledig via de gemeente naar SOFA die het inzet voor projecten van ondernemers. Het zijn daarmee middelen van ondernemers voor ondernemers.	S03	Nermina
Versoberen zorgstructuur Maatschappelijke Opvang	0	450	900	900	900	S		Stoppen met Daklozen Advies Kantoor, Centrale Toegang en registratiesysteem PGAx.	S08	Maurits
Niet uitvoeren motie opvang dakloze EU-burgers	750	890	890	0	0	I		Geen 10 opvangplekken voor dakloze niet-rechthebbende EU-burgers bieden. Geen uitvoering geven aan de aangenomen motie 23M41 en hiermee geen opvang en begeleiding bieden aan dakloze niet rechthebbende EU-burgers (geen wettelijke taak). De motie is ondertussen in uitvoering dus kosten kunnen nooit maximaal gereduceerd worden.	S08	Maurits
Woonwagenlocaties	844	95	95	95		I		Dit budget gaat niet over de uitbreiding/herinrichting Bethanienstraat en het verwijderen van de grondwal (€6,3 mln), maar over de uitbreiding van de overige drie locaties. Onderdeel van het budget is een SPUK voor (SPUK C56; €115.000. Dit zijn gelden waarbij een bijdrage van 3000,- kan worden gefinancierd voor de aanleg van nieuwe standplaatsen). Budget is bedoeld voor realiseren van 16 standplaatsen, verdeeld over Gelderse rooslaan (2), erwede (6) en Schuytgraaf (8). Consequenties niet realiseren van 16 extra standplaatsen: Vanuit een grove aanname dat uitbreiding van een standplaats €50.000,- kost, zal het niet realiseren van 16 standplaatsen ongeveer € 800.000,- opleveren, maar ook eventueel inleveren SPUK (min 115k).Maatschappelijke gevolgen: Geen uitvoering van het beleid, bewoners zullen zeer gefrustreerd zijn.	S12	Mark
Meer zichtbare verduurzaming aanjagen en communicatie	785					I		CDOKE middelen	S10	Cathelijne

Schrappen inzet POH-Jeugd		775	775	775	775	S		De POH-Jeugd (Praktijkondersteuner Huisartsenzorg Jeugd) ondersteunt de huisartsen om te voorkomen dat kinderen worden doorverwezen naar specialistische zorg. De POH-Jeugd heeft meer tijd en deskundigheid op het gebied van jeugd-GGZ en hebben meer inzicht op beschikbare aanbod. Daarnaast behandeld de POH-Jeugd ook zelf. Door deze bezuiniging zullen jeugdigen sneller in zorg terecht komen, omdat de POH-Jeugd niet meer beschikbaar is. De jeugdigen worden dan geholpen door de betrokken huisarts. Daarnaast ontlast de inzet van de POH-jeugd de huisarts.	S07	Bob
E605115 Ontmoeten en Verbinden		770	770	770	770	S		Betreft de regeling Ontmoeten en Verbinden. Wordt ingezet tbv vraagstukken bij buurthuizen. Veelal beheer en exploitatie. Budget kan ingezet worden tbv de doorontwikkeling van het IAB. Betreft geen wettelijke taak maar stopzetten van deze subsidies kan eigenlijk niet. Buurthuizen zullen dan omvallen.	S08	Mark
Preventie met gezag		750	750			I		Betreft de cofinanciering vanuit de gemeente Arnhem zelf; Stoppen met PmG. Hierop besparen betekent een besparing (in 2025 en 2026) van 1,5 miljoen aan cofinanciering. Te verwachten valt dat dan ook het Rijk de financiering zal stopzetten, want cofinanciering was een voorwaarde. Daarmee stort de gehele aanpak van jonge aanwas in de georganiseerde drugscriminaliteit in. Dit betekent toekomstige ellende in de wijken die nu al extra kwetsbaar zijn omdat daar veel problematiek samenkomt. Dit heeft ook effect op gecontracteerde instellingen, waaronder Stichting Straatcoaches, ITB, Prospect4Cash e.d.	S01	Ahmed
Bedrijven en industrie	730					I/S		400K CDOKE, overig deel structurele middelen (alleen in 2024)	S10	Cathelijne
Loonsom Milieu	727	727	727	727	727	S		Algemeen budget loonsom milieubeheer	S11	Marco
Goed Geregeld Arnhem (Rijnstad)		705	705	705	705	S	S	Rijnstad biedt via GGA laagdrempelige hulp aan kwetsbare inwoners met financiële vragen. GGA biedt inwoners Voorzieningenchecks en hulp bij budgetteren en het ordenen van de administratie. Zij vormen ook een belangrijke vindplaats voor inwoners met schulden en helpen daarmee zoveel mogelijk voorkomen dat kleine schulden groot worden. Dit doen zij op 8 locaties in Arnhem. 6 Locaties bevinden zich in de "Arnhem-Oostwijken", 2 locaties niet (Elderveld en de Laar). We kunnen volledig stoppen met deze dienstverlening of een of meerdere locaties sluiten. **Impact;** een bezuiniging op deze dienstverlening leidt tot een hogere drempel bij inwoners om hulp te zoeken bij hun financiële zorgen. Hierdoor worden minder voorzieningen aangevraagd en worden inwoners ernstig aangetast in hun bestaanszekerheid, zoals aangetoond in de Minima Effect Rapportage van het NIBUD. Daarnaast kunnen kleine schulden grote schulden worden.	S06	Mark
St. Focus Filmtheater		691	691	691	691	S		Basisvoorziening. Subsidie m.n. voor educatie, programmeren aanbod dat anders niet te zien is e.d.	S05	Cathelijne
Alternatieven netcongestie en realiseren collectieve energieopslag	450	650	650	150		I		150K uit structurele middelen, overige deel uit CDOKE en bestemmingsreserve Duurzaamheid	S10	Cathelijne
Invoeren budgetplafonds		630	630	630	630	S		Het budgetplafond is een bedrag dat vooraf aan aanbieders kenbaar wordt gemaakt als zijnde de grens tot waar ze hulp mogen verlenen. Zodra het budgetplafond wordt bereikt bij een zorgvorm, wordt de zorg stopgezet voor nieuwe inwoners (cliëntenstop). Budgetplafonds leiden tot wachtlijsten en uitgestelde zorg. Risico is dat de problemen van kinderen toenemen, waardoor later relatief zwaardere zorg moet worden ingezet. Ook kan er druk ontstaan om ‘‘overbruggingszorg’’ in te zetten voor de kinderen op de wachtlijst. Er bestaat een groot risico op een waterbedeffect en op een overloopeffect.	S07	Bob
Wijkbudgetten Spelregels Arnhemse Wijkaanpak	628	628	468	468	468	S		Onder categorie 2 doen we een voorstel voor het gedeeltelijk schrappen van de wijkbudgetten vanaf 2026. De wijkbudgetten kunnen niet zomaar worden geschrapt of afgeraamd zonder dit af te bouwen. Daarom worden voor de jaren 2024 de volledige bedragen opgenomen.	Wijken	Mark
E607106 Preventief jeugdbeleid		622	622	622	622	S		VGGM ontvangt in het kader van onze lokale DVO Dienstverleningsoverkomst aanvullend een extra bijdrage voor Jeugdgezondheidszorg (extra spreekuren jeugdartsen en verpleegkundigen), dat uit dit budget wordt betaald. Deze bijdrage bedroeg in 2023 afgerond € 154.000. Verder worden / zijn uit dit budget (onderdelen van) subsidies van de volgende partijen betaald; - Rozet € 60.000,- Welzijn, € 11.000.000,- totaal Arnhem - RAAK € 22.500,- Welzijn, € 22.500,- totaal Arnhem - AM Support: € 12.500,- Welzijn, € 945.000,- totaal Arnhem - Youth for Christ en Powerplug (21,5K voor jongerenvoorziening Schuytgraaf), - Humanitas € 12.000,- Welzijn, € 12.000,- totaal Arnhem - stg. Ome Joop’s Tour € 22.500,- Welzijn, € 22.500,- totaal Arnhem Verder worden er uit dit budget diverse kleinere uitgaven van bekostigd, ook door TLO’s. **Financiele ruimte binnen deze kostenplaats is 300k. Deze ruimte wordt gebruikt om het knelpunt jongerenwerk PU/ AM en Stichting JAM (€ 500k) voor een groot deel te kunnen oplossen.**	S08	Mark
Meer circulaire economie	600					I		CDOKE middelen	S10	Cathelijne
E609101 Vrijwillige inzet Arnhem		592	592	592	592	S		Betreft een onderdeel van Rijnstad, namelijk de Vrijwilligerscentrale. Initiatief past binnen de focus van de transformatie Welzijn. Betreft geen wettelijke taak. Subsidie stopzetten kan, bij voorkeur niet. Afbouwen van deze subsidie zorgt er naar alle waarschijnlijkheid voor dat deze initiatieven zullen stoppen. De maatschappelijke meerwaarde die hiermee verloren gaat, weegt niet op tegen de eventuele besparing.	S08	Mark

E607111 Pactum Rijnside		585	585	585	585	S		betreft onder meer straathoekwerk. Deze activiteiten sluiten aan bij de focus binnen de transformatie Welzijn. Betreft geen wettelijke taak dus besparen kan, bij voorkeur niet. Ontvangen in totaal vanuit de gemeente Arnhem € 6.000.000,-. Dit bedrag is afkomstig uit de inzet van specialistische zorg.	S08	Mark
Opgaves vanuit de Groene Metropoolregio	0	570	570	570	570	S		Dit zijn de bijdragen die we vanuit Arnhem leveren aan de Gemeenschappelijke Regeling voor de onderdelen productieve regio, de circulaire regio en de ontspannen regio. Hierover zijn in de regio afspraken gemaakt.	S03	Nermina
Experiment Gesloten Coffeeshopketen		560				I		Stoppen deelname experiment. Als we de deelname aan het experiment stoppen, kan het bedrag dat we van het ministerie hebben gekregen, terugvallen in de algemene middelen (560.000,=). Deelname aan het experiment betreft een uitdrukkelijke wens van de raad en staat ook opgenomen in het coalitieakkoord, dit zal dus met de raad moeten worden overlegd. Stopzetten maakt van ons een onbetrouwbare partner en levert daarbij ook geen structureel geld op.	S01	Ahmed
IHP - binnenmilieu		64	128	192	256	S		Ventilatie, temperatuur en CO2-metingen.	S04	Nermina
IHP - flexibiliteit gebouw		18	36	54	72	S		Gebruik van huisvesting door de wijk en andere partijen.	S04	Nermina
IHP - beweegvriendelijk en vergroenen		4	8	12	16	S		inclusieve buitenruimtes. Inzetten op groen	S04	Nermina
IHP - temporiseren								Verschillende varianten mogelijk, nader uit te werken.	S04	Nermina
Cultuurgebouw Groningensingel 1245		500	500	500	500	S		Incl. huisvesting Jacobiberg. Er zijn al afspraken over verhuizing gemaakt. Coalitieakkoord	S05	Cathelijne
E605117 Bewonersondersteuning		500	500	500	500	S		Betreft opbouwwerk ingezet door Rijnstad. Geen wettelijke taak. Wel veel impact op de sociale cohesie en samenlevingsopbouw in de wijk. Rijnstad geeft aan dat er eigenlijk meer opbouwwerk nodig is dan de nu beschikbare 500k. Afbouwen zou daarmee ook een niet gewenst effect op de leefbaarheid in de wijken hebben.	S08	Mark
Programma vluchtelingen	0	500	500	500	0	I		Acties die zijn ingezet onder het programma toekomstbestendige opvang vluchtelingen worden gestopt of afgebouwd.	S08	Paul
Acties coalitiemiddelen vluchtelingen	0	250	500	0	0	I		Versoberen acties uit het coalitieakkoord.	S08	Paul
E607103 Toezicht kinderopvang		470	470	470	470	S			S08	Mark
Versoberen interventies/activiteiten Maatschappelijke Opvang	0	235	470	470	470	S		Geen uitvoering meer geven aan: Stoppen met het meldpunt ontruimingen Stoppen met activerend beheer (laagdrempelige hulp bij financiën voor specifiek de OGGz doelgroep). Stoppen met activering Stoppen met bemoeizorg Stoppen met het ziekbed Stoppen met het verpleegkundig spreekuur Niet voortzetten van de outreachende aanpak GGD in CSA en Klarendal. Stoppen met de extra inzet van stichting Barka Stoppen met de extra inzet soepfiets / mobiele inloop van het Leger des Heils.	S08	Maurits
Vrij besteedbare budgetten	456	456	456	456	456	S		Jaarlijks heeft ieder Team Leefomgeving een budget beschikbaar dat inzetbaar is voor het realiseren van onderdelen uit de opgestelde wijkplannen (circa € 400.000 in totaal, per wijk circa € 50.000) Dit kan gaan om incidentele subsidies aan maatschappelijke partners en bijdragen aan initiatieven ten behoeve van de doelstellingen in de wijk, o.a. voor het inhuren van projectleiding. Daarmee wordt op een planmatige wijze gewerkt aan de ontwikkeling in de wijk, conform hetgeen opgenomen is in de Koersnota Van Wijken Weten. Onder categorie 1 is het budget van de regeling wijkinitiatieven als bezuiniging opgevoerd. Het nog meer bezuinigen heeft tot gevolg dat het voor de Teams Leefomgeving niet langer mogelijk is om met slagkracht te sturen op de doelen per wijk. Initiatieven of organisaties die een bijdrage willen leveren aan leefbaarheidsdoelen in de wijk kunnen geen impuls meer ontvangen (zullen daardoor ook minder ontstaan). Wel is de verplichting opgenomen bij de bezuiniging onder categorie 1 om als gevolg hiervan een nieuwe integrale regeling te ontwikkelen, in samenhang met de regelingen vanuit welzijn.	Wijken	Mark
Subsidieregeling Producties Evenementen en Festivals	0	455	305	305	305	S		De subsidieregeling Producties Evenementen en Festivals subsidieert kleine en grote publieksevenementen. De regeling kan elk moment gestopt worden. Het effect is echter groot in de stad: als de gemeente stop met subsidiëren van deze evenementen zullen de meeste verdwijnen. Dit heeft grote impact op de aantrekkelijkheid en levendigheid van de stad. Het bedrag is vanaf 2026 lager, omdat het extra bedrag voor laagdrempelige evenementen vanuit coalitieakkoord dan niet meer aan de begroting wordt toegevoegd.	S03	Bob
St. Luxor Live		448	448	448	448	S		Basisvoorziening. Subsidie om aanbod te programmeren dat anders niet te zien is	S05	Cathelijne
Stoppen subsidie VAV (veilig, aanwezig, vertrouwd)		428	428	428	428	S		Door de inzet van VAV willen we de zorg voor Arnhemse gezinnen met meervoudige problematiek beter organiseren en de veiligheid herstellen. Hierdoor worden jeugdbeschermingsmaatregelen voorkomen. Deze werkwijze voorziet in de tussenruimte tussen vrijwillig kader en gedwongen kader. Het product ‘preventieve jeugdbescherming’ bleek in de praktijk onvoldoende passend om zowel praktische redenen (de GI kan minder snel opereren tussen de WMO en de Jeugdwet en er zijn te weinig uren beschikbaar in het product preventieve jeugdbescherming) als juridische redenen (de inzet van jeugdbescherming zonder tussenkomst van een kinderrechter is omstreden). Door deze bezuiniging zullen jeugdigen sneller in zorg terecht komen en de koste toenemen.	S07	Bob
Gelrepas uitvoeringskosten (extern)		400	400	400	400	S	A	Besparing indien we stoppen met Gelrepas. Geen deelbesparing mogelijk	S06	Mark

Toerisme Veluwe Arnhem Nijmegen BV (TVAN)	0	380	380	380	380	S		TVAN is een uitvoeringsorganisatie van de GMR. Mochten we de samenwerking met TVAN opzeggen maar nog wel deelnemen aan de GMR, dan zouden we nog steeds wel als onderdeel van de regio met TVAN samenwerken, bijvoorbeeld voor verhaallijnen. Het zou consequenties hebben voor onze positie binnen de GMR, de andere GMR gemeenten, en voor het businessmodel van TVAN. Met het opzeggen van de samenwerking zou de hele (sub)regionale promotie wegvallen, wat gevolgen heeft voor het toeristisch-recreatief positioneren van Arnhem. Dit zal ook van invloed zijn op een nieuwe visie/strategie toerisme en het meer positioneren van Arnhem bij bijvoorbeeld cruisemaatschappijen en touroperators.	S03	Nermina
Gelrepas	375	375	375	375	375	S			S02	Nermina
Huisvesting culturele en creatieve sector		360	360	360	360	S		Opgave en instandhouding realiseren 12.000m2 werkruimte	S05	Cathelijne
Eusebius		358	358	358	358	S		Dit betreft de jaarlijkse subsidie die aan Eusebius wordt verstrekt. Deze subsidie bestaat uit de volgende componenten: € 83.000 subsidie voor aflossing van lening: aan deze lening liggen een overeenkomst met de gemeente en een collegebesluit om de aflossing en rentekosten structureel te dekken met deze subsidie ten grondslag. Juridisch complex om terug te draaien. € 240.000 beheerkosten. De Eusebius heeft een smalle professionele basis om het beheer en de exploitatie van de kerk te organiseren. Ingrijpen in deze subsidie zal met name gevolgen hebben voor de exploitatie van de kerk, waarbij de nadruk zal komen te liggen op het beheer, en minder om de potentie van de kerk als icoon van de stad te benutten. € 35.000 onderhoud van het orgel en het carillon en voor het bespelen ervan (organist en beiaardier). Levert slechts een relatief kleine besparing op, maar heeft tot gevolg dat de stadsorganist en beiaardier niet meer ingezet kunnen worden. Er is en wordt geïnvesteerd in het orgel en het carillon. Dat deze vervolgens niet meer bespeeld en gehoord zullen worden, leidt tot een verschraling van de identiteit van de kerk, maar ook van het culturele aanbod in de stad.Deze subsidies worden jaarlijks verleend.	S05	Bob
Citymarketing	0	355	355	355	355	S		De stichting Citymarketing is voor 90% afhankelijk van de subsidie van de gemeente Arnhem. De kans is groot dat met het stopzetten van de subsidie de stichting ophoudt te bestaan. Daarmee is er vanuit de gemeente Arnhem geen citymarketing meer.	S03	Nermina
eigen personeel team Inclusie afbouwen (hangt samen met stoppen beleid)				350	350	S		Dit gaat om het bezuinigen van het basisteam (personeel) van het team inclusie. Het programma zelf stopt al vanaf 2027 en daarmee dus ook de programmamanger en de D&I -officer. Kortom dit is een minimale bezetting om dit thema levend te houden.	S08	Maurits
Wonen jaarlijkse, incidentele 4x, bijdrage aan volkshuisv(reserve), uitvoering Woonvisie	350	350	350	0	0	I		Ambtelijk is in beeld gebracht dat er naast de bezuiniging van 2x 150.000 (zie hierboven), het restant van de incidentele jaarlijkse toevoegingen op de reserve (2x350k) ook aanraakbaar is. Consequentie van deze extra bezuiniging is dat de uitvoering van de woonvisie onder druk komt te staan. Dit gaat dan met name om zaken die niet door het Rijk worden gefinancierd. Deze lokale zaken betreffen met name het realiseren op het beter benutten en kwalitatief verbeteren van de bestaande voorraad.	S12	Paul
BR Burgerberaden	328					I		Vrijval BR Burgerberaden ten gunste van AR. Dit zal dus niet worden uitgevoerd. Hier dient rekening mee te worden gehouden dat het eerste burgerberaad (nog) lopende is en dat de huidige begrote onttrekking in 2024 op basis van de best mogelijke inschattingen is gemaakt. Tot op heden heeft zich hierop nog geen afwijking voorgedaan, we kunnen dit echter niet voor 100% uitsluiten.	S00	Bob
Gelrepas (als knelpunt opgevoerd in financieel beeld)		325	325	325	325	S	A	Besteding van de tegoeden op de Gelrepas. Dit is een overschrijding van het budget bij huidige bestedingen. De tegoeden kunnen verlaagd worden, of helemaal stoppen met de Gelrepas.	S06	Mark
Bestemmingsreserve Duurzaamheidsleningen € 325.000						I		Deze reserve wordt gebruikt ter dekking van de kosten voor de Toekomstbestendig wonen lening	S10	Cathelijne
E609103 Meldpunt Vrijwillige Thuishulp		321	321	321	321	S		Subsidie aan MVT. Betreft afstemming met Zorg. Initiatief past binnen de focus van de transformatie Welzijn. Betreft geen wettelijke taak. Subsidie stopzetten kan, bij voorkeur niet Let op: Indien voorgesteld wordt te stoppen met dit initiatief: bij S07 Zorg bevinden zich overige onderdelen die zich richten op het onderwerp Mantelzorg of MVT als subsidiepartner (waaronder het Mantelzorgcompliment) Voor subsidie meldpunt MVT (E609103, programma welzijn) is € 321.350 begroot in 2024. Voor coördinatie van vrijwillige thuiszorg en mantelzorg is € 301.550 begroot in 2024 (E608104, onderdeel zorgbegroting, specifiek een algemeen Wmo bedrag). Voor het mantelzorgcompliment zelf (E615104, vanuit programma Zorg, bedrag dat een mantelzorger krijgt als die daar recht op heeft) is € 903.470 begroot. Als er gekozen wordt voor bezuinigen op het mantelzorgcompliment, is er logischerwijs ook minder nodig voor de organisatie van de uitbetaling daarvan (gedeelte dat MVT doet, ander deel wordt door gemeente en SWT's georganiseerd).	S08	Mark
Hot Spot Energy	0	320	320	320	320	S		Energie is één van de twee hoofdopgaven uit de economische agenda. Met het budget initiëren en faciliteren we nieuwe en bestaande initiatieven om het cluster te versterken en toonaangevend te maken in Europa. Met het wegvallen van de structurele middelen kunnen we niet meer bijdragen aan het cluster en zullen net opgestarte initiatieven zoals partnerschap HAN / SEECE, Arnhem Electricity Week en CreativeXEnergy (mogelijk) stoppen. Ook de samenwerking met de verschillende campussen zal onder druk komen te staan wanneer we daar niet meer in kunnen investeren.	S03	Nermina

Stoppen met dienstverlening aan sekswerkers	0	160	320	320	320	S		Stoppen met de dienstverlening aan sekswerkers (brede ondersteuning op alle leefgebieden door Punt26). Stoppen met het Overweeghuis, waar sekswerkers kunnen overwegen of en zo ja hoe zij hun beroep willen blijven uitoefenen.	S08	Maurits
Sfeerbepalende evenementen (begrotingssubsidies)	0	314	189	189	189	S		Binnen het evenementenbudget wordt ook een aantal jaarlijkse vaste evenementen gesubsidieerd, zoals de Sinterklaasintocht, carnaval en Winter Arnhem. Deze subsidies kunnen in principe afgebouwd worden. Het effect is echter groot in de stad: als de gemeente stopt met subsidiëren van deze evenementen zullen de meeste verdwijnen. Dit heeft grote impact op de aantrekkelijkheid en levendigheid van de stad. Het bedrag is vanaf 2026 lager, omdat het extra bedrag voor de vuurwerkshow dan niet meer aan de begroting wordt toegevoegd.	S03	Bob
Bijzondere Bijstand (als knelpunt opgevoerd in financieel beeld	165	300	300	300	300	S	A	Bijzondere bijstand is een tegemoetkoming in noodzakelijke kosten in bijzondere omstandigheden. Voorbeelden zijn Witgoedregeling, huisinrichting, uitvaartkosten, medische kosten, bijzondere bijstand voor jongeren tot 21 jaar (specifieke regeling). Dit is een wettelijke taak, maar de hoogte van de tegemoetkomingen is lokaal beleid. Totaal budget bedraagt € 1,7 mln. Knelpunt van het huidige beleid is € 0,3 mln. Inschatting is dat door stoppen van onderdelen van Bijzondere Bijstand of lagere vergoedingen dit knelpunt opgelost kan worden en daarnaast nog € 0,2 mln. bespaard kan worden. **Impact**: kwetsbare inwoners worden ernstig aangetast in hun bestaanszekerheid, zoals aangetoond in de Minima Effect Rapportage van het NIBUD.	S06	Mark
Individuele Inkomenstoeslag		300	300	300	300	S	A	Individuele Inkomenstoeslag is een toeslag voor huishoudens die langer dan drie jaar op het bestaansminimum leven. Het is een wettelijke taak, maar de hoogte van de toeslag is lokaal beleid. Budget bedraagt € 1,5 mln. Versoberen kan door bijvoorbeeld vergoedingen te verlagen. **Impact**: kwetsbare inwoners worden ernstig aangetast in hun bestaanszekerheid, zoals aangetoond in de Minima Effect Rapportage van het NIBUD.	S06	Mark
Duurzame mobiliteit	300					I		Bestemmingsreserve Duurzaamheid	S10	Cathelijne
Noodopvang	0	140	280	280	280	S		Stoppen met de onderdelen noodopvang en juridische begeleiding in de subsidie aan Vluchtelingenwerk	S08	Paul
Stopzetten parkeerplan Spijkerkwartier	278	278	278	278		I		Met de wijk zijn in het verleden afspraken gemaakt over de inzet van een deel van de parkeeropbrengsten in de wijk. Het stopzetten ervan is in strijd met deze eerdere afspraken.	S02	Nermina
Lokaal, sociaal, duurzaam, circulair en diervriendelijk inkopen	0	270	270	0	0	I		De incidentele middelen voor een investering in het waarmaken van ambities op Lokaal, Sociaal, Duurzaam en Circulair inkopen bezuinigen. Daarmee blijft de inkoop op het huidige niveau. Verbetering contractmanagement en monitoring zal niet worden ingevuld. Daarmee blijft het op het huidige niveau. Bedrijven zijn vanaf 2024 wettelijk verplicht in hun jaarverslagen over de duurzaamheidsdoelstellingen te rapporteren. Accountants zijn en worden hiervoor opgeleid. De verwachting is dat deze verplichting ook voor bestuursorganen gaat gelden. Met de toegekende tijdelijke extra middelen wordt voor deze verplichting alvast een basis gelegd.	S00	Maurits
Slag om Arnhem; begrotingsubsidie informatiepunt	0	262	262	262	262	S		Begrotingssubsidie aan informatiepunt Slag om Arnhem	S03	Bob
Slag om Arnhem; doorontwikkeling herdenkingsavond	0	50	50	50	50	S		Dit bedrag is deels nodig voor de reguliere jaarlijkse herdenking en incidentele projecten	S03	Bob
Slag om Arnhem; bijdrage samenwerking Airborne gemeenten	0	28	28	28	28	S		dit is de bijdrage aan de regionale samenwerking	S03	Bob
Slag om Arnhem; projecten jongeren over bewustwording gebe	0	87	87	87	87	S		Conform raadsvoorstel, inclusief projecten als Bridge to the future	S03	Bob
Slag om Arnhem; structurele toevoeging BR Evenementen	0	50	50	200	200	S		Het voorstel (in de Raad eind maart / begin april) is om vanaf 2025 de huidige vorm van de herdenking aan te passen in jaarlijks een beperkt activiteitenprogramma plus éénmaal in de 5 jaar een omvangrijke herdenking. Daarvoor reserveren we jaarlijks €200.000. De jaren 2025 en 2026 zijn al gereserveerd in de BR Evenementen	S03	Bob
Jongerenbegeleiding JPF Opr€cht		260	260	260	260	S	S	Opr€cht is een samenwerking tussen AM-support, Presikhaaf Universaty en JAM. Zij bieden kwetsbare jongeren met geldzorgen en schulden pro actief hulp. Hun unieke aanpak, door zowel professionele begeleiders en buddy's (vaak jongeren die zelf ook schulden hebben gehad) zorgt ervoor dat veel jongeren bereikt worden, en hulp accepteren. Die hulp betreft de schulden, maar geeft ook perspectief richting een studie of baan. De begeleiders maken met de jongeren een perspectiefplan, gaan mee met gesprekken met de schuldhulpverlening, adviseren over inzet van een traject maatschappelijke Dienstverlening en coachen de jongeren ook op andere leefgebieden. De buddy is een maatje en vertrouwenspersoon en biedt begeleiding in de eigen leefomgeving. Zij leiden de jongeren toe naar de schuldhulpverlening verzorgen de stukken voor aanmelding en blijven de jongeren stimuleren tijdens het schuldtraject. Juist deze wisselwerking van professional en buddy maakt dat de jongere 24/7 hulp en steun krijgt en dat is nodig omdat anders veel jongeren uitvallen. Bezuiniging op deze begeleiding door professionals is erg ongewenst. **Impact**: we kunnen minder jongeren helpen met hun schulden, en de kans wordt groter dat zij in een uitzichtloze situatie blijven en problemen krijgen op meerdere leefgebieden.	S06	Mark
Gedragsbeïnvloeding Slim en Schoon onderweg	250	250	250			I		We werken samen met partners in de stad om het autogebruik te verminderen. Het stopzetten van dit onderdeel van Mobiliteitsbeleid, is niet alleen strijdig met het DMP, maar heeft ook tot gevolg dat we een onbetrouwbare partner zijn voor de Arnhemse partners (bedrijven, GMR, de HAN en diverse andere onderwijsinstellingen).	S02	Nermina

Middelen collectieve, duurzame aanpak gezondheidsachterstanden	0	0	0	250	250	S		Vanuit dit budget wordt voor €170k aan begrotingssubsidies bekostigd in het kader van Kansrijke Start. Tevens incidentele inzet op meerwerk sportbedrijf inz leefstijlcoaches. In 2025 en 2026 wordt een deel van de subsidie aan D3rde verdieping (suicidepreventie) uit deze middelen gedekt. Vanaf 2027 worden de Rijksmiddelen vanuit de Wet Suicidepreventie hiervoor ingezet. Tevens wordt binnen het programma onderzocht voor welke wettelijke taken er geen Rijksmiddelen worden ontvangen.	S09	Maurits
Lucht en milieu	250	250	250	250	250	S		Deel van de kosten voor het realiseren en beschermen van een gezonde leefomgeving	S10	Marco
Speeltoestellen niet meer vervangen	0	250	250	250	250	S		Deze bezuiniging zou betekenen dat als er een speeltoestel stuk gaat, we deze weghalen en niet meer vervangen. Op termijn zijn er dan geen speeltoestellen meer. Dit staat haaks op de ambitie om jeugd meer te laten bewegen.	S12	Bob
kunstwerken in groen	250	250	250	250	250	S		betreft schoonmaken van kunstwerken in groen	S12	Bob
St. Sonsbeek		242	242	242	242	S		Meerjarenvoorziening. NB Incidenteel 1,25 mln gereserveerd voor nieuwe editie (in 2023 en 2024)	S05	Cathelijne
St. State of Fashion		242	242	242	242	S		Medeondersteund door het Rijk (BIS)	S05	Cathelijne
E605119 Huisvesting en beheer buurtcentra		241	241	241	241	S		Dit betreft onderdeel van de subsidie aan Rijnstad. Dit bedrag wordt ingezet ten gunste van het faciliteren, exploiteren en beheren van ontmoetingslocaties. Budget kan ingezet worden tbv de doorontwikkeling van het IAB. Betreft geen wettelijke taak maar stopzetten van deze subsidies kan eigenlijk niet. Deze ontmoetingslocaties zullen dan omvallen. Gaat onder meer om MFC de Wetering (Arnhems Broek), Croydonplein (RKV), De Fontein (RKV).	S08	Mark
Tegemoetkoming Aanvullende Zorgverzekering (TM-CZG)		240	240	240	240	S	A	Bijdrage voor Chronisch Zieken en Gehandicapten: Volledig stoppen of vergoeding verlagen. **Impact**: kwetsbare inwoners worden ernstig aangetast in hun bestaanszekerheid, zoals aangetoond in de Minima Effect Rapportage van het NIBUD.	S06	Mark
St. Jacobiberg		238	238	238	238	S		Meerjarenvoorziening. Reguliere subsidie plus extra 5 ton is nodig voor toekomstbestendige exploitatie.	S05	Cathelijne
Ophoging budget regeling Producties Evenementen Festivals (PEF)		110	230	230	230	S		Voor PEF 3 150k verhoging 2025 reeds verwerkt in begroting. Aanvraagprocedure voor periode 2025-206/28 loopt. Hart van alles dat je wil laten zien in de stad. Vanuit portefeuille Evenementen idem.	S05	Cathelijne
Vroegsignalering (als knelpunt opgenomen in Financieel beeld)		230	230	230	230	S	S	Vroegsignalering is een wettelijke taak. We boeken goede resultaten door in te zetten op huisbezoeken en telefonisch contact. Sinds 2023 krijgen we meer signalen van betalingsachterstanden en hebben daarom het aantal huisbezoeken verhoogd. Hiervoor waren incidentele middelen die per 2025 stoppen. We willen deze huidige dienstverlening voortzetten en zoveel mogelijk inwoners pro actief via huisbezoeken benaderen. **Impact**: als we het huidige aantal niet kunnen voortzetten, bereiken we minder inwoners met schulden in een vroegtijdig stadium.	S06	Mark
St. Het Huis van Puck		229	229	229	229	S		Meerjarenvoorziening. Stedelijke functie voor de amateurkunsten. Zitten nu vol (wachtlijst), extra ruimte nodig. Dus eerder een plus dan minder. Kansen Arnhem-Oost	S05	Cathelijne
Vrij besteedbare budgetten via reïntegratie W&I	225					I		Deze budgetten zijn overgeheveld vanuit W&I naar de wijken op basis van reeds ingezette afspraken/verplichtingen 2024	Wijken	Mark
Ondernemerschap en dienstverlening	0	220	220	220	220	S		Ondernemers in de stad zijn van essentieel belang voor de aantrekkelijkheid van je vestigingsklimaat. Ondernemers zorgen voor werkgelegenheid in diverse sectoren. Ondernemers leveren kennis en innovaties in de stad.	S03	Nermina
Halfjaarlijkse activiteiten (PEF 2)		219	219	219	219	S		Ondersteund veel culturele initiatieven. Hart van de stad. Extra budget (zie hiervoor) wordt hieraan toegevoegd.	S05	Cathelijne
St. SLAK		217	217	217	217	S		Meerjarenvoorziening. Bij SLAK zijn de nodige knelpunten. Een goede atelierorganisatie is belangrijk in de stad. Moet wellicht meer subsidie zijn.	S05	Cathelijne
St. KAB Posttheater		214	214	214	214	S		Meerjarenvoorziening	S05	Cathelijne
Cleanport Nieuwe Haven	0	208	208	208		I		Dit jaar worden stappen gezet in verder uitvoering implementatieplan, o.a. door inzet kwartiermaker. Als de incidentele financiering voor 2025 stopt, dan kan de kwartiermaker in 2025 geen verder acties ondernemen of acties uit het implementatie plan verder gebracht worden (o.a. voor communicatie, organisatie, onderzoeken en groenplan)	S03	Nermina
St. Productiehuis Plaatsmaken		202	202	202	202	S		Meerjarenvoorziening	S05	Cathelijne
Uitvoering en coördinatie Wet open overheid (Woo)	0	200	100	100	100	S		De middelen die ingezet worden voor de uitvoering van de Woo kunnen worden bezuinigd. Er is dan geringere ondersteuning voor de afhandeling van een Woo-verzoek. Deze wettelijke taak kent een voorgeschreven afhandeltermijn. De consequentie van deze bezuiniging betekent dat termijnen worden overschreden. Voor huidige omvangrijke verzoeken is dit nu al een uitdaging. Mogelijk leidt dit tot meer verzoeken om een dwangsom. Naast oplopende doorlooptermijnen zal het niveau van dienstverlening zich beperken tot het wettelijk gezien hoogst noodzakelijke. Burgers zullen de gemeente minder als open en transparant ervaren.	S00	Maurits
Programmamiddelen informatieveiligheid	0	200	100	0	0	I		Lopend programma voor drie jaar om het volwassenheidsniveau op het gebeid van informatiebeveiliging en privacy te verhogen om daarmee te voldoen aan de BIO en AVG. Optie is om de incidentele lasten voor dit programma te schrappen. Consequentie is dat het programma geen sturing meer kent en de wettelijke niveaus niet gerealiseerd gaan worden. Daarmee zullen we niet gaan voldoen aan de wettelijke eisen. Grotere risico's op informatieveiligheidsincidenten en privacyrisico's.	S00	Maurits
Ondermijning		200	200	200	200	S		Minder inzet op ondermijning. De inzet van de aanpak van ondermijning is cruciaal, omdat hiermee alle rot in de stad die door beroepscriminelen en georganiseerde criminaliteit wordt veroorzaakt wordt aangepakt. Hierop besparen betekent het stopzetten van integrale controles en Bibob-onderzoeken (of een langere looptijd). Tevens valt de ook door de raad gewenste aanpak van mensenhandel weg. Het betekent een acuut probleem vanwege het komen te vervallen van een significante subsidie aan Moviera (zorgcoördinatie en noodopvang van slachtoffers).	S01	Ahmed

Subsidie Connectr	0	200				I		Connectr is een belangrijke pijler van Hotspot Energy. Dit jaar wordt er een plan opgesteld voor de tweede fase van Connectr waarvoor de verschillende partijen hun (financiële) commitment weer moeten afgeven. Nu de subsidie stopzetten zal dit verstoren. Sterker nog vanuit onze partners (m.n. provincie) is de verwachting dat we financieel blijven bijdragen na 2025.	S03	Nermina
Visie werklocatie vanuit het coalitie akkoord	0	200	200	200		I		Bij bezuiniging geen financiële mogelijkheid om acties/projecten die voortkomen uit de nog op te stellen Gebiedsvisie IPKW/Het Broek/Nieuwe Haven verder te brengen of andere projecten/onderzoeken te starten voor een kwaliteitsimpuls voor de bedrijventerreinen en de transformatie/herstructurering van Rijnpark en Het Broek. Er zijn nog geen uitgaven voor 2025 vastgelegd op dit moment.	S03	Nermina
Gratis cultuurbezoek < 18 jaar		200	200			I		In gang gezet. Betreft incidentele middelen.	S05	Cathelijne
Bijzondere Bijstand		200	200	200	200	S	A	Knelpunt. Bijzondere bijstand is een tegemoetkoming in noodzakelijke kosten in bijzondere omstandigheden. Voorbeelden zijn Witgoedregeling, huisinrichting, uitvaartkosten, medische kosten, bijzondere bijstand voor jongeren tot 21 jaar (specifieke regeling). Dit is een wettelijke taak, maar de hoogte van de tegemoetkomingen is lokaal beleid. Totaal budget bedraagt 1,7 mln. Knelpunt van het huidige beleid is € 0,3 mln. Inschatting is dat door stoppen van onderdelen van Bijzondere Bijstand of lagere vergoedingen dit knelpunt opgelost kan worden en daarnaast nog € 0,2 mln. bespaard kan worden. **Impact**: kwetsbare inwoners worden ernstig aangetast in hun bestaanszekerheid, zoals aangetoond in de Minima Effect Rapportage van het NIBUD.	S06	Mark
Buddynetwerk Opr€cht		200	200	200	200	S	S	Opr€cht is een samenwerking tussen AM-support, Presikhaaf Universaty en JAM. Zij bieden kwetsbare jongeren met geldzorgen en schulden pro actief hulp. Hun unieke aanpak, door zowel professionele begeleiders en buddy's (vaak jongeren die zelf ook schulden hebben gehad) zorgt ervoor dat veel jongeren bereikt worden, en hulp accepteren. Het buddynetwerk vormt het hart van Oprecht en hierdoor onderscheiden zij zich van andere hulpverleners. Die hulp betreft de schulden, maar geeft ook perspectief richting een studie of baan. De begeleiders maken met de jongeren een perspectiefplan, gaan mee met gesprekken met de schuldhulpverlening, adviseren over inzet van een traject maatschappelijke Dienstverlening en coachen de jongeren ook op andere leefgebieden. De buddy is een maatje en vertrouwenspersoon en biedt begeleiding in de eigen leefomgeving. Zij leiden de jongeren toe naar de schuldhulpverlening verzorgen de stukken voor aanmelding en blijven de jongeren stimuleren tijdens het schuldtraject. Juist deze wisselwerking van professional en buddy maakt dat de jongere 24/7 hulp en steun krijgt en dat is nodig omdat anders veel jongeren uitvallen. Daarom vinden wij een bezuiniging hierop erg ongewenst. **Impact:** Als er toch voor wordt gekozen om hierop te bezuinigen, kunnen we jongeren helpen met hun schulden, en de kans wordt groter dat zij in een uitzichtloze situatie blijven en problemen krijgen op meerdere leefgebieden.	S06	Mark
Subsidie aan Rijkerswoerd en Klarenbeek		PM (tussen 0 en €0.2 mio)	PM (tussen 0 en €0.2 mio)	PM (tussen 0 en €0.2 mio)		I/S		Structurele verlaging en versoberen van de subsidiebijdrage heeft tot gevolg, dat exploitatie van deze accommodaties in gevaar komt. Of de rekening kan bij de gebruikers neergelegd worden (duurdere zwembadkaartjes). Daarnaast kunnen subsidiepartijen ook incidenteel een deel van de exploitatie bekostigen door een onttrekking uit hun Eigen Vermogen.	S09	Bob
Verplichtingen ODRA en duurzaamheidsleningen	200	200	200	200	200	S			S10	Marco
OAB scholen en omgeving - rijke schooldag	100	200	200	200		I		Inzet van extra activiteiten tijdens en na school om kansengelijkheid van kinderen te vergroten.	Perspectief voor de jeugd	Nermina
Stichting Schakel025 (Cultuuracademy)		191	191	191	191	S		Reguliere subsidie, exclusief extra budget van 70k (zie hiervoor).	S05	Cathelijne
Leergeld		180	180	180	180	S	A	Subsidie voor verstrekken schoolspullen, laptops, fietsen. Volledig stoppen of versoberen. **Impact**: kinderen krijgen niet de benodigde middelen om mee te kunnen doen op school.	S06	Mark
Amateurkunst (regeling)		177	177	177	177	S		Ca. 50 verenigingen worden ondersteund	S05	Cathelijne
Online campagne jongeren	168					I		Stoppen online campagne. Deze campagne, waarvoor college en raad groen licht hebben gegeven en waarmee een externe partij rekening houdt, vervult de functie van bewustwording en verhoging van de online weerbaarheid bij Arnhemse jongeren t.a.v. groeiende problemen m.b.t. grooming, sexting, doorsturen van naaktfoto's, pesten e.d.. Plan is gekomen naar aanleiding van een motie. Hierop bezuinigen levert een beperkte besparing op.	S01	Ahmed
Subsidie Rijnstad meedoenbalie en Buddy2Buddy	0	83	167	167	167	S		Stoppen met de meedoenbalies die in de nabijheid van opvanglocaties plaatsvinden (meedoenbalies is een onderdeel van Vrijwilligerscentrale / Rijnstad) en stoppen met het buddy-netwerk in Arnhem.	S08	Paul
Handhaving en vergunningverlening wooninstrumentarium (opkoopbescherming en leegstandsverordening)	160	160	160	160	160	S		Het is in principe mogelijk om de woningmarkt vanuit de lokale overheid minder te reguleren en vooral minder te handhaven. Bijvoorbeeld dit bedrag van 160K te verminderen met 50%. Dat betekent wel minder restricties voor beleggers, en meer risico op leegstand. Het maatschappelijk effect schatten wij als significant. Echter, er bestaat nog onduidelijkheid over omdat we nog niet weten wat de gevolgen zijn van in voorbereiding zijnde nieuwe wet- en regelgeving komt.	S12	Paul

E607123 Gezinsprogramma		153	153	153	153	S	Dit betreft een subsidie-onderdeel van Rijnstad. Gaat over Homestart, Speelmorgen en Spel aan Huis - Homestart: opvoed- en gezinsondersteuning bij alledaagse, lichte opvoedvragen - Speelmorgen: Stimuleren van ontwikkeling jonge kinderen en opvoedkracht bij ouders - Spel aan Huis: laagdrempelig en preventief aanbod om spelontwikkeling van kinderen te bevorderen Let op: de helft hiervan dekken we uit dit budget bij Welzijn, de andere helft voor gezinsprogramma's wordt gedekt uit een budget dat staat onder het programma S04 Onderwijs !!	S08	Mark
Veiligheidscoördinatie		150	150			I	Incidentele middelen niet structureel maken. Hierop besparen is in een tijd van toenemende (geo)politieke spanning zeer onverstandig. Kijk naar Pegida, Palestina en boeren. Ook het niet verlengen van de middelen voor de veiligheidscoördinatie vanaf 2027 zal direct voelbaar zijn.	S01	Ahmed
Platform Binnenstad Arnhem	0	150	150	150	150	S	Begrotingssubsidie aan Platform Binnenstad Arnhem. De effecten in de binnenstad bij stoppen van deze subsidie zijn groot: PBA heeft een belangrijke rol in stadsprogramma Transformatie Binnenstad. PBA wenst zelfs voor de hogere ambitie een hoger bedrag. Bij stoppen of lagere subsidie ga je terug naar een klassiek binnenstadsmanagement dat gaat over schoon heel veilig en dan verliezen we onze strategische partner op het gebied van participatie en draagvlak.	S03	Bob
Voucherregeling	0	150				I	Deze voucherregeling is verbonden aan de gebieden waar Connectr zich op richt. Het is een belangrijke regeling om innovaties te helpen de stap te zetten naar toepassing in de praktijk. Door de onze bijdrage te stoppen zullen ondernemers hier niet mee financieel geholpen worden. Wij betalen de helft van de totale subsidiepot. De andere helft komt van de provincie. Hierdoor kan OostNL ook de uitvoerder zijn van de regeling. Hierdoor besparen we ook uitvoeringskosten doordat we de regeling niet zelf hoeven uit te voeren. Wanneer wij onze subsidie stoppen kan de provincie dat ook doen waardoor de voucherregeling ten einde komt.	S03	Nermina
Totaal E605101 Algemeen Samenlevingsopbouw	150					I	Betreft personeelskosten maar ook het incidentele budget Integrale Ouderenbeleid is in deze post belandt. Betreft 250k voor 2024 waarvan 150k terug kan vrijvallen indien besloten wordt per 1 april 2024 te stoppen met het integrale ouderenbeleid.	S08	Mark
Veilige steden	150	150	150			I	Is geen wettelijke taak. Bovendien ontvangt Arnhem landelijke middelen, die we dan moeten terugbetalen €30.000 p.j.	S08	Maurits
Uitvoering beleidsplan Vrij zijn in Arnhem stoppen		150	150	150	150	S	Dit is het werkbudget om invulling te geven aan het plan Vrij zijn in Arnhem. Daarmee organiseren we dingen als: de Week tegen Racisme, het netwerk diversiteitsreis, kennisateliers en doen we onderzoeken.	S08	Maurits
subsidieregelingen anti-discriminiatie en racisme		150	150			I	Deze middelen zijn door de raad extra toegekend tijdens de begrotingsbehandeling 2023. We hebben die extra middelen vertaald naar subsidieregelingen. Geld bestemd dus voor de stad en daaruit voortkomende initiatieven.	S08	Maurits
Doorontwikkeling/implementatie Koersnota 2.0 Wijksturing	150					I	De Koersnota Van Wijken Weten is in december 2023 vastgesteld. Aan het uitvoeringsplan en het bestedingsvoorstel wordt op dit moment gewerkt. De lasten in 2024 zijn verdeeld naar 75k in 2024 en 75k voor 2025. Dit is meegenomen in het financieel beeld. Voor dit budget zijn reeds verplichtingen aangegaan met een externe organisatie om de doorontwikkeling van wijksturing te begeleiden. Deze middelen zijn benodigd om de uitgangspunten uit de Koersnota daadwerkelijk te realiseren.	Wijken	Mark
St. Streekomroep Midden Gelderland (Connect)		141	141	141	141	S	Wettelijke taak: Commissariaat voor de Media heeft Stichting Streekomroep MiddenGelderland/ RTV Connect aangewezen als zendgemachtigde lokaleomroep in Arnhem tot 18 november 2028	S05	Cathelijne
E605103 Arnh.platform chr. zieken gehand.		136	136	136	136	S	Betreft subsidie aan APCG. Belangenorganisatie in het kader van zorg. Afstemming dient plaats te vinden met portefeuillehouder Inclusie over wel of niet stoppen van deze subsidie. Deze subsidie valt inhoudelijk onder wethouder Inclusie en wordt meegenomen met de besparingen die door wethouder Inclusie worden aangedragen.	S08	Mark
subsidies aan belangbehartigers en ervaringsdeskundigen in het kader van Inclusie		135	135	135	135	S	geen subsidies meer verstrekken, dit betreft COC, InDIfferent, APCG en Bijzonder in Arnhem	S08	Maurits
St. Introdans		125	125	125	125	S	Meerjarenvoorziening Rijksgezelschap (BIS): rijks en provincies zijn grootste financier	S05	Cathelijne
Veluwe Alliantie	0	118	118	118	118	S	Er zijn afspraken over bijdragen aan de samenwerking.De projectkosten zijn onderhandelbaar. Hoe minder onze bijdrage, hoe minder projecten waar we in participeren.	S03	Nermina
Sluitende ketenaanpak VVE/PO - inzet projectleider	113					I	Door knelpunten in keten VVE-PO komen kleine kinderen thuis te zitten en op achterstand te staan. Projectleider ingezet voor invoeren verbeteringen.	Perspectief voor de jeugd	Nermina
Huisvesting	112	112	112	112	112	S	Een van de doelen van wijksturing is het verkleinen van de afstand tussen inwoner en de overheid. De huisvesting van de Teams Leefomgeving draagt bij aan deze doelstelling. Daarnaast wordt op dit moment een project uitgevoerd waarbij de huisvesting in de wijk verder onderzocht wordt, in zowel financiele-, technische- als aan de samenwerkingskant. De optie om het werken in de wijken voor de gehele organisatie beschikbaar te maken staat hierbij ook nog open.	Wijken	Mark
Beeldbepalende en topsportevenementen	0	110	110	110	110	S	Voorstel is om het (spaar)bedrag voor topsportevenementen en beeldbepalende publieksevenementen te halveren. Daarom de helft van het bedrag in categorie 1 en de andere helft in 3. Halveren betekent wel dat Arnhem veel minder vaak spraakmakende (topsport)evenementen zal huisvesten, met minder economische en maatschappelijke impact tot gevolg. Ter illustratie: een evenement als het NK Wielrennen kan na deze bezuiniging nog maar eens in de 6 jaar.	S03	Bob
E605109 Samenlevingsopbouw bewoners		109	109	109	109	S	Betreft een vrijbesteedbaar budget van de TLO's. Wordt ingezet voor diverse kleine, wijkrelateerde initiatieven. Deze post wordt nog nader bekeken wat betreft inhoud. Dit in relatie tot overige besparingen binnen Wijken op de vrij besteedbare budgetten.	S08	Mark

Versterken positie huurders	105	105	105	105	105	S		Helft van middelen bedoeld voor Huurdershuis, overige 50.000 wordt per jaar bekeken. Afgelopen jaren uitgegeven aan ondersteuning woonwagenbewoners en in 2024 campagne. Kan evt gekort worden	S12	Paul
Capaciteit voor innovatie en (beleids)ontwikkeling binnen de afdeling Finance en Control	0	0	0	100	100	S		Wellicht dat F&C een volle fte zou kunnen besparen (ca. 100.000 structureel) op innovatie en ontwikkeling, maar de consequentie daarvan is wel dat trajecten die als doel hebben meer grip te krijgen (bijvoorbeeld op rechtmatigheid door een traject op inkopen en betalen) en/of het verbeteren van de informatievoorziening vertragen of niet meer kunnen worden geïnitieerd en begeleid.	S00	Maurits
Wijkveiligheid		100	100	100	100	S		Minder inzet op wijkveiligheid. Hierop besparen betekent dat we geen fysieke inzet meer kunnen plegen vanuit eigen middelen. Denk aan de stadsmariniers, afgelopen inzet op de Steenstraat en t.a.v. de overlast in Musispark alsmede talloze projecten samen met de TLO's ter bevordering van de fysieke leefomgeving op de kwetsbaarste plekken in Arnhem.	S01	Ahmed
Woonoverlast		100	100			I		Incidentele middelen niet structureel maken. Woonoverlast is de venijnigste vorm van overlast omdat het mensen in de kern raakt, namelijk daar waar zij wonen. Het aantal meldingen over woonoverlast en het aantal afgedane zaken groeit ieder jaar. Hiermee stoppen betekent de door inwoners en raad gewaardeerde en broodnodige aanpak van woonoverlast afbouwen naar een minimumniveau. Ook het niet verlengen van de middelen vanaf 2027 zal direct voelbaar zijn.	S01	Ahmed
Geen nachtwerk meer bij wegenonderhoud	0	100	100	100	100	S		Het uitvoeren van werkzaamheden overdag (waar dit nu s'nachts gebeurt) heeft nadelige effecten op de bereikbaarheid van de stad (door wegafsluitingen) en het functioneren van het OV omdat trolleylijnen tijdelijk geen doorgang kunnen hebben .	S02	Bob
Milieuzone / zero-emissie		100				I		aanleg camera's	S02	Nermina
Kwaliteitsimpuls werklocaties	0	100	100	100	100	S		Bij bezuiniging geen financiële mogelijkheid om acties/projecten die voortkomen uit de nog op te stellen Gebiedsvisie IPKW/Het Broek/Nieuwe Haven verder te brengen of andere projecten/onderzoeken te starten voor een kwaliteitsimpuls voor de bedrijventerreinen en de transformatie/herstructurering van Rijnpark en Het Broek.	S03	Nermina
Algemeen werkbudget Vakgroep Erfgoed		100	100	100	100	S		Dit betreft het werkbudget. Hieruit wordt onderzoek betaald t.b.v. Omgevingsplannen/(grote) projecten. Dit budget is in die zin beperkt beïnvloedbaar, aangezien het uitvoeren van cultuurhistorisch onderzoek wettelijk verplicht is. Consequenties zouden dus zijn dat niet meer aan de wettelijke taak voldaan kan worden. Gezien (geplande) stedelijke ontwikkelingen (bijvoorbeeld woningbouw, mobiliteit en groen) binnen de gemeente Arnhem, is de verwachting dat de vraag naar cultuurhistorisch onderzoek toe zal nemen.	S05	Bob
Voedselbank		100	100	100	100	S	A	Incidenteel is er in 2025 nog een claim van € 25.000 voor de huur van stalling van de Historische Trolleybussen.	S06	Mark
Coalitieakkoord: Bijverdienbeloning Participatiewet (uitvoeringskosten) Zie ook categorie 1 (beinvloedbaar).		100	100			S	P	Deze middelen zijn verbonden aan de uitvoering van de proef Bijverdienbeloning en kan alleen stoppen als ook de pilot (zie categorie 3) wordt gestopt. Dit betreft capaciteit (1fte) voor de inzet voor de begeleiding van de Bijverdienbeloning bij deeltijd werk. Deze loonkosten zijn gekoppeld aan de proef Bijverdienbeloning voor deeltijdwerk die tot 1 juli 2025 loopt.	S06	Mark
P&O reduceren beleidscapaciteit leren en ontwikkelen	0	95	95	95	95	S		Projecten als onboarding (zowel regulier al gemeentepool), leiderschapsprogramma en doorontwikkeling Leerplein zullen worden vertraagd of opgeschort.	S00	Maurits
Regeling Wijkinitiatieven (in plafond)	95					I		Dit plafond is reeds door het college vastgesteld en in totaliteit gepubliceerd. Dit kan niet ongedaan worden gemaakt.	Wijken	Mark
Bijdrage Welzijns, Jongerenwerk		90	90	90	90	S		Wij dragen vanuit HGKM bij aan het jongerenwerk, we zien hierin voordelen voor de aanpak HGKM, maar is puur jongerenwerk vanuit Welzijn. Optie zou dan kunnen zijn; Ondersteuning welzijn; jongerenwerk. Betreft laagdrempelig inzet m.b.t. gezonde relaties/ meidenwerk. (Hiervoor is overigens voor 2024 nog niet bepaald dat dit ook ingezet moet worden vanuit HGKM.)	S08	Maurits
De Nieuwe Oost / Theater aan de Rijn		89	89	89	89	S		Meerjarenvoorziening. Rijk (BIS) en provincies zijn grootste financier. Talentontwikkeling, podium jonge makers	S05	Cathelijne
P&O verminderen capaciteit recruitment	0	85	85	85	85	S		Afbreuk aan het sterke werkgeversmerk dat Arnhem heeft opgebouwd. Teruggang in ontzorging van lijnmanagement bij capaciteitsvraagstukken. Geen waarborging meer van uitgangspunt oordeelvrij werven en selecteren. Vertraging van procedures.	S00	Maurits
Sfeerteams Korenmarkt		83	83	83	83	I		Stoppen met sfeerteams. Dit is een claim in het financieel beeld. De sfeerteams zijn het missende stukje in de totale veiligheidsaanpak van de Korenmarkt en werken intensief met politie en handhaving samen. Ze zijn ogen en oren in het gebied, kunnen de-escaleren en leveren een bijdrage aan de sfeer in het uitgaansgebied. Hierop besparen kan direct leiden tot veiligheidsproblematiek in het gebied.	S01	Ahmed
P&O stopzetten inhuur expert doorontwikkeling E-HRM	80	0	0	0	0	I		Stilvallen van (door)ontwikkeling en juiste inrichting van systemen als Youforce. Groot irritatiepunt en vertrager in personele (mutatie)processen wordt alleen maar groter.	S00	Maurits
Passende BSO	80	80	80	80		I		Door inclusieve BSO kunnen kinderen met (gedrags)problemen in eigen buurt naar BSO ipv naar een BSO+	Perspectief voor de jeugd	Nermina
Extra inzet straathoekwerker DLEES (De Laar, Elden, Elderveld, Schuytgraaf)	80	80				I		tijdelijk extra inzet nodig in De Laar, Elden, Elderveld en Schuytgraaf om overlast door groepen jongeren te voorkomen	Perspectief voor de jeugd	Nermina
OAB scholen en omgeving - kinderwerk	80	80	80	80		I		Grote behoefte aan kinderwerk waarbij capaciteit nu onvoldoende is (1 fte voor 60 kinderen)	Perspectief voor de jeugd	Nermina
Geen reiniging (van graffiti) op civieltechnische kunstwerken	0	75	75	75	75	S		Door te stoppen met het verwijderen van graffiti op civieltechnische kunstwerken zoals viaducten en tunnels onstaat er een verloederd beeld in de stad.	S02	Bob
Human Capital	0	75	75	75	75	S		Afschaling van de opgaves rond Arnhem studiestad en stimuleren van de keuze voor een technische studierichting	S03	Nermina

Toekomstscenario Kind- en Gezinsbescherming.	75	75	75	75	75	S		Toekomsttuin is een landelijke ontwikkeling waar onze regio en de gemeente Arnhem in meedoet (verplicht). We moeten ons klaarstomen om over een aantal jaren de landelijke lijn (na beproevingen) door te voeren. We investeren met deze middelen in een sterk lokaal veld. Als de voorkant goed sterk is, levert dat bij de specialistische zorg uiteindelijk een voordeel op.	S08	Maurits
Opvoedondersteuning - ondersteuning ouders (OAB scholen)	75	75	75	75		I		PO signaleert dat meer kinderen met achterstanden naar school komen. Deze ouders meer ondersteuning bieden bij opvoedingsvaardigheden.	Perspectief voor de jeugd	Nermina
Opvoedondersteuning - ontmoeting tussen ouders (OAB scholen)	75	75	75	75		I		Door ontmoeting tussen ouders te stimuleren kunnen zij leren van elkaar zodat zij opvoedingsproblemen zelf kunnen oplossen (sociaal netwerk ontwikkelen)	Perspectief voor de jeugd	Nermina
E607112 Jeugdland		74	74	74	74	S		Er is overlap met activiteiten die door Sportbedrijf worden aangeboden. Past daarnaast onvoldoende in de focus van de transformatie Welzijn. De subsidie bedraagt 50% van hun totale begroting. Stoppen met deze subsidie zal naar alle waarschijnlijk betekent dat deze stichting zal stoppen te bestaan.	S08	Mark
Moneystart (lesprogramma scholen)		73	73	73	73	S	S	Schoollesprogramma voor kwetsbare jongeren. Gericht op financiele bewustwording om schulden te voorkomen voor leerlingen op speciaal onderwijs, praktijk onderwijs, VMBO en MBO 1 en 2. We kunnen het hele lesprogramma stoppen of aanbieden aan minder klassen (versoberen). Maar deze bezuiniging is erg ongewenst omdat meer jongeren het risico lopen op schulden.	S06	Mark
Sluiten Loket Zuid		72	72	72	72	S		De bezuiniging houdt de reductie van de personele inzet vanuit Klantenservice in, indien wordt gekozen om loket Zuid met ingang van 2025 te sluiten. De gevolgen voor de facilitaire verplichtingen zijn hierin niet meegenomen omdat deze binnen Bedrijfsvoering Algemeen vallen.	S00	Maurits
St Toneelgroep Oostpool		71	71	71	71	S		Rijksgezelschap (BIS): rijk en provincies zijn grootste financier	S05	Cathelijne
Verenigd Creatief Arnhem (VCA) / Ontwerpers Platform Arnhem (OPA)	0	70	70	70	70	S		Beide organisaties leveren bijdragen aan het verbinden van creatieve partners onderling en met de energiesector. Hiermee stoppen maakt dat de verbinding tussen beide sectoren minder goed van de grond komt.	S03	Nermina
Herijking Sociaal Medische Indicatie	70	70	70	70		I		Verbreden doelgroep inzet SMI (sociaal medische indicatie kinderopvang) werkt preventief; als kinderen zo normaal mogelijk kunnen opgroeien werkt dit remmend op inzet jeugdzorg.	Perspectief voor de jeugd	Nermina
Maaltijdvoorziening ouderen		67	67	67	67	S	A	Vergoeding van € 2,50 korting op een maaltijd bij SWOA op vertoon Gelrepas. Volledig stoppen of versoberen. **Impact**: kwetsbare ouderen worden aangetast in hun bestaanszekerheid.	S06	Mark
Mediafonds Arnhem		65	65	65	65	S		Inhoudelijke keuzes maken	S05	Cathelijne
Begeleiding Over Rood		60	60	60	60	S	S	Naast de schuldhulpverlening voor ondernemers (is een wettelijke taak) die verzorgd wordt door Zuidweg en partners, biedt Over Rood ondernemers begeleiding en coaching. Het totale budget voor de begeleiding door Over Rood bedraagt € 80K. Over Rood bestaat uit vrijwilligers en ervaringsdeskundigen die ondernemers laagdrempelige hulp bieden die een professionele organisatie niet kan bieden. **Voorstel:** We kunnen het budget van € 80K met € 20K (zie categorie 2) verlagen naar € 60K. en kunnen dan het minimale doen wat nodig is. Impact verder verlagen op € 60K: nog meer ondernemers blijven met geldzorgen en schulden zitten en dit is ook niet goed voor ondernemersklimaat in Arnhem.	S06	Mark
Bewustwordingsacties Orange the WOrld	60	60	60	60	60	S			S08	Maurits
E605118 Buurtbemiddelling		58	58	58	58	S		Betreft geen wettelijke taak. Ligt wel een, onlangs geactualiseerd, convenant onder in gezamenlijkheid met woningcorporaties. Sluit daarnaast inhoudelijk aan bij de focus van de transformatie Welzijn.	S08	Mark
Verhuiscoaches	52	52	52	3	3	I		De verhuiscoach is niet wettelijk verplicht. Echter, is een sterke wens van de Raad, en schrappen is in strijd met Woonvisie.	S12	Paul
Digitale criminaliteit		50	50	50	50	S		Minder inzet digitale criminaliteit. Op dit onderwerp is in Arnhem extra inzet vereist, omdat de digitale misdaadcijfers stijgen en de criminogene mogelijkheden in het digitale domein razendsnel zich ontwikkelen. Betreft een prioriteit van de driehoek en een prioriteit van het IVP, dus niet investeren zal ook bij de partners wellicht leiden tot desinvestering. Hierop bezuinigen betekent dat de aanpak in waakvlamstand blijft; kwetsbare groepen worden niet voorgelicht en weerbaar gemaakt en er wordt ook geen werk gemaakt van bescherming van actoren in de stad tegen digitale aanvallen.	S01	Ahmed
milieuzone / zero-emissie	50	50	50	50	50	S		Beheer van de milieuzone.	S02	Nermina
Presentatieplek beeldende kunst		50	50	50	50	S		Omstand vervult deze functie	S05	Cathelijne
Merwede: Commuity builder en kosten gemeenschappelijke ruimte	50	50	50	50		I		afspraken met corporatie.	S12	Paul
Baby Thuiszorg	50	50	50	50		I		Verlengde kraamzorg. Onderzoek gedaan waarbij eerste ervaringen positief zijn; nog te vroeg voor inverdien effect.	Perspectief voor de jeugd	Nermina
Sluitende ketenaanpak VVE/PO - extra expertise VVE	50	50	50	50		I		Tijdelijk extra inzet om de overgang van VVE naar PO te verbeteren, zodat kinderen een goede start kunnen maken op PO.	Perspectief voor de jeugd	Nermina
Programmering jongerencentrum Schuytgraaf	50	50				I		Programma neerzetten voor jongerencentrum Schuytgraaf (staat er al)	Perspectief voor de jeugd	Nermina
Extra inzet meidenwerk DLEES	50	50				I		Tijdelijk extra inzet om jongeren te begeleiden naar ander gedrag/activiteiten.	Perspectief voor de jeugd	Nermina
Versterking mentale gezondheid	50	50	50	50		I		Toename van mentale problemen bij jongeren vraagt om een aanpak. Om ons aanbod te kunnen versterken en toeloop naar jeugdzorg te voorkomen.	Perspectief voor de jeugd	Nermina
Onderzoeks-en uitvoeringsmiddelen Wonen	46	46	46	46	46	S		Er is een postje met handgeld voor bijvoorbeeld kleine onderzoeksopdrachten. Hier zou je een korting van 50% overheen kunnen leggen. Gevolg is wel dhet woonbeleid lastiger, minder ambitieus en trager uitgevoerd kan worden.	S12	Paul
Stroomversneller (regeling)		40	40	40	40	S		Ondersteund jonge makers. Extra budget (zie hiervoor) wordt hieraan toegevoegd.	S05	Cathelijne
Reminiscentieproject Openluchtmuseum	40					I		De financiële toezegging al gedaan	S08	Bob/Mark

Personele kosten	40					I		Reeds gemaakte personeelskosten. Dit is dus geen bezuinigingsoptie meer.	S08	Bob/Mark
E605110 Sociaal en mentaal welzijn		40	40	40	40	S		Dit subsidiebedrag is een onderdeel van de reguliere subsidie aan Rijnstad. Dient in toekomst niet als aparte kostenplaats opgevoerd te worden.	S08	Mark
Stoppen met inzet ervaringsdeskundigheid binnen beleidsveld Maatschappelijke Opvang	0	20	40	40	0	I		Stoppen met de extra inzet en doorontwikkeling van ervaringsdeskundigheid binnen de Maatschappelijke Opvang.	S08	Maurits
Vaste Lasten vastgoed	40	40	40	40	40	S		Doorlopende vaste lasten (vastgoed ed)	S11	Marco
Extra inzet jongerenwerk DLEES	40	40				I		Tijdelijk extra inzet om jongeren te begeleiden naar ander gedrag/activiteiten.	Perspectief voor de jeugd	Nermina
OAB scholen en omgeving - schoolfruit/ gezonde voeding	40	40	40	40		I		Gratis schoolfruit voor groep kinderen die dit niet van huis uit meekrijgen	Perspectief voor de jeugd	Nermina
Samenwerking school - jeugdhulp	40	40	40	40		I		Samenwerking loopt niet altijd goed waardoor inzet jeugdzorg niet optimaal is.	Perspectief voor de jeugd	Nermina
Depot bodemvondsten en beheren		37	37	37	37	S		Vanuit dit budget worden beheerkosten betaald. Alternatieven voor het onderbrengen van bodemvondsten en beheren zouden meer geld kosten.	S05	Bob
Internationaal	0	35	35	35	35	S		Minder zichtbaar binnen internationale opgaves en minder budget voor onderzoek, bijeenkomsten en WTC	S03	Nermina
Herdenken	34	34	34	34	34	S		Voor de Airborneherdenking en daarmee samenhangende activiteiten is 34K opgenomen. In de posten van wethouder Roelofs zit tevens 50K voor professionalisering herdenking. Beide begrotingen schrappen zijn niet wenselijk voor portefeuillehouder (burgemeester). Bezuiniging op het budget zou leiden tot het annuleren van de jaarlijkse Airborneherdenking zoals deze thans wordt vormgegeven. Schrappen van onderdelen van de herdenking is onwenselijk en leidt tot deprofessionalisering van de herdenkingsavond waarmee de Arnhemse burger onderkent wordt in wederopbouw en veerkracht van de stad en hiermee ook internationaal gezien de stad geen eer aangedaan wordt.	S00	Ahmed
Ecovrede		30	30	30	30	S	A	De raad heeft nog niet lang geleden uitspraken gedaan over Ecovrede. Het nu stopzetten van de subsidie zou daar geen recht aan doen.	S06	Mark
Communicatiemiddelen voor inwonersbenadering Armoede en Schulden		30	30	30	30	S	S	Budget van € 55K is voor flyers, posters, krantenartikelen e.d. om inwoners de weg te wijzen naar ons gemeentelijke schuldhulpaanbod en inkomensregelingen. Daarnaast wordt ook de verjaardagskaart voor jongeren (die 18 jaar worden) hieruit bekostigd. We willen tezijnertijd ook de website “Fix je shit” koppelen aan deze verjaardagskaart. Op deze website krijgen jongeren dan allerlei relevante informatie en tips op alle leefgebieden. Naast de middelen zetten we ook in op communicatie met ketenpartners omdat zij een belangrijke vindplaats voor inwoners met geldzorgen, en zij deze inwoners ook vaak zelf ondersteunen. Daarom organiseren we jaarlijks een ketenpartnerbijeenkomst om hen te informeren en ervaringen uit te wisselen. **Voorstel:** We kunnen dit budget van € 55K verlagen naar € 30K (€ 25K opgenomen onder categorie 1) Impact verdere bezuiniging op deze € 30K: communicatie is een belangrijk instrument om inwoners zo vroeg mogelijk te bereiken. Als we verder afschalen bereiken we nog minder inwoners en/of ketenpartners.	S06	Mark
E802202 RJZ Planschadebeoordeling	30	30	30	30	30	S		Hiervan wordt de planschadecommissie betaald.	S11	Cathelijne
Bodem	30	30	30	30	30	S		Bodemonderzoekstrajecten/saneringen maatschappelijk belang en/of signalen van burgers (met hefboomeffect): Dit betreft kleine bijdrages aan projecten waar een maatschappelijk belang wordt gediend en waar onderzoek en/of sanering van bodemverontreiniging nodig is. Niet altijd is duidelijk wie kosten van sanering of onderzoek moet dragen. Met de bijdrages wordt stagnatie en afwenteling voorkomen en daarmee uiteindelijk kosten bespaard. Zonder deze bijdrages verliezen we verbinding met de stad, in die zin dat kennis en kunde binnen de organisatie meer wordt afgeschermd en minder wordt benut. In deze categorie vallen bijdrages met een hefboomeffect, dat wil zeggen dat een kleine bijdrage vanuit het bodembudget, een groot verschil maakt voor het project waarmee een maatschappelijk belang wordt gediend	S11	Marco
E609105 Taalmaatjes		28	28	28	28	S		Is een onderdeel van Rijnstad. Initiatief wat bijdraagt het versterken van de basis taalvaardigheden van Arnhemse inwoners.	S08	Mark
Geen reiniging (van graffiti) op beeldende kunstwerken	0	25	25	25	25	S		Indien graffiti op beeldende kunstwerken niet meer wordt verwijderd, levert dit een sterk veloederd beeld op	S12	Bob
Bestrijding HGKM: Vijfgesprekmodel Kairos.		23	23	23	23	S		Door de hoogspecialisme van Kairos meer preventief in te zetten bereiken we daders van HGKM die normaal gesproken moeizaam de hulpverlening binnen komen. Zeer preventief karakter. Pilot is een begrotingssubsidie geworden. In samenwerking met aanbod Moviera biedt dit een aanbod voor daders/achterblijvers na HGKM.	S08	Maurits
St. CASA		22	22	22	22	S		Meerjarenvoorziening. Specifieke debatfuctie	S05	Cathelijne
BR BP: Kinderburgermeester	20					I		Vrijval BR Burgerparticipatie ten behoeve van de kinderburgemeester. Zie hiervoor ook financieel beeld Kinderburgemeester, waarin dit gedeelte als dekking is opgenomen. Hiervoor vragen we in de PPN een verlenging van de BR Burgerparticipatie aan voor 2025-2026. Indien wordt gekozen voor deze bezuinigingsoptie kan dit niet worden uitgevoerd en valt dit bedrag vrij ten gunste van de AR.	S00	Bob
Onderhoud Bodeminformatiesysteem	20	20	20	20	20	S		In een bodeminformatiesysteem (BIS) wordt de bodeminformatie uit uitgevoerde onderzoeken geregistreerd.	S11	Marco

Maatschappelijke Diensttijd binnen Jongerenperspectieffonds		18	18	18	18	S	S	Jongeren met schulden zonder aflosruimte krijgen toch een schuldregeling door het vervullen van Maatschappelijke Diensttijd. Hierbij betaalt de gemeente de aflossing van de schuld (€ 18K op jaarbasis). Daarnaast is er een budget van € 10K voor noodgevallen binnen deze MDT-trajecten. Het gaat hierbij bijvoorbeeld om een buskaart naar stage. **Voorstel:** Het budget voor noodgevallen (€ 10K) kunnen we opheffen (zie categorie 2), maar het budget voor het aflossen van de schuld is nodig om jongeren de mogelijkheid voor MDT aan te kunnen bieden als zij geen afloscapaciteit hebben. Impact: Een bezuiniging van het gehele budget leidt ertoe dat jongeren zonder aflosruimte hebben geen perspectief op een schuldenvrije toekomst. Een bezuiniging van € 10K maakt dat we jongeren minder kunnen helpen bij practische zaken, waardoor risico op uitval stijgt.	S06	Mark
Theatervoorstelling Veerkrachtige Ouderen	17					I		Dit is een financiële toezegging die al is gedaan.	S08	Bob/Mark
Armoedepact		15	15	15	15	S	A	Samenwerking tussen organisaties om armoedebestrijding gezamenlijk op te pakken. De gemeente faciliteert dit. We kunnen dit soberder uitvoeren.	S06	Mark
Kosten certificering dementie en bijeenkomst Q3	15					I		Reeds toezegging richting partners op een brede bijeenkomst in Q3.	S08	Bob/Mark
Bestrijding HGKM: Kinderrechten/Toolbox	15	15	15	15	15	S		Gezien de lage cijfers meldingen door onderwijs, is dit een onderdeel waar je niet op moet willen bezuinigen. We horen terug dat de toolboxen goed gebruikt worden.	S08	Maurits
Overige	15	15	15	15	15	S		Rente en afschrijving, langlopende verplichtingen,geen aanpassing mogelijk.	Wijken	Mark
Bestrijding HGKM: Drakentemmers en Online Platform.	12	12	12	12	12	S		Het wordt lastig om deze te stoppen, is een landelijk platform en tevens voor de gehele regio.	S08	Maurits
Week van het geld		10	10	10	10	S	S	Doel van de landelijke week van het geld is om op scholen aandacht te geven aan financiele bewustwording. Arnhem was in 2024 gaststad voor deze landelijke campagne. Jaarlijks budget voor promotiemateriaal, gastsprekers en start/afsluitbijeenkomst is noodzakelijk om de week van het geld te kunnen organiseren. **Voorstel:** Het budget bedraagt nu € 30K maar kan verlaagd worden naar € 10K (€ 20K opgenomen onder categorie 1) Impact: Als we nog meer bezuinigen dan de voorgestelde bezuiniging van € 20K, kunnen we geen Arnhemse Week van het Geld organiseren en hiermee geen scholen meer motiveren om aandacht te besteden aan financiële bewustwording.	S06	Mark
Bijeenkomsten Partners Integraal Ouderenbeleid	10					I		Reeds uitgegeven ikv beleidsproces	S08	Bob/Mark
Netwerk en kennis	10	10	10	10	10	S		Investeren in Netwerk en kennis Dit betreft activiteiten die ondersteunend zijn aan de wettelijke taken, bijvoorbeeld deelname aan symposia en webinars. Daarnaast zijn het bijdragen aan onderzoeken naar nieuwe thema's zoals nieuwe chemische stoffen/verontreinigingen (ZZS, microplastics), en verbinding met thema's als klimaatadaptatie, groen en duurzaamheid. Deze kennis is nodig om te kunnen inschatten wat er de komende jaren aan verantwoordelijkheden en kosten op ons af komt.	S11	Marco
Arnhems Fed van Muziekgezelschappen		6	6	6	6	S		Dit betreft de subsidie	S05	Cathelijne
Werkbudget programma Perspectief voor Jeugd	5	5	5	5		I		Klein budget voor onkosten e.d. (huur vergaderzalen, bijeenkomsten, catering).	Perspectief voor de jeugd	Nermina
E605106 Vrijwillige terminale zorg		4	4	4	4	S		Betreft subsidiepartner op het vlak van (voorkomen van) zorg. Initiatief past binnen de focus van de transformatie Welzijn. Betreft geen wettelijke taak. Subsidie stopzetten kan, bij voorkeur niet.	S08	Mark
Afrondingsverschil	3	3	3	4	4	S		Afrondingsverschil met aansluting FA	Wijken	Mark
Lunch interne bijeenkomst	3					I		Reeds uitgegeven ikv beleidsproces	S08	Bob/Mark
Huisvesting	PM	PM	PM	PM	PM			Zijn op dit moment nog onvoldoende inzichtelijk.	S00	Maurits
Samenwerking subsidiepartners economie								Met een aantal organsaties (Veluwe Alliantie, TVAN, Citymarketing, VCA, OPA) die allen bijdragen aan de economisch en toeristische opgave van de stad willen we in gesprek over effectiever samenwerken, mogelijke overlap en mogelijke bezuinigingsopties.	S03	Nermina
Reclame inkomsten verhogen						S		Optie onderzoeken en terug laten komen in reclamebeleid.	S03	Nermina
Reclamebelasting invoeren						S		Optie onderzoeken en terug laten komen in reclamebeleid.	S03	Nermina
Volwasseneneducatie		1.091	1.091	1.091	1.091	S		Subsidies taalhuis arnhem aanpak laaggeletterdheid op zowel NT1 als NT2 niveau. Verankering inzet in de wijken. Taalhuis afhankelijk van deze subsidies.	S04	Nermina
VSV (voortijdig schoolverlaten)		1.742	1.742	1.742	1.742	S		Preventieve inzet binnen onderwijs om uitval op school te voorkomen. Inzet op aansluiting jeugd(zorg) en onderwijs.	S04	Nermina
Aanpak onderwijsachterstanden		1.857	1.857	1.857	1.857	S		Preventie en aanpak onderwijsachterstanden in het PO (onderwijskansenbeleid).	S04	Nermina
Voorschoolse aanbod		1.315	1.315	1.315	1.315	S		Preventie onderwijsachterstanden: Gesubsidieerde peuteropvang voor ouders zonder kinderopvangtoeslag Inzet van voorliggend ambulant team jeugdhulp op peuteropvang (preventie gebruik jeugdzorg). Realiseren van VVE- aanbod 16 uur voor alle VVE-kinderen.	S04	Nermina
Bovenwettelijk onderwijsaanbod		2.815	2.815	2.815	2.815			Rijke schooldag en natuureducatie. Inzet op kansengelijkheid via dit aanbod. Deel vd uitvoering in NPAO.	S04	Nermina
Willemeen		0	0	0	0	S		Meerjarenvoorziening. Subsidie cultuur via Rijnstad (Welzijn)	S05	Cathelijne
Thuiszitters	0	0	0	0		I		Herijking en op de kaart zetten van bestaande afspraken/ kost geen geld.	Perspectief voor de jeugd	Nermina
Big 5 voor 18+	0	0	0	0		I		Door rijk is 800.000 beschikbaar gesteld voor 2 jaar; geen investering nodig	Perspectief voor de jeugd	Nermina
Data op orde	0	0	0	0		I		Vraagt alleen extra capaciteit, geen geld.	Perspectief voor de jeugd	Nermina
Jongerenraad						I		Budget dat hiervoor was bestemd is komen te vervallen. Er is nog budget beschikbaar in de bestemmingsreserve jeugdfonds waaruit de jongerenraad betaald kan worden (restant is nog 450.000 euro).	Perspectief voor de jeugd	Nermina

GEMEENTERAAD ARNHEM
BEHANDELADVIES

Raadsvoorstel Tussenrapportage 1 2024

Fasering

- ☐ Informatieve bespreking
- ☑ Meningsvormende bespreking
- ☐ Bespreking Moties & Amendementen
- ☐ Besluitvormende vergadering

Procedure:

Datum vergadering
29 mei

Type voorstel
Raadsvoorstel

Spreekrecht publiek?
Nee

Voorgesteld resultaat:
Hervatting en afronding meningsvormende bespreking (geen uitloop mogelijk)

Raadskamerindeling:

RAADSZAAL:
Portefeuille wethouder Roelofs & Van Der Wel:
hervatting eerste termijn college
(!) Zie toelichting voorgestelde behandelwijze

LANDGOED/FESTIVAL:
Portefeuille wethouder Smeulders (onderdeel financiën):
Start eerste termijn college

WALBURGIS:
Portefeuille wethouder Kundic:
Start eerste termijn college

Voorgesteld besluit / Kernboodschap

De gemeenteraad wordt voorgesteld de Turap-1 2024 vast te stellen, inclusief de bijgevoegde begrotingswijziging.

In de Turaps wordt over de voortgang van de programma's gerapporteerd. Per programma worden de afwijkingen opgenomen die op dit moment bekend zijn voor het boekjaar 2024. In Turap-1 zijn dit alleen de financiële afwijkingen. In Turap-2 wordt ook de inhoudelijke voortgang aan de hand van de doelenboom weergeven.

Alle afwijkingen bij elkaar opgeteld laten een nadeel van bijna €17 miljoen zien. Een aantal oorzaken voor dit nadeel was al bekend, zoals de nadelige effecten van het tarievenonderzoek bij zorg en de hogere kosten van het onderhoudscontract openbare ruimte in Centrum, Spijkerbuurt en Arnhems Broek.

Zoals al aangekondigd in de raadsbrief ‘Aanpak en planning Turap-1 2024 en Perspectiefnota 2025-2028’ d.d. 28-03-2023 worden in deze eerste turap voor 2024 daarom ook een aantal bezuinigingsvoorstellen gedaan. In totaal gaat het om een bedrag van € 10,5 aan bezuinigingen. Daarmee wordt het structurele tekort in 2024 opgelost, rekening houdend met de begrote mutatie aan de algemene reserve over 2024. De voorgestelde bezuinigingsvoorstellen zijn terug te lezen op pagina 32 van de turap.

Van een aantal afwijkingen wordt voorgesteld deze d.m.v. een begrotingswijziging in de huidige begroting te verwerken, omdat deze afwijkingen niet meer zullen wijzigen in de loop van 2024. Dit leidt ertoe dat van de totale afwijking van € 16,6 miljoen een bedrag van € 2,6 miljoen wordt verwerkt in de begrotingswijziging bij deze Turap

Afwijkingen mogen in de begroting gewijzigd wanneer deze onder één van de volgende situaties vallen:

- verrekeningen met bestemmingsreserves (conform doelen BR)
- overhevelingen tussen programma's (bijvoorbeeld extra middelen uit decentralisatieuitkeringen (DU's) of taakmutaties gemeentefonds op programma S00 die leiden tot extra lasten op andere programma's);
- wijzigingen die vaststaan en niet meer wijzigen in de rest van het jaar (bijvoorbeeld een afrekening, uitspraak op een bezwaarschrift).

GEMEENTERAAD ARNHEM
BEHANDELADVIES

Contactgegevens

Portefeuillehouder:
Paul Smeulders

Ambtenaar
Natasja Bouwman
natasja.bouwman@arnhem.nl
06 27135094

Raadsadviseur
Maaike Piscaer
maaike.piscaer@arnhem.nl
06 31114892

Aandachtspunten

Interactieve website
Op de website financien.arnhem.nl vinden jullie digitaal alle P&C stukken en zijn meer doorklik mogelijkheden.

Samenhang
Tegelijk met de Turap 1-2024 worden ook de Perspectiefnota 2025 – 2028 en de Jaarstukken 2023 besproken. De samenhang tussen deze stukken is toegelicht tijdens de presentatie van het college op 24 april. Voor de turap geldt dat sommige afwijkingen incidenteel zijn voor 2024, maar sommigen zijn structureel. Die komen terug in de Perspectiefnota 2025-2028. Daarnaast zijn er een aantal voorstellen voor bezuinigen die al gelden voor 2024 en dus in de Turap zijn verwerkt (en niet in de Perspectiefnota)

Toelichting voorgestelde behandelwijze

Zie voor het gehele behandelproces van de Perspectiefnota, Jaarstukken en Turap ook deze hand-out

Hervatting meningsvormende bespreking PA 29 mei

De meningsvormende bespreking van de Perspectiefnota, Jaarstukken en Turap is gestart tijdens de Politieke Avond van 22 mei. De bespreking vond plaats in 9 raadskamers, geordend per portefeuillehouder (inclusief een aparte kamer voor het onderwerp financiën)

Tijdens deze Politieke Avond is besloten dat de vervolgende raadskamer een vervolg van de meningsvormende bespreking nodig hebben op 29 mei:

- Portefeuille wethouder Smeulders (onderdeel financiën): **start eerste termijn college**
- Portefeuille wethouder Kundic: **start eerste termijn college**
- Portefeuille wethouder Roelofs: **hervatting eerste termijn college**
- Portefeuille wethouder Van der Wel: **hervatting eerste termijn college**

In verband met de inhoudelijke samenhang en ingeschatte benodigde vergadertijd worden de **portefeuilles van wethouder Roelofs en Van der Wel gecombineerd** in één raadskamer.

Daarbij geldt voor deze **gecombineerde raadskamer** het volgende behandeladvies:

1. Start met de hervatting van de beantwoording van het college: het thema dat als eerst besproken wordt is het onderwerp **zorg** (met daarin de portefeuilles van beide wethouders die binnen zorg vallen);
2. Na afronding van dit thema in eerste termijn kan wethouder Roelofs de vragen op zijn andere portefeuilles beantwoorden, gevolgd door wethouder Van der Wel die zijn openstaande vragen kan beantwoorden;
3. Indien nodig kan de raadskamer een tweede termijn houden.

Woordvoerders
Er zijn meerdere woordvoerders toegestaan.

Mogelijk resultaat:

- Er is geen uitloop meer mogelijk van de meningsvormende bespreking;
- Tijdens meningsvormende bespreking kunnen fracties aangeven of zij overwegen moties en/of amendementen in te dienen. Deze moties en amendementen kunnen vanaf dat moment dan ook (in concept) worden ingediend bij de griffie voor agendering op **5 juni**;
- Het indienen van de concept moties en amendementen voor deze bespreking kan tot en met **donderdag 30 mei 17.00 uur**;
- De indeling (toewijzen van de moties/amendementen over de raadskamers) voor de bespreking op 5 juni wordt uiterlijk **maandagmiddag 3 juni** bekend gemaakt;

RAADSVOORSTEL

Aan de gemeenteraad

Zaaknummer 4155539

Onderwerp: Turap-1 2024

Kernboodschap

In deze eerste Tussentijdse Rapportage (Turap-1) van 2024 zijn de financiële afwijkingen voor 2024 in kaart gebracht op basis van de verwachting in de eerste maanden van 2024. Hierdoor kan de financiële koers nauwkeurig gemonitord worden en dit stelt de gemeenteraad in staat waar nodig bij te sturen. In de Turap zijn voorstellen voor bijsturing opgenomen.

Voorstel

1. De Turap-1 2024 vast te stellen;
2. De bijgevoegde begrotingswijziging met betrekking tot de Turap-1 2024 vast te stellen.

Inleiding

Als regulier onderdeel van de beleidscyclus 2024 is een eerste tussenrapportage (Turap-1 2024) opgesteld. De Turap-1 2024 bevat informatie over de verwachte majeure financiële afwijkingen over het jaar 2024. In de Turap-1 2024 is rekening gehouden met de ontwikkelingen die zich op basis van het eerste kwartaal aftekenen en die leiden tot afwijkingen in de begroting. Hierbij is een splitsing aangebracht in afwijkingen met een incidenteel en afwijkingen met een structureel karakter.

Beoogd effect

De raad krijgt een prognose van de financiële afwijkingen en het resultaat over 2024 en krijgt inzicht in de bijsturingsmogelijkheden.

Argumenten

1.1	*Turap-1 2024 vaststellen*
	Op basis van de gepresenteerde majeure afwijkingen verkrijgt de raad inzicht in het verwachte financiële resultaat per programma en op het totaal van de begroting.

Arnhem GEMEENTE

2.1 De begrotingswijziging vaststellen

Net als voorgaand jaar is bij Turap-1 een begrotingswijziging opgenomen waarin we alleen die afwijkingen verwerken die:

- verrekeningen met bestemmingsreserves betreffen (conform doelen bestemmingsreserves);
- overhevelingen tussen programma's betreffen (bijvoorbeeld extra middelen decentralisatie-uitkeringen of taakmutaties gemeentefonds op programma S00 die leiden tot extra lasten op andere programma's);
- vaststaan en niet meer wijzigen in de rest van het jaar (bijvoorbeeld een tussentijdse afrekening, uitspraak op een bezwaarschrift).

Het voordeel hiervan is dat uw raad vroegtijdig een geactualiseerde begroting heeft en dat budgethouders vroeg in het jaar duidelijkheid hebben na akkoord van de raad over wijzigingen in hun budgetten.

De overige afwijkingen die we bij Turap-1 inschatten, verwerken we alleen als prognose in Turap-1 en nog niet in de begrotingswijziging. Dit betreft afwijkingen op bestaand beleid die nog niet vaststaan (bijvoorbeeld open einderegelingen) en waar budgethouders nog op moeten kunnen bijsturen in de rest van het jaar om deze tot een minimum te beperken. Deze worden bij Turap-2 opnieuw ingeschat en op dat moment in de begrotingswijziging verwerkt. In de bijgevoegde Turap is bij elke afwijking aangegeven of deze meeloopt in de begrotingswijziging.

Kanttekeningen en risico's

Er is met de best mogelijke inschattingen gewerkt op het moment van opmaken van de Turap, maar deze inschattingen kunnen aan het einde van het jaar mogelijk afwijken van de daadwerkelijke realisatie.

Participatie

Op verschillende thema's binnen de stedelijke en wijkprogramma's zijn de ambities, het beleid en de uitvoering daarvan mede tot stand gekomen met inbreng vanuit diverse partijen uit de stad.

Financiën

We zien in 2024 extra uitgaven ontstaan. Deels zijn deze al een tijd in beeld (zoals de nadelige effecten van het tarievenonderzoek bij zorg en de hogere kosten van het onderhoudscontract openbare ruimte in Centrum, Spijkerbuurt en Arnhems Broek). Er zijn mogelijkheden om deze extra uitgaven op te vangen, bijvoorbeeld door inzet van bestemmingsreserves. De prognose over 2024 laat uiteindelijk een nadelig resultaat van € 16,6 miljoen zien ten opzichte van de begroting tot en met 31 maart 2024. Hiervan wordt voorgesteld om een deel van alle verwachte afwijkingen met bijgaande begrotingswijziging op grond van de begrotingsrechtmatigheid in de begroting te verwerken.

In de bijlagen bij Turap-1 is per programma een uitputtend overzicht gegeven van alle verwachte afwijkingen. In een aantal gevallen is een afwijking op één programma benoemd, maar vindt de vertaling in de administratie plaats door de begrotingswijziging over diverse (wijk)programma's te verdelen. Voor een uitvoerige toelichting wordt verwezen naar de Turap-1 2024 en de bijlagen.

Mede in het kader van het financieel meerjarenbeeld dat voor de Perspectiefnota 2025-2028 is opgesteld, wordt een aantal bezuinigingsopties voorgesteld om het genoemde nadeel te beperken. Daar waar deze mogelijkheden ook al voor 2024 ingezet kunnen worden, zijn ze in deze Turap-1 in een apart hoofdstuk opgenomen. In totaal gaat het om een bedrag van € 10,5 miljoen dat ingezet kan worden om het genoemde nadeel van bijna € 17 miljoen te verzachten. Daardoor blijft het structurele evenwicht in 2024 in tact en komt de weerstandsfactor met dit beeld in 2024 uit op 1,2.

Uitvoering

Na vaststelling door de raad wordt de begroting gewijzigd met de bijgevoegde wijziging.

Communicatie

Niet van toepassing.

Bijlagen

Stukken voor gemeenteraad

- Raadsvoorstel Turap-1 2024
- Turap-1 2024
- Begrotingswijziging **24-006** OW053 bij Turap-1
- Bestuursrapportage Zorg
- Bestuursrapportage Bestaanszekerheid

RAADSVOORSTEL

Besluit van	23 april 2023
Zaaknummer	4155539

DE RAAD VAN DE GEMEENTE ARNHEM;

gelezen het voorstel van burgemeester en wethouders van 23 april 2023, nummer: 4155539;

gelet op artikel 192 van de Gemeentewet;

besluit:

1. De Turap-1 2024 vast te stellen;
2. De bijgevoegde begrotingswijziging **24-006** OW053 met betrekking tot de Turap-1 2024 vast te stellen.

De griffier, De voorzitter,

GEMEENTE Arnhem

Turap-1 2024

Inhoudsopgave

Hoofdlijnen Turap 1 2024 1
Totaalbeeld financiën 2
Bijlagen 5
Wijken Algemeen 5
S00 Bestuur, dienstverlening en financiën 7
S01 Veiligheid 10
S02 Bereikbaarheid 12
S03 Economie 13
S04 Onderwijs 15
S05 Cultuur 17
S06 Participatie en armoedebestrijding 18
S07 Zorg 20
S08 Welzijn en inclusie 24
S09 Gezondheid en sport 26
S10 Klimaat en energie 28
S11 Ruimtelijke ontwikkeling 29
S12 Wonen en leefomgeving 30
Bezuinigingsopties 32
Investeringen 35

Hoofdlijnen Turap 1 2024

In deze eerste Turap over 2024 zijn de verwachte financiële afwijkingen over het lopende jaar 2024 opgenomen, voor zover die nu bekend zijn. Deze komen naar voren vanuit de financiële vertaling van de autonome ontwikkelingen en financiële ontwikkelingen die voor het jaar 2024 worden voorzien.

Turap en bestuursrapportages

In de Turaps wordt over de voortgang van de programma's gerapporteerd. Hiermee volgt de Turap de opbouw van de begroting en het jaarverslag. In Turap-1 zijn dit alleen de financiële afwijkingen. In Turap-2 wordt ook de inhoudelijke voortgang aan de hand van de doelenboom weergeven. Naast de Turap kennen we in Arnhem ook bestuursrapportages, zoals de bestuursrapportage Zorgdomein en de bestuursrapportage Bestaanszekerheid. Deze bestuursrapportages lopen mee in het behandelproces van Turap-1. De Turap is minder gedetailleerd dan de bestuursrapportages. In deze Turap geven we in de bijlage bij de programma's S06 en S07 een korte toelichting op de financiële afwijkingen. In de bestuursrapportages is meer informatie over de voortgang op deze onderwerpen aangegeven.

Leeswijzer

De presentatie van de baten en de lasten die in de begroting van 2024 is gebruikt, is doorgezet in deze Turap. Daarom wordt een positief bedrag gepresenteerd op het moment dat er sprake is van meer baten of meer lasten. Concreet betekent dit dat als er hogere lasten zijn, dit als een positief bedrag in de lasten is gepresenteerd. Dit veroorzaakt een nadeel voor de algemene reserve. Wanneer een negatief bedrag als afwijking in de lasten is gepresenteerd, betekent dit dat er sprake is van minder lasten, dus een voordeel voor de algemene reserve. Wat betreft de baten werkt dit hetzelfde: een positieve afwijking in de baten betekent hogere baten en een voordeel voor de algemene reserve. Of een afwijking een voordeel of nadeel voor de algemene reserve veroorzaakt, is eveneens weergegeven in de kolommen in de bijlagen.

Overeenkomstig voorgaand jaar wordt een begrotingswijziging voorgesteld bij Turap-1. Afwijkingen worden in de begroting gewijzigd wanneer deze onder één van de volgende situaties vallen:

- verrekeningen met bestemmingsreserves (conform doelen BR)
- overhevelingen tussen programma's (bijvoorbeeld extra middelen uit decentralisatieuitkeringen (DU's) of taakmutaties gemeentefonds op programma S00 die leiden tot extra lasten op andere programma's);
- wijzigingen die vaststaan en niet meer wijzigen in de rest van het jaar (bijvoorbeeld een afrekening, uitspraak op een bezwaarschrift).

Per afwijking is in de tabellen de nodige informatie verstrekt. Hieronder is per kolom aangegeven welke informatie wordt weergegeven:

- I/S: Is de afwijking incidenteel of structureel;
- AR/BR: Komt de afwijking ten gunste of laste van de algemene reserve (AR) of een bestemmingsreserve (BR);
- B: Wordt de afwijking in de begroting verwerkt met bijgevoegde begrotingswijziging.

Totaalbeeld financiën

In deze Turap zijn alle afwijkingen opgenomen die op dit moment bekend zijn voor het boekjaar 2024. Deze afwijkingen worden in de begrotingsprogramma's in de bijlagen gepresenteerd daar waar de afwijkingen zich voordoen. In een aantal gevallen betekent dit dat een afwijking uit onderstaande tabel verdeeld is over meerdere programma's, omdat het bijvoorbeeld over vastgoed gaat dat in meerdere programma's is begroot. Ook vindt er in sommige gevallen een verdeling van de afwijking plaats over wijkprogramma's en stedelijke programma's. Tot slot is het voordeel op het gemeentefonds in programma S00 opgenomen, maar is rekening gehouden met het feit dat hierin extra middelen worden ontvangen ter dekking van lasten op andere programma's.

Turap 1	2024
Aanbesteding dagelijks onderhoud in stadsdeel centrum, Spijkerbuurt en Arnhemse Broek (CSA)	-2.000
Bijzondere bijstand	-165
MGR formatie RBL - uitvoering leerplicht	-92
Huisvesting ambtelijke organisatie (beëindiging huurkorting)	-937
Nominaal - CAO 2024	-790
Vennootschapsbelasting	-478
BRP-straat Zevenaar	-256
Interne veiligheidscoördinatie	-100
Onttrekking BR bedrijfsvoering interne veiligheidscoördinatie	100
Jongerenraad	-50
Dekking Jongerenraad uit voordeel Sportbedrijf	150
Monitor leefbare wijken	56
Doorontwikkeling wijksturing	75
Resultaat rekenkamer 2023	-93
Onttrekking rekenkamer resultaat 2023 uit de BR Rekenkamer	93
Actualisatie MIP	1.334
Gemeentefonds	3.373
Areaalontwikkeling opbrengsten OZB	-142
Horecastewards	-85
VGGM resultaatbestemming 2023	400
Bestuurlijke boetes uhv brandbeveiligingsverordening	-52
Sportevenementen	-275
Sportevenementen onttrekking uit de BR Evenementen	275
Visie nieuwe haven (Sociaal Economisch Fonds)	-100
Korenkwartier (Sociaal Economisch Fonds)	-89
Uitvoeren van de reclamecode (Sociaal Economisch Fonds)	-80
Onderzoek impuls winkelgebieden (Sociaal Economisch Fonds)	-70
Kwaliteitsimpuls werklocaties (Sociaal Economisch Fonds)	-50
Onttrekking BR Sociaal Economisch Fonds	389
Historische Kelders	-40
Reëel ramen toeristenbelasting	100
Dak instorting gymzaal Olympus	-800
Bewegingsonderwijs	-150
Natuurcentrum (Molenplaats): Uitbreiding subsidie Arnhem	-105
Natuurcentrum (Molenplaats): Incidentele subsidie	-100
Dekking Natuurcentrum (Molenplaats): Projectbudget (Poort naar de Veluwe)	100
Dekking Natuurcentrum (Molenplaats): Bossen en Parken/Natuur	105
Actualisatie BUIG	-3.736

Actualisatie WSW	-624
Studietoeslag	-300
Volume-ontwikkeling kosten jeugdzorg / prognose	-10.400
Dekking volume-ontwikkeling uit BR Wmo en Jeugdzorg	2.400
Tarievenonderzoek ambulant Wmo	-3.230
Dekking tarievenonderzoek ambulant Wmo	3.230
Tarievenonderzoek ambulant jeugdzorg	-2.839
Tarieven inkoop Verblijf jeugdzorg	-2.330
Landelijk tarief jeugdbescherming vanaf 2024	-930
Aanpak wachtlijsten en huishoudelijke ondersteuning	-650
Dekking aanpak wachtlijsten en huishoudelijke ondersteuning uit de BR Wmo en jeugdzorg	650
CAO wijziging SWT	-338
Dekking CAO wijziging SWT uit BR Wmo en jeugdzorg	338
Frictiekosten beëindigen pilot begeleiding	-136
Dekking frictiekosten beëindigen pilot begeleiding uit de BR Wmo en jeugdzorg	136
Veilig thuis bijdrage 2024	-80
Doelgroepenvervoer	400
Actualisatie beschermd wonen	2.230
Actualisatie beschermd wonen toevoeging naar de BR Wmo jeugdzorg	-2.230
Dekking tekort zorg	2.736
Uitvoeringskosten Bureau Nieuwkomers	-158
Dekking uitvoeringskosten Bureau Nieuwkomers uit BR Asiel en inburgering	158
Klimaatinstallatie Valkenhuizen	-100
Kosten lachgascilinders	-800
Kosten ruimen fietsen	-80
Dierentehuis	-50
Afval Grof vuil ophalen aan huis	350
Opbrengsten afvalstoffenheffing	400
Opbrengstdaling scheepvaartsrechten	-100
Totaal Turap 1	**-16.632**

Het hier gepresenteerde beeld laat op voorhand een nadeel van bijna € 17 miljoen zien (de uitsplitsing in baten en lasten is te vinden in de volgende tabel). Mede in het kader van het financieel meerjarenbeeld dat voor de Perspectiefnota 2025-2028 is opgesteld, wordt een aantal bezuinigingsopties voorgesteld om dit nadeel te beperken. In de Perspectiefnota wordt een uitgebreide toelichting gegeven op het meerjarige financiële perspectief en de mogelijkheden voor bijsturing. Daar waar deze mogelijkheden ook al voor 2024 ingezet kunnen worden, zijn ze in deze Turap-1 in een apart hoofdstuk opgenomen. In totaal gaat het om een bedrag van € 10,5 miljoen dat ingezet kan worden om het genoemde nadeel van bijna € 17 miljoen te verzachten. Daarmee wordt het structurele tekort in 2024 opgelost, rekening houdend met de begrote mutatie aan de algemene reserve over 2024. Het resterende tekort is van incidentele aard en heeft in die zin alleen een effect op de weerstandsfactor. De weerstandsfactor komt met dit beeld in 2024 echter boven de minimale norm uit op 1,2.

In onderstaande tabel is het totaalbeeld van de Turap op het niveau van lasten en baten opgenomen. Dit beeld laat per saldo wederom het nadeel van € 16,6 miljoen voor de algemene reserve zien.

	Begroting Stand maart 2024	Afwijking Turap 1	Prognose Turap 1	
Bedragen x € 1.000				
Middelen				
Lasten	929.608	26.767	956.375	N
Baten	898.571	5.065	903.636	V
Saldo lasten en baten	**-31.037**	**-21.702**	**-52.739**	**N**
Toevoegingen aan reserves	65.232	2.230	67.462	
Onttrekkingen aan reserves	96.270	7.300	103.570	V
Saldo toevoegingen en onttrekkingen	**31.038**	**5.070**	**36.108**	**V**
Prognose resultaat	**1**	**-16.632**	**-16.631**	**N**

Zoals in de leeswijzer benoemd, wordt een aantal afwijkingen in de begroting gewijzigd, omdat deze afwijkingen niet meer zullen wijzigen in de loop van 2024. Dit leidt ertoe dat van de totale afwijking van € 16,6 miljoen een bedrag van € 2,6 miljoen wordt verwerkt in de begrotingswijziging bij deze Turap. Dit ontstaat door het saldo van voor- en nadelen van de individuele afwijkingen die volgens eerder benoemde criteria hiervoor in aanmerking komen. Het verschil met het totale geraamde nadeel van € 16,6 miljoen wordt mogelijk in Turap-2 verwerkt als er op dat moment zekerheid is over de onderliggende afwijkingen.

Bijlagen

Wijken Algemeen

	Begroting Stand Maart 2024	Afwijking Turap 1	Prognose Turap 1
Bedragen x € 1.000			
Middelen			
Lasten	235.392	3.079	238.471
Baten	29.559	0	29.559
Saldo lasten en baten	-205.833	-3.079	-208.912
Toevoegingen aan reserves	1.716	0	1.716
Onttrekkingen aan reserves	2.929	0	2.929
Saldo toevoegingen en onttrekkingen	1.213	0	1.213
Prognose resultaat	-204.620	-3.079	-207.699

Onderwerp	Totale afwijking (x €1.000)	V/N	Toelichting	I/S	AR/ BR	B
Lasten	3.079	N				
Sociale wijkteams (SWT)	0					
Teams Leefomgeving(TLO)	3.079	N				
Openbare ruimte	2.000	N	Aanbesteding dagelijks onderhoud in stadsdeel centrum, Spijkerbuurt en Arnhemse Broek (CSA)	I	AR	N
Schulddienstverlening	540	N	TM Vroegsignalering	S	AR	J
Armoedebeleid	282	N	TM Bijzondere bijstand	S	AR	J
Armoedebeleid	165	N	Bijzondere bijstand	S	AR	N
Onderwijs	92	N	MGR formatie RBL - uitvoering leerplicht	S	AR	N
Baten	0					
Sociale wijkteams (SWT)	0					
Teams Leefomgeving(TLO)	0					
Toevoegingen aan reserves	0					
Sociale wijkteams (SWT)	0					
Teams Leefomgeving(TLO)	0					
Onttrekkingen aan reserves	0					
Sociale wijkteams (SWT)	0					
Teams Leefomgeving(TLO)	0					

Aanbesteding dagelijks onderhoud stadsdeel centrum, Spijkerkwartier en Arnhemse Broek (CSA)
In het najaar 2023 is een Europese aanbesteding geweest voor het dagelijks onderhoud in ons stadsdeel Centrum, Spijkerbuurt en Arnhems Broek (CSA) voor het jaar 2024.
Voor een deel van dit dagelijks onderhoud is de Europese aanbesteding mislukt, doordat de inschrijvingen resulteerden in een forse overschrijding van het begrote budget. Op twee van de vier percelen heeft maar één marktpartij ingeschreven. Voor 2024 zal de werkwijze van 2023 worden gevolgd, hetgeen betekent dat het dagelijks onderhoud met een aantal marktpartijen wordt uitgevoerd Hierbij wordt afgerekend op basis van werkelijk uitgevoerde werkzaamheden (gemaakte uren) en is dit -vooralsnog- zonder extra duurzaamheidseisen etc. De (minimaal) verwachte overschrijding wordt hiermee geraamd op € 2 miljoen in 2024.

Taakmutatie Vroegsignalering en Bijzondere bijstand
Het kabinet stelt in totaal € 200 miljoen voor de jaren 2022 tot en met 2024 beschikbaar om een stapeling van sociale en maatschappelijke problemen als gevolg van de hoge inflatie te voorkomen. Voor 2024 wordt in totaal € 50 miljoen via het gemeentefonds aan gemeenten beschikbaar gesteld. Voor Arnhem gaat het om een bedrag van € 540.000 voor vroegsignalering en € 282.000 voor bijzondere bijstand. De baten zijn verwerkt in het voordeel op het gemeentefonds op S00, de lasten worden in dit programma gerealiseerd.

Bijzondere bijstand
We zien een toename in het aantal aanvragen en daarmee ook de kosten voor Bijzondere Bijstand. Dit komt voornamelijk doordat wettelijk een tegemoetkoming voor verhoogde energielasten is toegevoegd aan Bijzondere Bijstand en daarnaast door de vernieuwde Arnhemse regeling voor Duurzame Gebruiks Goederen en de herziening voor Bijzondere Bijstand tot 21 jaar. We verwachten dat door de toename van de aanvragen voor 2024 in totaal € 300.000 extra nodig is. In Turap 2 2023 is reeds € 135.000 incidenteel toegevoegd voor het jaar 2024. Dat betekent voor 2024 een tekort van € 165.000 (€ 300.000 -/- € 135.000).

MGR formatie RBL - uitvoering leerplicht
Het RBL Midden-Gelre heeft een belangrijke rol in de preventie van problemen bij jeugdigen. Eind 2022 is er door branchevereniging Ingrado een nieuwe formatierichtlijn gepubliceerd. De analyse hiervan leidt ertoe dat voorgesteld wordt de formatie voor leerplichttaken, waaronder ook kwalificatieplicht MBO, te laten toenemen. In 2023 is een groeimodel gehanteerd voor het ophogen van de formatie en bijbehorende kosten. Voor 2024 is hiervoor een structurele verhoging van het budget van € 92.000 noodzakelijk.

S00 Bestuur, dienstverlening en financiën

	Begroting Stand Maart 2024	Afwijking Turap 1	Prognose Turap 1
Bedragen x € 1.000			
Middelen			
Lasten	107.289	1.089	108.378
Baten	615.647	4.717	620.364
Saldo lasten en baten	**508.358**	**3.628**	**511.986**
Toevoegingen aan reserves	298	0	298
Onttrekkingen aan reserves	12.885	193	13.078
Saldo toevoegingen en onttrekkingen	**12.587**	**193**	**12.780**
Prognose resultaat	**520.945**	**3.821**	**524.766**

Onderwerp	Totale afwijking (x €1.000)	V/N	Toelichting	I/S	AR/ BR	B
Lasten	1.089	N				
Bedrijfsvoering en PenO	937	N	Huisvesting ambtelijke organisatie (beëindiging huurkorting)	I	AR	J
Financiën	790	N	Nominaal -CAO 2024	I	AR	J
Financiën	478	N	Vennootschapsbelasting	S	AR	J
Publieke dienstverlening	256	N	BRP-straat Zevenaar	S	AR	N
Bedrijfsvoering en PenO	100	N	Interne veiligheidscoördinatie	I	BR	J
Raad	93	N	Resultaat rekenkamer 2023	I	BR	N
Wijken en wijkgericht werken	50	N	Jongerenraad	I	AR	J
Financiën	-56	V	Monitor leefbare wijken	I	AR	N
Wijken en wijkgericht werken	-75	V	Doorontwikkeling wijksturing	I	AR	N
Wijken en wijkgericht werken	-150	V	Dekking Jongerenraad uit voordeel Sportbedrijf	I	AR	J
Financiën	-1.334	V	Actualisatie MIP	S	AR	J
Baten	4.717	V				
Financiën	4.859	V	Gemeentefonds September - December circulaire	S	AR	J
Financiën	-142	N	Areaalontwikkeling opbrengsten OZB	S	AR	N
Toevoegingen aan reserves	0					
Onttrekkingen aan reserves	193	V				
Bedrijfsvoering en PenO	100	V	Onttrekking bestemmingsreserve bedrijfsvoering interne veiligheidscoördinatie	I	BR	J
Raad	93	V	Onttrekking bestemmingsreserve rekenkamer resultaat 2023	I	BR	N

Huisvesting ambtelijke organisatie
Met ingang van 1 juli 2023 is de overeengekomen tijdelijke huurkorting van het Stadskantoor geëindigd. In Turap-2 2023 is dit incidenteel opgelost voor 2023, maar in de begroting 2024 is hier voor de jaren 2024 tot en met 2026 (looptijd huurcontract) nog geen rekening mee gehouden. Dit heeft op jaarbasis een nadelig resultaat tot gevolg van € 937.000.

Nominaal - CAO 2024 ambtelijke organisatie
In de begroting 2024 is rekening gehouden met een loonontwikkeling voor het eigen personeel van 5,2 % op basis van het Centraal Economisch Plan (CEP) 2023. In het najaar van 2023 is een nieuwe CAO afgesloten. Als gevolg hiervan komt de ontwikkeling van de loonsom uit op 7,2%. Voor 2024 heeft dit een nadelig resultaat tot gevolg van € 0,8 miljoen.

Vennootschapsbelasting (Vpb)
De Belastingdienst legt jaarlijks eind januari al een voorlopige aanslag op waarbij gekeken wordt naar de Vpb-aangiften in de eerdere jaren. Met ingang van 2023 zijn de tarieven voor de parkeergarages verhoogd waardoor het resultaat op deze activiteit ook gegroeid is. Hierdoor is een verschil ontstaan tussen de door de Belastingdienst ingeschatte voorlopige aanslag uit januari 2023 en de werkelijke realisatie over 2023. Dit heeft ook voor 2024 en verder een structureel effect op de te betalen vennootschapsbelasting.

BRP-straat Zevenaar
De gemeente ontvangt voor de bemensing van de BRP straat in Zevenaar een vergoeding van het Rijk van € 495.000 per jaar. In de begroting wordt er vanuit gegaan dat de kosten die de gemeente hiervoor maakt voor een deel uit de reguliere budgetten voor Publieke Dienstverlening kunnen worden gedekt, en werd een deel van de vergoeding van het Rijk aan de algemene middelen toegevoegd. Het blijkt echter dat door toegenomen werkzaamheden de volledige vergoeding van het Rijk noodzakelijk is om alle taken uit te kunnen voeren. Hierdoor ontstaat nu een nadeel ten opzichte van de begroting van € 256.000.

Interne veiligheidscoördinatie
Binnen de gemeente is de bezetting ten aanzien van de interne veiligheidscoördinatie beperkt , terwijl de complexere casuïstiek binnen de spreekkamers, door onder andere het weer zelf uitvoeren van schulddienstverlening, verder toeneemt. Het gaat hierbij zowel om de locatie (bijvoorbeeld ook op de diverse plekken in de wijken), als getraind zijn hoe om te gaan met bedreiging of agressie. Nu wordt er veel geschakeld op basis van incidenten, daar gaan de volledige uren van de interne veiligheidscoördinator aan op. De verharding van de maatschappij is direct terug te zien in toenemende opgave met betrekking tot waarborging van het bieden van een veilige werkplek voor onze ambtenaren. Om tot een betere borging van dit onderwerp in de organisatie te komen, zijn extra middelen nodig. In 2024 leidt dit tot een nadelig resultaat van € 0,1 mln. Dit nadeel wordt gedekt door een onttrekking uit de bestemmingsreserve Bedrijfsvoering.

Resultaat Rekenkamer 2023
De Rekenkamer heeft over 2023 een nadelig resultaat gerealiseerd van € 93.000. Dat is enerzijds een gevolg van de langdurige ziekte van de medewerkers van de Rekenkamer, anderzijds heeft de Rekenkamer mede daardoor extra moeten inhuren om het complexe onderzoek inzake generatiearmoede op tijd te voltooien. Ook heeft de Rekenkamer door die ziekte extra secretariaatscapaciteit moeten inhuren ter ondersteuning van de onderzoeken. De Rekenkamer beschikt over een bestemmingsreserve om te borgen dat onderzoeken kunnen worden uitgevoerd. Aangezien de jaarrekening 2023 van de gemeente al is afgerond, wordt voorgesteld om het nadelig resultaat ad € 93.000 in 2024 te onttrekken aan de bestemmingsreserve Rekenkamer. Na verrekening van het resultaat bedraagt de stand van de bestemmingsreserve € 120.000.

Jongerenraad
In november 2023 bij de behandeling van de Begroting 2024 heeft de raad een motie ingediend met een verzoek aan het college om een jongerenraad in te stellen. Deze jongerenraad, met jongeren tussen de 15 en 25 jaar, wil de stem van Arnhemse jongeren laten horen en invloed uitoefenen op het beleid van gemeente Arnhem. Deze motie is door ons college overgenomen. Dit jaar en in 2025 en 2026 leidt dat tot extra kosten en een nadeel van € 50.000 per jaar. In het laatste jaar 2026 volgt een evaluatie van de jongerenraad en wordt gekeken naar de voortzetting. De kosten kunnen worden gedekt uit het voordeel op de energielasten van het Sportbedrijf dat ruimte oplevert voor de algemene middelen

Monitor leefbare wijken
In 2023 zijn de lasten voor de tweejaarlijkse monitor leefbare wijken van het destijds in 2024 opgenomen budget van € 125.000 verdeeld naar € 56.000 in 2023 en € 69.000 in 2024. Er is echter vergeten om de oorspronkelijke begroting in 2024 met € 56.000 te verminderen. Dit doen we nu alsnog, waardoor een voordeel op de Algemene middelen ontstaat van € 56.000.

Doorontwikkeling wijksturing
In de begroting 2024 staat een budget van € 150.000 opgenomen voor doorontwikkeling/implementatie Koersnota 2.0. We schatten in de helft van dit budget ook in 2025 nodig te hebben, enerzijds voor de begeleiding van Twynstra & Gudde voor het verandertraject wijksturing. En anderzijds voor de ontwikkeldagen van de Teams Leefomgeving. Hierdoor ontstaat op de begroting 2024 een voordeel van € 75.000.

Actualisatie MIP
Op basis van de realisatie over 2023 zijn de planningen van de investeringsprojecten in de meerjaren investeringsplanning (MIP) geactualiseerd. Hierdoor verschuift de realisatie van een aantal projecten naar een later jaar dan 2024. Dit kan diverse oorzaken hebben, zoals personele wisselingen of knelpunten in de capaciteit. Het is gebruikelijk dat niet alle investeringen hun oorspronkelijk geplande investeringsritme volgen. Daarom wordt over het geheel van de investeringen een deel planningsrealisme geraamd om hier op het totaal rekening mee te houden. In de reeks actualisatie MIP zijn geen nieuwe investeringen opgenomen. Als gevolg van de actualisatie van het MIP ontstaat in 2024 een voordeel van € 1,3 miljoen.

Gemeentefonds september- en decembercirculaire 2023
Het voordeel op het gemeentefonds ontstaat vanwege het feit dat de september- en decembercirculaires 2023 niet meer in de begroting zijn verwerkt. De begroting is gebaseerd op de meicirculaire 2023. Uit de september- en decembercirculaire 2023 ontstaan de volgende effecten:

- Als gevolg van wijzigingen in de uitkeringsfactor en actualisatie van de maatstaven ontstaat in 2024 een voordeel van bijna € 5 miljoen.
- Een aantal nieuwe taakmutaties en (aanpassingen in) decentralisatie-uitkeringen wordt ontvangen en deze worden overgeheveld naar de inhoudelijke programma's. Zie daarvoor de toelichtingen op andere programma's.

Areaalontwikkeling opbrengsten OZB
De opbrengsten OZB worden geraamd op basis van het aantal woningen inclusief de groei die hierin in de komende jaren verwacht wordt. Voor deze zogenaamde areaalontwikkeling is meerjarig een extra opbrengst OZB in de begroting opgenomen. Jaarlijks wordt beoordeeld of de geraamde extra opbrengsten naar boven of beneden bijgesteld moeten worden op basis van actuele gegevens over de ontwikkeling van de woningbouwvoorraad. De areaalontwikkeling 2024 blijft achter bij waar in de Begroting 2024 van uit is gegaan. De geraamde opbrengsten OZB worden daarom vanaf 2024 structureel met € 141.500 naar beneden bijgesteld.

S01 Veiligheid

	Begroting Stand Maart 2024	Afwijking Turap 1	Prognose Turap 1
Bedragen x € 1.000			
Middelen			
Lasten	30.685	-315	30.370
Baten	5.868	-52	5.816
Saldo lasten en baten	**-24.817**	**263**	**-24.554**
Toevoegingen aan reserves	78	0	78
Onttrekkingen aan reserves	1.372	0	1.372
Saldo toevoegingen en onttrekkingen	**1.294**	**0**	**1.294**
Prognose resultaat	**-23.523**	**263**	**-23.260**

Onderwerp	Totale afwijking (x €1.000)	V/N	Toelichting	I/S	AR/ BR	B
Lasten	-315	V				
Openbare orde en veiligheid	85	N	Horecastewards Veilige steden	I	AR	N
Openbare orde en veiligheid	-400	V	VGGM resultaatbestemming 2023	I	AR	N
Baten	-52	N				
Openbare orde en veiligheid	-52	N	Bestuurlijke boetes uhv brandbeveiligingsverordening	S	AR	N
Toevoegingen aan reserves	0					
Onttrekkingen aan reserves	0					

Horecastewards Veilige steden
Er is in 2023 incidenteel budget toegekend voor initiatieven die de leefbaarheid versterken en voor het inzetten van zogenaamde sfeerteams. Deze sfeerteams zijn service- en overlast gericht, en geven op uitgaansavonden sturing op een gastvrije manier. De sfeerteams zijn na een aanbestedingsprocedure via Stichting Veilige Steden gestart. Zij werken nauw samen met de gemeente (waaronder de gemeentelijke handhavers), ondernemers, beveiligers en politie. De bedoeling was om deze inzet in 2024 te bekostigen via de Bedrijveninvesteringszone (BIZ) Korenkwartier. De begroting van de BIZ is echter niet toereikend en een aanvullende subsidie van € 85.000 voor het jaar 2024 is noodzakelijk zodat de sfeerteams daarvan bekostigd kunnen worden. Tevens zal er met de BIZ in gesprek worden gegaan over de bekostiging hiervan voor de komende jaren.

VGGM resultaatbestemming 2023
Dit betreft het resultaat van de gemeenschappelijke regeling VGGM over het jaar 2023 dat in het boekjaar 2024 wordt ontvangen. In 2023 is een positief resultaat behaald van € 1,7 miljoen waardoor we een teruggave voor de gemeente Arnhem van ongeveer € 400.000 verwachten. Het voordeel valt zowel op begrotingsprogramma S01 Veiligheid als op S09 Gezondheid en sport, de verdeling hiervan is nog niet bekend. Vooralsnog verantwoorden we deze volledig op het programma S01 Veiligheid, het gehele voordeel valt vrij naar de algemene middelen.

Bestuurlijke boetes uit hoofde van brandbeveiligingsverordening
Bij de begroting 2017 is een structurele baat begroot van € 51.500 als gevolg van de mogelijkheid tot het opleggen van een bestuurlijke boete conform de brandbeveiligingsverordening. Deze boete is echter de afgelopen jaren nooit opgelegd omdat deze boete in de praktijk niet noodzakelijk geacht wordt. Bijvoorbeeld in

geval van omissies bij evenementen, vinden de evenementen geen doorgang. Daarnaast worden er andere handhavingsinstrumenten toegepast zoals bijvoorbeeld dwangsom en bestuursdwang waardoor de bestuurlijke boete uit hoofde van de brandbeveiligingsverordening niet opgelegd wordt. De brandbeveiligingsverordening kan inmiddels komen te vervallen omdat zaken die daarin worden geregeld inmiddels op andere plekken zijn geregeld. Er wordt in de gemeentelijke begroting ten onrechte rekening gehouden met deze ontvangsten.

S02 Bereikbaarheid

	Begroting Stand Maart 2024	Afwijking Turap 1	Prognose Turap 1
Bedragen x € 1.000			
Middelen			
Lasten	32.989	0	32.989
Baten	9.488	0	9.488
Saldo lasten en baten	**-23.501**	**0**	**-23.501**
Toevoegingen aan reserves	11.494	0	11.494
Onttrekkingen aan reserves	12.416	0	12.416
Saldo toevoegingen en onttrekkingen	**922**	**0**	**922**
Prognose resultaat	**-22.579**	**0**	**-22.579**

Onderwerp	Totale afwijking (x €1.000)	V/N	Toelichting	I/S	AR/ BR	B
Lasten	0					
Baten	0					
Toevoegingen aan reserves	0					
Onttrekkingen aan reserves	0					

S03 Economie

	Begroting Stand Maart 2024	Afwijking Turap 1	Prognose Turap 1
Bedragen x € 1.000			
Middelen			
Lasten	10.557	729	11.286
Baten	1.755	100	1.855
Saldo lasten en baten	**-8.802**	**-629**	**-9.431**
Toevoegingen aan reserves	50	0	50
Onttrekkingen aan reserves	1.200	689	1.889
Saldo toevoegingen en onttrekkingen	**1.150**	**689**	**1.839**
Prognose resultaat	**-7.652**	**60**	**-7.592**

Onderwerp	Totale afwijking (x €1.000)	V/N	Toelichting	I/S	AR/ BR	B
Lasten	729	N				
Evenementen	300	N	Sportevenementen	I	BR	J
Economische Zaken en citymarketing	100	N	Visie nieuwe haven (Sociaal Economisch Fonds)	I	BR	J
Economische Zaken en citymarketing	89	N	Korenkwartier (Sociaal Economisch Fonds)	I	BR	J
Economische Zaken en citymarketing	80	N	Uitvoeren van de reclamecode (Sociaal Economisch Fonds)	I	BR	J
Economische Zaken en citymarketing	70	N	Onderzoek impuls winkelgebieden (Sociaal Economisch Fonds)	I	BR	J
Economische Zaken en citymarketing	50	N	Kwaliteitsimpuls werklocaties (Sociaal Economisch Fonds)	I	BR	J
Toerisme en recreatie	40	N	Historische kelders	S	AR	J
Baten	100	V				
Toerisme en recreatie	100	V	Reëel ramen toeristenbelasting	S	AR	J
Toevoegingen aan reserves	0					
Onttrekkingen aan reserves	689	V				
Evenementen	300	V	Sportevenementen	I	BR	J
Economische Zaken en citymarketing	389	V	Onttrekking bestemmingsreserve Sociaal Economisch Fonds	I	BR	J

Sportevenementen
Jaarlijks wordt er gespaard voor toekomstige beeldbepalende evenementen (waaronder sportevenementen) om hierop tijdig te kunnen inspelen. In 2024 worden het NK Wielrennen, EK beachvolleybal, Olympisch festival en het WK Rolstoeltennis gehouden in Arnhem. Om de aanvullende middelen dit jaar beschikbaar te stellen worden deze onttrokken uit de bestemmingsreserve Evenementen.

Sociaal Economisch Fonds
Jaarlijks wordt een gedeelte van het saldo van het programma S03 Economie toegevoegd aan de bestemmingsreserve Sociaal Economisch Fonds. Een deel van het totaalsaldo wordt dit jaar ingezet voor Onderzoek impuls winkelgebieden (€ 70.000), Korenkwartier (89.000) het uitvoeren van de reclamecode (€ 80.000), visie nieuwe haven (€ 100.000) en de kwaliteitsimpuls werklocaties (€ 50.000). Om de middelen dit jaar beschikbaar te stellen worden deze onttrokken uit de bestemmingsreserve.

Historisch kelders
De gemeente pacht op basis van langlopende contracten de Historische Kelders. Hierdoor is de gemeente ook verantwoordelijk voor het beheer van de kelders. Het beheer van de kelders is voor 2024 niet begroot, terwijl er rond het beheer wel kosten (bijvoorbeeld energielasten en onderhoud) gerealiseerd worden.

Reëel ramen toeristenbelasting
Bij de Begroting 2024 hebben we de begrote opbrengsten uit toeristenbelasting structureel verhoogd naar € 1,2 miljoen op basis van de hogere aantallen over 2022 (gecombineerd met de hogere tarieven met ingang van 2023). We zijn toen aan de voorzichtige kant gaan zitten. Op basis van de definitief gerealiseerde aantallen over 2022 en het hogere tarief zouden we uitkomen op € 1,3 miljoen. Uit voorlopige CBS cijfers over het aantal overnachtingen in Gelderland in 2023 blijkt dat het niveau van 2022 ook in 2023 (meer dan) gerealiseerd wordt. Het hogere aantal overnachtingen lijkt hiermee structureel van aard te zijn, waarmee het ook reëel is om vanaf 2024 de opbrengsten uit toeristenbelasting structureel met € 100.000 te verhogen.

S04 Onderwijs

	Begroting Stand Maart 2024	Afwijking Turap 1	Prognose Turap 1
Bedragen x € 1.000			
Middelen			
Lasten	28.226	1.155	29.381
Baten	3.198	0	3.198
Saldo lasten en baten	**-25.028**	**-1.155**	**-26.183**
Toevoegingen aan reserves	9.179	0	9.179
Onttrekkingen aan reserves	8.818	0	8.818
Saldo toevoegingen en onttrekkingen	**-361**	**0**	**-361**
Prognose resultaat	**-25.389**	**-1.155**	**-26.544**

Onderwerp	Totale afwijking (x €1.000)	V/N	Toelichting	I/S	AR/ BR	B
Lasten	1.155	N				
Onderwijs	800	N	Dak instorting gymzaal Olympus	I	AR	N
Onderwijs	150	N	Bewegingsonderwijs	S	AR	N
Onderwijs	105	N	Natuurcentrum (Molenplaats): Uitbreiding subsidie Arnhem	S	AR	N
Onderwijs	100	N	Natuurcentrum (Molenplaats): Incidentele subsidie Arnhem	I	AR	N
Baten	0					
Toevoegingen aan reserves	0					
Onttrekkingen aan reserves	0					

Dak instorting gymzaal Olympus
in januari 2024 heeft Quadraam, de juridisch eigenaar van de gymzalen behorend bij het Olympus College, geconstateerd dat de daken van (Olympus 11 te Arnhem) beschadigd zijn en één dak is ingestort. De drie gymzalen zijn hierdoor (tijdelijk) niet meer geschikt voor gebruik. De mogelijke oorzaak van deze schade is het gevolg van een storm. De gemeente heeft als economisch eigenaar een opstalverzekering voor deze opstallen en de (storm)schade is gemeld bij de verzekering. In het voorlopig rapport vanuit de verzekeraar staat een geschat schadebedrag van € 800.000. Dit eerste schadebedrag kan nog oplopen. De vraag op dit moment is of de schade, boven het eigenrisico van de gemeente (welke € 500.000 per schadegebeurtenis per jaar is), is gedekt. De verzekeraar heeft hiervoor een expertise bedrijf ingeschakeld, die onderzoek doet naar de oorzaak. Wij hebben in overleg met onze tussenpersoon een eigen expertisebureau ingeschakeld voor een contra expertise. Dit traject is nog lopende, waardoor het momenteel nog onzeker is hoe hoog het totale schadebedrag wordt. Dit kan variëren van € 500.000 eigen risico tot € 800.000. Gezien de onzekerheden over de hoogte van het uiteindelijke bedrag waarvoor de gemeente verantwoordelijk is, wordt momenteel uitgegaan van een schadepost ter hoogte van € 800.000, dit bedrag kan nog naar beneden worden bijgesteld.

Bewegingsonderwijs
Wettelijk is geregeld dat gemeenten aan schoolbesturen voor primair en (voortgezet) speciaal onderwijs jaarlijks een vergoeding betalen voor de exploitatie van de gymaccommodaties. De vergoeding wordt aan de schoolbesturen uitgekeerd in de vorm van zogeheten ‘klokuurbedragen’. De VNG kent hiervoor normbedragen.

Om dit recht volgens de normbedragen uit te kunnen keren is het huidige budget te laag en is € 150.000 structureel extra budget nodig.

Natuurcentrum (Molenplaats): Uitbreiding subsidie Arnhem en Incidentele subsidie
In de begrotingssubsidie van Natuurcentrum is het beheer van bezoekerscentrum Molenplaats Sonsbeek en de Witte Watermolen als één van vier brede doelstellingen opgenomen. Natuurcentrum Arnhem (NA) ontvangt van de gemeente een subsidie voor het openstellen van de Molenplaats en de Witte Watermolen in Sonsbeek als bezoekerscentrum alsmede het draaiende houden van de molen en het bieden van een (educatief) programma Zolang Natuurcentrum geen geschikte horeca-uitbater vindt, loopt zij de inkomsten uit huur mis. Daarnaast worden er extra kosten gemaakt aangezien er vakbekwaam personeel moet worden aangetrokken om de Molenplaats voldoende te bemensen, anders zal de Molenplaats noodgedwongen gesloten zijn. Met de inkomsten uit huur van de horecapartner hadden zij een sluitende begroting, dat is nu niet het geval. Tevens is door hogere prijzen het exploitatiebudget onder druk komen te staan waardoor een extra subsidie van € 205.000 gevraagd wordt. Deze subsidie bestaat uit een structurele aanvraag (van € 105.000) en een incidentele bijdrage van (€ 100.000). Gelet op de voorziene financiële uitdagingen de komende jaren is er binnen de bestaande budgetten gezocht naar dekking voor deze subsidieaanvraag. Voorgesteld wordt om deze extra structurele subsidiebijdrage van € 105.000 te bekostigen uit de reeds beschikbaar gestelde middelen vanuit onderhoud Parken. Daarnaast wordt voorgesteld om de incidentele subsidie bijdrage van €100.000 voor de jaarschijf 2024 te bekostigen uit het projectbudget Poort naar de Veluwe (zie programma S12).

S05 Cultuur

	Begroting Stand Maart 2024	Afwijking Turap 1	Prognose Turap 1
Bedragen x € 1.000			
Middelen			
Lasten	43.005	0	43.005
Baten	9.250	0	9.250
Saldo lasten en baten	**-33.755**	**0**	**-33.755**
Toevoegingen aan reserves	3.567	0	3.567
Onttrekkingen aan reserves	14.857	0	14.857
Saldo toevoegingen en onttrekkingen	**11.290**	**0**	**11.290**
Prognose resultaat	**-22.465**	**0**	**-22.465**

Onderwerp	Totale afwijking (x €1.000)	V/N	Toelichting	I/S	AR/ BR	B
Lasten	0					
Baten	0					
Toevoegingen aan reserves	0					
Onttrekkingen aan reserves	0					

S06 Participatie en armoedebestrijding

	Begroting Stand Maart 2024	Afwijking Turap 1	Prognose Turap 1
Bedragen x € 1.000			
Middelen			
Lasten	167.280	5.044	172.324
Baten	112.324	0	112.324
Saldo lasten en baten	**-54.956**	**-5.044**	**-60.000**
Toevoegingen aan reserves	0	0	0
Onttrekkingen aan reserves	3.549	0	3.549
Saldo toevoegingen en onttrekkingen	**3.549**	**0**	**3.549**
Prognose resultaat	**-51.407**	**-5.044**	**-56.451**

Onderwerp	Totale afwijking (x €1.000)	V/N	Toelichting	I/S	AR/ BR	B
Lasten	5.044	N				
Werk en Inkomen	3.736	N	Actualisatie BUIG	S	AR	N
Werk en Inkomen	624	N	Actualisatie WSW	S	AR	N
Werk en Inkomen	384	N	DU Begeleiding jongeren naar werk	S	AR	J
Werk en Inkomen	300	N	Studietoeslag	S	AR	N
Baten	0					
Toevoegingen aan reserves	0					
Onttrekkingen aan reserves	0					

Actualisatie BUIG
De systematiek van BUIG maakt de omvang van het budget wat Arnhem ontvangt voor het grootste deel moeilijk voorspelbaar. Het gedeelte wat te beïnvloeden is, heeft betrekking op de inzet van loonkostensubsidie. In oktober 2023 is het voorlopige budget 2024 bekend geworden. Het knelpunt dat nu is opgevoerd betreft de meest actuele stand van het saldo BUIG (budget wat ontvangen wordt en prognose van de uitgaven voor BUIG lasten) en het saldo wat reeds is opgenomen in de begroting. Er is in Arnhem structureel sprake van een tekort op de bijstandslasten ten opzichte van de BUIG ontvangsten. We ramen in de begroting structureel dit tekort. Dit doen we uit eigen middelen op basis van een prognosemodel dat gebaseerd is op de gemiddelde uitgaven over eerdere jaren, dat het te begroten tekort in beeld brengt.
Voor het jaar 2024 is berekend dat Arnhem het begrote tekort van de BUIG moet ophogen met € 3,7 miljoen om de bijstandslasten te betalen. Het totaal van het begrote tekort komt uit op € 6,8 miljoen in 2024. Het oplopen van het tekort heeft te maken met een aanpassing van de kenmerken, zoals leeftijd, herkomst, woonsituatie, etc. in het objectieve verdeelmodel. Dat betekent dat de inschatting die het rijk maakt van de kans dat Arnhemse huishoudens bijstand nodig hebben, is veranderd. We krijgen hierdoor minder BUIG-inkomsten.
Voor het overige deel wordt standaard een risicobedrag opgenomen. Het risico bestaat uit 10% van het beschikbare actuele budget, minus het deel wat reeds in de begroting is opgenomen als tekort. In het hoofdstuk met bezuinigingsopties is een voorstel opgenomen voor wijziging van de systematiek.

Actualisatie WSW
Voor het jaar 2024 is het effect van de verandering in SW-lasten een nadeel van per saldo € 624.000. Dit bedrag bestaat uit een stijging van de lasten van € 1,9 miljoen en een incidenteel voordeel uit 2023 van € 1,3 miljoen. De stijging van de lasten is gebaseerd op de meest recente opgave van de MGR (maart 2024). Het nadeel wordt veroorzaakt door:

- Het aanwijsbesluit is vanaf 2024 gewijzigd. Er zijn in de begroting van de MGR aannames gedaan over het omzetverlies dat optreedt door begeleiding van SW'ers die geleidelijk ouder worden en daardoor minder inzetbaar zijn. Voor 2024 wordt door de MGR een omzetverlies van ca € 1,5 miljoen begroot.
- Prijs: de kosten per SW'er zijn gestegen als gevolg van de CAO-stijging zoals opgenomen in de septembercirculaire;
- Buitengemeenten: het aantal SW'ers dat buiten onze arbeidsregio woont, maar wel in Arnhem werkt, is door de MGR op basis van actuele cijfers bijgesteld. Dit zijn vaak mensen die al heel lang in Arnhem werken maar inmiddels zijn verhuisd naar net buiten deze regio. Het bedrag dat we van het rijk krijgen in het gemeentefonds is lager dan de vergoeding die SW medewerkers ontvangen. De CAO-stijging geldt ook voor deze groep SW'ers, dit telt eveneens mee in het nadeel.

Als gevolg van hogere uitstroom dan begroot en een lagere CAO dan begroot is er in 2023 een incidenteel voordeel behaald van € 1,3 miljoen. Dit voordeel komt in 2024 in de exploitatie van Arnhem.

DU Begeleiding jongeren naar werk
Met de Aanpak Jeugdwerkloosheid zetten gemeenten, scholen en hun partners zich in om kwetsbare jongeren te ondersteunen naar vervolgonderwijs of werk. Hiervoor waren in het kader van het corona steun- en herstelpakket en het Nationaal Programma Onderwijs tot en met 2022 extra financiële middelen beschikbaar. De jongeren op wie de Aanpak Jeugdwerkloosheid zich primair richt hebben echter een structurele achterstand op de arbeidsmarkt. Het kabinet heeft derhalve besloten de tijdelijke maatregelen om te zetten in structurele wet- en regelgeving. Totdat het wetsvoorstel in werking is getreden (naar verwachting in 2025) worden de middelen, net als voorgaande jaren, gelijkelijk verdeeld over de arbeidsmarktregio's en verstrekt via een decentralisatie-uitkering. Arnhem krijgt hiervoor in 2024 een bedrag van € 384.000. De baten zijn verwerkt in het voordeel op het gemeentefonds op S00, de lasten worden in dit programma gerealiseerd.

Studietoeslag
Vanaf April 2022 is de regeling individuele studietoeslag overgegaan van aanvraag bijzondere bijstand naar een inkomensregeling. Deze landelijke regeling is voor mensen die door een structurele fysieke beperking niet in staat zijn om zelf inkomen te verdienen naast hun studie. De wijziging van de regeling heeft tot gevolg dat de aanvraag nu met terugwerkende kracht kan worden gedaan tot ingangsdatum. Alle aanvragen die in 2023 zijn gedaan worden met terugwerkende kracht toegekend. Het is mogelijk om 5 jaar lang (vanaf april 22) de toeslag met terugwerkende kracht aan te vragen. Voor 2024 was reeds een hoger bedrag begroot. Met de huidige inzichten is de verwachting dat nog € 300.000 extra nodig is in 2024.

S07 Zorg

	Begroting Stand Maart 2024	Afwijking Turap 1	Prognose Turap 1
Bedragen x € 1.000			
Middelen			
Lasten	66.927	15.073	82.000
Baten	2.571	0	2.571
Saldo lasten en baten	**-64.356**	**-15.073**	**-79.429**
Toevoegingen aan reserves	3.020	2.230	5.250
Onttrekkingen aan reserves	1.253	6.260	7.513
Saldo toevoegingen en onttrekkingen	**-1.767**	**4.030**	**2.263**
Prognose resultaat	**-66.123**	**-11.043**	**-77.166**

Onderwerp	Totale afwijking (x €1.000)	V/N	Toelichting	I/S	AR/ BR	B
Lasten	15.073	N				
Jeugdzorg	10.400	N	Volume-ontwikkeling kosten jeugdzorg / prognose	S	BR	N
WMO en sociale wijkteams	3.230	N	Tarievenonderzoek ambulant Wmo	S	BR	N
Jeugdzorg	2.839	N	Tarievenonderzoek ambulant jeugzorg	S	AR	N
Jeugdzorg	2.330	N	Tarieven inkoop Verblijf jeugdzorg	S	AR	N
Jeugdzorg	930	N	Landelijk tarief jeugdberscherming vanaf 2024	S	AR	N
WMO en sociale wijkteams	650	N	Aanpak wachtlijsten en huishoudelijke ondersteuning	S	BR	N
WMO en sociale wijkteams	338	N	CAO wijziging SWT	S	BR	N
WMO en sociale wijkteams	136	N	Frictiekosten beëindeging pilot begeleiding	I	BR	J
Jeugdzorg	80	N	Veilig thuis bijdrage 2024	S	AR	N
WMO en sociale wijkteams	-400	V	Doelgroepenvervoer	I	AR	N
WMO en sociale wijkteams	-2.230	V	Actualisatie Beschermd wonen	S	BR	N
WMO en sociale wijkteams	-3.230	V	Dekking tarieven onderzoek ambulant Wmo	I	AR	N
Baten	0					
Toevoegingen aan reserves	2.230	N				
WMO en sociale wijkteams	2.230	N	Actualisatie Beschermd wonen	S	BR	N
Onttrekkingen aan reserves	6.260	V				
Jeugdzorg	2.736	V	Dekking tekort zorg uit BR Wmo en jeugdzorg	I	BR	N
Jeugdzorg	2.400	V	Dekkings volume-ontwikkeling uit BR Wmo en jeugdzorg	I	BR	N
WMO en sociale wijkteams	650	V	Dekking aanpak wachlijsten huishoudelijke ondersteuning uit BR WMO en Jeugdzorg	I	BR	N
WMO en sociale wijkteams	338	V	Dekking CAO wijziging SWT uit BR Wmo en jeugdzorg	I	BR	N
WMO en sociale wijkteams	136	V	Dekking Frictiekosten beëindiging pilot begeleiding uit BR Wmo en jeugdzorg	I	BR	J

Volume-ontwikkeling jeugdzorg
Vanaf 2022 is sprake van een gestage toename van de kosten van jeugdzorg als gevolg van volume-ontwikkelingen binnen jeugdzorg en de groei in het zorggebruik. Deze volumestijging hangt niet alleen samen met een groei van het aantal jeugdigen dat gebruik maakt van jeugdzorg, maar ook met het gegeven dat de zorgtrajecten per jeugdige intensiever en daardoor duurder worden. Jeugdigen blijven langer en frequenter in zorg, waardoor de gemiddelde kosten per zorgtraject oplopen.
In de prognose van de kosten van jeugdzorg voor 2024 en 2025 die we baseren op de meest actuele zorgdata, houden we rekening met een afvlakking van de groei in de kosten en zetten daar een hoger risico in de risicoparagraaf tegenover.

Er is sprake van hogere volumelasten jeugdzorg van € 10,4 miljoen in 2024. Deze lastenstijging wordt deels gedekt door een onttrekking van € 2,4 miljoen uit de bestemmingsreserve Wmo & Jeugdzorg.

Tarievenonderzoek ambulant Wmo
De afgelopen periode is door een extern bureau een onderzoek uitgevoerd naar de tarieven ambulante voorzieningen Wmo en jeugdzorg die binnen de regio Centraal Gelderland worden gehanteerd. Er is een adviesrapport opgeleverd waarin nieuwe reële tarieven geadviseerd worden die hoger liggen dan de huidige (geïndexeerde) tarieven 2024. Op basis van landelijke wet- en regelgeving zijn gemeenten verplicht om reële, kostendekkende tarieven voor de zorgvoorzieningen te hanteren.

De financiële consequenties van de nieuwe aangepaste ambulante tarieven Wmo worden voor 2024 ingeschat op € 3,2 miljoen nadelig. Deze kosten kunnen worden gedekt uit verwachte voordelen binnen de Wmo als gevolg van lagere uitgaven dan verwacht voor onder andere ambulante begeleiding, groepsbegeleiding en activerend werk.

Tarievenonderzoek ambulant Jeugdzorg
In opdracht van de regionale inkooporganisatie is door een extern bureau een tarievenonderzoek uitgevoerd naar de tarieven ambulante voorzieningen Wmo en jeugdzorg die binnen de regio Centraal Gelderland worden gehanteerd. Er is een adviesrapport opgeleverd waarin nieuwe tarieven geadviseerd worden die recht doen aan de reële kosten van betrokken zorgaanbieders, waaronder gestegen loonkosten als gevolg van nieuwe CAO's en arbeidsmarktproblematiek. Deze tarieven liggen hoger dan de huidige (geïndexeerde) tarieven 2024. Op basis van landelijke wet- en regelgeving zijn gemeenten verplicht om reële, kostendekkende tarieven voor de zorgvoorzieningen te hanteren.

De financiële consequenties van de nieuwe aangepaste ambulante tarieven jeugdzorg worden voor 2024 ingeschat op € 2,84 miljoen nadelig.

Tarieven inkoop Verblijf Jeugdzorg
Per 1 juli 2024 worden de aanbieders van verblijfsvoorzieningen Jeugdzorg opnieuw door de regio Centraal Gelderland gecontracteerd (nieuwe inkoopronde). Dit is reden geweest om de huidige tarieven die de regio hanteert voor deze voorzieningen, door te laten lichten door een extern bureau. Dit heeft geleid tot een adviesrapport met hogere tarieven, die recht doen aan de reële kosten van betrokken zorgaanbieders, waaronder gestegen loonkosten als gevolg van nieuwe CAO's en arbeidsmarktproblematiek. Op basis van landelijke wet- en regelgeving zijn gemeenten verplicht om reële, kostendekkende tarieven voor de zorgvoorzieningen te hanteren. Ook de door het Rijk gewenste verkleining in groepsgroottes bij de verblijfsvoorzieningen, in het bijzonder in geval van terreinvoorzieningen, leiden hier tot een extra kostenstijging.

De financiële consequenties van de nieuwe aangepaste verblijfstarieven jeugdzorg worden voor 2024 ingeschat op € 2,30 miljoen nadelig.

Landelijk tarief jeugdbescherming vanaf 2024
Het Rijk heeft op basis van verricht onderzoek naar reële kostendekkende tarieven in de Jeugdbescherming besloten met ingang van 2024 voor alle gemeenten een landelijk, uniform tarief in te voeren voor de belangrijkste kinderbeschermings- en jeugdreclasseringsmaatregelen (ondertoezichtstelling, voogdij resp. individuele trajectbegeleiding).
Deze maatregelen jeugdbescherming en jeugdreclassering worden voor onze regio gezamenlijk met de zes andere jeugdzorgregio's uit de provincie Gelderland (G7) bovenregionaal bekostigd.

Het landelijk tarief ligt hoger dan de (geïndexeerde) tarieven die de G7 tot 2024 hanteerden, wat tot hogere kosten jeugdbescherming en jeugdreclassering voor alle betrokken regiogemeenten leidt.
Via het Gemeentefonds wordt het landelijk budget jeugdzorg hiervoor opgehoogd met € 30 miljoen structureel. Dit komt globaal overeen met de helft van de hogere kosten.

De financiële consequenties van het nieuwe landelijk tarief jeugdbescherming en jeugdreclassering worden voor 2024 ingeschat op € 930.000 nadelig.

Aanpak wachtlijsten en huishoudelijke ondersteuning
De wachtlijst voor huishoudelijke ondersteuning is sterk toegenomen, waarbij ruim 250 kwetsbare inwoners met de hoogste prioriteit te lang op huishoudelijke ondersteuning moeten wachten. Op moment van schrijven wordt door uw raad een voorstel behandeld om de wachtlijsten aan te pakken. Onderdeel van dit plan is het afschaffen van de Algemene voorziening en volledig overstappen op Maatwerkvoorzieningen (MV). De betrokken inwoners worden daarvoor opnieuw gesproken en beoordeeld of en met welke frequentie huishoudelijke ondersteuning nodig is. In 2024 leidt dit tot incidentele kosten à € 650.000 om alle betrokken inwoners te spreken.

CAO wijziging Sociale Wijkteams
De CAO Sociaal Werk die van toepassing is op de sociale wijkteams stijgt harder dan de reguliere indexering door de gemeente. Dit leidt tot een financieel tekort bij de sociale wijkteams. Zonder compensatie moet het sociaal wijkteam het aantal wijkcoaches afbouwen. Uit een recent onderzoek door Significant naar het benodigde aantal wijkcoaches om de opdracht van de gemeente Arnhem uit te kunnen voeren, blijkt dat het huidige aantal wijkcoaches net toereikend kan zijn om deze opdracht uit te voeren. Om het benodigde aantal wijkcoaches op peil en de huidige opdracht uitvoerbaar te houden is compensatie van de CAO-stijging nodig.

In de jaarschijf 2024 dekken de sociale wijkteams zelf de helft van het tekort. De andere helft wordt gedekt uit de bestemmingsreserve Wmo en jeugdzorg. De kosten voor compensatie bedragen € 337.500 in 2024.

Frictiekosten beëindigen pilot begeleiding
Tussen 2021 en 2023 is een pilot uitgevoerd om de Stichting Sociale Wijkteams Arnhem (SWT) inwoners meer zelf te laten begeleiden door wijkcoaches. Daarvoor heeft SWT extra wijkcoaches in dienst genomen. De meerwaarde van de pilot bleek helaas beperkt, omdat de begeleiding door wijkcoaches er niet toe leidde dat zorgaanbieders minder begeleiding gingen bieden. Daarom heeft het college besloten om de pilot af te ronden. Door het afronden van de pilot moet SWT het aantal wijkcoaches afbouwen dat is aangenomen voor het uitvoeren van de pilot. Hiermee zijn frictiekosten gemoeid à € 136.205. Het college stelt voor dit bedrag te dekken uit de bestemmingsreserve Wmo & jeugdzorg.

Veilig thuis bijdrage 2024
Een Veilig Thuis organisatie is een meldpunt voor kindermishandeling en huiselijk geweld en een wettelijk voorgeschreven voorziening waarover gemeenten moeten beschikken en die zij in stand moeten houden.

Voor de gemeenten binnen de regio Centraal Gelderland betreft dat Veilig Thuis Gelderland Midden, dat tezamen met de gemeenten uit de regio West Veluwe Vallei wordt bekostigd middels een afgesproken verdeelsleutel. Het betreft hier in totaal 16 gemeenten die een financiële bijdrage leveren.

Er is sprake van kostenstijgingen vanwege een verhoogde vraag naar bestaande kerntaken en -diensten (onderzoeken van meldingen en verstrekken van adviezen) door de groei in het aantal meldingen. Voor 2024 wordt daarom een extra bijdrage van de betrokken gemeenten gevraagd.

Het financieel effect hiervan voor de Arnhemse financiële bijdrage bedraagt voor 2024 € 80.000 nadelig.

Doelgroepenvervoer
Doelgroepenvervoer voor de gemeente Arnhem wordt uitgevoerd door de Vervoersorganisatie regio Arnhem Nijmegen. De aanbesteding per juli 2024 heeft hogere tarieven tot gevolg en een negatief aanbestedingsresultaat. In de gewijzigde begroting 2024 DRAN zijn er echter dempende effecten zoals de vrijval van de zero emissiekosten en een lagere NEA-indexatie dan eerder mee gerekend zodat er voor 2024 een positief resultaat ontstaat van € 400.000.

Actualisatie beschermd Wonen
Er is geconstateerd dat er voor 2024 een verhoging van budget heeft plaatsgevonden voor volumegroei, terwijl hier geen sprake van is bij Beschermd Wonen. Voorstel is om dit bedrag van € 2.229.288 toe te voegen aan de bestemmingsreserve Wmo & Jeugdzorg.

Dekking tekort zorg uit BR Wmo en jeugdzorg
De ruimte die binnen de bestemmingsreserve Wmo en jeugdzorg aanwezig is (rekening houdend met benodigde dekking voor Beschermd Wonen in de komende jaren) wordt in 2024 ingezet als dekking voor de nadelen op het programma Zorg.

S08 Welzijn en inclusie

	Begroting Stand Maart 2024	Afwijking Turap 1	Prognose Turap 1
Bedragen x € 1.000			
Middelen			
Lasten	36.271	387	36.658
Baten	3.340	0	3.340
Saldo lasten en baten	**-32.931**	**-387**	**-33.318**
Toevoegingen aan reserves	570	0	570
Onttrekkingen aan reserves	2.624	158	2.782
Saldo toevoegingen en onttrekkingen	**2.054**	**158**	**2.212**
Prognose resultaat	**-30.877**	**-229**	**-31.106**

Onderwerp	Totale afwijking (x €1.000)	V/N	Toelichting	I/S	AR/ BR	B
Lasten	387	N				
Asiel, Vluchtelingen en inburgering	158	N	Uitvoeringskosten Bureau Nieuwkomers	I	BR	N
Welzijn	104	N	DU Maatschappelijke opvang	S	AR	J
Maatschap opvang vrouwenopvang en huiselijk geweld	95	N	DU Vrouwenopvang	S	AR	J
Maatschap opvang vrouwenopvang en huiselijk geweld	30	N	DU Veilige steden	S	AR	J
Baten	0					
Toevoegingen aan reserves	0					
Onttrekkingen aan reserves	158	V				
Asiel, Vluchtelingen en inburgering	158	V	Dekking uitvoeringskosten Bureau Nieuwkomers uit BR Asiel en inburgering	I	BR	N

Uitvoeringskosten Bureau Nieuwkomers
Vanuit de begroting van Asiel en Inclusie is structureel een bedrag van € 1,1 miljoen beschikbaar voor de uitvoeringskosten van Bureau Nieuwkomers. Daarnaast is tot en met 2024 via een taakmutatie extra geld beschikbaar vanuit het gemeentefonds.
In de structurele capaciteitsbehoefte is nu uitgegaan van de huidige omvang van 800 dossiers voor de begeleidingskosten. Voor het begeleiden van dit aantal dossiers is structureel extra formatie nodig. In de tabel hieronder is zichtbaar hoeveel extra lasten nodig zijn.
Landelijk is VNG met een lobby gestart om de uitvoeringskosten ook na 2024 vanuit het gemeentefonds gefinancierd te krijgen. Voor Arnhem is de claim op het niveau wat nu het tekort is. In de bestemmingsreserve voor Asiel en Inburgering is voldoende dekking om tot 2029 het tekort op te vangen.
Het tekort is € 158.000 in 2024 en wordt gedekt uit de bestemmingsreserve Asiel en Inburgering.

DU Maatschappelijke opvang
Voor de decentralisatie-uitkering Maatschappelijke opvang zijn de onderliggende aantallen geactualiseerd in de septembercirculaire 2023. Arnhem ontvangt op basis daarvan in 2024 € 104.000 meer ter dekking van de kosten. De baten zijn verwerkt in het voordeel op het gemeentefonds op S00, de lasten worden in dit programma gerealiseerd.

DU Vrouwenopvang
De invoering van de Wet Seksuele Misdrijven zal naar verwachting leiden tot een verhoogde instroom bij de Centra voor Seksueel Geweld (CSG). Gemeenten worden gecompenseerd via de decentralisatie-uitkering Vrouwenopvang. Arnhem ontvangt in 2024 € 95.000 meer. De baten zijn verwerkt in het voordeel op het gemeentefonds op S00, de lasten worden in dit programma gerealiseerd.

DU Veilige steden
De negen gemeenten die participeren in het programma Veilige Steden van het ministerie van Onderwijs Cultuur en Wetenschap (OCW) ontvangen voor de periode 2023-2026 een bijdrage van circa € 0,36 miljoen. Het programma heeft als doel de sociale veiligheid van vrouwen en meisjes in de publieke ruimte te vergroten. De middelen worden volgens bestaande afspraken met de deelnemende gemeenten verdeeld. Arnhem ontvangt in 2024 hiervoor € 30.000. De baten zijn verwerkt in het voordeel op het gemeentefonds op S00, de lasten worden in dit programma gerealiseerd.

S09 Gezondheid en sport

	Begroting Stand Maart 2024	Afwijking Turap 1	Prognose Turap 1
Bedragen x € 1.000			
Middelen			
Lasten	31.581	151	31.732
Baten	6.651	0	6.651
Saldo lasten en baten	**-24.930**	**-151**	**-25.081**
Toevoegingen aan reserves	431	0	431
Onttrekkingen aan reserves	1.134	0	1.134
Saldo toevoegingen en onttrekkingen	**703**	**0**	**703**
Prognose resultaat	**-24.227**	**-151**	**-24.378**

Onderwerp	Totale afwijking (x €1.000)	V/N	Toelichting	I/S	AR/ BR	B
Lasten	151	N				
Sport	100	N	Klimaatinstallatie Valkenhuizen	I	AR	J
Publieke gezondheid en GGD	51	N	TM Rijksvaccinatieprogramma	S	AR	J
Baten	0					
Toevoegingen aan reserves	0					
Onttrekkingen aan reserves	0					

Klimaatinstallatie Valkenhuizen
Er zijn al enkele jaren problemen met het binnenklimaat van zwembad Valkenhuizen waarbij vele onderzoeken hebben plaatsgevonden.Uiteindelijk is de conclusie getrokken dat het huidige klimaatsysteem de klachten niet weg kan nemen.Inmiddels hebben het afgelopen jaar provisorische maatregelen plaatsgevonden om de klachten weg te nemen en het zwembad open te houden. Dat is gelukt maar het is geen houdbare en duurzame situatie op de lange termijn.
De afgelopen maanden is onderzoek verricht om de huidige klimaatinstallatie om te bouwen naar een klimaatsysteem zoals bij zwembad De Grote Koppel. Het ombouwen wordt uitgesplitst in 3 verschillende fases:
1. Vervangen en aanpassen bestaande regeltechniek van het klimaatsysteem;
2. Toevoegen extra luchtroosters en bouwkundige aanpassingen. Waarna een periode van monitoring met de bestaande luchtbehandelingscapaciteit;;
3. Waar nodig toevoegen van extra luchtbehandelingscapaciteit.
De start van de werkzaamheden zijn gepland in het eerste kwartaal van 2024 met een doorlooptijd van een tot anderhalf jaar.

De totale kosten van deze investering voor alle aanpassingen bedragen maximaal € 900.000 (zie hiervoor de bijlage investeringen). Daarnaast zal een deel van de reeds eerder geactiveerde investering versneld moeten worden afgeschreven, dit betreft een bedrag van maximaal € 100.000.

Taakmutatie Rijksvaccinatieprogramma
Vanaf 1 januari 2024 wordt de uitvoering van de maternale kinkhoestvaccinatie formeel overgedragen aan de gemeenten. Bij de septembercirculaire 2023 zijn de bijbehorende middelen, circa € 4 miljoen per jaar, voor de uitvoering van de maternale kinkhoestvaccinatie aan het gemeentefonds toegevoegd. Voor Arnhem gaat het in 2024 om circa € 51.000. De gemeente Arnhem heeft de realisatie van het vaccinatieprogramma ondergebracht bij de VGGM. De baten zijn verwerkt in het voordeel op het gemeentefonds op S00, de lasten worden in dit programma gerealiseerd.

S10 Klimaat en energie

	Begroting Stand Maart 2024	Afwijking Turap 1	Prognose Turap 1
Bedragen x € 1.000			
Middelen			
Lasten	27.054	0	27.054
Baten	15.294	0	15.294
Saldo lasten en baten	**-11.760**	**0**	**-11.760**
Toevoegingen aan reserves	38	0	38
Onttrekkingen aan reserves	767	0	767
Saldo toevoegingen en onttrekkingen	**729**	**0**	**729**
Prognose resultaat	**-11.031**	**0**	**-11.031**

Onderwerp	Totale afwijking (x €1.000)	V/N	Toelichting	I/S	AR/ BR	B
Lasten	0					
Baten	0					
Toevoegingen aan reserves	0					
Onttrekkingen aan reserves	0					

S11 Ruimtelijke ontwikkeling

	Begroting Stand Maart 2024	Afwijking Turap 1	Prognose Turap 1
Bedragen x € 1.000			
Middelen			
Lasten	52.847	0	52.847
Baten	39.036	0	39.036
Saldo lasten en baten	**-13.811**	**0**	**-13.811**
Toevoegingen aan reserves	25.134	0	25.134
Onttrekkingen aan reserves	16.654	0	16.654
Saldo toevoegingen en onttrekkingen	**-8.480**	**0**	**-8.480**
Prognose resultaat	**-22.291**	**0**	**-22.291**

Onderwerp	Totale afwijking (x €1.000)	V/N	Toelichting	I/S	AR/ BR	B
Lasten	0					
Baten	0					
Toevoegingen aan reserves	0					
Onttrekkingen aan reserves	0					

S12 Wonen en leefomgeving

	Begroting Stand Maart 2024	Afwijking Turap 1	Prognose Turap 1
Bedragen x € 1.000			
Middelen			
Lasten	59.505	375	59.880
Baten	45.590	300	45.890
Saldo lasten en baten	**-13.915**	**-75**	**-13.990**
Toevoegingen aan reserves	9.657	0	9.657
Onttrekkingen aan reserves	15.812	0	15.812
Saldo toevoegingen en onttrekkingen	**6.155**	**0**	**6.155**
Prognose resultaat	**-7.760**	**-75**	**-7.835**

Onderwerp	Totale afwijking (x €1.000)	V/N	Toelichting	I/S	AR/ BR	B
Lasten	375	N				
Openbare ruimte	800	N	Kosten lachgascilinders	S	AR	N
Afval	80	N	Kosten ruimen fietsen	S	AR	N
Dierenwelzijn en biodiversiteit	50	N	Dierentehuis (23M104)	S	AR	N
Groen en klimaatadaptie in de stad	-100	V	Dekking Natuurcentrum (Molenplaats): Projectbudget Poort vnaar de Veluwe	I	AR	N
Natuur en stadsparken	-105	V	Dekking Natuurcentrum (Molenplaats): Bossen en Parken/Natuur	S	AR	N
Afval	-350	V	Afval Grof vuil ophalen aan huis	I	AR	N
Baten	300	V				
Afval	400	V	Opbrengsten afvalstoffenheffing	I	AR	N
Openbare ruimte	-100	N	Opbrengstdaling scheepvaartsrechten	I	AR	N
Toevoegingen aan reserves	0					
Onttrekkingen aan reserves	0					

Kosten lachgascilinders

Lachgascilinders leveren een veiligheidsgevaar op tijdens inzameling en verwerking en veroorzaken explosies met veel schade in de verbrandingsoven. Op basis daarvan hebben zowel de verwerker van het afval als de inzamelaar in 2023 aangegeven het Arnhemse afval niet langer te kunnen accepteren met de huidige hoeveelheden lachgas. Er is door het Rijk een verbod ingesteld op lachgas, waardoor statiegeldsysteem is komen te vervallen. In oktober 2023 heeft het college een set van maatregelen vastgesteld waarmee we de urgente situatie rondom lachgascilinders in het afval, zo goed mogelijk in banen leiden. Daarmee is gestart met een voorsorteringslag waardoor het afval nog verwerkt kon worden. Inmiddels is er in de afgelopen maanden een duidelijker beeld gekomen over de aantallen lachgascilinders in het afval en in de buitenruimte. De urgentie van dit probleem was en blijft hoog waarvoor in 2024 extra kosten van € 800.000 gemaakt moeten worden.

Kosten ruimen fietsen
Er is behoefte aan meer en vooral structurele handhaving met betrekking tot geparkeerde fietsen. Daarom wordt per 2025 het fietsruimen ondergebracht bij de nieuwe parkeerdienstverlener en hebben we een fietsruimploeg. Deze kosten bedragen € 80.000 structureel vanaf het jaar 2024 en kunnen vanaf 2025 worden betrokken bij de afvalstoffenheffing.

Dierentehuis
Eind 2023 is een langjarige overeenkomst aangegaan met het Dierentehuis Arnhem e.o waarbij tevens de afspraken over het gezamenlijk opdrachtgeverschap tussen de gemeenten is vastgelegd.
In Arnhem en de regio is gekozen voor verbetering van de opvang van dieren in vergelijking tot de bestaande opzet met een verouderd gebouw. Dit leidt onvermijdelijk tot meerkosten. Dit wordt voornamelijk veroorzaakt door rentestijging en kostenstijgingen in de bouw en de noodzaak om meer beroepskrachten in te zetten. Op basis van de begroting en de jaarrekening en in overleg met SDA wordt de te betalen vergoeding aan SDA jaarlijks gezamenlijk vastgesteld. Gebaseerd op de begroting 2023-2026 van SDA betekent dit een stijging van de kosten ten opzichte van het beschikbare budget met € 50.000 in 2024

Dekking Natuurcentrum (Molenplaats): Bossen en Parken/Natuur, Projectbudget naar de Veluwe
Zie programma S04 voor de toelichting.

Afval Grof vuil ophalen aan huis
Inwoners hebben de mogelijkheid om grofvuil aan te bieden op onze afvalbrengstations. In 2024 wordt voor het tweede jaar aan inwoners bij wijze van proef de mogelijkheid geboden om daarnaast ook twee maal per jaar een afspraak te maken om gratis grofvuil aan huis op te laten halen door onze inzamelaar.
Bij het opstellen van de begroting 2024 is daarom rekening gehouden met een stijging van de kosten.
Enerzijds doordat inzameling aan huis duurder is dan via de afvalbrengstations; anderzijds omdat door de mogelijkheid van gratis afspraken een hoger totaalvolume van grofvuil werd verwacht. Tot nog toe zien we echter dat het aantal afspraken aan huis en de daarmee gepaard gaande kosten lager zijn dan begroot. Ook zien we dat er voornamelijk sprake is een verschuiving van het aanbiedgedrag, waarbij inwoners nu meer kiezen voor de gratis afspraak in plaats van het aanbieden op de afvalbrengstations.
In totaal is er geen sprake van een toename van de hoeveelheid grofvuil, en dus ook geen toename van de verwerkingskosten op dit punt (was wel begroot). Per saldo verwachten we eind 2024 € 350.000 over te houden.

Opbrengsten afvalstoffenheffing
In de begroting is een bedrag van € 400.000 opgenomen ter dekking van de kosten van vermindering van aanslagen afvalstoffenheffing. Verminderingen worden voornamelijk toegekend naar aanleiding van verhuizingen buiten de gemeente. In dat geval wordt de aanslag verminderd voor het aantal maanden dat men niet meer in Arnhem woont. Aan de nieuwe bewoner wordt voor de resterende maanden van het jaar weer een aanslag opgelegd. De betreffende maanden zitten hierdoor dubbel in de opbrengsten en de verminderingen moeten gezien worden als een correctie op de opbrengsten (negatieve opbrengsten). In de begroting is wel een bedrag opgenomen voor de kosten van vermindering, maar niet voor de dubbele opbrengsten. Hierdoor ontstaat in de realisatie voor 2024 een verwacht voordeel van € 400.000. Voor 2025 en verder zal bij de tariefberekening worden uitgegaan van de met bezwaar gesaldeerde opbrengsten, waardoor een afwijking met deze oorzaak niet meer ontstaat.

Opbrengstdaling scheepvaartrechten
In de Begroting 2024 is in de opbrengsten scheepvaartrechten geen rekening gehouden met de sluiting van de Rijnkade omdat er bij het opstellen van de Begroting nog vanuit werd gegaan dat we de cruisevaart konden ontvangen op de Nieuwe Kade. Er zijn geen alternatieve mogelijkheden om de cruisevaart gedurende de vernieuwing van de Rijnkade elders in Arnhem te faciliteren waardoor er een opbrengstdaling van € 100.000 wordt verwacht. Hierover worden gesprekken gevoerd met het COA.

Bezuinigingsopties

Om te komen tot een aantal opties voor bijsturing is zowel gezocht naar bezuinigingen die zorgen voor incidentele ruimte, als naar mogelijkheden om de structurele lasten te verlagen. Ook zijn de mogelijkheden om de opbrengsten te verhogen onderzocht. Dit is in eerste instantie gedaan op een manier waarbij de ambities op de langere termijn zoveel mogelijk overeind kunnen blijven en de pijn voor de stad zo beperkt mogelijk is.

In de Perspectiefnota 2025-2028 zijn de bezuinigingsopties voor de jaren 2024 en verder opgenomen, in deze Turap-1 zijn alleen de opties verwerkt die (ook) in 2024 aan de orde zijn. Deze zijn opgenomen in onderstaande tabel:

Programma	Onderwerp	Bedrag x € 1.000
S00	Reëel ramen loonsom	1.000
S00	Vrijval budget verbeteren systemen en processen	400
S00	Jongerenbudget laten vervallen	200
S00	Ondersteuning college verminderen	82
S00	Vrijval BR Burgerparticipatie: geen middelen voor dashboard betrokkenheidsprofielen	60
S00	Vrijval BR Burgerparticipatie: geen middelen voor Participatiegids	25
S00	Vrijval budget sustainable development goals	100
S03	Vrijval middelen i.v.m. niet verplaatsen Warenmarkt	175
S03	Vrijval budget voor Dutch Green Week	300
S06	Vrijval bestemmingsreserve Energiearmoedefonds	4.133
S06	Rekensystematiek BUIG Arnhems Beeld toepassen	2.264
S09	Voordeel sportbedrijf	500
S09	Voordeel Brede Spuk	150
S09	Seniorenbeweging via Brede Spuk	200
S11	Opstellen voorbereidingsbesluiten	26
S12	Inzet middelen huisvesting bijzondere doelgroepen	900
Totaal		**10.515**

Reëel ramen loonsom
Het voorstel is om de ambtelijke organisatie niet meer te begroten op basis van het maximum van de salarisschaal, maar op basis van het maximum van de salarisschaal minus één periodiek. Hiermee kan in 2024 € 1,0 miljoen ruimte worden gevonden. Deze wijziging in de systematiek is te onderbouwen doordat de actuele samenstelling van ons personeelsbestand (qua leeftijd en ervaringsjaren) de laatste twee jaren minder kostbaar is gebleken dan begroot.

Vrijval budget verbeteren systemen en processen
In de begroting voor 2024 is een incidenteel bedrag opgenomen van € 400.000 met de bedoeling het in te zetten voor de verbetering van systemen en processen. Hierop zijn nog geen toezeggingen, aanspraken of anderszins van toepassing waardoor het in principe anders ingezet kan worden / kan worden bespaard. Genoemde besparing doet wel afbreuk aan de doelstellingen van het organisatieprogramma Lekker Werken aan de Ambities van Arnhem (LWAA). Eén van de grootste ergernissen van medewerkers is juist klantonvriendelijkheid, inefficiency, e.d. van en in processen en systemen.

Jongerenbudget laten vallen
Het jongerenbudget heeft als doel om de instroom van jonge potentials in onze organisatie te vergroten. Dit budget is bijvoorbeeld veelvuldig ingezet voor instroom van trainees waarvoor op de afdelingen nog geen reguliere formatie beschikbaar was. Nu de gemeentepool van start is gegaan, ontstaat er een dubbeling. Ook de gemeentepool heeft immers als doel om instroom van (o.a.) jonge potentials in onze organisatie te vergroten. Hiermee kan dus gekeken worden naar het, in de komende jaren, afschalen van het jongerenbudget. Dit kan niet volledig en per direct aangezien er nog dekking nodig is voor zittende formatie en dit budget tevens gebruikt wordt voor financiering van werkervaringsplekken.

Ondersteuning college verminderen
Voorgesteld wordt om de ondersteuning van het college te verlagen voor de onderdelen woordvoering, wethoudersadvies en het secretariaat. Het gevolg van deze maatregel is dat er rekening moet worden gehouden met de beschikbare capaciteit en dat niet aan alle aspecten kan worden voldaan zoals men dat nu gewend is. Er moeten keuzes worden gemaakt met betrekking tot zichtbaarheid als het gaat om woordvoering, agendabeheer en ook de adviseurs kunnen zich minder toeleggen op hun taken.

Vrijval BR Burgerparticipatie: geen middelen voor dashboard betrokkenheidsprofielen
In het actieprogramma “Samen maken we Arnhem” was rekening gehouden om € 60.000 aan te wenden voor betrokkenheidsprofielen. Op basis van big data onderscheidt het model acht groepen inwoners die van elkaar verschillen in vertrouwen in de overheid en algemene betrokkenheid. Over de inzet van deze middelen waren nog geen afspraken gemaakt en in het kader van de bezuinigingen wordt voorgesteld deze middelen ten gunste van de Algemene reserve vanuit de Bestemmingsreserve Burgerparticipatie te laten vrijvallen.

Vrijval BR Burgerparticipatie: geen middelen voor Participatiegids
In het actieprogramma “Samen maken we Arnhem” was rekening gehouden om € 25.000 aan te wenden voor de participatiegids. De participatiegids geeft per wijk een beeld van de inwoner en welke participatieprojecten in deze wijken plaats hebben gevonden. Over de inzet van deze middelen waren nog geen afspraken gemaakt en in het kader van de bezuinigingen wordt voorgesteld deze middelen ten gunste van de Algemene reserve vanuit de Bestemmingsreserve Burgerparticipatie te laten vrijvallen.

Vrijval budget Sustainable Development Goals
In verband met herschikking van de prioriteiten komt dit budget te vervallen. Binnen de bestaande formatie blijft dit thema onder de aandacht en proberen we in de lopende projecten en met de brede welvaart de koppeling te maken.

Vrijval middelen i.v.m. niet verplaatsen Warenmarkt
Deze kosten gaan niet ingezet worden, omdat de warenmarkt niet verplaatst gaat worden. Daar is geen draagvlak voor bij zowel de markt, als de gemeente als de andere stakeholders.

Vrijval budget voor Dutch Green Week
Gezien de beperkte capaciteit is ervoor gekozen om elders te prioriteren waardoor de Dutch Green Week niet georganiseerd wordt. In 2024 wordt wel de Electricity Week georganiseerd.

Vrijval bestemmingsreserve Energiearmoedefonds
Vanuit de Jaarrekening 2021 is een bedrag van € 2,8 miljoen bestemd voor de Energietoeslag 2022. In 2022 en 2023 is in de bestemmingsreserve een bedrag van tweemaal € 5 miljoen toegevoegd om de Wintertoeslag uit te keren om het tekort op de rijksbijdrage voor Energietoeslag te compenseren en een aantal crisismaatregelen te bekostigen. Door de onttrekking van het resultaat van de Jaarrekening 2021 waren in 2022 en 2023 minder middelen nodig uit de Bestemmingsreserve. Het bedrag van € 2,8 miljoen kan daarom vrijvallen uit de Bestemmingsreserve. Van het resterende bedrag van € 1,6 miljoen in de BR is € 0,3 miljoen voor een voucherregeling voor ondernemers beschikbaar. De overige € 1,3 miljoen is voor € 0,5 ton ontstaan uit een overschot op het noodfonds ondernemers, deze is niet meer nodig en kan vrijvallen. Daarnaast was € 0,8 miljoen bedoeld voor nieuwe crisismaatregelen in 2024 en 2025, maar hiervoor zijn nog geen concrete plannen uitgewerkt. Deze € 0,8 miljoen kan ook vrijvallen. Er worden dan geen nieuwe plannen gemaakt om inwoners/organisaties tegemoet te komen voor hogere energielasten.

Rekensystematiek BUIG Arnhems Beeld toepassen
Toepassen gunstiger beeld Arnhems bijstandsontwikkeling ipv vastgesteld standaard methodiek in Arnhem: We ontvangen van het Rijk een gebundelde uitkering (BUIG) voor het bekostigen van de uitkeringen (Participatiewet, IOAW, IOAZ en Bbz 2004) én voor de inzet van loonkostensubsidie. Dit is een specifieke uitkering. De hoogte van de uitkering aan Arnhem wordt vanuit het voor gemeente beschikbare macrobudget verdeeld op basis van een objectief verdeelmodel. Dit model berekent de objectieve kans dat een huishouden afhankelijk is van een bijstandsuitkering. De inrichting van de bekostigingssystematiek beoogt de gemeenten financieel te prikkelen om zoveel mogelijk mensen uit de uitkering te houden en aan het werk te helpen. Overschotten op de Buig-budgetten zijn vrij besteedbaar en tekorten moeten gemeenten in beginsel zelf opvangen. Gemeenten met een groot tekort kunnen onder voorwaarden een beroep doen op een vangnetregeling. Er is in Arnhem structureel sprake van een tekort op de uitgaven op de bijstandslasten ten

opzichte van de BUIG ontvangsten. Daarmee zijn we een nadeelgemeente. We ramen in de begroting structureel dit tekort. Dit doen we uit eigen middelen op basis van een prognosemodel dat gebaseerd is op de gemiddelde uitgaven over eerdere jaren dat het te begroten tekort in beeld brengt. In de nieuwe methodiek wordt het effect van uitstroom door inzet loonkostensubsidie doorgerekend op basis van het werkelijke beeld en prognose. Op basis van de resultaten op de BUIG in de afgelopen begrotingsjaren zien we dat we met aanpassing van dit model het tekort realistischer kunnen begroten en het resultaat beter kunnen benaderen. Met als gevolg dat we een minder groot tekort kunnen inboeken. De positieve ontwikkelingen op het BUIG-budget zijn resultaat van de succesvolle aanpak van het inzetten loonkostensubsidie en het meer op maat aanbieden van trajecten met de inwoner (samen beslissen). Het voortzetten van het huidig beleid van verruiming van regelingen Participatiewet, Bijverdienbeloning en nieuwe Werkwijze Samen Beslissen, participatiecarrousel, inzet Activerend werk en inzet overige re-integratieinstrumenten zoals loonkostensubsidie, jobcoaching etc. De inzet van de instrumenten zorgt voor een hogere participatiegraad en een trend van duurzame uitstroom. Hiermee kunnen we de dalende lijn vasthouden of constant houden. Het is randvoorwaardelijk dat deze trend wordt doorgezet om deze voorgestelde rekenmethode in te kunnen zetten. Dat kan alleen wanneer de huidige werkwijze van W&I op re-integratieinstrumenten in stand wordt gehouden. Er is sprake van communicerende vaten tussen het re-integratiebudget en de BUIG. Deze methode faciliteert dat we aan de voorkant minder grote tekorten hoeven te begroten en realistischer prognose kunnen opstellen op basis van het huidige ingezette beleid.

Voordeel sportbedrijf
Voor 2024 is het risico op een exploitatietekort inmiddels afgedekt met een incidentele raming in de begroting van 2024 en vanuit het Sportbedrijf is aangegeven dat € 650.000 aan subsidie niet verleend hoeft te worden. Dit is een incidenteel voordeel op de Arnhemse begroting, waarvan € 150.000 dient als dekking voor de motie Jongerenraad.

Voordeel Brede Spuk en seniorenbeweging via Brede Spuk
Binnen het programma gezondheid zijn er incidenteel middelen toegekend vanuit Gezond en Actief Leven Akkoord. De Brede Spuk heeft een looptijd tot 2026, waardoor er incidenteel bestedingen ten laste van de Spuk gebracht kunnen. Dat betekent dat er binnen het begrotingsprogramma middelen vrij kunnen vallen zonder dat het effect heeft op beleid en uitvoering.

Opstellen voorbereidingsbesluiten
Voor het opstellen van voorbereidingsbesluiten is een apart budget geraamd. Dit budget kan vervallen, de te maken kosten zullen in het vervolg uit het budget van de desbetreffende projecten worden gedekt.

Inzet middelen huisvesting bijzondere doelgroepen
In de begroting 2024 is de ambitie benoemd om het aantal passende en betaalbare woningen voor bijzondere doelgroepen verder uit te breiden.Voor 2024 tot en met 2027 is jaarlijks 1,5 miljoen beschikbaar. In 2024 is circa € 600.000 besteed, het resterende gedeelte van € 900.000 kan terugvallen naar de BR Wmo en jeugd en van daaruit vrijvallen ten gunste van de algemene middelen.

Investeringen

Aanpassing investeringskredieten
De raad heeft investeringskredieten vastgesteld voor investeringen in gemeentelijk vastgoed. Voor een aantal lopende investeringsprojecten zijn aanpassingen van het investeringskrediet onvermijdelijk. Onderstaand wordt per project hierop een toelichting gegeven.

Klimaatadaptatie investeringskrediet rioolheffing
Als gevolg van klimaatverandering staat de leefbaarheid van onze stad onder druk en zijn er risico's voor onze veiligheid, gezondheid en economie. Om deze risico's te beperken worden er maatregelen genomen om verdere opwarming tegen te gaan én passen we onze leefomgeving aan op de gevolgen van het veranderende klimaat. Om de ambities zoals opgenomen in de Strategie Klimaatadaptatie Arnhem uit te voeren is er voor het jaar 2024 een investeringsbudget van € 800.000,- noodzakelijk. De daaruit vloeiende kapitaallasten van € 22.000 worden vanaf de jaarschijf 2025 betrokken bij de rioolheffing.

Klimaatinstallatie Valkenhuizen
Bij programma Gezondheid en sport is toegelicht dat er een investering noodzakelijk is in het klimaatinstallatie van zwembad Valkenhuizen.
De totale kosten van deze investering voor alle aanpassingen is maximaal € 900.000. Deze investering wordt afgeschreven in de voor installaties gebruikelijke afschrijvingstermijn van 20 jaar waarbij een jaarlijkse kapitaallast (vanaf 2025) van maximaal € 59.400 ontstaat.

Begrotingswijziging Exploitatie

Nr. : 24-006
Onderwerp : Turap-1 2024
Raad d.d. : 24-4-2024
Zaaknr. : 4155539
Toelichting: : Begrotingswijziging bij Turap-1 2024

Programma's	2024						2025						2026						2027						2028						2029						2030					
	Lasten	Baten	Expl.-result.	Toe-voeg.	Ont-trekk.	Saldo	Lasten	Baten	Expl.-result.	Toe-voeg.	Ont-trekk.	Saldo	Lasten	Baten	Expl.-result.	Toe-voeg.	Ont-trekk.	Saldo	Lasten	Baten	Expl.-result.	Toe-voeg.	Ont-trekk.	Saldo	Lasten	Baten	Expl.-result.	Toe-voeg.	Ont-trekk.	Saldo	Lasten	Baten	Expl.-result.	Toe-voeg.	Ont-trekk.	Saldo	Lasten	Baten	Expl.-result.	Toe-voeg.	Ont-trekk.	Saldo
Wijkprogramma's																																										
Geb 0 Gebied nader te verdelen	822		**-822**			**-822**																																				
Geb 1 CSA																																										
Geb 2 Noordwest																																										
Geb 3 Noordoost																																										
Geb 4 Presikhaaf																																										
Geb 5 Malburgen																																										
Geb 6 Schuytgraaf/Elderveld																																										
Geb 7 De Laar/Elden																																										
Geb 8 RKV																																										
	822		**-822**			**-822**																																				
Stedelijke programma's																																										
S00 Bestuur, dienstverlening en financ	1.021	4.859	**3.838**		100	**3.938**																																				
S01 Veiligheid																																										
S02 Bereikbaarheid																																										
S03 Economie	704	100	**-604**		664	**60**																																				
S04 Onderwijs																																										
S05 Cultuur																																										
S06 Participatie en armoedebestrijding	384		**-384**			**-384**																																				
S07 Zorg	136		**-136**		136																																					
S08 Welzijn en inclusie	229		**-229**			**-229**																																				
S09 Gezondheid en sport	1		**-1**			**-1**																																				
S10 Klimaat, energie en milieu	300		**-300**		300																																					
S11 Ruimtelijke ontwikkeling																																										
S12 Wonen en leefomgeving																																										
	2.775	**4.959**	**2.184**		**1.200**	**3.384**																																				
Totaal	3.597	4.959	**1.362**		1.200	**2.562**																																				

Begrotingswijziging Exploitatie

Nr. : 24-006
Onderwerp : Turap-1 2024
Raad d.d. : 24-4-2024
Zaaknr. : 4155539
Toelichting: : Begrotingswijziging bij Turap-1 2024

Programma's	2024						2025						2026						2027						2028						2029						2030					
	Lasten	Baten	Expl.-result.	Toe-voeg.	Ont-trekk.	Saldo	Lasten	Baten	Expl.-result.	Toe-voeg.	Ont-trekk.	Saldo	Lasten	Baten	Expl.-result.	Toe-voeg.	Ont-trekk.	Saldo	Lasten	Baten	Expl.-result.	Toe-voeg.	Ont-trekk.	Saldo	Lasten	Baten	Expl.-result.	Toe-voeg.	Ont-trekk.	Saldo	Lasten	Baten	Expl.-result.	Toe-voeg.	Ont-trekk.	Saldo	Lasten	Baten	Expl.-result.	Toe-voeg.	Ont-trekk.	Saldo
Wijkprogramma's																																									
Geb 0 Gebied nader te verdelen																																									
Geb 1 CSA																																									
Geb 2 Noordwest																																									
Geb 3 Noordoost																																									
Geb 4 Presikhaaf																																									
Geb 5 Malburgen																																									
Geb 6 Schuytgraaf/Elderveld																																									
Geb 7 De Laar/Elden																																									
Geb 8 RKV																																									
Stedelijke programma's																																									
S00 Bestuur, dienstverlening en financ																																									
S01 Veiligheid																																									
S02 Bereikbaarheid																																									
S03 Economie																																									
S04 Onderwijs																																									
S05 Cultuur																																									
S06 Participatie en armoedebestrijding																																									
S07 Zorg																																									
S08 Welzijn en inclusie																																									
S09 Gezondheid en sport	900		**-900**			**-900**																																			
S10 Klimaat, energie en milieu																																									
S11 Ruimtelijke ontwikkeling																																									
S12 Wonen en leefomgeving																																									
	900		**-900**			**-900**																																			
Totaal	900		**-900**			**-900**																																			

Bron	Gegevens bijgewerkt
Toewijzingen Zorg-Lokaal	4-4-2024
Toewijzingen WIZportaal	4-4-2024
Declaraties Zorg-Lokaal	4-4-2024

Bestuursrapportage Zorg

Afdeling Informatie / F&C / SBR
Gemeente Arnhem

1.0 Inleiding

Dit is de digitale Bestuursrapportage Zorg. Deze rapportage is opgesteld om de raad te ondersteunen in zijn kaderstellende en controlerende rol.

Het doel van deze rapportage is om u inzicht te geven in de ontwikkelingen en trends in de WMO-, Beschermd Wonen- & Jeugdzorg. De komende periode gebruiken we om de informatie te completeren en de informatievoorziening verder uit te bouwen.

De Bestuursrapportage Zorg is bereikbaar:
- maandag tot en met vrijdag
- van 7.00 uur tot 22.00 uur.

Technische of inhoudelijke vragen over deze bestuursrapportage kunt u stellen via Kevin Meijer, senior bestuursadviseur, via mailadres kevin.meijer@arnhem.nl.

1.1 Doelen Zorgdomein

Dit domein omvat de onderdelen: Wmo, Jeugdzorg, Doelgroepenvervoer, Sociale Wijkteams en Beschermd Wonen.

Doelstelling domein
"We willen inwoners passende zorg en ondersteuning bieden, waardoor mensen zo zelfstandig mogelijk kunnen leven. Dit willen we realiseren door de zorg zo licht mogelijk, zoveel mogelijk dichtbij, binnen het eigen netwerk, in de eigen wijk aan te bieden."

De volgende drie doelstellingen staan centraal:

- Meer kinderen ontwikkelen zich naar zelfstandigheid en ontvangen waar nodig passende zorg.
- Meer volwassenen ontvangen passende zorg, gericht op ontwikkelen of anders stabiliseren van zelfstandigheid.
- Een meer inclusief Arnhem, waarbij meer kwetsbare Arnhemmers (blijven) wonen in de wijk.

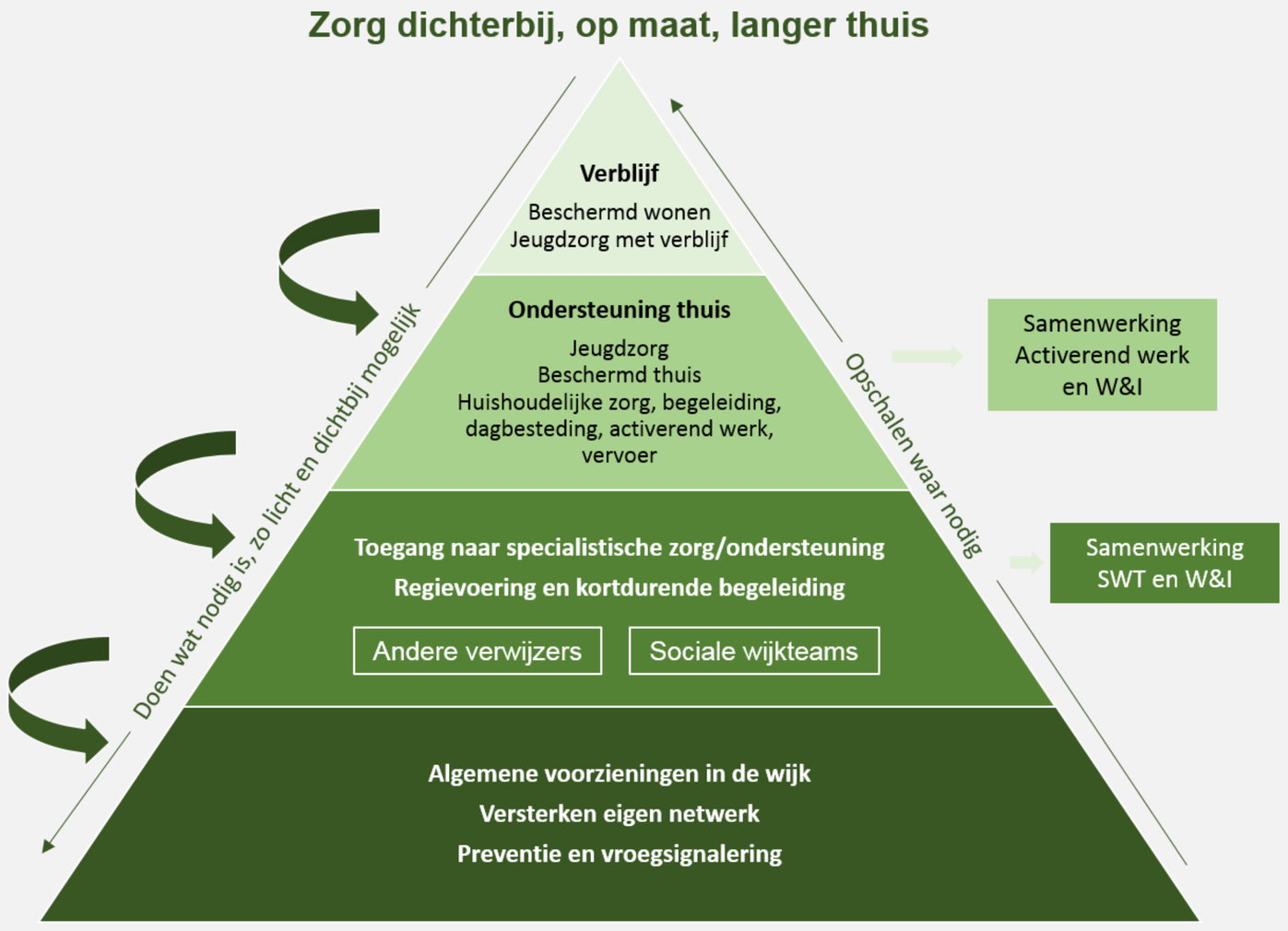

2.0 Jeugdwet Algemene toelichting

In dit tweede hoofdstuk
wordt ingegaan op de verschillende vormen van jeugdzorg: (groeps)begeleiding, behandeling, verblijf, jeugdbescherming en jeugdreclassering. In dit hoofdstuk geven we inzicht in de volgende zorgvormen:

- Begeleiding: het bieden van kortdurende ondersteuning aan kinderen, ouders en/of hun omgeving gericht op het ontwikkelen of stabiliseren van de zelfstandigheid, het welzijn en/of de kwaliteit van het leven van het kind (persoonlijke verzorging, onderwijs, relaties, sociale vaardigheden).
- Behandeling: als een kind psychische problemen heeft (bijvoorbeeld een eetstoornis, autisme of depressie), is er geestelijke gezondheidszorg voor kinderen. Behandeling wordt ook wel GGZ jeugd genoemd.
- Verblijf: er is sprake van jeugdhulp met verblijf als een kind niet thuis slaapt bij het eigen gezin. Het gaat om verblijfsvormen met overnachting, zoals opvang in een pleeggezin, gezinshuizen of een vorm van gesloten jeugdzorg.
- Jeugdbescherming: als het in een gezin onveilig is of de ontwikkeling van een kind in gevaar is, dan kan de kinderrechter een jeugdbeschermingsmaatregel opleggen. Dit kan gaan om een onder toezichtstelling of ouders/verzorgers kunnen het gezag over hun kinderen verliezen. Verder kan de rechter bepalen dat een kind begeleiding krijgt bij terugkeer in de maatschappij na een straf (jeugdreclassering).

2.1 Jeugdwet aantal personen

Op deze pagina ziet u voor de Jeugdwet:
- het aantal personen met een toewijzing
- het aantal personen waarvoor is gedeclareerd

Jw

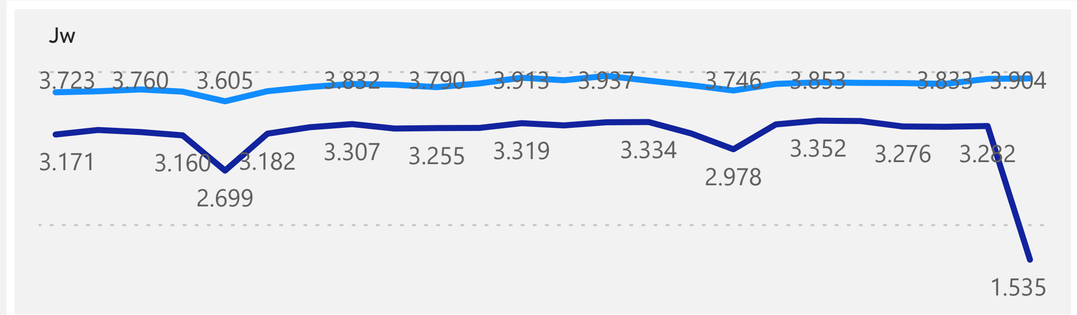

Verlengde Jeugdwet

Per beleidsterrein

Behandeling

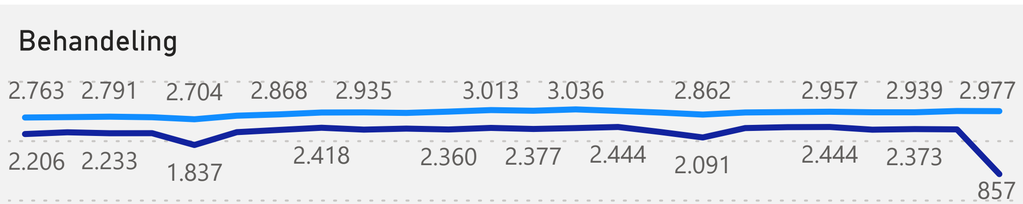

Begeleiding

Jeugdbescherming & -reclassering

Verblijf jeugd

Groepsbegeleiding

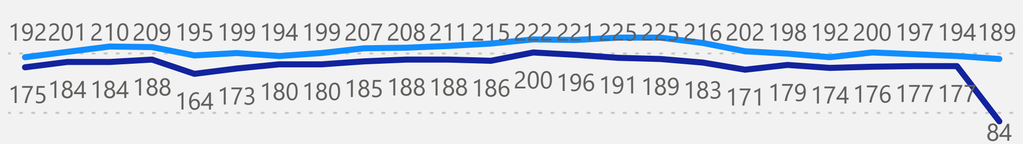

Activerend werk

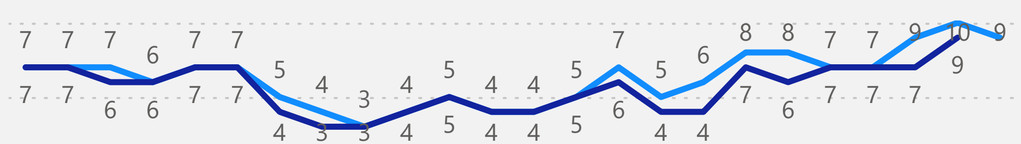

Apr 2022 Mei 2022 Jun 2022 Jul 2022 Aug 2022 Sep 2022 Okt 2022 Nov 2022 Dec 2022 Jan 2023 Feb 2023 Mrt 2023 Apr 2023 Mei 2023 Jun 2023 Jul 2023 Aug 2023 Sep 2023 Okt 2023 Nov 2023 Dec 2023 Jan 2024 Feb 2024 Mrt 2024

2.1B Jeugdwet aantal personen

Terug naar de vorige pagina

Op deze pagina ziet u voor de Jeugdwet:

- het aantal personen van 18 jaar en ouder met een toewijzing

Aantal personen met een toewijzing o.b.v. de verlengde JW (18 +) in Maart 2024

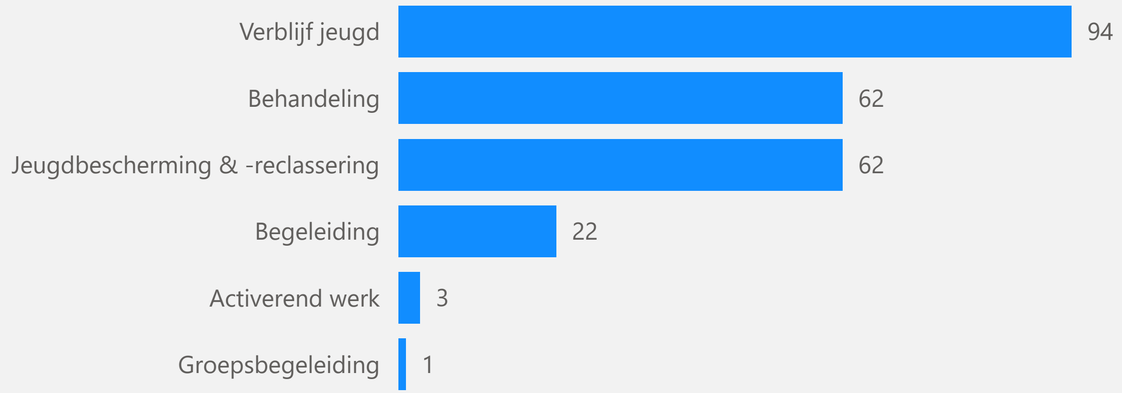

2.2 Jeugdwet aandeel bevolking met een toewijzing

Op deze pagina ziet u voor de Jeugdwet:

- Het aandeel van de bevolking (0 t/m 17 jaar) met een toewijzing
- Het aandeel van de bevolking (0 t/m 17 jaar) waarvoor is gedeclareerd

Jw

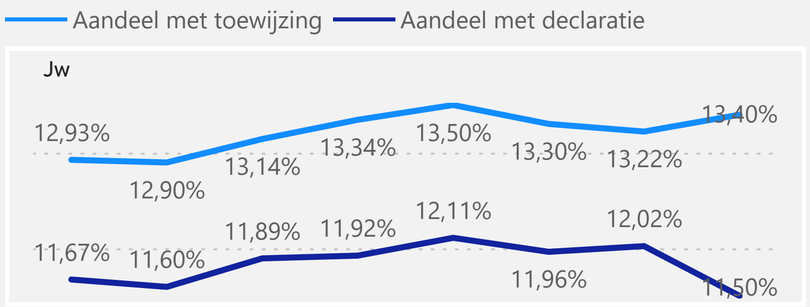

Per beleidsterrein

Behandeling

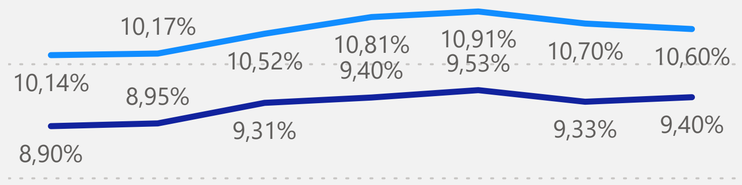

Begeleiding

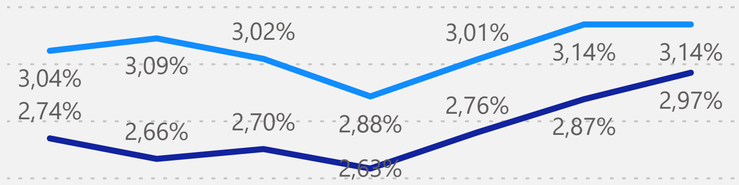

Jeugdbescherming & -reclassering

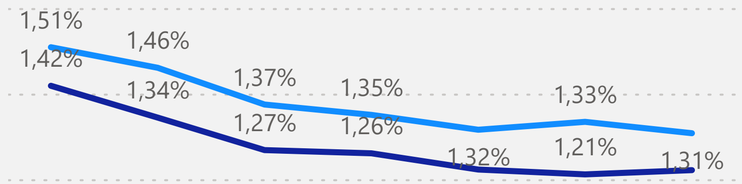

Verblijf jeugd

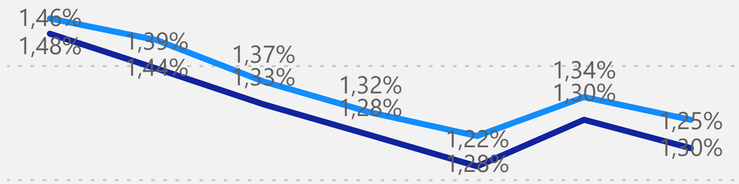

Groepsbegeleiding

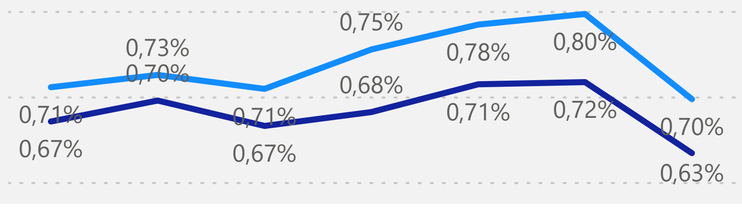

Activerend werk

Q2 2022 Q3 2022 Q4 2022 Q1 2023 Q2 2023 Q3 2023 Q4 2023

2.3 Jeugdwet Begeleiding aantal personen

Op deze pagina ziet u voor het beleidsterrein Begeleiding binnen de Jeugdwet:

- het aantal personen met een toewijzing
- het aantal personen waarvoor is gedeclareerd.

Begeleiding

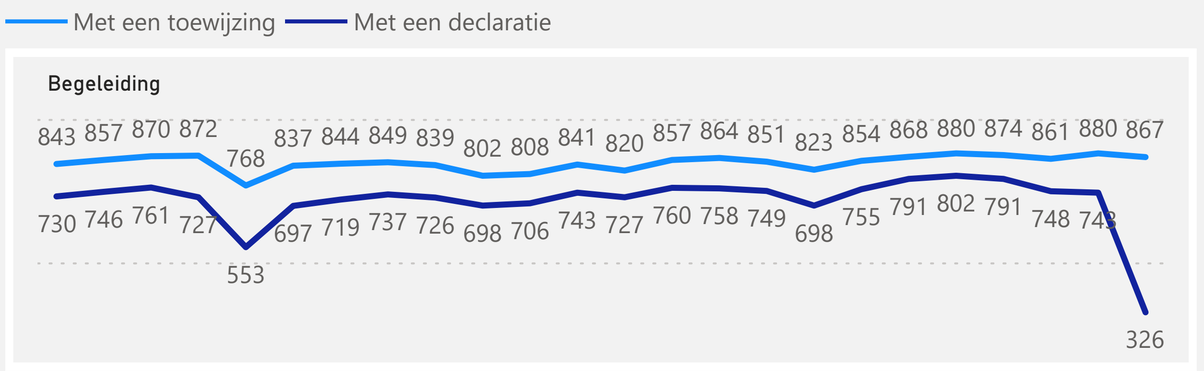

Per sub-beleidsterrein

Gespecialiseerde begeleiding

Basis begeleiding

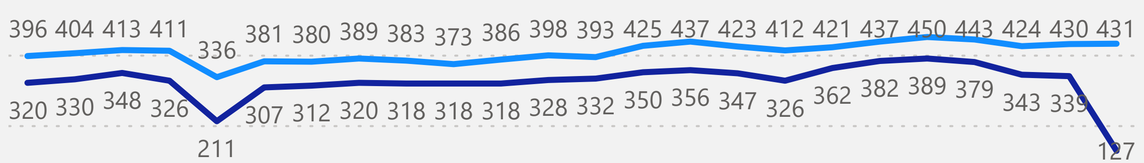

Apr 2022 Mei 2022 Jun 2022 Jul 2022 Aug 2022 Sep 2022 Okt 2022 Nov 2022 Dec 2022 Jan 2023 Feb 2023 Mrt 2023 Apr 2023 Mei 2023 Jun 2023 Jul 2023 Aug 2023 Sep 2023 Okt 2023 Nov 2023 Dec 2023 Jan 2024 Feb 2024 Mrt 2024

2.4 Jeugdwet Behandeling aantal personen

Op deze pagina ziet u voor het beleidsterrein Behandeling binnen de Jeugdwet:

- het aantal personen met een toewijzing
- het aantal personen waarvoor is gedeclareerd.

Behandeling

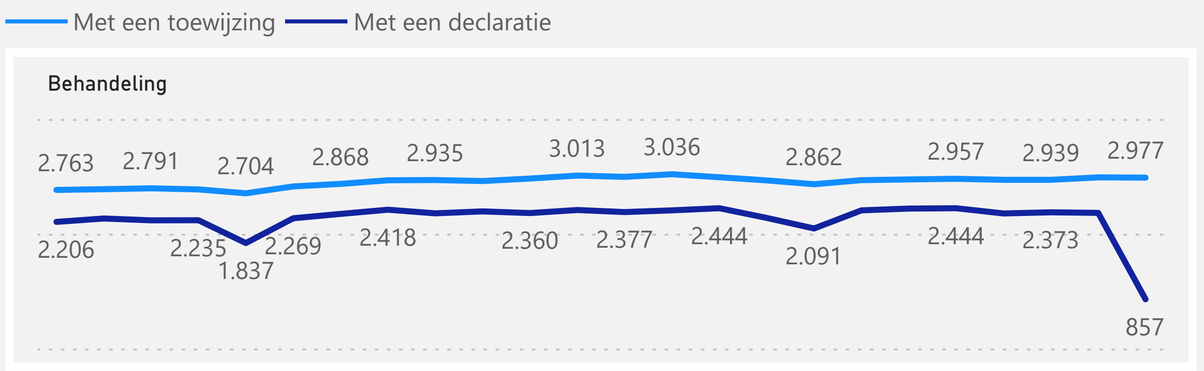

Per sub-beleidsterrein

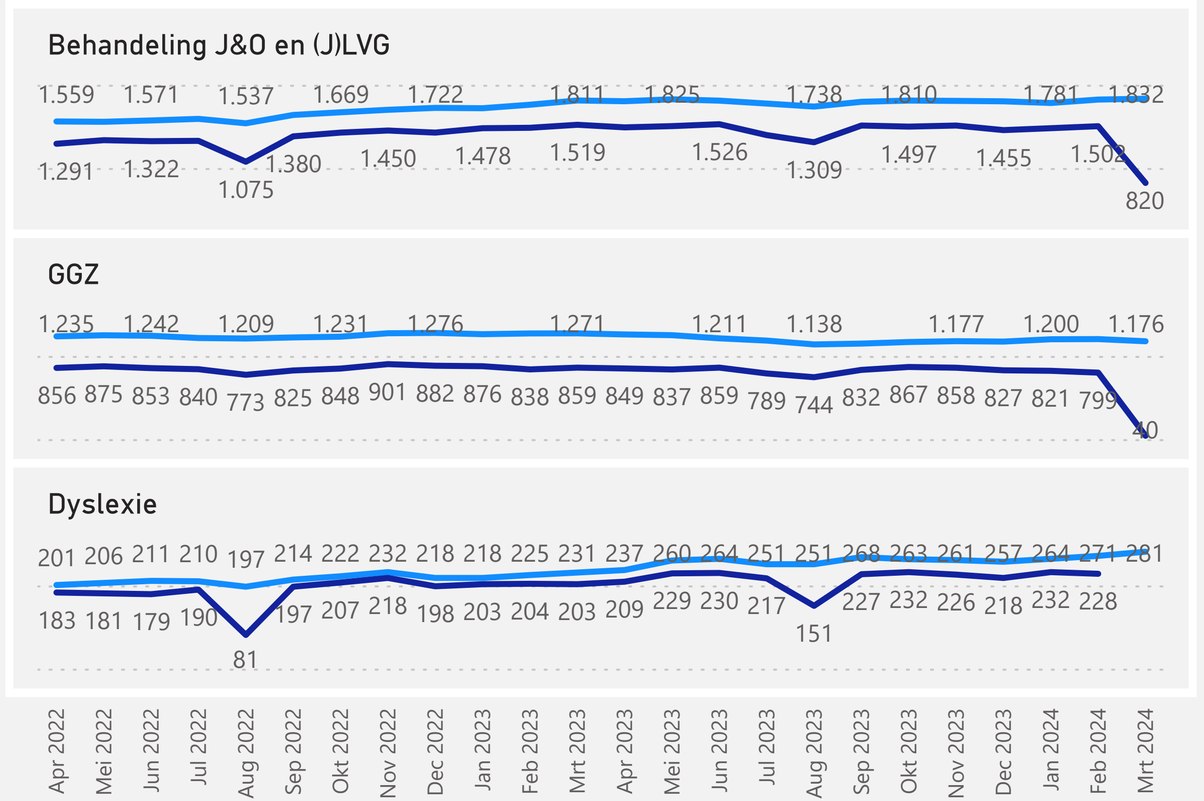

2.5 Jeugdwet Verblijf aantal personen

Op deze pagina ziet u voor het beleidsterrein Verblijf binnen de Jeugdwet:

- het aantal personen met een toewijzing
- het aantal personen waarvoor is gedeclareerd.

Verblijf jeugd

Per sub-beleidsterrein

Leef en Behandelgroepen

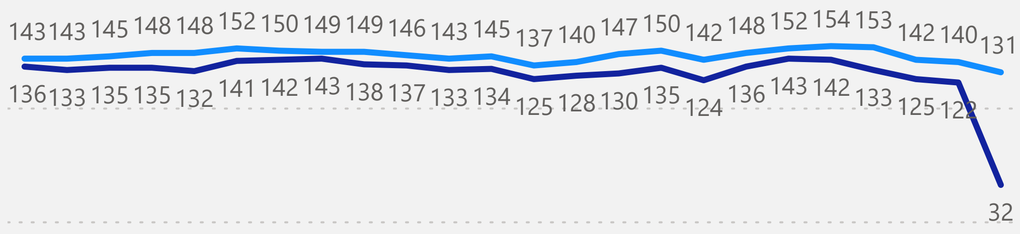

Pleegzorg

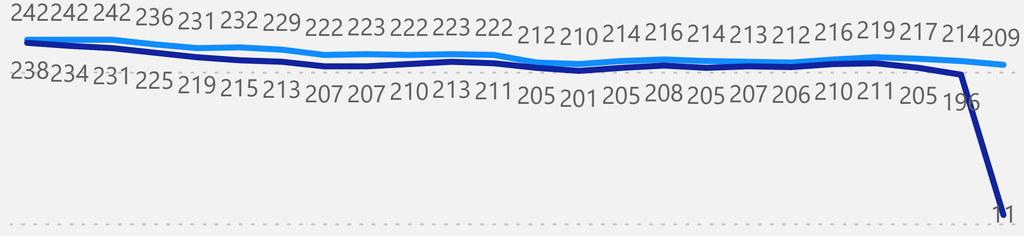

Gezinshuizen

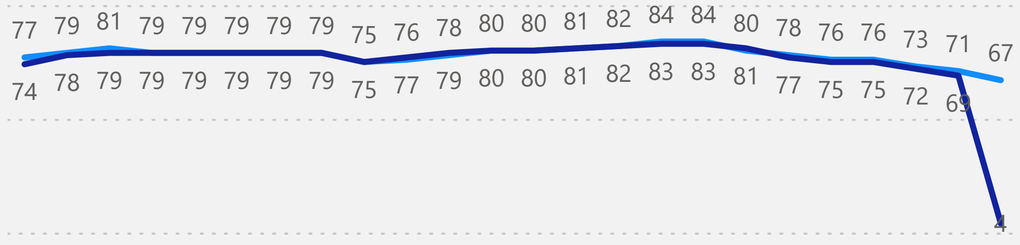

Verblijf op terrein

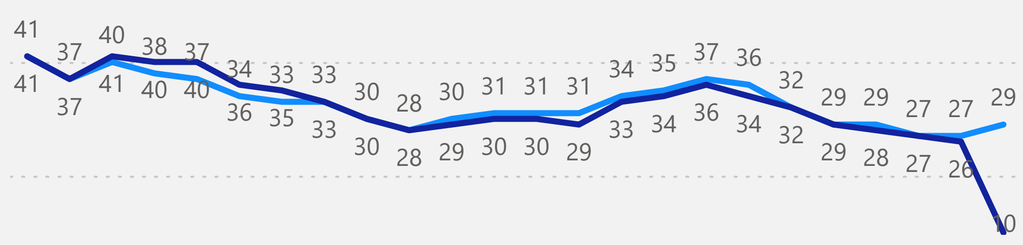

Apr 2022 Mei 2022 Jun 2022 Jul 2022 Aug 2022 Sep 2022 Okt 2022 Nov 2022 Dec 2022 Jan 2023 Feb 2023 Mrt 2023 Apr 2023 Mei 2023 Jun 2023 Jul 2023 Aug 2023 Sep 2023 Okt 2023 Nov 2023 Dec 2023 Jan 2024 Feb 2024 Mrt 2024

2.6 Jeugdwet Jeugdbescherming en -reclassering aantal personen

Op deze pagina ziet u voor het beleidsterrein Jeugdbescherming- en reclassering binnen de Jeugdwet:

- het aantal personen met een toewijzing
- het aantal personen waarvoor is gedeclareerd.

Jeugdbescherming & -reclassering

Met een toewijzing Met een declaratie

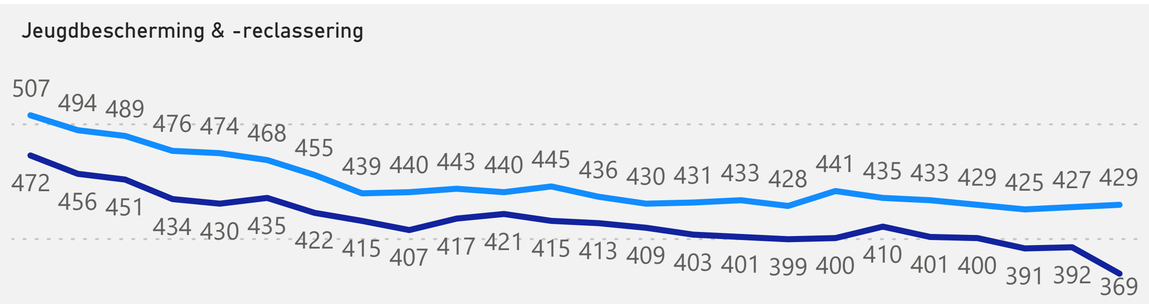

Per sub-beleidsterrein

Jeugdbescherming

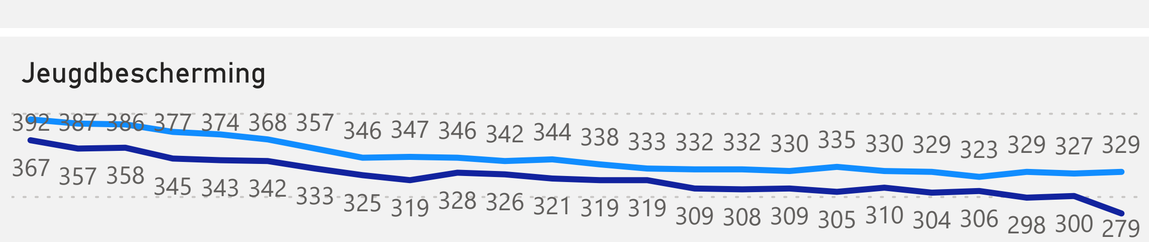

Jeugdreclassering

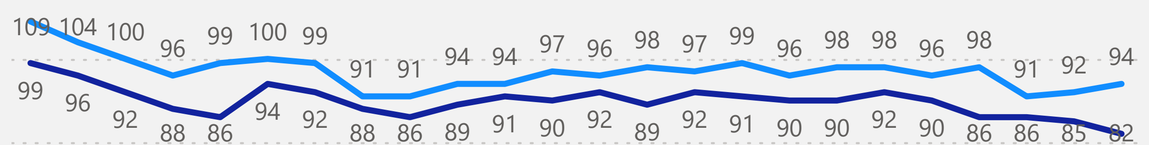

Preventieve Jeugdbescherming

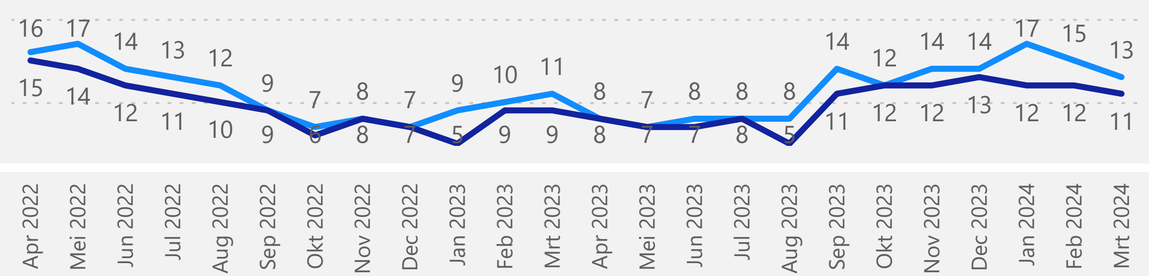

2.7 Jeugdwet per type verwijzer aantal personen met een toewijzing

Op deze pagina ziet u voor de Jeugdwet het aantal personen met een toewijzing per type verwijzer.

Jeugdwet (JW)

Per beleidsterrein

Behandeling

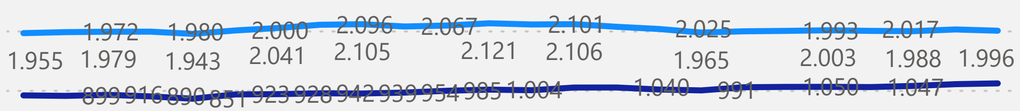

Begeleiding

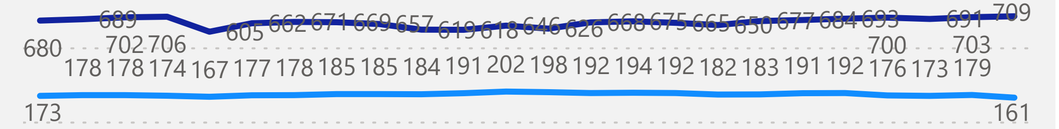

Jeugdbescherming & -reclassering

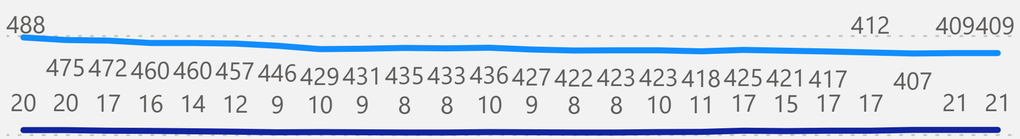

Verblijf jeugd

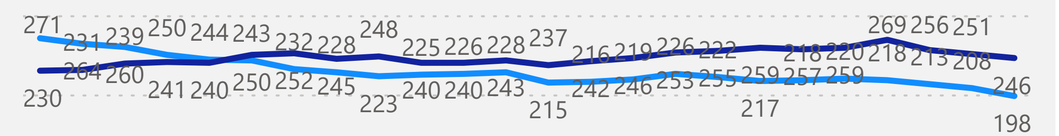

Groepsbegeleiding

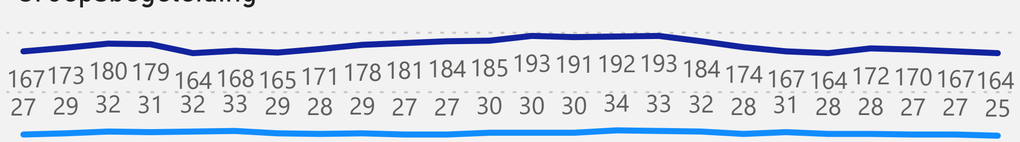

Activerend werk

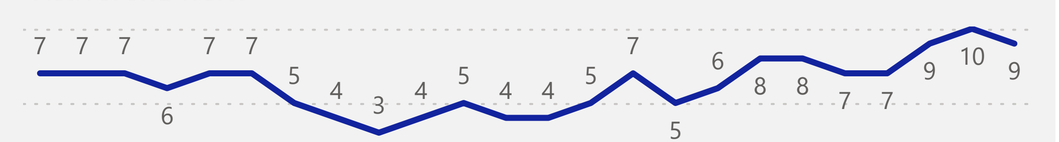

Apr 2022 Mei 2022 Jun 2022 Jul 2022 Aug 2022 Sep 2022 Okt 2022 Nov 2022 Dec 2022 Jan 2023 Feb 2023 Mrt 2023 Apr 2023 Mei 2023 Jun 2023 Jul 2023 Aug 2023 Sep 2023 Okt 2023 Nov 2023 Dec 2023 Jan 2024 Feb 2024 Mrt 2024

Apr 2022 Mei 2022 Jun 2022 Jul 2022 Aug 2022 Sep 2022 Okt 2022 Nov 2022 Dec 2022 Jan 2023 Feb 2023 Mrt 2023 Apr 2023 Mei 2023 Jun 2023 Jul 2023 Aug 2023 Sep 2023 Okt 2023 Nov 2023 Dec 2023 Jan 2024 Feb 2024 Mrt 2024

2.8 Jeugdwet per type verwijzer aantal personen met een declaratie

Op deze pagina ziet u voor de Jeugdwet het aantal personen met een declaratie per type verwijzer.

Jeugdwet (JW)

Per beleidsterrein

Activerend werk

Begeleiding

Behandeling

Groepsbegeleiding

Jeugdbescherming & -reclassering

Verblijf jeugd

Apr 2022 Mei 2022 Jun 2022 Jul 2022 Aug 2022 Sep 2022 Okt 2022 Nov 2022 Dec 2022 Jan 2023 Feb 2023 Mrt 2023 Apr 2023 Mei 2023 Jun 2023 Jul 2023 Aug 2023 Sep 2023 Okt 2023 Nov 2023 Dec 2023 Jan 2024 Feb 2024 Mrt 2024

3.0 Wmo Algemene toelichting

In dit hoofdstuk wordt ingegaan op de Wmo-zorgvormen huishoudelijke ondersteuning, activerend werk, groeps- en individuele begeleiding en wonen, rollen en vervoer. Gelet op het beperkte volume van groepsbegeleiding wordt deze zorgvorm niet nader toegelicht in de Bestuursrapportage.

3.1 Wmo aantal personen

In de grafiek ziet u voor de Wmo:
- het aantal personen met een toewijzing
- het aantal personen waarvoor is gedeclareerd.

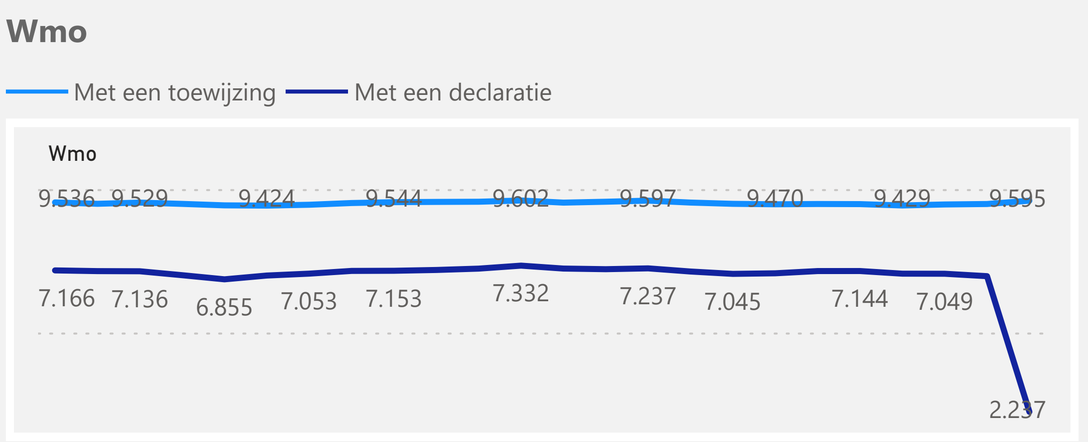

Per beleidsterrein

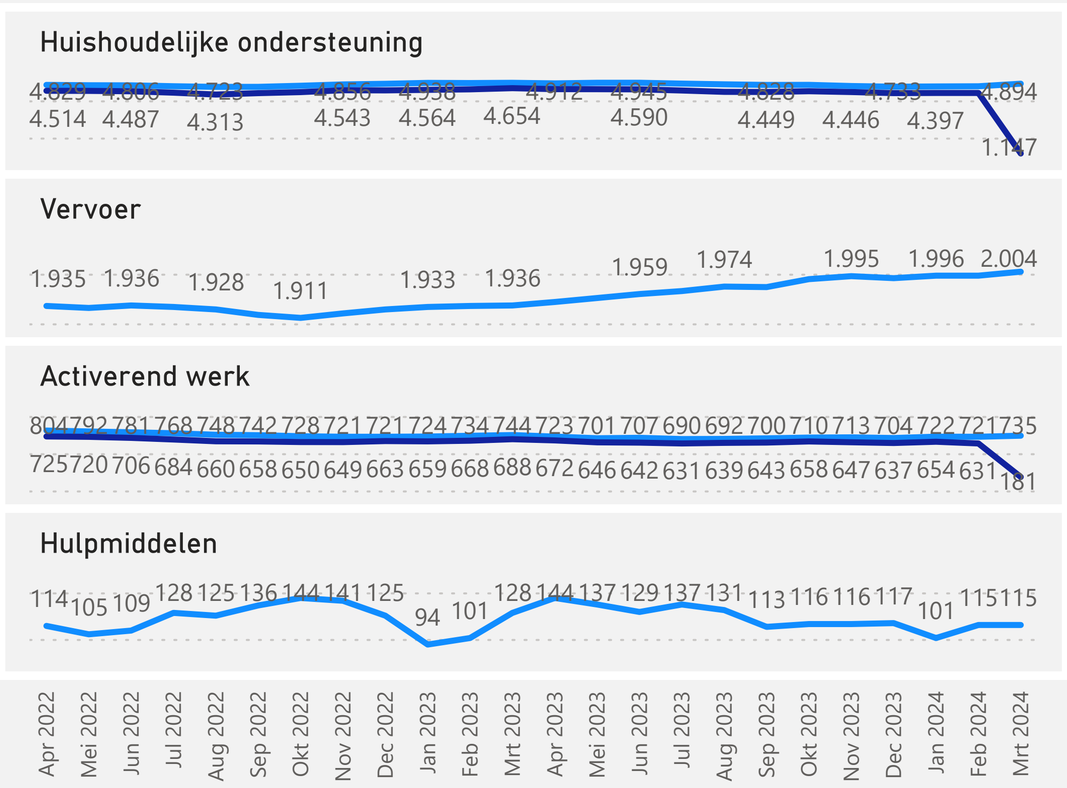

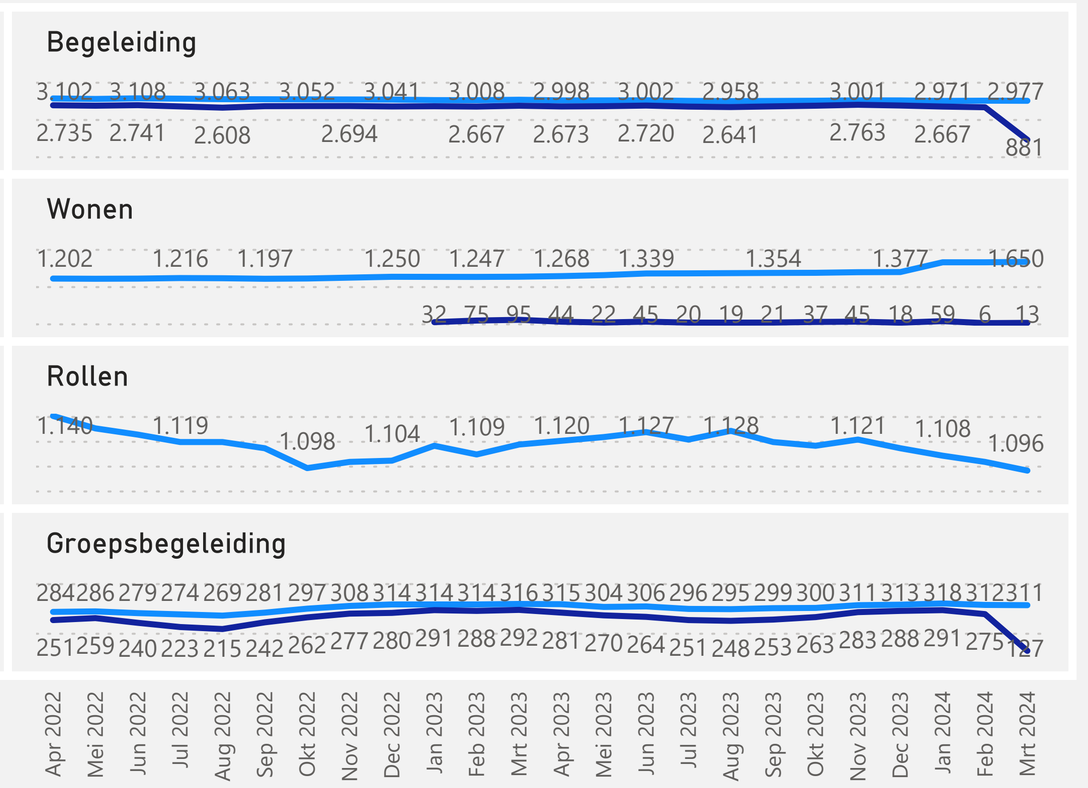

3.2 Wmo aandeel bevolking met een toewijzing

Op deze pagina ziet u voor de Wmo:

- het aandeel van de bevolking (18 jaar en ouder) met een toewijzing
- het aandeel van de bevolking (18 jaar en ouder) met een declaratie

Aantal personen met Wmo

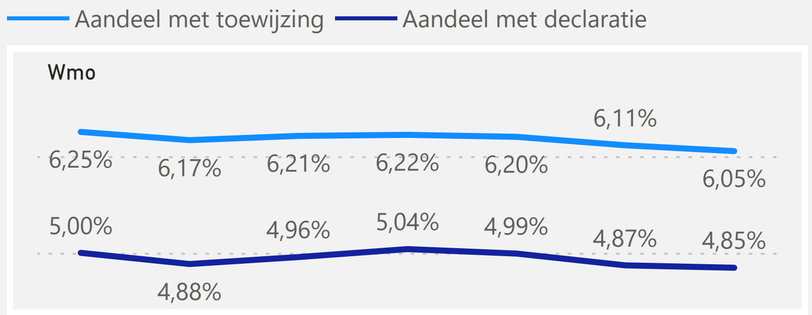

Per beleidsterrein

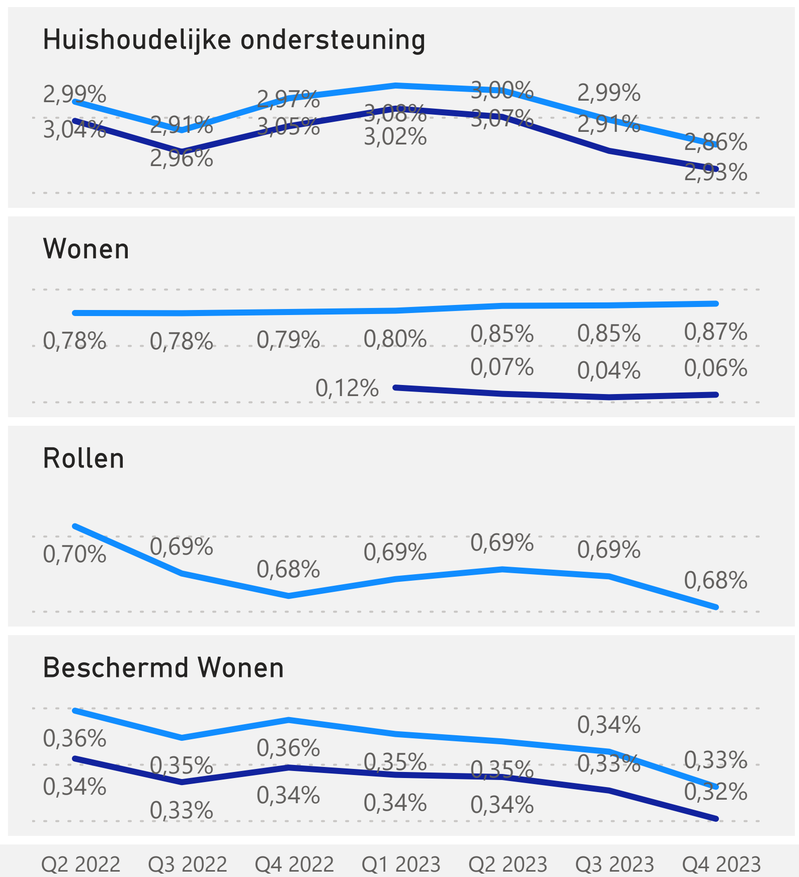

3.3 Wmo Begeleiding aantal personen

Op deze pagina ziet u voor het beleidsterrein Begeleiding binnen de Wmo:

- het aantal personen met een toewijzing
- het aantal personen waarvoor is gedeclareerd

Verhouding Basis-Gespecialiseerd

Begeleiding

Per sub-beleidsterrein

3.3B Wmo Begeleiding aantal personen

Op deze pagina ziet u voor het beleidsterrein Begeleiding binnen de Wmo het aantal personen met een toewijzing voor:

- basis begeleiding
- gespecialiseerde begeleiding, of;
- basis- en gespecialiseerde begeleiding tegelijk

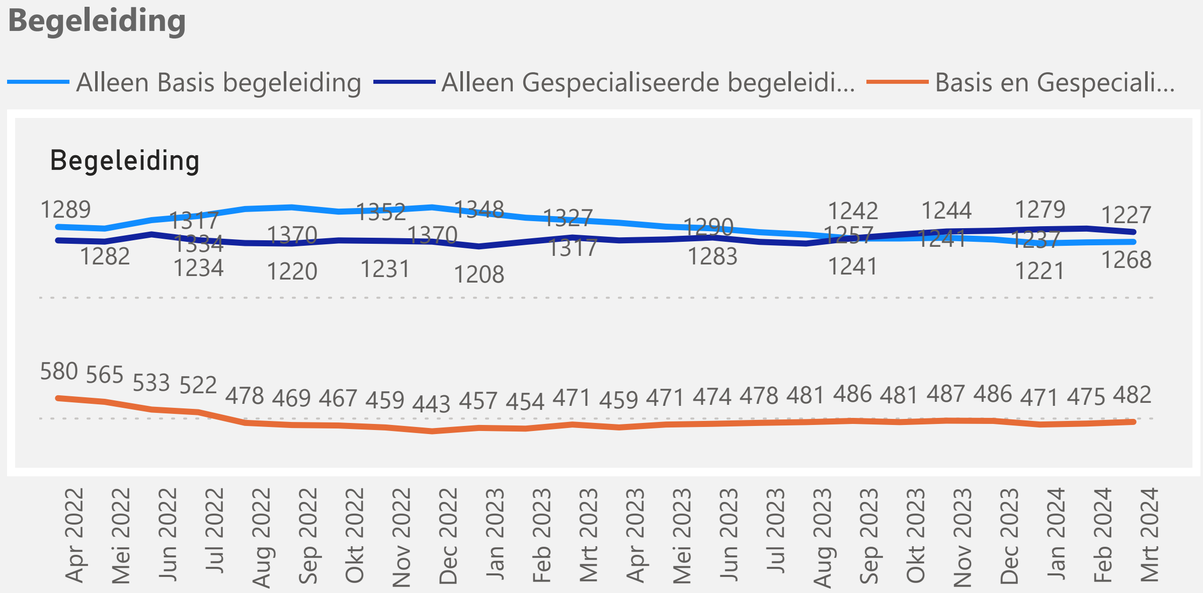

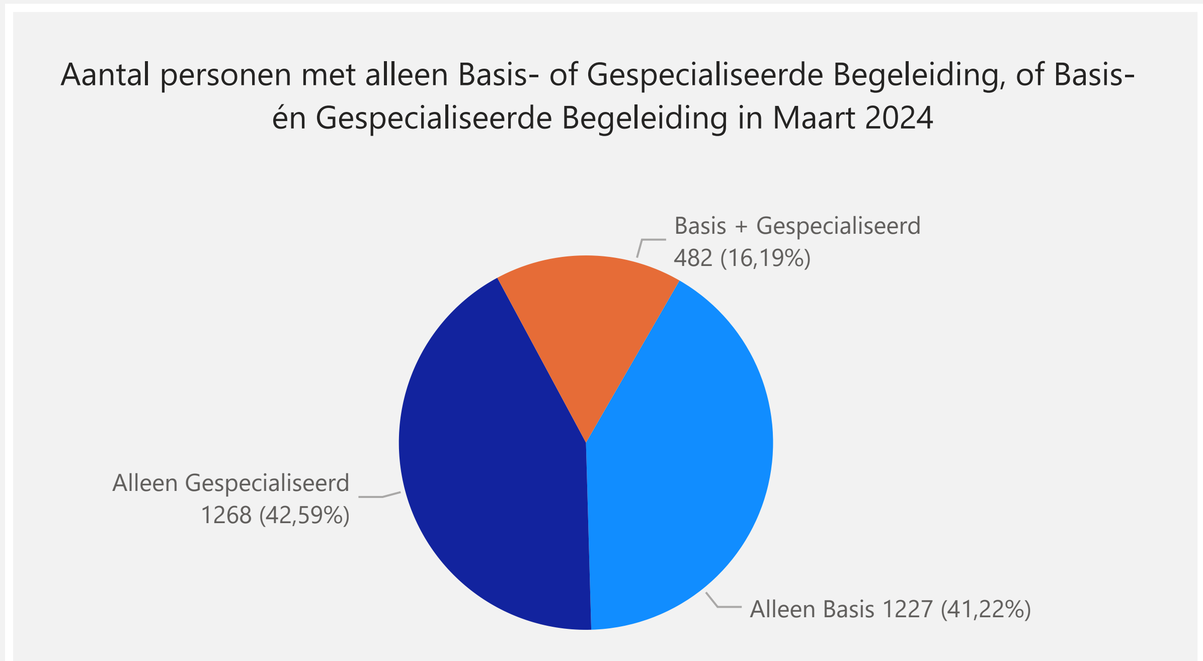

Terug naar de vorige pagina

3.4 Wmo Begeleiding bedrag declaratie

Op deze pagina ziet u voor het beleidsterrein Begeleiding binnen de Wmo:

- het declaratiebedrag per maand

Begeleiding

Naar sub-beleidsterrein

Basis begeleiding

Gespecialiseerde begeleiding

3.5 Wmo Huishoudelijke ondersteuning (HO) aantal personen

Op deze pagina ziet u voor het beleidsterrein Huishoudelijke ondersteuning binnen de Wmo:

- het aantal personen met een toewijzing
- het aantal personen waarvoor is gedeclareerd

Huishoudelijke ondersteuning

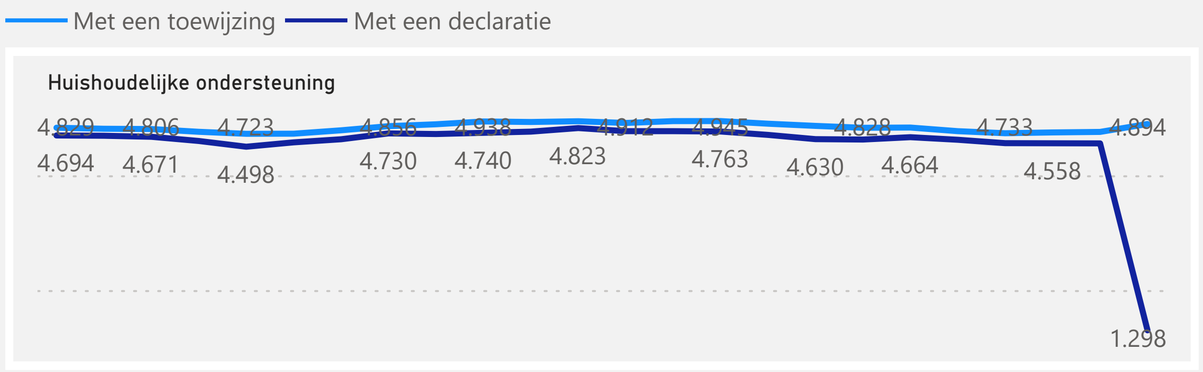

Naar sub-beleidsterrein

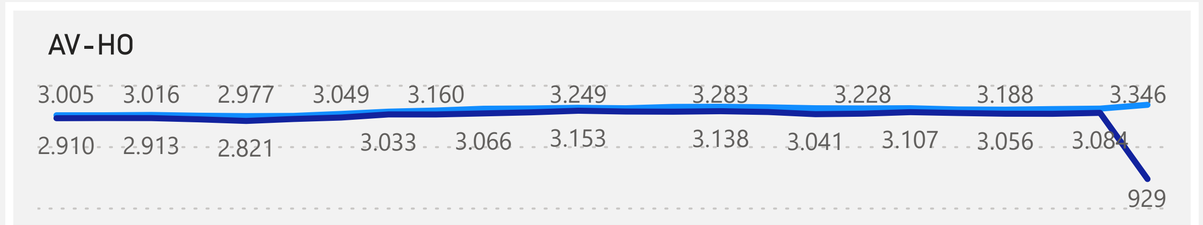

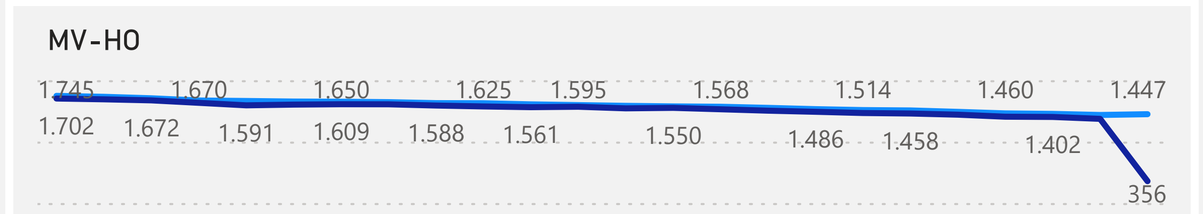

3.6 Wmo Wonen aantal personen

Op deze pagina ziet u voor het beleidsterrein Wonen binnen de Wmo:

- het aantal personen met een toewijzing voor een woonvoorziening

Wonen

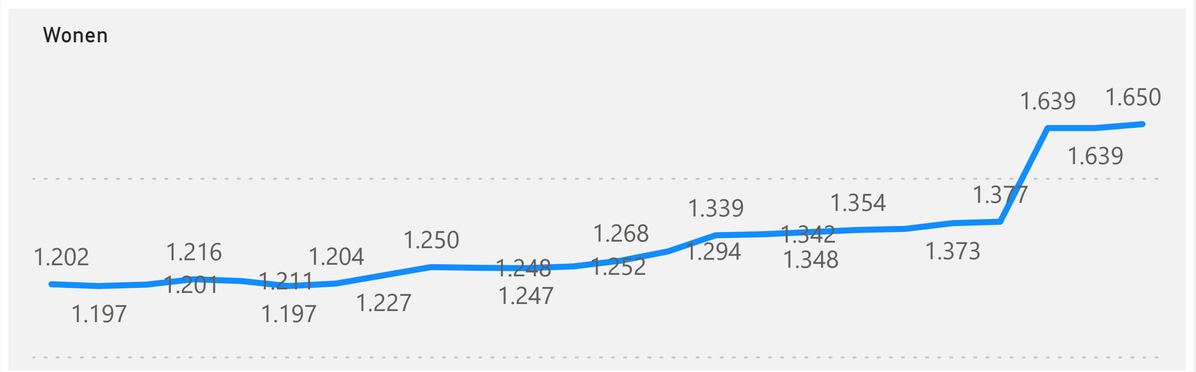

Per sub-beleidsterrein

Niet roerende voorzieningen

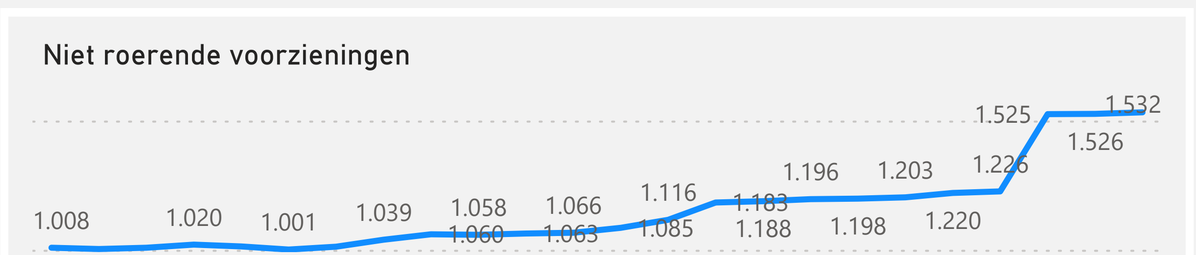

Roerende voorzieningen

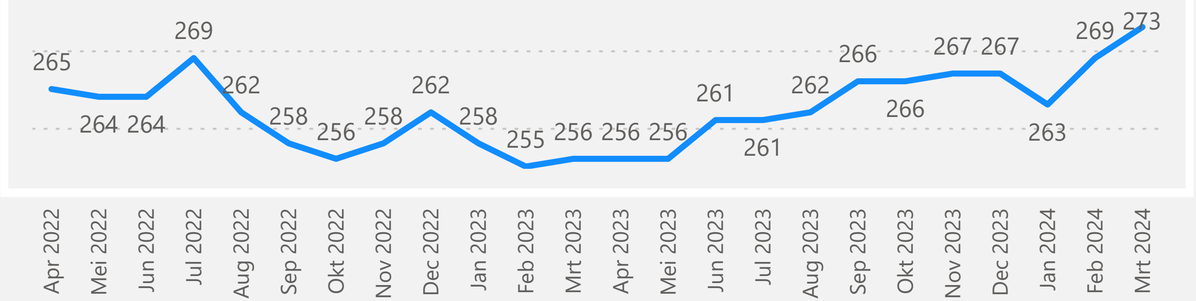

3.7 Wmo Rolstoelen aantal personen

Op deze pagina ziet u voor het beleidsterrein Rolstoelen binnen de Wmo:

- het aantal personen met een toewijzing voor een rolstoel

Rollen

Naar sub-beleidsterrein

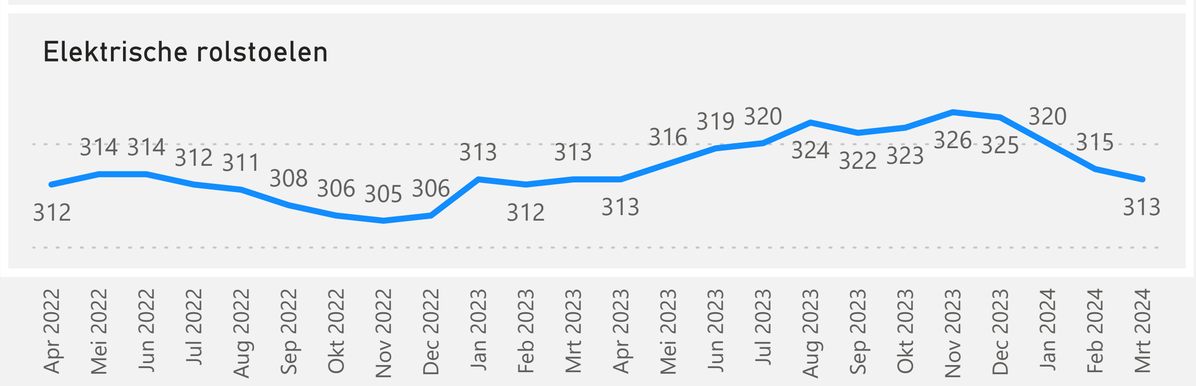

3.8 Wmo Vervoer aantal personen

In de grafiek ziet u voor de Jeugdwet:
- het aantal personen met een toewijzing
- het aantal personen waarvoor is gedeclareerd]

Vervoer

Met een toewijzing Met een declaratie

Naar sub-beleidsterrein

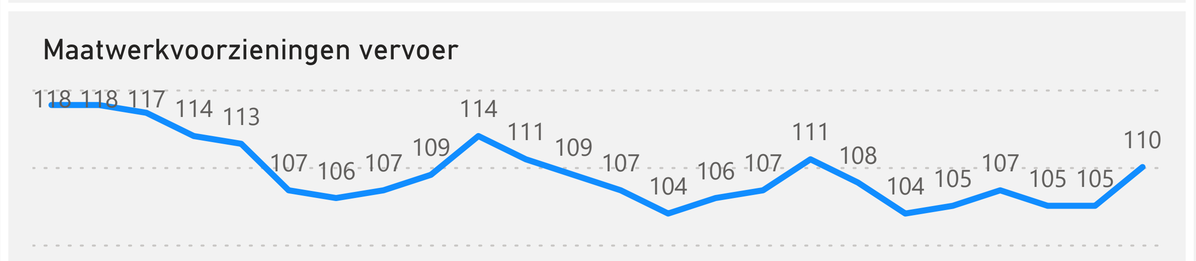

4.0 Beschermd wonen algemene toelichting

In dit hoofdstuk wordt ingegaan op de zorgvorm Beschermd Wonen.
Beschermd wonen wordt toegewezen aan inwoners die tijdelijk een vorm van 24-uurs toezicht of aanwezigheid nodig hebben vanwege psychische of ernstige psychosociale problemen en een daarmee gepaard gaande beperkte regie over het leven.
Daarnaast wordt ingezet op preventie en toegewerkt naar meer inzet op ambulante ondersteuningsvormen (beschermd thuis).

4.1 Beschermd Wonen aantal personen

Op deze pagina ziet u voor Beschermd wonen:
- het aantal personen met een toewijzing
- het aantal personen waarvoor is gedeclareerd

Beschermd Wonen

Met een toewijzing Met een declaratie

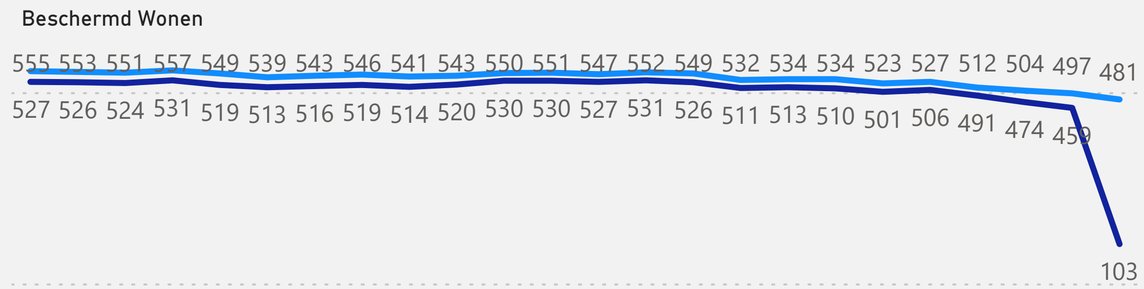

Personen binnen beschermd wonen hebben ook:

Begeleiding

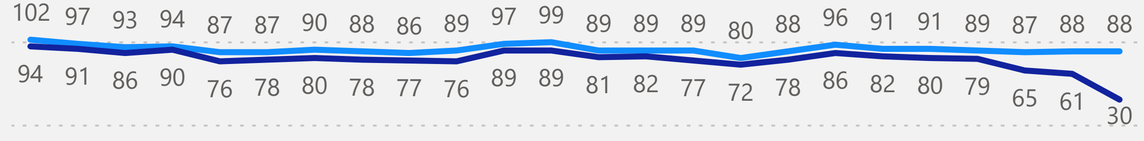

Activerend werk

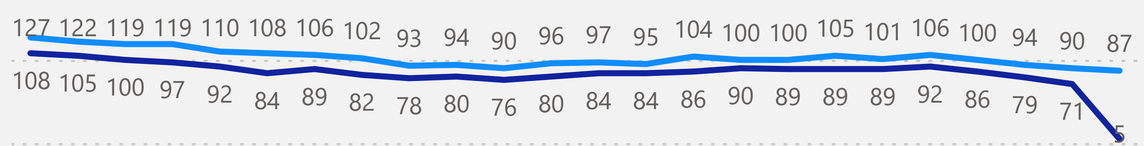

Groepsbegeleiding

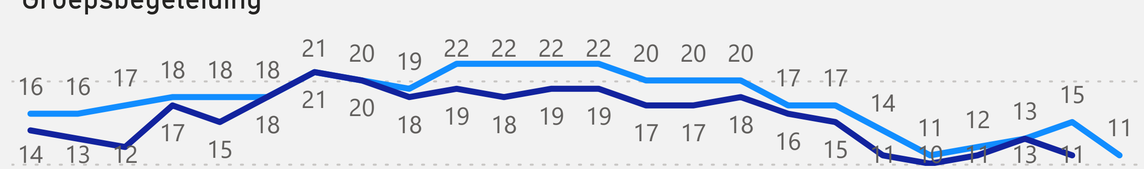

PGB, ZIN en Leeftijd

Intra- en extramuraal

Regio + Gebied

4.1B Beschermd Wonen PGB, ZIN en Leeftijd

Op deze pagina ziet u voor Beschermd wonen:
- het aantal personen met een toewijzing Zorg in Natura (ZIN)
- het aantal personen met een toewijzing Persoonsgebonden Budget (PGB)
- Een combinatie van toewijzingen ZIN + PGB

Terug naar de vorige pagina

Aantal personen met een toewijzing in Maart 2024

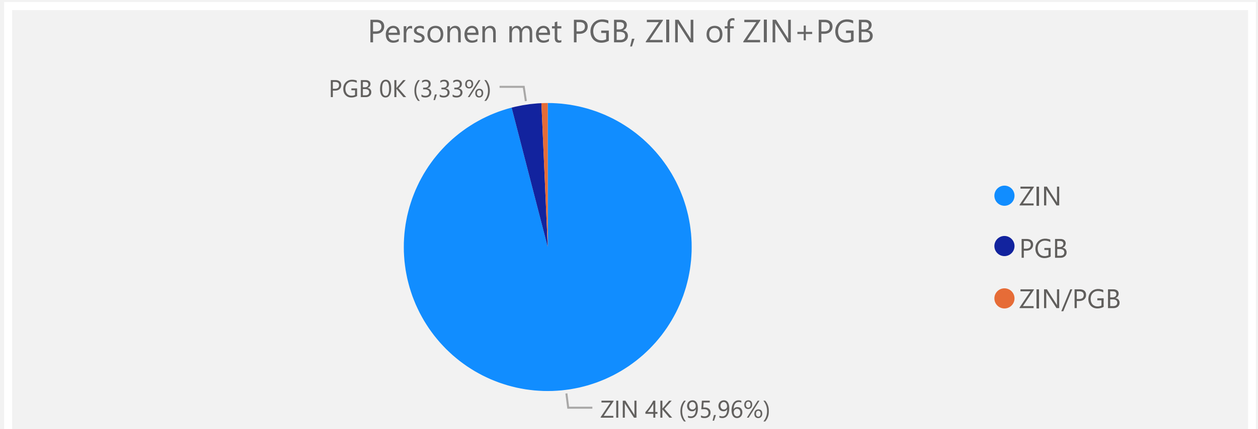

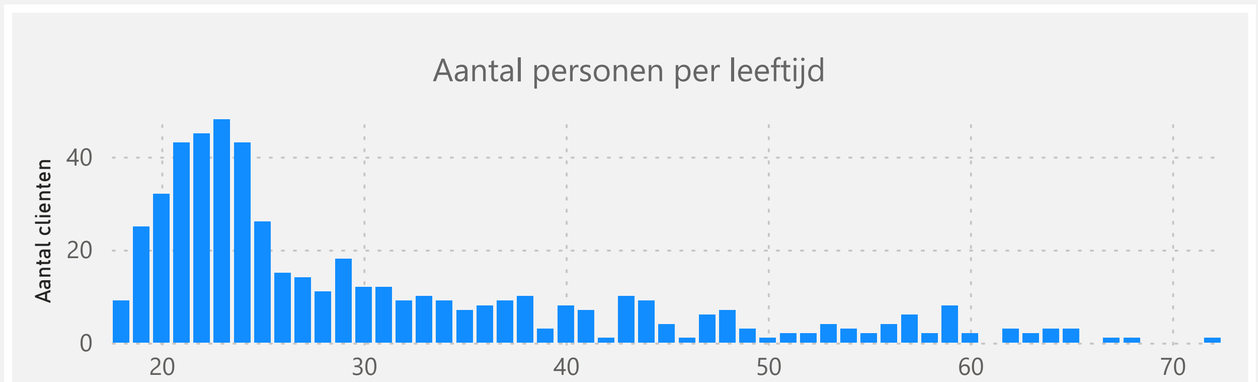

4.1C Beschermd Wonen Regio en Gebieden

Op deze pagina ziet u voor Beschermd wonen:

- het aantal personen met een toewijzing per Regio-gemeente

Terug naar de vorige pagina

Aantal personen met een toewijzing in Maart 2024

Per regiogemeente

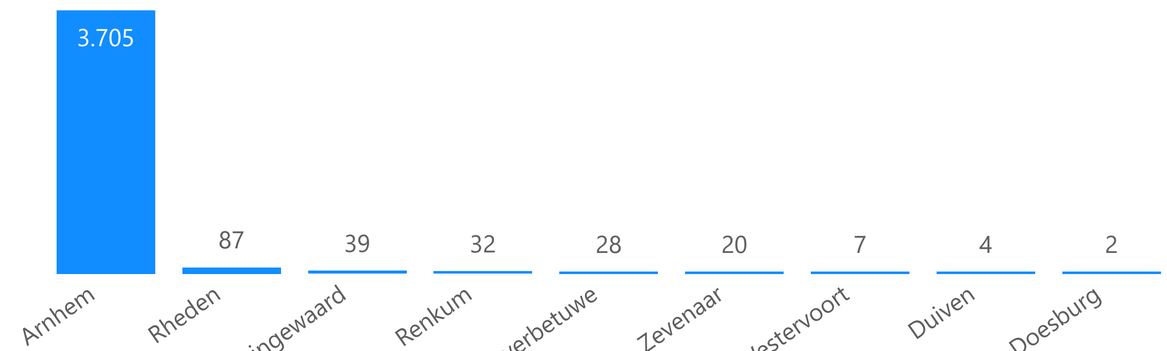

Per gebied in Arnhem

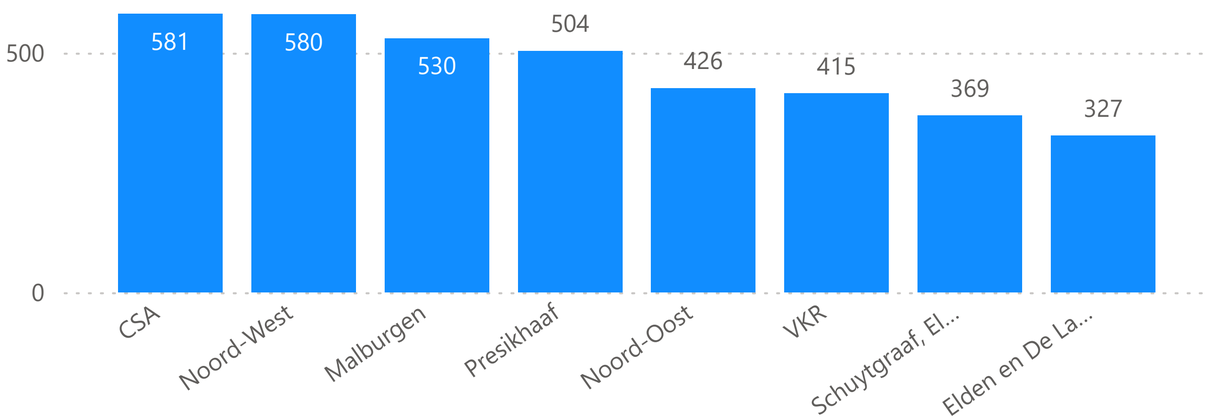

4.2 Beschermd Wonen Intra- extramuraal aantal personen

Op deze pagina ziet u voor Bescherm wonen:

- het aantal personen met een toewijzing uitgesplitst naar intra- en extramuraal
- het aantal personen met een declaratie uitgesplitst naar intra- en extramuraal

Beschermd Wonen

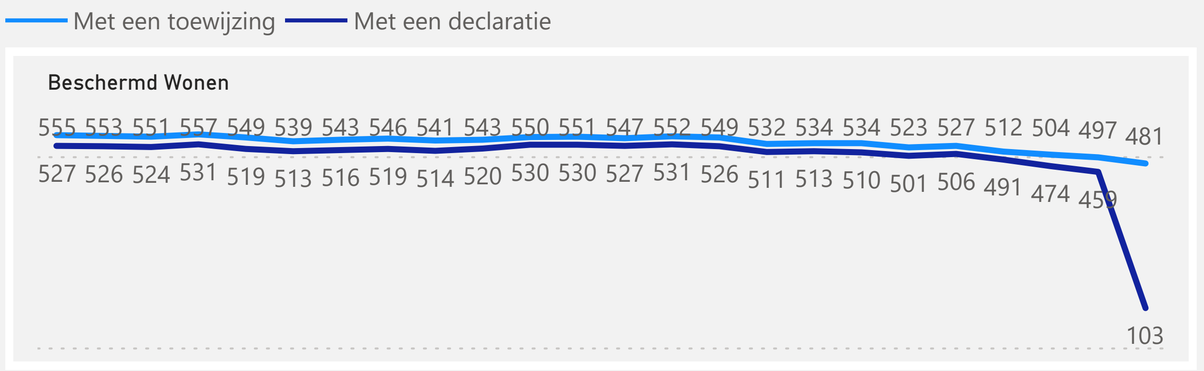

Per sub-beleidsterrein

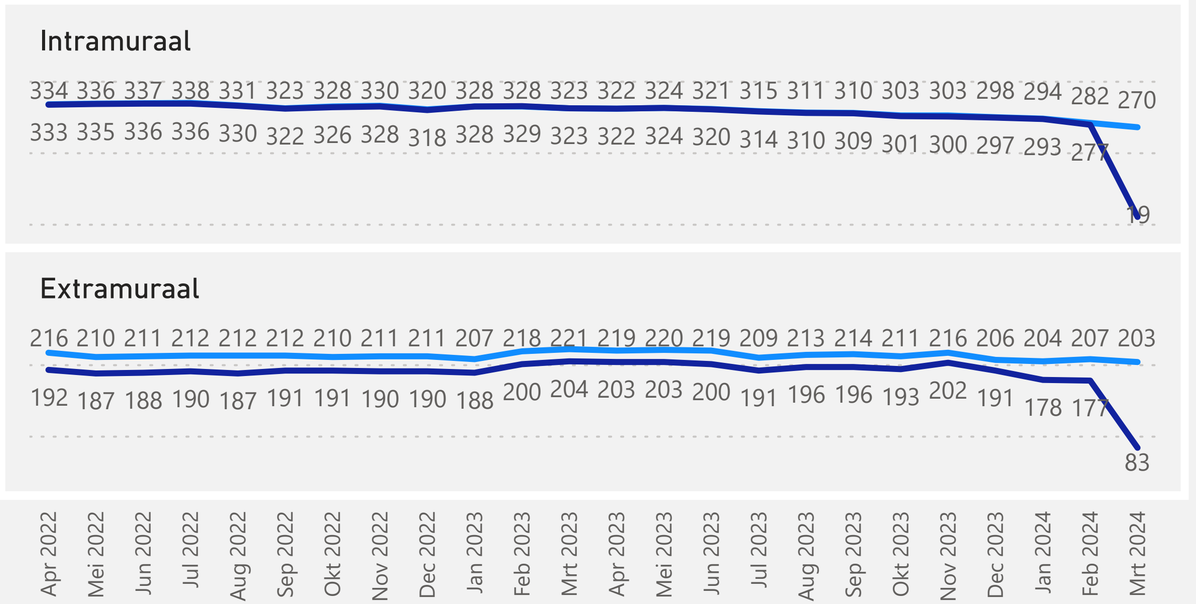

4.3 Wmo Beschermd Wonen aandeel bevolking Arnhem

Op deze pagina ziet u voor Beschermd wonen in Arnhem*:

- het aandeel van de bevolking personen met een toewijzing

**Hierbij is het aantal personen met een toewijzing Bescherm wonen in Arnhem afgezet tegen de totale bevolking (18+) in Arnhem*

Beschermd Wonen

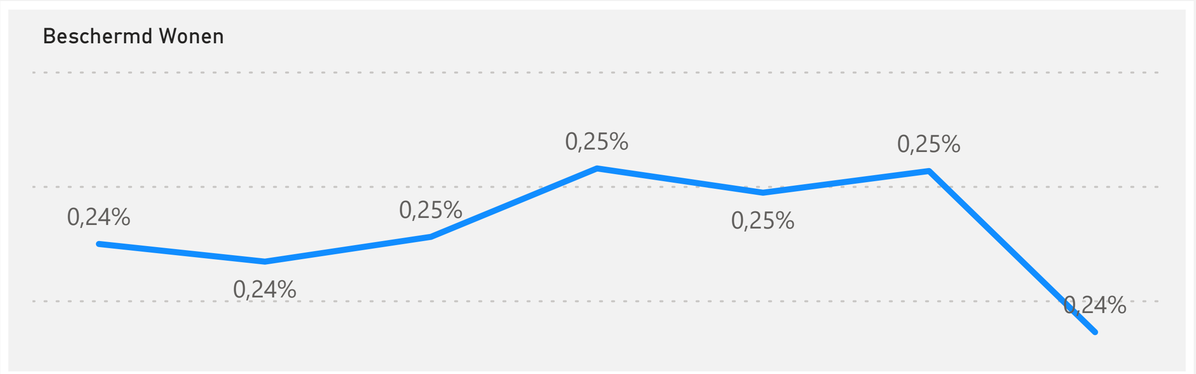

Per sub-beleidsterrein

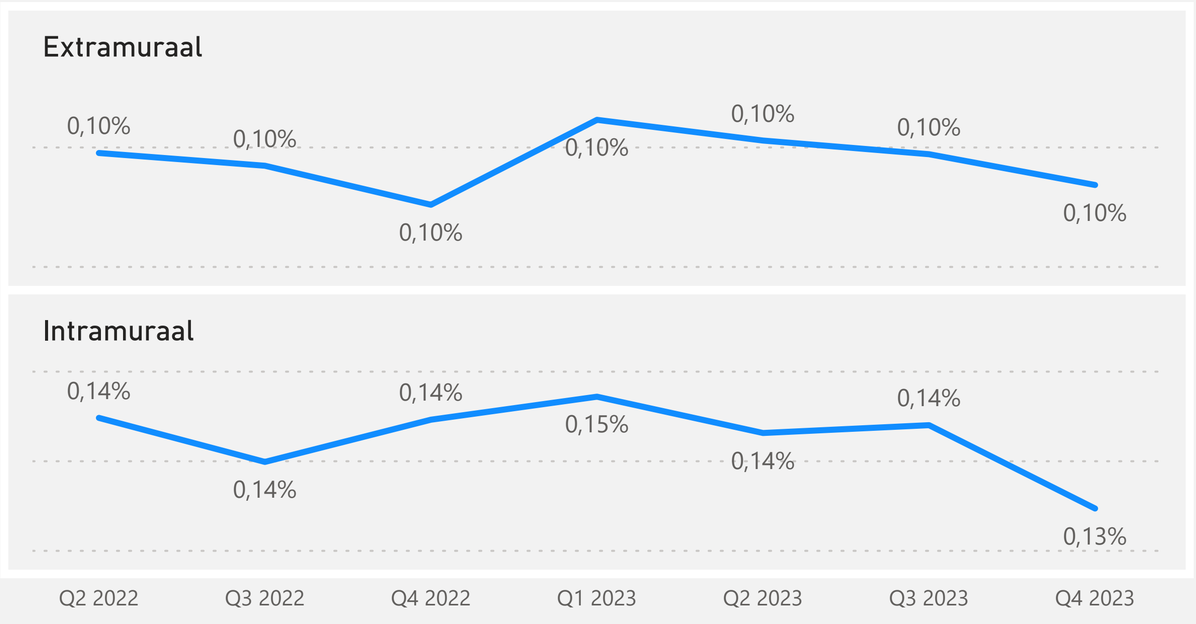

5. Kwaliteit, Toezicht en Handhaving

Dit hoofdstuk geeft inzicht in de aanpak en resultaten t.a.v. kwaliteit, toezicht en handhaving. Deze aanpak is onder te verdelen naar:
1. Verhogen en toetsen van de kwaliteitseisen aan de voorkant en
2. Intensiveren van toezicht bij aanbieders.

In de raadsbrief *Voortgang aanpak toezicht op kwaliteit en rechtmatigheid zorg* d.d. 9 november 2021 wordt deze intensievere aanpak uitgebreid toegelicht.

Verhogen en toetsen van kwaliteitseisen aan de voorkant
In de afgelopen periode zijn de kwaliteitseisen verhoogd en verwerkt in de nieuwe inkoop. Dit betreft zowel eisen die we stellen aan de organisatie van de aanbieder als eisen bij het leveren van bepaalde zorgvormen. Alle zorgvormen, die regionaal worden ingekocht, zijn medio 2020 opnieuw ingekocht. Dit heeft geleid tot een daling van het aantal gecontracteerde aanbieders. Tijdens de inkoop zijn diverse aanbieders afgevallen, waarover de gemeente Arnhem negatieve signalen had ontvangen. De nieuwe inkoop heeft ertoe bijgedragen dat we beter het kaf van het koren hebben gescheiden.

Intensiveren van toetsing bij aanbieders
Het blijft van belang om aanbieders te toetsen op kwaliteit en rechtmatigheid van geleverde zorg. Naast signaalgestuurd toezicht wordt nu ook een steekproefsgewijze toetsing uitgevoerd, waarbij een deel van de aanbieders jaarlijks op kwaliteit wordt getoetst (via zogenaamde Quick scans). Deze toetsing wordt via de regionale inkooporganisatie Inkoop SDCG uitgevoerd door de VGGM. Daarnaast vinden op het gebied van rechtmatigheid jaarlijks risicoanalyses plaats op basis waarvan vervolgacties worden bepaald.

In onderstaande tabel zijn de resultaten van de aanpak zichtbaar.

Indicator	**Aantal**
Aantal lopende kwaliteitsonderzoeken door VGGM	
Aantal lopende rechtmatigheidsonderzoeken door Handhaving	
Aantal afgeronde kwaliteitsonderzoeken door VGGM	
Aantal afgeronde rechtmatigheidsonderzoeken door Handhaving	
Aantal afgeronde Quick scans rechtmatigheid	
Aantal uitgevoerde Quick scans kwaliteit	
Aantal lopende Quick scans rechtmatigheid	
Aantal lopende cliëntenstops	
Aantal lopende betaalstops (niet langer vergoeden van declaraties)	
Aantal beëindigde contracten (buiten de inkoop per 01-07-2020)	
Aantal terugvorderingen bij aanbieders	
Totaalbedrag terugvorderingen	

Afgeronde rechtmatigheidsonderzoeken worden na een zorgvuldige procedure openbaar gemaakt en zijn te vinden op internet: https://wob.arnhem.nl/pages/rechtmatigheidsonderzoeken.

6.0 Kerncijfers Wmo/JW ZIN (Gemiddelde bedragen en aantallen van ZIN per maand)

over de laatste drie maanden zijn nog niet alle declaraties ontvangen

Gemiddeld bedrag en aantal per maand van April 2022 t/m December 2023.

Jaar	2022			2023		
Wet	Personen toewijzing	Personen declaratie	Bedrag declaratie	Personen toewijzing	Personen declaratie	Bedrag declaratie
Wmo	**11.898**	**7.901**	**€ 5.103.553**	**12.090**	**7.987**	**€ 5.423.365**
Activerend werk	**749**	**679**	**€ 321.079**	**708**	**653**	**€ 318.753**
Begeleiding	**2.938**	**2.692**	**€ 1.488.766**	**2.873**	**2.694**	**€ 1.514.889**
Beschermd Wonen	**527**	**521**	**€ 1.783.459**	**523**	**516**	**€ 1.837.355**
Groepsbegeleiding	**277**	**250**	**€ 112.102**	**295**	**273**	**€ 128.079**
Huishoudelijke ondersteuning	**4.609**	**4.460**	**€ 1.248.476**	**4.704**	**4.530**	**€ 1.412.202**
Hulpmiddelen	**125**			**122**		
Niet van toepassing	**324**			**294**		
Rollen	**1.117**			**1.119**		
Schulddienstverlening	**1.612**	**608**	**€ 136.529**	**1.822**	**591**	**€ 153.692**
Verblijf	**13**	**12**	**€ 13.142**	**10**	**10**	**€ 10.682**
Vervoer	**1.906**			**1.929**		
Wijkteam	**1.346**			**1.292**		
Wonen	**1.195**			**1.304**	**39**	**€ 47.712**

Gemiddeld bedrag en aantal per maand van Januari 2024 t/m Maart 2024.

Jaar	2024		Bedr
Wet	Personen toewijzing	Personen declaratie	
Wmo	**12.098**	**5.831**	
Activerend werk	**723**	**489**	
Begeleiding	**2.863**	**2.059**	
Beschermd Wonen	**485**	**345**	
Groepsbegeleiding	**302**	**231**	
Huishoudelijke ondersteuning	**4.618**	**3.314**	
Hulpmiddelen	**110**		
Niet van toepassing	**268**		
Rollen	**1.102**		
Schulddienstverlening	**1.921**	**329**	
Verblijf	**4**	**5**	
Vervoer	**1.960**		
Wijkteam	**1.250**		
Wonen	**1.629**	**26**	

Gemiddeld bedrag en aantal per maand van April 2022 t/m December 2023.

Jaar	2022			2023		
Wet	Personen toewijzing	Personen declaratie	Bedrag declaratie	Personen toewijzing	Personen declaratie	Bedrag declaratie
Jw	**3.881**	**3.128**	**€ 4.741.799**	**3.983**	**3.242**	**€ 5.490.151**
Activerend werk	**6**	**6**	**€ 2.887**	**6**	**5**	**€ 3.104**
Begeleiding	**803**	**659**	**€ 695.161**	**810**	**707**	**€ 904.430**
Behandeling	**2.813**	**2.240**	**€ 1.963.503**	**2.953**	**2.367**	**€ 2.335.449**
Groepsbegeleiding	**195**	**179**	**€ 123.089**	**206**	**185**	**€ 130.000**
Jeugdbescherming & -reclassering	**471**	**436**	**€ 327.948**	**435**	**407**	**€ 320.768**
Nog te bepalen				**1**	**1**	**€ 71.081**
Verblijf jeugd	**479**	**464**	**€ 1.629.211**	**461**	**447**	**€ 1.790.477**
Wijkteam	**201**			**192**		

Gemiddeld bedrag en aantal per maand van Januari 2024 t/m Maart 2024.

Jaar	2024		Be
Wet	Personen toewijzing	Personen declaratie	
Jw	**4.018**	**2.671**	
Activerend werk	**9**	**8**	
Begeleiding	**838**	**573**	
Behandeling	**2.963**	**1.864**	
Groepsbegeleiding	**188**	**146**	
Jeugdbescherming & -reclassering	**427**	**384**	
Nog te bepalen	**1**		
Verblijf jeugd	**450**	**306**	
Wijkteam	**186**		

6.1 Kerncijfers Totalen PGB per jaar

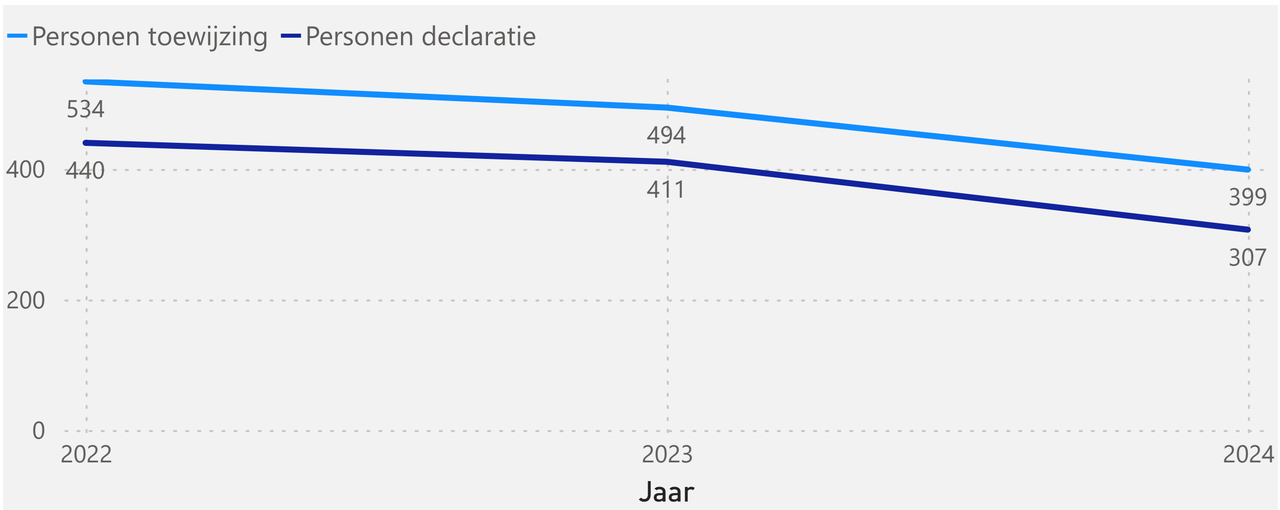

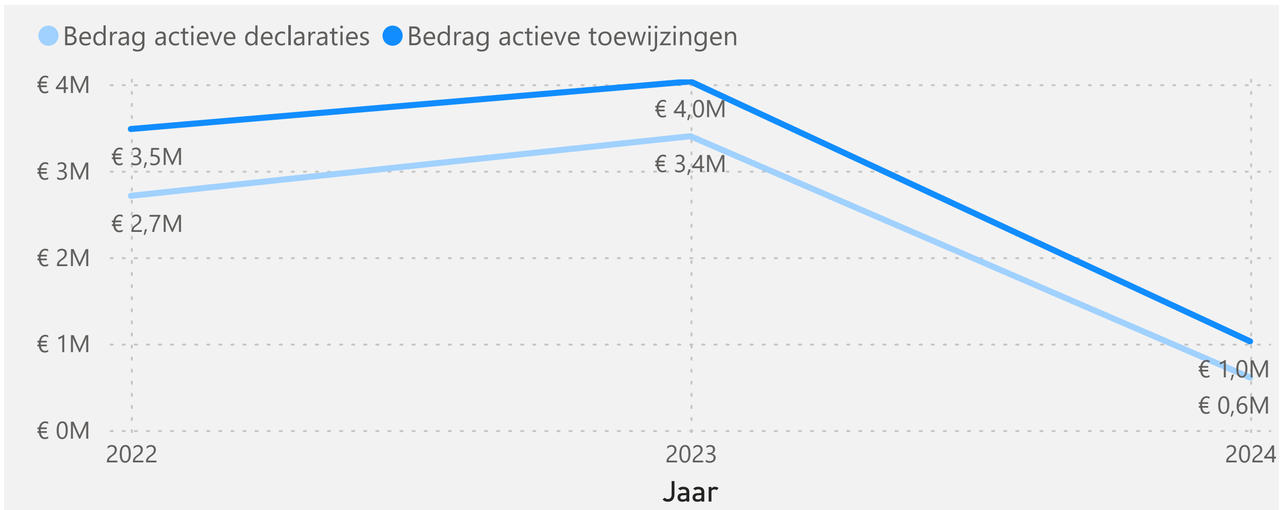

Wet	Beleidsterrein	Jaar 2022 Personen toewijzing	Personen declaratie	Bedrag actieve declaraties*	2023 Personen toewijzing	Personen declaratie	Bedrag actieve declaraties*	20 Pe
Jw	Verblijf jeugd	4			4			
	Groepsbegeleiding	10			6			
	Behandeling	11			11			
	Begeleiding	80	92	€ 704.341	71	77	€ 895.980	
	Totaal	**97**	**92**	**€ 704.341**	**83**	**77**	**€ 895.980**	
Wmo	Wonen	76			64			
	Huishoudelijke ondersteuning	208	198	€ 552.300	209	199	€ 717.635	
	Groepsbegeleiding	15			14			
	Beschermd Wonen	30			18			
	Begeleiding	176	184	€ 1.452.568	168	168	€ 1.785.114	
	Activerend werk	8			5			
	Totaal	**441**	**351**	**€ 2.004.868**	**413**	**336**	**€ 2.502.749**	
Totaal		**534**	**440**	**€ 2.709.208**	**494**	**411**	**€ 3.398.729**	

** Declaraties Wmo PGB: De Wmo-PGB verantwoording zoals aangeleverd door de Sociale VerzekeringsBank (SVB) bestaat uit 2 beleidsterreinen: Huishoudelijke ondersteuning (HO) en Begeleiding.*
Onder HO vallen alle PGB die zijn gedecclareerd voor HO. Onder Begeleiding vallen naast de declaraties voor Begeleiding (ruim 90%) ook de PGB-declaraties van de overige Wmo-beleidsterreinen.

6.2 Kerncijfers Totalen ZIN en PGB per jaar

Totaal van aantallen en bedragen over de periode van April 2022 t/m Maart 2024.

Totaal ZIN + PGB

Jaar	2022			2023			2024
Wet	Personen toewijzing	Personen declaratie	Bedrag actieve declaraties	Personen toewijzing	Personen declaratie	Bedrag actieve declaraties	Pers
Jw	5.057	4.723	€ 43.380.529	5.541	5.265	€ 66.706.713	
Wmo	11.173	9.288	€ 46.708.087	11.418	9.756	€ 65.738.819	
Totaal	**16.117**	**13.944**	**€ 90.088.617**	**16.815**	**14.935**	**€ 132.445.532**	

JW ZIN totaal declaraties per jaar

Wet	2022	2023	2024
Jw	**€ 42.676.189**	**€ 65.810.733**	**€ 13.184.632**
Activerend werk	€ 25.984	€ 37.246	€ 9.733
Begeleiding	€ 6.256.447	€ 10.853.158	€ 2.135.790
Behandeling	€ 17.671.524	€ 28.025.391	€ 5.426.714
Groepsbegeleiding	€ 1.107.802	€ 1.560.000	€ 336.448
Jeugdbescherming & -reclassering	€ 2.951.535	€ 3.849.213	€ 1.175.218
Verblijf jeugd	€ 14.662.897	€ 21.485.725	€ 4.100.728
Totaal	**€ 42.676.189**	**€ 65.810.733**	**€ 13.184.632**

Wmo ZIN totaal declaraties per jaar

Wet	2022	2023	2024
Wmo	**€ 44.703.220**	**€ 63.236.070**	**€ 12.202.590**
Activerend werk	€ 2.889.714	€ 3.825.039	€ 763.971
Begeleiding	€ 13.398.892	€ 18.178.671	€ 3.765.957
Beschermd Wonen	€ 16.051.129	€ 22.048.255	€ 3.736.218
Groepsbegeleiding	€ 1.008.919	€ 1.536.950	€ 364.857
Huishoudelijke ondersteuning	€ 11.236.284	€ 16.946.424	€ 3.402.774
Verblijf	€ 118.281	€ 128.184	€ 11.079
Wonen		€ 572.548	€ 157.733
Totaal	**€ 44.703.220**	**€ 63.236.070**	**€ 12.202.590**

Toelichting op de onderste 2 tabellen: De declaraties kunnen alleen per beleidsterrein worden uitgesplitst voor ZIN, daarom bevatten deze tabellen geen PGB

Bestuursrapportage bestaanszekerheid
De bestuursrapportage toont trends en cijfers op hoofdlijnen over de thema's werk, inkomen, armoede en schulden. De bestuursrapportage is ingericht op de hoofddoelen uit de begroting:

- Voorkomen en vroeg erbij
- Arnhemmers kunnen rondkomen
- Arnhemmers doen mee

De bestuursrapportage bestaanszekerheid is bereikbaar van maandag tot en met vrijdag van 7.00 tot 22.00.

Technische of inhoudelijke vragen over deze bestuursrapportage kunt u stellen via:
Wemke Flim
Senior bedrijfsvoeringsadviseur sociaal domein
mailadres wemke.flim@arnhem.nl

Startpagina

We willen onze inwoners de zekerheid bieden dat zij een bestaan kunnen opbouwen.

Start pagina

Signalen betalingsachterstanden

746 !

Gemiddelde voorgaande periode: 948 (-202)

Dec 2023

Jan 2023 - Dec 2023	7.544
Jan 2022 - Dec 2022	8041
Jan 2021 - Dec 2021	7694

1 Voorkomen en vroeg erbij

We voorkomen zoveel mogelijk dat inwoners schulden opbouwen en/of in de armoede terecht komen.

In Dec 2023 waren er 746 meldingen vroegsignalering, dat zijn 202 minder dan het maandgemiddelde in de periode Jan 2023 tot en met Nov 2023

Voorkomen

Arnhemmers met bijstand

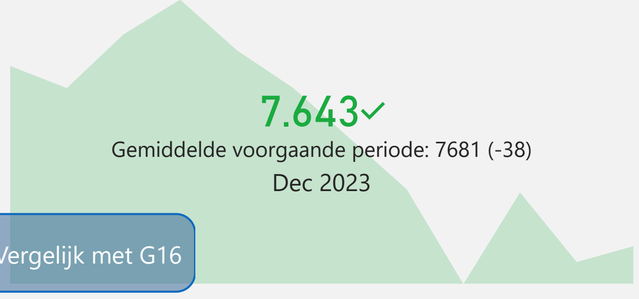

7.643✓

Gemiddelde voorgaande periode: 7681 (-38)

Dec 2023

Vergelijk met G16

2. Arnhemmers kunnen rondkomen

We zorgen ervoor dat zoveel mogelijk inwoners voldoende inkomen hebben om in de basisbehoeften te kunnen voorzien.

In de periode van Jan 2023 t/m Dec 2023 (12 maanden) zijn er 7544 inwoners die gebruik maakten van een inkomensregeling. Dat zijn er 497 minder dan in de periode van 12 maanden ervoor.

Rondkomen

3 Arnhemmers doen mee

We helpen Arnhemmers die een beroep doen op ondersteuning vanuit de Participatiewet zo snel mogelijk op weg naar zelfredzaamheid.

In Dec 2023 waren er 7643 inwoners met een uitkering (incl. partners), dat zijn er 38 minder dan het maandgemiddelde in de periode Jan 2023 tot en met Nov 2023

Meedoen

1. Vroegsignalering: Signalen betalingsachterstanden

Gebiedsnaam

Alle

Deze pagina gaat over signalen van betalingsachterstanden bij derde partijen zoals zorgverzekeraars, woningcorporaties en energiemaatschappijen. De gemeente bekijkt of er hulp geboden kan worden.

Begin en eind van getoonde periode

Jan 2023 - Dec 2023

Aantal meldingen per soort organisatie

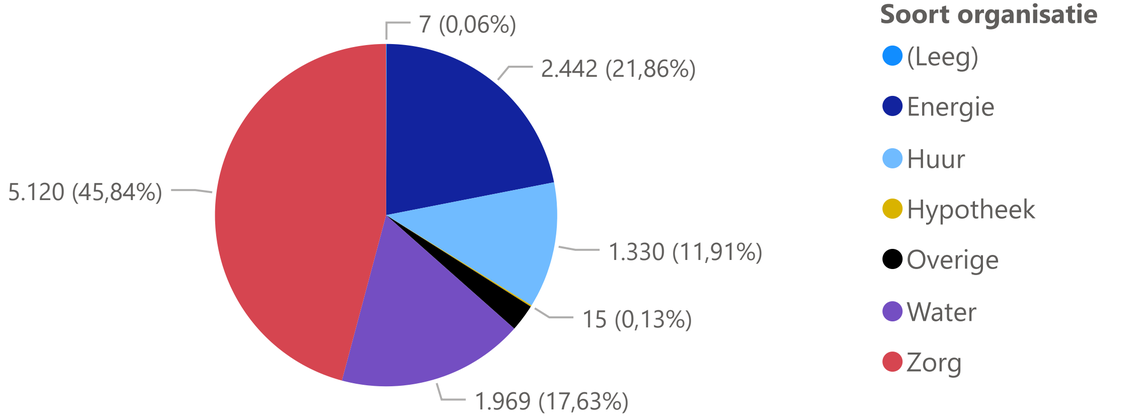

Aantal meldingen per gebied

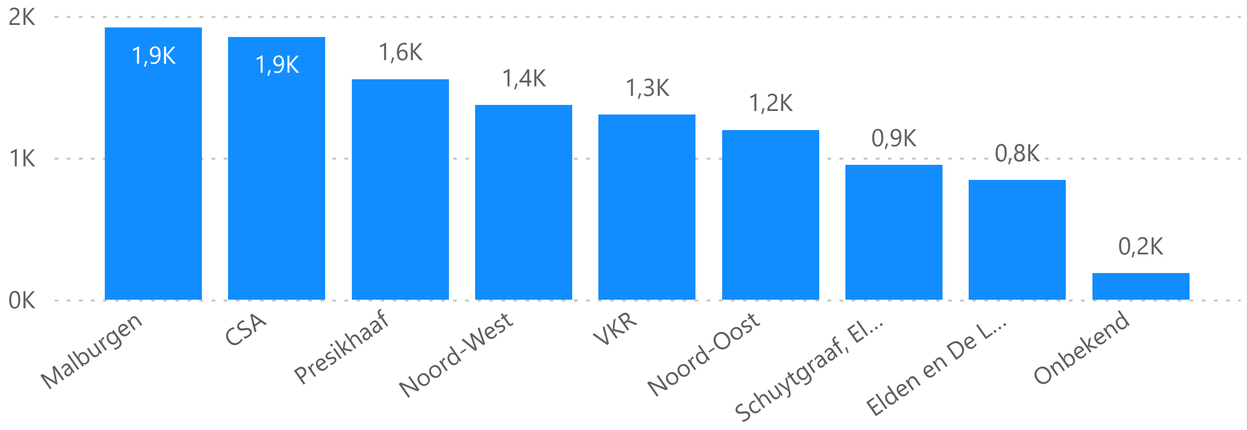

Resultaten van melding in periode 1-1-2023 t/m 31-12-2023

Resultaat per soort contact	Accepteert geen hulp	Doorverwezen	Geen contact	Niet opgepakt	Quick fix	**Totaal**
Telefonisch		637	59	32	1	255	**984**
Klant nam contact op n.a.v. telefoontje, whatsapp of SMS	1	162	7	3		50	**223**
Klant nam contact op n.a.v. flyer		147	9	1		33	**190**
Klant nam contact op n.a.v. email of brief		189	18	3		47	**257**
Huisbezoek samen		454	23	7	1	96	**581**
Huisbezoek alleen		3	7			21	**31**
Afspraak op locatie		3	14	1		42	**60**
Totaal	**1**	**1.595**	**137**	**47**	**2**	**544**	**2.326**

% inwoners hulp geaccepteerd

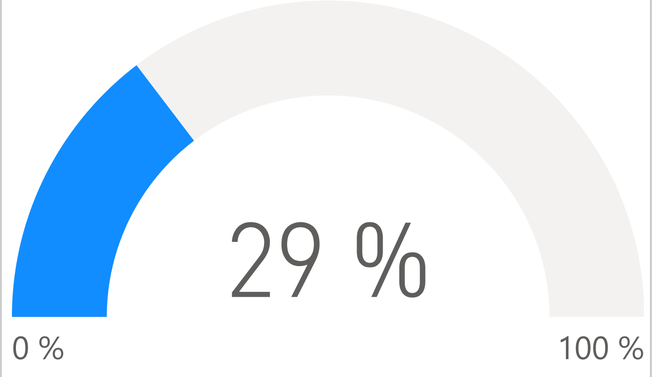

2 Arnhemmers kunnen rondkomen

Ons streven is dat alle Arnhemmers voldoende inkomen hebben om rond te kunnen komen. Onze inkomensregelingen hebben een groot bereik onder de groep die er recht op heeft en zijn eenvoudig toegankelijk. Inwoners met schulden helpen wij.

Jan 2023 - Dec 2023	7.544
Jan 2022 - Dec 2022	8041
Jan 2021 - Dec 2021	7694

Doel 1: Het bereik van onze regelingen is hoog en/of stijgt.

- Het aantal inwoners dat gebruik maakt van een regeling stijgt.
- Het aandeel toegekende aanvragen stijgt (meer mensen weten waar ze recht op hebben)

In de periode van Jan 2023 t/m Dec 2023 (12 maanden) zijn er 7544 inwoners die gebruik maakten van een inkomensregeling. Dat zijn er 497 minder dan in de periode van 12 maanden ervoor.

Bijzondere Bijstand | Individuele Inkomenstoeslag (iit) | Volume inkomens-regeling... | Beschermingsbewind | TM-CZG

Schuldhulpverlening

Doel 2: Meer Arnhemmers zo snel mogelijk duurzaam schuldenvrij.

- We ondersteuning inwoners bij het oplossen van schulden.

Volume Inkomensregelingen (Arnhemmers kunnen rondkomen)

Wij bereiken de inwoners die recht hebben op een regeling, zodat ze voldoende inkomen hebben om in hun basisbehoeften te kunnen voorzien. De Arnhemse inkomensregelingen zijn eenvoudig toegankelijk.

Hoeveel inwoners maken gebruik van een inkomensregeling?

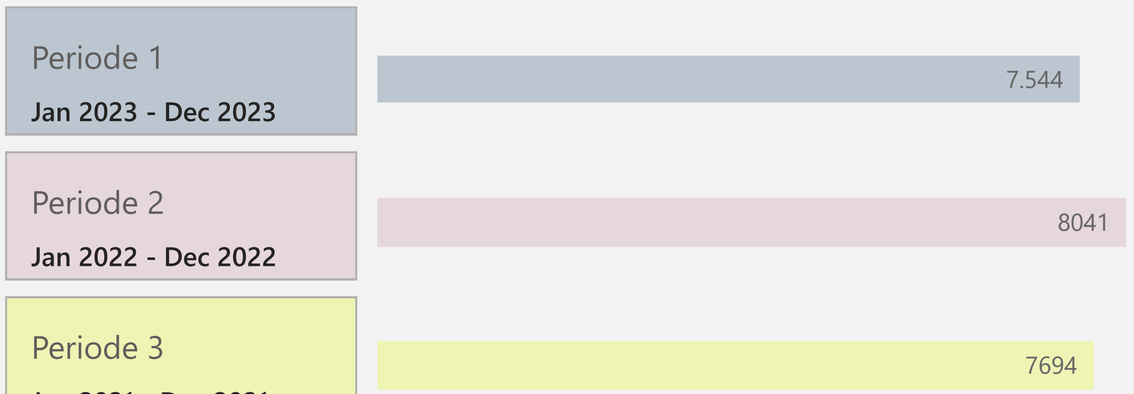

(Periode = 12 maanden)

Hoeveel inwoners maken gebruik van welke inkomensregeling?

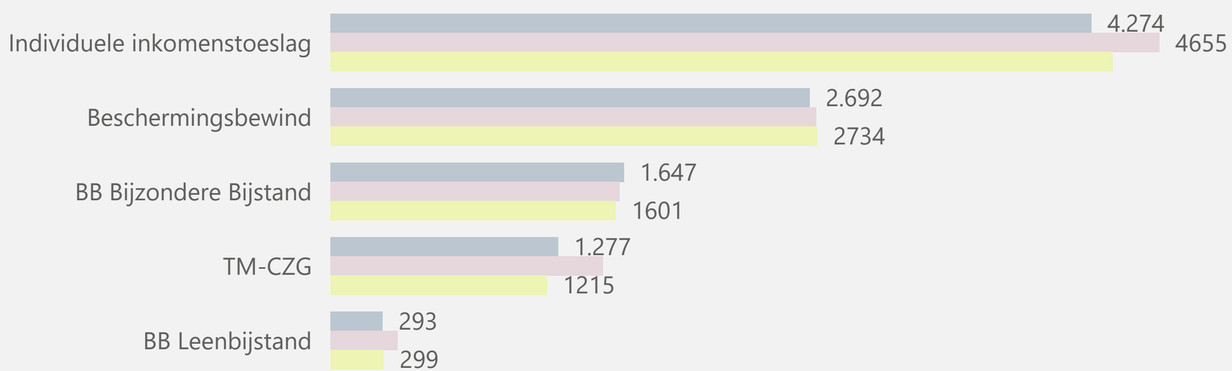

Hoeveel inwoners maken gebruik van een inkomensregeling in meerdere periodes?

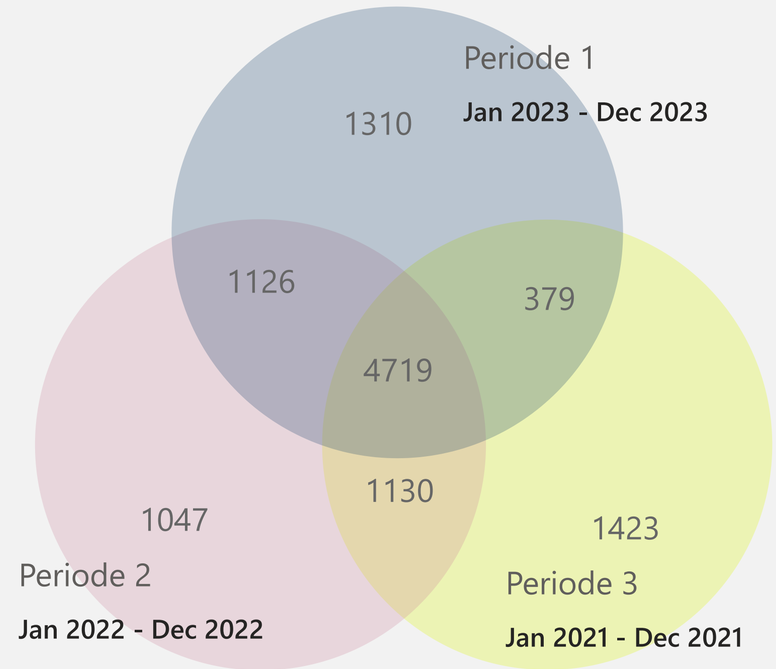

Bijzondere bijstand en Leenbijstand (Arnhemmers kunnen rondkomen)

Bijzondere bijstand verlenen wij aan inwoners met een laag inkomen die tegen onvoorziene bijzondere kosten aanlopen.

Wat is het aantal aanvragen voor bijzondere bijstand?

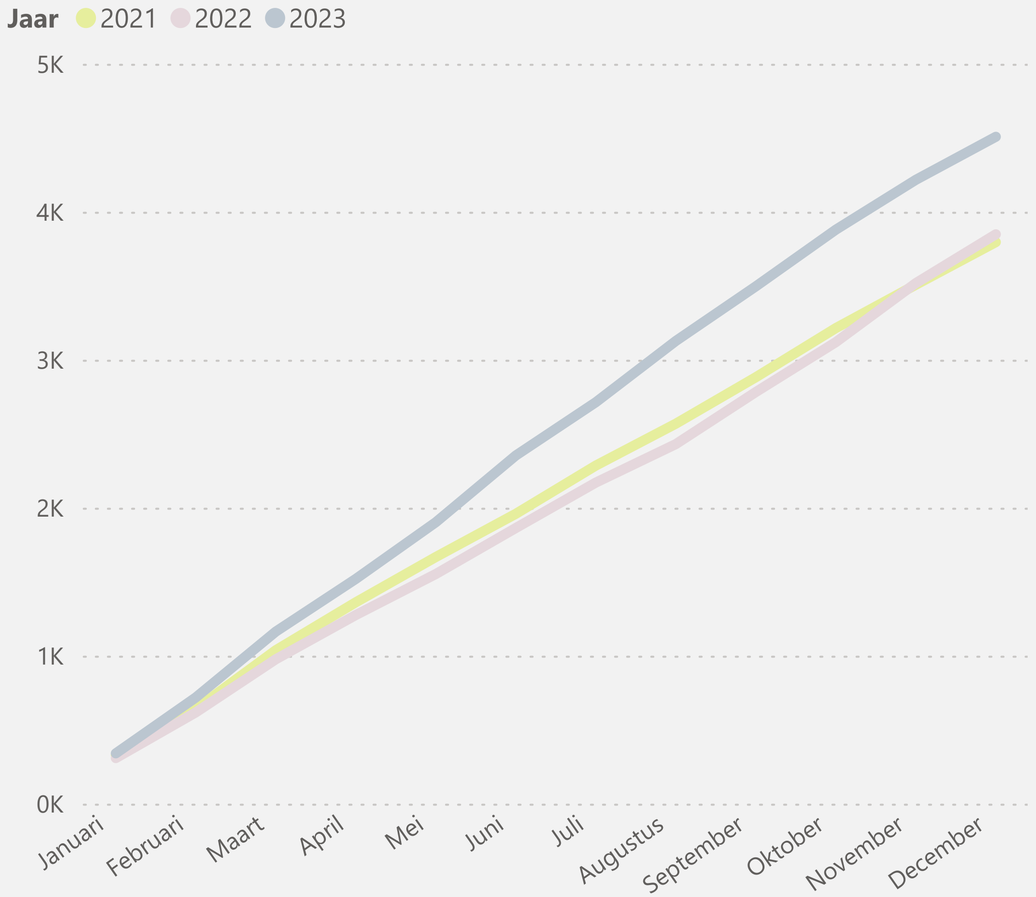

Betreft bijzondere bijstand, exclusief beschermingsbewind en exclusief aanvullende bijstand <21 jaar

Welk soort bijzondere kosten wordt het meest vergoed?

(DGG = duurzame gebruiksgoederen)

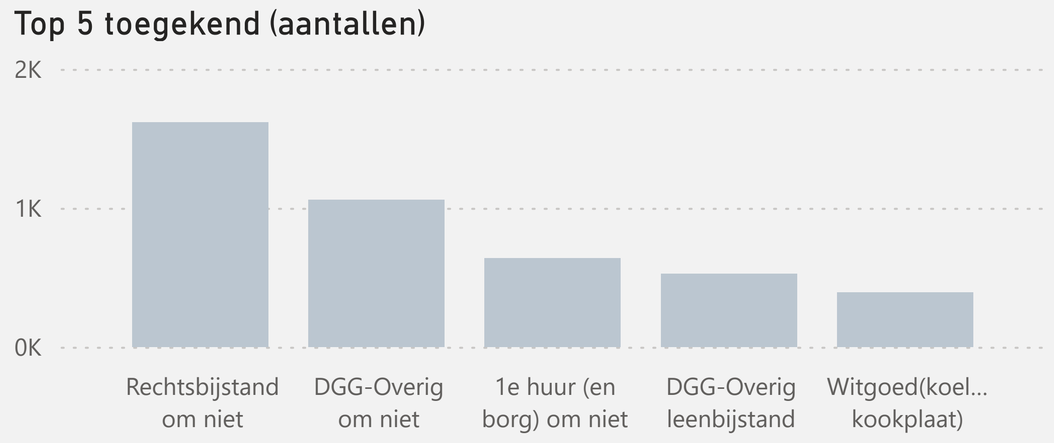

Welk percentage van de aanvragen wordt toegekend?

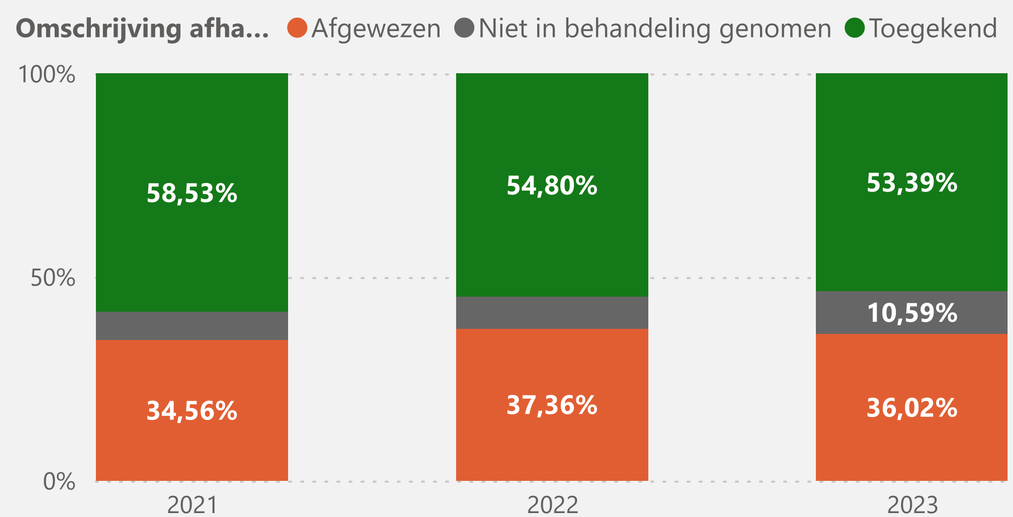

Beschermingsbewind (Arnhemmers kunnen rondkomen)

Inwoners met een laag inkomen in beschermingsbewind kunnen voor de maandelijkse kosten van bewindvoering een vergoeding krijgen.

Wat is het aantal aanvragen voor beschermingsbewind?

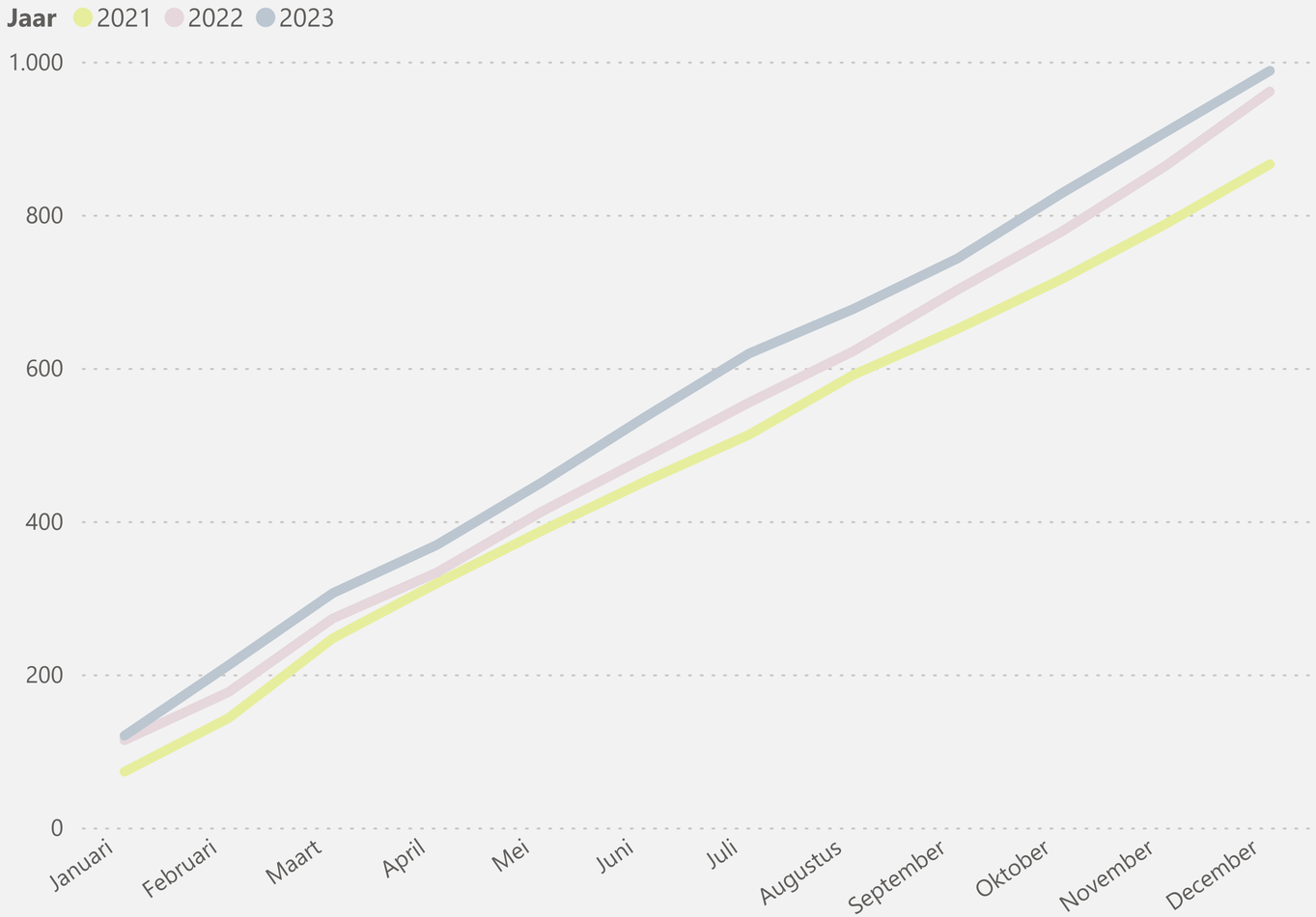

Welk percentage van de aanvragen wordt toegekend?

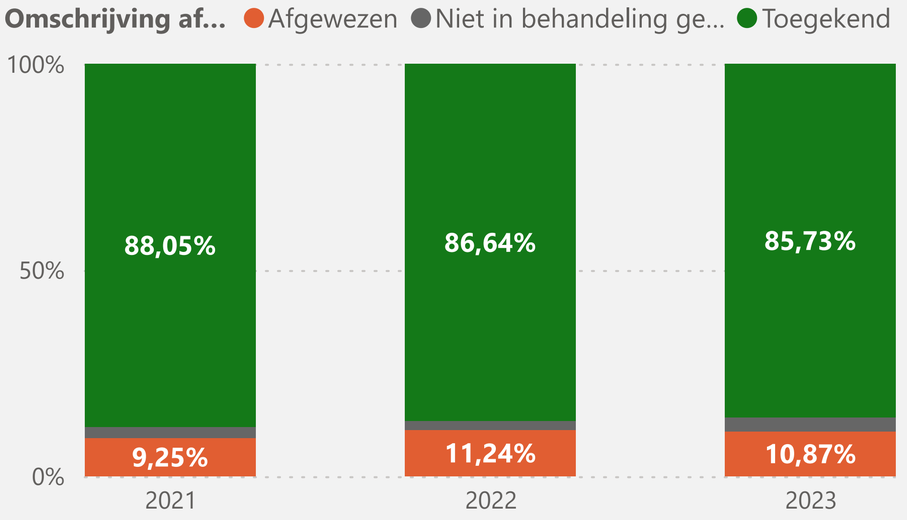

Individuele inkomenstoeslag (Arnhemmers kunnen rondkomen)

De individuele inkomenstoeslag is een jaarlijks bedrag dat inwoners kunnen ontvangen die meer dan 3 jaar een laag inkomen hebben.

Wat is het aantal aanvragen voor individuele inkomenstoeslag?

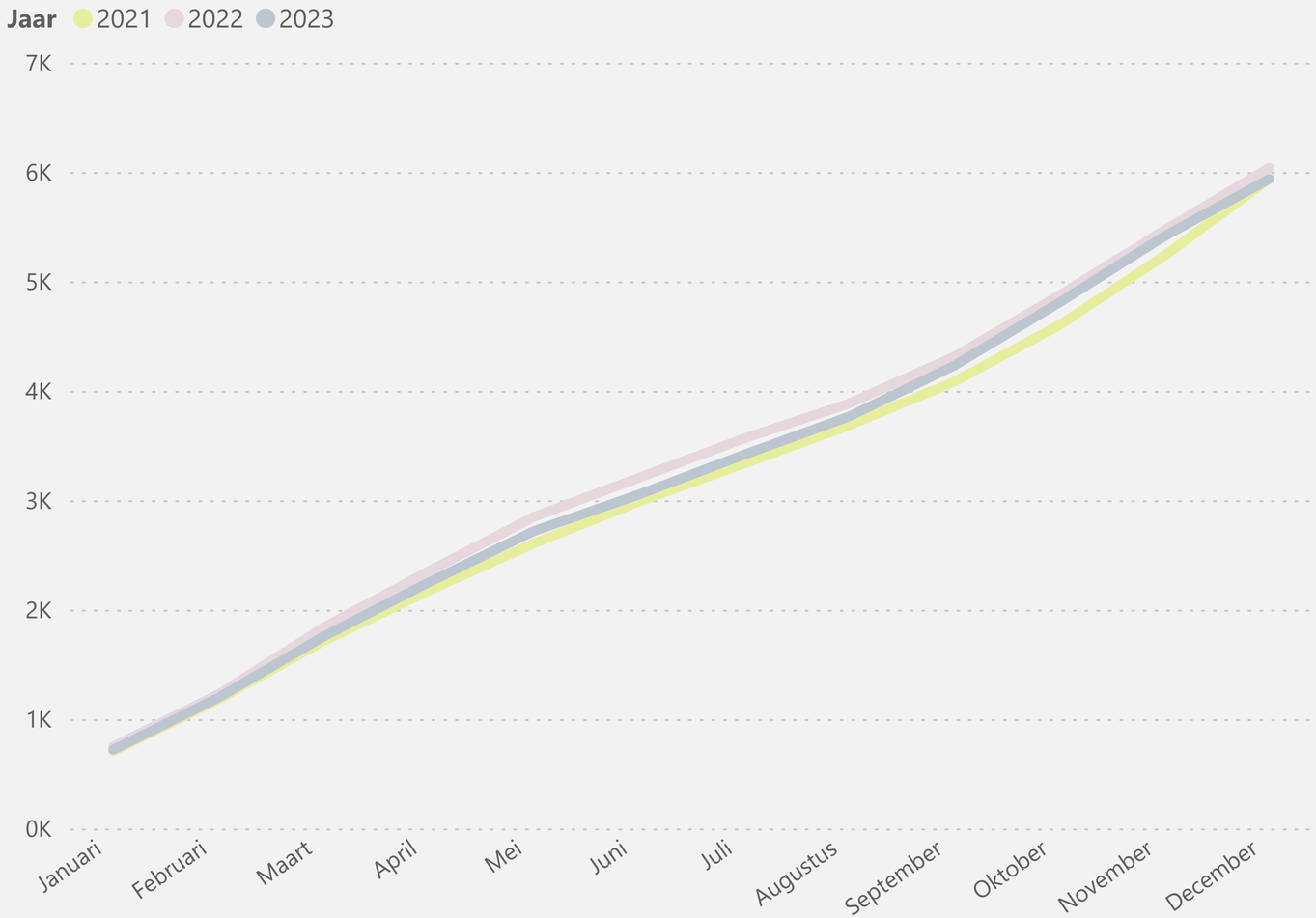

Tegemoetkoming Meerkosten chronisch zieken en gehandicapten (TM-CZG) (Arnhemmers kunnen rondkomen)

Toelichting op pagina TM-CZG: De TM-CZG is een jaarlijks bedrag dat inwoners kunnen ontvangen die chronisch ziek of minder valide zijn.

Wat is het aantal aanvragen voor TM-CZG?

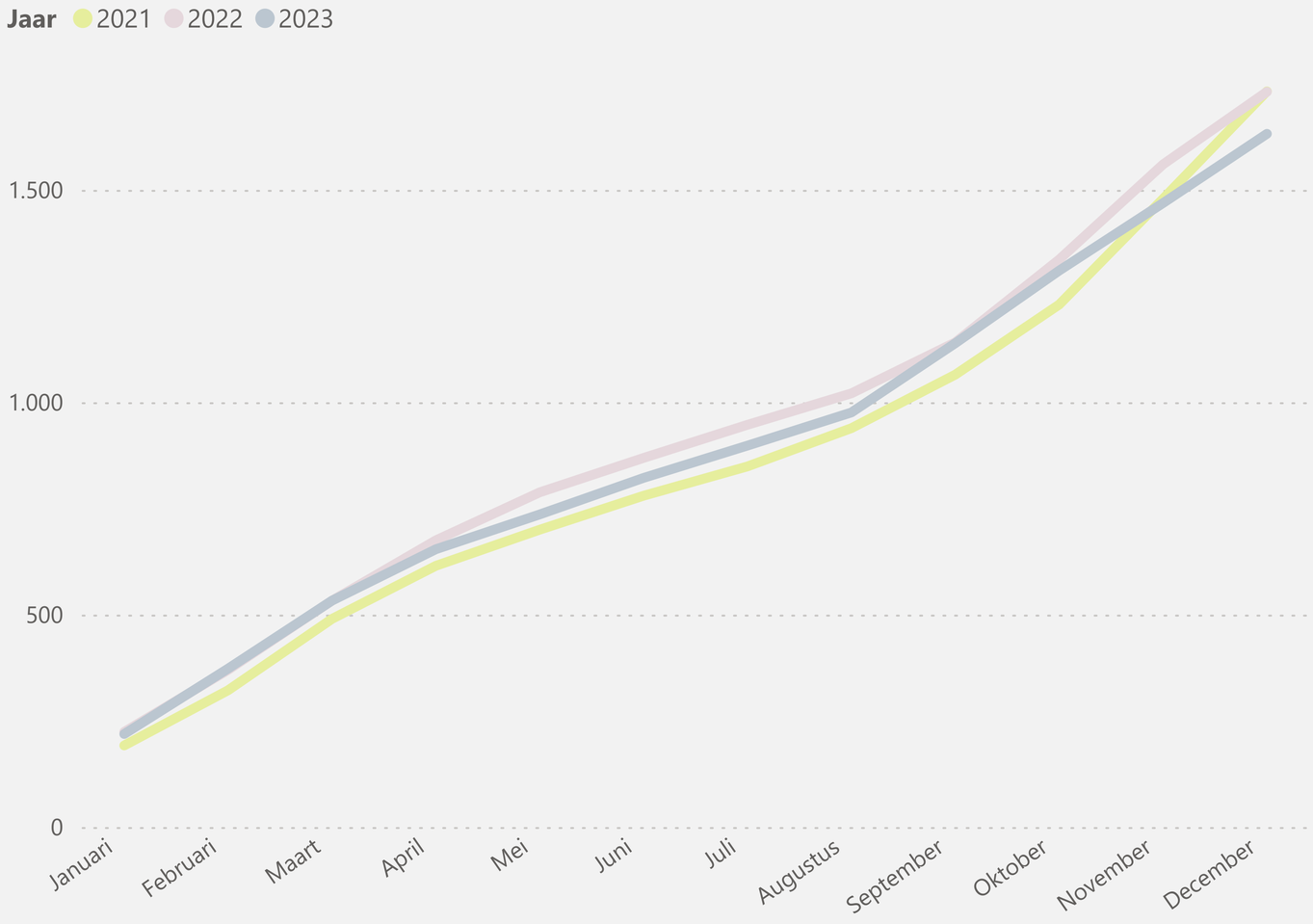

Welk percentage van de aanvragen wordt toegekend?

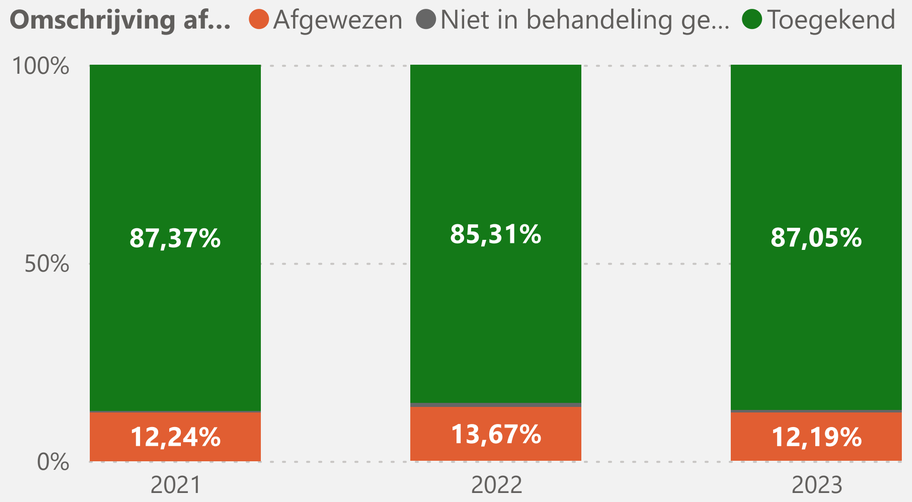

3. Arnhemmers doen mee

We helpen Arnhemmers die een beroep doen op ondersteuning vanuit de Participatiewet zo snel mogelijk op weg naar zelfredzaamheid. We willen de uitkeringslast voor Arnhem zo veel mogelijk beperken. We doen dit net zo goed als of beter dan vergelijkbare grote gemeenten.

Arnhemmers met bijstand

7.643✓

Gemiddelde voorgaande periode: 7686 (-43)

Dec 2023

We willen de uitkeringslast voor Arnhem zo veel mogelijk beperken. We doen dit net zo goed of beter dan vergelijkbare grote gemeenten.

In Dec 2023 waren er 7643 inwoners met een uitkering (incl. partners), dat zijn er 43 minder dan het maandgemiddelde in de periode Dec 2022 tot en met Nov 2023

Vergelijk met G16

Volume bijstand | In- en uitstroom | Uitstroom naar scholing | Uitstroom naar werk

Met inkomsten uit werk

615✓

Gemiddeld in voorgaande periode: 612 (+3)

Dec 2023

We ondersteunen inwoners die werken naast hun uitkering zodat hun inkomen zo hoog mogelijk en hun afhankelijkheid van een uitkering zo laag mogelijk wordt.

In Dec 2023 waren er 615 inwoners met parttime inkomsten, dat zijn er 3 meer dan het maandgemiddelde in de periode Dec 2022 tot en met Nov 2023

Inkomsten uit werk

Met loonkostensubsidie (doel 500)

448✓

Gemiddeld: 434 (+14)

Dec 2023

Inwoners met een uitkering participeren naar vermogen. Als dit nog niet zo is dan helpen we ze daarbij met trajecten en ondersteunende instrumenten als loonkostensubsidie en jobcoaching.

In Dec 2023 waren er 448 inwoners met een loonkostensubsidie aan het werk, dat zijn er 14 meer dan het maandgemiddelde in de periode Dec 2022 tot en met Nov 2023

Loonkosten subsidie | Participatie ladder

Volume bijstand (Arnhemmers doen mee)

We willen de uitkeringslast voor Arnhem zo veel mogelijk beperken. We doen dit net zo goed als of beter dan vergelijkbare grote gemeenten.

Wat is de ontwikkeling van het bijstandsvolume?

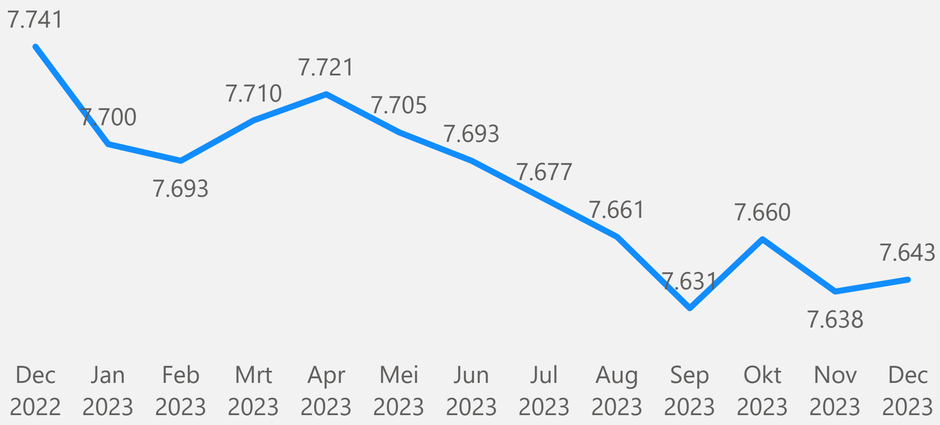

In Dec 2023 waren er 7643 inwoners met een uitkering (incl. partners), dat zijn er 43 minder dan het maandgemiddelde in de periode Dec 2022 tot en met Nov 2023

Hoelang zitten inwoners in de bijstand en hoe oud zijn ze in Dec 2023 ?

Periode in bijstand

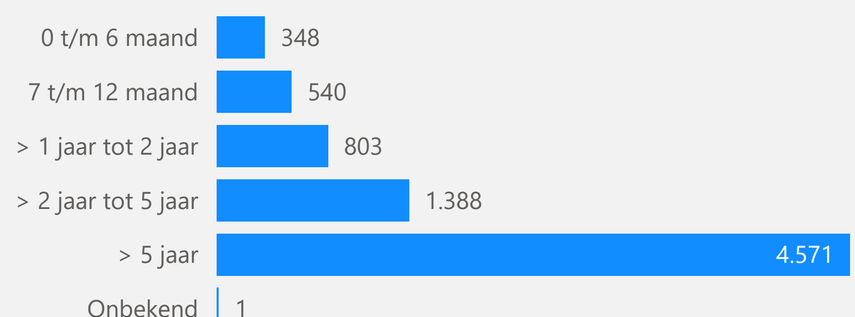

Leeftijdsopbouw bestand

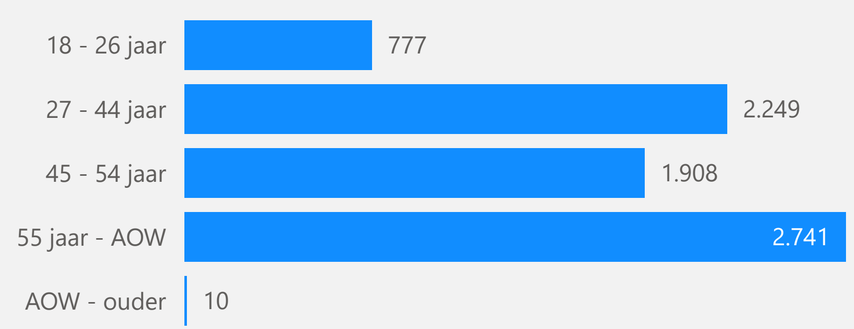

In- en uitstroom (Arnhemmers doen mee)

We helpen Arnhemmers die een beroep doen op ondersteuning vanuit de Participatiewet zo snel mogelijk op weg naar zelfredzaamheid. We willen de uitkeringslast voor Arnhem zo veel mogelijk beperken.

Hoeveel inwoners stromen uit de bijstand?

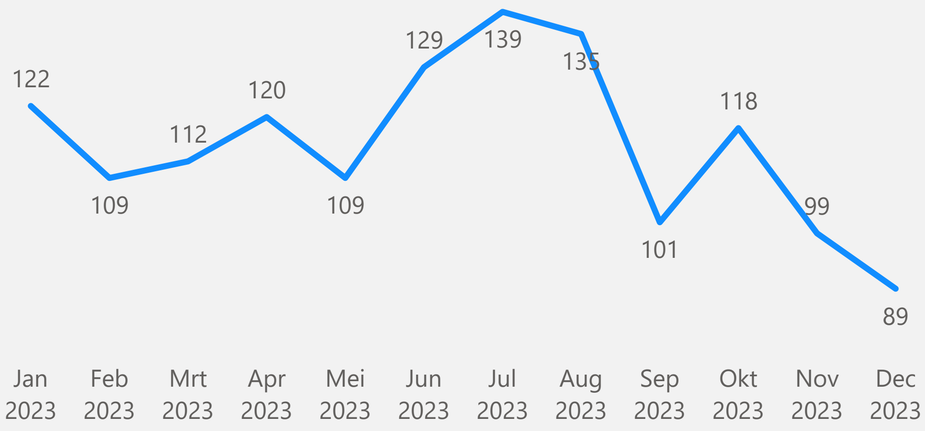

Aantal met einde uitkering

1.610

In de periode van Jan 2023 t/m Dec 2023 (12 maanden) zijn er 1610 inwoners met een beëindigde uitkering

Klik op onderdelen in de onderstaande grafieken om de uitstroom per categorie duur /per uitstroomreden te zien

Hoelang zaten deze inwoners in de bijstand en waarom stroomden zij uit?

Reden uitstroom top 3

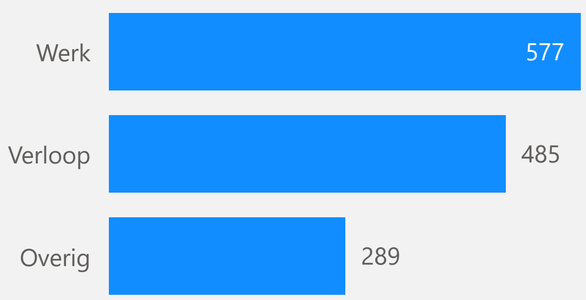

Inwoners met einde uitkering per 'Periode in bijstand' (hoe lang in de uitkering)

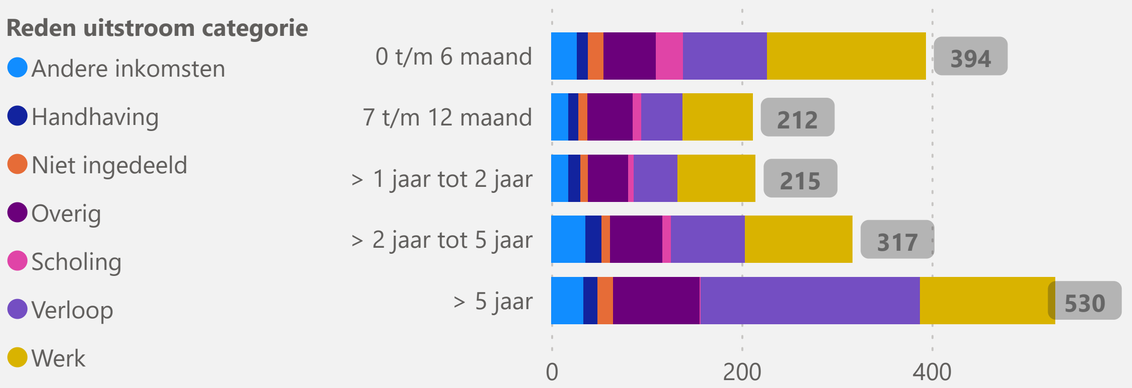

Percentage van 'Periode in bijstand' dat uitstroomt

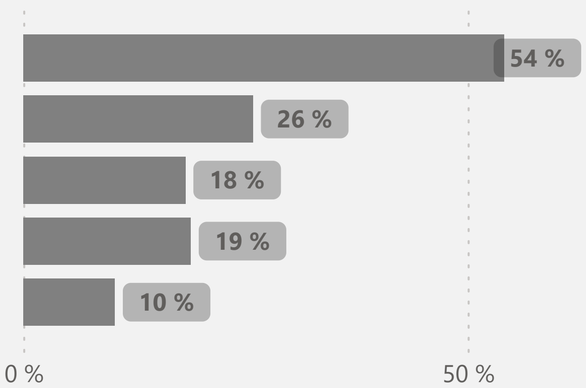

Uitstroom naar werk (Arnhemmers doen mee)

We helpen Arnhemmers die een beroep doen op ondersteuning vanuit de Participatiewet zo snel mogelijk op weg naar zelfredzaamheid. We willen de uitkeringslast voor Arnhem zo veel mogelijk beperken.

Start pagina | Voorkomen | Rondkomen | Meedoen

Volume bijstand | In- en uitstroom | Uitstroom naar scholing | Uitstroom naar werk

Hoeveel inwoners stromen er uit naar werk?

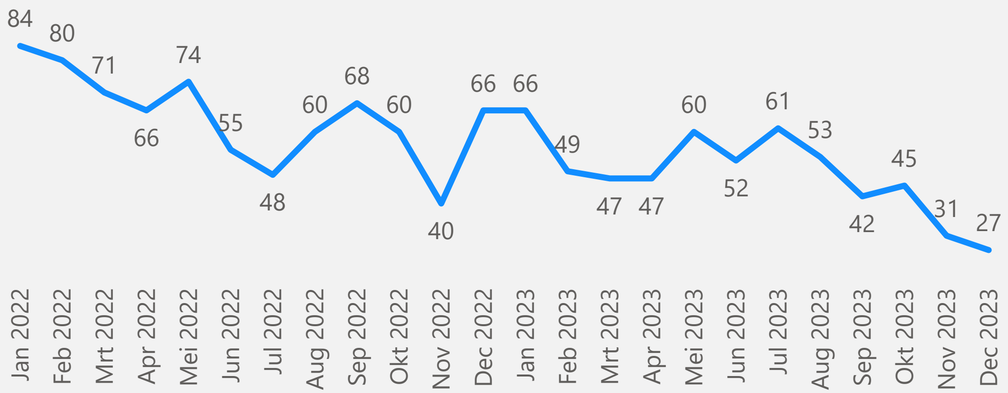

Met uitstroom naar werk

1.321

In de periode van Jan 2022 t/m Dec 2023 (24 maanden) zijn er 1321 inwoners met een beëindigde uitkering met als reden Werk

Hoelang uitkering voor uitstroom naar werk?

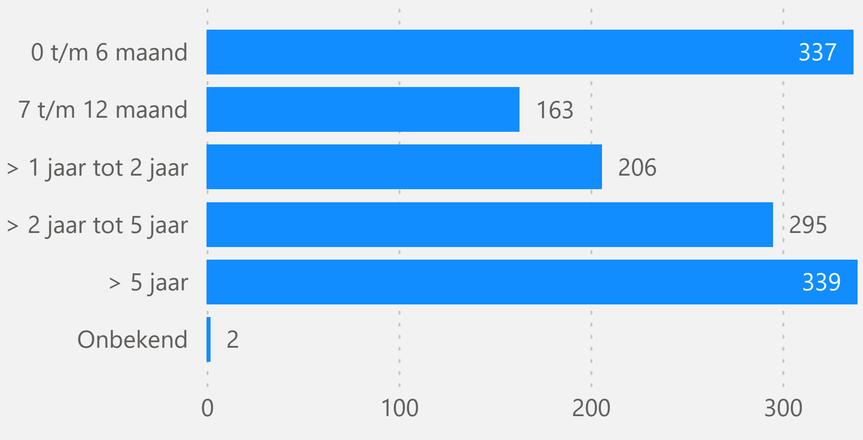

Hoeveel inwoners stroomden duurzaam uit naar werk?

Periode van Jan 2022 t/m Mrt 2023*

Met uitstroom naar werk

924

waarvan

Nog geen uitkering na 12 mnd		Duurzaam naar werk
93,4%	=	827

*duurzame uitstroom wordt 12 maanden na einde uitkering bepaald, dus we meten dit over de groep met een einddatum die meer dan 12 maanden geleden is.

Uitstroom naar scholing (Arnhemmers doen mee)

We helpen Arnhemmers die een beroep doen op ondersteuning vanuit de Participatiewet zo snel mogelijk op weg naar zelfredzaamheid. We willen de uitkeringslast voor Arnhem zo veel mogelijk beperken.

Hoeveel inwoners stromen er uit naar scholing?

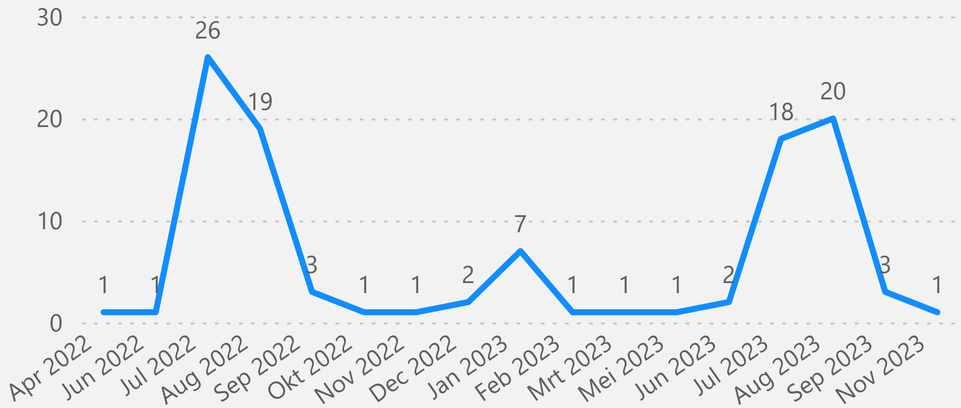

Uitstroom naar scholing

107

Hoelang uitkering voor uitstroom naar scholing?

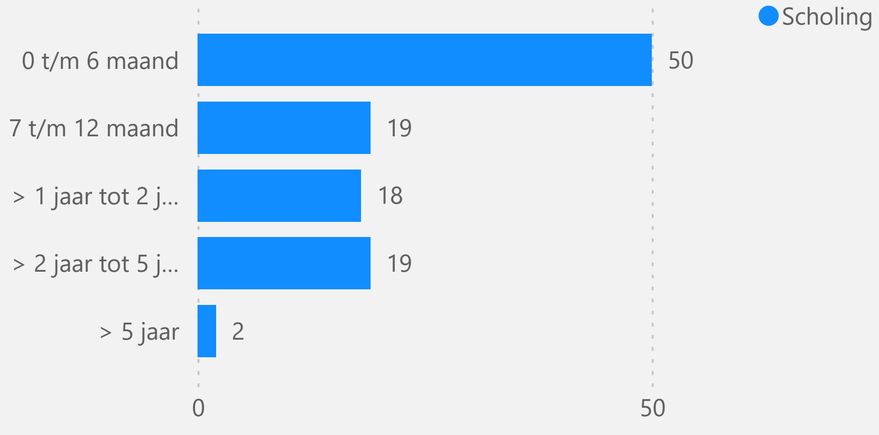

Zijn inwoners duurzaam uitgestroomd naar scholing?

Periode van Apr 2022 t/m Mrt 2023*

Nog geen uitkering na 12 mnd

86%

*duurzame uitstroom wordt 12 maanden na einde uitkering bepaald, dus we meten dit over de groep met een einddatum die meer dan 12 maanden geleden is.

Inkomsten uit werk (Arnhemmers doen mee)

We ondersteunen/prikkelen inwoners die werken naast hun uitkering zodat hun inkomen zo hoog mogelijk en hun afhankelijkheid van een uitkering zo laag mogelijk wordt.

Hoeveel inwoners hebben inkomsten uit werk?

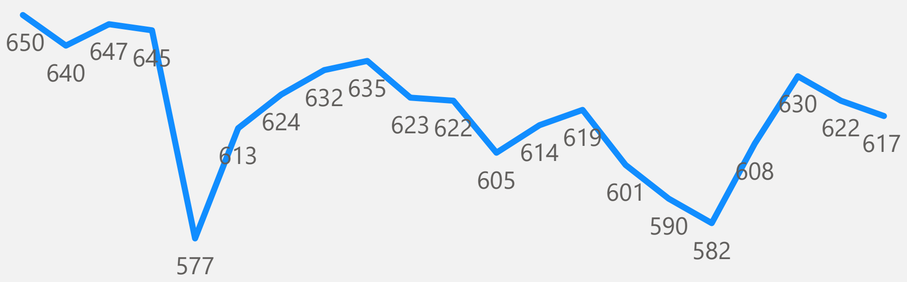

Totaal aantal inwoners met parttime inkomsten en bijstand in periode

Apr 2022 - Dec 2023

1.575

In Dec 2023 waren er 617 inwoners met parttime inkomsten, dat zijn er 2 minder dan gemiddeld in de periode Apr 2022 tot en met Nov 2023

Bekijk inkomsten > 80% van de norm

Hoelang hebben zij inkomsten uit werk in deze periode?

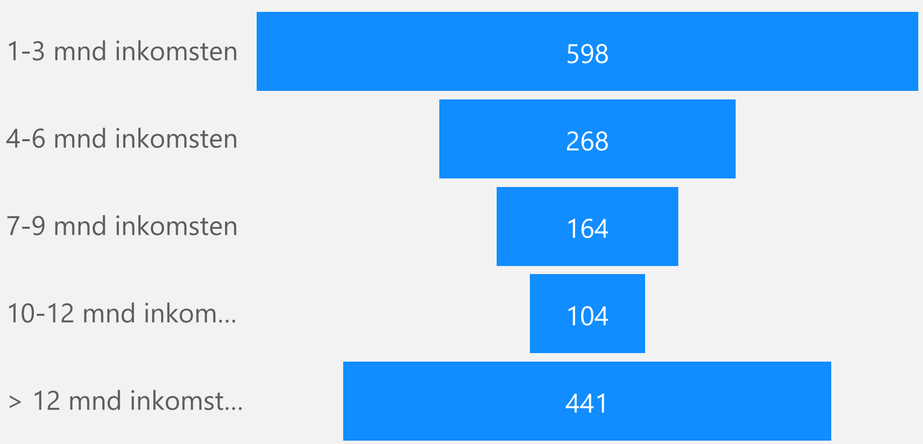

Hoeveel inwoners met inkomsten stromen uit binnen 3 maanden na die inkomsten?

Personen met parttime werk die uitstromen

317

In de periode Apr 2022 t/m Dec 2023 (21 maanden) zijn er 317 personen met met een beëindigde uitkering die in de 3 maanden ervoor parttime inkomsten hebben gehad. Dat is 10,42% van de totale uitstroom in deze periode (3041).

Loonkostensubsidie (Arnhemmers doen mee)

Inwoners met een uitkering participeren naar vermogen. Als dit nog niet zo is dan helpen we ze daarbij. Met trajecten en ondersteunende instrumenten als loonkostensubsidie.

Voor hoeveel inwoners is er loonkostensubsidie betaald?

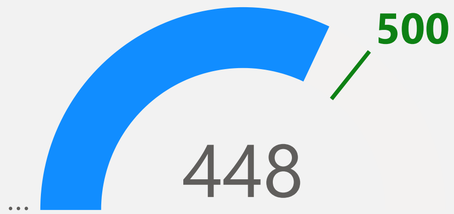

Nov 2022 | Dec 2022 | Jan 2023 | Feb 2023 | Mrt 2023 | Apr 2023 | Mei 2023 | Jun 2023 | Jul 2023 | Aug 2023 | Sep 2023 | Okt 2023 | Nov 2023 | Dec 2023

52

In Dec 2023 zijn er nog 52 plekken met loonkostensubsidie te realiseren om het doel van 500 te halen

Ontwikkeling op participatietredes (Arnhemmers doen mee)

Niet alle inwoners kunnen zich nog ontwikkelen. Hen ondersteunen we bij het onderhouden van hun participatiegraad. Onze schaarse middelen (begeleiding en trajecten) zetten we vooral in op inwoners die nog een stap kunnen zetten in werk of participatie. Deze pagina gaat alleen over inwoners met een bijstandsuitkering.

Start pagina | Voorkomen | Rondkomen | Meedoen

Inkomsten uit werk | Loonkosten subsidie | Participatie ladder

Wat is de verwachte ontwikkeling van inwoners met een bijstandsuitkering?*

Klik op een onderdeel van de onderstaande visual om onderdelen uit te klappen

Verwachte ontwik... Ontwikkelbaar | Trede Sociale contacten buit... | Verwachte trede

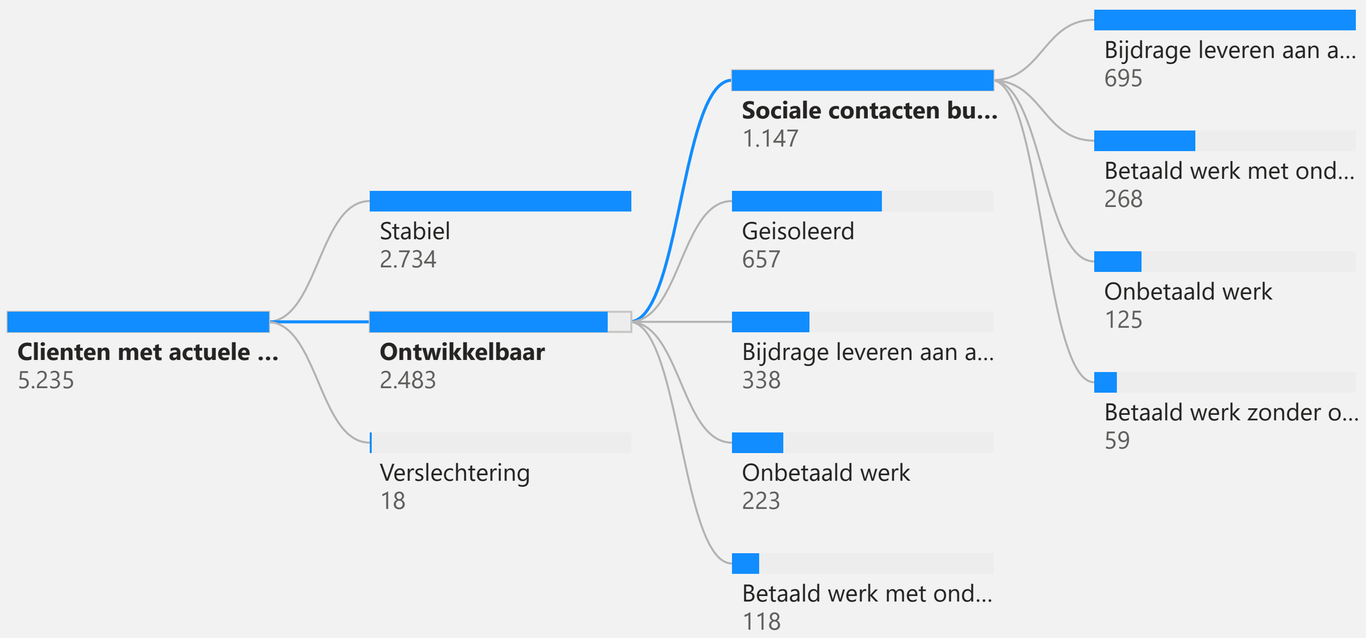

* We registreren participatiemogelijkheden sinds 1 februari 2023, dus is dit nog niet voor alle inwoners geregistreerd

Hoeveel % van deze inwoners heeft een actuele beoordeling?

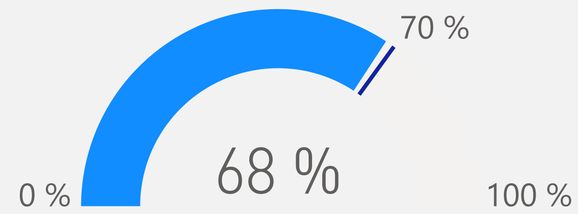

Welk perspectief hebben de inwoners die nog een stap kunnen zetten (die ontwikkelbaar zijn)?

Activerend werk (Arnhemmers doen mee)

Niet alle inwoners kunnen zich nog ontwikkelen. Hen ondersteunen we bij het onderhouden van hun participatiegraad. Onze schaarse middelen (begeleiding en trajecten) zetten we vooral in op inwoners die nog een stap kunnen zetten in werk of participatie.

Peilmaand

Dec 2023

Hoeveel inwoners naar ontwikkeling of stabiel?

Clienten Activerend werk in peilmaand

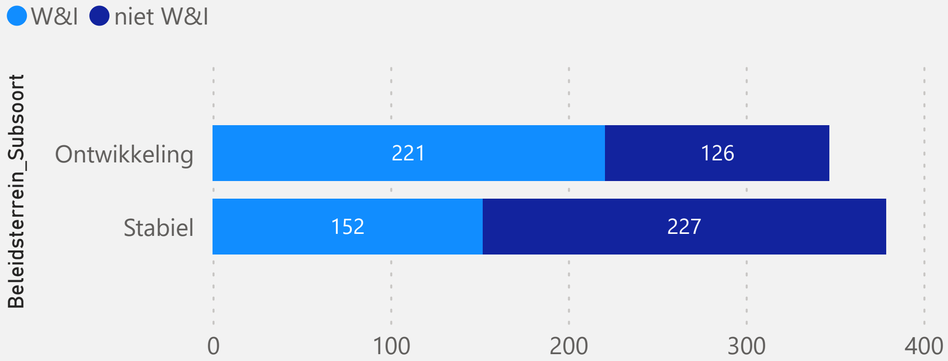

Inwoners Activerend werk in peildmaand

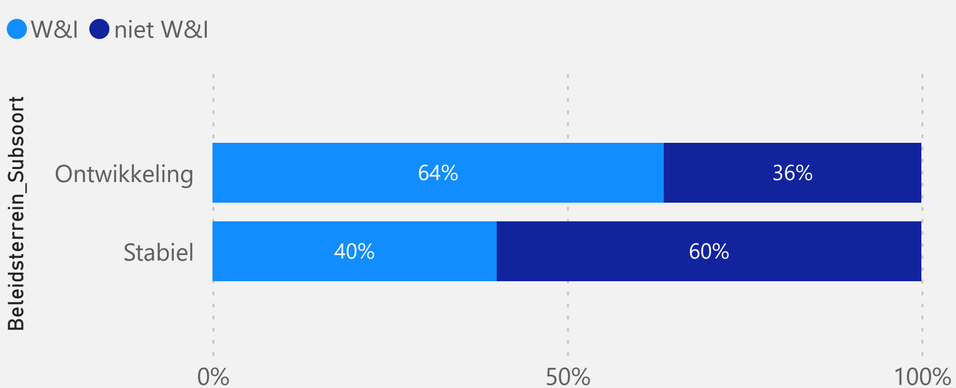

Hoeveel inwoners op Activerend werk?

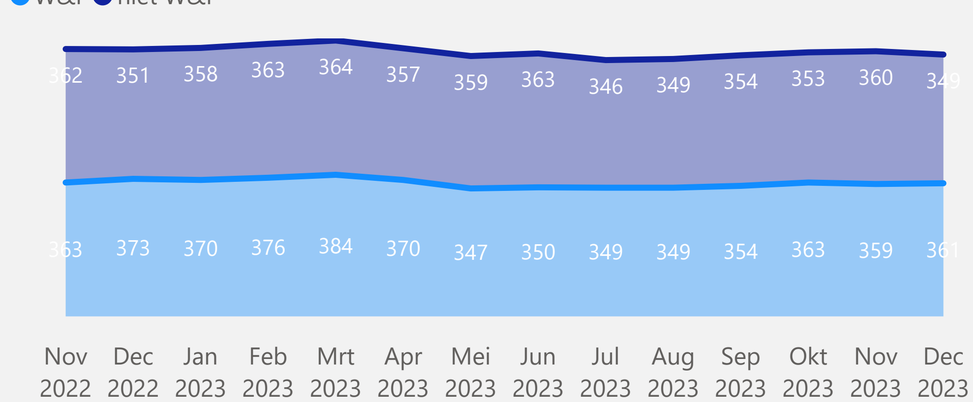

Gestarte werktraject activiteiten?

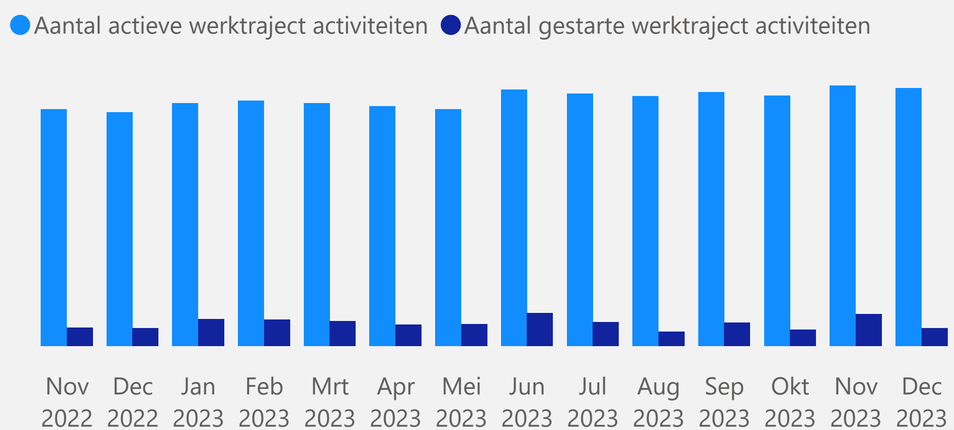

Inkomsten uit werk | Loonkosten subsidie | Participatie ladder | Activerend werk

GEMEENTERAAD ARNHEM
BEHANDELADVIES

Raadsvoorstel Jaarstukken 2023

Fasering

- ☐ Informatieve bespreking
- ☑ Meningsvormende bespreking
- ☐ Bespreking Moties & Amendementen
- ☐ Besluitvormende vergadering

Procedure:

Datum vergadering
29 mei

Type voorstel
Raadsvoorstel

Spreekrecht publiek?
Nee

Voorgesteld resultaat:
Hervatting en afronding meningsvormende bespreking (geen uitloop mogelijk)

Raadskamerindeling:

RAADSZAAL:
Portefeuille wethouder Roelofs & Van Der Wel:
hervatting eerste termijn college
(!) Zie toelichting voorgestelde behandelwijze

LANDGOED/FESTIVAL:
Portefeuille wethouder Smeulders (onderdeel financiën):
Start eerste termijn college

WALBURGIS:
Portefeuille wethouder Kundic:
Start eerste termijn college

Voorgesteld besluit / Kernboodschap

De gemeenteraad wordt voorgesteld de Jaarstukken 2023 inclusief de bijbehorende jaarrekening 2023 vast te stellen.

De Jaarstukken moeten inzicht geven in de mate waarin alle ambities en voornemens zijn gerealiseerd en tot welke resultaten dat heeft geleid. Als sluitstuk van de P&C cyclus zijn de jaarstukken daarmee één van de belangrijkste documenten voor het uitvoeren van de controlerende taak van de raad.

In het jaarverslag staat de beleidsinhoudelijke verantwoording centraal. Deze verantwoording wordt gegeven aan de hand van de 3W-vragen:
• wat wilden we bereiken?
• wat hebben we gedaan?
• wat heeft het gekost?

In alle programma's deze verantwoording afgelegd aan de hand van de doelenboom bestaande uit: ambities (A), doelen (D) inspanningen (I) en indicatoren. In de tabel 'wat heeft het gekost' is een financieel overzicht opgenomen met een toelichting op de afwijkingen.

Jaarrekeningresultaat
In 2023 wordt een positief financieel resultaat na mutaties in de reserves van € 34,0 miljoen gerealiseerd (bij Turap-2 2023 was al € 19,2 mln verwacht) Er wordt voorgesteld om het resultaat van 2023 toe te voegen aan de algemene reserve (AR), deze zou daarmee uitkomen op 78 miljoen. Aan bestemmingsreserves is € 21 miljoen toegevoegd over 2023 (totaal aan bestemmingsreserves is nu € 215 miljoen). Waarmee het totale vermogen uitkomt op €293,5 miljoen.

Rechtmatigheid jaarstukken 2023
Tot 2022 gaf de accountant naast de getrouwheid een oordeel over de rechtmatigheid van de gemeente. Met ingang van 2023 geeft het college van B&W een rechtmatigheidsverantwoording af. De reden hiervoor is de raad meer in positie wordt gebracht om over deze rechtmatigheid het gesprek te voeren met het college. Uit de in de jaarrekening opgenomen rechtmatigheidsverantwoording van het college (paragraaf bedrijfsvoering) blijken geen onrechtmatigheden welke de verantwoordingsgrens te boven gaan.

GEMEENTERAAD ARNHEM
BEHANDELADVIES

Contactgegevens

Portefeuillehouder:
Paul Smeulders

Ambtenaar
Natasja Bouwman
natasja.bouwman@arnhem.nl
06 27135094

Raadsadviseur
Maaike Piscaer
maaike.piscaer@arnhem.nl
06 31114892

Toelichting voorgestelde behandelwijze

Zie voor het gehele behandelproces van de Perspectiefnota, Jaarstukken en Turap ook deze hand-out

Hervatting meningsvormende bespreking PA 29 mei
De meningsvormende bespreking van de Perspectiefnota, Jaarstukken en Turap is gestart tijdens de Politieke Avond van 22 mei. De bespreking vond plaats in 9 raadskamers, geordend per portefeuillehouder (inclusief een aparte kamer voor het onderwerp financiën)

Tijdens deze Politieke Avond is besloten dat de vervolgende raadskamer een vervolg van de meningsvormende bespreking nodig hebben op 29 mei:

- Portefeuille wethouder Smeulders (onderdeel financiën): **start eerste termijn college**
- Portefeuille wethouder Kundic: **start eerste termijn college**
- Portefeuille wethouder Roelofs: **hervatting eerste termijn college**
- Portefeuille wethouder Van der Wel: **hervatting eerste termijn college**

In verband met de inhoudelijke samenhang en ingeschatte benodigde vergadertijd worden de **portefeuilles van wethouder Roelofs en Van der Wel gecombineerd** in één raadskamer.

Daarbij geldt voor deze **gecombineerde raadskamer** het volgende behandeladvies:
1. Start met de hervatting van de beantwoording van het college: het thema dat als eerst besproken wordt is het onderwerp **zorg** (met daarin de portefeuilles van beide wethouders die binnen zorg vallen);
2. Na afronding van dit thema in eerste termijn kan wethouder Roelofs de vragen op zijn andere portefeuilles beantwoorden, gevolgd door wethouder Van der Wel die zijn openstaande vragen kan beantwoorden;
3. Indien nodig kan de raadskamer een tweede termijn houden.

Woordvoerders
Er zijn meerdere woordvoerders toegestaan.

Aandachtspunten

Interactieve website
Op de website financien.arnhem.nl vinden jullie digitaal alle P&C stukken. Op de website is bij de stedelijke en wijkprogramma's de volgende extra informatie te vinden:

- In de doelenboom zijn ook de teksten te zien vanuit de Begroting 2023;
- Bij de onderdelen 'wat heeft het gekost' de overzichten per kostensoort, portefeuilleonderdelen en taakvelden;
- Totaaloverzicht subsidies;

- Totaaloverzicht reserves;

Samenhang
Tegelijk met de Jaarstukken 2023 worden ook de Perspectiefnota 2025-2028 en Turap-1 2024 besproken. De samenhang tussen deze stukken is toegelicht tijdens de presentatie van het college op 24 april.

Advies auditcommissie n.a.v. accountantsverslag
De auditcommissie heeft de taak de raad te adviseren over de jaarstukken en de bevindingen in het accountantsverslag. Op maandag 13 mei heeft de auditcommissie daartoe de Jaarstukken 2023 en het accountantsverslag 2023 besproken met de accountant. Naar aanleiding van deze bespreking heeft de auditcommissie een raadsbrief naar de gemeenteraad gestuurd met een aantal aandachtspunten en een advies met betrekking tot het doen van analyse naar de ingestelde bestemmingsreserves.

De accountant wijst in het accountantsverslag erop dat relatief veel eigen vermogen is vastgelegd in bestemmingsreserves. Daarbij is geconstateerd dat verschillende van deze bestemmingsreserves niet of nauwelijks aangewend worden. Het advies is te onderzoeken of de ingestelde bestemmingsreserves nog actueel en relevant zijn. Voor het gehele advies worden verwezen naar de raadsbrief.

Relevante raadsbrieven

- raadsbrief 'Methodiek risicobepaling grondexploitaties', d.d. 19-03-2024
  In deze raadsbrief is de gemeenteraad geïnformeerd over de aanscherpingen in de methodiek voor risicobepaling van de grondexploitaties en de wijze waarop deze is verwerkt in de Financiële Jaarrapportage Projecten (FJP) 2023 en de Jaarstukken 2023. In de jaarstukken wordt hier in de paragraaf ‘risicomanagement en weerstandsvermogen’ een toelichting op gegeven.

- Raadsbrief 'Rechtmatigheidsverantwoording 2023', d.d. 06-02-2024
  In deze raadsbrief is de gemeenteraad geïnformeerd over de aanpassing in de manier waarop verantwoording wordt afgelegd over het rechtmatig handelen van onder andere gemeentes vanaf 1 januari 2023. De rechtmatigheidsverantwoording heeft o.a. als doel dat de raad hierover het gesprek kan voeren met het college.

- Raadsbrief 'Vervolg aanpak meetbare doelen naar aanleiding van aanbevelingen Duisenbergonderzoek ' d.d. 21-11-2023
  In deze raadsbrief van de auditcommissie is de gemeenteraad geïnformeerd over de voortgang van de Duisenbergenonderzoeken op de Jaarstukken en het instellen van de (tijdelijk) raadswerkgroep ‘doorontwikkeling begroten & verantwoorden’ t.b.v. het vergroten van de leesbaarheid van de producten in de P&C cyclus.

Mogelijk resultaat:

- Er is geen uitloop meer mogelijk van de meningsvormende bespreking;

- Tijdens meningsvormende bespreking kunnen fracties aangeven of zij overwegen moties en/of amendementen in te dienen. Deze moties en amendementen kunnen vanaf dat moment dan ook (in concept) worden ingediend bij de griffie voor agendering op **5 juni**;

- Het indienen van de concept moties en amendementen voor deze bespreking kan tot en met **donderdag 30 mei 17.00 uur**;

- De indeling (toewijzen van de moties/amendementen over de raadskamers) voor de bespreking op 5 juni wordt uiterlijk **maandagmiddag 3 juni** bekend gemaakt;

RAADSVOORSTEL

Aan de gemeenteraad

Zaaknummer 4155534

Onderwerp: Jaarstukken 2023 (inclusief Financiële Jaarrapportage Projecten 2023)

Kernboodschap

De Jaarstukken 2023 bieden zowel op beleidsinhoudelijk vlak als financieel een gedetailleerde terugblik op de behaalde resultaten gedurende 2023. In dit verslag vindt u een overzicht van de belangrijkste ontwikkelingen, projecten en uitdagingen van onze gemeente in het afgelopen jaar. We sluiten het jaar 2023 af met een positief financieel resultaat en met een weerstandsfactor van 1,4.

Voorstel

1. De jaarstukken inclusief de bijbehorende jaarrekening 2023 vast te stellen.
2. Vast te stellen dat het resultaat 2023 aan de AR wordt toegevoegd.
3. Kennis te nemen van het bij de jaarstukken 2023 behorende accountantsverslag, opgesteld door Deloitte.
4. Kennis te nemen van de reactie van het college op het accountantsverslag.
5. Kennis te nemen van de bij het jaarverslag behorende geheime Bijlage Financiële Jaarrapportage Projecten (FJP) 2023 met daarin de geactualiseerde (grond)exploitaties.
6. De begrotingswijziging met betrekking tot de FJP in het eerstkomende verzamelbesluit na vaststelling van de jaarstukken verwerken.

Inleiding

Als bijlage bij de jaarstukken is de geheime nota Financiële Jaarrapportage Projecten (FJP) opgenomen. De FJP bevat het geactualiseerde resultaat van de grondexploitaties en projecten (‘herzieningen’ genoemd), de toekomstige winstverwachting, de getroffen voorzieningen (= te verwachten verliezen), de stand van de reserves en het benodigde weerstandsvermogen. Om de onderhandelingspositie van de gemeente niet te schaden is de FJP geheim voor onbepaalde tijd.

Beoogd effect

Jaarstukken 2023:
Decharge verlenen aan het college van burgemeester en wethouders voor het gevoerde beleid en beheer door middel van de vaststelling door de raad van de jaarstukken inclusief de bijbehorende jaarrekening 2023.

Gemeente Arnhem

FJP 2023:
Inzicht verschaffen in de ontwikkeling van de grondexploitaties en de investeringsprojecten. Daarnaast is het doel om de herzieningen zo snel mogelijk te verwerken in de begroting, zodat in de projecten gewerkt wordt met een actueel (financieel) kader.

Argumenten

1.1 Jaarstukken 2023

Volgens de wettelijke kaders, zijnde het Besluit Begroting en Verantwoording voor Provincies en Gemeenten (BBV), is het college verantwoordelijk voor het opstellen van het jaarverslag en de jaarrekening. Deze verantwoordelijkheid houdt onder meer in dat:

- de jaarrekening zowel de baten en lasten als de activa en passiva getrouw dient weer te geven;
- de in de jaarrekening verantwoorde baten, lasten en balansmutaties rechtmatig tot stand zijn gekomen. Rechtmatige totstandkoming betekent in overeenstemming met de begroting en met de van toepassing zijnde wettelijke regelingen waaronder gemeentelijke verordeningen.
- tot 2022 gaf de accountant naast de getrouwheid een oordeel over de rechtmatigheid van de gemeente. Met ingang van 2023 geeft het college van burgemeesters en wethouders een rechtmatigheidsverantwoording af. De gemeenteraad heeft hiervoor regels vastgelegd in de financiële verordening 2023 en het normenkader bij de begroting 2024.

De Verordening Financieel Beleid en Beheer van de gemeente Arnhem verplicht het college om ieder jaar voor 1 mei de opgestelde jaarstukken aan te bieden aan de raad.
De Gemeentewet verplicht de gemeente om ieder jaar uiterlijk voor 15 juli de door de gemeenteraad vastgestelde jaarstukken aan te bieden aan de provincie Gelderland.

2.1 Resultaatbestemming

In 2023 wordt een positief financieel resultaat na mutaties in de reserves van € 34,0 miljoen gerealiseerd. Voorgesteld wordt om dit resultaat toe te voegen aan de Algemene Reserve.

3.1 Accountantsverslag Deloitte

Verantwoordelijkheid accountant:
De controleverordening vormt de basis waarop de accountant de controle over de boekjaren uitvoert. In de verordening wordt de reikwijdte van de controle, de geldende normstellingen en de te hanteren goedkeurings- en rapporteringtolerantie vermeld. De bij de controle toegepaste goedkeuringstolerantie bedraagt voor fouten 1% en voor onzekerheden 3% van de totale lasten.

Accountantsverslag en controleverklaring Deloitte:
In het accountantsverslag doet Deloitte verslag van de uitkomsten van de controle. Daarbij gaan zij nader in op de scope en reikwijdte van de accountantscontrole en geven zij een nadere

toelichting op de getrouw- en rechtmatigheid van de jaarrekening. Het accountantsverslag is integraal onderdeel van de rapportage aan het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK) inzake de SiSa-verantwoording.

De accountant heeft geen controleverschillen ten aanzien van getrouw- en rechtmatigheid geconstateerd. De accountant heeft een goedkeurende verklaring afgegeven voor de jaarstukken 2023. Voor een nadere toelichting op de bevindingen van de accountant wordt verwezen naar het accountantsverslag.

Ons college heeft een reactie op het accountantsverslag geformuleerd. Hiervoor wordt verwezen naar de reactiebrief.

4.1 FJP: bijlage, geheimhouding en begrotingswijziging

Het algemene, publieke overzicht van de grondexploitaties is terug te vinden in de paragraaf Grondbeleid van het jaarverslag. Deze FJP 2023 is een verdieping daarop met gedetailleerde projectinformatie en risicobeschrijvingen. Wij raden u aan eerst de paragraaf Grondbeleid in het jaarverslag te lezen en pas daarna deze bijlagen. Om de onderhandelingspositie van de gemeente niet te schaden is de FJP geheim voor onbepaalde tijd. De geheimhouding is opgelegd op grond van artikel 87 van de Gemeentewet, gelezen in samenhang met artikel 5.1, tweede lid, onder b., van de Wet open overheid

De begrotingswijziging naar aanleiding van de FJP wordt verwerkt in het eerstvolgende verzamelbesluit na vaststelling van de jaarstukken 2023.

Kanttekeningen en risico's

Voor de financiële risico's en onzekerheden wordt verwezen naar de paragraaf "Risicomanagement en weerstandsvermogen" in het jaarverslag.

Participatie

Op verschillende thema's binnen de stedelijke en wijkprogramma's zijn de ambities, het beleid en de uitvoering daarvan mede tot stand gekomen met inbreng vanuit diverse partijen uit de stad.

Financiën

In 2023 wordt een positief financieel resultaat na mutaties in de reserves van € 34,0 miljoen gerealiseerd. Voorgesteld wordt om dit resultaat toe te voegen aan de Algemene Reserve.

Uitvoering

De accountant geeft een toelichting aan de auditcommissie over het accountantsverslag en de controleverklaring, behorende bij de jaarrekening.

Communicatie

Er wordt een persbericht en infographic gemaakt voor de jaarstukken.

Op de website financien.arnhem.nl staat de webversie van de jaarstukken weergegeven. Hierin is extra informatie opgenomen, zoals bijvoorbeeld in het onderdeel 'wat heeft het gekost' binnen de programma's (meer informatie tabel baten en lasten en reserves per programma) en bij 'wat hebben we gedaan' (in de doelenboom staat ook de informatie uit Turap 2 weergegeven).

Bijlagen

Stukken voor gemeenteraad

- Concept-raadsbesluit jaarstukken 2023
- Jaarstukken 2023
- De controleverklaring 2023 van Deloitte (volgt later)
- Accountantsverslag 2023 Deloitte
- Reactie college Accountantsverslag
- Financiële Jaarrapportage Projecten 2023 (geheim)
- Bijlage Inventarisatie externe onderzoeken

RAADSVOORSTEL

Besluit van	
Zaaknummer	4155534

DE RAAD VAN DE GEMEENTE ARNHEM;

gelezen het voorstel van burgemeester en wethouders van 23 april 2023, nummer: 4155534;

gelet op artikel 192 van de Gemeentewet;

besluit:

1. De jaarstukken inclusief de bijbehorende jaarrekening 2023 vast te stellen.
2. Vast te stellen dat het resultaat 2023 aan de AR wordt toegevoegd.
3. De begrotingswijziging met betrekking tot de FJP in het eerstkomende verzamelbesluit na vaststelling van de jaarstukken verwerken.

De griffier, De voorzitter,

Gemeente Arnhem

Jaarstukken 2023

foto: Norbert Voskens

Jaarstukken 2023

Gemeente Arnhem

Jaarstukken 2023

Inhoudsopgave

Deel 1 Hoofdlijnen ... 1
2023, een samenvatting ... 2
Leeswijzer ... 6
Deel 2 Jaarverslag ... 8
Wijkprogramma's ... 9
Wijken algemeen ... 10
Centrum, Spijkerkwartier, Arnhemse Broek ... 16
Noordwest ... 20
Noordoost ... 23
Presikhaaf ... 28
Malburgen ... 33
Schuytgraaf, Elderveld ... 38
De Laar, Elden ... 43
Rijkerswoerd, Kronenburg, Vredenburg ... 46
Stedelijke programma's ... 51
Bestuur, dienstverlening en financiën ... 52
Veiligheid ... 64
Bereikbaarheid ... 69
Economie ... 78
Onderwijs ... 89
Cultuur ... 96
Participatie en armoedebestrijding ... 106
Zorg ... 117
Welzijn en inclusie ... 129
Gezondheid en sport ... 144
Klimaat en energie ... 151
Ruimtelijke ontwikkeling ... 161
Wonen en leefomgeving ... 167
Paragrafen ... 183
Lokale heffingen ... 184
Risicomanagement en weerstandsvermogen ... 190
Onderhoud kapitaalgoederen ... 205
Financiering ... 217
Bedrijfsvoering ... 221
Verbonden partijen ... 228
Grondbeleid ... 250
Investeringen ... 259
Subsidies ... 262

Integriteit 268
Openbaarheidsparagraaf Wet open overheid 270
Deel 3 Jaarrekening 272
Balans en de toelichting 273
Het overzicht van baten en lasten in de jaarrekening over het begrotingsjaar 305
Incidentele baten en lasten 308
Bijlage met het overzicht van de taakvelden 314
Bijlage met de verantwoordingsinformatie over specifieke uitkeringen (SiSa tabel) 322
Rechtmatigheidsverantwoording van het college van Burgemeester & Wethouders 349
Controleverklaring van de onafhankelijke accountant 351
Deel 4 Bijlagen 352
Overzicht BBV-indicatoren 353
Afkortingenlijst 358
Begrippenlijst 361

Deel 1 Hoofdlijnen

Deel 1 bestaat uit:

1. Hoofdlijnen van beleid

2. Leeswijzer

2023, een samenvatting

2023, een samenvatting

Voor u ligt het jaarverslag van de gemeente Arnhem over het jaar 2023. In dit verslag vindt u een overzicht van de belangrijkste ontwikkelingen, projecten en uitdagingen van onze gemeente in het afgelopen jaar.

2023 was het jaar waarin we samen met onze inwoners hard hebben gewerkt aan het ontwikkelen van diverse, belangrijke visies om Arnhem verder toekomstbestendig te maken. Er werden flinke stappen gezet in de plannen van Spoorzone Arnhem-Oost, het was bovendien een jaar vol verkiezingen; Provinciale Statenverkiezingen in maart en Tweede Kamerverkiezingen in november die in Arnhem goed verliepen.

Tegelijkertijd was het een jaar waarin we nog steeds de gevolgen van oorlog in Europa en de wereld voelden. De inflatie was hoog, daardoor groeiden de kosten in het sociale domein en werd het duidelijk dat de begroting de komende jaren krapper wordt.

Duurzaam

Arnhem blijft nationaal een voorloper in duurzaamheid. We hebben de ambitie om in 2050 een klimaatneutrale stad te zijn. Samen met onze inwoners, ondernemers en partners bleven we ook in 2023 werken aan de Arnhemse energietransitie. De uitdagingen van netcongestie dwingen en dwongen ons om innovatief te zijn. Tevens bevestigt het ons doel om het energieverbruik te verminderen, zoals beschreven stond in onze Energiearmoede aanpak en Isolatieprogramma. Op 25 oktober 2023 heeft de gemeenteraad van Arnhem ingestemd met het voorstel voor het Eerste Arnhemse Burgerberaad over afval. Dat betekent dat in 2024, 150 willekeurig gekozen Arnhemmers zich buigen over de vraag hoe de gemeente de hoeveelheid afval zoveel mogelijk kan reduceren.

Klimaat en Energie

De oude lineaire economie laten we achter ons en we kiezen voor een circulaire benadering. Dit betekent dat we niet alleen zorgvuldig omgaan met grondstoffen, maar ook dat duurzaamheid en brede welvaart ons streven zijn. Met aandacht voor de kwetsbare inwoners nam de stad de regie om energiekosten te beteugelen. De hoge gasprijzen raakten sommige Arnhemmers hard, waardoor de rol van energiecoaches en buurtklusbedrijven nog belangrijker werd. Elke besparing op gas of elektriciteit had direct positieve invloed op de portemonnee van de inwoners. De stad versnelde de inspanningen uit het programma 'New Energy Made in Arnhem 2020-2030', met als doel een significante CO_2-reductie te realiseren

Wonen

Wonen in Arnhem betekent dat we streven naar voldoende betaalbare, kwalitatief goede woningen in groene omgevingen. Echter, de vraag naar woningen blijft onverminderd hoog. Tegelijkertijd werden in 2023 minder vergunningen afgegeven voor nieuwe woningen en minder woningen gebouwd dan de jaren daarvoor. Deze situatie werd mede veroorzaakt door gestegen bouwkosten, hogere rentes, en uitdagingen zoals personeelskosten en stikstofonderzoek.

Desalniettemin hebben we 800 nieuwe huizen toegevoegd aan de stad. Bovendien ontving Arnhem erkenning en steun vanuit het Rijk voor de ontwikkeling van de nieuwe grootschalige woningbouwlocatie Spoorzone Arnhem-Oost. De nieuwe Woonvisie en het 'meldpunt goed verhuurderschap' zijn concrete stappen om onze woonambities waar te maken en de kwaliteit van wonen in Arnhem te verbeteren.

Samen met woningcorporaties blijven we kijken hoe we bijzondere doelgroepen kunnen opvangen. Daarvoor is in 2023 de nota Wonen en Zorg vastgesteld. Om de kansen op huisvesting voor specifieke groepen te verbeteren, hebben we ook dit jaar 120 sociale huurwoningen gereserveerd voor mensen die uit zorginstellingen en opvang komen. We zetten ons in om de huisvestingsquota voor statushouders te halen. Helaas is dit in 2023 niet volledig gelukt door de toegenomen vraag naar betaalbare woningen.

Groen

In 2023 werkte Arnhem hard aan het realiseren van een groene stad waar mensen prettig en betaalbaar kunnen wonen. Geconfronteerd met uitdagingen als de energietransitie, de wooncrisis en klimaatadaptatie, toonde de stad vastberadenheid om deze zowel lokaal als in samenwerking met regionale en nationale partners aan te pakken. Arnhem is trots op haar groene parken en openbare ruimtes waar mensen elkaar ontmoeten. Arnhem

heeft zich ingezet om beter om te kunnen gaan met overstromingen, extreme regenval, hitte en droogte, niet alleen om de stad mooier te maken, maar ook om de effecten van klimaatverandering te bestrijden.

Bereikbaarheid
In 2023 heeft Arnhem stappen gezet naar een duurzame mobiliteitsvisie, gericht op het verbeteren van de leefbaarheid en het verminderen van de autoafhankelijkheid. Prioriteit ligt bij voetgangers en fietsers, zoals blijkt uit de voltooiing van de snelfietsroute naar Velp en het aanpakken van verkeersonveilige plekken. Met het nieuwe mobiliteitsbeleid streven we naar een harmonieuze balans tussen bereikbaarheid en duurzaamheid in onze stad.

Economie
Voor een duurzame toekomst is het essentieel dat er waardevolle banen zijn voor Arnhemmers en dat ondernemers zich kunnen richten op een duurzame toekomst. Innovatie en creativiteit zijn de drijvende krachten achter onze economie. Samenwerking binnen de triple helix van ondernemers, onderwijs en overheid is cruciaal om nieuwe energieconcepten en circulaire ketens in de praktijk te brengen. Dit jaar hebben we samen met de stad de economische agenda verder vormgegeven en uitgevoerd, waarbij de focus ligt op energietransitie, circulaire economie en duurzame mobiliteit.

We hebben dit jaar vier invloedrijke netwerkbijeenkomsten georganiseerd en belangrijke documenten zoals de 'Visie Werklocaties Arnhem 2040' en de 'Kantorennota 2022-2030' zijn door de gemeenteraad vastgesteld. Daarnaast zijn we hard aan de slag gegaan met het verduurzamen van bedrijventerreinen, wat heeft geresulteerd in het sluiten van een aantal Greendeals, waaronder in de Nieuwe Haven.

Kansrijk

In het jaar 2023 heeft de gemeente Arnhem onverminderd ingezet op het scheppen van gelijke kansen voor al haar inwoners, met bijzondere aandacht voor veiligheid, onderwijs, zorg, en gezondheid en sport. Het streven naar een inclusieve samenleving, waar iedereen de kans krijgt zich te ontwikkelen en actief deel te nemen, stond centraal in onze inspanningen.

Onderwijs
Op het vlak van onderwijs waren de signalen over toenemende achterstanden en de druk op de onderwijsinfrastructuur onmiskenbaar. Met gerichte interventies zoals vroegsignalering, de inzet op taal- en sociaal-emotionele ontwikkeling, en het versterken van de verbinding tussen onderwijs en jeugdzorg, hebben we getracht deze uitdagingen het hoofd te bieden. Desondanks blijven de personeelstekorten in de kinderopvang hoog. Daarnaast zien we een toename in het verzuim van jongeren en het aantal vroegtijdige schoolverlaters.

Zorg
In de zorg hebben we ingezet op het zo thuis mogelijk bieden van ondersteuning, met een focus op het versterken van zowel formele als informele netwerken rondom zowel onze jonge als onze volwassen inwoners. Hiermee willen we de afhankelijkheid van langdurige specialistische hulp minimaliseren en hulp en ondersteuning toegankelijker te maken voor wie dat nodig heeft.

Het gebruik van hulp en ondersteuning is bijna terug op het niveau van voor corona. Echter, bepaalde problemen, zoals de mentale gezondheid van jongeren, zijn toegenomen en hebben extra aandacht nodig.

Mensen met een zorgbehoefte die niet via de normale weg een huis kunnen vinden proberen we zo goed mogelijk aan een woning te helpen. Door toename van aanvragen, onder andere uit de jeugdzorg, is er een groot tekort aan betaalbare eenpersoonswoningen, zoals studio's, waardoor niet iedereen snel een passende woning vindt.

Gezondheid en Sport
De introductie van de eerste gezondheidsmakelaar in Arnhem is een nieuwe fase in onze aanpak van preventie en gezondheidsbevordering. Samen met de herijking van het Arnhems Lokaal Sportakkoord en initiatieven zoals Kansrijke Start en Helder op School, onderstrepen we het belang van een gezonde leefstijl en het bieden van een kansrijke start voor alle Arnhemse kinderen. Een hoogtepunt was de Simac Ladies Tour, waar het afscheid van Annemiek van Vleuten heel veel mensen naar Arnhem heeft getrokken.

Het afgelopen jaar hebben we aanzienlijke investeringen gedaan om in elke wijk een gezonde, veilige omgeving te waarborgen, waar scholen integraal deel van uitmaken. We zetten ons in voor een vitale gemeenschap waar

ontmoeting en beweging centraal staan. Een omgeving waar gezond eten, gevoel van welzijn en collectieve bijdrage aan de samenleving hand in hand gaan. We begrijpen dat de gezondheid van onze inwoners niet alleen wordt bepaald door persoonlijke keuzes, maar ook door de sociale en fysieke omgeving. Daarom stimuleren we een vitale leefomgeving die aantoonbaar meer bijdraagt dan individuele inspanningen alleen.

Welzijn in de wijken
In 2023 is de Arnhemse Buurthuizenvisie aangeboden. Daarnaast is er financiële steun gegeven aan diverse buurthuizen en ontmoetingsplekken. Het gezamenlijke doel is om het contact tussen wijk/buurtbewoners onderling te stimuleren en hun betekenis voor elkaar te vergroten.

Veiligheid
De uitdagingen op het gebied van veiligheid waren significant, vooral door de geopolitieke ontwikkelingen en de toename van georganiseerde (drugs)misdaden. Deze factoren droegen bij aan een toename van spanning en polarisatie binnen onze gemeenschap. Desondanks bleef Arnhem zich inzetten voor een integrale aanpak om drugscriminaliteit te bestrijden en de veiligheid in onze wijken te handhaven.

Verbonden
We willen een stad zijn waar inwoners kunnen zijn wie ze willen zijn en waar eenieder zijn, haar of hun identiteit en eigenheid met trots kan uitdragen. In 2023 hebben we Arnhemmers gevraagd om actief mee te denken en mee te bouwen aan hun leefomgeving. Dit jaar hebben we significante stappen gezet op het gebied van cultuur, participatie en armoedebestrijding, en welzijn en inclusie, waarbij we iedereen in staat stellen volwaardig deel te nemen aan onze diverse samenleving. We hebben opnieuw stappen gezet richting een stad waarin iedereen zichzelf kan zijn, waar discriminatie en racisme geen plaats hebben en waar we ons inzetten voor een veilige en inclusieve omgeving voor al onze inwoners.

Cultuur
Het seizoen begon met Koningsnacht en Koningsdag waar vele duizenden mensen uit Arnhem en de regio genoten van het mooie weer en de vele muziekoptredens in de binnenstad. In 2023 hebben we onze positie als culturele en creatieve stad versterkt. Kunst en cultuur zijn in de Arnhemse samenleving voor iedereen toegankelijk gemaakt. Het lokale Convenant Cultuureducatie Primair Onderwijs is voortgezet tot 2030, waardoor we cultuureducatie een blijvende plek in het onderwijs geven. De culturele sector heeft zich hersteld van de coronajaren, met een publieksbereik dat het niveau van 2019 overstijgt. Extra middelen zijn ingezet voor programma's die bijdragen aan innovatie en een aantrekkelijk woon- en vestigingsklimaat.

Participatie & Armoedebestrijding
We blijven streven naar bestaanszekerheid voor iedereen, bijvoorbeeld door het creëren van passende werkplekken en ons te richten op duurzame uitstroom uit de bijstand. Het aantal mensen in de bijstand is in 2023 dan ook gedaald. Daarnaast hebben we ons gericht op het verbeteren van de toegang tot inkomensvoorzieningen en het terugdringen van generatiearmoede. Het college van B & W heeft in het vierde kwartaal van 2023 het besluit genomen om als gemeente Arnhem de taken schuldhulpverlening en vroegsignalering weer zelf op te gaan pakken vanaf het jaar 2025.

Inclusie
Op het gebied van Diversiteit en Inclusie is nog een wereld te winnen, tegelijkertijd zijn er belangrijke stappen gezet. Zo is het onderwerp racisme voortvarend opgepakt met en door partners in de stad.. Onder andere door de invulling van de week tegen racisme en drie subsidieregelingen (herdenkingsjaar slavernijverleden, doorwerking slavernijverleden en naamswijziging). Er is een nieuwe regenboogagenda en er is een subsidieregeling voor naamswijziging en wijziging geslachtsregistratie ingesteld. En in het najaar is de pilot met Arnhemse Coördinator tegen Racisme en Discriminatie gestart. Ook hebben we met volle inzet gewerkt aan duurzame verankering in de gemeentelijke organisatie. We zetten ook hier stappen en zien tegelijkertijd dat dat we nog een lange reis hebben te gaan.

Financieel resultaat
We sluiten het jaar 2023 af met een positief financieel resultaat. Bij Turap 2 2023 werd een resultaat na mutaties in de reserves verwacht van € 19,2 miljoen. Nu bij de jaarrekening blijkt dit resultaat nog hoger te zijn, namelijk € 34,0 miljoen. Voorgesteld wordt om dit positieve resultaat toe te voegen aan de algemene reserve. Hiermee wordt de lijn van de afgelopen jaren, waarin het eigen vermogen toeneemt voortgezet.

Deze toename van het eigen vermogen blijkt ook uit onderstaande tabel waarin het verloop van de reserves zichtbaar is:

Omschrijving	Algemene reserve	Bestemmings reserves	Totaal
Bedragen x € 1.000			
Saldo 31-12-2022	**58.096**	**194.414**	**252.510**
Gerealiseerd resultaat voorgaand boekjaar	23.866	0	23.866
Saldo 01-01-2023	**81.962**	**194.414**	**276.376**
Gerealiseerde toevoegingen	30	124.200	124.229
Gerealiseerde onttrekkingen	-37.725	-103.428	-141.153
Saldo 31-12-2023	**44.267**	**215.185**	**259.452**
Gerealiseerd resultaat boekjaar	34.004	0	34.004
Saldo 01-01-2024	**78.271**	**215.185**	**293.457**

In bovenstaande tabel blijkt dat 2022 ook al een positief resultaat liet zien welke aan de reserves is toegevoegd. Hierdoor begonnen we het boekjaar met een eigen vermogen (het totaal van de algemene reserve en de bestemmingsreserves) van €276,4 miljoen. Door de mutaties gedurende 2023 en het positieve resultaat van 2023 neemt dit toe met €17,1 miljoen, waardoor het eigen vermogen uitkomt op €293,5 miljoen.

In het jaarverslag is per programma uiteengezet waardoor de belangrijkste afwijkingen tussen realisatie en begroting worden veroorzaakt. Hieruit blijkt dat het veelal gaat om incidentele afwijkingen. Het incidentele karakter van dit positieve resultaat leidt er toe dat deze effecten niet structureel meegenomen kunnen worden naar de toekomst. Wel kunnen de in de afgelopen jaren aan de reserves toegevoegde middelen worden ingezet om gerelateerde kosten in de toekomstige jaren te dekken.

De weerstandsfactor komt uit op 1,4. Dit is gelijk aan de weerstandsfactor vanuit de primitieve begroting 2023. De weerstandsfactor drukt uit in welke mate de gemeente in staat is om de gevolgen van risico's op te vangen, zonder dat het beleid of de uitvoering daarvan in gevaar komt. Het tot stand komen van de weerstandsfactor en de ontwikkeling van de totale financiële positie wordt nader toegelicht in de paragraaf Risicomanagement en weerstandsvermogen.

Leeswijzer

De jaarstukken zijn een onderdeel uit de P&C-cyclus. In de Begroting wordt het gemeentelijk beleid op hoofdlijnen toegelicht. In de jaarstukken wordt zowel beleidsinhoudelijk als financieel verantwoording afgelegd over de resultaten die in 2022 zijn behaald. De jaarstukken bestaan uit twee delen: het jaarverslag en de jaarrekening.

In het jaarverslag staat de beleidsinhoudelijke verantwoording centraal. Deze verantwoording wordt gegeven aan de hand van de 3W-vragen:

- *wat wilden we bereiken?*
- *wat hebben we gedaan?*
- *wat heeft het gekost?*

De jaarrekening is financieel van aard. Hierin wordt verantwoording afgelegd over de financiën van de gemeente.

Opbouw van de jaarstukken

In deze leeswijzer wordt aangegeven hoe de indeling van de jaarstukken eruit ziet.

Deel 1 - hoofdlijnen van beleid

In het eerste hoofdstuk staan de belangrijkste opgaven en het beleidsinhoudelijke en financiële resultaat in 2023 benoemd.

Deel 2 - jaarverslag

Het jaarverslag is opgebouwd uit drie onderdelen:

Acht wijkprogramma's (W)

Sinds 2017 zijn acht wijkprogramma's ingesteld. De 24 wijken zijn geclusterd in acht gebieden: Noord-West, Noord-Oost, Presikhaaf, Centrum/Spijkerkwartier/Arnhemse Broek, Malburgen, Rijkerswoerd/ Kronenburg/ Vredenburg, Elden/ De Laar en Schuytgraaf/ Elderveld. In dit Jaarverslag zijn de financiën van de wijkprogramma's financieel samengevoegd tot één wijkprogramma. Dit is gebeurd naar aanleiding van amendement 23A20 'Financieel samenvoegen wijkprogramma's'. Per wijk is wel verantwoording afgelegd op de doelen en inspanningen.

Dertien stedelijke programma's (S)

De doelenboom is een belangrijk onderdeel in de stedelijke programma's. Bij het onderdeel 'wat wilden we bereiken en wat hebben we gedaan' zijn de verantwoording op de doelen en op de inspanningen opgenomen.

Toelichting doelen en inspanningen

In het jaarverslag wordt de voortgang aangegeven van de doelen en inspanningen die in de Begroting 2023 zijn opgenomen. Per doel en inspanning is de stand van zaken beschreven. Ook wordt bij de doelen en inspanningen de status aangegeven door middel van verschillende icoontjes. Deze icoontjes houden het volgende in:

- Groene pijl schuin omhoog - Het doel/ de activiteit loopt op koers
- Oranje pijl naar rechts - Het doel/ de activiteit loopt gedeeltelijk op koers
- Rode pijl schuin omlaag - Het doel/ de activiteiten lopen niet op koers
- Groen vinkje - Het doel/ de activiteit is gerealiseerd

Toelichting afwijkingen

Binnen Wijken Algemeen en stedelijke programma's zijn bij het onderdeel 'wat heeft het gekost' een financieel overzicht met een toelichting op de afwijkingen opgenomen. In de tabel met de afwijkingen zijn de volgende afkortingen opgenomen:

- V/N - Voordeel/ Nadeel;
- I/S - Incidenteel/ Structureel;
- AR/BR - Algemene reserve/ Bestemmingsreserve.

Elf paragrafen

De paragrafen vormen een 'dwarsdoorsnede' van de begroting. Er worden kaderstellende beleidslijnen vastgelegd met betrekking tot beheersmatige aspecten. De paragrafen geven daarmee belangrijke aanvullende

informatie over de meerjarige financiële positie van de gemeente. Een deel van de paragrafen zijn in het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) verplicht voorgeschreven.

De volgende zijn in het Jaarverslag opgenomen:

1. Lokale heffingen - In deze paragraaf wordt stilgestaan bij de diverse gemeentelijke belastingen en heffingen en de consequenties daarvan voor de inwoners.
2. Risicomanagement en weerstandsvermogen - Het weerstandsvermogen geeft aan hoe solide de financiële positie van de gemeente is. In deze paragraaf zijn ook financiële kengetallen opgenomen, zoals het weerstandsvermogen, de solvabiliteit en de schuldquote.
3. Onderhoud kapitaalgoederen - In deze paragraaf wordt toegelicht op welke wijze het onderhoud van de gemeentelijke kapitaalgoederen (zoals wegen, riolering, gebouwen) gewaarborgd is.
4. Financiering - Hier wordt toegelicht op welke wijze met de financieringsbehoefte van de gemeente is omgegaan.
5. Bedrijfsvoering - In de paragraaf wordt gerapporteerd over de voortgang van interne ontwikkelingen binnen de gemeentelijke organisatie.
6. Verbonden partijen - De gemeente werkt samen met andere partijen om bepaalde doelen te bereiken. Als de gemeente een bestuurlijk en financieel belang heeft bij een partij, is dit een zogenoemde verbonden partij. In deze paragraaf worden alle verbonden partijen toegelicht.
7. Grondbeleid - De gemeente speelt een rol in het kopen en verkopen van gronden. Hier wordt verder ingegaan op het gevoerde grondbeleid.
8. Investeringen - In deze paragraaf wordt over de realisatie van de investeringen gerapporteerd.
9. Subsidies - De gemeente verstrekt subsidies aan instellingen die een bijdrage leveren aan gemeentelijke doelstellingen. In deze paragraaf wordt aangegeven welke instellingen subsidie hebben ontvangen inclusief de subsidiebedragen.
10. Integriteit - In deze paragraaf wordt aangegeven op welke wijze invulling is gegeven aan het Arnhemse integriteitsbeleid.
11. Openbaarheidsparagraaf Wet open overheid - In deze paragraaf wordt verslag gedaan van de uitvoering van de Wet open overheid (Woo).

Op verzoek van uw raad zijn drie niet verplichte paragrafen in de jaarstukken opgenomen. Dit zijn de paragrafen Investeringen, Subsidies en Integriteit. De overige acht paragrafen zijn verplicht vanuit het BBV.

Deel 3 - Jaarrekening
Het derde deel van de jaarstukken bestaat uit de financiële jaarrekening. Dit hoofdstuk biedt, conform de vereisten vanuit het BBV, diverse financiële overzichten.
In de jaarstukken kunnen afrondingsverschillen ontstaan in de balans of winst- en verliesrekening.

Interactieve website jaarstukken

De jaarstukken zijn digitaal beschikbaar op: financien.arnhem.nl. Op de website is bij de stedelijke en wijkprogramma's de volgende extra informatie te vinden:

- In de doelenboom zijn ook de teksten te zien vanuit de Begroting 2023
- Bij de onderdelen 'wat heeft het gekost' de overzichten per kostensoort, portefeuilleonderdelen en taakvelden
- Totaaloverzicht subsidies
- Totaaloverzicht reserves

Deel 2 Jaarverslag

Het jaarverslag bestaat uit drie onderdelen:

1. Wijkprogramma's (W)
2. Stedelijke programma's (S)
3. Paragrafen

Wijkprogramma's

De diverse taken waarvoor de gemeente verantwoordelijk is en die op wijkniveau plaatsvinden, zijn opgenomen in de volgende 8 wijkprogramma's (bundeling van logisch samenhangende wijken). De verantwoording van de wijkprogramma's is samengevoegd in Wijken Algemeen.

W0 **Wijken Algemeen**

W1 **Wijkprogramma Centrum, Spijkerkwartier en Arnhemse Broek (CSA)**
Centrum, Spijkerkwartier en Arnhemse Broek

W2 **Wijkprogramma Noordwest**
Burgemeesterswijk, Hoogkamp, Transvaal, Heijenoord, Lombok, Klarendal, Klingelbeek e.o., Schaarsbergen e.o., Sint Marten en Sonsbeekkwartier

W3 **Wijkprogramma Noordoost**
Alteveer, Cranevelt, Geitenkamp, Monnikenhuizen, Velperweg e.o.

W4 **Wijkprogramma Presikhaaf**
Presikhaaf West en Presikhaaf Oost

W5 **Wijkprogramma Malburgen**
Malburgen West, Malburgen Oost/Noord, Malburgen Oost/Zuid, waaronder Het Duifje en Immerloo

W6 **Wijkprogramma Schuytgraaf/Elderveld**
Schuytgraaf en Elderveld

W7 **Wijkprogramma De Laar/Elden**
De Laar en Elden

W8 **Wijkprogramma Rijkerswoerd, Kronenburg en Vredenburg (RKV)**
Rijkerswoerd, Kronenburg en Vredenburg

Wijken algemeen

In dit onderdeel staan de algemene ontwikkelingen binnen de wijken aangegeven. Ook is de financiële verantwoording van de wijken te vinden in Wijken Algemeen.

Wat wilden we bereiken en wat hebben we gedaan

Thema's (T)	Doelen (D)	Inspanningen (I)

Arnhem is / wordt een levendige en vitale stad waar het volgens inwoners en ondernemers fijn wonen, werken en verblijven is (T)

Samen met inwoners - Het inzicht en de kracht van burgers wordt maatgevend voor gemeentelijk handelen (D)

In 2023 is een nieuwe slag geslagen in het realiseren van een gebiedsgerichte organisatie. Zo is in december 2023 de nieuwe Koersnota Van Wijken Weten 2023 - 2030 vastgesteld. In deze Koersnota zijn (mede op basis van de in 2021 uitgevoerde evaluatie en een uitgebreid participatieproces in 2023) vijf uitgangspunten geformuleerd die de basis vormen voor de gebiedsgerichte aanpak in Arnhem. Deze vijf uitgangspunten gaan vertaald worden naar concrete uitvoeringsmaatregelen. De belangrijkste doelstellingen van de nieuwe Koersnota zijn verkleinen van de afstand tussen inwoners en de overheid, de invloed en betrokkenheid van inwoners in de wijk te vergroten en het samenwerken in de wijken van Arnhem te verbeteren.

Ook is het Nationale Programma Arnhem Oost officieel van start gegaan in 2023. Het gebiedsplan Arnhem Oost is in juni 2023 gereedgekomen en gepresenteerd. Dit plan vormt de basis voor de inzet in de Arnhem Oost wijken en bevat een uitvoeringsagenda voor de jaren 2023 - 2027.

De gemeente als wijkgerichte organisatie en vergroten van invloed en betrokkenheid inwoners: De kracht, kennis en kunde van inwoners en ondernemers benutten (I)

Parallel aan de ontwikkeling van de Koersnota is een traject gestart om de (financiële) sturing in de wijken effectiever en transparanter te laten verlopen. Hiervoor hebben een aantal interne werksessies plaatsgevonden, waaruit een voorstel is gekomen om de sturing vanuit de wijken in relatie met de stedelijke doelen anders in te richten. Dit voorstel wordt in 2024 verder geïmplementeerd. Ook is in het najaar van 2023 een start gemaakt met de ontwikkeling van Integraal Accommodatiebeleid in Arnhem. Dit beleid heeft als doel beter te kunnen sturen op maatschappelijke accommodaties in de wijken.

Leefbare wijken (I)

In 2023 is de input voor de Arnhemse Leefbare Wijken Monitor opnieuw geïnventariseerd. Hiervoor is stadsbreed een enquête uitgezet zodat deze gegevens ertoe zullen leiden dat begin 2024 de informatie uit de monitor weer actueel is. Op basis van de signalen uit de monitor zijn weer (nieuwe) interventies denkbaar, passend bij de verschillende wijken van Arnhem. Met het budget voor Leefbare Wijken (plan leefbare wijken) zijn een aantal van zulke interventes in 2023 mogelijk gemaakt.

Maatschappelijke accommodaties: een visie ontwikkelen (I)

In het najaar van 2023 is een externe adviseur opdracht verleend om samen met de ambtelijke organisatie toe te werken naar een nieuw integraal accommodatiebeleid. De afbakening van deze opdracht heeft inmiddels plaatsgevonden en gewerkt wordt aan de eerste contouren van het beleid. In 2024 wordt dit proces verder afgerond.

Monitor leefbare wijken (I)

De input voor de monitor is in het najaar van 2023 opgehaald door middel van enquêtes onder inwoners. Hierbij is getracht om Arnhemmers, die een goede afspiegeling van de samenleving vormen, te vragen om hun mening. Deze informatie wordt verwerkt in de huidige monitor en zal begin 2024 zichtbaar worden in het systeem, waarna deze als basis meegenomen kan worden in het inhoud geven aan wijkprogrammering.

Afhandeling amendementen en moties Begroting 2023

22A75 Doorzetten buurtconciërges in Arnhemse wijken

De financiële wijziging is in de geamendeerde Begroting 2023 verwerkt.

22A76 Impuls voor de Drieslag
De financiële wijziging is in de geamendeerde Begroting 2023 verwerkt.

22M129 Kaders voor leefbare wijken
Nu de extra middelen van handhavingscapaciteit structureel zijn gemaakt en er dus sprake is van een duurzame investering, kan het geactualiseerde handhavingsbeleid spoedig worden vastgesteld en verzonden aan de raad. Het handhavingsbeleid is een belangrijke bouwsteen voor het plan voor leefbare wijken, samen met het onlangs gepubliceerde Actieplan Overlast en de wijkveiligheidsplannen. Het plan voor leefbare wordt in 2024 verzonden aan de raad. De kaders en uitgangspunten van deze beleidsstukken zullen dan in 2026 worden geëvalueerd en de evaluatie zal worden voorzien van conclusies en aanbevelingen.

Wat heeft het gekost

	Rekening	Begroting 2023		Rekening	
	2022	Primitief	Definitief	2023	Afwijking
Bedragen x € 1.000					
Middelen					
Lasten	218.629	219.679	235.840	231.330	4.509
Baten	25.995	26.295	28.182	30.879	2.697
Saldo lasten en baten	***-192.634***	***-193.384***	***-207.658***	***-200.451***	***7.206***
Toevoegingen aan reserves	6.228	6.620	8.258	10.963	-2.705
Onttrekkingen aan reserves	6.009	917	13.176	13.173	-3
Saldo toevoegingen en onttrekkingen	***-219***	***-5.703***	***4.918***	***2.210***	***-2.708***
Gerealiseerd resultaat	**-192.852**	**-199.087**	**-202.740**	**-198.242**	**4.498**

Toelichting financiële afwijkingen

Lasten Baten met uitsplitsingen naar Product/Portefeuilleonderdelen/Thema's Totaal

Onderwerp	Thema	Totale afwijking (x €1.000)	V/N	Toelichting	I/S	AR/ BR
Lasten		3.879	V			
Sociale wijkteams						
WMO en sociale wijkteams	Gezondheid	9.679	V	Zorg (Wmo)	I	BR
Jeugdzorg	Gezondheid	4.635	V	Zorg (Jeugdzorg)	S	BR
WMO en sociale wijkteams	Gezondheid	3.478	V	Persoonsgebonden budget	I	BR
Teams Leefomgeving						
Schulddienstverlening	Kansengelijkheid	973	V	Vroegsignalering, preventie en schulddienstverlening	I	AR
Wijken en wijkgericht werken	Bedrijfsvoering	835	V	Inzet capaciteit stad en wijken	I	AR
Armoedebeleid	Kansengelijkheid	479	V	Armoederegelingen	I	AR
Welzijn	Meedoen	452	V	Opgroeien en opvoeden	I	AR
Werk en Inkomen	Meedoen	420	V	BBZ bijstand	I	AR
Armoedebeleid	Kansengelijkheid	294	V	Regeling wijkinitiatieven	I	AR
Groen en klimaatadaptie in de stad	Openbare ruimte	280	V	Groot onderhoud Groen en bomen	I	BR

Openbare ruimte	Openbare ruimte	241	V	Groot onderhoud Spelen	I	BR
Wijken en wijkgericht werken	Bedrijfsvoering	200	V	Inzet capaciteit Teams Leefomgeving	I	AR
Welzijn	Meedoen	150	V	Ontmoeten en verbinden	I	AR
Welzijn	Meedoen	140	V	Bewonersondersteuning	I	AR
Wijken en wijkgericht werken	Bedrijfsvoering	121	V	Regeling wijkinitiatieven	I	AR
Wijken en wijkgericht werken	Bedrijfsvoering	52	V	Wijkverenigingen/platforms	I	AR
Mobiliteit	Openbare ruimte	-102	N	Groot onderhoud Wegen	I	BR
Wijken en wijkgericht werken	Bedrijfsvoering	-108	N	Huur De Laarhof en Sperwer	I	AR
Onderwijs	Kansengelijkheid	-195	N	Aanpak onderwijsachterstanden	I	AR
Armoedebeleid	Kansengelijkheid	-221	N	Extra jongerenwerk en Pedagogisch werk	I	AR
Sport	Openbare ruimte	-283	N	Beheer panden in gebruik voor Sport	I	AR
Mobiliteit	Wonen	-595	N	Straatparkeren (parkeerexploitatie)	I	BR
Onderwijs	Wonen	-827	N	Beheer MFC's	I	AR
Openbare ruimte	Openbare ruimte	-1.519	N	Straatreiniging en onderhoud wijkgroen	S	AR
Armoedebeleid	Kansengelijkheid	-1.700	N	Energietoeslag uitvoering	I	AR
Armoedebeleid	Kansengelijkheid	-13.000	N	Energietoeslag uitkering	I	AR
Baten		2.292	V			
Sociale wijkteams						
WMO en sociale wijkteams	Gezondheid	153	V	Zorg (Wmo)	I	BR
Werk en Inkomen	Meedoen	-420	N	BBZ Bijstand	I	AR
Teams Leefomgeving						
Mobiliteit	Wonen	2.659	V	Straatparkeren (parkeerexploitatie)	I	BR
Onderwijs	Kansengelijkheid	412	V	Aanpak onderwijsachterstanden	I	AR
Sport	Openbare ruimte	152	V	Beheer panden in gebruik voor Sport	I	AR
Armoedebeleid	Kansengelijkheid	-664	N	Energietoeslag	I	AR
Toevoegingen aan reserves		-2.692	N			
Sociale wijkteams						
Teams Leefomgeving						
Mobiliteit	Openbare ruimte	-70	N	Groot onderhoud Wegen	I	BR
Openbare ruimte	Openbare ruimte	-241	N	Groot onderhoud Spelen	I	BR
Groen en klimaatadaptie in de stad	Openbare ruimte	-280	N	Groot onderhoud Groen en bomen	I	BR
Mobiliteit	Wonen	-2.101	N	Straatparkeren (parkeerexploitatie)	I	BR

Onttrekkingen aan reserves		172	V			
Sociale wijkteams						
Teams Leefomgeving						
Mobiliteit	Openbare ruimte	172	V	Groot onderhoud Wegen	I	BR

Zorg (Wmo en jeugdzorg)
Op het totale beleidsveld Zorg is een voordeel gerealiseerd van € 4,0 miljoen. Dit is verdeeld in een nadeel van € 13,9 miljoen op het stedelijke programma S07 Zorg (inclusief reservemutaties) en een voordeel van € 17,9 miljoen op de wijken. De afwijkingen worden toegelicht in programma S07 Zorg.

Onderstaand is een overzicht opgenomen van hoe de resultaten zorg over de stad en de wijk zijn verdeeld:

Onderwerp	Stad (S07)	Wijk	Totaal
Zorg (WMO)	-7.628 N	9.832 V	2.204 V
Zorg (Jeugdzorg)	-5.147 N	4.635 V	-512 N
Persoonsgebonden budget	-1.464 N	3.478 V	2.014 V
Eigen bijdragen	305 V	0	305 V
Totaal	**-13.934 N**	**17.945 V**	**4.011 V**

Vroegsignalering, preventie en schulddienstverlening
Er zijn minder inwoners die gebruik hebben gemaakt van schulddienstverlening. Dit heeft geleid tot een voordeel van € 234.000. Een extra rijksbijdrage voor vroegsignalering kon niet volledig worden ingezet in verband met beperkte capaciteit en ontvangst pas in het najaar. Hierdoor is een voordeel ontstaan van € 739.000

Inzet capaciteit stad en wijken
Capaciteit wordt begroot op zowel de stad als de wijk. In 2023 is minder gerealiseerd op de wijk en meer op de stad, waardoor zowel op de wijk als de stad (S00) een afwijking ontstaat. Deze afwijkingen vallen tegen elkaar weg.

Armoederegelingen
Van een aantal regelingen is minder gebruik gemaakt, zoals Collectieve Aanvullende Zorgverzekering (CAZ) en Individuele Inkomenstoeslag. De regels en budget rond Kwijtschelding gemeentelijke belastingen zijn in de loop van 2023 verruimd, maar hebben nog niet geleid tot meer kwijtschelding. De verwachting is dat dat in 2024 wel het geval is. Hierdoor is in totaal een voordeel ontstaan van € 785.000. Er is binnen de bijzondere bijstand meer gebruik gemaakt van de witgoedregeling, bijzonder bijstand tot 21 jaar en tegemoetkoming energiekosten (nadeel € 306.000).

Opgroeien en opvoeden
Door een verandering in de aanpak van het jongerenwerk en het preventief jeugdwerk in een aantal wijken is het niet gelukt het budget in 2023 volledig te besteden (€ 452.000 voordeel).

BBZ Bijstand
Dit budget betreft de resultaten van de BBZ uitkering (€ 420.000 voordeel en € 420.000 nadeel) als onderdeel van de gebundelde uitkering BUIG. De toelichting op de afwijkingen BUIG zijn terug te vinden in het programma S06 Participatie en armoedebestrijding.

Regeling wijkinitiatieven
Er zijn minder initiatieven door bewoners aangedragen dan vooraf begroot wat heeft geleid tot een voordeel van € 121.000.

Groot onderhoud Groen, bomen en spelen
Een deel van het jaarprogramma groot onderhoud bomen en groen (€ 280.000) en spelen (€ 241.000) is niet gerealiseerd. De niet bestede middelen worden verrekend met de bestemmingsreserve 'Groot onderhoud Openbare Ruimte'.

Inzet capaciteit Teams Leefomgeving
Het voordeel van € 200.000 is ontstaan doordat niet alle aanwezige middelen ten behoeve van de capaciteit van de Teams Leefomgeving zijn ingezet.

Ontmoeten en verbinden
Het deels flexibele budget Ontmoeten en Verbinden is niet volledig besteed (€ 150.000 voordeel), wat vooral te relateren is aan het gegeven dat het Makelpunt minder kosten heeft doorbelast dan hiervoor was begroot.

Bewonersondersteuning
Het budget op programma Welzijn is niet volledig benut (€ 140.000 voordeel), omdat een deel van de kosten op programma S07 Zorg zijn verantwoord.

Wijkverenigingen/platforms
Het voordeel van €52.000 is volledig toe te schrijven aan de wijkplatforms binnen Noord-Oost. Het wijkplatform heeft de beschikbare middelen niet volledig benut.

Groot onderhoud Wegen
Ten opzichte van het jaarprogramma groot onderhoud buurtwegen is € 172.000 extra gerealiseerd. Op het groot onderhoud fietspaden is € 70.000 minder gerealiseerd. Per saldo wordt een afwijking van € 102.000 verrekend met de bestemmingsreserve 'Groot onderhoud Openbare Ruimte'.

Huur De Laarhof en Sperwer
Voor de ontmoetingslocaties De Laarhof en Sperwer zijn in 2023 zijn middelen ingezet die tot een nadeel hebben geleid van € 108.000 in respectievelijk de wijken De Laar en Noord-Oost.

Aanpak onderwijsachterstanden
Het voordeel op de baten (€412.000) en het nadeel op de lasten (€195.000) levert een voordeel op van €217.000 op het wijkprogramma. Hier staat een nadeel tegen over van € 217.000 op het stedelijk programma S04 Onderwijs.

Extra jongeren werk en pedagogisch werk
Er zijn minder initiatieven door wijkorganisaties aangedragen dan vooraf begroot op kansrijk opgroeien, daartegenover is meer ingezet op extra jongerenwerk en pedagogisch werk binnen Kansengelijkheid door Noord Oost (€ 221.000 N). Verder is door Arnhem Oost voor initiatieven binnen kansrijk opgroeien een bijdrage gedaan. Dat heeft geleid tot lagere lasten (€ 294.000 V).

Beheer panden in gebruik voor sport
De kosten voor onderhoud van de gemeentelijke panden in gebruik voor sportactiviteiten waren hoger dan begroot (€ 221.000 nadeel). Dit betrof onvoorziene werkzaamheden, hoger uitgevallen planmatig onderhoud en duurzaamheidsmaatregelen. Tegenover de kosten van de duurzaamheidsmaatregelen staat een voordeel (€ 94.000) in programma S00 Bestuur, dienstverlening en financiën. Daarnaast is er een voordeel op de lasten van € 150.000 in verband met de SPUK regeling Sport. De toelichting hiervan staat in programma S09 Gezondheid en Sport. Er is een nadeel van € 212.000 door hogere energielasten. Hier staat een voordeel van € 152.000 tegenover op de baten kant door extra inkomsten vanuit servicekosten.

Straatparkeren (Parkeerexploitatie)
Op het straatparkeren is in 2023 aan de batenkant een voordeel gerealiseerd van € 2,7 miljoen. Voor een groot deel (€ 2,4 mln.) komt dit voordeel uit naheffingsaanslagen door de inzet van de scanauto. In 2022 is gefaseerd gestart met het rijden van de scanauto, zodat men hieraan kon wennen en eventuele opstartproblemen beperkt zouden blijven. Daarnaast is in 2023 ook gekeken naar een efficiënte inzet van de scanauto. Door het ontbreken van ervaringscijfers en mede vanwege het doorbreken van het patroon in verband met corona zijn de opbrengsten vanuit de naheffingsaanslagen in 2023 voorzichtig geraamd. Ultimo 2023 blijken de opbrengsten uit

de naheffing hoger. In de tussenrapportage was reeds melding gemaakt van hogere opbrengsten. Verder zijn er meer opbrengsten uit kort parkeren (ticket bij automaat) en parkeervergunningen à € 0,3 mln.
Tegenover de extra baten staat aan de lastenkant ook een nadeel. De extra opbrengsten gaan namelijk gepaard met extra incassokosten (€ 0,4 miljoen). Daarnaast was in 2023 sprake van hogere onderhoudskosten waaronder een ‘update’ van de parkeerautomaten (€ 0,2 miljoen).
De resultaten worden volledig verrekend met de bestemmingsreserve 'Bereikbaarheidsfonds'.

Beheer MFC's
Het beheer van de MFC's valt hoger uit dan begroot. Dit levert een nadeel op van € 827.000. Dit wordt veroorzaakt door een nadeel van € 250.000 op de inhuur van beheerders voor de MFC's. Daarnaast zijn de schoonmaakkosten hoger uitgevallen dan begroot, dit levert een nadeel van € 319.000. Ook is er brandschade geweest binnen de MFC in Klarendal wat niet werd vergoed door onze verzekering. Dit levert een nadeel op van € 258.000.

Straatreiniging en onderhoud wijkgroen
In 2023 zijn extra lasten ontstaan met name als gevolg van het mislukken van de aanbesteding voor het onderhoud in het stadsdeel CSA (Centrum). Het onderhoud hier is in aangepaste vorm verder gegaan, maar dit ging gepaard met onvermijdelijk hogere kosten (€ 1,5 miljoen).

Energietoeslag
De overschrijding van de Energietoeslag op dit programma bedraagt € 15,2 miljoen. Hier tegenover staat een bijdrage van € 13 miljoen uit het Gemeentefonds welke is verantwoord op programma S00 Bestuur, dienstverlening en financiën. De dekking voor het resterende nadeel van € 2,2 miljoen is aanwezig in de Bestemmingsreserve Energiearmoedefonds. Deze onttrekking kon in 2023 niet plaatsvinden omdat deze niet was begroot. In Turap 1 2024 wordt voorgesteld om het bedrag aan deze bestemmingsreserve te onttrekken ter compensatie van het nadeel in 2023.

Centrum, Spijkerkwartier, Arnhemse Broek

In het wijkprogramma Centrum, Spijkerkwartier, Arnhemse Broek (CSA) bevinden zich de wijken Centrum, Spijkerkwartier en Arnhemse Broek.

Wat wilden we bereiken en wat hebben we gedaan

Thema's (T)	Doelen (D)	Inspanningen (I)

Meedoen (T)

Versterken van sociale cohesie (D)

Onderlinge betrokkenheid is belangrijk voor een leefbare wijk. Om de sociale cohesie in het gebied te versterken, faciliteren we goed functionerende wijkorganisaties en het wijknetwerk.

Resultaat

- Er zijn activiteiten ontplooid op het gebied van wijkcommunicatie, ondersteuning van zwerfvuilgroepen en jeugd.
- Bestaande ontmoetingsplekken zijn ondersteund in hun ontwikkeling. Zo hebben we de verbouwing van buurthuis De Lommerd ondersteund, zodat deze nu beter toegankelijk is.

Inspanningen 2023 (I)

In het Centrum, Spijkerkwartier en Arnhemse Broek (CSA) zijn diverse initiatieven ontplooid. Dit doen we door middel van subsidie, de wijkplatforms, ontmoetingsplekken en bewonersondersteuning.

Meer (financiële) zelfredzaamheid (D)

- Om (financiële) zelfredzaamheid te stimuleren, faciliteren we toegankelijke hulp.

Resultaat
- Er is een laagdrempelige inloop in de Symfonie voor bewoners.
- De inloop van de sociaal raadslieden in de Symfonie wordt goed bezocht.
- De samenwerking in de wijk met de diverse partners is versterkt.

Inspanningen 2023 (I)

Door in de wijk te werken benutten we kansen in het wijknetwerk beter. Hier werken we samen met onze welzijnspartners, zoals Rijnstad en Sociaal Wijkteam om inwoners zo goed mogelijk te helpen met individuele vragen.

Kansengelijkheid (T)

Bevorderen kansengelijkheid: bewoners zijn zelfstandiger en staan steviger in de maatschappij (D)

We bevorderen kansengelijkheid door verschillende initiatieven en projecten in de wijk te ondersteunen.

Resultaat
- Bewoners die verbonden zijn aan initiatieven op het gebied van kansengelijkheid zijn begeleid om zelfstandiger te kunnen functioneren.
- We hebben diverse initiatieven op het gebied van kansengelijkheid ondersteund, zoals het Buurtbaanbureau, Stichting Raak (voetbal voor jongvolwassenen) en Broek Omhoog.

Inspanningen 2023 (I)

We hebben ingezet op bestaande projecten en initiatieven om zo een duurzame verandering te weeg te brengen.

Minder onderwijsterugval (D)

We hebben basisscholen via de subsidie ‘Kansrijk Opgroeien’ gefaciliteerd om stevig in te zetten op extra programma’s voor de leerlingen.

Resultaat
- Op de Hugo de Grootschool zijn positieve resultaten te zien op de eindtoets.
- We hebben de Fridayschool (overgang van het basisonderwijs naar het voortgezet onderwijs), naschoolse programma’s op de basisscholen, het Fort en de Blokhut ondersteund.
- Vanuit het Nationaal Programma Arnhem Oost zijn de programma’s verder ontwikkeld.

Inspanningen 2023 (I)

Het programma Kansrijk Opgroeien is gecontinueerd.

Gezondheid (T)

Integrale aanpak gezonde leefstijl (D)

We subsidiëren en faciliteren programma's op scholen om een gezondere leefstijl te bevorderen.

Resultaat
- Op playground Thialf en in de wijkcentra wordt ingezet op een gezonde leefstijl.
- JOGG (jongeren op gezond gewicht), GO (gezond onderweg) en beweegconcept 2+1+2 zijn ingezet. Met de programma's worden kinderen gecoacht binnen hun eigen omgeving naar een gezondere leefstijl.
- De activiteiten van de Blauwe Tomaat en Vitanos zorgen voor aandacht voor gezonde voeding.
- We hebben de mogelijkheid voor een wandelpad langs het spoor onderzocht, zodat er een (beweeg)route ontstaat door de wijk.

Inspanningen 2023 (I)

Het aantal kinderen met overgewicht blijft hoog. De inspanningen dragen bij aan een gezondere leefstijl, maar is op korte termijn nog niet voldoende om het overgewicht (gemiddeld genomen) te doen afnemen.

Openbare Ruimte (T)

Aantrekkelijkere buitenruimte (D)

In CSA is er veel verharding en verstening, mede omdat het een centrumwijk is met weinig ruimte, veel bebouwing en belangrijke infrastructuur. We investeren daarom in een aantrekkelijkere buitenruimte, waarbij veel verharding heeft plaats gemaakt voor groen.

Resultaat

- Het parkeerplan Spijkerkwartier heeft veel bij kunnen dragen aan de renovatie van de straten in het Spijkerkwartier. In 2023 waren dit de Groen van Prinstererstraat en de Prins Hendrikstraat.
- De Ir. J.P. van Muijlwijkstraat is ingrijpend gerenoveerd. De leefbaarheid is vergroot doordat veel verharding heeft plaats gemaakt voor groen en oversteken zijn verbeterd.
- De Groen van Prinstererstraat in het Statenkwartier is door een bewonersinitiatief sterk verbeterd op het gebied van groen en klimaatadaptatie. De weg is versmald en wadi's, bomen en struiken toegevoegd.
- In het kader van het actieprogramma Schoon Heel en Veilig wordt jaarlijks een schouw georganiseerd om de verwaarloosde plekken (die uitnodigen tot overlast) te inventariseren. Meerdere verwaarloosde plekken zijn verbeterd door het toevoegen van bijvoorbeeld groen, kunst of verlichting.

Inspanningen 2023 (I)

Om een aantrekkelijkere buitenruimte te creëren, zetten we opdrachten uit voor vergroening van de buitenruimte. Ook faciliteren we bewonersinitiatieven die hieraan bijdragen.

Wonen (T)

Meer diversiteit in de woningvoorraad (D)

Diversiteit in de woningvoorraad is belangrijk voor de wijken. We jagen dit daarom aan bij woningopgaves en handhaven op verkamering.

Resultaat

- Bij nieuwbouwprojecten (zoals Rietgrachtstraat en Thorbeckestraat) zijn levensloopbestendig wonen en huizen voor gezinnen in de planvorming meegenomen.
- Het facetplan Woningsplitsing en Verkamering heeft een rem gezet op de verkamering van panden in het gebied. Zo wordt er in het Spijkerkwartier geen omgevingsvergunning verleend als er binnen een straal van 50 meter al een ander verkamerd pand aanwezig is. Dit heeft een gunstig effect op de diversiteit van de woningvoorraad. Bij overtredingen wordt er gehandhaafd.

Inspanningen 2023 (I)

Bij de kansen die zich voordoen op het gebied van transformatie of nieuwbouw van woningen hebben we inzet op de diversiteit van de woningvoorraad.

Wijkeconomie (T)

Goed functionerende wijkorganisaties (D)

We ondersteunen de wijkorganisaties als partner vanuit de gemeente.

Resultaat

- De wijkorganisaties De Blauwe Wijkeconomie, Broek Omhoog en Buurtgroenbedrijf hebben veel bijgedragen aan de verbetering van de wijk. Zo heeft De Blauwe Wijkeconomie maar liefst 11 initiatieven die werken aan een leefbare en inclusieve wijk. Een voorbeeld is de oprichting van een Buurtklusbedrijf om bij te dragen aan de energietransitie.

Inspanningen 2023 (I)

De wijkorganisaties hebben moeite om zich duurzaam te ontwikkelen, onder andere door de manier van subsidiëren door de gemeente (per jaar). We hebben naar oplossingen gezocht om de activiteiten langdurig in het wijkprogramma te verankeren. Per wijkorganisatie zijn er specifieke afspraken gemaakt. Een meer eenduidige manier van samenwerken met wijkorganisaties moet nog nader worden uitgewerkt.

Veiligheid (T)

Minder overlast (D)

In het gebied is leefbaarheid een belangrijk thema. Met name overlast die wordt ervaren van mensen met verward gedrag is hoog.

Resultaat

- Binnen het actieprogramma Schoon Heel Veilig Steenstraat en omgeving, zijn tien actielijnen met bijbehorende acties uitgevoerd. Zo zijn verloederde plekken opgeknapt, is graffiti verwijderd, zijn camera's geplaatst en handhavingsacties uitgevoerd.
- De ondernemersvereniging (VOS) heeft een plan gemaakt om de Steenstraat verder te verbeteren.
- We hebben, via het Overleg Zorg en Overlast, overlast teruggedrongen. Op adresniveau is daarmee een goede aanpak van kracht.

Inspanningen 2023 (I)

Wij zetten de lijnen uit via het actieprogramma Schoon Heel Veilig. Met gerichte acties, ook via het Zorg en Overlast overleg, pakken we de problematiek aan.

Noordwest

In het wijkprogramma Noordwest bevinden zich de wijken Klarendal, Burgemeesterswijk/ Hoogkamp, Schaarsbergen en omgeving, Sint Marten/ Sonsbeekkwartier, Heijenoord en Lombok, Hoogstede/Klingelbeek en omgeving.

Wat wilden we bereiken en wat hebben we gedaan

Thema's (T)	Doelen (D)	Inspanningen (I)

Meedoen (T)

Ontmoetingsplekken voor sociale cohesie en maatschappelijk participeren (D)

Er is een toename te zien van het aantal activiteiten én bezoekers in de buurthuizen. Daarnaast zijn Rosorum en Graaf Ottoplein heringericht.

Inspanningen 2023 (I)

- Minimaal elk kwartaal en zo nodig vaker hebben we afstemmingsoverleg gehad met een vertegenwoordiging van de verschillende buurthuizen.
- Het Graaf Ottoplein is heringericht.
- De inclusieve speelplaats naast de skatebaan bij Rosorum is gerealiseerd.
- De gesprekken over herinrichting Peterplein hebben plaatsgevonden. De realisatie start het eerste kwartaal 2024.

Versterken sociale netwerken en inzicht in voorzieningen in de wijk (D)

De netwerkpartners in de wijken kennen elkaar en weten elkaar te vinden.

Inspanningen 2023 (I)

- De gebiedsagenda Werk, Inkomen en Schulden 2023 is tot stand gekomen. Monitoring van de benoemde actiepunten volgt via het overleg sociale tafel met Sociaal Wijkteam, partners Rijnstad en Stichting Welzijn Ouderen Arnhem.
- In maart en oktober hebben we een netwerkbijeenkomst georganiseerd voor professionals werkzaam in de wijk Klarendal en Sint Marten.
- Het maandelijks inloopspreekuur voor inwoners met vragen over regelgeving en/of vragen over de uitkering is begin 2023 gestart.
- De basistraining Eigen-Wijs is gestart in Sint-Marten-Klarendal.
- Er is opdracht gegeven voor het maken van een programmaboekje met daarin alle wijkinitiatieven gerealiseerd voor en door bewoners in Klarendal en Sint Marten in 2023.

Kansengelijkheid (T)

Meer ontplooiingskansen voor kinderen (D)

Basisschoolkinderen in de wijk Klarendal die dat nodig hebben krijgen een naschools programma aangeboden.

Inspanningen 2023 (I)

Het uitvoeringsprogramma Kansrijk Opgroeien wordt verder doorontwikkeld en geïntegreerd binnen de pedagogische wijk in het kader van de aanpak vanuit het Nationaal Programma Arnhem-Oost. In het kader van de regeling School en Omgeving met Delta, basisschool Kunstrijk, sportbedrijf Arnhem en Rijnstad is de huiswerkclub per 1 juli omgezet naar de plusclub

In het kader van die doorontwikkeling is ook het thuisbezoek door de jeugdverpleegkundige in Klarendal mogelijk gemaakt op indicatie. Dit wordt in 2024 standaard ingevoerd. Samen met betrokken (keten)partners zijn we gestart om de backoffice goed in te regelen, zodat signalen ook direct opgepakt, en, bij voorkeur, direct opgelost kunnen worden.

In het kader van het Nationaal Programma Arnhem-Oost is een nieuw wijknetwerk Klarendal opvoeden en opgroeien opgestart.

Veiligheid (T)

Bewoners hebben minder last van gevoelens van onveiligheid (D)

Inwoners voelen zich veiliger in hun directe omgeving.
Wel blijft het gebied rondom de Hommelseweg en de Sonsbeeksingel een aandachtsgebied, gezien de toename van overlastgevende personen. Daarbij moet gemeld worden dat door genomen maatregelen in het centrum, problematiek opschuift naar omliggende gebieden, waaronder Klarendal en Sint Marten. Mede om die reden zijn we gestart met een actieplan.

Inspanningen 2023 (I)

- Tijdens het maandelijks wijkveiligheidsoverleg vindt monitoring plaats en initiëren we passende acties. Ook zijn we samen met de politie gestart met het actieplan 'Hommel en Singel': schoon, heel en veilig met speciale aandacht voor verloederde plekken en ondermijning.
- In december zijn, mede in opdracht van team Leefomgeving, activiteiten georganiseerd door partners om aanbod te bieden voor jeugd in de wijk.
- Via de sociale tafel monitoren we de inzet van partners in het sociaal domein.
- In opdracht van team Leefomgeving worden ketenpartners ingezet om overlast van jeugd in de Burgemeesterswijk tegen te gaan.
- We starten een proces met alle betrokken partijen over de vraag hoe we in ons gebied de doorontwikkeling van jongerenwerk vorm gaan geven.

Gezondheid (T)

De sociaaleconomische gezondheidsverschillen in de wijk Klarendal worden kleiner (D)

Meer aandacht voor gezondheid van ouderen in het gebied Noord-West en specifiek voor kwetsbare ouderen in Klarendal en Sint Marten.

Inspanningen 2023 (I)

- De uitvoering van Welzijn op recept is gemonitord met de uitvoerende partijen Stichting Welzijn voor Ouderen Arnhem en Rijnstad.
- Studenten van de Hogeschool Arnhem Nijmegen zijn in augustus 2023 gestart in Klarendal en Sint Marten om het netwerk, de onderlinge samenwerking en de kansen die in deze samenwerking gemist of juist gepakt worden scherp te krijgen. Hierdoor kunnen kwetsbare ouderen vroegtijdig gesignaleerd worden, zodat er preventief gehandeld kan worden en de ouderen minder snel hun zelfstandigheid verliezen.
- In samenwerking met Zorgbelang Inclusief is een introductiebijeenkomst Positieve Gezondheid georganiseerd voor medewerkers van huisartspraktijk Klarendal, Stichting Welzijn Ouderen Arnhem, Rijnstad, Scalabor, Sociale Wijkteams Arnhem.
- In samenwerking met Sportbedrijf Arnhem zijn in de Burgemeesterswijk, Heijenoord Lombok, Klarendal, Sint Marten beweeglessen voor ouderen gestart in de eigen wijk.

Noordoost

In het wijkprogramma Noordoost bevinden zich de wijken Geitenkamp, Monnikenhuizen, Velperweg e.o., Alteveer en Cranevelt.

Wat wilden we bereiken en wat hebben we gedaan

Thema's (T)	Doelen (D)	Inspanningen (I)

Meedoen (T)

Meer bewoners zijn sociaal zelfredzaam (D)

Er is een goede verdeling van ontmoetingsplekken in de wijken van Noord-Oost, zowel binnen als buiten. Een aantal van deze plekken wordt aangepast en aantrekkelijker gemaakt om ontmoeting op deze plekken te vergroten, toegankelijker en aantrekkelijker te maken. De beschermde speelplek de Rommelkist en de entree naar het Multifunctioneel Centrum de Wetering behoren tot de plekken die als eerste worden aangepakt. In 2023 zijn het plan van aanpak en uitvoeringsplan gerealiseerd, oplevering staat gepland in het tweede kwartaal 2024-2025.

Inspanningen 2023 (I)

Noord-Oost heeft een mooie spreiding van ontmoetingscentra in de verschillende wijken. Veel van deze ontmoetingsplekken zijn ontstaan vanuit initiatief van buurtbewoners. Er is regelmatig overleg met de verschillende centra. Aandachtspunt is en blijft (structurele) financiering van de huisvestingskosten. In Alteveer Cranevelt wordt verkend naar een wijk/dorpendeal; een subsidieproject van de Provincie Gelderland bedoeld om de sociale verbinding in dorpen of wijken te versterken. De provincie stimuleert het project voor verbinden en ontmoeten in de wijk Alteveer Cranevelt en financiert het grotendeels. Het plan van aanpak is in 2023 in samenwerking met de Buurtfabriek, Driestroom en Rozet opgesteld en wordt door het subsidiebureau in 2024 aangevraagd bij het subsidieportaal van de provincie.

Meer bewoners participeren in de vorm van (vrijwilligers)werk (D)

In samenwerking met de Hogeschool Arnhem Nijmegen is gestart met een project “samen werken in de wijk”. Onderdeel was om samen met de doelgroep jongvolwassenen met een uitkering te onderzoeken wat zij nodig hebben om de stap richting werk te zetten. Dit heeft geresulteerd in een coachings- en een begeleidingstraject voor jongvolwassenen waar recent mee is gestart.
Er is behoefte aan meer leer- en werkplekken in de wijk. In 2024 zal het Buurtbaanbureau van start gaan en er is al een start gemaakt met een Buurtklusbedrijf, waarin met de constructie van meestergezel wordt gewerkt. Inwoners kunnen weer stappen richting de arbeidsmarkt zetten.

Verschillende wijkondernemers willen zich inzetten om leer- en werkplekken te realiseren in de wijk. Een positieve ontwikkeling. De Vlindertuin in hiervoor een geschikte locatie, om alsnog de ‘kweekplaats’ voor participatie in de wijk te worden. De Vlindertuin heeft nog meer potentieel en functioneert nog niet naar tevredenheid.

De samenwerking met het Sociaal Wijkteam is geïntensiveerd. Concreet is er een integrale aanpak ontwikkeld waarbij de coaches en regisseurs gezamenlijk bij gezinnen langsgaan om zo een efficiencyslag te maken op te processen per gezin. Dit is voor nu de gebiedsagenda en wordt in 2024 uitgevoerd.

Inspanningen 2023 (I)

- Het uitbreiden van het aantal sociaal ondernemers in de Vlindertuin stagneert. Het blijft lastig voor de huidige exploitant om deze doelgroep te vinden en te binden aan de Vlindertuin. Er lijkt een positieve kentering te komen, verschillende ondernemers uit de wijk hebben interesse getoond voor een leer-werkplek in de Vlindertuin.
- Er is een BuurtKlusBedrijf in Geitenkamp gestart. Er wordt een buurtbaanbureau opgericht, en er is een start gemaakt met een coaching traject voor toeleiding naar werk en/of school voor jongvolwassenen (middelen vanuit het Nationaal Programma Arnhem Oost).
- De gebiedsagenda is opgesteld en wordt voor 2024 geactualiseerd.

Kansengelijkheid (T)

Meer kinderen hebben de mogelijkheid om hun talent te ontdekken en te ontwikkelen (D)

Afgelopen jaar zijn er verschillende positieve ontwikkelingen geweest in het aanbod, waardoor jeugd zijn talenten kon ontwikkelen. Voorbeelden hiervan zijn

- nieuw en meer jongerenwerk in de wijk, zowel locatie gebonden als ambulant;
- continuering van de verlengde schooldag op de Witte Vlinder in samenwerking met de wijkpartners;
- invoering van een extra speelmorgen;
- er is een samenwerking geweest Schakel026 om creatieve makers in te schakelen voor maatschappelijke vraagstukken (jeugd, Sperwer);
- jongeren zijn betrokken bij de wijkdag Geitenkamp en Podium voor de wijk.

Inspanningen 2023 (I)

- Het uitvoeringsprogramma Opgroeien 2023 is gerealiseerd. Hieronder valt de verlengde leertijd Witte School met wijkpartners. Dit wordt regelmatig gemonitord en geactualiseerd.
- De sport pedagogisch medewerker is aangesteld en heeft een plan opgesteld voor het verbeteren van het klimaat op de Rommelkist. Er is een groep vrijwilligers die meewerkt met specifieke evenementen.
- Er is een start gemaakt van het versterken van het team werkzaam op de Rommelkist. Vanuit het Nationaal Programma Arnhem Oost zijn middelen beschikbaar gesteld om de Rommelkist fysiek aantrekkelijker en veiliger te maken.
- De monitoring op de 18 maandengesprekken door VGGM loopt. Wegens succes wordt het nu toegepast in alle Arnhem-Oost wijken.
- Programma op en na school wordt uitgevoerd met wijkpartners.

Gezondheid (T)

De sociaaleconomische gezondheidsverschillen in de wijk Geitenkamp worden kleiner (D)

Vanuit de samenwerking van HAN met GGD is geadviseerd om te werken met wijkgezondheidsprofielen. Door de kennis en opvolgende interventie van de wijkgezondheidsprofielen nemen de gezondheidsverschillen af.
De bewustwording wordt verhoogd en er zijn voorzieningen in de wijk die bijdragen aan een gezonde leefstijl.

Inspanningen 2023 **(I)**

- Twee watertappunten zijn geplaatst, een derde kon niet worden geplaatst in verband met hoogte verschillen op de beoogde locatie.
- Het experiment met gezondheidschecks loopt niet op koers vanwege de beperkte beschikbaarheid van studenten.
- Het programma 2Diabeat loopt en wordt getrokken Locus (de Beijer). Er wordt hierin samengewerkt met Rijnstate en het Sociaal Wijkteam.
- Het onderzoek, geïnitieerd vanuit de WUR, naar vergroening van de wijk en gezondheid is afgerond.

Openbare ruimte (T)

De wijk Geitenkamp is klimaatbestendiger (D)

Klimaatadaptie
We zetten in op hittestress door middel van tegelwippen en het herplaatsen van ligusterhagen, het simuleren van geveltuintjes en boomspiegels in eigen beheer. Aandachtspunt bij het herplaatsen van ligusterhagen op vrijwillige basis blijft het structurele onderhoud. Met verschillende scholen werken we samen om de schoolpleinen te vergroenen (Jozef Sartoschool, locatie Spiekmanlaan).

Energie besparen
We brengen de bewoner in contact met het project energiearmoede. Samen wordt gekeken naar wat werkt voor de bewoners en hoe we dit kunnen organiseren. Er is een samenwerking gestart met het jongerenwerk om jongeren uit de wijk als ambassadeur in te zetten.

Inspanningen 2023 **(I)**

- Er zijn verschillende boomspiegels vergroot en teruggegeven in beheer van bewoners en er zijn pleintjes vergroend.
- Jaarlijks is er een actie voor het herplaatsen van ligusterhagen, op vrijwillige basis. Met de woningbouwcorporaties wordt onderzocht of behoud van de ligusterhaag onderdeel kan zijn van de huurovereenkomst.
- Een projectleider geeft inhoud- en uitvoering aan het Icoonproject Beekdal, gefaseerd worden er punten opgepakt uit de bevindingenrapportage.
- Twee keer per jaar organiseren bewoners in samenwerking met de woningbouwcorporaties en gemeente een opruimdag.
- De pilot bijzettingen en zwerfafval is afgerond. De locatie van de ondergrondse container is anders ingericht. Nog onduidelijk is of dit leidt tot minder bij plaatsingen op deze locatie. Bijzettingen blijft een aandachtspunt.

Wonen (T)

De wijk Geitenkamp wordt vitaler (D)

Om de vitaliteit van de Geitenkamp de komende jaren verder te verbeteren worden een aantal maatregelen onderzocht. Een belangrijke maatregel is het creëren van meer diversiteit in de bevolkingssamenstelling in de wijk. Vanuit het Nationaal Programma Arnhem Oost wordt onderzocht op welke wijze de diversiteit in de wijk vergroot kan worden en hoe de schaarse woonruimte verdeeld kan worden om te zorgen dat mensen in verschillende levensfase hun plek in de wijk kunnen behouden.

Inspanningen 2023 **(I)**

Met de woningbouwcorporaties is een pilot gestart om op bepaalde hotspots de toewijzingen te reguleren. Dit wordt toegepast en wordt positief ervaren.

Wijkeconomie (T)

Bruisender marktplein Geitenkamp (D)

De eerste stap om te werken aan een duurzaam marktplein, namelijk vergroten van de supermarkt, is gestagneerd, onder andere door wisseling van pandeigenaar en de onrendabele top om een grotere supermarkt te realiseren. Er trekken nog steeds winkels weg van het marktplein en er zijn zorgen bij de overige ondernemers en de bewoners over de verschraling van het aanbod. Grote zorg is het mogelijk vertrek van de huidige supermarkt.

In samenwerking met het Nationaal Programma Arnhem-Oost wordt onderzocht hoe een bruisender marktplein alsnog kan worden gerealiseerd met of zonder supermarkt.

Inspanningen 2023 (I)

Er ligt een uitvoeringsplan Bruisend Marktplein, dat door Seinpost is opgesteld in samenwerking met de woningbouwcorporaties, vertegenwoordiging van winkeliers en bewoners en de gemeente.
Stap 1 in het plan, vergroten van de huidige supermarkt naar een meer marktconforme supermarkt, nodig om te overleven is gestagneerd,
Er wordt in samenwerking met het Nationaal Programma Arnhem-Oost een nieuwe projectleider geworven om het uitvoeringsplan Bruisend Marktplein te realiseren.

Veiligheid (T)

Bewoners ervaren minder parkeeroverlast (D)

De parkeerdruk in Alteveer-Cranevelt is hoog. Het duurzaam mobiliteitsplan staat op de planning voor 2024. Op basis van het mobiliteitsplan wordt samen met de wijk gekeken naar de te treffen maatregelen.

In het laatste kwartaal hebben inwoners van Monnikenhuizen aan de bel getrokken over de parkeeroverlast die de wijk ondervindt van leerlingen van het CIOS en bezoekers van Valkenhuizen. In overleg worden een aantal maatregelen genomen en is er een structureel overleg ingericht om genomen maatregelen te monitoren en op om bij te sturen.

Het (burgerparticipatie)proces herinrichting Velperweg is vertraagd en wordt in het eerste kwartaal van 2024 weer opgepakt en uitgevoerd.

Verkeer remmende maatregelen zijn getroffen voor Bronbeeklaan en Monnikensteeg. Er zijn aanvullende verkeer remmende maatregelen nodig voor het kruispunt Zaslaan-Monnikensteeg. Dit wordt in 2024 opgepakt.

Inspanningen 2023 (I)

- Structureel overleg met parkeergroep Alteveer-Cranevelt.
- Overleg parkeeroverlast en betrokkenen Monnikenhuizen gefaciliteerd en maatregelen afgesproken om de overlast te verminderen.
- Structureel overleg geïnitieerd met betrokken partijen om maatregelen te monitoren.
- Vinger aan de pols houden bij proces herinrichting Velperweg. Schakelen met alle nodige betrokkenen.
- De verkeersremmende maatregelen die zijn genomen aan de Bronbeeklaan en Monnikensteeg worden gemonitord. De maatregelen werken en de klachten zijn afgenomen, hoewel op de Bronbeeklaan het nog onvoldoende werkt.

Bewoners ervaren meer veiligheid in hun directe omgeving (D)

Vanuit het wijkveiligheidsoverleg is er tevredenheid. Er wordt gemonitord op parkeer- en verkeersoverlast, verloedering, criminaliteit, drugscriminaliteit, jongerenoverlast en verwarde personen. Ook de decembermaand is rustig verlopen. Dit was het eerste jaar op Geitenkamp dat er geen extra maatregelen zijn genomen (dus geen plaatsing camera's, verlichting harder laten branden, persoonsgerichte aanpak op overlast gevende jongeren). Ook oud op nieuw is rustig verlopen. De intensieve samenwerking in de wijk lijkt zijn vruchten af te werpen.

Inspanningen 2023 **(I)**

- De persoonsgerichte aanpak is tijdelijk gestopt in verband met het niet kunnen delen van persoonlijke informatie tussen verschillende organisaties. Er wordt een convenant opgesteld.
  De urgentie voor de persoonsgerichte aanpak om 'wijkkoningen en windhappers' aan te pakken is verminderd, doordat verschillende personen niet meer woonachtig zijn in de wijk.
- De extra inzet op vermindering jeugdoverlast op Geitenkamp is gerealiseerd. Vanaf medio mei is er een nieuwe aanbieder voor het jongerenwerk en is ook de formatie uitgebreid.

Presikhaaf

In het wijkprogramma Presikhaaf bevinden zich de wijken Presikhaaf West en Presikhaaf Oost.

Wat wilden we bereiken en wat hebben we gedaan

Thema's (T)	Doelen (D)	Inspanningen (I)

Meedoen (T)

Meer bewoners doen mee (D)

We blijven investeren in ruimte voor ontmoeting, verbinding en ontwikkeling.

We hebben de ontmoetingsplekken in de openbare ruimte uitgebreid op de Molencatenstraat, de Dedelstraat, de Van Galenstraat en in Park Kinderkamp.

Inspanningen 2023 (I)

- We hebben bewoners gestimuleerd aanvragen te doen bij het wijkplatform en de regeling Burgerkracht en hen ondersteund bij het indienen van diverse aanvragen.
- Er zijn plannen gemaakt voor de verduurzaming van buurthuizen De Oosthof en De Overkant.
- We hebben ons ingezet voor het ontstaan van nieuwe netwerken in de Biljoenlaan en de van Galenstraat, waar bewoners bijeen komen om de buurt aantrekkelijker te maken.

Meer bewoners ervaren gemeenschapsgevoel in de buurt (D)

We investeren in sociale structuren in de wijk.

Het wijkplatform heeft het beschikbare budget volledig kunnen benutten ten gunste van bewonersinitiatieven. De grote brand aan de Van Kinsbergenstraat heeft een grote wond in de gemeenschap geslagen. Als positief neveneffect is er meer saamhorigheid ontstaan en hebben bewoners elkaar geholpen.

Inspanningen 2023 **(I)**

- We hebben gestimuleerd dat onze maatschappelijke partners zich meer bewust zijn van het thema cultuursensitiviteit en beter onderling samenwerken.
- We hebben door een onderzoeksopdracht van een stagiair meer zicht gekregen op de benadering van professionals van verschillende culturen.
- We hebben gestimuleerd en geïnvesteerd in een breed palet van (informeel) aanbod rondom ontmoeten, taal en cultuur.
- We hebben samenkomsten en inzet van bewoners voor verbeteringen in de openbare ruimte op diverse plekken ondersteund, in samenwerking met de woningbouwcorporaties: proeftuinen, aanplantacties, opruimdagen.
- We hebben een opdracht aan een extern bureau verstrekt om met bewoners en professionals een levende sociale kaart van Presikhaaf te maken die moet leiden tot een reeks van evenementen en acties in 2024 waarin de wijk zich presenteert aan zichzelf.

Meer bewoners hebben een gezonde leefstijl (D)

In de wijk worden speel-, beweeg- en ontmoetingsplekken beter benut

Inspanningen 2023 **(I)**

- De speel-, beweeg- en ontmoetingsbehoefte in park Presikhaaf, Over het Lange Water en bij de Overkant is goed in beeld.
- De vergunningaanvraag voor een nieuwe speel-/beweegplek in Over het Lange Water (Luinhorstweg) loopt. Voor aanpassingen van de buitenruimte rondom de Overkant zijn middelen vanuit het Nationaal Programma Arnhem Oost (Volkshuisvestingsfonds) aangevraagd en beschikbaar gesteld.

Meer bewoners spreken, lezen en schrijven de Nederlandse taal (D)

We willen beter inzicht in de behoefte van laaggeletterden en passend (collectief) taalaanbod in de wijk.
Dit inzicht begint te ontstaan.

Inspanningen 2023 **(I)**

- We hebben dit kunnen ondervangen doordat de bibliotheek (Rozet) zich als laagdrempelige plek voor activiteiten op het gebied van taal en taalvaardigheid heeft ontwikkeld. Het Rozet is ook *outreachend* aanwezig in de wijk en maakt verbinding met wijkpartners.

Kansengelijkheid **(T)**

Meer ouders en verzorgers maken gebruik van voorschoolse voorzieningen en opvoedondersteuning (D)

We zetten in op het vergroten van ouderbewustzijn bij kinderen van -10 maanden tot 4 jaar.

Op ons initiatief zijn de 18 maanden bezoeken vanuit het consultatiebureau van start gegaan en deze lopen volgens plan.

Inspanningen 2023 **(I)**

- De inzet om van het MFC een uitnodigend ouder- en kindcentrum te maken wacht op het proces van het nieuwe Integraal Accommodatiebeleid.
- Het netwerk Kansen voor Kinderen, waarin wijkprofessionals deelnemen, hebben we verder ontwikkeld en wordt nu ondersteund door een externe procesbegeleider.
- Het thema bewust ouderschap is geagendeerd in de gesprekken met onze wijkpartners.

Meer kinderen groeien op tot zelfstandige en veerkrachtige volwassenen (D)

We zetten in op de ondersteuning van kinderen bij de ontwikkeling van een positief zelfbeeld en hun talenten.

Er zijn twee nieuwe aanbieders voor het jongerenwerk ingezet: Presikhaaf University en Kansenmakers. Ze weten in nauwe onderlinge samenwerking de jongeren in Presikhaaf goed te bereiken.

Inspanningen 2023 **(I)**

- De training mediawijsheid is geborgd bij het kinderwerk en het jongerenwerk.
- Het netwerk Kansen voor Kinderen verbindt alle professionals op kinderen en jongeren in de wijk en stimuleert het bij elkaar in de keuken kijken en het delen van visie.
- We blijven inzetten op een breed bereik door onze wijkpartners waarbij nog wel extra aandacht nodig is voor meiden en kinderen/jongeren met een beperking.

Meer jongeren ontwikkelen een gezonde identiteit (talentontwikkeling, zelfbeeld en mentale veerkracht) (D)

We willen dat meer kinderen en jongeren een positief zelfbeeld hebben.

We hebben ingezet op een aantrekkelijke zomerprogrammering (Summerprikko). Uit de verslagen blijkt het succes hiervan. Deze inzet wordt uitgebouwd tot een jaarprogrammering inclusief de kerstdagen en oud en nieuw.

Inspanningen 2023 **(I)**

- Identiteitsontwikkeling is een regulier thema van onze opdracht aan het huidige jongerenwerk.
- De programmering van het jongerenwerk en de afstemming tussen de huidige aanbieders is na onze interventies goed gaan lopen. Partijen versterken elkaar en erkennen elkaars corebusiness.

Minder bewoners met schulden (D)

We zetten er op in dat bewoners hun eigen financiële situatie kunnen overzien en tijdig passende en laagdrempelige ondersteuning bij hun financiële/ administratieve problemen kunnen vinden.

Goed Geregeld (Rijnstad) is weer terug in Presikhaaf.

Inspanningen 2023 **(I)**

- Een gezamenlijk spreekuur van de gemeente en het Sociale Wijkteam is nog niet tot stand gekomen. Hiervoor zijn nieuwe afspraken over de gebiedsgerichte sturing en samenwerking nodig.
- De samenwerking tussen de gemeente, Vivare en het Sociaal Wijkteam in een pilot rondom de renovatie van 104 woningen in Presikhaaf P1 heeft nog niet geleid tot een duurzame samenhangende werkwijze.

Minder kinderen groeien op in armoede (D)

We zetten in op het vergroten van kansen en mogelijkheden zodat kinderen een betere startpositie krijgen om later zelfstandig te functioneren in de maatschappij.

Het resultaat op deze doelstelling is met name gerealiseerd door het vormen van het netwerk kansen voor kinderen en het nieuwe aanbod van het jongerenwerk. Deze doestelling vraagt onze continue aandacht. De in Turap 2 genoemde inspanningen (zie hieronder) op deze doelstelling zijn nog niet gerealiseerd

Inspanningen 2023 **(I)**

In Turap 2 staat over de genoemde inspanningen op deze doelstellingen: het onderzoek naar gebruik voorzieningen voor mensen met een laag inkomen, inzet van mobility mentoring en verbetering inzet Gelrepas zouden onderdeel uitmaken van de integrale gebiedsagenda armoede, schulden en arbeidsparticipatie. De afspraken over het al dan niet werken met zo'n sociale gebiedsagenda zijn nog niet duidelijk, inclusief de daaraan verbonden capaciteit van wijkpartners.

Meer bewoners leven energiezuinig (D)

We zetten in op vergroten van kennis over verduurzaming en lagere energielasten.

Inspanningen 2023 **(I)**

- Er wordt vanuit bewonersondersteuning ingezet het thema energiearmoede.
- De woningbouwcoöperaties in Arnhem Oost zetten nog steeds stevig in op de energietransitie.
- We hebben een bijdrage toegezegd voor de verduurzaming van buurthuis de Oosthof.

Veiligheid (T)

Meer bewoners dragen bij aan een veilige en prettige leefomgeving (D)

We zetten in op een omgeving waarin geluisterd wordt naar bewoners en overlast snel wordt aangepakt.

De jaarwisseling in Presikhaaf is relatief rustig verlopen door een goede samenwerking met wijkpartijen en jongeren.

Inspanningen 2023 (I)

- In het Overlast en Zorg overleg komt de multi-problematiek goed in beeld en wordt die aangepakt.
- We organiseren het wijkveiligheidsoverleg waar ingezet wordt op actuele problematiek en trends en ontwikkelingen worden gedeeld. Er is een concept wijkveiligheidsagenda opgesteld en een opdracht voor de inzet van een stadsmarinier via het Nationaal Programma Arnhem Oost, met de focus op jeugdoverlast

Meer jongeren zijn in staat hun grenzen aan te geven en verleidingen te weerstaan (D)

In samenwerking met jongeren, hun verzorgers, onderwijs en wijkpartijen wordt een gemeenschap gebouwd rond de jongeren zodat hun kans om een minimum startkwalificatie te halen vergroot wordt.

Inspanningen 2023 (I)

- Door onze inzet op het (ambulante) jongerenwerk, het netwerk Kansen voor Kinderen en het wijkveiligheidsoverleg is bij professionals een goed beeld ontstaan van de jongerendynamiek.
- De samenwerking Presikhaaf University, scholen, de Kansenmakers en het Sportbedrijf Arnhem staat.

Openbare ruimte (T)

Meer bewoners wandelen en fietsen met een prettig gevoel in Presikhaaf (D)

We onderzoeken samen met bewoners wat er nodig is om vaker de fiets te pakken of te gaan wandelen en een aantal wegen om te vormen naar een 30km-weg.

Laan van Presikhaaf en de Weg Over Het Lange Water zijn ter hoogte van de doorgaande fietsroute afgewaardeerd naar 30 km per uur. De Keulse Slag is gedeeltelijk afgewaardeerd door snelheidsbeperkende maatregelen. Bewoners hebben hiervoor belangrijke input geleverd.

Inspanningen 2023 (I)

- Bewoners hebben (samen) een bijdrage geleverd aan de mobiliteitsvisie (2024).
- Bewoners hebben nieuwe snelheidsbeperkende maatregelen voorgesteld die naar verwachting worden gehonoreerd waaronder op de Lange Wal.
- In de mobiliteitsvisie wordt opgenomen dat wandelen een meer prominente plek krijgt in de wijk.

Er zijn geschikte plekken voor jongeren om te ontmoeten en zich te ontwikkelen (D)

We zetten erop in dat jongeren elkaar kunnen ontmoeten in een veilige (buiten)ruimte, waar ze zichzelf kunnen zijn, zich ontwikkelen en bewegen.

Het jongerencentrum Push is heropend.

Inspanningen 2023 (I)

De behoeftes van jongeren zijn bij de wijkpartijen Presikhaaf University, Kansenmakers, het Sportbedrijf en het Kinderwerk goed in beeld en worden standaard meegenomen bij de inrichting van en programmering op de verschillende speel- en ontmoetingsplekken.

Bewoners ervaren minder last van zwerfafval (D)

Bewoners zijn actief in het opruimen van zwerfafval door afval te prikken. Dit gebeurt samen met Heel Arnhem Schoon en professionals.

De buurten Biljoenstraat en Dedelstraat hebben samen met woningcorporaties zelf een opruimdag georganiseerd die we hebben gefaciliteerd.

Inspanningen 2023 (I)

Het schoonhouden van de winkelcentra zat al op een hoog niveau (A niveau), maar resulteert niet vanzelf in een beter resultaat vanwege de vervuilingssnelheid. Bij het winkelcentrum Presikhaaf zijn nieuwe stroken groen aangelegd.

Wonen (T)

Meer bewoners kunnen wooncarrière maken in de wijk (D)

Bij nieuwbouw houden we rekening met de wensen van de huidige bewoners zodat zij door kunnen stromen en plaats maken voor starters.

Inspanningen 2023 (I)

- We brengen het thema doorstromen continu onder de aandacht onder andere bij het flexwonen Merwedeterrein en nieuwbouwlocaties Presikhaaf 3.
- We hebben onze adviesrol in de programmering van de aanpak van het Nationaal Programma Arnhem Oost en de gebiedsvisie Presikhaaf 3 met betrekking tot betaalbare goed geïsoleerde woningen goed gepakt.
- Er komt een nieuwe Arnhemse Woonvisie met een uitwerking per wijk.

Malburgen

In het wijkprogramma Malburgen bevinden zich de wijken Malburgen West, Malburgen Oost/Noord, Malburgen Oost/Zuid, waaronder het Duifje en Immerloo.

Wat wilden we bereiken en wat hebben we gedaan

Thema's (T)	Doelen (D)	Inspanningen (I)

Meedoen (T)

Verbeteren van de voorzieningen in de wijk (D)

Samen met de verschillende buurthuizen, wijkcentra en de vrijwilligers en professionals die een rol vervullen in programmering of beheer, zijn de functies van de voorzieningen beter uitgewerkt. Dit geldt met name voor buurthuis de Fresh, multifunctioneel centrum De Spil en buurthuis de Duiventil. Er zijn afspraken gemaakt over de functie in de wijk en het gewenste beheer. Verder heeft een uitbreiding van de activiteiten plaatsgevonden op basis van een behoeftepeiling.
Het aantal betrokken vrijwilligers bij de voorzieningen is gegroeid en meer buurtbewoners zijn betrokken bij de activiteiten die worden aangeboden.

Inspanningen 2023 (I)

Alle activiteiten en voorzieningen voor volwassen en jongeren zijn in beeld gebracht. Daarnaast heeft een behoefte-inventarisatie plaatsgevonden onder bewoners en professionals met betrekking tot de programmering. De opbrengst daarvan is verwerkt in de activiteiten.
Het overzicht van activiteiten helpt ons en het Sociale Wijkteam om bewoners te verwijzen en te stimuleren tot maatschappelijke participatie. Er wordt zoveel mogelijk gewerkt met vrijwilligers bij de organisatie van de activiteiten en het beheer van de buurthuizen/wijkcentra.

Meer huishoudens in Malburgen zetten een stap op de participatieladder en vinden werk (D)

Er zijn 28 bewoners gestart bij het Malburgs BuurtBaanBureau, waarvan er nu 2 zijn uitgestroomd. Het arbeids- en participatiepotentieel van Malburgers in de bijstand is in beeld. Vooralsnog zijn in Malburgen geen extra voorzieningen nodig voor de mensen die op de lagere treden van de participatieladder staan. Wel kan de verwijzing in de vorm van een warme overdracht van bewoners naar activiteiten verbeterd worden.

Inspanningen 2023 **(I)**

- Er zijn afspraken met het Malburgs Buurtbaanbureau gemaakt over het aantal bewoners uit Immerloo en het Duifje dat vanuit het Buurtbaanbureau kan worden begeleid. In samenwerking met het Malburgs buurtbaanbureau zijn bewoners uit Immerloo en Malburgers in de bijstand uitgenodigd om kennis te maken met het Malburgs buurtbaanbureau en de mogelijkheden die het buurtbaanbureau biedt.
- Er is een verbinding gelegd tussen het Taalhuis en er is meer aandacht voor de taalproblematiek en het doorverwijzen van bewoners naar het taalaanbod.
- Er is gestart met een taal-netwerkoverleg van aanbieders en verwijzers in de wijk om deelname aan het taalaanbod te verhogen.
- Er zijn twee spreekuren van Goed Geregeld Arnhem in de wijk waarbij Sociaal Wijkteam, Het Taalhuis en Werk en Inkomen (deels op afstand) aangesloten zijn. De spreekuren hebben veel bekendheid in de wijk en worden zeer goed bezocht.
- Een specifieke, intensievere aanpak voor gezinnen in de bijstand, waarbij ook aandacht is voor het gebruik van alle kindvoorzieningen, is nog in ontwikkeling en is door organisatorische en capaciteitsproblemen niet van de grond gekomen.
- De voorbereiding voor een aanpak in 2024 is afgerond.
- Er zijn rondgangen door de wijk georganiseerd om professionals die werken in de wijk beter bekend te maken met voorzieningen in de wijk zodat bewoners beter verwezen kunnen worden.

Minder Malburgers in Duifje en Immerloo hebben problematische schulden (D)

In 2023 is besloten te starten met het experiment Immerloo schuldenvrij. Daarbij worden schulden van een aantal gezinnen overgenomen en worden gezinnen begeleid naar nieuw perspectief. Alle voorbereidingen om uitvoering te gaan geven aan het project zijn gereed, de opkoop van schulden en de begeleiding van gezinnen start in 2024.

Inspanningen 2023 **(I)**

Onder de vlag van het Nationaal Programma Arnhem-Oost is de aanpak onderzocht, vormgegeven en de capaciteitsinzet voor het project geborgd. Verder zijn er fondsen voor het project geworven en beschikbaar gekomen.

Kansengelijkheid **(T)**

Partners (waaronder het onderwijs) werken meer en integraal samen op het gebied van jeugd. Kansrijk opgroeien is integraal onderdeel van het programma van de samenwerkende partijen (D)

Het is gelukt om partners op het gebied van de jeugd meer en beter samen te laten werken. Het gezamenlijke zomerprogramma, winterprogramma en afgestemde programmering voor de jeugd in Malburgen en de gezamenlijke communicatie daarover is hiervan een product.
Daarnaast is er op de onderwerpen ouderbetrokkenheid en gezonde leefstijl een gezamenlijk referentiekader ontwikkeld. Voor het onderwerp weerbaarheid is hiervoor ook een start gemaakt.
De afstemming tussen de programma's vanuit rijke schooldag vanuit de scholen en de programma's van de partners vindt op individueel schoolniveau plaats.

Inspanningen 2023 **(I)**

De jeugdpartners in Malburgen komen zo'n zes keer per jaar bijeen aan de zogenoemde jeugdtafel. Daarin worden de reguliere activiteiten, vakantieprogramma's en de communicatie daarover afgestemd.
Tijdens de jeugdtafels worden ook de thema's besproken die voor jongeren in hun ontwikkeling naar volwassenheid van belang zijn en hoe dit een plek krijgt in de activiteiten.
In 2023 is de partij het Meidenwerk in Malburgen gestopt. We zijn er goed in geslaagd om een nieuwe partner te vinden die bekend is met het jongerenwerk, de jongeren in Malburgen en het netwerk in de wijk. Zij kunnen weer een goede invulling aan het meidenwerk geven.

De jeugd heeft meer vertrouwen in hun toekomstperspectief en is beter in staat haar grenzen aan te geven. Hiermee wordt schooluitval, psychosociale problematiek en jeugdcriminaliteit voorkomen. (D)

Er is relatief weinig jeugdoverlast in Malburgen maar we kunnen niet concreet aangeven of het doel 'meer vertrouwen in toekomstperspectief, minder schooluitval en minder criminaliteit' is bereikt.
Voor wat betreft de schooluitval was er in 2022 een aanzienlijke stijging ten opzichte van 2021 (3,3% ten opzichte van 2,3% in 2021) vanwege de coronajaren maar de cijfers van 2023 zijn nog niet bekend.
De monitoring en het inzichtelijk maken van de effecten van de activiteiten van de jongerenpartners op wijkniveau is een vervolgstap.

Inspanningen 2023 **(I)**

Alle programma's van de jeugdpartners richten zich op thema's als versterken weerbaarheid, talentontwikkeling, stimuleren van een gezonde leefstijl en het omgaan met de online wereld en verleidingen vanuit het criminele circuit. Door met elkaar signalen te bespreken en de genoemde thema's te bespreken, spreken we dezelfde taal richting jongeren in Malburgen. Huisbezoeken worden gestimuleerd waardoor de jeugdpartners bekend zijn met de gezinssituaties en bij problemen laagdrempelige ondersteuning bieden. Vanuit het kind– en jongerenwerk is veel aandacht voor de doelgroep 10 - 14 jaar en de overgang van de basisschool naar de middelbare school.

Ouders maken meer gebruik van voorschoolse voorzieningen (D)

Het achterliggende doel is om in een zo vroeg mogelijk stadium achterstanden bij kinderen te voorkomen of te beperken door het creëren van een samenhangend voorzieningen niveau dat ondersteunend is aan de ouders en hun kinderen. Dit doel ligt op koers maar het is nog te vroeg in het proces om de resultaten hiervan terug te zien in het gebruik van de voorzieningen of het verminderen van de achterstanden van kinderen bij de start van de basisschool.

Inspanningen 2023 **(I)**

Er is met het Sociaal Wijkteam en medewerkers van het consultatiebureau en partijen in de wijk een programma opgesteld met maatregelen voor investeren in het jonge kind (en zijn ouders) in Malburgen. Daarmee wordt een samenhangend voorzieningenniveau voor ouders en het jonge kind gerealiseerd. We verwachten dat dit ook leidt tot een toename van het gebruik van deze voorzieningen. Onderdeel daarvan is realisatie van een consultatiebureau in de Spil en de uitvoering van het 18 maanden huisbezoek door het consultatiebureau. Verder heeft er uitbreiding plaatsgevonden van de speelmorgen voor moeder en kind en is een spreekuur van een verloskundige praktijk in Malburgen in voorbereiding.
Een aantal acties, zoals de professionalisering van de Speelmorgen, is samen met Nationaal Programma Arnhem Oost uitgewerkt en opgepakt.

De jeugd heeft een breder netwerk door een rijk aanbod in de sociale vrijetijdsbesteding buiten school, het aantal jongeren dat van het gezamenlijk programma voor de jeugd gebruik maakt, groeit jaarlijks (D)

Door de ambulante inzet van het jongerenwerk en bekendheid van de jongerenwerkers op de scholen (basis- en voortgezet onderwijs) en onderlinge doorverwijzing, is de deelname aan de activiteiten van de jeugdpartners gegroeid. Dat geldt voor verschillende partijen, waaronder het kinderwerk.

Inspanningen 2023 (I)

Het kinderwerk in Malburgen is uitgebreid om meer aandacht aan de kinderen te kunnen geven en voor meer kinderen een programma te kunnen bieden.
Verder hebben de partners een divers aanbod om zoveel mogelijk jongeren te bereiken. Zij maken daarbij ook de verbinding met de sportverenigingen op de Bakenhof om de jongeren kennis te laten maken met de diverse sporten en deelname aan de sportverenigingen te stimuleren.

In samenwerking met de HAN zijn gezondheidschecks uitgevoerd. Dit heeft meer inzicht opgeleverd in de gezondheidsopgave onder jongeren in Malburgen.

Gezondheid (T)

Meer Malburgers zijn gezond en maken minder gebruik van specialistische zorg. Meer inwoners en met name jeugdigen bewegen meer en weten beter wat gezonde voeding is en eten en leven gezonder (D)

We zitten op koers. Bij jeugdpartners is een toename van nieuwe unieke deelnemers die gebruik maken van het sport- en beweegaanbod. Daarnaast is het thema gezonde leefstijl onderdeel van de activiteiten van de jeugdpartners in Malburgen, waardoor meer jongeren kennis hebben over dit thema. Daarmee verwachten we dat op termijn meer Malburgers minder gebruik maken van specialistische zorg.

Inspanningen 2023 (I)

De subsidiepartners hebben in de meeste gevallen gezonde voeding aangeboden, passend bij de activiteiten. Er is een gezamenlijk begrip onder de subsidiepartners over gezonde levensstijl en het concept van Positieve Gezondheid. In diverse activiteiten is er voorlichting geweest onder jongeren over gezonde voeding. Het is echter te ambitieus gebleken om alle organisatoren, dus ook informele en/of niet-gesubsidieerde organisaties, van jeugdactiviteiten gezonde voeding aan te laten bieden. Deze inspanning schuift op naar 2024.

In samenwerking met de HAN en wijkpartijen is in 2023 het eerste gespreksinstrument opgeleverd om gesprekken aan te gaan met jongeren over hun eigen gezondheid en is een eerste groep jongeren bewust gaan nadenken over hun eigen gezondheid. In 2024 zet de gemeente, HAN en samenwerkende wijkpartijen het gespreksinstrument verder in om inzichten te vergaren en jongeren bewust te maken van hun eigen gezondheid.

In 2024 blijft gezondheid een thema voor Malburgen waar verdere inspanningen en samenwerking op nodig is. We hanteren het model van positieve gezondheid als uitgangspunt voor deze inspanningen en samenwerkingen.

Veiligheid (T)

Minder Malburgers ervaren jeugdoverlast (D)

Het aantal meldingen over jeugdoverlast is afgenomen. In 2023 zijn de meldingen beperkt gebleven. Dat geldt ook voor de periode rond oud en nieuw.
Er is een goede samenwerking tussen de jeugdpartners en de handhavende partners en er is veel kennis over de jongeren in de wijk. De jeugdpartners zijn op de hoogte van programma Veilig In en Om school en het werk van het Preventie-interventie team zodat doorverwijzing of casusbespreking kan plaatsvinden.

Inspanningen 2023 (I)

Via het wijkveiligheidsoverleg waarin diverse partners zijn aangesloten (waaronder jongerenwerk en straatcoaches) worden overlastmeldingen nauwlettend gevolgd en opgetreden waar nodig of contacten gelegd. Wekelijks monitoren we op cijfers en acteren hier op. Op basis van de meldingen en ingebrachte expertise van veiligheidspartners wordt met de partners bepaald, waar en welke aanpak wordt ingezet op jeugdoverlast. De hotspots zijn bij alle partners bekend. In 2023 is gebleken dat deze aanpak werkt.

In 2023 is een Veilig In en Om School programma opgezet op een van de basisscholen in Malburgen

Bezoekers van De Drieslag ervaren minder overlast (D)

In 2023 is er een zichtbare verbetering van de uitstraling van de Drieslag. Er is samen met bewoners en ondernemers gestart met de uitvoering van het actieplan de Drieslag. De maatregelen hebben een eerste effect. Er is op straat minder overlast van alcoholmisbruik en minder verkeersoverlast. Hiermee begint de Drieslag een aantrekkelijker wijkvoorziening te worden.

Inspanningen 2023 (I)

Voor de Drieslag is een stadsmarinier aangesteld die samen met ondernemers, bewoners en gemeente een aanpak ontwikkelt om overlast tegen te gaan en de uitstraling van de Drieslag te verbeteren. Alle wensen en behoeften vanuit ondernemers, bewoners en gemeente zijn geïnventariseerd. In 2023 is er een actieplan opgeleverd waarin een set van maatregelen zijn benoemd. In afgelopen jaar hebben de stadsmarinier en de stakeholders een begin gemaakt met de uitvoering van de maatregelen. De uitvoering van de maatregelen gaat door in 2024.

Bewoners ervaren meer dat misdaad niet loont en wordt aangepakt (D)

Doel was om via een persoonsgerichte en projectmatige aanpak de 'wijkkoningen en windhappers' in de wijk aan te pakken en de resultaten daarvan breed te delen via de (social) media zodat bewoners in de wijk ervaren dat misdaad niet loont. Er is geen persoonsgerichte en projectmatige aanpak opgestart vanwege het ontbreken van een convenant hiervoor. Hierdoor waren er geen resultaten om te communiceren.
In 2023 is wel bewustwording gecreëerd onder inwoners over ondermijning en drugscriminaliteit.

Inspanningen 2023 (I)

Het project 'wijkkoningen en windhappers' is niet tot een resultaat gekomen, omdat het project afhankelijk is van een convenant tussen politie, Uitkeringsinstituut Werknemersverzekeringen en Werk en Inkomen. Dit convenant is nog niet tot stand gekomen in 2023. Vanaf 2024 is er sprake van een convenant tussen diverse partijen waarbij persoonsgerichte aanpak van overlastgevers in de wijk (inclusief de wijkkoningen en windhappers) krachtdadig kan worden aangepakt.

Resultaten van reguliere handhavingsacties in de wijk worden actief verspreid en gedeeld onder andere op social media door handhaving en politie, wat wel bijdraagt aan deze doelstelling

Openbare ruimte (T)

Verbeteren inrichting openbare ruimte (D)

Op tal van plekken is de openbare ruimte verbeterd waardoor deze meer uitnodigt tot bewegen, sporten en ontmoeten en bijdraagt aan een gevoel van veiligheid. Onder andere zijn er vergroeningsplannen gemaakt in de wijkgroenagenda, samenwerkingen opgezet met woningcorporaties, speel- en beweegaanleidingen gerealiseerd en budget geregeld voor een aantal verbeteringen op sportpark de Bakenhof.

Inspanningen 2023 (I)

De ontwikkeling van het realiseren van een buitenspeellocatie rondom de Malburcht maakt deel uit van de totaalontwikkeling Veerpolderstraat. De procesgang van de ontwikkeling Veerpolderstraat heeft een aantal wendingen gehad. Daardoor is de ontwikkeling van de buitenspeellocatie vertraagd. In 2023 zijn de gesprekken met de omgeving opgestart voor de planvorming van de buitenspeellocatie.

In 2023 is onderzocht hoe de inrichting van de openbare ruimte rond de pleinen in Immerloo kan worden verbeterd zodat deze beter aansluit bij de behoeften van de bewoners van de flats in Immerloo en de gemeentelijke doelstellingen. Het is nog niet duidelijk welke kansen we gaan verzilveren en tot welke aanpassingen dit leidt in de inrichting van de openbare ruimte op de pleinen.

Schuytgraaf, Elderveld

In het wijkprogramma Schuytgraaf/Elderveld bevinden zich de wijken Schuytgraaf en Elderveld.

Wat wilden we bereiken en wat hebben we gedaan

Thema's (T)	Doelen (D)	Inspanningen (I)

Meedoen (T)

Meer bewoners zijn sociaal zelf- en samenredzaam (er is meer sociale cohesie) (D)

Om bewoners in staat te stellen meer sociaal zelf- en samenredzaam te zijn, faciliteren wij de inzet van bewonersondersteuning en ontmoetingsactiviteiten en realiseren wij ontmoetingsvoorzieningen.

Resultaten

- Er hebben het hele jaar door activiteiten op het gebied van sporten & bewegen en kunst & cultuur plaatsgevonden. Tijdens de schoolvakanties lag de focus op kinderen en jongeren. Tijdens de zomermaanden en rondom de feestdagen zijn er extra activiteiten georganiseerd voor (eenzame) ouderen.
- Inwoners hebben, waar mogelijk, een rol gekregen in de organisatie van de activiteiten.
- Verschillende partners, zoals Vitanos, Stichting Welzijn Ouderen Arnhem (SWOA), Rijnstad en de Wijkvereniging hebben inwoners ondersteund zodat er eet- en ontmoetactiviteiten, de buitenspeeldag in Elderveld, verschillende fairs en een kunstfestival in de Buitenplaats in Schuytgraaf hebben plaatsgevonden.
- Het netwerk op het gebied van eenzaamheid onder professionals en bewoners is verstevigd. Men kent elkaar en weet elkaar te vinden. Het hele jaar door wordt er samen gekookt en gegeten op verschillende locaties.
- Er is een extra mobiele ontmoetingsplek geplaatst in de groenstrook tussen de Marasingel en de Metamorfosenallee.

Inspanningen 2023 (I)

We hebben de wijkpartners opdracht gegeven te zorgen voor maatwerkactiviteiten voor diverse doelgroepen op het gebied van ontmoeten, sporten & bewegen en kunst & cultuur, zodat bewoners mee kunnen doen aan activiteiten en/of hierin een bijdrage leveren. Daarbij heeft de bewonersondersteuner een inventarisatie gedaan in Schuytgraaf onder jonge ouders en oudere wijkbewoners aan welke activiteiten behoefte is.

Meer jongeren tot 27 jaar en alleenstaande ouders kunnen zichzelf financieel redden (D)

Om meer jongeren tot 27 jaar en alleenstaande ouders financieel zelfredzaam te maken geven wij als gemeente prioriteit aan deze doelgroep bij de uitvoering van de Participatiewet en faciliteren wij het Goed Geregeld Loket in Elderveld.

Resultaten

- Met een ‘achter de voordeur aanpak’ is 70% van de jonge bewoners aan het Schipholplein gesproken. De uitkomst was positiever dan vooraf gedacht. De gesproken jongeren zijn tevreden over de voorzieningen in de wijk en de ligging van Elderveld. De gestelde hulpvragen over aanpak van schulden zijn door betrokken professionals opgepakt.
- We hebben extra ingezet op begeleiding van alleenstaande ouders met kinderen die te maken hebben met de Participatiewet, onder andere met kinderopvang en optimalisatie van inkomensregelingen.
- In Elderveld is het Goed Geregeld Arnhem loket, waar professionals van Rijnstad, gemeente en sociaal wijkteam samen bewoners ontvangen met vragen. Bewoners weten het Goed Geregeld Loketgoed te vinden en geven aan geholpen te zijn met deze voorziening. Ook bewoners van Schuytgraaf kunnen van deze locatie gebruik maken.

Inspanningen 2023 **(I)**

We werken als gemeente samen met het Sociale wijkteam om jongeren tot 27 jaar en alleenstaande ouders stappen te laten maken op de participatieladder.

In beide wijken hebben we gestimuleerd dat er spreeklocaties en contactmogelijkheden zijn voor bewoners met vragen op het gebied van armoede, zorg, schulden, werk en inkomen.

Meer 55+ers wonen zo lang mogelijk prettig en zelfstandig (D)

Om meer 55+ers prettig en langdurig thuis te laten wonen hebben we opdracht gegeven voor de uitvoering van de tien actiepunten uit het 'prettig oud worden in Elderveld’ plan.

Resultaten

- Seniorenwoningen van Volkshuisvesting zijn verduurzaamd en gerenoveerd.
- Vanwege de behoefte aan uitbreiding van locaties voor activiteiten is een pilot "voorzorgcirkels” gestart in ouderenflat Jan Hoving.

Inspanningen 2023 **(I)**

We hebben de middel- en lange termijn acties uit het tien punten plan 'oud worden in Elderveld' belegd bij wijkpartners. Professionals en vrijwilligers vormen een netwerk dat doorlopend activiteiten en signalen afstemt.

Kansengelijkheid (T)

Meer ouders zijn in staat om hun rol en verantwoordelijkheid te nemen als het gaat om opvoedingsvraagstukken (D)

We stimuleren ouders om hun sociale netwerk te vergroten door opdracht te verstrekken voor het organiseren van activiteiten en het beschikbaar stellen van informatie en advies. We stimuleren ouders meer betrokken te zijn bij activiteiten met en voor hun kinderen door samenwerking met ouders aan onze partners te verplichten.

Resultaten

- In beide wijken is een speelmorgen actief die goed wordt bezocht en beoordeeld.
- Er zijn steeds meer ouders actief betrokken bij de organisatie van activiteiten voor kinderen, bijvoorbeeld bij het kinderwerk.

Inspanningen 2023 **(I)**

- De bewonersondersteuner heeft een eerste inventarisatie gedaan waar jonge ouders behoefte aan hebben. Samen met inwoners en wijkpartners ontwikkelen we initiatieven om het sociale netwerk van ouders te vergroten.
- Samenwerking met ouders wordt standaard in subsidie-beschikkingen opgenomen en gemonitord in kwartaalgesprekken.
- We werken samen met het Sociaal Wijkteam en andere wijkpartners om de drempel voor ouders om informatie en advies te vragen zo laag mogelijk te maken. Het Sociaal Wijkteam en het onderwijs worden bevraagd op hun ervaringen hoe ouders via bijvoorbeeld de basisscholen sneller en laagdrempeliger bereikt kunnen worden. Onder andere door langdurige ziekte bij het Sociaal Wijkteam zijn nog geen nieuwe initiatieven opgestart.

Meer jeugd van 0-18 jaar kan zich op cognitief, motorisch en sociaal-emotioneel vlak ontwikkelen tot gezonde en zelfredzame burgers (D)

We stimuleren de ontwikkeling van jeugd van 0-18 jaar door het faciliteren van ontmoetingsvoorzieningen, (naschoolse) activiteiten, informatie en advies en nieuw jongerenwerk.

Resultaten

- Op de plaats van de tijdelijke mobiele ontmoetingsplek op de parkeerplaats van sportpark Schuytgraaf is een ontmoetingsruimte voor tieners en jongeren voor de duur van 10 jaar gerealiseerd. Hiervoor is de oude kantine van tennisvereniging Schuytgraaf verplaatst en verbouwd.
- Een jongerenontmoetingsplek voor het gebied achter de sporthal Elderveld is in overleg met jongeren gekozen en besteld.
- De mobiele ontmoetingsplek bij de skatebaan Schuytgraaf is vervangen door een grotere.
- Op vier scholen zijn programma's na school. Er zijn taal-, reken-, cultuur- en sportactiviteiten op IKC de Klimboom, sportactiviteiten op IKC de Kringloop, een huiswerkclub in combinatie met beweeg-, cultuur- en leefstijlactiviteiten op de Confetti en musical- en danslessen tijdens een deel van het schooljaar op het Jongleren.
- Het jongerenwerk in het gebied is opnieuw ingericht en begin juli gestart. Inzetten op de online leefwereld en proactief zijn op social media zijn onderdeel van de opdracht.

Inspanningen 2023 **(I)**

In samenwerking met wijkpartners hebben we een (overdekte) ontmoetingsvoorziening voor tieners en jongeren in Schuytgraaf gerealiseerd, waar zij terecht kunnen voor informatie en advies en gestimuleerd worden om aan activiteiten deel te nemen die hun talenten ontwikkelen en weerbaarheid vergroten.

We hebben het onderwijs en wijkpartners opdracht gegeven tot het organiseren van naschools aanbod en vrijetijdsaanbod voor kinderen die extra aandacht nodig hebben op cognitief, motorisch en/of sociaal-emotioneel vlak. Het ontwikkelen van talenten, gezonde leefstijl, omgaan met social media, weerbaarheid en identiteitsontwikkeling zijn prominente onderwerpen in de programmering.

Openbare Ruimte (T)

Bewoners zijn meer tevreden over de inrichting en het onderhoud van de openbare ruimte (D)

We stimuleren tevredenheid over de inrichting en het onderhoud van de openbare ruimte door het faciliteren van bewonersinitiatieven, het organiseren van schouwen en herinrichting.

Resultaten

- Bewoners zijn ondersteund bij het beantwoord krijgen van hun vragen en het uitvoeren van initiatieven op het gebied van spelen, verkeer en groen.
- Een trapveldje in Elderveld is na signalen van bewoners opgeknapt.
- Er wordt materiaal beschikbaar gesteld bij schoonmaakacties van het wijkplatform Elderveld.
- Bewonersinitiatieven in de openbare ruimte, zoals bijvoorbeeld het Voedselbos in Elderveld, de Hoogstambrigade in Schuytgraaf en ecowijk de Kiem in Schuytgraaf zijn gefaciliteerd.
- Er heeft een schouw plaatsgevonden op verzoek van bewoners en ondernemers op winkelcentrum Elderhof, onder andere door de veiligheidsincidenten.
- Met de groengroep in Elderveld zijn wisselende buurtjes geschouwd op verbeterpunten.
- Samen met partners en bewoners is er een definitief ontwerp gemaakt voor de inrichting van de openbare ruimte rondom de scholen en sporthal aan het Breezandpad, met meer ruimte voor groen, beweeg- en ontmoetingsvoorzieningen, waterberging en verkeerskundige verbeteringen.
- Op station Arnhem Zuid is met partners onderzocht welke verbeteringen hier mogelijk zijn voor bijvoorbeeld het fietsparkeren.

Inspanningen 2023 (I)

- Als gemeente ondersteunen we en pakken we vragen en ideeën van bewoners op. Daarbij hebben we aandacht voor de impact die actuele ontwikkelingen en plannen in de openbare ruimte hebben op de wijk, waaronder specifiek voor kwetsbare doelgroepen.
- Er vinden regelmatig schouwen plaats in de wijk met bewoners en wijkpartners om te inventariseren waar wensen en behoeften met betrekking tot de inrichting en het onderhoud van de openbare ruimte liggen.
- Projecten in de openbare ruimte, met als voorbeeld de inrichting van het braakliggend terrein rondom de basisscholen in Elderveld (Breezandpad), worden in nauwe samenwerking met bewoners, onderwijs en wijkpartners uitgevoerd. De gefaseerde uitvoering van het project loopt vertraging op door capaciteitsgebrek bij aannemers. Het ontwerp voor een multifunctioneel sport- en spelveld in de buurt van MFC de Omnibus in Schuytgraaf is compleet en met de buurt afgestemd. Door benodigde (rijks)vergunningen loopt realisatie vertraging op.

Veiligheid (T)

Bewoners ervaren minder last van fysieke verloedering (D)

Dit voorjaar kwam bij de veiligheidsincidenten in Elderveld naar voren dat er zorgen zijn over de verloedering en leefbaarheid in het gebied. We voeren acties uit en faciliteren partners, ondernemers en bewoners om (jeugd)overlast in de openbare ruimte te verminderen.

Resultaten

- In het wijkveiligheidsoverleg zijn naar aanleiding van de veiligheidsincidenten gezamenlijk acties uitgezet: Er is een projectleider ingehuurd om ondernemers te helpen zich te verenigen, wordt structureel cameratoezicht onderzocht en zijn verbeteringen in de openbare ruimte in gang gezet.
- Jongeren die elkaar in de openbare ruimte ontmoeten worden, wanneer nodig, aangesproken op hun houding en gedrag door partners zoals politie, handhavers en jongerenwerkers.

Inspanningen 2023 (I)

We hebben sturing gegeven aan het wijkveiligheidsoverleg. Samen met wijkpartners zorgen we ervoor dat uitvoering wordt gegeven aan afgesproken actiepunten en dat gemonitord en gesignaleerd wordt op (sociale) veiligheidsaspecten.

In samenwerking met wijkpartners zorgen we ervoor dat in beeld is waar groepen jongeren zich bewegen in de openbare ruimte en dat zij weten wat er van hen verwacht wordt qua houding en gedrag. In het wijkveiligheidsoverleg worden groepen en hotspots gemonitord en er zijn afspraken gemaakt over uit te voeren acties bij overlast, bijvoorbeeld rondom de Gaanderij en winkelcentrum Schuytgraaf. Waar nodig worden persoonsgerichte aanpakken ingezet.

Bewoners ervaren minder woonoverlast (D)

We stimuleren meldingsbereidheid door mogelijkheden bekend te maken en bewoners te verbinden aan partners zoals politie, jongerenwerk en buurtbemiddeling.

Resultaten

- Via de wijkkranten en wijkwebsites, tijdens bijeenkomsten van de bewonersoverleggen en bij het ontvangen van e-mails of in persoonlijke gesprekken, worden bewoners gewezen op meldmogelijkheden. Waar gewenst zijn gesprekken met inwoners georganiseerd en/of is er buurtbemiddeling ingezet.
- De overlast- en zorgcoördinator regisseert na meldingen van woningcorporaties, bewoners of politie het afhandelen van signalen en meldingen.

Inspanningen 2023 **(I)**

Samen met wijkpartners communiceren we actief, zowel persoonlijk als via (sociale) media, over meldmogelijkheden en ondersteuningsmogelijkheden voor bewoners als bijvoorbeeld buurtbemiddeling.

Signalen en meldingen over woonoverlast worden met partners in het overlast- en zorgoverleg opgepakt en waar nodig opgeschaald naar het Veiligheidshuis.

De Laar, Elden

In het wijkprogramma De Laar/Elden bevinden zich de wijken De Laar en Elden.

Wat wilden we bereiken en wat hebben we gedaan

Thema's (T)	Doelen (D)	Inspanningen (I)

Meedoen (T)

Bewoners voelen zich prettig en kunnen meedoen in hun omgeving (sociaal zelfredzaam) (D)

We stimuleren zelfredzaamheid door het faciliteren en ontwikkelen van samenwerkings- en ontmoetingslocaties met partners en inwoners. We geven opdracht tot aanbod dat past bij de ontwikkeling van het gebied, faciliteren werkgroepen en investeren in wijkcommunicatie.

Resultaat

- De Laarhof is een bruisende plek in de wijk geworden. Bewoners en wijkpartners maken hier veel gebruik van.
- Er is een nieuwe wijkwebsite ontwikkeld. Hierop zijn alle wijkinitiatieven, wijkpartners en wijkinformatie zichtbaar.
- Werkgroepen in de wijk hebben diverse activiteiten georganiseerd, denk aan opschoondagen en atelierroute De Laar.
- Vanuit de nieuwe wijkvisie op spelen en bewegen zijn meerdere speel- en beweeglocaties in de wijk aangepakt.
- In samenwerking met het Sociaal Wijkteam en andere wijkpartners zijn kansen in de eigen omgeving vergroot door het versterken van het aanbod van voorliggende voorzieningen.

Inspanningen 2023 (I)

Het aanbod bij ontmoetingslocaties is op elkaar afgestemd en geborgd. Zo is er een start gemaakt met de realisatie van de inclusieve Avonturenspeelplaats De BuiteLaar bij zorgboererij De Kroon. Werkgroepen en bewonersinitiatieven zijn ondersteund en hebben een maximale rol bij de programmering en uitvoering in de wijk. Er is gewerkt aan onderlinge verbinding tussen de actieve groepen en meer betrokkenheid op de wijk als geheel.

En er zijn samen met bewoners plannen ontwikkeld die de openbare ruimte aantrekkelijker maken voor intensiever gebruik.

Sterker zelforganiserend vermogen van bewoners (financieel zelfredzaam) (D)

De fysieke partijen hebben hun ruimtes ingericht en zijn vindbaar voor bewoners.

Resultaat
De randvoorwaarden om bewoners verder te ondersteunen zijn gecreëerd.

Inspanningen 2023 **(I)**

We hebben de betrokken partijen gefaciliteerd bij een constructieve samenwerking.

Kansengelijkheid **(T)**

Bewoners de mogelijkheid bieden om zelfstandiger en steviger in de maatschappij te staan en indien nodig meer zelf de regie te kunnen voeren over hun leven (D)

Betrokken partijen vinden elkaar op uitvoeringsniveau.

Resultaat
De randvoorwaarden om bewoners verder te ondersteunen zijn gecreëerd door middel van ontmoetingslocaties waar mensen zich kunnen ontwikkelen.

Inspanningen 2023 **(I)**

De Laarhof is op een laagdrempelige manier geopend voor bewoners, door het aanstellen van een sociaal beheerder.

Meer kinderen bereiken die extra ondersteuning kunnen gebruiken in hun ontwikkeling en hier een goed en passend programma voor aan te bieden (D)

We vergroten de ontwikkelkansen van kinderen door opdracht te geven aan activiteiten vanuit Kansrijk opgroeien (KidzOnly). Om de overgang tussen basis- naar voortgezet onderwijs beter te laten verlopen is een koppeling met het basisonderwijs en het nieuwe jongerenwerk gemaakt.

Resultaat
- Door de scholen is een coördinator aangesteld specifiek voor KidzOnly om alle betrokken scholen, aanbieders (sport, cultuur, zorg) en wijkpartners te verbinden en activiteiten te coördineren.
- De uitvoering van het programma 2023 en de samenwerking tussen de partners verliep goed. De scholen realiseerden een toename van kinderen uit de doelgroep en betere ouderbetrokkenheid in samenwerking met de wijkpartners.

Inspanningen 2023 **(I)**

We hebben geadviseerd een coördinator aan te stellen en we hebben de jongerenpartijen met de scholen in verbinding gebracht.

Openbare ruimte (T)

Bewoners zijn tevreden over hun leefomgeving (D)

We stimuleren dit door opdracht te geven tot het verbeteren van verschillende speellocaties en het faciliteren van bewonersinitiatieven. Hierdoor zijn de mogelijkheden voor ontmoeten toegenomen.

Resultaat

- Voor de herinrichting van het gebied rondom de sporthal (Brabantweg) is met bewonersparticipatie een plan voor Park De Laar ontwikkeld waar ontmoeten, recreëren en groen centraal staan.
- Er zijn nieuwe speelplekken ontwikkeld, waaronder de Landgraafstraat.
- Er zijn twee nieuwe groene schoolpleinen.
- Diverse picknicktafels zijn geplaatst.
- Tegelwipacties van buurten.
- Meer adoptiebuurtgroen.
- Opening van een jeu de boules baan en een schaaktafel.
- Subsidies binnengehaald voor Tiny Forest en Gezonde Buurt, de voorbereiding voor de projecten is gestart.

Inspanningen 2023 (I)

Er zijn aanpassingen gedaan in de openbare ruimte, gericht op bewegen, spelen en ontmoeten. Er is samen met bewoners extra groen in de wijk gerealiseerd. Daarbij is er een start gemaakt met omwonenden rondom de herinrichting en nieuwbouw gebied Station Zuid.

Veiligheid (T)

Bewoners voelen zich veilig en zijn betrokken in hun buurt (D)

We hebben, samen met de partners, overlastlocaties aangepakt.

Resultaat

- Verschillende locaties zijn zichtbaar verbeterd zowel binnen het fysieke domein als op het gebied van veiligheid in samenwerking met wooncorporaties en wijkpartners.
- De leefomgeving van zowel de Bredasingel/Cuijkstraat als Aalburgstraat is samen met bewoners verbeterd.
- Een nieuwe vorm is gevonden voor de invulling van jongerenwerk in de wijk. De nieuwe jongerenwerkers zijn goed zichtbaar en actief in de wijk.
- Verkeersknelpunten op de Allegrolaan en Brinksestraat zijn aangepakt. Twee hotspots zijn samen met een wooncorporatie, wijkpartners en bewoners in De Laar aangepakt.

Inspanningen 2023 (I)

De insteek van het nieuwe jongerenwerk in de wijk is gericht op een brede preventieve aanpak.
In samenwerking met de verkeerswerkgroep en andere actieve wijkbewoners zijn verkeersknelpunten bekeken en aangepakt. Het project voor een prettiger en veiliger winkelcentrum Oostburgwal is gestart en loopt goed. Samen met wijkpartners wordt gewerkt aan een integrale (preventieve) aanpak ter verbetering van de leefbaarheid.

Rijkerswoerd, Kronenburg, Vredenburg

In het wijkprogramma Rijkerswoerd, Kronenburg en Vredenburg bevinden zich de wijken Rijkerswoerd, Kronenburg en Vredenburg.

Wat wilden we bereiken en wat hebben we gedaan

Thema's (T)	Doelen (D)	Inspanningen (I)
Meedoen		**(T)**
Meer ontmoetingsplekken		(D)

In alle drie de wijken wordt gekeken naar mogelijkheden om bestaande ontmoetingsplekken te optimaliseren en daar waar nodig nieuwe ontmoetingsplekken te realiseren.
Daarnaast activeren we het netwerk van partners (vrijwillig en professioneel) via netwerkbijeenkomsten. Om op deze wijze de verbinding te versterken en zo voor bewoners meer kansen tot ontmoeten te creëren.

Resultaat:

- Twee locaties in Vredenburg zijn in ontwikkeling.
- Eén locatie in Rijkerswoerd is als bewonersinitiatief opgestart. Deze zit in de onderzoeksfase.
- De Fontein kent steeds ruimere openingstijden en is inmiddels 6 dagen in de week open.

Inspanningen 2023 (I)

Rijnstad zet zich in om het programma en de zelfredzaamheid van de bewoners bij de Fontein te vergroten. Het traject in samenwerking met Cultuuracademy is afgerond.

De Stichting Immerloopark buigt zich over de alternatieven in het Immerloopark. Dat heeft nog geen alternatief plan opgeleverd dat met de gemeente gedeeld is.

Er worden gesprekken gevoerd met verschillende partijen voor ontmoetingsplekken in RKV. Deze richten zich niet alleen op Rijkerswoerd. In Rijkerswoerd is een ontmoetingsplek voor jongeren gerealiseerd. Bewoners zijn een initiatief voor een ontmoetingsplek, centraal in de wijk, aan het onderzoeken.

In de eerste helft van 2023 is er een netwerkbijeenkomst geweest voor vrijwilligers en professionals in de wijk. Dit is in de tweede helft van het jaar herhaald. Het verbinden van bestaande ontmoetingsplekken krijgt hier ook een plek in.

Meer ommetjes (D)

In RKV loopt nu een project om de mogelijkheden voor looproutes in kaart te brengen. In 2023 is er een boekje met cultuurroutes in Kronenburg en Vredenburg uitgebracht.
In het ontwikkelperspectief Kronenbrug wordt gekeken naar de looproutes in de wijk.
In Rijkerswoerd wordt onderzocht of het Zeegbos mogelijkheden kan bieden voor ommetjes.

Resultaat

- Er wordt momenteel, samen met de stichting beheer Immerloopark, gewerkt aan een plan om in het park Immerloo meer ontmoetingsplekken te realiseren. Het idee is om op meerdere plekken op verschillende wijze banken te plaatsen (halve cirkels, lange slingers etc.).
- In samenwerking met bewoners is een boekje met kunstroutes in Kronenburg en Vredenburg uitgebracht.

Inspanningen 2023 (I)

De partners in de wijk zijn gestimuleerd om gezamenlijk een programma te ontwikkelen in de openbare ruimte.

Aan inwoners is gevraagd om met een voorstel te komen voor geschikte locaties van bankjes in de wijk.

Kansengelijkheid (T)

Bevorderen kansengelijkheid (D)

De jeugd in Rijkerswoerd, Kronenburg en Vredenburg heeft de mogelijkheid gekregen om zich persoonlijk te ontwikkelen op het vlak van cultuur, sport, zelfstandigheid en weerbaarheid. De jeugd staat steviger in de schoenen en is beter voorbereid op volgende stappen in hun leven.

Resultaat

- Naschools programma op het gebied van sport cultuur, weerbaarheid, ontwikkeling en dergelijke is gerealiseerd.
- Sociale ontwikkeling en kansengelijkheid van kinderen en jongeren in het gebied is vergroot.
- Kinderen in armoede zijn extra ondersteund.
- Het netwerk voor opvoedondersteuning is voor Vredenburg in kaart gebracht. Kronenburg en Rijkerswoerd zullen volgen.
- Verdiepende training voor de jonge-moedergroep heeft plaatsgevonden.
- Evaluatie van Rijnbrugcoaching heeft plaatsgevonden en heeft tot een verlenging van de opdracht geleid.

Inspanningen 2023 (I)

Met de scholen is gewerkt aan naschoolse programma's op het gebied van sport, cultuur, weerbaarheid, ontwikkeling et cetera. Inmiddels zijn daar bijna alle basisscholen uit het gebied bij aangesloten. We hebben ingezet op het in kaart brengen van het netwerk voor opvoedondersteuning. Voor de kinderen van het voortgezet onderwijs is via PowerPlug Academy de mogelijkheid geboden voor huiswerkbegeleiding, persoonlijke ontwikkeling en loopbaanonderzoek.

Er is extra inzet geweest op de jonge-moedergroep. Dit heeft plaatsgevonden in de vorm van een verdiepende training op het gebied van opvoedondersteuning.

Naast het programma voor de jeugd is in 2022 en 2023 een opdracht verstrekt voor kansengelijkheid voor volwassenen. Hier wordt met name ingezet op kansengelijkheid voor vrouwen en moeders met een migratieachtergrond. Deze opdracht wordt door Rijnbrugcoaching uitgevoerd. Vanuit dit project ‘Sterke Vrouwen in RKV doen ook mee’ worden er een tal van activiteiten en trainingen verzorgd, waaronder ontmoetingsactiviteiten.

Openbare ruimte (T)

Vergroenen van de wijk (D)

Dit doel blijft onverminderd van kracht. Met bewoners en professionals is gesproken over de mogelijkheden om de wijk te vergroenen. Daar waar mogelijk is er ook al uitvoering aan gegeven (een opsomming van de concrete resultaten is hieronder bij de inspanningen weergegeven). Daarbij zijn het tegengaan van wateroverlast en hittestress belangrijke onderwerpen.
In Rijkerswoerd is een werkgroep Groen actief en een werkgroep Duurzaamheid in oprichting.

Resultaat
Diverse projecten zijn in 2023 opgepakt en afgerond:

- Boomspiegels Schepen te Boeckoppad zijn vergroot.
- Samen met actieve bewoners zijn er nieuwe banken gerealiseerd en geplaatst naast de gezamenlijke tuinen in het Schepen te Boeckoppad
- Aan de Schepen van Camertstraat zijn stenen verwijderd en is groen aangebracht.
- De herinrichting van de Heiligerleeplaats is gerealiseerd.
- Groningerpark is uitgebreid. Het versteende plein van de scholen is met de nieuwbouw verkleind. Het overgebleven gedeelte is vergroend en samengevoegd met het achterliggende Groningerpark. Hierdoor is een mooi groen park ontstaan waar ook ruimte is voor speelruimte voor de jeugd.

Inspanningen 2023 (I)

- Adorppad, de gesprekken met bewoners zijn gestart, met als doel het plein te verbeteren. Minder steen, meer groen is de insteek.
- Bronsveenhof, de gesprekken met bewoners zijn gestart, met als doel het plein te verbeteren. Minder steen, meer groen is de insteek.
- Allerlei kleine vergroeningsprojecten in het gebied tussen de busbaan en de Huissensedijk zijn in ontwikkeling.
- In Rijkerswoerd is een zeer actieve werkgroep Groen. We ondersteunen deze werkgroep. Hier vindt nauwe samenwerking plaats. De werkgroep Groen heeft een uitgebreid plan ingediend met kansrijke plekken om te vergroenen. Een selectie van deze plekken, die in overleg met de werkgroep Groen tot stand is gekomen, is opgenomen in de wijkgroenagenda.
- In 2023 is het project “vergroening winkelcentrum Rijkerswoerd” gestart. Samen met de werkgroep Groen in Rijkerswoerd wordt er gekeken naar mogelijkheden om het gebied rondom het winkelcentrum klimaatbestendiger, groener en aantrekkelijker te maken. De eigenaar van het winkelcentrum heeft d.m.v. het vergroenen van de binnenplaats een eerste aanzet gedaan.
- In een groot stuk weide aan de Mooieweg worden bomen geplant.

We zijn bezig met het opzetten van een programma voor ontmoeting in het groen. Er is inmiddels subsidie verleend voor drie pilot activiteiten.
De gesprekken rondom de verplaatsing van de Tuinmaat lopen.

Verbeteren algehele gesteldheid van de wijk (D)

Dit onderwerp blijft voor bewoners onverminderd belangrijk. We zien dat sommige bewoners er voor kiezen hun huisraad naast containers te zetten. Ook verwaarloosde achtertuinen vormen regelmatig een ergernis bij bewoners in de wijk. Een opschoondag met wijkpartners staat op de planning voor het gebied rondom het Stedumhof in Vredenburg.

Resultaat
De schouw in Kronenburg heeft plaatsgevonden. Resultaten zullen meegenomen worden in het wijkprogramma 2024-2025.

Inspanningen 2023 (I)

- In Kronenburg is een wijkschouw gehouden.
- In Rijkerswoerd heeft de werkgroep Groen een uitgebreid overzicht van kansrijke vergroeningsplekken opgesteld, een selectie van deze plekken is opgenomen in de wijkgroenagenda.
- De ongediertebestrijder in het gebied heeft het verzoek gekregen om meer inzet te plegen in Kronenburg ten aanzien van de overlast van ratten en ander ongedierte. Er wordt gewerkt aan een risico-inventarisatieplan voor Kronenburg.
- De opschoondag rondom het Stedumhof heeft plaatsgevonden en is door bewoners en partners in de wijk als zeer positief ervaren. Bewoners hielpen elkaar met het “sjouwen” van grof-afval. Daarnaast hielpen de bewoners elkaar en de professionals met het opfrissen van de straat, de tuintjes en het openbaar groen.

Betere balans in het speelaanbod (D)

Spelen is een belangrijk onderdeel van de ontwikkeling van kinderen. Op dit moment concentreren we ons op de speelplekken die onderhoud nodig hebben of waar bewoners zelf initiatief nemen en aangeven dat ze graag verandering willen.
Daarnaast houden we bij het aanpassen of aanleggen van speelplekken rekening met inclusief spelen.

Resultaat
- Drie locaties in Vredenburg, namelijk Adorppad, Bronsveenhof en Eenrumhof, zijn aangepakt. De werkzaamheden zullen naar verwachting in 2024 worden afgerond.
- Samenwerking met Rijnstad en Sportbedrijf heeft tot een doorontwikkeling van het sportaanbod geleid.

Inspanningen 2023 (I)

Op basis van de vraag vanuit bewoners worden speelplekken aangepast. Dit kan het vervangen of aanpassen van speeltoestellen aan de leeftijdscategorie zijn.

Los van de fysieke plekken kijken we ook naar het aanbod op de verschillende speellocaties. Voorbeelden hiervan zijn de inzet van de spelcontainers, Run4Fun en het programma op de skatebaan.

In samenwerking met het Sportbedrijf, maar ook met input van Rijnstad, is gekeken naar de ontwikkeling van het sportaanbod. Denk bijvoorbeeld aan het pimpen van helmen om het belang van veilig sporten te benadrukken.

Adorppad en Bronsveenhof: er is ter plaatse een uitvraag geweest en momenteel wordt er gewerkt aan de hand van input door ouders, bewoners en kinderen aan het verbeteren van deze speelplek.

Parkeerkrapte en foutparkeren (D)

Samen met de bewoners wordt gekeken wat de mogelijkheden zijn om parkeerkrapte en -overlast aan te pakken. Het is lastig om een balans te vinden tussen de verschillende ambities (vergroening) en belangen (parkeerbehoefte). Vooralsnog weten we de parkeerkrapte en foutparkeren onvoldoende terug te dringen

Resultaat
Parkeeronderzoek is afgerond, er is geen zicht op een passende oplossing.

Inspanningen 2023 (I)

Naar aanleiding van een parkeeronderzoek in Rijkerswoerd is gebleken dat in bepaalde gebieden de parkeerdruk hoog is (soms meer dan 100%). Aan de hand hiervan is er getoetst of er mogelijkheden zijn om parkeerplekken te realiseren zonder af te doen aan het groen.
Het is een complexe afweging tussen meerdere beleidsdoelstellingen.

Meer handhaving en stimuleren eigen verantwoordelijkheid (D)

Met bewoners in de wijk wordt samengewerkt aan de overlast van hondenbezit. Met de resultaten van deze werkgroep gaan we ook kijken of dit toepasbaar is in de andere wijken.

Resultaat
- Hondenuitlaatplek is gerealiseerd. (In 2024 zal deze nog verbeterd worden).
- Overlast hondenpoep is verminderd.
- Inzet van reclassering / extra handhaving is niet gerealiseerd.

Inspanningen 2023 **(I)**

- Er zijn 18 depodog-uitgiftepunten geplaatst in Rijkerswoerd. Bewoners hebben zich gecommitteerd om deze regelmatig te controleren en van zakjes te voorzien. Om dit te ondersteunen is er opdracht verstrekt tot de levering van aanvullende hondenpoepzakjes.
- We hebben de opdracht verstrekt voor de realisatie van een omheinde hondenloslooppplek.

Op het gebied van handhaving wordt gestuurd op de inzet van de huidige handhavers. Via het veiligheidsoverleg wordt gekeken welke prioriteiten er gesteld moeten worden.

Veiligheid (T)

Minder overlast (D)

Voor de reguliere handhaving is een proces tot stand gekomen om beter richting te geven aan de prioriteiten van de handhavers, in de vorm van een jaarplanning en het bepalen van de prioriteiten in het wijkveiligheidsoverleg. De uitvoering hiervan is gestart. Hoewel veiligheid objectief moeilijk meetbaar is hebben we de indruk dat de hotspots goed in beeld zijn en dat er door gerichte inzet minder klachten over komen. Daar waar klachten zijn wordt de inzet hierop besproken in het maandelijkse wijkveiligheidsoverleg. Klachten over overlast bij de skatebaan doen zich niet meer voor.

Resultaat
- Jeugdpreventieplan is afgerond.
- Borging aanpak plekken drugshandel.
- Plan van aanpak voor de veiligheid rondom en in de Rijnlandflat is opgesteld.

Inspanningen 2023 **(I)**

Het jeugdpreventieplan staat volop in de aandacht. Er wordt door de drie gebieden in Zuid die er bij betrokken zijn hard aan gewerkt.
De aanpak voor de plekken waar drugshandel plaatsvindt is in het recent opgestelde veiligheidsplan opgenomen en geborgd in de wijkveiligheidsoverleggen.
Er is opdracht verstrekt aan Portaal om de veiligheid rondom en in de Rijnlandflat te verbeteren.

Meer verkeersveiligheid (D)

Veiligheid in de wijk is heel belangrijk. In Rijkerswoerd is een werkgroep actief die dit onderwerp in kaart brengt en met het team Leefomgeving bespreekt.
Oversteekplaatsen zijn niet de enige optie (en creëren schijnveiligheid) om een straat veiliger te maken. Er is en wordt blijvend breder gekeken naar mogelijkheden om de Marga Klompélaan veiliger te maken.

Resultaat
Gevoel van veiligheid in Rijkerswoerd is niet verbeterd.

Inspanningen 2023 **(I)**

Het aanbrengen van de oversteekplaatsen blijkt op de Marga Klompélaan niet de oplossing voor de ervaren onveiligheid te zijn. Dit is met de bewoners besproken. We kijken verder naar mogelijkheden om de veiligheid te verhogen. Hierbij valt onder andere te denken aan het periodiek plaatsen van matrixborden. Vooralsnog is er nog geen extra handhavingscapaciteit beschikbaar om de onveiligheid te kunnen bestrijden.

In 2022 zijn de voorbereidingen gestart voor de aanpassing van de Groningensingel en de Kruisstraat (RijnWaalpad). De uitvoering van beide projecten is gestart in 2023.

Stedelijke programma's

De diverse taken waarvoor de gemeente verantwoordelijk is en die op stedelijk niveau plaatsvinden, zijn opgenomen in 13 stedelijke programma's:

S00 Bestuur, dienstverlening en financiën

S01 Veiligheid

S02 Bereikbaarheid

S03 Economie

S04 Onderwijs

S05 Cultuur

S06 Participatie en armoedebestrijding

S07 Zorg

S08 Welzijn en inclusie

S09 Gezondheid en sport

S10 Klimaat en energie

S11 Ruimtelijke ontwikkeling

S12 Wonen en leefomgeving

Bestuur, dienstverlening en financiën

Wat we ook doen, we doen het voor onze inwoners, voor onze bedrijven. Voor mensen die de stad bezoeken. Het is niet meer dan logisch dan dat we bij het verwezenlijken van onze ambities zoveel mogelijk de samenwerking zoeken. Met inwoners en bedrijven en met de regio Arnhem-Nijmegen. De wereld houdt immers niet op bij de gemeentegrens. We willen goed bereikbaar zijn. Dat betekent niet alleen een gastvrij stadhuis, maar ook goede digitale dienstverlening, zodat mensen zoveel mogelijk en makkelijk op afstand dingen kunnen regelen.

Wat wilden we bereiken en wat hebben we gedaan

Ambities (A)	Doelen (D)	Inspanningen (I)

Arnhem is een dienstverlenende en herkenbare netwerkgemeente, die open staat voor maatschappelijke initiatieven in het publieke domein zowel vanuit de stad als vanuit de wijken (A)

Samen met de stad - Arnhem heeft een transparant, democratisch bestuur dat zich richt op samenwerking met inwoners en bedrijven (D)

Zie onderstaande toelichtingen.

Rekenkamer: Uitvoeren onderzoeksprogramma (I)

De rekenkamer heeft in 2023 de onderzoeken naar generatiearmoede ('Doorbreek de patronen') en de Omgevingsdienst Regio Arnhem ('Is de ODRA er voor de inwoners of zijn de inwoners er voor de ODRA?') afgerond. Beide onderzoeken zijn gepubliceerd, maar moeten nog wel behandeld worden in de raad. Daarnaast is de rekenkamer begonnen met een onderzoek met betrekking tot het Nationaal Programma Leefbaarheid en Veiligheid Arnhem Oost (NPLV). De rekenkamer zal langjarig de ontwikkelingen bij het NPLV gaan volgen. Dat gebeurt in samenwerking met een aantal rekenkamers waarvan de gemeenten ook deelnemen aan het NPLV. Dat zijn Heerlen, Lelystad en Groningen.

Met het oog op de toekomst heeft de rekenkamer gesprekken gevoerd met fracties ten behoeve van het onderzoeksprogramma 2024-2026. Dit heeft geleid tot een lijst met potentiële onderzoeksonderwerpen voor de komende jaren. Begin 2024 wordt door de rekenkamer besloten welke onderzoeken in welk jaar het beste plaats kunnen vinden.

College: De kracht, kennis en kunde van inwoners en ondernemers benutten (I)

Het eerste kinderburgemeesterschap was een groot succes met veel inhoudelijke en ceremoniële activiteiten en een zelfgekozen thema: een groenwedstrijd. Arnhem heeft sinds november 2023 een tweede kinderburgemeester. Dit schooljaar hebben er drie scholen meegedaan: twee uit Noord en een uit Zuid. Zoals opgenomen in de tussenevaluatie is de dagelijkse begeleiding van de kinderburgemeester belegd bij het kabinet.

De pilot digitale wijkpanels, in de wijken Presikhaaf en De Laar, is inmiddels afgerond. Het doel was om gedurende de pilotperiode van 1,5 jaar te komen tot permanente digitale wijkpanels waarbij het eigenaarschap bij de wijkbewoners lag. Dit hebben we helaas niet kunnen realiseren; in geen van de twee wijken zijn inwoners opgestaan die, volgend op ons initiatief, eigenaar wilden zijn van een permanent digitaal wijkpanel. Dit betekent niet dat de pilot mislukt is, maar wel dat we in moeten zetten op een andere werkwijze in de wijken. In de Laar gaan we door met het vormgeven van een digitaal wijkpanel, waarbij het team Leefomgeving in dit proces de regie heeft. In Presikhaaf vergt bij het betrekken van inwoners een andere aanpak dan een digitaal wijkpanel. De kennis en ervaring over de wijk en haar bewoners zijn nog niet eerder integraal samengebracht en in een praktische toolbox vertaald.

Op 25 oktober 2023 heeft de gemeenteraad het raadsvoorstel Eerste Arnhemse Burgerberaad aangenomen. Tussen maart en juni vormen 150 gelote deelnemers, die een zo goed mogelijke vertegenwoordiging van de stad vormen, adviezen voor de gemeenteraad.
De hoofdvraag van het eerste Arnhemse burgerberaad is als volgt: “Wat kan de gemeente Arnhem doen om de hoeveelheid afval van inwoners, instellingen en bedrijven tot een minimum te beperken?”

College: Eenduidige werkwijze leveren **(I)**

Ook in 2023 hebben we een aantal burgerparticipatietrajecten geëvalueerd. Door te evalueren, blijven we leren van onze burgerparticipatie. Er wordt gewerkt met het Arnhems Stappenplan Participatie om voorafgaand aan een project of bij de start van nieuw beleid helder te maken wat het doel is van de participatie, wie meepraten, wie welke rol heeft, binnen welke kaders er participatie mogelijk is er wat er gebeurt met de opbrengsten. Onze medewerkers worden getraind om te leren werken met het stappenplan. Ook organiseren we naar wens “snelkooksessies” zodat medewerkers ondersteuning krijgen bij het schrijven van participatieplannen en het inzetten van de juiste participatiemiddelen.

Samen met de regio - Arnhem speelt een relevante en betekenisvolle rol in de regionale, landelijke en grensoverschrijdende netwerken (D)

Zie onderstaande inspanningen.

Arnhem werkt in de Groene Metropoolregio samen aan maatschappelijke opgaven die om een regionale aanpak vragen **(I)**

n de eerste helft van het jaar zijn op alle vijf de opgaven in de regionale agenda 2023-2024 resultaten geboekt. De GMR zal zijn eigen jaarverslag begin april aan de gemeenteraden aanbieden. De kwartaalberichten van de GMR geven een goede indruk van wat is bereikt binnen de opgaven en speerpunten.

In 2023 heeft de GMR samen met de regiogemeenten veel energie gestoken in het zogenaamde Regioarrangement. Dit komt tegemoet aan de afspraken die het Rijk met alle provincies wil maken over het inpassen van wonen, bereikbaarheid, energie, economie, landbouw en natuur in de fysieke leefomgeving. De GMR heeft als belangrijke basis de Verstedelijkingsstrategie gebruikt. In het regioarrangement staat ook het 'bod' voor het (Nationaal en Gelders) Programma Landelijk Gebied.

Vanuit de opgave Verbonden regio is ook in 2023 in verbinding met het Rijk en de provincie verder gewerkt aan dossiers A12-corridor, doortrekking A50, het onderzoek spoorcorridor Utrecht-Arnhem-Duitse grens. Ook is samen met de provincie gewerkt aan het opstellen van een regionaal mobiliteitsprogramma (RMP). Dit wordt een integraal mobiliteitsverhaal, met het bestaande beleid en actualisering daarvan. Ook monitoring en evaluatie vormen een belangrijk onderdeel.

In september 2023 is de stuurgroep duurzame logistiek namens de opgaven Circulair, Verbonden en Productief akkoord gegaan met het procesvoorstel om tot een 'roadmap duurzame logistiek' te komen. Hierin wordt afgesproken waar we als regio op inzetten en hoe we samen keuzes maken die gericht zijn op een toekomstbestendige economie én op kwaliteit van de leefomgeving in de regio.

In de context van de opgave Productieve regio hebben de GMR, The Economic Board en de provincie in april het Human Capital Akkoord ondertekend. Door samenwerking willen ondernemers, onderwijsinstellingen en overheden gaan helpen bij het arbeidsmarkt-vraagstuk, bijvoorbeeld de zorg voor voldoende mensen in de techniek, zorg en onderwijs.

In december is vanuit de GMR de regionale economische monitor verschenen. Deze monitor presenteert de sociaaleconomische staat en ontwikkeling van de GMR. De monitor laat onder meer zien dat er in de economische ontwikkeling van de GMR een duidelijke kopgroep te herkennen is in de clusters Health, Medisch en Energie & milieutechnologie (EMT). Zij laten een relatief sterke groei van de werkgelegenheid zien en zijn oververtegenwoordigd in de regio vergeleken met Nederland als geheel.

Vanuit de opgave circulaire regio is het Uitvoeringsprogramma RES 2024-2030 verschenen. In dit plan is beschreven wat de RES-organisatie gaat leveren en welke middelen hiermee gemoeid zijn. Dit wordt structureel verwerkt in de begroting van de GMR voor de jaren 2024 en verder.

De GMR heeft in 2023 een coördinerende rol gekregen in de netcongestieproblematiek. Deze eerste stap betreft een inventarisatie van de problematiek, waarna mogelijke oplossingen worden verkend, in samenspraak met Liander en de provincie Gelderland. Ook is dit jaar het uitvoeringsprogramma circulair en conceptueel bouwen gepresenteerd, waarmee we de circulaire bouweconomie in onze regio een flinke boost willen geven.

In het voorjaar van 2023 is vanuit het speerpunt toerisme binnen de opgave Ontspannen regio het vitaliteitsonderzoek opgeleverd. Belangrijkste conclusie is dat de toeristisch-recreatieve sector in de Groene Metropoolregio heel vitaal is. De aanbevelingen uit het onderzoek worden door de GMR en de provincie verder uitgewerkt. Ze zijn onder andere gericht op verduurzaming en verdeling van de ruimte.

Begin 2023 heeft staatssecretaris cultuur Gunay Uslu tijdens een bezoek met vertegenwoordigers van de Cultuurregio 025 gesproken over de inzet op het gebied van cultuureducatie. In het najaar zijn subsidies aan ruim 20 projecten toegekend om innovatie van productie en presentatie in de sector te stimuleren. Op het gebied van versterking amateurkunst en professionalisering van de sector zijn stappen gezet. De gemeente Arnhem is penvoerder namens de regio voor de inzet van de (provinciale) middelen.

De opgave Groene groeiregio: voor het Rijksprogramma 'Een thuis voor iedereen' is de GMR-koploperregio. Met het Rijk en andere koploperregio's werkte de GMR in 2023 aan het formuleren van uitgangspunten van en het opzetten van een regionale woonzorgvisie. Het streven is deze visie zomer 2024 klaar te hebben. De visie gaat dan als basis dienen voor de lokale woonzorgvisies in de regio.

Vanaf maart zijn gemeenten volop aan de slag om uitvoering te geven aan de Woondeal 2.0. Signalen zijn dat de bouw in zwaarder weer terecht komt en dat extra inspanningen nodig zijn om de doelen te halen. Hierover loopt het gesprek met de provincie, het Rijk en bouwbedrijven via de zogenaamde tempotafels waar overheid, marktpartijen en woningcorporaties samenwerken en kennis uitwisselen. Via de jaarlijkse monitor houden wij de vinger aan de pols. Nieuwe cijfers over 2023 zijn eind maart te verwachten.

In juni 2023 is er geld vanuit Den Haag een bedrag toegekend om de leefomgeving in de regio te verbeteren. Hiermee kunnen er in de regio tot en met 2030 betaalbare woningen worden gebouwd en kunnen de gebieden klimaatadaptief worden ingericht. Arnhem ontvangt € 54,4 miljoen van het Rijk voor de ontwikkeling van Spoorzone Arnhem-Oost. Dit geld komt bovenop de € 72 miljoen euro die de gemeente al eerder ontving. Tot slot

werd eind 2023 duidelijk dat onze regio voor 13 projecten met in totaal 804 woningen ongeveer € 7,4 miljoen subsidie uit de Start bouw impuls is toegekend.

Arnhem werkt in netwerken van steden in Nederland en de Euregio én in belangenorganisaties als VNG en G40 samen aan beleidsafstemming en -beïnvloeding en draagt bij aan lobbydossiers richting het Rijk en Europa **(I)**

De portefeuillehouders Smeulders respectievelijk Van de Geijn zijn actief in de VNG-commissies Financiën en Informatiesamenleving. Zij dragen op deze wijze bij aan kennisontwikkeling en lobbytrajecten op landelijk niveau. Ook levert het Arnhem een belangrijk netwerk in Den Haag op.
Arnhem neemt al vanaf de start, ruim een kwart eeuw geleden, deel aan het G40-stedennetwerk. In dit netwerk vinden inmiddels 41 (middel)grote steden elkaar in de stedelijke vraagstukken waar de leden voor staan. In de aanloop naar de Tweede Kamerverkiezingen 2023 deed de G40 een krachtige oproep aan alle politieke partijen. Daarin vroegen zij om te investeren in krachtige steden en sterke regio's. Ook maakte het stedennetwerk zich sterk voor een uitvoerbare Spreidingswet, een sterkere regie op de volkshuisvesting en een versnelling van circulair bouwen.
Met een financiële G40-bijdrage kon in oktober de Dag van de Stad in Arnhem worden georganiseerd. Een paar honderd professionals kwamen in Musis bijeen om kennis uit te wisselen over de aanpak van de grote stedelijke opgaven. Daar kreeg Arnhem de kans zich als stad voor een breed publiek te presenteren.

Arnhem versterkt de grensoverschrijdende samenwerking in de Euregio en met steden in Noordrijn-Westfalen (NRW) **(I)**

Arnhem heeft in 2023 doorgewerkt aan het versterken van de grensoverschrijdende samenwerking. Via de Euregio Rijn-Waal en door samen te werken met de grote steden in Noordrijn-Westfalen (NRW) via het Euregionale stedennetwerk van 100.000+ steden. In dit stedennetwerk werkt Arnhem samen met Nijmegen, Ede, Apeldoorn, Duisburg, Düsseldorf en Moers. Voor het eerst na de coronaperiode konden de burgemeesters van het 100.000-plus stedennetwerk elkaar weer ontmoeten. Zij bespraken de vervolgstappen in hun onderlinge samenwerking op het gebied van belangenbehartiging, kennisdeling en projectontwikkeling. Door de ondertekening van een Memorandum of Understanding herbevestigden de burgemeesters de afspraken over onderlinge samenwerking. Daardoor is nu ook de gemeente Apeldoorn daarvan deelgenoot.
Na een ontvangst van Duisburgse ondernemers in 2022 vond in februari 2023 een tegenbezoek plaats. Samen met The Economic Board en de Duits Nederlandse Business Club Gelderland is een werkbezoek aan Duisburg georganiseerd. Daar werd een samenwerkingsovereenkomst tussen de Duisburgse en Arnhemse partners ondertekend.
In november nam de Euregioraad het verzoek om een grensoverschrijdende expertmeeting rondom groene waterstof te organiseren unaniem aan. Dit verzoek was een initiatief van de Arnhemse en Nijmeegse Euregioraadsleden.

Uitbreiding structurele buitenlandse relaties (Amendement 22A82 Uitbreiding structurele buitenlandse relaties) **(I)**

Als gevolg van beperkte ambtelijke capaciteit is in december 2023 de opdracht aan BMC verstrekt om een onderzoek Uitbreiding buitenlandse relaties uit te voeren. Inmiddels is het onderzoek gestart.

Arnhem: dienstverlenend en herkenbaar - Arnhem blijft zich inzetten voor verbetering van de (digitale) dienstverlening aan haar inwoners en ondernemers (D)

In 2023 hebben we een inhaalslag gemaakt op het gebied van digitalisering. Onze dienstverlening is uitgebreid met verschillende eDiensten waardoor inwoners die dat willen, meer zaken online kunnen regelen. Inwoners die niet digitaal kunnen of willen werken, kunnen terecht aan de balie in het Stadhuis of Loket Zuid. Burgers gaven de dienstverlening via de smiley-zuilen over 2023 gemiddeld een 8,3, waarbij de gemiddelde score per maand tussen 7,8 en 8,9 lag.

Naast de reguliere dienstverlening vanuit het Stadhuis en Loket Zuid leveren we capaciteit voor de inschrijving van asielzoekers en statushouders in de BRP-straat in Zevenaar, één van de vijf BRP-straten in Nederland. Ook zijn we iedere week aanwezig bij het daklozenloket. Dak- en thuisloze mensen kunnen hier terecht voor hulp, waaronder voor het aanvragen van een briefadres. Een positief neveneffect is dat dit de samenwerking versterkt met de andere partijen die actief zijn in het daklozenloket (DAK), zoals VGGM.

In 2023 hebben we een analyse gemaakt hoe we telefonische dienstverlening via de klantenservice kunnen verbeteren. Op basis van de analyse hebben we de eerste maatregelen genomen om de bereikbaarheid te vergroten. Dit heeft ertoe geleid dat de bereikbaarheid is gestegen van gemiddeld 47% voor invoering van de maatregelen, naar gemiddeld 82% na invoering. In de begroting is tot en met 2025 extra budget opgenomen voor de klantenservice, onder andere om tijdelijk meer medewerkers aan te kunnen nemen tijdens piekperiodes. Ook hebben we ons voorbereid op de invoering van een ander telefoniesysteem per januari 2024. Dit nieuwe systeem biedt de mogelijkheid om een terugbelfunctie in te voeren, waarmee we de dienstverlening verbeteren.

Ten aanzien van de kwaliteitsnormen van het Rijk scoren we nagenoeg gelijk aan 2022. De score op informatieveiligheid is iets hoger en op vakinhoud iets lager dan voorgaand jaar. Dit komt voort uit een aangescherpte evaluatie. Daaruit blijkt dat de processen binnen de afdeling Burgerzaken op orde zijn, maar dat het correct toepassen om aanscherping vraagt. Dit is reeds opgepakt binnen de verschillende teams op de afdeling en wordt voortgezet in 2024.

Optimale dienstverlening (I)

Enkele maanden na de geplande verkiezingen voor Provinciale Staten en de waterschappen in maart 2023 viel het kabinet. Dat betekende dat we in korte tijd extra verkiezingen moesten organiseren voor de Tweede Kamer. Ondanks de beperkte voorbereidingstijd zijn de verkiezingen in Arnhem goed verlopen. Zowel bij de verkiezingen in maart als in november hebben we volop ingezet op toegankelijkheid zodat iedere Arnhemmer die mocht stemmen, kon stemmen. In enkele stembureaus met lichte ondersteuning van stembureauleden en in de meeste gevallen zelfstandig. Daarvoor zijn onder andere drempelhulpen geplaatst, en is voor inwoners met een visuele of lichamelijke beperking een stemtaxi ingezet. Voor inwoners met een visuele beperking lag er op twee stembureaus een stemmal met gesproken kandidatenlijsten. En voor inwoners met een auditieve beperking waren op één locatie gebarentolken aanwezig. Op het gebied van toegankelijkheid werkten we onder andere samen met het Arnhems Platform Chronisch Zieken & Gehandicapten (APCG).

De uitslag van de verkiezingen voor de Tweede Kamer werd voor de eerste keer via een centrale stemopneming vastgesteld. Dat betekende dat de stemmen op woensdagavond alleen op partijniveau werden geteld. De dag erna telde het Gemeentelijk Stembureau alle stemmen op kandidaatniveau. De ervaringen hiermee zijn positief, met als belangrijkste voordeel dat het meer overzicht en rust in het proces bracht, wat bijdraagt aan de kwaliteit van de telling.

De klanttevredenheid hebben we in 2023 gemonitord via de smileyzuilen bij de balies. We hebben de laatste voorbereidingen getroffen voor geautomatiseerd en structureel klanttevredenheidsonderzoek. Dat is ingevoerd met ingang van januari 2024.

Zoals gemeld in de Turap-2 is een landelijke pilot om inwoners ondersteuning te geven bij het verhogen van het beveiligingsniveau van hun DigiD, gestopt vanwege technische problemen op landelijk niveau.

Digitaliseren van het klantproces (I)

In 2023 hebben we een grote stap gezet in de digitalisering van de afdeling Burgerzaken. Zeven eDiensten zijn online gegaan. Hierdoor kunnen inwoners inmiddels onder andere digitaal aangifte doen van een overlijden, van vermissing van hun identiteitsbewijs en van de geboorte van een kind. Sinds de invoering van de digitale geboorteaangifte wordt ongeveer 70% van de aangiftes online gedaan. Hieruit leiden we af dat deze nieuwe vorm van dienstverlening voorziet in een behoefte.

Naast de invoering van eDiensten werken we ook aan automatisering en digitalisering van werkprocessen. Zo werken we toe naar efficiëntere afhandeling van werkzaamheden en meer papierloos werken.

Effectindicator	2019	2020	2021	2022	2023
Klanttevredenheid					
Eenheid: Cijfer					
Bron: KTO - Streefcijfer is minimaal 8, deze indicator wordt vanaf 2022 voor het eerst gemeten.					
Effectindicator	**2019**	**2020**	**2021**	**2022**	**2023**
Toegankelijkheid stemlokalen				**100**	**100**
Eenheid: Percentage					
Bron: Bureau Verkiezingen. Streefcijfer: 100% volledig toegankelijk / 0% niet toegankelijk voor mensen met een lichamelijke beperking.					
Effectindicator	**2019**	**2020**	**2021**	**2022**	**2023**
Opkomst verkiezingen Tweede kamer			**73,60**		**71,60**
Eenheid: percentage					
Bron: Centraal stembureau. Streefcijfer: minimaal 49,6%.					
Effectindicator	**2019**	**2020**	**2021**	**2022**	**2023**
Opkomst verkiezingen Gemeenteraad	**0**	**0**	**0**	**46,50**	**0**
Eenheid: Percentage					
Bron: Centraal stembureau. Streefcijfer: minimaal 49,6%.					
Effectindicator	**2019**	**2020**	**2021**	**2022**	**2023**
Opkomst verkiezingen Provinciale Staten	**50,70**				**52,10**
Eenheid: Percentage					
Bron: Centraal stembureau. Streefcijfer: minimaal 49,6%.					
Effectindicator	**2019**	**2020**	**2021**	**2022**	**2023**
Opkomst verkiezingen Europees Parlement	**39,20**				
Eenheid: Percentage					
Bron: Centraal stembureau. Streefcijfer: minimaal 49,6%.					
Effectindicator	**2019**	**2020**	**2021**	**2022**	**2023**
Opkomst verkiezingen Waterschappen	**45,50**				**47,25**
Eenheid: Percentage					
Bron: Centraal stembureau. Streefcijfer: minimaal 49,6%.					

BBV-indicatoren (niet gekoppeld aan een doel)

Effectindicator	2019	2020	2021	2022	2023
Woonlasten éénpersoonshuishouden	**700**	**707**	**694**	**876**	**902**
Eenheid: Het gemiddelde totaalbedrag in euro's per jaar dat een éénpersoonshuishouden betaalt aan woonlasten.					
Bron: COELO, Groningen					
Effectindicator	**2019**	**2020**	**2021**	**2022**	**2023**
Woonlasten meerpersoonshuishouden	**763**	**750**	**711**	**949**	**976**
Eenheid: Het gemiddelde totaalbedrag in euro's per jaar dat een meerpersoonshuishouden betaalt aan woonlasten.					
Bron: COELO, Groningen					
Effectindicator	**2019**	**2020**	**2021**	**2022**	**2023**
WOZ-waarde woningen	**206**	**221**	**240**	**265**	**323**
Eenheid: De gemiddelde WOZ waarde van woningen x €1.000.					
Bron: CBS - Statistiek Waarde Onroerende Zaken					
Effectindicator	**2019**	**2020**	**2021**	**2022**	**2023**
Formatie ambtelijk apparaat	**5,80**	**5,80**	**6,10**	**6,10**	**6,90**
Eenheid: Toegestane formatie in fte van het ambtelijk apparaat van eigen organisatie voor het begrotingsjaar op peildatum 1 januari. In fte per 1.000 inwoners.					
Bron: Eigen gegevens gemeente.					

Effectindicator	2019	2020	2021	2022	2023
Bezetting ambtelijk apparaat	**5,70**	**5,90**	**6,10**	**6,30**	**6,79**

Eenheid: Werkelijk aantal fte dat werkzaam is binnen eigen organisatie. In fte per 1.000 inwoners.

Bron: Eigen gegevens gemeente

Effectindicator	2019	2020	2021	2022	2023
Apparaatskosten per inwoner	**490**	**490**	**406**	**429**	**466**

Eenheid: De noodzakelijke financiële middelen voor het inzetten van personeel (salarissen), organisatie-, huisvestings-, materieel-, automatiseringskosten e.d. voor het uitvoeren van de organisatorische taken.

Bron: Eigen gegevens gemeente.

Effectindicator	2019	2020	2021	2022	2023
Kosten inhuur externen als % van de loonsom	**21**	**17**	**22,70**	**19,50**	**19,20**

Eenheid: Inzet van uitzendkrachten, zzp'ers of detacheringsovereenkomsten in procenten.

Bron: Eigen gegevens gemeente.

Effectindicator	2019	2020	2021	2022	2023
Overhead % van totale lasten	**5**	**9,50**	**9**	**8,90**	**9,10**

Eenheid: Overheadkosten zijn alle kosten die samenhangen met de sturing en ondersteuning van de medewerkers in het primaire proces in procenten van de totale lasten.

Bron: Eigen gegevens gemeente

Een goede bedrijfsvoering (A)

Afhandeling amendementen en moties Begroting 2023

22A82 Uitbreiding structurele buitenlandse relaties

Zie voor de toelichting de tekst hierboven bij de inspanning 'uitbreiding structurele buitenlandrelaties'.

22M158 Bevordering opkomst verkiezingen

Bureau Verkiezingen heeft diverse moskeeën benaderd en de Turkyem Moskee aan de Eemslaan bereid gevonden om een ruimte beschikbaar te stellen als stembureau. Tevens is hier voorafgaand aan de verkiezingen een proefstembureau ingericht. Ook bij afgelopen verkiezingen is in de Turkyem Moskee een ruimte beschikbaar gesteld. De burgemeester heeft vertegenwoordigers van alle moskeeën uitgenodigd voor een gesprek over hun mogelijkheden om hun achterban te stimuleren om hun stem uit te brengen bij verkiezingen.

Wat heeft het gekost

	Rekening	Begroting 2023		Rekening	
	2022	Primitief	Definitief	2023	Afwijking
Bedragen x € 1.000					
Middelen					
Lasten	92.278	100.547	100.552	107.964	-7.413
Baten	587.497	559.387	581.630	604.400	22.770
Saldo lasten en baten	***495.219***	***458.840***	***481.078***	***496.436***	***15.358***
Toevoegingen aan reserves	52.002	3.904	3.006	4.919	-1.914
Onttrekkingen aan reserves	43.521	56.594	58.649	58.602	-47
Saldo toevoegingen en onttrekkingen	***-8.481***	***52.690***	***55.644***	***53.683***	***-1.961***
Gerealiseerd resultaat	**486.738**	**511.530**	**536.722**	**550.118**	**13.397**

Onderwerp	Totale afwijking (x €1.000)	V/N	Toelichting	I/S	AR/ BR
Lasten	-6.063	N			
Bedrijfsvoering en PenO	250	V	Beheer vastgoed verduurzaming	I	AR
Publieke dienstverlening	-143	N	Verkiezingen	I	AR
Bedrijfsvoering en PenO	-400	N	Extra inzet capaciteit communicatie	I	AR
Financiën	-478	N	Vennootschapsbelasting (VPB) 2023	S	AR
Bedrijfsvoering en PenO	-500	N	Voorziening spaarverlof	I	AR
Bedrijfsvoering en PenO	-700	N	Administratieve verdeling loonkosten	I	AR
Financiën	-607	N	OZB	I	AR
Wijken en wijkgericht werken	-835	N	Doorbelasting loonkosten wijken (zie wijken algemeen)	I	AR
Financiën	-2.650	N	Vaste en vlottende financiering	I	AR
Baten	22.204	V			
Financiën	20.111	V	Gemeentefonds	I	AR
Financiën	1.443	V	OZB	I	AR
Financiën	900	V	Vaste en vlottende financiering	I	AR
Bedrijfsvoering en PenO	-250	N	Beheer vastgoed verduurzaming	I	AR
Toevoegingen aan reserves	-1.956	N			
Financiën	-22	N	Gemeentefonds	I	BR
Financiën	-100	N	Gemeentefonds	I	BR
Bedrijfsvoering en PenO	-341	N	Beheer vastgoed verduurzaming	I	AR
Financiën	-1.493	N	Gemeentefonds	I	BR
Onttrekkingen aan reserves	0				

Beheer vastgoed verduurzaming
In de begroting is een bedrag geraamd van € 250.000 (lasten) voor uitvoering van kleinere duurzaamheidsmaatregelen aan de panden in gebruik door de gemeentelijke organisatie. € 250.000 van dit budget is specifiek bedoeld voor maatregelen die zich door energiebesparing volledig terugverdienen. Daarom wordt voor deze maatregelen tevens een opbrengst van € 250.000 geraamd (baten). Daarnaast is er € 341.000 (voordeel toevoeging reserves) minder overgeheveld naar 2026 voor kleine duurzaamheidsmaatregelen dan bij de nota budgetoverheveling werd verwacht. Dit betreft duurzaamheidsmaatregelen waarvan de besteding in de andere programma's wordt gerealiseerd.

Verkiezingen
In het jaar 2023 hebben twee verkiezingen plaatsgevonden, Provinciale staten & waterschap verkiezingen en de destijds onverwachte Tweede Kamer verkiezing. In de begroting wordt jaarlijks rekening gehouden met de lasten van één verkiezing. De kosten voor beide verkiezingen zijn hoger uitgevallen dan begroot. Waarbij naast de hogere lasten voor stembureauleden en logistieke ondersteuning bij de Provinciale staten & waterschap verkiezingen, de hogere lasten bij de Tweede Kamer verkiezing werden veroorzaakt voor het organiseren van de opkomstbevordering en algemene/logistieke ondersteuning. Dit heeft geleid tot een nadeel van € 143.000 voor de Tweede Kamerverkiezing.

Extra inzet capaciteit Communicatie
In 2023 is voor Communicatie en Bestuursondersteuning extra capaciteit ingezet. Enerzijds ter vervanging van langdurig zieke medewerkers en anderzijds om aan de toegenomen vraag naar de inzet van communicatie bij organisatiebrede vraagstukken/projecten te kunnen voldoen.

Vennootschapsbelasting (VPB) 2023
De Belastingdienst legt jaarlijks eind januari al een voorlopige aanslag op waarbij gekeken wordt naar de Vpb-aangiften in de eerdere jaren. In 2023 zijn de tarieven voor de parkeergarages flink verhoogd waardoor het resultaat op deze activiteit ook fors gegroeid is. Hierdoor is een verschil ontstaan met de door de Belastingdienst ingeschatte voorlopige aanslag uit januari 2023 en de werkelijke realisatie over 2023. Dit heeft in 2023 een nadeel tot gevolg van € 478.000.

Voorziening spaarverlof
Medewerkers kunnen sinds 1 januari 2022 bovenwettelijke vakantie-uren sparen. Met dit verlofsparen kunnen medewerkers passend bij hun levensfase hun bovenwettelijke vakantie-uren inzetten op een manier die aansluit bij hun persoonlijke levens- en carrièreplanning en het gemeentelijke vitaliteitsbeeld. Deze vakantie-uren verjaren niet. Hiervoor (spaarverlof, maar ook voor het bovenwettelijke verlof) moet een voorziening worden gevormd (op grond van het Besluit Begroten en Verantwoorden).
In 2022 heeft dit geleid tot een gemeentebreed nadeel van € 2,0 miljoen, in 2023 komt hier nog eens € 1,0 miljoen bij waarvan € 0,5 mln binnen het programma S00 kan worden verklaard. Het restant van € 0,5 mln valt binnen de overige begrotingsprogramma's.

Administratieve verdeling loonkosten
In 2023 heeft binnen het cluster Strategie, Beleid en Regie (SBR) een administratieve herverdeling van de loonkosten plaatsgevonden. Aangezien deze herverdeling ten tijde van het opmaken van de jaarstukken nog niet was afgerond, zorgt dit op programma S00 voor een incidenteel nadeel. Dit nadeel moet echter in samenhang worden gezien met het voordeel op de loonkosten binnen de andere begrotingsprogramma's, De herverdeling van loonkosten wordt in 2024 afgerond waardoor er een evenwichtige verdeling van loonkosten ontstaat.

OZB
Op de opbrengsten OZB is een voordelig resultaat behaald van € 840.000. Dit betreft de gesaldeerde opbrengsten, na vermindering en vernietiging van aanslagen.
Bij Turap 2 zijn de begrote opbrengsten uit OZB met € 320.000 naar beneden bijgesteld. Nu blijkt dat de meeropbrengsten uit 2021 en 2022 groter zijn dan verwacht, waardoor er alsnog een voordelig resultaat ontstaat. De meeropbrengsten uit voorgaande jaren zijn te verklaren doordat eind 2022 een (te) voorzichtige inschatting is gemaakt van de nog op te leggen bedragen. Dit komt met name doordat van een deel van de objecten op dat moment nog geen waarde bekend was.
Daarnaast is geconstateerd dat een aantal (grotere) objecten die bij de tariefberekening zijn aangemerkt als woning, een aanslag hebben ontvangen als niet-woning. Aangezien het tarief voor niet-woningen hoger ligt dan voor woningen, zijn hierdoor meeropbrengsten ontstaan. Het gaat hierbij om objecten die zowel een woonfunctie als een niet-woonfunctie hebben. De wet schrijft voor dat de waarde van de 'woondelen' ten opzichte van de totale WOZ-waarde bepalend is of een object als woning of niet-woning moet worden aangemerkt. Er wordt onderzocht of deze objecten correct zijn aangeslagen. Mogelijk moeten de opbrengsten hierdoor naar beneden worden bijgesteld. Een eventueel benodigde correctie zal in 2024 landen.

Doorbelasting loonkosten wijken (zie wijken algemeen)
Het nadelig resultaat op inzet van capaciteit voor de wijken bedraagt € 835.000. Dit wordt veroorzaakt door een nadeel op de doorbelasting van loonkosten naar de wijken. Daar staat een voordeel op loonkosten bij de wijken tegenover van € 835.000. Voor correcte beeldvorming moeten beide afwijkingen in samenhang worden beschouwd.

Vaste en vlottende financiering
Op Treasury is in 2023 een voordeel van € 0,9 miljoen op de rentebaten ontstaan en een nadeel van € 2,7 miljoen op de interne rentelasten. Zoals in de tabel hierboven opgenomen.

Voordeel rentebaten (€ 0,9 miljoen)
Het voordeel op de rentebaten van € 0,9 miljoen is voornamelijk veroorzaakt door het rendement op het Schatkistbankieren door een onverwacht hoge rentevergoeding op de aldaar gestalde liquide middelen.

Nadeel interne rentelasten (€ 2,7 miljoen)
Het nadeel op de rentelasten wordt veroorzaakt door een nacalculatie van de rentelasten waardoor de rentelasten op Treasury met € 3,1 miljoen zijn verhoogd. Tegenover deze verhoging op Treasury staat een even grote verlaging van de rentelasten op de rest van de taakvelden. Deze nacalculatie was nodig doordat de

rentelasten op de financiering van de totale Arnhemse schuld meevielen, uiteindelijk € 0,4 miljoen lager dan begroot, doordat er minder leningen afgesloten hoefden te worden dan waar in de begroting rekening mee was gehouden. Doordat de rentelasten meevielen, was de omslagrente met 1,4% te hoog vastgesteld en werden er dus te veel rentelasten aan de verschillende taakvelden toegerekend. Hierdoor ontstond een rentevoordeel op Treasury dat buiten de in het BBV toegestane bandbreedte kwam. Op basis van een aangepaste omslagrente van 1,0% is de nacalculatie gemaakt en vallen de rentelasten voor Treasury daardoor € 2,7 miljoen hoger uit dan begroot. Hiertegenover zijn de rentelasten op de verschillende projecten in de realisatie verlaagd met eenzelfde bedrag. Per saldo heeft dit geen effect op het resultaat. Per programma en product zijn de effecten over het algemeen ook beperkt, omdat de rentebedragen over heel veel verschillende producten zijn verdeeld. In die gevallen dat dit een materieel voordeel heeft opgeleverd op een product of project, wordt dit bij de programma's in de verschillenanalyse vermeld met verwijzing naar de bovenstaande verklaring.

Gemeentefonds

Het voordeel op het gemeentefonds ontstaat vanwege het feit dat de september- en decembercirculaires 2023 niet meer in de begroting zijn verwerkt. De begroting is gebaseerd op de meicirculaire 2023 (bijstelling begroting in Turap-2). Uit de september- en decembercirculaire 2023 ontstaan de volgende effecten:

- Als gevolg van wijzigingen in de uitkeringsfactor en actualisatie van de maatstaven ontstaat een voordeel van ruim € 1,0 miljoen.
- In het kader van behoedzaamheid rekenen we eventuele ruimte onder het plafond van het BTW-compensatiefonds vooraf niet mee. Voor 2023 valt deze vrij en dit levert een voordeel van € 4,0 miljoen op.
- Nieuwe middelen in de vorm van decentralisatie-uitkeringen en taakmutaties voor het uitvoeren van diverse taken van in totaal € 14,6 miljoen. Een groot deel hiervan is in de decembercirculaire bekend gemaakt en betreft de middelen voor de toekenning van de energietoelage over 2023 (€ 13 miljoen). Op het programma Wijken algemeen worden de lasten geboekt. Van € 1,6 miljoen wordt voorgesteld deze over te hevelen naar de programma's waarbinnen deze taken worden uitgevoerd ter dekking van de kosten vanaf 2024 (zie onder dotaties reserve).
- Over de oudere jaren (2021 en 2022) zijn afrekeningen ontvangen naar aanleiding van aanpassingen in maatstaven en uitkeringsfactor. Dit leidt tot een voordeel van ruim € 0,4 miljoen.

Toevoegingen aan reserves

Gemeentefonds

In 2023 hebben 8 niet begrote dotaties aan de reserves plaatsgevonden, als gevolg van het resultaat uit het gemeentefonds ter grootte van € 1.614.587:

1. In de decembercirculaire 2023 zijn middelen ontvangen voor de kosten die gemeenten maken voor opvangcentra. In het faciliteitenbesluit is geregeld dat de gemeenten die een opvangcentrum voor asielzoekers hebben, uitkeringen krijgen vanuit een decentralisatie-uitkering. Conform afspraak worden deze middelen gedoteerd aan de BR Taakmutaties GF/overloop voor dekking van de gemaakte kosten.
2. In de decembercirculaire 2023 zijn middelen toegevoegd in het kader van dekking van de kosten van gemeenten met overige onderdak voorzieningen (Bed, bad en brood). Besteding van deze middelen vindt in 2024 plaats en het budget wordt om die reden gereserveerd in de BR Taakmutaties GF/overloop.
3. In de decembercirculaire 2023 zijn middelen ontvangen voor de kosten van maatschappelijke begeleiding. Besteding van deze middelen vindt plaats in 2024, om die reden vindt de dotatie aan de BR Inburgering, integratie en asiel plaats.
4. In de decembercirculaire 2023 zijn middelen in het kader van sectorale ontwikkelpaden als onderdeel van de arbeidsmarktregio. Conform afspraak worden deze middelen gedoteerd aan de BR Taakmutaties GF/overloop, zodat Arnhem en de regiogemeenten hieruit in 2024 de kosten kunnen dekken.
5. In de decembercirculaire 2023 zijn middelen ontvangen in het kader van de meerkosten die in het sociaal domein worden gemaakt voor de opvang van Oekraïners. Besteding van de middelen vindt in 2024 plaats en om die reden wordt dit budget gereserveerd in de BR Taakmutaties GF/Overloop.
6. In de decembercirculaire 2023 zijn middelen ontvangen voor veerkracht en weerbaarheid. Ter dekking van de kosten in 2024 voor het versterken van veerkracht en (digitale) weerbaarheid van individuen, omgevingen, gemeenschappen en de samenleving ter bevordering van de sociale stabiliteit worden deze middelen gedoteerd aan de BR Taakmutaties GF/Overloop.
7. In de decembercirculaire 2023 zijn middelen ontvangen voor de uitvoeringskosten van de gebiedsgerichte aanpak op het gebied van stadslandbouw. Ter dekking van de kosten in 2024 worden deze middelen gedoteerd aan de BR Groenfonds.
8. In de decembercirculaire 2023 zijn middelen ontvangen voor de invoeringskosten van de Omgevingswet. Deze middelen zijn (aanvullend op de overgehevelde budgetten) noodzakelijk om zorg te dragen dat de gemeente is aangesloten, geoefend en ingeregeld en kan voldoen aan de in de Omgevingswet gestelde eisen. Ter dekking van de kosten in 2024 worden deze middelen gedoteerd aan de BR Taakmutaties GF/Overloop.

Met wie werken we samen

Verbonden partijen

BVO De Connectie
Economic Board regio Arnhem-Nijmegen
Euregio Rijn-Waal
GR Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen
NV Bank Nederlandse Gemeenten
Voor meer informatie wordt verwezen naar de paragraaf Verbonden partijen.

Partners

Regionale en andere bovenlokale lichamen

- Economic Board;
- Euregio Rijn-Waal;
- Croydon en Gera (partnersteden).

Publieke dienstverlening

- Werkgroep Tegengaan Identiteitsfraude (WTI);
- Landelijke Aanpak Adreskwaliteit (LAA);
- Samenwerking met Vreemdelingenketen in de BRP-straat Zevenaar.

Ook werken we samen met verschillende subsidiepartners. Deze zijn in dit programma in de digitale begroting (https://financien.arnhem.nl) terug te vinden. Het volledige overzicht van de begrotingssubsidies is te vinden in de paragraaf Subsidies.

Beleidskaders

- Evaluatie van de Rekenkamer Arnhem 2015;
- Nota Arnhem, stad op de kaart in internationaal perspectief/Beleidskader voor internationaal beleid tot 2020;
- MIRT Agenda stedelijk netwerk Arnhem Nijmegen;
- Discussienotitie Regionale Samenwerking samen steviger en sterker;
- Contourennotitie regio Arnhem-Nijmegen via raadsbrief d.d.21-01-2020;
- Visie Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen (2020);
- Regionale agenda Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen (2020);
- Gemeenschappelijke regeling regio Arnhem-Nijmegen (2020);
- Wijzigingsbesluit Gemeenschappelijke regeling Arnhem-Nijmegen (2021);
- Bedrijfsplan versterkte regio (2020);
- Beleid internationale betrekkingen (2021);
- Regionale agenda 2023-2024;
- Conceptbegroting 2024-2027 GMR.

Veiligheid

Veiligheid is de grond onder onze voeten en is een basiswaarde om je te kunnen ontwikkelen. Iedereen moet in Arnhem prettig kunnen leven, wonen en werken en zich daarbij veilig kunnen voelen. Waar misdaad niet loont en criminaliteit en ondermijning geen kans maken. Arnhemmers moeten zich veilig voelen in hun wijk en buurt. Dit draagt bij aan sociale betrokkenheid en verheft de wijk. We zetten dus volop in op het aanpakken van criminaliteit als drugshandel, diefstal en overvallen. Er ligt in Arnhem een forse opgave, want we scoren als het gaat om veiligheid simpelweg niet goed genoeg.

Wat wilden we bereiken en wat hebben we gedaan

Ambities (A)	Doelen (D)	Inspanningen (I)

Arnhem: een veilige stad! (A)

Criminaliteit maakt geen kans (D)

Het aantal misdrijven per 1000 inwoners kwam ook in 2023 meer in de buurt van een gemeente met 300.000+ inwoners dan van een gemeente met 100.000-300.000 inwoners. Dat betekent dat ondanks onze inspanningen de veiligheidsopgave groot blijft. De wet Bibob wordt veelvuldig toegepast; een evaluatie leert dat het beleid in Arnhem goed staat en uitbreiding verdient. Het Arnhems interventieteam controleert en voert speciale acties uit naar aanleiding van signalen en onderzoek. De handhavingscapaciteit op straat is versterkt.

Omvang criminaliteit in verhouding tot centrumstad van 100.000+ (I)

Het aantal delicten per 1000 inwoners steeg in 2023 licht van (65,9 naar 66,7), terwijl het gemiddelde voor de gemeenten met 100.000+ inwoners licht daalde (van 53,4 naar 53,3). Daarmee blijft het verschil tussen Arnhem en het gemiddelde voor gemeenten met 100.000+ inwoners fors en zit Arnhem dichterbij het gemiddelde van de gemeenten met 300.000+ inwoners (78,9).
High Impact Crimes blijven de aandacht krijgen. Uit een evaluatie die is gedeeld met de raad, blijkt dat cameratoezicht blijft voorzien in een veiligheidsbehoefte.

Misdaad mag niet lonen (I)

De aanpak van ondermijnende criminaliteit is onverminderd voortgezet. We hebben 9 drugslocaties gesloten, 17 andere bestuurlijke maatregelen getroffen, 61 bibob-onderzoeken uitgevoerd en in 2 gevallen de vergunning geweigerd. [cijfers ondermijning PM]. De Wet Bibob is geëvalueerd. Er is capaciteit geregeld voor de uitvoering van de Wet Bibob, waardoor we kunnen gaan werven en het domein van toetsing uitbreiden, conform de aanbevelingen van de evaluatie. De raad heeft de APV gewijzigd, zodat het mogelijk is om, concreet onderbouwd, een branche of gebied of gebouw vergunningsplichtig te maken en daarmee binnen het Bibobdomein te brengen. De aanpak Preventie met Gezag wordt op alle fronten uitgevoerd. Het experiment gesloten coffeeshopketen bevindt zich helaas nog steeds in de voorbereidingsfase. We houden rekening met een start in juni 2024 en hebben capaciteit geworven die ter voorbereiding extra preventieve en controlerende activiteiten uitvoert ten aanzien van deze sector.
Conform planning zijn alle coffeeshops onderworpen aan een Bibob-toetsing. Tot slot is hard gewerkt aan de opzet van het digitale informatieknooppunt.

Online criminaliteit voorkomen (I)

We hebben geïnvesteerd in bewustwording van risico's en het verhogen van cyberweerbaarheid onder Arnhemse jongeren en ouderen. Tevens hebben we geïnvesteerd in planvorming die beoogt een stevigere, integralere aanpak van digitale criminaliteit neer te zetten. Deze zal vanaf 2024 van start gaan.

Effectindicator	2019	2020	2021	2022	2023
Aantal overvallen	**0,88**	**0,68**	**0,49**	**0,37**	**0,60**
Eenheid: Overvallen per 10.000 inwoners					
Bron: Waarstaatjegemeente					

Effectindicator	2019	2020	2021	2022	2023
Misdrijven per 10.000 inwoners	**731,70**	**693,30**	**649,90**	**656,85**	**667,31**
Eenheid: Aantal per 10.000 inwoners					
Bron: Waarstaatjegemeente					

Effectindicator	2019	2020	2021	2022	2023
Aantal straatroof	**3,01**	**2,48**	**1,79**	**1,60**	**1,45**
Eenheid: Straatroof per 10.000 inwoners					
Bron: Waarstaatjegemeente					

Effectindicator	2019	2020	2021	2022	2023
Drugsdelicten	**15,45**	**15**	**15,21**	**16,11**	**13,81**
Eenheid: Aantal drugsdelicten per 10.000 inwoners					
Bron: Waarstaatjegemeente					

Effectindicator	2019	2020	2021	2022	2023
Politieregistraties overlast jeugd	**42,82**	**100,65**	**99,06**	**56,70**	**48,86**
Eenheid: Politieregistraties overlast jeugd per 10.000 inwoners					
Bron: Waarstaatjegemeente					

Effectindicator	2019	2020	2021	2022	2023
Politieregistraties overlast door verwarde personen	**102,22**	**111,93**	**138,10**	**132,30**	**105,21**
Eenheid: Per 10.000 inwoners					
Bron: Waarstaatjegemeente					

Effectindicator	2019	2020	2021	2022	2023
Verwijzingen Halt	**10**	**13**	**8**	**7**	
Eenheid: Verwijzingen Halt per 10.000 inwoners van 12-17 jaar					
Bron: Waarstaatjegemeente					

Crisisbeheersing op orde (D)

Dankzij de incidentele versterking hebben we kunnen voorzien in de noodzakelijk gebleken extra gemeentelijke coördinatie ten aanzien van de veiligheid van evenementen, manifestaties en demonstraties. De crisisorganisatie wordt versterkt en toekomstbestendig gemaakt mede door de verhoging van de Arnhemse bijdrage aan VGGM.

Beschermd tegen calamiteiten en rampen **(I)**

De crisisorganisatie wordt versterkt en toekomstbestendig gemaakt mede door de verhoging van de Arnhemse bijdrage aan VGGM. Via de brede doeluitkering rampenbestrijding (BDUR) wordt er jaarlijks extra geld beschikbaar gesteld door het Rijk aan de VGGM.

Veiligheid voor de wijk en als persoon (D)

Het interventieplan voor personen met verward gedrag is december 2023 aan de raad gestuurd. Met het interventieplan beogen we beter georganiseerd te zijn om sneller en effectiever te reageren op signalen over personen met verward gedrag. Dankzij de raad is het budget voor intensivering van de straatcapaciteit handhaving structureel gemaakt waardoor we duurzaam hebben kunnen werven en nu over een robuuste straatcapaciteit beschikken. Eind 2023 hebben we tevens gerapporteerd aan de raad over de aanpak Preventie met Gezag, die goed op koers is maar waarbij een lange adem nodig is.

Steun bij aanpak woonoverlast **(I)**

De aanpak van woonoverlast is onverminderd voortgezet. In 2023 kwamen ongeveer 500 meldingen van woonoverlast binnen, waarvan we er 355 hebben afgehandeld en waarvan er 79 nog in behandeling zijn. Het aanpakken van woonoverlast is maatwerk. Met de bekendheid van de aanpak groeit het aantal meldingen.

Veiligheid als basis voor persoonlijke ontwikkeling **(I)**

Het bestrijden van discriminatie, radicalisering en extremisme is onverminderd voortgezet. De aanpak van radicalisering en extremisme is vervat in het Integraal Veiligheidsplan (IVP), dat in de zomer is verzonden aan de raad. Criminele jeugdgroepen, risicojeugd en High Impact Crime blijven aandacht krijgen. Ten aanzien van de aanpak personen met verward gedrag is een interventieplan opgesteld en eind 2023 aan de raad verzonden.

Iedere wijk heeft evenveel recht op veiligheid **(I)**

We hebben voor iedere wijk een wijkveiligheidsplan opgesteld, waarin we de aanpak neerzetten om te komen tot een veiliger en leefbaarder wijk. In dit kader zijn vanuit het budget Leefbare Wijken een aantal concrete fysieke verbeteringen in de wijken gestart. We hebben gewerkt aan jongerenopvang en ontmoetingsplaatsen in Arnhem-Zuid en verloedering en slechte plekken aangepakt in onder meer het centrum (Johnny van Doornplein) en het Spijkerkwartier. Het Actieplan Overlast is verzonden aan de raad en wordt uitgevoerd.

Effectindicator	**2019**	**2020**	**2021**	**2022**	**2023**
% Onveiligheidsgevoel algemeen	**37**		**36**		
Eenheid: Percentage					
Bron: Arnhemse leefbare wijken monitor (tweejaarlijks)					
Effectindicator	**2019**	**2020**	**2021**	**2022**	**2023**
% Onveiligheidsgevoel in de buurt	**29**		**28**		
Eenheid: Percentage					
Bron: Arnhemse leefbare wijken monitor (tweejaarlijks)					
Effectindicator	**2019**	**2020**	**2021**	**2022**	**2023**
Tijdelijk huisverbod	**27**	**28**	**22**		**23**
Eenheid: Aantal huisverboden op jaarbasis					
Bron: Gemeente Arnhem					

BBV-indicatoren (niet gekoppeld aan een doel)

Effectindicator	**2019**	**2020**	**2021**	**2022**	**2023**
Diefstal uit woning	**2,84**	**2,19**	**1,84**	**1,68**	**1,42**
Eenheid: Aantal diefstallen/inbraak woning per 10.000 inwoners					
Bron: CBS					
Effectindicator	**2019**	**2020**	**2021**	**2022**	**2023**
Winkeldiefstal	**56,50**	**47,70**	**44,19**	**50,16**	**65,27**
Eenheid: Aantal winkeldiefstallen per 10.000 inwoners					
Bron: CBS					
Effectindicator	**2019**	**2020**	**2021**	**2022**	**2023**
Geweldsmisdrijven	**7,60**	**7,10**	**6,60**	**6,80**	**6,80**
Eenheid: Het aantal geweldsmisdrijven, per 1.000 inwoners. Voorbeelden van geweldsmisdrijven zijn seksuele misdrijven, levensdelicten zoals moord en doodslag en dood en lichamelijk letsel door schuld (bedreiging, mishandeling).					
Bron: CBS					
Effectindicator	**2019**	**2020**	**2021**	**2022**	**2023**
Vernieling	**6,80**	**7,40**	**6,60**	**6,30**	**5,99**
Eenheid: Aantal vernielingen en beschadigingen per 1000 inwoners					
Bron: CBS					
Effectindicator	**2019**	**2020**	**2021**	**2022**	**2023**
Jongeren met een delict voor de rechter	**1**	**1**	**2**	**1**	
Eenheid: Het percentage jongeren (12-21 jaar) dat met een delict voor de rechter is verschenen					
Bron: CBS					

Afhandeling amendementen en moties Begroting 2023

22M123 Manifest demonstratierecht

In afstemming met Amnesty hebben wij de teksten op de website over demonstraties aangescherpt. Wij verwachten dat de burgemeester uiterlijk in het tweede kwartaal 2024 het manifest kan tekenen en we de raad daarover kunnen informeren. We betrekken de jaarlijkse evaluatie bij de op instigatie van de raad jaarlijks te houden veiligheidstafel.

22M133 Stel aantal BOAs op straat veilig
In de begroting is een straatcapaciteit van 29 fte verwerkt. Voor wat betreft het handhavingsbeleid wordt momenteel de hand gelegd aan het opstellen ervan (met name de keuzes capaciteit versus inzetwensen). We verwachten dit beleid uiterlijk tweede kwartaal 2024 aan de raad te kunnen zenden. Het uitvoeringsplan zal aansluiten bij de jaarlijkse planning die gekoppeld was en is aan de wijkveiligheidsagenda's. Hiermee wordt, naast het focussen op stadsbrede problematieken, ook oog gehouden voor het wijkgericht werken. Per slot van rekening moeten we daar zijn waar we nodig zijn.

Wat heeft het gekost

	Rekening	Begroting 2023		Rekening	
	2022	Primitief	Definitief	2023	Afwijking
Bedragen x € 1.000					
Middelen					
Lasten	22.864	22.205	27.283	25.644	1.639
Baten	5.142	2.289	6.250	5.102	-1.148
Saldo lasten en baten	***-17.722***	***-19.916***	***-21.033***	***-20.541***	***491***
Toevoegingen aan reserves	805	73	878	896	-17
Onttrekkingen aan reserves	1.086	397	1.136	1.132	-4
Saldo toevoegingen en onttrekkingen	***281***	***324***	***258***	***236***	***-22***
Gerealiseerd resultaat	**-17.441**	**-19.592**	**-20.774**	**-20.305**	**469**

Onderwerp	Totale afwijking (x €1.000)	V/N	Toelichting	I/S	AR/ BR
Lasten	1.351	V			
Openbare orde en veiligheid	739	V	Preventie met Gezag	I	AR
Veiligheidshuis	405	V	RIO-IPTA (specifieke rijksmiddelen nazorg ex-gedetineerden)	I	AR
Openbare orde en veiligheid	207	V	Vergunningen en Handhaving	I	AR
Baten	-1.088	N			
Veiligheidshuis	-405	N	RIO-IPTA (specifieke rijksmiddelen nazorg ex-gedetineerden)	I	AR
Openbare orde en veiligheid	-683	N	Preventie met Gezag	I	AR
Toevoegingen aan reserves	0				
Onttrekkingen aan reserves	0				

Preventie met Gezag
In 2023 zijn niet alle Rijksmiddelen (vanuit specifieke Rijksuitkering - preventie met gezag) aangewend. Bovendien is een deel van deze Rijksmiddelen pas later in het jaar toegekend. De resterende Rijksmiddelen zijn gereserveerd op de balans conform de BBV voorschriften. Dit leidt tot een voordeel aan de lastenkant en een nadeel op de baten van € 0,7 miljoen. Per saldo is dit effect dus nagenoeg budget neutraal.

RIO-IPTA (specifieke rijksmiddelen nazorg ex-gedetineerden)
Het verschil is ontstaan door het doorschuiven naar 2024 van de ontvangen RIO-IPTA Rijksmiddelen (specifieke geoormerkte middelen voor de nazorg van ex-gedetineerden). In de eerste helft van 2023 was er onvoldoende capaciteit beschikbaar om prioriteit te geven aan het ontwikkelen van een gedegen en geborgd plan voor de inzet van deze middelen. In de 2e helft van 2023 is gestart met de ontwikkeling van dit plan. De verwachting is dat

begin 2024 een beslissing zal worden genomen over de inzet van deze middelen. Dit heeft geleid tot een voordeel in de lasten en een nadeel in de baten van € 0,4 miljoen. Per saldo is het effect dus budgetneutraal.

Vergunningen en Handhaving
In 2023 zijn tijdelijk middelen beschikbaar gekomen voor de inzet van extra handhavers. Bij de begroting 2024 is dit omgezet in structurele middelen. De invulling van de extra capaciteit is gedurende 2023 gerealiseerd. Hierdoor is een deel van het jaarbudget niet besteed en is in 2023 een incidenteel voordeel ontstaan van € 0,2 miljoen.

Met wie werken we samen

Verbonden partijen

Veiligheids- en Gezondheidsregio Gelderland-Midden
Voor meer informatie wordt verwezen naar de paragraaf Verbonden partijen.

Partners

- Politie;
- Brandweer;
- Openbaar Ministerie;
- Veiligheidshuis regio Arnhem;
- Veilig Thuis.

Ook werken we samen met verschillende subsidiepartners. Deze zijn in dit programma in de digitale begroting (https://financien.arnhem.nl) terug te vinden. Het volledige overzicht van de begrotingssubsidies is te vinden in de paragraaf Subsidies.

Beleidskaders

- Kadernota veiligheid 2018-2022;
- Meerjarenbeleidsplan politie 2019-2022;
- Uitvoeringsplan aanpak radicalisering Arnhem 2019;
- Een evaluatie van de Arnhemse radicaliseringsaanpak;
- APV wijziging bevoegdheid inzet mobiel cameratoezicht;
- Experiment gesloten coffeeshopketen;
- Regionaal beleidsplan Rampenbestrijding en Crisisbeheersing 2020-2023.

Bereikbaarheid

Een goede bereikbaarheid is en blijft belangrijk. Voor inwoners én voor bezoekers en voor alle vormen van vervoer: te voet, met de (deel)fiets, het openbaar vervoer, of met de (deel)auto. We zien echter ook dat mobiliteit tot leefbaarheidsproblemen leidt. We zetten dan ook vol in op duurzame mobiliteit om onze stad goed bereikbaar, maar ook leefbaar te maken.

Wat wilden we bereiken en wat hebben we gedaan

Ambities (A)	Doelen (D)	Inspanningen (I)

Een duurzaam bereikbare stad (A)

Bewerkstellen van een mobiliteitstransitie: eerst de voetganger, dan de fietser, dan het OV en dan pas de auto. (D)

Om de afhankelijkheid van de auto te verkleinen, zetten we in op een mobiliteitstransitie, waarbij eerst de voetganger komt, dan de fietser en vervolgens het OV en tot slot de auto. Het nieuwe mobilteitsbeleid vormt de basis voor verdere inspanningen om de gewenste mobiliteitstransitie te bewerkstelligen.

Opstellen mobiliteitsbeleid (I)

Nadat de startnotitie participatie duurzaam mobiliteitsplan en parkeerbeleid is vastgesteld is voor de zomer de eerste participatieronde uitgevoerd en is er ook in de interne organisatie veel informatie opgehaald. Op basis van de intern en extern opgehaalde input zijn denkrichtingen ontwikkeld en doorgerekend op hun verkeerskundige en milieueffecten. Dit heeft geleid tot één voorkeursscenario dat in een tweede participatieronde is gedeeld. Dit heeft geleid tot één scenario dat in het duurzaam mobiliteitsplan is uitgeschreven. Eind 2023 was het eerste concept van het duurzaam mobiliteitsplan gereed. Verwachting is dat het duurzaam mobiliteitsplan in het eerste kwartaal van 2024 aan de raad wordt voorgelegd ter goedkeuring.

Vergroten van het aandeel fiets om de stad duurzaam bereikbaar te maken (D)

We werken er aan meer mensen de fiets te laten nemen door dit alternatief aantrekkelijker te maken. De opgave is groot dus er moet veel werk verzet worden. We blijven fietsprojecten verkennen en voorbereiden. Het gaat daarbij zowel om fietspaden en -straten als voorzieningen om de fiets te parkeren.

Verbeteren/uitbreiden stedelijk fietspadennetwerk, waaronder regionale snelfietsroutes (I)

- In 2023 zijn de laatste delen van de snelfietsroute Arnhem - Velp gerealiseerd. Daarmee is deze fietsroute compleet gerealiseerd en veilig en fietsvriendelijk ingericht. Onderdeel van het werk is de realisatie van de langgewenste ontbrekende schakel naar Velp via HAN Larenstein, een nieuwe verbinding door het groen. Het project is genomineerd voor de landelijke Tour de Force inititiatiefprijs
- Het plan voor de fietspaden Onderlangs als onderdeel van de SFR Wageningen is aangepast, met inbegrip van radicaal vergroenen. Het plan wordt op korte termijn uitgevoerd.
- Afronding SFR De Liemers. De voorbereiding en financiering voor het hoogwaardige fietspad Johan de Wittlaan is afgerond. De realisatie is eerste helft 2024.
- De voorbereiding voor de herinrichting van de Hommelseweg als fietsstraat met een gefaseerde aanpak loopt. Uitvoering is in 2024.
- De verbreding van de fietspaden Grote Griet (verkeersveiligheid), 1e fase van de hoogwaardige fietsroute naar Elderveld-Schuytgraaf is voorbereid. De uitvoering start eerste helft 2024.
- Het Verbeterplan RijnWaalpad is verregaand voorbereid en gefinancierd zodat uitvoering van dit grote fietsproject (5,3 km) kan starten.
- Voorzien van bestaande fietspaden met comfortabele asfaltverharding zoals de Hollandweg. Op de Velperweg is dit vertraagd door vertragingen met kabels en leidingen die moeten worden verlegd.
- Wij doen intensief mee in de initiatieven voor twee prioritaire nieuwe regionale doorfietsroutes: Arnhem Huissen en VeluweWaalpad (Arnhem - Elst- Nijmegen), ook in het kader van de provinciale Gebiedsaanpak A/N325 en de fietsambitie van het Rijk.

Vergroten van het aandeel voetgangers om de stad duurzaam bereikbaar te maken (I)

Tot nu toe was er weinig tot geen zicht op het netwerk van looproutes in de stad en welke looproutes van relatief groot belang zijn. In 2023 is goede voortgang geboekt. Het hoofdlooproutenetwerk en het verbindingsnetwerk zijn opgesteld, waarbij ook gewenste nieuwe verbindingen zijn aangegeven. In het kader van het verbeteren van de toegankelijkheid voor mensen met een beperking op de hooflooproutes is een start gemaakt in Malburgen. Daar waar sprake is van herinrichting van de openbare ruimte is verbeteren van de toegankelijkheid een uitgangspunt.

We hebben de eerste aanzet gedaan op de volgende aspecten:
- Nadere analyse nieuwe verbindingen: welke hebben prioriteit, welke fysieke en technische mogelijkheden zijn er en welk budget is hiervoor nodig?
- Vaststellen gewenst netwerk inclusief nieuwe verbindingen en opname hiervan in het duurzaam mobiliteitsplan.
- Analyse kwaliteit van de voetpaden die onderdeel uitmaken van het hoofdlooproutenetwerk en het verbindingsnetwerk (met name breedte en onderhoudsniveau). Deze analyse leidt tot een overzicht van knelpunten en noodzakelijke verbeteringen.
- Vaststellen groen, ontspannen netwerk, inclusief gewenste nieuwe verbindingen.

Hiermee gaan we in 2024 verder.

Realiseren maatregelen uit het fietsparkeerplan (I)

In de afgelopen periode zijn er verkenningen gedaan naar nieuwe parkeervoorzieningen voor de fiets. Bij de planontwikkeling Stadstheater en Willemsplein liggen concrete ideeën voor nieuwe fietsstallingen. Ook is een start gemaakt om te kijken of de openingstijden van de fietsvoorzieningen kunnen worden verruimd.

Verkennen mogelijkheden van nieuwe fietsbruggen over de Rijn (I)

Er is onderzoek gedaan om meer inzicht te krijgen in het aantal gebruikers van een fietsbrug tussen Malburgen en Arnhem Oost. Dit in het kader van alle verkeerskundige onderzoeken voor de Spoorzone Arnhem Oost. Dat levert een bijzonder inzicht op. Daarbij wordt ook nagedacht over de aanlanding van de brug in bestaand stedelijk gebied. De brug is onderdeel van de regionale doorfietsroute naar Huissen.

Aan de westkant van de stad is een beoogde fietsbrug bij Arnhem West – Renkum, parallel aan het spoor onderdeel van het regionale project VeluweWaalpad, de hoogwaardige doorfietsroute vanuit Elst e.v. naar Arnhem. Uit onderzoek blijken de kansen en betekenis van deze nieuwe verbinding voor de mobiliteitstransitie in Arnhem en de regio. Zowel regionaal als landelijk voert de regio lobby voor beide fietsbruggen.

Vergroten van het aandeel van het openbaar vervoer om de stad duurzaam bereikbaar te maken (D)

We werken er aan meer mensen de bus te laten nemen door dit alternatief aantrekkelijker te maken. We blijven openbaarvervoerprojecten verkennen en voorbereiden.

Uitvoeren van concrete hoogwaardig openbaar vervoer projecten (I)

De uitvoering van de projecten Velperweg en Westervoortsedijk (westelijk deel) is nog niet gestart in 2023. Er zijn wel veel positieve ontwikkelingen geweest voor deze beide projecten. Voor de Westervoortsedijk is een subsidie verleend door de provincie. De uitvoering is gepland voor de zomer van 2024. De uitvoering van de Velperweg heeft vertraging opgelopen. De start van de uitvoering staat nu gepland op 4 maart 2024.
Daarnaast is er door de provincie een subsidie verleend voor busstroken ter hoogte van winkelcentrum Presikhaaf op de IJssellaan. De uitvoering van dit project zal starten nadat de Velperweg afgerond is in najaar van 2025.
Tegelijkertijd zijn ook diverse openbaar vervoer projecten afgerond in 2023:
- HOV-Bushalte Rijnstraat;
- Oude Zevenaarseweg;
- Westervoortsedijk ter hoogte van IPKW;
- Kruising Hollandweg-Brabantweg-Burg. Matsersingel;
- Trolleyficering van Oosterbeek als voorbereiding op de Trolley 2.0 richting Wageningen.

Arnhem beschikt over goed openbaar vervoer in de stad, de regio en naar de Randstad en Duitsland (D)

Het openbaar vervoer in de stad en in (en naar) de regio moet worden verbeterd. Ook willen we het reizen per openbaar vervoer richting de Randstad en internationale bestemmingen aantrekkelijker maken.

Lobbyen met betrekking tot het spoordossier en het lokale en regionale openbaar vervoer **(I)**

Tijdens het BO MIRT van november 2023 is afgesproken dat gestart wordt met de volgende twee voor Arnhem belangrijke zogenaamde MIRT-Onderzoeken onder leiding van het ministerie van Infrastructuur en Waterstaat:

- MIRT-onderzoek naar de spoorcorridor Utrecht-Foodvalley-Arnhem (voorheen Utrecht-Arnhem-Duitse grens). In dit MIRT onderzoek wordt onderzocht hoe de snelheid en frequentie op deze spoorcorridor verbeterd kan worden door onder andere infrastructurele maatregelen. Het MIRT-onderzoek is nog niet opgestart wegens personele problemen bij het ministerie van Infrastructuur en Waterstaat. Samen met GMR (en provincie) zijn we aan het lobbyen voor een snelle start.
- MIRT-Onderzoek inpassing vrije spoorkruising-Oost in NOVEX gebied spoorzone Arnhem-Oost. Ook dit onderzoek naar een ongelijkvloerse spoorkruising en de ruimtelijke inpassing daarvan in het NOVEX gebied Spoorzone Arnhem-Oost is vanwege personele problemen bij het ministerie van Infrastructuur en Waterstaat tijdelijk “on hold” gezet. Ook hier richt onze gezamenlijke lobby zich op het snel starten van dit onderzoek.

GNOE (Goederencorridor Noord-Oost Europa)
Het Nut en Noodzaak onderzoek is in november 2023 toegezegd door staatssecretaris Heijnen van Infrastructuur en Waterstaat tijdens een bestuurlijk overleg met Landsdeel Oost, waarbij ook wethouder en voorzitter Verbonden regio van de GMR, Kundic aanwezig was. Toen is afgesproken dat er over de toekomstige routering nog geen besluiten worden genomen. Een Nut en Noodzaak onderzoek moet eerst uitwijzen wat het nut en noodzaak is van een nieuwe goederenroutering en of goederenvervoer naar Noord Duitsland niet beter via andere modaliteiten mogelijk en beter is (bijvoorbeeld via zeevervoer naar de haven van Hamburg).

Met behulp van parkeerbeleid het bouwen in en rond de binnenstad en op OV-locaties makkelijker maken en daarbij de auto-afhankelijkheid verminderen en de overlast van geparkeerde auto’s verminderen (D)

We willen binnen de stad, bij voorkeur op en rond OV-knooppunten zoveel mogelijk woningen bouwen, met daarbij zo min mogelijk parkeerplaatsen en dus lagere parkeernormen. Om overlast in de omliggende gebieden te voorkomen willen we het gebied met parkeerregulering uitbreiden.

Ontwikkeling stedelijk parkeerbeleid **(I)**

Ontwikkeling van het parkeerbeleid volgt op het duurzaam mobiliteitsplan. Aangezien de contouren van het duurzaam mobiliteitsplan helder zijn wordt nu ook het parkeerbeleid met daarbij de parkeernormen verder uitgewerkt. Planning is om dat halverwege 2024 af te ronden.

Verhoging parkeertarieven **(I)**

De parkeertarieven zijn verhoogd.

Effectindicator	**2019**	**2020**	**2021**	**2022**	**2023**
Aandeel fiets in modal spit	**21**	**25**	**25**	**28**	
Eenheid: Percentage t.o.v. totale mobiliteit voor ritten van alle Arnhemmers					
Bron: Odin (Onderweg in Nederland, CBS)					

Effectindicator	**2019**	**2020**	**2021**	**2022**	**2023**
Aandeel openbaar vervoer in modal split	**7**	**5**	**3**	**5**	
Eenheid: Percentage t.o.v. totale mobiliteit voor ritten van alle Arnhemmers					
Bron: Odin (Onderweg in Nederland, CBS)					

Tegengaan verkeersoverlast (A)

Tot een nieuwe verdeling van de ruimte voor de voetganger, fietser het OV en de auto komen (D)

De ruimte in de stad is schaars. We gaan op zoek naar een nieuwe verdeling van die schaarse ruimte waarbij eerst de voetganger, dan de fietser, dan het openbaar vervoer en vervolgens de auto komt.

Verkeersstructuurplan opstellen **(I)**

In het kader van het duurzaam mobiliteitsplan is nagedacht over de nieuwe verkeersstructuur. Dit kan echter pas na vaststelling van het duurzaam mobiliteitsplan worden uitgewerkt.

Aanpassen wegenstructuur **(I)**

Op verzoek van de gemeenteraad wordt er met grote aanpassingen aan de wegenstructuur gewacht totdat het duurzaam mobiliteitsplan is vastgesteld. Ondertussen zijn echter al wel analyses uitgevoerd op welke wegen de snelheid kan worden aangepast, of de hoeveelheid asfalt kan worden verminderd.

De ruimte voor de auto in en rond de binnenstad beperken (D)

In de hele stad is de ruimte schaars, maar dat geldt zeker voor de binnenstad. De auto neemt relatief veel ruimte in de binnenstad in. Zowel door de wegen waarover de auto's rijden als door de ruimte die nodig is om deze auto's te parkeren. We willen de ruimte die de auto in de binnenstad inneemt beperken.

Opheffen flitsparkeren **(I)**

De flitsparkeerplekken zijn opgeheven en over het algemeen teruggebracht naar de functie van voor het flitsparkeren. Op twee locaties is een andere keuze gemaakt. Aan de Langstraat wordt een groenstrook aangebracht en op de Markt worden fietsvlonders geplaatst om te onderzoeken of er vraag is naar fietsparkeren op die plek.

Verminderen van het aantal straatparkeerplaatsen **(I)**

Het verminderen van het aantal straatparkeerplaatsen in de binnenstad dient gestructureerd vanuit parkeerbeleid te gebeuren. Dit is dus een inspanning die volgt uit het parkeerbeleid (zie ontwikkeling stedelijk parkeerbeleid).

Inrichting Rijnkade als wandel- en fietspromenade **(I)**

Het ontwerp van de Rijnkade, zoals dat door het Waterschap (in nauwe afstemming met de gemeente en stakeholders uit de stad) gemaakt is, is momenteel in uitvoering. Uitgangspunt daarbij is een verkeersluwe hoge kade. Hiermee wordt dus al een flinke stap gezet richting de inrichting als wandel- en fietspromenade. Er vindt daarnaast een verkenning plaats of een verdere vergroening en verdere verhoging van de verblijfskwaliteit (ten opzichte van het ontwerp dat momenteel in uitvoering is) mogelijk is.

Verbeteren verkeersveiligheid (D)

Het verkeersveiligheidsgevoel op de weg en in het openbaar vervoer moet omhoog. We gaan voor 'nul' verkeersslachtoffers, onder andere door het aanpakken van plekken waar veel ongelukken gebeuren. Ook willen we dat scholieren veilig naar school kunnen fietsen.

Aanpak verkeersonveilige locaties (I)

De volgende verkeersonveilige locaties zijn in 2023 aangepast:
- Ir. J.P. van Muijlwijkstraat (diverse kruispunten);
- Minervasingel- Vakwerkbrug;
- RijnWaalpad - Rijkerswoerdsestraat.
- Metamorfoseallee – Marasingel – Minervasingel (rotonde met fietsoversteek)

Het project Groningensingel is nog in uitvoering. Dat project wordt in 2024 afgerond.

Daarnaast worden de aanpassing van de volgende verkeersonveilige situaties voorbereid:
- Fietsoversteek Onderlangs, ter hoogte van de Boterdijk (vierde kwartaal 2024 gereed);
- Fietsoversteek Onderlangs, ter hoogte van het Rijnhotel (vierde kwartaal 2024 gereed);
- Graaf Lodewijkstraat - J.P. Heijestraat – Hommelseweg (start uitvoering eerste kwartaal 2025);
- Hommelseweg – Agnietenstraat (start uitvoering eerste kwartaal 2025);
- Marga Klompélaan – Hoogwaardige snelfietsroute RijnWaalpad (tweede kwartaal 2025 gereed);
- Velperweg (start uitvoering eerste kwartaal 2024).

Daarnaast zijn we diverse diepte analyses aan het uitvoeren om tot goede verbetervoorstellen voor de top-10 meest verkeersonveilige punten op het Arnhemse wegennet te komen. Vanuit die analyse worden nu voorbereidingen getroffen om enkele locaties aan te pakken.

Naast de aanpak van verkeersonveilige locaties werken we aan het verbeteren van de verkeersveiligheid door de aanleg van schoolzones.
De volgende schoolzones zijn uitgevoerd:
- Bethanienstraat;
- Callunastraat – Gentiaan (Heijenoordschool);
- Rijksweg-West (Jozefschool) .

De volgende schoolzones zijn nu in uitvoering en worden begin 2024 afgerond:
- Brabantweg (De Laarakker en De Expeditie);
- Bauwerstraat (Pieter Breughelschool).

Beter en schoner taxivervoer (D)

Taxivervoer is voor sommige bezoekers het visitekaartje van onze stad. We willen de kwaliteit van het taxivervoer in onze stad verbeteren en de voertuigen verschonen.

Maatregelen uitvoeren uit taxiverordening (I)

Er is geconstateerd dat implementatie van de taxiverordening nu niet zinvol is. Eerst dient het Rijk wetgeving op te stellen voor de volledige taxibranche (bel- en opstapmarkt). Implementatie is dus tot nadere orde uitgesteld. We zijn contact blijven houden met de taxibranche om het taxivervoer te verbeteren en schoner te maken. Enerzijds in algemene zin, maar ook in het kader van concrete projecten zoals het Willemsplein. Bij die ontwikkeling lijken zich kansen voor te doen, die positief zijn voor de taxibranche. Wij zullen hierover met de taxibranche in contact treden.

Effectindicator	2019	2020	2021	2022	2023
Aantal verkeersongevallen	1120,10	1309	1459	1583	
Eenheid:	Aantal verkeersongevallen in de gemeente Arnhem				
Bron:	Bestand geregistreerde ongevallen in Nederland				

Effectindicator	2019	2020	2021	2022	2023
Aantal aangepakte knelpunten	2	1	4	2	1
Eenheid:	Aantal knelpunten uit de top verkeersonveilige locaties dat wordt aangepast				
Bron:	Gemeente Arnhem				

Schonere lucht in de stad (A)

Doorgaand verkeer door de stad beperken (D)

Er rijdt relatief veel doorgaand verkeer in de stad (verkeer dat geen herkomst of bestemming in Arnhem heeft, maar alleen maar door de stad rijdt, omdat dit de kortste en/of snelste route is). Deze voertuigen leiden tot overlast en horen hier niet te rijden. Doel is om dat verkeer zoveel mogelijk te beperken en idealiter helemaal niet meer te hebben in de stad.

Plan weren doorgaand verkeer (I)

Nadat we het duurzaam mobiliteitsplan hebben opgesteld stellen we een plan op om het (onnodig) doorgaand autoverkeer uit Arnhem te weren. We kijken daarbij naar een breed palet van maatregelen, van verkeersmanagement tot infrastructurele maatregelen. Het duurzaam mobiliteitsplan is nog niet gereed en daarom wordt hiermee nog niet gestart.

Beter benutten van stations en realisatie transferia/stadsrandhubs (D)

Een goede aansluiting van de verschillende vormen van mobiliteit (auto, trein, bus en (deel)fiets) op elkaar wordt steeds belangrijker. Hubs spelen bij deze overgang een belangrijke rol. Op deze manier kan een volwaardig en duurzaam alternatief voor de (privé-)auto worden geboden. Een (mobiliteits)hub kan het beste worden gedefinieerd als een fysieke plek waar verschillende vormen van vervoer en vervoersaanbod samenkomen.

Opstellen visie op Arnhemse hubs (I)

De hubvisie is in concept vastgesteld door het college en er worden verkenningen gedaan naar enkele locaties. Pas nadat het duurzaam mobiliteitsplan is vastgesteld kan hiermee echt verder worden gegaan. Er ligt dan dus al een stevige basis om snel tot een definitieve visie en verdere uitrol te komen.

Uitvoeren van de visie Arnhemse hubs (I)

Er is gewerkt aan de verkenning, voorbereiding, uitwerking en realisatie van de volgende locaties:

- Rozet: voorbereiding;
- Kronenburg: realisatie;
- GelreDome: verkenning;
- IPKW: verkenning;
- Station Zuid: voorbereiding.

Minder vervuilende voertuigen in de binnenstad (D)

Er is veel overlast van vervuilende voertuigen in de binnenstad. We willen die overlast beperken.

Handhaven van de milieuzone en waar mogelijk strengere normering en uitbreiding (I)

In 2023 is de milieuzone voor de inwoners onveranderd gebleven.

Er is gewerkt aan plannen om in 2025 de milieuzone aan te scherpen naar minimaal € 5 voor personenauto's. Dit is in lijn met landelijke regelgeving. Daarnaast proberen we inzicht te krijgen in de nadelen van de milieuzone (bijvoorbeeld bij werkzaamheden of omleidingen) om te onderzoeken hoe we die nadelen kunnen minimaliseren.

Stimuleren en faciliteren van duurzame stadsdistributie, met name in de binnenstad (I)

De invoering van de Zero Emissie-zone voor stadslogistiek vanaf juni 2026 is aangekondigd. Er hebben gesprekken plaatsgevonden met verschillende binnenstadondernemers, logistiek ondernemers en logistiek investeerders (marktpartijen) over het verduurzamen van de stadsdistributie in de binnenstad. Het aandeel elektrische voertuigen is nog klein, veel voertuigen rijden nog steeds half leeg door de binnenstad en sommige voertuigen hebben erg weinig afleveradressen. Er valt nog veel te winnen in efficiency. Het doel is dat er straks minder en vollere, schone en stillere voertuigen de binnenstad inrijden om de binnenstad leefbaar, verkeersveilig en duurzaam bereikbaar te houden. We proberen afspraken met elkaar te maken over restricties voor toegang en vervoer, over belevering van klanten, maar ook over innovatie, datadelen en samenwerking.

Afhandeling amendementen en moties Begroting 2023
22M141 Kaders voor mobiliteitsingrepen
De motie is afgedaan met de raadsbrief Impact werkzaamheden op genoemde wegen in motie 22M141.

Wat heeft het gekost

	Rekening	Begroting 2023		Rekening	
	2022	Primitief	Definitief	2023	Afwijking
Bedragen x € 1.000					
Middelen					
Lasten	21.574	29.718	30.454	28.250	2.204
Baten	7.263	9.529	9.534	9.593	58
Saldo lasten en baten	***-14.311***	***-20.189***	***-20.920***	***-18.658***	***2.262***
Toevoegingen aan reserves	8.936	13.742	15.162	16.101	-939
Onttrekkingen aan reserves	8.121	14.848	15.777	15.416	-361
Saldo toevoegingen en onttrekkingen	***-816***	***1.106***	***615***	***-685***	***-1.300***
Gerealiseerd resultaat	**-15.127**	**-19.083**	**-20.305**	**-19.343**	**962**

Onderwerp	Totale afwijking (x €1.000)	V/N	Toelichting	I/S	AR/ BR
Lasten	1.866	V			
Mobiliteit	671	V	Parkeren	I	BR
Mobiliteit	667	V	Beheer parkeergarages	I	BR
Mobiliteit	479	V	Algemene beheerkosten openbare ruimte	I	AR
Mobiliteit	387	V	Onderhoud panden mobiliteit (excl. parkeergarages)	I	AR
Mobiliteit	293	V	Beheer trolleynetwerk en verkeersregelinstallaties	I	AR
Mobiliteit	195	V	Buiten Gewoon Beter	I	BR
Mobiliteit	-356	N	Bereikbaarheidsaanpak Binnenstad	I	BR
Mobiliteit	-470	N	Groot onderhoud Wegen	I	BR
Baten	0				
Toevoegingen aan reserves	-813	N			
	-78	N	Onderhoud panden mobiliteit (excl. parkeergarages)		BR
	-96	N	Programma groot onderhoud Wegen		BR
	-639	N	Parkeerexploitatie		BR
Onttrekkingen aan reserves	-265	N			
	566	V	Groot onderhoud Wegen		BR
	356	V	Bereikbaarheidsaanpak Binnenstad		BR
	-195	N	Buiten Gewoon Beter		BR
	-210	N	Beheer parkeergarages		BR
	-782	N	Parkeren		BR

Parkeren
In 2023 zijn er rondom fietsparkeren voornamelijk zaken voorbereid. Daarvoor waren maar beperkte financiële middelen nodig (€ 0,7 mln. minder dan begroot). De verwachting is dat deze middelen de komende jaren wel nodig zullen zijn als maatregelen worden doorgevoerd. Het verschil wordt minder onttrokken aan de BR Bereikbaarheid.

Beheer parkeergarages
Het totale voordeel op het beheer van de parkeergarages is € 0,7 miljoen. Dit komt doordat er minder storingen zijn geweest (0,3 miljoen) en er is planmatig onderhoud voor parkeergarage Rozet doorgeschoven naar 2024 (0,2 miljoen). Ook is er € 0,2 miljoen aan lagere rentelasten. Voor de verklaring van dit voordeel wordt verwezen naar de toelichting op de financiële afwijkingen van het onderdeel 'vaste en vlottende financiering' in het programma S00 Bestuur, dienstverlening en financiën. Van het totale voordeel wordt € 0,5 miljoen verrekend met de bestemmingsreserve Bereikbaarheidsfonds en € 0,2 miljoen vloeit terug naar bestemmingsreserve onderhoud parkeergarage Rozet.

Algemene beheerkosten Openbare Ruimte
In 2023 is een voordeel ontstaan van € 0,5 miljoen op de algemene beheerkosten openbare ruimte. Door de gespannen situatie op de arbeidsmarkt heeft de organisatie moeite al haar vacatures in te vullen. Met name als het om specialismen gaat. In 2023 speelde dit effect extra sterk door uitbreiding van de formatie om invulling te kunnen geven op de gemeentelijke ambities op het gebied van radicaal vergroenen. Aan het eind van 2023 is een groot deel van de vacatures 2023 alsnog ingevuld.

Onderhoud panden mobiliteit (exclusief parkeergarages)
Op een aantal panden in gebruik voor mobiliteit is € 0,4 miljoen minder uitgegeven aan onderhoud. Dit wordt verklaard door meerdere redenen: minder storingsonderhoud, lager uitgevallen planmatig onderhoud voor het Busplein Arnhem Centraal en Transferhal openbaar vervoer. Van het totale voordeel wordt € 0,1 miljoen verrekend met de bestemmingsreserve onderhoud Transferhal openbaar vervoer.

Beheer trolleynetwerk en verkeersregelinstallaties
Door lagere kosten op het onderhoud van het trolleynetwerk is een incidenteel voordeel gerealiseerd van € 0,2 miljoen. Daarnaast is onder meer door lagere energiekosten een incidenteel voordeel van € 0,1 miljoen ontstaan op het beheer van de verkeersregelinstallaties.

Buiten Gewoon Beter
Een deel van het jaarprogramma Buiten Gewoon Beter Spijkerkwartier is niet gerealiseerd (€ 0,2 miljoen). Door toevoeging aan de bestemmingsreserve 'Buiten Gewoon Beter' worden deze middelen gereserveerd voor de uitvoering in 2024.

Bereikbaarheidsaanpak binnenstad
De herinrichting van het Willemsplein en de verbetering van het RijnWaalpad vergen een langere doorlooptijd en meer vooronderzoek dan aanvankelijk gedacht. Daarnaast zijn bepaalde aspecten die in 2022 zouden worden uitgevoerd, in 2023 uitgevoerd wat bij elkaar tot € 0,4 mln. meer kosten heeft geleid. Dit bedrag wordt meer onttrokken aan de BR Bereikbaarheid.

Groot Onderhoud Wegen
Ten opzichte van het jaarprogramma groot onderhoud Wegen zijn in 2023 extra werkzaamheden gerealiseerd (€ 0,5 miljoen). Dit betreft de in 2022 doorgeschoven groot onderhoudswerkzaamheden aan de Hollandweg. Door onttrekking aan de bestemmingsreserve 'Buiten Gewoon Beter' worden deze middelen verrekend.

Met wie werken we samen

Verbonden partijen

GR Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen
Voor meer informatie wordt verwezen naar de paragraaf Verbonden partijen.

Partners

- Provincie Gelderland;
- Rijkswaterstaat;
- Regio Arnhem-Nijmegen;
- Wijkplatforms en wijkteams;
- Gecontracteerde partijen.

Ook werken we samen met verschillende subsidiepartners. Deze zijn in dit programma in de digitale begroting (https://financien.arnhem.nl) terug te vinden. Het volledige overzicht van de begrotingssubsidies is te vinden in de paragraaf Subsidies.

Beleidskaders

- Accentnota Fiets, fietsambitie Arnhem 2019-2024 (januari 2020);
- Toekomstbeeld stedelijk OV Arnhem en Nijmegen;
- De Arnhemse Binnenstad 2015;
- Visie "Ruimte voor beleving in de Arnhemse binnenstad";
- Hoogwaardig Openbaar Vervoer (HOV)-Actieplan.

Economie

Om de brede welvaart in Arnhem te versterken is het van belang dat er voor Arnhemmers waardevolle banen zijn op de arbeidsmarkt, dat ondernemers zich op een duurzame toekomst kunnen richten en dat kennis, innovatie en creativiteit de ruimte krijgt om zich te ontwikkelen. We werken daarom aan een sterke en duurzame economie die bijdraagt aan het waarborgen van de bestaanszekerheid van onze bewoners en die bedrijven en (jong) talent kansen biedt voor de toekomst. Samenwerking en verbindingen tussen ondernemers, onderwijs en overheid zijn daarin van groot belang om bijvoorbeeld vooruitstrevende energy concepten of circulaire ketens succesvol in de praktijk te kunnen brengen.

In de afgelopen jaren is samen met de stad gewerkt aan de economische agenda van de stad die ieder jaar wordt voorzien van een nieuwe uitvoeringsagenda. Hierin zijn de ambities van ondernemende Arnhemmers, van starters tot grote bedrijven en van andere organisaties en werkgevers in de stad samengebracht en wordt gezamenlijk aan de uitvoering gewerkt. Met een sterke gerichtheid op samenwerking en innovatie ten dienste van maatschappelijke opgaven als energietransitie, circulaire economie en duurzame mobiliteit. Andere belangrijke thema's uit deze agenda zijn de aanpak van de krapte op de arbeidsmarkt en een goede inpassing en verduurzaming van werklocaties in onze stad en regio.

Wat wilden we bereiken en wat hebben we gedaan

Ambities (A)	Doelen (D)	Inspanningen (I)

Vol energie zetten wij in op een aantrekkelijk woon-, werk- en leefklimaat om maximale werkgelegenheid in Arnhem en de regio te creëren, waarbij iedereen zijn talenten benut (A)

Toekomstgericht ondernemerschap (D)

In een samenwerkingsverband genaamd energieke coalities (onderwijs-overheid-ondernemers) dragen we bij aan het versterken van het toekomstgerichte ondernemersklimaat. Ondernemerschap en ondernemers zijn van belangrijke waarde voor onze stad. Zij zorgen voor werkgelegenheid en innovatie.

Professionalisering dienstverlening aan ondernemers en optimale informatievoorziening (I)

Voor het verder optimaliseren en professionaliseren van ondernemersdienstverlening is de samenwerking met de Kamer van Koophandel (KvK) en startclub Arnhem verder uitgebreid in dit gedachtegoed. Zo kunnen we vanuit de ondernemersdesk gedachten nog beter multidisciplinair inspelen op de vragen van de ondernemers.

Ondersteunen en stimuleren van (nieuw) ondernemerschap bij starters en mkb'ers (I)

De samenwerking met startclub Arnhem wordt steeds verder geïntensiveerd. De startclub is een belangrijke partij geweest en nog steeds in het verder professionaliseren van de dienstverlening, evenals de verkenning van het ondernemerslab/ incubatorprogramma waarbij een positionpaper is gerealiseerd, gezocht is naar geschikte partners en stakeholders en waarbij commitment op financiering is afgegeven.
Tevens stimuleren we op allerlei manieren, onder andere via het netwerk van ondernemers in de stad lokaal, sociaal en duurzaam inkopen. We bevorderen dit door in gesprek met ondernemersverenigingen activiteiten te organiseren voor de stad wat bijdraagt aan vergroten van lokaal inkopen in Arnhem.
Het ondernemersregister van de gemeente Arnhem is bijgewerkt, waarbij sindsdien 48 ondernemers zich gemeld hebben.

Verbeteren en verbinden van (ondernemers)netwerken (I)

In 2023 zijn er vier toonaangevende netwerkbijeenkomsten georganiseerd door de gemeente in samenwerking met partijen uit de stad.
In mei hebben we ruim 80 ondernemers samengebracht op het thema verbindingen, inclusief diverse inhoudelijke sessies met toonaangevende sprekers en ervaringsdeskundigen uit de stad.
In samenwerking met Arnhem bedrijft hebben we in juni 100 ondernemers bijeengebracht waar de Economische uitvoeringsagenda een onderwerp was. Betrokken stakeholders hebben op een ludieke manier laten zien welke mooie initiatieven verder zijn gebracht.
In samenwerking met Arcadis hebben we een succesvolle bijeenkomst georganiseerd voor de top-50 van het Arnhemse bedrijfsleven. Het duurzame mobiliteitsplan en de gevolgen/betrokkenheid van en voor de ondernemers stond hierin centraal. De opkomst was goed en de inhoudelijke bijeenkomst werd als zeer waardevol ervaren.
Tevens heeft de gemeente Arnhem de Dag van de Ondernemer georganiseerd waarbij het bedanken van ondernemers uit de stad voor hun ondernemendheid en bevlogenheid centraal stond. Onder andere in samenwerking met Vitesse Businessclub hebben we zo'n 120 ondernemers ontvangen en gezorgd voor een inhoudelijke inspirerende sessie met het thema verbinden.

Gerichte acquisitie en accountmanagement **(I)**

Accountmanagement heeft zich geuit op verschillende aspecten, waaronder goede bereikbaarheid en opvolging van ondernemersvragen. Het actief bezoeken van 23 bedrijven samen met de wethouder uit diverse sectoren waaronder de energiesector (onder andere Tennet, Elestor Kema Cesi), zakelijke dienstverlening (onder andere Dirkzwager en Flynth) en onderwijs (Yuverta en Business academy & Sportbedrijf Arnhem) was één van de speerpunten.
Daarnaast zijn de accounthouders zichtbaar op ondernemersbijeenkomsten en organiseren ze (mede) ondernemersbijeenkomsten zoals het Arnhems Ondernemers event (220 deelnemers), Arnhem Bedrijft! (200 deelnemers) en De Dag van de Ondernemer met 120 deelnemers. Er is daarnaast een succesvol Directie Netwerk Arnhem event geweest met circa 40 ondernemers met als onderwerp mobiliteit. De eerste verkenningen voor het organiseren van themagerichte ontbijt/lunchsessies zijn voorbereid waarbij een klein aantal bedrijven (5 á 10) in gesprek kunnen gaan met de wethouder economie over een nader te bepalen gezamenlijk thema.
Het intensieve contact met onze samenwerkingspartners, waaronder Oost.NL en IPKW is gedurende 2023 gecontinueerd. Tevens is in samenwerking met onder andere de energiecampussen IPKW en Arnhems Buiten gestart met de voorbereidingen voor het actualiseren van de energie-acquisitiestrategie. In deze strategie kijken we voornamelijk naar waar de energiecampussen zich op richten. We onderzoeken welk type bedrijven en schakels in de ketens van sleuteltechnologieën we nog missen en hoe we deze bedrijven kunnen aantrekken.

Data-gestuurde economische vernieuwing **(I)**

Door ondernemers mee te laten denken of te laten reflecteren op beoogd beleid en de uitvoering ervan, kan het beoogd beleid getoetst en aangescherpt worden. Dit krijgt vorm met het opzetten van een ondernemerspanel en een MKB-toets waarin (een selectie van) bedrijven gericht meedenken over vraagstukken die spelen en bij het opstellen of evalueren van gemeentelijk beleid.
Het organiseren van ondernemersenquête is een gerichte manier om breed op te halen in de stad welke vraagstukken leven bij ondernemers, hoe men ondernemersdienstverlening ervaart en hoe men het vestigingsklimaat van Arnhem beoordeelt. We streven naar een toename van de ondernemerstevredenheid, die we meten via een jaarlijkse ondernemersenquête, gevolgd door een MKB-toets en een ondernemerspanel.
We reflecteren kritisch op de uitkomsten van deze enquête en stellen waar nodig beleid bij door middel van een MKB toets waar diverse ondernemers bij betrokken worden.
Voor het uitbrengen van de jaarlijkse ondernemersenquête zijn de nodige voorbereidende werkzaamheden uitgevoerd. De volgende stap is het uitbrengen van een ondernemersenquête.
Vanuit deze enquête volgt in het eerste kwartaal van 2024 de verdere implementatie van de MKB-toets evenals het ondernemerspanel.

Effectindicator	**2019**	**2020**	**2021**	**2022**	**2023**
Aantal banen	**967,70**	**974,60**	**987,80**	**1024,30**	
Eenheid:	Onder een baan wordt een vervulde positie verstaan. Dit betreffen zowel fulltimers, parttimers als uitzendkrachten. De indicator betreft het aantal banen per 1.000 inwoners in de leeftijd van 15 tot en met 64 jaar.				
Bron:	CBS Bevolkingsstatistiek / LISA-bewerking ABF Research				

Effectindicator	**2019**	**2020**	**2021**	**2022**	**2023**
Aantal vestigingen	**145,40**	**153,40**	**158,30**	**171,40**	
Eenheid:	Het aantal vestigingen van bedrijven, per 1.000 inwoners in de leeftijd van 15-64 jaar				
Bron:	LISA				

Effectindicator	**2019**	**2020**	**2021**	**2022**	**2023**
Snelgroeiende bedrijven	**17,20**	**14,30**			
Eenheid:	Snelgroeiende bedrijven (10% autonome groei aantal werknemers per jaar, over een periode van drie jaar) per 1.000 vestigingen, 2020 is voorlopig				
Bron:	CBS- Lokale economie				

Effectindicator	**2019**	**2020**	**2021**	**2022**	**2023**
Ondernemerstevredenheid					
Eenheid:					
Bron:	In 2024 wordt er voor het eerst een ondernemersenquête uitgevoerd waarin tevredenheid met dienstverlening wordt gemeten.				

Effectindicator	2019	2020	2021	2022	2023
Omvang lokale inkoop		**19,50**	**19,50**		

Eenheid: Percentage van de totale inkoop

Bron: Gemeente Arnhem

Toekomstbestendiger vestigingsklimaat (D)

In Arnhem streven we een circulaire en toekomstbestendige economie na. Werklocaties leveren veel werkgelegenheid op voor de stad. Een toekomstbestendig vestigingsklimaat gaat over zowel fysieke werklocaties en de bereikbaarheid hiervan, als over de kwalitatieve kant van het vestigingsklimaat. Samen met stakeholders willen we een kwaliteitsimpuls geven aan de werklocaties in onze stad zodat deze groen, duurzaam en toekomstbestendig worden en blijven.

Voldoende en kwalitatief aanbod van werklocaties (I)

De visie Werklocaties Arnhem 2040 is door de gemeenteraad vastgesteld, evenals de Kantorennota 2022-2030. Voor het toekomstbestendig maken van de werklocaties werken we samen met partners in de stad. Het afgelopen jaar zijn meerdere projecten en werkzaamheden uitgevoerd, zo heeft Stichting Arnhemse Bedrijventerreinen (StAB) een subsidie ontvangen om externe deskundigheid aan te kunnen trekken voor het beoordelen van en invulling geven aan (beleids-)plannen, en voor het versterken van de organisatiegraad. StAB heeft hiermee een projectvoorzitter Keurmerk Veilig Ondernemen aangetrokken en werkt toe naar een uitvoeringsagenda voor dit onderwerp.
Daarnaast is in verschillende deelgebieden van de Spoorzone Arnhem-Oost het programma verder uitgewerkt. Er is gezocht naar een Arnhemse mix van wonen, werken en verblijven. Het werkprogramma is voor de deelgebieden Rijnpark en Schaapsdrift onderbouwd met een onderzoek naar de marktbehoefte. En er is begonnen met het opstellen van een Ambitiedocument Het Broek. StAB) adviesbureau Stec Groep, alle belanghebbenden op het terrein (ondernemers, eigenaren, financiers, ontwikkelaars etcetera) en de gemeente Arnhem werken hierbij samen aan een ambitiedocument om een kwaliteitsimpuls te geven aan bedrijventerrein Het Broek.
In 2023 is het Regionaal Programma Werklocaties (RPW) tussentijds gemonitord. Conclusie is dat er geen bijsturingen nodig zijn. Er is ook gestart met de voorbereidingen voor het RPW 2025-2028, waarbij is afgesproken dat er in het toekomstige RPW naast kwantitatieve gegevens meer ruimte is voor kwalitatieve aspecten rondom werklocaties.

Betere bereikbaarheid van werklocaties (I)

In het kader van het opstellen van het duurzaam mobiliteitsplan hebben vertegenwoordigers van verschillende werklocaties hun inbreng geleverd via onder andere gesprekken en expertmeetings. Verder zijn de mobiliteitsmakelaars met verschillende werklocaties en individuele bedrijven in contact gebracht. Met hen zijn gesprekken gevoerd over een duurzamer mobiliteitsbeleid voor de werknemers en klanten. Tot slot zijn de werklocaties nadrukkelijk meegenomen in de uitwerking van het netwerk van verschillende vormen van deelmobiliteit dat de komende jaren wordt uitgerold.

Aantrekkelijk woon- en leefklimaat voor werkgevers en werknemers (I)

Er is gewerkt aan continuering en professionalisering van het samenwerkingsverband Arnhem Studiestad, evenals de ontwikkeling met CityMarktering op energiegebied ten behoeve van studenten.
Vanuit Arnhem Studiestad wordt steeds intensiever samengewerkt met CityMarketing over hoe Citymarketing van Arnhem nog efficiënter ingezet kan worden voor het behoud van studenten voor de stad. Dit doen we door middel van één marketingstrategie en informatievoorziening op de website zowel van Arnhem Studiestad als van Citymarketing.
We verkennen samen de meerwaarde van een Arnhem experience voor studenten door middel van een welkomstpakket. Op deze manier kunnen studenten laagdrempelig met korting/gratis kennismaken met Arnhem. Tevens werken we samen aan de verbinding tussen de studenten en het Arnhemse bedrijfsleven (diverse initiatieven lopen en worden verder ontwikkeld) om de studenten te binden en te boeien aan de stad Arnhem.
In woningbouwontwikkelingen wordt gekeken naar een divers en gevarieerd aanbod, dat ook past bij de doelgroepen starters, expats en studenten. Het gepland woningbouwbehoefteonderzoek dat hierop aansluit is in 2023 nog niet opgestart.

Effectindicator	2019	2020	2021	2022	2023
Arbeidsintensiteit per werklocaties	**76,90**	**79,40**	**81,60**	**85,30**	

Eenheid:

Bron: Provinciale Werkgelegenheidsenquête (PWE), bewerking O&S

Levendige stad in en voor de regio (D)

In 2023 is door en met onze partners geïnvesteerd in de vrijetijdseconomie. Met Bestemming Arnhem is een impuls gegeven aan meerdaags toerisme waar zowel de horeca, de creatieve sector en de binnenstad de vruchten van plukken. Onze beeldbepalende en laagdrempelige evenementen zorgen voor reuring en trots. En er worden stappen gezet in de transformatie van de Arnhemse binnenstad van place to buy naar place to meet.

Onze bruisende binnenstad koesteren en versterken (I)

In 2023 is verder gewerkt aan de transformatie van place to buy naar place to meet. Op diverse locaties in de binnenstad zijn transformaties gestimuleerd, zowel in plinten als op verdiepingsvloeren. Het vastgestelde Omgevingsplan biedt daarbij ondersteunende kaders om een compacter winkelhart te realiseren, met een grotere mix van functies in de gebieden daarom heen en leegstand tegen te gaan. De transitiemanager heeft daarin een aanjagende en ondersteunende rol gespeeld. Daarbij zijn de laatste transformaties in de Varkensstraat in gang gezet, waarmee de beoogde ontwikkeling zich in een vergaand stadium bevindt.
Om lokaal erfgoed beter beleefbaar te maken is gestart met een prijsvraag voor nieuwe invulling van een deel van de historische kelders. Met het marktbedrijf is afgesproken dat zij met hun kramen op hun huidige locaties blijven staan en we werken met hen toe naar een zo optimaal mogelijke marktopstelling met ruimte voor evenementen.
De goede samenwerking met Platform Binnenstad Arnhem (PBA) is verder gecontinueerd, onder andere via de PBA-werkgroepen Transformatie binnenstad, Gastvrije & Bereikbare binnenstad en Bruisende binnenstad. Hierin leveren stakeholders gezamenlijk een bijdrage aan het aanpakken van opgaven en uitdagingen van de binnenstad.
Op de Korenmarkt is het achterplein (westzijde Korenmarkt) aangepakt, vergroend en verfraaid. Daarnaast is er een nieuwe integrale terrassenverdeling vastgesteld. In het gebied is ook de BIZ (bedrijveninvesteringszone) Korenkwartier in werking getreden wat zorgt voor een financiële impuls. Tot slot is er een verkenning gestart voor een nieuwe BIZ vastgoed voor de binnenstad.

Laagdrempelige evenementen voor iedereen (I)

Verduurzamen evenementen
De aansluitpunten in de gehele stad zijn geïnventariseerd, zodat we een goed plan kunnen maken voor de opgave die er stadsbreed ligt om in 2030 te kunnen voldoen aan de vraag naar groene energie die vanuit allerlei disciplines komt (zoals logistiek, wegenbouw en evenementen). In 2023 is een duurzaamheidsplatform gestart dat organisatoren gaat helpen bij het maken van de juiste keuzes om hun evenement te verduurzamen. Er is een werkgroep Bekers opgestart om organisatoren te helpen bij een verplicht bekersysteem.
De locatieprofielen zijn in december vastgesteld.
De subsidieregeling Producties Evenementen en Festivals is begin 2023 gewijzigd. Organisatoren kunnen voortaan 40% van de subsidiabele kosten van de begroting als subsidie aan de gemeente vragen.

Toegankelijkheid
In 2023 is er door het veld en het Apcg verder toegewerkt naar het toegankelijker maken van evenementen en festivals. Dit heeft onder andere geresulteerd in een breder aanbod van informatie en advies en in een aanbod van workshops en trainingen. Dit wordt in 2024 gecontinueerd.

De eerste centrale vuurwerk- en lichtshow inclusief muziekevenement is georganiseerd tijdens oudejaarsavond. Het aantal bezoekers was circa 4.000.
In 2023 zijn we gestart met voorbereidingen voor het NK Wielrennen, het EK Beachvolleybal en TeamNL Sport Experience die alle in 2024 plaats vinden.

Genieten van onze groene stad en omgeving (I)

We maken actief deel uit van regionale samenwerking op het gebied van toerisme en recreatie. Om bezoekers meer naar Arnhem-Zuid te trekken investeren we in het wandelnetwerk Zuid. Het ontwerp voor wandelnetwerk Zuid wordt momenteel definitief gemaakt, waarna de aanleg kan starten. Het regiobrede Masterplan Romeins Verleden, dat is opgesteld vanuit de Groene Metropoolregio en waar Arnhem onderdeel van uitmaakt, is in concept opgeleverd. Binnen de Veluwe-samenwerking zijn we onderdeel van RegioDeal Veluwe. Wij hebben meegewerkt aan de totstandkoming van de visie ‘Arnhem, poort naar de Veluwe’. Ook hebben we een plan ingediend binnen de RegioDeal voor het verbinden van het Centraal Station met park Sonsbeek.
Bestemming Arnhem heeft met twee campagnes werk gemaakt van Arnhem als interessante bestemming voor een weekendje weg: de zomercampagne ‘48 uur buiten de lijntjes’ en de wintercampagne ‘Ruimte voor jezelf, ruimte voor cultuur’.
De Arnhemse acties binnen de Airborne Region zijn verder uitgewerkt en ingebed. Er zijn betere samenwerkingsafspraken gemaakt tussen Stichting Airborne Region (SAR), Liberation Route Europe (LRE) en Toerisme Veluwe Arnhem Nijmegen (TVAN).
De voorbereiding voor het kroonjaar (80 jaar Slag om Arnhem) is gestart. De opdracht is het inventariseren, afstemmen en aanjagen van herdenkingsinitiatieven in de stad. Lokaal bij de instellingen, organisaties en bewoners in de stad en regionaal met Airborne Region, om zo tot een krachtig en stadsbreed inhoudelijk totaalprogramma te komen in 2024.
Wij kijken terug op een geslaagde 9de editie van Bridge to Liberation.
Naar aanleiding van de motie 'Een brug naar de toekomst' heeft een adviesbureau een onderzoek uitgevoerd met als opdracht om een langetermijnvisie op het herdenken van de Slag om Arnhem te ontwikkelen. Met focus op ambities, concept en haalbaarheid. Leidend bij het onderzoek is wat we mee willen geven aan nieuwe generaties en op welke manier. Resultaten van het onderzoek zijn begin 2024 gereed.
Wij hebben aan het Montessori college opdracht gegeven om door leerlingen een advies op te laten stellen hoe we jongeren beter kunnen betrekken bij het levend houden van de Slag om Arnhem en de herdenking.

Effectindicator	2019	2020	2021	2022	2023
Aantal bezoekers binnenstad	344		214	320	260

Eenheid: Aantal bezoekers binnenstad x 1000 waarvan 75% unieke bezoekers. Dit is op basis van een nieuwe manier van meten die vanaf nu de norm wordt. Hiermee wordt b.v. voorkomen dat eenzelfde persoon die 2x langs een sensor loopt als 2 bezoekers wordt geteld.

Bron: Locatus (2019 en 2021), 2022 eigen telling i.s.m. PBA

Effectindicator	2019	2020	2021	2022	2023
Gemiddelde verblijfsduur bezoekers binnenstad					

Eenheid:

Bron: Indicator in ontwikkeling

Arnhem Hotspot Energy (D)

We werken aan een sterk energiecluster dat een bijdrage levert aan de maatschappelijke opgave van de energietransitie. Dit geeft de stad in economisch opzicht een onderscheidende positie in de regio, nationaal en internationaal. Dit doen we door in energieke coalities te bouwen aan de versterking van onze innovatieve campussen zoals Kenniscampus regio Arnhem en IPKW, en door het toepassen en zichtbaar maken van Arnhemse innovaties en het verbeteren van de onderlinge samenwerking in het energiecluster. Ook werken we met onze partners aan het (inter)nationaal zichtbaar maken van onze onderscheidende positie op het gebied van energie.

Bouwen aan energie-innovatiecampussen (I)

We hebben een ambitiedocument gemaakt en een samenwerkingsovereenkomst gesloten met onze partners voor de
verdere ontwikkeling van de kenniscampus regio Arnhem. Daarnaast werken we samen met de IPKW aan een ambitiedocument om IPKW op een goede wijze te laten aansluiten op de ontwikkelingen op bedrijventerrein De Nieuwe Haven en spoorzone Arnhem-oost.

Stimuleren Arnhemse energie-innovaties **(I)**

Ook in 2023 hebben we energievouchers waarmee we nieuwe haalbaarheidsstudies mogelijk maken voor een drietal speerpunten van de Arnhemse energie-innovaties die vallen binnen het innovatieprogramma van Connectr: elektrische energietechniek, elektrochemische energieopslag en duurzame aandrijfsystemen. Er zijn dit jaar tot dusverre drie energievouchers verstrekt.
Op ons initiatief hebben netwerkorganisatie Kiemt, Connectr samen met The Economic Board een overzicht gemaakt van alle innovaties op energiegebied in de regio Arnhem Nijmegen. Het overzicht is online beschikbaar. Hiermee willen we innovaties uit onze regio zichtbaar maken en meer toegepast krijgen. Deze actie is onderdeel van de economische uitvoeringsagenda 2023.

Versterken van de onderlinge relaties en samenwerking binnen het energiecluster **(I)**

We hebben in samenwerking met OostNL een onderzoek laten uitvoeren naar hoe we de groei van Arnhem als Hotspot Energy kunnen verstevigen, versterken en organiseren. Hiervoor zijn twintig stakeholders geïnterviewd en twee brainstormmiddagen met betrokkenen uit het cluster georganiseerd. Het rapport is afgerond en inmiddels lopen de gesprekken om de aanbevelingen uit het rapport te implementeren.

Betere (inter)nationale positionering van Arnhem als Hotspot Energy **(I)**

Dit jaar heeft een energieke coalitie met als trekker de stichting Citymarketing het evenement 'The power of connecting' georganiseerd. Dit bestond uit rondetafelgesprekken op IPKW en Arnhems Buiten georganiseerd door het cluster zelf, en de internationale 'Access to Energy dialogue' in de Eusebiuskerk met Tennet en de OECD als sprekers. Hiermee hebben we Arnhem verder gepositioneerd als Energy Hotspot.
Bij het evenement 'The Future of us' dat wij subsidiëren was ook een sessie gewijd aan de Duits-Nederlandse samenwerking op gebied van waterstof.
Daarnaast weten we op welke evenementen we in 2024 samen met partijen uit de regio en de stad gaan inzetten om onze bekendheid als Hotspot Energy te versterken.

Voldoende gekwalificeerd talent energietransitie **(I)**

Onder regie van Connectr wordt gewerkt aan Plug in & Play. Dit is een publiek-privaat samenwerkingsverband (PPS). Een structureel verband waarin mensen van allerlei niveaus worden opgeleid om aan de slag te gaan in de laadinfrastructuur. Hierbij worden ook nieuwe opleidingsmodules ontwikkeld. Daarnaast organiseert Connectr in 2023 diverse masterclasses ten behoeve van de talentontwikkeling in de energietransitie. Wij nemen vanuit de gemeente deel aan de werkgroep leven lang ontwikkelen energie binnen de regionale human capital agenda.

Effectindicator	2019	2020	2021	2022	2023
Banen in de EMT sector	**7,90**	**8**	**8,80**	**8,70**	

Eenheid: Het aantal banen in de sector EMT, als aandeel van de totale werkgelegenheid.

Bron: PWE

Voldoende gekwalificeerd personeel aanwezig voor werkgevers (D)

Conform de uitvoeringsagenda van de 'Arnhemse aanpak krapte op de arbeidsmarkt' hebben we ons in 2023 gericht op een aantal (krapte) sectoren; Energy IT, zorg, onderwijs en kinderopvang.
Voor de sector IT is het IT Student Lab live. In dit lab werken studenten van verschillende onderwijsinstellingen gezamenlijk aan innovatieve IT vraagstukken voor Arnhemse ondernemers. Ondernemerschap vaardigheden en competenties worden ontwikkeld. Tevens wordt de verbinding gelegd tussen het Arnhemse bedrijfsleven en de student.
Voor de sector Energy is de opdracht voor de uitvoering van de beroepentuin uitbesteed aan één van onze ketenpartners.
Voor de sector Kinderopvang is in tripple helix verband een volgende stap gerealiseerd om ontwikkelpaden in de kinderopvang bij een aantal Arnhemse organisaties bij wijze van pilot te implementeren.

Het aantrekken en binden van studenten **(I)**

Het samenwerkingsverband Arnhem Studiestad is verder geprofessionaliseerd. Vanuit dit gremium hebben we de opdracht gegeven aan Bod Events om één groot event te organiseren (ASM studentfestival 2024) voor alle studenten die verbonden zijn aan één van de kennisinstellingen. In lijn met één van de ambities om studenten buiten de schoolmuren te verbinden met elkaar en waar de eerste voorbereidingen getroffen zijn om studenten en het Arnhemse bedrijfsleven op een innovatieve manier aan elkaar te verbinden.

We hebben de rol van aanjager voor de werktafel 'aantrekken en behoud talent' binnen het regionaal human capital vervuld. We blijven betrokken bij deze werktafel en de verdere acties en ontwikkelingen binnen het regionaal human capital akkoord.
Het professionaliseren van de Arnhemse leeragenda en bijbehorende activiteiten met studenten en onderzoekers in de wijken is voortgezet en wordt verder uitgebouwd.

Leven lang ontwikkelen **(I)**

Voor het om- en bijscholen naar kansrijke sectoren is de beroepentuin in Utrecht bezocht. Dit initiatief sluit naadloos aan op de ambities van Arnhem op het gebied van leven lang ontwikkelen. Het projectplan voor de Beroepentuin is gereed, de opdrachtomschrijving is gedeeld met één van onze ketenpartners om de opdracht uit te gaan voeren.
Voor de sector Kinderopvang is in tripple helix verband een volgende stap gerealiseerd om ontwikkelpaden in de kinderopvang bij een aantal Arnhemse organisaties bij wijze van pilot te implementeren.

Inzicht op sectorspecifieke human capital uitdagingen om de krapte op de arbeidsmarkt tegen te gaan **(I)**

Om een bijdrage te kunnen leveren aan de stijging van de vraag naar arbeid in de energy sector hebben we nauwere samenwerking gezocht met het programma Plug in & Play op initiatief van Connectr in samenwerking met E-laad.
Voor het om- en bijscholen van werkenden en werkzoekenden zijn de eerste voorbereidingen getroffen voor het lanceren van een beroepentuin waarbij de voorkeur ligt om dit een plek te geven in Arnhem-Oost.
De relaties met de wijkgerichte energietransitie /aardgasvrije wijken vanuit het programma NEMIA wordt gecontinueerd en geoptimaliseerd.

Effectindicator	2019	2020	2021	2022	2023
Aantal studenten dat kiest voor Arnhem als MBO en HBO	**23941**	**24068**	**23480**	**21767**	

Eenheid: Aantal studenten per jaar

Bron: DUO

Circulaire economie (D)

Onze gemeentelijke doelstelling is 50% circulariteit in 2030 en 100% in 2050. Of we op schema zitten is op dit moment nog onduidelijk omdat er nog niet gemeentebreed gemonitord wordt. Er is ook nog geen vastomlijnd monitoringsysteem voor circulaire economie bij gemeentes. Op basis van landelijke cijfers, zoals bijgehouden door het PBL in de ICER 2023, is er weinig reden tot optimisme. Hierin wordt niet tot nauwelijks een afname van primair grondstoffengebruik gemeld. Er is geen reden aan te nemen dat dit voor Arnhem anders is.
Om hier toch meer helderheid in te krijgen voor Arnhem specifiek is het uitvoeringsprogramma circulaire economie 2022-2023 geëvalueerd.
Deze evaluatie is zowel intern als extern, en kwalitatief als kwantitatief uitgevoerd. De kwantitatieve analyse betreft onder andere een circulariteitsscan of 'nulmeting' waarin uitgezocht is waar de grootste grondstofstromen zitten in onze eigen organisatie, en waar deze zitten in de stad. Er is aanvullend berekend hoe groot de CO2 uitstoot van deze stromen is. Daarnaast zijn er evaluaties uitgevoerd van bouwprojecten in Arnhem. Hieruit blijkt dat we zo rond de 8% circulair bouwen zitten. Tot slot wordt circulair bewustzijn onder inwoners van Arnhem getoetst middels het panelonderzoek energie en duurzaamheid. Deze kwantitatieve nulmetingen dienen als startpunt voor een jaarlijkse monitoring.
De kwalitatieve analyse focust op de manier waarop onze rol als gemeente wordt ervaren door partners in de stad, en in hoeverre circulariteit geborgd is in onze eigen gemeentelijke werkzaamheden zoals gebiedsontwikkeling en inkoop. Hierin zien we dat circulariteit steeds meer ingebed raakt in onze bestaande werkprocessen, bijvoorbeeld in onze inkoop openbare ruimte, en de bouw- en gebiedsontwikkeling.

De rapportage van de evaluatie en de circulariteitsscan wordt meegeleverd met de nog te ontwikkelen nieuwe uitvoeringsagenda voor 2024 tot en met 2026. Onderdeel van deze uitvoeringsagenda is een monitoringsparagraaf. Deze documenten worden naar verwachting in april 2024 door het college vastgesteld en naar de raad gestuurd ter informatie.

Inspanningen circulaire economie (I)

De uitvoering van de acties zoals opgenomen in het uitvoeringsprogramma circulaire economie 2022-2023 is op schema verlopen en is geëvalueerd. Op dit moment is er een nieuw plan in ontwikkeling.

BBV-indicatoren (niet gekoppeld aan een doel)

Effectindicator	2019	2020	2021	2022	2023
Functiemenging	**58,50**	**58,60**	**58,70**	**59,40**	
Eenheid:	De functiemengingsindex (FMI) weerspiegelt de verhouding tussen banen en woningen, en varieert tussen 0 (alleen wonen) en 100 (alleen werken). Bij een waarde van 50 zijn er evenveel woningen als banen (%).				
Bron:	CBS BAG/LISA - bewerking ABF Research				

Effectindicator	2019	2020	2021	2022	2023
Demografische druk	**58,10**	**58**	**57,50**	**57,60**	**57,50**
Eenheid:	De som van het aantal personen van 0 tot 20 jaar en 65 jaar of ouder in verhouding tot de personen van 20 tot 65 jaar (%).				
Bron:	CBS - Bevolkingsstatistiek				

Afhandeling amendementen en moties Begroting 2023

22A66 Bridge to Liberation

De voorgestelde financiële wijziging is in de geamendeerde Begroting 2023 verwerkt.

22M132 Een brug naar de toekomst

Adviesbureau BMC heeft in 2023 onderzoek uitgevoerd met als opdracht om een langetermijnvisie op het herdenken van de Slag om Arnhem te ontwikkelen. Met focus op ambities, concept en haalbaarheid. Leidend bij het onderzoek is wat we mee willen geven aan nieuwe generaties en op welke manier. Resultaten van het onderzoek zijn begin 2024 gereed. Binnen het onderzoek zijn verschillende bijeenkomsten gehouden, zijn de stakeholders gesproken en is een brede online enquête uitgezet.

22M170 Oog voor alle studenten

Arnhem Studiestad gaat drie dingen doen om de informatievoorziening voor deze doelgroep te verbeteren:

- De informatievoorziening specifiek voor Caribisch Nederlandse studenten is opgenomen op de website van Arnhem Studiestad Tips voor Caribische studenten in Arnhem - Arnhem Studiestad.
- Het belang voor het ondersteunen van diverse initiatieven voor Caribisch Nederlandse studenten wordt onderstreept.

22M179 Living statues op de agenda van 2023

Deze motie is afgedaan met de raadsbrief “Subsidieregeling Producties, Evenementen en Festivals gemeente Arnhem 2023”.

Wat heeft het gekost

	Rekening	Begroting 2023		Rekening	
	2022	Primitief	Definitief	2023	Afwijking
Bedragen x € 1.000					
Middelen					
Lasten	8.082	9.375	10.509	8.266	2.244
Baten	1.239	1.222	2.006	2.634	628
Saldo lasten en baten	***-6.844***	***-8.153***	***-8.503***	***-5.632***	***2.871***
Toevoegingen aan reserves	358	50	1.050	3.293	-2.243
Onttrekkingen aan reserves	713	0	0	43	43
Saldo toevoegingen en onttrekkingen	***355***	***-50***	***-1.050***	***-3.250***	***-2.200***
Gerealiseerd resultaat	**-6.488**	**-8.203**	**-9.553**	**-8.881**	**671**

Onderwerp	Totale afwijking (x €1.000)	V/N	Toelichting	I/S	AR/ BR
Lasten	2.243	V			
Economische Zaken en citymarketing	955	V	Uitvoering Nieuwe Haven, werklocaties	I	BR
Evenementen	435	V	Topsport en beeldbepalende evenementen	I	BR
Economische Zaken en citymarketing	400	V	Circulaire economie, greenweek en reclamecode	I	BR
Economische Zaken en citymarketing	353	V	Actieplan Werk, ondernemersdienstverlening	I	BR
Evenementen	100	V	Locatieprofielen toegankelijkheid evenementen	I	BR
Baten	699	V			
Toerisme en recreatie	548	V	Toeristenbelasting	I	AR
Toerisme en recreatie	151	V	Vaststelling subsidie Gelderland Herdenkt	I	AR
Toevoegingen aan reserves	-2.243	N			
Evenementen	-435	N	Dotatie bestemmingsreserve Evenementen	I	BR
Economische Zaken en citymarketing	-1.808	N	Dotatie bestemmingsreserve Sociaal Economisch Fonds	I	BR
Onttrekkingen aan reserves					

Uitvoering Nieuwe Haven en werklocaties
Voor het beëindigen van de woonfunctie in de Nieuwe Haven zijn voor de meeste woonboten afdoende afspraken gemaakt. Over de resterende 4 woonboten wordt nog gesproken met de 3 eigenaren en is nog geen overeenstemming. De middelen worden daarom in de reserve Sociaal economisch Fonds ondergebracht.

Topsport en beeldbepalende evenementen
Binnen het budget van Evenementen wordt jaarlijks rekening gehouden met een dotatie aan de bestemmingsreserve voor toekomstige topsport- en beeldbepalende evenementen (NK Wielrennen, EK Beachvolleybal, Olympisch Festival, SPARK 125 jaar Sonsbeek). Het saldo van dit jaar (€ 435.0000) wordt hieraan toegevoegd.

Circulaire economie, Greenweek en Reclamecode (€ 400.000)
De opgaven rond Circulaire economie en Reclamecode zijn in uitvoering. De doorlooptijd is langer dan gepland, vooral om we afhankelijk zijn van externe partijen. Verder vraagt de voorbereiding van de plannen capaciteit. Die is schaars, daarom is de uitvoering later opgestart.

Voor de Dutch Greenweek verwijzen we naar begrotingsprogramma S10 Klimaat en Energie. De middelen om deze opgave te bekostigen zijn toegevoegd aan de bestemmingsreserve Sociaal Economisch Fonds.

Actieplan Werk en ondernemersdienstverlening
In 2023 is er gewerkt aan diverse initiatieven die de ondernemersdienstverlening verbeteren zoals de ondernemersenquête. De uitvoering hiervan heeft onder andere door capaciteitsgebrek vertraging opgelopen. De middelen (€ 353.000) zijn toegevoegd aan de bestemmingsreserve Sociaal Economisch Fonds.

Locatieprofielen toegankelijke evenementen
In 2023 is er door het veld en de Apcg verder toegewerkt naar het toegankelijker maken van evenementen en het festivals. De locatieprofielen zijn in december 2023 vastgesteld. Dit heeft onder andere geresulteerd in een breder aanbod van informatie, advies, workshops en trainingen. De gastheer/-vrouw moet nog geworven worden. Dit wordt in 2024 gecontinueerd en hiervoor is €100.000 toegevoegd aan de bestemmingsreserve Evenementen.

Toeristenbelasting
Medio 2024 worden de aanslagen toeristenbelasting voor 2023 opgelegd, op basis van het gerealiseerde aantal overnachtingen. De in bovenstaande tabel opgenomen opbrengsten over 2023 zijn dan ook nog niet definitief. Op basis van de aantallen over 2022 is echter de verwachting dat de opbrengsten (na saldering met verminderingen) ruim € 520.000 hoger uit zullen vallen dan (definitief) begroot. De forse toename in opbrengsten 2023 ten opzichte van 2022 is te verklaren door de tariefstijging die vanaf 2023 is doorgevoerd (zie het onderdeel Uitgangspunten van beleid in de paragraaf Lokale heffingen) en door de meeropbrengsten over 2022 die in 2023 geboekt zijn.

Vaststelling subsidie Gelderland Herdenkt
Bij de vaststelling van de meerjarige subsidies van de Provincie Gelderland voor Gelderland Herdenkt (Regioprogramma Veluwe Remembers en Airborne-Regio) is gebleken dat deze hoger uitvallen dan dat er was opgenomen als nog te ontvangen bedrag.

Dotatie bestemmingsreserve Sociaal Economisch Fonds en Evenementen
Het saldo van het programma wordt jaarlijks onttrokken of gedoteerd aan de bestemmingsreserves. Het saldo over 2023 is € 2,24 miljoen en is aan de reserves toegevoegd.

Met wie werken we samen

Verbonden partijen

Economic Board regio Arnhem-Nijmegen
Euregio Rijn-Waal
GR Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen
Recreatieschap Overbetuwe
Voor meer informatie wordt verwezen naar de paragraaf Verbonden partijen.

Partners

- Economic Board regio Arnhem Nijmegen;
- Ondernemers Kontakt Arnhem (OKA);
- Platform Binnenstad Arnhem (PBA);
- Stichting Arnhemse bedrijventerreinen (StAB);
- Industriepark Kleefse Waard (IPKW);
- GreenBusinessclub Gelderse Poort (GbcGP)
- Overige werklocaties;
- Oost NL;
- Provincie Gelderland;
- VNO NCW;
- Onderwijs- en kennisinstellingen; HAN, Van Hall Larenstein, ROC Rijn IJssel, ArtEZ;
- Stichting Kiemt;
- Stichting Ondernemersfonds Arnhem;
- Toerisme Veluwe Arnhem Nijmegen (TVAN);
- Stichting Citymarketing Arnhem;
- Veluwe op 1;
- Het Nationale Park De Hoge Veluwe
- Burgers' Zoo
- Nederlands Openluchtmuseum
- Recreatieschap Uiterwaarde
- Stichting Airborne Region;
- DOCKS (Durven Ondernemen Centraal Klarendal & St. Marten);
- Stichting Atelierbeheer SLAK;
- FDFA;
- Ontwerpersplatform Arnhem (OPA);
- Innovate;
- Cultuur Academy;
- Verenigd Creatief Arnhem;
- Gelrestad Sport;
- Groene Metropoolregio (GMR);
- Startclub Arnhem;
- Kamer van Koophandel;
- Connectr.

Ook werken we samen met verschillende subsidiepartners. Deze zijn in dit programma in de digitale begroting (https://financien.arnhem.nl) terug te vinden. Het volledige overzicht van de begrotingssubsidies is te vinden in de paragraaf Subsidies.

Beleidskaders

- Economische agenda;
- Visie werklocaties;
- Visie Nieuwe Haven (juli 2020 - agendapunt 6.1 bijlage 1);
- Kantoornota 2022-2030;
- Detailhandelsvisie;
- Mise-en-place - de Arnhemse Horecavisie;
- RPW 2021-2024 (juni 2021 - agendapunt 6.10 bijlage 1);
- Evenementenvisie;
- Nota Locatiegebonden evenementenbeleid Arnhem 2021;
- Arnhem, stad op de kaart in internationaal perspectief/ Beleidskader voor internationaal beleid tot 2020;
- New Energy made in Arnhem;
- Standplaatsenbeleid;
- Plan van Aanpak Huisvesting Creatieve en Culturele Sector Arnhem;
- Visie Circulaire Economie en Plan van aanpak CE (juli 2021).

Onderwijs

Iedereen in Arnhem heeft recht op een goed leven dat bij hem, haar of hen past. De school als middelpunt van de wijk vormt de basis voor een gezonde en veilige leefomgeving. Goed onderwijs is een cruciale pijler bij het tegengaan van kansenongelijkheid. Daarom zetten we samen met het onderwijs in op een passende plek voor elk kind. Kinderen en jongeren krijgen alle kans om het beste uit zichzelf te halen door middel van de pedagogische wijk en de rijke schooldag. Wie gemotiveerd naar school gaat en een goede opleiding kan afronden, heeft immers later zoveel meer kansen.

Wat wilden we bereiken en wat hebben we gedaan

Ambities (A)	Doelen (D)	Inspanningen (I)

Arnhemmers met dezelfde talenten hebben dezelfde kansen (inclusief onderwijshuisvesting) (A)

Een goede startpositie op school (D)

Het bereik van peuters met een Voorschoolse- en Vroegschoolse Educatie (VVE) indicatie in de voorschoolse periode is rond 83%.
De uitdagingen door personeelstekorten in de kinderopvang aan de ene kant en een toenemend aantal, steeds jongere kinderen met een (zwaardere) ondersteuningsvraag leggen een forse druk op het voorschoolse aanbod. Dat wordt versterkt door de wachtlijsten voor jonge kinderen voor jeugdhulp, waardoor de doorstroom stagneert en de zorg op de reguliere opvang toeneemt.

Doorontwikkeling passende kinderopvang, ontwikkelrecht en onderwijsachterstandenbeleid (OAB) (I)

Passende Kinderopvang en Ontwikkelrecht
Op alle vijfenveertig VVE-locaties worden plekken Ontwikkelrecht gesubsidieerd en wordt gewerkt met Passende Kinderopvang. Kinderen met een extra ondersteuningsvraag krijgen een passend aanbod, vaak in de vorm van voorliggende jeugdhulp.

Onderwijsachterstandenbeleid (OAB)
Drieëntwintig scholen hebben financiële middelen ontvangen in het kader van OAB. De focus van de scholen ligt bij de inzet van deze middelen voornamelijk op taalondersteuning. Daarnaast is er onder andere aandacht voor de sociaal-emotionele ontwikkeling. Inzet hierop blijft actueel gezien het signaal dat de gevolgen van de coronaperiode zichtbaar zijn in de ondersteuningsvraag van de kinderen die nu instromen in het onderwijs.

Wat betreft het subsidieproces dat we met onze onderwijspartners in het kader van OAB doorlopen, hebben we nieuwe procesafspraken gemaakt rondom de toekenning en de verantwoording van deze subsidies. Voor de overgangsperiode januari – juli 2024 zijn in december 2023 de OAB-subsidies toegekend. De implementatie van de gehele nieuwe procedure vindt plaats met ingang van schooljaar 2024-2025.

Aansluiting passend onderwijs en jeugdhulp (I)

Samen met ketenpartners wordt onderzocht wat er nodig is op het snijvlak van onderwijs en zorg om tot betere maatwerkoplossingen te komen. Afgelopen jaar is onder andere ingezet op:

- Plan van aanpak hoogbegaafdheid, waarin ook aandacht is geweest voor de aansluiting onderwijs-jeugdhulp voor deze specifieke doelgroep. Dit geldt voor het plan, maar ook tijdens de gevoerde gesprekken en werkbezoeken in Tilburg.
- Er is een regionale werkgroep gestart over het verbeteren van de aansluiting onderwijs-jeugdhulp, gestuurd vanuit de hervormingsagenda jeugd en opgaven vanuit het onderwijs (verbeteraanpak Passend onderwijs). De bestuurlijke afstemming wordt in 2024 structureel ingericht. Input wordt ambtelijk voorbereid, ook met de samenwerkingsverbanden voor primair- en voortgezet onderwijs en met het mbo.
- We zetten in op samenwerking in de keten, en dan met name op de zorgstructuur in en rondom de school.
- Dit thema is opgenomen in de onderwijsagenda die opgesteld is met gemeente, schoolbesturen en samenwerkingsverbanden primair en voortgezet onderwijs.

Natuurcentrum Arnhem (I)

Zie de toelichting hieronder bij de inspanning ‘Elk Arnhems kind een schoolmoestuin’ (amendement 22A53).

Elk Arnhems kind een schoolmoestuin (Amendement 22A53 Elk Arnhems kind een schoolmoestuin) (I)

Het jaar 2023 stond in het teken van de voorbereiding, de inventarisatie en het maken van het maatwerkaanbod voor schoolmoestuinieren. Er zijn gesprekken gevoerd met scholen en schoolbesturen over verschillende vormen van schoolmoestuinieren. Ook hebben we met een online vragenlijst onder Arnhemse scholen veel informatie over de wensen en behoeften bij het schoolmoestuinieren opgehaald. In oktober is op verzoek van Delta Scholengroep een ontwerpsessie met Delta scholen georganiseerd. Daarnaast is er in november een centrale kick-off bijeenkomst geweest waar alle basisscholen en schoolbesturen in Arnhem (Flores Onderwijs, Delta Scholengroep, Onderwijsspecialisten en individuele scholen) voor zijn uitgenodigd. Er waren gastsprekers vanuit Alliantie Schooltuinen, Delta Scholengroep en de Parcival School. Naast het bieden van inspiratie en praktische handvatten stond de middag in het teken van kennis- en ervaringsuitwisseling. Met de uitkomsten van de enquête en de opbrengst van de ontwerpsessie en de kick-off bijeenkomst gaat gemeente Arnhem, samen met Natuurcentrum Arnhem, de Arnhemse Aanpak Schoolmoestuinen verder ontwikkelen.

Uit de enquête en inventariserende gesprekken met scholen is gebleken dat scholen verschillende behoeften hebben op het gebied van moestuinieren. Daarom is een maatwerkaanbod in een aantal varianten gemaakt om zo in de verschillende behoeften van de scholen bij het moestuinieren te kunnen voorzien. De bestaande ondersteuning aan de scholen zoals het leveren van zaden en hulp en advies blijft gewoon bestaan en wordt onderdeel van de Arnhemse Aanpak Schoolmoestuinen.

In 2024 wordt de verdere invulling van het maatwerkaanbod uitgewerkt. Op basis van de gesprekken en de sessies die zijn gehouden, worden een aantal pilotscholen geselecteerd. Met deze scholen gaan we in gesprek hoe zij in 2024 kunnen starten met het schoolmoestuinieren en hoe we ze daarbij kunnen ondersteunen. Kansen voor aansluiting bij en integrale samenwerking met het Nationaal programma Arnhem-Oost worden hierbij in 2024 nader verkend.

Ook gaan we aan de slag met een centrale moestuin in de wijk Elderveld. Bij Voedselbos Elderveld is ruimte gemaakt voor een centrale moestuin waar scholen kunnen moestuinieren. Naast deze locatie worden in 2024 mogelijkheden tot centrale moestuinen bij Hoeve Klein Mariëndaal en Kweekland nader onderzocht.

Goede toekomstbestendige (onderwijs)huisvesting (I)

De vernieuwbouw van KC Het Middelpunt (voorheen De Krakeling) en Ibn-i Sina en Parkschool zijn dit jaar opgeleverd en in gebruik genomen.

Voor GSG Guido is het definitief ontwerp gereed en de omgevingsvergunning aangevraagd, vooruitlopend op het Integraal Huisvestingsplan (IHP) is de ambitie aanpalend beleid op het gebied van duurzaamheid, maatschappelijke meerwaarde voor de wijk, gelijke kansen en talentontwikkeling in Arnhem Oost te verwezenlijken. Voor de vernieuwbouw van Kentalis is gestart met het ontwerp, het project is kleiner dan oorspronkelijk voorzien. De ambitie voor renovatie van de bestaande huisvesting is bepalend beleid op het gebied van duurzaamheid, inclusie volgens de Arnhemse Standaard Toegankelijkheid, en het beschikbaar stellen van extra sportaccommodatie voor de stad. Het ontwerp voor de verkeersafwikkeling leerlingenvervoer komt tot stand met participatie van omwonenden.

Daarnaast is onder verantwoordelijkheid van de schoolbesturen en voor de Multifunctionele centra (MFC's) door de gemeente uitvoering gegeven aan maatregelen ter verbetering van de ventilatie in scholen. Deze maatregelen vallen onder de specifieke uitkering ventilatie scholen (SUVIS). De werkzaamheden in de scholen en MFC's zijn reeds gestart en maatregelen worden verder doorontwikkeld. In 2024 en naar verwachting een deel in 2025 worden werkzaamheden uitgevoerd. Werkzaamheden in SO Lichtenbeek en MFC de Spil zijn opgeleverd.

De raad heeft op 18 mei 2022 de nota "op weg naar een integraal huisvestingsplan voor het voortgezet onderwijs in Arnhem" vastgesteld. De ambitie hierbij was om uiteindelijk te komen tot één integraal beleidsrijk onderwijshuisvestingsplan (IHP) waar het primair onderwijs, voortgezet onderwijs en speciaal onderwijs deel van uitmaken. Er is in 2023 een intensief traject gevolgd waarbij er met de schoolbesturen een gezamenlijk beleidsrijk IHP is geschreven. Dit beleidsrijke IHP is in december 2023 aan de raad aangeboden en in maart 2024 vastgesteld.

Effectindicator	2019	2020	2021	2022	2023
Het percentage (doelgroep)peuters dat gebruik maakt van VVE of ontwikkelrecht	86	92	86	89	82

Eenheid: Doel is om alle peuters met een risico op een taalachterstand (deze kinderen krijgen een VVE-indicatie) te bereiken. Het totaal aantal peuters in Arnhem met deze indicatie was in het schooljaar 2019/2020 488. 2020 staat voor schooljaar 2019/2020.

Bron: Stichting PAS

Iedereen doet mee (D)

Voor het welbevinden is het belangrijk dat iedereen mee kan doen in de maatschappij. Daarbij is het belangrijk om een goede opleiding te volgen en basisvaardigheden te hebben. Ook dragen deze opleiding en basisvaardigheden bij aan een goede (start)positie op de arbeidsmarkt.

Minder verzuim en voortijdig schoolverlaters (VSV) (I)

Bekend is dat het hebben van een startkwalificatie bijdraagt aan een goede start op de arbeidsmarkt, maar ook vermindert hiermee het risico op bijvoorbeeld criminaliteit. (Veel) verzuim kan een voorspeller zijn van voortijdig schoolverlaten (vsv). Daarom zetten we zoveel mogelijk preventieve acties in om verzuim en vsv tegen te gaan. Dit doen we met het Regionaal Bureau Leerlingzaken Midden-Gelre, dat alle kinderen en jongeren die verzuimen of voortijdig de school verlaten spreekt en ondersteunt, door de activiteiten in het regionaal vsv programma en ten slotte zetten we hier vanuit Arnhem nog extra op in door een lokaal vsv-programma.

De laatst bekende cijfers van vsv'ers zijn in november 2023 gepubliceerd en gaan over schooljaar 2021-2022. Daar zien we een stijging van het aantal vsv'ers in Arnhem en komen we op een percentage van 3,25%. Dit is een stijging van 25% ten opzichte van schooljaar 2020-2021. Deze stijging is in lijn met de landelijke trend (+26%). We zien dit als een effect van de covid 19-pandemie. Belangrijke redenen van vsv die worden genoemd zijn groenpluk (bedrijven die scholieren verleiden school voortijdig te verlaten om bij hen te komen werken), de (toename van de) complexiteit van problematiek en het maken van een verkeerde studiekeuze.

Op het gebied van verzuim zien we dat in schooljaar 2022-2023 voor Arnhemse leerplichtige leerlingen 25% meer verzuim is gemeld. Voor jeugdigen ouder dan 18 jaar zagen we juist een afname van 25% in het aantal meldingen.

Uitvoeren van en sturen op het plan voorkomen voortijdig schoolverlaten (VSV) (I)

Het belang van de inzet op deze doelgroep blijft onverminderd hoog. Arnhemse jongeren krijgen daarbij niet alleen ondersteuning vanuit de regionale inzet, maar ook zetten we lokaal extra in op het voorkomen van vsv. Dit doen we in ons lokale plan van aanpak voortijdig schoolverlaten. Denk hierbij aan inzet op de verbinding tussen school en thuis, faciliteren van het Leercentrum van playing for success, een bijdrage voor JINC en Betuwe on Stage in het kader van oriëntatie en een bijdrage voor We-Restart op het Rijn IJssel, waar we de ondersteuning van Pactum in de school inzetten. Bij deze laatste houdt de student die tijdelijk niet deel kan nemen aan het onderwijsprogramma een sterke binding met de school. Dit zorgt voor een afname in het aantal vsv'ers.

Daarnaast zetten we in op verbinding: zo organiseerden we afgelopen november een netwerkbijeenkomst voor lokale en regionale (subsidie)partners. Zij werden geïnformeerd over de ontwikkelingen op het gebied van vsv en gingen het gesprek aan over waar (meer) verbinding gemaakt kan worden en hoe we het netwerk kunnen versterken.

Verstevigen van de basisvaardigheden (volwasseneneducatie) (I)

In onze aanpak laaggeletterdheid realiseren we wijkgericht en passend aanbod met als doel het vergroten van de taal-, reken- en digitale (basis)vaardigheden van Arnhemse inwoners,
waardoor ze zelfredzamer worden en beter in staat zijn om zelfstandig mee te doen in de samenleving. Het PISA rapport laat zien dat het niveau van basisvaardigheden van jongeren landelijk blijft afnemen. We richten ons in onze aanpak zowel op de NT1-doelgroep (mensen met Nederlands als moedertaal) als de NT2-doelgroep (mensen met Nederlands als tweede, derde of vierde taal). We zetten in op een integrale aanpak via de domeinen Geld, Gezin, Werk en Gezondheid. We bereiken zo meer inwoners, bijvoorbeeld via de VGGM, huisartsen, de kinderopvang, Leerwerkbedrijf en de schuldhulpverlening. Ook kunnen we het aanbod beter laten aansluiten op de doelgroep (zie ook onze inzet op het voorkómen van onderwijsachterstanden in de voorschoolse periode.

In 2023 hebben we gewerkt aan het vastleggen van de samenwerking binnen en met het netwerk Taalhuis Arnhem: het netwerk aan organisaties die laaggeletterdheid in Arnhem aanpakken. Deze organisaties (Gemeente Arnhem, Rozet, Stichting Rijnstad, Rijn IJssel en Stichting PAS) zijn gezamenlijk diep verankerd in de wijken en bereiken hierdoor meer Arnhemmers dan dat ze opgeteld afzonderlijk zouden doen. Met het ondertekenen van het convenant Taalhuis Arnhem in het eerste deel van 2024 leggen we deze gezamenlijke inzet voor een periode van vijf jaar vast.

Betere uitstroom vanuit het onderwijs naar de arbeidsmarkt **(I)**

Er zijn verschillende organisaties die ondersteunen bij de overgang van school naar werk. Veel van deze projecten worden bekostigd vanuit de regionale aanpak jeugdwerkloosheid die loopt t/m 2024. Ook is er bekostiging vanuit het regionaal vsv-programma. Zo heeft het Regionaal Bureau Leerlingzaken Midden-Gelre bijvoorbeeld het schakelpunt onderwijs-werk, waarbij uitstroom mbo 1 en 2 naar werk wordt begeleid.
Voor alle jongeren in kwetsbare posities is er een regionaal aanbod. Een voorbeeld van aanbod is de combinatiefunctionaris die jongeren vanuit het praktijkonderwijs en vso ondersteunt in een duurzame overgang naar de arbeidsmarkt en de transitiecoach die hetzelfde doet voor jongeren afkomstig van mbo entree. Projecten die jongeren helpen om zich te oriënteren zijn onder andere Busses for Jobs en Stage Cupido.
Afgelopen jaar werd een start gemaakt met het maken van een sterkere verbinding tussen de regionale activiteiten vanuit vsv en jeugdwerkloosheid op dit gebied. In 2024 krijgt dit verder vervolg.

Effectindicator	**2019**	**2020**	**2021**	**2022**	**2023**
Voortijdige schoolverlaters zonder startkwalificatie	**2,80**	**2,50**	**2,60**	**3,30**	

Eenheid: Vsv'ers zijn jongeren van 12 tot 23 jaar die zonder startkwalificatie het onderwijs verlaten. Een startkwalificatie is een havo of vwo diploma of minimaal een mbo-2 diploma. Het vsv-percentage staat voor het aantal vsv'ers als percentage van het aantal onderwijsdeelnemers die aan het begin van het schooljaar ingeschreven staan.

Bron: DUO/ Ingrado

Effectindicator	**2019**	**2020**	**2021**	**2022**	**2023**
Voortijdige schoolverlaters VO	**0,83**	**0,61**	**0,84**	**0,63**	

Eenheid: % voortijdig schoolverlaters van totaal aantal leerlingen in het VO

Bron: DUO/ Ingrado

Effectindicator	**2019**	**2020**	**2021**	**2022**	**2023**
Voortijdige schoolverlaters MBO	**7,20**	**6,40**	**6,90**	**8,80**	

Eenheid: % voortijdig schoolverlaters van totaal aantal leerlingen in het MBO

Bron: DUO/ Ingrado

Effectindicator	**2019**	**2020**	**2021**	**2022**	**2023**
Absoluut verzuim	**1,80**	**3,10**	**2**	**1,50**	

Eenheid: Het aantal leerplichtigen dat niet staat ingeschreven op een school, per 1.000 inwoners lft. 5-18 jaar. De cijfers van Ingrado hebben betrekking op schooljaren. De periodeaanduiding "2019" staat voor schooljaar "2018/2019". Het aantal leerplichtigen dat niet staat ingeschreven op een school, per 1.000 inwoners lft. 5-18 jaar.
Streefwaarde absoluut verzuim: 0,5 per 1.000 inwoners in de leeftijd van 5-18 jaar.

Bron: DUO/ Ingrado

Effectindicator	**2019**	**2020**	**2021**	**2022**	**2023**
Relatief verzuim	**32**	**30**	**31**	**36**	

Eenheid: Het aantal leerplichtigen dat wel staat ingeschreven op een school, maar ongeoorloofd afwezig is, per 1.000 inwoners lft. 5-18 jaar. De cijfers van Ingrado hebben betrekking op schooljaren. De periodeaanduiding "2019" staat voor schooljaar "2018/2019".
Streefwaarde relatief verzuim: 20 per 1.000 inwoners in de leeftijd van 5-18 jaar.

Bron: DUO/ Ingrado

Afhandeling amendementen en moties Begroting 2023

22A53 Elk Arnhems kind een schoolmoestuin

Zie de toelichting bij bovenstaande inspanning 'Elk Arnhems kind een schoolmoestuin'.

22A62 Structurele investering in intellectuele ontwikkeling en laaggeletterdheid jeugd & jong volwassenen

Deze motie is afgedaan met de raadsbrief Afdoening moties en toezeggingen Onderwijs

22M121 Niet de energierekening betalen met de kwaliteit van ons onderwijs

Deze motie is afgedaan met de raadsbrief Afdoening moties en toezeggingen Onderwijs

22M130 Pilot OCW aanvragen voor hoogbegaafde thuiszitters

Deze motie is afgedaan met de raadsbrief “Voortgangsbrief op het thema hoogbegaafdheid”.

22M137 Verbeter schoolventilatie door coördinatie
Over de implementatie van de SUVIS-plannen (Specifieke Uitkering Ventilatie in Scholen) is de raad geïnformeerd met de Raadsbrief "Stand van zaken Specifieke Uitkering Ventilatie in Scholen" (SUVIS) van 22 december 2022.

22M139 Plan van aanpak hoogbegaafdheid
Het Plan van aanpak is opgesteld en gedeeld met de onderwijspartners. In de MEAA (Maatschappelijke Educatieve Agenda Arnhem) van 6 juli is het Plan van aanpak inhoudelijk verder besproken. Deze motie is afgedaan met de Raadsbrief 'Plan van aanpak Hoogbegaafdheid' van 10 oktober 2023. Wij werken hard aan de uitvoering van de actiepunten uit het Plan van aanpak. Naast de uitvoering van de actiepunten in 2023, zijn wij in 2023 gestart met de voorbereidingen van de actiepunten die vanaf 2024 worden uitgevoerd.

Wat heeft het gekost

	Rekening	Begroting 2023		Rekening	
	2022	Primitief	Definitief	2023	Afwijking
Bedragen x € 1.000					
Middelen					
Lasten	23.516	24.592	25.927	23.424	2.503
Baten	4.845	2.417	4.263	3.997	-266
Saldo lasten en baten	***-18.671***	***-22.175***	***-21.664***	***-19.427***	***2.237***
Toevoegingen aan reserves	9.767	8.545	10.247	12.726	-2.479
Onttrekkingen aan reserves	9.885	7.913	8.039	9.116	1.077
Saldo toevoegingen en onttrekkingen	***118***	***-632***	***-2.208***	***-3.610***	***-1.402***
Gerealiseerd resultaat	**-18.553**	**-22.807**	**-23.872**	**-23.036**	**836**

Onderwerp	Totale afwijking (x €1.000)	V/N	Toelichting	I/S	AR/ BR
Lasten	2.502	V			
Onderwijs	2.379	V	Onderwijshuisvesting	I	BR
Onderwijs	446	V	Onderwijs achterstandenbeleid (OAB)	I	AR
Onderwijs	436	V	Beheer panden in gebruik voor onderwijs	I	AR
Onderwijs	-217	N	Onderwijs achterstandenbeleid (OAB)	I	AR
Onderwijs	-542	N	Nationaal Programma Arnhem Oost (NPAO)	I	BR
Baten	-176	N			
Onderwijs	258	V	Beheer panden in gebruik voor onderwijs	I	AR
Onderwijs	-434	N	Onderwijs achterstandenbeleid (OAB)	I	AR
Toevoegingen aan reserves	-2.467	N			
Onderwijs	443	V	Nationaal Programma Arnhem Oost (NPAO)	I	BR
Onderwijs	-2.910	N	Onderwijshuisvesting	I	BR
Onttrekkingen aan reserves	1.134	V			
Onderwijs	1.035	V	Onderwijshuisvesting	I	BR
Onderwijs	99	V	Nationaal Programma Arnhem Oost (NPAO)	I	BR

Onderwijshuisvesting
De extra middelen voor onderwijshuisvesting die op basis van het coalitieakkoord aan de begroting werden toegevoegd zijn in afwachting van het nieuwe IHP Onderwijs nog niet volledig besteed. Deze middelen worden toegevoegd aan de bestemmingsreserve Onderwijshuisvesting. Daarnaast is sprake van een nadeel van € 0,86 miljoen door in 2023 verstrekte vergoedingen voor bewegingsonderwijs van voorgaande schooljaren. Dit nadeel wordt ook met de bestemmingsreserve Onderwijshuisvesting verrekend. De voordelen in die jaren zijn toentertijd ook toegevoegd aan de BR onderwijs.Tot slot is er € 0,2 miljoen onttrokken uit de bestemmingsreserve onderwijs ter dekking van de lasten van tijdelijke onderwijshuisvesting (zie ook beheer panden in gebruik voor onderwijs).

Onderwijs achterstandenbeleid (OAB)
Een deel van de OAB kosten is stedelijk geboekt terwijl de begroting over de wijken is verdeeld. Dit leidt tot een stedelijk nadeel van € 0,2 miljoen en een voordeel van € 0,2 miljoen op het wijkprogramma (zie ook bij wijken algemeen). Bovendien is bij het nationaal programma onderwijs (NPO) sprake van vooruitontvangen subsidies, leidend tot een voordeel van € 0,4 miljoen aan de lastenkant en een nadeel van € 0,4 miljoen op de baten. Per saldo is dit effect neutraal.

Beheer panden in gebruik voor onderwijs
De energielasten voor tijdelijke onderwijshuisvesting zijn hoger dan begroot. Dit levert een nadeel op van € 163.000. Hier staat een voordeel van € 258.000 op de baten tegenover in verband met extra inkomsten op de servicekosten.
Verder is op de lasten een voordeel op de rente lasten van € 600.000. Voor de verklaring van dit voordeel verwijzen we naar de toelichting op de financiële afwijkingen van het onderdeel ‘vaste en vlottende financiering’ in het programma S00 Bestuur, dienstverlening en financiën.

Nationaal Programma Arnhem Oost (NPAO)
Vanuit het nationaal programma Arnhem Oost zetten we middelen in voor onder andere het project Rijke Schooldag. De verwachting was dat niet alle begrote middelen in 2023 besteed zouden worden, daarom is een bedrag van ruim 0,4 miljoen opgenomen in de nota budgetoverheveling 2023 en werd de begroting hiervoor aangepast. Echter deze middelen zijn in 2023 uiteindelijk toch volledig ingezet. Dit leidt tot een nadeel aan de lastenkant en een voordeel bij de toevoeging aan de reserve. Per saldo is het resultaat neutraal. Daarnaast is er 0,1 miljoen extra uitgegeven aan subsidies die gedekt is vanuit de Bestemmingsreserve Arnhem Oost. Dit is ook budgetneutraal.

Met wie werken we samen

Verbonden partijen

MGR Sociaal Domein Centraal Gelderland
Voor meer informatie wordt verwezen naar de paragraaf Verbonden partijen.

Partners
Op alle gebieden wordt nauw samengewerkt met besturen en medewerkers van onderwijs (primair onderwijs (PO), voortgezet onderwijs (VO), (voortgezet) speciaal onderwijs (V)SO, middelbaar beroepsonderwijs (MBO) en hoger beroepsonderwijs (HBO), voorschoolse voorzieningen, kinderopvang, maatschappelijke partners en sociaal ondernemers.
In de uitvoering worden maatschappelijke partners betrokken.

Ook werken we samen met verschillende subsidiepartners. Deze zijn in dit programma in de digitale begroting (https://financien.arnhem.nl) terug te vinden. Het volledige overzicht van de begrotingssubsidies is te vinden in de paragraaf Subsidies.

Beleidskaders

- Subsidieregeling Aanpak voortijdig schoolverlaten;
- Plan van aanpak voortijdig schoolverlaten Arnhem 2021 tot en met 2024;
- Jaarprogramma onderwijshuisvesting 2020;
- Herstelagenda; Arnhemse aanpak onderwijs;
- Subsidieregeling Voorschools Aanbod Arnhem;
- Raadsvoorstel en -besluit Verzelfstandiging Natuurcentrum Arnhem;
- Raadsbesluit om gemeentelijke leerplichttaken regionaal uit te voeren;
- Raadsbesluit om RMC-taken / Team VSV onder te brengen bij het RBL;
- Raadsbesluit d.d. 6 november 2017 wijziging MGR sociaal domein;
- Integraal huisvestingsplan primair onderwijs Arnhem 2017-2026;
- Programma Volwasseneneducatie & aanpak Laaggeletterdheid (2021-2024);
- Vaardig Arnhem (2021-2022).

Cultuur

Kunst en cultuur verrijkt onze samenleving. Dankzij het bruisende en diverse aanbod dat Arnhem te bieden heeft, kan iedereen meedoen met en genieten van kunst en cultuur, ongeacht achtergrond, leeftijd of inkomen. Talent kan zich verder ontwikkelen. We blijven werken aan versterking van ons culturele aanbod: van de podiumkunsten (dans, theater, muziek), musea en beeldende kunst tot film, letteren (van 'spoken word' tot leesbevordering) en creatieve industrie (zoals mode en design). We stimuleren culturele instellingen om meer mensen in aanraking te brengen met kunst en cultuur. Om zoveel mogelijk mensen te laten meedoen. Cultuur is er immers voor iedereen. Cultuurmakers hebben ruimte nodig om te innoveren en nieuwe dingen uit te proberen. Daar hoort bij dat we zorgen voor voldoende ateliers, oefenruimtes en presentatie-mogelijkheden in de stad. Daarnaast verdient cultuurhistorisch erfgoed een prominente plek in de stad. Mensen moeten het kunnen zien, er meer over te weten kunnen komen en het vooral ook kunnen beleven. Ook dit zorgt voor een aantrekkelijke stad.

Wat wilden we bereiken en wat hebben we gedaan

Ambities (A)	Doelen (D)	Inspanningen (I)

Kunst en cultuur verlevendigt de stad en verbindt Arnhemmers met elkaar **(A)**

Verbreding van cultuurbereik en participatie (D)

Cultuur is van en voor iedereen. We streven ernaar de toegankelijkheid en bereikbaarheid van kunst en cultuur te verbreden en daarmee actieve en passieve cultuurdeelname te stimuleren. Dit komt de persoonlijke ontwikkeling van mensen ten goede, maar is ook voor de ontwikkeling van de lokale en regionale samenleving belangrijk.

Cultuur is van en voor iedereen (I)

We zetten in op het vergroten van cultuurdeelname van jeugd en ouderen en stimuleren kunstbeoefening op amateurniveau.

Cultuureducatie moet voor elk kind beschikbaar zijn. Hiertoe hebben we in 2015 samen met partners in het primair onderwijs en de culturele sector in Arnhem het lokale Convenant Cultuureducatie Primair Onderwijs 2015 - 2023 afgesloten. Onderdeel van dit convenant is het uitvoering geven aan de landelijke programma's Cultuureducatie met Kwaliteit en Meer Muziek in de Klas. Daarnaast zetten we ons in om cultuureducatie te verbreden naar het buitenschoolse onderwijs. Hierbij zoeken wij nadrukkelijk verbinding met het Nationaal Programma Arnhem-Oost. In september 2023 is met de partners in het convenant een voortzetting hiervan voor de periode 2023 – 2030 afgesloten, om de behaalde resultaten te borgen en de ingezette lijn om cultuureducatie een vaste plek in het onderwijsprogramma van het primair onderwijs door te zetten en te verstevigen.

We werken met culturele partners in de stad samen om een impuls te geven aan initiatieven voor en door jongeren om zich creatief te ontwikkelen. Door culturele initiatieven vanuit de leefwereld van jongeren te stimuleren, willen wij het welbevinden en de ontwikkeling van deze kwetsbare groep versterken. In 2023 zijn middels de SPUK 'jongerencultuur' drie programma's uitgevoerd. Zo heeft De Nieuwe Oost jongerenateliers georganiseerd: maaktrajecten waarin een nieuwe generatie van (potentiële) makers en performers met elkaar co-creëren. SoulCypher is aan de slag met de verdere ontwikkeling van de Hiphophub. Ze organiseerden activiteiten gericht op talentontwikkeling en helpen jongeren bij het creëren van hun artistieke ideeën. De jonge makers ontvangen coaching, maar krijgen ook support om mentaal weerbaar te worden. En onder coördinatie van cultuurmakelaars van Rozet zijn locaties onderzocht voor nieuwe graffiti vrij plekken en is een 'graffiti jam' georganiseerd bij de Blauwe Golven.

In het convenant Arnhem Cultuurparticipatie (ACP) 55Plus (een voortzetting van het programma Age Friendly Cultural Cities) werken culturele, welzijns- en zorginstellingen samen om de maatschappelijke betrokkenheid van ouderen door kunst en cultuur te vergroten. Dit convenant is in het najaar van 2023 voortgezet, waarbij het aantal instellingen dat zich er aan verbindt is toegenomen.

Wij benadrukken het belang van de amateur- en breedtekunst als voedingsbodem voor de culturele sector in Arnhem en voor de ontwikkeling op individueel niveau en de verbondenheid onderling van de Arnhemmers. Wij ondersteunen de sector met de subsidieregeling Amateurkunst. Daarnaast hebben wij met ingang van 2023 extra middelen beschikbaar gesteld voor de productie en presentatie van amateurkunst én voor de ontwikkeling van een jaarlijks terugkerend amateurkunstfestival.

Wij hebben onze ondersteuning aan het Platform Amateurkunst Arnhem voortgezet. Met dit platform zetten wij in op de ontwikkeling van de sector en onderzoeken wij de mogelijkheden voor meer en betere ruimte en faciliteiten voor de beoefening van amateurkunst. Voor dit laatste ondersteunen wij ook Rozet, Huis van Puck en Popcentrum Jacobiberg.

Mediafonds Arnhem
Het Mediafonds heeft tot doel de kwaliteit van de lokale journalistiek in Arnhem een impuls te geven. Bij de aanvangsperiode had het fonds nog te maken met onderbesteding van de beschikbare middelen. In 2023 ontving het Mediafonds dusdanig veel kwalitatief goede aanvragen dat het bij aanvang beschikbaar gestelde fondsbudget inmiddels uitgeput is. De verwachting is dat het aantal aanvragen voor een bijdrage blijft groeien nu het Mediafonds steeds meer bekend raakt. In de begroting is met ingang van 2023 een structureel bedrag van € 65.000 opgenomen voor het Mediafonds.

Rozet is in 2003 een onderzoek gestart om te komen tot een inzichtelijke en toekomstbestendige bedrijfsvoering. De aanleiding van dit onderzoek is het stopzetten van de provinciale subsidie voor de Plusbibliotheek per 31 december 2024. Daarnaast hebben we vragen over de toedeling van de kosten van Rozet naar activiteiten. De uitkomsten van het onderzoek worden medio 2024 verwacht.

Jongerencultuur
In 2023 hebben we net zoals in 2022 via een specifieke uitkering van het Rijk Impuls Jongerencultuur diverse projecten voor jongeren tot 27 jaar ondersteund om zich creatief te ontwikkelen Hierover bent u in een raadsbrief afgelopen oktober geïnformeerd. Begin 2024 zullen we de resterende incidentele middelen inzetten.

Een artistiek interessant, divers en veelzijdig cultureel aanbod in de stad (I)

Het publiek weet gelukkig na de terugval in de coronajaren het culturele aanbod weer te vinden. De meeste culturele instellingen geven aan dat het publieksbereik zich weer op het niveau van 2019 bevindt en soms zelfs daarboven. In de Begroting 2023 zijn extra middelen (€ 250.000 en € 500.000) voor programmabudgetten cultuur vrijgemaakt. In april 2023 hebben we een voorstel gedaan voor de inzet van deze middelen:

- Crossovers en experimenten: deze houden de cultuursector bruisend, levendig en aantrekkelijk.
- Voldoende aanbod op het gebied van literatuur en 'spoken word'.
- We realiseren een herkenbare en neutrale plek waar Arnhemmers elkaar kunnen ontmoeten en in dialoog kunnen treden of in debat kunnen gaan. Zo willen we de toenemende polarisatie in de stad en in de samenleving tegengaan.
- Verbinding kunst en andere domeinen.
- Extra programmabudgetten voor onder andere beginnende makers (ophoging budget regeling Stroomversneller), voor meer gevorderde makers (ophoging budget regeling Producties Evenementen Festivals), en voor initiatieven op het snijvlak met het sociale domein en voor de breedtekunst.
- Vernieuwing van het cultuurbeleid.

We zijn gestart met initiatieven om deze middelen aan de sector toe te doen komen. Dat is nog niet op alle onderdelen gelukt, de uitwerking van de debatfunctie en verbinding met andere domeinen vergen meer tijd. In 2023 is een start gemaakt met het proces om te komen tot vernieuwing van het cultuurbeleid.

Effectindicator	**2019**	**2020**	**2021**	**2022**	**2023**
Aantal bereikte scholen in Arnhem			**55**	**57**	**52**
Eenheid: Aantal					
Bron: Rozet					
Effectindicator	**2019**	**2020**	**2021**	**2022**	**2023**
Aantal bereikte scholen met programma Cultuureducatie met Kwaliteit			**21**	**20**	**27**
Eenheid: Aantal					
Bron: Rozet					
Effectindicator	**2019**	**2020**	**2021**	**2022**	**2023**
Rapportcijfer culturele voorzieningen					
Eenheid:					
Bron: De Binnenstadsmonitor wordt niet meer uitgevoerd. We gaan op zoek naar een andere manier om deze indicator te meten.					
Effectindicator	**2019**	**2020**	**2021**	**2022**	**2023**
Aantal bereikte leerlingen in het primair onderwijs met Cultuureducatie met Kwaliteit			**5500**	**6664**	**6664**
Eenheid: Aantal					
Bron: Rozet					
Effectindicator	**2019**	**2020**	**2021**	**2022**	**2023**
Waardering aanbod culturele voorzieningen in de buurt	**41**		**41**		
Eenheid: % (helemaal) eens met de stelling: in de buurt zijn voldoende voorzieningen voor culturele activiteiten.					
Bron: Arnhemse leefbare wijken monitor (tweejaarlijks)					
Effectindicator	**2019**	**2020**	**2021**	**2022**	**2023**
Aantal bezoeken aan gesubsidieerde basis- en meerjarenvoorzieningen					
Eenheid: Aantal bezoekers					
Bron: Instellingen					
Effectindicator	**2019**	**2020**	**2021**	**2022**	**2023**
Tevredenheid met bezoek/ deelname aan culturele voorzieningen					
Eenheid:					
Bron: Deze indicator wordt nog niet gemeten. Er wordt gezocht naar een manier om dit te doen.					

Versterking van de culturele infrastructuur (D)

Arnhem onderscheidt zich van andere steden door een complete keten educatie-productie-presentatie in nagenoeg alle kunstvormen. Daarin blijven we investeren. Dit is een belangrijke randvoorwaarde voor de doorstroming en vernieuwing van talent, van amateur tot professional.

Stimulering van het makersklimaat (I)

De fusie van Schakel025 met de Cultuur Academy begin 2023 heeft geleid tot een kennisplatform voor zowel makers als mogelijkmakers in Arnhem, Nijmegen en de regio 025.

Met het vaststellen van het Kader Beeldende Kunst in de Openbare ruimte en het plan Kunst in Uitvoering is er onder andere extra aandacht voor het verstrekken van kunstopdrachten waarmee wordt bijgedragen aan versterking van het makersklimaat. We verstrekken als gemeente opdrachten aan kunstenaars en ondersteunen kunstinitiatieven uit de stad. Zo ging dit jaar het kunstwerk wat is aangekocht naar aanleiding van de Sonsbeektentoonstelling in 2021 van Jennifer Tee in productie, deze wordt begin 2024 geplaatst. Via een participatief project is een muurschildering in de Spoorhoek geplaatst. Ook zijn in twee wijken elektriciteitskastjes voorzien van ontwerpen door kunstenaars en gaan we dit uitbreiden naar andere wijken.
Met het project ‘Doe je mee’, gecoördineerd door de Cultuur Academy, zijn kunstenaars ingezet binnen vier projecten die maatschappelijke impact maken in de wijken die onderdeel zijn van het Nationaal Programma Arnhem-Oost. Dit laat zien dat kunst en creatieve denkkracht bijdragen aan actuele maatschappelijke thema’s waar we als stad aan werken. Hier is bijvoorbeeld in Presikhaaf het project buurttuintjes uit voort gekomen wat ook in 2024 wordt voortgezet.

Zorg voor voldoende ateliers, oefenruimtes en presentatiemogelijkheden in de stad (I)

De beschikbaarheid van voldoende ateliers, werk- en oefenruimte is geen vanzelfsprekendheid. Het aantal betaalbare ateliers in de stad staat al zeker tien jaar flink onder druk. Het tijdelijke aanbod neemt af, en de groei van nieuw aanbod vlakt af. De ruimte in Arnhem is beperkt en er zijn forse (woningbouw)opgaven. Op basis van het rapport ‘Huisvesting Culturele en Creatieve sector Arnhem’ is in 2020 het ‘Plan van Aanpak Huisvesting Creatieve en Culturele sector 2021-2024’ vastgesteld. Hierin wordt ingezet op het tegengaan van een verwacht tekort van op termijn 15.500m2 aan werk- en oefenruimten in de stad voor culturele en creatieve makers. Gestelde opgave is om 12.000m2 permanente werkruimte te realiseren. Onderdeel hiervan is de toekomstige huisvesting van Popcentrum Jacobiberg aan de Groningensingel in Arnhem-Zuid. Wij hebben besloten om de ontwikkeling van de Groningensingel 1245 te herijken. Dit besluit is genomen nadat de politie ons heeft laten weten de huisvestingsopgave voor het Districtsbureau Politie Gelderland Midden en het Basisteam Politie Zuid in bestaande bouw onder te brengen, in plaats van de eerder beoogde nieuwbouw op de Groningensingel te realiseren. Met het bericht van de politie doet zich nu de kans voor om het gehele gebouw permanent in te zetten voor de huisvesting van de creatieve en culturele sector, waaronder in ieder geval popcentrum Jacobiberg. Daarbij moet gedacht worden aan een cultureel verzamelgebouw met een totale vloeroppervlakte van rond de 7.000m2.

Via de subsidieregeling Creatieve Bedrijfsverzamelgebouwen kunnen creatieve makers en cultureel ondernemers in een vroeg stadium worden ondersteund in hun planvorming voor permanente ruimte. Daarvan wordt goed gebruik gemaakt. In 2023 is het gestelde subsidieplafond van €150.000 bereikt. Mede met behulp van een subsidiebijdrage is eind 2023 aan de Korianderstraat in Malburgen 2.100m2 atelierruimte toegevoegd voor in eerste instantie een periode van vijf jaar. In deze nieuwe culturele broedplaats is voor ongeveer 25 cultureel ondernemers een nieuwe werkplek gemaakt. We gaan desondanks meer regie nemen om extra werkplekken te realiseren. Dat kan door strategische gebouwaankopen te doen en noodzakelijke gebouwaanpassingen te financieren om zo potentiële creatieve broedplaatsen en ateliergebouwen geschikt te maken.

Nieuw cultureel centrum in Arnhem-Zuid (I)

We versterken het culturele aanbod en de faciliteiten in Arnhem-Zuid voor cultuureducatie, -participatie en -presentatie. Een procesbegeleider heeft in 2023 gesprekken gevoerd met bewonersinitiatieven, cultuurmakers (waaronder ook Cultuurnetwerk Arnhem) en andere organisaties om in kaart te brengen wat er momenteel aanwezig is in Zuid en waar de behoefte en energie ligt. Uit deze gesprekken is duidelijk geworden dat de opvattingen over cultuur sterk uiteenlopen, maar dat er een aanzienlijke bereidheid bestaat om gezamenlijk aan meer cultuur te werken. Om meer inzicht te krijgen in de behoeften van de bewoners van Zuid en het gewenste ambitieniveau voor een multifunctionele cultuurlocatie(s) te bepalen volgen we vanaf het najaar van 2023 drie sporen: een breed, kwalitatief behoeftenonderzoek onder de bewoners door Spectrum en Bureau Ruimtekoers, tijdelijke programmering in Zuid door Bureau Ruimtekoers en Arnhemse makers en verkenning naar (een) mogelijke locatie(s) waar in de toekomst culturele programmering in Zuid kan plaatsvinden. In het voorjaar volgt op basis hiervan een aanzet voor artistieke kernwaarden voor het opzetten van culturele programmering in Arnhem Zuid. Daarbij rekening houdend met de financiële kaders. Parallel wordt in 2024 een verkenning gedaan naar mogelijke permanente locatie(s) en passend vastgoed waar in de toekomst culturele programmering kan plaatsvinden.

Ook de voorgenomen verhuizing van popcentrum Jacobiberg naar de Groningensingel draagt bij aan meer cultuur in Zuid. Dit geldt ook voor de verruiming van de openingstijden van Rozet Kronenburg en de uitbreiding van activiteiten die daardoor mogelijk wordt en waarvoor een subsidie van het Rijk is ontvangen. Met de raadsbrief van 30 januari 2024 hebben wij u over de ontwikkeling Cultuur in Zuid geïnformeerd.

Effectindicator	2019	2020	2021	2022	2023
Aantal gerealiseerde m2 permanente werkruimte voor de sector			**0**	**0**	**2100**

Eenheid: m2 permanente werkruimte. In 2021 mee gestart. Streefwaarde 2022 4.000m2

Bron: Gemeente Arnhem

Effectindicator	2019	2020	2021	2022	2023
Waardering aanbod culturele voorzieningen in Arnhem Zuid	**31,60**		**31,10**		

Eenheid: % (helemaal) eens met de stelling: in Arnhem Zuid zijn voldoende voorzieningen voor culturele activiteiten

Bron: Arnhemse leefbare wijken monitor (tweejaarlijks)

Profilering en vitalisering van het culturele klimaat (D)

We zetten in op het versterken en behouden van de toppositie die Arnhem heeft als cultuur- en creatieve stad en dragen zo bij aan werkgelegenheid, innovatie en een aantrekkelijk vestigings- en woonklimaat. Daarbij is ook onze rol, positie en samenwerking in de brede regio van belang.

Toekomstbestendige huisvesting van het Stadstheater en onze Rijksgezelschappen Oostpool en Introdans (I)

De renovatie van het Stadstheater bevindt zich in de ontwerpfase, in september vond de laatste voorstelling in het gebouw plaats. Het Stadstheater is toen tot in 2027 gesloten. In deze jaren zal een groot deel van de voorstellingen van het Stadstheater in Musis plaatsvinden, dat hiervoor wordt aangepast.
In de laatste maanden van 2023 heeft nader onderzoek naar de aanwezigheid van asbest plaatsgevonden en zijn voorbereidende onderzoeken en werkzaamheden uitgevoerd buiten het gebouw (proefsleuven archeologie, bodem-, bomen- en ecologisch onderzoek).
Theater Oostpool en Introdans zijn aan zet om hun eigen nieuwe huisvesting te realiseren. De provincie Gelderland heeft, in navolging van de gemeente, hiervoor een bedrag van € 10 miljoen in het vooruitzicht gesteld. We steunen en ondersteunen de twee gezelschappen in dit project en vinden het logisch als de nieuwe huisvesting in de nabijheid van het Stadstheater zou zijn. Deze twee trajecten worden in nauwe samenhang bekeken.

De Sonsbeektentoonstelling en State of Fashion zijn onze beeldbepalende, internationale culturele events **(I)**

Op basis van het rapport van BMC ‘RESET - Toekomstige inrichting organisatie Sonsbeek en State of Fashion’ zijn Sonsbeek en State of Fashion sinds juni 2023 geen onderdeel meer van een gezamenlijke stichting.

Voor Sonsbeek is een nieuwe Raad van Toezicht gevonden. De werving voor een directeur-bestuurder wordt in maart 2024 afgerond. Planning is om in 2025 weer een internationaal beeldbepalende tentoonstelling te organiseren waarbij de samenwerking met Arnhemse instellingen en met de inwoners een belangrijk uitgangspunt is.
State of Fashion, dat onder de landelijke basisinfrastructuur (BIS) valt, heeft de al bestaande stichting als basis overgenomen en heeft per juni een directeur-bestuurder benoemd. Daarnaast is een Raad van Toezicht ingesteld en zijn nieuwe leden geworven. De eerstvolgende editie is in mei en juni 2024 in samenwerking met internationale, nationale en regionale partners.

Versterking van de (samenwerking in de) Cultuurregio 025 **(I)**

De Cultuurregio 025 heeft een stevige positie gekregen binnen de maatschappelijke opgave 'Ontspannen Regio' van de GMR. Op basis van het Transformatievoorstel Cultuurregio 025 is een uitvoeringsplan opgesteld met de regiogemeenten, dat momenteel wordt gerealiseerd. Looptijd is tot eind 2025. Belangrijk uitgangspunt is duurzame structuurversterking van de hele culturele keten in de hele regio. Dat wordt opgepakt via vijf lijnen. Begin 2023 heeft de toenmalige staatssecretaris cultuur tijdens het bezoek met vertegenwoordigers van de Cultuurregio 025 gesproken over de inzet op het gebied van cultuureducatie. In het najaar zijn subsidies aan tien samenwerkingsprojecten toegekend om innovatie van productie en presentatie in de sector te stimuleren. Op het gebied van versterking amateurkunst en professionalisering van de sector zijn stappen gezet. De gemeente Arnhem is penvoerder namens de regio voor de inzet van de (provinciale) middelen.

Behoud van werkgelegenheid in de culturele en creatieve sector **(I)**

Het aantal mensen dat in de culturele en creatieve sector werkt, is goed voor 4,6 procent van de werkgelegenheid. Onder andere ArtEZ en de vele (BIS)instellingen die Arnhem rijk is, dragen hieraan bij. Instellingen en makers worden echter geconfronteerd met stijgende lasten op diverse terreinen, zoals personeel, huur en energie. Dat heeft geleid tot tekorten bij veel instellingen. In 2023 hebben we dit nog kunnen opvangen door extra accres en inzet van de resterende coronamiddelen. Dat laatste is in 2024 niet meer mogelijk. Tal van instellingen hebben een begroting met een tekort ingediend.
Deze ontwikkeling kan de werkgelegenheid negatief beïnvloeden als deze lasten hoger worden en de baten niet stijgen. Dit is een van de aandachtspunten bij de vernieuwing van het cultuurbeleid. Ook de via de subsidievoorwaarden verplichte implementatie van de Code Fair Practice (eerlijke betaling en hiermee verbetering van de arbeidsvoorwaarden in de culturele en creatieve sector) is een aandachtspunt om de werkgelegenheid in de sector te behouden.

Effectindicator	2019	2020	2021	2022	2023
Percentage werkenden in de Arnhemse culturele en creatieve sector	4,60	4,60	4,50	4,70	

Eenheid: % werkenden

Bron: Monitor Vitale Economie/ PWE op basis van landelijke definitie/ indeling creatieve sector

Erfgoed levert een bijdrage aan een aantrekkelijke stad om in te wonen, te werken, te winkelen en te recreëren (A)

Beschermen, herbestemmen en zichtbaar maken van cultuurhistorisch erfgoed (D)

Het beschermde erfgoed wordt in stand gehouden en aan het zichtbaar maken van cultuurhistorisch erfgoed wordt zoveel als mogelijk invulling gegeven. Wel worden knelpunten ervaren met betrekking tot beschikbare capaciteit, middelen en werkvoorraad, afgezet tegen gemeentelijke ambities en wettelijke taken. Ambitieniveau en mogelijkheden voor realisering vormen een onderdeel van de nieuwe erfgoedagenda die in het eerste kwartaal van 2024 gereed komt.

Bescherming en herbestemming van cultuurhistorisch erfgoed **(I)**

De archeologische waardenkaart is 20-12-2023 door de gemeenteraad vastgesteld. Met de wijziging van het Omgevingsplan worden de nieuwe regels van kracht. We werken aan het actieplan Duurzaam Erfgoed. Eén van de acties is het formuleren van nieuwe regels voor zonnepanelen. Deze zijn door het college ter vaststelling voorgelegd aan de gemeenteraad. Er is een actieplan religieus erfgoed opgesteld dat binnenkort aan de gemeenteraad wordt voorgelegd.

Zichtbaar en beleefbaar maken van erfgoed **(I)**

In projecten wordt ingezet op beleefbaar erfgoed, maar in praktijk blijkt dat middelen en beschikbare capaciteit niet matchen met de bestuurlijke ambities en de Omgevingsvisie.
We werken op dit moment aan de afronding van de Erfgoedagenda. Hiermee is begin 2023 begonnen en heeft onder andere een stadsgesprek plaatsgevonden. Bestuurlijke agendering is
voorzien in het eerste kwart van 2024. In de agenda is beleefbaar erfgoed één van de thema's en zal worden aangegeven wat noodzakelijk is voor een goede invulling. Vermeldenswaardig is dat we inhoudelijk en financieel bijdragen aan de doorontwikkeling van de historische kelders. Er zijn archeologische tentoonstellingen georganiseerd, de Open Monumentendag is eveneens ondersteund, het Stenen Kruis (16e eeuw) is weer herplaatst in Klingelbeek, de ArcheoHotspot was wekelijks open en iedere maand is in het Erfgoedcentrum de archeologische Vondst van de Maand gepresenteerd. Dit zijn enkele van de voorbeelden als het gaat om gerealiseerd beleefbaar erfgoed in 2023. Met betrekking tot de bunker in de tuin van Museum Arnhem is gekeken naar de mogelijkheden en praktische uitvoering. Besloten is om van verdere visualisering voorlopig af te zien.
De restauratie van de Cuyperskamer is in uitvoering evenals de restauratie van het orgel in de Eusebiuskerk.

Ontsluiting van kennis over erfgoed **(I)**

Doelen zijn gehaald. Planon is nu omgezet naar een GIS-omgeving waardoor we Omgevingswet-bestendig zijn. Actuele berichten (zoals stadsgesprek Erfgoedagend en, archeologische ontdekkingen) worden gedeeld op social media. Het onderzoek naar de Romeinse baksteenstempels in de ArcheoHotspot is afgerond; er is daarnaast gewerkt aan Arnhems vondstmateriaal. Bij de opgraving van het Romeinse grafveld in Schuytgraaf is de pers betrokken, evenals bij het archeologische onderzoek op het Koningsplein. Het archeologische rapport van Schuytgraaf veld 26 is gereed gekomen. Samen met stakeholders wordt gewerkt aan twee cultuurhistorische fietsroutes: langs religieus erfgoed en langs plekken uit de Tweede Wereldoorlog. De publicaties van de Jansplaats en zuidelijke binnenstad zijn nog in behandeling.

Regisseren en uitvoeren van archeologisch onderzoek en archeologisch depotbeheer **(I)**

Dit jaar is regie gevoerd bij verschillende archeologische onderzoeken: de herinrichting van de Rijnkade, voorbereidingen van Stadsblokken-Meinerswijk, het inventariserende onderzoek ter hoogte van het Koningsplein (Stadsoase) en verschillende kleinere onderzoeken in wijken zoals Presikhaaf. Het onderzoek (extern uitgevoerd) ter hoogte van het Cobercoterrein is afgerond en gerapporteerd.
De archeologische opgraving van het grafveld in Schuytgraaf is uitgevoerd en eerder dan gepland gereed gekomen. Met betrekking tot depotbeheer is gewerkt aan een nieuw registratiesysteem waarvoor nu een businesscase wordt opgesteld.

Regioadvisering archeologie **(I)**

Ter opvolging van de vorige regioarcheoloog is in 2023 een nieuwe regioarcheoloog begonnen. Deze heeft de werkzaamheden voortgezet.
Regiogemeenten zijn voorzien van archeologisch advies, rapporten en andere archeologische documenten zijn getoetst en in regio-overleggen is gesproken over doorontwikkeling van verschillend beleid. De regioarcheoloog heeft daarnaast ook op diverse vlakken ondersteunend werk verricht voor de gemeente Arnhem.

Afhandeling amendementen en moties Begroting 2023

22A54 Kansen voor behoud erfgoed benutten

De voorgestelde financiële wijziging is in de geamendeerde Begroting 2023 verwerkt.
Het begrote budget is ingezet voor diverse projecten in de stad op het gebied van beleefbaar erfgoed waaronder de restauratie van het Strumpherorgel in de Eusebiuskerk en de doorontwikkeling van de historische kelders.

22M120 Kansen voor behoud erfgoed benutten

Er is gewerkt aan het opstellen van een nieuwe erfgoedagenda. Deze is in 2023 in conceptvorm gereed gekomen en wordt begin 2024 voor bestuurlijke besluitvorming geagendeerd.
Met het opstellen van de erfgoedagenda wordt conform de motie ook gekeken naar de wijze waarop de gemeente vanuit de nu begrote budgetten voor erfgoed of vanuit andere middelen onder bijzondere omstandigheden financieel kan bijdragen aan erfgoedprojecten om voortgang met cofinanciering mogelijk te maken.

22M122 Gezamenlijk aanbod Arnhemse podia

De motie is onderdeel van lopend beleid, om zoveel mogelijk samenwerking te stimuleren tussen de Arnhemse podia. We kijken ook naar de mogelijkheden tot samenwerken tussen de podia in het kader van de tijdelijke sluiting van het Stadstheater. Er worden tussen diverse podia gesprekken gevoerd en afspraken gemaakt.

22M125 Kaders voor cultuur- en evenementensubsidies
Deze motie hebben we afgedaan met de raadsbrief Inzet extra Programmabudgetten cultuur.

22M157 Gebruik nieuw cultureel centrum in Arnhem-Zuid ook als bastion in de Arnhem-Oost-aanpak
In de raadsbrief Cultuur in Zuid hebben we deze motie afgedaan.

Wat heeft het gekost

	Rekening	Begroting 2023		Rekening	
	2022	Primitief	Definitief	2023	Afwijking
Bedragen x € 1.000					
Middelen					
Lasten	36.171	38.750	43.675	41.450	2.225
Baten	8.059	7.524	10.460	9.959	-501
Saldo lasten en baten	***-28.112***	***-31.227***	***-33.215***	***-31.491***	***1.724***
Toevoegingen aan reserves	4.282	3.204	4.876	5.450	-574
Onttrekkingen aan reserves	4.886	832	4.127	3.800	-327
Saldo toevoegingen en onttrekkingen	***605***	***-2.372***	***-749***	***-1.650***	***-901***
Gerealiseerd resultaat	**-27.508**	**-33.599**	**-33.964**	**-33.141**	**823**

Onderwerp	Totale afwijking (x €1.000)	V/N	Toelichting	I/S	AR/ BR
Lasten	2.222	V			
Erfgoed	726	V	Erfgoed		
Cultuur	565	V	Subsidie Provincie Transformatie Cultuurregio025	I	AR
Cultuur	394	V	Vastgoed	I	AR
Cultuur	288	V	Winterfonds	I	AR
Cultuur	285	V	SPUK Impuls Jongerencultuur (zie baten)	I	AR
Cultuur	175	V	Cultuurprogrammering	I	AR
Cultuur	-211	N	SPUK Lokale bibliotheekvoorzieningen (zie baten)	I	AR
Baten	-394	N			
Cultuur	211	V	SPUK Lokale bibliotheekvoorzieningen (zie lasten)	I	AR
Cultuur	145	V	Vastgoed		
Cultuur	-185	N	SPUK Impuls Jongerencultuur (zie lasten)	I	AR
Cultuur	-565	N	Subsidie Provincie Transformatie Cultuurregio025	I	AR
Toevoegingen aan reserves	-574	N			
Erfgoed	-574	N	Bijdrage erfgoed aan project velperweg	I	BR
Onttrekkingen aan reserves	-264	N			
Erfgoed	-264	N	Vastgoed	I	BR

Erfgoed
Op een aantal panden in en om het Sonsbeekpark kon een deel van het planmatig onderhoud niet worden uitgevoerd. Dit onderhoud is doorgeschoven naar 2024. Tegenover het voordeel op de lasten van € 264.000 staat daarom een gelijk nadeel op de onttrekkingen.

Voor de uitvoering van het project "de Renaissance van de Velperweg" is afgesproken dat erfgoed € 574.000 bijdraagt in 2023. Dit budget is vorig jaar overgeheveld en wordt dit jaar toegevoegd in de BR Groot onderhoud en vervanging openbare ruimte. Tegenover het voordeel op de lasten van 574.000 staat een gelijke nadeel op de toevoegingen aan reserves.

Subsidie provincie Transformatie Cultuurregio 025
De provincie heeft de gemeente een subsidie verleend van € 1,3 miljoen voor het uitvoeringsplan Transformatie Cultuurregio 025 voor de periode 1 juni 2022 tot en met 31 december 2025. De gemeente treedt hierbij op als penvoerder voor de Groene Metropoolregio die zelf geen subsidies kan verstrekken. Ultimo 2023 is er € 475.000 besteed terwijl er € 1.040.000 begroot was. € 565.000 wordt meegenomen naar 2024 en zorgt hierdoor voor zowel een afwijking in de lasten als de baten. Het restant bedrag van € 260.000 wordt verwerkt in de begroting 2025.

Vastgoed
Op het beheer van de gemeentelijke panden in gebruik bij de culturele sector, is in 2023 een incidenteel voordeel ten opzichte van de begroting ontstaan van in totaal € 400.000. Dit voordeel wordt veroorzaakt doordat onderhoudswerkzaamheden voor het Musis zijn doorgeschoven naar 2024 en de onderhoudskosten van de Stadstheater zijn uitgebleven door de verbouwing. Daarnaast is er een rente voordeel. Voor de verklaring van dit voordeel verwijzen we naar de toelichting op de financiële afwijkingen van het onderdeel ‘vaste en vlottende financiering’ in het programma S00 Bestuur, dienstverlening en financiën.

Winterfonds
Door de inzet van het Winterfonds van de provincie Gelderland zijn er minder Arnhemse middelen ingezet voor de tegemoetkoming in gestegen energielasten van de culturele instellingen. Dit leidt tot een voordeel van € 288.000.

Specifieke uitkering Impuls Jongerencultuur
Het rijk heeft vanuit de specifieke uitkering Impuls Jongerencultuur een bedrag verleend van € 605.000 aan de gemeente Arnhem. In 2023 is € 420.000 besteed. In 2022 was reeds een subsidie verleend ter hoogte van € 100.000 vanuit deze regeling. Dit is in 2023 gecorrigeerd. Er resteert nog € 185.000 dat we meenemen naar 2024.

Cultuurprogrammering
Bij de budgetoverheveling 2023 is een deel van dit budget al overgeheveld naar 2024. In verband met capaciteitstekort en een vertraagde planning van een aantal activiteiten is het restant in 2023 niet meer ingezet. Dit leidt tot een voordeel van € 175.000.

Specifieke uitkering Lokale bibliotheekvoorzieningen
De gemeente heeft vanuit de specifieke uitkering lokale bibliotheekvoorzieningen een bedrag ontvangen ter hoogte van € 211.000 in 2023. We hebben dit ingezet voor extra openingsuren en activiteiten bij Rozet Kronenburg. Dit bedrag was niet opgenomen in de begroting en zorgt hierdoor voor zowel een afwijking in de lasten als de baten.

Met wie werken we samen

Verbonden partijen

Regionaal Historisch Centrum Gelders Archief
Voor meer informatie wordt verwezen naar de paragraaf Verbonden partijen.

Partners

Cultuur
De culturele basis- en meerjarenvoorzieningen, het culturele middensegment en makers tot aan de amateurkunstverenigingen.

Erfgoed
Provincie Gelderland, provinciale en lokale erfgoedinstellingen of verenigingen, regiogemeenten en monumenteneigenaren.

Ook werken we samen met verschillende subsidiepartners. Deze zijn in dit programma in de digitale begroting (https://financien.arnhem.nl) terug te vinden. Het volledige overzicht van de begrotingssubsidies is te vinden in de paragraaf Subsidies.

Beleidskaders

- Kadernota ‘STROOM – cultuurbeleid Arnhem’ 2021;
- Tussenevaluatie 'Arnhem, Stroomt Door', 2016;
- STROOMversnelling: actualisatie cultuurbeleid, 2020;
- Kadernota Beeldende Kunst in de Openbare ruimte 2022;
- Cultuurprofiel 025 Arnhem Nijmegen, Transformatievoorstel Cultuurregio 025;
- Erfgoedagenda gemeente Arnhem.

Participatie en armoedebestrijding

Alle Arnhemmers moeten mee kunnen doen in de samenleving. Ieder op z'n eigen manier. Daarvoor is financiële rust, stabiliteit, een daginvulling en perspectief op een goede toekomst nodig. Kortom, we willen onze inwoners de zekerheid bieden dat zij een bestaan kunnen opbouwen.

Er is volop ingezet om Arnhemmers zo veel mogelijk financieel zelfstandig en zelfredzaam te maken. Door hen aan werk te helpen, maar ook door het voorkomen en aanpakken van schulden. Voor inwoners met een uitkering is geïnvesteerd in een gebiedsgerichte aanpak, een meer persoonlijke benadering en een intensievere samenwerking met ketenpartners.

Deze aanpak werpt zijn vruchten af. Het aantal Arnhemmers dat afhankelijk is van ondersteuning vanuit de Participatiewet is verder afgenomen in 2023. Er was sprake van duurzame uitstroom, waarbij van de groep inwoners die uitstroomden uit de uitkering naar werk of scholing meer dan 90% in het jaar daarna niet meer terugkeerde in de uitkering

In 2023 is gestart met het verbeteren van de toegankelijkheid en vereenvoudiging van onze gemeentelijke inkomensregelingen en het aanbieden van een aantal extra mogelijkheden voor inwoners met een laag inkomen. Zo zijn de regels voor de bijzondere bijstand voor inwoners in beschermingsbewind verruimd en kunnen inwoners met een Gelrepas goedkoop reizen met het openbaar vervoer.

Door de huidige maatschappelijke ontwikkelingen blijven we voor uitdagingen staan. Steeds meer Arnhemmers hebben moeite om, zelfstandig, rond te komen en zijn verminderd zelfredzaam.

Wat wilden we bereiken en wat hebben we gedaan

Ambities (A)	Doelen (D)	Inspanningen (I)

We willen onze inwoners de zekerheid bieden dat zij een bestaan kunnen opbouwen (A)

Voorkomen en vroeg erbij (D)

In financieel onzekere tijden, waarin veel inwoners geldzorgen hebben door stijgende lasten, willen we zoveel mogelijk voorkomen dat inwoners schulden opbouwen en/of in de armoede terecht komen. We hebben daarom samen met ketenpartners in de stad geïnvesteerd in bestaanszekerheid bij kinderen en jongeren, in het voorkomen van schulden en gezorgd voor een laagdrempelige ingang voor inwoners met financiële vragen. Ook hebben we intensief samengewerkt met het onderwijs om jeugdwerkloosheid te voorkomen.

Aanpak kinderarmoede (I)

Met Stichting Leergeld, het Jeugdfonds sport en cultuur Gelderland en de Dullertsstichting zijn afspraken gemaakt over een kinderarmoedepact. Doel is om kinderen en jongeren op individueel niveau met goederen en middelen te ondersteunen wanneer de bestaanszekerheid in het geding is. Ieder kind moet mee kunnen doen en geldgebrek mag daarbij niet in de weg staan. Met deze partners is een doorontwikkeling van de dienstverlening gestart. Hierbij is het aanbod verbreed waar dat nodig was en is overlappend aanbod verminderd.

Ook hebben we in 2023 een onderzoek gedaan naar de zogenoemde witte vlekken in de voorzieningen voor inwoners met een laag inkomen. Belangrijke elementen hierin blijken de uitgaven aan medische zorg en de inclusie van studenten. In 2024 verkennen we, samen met onze ketenpartners hoe we deze vraagstukken concreet aan kunnen pakken voor onze inwoners.

In 2023 is het rekenkameronderzoek 'Doorbreek de patronen, een onderzoek naar generatie-armoede in Arnhem' gepubliceerd. Het rapport is een steun in de rug bij de beweging die we aan het maken zijn. Voorbeelden hiervan zijn het toegankelijker maken van onze inkomensregelingen, de inzet op kansrijk opgroeien vanuit het Nationaal Programma Arnhem Oost en het kijken naar de verbreding van de inzet van ervaringsdeskundigen.

Vanuit het burgerinitiatief 'Collectief Kapitaal' is in Arnhem gestart met een pilot met betrekking tot voldoende en zeker inkomen. Acht Arnhemse gezinnen worden gedurende een jaar financieel ondersteund, waarbij het bedrag dat naar deze gezinnen gaat volledig wordt opgebracht door een collectief uit de Arnhemse samenleving. Wij zijn betrokken bij deze pilot door bij te dragen in de uitvoeringskosten en willen hieruit graag leren.

Schuldpreventie (I)

We willen zoveel mogelijk voorkomen dat mensen geldzorgen en/of schulden krijgen. Dat deden we het afgelopen jaar samen met Rijnstad, de Sociale wijkteams en Opr€cht. Bij de acht Goed Geregeld loketten in Arnhem konden inwoners terecht voor laagdrempelige informatie en advies over financiële en juridische zaken en hulp bij het aanvragen van (tijdelijke) inkomensregelingen. In 2023 sloten steeds vaker ook andere organisaties aan zodat vragen breed kunnen worden opgepakt, zoals de energiecoaches. Bij geldzorgen werd snel geschakeld met de Sociale wijkteams, Opr€cht en Geldzaken en Ondernemers zodat inwoners een beroep kunnen doen op schuldhulpverlening.

Om inwoners met financiële vragen te vinden en te helpen, werkten we samen met veel ketenpartners in de stad. Met de training “Alert op geldzorgen” zijn ketenpartners ondersteund in het signaleren en bespreekbaar maken van geldzorgen bij inwoners en bij het doorgeleiden naar ons gemeentelijke hulpaanbod. Om hen nog beter te kunnen informeren over dit hulpaanbod is de 'routekaart Alert op Geldzorgen' vernieuwd in samenwerking met de betrokken instanties.

Verder waren we in maart actief in het kader van de landelijke Week van het Geld en zijn er door MoneyStart lessen gegeven op de praktijk-, vmbo en mbo-scholen. Na de succesvolle deelname in 2023 is ervoor gekozen dat Arnhem in 2024 de Gaststad wordt.

(Vroeg) erop af (I)

Om inwoners met geldzorgen snel te bereiken wordt vroegsignalering ingezet. Vanuit vastelastenpartners ontvangen wij een signaal bij een achterstand in de betaling van water, huur, energie en de zorgverzekering. Vanaf april 2023 was een stijging waarneembaar in het aantal signalen. Het aantal steeg van 600 à 700 naar gemiddeld zo’n 1100 per maand. Alle inwoners met een betalingsachterstand kregen een aanbod voor hulp, bij voorkeur via persoonlijk contact. Vanaf september 2023 is daarom nog meer ingezet op telefonisch contact en huisbezoeken. In 2023 heeft 29% van de inwoners die we hebben bereikt de hulp geaccepteerd. In het geval van problematische schulden zijn deze inwoners aangemeld bij de schuldhulpverlening.

Er is veel ingezet om de samenwerking met de vastelastenpartners verder te intensiveren. Met netbeheerder Liander hebben wij de handen ineengeslagen. Hierdoor kunnen wij hulp ook bieden aan inwoners waarbij het energiecontract toch is beëindigd door de energieleverancier. Ook hebben we ingezet op signalen van betalingsachterstanden via de CAK-lijsten (inzake langdurige achterstanden in de zorgpremie), de Rechtbank en Rijn IJssel. Naar aanleiding van deze signalen zijn huisbezoeken afgelegd.

Jeugdwerkloosheid voorkomen (I)

Er zijn verschillende lopende initiatieven die jongeren in een kwetsbare positie ondersteunen en werkloosheid onder deze jongeren voorkomen. Het aanbod voor deze doelgroep is steeds beter geworden. Ook is het aanbod bij een steeds bredere groep professionals bekend en wordt er meer samengewerkt tussen onderwijs en de participatieketen. Dit is in lijn met het wetsvoorstel ‘van school naar duurzaam werk’. Samen met onze ketenpartners hebben we de goed lopende initiatieven die zich richten op het bieden van extra begeleiding aan kwetsbare jongeren van school naar werk geborgd. Dit najaar zijn we gestart met een pilot waarbij we ons richten op jongeren tussen de 23 en 27 jaar die (nog) niet bij ons of bij onze ketenpartners in beeld zijn. Daarnaast zijn we gestart met voorlichting aan onderwijsinstellingen en partijen uit de participatieketen over de inzet van beschut werk voor jongeren die een hoge ondersteuningsbehoefte hebben. Voor jongeren die bijstand aanvragen wordt er sinds juni 2023 van dit jaar niet langer gewerkt met een zoekperiode van vier weken. Door de gemeente kan er zo meteen gestart worden met de begeleiding naar werk of een opleiding.

Effectindicator	2019	2020	2021	2022	2023
Aantal kinderen in huishoudens met ten minste 1 jaar inkomen tot 130% sociaal minimum	**5000**	**5100**	**4700**		
Eenheid: Aantal kinderen					
Bron: CBS (cijfers beschikbaar t/m 2021)					

Effectindicator	2019	2020	2021	2022	2023
Aantal kinderen in huishoudens met ten minste 4 jaar inkomen tot 130% sociaal minimum	**3000**	**3000**	**3000**		
Eenheid: Aantal kinderen					
Bron: CBS (cijfers beschikbaar t/m 2021)					

Effectindicator	2019	2020	2021	2022	2023
% bereikte huishoudens bij huisbezoek Vroegsignalering	72	59	68	74	67
Eenheid: Percentage					
Bron: Vroeg Eropaf					

Effectindicator	2019	2020	2021	2022	2023
Aantal inwoners met financiële vragen	1346	849	785	700	988
Eenheid: Inwoners aangemeld bij Sociale Wijkteams Arnhem					
Bron: Sociale wijkteams					

Effectindicator	2019	2020	2021	2022	2023
Percentage werkloze jongeren	3	3	3	2	
Eenheid: Het percentage werkloze jongeren 16-22 jaar					
Bron: CBS (verplichte BBV-indicator)					

Arnhemmers kunnen rondkomen (D)

Om Arnhemmers perspectief te bieden op een schuldenvrij bestaan, of op financiële zelfredzaamheid is een belangrijke randvoorwaarde dat zij maandelijks kunnen rondkomen met hun inkomsten. De bestaanszekerheid vormt een essentiële randvoorwaarde om stappen te kunnen zetten richting activering, (gezondheids-/ psychische) problemen oplossen en werk. Een deel van deze bestaanszekerheid wordt landelijk bepaald (Participatiewet), denk aan de hoogte van het minimumloon en hoogte van de bijstandsuitkering. Als gemeente hebben we daar beperkte invloed op. Landelijk hebben we ons, vanuit een actieve rol in de G40, hard gemaakt voor een stelsel met een voldoende hoog inkomen en meer zekerheden.

Waar we wel invloed op hebben is de toegankelijkheid van onze gemeentelijke inkomensregelingen en het aanbieden van een aantal extra mogelijkheden. In 2023 is een breed onderzoek uitgevoerd naar mogelijke verbeteringen.

Inwoners met een Gelrepas kunnen per 1 mei 2023 goedkoop reizen met het openbaar vervoer en 600 Arnhemmers kunnen sinds eind maart subsidie aanvragen voor een energiezuinige koelkast, wasmachine of vriezer. Aanvullend zijn de regels voor bijzondere bijstand voor de aanschaf van energiezuinig witgoed verruimd.

Vanaf 1 december zijn de voorwaarden voor de bijzondere bijstand verruimd. In de eerste plaats is voor veel kostensoorten binnen de bijzondere bijstand de vermogensgrens verhoogd en zijn inkomensgrenzen geharmoniseerd en deels verhoogd. Dit betekent dat de gemeente minder tijd kwijt is aan berekeningen en controles en meer tijd heeft voor de inwoner. Ook zijn de regels voor inwoners in beschermingsbewind verruimd. Hierdoor krijgen per maand ongeveer 250 inwoners die zich in een kwetsbare positie bevinden en een laag inkomen hebben meer financiële armslag. Daarnaast zijn alle voorbereidingen getroffen om in 2024 de individuele inkomenstoeslag (IIT) voor een grote groep rechthebbenden automatisch te gaan verlengen. Een groep die nooit eerder een aanvraag IIT deed en wel recht heeft krijgt in 2024 een uitnodiging om dit recht te verzilveren, middels een sterk vereenvoudigd aanvraagformulier waarop maar één vinkje hoef te worden gezet door de inwoner. Voor deze verbeteringen zijn in 2023 processen ingericht en is in 2023 een algoritme gebouwd dat is aangemeld bij het landelijk algoritmeregister. Er zijn twee nieuwe onderzoeksprojecten opgestart die gericht zijn op beter gebruik van gemeentelijke data zodat we inwoners met lage inkomens in 2024 nog sneller en gerichter kunnen helpen bij het verkrijgen van de regelingen waar ze recht op hebben. In 2023 is ook een soepeler beleid ingevoerd voor vergoeding van de eigen bijdrage voor kraamzorg voor de laagste inkomens.

Daarnaast hebben we opnieuw een aantal ketenpartners financieel ondersteund die er samen met ons voor zorgen dat er voor inwoners met weinig financiële middelen een vangnet is. Denk hierbij bijvoorbeeld aan het Jeugdfonds Sport en cultuur, Stichting Leergeld, EcoVrede, de Voedselbank en de Kledingbank.

Inkomenszekerheid (zie spoor 1a en 1b nieuwe Participatiewet, bijverdienpremie) **(I)**

Het wetsvoorstel Participatiewet in balans is door het kabinet controversieel verklaard. De ingangsdatum is daarmee onzeker geworden. Vooruitlopend op een meer menswaardige benadering hebben wij al een aantal wijzigingen in onze uitvoering doorgevoerd:

- het afschaffen van de kostendelersnorm voor inwonende jongeren;
- het buiten beschouwing laten van de zoekperiode voor jongeren tot 27 jaar;
- de ruimte voor giften voor inwoners in de bijstand is verruimd tot een bedrag van € 1.800.

Daarnaast zijn in 2023 de voorbereidingen getroffen om de bijverdienbeloning voor het eerst te kunnen uitbetalen in 2024. Dit betreft de beleidsvorming en het ontwerpen en testen van een geautomatiseerd proces. Daarnaast is tijd geïnvesteerd in het ontwikkelen van indicatoren zodat de kosten en effecten van de bijverdienbeloning in 2024 goed meetbaar zijn.

Schulddienstverlening **(I)**

Eind 2023 vond besluitvorming plaats om onderdelen van Schuldhulpverlening vanaf 2025 weer in eigen beheer te gaan uitvoeren. Het gaat daarbij om vroegsignalering, toegang tot schuldhulpverlening, stabilisatie en schuldregeling, budget coaching en budgetbeheer. Momenteel loopt de implementatie. Daarnaast verloopt de huidige schuldhulpverlening via Plangroep naar tevredenheid. In 2023 dienden meer inwoners een aanvraag voor schuldhulp in dan in het voorgaande jaar.

Ook in 2023 boden we gedupeerden van het Kinderopvangtoeslagenschandaal brede ondersteuning. Vanaf het najaar 2023 bieden we via Opr€cht ook proactief ondersteuning aan de kinderen van de gedupeerden. Vanaf september 2023 is er met 157 kinderen contact gelegd. De vragen van de kinderen richten zich vooral op hulp bij schoolzaken en mentale gezondheid. Vanaf november 2023 is er ook een schuldenaanpak voor erkend gedupeerde kinderen (18 t/m 38 jaar) mogelijk.

In 2023 zijn alle voorbereidingen getroffen voor het Experiment Immerloo Schuldenvrij. Dit experiment gaat begin 2024 van start. Hierbij worden een aantal gezinnen met multi-problematiek op een innovatieve manier met hun schulden geholpen, waarna er samen met de inwoners stappen gezet worden om andere problemen op te lossen of te verminderen.

Jongeren met geldzorgen konden ook in 2023 weer een beroep doen op het Jongeren Perspectief Fonds (JPF). In deze aanpak kunnen jongeren die geen of onvoldoende aflosruimte hebben, toch worden geholpen met hun schulden. Zij bieden dan een tegenprestatie in de vorm van deelname aan de maatschappelijke diensttijd.

Energiearmoede **(I)**

De landelijke energietoeslag 2023 liet op zich wachten, de benodigde wetswijziging Energietoeslag was uiteindelijk begin oktober 2023 een feit. Wij waren nauw aangesloten op de landelijke ontwikkelingen en waren voorbereid om direct in actie te kunnen komen. De energietoeslag hebben wij aan rechthebbende inwoners die bij ons in beeld waren automatisch, ambtshalve toegekend. Wij hebben deze inwoners hierover schriftelijk geïnformeerd en hen uitgelegd waarop zij op welk moment rekenen konden. Sommige inwoners moesten eerst zelf nog een check doen op het bij ons bekende bankrekeningnummer en voor anderen deden wij een extra inkomenscheck. De uitbetaling vond plaats in verschillende tranches waarbij aan de eerste groep al 3 weken na de wetswijziging werd uitbetaald. De verstrekking van de Energietoeslag 2023 is in Arnhem goed verlopen. Er zijn nauwelijks vragen gesteld bij het KCC en er is maar een enkel bezwaar ingediend. Gedurende de laatste twee maanden van 2023 werd al meer dan 90% van het (verwachte) totaal verstrekt. In de eerste helft van 2024 is het nog mogelijk een aanvraag te doen voor 2023.

Ook in 2023 is er aan de landelijke energietoeslag de lokale wintertoeslag toegevoegd om onze inwoners met een laag inkomen extra tegemoet te komen in de energiekosten. Hiernaast is er in een aantal gevallen nog Bijzondere Bijstand verstrekt voor de hoge energiekosten.

De verbinding met het verduurzamen en isoleren van de woning wordt steeds gelegd; er wordt samengewerkt met en verwezen naar de energiecoaches.

In verband met de energiecrisis zijn ook andere maatregelen genomen, zo is het kledingtegoed op de Gelrepas tijdelijk verhoogd en subsidiëren we nu de Voedselbank omdat hun kosten door de energiecrisis enorm waren gestegen en er minder werd gedoneerd.

Effectindicator	2019	2020	2021	2022	2023
Aantal huishoudens met ten minste 1 jaar inkomen tot 120% sociaal minimum	**14600**	**14700**	**14500**		

Eenheid: Aantal huishoudens (cijfers beschikbaar t/m 2021)

Bron: CBS

Effectindicator	2019	2020	2021	2022	2023
Aantal huishoudens met ten minste 4 jaar inkomen tot 120% sociaal minimum	**8800**	**8700**	**9100**		

Eenheid: Aantal huishoudens

Bron: CBS (cijfers beschikbaar t/m 2021)

Effectindicator	2019	2020	2021	2022	2023
% huishoudens dat afgelopen 12 maanden moeite heeft gehad om van het inkomen rond te komen	**21**		**14**		

Eenheid: Percentage

Bron: Arnhemse leefbare wijken monitor (tweejaarlijks)

Effectindicator	2019	2020	2021	2022	2023
% huishoudens dat onverwachte noodzakelijke uitgave van € 1.000 kon betalen zonder daarvoor schulden te maken	**58**		**67**		

Eenheid: Percentage

Bron: Arnhemse leefbare wijken monitor (tweejaarlijks)

Effectindicator	2019	2020	2021	2022	2023
Percentage bijstandsgerechtigden dat inkomsten heeft uit werk	**7,50**	**7,20**	**6,20**	**6,40**	**6,80**

Eenheid: Gemiddeld percentage inwoners met bijstand dat ook inkomsten uit werk heeft

Bron: Divosa

Effectindicator	2019	2020	2021	2022	2023
Aantal aanmeldingen voor Schuldhulpverlening	**382**	**922**		**457**	**618**

Eenheid: Inwoners aangemeld bij PLANgroep

Bron: PLANgroep

Effectindicator	2019	2020	2021	2022	2023
Gemiddelde schuld van huishouden dat start met een schuldregeling		**36000**	**36600**	**36300**	**35755**

Eenheid: Schuld in euro's

Bron: PLANgroep

Effectindicator	2019	2020	2021	2022	2023
Gemiddelde aantal schuldeisers van huishouden dat start met een schuldregeling		**13**	**12**	**14**	**17**

Eenheid: Aantal schuldeisers

Bron: PLANgroep

Effectindicator	2019	2020	2021	2022	2023
Aantal huishoudens schuldenvrij uitgestroomd na traject Schuldhulpverlening	**180**	**333**	**385**	**398**	**416**

Eenheid: Aantal per jaar

Bron: PLANgroep

Effectindicator	2019	2020	2021	2022	2023
Instroompercentage bijstand	**2,40**	**2**	**2**	**2**	**2,10**

Eenheid: Instroompercentage bijstand afgezet tegen andere gemeenten

Bron: Divosa

Effectindicator	2019	2020	2021	2022	2023
Percentage werkloze jongeren	3	3	3	2	

Eenheid: Het percentage werkloze jongeren 15-25 jaar

Bron: CBS

Arnhemmers doen mee (D)

Arnhemmers die een beroep doen op de ondersteuning vanuit de Participatiewet willen we zo snel mogelijk op weg helpen naar grip op hun eigen leven en perspectief. We hebben ingezet op ontwikkeling en begeleiding naar vermogen volgens de participatiewaaier. Elke stap op het gebied van participatie beschouwen we hierbij als een resultaat, omdat we weten dat betaald werk niet voor iedereen mogelijk is. In dat kader ondersteunen we sociaal ondernemende wijkinitiatieven waar inwoners op een laagdrempelige manier kunnen participeren en zetten we met ketenpartpartners in op cultuurparticipatie als alternatieve manier om mensen te activeren. Daarnaast is in 2023 extra ingezet op de inzet van loonkostensubsidie en beschut werk voor inwoners met een ondersteuningsbehoefte.

Ontwikkeling/ begeleiding inwoners naar vermogen op de participatieladder (I)

We zagen in 2023 resultaat van onze aangepaste wijze naar een positieve inwonersbenadering. Hierbij stellen we de inwoner centraal en gaan in gesprek over persoonlijke ontwikkeling en ondersteuningsvragen. We beslissen samen over wat het best passende traject is om te komen tot werk, opleiding of activering via vrijwilligerswerk, dan wel of deze stappen haalbaar zijn of niet. In deze gesprekken zetten we in op een brede uitvraag op alle leefgebieden van de inwoner. Daar waar bredere ondersteuning nodig is, zoeken we samenwerking met de wijkcoaches van het Sociaal wijkteam of kijken we naar de inzet van maatwerk. Onderdeel van deze veranderende werkwijze is ook het inzetten van pilots zoals de bijverdienbeloning en samenwonen op proef.

Het aantal Arnhemmers dat afhankelijk is van ondersteuning vanuit de Participatiewet bleef geleidelijk afnemen. Er was sprake van duurzame uitstroom, waarbij van de groep inwoners die uitstroomden uit de uitkering naar werk of scholing meer dan 90% in het jaar daarna niet terugkeerde in de uitkering. We zien dit ook terug in de financiële ontwikkeling van ons BUIG-budget, waarbij we een minder groot tekort in 2023 hebben dan vooraf begroot.

Een deel van onze inwoners had en heeft duurzaam meer ondersteuning nodig om uit te stromen naar betaald werk of participatie anderszins. Voor deze groep zetten we re-integratie instrumenten in voor passende ondersteuning, bijvoorbeeld door beschut werk, jobcoaching of loonkostensubsidie. Dit vraagt om een passend aanbod voor de vraag van onze inwoners. Om dit te realiseren versterkten we de samenwerking met ketenpartners door afspraken en prestatienormen te evalueren en het aanbod bij te stellen.

De samenwerking met Scalabor als netwerkorganisatie draagt bij aan deze ontwikkelingen. Scalabor schakelt waar nodig organisaties in met een specifieke deskundigheid als zij deze zelf niet in huis hebben en er is ruimte voor innovatie. Scalabor ontwikkelt zich verder tot het sociaal ontwikkelbedrijf voor Arnhem door verschillende typen trajecten arbeidsontwikkeling aan te bieden.

Bovenstaande ontwikkelingen zorgen voor een blijvende druk op het re-integratiebudget.

Ondersteuning doelgroepen: statushouders en jongeren (I)

Nieuwkomers die in Arnhem komen wonen begeleiden we op het gebied van taal, huisvesting en participatie aan de samenleving.. Ook voor deze doelgroep werken we vanuit het principe van samen beslissen en we stellen de inwoner centraal. We sluiten hierbij zoveel mogelijk aan bij onze bestaande re-integratie-instrumenten en -trajecten en daar waar nodig ontwikkelen we trajecten bij onze ketenpartners specifiek gericht op inburgering. Specifiek voor de doelgroep statushouders die onder de oude Wet inburgering vallen hebben we een Arnhemse Aanpak Statushouders ontwikkeld (bekostigd uit een Europese AMIF-subsidie) om extra ondersteuning te bieden op hun integratie en participatie door een passend aanbod van scholing, begeleiding en activiteiten te bieden. Dit doen we samen met onze partners NewBees, Scalabor en Sportbedrijf Arnhem.

Door inzet van aandachtsfunctionarissen jongeren richten we ons specifiek op het stimuleren van participatie onder jongeren, tegengaan van jongerenwerkloosheid en schooluitval.
Door het afschaffen van de zoekperiode van vier weken voor jongeren die bijstand aanvragen maken we het mogelijk om meteen te starten met de begeleiding van de jongere naar werk of opleiding. In 2023 startten we ook samen met onze partners met de voorbereidingen voor de implementatie van de Wet van school naar werk.

Passende werkplekken **(I)**

Het Werkgeversservicepunt Midden Gelderland, UWV, Scalabor, het Centrum Activerend werk en de Stichting Inclusief Midden Gelderland zijn voor de gemeente belangrijke partners om inclusief werkgeverschap te stimuleren. Met hen komen we tot steeds betere afspraken wie wat doet in het passend maken van werkplekken voor onze inwoners en de ondersteuning hierbij voor werkgevers.

Begin 2023 zijn met Scalabor afspraken gemaakt over de intensivering van beschut werk. Beschut werk is een vorm van betaald werk bedoeld voor mensen met een arbeidsbeperking die relatief veel begeleiding nodig hebben. Eind 2023 zijn er ruim 40 inwoners met een beschut werk indicatie aan de slag, eind 2022 waren dit er 20. Samen met Werkgeversservicepunt Midden-Gelderland brengen we beschut werk bij werkgevers onder de aandacht. Inmiddels zijn er al mooie voorbeelden beschutte werkplekken bij onder andere Bakkerij Hilvers en 2Switch.

Ook ondersteunen we sociaal ondernemende wijkinitiatieven waar inwoners werkervaring op kunnen doen en stappen kunnen zetten richting betaald werk. Zo zijn er in 2023 inwoners als buurtconciërge, buurtklusser en energiecoach aan de slag gegaan.

In de regio werken we samen met onze partners in de arbeidsmarkt. In 2023 hebben 832 personen uit de regio zich aangemeld bij het LeerwerkLoket, dat is bijna 25% meer dan het jaar daarvoor. Hieronder zijn 438 Arnhemmers. Het Steunpunt Social Return Midden Gelderland is sinds het begin van 2023 ondergebracht bij de Modulaire Gemeenschappelijke Regeling Sociaal Domein. In 2023 zijn er in de regio 244 plaatsingen (dienstverband, opleidings- of werkervaringsplek) gerealiseerd op basis van een Social Return verplichting.

Effectindicator	**2019**	**2020**	**2021**	**2022**	**2023**
Volumeontwikkeling uitkeringslast BUIG	**100**	**101,50**	**98,40**	**90,90**	**89,90**
Eenheid: Indexcijfer afgezet tegen andere gemeenten					
Bron: Divosa					
Effectindicator	**2019**	**2020**	**2021**	**2022**	**2023**
Netto arbeidsparticipatie	**67,60**	**69**	**68,30**	**71,30**	**72,50**
Eenheid: Het percentage van de werkzame beroepsbevolking ten opzichte van de (potentiële) beroepsbevolking.					
Bron: CBS					
Effectindicator	**2019**	**2020**	**2021**	**2022**	**2023**
Personen met een bijstandsuitkering	**76,80**	**84,27**	**79,74**	**69,48**	**65,34**
Eenheid: Het aantal personen met een bijstandsuitkering, per 1.000 inwoners.					
Bron: CBS/waarstaatjegemeente					
Effectindicator	**2019**	**2020**	**2021**	**2022**	**2023**
Uitstroompercentage algemene bijstand	**2,60**	**2**	**2,40**	**2,10**	**2,10**
Eenheid: Uitstroompercentage algemene bijstand afgezet tegen andere gemeenten					
Bron: Divosa					
Effectindicator	**2019**	**2020**	**2021**	**2022**	**2023**
% gemeentelijke inkoopdossiers met SROI-component					
Eenheid: Percentage - indicator in ontwikkeling					
Bron: Inkoopadministratie					
Effectindicator	**2019**	**2020**	**2021**	**2022**	**2023**
Inwoners werkend met een loonkostensubsidie		**179**	**259**	**391**	**443**
Eenheid: Aantal inwoners met een betaling loonkostensubsidie per september van het jaar					
Bron: Gemeente Arnhem					
Effectindicator	**2019**	**2020**	**2021**	**2022**	**2023**
Inwoners werkend met een vorm van ondersteuning (loonkostensubsidie, jobcoaching en beschut werk)		**284**	**378**	**556**	
Eenheid: Aantal inwoners met een betaling loonkostensubsidie en/of jobcoaching					
Bron: Administratie Werk en Inkomen					

Effectindicator	2019	2020	2021	2022	2023
Lopende re-integratievoorzieningen	**69,10**	**72,70**	**75,80**	**156,50**	**202,60**

Eenheid: Het aantal re-integratievoorzieningen, per 10.000 inwoners in de leeftijd van 15-64 jaar

Bron: BS- Participatiewet (verplichte BBV-indicator)

BBV-indicatoren (niet gekoppeld aan een doel)

Effectindicator	2019	2020	2021	2022	2023
Kinderen in uitkeringsgezin	**11**	**10**	**10**	**9**	

Eenheid: Het percentage kinderen tot 18 jaar dat in een gezin leeft dat van een bijstandsuitkering moet rondkomen.

Bron: CBS - Jeugdmonitor

Afhandeling amendementen en moties Begroting 2023

22A73 Houd vast aan ambitie

De tekstuele wijziging is in de geamendeerde Begroting 2023 verwerkt. Sinds januari 2019 is het gemiddelde bestand van 16 grote gemeenten gedaald met 8,6%. Arnhem heeft als doel het 10% beter te doen, dus dat is een daling van ongeveer 9,5% in die periode. In november 2023 is het bestand van Arnhem 13% afgenomen sinds het begin van de meting. Dus Arnhem voldoet op dit moment ruim aan de doelstelling.

22A77 Geef experiment ‘schuldenvrij’ een kans

Het startbedrag van € 150.000 dat de Raad beschikbaar heeft gesteld heeft ervoor gezorgd dat het experiment ‘Immerloo Schuldenvrij’ samen met maatschappelijke partners uitgedacht kon worden.
Inmiddels is de aanvullende financiering rond, middels SPUK Kansrijke Wijk en externe giften. Wat maakt dat het experiment de uitvoeringsfase in gaat. De raad is hierover in het eerste kwartaal van 2024 geïnformeerd.

Wat heeft het gekost

	Rekening	Begroting 2023		Rekening	
	2022	Primitief	Definitief	2023	Afwijking
Bedragen x € 1.000					
Middelen					
Lasten	169.591	164.795	164.748	176.600	-11.851
Baten	114.865	114.470	110.593	125.887	15.294
Saldo lasten en baten	***-54.726***	***-50.326***	***-54.156***	***-50.713***	***3.443***
Toevoegingen aan reserves	4.543	554	3.461	3.708	-247
Onttrekkingen aan reserves	6.994	0	4.360	4.343	-16
Saldo toevoegingen en onttrekkingen	***2.451***	***-554***	***899***	***636***	***-263***
Gerealiseerd resultaat	**-52.275**	**-50.880**	**-53.257**	**-50.077**	**3.180**

Onderwerp	Totale afwijking (x €1.000)	V/N	Toelichting	I/S	AR/ BR
Lasten	-11.932	N			
Werk en Inkomen	254	V	Pilot Bijverdienbeloning	I	AR
Werk en Inkomen	193	V	Impuls integraal werken	I	AR
Werk en Inkomen	-119	N	Studietoeslag	I	AR
Schulddienstverlening	-162	N	Extra inzet o.a. projectleiders, communicatieadviseur	I	AR
Armoedebeleid	-174	N	Armoederegelingen	I	AR
Armoedebeleid	-300	N	Algemeen armoedebestrijding	I	AR
Werk en Inkomen	-341	N	Voorziening Spaarverlof zie centrale toelichting op S00	I	AR
Werk en Inkomen	-502	N	WSW	I	AR
Schulddienstverlening	-2.455	N	Hulp aan gedupeerden Kinderopvangtoeslag	I	AR
Werk en Inkomen	-8.326	N	BUIG	I	AR
Baten	15.142	V			
Werk en Inkomen	11.923	V	BUIG	I	AR
Schulddienstverlening	2.442	V	Rijksvergoeding hulp aan gedupeerden Kinderopvangtoeslag	I	AR
Armoedebeleid	777	V	Winterfonds Provincie	I	AR
Toevoegingen aan reserves	-107	N			
Werk en Inkomen	-107	N	Stimuleringspremie deeltijdwerk	I	BR
Onttrekkingen aan reserves	0				

Pilot Bijverdienbeloning
In juli 2023 is de tweejarige pilot bijverdienbeloning gestart waarmee we inwoners stimuleren om te werken in deeltijd naast hun uitkering en hen hiervoor belonen. In totaal is er voor de pilot € 3,4 miljoen gereserveerd. Dit bedrag bestaat uit een budget voor uitbetalen van de premie en uitvoeringskosten.
Omdat minder premie is uitgekeerd dan verwacht, is een voordeel van € 107.000 ontstaan. Dit wordt toegevoegd aan de bestemmingsreserve. Daarnaast zijn de uitvoeringskosten lager uitgevallen, dit heeft geleid tot een voordeel van € 147.000.

Impuls integraal werken
Als onderdeel van het versterken van de gemeentelijke dienstverlening is door het Rijk eind 2022 € 510.000 beschikbaar gesteld. Met deze middelen kan een impuls gegeven worden aan het verbeteren van de integrale dienstverlening en de aanpak van meervoudige problematiek binnen het sociaal domein. In 2022 is een deel van dit budget ingezet voor versterken van de samenwerking in de wijken tussen de teams leefomgeving (TLO's), de sociale wijkteams en de gebiedsteams Werk en Inkomen. In 2023 is vervolg gegeven aan deze doelstelling. Het budget is verder gebruikt voor inhuur van personeel als gevolg van wijzigingen van invoering van het wetsvoorstel Wet aanpak meervoudige problematiek Sociaal domein (WAMS) en aanpassingen in de monitoring van Werk en Inkomen. Er resteert een bedrag van € 193.000 wat vrijvalt in de algemene middelen.

Studietoeslag
Verwacht werd dat het aantal toekenningen studietoeslag zou toenemen, daarom is het budget opgehoogd. De aanvraag kan met terugwerkende kracht tot 5 jaar terug worden gedaan, tot april 2022. De bedragen zijn leeftijdsafhankelijk en worden ieder halfjaar geïndexeerd. We zien nu dat alle aanvragen die in 2023 zijn gedaan, met terugwerkende kracht worden toegekend. In Turap 2 is dit budget reeds verhoogd, desondanks is een nadeel ontstaan in jaarrekening 2023.

Extra inzet o.a. projectleiders, communicatieadviseur
Er is extra capaciteit ingezet voor projectmanagement, -ondersteuning, communicatie en eigen personeel.

Armoederegelingen en algemeen armoedebestrijding
Voor de uitvoering van de armoederegelingen is er meer personeel ingehuurd.
In verband met crisismaatregelen is vanuit armoedebeleid en het Winterfonds van de Provincie (zie baten) een aantal Maatschappelijke organisaties ondersteund.

WSW
De lasten voor de sociale werkvoorziening (SW) zijn binnen het programma Participatie € 502.000 hoger uitgekomen dan was begroot. De prognose bestaat uit een combinatie van SW lasten, begeleidingskosten Scalabor inclusief buitengemeenten in relatie tot de vergoeding die terug komt uit het gemeentefonds. Tenslotte is in november is een bijgestelde CAO voor SW medewerkers overeengekomen. De begeleidingskosten Scalabor voor de buitengemeenten en het grillige verloop van SW lasten zijn onvoldoende begroot waardoor er een tekort is ontstaan.

Hulp aan gedupeerden Kinderopvangtoeslag
Voor het ondersteunen van gedupeerden van de Kinderopvangtoeslag zijn kosten gemaakt voor een projectleider, meldpunt en directe hulp. Deze kosten worden vergoed door het Rijk in 2024.

BUIG
In oktober 2023 is het definitieve budget 2023 bekend geworden. Begroot was een tekort van per saldo € 3,1 miljoen. Arnhem heeft in 2023 € 11,9 miljoen meer baten ontvangen voor de BUIG en hiertegenover stonden hogere lasten van € 8,3 miljoen. Het begrote negatieve resultaat slaat om in een positief resultaat van € 3,6 miljoen ten opzichte van de begroting.
De sterke stijging van de baten en de lasten heeft te maken met de indexatie op de bijstand die het gevolg is van het verhogen van het minimumloon met 10,35% per 1 januari 2023. Het definitieve budget is te laat bekend geworden om de begrote bedragen in 2023 aan te passen.
De inzet van loonkostensubsidie (LKS) heeft geleid tot meer uitstroom en minder mensen met een bijstandsuitkering. Het budget voor LKS is voor Arnhem sterk verhoogd. Bovendien is ten opzichte van de landelijke ontwikkeling en afgezet tegen de G16 gemeenten het aantal bijstandsontvangers in Arnhem sneller gedaald

Winterfonds Provincie
Van de provincie is een subsidie van € 777.000 ontvangen om organisaties te ondersteunen met hun gestegen energiekosten. Dit bedrag is volledig besteed aan instellingen op het gebied van Sport, Welzijn en Cultuur en verantwoord onder de lasten.

Met wie werken we samen

Verbonden partijen

MGR Sociaal Domein Centraal Gelderland
Scalabor B.V.
Voor meer informatie wordt verwezen naar de paragraaf Verbonden partijen.

Partners

Participatie

- Werkgeversorganisaties;
- Werknemersorganisaties;
- Onderwijsorganisaties;
- Regionaal Werkbedrijf;
- Economic Board;
- Regiogemeenten;
- UWV;
- Stichting Inclusief Midden Gelderland;
- Woningbouwcorporaties;
- Leerwerkloket Midden Gelderland;
- Werkgeversservicepunt Midden Gelderland;
- Scalabor;
- Centrum voor Activerend Werk;
- Wijkinitiatieven gericht op participatie;
- Stichting Sociale wijkteams Arnhem.

Armoede en schulddienstverlening

- Stichting Sociale wijkteams Arnhem;
- Dullertsstichting;
- Stichting Leergeld;
- Jeugdfonds Sport en Cultuur;
- Arnhemse Dialoog;
- De Voedselbank Arnhem, De Kledingbank;
- Partners van Vroeg Eropaf (woningcorporaties, energiebedrijven, zorgverzekeraars, waterbedrijven);
- Stichting Rijnstad, Humanitas, SWOA;
- PLANgroep;
- Opr€cht;
- Bewindvoerders aangesloten bij het convenant;
- Zuidweg en Partners;
- Over Rood;
- Landelijke partners (Schuldenlab, Schouders Eronder).

Ook werken we samen met verschillende subsidiepartners. Deze zijn in dit programma in de digitale begroting (https://financien.arnhem.nl) terug te vinden. Het volledige overzicht van de begrotingssubsidies is te vinden in de paragraaf Subsidies.

Beleidskaders

- Beleidsregels en re-integratieverordening
- Schuldhulpverlening in eigen beheer
- Doorontwikkeling Armoedeagenda en schulddienstverlening;
- Zij aan zij: schuldenvrij - De Arnhemse visie op schulddienstverlening;
- De weg uit armoede: werken aan perspectief Arnhemse armoedeaanpak - 2020 e.v.;

Zorg

Arnhemmers die hulp, ondersteuning of zorg nodig hebben om mee te kunnen doen in de samenleving krijgen die thuis of kunnen daarvoor laagdrempelig in de wijk of buurt terecht. Door hen zo snel mogelijk te helpen voorkomen we complexere problemen. We organiseren deze hulp en ondersteuning zoveel mogelijk samen met het netwerk rondom inwoners. Waar dat ontbreekt investeren we in het versterken van deze wijknetwerken - formeel en informeel - zo dicht mogelijk bij huis, in de eigen woonomgeving. Op deze manier is hulp laagdrempelig beschikbaar en ondersteuning dichtbij en ontstaat er zo min mogelijk afhankelijkheid van (langdurige) specialistische hulp. Bij het versterken van wijknetwerken werken we intensief samen met Sociale wijkteams, regisseurs Werk & Inkomen, zorgaanbieders, huisartsen, scholen en welzijnsorganisaties in een gebied. Omdat gebieden van elkaar verschillen kan onze aanpak ook per gebied verschillen. Prioriteiten, accenten, werkwijzen en samenwerkingspartners worden daarop aangepast.

Tijdens de coronaperiode hebben aanbieders veel aandacht gegeven aan het voortzetten van hulp en ondersteuning aan onze inwoners en zijn alternatieven gevonden om de continuïteit te borgen. Het is dankzij deze partijen dat de meeste inwoners de coronaperiode goed zijn doorgekomen. Inmiddels is het gebruik van hulp en ondersteuning bijna overal weer op het niveau van voor corona. We zien echter ook dat sommige problemen zijn toegenomen en dat extra inzet nodig is om deze op te lossen. Dit geldt bijvoorbeeld voor de mentale gezondheid van jongeren, waarvoor wachtlijsten zijn ontstaan. We maken afspraken en ontwikkelen alternatieven om de jongeren met acute problemen als eerste te helpen.

De komende jaren gebruiken we om de kansengelijkheid en bestaanszekerheid voor alle inwoners te versterken. Ook willen we de ingezette transformatie van zorg voortzetten. Preventie staat voorop om zoveel mogelijk problemen te voorkomen maar we zetten ook in op het bieden van lichtere zorg om zwaardere problemen te voorkomen.

Wat wilden we bereiken en wat hebben we gedaan

Ambities (A)	Doelen (D)	Inspanningen (I)

Arnhem is een inclusieve stad waarin alle inwoners, ook met een beperking of chronische ziekte, zo zelfstandig als mogelijk leven in de wijk en meedoen aan de samenleving (A)

Alle inwoners die hulp nodig hebben om zelfstandig te leven ontvangen de nodige zorg en ondersteuning tijdig, op maat en dicht bij huis (D)

In 2020 zijn beleidsregels in werking getreden, waardoor duidelijker is geworden wat onder passende, effectieve en efficiënte zorg wordt verstaan. Ook zorgaanbieders zijn via de inkoop en met hogere kwaliteitseisen opnieuw geselecteerd om vanaf 1 juli 2020 zorg te verlenen. Binnen deze nieuwe kaders werken Sociale wijkteams en aanbieders samen om passende zorg te verlenen, waardoor kwetsbare inwoners ondersteund worden om zo zelfstandig en zo thuis mogelijk te kunnen leven. Vanuit de inwonerservaringsonderzoeken blijkt dat deze zorg helpt om inwoners zo zelfstandig mogelijk te laten functioneren en dat de ingezette zorg goed gewaardeerd wordt.
Bij de huishoudelijke ondersteuning hebben we te maken met wachtlijsten in verband met vergrijzing en personeelstekorten. Via wachtlijstbemiddeling wordt er prioritering aangebracht waarbij we beogen de meest kwetsbare inwoners met acute problemen als eerste huishoudelijke ondersteuning te bieden. De wachtlijsten blijven echter groeien en er zijn extra maatregelen nodig om te borgen dat de meest kwetsbare inwoners tijdig geholpen kunnen worden. Hiervoor wordt een raadsvoorstel opgesteld waarin deze extra maatregelen worden meegenomen. Intern is er afgestemd over 'aanpak arbeidsmarktkrapte' om vanaf januari 2024 ons specifiek te richten op de sector huishoudelijke ondersteuning. Daarnaast blijven we samen met de zorgaanbieders onderzoeken hoe we voldoende personeel kunnen inzetten in de huishoudelijke ondersteuning en welke mogelijkheden er zijn om vraag en aanbod in evenwicht te brengen. Binnen de zorgvorm ‘doelgroepenvervoer’ zijn de personeelstekorten eveneens merkbaar en dit gaat gepaard met de nodige uitdagingen. Naast de uitdagingen in relatie tot de personeelstekorten is er tevens sprake van toenemende complexiteit binnen het Leerlingenvervoer. Er wordt in het tweede kwartaal van 2024 een brief opgesteld richting de raad, waarin deze geïnformeerd wordt over de aanpak van de situatie binnen het leerlingenvervoer. In deze brief zullen met name praktische en werkbare korte termijn oplossingsrichtingen worden uitgewerkt.

We versterken de (veer)kracht van onze inwoners thuis en in instellingen met een integrale aanpak (I)

Bij de inzet van passende zorg wordt beter gekeken of deze er toe leidt dat de eigen kracht en het sociale netwerk van inwoners wordt versterkt en algemene voorzieningen in wijken beter worden benut. Sociale wijkteams spreken inwoners en aanbieders hierop aan. Ook in de nieuwe aanbestedingseisen en beleidsregels staat deze aanpak centraal. Via de ontwikkeling van wijknetwerken, waarin zorgaanbieders en aanbieders van de sociale basis op wijkniveau beter gaan samenwerken, verwachten we de integrale aanpak verder te stimuleren. Waar nodig wordt via onorthodoxe maatwerkoplossingen ervoor gezorgd dat inwoners weer stappen kunnen zetten in hun ontwikkeling. Een speciaal team wijkcoaches (doorbraakteam) past deze doorbraakmethode toe.

Ook hebben we dit jaar Arnhemmers ondersteund die door fysieke beperkingen hinder ondervonden in het leiden van een zelfstandig leven. Bijvoorbeeld door het beschikbaar stellen van een hulpmiddel, een aanpassing aan hun woning of het bieden van ondersteuning/ advisering aan inwoners die willen doorstromen naar een andere woning die beter past bij hun (fysieke) gezondheid.

We versterken de zorgtoewijzing (I)

De beleidsregels voor zorg zijn in 2020 ingevoerd en zijn in 2022 geëvalueerd. Hierover is de raad geïnformeerd. Sociale wijkteams gebruiken deze beleidsregels om te bepalen welke zorg passend is voor inwoners. Ook zijn nieuwe inkoopeisen opgesteld voor aanbieders over de kwaliteit en gewenste transformatie van zorg. In periodieke contractgesprekken wordt besproken welke verbeteringen aanbieders hierin kunnen aanbrengen. Wij voeren deze gesprekken samen met de regionale inkooporganisatie. De Sociale wijkteams worden ondersteund in de zorgtoewijzing. Door gezamenlijk te kijken naar ontwikkelingen in de zorg, via een verbeterde Zorgmonitor, kunnen patronen en trends worden herkend. Deze Zorgmonitor vormt de basis voor de periodieke bestuursrapportage.

In 2023 hebben de Sociale wijkteams in afstemming met de gemeente Arnhem een aanpassing van de organisatie afgerond. Naast Sociale wijkteams met generalistische wijkcoaches zijn nu stadsteams actief. De coaches in deze stadsteams werken aan de uitvoering en toewijzing van een aantal specifieke zorgtaken. Er zijn stadsteams op het gebied van Wonen-rollen-vervoer-huishoudelijke ondersteuning, onderwijs, veiligheid en beschermd wonen. Daarnaast is de aansturing van de Sociale wijkteams vereenvoudigd door het aanstellen van één directeur/bestuurder die leiding geeft aan een aantal teamleiders. In 2023 is een onderzoek uitgevoerd of de personeelsformatie (wijkcoaches) van de stichting Sociale wijkteams voldoende is om de opdracht van de gemeente uit te voeren. Dit onderzoek is uitgevoerd door Significant in opdracht van de gemeente Arnhem en de Sociale wijkteams.

We sturen op kwaliteit en resultaat (I)

Per 1 juli 2020 is de laatste regionale inkoop ingegaan. Daarbij zijn alle ingeschreven aanbieders getoetst aan de hogere kwaliteitseisen met als gevolg dat het aantal gecontracteerde aanbieders sterk is verminderd. In de inkoop zijn ook de eisen bij de verschillende zorgvormen verduidelijkt en aangescherpt. Via periodieke contractgesprekken monitoren we of aanbieders hieraan voldoen en zo nodig spreken we hen hierop aan. We blijven kwaliteits- en rechtmatigheidscontroles uitvoeren, zowel door de VGGM (kwaliteit) als door onze afdeling Handhaving. Daarbij werken we niet alleen signaalgestuurd, maar voeren we ook steekproefsgewijze controles uit en analyses van de jaarrekeningen en andere financiële gegevens. In de raadsbrief van 9 november 2021 en 15 februari 2024 is uitgebreid gerapporteerd over het intensiveren van het toezicht op de kwaliteit en rechtmatigheid van de Wmo- en jeugdzorg. In de bestuursrapportage is informatie te vinden over de uitgevoerde kwaliteits- en rechtmatigheidsonderzoeken en het totale bedrag aan onrechtmatig gedeclareerde zorg dat wordt teruggevorderd bij aanbieders.

In de afgelopen periode is gewerkt aan het verbeteren van het PGB-beleid (Persoonsgebonden budget). De verbeteringen zijn onder meer doorgevoerd in de informatievoorziening en communicatie, toerusten van de Sociale wijkteams en intensiveren van het toezicht op de kwaliteit van de geleverde zorg. We blijven ook aandacht besteden aan de bewustwording en eigen regie van PGB-houders. Ondertussen werkt het Rijk aan de actieagenda PGB. We blijven deze landelijke ontwikkelingen volgen.

We vergroten het inzicht of passende zorg wordt ingezet (monitoring) **(I)**

De raad ontvangt periodiek een bestuursrapportage over de ontwikkelingen in het sociale domein. Op wijkniveau is een dashboard beschikbaar waarin we de zorg(kosten) tot op detail kunnen monitoren. Gemeente en Sociale wijkteams werken met deze data (bijvoorbeeld volumes, producten, duur, kosten, aanbieders, zorgpaden en verwijzers) en bekijken of er aanleiding is om maatregelen te nemen. Daarbij wordt ook gekeken naar ontwikkelingen en resultaten in de wijk en de stad.

In 2023 is opnieuw het inwonerservaringsonderzoek uitgevoerd. Veel inwoners waarderen de ingezette ondersteuning en geven aan dat deze ondersteuning hen helpt om zelfstandig verder te kunnen en mee te doen aan de samenleving. Over de precieze uitkomsten van dit onderzoek is de raad geïnformeerd.

We ontschotten zorgsystemen en verkrijgen toereikend rijksbudget **(I)**

Het rijk heeft voor de jaren 2021, 2022 en 2023 vooruitlopend op de Hervormingsagenda via het gemeentefonds extra rijksmiddelen voor de jeugdzorg beschikbaar gesteld. In 2023 zijn het Rijk en de VNG het definitief eens geworden over de Hervormingsagenda.
Op basis daarvan stelt het Rijk ook voor de jaren 2024 t/m 2028 extra rijksmiddelen jeugdzorg aan gemeenten ter beschikking. Daar staan volgens afspraak ingeboekte besparingen door het Rijk tegenover waarover beide partijen het eens zijn geworden.
Per saldo zullen gemeenten de komende jaren meer rijksmiddelen ontvangen voor de jeugdzorg.

Los van de Hervormingsagenda heeft het demissionair kabinet Rutte IV vanaf 2025 een extra besparing op het landelijk budget jeugdzorg ingeboekt van € 511 miljoen.
Dit is vooruitlopend op een (nieuw) kabinetsbesluit over de concrete invulling van deze bezuiniging in de Begroting 2024 al via een stelpost ingeboekt als een korting op het budget Jeugdzorg. Als een definitief kabinetsbesluit hierover uitblijft, dan is deze stelpost niet meer realistisch en ligt een correctie voor de hand. Het gemeentefonds zal hiervoor immers ook gecorrigeerd worden.

Het Integraal Zorgakkoord (IZA) is eind 2022 vastgesteld en vraagt inzet van de gemeente. De aanleiding hiervoor is de toenemende druk op de zorg en het doel is om zorgtransformaties in gang te zetten. Vanuit het IZA zijn dit jaar een regiobeeld en een regioplan opgeleverd. Vanuit het IZA krijgt de regio Centraal Gelderland ongeveer € 4 miljoen per jaar via een IZA-SPUK en mag de gemeente met zorgaanbieders aanspraak maken op transformatiemiddelen voor impactvolle zorgtransformaties. Op 20 februari 2024 is de raad geinformeerd over de voortgang t.a.v. IZA en GALA.

Het regiobeeld schetst de belangrijkste opgaven in de regio Centraal Gelderland. Zo groeit in deze regio de groep inwoners ouder dan 80 jaar de komende jaren van 5,1% naar 9,1%. Daarnaast hebben steeds meer mensen (meerdere) chronische aandoeningen. De vraag naar (complexere) zorg neemt hierdoor toe. Deze opgaven hebben we vervolgens vertaald in het regioplan met alle betrokken partners uit (gezondheids)zorg, welzijn, 1e en 2e lijnszorg en zorgverzekeraar. In het regioplan verleggen we de focus van ziekte naar gezondheid, naar wat het leven voor mensen betekenisvol maakt en naar veerkracht van mensen. Deze omslag is nodig om voor iedereen de zorg bereikbaar en betaalbaar te houden. Vanaf 2024 werken we toe aan een regionale werkagenda waarin alle partijen samenwerken met en voor een gezonder leven van de inwoners.

Effectindicator	2019	2020	2021	2022	2023
Inwonerstevredenheid over kwaliteit geboden ondersteuning		**79**	**73**	**82**	**81**
Eenheid: Percentage					
Bron: Gemeente Arnhem					

Effectindicator	2019	2020	2021	2022	2023
Verhouding WMO-begeleiding, basis vs. specialistisch, aandeel basis	**41**	**47**	**50**	**51**	**50**
Eenheid: Percentage					
Bron: Gemeente Arnhem					

Effectindicator	2019	2020	2021	2022	2023
Verhouding WMO-begeleiding, basis vs. specialistisch, aandeel specialistisch	**44**	**31**	**29**	**32**	**34**
Eenheid: Percentage					
Bron: Gemeente Arnhem					

Effectindicator	2019	2020	2021	2022	2023
Verhouding WMO-begeleiding, basis vs. specialistisch, aandeel basis+specialistisch	**15**	**22**	**21**	**17**	**16**

Eenheid: Percentage

Bron: Gemeente Arnhem

Effectindicator	2019	2020	2021	2022	2023
Verhouding Huishoudelijke Ondersteuning, maatwerk vs. algemene voorziening, aandeel maatwerk	**84**	**65**	**43**	**36**	**33**

Eenheid: Percentage

Bron: Gemeente Arnhem

Effectindicator	2019	2020	2021	2022	2023
Verhouding Huishoudelijke Ondersteuning, maatwerk vs. algemene voorziening, aandeel algemeen	**16**	**35**	**57**	**64**	**67**

Eenheid: Percentage

Bron: Gemeente Arnhem

Effectindicator	2019	2020	2021	2022	2023
Gemiddelde zorgkosten per inwoner	**887**	**857**	**712**	**751**	**806**

Eenheid: Gemiddelde zorgkosten in euro per inwoner

Bron: Gemeente Arnhem

Meer kwetsbare Arnhemmers nemen actief deel aan de maatschappij (D)

Er wordt in de participatieketen steeds beter samengewerkt ter ondersteuning van de inwoners die willen werken. Ontwikkeling van de inwoner staat centraal. Waar mogelijk is dit gericht op een stapje verder op de participatieladder en op doorstroom of uitstroom naar een vorm van betaald werk. Er is samen met aanbieders Activerend werk en organisaties uit het participatienetwerk onderzocht hoe beschut werk een passend vervolg kan zijn op Activerend werk. Na de introductie van de basisbanen is dit een mogelijkheid om de stap van activerend werk naar betaald werk te maken. Bij de inwoners waarbij doorstroom of uitstroom niet mogelijk is gaat het om het versterken of stabiliseren van de mate van participatie: meedoen naar vermogen. Er is voldoende passend aanbod.

In de afgelopen periode is het aantal inwoners dat actief aan de slag is met Activerend Werk aan het dalen. Gezien de huidige krappe arbeidsmarkt zijn er meer kansen op betaald werk. De inwoners die zich nu melden voor Activerend werk zijn vaak al lange tijd uit het arbeidsproces en/of hebben te maken met problematiek op meerdere vlakken. Dat vraagt meer tijd en intensievere begeleiding van de aanbieders Activerend werk. Uit een marktconsultatie met aanbieders Activerend werk kwam naar voren dat het tarief van de stabiele arrangementen vanwege deze behoefte aan intensievere begeleiding niet langer toereikend was. Vanaf september 2023 zijn de tarieven van de stabiele arrangementen Activerend Werk verhoogd.
Als de inwoner de juiste Activerend werkplek gevonden heeft zien we vaak op meerdere vlakken ontwikkeling. Werk zorgt voor structuur, groei in zelfvertrouwen en eigen waarde, sociale contacten en gevoel van betekenis te kunnen zijn. Als het mogelijk is dan wordt actief ingezet om inwoners vanuit Activerend werktrajecten door te laten stromen naar een vorm van betaald werk. Tijdig wordt met de inwoner gekeken naar functies en branches waarin grote behoefte is aan personeel. Hiervoor wordt intensief samengewerkt met diverse organisaties in het participatienetwerk. Daarnaast wordt er nauw samengewerkt op het grensvlak Onderwijs en Activerend werk om kwetsbare jongeren de juiste ondersteuning te bieden in hun ontwikkeling naar zelfstandigheid.

Zie de inspanningen benoemd bij het doel 'Alle inwoners die hulp nodig hebben om zelfstandig te leven ontvangen de nodige zorg en ondersteuning tijdig, op maat en dicht bij huis' **(I)**

Zie de toelichting bij de inspanningen hieronder.

Effectindicator	2019	2020	2021	2022	2023
Percentage inwoners in AW met een ontwikkelarrangement	**45**	**42**	**51**	**55**	**54**

Eenheid: Percentage

Bron: Gemeente Arnhem

Meer jeugdigen ontwikkelen zich naar zelfredzaamheid en ontvangen waar nodig passende zorg (A)

Meer jeugdigen kunnen meedoen aan het dagelijks leven (D)

We willen dat kinderen zo veel mogelijk op eigen kracht meedoen aan het dagelijkse leven. Daarvoor hebben zij een goede sociale basis in de buurt nodig waar ze op kunnen terugvallen. Bijvoorbeeld op school, of bij de sport- of cultuurvereniging. Als het netwerk en de sociale basis bij een kind niet toereikend zijn voor de ontwikkeling, dan zetten wij (tijdelijk) specialistische jeugdzorg in.

Versterken eigen kracht van jeugdigen, sociaal netwerk en inzet algemene voorzieningen (I)

- We hebben in 2023 in totaal acht nieuwe matches gemaakt tussen steunouders en vraaggezinnen. Het is lastig om voldoende steunouders te werven. We hebben de samenwerking met de pleegzorgcampagne geïntensiveerd. Dit zorgt naast aandacht voor pleegzorg ook voor meer aandacht voor de werving van steunouders. Zeventien kinderen maken gebruik van een steungezin. Dit is lager dan de doelstelling. Dit komt omdat we moeilijk steungezinnen kunnen vinden. Vanuit de pleegzorg campagne is er tevens een bredere interesse gewekt voor weekendpleeggezinnen. In 2024 wordt mede hierin verder geïnvesteerd en toegewerkt naar meer beschikbare opvang binnen een zo thuis mogelijke plaats voor kinderen. Zo kunnen zij zoveel mogelijk blijven participeren in hun normale leven.
- We hebben afspraken over de inzet van Jeugdhulp Binnen Onderwijs (JBO). Deze afspraken zijn opgesteld in afstemming met de Samenwerkingsverbanden voor Primair Onderwijs en Voortgezet Onderwijs. We hebben met het wijkteam richtlijnen opgesteld over de inzet van Jeugdhulp Binnen Onderwijs (inclusief thuiszitters).
- We hebben een regionale werkwijze ontwikkeld om de inzet van jeugdhulp op Lichtenbeek (speciaal onderwijs) efficiënter en effectiever te organiseren. Deze werkwijze is opgesteld in afstemming met Lichtenbeek, Samenwerkingsband voor Primair Onderwijs, zorgaanbieders, de regiogemeenten en het Sociaal wijkteam. Doel van deze werkwijze is om de inzet van JBO efficiënter en effectiever te organiseren, zodat kinderen zich beter kunnen ontwikkelen.
- We hebben een plan van aanpak hoogbegaafden opgesteld met verschillende partners uit het veld en de betrokken ouders.
- De inspanningen die we gepleegd hebben, zijn conform de doelstellingen. We lopen op koers.

Effectindicator	2019	2020	2021	2022	2023
Aantal jeugdhulpaanbieders met een toewijzing CSA	**105**	**117**	**117**	**116**	**116**
Eenheid: Aantal					
Bron: Gemeente Arnhem					

Effectindicator	2019	2020	2021	2022	2023
Aantal jeugdhulpaanbieders met een toewijzing Elden en De Laar	**123**	**131**	**122**	**117**	**124**
Eenheid: Aantal					
Bron: Gemeente Arnhem					

Effectindicator	2019	2020	2021	2022	2023
Aantal jeugdhulpaanbieders met een toewijzing Malburgen	**156**	**162**	**148**	**150**	**164**
Eenheid: Aantal					
Bron: Gemeente Arnhem					

Effectindicator	2019	2020	2021	2022	2023
Aantal jeugdhulpaanbieders met een toewijzing Noord-Oost	**138**	**136**	**124**	**128**	**143**
Eenheid: Aantal					
Bron: Gemeente Arnhem					

Effectindicator	2019	2020	2021	2022	2023
Aantal jeugdhulpaanbieders met een toewijzing Noord-West	**172**	**180**	**154**	**149**	**146**
Eenheid: Aantal					
Bron: Gemeente Arnhem					

Effectindicator	2019	2020	2021	2022	2023
Aantal jeugdhulpaanbieders met een toewijzing Presikhaaf	**104**	**121**	**113**	**121**	**133**

Eenheid: Aantal

Bron: Gemeente Arnhem

Effectindicator	2019	2020	2021	2022	2023
Aantal jeugdhulpaanbieders met een toewijzing Schuytgraaf-Elderveld	**154**	**159**	**146**	**149**	**159**

Eenheid: Aantal

Bron: Gemeente Arnhem

Effectindicator	2019	2020	2021	2022	2023
Aantal jeugdhulpaanbieders met een toewijzing VKR	**151**	**149**	**124**	**135**	**164**

Eenheid: Aantal

Bron: Gemeente Arnhem

Meer kwetsbare jeugdigen wonen veilig thuis (D)

- Het Digitaal Scheidingsloket heeft in 2023 een definitieve plek gekregen bij een welzijnsorganisatie. Er vindt regionale afstemming plaats over de opdracht voor het loket. In 2023 is in het kader van complexe echtscheidingen een nieuw product ontwikkeld en opengesteld vanuit de inkoop: het product Begeleide Omgang. Dit product voorziet in het faciliteren en ondersteunen van de omgangsregeling tussen gescheiden ouders en kinderen als deze moeizaam verloopt of door conflicten onmogelijk wordt.
- We voorkomen uithuisplaatsingen vaker door de inzet van Team VAV (Vertrouwd, Aanwezig en Veilig) dat snel en flexibel bij kwetsbare gezinnen thuis ingezet kan worden en escalatie helpt te voorkomen. De evaluatie over kalenderjaar 2023 laat zien dat door de inzet van VAV bij 20 gezinnen zwaardere vormen van zorg en uithuisplaatsingen worden voorkomen. Dit is nog niet het volledig gewenste resultaat. Doorontwikkeling van team VAV gaat hier in 2024 een stijgende lijn in creëren.
- In het afgelopen jaar is het aantal jeugdbeschermingsmaatregelen en het aantal jongeren in verblijf stabiel. We boeken resultaat met de maatregelen die de inzet van jeugdbescherming en verblijf moeten voorkomen. Het verbeteren en versnellen van het veiligheidsnetwerk vergt een lange adem. We hebben in het afgelopen jaar stappen gezet in de samenwerking tussen de jeugdbescherming en de lokale toegang.
- We versnellen en verbeteren het veiligheidsnetwerk: Veilig Thuis, Sociale wijkteams, jeugdbescherming en de Raad voor de Kinderbescherming. Zodat kinderen en hun ouders sneller passend hulpaanbod krijgen om de veiligheid in het gezin te herstellen. De afspraken vanuit de Gelderse Verbeteragenda Jeugdbescherming zijn op 1 april 2022 doorgevoerd, waardoor de samenwerking een nieuwe impuls heeft gekregen. We werken aan de inrichting van een toekomsttuin voor kind- en gezinsbescherming, waarbij medewerkers van Sociale Wijkteams intensief samenwerken met medewerkers van Veilig Thuis, Jeugdbescherming, Raad voor Kinderbescherming en expertise partijen. Deze is in 2023 concreet geworden en gaat van start in het eerste kwartaal van 2024.
- We zetten de doorbraakmethode in om te werken aan een beter perspectief voor gezinnen met complexe, meervoudige problemen in een onveilige situatie. De doorbraakmethode is geborgd binnen de Sociale Wijkteams. In 2023 zijn 41 casussen vanuit de doorbraakmethode opgepakt.
- Het Regionaal Expert Team (RET) ondersteunt bij het bepalen en tijdig inzetten van passende jeugdhulp en het aanbieden van ambulante alternatieven voor verblijf. Met dit regionale overleg doen we er alles aan om uithuisplaatsing te voorkomen en zetten we in op betere uitstroom uit de jeugdzorg. In maart 2023 hadden 455 jeugdigen een toewijzing voor verblijf. In december 2023 hadden 460 jeugdigen een toewijzing voor verblijf. Dit laat een lichte stijging van 5 kinderen zien. Het RET helpt te bepalen welke zorg noodzakelijk is. Het is nog niet altijd gelukt om een passende plek voor de jeugdigen te vinden. Om sneller een passende verblijfsplek voor jeugdigen te organiseren wordt in 2023 de 'Samenwerkende Voordeuren' opgezet waarbij een jeugdige op één plek wordt aangemeld waarna in samenwerking met het RET en zorgaanbieders een verblijfsplek wordt gerealiseerd. Deze ontwikkeling sluit aan bij de Gelderse Verbeteragenda Jeugdbescherming en het RET. In 2023 is toegewerkt naar het vormgeven van kleinschalige voorzieningen met kleine populatie binnen groepen. Dit ondersteunt het doel gericht op zo kort mogelijk uit huis en passend afschalen.
- We werven ouders voor pleegzorg en zetten gezinsvormen in als alternatieven voor jeugdhulp met verblijf. In samenwerking met de pleegzorgaanbieders en Steunouder Arnhem is een vernieuwde regionale pleegzorgcampagne uitgevoerd. Met als doel het werven van meer pleegouders en steunouders, zodat kinderen in onveiligheid zo thuis mogelijk kunnen opgroeien. Niet alleen het werven van nieuwe pleegouders is belangrijk, maar ook het behouden van pleegouders. In 2023 zijn activiteiten georganiseerd in de week van de pleegzorg. Dit heeft er voor gezorgd dat er meer interesse is getoond in de rol van pleegzorg.

Regionale aanpak huiselijk geweld en kindermishandeling (I)

Zie de toelichting bij het programma Welzijn en Inclusie.

Effectindicator	2019	2020	2021	2022	2023
Aantal jeugdbeschermingsmaatregelen	427	395	382	453	408
Eenheid: Aantal					
Bron: Gemeente Arnhem					

Effectindicator	2019	2020	2021	2022	2023
Aantal jeugdigen in verblijf	610	563	512	611	561
Eenheid: Aantal					
Bron: Gemeente Arnhem					

Minder jeugdigen zijn van zorg afhankelijk (D)

- In het afgelopen jaar zijn veel inspanningen geleverd om kinderen zo dichtbij huis mogelijk ondersteuning te bieden als zij vastlopen in hun ontwikkeling.
- 30% procent van de kinderen die bij de Praktijkondersteuner kwam werd verwezen naar specialistische zorg. De rest van de kinderen (70%) is geholpen door de praktijkondersteuner of is doorverwezen naar een algemene voorziening. Deze resultaten zijn hoger vergeleken metde resultaten in 2022 (55%). We zien dat meer kinderen bij de Praktijkondersteuner zijn geweest en dat de ernst van de problematiek toeneemt.
- De zorgaccounthouder is in februari 2022 gestart met als doel bemiddelen bij de zorgvraag van kinderen op de wachtlijst (behandeling/GGZ), zodat zij sneller kunnen starten met hun zorgtraject. Bemiddelingen waren vrijwel in alle gevallen succesvol: er kon een alternatief worden aangeboden met een kortere wachttijd. Dit heeft tot gevolg dat kinderen die direct hulp nodig hebben deze ook kunnen ontvangen. Dit komt mede door een goede samenwerking met de zorgaanbieders. De zorgaccounthouder ontvangt wekelijks gemiddeld drie vragen van voornamelijk wijkcoaches. De zorgaccounthouder heeft in 2023 niet gezorgd voor een afname van de wachtlijsten, daarvoor is een bredere inzet nodig. De juiste maatregelen worden genomen vanuit de Hervormingsagenda en de lokale Aanpak Wachttijden.
- In februari 2022 hebben we samen met vier zorgaanbieders bijeenkomsten ontwikkeld voor ouders en hun kinderen die op de wachtlijst staan. De groepsbijeenkomsten zijn succesvol op inhoud. Het blijft echter een uitdaging om ouders die aangemeld zijn bij een andere aanbieder te bewegen naar deze bijeenkomsten.
- De focusgroepen voor jeugdigen zijn als pilot gestart. Dit zijn groepsbijeenkomsten voor jeugdigen met mentale problemen. Ook hier blijkt het lastig de groep vol te krijgen. De resultaten zijn er echter wel; deelnemers zijn erg tevreden en dit voorkomt in veel gevallen een vervolgvraag voor individuele behandeling. Het aanbod bekend maken bij verwijzers en andere vindplaatsen zoals onderwijs, kost veel tijd en inzet.

We zorgen voor een wijknetwerk met algemene voorzieningen en zorgaanbod dat aansluit bij de problemen van kinderen en jongeren (I)

We hebben de afgelopen 2,5 jaar in vier wijken de pilot Begeleiding Jeugd en Wmo uitgevoerd waarbij wijkcoaches zelf begeleiding boden in plaats van te verwijzen naar gecontracteerde aanbieders in de Wmo en Jeugdzorg. In mei 2023 is deze pilot afgerond. Zo is gebleken dat de meerwaarde van de pilot beperkt is. Eén belangrijke doelstelling van de pilot is dat de begeleiding door wijkcoaches er toe zou leiden dat gecontracteerde zorgaanbieders minder begeleiding zouden hoeven te bieden. Dit resultaat is niet gerealiseerd. Tegelijkertijd blijkt ook dat een belangrijke randvoorwaarde nog niet op orde is om de pilot tot een succes te maken. Passende voorliggende voorzieningen ontbreken, waardoor begeleidingstrajecten niet snel kunnen worden afgesloten. We gaan de komende tijd de positieve ervaringen van de pilot (bijvoorbeeld het dichtbij, in de wijk, bieden van zorg) bestendigen in structureel beleid.

In het najaar starten we in de gebieden De Laar, Elderveld, Elden en Schuytgraaf om laagdrempelige opvoedondersteuning aan ouders aan te bieden en daarnaast te zorgen dat ouders elkaar kunnen ontmoeten voor ontspanning en het uitwisselen van ervaringen over opvoeden.

Het uitgangspunt blijft om meer wijkgericht te gaan werken. Dit houdt in dat een beperkt aantal 'begeleidingsaanbieders' in de wijken samenwerken en medeverantwoordelijk zijn voor het bieden van de begeleiding in de wijk.

Effectindicator	2019	2020	2021	2022	2023
Aantal 0-17-jarigen met een JW-toewijzing	5338	5147	5028	5234	5373

Eenheid: Aantal

Bron: Gemeente Arnhem

Effectindicator	2019	2020	2021	2022	2023
Aantal 18+ers met een JW-toewijzing	675	608	521	503	476

Eenheid: Aantal

Bron: Gemeente Arnhem

Een meer inclusief Arnhem, waarbij meer kwetsbare Arnhemmers (blijven) wonen in de wijk (A)

Er zijn voldoende geschikte en betaalbare woningen voor kwetsbare Arnhemmers (D)

Zie de toelichting bij de inspanningen hieronder.

We koppelen zorg(behoeften) aan wonen (I)

In nauwe samenwerking met vier woningbouwcorporaties stromen iedere maand cliënten uit naar een zelfstandige woning. Deze zogenaamde convenantroute is speciaal bedoeld voor cliënten in beschermd wonen of de maatschappelijke opvang, die klaar zijn voor een volgende stap, maar via de reguliere routes niet aan een woning kunnen komen.

De druk op de convenantroute is verder toegenomen doordat cliënten die vanuit intramurale zorg uit wensen te stromen moeilijk via de reguliere routes aan een woning kunnen komen. Naast de aanvragen vanuit beschermd wonen ontvangen we ook aanvragen vanuit de WLZ, ouder-kindhuizen en de instellingen voor jeugdzorg. Vooral deze laatste groep zorgt voor complexe aanvragen omdat er te weinig geschikte woningen zijn. De vraag naar kamerwoningen en goedkope eenpersoonswoningen (zoals studio's) is veel groter dan het aanbod. De behandeling van de wijziging van de Wet op de huurtoeslag in de Eerste en Tweede Kamer is vertraagd waardoor de huurtoeslag leeftijdsgrens nog niet is verlaagd naar 21 jaar. Veel aanvragen voor woningen via de convenantroute zijn voor jongvolwassenen, dus we hopen dat de wetsbehandeling zo snel als mogelijk kan plaatsvinden.

Zorggerelateerde woonoverlast wordt minder (I)

Zie de toelichting bij de inspanning hieronder.

Effectindicator	2019	2020	2021	2022	2023
Beschermd Wonen, aantal inwoners met verblijf	1013	960	605	454	421

Eenheid: Aantal. NB. m.i.v. 2021 is een groot aantal inwoners vanuit Beschermd Wonen overgeheveld naar de Wet langdurige zorg.

Bron: Gemeente Arnhem

Meer bewoners met een kwetsbaarheid kunnen in grotere mate in hun eigen woonomgeving zelfstandig (begeleid) wonen (D)

De gemeenten binnen de regio Centraal Gelderland, inclusief Arnhem, sturen samen met de Inkooporganisatie op deze transformatie, waarbij een belangrijke ontwikkelopdracht bij de gecontracteerde zorgaanbieders ligt. De eerste slag hierin is gemaakt met de nieuwe inkoopronde die is ingegaan op 1 juli 2020. Met de recente contractverlenging van de aanbieders voor beschermd wonen is een tweede slag gemaakt door diverse verbeteringen in de producten door te voeren. Daarnaast werkt iedere gemeente aan de lokale basisinfrastructuur, zorgt voor voldoende geschikte woningen om de doorstroom mogelijk te maken en stimuleert wooninnovatie: voldoende diversiteit aan woonvoorzieningen die niet locatie-gebonden zijn (wonen-zorg losgekoppeld). In de praktijk is het 'omklappen' van woningen nog niet altijd mogelijk en moet de inwoner bij afschaling verhuizen. Voldoende geschikte woningen en een gevarieerd aanbod in Arnhem en de regio zijn hiervoor noodzakelijk. Dit blijft een belangrijk aandachts- en ontwikkelpunt de komende jaren en is een belangrijk onderdeel van de nieuwe regionale samenwerkingsafspraken.

We ontwikkelen meer preventieve activiteiten **(I)**

Regionaal (binnen het programma ‘Samen aan Zet’) is afgesproken dat iedere gemeente in de regio Centraal Gelderland werkt aan het op orde brengen van de lokale basisinfrastructuur. Dat betekent dat we zorgen voor plekken/ activiteiten in de buurt waar inwoners die beschermd of begeleid wonen, elkaar kunnen ontmoeten en onderling steun kunnen vinden (zoveel mogelijk verspreid over de stad). We realiseren voldoende aanbod voor een zinvolle daginvulling en zorgen dat deze doelgroep kan wonen op een passende plek (onder andere door woonafspraken met corporaties). We zorgen voor lokale samenwerking via de ontwikkeling van de wijknetwerken en werken hierbij samen met andere gemeenten, aanbieders, zorgverzekeraars en woningcorporaties. Eén van de huidige activiteiten is de voorziening ‘buurtcirkels’. Deze wordt door de Regionale Instelling voor Beschermd Wonen in de regio Arnhem Veluwe Vallei (RIBW AVV) verspreid over de stad aangeboden. Hier kunnen zorgcliënten elkaar ontmoeten en elkaar ondersteunen in de problemen waar zij in het dagelijks leven tegenaan lopen. De gesprekken vinden plaats onder supervisie van een zorgprofessional. Door de buurtcirkels wordt de zelf- en samenredzaamheid vergroot en wordt bijgedragen aan een verantwoorde afschaling van zorg met een verkleinde kans op terugval.

Er zijn regionaal sluitende afspraken Beschermd Thuis **(I)**

De behandeling van het wetsvoorstel woonplaatsbeginsel beschermd wonen (en de daarmee gepaard gaande financiële doordecentralisatie) is controversieel verklaard in afwachting van besluitvorming door het nieuwe kabinet. De nieuwe streefdatum voor invoering blijft vooralsnog 1 januari 2025. De voorbereidingen met de regiogemeenten op deze nieuwe situatie gaan onverminderd door. In 2023 zijn de financiële afspraken met de regiogemeenten afgerond. Alle colleges van de regiogemeenten hebben hiermee ingestemd. De vervolgafspraken zijn om een regionaal samenwerkingsconvenant af te sluiten waarin afspraken worden vastgelegd over de financiën, de regionale besluitvorming hierover, de toegang, contractering, toezicht, de lokale basisvoorzieningen, monitoring en woonafspraken. Hiermee geven we invulling aan de van rijkswege vastgelegde Norm voor Opdrachtgeverschap voor Beschermd Wonen.

Samen met de regiogemeenten werken we daarmee aan de transformatie van beschermd wonen naar een beschermd thuis. Daarbij is het de ambitie om in elke gemeente kwalitatief goede, beschikbare en betaalbare ondersteuning te bieden aan mensen met een psychische kwetsbaarheid. De gemeenten werken de komende jaren aan de opbouw van de lokale voorzieningen om hun eigen inwoners zoveel mogelijk in de eigen gemeente een beschermd thuis te kunnen bieden. Daarnaast zullen een aantal voorzieningen voor beschermd wonen regionaal in stand worden gehouden.
Nu ontvangt de gemeente Arnhem als centrumgemeente nog de Rijksuitkering Beschermd wonen. Dit gaat veranderen. Het streven van het Rijk is dat vanaf 2025 de rijksuitkering over een periode van tien jaar, op basis van objectieve criteria, zal worden herverdeeld over alle gemeenten (objectief verdeelmodel). Vanaf dat moment zijn de gemeenten zelf verantwoordelijk voor de eigen inwoners die (nieuw) willen instromen in beschermd wonen en ontvangt elke gemeente de bijbehorende middelen. Deze herverdeling van middelen gaat gepaard met een vermindering van het huidig budget.

Er is een integrale aanpak voor mensen met verward gedrag **(I)**

In 2023 is onderzocht of we als gemeente kunnen komen tot een breed bemoeizorgteam. Dit bemoeizorgteam is werkzaam bij RIBW AVV.

In 2023 is met de partners onderzocht of de pilot Noodbed in gewijzigde vorm voortgezet kan worden. De pilot heeft nu een meer medisch karakter en is per 15 juni 2023 weer opgestart. De medische noodbedden zijn bij Rijnstate en de sociaal domein noodbedden zijn bij Pro Persona.
Onze bestuurders hebben op landelijk niveau aandacht gevraagd voor de uitvoeringsproblemen die we tegen komen in de Wet zorg en dwang. Met onze partners voeren we overleg om op lokaal en regionaal niveau tot verbeteringen te komen in de uitvoering van deze wet.
Met politie, VGGM, Sociaal wijkteam en de Overlast en Zorgoverleg-coördinatoren en IrisZorg werken we preventiever, door politiemeldingen over verward gedrag (waarbij geen strafbare feiten zijn gepleegd) te laten landen in het sociaal domein. Doordat de meldingen bekend zijn bij zorgpartners, kan zorg worden geïntensiveerd. Waar geen zorg wordt geboden, kan onderzocht worden of hier een vraag om ondersteuning ligt.

Er zijn in Arnhem diverse aanpakken en interventies om de problematieken rond onbegrepen gedrag aan te pakken. Ondanks de inspanningen blijven de aantallen meldingen hoog en staat in sommige wijken mede door overlast de leefbaarheid onder druk. Om deze reden hebben we als gemeente met verschillende Zorg en Veiligheid partijen gewerkt aan een interventieplan personen met verward of onbegrepen gedrag. Doel van het interventieplan is om vanuit de verschillende disciplines te komen tot aanvullende interventies binnen de aanpak voor personen met verward of onbegrepen gedrag. Ook zijn in 2023 gesprekken opgestart om een 24/7 interventieteam op te richten voor deze doelgroep. De raad is geïnformeerd over het Interventieplan.

BBV-indicatoren (niet gekoppeld aan een doel)

Effectindicator	2019	2020	2021	2022	2023
Cliënten met een maatwerkarrangement Wmo	**780**	**820**	**840**	**820**	
Eenheid: Aantal per 10.000 inwoners in de betreffende bevolkingsgroep					
Bron: CBS - Monitor Sociaal Domein WMO					
Effectindicator	**2019**	**2020**	**2021**	**2022**	**2023**
Jongeren met jeugdhulp			**14,10**	**14,90**	**12,70**
Eenheid: Het percentage jongeren tot 18 jaar met jeugdhulp ten opzicht van alle jongeren tot 18 jaar					
Bron: CBS - Indicatoren jeugdzorg in natura					
Effectindicator	**2019**	**2020**	**2021**	**2022**	**2023**
Jongeren met jeugdreclassering			**0,70**	**0,70**	**0,60**
Eenheid: Het percentage jongeren (12-22 jaar) met een jeugdreclasseringsmaatregel ten opzichte van alle jongeren (12-22 jaar)					
Bron: CBS - Indicatoren jeugdzorg in natura					
Effectindicator	**2019**	**2020**	**2021**	**2022**	**2023**
Jongeren met jeugdbescherming			**1,40**	**1,40**	**1,10**
Eenheid: Het percentage jongeren tot 18 jaar met een jeugdbeschermingsmaatregel ten opzichte van alle jongeren tot 18 jaar.					
Bron: CBS - Indicatoren jeugdzorg in natura					

Afhandeling amendementen en moties Begroting 2023

22M154 Maak de zorg aantrekkelijk om in te werken

De gemeente Arnhem voert samen met de regionale inkooporganisatie gesprekken met zorgaanbieders over het leveren van kwalitatief goede zorg aan onze inwoners. Zeker bij zorgvormen waar personeelstekorten zijn, zoals de huishoudelijke ondersteuning of behandeling jeugd, wordt ook gesproken over wat nodig is om te zorgen dat voldoende zorgverleners geworven en behouden kunnen worden (binden en boeien van personeel). Zorgaanbieders hebben zelf ook veel last van de personeelstekorten en zoeken zelf naar allerlei mogelijkheden om personeel te werven en vast te houden, bijvoorbeeld door het creëren van voldoende doorstroommogelijkheden binnen de organisatie.

22M177 Laat pleegouders merken hoe waardevol ze zijn!

Deze motie is afgedaan met de raadsbrief “laat pleegouders merken hoe waardevol ze zijn!’

In februari 2023 is een sessie georganiseerd om gezamenlijk te kijken hoe we de pleegouders kunnen bedanken. In deze sessie geven pleegouders aan dat zij zich gewaardeerd voelen door de zorgorganisatie. Gekeken naar een jaarlijkse waardering hechten pleegouders waarde aan een leuke activiteit met elkaar. Een activiteit die niet te veel tijd kost maar waar zij wel waardering voelen vanuit de gemeente. Op 3 november 2023 is een leuke middag voor pleegouders georganiseerd om hen te bedanken voor hun inzet. Op die middag is ook het bedankje uitgereikt die pleegouders vanaf nu jaarlijks gaan krijgen. Wij gaan de pleegouders jaarlijks in de Week van Pleegzorg een bedrag schenken dat zij kunnen besteden aan een leuk uitje met het hele gezin. Dit doen we via de Dit is Arnhem pas.

Wat heeft het gekost

	Rekening	Begroting 2023		Rekening	
	2022	Primitief	Definitief	2023	Afwijking
Bedragen x € 1.000					
Middelen					
Lasten	63.584	64.375	66.076	90.104	-24.029
Baten	5.290	2.898	2.680	12.568	9.888
Saldo lasten en baten	***-58.293***	***-61.477***	***-63.396***	***-77.536***	***-14.141***
Toevoegingen aan reserves	21.275	1.082	5.830	9.830	-4.000
Onttrekkingen aan reserves	828	81	7.475	7.475	0
Saldo toevoegingen en onttrekkingen	***-20.448***	***-1.001***	***1.645***	***-2.355***	***-4.000***
Gerealiseerd resultaat	**-78.741**	**-62.478**	**-61.750**	**-79.891**	**-18.141**

Onderwerp	Totale afwijking (x €1.000)	V/N	Toelichting	I/S	AR/ BR
Lasten	-24.018	N			
WMO en sociale wijkteams	-1.464	N	Persoonsgebonden budgetten	I	BR
WMO en sociale wijkteams	-9.563	N	Overige zorg - Wmo	I	BR
Jeugdzorg	-12.991	N	Jeugdzorg	S	BR
Baten	10.084	V			
Jeugdzorg	7.844	V	Jeugdzorg	S	BR
WMO en sociale wijkteams	1.935	V	Overige zorg - Wmo	I	BR
WMO en sociale wijkteams	305	V	Eigen bijdragen	I	BR
Toevoegingen aan reserves	0				
Onttrekkingen aan reserves	0				

Op het totale beleidsveld Zorg is een voordeel gerealiseerd van € 4,0 miljoen. Dit is verdeeld in een nadeel van € 13,9 miljoen op het stedelijke programma S07 Zorg (inclusief reservemutaties) en een voordeel van € 17,9 miljoen op de wijken.

Onderstaand is een overzicht opgenomen van hoe de resultaten zorg over de stad en de wijk zijn verdeeld:

Onderwerp	Stad (S07)	Wijk	Totaal
Zorg (WMO)	-7.628 N	9.832 V	2.204 V
Zorg (Jeugdzorg)	-5.147 N	4.635 V	-512 N
Persoonsgebonden budget	-1.464 N	3.478 V	2.014 V
Eigen bijdragen	305 V	0	305 V
Totaal	**-13.934 N**	**17.945 V**	**4.011 V**

Hieronder worden de belangrijkste afwijkingen gemeld. Het resultaat zal in zijn geheel worden toegevoegd aan de bestemmingsreserve Wmo en Jeugdzorg.

Persoonsgebonden budgetten (PGB)
De realisatie van PGB's is € 2,0 miljoen lager dan begroot. Door meer aandacht voor toetsing door de sociale wijkteams zijn minder PGB's verstrekt dan begroot. Dit voordeel is verdeeld in een nadeel € 1,5 miljoen op het stedelijke programma S07 Zorg en een voordeel van € 3,5 miljoen op de wijken.

Overige Zorg - Wmo
Op de overige onderdelen van zorg is in totaal een voordeel behaald van € 2,2 miljoen. Dit is verdeeld in een nadeel van € 7,6 miljoen op het stedelijk programma en € 9,8 voordeel op de wijken. Met name aan woonvoorzieningen, ambulante begeleiding en doelgroepenvervoer is minder besteed dan was voorzien.

Jeugdzorg
Het totale nadeel Jeugdzorg is € 0,5 miljoen. Dit is het saldo van een nadeel op het stedelijk programma S07 (€ 5,1 miljoen) en een voordeel op de wijkprogramma's (€ 4,6 miljoen). Het betreft hier voornamelijk de specialistische voorzieningen die in natura worden verstrekt. Bij de verleende zorg in de vorm van persoonsgebonden budget (PGB) is een daling van de kosten zichtbaar. Ook bij jeugdbescherming en jeugdreclassering zijn de kosten lager dan begroot.

De trend van stijgende kosten die vanaf september 2021 zichtbaar werd, zet zich door. Naast stijging van de tarieven zorgt ook een stijging van het volume voor meerkosten. Het gaat dan niet alleen om meer kinderen in jeugdzorg, maar vooral ook om kinderen en jongeren die langer in behandeling zijn dan wel intensiever behandeld en begeleid worden.

Eigen bijdragen
Het CAK heeft ongeveer € 0,3 miljoen meer aan eigen bijdragen geïnd dan begroot.

Met wie werken we samen

Verbonden partijen

BVO Doelgroepenvervoer Regio Arnhem Nijmegen
MGR Sociaal Domein Centraal Gelderland
Veiligheids- en Gezondheidsregio Gelderland-Midden
Voor meer informatie wordt verwezen naar de paragraaf Verbonden partijen.

Partners

- Stichting Sociale wijkteams;
- Zorgaanbieders en welzijnsorganisaties;
- Onze Huisartsen en Arts en Zorg;
- Cliënten- en Adviesraden Sociaal Domein;
- Zorgbelang Gelderland.

Ook werken we samen met verschillende subsidiepartners. Deze zijn in dit programma in de digitale begroting (https://financien.arnhem.nl) terug te vinden. Het volledige overzicht van de begrotingssubsidies is te vinden in de paragraaf Subsidies.

Beleidskaders

- Visie sociaal domein 'Sociaal domein in beweging';
- Verordening maatschappelijke ondersteuning gemeente Arnhem 2019;
- Geconsolideerde versie van de Verordening Jeugdhulp gemeente Arnhem 2019;
- Beleidsregels Leerlingenvervoer gemeente Arnhem;
- Voorstellen tot maatregelen jeugdzorg;
- Kadernota De veerkrachtige samenleving Arnhem;
- Beleidsregels Wmo (2019);
- Beleidsregels Jeugd (2019);
- Beleidsplan Jeugd Wmo;
- Uitvoeringsplan deel Wmo;
- Jeugdbeleid 2021-2025. Opgroeien in Arnhem: een toekomst vol kansen;
- Inrichtingsplan Jeugdhulp;
- Regionaal Transformatieplan Jeugd;
- Regioaanpak huiselijk geweld en kindermishandeling 'Samen Veilig' 2019-2023;
- Verordening maatschappelijke ondersteuning gemeente Arnhem 2019;
- Verordening Jeugdzorg Arnhem 2019;
- Verordening doelgroepenvervoer 2020;
- Raadsbrief Ontwikkelingen zorgdomein (december 2018);
- Transformatieplan Beschermd Thuis 2019-2021;
- Raadsbrief bestuurlijke uitgangspunten doordecentralisatie beschermd wonen (maart 2020);
- Raadsbrief kwaliteit, toezicht en handhaving (juni 2019);
- Raadsbrief Voortgang aanpak toezicht op kwaliteit en rechtmatigheid zorg (november 2021);
- Raadsbrief Voortgang regionale samenwerking beschermd wonen (februari 2021);
- Raadsbrief Voortgang regionale samenwerking beschermd wonen vanaf 2022 (juni 2021);
- Raadsbrief afspraken en contracten jeugdbescherming, juli 2021.

Welzijn en inclusie

In Arnhem willen we inwoners gelijke kansen bieden om mee te doen in de maatschappij. Dat is onze ambitie. We willen een stad zijn waar inwoners kunnen zijn wie ze zijn en waar een ieder zijn identiteit en eigenheid met trots kan uitdragen. Waarbij iedereen open staat voor elkaar en elkaar helpt. In veiligheid en vrijheid. Daarbij hebben we speciale aandacht voor het voorkomen en tegengaan van discriminatie. En voor het versterken van de positie van inwoners in een kwetsbare situatie.

Om te borgen dat iedereen gelijkwaardige kansen heeft om zich te ontwikkelen en om mee te doen is een stevige sociale basis nodig. Een stevige sociale basis zorgt ervoor dat mensen meedoen, zich goed voelen en omkijken naar anderen. Die bestaat uit drie onderling nauw verbonden pijlers: de inwoners zelf, hun netwerken, en de meer formele, georganiseerde sociale basisvoorzieningen
Dit creëren we met bijvoorbeeld het ondersteunen van inwonersinitiatieven, door in te zetten op preventie, participatie, het geven van ondersteuning bij opgroei- en opvoedvragen en het zorgen voor goede algemene voorzieningen, zoals ontmoetingsplekken. Mantelzorgers, net als mensen die actief zijn in de informele zorg en die vrijwilligerswerk doen, zijn essentieel voor een goede sociale basis. Deze verdienen daarom onze bijzondere aandacht en ondersteuning. Ook bieden we statushouders en vluchtelingen een nieuw thuis en toekomstperspectief. En we zetten stevig in op de beweging van opvang naar wonen met of zonder begeleiding.

Wat wilden we bereiken en wat hebben we gedaan

Ambities (A)	Doelen (D)	Inspanningen (I)

Arnhemmers voelen zich thuis en kunnen meedoen in hun stad (A)

Opvoeden en opgroeien (D)

We werken volgens de principes van de Pedagogische Wijkaanpak aan het gezond en veilig opgroeien van kinderen en jongeren. Wij willen dat Arnhemse jongeren gelijke kansen hebben door ongelijk te investeren. Dit doen we in samenwerking met onze partners en de teams Leefomgeving waarbij we per wijk kijken waar de prioritering in het kinder- en jongerenwerk zit. We zorgen ervoor dat Arnhemse jongeren gelijke kansen hebben hun talenten te ontwikkelen. Dit doen we door te investeren in de optimale toeleiding naar de vroeg- en voorschoolse educatie, naar de kinderopvang, de ‘rijke schooldag’, kinder- en jongerenwerk (op school, straat en ook online) en door te voorzien in werkgelegenheidsprojecten voor kansarme jeugd. Gezamenlijk komen wij tot een programma om de jongeren optimaal te bereiken. Dit doen wij door onze krachten te bundelen met het Nationaal Programma Arnhem Oost. Wij hebben gewerkt aan de versterking van het jongerenwerk in de DLEES (De Laar, Elden, Elderveld en Schuytgraaf)-wijken. Daarnaast wordt er een jongerencentrum gerealiseerd in Schuytgraaf waar jongeren elkaar kunnen ontmoeten en kunnen deelnemen aan diverse activiteiten.

Sluitende aanpak ketenpartners voor vroegsignalering (I)

Met het aanbod gezinsprogramma's worden ouders met jonge kinderen ondersteund bij vragen over opvoeden en de (taal)ontwikkeling van hun kind. Dit aanbod is van belang voor vroegsignalering van mogelijke (taal)achterstanden in een later stadium en leidt toe naar het aanbod peuteropvang (VVE) dat voor alle kinderen vanaf 2 jaar beschikbaar is.

Ook wordt Veilig In en Om School (VIOS) verder voortgezet. De pedagogische driehoek staat daarin centraal: school, thuis, straat. Om deze verbinding goed te kunnen maken worden jongerenwerkers ook ingezet op school. Door op deze manier te werken zijn de lijnen kort, is de informatievoorziening zo actueel en nauwkeurig als mogelijk en worden signalen vroegtijdig opgepakt. De samenwerking met de andere partners op jeugd- en jongerenwerk, sport, onderwijs en jeugd(gezondheids)zorg, participatie en veiligheid verloopt positief, maar blijft aandacht vragen.

Ontwikkelen van voorliggende voorzieningen (I)

We vinden het belangrijk om passende ondersteuning te leveren aan onze inwoners, zo licht en dichtbij mogelijk. Daarvoor (door)ontwikkelen we aanbod in het kader van afschalen of het voorkomen van zwaardere zorg. Daar speelt vroegsignalering en doorverwijzing een belangrijk rol in. De vorming van wijknetwerken speelt hier een rol in. Hierin trekken we samen op met het programma zorg en wordt deze preventieve aanpak doorontwikkeld.

Maatschappelijke verbindingen (D)

Samenwerkende Arnhemse Buurthuizen (SAB)
In 2023 hebben de samenwerkende buurthuizen de Buurthuizenvisie 2022-2032 ‘Buurthuizen, Arnhems Goud!’ aan onze gemeenteraad aangeboden. Deze visie maakt duidelijk tegen welke bestuurlijke, financiële en beheersmatige problemen zij aanlopen. Een aantal conclusies en aanbevelingen uit deze visie zullen worden meegenomen in het nieuwe integrale accommodatiebeleid en het vrijwilligersbeleid. Samen met de buurthuizen blijven we ons inzetten om ontmoeten en verbinden in de wijken mogelijk te maken. Zo is er een structurele overlegtafel tussen het SAB en de gemeente Arnhem gestart. Het gezamenlijke doel is om het contact tussen wijk/buurtbewoners onderling te stimuleren en hun betekenis voor elkaar te vergroten.

Buurthuizen zijn accommodaties. Daarom is er verbinding gelegd met het nog op te stellen Integraal Accommodatie Beleid (IAB) om per gebied meer zicht te krijgen op de vraag en de behoefte aan accommodaties.

Ontmoeten en Verbinden
De subsidies voor diverse buurthuizen en ontmoetingsplekken in Arnhem zijn voortgezet. Via de regeling ‘Ontmoeten en verbinden’ zijn daarmee diverse ontmoetingsplekken in de wijk ondersteund (zowel financieel als op organisatorisch vlak) om ontmoeting tussen inwoners, inwoners en maatschappelijke partners en inwoners en lokale overheid te laten ontstaan en in stand te houden. De buurthuizen leveren daarmee een bijdrage aan het wijkgericht werken in Arnhem en daarmee mede invulling geven aan de gedachte van de Koersnota ‘Van Wijken Weten 2023-2030’.

Ondersteuning vrijwilligers
Vrijwilligers zijn het cement van de samenleving en daarmee belangrijk voor de stad Arnhem. Daarom ondersteunt de gemeente Arnhem via subsidies vrijwilligersorganisaties om een concreet ondersteuningsaanbod in stand te houden zodat in de toekomst de vrijwilligers zich kunnen blijven inzetten voor alle mooie verenigingen en organisaties in de stad.
Mede op basis van vragen vanuit de raad en op basis van de verzonden raadsbrief van mei 2023 is in het tweede halfjaar van 2023 het vrijwilligersbeleid weer op de (politieke) agenda gezet. In oktober is het thema besproken met de raad, waarbij de toezegging gedaan is voor een nieuw vrijwilligersbeleid in 2024.

Samen werken in en aan de wijk (I)

Vrijwilligers zijn het cement van de samenleving en daarmee belangrijk voor de stad. Daarom ondersteunen wij via subsidies vrijwilligersorganisaties om een concreet ondersteuningsaanbod in stand te houden zodat in de toekomst de vrijwilligers zich kunnen blijven inzetten voor alle mooie verenigingen en organisaties in de stad.

Mede op basis van vragen vanuit de raad en op basis van de verzonden raadsbrief van mei 2023 is in het tweede halfjaar van 2023 het vrijwilligersbeleid weer op de (politieke) agenda gezet. In oktober is het thema besproken met de raad, waarbij de toezegging gedaan is voor een nieuw vrijwilligersbeleid in 2024.

Suïcidepreventie (amendement 22A70 Suïcidepreventie toegankelijk voor iedereen) (I)

De eerste helft van 2023 is gebruikt om samen met diverse partners in de stad een plan op te stellen voor de invulling van een Centrum voor Levensvragen en Suïcidepreventie. Dat centrum is op 1 september 2023 geopend. Er kunnen mensen terecht met vragen over het leven en de zin ervan, en ze vinden er een luisterend oor als ze suïcidale gedachten hebben. Het centrum richt zich niet alleen op mensen met suïcidale gedachten, maar ook op naasten, nabestaanden, professionals en vrijwilligers. Het helpt mensen ook bij het vinden van de juiste hulp en het werkt samen met een breed scala aan netwerkpartners. Voorjaar 2024 evalueren we het centrum en stellen we vast hoe we er vanaf 2025 een vervolg aan geven. We kijken dan ook naar de uitkomsten van de behandeling van de wet in de Tweede en Eerste kamer (voorjaar 2024). Het plan is om gemeenten waarschijnlijk vanaf 2025 een wettelijke taak te geven in de preventie van suïcide.

Effectindicator	2019	2020	2021	2022	2023
Kengetal sociale cohesie	**5,70**		**5,80**		
Eenheid:	Het kengetal sociale cohesie geeft aan in hoeverre er sprake is van binding met de buurt en buurtbewoners.				
Bron:	Arnhemse leefbare wijken monitor (tweejaarlijks)				

Effectindicator	2019	2020	2021	2022	2023
Actief als vrijwilliger	**33**		**28**		
Eenheid:	% inwoners dat actief is als vrijwilliger				
Bron:	Arnhemse leefbare wijken monitor (tweejaarlijks)				

Effectindicator	2019	2020	2021	2022	2023
Kengetal emotioneel eenzaam	**2,80**		**2,80**		
Eenheid:	Het kengetal emotioneel eenzaam geeft aan in hoeverre inwoners onvoldoende netwerk om zich heen hebben zoals familie, vrienden, buren.				
Bron:	Arnhemse leefbare wijken monitor (tweejaarlijks)				

Effectindicator	2019	2020	2021	2022	2023
Kengetal sociaal eenzaam	**2,60**		**2,70**		
Eenheid:	Het kengetal sociaal eenzaam geeft aan in hoeverre inwoners zich eenzaam voelen.				
Bron:	Arnhemse leefbare wijken monitor (tweejaarlijks)				

Effectindicator	2019	2020	2021	2022	2023
Waardering aanbod voorzieningen ouderen	**27**		**27**		
Eenheid:	% Eens met de stelling voldoende voorzieningen voor ouderen				
Bron:	Arnhemse leefbare wijken monitor (tweejaarlijks)				

Effectindicator	2019	2020	2021	2022	2023
Waardering aanbod voorzieningen jongeren	**22**		**23**		
Eenheid:	% Eens met de stelling voldoende voorzieningen voor jongeren				
Bron:	Arnhemse leefbare wijken monitor (tweejaarlijks)				

Zelf- en samenredzaamheid (D)

Arnhemse inwoners zijn zoveel als mogelijk redzaam en maken gebruik van hun eigen kracht en sociale netwerk. Door in te zetten op preventie doen inwoners minder snel een beroep op specialistische vormen van zorg en ondersteuning. Een mooi voorbeeld hiervan is Welzijn op Recept. In 2023 hebben Stichting Welzijn Ouderen Arnhem (SWOA) en Rijnstad, in samenwerking met Onze Huisartsen toegewerkt naar een stedelijke dekking van deze pilot. Het doel is om psychosociale problemen op te pakken en het voorkomen van inzet van een psycholoog of huisarts, doordat de inwoner door een welzijnsprofessional wordt begeleid naar een passende oplossing in het voorliggende veld (totaal aan algemene voorzieningen dat beschikbaar is in een wijk of gemeente). In 2023 zijn er ruim 100 doorverwijzingen geweest. Dit is een verdubbeling ten opzichte van 2022.

Ondersteuning mantelzorgers (I)

Ook in 2023 heeft Mantelzorg Vrijwillige Thuishulp (MVT) een bijdrage geleverd aan een mantelzorgvriendelijker klimaat in Arnhem. Het gaat hierbij om kernbegrippen als bewustwording, begrip en acceptatie. Dit is kracht bij gezet door op 1 maart 2023, op het 25 jarig jubileum van MVT, van start te zijn gegaan met het ‘Arnhems jaar van de Mantelzorg’. Er hebben diverse evenementen plaatsgevonden zoals de informatiemarkt in het stadhuis die de basis vormden van het jaar van de mantelzorg. Eerder in het jaar hebben er op het verzoek van de raad rondetafelgesprekken plaatsgevonden waarbij mantelzorg centraal stond.

Op communicatievlak is in 2023 sterk ingezet om het belang van mantelzorgers te benadrukken en in te zetten op een mantelzorgvriendelijk klimaat in Arnhem. De activiteiten van MVT sluiten hierbij aan zowel door de geboden vrijwillige thuishulp als door de ondersteuning van mantelzorgers waarbij enerzijds het verbreden van het hulpnetwerk (samenredzaamheid) en anderzijds het zoeken en vinden van eigen balans (zelfredzaamheid) centraal staan.

Samenhangend ouderenbeleid (I)

Samenhangend ouderenbeleid is in ontwikkeling. In het proces hieromtrent is de raad, met een rondetafelgesprek, in gesprek geweest met belanghebbenden in Arnhem. Ook heeft er een inventarisatie plaatsgevonden om in beeld te krijgen welke maatschappelijke uitdagingen op het gebied van de vergrijzing op ons afkomen. Zo zijn we met het Sportbedrijf Arnhem aan het onderzoeken hoe we bewegen voor ouderen verder kunnen stimuleren. Met Rozet zijn we in gesprek om te bekijken hoe cultuur kan bijdragen aan deze vraagstukken. Uiteraard zijn we ook met partners zoals Stichting Welzijn Ouderen Arnhem (SWOA) en Mantelzorg Vrijwillige Thuishulp (MVT) in gesprek die zich dagelijks inzetten voor ouderen en mantelzorgers.

Dit zien we als waardevolle input voor het te ontwikkelen beleid. Het beleid wordt participatief ontwikkeld met de verwachting dat dit in het tweede kwartaal van 2024 wordt opgeleverd. Na de zomerperiode wordt de uitvoeringsagenda ontwikkeld.

Als onderdeel van ons samenhangend ouderenbeleid is Arnhem dementievriendelijk. In 2023 heeft Alzheimer Nederland een dementiescan uitgevoerd. Dit heeft ertoe geleid dat gemeente Arnhem zich sinds december 2023 een dementievriendelijke stad mag noemen. Met name op het gebied van goede mantelzorgondersteuning door onze samenwerkingspartner MVT en een sterk netwerk scoort Arnhem bovengemiddeld.
Arnhem neemt deel aan het regionale Netwerk Dementie Arnhem en Omstreken. Een samenwerkingsverband van zorg- en welzijnsorganisaties en gemeenten, waarin we bijdragen aan de zorg voor mensen met dementie en hun naasten.
Met andere organisaties, waaronder het Openluchtmuseum Arnhem, verkennen we samenwerkingsvormen om continu aandacht te blijven hebben voor dit thema.

Effectindicator	2019	2020	2021	2022	2023
Mantelzorg	15		14		

Eenheid: % inwoners dat het afgelopen jaar mantelzorg heeft gegeven

Bron: Arnhemse leefbare wijken monitor (tweejaarlijks)

Duurzame inburgering (D)

Nieuwkomers voelen zich welkom in Arnhem. Ze kunnen zo snel mogelijk een zelfstandig leven opbouwen. Werk wordt gezien als de beste manier om mee te doen in de maatschappij. We combineren begeleiding naar werk met het leren van taal, persoonlijke ontwikkeling en de juiste zorg en ondersteuning. We zetten daarbij de best passende leerroute, zorg en ondersteuning in. Door een persoonlijke, cultuursensitieve aanpak wordt de inburgering bevorderd, hetgeen bijdraagt aan het zo snel mogelijk, naar eigen kunnen, mee doen in de Nederlandse maatschappij.

Nieuwkomers doen mee (I)

We houden de lijn vast waarbij het inburgeringsaanbod wordt gecombineerd met taal en participatie om zo een snelle integratie te bevorderen. De regisseur inburgering heeft regie over het gehele proces. We blijven de dienstverlening van het inburgeringsaanbod monitoren waarbij we steeds meer praktijkervaringen kunnen meenemen om de kwaliteit van het aanbod te borgen en verder te ontwikkelen. Met het COA hebben we de gesprekken op integratie geïntensiveerd met als doel om een doorlopende lijn te ontwikkelen vanaf AZC-locaties. Doordat de 24-wekeneis is komen te vervallen voor asielzoekers, zetten wij in om ook deze doelgroep, vanaf het AZC, actiever op weg te helpen naar werk. De 24-wekeneis hield in dat asielzoekers maximaal 24 weken per jaar mochten werken.

Nieuwkomers voelen zich thuis (I)

Zodra een statushouder aan de gemeente Arnhem wordt gekoppeld, krijgt deze statushouder een regisseur Inburgering toegewezen. Er wordt, vaak al in het AZC, een kennismakingsgesprek gevoerd, een analyse gemaakt op 13 leefgebieden en een persoonlijk inburgeringsplan (PIP) opgesteld. Aan de hand van dit plan wordt de best passende leerroute, zorg en ondersteuning ingezet. De regisseurs Inburgering spreken zelf meerdere talen en zijn vaak ervaringsdeskundigen. Zij fungeren als cultuurtolken. We zetten ons hiernaast in om de keten en de benodigde partners goed inzichtelijk te krijgen bij nieuwkomers, zodat zij de weg sneller weten te vinden in de Nederlandse samenleving. We breiden de keten uit als hier behoefte aan is en verstevigen de samenwerking in de keten door onder andere bijeenkomsten te organiseren. Door de hoge toename van het aantal asielstatushouders en gezinsmigranten (800 dossiers), heeft er een personele uitbreiding bij Bureau Nieuwkomers plaatsgevonden met als doel om de juiste en benodigde aandacht te kunnen blijven geven aan inburgeraars.

Een passend vangnet (D)

Deze doelstelling ligt gedeeltelijk op koers, want de realisatie van extra woonplekken voor dak- en thuislozen heeft vertraging opgelopen. Een belangrijke oorzaak is de wooncrisis.
We streven ernaar dat niemand op straat hoeft te slapen of in een onveilige thuissituatie hoeft te leven. Preventie en nazorg hebben structureel de aandacht. Hierop is ingezet door te investeren in de ketensamenwerking, de borging van de inzet van ervaringsdeskundigen, inzet op een outreachende aanpak in het centrum e.o. en het bieden van (ambulante) begeleiding voor iedereen die opvang behoeft.

Regionale aanpak huiselijk geweld en kindermishandeling (HGKM) **(I)**

We hebben met onze aanpak op het thema Huiselijk Geweld en Kindermishandeling te maken met landelijke ontwikkelingen rondom toekomstscenario Kind en Gezinsbescherming, Veiligheid Voorop en zijdelings van de Gelderse Verbeteragenda Jeugdbescherming. Op al deze thema's zijn we goed aangehaakt en passen daaropvolgend onze werkwijzen aan. De regiovisie is in concept opgesteld en ons uitvoeringsplan zijn we aan het opmaken. In 2024 zullen deze worden vastgesteld.
Ondanks onze inspanningen samen met onze partners, zien we een aantal grote uitdagingen. Bij de vrouwenopvang is er sprake van een doorlopende druk op de opvang en de doorstroom stagneert. We werken met hen aan manieren om de doorstroom te bevorderen, maar ook de complexiteit van de problemen die de slachtoffers hebben zorgen ervoor dat mensen langer in de opvang blijven. We zien daarnaast een sterke toename van het aantal vragen aan Veilig Thuis en Centrum Seksueel geweld. Positief is te noemen dat mensen Veilig Thuis of het Centrum Seksueel geweld weten te vinden. We constateren met onze partners dat de druk op alle manieren toeneemt. Hier zijn we over in gesprek met lokale partners, de regiogemeenten, de provincie en het Rijk (VNG). Dit zijn signalen die landelijk zichtbaar zijn. En proberen we de instroom te verminderen o.a. door het versterken van ons lokale veld en kennisniveau te verhogen.

Versterken ketensamenwerking OGGz-partners **(I)**

De samenwerking tussen de ketenpartners loopt goed, waardoor in gezamenlijke verantwoordelijkheid een passend vangnet wordt gerealiseerd. Het daklozenadvieskantoor (DAK) en de werksessies die zijn georganiseerd versterken deze samenwerking.

Aanpak terugdringing dakloosheid (I)

In december 2022 is door het ministerie van VWS het Nationaal Actieplan Dakloosheid: Eerst een Thuis gelanceerd. Dit plan is een doorontwikkeling van de landelijke brede aanpak 'terugdringen dakloosheid'. De ambitie is dat in 2030 dakloosheid is beëindigd en iedereen een thuis heeft. De regio Centraal Gelderland heeft zich gecommitteerd aan de uitgangspunten van dit plan. In het afgelopen jaar is dit thema regionaal aan de orde geweest in de overlegstructuren Beschermd Wonen/Beschermd Thuis en zijn er werksessies voor alle partners en regiogemeenten georganiseerd, om in gezamenlijkheid in tot een uitvoeringsplan voor de komende jaren te komen.

In het afgelopen jaar is de inzet op het terugdringen van dakloosheid langs de drie sporen onverminderd gecontinueerd:

- Preventie (het voorkomen van dakloosheid)

In samenwerking met Armoede en Schulden, Werk en Inkomen en Zorg (voorkomen uitval) wordt onverminderd ingezet op preventie. De regelruimte wordt maximaal benut, waaronder het niet meer toepassen van de kostendelersnorm in de Participatiewet en de vier weken zoektermijn voor jongeren. Daarnaast wordt ingezet op het voorkomen van huisuitzettingen en vroegsignalering.
Het daklozenloket wordt continu doorontwikkeld, zo is het multidisciplinair team aan het loket verder uitgebreid met andere partijen, waardoor ook het aanbod is uitgebreid, met onder andere begeleiding vanuit stichting Barka voor de kwetsbare (dreigend) dakloze EU-burger, medische hulp en hulp/ondersteuning bij GGZ-problematiek. Verder heeft de regio Centraal Gelderland deelgenomen aan de preventiescanner Dakloosheid. Met deelname aan deze preventiescanner hebben we in beeld gekregen waar we als regio, maar ook als gemeente individueel staan als het gaat om onze inzet op het voorkomen van dakloosheid. De kansen zullen zoveel als mogelijk worden opgenomen in het uitvoeringsplan , zodat we de komende jaren hierin de gewenste verbeteringen kunnen doorvoeren.

- Vernieuwing van de opvang

De vernieuwing van de opvang is reeds gerealiseerd, waarmee ook een sluitend gedifferentieerd aanbod is ontstaan. De afbouw van de capaciteit heeft nog niet kunnen plaatsvinden. De belangrijkste redenen hiervoor zijn:
1. onvoldoende woonplekken beschikbaar door krapte op de woningmarkt;
2. onverminderde instroom en stagnerende door- en uitstroom;
3. steeds meer dakloze personen met 'zwaardere' psychische problematiek en;
4. een toename van dakloze kwetsbare EU-burgers.

Als gevolg van deze ontwikkelingen is de druk op de opvangcapaciteit in het afgelopen jaar toegenomen. Om deze reden is op diverse plekken in de opvang het aantal plekken (tijdelijk) uitgebreid en is gestart met het zoeken naar een geschikte locatie voor:
- de uitbreiding van de gezinsopvang met 3 tot 5 plekken. In het afgelopen jaar is hiervan 1 plek al gerealiseerd.
- de opvang van dakloze niet-rechthebbende EU-burgers, dit conform aangenomen motie "Opvang dakloze niet-rechthebbende EU-burgers" 23M41). De zoektocht naar een locatie hiervoor is gaande.

- Zelfstandig wonen (eventueel met begeleiding)

De beweging van opvang naar wonen is in 2021 verbonden met de brede gemeentelijke huisvestingsopgave 'Voldoende huisvesting voor aandachtsgroepen' en opgenomen in de onlangs vastgestelde nota Wonen & Zorg, waarbij duidelijk is dat de realisatie van extra woonplekken voor dak- en thuislozen vertraging oploopt. Een van de oorzaken daarvan is de wooncrisis.
Specifiek voor dakloze jongeren zijn de mogelijkheden van een pilot bouwdepot verkend. De pilot zal worden uitgevoerd binnen het programma Arnhem Oost.

Effectindicator	2019	2020	2021	2022	2023
Aantal dak- en thuislozen					
Eenheid: Aantal					
Bron: Het onderdeel monitor Dakloosheid in de GMSD is landelijk uitgesteld, omdat er onvoldoende juridische grondslag is voor de benodigde gegevensdeling. Landelijk is het streven om deze indicator vanaf het najaar van 2023 op te nemen in de GMSD.					

Effectindicator	2019	2020	2021	2022	2023
Tijd tot opvang (zowel direct als langdurig)					
Eenheid: Aantal dagen					
Bron: Het onderdeel monitor Dakloosheid in de GMSD is landelijk uitgesteld, omdat er onvoldoende juridische grondslag is voor de benodigde gegevensdeling. Landelijk is het streven om deze indicator vanaf het najaar van 2023 op te nemen in de GMSD.					

Effectindicator	2019	2020	2021	2022	2023
Duur van opvang (zowel direct als langdurig)					
Eenheid: Aantal dagen					
Bron: Het onderdeel monitor Dakloosheid in de GMSD is landelijk uitgesteld, omdat er onvoldoende juridische grondslag is voor de benodigde gegevensdeling. Landelijk is het streven om deze indicator vanaf het najaar van 2023 op te nemen in de GMSD.					

Effectindicator	2019	2020	2021	2022	2023
Mate van terugval					
Eenheid: Percentage					
Bron: Het onderdeel monitor Dakloosheid in de GMSD is landelijk uitgesteld, omdat er onvoldoende juridische grondslag is voor de benodigde gegevensdeling. Landelijk is het streven om deze indicator vanaf het najaar van 2023 op te nemen in de GMSD.					

Effectindicator	2019	2020	2021	2022	2023
Aantal gerealiseerde woonplekken t.b.v. uitstroom uit de maatschappelijke opvang					
Eenheid: Aantal					
Bron: Het onderdeel monitor Dakloosheid in de GMSD is landelijk uitgesteld, omdat er onvoldoende juridische grondslag is voor de benodigde gegevensdeling. Landelijk is het streven om deze indicator vanaf het najaar van 2023 op te nemen in de GMSD. Op 31 januari 2024 is in het kader van het agenderingsverzoek ‘Toenemende aantallen daklozen’ een factsheet met monitoringsgegevens aan de raad verstrekt (Bron: VGGM).					

Inclusief Arnhem (D)

Onze ambitie is: ‘Arnhem is een inclusieve stad. Een stad waarin iedereen zich gezien, gehoord, gewaardeerd en veilig voelt. Een stad waar iedereen gelijkwaardig is en zo behandeld wordt en waar iedereen dezelfde kansen heeft. Dat is het Arnhem dat we willen zijn’.

Dat vraagt inzet van de hele stad. De doelen die wij daarbij nastreven zijn:
- Meer Arnhemmers herkennen en erkennen dat we nog geen inclusieve samenleving zijn, zien hun eigen rol hierin en hebben inzicht in wat ze zelf kunnen doen.
- Meer Arnhemmers zetten zich actief in, vanuit de eigen bevoorrechte positie, voor een inclusieve samenleving en dragen bij aan het tegengaan van uitsluiting, waardoor meer mensen zich volwaardig onderdeel voelen van de Arnhemse samenleving.
- Arnhemse organisaties (waaronder wijzelf) en bedrijven zijn er nog meer op gericht om diversiteit en inclusie te bevorderen en hun diensten en producten (fysiek en digitaal) zijn nog toegankelijker en inclusiever.

We willen die doelen bereiken door ons te richten op de vijf focuspunten uit het uitvoeringsplan Inclusief Arnhem 2020-2022. Dit plan is het kader voor het programma Inclusie en voor de inzet op de focuspunten. In 2023 hebben we dit plan aangescherpt en geactualiseerd. Dit hebben we gedaan aan de hand van de hieronder beschreven focuspunten en we hebben de gemeenteraad hierover via diverse raadsbrieven geïnformeerd. Het plan geldt hiermee voor de periode 2023 tot en met 2026. Eind 2024/begin 2025 gaan we het plan nogmaals tussentijds actualiseren.

Drie focuspunten waar we ons op richten hebben betrekking op de hele stad:
1. Voorkomen en tegengaan van discriminatie en racisme;
2. Positie inwoners met beperking versterken;
3. Diversiteit in organisaties.

Voor twee focuspunten zijn we als organisatie aan zet:
4. Inclusieve gemeentelijke organisatie;
5. Inclusieve gemeentelijke communicatie.

Hieronder beschrijven we per focuspunt wat we hiervoor in gang hebben gezet en wat we hebben gerealiseerd.

Voorkomen en tegengaan van discriminatie en racisme **(I)**

Het uitvoeringsplan ‘Vrij zijn in Arnhem’ is de basis voor de acties die we in gang hebben gezet. Dit doen we op verschillende domeinen, zoals wonen, onderwijs, sport, welzijn en zorg. In de stad doen we dit in samenwerking met partners zoals COC, Vizier, InDifferent en het Comité 30 juni/1 juli. Hiermee zien we geen reden om een nieuw actieplan Vrij zijn in Arnhem (huidige looptijd 2022-2023) op te stellen.

- In 2023 zijn we begonnen met de aanpak ‘Arnhem tegen Racisme’ (zie daarvoor raadsbrief ‘Stand van zaken Arnhem tegen Racisme’ van 9 mei 2023).
- In de week van 20 tot en met 24 maart 2023 was de eerste Arnhemse Week tegen Racisme. Er zijn diverse activiteiten georganiseerd om stil te staan bij de Internationale Dag tegen Racisme (21 maart). Tijdens de afsluitende bijeenkomst op 24 maart waren enkele prominente sprekers aanwezig. Onder wie: Rabin Baldewsingh (nationaal coördinator tegen discriminatie en racisme) en Mpanzu Bamenga (in zijn rol van het aanklagen van de Marechaussee voor etnisch profileren).
- De subsidieregeling ‘herdenkingsjaar slavernijverleden en antiracisme’ is opengesteld. De werkgroep ‘Arnhem tegen Racisme’ is gestart en we geven in de vorm van kennisateliers een kennisimpuls aan professionals over subthema’s van racisme.
- De vele activiteiten rondom de herdenking en viering van Keti Koti en de inleiding van het herdenkingsjaar afschaffing slavernij hebben niet alleen op grote aandacht van Arnhemmers kunnen rekenen. Zo was minister Kaag aanwezig bij de herdenkingsbijeenkomst op 30 juni.
- De gemeente heeft in het kader van het herdenkingsjaar het Comité 30 juni/1 juli en de werkgroep Keti Koti op het vlak van projectmanagement en communicatie ondersteund. Het onderzoek naar de sporen van slavernijverleden loopt en wordt in maart 2024 opgeleverd.
- In oktober is naar aanleiding van de motie 21M297 de ‘Arnhemse Coördinator Discriminatie en Racisme’ (ACDR) gestart met een pilot gedurende een jaar. De ACDR gaat op onafhankelijke wijze signalen uit de stad ophalen over discriminatie en institutioneel racisme. Bovendien gaat ze hier aanbevelingen over doen richting de gemeente.
- In 2023 hebben we twee subsidieregelingen vastgesteld: een voor inwoners die hun achternaam willen veranderen vanwege de relatie met het slavernijverleden en een voor inwoners die hun geslachtsregistratie willen aanpassen of hun achternaam om zwaarwegende redenen willen veranderen. Met de vergoeding die we ze hiervoor bieden, geven we hen een steun in de rug en nemen we een mogelijke drempel weg.

Bestendigen regenboogaanpak **(I)**

We zetten ons in voor het vergroten van de zichtbaarheid, acceptatie en veiligheid van lesbische, homoseksuele, biseksuele, transgender, intersekse en queer personen (LHBTIQ+) in Arnhem. Hiervoor hebben we in 2023 het nodige in gang gezet met de partners in de stad:

- Tijdens ‘coming in week’ 2023 is de nieuwe regenboogagenda gepresenteerd (zie raadsbrief van 19-09-2024). In deze agenda hebben de regenboogpartners in samenwerking met de gemeente speerpunten met acties geformuleerd voor de komende vier jaar (2023-2026). De speerpunten zijn: Veiligheid, Zorg en Welzijn, specifieke aandachtsgroepen, zichtbaarheid en educatie.
- Met InDifferent zijn meerdere gesprekken geweest over de ‘InDifferent-netwerken’. InDifferent voert diverse activiteiten uit op verschillende VO-scholen en bindt veel vrijwilligers aan zich die bereid zijn daaraan een bijdrage te leveren. Het lukt (nog) niet altijd om duurzame netwerken en relaties op te bouwen met scholen. Dit heeft soms te maken met de druk die scholen ervaren waardoor ze geen tijd hebben voor ‘extra’ programma’s naast het curriculum. Ook zijn er scholen die aangeven dat ze al erg inclusief zijn en daarom geen behoefte hebben aan het programma. Een andere reden is dat sommige scholen geen middelen kunnen vrijmaken voor extra inzet op het bevorderen van inclusie. Het goede nieuws is dat het netwerk van de scholen waar InDifferent mee samenwerkt, gestaag groeit.
- Met onderwijs is afgesproken dat InDifferent in één van de themaoverleggen van de MEAA (de Maatschappelijk Educatieve Agenda Arnhem) in 2024 de gelegenheid krijgt om zich te presenteren aan de schoolbesturen.
- De regenboogpartners hebben samen met de gemeente Arnhem in 2023 voor de eerste keer de ‘Coming in Week’ georganiseerd met een eigen Arnhems karakter.

Positie inwoners met een beperking versterken **(I)**

Het uitvoeringsplan VN-verdrag Handicap is de basis voor de acties en activiteiten die we inzetten op dit focuspunt. Dit doen we op een reeks aan domeinen, zoals openbare ruimte, vastgoed, burgerzaken, onderwijs en zorg. Het principe ‘niets over ons, zonder ons’ is hierbij leidend. We werken samen met het Arnhems platform chronisch zieken en gehandicapten (Apcg) en Bijzonder in Arnhem. Bewustwording vergroten over de positie van inwoners met een beperking binnen de gemeentelijke organisatie en het onderdeel maken van andere opgaves vormt een rode draad door de inspanningen. Naast het uitvoeringsplan, spelen we ook in op nieuwe ontwikkelingen en signalen van ervaringsdeskundigen. Op twee van de elf domeinen van het uitvoeringsplan is meer tijd en inzet nodig dan voorzien, waardoor merkbare resultaten voor inwoners op die onderdelen nog achterblijven. We hebben hier extra op ingezet en blijven dit doen.

We hebben het afgelopen jaar het volgende bijvoorbeeld gerealiseerd:

- In de Week van Toegankelijkheid (2 t/m 7 oktober 2023) hebben we in samenwerking met het Apcg en Platform Binnenstad Arnhem (PBA) een ‘deurbelactie’ voor ondernemers in de binnenstad georganiseerd. Het doel was bewustwording over toegankelijkheid vergroten en ervoor zorgen dat meer mensen met een beperking panden van ondernemers kunnen betreden.
- Tijdens de bijeenkomst Samen Spelen, Samen Beleven op 16 november 2023 hebben verschillende organisatoren voor activiteiten kennis op kunnen doen over het toegankelijk organiseren van een activiteit. De kinderambassadeurs zijn daar ook gepresenteerd. Verschillende kinderen met een beperking kunnen vanuit hun ervaringsdeskundigheid bijvoorbeeld ons als gemeente adviseren over de inrichting van inclusieve speeltuinen. Of andere organisaties in de stad over het toegankelijk maken van hun activiteit.
- In het Integraal Huisvestingsplan (IHP) is toegankelijke en inclusieve onderwijshuisvesting als beleidsrijke toevoeging opgenomen. Met als doel om kinderen en jongeren met en zonder ondersteuningsbehoeften vaker samen te laten leren op scholen dicht bij huis.
- Het Apcg heeft in 2023 diverse projecten in de openbare ruimte, gemeentelijk vastgoed en evenementen geschouwd met diverse ervaringsdeskundigen. Zodat er vervolgens aanpassingen gedaan kunnen worden volgens de Arnhemse Standaard Toegankelijkheid (AST).
- Zie voor de voortgang van de uitvoering van de AST de betreffende passages bij Openbare Ruimte (speeltuinen en hoofdlooproutes) en Vastgoed (toegankelijkheid gemeentelijk vastgoed).
- Zo zijn In het kader van het verbeteren van de toegankelijkheid voor mensen met een beperking op de hoofdlooproutes is een start gemaakt in Malburgen. Daar waar sprake is van herinrichting van de openbare ruimte is er aandacht voor verbeteren van de toegankelijkheid.
- In 2023 zijn twee maal verkiezingen georganiseerd (Provincie en Waterschappen in maart en Tweede Kamer in november). Bij beide verkiezingen hebben we volop ingezet op toegankelijkheid, zodat iedere Arnhemmer die mocht stemmen ook kon stemmen. In enkele stembureaus met lichte ondersteuning van stembureauleden en in de meeste gevallen zelfstandig. Daarvoor hebben we onder andere drempelhulpen geplaatst en is voor inwoners met een visuele of lichamelijke beperking een stemtaxi ingezet. Voor inwoners met een visuele beperking lag er op twee stembureaus een stemmal met gesproken kandidatenlijsten. En voor inwoners met een auditieve beperking waren op één locatie gebarentolken aanwezig.

Diversiteit in organisaties (I)

Onder dit focuspunt vallen het netwerk ‘Diversiteitsreis’ en onze inzet richting verbonden partijen en subsidie- en inkooprelaties.

Netwerk Diversiteitsreis
De beoogde resultaten (prestatie-indicatoren) voor het netwerk Diversiteitsreis, die we in de Begroting beschreven, hebben we alle drie behaald:
Er zijn in 2023 vier bijeenkomsten geweest. Veertien nieuwe organisaties hebben zich aangesloten (dit is vier meer dan vooraf beoogd), waaronder een partnerorganisatie (InDifferent) en diverse verbonden partijen en subsidierelaties. Met het oog op verdere professionalisering van het netwerk Diversiteitsreis is een verkenning gestart naar de mogelijke uitwisseling met het netwerk ‘Samen voor een Baan’. Een netwerk dat zich richt op inclusief werkgeverschap en meer werk voor mensen met een beperking/afstand tot de arbeidsmarkt.

Op basis van deze verkenning zijn we in het laatste kwartaal van 2023 met een afvaardiging van organisaties uit het netwerk begonnen met het herijken van de ambitie en werkwijze van het netwerk. Verdere professionalisering staat gepland voor 2024. Daarnaast heeft ongeveer twee derde van het netwerk in januari 2024 de training ‘Unlocking the Code’ gevolgd. Deze training gaat over breincodes die diversiteit en inclusie tegenwerken.

Onze inzet richting samenwerkingspartners
In de raadsbrief Inclusie en diversiteit bij samenwerkingspartners van 14 maart 2023 hebben we beschreven wat we van verbonden partijen en subsidie- en inkooprelaties vragen qua inzet op een inclusieve en diverse organisatie en dienstverlening. Bij verbonden partijen en subsidiepartners hebben we bij onze accounthouders geïnvesteerd in kennis en bewustwording over inclusie en diversiteit. Hiermee zijn we ook toezegging 1201 nagekomen.

In 2023 hebben we reacties verzameld op onze brief naar verbonden partijen en deze waar nodig bestuurlijk geagendeerd. Van alle dertien verbonden partijen, met uitzondering van één, hebben we een inhoudelijke reactie ontvangen.
Via de accounthouders monitoren we de inzet van verbonden partijen op diversiteit en inclusie.

Op basis van gesprekken met een aantal grote subsidiepartners hebben we een plan gemaakt voor de periode 2024-2026 over het opnemen van afspraken over diversiteit en inclusie in de beschikkingen voor alle subsidierelaties.

Wat betreft inkooprelaties hebben we in 2023 organisatorische voorbereidingen getroffen om diversiteit en inclusie in 2024 verder in te bedden in ons inkoop- en aanbestedingsbeleid.

Inclusieve gemeentelijke organisatie (I)

We hebben de ambitie om in 2026 een inclusieve en diverse organisatie te zijn, die op alle niveaus binnen de organisatie een afspiegeling is van de Arnhemse beroepsbevolking. In 2023 hebben we met diverse inspanningen, die in het Uitvoeringsplan Inclusieve en Diverse Gemeentelijke Organisatie zijn opgenomen, hieraan gewerkt.

In het Uitvoeringsplan is de doelstelling geformuleerd dat we in de periode 2022-2026 in de totale organisatie ieder jaar minimaal één procentpunt in de totale organisatie willen stijgen op de vertegenwoordiging van medewerkers met een herkomstland buiten Europa . Daarbij willen we ook expliciet een groei bereiken in de schalen 11 en hoger.' Dit meten we jaarlijks via de CBS Barometer Culturele Diversiteit. Ook in 2023 hebben dit laten meten. We zijn in 2023 in de totale organisatie één procentpunt gestegen. In de schalen 11 en hoger is de vertegenwoordiging gelijk gebleven. De doelstelling is hiermee gedeeltelijk behaald. Representatie van deze groep in de schalen 11 en hoger blijft een punt van aandacht. Meer informatie hierover is te lezen in de raadsbrief van 21 februari 2024.

Daarnaast realiseren we de doelstelling om aan de Wet Banenafspraak te voldoen. Ook de doelstelling om vijf extra banen dan wettelijk vereist te realiseren, hebben we behaald.

Ook hebben we een doelstelling opgenomen dat we werken aan een open organisatiecultuur, die door iedereen als inclusief wordt ervaren. Dit meten we tweejaarlijks met de Nederlandse InclusiviteitsMonitor (NIM). Deze hebben we in 2023 voor de tweede keer uitgevoerd. De eerste keer was in 2021.
Voor de mate van inclusiviteit willen we minimaal gelijk en bij voorkeur hoger scoren dan de score van de NIM van 2021 (53,5%).' De NIM bestaat uit 2 onderdelen: beleidsscan (welk Diversiteit & Inclusie beleid voeren we) en de medewerkersscan (ervaren inclusiviteitsklimaat). Wanneer we de scores van de medewerkersscan bekijken over de mate van ervaren inclusiviteitsklimaat door medewerkers, zien we dat zowel de meerderheids- als de minderheidsgroep in 2023 het inclusiviteitsklimaat iets positiever beoordeelt dan respectievelijk de meerderheids- en minderheidsgroep in 2021. Dat is een kleine vooruitgang. Als we kijken naar de resultaten van de beleidsscan zien we dat de score in 2023 op inclusiebeleid iets lager is uitgevallen dan het jaar ervoor, namelijk 51%. In 2021 hadden we een score van 53,5%. Ook hier is de doelstelling gedeeltelijk behaald.

We hebben het afgelopen jaar verder gewerkt aan de inspanningen uit het Uitvoeringsplan. Een aantal voorbeelden (zie hiervoor ook de paragraaf Bedrijfsvoering, onderdeel P&O):

- Er is een onboardingsprogramma ontwikkeld om nieuwe medewerkers zich welkom te laten voelen en op verschillende vlakken kennis te laten maken met onze organisatie. Diversiteit en inclusie is een vast onderdeel in het programma, met een introductie op het thema en een training over hoe je brein werkt als het gaat om onbewuste vooroordelen en uitsluiting.
- We hebben diverse trainingen en activiteiten georganiseerd voor meer bewustwording op thema's als discriminatie en racisme, onbewuste vooroordelen, digitale toegankelijkheid, begrijpelijke taal en generatiemanagement. In 2023 hebben ongeveer 400 medewerkers bovenstaande e-learnings, quicklearning of trainingen gevolgd. Daarnaast hebben ongeveer 500 tot 600 medewerkers deelgenomen aan andere activiteiten
- Aandacht voor meer feestdagen (naast de Christelijke) die voor medewerkers ook belangrijk zijn. Denk aan Ramadan, Eid al-Fitr, Eid al-Adha, Jom Kippoer, Divali en Pesach en Keti Koti.
- We hebben stilteruimtes ingericht voor medewerkers voor rust, meditatie en gebed.
- Inmiddels hebben we onder andere voorbereidingen getroffen voor de inrichting, het proces en heldere kaders van de gemeentepool. Ook is gewerkt aan een wervingsplan, zodat de eerste kandidaten in het eerste kwartaal van 2024 geworven kunnen worden.
- Het Leiderschapsprogramma is gestart met diverse leiderschapsdagen, ontwikkeling van een visie op leiderschap en een leiderschapsprofiel.
- Aanvullend op de interne vertrouwenspersonen, hebben we twee externe vertrouwenspersonen aangesteld om een betere representatie te krijgen en de drempel om te melden te verlagen.

Inclusieve gemeentelijke communicatie **(I)**

Langs drie lijnen investeerden we in de inclusiviteit van de gemeentelijke communicatie:

Digitale toegankelijkheid gemeentelijke websites
We werkten aan het verbeteren van de digitale toegankelijkheid van de gemeentelijke websites. Bestaande en nieuwe. We pasten onder meer huisstijlsjablonen aan, trainden collega's en stelden een aandachtfunctionaris digitale toegankelijkheid aan. Met de komst van die aandachtfunctionaris is het onderwerp digitale toegankelijkheid geborgd in de gemeentelijke organisatie.

Schrijven in begrijpelijke taal
We trainden tientallen gemeentelijke medewerkers in het schrijven op B1-niveau. Het lezerspanel van Arnhemmers gaf feedback op gemeentelijke teksten en onduidelijke brieven werden herschreven. Bovenop wat we al doen, gaan we komend jaar een ‘Meldpunt onduidelijke brieven’ inrichten. Mensen die een brief van de gemeente onduidelijk vinden, kunnen die naar dit meldpunt sturen en vragen om verduidelijking. Op deze manier zijn we toezegging 1330 nagekomen.

Inclusief woord- en beeldgebruik
We maakten een handreiking inclusief woord- en beeldgebruik voor de gemeentelijke organisatie, namen deskundigheid op het gebied van inclusieve communicatie nadrukkelijk mee in de nieuwe aanbesteding van externe vormgevers, en we maakten beleid voor het schriftelijk communiceren in andere talen dan het Nederlands (toezegging 1200).

Met de raadsbrief ‘stand van zaken inclusieve communicatie’ van 30 november 2023 is de raad geïnformeerd over het nakomen van beide bovengenoemde toezeggingen.

Afhandeling amendementen en moties Begroting 2023
22A70 Suïcidepreventie toegankelijk voor iedereen
De tekstuele en financiële wijziging zijn in de geamendeerde Begroting 2023 verwerkt.
Zie voor een verdere toelichting de tekst hierboven bij de inspanning 'Suicidepreventie toegankelijk voor iedereen'.

22A80 Anti-racisme aanpak
De tekstuele en financiële wijziging zijn in de geamendeerde Begroting 2023 verwerkt.
Dit amendement is uitgevoerd via de aanpak ‘Arnhem tegen Racisme’. In de raadsbrief ‘Stand van zaken Arnhem tegen Racisme’ van 9 mei 2023 staat deze aanpak verder omschreven.

22M126 In verbinding beginnen
Deze motie is afgedaan met de raadsbrief "Toekomstbestendige opvang vluchtelingen" van 14 november 2023.

22M128 Antidiscriminatie en antiracisme aanpak
Deze motie is afgedaan met de raadsbrief ‘Stand van zaken Arnhem tegen Racisme’ van 9 mei 2023.

22M156 Aan de slag met de lokale coördinator tegen racisme en discriminatie
Deze motie is afgedaan met de raadsbrief Start Arnhemse Coördinator tegen Discriminatie en Racisme van 27 september 2023.

Wat heeft het gekost

	Rekening	Begroting 2023		Rekening	
	2022	Primitief	Definitief	2023	Afwijking
Bedragen x € 1.000					
Middelen					
Lasten	37.900	27.579	53.645	51.123	2.522
Baten	13.831	1.784	23.465	24.048	583
Saldo lasten en baten	***-24.069***	***-25.796***	***-30.180***	***-27.075***	***3.105***
Toevoegingen aan reserves	3.406	1.100	4.358	6.285	-1.926
Onttrekkingen aan reserves	2.015	200	3.707	4.822	1.114
Saldo toevoegingen en onttrekkingen	***-1.391***	***-900***	***-651***	***-1.463***	***-812***
Gerealiseerd resultaat	**-25.459**	**-26.696**	**-30.831**	**-28.538**	**2.293**

Onderwerp	Totale afwijking (x €1.000)	V/N	Toelichting	I/S	AR/ BR
Lasten	2.376	V			
Asiel, Vluchtelingen en inburgering	1.350	V	Opvang vluchtelingen Oekraïne	I	AR
Welzijn	561	V	SPUK en uitvoeringskosten Nieuwkomers	I	BR
Welzijn	344	V	Algemeen Samenlevingsopbouw	I	AR
Welzijn	121	V	SWOA/Budget	I	AR
Baten	720	V			
Asiel, Vluchtelingen en inburgering	853	V	Opvang vluchtelingen Oekraïne	I	AR
Welzijn	-133	N	SPUK inburgering	I	AR
Toevoegingen aan reserves	-1.926	N			
Asiel, Vluchtelingen en inburgering	-344	N	Algemeen asiel en vluchtelingen	I	BR
Welzijn	-774	N	Uitvoeringskosten en Trajecten inburgering	I	BR
Maatschap opvang vrouwenopvang en huiselijk geweld	-808	N	Vrouwenopvang	I	BR
Onttrekkingen aan reserves	1.115	V			
Asiel, Vluchtelingen en inburgering	1.137	V	Opvang vluchtelingen Oekraïne	I	AR
Maatschap opvang vrouwenopvang en huiselijk geweld	-22	N	Doorstroomvoorzieningen	I	BR

Opvang vluchtelingen Oekraïne
Een voordeel bij de baten is ontstaan doordat het werkelijk te ontvangen normbedrag per gerealiseerde plek per dag hoger is dan verwacht voor 2022 en hoger dan de eerder gemaakte inschatting in 2023. Het voordeel bij de lasten is ontstaan doordat de uitgaven binnen het normbedrag vallen. Het verschil komt vooral doordat de kapitaalslasten van de geopende locatie in mei 2023 vanaf 2024 worden geactiveerd terwijl wel een vergoeding in het normbedrag 2023 is ontvangen. Het resultaat wordt toegevoegd aan de algemene reserve, ter dekking van het risico in risicoparagraaf.

SPUK en uitvoeringskosten Nieuwkomers
In 2023 is bij de Spuk Inburgering € 133.000 minder beschikt dan waar wij rekening mee hadden gehouden. Daar tegenover is er € 577.000 minder is uitgegeven aan uitvoeringskosten dan verwacht omdat de instroom in 2023 later op gang kwam. Doordat de instroom later op gang kwam is later gestart met de werving van personeel en zijn er bij het bedrijfsbureau lagere kosten gemaakt. Deze saldi worden via een bestemmingsreserve in 2024 alsnog ingezet.

Algemeen Samenlevingsopbouw
Dit voordeel is voornamelijk ontstaan door niet ingevulde vacature ruimte.

SWOA
De subsidie aan SWOA is lager dan begroot. Hier is een voordeel van € 185.000 door ontstaan. Dit voordeel is deels (€ 64.000) verantwoord op wijkprogramma.

Vrouwenopvang en huiselijk geweld
Het regioplan en lokale plan vrouwenopvang zijn conform afspraak uitgevoerd in 2023, dit heeft minder gekost dan was begroot. Binnen budget VO hebben we specifiek geld gekregen voor de uitvoering van het Toekomstscenario Kind en Gezinsbescherming, deze middelen komen van het Rijk. De middelen zijn in 2023 niet uitgegeven en komen pas in dit en komend jaar tot besteding. Het voordeel zal conform besluitvorming van de raad worden toegevoegd aan de bestemmingsreserve Beschermd en Weerbaar.

BR Welzijn en Inclusie
In 2023 is er € 577.000 minder is uitgegeven aan uitvoeringskosten dan verwacht omdat de instroom in 2023 later op gang kwam. Doordat de instroom later op gang kwam is later gestart met de werving van personeel en zijn er bij het bedrijfsbureau lagere kosten gemaakt. Deze saldi worden via zijn toegevoegd aan de bestemmingsreserve om in 2024 alsnog te worden ingezet.

Met wie werken we samen

Partners
We werken op het gebied van Welzijn samen met onder andere Rijnstad, SWOA, MvT, AM support, Presikhaaf University en buurthuizen.
Vanuit Inclusie gaat het om Vizier, Arnhems platform chronisch zieken en gehandicapten (Apcg), Bijzonder in Arnhem, InDifferent, COC, Stichting Comité 30 juni-1 juli Arnhem.
De klankbordgroepen in het kader van de Inclusieagenda VN-verdrag Handicap en het actieplan Vrij zijn in Arnhem zijn vanuit hun betrokkenheid en ervaringsdeskundigheid belangrijke partners als het gaat om meedenken en prioritering.

Ook werken we samen met verschillende subsidiepartners. Deze zijn in dit programma in de digitale begroting (https://financien.arnhem.nl) terug te vinden. Het volledige overzicht van de begrotingssubsidies is te vinden in de paragraaf Subsidies.

Op het gebied van opvang, huisvesting en integratie werken we samen met het Centraal Orgaan opvang Asielzoekers (COA), Leger des Heils, Vrijwilligerscentrale Rijnstad, Vluchtelingenwerk Nederland, NIDOS, Yoin en inburgering, taal- en werkaanbieders en Buddy to Buddy.

Beleidskaders

- Eindevaluatie Minder Opvang Beter Leven;
- Actieprogramma Dak- en thuisloze jongeren;
- Kamerbrief over Een (t)huis, een toekomst, De aanpak van dak- en thuisloosheid;
- Plan van Opvang naar wonen;
- Herijking welzijnsopdracht Samen werken aan een sterke sociale basis. Richtinggevende notitie;
- Meedoen en Thuis voelen, een nieuw bestaan in Arnhem;
- Arnhemse standaard toegankelijkheid;
- Uitvoeringsplan inclusief Arnhem;
- Actieplan Vrij zijn in Arnhem;
- Arnhemse Inclusieagenda VN-verdrag Handicap;
- Nationaal Actieplan Dakloosheid.

Gezondheid en sport

Een goede gezondheid is de basis voor een gelukkig leven en daarmee de basis voor participatie van inwoners in onze maatschappij. Daarom vinden wij dat alle Arnhemmers gelijke kansen moeten krijgen om te sporten, te bewegen en hun gezondheidspotentieel zo goed mogelijk te benutten. Dit betekent dat elke Arnhemmer de mogelijkheden moet hebben om zichzelf een gezonde leefstijl eigen te maken en zich deze vaardigheden zo jong mogelijk aan te leren. Hierbij willen we oog hebben voor mensen voor wie dit geen vanzelfsprekendheid is.
We richten ons daarbij op het stimuleren van gezond gedrag en het tegengaan van ongezond gedrag, zoals roken, te weinig bewegen, ongezonde voeding en problematisch alcoholgebruik. Met verschillende programma's helpen we onze inwoners een gezonde leefstijl eigen te maken. We stimuleren bewegen voor iedereen, bijvoorbeeld door activiteiten te organiseren en sportaccommodaties te realiseren.

Wat wilden we bereiken en wat hebben we gedaan

Ambities (A)	Doelen (D)	Inspanningen (I)

Arnhemmers gezonder en fitter (A)

Gezonde levensstijl (D)

Vanaf september 2023 is in Arnhem de eerste gezondheidsmakelaar ingezet met de opdracht voor een jaar om een domeinoverstijgende bijdrage te leveren aan de uitvoering van het Arnhems Preventieakkoord ‘Een leven lang Gezond & Fit’ en het Gebiedsplan van het Nationaal Programma Arnhem-Oost. In de eerste maanden heeft de gezondheidsmakelaar geïnvesteerd in het leren kennen van de vijf wijken van Arnhem-Oost en de (meest) relevante organisaties en professionals die daar werkzaam zijn. Hiermee heeft de gezondheidsmakelaar inzicht gekregen in de behoeften van professionals en de kansen die professionals zien om inwoners beter te bereiken en te motiveren om deel te nemen aan bestaand aanbod. In 2024 gaat de gezondheidsmakelaar aan de slag met de opgehaalde inzichten en zet deze om in een concrete aanpak.

Het Arnhems Lokaal Sportakkoord is herijkt en er is nu een Arnhems Sportakkoord II, waarmee we inzetten op samenwerking met betrokken partijen om bewegen te stimuleren voor alle Arnhemmers. De uitvoering loopt door in de komende jaren.

We hebben invulling gegeven aan de doelstellingen vanuit het GALA (Gezond en Actief Leven Akkoord) en het IZA. We hebben gebruik gemaakt van de extra (financiële) mogelijkheden die deze akkoorden ons bieden op het gebied van kansrijke start, gecombineerde leefstijlinterventie, aanpak overgewicht en obesitas kinderen, valpreventie, gezonde leefomgeving en combinatiefunctionarissen. In 2023 zijn een clubkadercoach, een sportparkmanager, een jeugdcoördinator en twee extra buurtsportcoaches aan de slag gegaan.

We hebben nieuw sportbeleid ontwikkeld op het vlak van toekomstbestendigheid van sportaanbieders, een positief sportklimaat en er is nieuw (duurzaam) kunstgrasbeleid ontwikkeld. In 2023 zijn de voorbereidingen van het NK Wielrennen, het EK beachvolleybal en het olympisch festival gestart. Ook zijn de gymzalen Bethaniënstraat en de sporthal Middachtensingel opgeleverd.

Kinderen hebben rond en na hun geboorte een kansrijke start (I)

Het werken aan meer kansengelijkheid voor onze allerjongste Arnhemse kinderen vraagt om een integrale en structurele aanpak. Daarom is op 6 maart 2023 door zo’n 15 partners uit de geboortezorg, het sociale domein en de gemeente Arnhem een intentieverklaring Kansrijke Start getekend. Hierin verklaren deze partijen dat zij zich gezamenlijk zullen inspannen om meer Arnhemse kinderen een kansrijke start te bieden. In 2023 hebben we samen met deze netwerkpartners uitvoering gegeven aan de thema’s uit de uitvoeringsagenda Kansrijke Start 2023. Het gaat om het beter signaleren van kwetsbare (aanstaande) ouders, het inzichtelijk en toegankelijk maken van het zorglandschap, het ontwikkelen van een MDO (multidisciplinair overleg), ouders beter voorbereiden op het ouderschap en het verbeteren van de samenwerking in het netwerk. Vanwege de afwezigheid van de projectleider zijn verschillende acties uit de uitvoeringsagenda doorgeschoven naar 2024.

Alle jeugdgezondheidszorg voor de jongste doelgroep 0 tot 4 jaar is weer uitgevoerd conform het ‘oude’ uitvoeringsniveau van voor de afschaling in 2022. Dit betekent dat de jeugdgezondheidszorg (JGZ) sinds het najaar van 2023 weer volledig inzetbaar is voor Kansrijke Start.

Minder inwoners hebben overgewicht **(I)**

Het programma GO! draait volledig in de vijf Arnhem-Oost wijken. Steeds meer kinderen nemen deel aan dit programma en worden samen met het gezin begeleid naar een gezondere leefstijl. In 2022 volgden 98 kinderen het programma GO! en in 2023 was dit naar schatting 88 kinderen. Het streven was 100 kinderen, dit hebben we niet gehaald. Vanaf 2024 kunnen specifieke onderdelen van GO! worden vergoed vanuit de Zorgverzekeringswet. Dit geeft ruimte om meer kinderen te begeleiden.

Met het programma JOGG blijven we stappen zetten naar een samenleving waarin de gezonde keuze de makkelijke keuze is. Alle basisscholen in de Arnhem-Oost wijken worden voorzien van schoolfruit en het aanbod van voedingseducatie op scholen is uitgebreid. Alle buurtsportcoaches kunnen werken met het programma ENERGIE. In dit programma leren kinderen spelenderwijs tijdens de gymles of naschools beweegaanbod wat gezonde voeding is. In 2024 zetten we het streven door dat er bij alle scholen, die een rijke schooldag aanbieden, voedingseducatie in combinatie met bewegen bekend is.

Meer (jonge) Arnhemmers voldoen aan de beweegnorm **(I)**

Het 2+1+2 concept (5 uur bewegen op en rondom school) breidt zich nog steeds uit en vindt inmiddels elders in het land ook navolging. Steeds meer scholen doen mee en steeds meer scholen voldoen ook aan de 2 uur bewegingsonderwijs per week.

De urban sports voorzieningen in de stad worden nog steeds zeer goed gebruikt,
denk hierbij aan de pumptracks bij Olympus en Rijkerswoerd maar ook aan verschillende skateplekken zoals het nieuwe skatepark bij Rosorum. In mei 2023 zijn ook free-run elementen toegevoegd aan het Olympus-kwartier; hiermee voegen wij een extra ‘urban’ beweegvoorziening toe aan de stad. Ook vordert de planfase voor de groene, beweegvriendelijke invulling rondom Sportpark ’t Lange Water gestaag; deze plek zal naar verwachting in 2024 gerealiseerd worden. Al met al wordt de openbare ruimte in Arnhem steeds beweegvriendelijker.

Wij blijven daarnaast inzetten op de groei van padel in Arnhem. Inmiddels liggen er 10 padelbanen in Arnhem en is de populariteit van de sport enorm. We zien dat in Arnhem nog steeds weinig mensen lid zijn van een vereniging. Daarom zetten we stappen om onze sportparken anders te gebruiken (beter te benutten). Met name op sportpark de Bakenhof zijn stappen gezet om het sportpark veel meer een centrale ontmoetingsplek van de wijk te maken, zo is er extra aanbod toegevoegd door de Hockey Foundation en werken de verenigingen op het sportpark goed samen om meer Arnhemmers te laten bewegen. We blijven inzetten op het versterken van verenigingen waar dat kan en daarnaast zetten wij in op aanvullend gebruik van de sportparken door de wijk, welzijnspartijen en het onderwijs.

In begin 2023 is ook de uitvoering van het lokaal sportakkoord 1 afgerond. De resultaten hiervan waren erg positief. In juli 2023 is het lokaal sport- en beweegakkoord herijkt en is
de uitvoering van sportakkoord 2 gestart. Wij gaan ook de komende jaren samen met de Arnhemse sportsector werken aan het in beweging krijgen van de Arnhemmers, aan vitale verenigingen en aan een positief sportklimaat in Arnhem. Inmiddels zijn de eerste projecten in het kader van het sportakkoord opgestart en dit zal in 2024 worden uitgebreid.

Voor ouderen is het aanbod op niveau gehouden, er zijn weer meer wandelgroepen opgericht en verschillende interventies lopen door, zoals soople (cursus om weer te starten met bewegen) en valpreventie. In aansluiting op het Gezond en Actief Leven Akkoord (GALA) zijn wij in het vierde kwartaal van 2023 gestart met een Arnhemse aanpak Valpreventie & Vitaal Ouder worden.
Doelstelling is om aanzienlijk meer ouderen richting passend beweegaanbod te begeleiden in 2024. Hierbij wordt samengewerkt met Stichting Welzijn Ouderen Arnhem (SWOA), de thuiszorg, fysiotherapeuten en de huisartsen en apothekers. Er is ook meer aandacht voor beweegplekken voor ouderen in de openbare ruimte zoals door het aanleggen van jeu-de-boules banen.

Problematisch alcohol- en druggebruik terugdringen/ Kinderen en jongeren kunnen rookvrij opgroeien **(I)**

Wij blijven stappen zetten richting een rookvrije generatie. Scholen en sportverenigingen zijn rookvrij en de speeltuinen en bushaltes in Arnhem zijn aangeduid als rookvrije zone. Tijdens Stoptober hebben we extra aandacht besteed aan stoppen met roken en roken zal weer één van de aandachtspunten zijn tijdens de Gezond en Fit maand in 2024. Eind 2023 zijn we gestart met een wijkaanpak voor een rookvrij Presikhaaf. In een periode van 2,5 jaar ontwikkelen we een aanpak die past bij de leefwereld van bewoners uit Presikhaaf. Doel hiervan is het voorkomen dat jongeren beginnen met roken en om rokers toe te leiden naar passende stoppen met roken hulp.

In 2023 hebben we een start gemaakt om het programma Helder op School, of een ander integraal preventieprogramma, op alle middelbare scholen in Arnhem te implementeren. Helder op School is een integrale aanpak om scholieren of studenten bewust te maken van de gevolgen en hen te stimuleren niet te roken of te drinken, geen drugs te gebruiken en niet te veel te gamen. In 2023 is er met alle middelbare scholen contact geweest over Helder op School en vapen. Op 7 middelbare scholen in Arnhem worden onderdelen van Helder op School geïmplementeerd.

In de zomer van 2023 vond de buitententoonstelling KIND VAN plaats in Arnhem. Hiermee richtten we ons op kinderen van ouders met psychische problemen of verslaving. Het exacte aantal mensen dat we hiermee bereikt hebben is niet bekend omdat de tentoonstelling in de openbare ruimte plaatsvond. Wel blijkt uit ervaringsverhalen dat de tentoonstelling indruk heeft gemaakt en met name heeft bijgedragen aan het bespreekbaar maken van psychische en verslavingsproblemen.

We besteden ook aandacht aan de mentale gezondheid van scholieren; daarbij blijven we zoeken naar nieuwe vormen om hen te ondersteunen bijvoorbeeld via een podcast en/of een chatfunctie. Daarnaast zijn we bezig met een inventarisatie van het bestaande aanbod om ervoor te zorgen dat jongeren laagdrempelig gebruik kunnen maken van het aanbod dat bijdraagt aan het verbeteren van hun mentale gezondheid en problemen helpt voorkomen.

Effectindicator	**2019**	**2020**	**2021**	**2022**	**2023**
% voldoet aan de Nederlandse Norm Gezond Bewegen		**54**		**46,60**	
Eenheid:	Percentage inwoners dat voldoet aan de Nederlands Norm Gezond Bewegen (19 en ouder)				
Bron:	Gezondheidsmonitor Volwassenen en Ouderen GGD (vierjaarlijks, in 2022 deed de GGD eenmalig een extra meting vanwege corona)				

Effectindicator	**2019**	**2020**	**2021**	**2022**	**2023**
% roken		**21**		**21**	
Eenheid:	Percentage inwoners dat rookt				
Bron:	Gezondheidsmonitor Volwassenen en Ouderen GGD (vierjaarlijks, in 2022 deed de GGD eenmalig een extra meting vanwege corona)				

Effectindicator	**2019**	**2020**	**2021**	**2022**	**2023**
% voldoet aan alcoholrichtlijn		**43**		**43**	
Eenheid:	Percentage inwoners dat voldoet aan de alcoholrichtlijn				
Bron:	Gezondheidsmonitor Volwassenen en Ouderen GGD (vierjaarlijks, in 2022 deed de GGD eenmalig een extra meting vanwege corona)				

Effectindicator	**2019**	**2020**	**2021**	**2022**	**2023**
% kinderen eet minstens elke dag fruit			**84**		
Eenheid:	Percentage kinderen (0 tot 11 jaar) dat minstens elke dag fruit eet				
Bron:	Kindmonitor GGD				

Effectindicator	**2019**	**2020**	**2021**	**2022**	**2023**
% kinderen beweegt iedere dag 1 uur			**29**		
Eenheid:	Percentage kinderen (o tot 11 jaar) dat elke dag minstens 1 uur beweegt *Dit is een inschatting van ouders over het beweeggedrag van hun kinderen. Het vermoeden is dat door de vraagstelling het percentage zeer laag uitvalt. Landelijk gezien voldoet gemiddeld 56,8% van de kinderen 4 tot 12 aan de beweegrichtlijn. Wij vermoeden dat het percentage in Arnhem hoger ligt dan 29%. We zijn in gesprek met de GGD om een vollediger beeld te krijgen.				
Bron:	Kindmonitor GGD				

Effectindicator	2019	2020	2021	2022	2023
% senioren (65+) dat aan de beweegnorm voldoet		**37**			
Eenheid: Percentage senioren dat aan de beweegnorm voldoet					
Bron: Volwassenen gezondheidsmonitor GGD					
Effectindicator	**2019**	**2020**	**2021**	**2022**	**2023**
% lid van sportvereniging	**19,50**	**19,30**	**19,40**	**19,20**	
Eenheid: Percentage inwoners dat is aangesloten bij een sportvereniging					
Bron: Sportbonden en NOC*NSF. Kennis- en Informatiesysteem Sport (KISS).					
Effectindicator	**2019**	**2020**	**2021**	**2022**	**2023**
% goed/ zeer goed ervaren gezondheid		**80**		**68**	
Eenheid: Percentage inwoners dat de gezondheid als goed of zeer goed ervaart					
Bron: Gezondheidsmonitor Volwassenen en Ouderen GGD (vierjaarlijks, in 2022 deed de GGD eenmalig een extra meting vanwege corona)					
Effectindicator	**2019**	**2020**	**2021**	**2022**	**2023**
Waardering sportvoorziening	**61**		**64**		
Eenheid: % eens met de stelling: in de buurt zijn voldoende sportvoorzieningen					
Bron: Arnhemse leefbare wijken monitor (tweejaarlijks)					
Effectindicator	**2019**	**2020**	**2021**	**2022**	**2023**
Waardering speelvoorzieningen kinderen	**60**		**62**		
Eenheid: % eens met de stelling: in de buurt zijn voldoende speelplekken voor kinderen					
Bron: Arnhemse leefbare wijken monitor (tweejaarlijks)					
Effectindicator	**2019**	**2020**	**2021**	**2022**	**2023**
Waardering voorzieningen om te bewegen	**73**		**74**		
Eenheid: % eens met de stelling: in de buurt zijn voldoende mogelijkheden om te bewegen					
Bron: Arnhemse leefbare wijken monitor (tweejaarlijks)					
Effectindicator	**2019**	**2020**	**2021**	**2022**	**2023**
Niet sporters		**46,90**		**43,90**	
Eenheid: Het percentage niet-wekelijkse sporters t.o.v. bevolking van 19 jaar en ouder. Bevolking van 19 jaar en ouder dat niet minstens één keer per week aan sport doet.					
Bron: Gezondheidsmonitor Volwassenen en Ouderen GGD's, CBS en RIVM (vierjaarlijks, in 2022 deed de GGD eenmalig een extra meting vanwege corona)					

Afhandeling amendementen en moties Begroting 2023

22M124 Tempo maken met uitbreiden PrEP-zorg

Deze motie is afgedaan met de raadsbrief 'Afdoen motie Tempo maken met PrEP-zorg'

22M134g Sportmakelpunt

Wij hebben de punten onderzocht die in de motie zijn opgenomen. In afstemming met de Arnhemse Sportfederatie (ASF) zijn wij tot de conclusie gekomen dat er geen behoefte is aan een aanvullend platform. Een aantal verenigingen in Arnhem maken al gebruik van een platform, namelijk Taakie. In de tweede helft van 2023 zullen wij dit platform nogmaals onder de aandacht brengen bij de Arnhemse sportverenigingen. Dit gebeurt in samenwerking met de ASF en Sportbedrijf Arnhem.
Tot slot, is het relevant om te vermelden dat mond-tot-mond reclame altijd een krachtig middel blijft om vrijwilligers te vinden. Een vacaturebank / platform is minder succesvol. Hierover volgt in het eerste kwartaal 2024 een raadsbrief waarin we uitvoeriger ingaan op deze motie.

22M178g Maatschappelijke organisaties steunen en verduurzamen

Aan deze motie is uitvoering gegeven. Maatschappelijke organisaties zijn de afgelopen maanden op verschillende manieren inhoudelijk en financieel ondersteund. De meest belangrijke (financiële) maatregel was de ‘ tijdelijke subsidieregeling compensatie energiekosten maatschappelijke organisaties’. Door middel van een raadsbrief zal in het eerste kwartaal 2024 nader bericht worden over de resultaten in relatie tot de motie.

Wat heeft het gekost

	Rekening	Begroting 2023		Rekening	
	2022	Primitief	Definitief	2023	Afwijking
Bedragen x € 1.000					
Middelen					
Lasten	25.265	24.684	30.348	27.892	2.456
Baten	5.589	3.398	8.673	7.625	-1.049
Saldo lasten en baten	***-19.676***	***-21.286***	***-21.674***	***-20.267***	***1.407***
Toevoegingen aan reserves	773	418	1.091	1.166	-75
Onttrekkingen aan reserves	983	553	1.071	1.060	-10
Saldo toevoegingen en onttrekkingen	***210***	***136***	***-20***	***-106***	***-85***
Gerealiseerd resultaat	**-19.465**	**-21.151**	**-21.695**	**-20.373**	**1.322**

Onderwerp	Totale afwijking (x €1.000)	V/N	Toelichting	I/S	AR/ BR
Lasten	2.390	V			
Publieke gezondheid en GGD	742	V	Publieke gezondheid: Brede Spuk	I	AR
Sport	588	V	Middelen Sportbedrijf turap 2 2023	I	AR
Sport	542	V	SPUK MEOZ	I	AR
Sport	511	V	Sportbedrijf: Brede Spuk	I	AR
Publieke gezondheid en GGD	350	V	Functiewaardering motie 21M52G	I	AR
Sport	309	V	Winterfonds	I	AR
Sport	-198	N	SPUK Sport	I	AR
Sport	-454	N	Vastgoed Binnensport	I	AR
Baten	-874	N			
Sport	-391	N	SPUK Sport	I	AR
Publieke gezondheid en GGD	-483	N	Publieke gezondheid: Brede SPUK	I	AR
Toevoegingen aan reserves	0				
Onttrekkingen aan reserves	-10	N			
Sport	-10	N	Onderhoud vastgoed	I	BR

Publieke Gezondheid: Brede Spuk
Door de inzet van de brede SPUK GALA (Gezond en actief leven akkoord) op bestaande activiteiten, zoals kansrijke start en de aanpak overgewicht zijn er minder lokale Arnhemse middelen ingezet. Dit leidt tot een incidenteel voordeel, welke wordt toegevoegd aan de Algemene Reserve. Het niet bestede deel van de SPUK (baten) wordt gedeeltelijk meegenomen naar 2024.

Middelen sportbedrijf Turap 2 2023
In het budgettair kader 2023 voor Sportbedrijf is naast de basissubsidie en meerwerk ook rekening gehouden met een verwacht exploitatietekort en een compensatie voor de indexatie van de huur in 2023.
Op basis van een geactualiseerde prognose door Sportbedrijf bleek de werkelijke loon en prijsstijging lager dan in eerste instantie verwacht. Verder is compensatie voor de gestegen huur niet noodzakelijk gebleken.
Dit heeft tot gevolg, dat er geen additionele subsidieverlening 2023 aan het Sportbedrijf gedaan is.

SPUK Meerkosten Energie Openbare Zwembaden (MEOZ)
De gemeente heeft vanuit de specifieke uitkering Meerkosten Energie Openbare Zwembaden een bedrag ontvangen ter hoogte van € 1.300.000 in 2023. Deze uitkering hebben wij ingezet ter dekking van de meerkosten energie voor de zwembaden de Grote Koppel en Valkenhuizen. Van het totaal bedrag is € 759.000 ingezet in 2023.

Sportbedrijf: Brede Spuk
Er is een voordeel gerealiseerd op de activiteiten rond valpreventie. Deze waren ook onderdeel van het budgettair kader Sportbedrijf 2023. We dekken dit nu vanuit de Brede Spuk, wat een incidenteel voordeel oplevert op de subsidie aan Sportbedrijf. Daarnaast zijn aanvullende activiteiten met betrekking tot valpreventie en onder andere extra sportcoaches ook uit de Spuk gedekt.

Functiewaardering motie 21M52G
De motie Investeren in preventie loont is in 2021 aangenomen door de gemeenteraad en is financieel vertaald door €350.000 structureel in de begroting te ramen. Deze motie is aangenomen ten tijde van de constatering, dat de VGGM krap georganiseerd is. Het budget dat hiervoor was geraamd in de begroting van 2022 is niet besteed, onder andere door de coronapandemie, het uitblijven van de functiewaardering van het personeel van de VGGM, maar ook omdat er nog geen uitgewerkte plannen lagen voor meer inzet op preventie. Het budget uit 2022 is destijds overgeheveld naar 2023. In 2023 is het overgehevelde budget volledig ingezet voor bekostiging van gezondheidsplein, gezondheidsmakelaar en het lokaal aanbod vanuit VGGM (DVO).
Het toegekende budget voor de jaarschijf 2023 is niet besteed en deze middelen worden in 2023 incidenteel toegevoegd aan de Algemene Reserve.

Winterfonds
Als onderdeel van de subsidie in 2023 aan Sportbedrijf is er €309.000 energiecompensatie verleend.
De dekking van deze compensatie vindt plaats door het Winterfonds van de Provincie Gelderland. Dit fonds is opgericht ter ondersteuning van onder andere sportvoorzieningen. Omdat in de begroting al rekening werd gehouden met deze kosten, maar nog niet met de alternatieve dekking van de provincie, geeft dit een incidenteel voordeel aan de lastenkant.

SPUK Sport
Sinds 2019 is de BTW op sport niet meer aftrekbaar en derhalve kostprijsverhogend. Ter compensatie hiervan is een subsidieregeling ingesteld: Spuk-Sportstimulering, waarmee de lasten gecompenseerd kunnen worden.
Voor 2023 is er een hoger bedrag uitgegeven dan er werkelijk is ontvangen. Dit komt doordat het totaalbedrag van alle aanvragen hoger is dan het uitkeringsplafond. Onze aanvraag is voor 68,81% geaccepteerd. In 2023 zijn er zijn er meer uitgaven gerealiseerd dan verwacht.

Vastgoed binnensport
De kosten voor onderhoud van de gemeentelijke panden in gebruik voor sportactiviteiten waren hoger dan begroot (€ 454.000 nadeel). Dit betrof onvoorziene werkzaamheden, hoger uitgevallen planmatig onderhoud en duurzaamheidsmaatregelen. Het budget voor de duurzaamheidsmaatregelen voor vastgoedbeheer is binnen het programma S00 Bestuur, dienstverlening en financiën begroot.

Met wie werken we samen

Verbonden partijen

Sportbedrijf Arnhem
Veiligheids- en Gezondheidsregio Gelderland-Midden
Voor meer informatie wordt verwezen naar de paragraaf Verbonden partijen.

Partners

- Sportbedrijf Arnhem;
- Eerstelijnsgezondheidszorg (onder andere huisartsen);
- Rijnstate;
- Onderwijsinstellingen;
- Sociale Wijkteams;
- Menzis;
- Iriszorg verslavingspreventie;
- Indigo;
- Provincie Gelderland;
- Sportaanbieders;
- Partners uit het Verloskundig Samenwerkingsverband Kracht (Arnhem e.o.).

Daarnaast zijn er nog een aantal kleinere partijen die een preventief aanbod hebben in Arnhem.

Ook werken we samen met verschillende subsidiepartners. Deze zijn in dit programma in de digitale begroting (https://financien.arnhem.nl) terug te vinden. Het volledige overzicht van de begrotingssubsidies is te vinden in de paragraaf Subsidies.

Beleidskaders

- Plan Gezond en fit;
- Landelijke Nota Gezondheidsbeleid 2020-2024 ‘Gezondheid breed op de agenda’ (mei 2020);
- Nationaal Preventieakkoord;
- Sport- en beweegakkoord Gemeente Arnhem (juni 2020).

Klimaat en energie

De klimaatverandering wacht niet op ons. Het is crisis en we willen die verder tegengaan door vol in te zetten op een inclusieve energietransitie. Arnhem heeft de ambitie om in 2050 een klimaatneutrale gemeente te zijn. Hoe we dat gaan doen, hebben we vastgelegd in het programma New Energy made in Arnhem. Een oude lineaire economie past daar niet bij, die laten we los en een circulaire economische benadering staat centraal in ons omgaan met grondstoffen en afval. Daarbij streven we naar duurzaamheid en brede welvaart en daarbij zijn de 17 Sustainable Development Goals leidend.

We zetten New Energy made in Arnhem door, nemen regie op versnelling met oog voor kwetsbare inwoners. Stijgende energiekosten vragen een acute aanpak bij de meest kwetsbaren. We pakken door op programma New Energie made in Arnhem 2020-2030.

We streven naar een fikse CO2-reductie door energiebesparing in de bebouwde omgeving en bij bedrijven en door het opwekken van duurzame elektriciteit (met zonnepanelen en windmolens) en duurzame warmte als alternatief voor aardgas. Met een Burgerberaad en intensiveren van ArnhemAAN zoeken we de inwoners op en gaan we samen aan de slag. Een (gebiedsgericht) Arnhems Isolatieprogramma is in de maak en we intensiveren de samenwerking met bedrijven omdat ook daar flinke slagen nodig zijn. De focus van de CO2-reductie bij duurzame mobiliteit ligt op twee vlakken: gedragsverandering en zero emissie voertuigen. Een steviger duurzaam mobiliteitsplan is in ontwikkeling als basis voor verdere uitvoering.

Wat wilden we bereiken en wat hebben we gedaan

Ambities (A)	Doelen (D)	Inspanningen (I)

In 2030 61% CO2-reductie t.o.v. 2017, dit is 572 kT CO2, verdeeld: 130 kT autonome ontwikkelingen, 191 kT (in)direct binnen actieprogramma NemiA, 5 kT (in)direct binnen andere programma's Arnhem en 246 kT buiten de gemeentegrenzen (in de regio) (A)

Gebouwde omgeving: 77 kT CO2-reductie in 2030 ten opzichte van 2017 (D)

De meest recente data over CO2-uitstoot (Landelijke klimaatmonitor) zijn van 2021. Hieruit is een dalende trend voor de gebouwde omgeving (woningen en publieke gebouwen) zichtbaar sinds 2015. Sinds referentiejaar 2017 is 61 kT CO2 gereduceerd. Welk deel hiervan een gevolg is van autonome ontwikkelingen en welk deel van programma-inspanningen is niet te achterhalen, zie ook voortgangsrapportage New energy made in Arnhem. In deze rapportage is van alle doelen en inspanningen aangegeven wat de voortgang is. Ook is duiding gegeven aan de cijfers.

2.500 huishoudens in energiearmoede geholpen in 2023 (I)

Van 2020 tot en met 2023 zijn ruim 2.500 huishoudens geholpen en bereikt, door energiecoaches, buurtklusteams, via wijkteams en scholen en vanuit de witgoedregeling. De werkzaamheden tegen energiearmoede gaan op volle kracht door in 2024 en 2025, met nieuwe middelen en instrumenten. Hierbij zetten we onder andere zwaarder in op buurtklusteams.

Uitvoeringsplan per wijk opstellen (8 jaar voor aardgasvrij) (I)

Het opstellen van uitvoeringsplannen per wijk is een middel om de doelstelling aardgasvrij van de hele stad op te delen in realiseerbare onderdelen. Daarnaast geven de uitvoeringsplannen per wijk de inwoners ruim van tevoren aan welk alternatief voor hun wijk beschikbaar is. Om dit inzicht te geven moeten we zeker weten of de oplossing voor een bepaalde wijk haalbaar en realistisch is. Deze zekerheid is voor de meeste wijken van Arnhem nog onvoldoende. De toekomstige keuze hangt af van een aantal cruciale factoren zoals, bouwjaar woningen, staat van isolatie, beschikbaarheid alternatieve warmtebron en mogelijkheid tot realiseren van collectief warmtenet. Voor de volgende wijken is er voldoende zekerheid, waardoor we samen met de bewoner een verkenning aan het uitvoeren zijn : Malburgen-Oost, Elderveld Noord, Kronenburg, Plattenburg, Hoogkamp. Afhankelijk van de uitkomsten van de verkenning kan dit gaan leiden tot eerste uitvoeringsplannen.

15% energiebesparing in gebouwde omgeving in 2030 (I)

In de eerste helft van 2023 hebben we de Arnhemse aanpak woningisolatie in het college vastgesteld en is de uitvoering daarvan gestart. We hebben de toekomstbestendig wonen lening uitgebreid naar VVE's en het budget fors verhoogd. Met de corporaties hebben we afspraken gemaakt over verduurzaming van hun bezit, wat volop in uitvoering is. Verder is de Subsidieregeling Eigen Woning Aanpak (SEWA) opgesteld, aangepast en in uitvoering. Eind 2023 is gestart met een verdere uitwerking van de doelgroep VVE's en Particuliere verhuurders en is gestart met een verkenning van subsidiemogelijkheden voor eigenaren van monumenten.

250.000 zonnepanelen op daken in 2030 **(I)**

Eind 2023 lagen er circa 196.000 zonnepanelen op daken in Arnhem; de doelstelling voor 2023 is daarmee ruim gerealiseerd. Door autonome ontwikkeling, en acties zoals de toekomst bestendig wonen lening groeit het aantal panelen nog steeds.

De aanleg en aansluiting van zonnepanelen op daken met een grootverbruik aansluiting stagneert door de netcongestie. Deze daken mogen nu de opgewekte stroom niet terugleveren aan het elektriciteitsnet. Op daken met een klein verbruik aansluiting is dit nog wel mogelijk.

6.500 woningen en publieke gebouwen aardgasvrij in 2030 **(I)**

Eind 2023 staat de teller met aardgasvrije woningen op circa 1.100 woningen. Dit komt grotendeels door het volledig aardgasvrij maken van woningen in Immerloo en 't Duifje door Volkshuisvesting. De overige aantallen zijn ontstaan door autonome groei. Dit is 400 woningen minder dan de doelstelling voor 2023.

Om de doelstelling voor 2030 te behalen werken wij op dit moment in een aantal kansrijke wijken Elderveld-Noord, Kronenburg, Plattenburg, Hoogkamp en vijf all-electric buurten aan projecten.

Hiernaast zijn wij in het onderzoekgebied Malburgen-Oost een samenwerking met Volkshuisvesting en Vattenfall aan het verkennen over de uitrol van een warmtenet.

Het realiseren van het doel (6.500 woningen aardgasvrij) is complex en erg dynamisch. Door huidige marktomstandigheden blijkt het moeilijk om met veel partijen rendabele businesscases op te stellen.

10 Arnhemse innovaties in wijken getest in 2030 **(I)**

10 Arnhemse innovaties in wijken getest in 2030 (I) Arnhem is een gemeente waar energie-ondernemers innovaties ontwikkelen voor de energietransitie en wij passen waar mogelijke en relevant zo veel mogelijk innovaties toe. Afhankelijk van de rol van de gemeente worden ze gepromoot, geïnitieerd of gerealiseerd. De gemeente genereert zo markt en helpt daardoor mee aan een versnelde opschaling van de innovaties. Nagenoeg alle Arnhemse energie innovaties staan gedocumenteerd op de Lifeport website: https://kaart.lifeport.nl/maps/energy-innovations/

Concreet zijn in realisatie of zijn gerealiseerd:

- oplaadpunten voor auto's aan lantaarnpalen in Schuytgraaf;
- een batterijopslag met energiemanagementsysteem (EMS) op Koningspleij noord, dat aangesloten is op het zonneveld en weer gekoppeld is aan autolaadpunten in de stad;
- mobiele generatoren op zonne-energie, ontwikkeld in Arnhem en toegepast bij GWW projecten en evenementen;
- zonnefolie van een Arnhems bedrijf op gemeentelijk vastgoed;
- op Industriepark Kleefse Waard: een innovatief laadplein met een beperkt formaat van de laadpalen en slimme aansturing ervan, een laadpaal met oplaadmogelijkheden voor vrachtwagens en een waterstoftankstation waar lokaal waterstof wordt gemaakt met Arnhemse technieken. In voorbereiding op realisatie is:
- daarnaast lopen er nu verschillende haalbaarheidsonderzoeken voor de toepassing van de Arnhemse energie innovaties.

Effectindicator	2019	2020	2021	2022	2023
CO2-uitstoot gebouwde omgeving	**307**	**272**	**285**	**0**	**0**

Eenheid: kiloton

Bron: Klimaatmonitor.nl/ Monitoringsdashboard New energy made in Arnhem 2023 (www.arnhem.incijfers/links)

Effectindicator	2019	2020	2021	2022	2023
CO2-reductie gebouwde omgeving t.o.v. peiljaar 2017	**34**	**69**	**56**		

Eenheid: Vermindering in C02-uitstoot t.o.v. 2017

Bron: Klimaatmonitor.nl/ Monitoringsdashboard New energy made in Arnhem 2023 (www.arnhem.incijfers/links)

Bedrijven en Industrie: 38kT CO2-reductie in 2030 ten opzichte van 2017 (D)

In 2021 was de CO2-reductie 68 kT ten opzichte van 2017. Er is een sterke daling te zien in 2020, en weer een lichte stijging in 2021. In deze CO2-data is geen onderscheid te maken tussen het beïnvloedbare deel van CO2-reductie en het deel dat is toe te schrijven aan autonome ontwikkelingen. Het is daarnaast nog niet zeker of deze daling de komende jaren doorzet.

Het is goed mogelijk dat na het opheffen van de coronamaatregelen vanaf 2022 het energieverbruik en ook de CO2-uitstoot van bedrijven en industrie weer gaat stijgen.

Communicatie en bewustwording intensiveren: 100% van bedrijven bekend met verduurzamingsmaatregelen in 2030 **(I)**

We hebben in 2023 twee energycafé's georganiseerd voor specifieke doelgroepen. Eén voor buurthuizen en één voor gebedshuizen. Voor de gebedshuizen was dit tevens de start om te komen tot een Green deal voor deze doelgroep. Ook hebben we een informatiebijeenkomst gehouden in samenwerking met Wereldhave voor winkeliers van winkelcentra Kronenburg en Presikhaaf. Ook is er een bijeenkomst georganiseerd om bedrijven en maatschappelijke instellingen te informeren over de ketenaanpak 'Arnhem zet de knop om'. De website ArnhemAAN is gevuld met actuele informatie en inspirerende voorbeelden.

Energiebesparing bevorderen: 15% energiebesparing bij bedrijven en industrie in 2030 **(I)**

Met een gebiedsgerichte aanpak via Green Deals stimuleren we bedrijven op werklocaties en maatschappelijke instellingen om energiebesparende maatregelen te nemen.

Op dit moment hebben alle deelnemende kantoren aan de Green deal Gelderse Poort met uitzondering van één het afgesproken energielabel A. Het laatste kantoor vraagt een energielabel aan op het moment dat alle verduurzamingsmaatregelen zijn uitgevoerd.

We hebben ook een Green Deal gesloten met bedrijventerrein IJsseloord I. Met het sluiten van Green Deals met bedrijventerrein De Nieuwe Haven en de gebedshuizen zijn we nog bezig.

Ook hebben we in het kader van de ketenaanpak 'Arnhem zet de knop om' de subsidieregeling energiebesparing ondernemers en maatschappelijke organisaties ingevoerd. Arnhemse ondernemers en maatschappelijke organisaties kunnen hiermee een bijdrage ontvangen als zij energiebesparende maatregelen doorvoeren. Ze krijgen de subsidie voor bijvoorbeeld een energiescan, advies of als hulp wordt gezocht bij de ondersteuning in de uitvoer.

We handhaven door middel van energiecontroles op de verplichte maatregelen bij bedrijven en op de energielabel C verplichting bij kantoren. Dit doen we via de ODRA.

Opwek en hergebruik van energie bevorderen: 75.000 zonnepanelen op daken bij bedrijven en industrie en 2 pilots met gebruik restwarmte in 2030 **(I)**

We liggen op koers om de doelstelling van 75.000 extra zonnepanelen op daken bij bedrijven en industrie in 2030 te halen.

Via de Green Deals blijven we inzetten op het benutten van bedrijfsdaken voor het opwekken van energie. Inmiddels wordt hierbij ook gekeken of het mogelijk is om parkeerplaatsen op de werklocaties te benutten voor zonnecarports.

Meer bedrijven en industrie aardgasvrij maken: 500 extra bedrijven aardgasvrij in 2030 **(I)**

We hebben 5 green deals (zo goed als) afgesloten met bedrijven of maatschappelijke doelgroepen. In deze green deals wordt ook aandacht besteed aan aardgasvrij. Dit zal naar verwachting opleveren dat een aantal deelnemende bedrijven/maatschappelijke instellingen aardgasvrij wordt.

In samenhang met de green deals zullen we plannen voor de duurzame warmtevoorziening van werklocaties nader uitwerken. Twee van de gebiedsgerichte green deals fungeren hiervoor als pilot. Hiermee zijn we in de tweede helft van 2023 gestart. Op basis daarvan maken we plannen voor extra inzet om tot realisatie te komen.

Door het gebrek aan een geschikte monitoringsmethode kennen we alleen het aantal bedrijven dat aardgasvrij is geworden met behulp van onze projecten zoals de green deals. We gaan onderzoeken of er een adviesbureau is dat door open data te combineren hier een oplossing voor kan bieden.

We zetten veel extra in om de doelstelling te bereiken, maar kunnen nu nog niet met zekerheid inschatten of de doelstelling in 2030 geheel zal worden bereikt.

Effectindicator	2019	2020	2021	2022	2023
CO2-uitstoot bedrijven en industrie	**178**	**139**	**143**		

Eenheid: kiloton

Bron: Klimaatmonitor.nl/ Monitoringsdashboard New energy made in Arnhem 2023 (www.arnhem.incijfers/links)

Effectindicator	2019	2020	2021	2022	2023
CO2-reductie bedrijven en industrie t.o.v. peiljaar 2017	**33**	**73**	**68**		

Eenheid: Vermindering in C02-uitstoot t.o.v. 2017

Bron: Klimaatmonitor.nl/ Monitoringsdashboard New energy made in Arnhem 2023 (www.arnhem.incijfers/links)

Duurzame mobiliteit: reductie van 42 kT CO2 in 2030 (D)

Van de totale doelstelling voor duurzame mobiliteit hebben we tot eind 2023 25% gehaald (10 kT/jaar), met name door de invoering van snelladers en laadpleinen en laadpunten. De verwachting voor 2024 is, dat er via zero emissie doelgroepenvervoer, zero emissie wegenbouw en een verdere groei van laadpunten nog eens 2,5 kT/jaar bijkomt. Netcongestie zorgt echter voor een vertraging van de groei van zero emissie vervoer, doordat er minder aansluitingen gerealiseerd kunnen worden. In 2024 wordt onderzocht of we gebruik kunnen maken van bestaande aansluitingen van de gemeente.

Werkgeversaanpak modal shift: doelstelling voor 2023 25% minder autogebruik bij 10 bedrijven **(I)**

Door inzet van een regionale coördinator en meer inzet van de mobiliteitsmakelaar hebben we meer stappen kunnen zetten in de werkgeversaanpak.

Uitbreiden gebruik zero emissie deelmobiliteit: in 2030 1000 deelauto's en 2000 deelfietsen **(I)**

De voorbereidingen om deelvervoer vergunningen te kunnen uitgeven zijn bijna afgerond. Hiermee is een breder aanbod van deelvervoer dichtbij.

Vergroten aandeel elektrische voertuigen: in 2023 1000 laadpunten en 20 snelladers **(I)**

Tot eind 2023 is het aantal gewone laadpunten gegroeid tot ongeveer 1100 in de openbare ruimte. Het aantal snellaadpunten is inmiddels gegroeid tot 100, met name door autonome groei van laadpunten bij tankstations (Shell en Total Energies) en bij winkels/restaurants.

Verduurzamen/verminderen mobiliteitsbewegingen stadslogistiek: doel 2025 100% zero emissie bestelvoertuigen in de binnenstad en 25% minder stadslogistieke bewegingen. **(I)**

De invoering van de Zero Emissie-zone voor stadslogistiek vanaf juni 2026 is aangekondigd. Er hebben gesprekken plaatsgevonden met verschillende binnenstadondernemers, logistiek ondernemers en logistiek investeerders (marktpartijen) over het verduurzamen van de stadsdistributie in de binnenstad. Het aandeel elektrische voertuigen is nog klein, veel voertuigen rijden nog steeds half leeg door de binnenstad en sommige voertuigen hebben erg weinig afleveradressen. Er valt nog te winnen in overall efficiency. Het doel is dat er straks minder en vollere, schone en stillere voertuigen de binnenstad inrijden om de binnenstad leefbaar, verkeersveilig en duurzaam bereikbaar te houden. We proberen afspraken met elkaar te maken over restricties voor toegang en vervoer, over belevering van klanten, maar ook over innovatie, datadelen en samenwerking.

Taxibeleid verduurzamen: doel 2030 is 100% zero emissie taxi's in de binnenstad **(I)**

Er is geconstateerd dat implementatie van de taxiverordening nu niet zinvol is. Eerst dient het Rijk wetgeving op te stellen voor de volledige taxibranche (bel en opstapmarkt). Implementatie is dus tot nader order uitgesteld. We zijn contact blijven houden met de taxibranche om het taxivervoer te verbeteren en schoner te maken. Enerzijds in algemene zin, maar ook in het kader van concrete projecten zoals het Willemsplein. Bij die ontwikkeling lijken zich kansen voor te doen, die positief zijn voor de taxibranche. Wij zullen hierover met de taxibranche in contact treden.

Zero emissie concessie doelgroepenvervoer: doel in 2030 is 100% zero emissie doelgroepenvervoer **(I)**

Bij de tussenevaluatie hebben bijna alle ondernemers een plan ingediend voor volledig zero emissie in 2030. Nu al rijden de meeste ondernemers met elektrische personenwagens en elektrische busjes. Alleen de rolstoeltaxi's nog niet.

Vergroten aandeel zero emissie voertuigen leveranciers gemeente: doel 2023 is 100% van nieuw in te zetten bestel- en personenauto's moet zero emissie zijn. **(I)**

Het gebruik van zero emissievoertuigen is nog niet in alle aanbestedingen meegenomen, wel in GWW-opdrachten.

Zero emissie openbaar vervoer concessie: doel in 2023 is een volledig zero emissie OV concessie **(I)**

Tussen 2023 en 2026 wordt er gewerkt met noodconcessies. Voor de concessie 2026 wordt ingezet op volledig zero emissie.

Stimulering waterstofmobiliteit: in 2022 80 waterstof-elektrische personenwagens in Arnhem **(I)**

Het aantal van 80 verschillende waterstofelektrische auto's die in Arnhem tanken is al gerealiseerd.

Effectindicator	2019	2020	2021	2022	2023
CO2-uitstoot verkeer en vervoer	379	323	331		
Eenheid:	kiloton				
Bron:	Klimaatmonitor.nl/ Monitoringsdashboard New energy made in Arnhem 2023 (www.arnhem.incijfers/links)				

Effectindicator	2019	2020	2021	2022	2023
CO2-reductie verkeer en vervoer t.o.v. 2017	1	55			
Eenheid:	Vermindering in C02-uitstoot t.o.v. 2017				
Bron:	Klimaatmonitor.nl/ Monitoringsdashboard New energy made in Arnhem 2023 (www.arnhem.incijfers/links)				

Grootschalige opwek: 34 KT CO2-reductie in 2030 (D)

De tussendoelstelling voor 2023 is 4 windmolens en 18 MWp opgesteld vermogen aan zonnevelden. Eind 2023 zijn er 4 windmolens gerealiseerd, en 15,2 MWp zonneveld. Er wordt nu circa 9 kT CO2 gereduceerd door opwek van hernieuwbare energie, inclusief zon op daken.

Zon op dak is nu het meest kansrijke alternatief maar er lopen ook meerdere haalbaarheidsonderzoeken naar zonne-carports. Aanvullend op zonne-energie zijn nu onderzoeken uitgezet naar de potentie en haalbaarheid van geothermie, aquathermie, riothermie en diverse grootschalige opslagmogelijkheden.

5 windmolens in Arnhem in 2030 gerealiseerd **(I)**

De tussendoelstelling voor 2023 is 4 windmolens gerealiseerd. De 4 windmolens van Koningspleij-noord zijn gebouwd. Drie ervan hebben al een jaar gedraaid en de vierde is eind 2022 met de testfase begonnen. Door het besluit van Gedeputeerde Staten 'Geen windparken in Natura2000 gebied Veluwe en beperkt in zone van 1-8 km eromheen' (december 2022) en een nieuwe provinciale windvisie die in voorbereiding is, is het op dit moment niet mogelijk om in Arnhem een vijfde windturbine te ontwikkelen aan de Drielse Dijk, zoals beoogd in het programmaplan New Energy made in Arnhem 2020-2030. De provincie onderzoekt of door maatregelen, zoals zwarte wieken en stilstandvoorzieningen, meer ruimte komt voor windmolens. Als dit geen ruimte oplevert in Arnhem, betekent het dat circa 10% (3,3 kT CO2-reductie) van de doelstelling van grootschalige opwek (34 kT CO2) niet gerealiseerd kan worden.

Het alsnog realiseren van dit deel van de CO2-reductiedoelstelling door andere energieopwekmaatregelen voor 2030, bijvoorbeeld door de ontwikkeling van (nog) meer zonnevelden, is niet zonder meer haalbaar. Er is op dit moment namelijk al een disbalans op het elektriciteitsnet doordat er meer zonne-energie dan windenergie wordt opgewekt. Dit alles maakt dat we als Arnhem voor het behalen van onze doelstellingen voor grootschalige opwek afhankelijker zijn van de regio dan voor genoemd besluit.

42 MWp (circa 45 ha) zonnevelden in 2030 gerealiseerd **(I)**

Er zijn 2 gerealiseerde zonnevelden: bij de rioolwaterzuiveringsinstallatie van Waterschap Rivierenland aan de Drielsedijk (1,4 hectare, 7.200 zonnepanelen, 2,2 MWp) en op Koningspleij noord (8,5 ha, 34.000 panelen, 13 MWp). Opgeteld ruim 15 MWp. Een vergunning en SDE-subsidie voor een zonnepark op de bult in IJsseloord 2 zijn verleend. De businesscase moet nog sluitend gemaakt worden (4 ha, 6 MWp). De haalbaarheid van een locatie voor een zonneveld in de omgeving van vliegbasis Deelen is verder onderzocht. Gezien de vele belangen die in het gebied spelen, is hierover nog geen besluit genomen.

Effectindicator	2019	2020	2021	2022	2023
Vermeden CO2-uitstoot door duurzame opwek elektriciteit	**13**	**16**	**20**		
Eenheid:	Vermindering in C02-uitstoot t.o.v. 2017				
Bron:	Klimaatmonitor.nl/ Monitoringsdashboard New energy made in Arnhem 2023 (www.arnhem.incijfers/links)				

Effectindicator	2019	2020	2021	2022	2023
Vermeden CO2-uitstoot door duurzame opwek elektriciteit t.o.v. 2017	**5**	**9**	**13**		
Eenheid:	Vermindering in C02-uitstoot t.o.v. 2017				
Bron:	Klimaatmonitor.nl/ Monitoringsdashboard New energy made in Arnhem 2023 (www.arnhem.incijfers/links)				

Meer bewustwording en gedragsverandering (D)

Met de communicatiecampagne Arnhem Aan bieden we zoveel mogelijk handelingsperspectief voor al deze doelgroepen, rekening houdend met de maatschappelijke trends en actualiteit. Het ondersteuningsaanbod is aangepast op basis van de input die is opgehaald bij de verschillende doelgroepen.

Steeds meer Arnhemmers zien de noodzaak van energie besparen en weten de weg te vinden naar de website Arnhem Aan en/of het Energieloket Arnhem, waar ze geholpen worden om stappen te zetten.

De communicatie over energiearmoede loopt ook via scholen.

Eind 2023 is een start gemaakt met een nieuwe, integrale strategie op duurzaamheid waarbij alle thema's samenkomen en waarbij de communicatie-uitingen en -middelen zijn gericht op behoeften van de Arnhemmer, bijvoorbeeld door wijkgesprekken.

Voortzetten communicatiecampagne Arnhem AAN (I)

In 2023 hebben meerdere kleine en een grote actie plaatsgevonden en hebben we de social media berichten geïntensiveerd. Met oog op de energiecrisis in het afgelopen jaar is het ondersteuningsaanbod vanuit duurzaamheid in de online en offline communicatie gecombineerd met het aanbod voor Arnhemmers met geldzorgen. Daarnaast hebben we de online communicatie vanuit Arnhem Aan geïntensiveerd. Goede voorbeelden uit verschillende doelgroepen zijn gedeeld.

In 2023 is het Energieloket Arnhem gelanceerd, dat een overzicht biedt van al het ondersteuningsaanbod voor de verschillende doelgroepen. In 2023 is ook een nieuwe website van Arnhem AAN gelanceerd met een betere integratie tussen de diverse websites zoals Arnhem.nl waardoor Arnhem AAN haar focus op inspiratie kon leggen.

Voorbeelden van acties zijn de campagne koelen in de zomer, dekens naaien voor en door Arnhemmers bij warme-truien-dag en de lancering van de campagne 'Arnhem Isoleert' in december die breed zichtbaar was in de stad.

Effectindicator	2019	2020	2021	2022	2023
Aantal unieke bezoekers website Arnhem Aan	**12802**	**15369**	**14106**	**22611**	**7178**
Eenheid:	Aantal bezoekers				
Bron:	Gemeente Arnhem				

BBV-indicatoren (niet gekoppeld aan een doel)

Effectindicator	2019	2020	2021	2022	2023
Hernieuwbare elektriciteit	**4**	**6**	**9**		
Eenheid:	Deel van de energie dat afkomstig is uit natuurlijke hulpbronnen die constant worden aangevuld, zoals uit wind, zon en waterkracht (%)				
Bron:	Rijkswaterstaat - Klimaatmonitor				

Afhandeling amendementen en moties Begroting 2023

22M135 Verenigingen verduurzamen

De Provinciale Staten van Gelderland heeft in februari 2023 €10 miljoen beschikbaar gesteld voor een fonds verduurzaming maatschappelijk vastgoed. Naar verwachting is in het najaar 2023 dit fonds daadwerkelijk beschikbaar waarmee maatschappelijke instellingen, waaronder gebedshuizen, investeringen kunnen doen in energiebesparende maatregelen. Daarnaast is er een Green Deal Gebedshuizen getekend met de gemeente Arnhem, waarmee zij een ondersteuningstraject van twee jaar ingaan voor brede verduurzaming. Tot slot ondersteunt het onder andere door de gemeente Arnhem gefinancierde ondersteuningstraject van Arnhem Zet de knop om ook gebedshuizen bij energiebesparing. Er is hiermee zowel de gevraagde financiering voor duurzame investeringen, als een kennisloket met voldoende expertise, beschikbaar voor de doelgroep gebedshuizen.

22M136 Duurzame gebedshuizen

Zoals hierboven vermeld, heeft de provinciale staten van Gelderland in februari 2023 € 10 miljoen beschikbaar gesteld voor een fonds verduurzaming maatschappelijk vastgoed. Naar verwachting is in het najaar 2023 dit fonds daadwerkelijk beschikbaar waarmee maatschappelijke instellingen, waaronder verenigingen, investeringen kunnen doen in energiebesparende maatregelen aan hun pand. Daarnaast kunnen verenigingen een subsidieadvies krijgen met financiële tegemoetkoming van de gemeente van 95% van een maximumbedrag dat is gebaseerd op hun energieverbruik. Dit gaat via de “subsidie energiebesparing ondernemers en maatschappelijke organisaties” van gemeente Arnhem. Hiermee hebben verenigingen toegang tot verschillende bronnen van financiering voor het verduurzamen van hun panden.

22M138 Voor energiecoaches ook budget

In 2022 is budget ingezet voor energiecoaches van de Energiebank Regio Arnhem.

Wat heeft het gekost

	Rekening	Begroting 2023		Rekening	
	2022	Primitief	Definitief	2023	Afwijking
Bedragen x € 1.000					
Middelen					
Lasten	5.912	5.663	18.471	12.048	6.423
Baten	1.224	1.032	12.366	7.985	-4.380
Saldo lasten en baten	***-4.688***	***-4.631***	***-6.106***	***-4.062***	***2.043***
Toevoegingen aan reserves	7.103	10.000	926	5.248	-4.322
Onttrekkingen aan reserves	6.743	40	1.136	4.103	2.967
Saldo toevoegingen en onttrekkingen	***-360***	***-9.960***	***210***	***-1.146***	***-1.356***
Gerealiseerd resultaat	**-5.049**	**-14.591**	**-5.896**	**-5.208**	**688**

Onderwerp	Totale afwijking (x €1.000)	V/N	Toelichting	I/S	AR/ BR
Lasten	6.393	V			
Duurzaamheid incl energietransitie	3.020	V	Uitvoering verduurzaming Arnhem-Oost	I	BR
Duurzaamheid incl energietransitie	1.318	V	CDOKE middelen	I	AR
Duurzaamheid incl energietransitie	750	V	Arnhemse Isolatieaanpak	I	BR
Duurzaamheid incl energietransitie	747	V	Formatie inzet door diverse afdelingen	I	AR
Duurzaamheid incl energietransitie	541	V	KWAS regeling	I	BR
Duurzaamheid incl energietransitie	351	V	Warmteproject Elderveld-Noord	I	BR

Duurzaamheid incl energietransitie	241	V	Overige warmteprojecten	I	BR
Duurzaamheid incl energietransitie	225	V	Green Deals	I	BR
Duurzaamheid bedrijv en mobiliteit	200	V	Circulaire projecten	I	BR
Duurzaamheid bedrijv en mobiliteit	-400	N	Bijdrage aan de herinrichting van Van Muijlwijkstraat	I	BR
Duurzaamheid bedrijv en mobiliteit	-600	N	Bijdrage aan gebiedsexploitatie Kronenburg	I	BR
Baten	-4.403	N			
Duurzaamheid incl energietransitie	-270	N	KWAS regeling	I	BR
Duurzaamheid incl energietransitie	-351	N	Warmteprojecten Elderveld-Noord	I	BR
Duurzaamheid incl energietransitie	-1.318	N	CDOKE middelen	I	AR
Duurzaamheid incl energietransitie	-2.464	N	Uitvoering verduurzaming Arnhem-Oost	I	BR
Toevoegingen aan reserves	-4.318	N			
Duurzaamheid bedrijv en mobiliteit	-200	N	Circulaire projecten	I	BR
Duurzaamheid incl energietransitie	-225	N	Green Deals	I	BR
Duurzaamheid incl energietransitie	-241	N	Warmteprojecten diverse locaties	I	BR
Duurzaamheid incl energietransitie	-750	N	Arnhemse Isolatieaanpak	I	BR
Duurzaamheid incl energietransitie	-2.902	N	Uitvoering verduurzaming Arnhem-Oost	I	BR
Onttrekkingen aan reserves	3.076	V			
Duurzaamheid incl energietransitie	2.346	V	Uitvoering verduurzaming Arnhem-Oost	I	BR
Duurzaamheid bedrijv en mobiliteit	600	V	Bijdrage aan gebiedsexploitatie Kronenburg	I	BR
Duurzaamheid bedrijv en mobiliteit	400	V	Bijdrage aan de herinrichting van Van Muijlwijkstraat	I	BR
Duurzaamheid incl energietransitie	-270	N	KWAS regeling	I	BR

Uitvoering verduurzaming woningen Arnhem-Oost
De uitvoering van de verduurzaming van woningen in het kader van het project Volkshuisvestingsfonds Arnhem-Oost gaat langzamer dan verwacht. Hierdoor is € 3.020.000 minder besteed dan begroot. Door deze temporisering is er echter minder subsidie gebruikt, zijn er minder eigen bijdragen van de woningeigenaren ontvangen én is er minder cofinanciering aangewend. Dit resulteert in lagere dekking (baten) dan begroot van € 2.464.000 (nadeel). Doordat de hiervoor beschreven voordelen en nadelen zijn gecompenseerd in de reserves is het resultaat hiervan financieel neutraal.

CDOKE middelen
In 2023 is door het Rijk ruim 3,2 miljoen aan extra uitvoeringsmiddelen klimaat- en energie beschikbaar gesteld. Ruim 1,9 miljoen hiervan is gebruikt voor extra capaciteit voor de uitvoering van klimaat- en energiebeleid en om de programmadoelen te versnellen. Dit zijn geoormerkte middelen en daarom staat het niet uitgegeven deel als verplichting op de balans gereserveerd. Het restant van 1,3 miljoen wordt in 2024 ingezet.

Arnhemse isolatieaanpak
In het voorjaar van 2023 heeft het college de Arnhemse aanpak woningisolatie vastgesteld. Het doel van de aanpak woningisolatie is ervoor te zorgen dat in 2030 35.000 woningen geïsoleerd zijn tot aan de nationale isolatiestandaard. Hier opvolgend is het budget voor de uitvoering voor de activiteiten in deze aanpak opgesteld. In 2023 is een aanvang gemaakt met de uitvoering van deze plannen maar de voortgang verloopt minder snel dan gepland. Dit is onder andere veroorzaakt door krapte op de arbeidsmarkt. De resterende middelen worden toegevoegd aan de BR Klimaat en Energie.

Formatie inzet door diverse afdelingen
In 2023 is een voordeel ontstaan van €747.000 doordat vacatures later of niet zijn ingevuld. Door de gespannen situatie op de arbeidsmarkt heeft de organisatie moeite alle vacatures in te vullen.

KWAS regeling
In 2023 is de regeling Kleine Woning Aanpak Subsidie (KWAS) vastgesteld. Deze loopt door tot medio 2024. De gereserveerde middelen á € 541.000 worden in 2024 weer beschikbaar gesteld vanuit het klimaatfonds en de specifieke uitkering lokale aanpak isolatie.

Warmteprojecten Elderveld-Noord en overige
Begin 2023 heeft één van de deelnemende partijen zich teruggetrokken uit het project Elderveld-Noord. Pas eind 2023 heeft het project doorstart gekregen door het aantrekken van een andere deelnemende partij. Hierdoor zijn zowel de lasten als de baten lager dan begroot.
De overige warmteprojecten zijn opgestart maar lopen vooralsnog achter op de planning waardoor de niet-bestede budgetten van de overige warmteprojecten toegevoegd worden aan de BR Klimaat en Energie.

Green Deals
In de begroting was rekening gehouden met het afsluiten van meer Green Deals dan n de werkelijkheid zijn afgesloten. Ook is één Green Deal nog niet helemaal financieel afgewikkeld. De niet bestede middelen worden toegevoegd aan de BR Klimaat en Energie.

Circulaire projecten
Door beperkte interne capaciteit voor circulariteit zijn er minder projecten uitgevoerd dan gepland. De middelen worden toegevoegd aan de BR Klimaat en Energie.

Bijdrage aan gebiedsontwikkelingen Kronenburg en herinrichting Van Muijlwijkstraat
Vanuit het klimaatfonds is bijgedragen aan de gebiedsontwikkeling Kronenburg en herinrichting Van Muijlwijkstraat.

Met wie werken we samen

Verbonden partijen

GR Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen
Voor meer informatie wordt verwezen naar de paragraaf Verbonden partijen.

Partners

Triple helix partners uit het netwerk Energy made in Arnhem, zoals: woningbouwcorporaties, Alliander, Firan, ENGIE, Vattenfall, provincie Gelderland, Rijkswaterstaat, Waterschappen, Rijksvastgoedbedrijf, Rijn- en IJssel Energiecoöperatie, VNO/NCW, HAN, RijnIJssel College, wijkinitiatieven, Clean Mobility Centre, Stichting KiemT, Ondernemersverenigingen, Allego, stichting E-laad, Oost Nederland Energiek, Natuur en Milieu Gelderland, regiogemeenten, G40 gemeenten.

Ook werken we samen met verschillende subsidiepartners. Deze zijn in dit programma in de digitale begroting (https://financien.arnhem.nl) terug te vinden. Het volledige overzicht van de begrotingssubsidies is te vinden in de paragraaf Subsidies.

Beleidskaders

- Programmaplan New Energy Made in Arnhem 2020-2030;
- De Arnhemse aanpak van de wijkgerichte energietransitie;
- Kaders voor besteding van het klimaatfonds;
- Arnhemse aanpak Energiearmoede;
- Regionale energiestrategie 1.0;
- Transitievisie warmte (2022);
- Criteria voor de locatiekeuze van zonnevelden (2016);
- Uitvoeringskader elektrisch laden in Arnhem;
- Beleidskader deelvervoer.

Ruimtelijke ontwikkeling

Arnhem en de regio daaromheen groeit sterk en naar verwachting houdt dit de komende jaren aan. De groeiopgave betekent naast het toevoegen van 7.500 woningen tot 2030 ook het betaalbaar en bereikbaar houden van de stad, het behouden en versterken van het groene profiel, het borgen en verbeteren van veiligheid en het versterken van het sociaaleconomisch klimaat. Om deze ambities waar te maken is het essentieel om naast een ruimtelijke visie op de lange termijn (Omgevingsvisie Arnhem 2040) ook een vertaling te maken naar een langjarige verstedelijkingsstrategie voor Arnhem gericht op de groene groei van de stad. Een groot deel van deze opgave zal moeten landen in de Spoorzone Arnhem Oost.

De verstedelijkingsopgave is ook een financiële opgave. Een gezonde en groene groei van de stad vraagt om een organisatie met meer uitvoeringskracht en middelen voor (co)financiering van de woningbouwopgave, daarbij behorende stedelijke voorzieningen en onrendabele grondexploitaties. Hiervoor zijn aanvullende publieke middelen nodig. We verstedelijken als stad niet alleen. Er zijn afspraken gemaakt tussen Rijk, provincie Gelderland en de regio in de 'Novi-propositie', Groene Metropoolregio en de Woondeal Arnhem-Nijmegen. In de daarop voortbouwende Verstedelijkingsstrategie Arnhem-Nijmegen-Foodvalley staat waarop korte (2025), middellange (2030) en lange termijn (2040) extra huizen en werklocaties gebouwd gaan worden.

Voorwaarde voor de ontwikkeling van de stad is dat onze leefomgeving aantrekkelijk, veilig en gezond blijft. Om die reden gaan we aan de slag met een samenhangend beleidsplan voor een gezonde en veilige leefomgeving. Daarnaast blijven we werken aan de implementatie van de Omgevingswet die op 1 januari 2024 in werking is getreden. Hiermee zorgen we voor meer samenhang in het omgevingsrecht, meer transparantie, betere procedures en op termijn een betere (digitale) dienstverlening.

Wat wilden we bereiken en wat hebben we gedaan

Ambities (A)	Doelen (D)	Inspanningen (I)

Verstedelijkingsopgave Arnhem: stad in balans (A)

Benutten van de kansen die de Omgevingswet biedt (D)

Deze doelstelling is op koers, zie de toelichting bij onderstaande inspanningen.

Omgevingsvisie 2040 (I)

De gemeenteraad heeft in december 2023 de definitieve omgevingsvisie vastgesteld. Hiermee ligt er een duidelijke en integrale koers voor de fysieke leefomgeving van Arnhem voor 2040. Een belangrijk kader voor (beleids)ontwikkelingen in de fysieke leefomgeving. We werken door aan diverse beleidsuitwerkingen die volgen uit de omgevingsvisie voor de verschillende thema's zoals duurzame mobiliteit, wonen, gezonde en veilige leefomgeving en een visie op hoogbouw en verdichting. Daarnaast gaan we verder met de gebiedsuitwerkingen voor spoorzone Arnhem Oost, Kronenburg, Centrum en Centrum West.

Toewerken naar één integraal omgevingsplan voor het hele gemeentelijke grondgebied (I)

De Omgevingswet is op 1 januari 2024 in werking getreden. Dit betekent niet dat we meteen volledig conform de Omgevingswet kunnen werken. Landelijk wordt verder gebouwd aan de functionaliteiten van het landelijke Digitale Stelsel Omgevingswet (DSO) en lokaal gaan we de transitiefase in, waarbij bestemmingsplannen, (delen van) verordeningen en vigerende bestemmingsplannen stap voor stap worden geïntegreerd in het omgevingsplan. Deze verandering en overgangsfase beïnvloedt in 2024 onze (digitale) dienstverlening. Daarom hebben we in de tweede helft van 2023 extra inspanning gezet op communicatie en support over het nieuwe digitale systeem en de opzet van het omgevingsplan. We zorgen dat we extra capaciteit beschikbaar hebben om inwoners, ondernemers en ook onze collega's te helpen met hun vragen over de nieuwe systematiek van het omgevingsplan. Dit zetten we voort in de eerste helft van 2024.

De benodigde raadsbesluiten zoals delegatiebesluit en het besluit Bindend Adviesrecht zijn in 2023 genomen. In het vierde kwartaal van 2023 is ook de aangepaste legesverordening door de gemeenteraad vastgesteld. We monitoren en evalueren de afgesproken werkwijze onder de Omgevingswet en komen in 2024 waar nodig met aanvullingen of aanpassingen voor het (bestuurlijke) proces.

Toetsen en vergunnen van initiatieven (D)

We werken stapsgewijs aan de verbetering van de dienstverlening aan inwoners en bedrijven als het gaat om het toetsen en vergunnen van hun ruimtelijke initiatief. Dit doen we enerzijds door het inrichten van een digitaal loket waarin alle relevante informatie over de fysieke leefomgeving goed vindbaar, betrouwbaar en volledig is. Anderzijds door het doorontwikkelen van het initiatievenberaad in zogenaamde initiatief- en omgevingstafels waarin initiatieven op integrale wijze getoetst en vergund kunnen worden. We werken hierin nauw samen met de ODRA en de inspanningen liggen op koers. In het najaar van 2023 hebben we processen samen met de ODRA getest. We blijven dit doen om ook onder de Omgevingswet onze processen goed op orde te hebben.

Aansluiting op de Landelijke voorziening Digitaal Stelsel Omgevingswet (I)

Vanaf 1 januari 2024 werken we onder de Omgevingswet met het landelijke Digitale Stelsel Omgevingswet (DSO). Het goed kunnen werken met de digitale systemen van het Rijk is essentieel voor onze dienstverlening. We hebben alle voorbereidingen getroffen om goed aangesloten te zijn op dit stelsel. Het DSO is echter nog niet stabiel. We houden daarom voorlopig parallel nog het oude systeem in de lucht. Vanwege de verandering, onduidelijkheid en onvolledigheid van het digitaal stelsel zetten we extra inspanning in om de digitale dienstverlening na 1 januari 2024 zo goed mogelijk op peil te kunnen houden. We zorgen voor actuele informatie op de websites van de gemeente en ODRA en voor meer capaciteit bij het klantcontact.

Samenhangende aanpak gezonde en veilige leefomgeving (D)

In 2023 is gestart met het opstellen van het Plan Gezonde Leefomgeving. In het coalitieakkoord is dit verwoord als het Arnhems milieuplan. Dit is tevens een uitwerking van de recent vastgestelde omgevingsvisie en levert input op voor de op te stellen omgevingsplannen.
De raad is geïnformeerd over context, scope en globale inhoud van het plan en heeft tijdens een raadsinformatieavond meegedacht met een aantal relevante thema's van de gezonde leefomgeving, zoals luchtkwaliteit, geluidsoverlast en bodem- en waterkwaliteit. Samen met onder andere de GGD brengen we vanuit veel disciplines in beeld hoe de huidige staat is van deze gezondheidsthema's, waar prioriteiten liggen en wat de Arnhemse ambities zijn. Niet alles kan gelijk en er moeten keuzes worden gemaakt. De in het plan voorgestelde richtinggevende uitspraken en acties worden daarom geprioriteerd op hoeveel impact ze hebben op de gezondheid van Arnhemmers en de leefomgeving. Luchtkwaliteit staat daarbij bovenaan, gevolgd door geluidsoverlast. De verwachting is dat het plan, inclusief een voorstel voor realisatie, in het tweede kwartaal van 2024 wordt aangeboden aan de raad.

Luchtkwaliteit (I)

Sinds 2019 werken we aan luchtbeleid gebaseerd op de Arnhemse Luchtagenda en (later) op het convenant van het Schone Lucht Akkoord (SLA). In 2023 zijn we gestart met een doorlichting/update van de luchtagenda en het SLA.

De ontwikkeling van de luchtkwaliteit laat zien dat we mede dankzij de vele acties die ingezet zijn, op koers zitten om de grenswaarden van de EU en de streefwaarden van het Schone Lucht Akkoord te halen.

De belangrijkste winst voor onze luchtkwaliteit zit bij mobiliteit. Een keur van maatregelen ten aanzien van verkeer waaronder een Milieuzone, volumemaatregelen verkeer en het schoner worden van het wagenpark (waaronder een subsidieregeling voor elektrische scooters), walstroom en ontlasten Centrumring zijn deels in 2023 gerealiseerd. Het plan sluit aan bij de mobiliteitsvisie en het duurzaam mobiliteitsplan dat in ontwikkeling is. Die gaan naar verwachting een belangrijke bijdrage leveren aan een schonere lucht.

Huidige maatregelen met betrekking tot houtstook zijn tot nu toe met name gericht op voorlichting geven en het landelijk ontwikkelen van normen en meetmethoden. Arnhem doet daarnaast mee aan de landelijke subsidieregeling voor het onklaar maken van rookkanalen om overlast door houtstook tegen te gaan. Naar verwachting zal deze regeling in 2024 worden ingevoerd (zie Begroting 2024).

Bodem en ondergrond (I)

De aanpak van locaties met een milieurisico ligt op koers. Halverwege 2023 zijn er nog 16 (voormalige) bedrijfslocaties waar een (meerjarige) sanering loopt of sprake is van nazorg. Hierbij is geen sprake van gezondheidsrisico's maar vanwege een te grote verontreiniging in het grondwater (verspreidingsrisico) is er een saneringsplicht. Vanwege de actuele loodproblematiek is in 2019 gestart met de sanering van tuinen waar al een gezondheidsrisico bekend was, dit is in 2021 afgerond. Begin 2021 is gestart met de vervolgfase: door middel van nieuw onderzoek brengen we de verontreinigingssituatie in beeld van tuinen in het Spijkerkwartier, St. Marten en een deel van het Arnhemse Broek. Dit project loopt door tot in 2025-2026. In tuinen met lood zullen de actuele risico's worden weggenomen (naar schatting 20-30 tuinen).

Geluidshinder **(I)**

In 2022 is het Actieplan Omgevingslawaai 2021-2023 vastgesteld op basis waarvan voor een aantal belangrijke gemeentelijke wegen stil asfalt wordt toegepast. Hierdoor zal het aantal geluidgehinderden langs gemeentelijke wegen afnemen.
In 2021 is de Nota locatiegebonden evenementenbeleid Arnhem vastgesteld. In deze nota zijn de maximale geluidsnormen voor evenementen in de openbare ruimte vastgelegd.
Op basis van deze nota is in 2023 voor de verschillende evenementenlocaties een locatieprofiel opgesteld waarbij per locatie de maximale geluidnormen zijn opgenomen. Deze profielen zijn in het college behandeld en zijn in januari naar de raad gestuurd.
Door voor de verschillende evenementenlocaties een profiel op te stellen, is duidelijk wat de mogelijkheden en de voorwaarden van het gebruik van de betreffende locatie voor evenementen is. De geluidsoverlast van evenementen wordt minder door het vastleggen van een maximale geluidsnorm per evenementenlocatie. Tevens worden de voorwaarden van een evenementenlocatie gebruikt om duidelijke afspraken te maken in het kader van de evenementenvergunning.
De ODRA brengt in 2024, daar waar nodig, meetpunten in kaart waar het geluid het beste gemeten en gemonitord kan worden.

Activiteiten milieuhandhaving uitvoeren **(I)**

Het werk is uitgevoerd conform de toezichtstrategie 2022-2025 voor milieutoezicht bij bedrijven.

Afhandeling amendementen en moties Begroting 2023

Niet van toepassing.

Wat heeft het gekost

	Rekening	Begroting 2023		Rekening	
	2022	Primitief	Definitief	2023	Afwijking
Bedragen x € 1.000					
Middelen					
Lasten	25.993	51.668	59.304	44.167	15.137
Baten	16.572	45.341	52.493	41.092	-11.401
Saldo lasten en baten	***-9.421***	***-6.327***	***-6.811***	***-3.075***	***3.736***
Toevoegingen aan reserves	5.107	10.000	15.766	20.317	-4.551
Onttrekkingen aan reserves	7.309	5.807	11.835	12.853	1.018
Saldo toevoegingen en onttrekkingen	***2.202***	***-4.193***	***-3.931***	***-7.464***	***-3.533***
Gerealiseerd resultaat	**-7.220**	**-10.520**	**-10.742**	**-10.539**	**203**

Onderwerp	Totale afwijking (x €1.000)	V/N	Toelichting	I/S	AR/ BR
Lasten	14.720	V			
Grondzaken	11.873	V	Fasering projecten grondexploitatie	I	AR
Grondzaken	5.577	V	Fasering projecten stedelijke ontwikkeling	I	AR
ODRA, vergunning en handhaving	319	V	Implementatie Omgevingswet	I	AR
Water, milieu en luchtkwaliteit	-334	N	Bodembeheer	I	BR
Grondzaken	-2.715	N	Resultaat grondexploitatie	I	BR
Baten	-11.666	N			
Grondzaken	5.784	V	Resultaat grondexploitatie	I	BR
Grondzaken	-5.577	N	Fasering projecten stedelijke ontwikkeling	I	AR
Grondzaken	-11.873	N	Fasering projecten grondexploitatie	I	AR
Toevoegingen aan reserves	-3.967	N			
Water, milieu en luchtkwaliteit	710	V	Bodembeheer	I	BR
ODRA, vergunning en handhaving	-217	N	Implementatie Omgevingswet	I	BR
Grondzaken	-4.460	N	Resultaat grondexploitatie	I	BR
Onttrekkingen aan reserves	1.057	V			
Grondzaken	1.391	V	Resultaat grondexploitatie	I	BR
Water, milieu en luchtkwaliteit	-334	N	Bodembeheer	I	BR

Fasering projecten grondexploitatie
Fasering in de voortgang van de bouwgronden in exploitatie (BIE ofwel grondexploitatieprojecten) leidt tot afwijkingen op de geraamde lasten en baten in 2023. Het saldo van de lasten en baten 2023 op deze projecten wordt als onderhanden werk opgenomen op de balans, waardoor er geen resultaat ontstaat voor de exploitatie. Het voordeel op de lasten valt weg tegen het nadeel op de baten

Fasering projecten stedelijke ontwikkeling
Fasering in de voortgang van de projecten leidt tot afwijkingen op de geraamde lasten en baten in 2023. Het saldo van de lasten en baten 2023 op de projecten wordt als onderhanden werk opgenomen op de balans waardoor er per saldo geen resultaat ontstaat voor de exploitatie. Het voordeel op de lasten valt weg tegen het nadeel op de baten.

Implementatie Omgevingswet
In 2023 is er € 319.000 minder uitgegeven dan begroot. Door het niet (tijdig) kunnen invullen van inhuur vacatures is er werk blijven liggen en verschoven naar 2024. Door vertragingen in het landelijke systeem is ook werk, dat onder andere bestaat uit het omzetten van bestemmingsplannen naar omgevingsplannen, vertraagd. Een deel van het werk dat nog niet is gerealiseerd wordt in de komende transitiejaren uitgevoerd. Gezien de nog te maken kosten, wordt € 217.000 meer over geheveld naar 2024.

Bodembeheer
In de budgetoverhevelingsnota is voor het project Bethaniënstraat een bedrag van € 3,5 miljoen opgenomen. Dit bedrag bestaat deels uit een subsidieontvangst, die niet gedoteerd wordt aan de BR taakmutaties maar als vooruit ontvangen bedragen op de balans komt. Hierdoor ontstaat een voordeel van € 710.000 op de toevoegingen aan reserves.

Het nadeel van € 334.000 door een onttrekking uit bestemmingsreserves wordt veroorzaakt doordat de begrote onttrekking voor woonwagenlocaties per abuis is opgenomen in programma S11 Ruimtelijke ontwikkeling. Het getoonde nadeel op programma S11 Ruimtelijke ontwikkeling wordt dan ook gecompenseerd door een gelijk voordeel op programma S12 Wonen en leefomgeving.

Resultaat grondexploitatie
Het resultaat op de grondexploitatie is € 4.186.000 voordelig (het verschil tussen de geboekte lasten en baten). In de begroting werd rekening gehouden met een voordelig resultaat van € 1.117.000. Het resultaat is daarmee € 3.069.000 voordeliger dan begroot, verdeeld over een nadeel van € 2.715.000 op de lasten en een voordeel van € 5.784.000 op de baten.

Het totale resultaat op de geboekte bedragen, ad € 3.069.000 wordt als volgt gespecificeerd:

a. mutaties voorzieningen uit doorrekening toekomstige ontwikkelingen	€ 117.000	V	
b. resultaat op erfpachten door verkoop en hogere canon baten		€ 1.428.000	V
c. beheer strategische posities		€ 152.000	N
d. overige kosten		€ 305.000	N
e. kosten uit voorstudies		€ 132.000	N
f. tussentijdse winstnemingen		€ 3.230.000	V
Subtotaal		*€ 4.186.000*	*V*

In de begroting is rekening gehouden met:

b. resultaat op erfpachten door verkoop en hogere canon baten		€ 1.167.000	V
e. kosten uit voorstudies		€ 100.000	N
f. tussentijdse winstneming	€ 50.000	V	
Subtotaal		*€ 1.117.000*	*V*

Het verschil ten opzichte van de begroting bedraagt € 3.069.000 V

De belangrijkste kosten- en opbrengstenposten worden op hoofdlijnen nader toegelicht in de paragraaf grondbeleid.

Het voordelige resultaat van € 3.069.000 wordt als volgt bestemd:

a. toevoeging aan de BR Grondexploitatie	€ 539.000	N
b. toevoeging aan de BR Stadsontwikkelfonds	€ 3.921.000	N
c. onttrekking uit de BR Gebiedsontwikkeling Kronenburg	€ 1.391.000	V
Totaal	*€ 3.069.000*	*N*

Met wie werken we samen

Verbonden partijen

Omgevingsdienst Regio Arnhem (ODRA)
Voor meer informatie wordt verwezen naar de paragraaf Verbonden partijen.

Partners

Ruimte

- ODRA;
- Provincie Gelderland;
- Regiogemeenten;
- Veiligheids- en Gezondheidsregio Gelderland-Midden(VGGM);
- VNG (Vereniging Nederlandse gemeenten);
- Ministerie van BZK;

- CASA;
- Groenforum.

Milieu

- Omgevingsdienst Regio Arnhem (ODRA);
- Veiligheids- en Gezondheidsregio Gelderland-Midden.

Ook werken we samen met verschillende subsidiepartners. Deze zijn in dit programma in de digitale begroting (https://financien.arnhem.nl) terug te vinden. Het volledige overzicht van de begrotingssubsidies is te vinden in de paragraaf Subsidies.

Beleidskaders

Ruimte

- *Omgevingsvisie 2040*
- Structuurvisie Arnhem 2020 *(bepaalde delen; rest vervangen door omgevingsvisie)*;
- Groenvisie 2017-2035;
- Welstandsnota;
- De Arnhemse aanpak van de wijkgerichte energietransitie;
- Verstedelijkingsstrategie Groene Metropoolregio Arnhem Nijmegen Foodvalley.

Milieu

- Luchtagenda gemeente Arnhem;
- Actieplan Omgevingslawaai;
- Rapportage geluidskaarten;
- Beleidsnota bodem 2012, Provincie Gelderland, gemeente Arnhem en gemeente Nijmegen;
- Nota Bodembeheer;
- Notitie Herijking loodbeleid 2020
- Actualisatie Nota Bodembeheer- addendum 2014 ;
- Actualisatie Nota Bodembeheer-2017-2018;
- Actualisatie Nota Bodembeheer-BKK2020;
- Actualisatie Nota Bodembeheer-BKK- PFAS;
- Collegebesluit vaststelling LMW dossiernummer 2021 dd. 25-1-2022 & Memo Aveco de Bondt Lokale Maximale Waarden (LMW) Meinerseiland, projectnummer 18112508, 10 januari 2022;
- Beleidsplan externe veiligheid;
- Beleidsplan geluid deel 1 2008;
- Nota hogere waarden Arnhem v10.
- Strategie klimaatadaptatie Arnhem 2020 - 2030;

Wonen en leefomgeving

Onze stad is een groene, levendige, ondernemende en inclusieve stad waar Arnhemmers fijn en betaalbaar moeten kunnen wonen. Grote 'nieuwe' overstijgende opgaven, zoals de energietransitie, wooncrisis en klimaatadaptatie zijn uitdagingen waar Arnhem voor staat. Deze opgaven pakken we lokaal op, maar zeker ook in samenwerking met de regio, de provincie en het Rijk. Arnhem is een groene stad met een unieke ligging aan de Rijn. Zij geeft prioriteit aan ontmoetingsruimte in stadsparken, wijkparken en buurtgroen. Dit programma omvat de onderdelen wonen en een aantal aspecten van de openbare ruimte, zoals water, havenbeheer, stadsreiniging, bossen, parken en ecologie, stedelijk groen, spelen, dierenwelzijn, afval en riolering. Binnen het wonen zetten we vol in op het bijbouwen van voldoende woningen in de betaalbare segmenten. Belangrijk doel is om hierbij de tweedeling in de stad te verkleinen. Ook is voor onze stad klimaatadaptatie een belangrijk aandachtspunt. Met klimaatadaptatie bereiden we Arnhem voor op de effecten van de klimaatverandering, op heviger weer. We passen de stad aan zodat deze minder kwetsbaar is voor hoog en laag water, extreme regenval, hitte en langdurige droogte. We willen het Arnhemse groen versterken. Dat levert een prettige buurt op, maar draagt bijvoorbeeld met verkoeling en wateropname ook bij aan klimaatadaptatie.

Wat wilden we bereiken en wat hebben we gedaan

Ambities (A)	Doelen (D)	Inspanningen (I)

Goede volkshuisvesting (A)

Meer en sneller woningen toevoegen (D)

Onze ambitie is dat er voldoende woningen zijn voor alle Arnhemmers. Hoewel er de afgelopen jaren al flink wat woningen bijkwamen, zijn we er nog niet. Om ons doel te halen, zouden er jaarlijks minimaal 800 tot 1.000 woningen bij moeten komen en evenveel woningvergunningen moeten worden verleend. Ook zou een groot deel van de woningtoevoegingen moeten bestaan uit sociale en betaalbare woningen. In 2023 zijn iets meer dan 800 woningen toegevoegd. Daarmee halen we ons doel net.

In 2023 werden minder vergunningen afgegeven voor nieuwe woningen en minder woningen gebouwd dan de jaren daarvoor. Deze gegevens zijn zorgelijk, omdat we hierdoor de woningtekorten dit jaar niet inlopen en de betaalbare woningcrisis beperkt verhelpen. Dit is overigens niet alleen in Arnhem het geval, maar in heel Nederland. De gestegen bouwkosten, de hogere rente en belemmeringen zoals hoge personeelskosten en onderzoek naar stikstofdepositie spelen hierin een rol.

Uiteraard hebben we activiteiten in gang gezet om dit tij te keren:

- Om voldoende woningen te realiseren is samenwerking met onze partners van groot belang. Met woningcorporaties en marktpartijen in de woningbouw hebben we de handen ineengeslagen om aan de slag te gaan met het bouwen van voldoende woningen en om de woningbouw te versnellen. Met deze partijen tekenden we in februari 2022 een Stadsakkoord, waarin is afgesproken op welke wijze we dat gezamenlijk doen. Het akkoord is door ruim 25 partijen ondertekend. Na het sluiten van dit akkoord is het Woningbouw Platform Arnhem opgericht, waar thema's en zorgen tijdig onder de loep worden genomen en besproken. Jaarlijks wordt de gemeenteraad geïnformeerd over de voortgang.
- Aan de gemeenteraad is een Woonvisie aangeboden waarin wordt uitgestippeld hoe we de komende jaren voldoende woningen willen bouwen.
- Ook is de samenwerking met het Rijk, de provincie Gelderland en de regio herbevestigd door het sluiten van een nieuwe Woondeal (2.0) in maart 2023. In navolging van deze Woondeal hebben we direct met ontwikkelaars afspraken gemaakt over versnelling van projecten en de betaalbaarheid van woningen binnen deze projecten. De raad kan daardoor van een aantal belangrijke Arnhemse projecten op korte termijn (bestemmings)plannen verwachten. Daarbij hebben we voor de drie grote projecten Nijmeegseweg Fase 2, Rijnpark en Schaapsdrift startnotities met de gemeenteraad besproken en vastgesteld. Bij deze projecten zijn de kaders nu van tevoren helder, waardoor we nu snel vooruit kunnen om in hoger tempo veel woningen te realiseren. In deze startnotities is als uitgangspunt verankerd dat minimaal 30% van de woningen sociale huur dient te zijn en minimaal 66% een betaalbare woning, waardoor de balans in de harde planvoorraad op termijn om zal slaan.
- Waar het Rijk de ambitie van Arnhem in het gebied Spoorzone Arnhem-Oost al onderschreef door het aan te wijzen als 1 van de 17 grootschalige NOVEX-woningbouwlocaties en we afspraken hebben kunnen maken in het BO-MIRT en BO-Leefomgeving, hebben we recentelijk ook een bijdrage van € 3,9 miljoen ontvangen vanuit de Woningbouwimpuls-gelden om project Nijmeegseweg mogelijk te maken.
- Om te weten voor welke opgaven we staan en wat de woningbehoefte is in Arnhem in de regio hebben we vorig jaar het driejaarlijkse woonbehoefteonderzoek afgerond. De gemeenteraad ontving dit onderzoek in maart 2023.
- We hebben acht projecten ingediend voor de landelijke regeling Startbouwimpuls, zodat de bouw van woningen spoedig kan beginnen. Zes projecten zijn gehonoreerd.

Versnellen en doorprogrammeren van (betaalbare) woningen **(I)**

Zie de toelichting bij bovenstaande doelstelling onder 'meer en sneller woningen toevoegen'.

Evaluatie doelgroepenverordening en implementatie in omgevingsplannen **(I)**

In 2022 is de doelgroepenverordening (officieel Verordening doelgroepen woningbouw Arnhem 2021, inclusief bijlage De Woonstandaard) door de gemeenteraad vastgesteld. De doelgroepenverordening regelt de minimale oppervlakte van een woning gerelateerd aan de prijs en heeft vooral 'op de achtergrond' effect. Dat was ook de bedoeling. De doelgroepenverordening gebruiken we expliciet enkel als 'stok achter de deur'. Doordat de gemeenteraad in de verordening kenbaar heeft gemaakt wat zij verstaat onder sociale huur- en koopwoningen, lukt het gemakkelijker om met ontwikkelaars en corporaties afspraken te maken over de woonprogramma's bij projecten. Door de doelgroepenverordening is het gemakkelijker geworden om corporaties in positie te brengen en te zorgen dat zij bij projecten minimaal 30% van de woningen zullen verhuren.

Bij de vaststelling van de doelgroepenverordening, heeft de gemeenteraad de opdracht meegegeven om na één jaar de doelgroepenverordening te evalueren. Met ontwikkelaars en corporaties hebben we via de kopgroep Bouwberaad een startgesprek gevoerd over de evaluatie.

Inmiddels is duidelijk dat het instrument ‘doelgroepenverordening’ valt onder het overgangsrecht van de Omgevingswet (zie artikel 8.2.15a Invoeringsbesluit Omgevingswet). Daarnaast is het Rijk bezig met het invoeren van de Wet regie op de volkshuisvesting. De VNG pleit bij dit wetsvoorstel voor het opnemen van een minimumaantal m2 in deze wet. We weten nog niet definitief wat deze nieuwe wet voor gevolgen heeft voor de doelgroepenverordening. Daarom wachten we nog even af met het evalueren totdat duidelijk is wat de nieuwe mogelijkheden zijn om te kunnen sturen op het kwalitatieve deel van het woningbouwprogramma. We zullen met ontwikkelaars en corporaties na vaststelling van de Woonvisie dit traject wel direct oppakken.

Collectieven, zelfbouw en flexwonen bevorderen **(I)**

Om mensen zelf te laten beslissen hoe zij hun woon- en leefomgeving vormgeven, willen we meer ruimte maken voor collectieve wooninitiatieven en zelfbouwmogelijkheden. In 2022 is door de gemeenteraad het bestemmingsplan voor Gaardenhage vastgesteld. In dit plan is ruimte voor een Collectief Particulier Opdrachtgeverschap (CPO) ontwikkeling en worden 12 kleine kavels beschikbaar gesteld voor zelfbouw. Momenteel wordt binnen enkele concrete ‘zachte’ projecten bekeken of en hoe we CPO projecten mogelijk kunnen maken. Hierbij bekijken we ook hoe we collectieve wooninitiatieven door middel van informatieavonden en via beleid en ruimtelijk instrumentarium kunnen stimuleren. Bij project Coehoorn worden de verdere voorbereidingen getroffen om een ‘cohousing’-project te realiseren. Ook binnen project Nijmeegseweg maken we ruimte vrij voor een CWI-ontwikkeling (collectief wooninitiatief).

De nieuwe Woonvisie is aan de gemeenteraad aangeboden. In deze visie zijn plannen om coöperatieve woonvormen te stimuleren verder verhelderd.

Om te voorzien in de grote vraag naar woningen, zetten we in Arnhem ook in op de bouw van flexwoningen. Op dit moment zijn plannen om op het Merwedeterrein 150 flexwoningen toe te voegen al ver in het planproces. De woningen worden in 2024 geplaatst.

Studentenhuisvesting en starters **(I)**

In 2023 hebben wij ons samen met onze partners ingezet voor voldoende studentenkamers in de stad. In 2023 heeft de SSH& zich ingezet voor het verduurzamen /verbeteren van de woningvoorraad. Bovendien heeft de SSH& een tweetal locaties toegevoegd aan haar vastgoedportefeuille.

Op basis van het Kences onderzoek naar de kamermarkt voor studenten was ook in 2023 onze kamermarkt kwantitatief in evenwicht. Om deze resultaten nader te duiden hebben we een opdracht gegeven aan onderzoeksbureau Companen om meer inzicht te geven in de dynamiek op de Arnhemse studentenhuisvestingsmarkt, en om samen met onderwijsinstellingen en studenten de daadwerkelijke vraag te bepalen. Gelet op de ambities voor Arnhem als studiestad, zijn we met de SSH& blijvend in gesprek over het toevoegen van meer eenheden in Arnhem. Hiervoor voeren we momenteel een locatieonderzoek uit.

De ambities over studentenhuisvesting zijn opgenomen in de Woonvisie.

Naast het toevoegen van meer eenheden, zijn we samen met de onderwijsinstellingen, de SSH& en de studentenbelangenorganisatie een traject ingegaan om discriminatie/ uitsluiting van (internationale) studenten tegen te gaan. Hierbij focussen wij ons op discriminatie/uitsluiting op de Arnhemse kamermarkt.

Effectindicator	2019	2020	2021	2022	2023
Woningvoorraad begin van het jaar	**75632**	**76737**	**77839**	**79065**	**79816**

Eenheid: Aantal woningen

Bron: CBS

Effectindicator	2019	2020	2021	2022	2023
Netto toevoegingen gedurende het jaar	**1105**	**1102**	**1226**	**752**	**846**

Eenheid: Aantal toegevoegde woningen

Bron: CBS

Effectindicator	2019	2020	2021	2022	2023
Toevoegingen aan de woningvoorraad: nieuw gebouwde woningen	**9,20**	**11,80**	**5,60**	**7,60**	**7,60**

Eenheid: Eenheid: Het aantal nieuwbouwwoningen per 1000 woningen

Bron: CBS

Effectindicator	2019	2020	2021	2022	2023
Aantal nieuwbouwwoningen	**695**	**907**	**432**	**600**	**608**

Eenheid: Het aantal nieuwbouwwoningen

Bron: CBS

Effectindicator	2019	2020	2021	2022	2023
Toevoegingen aan de woningvoorraad: overige toevoegingen	**561**	**301**	**940**	**222**	**332**

Eenheid: Het aantal overig toegevoegde woningen (meestal transformatie)

Bron: CBS

Effectindicator	2019	2020	2021	2022	2023
Toevoegingen aan de woningvoorraad: aandeel eigendom corporaties nieuwbouwwoningen	**16,30**	**15,60**	**7,50**		

Eenheid: % corporatiewoningen van totaal toegevoegde woningen

Bron: CBS

Effectindicator	2019	2020	2021	2022	2023
Afgegeven woningbouwvergunningen (nieuwbouw & verbouw)/ transformatie	**1204**	**872**	**1010**	**445**	**339**

Eenheid: Aantal woningbouwvergunningen per jaar

Bron: ODRA/CBS

Betaalbaar wonen (D)

De afgelopen jaren zijn helaas niet genoeg sociale en betaalbare woningen opgeleverd. Kijkende naar de realisatiecijfers, constateren we vooral dat het vrije huursegment hard groeide. Deze cijfers tonen de noodzaak aan om binnen projecten nadrukkelijker te sturen op het woonprogramma en hier afdwingbare afspraken over te maken. Waar er jaren terug in beperkte mate op deze manier werd gestuurd, zullen de komende periode vaker plannen ‘hard’ worden of gerealiseerd worden waarin meer sociale huur- en betaalbare (koop)woningen zijn opgenomen. Dat is overigens helaas nog niet voor alle plannen het geval waarvoor de gemeenteraad een uitgewerkt plan kunt verwachten. Voor sommige plannen zijn bijvoorbeeld al kaders vastgesteld voordat we hogere eisen stelden aan betaalbaarheid.

Het afgelopen jaar is ons beleid al wel meer op orde gebracht; via de Woondeal 2.0 hebben we ons aan geconformeerd om voor ten minste 30% aan sociale huurwoningen te programmeren en 66% binnen het betaalbare segment. Deze ambitie is daarna direct verankerd in startnotities van belangrijke nieuwe projecten.

In 2023 is een Woonvisie aan de raad gepresenteerd. Betaalbaar en kwalitiatief goed wonen vormen de hoofddoelen in deze visie.

Beleidsmatig doen we ons best om de bestaande schaarste aan sociale huurwoningen eerlijk te verdelen; een nieuwe huisvestingsverordening is door de raad vastgesteld.

In juli 2023 is de Wet goed verhuurderschap van kracht geworden; deze wet biedt ons de mogelijkheid om malafide verhuurderschap tegen te gaan en meer grip te krijgen op de vrije huursector. In december 2023 is het 'meldpunt goed verhuurderschap' live gegaan. Huurders kunnen meldingen maken van misstanden bij dit meldpunt. De gemeente kan handhavend optreden (van boetes tot de inbeheername van woningen) in gevallen van malafide verhuurderschap. De processen hiertoe worden momenteel ingericht.

We zijn begonnen met de voorbereidingen om deze wet op korte termijn in Arnhem uit te voeren.

Opkoopbescherming/zelfbewoningsplicht (I)

Arnhem kent een opkoopbescherming waardoor we in 20 wijken (koop)woningen met een WOZ-waarde tot € 355.000 beschermen tegen opkoopgedrag door beleggers. Zo houden we deze woningen beschikbaar voor starters en doorstromers met een lager- of middeninkomen. Uit lokaal en landelijk onderzoek is gebleken dat de opkoopbescherming helpt. In gemeenten die de bescherming invoerden is het aantal aankopen door beleggers aanzienlijk afgenomen.

In 2023 is de WOZ-waardegrens verhoogd.

Versterken positie huurders (I)

In januari 2023 maakten we het Actieplan Arnhem Helpt Huurders 2023 bekend. De meeste acties uit dit plan zijn al uitgevoerd of in uitvoering. Voorbeelden van de acties zijn onder andere de verhoogde subsidie voor het Huurdershuis en een subsidie voor de huurdersvereniging van woonwagenbewoners. Naast deze reeds uitgevoerde acties, willen we een deel van de beschikbare middelen inzetten voor een heldere website en een campagne voor huurdersrechten. De uitvoering hiervan kunnen we pas op een iets later moment oppakken, omdat het tijd vergt de ICT-infrastructuur hiervoor gereed te hebben.

Woningtoewijzingsbeleid (I)

In 2023 heeft de gemeenteraad een nieuwe huisvestingsverordening vastgesteld waarin is geregeld hoe vrijkomende sociale huurwoningen dienen te worden verdeeld.

Doorstroming bevorderen **(I)**

Voor doorstroming in het corporatiebezit heeft de gemeente in samenwerking met de provincie en de drie grote corporaties een verhuiscoach aangesteld. De verhuiscoach voert momenteel de eerste gesprekken met (senioren) inwoners van onze stad. De verhuiscoach begeleidt deze (potentiële) groep verhuizende senioren nu al naar een (nieuwe) woning. In 2022 hebben al de eerste verhuizingen plaatsgevonden van corporatiehuurders naar andere, passendere (sociale) huurwoningen. In 2023 zijn 120 gesprekken gevoerd en 24 verhuisvergoedingen (dat wil zeggen doorstromingen) verstrekt.

Naast de gerealiseerde doorstromingen is een belangrijk neveneffect dat de bewustwording over passend wonen op een oudere leeftijd is vergroot, en dat er een 'van groot naar beter' voorrangslabel is ontwikkeld in de toewijzingssystematiek.

Een belangrijk middel om doorstroming te bevorderen is om woningen te bouwen die aansluiten bij de woonwensen van senioren. Onze aanname is dat als we deze doorstroomkansen weten te benutten, er veel woningen vrij kunnen komen met relatief lage prijzen. In nieuwbouwprojecten geven we in toenemende mate ruimte voor woonvormen voor senioren, waarbij we het van belang vinden dat mensen in de eigen wijk kunnen doorstromen, dichtbij bekende voorzieningen. In 2023 is we de nota wonen-en-zorg vastgesteld, deze nota gaat in op verschillende uitdagingen om doorstroming te bevorderen. Aansluitend wordt een huisvestingsplan senioren Arnhem tot en met 2030 gemaakt om meer geschikte woningen voor senioren te realiseren in Arnhem.

Effectindicator	2019	2020	2021	2022	2023
Ontwikkeling woningeigendom (bestaande woningvoorraad) - aandeel woningen koop	**43,80**	**44**	**43**	**43**	**43**
Eenheid: % koopwoningen van de totale woningvoorraad					
Bron: CBS					
Effectindicator	**2019**	**2020**	**2021**	**2022**	**2023**
Ontwikkeling woningeigendom (bestaande woningvoorraad) - aandeel woningen corporatiebezit	**35,90**	**36**	**35**	**35**	**35**
Eenheid: % corporatiewoningen van de totale woningvoorraad					
Bron: CBS					
Effectindicator	**2019**	**2020**	**2021**	**2022**	**2023**
Ontwikkeling woningeigendom (bestaande woningvoorraad) - aandeel woningen particuliere huur	**19,50**	**20**	**21,40**	**22**	**22**
Eenheid: % woningen particuliere verhuur van de totale woningvoorraad					
Bron: CBS					
Effectindicator	**2019**	**2020**	**2021**	**2022**	**2023**
Actieve zoektijd sociale huurwoning - eengezinswoning	**1,50**	**1,50**	**1,80**	**1,50**	
Eenheid: aantal jaar					
Bron: Regionale woningmarktmonitor					
Effectindicator	**2019**	**2020**	**2021**	**2022**	**2023**
Actieve zoektijd sociale huurwoning - appartement/ meergezinswoning	**1,30**	**1,50**	**1,60**	**1,70**	
Eenheid: aantal jaar					
Bron: Regionale woningmarktmonitor					

Huisvesting van bijzondere doelgroepen (D)

Arnhem wil een inclusieve stad zijn. Die ambitie wordt breed gedragen. Arnhemmers hebben recht op een veilig thuis in een prettige wijk met perspectief om zich te ontwikkelen. Arnhem voelt zich ervoor verantwoordelijk dat elke inwoner geschikte huisvesting heeft (of deze binnen een acceptabele termijn kan vinden) in een prettige leefomgeving met voldoende (zorg)voorzieningen.

Ten behoeve van deze opgave is in 2023 de nota Wonen en Zorg vastgesteld. Uit deze nota volgt een uitvoeringsplan met acties. Belangrijk punt hierbij is dat we in de regio afspraken maken over hoe we deze opgave gezamenlijk beter kunnen oppakken, waarbij we het van belang vinden dat regiogemeenten ook hun 'fair share' nemen.

Om de huisvestingskansen van personen behorende tot aandachtsgroepen te vergroten, geven we uitvoering aan een aantal afspraken. Ook dit jaar reserveren we weer 120 sociale huurwoningen voor personen die uitstromen uit instellingen en opvang. Daarnaast blijven we ons ervoor inzetten om aan de taakstelling voor de huisvesting van statushouders te voldoen. Helaas is dit in 2023 niet helemaal gelukt omdat de opgave steeds groter wordt, met name van jonge alleengaande statushouders die aangewezen zijn op de goedkope woningvoorraad. Deze voorraad is beperkt. Vandaar dat we in 2024 een pilot willen starten met de corporaties voor woningdelen voor jonge statushouders.

In 2023 hebben we met de corporaties eraan gewerkt om op de locatie voor de flexwoningen aan de Merwedestraat een community te gaan bouwen waar de verschillende doelgroepen, waaronder 50 statushouders zich thuis gaan voelen in de wijk. Voor vier jaar is een bedrag van € 50.000 euro hiervoor beschikbaar. Oplevering verwachten we in het vierde kwartaal van 2024.

Regievoeren: uitvoering geven aan woonzorgnota (I)

Zie de toelichting bij bovenstaande doelstelling 'huisvesting bijzondere doelgroepen'.

Huisvesting arbeidsmigranten (I)

Het organiseren van goede en veilige huisvesting voor arbeidsmigranten is een taak van veel partijen zoals gemeenten, provincies, werkgevers en huisvesters. Omdat arbeidsmigranten veelal niet gebonden zijn aan een specifieke plek, maar wonen en werken over gemeentegrenzen heen, pakken we dit thema in de regio op. De Groene Metropoolregio is in de regio nog zoekende hoe deze samenwerking het beste vormgegeven kan worden. In 2022 is vanuit de regio al wel een handreiking opgesteld, die gemeenten kunnen gebruiken bij het vormgeven van lokaal beleid. Met de Groene Metropoolregio zijn we in gesprek over een passend vervolg.

Om in Arnhem goede en veilige woonplekken voor arbeidsmigranten te kunnen faciliteren, zijn in 2023 beleidsregels vastgesteld. Hierdoor hebben we helderheid gecreëerd over op welke plekken en onder welke voorwaarden we short-stay-huisvesting toestaan.

In de tussentijd is door het ‘facetbestemmingsplan verkamering en woningsplitsing’ al geregeld dat panden niet meer verkamerd kunnen worden ten behoeve van het kortdurende verblijf van internationale werknemers. Op die wijze proberen we te voorkomen dat in woonwijken verschillende bewoners samenwonen met zeer conflicterende woon- en leefritmes.

Uitbreiden woonwagenlocaties (I)

In 2023 zijn de voorbereidingen voortgezet om te komen tot uitbreiding van het aantal standplaatsen in Arnhem. Voor de locatie Bethaniëstraat is de aanbesteding gestart voor het verwijderen van de grondwal. De verwachting is dat in mei/juni gestart kan worden met de werkzaamheden. De plannen voor de herinrichting en uitbreiding zijn verder uitgewerkt en besproken met de bewoners. Daarnaast zijn afspraken met de woningcorporatie gemaakt over de ontwikkeling. Begin 2024 zullen bewoners aan moeten geven of zij daadwerkelijk willen meewerken aan de herinrichting. Bij voldoende draagvlak kan dan een omgevingsplan in procedure.

Voor de uitbreiding aan de Merwedestraat is in 2023 een parkeeronderzoek uitgevoerd. Uit het onderzoek blijkt dat een uitbreiding met zes standplaatsen mogelijk is. Op basis van dit uitgangspunt is een schetsplan besproken met de bewoners. Naar aanleiding van dit overleg onderzoeken we of het schetsplan nog aangepast kan worden. Om in Schuytgraaf de plaatsing van woonwagens mogelijk te maken is het ontwerpbestemmingsplan Schuytgraaf, veegplan 2017, herziening veld 1 in procedure gegaan.

De toewijzingsregels voor standplaatsen zijn eind 2022 vastgesteld. Deze regels zijn opgesteld in samenspraak met de woonwagenbewoners. Vanwege het geringe aantal mutaties zijn de regels in de praktijk nog beperkt toegepast. In juli 2023 zijn de “Ruimtelijke en planologische uitgangspunten voor woonwagenlocaties” vastgesteld. Door actualisatie van de regels is de achterstelling van woonwagenbewoners op volkshuisvestelijk gebied ingehaald. Op deze manier kan er ruimte gegeven worden aan toekomstige ontwikkelingen die aansluiten bij de wensen van woonwagenbewoners.

Naast de activiteiten die moeten leiden tot uitbreiding van het aantal standplaatsen, vinden we het van belang dat woonwagenbewoners in staat worden gesteld hun belangen te behartigen. In 2023 hebben we de huurdersorganisatie een financiële vergoeding uitgekeerd die zij nodig hebben om hun activiteiten voort te zetten.

Effectindicator	2019	2020	2021	2022	2023
Bijzondere doelgroepen					
Eenheid:					
Bron: Indicator is in ontwikkeling					

Goede woningen in leefbare wijken (D)

Prestatieafspraken met corporaties
Uit de samenwerkingservaring met corporaties en zorgpartijen blijkt dat de vitaliteit en leefbaarheid van wooncomplexen in belangrijke mate wordt bepaald door een goede mix van bewoners. Met corporaties werken wij verder samen aan de toepassing van de vrije toewijzingsruimte als de situatie in een wijk of buurt daar aanleiding toe geeft. Vrije toewijzingsruimte is essentieel voor goede leefbaarheid. Hiermee kunnen wooncomplexen en de leefomgeving waarbij de leefbaarheid onder druk staat, weer vitaal worden gemaakt. In 2023 zijn er lichte prestatieafspraken gemaakt in de vorm van een addendum op de bestaande prestatieafspraken. Daarin zijn de belangrijkste afspraken gemaakt die we graag in 2023 wilden vastleggen met de corporaties. In 2024 werken we aan meerjarige prestatieafspraken.

In 2023 is de nota Wonen en Zorg vastgesteld, die nader ingaat op de huisvestingskansen van personen behorende tot aandachtsgroepen en het vitaal houden van wijken.

Sturing op ruimtelijke plannen
Bij ruimtelijke initiatieven wordt nadrukkelijk rekening gehouden met de veerkracht van een wijk. Bij ontwikkelperspectieven die we opstellen voor wijken in kwetsbare gebieden staat het woningbouwprogramma mede in dienst van het verbeteren van de leefbaarheid in wijken. Dat is bijvoorbeeld het geval in Presikhaaf-3.

Aanpak goed verhuurderschap
Zie inspanning ‘goed verhuurderschap’

Uitvoering Plan van Aanpak Verkamering en Woningsplitsing
Door het verkameringsbeleid zorgen we dat voorkomen wordt dat hierdoor extra druk op de leefbaarheid ontstaat. We maximeren bijvoorbeeld het aantal personen dat in een woning mag wonen. Zie verder de inspanning ‘beleid op splitsen en verkameren.

Woningen verduurzamen (I)

Zie voor informatie over deze inspanning het programma Klimaat en energie.

Hulp aan Verenigingen van Eigenaren **(I)**

In Arnhem is een VvE-Loket ingesteld voor bewoners met hun energie- en verduurzamingsvragen. Daarmee liggen we gedeeltelijk op koers voor dit doel.

Bij veel VvE's in Arnhem zijn echter de basiszaken nog niet op orde. Het VvE-loket willen in 2024 uitbreiden waardoor ook hulp geboden kan worden aan VvE's die hun vereniging weer tot leven willen brengen en die de basis op orde willen krijgen.

Levensloopgeschikte woningen ontwikkelen en bestaande woningen levensloopgeschikt maken **(I)**

De wetgever heeft via het Besluit bouwwerken leefomgeving geregeld dat alle nieuwbouwwoningen tot op zekere hoogte levensloopbestendig moeten zijn.
Conform de nota Wonen-en-zorg houden we rekening met levensloopgeschikt wonen in onze gemeente. In de sociale huursector kennen we duidelijke normen over wanneer een woning wordt aangemerkt als ‘levensloopgeschikt’ of ‘rolstoeltoegankelijk’. Met corporaties en huurdersorganisaties bekijken we continue hoe we een geschikte match kunnen maken tussen woningen en mensen in verschillende levensfases.

Doorstroming in de verhuisketen voor senioren blijft wel een aandachtspunt. Een verhuiscoach is sinds kort actief in onze gemeente om deze doorstroming teweeg te brengen. Het toevoegen van voldoende levensloopgeschikte betaalbare (huur)woningen voor senioren inwoners vergt extra aandacht. Er zijn wel steeds meer projecten in voorbereiding, waarbij we inzetten op woningen voor senioren. Hierbij bestuderen we ook of de hele omgeving geschikt is voor rolstoel en/of rollator.

Daarbij voeren wij met de corporaties en huurdersorganisaties gesprekken over flexibiliteit binnen het woningaanbod van levensloopgeschikt wonen. Door inventief naar ons aanbod corporatiewoningen te kijken zijn mogelijk meer woningen in te zetten als levensloopgeschikt ('light').

Om meer zicht te krijgen op motiveringen van particuliere inwoners om wel/niet zelf aanpassingen in de eigen woningen te plegen, hebben we een onderzoeksopdracht uitgevoerd.

Gezond binnenklimaat/gezond wonen **(I)**

Het aanpakken van vocht en schimmel heeft voor ons prioriteit. Omdat we zelf niet de eigenaar zijn van woningen in onze stad, stimuleren we woningcorporaties en verhuurders om een gezond binnenklimaat te realiseren. Waar mogelijk, maken we hierover harde afspraken.

Om huurders met vocht- en schimmelproblemen te helpen, hebben we een stappenplan gepubliceerd op onze website. Huurders kunnen met hun klachten terecht bij het Huurdershuis. Het Huurdershuis ontvangt een gemeentelijke subsidie voor de ondersteuning en advisering van huurders. Mede door het stappenplan hebben zich het afgelopen anderhalf jaar een recordaantal huurders gemeld bij het Huurdershuis.

We hebben de gemeenteraad per raadsbrief geïnformeerd over onze acties ter bevordering van een gezond binnenklimaat. De inzet van een onafhankelijke vocht- en schimmelexpert is hiervan een belangrijk onderdeel. Afspraken over deze expert en over gezond wonen zijn vastgelegd in de prestatieafspraken.

Handhaving minimale woonkwaliteit **(I)**

In 2023 is het Meldpunt Goed Verhuurderschap online gegaan. Huurders konden al kosteloos advies inwinnen bij de Huurdersbalie.

Ook voor onderhoudsproblemen kunnen huurders aankloppen bij de Huurdersbalie. De bewonersadviseurs van deze balie hebben expertise op het gebied van huurrecht en regelgeving over woonkwaliteit en onderhoud. Als er strijdigheden zijn met wet- of regelgeving kan het Huurdershuis de gemeente (of de ODRA) inschakelen om een handhavingstraject te starten.

Uitvoeren beleid op splitsen en verkameren **(I)**

In het Plan van Aanpak Verkamering en Woningsplitsing zijn zes acties opgenomen. Al deze acties zijn uitgevoerd of in uitvoering genomen. Zo is er een facetbestemmingsplan vastgesteld waarin regels over nieuwe verkameringen en splitsingen zijn verankerd. Daarnaast zijn regels over het beheer van kamerverhuurbedrijven opgenomen in de APV. Ook werken we samen met huurders, verhuurders en de omgevingsdienst aan een aanpak ‘goed verhuurderschap’. We merken dat vanuit het Rijk steeds meer instrumenten en mogelijkheden ter beschikking worden gesteld om te sturen op de woningvoorraad en malafide verhuurderschap. De komende jaren zullen we deze nieuwe instrumenten afwegen tegen bestaand instrumentarium en de bestaande inzet.

In de Woonvisie zijn acties over goed verhuurderschap en kwalitatief goed wonen verder uitgewerkt.

Effectindicator	2019	2020	2021	2022	2023
Rapportcijfer woning	**7,70**		**7,70**		

Eenheid: Gemiddeld rapportcijfer voor de woning op een schaal van 0-10

Bron: Arnhemse leefbare wijken monitor (tweejaarlijks)

Effectindicator	2019	2020	2021	2022	2023
Leefbaarheid in eigen buurt	**7,20**		**7,20**		

Eenheid: Gemiddeld rapportcijfer voor de leefbaarheid in de buurt op een schaal van 0-10

Bron: Arnhemse leefbare wijken monitor (tweejaarlijks)

Effectindicator	2019	2020	2021	2022	2023
Woonomgeving	**7,40**		**7,40**		

Eenheid: Gemiddeld rapportcijfer voor de woonomgeving op een schaal van 0-10

Bron: Arnhemse leefbare wijken monitor (tweejaarlijks)

Een klimaatbestendige, groene, biodiverse en leefbare openbare ruimte (A)

Naar een klimaatadaptieve stad (D)

Ook in 2023 is er weer volop gewerkt aan het klimaatadaptiever maken van de stad. Op grote en kleine schaal nemen we voortdurend maatregelen die Arnhem groener en koeler maken. Ook nemen we maatregelen om de waterafvoer bij hevige regenbuien te verminderen en tegelijkertijd water op te slaan voor droge perioden. De werkzaamheden uit de uitvoeringsagenda klimaatadaptatie zijn hierbij leidraad en verlopen grotendeels volgens planning.

Stimuleren en faciliteren (I)

De nieuwe en gebruiksvriendelijke subsidieregeling is inmiddels van kracht. Veel bewoners dienen aanvragen in en worden ondersteund in hun plannen om Arnhem groener en klimaatadaptiever te maken. We stimuleren bewoners ook actief om van deze regeling gebruik te maken, vooral in de wijken waar weinig groen is en het voor bewoners soms lastig is om zelf een plan te maken.

Klimaattoets (I)

Een eerste versie van de klimaatadaptatietoets is in het najaar afgerond. Implementatie volgt in 2024. Met een klimaattoets kunnen we ervoor zorgen dat nieuwe ontwikkelingen bijdragen aan een groenere en klimaatadaptievere stad.

Lokaal hitteplan (I)

Het hitteplan is in 2023 afgerond en voorgelegd aan het college. Dit plan beschrijft hoe de gemeente en haar partners samenwerken wanneer zich een hittegolf voordoet.

Gebiedsgerichte maatregelen (I)

In diverse projecten zijn maatregelen genomen ten behoeve van klimaatadaptatie en vergroenen. De nadruk ligt daarbij op de focusgebieden. Het gaat daarbij om grote en kleinschalige maatregelen. De Van Muijlwijkstraat is natuurlijk een in het oog springend project. Maar ook bewonersinitiatieven zoals de Groene Route in Malburgen en vergroening van de Groen van Prinstererstraat (Spijkerkwartier) zijn mooie voorbeelden.

Koel netwerk (I)

In 2024 start het Europese project Cool Cities. In dat project zullen we samen met onze Europese partners het koele netwerk voor Arnhem verder uitwerken en onderdelen aanleggen. Ondertussen realiseren we alvast schakels van het netwerk daar waar zich kansen voordoen. Met dit netwerk, dat zich over heel Arnhem uitstrekt, leveren we een belangrijke basis voor een klimaatadaptieve en gezonde stad.

Minder verharding (I)

Ook in 2023 hebben we in diverse mobiliteits- en onderhoudsprojecten overbodige verharding verwijderd en groen teruggebracht. Een in het oog springend voorbeeld is de Groningensingel in Vredenburg. Het verwijderen van verharding combineren we veel met het terugdringen van de maximumsnelheid zoals bij de Apeldoornseweg is gebeurd. Maar ook op kleine schaal zetten we overbodige verharding om in groenvakken. Hierbij werken we samen met de bewoners.

Arnhem als koploper **(I)**

Arnhem heeft deelgenomen aan diverse landelijke onderzoekstrajecten en werkt samen met Europese partners aan het klimaatadaptief maken van de stad. We zien steeds meer dat Arnhem bekend wordt als koploper op het gebied van klimaatadaptatie; regelmatig vinden excursies in Arnhem plaats en we worden overspoeld met aanvragen van (groene) stagiaires. In het najaar vond de Nationale Groendag in Arnhem plaats.

Effectindicator	2019	2020	2021	2022	2023
Vergroening/ verstening van tuinen					

Eenheid: Percentage

Bron: Eigen data; indicator in ontwikkeling (Uitvoeringsagenda klimaatadaptatie).

Arnhems groen versterken (D)

In 2023 is er op diverse fronten gewerkt aan de versterking van het Arnhemse groen. De groenvisie vormt het uitgangspunt voor allerlei maatregelen die we nemen om het Arnhemse groen te verbeteren en te versterken.

Herkenbare stad: Kwalitatief hoogwaardige bossen, natuurterreinen en parken dragen bij aan de identiteit van Arnhem **(I)**

Diverse maatregelen in de bossen en parken hebben bijgedragen aan het vergroten van de kwaliteit en de biodiversiteit. Dit doen we met natuurvolgend beheer. En ook door de omvorming van gazons naar bloemrijke graslanden en het aanleggen van bosranden en amfibiepoelen. Vanwege het later gereed komen van de beheervisie Sonsbeek, Zijpendaal en Gulden Bodem heeft het realiseren van de in deze beheervisie beschreven uitvoeringsmaatregelen wat achterstand opgelopen.

Herkenbare stad: Duidelijke spelregels in bossen en parken **(I)**

Deze inspanning is uitgevoerd en afgerond.

Herkenbare stad: Vergroten groenmassa bomen **(I)**

In het plantseizoen zijn op diverse plaatsen bomen geplant en zijn de groeiplaatsen van bestaande bomen verbeterd.

Natuurvriendelijke stad: Stadslandbouw Verpachte agrarische gronden in eigendom van gemeente Arnhem worden natuurinclusief bewerkt en beheerd **(I)**

Het betreft hier een gevoelig traject waarbij we grote zorgvuldigheid betrachten en waarvoor ook bij de betrokken partijen tijd nodig is, maar het proces loopt nu volgens planning.

Natuurvriendelijke stad: Vergroten kennis en verbeteren biodiversiteit **(I)**

De monitoring van de biodiversiteit en het onderzoek naar wilde bijen loopt volgens planning.

Natuurvriendelijke stad: Kennis van de biodiversiteit en verbeteren leefgebieden kenmerkende soorten **(I)**

Loopt volgens planning. Op basis van de monitoring biodiversiteit hebben we meer gazons omgevormd naar bloemrijke graslanden, planten we meer struiken aan in de wijken en zijn bosranden en amfibiepoelen aangelegd in de bossen en parken.

Groene en gezonde stad: We hanteren een groennorm van 3-30-300 **(I)**

In 2023 is een analyse gemaakt van de 3-30-300 norm. Daaruit wordt duidelijk op welke plaatsen we in de stad al voldoen aan de norm en op welke plaatsen extra vergroening nodig is. Deze analyse gebruiken we bij het stellen van prioriteiten en als basis voor projecten in de openbare ruimte.

Duurzaam beheerde stad: We verbeteren de vitaliteit en biodiversiteit van onze bossen en parken **(I)**

In het beheer zijn ook in 2023 maatregelen genomen om de biodiversiteit te vergroten.

Samenwerkende stad: Wijkgroenagenda's **(I)**

De wijkgroenagenda's voor Arnhem-west, Malburgen en Rijkerswoerd zijn voltooid. Verder zijn maatregelen uitgevoerd voor de wijkgroenagenda's die al gereed zijn.

Andere Arnhemmers **(I)**

We zijn in 2023 doorlopend bezig geweest met het nemen van maatregelen en overleggen met bewoners en partners om meer aandacht te genereren voor andere Arnhemmmers.

Aandacht voor dierenwelzijn (A)

De leefomgeving van in het wild levende dieren verbeteren en vergroten (D)

We nemen diverse maatregelen om de leefomgeving van dieren te verbeteren. De visie dierenwelzijn en de uitvoeringsagenda biodiversiteit vormen hierbij onze basis.

Verbinden en versterken ecologische hoofdstructuur **(I)**

Waar kansen liggen verbinden we natuurgebieden met elkaar. Gaandeweg wordt de groenstructuur hierdoor versterkt.

In het wild levende dieren zoveel mogelijk met rust laten **(I)**

We zijn in gesprek met diverse grondeigenaren om barrières zoveel mogelijk te verminderen.

Omgaan met de wolf **(I)**

Met andere zuid-Veluwse gemeenten en de provincie gaan we in gesprek over rollen en verantwoordelijkheden ten aanzien van de wolf.
Er zijn in 2023 gesprekken geweest over rollen en verantwoordelijkheden. Ook zijn er themabijeenkomsten geweest over de wolf, een algemene bijeenkomst voor alle Arnhemmers en enkele themabijeenkomsten voor bewoners en dierhouders in en rondom Schaarsbergen.

Zwerfdieren en zieke of gewonde wilde dieren opvangen (D)

Onze overeenkomst voor dierenopvang met het Dierentehuis is verlengd tot 1 januari 2034. De gemeente staat garant voor de lening voor het nieuw te bouwen dierentehuis. We trekken daarbij gezamenlijk op met de andere gemeenten die hun dierenopvang laten verzorgen door het Dierentehuis.

Continueren van een goede opvang van (zwerf)dieren **(I)**

De overeenkomst met het Dierentehuis is intussen verlengd tot 1 januari 2034.

Op diervriendelijke wijze voorkomen of bestrijden van schade, overlast en gevaar door dieren (D)

Overlast van ratten, duiven, en ganzen wordt op diervriendelijke manier bestreden. In 2023 zijn we door gegaan met het subsidiëren van de Duiventil en hebben we IPM (integrated pest management) ingevoerd in de gemeente.

Bestrijding van overlast door plaagdieren **(I)**

Bestrijding van ratten gaat sinds 2023 via IPM. Pas als allerlaatste redmiddel wordt gif ingezet.

Bestrijding van overlast door honden **(I)**

In overleg met betrokkenen proberen we tot een juiste afweging te komen tussen de behoeften van de honden(bezitters) en de natuur.

Bestrijding van overlast door duiven en ganzen **(I)**

Stichting Duiventil Arnhem beheerst met een subsidie van de gemeente de duivenpopulatie in Elderveld. In bepaalde wijken wordt bij grauwe ganzen populatiecontrole uitgevoerd. Begin 2023 is hier een nieuw contract voor afgesloten.

Een milieu- en gebruiksvriendelijke afvalinzameling (A)

Reductie hoeveelheid restafval (D)

- PBD (Plastic, Blik, Drankenkartons) maximaal 30% afkeur ligt op koers.
- Jaarlijks 15% minder fijn huishoudelijk restafval ten opzichte van 2019 (toen was het 201 kg per inwoner) ligt niet op koers. De ingezette maatregelen leveren nog niet het gewenste resultaat op. De gemiddelde hoeveelheid restafval ligt op dit moment rond de 200 kg per inwoner per jaar.
- Voor de kostendekkendheid van de afvalstoffenheffing wordt verwezen naar de paragraaf lokale heffingen.

Beleidsontwikkeling afvalreductie (I)

De voorbereiding voor het organiseren van een burgerberaad over afval loopt met uitvoering in het eerste en tweede kwartaal van 2024. De adviezen van het burgerberaad zullen in 2024 getoetst worden op juridische en praktische haalbaarheid en financiële aspecten worden in kaart gebracht. De adviezen die door de toets komen, worden verwerkt in een nieuw beleidsvoorstel.
De klankbordgroep afval is opgezet en heeft in 2022 en 2023 plaatsgevonden.

De evaluatie van het afvalbeleid (inclusief diftar) en het onderzoek naar nascheiding zijn in maart 2024 aan de raad verzonden.

Het burgerberaad en het onderzoek naar nascheiding waren eigenlijk in 2023 voorzien en komen dus later dan gepland.

Effectindicator	2019	2020	2021	2022	2023
Omvang huishoudelijk afval	201	165	160	195	

Eenheid: Niet gescheiden ingezameld huishoudelijk afval (kg per inwoner).

Bron: CBS- Huishoudelijk afval. De CBS-afvalcijfers over 2022 worden in december 2023 gepubliceerd. In onze eigen afvalrapportages zien we een gemiddelde van 207 kilogram restafval per inwoner in 2022.

Arnhem Schoner (D)

In 2023 is ambtelijke capaciteit aangetrokken om de hotspotaanpak uit te werken. Inmiddels is deze uitgewerkt en zijn we op vijf hotspots begonnen met de uitvoering. Via de kwartaalrapportages volgend uit Arnhem Schoner wordt de raad geïnformeerd.
De zwerfafvalparaplu die bijdraagt aan een stadsdekkend netwerk van zwerfafvalvrijwilligers is gelanceerd en staat online op www.arnhemschoner.nl

Aanpak (I)

We werken aan de ontwikkeling van de zwerfafvalparaplu ter ondersteuning van de zwerfafvalvrijwilligers. Er is hiervoor een website gebouwd te vinden op www.arnhemschoner.nl. Deze wordt in samenspraak met de stakeholders nog verder verbeterd.

Deze website is bedoeld om onze inwoners beter en duidelijker te informeren over zwerfafval en over hoe zij zelf iets kunnen betekenen als zij daar interesse in hebben.

Het verminderen van het naast en in de nabijheid van containers geplaatst afval vraagt om een locatiespecifieke aanpak. Een traject is ingezet en inmiddels zijn we op drie locaties gestart met projecten om een duurzame verbetering op die locatie te realiseren.

Afhandeling amendementen en moties Begroting 2023

22A55 Sturen op meer betaalbare woningen
De tekstuele wijziging is in de geamendeerde Begroting 2023 verwerkt.

22A56 Arnhem mooier; grip op Graffiti
De tekstuele en financiële wijziging zijn in de geamendeerde Begroting 2023 verwerkt.

22M155 Handen af van Hertenkamp Sonsbeek
We zijn op dit moment aan het onderzoeken hoe we de hertenkamp in Park Sonsbeek kunnen behouden met in achtneming van dierenwelzijn en biodiversiteit.

Wat heeft het gekost

	Rekening	Begroting 2023		Rekening	
	2022	Primitief	Definitief	2023	Afwijking
Bedragen x € 1.000					
Middelen					
Lasten	37.711	52.517	49.491	47.030	2.461
Baten	43.483	42.178	42.989	46.602	3.613
Saldo lasten en baten	***5.772***	***-10.339***	***-6.501***	***-428***	***6.074***
Toevoegingen aan reserves	8.680	16.097	21.488	23.326	-1.838
Onttrekkingen aan reserves	6.214	3.591	5.893	5.215	-678
Saldo toevoegingen en onttrekkingen	***-2.466***	***-12.506***	***-15.596***	***-18.112***	***-2.516***
Gerealiseerd resultaat	**3.306**	**-22.844**	**-22.097**	**-18.539**	**3.558**

Onderwerp	Totale afwijking (x €1.000)	V/N	Toelichting	I/S	AR/ BR
Lasten	2.239	V			
Groen en klimaatadaptie in de stad	1.253	V	Klimaatadaptatiefonds	I	BR
Groen en klimaatadaptie in de stad	1.053	V	Uitvoering vergroening Arnhem-oost	I	BR
Groen en klimaatadaptie in de stad	761	V	Groenfondsprojecten en monitoring biodiversiteit	I	BR
Afval	671	V	Afvalbeheer	I	AR
Openbare ruimte	651	V	Rentelasten riolering	I	AR
Openbare ruimte	479	V	Algemene beheerkosten Openbare Ruimte	I	AR
Natuur en stadsparken	444	V	Parken en Bossen	I	AR
Wonen	160	V	Beleidsontwikkeling wonen	I	BR
Afval	-198	N	Afvalstoffenheffing - vermindering	I	AR
Natuur en stadsparken	-258	N	Groot Onderhoud Water	I	BR
Wonen	-274	N	Beleidsontwikkeling wonen (woonwagenlocaties)	I	BR
Openbare ruimte	-540	N	Extra herstelkosten Kabels en Leidingen - zie ook baten	I	AR
Openbare ruimte	-1.963	N	Extra energiekosten Havenbeheer - zie ook baten	I	AR
Baten	3.088	V			
Openbare ruimte	1.963	V	Extra energiekosten Havenbeheer - zie ook lasten	I	AR
Afval	744	V	Afvalstoffenheffing - opbrengsten	I	AR
Openbare ruimte	540	V	Extra herstelkosten Kabels en Leidingen - zie ook lasten	I	AR
Wonen	464	V	Nationaal Programma Arnhem Oost (NPAO)	I	BR
Groen en klimaatadaptie in de stad	159	V	Klimaatadaptatiefonds	I	BR
Groen en klimaatadaptie in de stad	-782	N	Uitvoering vergroening Arnhem-oost	I	BR
Toevoegingen aan reserves	-1.612	N			
Wonen	-60	N	Beleidsontwikkeling wonen (woonwagenlocaties)	I	BR
Wonen	-160	N	Beleidsontwikkeling wonen (Witsenstraat)	I	BR

Groen en klimaatadaptie in de stad	-276	N	Uitvoering vergroening Arnhem-oost	I	BR
Wonen	-355	N	Nationaal Programma Arnhem Oost (NPAO)	I	BR
Groen en klimaatadaptie in de stad	-761	N	Groenfondsprojecten en monitoring biodiversiteit	I	BR
Onttrekkingen aan reserves	-820	N			
Wonen	334	V	Beleidsontwikkeling wonen (woonwagenlocaties)	I	BR
Natuur en stadsparken	258	V	Groot Onderhoud Water	I	BR
Groen en klimaatadaptie in de stad	-1.412	N	Klimaatadaptatiefonds	I	BR

Klimaatadaptatiefonds
In de periode 2023-2026 is € 12.5 miljoen beschikbaar voor klimaatadaptatieve maatregelen, waarvan voor 2023 een inzet van € 2 miljoen was begroot. Dit eerste jaar zijn echter vooral voorbereidende werkzaamheden verricht, waardoor € 1,4 miljoen minder middelen uit de bestemmingsreserve klimaatadapatatiefonds ingezet hoefden te worden. Voor een deel komt dit doordat het gehele budget voor de groen-blauwe subsidieregeling (€ 1 miljoen) was begroot, terwijl dit bedrag over een periode van 3 jaar zal worden besteed. Inmiddels zijn diverse projecten uitvoeringsgereed, waardoor in 2024 een inhaalslag verwacht wordt.

Uitvoering vergroening Arnhem-Oost
De uitvoering van de vergroening van de openbare ruimte in het kader van het project Volkshuisvestingsfonds Arnhem-Oost gaat langzamer dan verwacht. Hierdoor blijven de uitgaven achter (€ 1,1 miljoen), maar zijn er ook lagere baten uit de subsidie van het Rijk en hoeft minder cofinanciering te worden aangewend (€ 0,8 miljoen). Het verschil wordt gedoteerd aan de BR Volkshuisvestingsfonds Arnhem-Oost.

Groenfondsprojecten en monitoring biodiversiteit
De uitvoering van de groenfondsagenda is in 2023 vertraagd. De Parkenvisie Sonsbeek, Zijpendaal, Gulden Bodem is later vastgesteld dan verwacht. Hierdoor kunnen de geplande maatregelen pas in 2024 worden uitgevoerd. Ook het verbeteren van de groene hoofdstructuur in Arnhem-Zuid is vertraagd. Onder meer omdat het in beheer nemen van het Zeegbos langer duurt dan voorzien.
De incidentele middelen voor monitoring van de biodiversiteit zijn bedoeld voor twee programma's (drie aanvullende gebieden onder de loep nemen en onderzoek naar het effect van verduurzaming op onder meer vleermuizen). In afwachting van de komst van de stadsecoloog zijn deze programma's later opgepakt. Opdrachten worden in 2024 verstrekt aan ecologische bureaus.
Het voordeel wordt verrekend met de bestemmingsreserve 'Groenfonds'.

Afvalbeheer
De kosten voor het afvalbeheer zijn in 2023 € 0,7 miljoen lager uitgevallen. Door een betere kwaliteit dan verwacht (minder afkeur) op de inzameling en verwerking van kunststoffen is hier een voordeel ontstaan van € 0,3 miljoen. Ook de kosten van de inzameling en verwerking van grof vuil lager zijn € 0,3 miljoen gunstiger uitgevallen. Daarnaast zijn voordelen ontstaan op zwerfafval en communicatie: € 0,2 miljoen. Tegenover deze voordelen stonden niet begrote kosten voor de inzameling en verwerking van lachgas-cilinders van € 0,1 miljoen.

Rentelasten Riolering
Voor de verklaring van het voordeel op de rentelasten (€ 0,7 miljoen) wordt verwezen naar de toelichting op de financiële afwijkingen van het onderdeel 'vaste en vlottende financiering' in het programma S00 Bestuur, dienstverlening en financiën.

Algemene beheerkosten Openbare Ruimte
In 2023 is een voordeel ontstaan van € 0,5 miljoen op de algemene beheerkosten openbare ruimte. Door de gespannen situatie op de arbeidsmarkt heeft de organisatie moeite al haar vacatures in te vullen. Met name als het om specialismen gaat. In 2023 speelde dit effect extra sterk door uitbreiding van de formatie om invulling te kunnen geven op de gemeentelijke ambities op het gebied van radicaal vergroenen. Aan het eind van 2023 is een groot deel van de vacatures 2023 alsnog ingevuld.

Parken en bossen
In 2023 zijn onderhoudswerkzaamheden aan de bossen en parken uitgesteld. Onder meer door het natte najaar is nog meer onderhoudswerk naar 2024 doorgeschoven. De uitgestelde werkzaamheden worden door herprogrammering komende jaren alsnog uitgevoerd binnen de reguliere onderhoudsbegroting.

Beleidsontwikkeling wonen
Het voordeel van € 334.000 door een onttrekking uit bestemmingsreserves wordt veroorzaakt doordat de begrote onttrekking voor woonwagenlocaties per abuis is opgenomen in programma S11 Ruimtelijke ontwikkeling. Het getoonde voordeel op programma S12 Wonen en leefomgeving wordt dan ook gecompenseerd door een gelijk nadeel op programma S11 Ruimtelijke ontwikkeling. Daarnaast is er voor woonwagenlocaties € 60.000 meer overgeheveld dan begroot vanwege een hogere onderbesteding ten opzichte van de budgetoverhevelingsnota. Hierdoor ontstaat er een nadeel van € 274.000 in de lasten en een nadeel van € 60.000 in de toevoegingen aan reserves.

Ten behoeve van het oplossen van knelpunten rond het project Witsenstraat is € 160.000 aan subsidie terugontvangen van een woningcorporatie. Dit voordeel is toegevoegd aan de bestemmingsreserve Volkshuisvestingfonds.

Afvalstoffenheffing
De afwijkingen in de opbrengsten en kosten voor vermindering (negatieve opbrengsten) moeten in samenhang worden beoordeeld. Per saldo leidt dit tot een voordelig resultaat van € 550.000, dat te verklaren is door:

- In de begroting is geen rekening gehouden met 'dubbeling' van opbrengsten die ontstaat door vermindering van aanslagen. Verminderingen worden voornamelijk toegekend naar aanleiding van verhuizingen buiten de gemeente. In dat geval wordt de aanslag verminderd voor het aantal maanden dat men niet meer in Arnhem woont. Aan de nieuwe bewoner wordt voor de resterende maanden van het jaar weer een aanslag opgelegd. De betreffende maanden zitten hierdoor dubbel in de opbrengsten en de verminderingen moeten gezien worden als een correctie op de opbrengsten (negatieve opbrengsten). In de begroting is wel een bedrag opgenomen voor de kosten van vermindering, maar niet voor de dubbele opbrengsten. Hierdoor ontstaat in de realisatie een voordeel. Voor 2025 en verder zal bij de tariefberekening worden uitgegaan van de met bezwaar gesaldeerde opbrengsten, waardoor een afwijking met deze oorzaak niet meer ontstaat. Voor 2024 wordt in Turap-1 een melding gedaan.
- Meeropbrengsten uit nog opgelegde aanslagen over 2022;
- Een toename van het aantal huishoudens.

Groot onderhoud Water
Ten opzichte van het jaarprogramma groot onderhoud water is € 258.000 extra gerealiseerd. Het resultaat wordt verrekend met de bestemmingsreserve 'Groot onderhoud Openbare Ruimte'.

Extra herstelkosten Kabels en leidingen
In 2023 zijn extra herstelwerkzaamheden verricht als gevolg van eerder gelegde kabels en leidingen. De betreffende kosten zijn gedekt uit van derden ontvangen opbrengsten. Per saldo nihil.

Extra energiekosten Havenbeheer
Vanaf 2023 liggen in de Arnhemse haven de nodige schepen ten behoeve van de opvang van vluchtelingen. Dit zorgt voor extra energieverbruik welke volledig wordt doorberekend aan de opvanginstanties. In de begroting was hier geen rekening mee gehouden, waardoor zowel aan de lasten- als batenkant een afwijking is ontstaan. Per saldo nihil.

Nationaal Programma Arnhem Oost (NPAO)
Voor het Nationaal Programma Arnhem Oost (NPAO) ontvangt Arnhem een specifieke uitkering Kansrijke Wijk vanuit het Rijk. Deze middelen waren nog niet begroot in 2023 maar zijn wel al gedeeltelijk ingezet. Dit leidt tot een voordeel aan de batenzijde van 0,5 miljoen. In de nota budgetoverheveling 2023, waarbij is besloten het resultaat te muteren in de BR Arnhem Oost, was nog geen rekening gehouden met de inzet van deze Rijksmiddelen. Dit leidt tot een nadeel op de toevoeging aan de reserve. Binnen het programma Wonen leidt dit tot een saldo van 0,1 miljoen. NPAO betreft meerdere beleidsonderdelen en dus meerdere programma's. Onder aan de streep is het effect budgetneutraal.

Met wie werken we samen

Verbonden partijen

GR Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen
Lingezegen
Voor meer informatie wordt verwezen naar de paragraaf Verbonden partijen.

Partners

Wonen

- Woningcorporaties;
- Particuliere verhuurders;
- Beleggers/ontwikkelaars;
- Provincie Gelderland;
- Ministerie van BZK;
- Zorgpartijen.

Openbare ruimte

- Wijkteams;
- Schouwgroepen en belangengroepen;
- Waterschappen;
- Grondeigenaren (onder andere woningcorporaties, provincie, Hoge Veluwe, Gelders Landschap, Staatsbosbeheer);
- Groen Forum;
- Klimaatbestendig Arnhem;
- Triple Helix partners.

Ook werken we samen met verschillende subsidiepartners. Deze zijn in dit programma in de digitale begroting (https://financien.arnhem.nl) terug te vinden. Het volledige overzicht van de begrotingssubsidies is te vinden in de paragraaf Subsidies.

Beleidskaders

Wonen

- Arnhemse woonprincipes (Woonvisie);
- Volkshuisvestelijk kader 2019-2022;
- Huisvestingsverordening;
- Plan van aanpak woningbouwontwikkeling;
- Plan van aanpak Woningsplitsing en Verkamering;
- Woondeal Regio Arnhem- Nijmegen.

Openbare ruimte

- Structuurvisie 2020-2040;
- Groenvisie 2017-2035;
- Bomenplan Arnhem;
- Uitvoeringsagenda Dierenwelzijn 2016-2020;
- Nota Ruimte voor de Jeugd (Spelennota) 2010 - 2020;
- Initiatiefvoorstel Groene Speelplaatsen;
- Aanpak wateroverlast Arnhem Noord 2015.
- Visie en Uitvoeringsagenda Dierenwelzijn 2021-2030;
- Strategie klimaatadaptatie Arnhem 2020 - 2030;
- Afvalkoers 2022-2026 Arnhem Schoner.

Paragrafen

De paragrafen vormen een 'dwarsdoorsnede' van de begroting, bezien vanuit een bepaald perspectief. Een aantal paragrafen is in het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) verplicht voorgeschreven.

In de paragrafen worden kaderstellende beleidslijnen vastgelegd met betrekking tot relevante beheersmatige aspecten. De paragrafen geven daarmee belangrijke aanvullende informatie over de meerjarige financiële positie van de gemeente. De wijze waarop invulling wordt gegeven aan de paragrafen verschilt per onderwerp.

De volgende paragrafen zijn opgenomen:

1. Lokale heffingen
2. Risicomanagement en weerstandsvermogen
3. Onderhoud kapitaalgoederen
4. Financiering
5. Bedrijfsvoering
6. Verbonden partijen
7. Grondbeleid
8. Investeringen
9. Subsidies
10. Integriteit
11. Openbaarheidsparagraaf Wet open overheid

Lokale heffingen

De gemeente legt heffingen op. Die zijn onder te verdelen in algemene belastingen en retributies.
Bij algemene belastingen is sprake van een gedwongen bijdrage, waar geen rechtstreekse individuele tegenprestatie van de overheid tegenover hoeft te staan. De opbrengsten dienen als algemeen dekkingsmiddel. Voorbeelden zijn de onroerendezaakbelasting (OZB), parkeerbelasting en toeristenbelasting.
Retributies vallen uiteen in bestemmingsheffingen, leges en rechten. Bij bestemmingsheffingen zijn de opbrengsten bestemd voor specifieke taken of voorzieningen met een duidelijk algemeen belang. De riool- en afvalstoffenheffing zijn bestemmingsheffingen. Bij leges en rechten wordt er door de overheid een individuele tegenprestatie tegenover de bijdrage gesteld.

Uitgangspunten van beleid

OZB

- De onroerende-zaakbelasting (OZB) heeft met de WOZ-waarde een grondslag met een lasten verdelende werking. Zo geldt voor eigenaren van woningen en bedrijfsgebouwen en huurders van bedrijfsgebouwen: hoe hoger de waarde van de woning / het gebouw, des te hoger de te betalen belasting.
- Elk jaar is een herwaarderingsjaar. Dat betekent dat de WOZ-waarden gebaseerd worden op een nieuwe waardepeildatum. De WOZ-waarde is een zo goed mogelijke schatting van de mogelijke verkoopprijs op de waardepeildatum. Om te voorkomen dat de opbrengsten OZB te hoog of te laag worden, wordt de gemiddelde waardeontwikkeling gecompenseerd door een tariefswijziging.
- In de periode 2023-2026 worden de OZB-opbrengsten, exclusief areaalontwikkeling, jaarlijks met 5 procent verhoogd. Dit betekent dat de gemiddelde (verwachte) lastenstijging OZB ook 5 procent per jaar is. De daadwerkelijke waardeontwikkeling kan afwijken van de waardeontwikkeling waar voor de tariefberekening van uit is gegaan. Met als gevolg dat ook de gemiddelde lastenstijging af kan wijken van de 5 procent. Voor belastingjaar 2023 is dit het geval. De gemiddelde waardestijging van woningen is lager uitgekomen dan bij de tariefberekening werd verwacht, waardoor een huishouden met een koopwoning in 2023 (gemiddeld) te maken heeft gehad met een lastenstijging OZB van 4 procent. Voor niet-woningen geldt dat de daadwerkelijke waardeontwikkeling in lijn was met de bij de tariefberekening verwachte waardeontwikkeling.
- Met ingang van belastingjaar 2023 is de verdeling van de OZB voor niet-woningen gewijzigd van 75%-25% voor respectievelijk eigenaar en gebruiker naar 80%-20%.

Rioolheffing

- Net zoals de OZB heeft de rioolheffing met de WOZ-waarde een grondslag met een lasten verdelende werking. De rioolheffing volgt de jaarlijkse herwaardering voor de OZB.
- Het uitgangspunt bij de tarieven van de rioolheffing is volledige kostendekkendheid. Oftewel: de begrote opbrengsten uit rioolheffing zijn (vrijwel) gelijk aan de begrote kosten voor de gemeentelijke watertaken voor afval-, hemel- en grondwater. Voor een verdere toelichting op de kostendekkendheid van de rioolheffing in 2023 wordt verwezen naar het onderdeel Kostendekkendheid bestemmingsheffingen in deze paragraaf.

Afvalstoffenheffing

- Bij de afvalstoffenheffing wordt een relatie gelegd tussen de mate van gebruik en de belasting die iemand betaalt. Daarom werken we bij de afvalstoffenheffing met twee tarieven, één voor eenpersoonshuishoudens en één voor meerpersoonshuishoudens.
- De (begrote) kostendekkendheid van de tarieven van de afvalstoffenheffing wordt stapsgewijs verhoogd naar 95 procent in 2026. Voor een verdere toelichting op de kostendekkendheid van de afvalstoffenheffing in 2023 wordt verwezen naar het onderdeel Kostendekkendheid bestemmingsheffingen in deze paragraaf.

Parkeerbelasting

De tarieven voor parkeren op straat en in de gemeentelijke parkeergarages zijn in 2023 met 0,50 per uur verhoogd. De naheffingsaanslagen (boetes) zijn volgens de wettelijke regeling verhoogd

Toeristenbelasting

Het reguliere tarief van de toeristenbelasting is in 2023 verhoogd met € 0,50. Het verlaagde tarief is verhoogd met € 0,25.

Leges
We streven ernaar de kostendekkendheid van het totaal van de leges te verhogen. In dat kader zijn in 2023 de tarieven voor de verklaringen, ontheffingen en vergunningen voor parkeren verhoogd. Voor de overige tarieven geldt dat deze in 2023 alleen verhoogd zijn met de stijging van de af te dragen rijksleges.

Belangrijke ontwikkelingen

Toename WOZ-bezwaren
We zien al een aantal jaren een toename in het aantal ontvangen bezwaren tegen de WOZ-waarde, mede als gevolg van de opmars van no-cure-no-pay-bureaus. De sterke waardestijging van woningen die voor belastingjaar 2023 zichtbaar was heeft deze toename versterkt. De uitvoeringskosten voor afhandelen van bezwaren en de kosten voor de aan no -cure -no pay bureaus te betalen proceskostenvergoedingen lopen daardoor op. Dit is een landelijke ontwikkeling.
Er is een wetswijziging tot stand gekomen om de rol van de no cure no pay bureaus in te perken, die vanaf 2024 van kracht zal zijn. Daarnaast geldt dat de sterke waardestijging van woningen die voor belastingjaar 2023 zichtbaar was zich niet door zal zetten, wat waarschijnlijk een dempend effect heeft op het aantal te ontvangen bezwaren. Tegelijkertijd heeft een aantal no-cure-no-pay bureaus al aangegeven massaal bezwaar aan te tekenen nu de vergoedingen per bezwaar omlaag gaan door de wetswijziging. Daarnaast heeft de wijziging in wet- en regelgeving geen invloed op de particuliere bezwaren. Het is dan ook nog onduidelijk hoe de toename in WOZ-bezwaren zich in 2024 zal ontwikkelen. We onderzoeken de mogelijkheid om te gaan werken met een WOZ-voormelding, waarbij inwoners voorafgaand aan de aanslagoplegging reeds betrokken worden.

Bedrijveninvesteringszones
Een bedrijveninvesteringszone (BIZ) betreft een afgebakend gebied binnen de gemeente, waarin ondernemers en/of vastgoedeigenaren samen zorgen voor een veilige en leefbare bedrijfsomgeving. Het initiatief tot invoering ligt bij de ondernemers/eigenaren. De activiteiten in de BIZ zijn een aanvulling op die van de gemeente. De gemeente int van de ondernemer/eigenaar in de BIZ een bijdrage en keert deze vervolgens als subsidie uit aan de BIZ als uitvoeringsorganisatie. Een BIZ kan pas worden ingevoerd nadat de gemeenteraad hiervoor een verordening heeft vastgesteld en uit een draagvlakmeting blijkt dat er voldoende draagvlak is onder ondernemers/eigenaren in de BIZ.

BIZ Korenkwartier (ondernemers)
Na de positieve uitslag van de draagvlakmeting begin 2023 is de BIZ Korenkwartier met terugwerkende kracht per 1 januari 2023 ingevoerd.

BIZ Binnenstad (eigenaren)
Het was de intentie om deze BIZ voor vastgoedeigenaren in het winkelgebied per 1 januari 2023 in te voeren. De draagvlakmeting eind 2022 voldeed echter niet aan alle wettelijke eisen, waarmee deze BIZ nog niet van kracht is. Medio 2024 zal er voor een kleiner projectgebied een draagvlakmeting plaatsvinden, met de bedoeling de BIZ per 1 januari 2025 alsnog in te voeren.

Uitstel van betaling gemeentelijke belastingen energiecrisis
De sterk gestegen energiekosten raken ondernemers en maatschappelijke organisaties in de stad. Om de druk op de liquiditeit van ondernemers en maatschappelijke organisaties te beperken heeft het college in november 2022 besloten hen de mogelijkheid te bieden tot uitstel van betaling van gemeentelijke belastingen. De mogelijkheid tot uitstel gold voor ondernemers en maatschappelijke organisaties die gebruiker zijn van een bedrijfspand. Zij konden uitstel van betalen aanvragen voor de in 2022 en in het eerste kwartaal van 2023 opgelegde en nog (deels) openstaande aanslagen OZB en rioolheffing. De termijn van uitstel liep tot 1 september 2023, met daarna een betalingsregeling tot en met februari 2024. In totaal is er voor een bedrag van € 111.000 uitstel aangevraagd. Per eind januari 2024 was daarvan € 10.000 nog niet ontvangen. Voor de regelingen die niet tijdig worden nagekomen zal het invorderingstraject worden opgestart.

Ontwikkeling gemeentelijk belastinggebied
In het regeerakkoord heeft het (inmiddels demissionaire) kabinet een nieuwe financieringssystematiek voor gemeenten aangekondigd. Deze nieuwe financieringssystematiek moet zorgen voor een meer stabiele financiering voor gemeenten en ruimte geven voor het maken van autonome keuzes op lokaal niveau.
Bij de herziening wordt ook de mogelijkheid voor een groter eigen belastinggebied betrokken. Op gemeentelijk niveau wordt in samenspraak met de VNG bezien welke mogelijkheden er zijn qua modernisering en uitbreiding van het belastinggebied, waarbij op basis van de uitkomsten een eventueel wetgevingstraject in gang wordt

gezet. Omdat dit samenhangt met een mogelijk nieuw nationaal belastingstelsel, verwachten we niet dat dit korte termijn gaat gebeuren.

Opbrengsten van de lokale heffingen

Opbrengsten lokale heffingen	Realisatie 2022	Begroting 2023 def	Realisatie 2023	Afwijking 2023
Bedragen x € 1.000				
Belastingen				
OZB	53.163	57.572	58.408	836
Parkeerbelasting	9.141	10.000	12.688	2.688
Toeristenbelasting	838	1.331	1.854	523
Subtotaal	**63.142**	**68.903**	**72.950**	**4.047**
Heffingen				
Afvalstoffenheffing	20.032	19.823	20.369	546
Rioolheffing	16.371	16.681	16.835	153
Bedrijveninvesteringszone Korenkwartier	0	121	110	-10
Subtotaal	**36.403**	**36.625**	**37.314**	**689**
Leges				
Algemene dienstverlening				
Leges burgerlijke stand	2.562	2.475	2.462	-13
Parkeren	54	88	57	-31
Overig APV	128	97	101	4
Dienstverlening vallend onder fysieke leefomgeving/omgevingsvergunning				
Leges Wabo en huisvesting	3.421	4.026	3.927	-99
Kabels/leidingen	425	350	242	-108
Dienstverlening vallend onder Europese dienstenrichtlijn				
Drank- en horeca	87	191	113	-78
Evenementen	78	130	74	-56
Prostitutiebedrijven	2	7	0	-7
Winkeltijden	0	0	0	0
Subtotaal	**6.757**	**7.364**	**6.976**	**-388**
Rechten				
Scheepvaartrechten	344	536	330	-207
Reinigingsrechten	42	53	46	-7
Subtotaal	**386**	**589**	**376**	**-214**
Totaal	**106.688**	**113.481**	**117.616**	**4.135**

De in bovenstaande tabel opgenomen (begrote) opbrengsten betreffen de opbrengsten na vermindering en vernietiging van aanslagen.

OZB
Bij Turap 2 zijn de begrote opbrengsten uit OZB met € 320.000 naar beneden bijgesteld. Nu blijkt dat de meeropbrengsten uit 2021 en 2022 groter zijn dan verwacht, waardoor er alsnog een voordelig resultaat ontstaat. De meeropbrengsten uit voorgaande jaren zijn te verklaren doordat eind 2022 een (te) voorzichtige inschatting is gemaakt van de nog op te leggen bedragen. Dit komt met name doordat van een deel van de objecten op dat moment nog geen waarde bekend was.

Daarnaast is geconstateerd dat een aantal (grotere) objecten die bij de tariefberekening zijn aangemerkt als woning, een aanslag hebben ontvangen als niet-woning. Aangezien het tarief voor niet-woningen hoger ligt dan voor woningen, zijn hierdoor meeropbrengsten ontstaan. Het gaat hierbij om objecten die zowel een woonfunctie als een niet-woonfunctie hebben. De wet schrijft voor dat de waarde van de 'woondelen' ten opzichte van de

totale WOZ-waarde bepalend is of een object als woning of niet-woning moet worden aangemerkt. Er wordt onderzocht of deze objecten correct zijn aangeslagen. Mogelijk moeten de opbrengsten hierdoor naar beneden worden bijgesteld. Een eventueel benodigde correctie zal in 2024 landen.

Parkeerbelasting
De opbrengsten uit parkeerbelasting vallen € 2,7 miljoen hoger uit dan begroot. Voor een groot deel (€ 2,4 miljoen) komt dit voordeel uit naheffingsaanslagen door de inzet van de scanauto. In 2022 is gefaseerd gestart met de inzet van de scanauto, zodat men hieraan kon wennen en eventuele opstartproblemen beperkt zouden blijven. Daarnaast is in 2023 ook gekeken naar een efficiënte inzet van de scanauto. Door het ontbreken van ervaringscijfers en mede vanwege het doorbreken van het patroon in verband met corona zijn de opbrengsten uit naheffingsaanslagen in 2023 voorzichtig geraamd. Ultimo 2023 blijken de opbrengsten uit naheffing hoger. Verder zijn er meeropbrengsten uit kort parkeren (ticket bij automaat) en parkeervergunningen van € 0,3 miljoen. Het resultaat wordt (na saldering met het resultaat op de lasten) volledig verrekend met de bestemmingsreserve 'Bereikbaarheidsfonds'.

Toeristenbelasting
Medio 2024 worden de aanslagen toeristenbelasting voor 2023 opgelegd, op basis van het gerealiseerde aantal overnachtingen. De in bovenstaande tabel opgenomen opbrengsten over 2023 zijn dan ook nog niet definitief. Op basis van de aantallen over 2022 is echter de verwachting dat de opbrengsten ruim € 520.000 hoger uit zullen vallen dan (definitief) begroot. De forse toename in opbrengsten 2023 ten opzichte van 2022 is te verklaren door de tariefstijging die vanaf 2023 is doorgevoerd (zie het onderdeel Uitgangspunten van beleid in deze paragraaf) en door de meeropbrengsten over 2022 die in 2023 geboekt zijn.

Afvalstoffenheffing
De opbrengsten uit afvalstoffenheffing vallen bijna € 550.000 hoger uit dan begroot. Dit is te verklaren door:

- In de begroting is geen rekening gehouden met 'dubbeling' van opbrengsten die ontstaat door vermindering van aanslagen. Verminderingen worden voornamelijk toegekend naar aanleiding van verhuizingen buiten de gemeente. In dat geval wordt de aanslag verminderd voor het aantal maanden dat men niet meer in Arnhem woont. Aan de nieuwe bewoner wordt voor de resterende maanden van het jaar weer een aanslag opgelegd. De betreffende maanden zitten hierdoor dubbel in de opbrengsten en de verminderingen moeten gezien worden als een correctie op de opbrengsten (negatieve opbrengsten). In de begroting is wel een bedrag opgenomen voor de kosten van vermindering, maar niet voor de dubbele opbrengsten. Hierdoor ontstaat in de realisatie een voordeel. Voor 2025 en verder zal bij de tariefberekening worden uitgegaan van de met bezwaar gesaldeerde opbrengsten, waardoor een afwijking met deze oorzaak niet meer ontstaat. Voor 2024 wordt in Turap-1 een melding gedaan.
- Meeropbrengsten uit nog opgelegde aanslagen over 2022;
- Een toename van het aantal huishoudens.

Kwijtschelding

Kwijtschelding	Realisatie 2022	Begroting 2023 def	Realisatie 2023	Afwijking 2023
Bedragen x € 1.000				
Afvalstoffenheffing, rioolheffing en OZB	2.067	2.390	2.165	225
Totaal	**2.067**	**2.390**	**2.165**	**225**

Particulieren en kleine zelfstandigen komen in aanmerking voor kwijtschelding van gemeentelijke belastingen als het zogenaamde gecorrigeerde inkomen lager uitvalt dan 100% van het bijstandsniveau. Ook wordt gekeken naar het vermogen van de inwoner, onder andere de vrij te laten financiële middelen. Kwijtschelding kan worden aangevraagd voor de (on)roerende zaakbelasting, afvalstoffenheffing en rioolheffing.

Arnhem vult de beleidsvrijheid die er is voor kwijtschelding van gemeentelijke belastingen zo ruim mogelijk in.

Kostendekkendheid bestemmingsheffingen
In de gemeentewet (artikel 229b, lid 1) is opgenomen dat de tarieven die worden geheven voor de rioolheffing en afvalstoffenheffing maximaal kostendekkend mogen zijn. Dit betekent dat de opbrengsten niet hoger mogen zijn dan de kosten. Zo wordt voorkomen dat de gemeente 'winst' maakt op deze heffingen en met de ontvangen specifieke belastingen ook andere gemeenteactiviteiten financiert. Het gaat bij de kostendekkendheid om begrote bedragen, omdat op het moment van het vaststellen van de tarieven alleen nog de verwachtingen bekend zijn. De

gerealiseerde mate van kostendekkendheid kan afwijken van wat geraamd werd, doordat de kosten of opbrengsten hoger of lager uitvallen dan begroot.

Hieronder wordt inzicht gegeven in de berekening van de begrote en gerealiseerde kostendekkendheid van de rioolheffing en afvalstoffenheffing. De opbrengsten in de berekeningen van de kostendekkendheid wijken af van de opbrengsten gepresenteerd bij onderdeel Opbrengsten van de lokale heffingen in deze paragraaf. Dit verschil is te verklaren doordat de kosten voor vermindering en vernietiging in het onderdeel Opbrengsten van de lokale heffingen gesaldeerd zijn met de (bruto) opbrengsten, terwijl deze kosten in de berekening van de kostendekkendheid onder de kosten van het taakveld zijn opgenomen. Voor de berekening van de kostendekkendheid geven beide werkwijzen dezelfde uitkomst.

Kosten van overhead
Kosten worden zoveel mogelijk direct toegerekend aan de betreffende activiteit, maar dat gaat niet altijd. Bijvoorbeeld bij de kosten van huisvesting, (algemene) communicatie en bestuursondersteuning. Dit zijn overheadkosten; alle kosten die samenhangen met de sturing en ondersteuning van de medewerkers in het primaire proces. Deze definitie van overheadkosten is vastgelegd in het BBV. Welke kosten de gemeenten als overheadkosten moeten zien, is dus in regelgeving vastgelegd. Gemeenten zijn wel vrij in de keuze van de methodiek voor toerekening van overheadkosten aan de lokale heffingen. Bij de gemeente Arnhem rekenen we de kosten van overhead aan de heffingen toe met behulp van een opslag op de ingezette uren (artikel 21 Financiële verordening)

Rioolheffing
De rioolheffing is een bestemmingsheffing. De opbrengsten uit rioolheffing mogen alleen ingezet worden voor de kosten voor de gemeentelijke watertaken voor afval-, hemel- en grondwater.

De gerealiseerde kostendekkendheid van 99% is gelijk aan de begrote kostendekkendheid. Bij zowel de kosten als de opbrengsten is de afwijking ten opzichte van de begroting beperkt. Het tekort (opbrengsten minus kosten) op het product riolering van € 0,11 miljoen wordt gedekt uit de voorziening rioolheffing die bij de jaarrekening 2021 is gevormd, omdat de opbrengsten uit rioolheffing toen juist hoger waren dan de kosten voor het product riolering.

Kostendekkenheid rioolheffing	Begroting 2023 primitief	Jaarrekening 2023
Bedragen x € 1.000		
Kosten Taakveld(en),incl (omslag) rente	14.769	14.575
Inkomsten taakveld(en), excl.heffingen		
Netto kosten taakvelden	*14.769*	*14.575*
Toe te rekenen kosten:		
Overhead	1.013	1.013
BTW	1.710	1.739
Totale kosten	**17.492**	**17.327**
Opbrengst rioolheffing	17.311	17.216
Dekkingspercentage	**99%**	**99%**

Afvalstoffenheffing
De afvalstoffenheffing is een bestemmingsheffing. De opbrengsten uit afvalstoffenheffing mogen alleen ingezet worden voor kosten van inzameling en verwerking van huishoudelijk afval.

De gerealiseerde kostendekkendheid is met 87% licht hoger dan de begrote kostendekkendheid van 85%. Dit is te verklaren door het voordelig resultaat op de opbrengsten uit afvalstoffenheffing, waar voor een toelichting op de afwijking verwezen wordt naar het onderdeel Opbrengsten van de lokale heffingen in deze paragraaf.

Kostendekkenheid afvalstoffenheffing	Begroting 2023 primitief	Jaarrekening 2023
Bedragen x € 1.000		
Kosten Taakveld(en),incl (omslag) rente	21.768	21.897
Inkomsten taakveld(en), excl.heffingen	-2.003	-1.773
Netto kosten taakvelden	*19.765*	*20.124*
Toe te rekenen kosten:		
Overhead	689	689
BTW	3.421	3.395
Totale kosten	**23.875**	**24.208**
Opbrengst afvalstoffenheffing	20.223	20.967
Dekkingspercentage	**85%**	**87%**

Risicomanagement en weerstandsvermogen

Het is van belang om inzicht te hebben in de financiële positie (hoe financieel gezond is de gemeente) en de financiële weerbaarheid (welke mogelijkheden zijn er financieel). Met andere woorden hoe financieel robuust is de gemeente Arnhem?
Het weerstandsvermogen geeft aan in hoeverre de gemeente Arnhem in staat is om risico's op te vangen.
De financiële positie van Arnhem wordt met een aantal financiële kengetallen (zoals solvabiliteit en schuldquote) in samenhang met het weerstandsvermogen in beeld gebracht en beoordeeld.

Samenvatting financiële positie

In deze paragraaf gaan we, in aansluiting op de toelichting in deel 1 van deze jaarstukken, verder in op de financiële positie van de gemeente Arnhem. Allereerst volgt een samenvatting van de belangrijkste punten uit deze paragraaf. Aansluitend volgt een toelichting op:

- de uitkomsten van de financiële kengetallen;
- de uitgangspunten voor beleid;
- het risicoprofiel en het beschikbare weerstandsvermogen;
- de belangrijkste risico's.

Om op een eenvoudige manier uit te leggen hoe de gemeente naar haar financiële positie kijkt, gebruiken we de metafoor van een privépersoon, die, na afloop van het jaar, terugkijkt op zijn of haar eigen financiële positie: Waren mijn inkomsten en uitgaven in evenwicht? Moest ik mijn spaargelden aanspreken of kon ik extra sparen? Heb ik in de toekomst wat extra middelen achter de hand als mijn wasmachine kapot gaat? Als een privépersoon een goed en zeker inkomen heeft om zijn huur of hypotheek te betalen, verder geen grote schulden heeft en ook nog over een spaarsaldo beschikt, is de conclusie dat zijn of haar financiële positie robuust en solide is.
Zo is het ook bij gemeenten. Had het gemeentelijk huishoudboekje een tekort of een overschot? Heeft de gemeente na het jaar 2023 geen of weinig schulden en een redelijk goed gevulde ‘bankrekening’ (algemene reserve)? Waren de buffers voor risico’s hoger dan de risico’s die zich voor hebben gedaan? Waren de baten even hoog of hoger dan de lasten? Als het antwoord op al die vragen positief is dan staat de gemeente Arnhem er in financiële zin goed voor.
Door in samenhang te kijken naar een aantal kengetallen kunnen we beoordelen hoe robuust de financiële positie van een gemeente is. Dat is waar we in deze paragraaf bij stilstaan.

2023 is een jaar geweest waarin de onzekerheid uit de eerdere jaren niet kleiner is geworden. De prijsstijgingen uit 2022 liepen daardoor deels door in 2023. Arnhem blijft ondertussen doorgaan met de opvang van Oekraïners die voor de oorlog zijn gevlucht. Daarnaast draagt Arnhem ook bij aan de oplossing voor de landelijke opvangcrisis door extra opvangplaatsen te bieden. De Rijksoverheid heeft tot nu toe de grootste financiële nadelen gecompenseerd. Onzeker is of het nieuwe kabinet dit beleid zal voortzetten. Daarnaast ligt het tekort in het gemeentefonds in Den Haag op de onderhandelingstafel, maar is het daarmee nog verre van opgelost. De uitdagingen waar Arnhem voor staat blijven daarmee onverminderd groot, maar de onzekerheid of we voldoende middelen ontvangen om deze uitdagingen het hoofd te kunnen bieden is alleen maar groter geworden.

Over het jaar 2023 is een positief saldo van inkomsten en uitgaven gerealiseerd en bedraagt het voordelig jaarresultaat € 34,0 miljoen na mutaties in de reserves. Het financieel voordelig jaarresultaat heeft positief doorgewerkt op de drie niveaus van robuustheid aan de hand waarvan is te beoordelen hoe de gemeente er voor staat.

1. In de begroting 2023 werd voor 2023 een onttrekking van € 37,7 miljoen aan de algemene reserve begroot. Uiteindelijk is een onttrekking van € 3,7 miljoen aan de algemene reserve gerealiseerd. De begroting 2023 was al structureel in evenwicht en daarmee voldoende robuust. Met de realisatie over 2023 is deze robuustheid versterkt.
2. De mate van robuustheid om risico's op te vangen: het risicoprofiel is opnieuw geactualiseerd. Ook het beeld van de beschikbare weerstandscapaciteit is opnieuw bepaald. Bij het opstellen van de begroting werd voor 2023 uitgegaan van een weerstandsfactor van 1,4. Zowel het risicoprofiel als de beschikbare weerstandscapaciteit zijn groter dan bij de begroting werd verwacht. De verhouding tussen beide is echter ongewijzigd, waarmee de weerstandsfactor ook bij de jaarrekening uitkomt op 1,4. Verderop in deze paragraaf wordt dit toegelicht.
3. De mate van robuustheid van de balans: Hierbij gaat het onder andere om de omvang van de schulden van de gemeente (netto schuldquote) en de verhouding tussen eigen en vreemd vermogen (solvabiliteit). De financiële kengetallen hebben zich in 2023 ten opzichte van de begroting in positieve richting ontwikkeld en bevinden zich op een vergelijkbaar niveau als in de Jaarrekening 2022. De uitkomsten van de financiële kengetallen worden verderop in deze paragraaf toegelicht.

Samenvattend is te zeggen dat de financiële positie van de gemeente in 2023 robuuster is dan waar in de begroting van werd uitgegaan en op een vergelijkbaar niveau is gebleven ten opzichte van de Jaarrekening 2022.

Uitkomsten financiële kengetallen

Voor de beoordeling van de financiële positie van onze gemeente wordt gebruik gemaakt van de kengetallen, zoals genoemd in art. 11 van de begrotingsvoorschriften (BBV). Ook de weerstandsfactor is uitgedrukt in de vorm van een kengetal. Een goede toelichting op deze kengetallen en de betekenis daarvan voor de sturing door de raad is opgenomen in de publicatie 'Meerjarig financieel inzicht voor de raad - de samenhang tussen beleid en kengetallen' van de commissie BBV.

De kengetallen volgens art. 11 van de BBV laten over de afgelopen jaren het volgende beeld zien:

1A. Netto schuldquote	rek. 2019	rek. 2020	rek. 2021	rek. 2022	begr. 2023	rek. 2023
	84%	78%	72%	66%	86%	58%

1B. Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen	rek. 2019	rek. 2020	rek. 2021	rek. 2022	begr. 2023	rek. 2023
	75%	71%	66%	61%	80%	55%

2. Solvabiliteitsratio	rek. 2019	rek. 2020	rek. 2021	rek. 2022	begr. 2023	rek. 2023
	17%	19%	22%	29%	18%	28%

2A. Weerstandsfactor	rek. 2019	rek. 2020	rek. 2021	rek. 2022	begr. 2023	rek. 2023
	1,2	1,0	1,9	2,3	1,4	1,4

3. Kengetal grondexploitatie	rek. 2019	rek. 2020	rek. 2021	rek. 2022	begr. 2023	rek. 2023
	7%	5%	6%	5%	2%	2%

4. Structurele exploitatieruimte	rek. 2019	rek. 2020	rek. 2021	rek. 2022	begr. 2023	rek. 2023
	1%	2%	8%	15%	3%	4%

5. Woonlasten meerpersoonshuishouden	rek. 2019	rek. 2020	rek. 2021	rek. 2022	begr. 2023	rek. 2023
	104%	102%	102%	100%	108%	103%

Als aanvulling op deze verplichte kengetallen worden in de begroting en jaarrekening in aansluiting op de zogenaamde stresstesten van de 100.000+ gemeenten op vier aandachtsvelden nog een aantal andere kengetallen doorgerekend. Bij elk kengetal is in de laatste kolom weergegeven hoe op het kengetal wordt gescoord; 1 is voldoende, 2 is punt van aandacht en 3 is kwetsbaar.

	Aanvullende Arnhemse kengetallen tav schuldquote	rek. 2022	begr. 2023	rek. 2023	Categorie
a	Netto schuld per inwoner	€ 3.098	€ 4.055	€ 3.075	2
b	Schuldevolutie	-13%	9%	-1%	1
c	Netto rentelasten/exploitatie	1,20%	0,00%	1,14%	2
d	Aanwezigheid rentereserve/buffer	ja	ja	ja	1
e	Zekerheden leningen, garantstellingen en waarborgen	96%	95%	96%	1

	Aanvullende Arnhemse kengetallen tav solvabiliteit	rek. 2022	begr. 2023	rek. 2023	Categorie
a	Weerstandsfactor	2,3	1,4	1,4	1
b	Mogelijkheden om weerstandscapaciteit te verbeteren	ja	ja	ja	1

	Aanvullende Arnhemse kengetallen tav grondexploitatie	rek. 2022	begr. 2023	rek. 2023	Categorie
a	Afhankelijkheid van grondexploitatie voor sluitende begroting	nee	nee	nee	1

	Aanvullende Arnhemse kengetallen tav woonlasten	rek. 2022	begr. 2023	rek. 2023	Categorie
a	Onbenutte belastingcapaciteit OZB	0,21%	-0,05%	0,10%	2
b	Derving OZB i.v.m. leegstand	1,72%	1,63%	1,13%	2

Toelichting:
Bij het beoordelen van de bovenstaande kengetallen is het belangrijk de kengetallen in onderlinge samenhang te bezien om uitspraken te kunnen doen over én de robuustheid van de begroting/rekening, én de robuustheid van de risicobuffers én de robuustheid van de balans.

Robuustheid van de begroting:
- De structurele lasten zijn in 2023 gedekt met structurele inkomsten, zoals het kengetal structurele exploitatieruimte laat zien.
- De Arnhemse begroting is niet afhankelijk van de resultaten op de grondexploitaties.
- De Begroting 2024, zoals vastgesteld door de raad, laat ook een meerjarig structureel sluitend financieel beeld zien. Er liggen wel uitdagingen in de toekomst zoals de tariefstijging in de zorg. Er ligt echter wel een robuuste basis van waaruit deze uitdagingen opgepakt kunnen worden.

Robuustheid van de buffers voor risico's in relatie tot het beschikbare weerstandsvermogen:
- Een belangrijke indicator is de weerstandsfactor die de verhouding uitdrukt tussen de beschikbare buffers (reserves die het weerstandsvermogen van de gemeente vormen) en de benodigde weerstandscapaciteit (het totaal van de berekende mogelijke nadelige financiële gevolgen van de risico's). Dankzij incidentele meevallers wordt er bij de jaarrekening € 34 miljoen minder aan de algemene reserve onttrokken dan begroot. Hierdoor komt de weerstandsfactor uit op 1,4. Dit is ruim boven de ondergrens van 1,0 waarbij de buffers voor risico's moeten worden aangevuld.

Robuustheid van de balans:
- De solvabiliteit van onze gemeente komt in de jaarrekening uit op 27%. Dit is daarmee ruim boven de meest risicovolle categorie volgens de indeling die de provincie Gelderland hanteert. Naast de positieve invloed door de jaarlijkse overhevelingen van het ene begrotingsjaar naar het volgende jaar via de bestemmingsreserve taakmutaties die het kengetal positief beïnvloeden, dragen ook de incidentele meevallers bij aan de groei van het eigen vermogen. De jaarrekening laat daarmee een positief beeld van de solvabiliteit zien. Daarmee is er voldoende eigen vermogen dat de komende jaren ingezet kan worden als incidentele dekking.
- De cijfers van het grondbedrijf zijn relevant voor de beoordeling van de solvabiliteit en de risico's die de gemeente loopt. De balans van de gemeente Arnhem wordt, in vergelijking met andere gemeenten, minder beïnvloed door de resultaten van het grondbedrijf. Dit kengetal is in 2023 verder verbeterd ten opzichte van

2022. Vanuit de verstedelijkingsopgave zullen de komende jaren diverse grondexploitaties worden gestart, zoals Nijmeegseweg en Spoorzone Oost. Daarvoor zijn extra risicobuffers opgenomen.

- Arnhem heeft haar schuldpositie in 2023 licht verbeterd ten opzichte van 2022. De schuldquote geeft aan hoe groot de schuld is ten opzichte van de omvang van de begroting. Als gevolg van vooruitbetalingen van het Rijk en doordat reeds bij een lage rentestand leningen waren aangetrokken, waren er in 2023 voldoende liquide middelen beschikbaar en hoefde er om die reden minder geleend te worden.

In de onderstaande tabel worden de financiële kengetallen te vergeleken met de risico-indeling van de provincie. De provincie hanteert daarbij drie categorieën.
Categorie A is het minst risicovol en categorie C is het meest risicovol. De uitkomsten voor de jaarrekening 2023 zijn onderstaand vermeld. De kolom 'Gelders gemiddelde' is ontleend aan de begrotingsbrief 2024.

Kengetal	Gelders gemiddelde 2024	Waarde Arnhem Jaarrekening 2023	Categorie A	Categorie B	Categorie C
1. Netto schuldquote	58%	58%	<90%	90-130%	>130%
2. Netto schuldquote gecorrigeerd	51%	55%	<90%	90-130%	>130%
3. Solvabiliteitsratio	33%	28%	>50%	20-50%	<20%
4. Grondexploitatie	6%	2%	<20%	20-35%	>35%
5a. Structureel exploitatieruimte Begr.	1,39%	4%	Begr en MJR	Begr of MJR	Begr en MJR
5b. Structureel exploitatieruimte MJR	-1,50%		> 0%	> 0%	< 0%
6. Belastingcapaciteit	101%	103%	<95%	95-105%	>105%
7. Weerstandsvermogen	2,1	1,4	> 1,0	0,8 - 1,0	< 0,8

Jaartal	Weerstandsfactor		Solvabiliteit	
	primitieve begroting	rekening	primitieve begroting	rekening
2016		1,4	12%	15%
2017	1,3	2,1	10%	16%
2018	2,0	1,4	12%	16%
2019	1,6	1,2	14%	17%
2020	1,0	1,0	15%	19%
2021	1,0	1,9	12%	22%
2022	1,4	2,3	16%	29%
2023	1,4	1,4	18%	28%

Uitgangspunten van beleid

Volgens het BBV, de begrotingsvoorschriften van het Rijk voor de opstelling van de begroting en rekening, bevat deze paragraaf een toelichting op het beleid over weerstandsvermogen en de risico's.

Financiële verordening

Een aantal belangrijke Arnhemse spelregels over weerstandsvermogen en risico's ligt vast in de financiële verordening. De raad heeft in 2023 een geactualiseerde versie van deze verordening vastgesteld. De spelregels voor de weerstandsfactor zijn ongewijzigd met een ondergrens van 1,0 en de mogelijkheid om (nieuw) beleid in te zetten bij een weerstandsfactor van meer dan 1,4 blijft bestaan. Nieuw is dat er een streefwaarde van de solvabiliteit opgenomen is van 14%, met 10% als ondergrens. Ook zijn er nu afspraken vastgelegd over hoe we in Arnhem omgaan met grote, risicovolle projecten. Bijvoorbeeld dat hierbij een onafhankelijke risicoanalyse verplicht is.

Nota risicomanagement en weerstandsvermogen

In de nota risicomanagement en weerstandsvermogen zijn de beleidsuitgangspunten voor risicomanagement en spelregels voor weerstandsvermogen vastgelegd. Tegelijkertijd met het actualiseren van de financiële verordening is een aantal uitgangspunten in de nota aangepast. De aanpassingen hebben voornamelijk betrekking op de regels rondom grote, risicovolle projecten

Weerstandsvermogen

In dit deel van de paragraaf is het totaalbeeld opgenomen van de benodigde en beschikbare weerstandscapaciteit en de daarmee samenhangende weerstandsfactor:

- de gemeentelijke risico's die gevolgen kunnen hebben voor de financiële positie zijn opnieuw beoordeeld, waar nodig aangepast en aangevuld. Op basis van het nieuwe risicoprofiel is met behulp van statistische berekeningen bepaald wat de omvang van de benodigde weerstandscapaciteit is;
- de omvang van de reserves, waarvan is afgesproken dat deze de beschikbare weerstandscapaciteit vormen, is bepaald;
- door de beschikbare weerstandscapaciteit (reserves als buffer) te delen door de benodigde weerstandscapaciteit (risico's) wordt de weerstandsfactor berekend.

Het volgende plaatje illustreert dit:

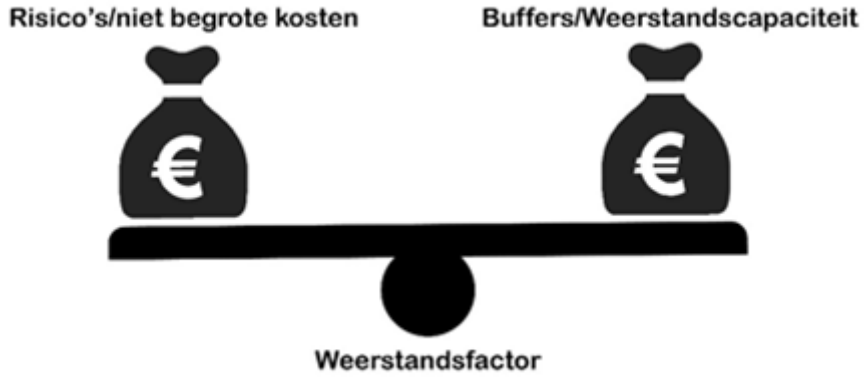

Hoe hoger de weerstandsfactor is, des te beter de gemeente in staat is om risico's die zich voordoen op te kunnen vangen. Daalt de weerstandsfactor beneden de 1,0 dan zijn de financiële buffers lager dan het benodigde weerstandsvermogen en kan de gemeente in de financiële problemen komen als de risico's zich daadwerkelijk voordoen. De afspraken over de hoogte van de weerstandsfactor liggen vast in de financiële verordening (artikel 12): "Voor de financiële positie geldt dat de weerstandsfactor niet lager mag zijn dan 1,0 en 1,4 het uitgangspunt is. Indien de weerstandsfactor lager is dan 1,0 is aanzuivering van de algemene reserve vereist. Indien de factor hoger is dan 1,4 dan kunnen reserves worden aangewend voor (nieuw) beleid".

Binnen de gemeente Arnhem kijken we niet alleen naar de weerstandsfactor, maar doen dit in onderlinge samenhang met andere financiële kengetallen. Wanneer er sprake zou zijn van een weerstandsfactor boven de 1,4 en deze ruimte zou worden ingezet voor nieuw beleid heeft dit namelijk ook een ander effect: het eigen vermogen van de gemeente vermindert en de solvabiliteit verslechtert.

Het totaalbeeld bij deze jaarrekening ziet er als volgt uit:

Benodigd versus beschikbare weerstandscapaciteit	Begroting 2023	JV 2022	Begroting 2024	JV 2023
	90%	90%	90%	90%
Bedragen x € 1.000				
Benodigde weerstandscapaciteit				
1. Gemeentebrede risico's totaal	24.203	25.521	30.630	33.027
2. Risico's grondexploitatie totaal	17.428	18.274	40.074	34.861
Totaal	**41.631**	**43.795**	**70.704**	**67.888**
Beschikbare weerstandscapaciteit				
1. Algemene reserve	37.936	81.963	53.140	78.271
2. Weerstandscapaciteit Grondbedrijf	20.933	15.809	17.109	16.347
3. Onvoorzien en strikt onvermijdbaar	1.039	1.039	1.039	707
Totaal	**59.907**	**98.810**	**71.288**	**95.325**
Weerstandsfactor	**1,4**	**2,3**	**1,0**	**1,4**
Ruimte t.o.v. weerstandsfactor 1,0	**18.276**	**55.015**	**584**	**27.438**
Ruimte t.o.v. weerstandsfactor 1,4	**1.624**	**37.497**	**-27.698**	**283**

Bij het jaarverslag 2023 komt de weerstandsfactor uit op 1,4. De toelichting op de verschillende onderdelen die de weerstandsfactor bepalen, is opgenomen in de volgende onderdelen van deze paragraaf.
Voor het bepalen van de benodigde weerstandscapaciteit van de grondexploitaties is dit jaar een aangescherpte methodiek gehanteerd ten opzichte van de jaren hiervoor (zie het onderdeel Benodigde weerstandscapaciteit voor een toelichting). In het geval de methodiek risicobepaling van voorgaande jaren was gehanteerd, dan zou het risicobedrag € 2,4 miljoen lager zijn geweest. De weerstandsfactor zou dan uitgekomen zijn op 1,5.

Benodigde weerstandscapaciteit en risicoprofiel

Het risicoprofiel wordt bepaald door te inventariseren welke risico's er bestaan en de financiële effecten in te schatten wanneer ze zich voor doen. Daarbij wordt voor de gemeentebrede risico's gebruik gemaakt van de volgende indeling:

Risicoscore				
Klasse	Kans		Klasse	Geldgevolg
1	< of 1 x per 10 jaar	10%	1	< € 50.000
2	1 x per 5-10 jaar	30%	2	€ 50.000 - € 200.000
3	1 x per 2-5 jaar	50%	3	€ 200.000 - € 500.000
4	1 x per 1-2 jaar	70%	4	€ 500.000 - € 1.000.000
5	1 x per jaar of >	90%	5	> € 1.000.000

Op basis van een inschatting voor alle risico's van de kans dat het risico zal optreden en het mogelijk financieel gevolg, wordt met behulp van statistische kansberekeningen het mogelijke financieel gevolg van het risicoprofiel van alle risico's samen doorgerekend. De statistische berekeningen, die daarvoor worden gemaakt, zijn een hulpmiddel om te bepalen wat het bedrag is dat we als buffer aan moeten houden om risico's te kunnen afdekken, de zogenaamde benodigde weerstandscapaciteit.

Het voordeel van deze rekenmethodiek is dat rekening gehouden kan worden met het gegeven dat niet alle risico's zich tegelijkertijd voor zullen doen. Daardoor is het bedrag aan benodigde weerstandscapaciteit lager dan de optelsom van alle risicobedragen bij elkaar. Deze berekeningen zijn in combinatie met de beschikbare weerstandscapaciteit (de buffers voor risico's) de basis voor de hoogte van de weerstandsfactor.

Bij de bespreking van risico’s is de gewoonte om grote betekenis toe te kennen aan de hoogte van de weerstandsfactor. Dat is ook logisch, omdat het een belangrijke indicator vormt voor de financiële positie. Hierbij past wel een duidelijke kanttekening. Het inschatten van risico's met daarbij behorende bedragen en kansen is per definitie geen exacte wetenschap. Ook de berekeningen die op basis daarvan plaatsvinden zijn dat dus niet.

Ze zijn een hulpmiddel om in totaliteit een bedrag te bepalen om als buffer voor risico's aan te houden. Enige relativering van de waarde van dit gegeven is zeker op zijn plaats. Daarnaast is het van belang om, zoals reeds is aangegeven, de financiële kengetallen in onderlinge samenhang te bezien en niet uit te gaan van één enkel kengetal als de weerstandsfactor.
Ook bij dit jaarverslag zijn de risico's geïnventariseerd om op die manier een beeld te krijgen van het risicoprofiel en benodigde buffer. Naast de gemeentebrede risico's zijn ook de risico's van het grondbedrijf meegenomen. De volgende tabel laat zien wat het totale beeld van de benodigde weerstandscapaciteit is:

Benodigde weerstandscapaciteit	Begroting 2023	JV 2022	Begroting 2024	JV 2023
	90%	90%	90%	90%
Bedragen x € 1.000				
Benodigde weerstandscapaciteit				
Gemeentebrede risico's	21.727	23.620	30.630	33.027
Corona risico's	671	345	0	0
Risico opvang vluchtelingen Oekraïne	1.806	1.556	0	0
1. Gemeentebrede risico's totaal	**24.203**	**25.521**	**30.630**	**33.027**
Conjuncturele (marktrisico) en project specifieke risico's grondexploitatie	15.519	16.289	16.289	11.884
Strategisch bezit (mva)	1.813	1.873	1.873	2.687
Anterieure overeenkomsten	96	112	112	290
Risico's grondexploitatie	**17.428**	**18.274**	**18.274**	**14.861**
Nog niet vastgestelde gebiedsexploitatie			21.800	20.000
2. Risico's grondexploitatie totaal	**17.428**	**18.274**	**40.074**	**34.861**
Totaal	**41.631**	**43.795**	**70.704**	**67.888**

Onderstaand worden de onderdelen van het risicoprofiel doorgelopen.

1. Gemeentebrede risico's

De actualisatie van de gemeentebrede risico's voor de jaarrekening 2023 levert in vergelijking met de risico's bij de Begroting 2024 het volgende beeld op:

- het totale gemeentebrede risicoprofiel bij de jaarrekening bestaat uit 100 risico's, terwijl het risicoprofiel bij de begroting 2024 bestond uit 107 risico's;
- er zijn 13 nieuwe risico's, 20 risico's zijn vervallen en 18 risico's zijn gewijzigd;
- er zijn 68 financiële risico's die in aanmerking komen voor het reserveren van weerstandsvermogen.

Een overzicht van grote begrotingsrisico's die met name bepalend zijn voor de financiële omvang van de benodigde weerstandscapaciteit is opgenomen aan het einde van deze paragraaf. Deze risico's hebben op basis van de inschatting van de kans op voorkomen en het financieel gevolg de meeste invloed op het totale risicoprofiel.

Het risicoprofiel voor de totale gemeentebrede risico's is bij deze jaarrekening met € 2,4 miljoen gestegen ten opzichte van de vorige actualisatie bij de Begroting 2024. Ten opzichte van het risicoprofiel bij de Begroting 2023 is het risicoprofiel bij deze jaarrekening bijna € 9 miljoen hoger.

De stijging bij dit jaarverslag is per saldo vooral veroorzaakt door een aantal belangrijke stijgers en dalers met een grote financiële impact:

Stijgers:

- *Zorg - Volumestijging Wmo en jeugdzorg*
  De prognose zorg is geactualiseerd, het risico is naar boven bijgesteld. De kans van het risico is 50% gebleven, het bedrag bij het risico is verhoogd van € 1,5 naar € 15 miljoen.
- *Datalekken en hacks*

De kans van het risico is verhoogd van 10% naar 30%, het bedrag is € 5 miljoen gebleven.

- *Instroom Beschermd Wonen*
  Voor hogere lasten voor beschermd wonen door aanpassen van de criteria en hogere instroom in de Wmo, is een nieuw risico opgenomen met een kans van 30% en een bedrag van € 2,5 miljoen.
- *Aflopen OV-concessie RijnWaal*
  De kans van het risico is verhoogd van 30% naar 50%, het bedrag van het risico is verhoogd van € 1,3 naar € 1,5 miljoen.

Dalers:

- *Inkomensregelingen (BUIG); maximaal eigen risico*
  Het risico is berekend en naar beneden bijgesteld. De kans van het risico is op 70% gebleven. Het bedrag is verlaagd van € 7,7 naar € 4,7 miljoen.
- *Tariefstijgingen in de Zorg (Wmo en jeugdzorg)*
  Het risico is opnieuw ingeschat. De kans van het risico is verlaagd van 80% naar 50%. Het bedrag bij het risico is € 4 miljoen gebleven.
- *Compensatie stijgende energielasten*
  Het risico is komen te vervallen, dit is niet meer aan de orde, het risico was bij de begroting 2024 opgenomen met een kans van 90% en een bedrag van € 2 miljoen.

Nieuwe risico's zonder geldgevolg

Naast risico's met een mogelijk financieel gevolg zijn er ook 32 risico's zonder financieel gevolg in het risicoprofiel opgenomen. Daarvan zijn er 7 nieuw. Bij deze risico's gaat het om belemmeringen bij het bereiken van doelstellingen, en is nog niet duidelijk in welke mate de risico's zich zouden kunnen voordoen en met welk financieel gevolg. Bij de voorbereiding van de begroting 2025 zal worden nagegaan of het mogelijk is om deze te kwantificeren. Het gaat hierbij om de volgende risico's:

- *Uitvoeringskracht*
  Op de verschillende thema's door de programma's heen o.a.: gebiedsontwikkeling, mobiliteit, milieu, economie, klimaat, duurzaamheid en investeringen, kan de gemeente nog stappen zetten voor wat betreft het beter in balans brengen van de realisatiekracht met de ambities. Het risico bestaat organisatiebreed dat de verwachtingen hoger zijn dan realiseerbaar is, en extra werkzaamheden meer vragen dan de beschikbare capaciteit en middelen van de gemeente, waardoor prioriteiten moeten worden gesteld en keuzes gemaakt. Daarnaast is een combinatie van factoren aan externe belemmeringen zoals netcongestie, stikstof en marktomstandigheden, krapte op de arbeidsmarkt de afgelopen periode dringender geworden.
  Als gevolg hiervan worden ook op basis van de begroting beschikbaar gestelde investeringskredieten mogelijk niet volledig benut. Niet alle ambities van de gemeente worden dan waargemaakt/uitgevoerd.
- *Netcongestie*
  In een situatie van netcongestie is het niet langer een gegeven dat er voldoende capaciteit in het elektriciteitsnet aanwezig is voor de vraag vanuit de gemeente. De impact op de ambities vanuit het coalitieakkoord is in potentie groot, projecten moeten wellicht worden uitgesteld of kunnen geen doorgang vinden. Het probleem van netcongestie zal op korte termijn niet zijn opgelost; hier zal in de planning rekening mee moeten worden gehouden.
- *Schadelijke stoffen (asbest, lood)*
  Er bestaat altijd een potentieel risico dat panden schadelijke stoffen bevatten. In ons reguliere onderhoudsplan is geen rekening gehouden met evt. meerkosten als gevolg van de aanwezigheid van schadelijke stoffen in een object.
- *Afwikkeling Villa Sonsbeek*
  Bij de Villa Sonsbeek dienen dringende en noodzakelijke werkzaamheden uitgevoerd te worden aan de vloeren in verband met het aanpassen van de vloeren om de belastbaarheid van de vloeren in lijn te brengen met het gebruik. Door deze werkzaamheden die nu aan de vloeren moeten plaatsvinden zal de Villa Sonsbeek gedurende deze gehele periode gesloten moeten zijn. Deze sluiting heeft grote financiële gevolgen voor de bedrijfsvoering van de uitbater, onder meer door inkomstenderving maar ook de doorlopende personele lasten. We zijn in gesprek met de uitbater over de financiële gevolgen voor de bedrijfsvoering.
- *Vloerbelasting panden*
  Er bestaat een risico dat er enkele panden zijn waarbij de vloerbelasting niet voldoet. Recentelijk is er een onderzoek geweest naar de eventuele belasting van de vloeren van Villa Sonsbeek. Naar aanleiding van dit onderzoek is gebleken dat de huidige sterkte van de vloeren niet voldoet aan het gebruik. Dit omdat tijdens

het ontwerp de bestemming van het gebouw anders was dan de huidige bestemming. Voor Villa Sonsbeek is een plan gemaakt en in onderling overleg afgesproken dat we de problemen oppakken en oplossen.
Door bovenstaand voorval is de vraag gerezen of er meer vastgoed is waarbij dit mogelijk het geval is. Het betreft hierbij een verandering van functie met de daarbij behorende verandering van vloerbelasting. Naast deze gebouwen beheert de afdeling Vastgoedmanagement meerdere gebouwen waar we vloeren hebben die zwaar belast worden, ouder zijn of waar we vanuit landelijk oogpunt naar laten kijken.

- *Jaarlijkse onderhoudskosten panden*
  Medio 2024/2025 worden de MJOP's geactualiseerd. Deze actualisatie kan leiden tot hogere jaarlijkse onderhoudskosten. Dit mede doordat de panden beter in beeld worden gebracht.
- *Regelgeving beheer*
  Nieuwe regelgeving zorgt voor extra's financiële risico's met betrekking tot beheer. Er kan sprake zijn van extra verplichtingen bij bijvoorbeeld bij duurzaamheid, Arnhemse standaard toegankelijkheid (AST) maar ook bij andere nieuwe wettelijke verplichtingen binnen het beheer van de gemeentelijke vastgoedportefeuille.

In het risicoprofiel is ook een zestal risico’s opgenomen die vanwege het vertrouwelijke karakter (onderhandelingspositie, concurrentieverhouding, etc.) niet in deze paragraaf worden beschreven.

2. Grondexploitatie risico's

Het risicoprofiel van de grondexploitaties is geactualiseerd bij de Financiële Jaarrapportage Projecten (FJP) 2023 die tegelijkertijd met dit jaarverslag is gemaakt. De methodiek om het risicoprofiel te berekenen is op een aantal punten aangescherpt ten opzichte van voorgaande jaren. Aanleiding hiervoor is de keuze voor een actiever grondbeleid (nota grondbeleid 2023), die een trendbreuk vormt met de werkwijze in de afgelopen jaren. Doel is om steeds een zo realistisch mogelijke inschatting van de risico’s en het beslag op de weerstandscapaciteit van het grondbedrijf en de gemeente te geven. Met een toename van het aantal grondexploitaties verandert de aard en omvang van de risico’s die we als gemeente lopen.
Voor een inhoudelijke toelichting op de aanscherpingen in de methodiek wordt verwezen naar de paragraaf grondbeleid in dit jaarverslag en naar de raadsbrief van 19 maart 2024 (zaaknummer 4118374).

De aan te houden buffers voor de risico's van (nog vast te stellen) grondexploitaties zijn € 16,6 miljoen hoger dan bij het Jaarverslag 2022. Belangrijkste verklaring hiervoor is het risicoprofiel van € 20 miljoen dat voor de gebiedsexploitatie Spoorzone Arnhem-Oost met ingang van de Begroting 2024 is opgenomen in het risicoprofiel. Deze gebiedsexploitatie is nog niet vastgesteld en daarom nog geen onderdeel van de FJP 2023. Vanwege de omvang van deze ontwikkeling en de daarmee gepaard gaande risico's is ervoor gekozen om deze wel al mee te nemen bij het bepalen van de benodigde weerstandscapaciteit. Bij de Begroting 2024 was ook € 1,8 miljoen risicoprofiel opgenomen voor de nog vast te stellen grondexploitatie Kronenburg. Deze grondexploitatie is in 2023 vastgesteld en daarom nu onderdeel van de FJP.
Tegelijkertijd is er ten opzichte van vorig jaar sprake van een afname in de benodigde weerstandscapaciteit voor conjuncturele en project specifieke risico's van de bestaande grondexploitaties. Deze afname is te verklaren doordat projecten verder zijn in de tijd en er daardoor risico's zijn komen te vervallen of zich hebben voorgedaan en zijn opgenomen in de grondexploitatie.

In het geval de methodiek risicobepaling van voorgaande jaren was gehanteerd, dan zou het risicobedrag voor de conjuncturele en project specifieke risico's € 2,4 miljoen lager zijn geweest.

Conclusie risicoprofiel

Zoals toegelicht is het totale risicoprofiel voor de gemeentebrede en grondexploitatierisico’s, ten opzichte van eerdere inschattingen bij de begroting 2024, met € 2,8 miljoen gedaald.

Beschikbare weerstandscapaciteit

In dit onderdeel van de paragraaf is een korte toelichting opgenomen op de beschikbare weerstandscapaciteit.

In de volgende tabel is het totale beeld van de beschikbare weerstandscapaciteit opgenomen:

Beschikbare weerstandscapaciteit	Begroting 2023	JV 2022	Begroting 2024	JV 2023
	90%	90%	90%	90%
Bedragen x € 1.000				
Beschikbare weerstandscapaciteit				
Stand Algemene reserve per 1-1	75.634	79.591	64.079	81.963
+ Toevoegingen	0	15.836	0	30
- Onttrekkingen	-37.698	-37.331	-10.939	-37.725
- Resultaat	0	23.866	0	34.004
1. Algemene reserve per 31-12	**37.936**	**81.963**	**53.140**	**78.271**
BR Grondexploitatie	19.171	14.309	15.109	14.847
BR Strategische posities	1.500	1.500	1.500	1.500
BR Voorstudies	262	0	500	0
2. Weerstandscapaciteit Grondbedrijf	**20.933**	**15.809**	**17.109**	**16.347**
3. Onvoorzien en strikt onvermijdbaar	**1.039**	**1.039**	**1.039**	**707**
Totaal	**59.907**	**98.810**	**71.288**	**95.325**

1. Algemene reserve

In de Begroting 2023 die op 9 november 2022 door de gemeenteraad is vastgesteld is een stand van de algemene reserve van € 35,0 miljoen opgenomen. In de Turap-2 2022 is met nog een aantal aanvullende wijzigingen de prognose van het resultaat over 2022 verwerkt dat ook doorwerkt in de stand van de algemene reserve aan het einde van 2023. Hiermee was op 31 december 2022 de begrote stand van de algemene reserve ultimo 2023 € 37,9 miljoen. Na toevoeging van het resultaat 2022 van € 21,3 miljoen bedraagt te begrote eindstand € 61,7 miljoen. Met de resultaatbestemming 2022 wordt er € 16,0 miljoen aan de algemene reserve onttrokken in 2022. Samen met een aantal andere wijzigingen komt de eindstand van de algemene reserve in de begroting op 31 december 2023 uit op € 44,3 miljoen. Wanneer het resultaat over 2023 van € 34,0 miljoen daaraan wordt toegevoegd bedraagt de stand van de algemene reserve in de jaarrekening 2023 € 78,3 miljoen.

Stand Begroting 2023	€ 35,0	miljoen
Turap-2 2022	€ 2,9	miljoen
Begrote stand 31 december 2022	€ 37,9	miljoen
Resultaat 2022	€ 23,8	miljoen
Resultaatbestemming 2022	-€ 16,0	miljoen
Overige begrotingswijzigingen	-€ 1,5	miljoen
Begrote stand 31 december 2023	€ 44,3	miljoen
Resultaat 2023	€ 34,0	miljoen
Stand Jaarrekening 2023	€ 78,3	miljoen

2. Weerstandscapaciteit grondbedrijf
De ontwikkeling van het weerstandsvermogen van het grondbedrijf wordt in de paragraaf Grondbeleid toegelicht. Over 2023 is € 0,5 miljoen toegevoegd aan de bestemmingsreserve grondexploitatie. Dit bedrag betreft het resultaat van de ophoging van de beschikbare weerstandscapaciteit naar 110% van de benodigde weerstandscapaciteit, conform de nota grondbeleid. De weerstandscapaciteit van het grondbedrijf is toereikend voor het afdekken van de risico's van het grondbedrijf. Er hoeft geen beslag te worden gelegd op de algemene middelen.

3. Onvoorzien en strikt onvermijdbaar
De post onvoorzien en strikt onvermijdbaar is in 2023 voor € 0,7 miljoen ingezet als beschikbare weerstandscapaciteit.

Conclusie beschikbare weerstandscapaciteit
Zoals toegelicht is de totale beschikbare weerstandscapaciteit ten opzichte van de vorige stand bij de begroting 2024 met € 13,7 miljoen gestegen.

Belangrijkste risico's

In onderstaande afbeelding worden de gegevens van het gemeentebrede risicoprofiel samengevat weergegeven:

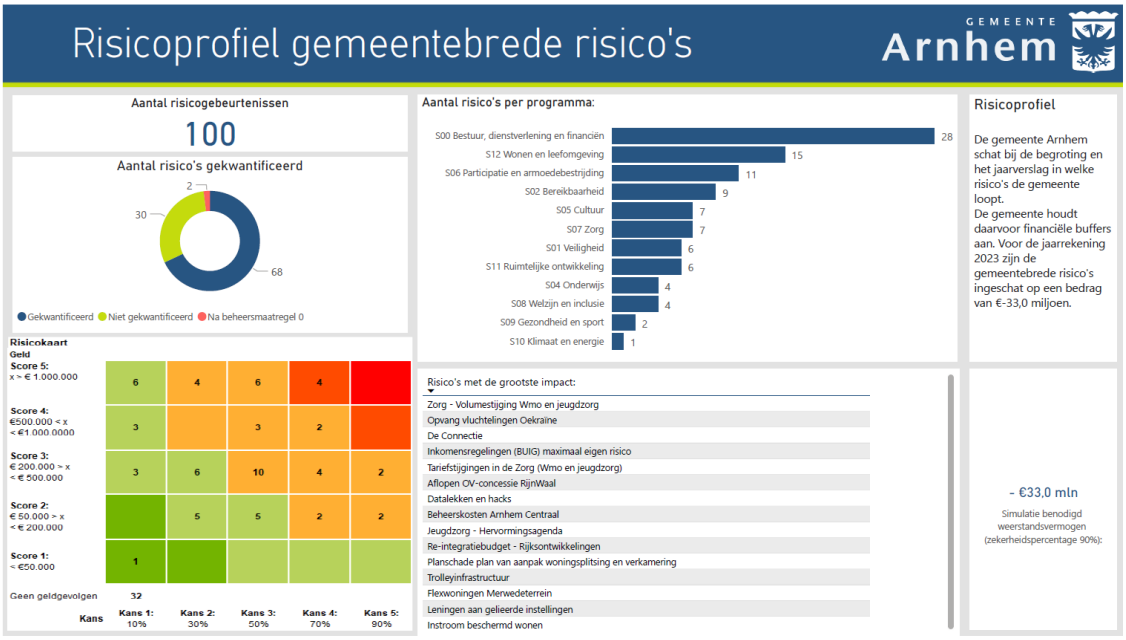

Hieronder worden de belangrijkste gemeentebrede risico's (met hoogste invloed% en risicoscore) in de Top 15 toegelicht, die samen ongeveer 75% uitmaken van de totale omvang van de benodigde weerstandscapaciteit van € 33 miljoen voor het gemeentebrede risicoprofiel.
Er wordt een onderverdeling gemaakt van de belangrijke risico's per programma en portefeuilleonderdeel:

Risicogebeurtenis	Kans	Geld	Geld (Max)	Risico score	Invloed (%)	Gewijzigd t.o.v. Begroting 2023
S00 Bestuur, dienstverlening en financiën						
Bedrijfsvoering						
De Connectie	4	5	€ 3.850.000	20	7,7%	Ongewijzigd
De begroting van de BVO De Connectie kent een aantal onzekerheden dat een risico vormt: -Grote projecten zoals de investeringen in de ICT infrastructuur, informatieveiligheid en privacy leiden mogelijk tot meerkosten (maximaal financieel gevolg € 300.000); -Frictie: risico op frictiekosten als gevolg van: boventalligheid; wegvallen dienstverlening aan De Connectie; afbouw formatie door harmonisering. (maximaal financieel gevolg € 350.000); -Overige risico's die samenhangen met de Connectie (maximaal financieel gevolg € 3.200.000); -Het risico bestaat dat als de kwaliteit van de uitvoering daalt, dit onvoldoende tijdig wordt gesignaleerd met mogelijke financiële consequenties (meerkosten als gevolg van maat- en meerwerk) tot gevolg.						
Automatisering						
Datalekken en hacks	2	5	€ 5.000.000	10	3,4%	Gewijzigd+
Het risico op phishingmails, ransomware, gehackt worden en datalekken bij het verstrekken van gegevens. Naast financiële schade is er kans op imago schade. Op basis van ervaringen en bijbehorende impact bij andere organisaties is het opgenomen risicobedrag verhoogd.						
Financiën						
Leningen aan gelieerde instellingen	1	5	€ 8.000.000	5	1,8%	Ongewijzigd
De gemeente Arnhem verstrekt leningen aan gelieerde instellingen ten behoeve van het realiseren van activiteiten die nauw grenzen aan het gemeentelijke beleid. Het risico is aanwezig dat deze instellingen niet aan hun contractuele verplichtingen kunnen voldoen.						

S02 Bereikbaarheid						
Mobiliteit ontwikkeling						
Aflopen OV-concessie RijnWaal	3	5	€ 1.500.000	15	3,4%	Gewijzigd+

Op dit moment krijgt de gemeente Arnhem een jaarlijkse vergoeding voor de trolley gerelateerde kosten binnen de huidige OV-concessie afspraken. Het aanbesteden van de nieuwe OV-concessie is uitgesteld tot 2024. Voor de periode 2022-december 2024 en december 2024-juni 2026 werkt de provincie met een noodconcessie. De jaarlijkse vergoeding van € 1,5 miljoen van de provincie is tijdens de noodconcessies gecontinueerd. Voor de nieuwe concessieperiode vanaf juni 2026 zullen in voorjaar 2024 nieuwe afspraken gemaakt worden met de provincie.

Trolleyinfrastructuur	1	5	€ 10.000.000	5	2,3%	Ongewijzigd

Er bestaat het risico van nieuwe OV-concessie door de Provincie. Vraag is of de Provincie wil meegaan in het in stand houden van Arnhem Trolleystad. Het gaat hier om de OV-concessie periode 2026-2036. Kans is erg klein maar mogelijk zou Arnhem met kosten van afbouw trolleynet te maken kunnen krijgen. De kosten van afbouw trolleynet kunnen oplopen tot € 10 miljoen. Naar verwachting zal het bestek voor de nieuwe OV concessie in de zomer van 2024 of 2025 op de markt gezet worden. Wanneer in dat bestek staat dat de trolley gecontinueerd moet worden kan dit risico komen te vervallen. De gemeente Arnhem zal bij de provincie pleiten voor continuering.

S06 Participatie en armoedebestrijding						
Werk en Inkomen						
Inkomensregelingen (BUIG); maximaal eigen risico	4	5	€ 4.700.000	20	7,5%	Gewijzigd-

Op BUIG geldt, middels de vangnetregeling, een maximaal eigen risico van 10% (gekoppeld aan de hoogte van het budget). Het maximaal eigen risico bedraagt op basis van het voorlopige BUIG € 11,5 miljoen. Op basis van de begrotingssystematiek BUIG van Arnhem wordt voorgesteld in de exploitatie rekening te houden met een tekort van € 6,8 miljoen. Het verschil tussen het maximale eigen risico en het tekort in de begroting a € 4,7 miljoen is opgenomen.

Re-integratiebudget - Rijksontwikkelingen	4	5	€ 1.700.000	20	2,7%	Gewijzigd-

Het re-integratiebudget staat onder druk. De participatiemiddelen zijn onder andere nodig om de ambitie in de begroting op het gebied van werk te realiseren. Onder andere vanwege rijks ontwikkelingen bestaat het risico dat niet op het juiste moment geld beschikbaar is om in te zetten:
We zijn bezig met een intensivering op beschut werk, maar gaan het aantal volgens de behoefteraming van het rijk (218 beschutte werkplekken) voorlopig niet halen. Op basis van deze behoefteraming 2024 bedraagt het maximale financiële risico circa € 1,7 miljoen. Vanaf 2023 hebben we hier (deels) middelen voor gereserveerd. We lopen financieel risico als het rijk besluit de financiering van beschut werk aan te passen.
- Om de doelstellingen rondom de banenafspraak te halen zal het aantal mensen dat in aanmerking komt voor de banenafspraak de komende jaren toenemen. Het risico is dat ook hiervoor geen ruimte is in het re-integratiebudget. De omvang van het dekkingstekort bij basisbanen is vergelijkbaar met beschut werk. Op dit moment is hiervoor nog geen financiële vertaling gemaakt.
- Door de op 1 januari 2020 in werking getreden Wet Arbeidsmarkt in balans (WAB) bestaat de kans dat de financiële ruimte voor de grote opgave van de verschillende doelgroepen uit de participatiewet steeds kleiner wordt.
- Er zijn landelijk ideeën over het toewerken naar een regionaal sociaal werkbedrijf. Dit kan effect hebben op Scalabor en de roep om invloed vanuit de regio kan dan groter worden.
- De vertaling van HUG naar inzicht in kans op werk en het traject wat daarbij hoort ontbreekt nog. Door monitoring komt steeds meer zicht op nieuwe instroom, maar van het totale bestand ontbreekt nog een groot deel aan inzicht. Het risico op het maken van een goede prognose van zowel kosten als resultaat (op uitstroom) blijft hierdoor lastig.
- Het begrote budget voor re-integratie in 2025 is € 9,6 miljoen. Dat maakt het risico 18% van het totale begrote budget.

S07 Zorg						
Zorg; Jeugd /Jeugdzorg						
Zorg - Volumestijging Wmo en jeugdzorg	3	5	€ 15.000.000	15	17,0%	Gewijzigd+

In de kostenprognose Jeugdzorg die is afgegeven voor de Perspectiefnota 2025, wordt uitgegaan van een einde aan de groei die we met name vanaf de tweede helft van 2022 zien. De vraag is of dit scenario realistisch is, of dat sprake zal zijn van een nog blijvende stijging. Hoewel sprake is van een lichte groei in het aantal kinderen dat een beroep doet op de jeugdzorg, zien we in de afgelopen anderhalf jaar dat per jongere gemiddeld intensievere, zwaardere zorgtrajecten worden ingezet. Tevens komt het verzilveringspercentage van de toegewezen jeugdzorg op een structureel hoger niveau uit dan in voorgaande jaren.
Binnen de Wmo stijgt door toenemende vergrijzing de vraag naar zorg. Hierdoor ontstaan mogelijk capaciteitsproblemen en financiële tekorten. Dit speelt bij zorgvormen als woningaanpassingen en hulpmiddelen, huishoudelijke hulp, vervoer en groepsbegeleiding. Ook bestaat los van de vergrijzingsproblematiek het risico dat het volume van zorg toeneemt.

Tariefstijgingen in de Zorg (wmo en jeugdzorg)	3	5	€ 4.000.000	15	4,5%	Gewijzigd-

Gemeenten zijn op basis van landelijke regelgeving verplicht reële tarieven voor wmo- en jeugdzorgvoorzieningen te hanteren. Op het moment vinden er in het zorgveld diverse CAO-verhogingen van personeelssalarissen plaats met een doorwerking naar tarieven. Daarnaast moeten we 'concurreren' met zorgaanbod dat wordt geleverd uit andere wetten en vergoedingen die daarin worden gehanteerd (o.a. Wet Langdurige Zorg), en is er sprake van personeelstekorten waardoor salarissen in de zorg extra kunnen stijgen. Deze ontwikkelingen en factoren kunnen ertoe leiden dat we de zorgtarieven moeten verhogen, hoger dan waar in de begroting rekening mee is gehouden (o.a. via de jaarlijkse indexering).

Jeugd /Jeugdzorg						
Jeugdzorg - Hervormingsagenda	4	5	€ 1.500.000	20	3,0%	Ongewijzigd

Het Rijk heeft in het kader van landelijk gemaakte afspraken over de Hervormingsagenda Jeugdzorg voor de komende jaren kortingen ingeboekt op het budget dat gemeenten voor jeugdzorg ontvangen in het Gemeentefonds. Een heel specifieke korting betreft het bedrag van € 511 miljoen dat het Rijk in 2025 in het Gemeentefonds heeft ingeboekt als uitvloeisel van het landelijk coalitie-akkoord Rutte IV. De afspraak die hierover met de VNG is gemaakt dat deze korting niet ten koste zou gaan van gemeenten omdat hiertegenover landelijke aanpassingen in de Jeugdwet zouden staan. Onlangs heeft het demissionair kabinet Rutte IV hiervoor voorstellen gedaan, maar onduidelijk is nog of deze voorstellen door het parlement of door het nieuw te vormen kabinet worden overgenomen en of deze voldoende zijn om deze korting te compenseren. In het algemeen geldt de vraag of de door het Rijk ingeboekte bezuinigingen op het landelijk budget Jeugdzorg realistisch van aard zijn, zowel macro gezien als op het individuele niveau van de gemeente.

Zorg						
Instroom beschermd wonen	2	5	€ 2.500.000	10	1,7%	Nieuw

In de Wet langdurige zorg is een onverwachte hoge instroom van cliënten; er zijn landelijk bestuurlijke afspraken gemaakt om deze instroom terug te dringen. Risico is aanwezig dat de criteria voor instroom Wlz worden aangepast, en een hogere instroom in de Wmo dus hogere lasten voor Beschermd Wonen tot gevolg heeft. 10% van circa € 25 miljoen als risico ingeschat.

S08 Welzijn en inclusie						
Asielzaken						
Opvang vluchtelingen Oekraïne	2	5	€ 14.300.000	10	9,8%	Ongewijzigd

De oorlog in Oekraïne heeft geleid tot een grote vluchtelingenstroom, ook in Nederland. In Arnhem worden tot nu toe ruim 700 vluchtelingen opgevangen door de gemeente op cruiseschepen en in noodopvang in een voormalige school en tijdelijke woonunits. Daarnaast bieden particulieren nog opvang aan circa 200 mensen in Arnhem. Het rijk stelt tijdelijk een normbedrag beschikbaar ter dekking van de dagelijkse kosten die de gemeente maakt in verband met de opvang. Dit bedrag was € 83 per opvangplek per dag, vanaf 2024 is dit € 61 per opvangplek per dag. Het risico bestaat dat de opvang langer duurt of de gemeentelijke kosten hoger zijn dan waarin de tijdelijke regeling voorziet. Het rijk heeft wel aangegeven dat gemeenten de werkelijke kosten vergoed krijgen als in betekenende mate afgeweken wordt van het normbedrag. Daarnaast bestaat het risico dat al aangegane verplichtingen niet vergoed worden na aflopen van de regeling.
De meer indirecte gevolgen van de oorlog, zoals het macro-economisch effect en lange termijn effecten van de vluchtelingenstroom binnen Europa zijn niet nader gekwantificeerd.
Het bedrag is berekend op basis van 4 maanden doorbetalen opvang: € 7,4 miljoen + 50% van de investering van Doorwerthlaan en Marasingel Schuytgraaf € 13,8 miljoen. Uitgegaan van normbedrag 2023, dat zijn de werkelijke kosten naar verwachting ook voor 2024.

S12 Wonen en leefomgeving						
Openbare ruimte						
Beheerskosten Arnhem Centraal	3	5	€ 3.000.000	15	3,4%	Ongewijzigd

Het onderzoek dat is uitgevoerd naar alle lekkages op AC heeft veel gebreken opgeleverd. Er zijn verregaande herstelmaatregelen noodzakelijk en die zijn ook gedeeltelijk uitgevoerd. Het 'slechts' treffen van beheer(s)maatregelen is niet afdoende en kan op de lange termijn naar verwachting ook teveel schade toebrengen aan de levensduur en kwaliteit van het beton. De huidige herstelwerkzaamheden worden nu gemonitord.
Aannemer is intussen gedagvaard. Een 'overzichtelijke' lekkage in de fietsenstalling is voor rekening van de gemeente grotendeels verholpen. Daarnaast lijken ook herstelmaatregelen noodzakelijk te zijn in het gebied wat wordt toegerekend aan de openbare ruimte (kantorenplein) en daarmee ook onder de verantwoordelijkheid van de gemeente ondanks dat ProRail en NS-stations ook nadrukkelijk partij zijn in het verhelpen van de lekkages.

Wonen						
Planschade plan van aanpak woningsplitsing en verkamering	3	5	€ 2.700.000	15	2,5%	Gewijzigd-

Op 16 december 2020 is het facetbestemmingsplan woningsplitsing en verkamering onherroepelijk geworden. Dit bestemmingsplan beperkt de bouw- en gebruiksmogelijkheden van eigenaren. Hierdoor bestaat er een risico op planschadeclaims van eigenaren en andere rechthebbenden. Het verzoek om planschade kan tot vijf jaar na het onherroepelijk worden van het bestemmingsplan worden ingediend (tot eind 2025). Het risico op planschadeclaims is aan de orde voor het gebied (Spijkerkwartier e.o) waarvoor per juli 2019 een Voorbereidingsbesluit gold. Omdat voor de rest van de stad geldt dat het college tijdig kenbaar maakte dat een facetbestemmingsplan in voorbereiding was, konden eigenaren anticiperen op het nieuwe beleid, en is het risico voor het grootste deel van de stad gemitigeerd.

Flexwoningen Merwedeterrein	1	5	€ 10.000.000	5	2,3%	Ongewijzigd

De corporaties en de gemeente hebben in de intentieovereenkomst afspraken gemaakt waardoor over tien jaar naar verwachting een locatie wordt aangewezen waar de woningen permanent naartoe worden verplaatst. Indien na 10 jaar, na inspanning van de corporaties en gemeente, onverhoopt toch geen vervolglocatie(s) is gevonden, wordt indien en voor zover mogelijk aanspraak gemaakt op de Herplaatsingsgarantie van het Rijk. Bij het nemen van het besluit door de corporaties om te investeren in de bouw van deze woningen hebben zij voldoende zekerheid nodig over een minimale duur dat de woningen geëxploiteerd kunnen worden. De gemeente zegt daarom in de intentieovereenkomst toe dat op minimaal één van de mogelijke vervangende locaties herplaatsing mogelijk wordt gemaakt. Als dit, tegen de verwachting in en ondanks inspanningen van alle partijen, niet lukt, dan is de gemeente aansprakelijk voor de schade die de corporaties dan lijden. Het gaat daarbij om de investeringskosten van de woningen voor zover nog niet terugverdiend uit de verhuur en verkoop aan derden. Indien de corporaties geen of niet voldoende inspanning hebben geleverd voor het vinden van eigen locaties, dan dragen de corporaties 50% van dit risico. De kans is zeer klein dat het risico zich voordoet, maar het heeft wel een grote omvang (tot circa
€ 10 miljoen).

Onderhoud kapitaalgoederen

De kapitaalgoederen bestaan uit wegen en civiele kunstwerken (bruggen, tunnels en viaducten), de openbare verlichting, de verkeersregelinstallaties en -voorzieningen, de riolering, het water en het groen in de stad gemeentelijk vastgoed. Met het onderhoud van deze kapitaalgoederen is een aanzienlijke deel van de begroting gemoeid. De kosten worden deels gedekt uit exploitatiebudgetten en deels uit investeringsbudgetten.

Inleiding

Deze paragraaf beschrijft de onderhoudstoestand van de kapitaalgoederen (assets) die gezamenlijk de openbare ruimte van Arnhem vormen. Dit betreft het groen, de wegen en civiele kunstwerken (bruggen, tunnels en viaducten), de openbare verlichting, de trolley infrastructuur, de verkeersregelinstallaties en -voorzieningen, de riolering, het water, de bossen en parken en de speeltoestellen. Daarnaast wordt ingegaan op de status van het gemeentelijk vastgoed.
Met het onderhoud van deze kapitaalgoederen is een aanzienlijk deel van de begroting gemoeid. De kosten worden deels gedekt uit exploitatiebudgetten en, daar waar het gaat om vervanging of levensduur verlengend (groot) onderhoud, uit investeringsbudgetten. In het laatste deel van deze paragraaf is per onderdeel weergegeven hoe de begroting en uitgaven in 2023 zich tot elkaar verhouden.

De kapitaalgoederen maken een goed gebruik van de openbare ruimte mogelijk en maken deze aantrekkelijk. Onderstaande tabel geeft een indruk van de omvang van kapitaalgoederen in de openbare ruimte van Arnhem.

Onderdelen	Areaal (afgerond)
Groen, incl. Bossen en parken	6.623.000 m2 gazon en gras 12.762.000 m2 bos (incl.buitengebied) 630.000 m2 struweel 276.000 m2 heesters 138.000 m2 hagen
Bomen	47.000 stadsbomen, waarvan 16.500 buitengewone en toekomst bomen
Stedelijk Water	800 km (vrij verval) riolering 70 km persleiding 9 km infiltratieriool 51 km drukriolering 24.600 putten
Wegen	2.833.000 m2 gesloten verharding (asfalt en beton) 4.981.000 m2 open verharding (klinkers, tegels etc.) 283.000 m2 half verharding
Openbare verlichting (OVL)	30.000 lichtmasten 31.000 armaturen 930 km OVL netwerk
Civieltechnische kunstwerken	309 bruggen en viaducten 23 tunnels 401 grondwerende constructies 389 trappen
Verkeer	85 verkeersregelinstallaties 29 verkeerscamera's 790 bewegwijzeringsobjecten
Trolley	3.700 masten 57 km bovenleiding 25 km voedingskabel
Spelen	385 speellocaties 1752 speeltoestellen 108 sportvelden
Stedelijk Waterbeheer	800 km (vrij verval) riolering

	70 km persleiding 9 km infiltratieriool 51 km drukriolering 24.600 putten
Inzamelvoorzieningen	Verzamelcontainers: 243 GFT 130 glas 329 papier 329 PMD 1309 Restafval Minicontainers aan huis: 141.000 (GFT, PBD, papier)
Beeldende kunst	241 kunstwerken 30 herdenkingsmonumenten

Van beleid naar beheer

Met het beheer van de openbare ruimte kunnen we naast het in stand houden van de bestaande functionaliteiten ook bijdragen aan het realiseren van de vele ambities die Arnhem heeft. We willen de openbare ruimte waardegestuurd en toekomstgericht beheren, waarbij de gebruiker centraal staat. Daarnaast willen we met het beheer van de openbare ruimte bijdragen aan de hoofddoelen uit het Coalitieakkoord 2022 - 2026: een toekomst bestendig Arnhem, een levendige groene creatieve en kunstzinnige stad. Een stad waar mens en dier prettig wonen in leefbare wijken.
De doelen voor de openbare ruimte zijn afgeleid van wet- en regelgeving, de missie van de gemeente en door de raad vastgestelde vigerende visie- en beleidsdocumenten. Volgens het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) moet er een structureel sluitende begroting zijn waarbij voldoende middelen moeten worden geraamd voor onderhoud van de kapitaalgoederen. De provincie ziet daar in haar toezichthoudende rol ook op toe.
Naast het voldoen aan de gestelde kaders is het van belang om bij het beheer en onderhoud in te spelen op de dynamiek die de stad kent. De ruimtelijke samenloop van de beheeropgaven wordt in kaart gebracht en de samenhang met andere ruimtelijke ontwikkelingen beoordeeld. Daarna worden vervolgens kosten, kansen en risico's afgewogen. Op basis daarvan komt een onderhoudsplanning tot stand. Door te sturen op samenloop werken we zo efficiënt mogelijk en door werkzaamheden te combineren proberen we de overlast zo minimaal mogelijk te houden.

Samen geven beleid en beheer vorm aan de openbare ruimte. We werken hierin samen met de inwoners van Arnhem, bedrijven en andere stakeholders in de openbare ruimte. Een complex proces, waarbij 'beheerbewust ontwerpen' en 'ontwerpbewust beheren' de kerningrediënten moeten zijn. Ambities en transities die hierin expliciet meegenomen worden zijn niet alleen politieke keuzes/ambities binnen de gemeente Arnhem, maar hebben ook betrekking op landelijke opgaven zoals energietransitie, klimaatadaptatie, duurzaamheid, gezondheid, en burgerparticipatie.

Meetbare kwaliteit openbare ruimte (beeldkwaliteit)

Met de basiskwaliteit geven we aan wat we in Arnhem nastreven met de openbare ruimte. Deze basiswaarden zijn stabiel en veranderen niet zo snel. De in de Begroting opgenomen basiskwaliteit vormt de basis voor het bepalen van de beheerstrategie. Daarbij wordt gebruik gemaakt van de beeldkwaliteit systematiek van CROW om te meten of de openbare ruimte kwalitatief op het gewenste niveau is. In deze systematiek wordt met behulp van beeldmeetlatten vastgelegd aan welke beeldkwaliteit de openbare ruimte moet voldoen. In onderstaande tabel wordt weergegeven welke kwaliteitsniveaus er voor de openbare ruimte in Arnhem als basis worden gehanteerd. Met uitzondering van het centrum en de winkelcentra is het onderhoud sober en doelmatig te noemen waarbij de opgave is om de stad met zo weinig mogelijk middelen schoon heel en veilig te houden.

Asset	Centrum	Winkelcentra	Wijken	Bedrijfs terreinen	Bossen Parken	Hoofd infra	Fietspaden
Groen / bomen	A	A	B / C	B / C	A / B	-	-
Speel-voorzieningen	B	B	B	B	B	-	-
Verhardingen*	A	A	C / D	B	B	B	A /B
Verkeer-regelinstallaties	B	B	B	B	B	B	B
Verkeers-voorzieningen	B	B	B	B	B	B	B
Civieltechnische Kunstwerken	B	B	B	B	B	B	B
Beeldende Kunst	B	B	B	B	B	B	B
Openbare Verlichting	B	B	B	B	B	B	B
Stedelijk Waterbeheer	B	B	B	B	B	B	B
Trolley Infrastructuur	A	A	B	-	-	B	-

Tabel Overzicht beeldkwaliteit die in de gemeente Arnhem worden nagestreefd per asset uitgesplitst naar gebiedstypen.
** Toelichting beeldkwaliteit D bij verhardingen; deze beeldkwaliteit wordt toegestaan bij de parkeervakken in de woonwijken.*

Beeldkwaliteitsniveau		Technische kwaliteit
Zeer goed	A+	(Zo goed als) nieuw; perfect onderhouden
Goed	A	Technisch goed in orde
Voldoende	B	Heel en veilig
Matig	C	Discomfort; enige hinder; veiligheid komt in het geding
Slecht	D	kans op kapitaalvernietiging; functieverlies

Beeldkwaliteitsniveaus conform CROW Beeldkwaliteit Systematiek

Samenvattend beeld

Onderstaand is per asset een beschrijving gegeven van de huidige onderhoudssituatie en de geplande inzet om de kwaliteit op peil te houden. Samenvattend kan worden gesteld dat het op dit moment lukt om met de beschikbare middelen het areaal op het gewenste niveau te onderhouden voor zover het groot onderhoud betreft (herstel of vervanging). Met betrekking tot het dagelijks onderhoud is er echter wel sprake van structurele tekorten ten gevolge van nieuwe aanbestedingen. In aanloop naar de begroting voor 2025 zullen in de perspectiefnota hiervoor voorstellen worden gedaan.
We streven ernaar om bij het onderhoud tevens bij te dragen aan de vele ambities die we in de stad willen realiseren. Het combineren van opgaven maakt de projecten echter ook steeds complexer en daarmee moeilijker te plannen. De bestemmingsreserve groot onderhoud openbare ruimte maakt het mogelijk de fluctuaties in jaarlijkse uitgaven, die hierdoor kunnen ontstaan, op te vangen.

Het beheer van veel elementen in de openbare ruimte heeft een sterke relatie met de het stedelijk programma Wonen en leefomgeving (S12). De specifieke ambities en plannen op dit vlak zijn in dat onderdeel van de deze begroting nader beschreven.
De beleidsmatige invulling voor de kapitaalgoederen die een relatie hebben met mobiliteit (zoals verhardingen, verkeersvoorzieningen openbare verlichting en kunstwerken) is te vinden in programma Bereikbaarheid (S02).
Voor de assets afval en riolering is er een relatie met de afvalstoffenheffing en de rioolheffing. Hierover is nadere informatie te vinden in de paragraaf lokale heffingen.

Wegen

Goed onderhoud van wegen is van belang voor de bereikbaarheid en leefbaarheid van de stad en de verkeersveiligheid. De keuzes die voor wegenonderhoud gemaakt worden dragen in toenemende mate ook bij aan andere ambities met betrekking tot klimaatadaptatie (bijvoorbeeld 10% minder verharding) en duurzaamheid.

Rapportage op Beeldkwaliteitsniveau						
Ambitie = A/B/C/D	% A+	% A	% B	% C	% D	% Voldoet aan ambitie
2022	49,09	29,32	9,05	7,56	4,98	95,02 (C)
2023	47,14	32,50	14,39	0,36	5,25	94,39(C)

Het kwaliteitsniveau van de wegen is in 2023 is nagenoeg gelijk gebleven. Er zitten wat kleine verschuivingen in de onderlinge niveaus maar dat heeft nauwelijks consequenties buiten op straat. Het feit dat het aantal percentages onvoldoende rond de 5% blijft is acceptabel. Met het huidige budget zijn we in control en is het mogelijk om de afgesproken kwaliteitsniveaus te handhaven.

Planning en realisatie

Voor 2023 stond onder andere groot onderhoud op de planning op de volgende wegen: Velperweg, Van Muijlwijkstraat, Dalweg, Groningensingel, Hollandweg en wegenonderhoud in combinatie met rioolvervanging in de wijk Sterrenberg, Geitenkamp en de Spijkerbuurt.
De Hollandweg en de Van Muijlwijkstraat zijn uitgevoerd en is er een start gemaakt met de Groningensingel. Ook de werkzaamheden in de wijken Geitenkamp, Sterrenberg en Spijkerbuurt zijn gerealiseerd of nagenoeg gereed. Er zijn nog een paar fases in de Spijkerbuurt die de komende jaren in uitvoering gaan.
In het kader van het verbeteren van de toegankelijkheid voor mensen met een beperking op de hoofdlooproutes is een start gemaakt in Malburgen. Daar waar sprake is van herinrichting van de openbare ruimte is verbeteren van de toegankelijkheid een uitgangspunt.

Openbare Verlichting

Een goed functionerende openbare verlichting levert een belangrijke bijdrage aan het realiseren van sociale- en verkeersveiligheid. Daarnaast is de verlichting van invloed op de uitstraling van de openbare ruimte. De hoofdelementen van de openbare verlichting zijn de masten, de armaturen en de kabels en kasten.

Planning en realisatie

De planning voor de vervanging van de masten, armaturen en kabels wordt zo mogelijk afgestemd op samenloop met overige werkzaamheden voor groot onderhoud in de openbare ruimte. Met behulp van LED-verlichtingsarmaturen wordt gestreefd naar een reductie van 50% op de energiekosten. Hiermee wordt bijgedragen aan de duurzaamheidsambities. In het kader van anticyclisch investeren is enkele jaren geleden besloten de uitrol van LED- armaturen te versnellen (met realisatie in 2021, 2022 en 2023). Hierdoor worden de huidige armaturen voor het einde van de levensduur vervangen maar kan eerder bespaard worden op energie en onderhoudskosten.
In 2023 hebben we circa 1000 armaturen in het kader van deze versnelling vervangen door LED. Dit was het laatste jaar van de versnelde LED-vervanging. Hiermee is bijna 2/3 van de openbare verlichting voorzien van LED-armaturen. Met de reguliere vervangingsopgave zal het laatste deel vervangen worden door LED waardoor we vanaf 2030 geheel op LED-armaturen overgegaan zullen zijn.

Daarnaast zijn we begonnen met het ombouwen van speciale armaturen naar een LED-module. Veelal betreft dit de armaturen op hoge masten die op de singels staan, maar ook klassieke armaturen in parken en wijken. Na de geslaagde pilots op de Eusebiusbuitensingel en in het Sonsbeekpark wordt dit verder uitgerold in 2024. Hiermee kunnen we weer een energiereductie van 50% realiseren. Ook passen we op (snel)fietsroutes steeds meer LED-armaturen toe die dynamisch kunnen dimmen. Met deze armaturen die uitgerust zijn met een bewegingssensor, kunnen we verlichten wanneer het moet en niet/minder verlichten als het niet nodig is.

Verkeersregelinstallaties (VRI)

Het goed functioneren van Verkeer Regel Installaties (VRI) is van groot belang voor de verkeersveiligheid en bereikbaarheid van Arnhem. Het beheer en onderhoud richt zich op:

- Doelmatige inzet en beheer van verkeersregelinstallaties (VRI) en andere verkeersmanagement-installaties zoals het parkeerverwijssysteem en het DBSA (Dynamisch Busstation Systeem Arnhem).
- Een goede technische staat en functionaliteit, vooral gericht op het handhaven van de verkeersveiligheid en doorstroming.
- Bijdrage aan leefbaarheid en bereikbaarheid, met een nadruk op het bevorderen van het gebruik van de fiets en het openbaar vervoer.

Planning en realisatie

Voor 2023 stond de vervanging van de volgende VRI's op de planning: Burg. Matsersingel – Groningensingel (Zuid), Burg. Matsersingel – Kronenburgsingel (Noord), Johan de Wittlaan – Voettiuslaan en IJssellaan – Warmelolaan. In verband met de werkzaamheden aan de Velperweg wordt ook de Velperweg – Vosdijk vervangen in 2023 in plaats van 2025.

Niet alle geplande vervangingen zijn uitgevoerd en in enkele gevallen zijn juist op andere locaties zijn vervangingen gerealiseerd. Hieronder worden de afwijkingen op de planning beschreven.
Vanwege het plan om de fietspaden te asfalteren langs de Velperweg is ook op het kruispunt Velperweg – Raapopseweg het verkeerslicht vervangen. Alle grondkabels zijn hierbij verplaatst, zodat ze niet meer bij de bomen liggen en niet meer onder het fietspad. Dit maakt toekomstig beheer eenvoudiger en voorkomt schade.
Tegelijk met de reconstructie van de Van Muijlwijkstraat is het verkeerslicht bij de Hommelsestraat vervangen. Hier hebben we, als proef, ook een nieuw type voetgangerslicht toegepast. In 2024 wordt geëvalueerd of dit type voetgangerslichten gewaardeerd wordt door de gebruikers. De vervanging van de kruispunten Johan de Wittlaan – Voetiuslaan is verplaatst naar 2025. Dit vanwege wensen vanuit mobiliteitsprojecten. De vervanging van de Burg. Matsersingel – Groningensingel (zuid) vindt in 2024 plaats. Het verschuiven van de vervanging van deze verkeerslichten leidt niet tot risico's. De leveranciers kunnen de verkeerslichten nog onderhouden en repareren bij storing tot het moment van vervanging.

Trolley

Het trolleynetwerk is van belang voor een groot deel van het openbaar vervoer in Arnhem.
De trolleyinfrastructuur van de gemeente Arnhem bestaat uit de technische ondergrondse en bovengrondse infrastructuur.

Het openbaar vervoer in Arnhem wordt aanbesteed door de provincie Gelderland door middel van een concessie met een lange looptijd (circa 10 jaar). De huidige concessie liep tot december 2022 en wordt vervolgd met een overbruggingsconcessie tot medio 2026. De concessie omvat al het openbaar vervoer per (trolley)bus en auto in de regio Arnhem-Nijmegen en het openbaar vervoer per trein tussen de stations Arnhem en Doetinchem. Na de overbruggingsconcessie is het waarschijnlijk dat opnieuw een concessie van 10 jaar wordt aanbesteed.
De concessiehouder krijgt van de gemeente Arnhem de infrastructuur in bruikleen. Daarvoor is een Bruikleenovereenkomst getekend tussen de concessiehouder en de gemeente Arnhem.
Het betreft een overeenkomst, waarin de gemeente de infrastructuur om niet ter beschikking stelt. Dit betekent dat grote delen van de beheertaak bij de concessiehouder belegd zijn, dit in tegenstelling tot bijna alle andere assets waarbij de gemeente ook het beheer daadwerkelijk verzorgt.
Het vervangen van trolleymasten, aan het einde van de technische levensduur, valt niet onder de verantwoordelijkheid van de concessiehouder aangezien dit een investering betreft die veel verder gaat dan de looptijd van de concessie.

Planning en realisatie

De oudste masten zijn de komende jaren aan vervanging toe (circa 700 masten en muurankers, allen ouder dan 60 jaar). Dit speelt in eerste instantie bij de geplande reconstructie van de Velperweg. Deze was gepland in 2022/2023 maar is ondertussen uitgesteld naar 2024/2025.
Naast de masten zijn de komende jaren (tot 2034) 17 gelijkrichterstations aan vervanging toe (deze stations dateren uit de jaren 70 -80 van de vorige eeuw). De kosten hiervan worden geraamd op circa € 12-13 miljoen. Voor deze vervanging zijn tot nu toe geen budgetten opgenomen in de investeringsplanning maar is een risico op uitval opgenomen in de Begroting. Binnen het nieuwe Duurzame Mobiliteitsplan 2024-2040, dat op dit moment wordt uitgewerkt zal een voorstel gedaan worden om jaarlijks 1 tot 2 onderstations te gaan vervangen.
Ook zullen enkele delen van het ondergrondse kabelnet vervangen moeten worden.

In de huidige Begroting zijn (afgezien van de hierboven genoemde investeringen voor de Velperweg) geen middelen gereserveerd voor deze vervangingsinvestering.

De komende periode zal een vervangingsplanning voor de trolley uitgewerkt worden met een bijbehorende investeringsplanning. Uitgangspunt hierbij zal zijn dat de kapitaallasten die hiermee gemoeid zijn onderdeel worden van de afspraken in de OV-concessie.

Civieltechnische kunstwerken

Onder de noemer van civieltechnische kunstwerken vallen bruggen, viaducten, tunnels, grondkerende constructies, trappartijen etc. Aan de hand van gegevens uit onder meer de inspecties wordt getracht het duurzame onderhoudsniveau zo goed mogelijk te benaderen.

Planning en realisatie

In 2023 zijn, zoals gepland, de voegovergangen van de 'brug over de groene rivier' (Eldensedijk) in de busbaan vervangen. De voegovergangen in de rijbaan zullen gelijk met groot onderhoud Wegen (afhankelijk van het maken van de aansluiting Stadsblokken-Meinerswijk) vervangen worden.
Ook zijn , conform planning, diverse betonreparaties en conserveringen aan objecten uitgevoerd en zijn de fiets-voetgangersbruggen Immerloopark-Groningensingel en Bruinissestraat-Matsersingel vervangen.

Aandachtspunt bij de vervangingsinvesteringen is het viaduct Rijkerswoerdsestraat (over A325). Indien dit viaduct vervangen moet worden, zal dit een investering vragen van grofweg € 1,5 miljoen euro (afhankelijk van ontwerp en co-financiering provincie Gelderland). Deze investering is nog niet opgenomen in de Meerjaren Investerings Planning. De noodzaak van vervanging is afhankelijk van het soort verkeer dat in de toekomst van het viaduct gebruik mag maken. In overleg met de provincie en buurgemeenten moet dit nog bepaald worden.

Riolering

Een goed functionerend rioolstelsel is van essentieel belang voor de volksgezondheid en het voorkomen van wateroverlast. Het beheer van het rioolstelsel heeft betrekking op een groot aantal verschillende onderdelen zoals de vrij vervalriolering met bijbehorende putten, persleidingen en gemalen, huisaansluitingen, drainage, kolken en lijngoten. Maar ook het aanpassen van de bovengrondse inrichting kan bijdragen aan het beter afvoeren of bufferen van regenwater. Waar zich hiervoor goede kansen voordoen met beperkte meerkosten wordt hierin geïnvesteerd.
Voor de korte termijnplanning wordt uitgegaan van de technische levensduur, de werkelijke toestand van de riolering. Deze werkelijke toestand wordt bepaald door middel van video-inspecties van de rioolstelsels en het beoordelen en classificeren van de leidingen.

Planning en realisatie

Voor 2023 stonden de volgende grote rioolvervanginsprojecten op de planning: Kroonsewal, Hommelseweg, Velperweg, Dalweg en Hartogslaan. Daarnaast liepen de rioolprojecten in Geitenkamp, Sterrenberg en Spijkerbuurt nog door. Voor de aanpak van de hierboven genoemde wegen zijn we gestart met de voorbereidingen maar heeft er nog geen realisatie plaatsgevonden.
De werkzaamheden in de Geitenkamp zijn in 2023 afgerond en ook in de Spijkerbuurt zijn een aantal straten afgerond. In Sterrenberg is in 2023 veel gerealiseerd. In 2024 zullen de werkzaamheden hier ook worden afgerond. In samenloop met de herinrichting van de Blauwe golven zijn in aanvulling op de bovengenoemde planning rioolwerkzaamheden meegenomen.

Water

Het onderdeel water omvat onder meer beheer en onderhoud van afkoppelvoorzieningen (deze voorzieningen zorgen er voor dat regenwater niet in het riool terecht komt maar in de bodem zakt), ecozones, moerassen, sloten, paddenpoelen én oppervlaktewater(bodems) zoals de Immerlooplas, Nieuwehaven, Defensiehaven, haven van Coers, Rijnkade, Nieuwe kade en de dijkdoorbraakkolken. Ook het onderhoud aan civieltechnische water gerelateerde werken, zoals beekriolen, duikers, beschoeiingen en fonteinen hoort in deze categorie.

De ambitie is:

- het watersysteem op orde brengen en houden;
- met de (water)partners de water gerelateerde opgaven oplossen door zoveel mogelijk voor ruimtelijke oplossingen te kiezen waarbij het water tegelijk een rol kan spelen in het vergroenen en verkoelen van de stad.

In de afgelopen periode is veel energie gestoken in het controleren en corrigeren van de bestaande beheergegevens van de duikers en beekriolen. De locatie, de ouderdom en de onderhoudstoestand van bijna alle duikers en beekriolen onder de hoofdstructuur zijn de afgelopen jaren in kaart gebracht. Daar waar nodig is inmiddels ook groot onderhoud uitgevoerd.
Het beheer van de oppervlaktewater(bodems) wordt nu nog projectgewijs vormgegeven en wordt, na deze inhaalslag, omgevormd tot een systematische aanpak.

Planning en realisatie
Het voornemen was om in de periode 2022-23 alle nog niet gebaggerde havens uit te baggeren.
Over het baggeren van Onderlangs en de Praets is echter nog discussie met de verhuurder en met de huurders van de ligplaatsen over de manier waarop hier invulling aan kan worden gegeven. De discussie tussen het Rijksvastgoedbedrijf (verhuurder) en Rijkswaterstaat (beheerder) loopt hierover loopt nog steeds.
De baggerwerkzaamheden voor de Rosandepolder worden nu voorbereid, uitvoering staat gepland voor najaar 2024 / voorjaar 2025. Met het graven van de nevengeul als gevolg van werkzaamheden inzake de ontwikkeling van Meinerswijk wordt binnenkort gestart
Het benodigde onderhoud zoals hierboven omschreven wordt gefinancierd uit het exploitatiebudget.
Na deze baggerwerkzaamheden zijn de havens weer op orde voor de komende 20 jaar en kan het jaarlijks baggeronderhoud worden gerealiseerd uit het regulier beschikbare jaarlijkse budget.
Het onderhoud van de waterbodems in de Nieuwe Haven, Rijnkade en Nieuwe Kade worden de komende vijf jaar uitgevoerd onder regie van het baggerbestek Neder-Rijn/Lek van Rijkswaterstaat.
In het najaar van 2022 en voorjaar van 2023 zijn nagenoeg alle watergangen in Arnhem-Zuid uitgebaggerd. In Arnhem-Noord worden de watergangen in woonwijk 't Broek en in park Angerenstein aangepakt in 2024/25
De fontein Roermondsplein is in samenloop met het project blauwe golven vernieuwd en zal in 2024 weer in werking treden.

Wijkgroen
Het groen is van grote waarde in onze stad. Verbetering van het leef- en woonklimaat voor mens en dier (denk ook aan biodiversiteit) vraagt vaak ook om het toevoegen van meer groen. Hiervoor lopen verschillende initiatieven die toegelicht worden in de paragraaf Wonen en Leefomgeving (S12).
Voor het onderhoud van het wijkgroen zijn per wijk exploitatiebudgetten gereserveerd. De teams Leefomgeving hebben een sturende rol bij de inzet van deze middelen.
Het dagelijks onderhoud van het groen in en om de wijken resulteert in een beeld op B/C- niveau. Het onderhoud van het groen in de binnenstad en winkelcentra gebeurt op A-niveau.
Een aantal invasieve exoten zoals de Japanse duizendknoop en reuzenberenklauw komen ook voor, met name in het wijkgroen. De huidige aanpak van bestrijding leidt tot een geleidelijke afname van de overlast van deze soorten.

Planning en realisatie
Arnhem heeft veel ambities op het gebied van groen (zie programma Wonen en Leefomgeving S12). Deze ambities geven mede sturing aan de planning van het groenonderhoud. Naast het reguliere onderhoud stonden de volgende projecten op de planning voor 2023:

- Vergroeningsprojecten in de wijken in het kader van de Wijkgroenagenda's;
  Realisatie: dit loopt.
- Groot onderhoud groenstrook langs een deel van de Schelmseweg en de Waterbergseweg;
  Realisatie: Schelmseweg is niet door gegaan wegens nieuwe inzichten, Waterbergseweg wordt in 2024 uitgevoerd.
- Groot onderhoud landgoed Sterrenberg;
  Realisatie: deze wordt in 2024 verder opgepakt.
- Fase 2 herstel beplantingen (groot onderhoud) in Park Onderlangs;
  Realisatie: deels gereed, deels nog uit te voeren in 2024.
- Vergroenen Groningensingel in samenloop met wegenproject;
  Realisatie: deels gereed, deels nog uit te voeren in 2024.
- Investeringen in samenloopprojecten zoals Ing. J.P van Muijlwijkstraat is gerealiseerd, de Kroonse Wal is in voorbereiding en in het Spijkerkwartier loopt.
- Voortzetten van het project aanplanten van extra heesters en struweelgroepen in de wijken in het kader van biodiversiteit en bestrijden hittestress. In 2023 met name in de wijken Malburgen: loop samen op met wijk groenagenda en Rijkerswoerd: is gereed.
- Voortzetten project exotenbestrijding, dit loopt volgens planning.

Speelvoorzieningen

Om een aantrekkelijke leefomgeving te kunnen bieden is de aanwezigheid van speelplekken met name voor gezinnen met (kleine) kinderen van belang. Daarnaast zijn speelplekken vaak ontmoetingsplekken voor de wijkbewoners.
Het beheer van de speelvoorzieningen ligt op niveau B en is er vooral op gericht om de speelvoorziening veilig bespeelbaar te houden. Dat houdt in dat kapotte speeltoestellen worden gerepareerd zolang dat opweegt tegen de levensduur van het toestel. Zo niet, dan komt het speeltoestel in aanmerking voor vervanging. Dit laatste wordt met teams Leefomgeving overlegd om de wensen uit de buurt hierin mee te kunnen nemen zodat er eventueel een ander soort speeltoestel of geen speeltoestel wordt teruggeplaatst.

Planning en realisatie

De jaarlijks inspectie van de speeltoestellen heeft plaatsgevonden en het noodzakelijk onderhoud is uitgevoerd. Eventuele mankementen zijn opgelost, wat inhoudt dat de kwaliteit van areaal op orde is, dus B kwaliteit.

In de Beheervisie Spelen en Ontmoeten is de ambitie opgenomen om 8 van de 20 grote (groene) Speel- en Ontmoetingsruimtes te verbeteren. Deze opgave willen we invullen in samenwerking met de teams Leefomgeving. Deze ambitie wordt projectmatig opgepakt. Dat houdt in dat met de betreffende teams Leefomgeving en de buurt wordt bepaald wat de plek nodig heeft om de ambitie te realiseren. Het initiatief ligt bij de teams Leefomgeving omdat het belangrijk is dat de buurt hierin mee participeert en mogelijk ook andere wensen en ideeën uit de buurt hierin gecombineerd kunnen worden. In 2023 is in dit kader de voorbereiding voor de aanpassingen op speelplek Boerderij de Kroon afgerond. De uitvoering hiervan is eind 2023 gestart en wordt in 2024 afgerond. Dit is de zesde verbeterde grote (groene) speel- en ontmoetingsruimte.

Naast het beheren en onderhouden van de speelplekken hebben we de ambitie in de komende vier jaar een toegankelijke en inclusieve speelplek per wijk (totaal 24) te realiseren waar ook kinderen met een beperking beter mee kunnen doen. Hiervoor zijn extra middelen gereserveerd en aanvullende subsidies verworven. Er zijn projecten opgestart bij Boerderij De Kroon, de Leuke Linde en de Rommelkist.

Bomen

Bomen zijn belangrijk voor een gezonde en aantrekkelijke leefomgeving en leveren een bijdrage aan een klimaatadaptieve stad. Hittestress en wateroverlast zijn onderwerpen waarbij bomen een onderdeel van de oplossing kunnen zijn. Daarom zijn in het Bomenplan onderstaande doelen beschreven:

- Arnhem wil een groenere stad: meer (buitengewone) bomen en meer groenmassa
- Arnhem gaat voor kwaliteit en toekomstbestendigheid (juiste boom op de juiste plek), gezonde, veilige en duurzame bomen
- Arnhem wil bomen beter beschermen
- Arnhem wil meer biodiversiteit en groen met elkaar verbinden.

Arnhem heeft zo'n 47.000 stadsbomen, het beheer en onderhoud is erop gericht om een jonge boom tot volwassenheid te brengen en daarna zo lang mogelijk te behouden, afgewogen tegen de kosten die daarvoor nodig zijn. Arnhem heeft ruim 16.500 buitengewone bomen en toekomstbomen aangewezen. Deze bomen worden extra beschermd en krijgen, indien nodig, extra onderhoud ten gunste van de levensverwachting van deze bomen. De planning is om elk jaar bij 50 a 80 bomen extra maatregelen (veel al in de bodem) te doen waarbij elk jaar wordt gekeken waar de maatregel het meest noodzakelijk is. Dit is maatwerk. In 2023 zijn bij 54 buitengewone bomen en 1 toekomst boom extra maatregelen uitgevoerd. Daarnaast zijn bij de 325 bomen aan de Beukenlaan ook bodemverbeterende maatregelen uitgevoerd.
Het dagelijks onderhoud van stadsbomen wordt op B-niveau gedaan. De kleine onderhoudsachterstand van afgelopen jaren zal verder worden ingelopen en het reguliere onderhoud wordt volgens planning uitgevoerd. Alle stadsbomen worden periodiek gecontroleerd middels de BoomVeiligheidsControle. Hierin worden 'onderhoudsstaat', 'boomgebreken', 'toekomstverwachting' en 'ziekte en aantastingen' van de bomen opgenomen. Hieruit volgen onderhoudsmaatregelen of advies tot nader onderzoek, deze worden zoveel mogelijk binnen de onderhoudscyclus van de boom uitgevoerd, indien het risico dat niet toelaat dan wordt het werk eerder ingepland. Boomziektes en plagen worden gevolgd en waar nodig wordt beheersingsmaatregelen ingezet. Vervanging van stadsbomen vindt plaats indien de boom niet veilig meer is, een hele lage levensverwachting heeft of dood is. Vervanging of dunning van bomen in (laan)structuren is maatwerk, hierover vindt afstemming plaats met het BoomKwaliteitsteam Arnhem.

Financiering bomenonderhoud
Nieuw aangeplante stadsbomen worden per 2021 opgenomen op de balans en deze bomen worden afgeschreven in 50 jaar. In 2023 heeft er geen kap plaatsgevonden van bomen die een waarde op de balans hebben; afboeking van bomen is dan ook niet aan de orde.

Planning en realisatie
Het reguliere onderhoud is volgens planning uitgevoerd.
De jaarlijkse en 3-jaarlijkse boomveiligheidscontrole zijn uitgevoerd en maatregelen die hieruit voortkomen zijn opgepakt binnen de gestelde termijnen. Van de beoordeelde bomen is er bij 2,7 % sprake van achterstallig onderhoud.
Boomziektes en plagen worden gevolgd. Beheersmaatregelen zijn uitgevoerd en waar nodig zijn bestrijdingsmaatregelen ingezet.

Voor aanplant en groeiplaatsverbetering van bomen is een investeringskrediet beschikbaar.
De volgende projecten stonden hiervoor in 2023 op de planning:
- Aanplant bomen museumpark Onderlangs; gerealiseerd.
- Aanplant extra bomen in ’t Broek als onderdeel schaduwroute; gerealiseerd.
- Aanplant extra bomen Hollandweg; gerealiseerd.
- Aanplant extra fruitbomen park Rosorum; gerealiseerd.
- Aanplant extra bomen groenzones Rijkerswoerd; gerealiseerd.
- Aanplant extra bomen in diverse stadsparken; gerealiseerd.
- Groeiplaatsverbetering en laanherstel Beukenlaan: is uitgevoerd
- Groeiplaatsverbetering 80 stuks buitengewone bomen: is bij 55 bomen uitgevoerd
- Groeiplaatsverbetering straatbomen Burgemeester Weertstraat;
- Groeiplaatsverbetering bomen Burgemeester Matsersingel in relatie tot verbeteren fietspaden;
- Groeiplaatsverbetering Lindebomen Rijnkade; gerealiseerd.

Parken en bossen
Kenmerkend voor Arnhem zijn de bossen, de natuurterreinen, de vele parken en ook de lanen in de buitengebieden en de grote groenzones in en om de wijken, bijvoorbeeld moeraszone Schuytgraaf, ecozones Presikhaaf, de Huissensedijk of de IJsselstrang. We zijn trots op dit groene kapitaal. Daarom zetten we sterk in op het behouden en verbeteren hiervan. Door verandering in grondgebruik en erfpacht en tevens het verwerven van gronden voor bos en natuur groeit het te beheren onderhouden areaal.
In bossen en parken bevinden zich verschillende elementen die elders in deze paragraaf apart zijn toegelicht zoals: bomen, groen, wegen, speelvoorzieningen en verlichting.
Het onderhouden van de parken doen we aan de hand van beheervisies.
De bossen en parken hebben een robuuste basis. Toch staat de kwaliteit van onze bossen en parken onder druk. Oorzaken hiervan zijn het intensiever gebruik, overmatige stikstofdepositie, verzuring, vermesting, uitspoeling mineralen), bodemerosie, klimaatverandering (bijvoorbeeld verdroging) en biodiversiteitsverlies. Bij het beheer en onderhoud van onze bossen en parken zetten we hier op indoor op systeemniveau gebiedsgericht en soms intensiever onderhoud uit te voeren.
Door de extra middelen die zijn vrijgemaakt voor Bossen & Parken kunnen we dit noodzakelijk aanvullend onderhoud uitvoeren. Ook biedt dit de mogelijkheid extra capaciteit in te zetten om genoemd kwaliteitsverlies en de uitdagingen die hiermee gemoeid gaan, op te pakken en zorgvuldig te communiceren met onze inwoners.
Specifieke ambities met betrekking tot groen en bomen waaronder bossen en parken in de stad zijn uitgewerkt in het programma S12 Wonen en leefomgeving.

Planning en realisatie
In de Begroting 2023 was aangegeven dat extra zou worden ingezet op de revitalisering van de bossen en parken (water en organische stof) en het verbeteren van de biodiversiteit (structuurvariatie) met de volgende maatregelen:
- In de bossen wordt gewerkt aan herstel van structuurrijke bosranden en zaaien en aanplant van rijk strooisel soorten.
  Realisatie: Vooral in Arnhem zuid, Westerveld en Immerloo en ook in Zypendaal en Koningsheide is gewerkt aan bosranden in combinatie met aanplant (circa 20.0000 stuks rijk strooiselsoorten voornamelijk struikvegetatie)
- Er wordt een monitoringsprogramma opgezet en in uitvoering gebracht voor biodiversiteit en bodem.
  Realisatie: Het meetnetwerk en de meetmethodiek is gerealiseerd in samenwerking met de provincie. De

monitoring van de biodiversiteit is voor de eerste fase gerealiseerd. De eerste fase van de monitoring van de bodem wordt in 2024 uitgevoerd.

- De beheervisie Sonsbeek, Zypendaal en Gulden bodem zal in uitvoering gebracht worden. Realisatie: De beheervisie is eind 2023 gereed gekomen. Een aantal onderdelen hieruit zoals de ontwikkeling van de kruidenvegetatie, beëindiging pacht landbouwgronden Zypendaal en Gulden bodem, 1e fase werkzaamheden bosrandenbeheer en rijk strooiselsoorten zijn ook al uitgevoerd.
- Voor de parken Klarenbeek en Angerenstein zullen de beheervisies worden vernieuwd.
  De actualisatie van de beheervisies wordt op een andere wijze ingevuld. De visies worden gekoppeld aan het watersysteem. Hierdoor kan beter aangesloten worden bij de te realiseren doelen klimaat en biodiversiteit. Per jaar wordt voor een specifiek systeem een visie geactualiseerd. Voor 2024 wordt hierom de beheervisie Klarenbeek, Hazegrietje, Braamberg uitgewerkt.
- Voor de zuidelijke uiterwaarden en polderlinten wordt natuurvolgend beheer nader uitgewerkt. Het natuurvolgend beheer is op hoofdlijn ingezet (Meinerswijk, Bakenhof, Immerloo en Westerveldt en wordt verder uitgewerkt met dynamische begrazing. Tegelijkertijd loopt de ontwikkeling van Stadsblokken en Meinerseiland en is het beheerareaal in Meinerswijk (overeenkomst Arnhem-KWP) als gevolg van deze ontwikkeling toegenomen.
- Voor de parken en bossen in het noorden wordt een analyse uitgewerkt ter verbetering van het watersysteem als integraal onderdeel van klimaatadaptief bosbeheer. Dit is nog niet uitgevoerd en hangt samen met punt de bodem monitoring.
- Aanvullend zijn in 2023 gronden vrij gekomen uit de pacht op Kemperheide (Arnhem noord gebiedsproces) en Hoefijzer (Arnhem zuid) waardoor nu gewerkt wordt aan de herinrichting en natuurherstel.

Inzamelvoorzieningen voor afval- en grondstoffen

In juni 2022 is het nieuwe afvalbeleid vastgesteld. Omgekeerd Inzamelen blijft het basisprincipe voor de inzameling van huishoudelijk afval in Arnhem. Dit betekent dat de inwoners van Arnhem hun afval goed moeten kunnen scheiden. Een deel van de herbruikbare reststromen worden bij laagbouw met behulp van minicontainers (kliko's) aan huis opgehaald. Daarnaast is een uitgebreid netwerk van collectieve ondergrondse containers voor restafval, PBD (plastic verpakkingen, blik en drinkpakken) en papier en bovengronds GFT (groente-, fruit- en tuinafval) in de stad aanwezig. Voor de inzameling van grofvuil zijn er twee afvalbrengstations en in het stationsgebied werken we met een ondergronds afvaltransport systeem (OAT). Hieronder wordt op de verschillende onderdelen nader ingegaan.

Ondergrondse inzamelvoorzieningen
De eerste ondergrondse containers zijn in de jaren negentig geplaatst. Het overgrote deel van het containerbestand is geplaatst in de periode van de introductie van omgekeerd inzamelen: 2015-2019. In totaal staan er ruim 2000 ondergrondse containers in de stad: ongeveer 1309 voor restafval, 329 voor PBD, 329 voor papier, 130 voor glas. De afschrijvingstermijn die gehanteerd wordt is 10 jaar. De technische levensduur ligt in praktijk aanmerkelijk hoger. Het huidige afvalcontainer areaal wordt, met ingang van een nieuw contract voor onderhoud en levering per 1 januari 2023, gekeurd volgens TUV-normen. Deze veiligheidskeuring is nieuw. Reparatie is in veel gevallen niet toegestaan.
In 2023 zijn 210 containers vervangen vanwege veiligheid daarnaast zijn 20 OC’s toegevoegd wegens stadsuitbreiding.

Minicontainers
De vervanging en uitbreiding van minicontainers die op grondgebonden locaties worden gebruikt, is opgenomen in de dienstverleningsovereenkomst met de inzamelaar. De aanschafkosten voor nieuwe containers is opgenomen in de exploitatie. Voor de komende jaren wordt voor deze inzamelmiddelen geen grote uitbreiding van het onderhoud budget voorzien.

Ondergronds Afval Transportsysteem (OAT)
In het stationsgebied is het Ondergronds Afval Transportsysteem operationeel. Het onderhoud aan deze installaties is meerjarig belegd bij de bouwer van het systeem. Noodzakelijk onderhoud aan het Ondergronds Afval Transportsysteem is voorzien in de meerjareninvesteringsraming.

Planning en realisatie

Het reguliere onderhoud aan de inzamelmiddelen is planmatig uitgevoerd.
Ten aanzien van de geplande investeringen kan het volgende worden opgemerkt.

GFE-containers
In de diftar-periode zijn ruim 300 bovengrondse containers voor de inzameling van groente, fruit en etensresten (GFE) op hoogbouwlocaties geplaatst. Om op alle hoogbouwlocaties een GF(e) container te plaatsen is een investeringsbudget van € 1,4 miljoen gereserveerd. Naar aanleiding van vragen over de optimale toegankelijkheid door de APCG (Arnhems Platform voor Chronisch zieken en Gehandicapten) is een proef uitgevoerd met een lagere en beter toegankelijke container. Op basis van de resultaten hiervan wordt de plaatsing van deze containers in 2024 verder opgepakt.

Afvalbrengstation (ABS)
Er is bij de besluitvorming rond Diftar in 2017 een investeringsbudget van € 1,5 miljoen geraamd voor aanpassingen aan de ABS-en ten behoeve van het wegen en betalen van afvalstromen. Dit budget is tot op heden nog niet besteed en zou in de toekomst eventueel benut kunnen worden ten behoeve van aankoop van het terrein in Noord of voor noodzakelijke investering op een nieuwe locatie. In 2024 wordt in samenwerking met circulaire economie een haalbaarheidsstudie naar een Circulair Ambachtscentrum (CA) uitgevoerd. Het huisvesten van een nieuw ABS in combinatie met een CA is hierin een optie. Zodra hierover meer duidelijkheid ontstaat zal een raadsvoorstel worden voorgelegd.

Vastgoed
Actuele kaders
- Het uitvoeringsbeleid vastgoedbedrijf;
- Voor alle panden in permanent beheer zijn er 40-jarige onderhoudsplannen die jaarlijks worden geactualiseerd en opgenomen in de meerjarenprogrammabegroting.

Bij het vastgoed gelden onder andere als deelportefeuilles onderwijs, cultuur, erfgoed, welzijn, gemeentelijke huisvesting en vastgoed in de openbare ruimte.

Ambitie
De ambitie voor de technische staat van het vastgoed is een NEN2767-conditie score van 3 of beter. NEN 2767 is een methode voor het objectief en uniform meten van de fysieke kwaliteit van bouw- en installatiedelen van gebouwen en/of infrastructuur. De score loopt van 1 tot 6, daarbij is 1 zeer goed en 6 zeer slecht. Conditiescore 3 staat gelijk aan een redelijke conditie.
Het door de gemeente aangekochte vastgoed voor stedelijke ontwikkelingsprojecten wordt niet op een conditiegerichte manier onderhouden, omdat deze panden tijdelijk in beheer zijn.
Het gemeentelijk vastgoed wordt fasegewijs verduurzaamd met de Trias Energetica (eerst energie besparen, restbehoefte zoveel mogelijk duurzaam invullen) als kompas.

Planning en realisatie
Planning
Lasten en baten voor beheer en onderhoud van het permanente vastgoed maken onderdeel uit van diverse programma's in de gemeentebegroting.
In de periode 2023-2026 is gemiddeld € 5,5 miljoen geraamd voor planmatig en storingsonderhoud in de exploitatie.
Voor 2023 tot 2026 wordt er gemiddeld € 2,5 miljoen geïnvesteerd in vervangingsonderhoud. Daarnaast is er een structureel investeringskrediet voor duurzaamheidsmaatregelen in de Begroting opgenomen ter grootte van € 750.000. Als extra ambitie is er de komende 3 jaar € 2,5 miljoen per jaar investeringskrediet begroot voor verduurzaming van het gemeentelijk vastgoed. Voor het integraal toegankelijk maken van het gemeentelijk vastgoed is de komende 4 jaar € 0,5 miljoen per jaar aan investeringskrediet begroot.

<u>Resultaat 2023</u>
Exploitatie
In 2023 bedroegen de kosten van het vastgoed over alle programma's heen € 41,1 miljoen, waarvan € 19,3 miljoen kapitaallasten betreffen en € 21,8 miljoen aan overige kosten. De grootste kostenpost hierbinnen is onderhoud, deze bedroeg ruim € 5,1 miljoen. De (verhuur) inkomsten bedroegen € 22,5 miljoen.

Onderhoud
De onderhoudskosten voor het vastgoed bedroegen in 2023 € 5,1 miljoen (exclusief onderhoudsinvesteringen) tegen een raming van € 5,9 miljoen. De grootste afwijking ten opzichte van de begroting betreffen planmatig onderhoud werkzaamheden welke worden doorgeschoven naar 2024. Bijvoorbeeld:
- Onderhoud aan de installaties in de stadsvilla Sonsbeek.
- Onderhoud parkeergarage Langstraat 10.

Investeringen
Voor 2023 is de totale omvang van de investeringen voor vastgoed begroot op € 10,5 miljoen (incl. verduurzaming € 3,25 miljoen en integrale toegankelijkheid € 0,5 miljoen).
De belangrijkste investeringen in 2023 betroffen de renovatie van de gemeentewerf en het vervangen van diverse installaties binnen de parkeergarage Willemstunnel Arnhem Centraal. Daarnaast zijn er bij de gemeentewerf ook zonnepanelen geïnstalleerd ter verduurzaming van het pand.
Met betrekking tot duurzaamheid zijn in 2023 diverse onderzoeken en maatregelen uitgevoerd in diverse portefeuilles. Met name in het vastgoed in park Sonsbeek zijn er stappen gezet om de rijks monumentale panden waar mogelijk te verduurzamen. De onderzoeken die zijn uitgevoerd vormen de basis om de aankomende jaren gedegen duurzaamheidsinvesteringen te kunnen uitvoeren. Deze investeringen worden in 2024 en volgende jaren uitgevoerd.
Ook voor integrale toegankelijkheid zijn er onderzoeken en maatregelen uitgevoerd in 2023. De onderzoeken die zijn uitgevoerd vormen de basis om in de aankomende jaren om de investeringen binnen het gemeentelijk vastgoed uit te kunnen voeren.
Van het totaal geraamde krediet is € 1,7 miljoen gerealiseerd en wordt € 8,4 miljoen doorgeschoven naar 2024. Van de doorgeschoven kredieten zijn meerder werkzaamheden reeds gestart. Een deel van het begrote krediet kan vervallen omdat de geraamde werkzaamheden niet meer nodig zijn of anders zijn gerealiseerd.

Financiering

Voor de financieringsfunctie worden de missie en de doelstellingen beschreven in het treasurystatuut gemeente Arnhem. In dit statuut wordt ingegaan op de kaderstelling van de werkorganisatie (taken, bevoegdheden, verantwoordelijkheden, mandatering) en op het instrumentarium om de doelstellingen te realiseren.

Financieringsvolume

Jaarlijks, bij de vaststelling van de begroting, neemt de gemeenteraad een besluit over het financieringsvolume in het begrotingsjaar. Hierin stelt de gemeenteraad het maximale niveau vast waarvoor door het college van burgemeester en wethouders nieuwe langlopende leningen mogen worden aangetrokken.
Voor de langlopende financiering is door de raad voor het jaar 2023 een bovengrens vastgesteld van € 250 miljoen. In 2023 zijn slechts twee nieuwe vaste leningen aangetrokken van elk € 15 miljoen, gezamenlijk € 30 miljoen. De vastgestelde bovengrens is dus niet overschreden.
Voor de maximaal aan te trekken kortlopende financiering wordt door de gemeenteraad geen plafond vastgesteld, hiervoor is de kasgeldlimiet (zie hierna) bepalend.

Financiering met vast geld in het jaar 2023

Voor de financiering van de investeringen en projecten wordt, naast aangetrokken leningen, gebruik gemaakt van de interne mogelijkheden om reserves en voorzieningen in te zetten als financieringsmiddel. Het volume van de voor dit doel aangewende reserves en voorzieningen bedroeg per 1 januari 2023 respectievelijk € 246,6 miljoen en € 76,4 miljoen.

Reserves en voorzieningen als financieringsbron	Volume	Rente
Bedragen x € 1.000		
Voorzieningen:		
- Voorzieningen: 0%	11.187	0
- Voorzieningen: 2%	65.252	1.305
Subtotaal voorzieningen	76.439	1.305
Reserves:		
- Rente : 0%	236.155	0
- Rente : 1,4 %	10.429	146
Subtotaal reserves	246.584	146
Totaal	**323.023**	**1.451**

Volumes en mutaties leningenportefeuille 2023

Nadat de eigen middelen (reserves en voorzieningen, zie hierboven) volledig zijn aangewend moet de gemeente voor de financiering van activa op de balans op zoek naar vreemd vermogen, van andere partijen aangetrokken leningen.
In onderstaand overzicht zijn de belangrijkste volume- en stroomgegevens met betrekking tot de vaste financiering en de door de gemeente aan derden verstrekte financiering opgenomen:

Leningen portefeuille	Stand 1-1-2023	Vermeerdering	Aflossing	Stand 31-12-2023
Bedragen x € 1.000				
Leningen Opgenomen / Gelden (O/G)				
Vaste financiering	518.125	30.000	-45.951	502.174
Totaal leningen O/G	**518.125**	**30.000**	**-45.951**	**502.174**
Leningen Uitgaande / Gelden (U/G)				
Vaste leningen uitstaand*	38.660	2.364	-8.596	32.428
Lening aan woningcorporatie:				
- Woningstichting Omnia	8	0	-1	7
Totaal leningen U/G	**38.668**	**2.364**	**-8.597**	**32.435**

Kortlopende financiering

Bij de kortlopende financiering gaat het om het lenen van geld voor een periode van maximaal één jaar.
De gemeente trekt actief kasgeld aan op de geldmarkt, deels via geldmakelaars en deels rechtstreeks bij banken, ten behoeve van de financiering van de dagelijkse activiteiten. Een belangrijke rol is daarbij weggelegd voor de liquiditeitsprognose, de verwachting van de ontwikkelingen in inkomende en uitgaande kasstromen van de gemeente.
Daarnaast mag de gemeente bij de huisbank BNG, indien nodig, altijd nog rood staan, al is dat als gevolg van eisen van de Europese Centrale Bank wel aanzienlijk duurder dan kasgeldleningen. De aanwezigheid van deze achtervang geeft wel de zekerheid dat de gemeente altijd kan beschikken over voldoende kasgeld en aan de dagelijkse betalingsverplichtingen kan voldoen.
In 2023 heeft de gemeente Arnhem enkele keren, in juni en juli, gebruik gemaakt van financiering met kasgeldleningen. De gemeente heeft, afgezien van die periode in 2023, het hele jaar over ruim voldoende liquide middelen beschikt.

Kasgeldlimiet

De wet FIDO (Wet Financiering Decentrale Overheden) geeft concrete richtlijnen voor het beheersen van de renterisico's. De kasgeldlimiet is een wettelijke norm (plafond) voor de netto vlottende financiering (kortlopende financiering) van de gemeente. De bovengrens voor op te nemen kortlopende financieringsmiddelen is bij ministeriële regeling voor het jaar 2023 vastgesteld op 8,5% van het begrotingstotaal bij aanvang van het jaar.
Het begrotingstotaal voor 2023 bedroeg bij vaststelling van de begroting 2023 door de gemeenteraad € 838 miljoen. De kasgeldlimiet voor het jaar 2023 bedroeg dus € 71,2 miljoen.
De kasgeldlimiet wordt als gemiddelde per kwartaal berekend. De gemeente Arnhem heeft in geen enkel kwartaal de kasgeldlimiet overschreden.

Schatkistbankieren

Sinds het najaar van 2013 zijn gemeenten en andere decentrale overheden verplicht tijdelijk overtollige middelen, die een vooraf bepaalde drempelwaarde te boven gaan, af te storten naar een rekening-courant bij het ministerie van Financiën, het schatkistbankieren. Voor de gemeente Arnhem bedroeg de drempelwaarde € 10,7 miljoen. De drempel wordt afgezet tegen het gemiddelde van de banksaldi van de gemeente in een kwartaal. Het banksaldo hoeft dus niet continu beneden de drempelwaarde te blijven. Een banksaldo boven de drempelwaarde kan binnen het kwartaal worden gecompenseerd met banksaldi, die lager zijn dan de drempelwaarde.
Gezien de genoemde ruime liquiditeit van de gemeente Arnhem gedurende het jaar 2023, heeft de gemeente in 2023 actief gebankierd bij de schatkist hetgeen heeft geresulteerd in een positief resultaat van € 1,3 miljoen op de rentebaten uit de vlottende financiering. De genoemde drempelwaarden voor schatkistbankieren zijn in 2023 in geen van de kwartalen overschreden.

Renterisiconorm

In de wet FIDO is een norm vastgesteld voor de risicobeoordeling van de rente op de langlopende financiering, de zogenaamde renterisiconorm. Deze norm geeft feitelijk aan voor welk deel van het begrotingstotaal de gemeente een zogenaamd renterisico mag lopen. Dit renterisico bestaat eruit dat bij een tussentijdse herziening van de rente of bij de noodzaak om een herfinanciering toe te passen de actuele marktrente kan zijn gestegen waardoor op de begroting hogere lasten moeten worden opgenomen. Voor 2023 was de renterisiconorm vastgesteld op 20% van het lastentotaal van de gemeentelijke begroting bij aanvang van het jaar.

In 2023 heeft de gemeente op de bestaande leningenportefeuille een bedrag van € 46,0 miljoen afgelost en is door partijen die een lening hebben van de gemeente € 8,6 miljoen afgelost. Per saldo heeft de gemeente voor een bedrag van € 37,4 miljoen schulden afgelost. Hier tegenover zijn nieuwe leningen aangetrokken voor in totaal € 30 miljoen en voor € 2,4 miljoen aan nieuwe leningen door de gemeente uitgezet. Per saldo heeft de gemeente voor een bedrag van € 27,6 miljoen aan leningen aangetrokken. Voor de berekening van de renterisiconorm wordt gekeken naar de laagste van òf de benodigde herfinanciering van de bestaande portefeuille (€ 37,4 miljoen) òf de nieuw aangetrokken financiering gecorrigeerd voor nieuwe uitzettingen (€ 27,6 miljoen), wanneer die lager is. Dat laatste is het geval en daarmee bedroeg het gerealiseerde renterisico € 27,6 miljoen, het netto bedrag van de nieuwe leningen.
De toegestane renterisiconorm was 20% van € 838 miljoen: € 167,6 miljoen. Het werkelijk gelopen renterisico van € 27,6 miljoen is dus ruim onder de wettelijke limiet gebleven.

Risicomanagement financiering

Voor wat betreft het risicomanagement financiering wordt onderscheid gemaakt tussen:

- de eigen gemeentelijke financieringsbehoefte;
- de financiering van de sociale woningbouw;
- de financiering van aan de gemeente gelieerde instellingen;
- overige risico's.

Eigen gemeentelijke financieringsbehoefte

Bij de eigen gemeentelijke financieringsbehoefte gaat het om de financiering van alle investeringen die worden gedaan door de gemeente Arnhem. Deze financiering vindt plaats door middel van eigen en vreemd vermogen. Als eigen financieringsmiddel worden de reserves en voorzieningen ingezet. Vreemd vermogen wordt aangetrokken in de vorm van langlopende leningen, zowel onderhands (bijvoorbeeld van banken) als in de vorm van MTN's (Medium Term Notes, een soort obligaties). De rentekosten van financiering van gemeentelijke investeringen en projecten worden doorberekend in de vorm van een zogenaamde omslagrente: een gemiddelde van de rentes van aangetrokken geldleningen en andere kosten van de treasuryfunctie. In 2023 bedroeg de omslagrente 1,0% bij een begrote rente van 1,4%. Doordat de rentelasten meevielen, was de begrote omslagrente te hoog vastgesteld en werden er dus te veel rentelasten aan de verschillende taakvelden toegerekend. Hierdoor ontstond een rentevoordeel op Treasury dat buiten de in het BBV toegestane bandbreedte kwam. Daarom is een nacalculatie gemaakt op basis waarvan de omslagrente op 1,0% is uitgekomen. De financiële effecten hiervan staan verder toegelicht bij het onderdeel 'Toelichting financiële afwijkingen' in het programma Bestuur, dienstverlening en financiën.

Financiering van de sociale woningbouw

De financiering van de sociale woningbouw vindt bijna volledig plaats door leningen door corporaties, die geborgd worden door het Waarborgfonds Sociale Woningbouw (WSW). Dit landelijke fonds fungeert als waarborg ten aanzien van risico’s van wanbetaling en vervult daarmee de garantstellende rol die gemeenten van oudsher hadden. Het WSW kan bij gemeenten en het Rijk aankloppen wanneer de eigen borgingscapaciteit niet meer toereikend is (wat nog nooit is gebeurd). Daarvoor heeft ook de gemeente Arnhem een achtervangovereenkomst met het WSW gesloten. Het bestaan van het WSW samen met ontwikkelingen op het gebied van schaalvergroting en regionalisering van de woningcorporaties verklaart waarom de rol van de gemeente op het terrein van de financiering van woningbouw de afgelopen jaren kleiner is geworden en nu zo goed als uitgespeeld is. Per 31-12-2023 heeft de gemeente nog maar één lening van € 7.000 aan de woningcorporatie Omnia Wonen op de balans.

Financiering van aan de gemeente gelieerde instellingen

Bij de financiering van aan de gemeente gelieerde instellingen gaat het om activiteiten die nauw grenzen aan het beleid van de gemeente Arnhem. Het gaat hier vooral om instellingen in de sectoren zorg, sport en cultuur. Ook bij deze financiering wordt de laatste jaren een terughoudend beleid gevoerd.
Bij de directe (eigen) financiering van de activiteiten van de instellingen heeft de gemeente Arnhem een gericht toezicht op het reilen en zeilen van de betreffende instellingen. Door aan de te verstrekken leningen waarborgen te verbinden kan bij calamiteiten direct worden gereageerd (voorbeeld: executie bij recht van eerste hypotheek). Tevens bestaan er bij de sectoren zorg en sport waarborgfondsen. Met borgstelling door deze waarborgfondsen kunnen instellingen bij banken een lagere rente bedingen en hoeft de gemeente zelf geen lening te verstrekken. De stichting waarborgfonds voor de sport (SWS) garandeert maximaal de helft van de lening en eist een garantie van de gemeente voor het resterende deel van de lening.

Overige risico's

Conform de wettelijke voorschriften en de kaderstelling vanuit het treasurystatuut trekt de gemeente alleen leningen aan in euro’s. Beleggen van middelen is niet aan de orde vanwege de verplichting om overtollige middelen aan te houden in de schatkist van het Ministerie van Financiën (schatkistbankieren). Er is binnen de gemeente Arnhem dus geen sprake van valutarisico of koersrisico.

Resultaten van de activiteit treasury

De primaire doelstelling van de treasury is een goede financiering van de gemeentelijke organisatie tegen zo laag mogelijke kosten, waarbij rekening moet worden gehouden met wettelijke voorschriften en beperkingen. Tevens is het van belang rekening te houden met gevolgen in de toekomst van financieringsbeslissingen. Dit vereist alert reageren op ontwikkelingen in de financiële markten in het kader van een meerjarig financieringsbeleid.

Het resultaat 2023 op de financieringsfunctie is als volgt opgebouwd:

Programma	Financiering	Bedrag	V/N
Bedragen x € 1.000			
S00	Vaste en vlottende financiering	1.216	V
S00	Financiering woningbouw en volkshuisvesting	0	
S00	Dividend BNG	1.241	V
Totaal Resultaat		**2.457**	**V**

Afgezet tegen het begrote voordelige resultaat 2023 van € 4,3 miljoen is sprake van een nadelig resultaat van € 1,8 miljoen. Dit resultaat wordt als volgt verklaard:

Programma	Financiering	Bedrag	V/N
Bedragen x € 1.000			
	Resultaat ten opzichte van de Begroting 2023		
S00	Vaste en vlottende financiering	-1.751	N
S00	Financiering woningbouw en volkshuisvesting	0	
S00	Dividend BNG	-59	N
Totaal Resultaat		**-1.810**	**N**

Voor een verdere verklaring van dit treasuryresultaat wordt verwezen naar het onderdeel 'Toelichting financiële afwijkingen' in het programma Bestuur, dienstverlening en financiën.

De economie en ontwikkelingen in de rente

Het beteugelen van de inflatie heeft de afgelopen periode aanleiding gegeven tot de oplopende rentes. De Europese Centrale Bank (ECB) probeert met renteverhogingen een oververhitting van de economie en daarmee een stijgende inflatie te voorkomen. De ECB probeert een stabiele inflatie van 2% te handhaven. De economische groei binnen de eurozone lijkt af te remmen. Daarmee zijn er signalen in de markt dat de rente zich stabiliseert op het huidige niveau en mogelijk weer gaat dalen.

De rente op leningen met een korte looptijd fluctueert sterker dan de rente op leningen met een lange looptijd. Een belangrijke taak voor het college is de omslagrente de komende jaren stabiel te houden. Daarom kiest de gemeente er al een aantal jaren voor om leningen met lange looptijden aan te trekken, waardoor forse schommelingen in de rentelasten worden voorkomen. Voorwaarde daarvoor is dat de markt meewerkt. Bij een snelle stijging van de rente, stijgen de Arnhemse rentelasten en schrijven de regels van het BBV voor dat de omslagrente ook moet stijgen.
Met de in het verleden aangetrokken leningen met lange looptijden van meer dan 20 jaar tegen een lage rente is ruimte gecreëerd, waardoor op dit moment geen forse herfinanciering tegen hogere rentes nodig is. Rekening houdend met de signalen in de markt van een mogelijke rentedaling zal de komende tijd de financiering in kleinere delen aangetrokken worden waarbij steeds een afweging wordt gemaakt over de duur van de aan te trekken lening.

Bedrijfsvoering

We zijn een organisatie die werkt aan de opgaven in de stad. Een goede bedrijfsvoering ondersteunt het bestuur, de raad en de organisatie in het realiseren van de ambities die we ons stellen. Bedrijfsvoering is in die zin nooit leidend; ze beweegt mee met de eisen die worden gesteld vanuit de opgaven in de stad.

Ontwikkelingen binnen de bedrijfsvoering

Organisatie ontwikkeling; Lekker Werken Aan de Ambities van Arnhem

In 2022 is de organisatie gestart met het traject 'Lekker Werken aan de Ambities van Arnhem', waar 15 organisatie inspanningen centraal staan. Voor veel van deze inspanningen geldt dat er bij bedrijfsvoering een rol en/of verantwoordelijkheid ligt. Deze paragraaf doorlopend valt te lezen wat de stand van zaken is met betrekking tot onder andere huisvesting, gemeentepool, inwerkprogramma/indiensttredingsproces (‘onboarding’), leiderschapsprogramma, leren en ontwikkelen,, uitvoeringsplan Diversiteit & Inclusie en het verbeteren van processen en informatiestromen.

Hybride werken en gemeentelijke huisvesting

Afgelopen jaar heeft in het teken gestaan van het invullen van (technische) randvoorwaarden om hybride werken mogelijk te maken. Zo kunnen medewerkers aanspraak maken op een thuiswerkplek, zijn overlegruimtes voorzien van faciliteiten die hybride overleg verder verbeteren en heeft het delen van en samen werken in documenten met Teams een impuls gekregen.
De hiervoor beschreven ontwikkelingen raken in belangrijke mate de ‘harde’ kant van hybride werken. Investeringen in de ‘zachte’ kant, de ‘houding en gedrag’ kant zijn vaak minder tastbaar, maar minstens zo belangrijk.

Dat we met elkaar hybride werken, is van invloed op de gemeentelijke huisvesting. Daarnaast zijn uitbreiding en aanpassing van de dienstverlening van invloed op de voorzieningen die er van de huisvesting gevraagd worden. Thema's als duurzaamheid, toegankelijkheid en de ambitie om het wijkgericht werken verder te versterken met integrale dienstverlening dicht bij de inwoner vragen daarbij onze aandacht.

We hadden ons ten doel gesteld om in de eerste helft van 2023 een nieuw integraal huisvestingsplan voor te leggen. Hierin zijn we niet geslaagd. De opgave is complex en vraagt om inzet van capaciteit en expertises die we in eerste instantie niet in huis hadden. In 2023 hebben we wel de belangrijkste uitgangspunten scherp gekregen en inmiddels zijn we drukdoende deze te vertalen naar een Programma van Eisen met betrekking tot het Stadhuis. Dit zal naar verwachting in de eerste maanden van 2024 kunnen worden afgerond en vormt de opmaat naar een integraal huisvestingsplan later dat jaar.

De Connectie

Uitvoerende onderdelen van de bedrijfsvoering van de gemeente Arnhem zijn, samen met de gemeenten Renkum en Rheden, ondergebracht bij De Connectie (zie ook de paragraaf Verbonden partijen). De Connectie is een gemeenschappelijke regeling (GR), waarvan Arnhem voor 72% eigenaar is.

In 2023 stonden een aantal aandachtpunten centraal, voortkomend uit de bestuursopdracht daterend uit zomer 2021. Eén van die aandachtspunten betreft het komen tot een effectievere en efficiëntere bedrijfsvoering. Harmonisatie van systemen en applicaties bij de drie gemeenten is daarbij belangrijk. In de eerste helft van 2023 heeft de focus vooral gelegen op het afronden van harmonisatie en modernisering van een groot deel van het applicatielandschap m.b.t. de ondersteuning van de bedrijfsvoering (zoals e-HRM). De tweede helft van 2023 heeft vooral in het teken gestaan van de verkenning en voorbereidingen voor een verdergaande samenwerking en harmonisatie, bijvoorbeeld in de vorm van een regionale strategische IT- en Informatievoorzieningsagenda en een programma voor de realisatie ervan in de komende jaren.

In het licht van een effectieve samenwerking is voorts een goed ingerichte demand- en supply organisatie van belang. Hierop zijn in de tweede helft van 2023 stappen gezet Eind 2023 waren nagenoeg alle demands (weer) voorzien van een demandmanager en zijn rollen en verantwoordelijkheden, randvoorwaarden, e.d. opnieuw vastgesteld. Met de demandmanagers zijn de product dienstencatalogi opnieuw tegen het licht gehouden om afspraken met De Connectie kritisch te beschouwen, te bevestigen en, daar waar nodig, te intensiveren.

Personeel en organisatie

Uitvoeringsplan Inclusieve en Diverse Gemeentelijke Organisatie
De resultaten van de inspanningen uit het uitvoeringsplan Inclusieve en Diverse Gemeentelijke Organisatie staan beschreven in het hoofdstuk over het stedelijk programma Welzijn en Inclusie bij Programma Inclusief Arnhem (inclusieve en Diverse gemeentelijke organisatie).

Instroom/recruitment
Ondanks een gespannen arbeidsmarkt lukt het ons nog steeds om meer dan 97% van de ruim 220 vacante posities zelf te vervullen. We weten potentiële sollicitanten te bereiken door gebruik te maken van uiteenlopende kanalen, effectieve inzet van 'jobmarketing' en (lokale) netwerken. Onderscheidend blijft onze oordeelvrije manier van selecteren, met een sterke focus op competenties. Dit leidt tot meer diverse instroom van nieuwe collega's.

'Onboarding' nieuwe medewerkers
Alle nieuwe medewerkers van de gemeente Arnhem krijgen sinds 2023 een compleet onboardingsprogramma aangeboden, inclusief welkomstpakket. In meerdere dagen/dagdelen maken zij kennis met alle werkvelden van de gemeente Arnhem én de stad zelf. Vaste onderdelen hiervan zijn het afleggen van de ambtseed, maar ook aandacht voor integriteit en inclusie en diversiteit. De waardering voor het programma is goed (onderdelen krijgen cijfers tussen de 7,5 en 8,5) en de bijeenkomsten worden goed bezocht. Het afgelopen jaar hebben ruim 250 veelal nieuwe collega's deelgenomen.

Gemeentepool
We hebben het grootste deel van 2023 volop gewerkt aan de voorbereidingen voor een goede start van de gemeentepool. De wervingsstrategie van de eerste lichting deelnemers (naar verwachting ongeveer 15 nieuwe collega's) is ontwikkeld gaat begin 2024 van start. De voorbereidingen namen wat meer tijd in beslag, omdat we de randvoorwaarden voor de nieuw te starten medewerkers vanaf het begin op een goed niveau willen hebben. Op deze manier hebben we direct een professionele en succesvolle uitstraling rond de gemeentepool.

Leren en Ontwikkelen/ Leiderschap
In het kader van het organisatieprogramma 'Lekker Werken aan de Ambities van Arnhem' (LWAA) heeft P&O een bijdrage geleverd aan organisatie-inspanningen op het gebied van diversiteit & inclusie, onboarding en digitale fitheid. Daarnaast is P&O verantwoordelijk voor het leiderschapstraject dat in 2023 van start is gegaan. Het digitale Leerplein is verder ontwikkeld en wordt inmiddels goed gevonden. 83% van alle medewerkers bezocht het afgelopen jaar minimaal eenmaal het Leerplein.

Ziekteverzuim, Veiligheid, ARBO, BHV
In 2023 zijn we overgestapt naar een nieuwe arbodienstverlener met wie we afspraken maken over de gewenste verzuimaanpak. Het cijfer voor ziekteverzuim is in 2023 6,53%, dit is iets lager dan in 2022 (6,61%) .

De BHV-organisatie is, na de coronaperiode, weer volledig op sterkte.
We zetten in op vergroting van bewustwording voor het melden van gevaarlijke situaties.
Aantallen BHV-meldingen in 2023:

- 29 BHV-meldingen waarbij 15 keer hulp van ambulance in ingeroepen.

Op het gebied van (bijna)-bedrijfsongevallen en gevaarlijke situaties:

- 3 meldingen met letsel
- 1 melding met zwaar letsel

Informatie en automatisering

Open en transparante overheid
Er is in het afgelopen jaar opnieuw ingezet om overheidsinformatie beter vindbaar, uitwisselbaar te maken, te ontsluiten en te archiveren. De achterstanden die er waren in de bewerking en overbrenging van de analoge archieven naar het Gelders Archief worden steeds kleiner en zullen eind 2024 tot het verleden behoren.
Met de komst van een nieuw en modern zaaksysteem is het vastleggen en meer transparant beschikbaar maken van informatie fors toegenomen. Met extra toegekende middelen zijn we gaan versnellen om naar een meer papierloze situatie te gaan en een omslag te maken naar een bijna volledig digitaal archief. Bij het meer papierloos gaan werken ligt de focus op het laten afnemen van de papierstromen bij Burgerzaken (BZ) en Werk & Inkomen (W&I). Hiermee kunnen we de doorlooptijden van dienstverlening versnellen, administratieve lasten verlagen en de nieuwe aanwas van papieren archief in de archiefruimte flink doen afnemen. In 2023 is tevens gestart met het koppelen van andere informatiesystemen aan het nieuwe zaaksysteem. Hiermee wordt vastlegging efficiënter en beter beheersbaar.

Informatieveiligheid en privacy
De Baseline Informatiebeveiliging Overheid en de Algemene Verordening Gegevensbescherming zijn de wettelijke kaders op gebied van informatiebeveiliging en privacybescherming waaraan gemeente Arnhem moet voldoen. Met de begroting 2023 zijn middelen toegevoegd om naar een adequaat niveau te groeien op dit vlak.

We zijn in 2023 gestart met een driejarig programma, met daarin tal van projecten, om het benodigde niveau te gaan realiseren. Hierbij is de opzet om de organisatie, de techniek en het gedrag van medewerkers te laten ontwikkelen. In het afgelopen jaar zijn er al diverse projecten gestart zoals Organisatie & Governance, Identity & Accessmanagement, het ontwikkelen van een bewustwordingsprogramma wat vanaf 2024 wordt uitgerold en de aanbesteding van een ISMS (Information Security Management System). Ook heeft er in 2023 weer een nieuwe editie van themaweek Week van de Digitale Weerbaarheid plaatsgevonden waarin alle medewerkers de gelegenheid is geboden hun kennis te verrijken door deel te nemen aan tal van workshops en lezingen op gebied van informatieveiligheid, privacybescherming en (data)ethiek. Naast inhoudelijke kennis wordt hiermee ook bewustwording vergroot.

Informatiegestuurd werken
We hebben verder ingezet op een monitor per beleidsprogramma, op basis van meetbare doelen en de benodigde indicatoren. Hiermee zorgen we dat de programma's het beleid en de sturing op de doelen met meer feitelijke basis kunnen vormgeven. We bouwen aan de 'centrale waarheid' als gegevensbasis en zetten multidisciplinaire teams in die werken aan analyse en ontwikkeling van de monitoren. In 2023 hebben we gewerkt aan de kwalitatieve verbeteringen op de bestaande monitors (zoals de Zorgmonitor) en zijn er nieuwe monitors ontwikkeld (waaronder de Monitor Financiën) en inmiddels staat er ook een goed geschoold en professioneel team van dataspecialisten.

Digitale Dienstverlening
In 2023 hebben we grote stappen gezet in de digitale dienstverlening. Inmiddels hebben inwoners meer mogelijkheden om digitaal zaken te doen met de gemeente Arnhem. Zo zijn online diensten gerealiseerd voor de aangifte van verhuizing, de aangifte van overlijden, het opvragen van een uittreksel BRP, het aanvragen van energietoeslag, het doorgeven van vermissing reisdocumenten, het wijzigen van de aanschrijfnaam en voor het wijzigen van geheimhouding persoonsgegevens. Onlangs is ook de eDienst voor de digitale geboorteaangifte gerealiseerd waarmee het voor ouders mogelijk is om vanuit huis aangifte te doen van de geboorte van hun kind. Voor de digitale toegankelijkheid van onze websites en apps voldoen wij sinds medio 2023 aan de wettelijke verplichtingen om te beschikken over de toegankelijkheidsverklaringen en werken wij aan het verbeteren van de toegankelijkheid op alle websites.

Financiën en control
In 2023 hebben we verder invulling gegeven aan eerder ingezette verbeteringen.
Allereerst zijn voor de Begroting 2024 opnieuw twee begrotingsprogramma's, namelijk Onderwijs en Gezondheid en Sport, betrokken in het traject van het 'zero based' opbouwen van programma's. De relatie tussen ambities, doelstellingen, inspanningen en financiële middelen wordt hierbij opnieuw gelegd waarmee een scherper programmabegroting ontstaat.

In 2023 zijn we een traject gestart dat erop is gericht de interne sturing en verantwoording te intensiveren en beter aan te laten sluiten op de bestuurlijke planning & controlcyclus die leidt tot begroting, tussentijdse rapportages en jaarverslag. Er ligt inmiddels een implementatieplan dat onder andere voorziet in het per cluster en afdeling bepalen van waarop men wil sturen, inclusief de vertaling naar doelen in de vorm van 'key performance indicators'(kpi's) en hierop aansluitende stuur- en verantwoordingsinformatie. In het komende jaar worden voor ieder(e) cluster / afdeling minimaal twee verantwoordingsmomenten georganiseerd waarin plannen en realisatie worden geëvalueerd en besproken.

Na een intensief traject is eind 2023 een nieuwe Monitor Financiën uitgerold. Deze monitor stelt directie en management, budgethouders, etc. in staat om op efficiënte en uniforme wijze inzicht te verkrijgen in financiële informatie op verschillende aggregatieniveaus. De basis is een hoofdlijn die snel en eenvoudig inzicht geeft. Vervolgens is hier op veel manieren en tot in diepe details verder in te zoomen door 'door te klikken' in dezelfde monitor. Een flinke verbetering ten opzichte van de uitgebreide en complexe informatie die we lang kenden.

Rechtmatigheid
Het jaar 2023 is het eerste jaar waarin het college zelf een rechtmatigheidsverantwoording afgeeft, daar waar deze in het verleden in het oordeel van de accountant zat verwerkt. De rechtmatigheidsverantwoording werd

eerder aangekondigd voor 2021 en, later, 2022. De invoering werd echter uitgesteld. Voor 2022 hadden we reeds een overzicht van processen met invloed op rechtmatigheid, hadden we deze toegewezen aan proceseigenaren en was sprake van een stelsel van interne controlewerkzaamheden, gericht op toetsing van rechtmatigheid en rapportage daarover aan de proceseigenaren. Hiermee lag er een basis voor 2023.
In 2023 zijn de geplande controlewerkzaamheden met betrekking tot rechtmatigheid conform planning uitgevoerd, de uitkomsten zijn gerapporteerd aan de proceseigenaren met het verzoek deze te beoordelen en te vertalen naar een uitspraak omtrent het al dan niet rechtmatig zijn. Het geheel is vastgelegd in onze risico- en controletool Naris.

Met het keer op keer uitstellen van de invoering zou verwacht mogen worden dat voldoende tijd en gelegenheid zou zijn geweest voor het opstellen van duidelijke kaders, richtlijnen en formats. Helaas bleek de praktijk anders: de Kadernota Rechtmatigheid 2023 kwam pas september 2023 beschikbaar en werd met terugwerkende kracht van toepassing. Hierin werden nog belangrijke uitgangspunten rond begrotingsrechtmatigheid geformuleerd die later door de commissie BBV in een aanvullende notitie (zelfs) nog nader werden geduid. Met de raadsbrief ‘Rechtmatigheidsverantwoording 2023’ van 6 februari 2024 (zaaknummer 4078783) is de raad hierover nader geïnformeerd.

In de jaarrekening hebben wij de rechtmatigheidsverantwoording opgenomen met betrekking tot de begrotingsonrechtmatigheden. In de financiële verordening en het normenkader bij de begroting 2024 heeft de gemeenteraad met het college van burgemeester en wethouders afgesproken dat begrotingsonrechtmatigheden vanaf € 520.000 (rapportagegrens) in de paragraaf bedrijfsvoering worden gemeld. Met de gemeenteraad is voorts afgesproken dat inhoudelijke toelichting niet noodzakelijk is als deze begrotingsonrechtmatigheden passen binnen het bestaande beleid of wanneer deze onder de rapportagegrens vallen. Naast deze toelichting gaan wij hieronder in op de bevindingen van het voorwaardencriterium en het misbruik en oneigenlijk gebruik (M&O) criterium.

De in de jaarrekening opgenomen rechtmatigheidsverantwoording is opgesteld volgens de Kadernota rechtmatigheid van de commissie BBV en de financiële- en controleverordeningen van onze gemeente. Daarnaast geldt het door de gemeenteraad op 8 november 2023 vastgesteld normenkader als toetsingskader voor de rechtmatigheidsverantwoording.

Begrotingscriterium
Het begrotingscriterium heeft betrekking op de grenzen van de baten en lasten in de door de raad geautoriseerde begroting. Het gaat hierbij om de exploitatie, investeringskredieten en de hiermee samenhangende programma’s, waarbinnen de financiële beheershandelingen tot stand komen.

Onderstaand lichten wij de afwijkingen toe vanaf de rapporteringsgrens (€ 520.000). Wij maken hierbij onderscheid in fouten en onduidelijkheden. Ook geven wij aan wat wij doen om de fouten en onduidelijkheden in de toekomst te voorkomen.

Soort	**omschrijving**	**Overschrijding x €1.000**	**Fout**	**Onduidelijkheid**	**Toelichting**	**Maatregel**
A	Programma S00	Last: € 7.431	V	n.v.t.	Overschrijdingen zijn passend binnen het beleid van de gemeente, daarom niet verder toegelicht, conform afspraken met de raad.	
A	Programma S06	Last: €11.851	V	n.v.t.		
A	Programma S07	Last: € 24.018	V	n.v.t.		
B	Investeringen	€ 0	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
C	Reserve mutaties	€ 0	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
D	Overige	€ 0	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.

Voorwaardencriterium
Het voorwaardencriterium heeft betrekking op de eisen die worden gesteld bij de uitvoering van de financiële beheershandelingen. Deze eisen zijn afkomstig uit diverse wet- en regelgeving en hebben betrekking op aspecten als doelgroep, termijn, grondslag, administratieve bepalingen, normbedragen, bevoegdheden, bewijsstukken, recht, hoogte en duur.

Er zijn geen fouten geconstateerd met betrekking tot het voorwaardencriterium.

Misbruik en oneigenlijk gebruik (M&O) criterium
Het misbruik en oneigenlijk gebruik heeft betrekking heeft op het voorkomen, detecteren en corrigeren van misbruik en oneigenlijk gebruik van overheidsgelden en gemeentelijke eigendommen bij financiële beheershandelingen.

Er zijn geen fouten geconstateerd met betrekking tot het M&O criterium.

Auditing en risicomanagement
De speerpunten voor 2023 waren gebaseerd op het uitgangspunt dat we het risicobewustzijn van de organisatie verder willen vergroten door risico's weloverwogen en bewust te laten nemen en kansen te benutten door:
- een nog betere sturing op de maatregelen voor met name de belangrijkste risico's;
- extra aandacht in de vorm van risicosessies voor een aantal grote risicovolle projecten die voldoen aan de hiervoor gestelde criteria;
- ontwikkelen van handreikingen en trainingen risicomanagement voor medewerkers om deze zo goed mogelijk te faciliteren om risico's expliciet in beeld te kunnen brengen en hierop te sturen.

In 2023 zijn verschillende risicosessies uitgevoerd en vertaald naar risicoanalyses. Zoals bekend, doen we dat in ieder geval voor grote, risicovolle processen. Voorbeelden van trajecten waarbij één of meerdere risicosessies hebben plaatsgevonden, zijn de gebiedsontwikkelingen in Kronenburg, Nijmeegseweg en de Spoorzone, de inrichting van de gemeentepool, nationaal programma Arnhem-Oost en de ontwikkelingen rond schuldhulpverlening.

Gemeente Arnhem staat voor een grote opgave op het gebied van binnenstedelijke gebiedsontwikkeling. Dit vertaalt zich onder andere naar een actiever grondbeleid. De risico's in het grondbedrijf brengen we al enige tijd conform een vaste methodiek in beeld. Met inbreng van externe deskundigen hebben we deze methodiek afgezet tegen de actuele ontwikkelingen en vertaald naar een aantal aanpassingen. Daarmee denken we beter toegerust te zijn op de meest actuele ontwikkelingen.

Ook in 2023 zijn diverse risicotrainingen en –presentaties georganiseerd, zowel voor nieuwe als voor bestaande medewerkers. Dit met de bedoeling kennis van en bewustwording rond risico's verder te vergroten.

In de gemeentewet is in artikel 213a vastgelegd dat gemeenten onderzoeken doen naar de doeltreffendheid en doelmatigheid en hierover de raad informeren. In de financiële verordening van de gemeente Arnhem zijn hier aanvullend afspraken over gemaakt. In 2023 is een aantal onderzoeken uitgevoerd dat, hoewel vooraf niet als zodanig aangekondigd, kwalificeert als een 213a onderzoek. Dit betreft bijvoorbeeld het onderzoek Financiële Wijksturing – Analysefase dat is gericht op het herinrichten van de financiële wijksturing en het realiseren van de cultuurverandering die daarvoor nodig is Andere voorbeelden zijn het onderzoek naar bestaanszekerheid uitmondend in het rapport 'Bestaanszekerheid in beeld', de evaluatie cameratoezicht openbare orde 2023 en de tussenevaluatie buurtconciërges. Daarnaast heeft ook de eerder genoemde evaluatie van de risico inschatting in het grondbedrijf elementen van een 213a onderzoek.

Juridische zaken
Juridische zaken adviseert de organisatie en het bestuur op een breed terrein van rechtsgebieden. De afdeling verzorgt voorts de behandeling van bezwaarschriften en klachten, en vertegenwoordigt het gemeentebestuur in rechterlijke procedures. Daarnaast heeft juridische zaken tot taak om erop toe te zien dat de organisatie bij al haar activiteiten binnen de wettelijke kaders handelt; een taak van control.
Bij al deze werkzaamheden helpt juridische zaken de gemeente om recht te doen aan de grondbeginselen van de Nederlandse rechtsstaat. Daarbij is er ook steeds oog voor de behoeften van onze inwoners, en wordt maatwerk geboden waar dat wenselijk is.

In 2023 is - meer specifiek - veel aandacht uitgegaan naar ondersteuning op het gebied van de energietransitie, de Omgevingswet (in werking getreden op 1 januari 2024) en de Woo (Wet open overheid), Bij de Woo is intern een nieuwe werkwijze geïntroduceerd, waarbij juridische zaken een sterkere coördinerende rol heeft gekregen.

Daarnaast is, zowel met tijdelijke inhuur als met procesverbeteringen, stevig ingezet op het verkorten van de doorlooptermijnen bij de behandeling van de bezwaarschriften. Dit heeft ertoe geleid dat bij het grootste gedeelte van de bezwaarschriften de doorlooptermijn inmiddels op orde is en bij het resterende gedeelte in 2024 de termijnen verbeterd zullen worden.

Communicatie

2023 stond voor communicatie in het teken van visie- en beleidsontwikkeling. Ook zijn de contouren van een communicatieplan bepaald en gaan we in 2024 verder met de concrete invulling hiervan. Afgeleide hiervan is dat we een start hebben gemaakt met de afbakening van rollen en taken binnen de afdeling met als doel meer opgavegericht te kunnen werken en de beschikbare capaciteit hier ook effectiever op te kunnen inzetten

Samenwerking met Stichting Citymarketing
De samenwerking met deze stichting is geïntensiveerd. Zowel op operationeel als op strategisch niveau is de samenwerking geïntensiveerd en periodiek is er gekeken naar welke thema's actueel zijn en hoe wij als gemeente daarop kunnen en willen aansluiten. Ook is er een raamwerk opgezet met betrekking tot 800 jaar Arnhem, maar ook de kleinere jubilea die in bijvoorbeeld 2024 plaatsvinden.

Communicatie en inclusie
Langs drie lijnen investeerden we in de inclusiviteit van de gemeentelijke communicatie:

- Digitale toegankelijkheid gemeentelijke websites

We werkten aan het verbeteren van de digitale toegankelijkheid van zowel bestaande als nieuwe gemeentelijke websites. We pasten onder meer huisstijlsjablonen aan, trainden collega's en stelden een functionaris digitale toegankelijkheid aan binnen de afdeling.

- Schrijven in begrijpelijke taal

We trainden tientallen gemeentelijke medewerkers in het schrijven op B1-niveau. Het Lezerspanel van Arnhemmers gaf feedback op brieven en onduidelijke brieven werden herschreven.

- Inclusief woord- en beeldgebruik

We maakten een handreiking inclusief woord- en beeldgebruik voor de gemeentelijke organisatie. Daarnaast nemen we deskundigheid op het gebied van inclusieve communicatie nadrukkelijk mee in de nieuwe aanbesteding van externe vormgevers. En we maakten beleid voor het schriftelijk communiceren in andere talen dan het Nederlands.

Huisstijl
We hebben in 2023 geen start kunnen maken met de nieuwe huisstijl vanwege het ontbreken van capaciteit enb middelen. Met de opgestelde gemeentelijke communicatievisie, de te ontwikkelen visie op dienstverlening en de vernieuwde website zal er voor de volgende periode een voorstel worden voorbereid voor een vernieuwde huisstijl die aansluit op wie we als gemeente Arnhem willen zijn.

Inkoop

Voor inkoop geldt dat, naast de gebruikelijke doel- en rechtmatigheid, de focus ligt op Lokaal, Sociaal, Duurzaam/Circulair inkopen (LSDC). Vanuit de projectgroep LSDC is dit jaar een voorstel voor een plan van aanpak opgesteld. Dit wordt in 2024 in uitvoering gebracht, onder andere met tijdelijke extra capaciteit voor het aanjagen en het creëren van bewustwording. Tegelijkertijd wordt vanuit de inhoudelijke thema's al aan bewustwording en kennisopbouw bij interne opdrachtgevers gewerkt.

Overzicht formatie

Totaal aantal FTE Arnhem	Realisatie Bezetting 2021	Realisatie Bezetting 2022	Begroting Formatie 2023	Realisatie Bezetting 2023
Bestuur	46	47	47	48
Raadsleden	39	39	39	40
College B&W	7	8	8	8
Personeel ambtelijke organisatie	997	1.036	1.144	1.125
Aantal FTE ambtelijke organisatie formatie	997	1.036	1.144	1.125

Verloop formatie

Personeelskosten/inhuur ambtelijke organisatie	Realisatie 2022	Begroting 2023	Realisatie 2023	Afwijking
Bedragen x € 1.000				
Aantal FTE ambtelijke organisatie	***1.036***	***1.144***	***1.125***	***19***
Personeel	85.985	102.064	97.881	4.184
Inhuur gedekt uit loonsom	3.923	3.745	4.094	-349
Totaal loonsom	**89.908**	**105.809**	**101.974**	**3.835**
Inhuur gedekt uit overige middelen	16.959	20.981	19.223	1.758
Totaal inhuur uit overige middelen	**16.959**	**20.981**	**19.223**	**1.758**
Voormalig personeel	434	548	467	81
Dekking uit voorziening	-165	-81	-68	-13
Totaal voormalig personeel	**269**	**467**	**399**	**67**
Saldo personeelsbudget	**107.136**	**127.256**	**121.596**	**5.660**
% inhuur in €	**19,5%**	**19,5%**	**19,2%**	

Uit bovenstaand overzicht valt af te leiden dat de beschikbare middelen voor inzet van personeel niet volledig zijn ingezet. De daadwerkelijke bezetting is eind 2023 ook lager dan begroot. De gespannen arbeidsmarkt speelt hierbij een rol. De lager dan begrote loonkosten worden, naast het niet invullen van alle vacatures, ook veroorzaakt door het feit dat (nieuwe) medewerkers lager worden ingeschaald dan het maximum van de schaal waarmee in de begroting rekening is gehouden.
Om in geval van niet in te vullen vacatures toch continuïteit te houden in het werk, is externe inhuur noodzakelijk. Bij de inzet van externen speelt in sommige gevallen, naast vacatureruimte, ook gewenste specifieke expertise een rol. In relatieve zin (afgezet tegen de loonsom) laat de inhuur in 2023 een lichte daling zien.

Verbonden partijen

De gemeente neemt deel in diverse rechtsvormen zowel publiek als privaat. Wanneer de gemeente zowel een bestuurlijk als een financieel belang heeft in een andere partij, is dat voor de gemeente een verbonden partij. Samenwerking met andere partijen is een manier om publieke taken uit te voeren, die bijdragen aan het realiseren van de gemeentelijke doelstellingen. Deelnemingen in andere partijen brengen risico's met zich mee zowel bestuurlijk, maatschappelijk als financieel.

Verbonden partijen twee gemeentelijke rollen

De gemeente vervult twee rollen richting de verbonden partijen: de rol van eigenaar en de rol van opdrachtgever. Tussen beide rollen en de belangen die daaruit voortvloeien, kan een spanningsveld bestaan.

In de eigenaarsrol beslist de gemeente over de oprichting, de missie, de taken, bevoegdheden en verantwoordelijkheden van de verbonden partij. Het gemeentebestuur is mede eigenaar van de verbonden partij en draagt bestuurlijke verantwoordelijkheid (de gemeente neemt deel aan het bestuur). De eigenaarsrol richt zich vooral op de continuïteit en de levensvatbaarheid van de (samenwerkings)organisatie.

De gemeente is ook opdrachtgever van de verbonden partij. De verbonden partij levert diensten of producten of is uitvoerder van gemeentelijk beleid. Veelal in de vorm van een basispakket dat door alle deelnemers in de samenwerking wordt afgenomen, met daarnaast een aanvullend pakket dat voor afzonderlijke deelnemers op maat wordt afgesproken.

Het financieel belang is gekoppeld aan beide rollen. Als opdrachtgever heeft de gemeente belang bij een zo goed mogelijke prijs-/kwaliteitsverhouding voor de afgesproken dienstverlening en deze moet passen binnen de kaders van de gemeentebegroting. Als eigenaar draagt de gemeente het 'ondernemersrisico' van de samenwerking. Als de financiële resultaten tegenvallen, zal de gemeente de tekorten moeten aanvullen.

Actuele kaders

Kadernota verbonden partijen gemeente Arnhem

In 2016 is de visie van de gemeente Arnhem op de verbonden partijen vastgelegd in de kadernota verbonden partijen 2016 gemeente Arnhem, met daarin uitvoeringsrichtlijnen over de wijze van sturen en beheersen. Uitgangspunt is om hierbij uit te gaan van een risicogerichte aanpak, onder andere door het instellen van een governancecode en het toepassen van een 'risicokompas'.

BBV-Notitie verbonden partijen

Ook de Notitie verbonden partijen van de Commissie BBV uit oktober 2016 geeft verplichte en aanbevolen kaders ten aanzien van verbonden partijen. In deze notitie wordt uiteengezet wanneer sprake is van een financieel en bestuurlijk belang. Van een financieel belang is sprake als de gemeente de middelen zoals vermogen of leningen, die aan een partij ter beschikking zijn gesteld, niet terugkrijgt bij faillissement van die partij of indien financiële problemen bij de derde partij kunnen worden verhaald bij de gemeente. Bij een bestuurlijk belang gaat het om het hebben van zeggenschap van de gemeente in een derde partij, hetzij omdat de gemeente een zetel in het bestuur heeft, hetzij omdat ze via aandelen mee kan stemmen.

Wet gemeenschappelijke regeling

Lokale overheden werken steeds meer en intensiever met elkaar samen. Dat gebeurt op verschillende niveaus en op verschillende manieren. De Wet gemeenschappelijke regeling (Wgr) maakt (publiekrechtelijke) samenwerking mogelijk tussen provincies, gemeenten en waterschappen.
Per 1 juli 2022 is een wijziging van de Wgr in werking getreden. Deze wijziging is erop gericht de kaderstellende en controlerende rol van de gemeenteraad bij taken die in gemeenschappelijke regelingen worden uitgevoerd te versterken. De komende tijd wordt bezien wat de gevolgen van de wijzigingen in de Wgr zijn voor de Arnhemse kadernota en de inbedding van de verbonden partijen in de P&C-cyclus.

Diversiteit en inclusie

In de raadsbrief Inclusie en diversiteit bij samenwerkingspartners van 14 maart 2023 staat wat we van verbonden partijen vragen qua inzet op een inclusieve en diverse organisatie en dienstverlening. In 2023 hebben we reacties verzameld op de brief naar verbonden partijen en deze waar nodig bestuurlijk geagendeerd. Via onze accounthouders hebben we de voortgang gemonitord. Ook hebben we bij onze accounthouders van verbonden partijen geïnvesteerd in kennis en bewustwording over inclusie en diversiteit. In stedelijk programma 8 Welzijn en Inclusie wordt de inzet op diversiteit en inclusie van verbonden partijen in 2023 uitgebreider beschreven.

Ontwikkelingen risicovolle verbonden partijen

Niet alle verbonden partijen vragen om evenveel betrokkenheid. Om de aandacht te geven aan die verbonden partijen die voor de gemeente van het grootste belang zijn, dan wel een belangrijk risico vormen (beleidsmatig of financieel) wordt jaarlijks in aanloop naar de begroting het risicokompas geactualiseerd. Het risicokompas is een risicoanalyse die bestaat uit de beoordeling op acht maatstaven. Deze acht maatstaven geven vorm aan de bestuurlijke en financiële verbondenheid met de partij. Door alle verbonden partijen op dezelfde wijze te beoordelen, is het mogelijk de verbonden partijen onderling te vergelijken en te bepalen welke verbonden partijen in verhouding tot elkaar een hoog risicoprofiel hebben.

Bij de Begroting 2023 zijn onderstaande partijen als meest risicovol aangemerkt:

- DRAN (Doelgroepenvervoer Regio Arnhem Nijmegen);
- Sportbedrijf Arnhem;
- De Connectie;
- VGGM (Veiligheids- en Gezondheidsregio Gelderland-Midden;
- ODRA (Omgevingsdienst Regio Arnhem;
- Scalabor.

Voor deze partijen wordt in het hierna volgend overzicht de voortgang van de beheersstrategie toegelicht.
Relatie met de paragraaf Risicomanagement en weerstandsvermogen

De risico's die samenhangen met de verbonden partijen zijn meegewogen in de bepaling van de gewenste weerstandscapaciteit (zie paragraaf Risicomanagement en weerstandsvermogen).

Overzicht Verbonden partijen

In onderstaand overzicht is aangegeven in welke verbonden partijen de gemeente Arnhem deelneemt en aan welke programma's hiermee een bijdrage wordt geleverd. Per verbonden partij wordt een terugblik gegeven op de belangrijkste ontwikkelingen in 2022. Voor de partijen die bij de Begroting 2022 als meest risicovol zijn aangemerkt wordt tevens de voortgang van de beheersstrategie toegelicht.
Aanvullend op de hierna weergegeven verbonden partijen neemt de gemeente Arnhem tevens deel in twee Verenigingen van Eigenaars (VVE's). Het betreft de volgende VVE's:

- Vereniging van Eigenaars Varkensstraat 46 en 47 te Arnhem;
- Vereniging van Eigenaars Varkensstraat 27, 28-1 en 28-2 te Arnhem.

De gemeente heeft als eigenaar van een gedeelte van de panden zitting in het bestuur van de VVE's en heeft tevens een (gering) financieel belang. Het risicoprofiel is als laag aan te merken.

Scalabor B.V.

Scalabor B.V.

Vestigingsplaats	Arnhem		
Rechtsvorm	Besloten Vennootschap		
Programma	S06 Participatie en armoedebestrijding		
Doel verbonden partij	Scalabor B.V. is een arbeidsontwikkelbedrijf dat inwoners met een afstand tot de arbeidsmarkt uit de arbeidsmarktregio Midden-Gelderland ondersteunt bij het overbruggen van die afstand. Scalabor begeleidt inwoners die dat nodig hebben naar passend en zo regulier mogelijk werk. Scalabor richt zich op het ontdekken en ontwikkelen van talenten van mensen in een werksituatie. Een belangrijke dienstverlening is het begeleiden van SW-medewerkers van de modulaire gemeenschappelijke regeling Sociaal Domein Centraal Gelderland (MGR), module Werkgeverschap SW (WGSW).		
Deelnemers in samenwerking	Gemeente Arnhem is 100% aandeelhouder van Scalabor B.V. De gemeenschappelijke regeling Sociaal Domein Centraal Gelderland (MGR), module Werkgeverschap SW (WGSW) detacheert SW-medewerkers, in opdracht van de deelnemende gemeenten, bij Scalabor B.V. Daarnaast koopt gemeente Arnhem (als klant) ook ontwikkeltrajecten in bij Scalabor B.V. voor inwoners die een beroep doen op ondersteuning vanuit de Participatiewet. Scalaobr B.V. is ook onze partner in het toeleiden en creëren van beschutte werkplekken.		
Bestuurlijk belang	De concerndirecteur van gemeente Arnhem is gemachtigd om namens de gemeente Arnhem stemrecht uit te oefenen in de vergadering van aandeelhouders.		
Financieel belang	100%		
Eigen vermogen	Per 01-01-2023	€	7.896.072
	Per 31-12-2023	€	
Vreemd vermogen	Per 01-01-2023	€	8.642.731
	Per 31-12-2023	€	
Financieel resultaat	Gerealiseerd 2023	€	
Bijdrage Arnhem	Gerealiseerd 2023	€	2.217.200

Ontwikkelingen

Voor 2023 zagen wij:

- een snelle terugloop van het aantal SW-medewerkers (door pensionering ed.);
- door ontwikkelingen op de arbeidsmarkt en het ontbreken van benodigde vaardigheden van medewerkers het steeds lastiger voor SW-medewerkers wordt om door te stromen naar externe werkgevers;
- desondanks het percentage van externe detachering van SW-medewerkers hoger is dan het landelijke gemiddelde;
- landelijke ontwikkelingen rondom sociale ontwikkelbedrijven (SW 2.0) een rol gaan spelen qua positionering;
- de onderhandelingen voor cao SW en cao Aan de Slag eind november tot een eerste resultaat hebben geleid;
- deze resultaten financiële gevolgen zullen hebben waarbij nog niet duidelijk is hoe het Rijk zich hierin zal opstellen;
- de invoering van de nieuwe cao Aan de slag gevolgen kan hebben als het gaat om het beleggen van risico's van werkgeverschap.

In 2024 en verder vragen deze ontwikkelingen ook onze aandacht.

Risicoprofiel Middel

Beheersstrategie

De begroting 2024 kent meerdere onzekerheden. Het gaat daarbij om ontwikkelingen die ook op langere termijn een effect kunnen hebben op het businessmodel van Scalabor.

Inflatie en recessie
De huidige ontwikkelingen rondom energieprijzen, langere levertijden en duurder wordende producten zijn ongekend in de afgelopen decennia. In de begroting 2024 heeft Scalabor een zo goed mogelijke inschatting gemaakt op basis van wat zij nu weten. Echter is vooruit kijken erg lastig. Scalabor probeert met zoveel mogelijk maatregelen de gevolgen te beperken en risico's monitoren. De stijgende prijzen en rentes alsmede de onzekerheid in de wereld als gevolg van de Russische inval in Oekraïne maar ook de huidige situatie in Gaza kan leiden tot een recessie die er op haar beurt weer voor kan zorgen dat er minder productiewerk wordt uitbesteed en dat bedrijven die door Scalabor gedetacheerde medewerkers in dienst hebben minder personeel nodig hebben. Voor geplaatste medewerkers uit de participatiewet geldt bovendien conform de cao een terugkeergarantie.

Instroom trajecten divisie Arbeidsontwikkeling
De instroom van het aantal trajectdeelnemers vanuit de regiogemeenten blijft – ondanks hun enthousiasme over Mogelijk Maken - achterlopen. Intentie is dat dit stijgt, mede door een regionale intensivering op beschutte werkplekken. Wanneer er niets verandert, kost arbeidsontwikkeling meer dan het opbrengt. Het nieuwe, flexibele en bredere aanbod dat ontwikkeld is, moet bijdragen aan een hogere instroom. Uitstroom naar werk bij reguliere werkgevers niet meer altijd mogelijk, daarom zal de focus meer liggen op het maken van stappen op de participatieladder.

Effect uitstroom SW op dienstverlening en omzetgroei
Door de pensionering van SW medewerkers en de afschaffing van de WsW in 2015 daalt het aantal medewerkers jaarlijks. Hierdoor wordt het steeds lastiger de dienstverlening van eigen – rendabele – afdelingen zoals Schoonmaak en Groenvoorziening in de lucht te houden. Dit terwijl de vraag uit de markt er wel is. Ook kan Scalabor steeds vaker niet voldoen aan werkgevers die meer SW medewerkers via detacheringen passend werk willen bieden. Omdat het hier over de twee divisies gaat die een positieve bijdrage leveren aan andere – niet rendabele – divisies, brengt dit de continuïteit op de langere termijn in gevaar. Medewerkers tegen loonwaarde aannemen is niet rendabel zolang het systeem van loonkostensubsidie niet aangepast wordt.

Ook stafafdelingen en de interne dienstverlening hebben last van dit effect: SW-medewerkers die daar werken nemen seniorendagen open een aantal is langdurig ziek. Vervanging van de werkzaamheden van deze medewerkers wordt wellicht regulier en dus duurder.

Tegelijkertijd heeft Scalabor een stijgende omzet begroot als gevolg van de verschillende plannen voor de divisie Werken in Productie, Aan de Slag Personeelsdiensten en Intratuin. Ze zijn van mening dat deze omzetgroei te realiseren is, maar het blijft een risico.

Aanbestedingsplicht
Om mogelijk te maken dat de Gemeente Arnhem haar Arbeidsontwikkeling middels quasi inbesteding direct bij Scalabor kan inkopen, zijn in overleg met de aandeelhouder en de RvC de statuten van Scalabor aangepast. Een consequentie hiervan is dat Scalabor zelf voor haar inkopen aanbestedingsplichtig wordt (M.i.v. 2024). Dit betekent dat aanpassing van hun huidige inkoopproces (beleid, werkprocedures, procuratie en inrichting systemen) nodig is en hun accountant bij de jaarrekening toetst of we conform de regels inkopen/ handelen.

Beheersmaatregelen
SW bestand
De begeleiding van SW medewerkers is ondergebracht in een aparte module binnen de gemeenschappelijke regeling (MGR). De vertegenwoordigers van de diverse gemeenten komen heel regelmatig bij elkaar over diverse ontwikkelingen binnen de gemeenschappelijke regelingen. De MGR is tevreden over Scalabor en heeft eind 2022 ook het aanwijsbesluit verlengd. Indien er ontwikkelingen zijn die aandacht behoeven is daar direct aandacht voor en kan het reguliere overleg daarvoor gebruikt worden. Hierdoor worden ontwikkelingen tijdig opgepakt en kan er op dat moment gehandeld worden om een risico te beperken.

Arbeidsontwikkeling
Scalabor heeft in 2022 haar complete producten en dienstpakket aangepast in afstemming met de gemeente Arnhem. Door een combinatie van
- gebruik maken van de opgedane ervaringen;
- in contact blijven met de Gemeente over de stand van zaken;
- open staan voor verbeteringen;
- verbeteringen ook doorvoeren;

wordt het risico op verminderde toeleiding van inwoners naar Scalabor verkleind. Scalabor promoot haar producten en dienstenpakket in de arbeidsmarktregio. Daarnaast worden gesprekken met regiogemeenten gevoerd over de postionering van het sociaal ontwikkelbedrijf en wat er nodig is om instroom vanuit regiogemeenten op beschutte werkplekken en arbeidsontwikkelingstrajecten te bevorderen.

Sportbedrijf Arnhem

Sportbedrijf Arnhem

Vestigingsplaats	Arnhem		
Rechtsvorm	Besloten Vennootschap		
Programma	S09 Gezondheid en sport		
Doel verbonden partij	Het Sportbedrijf voert het sportbeleid uit. Arnhem stimuleert en faciliteert bewegen en sporten en Arnhem, voor een beter welzijn van de stad.		
Deelnemers in samenwerking	Gemeente Arnhem		
Bestuurlijk belang	De gemeente Arnhem is 100% aandeelhouder van de BV Sportbedrijf Arnhem. Als aandeelhouder is de gemeente Arnhem lid van de Algemene Vergadering van Aandeelhouders. Het mandaat om als aandeelhouder op te treden is door het college neergelegd bij de concerndirecteur.		
Financieel belang	De gemeente Arnhem heeft het volledige eigendom.		
Eigen vermogen	Per 01-01-2023	€	2.519.000
	Per 31-12-2023	€	
Vreemd vermogen	Per 01-01-2023	€	21.034.000
	Per 31-12-2023	€	
Financieel resultaat	Gerealiseerd 2023	€	
Bijdrage Arnhem	Gerealiseerd 2023	€	
Ontwikkelingen	De opdracht aan het sportbedrijf krijgt meer focus op gezondheid en bewegen en de inzet van de openbare ruimte ten behoeve van sport.		
Risicoprofiel	Middel		

Beheersstrategie

Sturing
Het Sportbedrijf is de grootste uitvoerder van het sportbeleid van de gemeente Arnhem. Bij de verzelfstandiging van het Sportbedrijf, zijn vanuit de gemeente als opdrachtgever en eigenaar van het Sportbedrijf, afspraken gemaakt over de informatie- en stuurmogelijkheden voor de gemeente. Om de verwachtingen over en weer beter in beeld te hebben voeren de gemeente als eigenaar en opdrachtgever en het sportbedrijf gezamenlijk, buiten de kwartaalgesprekken om, regelmatig overleg.
De organisatie van het Sportbedrijf en de samenwerking met de gemeente Arnhem is de afgelopen jaren gegroeid van voldoende naar goed. Er is altijd ruimte voor verbetering. Samenwerking en professionalisering blijft daarom een punt op de agenda in relatie tot het Sportbedrijf. De afstemming tussen de teams Leefomgeving en het Sportbedrijf is tegenwoordig goed te noemen. Na jaren van investeren in de relatie weet men elkaar goed te vinden op de inhoud.
De informatievoorziening van het Sportbedrijf aan de gemeente Arnhem als opdrachtgever, is continu in ontwikkeling. Het Sportbedrijf heeft in de kwartaalrapportages steeds conform afgesproken format gerapporteerd. Op dit moment onderzoeken wij hoe we de uitgebreide verantwoording die het Sportbedrijf aanlevert op de inhoud, toegankelijker kunnen maken voor de gemeenteraad.
Het inzicht in de kostprijs van de activiteiten is door de jaren heen verbeterd. In 2021 is gewerkt aan inhoudelijk logische product/dienstgroepen met bijhorende activiteiten en daaraan gekoppelde financieel inzicht, ter verbetering van de sturing door de opdrachtgever. Dit heeft geresulteerd in een eerste versie van een activiteitenbegroting ten behoeve van 2022. Het verbeteren van inzicht in maatschappelijke meerwaarde tegenover kosten, door middel van het jaarlijks verbeteren van de activiteitenbegroting, is een doorlopend proces. Sportbedrijf en gemeente blijven samenwerken om dit inzicht en de sturing te verbeteren. In 2021 is ook een duidelijkere scheiding gemaakt tussen inkomsten uit (sport)subsidie en overige inkomsten. In 2022 is een verbetering aangebracht in berekening van kostprijs per locatie, om nog beter aan te sluiten op de daadwerkelijke kosten. Zo blijft SA waar het kan verbeteringen doorvoeren om zo transparant mogelijk aan te geven waar het budget aan wordt besteed en zo goed mogelijk te kunnen sturen op inhoud.

Financieel
In 2020 is de algemene reserve van het Sportbedrijf vergroot tot het afgesproken en gewenste niveau (€ 1,8 miljoen). Tegelijkertijd heeft corona impact gehad op het (beperkte) resultaat van het Sportbedrijf in 2020. Het eigen vermogen is daardoor afgenomen naar € 1,6 miljoen. In 2021 is er een positief resultaat behaalt van ongeveer €50.000. Dit is in overleg weer toegevoegd aan het EV.
Sportbedrijf heeft 2021 afgesloten met een klein positief resultaat. Dit valt mee, gezien de omstandigheden (teruggelopen inkomsten in verband met corona). Dit is mede te danken aan kostenbesparing, uitgestelde investeringen en compensatieregelingen vanuit het Rijk.
Voor 2021 is tegelijkertijd voldaan aan de taakstelling van € 0,5 miljoen op subsidie Sportbedrijf.
Voor 2022 is er een taakstelling van € 0,75 miljoen. Op dit moment heeft het Sportbedrijf een begroting ingediend voor 2022 die nagenoeg sluitend is en uitgaat van een klein negatief resultaat (€75.000,-). De taakstelling van €0,75 miljoen in combinatie met corona beperkingen heeft Sportbedrijf genoodzaakt een uiterst sobere begroting in te dienen en waar mogelijk de eigen inkomsten te verhogen
Voor 2023 is de financiële toekomst wat meer onzeker. Dat heeft te maken met de onzekerheid over de gestegen prijzen in het algemeen en de energiekosten in het bijzonder. Daarnaast zijn de loonkosten op basis van de CAO flink toegenomen. Tegelijkertijd heeft de gemeente reeds een aantal maatregelen genomen (extra ruimte van €0,3 miljoen) om Sportbedrijf in de energiekosten tegemoet te komen en komt de indexatie waarschijnlijk hoger uit dan voorgaande jaren. Deze onzekerheid voor 2023 maakt dat het Sportbedrijf voor 2023 wederom behoudend en sober moet begroten.

Samenwerking
In 2021 is de verzelfstandiging geëvalueerd door Hiemstra en de Vries. Zij concluderen dat, zoals bij elke verzelfstandiging, de nieuwe manier van samenwerken, veranderde rollen, verantwoordelijkheden etc. tijd nodig heeft gehad. In de eerste jaren van verzelfstandiging lag de nadruk voornamelijk op bedrijfsmatige aspecten en de ontvlechting van de gemeente. Het inhoudelijke gesprek over de maatschappelijke invulling van de opdracht en bijdrage aan gemeentelijke doelstellingen kreeg daardoor minder aandacht. Dit werd bemoeilijkt door het wennen aan nieuwe verhoudingen, 'losse eindjes' van de verzelfstandiging en een verschillende interpretatie van bepaalde begrippen. In de afgelopen jaren is de situatie significant verbeterd en is helderheid gekomen in bovengenoemde zaken.
De huidige samenwerking is over het algemeen goed te noemen. In 2022 hebben we constructief met elkaar samengewerkt en geen conflicten gehad. Het blijft zaak om, zoals in elke samenwerking, scherp te blijven op de verschillende rollen die men vervult en de daar bijhorende verantwoordelijkheden. In 2023 verwachten wij geen bijzonderheden op dit vlak. De verbeterde verstandhouding zorgt ervoor dat het risicoprofiel van het Sportbedrijf als verbonden partij sinds 2022 lager ingeschat wordt.

Bank Nederlandse Gemeenten

NV Bank Nederlandse Gemeenten

Vestigingsplaats	Den Haag		
Rechtsvorm	Naamloze Vennootschap		
Programma	S00 Bestuur, dienstverlening en financiën		
Doel verbonden partij	De BNG is de 'bankier ten dienste van overheden', waaronder voor gemeenten.		
Deelnemers in samenwerking	De gemeente heeft minder dan 1% van de aandelen. De andere aandeelhouders zijn de Staat der Nederlanden (50%), provincies en gemeenten.		
Bestuurlijk belang	De concerntreasurer is gemachtigde voor de aandeelhoudersvergadering.		
Financieel belang	De gemeente Arnhem heeft 496.470 aandelen van de BNG in bezit (bijna 1%) en is daarmee een van de grootste gemeentelijke aandeelhouders van de BNG		
Eigen vermogen	Per 01-01-2023	€	4.615.000
	Per 31-12-2023	€	
Vreemd vermogen	Per 01-01-2023	€	107.459.000
	Per 31-12-2023	€	
Financieel resultaat	Gerealiseerd 2023	€	
Bijdrage Arnhem	Gerealiseerd 2023	€	
Ontwikkelingen	Niet van toepassing.		
Risicoprofiel	Laag		
Beheersstrategie	Niet van toepassing.		

Economic Board regio Arnhem-Nijmegen

Economic Board regio Arnhem-Nijmegen

Vestigingsplaats	Nijmegen
Rechtsvorm	Stichting
Programma	S00 Bestuur, dienstverlening en financiën; S03 Economie
Doel verbonden partij	Het versterken van de samenwerking tussen ondernemers, kennisinstellingen en overheden op de groeisectoren health, energy en food en de cross-overs daartussen, om daarmee de economische slagkracht van de regio Arnhem-Nijmegen verder te ontwikkelen en regionale groeikansen te benutten met alle voor dat doel dienstige middelen.
Deelnemers in samenwerking	The Economic Board wordt gevormd door achttien leden vanuit de kennisinstellingen, het bedrijfsleven en de overheden.
Bestuurlijk belang	Burgemeester Ahmed Marcouch (voorzitter) en de wethouder Economische Zaken hebben zitting in de board.
Financieel belang	De gemeente Arnhem heeft geen rechtstreekse financiële relatie met The Economic Board. Van onze bijdrage aan de regio wordt 1 euro per inwoner via een subsidie door de Groene Metropoolregio doorgegeven aan The Economic Board.
Eigen vermogen	Per 01-01-2023 € 44.593
	Per 31-12-2023 €
Vreemd vermogen	Per 01-01-2023 € 103.369
	Per 31-12-2023 €
Financieel resultaat	Gerealiseerd 2023 €
Bijdrage Arnhem	Gerealiseerd 2023 €
Ontwikkelingen	The Economic Board heeft zich in 2023 op diverse manieren ingezet voor economische ontwikkeling, innovatie en werkgelegenheid in de regio. Samen met overheidsinstellingen, het bedrijfsleven en de kennisinstellingen stimuleert The Economic Board innovaties in de topsectoren Energy, Health, Hightech en Food en de cross-overs daartussen. The Economic Board richt zich daarbij onder meer op het versterken van het Energy cluster in Arnhem: het aantrekken van nieuwe bedrijvigheid en het stimuleren van innovaties op het gebied van energievoorziening en batterijopslag. The Economic Board ontwikkelde zich verder als netwerk in de regio. Kennis, kunde en ervaring vanuit de regiogemeenten, kennisinstellingen en bedrijfsleven werden steeds meer gedeeld en ingezet voor belangrijke maatschappelijke opgaven. Een greep uit de activiteiten in 2023: Op 5 januari 2023 is de eerste officiële bezoeker welkom geheten bij het Lifeport Welcome Center in Nijmegen. Lifeport Welcome Center is een initiatief van The Economic Board en provincie Gelderland vanuit de regionale wens meer internationaal talent aan te trekken én te behouden voor de regio .Om de blijvende tekorten op de arbeidsmarkt in de regio Arnhem-Nijmegen tegen te gaan, heeft de The Economic Board samen met de Groene Metropoolregio en Provincie Gelderland ingezet op een breed gedragen Human Capital Akkoord dat ondernemers, onderwijsinstellingen en overheden moet helpen met het arbeidsmarktvraagstuk. In april 2023 is het human capital akkoord getekend. In de zomer van 2023 hebben het Rijk, de Economic Board, de Groene Metropoolregio en de provincie Gelderland samen de Regio Deal Gezonde Groene groei afgesloten. februari 2023 is bekend geworden dat het Rijk met de regio Arnhem-Nijmegen een Regio Het Rijk heeft hiervoor een bedrag gereserveerd van 15 miljoen euro. De Regio Deal bevat onder meer projecten op het gebied van energietransitie en verduurzaming van woningen, gezonde leefomgeving en arbeidsmarkt. In 2023 is vanuit The Economic Board gewerkt aan de vorming van het Lifeport Circular Lab als coalitie voor kennisdeling en bevordering van innovaties in circulaire verstedelijking, klimaatadaptatie en circulaire economie en leefomgeving. Lifeport Circular Lab jaagt Leerprojecten en leeromgevingen aan voor de professional van de toekomst legt structurele verbinding tussen kennis, onderwijs, ondernemerschap en de overheid.
Risicoprofiel	Middel
Beheersstrategie	Niet van toepassing.

BVO De Connectie

BVO De Connectie

Vestigingsplaats	Arnhem		
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling		
Programma	S00 Bestuur, dienstverlening en financiën		
Doel verbonden partij	De Connectie is een gemeenschappelijke regeling met de gemeenten Rheden en Renkum op het gebied van bedrijfsvoering.		
Deelnemers in samenwerking	Gemeente Arnhem, gemeente Renkum en gemeente Rheden		
Bestuurlijk belang	Wethouder Maurits van de Geijn is lid van het bestuur.		
Financieel belang	Het Arnhems aandeel in De Connectie bedraagt 72%.		
Eigen vermogen	Per 01-01-2023	€	1.484.000
	Per 31-12-2023	€	
Vreemd vermogen	Per 01-01-2023	€	17.127.000
	Per 31-12-2023	€	
Financieel resultaat	Gerealiseerd 2023	€	
Bijdrage Arnhem	Gerealiseerd 2023	€	36.288.000
Ontwikkelingen	Om meer grip te krijgen op de samenwerking, toekomstvisie en het financieel perspectief heeft het bestuur van de Connectie in 2021 een bestuursopdracht vastgesteld. Daarbij gaat het om nieuwe afspraken met betrekking tot de wijze van organiseren van de samenwerking (governance), een duidelijke toekomstvisie omtrent de positie van De Connectie op langere termijn (groeiambitie) en het financieel perspectief van De Connectie in relatie tot de financiële positie van de eigenaar-gemeenten. Na het vaststellen van de bestuursopdracht is door De Connectie en de gemeenten gezamenlijk invulling gegeven aan de doorontwikkeling van de samenwerking. In het kader van deze doorontwikkeling vindt onderzoek plaats naar de verdere professionalisering van het opdrachtgeverschap. Daarbij wordt ook het centraal opdrachtgeverschap van de IV-keten onderzocht. Naast het onderzoek naar de inrichting van het opdrachtgeverschap wordt ook ingezet op de versterking van het demand- en supplymanagement.		
Risicoprofiel	Middel		

Beheersstrategie

De Connectie is een organisatie die volop in ontwikkeling is en waar de komende jaren veel moet gebeuren. Het is evident dat beheersing en control hierin belangrijk zijn. De beheersing is vooral gericht op het actief verbinden van de gemeentelijke belangen met de belangen van een goede bedrijfsvoeringsorganisatie. Op verschillende niveaus en vanuit verschillende perspectieven wordt er actief samengewerkt. Het bestuur, het OGO (opdrachtgeversoverleg) en de demandorganisatie zijn hierin belangrijke gremia waarin sturing en beheersing nadrukkelijk terugkomen. Het controllersoverleg vervult hierin een belangrijke adviesrol ten aanzien van de P&C-producten van de Connectie. In het kader van de doorontwikkeling van de samenwerking vindt onderzoek plaats naar de verdere professionalisering van het opdrachtgeverschap. Daarbij wordt ook het centraal opdrachtgeverschap van de IV-keten onderzocht. Naast het onderzoek naar de inrichting van het opdrachtgeverschap wordt ook ingezet op de versterking van het demand- en supplymanagement.

Er wordt in de begroting van De Connectie een aantal risico's beschreven die significant zijn in financiële termen, maar ook voor de dienstverlening. De Connectie onderschrijft de principes van het risico gestuurd werken. Dit houdt in dat risico's gekoppeld worden aan de doelstellingen en dat maatregelen worden genomen om de risico’s te beheersen. Afgelopen jaar heeft De Connectie belangrijke stappen gezet ten aanzien van de invulling van het risicomanagement. Zo heeft er een uitgebreide risico-inventarisatie plaatsgevonden, zowel vanuit het perspectief van de organisatiedoelstellingen als vanuit het perspectief van business continuïteit. Waar nodig zijn aanvullende beheersmaatregelen genomen. De komende jaren gaat De Connectie verder met het door ontwikkelen van het risicomanagement door te investeren in het risicobewustzijn binnen de organisatie en het cyclisch en systematisch borgen van het risicomanagement.
De risico's die door De Connectie in de MJPB zijn beschreven, zijn in omvang gestegen. Dit wordt veroorzaakt door de onzekerheid ten aanzien van de stijgende WOZ-bezwaren en daaraan gekoppelde meerkosten. Afhankelijk van de landelijke ontwikkelingen op het gebied van wet- en regelgeving is dit als risico opgenomen in het risicoprofiel van de Connectie. Bij het opstellen van de Begroting 2024 van de gemeente Arnhem is in het weerstandsvermogen voldoende rekening gehouden met deze risico's.
Gelet op het feit dat de Connectie een beleidsarme MJPB heeft gepresenteerd waarin ontwikkelingen en (gemeentelijke) ambities zoals bijvoorbeeld de harmonisatie van applicatielandschap niet zijn verwerkt, vraagt dit in de toekomst mogelijk om aanvullende investeringen.

BVO Doelgroepenvervoer Regio Arnhem Nijmegen

BVO Doelgroepenvervoer Regio Arnhem Nijmegen

Vestigingsplaats	Arnhem
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling
Programma	S07 Zorg
Doel verbonden partij	In april 2016 is de Vervoersorganisatie regio Arnhem Nijmegen opgericht ten behoeve van het aanvullend vervoer Arnhem Nijmegen (Avan). Het is een gemeenschappelijke regeling, gebaseerd op een bedrijfsvoeringsorganisatie. Eén van de taken van deze Vervoersorganisatie is het regelen van het doelgroepenvervoer, waarbij sprake is van een bundeling van het doelgroepenvervoer (Wmo-vervoer, leerlingenvervoer en instellingsvervoer). Gezamenlijke sturing en (financiële) beheersing van uitvoeringstaken en uitvoering van ondersteunende processen op het gebied van doelgroepenvervoer en aanvullend vervoer voor de deelnemers.
Deelnemers in samenwerking	Regio Arnhem en regio Nijmegen
Bestuurlijk belang	Wethouder Marco van der Wel is lid van het bestuur.
Financieel belang	De gemeente Arnhem draagt volgens een verdeelsleutel bij aan de exploitatie. De kosten van de bedrijfsvoeringsorganisatie worden bepaald op basis van het inwoneraantal. De vervoerskosten op basis van rekeneenheden van het vervoer. De vervoersorganisatie heeft geen weerstandscapaciteit; tekorten komen voor rekening van de deelnemende gemeenten.
Eigen vermogen	Per 01-01-2023 €
	Per 31-12-2023 €
Vreemd vermogen	Per 01-01-2023 € 10.313.756
	Per 31-12-2023 €
Financieel resultaat	Gerealiseerd 2023 €
Bijdrage Arnhem	Gerealiseerd 2023 €
Ontwikkelingen	• In 2020 zijn er beleidsregels Wmo en Jeugdwet op- en vastgesteld. Ook is er een nieuwe Verordening Leerlingenvervoer aangenomen. Deze dragen bij aan het beheersen van kosten op het gebied van Doelgroepenvervoer. • In 2020 en 2021 heeft corona effect gehad op het routegebonden en vraagafhankelijk vervoer. De gedachte was dat het vervoer weer zou aantrekken naar het niveau van voor corona, maar deze ontwikkeling blijft uit. Het lijkt dat het 'nieuwe normaal' minder inzet vraagt. In 2022 is het gebruik dan ook minder dan oorspronkelijk begroot geweest en sluiten we af met een positief resultaat. Deze trend zet door in 2023. Personeelstekorten zijn een landelijk probleem en ook binnen doelgroepenvervoer is dit voor 2023 merkbaar geweest.
Risicoprofiel	Middel
Beheersstrategie	De risico's waarmee BVO DRAN te maken heeft betreft een zeer dynamische omgeving, kwetsbare burgers en daarmee politieke gevoeligheid. Het in 2018 verschenen knoppenplan heeft ertoe geleid dat een aantal kostenbesparingen die mogelijk waren in regionaal verband inmiddels zijn doorgevoerd en een aantal zaken zijn meegenomen in de inmiddels afgeronde aanbesteding. Aan een aantal knoppen binnen het vraagafhankelijk vervoer is sinds 2021 een verder vervolg gegeven. Een aantal knoppen kunnen enkel door de gemeente zelf beleidsmatig worden opgepakt. De gemeente Arnhem heeft in 2020 aan een aantal van deze knoppen gedraaid door zowel beleidsregels Wmo als ook beleidsregels Leerlingenvervoer op- en vast te stellen. Dit om te kunnen blijven doen wat nodig is, maar ook een gemeentelijk kader als vertrekpunt te kunnen nemen. De eerste effecten hiervan hebben we in 2021 gezien. Deze trend heeft zich doorgezet in 2022 en uiteindelijk ook in 2023. Ten aanzien van de uitdagingen in relatie tot de personeelstekorten is er 2023 actief ingezet op wervingscampagnes via de vervoersorganisatie. Voornoemde wordt in 2024 voortgezet. Voorts wordt er in 2024 verder gewerkt aan de interventies ten behoeve van de complexiteit binnen het doelgroepenvervoer en met name als het gaat om leerlingenvervoer. De inrichting van het doelgroepenvervoer is gebaseerd op een 'open einde' systematiek. Hierom is de sturingsinformatie frequenter en gericht op continue monitoring. Structureel ontvangen we van de BVO DRAN managementinformatie en zogenaamde rittenbakken. Er is ongeveer tien keer per jaar ambtelijk en 6 keer per jaar bestuurlijk overleg. Informatie omtrent doelgroepenvervoer zal worden verwerkt in PowerBI waardoor dit onderdeel uit zal gaan maken van de komende bestuursrapportages.

GR Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen

GR Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen

Vestigingsplaats	Elst		
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling		
Programma	S00 Bestuur, dienstverlening en financiën; S02 Bereikbaarheid; S03 Economie; S10 Klimaat en energie; S12 Wonen en leefomgeving		
Doel verbonden partij	De ambitie van de Groene Metropoolregio is gericht op de welvaart van de inwoners in de regio. De Groene Metropoolregio werkt aan maatschappelijke opgaven op het gebied van werken, wonen, duurzaamheid, bereikbaarheid en leefbaarheid. De regio staat voor kwalitatieve groei en dus voor balans tussen groei en leefbaarheid. De ambitie is om de omvangrijke groeiopgave (huisvesting, werk en bereikbaarheid) te faciliteren en de groene leefomgeving en ontspannen leefkwaliteit in de regio te behouden en te versterken. De regio wil zich sterker profileren naar het rijk en Europa als groene, circulaire metropoolregio. De regionale agenda is hierop gericht.		
Deelnemers in samenwerking	Arnhem, Berg en Dal, Beuningen, Doesburg, Druten, Duiven, Heumen, Lingewaard, Montferland, Mook en Middelaar, Nijmegen, Overbetuwe, Renkum, Rheden, Rozendaal, Westervoort, Wijchen en Zevenaar.		
Bestuurlijk belang	Burgemeester Ahmed Marcouch is lid van het Algemeen Bestuur van de Groene Metropoolregio met wethouder Nermina Kundić als zijn plaatsvervanger. Wethouder Nermina Kundić is voorzitter van het bestuurlijk team Verbonden regio. Maurits van de Geijn, Marco van der Wel en Cathelijne Bouwkamp nemen deel aan de bestuurlijke teams voor respectievelijk de opgaven Productieve regio, Ontspannen regio en Groene Groeiregio.		
Financieel belang	De gemeente Arnhem draagt naar rato van inwonertal bij aan de uitvoering van de gemeenschappelijke regeling. Dit betreft de basiskosten. Daar komen jaarlijks de middelen bij voor de uitvoering van de regionale agenda. Het bedrag van € 1.392.193 dat is opgenomen als gerealiseerde bijdrage Arnhem is opgebouwd uit € 422.043 voor de basiskosten, €163.964 voor de bijdrage Economic Board en € 806.186 voor kosten uitvoering regionale agenda.		
Eigen vermogen	Per 01-01-2023	€	331.012
	Per 31-12-2023	€	
Vreemd vermogen	Per 01-01-2023	€	1.740.855
	Per 31-12-2023	€	
Financieel resultaat	Gerealiseerd 2023	€	
Bijdrage Arnhem	Gerealiseerd 2023	€	1.392.193

Ontwikkelingen

In 2023 heeft de GMR samen met de regiogemeenten veel energie gestoken in het zogenaamde Regioarrangement. Dit komt tegemoet aan de afspraken die het Rijk met alle provincies wil maken over wonen, bereikbaarheid, energie, economie, landbouw en natuur goed samen passen binnen de beschikbare ruimte. De GMR heeft het regioarrangement als kans aangegrepen om onze ruimtelijke opgaven in beeld te brengen en te agenderen. Het regioarrangement beschrijft de ambities, doelen en opgaven voor de fysieke leefomgeving. De GMR heeft als belangrijke basis de Verstedelijkingsstrategie gebruikt.

In februari 2023 is bekend geworden dat het Rijk met de regio Arnhem-Nijmegen een Regio Deal wil sluiten naar aanleiding van de ingediende propositie Gezonde Groene Groei. Het Rijk heeft hiervoor een bedrag gereserveerd van 15 miljoen euro. Het convenant bevat onder meer projecten op het gebied van energietransitie en verduurzaming van woningen, gezonde leefomgeving en arbeidsmarkt.

Vanuit de opgave Verbonden regio is ook in 2023 in verbinding met het Rijk en de provincie verder gewerkt aan dossiers A12-corridor, doortrekking A50, Onderzoek spoorcorridor Utrecht Arnhem Duitse grens. Daarnaast is een sart gemaakt met het opstellen van een regionaal mobiliteitsprogramma (RMP). In april 2023 hebben de GMR, The Economic Board en de provincie het Human Capital Akkoord ondertekend. Door samenwerking willen ondernemers, onderwijsinstellingen en overheden gaan helpen bij het arbeidsmarkt-vraagstuk, bijvoorbeeld de zorg voor voldoende mensen in de techniek, zorg en onderwijs. In het algemeen bestuur van 6 september is besloten om de GMR een coördinerende rol te geven voor de eerste stap om de netcongestieproblematiek aan te pakken.

In juni 2023 is er geld vanuit Den Haag een bedrag toegekend om de leefomgeving in de regio te verbeteren. Met dit geld kunnen er in de regio tot en met 2030 betaalbare woningen worden gebouwd en kunnen de gebieden klimaat adaptief worden ingericht. De nieuwe Rijksgelden komen voort uit de samenwerking via de Woondeal regio Arnhem-Nijmegen en nieuwe afspraken die staan in de Verstedelijkingsstrategie Arnhem Nijmegen Foodvalley. Arnhem ontvangt 54,4 miljoen euro van het Rijk voor de ontwikkeling van Spoorzone Arnhem-Oost. Dit geldt komt bovenop de €72 miljoen euro die de gemeente in november ontving.

Er is binnen de GMR ook gewerkt aan het opbouwen van een netwerk van regionale woon-, welzijns- en zorgorganisaties. Op basis van de uitgangspunten en de ijktabel gaan we het gesprek voeren met partijen hoe aandachtsgroepen in alle gemeenten van de regio een eerlijke kans krijgen op een woning. Het streven is de regionale woonzorgvisie zomer 2024 klaar te hebben. Deze visie gaat dan als basis dienen voor de lokale woonzorgvisies in de regio.

Risicoprofiel

Middel

Beheersstrategie

Niet van toepassing.

Lingezegen

Lingezegen

Vestigingsplaats	Arnhem		
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling		
Programma	S12 Wonen en leefomgeving		
Doel verbonden partij	De realisatie en coördinatie van het beheer van Park Lingezegen op basis van het Masterplan, Intergemeentelijke structuurvisie, het Uitvoeringsprogramma en het AB-besluit 2015-004 over de Afronding van de basisuitrusting en de doorontwikkeling (AB, 04 12 2015).		
Deelnemers in samenwerking	Gemeenten Lingewaard, Overbetuwe, Nijmegen en Arnhem.		
Bestuurlijk belang	Wethouder Marco van der Wel is lid van het Dagelijks bestuur, Wethouder Maurits van de Geijn is lid van het Algemeen bestuur.		
Financieel belang	De gemeente Arnhem draagt voor 25% bij aan de gemeenschappelijke regeling.		
Eigen vermogen	Per 01-01-2023	€	5.209.490
	Per 31-12-2023	€	4.983.696
Vreemd vermogen	Per 01-01-2023	€	250.722
	Per 31-12-2023	€	234.535
Financieel resultaat	Gerealiseerd 2023	€	225.794
Bijdrage Arnhem	Gerealiseerd 2023	€	279.887
Ontwikkelingen	De komende jaren werkt de parkorganisatie aan een stevige, relevante positie in de regio en ontwikkelt ze haar identiteit tot een herkenbaar merk Park Lingezegen. Een sterk en betrokken actief netwerk wordt uitgebouwd, waarbij er nauw wordt samengewerkt met regionale stakeholders (de deelnemende gemeenten, provincie, Groene Metropoolregio) en betrokken lokale ondernemers en vrijwilligers. In het park hebben in 2023 de Herenboeren een plek gekregen en zijn drie recreatieve klompenpaden gerealiseerd.		
Risicoprofiel	Laag		
Beheersstrategie	Niet van toepassing.		

MGR Sociaal Domein Centraal Gelderland

MGR Sociaal Domein Centraal Gelderland

Vestigingsplaats	Arnhem		
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling		
Programma	S04 Onderwijs; S06 Participatie en armoedebestrijding; S07 Zorg		
Doel verbonden partij	De Modulaire Gemeenschappelijke Regeling Regio Centraal Gelderland is door elf gemeenten in 2017 opgericht voor de uitvoering van taken op het terrein van het sociaal domein. De MGR bestaat uit een beheerorganisatie en vijf modules, te weten: Inkoop specialistische zorg, Werkgeversservicepunt, Regionaal Bureau Leerlingzaken, Werkgeverschap SW-medewerkers en Contractmanagement Inburgering.		
Deelnemers in samenwerking	Gemeenten Arnhem, Doesburg, Duiven, Lingewaard, Overbetuwe, Renkum, Rheden, Rozendaal, Wageningen, Westervoort en Zevenaar (niet alle gemeenten doen aan alle modules mee) alsmede het UWV (Werkgeverservicepunt).		
Bestuurlijk belang	Wethouder Maurits van de Geijn is lid van het bestuur. In de bestuurscommissies zitten wethouders Mark Lauriks (Participatie), Marco van der Wel (Inkoop zorg) en Nermina Kundić (onderwijs).		
Financieel belang	De gemeente Arnhem draagt bij aan de exploitatie van de gemeenschappelijke regeling. Over de wijze waarop de bijdrage over de deelnemende gemeenten worden verdeeld zijn per module specifieke afspraken vastgelegd. Bij de onderwijsmodule geldt bijvoorbeeld het criterium 'leerlingaantallen en VsV-cijfers van de afgelopen 3 jaren' en bij de module WgSW het aantal inwoners met een SW-verband.		
Eigen vermogen	Per 01-01-2023	€	685.000
	Per 31-12-2023	€	
Vreemd vermogen	Per 01-01-2023	€	4.376.000
	Per 31-12-2023	€	
Financieel resultaat	Gerealiseerd 2023	€	
Bijdrage Arnhem	Gerealiseerd 2023	€	34.150.890
Ontwikkelingen	In opdracht van de deelnemende gemeenten levert de MGR-organisatie een belangrijke bijdrage aan het versterken van de regionale samenwerking, meer integraliteit en ketenoptimalisering in het sociaal domein. Na de proefperiode in 2023 gaat het regionaal SROI-steunpunt (Social Return On Investment) vanaf 2024 formeel onderdeel uitmaken van het Werkgeversservicepunt. Op verzoek van de gemeenten bereidde de MGR de nieuwe module Regionale Facilitering Zorg voor. Naast het regiosecretariaat worden binnen deze laatstgenoemde module activiteiten uitgevoerd die betrekking hebben op de doorontwikkeling binnen zorgvormen voor de jeugd. Het onderbrengen van deze twee nieuwe uitvoeringstaken bij de MGR gaf naast de wijziging van de Wet gemeenschappelijke regelingen aanleiding om de MGR-regeling aan te passen. Na een zienswijzeprocedure heeft de gemeenteraad toestemming voor deze wijziging gegeven.		
Risicoprofiel	Laag		
Beheersstrategie	Niet van toepassing.		

Omgevingsdienst Regio Arnhem (ODRA)

Omgevingsdienst Regio Arnhem (ODRA)

Vestigingsplaats	Arnhem
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling
Programma	S11 Ruimtelijke ontwikkeling
Doel verbonden partij	Goede en efficiënte vergunningverlening en handhaving op het gebied van milieu, bouwen, natuur en water.
Deelnemers in samenwerking	Gemeenten Arnhem, Doesburg, Duiven, Lingewaard, Overbetuwe, Renkum, Rheden, Rozendaal, Westervoort, Zevenaar en provincie Gelderland.
Bestuurlijk belang	Wethouder Marco van der Wel is lid van dagelijks bestuur en algemeen bestuur.
Financieel belang	De gemeente Arnhem draagt bij aan de exploitatiebegroting van deze gemeenschappelijke regeling. De jaarlijkse bijdrage is afhankelijk van het afgesproken werkprogramma.
Eigen vermogen	Per 01-01-2023 € 862.900
	Per 31-12-2023 €
Vreemd vermogen	Per 01-01-2023 € 4.929.600
	Per 31-12-2023 €
Financieel resultaat	Gerealiseerd 2023 €
Bijdrage Arnhem	Gerealiseerd 2023 €
Ontwikkelingen	Landelijke ontwikkelingen: invoering omgevingswet, invoering particulier bouwtoezicht. Maatregelen naar aanleiding van rapportage commissie Van Aartsen, waaronder mogelijke fusie met andere omgevingsdiensten. Krapte op de arbeidsmarkt.
Risicoprofiel	Middel
Beheersstrategie	Landelijke ontwikkelingen in wet- en regelgeving kunnen grote invloed hebben op de taakomvang en -inhoud van de omgevingsdienst ODRA. De impact van de Omgevingswet is waarschijnlijk groot. De Wet kwaliteitsborging bouwen (WKB) zal invloed hebben op de werkzaamheden die met bouw hebben te maken. Deze wet heeft een gefaseerde invoering. ODRA is samen met de deelnemende gemeenten actief bezig met de invoering van de Omgevingswet en WKB en rapporteert hier geregeld over. Door actief met komende ontwikkelingen bezig te zijn kan beter geanticipeerd worden op eventuele grote consequenties voor het personeelsbestand van ODRA. In 2022 is gestart met de implementatie van de aanbevelingen uit het in 2021 verschenen rapport ‘Om de leefomgeving’ van de commissie Van Aartsen. De meeste initiatieven zullen vanuit het rijk worden geïnitieerd. Een van de mogelijke uitwerkingen kan zijn dat omgevingsdiensten moeten gaan fuseren. ODRA heeft voor een aantal vakgebieden last van krapte op de arbeidsmarkt. Daarom is men begonnen met het aannemen van starters die met behulp van interne scholing en begeleiding de werkplekken bezetten waarvoor moeilijk ervaren specialisten te vinden zijn. De omvang van het takenpakket van ODRA op het gebied van bouw, vergunningverlening en toezicht is direct afhankelijk van initiatieven van particulieren en bedrijven in de stad. Er kunnen grote verschillen zitten tussen jaren. Om hierop te anticiperen houdt ODRA een flexibele schil met personeel aan. Met de systematiek van outputfinanciering en een prognose van de gemeente op de bouwontwikkelingen wordt het beter mogelijk om de kosten voor de gemeente vooraf in te schatten. De bij omgevingsdienst ODRA onderkende risico's voor gemeente Arnhem worden op de volgende wijzen beheerst. Allereerst is er maandelijks werkoverleg tussen de accounthouders van beide partijen. Relevante ontwikkelingen kunnen daar als eerste gesignaleerd worden. Actuele zaken worden op dagelijkse basis besproken. ODRA levert maandelijks productiecijfers en urenoverzichten. De cijfers worden met deze frequentie ook in het accountoverleg besproken. Realisatie van producten en uren kan zo getoetst worden aan planning en budget, zo nodig kan worden bijgestuurd en zullen relevante ontwikkelingen gemeld worden in de financiële cyclus van de gemeente. De portefeuillehouder heeft zitting in het Dagelijks Bestuur en het Algemeen Bestuur van ODRA. Meerdere keren per jaar worden financiële tussenrapportages van ODRA in de vorm van een financieel dashboard in de bestuursvergaderingen besproken. De business controller Arnhem adviseert de portefeuillehouder op deze rapportages en kan risico's vroegtijdig signaleren. Denk hierbij bijvoorbeeld aan oplopende personeelskosten door schaarste op de arbeidsmarkt of bevindingen van de accountant.

Regionaal Historisch Centrum Gelders Archief

Regionaal Historisch Centrum Gelders Archief

Vestigingsplaats	Arnhem		
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling		
Programma	S05 Cultuur		
Doel verbonden partij	Het gezamenlijk vorm en inhoud geven aan het Gelders Archief, een samenwerking van de gemeentelijke archieven van Arnhem, Renkum, Rheden, Rozendaal, provincie en het Rijksarchief Gelderland. Aanvullend zijn taken afgesproken op het terrein van het beheer, het behoud, de presentatie en informatieverstrekking van de historie van de stad Arnhem en de omgeving daarvan.		
Deelnemers in samenwerking	De gemeenten Renkum, Rheden en Rozendaal en het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen. Met de Provincie Gelderland vinden onderhandelingen plaats over toetreding tot de Gemeenschappelijke Regeling.		
Bestuurlijk belang	Wethouders Bob Roelofs en Maurits van de Geijn maken deel uit van het bestuur.		
Financieel belang	Jaarlijkse bijdrage.		
Eigen vermogen	Per 01-01-2023	€	462.852
	Per 31-12-2023	€	
Vreemd vermogen	Per 01-01-2023	€	20.371.869
	Per 31-12-2023	€	
Financieel resultaat	Gerealiseerd 2023	€	
Bijdrage Arnhem	Gerealiseerd 2023	€	
Ontwikkelingen	De minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen heeft aangegeven op termijn (voorzien op 1 januari 2025) uit te willen treden uit de Gemeenschappelijke Regelingen ten behoeve van de Regionale Historische Centra (RHC's), waaronder het Gelders Archief. Het Rijk wil wel de financiering op niveau houden voor het behoud en beheer van de fysieke rijksarchieven binnen de RHC's. De digitale rijksarchieven gaan volledig naar het e-depot van het Nationaal Archief. Daarnaast heeft het Ministerie van OCW eind 2020 aangegeven niet te willen dat de RHC's gebruik blijven maken van het e-depot van het Nationaal Archief, maar dat zij hiervoor een eigen voorziening dienen op te richten. Het ministerie heeft hierbij wel financiële ondersteuning gegeven, waarmee het Gelders Archief naar verwachting voor vijf jaar de externe kosten kan dekken. Voor de bijkomende kosten heeft het Gelders Archief in 2021 een dotatie gedaan aan de voorziening e-depot. Deze is gedekt uit het resultaat 2021 en een bijdrage uit het eigen vermogen. In 2022 heeft het Gelders Archief een pilot opgezet voor het e-depot die in 2023 is afgerond. Hiermee verwacht het Gelders Archief volledig toegerust te zijn om desgewenst digitale archiefbestanden van de overheidspartners te ontvangen. De financiering op lange termijn van het e-depot zal mede afhankelijk zijn van voldoende opdrachtgevers die gebruik willen maken van uw digitale depot.		
Risicoprofiel	Middel		
Beheersstrategie	Niet van toepassing.		

Veiligheids- en Gezondheidsregio Gelderland-Midden

Veiligheids- en Gezondheidsregio Gelderland-Midden

Vestigingsplaats	Arnhem		
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling		
Programma	S01 Veiligheid; S07 Zorg; S09 Gezondheid en sport		
Doel verbonden partij	In deze regeling participeren (inclusief Arnhem) 15 gemeenten. Het betreft hier een wettelijk aangewezen organisatie met taken op het terrein van de brandweer (hulpverlening), volksgezondheid en rampenbestrijding. Veiligheid en gezondheid zijn in de regio de kerntaken.		
Deelnemers in samenwerking	15 gemeenten (inclusief Arnhem) participeren in de gemeenschappelijke regeling.		
Bestuurlijk belang	Burgemeester Ahmed Marcouch en wethouder Maurits van de Geijn maken deel uit van het (dagelijks) bestuur.		
Financieel belang	De gemeente Arnhem draagt bij aan de exploitatie van de gemeenschappelijke regeling. Over de wijze waarop de bijdrage over de deelnemende gemeenten is verdeeld zijn per onderdeel specifieke afspraken gemaakt en vastgelegd.		
Eigen vermogen	Per 01-01-2023	€	8.513.000
	Per 31-12-2023	€	
Vreemd vermogen	Per 01-01-2023	€	51.358.000
	Per 31-12-2023	€	
Financieel resultaat	Gerealiseerd 2023	€	
Bijdrage Arnhem	Gerealiseerd 2023	€	

Ontwikkelingen

Volksgezondheid
Voor de Coronacrisis is geconstateerd dat GGD Gelderland-Midden een minimaal ingerichte organisatie is. De beschikbare capaciteit was in 2019 al onvoldoende en zorgde voor een tekort aan veranderkracht. De coronapandemie maakte dat de constatering van destijds naar de achtergrond verdween. Ook legde de coronapandemie de kwetsbaarheden in de dienstverlening bloot. Om te voorkomen dat een noodmaatregel, zoals het afschalen bij Jeugdgezondheidszorg in 2022, nogmaals wordt ingezet, is in 2023 gestart met het traject 'toekomstbestendige GGD'. Dit traject gaat over de onderdelen algemene gezondheidszorg (AGZ) en jeugdgezondheidszorg (JGZ). Hierin zorgen we voor een GGD die de basis op orde heeft en zodanig is ingericht dat deze toekomstbestendig is.

Binnen de algemene gezondheidszorg zijn de onderdelen gezonde leefomgeving, werken aan gezondheid bij inwoners, gezondheidsbescherming tijdens rampen en voorbereiden op gezondheidsdreigingen verder uitgewerkt. Deze uitwerking vraagt een structurele verhoging van de regionale inwonersbijdrage ten behoeve van AGZ van zo'n €1.700.000 per jaar vanaf 2025. Binnen de jeugdgezondheidszorg heeft een nadere uitwerking plaatsgevonden over de toekomstbestendige inrichting van de JGZ en het werk van de JGZ professional. Deze uitwerking vraagt een structurele verhoging van de regionale inwonersbijdrage ten behoeve van JGZ van zo'n €1.900.000 per jaar vanaf 2025. Hierin worden een aantal aanvullende onderdelen nog verder uitgewerkt en zijn daardoor nog niet meegenomen in deze structurele verhoging, hierover vindt besluitvorming plaats in Q1 2024. Dit wordt verwerkt in de ontwerpbegroting 2025.

Brandweer / Crisisbeheersing
In maart 2023 is de 112-meldkamer verhuisd naar een nieuwe locatie in Apeldoorn.
Deze nieuwe meldkamer is een samenvoeging van de meldkamers van vijf veiligheidsregio's in Oost-Nederland en is daarmee één van de grootste meldkamers van Nederland.

De hedendaagse crises zoals die zich in de afgelopen jaren openbaarden kenmerken zich in langdurigheid en noodzaak tot bovenregionale afstemming. VGGM is daarom in 2023 gestart de bestaande crisisorganisatie te ontwikkelen tot een meer robuuste netwerkorganisatie met een eigen ontkleurde positie in de organisatie. In relatie tot deze versterking en aparte positionering van de crisisbeheersing is het nodig de regionale brandweerorganisatie te herijken.

In april 2024 wordt een nieuw dekkingsplan ter besluitvorming voorgelegd in het Algemeen Bestuur. Het dekkingsplan wordt gebaseerd op een geactualiseerd risicoprofiel waarin de risico's van de vier kerntaken van de brandweer worden samengebracht: brandbestrijding, hulpverlening, incidentenbestrijding gevaarlijke stoffen en waterongevallen.
Aanvankelijk zou in 2022 al een nieuw dekkingsplan worden opgesteld. De planning is bijgesteld. In het Algemeen Bestuur van april 2023 is besloten om het dekkingsplan samen te laten lopen met het meerjarenbeleidsplan VGGM 2024-2027. Dat betekent dat de beleidstermijn van het huidige dekkingsplan is verlengd en daarmee wordt het huidige niveau van de repressieve brandweerzorg gewaarborgd.

In het kader van de inwerkingtreding van de Wet Normalisering Rechtspositie Ambtenaren is landelijk onderzoek gedaan naar de toekomstbestendigheid van het huidige stelsel van de vrijwillige brandweer. De vraag hierbij was in hoeverre het nodig was om te komen tot taakdifferentiatie tussen beroeps en vrijwillig brandweerpersoneel. De resultaten van het laatste onderzoek zijn inmiddels naar de Tweede Kamer gestuurd. De financiële consequenties van deze taakdifferentiatie worden nog verder uitgewerkt.

In het DB van december 2023 is het financieringsvoorstel versnelling Natuurbrandbeheersing aangenomen. Dit betreft een totale investering van €450.000 over 2 jaar. Daarbij is voor financiering van het geheel gekozen voor eenmalige verhoging van de gemeentelijke bijdrage 2024 en aanpassen van de begroting. Voor 2025 wordt dit onderwerp opgenomen in de kaderbrief.

Beter bedrijfsvoeren
De bedrijfsvoering binnen VGGM heeft versterking nodig. Uit extern benchmarkonderzoek is gebleken dat deze nu onder gemiddeld en kwetsbaar is georganiseerd.Het betreft een inhaalslag in de robuustheid van de systemen, het beschrijven van de processen, het versterken van het management en de wijze van samenwerken. De directie stelt voor om in de komende 4 jaar minimaal toe te groeien naar de gemiddelde personele overhead voor Veiligheidsregio's (18,8%), zoals blijkt uit de Berenschot rapportage. Op basis van deze rapportage en uitgaande van het huidige percentage van personele overhead, denkt de directie VGGM € 4.000.000 structureel nodig te hebben. Bij een gefaseerde ingroei van 4 jaar betekent dit een uitzetting van de gemeentelijke bijdragen van € 1.000.000 (€ 246.000 voor Arnhem) per jaar. In 2023 heeft de VGGM gewerkt aan een programmaplan waarin staat uitgewerkt hoe de VGGM deze extra middelen gaat inzetten.

Arbeidsmarkt, Inflatie en Informatiepositie
De krapte op de arbeidsmarkt en de hoge inflatie hebben grote invloed gehad op de organisatie van de VGGM. Deze arbeidsmarkt- en maatschappelijke ontwikkelingen, waaronder inflatie en loon- en prijsstijgingen, hebben geleid tot een bijstelling van de begroting 2023.

Risicoprofiel Middel

Beheersstrategie

De veiligheids- en gezondheidsregio Gelderland Midden is een wettelijk aangewezen regeling waarin wordt samengewerkt met vijftien verschillende gemeenten. De taken zijn onder verdeeld in een vijftal programma's (crisisbeheersing, brandweerzorg, GGD, ambulancezorg en bedrijfsvoering). VGGM wijst in haar begroting 2024 op de volgende risico's:

- De krapte op de arbeidsmarkt en de hoge inflatie hebben grote invloed op de organisatie van de VGGM.
- De bedrijfsvoering binnen VGGM heeft versterking nodig. Uit extern benchmarkonderzoek is gebleken dat deze nu onder gemiddeld en kwetsbaar is georganiseerd. Het betreft een inhaalslag in de robuustheid van de systemen, het beschrijven van de processen, het versterken van het management en de wijze van samenwerken. De directie stelt voor om in de komende 4 jaar minimaal toe te groeien naar de gemiddelde personele overhead voor Veiligheidsregio's (18,8%), zoals blijkt uit de Berenschot rapportage.
- Meerjarig effect van het COVID19 virus; preventie ten aanzien van kwetsbare groepen, advisering van hygiënemaatregelen, versterking infectieziektebestrijding, terug op niveau van reguliere diensten voor derden zoals reizigersvaccinaties en binden van medewerkers en vrijwilligers aan de organisatie;
- Naar aanleiding van de implementatie van de Wet Normalisering Rechtspositie Ambtenaren (WNRA) is een complexiteit met betrekking tot de positie van de vrijwilligers ontstaan. Op basis van de huidige wet- en regelgeving is het onderscheid tussen een brandweervrijwilliger en een brandweermedewerker nauwelijks te maken. Hiermee heeft de invoering van WNRA een groot financieel risico op de betaalbaarheid van het huidige brandweermodel. Landelijk heeft een Denktank een oplossing voor deze ontstane situatie bedacht in de vorm van taakdifferentiatie. De financiële consequenties van de taakdifferentiatie worden nog nader geanalyseerd;
- Verdeelsleutel huisvestingskosten brandweer. De gemeentelijke bijdragen aan de brandweer zijn op basis van een nieuwe verdeelsleutel vastgesteld. De (regionale) huisvestingskosten van de kazernes en andere brandweeronderdelen zijn daarvan vooralsnog uitgezonderd;
- Arbeidsontwikkelingen, waaronder functiewaardering van verpleegkundigen. Vergelijkbare organisaties hebben verpleegkundigen hoger ingeschaald. Een aanpassing van de functiewaardering heeft grote consequenties op het budget of op de dienstverlening van de Jeugdgezondheidszorg en Algemene gezondheidszorg. Hiervoor is in de gemeentelijke begroting een extra budget opgenomen. Dat geldt ook voor de ICT-lasten;
- Toenemende ICT-lasten als gevolg van verdere digitalisering en plaats onafhankelijk werken. Meerdere (verouderde) systemen dienen op korte termijn vernieuwd te worden gebracht en toenemende gebruikerswensen gebaseerd op maatschappelijke 0ntwikkelingen zijn niet passend binnen de huidige ICT-budgetten.
- De grote druk op (gemeentelijke)financiën en bij andere opdrachtgevers leidt tot continuïteitsrisico's van niet door gemeentelijke bijdrage gefinancierde activiteiten.

De beheersing van bovenstaande risico's is vooral gericht op het actief verbinden van de gemeentelijke belangen. Het regionaal controllersoverleg en de Financiële Commissie die regelmatig bijeen komen vervullen hierin een belangrijke adviesrol, ook ten aanzien van de P&C-producten van de VGGM. Daarnaast wordt er actief samengewerkt bij bestuurlijke opdrachten. Per programma is door de VGGM een doelenboom opgesteld waarbij tevens de belangrijkste risicofactoren en mitiganten zijn genoemd.

Aan de hand van de zogenaamde "kans x effect"-methode wordt jaarlijks door VGGM een onderzoek uitgevoerd naar de mogelijke risico's en een kwantificering daarvan. Bij benadering wordt er een indicatie gegeven van het voor de organisatie benodigde weerstandsvermogen. Dit weerstandsvermogen wordt gevormd door de totale impact van de gekwantificeerde risico's te relateren aan de weerstandscapaciteit (zijnde het beschikbare eigen vermogen). Daarnaast ontvangen de deelnemende gemeenten gedurende het jaar tussenrapportages van VGGM waarin wordt stilgestaan bij de actuele ontwikkelingen en de verwachtingen met betrekking tot de risico's worden beschreven.

Zowel de burgemeester als de wethouder publieke gezondheid zijn lid van het dagelijks bestuur en het algemeen bestuur van VGGM. Het dagelijks bestuur en algemeen bestuur komen afzonderlijk van elkaar jaarlijks vijf keer bij elkaar. Onderwerp van gesprek is onder andere de P&C cyclus. Begrotingen en jaarrekeningen worden daar vastgesteld. Ook inhoudelijke ontwikkelingen/ risico's worden daar gedeeld.

Ondersteunende ambtenaren adviseren de burgemeester en wethouder als het gaat om de inhoud van de agenda. Deze ondersteunende ambtenaren zijn ook aangesloten op het controllersoverleg zoals eerder genoemd.

De raad krijgt de mogelijkheid om een zienswijze uit te brengen ten aanzien van de begroting en de bestemming van het resultaat na opmaken van de jaarrekening van VGGM. De raad houdt waar nodig rekening met eventuele financiële risico's in de eigen begroting.

In de afgelopen jaren is gebleken dat deze beheersstrategie volstaat. De VGGM is al jaren een betrouwbare en stabiele partner.

Recreatieschap Overbetuwe

Recreatieschap Overbetuwe

Vestigingsplaats	Kerk - Avezaath
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling
Programma	S03 Economie
Doel verbonden partij	Het Recreatieschap heeft tot taak de gemeenschappelijke behartiging van de belangen van de deelnemende gemeenten op het terrein van de openluchtrecreatie en het toerisme in het rivierengebied.Samen met het Natuur- en Recreatieschap Lingegebied en het Recreatieschap Nederrijn, Lek en Waal wordt deelgenomen in de B.V. Recreatiemaatschappij Rivierengebied (handelsnaam Uiterwaarde). Uiterwaarde ontwikkelt de recreatiegebieden en land- en routegebonden voorzieningen in het rivierengebied en houdt ze in stand.
Deelnemers in samenwerking	Samen met de gemeenten Lingewaard en Overbetuwe heeft de gemeente Arnhem zitting in het bestuur van het Recreatieschap Overbetuwe. Het recreatieschap Overbetuwe is aandeelhouder van de B.V. Recreatiemaatschappij Rivierengebied.
Bestuurlijk belang	Vanuit de gemeente Arnhem participeren de portefeuillehouder toerisme en recreatie en raadslid Nico Wiggers in het algemeen bestuur van Recreatieschap Overbetuwe.
Financieel belang	Eigen vermogen en vreemd vermogen liggen bij de B.V. Recreatiemaatschappij Rivierenland. Het Recreatieschap Overbetuwe beschikt niet over vermogen.
Eigen vermogen	Per 01-01-2023 €
	Per 31-12-2023 €
Vreemd vermogen	Per 01-01-2023 €
	Per 31-12-2023 €
Financieel resultaat	Gerealiseerd 2023 €
Bijdrage Arnhem	Gerealiseerd 2023 €
Ontwikkelingen	Er wordt gewerkt aan de komst van een Eco-recreatiepark bij Rijkerswoerdse Plassen. De beoogde locatie is Overbetuws grondgebied, maar vanwege de nabijheid van Arnhemse woonwijken heeft Arnhem ook een belang. Op 13 maart 2024 is er een extra vergadering van het Algemeen Bestuur voor het vaststellen van de nieuwe Gemeenschappelijke Regeling.
Risicoprofiel	Laag
Beheersstrategie	Niet van toepassing.

Euregio Rijn-Waal

Euregio Rijn-Waal

Vestigingsplaats	Kleve (D)
Rechtsvorm	Openbaar lichaam naar Duits recht
Programma	S00 Bestuur, dienstverlening en financiën; S03 Economie
Doel verbonden partij	De Euregio Rijn-Waal is een Nederlands-Duits openbaar lichaam waarbij ca 55 gemeenten en regionale overheden en Kamer van Koophandels uit de grensregio zijn aangesloten. De bevordering van de integratie van Europa en het slechten van nationale grenzen zijn centrale doelen van deze samenwerking. De Euregio Rijn-Waal zet in op verbetering en intensiveren van grensoverschrijdende samenwerking op het gebied van economie en maatschappij. In het werkgebied van de Euregio bestaan veel mogelijkheden voor een sterke economische en maatschappelijke ontwikkeling. De Euregio Rijn-Waal brengt partners bij elkaar om gezamenlijke initiatieven te starten en zo gebruik te maken van synergie-effecten. De Euregio verzorgt het programmamanagement voor het EU-programma INTERREG Duitsland-Nederland. De Euregio is geen verbonden partij in de zin van de Wet gemeenschappelijke regelingen. De Euregio is een openbaar lichaam gebaseerd op het Verdrag van Anholt. In overeenstemming met artikel 3 lid 3 van dit verdrag is voor de Euregio het Duitse recht van toepassing. Dit betekent dat voor de Euregio niet dezelfde plichten gelden ten aanzien van bijvoorbeeld de verzending van de begroting aan deelnemende gemeenten. In de statuten van de Euregio is vastgelegd dat de begroting een maand voor het begin van het nieuwe begrotingsjaar een begroting wordt opgeleverd.
Deelnemers in samenwerking	55 leden, te weten 30 Nederlandse en 20 Duitse gemeenten, 3 regionale instanties en 2 Kamers van Koophandel
Bestuurlijk belang	In de Euregioraad zitten namens de gemeente Arnhem wethouder Maurits van de Geijn en de raadsleden Alwin van Engelenburg, Joris Brandts en Yildirim Usta.
Financieel belang	Beperkt. De leden betalen een (inwoneraantal gerelateerde) contributie.
Eigen vermogen	Per 01-01-2023 € 1.747.124
	Per 31-12-2023 €
Vreemd vermogen	Per 01-01-2023 € 2.917.430
	Per 31-12-2023 €
Financieel resultaat	Gerealiseerd 2023 €
Bijdrage Arnhem	Gerealiseerd 2023 € 27.800
Ontwikkelingen	De Euregio geeft uitvoering aan de Strategische Agenda 2025+. Daarin zijn vier grensuitdagingen geformuleerd: economie en klimaat, arbeidsmarkt en opleiding, leefbaarheid alsmede Euregionale identiteit. Medio 2022 is het Europees Interreg-programma VI 2021-2027 van start gegaan, waarvoor de Euregio het regionale programmamanagement verzorgt. In 2023 zijn de eerste subsidieaanvragen beoordeeld en gehonoreerd. Begin december 2023 was de Euregio medeorganisator van de Grenslandconferentie in Nijmegen. Daar werden de speerpunten voor de Grenslandagenda 2024 bestuurlijk vastgesteld. Binnen de Euregio neemt Arnhem samen met Düsseldorf, Duisburg, Moers, Ede, Apeldoorn en Nijmegen deel aan het zogenaamde 100.000plus-netwerk.
Risicoprofiel	Laag
Beheersstrategie	Niet van toepassing.

Grondbeleid

In de paragraaf Grondbeleid geven we aan hoe het grondbeleid wordt ingezet om de bestuurlijke doelstellingen te realiseren. Het grondbeleid houdt rekening met de te bereiken doelen voor de stad, afgezet tegen de (financiële) risico's die dat met zich meebrengt.

Algemeen

In 2022 zagen we een dalende trend in prijsontwikkeling aangaande de vastgoedmarkt en een sterke stijging van de kosten. De hard stijgende kosten van materialen, arbeid en energie hebben begin 2023 doorgezet. De tweede helft van 2023 was rustiger. Bouwprijzen stabiliseerden en daalden zelfs licht in de laatste maanden van het jaar. Woningbouwprijzen stegen in de laatste maanden ook licht. Wat de doorkijk naar 2024 iets rooskleuriger maakt dan waar begin 2023 rekening mee is gehouden.

In eerdere rapportages was geconstateerd dat Arnhem na 2025 geen eigen grondexploitaties meer had en volledig afhankelijk was van initiatieven van private ontwikkelaars. Gelet op de huidige ambities en doelstellingen onder andere vanuit de Woondeal Arnhem-Nijmegen 2.0 uit 2023 is een actiever grondbeleid noodzakelijk. In 2023 is dan ook het Grondbeleid opnieuw vastgesteld, waarbij die actievere rol van de gemeente meer aandacht heeft gekregen door onder andere een hoger budget te creëren voor strategische aankopen. De trendbreuk is nu ook in de stad zichtbaar. Zo zijn de gebiedsexploitatie Kronenburg en de grondexploitatie Laarkwartier (Stationsgebied Arnhem Zuid) vastgesteld in 2023. En verder is invulling gegeven aan de ontwikkelingen binnen Spoorzone Oost.

De grootste uitdaging voor de komende jaren zal zijn om deze ontwikkelingen met betaalbare woningbouw, het realiseren van werklocaties en mobiliteits- en duurzaamheidsopgaven ook financieel haalbaar te maken. Naast subsidies die door het Rijk beschikbaar gesteld worden voor de (nieuwe) woningbouwinitiatieven, zullen ook eigen middelen ingezet moeten worden om de ruimtelijke opgaven van de stad mogelijk te maken en dekking te vinden voor de blijvende onrendabele publieke top in de woningbouwinitiatieven.

Ontwikkeling grondbedrijf 2024 en vooruitblik komende jaren

De opgaven in Arnhem zijn groot. Met name de ruimtelijke kwaliteit, gezonde leefomgeving (waaronder vergroening), economische vitaliteit, woningbouw en -transformatie, bereikbaarheid, schone mobiliteit en energietransitie zijn actuele ambities. De gemeente Arnhem kiest in de Omgevingsvisie 2040 voor een actieve gemeentelijke rol om deze opgaven te realiseren. In hoofdstuk 8 van de Omgevingsvisie staat:

> *“De opgave in het fysiek domein is groot. Van klimaatverandering en vergroening tot de woningbouwopgave en van bereikbaarheid tot een aantrekkelijk vestigingsklimaat voor bedrijvigheid. De omvang en complexiteit van de opgaven vraagt om een actieve regierol van de gemeente.”*

Om deze regierol beter te kunnen uitvoeren, is een daarbij passend en actiever grondbeleid noodzakelijk inclusief een afwegingskader. Om die reden is in de eerste helft van 2023 de geactualiseerde ‘Nota grondbeleid 2023’ vastgesteld.

Grondbeleid is een middel om als gemeente de ruimtelijke opgaven te realiseren. Het staat daarmee ten dienste van de verschillende ruimtelijke beleidsdoelen, variërend van een faciliterende rol waarin de gemeente uitsluitend planologische medewerking verleent en haar eigen kosten verhaalt op initiatiefnemers, tot een actieve rol waarin de gemeente zelf risicodragend locaties aankoopt en tot ontwikkeling brengt. Vanwege de omvang van de ruimtelijke opgaven als onderdeel van de Omgevingsvisie en de daarbij gewenste regie, kiest de gemeente voor een actiever grondbeleid dan in de afgelopen jaren is toegepast.

Strategische aankopen

Arnhem kan een (strategische) positie innemen op de grondmarkt of in een toekomstige ontwikkeling voordat een planologische beslissing of ander ruimtelijk bestuurlijk besluit is genomen. De aankoop wordt gedaan met een concreet doel of eindresultaat, waarbij de gemeente de realisatie van de gemeentelijke ambities wil bereiken door middel van een actieve rol.

De totale boekwaarde aan strategisch bezit mag maximaal € 100 miljoen bedragen. Dit bedrag was in 2022 nog € 50 miljoen, maar door het toenemende actieve grondbeleid is dit in 2023 opgehoogd. De totale boekwaarde van het strategisch bezit bedraagt per 31-12-2023: € 26,9 miljoen. In 2023 is voor € 8,9 miljoen aangekocht voornamelijk in de gebieden waar WVG is gevestigd.

Ontwikkelingen vastgoedmarkt

De krapte op de Nederlandse woningmarkt is van structurele aard. Toch zijn de sterke stijging van woningprijzen, bouwkosten en rentes in 2023 afgenomen. Wat de woningmarkt stabieler deed eindigen in 2023 in vergelijking met de afgelopen jaren.

Het aantal verkooptransacties daalde in 2023 met 5,5% ten opzichte van 2022. Waarbij de woningen over 2023 gemiddeld 2,8% goedkoper waren dan in 2022. Wat voor het eerst in 10 jaar is dat de verkoopprijs gemiddeld lager is dan het jaar ervoor.

De commerciële vastgoedmarkt kent een onzekere toekomst. Voor goede kantoorruimte op goede locaties en (logistieke) bedrijfsruimte zijn de verwachtingen nog wel positief. Voor detailhandel en horeca zijn de vooruitzichten minder optimistisch. Het grondbedrijf heeft zelf relatief weinig projecten in portefeuille waarin de uitgifte van commercieel vastgoed is opgenomen.

Jaarresultaat grondbedrijf 2023

Algemeen

In dit hoofdstuk worden de resultaten van de grondexploitaties op hoofdlijnen doorgenomen. In de geheime bijlage (Financiële Jaarrapportage Projecten 2023) wordt per project nader ingegaan op de wijzigingen. Het resultaat van de grondexploitaties komt tot stand door de projecten te actualiseren/herzien op het gebied van kostenramingen, opbrengstenramingen en de fasering.

In de Najaarsrapportage 2023 is al aangegeven met welke parameters, die extern getoetst zijn, de herzieningen van de grondexploitaties uitgevoerd worden. De parameters voor de kosten- en opbrengstenstijgingen zijn gewijzigd ten opzichte van vorig jaar. Voor de grondwaarde van woningbouw in de vrije sector wordt uitgegaan van een prijsstijging van 2% voor 2024 en 3% stijging in 2025 en 2026. Voor maatschappelijke functies, winkels en sociale woningen wordt uitgegaan van 1% prijsstijging voor de komende jaren. Bij de kostenstijgingen liggen de percentages tot en met 2026 tussen de 2% en 4%.

De werkelijke rente over de boekwaarde van de grondexploitaties over 2023 bedraagt 1,17%. Dit wijkt enigszins af van de gehanteerde 1,4% in de grondexploitaties. Dit betekent dat er voor de projecten met een batig saldo minder renteopbrengsten zijn gemaakt dan van tevoren ingeschat. Voor projecten met hogere lasten dan baten leidt dit er juist toe dat de rentelasten minder hoog zijn dan begroot.

Voor 2024 wordt de interne rekenrente gebaseerd op de omslagrente binnen de gemeente Arnhem. Dit is 1,6% en dit percentage zal gehanteerd worden in de herzieningen van de grondexploitaties naar het prijspeil 1-1-2024. Voor Schuytgraaf is sprake van projectfinanciering en bedraagt de rekenrente 2,1%.

Jaarresultaat grondbedrijf

Over 2023 is er voor mutaties met de bestemmingsreserves een positief resultaat voor het grondbedrijf Arnhem van € 4,185 miljoen. Dit is € 3,069 miljoen meer dan begroot. Dit wordt als volgt gespecificeerd.

Reslutaat 2023

Bedragen x € 1.000

	Lasten	Baten	Totaal
Winstneming vastgestelde grondexploitaties	0	3.230	3.230
Voorziening van vastgestelde grondexploitaties	1.587	1.704	117
Strategisch bezit (MVA)	845	693	-152
Voorstudies	132	0	-132
Algemene kosten grondexploitaties	305	0	-305
Resultaat erfpachten	272	1.700	1.428
Totaal geboekt	**3.141**	**7.327**	**4.186**
Totaal begroot	423	1.540	1.117
Totaal resultaat grondbedrijf voor bestemming			**3.069**

De belangrijkste kosten- en opbrengstenposten worden hierna op hoofdlijnen nader toegelicht.

- Winstneming vastgestelde grondexploitaties

Zoals hierboven beschreven is er een positief resultaat voor mutaties met de bestemmingsreserve van het grondbedrijf van € 4,185 miljoen. Dit is grotendeels het gevolg van de stelselwijziging riolering. Dit is daarmee ook de verklaring voor de winstnemingen binnen een aantal grondexploitaties. Waarbij Schuytgraaf, Coehoorn en Olympus Kwadrant in 2023 een tussentijdse winstneming realiseren ter waarde van € 3,23 miljoen.

- Vastgestelde grondexploitaties - voorzieningen

Voor een grondexploitatie waarop een verwacht financieel tekort zit, dient het tekort afgedekt te worden door het vormen van een voorziening. Dit vanwege het voorzichtigheidsprincipe. Jaarlijks worden deze voorzieningen bij de herziening van de grondexploitaties geactualiseerd.
Voor sommige projecten konden voorzieningen (deels) vrijvallen. Bij andere projecten werd het tekort groter, waardoor de voorziening opgehoogd diende te worden. Op totaalniveau is er € 117.000 aan voorziening vrijgevallen.

- Strategisch bezit

De beheerlasten voor het strategisch bezit worden zoveel mogelijk gedekt door het tijdelijke bezit zo optimaal mogelijk te exploiteren. Toch geeft strategisch bezit dit jaar een negatief resultaat van € 152.000,-. Een verklaring hiervoor is de grote hoeveelheid aankopen die dit jaar gedaan zijn rondom het wvg-gebied in Schaapsdrift. Hierdoor ontstaat er frictieleegstand en moeten er kosten worden gemaakt om panden weer verhuurklaar te maken.

- Voorstudies en algemene kosten grondexploitatie

Dit jaar zijn de algemene kosten binnen het grondbedrijf hoger dan gewoonlijk. Dit komt omdat er buiten de werkzaamheden aan projecten veel tijd besteed is aan niet declarabele ontwikkelingen. Zo is er een systematische wijziging uitgewerkt rondom de toerekening van rioleringskosten. Ook is de nota Grondbeleid geactualiseerd en tot slot de risicomethodiek voor grondexploitaties herzien. Allemaal zaken dit jaar, boven op de reguliere ‘neventaken’ in het grondbedrijf, die extra werk verzorgden en resulteren in hogere algemene kosten.

- Erfpachten

Het netto erfpachtresultaat heeft ook in 2023 wederom duidelijk bijgedragen aan het positieve resultaat van het grondbedrijf. Het resultaat is € 1,4 miljoen positief.

Het grondbedrijf heeft over 2023 voor de mutaties met de bestemmingsreserves een positief resultaat behaald van € 3,069 miljoen ten opzichte van het begrote resultaat. Dit resultaat is ondanks de programma aanpassing in Schuytgraaf (meer betaalbaar en minder woningen) toch nog positief. Dit komt voornamelijk door de stelselwijziging riolering. Een totaal van € 7 miljoen is uit de grondexploitaties gehaald conform stelselwijziging riolering nieuwe woningen zoals besloten in de Begroting 2024. De uit de grex gehaalde rioleringskosten worden nu als apart investeringskrediet opgevoerd. Na activering zullen de bijbehorende kapitaallasten opgenomen worden in de rioolheffing.

De boekwaarde op 1-1-2024 is lager dan de boekwaarde op 1-1-2023. De totale boekwaarde was begin 2023 € 49,0 miljoen en bedraagt begin 2024 € 48,1 miljoen.

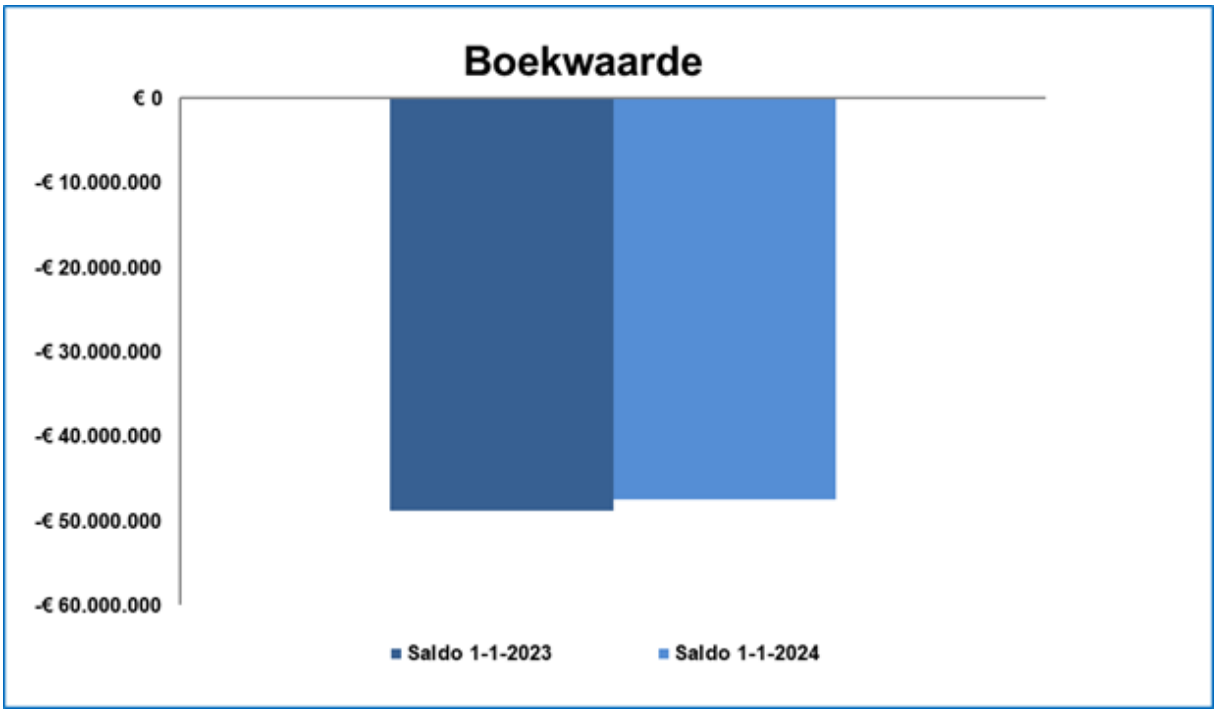

In onderstaande grafiek zijn de te verwachte kosten en opbrengsten (een optelling van grondopbrengsten en overige opbrengsten/subsidies) weergegeven. In totaal zal nog voor circa € 63,3 miljoen geïnvesteerd worden in de lopende grondexploitaties en komt er nog voor circa € 87,1 miljoen aan opbrengsten binnen.

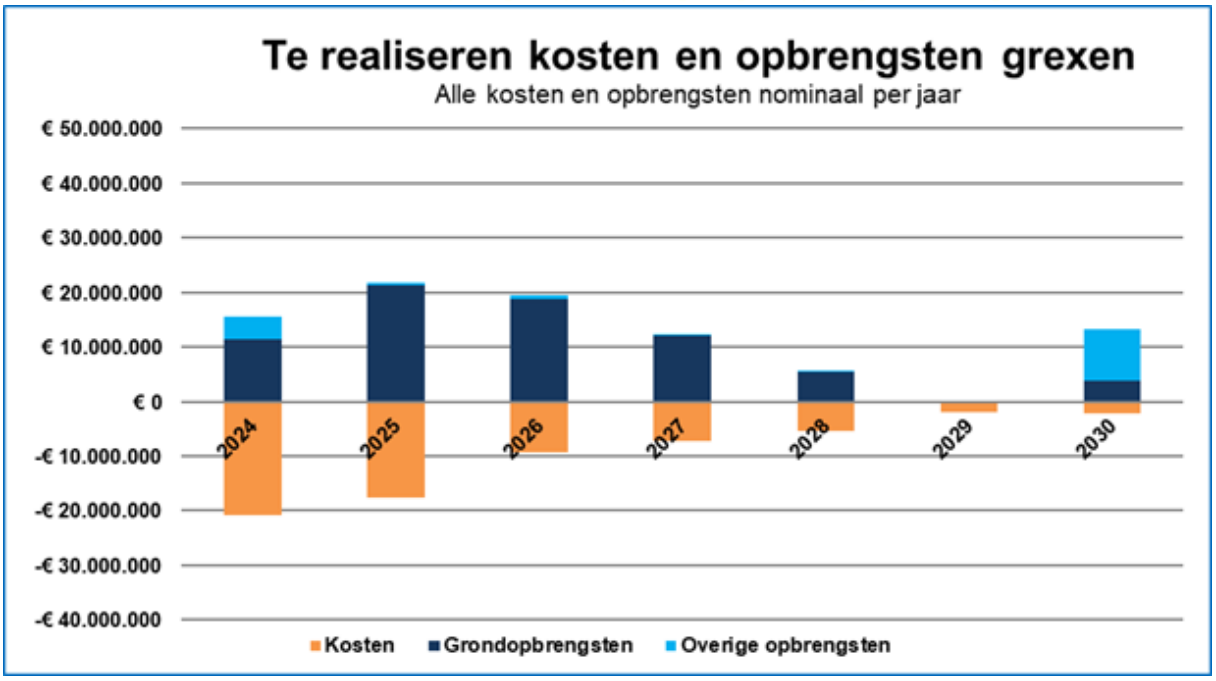

Grondexploitaties

Grondexploitatie

Hiervoor is beschreven hoe het jaarresultaat grondbedrijf per 31-12-2023 is opgebouwd. Hierin zijn voor alle projecten de laatste (financiële) effecten meegenomen. Echter zegt dit nog niets over de totale omvang van alle investeringen en opbrengsten en de risico's die daarbij voor de toekomst aanwezig zijn. Deze paragraaf gaat eerst in op de totalen van de grondexploitatie en de effecten daarvan op het weerstandsvermogen voor het grondbedrijf.

Grondexploitaties in voorbereiding / strategisch bezit

Dit zijn locaties waar nog geen (financiële) ontwikkelkaders voor zijn vastgesteld. Per eind 2023 bedroeg de totale boekwaarde van het strategisch bezit € 26,9 miljoen, ten opzichte van € 18,7 miljoen in 2022. Dit is het gevolg van de grotere hoeveelheid aankopen in Schaapsdrift als onderdeel van de plannen voor Spoorzone Oost, waar middels de wvg strategische eigendommen worden verworven.

Activeren plankosten

Voordat een grondexploitatie kan worden vastgesteld moeten er voorbereidende kosten worden gemaakt voor onderzoek en de inzet van ambtelijke capaciteit. Conform het raadsbesluit bij het vaststellen van de nota grondbeleid 2023 is in 2023 voor € 2,22 miljoen aan plankosten geactiveerd. Zodra een grondexploitatie wordt vastgesteld, worden deze kosten alsnog toegerekend aan en overgeheveld naar de desbetreffende grondexploitatie. Indien niet tot een vastgestelde grondexploitatie wordt gekomen worden deze kosten afgeboekt.

Vastgestelde grondexploitaties

In de onderstaande tabel is het totaal van alle grondexploitaties weergegeven. In 2023 zijn er geen grondexploitaties afgesloten en zijn Kronenburg en Laarkwartier (Stationsgebied Arnhem Zuid) als grondexploitatie geopend. Totaal bedraagt de boekwaarde van alle grexen per 1-1-2024 circa € 88 miljoen, dit ten opzichte van € 95 miljoen boekwaarde begin 2023.

Het totaal van de reeds getroffen voorzieningen voor diverse projecten in het grondbedrijf bedraagt circa € 66,4 miljoen. Deze is niet als opbrengst in de boekwaarde opgenomen, maar wordt apart weergegeven. Daarnaast moeten er nog voor circa € 63,3 miljoen aan investeringen plaatsvinden (in 2022 € 52,8 miljoen) en voor circa € 87,1 miljoen aan totale opbrengsten (in 2022 € 93,3 miljoen) gerealiseerd worden.

De totale winstpotentie, oftewel het ingeschatte eindresultaat van de projecten, per 1-1-2024 bedraagt voor de grondexploitaties nog circa € 6 miljoen t.o.v. € 7,4 miljoen euro per 1-1-2023.

Vastgestelde grondexploitaties

Bedragen x € 1.000

	Boekwaarde	Nog te realiseren	Totaal
Kosten			
Verwervingen	206.200	3.300	209.500
Civiele kosten	176.700	40.900	217.600
Overige kosten	32.200	6.200	38.400
Plankosten + VTU	148.200	12.900	161.100
Winstneming	30.900	0	30.900
Totale kosten	**594.200**	**63.300**	**657.500**
Opbrengsten			
Grondopbrengsten	396.000	72.100	468.100
Subsidies/bijdragen	157.700	15.000	172.700
Totale opbrengsten	**553.700**	**87.100**	**640.800**
Rente / kosten - opbrengsten stijging	47.800	13.500	61.300
Resultaat op eindwaarde	**-88.300**	**10.300**	**-78.000**
Resultaat op contante waarde 31/12/2022			**-65.100**
Voorziening grondbedrijf			**71.100**
Saldo			**6.000**

Planning Woningbouw en Niet-woningbouw

Onderstaande grafieken geven het programma aan van woningbouw en niet-woningbouw die opgenomen is in de vastgestelde grondexploitaties.

Voor de korte termijn zijn op verschillende plekken in de stad nog enkele woningbouwontwikkelingen voorzien. Voor de middellangere termijn heeft de gemeente nog Schuytgraaf, Presikhaaf-oost, Presikhaaf RIJC West, Gaardenhage en is in 2023 Kronenburg vastgesteld. Voor de langere termijn wordt er gewerkt aan de exploitatie van de Spoorzone, waar een groot aantal woningen gerealiseerd kunnen worden.

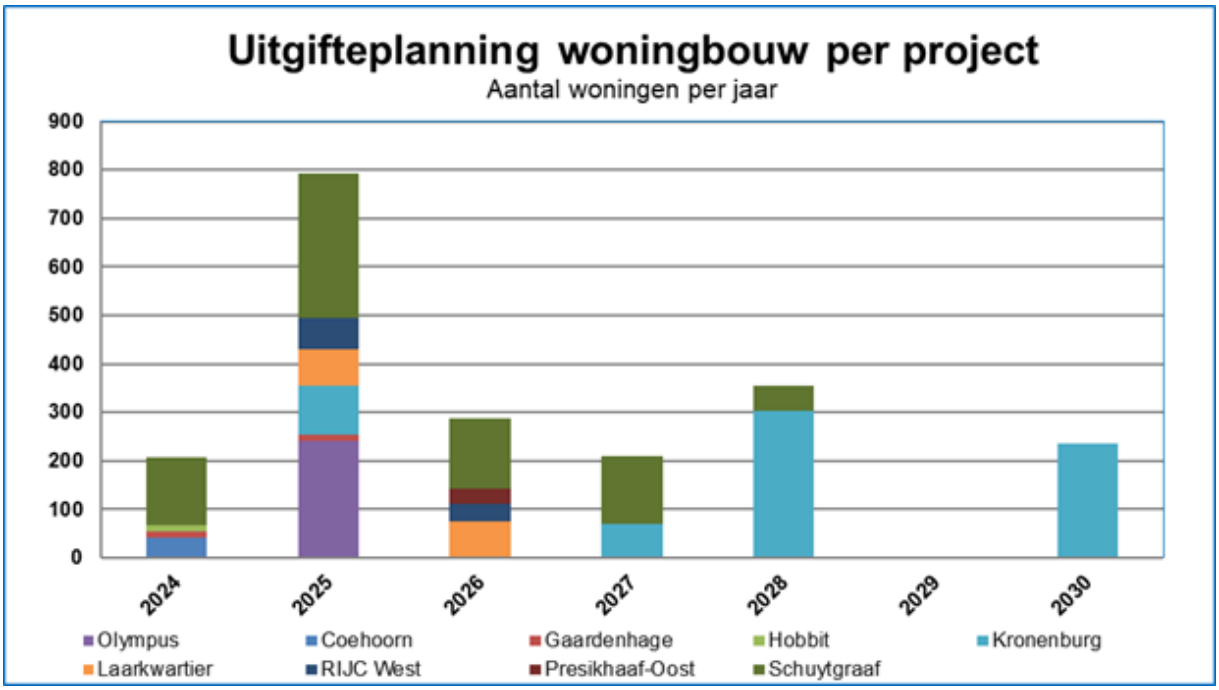

Voor bedrijven, kantoren, en ander commercieel en maatschappelijk programma geldt dat na 2026 er op Schuytgraaf na, geen uitgifte van gemeentelijke grond gepland staat.

Weerstandsvermogen en reserves

Weerstandsvermogen

De methode om het weerstandsvermogen FJP 2023 te berekenen is geactualiseerd ten opzichte van voorgaande jaren. In het BBV van juli 2019 wordt een onderscheid gemaakt in het conjuncturele risico (marktrisico) en project specifieke risico's. Op basis van dit onderscheid is de opbouw en bepaling van het weerstandsvermogen berekend.

1. Het conjuncturele risico (marktrisico) werd voorgaande jaren bepaald door een scenario berekening uit te voeren op basis van een "slechtweer" scenario. Dit scenario ging uit van:
    1. 3 jaar vertraging van het project door vraaguitval,
    2. een waardedaling van 15% van de grondopbrengsten binnen de looptijd van de projecten,
    3. 10% lagere kosten i.v.m. marktontwikkeling en bijstellen randvoorwaarden.

Dit jaar is voor de conjuncturele risico’s gebruik gemaakt van CPI indexen die nauwkeurig inzicht geven in de conjuncturele ontwikkelingen van de afgelopen decennia. Geëxtraheerd van deze cijfers zijn drie scenario’s geformuleerd, zoals weergegeven in onderstaande afbeelding:

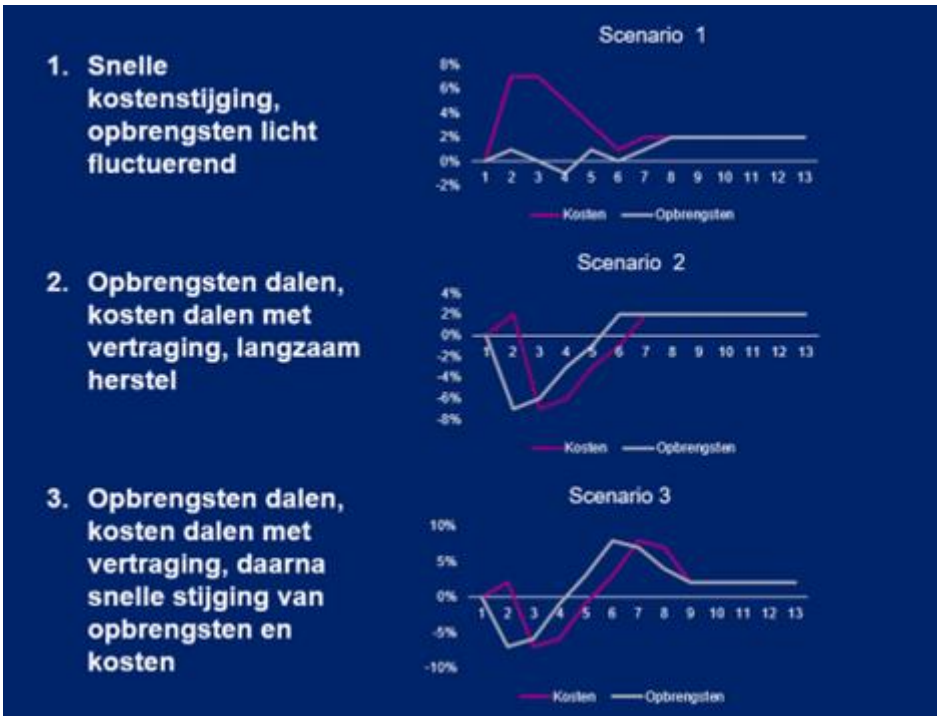

Snelle kostenstijging, opbrengsten licht fluctuerend.
Opbrengsten dalen, kosten dalen met vertraging, langzaam herstel.
Opbrengsten dalen, kosten dalen met vertraging, daarna snelle stijging.
Per jaar wordt er bepaald welk scenario het meest aannemelijk is zich voor te doen, waarbij de huidige stand van de conjunctuur het vertrekpunt is. Door middel van een wegingsfactor wordt er aan het meer aannemelijke scenario een zwaardere weging gegeven. Dit jaar telt scenario 1 voor 20%, scenario 2 voor 60% en scenario 3 voor 20%.

2. De project specifieke risico's zijn per project met de specialisten en (bij grote, risicovolle projecten) met team risicomanagement bepaald. Waarbij de kans van optreden vermenigvuldigd wordt met het verwacht financieel effect om tot een gewogen risicobedrag te komen. Deze risico's worden sinds dit jaar 'weggezet in de tijd'. Als een risico zich dus over 5 jaar voor zou kunnen doen, wordt het risico in dat jaar meegenomen in het totaal benodigde weerstandsvermogen van dat jaar. Waar dit voorgaande jaren in één keer werd berekend.
Het totaal van alle project specifieke risico's wordt vervolgens gemoduleerd met Naris. Een simulatieprogramma, om het definitieve risicobedrag te bepalen.

Naast de project specifieke risico's en conjuncturele risico's wordt er een risicobedrag opgenomen voor het strategisch bezit (MVA) en de anterieure overeenkomsten. Dit bedraagt voor het MVA 10% van de boekwaarde en voor anterieure overeenkomsten 10% van de gemaakte kosten in 2023. Onderstaande tabel laat vervolgens de totale risicobedragen zien per beschreven onderdeel.

Weerstandscapaciteit grondbedrijf

Bedragen x € 1.000

	FJP 2021	FJP 2022	FJP 2023
Conjuncturele risico's (marktrisico)	14.810	14.140	8.842
Project specifieke risico's	8.339	9.123	7.774
Strategisch bezit (mva)	1.813	1.873	2.687
Anterieure overeenkomsten	96	112	290
Totaal risico's	25.058	25.248	19.593
Af: zelfdragend risico vermogen pos. Grex	-7.630	-6.974	-4.732
Benodigd weerstandscapaciteit grondbedrijf	17.428	18.274	14.861
BR grondexploitatie (=max 110% van weerstandscapaciteit)	**19.171**	**15.809**	**16.347**

Het weerstandsvermogen van het grondbedrijf, bestaande uit de bestemmingsreserves strategische posities, voorstudies en grondexploitatie, is toereikend voor het afdekken van de risico's van het grondbedrijf. Onderstaande tabel geeft de mutaties van de bestemmingsreserves weer over 2023.

Ontwikkeling bestemminsreserve

Bedragen x € 1.000

	31-12-2022	Resultaat 2023	31-12-2023
BR strategische posities	1.500	0	1.500
BR voorstudies	0		0
BR grondexploitatie	14.309	539	14.848
Totaal	**15.809**	**539**	**16.348**

Duidelijk wordt dat de bestemmingsreserve grondexploitatie toegenomen is met € 539.000 euro. Dit getal is het resultaat van de ophoging naar 110% van het benodigde weerstandsvermogen, conform de nota grondbeleid.

De jaarresultaat 2023 van het grondbedrijf leidt tot onderstaande mutaties met bestemmingsreserves.

Mutaties Bestemmingsreserves

Bedragen x € 1.000

	Lasten	Baten	Saldo
Totaal resultaat grondbedrijf	3.139	7.325	4.186
Begroot resultaat grondbedrijf	423	1.540	1.117
Afwijking werkelijk resultaat tov begroting	2.716	5.785	3.069
BR Strategische posities: Beheer- en verkoopresultaat	0	0	-152
BR Strategische posities: Aanvulling vanuit positief resultaat grondbedrijf	0	0	152
BR Voorstudies: Resultaat voorstudies	0	0	0
BR Gebiedsontwikkeling Kronenburg	0	0	-1.391
BR Grondexploitatie	0	0	539
Totaal BR Stadsontwikkelfonds			**3.921**

Na mutaties binnen de bestemmingsreserves wordt overeenkomstig gemeentelijk beleid een bedrag van € 3,921 miljoen gedoteerd aan het Stadsontwikkelfonds.

Investeringen

IDe raad autoriseert op grond van zijn budgetrecht de middelen voor de beleidsuitvoering. Hieronder vallen ook de investeringen. Investeringen vragen, anders dan reguliere begrotingsposten, meerjarig budgetruimte en dienen afzonderlijk te worden vastgesteld door de raad. In de Verordening financieel beleid en beheer van de gemeente Arnhem is opgenomen dat de raad de investeringsruimte autoriseert met het vaststellen van de begroting.

Activering/ onderhanden activa

Nr.	Prog. Omsch.	Inv.omsch.	Ec./ mtsch. nut	Act. begr.2023	Onderh. act. 2022	Best. 2023	Act. 2023 totaal	Over-/ onder-schrijding	Onderh. act.2023
Bedragen x € 1.000									
S00	**Bestuur, dienstverlening en financiën**	Publieke dienstverlening	E	0	66	25	0	0	91
		Overige Huisvesting en facilitaire zaken	E	5.868	616	1.445	1.562	4.307	499
		Overige ICT	E	500	352	-25	237	263	91
				6.368	**1.034**	**1.445**	**1.799**	**4.570**	**681**
S01	**Veiligheid**	Openbare orde en veiligheid	E	0	24	-24	0	0	0
				0	**24**	**-24**	**0**	**0**	**0**
S02	**Bereikbaarheid**	Wegen en verkeer ontwikkeling	M	15.607	2.427	3.221	2.287	13.320	3.360
		Verkeersregelinstallaties	M	828	0	653	653	175	0
		Overige Mobiliteit & OR beheer	M	2.373	1.175	3.146	0	2.373	4.321
		Wegen beheer en groot onderhoud	M	4.374	0	4.512	4.304	70	208
		Openbare verlichting Overige	M	2.732	668	2.047	2.635	97	80
		Kunstwerken	M	917	0	747	747	170	0
		Parkeerexploitatie	E	5.757	329	838	360	5.397	807
				32.587	**4.599**	**15.164**	**10.986**	**21.601**	**8.776**
S03	**Economie**	Aantrekkelijke stad	E	**250**	**235**	**0**	**235**	**15**	**0**
S04	**Onderwijs**	Overige huisvesting onderwijs	E	6.329	0	5.263	352	5.978	4.912
		Huisvesting Primair onderwijs	E	2.719	210	258	143	2.576	325
		Huisvesting Speciaal onderwijs	E	32.273	23.228	11.350	30.143	2.130	4.435
		Natuur milieu educatie	E	0	31	-31	0	0	0
				41.321	**23.469**	**16.840**	**30.637**	**10.684**	**9.672**
S05	**Cultuur**	Culturele basisvoorzieningen en activiteiten	E	353	1.137	2.061	87	266	3.111
		Erfgoed archeologische beeldkwaliteit	E	39	99	76	154	-114	22
				393	**1.236**	**2.138**	**241**	**152**	**3.133**

S08	**Welzijn en inclusie**	Inclusie integratie antidiscriminatie	E	757	1	109	0	757	110
		Asiel en vluchtelingenzaken	E	8.470	3.776	2.842	6.618	1.852	0
				9.227	**3.777**	**2.952**	**6.618**	**2.609**	**110**
S09	**Gezondheid en sport**	Overige Binnensport en huisvesting	E	3.120	224	924	82	3.038	1.066
		Overige algemene publieke gezondheidszorg	E	131	23	20	39	92	4
		Overige Buitensport	E	920	886	-206	0	920	680
		Zwembad Valkenhuizen	E	1.758	495	1.120	1.615	143	0
				5.929	**1.629**	**1.857**	**1.736**	**4.193**	**1.750**
S10	**Klimaat, energie en mlieu**	Energy Made in Arnhem (EMIA) - Luchtagenda	E	**757**	**217**	**236**	**348**	**409**	**105**
S11	**Ruimtelijke ontwikkeling**	Ruimtelijke ontwikkeling en beheer	E	**0**	**170**	**2.420**	**0**	**0**	**2.590**
S12	**Wonen en leefomgeving**	Parken & bossen	E	200	0	61	61	139	0
		Overige Oppervlaktewater en Havenbeheer	M	0	75	22	0	0	97
		Overige Afval	E	419	0	60	60	359	0
		Afvalbeheer	E	2.329	6.574	-4.231	2.344	-15	0
		GRP	E	8.732	0	8.633	8.619	113	14
		Bomenplan	E	1.367	0	850	850	517	0
		Vastgoed stedelijk groen	E	50	67	4	0	50	71
		Overig groen	E	0	0	286	0	0	286
				13.097	**6.717**	**5.685**	**11.934**	**1.163**	**468**
Totaal				**109.929**	**43.106**	**48.713**	**64.534**	**45.394**	**27.285**

Uit de tabel blijkt dat van de investeringen waarvoor kredieten ter hoogte van € 109,9 miljoen beschikbaar waren gesteld, in 2023 € 64,5 miljoen is geactiveerd, 59% (Ter vergelijking, in 2022 44%). De projecten zijn gereed en/of de investeringen zijn in gebruik genomen. De resulterende zogeheten onderuitputting van € 45,4 miljoen wordt met name verklaard door achterblijven van investeringen in de programma's S00 Bestuur, dienstverlening en financiën (€ 4,6 miljoen), S02 Bereikbaarheid (€ 21,6 miljoen), S04 Onderwijs (€ 10,7 miljoen) en S09 Gezondheid en Sport (€ 4,2 miljoen).

Dit achterblijven betekent niet dat de begrote investeringen nog niet gerealiseerd zijn. Veel bestedingen hebben al plaatsgevonden, maar de projecten zijn nog niet volledig afgerond. Voor een bedrag € 27,3 miljoen worden in 2023 gemaakte kosten als Onderhanden Activa (OHA) doorgeschoven naar latere jaren. Dit is een normaal verschijnsel bij grote infrastructurele projecten.

Onderuitputting kapitaallasten

Als gevolg van het (nog) niet activeren van al wel gepleegde investeringen (onderhanden activa) of nog niet realiseren van investeringen, waarvoor krediet beschikbaar is, zal in 2024 een onderuitputting optreden van de begrote kapitaallasten. Conform besluit van de gemeenteraad terzake zal deze onderuitputting van € 1,3 miljoen worden toegevoegd aan de Algemene Reserve. Uitzondering op deze regel vormen kapitaallasten voor investeringen in het onderwijs. Deze worden verrekend met de bestemmingsreserve "kapitaallasten onderwijs": realisaties worden daaruit gedekt en onderuitputtingen worden aan de reserve toegevoegd. De verwerking in begroting 2024 zal plaatsvinden in een verzamelbesluit, dat ter vaststelling aan de gemeenteraad zal worden voorgelegd.

Nadere toelichting op de investeringen

Programma S00 Bestuur, dienstverlening en financiën

Op dit programma zijn duurzaamheidsinvesteringen, investeringen in machines en inrichting van kantoorhuisvesting en het wagenpark begroot. Deze zijn in 2023 niet volledig tot uitvoering gekomen. Het gaat om een totaal begroot bedrag van € 4,6 miljoen. Voor € 4,3 miljoen betreft het kredieten voor de kantoorhuisvesting. Hier wordt zeer terughoudend mee omgegaan in afwachting van de huisvestingsplannen en het niet-uitgevoerde krediet wordt doorgeschoven naar 2024

Programma S02 Bereikbaarheid

Van de kredieten op het gebied van Bereikbaarheid is € 8,8 miljoen nog onderhanden. Deze onderuitputting zal vanaf 2024 worden geactiveerd. Het betreft onder andere het project Blauwe Golven.

Programma S04 Onderwijs

De investeringen en activeringen betreffen voornamelijk nieuwbouw van scholen. De onderuitputting van € 10,7 miljoen zal (conform planning) in 2024 en/of 2025 worden geactiveerd. Ten laste van deze onderuitputting en van het MIP 2024 en 2025 komen de reeds gemaakte en als OHA verantwoorde kosten van € 9,7 miljoen. De grootste investeringen die onderhanden zijn betreft de renovatie wissellocatie Spiekmanlaan (Parcivalschool Noord) en de scholen De Salamander, Dr. Boschschool en Guido Arnhem. Daarnaast zijn er ook nog onderhanden bestedingen die betrekking hebben op de ventilatie van bestaande scholen. Tot slot is de Sporthal Middachtensingel een in het oog springende investering met een functie binnen het programma onderwijs, die hieronder nader wordt toegelicht.

Programma S05 Cultuur

Stadstheater

In 2023 is gestart met de voorbereidingen voor de grootschalige vernieuwing van het Stadstheater, o.a. opstellen schetsontwerp. In september 2023 heeft het Stadstheater haar deuren gesloten en is er gestart met onder andere asbestinventarisatie. Gelijktijdig wordt door het ontwerpteam druk gewerkt aan de verdere uitwerking van het ontwerp . Daarnaast zal 2024 voor dit project in het teken staan van het verwijderen van asbest en starten met de sloop van de delen die niet behouden blijven. De verwachting is dat de verbouwing in 2027 afgerond kan worden, waarna het Stadstheater het gebouw in gebruik kan nemen voor de verdere inrichting om zo snel als mogelijk daarna de deuren van het vernieuwde theater te openen.

Programma S09 Gezondheid en sport

Zwembad Valkenhuizen

In 2023 is fase 2 van zwembad Valkenhuizen afgerond en hiermee is dit project definitief tot een einde gekomen. Het buitenterrein is afgerond en het regenwaterdepot in de oude zwembadbak is in werking getreden. Zoals eerder in 2023 gemeld zijn als gevolg van prijsstijgingen in de bouw in 2021 en 2022 en een langere doorlooptijd dan voorzien de investeringen hoger uitgekomen dan verwacht. Uiteindelijk zijn de investeringen licht hoger uitgekomen dan begroot (+€ 30k, +1%).

Sporthal Middachtensingel

Eind 2023 zijn de bouwwerkzaamheden van sporthal Middachtensingel afgerond en is het gebouw opgeleverd aan de gemeente. Sportbedrijf Arnhem zal vanaf nu de exploitatie van de sporthal op zich nemen. Als gevolg van o.a. netcongestie heeft de oplevering enige vertraging opgelopen, maar is nu sprake van een volledig functionerende sporthal. De kosten zijn binnen de eerder door de raad beschikbaar gestelde budgetten gebleven.

Subsidies

De gemeente Arnhem heeft per programma haar doelstellingen met de daarbij behorende beoogde effecten en resultaten geformuleerd. Deze doelen kunnen op verschillende manieren worden bereikt. Een van deze manieren is het verlenen van subsidies. Subsidies zijn financiële bijdragen aan burgers of organisaties voor activiteiten die bijdragen aan de realisatie van de door de gemeenteraad vastgestelde beleidsdoelen van de gemeente.
In deze paragraaf wordt inzicht gegeven in de verleende subsidies in 2023.

Overzicht

Subsidies kunnen op verschillende manieren worden verleend:

1. Subsidies op basis van subsidieregelingen
Volgens de Algemene wet bestuursrecht mag een bestuursorgaan alleen subsidie verstrekken op grond van een wettelijk voorschrift dat regelt voor welke activiteiten subsidie kan worden verstrekt. Dat kan een rijksregeling, provinciale regeling of een gemeentelijke (subsidie)verordening zijn. Op basis van de Algemene subsidieverordening Arnhem 2016 zijn in Arnhem verschillende subsidieregelingen vastgesteld. Hiermee is een wettelijke en rechtmatige grondslag gecreëerd voor de subsidieverstrekking. Aan de hand van vooraf bepaalde criteria worden de subsidies verdeeld en toegewezen aan de betrokken burgers of organisaties. Bij veel subsidieregelingen wordt er door het college een subsidieplafond bepaald; dit is het maximale bedrag dat gedurende een bepaald tijdvak beschikbaar is voor subsidieverstrekking op grond van de betreffende regeling.

2. Begrotingssubsidies
Het is niet altijd zinvol om een aparte regeling op te zetten voor het verstrekken van een subsidie. Bijvoorbeeld wanneer er maar één organisatie is die een bepaalde gesubsidieerde activiteit kan uitvoeren. Voor die gevallen is in de Algemene wet bestuursrecht een uitzondering gemaakt. Wanneer in de begroting een subsidieontvanger vermeld staat én het bedrag waarop de subsidie ten hoogste kan worden vastgesteld, is geen nader wettelijk voorschrift nodig. Met name de subsidies aan grote organisaties worden op deze wijze verstrekt.

Als het bij onvoorziene omstandigheden wenselijk is om een subsidie te verstrekken, maar zowel een subsidieregeling als een begrotingssubsidie behoren niet tot de mogelijkheden, biedt de wet daarnaast onder andere de mogelijkheid om op incidentele basis subsidie te verstrekken.

	Begroting Definitief 2023	Rekening 2023	Afwijking 2023
Bedragen x € 1.000			
Middelen			
Subsidieregeling	**11.507**	**10.532**	**975**
Begroting	**93.507**	**91.020**	**2.488**
Incidenteel	**6.764**	**26.481**	**-19.717**
Afwikkeling voorgaande jaren	**-32**	**1.300**	**-1.332**
Gerealiseerd resultaat	**111.746**	**129.332**	**-17.586**

In bovenstaande tabel is de subsidieverstrekking 2023 per grondslag weergegeven.
In Arnhem wordt het grootste deel van de subsidies verleend op basis van begrotingssubsidies. In 2023 is in totaal voor € 129,2 miljoen aan subsidies verstrekt, waarvan ruim € 90 miljoen begrotingssubsidies betreft.

Bij de incidentele subsidieverstrekking is het budget met € 19,7 miljoen overschreden. Dit betekent niet dat er voor de subsidieverstrekking geen dekking was. Gezien de aard (onvoorziene omstandigheden) geldt voor incidentele subsidies dat deze vooraf lastig te begroten zijn. Enkel in die gevallen waarbij de subsidie meerjarig (voor een beperkt aantal jaar) wordt toegekend, is vooraf duidelijk dat deze verstrekt gaat worden. Incidentele subsidies die gedurende het jaar worden verstrekt, worden veelal gedekt uit regulier programmabudget; de begroting wordt hierbij niet altijd omgezet van programmabudget naar subsidiebudget. Bij de realisatie (kolom 'rekening') zijn de verstrekte bedragen terecht als subsidie aangemerkt.

Het bedrag bij afwikkeling voorgaande jaren betreft (gesaldeerde) verrekeningen naar aanleiding van subsidievaststellingen over dossiers uit eerdere jaren. Uit de verantwoording van de subsidieontvanger kan

blijken dat er meer of minder activiteiten zijn uitgevoerd dan werd verwacht, of dat er meer of minder middelen nodig waren dan werd verwacht voor het uitvoeren van de activiteiten. De subsidie wordt dan hoger of lager vastgesteld dan het bedrag dat eerder voorlopig was toegekend en uitbetaald.

Voor een verdere toelichting op de verstrekte subsidies met de grondslag subsidieregeling en begroting, wordt verwezen naar de volgende onderdelen in deze paragraaf.

Voor een volledig overzicht van de verstrekte subsidies (op het niveau van subsidieontvanger) wordt verwezen naar de bijlage Subsidies van dit jaarverslag.

Subsidieregelingen

Op grond van de Algemene subsidieverordening Arnhem 2016 zijn er in Arnhem verschillende subsidieregelingen vastgesteld.

In onderstaande tabel zijn de regelingen opgenomen waarvoor in 2023 subsidie aan te vragen was.
Bij een aantal regelingen heeft er een overschrijding van het begrote budget plaatsgevonden. Ook in die gevallen is het verstrekte subsidiebedrag wel binnen het door het college vastgestelde subsidieplafond gebleven.

	Begroting Definitief 2023	Rekening 2023	Afwijking 2023
Bedragen x € 1.000			
Middelen			
AANjaagfonds	**155**	**25**	**130**
Aanpak voortijdig schoolverlaten	**967**	**945**	**22**
Amateurkunstregeling	**170**	**168**	**2**
Burgerkracht	**175**	**109**	**66**
Circulaire initiatieven	**75**	**38**	**36**
Collectieve aanpak particuliere woningen Arnhem-Oost (SEWA)	**483**	**412**	**70**
Creatieve Bedrijfsverzamelgebouwen	**55**	**44**	**11**
Duurzame mobiliteit (e-scooters en fietsen)	**149**	**134**	**16**
Duurzame projecten	**120**	**120**	**0**
Eetbare stad	**0**	**0**	**0**
Energiecompensatie maatschappelijke organisaties	**0**	**167**	**-167**
Energiescan Bedrijven	**200**	**2**	**198**
Groenblauwe initiatieven	**1.000**	**198**	**802**
Herdenking slavernijverleden en antiracisme	**0**	**73**	**-73**
Initiatieven klimaatadaptatie	**57**	**76**	**-19**
Innovatieregeling cultuurregio 025	**0**	**400**	**-400**
Naamswijziging en wijziging geslachtsregistratie gemeente Arnhem 2023	**69**	**3**	**66**
Non Formele Educatie regio Midden-Gelderland	**385**	**327**	**58**
Producties, Evenementen en Festivals / deelregeling 1, Publieksevenementen	**443**	**362**	**81**
Producties, Evenementen en Festivals / deelregeling 2, Culturele projecten	**220**	**274**	**-54**
Producties, Evenementen en Festivals / deelregeling 3, Artistieke projecten	**911**	**890**	**21**
Regeling ondersteuning energiebesparing ondernemingen en maaatschappelijke instellingen	**0**	**9**	**-9**
Scouting	**28**	**27**	**1**
Sport	**40**	**24**	**16**
Stimuleringsregeling inzet conciërges basisscholen	**402**	**352**	**49**
Voorschools aanbod	**4.426**	**4.717**	**-291**
Wijkinitiatieven	**978**	**637**	**342**
Gerealiseerd resultaat	**11.507**	**10.532**	**975**

De overschrijding van de begroting is te verklaren door:

- Voor sommige regelingen is een jaaroverstijgend subsidieplafond vastgesteld, voor de gehele looptijd van de regeling. Het subsidieplafond wordt dan in de begroting verdeeld over meerdere jaren, maar loopt niet altijd (precies) gelijk aan de subsidieverstrekking op grond van de betreffende regeling. Dit is het geval bij de regeling *Energiecompensatie maatschappelijke organisaties*. Dit is de opvolger van de regeling *Energiescan bedrijven*, waar ook het begrote budget stond.
- Het beschikbare budget / het vastgestelde subsidieplafond is in de begroting niet volledig aangemerkt als subsidiebudget, waardoor het in onderstaande tabel niet als zodanig gepresenteerd wordt. De middelen waren echter wel beschikbaar als regulier programmabudget. Dit geldt voor de regelingen *Innovatieregeling Cultuurregio 025* en *Voorschools aanbod*. Bij de subsidieregeling Voorschools aanbod is er geen subsidieplafond van toepassing, maar wordt de subsidieverstrekking gebaseerd op het aantal kinderen dat gebruikmaakt van voorschools aanbod.

Begrotingssubsidies

Wanneer in de begroting een subsidieontvanger vermeld staat met het bedrag waarop de subsidie ten hoogste kan worden vastgesteld, is een grondslag voor subsidieverstrekking verkregen. Binnen het maximale bedrag mag het college besluiten over het verstrekken van begrotingssubsidie.

Bij het opstellen van de primitieve begroting is niet altijd al bekend door welke organisaties en voor welk bedrag er begrotingssubsidie aangevraagd en toegekend gaat worden. En ook na de initiële subsidiebeschikking worden soms extra taken of activiteiten van een organisatie gevraagd. Als ophogen van het maximale bedrag aan begrotingssubsidie wenselijk is, wordt dit gedurende het jaar bij een verzamelbesluit aan de raad voorgelegd.

Onderstaande tabel geeft een overzicht van de begrote en gerealiseerde begrotingssubsidies over 2023.
Bij een aantal organisaties is het toegekende bedrag aan begrotingssubsidie hoger dan begroot. Bij deze organisaties is aan het einde van het jaar (aanvullende) subsidie toegekend, waardoor het niet meer mogelijk was om ophoging van het maximale bedrag aan begrotingssubsidie aan de raad voor te leggen. De middelen waren wel beschikbaar als regulier programmabudget, maar zijn in de begroting niet aangemerkt als budget voor begrotingssubsidie.

In de lijst is ook de ontvanger 'Subsidies alg' opgenomen. Deze fictieve ontvanger wordt in de financiële administratie gebruikt voor budget dat nog niet voor een specifieke organisatie bestemd is.

	Begroting Primitief 2023	Begroting Definitief 2023	Rekening 2023	Afwijking
Bedragen x € 1.000				
Middelen				
Arnh Platf Chronisch zieken Gehand	**133**	**149**	**149**	**0**
Arnhems Fed van Muziekgezelschappen	**6**	**6**	**0**	**6**
Arnhemse Sport Federatie	**13**	**13**	**22**	**-9**
Bewonersbedrijf De Oosthof	**0**	**34**	**34**	**0**
Bijzonder in Arnhem	**2**	**2**	**2**	**0**
Centrum voor Activerend Werk	**105**	**363**	**361**	**2**
Coöperatie Dorpsplatform Elden U.A	**0**	**6**	**6**	**0**
Courage Events	**0**	**30**	**0**	**30**
De Helling Exp.Werkplaats	**94**	**95**	**94**	**1**
De Nieuwe Oost	**89**	**90**	**90**	**0**
De Onderwijsspecialisten	**126**	**0**	**0**	**0**
Diverzo, COC Midden-Gelderland	**11**	**11**	**11**	**0**
Dorpsraad Schaarsbergen	**0**	**5**	**5**	**0**
Elderveld Wijkplatform	**0**	**16**	**16**	**0**
Expertise Centrum Samenleving	**21**	**33**	**0**	**33**
GGD Noord- en Oost-Gelderland	**0**	**0**	**16**	**-16**

Groepspraktijk van Verloskundigen	**0**	**18**	**18**	**0**
Indigo	**18**	**18**	**0**	**18**
IVIO-Opleidingen	**179**	**230**	**230**	**0**
Kairos Forensische Zorg	**0**	**20**	**0**	**20**
KIES voor de kinderen	**0**	**31**	**31**	**0**
Kinderopvang SKAR BV	**0**	**0**	**691**	**-691**
Kluppluz BV	**298**	**473**	**524**	**-51**
Leger des Heils Gelderland	**528**	**781**	**512**	**269**
LeukOmteLeren Weekendschool Arnhem	**35**	**26**	**26**	**0**
Mantelzorg en Vrijwillige Thuishulp	**396**	**451**	**434**	**16**
MEE Gelderse Poort	**143**	**228**	**227**	**1**
Oprecht BV	**0**	**550**	**530**	**20**
Pactum	**1.832**	**2.090**	**1.986**	**104**
Partou BV	**0**	**0**	**20**	**-20**
Pro Persona Arnhem	**157**	**174**	**170**	**5**
Recreatieve Vereniging Craneveer	**0**	**8**	**8**	**0**
Reg Opleids.centr Graafschap College	**41**	**53**	**53**	**0**
REIJE Energiediensten BV	**80**	**80**	**80**	**0**
RIBW. Arnhem & Veluwe Vallei	**304**	**306**	**214**	**92**
Rijn Ijssel Roc	**965**	**1.300**	**1.300**	**0**
Rooms Kathol Parochie St. Eusebius	**11**	**12**	**11**	**2**
s Heeren Loo	**0**	**126**	**126**	**0**
Scalabor	**125**	**472**	**553**	**-81**
SIMON scholen	**74**	**83**	**83**	**0**
Slachtofferhulp Nederland, Reg Oost	**34**	**35**	**35**	**0**
Sportbedrijf Arnhem BV	**17.555**	**19.416**	**19.476**	**-59**
St Jonge Alleenstaande moeders	**246**	**0**	**0**	**0**
St StartClub Arnhem	**0**	**45**	**45**	**0**
ST Toneelgroep Oostpool	**73**	**75**	**74**	**2**
St Vrienden van de Ernemse Optog	**5**	**5**	**0**	**5**
St. Airborne Museum	**262**	**269**	**256**	**13**
St. Airborne Region	**80**	**82**	**73**	**10**
St. BBA	**110**	**111**	**104**	**8**
St. Beheer Wijk Sportac Vredenburcht	**54**	**56**	**52**	**4**
St. Bewoners Spijkerkwartier	**38**	**38**	**38**	**0**
St. Bewoners Vredenburg	**0**	**18**	**18**	**0**
St. Bewonersplatform Rijkerswoerd	**0**	**34**	**34**	**0**
St. Biz Korenkwartier	**0**	**119**	**119**	**0**
St. Bouwspeelplaats De Leuke Linde	**159**	**109**	**108**	**1**
St. Bridge to Liberation	**400**	**615**	**610**	**5**
St. Buddy to Buddy Nederland	**57**	**0**	**0**	**0**
St. CASA	**23**	**23**	**22**	**1**
St. Citymarketing Arnhem	**340**	**350**	**325**	**25**
St. Culturele Evenementen Arnhem	**37**	**39**	**36**	**3**
St. De Blauwe Wij(k) Economie	**0**	**150**	**150**	**0**
St. De Innovatiefabriek Arnhem	**50**	**52**	**50**	**2**
St. De Instap	**248**	**250**	**241**	**9**
St. De Klup	**16**	**17**	**16**	**1**
St. Delta Kath.- en prot onderwijs	**419**	**391**	**341**	**50**
St. Energiebank Regio Arnhem	**0**	**2.103**	**1.739**	**364**
St. Entrea Lindenhout	**0**	**170**	**170**	**0**
St. Eusebius	**341**	**341**	**462**	**-121**
St. Fashion Festival Arnhem	**50**	**52**	**50**	**2**

St. Flores Onderwijs	**744**	**744**	**737**	**7**
St. Focus Filmtheater	**683**	**702**	**648**	**55**
St. Gym & Turnen Arnhem	**123**	**146**	**146**	**0**
St. Halt, team Gelderland	**21**	**22**	**22**	**0**
St. Het Droombankje	**291**	**293**	**0**	**293**
St. Het Huis van Puck	**230**	**231**	**231**	**0**
St. Humanitas	**52**	**15**	**12**	**3**
St. Inloophuis Sint Marten Klarendal	**31**	**31**	**31**	**0**
St. Introdans	**126**	**126**	**125**	**1**
St. IrisZorg	**5.028**	**5.060**	**4.745**	**315**
St. Jacobiberg	**241**	**241**	**229**	**12**
St. Jeugdland	**70**	**71**	**71**	**0**
St. KAB Posttheater	**214**	**216**	**216**	**0**
St. Kentalis Zorg	**0**	**133**	**133**	**0**
St. Koningsdag Arnhem	**10**	**10**	**0**	**10**
St. Kruispunt	**250**	**256**	**254**	**2**
St. Leergeld Arnhem	**81**	**81**	**81**	**0**
St. Luxor Live	**439**	**452**	**442**	**10**
St. Moviera	**3.675**	**3.816**	**3.794**	**23**
St. Museum Arnhem	**4.515**	**4.650**	**4.633**	**17**
St. Musis en Stadstheater	**7.614**	**7.838**	**7.679**	**159**
St. Natuurcentrum Arnhem	**2.112**	**2.174**	**2.162**	**12**
St. Omars Gym	**23**	**0**	**0**	**0**
St. Ome Joop's Tour	**22**	**23**	**23**	**0**
St. Omstand	**50**	**50**	**50**	**0**
St. Ondernemersfonds Arnhem	**380**	**380**	**380**	**0**
St. Ontwerp Platform Arnhem	**20**	**21**	**20**	**1**
St. Pas	**2.188**	**2.208**	**2.208**	**0**
St. Peutercentra Arnhem	**154**	**154**	**0**	**154**
St. Phion	**73**	**74**	**74**	**0**
St. Platform Binnenstad Arnhem	**54**	**56**	**245**	**-189**
St. PRAGO	**101**	**109**	**109**	**0**
St. Present	**22**	**22**	**20**	**2**
St. Productiehuis Plaatsmaken	**203**	**204**	**209**	**-5**
St. Rijnstad	**8.858**	**7.759**	**7.859**	**-100**
St. Rijnstate Ziekenhuis	**53**	**55**	**0**	**55**
St. Rozet	**9.566**	**10.106**	**10.102**	**4**
St. Sinterklaasintocht Arnhem	**3**	**10**	**10**	**0**
St. SLAK	**217**	**358**	**219**	**139**
St. Sonsbeek & State of Fashion	**957**	**957**	**961**	**-4**
St. Sportcentrum Rijkerswoerd	**532**	**549**	**549**	**0**
St. Stoelenproject De Duif	**248**	**264**	**263**	**2**
St. Streekomroep Middel Gelderland	**238**	**238**	**226**	**12**
St. VanHarte	**9**	**9**	**0**	**9**
St. Veilig Thuis Gelderland Midden	**3.152**	**3.172**	**2.907**	**265**
St. Viering Nat Feest en Gedenkdagen	**22**	**22**	**22**	**1**
St. Vitale Verbindingen	**191**	**192**	**183**	**9**
St. Vitesse Betrokken	**81**	**81**	**72**	**9**
St. Vluchtelingenwerk Nederland	**513**	**513**	**758**	**-244**
St. Vluchtelingenwerk Oost-Ned	**16**	**261**	**0**	**261**
St. Vrijwillige Terminale Zorg Arnh	**2**	**2**	**0**	**2**
St. Welzijn Ouderen Arnhem	**2.292**	**2.308**	**2.240**	**67**
St. Wonen in Kronenburg Appelgaard	**0**	**12**	**12**	**0**
St. Your Coach Next Door	**0**	**79**	**79**	**0**

St. Zwembad Klarenbeek	**341**	**351**	**324**	**28**
Stichting Buddy to Buddy Arnhem	**0**	**57**	**55**	**2**
Stichting De Driestroom	**0**	**125**	**125**	**0**
Stichting HAN Hydromotive	**10**	**10**	**10**	**0**
Stichting Het Huurdershuis	**54**	**104**	**100**	**4**
Stichting InDifferent	**0**	**36**	**36**	**0**
Stichting Mediafonds Arnhem	**0**	**0**	**65**	**-65**
Stichting Schakel025	**136**	**264**	**264**	**0**
Subsidies Alg	**211**	**985**	**0**	**985**
Toerisme veluwe arnhem nijmegen	**368**	**379**	**330**	**49**
Vereniging Hoogstede-Klingelbeek	**0**	**3**	**3**	**0**
Verloskundig centr Puur Vroedvrouwen	**0**	**20**	**20**	**0**
Voedselbank Arnhem	**30**	**30**	**0**	**30**
Vrijwilligersgala On Ganse	**31**	**31**	**18**	**13**
Wijkv. Penseelstreek Hoogkamp	**0**	**10**	**10**	**0**
Wijkvereniging Angerenstein	**0**	**5**	**5**	**0**
Wijkvereniging Burgemeesterskwartier	**0**	**7**	**7**	**0**
Wijkvereniging De Oostelaar	**15**	**18**	**18**	**0**
Wijkvereniging Elderveld	**16**	**16**	**16**	**0**
Wijkvereniging Molenbeke	**0**	**2**	**2**	**0**
Wijkvereniging Paasberg Wellenstein	**0**	**2**	**2**	**0**
Wijkvereniging Schuytgraaf	**16**	**19**	**19**	**0**
Wijkvereniging Transvaal	**0**	**2**	**2**	**0**
Youth for Christ Nederland	**87**	**90**	**90**	**1**
Zorgbelang Inclusief	**36**	**37**	**36**	**0**
Gerealiseerd resultaat	**84.529**	**93.507**	**91.020**	**2.488**

Ontwikkelingen

Kostenstijgingen bij subsidiepartners

Om onze subsidiepartners tegemoet te komen bij de sterk gestegen lonen en prijzen in 2022 is een aanvullende compensatie over 2022 toegekend bij subsidieverstrekking 2023 aan gesubsidieerde partijen die dit nodig hadden. Gelet op de onzekerheid omtrent toekomstige kostenontwikkelingen is deze compensatie alleen incidenteel toegekend. Daarnaast geldt een structurele compensatie voor de verwachte loon- en prijsstijgingen in 2023. In 2023 hebben sommige partners aangegeven dat ze zonder extra subsidie gezien de sterk gestegen kosten niet in staat zijn de afgesproken beleidsopdracht binnen het beschikbaar budget volledig uit te voeren of niet de kwaliteit kunnen leveren die de gemeente van hen gewend is. Voor gesubsidieerde culturele instellingen is (gedeeltelijke) compensatie incidenteel mogelijk gemaakt. Hiertoe zijn de coronamiddelen cultuur grotendeels ingezet. Deze incidentele compensatie staat los van de reguliere structurele compensatie voor loon- en prijsstijgingen van alle gesubsidieerde partijen in 2024 en verder.

Nieuwe wijze subsidiëring sociale basis

Om te zorgen dat we ook in de toekomst goede dingen kunnen doen voor de Arnhemmers, werken we in 2024 aan nieuw, flankerend beleid op Welzijn. Belangrijk daarbij is dat de gemeente de te verstrekken subsidies aan laat sluiten op wat we breder in het sociaal domein en specifiek in de sociale basis willen bereiken. Na de bespreking en besluitvorming gaan we het welzijnsbeleid implementeren. Dan zal ook duidelijk zijn wat de impact is op bestaande subsidies. Voor de tussenliggende periode gaan we bekijken welke onderdelen van de nieuwe aanpak al verwerkt kunnen worden in lopende subsidieafspraken.

Integriteit

Het Arnhemse Integriteitsbeleid gaat uit van gedragscodes voor zowel bestuurders, raads- en commissieleden als voor het ambtelijk apparaat om misbruik van bevoegdheden, belangenverstrengeling en discriminatie te voorkomen.

Ambtelijk

Ambtenarenwet

In de wet is de verplichting tot het voeren en handhaven van integriteitsbeleid opgenomen. Het college moet een integriteitsbeleid voeren dat is gericht op het bevorderen van goed ambtelijk handelen en dat in ieder geval aandacht besteedt aan het bevorderen van integriteitsbewustzijn en aan het voorkomen van misbruik van bevoegdheden, belangenverstrengeling en discriminatie.

Vaststelling Plan van Aanpak integriteitsbevordering

Eind 2023 heeft het college een Plan van Aanpak integriteitsbevordering vastgesteld. Dit plan geeft aan dat in 2024 een informatie- en kenniscentrum ambtelijke integriteit wordt ingericht. Op 15-12-2023 is de raad hierover geïnformeerd via de raadsbrief Versterking van het ambtelijk integriteitssysteem. Door de implementatie van dit plan van aanpak wordt het stelsel van bevordering en bewaking van de ambtelijke integriteit binnen de organisatie verder versterkt.

Integriteit: structuur en cultuur bepalen samen het succes

Het gehalte van integriteit in een organisatie wordt bepaald door een samenwerking van maatregelen op structuur- en op cultuurniveau. Bij structuur ('hard controls') gaat het om wetten, verplichte procedures en protocollen die gedrag van medewerkers sturen om integriteitsschendingen te voorkomen. Denk bijvoorbeeld aan de inrichting van het financiële systeem ('vier ogen-principe') dat fraude zoveel als mogelijk uitsluit, het afsluiten van kasten met persoonsgevoelige informatie, een overlegvorm waarin tegenspraak georganiseerd is, autorisatie via digitale toegangsrechten, of de begrenzing van bevoegdheden in een mandaatbesluit.
Cultuurmaatregelen ('soft controls') richten zich op de kennis, overtuiging en beleving van de medewerkers, op het overbrengen van de gewenste collectieve organisatienormen en - waarden in 'the hearts and minds' van elke ambtenaar. Hier gaat het in de eerste plaats om het genoemde integriteitsbewustzijn. 'Hoe wordt hier gewerkt, en waarom?'
Voorbeelden van cultuurmaatregelen zijn de gedragscode, een introductieprogramma met daaraan gekoppeld de ambtseed voor nieuwe ambtenaren, kennisbijeenkomsten, besprekingen in werkoverleggen, intervisie, of een medewerkersonderzoek. Het gaat om bewustwording, communicatie en dialoog.

Introductie nieuwe medewerkers & Ambtseedbijeenkomst

Nieuwe medewerkers nemen deel aan een introductiebijeenkomst, waar nader kennis gemaakt wordt met de stad, de gemeentelijke organisatie en haar werkwijze. Sinds 2019 is daar een tijdsblok over het thema integriteitsbewustzijn aan toegevoegd. Dit wordt door de directeur of gemeentesecretaris ingeleid als opstap naar de ambtseedbijenkomst.
Het afleggen van de ambtseed of -belofte is een wettelijke verplichting voor ambtenaren. Voor de ceremonie bij het afleggen hiervan is gekozen voor een mix van plechtigheid in vorm, serieusheid op de inhoud en luchtigheid in de uitvoering. Binnen de muren van de Raadszaal, en in aanwezigheid van burgemeester en gemeentesecretaris. In een ceremonie van twee uur zijn medewerkers, met een theatergezelschap, door een programma over het thema integriteit in relatie tot het ambtenaarschap geleid.
In 2023 hebben zes bijeenkomsten plaatsgevonden in de Raadszaal. De inhoud van de bijeenkomst wordt in 2024 aangepast en ingepast aan het hieronder beschreven onboardingsprogramma voor nieuwe medewerkers, zodat een aaneensluitend en logisch totaalprogramma ontstaat.

Bewustwording Integriteit 'van sollicitatie tot exitgesprek'

Voor de introductie van nieuwe medewerkers is een projectgroep opgericht om dit proces verder (inclusief) vorm te geven en in te richten. Een goed introductieproces begint al voor de indiensttreding. Afhankelijk van de afdeling waar een medewerker komt, vond tot 2023 wel of geen introductie plaats. In 2022 is een pre- en introductieprogramma voor nieuwe medewerkers ontwikkeld, welke in 2023 gefaseerd is uitrolt, waarin alle aspecten worden meegenomen en dat voor iedereen passend is. Denk hierbij aan het inwerken op functie, systemen en team, maar ook aan het aanbieden in verschillende vormen (digitaal, op papier en fysiek). Het thema integriteit is als vast onderdeel opgenomen. Dit alles met als doel dat nieuwe collega’s zich al welkom voelen voordat ze in dienst treden, zodat ze zich snel onderdeel voelen van de totale organisatie.

Online personeelsbijeenkomsten
In 2023 hebben een drietal online personeelsbijeenkomsten plaatsgevonden. In deze uitzendingen is onder andere aandacht besteed aan het onderwerp introductieprogramma voor nieuwe medewerkers en ‘Lekker werken aan de Ambities van Arnhem’ waarin onder andere door de gemeentesecretaris is gesproken over het belang van een open organisatiecultuur en een veilige respectvolle samenwerking.

Regeling melden vermoeden misstand
Vermoedens van een integriteitsschending door een ambtenaar kunnen op verschillende manieren boven tafel komen. Zo kan een klacht van een inwoner een dergelijk vermoeden inhouden en kunnen ambtenaren en oud-ambtenaren een vermoeden van een misstand op een vertrouwelijke manier melden bij een leidinggevende of vertrouwenspersoon (regeling melden vermoeden misstand, oftewel ‘de klokkenluidersregeling’). Ook kan bijvoorbeeld een onderzoek door de accountant de verdenking van een integriteitsschending opleveren.
De ‘Regeling melden vermoeden misstand’ is in 2021 aangevuld en gepubliceerd op overheid.nl (de 'wettenbank'). Ook op de gemeentelijke website is een verwijzing naar- en een korte uitleg over deze regeling opgenomen (onder 'Organisatie', 'Visie op personeel').

De gemeente kent twee vertrouwenspersonen integriteit, bij wie medewerkers terecht kunnen als zij in vertrouwelijkheid een (mogelijk) integriteitsissue willen bespreken en eventueel ook vertrouwelijk een melding van een integriteitsschending kunnen doen. Het is belangrijk dat deze interne vragen en signalen over mogelijke integriteitsschendingen gesteld worden en in vertrouwelijkheid besproken kunnen worden. De vertrouwenspersoon heeft namelijk ook een voorlichtende rol over integriteit, en heeft tevens voor de organisatie een signaleringsfunctie in algemene zin met betrekking tot integriteit.

In 2023 hebben medewerkers een aantal keer een gesprek gevoerd met een vertrouwenspersoon integriteit. Deze gesprekken hebben niet tot een melding van de integriteitsschending door deze medewerkers geleid. Wel verwees de vertrouwenspersoon in een aantal gevallen een medewerker naar een andere functionaris binnen de organisatie, bij wie de medewerker met zijn/haar vraag of probleem voor ondersteuning terecht zou kunnen.

Onderzoeken op basis van het onderzoeksprotocol
Als er sprake is van een redelijk vermoeden van gedrag (of het nalaten daarvan) dat in strijd is met de binnen de organisatie te volgen normen en waarden, moet dit zorgvuldig en via een transparante procedure worden onderzocht. Hiervoor is er een onderzoeksprotocol opgesteld, zijnde een interne procesbeschrijving over hoe te handelen bij een vermoeden van integriteitsschending binnen de gemeentelijke organisatie.

In het verslagjaar 2023 hebben vijf onderzoeken plaatsgevonden op basis van het Onderzoeksprotocol. Daarvan is één keer vast komen te staan dat er sprake was van een integriteitsschending, waarbij een ‘enige en laatste waarschuwingsbrief’ is gestuurd en tevens als maatregel is opgelegd dat de werknemer minimaal één jaar geen hogere inschaling krijgt. Twee onderzoeken lopen nog. In twee gevallen is vastgesteld dat er geen sprake was van een integriteitsschending.

Bestuurlijk
Bestuurlijke integriteit houdt in dat de verantwoordelijkheid die met de bestuurlijke functie samenhangt wordt aanvaard en dat er de bereidheid is om daarover transparant te zijn en verantwoording af te leggen.
Het college heeft in 2023 met regelmaat gesproken over het thema integriteit. Daarbij hoort een open discussie over de netwerken die betrokken zijn bij het maken van politieke en beleidsmatige keuzes. Bewustwording hiervan en inzicht krijgen in deze netwerken staan hierbij centraal.
Zoals eerder in dit verslag aangegeven heeft het college eind 2023 ook een Plan van Aanpak integriteitsbevordering vastgesteld. Dit plan geeft aan dat in 2024 een informatie- en kenniscentrum ambtelijke integriteit wordt ingericht.

Nevenfuncties en geschenken college van B&W
- De leden van het college hadden in totaal 57 nevenfuncties, waarvan 49 ambtshalve. Voor 1 van de niet-ambtshalve nevenfuncties wordt een onkostenvergoeding ontvangen;
- Er zijn door het college in 2023 géén geschenken, giften of gunsten aangenomen vallend binnen het meldingsbereik van de gedragscode.

De opgave van nevenfuncties van leden van het college van burgemeester en wethouders, van raadsleden en van fractievolgers is openbaar en te raadplegen op de website van de gemeente Arnhem.

Openbaarheidsparagraaf Wet open overheid

De openbaarheidsparagraaf komt voort uit het besluit tot actieve openbaarmaking van informatie. Deze verplichting is gericht op het verbeteren van de informatiehuishouding binnen overheidsinstanties, Bovendien vereist artikel 3.5 van de Wet open overheid (Woo) dat een bestuursorgaan in de jaarlijkse begroting en verantwoording specifieke aandacht besteedt aan zowel de beleidsvoornemens als de uitvoering van de Wet open overheid.

Vanuit het programma 'Open en digitaal toegankelijk Arnhem' werken we aan het bevorderen van transparantie, toegankelijkheid en efficiëntie in onze informatiehuishouding. De implementatie van de Wet open overheid maakt hier integraal onderdeel van uit.
De aanpak van de Woo kent een meerjarig tijdspad en is opgebouwd rondom drie kernpijlers:

1. Openbaarheid op eigen initiatief;
2. Openbaarheid op verzoek;
3. Verbetering van de Informatiehuishouding.

Ad 1. Openbaarheid op eigen initiatief: Deze pijler is gericht op het proactief delen van informatie die van belang is voor het publiek, zonder dat hier expliciet om gevraagd is.

In 2023 hebben we gewerkt (vanuit de aankomende verplichting tot actieve openbaarmaking conform de landelijke fasering), aan de openbaarmaking van de eerste informatiecategorieën zoals Wet- en regelgeving, organisatiegegevens, raadsstukken, bestuurstukken en afgesloten Woo-verzoeken die aansluiten op de landelijke werkdefinities van de rijksoverheid om aan de verplichtingen van de Woo te voldoen. We hebben gekozen voor een aanpak i.r.t. de Woo die we samen met HAN-studenten (convenant Hogeschool Arnhem Nijmegen-gemeente Arnhem) in 2023 is ontwikkeld.
Ad 2. Openbaarheid op verzoek: Hiermee streven we ernaar om het proces van informatieverstrekking op aanvraag van burgers en andere belanghebbenden zo soepel en efficiënt mogelijk te maken (Zie raadsinformatiebrief “Stand van zaken verbetertraject uitvoering Wet open overheid”, zaaknr. 4028802, d.d. 19-12-2023).

In 2023 zijn de volgende activiteiten uitgevoerd:

De afhandeling van Woo-verzoeken is verder geprofessionaliseerd, waarbij ook kennis en ervaring van enkele gerenommeerde bedrijven benut is om het proces te toetsen. Zo is bijvoorbeeld een ‘Kop-gesprek’ geïntroduceerd, waarbij kort na ontvangst van het Woo-verzoek een multidisciplinair team bijeen komt om het Woo-verzoek en de benodigde vervolgacties te bespreken.

Er is een versnelling aangebracht in de afhandeling van Woo-verzoeken door te investeren in extra capaciteit bij onder andere De Connectie, waar nu een zogenaamd ‘lakteam’ actief is. Zij verzorgen ondersteunende administratieve taken zoals het weglakken van persoonsnamen. Hierdoor is de ondersteuning en facilitering van behandelaars verder uitgebreid.

Daarnaast zijn werkinstructies en modelbrieven geactualiseerd en aangescherpt. Binnen deze werkinstructies komt onder andere het punt van het opvragen van documenten bij ambtenaren en portefeuillehouders en de omgang met ‘persoonlijke beleidsopvattingen’ aan de orde. Op dit laatste punt heeft het college het afgelopen voorjaar een duidelijke beleidskeuze gemaakt door te kiezen voor het uitgangspunt: ‘Openbaar, tenzij'.

Ook is weer gestart met workshops ‘behandelen Woo-verzoeken’ voor medewerkers.
Afgeleide processen, zoals bijvoorbeeld het opvragen van gegevens uit afgesloten mailboxen, zijn verder gestroomlijnd en beter beschreven. Hiermee wordt ook tegemoetgekomen aan de behoefte binnen de organisatie om ondersteuning te krijgen bij de afhandeling van Woo-verzoeken.

We lopen bij het afhandelen van de Woo-verzoeken niet achter ten opzichte van voorgaande jaren en hebben een standaard werkvoorraad van ongeveer 25 Woo-verzoeken.

Tegelijkertijd is begonnen met het inrichten van de noodzakelijke managementinformatie. Verwacht wordt dat dit in 2024 gereed is zodat er dan sneller, beter en minder arbeidsintensief een actueel inzicht kan worden gegeven over de onderhanden Woo-verzoeken.

We zijn in samenwerking met de gemeenten Rheden en Renkum en De Connectie met een aanbestedingstraject gestart om gezamenlijk slimme anonimiseringssoftware aan te schaffen. We voorzien in 2024 met dit nieuwe systeem efficiënter en beter Woo-verzoeken te kunnen behandelen.

Ad 3. Verbetering van de Informatiehuishouding: Hierbij ligt de focus op het optimaliseren van onze interne processen en systemen om een betrouwbare, toegankelijke en duurzame informatievoorziening te waarborgen.

We zien het op orde hebben van de informatiehuishouding niet alleen als een wettelijke verplichting maar ook een voorwaarde voor openheid en transparantie. Informatie moet duurzaam worden beheerd, zodat het op lange termijn beschikbaar blijft.
Eén van de sporen vanuit het verbeteren van de digitale dienstverlening en het versnellen van digitalisering is het "meer papierloos werken". (Zie raadsinformatiebrief “Verbeteren digitale dienstverlening en versnellen digitalisering”, zaaknr 4021307, d.d. 12-12-2023).
In dit spoor worden de primaire systemen van Burgerzaken en Werk en inkomen gekoppeld aan het centraal zaak-/archiefsysteem. Dit levert een positieve bijdrage aan het op orde stellen van de informatiehuishouding. De papieren stroom komt hiermee te verdwijnen en wordt de informatie zodanig vastgelegd dat het duurzaam beheerd kan worden en toegankelijk kan blijven.

We hebben dit jaar stappen gezet om onze informatiehuishouding nog meer te verbeteren door onder andere:
- Het creëren van bewustwording en/of het verhogen van databewustzijn van de medewerkers;
- Verbetering van datakwaliteit van de gegevens;
- Inrichting en processen ter verbetering van onze informatievoorziening.

Deel 3 Jaarrekening

Balans en de toelichting

Activa	31-12-2023	31-12-2022	Passiva	31-12-2023	31-12-2022
Vaste activa			**Vaste passiva**		
Bedragen x € 1.000					
Immateriële vaste activa	**12.109**	**10.205**	**Eigen vermogen**	**293.457**	**276.378**
Kosten van onderzoek en ontwikkeling voor een bepaald actief	2.220	0	Algemene Reserve	44.267	58.096
Bijdragen aan activa in eigendom van derden	9.889	10.205	Bestemmingsreserves	215.186	194.416
			Gerealiseerd resultaat boekjaar	34.004	23.866
Materiële vaste activa	**780.879**	**756.266**	**Voorzieningen**	**12.337**	**11.187**
Investeringen met een economisch nut	502.671	489.316	Voorzieningen ter egalisering van kosten	2.154	1.565
Investeringen met een economisch nut, waarvoor ter bestrijding van de kosten een heffing kan worden geheven	168.602	166.868	Voorzieningen voor verplichtingen, verliezen en risico's	10.183	9.622
Investeringen in de openbare ruimte met een maatschappelijk nut	94.585	85.061			
In erfpacht	15.021	15.021			
Financiële vaste activa	**43.105**	**49.339**	**Vaste schulden met een rentetypische looptijd langer dan één jaar**	**505.292**	**521.406**
Kapitaalverstrekkingen	4.742	4.742	Obligatieleningen	61.500	61.500
Leningen	6.518	8	Onderhandse leningen	440.674	456.625
Overige langlopende leningen	25.917	38.661	Waarborgsommen	236	226
Overige uitzettingen met een rentetypische looptijd van 1 jaar of langer	5.928	5.928	Vooruitontvangen bedragen met een rentetypische looptijd van één jaar of langer	2.882	3.055
Totaal vaste activa	**836.093**	**815.810**	**Totaal vaste passiva**	**811.086**	**808.971**

Activa	31-12-2023	31-12-2022	Passiva	31-12-2023	31-12-2022
Vlottende activa			**Vlottende passiva**		
Bedragen x € 1.000					
Voorraden	**17.819**	**25.731**	**Netto-vlottende schulden met een rentetypische looptijd korter dan één jaar**	**28.829**	**12.062**
Grond- en hulpstoffen	0	0	Kasgeldleningen aangegaan bij openbare lichamen	0	0
Onderhanden werk, waaronder bouwgronden in exploitatie	17.493	25.405	Overige kasgeldleningen	0	0
Gereed product en handelsgoederen	326	326	Banksaldi (schuld)	257	257
			Overige schulden	28.572	11.805
Uitzettingen met een rentetypische looptijd korter dan één jaar	**131.668**	**56.454**	**Overlopende passiva**	**221.426**	**150.158**
Vorderingen op openbare lichamen	1.781	1.715	Overige vooruit ontvangen bedragen die ten bate van volgende begrotingsjaren komen	5.342	21.126

Overige verstrekte kasgeldleningen	0	0	Verplichtingen die in het begrotingsjaar zijn opgebouwd en die in een volgend begrotingsjaar tot betaling komen met uitzondering van jaarlijks terugkerende arbeidskosten gerelateerde verplichtingen van vergelijkbaar volume	32.659	53.799
Rekening-courantverhouding met het Rijk	110.444	35.590	De van de Europese en Nederlandse overheidslichamen ontvangen voorschotbedragen	183.425	75.233
Rekening-courantverhoudingen met niet-financiële instellingen	0	0			
Overige vorderingen	19.443	19.149			
Liquide middelen	**401**	**535**			
Banksaldi	318	466			
Kassaldi	83	69			
Overlopende activa	**75.361**	**72.661**			
De van Europese en Nederlandse overheidslichamen nog te ontvangen voorschotbedragen die ontstaan door voorfinanciering op uitkering met een specifiek bestedingsdoel	12.361	12.201			
Overige nog te ontvangen bedragen, en de vooruitbetaalde bedragen die ten laste van volgende begrotingsjaren komen	63.000	60.460			
Totaal vlottende activa	**225.249**	**155.381**	**Totaal vlottende passiva**	**250.255**	**162.220**
Totaal generaal	**1.061.341**	**971.191**	**Totaal generaal**	**1.061.341**	**971.191**

Toelichting balans

Waarderingsgrondslagen

BBV

Voor gemeenten is de regelgeving voor de jaarlijkse begrotings- en verantwoordingsstukken vastgelegd in het Besluit begroting en verantwoording (BBV).

Overzicht van baten en lasten in de jaarrekening

De baten en lasten worden toegerekend aan het jaar waarop zij betrekking hebben. Baten en winsten worden slechts genomen voor zover zij op balansdatum zijn gerealiseerd. Verliezen en risico's die hun oorsprong vinden voor het einde van het begrotingsjaar, worden in acht genomen indien zij voor het opmaken van de jaarrekening bekend zijn geworden.

Dividendopbrengsten van deelnemingen worden als bate genomen op het moment waarop het dividend betaalbaar gesteld wordt.

Personeelslasten worden in principe toegerekend aan het boekjaar waarop ze betrekking hebben. Als gevolg van het formele verbod op het opnemen van voorzieningen of schulden uit hoofde van jaarlijks terugkerende arbeidskostengerelateerde verplichtingen van vergelijkbaar volume, worden sommige personele lasten echter toegerekend aan de periode waarin uitbetaling plaatsvindt. Daarbij moet worden gedacht aan componenten zoals ziektekostenpremie ten behoeve van gepensioneerden, overlopende verlofaanspraken en dergelijke. Voor arbeidskostengerelateerde verplichtingen van een jaarlijks vergelijkbaar volume wordt geen voorziening getroffen of op andere wijze een verplichting opgenomen. De referentieperiode is dezelfde als die van de meerjarenprogrammabegroting, te weten vier jaar. Indien er sprake is van (eenmalige) schokeffecten (bijvoorbeeld reorganisaties) wordt wel een verplichting opgenomen.
Met betrekking tot de eigen bijdragen die het CAK int en aan de gemeenten afdraagt geldt op basis van de Kadernota rechtmatigheid van de commissie BBV het volgende: Gemeenten kunnen op basis van de overzichten van het CAK wel de aantallen personen, soort en omvang van de zorgverlening beoordelen met de eigen WMO administratie. Probleempunt is dat door het ontbreken van inkomensgegevens op deze overzichten de informatie over de eigen bijdrage ontoereikend is om als gemeente de juistheid op persoonsniveau en volledigheid van de eigen bijdragen als geheel te kunnen vaststellen. Door de systematiek te kiezen van het vaststellen van de eigen bijdragen door het CAK, heeft de wetgever in feite bepaald, dat de verantwoordelijkheid voor de juistheid en volledigheid van de eigen bijdragen geen gemeentelijke verantwoordelijkheid is. Dat betekent dat door de gemeenten geen zekerheden over omvang en hoogte van de eigen bijdragen kunnen worden verkregen als gevolg van het niet kunnen vaststellen van de juistheid op persoonsniveau, zoals hiervoor is toegelicht.

Balans

Algemeen

De waardering van de activa en passiva vindt plaats op basis van historische kosten. Tenzij bij de desbetreffende balanspost anders is vermeld, worden de activa en passiva opgenomen tegen nominale waarden.

Immateriële vaste activa

De bijdragen aan activa in eigendom van derden worden vanaf het moment van ingebruikneming lineair afgeschreven op basis van de afschrijvingstermijnen van de materiële vaste activa.

Materiële vaste activa

De waardering is tegen verkrijgings- of vervaardigingsprijs. Specifieke investeringsbijdragen van derden worden op de desbetreffende investering in mindering gebracht voor zover die de voorlopige kosten van de investering niet overstijgen.

Investeringen kunnen bestaan uit meerdere delen (componenten), waarvoor verschillende afschrijvingstermijnen gelden. In dat geval wordt de zogenoemde componentenmethode gebruikt. Deze houdt in dat verschillende samenstellende delen van het bewuste materieel vast actief afzonderlijk worden geactiveerd en de verschillende delen worden afgeschreven op basis van de bij die componenten horende afschrijvingstermijn.

Slijtende investeringen worden vanaf het eerste boekjaar na het moment van ingebruikneming lineair afgeschreven op basis van de verwachte gebruiksduur. Op grondbezit met economisch nut wordt niet afgeschreven.

Bij de waardering wordt in voorkomende gevallen rekening gehouden met een vermindering van de waarde, indien deze naar verwachting duurzaam is.

De gehanteerde afschrijvingstermijnen in jaren zijn hieronder opgenomen

Activasoort	Afschrijvingstermijn in jaren
Gronden en terreinen	
Grond	0
Bedrijfsgebouwen en woonruimten	
Parkeergarages*	50
Permanente gebouwen & Verbouwingen, renovaties en restauraties**	40
Installaties, leidingen en voorzieningen	20
Semi – permanente gebouwen***	20
Dak en/of dakbedekking	15
Grond-, weg- en waterbouwkundige werken	
Bruggen en viaducten (verkeerstechnische kunstwerken)	75
Lage Kade	60
Bomen	50
Rioleringen	40
Verkeersinfrastructuur	30
Openbare verlichting: kabels	25
Bouwkundige voorzieningen	20
Herinrichting wijken (niet meer in gebruik vanaf 01.01.2011)	20
Kunstgrasvelden – onderlaag	20
Verkeersvoorzieningen & Verkeersregelingen	20
Openbare verlichting: masten & LED-armaturen	15
Sport grasvelden	15
Beschoeiingen & Voorzieningen in bossen en parken / hekwerk	10
Kunstgrasvelden – bovenlaag	10
Openbare verlichting: LED-behuizingen	10
Parkeermaatregelen	10
Vervoermiddelen	
Tractoren - landbouwvoertuigen	10
Fietsen en scooters	5
Personenauto’s	5
Vrachtauto’s	5
Machines, apparaten en installaties	
Zonnepanelen	25
Machines en installaties (niet vast aan/in gebouwen)	10
Parkeerapparatuur	10
Telecommunicatie voorzieningen & Glasvezelbekabeling	10
Datacommunicatie voorzieningen & Hard- en software	5
Gereedschappen	5
Overige materiële vaste activa	
Ondergronds afvaltransportsysteem	30
Inrichting van gebouwen en inventaris	15
(ondergrondse) Afvalcontainers	10
Toegankelijke toiletten	10
Speelvoorziening	10

* Op parkeergarages wordt niet volledig afgeschreven, maar een restwaarde gehanteerd.
** Voor een beperkte categorie oudere schoolgebouwen wordt een afwijkende (langere) afschrijvingstermijn gebruikt. Dit betreft schoolgebouwen die eind jaren '70 zijn overgegaan van het Rijk naar de gemeente; destijds zijn de afschrijvingstermijnen die het Rijk hanteerde overgenomen.
*** Voor een beperkte categorie semi-permanente gebouwen wordt een afwijkende (kortere) afschrijvingstermijn gebruikt. Dit betreft de portocabins die voor de noodopvang worden gebruikt.

Onder de materiële vaste activa zijn onderhanden activa (activa in uitvoering) opgenomen. Het betreft vooruitbetaalde termijnen en gemaakte kosten (inkopen en personeelskosten) op investeringen in kapitaalwerken die nog niet zijn opgeleverd. Na gereedmelding worden deze activa ondergebracht in één van de bovengenoemde rubrieken.

Voor de waarde van de in erfpacht uitgegeven gronden geldt de uitgifteprijs van eerste uitgifte als verkrijgingsprijs. Gronden in eeuwigdurende erfpacht worden gewaardeerd tegen registratiewaarde.

Financiële vaste activa
De post financiële vaste activa omvat voornamelijk deelnemingen in een aantal vennootschappen, langlopende leningen u/g en nog te ontvangen erfpacht canon.

Het aandelenbezit is gewaardeerd tegen verkrijgingsprijs of lagere marktwaarde. De leningen zijn gewaardeerd tegen nominale waarde. Zonodig is een voorziening voor verwachte oninbaarheid in mindering gebracht. De jaarlijks ontvangen canon bij eeuwigdurend in erfpacht uitgegeven gronden zijn opgenomen tegen contante waarde. Het uitgangspunt daarbij is de interne rekenrente bij uitgifte, die gedurende de duur van de overeenkomst ongewijzigd blijft.

Voorraden
De als onderhanden werken opgenomen grondexploitatieprojecten en overige onderhanden werken zijn gewaardeerd tegen de vervaardigingsprijs, dan wel de lagere marktwaarde. De vervaardigingsprijs omvat de kosten die rechtstreeks aan de vervaardiging kunnen worden toegerekend overeenkomstig de kostensoortenlijst van het Besluit ruimtelijke ordening (zoals grondaankopen en kosten bouw- en woonrijp maken). Daarnaast omvat de vervaardigingsprijs de daadwerkelijk te betalen rente over het vreemd vermogen.

Voor winsten uit de grondexploitatieprojecten en overige onderhanden werken geldt vanuit de BBV notitie grondexploitatie de percentage of completion methode: voor zover gronden zijn verkocht en opbrengsten zijn gerealiseerd kan tussentijds naar rato van de voortgang van de grondexploitatie winst worden genomen. Hiervoor moet het resultaat op de grondexploitatie wel op betrouwbare wijze kunnen worden ingeschat. Indien aan de volgende voorwaarden is voldaan, bestaat er voldoende zekerheid om winst te kunnen nemen:

1. Het resultaat op de grondexploitatie kan betrouwbaar worden ingeschat.
2. De grond (of het deelperceel) moet zijn verkocht.
3. De kosten zijn gerealiseerd (winst wordt naar rato van de realisatie gerealiseerd).

Zolang daarvan geen sprake is, worden de verkregen verkoopopbrengsten ten volle op de vervaardigingskosten in mindering gebracht. Indien uit de prognoses blijkt, dat de boekwaarde niet kan worden gecompenseerd met verwachte toekomstige opbrengsten, wordt voor het tekort een voorziening getroffen.

De vooruitontvangen bijdragen voor het onderhanden werk worden in mindering gebracht op de vervaardigingskosten.

Gereed product wordt gewaardeerd tegen de kostprijs of tegen de marktwaarde indien de marktwaarde lager is dan de kostprijs. Dat laatste doet zich met name voor indien voorraden incourant worden. De kostprijs bestaat uit de verkrijgingsprijs van grond- en hulpstoffen en de loon- en machinekosten die aan de vervaardiging kunnen worden toegerekend.

De overige grond- en hulpstoffen worden gewaardeerd tegen verkrijgingsprijs.

Ten aanzien van de waardering van de grondexploitatie bestaat een schattingsonzekerheid. Hoewel de op dit moment meest waarschijnlijke inschatting is opgenomen in de jaarrekening, kan de realisatie in de toekomst afwijken van deze schatting. Deze schattingsonzekerheid ontstaat door de omvang en de lange looptijd van met name project Schuytgraaf.

Uitzettingen en overlopende activa
De vorderingen worden gewaardeerd tegen nominale waarde. Voor verwachte oninbaarheid is een voorziening in mindering gebracht.

Liquide middelen
Deze activa worden tegen nominale waarde opgenomen.

Eigen vermogen
Het eigen vermogen bestaat uit de algemene reserve en de bestemmingsreserves. De algemene reserve is vrij besteedbaar. Bestemmingsreserves zijn reserves die de gemeenteraad voor specifieke doelen heeft ingesteld of die dienen om schommelingen op te vangen in aan derden in rekening te brengen tarieven.

Voorzieningen
Voorzieningen worden gewaardeerd op het nominale bedrag van de betrokken verplichting c.q. het voorzienbare verlies. De voorzieningen voor pensioenen wethouders zijn op contante waarde gewaardeerd.

Schulden met een rentetypische looptijd langer dan één jaar
Van de langlopende schulden is de oorspronkelijke looptijd een jaar of langer. Deze schulden zijn gewaardeerd tegen nominale waarde.

De vooruitontvangen afkoopsommen bij tijdelijk in erfpacht uitgegeven gronden vallen vrij ten gunste van het resultaat naar gelang de looptijd van het erfpachtcontract.

Netto-vlottende schulden met een rentetypische looptijd korter dan één jaar
Van de netto-vlottende schulden is de oorspronkelijke looptijd een jaar of korter. Deze schulden zijn gewaardeerd tegen nominale waarde.

Overlopende passiva
De onder de noemer overlopende passiva gepresenteerde schulden en vooruitontvangen bedragen hebben betrekking op een resterende looptijd van minder dan een jaar en zijn gewaardeerd tegen nominale waarde.
De ontvangen bijdragen die de voorlopige kosten van investeringen en faciliterende grondexploitatieplannen overstijgen, worden gepresenteerd als overige vooruitontvangen bedragen (die ten bate van volgende begrotingsjaren komen).

Daarnaast worden de van Europese en Nederlandse overheidslichamen ontvangen voorschotbedragen (voor uitkeringen met een specifiek bestedingsdoel die dienen ter dekking van lasten van volgende begrotingsjaren) uitgesplitst naar de ontvangen bedragen van: Europese overheidslichamen, Het Rijk & Overige Nederlandse overheidslichamen.

Overig

Overzicht van de gerealiseerde baten en lasten per taakveld
In de bijlage bij de jaarrekening is het overzicht van de gerealiseerde baten en lasten per taakveld opgenomen. Hierbij wordt de indeling en het verdelingsprincipe gehanteerd conform de begroting. De vergelijkende cijfers van de begroting zijn, waar nodig, qua rubricering voor vergelijkingsdoeleinden tussen de taken aangepast.

Rechtmatigheidsverantwoording
De in de jaarrekening opgenomen rechtmatigheidsverantwoording is opgesteld op basis van de kaders zoals besloten in de financiële verordening en op basis van de kadernota rechtmatigheid. Dat betekent dat:

- De rechtmatigheidsverantwoording toeziet op de financiële rechtmatigheid van baten, lasten, balansmutaties alsmede de baten en lasten inzake de specifieke uitkeringen op grond van art. 17 Financiële Verhoudingswet;
- De financiële rechtmatigheid het voorwaardencriterium, het begrotingscriterium en het misbruik en oneigenlijk gebruik criterium bevat:
    - Voor het voorwaardencriterium bestaat de norm uit het normenkader zoals op 28 juni 2023 door de raad is vastgesteld;
    - Voor het begrotingscriterium geldt dat alle overschrijdingen van lasten en investeringskredieten onrechtmatig, waarbij voor een aantal scenario’s in de financiële verordening is beschreven

wanneer deze overschrijdingen acceptabel zijn. Voor over- en onderschrijdingen van baten, onderschrijdingen van lasten en onderschrijdingen van investeringskredieten geldt dat deze als onrechtmatig zijn aangemerkt indien ze niet tijdig aan de raad zijn gemeld.
    - Ten aanzien van het M&O criterium is de nota M&O beleid van onze organisatie leidend bij het voorkomen en opsporen van misbruik en oneigenlijk gebruik. Omdat alleen bij misbruik sprake is van een onrechtmatigheid zijn eventuele gevallen van misbruik (mits cumulatief met andere fouten of onduidelijkheden boven de verantwoordingsgrens) opgenomen in de rechtmatigheidsverantwoording.
- De rechtmatigheidsverantwoording is opgesteld binnen de kaders van de kadernota rechtmatigheid 2023 van de Commissie BBV alsmede onze eigen financiële verordening. Dit betekent dat:
    - Een verantwoordingsgrens van 1% (zijnde € 10.300.000) is gehanteerd waarboven cumulatieve fouten en onduidelijkheden in de rechtmatigheidsverantwoording worden opgenomen;
    - Een rapporteringstolerantie van € 520.000 is gehanteerd waarboven fouten en onduidelijkheden in de paragraaf bedrijfsvoering worden opgenomen.

Bedragen
Alle bedragen in de jaarrekening zijn X € 1.000, tenzij anders aangegeven.

Immateriële vaste activa

Verloopstaat van immateriële vaste activa

Omschrijving	31-12-2022	Inves-teringen	Desinves-teringen	Af-schrijving	Bijdragen van derden	31-12-2023
Bedragen x € 1.000						
Kosten van onderzoek en ontwikkeling voor een bepaald actief	0	2.220	0	0	0	2.220
Bijdragen aan activa in eigendom van derden	10.205	0	0	-316	0	9.889
Totaal	**10.205**	**2.220**	**0**	**-316**	**0**	**12.109**

In 2023 zijn voor € 2,2 miljoen aan nieuwe investeringen gedaan in plankosten welke gedurende maximaal vijf jaar op de balans mogen blijven staan om binnen die tijd ingebracht te kunnen worden in een vast te stellen grondexploitatie.

Materiële vaste activa

Specificatie materiële vaste activa

Omschrijving	31-12-2023	31-12-2022
Bedragen x € 1.000		
Investeringen met een economisch nut	502.671	489.316
Investeringen met een economisch nut, waarvoor ter bestrijding van de kosten een heffing kan worden geheven	168.602	166.868
Investeringen in de openbare ruimte met een maatschappelijk nut	94.585	85.061
In erfpacht	15.021	15.021
Totaal	**780.879**	**756.266**

Investeringen met een economisch nut

Verloopstaat Investeringen met een economisch nut: geen heffing

Omschrijving	31-12-2022	Verloop						31-12-2023
		Herubr.	Inves-teringen	Desinves-teringen	Afschrij-ving	Bijdragen en subsidies	Afwaard. duurzame waardever-mindering	
Bedragen x € 1.000								
Gronden en terreinen	70.695	-712	10.374	0	0	0	0	80.357
Bedrijfsgebouwen	396.356	0	18.603	0	-15.838	-1.084	0	398.037
Grond-, weg- en waterbouwkundige werken	5.475	0	482	0	-338	0	0	5.619
Machines, apparaten en installaties	4.275	0	1.631	0	-950	0	0	4.956
Vervoersmiddelen	582	0	426	0	-177	0	0	831
Overige materiële vaste activa	11.933	0	2.486	0	-1.548	0	0	12.871
Totaal	**489.316**	**-712**	**34.002**	**0**	**-18.851**	**-1.084**	**0**	**502.671**

De belangrijkste activeringen in 2023 betreffen :

- Nieuwbouw De Parkschool en IBN-I Sina (€ 7,6 miljoen),
- Sporthal Middachtensingel (€ 7,7 miljoen),
- Schuytgraaf portocabins (€ 6,6 miljoen),
- Daltondschool Confetti (€ 5,0 miljoen),
- Kindcentrum Vredenburg, waaronder de basisscholen KBS De Ommelander (€ 3,8 miljoen) en OBS Da Vinci Arnhem (€ 3,6 miljoen).

De belangrijkste onderhanden activa naar de stand van 31-12-2023 betreffen vooral lopende investeringen in het onderwijs (€ 8,5 miljoen) en in cultuur en sport (€ 4,9 miljoen).

Investeringen economisch nut met heffing

Verloopstaat investeringen met een economisch nut, waarvoor ter bestrijding van de kosten wel heffing kan worden geheven

Omschrijving	31-12-2022	Verloop						31-12-2023
		Her-rubr.	Inves-teringen	Desinves-teringen	Afschrij-ving	Bijdragen en subsidies	Afwaard. duurzame waardever-mindering	
Bedragen x € 1.000								
Grond-, weg- en waterbouwkundige werken	161.596	0	8.554	0	-5.694	0	0	164.455
Overige materiële vaste activa	5.272	0	0	0	-1.126	0	0	4.146
Totaal	**166.868**	**0**	**8.554**	**0**	**-6.820**	**0**	**0**	**168.602**

De belangrijkste activeringen in 2023 betreffen investeringen in de gemeentelijke riolering (in totaal € 8,6 miljoen inclusief reeds onderhanden activa vanuit de beginbalans).

Investeringen met een maatschappelijk nut

Verloopstaat investeringen met een maatschappelijk nut

Omschrijving	31-12-2022	Verloop					31-12-2023
		Her-rubr.	Inves-teringen	Desinves-teringen	Afschrij-ving	Bijdragen en subsidies	
Bedragen x € 1.000							
Maatschappelijk nut vóór 2017							
Grond-, weg- en waterbouwkundige werken	42.577	0	0	0	-2.680	0	39.897
Maatschappelijk nut na 2017							
Grond-, weg- en waterbouwkundige werken	42.484	0	13.874	0	-1.670	0	54.688
Totaal	**85.061**	**0**	**13.874**	**0**	**-4.350**	**0**	**94.585**

De materiële activa in de openbare ruimte met maatschappelijk nut betreffen infrastructurele werken in de openbare ruimte, zoals wegen, pleinen, bruggen, viaducten en parken. De spelregels hiervoor zijn vanaf het begrotingsjaar 2017 gelijk aan die met economisch nut. Voor 2017 was er geen verplichting om alle investeringen in maatschappelijk nut te activeren.

De belangrijkste activeringen in 2023 betreffen investeringen in:

- Infrastructuur en bewegwijzering (€ 8,4 miljoen),
- Openbare verlichting (€ 2,6 miljoen),
- Bomenplan (€ 1,0 miljoen),
- Kunstwerken (€ 0,7 miljoen).

In erfpacht

Omschrijving	31-12-2022	Verloop						31-12-2023
		Her-rubr.	Inves-teringen	Desinves-teringen	Afschrij-ving	Bijdragen en subsidies	Afwaard. duurzame waardever-mindering	
Bedragen x € 1.000								
in erfpacht uitgegeven gronden	15.021	0	0	0	0	0	0	15.021
Totaal	**15.021**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**15.021**

Financiële vaste activa

Verloopstaat financiele vaste activa

Omschrijving	31-12-2022	Verloop			31-12-2023
		Herrubricering	Verhoging	Aflossing	
Bedragen x € 1.000					
Kapitaalverstrekkingen aan deelnemingen	4.742	0	0	0	4.742
Kapitaalverstrekkingen	**4.742**	**0**	**0**	**0**	**4.742**
Leningen aan woningbouwcorporaties	8	0	0	-1	7
Leningen aan deelnemingen	0	7.696	0	-1.185	6.511
Leningen	**8**	**7.696**	**0**	**-1.186**	**6.518**
Overige langlopende leningen	**38.661**	**-7.696**	**2.364**	**-7.412**	**25.917**
Overige uitzettingen met een rentetypische looptijd van 1 jaar of langer	**5.928**	**0**	**0**	**0**	**5.928**
Totaal	**49.339**	**0**	**2.364**	**-8.598**	**43.105**

Binnen de Financiële vaste activa is vanuit de post Overige langlopende leningen een bedrag van € 7,7 miljoen geherrubriceerd naar de post Leningen aan deelnemingen. Het betreft de verstrekte lening aan de deelneming Sportbedrijf Arnhem B.V. die we met ingang van 2023 als een aparte balanspost presenteren, om extra inzicht te geven conform de richtlijnen van de BBV.

De totale rentebaten voor het jaar 2023 met betrekking tot de langlopende leningen bedraagt € 0,7 miljoen (2022: € 0,9 miljoen).

Specificatie kapitaalverstrekkingen

Omschrijving	31-12-2023	31-12-2022
Bedragen x € 1.000		
Scalabor B.V.	3.500	3.500
Bank Nederlandse Gemeenten	1.241	1.241
Sportbedrijf Arnhem B.V.	1	1
Totaal	**4.742**	**4.742**

Specificatie leningen

Omschrijving	31-12-2023	31-12-2022
Bedragen x € 1.000		
Leningen aan woningbouwcorporaties: Woningstichting Omnia	7	8
Leningen aan deelnemingen Sportbedrijf Arnhem B.V.	6.511	0
Totaal	**6.518**	**8**

Specificatie overige leningen

Omschrijving	31-12-2023	31-12-2022
Bedragen x € 1.000		
Stimuleringsfonds Volkshuisvesting (SVn)	9.285	8.970
Stichting MSA	3.407	4.315
OK 72	2.014	2.014
Moscowa	1.654	1.806
Stichting Oostpool	1.431	1.527
Stichting Eusebius	1.223	1.293
Kunstbedrijf	681	1.092
Focus	509	576
Kredietbank Nederland	500	500
Luxor	347	416
Rozet	244	323
Zwembad Klarenbeek	236	274
Overige instellingen	677	823
Sportbedrijf Arnhem B.V.	0	7.696
Stichting DrieGasthuizenGroep	0	1.298
Gelderse Hogeschool	0	1.280
Leenbijstand BUIG	4.881	5.665
Voorziening leenbijstand BUIG	-1.172	-1.209
Totaal	**25.917**	**38.659**

Specificatie overige uitzettingen

Omschrijving	31-12-2023	31-12-2022
Bedragen x € 1.000		
Nog te ontvangen erfpacht canon	5.928	5.928
Totaal	**5.928**	**5.928**

Voorraden

Specificatie voorraad

Omschrijving	31-12-2023	31-12-2022
Bedragen x € 1.000		
Grond- en hulpstoffen	0	0
Onderhanden werk, waaronder bouwgronden in exploitatie	17.493	25.405
Gereed product en handelsgoederen	326	326
Totaal	**17.819**	**25.731**

Specificatie onderhanden werk

Omschrijving	31-12-2023	31-12-2022
Bedragen x € 1.000		
Grondexploitatieprojecten	87.660	95.457
Voorzieningen verliezen grondexploitatie	-66.438	-65.252
Overig onderhanden werk	-3.729	-4.800
Voorzieningen verliezen overig onderhanden werk	0	0
Totaal	**17.493**	**25.405**

Verloop grondexploitatie

Omschrijving	31-12-2022	Verloop				31-12-2023
		Herrubr.	Kosten	Opbrengsten	Afwaardering duurzame waarde-vermindering	
Bedragen x € 1.000						
Grondexploitatieprojecten	95.457	712	14.464	-20.049	0	87.660
Overig onderhanden werk	-4.800	0	-603	1.676	0	-3.729
Totaal	**90.657**	**712**	**13.860**	**-18.373**	**0**	**83.931**

Verklaring saldo grondexploitatie

Omschrijving	31-12-2022	Verloop					31-12-2023
		Herrubr.	Winst-neming	Gemaakte kosten	Gerealiseerde opbrengsten	Bijdragen van derden	
Bedragen x € 1.000							
Schuytgraaf	27.319	0	2.220	7.336	-20.323	0	16.552
Arnhem Centraal	56.672	0	0	808	0	0	57.480
Koningspley	1.990	0	0	75	-12	0	2.053
Presikhaaf	5.921	0	0	469	-65	0	6.324
De Hobbit	24	0	0	2	0	0	26
De Maten	6.177	0	0	235	-671	0	5.740
Saksen Weimar	15	0	0	0	0	0	15
Centrum Zuid	843	0	590	251	-8	0	1.676
Oostelijk Centrum Gebied	887	0	0	580	-216	0	1.251
Zuidelijke binnenstad fase 1	-5.640	0	0	1.662	-300	0	-4.278
ZB Coehoorn Noord	1.232	0	420	568	-3.106	0	-886
Kronenburg	0	0	0	2.370	1.463	0	907
Laarkwartier Station Zuid	0	712	0	100	-40	0	772
Overige	18	0	0	7	0	0	26
Totaal	**95.457**	**712**	**3.230**	**14.464**	**-23.278**	**0**	**87.660**

Verklaring saldo overig onderhanden werk

Omschrijving	31-12-2022	Verloop				31-12-2023
		Herrubr	Gemaakte kosten	Gerealiseerde opbrengsten	Bijdragen van derden	
Bedragen x € 1.000						
Arnhem Centraal	893	-1.717	699	-26	0	-151
Malburgen	-5.691	-297	238	0	0	-5.750
Zuidelijke binnenstad	115	-115	0	0	0	0
Presikhaaf	166	-213	-473	576	0	55
Korenkwartier	-1.415	1.415	0	0	0	0
Overig	1.132	927	-1.067	1.125	0	2.117
Totaal	**-4.801**	**0**	**-603**	**1.675**	**0**	**-3.729**

Nadelige resultaten

Jaarlijks worden de resultaten van alle projecten doorgerekend. Indien deze doorrekening tot een nadelig resultaat leidt en er geen andere compenserende maatregelen in het project getroffen kunnen worden, wordt daartoe een voorziening ingesteld of de bestaande voorziening verhoogd. Verliezen bij afsluiting van projecten, naast reeds getroffen voorzieningen, komen ten laste van het resultaat van het boekjaar.

Omschrijving	Boekwaarde	Nog te realiseren	Totaal
Kosten			
Bedragen x € 1.000.000			
Verwervingen	206	3	209
Civiele kosten	163	39	202
Overige kosten	77	7	84
Plankosten en VTU	148	13	161
Totaal kosten	***594***	***62***	***656***
Opbrengsten			
Grondopbrengsten	396	72	468
Overige opbrengsten	111	4	115
Subsidies / bijdragen	47	11	58
Totaal opbrengsten	***554***	***87***	***641***
Rente / Kosten- en opbrengstenstijging	48	5	53
Voorziening Grondbedrijf			66
Resultaat (op eindwaarde)			**62**
Resultaat op contante waarde per 31-12-2023			**65**

Specificatie gereed product en handelsgoederen

Omschrijving	31-12-2023	31-12-2022
Bedragen x € 1.000		
Bovenleiding materiaal trolley	326	326
Totaal	**326**	**326**

Verklaring saldo gereed product en handelsgoederen

Omschrijving	31-12-2022	Verloop			31-12-2023
		Herrubr.	Aankopen	Verkopen	
Bedragen x € 1.000					
Bovenleiding materiaal Trolley	326	0	0	0	326
Totaal	**326**	**0**	**0**	**0**	**326**

Uitzettingen met een rentetypische looptijd korter dan één jaar

Specificatie uitzettingen met een rentetypische looptijd korter dan één jaar

Omschrijving	31-12-2023	31-12-2022
Bedragen x € 1.000		
Vorderingen op openbare lichamen	1.781	1.715
Rekening-courantverhouding met het Rijk	110.444	35.590
Overige vorderingen	19.443	19.149
Totaal	**131.668**	**56.454**

Specificatie vorderingen op openbare lichamen

Omschrijving	31-12-2023	31-12-2022
Bedragen x € 1.000		
Debiteuren publiekrechtelijk	1.781	1.715
Totaal	**1.781**	**1.715**

Specificatie rekening-courantverhouding met het Rijk

Omschrijving	31-12-2023	31-12-2022
Bedragen x € 1.000		
Rc-verhouding Ministerie van financiën: schatkistbankieren	110.444	35.590
Totaal	**110.444**	**35.590**

Specificatie overige vorderingen

Omschrijving	31-12-2023	31-12-2022
Bedragen x € 1.000		
Vorderingen m.b.t. lokale heffingen	4.386	4.362
Voorziening oninbaarheid m.b.t. lokale heffingen	-418	-411
Vorderingen m.b.t. sociale zekerheid	8.555	9.678
Voorziening oninbaarheid m.b.t. sociale zekerheid	-3.956	-4.392
Debiteuren privaatrechtelijk	9.479	8.959
Voorziening oninbaarheid m.b.t. debiteuren privaatrechtelijk	-333	-343
Overige vorderingen	1.729	1.296
Totaal	**19.442**	**19.149**

Liquide middelen

Specificatie liquide middelen

Omschrijving	31-12-2023	31-12-2022
Bedragen x € 1.000		
Banksaldi	318	466
Kassaldi	83	69
Totaal	**401**	**535**

Gemiddeld saldo banken per kwartaal

Kwartaal	Drempelbedrag 2023	Realisatie 2023	Over- / onderschrijding 2023
Bedragen x € 1.000			
1e kwartaal	10.675	9.978	-697
2e kwartaal	10.675	10.257	-418
3e kwartaal	10.675	10.332	-343
4e kwartaal	10.675	10.358	-317

Overlopende activa

Specificatie overlopende activa

Omschrijving	31-12-2023	31-12-2022
Bedragen x € 1.000		
De van Europese en Nederlandse overheidslichamen nog te ontvangen voorschotbedragen die ontstaan door voorfinanciering op uitkering met een specifiek bestedingsdoel	**12.361**	**12.201**
Vooruitbetaalde bedragen	5.553	4.759
Nog te ontvangen bedragen	10.020	19.526
BCF	46.035	35.183
Vooruitbetaalde faciliterende grondexploitatieplannen	1.392	992
Overige nog te ontvangen bedragen, en de vooruitbetaalde bedragen die ten laste van volgende begrotingsjaren komen	**63.000**	**60.460**
Totaal	**75.361**	**72.661**

Verloopstaat overige nog te ontvangen bedragen

Verloopstaat Overige nog te ontvangen bedragen, en de vooruitbetaalde bedragen die ten laste van volgende begrotingsjaren komen.

Omschrijving	31-12-2022	Verloop		31-12-2023
		Toevoegingen	Verminde-ringen	
Bedragen x € 1.000				
Vooruitbetaalde bedragen	4.759	142.292	-141.498	5.553
Nog te ontvangen bedragen	19.526	9.965	-19.471	10.020
BCF	35.183	10.949	-97	46.035
Vooruitbetaalde faciliterende grondexploitatieplannen	992	400		1.392
Totaal	**60.460**	**163.606**	**-161.066**	**63.000**

Verloopstaat Europese en Nederlandse overheidslichamen

Verloopoverzicht de van Europese en Nederlandse overheidslichamen nog te ontvangen voorschotbedragen die ontstaan door voorfinanciering op uitkering met een specifiek bestedingsdoel.

Omschrijving	31-12-2022	Verloop		31-12-2023
		Toevoegingen	Verminde-ringen	
Bedragen x € 1.000				
Europese overheidslichamen	147		-147	0
Het Rijk	10.220	11.759	-10.235	11.744
Overige Nederlandse overheidslichamen	1.834	4	-1.221	617
Totaal	**12.201**	**11.763**	**-11.603**	**12.361**

Eigen vermogen

Specificatie eigen vermogen

Omschrijving	31-12-2023	31-12-2022
Bedragen x € 1.000		
Algemene reserve	44.267	58.096
Bestemmingsreserves	215.186	194.416
Gerealiseerd resultaat boekjaar	34.004	23.866
Totaal	**293.457**	**276.378**
Mutatie t.o.v. vorige jaar	17.079	0
Solvabiliteit	27,62%	28,46%

Verloopstaat eigen vermogen

In de mutaties van de algemene reserve zijn alle begrote dotaties en onttrekkingen verwerkt. De afwijkingen ten opzichte van de begroting zijn meegenomen in het gerealiseerd resultaat.

Omschrijving	Algemene reserve	Bestemmings reserves	Totaal
Bedragen x € 1.000			
Saldo 31-12-2022	**58.096**	**194.414**	**252.510**
Gerealiseerd resultaat voorgaand boekjaar	23.866	0	23.866
Saldo 01-01-2023	**81.962**	**194.414**	**276.376**
Gerealiseerde toevoegingen	30	124.200	124.229
Gerealiseerde onttrekkingen	-37.725	-103.428	-141.153
Saldo 31-12-2023	**44.267**	**215.185**	**259.452**
Gerealiseerd resultaat boekjaar	34.004	0	34.004
Saldo 01-01-2024	**78.271**	**215.185**	**293.457**

Bestemmingsreserves (BR)

Doelstelling per bestemmingsreserve.	
Naam	**BR Arnhem Oost**
Doel	Deze reserve wordt ingezet ter dekking van uitvoeringsplannen in het kader van de Arnhem-Oost aanpak.
Naam	**BR Bedrijfsvoering**
Doel	In de bestemmingsreserve Bedrijfsvoering kunnen voor- en nadelen op de totale bedrijfsvoering worden verwerkt. Hierbij valt bijvoorbeeld te denken aan resultaten op de formatie en bezetting, de inhuur en frictiekosten voor afbouw formatie.

Naam	**BR Bereikbaarheid**
Doel	Deze bestemmingsreserve heeft als doel het verbeteren van de bereikbaarheid van de binnenstad en het ontwikkelen van parkeervoorzieningen. Het exploitatiesaldo van parkeren wordt met deze reserve verrekend.
Naam	**BR Beschermd en Weerbaar**
Doel	Arnhem ontvangt als centrumgemeente voor de regio's Arnhem en Achterhoek (tezamen 19 regiogemeenten) via de decentralisatie-uitkering Vrouwenopvang van het Rijk jaarlijks middelen ten behoeve van de bestrijding van huiselijk geweld en seksueel geweld, de uitvoering van de vrouwenopvang, en voor de uitvoering van de Wet meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling. Het betreft hier wettelijke taken die zijn vastgelegd in het Rijksprogramma Geweld in afhankelijkheidsrelaties (GIA) en Geweld hoort nergens thuis (GHNT). De bestemmingsreserve dient om deze (regionale) middelen beschikbaar te houden voor de doelen en activiteiten die daarvoor zijn vastgelegd in de Regiovisie Samen Veilig 2019 - 2022 (aanpak Huiselijk Geweld en Kindermishandeling in de regio Arnhem en Achterhoek). Voor- en nadelige jaarrekeningresultaten op het regionale budget worden verrekend met de bestemmingsreserve.
Naam	**BR Buitengewoon Beter**
Doel	De middelen uit deze bestemmingsreserve waren bedoeld ter financiering van de incidentele component van het Buiten Gewoon Beter Programma (€ 19,4 miljoen) voor de periode 2009-2016. Tevens is de bestemmingsreserve ontstaan om tempoverschillen in de uitvoering op te kunnen vangen. Het programma bestaat uit een scala aan meerjarige projecten. Bij een jaarovergang bleven op deze wijze de middelen beschikbaar voor het programma Buitengewoon Beter.
Naam	**BR Burgerberaden**
Doel	Het burgerberaad is een groep willekeurig gelote burgers die de gemeente adviseert. Loting zorgt voor een representatieve vertegenwoordiging van inwoners. Voor het organiseren van een aantal burgerberaden gedurende de raadsperiode 2022-2026 is € 600.000 aan deze BR toegevoegd.
Naam	**BR Burgerinitiatieven Sociaal Domein**
Doel	Het stimuleren en organiseren van activiteiten om de betrokkenheid en invloed van inwoners en/of organisaties op hun wijk/buurt in Arnhem te vergroten.
Naam	**BR Burgerparticipatie**
Doel	Dekking van de afspraken uit het addendum op het coalitieakkoord - Uitbreiding van de griffie met een communicatiemedewerker (2021-2022) - Verlenging bewonersondersteuning (2022) - pilot digitaal wijkpanel (2021)
Naam	**BR Cultureel Vastgoed**
Doel	De bestemmingsreserve Cultureel Vastgoed (voorheen BR Cultuur in Rijnboog) dient ter dekking van kapitaallasten en andere eigenaarslasten van cultureel vastgoed in Arnhem. Eénmalige bijdragen, opbrengsten vertreklocaties en onderbesteding en vrijval van kapitaallasten worden gedoteerd aan deze bestemmingsreserve. Met ingang van de begroting 2021 heeft deze bestemmingsreserve nog uitsluitend betrekking op de vernieuwing van het Stadstheater Arnhem. De baten en lasten van de recente ver- c.q. nieuwbouw van Rozet, Musis, Focus Filmtheater en Museum Arnhem worden vanaf 2021 niet meer met deze bestemmingsreserve verrekend.
Naam	**BR Duurzaam Arnhem**
Doel	Het ondersteunen van investeringen in de stad die bijdragen aan een rechtvaardige transitie naar een klimaatneutraal, aardgasvrij en klimaatadaptief Arnhem. Met deze BR worden onder meer de doelstellingen van NEMiA ondersteund. Voor deze reserve gelden aparte kaders zoals vastgesteld in de raadsvergadering van 15 mei 2019.
Naam	**BR Duurzaamheidsleningen**
Doel	Ter dekking van de jaarlijkse beheerskosten en soms ook rentelasten van de duurzaamheidslening en Toekomstbestendigwonen lening (TWL) binnen de gemeente Arnhem. Deze leningen worden verstrekt voor maatregelen op het gebied van energiebesparing en duurzame opwek bij particuliere woningen en de TWL kan ook aanvullend gebruikt worden voor het levensloop bestendig maken van de woning.
Naam	**BR Energiearmoedefonds**
Doel	Deze reserve dient om Arnhemmers die de energierekening niet kunnen betalen inkomensondersteuning te verlenen, in de vorm van een wintertoeslag.
Naam	**BR Evenementen**
Doel	In de begroting is een budget van € 0,6 miljoen beschikbaar gesteld voor bijdragen in evenementen. De uitgaven worden gebruikt voor evenementen waarvan een groot deel al vastligt. Het overige deel is voor bijdragen welke op ad-hoc basis beschikbaar worden gesteld. Verschillen tussen werkelijkheid en budget worden met deze reserve verrekend.

Naam	**BR Fractie-ondersteuning**
Doel	Deze bestemmingsreserve wordt gebruikt ter dekking van de extra kosten die worden veroorzaakt door de afsplitsing van een fractie. Deze extra kosten worden voor 50% betaald uit de bestemmingsreserve en voor 50% uit een korting op de ondersteuning van de af te splitsen fractie en de oorspronkelijke fractie. Hierbij wordt voorkomen dat bij afsplitsingen de financiële gevolgen volledig bij de fracties worden neergelegd.
Naam	**BR Gebiedsontwikkeling Kronenburg**
Doel	Dekking bieden voor de kosten van de gebiedsontwikkeling Kronenburg, en wel voor de volgende onderdelen van deze gebiedsontwikkeling: - Investeringen in de openbare ruimte: dekkingsmiddelen hiervoor kunnen na afronding van onderdelen van het project aan deze bestemmingsreserve worden onttrokken. Wanneer de gemaakte kosten dienen te worden geactiveerd, zullen de dekkingsmiddelen worden toegevoegd aan de BR Kapitaallasten, ter dekking van de kapitaallasten; - Grondexploitaties: hiervan worden resultaten (tekorten dan wel tussentijdse winstnemingen) verrekend met deze bestemmingsreserve; - Anterieure overeenkomsten ten aanzien van grondexploitaties van derden: eventuele dekkingsresultaten worden ook met deze bestemmingsreserve verrekend.
Naam	**BR Groenfonds**
Doel	Deze egalisatiereserve dient om schommelingen op te vangen bij de besteding van het budget dat beschikbaar is voor het bomenbeleid, en voor andere groene investeringen in gebieden die dringend aan een impuls toe zijn. Opbrengsten uit herplantingplicht voor bomen waarbij herplant ter plekke niet mogelijk of wenselijk is, worden toegevoegd aan deze reserve.
Naam	**BR Grondexploitatie**
Doel	Deze reserve heeft tot doel risico's in de grondexploitatie op te vangen. De gewenste en tevens maximale omvang wordt bepaald op basis van het benodigde weerstandsvermogen van het grondbedrijf. Het jaarresultaat van het grondbedrijf wordt aan deze reserve toegevoegd (totdat de maximale omvang is bereikt), dan wel onttrokken. Deze reserve wordt meegerekend in het weerstandsvermogen.
Naam	**BR Groot onderhoud en vervanging openbare ruimte**
Doel	Deze egalisatiereserve dient om schommelingen op te vangen bij de besteding van exploitatiebudgetten voor groot onderhoud en vervanging in de openbare ruimte. Hierbij worden geen schotten gehanteerd tussen de verschillende onderwerpen (Riolering, Buitengewoon Beter, Wegen, Groen, Spelen, Bomen, Verkeersregelinstallaties, Civieltechnische Kunstwerken, Openbare Verlichting, Water). Hierdoor ontstaat flexibiliteit en kan beter worden geanticipeerd op de onderhoudsbehoefte in de stad.
Naam	**BR Huisvesting bijz. doelgroepen**
Doel	Dekking bieden voor het opstellen en uitvoeren van projecten om het aantal passende en betaalbare woningen voor bijzondere doelgroepen uit te breiden.
Naam	**BR Inburgering, integratie en asiel**
Doel	Deze reserve is primair bestemd voor de voorbereidende taken op de nieuwe wet Inburgering die in 2022 ingaat en voor de doelen in het actieplan nieuwkomers. Met de nieuwe wet komen structurele middelen over en de reserve zal beschikbaar blijven tot één jaar na de invoering van de wet.
Naam	**BR Jeugdfonds**
Doel	Om het integraal Jeugdbeleid de komende jaren een impuls te geven worden de extra Jeugdmiddelen die niet binnen het beleidsveld Zorg ingezet worden (€ 6,59 miljoen in 2022, € 1 miljoen in de jaren 2023, 2024 en 2025), gedoteerd aan deze bestemmingsreserve. Het jeugdbeleid en daarmee de inzet van het jeugdfonds wordt stadsbreed en in samenhang met Arnhem Oost bezien. Extra inzet op Jeugd kan incidenteel gedekt worden uit deze reserve. Een eventueel overschot aan middelen in het jeugdfonds kan overgeheveld worden naar de BR WMO en Jeugdzorg.
Naam	**BR Kapitaallasten**
Doel	Deze bestemmingsreserve dient ter dekking van diverse kapitaallasten. Het bedrag van de dotatie is gelijk aan het bedrag van de investering. Het bedrag van de onttrekkingen is gelijk aan het bedrag van de afschrijvingen. Om ook de rentelasten te kunnen dekken wordt de reserve aangemerkt als een rentedragende reserve.
Naam	**BR Klimaat en Energie**
Doel	De BR klimaat en energie is een egalisatiereserve, bedoeld om fluctuaties in de uitgaves die de veranderopgave klimaat en energie met zich meebrengt op te vangen. Het zorgt op deze manier voor dekking, van in de toekomst voorziene en noodzakelijke grote uitgaven, om de doelen van het NemiA programma te kunnen realiseren.
Naam	**BR Klimaatadaptatiefonds**
Doel	Deze reserve kan worden ingezet als dekking voor maatregelen voor klimaatadaptatie zoals het verminderen van verhardingen en het ontstenen van de openbare ruimte.
Naam	**BR Omgevingslawaai**
Doel	De gemeente Arnhem heeft deze middelen van het ministerie van Infrastructuur & Milieu (I&M) ontvangen en ze worden ingezet voor maatregelen om het omgevingslawaai terug te dringen, zoals door geluidarm asfalt op de hoofdinvalswegen van Arnhem (zoals Velperweg en Huissensestraat), investeringen in geluidsschermen langs het spoor en andere bronmaatregelen.

Naam	**BR Onderwijs**
Doel	Deze reserve heeft een dekkingsfunctie voor nieuwbouw- en renovatieprojecten in het basisonderwijs, speciaal onderwijs en voortgezet onderwijs. Alle in de begroting vrijvallende middelen voor onderwijshuisvesting (door afnemende kapitaallasten en daling van andere onderwijshuisvestingslasten) worden aan deze reserve toegevoegd. Hierdoor blijven alle middelen die in de begroting zijn geraamd voor kapitaallasten onderwijs en voor overige onderwijshuisvestingsbudgetten beschikbaar voor onderwijshuisvesting.
Naam	**BR Onderzoek Rekenkamer**
Doel	In het jaarbudget van de Rekenkamer is ruimte voor het uitvoeren van ongeveer twee grote onderzoeken per jaar. Echter, de Rekenkamer is de afgelopen jaren, mede door een actieve gemeenteraad, op ad-hoc basis verzocht aanvullende onderzoeken uit te voeren. Het karakter van dit soort onderzoeken in combinatie met de gewenste korte doorlooptijd noodzaken inhuur van externen. Toevoeging van onderbestedingen op het reguliere onderzoeksbudget en eventueel positief saldo op het product Rekenkamer geven Raad en Rekenkamer iets meer ruimte om snel en adequaat onderzoeken op te pakken.
Naam	**BR Participatie**
Doel	De bestemmingreserve is gevormd om diverse kosten op te kunnen vangen die samenhangen met de uitvoering van de participatiewet en het bereiken van de doelstellingen. Het re-integratiebudget staat onder druk. De door het Rijk verstrekte budgetten voor re-integratie zijn in aanloop naar invoering van de nieuwe wetgeving in 2015 sterk teruggelopen. Daarbij is tevens gekozen geen directe koppeling te maken tussen de financiering vanuit het Rijk en de Arnhemse begroting voor re-integratie (extra middelen worden niet automatisch toegevoegd aan het beleidsveld). De huidige re-integratiemiddelen zijn volledig nodig voor inzet op de doelgroep om de huidige ambitie in de begroting op het gebied van werk te realiseren. Er is geen geld in de begroting voor doorontwikkeling beleid, onderzoeken of extra inspanningen binnen het programma participatie en armoedebestrijding. De reserve dient om incidentele kosten voor bijvoorbeeld doorontwikkeling op beleid of kosten voor onderzoek uit te betalen.
Naam	**BR Plankosten stedelijke ontwikkeling**
Doel	Het egaliseren van fluctuaties in het uitgavenpatroon van het budget voor plankosten stedelijke ontwikkeling.
Naam	**BR Raad**
Doel	Ervaringen in den lande wijzen uit dat de kosten voor het uitvoeren van een raadsonderzoek / enquête een veelvoud bedragen van het budget dat de Griffie jaarlijks hiervoor te besteden heeft van € 15.000. Zodoende wordt dit budget, voor zover het niet wordt aangewend, jaarlijks toegevoegd aan de bestemmingsreserve totdat het plafond (ingesteld op € 75.000) hiervoor is bereikt. Als er zich dan in enig jaar een raadsonderzoek wordt uitgevoerd, dan kan deze reserve hiervoor aangewend worden.
Naam	**BR Revolverendfonds (Duurzaam)**
Doel	Uit deze Revolverend Fonds reserve worden duurzaamheidsleningen verstrekt volgens de bredere regeling Toekomst bestendig wonen lening. De leningen worden ten laste gebracht van de reserve en de aflossingen vloeien weer terug.
Naam	**BR Risico en beheer Arnhem Centraal**
Doel	Deze bestemmingsreserve heeft een dekkingsfunctie voor kosten en andere onverwachte ontwikkeling binnen het project Arnhem Centraal. Daar onder vallen de transferhal, het ondergronds afval transport systeem en de grondexploitatie. Als alle projectonderdelen zijn afgerond kan deze bestemmingsreserve worden opgeheven.
Naam	**BR Sociaal Economisch Fonds**
Doel	Deze reserve is bestemd voor uitgaven in het kader van het faciliteren van economische stimuleringsprojecten. Verschillen tussen het jaarlijkse budget en werkelijke kosten worden met de reserve verrekend.
Naam	**BR Solvabiliteit**
Doel	In de bestemmingsreserve wordt een buffer opgebouwd voor een robuustere financiële positie. Naast de algemene reserve die direct meetelt in de berekening van de beschikbare weerstandscapaciteit, vormt de BR Solvabiliteit een belangrijke bijdrage in de vergroting van het eigen vermogen.
Naam	**BR Spoorzone Oost**
Doel	Dekking bieden voor de kosten van de gebiedsontwikkeling Spoorzone Oost, en wel voor de volgende onderdelen van deze gebiedsontwikkeling: - Investeringen in de openbare ruimte (inclusief groen/park) en mobiliteit (inclusief duurzame bereikbaarheid gebied): dekkingsmiddelen hiervoor kunnen na afronding van onderdelen van het project aan deze bestemmingsreserve worden onttrokken. Wanneer de gemaakte kosten dienen te worden geactiveerd, zullen de dekkingsmiddelen worden toegevoegd aan de BR Kapitaallasten, ter dekking van de kapitaallasten. - Grondexploitaties: hiervan worden resultaten (tekorten dan wel tussentijdse winstnemingen) verrekend met deze bestemmingsreserve. - Anterieure overeenkomsten ten aanzien van grondexploitaties van derden: eventuele dekkingsresultaten worden ook met deze bestemmingsreserve verrekend.

Naam	**BR Stadsontwikkelfonds**
Doel	Deze reserve wordt ingezet om onze ambities ten aanzien van de stedelijke ontwikkeling te kunnen realiseren of als cofinanciering voor middelen van andere overheden. Naast het borgen van de voortgang of versnelling van projecten, zijn deze middelen ook bedoeld voor onder andere het realiseren van meer sociale huurwoningen, maatschappelijke functies of vergroening van de openbare ruimte. Positieve resultaten van het grondbedrijf die vrij beschikbaar zijn nadat de reserves grondexploitatie conform de nota grondbeleid op het vereiste niveau zijn gebracht, worden toegevoegd aan de reserve Stadsontwikkelfonds. Bijdragen van projectontwikkelaars voor de realisatie van bovenwijkse voorzieningen worden ook toegevoegd aan deze reserve.
Naam	**BR Startersleningen**
Doel	De starterslening is bedoeld voor starters op de woningmarkt. Uit de reserve worden jaarlijkse beheerskosten en rentelasten van de startersleningen gedekt.
Naam	**BR Strategische Posities**
Doel	Deze reserve dient ter dekking van mogelijke exploitatietekorten op het beheren en onderhouden van strategisch vastgoed (vooruitlopend op beslissingen om te gaan ontwikkelen) en tevens voor het opvangen van waardeverminderingen van het strategisch vastgoed door hertaxatie of bij eventuele verkoop. Deze reserve wordt meegerekend in het weerstandsvermogen.
Naam	**BR Taakmutaties gemeentefonds-overloop**
Doel	Conform de spelregels gemeentefonds wordt bij elke toevoeging van nieuwe middelen (taakmutaties, decentralisatie- en integratie-uitkeringen) aan de raad voorgelegd of deze middelen ingezet mogen worden voor een onderliggend beleidsdoel of dat de middelen deel uitmaken van de algemene middelen in het gemeentefonds. In deze bestemmingsreserve worden nieuwe toegevoegde middelen aan het Gemeentefonds gereserveerd die gedurende het jaar niet aan de raad voorgelegd kunnen worden. Vooral van de nieuwe toevoegingen die bekend gemaakt zijn in de septembercirculaire en in de november/decembercirculaire is het niet altijd mogelijk om voor het einde van het jaar een raadsvoorstel met begrotingswijziging aan de raad voor te leggen. In het daarop volgende jaar doen de betreffende beleidsvelden een beroep op deze middelen via een raadsvoorstel en een begrotingswijziging, waarbij voorgesteld wordt de middelen aan de bestemmingsreserve Taakmutaties gemeentefonds te onttrekken. Middelen die na een jaar nog niet via een raadsvoorstel geclaimd zijn voor uitvoering van een bepaald beleid, vallen vrij ten gunste van de Algemene Reserve. (Raadsbesluit 8 februari 2010). In 2010 is het doel van deze bestemmingsreserve uitgebreid ten behoeve van niet bestede budgetten die gereserveerd moeten blijven om bestaand beleid uit te voeren in volgende jaren (raadsbesluit 13 december 2010).
Naam	**BR Transformatie Zorgbudgetten**
Doel	De bestemmingsreserve heeft als doel om nieuwe voorzieningen te financieren die voorkomen dat inwoners een beroep moeten doen op specialistische maatwerkvoorzieningen.
Naam	**BR Vastgoed**
Doel	Deze egalisatiereserve dient om de kosten van onderhoud van het gemeentelijke vastgoed te egaliseren en om daarmee schommelingen in de jaarlijkse begroting tegen te gaan. De hoogte van deze reserve is gebaseerd op het 40-jarige Meerjarige OnderhoudsPlan (MJOP).
Naam	**BR Volkshuisvesting**
Doel	Deze reserve is bestemd om schommelingen op te vangen bij de besteding van het budget dat beschikbaar is voor de inspanningen die bijdragen aan het behalen van de doelen op gebied van wonen. Deze doelen zijn vastgelegd in de woonvisie.
Naam	**BR Volkshuisvestingsfonds Arnhem Oost**
Doel	De doelstelling van het Volkshuisvestingsfonds Arnhem-Oost is om aan te sluiten bij de Arnhemse doelen op het gebied van onder andere wonen, klimaat, leefbaarheid en veiligheid in kwetsbare wijken. Met de aanpak van particuliere woningen en de directe leefomgeving, in samenhang met een brede leefbaarheidsaanpak, wordt bijgedragen aan het realiseren van een betere woon-/leefomgeving, meer kansengelijkheid in Arnhem(-Oost) en aan de CO2-reductiedoelstelling van het programma New energy made in Arnhem 2020-2030. De reserve wordt gevoed door enerzijds subsidie van het Rijk en anderzijds door cofinanciering van de provincie en de gemeente Arnhem. De bestedingen zijn conform het vastgestelde plan van aanpak Volkshuisvestingsfonds Arnhem-Oost.
Naam	**BR Voorstudies**
Doel	Deze reserve is bedoeld om fluctuaties op te vangen in de uitgaven van voorstudies voor potentiële grondexploitatieprojecten. Op het moment dat een grondexploitatie wordt vastgesteld, worden deze voorstudie-kosten ten laste van het desbetreffende project gebracht en vloeit de bijdrage die vanuit deze reserve is gedaan weer terug in de reserve. Deze reserve wordt meegerekend in het weerstandsvermogen.
Naam	**BR Wijkfondsen**
Doel	In uitzondering op reguliere begrotingsuitgangspunten is budgetoverheveling voor de wijkbudgetten naar een volgend jaar toegestaan. Jaarlijks wordt het surplus of tekort op de wijkbudgetten gestort respectievelijk onttrokken aan de reserve.

Naam	**BR Wmo en Jeugdzorg**
Doel	De inkomsten en uitgaven op het beleidsveld Zorg zijn nog niet in evenwicht. Dit komt omdat gemeenten nog actief zijn met het ontwikkelen en uitvoeren van de transformatie van de zorg, nog in afwachting zijn van de hervormingsagenda Jeugd en de doorontwikkeling beschermd wonen en maatschappelijke opvang nog afwachten. Naast de dotatie vanuit de extra middelen jeugdzorg (2021 - 2025) worden de voordelen van het beleidsveld Zorg tijdelijk toegevoegd aan deze reserve, zodat extra maatregelen en (mogelijke) tekorten op het beleidsveld Zorg verrekend kunnen worden met deze reserve.
Naam	**BR Zuidelijke Binnenstad**
Doel	Deze reserve heeft een dekkingsfunctie t.b.v. de financiering van ruimtelijke plannen in de zuidelijke binnenstad.

Verloopstaat bestemmingsreserves

Verloopstaat bestemmingsreserves

Voor de tekstuele toelichting op de doelstellingen per reserve en de belangrijkste financiële reservemutaties wordt verwezen naar de programmaonderdelen 'Wat heeft het gekost' in het jaarverslag.

Voor de volgende bestemmingsreserve worden onttrekkingen aangewend voor afschrijvingen:

- Bereikbaarheid;
- Onderwijs;
- Cultureel vastgoed;
- Kapitaallasten.

Prog.	Omschrijving	31-12-2022	Toevoegingen	Onttrekkingen	31-12-2023
Bedragen x € 1.000					
S00	Onderzoek Rekenkamer	213	0	0	213
S00	Raad	12	0	0	12
S00	Fractie-ondersteuning	21	0	0	21
S00	Burgerberaden	0	600	-82	518
S02	Buitengewoon Beter	1.567	0	-105	1.462
S02	Bereikbaarheid	4.813	12.590	-13.567	3.835
S02	Groot onderhoud en vervanging Openbare Ruimte	7.836	1.686	-3.781	5.741
S03	Sociaal Economisch Fonds	605	1.808	0	2.413
S03	Evenementen	702	485	0	1.187
S04	Onderwijs	25.088	12.338	-8.850	28.576
S05	Cultureel Vastgoed	8.154	2.412	-257	10.309
S12	Groenfonds	534	1.133	-180	1.487
S06	Participatie	39	0	0	39
Div.	Wijkfondsen	129	6	-56	78
S08	Beschermd en Weerbaar	4.006	809	0	4.815
S07	Burgerinitiatieven sociaal Domein	372	0	-106	266
S06	Werk-Investeringsfonds	0	0	0	0
S08	Inburgering, integratie en asiel	3.019	1.217	-806	3.431
S07	WMO en jeugdzorg	25.924	9.830	-6.680	29.074
S07	Transformatie Zorgbudget	976	0	-281	695
S11	Klimaat en energie	1.527	1.420	-25	2.923
S11	Duurzaamheidsleningen	340	0	-15	325
S11	Revolverend fonds (duurzaam)	680	0	0	680
S11	Duurzaam Arnhem	5.730	0	-1.628	4.102
S11	Omgevingslawaai	393	0	-163	230
S11	Risicobeheer Arnhem Centraal	3.469	0	0	3.469
S11	Grondexploitatie	19.909	539	-5.600	14.848
S11	Voorstudies	0	0	0	0
S11	Strategische posities	1.500	0	0	1.500
S11	Zuidelijke Binnenstad	3.405	0	-90	3.315

S11	Gebiedsontwikkeling Kronenburg	0	3.042	-1.391	1.651
S12	Volkshuisvesting	1.230	2.190	-874	2.545
S12	Volkshuisvesting Arnhem Oost	6.476	3.293	-2.737	7.032
S12	Stimulering woningbouw	0	0	0	0
S12	Startersleningen	1.657	60	0	1.717
S12	Arnhem Oost	0	6.398	-164	6.234
S12	Klimaatadaptiefonds	0	0	0	0
S01	Vastgoed	2.945	4.500	-3.198	4.247
Div	Taakmutaties Gemeentefonds-Overloop	22.533	18.472	-21.890	19.115
S00	Bedrijfsvoering	410	1.174	-197	1.387
S00	Solvabiliteit	19.504	0	-19.504	0
S00	ICT	1	0	0	1
S00	Kapitaallasten	2.813	6.308	-1.349	7.772
Div	Burgerparticipatie	211	0	-30	181
S11	Plankosten stedelijke ontwikkeling	552	471	-49	974
S00	Energiearmoedefonds	8.528	5.000	-8.528	5.000
S07	Jeugdfonds	6.591	0	-658	5.933
	Stadsontwikkelingsfonds	0	13.921	0	13.921
	Klimaatadaptatiefonds	0	12.500	-588	11.912
	Totaal Bestemmingsreserves (BR)	**194.414**	**124.199**	**-103.428**	**215.184**
	Algemene reserve	81.962	30	-37.725	44.267
	Totaal Algemene Reserve (AR)	**81.962**	**30**	**-37.725**	**44.267**
	Totaal Reserves (AR en BR)	**276.376**	**124.228**	**-141.153**	**259.451**

Voorzieningen

Verloopstaat voorzieningen

Omschrijving	31-12-2022	Verloop		31-12-2023
		Toevoegingen	Onttrekkingen	
Bedragen x € 1.000				
Voorzieningen ter egalisering van kosten	1.565	700	-111	2.154
Voorzieningen voor verplichtingen, verliezen en risico's	9.622	1.018	-456	10.184
Totaal	**11.187**	**1.718**	**-567**	**12.338**

Verloopstaat voorzieningen

Omschrijving	31-12-2022	Verloop		31-12-2023
		Vermeerderingen	Verminderingen	
Bedragen x € 1.000				
Voorzieningen ter egalisering van kosten:				
Rioolheffing	1.565	700	-111	2.154
Verloopstaat voorzieningen voor verliezen, verplichtingen en risico's:				
Pensioen wethouders	7.049	0	-345	6.704
Personele risico's	109	7	-78	38
Kunstbedrijf	117	4	-33	88
Spaarverlof	2.347	1.007	0	3.354
Totaal	**11.187**	**1.718**	**-567**	**12.338**

Voorziening pensioen wethouders
De gemeente is verantwoordelijk voor de uitbetaling van ouderdoms- en nabestaandenpensioen voor zittende en ex-wethouders op grond van de wet Appa. Deze voorziening dient voor de toekomstige verplichtingen.

Voorziening personele risico's
Deze voorzieningen zijn gevormd ten behoeve van getroffen afvloeiingsregelingen met personeelsleden en reorganisaties.

Voorziening kunstbedrijf
Deze voorziening is gevormd ten behoeve van uitvoering van het reorganisatieplan Stichting Kunstbedrijf Arnhem die van toepassing is op de door de gemeente bij de stichting gedetacheerde werknemers.

Voorziening spaarverlof
Dit betreft een voorziening ter dekking van de kosten die samenhangen met de mogelijkheid voor werknemers om verlof te sparen voor nader omschreven doelen. Zodra het opgespaarde verlof wordt opgenomen ontstaat een capaciteitstekort dat opgevangen wordt door de hiertoe gevormde voorziening.

De stijging in de voorziening wordt veroorzaakt doordat alle medewerkers sinds 1 januari 2022 bovenwettelijke vakantie-uren kunnen sparen. Deze vakantie-uren verjaren niet. Hiervoor (spaarverlof, maar ook voor het bovenwettelijke verlof) moet een voorziening worden gevormd (op grond van het Besluit Begroten en Verantwoorden), welke naar verwachting de komende jaren zal toenemen.

Voorziening rioolheffing
De voorziening rioolheffing is opgebouwd uit twee componenten:

- Een bedrag van €1,4 miljoen voor toekomstige vervangingsinvesteringen, bedoeld om een forse stijging van kapitaallasten en hiermee een tariefstijging in de toekomst af te vlakken. Voor de vorming van deze voorziening is een spaarelement opgenomen in het tarief van de rioolheffing (BBV artikel 44 lid 1d);
- Een bedrag van € 0,75 miljoen aan 'beklemde middelen van derden'. Bij de jaarrekening 2022 is op grond van BBV artikel 44 lid 2 een voorziening van € miljoen gevormd, omdat de opbrengsten uit rioolheffing in 2022 hoger waren dan de kosten van het product riolering. De middelen uit deze voorziening worden aangewend voor toekomstige kosten van het product riolering die niet gedekt kunnen worden uit de opbrengsten rioolheffing. De rioolheffing was in 2023 niet volledig kostendekkend. Dit tekort op het product riolering van € 0,1 miljoen wordt gedekt uit de voorziening rioolheffing.

Schulden met een rentetypische looptijd langer dan één jaar

Specificatie schulden met een rentetypische looptijd > 1jr

Omschrijving	31-12-2023	31-12-2022
Bedragen x € 1.000		
Obligatieleningen	**61.500**	**61.500**
Binnenlandse banken en overige financiële instellingen	245.674	261.625
Buitenlandse instellingen, fondsen, banken, bedrijven en overige sectoren	65.000	65.000
Openbare lichamen als bedoeld in artikel 1, onderdeel a, van de Wet financiering decentrale overheden	130.000	130.000
Onderhandse leningen	**440.674**	**456.625**
Waarborgsommen	**236**	**226**
Vooruitontvangen bedragen met een rentetypische looptijd van één jaar of langer	**2.882**	**3.055**
Totaal	**505.292**	**521.406**

De totale rentelast voor het jaar 2023 met betrekking tot de langlopende leningen bedraagt € 8,3 miljoen (2022: 9,2 miljoen)

Specificatie obligatieleningen

Omschrijving	31-12-2022	Verloop		31-12-2023
		Vermeerderingen	Aflossingen	
Bedragen x € 1.000				
Wallich & Matthes	25.000	0	0	25.000
AFS	36.500	0	0	36.500
Totaal	**61.500**	**0**	**0**	**61.500**

Specificatie onderhandse leningen binnenlandse banken en overige financiële instellingen

Omschrijving	31-12-2022	Verloop		31-12-2023
		Vermeerderingen	Aflossingen	
Bedragen x € 1.000				
BNG	214.974	30.000	-15.790	229.184
Nederlandse Waterschapsbank	46.511	0	-30.049	16.462
SVn	140	0	-112	28
Totaal	**261.625**	**30.000**	**-45.951**	**245.674**

Specificatie onderhandse leningen buitenlandse instellingen, fondsen, banken, bedrijven en overige sectoren

Omschrijving	31-12-2022	Verloop		31-12-2023
		Vermeerderingen	Aflossingen	
Bedragen x € 1.000				
Deutsche Bank	65.000	0	0	65.000
Totaal	**65.000**	**0**	**0**	**65.000**

Specificatie onderhandse openbare lichamen als bedoeld in art 1

Omschrijving	31-12-2022	Verloop		31-12-2023
		Vermeerderingen	Aflossingen	
Bedragen x € 1.000				
Provincie Noord-Brabant	120.000	0	0	120.000
Provincie Limburg	10.000	0	0	10.000
Totaal	**130.000**	**0**	**0**	**130.000**

Specificatie vooruitontvangen bedragen > 1 jr

Omschrijving	31-12-2022	Verloop		31-12-2023
		Vermeerderingen	Aflossingen	
Bedragen x € 1.000				
Vooruitontvangen afkoopsommen erfpacht	2.752	0	-92	2.660
Obligo's aan het rijk	303	0	-81	222
Totaal	**3.055**	**0**	**-173**	**2.882**

Schulden met een rentetypische looptijd korter dan één jaar

Specificatie schulden met een rentetypische looptijd < 1jr

Omschrijving	31-12-2023	31-12-2022
Bedragen x € 1.000		
Kasgeldleningen aangegaan bij openbare lichamen	**0**	**0**
Overige kasgeldleningen	**0**	**0**
Banksaldi (schuld)	**257**	**257**
Schulden aan publiekrechtelijke lichamen	10.880	9.268
Schulden aan derden	17.691	2.537
Overige schulden	**28.572**	**11.805**
Totaal	**28.828**	**12.062**

Specificatie banksaldi

Omschrijving	31-12-2023	31-12-2022
Bedragen x € 1.000		
Rekening-courant Voorzieningsfonds	257	257
Rekening-courant Milieu Samenwerking MRA	0	0
Totaal	**257**	**257**

Specificatie schulden aan publiekrechterlijke lichamen

Omschrijving	31-12-2023	31-12-2022
Bedragen x € 1.000		
Sociale lasten salarissen en uitkeringen	3.787	3.401
Loonheffing salarissen	6.489	5.741
Vennootschapsbelasting	604	126
Totaal	**10.880**	**9.268**

Specificatie schulden aan derden

Omschrijving	31-12-2023	31-12-2022
Bedragen x € 1.000		
Privaatrechtelijke crediteuren	17.303	1.387
Diverse schulden	388	1.150
Totaal	**17.691**	**2.537**

Overlopende passiva

Specificatie overlopende passiva

Omschrijving	31-12-2023	31-12-2022
Bedragen x € 1.000		
Overige vooruit ontvangen bedragen die ten bate van volgende begrotingsjaren komen	5.342	21.126
Verplichtingen	32.659	53.798
Van Europese en Nederlandse overheidslichamen ontvangen voorschotbedragen:		
Europese overheidslichamen	529	123
Het Rijk	178.818	74.653
Overige Nederlandse overheidslichamen	4.078	457
Totaal	**221.426**	**150.157**

Specificatie overige vooruitontvangen bedragen

Omschrijving	31-12-2023	31-12-2022
Bedragen x € 1.000		
Vooruitontvangen faciliterende grondexploitatieplannen	4.295	4.422
Vooruitontvangen onderhanden materiële vaste activa	0	14.306
Overige vooruitontvangen bedragen	1.047	2.398
Totaal	**5.342**	**21.126**

Specificatie verplichtingen

Specificatie verplichtingen (die in het begrotingsjaar zijn opgebouwd en die in een volgend begrotingsjaar tot betaling komen met uitzondering van jaarlijks terugkerende arbeidskosten gerelateerde verplichtingen van vergelijkbaar volume).

Totaal	31-12-2023	31-12-2022
Bedragen x € 1.000		
Nog te betalen zorgkosten	1.724	13.483
Rente leningen	5.458	5.634
Nog te betalen aan De Connectie	964	3.115
BTW verplichtingen	905	854
Nog te betalen subsidies	1.083	6.217
Nog te betalen aan Scalabor B.V.	387	122
Diversen	22.138	24.373
Totaal	**32.659**	**53.798**

Verloopoverzicht van Europese en Nederlandse overheidslichamen ontvangen voorschotbedragen (voor uitkeringen met een specifiek bestedingsdoel die dienen ter dekking van lasten van volgende begrotingsjaren uitgesplitst naar de ontvangen bedragen van: Europese overheidslichamen, Het Rijk & Overige Nederlandse overheidslichamen)

Omschrijving	31-12-2022	Verloop		31-12-2023
		Ontvangen subsidies	Uitgaven	
Bedragen x € 1.000				
Europese overheidslichamen	123	529	-123	529
Het Rijk	74.653	126.465	-22.300	178.818
Overige Nederlandse overheidslichamen	457	4.423	-802	4.078
Totaal	**75.233**	**131.417**	**-23.225**	**183.425**

Verloopoverzicht van Europese en Nederlandse overheidslichamen ontvangen voorschotbedragen per uitkering

Omschrijving	31-12-2022	Verloop		31-12-2023
		Ontvangen subsidies	Uitgaven	
Bedragen x € 1.000				
SISA 85	1.800	0	0	1.800
SISA A17	1.000	2.478	1.731	1.747
SISA B2	1.020	2.716	0	3.736
SISA C100	0	1.803	464	1.339
SISA C105	0	1.988	0	1.988
SISA C106	0	54.459	10.440	44.019
SISA C109	0	23.889	0	23.889
SISA C30	6.077	0	149	5.928
SISA C31	1.574	0	158	1.416
SISA C32	3.600	0	210	3.390
SISA C47	25.145	0	966	24.179
SISA C55	4.747	4.226	3.536	5.437
SISA C56	237	0	0	237
SISA C9	7.487	4.044	4.236	7.295
SISA C94	0	2.348	467	1.881
SISA D10	340	2.085	1.990	435
SISA D11	163	0	45	118
SISA D12	316	1.033	968	381
SISA D21	310	0	310	0
SISA D8	1.037	7.473	7.504	1.006
SISA E104	0	15.969	0	15.969
SISA E20	811	0	0	811
SISA E3	644	173	216	601
SISA E44	838	0	118	720
SISA E50	762	0	62	700
SISA E58	537	0	180	357
SISA F28	0	3.228	1.910	1.318
SISA G10	416	1.737	1.161	992
SISA G4	1.801	0	0	1.801
SISA H10	2.984	0	1.400	1.584
SISA H20	11.576	0	5.120	6.456
SISA H30	0	2.919	2.293	626
SISA H32	0	1.301	759	542
SISA H35	0	3.593	958	2.635
SISA H4	1.730	3.196	4.185	741
SISA H8	151	0	151	0
Overig	579	2.975	1.875	1.679
Totaal	**77.682**	**143.633**	**53.562**	**167.753**

Niet in de balans opgenomen verplichtingen

Specificatie niet in de balans opgenomen verplichtingen

Omschrijving	31-12-2023	31-12-2022
Bedragen x € 1.000		
Toekomstige verplichtingen		
Verplichtingen personeel	4.393	3.822
Verplichtingen huurovereenkomsten	8.896	9.808
Verplichtingen lopende inkoopovereenkomsten en aanbestedingen	65.380	71.942
Totaal toekomstige verplichtingen	**78.669**	**85.572**

Specificatie personele verplichtingen

Omschrijving	31-12-2023		31-12-2022	
Uren x 1.000, Bedragen x € 1.000				
	uren	*€*	*uren*	*€*
Verloftegoeden personeel	85	4.370	85	3.822
Wachtgeldverplichting per maand voormalige wethouders		23		0

Specificatie waarde resterende contractbedragen huurovereenkomsten

Gehuurd item	Gehuurd van	Startdatum contract	Einddatum contract	31-12-2023	31-12-2022
Bedragen x € 1.000					
Eusebiusbuitensingel 53 (incl parkeerplaatsen)	EusebiusBS (Arnhem)	1-7-2020	30-6-2025	3.195	4.138
Eusebiusbuitensingel 49-51 (incl parkeerplaatsen)	60E Sachwert Rendite Fonds	1-7-2020	30-6-2025	3.096	3.817
Zijpendaalseweg 167	Woonpark Guldenbodem BV	1-8-2023	31-12-2025	616	0
Rijnkade 150	Louk Heimans Beheer BV	1-4-2015	31-3-2029	527	126
Mr. E.N. vaN Kleffenstraat 12	Project De Wing	1-4-2021	31-3-2026	343	452
Johnny van Doornplein 8/Velperbinnensingel	IEF Berlage Arnhem BV	15-4-2016	14-4-2026	269	345
Kronenburggalerij 3	Wereldhave NV	1-4-2008	31-3-2028	197	222
Olympus 11/Zeegsingel 2	Stichting Quadraam	1-1-1997	31-12-2026	170	233
Nieuwe Kade 25	Vink/ Pan y Mas	1-12-2023	30-11-2025	80	0
Drielsedijk 17	A.S.V. Zuid Arnhem	1-1-2023	31-12-2027	72	0
Croydonplein 384-386	St. Woonzorg Nederland	1-1-2022	31-10-2026	67	87
Middelgraaflaan 8	A.E. Siebbeles	1-10-2021	30-9-2026	47	61
Bovenbeekstraat 21	Vereniging Hendrick de Keyser	1-4-1995	31-3-2025	41	67
Akkerwindestraat 1	St. Bewonersbedrijf Malburgen	9-1-2023	onbepaald	40	0
Batavierenweg 25	BV Exploitatiemaatschappij Gelredome	8-3-2007	onbepaald	25	25
Boulevard Heuvelink 2, Eusebiusveste	Uitvoeringsinstituut	1-5-2022	31-3-2024	18	132
Steenstraat 66	I.H.S. Jacobs-Velthuizen	1-1-2022	31-12-2024	14	29
Leemansweg 27C	Fabevo	1-10-2019	30-9-2024	14	12
Van Kinsbergenstraat 32	Portaal	21-1-2009	onbepaald	10	10
Keizershof 17	W.K. Boekschoten	1-9-2019	31-8-2024	10	9
Riethorsterstraat 44	VHV	13-11-2008	onbepaald	8	8
Wijde Slag 6	Stichting Volkshuisvesting Arnhem	27-2-2018	onbepaald	8	8
Schuttersbergweg 27	Stichting Volkshuisvesting Arnhem	1-3-2016	onbepaald	7	6
Karel Doormanstraat 100	Vivare	4-11-2011	onbepaald	6	6
Gelderse Rooslaan 5-1	Stichting Volkshuisvesting Arnhem	24-9-2012	onbepaald	6	5
Gelderse Rooslaan 33-3	Stichting Volkshuisvesting Arnhem	15-10-2012	onbepaald	6	5
De Wiltstraat 6	Stichting Rijnstad	1-6-2020	31-12-2024	4	4
Marasingel 19	Stichting Siza	6-2-2019	31-7-2023	0	1
Totaal				**8.896**	**9.808**

Specificatie toekomstige verplichtingen

Naam	Contract	Startdatum	Einddatum	31-12-2023	31-12-2022
Bedragen x € 1.000					
PreZero Nederland Holding BV	Afvalinzameling en -verwerking	diverse	juli-27	36.300	34.650
Attero BV	Afvalverwerking	januari-20	december-24	6.200	10.500
Tonny van Elferen Groen-, Grond- & Infratechniek BV	Wegenbouw	januari-23	december-26	8.000	10.000
Cruise Commerce BV	Huur cruiseschepen tbv opvang	december-23	december-24	7.083	0
Dostal Wegenbouw BV	Wegenbouw	juli-20	december-26	4.250	5.425
P1 Holding BV	Parkeergarages en straatparkeren	januari-17	december-24	3.547	6.062
Van der Horst Bouw en Onderhoud BV	Sporthal Middachtensingel	juni-22	augustus-23	0	5.305
Totaal				**65.380**	**71.942**

Garantiestellingen

Garantiestellingen	31-12-2023	31-12-2022
Bedragen x € 1.000		
Geborgde geldleningen sociale woningbouw	1.018.937	937.015
Garanties uit borgstellingen	26.925	27.289
Totaal garantiestellingen	**1.045.862**	**964.304**

Specificatie garantiebedragen geldleningen

Instelling	Datum collegebesluit	31-12-2023	31-12-2022
Bedragen x € 1.000			
St. Waarborgfonds Sociale Woningbouw	15-6-2021	1.018.937	937.015
Totaal		**1.018.937**	**937.015**

Naast bovengenoemde geborgde geldleningen sociale woningbouw staat de gemeente garant voor hypothecaire leningen en leningen voor woningverbeteringen. Sinds de invoering van de Algemene Verordening Gegevensbescherming geven de banken geen informatie meer aan de gemeente over de omvang. Het risico voor de gemeente hier is effectief beperkt door de grote stijging van de woningprijzen.

Specificatie garantiebedragen uit borgstellingen

Instelling	Datum collegebesluit	Oorspronkelijk bedrag	% Borgstelling	31-12-2023	31-12-2022
Bedragen x € 1.000					
Sportcentrum Papendal	20-9-2016	15.000	100	11.500	12.000
Sportbedrijf Arnhem	7-11-2017	10.052	100	1.013	1.514
HCM Arnhem	14-5-2019	935	73	811	839
TV Schuytgraaf	9-5-2023	831	70	581	0
St. Sportpark Molenbeke	26-5-2020	500	50	200	217
Stichting Zwembad Klarenbeek	23-3-2010	180	50	43	47
VV Eldenia	17-12-2013	200	50	33	40
St. Sportpark de Hoogkamp	11-8-2011	195	50	20	23
K.V. Oost-Arnhem	12-4-2018	60	50	18	20
Sport		**27.953**		**14.720**	**14.700**
Zeven B.V.	5-12-2015	75	100	75	75

Koningswerkplaats / Omlab	5-12-2015	70	100	70	70
Okimono Housing B.V.	5-12-2015	45	100	45	45
Spijkers en Spijkers B.V.	5-12-2015	75	100	0	50
Cultuur		**265**		**190**	**240**
Dierentehuis	15-11-2022	4.400	48,2*	0*	0*
St. Quadraam	23-5-2017	13.350	100	12.015	12.349
Overig		**17.750**		**12.015**	**12.349**
Totaal		**18.005**		**26.925**	**12.471**

* Betreft een garantiefaciliteit voor als een lening wordt afgesloten, daarvan is op betreffende peildatum nog geen sprake geweest. De gemeente Arnhem staat voor 48,2% garant, de andere betrokken gemeenten voor het resterende deel.

Overige Niet uit balans blijkende verplichtingen

Niet van toepassing

Gebeurtenissen na balansdatum

Na balansdatum hebben zich geen voor de jaarrekening 2023 relevante gebeurtenissen voorgedaan.

Het overzicht van baten en lasten in de jaarrekening over het begrotingsjaar

Overzicht baten en lasten per programma

Omschrijving		Begroot 2023 Prim			Begroot 2023 Def			Rekening 2023			
		Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Afw
Lasten/baten											
Bedragen x € 1.000.000											
S00	Bestuur, dienstverlening en financien	100,5	559,4	458,8	100,6	581,6	481,1	108,0	604,4	496,4	15,4
S01	Veiligheid	22,2	2,3	-19,9	27,3	6,2	-21,0	25,6	5,1	-20,5	0,5
S02	Bereikbaarheid	29,7	9,5	-20,2	30,5	9,5	-20,9	28,3	9,6	-18,7	2,3
S03	Economie	9,4	1,2	-8,2	10,5	2,0	-8,5	8,3	2,6	-5,6	2,9
S04	Onderwijs	24,6	2,4	-22,2	25,9	4,3	-21,7	23,4	4,0	-19,4	2,2
S05	Cultuur	38,8	7,5	-31,2	43,7	10,5	-33,2	41,4	10,0	-31,5	1,7
S06	Participatie en armoedebestrijding	164,8	114,5	-50,3	164,7	110,6	-54,2	176,6	125,9	-50,7	3,4
S07	Zorg	64,4	2,9	-61,5	66,1	2,7	-63,4	90,1	12,6	-77,5	-14,1
S08	Welzijn en inclusie	27,6	1,8	-25,8	53,6	23,5	-30,2	51,1	24,0	-27,1	3,1
S09	Gezondheid en sport	24,7	3,4	-21,3	30,3	8,7	-21,7	27,9	7,6	-20,3	1,4
S10	Klimaat, energie en milieu	5,7	1,0	-4,6	18,5	12,4	-6,1	12,0	8,0	-4,1	2,0
S11	Ruimtelijke ontwikkeling	51,7	45,3	-6,3	59,3	52,5	-6,8	44,2	41,1	-3,1	3,7
S12	Wonen en leefomgeving	52,5	42,2	-10,3	49,5	43,0	-6,5	47,0	46,6	-0,4	6,1
Totaal Stedelijke programma's		**616,5**	**793,5**	**177,0**	**680,5**	**867,4**	**186,9**	**684,0**	**901,5**	**217,5**	**30,6**
WIJK	Wijk	219,7	26,3	-193,4	235,8	28,2	-207,7	231,3	30,9	-200,5	7,2
Totaal Wijk programma's		**219,7**	**26,3**	**-193,4**	**235,8**	**28,2**	**-207,7**	**231,3**	**30,9**	**-200,5**	**7,2**
Totaal Lasten/baten		**836,1**	**819,8**	**-16,4**	**916,3**	**895,6**	**-20,7**	**915,3**	**932,4**	**17,1**	**37,8**
Toevoegingen/onttrekkingen aan reserve											
Bedragen x € 1.000.000											
S00	Bestuur, dienstverlening en financien	3,9	56,6	52,7	3,0	58,6	55,6	4,9	58,6	53,7	-2,0
S01	Veiligheid	0,1	0,4	0,3	0,9	1,1	0,3	0,9	1,1	0,2	0,0
S02	Bereikbaarheid	13,7	14,8	1,1	15,2	15,8	0,6	16,1	15,4	-0,7	-1,3
S03	Economie	0,1	0,0	-0,1	1,1	0,0	-1,1	3,3	0,0	-3,2	-2,2
S04	Onderwijs	8,5	7,9	-0,6	10,2	8,0	-2,2	12,7	9,1	-3,6	-1,4
S05	Cultuur	3,2	0,8	-2,4	4,9	4,1	-0,7	5,5	3,8	-1,7	-0,9
S06	Participatie en armoedebestrijding	0,6	0,0	-0,6	3,5	4,4	0,9	3,7	4,3	0,6	-0,3
S07	Zorg	1,1	0,1	-1,0	5,8	7,5	1,6	9,8	7,5	-2,4	-4,0
S08	Welzijn en inclusie	1,1	0,2	-0,9	4,4	3,7	-0,7	6,3	4,8	-1,5	-0,8
S09	Gezondheid en sport	0,4	0,6	0,1	1,1	1,1	0,0	1,2	1,1	-0,1	-0,1
S10	Klimaat, energie en milieu	10,0	0,0	-10,0	0,9	1,1	0,2	5,2	4,1	-1,1	-1,4
S11	Ruimtelijke ontwikkeling	10,0	5,8	-4,2	15,8	11,8	-3,9	20,3	12,9	-7,5	-3,5
S12	Wonen en leefomgeving	16,1	3,6	-12,5	21,5	5,9	-15,6	23,3	5,2	-18,1	-2,5
Totaal Stedelijke programma's		**68,8**	**90,9**	**22,1**	**88,1**	**123,2**	**35,1**	**113,3**	**128,0**	**14,7**	**-20,4**
WIJK	Wijk	6,6	0,9	-5,7	8,3	13,2	4,9	11,0	13,2	2,2	-2,7
Totaal Wijk programma's		**6,6**	**0,9**	**-5,7**	**8,3**	**13,2**	**4,9**	**11,0**	**13,2**	**2,2**	**-2,7**
Totaal Toevoeg./onttrek. aan reserve		**75,4**	**91,8**	**16,4**	**96,4**	**136,4**	**40,0**	**124,2**	**141,2**	**16,9**	**-23,1**
Totaal Stad en Wijk		**911,5**	**911,5**	**0,0**	**1012,7**	**1032,0**	**19,2**	**1039,5**	**1073,5**	**34,0**	**14,8**

Overzicht algemene dekkingsmiddelen

Nr.	Omschrijving	Begroot 2023 start			Begroot 2023 definitief			Rekening 2023			
		Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Afw
Bedragen x € 1.000.000											
Omschrijving algemene dekkingsmiddelen:											
S00	Lokale heffingen	0,0	59,4	59,4	0,0	59,1	59,1	0	60,5	60,5	1,4
S00	Algemene uitkeringen	0,0	490,2	490,2	0,0	511,4	511,4	0	532,0	532,0	20,6
S00	Dividend	0,0	1,3	1,3	0,0	1,3	1,3	0	1,2	1,2	-0,1
S00	Financieringsfunctie	0,0	1,1	1,1	0,0	1,1	1,1	0	2,0	2,0	0,9
S00	Overige algemene dekkingsmiddelen	0,0	7,4	7,4	0,0	8,7	8,7	0	8,7	8,7	0,0
S00	**Subtotaal algemene dekkingsmiddelen**	**0,0**	**559,4**	**559,4**	**0,0**	**581,6**	**581,6**	**0,0**	**604,4**	**604,4**	**22,8**
S00	Gerealiseerde kosten overhead	74,6	0,0	-74,6	77,7	0,0	-77,7	81,3	0,0	-81,3	-3,6
S00	Vennootschapsbelasting	0,6	0,0	-0,6	0,1	0,0	-0,1	0,4	0,0	-0,4	-0,3
S00	Overig	25,3	0,0	-25,3	22,8	0,0	-22,8	26,3	0,0	-26,3	-3,5
Totaal Bestuur, dienstverlening en financiën (S00)		**100,5**	**559,4**	**458,9**	**100,6**	**581,6**	**481,0**	**108,0**	**604,4**	**496,4**	**15,4**

Toelichting overzicht van baten en lasten in de jaarrekening over het begrotingsjaar

Totaal saldo lasten en baten

In 2023 is ten opzichte van de definitieve begroting een voordelig saldo van baten en lasten gerealiseerd van € 37,8 miljoen (2022: € 64,6 miljoen). Vervolgens is ten opzichte van de begroting voor € 23,1 miljoen (2022: € 40,7 miljoen) meer aan de reserves toegevoegd. Uiteindelijk resteert een voordelig resultaat van € 14,8 miljoen (2022: €23,8 miljoen nadelig) ten opzichte van de begroting. In de begroting was al rekening gehouden met een voordelig resultaat van €19,2 miljoen (2022: 0 miljoen) wat het totale resultaat 2023 brengt op € 34,0 miljoen dat zal worden verrekend met de Algemene Reserve.

Overzicht van baten en lasten

	2023			2022		
	Begroting	Rekening	Afwijking	Begroting	Rekening	Afwijking
Bedragen x € 1.000						
Middelen						
Saldo lasten en baten	***-20.738***	***17.079***	***37.817***	***-12.776***	***51.823***	***64.599***
Saldo toevoegingen en onttrekkingen	***39.983***	***16.925***	***-23.059***	***12.776***	***-27.957***	***-40.733***
Gerealiseerd resultaat	**19.245**	**34.004**	**14.758**			**23.866**

Specificatie voor en nadelen

Specificatie voor- en nadelen

Voor de gedetailleerde toelichting op de onderstaande voor- en nadelen wordt verwezen naar de afzonderlijke programmateksten in het jaarverslag. Bij elk programma staan de financiën vermeld in het onderdeel 'Wat heeft het gekost'.

Omschrijving		Begroot 2023 Def			Rekening 2023			Begroting afwijking		
		Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo
Lasten/baten										
Bedragen x € 1.000.000										
S00	Bestuur, dienstverlening en financien	100,6	581,6	481,1	108,0	604,4	496,4	-7,4	22,8	15,4
S01	Veiligheid	27,3	6,2	-21,0	25,6	5,1	-20,5	1,6	-1,1	0,5
S02	Bereikbaarheid	30,5	9,5	-20,9	28,3	9,6	-18,7	2,2	0,1	2,3
S03	Economie	10,5	2,0	-8,5	8,3	2,6	-5,6	2,2	0,6	2,9
S04	Onderwijs	25,9	4,3	-21,7	23,4	4,0	-19,4	2,5	-0,3	2,2
S05	Cultuur	43,7	10,5	-33,2	41,4	10,0	-31,5	2,2	-0,5	1,7
S06	Participatie en armoedebestrijding	164,7	110,6	-54,2	176,6	125,9	-50,7	-11,9	15,3	3,4
S07	Zorg	66,1	2,7	-63,4	90,1	12,6	-77,5	-24,0	9,9	-14,1
S08	Welzijn en inclusie	53,6	23,5	-30,2	51,1	24,0	-27,1	2,5	0,6	3,1
S09	Gezondheid en sport	30,3	8,7	-21,7	27,9	7,6	-20,3	2,5	-1,0	1,4
S10	Klimaat, energie en milieu	18,5	12,4	-6,1	12,0	8,0	-4,1	6,4	-4,4	2,0
S11	Ruimtelijke ontwikkeling	59,3	52,5	-6,8	44,2	41,1	-3,1	15,1	-11,4	3,7
S12	Wonen en leefomgeving	49,5	43,0	-6,5	47,0	46,6	-0,4	2,5	3,6	6,1
Subtotaal Stedelijke programma's		**680,5**	**867,4**	**186,9**	**684,0**	**901,5**	**217,5**	**-3,5**	**34,1**	**30,6**
WIJK	Wijk	235,8	28,2	-207,7	231,3	30,9	-200,5	4,5	2,7	7,2
Subtotaal Wijk programma's		**235,8**	**28,2**	**-207,7**	**231,3**	**30,9**	**-200,5**	**4,5**	**2,7**	**7,2**

Toevoegingen/onttrekkingen										
Bedragen x € 1.000.000										
S00	Bestuur, dienstverlening en financien	3,0	58,6	55,6	4,9	58,6	53,7	-1,9	0,0	2,0
S01	Veiligheid	0,9	1,1	0,3	0,9	1,1	0,2	0,0	0,0	0,0
S02	Bereikbaarheid	15,2	15,8	0,6	16,1	15,4	-0,7	-0,9	0,4	1,3
S03	Economie	1,1	0,0	-1,1	3,3	0,0	-3,2	-2,2	0,0	2,2
S04	Onderwijs	10,2	8,0	-2,2	12,7	9,1	-3,6	-2,5	-1,1	1,4
S05	Cultuur	4,9	4,1	-0,7	5,5	3,8	-1,7	-0,6	0,3	0,9
S06	Participatie en armoedebestrijding	3,5	4,4	0,9	3,7	4,3	0,6	-0,2	0,0	0,3
S07	Zorg	5,8	7,5	1,6	9,8	7,5	-2,4	-4,0	0,0	4,0
S08	Welzijn en inclusie	4,4	3,7	-0,7	6,3	4,8	-1,5	-1,9	-1,1	0,8
S09	Gezondheid en sport	1,1	1,1	0,0	1,2	1,1	-0,1	-0,1	0,0	0,1
S10	Klimaat, energie en milieu	0,9	1,1	0,2	5,2	4,1	-1,1	-4,3	-3,0	1,4
S11	Ruimtelijke ontwikkeling	15,8	11,8	-3,9	20,3	12,9	-7,5	-4,6	-1,0	3,5
S12	Wonen en leefomgeving	21,5	5,9	-15,6	23,3	5,2	-18,1	-1,8	0,7	2,5
Subtotaal Stedelijke programma's		**88,1**	**123,2**	**35,1**	**113,3**	**128,0**	**14,7**	**-25,1**	**-4,8**	**20,4**
WIJK	Wijk	8,3	13,2	4,9	11,0	13,2	2,2	-2,7	0,0	2,7
Subtotaal Wijk programma's		**8,3**	**13,2**	**4,9**	**11,0**	**13,2**	**2,2**	**-2,7**	**0,0**	**2,7**
Totaal		**1012,7**	**1032,0**	**19,2**	**1039,5**	**1073,5**	**34,0**	**-26,8**	**41,5**	**14,8**

Overzicht algemene dekkingsmiddelen

Nr.	Omschrijving	Begroot 2023 definitief			Rekening 2023			Begroting afwijking		
		Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo
Bedragen x € 1.000.000										
Omschrijving algemene dekkingsmiddelen:										
S00	Lokale heffingen	0,0	59,1	59,1	0,0	60,5	60,5	0,0	1,4	1,4
S00	Algemene uitkeringen	0,0	511,4	511,4	0,0	532,0	532,0	0,0	20,6	20,6
S00	Dividend	0,0	1,3	1,3	0,0	1,2	1,2	0,0	-0,1	-0,1
S00	Financieringsfunctie	0,0	1,1	1,1	0,0	2,0	2,0	0,0	0,9	0,9
S00	Overige algemene dekkingsmiddelen	0,0	8,7	8,7	0,0	8,7	8,7	0,0	0,0	0,0
S00	**Subtotaal algemene dekkingsmiddelen**	**0,0**	**581,6**	**581,6**	**0,0**	**604,4**	**604,4**	**0,0**	**22,8**	**22,8**
S00	Gerealiseerde kosten overhead	77,7	0,0	-77,7	81,3	0,0	-80,8	3,1	0,0	-3,1
S00	Vennootschapsbelasting	0,1	0,0	-0,1	0,4	0,0	-0,4	0,3	0,0	-0,3
S00	Overig	22,8	0,0	-22,8	26,3	0,0	-26,3	3,5	0,0	-3,5
Totaal Bestuur, dienstverlening en financiën (S00)		**100,6**	**581,6**	**481,0**	**108,0**	**604,4**	**496,9**	**6,9**	**22,8**	**15,9**

Incidentele baten en lasten

In de Gemeentewet is opgenomen dat de begroting structureel en reëel in evenwicht moet zijn. Met structureel evenwicht wordt bedoeld dat structurele lasten worden gedekt door structurele baten. Met reëel evenwicht wordt bedoeld dat de geraamde baten en lasten in de begroting (en meerjarenraming) volledig en realistisch zijn.
Ook in de jaarrekening wordt een overzicht van de incidentele baten en lasten getoond, zodat kan worden beoordeeld of er in de realisatie sprake is van een structureel evenwicht.
In onderstaande tabel is de opbouw van het structurele saldo inzichtelijk gemaakt. De in de tabel opgenomen bedragen incidentele baten en lasten sluiten aan op de totalen uit het overzicht incidentele baten en lasten. Alle reservemutaties zijn incidenteel en tellen dus niet mee in het structureel saldo.

Structureel begrotingssaldo	2023
Bedragen x € 1.000	
Totale baten exclusief reserves	932.369
Totale lasten exclusief reserves	915.786
Saldo voor bestemming	16.584
Onttrekkingen aan reserves	141.648
Toevoegingen aan reserves	124.228
Saldo na bestemming	34.004
Totaal incidentele baten	82.992
Totaal incidentele lasten	102.031
Structureel begrotingssaldo	**35.622**
Structurele exploitatieruimte	3,8%

Het kengetal structurele exploitatieruimte is een verplicht kengetal vanuit het BBV, en is opgenomen in de paragraaf Risicomanagement en weerstandsvermogen. Hieronder worden de belangrijkste incidentele posten per programma genoemd.

Incidentele baten en lasten		
	Baten	**Lasten**
S00 Bestuur, dienstverlening en financien	-1.471	1.777
S01 Veiligheid	-2.967	3.057
S02 Bereikbaarheid	-38	0
S03 Economie	-292	826
S04 Onderwijs	-196	1.600
S05 Cultuur	-1.435	1.143
S06 Participatie en armoedebestrijding	-5.545	37.825
S07 Zorg	-9.330	0
S08 Welzijn en inclusie	-21.284	19.155
S09 Gezondheid en sport	-4.023	2.788
S10 Klimaat, energie en milieu	38	0
S11 Ruimtelijke ontwikkeling	-36.422	32.859
S12 Wonen en leefomgeving	-25	1.000
Totaal	**-82.990**	**102.031**

Onvoorzien / strikt onvermijdbaar

In de begroting is in het stedelijk programma S00 Bestuur, dienstverlening en financiën een bedrag opgenomen voor zowel incidentele als structurele onvoorziene lasten. Voor de incidentele onvoorziene lasten (= onvoorzien) wordt jaarlijks een bedrag opgenomen van € 272.000. Voor de post voor structurele onvoorziene lasten (= strikt onvermijdbaar) wordt jaarlijks een bedrag van € 767.000 gereserveerd.

	Begroot 2023		Rekening	Afwijking	V / N
Omschrijving	Primitief	Definitief	2023		
Bedragen x € 1.000					
Onvoorzien	272	272	272	0	
Strikt onvermijdbaar	767	767	60	707	V
Totaal	**1.039**	**1.039**	**332**	**707**	**V**

Begrotingsanalyse

Hieronder volgt een overzicht van alle door de raad vastgestelde begrotingswijzigingen in 2023 vanaf de vaststelling van de Begroting 2023.

Begr. wijz.nr.	Raadsver-gadering	Onderwerp	Exploitatie 2023			Reserves 2023		Saldo
			Lasten	Baten	Saldo	Toevoe-gingen	Onttrek-kingen	
Bedragen x € 1.000, positieve bedragen betreft voordeel, negatieve bedragen betreft nadeel								
	9-11-2022	Ontwerp Begroting 2023	-836.147	819.763	-16.384	75.388	-91.772	-
Geamendeerde MJPB 2022-2025			**-836.147**	**819.763**	**-16.384**	**75.388**	**-91.772**	**-**
23-000	Div.	Meerjarige effecten besluitvorming na gereedkoming boekwerk Begroting 2023	-36.040	10.337	-25.703	58	-25.761	-
23-001	15-2-2023	Gebiedsexploitatie Kronenburg	-7.963	8.899	936	3.069	-2.133	-
23-002	8-3-2023	Subsidieregeling groenblauwe initiatieven	-1.000	-	-1.000	-	-1.000	-
23-003	14-6-2023	Turap-1 2023	7.623	5.588	13.211	-	-	13.211
23-004	12-7-2023	Aanpassingveld1, 26en27 Schuytgraaf	5	-5	-	-	-	-
23-006	6-12-2023	Kaders besteding Klimaatadaptatiefonds	-1.000	-	-1.000	-	-1.000	-
23-009	27-9-2023	Jongerenvoorziening Schuytgraaf	62	-	62	257	-195	-
23-010	12-4-2023	Verzamelbesluit-1 2023	300	200	500	500	-	-
23-012	8-11-2023	Turap-2 2023	-19.448	10.559	-8.889	-8.299	-6.625	6.035
23-013	20-12-2023	Budgetoverheveling 2023	17.350	-	17.350	17.350	-	-
23-015	20-12-2023	Hoogspanningskabels_VHF_BO 2023	1.500	-	1.500	1.500	-	-
23-016	20-12-2023	Arnhem-Oost_BO 2023	3.100	-	3.100	3.100	-	-
23-020	12-7-2023	Verzamelbesluit-2 2023	-33.378	28.503	-4.875	2.644	-7.519	-
23-030	20-12-2023	Verzamelbesluit-3 2023	-11.283	11.739	456	831	-375	-
Begroot 2022 Definitief			**-916.320**	**895.583**	**-20.736**	**96.398**	**-136.380**	**19.246**

Financiële rechtmatigheid

In het kader van de financiële rechtmatigheid bevat de onderstaande tabel een overzicht van alle afwijkingen in de lasten tussen de definitieve begroting 2023 en de rekening 2023. Over de financiële rechtmatigheid is in de paragraaf bedrijfsvoering op basis van de Kadernota rechtmatigheid van de commissie BBV en op basis van de afspraken met de gemeenteraad aanvullende informatie opgenomen. In deze paragraaf heeft het college van burgemeester en wethouders ook beschreven welke actie hij onderneemt om de hieronder vermelde nadelige afwijkingen in de toekomst te voorkomen.

Omschrijving		Begroot 2023 Def Lasten	Rekening 2023 Lasten	Afwijking
Lasten/baten				
Bedragen x € 1.000.000				
S00	Bestuur, dienstverlening en financien	100,6	108,0	-7,4
S01	Veiligheid	27,3	25,6	1,6
S02	Bereikbaarheid	30,5	28,3	2,2
S03	Economie	10,5	8,3	2,2
S04	Onderwijs	25,9	23,4	2,5
S05	Cultuur	43,7	41,4	2,2
S06	Participatie en armoedebestrijding	164,7	176,6	-11,9
S07	Zorg	66,1	90,1	-24,0
S08	Welzijn en inclusie	53,6	51,1	2,5
S09	Gezondheid en sport	30,3	27,9	2,5
S10	Klimaat, energie en milieu	18,5	12,0	6,4
S11	Ruimtelijke ontwikkeling	59,3	44,2	15,1
S12	Wonen en leefomgeving	49,5	47,0	2,5
Subtotaal Stedelijke programma's		**680,5**	**684,0**	**-3,5**
WIJK	Wijk	235,8	231,3	4,5
Subtotaal Wijk programma's		**235,8**	**231,3**	**4,5**
Totaal		**916,3**	**915,3**	**1,0**

Wet Normering Topinkomens

Bezoldiging topfunctionarissen

WNT-verantwoording 2023 Gemeente Arnhem
De WNT is van toepassing op Gemeente Arnhem. Het voor Gemeente Arnhem toepasselijke bezoldigingsmaximum is in 2023 € 223.000 (het algemeen bezoldigingsmaximum).

1. Bezoldiging topfunctionarissen

1a. Leidinggevende topfunctionarissen met dienstbetrekking en leidinggevende topfunctionarissen zonder dienstbetrekking vanaf de 13e maand van de functievervulling

Leidinggevende topfunctionarissen met dienstbetrekking en leidinggevende topfunctionarissen zonder dienstbetrekking vanaf de 13e maand van de functievervulling inclusief degenen die op grond van hun voormalige functie nog 4 jaar als topfunctionaris worden aangemerkt.

Gegevens 2023 bedragen x € 1	JH de Baas	J.G.M. Kersten
Functiegegevens	**Gemeentesecretaris**	**Griffier**
Aanvang en einde functievervulling in 2023	1/1-31/12	1/1 – 31/12
Omvang dienstverband (als deeltijdfactor in fte)	0,9259	1
Dienstbetrekking?	ja	ja
Bezoldiging		
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	143.750	133.067
Beloningen betaalbaar op termijn	20.893	22.473
Subtotaal	*164.643*	*155.540*
Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum	206.476	223.000

-/- Onverschuldigd betaald en nog niet terugontvangen bedrag	N.v.t.	N.v.t.
Bezoldiging	164.643	155.540
Het bedrag van de overschrijding en de reden waarom de overschrijding al dan niet is toegestaan	N.v.t. N.v.t.	N.v.t. N.v.t.
Toelichting op de vordering wegens onverschuldigde betaling	N.v.t.	N.v.t.

Gegevens 2022		
bedragen x € 1	**JH de Baas**	**J.G.M. Kersten**
Functiegegevens	**Gemeentesecretaris**	**Griffier**
Aanvang en einde functievervulling in 2022	1/6-31/12	1/1 – 31/12
Omvang dienstverband (als deeltijdfactor in fte)	0,8889	1
Dienstbetrekking?	ja	ja
Bezoldiging		
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	77.532	127.042
Beloningen betaalbaar op termijn	11.974	22.026
Subtotaal	*89.507*	*149.067*
Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum	112.571	216.000
Bezoldiging	89.507	149.067

bedragen x € 1	**J.H. de Baas**	
Functiegegevens	**Gemeentesecretaris**	
Kalenderjaar	**2023**	**2022**
Periode functievervulling in het kalenderjaar (aanvang – einde)	n.v.t.	1/1-30/5
Aantal kalendermaanden functievervulling in het kalenderjaar	n.v.t.	5
Omvang van het dienstverband in uren per kalenderjaar	n.v.t.	660
Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum		
Maximum uurtarief in het kalenderjaar	n.v.t.	€ 206
Maxima op basis van de normbedragen per maand	n.v.t.	108.500
Individueel toepasselijke maximum gehele periode kalendermaand 1 t/m 12	n.v.t.	284.016
Bezoldiging (alle bedragen exclusief btw)		
Werkelijk uurtarief lager dan het maximum uurtarief?1	n.v.t.	Ja
Bezoldiging in de betreffende periode	n.v.t.	99.000
Bezoldiging gehele periode kalendermaand 1 t/m 12 1	n.v.t.	210.600
-/- Onverschuldigd betaald en nog niet terugontvangen bedrag	n.v.t.	0

Bezoldiging	**n.v.t.**	**210.600**
Het bedrag van de overschrijding en de reden waarom de overschrijding al dan niet is toegestaan	N.v.t.	N.v.t.
Toelichting op de vordering wegens onverschuldigde betaling	N.v.t.	N.v.t.

Uitkeringen wegens beëindiging dienstverband aan topfunctionarissen

Uitkeringen wegens beëindiging dienstverband aan topfunctionarissen met of zonder dienstbetrekking inclusief degenen die op grond van hun voormalige functie nog 4 jaar als topfunctionaris worden aangemerkt.

Overige rapportageverplichtingen op grond van de WNT

Naast de hierboven vermelde topfunctionarissen zijn er geen overige functionarissen met een dienstbetrekking die in 2023 een bezoldiging boven het individueel toepasselijke drempelbedrag hebben ontvangen.

Bijlage met het overzicht van de taakvelden

Omschrijving		Begroot 2023 Prim					Begroot 2023 Def					Rekening 2023				
		Lasten	Baten	Toev.	Onttr.	Saldo	Lasten	Baten	Toev.	Onttr.	Saldo	Lasten	Baten	Toev.	Onttr.	Saldo
Lasten/baten																
Bedragen x € 1.000.000																
T01	Bestuur	6.875	91	0	0	6.784	6.356	91	0	0	6.265	6.331	409	0	0	-5.923
T02	Burgerzaken	6.473	2.013	0	303	4.157	8.702	2.475	0	1.079	5.148	8.985	2.581	0	776	-5.628
T03	Beheer overige gebouwen en gronden	2.301	794	3.000	0	4.507	1.889	722	840	0	2.007	1.643	449	499	0	-1.693
T04	Overhead	76.773	4.106	284	162	72.789	79.832	4.339	918	203	76.208	83.328	3.780	1.559	148	-80.958
T05	Treasury	-1.707	2.436	0	0	-4.143	-1.734	2.436	0	0	-4.170	820	3.278	0	0	2.457
T061	OZB Woningen	3.985	30.636	0	0	-26.651	5.450	30.316	0	0	-24.866	4.420	27.832	0	0	23.412
T062	OZB Niet-Woningen	0	28.706	0	0	-28.706	0	28.706	0	0	-28.706	1.832	32.633	0	0	30.801
T064	Belastingen overig	5	381	0	0	-376	5	381	0	0	-376	-109	384	0	0	493
T07	Alg uitk en ov uitk gemeentefonds	527	490.209	0	527	-490.209	0	511.792	0	0	-511.792	0	531.904	1.615	0	530.289
T08	Overige baten en lasten	6.118	0	620	55.761	-49.023	1.897	371	647	57.246	-55.074	1.454	999	647	57.549	56.446
T09	Vennootschapsbelasting VpB	600	0	0	0	600	73	0	0	0	73	373	133	0	0	-240
T11	Crisisbeheersing en brandweer	14.008	1.276	73	47	12.758	14.843	1.415	78	54	13.452	14.842	1.434	78	50	-13.437
T12	Openbare orde en veiligheid	10.746	1.013	0	350	9.383	14.882	4.835	800	1.082	9.766	13.262	3.676	817	1.082	-9.321
T21	Verkeer en vervoer	35.314	616	3.983	6.310	32.370	30.048	621	6.904	6.590	29.741	31.688	1.361	7.375	7.457	-30.246
T22	Parkeren	10.429	18.248	10.562	8.513	-5.770	12.067	18.248	10.560	9.002	-4.622	10.922	20.806	13.253	7.951	4.583
T24	Economische havens en waterwegen	1.013	913	0	0	100	1.101	913	0	0	188	3.065	2.984	0	0	-81
T25	Openbaar vervoer	860	1.314	0	25	-479	1.704	1.314	0	494	-104	1.332	1.307	0	489	464
T31	Economische ontwikkeling	4.770	137	0	0	4.633	6.259	77	750	0	6.932	4.577	129	2.558	0	-7.007
T33	Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	1.078	44	0	0	1.034	678	44	250	0	884	245	21	250	0	-474
T34	Economische promotie (Arnhem promo)	3.527	1.041	50	0	2.536	3.572	1.885	50	0	1.737	3.450	2.484	485	43	-1.408
T42	Onderwijshuisvesting	22.591	4.204	8.853	8.237	19.003	23.378	4.892	9.893	8.536	19.843	21.897	5.272	12.842	9.397	-20.069
T43	Onderwijsbeleid en leerlingzaken	19.733	9.992	74	44	9.771	22.285	12.206	795	205	10.668	22.254	12.004	364	300	-10.313
T51	Sportbeleid en activering	19.140	0	0	85	19.056	23.578	3.566	250	197	20.064	22.208	2.905	250	197	-19.356
T52	Sportaccommodaties	4.863	5.008	658	629	-116	4.712	5.658	1.013	634	-565	5.046	5.774	1.088	623	263
T53	Cultuurpresentatie, -prod en -part	21.981	6.645	2.913	612	17.637	25.193	9.532	4.573	2.816	17.418	22.961	8.863	4.573	2.728	-15.943
T54	Musea	5.932	273	0	0	5.660	6.072	273	0	0	5.799	6.585	208	0	0	-6.377
T55	Cultureel erfgoed	1.612	606	291	219	1.078	3.185	656	323	1.338	1.514	2.312	683	897	1.074	-1.452
T56	Media	9.919	0	0	0	9.919	9.983	0	0	0	9.983	10.371	211	0	0	-10.160
T57	Openb groen en (openlucht) recreatie	18.891	737	12.500	2.691	27.963	22.019	1.910	12.950	3.064	29.996	17.789	1.589	14.610	2.044	-28.766
T61	Samenkracht en burgerparticipattie	29.094	18	1.100	216	29.960	51.910	21.316	2.781	1.826	31.548	50.282	24.782	3.130	2.941	-25.689
T62	Toegang en eerstelijnsvoorzieningen	19.922	0	0	0	19.922	24.406	0	0	380	24.026	21.696	1	0	380	-21.315
T63	Inkomensregelingen	150.506	115.018	5.000	0	40.488	157.469	109.338	6.592	11.781	42.942	182.143	123.559	6.643	11.781	-53.446
T64	WSW en beschut werk	33.306	100	0	0	33.206	38.539	622	2.000	3.425	36.492	38.172	758	2.221	3.409	-36.226
T65	Arbeidsparticipatie	20.615	1.026	554	0	20.143	23.217	3.649	1.054	944	19.678	21.945	3.323	1.818	944	-19.495
T66	Maatwerkvoorzieningen (WMO)	12.591	1.339	0	0	11.252	11.858	1.949	0	0	9.909	11.006	2.521	0	0	-8.484

Omschrijving		Begroot 2023 Prim					Begroot 2023 Def					Rekening 2023				
		Lasten	Baten	Toev.	Onttr.	Saldo	Lasten	Baten	Toev.	Onttr.	Saldo	Lasten	Baten	Toev.	Onttr.	Saldo
Lasten/baten																
Bedragen x € 1.000.000																
T671A	Huishoudelijke hulp (WMO)	17.545	0	0	0	17.545	18.438	0	0	730	17.708	17.963	0	0	730	-17.233
T671B	Begeleiding (WMO)	18.779	0	0	0	18.779	18.781	0	0	0	18.781	16.909	-32	0	0	-16.941
T671C	Dagbesteding (WMO)	1.489	0	0	0	1.489	1.489	0	0	0	1.489	1.441	0	0	0	-1.441
T671D	Overige maatwerkarrangementen (WMO)	4.071	0	0	0	4.071	937	0	4.346	600	4.683	3.337	901	4.346	600	-6.182
T672A	Jeugdhulp begeleiding	8.292	0	0	0	8.292	8.292	0	0	0	8.292	12.181	0	0	0	-12.181
T672B	Jeugdhulp behandeling	10.565	0	0	0	10.565	10.565	0	0	0	10.565	14.694	0	0	0	-14.694
T672D	Jeugdhulp zonder verblijf overig	4.435	0	1.082	81	5.436	8.407	0	82	4.237	4.252	6.768	5.115	4.082	4.237	-1.498
T673A	Pleegzorg	0	0	0	0	0	3.196	0	0	300	2.896	3.409	0	0	300	-3.109
T673B	Gezinsgericht	20.688	0	0	0	20.688	3.103	0	0	0	3.103	6.110	0	0	0	-6.110
T673C	Jeugdhulp met verblijf overig	0	0	0	0	0	14.661	0	0	800	13.861	10.361	0	0	800	-9.561
T674A	Jeugd behandeling GGZ zonder verblijf	10.043	0	0	0	10.043	10.043	0	0	0	10.043	10.724	0	0	0	-10.724
T674B	Jeugdhulp crisis/LTA/GGZ-verblijf	0	0	0	0	0	260	0	0	0	260	2.732	0	0	0	-2.732
T674C	Gesloten plaatsing	0	0	0	0	0	828	0	0	0	828	2.252	1.400	0	0	-852
T681A	Beschermd wonen (WMO)	34.882	1.559	0	0	33.323	33.382	641	1.402	0	34.143	32.926	0	1.402	0	-34.328
T681B	Maatschapp- en vrouwenopvang (WMO)	20.543	757	0	0	19.785	20.064	889	2.313	2.386	19.102	20.586	1.051	3.122	2.364	-20.293
T682A	Jeugdbescherming	6.357	0	0	0	6.357	4.098	90	0	0	4.008	3.379	98	0	0	-3.281
T682B	Jeugdreclassering	0	0	0	0	0	1.162	0	0	0	1.162	818	0	0	0	-818
T71	Volksgezondheid	7.995	663	194	212	7.314	9.178	1.466	402	724	7.390	7.908	1.110	402	724	-6.476
T72	Riolering	12.853	17.311	553	859	-4.764	13.313	16.931	144	449	-3.924	12.877	17.328	144	449	4.756
T73	Afval	20.384	22.420	0	0	-2.036	20.654	22.420	0	490	-2.256	20.280	22.942	0	490	3.152
T74	Milieubeheer	9.837	2.684	10.001	248	16.907	22.573	14.059	4.556	4.710	8.360	16.598	10.173	8.283	7.298	-7.410
T75	Begraafplaatsen en crematoria	48	16	0	0	32	48	16	0	0	32	71	35	0	0	-36
T81	Ruimtelijke ordening	4.226	318	10.000	5.600	8.309	3.751	318	11.506	7.149	7.790	2.773	192	11.977	7.155	-7.402
T82	Grondexpl (niet-bedrijventerreinen)	39.741	40.773	0	0	-1.032	47.087	47.862	30	27	-772	32.261	36.195	4.490	1.418	862
T83	Wonen en bouwen	8.983	4.325	3.043	41	7.660	6.585	4.343	7.594	2.882	6.955	6.806	4.825	8.410	3.224	-7.168
Totaal		**836.148**	**819.763**	**75.388**	**91.772**	**0**	**916.321**	**895.583**	**96.397**	**136.381**	**-19.245**	**915.290**	**932.369**	**124.228**	**141.153**	**34.004**

Omschrijving		Begroot 2023 Prim					Begroot 2023 Def					Rekening 2023				
		Lasten	Baten	Toev.	Onttr.	Saldo	Lasten	Baten	Toev.	Onttr.	Saldo	Lasten	Baten	Toev.	Onttr.	Saldo
Lasten/baten																
Bedragen x € 1.000.000																
S00	Bestuur, dienstverlening en financien	100.547	559.387	3.904	56.594	-511.530	100.552	581.630	3.006	58.649	-536.722	107.964	604.400	4.919	58.602	550.118
T01	Bestuur	6.875	91	0	0	6.784	6.356	91	0	0	6.265	6.331	409	0	0	-5.923
T02	Burgerzaken	6.473	2.013	0	303	4.157	8.702	2.475	0	1.079	5.148	8.985	2.581	0	776	-5.628
T03	Beheer overige gebouwen en gronden	2.301	794	3.000	0	4.507	1.889	722	840	0	2.007	1.632	449	499	0	-1.683
T04	Overhead	74.615	4.106	284	162	70.631	77.658	4.323	918	203	74.050	81.279	3.780	1.559	148	-78.910
T05	Treasury	-1.707	2.436	0	0	-4.143	-1.734	2.436	0	0	-4.170	820	3.278	0	0	2.457
T061	OZB Woningen	3.985	30.636	0	0	-26.651	5.450	30.316	0	0	-24.866	4.420	27.832	0	0	23.412
T062	OZB Niet-Woningen	0	28.706	0	0	-28.706	0	28.706	0	0	-28.706	1.832	32.633	0	0	30.801
T064	Belastingen overig	5	381	0	0	-376	5	381	0	0	-376	-109	384	0	0	493
T07	Alg uitk en ov uitk gemeentefonds	527	490.209	0	527	-490.209	0	511.792	0	0	-511.792	0	531.904	1.615	0	530.289
T08	Overige baten en lasten	6.118	0	620	55.586	-48.848	1.897	371	647	57.246	-55.074	1.454	999	647	57.549	56.446
T09	Vennootschapsbelasting VpB	600	0	0	0	600	73	0	0	0	73	373	133	0	0	-240
T61	Samenkracht en burgerparticipattie	704	0	0	16	688	205	0	600	121	684	911	21	600	128	-1.362
T74	Milieubeheer	51	17	0	0	34	51	17	0	0	34	34	0	0	0	-34
S01	Veiligheid	22.205	2.289	73	397	19.592	27.283	6.250	878	1.136	20.774	25.644	5.102	896	1.132	-20.305
T11	Crisisbeheersing en brandweer	14.008	1.276	73	47	12.758	14.843	1.415	78	54	13.452	14.835	1.426	78	50	-13.437
T12	Openbare orde en veiligheid	8.197	1.013	0	350	6.834	12.439	4.835	800	1.082	7.323	10.809	3.676	817	1.082	-6.868
S02	Bereikbaarheid	29.718	9.529	13.742	14.848	19.083	30.454	9.534	15.162	15.777	20.305	28.250	9.593	16.101	15.416	-19.343
T21	Verkeer en vervoer	21.639	55	3.983	6.310	19.256	19.984	60	5.404	6.281	19.047	19.912	226	5.705	6.976	-18.415
T22	Parkeren	7.219	8.160	9.760	8.513	306	8.767	8.160	9.758	9.002	1.363	7.007	8.060	10.396	7.951	-1.392
T25	Openbaar vervoer	860	1.314	0	25	-479	1.704	1.314	0	494	-104	1.332	1.307	0	489	464
S03	Economie	9.375	1.222	50	0	8.203	10.509	2.006	1.050	0	9.553	8.266	2.634	3.293	43	-8.881
T31	Economische ontwikkeling	4.770	137	0	0	4.633	6.259	77	750	0	6.932	4.577	129	2.558	0	-7.007
T33	Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	1.078	44	0	0	1.034	678	44	250	0	884	238	21	250	0	-468
T34	Economische promotie (Arnhem promo)	3.527	1.041	50	0	2.536	3.572	1.885	50	0	1.737	3.450	2.484	485	43	-1.407
S04	Onderwijs	24.592	2.417	8.545	7.913	22.807	25.927	4.263	10.247	8.039	23.872	23.424	3.997	12.726	9.116	-23.036
T42	Onderwijshuisvesting	17.176	564	8.471	7.869	17.214	16.496	674	9.463	7.844	17.441	14.152	944	12.373	8.880	-16.701
T43	Onderwijsbeleid en leerlingzaken	7.416	1.853	74	44	5.593	9.430	3.589	784	195	6.431	9.271	3.053	353	236	-6.335
S05	Cultuur	38.750	7.524	3.204	832	33.599	43.675	10.460	4.876	4.127	33.964	41.450	9.959	5.450	3.800	-33.141
T53	Cultuurpresentatie, -prod en -part	21.826	6.645	2.913	612	17.481	25.023	9.532	4.573	2.816	17.248	22.793	8.863	4.573	2.728	-15.775
T54	Musea	5.932	273	0	0	5.660	6.072	273	0	0	5.799	6.585	208	0	0	-6.377
T55	Cultureel erfgoed	1.612	606	291	219	1.078	3.152	656	304	1.311	1.489	2.295	676	878	1.072	-1.424
T56	Media	9.380	0	0	0	9.380	9.428	0	0	0	9.428	9.777	211	0	0	-9.565
S06	Participatie en armoedebestrijding	164.795	114.470	554	0	50.880	164.748	110.593	3.461	4.360	53.257	176.600	125.887	3.708	4.343	-50.077
T63	Inkomensregelingen	128.352	114.369	0	0	13.982	122.635	108.059	407	478	14.506	134.522	123.381	443	478	-11.107
T64	WSW en beschut werk	28.582	100	0	0	28.482	33.338	622	2.000	3.425	31.291	33.739	758	2.221	3.409	-31.793
T65	Arbeidsparticipatie	7.862	0	554	0	8.416	8.775	1.912	1.054	457	7.460	8.338	1.748	1.044	457	-7.178
Totaal Programma S00 t/m S06		**389.982**	**696.838**	**30.072**	**80.583**	**-357.367**	**403.148**	**724.735**	**38.680**	**92.088**	**-374.996**	**411.597**	**761.571**	**47.093**	**92.453**	**395.334**

Omschrijving		Begroot 2023 Prim					Begroot 2023 Def					Rekening 2023				
		Lasten	Baten	Toev.	Onttr.	Saldo	Lasten	Baten	Toev.	Onttr.	Saldo	Lasten	Baten	Toev.	Onttr.	Saldo
Lasten/baten																
Bedragen x € 1.000.000																
S07	Zorg	64.375	2.898	1.082	81	62.478	66.076	2.680	5.830	7.475	61.750	90.104	12.568	9.830	7.475	-79.891
T61	Samenkracht en burgerparticipattie	5.585	0	0	0	5.585	5.967	0	0	428	5.539	6.977	2.718	0	428	-3.831
T62	Toegang en eerstelijnsvoorzieningen	19.869	0	0	0	19.869	21.458	0	0	380	21.078	19.833	1	0	380	-19.452
T64	WSW en beschut werk	105	0	0	0	105	423	0	0	0	423	289	0	0	0	-289
T66	Maatwerkvoorzieningen (WMO)	1.213	1.339	0	0	-126	1.311	1.949	0	0	-638	2.519	2.368	0	0	-151
T671A	Huishoudelijke hulp (WMO)	2.079	0	0	0	2.079	2.242	0	0	730	1.512	11.388	0	0	730	-10.658
T671B	Begeleiding (WMO)	230	0	0	0	230	232	0	0	0	232	-251	-32	0	0	218
T671C	Dagbesteding (WMO)	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	-12	0	0	0	12
T671D	Overige maatwerkarrangementen (WMO)	1.809	0	0	0	1.809	1.810	0	4.346	600	5.556	3.191	901	4.346	600	-6.036
T672A	Jeugdhulp begeleiding	327	0	0	0	327	327	0	0	0	327	1.949	0	0	0	-1.949
T672B	Jeugdhulp behandeling	482	0	0	0	482	482	0	0	0	482	1.306	0	0	0	-1.306
T672D	Jeugdhulp zonder verblijf overig	2.410	0	1.082	81	3.411	2.382	0	82	4.237	-1.773	6.768	5.115	4.082	4.237	-1.498
T673A	Pleegzorg	0	0	0	0	0	1.031	0	0	300	731	1.998	0	0	300	-1.698
T673B	Gezinsgericht	7.367	0	0	0	7.367	1.105	0	0	0	1.105	4.125	0	0	0	-4.125
T673C	Jeugdhulp met verblijf overig	0	0	0	0	0	4.936	0	0	800	4.136	3.954	0	0	800	-3.154
T674A	Jeugd behandeling GGZ zonder verblijf	207	0	0	0	207	207	0	0	0	207	730	0	0	0	-730
T674B	Jeugdhulp crisis/LTA/GGZ-verblijf	0	0	0	0	0	260	0	0	0	260	914	0	0	0	-914
T674C	Gesloten plaatsing	0	0	0	0	0	295	0	0	0	295	2.219	1.400	0	0	-819
T681A	Beschermd wonen (WMO)	20.597	1.559	0	0	19.038	20.610	641	1.402	0	21.371	20.772	0	1.402	0	-22.174
T682A	Jeugdbescherming	2.094	0	0	0	2.094	815	90	0	0	725	1.363	98	0	0	-1.266
T682B	Jeugdreclassering	0	0	0	0	0	181	0	0	0	181	73	0	0	0	-73
S08	Welzijn en inclusie	27.579	1.784	1.100	200	26.696	53.645	23.465	4.358	3.707	30.831	51.123	24.048	6.285	4.822	-28.538
T61	Samenkracht en burgerparticipattie	4.592	0	1.100	200	5.492	26.627	20.838	2.045	834	6.999	25.693	21.469	2.389	1.970	-4.642
T62	Toegang en eerstelijnsvoorzieningen	0	0	0	0	0	2.895	0	0	0	2.895	1.788	0	0	0	-1.788
T65	Arbeidsparticipatie	2.462	1.026	0	0	1.436	4.069	1.738	0	487	1.844	3.060	1.528	774	487	-1.818
T681B	Maatschapp- en vrouwenopvang (WMO)	20.525	757	0	0	19.768	20.054	889	2.313	2.386	19.092	20.583	1.051	3.122	2.364	-20.290
S09	Gezondheid en sport	24.684	3.398	418	553	21.151	30.348	8.673	1.091	1.071	21.695	27.892	7.625	1.166	1.060	-20.373
T51	Sportbeleid en activering	13.720	0	0	85	13.635	18.033	3.566	250	197	14.519	16.663	2.905	250	197	-13.811
T52	Sportaccommodaties	3.476	3.165	351	370	292	3.298	3.637	696	345	12	3.304	3.601	771	335	-139
T71	Volksgezondheid	7.440	216	66	98	7.191	8.969	1.455	145	528	7.131	7.855	1.084	145	528	-6.388
T75	Begraafplaatsen en crematoria	48	16	0	0	32	48	16	0	0	32	71	35	0	0	-36
S10	Klimaat, energie en milieu	5.663	1.032	10.000	40	14.591	18.471	12.366	926	1.136	5.896	12.048	7.985	5.248	4.103	-5.208
T74	Milieubeheer	5.663	1.032	10.000	40	14.591	18.471	12.366	926	1.136	5.896	12.048	7.985	5.248	4.103	-5.208
S11	Ruimtelijke ontwikkeling	51.668	45.341	10.000	5.807	10.520	59.304	52.493	15.766	11.835	10.742	44.167	41.092	20.317	12.853	-10.539
T74	Milieubeheer	3.762	200	0	207	3.355	3.896	263	3.630	3.574	3.689	4.257	607	3.034	3.195	-3.489
T81	Ruimtelijke ordening	4.226	318	10.000	5.600	8.309	3.751	318	11.406	7.149	7.690	2.773	192	11.877	7.155	-7.302
T82	Grondexpl (niet-bedrijventerreinen)	39.741	40.773	0	0	-1.032	47.087	47.862	30	27	-772	32.261	36.195	4.490	1.418	862
T83	Wonen en bouwen	3.938	4.051	0	0	-112	4.570	4.051	700	1.084	135	4.876	4.098	917	1.084	-610

Totaal Programma S07 t/m S11	**173.970**	**54.452**	**22.600**	**6.682**	**135.435**	**227.843**	**99.677**	**27.971**	**25.224**	**130.914**	**225.333**	**93.317**	**42.846**	**30.313**	**-144.549**

Omschrijving		Begroot 2023 Prim					Begroot 2023 Def					Rekening 2023				
		Lasten	Baten	Toev.	Onttr.	Saldo	Lasten	Baten	Toev.	Onttr.	Saldo	Lasten	Baten	Toev.	Onttr.	Saldo
Lasten/baten																
Bedragen x € 1.000.000																
S12	Wonen en leefomgeving	52.517	42.178	16.097	3.591	22.844	49.491	42.989	21.488	5.893	22.097	47.030	46.602	23.326	5.215	-18.539
T21	Verkeer en vervoer	5.874	527	0	0	5.347	2.059	527	1.500	93	2.940	2.763	1.066	1.600	93	-3.204
T24	Economische havens en waterwegen	1.013	913	0	0	100	1.101	913	0	0	188	3.065	2.984	0	0	-81
T57	Openb groen en (openlucht) recreatie	13.773	733	12.500	2.691	22.849	17.099	1.906	12.950	3.064	25.080	12.860	1.554	14.089	2.044	-23.351
T72	Riolering	12.853	17.311	553	859	-4.764	13.313	16.931	144	449	-3.924	12.877	17.328	144	449	4.756
T73	Afval	13.960	22.420	0	0	-8.460	13.903	22.420	0	490	-9.007	13.535	22.942	0	490	9.897
T83	Wonen en bouwen	5.045	274	3.043	41	7.772	2.015	292	6.894	1.798	6.819	1.930	727	7.493	2.140	-6.557
Totaal Programma S12		**52.517**	**42.178**	**16.097**	**3.591**	**22.844**	**49.491**	**42.989**	**21.488**	**5.893**	**22.097**	**47.030**	**46.602**	**23.326**	**5.215**	**-18.539**
Totaal STAD		**616.469**	**793.468**	**68.768**	**90.855**	**-199.087**	**680.481**	**867.401**	**88.140**	**123.205**	**-221.985**	**683.960**	**901.490**	**113.266**	**127.981**	**232.245**
WIJK	Wijk	112.779	24.413	6.491	803	94.055	127.994	26.757	7.901	12.981	96.157	138.755	29.272	10.606	12.977	-107.111
T03	Beheer overige gebouwen en gronden	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	11	0	0	0	-11
T04	Overhead	2.158	0	0	0	2.158	2.174	16	0	0	2.158	2.049	0	0	0	-2.049
T08	Overige baten en lasten	0	0	0	175	-175	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
T11	Crisisbeheersing en brandweer	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	8	8	0	0	0
T12	Openbare orde en veiligheid	2.550	0	0	0	2.550	2.443	0	0	0	2.443	2.453	0	0	0	-2.453
T21	Verkeer en vervoer	7.802	35	0	0	7.767	8.005	35	0	216	7.754	9.013	69	70	388	-8.626
T22	Parkeren	3.210	10.088	802	0	-6.076	3.301	10.088	802	0	-5.985	3.915	12.747	2.857	0	5.974
T33	Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	7	0	0	0	-7
T34	Economische promotie (Arnhem promo)	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
T42	Onderwijshuisvesting	5.415	3.640	382	368	1.789	6.881	4.218	430	692	2.402	7.745	4.329	469	517	-3.368
T43	Onderwijsbeleid en leerlingzaken	12.317	8.139	0	0	4.179	12.855	8.618	11	10	4.238	12.982	8.950	11	64	-3.978
T51	Sportbeleid en activering	5.420	0	0	0	5.420	5.545	0	0	0	5.545	5.545	0	0	0	-5.545
T52	Sportaccommodaties	1.387	1.842	307	259	-408	1.415	2.021	318	289	-578	1.742	2.173	318	289	402
T53	Cultuurpresentatie, -prod en -part	156	0	0	0	156	170	0	0	0	170	168	0	0	0	-168
T55	Cultureel erfgoed	0	0	0	0	0	33	0	19	27	25	18	7	19	2	-28
T56	Media	538	0	0	0	538	555	0	0	0	555	595	0	0	0	-595
T57	Openb groen en (openlucht) recreatie	5.118	4	0	0	5.114	4.920	4	0	0	4.916	4.929	35	521	0	-5.415
T61	Samenkracht en burgerparticipattie	18.212	18	0	0	18.195	19.111	478	136	443	18.326	16.701	575	142	414	-15.854
T62	Toegang en eerstelijnsvoorzieningen	53	0	0	0	53	53	0	0	0	53	76	0	0	0	-76
T63	Inkomensregelingen	22.154	648	5.000	0	26.506	34.834	1.280	6.185	11.303	28.436	47.621	179	6.200	11.303	-42.339
T64	WSW en beschut werk	4.619	0	0	0	4.619	4.778	0	0	0	4.778	4.144	0	0	0	-4.144
T65	Arbeidsparticipatie	10.292	0	0	0	10.292	10.373	0	0	0	10.373	10.547	48	0	0	-10.499
T66	Maatwerkvoorzieningen (WMO)	11.378	0	0	0	11.378	10.547	0	0	0	10.547	8.486	153	0	0	-8.333
Subtotaal WIJK		**112.779**	**24.413**	**6.491**	**803**	**94.055**	**127.994**	**26.757**	**7.901**	**12.981**	**96.157**	**138.755**	**29.272**	**10.606**	**12.977**	**-107.111**

Omschrijving		Begroot 2023 Prim					Begroot 2023 Def					Rekening 2023				
		Lasten	Baten	Toev.	Onttr.	Saldo	Lasten	Baten	Toev.	Onttr.	Saldo	Lasten	Baten	Toev.	Onttr.	Saldo
Lasten/baten																
Bedragen x € 1.000.000																
WIJK	Wijk	106.900	1.882	129	114	105.033	107.846	1.425	357	195	106.583	92.576	1.607	357	195	-91.131
T671A	Huishoudelijke hulp (WMO)	15.466	0	0	0	15.466	16.196	0	0	0	16.196	6.575	0	0	0	-6.575
T671B	Begeleiding (WMO)	18.549	0	0	0	18.549	18.549	0	0	0	18.549	17.159	0	0	0	-17.159
T671C	Dagbesteding (WMO)	1.489	0	0	0	1.489	1.489	0	0	0	1.489	1.453	0	0	0	-1.453
T671D	Overige maatwerkarrangementen (WMO)	2.263	0	0	0	2.263	-873	0	0	0	-873	146	0	0	0	-146
T672A	Jeugdhulp begeleiding	7.964	0	0	0	7.964	7.964	0	0	0	7.964	10.232	0	0	0	-10.232
T672B	Jeugdhulp behandeling	10.083	0	0	0	10.083	10.083	0	0	0	10.083	13.388	0	0	0	-13.388
T672D	Jeugdhulp zonder verblijf overig	2.025	0	0	0	2.025	6.025	0	0	0	6.025	0	0	0	0	0
T673A	Pleegzorg	0	0	0	0	0	2.165	0	0	0	2.165	1.411	0	0	0	-1.411
T673B	Gezinsgericht	13.320	0	0	0	13.320	1.998	0	0	0	1.998	1.985	0	0	0	-1.985
T673C	Jeugdhulp met verblijf overig	0	0	0	0	0	9.725	0	0	0	9.725	6.406	0	0	0	-6.406
T674A	Jeugd behandeling GGZ zonder verblijf	9.836	0	0	0	9.836	9.836	0	0	0	9.836	9.994	0	0	0	-9.994
T674B	Jeugdhulp crisis/LTA/GGZ-verblijf	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1.818	0	0	0	-1.818
T674C	Gesloten plaatsing	0	0	0	0	0	533	0	0	0	533	33	0	0	0	-33
T681A	Beschermd wonen (WMO)	14.285	0	0	0	14.285	12.773	0	0	0	12.773	12.154	0	0	0	-12.154
T681B	Maatschapp- en vrouwenopvang (WMO)	18	0	0	0	18	9	0	0	0	9	3	0	0	0	-3
T682A	Jeugdbescherming	4.263	0	0	0	4.263	3.283	0	0	0	3.283	2.015	0	0	0	-2.015
T682B	Jeugdreclassering	0	0	0	0	0	981	0	0	0	981	745	0	0	0	-745
T71	Volksgezondheid	556	447	128	114	122	208	11	257	195	259	53	26	257	195	-88
T73	Afval	6.425	0	0	0	6.425	6.750	0	0	0	6.750	6.745	0	0	0	-6.745
T74	Milieubeheer	361	1.435	1	1	-1.074	155	1.414	0	0	-1.259	259	1.580	0	0	1.321
T81	Ruimtelijke ordening	0	0	0	0	0	0	0	100	0	100	0	0	100	0	-100
Totaal Wijk		**106.900**	**1.882**	**129**	**114**	**105.033**	**107.846**	**1.425**	**357**	**195**	**106.583**	**92.576**	**1.607**	**357**	**195**	**-91.131**
Totaal		**836.148**	**819.763**	**75.388**	**91.772**	**0**	**916.321**	**895.583**	**96.397**	**136.381**	**-19.245**	**915.290**	**932.369**	**124.228**	**141.153**	**34.004**

Bijlage met de verantwoordingsinformatie over specifieke uitkeringen (SiSa tabel)

Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties

SiSa bijlage verantwoordingsinformatie 2023 op grond van artikel 3 van de Regeling informatieverstrekking sisa - d.d. 12-02-2024

Verstrekker	Uitkeringscode	Specifieke uitkering Juridische grondslag Ontvanger		Indicator	Indicator	Indicator	Indicator	Indicator	Indicator
JenV	A14	**Specifieke uitkering versterking van de lokale integrale aanpak van radicalisering, (gewelddadig) extremisme en terrorisme in 2022** Gemeenten		Naam hoofdcategorie *Aard controle n.v.t. Indicator: AMR01*	Bestedingen (jaar T) komen overeen met activiteitenplan per hoofdcategorie (Ja/Nee) *Aard controle F/I Indicator: AMR02*	Besteding uitvoering activiteiten (jaar T) per hoofdcategorie Zelfstandige uitvoering (excl. SiSa tussen medeoverheden) *Aard controle F Indicator: AMR03*	Cumulatieve besteding uitvoering activiteiten (t/m jaar T) per hoofdcategorie Vanaf SiSa 2021 Incl. SiSa tussen medeoverheden *Aard controle F Indicator: AMR04*	Afwijking t.o.v. aanvraag overeengekomen (Ja/Nee) in (jaar T) per hoofdcategorie - bij Ja is indicator 06 verplicht *Aard controle n.v.t. Indicator: AMR05*	Toelichting afwijking besteding (jaar T) volgens projectplan per hoofdcategorie *Aard controle n.v.t. Indicator: AMR06*
			1	Analyse van de lokale problematiek met betrekking tot radicalisering, (gewelddadig) extremisme en de evaluatie van de aanpak van radicalisering naar (gewelddadig) extremisme;	Ja	0	35.750	Nee	
			2	Persoonsgerichte aanpak van geradicaliseerde personen;	Ja	0	363.249	Nee	
			3	Opbouwen, behouden en faciliteren van een netwerk van personen en organisaties die betrokken zijn bij het signaleren van mogelijke radicalisering	Ja	0	78.564	Nee	
			4	Deskundigheidsbevordering en voorlichting van personen en organisaties die direct betrokken zijn bij de lokale integrale aanpak;	Ja	0	13.264	Nee	
			5	Preventie-activiteiten die de weerbaarheid versterken van specifieke groepen en individuen die mogelijk vatbaar zijn voor radicalisering;	Ja	0	55.000	Nee	
			6	Evalueren van de activiteiten die zijn verricht in het kader van het tegengaan van radicalisering, (gewelddadig) extremisme en terrorisme.	Ja	6.844	124.749	Nee	
			7						
				Eindverantwoording (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t. Indicator: AMR07*	Volledig zelfstandige uitvoering (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t. Indicator: AMR08*				
				Ja	Ja				

JenV	**A16**	**Bekostigingsregeling opvang ontheemden Oekraïne** Gemeenten	Vul in totaal cumulatief te ontvangen normbedrag per gerealiseerde gemeentelijke plek per dag (GOO) (jaar T) *Aard controle R* *Indicator: A16#01*	Vul in verschil bij hogere werkelijke bestedingen ten opzichte van de uitkomst van A16#01 (jaar T) - uitzonderingsbepaling (GOO) *Aard controle R* *Indicator: A16#02*	Vul in vrijwillige teruggave bij lagere werkelijke bestedingen ten opzichte van de uitkomst onder A16#01 (jaar T) – uitzonderingsbepaling (GOO) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: A16#03*	Besteding (jaar T) tbv de transitie - uitgezonderd uitvoeringkosten *Aard controle R* *Indicator: A16#04*	Besteding (jaar T) uitvoeringskosten tbv de transitie *Aard controle R* *Indicator: A16#05*	Besteding (jaar T) uitgekeerde verstrekkingen (POO) *Aard controle R* *Indicator: A16#06*
			€ 20.340.893			€ 1.860.836	€ 39.820	€ 492.777
			Totaal bedrag vorderingen (/ onrechtmatig uitgekeerde) verstrekkingen (jaar T) POO *Aard controle R* *Indicator: A16#07*	Vul in totaal te ontvangen normbedrag uitvoeringskosten per geregistreerde persoon waaraan in een maand een verstrekking is gedaan (POO) (jaar T) *Aard controle R* *Indicator: A16#08*	Berekening totale besteding (jaar T) Som indicatoren 01/02/04/05/06/07 en 08 *Aard controle n.v.t.* *Indicator: A16#09*	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: A16#10*		
			€ 2.426	€ 127.050	€ 22.863.802	€ 34.987.778		
JenV	**A17**	**Regeling specifieke uitkering voorkomen georganiseerde en ondermijnende jeugdcriminaliteit** Gemeenten	Besteding (jaar T) *Aard controle R* *Indicator: A17#01*	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: A17#02*	Project afgerond in jaar T (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: A17#03*	Eventuele toelichting als bij de vorige indicator "nee" is ingevuld *Aard controle n.v.t.* *Indicator: A17#04*		
			€ 1.731.400	€ 1.731.400	Nee	project loopt door komende jaren		
JenV	**A20**	**Specifieke uitkering versterking van de lokale integrale aanpak van radicalisering, extremisme en terrorisme 2023-2026** Gemeenten	Beschikkingskenmerk *Aard controle n.v.t.* *Indicator: A20#01*	Naam taak/project *Aard controle n.v.t.* *Indicator: A20#02*	Bestedingen (jaar T) komen overeen met activiteitenplan per taak/project (Ja/Nee) *Aard controle DI* *Indicator: A20#03*	Besteding uitvoering activiteiten (jaar T) per taak/project Zelfstandige uitvoering (excl. SiSa tussen medeoverheden) *Aard controle R* *Indicator: A20#04*	Cumulatieve besteding uitvoering activiteiten (t/m jaar T) per taak/project Incl. SiSa tussen medeoverheden *Aard controle R* *Indicator: A20#05*	
		1	4338177	Analyse	Ja	€ 56.400	€ 56.400	
		2	4338177	Signalering	Ja	€ 67.230	€ 67.230	
		3	4338177	Regie	Ja	€ 100	€ 100	
		4	4338177	Duiding & expertise	Ja	€ 46.401	€ 46.401	
		5	4338177	Coördinatie	Ja	€ 47.586	€ 47.586	
		6	4338177	Deskundigheidsbevordering: overige trainingen	Ja	€ 72.321	€ 72.321	
		7	4338177	Gerichte preventie-projecten	Ja	€ 167.433	€ 167.433	
		8	4338177	Generieke preventie-projecten	Ja	€ 7.964	€ 7.964	
		9	4338177	Eenjarige flexibele schil	Ja	€ 47.586	€ 47.586	
			Kopie Beschikingskenmerk *Aard controle n.v.t.* *Indicator: A20#06*	Kopie Naam taak/project *Aard controle n.v.t.* *Indicator: A20#07*	Afwijking t.o.v. aanvraag overeengekomen (Ja/Nee) in (jaar T) per taak/project - bij Ja is indicator 09 verplicht *Aard controle n.v.t.* *Indicator: A20#08*	Toelichting afwijking besteding (jaar T) volgens activiteitenplan per taak/project *Aard controle n.v.t.* *Indicator: A20#09*	Eindverantwoording (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: A20#10*	Volledig zelfstandige uitvoering (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: A20#11*

			1	4338177	Analyse	Nee		Nee	Ja
			2	4338177	Signalering	Nee		Nee	Ja
			3	4338177	Regie	Nee		Nee	Ja
			4	4338177	Duiding & expertise	Nee		Nee	Ja
			5	4338177	Coördinatie	Nee		Nee	Ja
			6	4338177	Deskundigheidsbevordering: overige trainingen	Nee		Nee	Ja
			7	4338177	Gerichte preventie-projecten	Nee		Nee	Ja
			8	4338177	Generieke preventie-projecten	Nee		Nee	Ja
			9	4338177	Eenjarige flexibele schil	Nee		Nee	Ja
FIN	**B2**	**Regeling specifieke uitkering gemeentelijke hulp gedupeerden toeslagenproblematiek** Gemeenten		Aantal (potentieel) gedupeerden die in aanmerking komt voor ondersteuning (jaar T) *Aard controle R* *Indicator: B2i01*	Cumulatief aantal (potentieel) gedupeerden die in aanmerking komt voor ondersteuning (t/m jaar T) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: B2i02*	Aantal uitgewerkte plannen van aanpak in (jaar T) *Aard controle D2* *Indicator: B2i03*	Cumulatief aantal uitgewerkte plannen van aanpak (t/m jaar T) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: B2i04*	Normbedragen voor a, b, d en f (ja/nee)(vanaf 2021) Nee: reeks 1 / Ja: reeks 2 *Aard controle n.v.t.* *Indicator: B2i05*	Normbedragen voor e (ja/nee) (vanaf 2021) Nee: reeks 1/ Ja: reeks 2 *Aard controle n.v.t.* *Indicator: B2i06*
				25	689	100	174	Nee	Nee
				Wijziging keuze per (2023/2024) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: B2i07*	Eindverantwoording (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: B2i08*	**Reeks 1** Besteding (jaar T) werkelijke kosten van onderdeel a, b, d en f (artikel 3) **Keuze werkelijke kosten** *Aard controle R* *Indicator: B2i09*	**Reeks 1** Cumulatieve besteding (t/m jaar T) werkelijke kosten van onderdelen a, b, d en f (artikel 3) **Keuze werkelijke kosten** *Aard controle n.v.t.* *Indicator: B2i10*		
				N.V.T.	Nee	671.109	1.324.810		
				Reeks 1 Besteding (jaar T) werkelijke kosten van onderdeel c (artikel 3) **Werkelijke kosten** *Aard controle R* *Indicator: B2i11*	**Reeks 1** Cumulatieve besteding (t/m jaar T) werkelijke kosten van onderdeel c (artikel 3) **Werkelijke kosten** *Aard controle R* *Indicator: B2i12*	**Reeks 1** Besteding (jaar T) werkelijke kosten van onderdeel e (artikel 3) **Keuze werkelijke kosten** *Aard controle R* *Indicator: B2i13*	**Reeks 1** Cumulatieve besteding (t/m jaar T) werkelijke kosten van onderdeel e (artikel 3) **Keuze werkelijke kosten** *Aard controle R* *Indicator: B2i14*	**Reeks 1** Besteding (jaar T) werkelijke kosten van onderdeel e met betrekking tot de kindregeling (artikel 3) **Werkelijke kosten** *Aard controle R* *Indicator: B2i15*	**Reeks 1** Cumulatieve besteding (t/m jaar T) werkelijke kosten van onderdeel e met betrekking tot de kindregeling (artikel 3) **Werkelijke kosten** *Aard controle R* *Indicator: B2i16*
				1.936.283	3.640.786	108.708	267.249	0	0
				Reeks 2 Normbedrag onderdeel a x aantal (potentieel) gedupeerden (jaar T) (artikel 3) **Keuze normbedragen** *Aard controle R* *Indicator: B2i17*	**Reeks 2** Normbedrag onderdeel a x aantal (potentieel) gedupeerde cumulatief (t/m jaar T) (artikel 3) **Keuze normbedragen** *Aard controle R* *Indicator: B2i18*	**Reeks 2** Normbedrag onderdeel b x aantal plannen van aanpak (jaar T) (artikel 3) **Keuze normbedragen** *Aard controle R* *Indicator: B2i19*	**Reeks 2** Normbedrag onderdeel b x aantal plannen van aanpak cumulatief (t/m jaar T) (artikel 3) **Keuze normbedragen** *Aard controle R* *Indicator: B2i20*	**Reeks 2** Normbedrag onderdeel d x aantal PvA's (jaar T) (artikel 3) **Keuze normbedragen** *Aard controle R* *Indicator: B2i21*	**Reeks 2** Normbedrag onderdeel d x aantal nazorgtrajecten en/of PvA's cumulatief (t/m jaar T) (artikel 3) **Keuze normbedragen** *Aard controle R* *Indicator: B2i22*
				Reeks 2 Normbedrag onderdeel e (afhankelijk van aantal (potentieel) gedupeerden), indien nog niet eerder opgegeven (jaar T) (artikel 3) **Keuze normbedragen** *Aard controle R* *Indicator: B2i23*	**Reeks 2** Normbedrag onderdeel e (afhankelijk van aantal (potentieel) gedupeerden), indien nog niet eerder opgegeven (t/m jaar T) (artikel 3) **Keuze normbedragen** *Aard controle R* *Indicator: B2i24*	**Reeks 2** Normbedrag onderdeel f x aantal driegesprekken (jaar T) (artikel 3) **Keuze normbedragen** *Aard controle R* *Indicator: B2i25*	**Reeks 2** Normbedrag onderdeel f x aantal driegesprekken cumulatief (t/m jaar T) (artikel 3) **Keuze normbedragen** *Aard controle R* *Indicator: B2i26*	**Totaal** Totale verantwoording (jaar T) voor de SPUK B2 regeling *Aard controle n.v.t.* *Indicator: B2i27*	
								2.716.100	

BZK	C9	**Specifieke uitkering woningbouwimpuls** **Tranche 1 t/m 5** Gemeenten	Projectnaam/nummer *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C3W01*	Aantal woningen waarvan bouw is gestart in (jaar T) komt overeen met fasering uit de projectaanvraag (Ja/Nee) - bij Nee is indicator 15 verplicht *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C3W02*	Afgesproken datum van start bouw van de eerste woning uit de projectaanvraag binnen 3 jaar na toekenning gehaald? (Ja/Nee) *Aard controle DT* *Indicator: C3W03*	Aantal woningen waarvan de bouw gestart is cumulatief (t/m jaar T) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C3W04*	Aantal betaalbare woningen waarvan de bouw gestart is cumulatief (t/m jaar T) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C3W05*	Aantal gerealiseerde woningen (t/m jaar T) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C3W06*
		1	Kronenburg I 2021-0000089872	Nee	Ja	0	0	0
		2	Gebiedsontwikkeling Nijmeegseweg	Ja	Ja	0	0	0
			Kopie projectnaam/nummer *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C3W07*	Uitvoering WBI-maatregelen verloopt conform fasering projectaanvraag (Ja/Nee) - bij Nee is indicator 15 verplicht *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C3W08*	Besteding (jaar T) *Aard controle R* *Indicator: C3W09*	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) *Aard controle R* *Indicator: C3W10*	Opbrengsten (jaar T) *Aard controle R* *Indicator: C3W11*	Cumulatieve opbrengsten (t/m jaar T) *Aard controle R* *Indicator: C3W12*
		1	Kronenburg I 2021-0000089872	Nee	3.814.089	4.659.961	140.949	140.949
		2	Gebiedsontwikkeling Nijmeegseweg	Ja	491.336	491.336	0	0
			Kopie projectnaam/nummer *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C3W13*	Prijscategorieën woningen komen overeen met projectaanvraag (Ja/Nee) - bij Nee is indicator 15 verplicht *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C3W14*	Toelichting afwijking(en) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C3W15*	Eindverantwoording/ project afgerond (ja/nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C3W16*		
		1	Kronenburg I 2021-0000089872	Nee	Vertraging door onderhandelingen met marktpartijen o.a. door sterk gestegen bouwkosten en vertraagde afgifte wnb vergunning door provincie. Ook is het woningbouwprogramma aangepast. In de programmering is het aandeel betaalbare woningen iets afgenomen (minder middenhuur, meer sociale huur, meer betaalbare koop).	Nee		
		2	Gebiedsontwikkeling Nijmeegseweg	Ja		Nee		
BZK	**C11**	**Regeling procesgeld woondeal regio Arnhem-Nijmegen** Gemeente Arnhem	Besteding (jaar T) *Aard controle R* *Indicator: C1W01*	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C1W02*	Eindverantwoording (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C1W03*			
			0	212.450	Nee			

BZK	C30	**Specifieke uitkeringen proeftuinen aardgasvrije wijken 2e ronde** Gemeenten	Besteding (jaar T) ten laste van Rijksmiddelen *Aard controle R* *Indicator: C30N01*	Cumulatieve bestedingen (t/m jaar T) te laste van Rijksmiddelen Deze indicator is bedoeld voor de tussentijdse afstemming van de juistheid en volledigheid van de *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C30N02*	Aantal (t/m jaar T) aardgasvrij gemaakte bestaande woningen en andere gebouwen in de wijk *Aard controle D2* *Indicator: C30N03*	Aantal (t/m jaar T) aardgasvrij-readygemaakte bestaande woningen en andere gebouwen in de wijk *Aard controle D2* *Indicator: C30N04*	Aanvraag is volgens plan/aanvraag uitgevoerd (Ja/Nee) Indicator 06 verplicht als hier 'Nee' wordt ingevuld *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C30N05*	Eventuele toelichting op niet volgens plan/aanvraag uitgevoerde projecten Verplicht als bij indicator 05 'Nee' is ingevuld *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C30N06*
			149.398	149.398	0	93	Ja	een aantal woningen (309 huurwoningen van Volkshuisvesting) in het PAW-gebied wordt momenteel verduurzaamd, daar is ca. 30% van uitgevoerd
			Eindverantwoording (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C30N07*					
			Nee					

BZK	C31	**Regeling vaststelling regels verstrekken eenmalige specifieke uitkering aan gemeenten huisvesting kwetsbare**	Besteding (jaar T)	Cumulatieve besteding (t/m jaar T)	Besteding (jaar T) aan projecten die niet zijn opgenomen in de toezegging	Eventuele toelichting op niet volgens plan/aanvraag uitgevoerde projecten Verplicht als bij indicator 03 een bedrag is ingevuld	Eindverantwoording (Ja/Nee)	
		Gemeenten	*Aard controle R* *Indicator: C31N01*	*Aard controlen.v.t.* *Indicator: C31N02*	*Aard controle n.v.t.* *Indicator: C31N03*	*Aard controle n.v.t.* *Indicator: C31N04*	*Aard controle n.v.t.* *Indicator: C31N05*	
			158.366	403.804	0		Nee	

BZK	C32	**Regeling specifieke uitkering ventilatie in scholen**		Beschikkingsnummer /naam	Besteding (jaar T)	Cumulatieve besteding (t/m jaar T)	Start bouwactiviteiten uiterlijk 31 december 2023 (Ja/Nee)	Toelichting (verplicht als bij start bouwactiviteiten (indicator 04) 'Nee' is ingevuld)	Eindverantwoording (Ja/Nee)
		Gemeenten		*Aard controle n.v.t.* *Indicator: C32N01*	*Aard controle R* *Indicator: C32N02*	*Aard controle n.v.t.* *Indicator: C32N03*	*Aard controle D2* *Indicator: C32N04*	*Aard controle n.v.t.* *Indicator: C32N05*	*Aard controle n.v.t.* *Indicator: C32N06*
			1	SUVIS21-00905013	0	0	Ja		Nee
			2	SUVIS21-01084667	0	0	Ja		Nee
			3	SUVIS21-01084655	0	4.098	Ja		Nee
			4	SUVIS21-00904254	0	0	Ja		Nee
			5	SUVIS21-00903693	561.523	561.523	Ja		Ja
			6	SUVIS21-00904515	0	0	Ja		Nee
			7	SUVIS21-00904523	0	0	Ja		Nee
			8	SUVIS21-01058158	0	0	Ja		Nee
			9	SUVIS21-01006240	0	97.724	Ja		Nee
			10	SUVIS21-01038143	0	0	Ja		Nee
			11	SUVIS21-00903705	7.557	7.557	Ja		Ja
			12	SUVIS21-01139208	0	599	Ja		Nee
			13	SUVIS21-01139674	0	599	Ja		Nee
			14	SUVIS21-01139689	0	599	Ja		Nee
			15	SUVIS21-01139767	0	599	Ja		Nee
			16	SUVIS21-01139776	0	599	Ja		Nee
			17	SUVIS21-01139781	0	599	Ja		Nee
			18	SUVIS21-01139943	0	599	Ja		Nee
			19	SUVIS21-01139966	0	599	Ja		Nee
			20	SUVIS21-01140037	0	599	Ja		Nee
			21	SUVIS21-01140053	0	599	Ja		Nee

22	SUVIS21-01140124	0	3.255	Ja		Nee				
23	SUVIS21-01140132	0	3.255	Ja		Nee				
24	SUVIS21-01187525	0	599	Ja		Nee				
25	SUVIS21-01187533	0	599	Ja		Nee				
26	SUVIS21-01187539	0	599	Ja		Nee				
27	SUVIS21-01187545	0	599	Ja		Nee				
28	SUVIS21-01188970	0	599	Ja		Nee				
29	SUVIS21-01188978	0	599	Ja		Nee				
30	SUVIS21-01188984	0	599	Ja		Nee				
31	SUVIS21-03064282	0	0	Ja		Nee				
32	SUVIS21-03064374	0	0	Ja		Nee				
33	SUVIS21-03064362	0	0	Ja		Nee				

	Kopie Beschikkingsnummer/Naam *Aard controle n.v.t. Indicator: C.02A07*	Zijn de begrotingsposten waarvoor een uitkering is aangevraagd uitgevoerd? (Ja/Nee/N.v.t.) *Aard controle D2 Indicator: C.02A08*	Toelichting (verplicht als bij indicator 08 nee is ingevuld) *Aard controle n.v.t. Indicator: C.02A09*
1	SUVIS21-00905013	N.v.t.	
2	SUVIS21-01084667	N.v.t.	
3	SUVIS21-01084655	N.v.t.	
4	SUVIS21-00904254	N.v.t.	
5	SUVIS21-00903693	Ja	
6	SUVIS21-00904515	N.v.t.	
7	SUVIS21-00904523	N.v.t.	
8	SUVIS21-01058158	N.v.t.	
9	SUVIS21-01006240	N.v.t.	
10	SUVIS21-01038143	N.v.t.	
11	SUVIS21-00903705	Nee	Nieuwe IHP en nieuw pand in schooljaar 25-26.
12	SUVIS21-01139208	N.v.t.	
13	SUVIS21-01139674	N.v.t.	
14	SUVIS21-01139689	N.v.t.	
15	SUVIS21-01139767	N.v.t.	
16	SUVIS21-01139776	N.v.t.	
17	SUVIS21-01139781	N.v.t.	
18	SUVIS21-01139943	N.v.t.	
19	SUVIS21-01139966	N.v.t.	
20	SUVIS21-01140037	N.v.t.	
21	SUVIS21-01140053	N.v.t.	
22	SUVIS21-01140124	N.v.t.	
23	SUVIS21-01140132	N.v.t.	
24	SUVIS21-01187525	N.v.t.	
25	SUVIS21-01187533	N.v.t.	
26	SUVIS21-01187539	N.v.t.	
27	SUVIS21-01187545	N.v.t.	
28	SUVIS21-01188970	N.v.t.	
29	SUVIS21-01188978	N.v.t.	
30	SUVIS21-01188984	N.v.t.	
31	SUVIS21-03064282	N.v.t.	
32	SUVIS21-03064374	N.v.t.	
33	SUVIS21-03064362	N.v.t.	

BZK	**C47**	**Volkshuisvesting** Gemeenten	Deelplannaam *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C47I01*	Aantal woningen waarvan de herstructurering gestart is in (jaar T) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C47I02*	Aantal woningen waarvan de herstructurering gestart is (t/m jaar T) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C47I03*	Aantal volledig gerealiseerde geherstructureerde woningen (inclusief labelstappen) (t/m jaar T) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C47I04*	Besteding (jaar T) - per deelplan Zelfstandige uitvoering *Aard controle R* *Indicator: C47I05*	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) per deelplan - inclusief uitvoering door derden vanaf sisa 2022 *Aard controle R* *Indicator: C47I06*
			1 Arnhem-Oost	173	183	3	966.021	1.298.124
			Kopie deelplannaam *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C47I07*	Totale opbrengsten (jaar T) per deelplan Zelfstandige uitvoering *Aard controle R* *Indicator: C47I08*	Cumulatieve opbrengsten (t/m jaar T) per deelplan - inclusief uitvoering door derden vanaf sisa 2022 *Aard controle R* *Indicator: C47I09*	Cumulatieve cofinanciering (t/m jaar T) per deelplan *Aard controle R* *Indicator: C47I10*		
			1 *Arnhem-Oost*	162.671	172.671	531.494		
			Zelfstandige uitvoering (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C47I11*	Eindverantwoording (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C47I12*				
			Ja	Nee				
BZK	**C55**	**Aanpak energiearmoede**	Het aantal huishoudens in huurwoningen aan wie energiebesparende voorzieningen zijn verstrekt die kunnen leiden tot vermindering van energiegebruik/de energierekening *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C55I01*	Besteding (jaar T) van de onder indicator 01 gemoeide kosten *Aard controle R* *Indicator: C55I02*	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) van de onder indicator 01 gemoeide kosten *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C55I03*	Het aantal huishoudens in koopwoningen aan wie energiebesparende voorzieningen zijn verstrekt die kunnen leiden tot vermindering van energiegebruik/de *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C55I04*	Besteding (jaar T) van de onder indicator 04 gemoeide kosten *Aard controle R* *Indicator: C55I05*	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) van de onder indicator 04 gemoeide kosten *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C55I06*
			3.520	2.799.748	2.975.054	480	381.784	391.011
			Het aantal huishoudens dat ondersteuning –bijvoorbeeld via advies aan huis- heeft gekregen in de vorm van advies over vermindering van het energiegebruik voor zijn specifieke woningen waar de bewoner direct zijn/haar energieverbruik mee heeft kunnen verminderen *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C55I07*	Besteding (jaar T) van de onder indicator 07 gemoeide kosten *Aard controle R* *Indicator: C55I08*	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) van de onder indicator 07 gemoeide kosten *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C55I09*			
			3.200	354.189	572.430			
			Het aantal kleine gasbesparende maatregelen (w.o. radiatorfolie en tochtstrips) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C55I10*	Het aantal kleine elektriciteitsbesparende maatregelen (w.o. LED-lampen) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C55I11*	Het aantal grote(re) gasbesparende maatregelen (w.o. dakisolatie, vloerisolatie, spouwmuurisolatie etc.) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C55I12*	Het aantal grote(re) elektriciteitsbesparende maatregelen (w.o. vervangen koelkasten, wasmachines etc.) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C55I13*	Het aantal gegeven adviezen met directe verlaging energieverbruik/energierekening a tot gevolg. *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C55I14*	Het aantal overige energierekening verlagende maatregelen *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C55I15*
			18.621	7.583	0	365	2.328	554

BZK	C56	**Regeling huisvesting aandachtsgroepen**	Beschikkingsnummer *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C56I01*	Projectnaam *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C56I02*	Besteding (jaar T) per project *Aard controle R* *Indicator: C56I03*	Cumulatieve bestedingen (t/m jaar T) - per project Inclusief uitvoering door derde vanaf SiSa 2022 *Aard controle R* *Indicator: C56I04*	Aantal woonruimten en verblijfsruimten waarvan de werkzaamheden zijn gestart in (jaar T) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C56I05*	Aantal volledig gerealiseerde woonruimten en verblijfsruimten (t/m jaar T) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C56I06*
		1	*RHA2021-02276361*	*Uitbreiding Woonwagenlocaties Arnhem*	0	87.730	0	0
		2	*RHA2021-02276353*	*Flexwonen Arnhem*	0	0	0	0
			Kopie Projectnaam *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C56I07*	Opbrengsten jaar T *Aard controle R* *Indicator: C56I08*	Cumulatieve opbrengsten (t/m jaar T) *Aard controle R* *Indicator: C56I09*	Opgevoerde kostenactiviteiten zoals opgenomen in de aanvraag zijn onveranderd (t/m jaar T) *Aard controle R* *Indicator: C56I10*	De uitvoering loopt volgens de planning (ja/nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C56I11*	Zelfstandige uitvoering (ja/nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C56I12*
		1	*Uitbreiding Woonwagenlocaties Arnhem*	0	0	Ja	Ja	Ja
		2	*Flexwonen Arnhem*	0	0	Ja	Nee	Ja
			Eindverantwoording (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C56I13*	Zijn binnen twee jaar na de datum van toekenning van de uitkering onomkeerbare stappen gezet? *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C56I14*				
			Nee	nvt				
BZK	C62	**Specifieke uitkering aan gemeenten voor de bekostiging van de kwijtschelding van gemeentelijke belastingen van gedupeerden door de toeslagenaffaire**	Gederfde opbrengsten (jaar T) die voortvloeien uit het kwijtschelden van gemeentelijke belastingen *Aard controle R* *Indicator: C62I01*	Eindverantwoording (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C62I02*				
			959	Nee				
BZK	C85	**Stimuleringsregeling flex- en transformatiewoningen** Gemeenten	Projectnaam *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C85I01*	Cumulatief aantal flex- of transformatiewoningen gerealiseerd per project (t/m jaar T) - betreft totalen *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C85I02*	Cumulatief aantal woningen gerealiseerd voor Ontheemden of vergunninghouders per project (t/m jaar T) - betreft *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C85I03*	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) per project – inclusief uitvoering door derden *Aard controle R* *Indicator: C85I04*	Cumulatieve opbrengsten (t/m jaar T) per project – inclusief uitvoering door derden *Aard controle R* *Indicator: C85I05*	
		1	flexwoningen Arnhem	0	0	0	0	
			Kopie projectnaam *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C85I06*	Volledig zelfstandige uitvoering (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C85I07*	Eindverantwoording (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C85I08*			
		1	*flexwoningen Arnhem*	Ja	Nee			

BZK	**C92**	**Regeling specifieke uitkering Informatiepunten Digitale Overheid**	Besteding (jaar T) *Aard controle R* *Indicator: C92I01*	Bedrag doorgeschoven naar t+1 *Aard controle R* *Indicator: C92I02*	Aantal informatiepunten dat de gemeente financiert *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C92I03*	Aantal vragen dat in het afgelopen jaar bij de Informatiepunten in de gemeente behandeld is *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C92I04*	Aantal gebruikte leermiddelen *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C92I05*		
			156.047	0	5	662	130		
BZK	**C94**	**Regeling houdende regels verstrekking specifieke uitkering aan gemeenten verduurzaming [...] van eigenaars, woonverenigingen en wooncoöperaties**	Beschikkingsnummer *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C94I01*	Besteding (jaar T) *Aard controle R* *Indicator: C94I02*	Het aantal slecht geïsoleerde woningen [...] , eventueel in samenhang met energiezuinige ventilatiemaatregelen zijn genomen [...] *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C94I03*	Het aantal slecht geïsoleerde woningen [...] ,eventueel in samenhang [...] met een WOZ-waarde boven het gemeentelijk gemiddelde (peildatum 2022) of een WOZ-waarde van 429.300 *Aard controle R* *Indicator: C94I04*	Het aantal woningen waarbij een hogere bijdrage dan 4.000 is toegekend, het aantal woningen dat daarvan niet voldoet aan de betreffende uitzonderingsgevallen [...] en *Aard controle R* *Indicator: C94I05*	Het totaalbedrag van de overschrijding boven de 4.000 van die laatstbedoelde woningen *Aard controle R* *Indicator: C94I06*	
		1	*LA123-0343536*	467.200	320	0	0	0	
			Bedrag dat vanuit de specifieke uitkering besteed is aan gerichte ondersteuning en/of het bedrag waarvoor derden met de benodigde expertise zijn ingeschakeld als bedoeld in artikel 2, derde lid, onderdeel a, van de regeling *Aard controle R* *Indicator: C94I07*	Besteding van middelen ten behoeve van uitvoering als bedoeld in artikel 2, derde lid, onderdeel b *Aard controle R* *Indicator: C94I08*	Bedrag dat vanuit de specifieke uitkering besteed is aan die energiebesparende isolatiemaatregelen, eventueel in samenhang met energiezuinige ventilatiemaatregelen. *Aard controle R* *Indicator: C94I09*	Eindverantwoording (ja/nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C94I10*			
		1	0	0	467.200	Nee			
BZK	**C100**	**Regeling kansrijke wijk**	Naam stedelijk focusgebied *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C100I01*	Naam onderdeel *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C100I02*	Besteding (jaar T) per onderdeel *Aard controle R* *Indicator: C100I03*	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) per onderdeel *Aard controle n.v.t* *Indicator: C100I04*	Eindverantwoording (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C100I05*		
		1	Arnhem Oost (kenmerk: 2023-0000732108)	Artikel 3 Organisatie van een uitvoeringsprogramma	423.367	423.367	Nee		
		2	Arnhem Oost (kenmerk: 2023-0000732108)	Artikel 4 Integraliteit hoofdthema's	6.285	6.285	Nee		
		3	Arnhem Oost (kenmerk: 2023-0000732108)	Artikel 5 Armoede en schulden	34.412	34.412	Nee		
		4	Arnhem Oost (kenmerk: 2023-0000732108)	Artikel 6 Veerkracht en weerbaarheid	0	0	Nee		
		5	Arnhem Oost (kenmerk: 2023-0000732108)	Artikel 9 Ontwikkeling jonge kinde	0	0	Nee		
		6	Arnhem Oost (kenmerk: 2023-0000732108)	Artikel 9a Gezonde leefomgeving	0	0	Nee		

BZK	**C105**	**Regeling specifieke uitkering startbouwimpuls**	Projectnummer *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C105#01*	Aantal woningen waarvan de bouw is gestart cumulatief (t/m jaar T) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C105#02*	Afgesproken datum van start bouw gehaald? (Ja/Nee) - bij Nee is indicator 10 verplicht *Aard controle D/I* *Indicator: C105#03*	Aantal woningen dat is gerealiseerd cumulatief (t/m jaar T) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C105#04*	Afgesproken datum van oplevering gehaald? (Ja/Nee) - bij Nee is indicator 10 verplicht *Aard controle D/I* *Indicator: C105#05*	Besteding (jaar T) *Aard controle R* *Indicator: C105#06*
		1	*2023-0000096095*	0	Ja	0	Ja	0
			Kopie projectnummer *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C105#07*	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C105#08*	Prijscategorieën woningen komen overeen met projectaanvraag (Ja/Nee) - bij Nee is indicator 10 verplicht *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C105#09*	Toelichting afwijking(en) van datum start bouw, datum van oplevering en/of prijscategorieën woningen *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C105#10*	Aantal betaalbare woningen waarvan de bouw gestart is cumulatief (t/m jaar T) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C105#11*	Afgesproken aandeel van betaalbare woningen gehaald? (Ja/Nee) *Aard controle D/I* *Indicator: C105#12*
		1	*2023-0000096095*	0	Ja		0	Ja
			Kopie projectnummer *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C105#13*	Eindverantwoording (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C105#14*				
		1	*2023-0000096095*	Nee				
BZK	**C106**	**Tijdelijke regeling specifieke uitkering gebiedsbudget**	Beschikkingsnummer *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C106#01*	Totale besteding (jaar T) *Automatisch berekend* *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C106#02*	Cumulatieve totale besteding (t/m jaar T) *Automatisch berekend* *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C106#03*			
			2023-0000100037	10.439.841	10.439.841			
			Cumulatieve aantal woningen bouw gestart (t/m jaar T) *Aard controle D/I* *Indicator: C106#04*	Cumulatieve aantal betaalbare woningen bouw gestart (t/m jaar T) *Aard controle D/I* *Indicator: C106#05*	Cumulatieve aantal woningen opgeleverd (t/m jaar T) *Aard controle D/I* *Indicator: C106#06*	Cumulatieve aantal betaalbare woningen opgeleverd (t/m jaar T) *Aard controle D/I* *Indicator: C106#07*	Eindverantwoording (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C106#08*	
			0	0	0	0	Nee	
			Naam gebiedsmaatregel *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C106#09*	Besteding (jaar T) per gebiedsmaatregel *Aard controle R* *Indicator: C106#10*	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) per gebiedsmaatregel *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C106#11*	Gebiedsmaatregel afgerond (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C106#12*		
		1	*Verwervingen en verplaatsingen Presikhaaf*	7.851.685	7.851.685	Nee		
		2	*Verwervingen en verplaatsingen Rijnpark*	2.124.306	2.124.306	Nee		
		3	*Verwerving Peja en PostNL Rijnpark Noord*	463.850	463.850	Nee		

BZK	**C109**	**Meerjarig regeling specifieke uitkering herstructurering volkshuisvesting**	Plan/projectnaam *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C109A01*	Aantal woningen waarvan de herstructurering is gestart (jaar T) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C109A02*	Aantal woningen waarvan de herstructurering is gestart cumulatief (t/m jaar T) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C109A03*	Aantal volledig gerealiseerde geherstructureerde woningen cumulatief (t/m jaar T) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C109A04*	Besteding (jaar T) per project ten laste van rijksmiddelen – zelfstandige uitvoering *Aard controle R* *Indicator: C109A05*	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) per project ten laste van rijksmiddelen – inclusief uitvoering door derden vanaf SiSa 2024 *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C109A06*
		1	*Herstructurering Volkshuisvesting*	0	0	0	0	0
			Kopie plan/projectnaam *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C109A07*	Cofinanciering (jaar T) per project *Aard controle R* *Indicator: C109A08*	Cumulatieve cofinanciering (t/m jaar T) per project *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C109A09*	Zelfstandige uitvoering (ja/nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C109A10*	Eindverantwoording (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C109A11*	
		1	*Herstructurering Volkshuisvesting*	0	0	Ja	Nee	
OCW	**D8**	**Onderwijsachterstandenbeleid 2023-2026 (OAB)** Gemeenten	Besteding (jaar T) aan voorzieningen voor voorschoolse educatie die voldoen aan de wettelijke kwaliteitseisen (conform artikel 159, eerste lid WPO) *Aard controle R* *Indicator: D8A01*	Besteding (jaar T) aan overige activiteiten (naast VVE) voor leerlingen met een grote achterstand in de Nederlandse taal (conform artikel 158 WPO) *Aard controle R* *Indicator: D8A02*	Besteding (jaar T) aan afspraken over voor- en vroegschoolse educatie met bevoegde gezagsorganen van scholen, houders van kindcentra en peuterspeelzalen (conform *Aard controle R* *Indicator: D8A03*	Correctie besteding (jaar T-1) *Aard controle R* *Indicator: D8A04*	Opgebouwde reserve ultimo (jaar T-1) *Aard controle R* *Indicator: D8A05*	
			4.807.082	2.187.059	509.944	0	1.037.272	
		1	Hieronder per regel één gemeente(code) selecteren en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie voor die gemeente invullen *Aard controle n.v.t.* *Indicator: D8A06*	Aan andere gemeenten (in jaar T) overgeboekte middelen (lasten) uit de specifieke uitkering onderwijsachterstandenbeleid **Bedrag** *Aard controle R* *Indicator: D8A07*	Hieronder per regel één gemeente(code) selecteren en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie voor die gemeente invullen *Aard controle n.v.t.* *Indicator: D8A08*	Aan andere gemeenten (in jaar T) overgeboekte middelen (baten) uit de specifieke uitkering onderwijsachterstandenbeleid **Bedrag** *Aard controle R* *Indicator: D8A09*		
OCW	**D10**	**Volwasseneneducatie** Contactgemeenten	Verstrekte uitkering (jaar T) (inclusief eventuele prijsbijstelling) *Aard controle R* *Indicator: D10A01*	Reservering educatie voorgaand jaar (jaar T-1) [beschikking OCW] *Aard controle R* *Indicator: D10A02*	Totaal beschikbare middelen educatie (jaar T) *Aard controle R* *Indicator: D10A03*	Besteding (jaar T) van educatie *Aard controle R* *Indicator: D10A04*	Reservering besteding van educatie in (jaar T) voor volgend kalenderjaar (jaar T+1) Bij lagere besteding dan beschikbare middelen *Aard controle R* *Indicator: D10A05*	Onttrekking besteding van educatie in (jaar T) van volgend kalenderjaar (jaar T+1) Bij hogere besteding dan beschikbare middelen *Aard controle R* *Indicator: D10A06*
			2.085.399	339.531	2.424.930	1.989.608	435.321	0
OCW	**D11**	**Regeling specifieke uitkering extra financiële middelen RMC-functie** Contactgemeenten	Besteding (jaar T) contact gemeente *Aard controle R* *Indicator: D11A01*	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: D11A02*	Eindverantwoording (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: D11A03*			
			44.778	62.136	Nee			

OCW	D12	**Regionale meld- en coördinatiefunctie** **Besluit regionale meld- en coördinatiefunctie voortijdig schoolverlaten** Regeling vsv voor de jaren 2021 t/m 2024 Contactgemeenten	Besteding (jaar T) contactgemeente *Aard controle R* *Indicator: D12A01*	Opgebouwde reserve ultimo (jaar T-1) *Aard controle R* *Indicator: D12A02*	Eindverantwoording (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: D12A03*			
			968.663	316.037	Nee			
OCW	D12A	**Regionaal programma voortijdig schoolverlaten** **Besluit regionale meld- en coördinatiefunctie voortijdig schoolverlaten** Regeling vsv voor de jaren 2021 t/m 2024 Contactgemeenten	Besteding (jaar T) contactgemeente *Aard controle R* *Indicator: D12AA01*	Besteding aan contactschool (jaar T) *Aard controle R* *Indicator: D12AA02*	Totale besteding (jaar T) van educatie (automatisch *Aard controle n.v.t.* *Indicator: D12AA03*	Opgebouwde reserve ultimo (jaar T-1) *Aard controle R* *Indicator: D12AA04*	Eindverantwoording (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: D12AA05*	
			371.000	0	371.000	746	Nee	
OCW	D14	**Regeling specifieke uitkering inhalen COVID-19 gerelateerde onderwijsvertragingen**	Besteding (jaar T) maatregelen artikel 3, lid 2, a t/m e samen opgeteld *Aard controle R* *Indicator: D14A01*	Besteding (jaar T) voor tijdelijke extra huur van bestaande huisvesting indien deze extra huisvesting nodig is voor de uitvoering van maatregelen die scholen of gemeenten in het kader van het Nationaal Programma *Aard controle R* *Indicator: D14A02*	Besteding (jaar T) voor ambtelijke capaciteit van de gemeente of inkoop van expertise voor de uitvoering van het Nationaal Programma Onderwijs *Aard controle R* *Indicator: D14A03*	Correctie besteding (jaar T-1) *Aard controle R* *Indicator: D14A04*	Opgebouwde reserve ultimo (jaar T-1) *Aard controle R* *Indicator: D14A05*	
			182.063	0	151.665	10.326	112.197	
			Hieronder per regel één gemeente(code) selecteren en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie voor die gemeente invullen *Aard controle n.v.t.* *Indicator: D14A06*	Aan andere gemeenten (in jaar T) overgeboekte middelen (lasten) uit de specifieke uitkering gemeenten t.b.v. het Nationaal Programma Onderwijs *Aard controle R* *Indicator: D14A07*	Hieronder per regel één gemeente(code) selecteren en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie voor die gemeente invullen *Aard controle n.v.t.* *Indicator: D14A08*	Van andere gemeenten (in jaar T) overgeboekte middelen (baten) uit de specifieke uitkering gemeenten t.b.v. het Nationaal Programma Onderwijs *Aard controle R* *Indicator: D14A09*		
		1						
OCW	D19	**Tijdelijke onderwijshuisvesting ontheemden**	Besteding ten laste van Rijksmiddelen (jaar T) *Aard controle R* *Indicator: D19A01*	Cumulatieve besteding ten laste van Rijksmiddelen(t/m *Aard controle n.v.t.* *Indicator: D19A02*	Eindverantwoording (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: D19A03*			
			18.583	40.000	Ja			

OCW	D21	**Specifieke uitkering Impuls Jongerencultuur**	Naam instelling of samenwerkingsverband *Aard controle n.v.t.* *Indicator: D21X01*	Besteding (jaar T) per instelling of samenwerkingsverband *Aard controle R* *Indicator: D21X02*	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) per instelling of samenwerkingsverband *Aard controle n.v.t.* *Indicator: D21X03*	Eindverantwoording (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: D21X04*	Eventuele toelichting *Aard controle n.v.t.* *Indicator: D21X05*	
		1	St Soulcypher	135.000	135.000	Nee	Hiphophub	
		2	St Theater aan de Rijn	100.000	100.000	Nee	Een huis voor generatie Y/Z	
		3	St Rozet	75.000	75.000	Nee	Graffiti vrijplaatsen	
		4	St Halfvol Ruimtekoers	8.000	8.000	Nee	Project van A tot Zuid	
		5	Start Club Arnhem	20.000	20.000	Nee	Begrotingssubsidie	
		6	St Schakel025	25.000	25.000	Nee	Jongeren in Raad van Toezicht en	
		7	St ArtEZ Alumni Hub	31.860	31.860	Nee	The HUB	
		8	IPKW Ontwerpstudio's	25.000	25.000	Nee	Coachingsprogramma jonge makers	

OCW	D22	**Regeling specifieke uitkering voor de voorschoolse educatie aan ontheemde**	Besteding (jaar T) *Aard controle R* *Indicator: D22X01*	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: D22X02*	Eindverantwoording (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: D22X03*
		1	0	0	Ja

OCW	D23	**Regeling eenmalige specifieke uitkering en subsidies lokale bibliotheekvoorzieningen**	Beschikkingsnummer/referentie nummer *Aard controle n.v.t* *Indicator: D23X01*	Aard van de activiteit besteding (jaar T) *Aard controle n.v.t* *Indicator: D23X02*	Besteding (jaar T) *Aard controle R* *Indicator: D23X03*	Indien van toepassing: bedrag dat wordt meegenomen van 2023 naar 2024. *Aard controle n.v.t* *Indicator: D23X04*	Aard van de activiteit Cumulatieve besteding (t/m jaar T) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: D23X05*	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) *Aard controle n.v.t* *Indicator: D23X06*
		1	SB230131	b) De verruiming van bemande openingstijden	211.200	0	b) De verruiming van bemande openingstijden	211.200

			Eindverantwoording (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: D23X07*
		1	Nee

IenW	E3	**Subsidieregeling sanering verkeerslawaai** **Subsidieregeling sanering verkeerslawaai** Provincies, gemeenten en gemeenschappelijke regelingen (Wgr)	Hieronder per regel één beschikkingsnummer en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E3X01*	Besteding (jaar T) ten laste van Rijksmiddelen *Aard controle R* *Indicator: E3X02*	Overige bestedingen (jaar T) *Aard controle R* *Indicator: E3X03*	Besteding (jaar T) door meerwerk dat o.b.v. art. 126 Wet geluidshinder ten laste van het Rijk komt *Aard controle R* *Indicator: E3X04*	Correctie over besteding (t/m jaar T) *Aard controle R* *Indicator: E3X05*	Kosten ProRail (jaar T) als bedoeld in artikel 25 lid 6 van deze regeling ten laste van Rijksmiddelen *Aard controle R* *Indicator: E3X06*
		1	BSVI23/00082	216.014	0	0	0	0
		2	BSVI22/00316	0	0	0	0	0
		3	BSVI23/00243	0	0	0	0	0
		4	Geluidsanering 2023	0	0	0	0	0

			Kopie beschikkingsnummer *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E3N07*	Cumulatieve bestedingen ten laste van Rijksmiddelen (t/m jaar T) Deze indicator is bedoeld voor de tussentijdse afstemming van de juistheid en volledigheid van de *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E3N08*	Cumulatieve overige bestedingen (t/m jaar T) Deze indicator is bedoeld voor de tussentijdse afstemming van de juistheid en volledigheid van de *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E3N09*	Cumulatieve Kosten ProRail (t/m jaar T) als bedoeld in artikel 25 lid 6 van deze regeling ten laste van Rijksmiddelen Deze indicator is bedoeld voor de tussentijdse afstemming van de juistheid en volledigheid van de *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E3N10*	Correctie over besteding kosten ProRail (t/m jaar T) *Aard controle R* *Indicator: E3N11*	Eindverantwoording (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E3N12*
		1	*BSWI23000002*	216.014	0	0	0	Nee
		2	*BSWI22000016*	0	0	0	0	Nee
		3	*BSWI23000243*	0	0	0	0	Nee
		4	*Geluidsanering 2023*	0	0	0	0	Nee
IenW	**E20**	**Regeling stimulering verkeersmaatregelen 2020-2021** Provincies en Gemeenten	Besteding (jaar T) *Aard controle R* *Indicator: E20N01*	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E20N02*	Cumulatieve cofinanciering (t/m jaar T) *Aard controle R* *Indicator: E20N03*	Project afgerond (alle maatregelen) in (jaar T) (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E20N04*		
			0	908.866	454.433	Nee		
			Naam/nummer per maatregel *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E20N05*	Per maatregel, maatregel afgerond in (jaar T)? (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E20N06*	De hoeveelheid opgeleverde verkeersveiligheids-maatregelen per type maatregel (stuks, meters) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E20N07*	Eventuele toelichting, mits noodzakelijk *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E20N08*		
		1	115 Aanleg van een rotonde binnen de bebouwde kom | aantal in st	Nee	2	in 2021 gedaab		
		2	109 Aanleg van verticale elementen voor korte rechtstanden | aantal in st	Nee	0			
		3	110 Aanleg van een uitritconstructie van zijstraat GOW naar 30 km/uur-zone | aantal in st	Nee	0			
		4	112 Inrichten van een schoolzone door snelheidsbeïnvloedende	Nee	0			
		5	113 Saneren van langsparkeren of parkeerstroken langs de rijbaan | aantal in st	Nee	0			
		6	207 Aanleg van een vrijliggend fiets-/bromfietspad op een 50 km/uur weg of een 80 km/uur weg | aantal in meters	Nee	0			
		7	215 Aanleg van een rotonde binnen de bebouwde kom | aantal in st	Nee	0			

IenW	E44	Tijdelijke impulsregeling klimaatadaptatie 2021–2027	Beschikkingsnummer *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E44#01*	Besteding (jaar T) ten laste van Rijksmiddelen *Aard controle R* *Indicator: E44#02*	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) ten laste van *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E44#03*	Besteding (jaar T) ten laste van cofinanciering *Aard controle R* *Indicator: E44#04*	Besteding (t/m jaar T) cofinanciering cumulatief *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E44#05*	Eindverantwoording (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E44#06*
			1 5000005272	118.800	118.800	383.887	383.887	Nee
			Kopie beschikkingsnummer *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E44#07*	Naam/nummer maatregel *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E44#08*	Maatregel afgerond in (jaar T)? (Ja/Nee) - per maatregel *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E44#09*			
			1 5000005272	3 hergebruik oud zwembad tot wateropslag voor hergebruik sportvelden	Nee			
			Kopie beschikkingsnummer *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E44#10*	Zelfstandige uitvoering (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E44#11*	Correctie besteding (jaar T-1) ivm SiSa tussen medeoverheden *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E44#12*	Correctie cofinanciering (jaar T-1) ivm SiSa tussen medeoverheden *Aard controle R* *Indicator: E44#13*		
			1 5000005272	Nee	0	0		
IenW	E50	Bodemsanering Grondwal Bethaniënstraat Arnhem	Besteding (jaar T) *Aard controle R* *Indicator: E50#01*	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E50#02*	Bestedingen (jaar T) komen overeen met ingediende projectplan (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E50#03*	Eindverantwoording (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E50#04*		
			62.209	108.641	Ja	Nee		
IenW	E53	Regeling specifieke uitkering Schone Lucht Akkoord	Beschikkingsnummer / naam *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E53#01*	Besteding (jaar T) ten laste van Rijksmiddelen *Aard controle R* *Indicator: E53#02*	Cumulatieve besteding ten laste van Rijksmiddelen (t/m jaar T) Deze indicator is bedoeld voor de tussentijdse afstemming van de juistheid en volledigheid van de *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E53#03*	Daadwerkelijke startdatum van het project (dd/mm/jj) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E53#04*	Daadwerkelijke einddatum van het project (dd/mm/jj) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E53#05*	Ervaringen binnen 3 maanden na afronding project gedeeld (ja/nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E53#06*
			1 SPUKSLA-21-01876674	138.335	138.335	1-10-2022	30-9-2023	Ja
			2 SPUKSLA-23-03531382	0	0	9-8-2023	31-12-2024	Nee
			3 SPUKSLA-23-03467120	108.688	108.688	20-3-2023	1-4-2025	Nee
			Kopie beschikkingsnummer /naam *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E53#07*	Jaar waarin het project is opgenomen in een decentraal uitvoeringsplan *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E53#08*				
			1 SPUKSLA-21-01876674	2022				
			2 SPUKSLA-23-03531382	2023				
			3 SPUKSLA-23-03467120	2023				
			Eindverantwoording (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E53#09*					

			Nee					
IenW	E58	**Tijdelijke regeling specifieke uitkering bodem overbruggingsjaar 2021**	Projectnaam / nummer *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E58I01*	Besteding (jaar T) *Aard controle R* *Indicator: E58I02*	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E58I03*	Volledig zelfstandige uitvoering (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E58I04*	Correctie besteding (jaar T-1) *Aard controle R* *Indicator: E58I05*	Project afgerond (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E58I06*
			1 5000005023	180.283	249.784	Ja	0	Nee
			Eindverantwoording (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E58I07*					
			Nee					
IenW	E83	**Tijdelijke regeling specifieke uitkering bodem 2022**	Projectnaam / nummer *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E83I01*	Besteding (jaar T) per project *Aard controle R* *Indicator: E83I02*	Volledig zelfstandige uitvoering (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E83I03*	Correctie Jaar T-1 per project ivm SiSa tussen medeoverheden (Jaar T-1) *Aard controle R* *Indicator: E83I04*	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) per project *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E83I05*	
			1 5000005458	48.146	Ja	0	104.574	
			Kopie projectnaam / nummer *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E83I06*	Uitvoering is volgens aanvraag uitgevoerd (Ja/Nee), zo nee geef in indicator 08 de reden *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E83I07*	Optionele toelichting. Verplicht als bij 07 nee is ingevuld *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E83I08*	Project afgerond (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E83I09*		
			1 5000005458	Ja		Nee		
			Eindverantwoording (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E83I10*					
			Nee					
IenW	E84	**Regeling stimulering verkeersveiligheidsmaatregelen 2022-2023** Provincies en Gemeenten	Besteding (jaar T) *Aard controle R* *Indicator: E84I01*	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E84I02*	Cumulatieve eigen bijdrage en externe financiering (t/m jaar T) *Aard controle R* *Indicator: E84I03*	Project afgerond (alle maatregelen) in (jaar T) (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E84I04*		
			113.794	113.794	201.175	Nee		
			Naam/nummer per maatregel *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E84I05*	Per maatregel, maatregel afgerond in (jaar T)? (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E84I06*	De hoeveelheid opgeleverde verkeersveiligheids-maatregelen per type maatregel (stuks, meters) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E84I07*	Eventuele toelichting, mits noodzakelijk *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E84I08*		
			1 317 Vervangen verharding fietspad|aantal in Meters	Nee	0			
			2 337 Aanleg van een fietsstraat op een 30 km/h weg|aantal in Meters	Nee	375			

IenW	E85	**Tijdelijke regeling specifieke uitkeringen intelligente verkeersregelinstallaties**	Aantal geïnstalleerde intelligente verkeersinstallaties in (jaar T) *Aard controle:R Indicator: E85A01*	Cumulatief aantal geïnstalleerde intelligente verkeersinstallaties (t/m jaar T) *Aard controle:n.v.t. Indicator: E85A02*	Totale besteding aan het project (jaar T) *Aard controle:R Indicator: E85A03*	Cumulatieve besteding aan het project (t/m jaar T) *Aard controle:n.v.t. Indicator: E85A04*	Eindverantwoording (Ja/Nee) *Aard controle:n.v.t. Indicator: E85A05*	
			0	0	21.881	21.881	Nee	
IenW	E87B	**Tijdelijke regeling stimuleren maatregelen tweede fase Deltaprogramma zoetwater (SiSa tussen medeoverheden)**	Hieronder per regel één gemeente(code) uit (jaar T) selecteren en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie voor die gemeente invullen *Aard controle:n.v.t. Indicator: E87EA01*	Beschikkingsnaam/nummer *Aard controle:n.v.t. Indicator: E87EA02*	Totale besteding (jaar T) *Aard controle:R Indicator: E87EA03*	Cumulatieve totale besteding (t/m jaar T) *Aard controle:n.v.t. Indicator: E87EA04*	Totale eigen bijdrage en bijdrage van derden (jaar T) *Aard controle:R Indicator: E87EA05*	Cumulatieve eigen bijdrage en bijdrage van derden (t/m jaar T) *Aard controle:n.v.t. Indicator: E87EA06*
		1	030004 Provincie Overijssel	S2023-0000973 Prov.	0	0	0	0
			Kopie beschikkingsnaam/nummer *Aard controle:n.v.t. Indicator: E87EA07*	Eindverantwoording (Ja/Nee) *Aard controle:n.v.t. Indicator: E87EA08*				
		1	S2023-0000973 Prov. Overijssel	Nee				
IenW	E104	**Specifieke uitkering woningbouw op korte termijn door bovenplanse infrastructuur**	Beschikkingsnummer *Aard controle:n.v.t. Indicator: E104A01*	Cumulatieve totale besteding (t/m jaar T-1) *Geldt alleen voor SiSa 2023 of SiSa 2024* *Aard controle:R Indicator: E104A02*	Totale besteding (jaar T) *Aard controle:R Indicator: E104A03*	Cumulatieve totale besteding (t/m jaar T) *Aard controle:n.v.t. Indicator: E104A04*	Cumulatieve aantal woningen bouw gestart (t/m jaar T) *Aard controle:n.v.t. Indicator: E104A05*	Cumulatieve aantal betaalbare woningen bouw gestart (t/m jaar T) *Aard controle:n.v.t. Indicator: E104A06*
		1	*IENW/BSK-2023/365515*		0	0	*0*	*0*
		2	*IENW/BSK-2023/365516*		0	0	*0*	*0*
			Kopie beschikkingsnummer *Aard controle:n.v.t. Indicator: E104A07*	Cumulatieve aantal woningen opgeleverd (t/m jaar T) *Aard controle:n.v.t. Indicator: E104A08*	Cumulatieve aantal betaalbare woningen opgeleverd (t/m jaar T) *Aard controle:n.v.t. Indicator: E104A09*	Eindverantwoording (Ja/Nee) *Aard controle:n.v.t. Indicator: E104A10*		
		1	IENW/BSK-2023/365515	*0*	*0*	Nee		
		2	IENW/BSK-2023/365516	*0*	*0*	Nee		
			Naam infrastructurele voorziening *Aard controle:n.v.t. Indicator: E104A11*	Cumulatieve totale besteding (t/m jaar T-1) per infrastructurele voorziening *Geldt alleen voor SiSa 2023 of SiSa 2024* *Aard controle:R Indicator: E104A12*	Totale besteding (jaar T) per infrastructurele voorziening *Aard controle:R Indicator: E104A13*	Cumulatieve totale besteding (t/m jaar T) per infrastructurele voorziening *Aard controle:n.v.t. Indicator: E104A14*	Infrastructurele voorziening afgerond? (Ja/Nee) *Aard controle:n.v.t. Indicator: E104A15*	
		1	*Aanleg HOV voorzieningen westervoortsedijk tussen Zevenaarseweg en Nijmeegseweg*		0	0	Nee	
		2	*Aanleg snelfietspad tussen Laan van Presikhaaf en Rozenhagelaan*		0	0	Nee	

		3	*Aanleg snelfietspad Johan de Wittlaan tussen Pieter Calandweg en Voetiuslaan*		| 0	| 0	Nee	
		4	*Herinrichting Velperweg (voetganger, fiets OV en auto) tussen A12 en Raapopseweg*		| 0	| 0	Nee	
		5	*Aanleg busbaan Ijssellaan tussen Johan de Wittlaan en Laan van Presikhaaf*		| 0	| 0	Nee	
		6	*Opwaarderen station Presikhaaf (toegankelijkheid station, stationsplein, fietsenstalling, deelfietsen en*		| 0	| 0	Nee	
		7	*Aanleg OV hub winkelcentrum Kronenburg inclusief loop- en fietsvoorzieningen*		| 0	| 0	Nee	
		8	*Herinrichting Kronenburgsingel naar erftoegangsweg (30*		| 0	| 0	Nee	
		9	*Opwaarderen P+R hub (gebouwde parkeervoorziening) Gelredome met autoparkeerplaatsen, busstation, fietsenstalling en*		| 0	| 0	Nee	
		10	*Opwaarderen snelfietsroute Rijnwaalpad vanaf Kruisstraat tot en met het Airborneplein en het Willemsplein*		| 0	| 0	Nee	
		11	*Opwaardering fietspad Burgemeester Matsersingel Optimalisatie fietsverbinding Kronenburgsingel – Rijnwaalpad Optimalisatie fietspad Groningensingel Aanleg hoogwaardige*		| 0	| 0	Nee	
EZK	**F28**	**Tijdelijke regeling capaciteit decentrale overheden voor klimaat- en energiebeleid**	Besteding apparaatskosten (jaar T) : salarissen en sociale lasten voor ambtelijk personeel *Aard controle R Indicator: F28/01*	Besteding apparaatskosten (jaar T): kosten voor ingeleend personeel *Aard controle R Indicator: F28/02*	Besteding apparaatskosten (jaar T): overige goederen en diensten *Aard controle R Indicator: F28/03*	Cumulatieve bestedingen (t/m jaar T) apparaatskosten *Aard controle n.v.t. Indicator: F28/04*	Besteding (jaar T) overige kosten gerelateerd aan apparaatskosten *Aard controle R Indicator: F28/05*	Cumulatieve bestedingen (t/m jaar T) overige kosten gerelateerd aan *Aard controle n.v.t. Indicator: F28/06*
			| 1.097.807	| 812.132	| 0	| 1.909.938	| 0	| 0
			Eindverantwoording (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t. Indicator: F28/07*					
			Nee					

SZW	G2	**Gebundelde uitkering op grond van artikel 69 Participatiewet gemeentedeel 2023** Alle gemeenten verantwoorden hier het gemeentedeel over (jaar T), ongeacht of de gemeente in (jaar T) geen, enkele of alle taken heeft uitbesteed aan een Openbaar lichaam opgericht op grond van de Wgr	Besteding (jaar T) algemene bijstand Gemeente I.1 Participatiewet (**PW**) *Aard controle R* *Indicator: G2K01*	Baten (jaar T) algemene bijstand (exclusief Rijk) Gemeente I.1 Participatiewet (**PW**) *Aard controle R* *Indicator: G2K02*	Besteding (jaar T) **IOAW** Gemeente I.2 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte werkloze werknemers (**IOAW**) *Aard controle R* *Indicator: G2K03*	Baten (jaar T) **IOAW** (exclusief Rijk) Gemeente I.2 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte werkloze werknemers (**IOAW**) *Aard controle R* *Indicator: G2K04*	Besteding (jaar T) **IOAZ** Gemeente I.3 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte gewezen zelfstandigen (**IOAZ**) *Aard controle R* *Indicator: G2K05*	Baten (jaar T) **IOAZ** (exclusief Rijk) Gemeente I.3 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte gewezen zelfstandigen (**IOAZ**) *Aard controle R* *Indicator: G2K06*
			108.797.301	2.425.859	4.385.413	71.111	323.011	1.050
			Besteding (jaar T) **Bbz 2004** levensonderhoud Gemeente I.4 Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (levensonderhoud) (**Bbz 2004**) *Aard controle R* *Indicator: G2K07*	Baten (jaar T) **Bbz 2004** levensonderhoud (exclusief Rijk) Gemeente I.4 Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (levensonderhoud) (**Bbz** *Aard controle R* *Indicator: G2K08*	Baten (jaar T) **WWIK** (exclusief Rijk) Gemeente I.6 Wet werk en inkomen kunstenaars (**WWIK**) *Aard controle R* *Indicator: G2K09*	Besteding (jaar T) Loonkostensubsidie o.g.v. art. 10d Participatiewet Gemeente I.7 Participatiewet (**PW**) *Aard controle R* *Indicator: G2K10*	Baten (jaar T) Loonkostensubsidie o.g.v. art. 10d Participatiewet (exclusief Rijk) Gemeente I.7 Participatiewet (**PW**) *Aard controle R* *Indicator: G2K11*	Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden schulden gebundelde uitkering Participatiewet in (jaar T) i.v.m. de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire Gemeente Participatiewet (**PW**) *Aard controle R* *Indicator: G2K12*
			185.381	20.678	0	4.460.669	0	4.010
			Mutaties (dotaties en vrijval) voorziening dubieuze debiteuren als gevolg van kwijt te schelden schulden gebundelde uitkering Participatiewet (jaar T) i.v.m. de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire Gemeente Participatiewet (**PW**) *Aard controle D2* *Indicator: G2K13*	Volledig zelfstandige uitvoering (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: G2K14*				
			1.257	Ja				
SZW	G3	**Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (uitsluitend kapitaalverstrekking)_gemeentedeel 2023** **Besluit bijstandverlening zelfstandigen (Bbz)** Alle gemeenten verantwoorden hier het gemeentedeel over (jaar T), ongeacht of de gemeente in (jaar T) geen, enkele of alle taken heeft uitbesteed aan een Openbaar lichaam opgericht op grond van de Wgr.	Besteding (jaar T) kapitaalverstrekking Gemeente *Aard controle R* *Indicator: G3K01*	Baten (jaar T) vanwege vanaf 1 januari 2020 verstrekt kapitaal (exclusief Rijk) Gemeente *Aard controle R* *Indicator: G3K02*	Baten vanwege vóór 1 januari 2020 verstrekt kapitaal (exclusief Rijk) Gemeente *Aard controle R* *Indicator: G3K03*	Besteding (jaar T) Bob Gemeente *Aard controle R* *Indicator: G3K04*	Baten (jaar T) Bob (exclusief Rijk) Gemeente *Aard controle R* *Indicator: G3K05*	Besteding (jaar T) onderzoekskosten artikel 52, eerste lid, onderdeel b. Bbz 2004 (Bob) Gemeente *Aard controle R* *Indicator: G3K06*
			102.665	38.618	98.678	0	0	0
			BBZ vóór 2020 – levensonderhoud (exclusief BOB) Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden schulden levensonderhoud BBZ in (jaar T) (exclusief BOB) i.v.m. de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire Gemeente *Aard controle R* *Indicator: G3K07*	BBZ vóór 2020 – kapitaalverstrekking (exclusief BOB) Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden van achterstallige betalingen kapitaalverstrekkingen BBZ in (jaar T) (exclusief BOB) i.v.m. de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire Gemeente *Aard controle R* *Indicator: G3K08*	BBZ vóór 2020 – levensonderhoud en kapitaalverstrekkingen (BOB) Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden schulden levensonderhoud BBZ en achterstallige betalingen kapitaalverstrekkingen BOB in (jaar T) i.v.m. de Gemeente *Aard controle R* *Indicator: G3K09*	BBZ vanaf 2020 – kapitaalverstrekking Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden van achterstallige betalingen kapitaalverstrekkingen BBZ in (jaar T) i.v.m. de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire Gemeente *Aard controle R* *Indicator: G3K10*	Volledig zelfstandige uitvoering (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: G3K11*	

			| 0	| 0	| 0	| 0	Ja	
SZW	G4	**Tijdelijke overbruggingsregeling zelfstandig ondernemers (Tozo) gemeentedeel 2023** Alle gemeenten verantwoorden hier het gemeentedeel over Tozo (jaar T), ongeacht of de gemeente in (jaar T) geen, enkele of alle taken heeft uitbesteed aan een Openbaar lichaam opgericht op grond van de War	Welke regeling betreft het? *Aard controle n.v.t.* *Indicator: G4#01*	Besteding (jaar T) levensonderhoud Gemeente *Aard controle R* *Indicator: G4#02*	Besteding (jaar T) kapitaalverstrekking Gemeente *Aard controle R* *Indicator: G4#03*	Baten (jaar T) levensonderhoud Gemeente *Aard controle R* *Indicator: G4#04*	Baten (jaar T) kapitaalverstrekking Gemeente *Aard controle R* *Indicator: G4#05*	Baten (jaar T) kapitaalverstrekking (overig) Gemeente *Aard controle R* *Indicator: G4#06*
			1 Tozo 1 (1 mrt tot 1 juni 2020)	| 0	| 0	| 11.643	| 3.651	| 208
			2 Tozo 2 (1 juni tot 1 oktober 2020)	| 0	| 0	| 16.815	| 322.704	| 15.264
			3 Tozo 3 (1 oktober 2020 tot 1 april 2021)	| 0	| 0	| 42.196	| 109.097	| 6.114
			4 Tozo 4 (geldend van 1 april 2021 tot 1 juli 2021)	| 0	| 0	-| 17.335	| 9.146	| 344
			5 Tozo 5 (geldend van 1 juli tot 1 oktober 2021)	| 0	| 0	-| 30.872	| 4.342	| 338
			6 Totaal	| 0	| 0	| 22.447	| 448.940	| 22.268
			Kopie regeling *Aard controle n.v.t.* *Indicator: G4#07*	Aantal besluiten levensonderhoud (jaar T) Gemeente *Aard controle R* *Indicator: G4#08*	Aantal besluiten kapitaalverstrekking (jaar T) Gemeente *Aard controle R* *Indicator: G4#09*	Volledig zelfstandige uitvoering (Ja/Nee) Gemeente *Aard controle n.v.t.* *Indicator: G4#10*		
			1 Tozo 1 (1 mrt tot 1 juni 2020)	0	0	Ja		
			2 Tozo 2 (1 juni tot 1 oktober 2020)	0	0	Ja		
			3 Tozo 3 (1 oktober 2020 tot 1 april 2021)	0	0	Ja		
			4 Tozo 4 (geldend van 1 april 2021 tot 1 juli 2021)	0	0	Ja		
			5 Tozo 5 (geldend van 1 juli tot 1 oktober 2021)	0	0	Ja		
			6 Totaal	0	0	N.v.t.		
			Kopie regeling *Aard controle n.v.t.* *Indicator: G4#11*	Besteding (jaar T) kapitaalverstrekking Tozo buitenland (gemeente Maastricht) *Aard controle R* *Indicator: G4#12*	Baten (jaar T) kapitaalverstrekking Tozo buitenland (gemeente Maastricht), aflossing *Aard controle R* *Indicator: G4#13*	Baten (jaar T) kapitaalverstrekking Tozo buitenland (gemeente Maastricht), overig *Aard controle R* *Indicator: G4#14*	Uitvoeringskosten (jaar T) uitvoering Tozo buitenland (gemeente Maastricht) *Aard controle R* *Indicator: G4#15*	
			1 Tozo 1 (1 mrt tot 1 juni 2020)					
			2 Tozo 2 (1 juni tot 1 oktober 2020)					
			3 Tozo 3 (1 oktober 2020 tot 1 april 2021)					
			4 Tozo 4 (geldend van 1 april 2021 tot 1 juli 2021)					
			5 Tozo 5 (geldend van 1 juli tot 1 oktober 2021)					
			6 Totaal	| 0	| 0	| 0	| 0	

				Kopie regeling *Aard controle n.v.t.* *Indicator: G4#16*	Levensonderhoud - Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden schulden levensonderhoud Tozo in jaar T i.v.m. de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire Gemeente *Aard controle R* *Indicator: G4#17*	Levensonderhoud- Mutaties (dotaties en vrijval) voorziening dubieuze debiteuren (jaar T) als gevolg van kwijt te schelden schulden levensonderhoud Tozo i.v.m. de hersteloperatie Gemeente *Aard controle EQ* *Indicator: G4#18*	Kapitaalverstrekkingen - Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden van achterstallige betalingen op kapitaalverstrekkingen Tozo in jaar T i.v.m. de hersteloperatie Gemeente *Aard controle R* *Indicator: G4#19*	
			1	Tozo 1 (1 mrt tot 1 juni 2020)	0	0	0	
			2	Tozo 2 (1 juni tot 1 oktober 2020)	0	0	0	
			3	Tozo 3 (1 oktober 2020 tot 1 april 2021)	0	0	0	
			4	Tozo 4 (geldend van 1 april 2021 tot 1 juli 2021)	0	0	0	
			5	Tozo 5 (geldend van 1 juli tot 1 oktober 2021)	0	0	0	
			6	Totaal	0	0	0	
SZW	**G10**	**Wet inburgering 2021_ gemeentedeel 2023** Alle gemeenten verantwoorden hier het gemeentedeel over Wet inburgering 2021 (jaar T), ongeacht of de gemeente in (jaar T) geen, enkele of alle taken heeft uitbesteed aan een Openbaar lichaam opgericht op grond		Besteding (jaar T) Gemeente *Aard controle R* *Indicator: G10#01*	Baten (jaar T) (exclusief Rijk) Gemeente *Aard controle R* *Indicator: G10#02*	Volledig zelfstandige uitvoering (Ja/Nee) Gemeente *Aard controle n.v.t.* *Indicator: G10#03*		
				1.161.030	0	Ja		
SZW	**G12**	**Kwijtschelden publieke schulden SZW-domein hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire_gemeentedeel 2023** Alle gemeenten verantwoorden hier het gemeentedeel (jaar T), ongeacht of de gemeente in (jaar T) geen, enkele of alle taken heeft uitbesteed aan een Openbaar lichaam opgericht op grond van de War		Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden schulden Bijzondere bijstand in (jaar T) i.v.m. de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire Gemeente *Aard controle R* *Indicator: G12#01*	Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden schulden Wet Inburgering van 13 september 2012 in (jaar T) i.v.m. de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire Gemeente *Aard controle R* *Indicator: G12#02*	Volledig zelfstandige uitvoering (Ja/Nee) Gemeente *Aard controle n.v.t.* *Indicator: G12#03*		
				2.771	0	Ja		
SZW	**G13**	**Onderwijsroute_ deel gemeente 2023** Alle gemeenten verantwoorden hier het gemeentedeel (jaar T),ongeacht of de gemeente in (jaar T) geen, enkele of alle taken heeft uitbesteed aan een Openbaar lichaam opgericht op grond van de War		Bestedingen onderwijsroute (jaar T) Gemeente *Aard controle R* *Indicator: G13#01*	Baten onderwijsroute (jaar T) (exclusief Rijk) Gemeente *Aard controle R* *Indicator: G13#02*	Bestedingen overige voorzieningen (jaar T) Gemeente *Aard controle R* *Indicator: G13#03*	Baten overige voorzieningen (jaar T) (exclusief Rijk) Gemeente *Aard controle R* *Indicator: G13#04*	Volledig zelfstandige uitvoering (Ja/Nee) Aard controle n.v.t. Indicator: G13#05
				358.092	0	0	0	Ja

VWS	H1	**Ministeriële regeling heroïnebehandeling** Gemeenten	Feitelijke bezetting behandelplaatsen (jaar T) **Afspraak** *Aard controle DI* *Indicator: H1I01*	Feitelijke bezetting behandelplaatsen (jaar T) **Realisatie** *Aard controle DI* *Indicator: H1I02*	Besteding (jaar T) *Aard controle R* *Indicator: H1I03*				
			24	20	758.769				
VWS	H4	**Regeling specifieke uitkering stimulering sport** Gemeenten	Ontvangen Rijksbijdrage (jaar T) *Aard controle R* *Indicator: H4I01*	Totale werkelijke berekende subsidie *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H4I02*					
			3.196.486	4.185.086					
			Activiteiten *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H4I03*	Totale werkelijke berekende subsidie per project (jaar T) *Aard controle R* *Indicator: H4I04*	Werkelijke besteding voor de activiteiten inclusief btw x 17,5% (jaar T) **Onroerende zaken** *Aard controle R* *Indicator: H4I05*	Werkelijke besteding voor de activiteiten inclusief btw x 17,5% (jaar T) **roerende zaken** *Aard controle R* *Indicator: H4I06*	Werkelijke besteding voor de activiteiten inclusief btw x 17,5% (jaar T) **overige kosten** *Aard controle R* *Indicator: H4I07*	Toelichting - Verplicht als het een activiteit betreft welke NIET in de toekenning meegenomen is *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H4I08*
		1	Exploitatie vastgoed Sport	2.040	0	2.040	0		
		2	Exploitatie Sportbedrijf	1.415.096	0	0	1.415.096		
		3	Investeringen Sportbedrijf	216.798	0	0	216.798		
		4	Exploitatie Overhead (Bedrijfsvoering)	815.304	0	0	815.304		
		5	Investeringen SBR-Sport	386.212	386.212	0	0		
		6	Investeringen Vastgoed Sport	133.356	133.356	0	0		
		7	Investeringen SBR-Sporthallen	1.216.280	1.216.280	0	0		
VWS	H8	**Regeling Sportakkoord 2020-2022**	Beschikkingsnummer *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H8I01*	Totaal bedrag volgens beschikking *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H8I02*	Besteding aanstellen sportformateur (jaar T) **Gerealiseerd** *Aard controle R* *Indicator: H8I03*	Besteding uitvoering sportakkoord (jaar T) **Gerealiseerd** *Aard controle R* *Indicator: H8I04*	Cumulatieve besteding aanstellen sportformateur (t/m jaar T) **Gerealiseerd** *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H8I05*	Cumulatieve besteding uitvoering sportakkoord (t/m jaar T) **Gerealiseerd** *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H8I06*	
		1	1042031	150.866	0	150.866	0	150.866	
			Kopie beschikkingsnummer *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H8I07*	Eindverantwoording (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H8I08*					
		1	1042031	Ja					

VWS	H10	**Regeling specifieke uitkering vastgoedtransitie gesloten jeugdhulp 2020**	Aantrekken projectleider en ondersteunend personeel (volgens lid 2 sub a) uitgevoerd? (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H10#01*	Opstellen bovenregionaal plan (volgens lid 2 sub b) uitgevoerd? (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H10#02*	Opstellen strategisch vastgoedplan (volgens lid 2 sub c) uitgevoerd? (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H10#03*	Toelichting (indien bij indicatoren 01, 02 en 03 Nee is ingevuld is toelichting verplicht) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H10#04*	Besteding (jaar T) realisatie activiteit aantrekken projectleider en ondersteunend personeel (volgens lid 2 sub a en de restricties benoemd in lid 3) *Aard controle R* *Indicator: H10#05*	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) realisatie activiteit aantrekken projectleider en ondersteunend personeel (volgens lid 2 sub a en de restricties benoemd in lid 3) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H10#06*
			Ja	Ja	Ja		0	0
			Besteding (jaar T) realisatie activiteit opstellen bovenregionaal plan (volgens lid 2 sub b en de restricties benoemd in lid 3) *Aard controle R* *Indicator: H10#07*	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) realisatie activiteit opstellen bovenregionaal plan (volgens lid 2 sub b en de restricties benoemd in lid 3) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H10#08*	Besteding (jaar T) realisatie activiteit opstellen strategisch vastgoedplan (volgens lid 2 sub c en de restricties benoemd in lid 4) *Aard controle R* *Indicator: H10#09*	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) realisatie activiteit opstellen strategisch vastgoedplan (volgens lid 2 sub c en de restricties *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H10#10*	Besteding (jaar T) realisatie activiteit afstoten (lid 2 sub d) *Aard controle R* *Indicator: H10#11*	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) realisatie activiteit afstoten (lid 2 sub d) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H10#12*
			0	147.529	0	6.092	0	0
			Besteding (jaar T) realisatie activiteit verbouwen (lid 2 sub e) *Aard controle R* *Indicator: H10#13*	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) realisatie activiteit verbouwen (lid 2 sub e) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H10#14*	Besteding (jaar T) realisatie activiteit vervangende nieuwbouw (lid 2 sub f) *Aard controle R* *Indicator: H10#15*	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) realisatie activiteit vervangende nieuwbouw (lid 2 sub f) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H10#16*	Eindverantwoording (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H10#17*	
			1.400.000	1.700.000	0	0	Nee	
VWS	H12	**Regeling specifieke uitkering lokale preventieakkoorden of preventieaanpakken**	Besteding (jaar T) *Aard controle R* *Indicator: H12#01*	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) *Aard controle R* *Indicator: H12#02*	Is voldaan aan de uitvoering van het lokale preventieakkoord of aanpak? *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H12#03*	Eindverantwoording? (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H12#04*		
			80.000	80.000	Ja	Ja		
VWS	H20	**Regeling specifieke uitkering vastgoedtransitie residentiële jeugdhulp 2021**	Betreft naam onderdeel *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H20#01*	Aantrekken projectleider en ondersteunend personeel (volgens art. 4 lid 2 sub a) uitgevoerd? (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H20#02*	Opstellen bovenregionaal plan (volgens art. 4 lid 2 sub b) uitgevoerd? (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H20#03*	Opstellen strategisch vastgoedplan (volgens art. 4 lid 2 sub c) uitgevoerd? (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H20#04*	Toelichting (indien bij indicatoren 02, 03 en 04 Nee is ingevuld is toelichting verplicht) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H20#05*	Besteding (jaar T) realisatie activiteit aantrekken projectleider en ondersteunend personeel (volgens art. 4 lid 2 sub a en de restricties benoemd art. 5 in lid 2) *Aard controle R* *Indicator: H20#06*
		1 Vastgoedtransitie open driemilieusvoorzieningen	Ja	Ja	Ja			0
		2 Ombouw van separeerruimten of ontwikkeling van relationele beveiliging	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	

			Kopie naam onderdeel *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H20#07*	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) realisatie activiteit aantrekken projectleider en ondersteunend personeel (volgens art. 4 lid 2 sub a en de restricties benoemd in art. 5 lid *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H20#08*	Besteding (jaar T) realisatie activiteit opstellen bovenregionaal plan (volgens art. 4 lid 2 sub b en de restricties benoemd in art. 5 lid 2) *Aard controle R* *Indicator: H20#09*	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) realisatie activiteit opstellen bovenregionaal plan (volgens art. 4 lid 2 sub b en de restricties benoemd in art. 5 lid 2) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H20#10*	Besteding (jaar T) realisatie activiteit opstellen strategisch vastgoedplan (volgens art. 4 lid 2 sub c en de restricties in art. 5 benoemd in lid 3) *Aard controle R* *Indicator: H20#11*	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) realisatie activiteit opstellen strategisch vastgoedplan (volgens art. 4 lid 2 sub c en de restricties in art. 5 benoemd in lid 3) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H20#12*
			1 Vastgoedtransitie open driemilieusvoorzieningen	0	0	106.241	60.000	117.701
			2 Ombouw van separeerruimten of ontwikkeling van relationele beveiliging	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
			Kopie naam onderdeel *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H20#13*	Besteding (jaar T) realisatie activiteit afstoten (art.4 lid 2 sub d) *Aard controle R* *Indicator: H20#14*	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) realisatie activiteit afstoten (art. 4 lid 2 sub d) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H20#15*	Besteding (jaar T) realisatie activiteit verbouwen (art. 4 lid 2 sub e) *Aard controle R* *Indicator: H20#16*	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) realisatie activiteit verbouwen (art. 4 lid 2 sub e) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H20#17*	Besteding (jaar T) realisatie activiteit vervangende nieuwbouw (art. 4 lid 2 sub f) *Aard controle R* *Indicator: H20#18*
			1 Vastgoedtransitie open driemilieusvoorzieningen	0	0	5.060.305	5.060.305	0
			2 Ombouw van separeerruimten of ontwikkeling van relationele beveiliging	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
			Kopie naam onderdeel *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H20#19*	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) realisatie activiteit vervangende nieuwbouw (art. 4 lid 2 sub f) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H20#20*	Activiteit Ombouw separeerruimten gerealiseerd (art. 4 lid 1 sub b) (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H20#21*	Activiteit Ontwikkeling relationele beveiliging als de instelling niet meer beschikt over een separeerruimte (art. 4 lid 1 sub b) (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H20#22*	Besteding realisatie activiteit ombouw separeerruimten in (jaar T) (art. 4 lid 1 sub b) *Aard controle R* *Indicator: H20#23*	Cumulatie besteding (t/m jaar T) ombouw separeerruimte (art. 4 lid 1 sub b) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H20#24*
			1 Vastgoedtransitie open driemilieusvoorzieningen	0	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
			2 Ombouw van separeerruimten of ontwikkeling van relationele beveiliging	n.v.t.				
			Kopie naam onderdeel *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H20#25*	Besteding realisatie activiteit ontwikkeling relationele beveiliging in (jaar T) (art. 4 lid 1 sub b) *Aard controle R* *Indicator: H20#26*	Cumulatie besteding (t/m jaar T) realisatie activiteit ontwikkeling relationele beveiliging (art. 4 lid 1 sub b) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H20#27*	Optionele toelichting *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H20#28*		
			1 Vastgoedtransitie open driemilieusvoorzieningen	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.		
			2 Ombouw van separeerruimten of ontwikkeling van relationele beveiliging					
			Eindverantwoording (Ja/nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H20#29*					
			Nee					

VWS	H26	**Regeling specifieke uitkering randvoorwaardelijke functies jeugdhulp**	Projectnummer *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H26/01*	Gedurende jaar T zijn de activiteiten verricht in het kader van de randvoorwaardelijke functie waarvoor de uitkering is ontvangen? (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H26/02*	Besteding (jaar T) – zelfstandige uitvoering *Aard controle R* *Indicator: H26/03*	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) – inclusief uitvoering door derden vanaf Sisa 2024 *Aard controle R* *Indicator: H26/04*	Eindverantwoording? (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H26/05*	Optionele toelichting *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H26/06*
		1	*104499*	*Ja*	108.027	108.027	Nee	
			Zelfstandige uitvoering (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H26/07*					
		1	Ja					
VWS	H30	**Specifieke uitkering versterking voor sport en bewegen, gezondheidsbevordering, cultuurparticipatie en de sociale basis 2023-**	Naam onderdeel *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H30/01*	Totaalbedrag (jaar T) toegekend per onderdeel *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H30/02*	Besteding (jaar T) per onderdeel *Aard controle R* *Indicator: H30/03*	Welk bedrag per onderdeel neemt u mee van 2023 naar 2024? *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H30/04*	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) per onderdeel *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H30/05*	Voldaan aan afspraken in akkoorden (Ja/ Nee/ n.v.t.)? *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H30/06*
		1	Lokaal Sportakkoord	126.740	100.000	25.348	100.000	Ja
		2	Brede regeling combinatiefuncties	872.558	872.558	0	872.558	Ja
		3	Terugdringen Gezondheidsachterstanden	194.985	137.841	38.997	137.841	Ja
		4	Kansrijke Start	146.239	94.436	29.248	94.436	Ja
		5	Mentale Gezondheid	68.245	26.968	13.649	26.968	Ja
		6	Aanpak overgewicht en	170.612	161.421	9.191	161.421	Ja
		7	Valpreventie	502.086	331.164	100.417	331.164	Ja
		8	Leefomgeving	97.492	45.318	19.498	45.318	Ja
		9	OKO & Vroegsignalering alcoholproblematiek	24.373	14.000	4.875	14.000	Ja
		10	Versterken sociale basis	355.848	296.069	59.779	296.069	Ja
		11	Mantelzorg	97.492	77.000	19.498	77.000	Ja
		12	Eén tegen eenzaamheid	97.492	72.500	19.498	72.500	Ja
		13	Welzijn op recept	53.621	38.910	10.724	38.910	Ja
		14	Versterking kennis- en adviesfunctie GGD	24.373	24.373	0	24.373	Ja
		15	Coördinatiekosten regionale aanpak	86.768	0	17.354	0	Ja
			Kopie naam onderdeel *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H30/07*	Meegewerkt aan de monitoring (Ja/Nee/ n.v.t.)? *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H30/08*				
		1	Lokaal Sportakkoord	Nee				
		2	Brede regeling combinatiefuncties	Nee				
		3	Terugdringen Gezondheidsachterstanden	Nee				
		4	Kansrijke Start	Nee				
		5	Mentale Gezondheid	Nee				
		6	Aanpak overgewicht en	Nee				
		7	Valpreventie	Nee				
		8	Leefomgeving	Nee				

			9	OKO & Vroegsignalering alcoholproblematiek	Nee					
			10	Versterken sociale basis	Nee					
			11	Mantelzorg	Nee					
			12	Eén tegen eenzaamheid	Nee					
			13	Welzijn op recept	Nee					
			14	Versterking kennis- en adviesfunctie GGD	Nee					
			15	Coördinatiekosten regionale aanpak	Nee					
				Eindverantwoording (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H30N09*						
				Nee						
VWS	**H32**	**Regeling specifieke uitkering Meerkosten Energie Openbare Zwembaden**		Beschikkingsnummer / kenmerk *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H32N01*	Totaal ontvangen Rijksbijdrage (jaar T) *Automatisch berekend* *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H32N02*	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) ten laste van *Automatisch berekend* *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H32N03*				
				MEO2023N61	1.301.439	759.080				
				Naam zwembad *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H32N04*	Totale verlening per zwembad (jaar T) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H32N05*	Cumulatieve besteding per zwembad (t/m jaar T) ten laste van Rijksmiddelen *Aard controle R* *Indicator: H32N06*	Verduurzamingsplan aanwezig (Ja/Nee) *Aard controle DI* *Indicator: H32N07*	Toelichting *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H32N08*		
			1	*Zwembad de Grote Koppel*	792.222	440.029	Ja			
			2	*Zwembad Valkenhuizen*	509.217	319.051	Ja			
VWS	**H35**	**Specifieke uitkering IZA-doelen 2023-2026**		Beschikkingsnummer *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H35N01*	Zijn activiteiten verricht zoals vermeld in artikel 3 van de regeling (jaar T) (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H35N02*	Is meegewerkt aan monitoring zoals gesteld in artikel 7 lid 2 in de regeling (jaar T) (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H35N03*	Besteding (jaar T) Zelfstandige uitvoering *Aard controle R* *Indicator: H35N04*	Correcties besteding (T-1) inclusief uitvoering door medeoverheden *vanaf SiSa 2024* *Aard controle R* *Indicator: H35N05*	Eindverantwoording (jaar T) (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H35N06*	
			1	*IZA2023nr005*	Ja	Ja	957.908	0	Nee	

Rechtmatigheidsverantwoording van het college van Burgemeester & Wethouders

Toelichting op baten en lasten

Inleiding
Tot 2022 gaf de accountant naast de getrouwheid een oordeel over de rechtmatigheid van de gemeente. Met ingang van 2023 geeft het college van burgemeester en wethouders een rechtmatigheidsverantwoording af. De gemeenteraad heeft hiervoor regels vastgelegd in de financiële verordening 2023 en het normenkader bij de begroting 2024.

Verantwoordelijkheid van het college van Burgemeester & Wethouders
De baten en lasten alsmede de balansmutaties moeten getrouw in de jaarrekening worden opgenomen. Uit het getrouw opnemen van de baten en lasten alsmede de balansmutaties, blijken een drietal rechtmatigheidscriteria niet expliciet. Dit betreffen het begrotings-, voorwaarden-, en misbruik- en oneigenlijk gebruik criterium. In deze rechtmatigheidsverantwoording licht het college van burgemeester en wethouders toe in hoeverre deze criteria zijn nageleefd.

Dit houdt in dat de verantwoorde baten, lasten en balansmutaties in overeenstemming zijn met door de raad vastgestelde kaders en met bepalingen in relevante wet- en regelgeving. De raadskaders zijn de begroting en gemeentelijke verordeningen.

Deze verantwoording kent een grensbedrag. Deze grens is door de raad bepaald en bedraagt 1% van de totale lasten inclusief toevoegingen aan de reserves. De grens is daarmee vastgesteld op € 10.300.000.

Bevindingen
Het college is van mening dat de in deze jaarrekening verantwoorde baten, lasten en balansmutaties niet allemaal rechtmatig tot stand zijn gekomen binnen de daarvoor gestelde grens.

De geconstateerde afwijkingen betreffen:

	Begrotingsonrechtmatigheid	Fouten x €1.000	Onduidelijkheden x €1.000
A	Overschrijding lasten programma S00	€ 7.431	€ 0
	Overschrijding lasten programma S06	€ 11.851	€ 0
	Overschrijding lasten programma S07	€ 24.018	€ 0
B	Onderschrijding investeringsbudgetten	€ 0	€ 0
C	Ongeautoriseerde reservemutaties	€ 0	€ 0
D	Overige afwijkingen niet tijdig gewijzigd in de begroting/gemeld aan raad	€ 0	€ 0
	Totaal begrotingsonrechtmatigheden	€ 43.300	€ 0
	Verantwoordingsgrens	€ 10.300	€ 0
	Op te nemen in rechtmatigheidsverantwoording	**€ 43.300**	**€ 0**
E	Acceptabel deel overschrijdingen A en B volgens financiële verordening (zie bij toelichting baten en lasten)	€ 41.410	€41.410
	Resterende begrotingsonrechtmatigheden	**€ 1.890**	**€ 0**
	Waarvan toegelicht in paragraaf bedrijfsvoering	**€ 0**	**€ 0**
			€ 0
	Voorwaarden criterium	Bedrag	Toelichting
1	Bevindingen rond aanbestedingsonrechtmatigheden	€ 0	
	M&O criterium	Bedrag	Toelichting
1	Afwijkingen M&O Criterium	€ 0	

In de paragraaf bedrijfsvoering is op basis van de Kadernota rechtmatigheid van de commissie BBV en op basis van de afspraken met de gemeenteraad aanvullende informatie opgenomen over de financiële rechtmatigheid. In deze paragraaf heeft het college van burgemeester en wethouders ook beschreven welke actie hij onderneemt om vermelde afwijkingen in de toekomst te voorkomen.

Controleverklaring van de onafhankelijke accountant

Deel 4 Bijlagen

Overzicht BBV-indicatoren

Doel:	BBV indicatoren (Bestuur, dienstverlening en financiën)				
Indicator	**2019**	**2020**	**2021**	**2022**	**2023**
Woonlasten éénpersoonshuishouden	**700**	**707**	**694**	**876**	**902**

Eenheid: Het gemiddelde totaalbedrag in euro's per jaar dat een éénpersoonshuishouden betaalt aan woonlasten.

Bron: COELO, Groningen

Doel:	BBV indicatoren (Bestuur, dienstverlening en financiën)				
Indicator	**2019**	**2020**	**2021**	**2022**	**2023**
Woonlasten meerpersoonshuishouden	**763**	**750**	**711**	**949**	**976**

Eenheid: Het gemiddelde totaalbedrag in euro's per jaar dat een meerpersoonshuishouden betaalt aan woonlasten.

Bron: COELO, Groningen

Doel:	BBV indicatoren (Bestuur, dienstverlening en financiën)				
Indicator	**2019**	**2020**	**2021**	**2022**	**2023**
WOZ-waarde woningen	**206**	**221**	**240**	**265**	**323**

Eenheid: De gemiddelde WOZ waarde van woningen x €1.000.

Bron: CBS - Statistiek Waarde Onroerende Zaken

Doel:	BBV indicatoren (Bestuur, dienstverlening en financiën)				
Indicator	**2019**	**2020**	**2021**	**2022**	**2023**
Formatie ambtelijk apparaat	**5,80**	**5,80**	**6,10**	**6,10**	**6,90**

Eenheid: Toegestane formatie in fte van het ambtelijk apparaat van eigen organisatie voor het begrotingsjaar op peildatum 1 januari. In fte per 1.000 inwoners.

Bron: Eigen gegevens gemeente.

Doel:	BBV indicatoren (Bestuur, dienstverlening en financiën)				
Indicator	**2019**	**2020**	**2021**	**2022**	**2023**
Bezetting ambtelijk apparaat	**5,70**	**5,90**	**6,10**	**6,30**	**6,79**

Eenheid: Werkelijk aantal fte dat werkzaam is binnen eigen organisatie. In fte per 1.000 inwoners.

Bron: Eigen gegevens gemeente

Doel:	BBV indicatoren (Bestuur, dienstverlening en financiën)				
Indicator	**2019**	**2020**	**2021**	**2022**	**2023**
Apparaatskosten per inwoner	**490**	**490**	**406**	**429**	**466**

Eenheid: De noodzakelijke financiële middelen voor het inzetten van personeel (salarissen), organisatie-, huisvestings-, materieel-, automatiseringskosten e.d. voor het uitvoeren van de organisatorische taken.

Bron: Eigen gegevens gemeente.

Doel:	BBV indicatoren (Bestuur, dienstverlening en financiën)				
Indicator	**2019**	**2020**	**2021**	**2022**	**2023**
Kosten inhuur externen als % van de loonsom	**21**	**17**	**22,70**	**19,50**	**19,20**

Eenheid: Inzet van uitzendkrachten, zzp'ers of detacheringsovereenkomsten in procenten.

Bron: Eigen gegevens gemeente.

Doel:	BBV indicatoren (Bestuur, dienstverlening en financiën)					
Indicator		**2019**	**2020**	**2021**	**2022**	**2023**
Overhead % van totale lasten		**5**	**9,50**	**9**	**8,90**	**9,10**

Eenheid: Overheadkosten zijn alle kosten die samenhangen met de sturing en ondersteuning van de medewerkers in het primaire proces in procenten van de totale lasten.

Bron: Eigen gegevens gemeente

Doel:	Criminaliteit maakt geen kans					
Indicator		**2019**	**2020**	**2021**	**2022**	**2023**
Verwijzingen Halt		**10**	**13**	**8**	**7**	

Eenheid: Verwijzingen Halt per 10.000 inwoners van 12-17 jaar

Bron: Waarstaatjegemeente

Doel:	BBV-indicatoren					
Indicator		**2019**	**2020**	**2021**	**2022**	**2023**
Diefstal uit woning		**2,84**	**2,19**	**1,84**	**1,68**	**1,42**

Eenheid: Aantal diefstallen/inbraak woning per 10.000 inwoners

Bron: CBS

Doel:	BBV-indicatoren					
Indicator		**2019**	**2020**	**2021**	**2022**	**2023**
Winkeldiefstal		**56,50**	**47,70**	**44,19**	**50,16**	**65,27**

Eenheid: Aantal winkeldiefstallen per 10.000 inwoners

Bron: CBS

Doel:	BBV-indicatoren					
Indicator		**2019**	**2020**	**2021**	**2022**	**2023**
Geweldsmisdrijven		**7,60**	**7,10**	**6,60**	**6,80**	**6,80**

Eenheid: Het aantal geweldsmisdrijven, per 1.000 inwoners. Voorbeelden van geweldsmisdrijven zijn seksuele misdrijven, levensdelicten zoals moord en doodslag en dood en lichamelijk letsel door schuld (bedreiging, mishandeling).

Bron: CBS

Doel:	BBV-indicatoren					
Indicator		**2019**	**2020**	**2021**	**2022**	**2023**
Vernieling		**6,80**	**7,40**	**6,60**	**6,30**	**5,99**

Eenheid: Aantal vernielingen en beschadigingen per 1000 inwoners

Bron: CBS

Doel:	BBV-indicatoren					
Indicator		**2019**	**2020**	**2021**	**2022**	**2023**
Jongeren met een delict voor de rechter		**1**	**1**	**2**	**1**	

Eenheid: Het percentage jongeren (12-21 jaar) dat met een delict voor de rechter is verschenen

Bron: CBS

Doel:	Toekomstgericht ondernemerschap					
Indicator		**2019**	**2020**	**2021**	**2022**	**2023**
Aantal banen		**967,70**	**974,60**	**987,80**	**1024,30**	

Eenheid: Onder een baan wordt een vervulde positie verstaan. Dit betreffen zowel fulltimers, parttimers als uitzendkrachten. De indicator betreft het aantal banen per 1.000 inwoners in de leeftijd van 15 tot en met 64 jaar.

Bron: CBS Bevolkingsstatistiek / LISA-bewerking ABF Research

Doel:	Toekomstgericht ondernemerschap					
Indicator		**2019**	**2020**	**2021**	**2022**	**2023**
Aantal vestigingen		**145,40**	**153,40**	**158,30**	**171,40**	

Eenheid: Het aantal vestigingen van bedrijven, per 1.000 inwoners in de leeftijd van 15-64 jaar

Bron: LISA

Doel:	BBV indicatoren Economie					
Indicator		**2019**	**2020**	**2021**	**2022**	**2023**
Demografische druk		**58,10**	**58**	**57,50**	**57,60**	**57,50**

Eenheid: De som van het aantal personen van 0 tot 20 jaar en 65 jaar of ouder in verhouding tot de personen van 20 tot 65 jaar (%).

Bron: CBS - Bevolkingsstatistiek

Doel:	BBV indicatoren Economie					
Indicator		**2019**	**2020**	**2021**	**2022**	**2023**
Functiemenging		**58,50**	**58,60**	**58,70**	**59,40**	

Eenheid: De functiemengingsindex (FMI) weerspiegelt de verhouding tussen banen en woningen, en varieert tussen 0 (alleen wonen) en 100 (alleen werken). Bij een waarde van 50 zijn er evenveel woningen als banen (%).

Bron: CBS BAG/LISA - bewerking ABF Research

Doel:	Iedereen doet mee					
Indicator		**2019**	**2020**	**2021**	**2022**	**2023**
Voortijdige schoolverlaters zonder startkwalificatie		**2,80**	**2,50**	**2,60**	**3,30**	

Eenheid: Vsv'ers zijn jongeren van 12 tot 23 jaar die zonder startkwalificatie het onderwijs verlaten. Een startkwalificatie is een havo of vwo diploma of minimaal een mbo-2 diploma. Het vsv-percentage staat voor het aantal vsv'ers als percentage van het aantal onderwijsdeelnemers die aan het begin van het schooljaar ingeschreven staan.

Bron: DUO/ Ingrado

Doel:	Iedereen doet mee					
Indicator		**2019**	**2020**	**2021**	**2022**	**2023**
Absoluut verzuim		**1,80**	**3,10**	**2**	**1,50**	

Eenheid: Het aantal leerplichtigen dat niet staat ingeschreven op een school, per 1.000 inwoners lft. 5-18 jaar. De cijfers van Ingrado hebben betrekking op schooljaren. De periodeaanduiding "2019" staat voor schooljaar "2018/2019". Het aantal leerplichtigen dat niet staat ingeschreven op een school, per 1.000 inwoners lft. 5-18 jaar.
Streefwaarde absoluut verzuim: 0,5 per 1.000 inwoners in de leeftijd van 5-18 jaar.

Bron: DUO/ Ingrado

Doel:	Iedereen doet mee					
Indicator		**2019**	**2020**	**2021**	**2022**	**2023**
Relatief verzuim		**32**	**30**	**31**	**36**	

Eenheid: Het aantal leerplichtigen dat wel staat ingeschreven op een school, maar ongeoorloofd afwezig is, per 1.000 inwoners lft. 5-18 jaar.
De cijfers van Ingrado hebben betrekking op schooljaren. De periodeaanduiding "2019" staat voor schooljaar "2018/2019".
Streefwaarde relatief verzuim: 20 per 1.000 inwoners in de leeftijd van 5-18 jaar.

Bron: DUO/ Ingrado

Doel:	Arnhemmers kunnen rondkomen					
Indicator		**2019**	**2020**	**2021**	**2022**	**2023**
Percentage werkloze jongeren		**3**	**3**	**3**	**2**	
Eenheid:	Het percentage werkloze jongeren 15-25 jaar					
Bron:	CBS					

Doel:	Arnhemmers doen mee					
Indicator		**2019**	**2020**	**2021**	**2022**	**2023**
Netto arbeidsparticipatie		**67,60**	**69**	**68,30**	**71,30**	**72,50**
Eenheid:	Het percentage van de werkzame beroepsbevolking ten opzichte van de (potentiële) beroepsbevolking.					
Bron:	CBS					

Doel:	Arnhemmers doen mee					
Indicator		**2019**	**2020**	**2021**	**2022**	**2023**
Personen met een bijstandsuitkering		**76,80**	**84,27**	**79,74**	**69,48**	**65,34**
Eenheid:	Het aantal personen met een bijstandsuitkering, per 1.000 inwoners.					
Bron:	CBS/waarstaatjegemeente					

Doel:	BBV-indicatoren (Participatie en armoedebestrijding)					
Indicator		**2019**	**2020**	**2021**	**2022**	**2023**
Kinderen in uitkeringsgezin		**11**	**10**	**10**	**9**	
Eenheid:	Het percentage kinderen tot 18 jaar dat in een gezin leeft dat van een bijstandsuitkering moet rondkomen.					
Bron:	CBS - Jeugdmonitor					

Doel:	BBV-indicatoren (Zorg)					
Indicator		**2019**	**2020**	**2021**	**2022**	**2023**
Cliënten met een maatwerkarrangement Wmo		**780**	**820**	**840**	**820**	
Eenheid:	Aantal per 10.000 inwoners in de betreffende bevolkingsgroep					
Bron:	CBS - Monitor Sociaal Domein WMO					

Doel:	BBV-indicatoren (Zorg)					
Indicator		**2019**	**2020**	**2021**	**2022**	**2023**
Jongeren met jeugdhulp				**14,10**	**14,90**	**12,70**
Eenheid:	Het percentage jongeren tot 18 jaar met jeugdhulp ten opzicht van alle jongeren tot 18 jaar					
Bron:	CBS - Indicatoren jeugdzorg in natura					

Doel:	BBV-indicatoren (Zorg)					
Indicator		**2019**	**2020**	**2021**	**2022**	**2023**
Jongeren met jeugdreclassering				**0,70**	**0,70**	**0,60**
Eenheid:	Het percentage jongeren (12-22 jaar) met een jeugdreclasseringsmaatregel ten opzichte van alle jongeren (12-22 jaar)					
Bron:	CBS - Indicatoren jeugdzorg in natura					

Doel:	BBV-indicatoren (Zorg)					
Indicator		**2019**	**2020**	**2021**	**2022**	**2023**
Jongeren met jeugdbescherming				**1,40**	**1,40**	**1,10**
Eenheid:	Het percentage jongeren tot 18 jaar met een jeugdbeschermingsmaatregel ten opzichte van alle jongeren tot 18 jaar.					
Bron:	CBS - Indicatoren jeugdzorg in natura					

Doel:	Gezonde levensstijl					
Indicator		**2019**	**2020**	**2021**	**2022**	**2023**
Niet sporters			**46,90**		**43,90**	
Eenheid:	Het percentage niet-wekelijkse sporters t.o.v. bevolking van 19 jaar en ouder. Bevolking van 19 jaar en ouder dat niet minstens één keer per week aan sport doet.					
Bron:	Gezondheidsmonitor Volwassenen en Ouderen GGD's, CBS en RIVM (vierjaarlijks, in 2022 deed de GGD eenmalig een extra meting vanwege corona)					

Doel:	BBV- Indicator (Klimaat en energie)					
Indicator		**2019**	**2020**	**2021**	**2022**	**2023**
Hernieuwbare elektriciteit		**4**	**6**	**9**		
Eenheid:	Deel van de energie dat afkomstig is uit natuurlijke hulpbronnen die constant worden aangevuld, zoals uit wind, zon en waterkracht (%)					
Bron:	Rijkswaterstaat - Klimaatmonitor					

Doel:	Meer en sneller woningen toevoegen					
Indicator		**2019**	**2020**	**2021**	**2022**	**2023**
Toevoegingen aan de woningvoorraad: nieuw gebouwde woningen		**9,20**	**11,80**	**5,60**	**7,60**	**7,60**
Eenheid:	Eenheid: Het aantal nieuwbouwwoningen per 1000 woningen					
Bron:	CBS					

Doel:	Betaalbaar wonen					
Indicator		**2019**	**2020**	**2021**	**2022**	**2023**
Ontwikkeling woningeigendom (bestaande woningvoorraad) - aandeel woningen koop		**43,80**	**44**	**43**	**43**	**43**
Eenheid:	% koopwoningen van de totale woningvoorraad					
Bron:	CBS					

Doel:	Betaalbaar wonen					
Indicator		**2019**	**2020**	**2021**	**2022**	**2023**
Ontwikkeling woningeigendom (bestaande woningvoorraad) - aandeel woningen corporatiebezit		**35,90**	**36**	**35**	**35**	**35**
Eenheid:	% corporatiewoningen van de totale woningvoorraad					
Bron:	CBS					

Doel:	Betaalbaar wonen					
Indicator		**2019**	**2020**	**2021**	**2022**	**2023**
Ontwikkeling woningeigendom (bestaande woningvoorraad) - aandeel woningen particuliere huur		**19,50**	**20**	**21,40**	**22**	**22**
Eenheid:	% woningen particuliere verhuur van de totale woningvoorraad					
Bron:	CBS					

Doel:	Reductie hoeveelheid restafval					
Indicator		**2019**	**2020**	**2021**	**2022**	**2023**
Omvang huishoudelijk afval		**201**	**165**	**160**	**195**	
Eenheid:	Niet gescheiden ingezameld huishoudelijk afval (kg per inwoner).					
Bron:	CBS- Huishoudelijk afval. De CBS-afvalcijfers over 2022 worden in december 2023 gepubliceerd. In onze eigen afvalrapportages zien we een gemiddelde van 207 kilogram restafval per inwoner in 2022.					

Afkortingenlijst

A.
Apcg – Arnhems platform chronisch zieken en gehandicapten
APV – Algemene Plaatselijke Verordening
AR – Algemene Reserve
AST - Arnhemse standaard voor toegankelijkheid
ASV – Algemene Subsidieverordening Arnhem
AVG - Algemene Verordening Gegevensbescherming

B.
B&W – Burgemeester & Wethouders
BBV – Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten
BBP- Bruto Binnenlands Product
BNG – Bank Nederlandse Gemeenten
BOTOC - Breed offensief tegen ondermijnende criminaliteit
BR – Bestemmingsreserve
BSO - Buitenschoolse opvang
BUIG – Bundeling Uitkeringen Inkomensvoorzieningen Gemeenten
BV – Besloten Vennootschap
BVO - Bedrijfsvoeringsorganisatie

C.
CAO – Collectieve arbeidsovereenkomst
COA - Centraal Orgaan opvang asielzoekers
CBS – Centraal Bureau voor de Statistiek
CmK - Cultuureducatie met Kwaliteit
COELO – Centrum voor Onderzoek van de Economie van de Lagere Overheden
CPB - Centraal Planbureau
CPI - Consumentenprijsindex
CSA – Centrum, Spijkerkwartier en het Arnhemse Broek

D.
DB – Dagelijks Bestuur
DU - Decentralisatie Uitkering
DSO – Digitaal Stelsel Omgevingswet
DVO – Dienstverleningsovereenkomst

E.
EV – Eigen Vermogen
EN – Europese Norm
EMU – Economische en Monetaire Unie

F.
FDFA - Fashion + Design Festival Arnhem
FIDO – Financiering Decentrale Overheden
FJP – Financiële Jaarrapportage Projecten
FTE – fulltime-equivalent (formatieplaats)

G.
GGD – Gemeentelijke gezondheidsdienst
GGZ - Geestelijke gezondheidszorg
GMR - Groene Metropoolregio
GO – Georganiseerd Overleg
GR – Gemeenschappelijke Regeling
GRP – Gemeentelijk Rioleringsplan
G40 - Netwerk van 40 (middel)grote steden

H.
HAN - Hogeschool Arnhem Nijmegen
HOV - Hoogwaardig Openbaar Vervoer

I.
ICT – Informatie- en communicatietechnologie
IHP - Integraal Huisvestingsplan
IPKW – Industriepark Kleefse Waard

J.
JGZ – Jeugdgezondheidszorg
JOGG – Jongeren Op Gezond Gewicht
JOP - Jongeren Ontmoetingsplek

M.
MBO – Middelbaar beroepsonderwijs
MFC – Multi Functioneel Centrum
MIP – Meerjareninvesteringsplanning
MIRT - Meerjarig investeringsprogramma Ruimte en Infrastructuur
MJPB – Meerjarenprogrammabegroting
MKB - Midden- en Kleinbedrijf

N.
NEN – Nederlandse Norm
NRW - Noordrijn-Westfalen
NV – Naamloze Vennootschap

O.
OAB - Onderwijsachterstandenbeleid
OAT – Ondergronds Afval Transport
ODRA – Omgevingsdienst Regio Arnhem
OCW – Ministerie Onderwijs Cultuur en Wetenschap
OGGz – Openbare Geestelijke Gezondheidszorg
OKA - OndernemersKontact Arnhem
OM - Openbaar Ministerie
OR – Openbare Ruimte
OV – Openbaar Vervoer
OZB – Onroerend Zaak Belasting
OZO - Overleg Zorg en Overlast

P.
P&O – Personeel & Organisatie
PBA - Platform Binnenstad Arnhem
PGA - Persoonsgerichte aanpak
PGB - Persoonsgebondenbudget
PIP - Persoonlijk inburgeringsplan
PMD - Plastic-, metaalverpakkingen en drankenkartons
PO – Primair onderwijs
POH – Praktijkondersteuner jeugd
PvE - Programma van eisen

R.
RBL - Regionaal Bureau Leerlingzaken
RES – Regionale energiestrategie
RIO - Re-integratie officier
RKV – Rijkerswoerd, Kronenburg en Vredenburg
RMC – Regionaal Meld- en Coördinatiepunt
ROB - Raad voor het Openbaar Bestuur

ROC – Regionaal opleidingscentrum

S.
SO – speciaal onderwijs
StAB - Stichting Arnhemse Bedrijventerreinen
SKTA - Stichting Keurmerk Taxi Arnhem
SVB - Sociale Verzekeringsbank
SW – Sociale Werkvoorziening
SWT - Sociale wijkteams
SWOA – Stichting Welzijn Ouderen Arnhem
SZW – Sociale Zaken en Werkgelegenheid

T.
TEB – The Economic Board
TLO - teams Leefomgeving

U.
UWV – Uitvoeringsinstituut Werknemers Verzekeringen

V.
VE - Volwasseneducatie
VHL – Van Hall Larenstein
VGGM – Veiligheid- en Gezondheidsregio Gelderland Midden
VMBO – Voorbereidend middelbaar beroepsonderwijs
Vpb - Vennootschapsbelasting
VNG – Vereniging Nederlandse Gemeenten
VO – Voortgezet Onderwijs
VRI – Verkeersregeling installatie
VSO – Voortgezet Speciaal Onderwijs
Vsv – Voortijdig schoolverlaten
VV - Vreemd vermogen
VVE – Voor- en vroegschoolse educatie
VWO – Voorbereidend wetenschappelijk onderwijs
VWS – Volksgezondheid welzijn en sport

W.
Wabo – Wet algemene bepalingen omgevingsrecht
WAW – Wet Aanpak Woonoverlast
Wcw - Wet collectieve warmte
Wet hof – Wet houdbare overheidsfinanciën
Wgiw - Wet gemeentelijke instrumenten warmetransitie
WGR – Wet gemeenschappelijke regelingen
Wkb Wet kwaliteitsborging bouw
Wlz - Wet langdurige zorg
Wmo – Wet maatschappelijke ondersteuning
Woo - Wet open overheid
WOZ – Wet waardering onroerende zaken
Wsp - Werkgeversservicepunt
Wsw – Wet sociale werkvoorziening
WSW - Waarborgfonds Sociale Woningbouw
Wvggz - Wet verplichte geestelijke gezondheidszorg

Z.
ZVH - Zorg- en Veiligheidshuis
Zzp - Zelfstandige zonder personeel

Begrippenlijst

A.

Accress
Groei/daling van het gemeentefonds (zie ook trap-op-trap-afmethodiek).

Activa (vaste)
Bezittingen die langer dan één jaar meegaan en die in meerdere jaren worden afgeschreven (bijvoorbeeld gebouwen). Activa staan op de balans.

Afvalstoffenheffing
Betreft een heffing voor het inzamelen en verwerken van huishoudelijke afvalstoffen. De heffing wordt via een aanslag opgelegd aan iedereen die op 1 januari van het belastingjaar gebruiker is van een woning (waarvoor een verplichting tot inzamelen geldt). De grondslag voor de heffing is het aantal inwoners (betreft twee categorieën: eenpersoons- of meerpersoonshuishouden). De heffing is een tijdvak-belasting en komt in aanmerking voor de ontheffingsregeling. Bij verhuizing naar een woning binnen of buiten Arnhem wordt ontheffing verleend voor de resterende volle maanden, dat de inwoner verhuisd is. Zodra er nieuwe bewoners ingeschreven worden, ontvangen deze bewoners een aanslag afvalstoffenheffing voor de resterende maanden.

Algemene dekkingsmiddelen
Algemene dekkingsmiddelen zijn inkomsten zonder vooraf bepaald bestedingsdoel. De gemeente kan deze vrij besteden. Het gaat om de uitkeringen vanuit het Gemeentefonds, om bepaalde gemeentelijke belastingen (zoals OZB-belasting) en deelnemingen/dividend.

Algemene uitkering
Uitkering uit het gemeentefonds van het Rijk dat de gemeente geheel vrij mag besteden.

Algemene reserve
Het vrij besteedbare eigen vermogen van de gemeente. Dit vormt een buffer voor financiële tegenvallers.

Auditing
Het controleren van een organisatie.

B.

Balans
De balans toont een overzicht van de bezittingen, schulden en eigen vermogen van de gemeente op een bepaald moment.

Baten
Baten zijn zonder teken (positief) weergegeven in de begroting. Hiermee laten we zien hoeveel middelen we verwachten te ontvangen in het betreffende jaar.

Baten en lasten (stelsel van)
Gemeenten werken met een stelsel van baten en lasten. Dit betekent dat inkomsten en uitgaven moeten worden toegerekend aan het begrotingsjaar waarop zij betrekking hebben (dat wil zeggen het jaar waarin de prestatie geleverd is).

Bedrijfsvoering
De beheersing van, het toezicht op en de verantwoording over de bedrijfsprocessen binnen de gemeentelijke organisatie op basis van een bedrijfsvoeringsfilosofie.

Begroting
Een begroting geeft aan welke beleidsvoornemens de gemeente heeft, hoeveel middelen daarmee gemoeid zijn en uit welke bronnen die middelen afkomstig zijn.

Begrotingsresultaat
Financieel verschil tussen het bedrag dat volgens de begroting is toegestaan en het te verwachten bestede bedrag.

Begrotingstekort
Een begrotingstekort treedt op wanneer de lasten hoger zijn dan de baten.

Beheersmaatregel
Een activiteit die zich richt op het elimineren, vermijden of verkleinen van de oorzaak of het gevolg van een ongewenste gebeurtenis.

Belastingcapaciteit
De OZB is voor gemeenten de belangrijkste eigen belastinginkomsten. De belastingcapaciteit geeft inzicht in de mate waarin bij het voordoen van een financiële tegenvaller in het volgende begrotingsjaar kan worden opgevangen of ruimte is voor nieuw beleid. Om deze ruimte weer te kunnen geven is een ijkpunt nodig. In dit geval de landelijk gemiddelde tarieven. Voor gemeenten wordt de belastingcapaciteit gerelateerd aan de hoogte van de gemiddelde woonlasten (OZB, rioolheffing en reinigingsheffing). Naast de OZB wordt tevens gekeken naar de riool- en afvalstoffenheffing omdat de heffing niet kostendekkend hoeft te zijn, maar ook lager mag worden vastgesteld (er is dan sprake van belastingcapaciteit die niet benut wordt).
Benodigde weerstandscapaciteit
Het bedrag dat benodigd is om alle risico's in de begroting waarvoor geen maatregelen zijn getroffen, in financiële zin af te dekken.

Beschikbare weerstandscapaciteit
De middelen die beschikbaar zijn om eventuele tegenvallers (risico's) op te kunnen vangen.

Bestaand beleid
Beleid waarover al besluitvorming heeft plaatsgevonden.

Bestemmingsreserve
Naast de Algemene reserve zijn er buffers gevormd die niet worden meegerekend tot de weerstandscapaciteit. Het gaat hier om de bestemmingsreserves. Bestemmingsreserves zijn voor specifieke doeleinden gevormd op basis van een raadsbesluit. Bestemmingsreserves zijn gebonden aan de bestemmingen die door de raad zijn vastgesteld. Wanneer de nood echt hoog is kan er door de raad aan de betreffende bestemmingsreserve een andere bestemming worden gegeven. Aan een deel van de bestemmingsreserves hangen verplichtingen tot bestedingen waarbij er beperkte sprake is sprake is van beleidsvrijheid.

Besluit begroting en verantwoording (BBV)
Het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten (BBV) beschrijft de regels waaraan onder andere begroting van een gemeente aan moet voldoen.

Bestuurlijk belang
Een gemeente kan een bestuurlijk belang hebben in een verbonden partij doordat zij in het bestuur is vertegenwoordigd. De gemeente kan het ook hebben doordat zij stemrecht heeft in de verbonden partij.

BTW-compensatiefonds
Rijksfonds waaruit gemeenten een bepaald deel van de door hen betaalde BTW kunnen terugvorderen.

C.
Circulaire
Een circulaire informeert de gemeenten over de omvang en de verdeling van de algemene uitkering, de integratie-uitkeringen - inclusief die voor het sociaal domein - en de decentralisatie-uitkeringen uit het gemeentefonds.

D.
Deelneming
Participatie in een besloten of naamloze vennootschap, waarin de gemeente aandelen heeft.

Dividend
Een vergoeding die wordt uitbetaald aan aandeelhouders.

Doeluitkering
Uitkering door het Rijk aan een lagere overheid voor een nauw omschreven wettelijk vastgesteld doel of taak. De gelden zijn niet vrij besteedbaar.

E.
EMU-saldo
Het geraamde of het gerealiseerde saldo van de ontvangsten en uitgaven van een gemeente. Dit bedrag wordt berekend op transactiebasis en volgens Europese voorschriften.

F.
Financieel belang
Van financieel belang is sprake als de gemeente de middelen die ze ter beschikking stelt verloren gaan in geval van faillissement van de verbonden partij (een derde rechtspersoon) en/ of als financiële problemen bij de verbonden partij verhaald kunnen worden op de gemeente.

Financiële kengetallen
Getallen waarmee inzicht verkregen kan worden in de financiële positie van de gemeente.

Financieringsmiddelen
Kort- of langlopende geldmiddelen die nodig zijn om de kosten van uitgaven te betalen.

G.
Gemeenschappelijke regeling
Is het publiekrechtelijk juridisch kader waarbinnen twee of meer gemeentebesturen kunnen samenwerken.

Gemeentefonds
Uitkering van het Rijk die de gemeenten in principe vrij mogen besteden.

Grondexploitatie
De afgelopen jaren is gebleken dat grondexploitatie een forse impact kan hebben op de financiële positie van een gemeente. Indien gemeenten leningen hebben afgesloten om grond te kopen voor een (toekomstige) woningbouwproject hebben zij een schuld. Bij de beoordeling van een dergelijke schuld is het van belang om te weten of deze schuld kan worden afgelost wanneer het project wordt uitgevoerd. Van de opbrengst van de verkochte gronden kan immers de schuld worden afgelost. Het kengetal grondexploitatie geeft aan hoe groot de grondpositie (de waarde van de grond) is ten opzichte van de totale (geraamde) baten.

K.
Kans
De mogelijkheid dat een gebeurtenis zich voordoet uitgedrukt in een waarde tussen 0 en 1.

Kapitaalgoederen
Spullen die de gemeente nodig heeft om de diensten en goederen die zij levert aan inwoners te kunnen produceren. Daarbij gaat het om grotere zaken zoals wegen, riolering, water, groen en gebouwen.

Kapitaallasten
Afschrijvingen en toegerekende rente op activa. De afschrijvingen betreffen de jaarlijkse waardevermindering van de investering. Door middel van de afschrijving worden lasten van de investering uitgespreid over de jaren dat er van de investering gebruik wordt gemaakt. De rente betreft het eigen of geleende geld dat besteed wordt om de investering te financieren.

L.

Lasten

De lasten zijn weergegeven met een minteken (negatief) in de begroting. Hiermee laten we zien hoeveel middelen we verwachten uit te geven in het betreffende jaar.

Leges

Leges zijn vergoedingen voor het genot van diensten of producten, die de gemeente levert. Dat zijn bijvoorbeeld paspoorten, uittreksels uit registers, vergunningen e.d. Daarbij geldt dat de totale opbrengst van de leges niet hoger mogen zijn dan de kosten die de gemeente voor het geheel van de legesplichtige diensten of producten maakt. De leges worden in rekening gebracht bij de aanvrager van de dienst of het product. Voor sommige leges geldt een wettelijk maximum tarief (bijvoorbeeld voor paspoorten).

Lokale heffingen

Een type gemeentelijke belasting. Voorbeelden van heffingen zijn de rioolheffing of de afvalstoffenheffing. Het geld dat gemeenten met heffingen ophalen, moeten gebruikt worden om de kosten te dekken van datgene waarvoor ze in rekening worden gebracht.

M.

Meerjareninvesteringsplanning (MIP)

In de meerjareninvesteringsplanning wordt de planning van de investeringen voor de komende jaren inzichtelijk gemaakt.

Meerjarenraming

Een prognose van de voor meerdere jaren, na het begrotingsjaar, te verwachten baten en lasten alsmede mutaties in reserves.

N.

Netto schuldquote en netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen

Hoe hoger de schuld, hoe hoger de netto schuldquote. De netto schuldquote weerspiegelt het niveau van de schuldenlast van de gemeente ten opzichte van de eigen middelen en geeft een indicatie van de druk van de rentelasten en de aflossingen op de exploitatie. Een hoge netto schuldquote hoeft op zichzelf geen probleem te zijn. Of dat het geval is valt niet direct af te leiden uit de netto schuldquote zelf, maar hangt af van meerdere factoren. Zo kan een hoge schuld worden veroorzaakt doordat er leningen zijn afgesloten en die gelden vervolgens worden doorgeleend aan bijvoorbeeld woningbouwcorporaties die op hun beurt weer jaarlijks aflossen. In dat geval hoeft een hoge schuld geen probleem te zijn. Om inzicht te verkrijgen in hoeverre er sprake is van doorlenen wordt de netto schuldquote zowel in- als exclusief doorgeleende gelden weergegeven (netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen).

O.

Onroerende zaakbelasting

Betreft een belasting voor het in eigendom hebben van onroerende zaken in de gemeente Arnhem.
De grondslag van de belasting is de WOZ-waarde van de woning of niet-woning. Het geldende tarief voor eigenaars van woningen of eigenaars en gebruikers van niet-woningen is gebaseerd op een percentage van de WOZ-waarde. De belasting wordt via een aanslag opgelegd aan iedereen die op 1 januari van het belastingjaar eigenaar of gebruiker is van een onroerende zaak.

Overhead

De kosten van de werkzaamheden of faciliteiten die slechts een indirecte relatie vertonen met de prestaties (bijvoorbeeld leidinggeven, afdelingsadministratie of huisvesting).

Overzicht lasten en baten

Lasten: De lasten zijn weergegeven met een minteken (negatief) in de begroting. Hiermee laten we zien hoeveel middelen we verwachten uit te geven in het betreffende jaar.
Baten: Baten zijn zonder teken (positief) weergegeven in de begroting. Hiermee laten we zien hoeveel middelen we verwachten te ontvangen in het betreffende jaar.
Toevoeging aan reserve: toevoegingen aan een reserve zijn weergegeven met een minteken (negatief). Hiermee laten we zien met hoeveel middelen we in het betreffende jaar aan deze reserve laten stijgen.

Onttrekkingen aan reserve: onttrekkingen aan een reserve zijn zonder teken (positief) weergegeven. Hiermee laten we zien met hoeveel middelen we in het betreffende jaar aan deze reserve laten dalen.
Saldo toevoegingen en onttrekkingen: Bij negatief saldo verwachten we een verhoging van de reserve binnen dit programma. Bij een positief saldo verwachten we een verlaging van de reserve binnen het programma.

P.

Paragrafen
Geven volgens het BBV een dwarsdoorsnede van de begroting op financiële aspecten. Het gaat dan om de beleidslijnen van beheersmatige aspecten die belangrijk zijn, financieel, politiek of anderszins. De paragrafen zijn onderdeel van zowel de beleidsbegroting als het jaarverslag.

Parkeerbelasting
Betreft een belasting voor het parkeren van een voertuig op een plaats waar volgens de belastingverordening parkeerbelasting verschuldigd is. De grondslag is de duur van het parkeren. De parkeertijd maal het tarief bepaalt de hoogte van het bedrag. De belasting wordt geheven door in te loggen op een centrale computer via een GSM, het kopen van een parkeerticket of een parkeervergunning.

Planning- en controlcyclus
De jaarlijks terugkerende werkzaamheden die samenhangen met het opstellen, bespreken, bewaken, bijstellen en verifiëren van budgetten.

Prestatie-indicator
Kwantitatieve en kwalitatieve gegevens die inzicht geven in de resultaten van het gevoerde beleid van de gemeente.

Programma
Is een samenhangende verzameling van activiteiten en geldmiddelen gericht op het bereiken van vooraf bepaalde maatschappelijke effecten.

Programmabegroting
Dit is de typering voor de begroting waarin de programma's centraal staan. Een gemeente is vrij in de keuze van de programma's en het aantal.

R.

Reserve
Bedrag dat is gereserveerd voor toekomstige uitgaven, zonder dat de aard en de omvang van deze uitgaven al bekend zijn. Reserves worden onderverdeeld in algemene reserves en reserves met een specifieke bestemming (bestemmingsreserves).

Restrisico
De inschatting van het risico met medeneming van de effecten van beheersmaatregelen. Risico dat overblijft na risicobeheersing. (netto risico)

Risico
Gebeurtenis die zich al dan niet kan voordoen en die kan leiden tot schade met een financieel gevolg of afwijking van een te behalen beleidsdoel.

Risicobeheersing
Zijn activiteiten (beheersmaatregelen) die de kans op het optreden van risico's dan wel de gevolgen van risico's beïnvloeden (voorkomen of reduceren)

Risico-eigenaar
De persoon of het organisatieonderdeel aan wie het risico gealloceerd is.

Risico in relatie tot weerstandsvermogen
De kans op een gebeurtenis die leidt tot een directe financiële tegenvaller van materiële betekenis, die niet is afgedekt in de begroting.

Risicokaart
De risicokaart geeft inzicht in de spreiding van de risico's naar kans en gevolg.

Risicomanagement
Het geheel aan activiteiten en maatregelen gericht op het expliciet en systematisch omgaan met en beheersen van risico's.

Risicoparagraaf
Is een door het college verstrekt overzicht van alle bekende risico's tot het moment van aanbieden van de begroting.

Risicoprofiel
Overzicht van het geheel aan risico's van het betreffende proces, project, programma of beleidstraject.

Risicoscore
Per risico te bepalen score op basis van kans op voorkomen en gevolg.

Roerende zaakbelasting
Betreft een belasting voor het in eigendom van roerende zaken, zoals woonboten in de gemeente Arnhem. De grondslag van de belasting is een percentage van de RZB- waarde. De belasting wordt via een aanslag opgelegd aan iedereen die op 1 januari van het belastingjaar eigenaar of gebruiker is van de roerende zaak.

S.
Solvabiliteit
Is de verhouding tussen het eigen vermogen en het totale vermogen.

Solvabiliteitsratio
Dit kengetal geeft inzicht in de mate waarin de gemeente in staat is aan haar financiële verplichtingen te voldoen. Indien er sprake is van een forse schuld én veel eigen vermogen (het totaal van de algemene en de bestemmingsreserves), hoeft een hoge schuld geen probleem te zijn voor de financiële positie. Hoe hoger de solvabiliteitsratio, hoe groter de weerbaarheid van de gemeente. De mate van weerbaarheid geeft in combinatie met de andere kengetallen een indicatie over de financiële positie van een gemeente.

Stelpost
Schatting van uitgaven, opgenomen in de begroting terwijl de werkelijke kosten nog niet exact bepaald kunnen worden.

Structurele exploitatieruimte
Voor de beoordeling van de financiële positie is het ook van belang te kijken naar de structurele baten en structurele lasten. Structurele baten zijn bijvoorbeeld de algemene uitkering uit het gemeentefonds en de opbrengsten uit de onroerende zaakbelasting OZB. Dit kengetal geeft aan hoe groot de structurele exploitatieruimte is, doordat wordt gekeken naar de structurele baten en structurele lasten en deze worden vergeleken met de totale baten. Een positief percentage betekent dat de structurele baten toereikend zijn om de structurele lasten (waaronder de rente en aflossing van een lening) te dekken.

T.
Taakmutatie
Extra geld uit het gemeentefonds voor de uitvoering van nieuwe en/of bestaande taken.

Taakveld
Eenheid waarin de programma's zijn onderverdeeld.

Trap-op-trap-af systematiek/ accresmethode
Om het totaal beschikbare bedrag te bepalen dat aan de gemeenten wordt uitgekeerd, gebruikt het Rijk de accresmethode, ook wel de 'trap-op-trap-af systematiek' genoemd. Het accress is gekoppeld aan de ontwikkeling van rijksuitgaven (niet van alle uitgaven). Stijgen de uitgaven dan stijgt het accres, dalen de uitgaven dan daalt het accress.

Treasury
Is het geheel van activiteiten in verband met het beheren van de geldstromen.

V.
Verbonden partij
Is een partij waarmee de gemeente een bestuurlijke relatie onderhoudt en waarin zij een financieel belang heeft.

Voorziening
Dit is een reservering (geoormerkte gelden) met als doel het bedrag aan te wenden in de toekomst waar de voorziening oorspronkelijk voor is gecreëerd.

W.
Weerstandsfactor
= Beschikbare weerstandscapaciteit : Benodigde weerstandscapaciteit. Bij een lagere factor dan 1 is aanzuivering van de algemene reserve vereist. Indien de factor uitkomt boven de 1,4 dan kunnen reserves worden aangewend voor nieuw beleid.

Weerstandsvermogen
Het weerstandsvermogen is de mate waarin de gemeente in staat is om de gevolgen van risico's op te vangen, zonder dat het beleid of de uitvoering daarvan in gevaar komt. Het weerstandsvermogen is de verhouding (ratio) tussen de beschikbare weerstandscapaciteit en de benodigde weerstandscapaciteit.

Z.
Zekerheidspercentage
Voor het bepalen van het benodigde weerstandsvermogen moet met behulp van de risicosimulatie een keuze worden gemaakt met welke mate van zekerheid de geïdentificeerde risico's worden afgedekt. We noemen dit ook wel het zekerheidspercentage.

GEMEENTE ARNHEM
Postbus 9029
6802 EL Arnhem
Tel: 0800-1809 (gratis)
E-mail: info@arnhem.nl

Deloitte.

Accountantsverslag 2023

Gemeente Arnhem, CONCEPT 17 april 2024

MAKING AN IMPACT THAT MATTERS since 1845

Deloitte.

Deloitte Accountants B.V.
Meander 551
6825 MD Arnhem
Postbus 30265
6803 AG Arnhem
Nederland

Tel: 088 288 2888
Fax: 088 288 9839
www.deloitte.nl

Aan de gemeenteraad
van de gemeente Arnhem
Postbus 9029
6800 EL ARNHEM

Onderwerp
Accountantsverslag 2023

Datum
17 april 2024

Ons kenmerk
KENMERK

Behandeld door
drs. J.J. Zuidema RA
06 52 61 57 38
JZuidema@deloitte.nl

M.G. van de Visch MSc. RA
06 20 25 20 05
Mvandevisch@deloitte.nl

Geachte leden van de raad,

Graag bieden wij u hierbij ons accountantsverslag aan met betrekking tot de controle van de jaarrekening 2023 van de gemeente Arnhem. Deze rapportage beschrijft op hoofdlijnen onze controleaanpak en de belangrijkste aangelegenheden die wij tijdens onze controle in overweging hebben genomen. Wij zijn van mening dat de reikwijdte van onze werkzaamheden en de resultaten daarvan een deugdelijke basis vormen voor ons oordeel over de jaarrekening 2023 van de gemeente Arnhem.

De jaarrekening 2023 is opgesteld onder verantwoordelijkheid van het college van burgemeester en wethouders van de gemeente Arnhem. Bij deze jaarrekening hebben wij op XX-04-2024 een goedkeurende controleverklaring voor het getrouwe beeld verstrekt.

Onze controle is uitgevoerd in overeenstemming met onze opdrachtbevestiging gedateerd d.d. 23 oktober 2023 en met ons auditplan, dat op 2 oktober 2023 is besproken in uw auditcommissie.

Wij hebben het concept van dit accountantsverslag ambtelijk besproken met de wethouder financiën, de concerncontroller, concerndirecteur en met een afvaardiging van de ambtelijke organisatie. Graag lichten wij dit rapport ook toe aan de auditcommissie tijdens de vergadering d.d. 13 mei 2024.

Hoogachtend,

Deloitte Accountants B.V.

drs. J.J. Zuidema RA

Op alle opdrachten verricht door Deloitte, behoudens M&A Diensten, zijn de Algemene Voorwaarden Dienstverlening Deloitte Nederland, januari 2020 gedeponeerd bij de Kamer van Koophandel onder nummer 24362837 van toepassing. Deloitte Accountants B.V. is ingeschreven in het handelsregister van de Kamer van Koophandel te Rotterdam onder nummer 24362853. Deloitte Accountants B.V. is a Netherlands affiliate of Deloitte NSE LLP, a member firm of Deloitte Touche Tohmatsu Limited.

Inhoudsopgave

Kernboodschappen jaarrekeningcontrole 4

- Kernboodschap jaarrekeningcontrole 5
- Kernpunten accountantsverslag 6

Bestuurlijke samenvatting 7

- Belangrijkste bevindingen, conclusies en aanbevelingen 8
- Speerpunten auditcommissie

Bevindingen jaarrekening 15

- De financiële positie van uw gemeente 16
- Belangrijkste bevindingen uit onze controle 21

Interne beheersing 28

- Belangrijkste bevindingen voor de interne beheersing 29

Bijlagen 30

- Bijlage A1 - Niet-gecorrigeerde controleverschillen 31
- Bijlage A2 - Onzekerheden in de controle 32
- Bijlage B - Bevindingen controle SiSa-bijlage 2023 33
- Bijlage C - Onafhankelijkheidsbevestiging 37

© 2024. For information, contact Deloitte The Netherlands.

Kernboodschappen jaarrekeningcontrole

© 2024. For information, contact Deloitte The Netherlands.

Kernboodschap jaarrekeningcontrole

De basis voor onze controle is het auditplan 2023 dat met de auditcommissie is besproken. In dit accountantsverslag geven wij u inzicht in de belangrijkste bevindingen bij de jaarrekening en de (ontwikkeling van de) interne beheersing van de gemeente Arnhem. Wij hebben tijdens onze jaarrekeningcontrole de rekeningsaldi en transactiestromen samenhangend met de balans en het overzicht van baten en lasten gecontroleerd. In deze kernboodschap koppelen wij ons overstijgende beeld terug van deze controle en geven wij beknopt een managementsamenvatting voor de gemeente Arnhem. In het hoofdstuk 'Bevindingen jaarrekeningcontrole 2023' hebben wij onze bevindingen meer in detail toegelicht, evenals onze adviezen voor de verdere doorontwikkeling van de organisatie gedurende 2024.

Onderwerp	Boodschap
Overall beeld jaarrekeningcontrole 2023: *Soepel jaarrekeningproces met voortgang op kwaliteit balansdossier.*	Wij hebben de jaarrekeningcontrole 2023 van de gemeente Arnhem uitgevoerd met een goedkeurende controleverklaring als uitkomst. Met genoegen melden we dat het jaarrekeningproces van de gemeente Arnhem dit jaar op onderdelen is verbeterd. De stappen die zijn genomen, resulteren in een meer gestroomlijnde en efficiënte uitvoering van de jaarrekeningcontrole. Deze verbeteringen zijn een direct resultaat van de toegewijde inspanningen van alle betrokken afdelingen en de commitment aan de planning. Belangrijk is de vooruitgang die geboekt is op het gebied van de kwaliteit van het balansdossier. Door onder andere een verscherpte interne kwaliteitstoets op het balansdossier is de nauwkeurigheid en volledigheid van de aan ons aangeleverde gegevens verder toegenomen. Dit laat zien dat het 'draaiboek' voor dit proces en de samenwerking met ons als accountant continu verbetert en dat we door korte lijnen elkaar snel weten te vinden om tot de kern van de benodigde informatie te komen. Wij signaleren, net als vorig jaar, een spanningsveld tussen het realiseren van uw ambities en de capaciteit van de gemeente Arnhem op thema's als bereikbaarheid, mobiliteit, investeringen en grondexploitaties. U kunt nog stappen zetten wat betreft het beter met de realisatiekracht in balans brengen van uw ambities. Hierbij kan het noodzakelijk zijn om uw organisatie te versterken. We zien namelijk de afgelopen vijf jaar dat u jaarlijks positievere resultaten behaalt dan begroot. Specifiek zien wij dit terug in de investeringsrealisatie (lager dan begroot) en in de omvangrijke toekomstige projecten (ontwikkeling van Spoorzone Arnhem Oost, verbouwing Stadstheater, Grondexploitatie Kronenburg, IHP Onderwijs, Woonvisie gemeente Arnhem) die veel capaciteit zullen vragen van de ambtelijke organisatie. Wij hebben geconstateerd dat in de afgelopen periode het capaciteitsvraagstuk een onderdeel is van de collegevoorstellen. De macro-economische krapte op de arbeidsmarkt worden hiermee niet opgelost maar bovenstaande geeft wel aan dat de gemeente Arnhem structurele politieke keuzes maakt om de doelstellingen te realiseren. Binnen het zorgdomein (WMO en Jeugd) is een landelijke ontwikkeling zichtbaar waarbij de lasten de afgelopen jaren fors zijn toegenomen. Waar dit in eerste instantie hoofdzakelijk kwam door een toenemende zorgvraag zien we in 2023 dat er met name sprake is van een toenemende zorgzwaarte met betrekking tot de jeugdzorg. Dit betekent dat cliënten vaak een zwaardere en daarmee duurdere vorm van zorg behoeven. De gemeente Arnhem wordt hierdoor geconfronteerd met een toenemende zorgvraag, welke aanzienlijke financiële consequenties heeft. Terwijl de zorgkosten stijgen, moet de gemeente tegelijkertijd nauwlettend de budgetten beheren en strategisch alloceren om aan deze groeiende behoefte te voldoen. Verder is een toenemende schaarste in beschikbaarheid van zorgpersoneel zichtbaar. Dit leidt er toe dat de toenemende zorgvraag steeds vaker niet meer in balans is met het zorgaanbod. Zowel in de WMO als Jeugdzorg is deze ontwikkeling zichtbaar. In toenemende mate zal daardoor niet de zorgvraag bepalend zijn in de omvang van de zorguitgaven maar ook het aanbod. Dit is een breed maatschappelijk probleem waarbij het voor gemeenten slechts beperkt mogelijk is hierin keuzes te maken

© 2024. For information, contact Deloitte The Netherlands.

Kernpunten accountantsverslag

In dit hoofdstuk zijn de kernpunten van de jaarrekeningcontrole overzichtelijk weergegeven. Deze kernpunten lichten wij in het vervolg van dit accountantsverslag nader toe. De onderwerpen linken dan ook door naar de verdiepende teksten en zijn te raadplegen door op de categorie of het onderwerp te klikken.

Categorie	Onderwerp	Observatie en/of aanbeveling
Algemeen	1. Controleverklaring	1. We verstrekken een goedkeurende controleverklaring bij de jaarstukken 2023.
	2. Rechtmatigheid	2. Het college heeft in haar rechtmatigheidsverantwoording geen rechtmatigheidsfouten gerapporteerd groter dan de verantwoordingsgrens.
	3. Fraude	3. De gemeente heeft een actuele frauderisicoanalyse opgesteld.
Financiën	1. Financiële positie	1. De financiële positie is verbeterd t.o.v. 2022
	2. Kwaliteit jaarstukken	2. De kwaliteit van de jaarstukken is van een voldoende niveau
	3. Vereenvoudiging jaarstukken	3. Vereenvoudiging van de jaarstukken en daardoor verbetering van de leesbaarheid door aanpassingen wijkbegrotingen
Sociaal domein	1. Jeugdzorgkosten	1. In lijn met de landelijke trend zijn de kosten voor jeugdzorg de afgelopen jaren (fors) gestegen en de verwachting is dat deze ontwikkeling ook komende jaren nog doorzet.
	2. Actualiteiten	2. De gemeente Arnhem wordt geconfronteerd met een toenemende zorgvraag, welke aanzienlijke financiële consequenties heeft. Daartegenover is er ook sprake van problematiek bij de zorginstellingen. Hier is er sprake van capaciteit problemen waardoor de gevraagde zorg niet geleverd kan worden.
Grondexploitatie	1. Schattingen	1. De waardering van de grondexploitaties is getrouw weergegeven
	2. Spoorzone Arnhem-Oost	2. De plannen voor Spoorzone Arnhem-Oost zijn in een vergevorderd stadium
	3. Kronenburg en Laarkwartier	3. Nieuwe gebiedsexploitatie Kronenburg en grondexploitatie Laarkwartier zijn vastgesteld in 2023
IT-omgeving	1. IT Maturity	1. Wij hebben u in onze boardletter 2023 geïnformeerd over de geconstateerde concrete verbeteringen die de gemeente heeft doorgevoerd in het proces van haar IT-beheersing. Hiervan zullen wij de verdere doorontwikkeling monitoren en met de boardletter 2024 u van een nieuwe update voorzien.
	2. ISAE 3402 De Connectie	2. Over 2023 is van De Connectie een ISAE 3402 type II rapportage ontvangen. Er is een oordeel met beperking afgegeven.

© 2024. For information, contact Deloitte The Netherlands.

Bestuurlijke samenvatting

Bestuurlijk relevante bevindingen en aanbevelingen jaarrekeningcontrole

© 2024. For information, contact Deloitte The Netherlands.

Belangrijkste bevindingen, conclusies en aanbevelingen

Getrouwheid

- Wij hebben een goedkeurende controleverklaring verstrekt voor het getrouwe beeld van de jaarrekening.
- De gehanteerde materialiteit voor fouten en onzekerheden bedraagt € 10,3 miljoen respectievelijk € 30,9 miljoen.
- Wij hebben tijdens onze controle van de WNT geen niet-gecorrigeerde feitelijke afwijkingen geïdentificeerd die de materialiteitsgrens conform het controleprotocol WNT te boven gaan.

Rechtmatigheid

- Het college van B&W heeft in haar rechtmatigheidsverantwoording geen fouten en geen onduidelijkheden gerapporteerd groter dan de verantwoordingsgrens.
- In de paragraaf bedrijfsvoering zijn de bevindingen groter dan de rapporteringstolerantie toegelicht door het college.
- De gehanteerde verantwoordings- en rapportagegrens bedraagt € 10,3 miljoen respectievelijk € 0,5 miljoen.
- Wij hebben de conclusies van het college in ons getrouwheidsoordeel betrokken waaruit geen materiële tekortkomingen zijn gebleken.
- Wij hebben geen fouten en/of onzekerheden geconstateerd ten aanzien van de SiSa-bijlage die als bijlage bij de jaarstukken is opgenomen. In Bijlage B - Bevindingen controle SiSa-bijlage 2023 is de voorgeschreven tabel met fouten en onzekerheden opgenomen.

Welke verbeteringen zien wij?

Wij zien dat uw gemeente de volgende verbeteringen heeft gerealiseerd:

- De interne controle op de naleving van de EU aanbestedingsrichtlijnen is tijdig afgerond. Naleving van deze richtlijnen is geborgd.
- Uw gemeente is 'in control' en heeft de basis op orde. Er zijn in 2023 weer verdere stappen gezet in de doorontwikkeling van de interne beheersing. Zo is er sprake van passende functiescheidingen, gedefinieerde taken en bevoegdheden, en van een gedegen primaire registratie. Uw financiële beheersing waarborgt een betrouwbare financiële verslaglegging.
- De verantwoording over en interne controle van de SiSa-bijlage is van een gedegen kwaliteitsniveau. Ondanks een verdere toename (van 55 in 2022 naar 59 in 2023) van het aantal regelingen is het controleproces soepel verlopen.
- De gemeente Arnhem besteedt op een goede manier aandacht aan de thema's fraude en integriteit, en treedt daarover tijdig met ons in contact.
- De interne controle werkzaamheden die de gemeente uitvoert hebben geleid tot een gedegen onderbouwing voor het afgeven van de rechtmatigheidsverklaring bij de jaarstukken.

© 2024. For information, contact Deloitte The Netherlands.

Belangrijkste bevindingen, conclusies en aanbevelingen

Financiële positie

- De financiële positie ultimo 2023 is verbeterd ten opzichte van 2022.
- De beschikbare weerstandscapaciteit ultimo 2023 bedraagt € 95,3 miljoen (2022: € 98,8 miljoen). Deze weerstandscapaciteit is hoger dan de door de gemeente Arnhem onderkende en aanwezige risico's van € 67,9 miljoen (2022: € 43,8 miljoen).
- Uw jaarrekening toont wat betreft de baten en lasten een verschil tussen de begroting en realisatie, en kent een relatief hoog voordelig rekeningresultaat 2023 ad € 34,0 miljoen (2022: voordelig € 23,8 miljoen).

Realiteitsgehalte begroting

- Uit het overzicht van baten en lasten over 2023 blijken afwijkingen c.q. volumeverschillen in zowel de lasten, baten als saldi. Deze afwijkingen in combinatie met de absolute omvang en de oorzaken van het voordelig resultaat laten zien dat de begroting meer in lijn ligt met de realisatie dan in voorgaande jaren. Wel geeft dit positieve resultaat samen met het niet (volledig) uitvoeren van alle geplande investeringen aan dat niet alle ambities voor 2023 gerealiseerd zijn.

Kwaliteit verslaggeving

- In het coalitieakkoord zijn door de raad doelen gesteld voor het begrotingsjaar. Deze doelen zijn opgesteld aan de hand van de thema's Duurzaam, Groen, Kansrijk en Verbonden. Deze thema's zijn in de begroting vertaald in 8 wijkprogramma's en 13 stedelijke programma's. Door middel van de jaarrekening wordt door het college verantwoording afgelegd door middel van prestatie-indicatoren. De wijze waarop de raad inzicht verkrijgt in de vertaling naar de verschillende programma's en de methode om de inhoudelijke voortgang van de doelstellingen uit het coalitieakkoord te bewaken zijn op dit moment nog beperkt in de turaps en de jaarrekening aanwezig. Er is recent een traject opgestart om de meetbaarheid van de gedefinieerde doelen in beeld te brengen. Belangrijk aandachtspunt hierbij is het lijn brengen van de doelen uit visiedocumenten, de meerjarenramingen, beleidsnota's en de jaarlijkse begroting. Naar de toekomst toe zou uw raad steeds meer kunnen sturen op (meerjarig) beleid, de perspectiefnota. De jaarbegroting is vervolgens een vertaling van meerjarig beleid naar het komende jaar.
- Tot 2023 waren de begroting, de turap en de jaarrekening opgebouwd op wijkniveau. De kosten over een begrotingsjaar werden aan de hand van een doorbelastingssystematiek verdeeld over de wijken van Arnhem. Het verklaren van afwijkingen en een analyse van de realisatie van de gestelde doelen vond plaats op wijkniveau én op stadsniveau. Het op deze wijze begroten en verantwoorden leidt tot onnodig veel administratieve lasten en extra (memoriaal) boekingen in het grootboek. Met ingang van de jaarrekening 2023 is de verdeling achterwege gelaten en is er gekozen voor een eenvoudigere wijze van verantwoorden. Wij vinden dat hierdoor de leesbaarheid van de jaarstukken is verbeterd.

Rechtmatigheids-verantwoording

- Bij de jaarstukken 2023 zal het college door middel van de rechtmatigheidsverantwoording voor de eerste keer verantwoording afleggen over de rechtmatige besteding van de lasten aan de gemeenteraad. Door de gemeente Arnhem is een risicoanalyse uitgevoerd en is een controleplan opgesteld. In 2023 zijn controles in de audittool Naris uitgevoerd en vastgelegd. Deze vastleggingen vinden gestructureerd plaats. Over de uitkomsten van de controles wordt 1 keer in de 6 maanden gerapporteerd door middel van de Audit Rapportages en deze uitkomsten vormen de basis voor het opstellen van de rechtmatigheidsverantwoording. In de jaarstukken 2023 is door het college een goedkeurende rechtmatigheidsverklaring opgenomen.

© 2024. For information, contact Deloitte The Netherlands.

Belangrijkste bevindingen, conclusies en aanbevelingen

Interne beheersing

- Op basis van de interim-controle 2023 hebben wij geen significante tekortkomingen geïdentificeerd in de interne beheersingsmaatregelen voor de financiële verslaggeving. Onze belangrijkste bevindingen zijn met u (gemeenteraad) gedeeld door middel van de boardletter 2023, en zijn besproken in de auditcommissie. In het voorliggende accountantsverslag vindt u onze bevindingen naar aanleiding van de jaarrekeningcontrole.
- Memoriaalboekingen zijn (correctie)boekingen die niet via de reguliere boekingsgang plaatsvinden. Deze boekingen zijn hierdoor in opzet meer risicovol en daarom besteden wij bij onze controle extra aandacht aan deze boekingen. Om de controle zo efficiënt en effectief mogelijk uit te voeren, en toe te spitsen op het specifieke risico en karakter van memoriaalboekingen, hebben wij gebruikgemaakt van een data-analyse tool. Hieruit zijn geen onjuistheden, onrechtmatigheden of anderszins bijzonderheden gebleken.

Sociaal domein

- In 2023 is de controle soepel verlopen. De verantwoorde bestedingen vanuit de zorgaanbieders zijn getrouw verantwoord en op een rechtmatige wijze tot stand gekomen.
- Binnen het zorgdomein (WMO en Jeugd) is een landelijke ontwikkeling zichtbaar waarbij de lasten de afgelopen jaren fors zijn toegenomen. Waar dit in eerste instantie hoofdzakelijk kwam door een toenemende zorgvraag zien we in 2023 dat er met name sprake is van een toenemende zorgzwaarte met betrekking tot de jeugdzorg. Dit betekent dat cliënten vaak een zwaardere en daarmee duurdere vorm van zorg behoeven. Deze ontwikkeling is ook zichtbaar voor de gemeente Arnhem en dit heeft financiële consequenties.
- Complicerende factor bij het inschatten van de ontwikkeling van zorgkosten in de komende jaren is de verwachte ontwikkeling van de tarieven van zorgaanbieders. De gemeente Arnhem heeft hier overigens geen invloed op. Zorgaanbieders hebben op dit moment te maken met sterk oplopende kosten als gevolg van loonstijgingen, inzet ZZP'ers en oplopende huisvestingslasten. Dit leidt ertoe dat financiële posities van zorginstellingen in toenemende mate onder druk komen te staan wat naar verwachting een prijsopdrijvend effect heeft op de tarieven. Daarnaast zijn er landelijk jeugdzorgaanbieders die niet meer aan de financiële verplichtingen kunnen voldoen waarbij aan gemeenten op basis van het convenant ‘Bevorderen continuïteit jeugdhulp’ een (verplichte) bijdrage aan deze instellingen wordt opgelegd.
- Daarnaast is een toenemende schaarste in beschikbaarheid van zorgpersoneel zichtbaar. Dit leidt er toe dat de toenemende zorg vraag en het zorgaanbod niet meer in balans zijn. Zowel in de WMO als Jeugdzorg is deze ontwikkeling zichtbaar. In toenemende mate zal daardoor niet de zorgvraag bepalend zijn in de omvang van de zorguitgaven maar ook het aanbod. Dit is een breed maatschappelijk probleem waarbij het voor gemeenten slechts beperkt mogelijk is hierin keuzes te maken.

Grondexploitatie

- Voor de grondexploitatie hebben wij het proces, de dossiervorming en de onderbouwingen beoordeeld waarop het management de geactualiseerde schattingen heeft gebaseerd. Wij hebben onder andere de realisatie en de geactualiseerde schattingen ultimo 2023 versus de schattingen in de jaarrekening 2022 geanalyseerd (‘backtesting’). Bij deze analyse hebben wij ook gebruikgemaakt van een door de gemeente Arnhem ingeschakelde externe deskundige. Wij zijn van mening dat de waardering van de grondexploitatie juist is en consistent is met voorgaand jaar.
- In 2023 is sprake van meer (grond)opbrengsten in het grondbedrijf dan dat er aan kosten zijn gemaakt. In totaal is er voor circa € 14,5 miljoen aan kosten gemaakt, terwijl er voor circa € 23,3 miljoen aan opbrengsten binnen zijn gekomen. Ook is er sprake van € 3,2 miljoen aan winstneming in 2023. Deze winstneming heeft voor € 2,2 miljoen betrekking op Schuytgraaf. De boekwaarde van de portefeuille van het grondbedrijf daalt daardoor met € 7,8 miljoen.
- De gemeente Arnhem staat de komende jaren voor grote uitdagingen op het gebied van woningbouw, verduurzaming, energietransitie etc. Met de Woondeal 2.0 Regio Arnhem-Nijmegen wordt geambieerd om tot 2030 in de gemeente Arnhem 10.000 nieuwe woningen te realiseren. In haar Woonvisie 2040 kiest de gemeente Arnhem voor een actievere rol om zodoende meer de regie te houden op de verschillende projecten. Voorbeelden van projecten waar Arnhem meer regie houdt zijn project Kronenburg en project Spoorzone Arnhem Oost.
- Wij zijn van mening dat de waardering van de grondexploitatie op basis van de hiervoor beschreven werkzaamheden een getrouw beeld weergegeven.

© 2024. For information, contact Deloitte The Netherlands.

Belangrijkste bevindingen, conclusies en aanbevelingen

Grondexploitatie (vervolg)	• Het grondbedrijf heeft over 2023 een positief resultaat behaald van € 4,6 miljoen (€ 3,2 miljoen positief Grex en € 1,4 miljoen positief erfpacht), deze € 3,2 miljoen positief wordt verklaard door de ingeboekte winstneming op Grex projecten. Hiervan heeft € 2,2 miljoen betrekking op het project Schuytgraaf. Door stijgende opbrengsten is in 2023 een winst gerealiseerd. Op basis van de geactualiseerde calculaties is er in 2023 en verder ook sprake van verwachte winsten. • In 2023 is de woonvisie van de gemeente Arnhem voor de komende jaren vastgesteld. Hierin zijn de ambities van de gemeente opgenomen. Er is o.a. extra budget beschikbaar gesteld voor het doen van strategische aankopen. In lijn hiermee is in 2023 het grondbeleid van de gemeente Arnhem opnieuw vastgesteld. Een van de speerpunten hierin is dat de gemeente actiever eigen gebieds- of grondexploitaties gaat ontwikkelen. In 2023 zijn de gebiedsexploitatie Kronenburg en de grondexploitatie Laarkwartier vastgesteld. Ook in de plannen rondom Spoorzone Arnhem-Oost zijn de genoemde ontwikkelingen zichtbaar.
IT-omgeving	• De bestaande tekortkomingen in de IT-omgeving leiden ertoe dat de gemeente en wij niet zonder meer kunnen steunen op de betrouwbaarheid en continuïteit van de geautomatiseerde gegevensverwerking. Als gevolg van het (vooralsnog) onvoldoende opvolgen van de aanbevelingen op dit gebied hebben wij ook voor de jaarrekeningcontrole 2023 meer gegevensgericht werk moeten verrichten, waaronder het uitvoeren van specifieke werkzaamheden om de betrouwbaarheid van data en lijstwerk vast te stellen. • De gemeente Arnhem heeft, aan de hand van het IT maturity-model in 2023 stappen gezet om de IT-omgeving verder te verbeteren en te versterken. • Over 2023 is door de gemeente Arnhem een ISAE 3402 Type II rapportage ontvangen van De Connectie. In deze rapportage is een oordeel met beperking opgenomen. Dit betekent dat er nog verbeteringen nodig zijn in de IT-beheersing van De Connectie.
Overig	• Zie de bijlagen A bij dit accountantsverslag waaruit blijkt welke (niet)-gecorrigeerde bevindingen, onzekerheden en tekortkomingen in de toelichtingen wij hebben geconstateerd. • In bijlage C is onze volledige onafhankelijkheidsbevestiging te vinden.
Frauderisicoanalyse	• De gemeente Arnhem beschikt over een frauderisicoanalyse document. Door het uitvoeren van deze analyse zijn de kwetsbaarheden in de organisatie geïnventariseerd voor de betrokken werkprocessen en er zijn adviezen geschreven over hoe deze kwetsbaarheden (verder) kunnen worden verkleind. Door de veranderde omstandigheden binnen en buiten de organisatie is het van belang dat de frauderisico-analyse periodiek geactualiseerd wordt en besproken wordt in een raadsvergadering. • Tevens hebben wij als onderdeel van onze werkzaamheden voor de jaarrekeningcontrole vastgesteld dat binnen uw organisatie op een adequate wijze opvolging wordt gegeven aan integriteitsmeldingen. • Tijdens onze controle over 2023 zijn door ons geen fraudegevallen geconstateerd en is er geen sprake van signalen en/of vermoedens van fraude.
Opstel- en controleproces	• Medio 2023 hebben wij met de ambtelijke organisatie het opstel- en controleproces van de jaarrekening 2022 geëvalueerd. Naar aanleiding hiervan zijn waar nodig aanscherpingen doorgevoerd in het interne 'draaiboek' voor het opstelproces en de werk- en planningsafspraken voor de jaarrekeningcontrole. Met deze aanpassingen is het proces geoptimaliseerd en is de jaarrekeningcontrole binnen de afgesproken planning afgerond. Medio 2024 evalueren wij wederom het proces om te bepalen op welke terreinen/aspecten verdere verbeteringen mogelijk zijn.

© 2024. For information, contact Deloitte The Netherlands.

Speerpunten auditcommissie

Strategische investeringen in relatie uitvoeringskracht

Voor de investeringen in de bereikbaarheid van de stad, de mobiliteitsopgave, huisvesting en gebieds- en grondexploitaties kan de gemeente nog stappen zetten wat betreft het beter met de realisatiekracht in balans brengen van uw ambities. Binnen de gemeente Arnhem signaleren wij een spanningsveld tussen het realiseren van de ambities van de raad en de (beschikbare) capaciteit van de gemeente. Door het meenemen in de besluitvorming van de limieten die aan de uitvoeringskracht van de organisatie zitten kan de gemeente bepalen welke projecten prioriteit hebben, welke projecten intern of extern uitgevoerd worden en welke projecten uitgesteld moeten worden omdat het (op dat moment) aan uitvoeringskracht ontbreekt. Wanneer toch besloten wordt de ambities uit te voeren kan het dus noodzakelijk zijn om uw organisatie te versterken of om externe expertise in te huren.

We zien op basis van de jaarstukken van de afgelopen vijf jaar dat u jaarlijks positievere resultaten behaalt dan begroot. Eén van de oorzaken hiervoor is het feit dat beschikbare investeringskredieten niet volledig benut worden. Niet alle ambities van de gemeente kunnen dus worden uitgevoerd. Wanneer wij op basis van de huidige besluitvorming doorkijken naar de toekomstige projecten (zoals Spoorzone Arnhem-Oost, verbouwing Stadstheater, Grondexploitatie Kronenburg, Integraal Huisvestingsplan Onderwijs en Nijmeegseweg) dan zien wij projecten die veel aanvullende capaciteit van het ambtelijk apparaat zullen vragen. Inmiddels zijn er door de gemeente diverse maatregelen genomen om de workload van de medewerkers beter te kunnen beheersen. Het organisatieprogramma “lekker werken aan de ambities van Arnhem” is opgestart. Het doel van het project is het verbeteren van het werkklimaat binnen de gemeente Arnhem zodat er een werkomgeving ontstaat waar effectief en efficiënt aan de ambities van Arnhem gewerkt kan worden. Ook is er een leiderschapstraject gestart waarmee de gemeente meer verbondenheid en betrokkenheid tussen de leidinggevenden wil creëren. Het doel is om de leidinggevenden te ondersteunen bij de opgaven die op de verschillende afdelingen aanwezig zijn. Wij hebben in de afgelopen periode geconstateerd dat in de voorstellen van het college de benodigde en beschikbare capaciteit ook worden meegenomen. Er worden dus de nodige maatregelen getroffen om dit beter in de grip te houden. Met de huidige krapte op de arbeidsmarkt blijft dit echter wel een uitdaging. Bij onze controle van de jaarrekening 2023 hebben wij geconstateerd dat van de beschikbaar gestelde investeringskredieten van € 109,9 miljoen € 64,5 miljoen (2022: 44%) was uitgevoerd. Door de gemeente Arnhem is een analyse uitgevoerd en de belangrijkste conclusie hieruit was dat de investeringsprojecten (voor ruim € 27 miljoen) in uitvoering waren maar dat nog geen afronding / activering heeft plaatsgevonden in 2023

Bedragen * 1 miljoen	2022	2023	2024	2025	2026
Raming	86,8	109,9	78,0	92,6	121,4
Realisatie	38,4	64,5			

Informatievoorziening grote investeringsprojecten

Door het college zijn met de gemeenteraad afspraken gemaakt over de informatievoorziening rondom risicovolle projecten. Hierwordt door de ambtelijke organisatie invulling aan gegeven door een onafhankelijk risicoanalyse uit te voeren waarbij in aantal gevallen een expertbureau wordt ingeschakeld. Naar aanleiding vandeze risicoanalyses worden aanbevelingen voor de inrichting van het risicomanagementproces gedaan. Voor de start van een project wordt het risicomanagementproces ingericht. Dit sluit aan bij dedoor uw raad vastgestelde uitgangspunten. Deze risico’s worden doorlopend geactualiseerd, de ingezette beheersmaatregelen worden geëvalueerd en hierover wordt periodiek gerapporteerd aan de raad. Indien de risico’s dermate groot worden dat de uitvoering van het project niet binnen de gestelde financiële kaders kan worden uitgevoerd wordt dit opnieuw ter besluitvorming aan de raadvoorgelegd.

Wij hebben de documentatie en informatievoorziening met betrekking tot de ontwikkeling van Gebiedsexploitatie Kronenburg, grondexploitatie Laarkwartier en de verbouwing van het Stadstheater tijdens onze controle beoordeeld. Wij zullen het vervolg van deze projecten, aan de hand van de tussentijdse informatievoorziening, blijven monitoren.

Gebiedsontwikkeling Spoorzone Arnhem-Oost

In onze Boardletter 2023 hebben wij uitvoerig gerapporteerd over de Gebiedsontwikkeling Spoorzone Arnhem-Oost.

© 2024. For information, contact Deloitte The Netherlands.

Speerpunten auditcommissie

Beheersing, data-analyse en prognose sociaal domein

In de komende jaren zullen de ontwikkelingen op het gebied van big-data en Artificial Intelligence (AI) elkaar snel opvolgen. Binnen het sociaal domein is veel data beschikbaar waarmee de gemeente door middel van het analyseren van deze data beter kan sturen en waardoor betrouwbaarder prognoses opgesteld kunnen worden. Door de gemeente worden de Sociale Wijkteams ondersteund bij het analyseren van de ontwikkelingen binnen de zorg. Monitoring van de zorgkosten vindt plaats aan de hand van dashboards waarinde details van de geleverde zorg zijn opgenomen. Aan de hand van deze data kan er gericht gestuurd worden en kunnen er concrete acties uitgezet worden op de onderdelen waar dit noodzakelijk is.

De inzet van verschillende soorten data als sturingsinformatie vragen ook om beheersen van de kwaliteit van de data zodat besluitvorming plaats kan vinden op basis van juiste en betrouwbare informatie. Hiervoor is het van belang dat de betrouwbaarheid van de IT-systemen in de komende periode verbeterd wordt. De gemeente is momenteel bezig met de opbouw van een centraal datapakhuis zodat steeds meer data beschikbaar komt en er steeds gerichter gebruik van gemaakt kan worden. Dit is eenongoing proces dat de komende jaren verder vorm zal krijgen.

Risicomanagement en weerstandsvermogen

In de begroting en de jaarstukken van de gemeente worden in de paragraaf 'Risicomanagement en weerstandsvermogen' een inventarisatie van de risico's voor de gemeente Arnhem en de omvang van het weerstandsvermogen en de weerstandscapaciteit opgenomen. Dit is voorgeschreven door het BBV. De inventarisatie van risico's geeft een indicatie van de financiële omvang van de belangrijkste (specifieke) risico's, inclusief een schatting van de kans dat het geïdentificeerde risico zich voordoet. Hiermee wordt de benodigde weerstandscapaciteit bepaald. Met de invulling van deze paragraaf geeft het college een doorlopend inzicht in de grootste risico's (qua financiële impact en kans), en wordt vermeld welke risico's zijn vervallen en/of nieuw zijn geïdentificeerd. Ook wordt een inhoudelijke toelichting gegeven op nieuw gedefinieerde en gewijzigde risico's in de top van de belangrijkste risico's. Het bepalen van deomvang van de risico's en de kans dat een risico zich voordoet is een subjectief proces dat onderhevig is aan schattingen en aannames. Door de gemeente Arnhem is hier een gedegen proces voor ingericht om deze risicoanalyse op een zo betrouwbaar mogelijke manier uit te voeren. De gemeente is vrij om te kiezen welke methode voor het bepalen van de risico's en het inschatten van de kans dat deze risico's zich voordoen wordt gehanteerd. Onlangs is door de gemeente onderzocht of de huidige methode die gehanteerd werd nog passend was. Door Facton is onderzocht op welke wijze de kwantificering van risico's ook plaats zou kunnen vinden. Dit heeft geleid tot aanscherping in de gehanteerde systematiek. De gemeenteraad is hierover geïnformeerd.

In de komende jaren zullen als gevolg van de besluitvorming door de raad rondom o.a. de gebiedsontwikkeling van Spoorzone Arnhem-Oost, de verbouwing van het Stadstheater, de ontwikkeling van de Nijmeegseweg en de ontwikkeling van Gebiedsexploitatie Kronenburg de risico's die de gemeente heeft geïdentificeerd toenemen. Daarnaast zullen er nieuwe risico's ontstaan of verdwijnen als gevolg van externe factoren. Deze toename van de risico's heeft tot gevolg dat de door de gemeente bepaalde en berekende ratio weerstandsvermogen (beschikbare weerstandscapaciteit / benodigde weerstandscapaciteit) zal afnemen. Binnen de gemeente Arnhem is met uw raad afgesproken in de beleidsnota 'Risicomanagement en Weerstandsvermogen', dat bij een daling van de weerstandsratio onder 1,4 in combinatie met een daling van de solvabiliteit minder middelen beschikbaar zijn voor de uitvoering van nieuw beleid cq. andere gemeentelijke doelstellingen. In deze beleidsnota is ook opgenomen hoe wordt omgegaan met grote risicovolle projecten (en de criteria waaraan deze projecten moeten voldoen). Wanneernieuwe risico's zich voordoen die leiden tot een verlies (en die beslag leggen op de beschikbare bestemmingsreserves) dan zal over de inzet van de hiervoor benodigde buffers opnieuw besluitvormingdoor de raad plaats moeten vinden. In theorie heeft de gemeente bij een ratio weerstandsvermogen > 1,0 (VNG norm) voldoende middelen beschikbaar om de geïdentificeerde risico's op te vangen.In de praktijk zal het nooit voorkomen dat alle geïdentificeerde risico's zich ineens voordoen. Met een weerstandsfactor van 1,4 en een weerstandscapaciteit van ruim € 95 miljoen per 31-12-2023 beschikte uw gemeente op dat moment over voldoende slagkracht om financiële tegenvallers het hoofd te bieden.

Belangrijker dan het in beton gieten van een weerstandsfactor / weerstandsratio vinden wij de wijze waarop de gemeente omgaatmet de (externe) ontwikkelingen en de uitdagingen die in de alsmaar veranderende omgeving op de gemeente afkomen. Om dit proces verder te verbeteren lopen binnen de gemeente diverse projecten en in het verlengde hiervan hebben wij in maart 2024 een presentatie aan de raad gegeven waarin de nadruk is gelegd op de wendbaarheid en weerbaarheid van de gemeente Relatief veel eigen vermogen is door de gemeente Arnhem vastgelegd in (beklemde) bestemmingsreserves. Wij hebben geconstateerd dat verschillende van deze bestemmingsreserves niet of nauwelijks aangewend worden. Om de wendbaarheid van de gemeente vergroten kan het gunstig zijn het aantal bestemmingsreserves te verminderen en deze middelen in het vrij beschikbare vermogen onder te brengen Wij adviseren u te onderzoeken of de ingestelde bestemmingsreserves nog actueel en relevant zijn.

© 2024. For information, contact Deloitte The Netherlands.

Arnhem

Bevindingen jaarrekening

© 2024. For information, contact Deloitte The Netherlands.

De financiële positie van de gemeente

De vermogenspositie van uw gemeente is verbeterd

Het BBV, de verslaggevingsregels voor gemeenten, maakt een duidelijk onderscheid tussen resultaatbepaling en resultaatbestemming. Alle baten en lasten dienen via het overzicht van baten en lasten in de jaarrekening te lopen. Er mogen geen baten of lasten rechtstreeks in het eigen vermogen worden gemuteerd. De mutaties in het eigen vermogen vinden plaats door middel van de resultaatbestemming.

Het gerealiseerd totaalsaldo van baten en lasten over het boekjaar 2023 bedraagt € 17,1 miljoen voordelig. Per saldo is tussentijds € 16,9 miljoen aan de reserves onttrokken, zodat het uiteindelijk gerealiseerde resultaat over 2023 circa € 34 miljoen voordelig bedraagt. Dit resultaat is afzonderlijk vermeld onder het eigen vermogen in de balans.

In het overzicht hiernaast hebben wij de ontwikkeling van het eigen vermogen opgenomen. De omvang van het eigen vermogen bedraagt ultimo 2023 circa 28% van het balanstotaal (ultimo 2022: 28% van het balanstotaal) en is ten opzichte van 2022 gestabiliseerd..

Saldo baten en lasten

Het feitelijke saldo van baten en lasten in een jaar is weergegeven als het gerealiseerde totaalsaldo van baten en lasten. Daarnaast kent de gemeente het gerealiseerde resultaat. Dit is het gerealiseerde totaalsaldo van baten en lasten plus of min de tussentijdse resultaatbestemming. Deze tussentijdse resultaatbestemming bestaat uit de onttrekkingen aan en stortingen in reserves gedurende het boekjaar. Deze mutaties in reserves vinden plaats op basis van door de gemeenteraad genomen besluiten. Het gerealiseerde resultaat is dus mede het gevolg van de eerdere politieke besluitvorming.

Wat het voorgaande concreet betekent voor uw gemeente hebben wij in het overzicht hiernaast weergegeven.

Eigen vermogen (x € 1 miljoen)	2023	2022	2021	2020
Eigen vermogen per 1 januari	**276,4**	**224,5**	**180,4**	**160,6**
Tussentijdse resultaatbestemming	-/- 16,9	27,9	22.7	2,9
Gerealiseerd resultaat	34,0	23,8	21,4	16,9
Gerealiseerd totaal saldo baten en lasten	**17,1**	**51,8**	**44,0**	**19,8**
Eigen vermogen per 31 december	**293,5**	**276,4**	**224,5**	**180,4**

Exploitatieresultaat (x € 1 miljoen)	
Totale baten	932,4
Totale lasten	915,3
Gerealiseerd totaal saldo baten en lasten	**17,1**
Af: stortingen in reserves	-/- 124,2
Bij: onttrekkingen aan reserves	141,2
Saldo mutaties reserves	16,9
Gerealiseerd resultaat	**34,0**

© 2024. For information, contact Deloitte The Netherlands.

De financiële positie van de gemeente

Het overzicht van baten en lasten over het boekjaar 2023 laat een voordelig gerealiseerd totaalsaldo van baten en lasten van € 17,1 miljoen zien.

De jaarrekening 2023 sluit – na verwerking van de mutaties in reserves – met een voordelig gerealiseerd resultaat van circa € 34,0 miljoen.

De begroting is voor uw gemeente een belangrijk sturingsinstrument. Het is een kaderstellend document waarmee de gemeenteraad financiële en beleidsmatige kaders vaststelt waarbinnen het college haar beleid en doelen kan realiseren.

In de programmaverantwoording geeft het college per programma op hoofdlijnen een verklaring voor de gerealiseerde afwijkingen ten opzichte van de begroting na wijziging. In de paragraaf bedrijfsvoering heeft het college de rechtmatigheid van de begrotingsafwijkingen nader toegelicht. Verderop in dit accountantsverslag gaan wij hierop in.

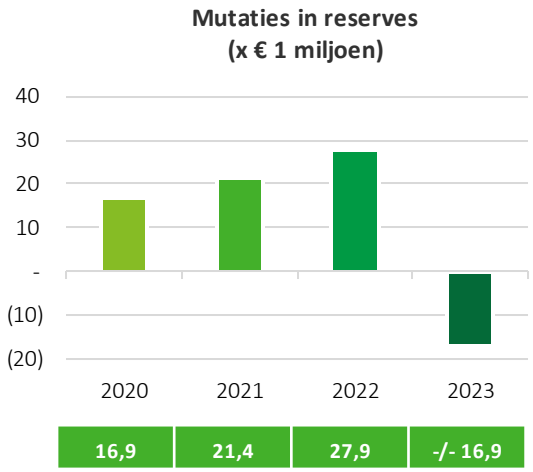

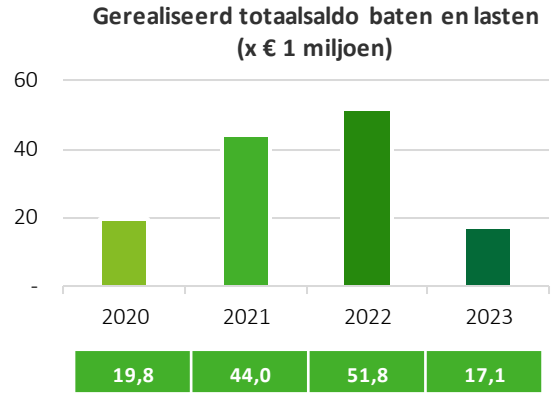

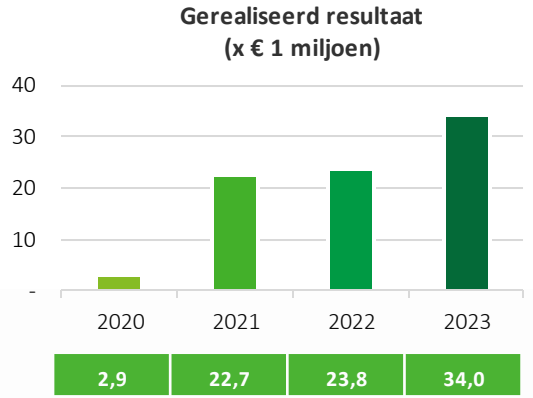

© 2024. For information, contact Deloitte The Netherlands.

De financiële positie van de gemeente

Solvabiliteit

De solvabiliteit geeft inzicht in de mate waarin de gemeente in staat is aan haar financiële verplichtingen te voldoen. Als sprake is van een forse schuld en veel eigen vermogen (totaal van algemene en bestemmingsreserves), hoeft een hoge schuld geen probleem te zijn voor de financiële positie. Hoe hoger de solvabiliteitsratio, hoe groter de weerbaarheid van de gemeente.

Grondexploitatiequote

De grondexploitatiequote geeft aan hoe groot de grondpositie (waarde van de grond) is ten opzichte van de totale baten van de gemeente. In de regel geldt: hoe hoger de grondexploitatiequote, hoe groter het risico dat de gemeente loopt.

Netto schuldquote

Hoe hoger de schuld, hoe hoger de netto schuldquote. De netto schuldquote weerspiegelt het niveau van de schuldenlast van de gemeente ten opzichte van de eigen middelen en geeft een indicatie van de 'druk' van de rentelasten en aflossingen op de exploitatie.

Structurele exploitatieruimte

Voor de beoordeling van de financiële positie is ook van belang te kijken naar de structurele baten en lasten. Structurele baten zijn bijvoorbeeld de algemene uitkering uit het gemeentefonds en de opbrengsten uit de onroerende zaakbelasting. Dit kengetal geeft aan hoe groot de structurele exploitatieruimte is, doordat wordt gekeken naar de structurele baten en lasten en deze worden vergeleken met de totale baten. Een positief percentage betekent dat de structurele baten toereikend zijn om de structurele lasten (waaronder de rente en aflossing van leningen) te dekken.

Kengetallen voor gemeente Arnhem (begroot en werkelijk over de periode 2020-2023)

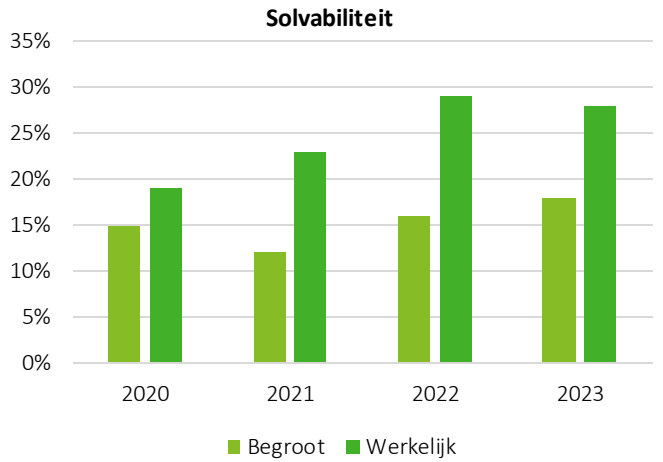

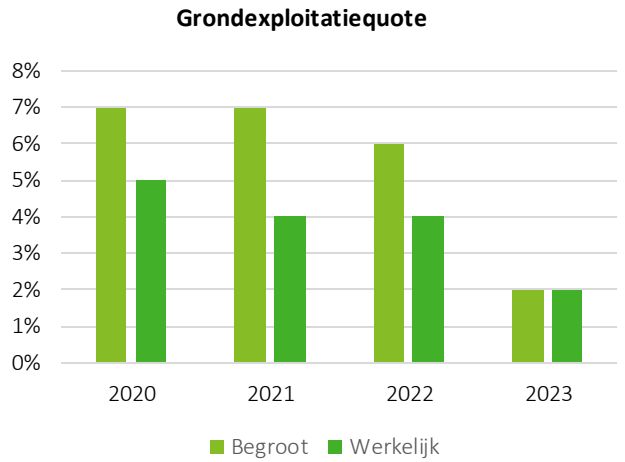

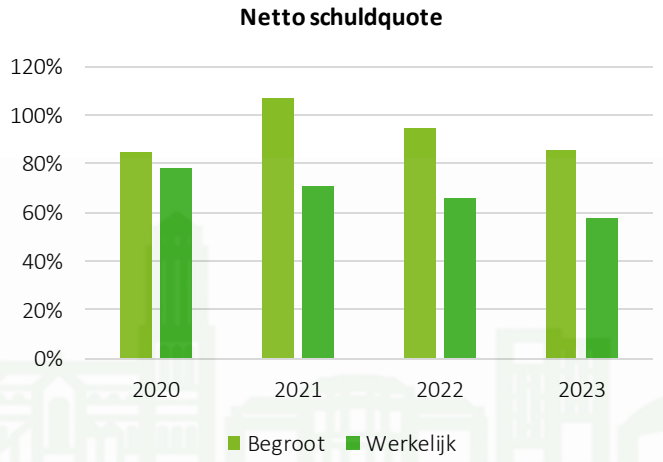

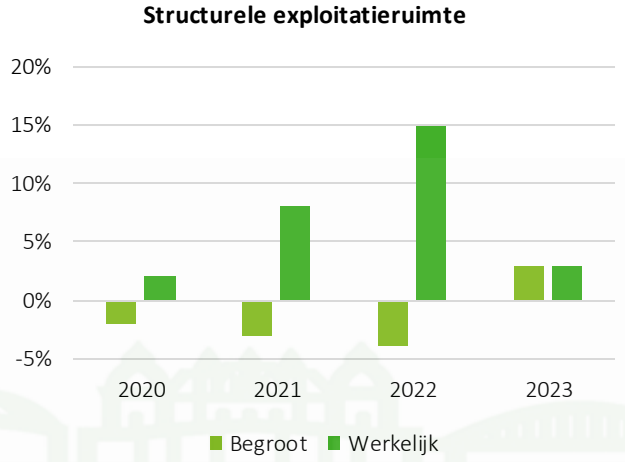

© 2024. For information, contact Deloitte The Netherlands.

De financiële positie van de gemeente

Voorspellende waarde van uw begroting

De jaarrekening 2023 sluit met een positief saldo van baten en lasten van circa € 17 miljoen. Na de mutaties in de reserves bedraagt het gerealiseerd resultaat € 34,0 miljoen. De begroting is voor uw gemeente een belangrijk sturingsinstrument. Het is een kaderstellend document waarmee de gemeenteraad financiële en beleidsmatige kaders vaststelt waarbinnen het college haar beleid en doelen kan realiseren. Wij constateren dat in 2023 de gerealiseerde lasten meer in evenwicht zijn met de begroting en dat het positieve resultaat wordt veroorzaakt door extra ontvangen middelen welke niet geraamd waren. Uiteraard is er voor de gerealiseerde lasten op onderdelen wel sprake van verschuivingen en zijn niet alle ambities vanuit de begroting gerealiseerd. In combinatie met de niet gerealiseerde investeringen blijkt dat voor de jaarschijf 2023 de geplande investeringsplannen als gevolg van beperkte uitvoeringskracht niet zijn uitgevoerd.

Kwaliteit en transparantie van de jaarstukken

Bij de jaarrekeningcontrole hebben wij vastgesteld dat uw jaarstukken 2023 voldoen aan de vereisten uit het BBV. Wij hebben bij onze werkzaamheden de jaarstukken integraal doorgenomen en hebben daarbij – naast de verenigbaarheid van jaarverslag en jaarrekening – vanuit het belang en begrip van de gebruikers van de jaarstukken vooral gelet op de toegankelijkheid en begrijpelijkheid van de daarin opgenomen toelichtingen en analyses.

Saldo baten en lasten | Begroting vs realisatie (x € 1 miljoen)

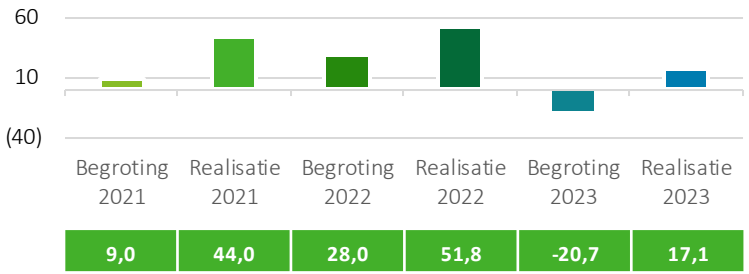

Baten | Begroting vs realisatie (excl. mutaties reserves) (x € 1 miljoen)

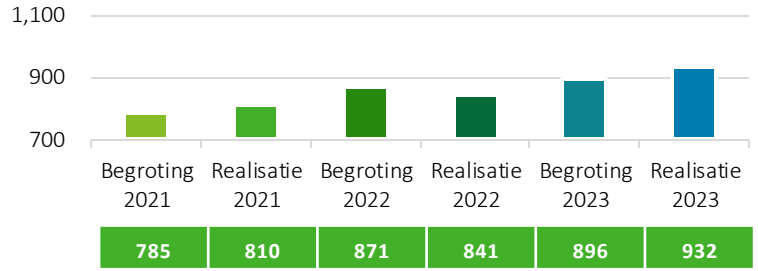

Lasten | Begroting vs realisatie (excl. mutaties reserves) (x € 1 miljoen)

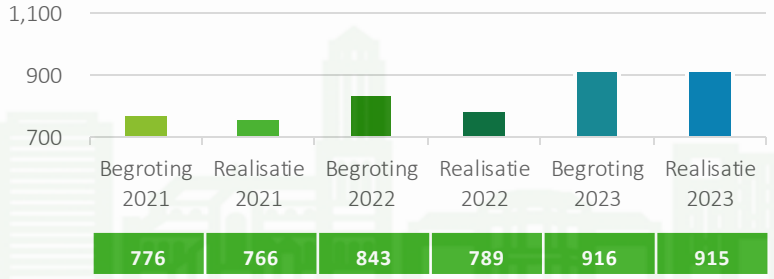

© 2024. For information, contact Deloitte The Netherlands.

De financiële positie van de gemeente

De ratio weerstandscapaciteit daalt

Het weerstandsvermogen bestaat uit de relatie tussen de beschikbare weerstandscapaciteit en de benodigde weerstandscapaciteit op basis van de door de gemeente geschatte risico's. Zoals blijkt uit de onderste grafiek is de ratio weerstandstandscapaciteit afgenomen naar 1,4 in 2023.

Beschikbare weerstandscapaciteit is licht afgenomen

De door uw gemeente berekende beschikbare weerstandscapaciteit bedraagt € 95,3 miljoen (2022: € 98,8 miljoen). De beschikbare weerstandscapaciteit is afgenomen ten opzichte van voorgaand jaar.

De inventarisatie van risico's – die in de paragraaf 'Weerstandsvermogen en risicobeheersing' van het jaarverslag is opgenomen – geeft een indicatie van de financiële omvang van de belangrijkste (specifieke) risico's, inclusief een schatting van de kans dat het geïdentificeerde risico zich voordoet, om daarmee de benodigde weerstandscapaciteit te kunnen bepalen. Daarbij geeft het college een doorlopend inzicht in de grootste risico's (qua financiële impact en kans) voor uw gemeente, en is vermeld welke risico's zijn vervallen en/of nieuw zijn geïdentificeerd. Ook is een inhoudelijke toelichting gegeven op nieuw gedefinieerde en gewijzigde risico's in de top van de belangrijkste risico's.

Uw gemeente heeft op basis van deze risico-inventarisatie berekend wat de benodigde weerstandscapaciteit is. Het berekende bedrag voor specifieke risico's bedraagt € 67,9 miljoen (2022: € 43,8 miljoen). Ten opzichte van 2022 is hiermee sprake van een toename.

Uw weerstandscapaciteit van € 95,3 miljoen is toereikend in relatie tot de berekende risico's van € 67,9 miljoen. Dit heeft het college inhoudelijk nader toegelicht in de paragraaf 'Weerstandsvermogen en risicobeheersing' van het jaarverslag.

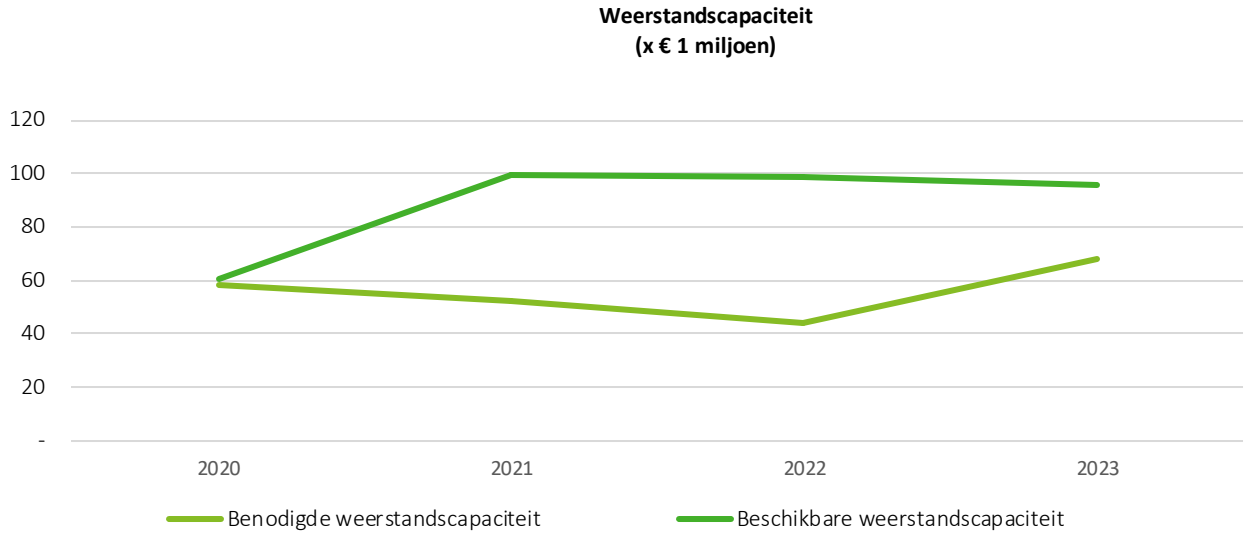

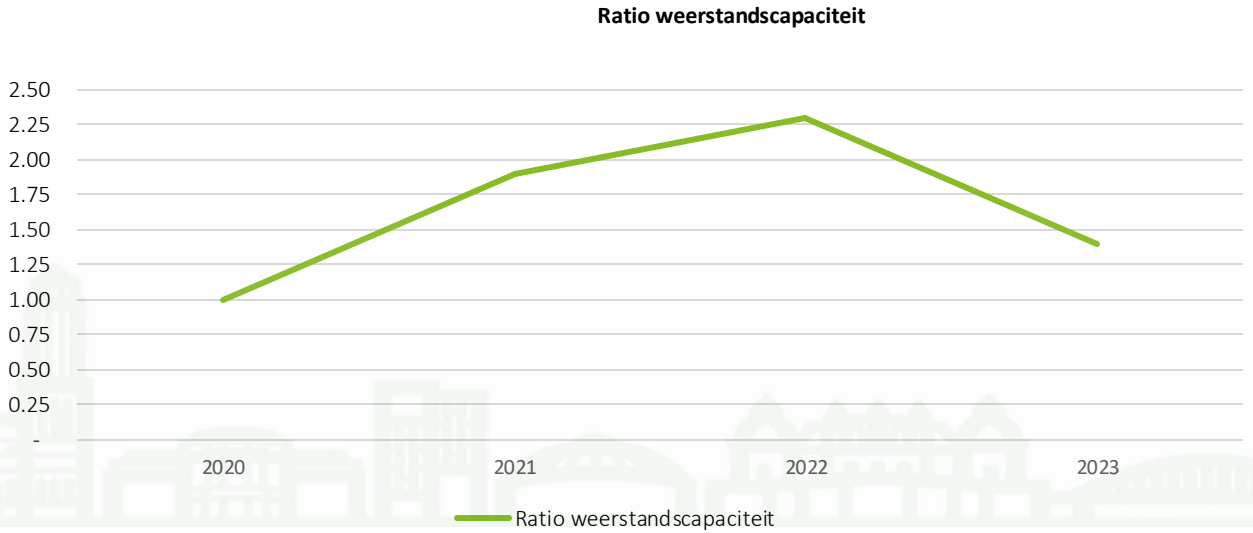

© 2024. For information, contact Deloitte The Netherlands.

Rechtmatigheidsverantwoording

Vanaf het boekjaar 2023 is het college verplicht in de jaarrekening een rechtmatigheidsverantwoording op te nemen waarin zij zich verantwoordt over de rechtmatige totstandkoming van de baten, lasten en balansmutaties (inclusief begrotingsrechtmatigheid).

Verantwoordings- en rapportagegrens

Via het controleprotocol heeft de gemeenteraad de verantwoordings- en rapportagegrens vastgesteld. De verantwoordingsgrens heeft het college gehanteerd bij het opmaken van de rechtmatigheidsverantwoording en de uiteindelijke conclusie daaromtrent. Fouten en onduidelijkheden die de verantwoordingsgrens niet overschrijden, zorgen voor een positieve uiting van het college waaruit blijkt dat de in de jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties rechtmatig tot stand zijn gekomen. De rapporteringsgrens bepaalt de diepgang van de toelichting van het college in de paragraaf bedrijfsvoering.

Uit de in de jaarrekening opgenomen rechtmatigheidsverantwoording van het college blijken geen onrechtmatigheden welke de verantwoordingsgrens te boven gaan.

Normenkader

Het college heeft het van toepassing zijnde normenkader in kaart gebracht. Het normenkader is door de gemeenteraad vastgesteld bij het vaststellen van de begroting 2023. Wij hebben vastgesteld dat dit normenkader leidend is geweest voor het college om te komen tot de rechtmatigheidsverantwoording en de toelichtingen in de paragraaf bedrijfsvoering.

Daarnaast hebben wij vastgesteld dat het college de financiële verordening en controleverordening heeft geactualiseerd. Deze zijn door de gemeenteraad vastgesteld. In de financiële verordening zijn eveneens specifieke richtlijnen opgenomen over de wijze en diepgang van rapporteren over rechtmatigheid en de wijze waarop het college om dient te gaan met begrotingsafwijkingen. Deze komen hierna nader aan bod.

Begrotingscriterium

Bij de rechtmatigheidsverantwoording vormt het begrotingscriterium een belangrijk toetsingscriterium. Financiële beheershandelingen, die ten grondslag liggen aan de baten, lasten en balansmutaties, dienen tot stand te zijn gekomen binnen de grenzen van de geautoriseerde begroting en de hiermee samenhangende programma's (begrotingscriterium). Uitgangspunt hiervoor is het niveau waarop de raad de budgetten in de begroting en bij investeringen geautoriseerd heeft. In de begroting zijn de bedragen voor de lasten en baten vermeld die door de raad zijn vastgesteld. Dit houdt in dat de financiële beheershandelingen dienen te passen binnen de begroting.

De gemeenteraad en het college hebben afspraken gemaakt in welke situatie lastenoverschrijdingen onrechtmatig maar acceptabel zijn (lastenoverschrijdingen zijn en blijven onrechtmatig, maar zijn onder voorwaarden acceptabel wat betekent dat het college deze niet hoeft toe te lichten in de paragraaf bedrijfsvoering). Dit is door de gemeente Arnhem ook gedaan in de jaarstukken 2023.

Begrotingsrechtmatigheid

- Programma S00: Overschrijding van de lasten met € 7,4 miljoen
- Programma S06: Overschrijding van de lasten met € 11,8 miljoen
- Programma S07: Overschrijding van de lasten met € 24,0 miljoen

Bovenstaande onrechtmatigheden zijn aangemerkt als acceptabel omdat deze tijdig zijn gemeld aan de gemeenteraad en omdat deze passen binnen het bestaande beleid van de gemeente Arnhem.

Wij hebben vastgesteld dat het college specifieke werkzaamheden heeft uitgevoerd ten aanzien van het begrotingscriterium, zijnde controle op programmaoverschrijdingen en controle op kredietoverschrijdingen.

Voorwaardencriterium

Het voorwaardencriterium heeft betrekking op de eisen die worden gesteld aan de uitvoering van de financiële beheershandelingen. De eisen c.q. voorwaarden zijn afkomstig uit de relevante wet- en regelgeving zoals opgenomen in het normenkader, en hebben betrekking op aspecten als doelgroep, termijn, grondslag, administratieve bepalingen, normbedragen, bevoegdheden, bewijsstukken, recht, hoogte en duur.

Gemeenten stellen via de financiële verordening en/of onderliggende nota's kaders vast die van invloed zijn op verslaggeving. Het gaat hier om de invulling van de ruimte die het BBV geeft voor eigen gemeentelijke kaders. Denk hierbij aan grenzen voor het activeren van investeringen, afschrijvingstermijnen, omgang met reserves en voorzieningen en dergelijke. Deze vallen onder het getrouwe beeld en vallen per definitie onder de reikwijdte van de reguliere accountantscontrole. Ook voorwaarden die direct van invloed zijn op de verslaggeving c.q. het getrouwe beeld van de jaarrekening worden niet opgenomen in de rechtmatigheidsverantwoording. Hierbij kan worden gedacht aan het niet naleven van voorwaarden met betrekking tot recht, hoogte, duur, termijnen, normbedragen, doelgroep en grondslag bij bijvoorbeeld bijstandsverlening, maatschappelijke ondersteuning, inkomensoverdrachten en het opleggen van belastingen dat tot gevolg heeft dat de bijhorende lasten of opbrengsten onjuist of onvolledig zijn. Het niet naleven van deze voorwaarden heeft direct invloed op het getrouwe beeld van deze posten in de jaarrekening.

Díe onderwerpen die niet onder het getrouwheidsoordeel van de accountant vallen, hebben we onderstaand nader toegelicht inclusief de wijze waarop het college deze in haar werkzaamheden heeft betrokken.

Aanbestedingen

Uw gemeente voert in het kader van de controle op de naleving van de aanbestedingsregels jaarlijks een uitgebreide 'spendanalyse' uit. Wij constateren dat over 2023 geen sprake is van overtredingen van de EU-aanbestedingsrichtlijnen.

© 2024. For information, contact Deloitte The Netherlands.

Sociaal domein

Actualiteiten

Binnen het zorgdomein (WMO en Jeugd) is een landelijke ontwikkeling zichtbaar waarbij de lasten de afgelopen jaren fors zijn toegenomen. Waar dit in eerste instantie hoofdzakelijk kwam door een toenemende zorgvraag zien we in 2023 dat er met name sprake is van een toenemende zorgzwaarte met betrekking tot de jeugdzorg. Dit betekent dat cliënten vaak een zwaardere en daarmee duurdere vorm van zorg behoeven.

De gemeente Arnhem wordt hierdoor geconfronteerd met een toenemende zorgvraag, welke aanzienlijke financiële consequenties heeft. Terwijl de zorgkosten stijgen, moet de gemeente tegelijkertijd nauwlettend de budgetten beheren en strategisch alloceren om aan deze groeiende behoefte te voldoen.

Echter, er doet zich een aanhoudend probleem voor: zorginstellingen hebben moeite om aan deze stijgende vraag te voldoen. Capaciteitsbeperkingen en een gebrek aan personeel belemmeren het vermogen van de gemeente om adequate zorg in te kopen, ondanks de beschikbare financiële middelen. Dit resulteert in een kloof tussen wat de gemeente wenst te bieden en wat feitelijk haalbaar is.

Het is voor de gemeente essentieel om efficiënte en effectieve oplossingen te vinden die de financiële druk verminderen en tegemoetkomen aan de zorgnoodzaak. De situatie vereist een geïntegreerde aanpak waarbij financiële duurzaamheid en kwalitatieve zorgverlening centraal staan.

Indien (een deel van) de kosten structureel hoger blijkt uit te vallen, dan ontkomt u mogelijk niet aan het vrijmaken van structurele middelen om de verwachte toekomstige tekorten te dekken.

De gemeente Arnhem erkent de urgentie van dit dilemma en de daarmee gepaard gaande financiële en operationele uitdagingen. Dit blijkt ook uit recente gesprekken met de ambtelijke organisatie. Wij adviseren het college om de ingezette koers voort te zetten.

Sociaal domein | Jeugdzorgkosten

In lijn met de landelijke trend zijn de kosten voor jeugdzorg de afgelopen jaren (fors) gestegen en de verwachting is dat deze ontwikkeling ook komende jaren nog doorzet.

Een nadeel ten opzichte van de begroting zit op jeugdzorg met verblijf waarbij geconstateerd wordt dat de stijging van de kosten in 2023 zich verder doorzet. Er zijn meer kinderen die jeugdzorg nodig hebben en ook is er sprake van langere trajecten in residentiële jeugdhulp. Verder wordt er ook vaker gebruikt gemaakt van relatief lange, dure en intensieve trajecten. Daarnaast is er ook bij ambulante jeugdhulp sprake van stijging van de kosten. Een toename van de trajectomvang en een toename van cliënten met zeer complexe casuïstiek zorgen voor een tekort op ambulante jeugdhulp en jeugd-ggz. De raad is bij het vaststellen van de begroting 2024 geïnformeerd over de problematiek rondom de stijgende zorgkosten..

- Complicerende factor bij het inschatten van de ontwikkeling van zorgkosten in de komende jaren is de verwachte ontwikkeling van de tarieven van zorgaanbieders. Zorgaanbieders hebben op dit moment te maken met sterk oplopende kosten als gevolg van loonstijgingen en oplopende huisvestingslasten. Dit leidt ertoe dat financiële posities van zorginstellingen in toenemende mate onder druk komen te staan wat naar verwachting een prijsopdrijvend effect heeft op de tarieven. Daarnaast zijn er landelijk jeugdzorgaanbieders die niet meer aan de financiële verplichtingen kunnen voldoen waarbij aan gemeenten op basis van het convenant ‘Bevorderen continuïteit jeugdhulp’ een (verplichte) bijdrage aan deze instellingen wordt opgelegd.

- Verder is een toenemende schaarste in beschikbaarheid van zorgpersoneel zichtbaar. Dit leidt er toe dat de toenemende zorgvraag steeds vaker niet meer in balans is met het zorgaanbod. Zowel in de WMO als Jeugdzorg is deze ontwikkeling zichtbaar. In toenemende mate zal daardoor niet de zorgvraag bepalend zijn in de omvang van de zorguitgaven maar ook het aanbod. Dit is een breed maatschappelijk probleem waarbij het voor gemeenten slechts beperkt mogelijk is hierin keuzes te maken.

© 2024. For information, contact Deloitte The Netherlands.

Voorraad onderhanden werk (grondexploitatie)

De voorraad onderhanden werk

De balanspost met de belangrijkste schattingen in de jaarrekening betreft de voorraad onderhanden werk, waaronder de bouwgronden in exploitatie (grondexploitatie). Deze balanspost is door het saldo ultimo 2023 ad € 83,9 miljoen relevant voor de accountantscontrole, maar ook door de schattingen die een rol spelen bij het ramen van de in 2024 e.v. nog te realiseren baten en lasten. De nog te realiseren baten en lasten vormen samen met de boekwaarde de basis voor de waardering in de jaarrekening, oftewel het verwachte resultaat bij afsluiting van de projecten. Dit leidt tot een voorziening indien het college verwacht dat het project verlieslatend is en tot (tussentijdse) winstneming bij een verwachte winst. Voor de waardering van grondexploitatie dient de gemeente per individueel project te bepalen of de gemeente de boekwaarde plus de in de toekomst nog te realiseren kosten en opbrengsten, naar beste schatting, terugverdient.

De gemeente Arnhem schat ultimo 2023 in dat de totale omvang van de niet terug te verdienen kosten op de gehele grondexploitatie circa € 66,4 miljoen bedraagt (2022: € 65,3 miljoen). Hiervoor is een voorziening getroffen. Deze voorziening is geheel in mindering gebracht op de bouwgronden in exploitatie. Dit is in overeenstemming met het Besluit Begroting en Verantwoording.

Het controleproces van de waardering van de voorraad onderhanden werk

De risico's voor de grondexploitaties zijn in essentie terug te brengen tot vijf P's:

- Planning: is de tijdsplanning van de projecten afgestemd op de (on)mogelijkheden in de markt. Immers, de marktbehoefte bepaalt welke projecten op welk moment te realiseren zijn.
- Programmering: in de afgelopen jaren hebben economische ontwikkelingen geleid tot belangrijke wijzigingen in vooral de woningbehoefte. Is er een kritische analyse gemaakt van de 'mix' van woningen (huur, koop, vrije kavels, appartementen, etc.) in de projecten, in relatie tot de huidige marktvraag in de gemeente?
- Prijs: de verkoopprijzen van woningen, en dus van grond, hebben langere tijd onder druk gestaan. Deze situatie is omgeslagen in een grote vraag naar woningen en grond, waardoor de grondprijs zich in een hoog tempo in positieve zin ontwikkelt. Is afgewogen welke prijzen kunnen worden gehandhaafd en welke grondprijzen bovenwaarts moeten worden bijgesteld als gevolg van de grotere vraag en de positieve marktontwikkelingen?
- Plankosten: door de toenemende vraag naar woningen en dus naar bouwcapaciteit is sprake van een toenemende stijging van de bouwkosten. Is afgewogen welke prijzen kunnen worden gehandhaafd en welke prijzen bovenwaarts moeten worden bijgesteld als gevolg van de grotere vraag en de hierbij horende prijsontwikkelingen?
- Parameters: zijn de parameters voor kosten en opbrengstenstijgingen opportuun, beredeneerd vanuit de huidige situatie en de best mogelijke inschatting van de toekomstige ontwikkeling van de grondprijzen en de plankosten?

De 5 P's vormen de basis voor de actualisatie van de grondexploitaties zoals opgenomen in uw paragraaf 'Grondbeleid'.

Analyse grondexploitaties

Uit nevenstaande figuur blijkt dat de boekwaarde van de bouwgronden in exploitatie is gedaald in 2023. De belangrijkste oorzaak hiervan is een daling van de opbrengsten van de nog te realiseren verkopen in Schuytgraaf als gevolg van het aanpassen van de grondprijzen en het aanpassen van het raamwerk in veld 26/27 en van het programma betaalbare koopwoningen in veld 1/26/27 waardoor er in de plannen meer sociale huurwoningen zijn toegevoegd.

Totale boekwaarde bouwgronden in exploitatie (x € 1 miljoen)

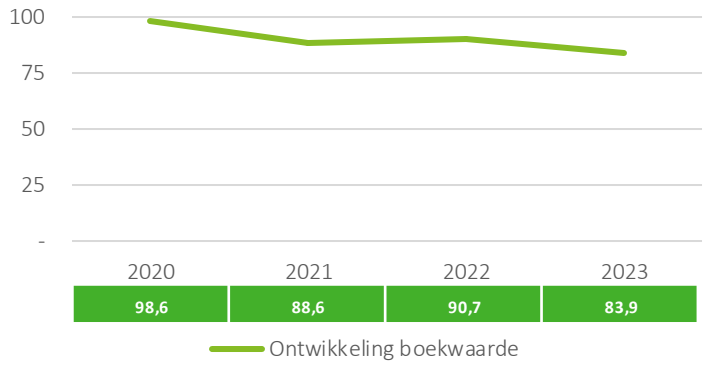

© 2024. For information, contact Deloitte The Netherlands.

Voorraad onderhanden werk (grondexploitatie)

Bij onze beoordeling van de door de gemeente gehanteerde veronderstellingen voor het actualiseren van de grondexploitaties – vooral de uitgangspunten voor planning (fasering), programmering en prijsbeleid, maar ook de parameters voor kosten- en opbrengstenstijging en de gehanteerde rekenrente (rente-omslagmethode), hebben wij het volgende in overweging genomen:

- Of de afzonderlijke veronderstellingen redelijk lijken, onderling afhankelijk en intern consistent zijn, en of de veronderstellingen redelijk lijken wanneer ze collectief of in samenhang met andere veronderstellingen worden beschouwd.
- Of de veronderstellingen in de markt de waarneembare veronderstellingen op passende wijze weerspiegelen, met andere woorden: is er consistentie met de algemene economische omgeving en de economische omstandigheden in/bij de gemeente?
- Of de veronderstellingen aansluiten op de (vastgestelde) plannen (besluiten) van de raad.
- Of de veronderstellingen consistent zijn met de ervaringscijfers van de gemeente (met andere woorden: is historische informatie representatief voor toekomstige situaties?).

De grondexploitaties zijn door het college voor de jaarrekening 2023 opnieuw doorgerekend (geactualiseerd) en waar nodig zijn de verwachtingen bijgesteld, waarmee tevens is beoordeeld of het onderhanden werk in de jaarrekening op een juiste wijze is gewaardeerd, en of er mogelijk een (aanvullende) verliesvoorziening noodzakelijk is.

Belangrijkste bevindingen inzake waardering grondexploitaties

Als onderdeel van de controle van de waardering van de bouwgronden in exploitatie voeren wij een risicoanalyse uit ter bepaling van het risicoprofiel van de individuele grondexploitaties en de hierdoor bestaande kans op een materiële fout in de waardering ervan. Hierbij betrekken wij de huidige boekwaarde, het geprognosticeerde resultaat, en de aard en omvang van de nog te realiseren baten en lasten (liggen hier bijvoorbeeld al contracten of overeenkomsten aan ten grondslag of niet).

Naast de hiervoor genoemde elementen spelen bij de risicoclassificatie van de individuele projecten ook de aard van het project, de programmering en de doorlooptijd een belangrijke rol.

Zo zorgt binnenstedelijke herstructurering (bijv. project Kronenburg en de vergevorderde plannen voor Spoorzone Arnhem-Oost) normaliter voor een grotere complexiteit, doordat de gemeente Arnhem de bestaande ruimte herontwikkelt en dit type projecten hierdoor (financieel gezien) gevoeliger is voor risico's dan volledig nieuw uit te leggen locaties. Een langere doorlooptijd van de projecten zorgt voor een hoger risicoprofiel, doordat de schatting van kosten en opbrengsten van de projecten subjectiever is naarmate de doorlooptijd toeneemt.

Op grond van onze risicoanalyse hebben wij geconcludeerd dat de grondexploitatie Schuytgraaf (actieve Grex) en de in 2023 vastgestelde gebiedsexploitatie Winkelcentrum Kronenburg (faciliterend) de belangrijkste projecten binnen uw gemeente zijn, waarbij wij deze grondexploitaties voor onze controle hebben geanalyseerd en geselecteerd voor nadere controle.

Van deze (deel)projecten hebben wij de aannemelijkheid van de nog te realiseren kosten en opbrengsten getoetst en is tevens de getroffen verliesvoorziening gecontroleerd.

Onze belangrijkste observaties hierbij is dat de grondexploitaties goed zijn onderbouwd en dat met een hoge mate van deskundigheid wordt gewerkt. Voor de komende periode zal door de gemeente Arnhem nadere keuzes gemaakt moeten worden voor het project Spoorzone Arnhem-Oost. De plannen hiervoor zijn inmiddels in een vergevorderd stadium. Gezien de verwachte omvang van dit project zullen wij in de komende met de ambtelijke organisatie verkennen hoe wij dit proces nader kunnen invullen.

De uitgangspunten die in de grondexploitaties en dus in de jaarrekening 2023 zijn verwerkt, zijn door ons getoetst en als aannemelijk aangemerkt

Wij hebben op grond van de door ons verrichte werkzaamheden inzake de waardering van de grondexploitaties vastgesteld dat uw gemeente:

- Beschikt over actuele ramingen van de nog te realiseren baten en lasten;
- Beschikt over een deugdelijke onderbouwing van de gehanteerde uitgangspunten in de grondexploitaties;
- Externe deskundigheid heeft ingeschakeld ter onderbouwing van de geraamde grondprijzen, grondopbrengsten en parameters;
- Een niet onaannemelijk niveau heeft bepaald van de nog te maken plan- en civiele kosten.

De uitgangspunten die in de grondexploitaties en dus in de jaarrekening 2023 zijn verwerkt, zijn door ons getoetst en als aannemelijk aangemerkt. Hierbij vermelden wij dat op basis van de meeste recente marktinzichten de parameter voor opbrengstenstijging op de korte termijn gunstig is bijgesteld op balansmoment. Dit betreft een autonome ontwikkeling ten opzichte van de door de gemeente vastgestelde parameters.

Verder merken wij volledigheidshalve op dat wij voor de waardering van de grondexploitatie per 31 december 2023 de per die datum vastgestelde projectkaders en genomen besluiten betrokken hebben bij de controle van de waardering. Er is geen rekening gehouden met de effecten van eventuele toekomstige, nog vast te stellen, ambities van uw gemeente.

© 2024. For information, contact Deloitte The Netherlands.

Fraude, integriteit, en naleving wet- en regelgeving

De beoordeling door het college van burgemeester en wethouders van het risico van materiële fouten in de jaarrekening als gevolg van fraude of van het overtreden van wet- en regelgeving

Bij onze controle vragen wij u jaarlijks inzicht te geven in de eigen inschatting van het risico dat de jaarrekening een materiële afwijking kan bevatten door fraude of het overtreden van wet- en regelgeving (corporate compliance), inclusief de aard, omvang en frequentie van de inschattingen, het proces dat u daarbij hanteert, en de communicatie daarover met het personeel en met de gemeenteraad. Tijdens deze gesprekken heeft uw organisatie aangegeven zich bewust te zijn van frauderisico's, waaronder het belang van corporate compliance en de analyse van corruptievraagstukken.

In onze managementletter hebben wij uitgebreid gerapporteerd over fraude en integriteit, en de stappen die uw gemeente hierin heeft gezet.

Specifieke werkzaamheden frauderisico

Op basis van onze jaarlijkse frauderisicoanalyse (waarbij ook recente praktijkvoorbeelden in de sector worden betrokken) onderkennen wij sinds dit jaar een additioneel frauderisico in de controle. Tijdens onze beoordeling van frauderisico's hebben we een potentieel risico geïdentificeerd met betrekking tot de goedkeuring van geleverde prestaties die niet daadwerkelijk hebben plaatsgevonden of die betrekking hebben op goederen of diensten geleverd voor persoonlijk gebruik. Dit kan resulteren in het onterecht betaalbaar stellen van facturen.

Ondanks dat we *geen* kwantitatief materieel frauderisico waarnemen (het risico dat er door fraude een bedrag van groter dan € 10,3 miljoen afwijkt in de jaarrekening), herkennen we *wel* een kwalitatief materieel frauderisico (politiek-bestuurlijk relevant voor de oordeelsvorming van de gemeenteraad) in situaties waarin het om transacties van grote omvang gaat. We hebben aanvullende steekproefcontroles uitgevoerd op transacties die de drempelwaarde van 150.000 euro overschrijden. Bij deze controle zijn geen onregelmatigheden aan het licht gekomen.

Geen wijzigingen in onze initiële inschatting van het frauderisico en geen aanwijzingen voor fraude

De primaire verantwoordelijkheid voor het voorkomen en detecteren van fraude berust bij het college, inclusief het invoeren en onderhouden van interne beheersingsmaatregelen voor de betrouwbaarheid van de financiële verslaggeving, de werking en efficiency van de bedrijfsvoering, en de naleving van de van toepassing zijnde wet- en regelgeving. Als accountant verkrijgen wij een redelijke, maar geen absolute, zekerheid dat de jaarrekening als geheel geen afwijkingen van materieel belang bevat, als gevolg van fraude of fouten.

Bij fraude is het risico dat een afwijking van materieel belang niet ontdekt wordt groter dan bij fouten, doordat sprake kan zijn van samenspanning, valsheid in geschrifte, het opzettelijk nalaten transacties vast te leggen of verkeerd voorstellen van zaken, of het doorbreken van de interne beheersing. Onze controle is uitgevoerd met een hoge, maar geen absolute mate van zekerheid, waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle fouten en fraudes hebben ontdekt.

Wij hebben de accountantscontrole professioneel-kritisch uitgevoerd en professionele oordeelsvorming toegepast, in overeenstemming met de Nederlandse controlestandaarden, ethische voorschriften en de onafhankelijkheidseisen.

Fraude en integriteit

Jaarlijks verkrijgen wij inzicht in de integriteitsmeldingen, die wij vervolgens doorspreken met uw coördinator integriteit. Wij hebben op basis van onze controle en de besprekingen geen fraudegevallen geconstateerd.

Onze conclusie is voorts dat uw gemeente op een adequate wijze opvolging geeft aan geïdentificeerde integriteitskwesties, en hierover tijdig met ons in contact treedt.

© 2024. For information, contact Deloitte The Netherlands.

Interne beheersing

© 2024. For information, contact Deloitte The Netherlands.

Belangrijkste bevindingen voor de interne beheersing vanuit de controle van het boekjaar 2023

Boardletter 2023, toegespitst op de interne (financiële) beheersing

Als onderdeel van de jaarrekeningcontrole hebben wij in het najaar van 2023 een interim-controle uitgevoerd. Deze interim-controle was primair gericht op de opzet, het bestaan en de werking van maatregelen van administratieve organisatie en interne beheersing, voor zover van belang voor onze controle op de getrouwheid van de in de jaarrekening opgenomen gegevens.

Voor de bevindingen van de interim-controle verwijzen wij naar onze boardletter 2023 gedateerd d.d. 24 november 2023.

In de boardletter hebben wij een aantal aandachtspunten voor het opstel- en controleproces van de jaarrekening 2023 benoemd.

- Implementatie rechtmatigheidsverantwoording
- Fraude
- Aanpassingen van het BADO

Als onderdeel van onze werkzaamheden voor de jaarrekening zijn wij nagegaan of deze aandachtspunten voldoende zijn opgevolgd. Voor zover de opvolging en/of onze controle ervan hiertoe aanleiding geven, hebben wij onze bevindingen in dit accountantsverslag bij het betreffende onderwerp verwerkt.

Memoriaalboekingen

Memoriaalboekingen zijn (correctie)boekingen die niet via de reguliere boekingsgang plaatsvinden. Deze boekingen zijn hierdoor in opzet meer risicovol en daarom besteden wij bij onze controle extra aandacht aan deze boekingen.

Om de controle zo efficiënt en effectief mogelijk uit te voeren, en toe te spitsen op het specifieke risico en karakter van memoriaalboekingen, hebben wij gebruikgemaakt van een data-analyse tool. Hieruit zijn geen onjuistheden, onrechtmatigheden of anderszins bijzonderheden gebleken.

Evaluatie opstel- en controleproces

Medio 2023 hebben wij met de ambtelijke organisatie het opstel- en controleproces van de jaarrekening 2022 geëvalueerd, en waar nodig aanscherpingen verwerkt in het interne ‘draaiboek’ voor het opstelproces en de werk- en planningsafspraken voor de jaarrekening. Met deze aanpassingen is het proces verder geoptimaliseerd en is de controle binnen de afgesproken planning afgerond.

Het opstel- en controleproces is door een goede samenwerking prettig verlopen. Wel zien we dat controle van de grondexploitaties overeenkomstig voorgaand jaar veel werkdruk creëert aan de kant van de gemeente als ook aan onze kant. We gaan daarom met elkaar in gesprek om te bekijken wat er voor nodig is om deze controle eerder uit te voeren en verder te optimaliseren.

Wij trekken samen met uw gemeente op in het proces van het digitaliseren van de controle. In het najaar van 2023 wisselen wij met uw organisatie verder van gedachten over de vereisten in de automatiseringsomgeving en de inrichting van uw financiële administratie, met als doel de mogelijkheden van data-analyse maximaal te kunnen benutten.

De verantwoording over en interne controle van de SiSa-bijlage is van een goed niveau. Ondanks een nog verdere toename van het aantal regelingen is het controleproces soepel verlopen en merken wij dat de kwaliteit van de dossiervorming vanuit de ambtelijke organisatie toeneemt.

Medio 2024 evalueren wij – mede op basis van de actualisatie van de risicoanalyse voor de jaarrekening 2024 – wederom gezamenlijk het proces om te bepalen op welke terreinen/aspecten verdere verbeteringen in het opstel- en controleproces van de jaarrekening mogelijk zijn.

Betrouwbaarheid en continuïteit van de automatiseringsomgeving inclusief cybersecurity zit in een groeipad

De bestaande tekortkomingen in de IT-omgeving leiden ertoe dat de gemeente en wij niet zonder meer kunnen steunen op de betrouwbaarheid en continuïteit van de geautomatiseerde gegevensverwerking. Belangrijke nadelen van het feit dat onvoldoende opvolging is gegeven aan onze eerdere aanbevelingen, zijn onder andere:

- Uw gemeente loopt een verhoogd risico op tekortkomingen in de geautomatiseerde gegevensverwerking die bijvoorbeeld kunnen resulteren in niet-betrouwbare data c.q. cijfers en een grote(re) impact kunnen hebben indien sprake is van cybersecurity incidenten.
- Het niet zonder meer kunnen steunen op de geautomatiseerde gegevensverwerking leidt ertoe dat bij de interne controles niet zonder meer gebruik is te maken van onder andere gegevens uit het systeem waarop bijvoorbeeld data-analyses gedraaid worden. Hiervoor moeten eerst aanvullende werkzaamheden uitgevoerd worden om de betrouwbaarheid van data/lijstwerk vast te stellen.

Als gevolg van het (vooralsnog) onvoldoende opvolgen van de aanbevelingen op dit gebied hebben wij ook voor de jaarrekeningcontrole 2023 niet zonder meer kunnen steunen op de geautomatiseerde gegevensverwerking. Het gevolg van deze conclusie is dat wij meer gegevensgericht werk hebben moeten verrichten, waaronder het uitvoeren van specifieke werkzaamheden om de betrouwbaarheid van data en lijstwerk vast te stellen.

Wij zien dat het college de bevindingen heeft onderkend en hiermee actief aan de slag is om verbetering te realiseren. Hierover hebben wij u met onze boardletter d.d. 24 november 2023 uitgebreid geïnformeerd en zullen wij verder monitoren in de opmaat naar de interim-controle 2024.

© 2024. For information, contact Deloitte The Netherlands.

Bijlagen

© 2024. For information, contact Deloitte The Netherlands.

A1 - Niet-gecorrigeerde controleverschillen

Aard van de fouten	Getrouwheid
Effect niet-gecorrigeerde controleverschillen voorgaande periode	€ 0
Effect niet-gecorrigeerde controleverschillen huidige periode:	€ 0
Totaal getrouwheidsfouten	€ 0

- Wij hebben van het college een schriftelijke bevestiging bij de jaarrekening ontvangen, waarin het college het bovenstaande heeft bevestigd. Dit houdt in dat eventuele niet-geconstateerde en daardoor niet-gecorrigeerde afwijkingen, zowel individueel als in totaal, in het kader van de jaarrekening niet materieel zijn. Het college heeft tevens bevestigd geen kennis te hebben van andere niet-gecorrigeerde afwijkingen.

© 2024. For information, contact Deloitte The Netherlands.

A2 - Onzekerheden in de controle

Aard van de onzekerheden	Getrouwheid
• Onzekerheid 1	€ 0
Totaal onzekerheden in de controle getrouwheid	€ 0

- Wij hebben van het college een schriftelijke bevestiging bij de jaarrekening ontvangen, waarin het college het bovenstaande heeft bevestigd. Het college heeft tevens bevestigd geen kennis te hebben van andere onzekerheden.

© 2024. For information, contact Deloitte The Netherlands.

B - Bevindingen controle SiSa-bijlage 2023

Op grond van het Besluit accountantscontrole decentrale overheden, artikel 5, lid 4, rapporteren wij in dit accountantsverslag over de strekking van ons getrouwheidsoordeel bij de jaarrekening 2023 en onze conclusies ten aanzien van de rechtmatigheid van de SiSa-bijlage 2023.

- De strekking van ons getrouwheidsoordeel bij de jaarrekening: goedkeurend
- De strekking van ons rechtmatigheidsoordeel over de baten, lasten en balansmutaties SiSa: goedkeurend

Per regeling geven wij in de volgende tabel aan of, en zo ja welke financiële fouten of onzekerheden zijn geconstateerd.

Code	SiSa-regeling	Fout of onzekerheid	Financiële omvang	Toelichting
A14	Regeling specifieke uitkering Gemeente in verband met de versterking van de lokale [...] radicalisering, (gewelddadig) extremisme en terrorisme 2022	n.v.t.	€ 0	
A16	Bekostigingsregeling opvang ontheemden Oekraïne	n.v.t.	€ 0	
A17	Regeling specifieke uitkering voorkomen georganiseerde en ondermijnende jeugdcriminaliteit	n.v.t.	€ 0	
A20	Specifieke uitkering versterking van de lokale integrale aanpak van radicalisering, extremisme en terrorisme 2023 - 2026	n.v.t.	€ 0	
B2	Regeling specifieke uitkering gemeentelijke hulp gedupeerden toeslagenproblematiek	n.v.t.	€ 0	
C9	Specifieke uitkering woningbouwimpuls	n.v.t.	€ 0	
C11	Regeling procesgeld woondeal regio Arnhem-Nijmegen	n.v.t.	€ 0	
C30	Specifieke uitkeringen proeftuinen aardgasvrije wijken 2e ronde	n.v.t.	€ 0	
C31	Regeling vaststelling regels verstrekken eenmalige specifieke uitkering aan gemeenten huisvesting kwetsbare doelgroepen	n.v.t.	€ 0	
C32	Regeling specifieke uitkering ventilatie in scholen	n.v.t.	€ 0	
C47	Volkshuisvesting	n.v.t.	€ 0	
C55	Aanpak Energie Armoede	n.v.t.	€ 0	
C56	Regeling huisvesting aandachtsgroepen	n.v.t.	€ 0	
C62	Specifieke uitkering aan gemeenten voor de bekostiging van de kwijtschelding van gemeentelijke belastingen van gedupeerden door de toeslagenaffaire	n.v.t.	€ 0	
Subtotaal			**€ 0**	

© 2024. For information, contact Deloitte The Netherlands.

B - Bevindingen controle SiSa-bijlage 2023

Code	SiSa-regeling	Fout of onzekerheid	Financiële omvang	Toelichting
Subtotaal – zie vorige pagina			**€ 0**	
C85	Stimuleringsregeling flex- en transformatiewoningen	n.v.t.	€ 0	
C92	Regeling specifieke uitkering Informatiepunten Digitale Overheid	n.v.t.	€ 0	
C94	Regeling houdende regels verstrekking specifieke uitkering aan gemeente verduurzaming [..] van eigenaars, woonverenigingen en wooncoöperaties	n.v.t.	€ 0	
C100	Regeling kansrijke wijk	n.v.t.	€ 0	
C105	Regeling specifieke uitkering startbouwimpuls	n.v.t.	€ 0	
C106	Tijdelijke regeling specifieke uitkering gebiedsbudget	n.v.t.	€ 0	
C109	Meerjarig regeling specifieke uitkering herstructurering volkshuisvesting	n.v.t.	€ 0	
D8	Onderwijsachterstandenbeleid 2023-2026 (OAB)	n.v.t.	€ 0	
D10	Volwasseneneducatie	n.v.t.	€ 0	
D11	Regeling specifieke uitkering extra financiële middelen RMC-functie	n.v.t.	€ 0	
D12	Regionale meld- en coördinatiefunctie	n.v.t.	€ 0	
D12a	Regionaal programma voortijdig schoolverlaten	n.v.t.	€ 0	
D14	Regeling specifieke uitkering inhalen COVID-19 gerelateerde onderwijsvertragingen	n.v.t.	€ 0	
D19	Tijdelijke onderwijshuisvesting ontheemden	n.v.t.	€ 0	
D21	Specifieke uitkering Impuls Jongerencultuur	n.v.t.	€ 0	
D22	Regeling specifieke uitkering voor de voorschoolse educatie aan ontheemde peuters	n.v.t.	€ 0	
D23	Regeling eenmalige specifieke uitkering en subsidies lokale bibliotheekvoorzieningen	n.v.t.	€ 0	
E3	Subsidieregeling sanering verkeerslawaai	n.v.t.	€ 0	
E20	Regeling stimulering verkeersmaatregelen 2020-2021	n.v.t.	€ 0	
Subtotaal			**€ 0**	

© 2024. For information, contact Deloitte The Netherlands.

B - Bevindingen controle SiSa-bijlage 2023

Code	SiSa-regeling	Fout of onzekerheid	Financiële omvang	Toelichting
Subtotaal – zie vorige pagina			**€ 0**	
E44	Tijdelijke impulsregeling klimaatadaptatie 2021–2027	n.v.t.	€ 0	
E50	Bodemsanering Grondwal Bethaniënstraat Arnhem	n.v.t.	€ 0	
E53	Regeling specifieke uitkering Schone Lucht Akkoord	n.v.t.	€ 0	
E58	Tijdelijke regeling specifieke uitkering bodem overbruggingsjaar 2021	n.v.t.	€ 0	
E83	Tijdelijke regeling specifieke uitkering bodem 2022	n.v.t.	€ 0	
E84	Regeling stimulering verkeersveiligheidsmaatregelen 2022-2023	n.v.t.	€ 0	
E85	Tijdelijke regeling specifieke uitkeringen intelligente verkeersregelinstallaties	n.v.t.	€ 0	
E87B	Tijdelijke regeling stimuleren maatregelen tweede fase Deltaprogramma zoetwater (SiSa tussen medeoverheden)	n.v.t.	€ 0	
E104	Specifieke uitkering woningbouw op korte termijn door bovenplanse infrastructuur	n.v.t.	€ 0	
F28	Tijdelijke regeling capaciteit decentrale overheden voor klimaat- en energiebeleid	n.v.t.	€ 0	
G2	Gebundelde uitkering op grond van artikel 69 Participatiewet_gemeentedeel 2023	n.v.t.	€ 0	
G3	Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 gemeentedeel 2023	n.v.t.	€ 0	
G4	Tozo 1_fundamentele rechtmatigheidseisen gemeentedeel 2023	n.v.t.	€ 0	
G10	Wet inburgering gemeentedeel 2023	n.v.t.	€ 0	
G12	Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden schulden Bijzondere bijstand in het kader van de hersteloperatie kinderopva ngtoeslagaffaire in jaar T_ gemeentedeel 2023	n.v.t.	€ 0	
G13	Besteding/baten onderwijsroute gemeentedeel 2023	n.v.t.	€ 0	
H1	Ministeriële regeling heroïnebehandeling	n.v.t.	€ 0	
H4	Regeling specifieke uitkering stimulering sport	n.v.t.	€ 0	
H8	Regeling Sportakkoord 2020-2022	n.v.t.	€ 0	
Subtotaal			**€ 0**	

© 2024. For information, contact Deloitte The Netherlands.

B - Bevindingen controle SiSa-bijlage 2023

Code	SiSa-regeling	Fout of onzekerheid	Financiële omvang	Toelichting
Subtotaal – zie vorige pagina			€ 0	
H10	Regeling specifieke uitkering vastgoedtransitie gesloten jeugdhulp 2020	n.v.t.	€ 0	
H12	Regeling specifieke uitkering lokale preventieakkoorden of preventieaanpakken	n.v.t.	€ 0	
H20	Regeling specifieke uitkering vastgoedtransitie residentiële jeugdhulp 2021	n.v.t.	€ 0	
H26	Regeling specifieke uitkering randvoorwaardelijke functies jeugdhulp	n.v.t.	€ 0	
H30	Specifieke uitkering versterking voor sport en bewegen, gezondheidsbevordering, cultuurparticipatie en de sociale basis 2023-2026	n.v.t.	€ 0	
H32	Regeling specifieke uitkering Meerkosten Energie Openbare Zwembaden	n.v.t.	€ 0	
H35	Specifieke uitkering IZA-doelen 2023-2026	n.v.t.	€ 0	
Subtotaal			€ 0	

© 2024. For information, contact Deloitte The Netherlands.

C - Onafhankelijkheidsbevestiging

Bevestiging onafhankelijkheid

De voorschriften in het kader van onafhankelijkheid zijn binnen de Koninklijke Nederlandse Beroepsorganisatie van Accountants (de NBA) opgenomen in de "Verordening inzake Onafhankelijkheid (ViO)" en vormen een belangrijk onderdeel van het 'normenkader' waaraan een accountant moet voldoen. De naleving van de ViO is binnen de organisatie van Deloitte ingebed.

Wij bevestigen dat onze onafhankelijke positie ten opzichte van de gemeente Arnhem in overeenstemming met de Nederlandse wettelijke en beroepsvoorschriften is gewaarborgd. Wij zijn van mening dat onze objectiviteit gedurende het afgelopen jaar niet is aangetast.

Stelsel van waarborgen om onze onafhankelijke positie te waarborgen

Deloitte beschikt over een stelsel van maatregelen om haar onafhankelijke positie bij controlecliënten te waarborgen. Dit stelsel van maatregelen is een integraal onderdeel van de bestuurlijke organisatie en van het voor de gehele organisatie van toepassing zijnde stelsel van kwaliteitsbeheersingsmaatregelen.

Bijgaande niet-limitatieve opsomming geeft u een indruk van de maatregelen die bijdragen aan het waarborgen van onze onafhankelijke positie:

- Schriftelijke onafhankelijkheidsbepalingen waarin alle bestaande onafhankelijkheidsvereisten en de risico's ten aanzien van de bedreiging van de onafhankelijkheid en de daaraan gerelateerde waarborgen zijn verwerkt.
- Procedures voor tijdige bekendmaking van de voorschriften en de daarin aangebrachte wijzigingen aan alle gevolmachtigden en werknemers bij Deloitte.
- Procedures voor de organisatie van periodieke trainingen inzake de toepassing van de onafhankelijkheidsvoorschriften.
- Procedures die erop gericht zijn dat onze gevolmachtigden en werknemers in specifieke casussen en omstandigheden de onafhankelijkheidsvoorschriften naleven.
- De benoeming van professionals op seniorniveau die verantwoordelijk zijn voor het continu actualiseren van de procedures en voorschriften, de tijdige bekendmaking ervan en het adequaat functioneren van het gehele stelsel van waarborgen.
- Procedures voor een schriftelijke rapportage per controlecliënt waarin is vastgelegd of sprake is van omstandigheden die de onafhankelijkheid van de accountant die de controleopdracht uitvoert bedreigen, op welke wijze met potentiële bedreigingen is omgegaan en, indien er bedreigingen zijn gesignaleerd, welke maatregelen dan zijn genomen om deze bedreigingen voor de onafhankelijkheid weg te nemen. De vastlegging van deze beoordeling, inclusief een gemotiveerde conclusie (de zogenoemde 'onafhankelijkheids-evaluatie'), wordt in het dossier opgenomen.
- Procedures die vereisen dat een daartoe geëigende afdeling binnen Deloitte wordt geconsulteerd, als sprake is van een mogelijke aantasting van de onafhankelijkheid in relatie tot een specifieke cliënt. Indien de bestuursstructuur van de controlecliënt voorziet in een gemeenteraad, raadscommissie of auditcommissie, overwegen wij ook een van deze instanties te raadplegen.
- Procedures voor het interne toezicht in relatie tot de toetsing en bewaking van de naleving van de onafhankelijkheids-voorschriften.

De opzet en werking van ons stelsel van maatregelen wordt periodiek door de externe toezichthouder getoetst.

Interne roulatie

Een te grote mate van vertrouwdheid of vertrouwen kan een bedreiging vormen voor de onafhankelijkheid van de accountant wanneer bepaalde leden van het controleteam geregeld en voor lange tijd aan de wettelijke controle van een controlecliënt meewerken.

Wij beoordelen de bedreiging voor de onafhankelijkheid die kan voortvloeien uit de langdurige betrokkenheid van andere leden van het controleteam bij de controleopdracht. Waar nodig nemen wij maatregelen om deze bedreiging weg te nemen.

Onze beoordeling heeft geen aanleiding gegeven om het komend boekjaar teamleden bij de gemeente Arnhem te rouleren.

Persoonlijke, zakelijke of financiële relaties met de gemeente Arnhem

Wij hebben een evaluatie gemaakt van persoonlijke, zakelijke en financiële relaties tussen Deloitte, haar gevolmachtigden en haar medewerkers en de gemeente die van invloed kunnen zijn op onze onafhankelijkheid. Bij deze evaluatie zijn ons geen zaken gebleken die aan u gerapporteerd dienen te worden.

Geschenken en persoonlijke uitingen van gastvrijheid

De Nederlandse onafhankelijkheidsregels vereisen dat de eindverantwoordelijke accountant de met governance belaste organen informeert over geschenken en persoonlijke uitingen van gastvrijheid die Deloitte, een bestuurder of interne toezichthouder van Deloitte of een lid van het controleteam heeft ontvangen van of verstrekt aan de gemeente of een bij de gemeente betrokken persoon. Hierbij is een drempel van € 100 opgenomen in de regels.

Wij hebben geen geschenken en persoonlijke uitingen van gastvrijheid met een (geschatte) waarde van meer dan € 100 ontvangen of verstrekt, en zijn daarom van mening dat er geen sprake is van een bedreiging voor de onafhankelijke uitvoering van de controleopdracht.

© 2024. For information, contact Deloitte The Netherlands.

Deloitte.

Deloitte refers to one or more of Deloitte Touche Tohmatsu Limited (“DTTL”), its global network of member firms, and their related entities (collectively, the “Deloitte organization”). DTTL (also referred to as “Deloitte Global”) and each of its member firms and related entities are legally separate and independent entities, which cannot obligate or bind each other in respect of third parties. DTTL and each DTTL member firm and related entity is liable only for its own acts and omissions, and not those of each other. DTTL does not provide services to clients. Please see www.deloitte.com/about to learn more.

Deloitte provides industry-leading audit and assurance, tax and legal, consulting, financial advisory, and risk advisory services to nearly 90% of the Fortune Global 500® and thousands of private companies. Our professionals deliver measurable and lasting results that help reinforce public trust in capital markets, enable clients to transform and thrive, and lead the way toward a stronger economy, a more equitable society and a sustainable world. Building on its 175-plus year history, Deloitte spans more than 150 countries and territories. Learn how Deloitte’s more than 415,000 people worldwide make an impact that matters at www.deloitte.com.

This communication contains general information only, and none of DTTL, its global network of member firms or their related entities is, by means of this communication, rendering professional advice or services. Before making any decision or taking any action that may affect your finances or your business, you should consult a qualified professional adviser. No entity in the Deloitte organization shall be responsible for any loss whatsoever sustained by any person who relies on this communication.

© 2024. For information, contact Deloitte Netherlands.

Aan de gemeenteraad

Datum : 23 april 2024
Zaaknummer : 4155534
Contactpersoon : Ron Verheijen
Telefoonnummer : 026-3775185

Onderwerp: Reactie van het college op het accountantsverslag

Geachte voorzitter en leden,

Onlangs heeft onze accountant de controle van de jaarstukken 2023 afgerond. Zoals gebruikelijk zijn de belangrijkste uitkomsten uit deze controle vastgelegd in het Accountantsverslag 2023. Wij hebben, net zoals voorgaand jaar, met tevredenheid kennis genomen van de inhoud van dit verslag. Graag nemen we u mee in onze bestuurlijke reactie op de belangrijkste bevinden en conclusies.

Wij zijn tevreden met het totaalbeeld van de accountant, namelijk dat sprake is geweest van een soepel verlopen controle en dat opnieuw stappen zijn gezet in de kwaliteit van het balansdossier. De korte lijnen tussen organisatie en accountant en, als gevolg hiervan, de mogelijkheden om continu te verbeteren, worden herkend.

Herkenning zit ook op de aandachtspunten die de accountant noemt in de kernboodschap. Enerzijds betreft dit het spanningsveld tussen ambities en beschikbare capaciteit; anderzijds de toenemende zorgvraag en de daarmee verband houdende (forse) lastenstijging. Beide aandachtspunten zullen ook terugkomen in de gesprekken over de Perspectiefnota 2025. Daarbij gaat het om de vertaling van ambities en visies naar realistische uitvoering. Realistisch in termen van de ambtelijke capaciteit, maar ook gerelateerd aan de actuele financiële werkelijkheid en aan externe factoren, zoals netcongestie, die de realisatie van onze plannen ingewikkelder maken.
Daarnaast is het van belang om in te zetten op een transformatie van het sociaal domein die, binnen de door de accountants geschetste eigen ruimte van een gemeente, voorziet in beïnvloeding van de zorgvraag. Bijvoorbeeld door meer in te zetten op preventie. Tegelijkertijd zal blijvend bij het Rijk moeten worden aangedrongen op wijzigingen in wet- en regelgeving omdat de huidige ontwikkeling niet houdbaar is.

In navolging van de presentatie die hij onlangs heeft verzorgd in uw raad, stelt de accountant vast dat een relatief groot deel van het vermogen van de gemeente Arnhem is vastgelegd in bestemmingsreserves. In de aanloop naar de Begroting 2025 zullen wij invulling geven aan het advies

om actualiteit en relevantie van de reserves en de daarin opgenomen bedragen kritisch tegen het licht te houden.

Ten slotte zullen we ons inzetten om de geschetste lijn van jaarlijkse verbetering in de kwaliteit van de processen rond administratie en jaarrekening voort te zetten.

Hoogachtend,
het college van burgemeester en wethouders van Arnhem,

de secretaris,	de burgemeester,
J.H. de Baas	A. Marcouch

Bijlage(n)
–

Lopende onderzoeken

Naam van het onderzoek	Doel van het onderzoek	(Verwachte) einddatum (Q=kwartaal)	Thema	Verantwoordelijke portefeuillehouder
Evaluatie Trajectbegeleiding Preventie met Gezag	Waaruit bestaat de intensieve trajectbegeleiding gericht op kwetsbare jongeren in de wijken Malburgen en Presikhaaf in Arnhem en welke resultaten zijn zichtbaar? Het onderzoek levert kwartaalrapportages t/m 2025.	Q4 2025	Openbare Orde en Veiligheid	Ahmed Marcouch
Actieonderzoek bureau Beke naar interventie Persoonsgerichte Aanpak-wijken / crossroads	Verbeteren effectiviteit en impact van de interventies.	Q4 2024	Openbare Orde en Veiligheid	Ahmed Marcouch
Behoefte-onderzoek Cultuur in Zuid	Onderzoek naar de behoefte aan cultuur in Arnhem Zuid. Uitgevoerd door Spectrum (voert gesprekken in de wijken in Arnhem Zuid) en Ruimtekoers (maakt op basis van van behoefte ophalen en eerste resultaten spectrum een programmering en gaat die testen).	Q2 2024	Cultuur en Recreatie	Cathelijne Bouwkamp

Analyse cultuurbeleid	Dit is bouwsteen 1 van 3 in het kader van de vernieuwing van het cultuurbeleid. Er is door externe en interne factoren aanleiding het huidig cultuurbeleid te herijken/vernieuwen. Onderdelen zijn: hoe staat de sector er voor, wat zijn relevante ontwikkelingen, een externe blik op ons cultuurbeleid en functioneren subsidiehuis en aanbevelingen voor de toekomst. De 3 bouwstenen gezamenlijk moeten leiden tot een uitgangspuntennota met een actie- en (financieel) programma voor korte en middellange termijn (2025-2028) en een document met beleidsvoornemens voor op de langere termijn (vanaf 2029).	Q3 2024	Cultuur en Recreatie	Cathelijne Bouwkamp
Scan podiumkunsten	Dit is bouwsteen 2 van 3 in het kader van de vernieuwing van het cultuurbeleid. Doel: inzicht in de staat van de professionele infrastructuur podiumkunsten in Arnhem en een advies over een toekomstbestendig kwalitatief en kwantitatief aanbod van de podia en de podiumkunsten-infrastructuur in de groeiende stad.	Q3 2024	Cultuur en Recreatie	Cathelijne Bouwkamp

Aanpak culturele referentienormen	Dit is bouwsteen 3 in het kader van de vernieuwing van het cultuurbeleid. Doel: Inzicht in de impact van de inwonergroei en de groeisprong van Arnhem op de feitelijk benodigde ruimte en investeringen voor extra culturele voorzieningen (in de voorfase van een gebiedsontwikkeling). Houvast als ontwikkelstrategie in gesprekken met (ontwikkelende) partijen binnen een gebiedsontwikkeling.	Q3 2024	Cultuur en Recreatie	Cathelijne Bouwkamp
Concept Groningerssingel	Uitwerking concept cultureel verzamelgebouw voor o.a. popcentrum Jacobiberg met goede werkplekken, studio's, oefen- en podiumruimtes, waar culturele crossovers en vernieuwing kunnen ontstaan, maar waar ook voor bewoners en publiek zichtbaar is wat er gebeurt.	Q2 2024	Cultuur en Recreatie	Cathelijne Bouwkamp
Monitoring Experiment Immerloo Schuldenvrij (EIS)	Kwalitatieve evaluatie van de ervaringen van deelnemers en samenwerking tussen partners bij het experiment.	Q1 2026	Werk en Inkomen	Mark Lauriks
CBS Barometer Culturele Diversiteit 2024	Inzicht verkrijgen in de culturele diversiteit van de ambtelijke organisatie.	Q1 2025	Inclusie	Maurits van de Geijn
Veiligheidsgevoel en acceptatie van LHBTIQ+ groepen in Arnhem	Wat is de trend in veiligheidsgevoel en acceptatie van LHBTIQ+ groepen in Arnhem?	Q2 2024	Inclusie	Maurits van de Geijn

Onderzoek uitbreiding buitenlandse relaties	De mogelijkheid onderzoeken tot het aangaan van een tweede structurele buitenlandse relatie.	Q2 2024	Internationale samenwerking	Maurits van de Geijn
Circulaire infra fase 1	Antwoord op de volgende drie vragen: 1. hoe kunnen de ambities van de gemeente worden vertaald naar doelen op strategisch niveau? 2. welke inhoudelijke oplosrichtingen zijn kansrijk om de doelen te bereiken? Op welk assesttype en materialen zou de gemeente zich vooral moeten richten; 3. hoe zou de gemeente in de werkprocessen (en met welke instrumenten) kunnen sturen op deze doelen?	Q2 2024	Ruimte en Infrastructuur	Nermina Kundić
Evaluatie Stichting ondernemers fonds Arnhem	Evaluatie Stichting ondernemers fonds Arnhem.	Q2 2024	Economie	Nermina Kundić
Motiveringen van particuliere inwoners om zelf aanpassingen aan de eigen woning te doen	Meer zicht krijgen in de motiveringen om wel of niet aanpassingen aan de eigen woning te doen.	Q4 2023	Ruimte en Infrastructuur	Paul Smeulders

Afgeronde onderzoeken

Naam van het onderzoek	Doel van het onderzoek	Datum afronding	Thema	Verantwoordelijke portefeuillehouder
Actie-onderzoek Breed Offensief Tegen Ondermijnende Criminaliteit / Preventie met Gezag (PMG)	Evaluatie aanpak hoogrisico jongeren. Wat is de meerwaarde van Preventie met Gezag?	Q4 2023	Openbare Orde en Veiligheid	Ahmed Marcouch
Evaluatie Straatcoaches	Inzicht verkrijgen in de bekendheid van, ervaringen met en waardering van het project Straatcoaches Arnhem onder wijkbewoners en scholieren in de wijken Malburgen, Presikhaaf en Geitenkamp.	Q4 2023	Openbare Orde en Veiligheid	Ahmed Marcouch
Evaluatie Afvalbeleid	In het coalitieakkoord 2022-2026 is afgesproken aan het eind van 2023 het huidige afvalbeleid geëvalueerd te hebben. Het huidige beleid inclusief ambities en instrumenten wordt bekeken en beoordeeld.	Q4 2023	Ruimte en Infrastructuur	Bob Roelofs
Onderzoek Herdenkingen	Ophalen hoe men omgaat met herdenkingen nu en in de toekomst, hoe geven we invulling nu de veteranen uit WOII er steeds minder aanwezig kunnen zijn, hoe blijft de jonge generatie aangehaakt?	Q4 2023	Cultuur en Recreatie	Bob Roelofs
Onderzoek Nascheiding plastic afval uit restafval	We onderzoeken de mogelijkheden en scenario's omtrent het nascheiden van plastic afval uit restafval in de Arnhemse situatie.	Q4 2023	Ruimte en Infrastructuur	Bob Roelofs

Onderzoek passende personeelsformatie sociale wijkteams	Vaststellen of de huidige personeelsformatie van de sociale wijkteams passend is om de opdracht van de gemeente Arnhem aan de sociale wijkteams uit te voeren.	Q4 2023	Zorg en Welzijn	Marco van der Wel
Onderzoek inzet bewonersondersteuning	Hoe ziet het Arnhemse aanbod aan bewonersondersteuning er uit en is deze passend binnen de huidige vraag in relatie tot beschikbare budget?	Q4 2023	Zorg en Welzijn	Mark Lauriks
Nederlandse Inclusiviteitsmonitor (NIM)	Tweejaarlijks onderzoek naar het diversiteits- en inclusiebeleid en het ervaren werkklimaat.	Q4 2023	Inclusie	Maurits van de Geijn
Onderzoek naar de voorzieningenbehoefte en de eigen inbreng van Arnhemse dak- en thuislozen	'Bij wie leeft in Arnhem een dergelijke behoefte voor een open beschutte ruim- te (in dit rapport verder 'schuilcontainer' genoemd) en is een aanvulling op het bestaande aanbod aan dagopvang gewenst?'	Q4 2023	Zorg en Welzijn	Maurits van de Geijn
Model Integriteitsysteem Lokale Overheid (uitvoering door Governance & Integrity Nederland)	Door middel van een systeemanalyse inzicht verkrijgen in de sterke en de zwakke punten van het aanwezige integriteitsysteem. Hiermee draagt Arnhem als gemeente bij aan de ontwikkeling van een landelijk model integriteitsysteem voor lokale overheden.	Q3 2023	Bestuur	Maurits van de Geijn
3e cohortstudie Veilig Thuis, regio Arnhem-Ede	Onderzoeken of onze werkwijze/aanpak met Veilig Thuis voldoende werkt in gezinnen waar huiselijk geweld en kindermishandeling speelt.	Q4 2023	Zorg en Welzijn	Maurits van de Geijn

CBS Barometer Culturele Diversiteit 2023	Inzicht verkrijgen in de culturele diversiteit van de ambtelijke organisatie.	Q1 2024	Inclusie	Maurits van de Geijn
Sporen van slavernijverleden in Arnhem	Het hoofddoel van het onderzoek is het blootleggen van Sporen van Slavernijverleden in Arnhem.	Q1 2024	Inclusie	Maurits van de Geijn
Circulariteitsscan	Onderzoek naar stand van zaken circulaire inkoop & grondstofstromen analyse voor de stad. De circulariteitsscan geeft inzicht in het niveau van circulariteit van de gemeente Arnhem en de belangrijkste verbeterkansen voor grondstofstromen in vastgoed, facilitaire producten en diensten en de openbare ruimte. Daarnaast wordt in kaart gebracht welke grondstofstromen en de bijbehorende milieuimpact in Arnhem veel voorkomen om ook hier in de verbeterkansen in kaart te brengen. Het onderzoek is onderdeel van een opdracht om niveau 5 op de CO2 prestatieladder te behalen en onderdeel van een afspraak met de raad om het uitvoeringsprogramma circulaire economie te evalueren.	Q4 2023	Economie	Nermina Kundić
Evaluatie scanauto's en kentekenparkeren	Evaluatie van de inzet van scanauto's en de invoering van kentekenparkeren.	Q4 2023	Mobiliteit	Nermina Kundić

Arnhem Energy Hotspot	Verder bouwen aan internationaal toonaangevend energiecluster in en rond Arnhem, via een geheel van publiek-private projecten en acties en een daarbij passende samenwerking. NB: gemeente is mede-opdrachtgever naast de regionale ontwikkelingsmaatschappij OOSTNL.	Q3 2023	Economie	Nermina Kundić
Evaluatie AZC Elderhoeve	In 2015 is azc Elderhoeve gevestigd in de Arnhemse wijk Elden. Toen de tijdelijke bestuursovereenkomst tussen gemeente en COA afliep is op 18 april 2021 de locatie Elderhoeve formeel verlengd met een bestuursovereenkomst voor de duur van vier jaar. Hierbij is de afspraak gemaakt dat de gemeente voor april 2024 een evaluatie onderzoek doet naar de ervaringen met het AZC in de omgeving. Mede op basis hiervan zal het college in april 2024 een besluit nemen over de toekomst van deze locatie.	Q1 2024	Opvang vluchtelingen	Paul Smeulders

Aan de gemeenteraad

Datum : 13 mei 2024
Zaaknummer :
Contactpersoon : Maaike Piscaer
Telefoonnummer : (06) 31114892

Onderwerp: Advies auditcommissie aan gemeenteraad n.a.v. accountantsverslag jaarstukken 2023

Geachte leden van de gemeenteraad,

De auditcommissie heeft de taak de raad te adviseren over de jaarstukken en de bevindingen in het accountantsverslag. Op maandag 13 mei heeft de auditcommissie daartoe de Jaarstukken 2023 en het accountantsverslag 2023 besproken met de accountant.

De auditcommissie vindt het belangrijk om de gemeenteraad voorafgaand aan de besluitvorming over de jaarstukken haar advies mee te geven. De jaarstukken moeten inzicht geven in de mate waarin alle ambities en voornemens zijn gerealiseerd en tot welke resultaten dat heeft geleid. Als sluitstuk van de P&C cyclus zijn de jaarstukken daarmee één van de belangrijkste documenten voor het uitvoeren van de controlerende taak van de raad.

Met betrekking tot het accountantsverslag zijn we in de eerste plaats content om vast te kunnen stellen dat de accountant weer een goedkeurende controleverklaring heeft afgegeven. Daarnaast onderschrijven wij de door de accountant gemaakte complimenten over de verbetering van het jaarrekeningproces. Door de accountant worden in het accountantsverslag daarnaast een aantal aandachtspunten gegeven. De meest in het oog springende bevindingen zijn met de auditcommissie besproken en wij hebben op enkele punten de accountant om een toelichting gevraagd.

Naar aanleiding hiervan heeft de auditcommissie een aantal aandachtspunten voor de gemeenteraad geformuleerd. Tenslotte wordt er als laatste punt een advies meegegeven met betrekking tot het doen van analyse naar de ingestelde bestemmingsreserves:

Algemene aandachtspunten

Leesbaarheid Jaarstukken
Het verbeteren van de leesbaarheid van de Jaarstukken (en de Begroting) is één van de aandachtspunten van deze auditcommissie. Hiertoe zijn de afgelopen jaren dan ook de Duisenbergonderzoeken uitgevoerd. U bent eerder geïnformeerd over het feit dat er dit jaar geen

Duisenbergonderzoek heeft plaatsgevonden. In plaats hiervan is de werkgroep *Doorontwikkelen Begroten & Verantwoorden* bezig met een concrete vertaalslag vanuit de eerdere Duisenbergonderzoeken met als doel het vergroten van de leesbaarheid van de producten in de P&C cyclus. U wordt binnenkort door de werkgroep geïnformeerd over de eerste opbrengsten. Het voornemen is om vanaf volgend jaar de methode Duisenberg weer in te zetten om te toetsen in hoeverre deze verbeterslag ook is bereikt.

Rechtsmatigheidsverantwoording
In de raadsbrief 'Rechtmatigheidsverantwoording 2023', d.d. 06-02-2024 is de gemeenteraad geïnformeerd over de aanpassing in de manier waarop verantwoording wordt afgelegd over het rechtmatig handelen van onder andere gemeentes vanaf 1 januari 2023. De rechtmatigheidsverantwoording heeft o.a. als doel dat de raad hierover het gesprek kan voeren met het college. Uit de in de jaarrekening opgenomen rechtmatigheidsverantwoording van het college (paragraaf bedrijfsvoering) blijken geen onrechtmatigheden welke de verantwoordingsgrens te boven gaan. De accountant heeft de conclusies van het college in hun getrouwheidsoordeel betrokken waaruit geen materiële tekortkomingen zijn gebleken.

Methodiek risicobepaling grondexploitaties
In de raadsbrief 'Methodiek risicobepaling grondexploitaties', d.d. 19-03-2024 is de gemeenteraad geïnformeerd over de aanscherpingen in de methodiek voor risicobepaling van de grondexploitaties en de wijze waarop deze is verwerkt in de Financiële Jaarrapportage Projecten (FJP) 2023 en de Jaarstukken 2023. In de jaarstukken wordt hier in de paragraaf ‘risicomanagement en weerstandsvermogen’ een toelichting opgegeven. In deze paragraaf wordt de weerstandsfactor op de oude manier en nieuwe manier berekend, waarbij deze voor 2023 respectievelijk op 1,5 tegenover 1,4 uitkomt.

Informatievoorziening grote investeringsprojecten / Spoorzone Arnhem-Oost
Één van de speerpunten vanuit de auditcommissie is de informatievoorziening rondom risicovolle projecten. De accountant adviseert om als gemeenteraad aan de voorkant te kijken of zij voldoende is toegerust om deze grootschalige stadsontwikkelingen te overzien, te doorgronden en eventueel ook bij te kunnen sturen. Inmiddels is in samenwerking met de raadswerkgroep Stedelijke Ontwikkeling een traject opgestart waarin als raad naar deze vragen gekeken zal worden.

Advies: analyse bestemmingsreserves

Een ander speerpunt vanuit de auditcommissie voor de controle is de weerstandsfactor en risicomanagement. Op advies van de auditcommissie is er maart dit jaar door de accountant een presentatie aan de raad gegeven waarin de nadruk is gelegd op de wendbaarheid en weerbaarheid van de gemeente. De accountant wijst in het accountantsverslag erop dat relatief veel eigen vermogen is

vastgelegd in (beklemde) bestemmingsreserves. Daarbij is geconstateerd dat verschillende van deze bestemmingsreserves niet of nauwelijks aangewend worden.

Het gaat bij bestemmingsreserves om geld dat de raad voor een specifiek beleidsdoel dat in de toekomst moet worden gerealiseerd – de bestemming – heeft gereserveerd. Stortingen in reserves zorgen ervoor dat middelen in de toekomst ook daadwerkelijk beschikbaar zijn. Vermogen in de vorm van reserves zorgt voor een grotere weerbaarheid van de gemeente. De gemeenteraad besluit over deze bestemmingsreserves. De keerzijde van dit type reserves is dat deze middelen niet (direct) meer beschikbaar zijn voor ander beleid. De begrotingsruimte en wendbaarheid neemt daardoor dus af. Om de wendbaarheid van de gemeente te vergroten kan het een afweging zijn om andere keuzes te maken in de vastlegging van middelen in bestemmingsreserves en in het vrij beschikbare vermogen (AR) onder te brengen. De accountant adviseert te onderzoeken of de ingestelde bestemmingsreserves nog actueel en relevant zijn.

De auditcommissie neemt dit advies van de accountant over en wil de raad adviseren het college te vragen de gemeenteraad een overzicht/analyse aan te bieden met betrekking tot de huidige bestemmingsreserves. In deze analyse wordt (bij voorkeur) onder andere opgenomen wat het doel en de bestedingsplanning (claims voor de toekomst) rondom de verschillende reserves zijn. Alsmede een overzicht van de omvang en hoeveelheid van de mutaties de afgelopen jaren en of de verwerking in de begroting daarbij nog actueel is.

Mocht u n.a.v. deze brief vragen hebben, dan horen wij die graag.

Met vriendelijke groet,

Hasan Kumas
Voorzitter auditcommissie

GEMEENTERAAD ARNHEM
BEHANDELRESULTAAT

Raadsvoorstel ‘Perspectiefnota 2025-2028, Jaarstukken 2023 & Turap 1-2024’ – portefeuille wethouder Bob Roelofs

Fasering

- ☑ Informatieve bespreking
- ☑ Meningsvormende bespreking
- ☐ Bespreking Moties & Amendementen
- ☐ Besluitvormende vergadering

Eerdere besprekingen

- PA 17 april - Raad van de Stad (informatief)
- PA 24 april – Presentatie (informatief)
- PA 15 mei - Technische vragenmarkt (informatief)

Aanwezig

De raadsleden/fractievolgers Noomen (GroenLinks), Weijers (D66), De Vroome (D66), Eppich (VVD), Van Engelenburg (VVD), Manders (Arnhem Centraal), De Groot (Partij voor de Dieren), Philips (Partij voor de Dieren), Van Munster (PvdA), Roelen (SP), Groot (CDA), De Vries (Volt), Aydemir (DENK), Wiggers (BurgerBelang Arnhem), Jansen (ChristenUnie)

De fracties van PVV en FvD waren niet aanwezig

Verder aanwezig: Roelofs (wethouder), Slokker (ambtelijke ondersteuning)

Bespreking

De bespreking van de Perspectiefnota 2025-2028, Jaarstukken 2023 & Turap 1-2024 vindt in samenhang plaats in 9 raadskamers, geordend per portefeuillehouder. In deze raadskamer is de portefeuille van wethouder Roelofs besproken.

Er hebben zich geen insprekers gemeld voor de informatieve bespreking waardoor direct gestart kon worden met de meningsvormende bespreking.

De aanwezige fractievertegenwoordigers hebben vragen gesteld aan de wethouder. De wethouder is gestart met zijn eerste termijn en heeft de vragen van de fracties Arnhem Centraal en ChristenUnie beantwoord. De eerste termijn van de wethouder is niet afgerond.

Toezeggingen

- Wethouder Roelofs zegt toe de stand van zaken van het project Beter Benutten van het Sportbedrijf aan de raad te doen toekomen.

- Wethouder Roelofs zegt toe om uit te zoeken waar de opbrengsten van het voorstel van de gemeente Enschede voor een boete van 1000 euro voor zwerfafval aan worden besteed en de raad hierover te informeren.

- Wethouder Roelofs zegt toe het tijdspad van de uitwerking van het jeugdzorgbeleid voor de behandeling van de begroting aan de raad te doen toekomen.

Conclusie

Aan het einde van de bespreking concludeert de voorzitter dat de meningsvormende bespreking nog niet is afgerond. De meningsvormende bespreking wordt vervolgd met de eerste termijn van de wethouder.

De raadsadviseur,

R. Oosthout

De voorzitter,

W. De Boef

GEMEENTERAAD ARNHEM
BEHANDELRESULTAAT

Raadsvoorstel Perspectiefnota 2025-2028, Jaarstukken 2023 & Turap 1-2024 – portefeuille Van der Wel

Fasering

- ☑ Informatieve bespreking
- ☑ Meningsvormende bespreking
- ☐ Bespreking Moties & Amendementen
- ☐ Besluitvormende vergadering

Eerdere besprekingen

- PA 17 april - Raad van de Stad (informatief)
- PA 24 april – Presentatie (informatief)
- PA 15 mei - Technische vragenmarkt (informatief)

Aanwezig

De raadsleden/fractievolgers Kraaijenbrink (Arnhem Centraal), Eppich & Kumas (VVD), De Groot (Partij voor de Dieren), Van den Broek (CDA), Heemskerk (D66), Roelen (SP), Snelting (Volt), De Boef (GroenLinks), Bal (Denk), Jansen (ChristenUnie).
De fracties van PvdA, BurgerBelang Arnhem, PVV en Forum voor Democratie waren niet vertegenwoordigd.
Verder aanwezig: wethouder Van der Wel

Bespreking

De bespreking van de Perspectiefnota 2025-2028, Jaarstukken 2023 & Turap 1-2024 vindt in samenhang plaats in 9 raadskamers, geordend per portefeuillehouder. In deze raadskamer is de portefeuille van wethouder Van der Wel besproken.

Gestart is met de meningsvormende bespreking. De aanwezige fractievertegenwoordigers hebben vragen gesteld aan de wethouder in eerste termijn. De wethouder is gestart met de beantwoording in eerste termijn maar deze is nog niet afgerond.

Toezeggingen

-

Conclusie

Aan het einde van de bespreking concludeert de voorzitter dat de meningsvormende bespreking nog niet is afgerond. Een hervatting is nodig, waarbij gestart kan worden met de afronding van de eerste termijn van de wethouder.

De raadsadviseur,

S. Vos

De voorzitter,

M. van Munster

GEMEENTERAAD ARNHEM
BEHANDELRESULTAAT

Raadsvoorstel ‘Perspectiefnota 2025-2028, Jaarstukken 2023 & Turap 1-2024’ – portefeuille wethouders Bob Roelofs & Marco van der Wel

Fasering

- ☐ Informatieve bespreking
- ☑ Meningsvormende bespreking
- ☐ Bespreking Moties & Amendementen
- ☐ Besluitvormende vergadering

Eerdere besprekingen

- PA 17 april - Raad van de Stad (informatief)
- PA 24 april – Presentatie (informatief)
- PA 15 mei - Technische vragenmarkt (informatief)
- PA 22 mei – informatieve en meningsvormende bespreking

Aanwezig

De raadsleden/fractievolgers De Vries (Volt), Neutkens (Volt), Roelen (SP), Aydemir (DENK), Van Engelenburg (VVD), Eppich (VVD), Jansen (ChristenUnie), Van den Broek (Groep Van den Broek), De Vroome (D66), Weijers (D66), De Groot (PvdD), Philips (PvdD), Nede (ChristenUnie), Dayioglu (GroenLinks), De Boef (GroenLinks), Van Munster (PvdA), Wiggers (Burger Belang Arnhem).

De fracties van PVV, CDA, Arnhem Centraal en FvD waren niet aanwezig.

Verder aanwezig: Roelofs, Van der Wel (wethouders), Slokker, De Groot (ambtelijke ondersteuning)

Bespreking

In deze bespreking vond de hervatting van de meningsvormende bespreking van de Perspectiefnota 2025-2028, Jaarstukken 2023 & Turap 1-2024 plaats. In deze raadskamer zijn de portefeuilles van wethouders Roelofs en Van der Wel besproken.

Er is vervolgd met de eerste termijn van het college. Hierbij is gestart met de vragen omtrent de portefeuille zorg. Daarna is vervolgd met de beantwoording van de resterende vragen aan portefeuillehouder Roelofs. De eerste termijn is afgerond. Vragen uit de tweede termijn worden schriftelijk ingediend en beantwoord.

Wethouder Roelofs heeft aangegeven dat de gestelde vragen over de JOGG door wethouder Van de Geijn schriftelijk zullen worden beantwoord.

Toezeggingen

- Wethouder Roelofs zegt toe een plan voor het stralen van de fonteinen aan de raad te doen toekomen.

- Wethouder Roelofs zegt toe in beeld te brengen wat het WK Volleybal heeft opgeleverd en de raad hierover te informeren.

- Wethouder Roelofs zegt toe bij grote beeldbepalende evenementen waar budget vrij voor moet worden gemaakt de raad vroegtijdig te betrekken bij de keuze voor het organiseren van een dergelijk evenement.

- Wethouder van der Wel zegt toe om ten aanzien van de portefeuille zorg gezamenlijk met de raad, griffie en ambtenaren de in de gespreksnotitie voorgenomen themasessies inhoudelijk vorm te geven zodat deze beantwoorden aan de behoefte en het beoogde doel van de raad.

Conclusie

Aan het einde van de bespreking concludeert de voorzitter dat de meningsvormende bespreking is afgerond. De bespreking zal vervolgen met de bespreking van moties en amendementen op 5 juni 2024.

De raadsadviseur,

R. Oosthout

De voorzitter,

W. Heemskerk

GEMEENTERAAD ARNHEM
BEHANDELRESULTAAT

Raadsvoorstel Perspectiefnota 2025-2028, Jaarstukken 2023 & Turap 1-2024 – portefeuille Paul Smeulder (onderdeel financiën)

Fasering

- ☑ Informatieve bespreking
- ☑ Meningsvormende bespreking
- ☐ Bespreking Moties & Amendementen
- ☐ Besluitvormende vergadering

Eerdere besprekingen

- PA 17 april - Raad van de Stad (informatief)
- PA 24 april – Presentatie (informatief)
- PA 15 mei - Technische vragenmarkt (informatief)

Aanwezig

De raadsleden/fractievolgers Noomen (GroenLinks), Loor (D66), Kumas (VVD), Van der Laak (Arnhem Centraal), Hogenhout (Partij voor de Dieren), Ait Chrif (PvdA), Nede (CDA), Scholten (Volt), Aydemir (DENK), Wiggers (BurgerBelang Arnhem), Nede(ChristenUnie)

De fracties van SP, PVV en Forum van Democratie waren niet aanwezig

Verder aanwezig: Smeulders (wethouder), Verheijen (concerncontroller) Bouwkamp (bestuursadviseur)

Bespreking

De bespreking van de Perspectiefnota 2025-2028, Jaarstukken 2023 & Turap 1-2024 vindt in samenhang plaats in 9 raadskamers, geordend per portefeuillehouder. In deze raadskamer is de portefeuille van wethouder Smeulders, onderdeel financiën besproken.

Voor de informatieve fase heeft zich 1 inspreker gemeld, de heer Ramon Barends namens Kennisnetwerk Arnhem Nijmegen. Er worden vragen gesteld vanuit de raadskamer aan de inspreker. Vervolgens wordt gestart met de meningsvormende bespreking. In deze eerste termijn vanuit de raadskamer worden door de aanwezige fractievertegenwoordigers vragen gesteld aan de wethouder en aan elkaar. De bespreking eindigt in verband met de tijd na de eerste termijn vanuit de raadskamer.

Toezeggingen

-

Conclusie

Aan het einde van de bespreking concludeert de voorzitter dat de meningsvormende bespreking nog niet is afgerond. De bespreking zal worden doorgeleidt naar een vervolg tijdens de Politieke Avond van 29 mei waarbij gestart wordt met de eerste termijn vanuit het college

GEMEENTERAAD ARNHEM
BEHANDELRESULTAAT

De raadsadviseur,

M. Piscaer

De voorzitter,

R. Maref

GEMEENTERAAD ARNHEM
BEHANDELRESULTAAT

Raadsvoorstel Perspectiefnota 2025-2028, Jaarstukken 2023 & Turap 1-2024 – vervolg portefeuille Paul Smeulders (onderdeel financiën)

Fasering

- ☐ Informatieve bespreking
- ☑ Meningsvormende bespreking
- ☐ Bespreking Moties & Amendementen
- ☐ Besluitvormende vergadering

Eerdere besprekingen

- PA 17 april - Raad van de Stad (informatief)
- PA 24 april – Presentatie (informatief)
- PA 15 mei - Technische vragenmarkt (informatief)
- PA 22 mei – Informatieve en meningsvormende bespreking

Aanwezig

De raadsleden/fractievolgers Noomen (GroenLinks), Gerretschen (GroenLinks) Loor (D66), Kumas (VVD), Pape (VVD), Van der Laak (Arnhem Centraal), Meyer (Arnhem Centraal) Hogenhout (Partij voor de Dieren), Ait Chrif (PvdA), Koorn (CDA), Scholten (Volt), Van Plateringen (BurgerBelang Arnhem), Nede(ChristenUnie)

De fracties van SP, PVV, DENK, Forum van Democratie en Groep van den Broek waren niet aanwezig

Verder aanwezig: Smeulders (wethouder), Verheijen (concerncontroller) Bouwkamp (bestuursadviseur)

Bespreking

Het betreft de hervatting van de meningsvormende bespreking van de Perspectiefnota 2025-2028, Jaarstukken 2023 & Turap 1-2024. In deze raadskamer wordt de portefeuille van wethouder Smeulders, onderdeel financiën, besproken. Er wordt gestart met de eerste termijn van het college, waarin wethouder Smeulders de vragen beantwoord welke tijdens de Politieke Avond van 22 mei in de eerste termijn door de raadskamer zijn gesteld. Er volgt een tweede termijn.

Conclusie

Aan het einde van de bespreking concludeert de voorzitter dat de meningsvormende bespreking is afgerond. De bespreking zal worden doorgeleidt naar de bespreking van moties en amendementen tijdens de Politieke Avond van 5 juni.

De raadsadviseur,

M. Piscaer

De voorzitter,

L. Manders

GEMEENTERAAD ARNHEM
BEHANDELRESULTAAT

Raadsvoorstel Perspectiefnota 2025-2028, Jaarstukken 2023 & Turap 1-2024 – portefeuille Kundic

Fasering

- ☑ Informatieve bespreking
- ☑ Meningsvormende bespreking
- ☐ Bespreking Moties & Amendementen
- ☐ Besluitvormende vergadering

Eerdere besprekingen

- PA 17 april - Raad van de Stad (informatief)
- PA 24 april – Presentatie (informatief)
- PA 15 mei - Technische vragenmarkt (informatief)

Aanwezig

De raadsleden/fractievolgers Simonis (GroenLinks), Snelting (Volt), Van der Velden (SP), Usta (Denk), Van Plateringen (BurgerBelang Arnhem), Ait Chrif (PvdA), Maref & Schrijvers (VVD), Van den Broek (CDA), Kraaijenbrink (Arnhem Centraal), Nede (ChristenUnie), Lu (Partij voor de Dieren), Heemskerk (D66), Lukkassen (Forum voor Democratie).
De fractie van PVV was niet vertegenwoordigd.
Verder aanwezig: wethouder Kundic

Bespreking

De bespreking van de Perspectiefnota 2025-2028, Jaarstukken 2023 & Turap 1-2024 vindt in samenhang plaats in 9 raadskamers, geordend per portefeuillehouder. In deze raadskamer is de portefeuille van wethouder Kundic besproken.

De raadskamer startte met de informatieve bespreking waarbij 2 insprekers het woord hebben gevoerd:

- Liesbeth de Zoete namens KHN Arnhem/Renkum (over parkeertarieven)
- Marloes van der Togt namen City Centrum Arnhem (over parkeertarieven)

De raadskamer heeft verduidelijkende vragen gesteld en de insprekers hebben deze beantwoord.

Daarna is de meningsvormende bespreking gestart. De aanwezige fractievertegenwoordigers hebben vragen gesteld aan de wethouder in eerste termijn. De wethouder is nog niet gestart met de beantwoording.

Toezeggingen

-

Conclusie

Aan het einde van de bespreking concludeert de voorzitter dat de meningsvormende bespreking nog niet is afgerond. Een hervatting is nodig, waarbij gestart kan worden met de eerste termijn van de wethouder.

De raadsadviseur,

S. Vos

De voorzitter,

H. Kumas

Van: Björn Schutz <b.schutz@hiswarecron.nl>
Verzonden: woensdag 29 mei 2024 17:25
Aan: Raadsleden Arnhem <raadsleden@arnhem.nl>
Onderwerp: Perspectiefnota- voorgenomen Toeristenbelastingverhoging

Geachte leden van de gemeenteraad,

Namens HISWA-RECRON, de landelijke branchevereniging voor landrecreatie- en watersportondernemingen, doe ik u deze mail toekomen naar aanleiding van het voorstel van het college van B&W – zoals verwoord in de Perspectiefnota - om de toeristenbelasting met EUR 1,- in beide tariefcategorieën te verhogen.

Voornemen verhoging toeristenbelasting nadelig
Wij begrijpen dat in een dergelijk traject alle sectoren hun steentje moeten bijdragen, maar we willen erop wijzen dat een verhoging van de toeristenbelasting van deze omvang nadelig is voor de ontwikkeling van onze sector in uw gemeente. Ook al duidt de gemeente dat in de Perspectiefnota als 'gering' en wordt een voorschot genomen om dat later nog eens door te zetten. Deze maatregel kan ons inziens leiden tot een verlies van de concurrentiepositie van recreatieondernemers in uw gemeente. Wij lichten graag toe waarom.

Stijgende lasten
Ondernemers hebben de afgelopen jaren al te maken gehad met hogere energielasten, inflatie en stijgende personeelskosten. Een verdere verhoging van de toeristenbelasting zou de prijs voor klanten nog verder verhogen, wat druk legt op ondernemers vanwege redenen samenhangend met prijselasticiteit. Ondernemers zijn daardoor beducht hun eigen bedrijfsmarge nog aan te passen, waardoor de investeringscapaciteit van bedrijven feitelijk afneemt. Investeringen zijn echter juist nu nodig om de toeristische bedrijven te verduurzamen, vitaal te houden en te laten aansluiten bij de wensen van hedendaagse en toekomstige gasten. Een stijging van EUR 1 lijkt op zich wellicht niet zoveel, of gering, zoals dat in de Perspectiefnota staat. Echter, in het laagtarief voor toeristenbelasting – voor campings, waar ook mensen verblijven met een smallere beurs - is dat niet gering en zelfs een verdubbeling. Het betreft EUR 1,- extra, per persoon per dag, bóvenop de eerdere genoemde verhogingen vanwege hogere energielasten, inflatie e.d. Geen verhogingen van de prijs die de ondernemer in de eigen portemonnee houdt, maar verhogingen die de ondernemer zelf dient te betalen die hij verdisconteert in de prijs. En voor ondernemers in het reguliere tarief is dat nog niet alles.

Actualiteit BTW-verhoging
Vorige week is immers het hoofdlijnenakkoord van het nieuwe kabinet openbaar geworden. Alleen campings zullen in het BTW-laagtarief (9%) blijven. Echter, hotels, vakantieparken, chalets, stacaravans en soortgelijke accommodaties (dus boven het niveau van kampeermiddelen als een tent, een Alpenkreuzer en een caravan die achter de auto kan) zullen ze te maken krijgen met het BTW-hoogtarief (21%). Gemengde bedrijven ook. Dit betreft een forse stijging van 9% naar 21% (dus met 12%!!). Brancheverenigingen hebben hiertegen bezwaar gemaakt en zullen dat blijven doen, maar dit toont hoezeer de sector onder druk staat, zowel landelijk als ook in Arnhem. En daar komt uw beoogde verhoging van EUR 1,- extra, boven de bestaande gemeentelijke tarieven, nog eens bovenop.

Gevolgen voor de Sector?
Wat wij nu missen in de Perspectiefnota is het perspectief van meerdere kanten. Wij zien dat alleen vanuit het macro-perspectief van de gemeente (opbrengstmaximalisatie) wordt gedacht. Hoe kunnen we de financiële behoefte van de gemeente dekken? Wij missen het micro-perspectief in uw Perspectiefnota: wat zijn de gevolgen van de maatregel voor de belastingplichtige of de kassier van de gemeente die voor u de toeristenbelasting int? Welk gevolg heeft deze maatregel voor de (vitaliteit van de) sector? Hoe redelijk en verantwoord is dat? Een dieper onderzoek en daaropvolgend een belangenafweging zou leiden tot een zorgvuldiger besluit, recht doen aan het evenredigheidsbeginsel en het zorgvuldigheidsbeginsel in het te voeren bestuur. Zonder die afweging is het een willekeurige maatregel die de sector willekeurig treft voor een willekeurig bedrag. Vraagt u zich alstublieft af wat het effect is van het voorgestelde (deel)besluit. Denk hierbij bijvoorbeeld aan hoe hoog het percentage van de totaalprijs eigenlijk is dat de gast aan belastingen in het algemeen en toeristenbelasting in het bijzonder in uw gemeente zou betalen. Het moet immers ook wel op te brengen zijn voor de gast. De

BTW moet de gast elders ook betalen, maar wellicht overweegt de potentiële gast dan juist weer een vakantie in het buitenland. Voor het deel van de toeristenbelasting in Arnhem zou de gast best eens een locatie in een andere gemeente kunnen overwegen of een kortere vakantie kunnen overwegen. Prijselasticiteit wordt nogal eens ontkent.

In het aangehechte rapport van ZKA (thans Ginder) “Stapeling van Lasten voor Recreatieondernemers staat op p. 20: “*Uit een studie van Nyfer in opdracht van RECRON, bleek dat de prijselasticiteit van verblijfsrecreatie -0,79 is. Dat betekent dat een prijsverhoging van 5% leidt tot een afname van de vraag van circa 4% in dat jaar. De andere mogelijkheid is het niet doorberekenen van de gestegen belastingen, waardoor de marge onder druk komt te staan*.” Ook uit andere bronnen is dit effect te herleiden c.q. aan te nemen.

Eventuele dubbeltellingen en andersoortige gasten op parken?
Daarnaast moeten we letten op eventuele dubbeltellingen. Als chalets in uw gemeente in de BAG staan, ontvangt de gemeente via het Gemeentefonds mogelijk al een vergoeding. Stapeling daarvan met toeristenbelasting is niet gewenst om voornoemde redenen.

Indien de gemeente huisvesting aan asielzoekers/statushouders (indien voor Arnhem van toepassing) faciliteert die recent in Nederland vaak in hotels worden opgevangen, vraagt dat om een lokale afspraak met het COA. Wat voor die bedden aan toeristenbelasting wordt gederfd kan worden gecompenseerd. Is dit in Arnhem van toepassing en onderzocht? Indien en voor zover er in uw gemeente op vakantieparken ook arbeidsmigranten zijn gehuisvest die zijn ingeschreven in het basisregister, betalen zij waarschijnlijk geen toeristenbelasting. Dan zijn zij immer inwoner. Indien dit in uw gemeente van toepassing is, zou wenselijk zijn dat ook zij bijdragen aan uw financieel perspectief, zodat niet alleen de ondernemers die toeristen ontvangen de klap moeten opvangen. Al is het door inwonerheffingen en -belastingen. Onze vraag is of dat meegenomen is? Zo niet, dan kan dat verlichting geven voor de tariefsverhoging die is voorgesteld voor de toeristenbelasting.

Wij vertrouwen erop u hiermee voldoende te hebben geïnformeerd en hopen dat u kritisch wilt kijken naar de voorgestelde verhoging van de toeristenbelasting en een besluit neemt dat wel aansluit bij de toekomstkansen voor de sector en hun vitaal houdt.

Met vriendelijke groet,

Mr. B.A. (Björn) Schutz
Regiomanager Zuid-Holland & Zeeland (Gelderland en Utrecht a.i.)

b.schutz@hiswarecron.nl
HISWA-RECRON | Storkstraat 24 | 3833 LB Leusden | 033 – 303 97 00
www.hiswarecron.nl | KVK: 75776529
Facebook | LinkedIn | Twitter

Wie zijn we en wat doen we? Bekijk onze gloednieuwe film op ons YouTube-kanaal.

HISWA RECRON HET BELANG VAN WATERSPORT EN VRIJE TIJD

Deze e-mail is uitsluitend bestemd voor de geadresseerde(n).

Indien dit bericht bij vergissing bij u terechtgekomen is, wilt u ons daarvan dan direct op de hoogte brengen via e-mailadres info@hiswarecron.nl.

Stapeling van lasten voor recreatie-ondernemers

Rapportage in opdracht van RECRON

Uitgevoerd door ZKA Strategy

Merlijn Pietersma
Ronald Haagen
Tom Gosens

's-Hertogenbosch, juni 2019

Managementsamenvatting

De lastendruk in de verblijfsrecreatie is in dit onderzoek gedefinieerd als “het aandeel van elke euro omzet (incl. btw en toeristenbelasting) dat de verblijfsrecreatieondernemer kwijt is aan belastingen, heffingen en regelingen, inclusief de externe kosten/uitgaven die worden gedaan om aan wet- en regelgeving te voldoen”. Aan de hand van vier elkaar aanvullende methodieken (diepte-interviews, deskresearch, online enquête en telefonische interviews) heeft ZKA strategy deze lastendruk in kaart gebracht voor verblijfsrecreatiebedrijven.

Lastendruk voor iedere euro omzet (incl. btw en toeristenbelasting) bedraagt minimaal 30 eurocent

Over elke euro die verblijfgasten voor verblijf en aan voorzieningen op het bedrijf besteden (inclusief btw en toeristenbelasting) draagt de ondernemer in 2019 minimaal circa 30 eurocent af aan heffende instanties zoals het Rijk, de gemeente, de waterschappen en andere instanties (in 2018 nog minimaal 27 cent, door de verhoging van het lage BTW-tarief in 2019). Een klein aantal belastingen en heffingen draagt sterk bij aan dit bedrag, namelijk de toeristenbelasting, de loonbelastingen en pensioenlasten, de vennootschapsbelasting, de vaste lasten voor water en de btw. Het grootste deel van de heffingen komt terecht bij het Rijk, ongeveer tweederde van het totaal.

Kwalitatief is aandacht besteed aan de verschillen tussen typen recreatiebedrijven (bungalowparken, toeristische campings, jaarplaatscampings, gemengde bedrijven). In verhouding tot de omzet zijn er naar verwachting weinig verschillen in lastendruk, omdat de meeste lasten aan de verblijfsgast worden doorberekend. Tussen typen bedrijven bestaan echter verschillen in verhouding tussen de lasten, door bijvoorbeeld een verschil in voorzieningenniveau.

Met name onder gemeentelijke belastingen soms abrupte stijgingen en willekeur is aan de orde

Uit het onderzoek naar lastenstijgingen blijkt dat een stijging van OZB of toeristenbelasting met tientallen procenten in één jaar tijd geen uitzondering is. Dit kan voor een verblijfsrecreatief bedrijf een onverwachte en forse lastenstijging betekenen tot tienduizenden euro’s per jaar. Gemeenten gebruiken de tarieven soms om gaten in de begroting te dichten. De verblijfsrecreatieondernemers krijgen steeds vaker met dit soort situaties te maken. De oorzaak is gelegen in de relatief grote vrijheid van gemeenten om de tarieven voor OZB, rioolheffing en toeristenbelasting vast te stellen. Ook landelijke tarieven stegen fors zoals energiebelastingen, waarvan enkele tarieven meer dan verdubbelden in vijf jaar tijd.

Daarnaast is er sprake van willekeur: er zijn grote verschillen in tarieven per gemeente (tot factor 100 voor bijv. de rioolheffing), niet transparante en forse verhogingen van de WOZ-waarde en sterke stijgingen van rioolheffing en OZB door het zelfstandig aanslaan van objecten zoals chalets, wat bijvoorbeeld tot veel hogere rioolheffingen (maar ook vastrecht voor waterverbruik) kan leiden.
Deze ontwikkelingen leiden tot een groeiende onvoorspelbaarheid van het verwachte bedrijfsresultaat voor de recreatieondernemer op de lange termijn, die de stabiliteit van recreatiebedrijven kan bedreigen.

Gevolg van stijging lokale lasten: invloed op de concurrentiepositie en bedrijfsmarge

Vijf landelijke heffingen (de vennootschapsbelasting, de BTW, de loonheffing voor werknemers en de pensioen- en sociale lasten van de werkgevers) vormen samen de grootste lastenposten voor de ondernemer (samen circa 23% van minimaal 27% in totaal in 2018). Afgezien van de BTW-verhoging van 6% naar 9% stijgen de landelijke belastingen en heffingen doorgaans niet sterk in één jaar tijd.

Met name lokale belastingen en heffingen als toeristenbelastingen en OZB hebben juist veel invloed op het bedrijfsresultaat van de ondernemer omdat deze in sommige gemeenten wel tientallen procenten kunnen stijgen in één jaar. Met name een stijging van de toeristenbelasting is significant: een stijging van 20% kan de ondernemer al een procent marge op jaarbasis kosten. Zo'n stijging kan hetzelfde effect hebben als de BTW-stijging en maakt de exploitatie van de verblijfsrecreatieonderneming kwetsbaar. De overheid bepaalt daarmee niet alleen een deel van de prijsvorming, maar bepaalt ook mede de marges en de concurrentiepositie van recreatieve bedrijven.

De niet-transparante vaststelling van de WOZ-waarde en het betrekken van steeds meer chalets in de WOZ zorgen voor forse stijgingen van de OZB en de rioolheffing. Ook de berekening van vaste lasten voor waterlevering en rioolheffing zijn niet eenduidig.

Stapeling van lasten die ook nog eens sterk stijgend zijn kunnen voor een verblijfsrecreatieve ondernemer in een jaar het verschil betekenen tussen winst en verlies. Inclusief de BTW-verhoging kan een stapeling en stijging van lasten leiden tot een margeverlies van 5% -10% in 2019.

Lastenstijging heeft negatieve invloed op vitaliteit

De overheid (Rijk, provincies en gemeenten) heeft tijdens de Vakantieparkentop in november 2018 krachtig aangegeven dat een levensvatbare verblijfsrecreatiesector essentieel is. Dat vraagt ook investeringen in bedrijven. De (lokale) overheid heeft daar een rol in gepakt door met flankerend beleid de sector te ondersteunen. Het steeds verder beperken van de (fiscale) ontwikkelingsruimte door beperkingen in afschrijving en groeiende lasten (circa 30 cent van elk euro omzet in de sector gaat naar de overheid) is strijdig met deze inzet op vitale vakantieparken. De overheid wil een centrale rol spelen in de vitalisering van vakantieparken. Maar juist op het vlak van de lastendruk (financiën en belastingen) ontbreekt regie en samenhangend beleid. Het gevolg is dat verblijfsondernemingen steeds meer met willekeur en stijgende lastendruk geconfronteerd worden en dat er steeds minder investeringen mogelijk zijn. Dit werkt uitholling van de verblijfsrecreatiesector in de hand.

Beperking afschrijving gebouwen

Voor gebouwen die worden geëxploiteerd binnen BV of NV geldt dat er niet meer mag worden afgeschreven dan tot de bodemwaarde, ofwel de WOZ-waarde. Is deze WOZ-waarde hoger dan de bedrijfswaarde, dan ondervindt de ondernemer hier nadeel van. Minder afschrijven betekent een hoger resultaat en dus evenredig meer vennootschapsbelasting. Dit kan ondernemers duizenden tot tienduizenden en (in sommige gevallen honderdduizenden) euro's per jaar kosten.

Managementsamenvatting 2
Inhoudsopgave 4

Hoofdstuk 1. Inleiding 5

1.1 Aanleiding 5
1.2 Vraagstelling en resultaat 5
1.3 Leeswijzer 6

Hoofdstuk 2. Onderzoeksverantwoording 7

2.1 Inleiding 7
2.2 Definitie en afbakening lastendruk 7
2.3 Methodiek 8

Hoofdstuk 3. Omvang lastendruk 9

3.1 Inleiding 9
3.2 Typering lasten 9
3.3 Lastendruk verblijfsrecreatie 10
3.4 Lastendruk verblijfsrecreatie per type 13

Hoofdstuk 4. Ontwikkeling lastendruk 16

4.1 Inleiding 16
4.2 Ontwikkelingen in afgelopen jaren 16
4.3 Geografische verschillen lastendruk 20

Hoofdstuk 5. Effect lastendruk op verblijfsrecreatie 26

5.1 Inleiding 26
5.2 Impact lastendruk op concurrentiepositie en bedrijfsresultaat 26
5.3 Impact lastendruk op vitaliteit verblijfsrecreatie 27
5.4 Verwachte stijging van lasten 28

Bijlage 1 Overzicht van 120 lasten
Bijlage 2 Definitie van lasten

Hoofdstuk 1. Inleiding

1.1 Aanleiding

Rijk, gemeenten en nutsbedrijven heffen belasting maar zijn allemaal op verschillende speelvelden actief. Er is geen instantie die de totale belastingdruk overziet, laat staan regisseert voor ondernemingen actief in de verblijfsrecreatie. RECRON heeft de indruk dat een verblijfsrecreatief bedrijf door zijn samengestelde karakter (grondgebonden, accommodaties, centrumvoorzieningen en een mix aan faciliteiten) geconfronteerd wordt met een meer dan gemiddelde stapeling van lasten. Daarom wil RECRON feitelijke kennis ontwikkelen over de stapeling van lasten. Ze wil zicht op de wijze waarop deze lastenstapeling de concurrentiepositie van verblijfsrecreatie beïnvloedt. Het element prijs vormt namelijk een belangrijk onderdeel van de marketingmix van een verblijfsrecreatieonderneming. En omdat de belastingdruk onderdeel is van de prijs, heeft RECRON behoefte aan een structuuronderzoek naar de gemiddelde belastingdruk van verblijfsrecreatie in Nederland.

1.2 Vraagstelling en resultaat

Vraagstelling

De hoofdvraag die RECRON met dit onderzoek beantwoord wil zien is de volgende: *"In welke mate beïnvloedt de stapeling van lasten de concurrentiepositie van verblijfsrecreatie in Nederland?"*

Om deze vraag te kunnen beantwoorden, zal ZKA Strategy in het onderzoek aandacht besteden aan de volgende subvragen:

- Hoe groot is de gemiddelde lastendruk in 2018 in relatie tot iedere euro die de consument betaalt voor verblijf en activiteiten op een verblijfsrecreatiebedrijf?
- Hoe ontwikkelde de lastendruk voor recreatiebedrijven zich in de afgelopen jaren? Is er sprake van forse stijgingen van bepaalde lasten en in hoeverre worden lastenstijgingen consequent doorberekend in de verkoopprijs?

Resultaat en bruikbaarheid

Dit onderzoeksrapport biedt inzicht in de gemiddelde lastendruk voor de ondernemer actief in de verblijfsrecreatie. Het biedt inzicht in het deel van de omzet dat wordt afgedragen aan de overheid en overige heffende instanties voor belastingen, heffingen en onontkoombare lasten. Het rapport duidt de belangrijkste ontwikkelingen en gaat in op de effecten die de lastendruk en –ontwikkeling op de verblijfsrecreatie heeft.

1.3 Leeswijzer

In hoofdstuk 2 wordt aandacht besteed aan de gehanteerde methodiek en definities. In hoofdstuk 3 worden de belastingen en heffingen die onderdeel uitmaken van het onderzoek getypeerd en wordt de gemiddelde lastendruk per euro omzet gerapporteerd. In hoofdstuk 4 komt een aantal cases aan bod. Hierbij is aandacht voor opvallende stijgingen in lasten, en voor verschillen in de omvang van heffingen tussen gebieden en bedrijven. Hoofdstuk 5 gaat in op de effecten die de lastendruk en de ontwikkeling hierin hebben op de concurrentiepositie van de verblijfsrecreatie in Nederland. In hoofdstuk 6 worden de belangrijkste conclusies samengevat.

Hoofdstuk 2. Onderzoeksverantwoording

2.1. Inleiding

In dit hoofdstuk is uiteengezet hoe het onderzoek heeft plaatsgevonden. Achtereenvolgens wordt aandacht besteed aan de definitie en afbakening van lastendruk, en de methodiek tijdens het onderzoeksproces.

Samenvatting hoofdstuk 2
De lastendruk in de verblijfsrecreatie is in dit onderzoek gedefinieerd als *"het aandeel van elke euro omzet (incl. btw en toeristenbelasting) dat de verblijfsrecreatieondernemer kwijt is aan belastingen, heffingen en regelingen, inclusief de externe kosten/uitgaven die worden gedaan om aan wet- en regelgeving te voldoen"*. Aan de hand van vier elkaar aanvullende methodieken (diepte-interviews, deskresearch, online enquête en telefonische interviews) heeft ZKA deze lastendruk in kaart gebracht voor verblijfsrecreatiebedrijven.

2.2. Definitie en afbakening lastendruk

De recreatieondernemer heeft te maken met belastingen, regelingen en heffingen vanuit verschillende overheidslagen. Deze lasten zetten druk op de exploitatie van een verblijfsrecreatiebedrijf. De mate waarin dit gebeurt kan worden uitgedrukt in een percentage. Wij definiëren in dit onderzoek lastendruk als *"het aandeel van elke euro omzet (incl. btw en toeristenbelasting) dat de verblijfsrecreatieondernemer kwijt is aan belastingen, heffingen en regelingen, inclusief de externe kosten/uitgaven die worden gedaan om aan wet- en regelgeving te voldoen"*.

Om de situatie in de verblijfsrecreatiesector in kaart te brengen heeft RECRON een lijst opgesteld met circa 120 heffingen, belastingen, wetten en regels vanuit de overheid die leiden tot (verplichte) extra kosten voor de recreatieondernemer (zie bijlage 1). In overleg met ZKA zijn hiertoe circa 40 regelingen en heffingen geselecteerd, meer bepaald de heffingen en regelingen die het grootste effect hebben op de exploitatie van de recreatieonderneming[1]. Een overzicht van deze belastingen, heffingen en externe kosten die ontstaan door wet- en regelgeving is te vinden in paragraaf 2.2.

[1] Deze heffingen en regelingen zijn nog verder gecategoriseerd naar typen heffingen en regelingen. Voorbeelden zijn de verschillende heffingen voor auteursrechten en naburige rechten en alle heffingen rondom de beloning en pensioenen van werknemers. Deze heffingen worden met één percentage gerapporteerd, in plaats van via zes of zeven verschillende percentages. Ook de externe kosten vanwege wet- en regelgeving worden gezien de variëteit aan onderliggende posten als één percentage gerapporteerd. Het aantal regelingen dat in paragraaf 2.2. wordt besproken is dus lager dan 40.

Vervolgens is getracht aan de hand van de hieronder genoemde stappen het totaalbedrag van deze heffingen en regelingen te berekenen als percentage van de gemiddelde omzet van een recreatie-onderneming[2]. De beperking van 120 naar 40 regelingen leidt er wel toe dat het percentage van de omzet dat uiteindelijk wordt berekend een minimumpercentage is. Als we uitgaan van 120 regelingen is het percentage van de gerealiseerde omzet (incl. btw en toeristenbelasting) dat naar deze overheidsheffingen en regelingen gaat uiteindelijk hoger. De regelingen die niet opgenomen zijn in het onderzoek gaan vaak om niet-jaarlijkse leges en externe kosten, waardoor het (structurele) effect beperkt blijft.

2.3. Methodiek

Om de omvang van de lastendruk in kaart te brengen is gebruik gemaakt van verschillende, elkaar aanvullende methoden, namelijk:

1. Diepte-interviews met verblijfsrecreatieondernemers;
2. Deskresearch naar belastingen, heffingen en wet- en regelgeving;
3. Online enquête onder RECRON-leden;
4. Korte telefonische interviews met taxateurs en advocaten.

[2] In eerste instantie was de opzet dit percentage niet te berekenen voor één, maar vier verschillende typen recreatieondernemingen. Wegens een gebrek aan respons (zie hiervoor onder meer paragraaf 2.3. en 3.4. is de beschouwing op de verschillen tussen typen verblijfsrecreatieondernemingen meer kwalitatief van aard geworden.

Hoofdstuk 3. Omvang lastendruk

3.1 Inleiding

In dit hoofdstuk wordt de lastendruk waarmee verblijfsrecreatiebedrijven te maken hebben in hun bedrijfsvoering toegelicht. Eerst lichten wij de belastingen, heffingen en lasten volgend uit wettelijke verplichtingen die worden geheven toe, met daarbij aandacht voor de heffingsinstanties en de heffingsgrondslag. Vervolgens rapporteren wij de omvang van de lastendruk voor recreatiebedrijven, uitgedrukt in een percentage van de omzet inclusief btw en toeristenbelasting. Tenslotte is aandacht voor verschillen tussen typen verblijfsrecreatiebedrijven, waarbij een onderscheid is gemaakt tussen bungalowparken, jaarplaatscampings, toeristische campings en gemengde bedrijven, en wordt een korte vergelijking gemaakt met een andere sector in de logiessector, de hotelsector.

Samenvatting hoofdstuk 3
De lastendruk onder verblijfsrecreatiebedrijven is in dit hoofdstuk uiteengezet. Over elke euro die verblijfgasten voor verblijf en aan voorzieningen op het bedrijf besteden (inclusief btw en toeristenbelasting) draagt de ondernemer in 2019 minimaal circa 30 eurocent af aan heffende instanties zoals het Rijk, de gemeente, de waterschappen en andere heffende instanties. Een klein aantal belastingen en heffingen draagt sterk bij aan dit bedrag, namelijk de toeristenbelasting, de loonbelastingen en pensioenlasten, de vennootschapsbelasting en de btw. Het grootste deel van de heffingen komt terecht bij het Rijk, ongeveer tweederde van het totaal.

Kwalitatief is aandacht besteed aan de verschillen tussen typen recreatiebedrijven (bungalowparken, toeristische campings, jaarplaatscampings, gemengde bedrijven). In verhouding tot de omzet zijn er naar verwachting weinig verschillen in lastendruk, omdat de meeste lasten aan de verblijfsgast worden doorberekend. Tussen typen bedrijven bestaan echter verschillen in verhouding tussen de lasten, door bijvoorbeeld een verschil in voorzieningenniveau.

3.2 Typering lasten

Bedrijven in de verblijfsrecreatie hebben in de bedrijfsvoering te maken met verschillende belastingen, heffingen en andere lasten die voortvloeien uit wettelijke regelingen. Meerdere instanties, op verschillende niveaus, heffen deze belastingen. Alle belastingen, heffingen en lasten zijn grofweg in te delen naar de volgende heffende instanties:

- Rijk;
- Gemeente;
- Waterschap;
- Overig.

Bijlage 2 bevat een overzicht van deze lasten.

3.3 Lastendruk verblijfsrecreatie

Resultaten gebaseerd op diepte-interviews en aanvullende data

Op basis van interviews en aanvullend een online enquête heeft ZKA strategy de lastendruk waarmee bedrijven in de verblijfsrecreatie worden geconfronteerd in kaart gebracht[3]. Het beeld dat in deze paragraaf wordt gepresenteerd is derhalve gebaseerd op deze gegevens. Hierbij valt het volgende op te merken:

- Bedrijven uit tien van de twaalf provincies hebben aan het onderzoek meegewerkt, enkel bedrijven in Groningen en Zuid-Holland ontbreken in de analyse. Groningen kent in de regel minder bedrijven in de verblijfsrecreatie dan andere provincies. De meeste Zuid-Hollandse bedrijven zijn qua structuur vergelijkbaar met bedrijven in Zeeland en Noord-Holland, die relatief vaak hebben geparticipeerd;
- Het merendeel van de bedrijven (62%) beschikt over minder dan 400 eenheden c.q. plaatsen, terwijl een klein deel van de bedrijven (13%) als groot kan worden betiteld (meer dan 800 eenheden c.q. plaatsen).

Minimaal 30% van de totale omzet (incl. btw en toeristenbelasting) gaat op aan lasten

De lasten waarmee een bedrijf in de verblijfsrecreatie te maken krijgt kunnen worden vergeleken met de omzet die het bedrijf genereert door verblijf van gasten[4]. Het gaat hierbij om omzet die het bedrijf weet te realiseren uit logies, maar ook uit andere omzet zoals horeca, winkel en overige recreatie. In onderstaande tabel zijn de belangrijkste posten waarmee een recreatiebedrijf te maken krijgt opgenomen en in verhouding tot de omzet geplaatst[5]. Uit de tabel blijkt dat de lastendruk voor een verblijfsrecreatiebedrijf over 2019 minimaal circa 30% is. Over elke euro die een gast besteedt aan verblijf op of voorzieningen van het verblijfsrecreatiebedrijf wordt minimaal 30 eurocent uitgegeven aan belasten, heffingen en onontkoombare lasten. Het Rijk is de voornaamste bestemming van genoemde belastingen, met circa 18 eurocent (2018) voor iedere bestede euro en dus tweederde van het totaal (zie taartgrafiek op de volgende pagina).

[3] Voor meer informatie over de gehanteerde methodiek, zie hoofdstuk 2.

[4] Wanneer in het vervolg van deze paragraaf wordt gerefereerd aan omzet geldt dat de omzet inclusief toeristenbelasting en btw wordt bedoeld. Deze definitie is gehanteerd omdat de onderzoeksvraag gaat over welk deel van de bestedingen van verblijfstoeristen aan belastingen opgaat. Omdat btw en toeristenbelasting hiervan deel uitmaken is de omzet inclusief beide posten als basis genomen.

[5] De percentages in de tabel zijn ongewogen gemiddelden. De keuze om het ongewogen gemiddelde op te nemen heeft sterk te maken met het relatief lage aantal participerende bedrijven. Bij de keuze voor een gewogen gemiddelde is de invloed van de grootschalige bedrijven groot op een aantal posten, zoals de toeristenbelasting (sterk afhankelijk van locatie) en de btw (sterk afhankelijk van gedane investeringen).

Tabel 3.1. Overzicht lastendruk verblijfsrecreatie (2018)

LASTEN	AANDEEL T.O.V. OMZET INCL. BTW EN TOERISTENBELASTING
Rijksbelastingen	**18,1%**
Loonheffing en premies volks- en werknemersverzekeringen	8,4%
Belasting over de toegevoegde waarde	6,0%
Assurantiebelasting	0,2%
Vennootschapsbelasting	1,9%
Energiebelasting gas plus opslag duurzame energie	0,7%
Energiebelasting elektriciteit plus opslag duurzame energie	0,8%
Belasting op Leidingwater	<0,05%
Motorrijtuigenbelasting	0,1%
Gemeentelijke belastingen en heffingen	**5,5%**
Toeristenbelasting	4,5%
Onroerendezaakbelasting	0,6%
Rioolheffing	0,4%
Overige gemeentelijke belastingen en heffingen	<0,05%
Waterschapsbelastingen	**0,9%**
Watersysteemheffing	0,1%
Zuiveringsheffing / Verontreinigingsheffing	0,8%
Overige lasten	**2,6%**
Pensioenlasten	2,1%
Heffingen auteursrechten en naburige rechten	0,3%
Overige lasten n.a.v. wet- en regelgeving	0,2%
Totaal	**>27,1%**

In 2019 bedraagt de lastendruk minimaal 30%.

Figuur 3.1. Onderlinge verhoudingen typen belastingen

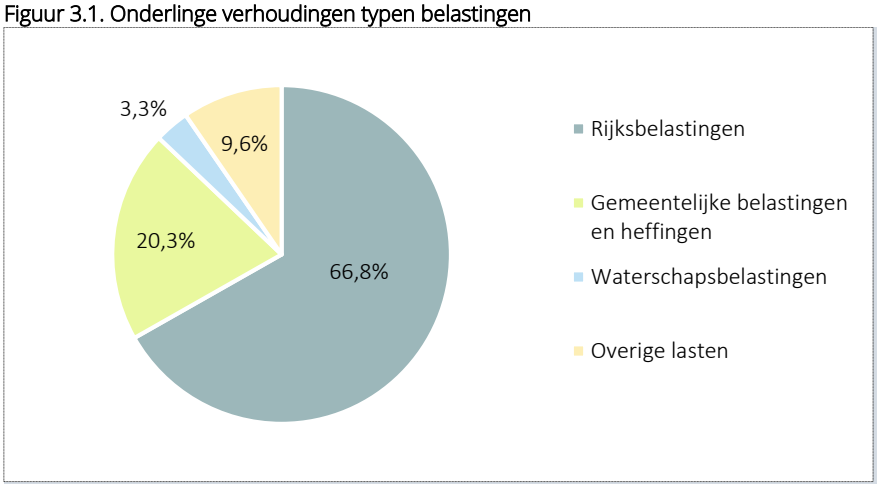

De posten in de tabel verdienen enige toelichting:

- De **belasting over de toegevoegde waarde (btw)** komt gemiddeld uit op het verlaagde tarief van 6%. Het is echter niet zo dat recreatiebedrijven enkel btw betalen over goederen met verlaagd tarief. Dat het btw-percentage gemiddeld niet tussen het verlaagde en algemene tarief eindigt, heeft te maken met bijvoorbeeld de aftrekbaarheid van investeringen in bedrijfsmiddelen. Het aandeel van de omzet incl. btw dat een bedrijf afdraagt als btw schommelt mede als gevolg van de aftrekposten tussen bedrijven;
- Schommelingen tussen bedrijven zijn ook zichtbaar in andere posten, zoals de **vennootschapsbelasting** en de **toeristenbelasting**. Gemiddeld is het bedrag dat als vpb wordt afgedragen bijna 2% van de omzet, maar tussen bedrijven verschilt het belastbare bedrag sterk door enerzijds de hoogte van de bedrijfswinst en anderzijds de investeringsaftrek, fiscale reserves en enkele vrijstellingen. Om die reden zijn er bedrijven die na boekjaar 2018 circa 5% van de omzet afdroegen aan de Belastingdienst, maar ook bedrijven die geen vpb betaalden. Ook wat betreft de toeristenbelasting zijn de verschillen tussen sommige bedrijven omvangrijk (variërend van 2-3% van de omzet tot 10% van de omzet). De variatie in toeristenbelasting heeft te maken met twee factoren:
    - Bedrijven gevestigd in toeristisch sterke regio's zoals de kust hebben te maken met een hogere belasting per overnachting dan bedrijven in (van origine) minder sterke toeristische regio. Een hoger tarief per persoon per nacht wordt direct doorgerekend aan de consument. Een hoog aandeel van de toeristenbelasting ten opzichte van de totale omzet geeft aan dat de concurrentiepositie van het recreatiebedrijf onder druk kan komen te staan;
    - Gemeenten hanteren niet altijd een gedifferentieerd tarief per type verblijf of een percentage van de overnachtingsprijs als toeristenbelasting. Hierdoor kunnen kampeerders verblijvend op een standaard toeristische kampeerplaats soms evenveel toeristenbelasting betalen als een hotelgast. Een hotel genereert echter aanmerkelijk meer omzet per overnachting dan een toeristische camping;
    - De toeristenbelasting kan behoorlijk hoog oplopen. Het kan zelfs voorkomen dat de toeristenbelasting voor een jaarplaats vergelijkbaar of hoger is dan OZB op voor een gemiddelde woning. Dit terwijl de jaarplaats in principe een onbebouwd stuk grond is, terwijl de gemiddelde woning doorgaans enkele tonnen waard is;
- Door het hogere verbruik aan elektriciteit is het gemiddelde aandeel van de **energiebelasting op elektriciteit** (incl. opslag duurzame energie) ten opzichte van de omzet hoger dan het gemiddelde aandeel van de **energiebelasting op gas** (incl. opslag duurzame energie). Het aandeel van de **belasting op leidingwater** is lager, maar sterk wisselend tussen bedrijven.
  De verschillen tussen bedrijven op het vlak van belasting op leidingwater worden in hoofdstuk 4 uitgebreid behandeld. Dat geldt ook voor de onroerendezaakbelasting en de rioolheffing;
- De **watersysteemheffing** is minder omvangrijk dan de andere waterschapsbelastingen, de **zuiveringsheffing en/of verontreinigingsheffing**. Daarnaast verschilt de hoogte van de aanslag van de watersysteemheffing (t.o.v. de omzet) aanzienlijk minder dan de hoogte van de aanslag van de zuiveringsheffing. Reden hiervoor is dat door het rekenen met vervuilingseenheden bij de zuiveringsheffing meer naar verbruik wordt geheven dan bij de watersysteemheffing. Tussen waterschappen bestaan overigens duidelijke verschillen in tarieven. Waterschappen die hogere kosten hebben aan waterkering en waterzuivering hanteren hogere tarieven. De waterschappen hebben de wettelijke opdracht om kostendekkend te zijn;

- Verblijfsrecreatiebedrijven hebben door de variëteit aan voorzieningen te maken met allerlei wet- en regelgeving bedoeld om de veiligheid voor hun gasten te waarborgen. Daarnaast heeft het bedrijf als werkgever bij ziekte verplichtingen naar haar werknemers toe. Tijdens interviews is daarom gevraagd naar de out-of-pocket costs en tijd die bedrijven in de verblijfsrecreatie investeren in het **voldoen aan de wet- en regelgeving omtrent personeel en voorzieningen** op het bedrijf[6]. De out-of-pocket costs zijn sterk afhankelijk van het type voorzieningen en de omvang van het personeelsbestand. Het type voorzieningen (bijv. binnen- en buitenzwembad, eigen horeca, eigen kampeerwinkel) heeft ook invloed op de tijd die bedrijven kwijt aan wet- en regelgeving. Het aantal fte besteed aan wet- en regelgeving varieert derhalve van circa 3% tot bijna 15% van het totale arbeidsbestand. Deze arbeidsuren zijn niet gemonetariseerd;
- De lasten die gemiddeld het hoogst zijn, zijn de **loonheffingen en premies voor volks- en werknemersverzekeringen**. Het werkgevers- en werknemersdeel bedragen samen gemiddeld bijna 8,5% van de totale inkomsten van een verblijfsrecreatiebedrijf. Vier andere posten dragen ook sterk bij aan de lastendruk van verblijfsrecreatiebedrijven, namelijk de toeristenbelasting, de btw, de vpb en de pensioenlasten. Samen zijn genoemde posten goed voor circa 85% van de lasten voor verblijfsrecreatiebedrijven.

3.4 Lastendruk verblijfsrecreatie per type

In de vorige paragraaf is het percentage lasten voor alle typen verblijfsrecreatiebedrijven uiteengezet. Door een variëteit aan verblijfstypen (van toeristische kampeerplaatsen tot glamping en luxe vakantiewoningen) die allen een ander niveau aan voorzieningen en daarmee verbruik kennen, is er sprake van absolute verschillen in lasten tussen bedrijven. In deze paragraaf wordt een indicatie gegeven van de verschillen in lastendruk tussen de verblijfsrecreatietypen. Er is uitgegaan van vier typen, te weten:

- *Jaarplaatscamping*: een camping waarbij het verblijf op minstens tweederde van de plaatsen plaats vindt in (sta)caravans die gedurende het hele jaar blijven staan;
- *Toeristische camping*: een camping waarbij het verblijf op minstens tweederde van de plaatsen plaats vindt op plaatsen of in accommodaties met wisselend kortverblijf of met seizoensarrangementen;
- *Bungalowpark*: een park waarbij het verblijf op minstens tweederde van de plaatsen plaats vindt in stenen vakantiewoningen;
- *Gemengd bedrijf*: een vakantiepark waarbij meerdere typen accommodaties worden gecombineerd en bijvoorbeeld wisselend kortverblijf in stenen vakantiewoningen wordt gecombineerd met wisselend kortverblijf op tentkampeerplaatsen.

Op het oog weinig verschillen in totale lastendruk tussen typen door doorrekening lasten

Op basis van de gerapporteerde hoogte van de belastingen en heffingen voor verblijfsrecreatiebedrijven zijn niet direct verschillen in totale lastendruk zichtbaar. Hiervoor is een aantal verklaringen:

- Tussen de typen verblijfsrecreatiebedrijven bestaan duidelijke verschillen in de hoogte van een aantal belastingen en heffingen. Grotendeels zijn deze verschillen het gevolg van de eenheden die door de bedrijven worden aangeboden.

[6] Bedrijven is gevraagd een inschatting te maken van de tijd en kosten die worden gemaakt om te voldoen aan wetgeving op het vlak van hygiëne, legionella, voedselveiligheid en brandveiligheid. De tijd die een bedrijf kwijt is aan bijvoorbeeld loonadministratie of betaling van aanslagen is buiten beschouwing gelaten.

Een bedrijf met vakantiewoningen beschikt bijvoorbeeld over meer eenheden met voorzieningen die elektriciteit behoeven dan een toeristische camping met vooral tentplaatsen. Automatisch is daarmee de aanslag voor energiebelasting van elektriciteit groter voor een bungalowpark dan voor een toeristische camping. Dat de totale lastendruk weinig afwijkt heeft grotendeels te maken met het feit dat ondernemers voor een solide bedrijfsvoering genoodzaakt zijn de lasten door te rekenen in de overnachtingsprijs. De logiesprijzen voor een verblijf in een bungalow zijn mede hierom van een hoger niveau dan voor een verblijf met tent op een kampeerplaats[7];

- Voor vier van de vijf grootste lasten, namelijk de loonheffing en premies volks- en werknemersverzekeringen, pensioenlasten, btw en vpb geldt landelijk wet- en regelgeving, waardoor verschillen alleen kunnen ontstaan als sprake is van een afwijkende bedrijfsvoering. Hier is sprake van, bijvoorbeeld in termen van openstelling. Toeristische campings zijn met name op de zomermaanden gericht, terwijl bungalowparken een meer jaarronde exploitatie hebben. Hierdoor hebben toeristische campings relatief meer seizoenskrachten in dienst dan bijvoorbeeld bungalowparken. Seizoenskrachten dragen vanwege de lagere inkomsten op jaarbasis en arbeidskorting/heffingskorting relatief minder belasting af dan vaste krachten. In theorie zouden toeristische campings daarom met lagere lasten op het vlak van arbeid te maken kunnen hebben. Bedrijven richten haar organisatie echter in op basis van de vraag die naar verblijf bestaat en de omzet die hiermee wordt gerealiseerd. Ook hier vertalen absolute verschillen dus niet automatisch door in relatieve verschillen;
- Een deel van de belastingen en heffingen is gerelateerd aan de WOZ-waarde van de verblijfsrecreatiebedrijven. De WOZ-waarde kent een sterke relatie met de typen verblijf die op een bedrijf worden aangeboden; een bedrijf met een groot aantal vakantiewoningen heeft een hogere WOZ-waarde dan een bedrijf met alleen toeristische kampeerplaatsen. Om die reden wijken de percentages voor bijvoorbeeld de onroerendezaakbelasting relatief weinig af tussen bedrijven. Verschillen in tarifering door gemeenten zijn belangrijker als verklaring voor de gerapporteerde verschillen aan lasten tussen bedrijven. De ozb wordt gehanteerd om de gemeentelijke begroting te financieren en er geldt geen maximumtarief per gemeente voor de ozb. Hierdoor kunnen twee haast identieke bedrijven in twee aangrenzende gemeenten sterk verschillende aanslagen voor de onroerendezaakbelasting ontvangen. Hierdoor kunnen ook concurrentieverschillen tussen bedrijven ontstaan;
- De toeristenbelasting wordt direct aan de consument doorbelast. De tarieven worden per gemeente vastgesteld, waardoor sowieso geografische verschillen in lastendruk kunnen ontstaan. Of ook verschillen tussen typen bedrijven ontstaan hangt af van de tarieven die gemeenten vragen voor specifieke verblijfstypen. Een deel van de gemeenten hanteert daadwerkelijk verschillende tarieven voor de typen verblijven, of gebruikt een percentage van de overnachtingsprijs.
  Hierdoor betalen gasten verblijvend in meer luxueuze verblijfstypen meer toeristenbelasting per overnachting dan gasten verblijvend op bijvoorbeeld toeristische kampeerplaatsen.

[7] Een dergelijke redeneerlijn geldt ook voor lasten die anders worden toegepast voor de verschillende verblijfstypen. De belasting op leidingwater is in de afgelopen jaren bijvoorbeeld sterk gestegen voor sommige jaarplaatscampings, omdat stacaravans apart aangeslagen mogen worden. Meer aandacht voor deze aanpassing is in hoofdstuk 4. Voor het bedrijfsresultaat ontkomt de ondernemer er niet aan een dergelijke lastenverzwaring door te belasten aan de verblijfsgast. Als bedrijven niet op dezelfde wijze aangeslagen ontstaan voor- en nadelen op concurrentievlak tussen typen bedrijven en binnen een bepaald type bedrijven.

Een deel van de gemeenten heft echter eenzelfde tarief per type verblijf, waardoor verschillen in lastendruk kunnen ontstaan. Met name verblijfsrecreatiebedrijven met een nadruk op toeristisch kamperen ondervinden hier nadeel van. Een hoger deel van iedere bestede euro aan logies gaat daarmee naar heffende instanties, in dit geval de gemeente. Op basis van de door de bedrijven gerapporteerde toeristenbelasting valt hier geen eenduidige conclusie over te trekken.

Hoofdstuk 4. Ontwikkeling lastendruk

4.1. Inleiding

In dit hoofdstuk worden de meest opvallende stijgingen van lasten voor recreatieondernemers duidelijk (4.2.). Ook wordt aandacht besteed aan de verschillen in lasten die bestaat, bijvoorbeeld op het vlak van gemeentelijke belastingen en heffingen (4.3.).

Samenvatting hoofdstuk 4
Uit het onderzoek naar lastenstijgingen blijkt dat een stijging van OZB of toeristenbelasting met tientallen procenten in één jaar tijd geen uitzondering is. Dit kan voor een verblijfsrecreatief bedrijf een onverwachte en forse lastenstijging betekenen tot tienduizenden euro's per jaar. Gemeenten gebruiken de tarieven soms om gaten in de begroting te dichten. De verblijfsrecreatieondernemers krijgen steeds vaker met dit soort situaties te maken. De oorzaak is gelegen in de relatief grote vrijheid van gemeenten om de tarieven voor OZB, rioolheffing en toeristenbelasting vast te stellen.

Daarnaast is er sprake van willekeur: er zijn grote verschillen in tarieven per gemeente (tot factor 100 voor bijv. de rioolheffing), niet transparante en forse verhogingen van de WOZ-waarde en sterke stijgingen van rioolheffing en OZB door het zelfstandig aanslaan van objecten zoals chalets, wat bijvoorbeeld tot veel hogere rioolheffingen (maar ook vastrecht voor waterverbruik) kan leiden. Deze ontwikkelingen leiden tot een groeiende onvoorspelbaarheid van het verwachte bedrijfsresultaat voor de recreatieondernemer op de lange termijn, die de stabiliteit van recreatiebedrijven kan bedreigen.

4.2. Ontwikkelingen in afgelopen jaren

In deze paragraaf wordt aandacht besteed aan de ontwikkeling van de lastendruk in de afgelopen jaren. Eerst komt de algemene ontwikkeling aan bod, daarna wordt specifieker ingegaan op een aantal gemeentelijke belastingstijgingen en specifieke cases die ter discussie staan.

4.2.1 Algemene ontwikkeling

Verblijfsrecreatieondernemers betalen een aantal belastingen en heffingen die door de overheid zijn opgelegd. Een deel daarvan zijn door de landelijke overheid vastgestelde heffingen en belastingmaatregelen, sommige zijn gemeentelijk of regionaal bepaald. In het vorige hoofdstuk is aan de orde gekomen welke lastendruk dit betekent voor de recreatieondernemers. Naast de huidige lastendruk wordt ook de grootste stijgingen van tarieven in kaart gebracht, die uiteraard doorwerken in de lastendruk. Voor zover mogelijk zijn de actuele tarieven (2019) van de grootste lastenposten/ sterk stijgende posten vergeleken met de tarieven van 2014. Daaruit bleek dat de meeste tarieven zijn gestegen (met forse percentages). Tabel 4.1. geeft een overzicht van de berekende stijgingen.

De tabel toont voor de gemeentelijke heffingen de *gemiddelde* ongewogen tarieven (aangezien deze per gemeente variëren). Uit de tabel op de volgende pagina wordt duidelijk dat de genoemde heffingen sterk tot zeer sterk gestegen zijn:

- In 2019 stijgt het verlaagde btw-tarief van 6% naar 9%, een toename van drie procentpunt. Het lage tarief is van groot belang voor de recreatiebranche, aangezien een groot deel van de omzet (logies, horeca non-alcoholisch, supermarkt) onder het lage tarief valt;
- Het (ongewogen) gemiddelde tarief voor toeristenbelasting steeg de afgelopen vijf jaar met 31%, waarvan het grootste deel in de laatste twee jaar (ontwikkeling 2017-2019 was +20%);
- Het (ongewogen) OZB-tarief voor gebruik en bezit van niet-woningen (van belang voor de meeste campings en vakantieparken) steeg fors, met 21% in vijf jaar tijd. Met een krappe 4% per jaar is dat ruim boven de inflatie;
- De energiebelasting op gas en elektriciteit steeg met tientallen procenten, terwijl de opslag duurzame energie voor gas en elektriciteit bijna negen respectievelijk tien keer zo hoog is geworden tussen 2014 en 2019.

Tabel 4.1 Overzicht ontwikkeling lastendruk[8] (2018)

LASTEN	BASIS VOOR HEFFING	TARIEF 2014	TARIEF 2019	ONTWIKKELING
BTW	Omzet	6%	9%	50%
Toeristenbelasting	Overnachtingen	€ 1,11	€ 1,39	31%
Vennootschapsbelasting	Winst	25%[9]	25%	0%
Onroerende zaakbelasting (niet-woningen)	WOZ-waarde	0,3648%	0,44%	21%
Onroerende zaakbelasting – (woningen)	WOZ-waarde	0,1234%	0,1246%	1%
Energiebelasting elektriciteit	Verbruik in Kwh	€ 0,0115	€ 0,01421	24%
Energiebelasting gas	Verbruik in m3	€ 0,0446	€ 0,06542	47%
Opslag duurzame energie (elektriciteit)	Verbruik in Kwh	€ 0,0007	€ 0,0074	957%
Opslag duurzame energie (gas)	Verbruik in m3	€ 0,0017	€ 0,0161	847%

Bron: Belastingdienst, COELO Atlas voor Gemeenten

Het tarief vennootschapsbelasting ontbreekt in het overzicht en is in de afgelopen jaren niet gestegen. De landelijke overheid heeft echter bepaald dat vanaf 1 januari 2019 bedrijven fiscaal niet meer mogen afschrijven tot onder de WOZ-waarde. Voorheen mocht nog afgeschreven worden tot 50% van de WOZ-waarde. Deze bepaling over de afschrijving geldt overigens voor alle bedrijven, niet alleen voor de verblijfsrecreatiesector. Wel is deze beperkt tot ondernemingen met de rechtsvormen: BV en NV. Recreatiebedrijven die een VOF of eenmanszaak zijn betalen inkomstenbelasting en geen vennootschapsbelasting en krijgen hier dus niet mee te maken.

De gevolgen kunnen echter groot zijn. Als de WOZ-waarde fors hoger is dan de getaxeerde waarde, mag een ondernemer dus niet meer afschrijven (meestal gaat het om gebouwen en inventaris. Dit kan tot forse kosten leiden voor een ondernemer.

[8] Voor gas en elektriciteit is uitgegaan van een gemiddelde tariefklasse in het normale tarief (voor gas betreft dat een jaarverbruik van 170.000-1 miljoen m^3 en voor elektriciteit 50.000-1 miljoen Kwh per jaar).

[9] Voor een winst met een bedrag vanaf € 200.000,-.

Stel dat de boekwaarde van een recreatiebedrijf € 6.000.000,- is en de WOZ-waarde € 6.500.000,-. Wanneer een ondernemer dat jaar € 400.000,- wil afschrijven op gebouwen, dan is dat fiscaal niet toegestaan. De fiscale winst is hierdoor € 400.000,- hoger, waardoor de ondernemer € 100.000,- meer aan vennootschapsbelasting kwijt is. Wel wordt de vennootschapsbelasting qua tarief in 2020 en 2021 verlaagd naar 22,5% en respectievelijk 20,5%.

4.2.2 Ontwikkeling van gemeentelijke belastingen

In deze subparagraaf wordt ingegaan op twee gemeentelijke belastingen die sterk zijn gestegen de afgelopen jaren: de toeristenbelasting en de OZB. Tabel 4.2. geeft inzicht in de gemiddelde stijging van (o.a.) deze twee belastingen. Er kunnen uiteraard op gemeenteniveau stijgingen hoger of lager dan het gemiddelde plaatsvinden. De opbrengst van de toeristenbelasting is tussen 2009-2019 circa 2,5 keer zo groot geworden (van circa € 130 miljoen in 2009 naar circa € 300 miljoen in 2019)[10]. Voor 2019 wordt landelijk zelfs een 23% hogere opbrengst van de toeristenbelasting verwacht.

Het komt voor dat sommige gemeenten de totale tariefstijging van de toeristenbelasting over vijf jaar in één jaar doorvoeren. Zo heeft de gemeente Zandvoort aangegeven de toeristenbelasting in 2020 te verhogen van € 2,25 per persoon per overnachting naar € 2,75, een stijging van 22%. Ook in 2019 verhoogden een aantal gemeenten hun tarieven toeristenbelasting met tientallen procenten. In Zaandam werd de toeristenbelasting meer dan verdubbeld. In tabel 4.2. geven we enkele voorbeelden.

Tabel 4.2 Voorbeelden sterke stijgingen toeristenbelasting

GEMEENTE	TARIEF 2018	TARIEF 2019	ONTWIKKELING
Zaandam	€ 3,-	€ 7,-	133%
Utrechtse Heuvelrug	€ 1,05	€ 1,50	57%
Mook en Middelaar (L.)	€ 1,03	€ 1,50	46%
Bergen (L.)	€ 1,05	€ 1,50	43%
Amsterdam	4%-6%	7% (+€ 1-€ 3)	27%
Schouwen-Duiveland	€ 1,15	€ 1,40	22%
Montferland	€ 1,00	€ 1,25	25%

Bron: verordening toeristenbelasting betreffende gemeenten

Een stijging van de toeristenbelasting in een dergelijk gemeente kan een recreatieondernemer met 500 gemiddeld bezette kampeerplaatsen een lastenstijging opleveren van circa € 40.000,- in 2019. Aangezien de beslissing door gemeenten hierover meestal pas in december genomen worden, betekent dit een grote onvoorspelbaarheid van de ondernemers voor hun lange termijn exploitatie.

Eenzelfde situatie geldt voor de onroerendezaakbelasting. De OZB-opbrengst is in 2019 landelijk met 4,17% gestegen, hoger dan de beoogde norm van maximaal 4%. Ook hier voerden sommige gemeenten een forse stijging door, waaronder de gemeente Cuijk (zie tabel 4.3).

[10] Bron: CBS

Het jaar daarvoor was het OZB-tarief in die gemeente ook al met 12% gestegen. Dit kan recreatieondernemers duizenden euro per jaar extra kosten. Een verblijfsrecreatiebedrijf met een waarde van bijvoorbeeld € 7 miljoen moet hierdoor in 2019 circa € 10.000,- extra aan OZB afdragen aan de gemeente Cuijk.

Tabel 4.3 Voorbeelden sterke stijgingen OZB (2018-2019)(

GEMEENTE	ONTWIKKELING
Cuijk	32%
Brunssum	22%
Sittard-Geleen	19%
Teylingen	11%
Lisse	10%

Bron: Financieel InfoNu

Zeker bij een (onverwachte) stijging van de WOZ-waarde, terwijl er geen sprake is geweest van de investeringen, ligt een stijging van de vennootschapsbelasting op de loer.

4.2.3 Gevolgen van ontwikkelingen voor verblijfsrecreatie

Een forse stijging van de lasten kan binnen één jaar plaatsvinden. Tabel 4.4. geeft een exemplarische voorbeeldberekening van een dergelijke stijging per jaar weer. Uitgangspunten:

- Bedrijfsomzet fictief € 2.500.000;
- Stijgingen toeristenbelasting 30%;
- Stijging OZB 15%;
- BTW-laag tarief stijgt van 6% naar 9%.

Uit de tabel blijkt dat de genoemde btw-verhoging en de genoemde verhoogde toeristenbelasting en OZB leiden tot een kostenverhoging van € 138.000,- voor de ondernemer (als de verhogingen niet worden doorgerekend in de prijs). Deze verhoging van 43% gemiddeld over deze drie heffingen leiden tot bijna 5%punt omzetverlies in één jaar (43% verhoging, 11,3% aandeel in de omzet) als de ondernemer de stijging van kosten niet doorberekent in de eindprijs.

Tabel 4.4 Fictieve berekening kostenstijging 2018-2019

POST	AANSLAG 2018	AANSLAG 2019	STIJGING	STIJGING (%)	AANDEEL IN OMZET 2018
BTW	€ 150.000,-	€ 225.000,-	€ 75.000,-	50%	6,0%
Toeristenbelasting	€ 150.000,-	€ 210.000,-	€ 60.000,-	40%	4,7%
Onroerendezaakbelasting	€ 20.000,-	€ 23.000,-	€ 3.000,-	15%	0,6%
Totaal	**€ 320.000,-**	**€ 458.000,-**	**€ 138.000,-**	**43%**	**11,3%**

De ondernemer heeft de keuze in een dergelijk jaar (of een jaar later) om de kostenverhoging wel of niet door te berekenen:

- Als de ondernemer de lastenstijging niet doorberekent, betekent dat circa 5%punt verlies van de omzet. Uit gegevens van het CBS is bekend dat in een slecht exploitatiejaar als 2012 het resultaat voor belastingen in de logiessector gemiddeld slechts 5% van de omzet was. Een dergelijke lastenverhoging kan in slechte exploitatiejaren dus het verschil betekenen tussen winst of verlies;
- Wordt de kostenstijging wel doorberekend, dan zou de prijs met circa 5% moeten worden verhoogd om het resultaat gelijk te houden. Uit een studie van Nyfer in opdracht van RECRON, bleek dat de prijselasticiteit van verblijfsrecreatie -0,79 is[11]. Dat betekent dat een prijsverhoging van 5% leidt tot een afname van de vraag van circa 4% in dat jaar. De andere mogelijkheid is het niet doorberekenen van de gestegen belastingen, waardoor de marge onder druk komt te staan.

Beide gevolgen zijn fors voor de onderneming en bovendien onwenselijk. De omzet en/of marge komt door de stapeling van lasten hoe dan ook onder druk te staan.

De ondernemers hebben naast sterke stijging van lasten ook te maken met grote geografische verschillen heffing van lasten. Deze verschillen kunnen voor een recreatieonderneming nog een veel grotere impact hebben dan de stijging van tarieven. In de volgende paragraaf gaan we hier verder op in.

4.3. Geografische verschillen in lastendruk

Uit de vorige paragraf bleek dat bij sommige gemeenten belastingen de stijging van tarieven fors was. Dit geeft de schijn van willekeur. Deze paragraaf behandelt de verschillen in tarifering en gaat daarnaast in op de redenen voor het ontstaan van deze willekeur in specifieke cases.

4.3.1 Absolute verschillen in tarieven

De tarieven van enkele van de belangrijkste gemeentelijke (of soms regionaal bepaalde) heffingen verschillen zeer sterk tussen gemeenten, voor met name rioolheffing, OZB en toeristenbelasting. Dat komt vanwege de relatief grote vrijheid van gemeenten in het bepalen van de tarieven. Dat betekent dat voor een verblijfsrecreatieondernemer het vestigingsklimaat per gemeente zeer sterk verschilt in termen van hoogte van de belastingen. Tabel 4.5. geeft een overzicht van de verschillen tussen deze drie heffingen.

Tabel 4.5 Overzicht verschillen in gemeentelijke belastingen en heffingen 2019

LAST	BASIS VOOR HEFFING	MINIMUM 2019	MAXIMUM 2019
Toeristenbelasting	Overnachting	€ 0,50	€ 7,86
Onroerendezaakbelasting (niet-woningen)	WOZ-waarde	0,244%	1,301%
Onroerendezaakbelasting (woningen)	WOZ-waarde	0,038%	0,25%
Rioolheffing	Verbruik 500 m^3	€ 76,-	€ 1.370,-
Rioolheffing	Verbruik 6.000 m^3	€ 117,20	€ 16.125,-

Bron: COELO

[11] Gastvrijheid en de BTW: de economische risico's van btw-verhoging in de gastvrijheidssector, NYFER, 2015

De opvallendste verschillen zijn:

- De tarieven voor de toeristenbelasting verschillen enorm per gemeente. In 2019 was de toeristenbelasting het goedkoopst met € 0,50 per overnachting in de gemeenten Olst-Wijhe en Waddinxveen, het duurst in de gemeente Amsterdam met (gemiddeld) € 7,86 per overnachting, ofwel 16 keer zo hoog.
  Ook per provincie zijn de verschillen groot. Voor een overnachting in de provincie Noord- of Zuid-Holland (beide gemiddelde € 2,23 per overnachting) wordt twee keer zo veel toeristenbelasting betaald als in de provincie Overijssel (€ 1,12 per overnachting);
- Voor de rioolheffing is het verschil tussen de goedkoopste en duurste gemeente groter dan een factor 100. De hier bovenstaande cijfers zijn het totale bedrag van de heffing voor eigenaren en gebruikers. De tarieven zijn gebaseerd op een gemiddeld verbruik (gemiddelde waterinname). In een aantal gemeenten is het tariefsysteem echter niet gekoppeld aan waterverbruik maar betreft een vast bedrag per perceel (meestal circa € 100,-), of is gekoppeld aan bijvoorbeeld de WOZ-waarde, het aantal werknemers of het oppervlakte van het bedrijf. De gemiddelde lasten per bedrijf voor deze drie laatste typen tariefsystemen is niet in bovenstaande tabel opgenomen. Het gevolg hiervan is dat als een recreatiebedrijf zich vestigt in de ene gemeente de rioolheffing iets meer dan € 100,- bedraagt en in een andere gemeente ruim € 16.000,-. Dit zou tot een stijging kunnen leiden na bijvoorbeeld een fusie van de gemeente met het hoge en lage tarief;
- Het meest in het oog springen de verschillen in OZB. In de gemeente Noordenveld (Drenthe) betaalt een eigenaar van een niet-woning 0,24384% van de WOZ waarde aan OZB. De Zuid-Hollandse gemeente Katwijk vraagt een tarief dat ruim zes keer hoger ligt (1,3% van de WOZ-waarde). Dat betekent dat een verblijfsrecreatiebedrijf met een waarde van € 5 miljoen, in de gemeente Noordenveld OZB betaalt ter hoogte van € 12.000,- per jaar, in de gemeente Katwijk zou een zelfde bedrijf circa € 65.000,- per jaar betalen. Ook voor woningen verschilt de OZB zeer sterk. De OZB is het laagst in de gemeente Amsterdam (0,0379% van de WOZ waarde), maar veel Amsterdamse woningeigenaren dragen ook nog erfpacht af. Het hoogst is de OZB in de gemeente Appingedam (0,2509% van de WOZ-waarde, acht keer zo hoog als Amsterdam).

4.3.2 Oorzaken verschillen in tarieven

Grofweg zijn drie oorzaken te onderscheiden die leiden tot verschillen in gemeentelijke belastingen, te weten:

1. Vrijheid van gemeenten in vaststelling tarieven;
2. Gebrek aan transparantie rondom vaststelling WOZ-waarde;
3. Verschil in interpretatie afbakening WOZ.

De drie oorzaken worden onderstaand uitgebreider besproken.

1. Vrijheid gemeenten in vaststelling tarieven

Bij de OZB, rioolheffing en toeristenbelasting is er sprake van grote verschillen tussen gemeenten. Er zijn veel wettelijke voorschriften over de wijze van heffen van OZB, maar niet over de hoogte van de tarieven. Voor een gemeente is geen maximum tarief of maximum stijging voorgeschreven.

De gemeenten worden vanuit de landelijke overheid alleen verzocht rekening te houden met de macronorm, die stelt dat de totale opbrengst uit de OZB jaarlijks met een bepaald percentage (doorgaans rond 2%) mag stijgen ten opzichte van het voorgaande jaar. In 2019 is de norm 4%[12].Maar het COELO, dat de jaarlijkse lasten berekent voor alle gemeenten, heeft in mei 2019 aangegeven dat dit percentage overschreden zal gaan worden en de lasten dus sterker stijgen (4,17%).Nu er door het ministerie van BZK is geconcludeerd dat deze norm niet effectief is geweest voor het beperken van lokale lasten als de OZB (gezien de forse stijging) heeft het kabinet in april 2019 besloten een benchmark lokale lasten te ontwikkelen (vanaf 2020). Deze benchmark geeft een overzicht van de verschillen tussen gemeenten, maar legt geen beperkingen aan de gemeenten op. Dit vergroot de kans dat de verschillen in stand blijven.

De tarieven worden vastgesteld in verordeningen. Een ondernemer kan wettelijk niet in bezwaar gaan tegen de verordening waar de heffing op is gebaseerd bij een rechtbank (alleen bij de gemeente zelf), anders dan op grond van algemene rechtsbeginselen (onbehoorlijk bestuur, gelijkheidsbeginsel, etc.). Alleen zeer onredelijke of dubbele belastingheffing zijn inhoudelijke redenen op grond waarvan een rechtszaak kan orden toegepast.

De afwezigheid van regelgeving op dit gebied leidt tot grote vrijheid voor gemeenten om dit soort heffingen fors te verhogen.

2. Gebrek aan transparantie rondom vaststelling WOZ-waarde

De WOZ-waarde is niet alleen van belang voor de OZB en de afschrijvingen, maar ook voor de watersysteemheffing en soms ook voor de rioolheffing. De waarde is daarmee erg belangrijk voor de recreatiebedrijven.

Voor verblijfsrecreatiebedrijven wordt door gemeenten doorgaans de Taxatiewijzer van de Vereniging Nederlandse Gemeenten gehanteerd om de WOZ-waarde vast te stellen[13] (deze is overigens niet verplicht). Ook kan een erkend taxateur de waarde van de onderneming vaststellen. Dit zijn verschillende berekeningswijzen die in theorie tot een vergelijkbare uitkomst zou moeten leiden.

Uit de interviews bleek echter dat er vaak grote verschillen zijn tussen de WOZ-waarde enerzijds en de taxatiewaarde of boekwaarde van een verblijfsrecreatief bedrijf. Ook bleek dat er soms niet verklaarde, forse stijgingen van de WOZ-waarde van de ondernemingen plaatsvonden van het ene jaar op het andere, zonder dat het karakter van de onderneming is veranderd. Deze verschillen in WOZ-waarde en taxatiewaarde leiden soms tot meningsverschillen tussen ondernemers en gemeenten, die ook tot rechtszaken leiden.

---

[12] Bron: Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties.

[13] De Taxatiewijzer berekent de WOZ-waarde aan de hand van de exploitatiemogelijkheden. De ondernemer moet capaciteit, tarieven, bezetting, kosten en aanwezige voorzieningen opgeven. Hieruit wordt door de gemeente met een rekenmodule een objectieve/normatieve omzet en kasstroom berekend. Aan de hand van een factor (doorgaans tussen 8 en12) wordt de kasstroom omgerekend naar de WOZ-waarde. De onderneming berekent de boekwaarde van het bedrijf anders: aan de hand van de balans (stichtingskosten/ investeringen en afschrijvingen op gebouwen en terreinen).

3. Verschil in interpretatie afbakening WOZ

Er zijn verschillen ontstaan tussen gemeenten over de afbakening welke objecten in de WOZ (en OZB) worden betrokken en tegen welk tarief:

- Afbakening van het begrip woning niet-woning . De afgelopen jaren zijn er verschillende uitspraken geweest en is jurisprudentie gevormd over de interpretatie van het begrip woning/niet-woning voor de WOZ-waarde, met name van belang voor verblijfsrecreatiebedrijven met vakantiewoningen en/of chalets. Op 5 januari 2018 heeft de Hoge Raad bepaald dat recreatiewoningen voor de WOZ als woning moeten worden aangemerkt. Het gaat er daarbij om dat de recreatiewoning geschikt is om als woning te dienen, ongeacht het gebruik voor andere doeleinden (zoals bedrijfsmatige exploitatie). Een verblijfsrecreatie-bedrijf zonder woningen wordt als niet-woning gekenmerkt. Is voor een verblijfsrecreatiepark meer dan 70% van de waarde toe te rekenen aan (vakantie)woningen, dan geldt dat het park in hoofdzaak tot woning dient.

  Dit is van groot belang, omdat woningen alleen voor het eigenarendeel van de OZB worden aangeslagen en dus voor bedrijven die in hoofdzaak als 'woning' worden gedefinieerd de kosten voor de OZB jaarlijks veel lager zijn. Niet-woningen (bijvoorbeeld verblijfsrecreatieberdrijven met veel kampeerplaatsen) betalen OZB voor niet-woningen, met zowel een eigenaren-als een gebruikersdeel. Voor recreatieondernemers is een typering als woning dus gunstiger. In de afgelopen jaren zijn er rechtszaken gevoerd door ondernemers wiens bedrijf als niet-woning werden beschouwd. De begripsbepaling van de Hoge Raad is helder en dient door de gemeenten te worden toegepast.

- Keuze van objecten die aan WOZ-heffing onderhevig zijn. RECRON heeft gemerkt dat steeds meer chalets in belastingheffing worden betrokken. In principe, zo heef de Rechtbank Zeeland-West Brabant bepaald, horen niet alle chalets thuis in de BAG. Het Ministerie van Infrastructuur en Milieu heeft vervolgens in 2016 een richtlijn opgesteld die stelt dat chalets wel in de BAG betrokken worden en stacaravans niet. Een 'pand' wordt daarbij aangemerkt als objectief verplaatsbaar en in zijn geheel verplaatsbaar. Dit onderscheid leidt ertoe dat steeds meer chalets in de WOZ betrokken worden. Immers, een pand is onroerend en is onderhevig aan een zelfstandige aanslag van de OZB. Dit heeft onder andere gevolgen gehad voor de rioolheffing.

4.3.3 Specifieke cases verschillen

In deze paragraaf wordt ingegaan op twee specifieke cases van grote verschillen tussen gemeenten, wat betreft de rioolheffing en het vastrecht van het waterverbruik.

Rioolheffing

Rioolheffing kan worden geheven voor eigenaren en gebruikers van zowel woningen als niet-woningen. De gemeente is niet verplicht om zowel een eigenaren als gebruikersdeel te heffen. De rioolheffing kan een vast bedrag zijn, een variabel bedrag gebaseerd op de inname van water, of een bedrag dat wordt berekend als een percentage van de WOZ-waarde.

Rioolheffing is verankerd in gemeentelijke verordeningen.

De toepassing daarvan op recreatiebedrijven heeft de afgelopen jaren geregeld tot rechtszaken geleid tussen verblijfsrecreatieondernemers en gemeenten. Het is niet mogelijk te procederen tegen een gemeentelijke verordening, maar wel op de toepassing van de verordening door de gemeente, als de verblijfsrecreatieondernemer vindt dat de rioolheffing onredelijk hoog is of de aanslag van de heffing verkeerd is opgesteld.

Enkele ondernemers maakten bezwaar tegen de aanslag, omdat deze tot veel hogere lasten voor de ondernemer zou leiden. Chalets worden door sommige gemeenten in de BAG opgenomen, waardoor het is voorgekomen dat eigenaren van chalets zelfstandig werden aangeslagen voor de rioolheffing, waar dat voorheen niet het geval was. Als er sprake is van een groter recreatiebedrijf (met bijvoorbeeld 100 chalets of woningen) leidt dat tot een enorme kostenverhoging. De gemiddelde rioolheffing voor een object tot 300 m^3 waterinname, was circa € 200,- (bron: COELO) per object. Mocht de eigenaar van een park met bijvoorbeeld 100 chalets deze aanslag opgelegd krijgen (of de eigenaren van de objecten afzonderlijk), dan kan deze aanslag al snel € 20.000,- per jaar zijn, waar voorheen enkele honderden euro's hoefde te worden betaald.

Dit kost de ondernemer in eerste instantie niets, maar sommige eigenaren van objecten accepteren deze verhoging niet omdat ze menen dat de exploitant van het recreatiebedrijf hiervoor moet opdraaien. Er wordt vaak immers al een vergoeding voor de jaarplaats betaald. De ondernemer heeft dan de mogelijkheid om de eigenaren te compenseren om de gast te behouden. De lasten voor de ondernemer worden hierdoor alsnog fors verhoogd.

Een recente uitspraak van het Gerechtshof 's-Hertogenbosch (29-6-2018) in een hoger beroep dat door een gemeente en de ondernemers was ingesteld, brengt hier meer duidelijkheid in. De ondernemer was aangeslagen voor het gebruikersdeel van de rioolheffing. Afgezien van juridische redenen (de ondernemer zou alleen eigenaar, geen gebruiker zijn) heeft het Hof geoordeeld dat de ondernemer wel als gebruiker mag worden aangemerkt. De gemeente gaf aan dat andere ondernemers, met chalets in plaats van vakantiewoningen, wel als één perceel worden aangeslagen en niet afzonderlijk. De rechtbank noemt dit een "onjuiste rechtsopvatting ten aanzien van de heffing van rioolheffing ten aanzien van een bepaalde groep belastingplichtigen, te weten de eigenaren van chalets op een recreatieterrein". Uit deze uitspraak wordt duidelijk dat een gemeente aan de hand van de verordening eigenaren van chalets wel afzonderlijk mag aanslaan.

Dit betekent een forse stijging van lasten voor de verblijfsrecreatieondernemer, mocht de gemeente ertoe overgaan elk perceel of object van bijvoorbeeld een chalet afzonderlijk aan te slaan voor rioolheffing. Aangezien de uitspraak als jurisprudentie zal gelden, kunnen veel verblijfsrecreatieondernemers met woningen en/of chalets te maken krijgen met een stijging die niet enkele procenten omvat, maar een forse stijging die kan oplopen tot een factor van honderden malen van de huidige last van rioolheffing.

Vastrecht water

Vastrecht voor water, elektriciteit en gas is voor de bepaling van de lastendruk buiten beschouwing gelaten, omdat het feitelijk geen belastingen of heffingen zijn.

Het vastrecht heeft echter wel invloed op de bedrijfsvoering van verblijfsrecreatiebedrijven en de manier waarop recreatiebedrijven worden aangeslagen is vergelijkbaar met hoe belastingen en heffingen worden onderbouwd. In principe slaat een waterleidingbedrijf een verblijfsrecreatiebedrijf aan op basis van het werkelijke waterverbruik, tenzij het aantal WOZ-objecten wordt doorgegeven. Dan wordt elk WOZ-object apart belast. Het verschilt per bedrijf welke variant voordelig is.

In Zeeland heeft het waterleidingbedrijf de facturering van vastrecht voor waterverbruik gewijzigd. Waar voorheen de grote vakantieparken (die hiervoor in 2017 samen met RECRON een rechtszaak tegen het waterleidingsbedrijf hebben aangespannen) als grootverbruiker werden aangeslagen (kosten voor het hele park € 119,- per jaar tot 100.000 m3 of € 2.019,- tot 1.000.000 m3) wordt nu elk BAG-object tot kleinverbruiker bestempeld. Dat betekent een vastrecht van € 59,- per jaar per BAG-object (plus een tarief per kuub verbruik). Dat zou betekenen dat recreatiebedrijven en/of de bezitter van chalets per verblijfsrecreatiebedrijf duizenden tot tienduizenden euro's per jaar extra gaan betalen voor de levering van water.

Uit de uitspraak van de rechtbank blijkt dat het waterleidingbedrijf de ondernemingen als grootverbruiker moeten blijven zien tot en met 2017. De rechtbank kan echter niet verbieden dat deze ondernemingen in de toekomst alsnog als een kleinverbruiker te zien en een veel hogere aanslag krijgen. Een waterleidingbedrijf mag de voorwaarden namelijk wijzigen, al heeft de rechtbank de voorwaarden als discriminerend voor grote bedrijven beoordeeld.. Tegen de uitspraak zijn zowel RECRON en de vakantieparken als het waterleidingbedrijf in hoger beroep gegaan.

Dit is een essentieel punt, want als elk object op een verblijfsrecreatieonderneming voor het vastrecht van water als kleinverbruiker wordt aangeslagen, betekent dit een forse verhoging van lasten voor veel verblijfsrecreatieondernemers (niet elk waterleidingbedrijf hanteert dezelfde voorwaarden). Voor een camping met bijvoorbeeld 1.000 eenheden zou dat een aanslag betekenen van € 59.000,- per jaar voor het vastrecht, terwijl voorheen sprake was maximaal € 2.019,-. Dit bedrag zou dan voor dit type camping 25 keer zo hoog worden.

Belasting op Leidingwater

De belasting op leidingwater (BOL) bedraagt circa € 0,34 per liter. Deze belasting is gemaximeerd op 300 m^3 per jaar. Als een recreatieondernemer een particuliere waterinstallatie heeft, geldt dit maximum niet. De waterbelasting wordt dan wel over elke liter berekend, tenzij de ondernemer het aantal WOZ-objecten opgeeft. De BOL wordt dan per woz-object berekend maar wel gemaximeerd. Dit kan voordelig zijn voor de ondernemer, maar als het aantal WOZ-objecten erg groot is, kunnen kosten voor de ondernemer sterk stijgen als de BOL per WOZ-object wordt berekend in plaats van via de watermeter. Dit kan tot tienduizenden euro's per jaar schelen.

Hoofdstuk 5. Effect lastendruk op verblijfsrecreatie

5.1. Inleiding

Dit hoofdstuk vat de belangrijkste conclusies uit de voorgaande hoofdstukken samen (5.2.) en behandelt de impact die de lastendruk heeft op de toekomstbestendigheid van de bedrijven in de verblijfsrecreatie.

5.2. Impact lastendruk op concurrentiepositie en bedrijfsresultaat

Lastendruk verblijfsrecreatie minimaal 30% in 2019

In hoofdstuk 3 is naar voren gekomen dat de lastendruk voor verblijfsrecreatieondernemers tenminste 30% van de omzet (incl. btw en toeristenbelasting) bedraagt in 2019 (en minimaal 27% in 2018). In hoofdstuk 4 is aangehaald dat de lasten in de afgelopen jaren verzwaard zijn en dat er bovendien verschillen tussen gemeenten bestaan in de hoogte van de tarifering. Waarom zijn deze stijgende en soms onvoorspelbare lasten essentieel voor de verblijfsrecreatieondernemers?

Uit de analyse in dit onderzoek blijkt dat de toeristenbelasting, de vennootschapsbelasting, de BTW, de loonheffing voor werknemers en de pensioen- en sociale lasten van de werkgevers, in totaal goed zijn voor circa 23% van de 27% (2018) van de lasten. De genoemde lasten vormen het grootste deel van het totaal aan lasten. Met name de verhogingen op deze lasten drukken dus zwaar op het resultaat van de ondernemer. Alle genoemde lasten (behoudens de toeristenbelasting) worden vastgesteld door de landelijke overheid. Doorgaans stijgen deze lasten jaarlijks niet fors en een verhoging van tientallen procenten in één jaar van één van deze belastingen lijkt uitgesloten. De vennootschapsbelasting daalt zelfs de komende jaren. Uitzondering hierop is het lage BTW-tarief, dat in 2019 wel stijgt.

BTW-verhoging heeft waarschijnlijk effect op concurrentiepositie

In 2019 is het verlaagde tarief van de BTW verhoogd van 6% naar 9%. Als de ondernemer besluit de verhoging niet door te rekenen aan de gast heeft de verhoging effect op de marge van de ondernemer, die hierdoor direct daalt met 3%. Deze keuze treft de verblijfsrecreatieondernemer hard, omdat het alternatief ook nadelig kan uitpakken voor de recreatieondernemer. De verhoging kan worden doorberekend aan de gast, maar dat heeft een daling van de vraag met circa 2% tot gevolg (bij een prijselasticiteit van -0,8)[14]. De gevolgen van deze verhoging voor de verblijfsrecreatiesector zijn dan ook aanzienlijk.

Forse verhoging toeristenbelasting kan zelfde effect hebben als BTW-verhoging

De toeristenbelasting, met een aandeel van bijna 5% in de lasten ten opzichte van de omzet is dé lokale belasting die het sterkst drukt op de exploitatie. Aangezien sommige gemeenten de toeristenbelasting in één jaar tijd met tientallen procenten verhogen, heeft dit voor ondernemers in de betreffende gemeenten bijna net zo'n groot effect als de BTW verhoging van 6% naar 9%.

[14] Gastvrijheid en de BTW: de economische risico's van btw-verhoging in de gastvrijheidssector, NYFER, 2015

De vrijwel onbegrensde vrijheid die gemeenten hebben in het vaststellen de toeristenbelasting maakt de exploitatie van de verblijfsrecreatie-ondernemer kwetsbaar. Deze extra stijging komt voor de ondernemers bovenop de reguliere inflatie. In vergelijking met andere branches (die geen toeristenbelasting kennen) worden verblijfsrecreatie-ondernemers sterk door deze verhogingen van de toeristenbelasting getroffen.

Grote stijgingen in WOZ-waarde leiden tot vermindering concurrentiepositie

Een ander punt dat de exploitatie van verblijfsrecreatiebedrijven kwetsbaar maakt is de vaststelling van de WOZ-waarde, die vaak niet transparant en tussen ondernemingen moeilijk vergelijkbaar is. Ook hier is een stijging van tientallen procenten (van de WOZ waarde en/of het tarief van OZB) geen uitzondering. Een laatste punt, dat niet alleen voor de OZB, maar ook de rioolheffing en het vastrecht waterverbruik treft, is het steeds meer betrekken van chalets als afzonderlijk object voor een aanslag voor één van deze drie (of meerdere) heffingen (in plaats van één, lagere aanslag op bedrijfsniveau). Alhoewel OZB en rioolheffing op dit moment beide minder dan 1% bijdragen aan de lastendruk, kan een abrupte en sterke verhoging tienduizenden euro's extra kosten opleveren. Een verhoging van 50 maal of 100 maal het oorspronkelijke bedrag (dit is denkbaar en soms aan de orde) kan zorgdragen voor een totaal onverwachte afname van enkele procenten van de marge van de verblijfsrecreatie-ondernemer. Deze situaties zijn sectorspecifiek en brengen de concurrentiepositie van de verblijfsrecreatiesector in gevaar.

Stapeling van (stijgende) lasten kan verschil betekenen tussen winst en verlies

De problemen voor menig recreatieondernemer worden groter als de ondernemer naast de BTW-verhoging ook te maken krijgt met meerdere forse verhogingen: dan ontstaat een stapeling van (groeiende) lasten die er voor kan zorgen dat de marge van de ondernemer (blijvend) daalt met 5%-10%. Dit betekent op individueel niveau het verschil tussen winst en verlies.

5.3. Impact lastendruk op vitaliteit verblijfsrecreatie

De concurrentiepositie van vitale vakantieparken staat onder druk

Bijna alle overheidslagen in Nederland houden zich vandaag de dag bezig met het vitaler maken van vakantieparken. Het Rijk organiseerde op 29 november 2018 de eerste vakantieparkentop en gaf vijf doelen weer om de verblijfsrecreatiesector vitaler te maken. Bijna iedere provincie en iedere toeristische regio die er toe doet werkt aan integrale programma's vitale vakantieparken. Het eerstgenoemde doel was overigens een levensvatbare verblijfsrecreatiesector.

Hoe verhouden de onderzoekconclusies van 5.2. zich tot deze beleidsvoornemens van de overheid? En belangrijker: hoe kan de concurrentiepositie van de verblijfsrecreatiesector worden geduid in het licht van deze conclusies?

Een vitaal verblijfsrecreatiebedrijf met een gezonde concurrentiepositie, beschikt over vier krachten:

1 De kracht om flexibel in te spelen op de dynamiek van de markt;
2 De kracht om een voldoende hoge productiviteit te realiseren en daardoor zijn medewerkers te betalen en na aftrek van kosten een redelijke ondernemersbeloning uit de onderneming te onttrekken;
3 De kracht om vertrouwen bij financiers te genieten: banken en investeerders;
4 De kracht om (flankerend) gefaciliteerd te worden door het openbaar bestuur (de overheid). Dit uit zich met name door fysieke (RO) en fiscale ontwikkelingsruimte.

Ten aanzien van de laatste kracht brengen de feiten van dit onderzoek het nieuwe inzicht naar voren dat de overheid de vitaliteit van vakantieparken beperkt door de fiscale ontwikkelingsruimte steeds verder in te perken. Als (tenminste) 30 eurocent van iedere euro bedrijfsomzet in verblijfsrecreatie bestaat uit lastendruk van de overheid en als dit aandeel structureel stijgt, hoe vitaal kan een verblijfsrecreatiebedrijf dan blijven? Hoe kan de onderneming voldoende vertrouwen genieten bij financiers? Hoe kan de onderneming zijn productiviteitsdoelen halen? En hoe kan de onderneming op flexibele wijze omgaan met snelle marktveranderingen in een internationaal speelveld, waarin de consument moeiteloos switcht tussen een weekendje met 3 nachtjes weg naar Drenthe voor 419 euro of een weekendje Barcelona voor 299 euro?

De kern van de zaak is dat de overheid met goede intenties werkt aan zogenaamde integrale aanpakken om vakantieparken te vitaliseren door vaak en vooral oog te hebben voor problemen in de onderkant van de markt: huisvesting, veiligheid, leefbaarheid en ruimtelijke kwaliteit. Maar juist op het vlak van de lastendruk (financiën en belastingen) ontbreekt regie en samenhangend beleid. Het gevolg is dat verblijfsondernemingen steeds meer met willekeur en stijgende lastendruk geconfronteerd worden. Er wordt (noodgedwongen) structureel onder-geïnvesteerd door ondernemers. Dit leidt tot uitholling van het verblijfsrecreatieproduct en stijgende lasten werken deze uitholling alleen maar verder in de hand.

5.4. Verwachting: toenemende lasten

In het overzicht in hoofdstuk 4 blijkt al dat belastingen tussen 2018 en 2019 wederom zijn gestegen. De grootste post is de toename van het lage BTW-tarief, maar ook de toeristenbelasting en OZB zijn reeds opnieuw gestegen. Dat betekent dat de lastendruk voor verblijfsrecreatie-ondernemers in 2019 verder stijgt naar minimaal 30% van de omzet. Voor sommige ondernemers kan dit betekenen dat de lastendruk oploopt naar meer dan 40%. ZKA verwacht dat de lastendruk voor ondernemers de komende jaren nog verder toeneemt, nu de vrijheid van gemeenten op het gebied van lokale lasten verder toeneemt. Er zijn veel voorbeelden te vinden van belastingen die ruim boven het inflatiepercentage stijgen. Gezien de huidige tijdsgeest hevelt het Rijk steeds meer verantwoordelijkheden en belastingvrijheid over naar de gemeenten. Gemeenten moeten voor een steeds groter deel hun begroting aanvullen met lokale belastingen en heffingen. Het is aantoonbaar dat gemeenten belastingen verhogen die met name (verblijfsrecreatieve) ondernemers raken in plaats van inwoners (zo is het tarief voor OZB van woningen de afgelopen jaren nauwelijks verhoogd, terwijl de OZB voor niet-woningen en toeristenbelasting beide wel fors zijn verhoogd de afgelopen jaren).

Bijlage 1 Overzicht van 120 regelingen en heffingen voor de recreatieondernemer

Directe en indirecte belastingen en heffingen:

- Winstbelasting c.q. inkomstenbelasting en de beperking op afschrijving van gebouwen
- Onroerende zaakbelasting, onder te verdelen in gebruikersbelasting en eigenarenbelasting (gemeente)
- Belasting op Leidingwater (landelijk te innen via waterleidingbedrijf)
- Energiebelasting op gas en elektriciteit (landelijk te innen via energiebedrijf)
- Grondwaterbelasting
- Waterschap(systeem)heffing (Waterschap)
- Zuiveringsheffing
- Rioolbelasting (gemeente)
- Reinigingsheffing; bijzondere heffingen (vetputten; gemeente)
- Toeristenbelasting (gemeente)
- Woonforensenbelasting (gemeente)
- Vermakelijkhedenretributie (gemeente)
- Precariorechten (gemeente)
- Leges voor diverse vergunningen (gemeente)
- BIZ-heffing (gemeente)
- Assurantiebelasting (landelijk i.v.m. annuleringsverzekeringen)
- Bijzondere btw-regels, zoals reisbureauregeling; diverse tarieven
- Overdrachtsbelasting (landelijk bij de overdracht van recreatiebungalows)
- Kansspelbelasting (landelijk)
- Loonheffing en sociale lasten c.a. i.v.m. personeel (landelijk)
- Werkkostenregeling (eigen personeel en zakelijke klanten)
- Belasting i.v.m. auto's van de zaak (landelijk)
- Provinciale leges en opcenten i.v.m. vervoermiddelen (provincie)
- Accijnzen op alcohol en frisdranken (landelijk via inkoop)
- Accijnzen op tabak (via inkoop)
- Accijnzen op brandstof (via inkoop)
- Erfbelasting en schenkbelasting (landelijk)
- Vastrecht-heffingen op water- en energieaansluitingen (gebaseerd op BAG- of WOZ-objecten; te innen door waterleidingbedrijven en energiebedrijven)
- Heffingen inzake auteursrechten en naburige rechten van BUMA, SENA, Videma, Norma, Vevam, Lira, Reprorecht, enz.

Lasten die samenhangen met het voldoen aan wettelijke en cao verplichtingen

- Meetkosten voor legionellacontroles
- Meetkosten zwemwatercontroles (binnen- en buitenwater)
- Inspectiekosten speeltoestellen
- Inspectiekosten ivm GG en GD
- Inspectiekosten brandtoestellen c.a.
- Inspectiekosten voedselveiligheid c.a.
- Premies pensioen
- Premies Sociaal Fonds
- Werkgeverspremies SV-wetten
- Kosten RIE c.a.

Wetgeving relevant i.h.k.v. de exploitatie van het bedrijf (algemeen; lastendruk)
- Regelgeving m.b.t. Vogel- en Habitatrichtlijn, Flora- en Faunawetgeving, Natuurbeschermingswet
- Gebruikersvergunning,
- Bestemmingsplan en nadere regels omtrent de indeling van het bedrijf en het gebruik van de grond
- regels omtrent het aantal kampeerplaatsen c.q. staanplaatsen
- vergunning/regels omtrent brandveiligheid op het bedrijf
- Woningwet, Bouwbesluit, bouwvergunningen Wet Ruimtelijke Ordening/bestemmingsplan
- Burgerlijke wetboek (diverse afdelingen); wetboek van Koophandel
- Handelsnaamwet en Handelsregisterwet/besluit
- Merkenrecht
- Mededingingswet
- AVG
- Wet Waardering Onroerende Zaken (in het bijzonder de problematiek en lastendruk t.a.v. stacaravans), Wet OZB
- Wet op de reisovereenkomst (BW)
- Regelgeving m.b.t. reprorechten, auteursrechten c.a.
- Prijzenwet, regelgeving omtrent consumentenbescherming
- Pachtwet

Wetgeving ten aanzien van de horeca:
- Drank- en horecawet, Horecavergunning c.a.
- Terrasvergunning
- APV / gemeentelijke verordening
- Warenwet
- Warenwetregeling Hygiëne van levensmiddelen
- regels omtrent de voedselveiligheid (HACCP)
- bijhouden HACCP-checklisten voor controle op voedselveiligheid
- regels omtrent de verkoop van alcoholhoudende middelen, inclusief toezicht en controle
- Tabakswet c.q. regels omtrent de verkoop van tabakswaren
- regels omtrent de exploitatie van ‘gokkasten’
- Auteurswet en Wet naburige rechten (BUMA en SENA)
- Wetgeving verhuur bedrijfsruimte (BW)

Ten aanzien van speeltoestellen en attractietoestellen:
- Besluit veiligheid attractie- en speeltoestellen (v.w.b. watertoestellen)
- bijhouden van checklisten, onderhoudsschema’s en keuringsschema’s van die toestellen
- omgevingsvergunning voor plaatsing

Ten aanzien van zwembaden respectievelijk zwemwater:
- Regels omtrent waterkwaliteit
- Regels omtrent legionellabestrijding
- Bijhouden van checklisten ten aanzien van waterkwaliteit en legionellabestrijding
- Regels omtrent toezicht in zwembaden
- Besluit veiligheid attractie- en speeltoestellen (v.w.b. watertoestellen)
- Wet en Besluit Hygiëne en veiligheid badinrichtingen en zwemgelegenheden
- Regels m.b.t. Keurmerk Schoon en Veilig
- Regels Nationaal Platform Zwembaden (diploma-eisen, licentie-eisen)

Ten aanzien van waterwinning, waterdistributie c.a.; elektriciteit en gasvoorzieningen
- Drinkwaterwet, Waterleidingwet en waterleidingbesluit
- Bijhouden meetprogramma's Waterleidingenbesluit
- Regeling Legionellapreventie in leidingwater
- Grondwaterwetgeving
- Elektriciteitswet en Gaswet, inclusief vele netcodes
- Stoomwezen (propaantanks); regelgeving opslag propaan en butaangas
- Diverse belastingen op dit thema

Ten aanzien van detailhandel:
- regels omtrent voedselveiligheid
- bijhouden van checklisten ten aanzien van voedselveiligheid
- Wetgeving i.v.m. detailhandel
- Openingstijdenwet

Ten aanzien van personeel:
- Wet Arbeid en Zorg; Arbo-wet, Arbobesluit, en Arboregeling
- bedrijfshulpverlening
- Bijhouden checklisten vanuit Arbo-wetgeving (RI&E)
- Arbeidswetgeving (BW en BBA)
- Wet werk en Zekerheid
- Flexwet
- Arbeidstijdenwet en Deeltijdwet
- CAO, pensioen
- Kinderopvang
- Wetgeving inzet jongeren en allochtonen
- WIA/WGA en andere sociale verzekeringswetgeving
- Sectorale pensioenregelingen
- Wet op de ondernemingsraden
- Belastingwetgeving; inhouding loonheffing c.a.

Ten aanzien van milieu c.a.:
- Wet Milieubeheer
- Activiteitenbesluit
- Boswet
- Besluit Horeca- en sport- en recreatieinrichtingen milieubeheer
- Wet bodembescherming en Lozingenbesluit bodembescherming
- Wet verontreiniging oppervlaktewater en Lozingenbesluit WVO
- Verplichtingen uit Natuurschoonwet, Natuurbeschermingswet en Boswet
- Wetgeving rond Stankcircels rond veehouderijen
- Regelgeving m.b.t. reinigingsheffingen, rioolheffingen, zuiveringslasten
- Bestrijdingsmiddelenwet c.q. wet gewasbeschermingsmiddelen en biociden c.q. regels omtrent bestrijdingsmiddelen
- Regels omtrent gebruik en opslag schoonmaakmiddelen (chloor e.d.)
- Gezondheids- en Welzijnswet voor dieren (kinderboerderij op bedrijf)

Ten aanzien van ruimtelijke ordening en natuur:
- WABO; Ruimtelijke Ordening
- Bestemmingsplannen
- Provinciale ruimtelijke plannen
- Reconstructiegebieden
- Natura 2000-gebieden; Nationale Landschappen; Natuurwet
- Regelgeving m.b.t. monumenten
- Regelgeving m.b.t. bescherming van archeologisch kwetsbare gebieden
- Ontgrondingenwet

Ten aanzien van brandveiligheid:
- regelgeving m.b.t. brandveiligheid (afstand tussen kampeermiddelen c.a.)
- regelgeving m.b.t. blusmiddelen
- regelgeving m.b.t. gebruik en opslag van propaan en butaangas

Ten aanzien van gasten op het bedrijf:
- AVG.
- Europese richtlijn inzake elektronische handel
- Sectorale voorwaarden en overeenkomsten (bv. RECRON- of KHN-voorwaarden)
- Bedrijfsreglement
- Bedrijfshulpverlening en EHBO
- BTW-zaken
- Regelgeving m.b.t. toeristenbelasting, woonforensenbelasting, vermakelijkhedenretributie
- Bijhouden nachtregister t.b.v. veiligheidsdiensten
- Bijhouden administratie t.b.v. toeristenbelasting

Bijlage 2 Overzicht van lasten

Rijksbelastingen

Bedrijven in de verblijfsrecreatie hebben te maken met een aantal jaarlijks terugkerende rijksbelastingen. Tot deze belastingen horen de volgende:

- Loonheffing en premies volks- en werknemersverzekeringen: verblijfsrecreatiebedrijven hebben doorgaans werknemers in dienst. Bij de uitbetaling van het loon voor geleverde werkzaamheden krijgen recreatiebedrijven te maken met loonheffingen. Deze heffingen bestaan uit vier heffingen, te weten 1. loonbelasting, 2. premie volksverzekeringen, 3. premie werknemersverzekeringen en 4. de inkomensafhankelijke bijdrage Zorgverzekeringswet. De loonbelasting geldt als voorheffing op de inkomstenbelasting, die voor rekening van de werknemer is. De overige heffingen zijn op te delen in een werknemers- en werkgeversdeel. Volksverzekeringen zijn wettelijk verplichte sociale verzekeringen die inwoners verzekeren tegen de financiële gevolgen van onder andere ouderdom. Werknemersverzekeringen zijn wettelijk verplichte sociale verzekeringen die werknemers verzekeren tegen de financiële gevolgen van werkloosheid, ziekte en arbeidsongeschiktheid. Ook het Sociaal Fonds wordt hiertoe gerekend. De inkomensafhankelijke bijdrage Zorgverzekeringswet, ten slotte, is een werkgeversheffing voor de Zorgverzekeringswet. Voor uitzendkrachten geldt dat de loonheffing in principe door het uitzendbureau wordt betaald, maar de werkgever kan aansprakelijk worden gehouden indien het uitzendbureau niet de juiste belasting betaalt;
- Belasting over de toegevoegde waarde (btw): recreatiebedrijven betalen tevens belasting over de omzet. Ondernemers rekenen de btw door aan afnemers in de prijs voor goederen en diensten en dragen de btw af aan de Belastingdienst. Voor goederen en diensten bestaan verschillende tarieven. Het algemene tarief is sinds 2012 21%, het verlaagde tarief was tot en met 2018 6% en is sinds 2019 9%. Het lage tarief is het meest van toepassing in de recreatie (logies, horecabestedingen uitgezonderd alcohol);
- Assurantiebelasting: de assurantiebelasting is een belasting op verzekeringen. Het betreft een algemene belasting die vergelijkbaar is met de btw en op dit moment ook 21% bedraagt. De assurantiebelasting geldt onder andere voor autoverzekeringen, opstalverzekeringen, inboedelverzekeringen, aansprakelijkheidsverzekeringen en rechtsbijstandsverzekeringen;
- Vennootschapsbelasting: de vennootschapsbelasting (vpb) is een belasting over de winst. In 2018 was de vpb 20% tot een belastbaar bedrag van € 200.000,- en 25% bij een belastbaar bedrag boven € 200.000,-. Daarnaast gelden allerlei regelingen die beperkend op de vpb werken. Energie- en milieu-investeringen kunnen in bepaalde gevallen worden afgeschreven, terwijl de vpb kan worden verrekend als in eerdere jaren verlies is geleden. De regeling omtrent de afschrijving van bedrijfspanden werkt ook beperkend, maar is minder omvangrijk geworden. Tot en met 2018 kon worden afgeschreven tot een bodemwaarde van 50% van de WOZ-waarde van een pand, in 2019 geldt een bodemwaarde van 100% van de WOZ-waarde. Deze beperking geldt alleen voor rechtseenheden;

- Milieubelastingen: recreatiebedrijven krijgen vanwege het gebruik van water, elektriciteit en gas te maken met verschillende milieubelastingen:
    - Energiebelasting gas plus heffing opslag duurzame energie: de energiebelasting op gas is een milieubelasting die tot doel heeft om de gebruiker zuiniger en efficiënter om te laten gaan met gas. Leveranciers dragen de energiebelasting af aan de overheid en rekenen deze door aan hun afnemers, waaronder dus recreatiebedrijven. De heffing opslag duurzame energie heeft tot doel productie en gebruik van duurzame energiebronnen te stimuleren en geldt als extra belasting bovenop de energiebelasting. Beide belastingen worden opgelegd per verbruikte kubieke meter. Er is sprake van een degressief tarief, naarmate het verbruik toeneemt neemt het totaal van de energiebelasting en opslag duurzame energie per kubieke meter af;
    - Energiebelasting elektriciteit plus heffing opslag duurzame energie: de energiebelasting op elektriciteit is een milieubelasting die tot doel heeft om de gebruiker zuiniger en efficiënter om te laten gaan met elektriciteit. Leveranciers dragen de energiebelasting af aan de overheid en rekenen deze door aan hun afnemers, waaronder dus recreatiebedrijven. De heffing opslag duurzame energie heeft tot doel productie en gebruik van duurzame energiebronnen te stimuleren en geldt als extra belasting bovenop de energiebelasting. Beide belastingen worden opgelegd per verbruikte kilowattuur. Ook hier is sprake van een degressief tarief, naarmate het verbruik toeneemt neemt het totaal van de energiebelasting en opslag duurzame energie per kubieke meter af. Tevens geldt een belastingvermindering per aansluiting, aangezien elektriciteit als basisbehoefte is aangemerkt;
    - Belasting op Leidingwater: de Belasting op Leidingwater is een milieubelasting die de leveranciers van drinkwater aan de overheid afdragen. Leveranciers van drinkwater rekenen deze belasting door aan hun afnemers, waaronder dus recreatiebedrijven. De Belasting op Leidingwater wordt geheven over de eerste 300 m^3 die aan een verbruiker wordt geleverd per verbruiksperiode van 12 maanden. De belasting geldt per WOZ-object en per kubieke meter geldt een vast tarief. Voor een juiste berekening van de Belasting op Leidingwater dient duidelijk te zijn aan hoeveel WOZ-geregistreerde objecten het drinkwater daadwerkelijk wordt geleverd.

Naast genoemde belastingen en heffingen dragen recreatiebedrijven accijnzen af bij verkoop van alcoholhoudende dranken en tabak, en verbruiksbelasting bij alcoholvrije dranken. Ook dragen bedrijven in sommige gevallen kansspelbelasting af, als het bedrijf bijvoorbeeld beschikt over een speelautomaat. Over bedrijfsvoertuigen wordt onder meer motorrijtuigenbelasting betaald. Recreatiebedrijven krijgen daarnaast bij een bedrijfsovername te maken met de overdrachtsbelasting. Omdat het hier gaat om een eenmalige belasting gaat, blijft genoemde belasting buiten beschouwing.

Gemeentelijke belastingen

Ook de gemeente legt recreatiebedrijven jaarlijks verschillende belastingen op. Hierbij horen de volgende belastingen:

- Toeristenbelasting: de toeristenbelasting is een algemene, directe belasting die door gemeenten wordt geheven voor het houden van verblijf met overnachting (in welke vorm dan ook, maar tegen vergoeding) door personen die niet als ingezetene in de Basisregistratie Personen (BRP) van de gemeente zijn opgenomen. Een toerist betaalt belasting omdat hij of zij gebruik maakt van de voorzieningen van de gemeente.

In principe is het doel van de belasting daarmee om deze voorzieningen te bekostigen of te verbeteren. 81% van de gemeenten bracht in 2018 toeristenbelasting in rekening. Het ongewogen gemiddelde bedrag dat een toerist afdraagt per nacht was in dat jaar € 1,75[15]. Toeristenbelasting wordt geheven naar het aantal overnachtingen, wat op forfaitaire en niet-forfaitaire wijze kan plaatsvinden. Bij een forfaitaire heffingswijze wordt het gemiddeld aantal overnachtende personen per plaats of accommodatie vermenigvuldigd met het aantal nachten dat zij verblijf houden. Aan een forfaitaire heffingswijze dient feitenonderzoek vooraf te zijn gegaan. Bij een niet-forfaitaire heffingswijze wordt het daadwerkelijke aantal overnachtingen aangehouden, met het nachtregister van de verblijfsaanbieder als bron;

- Onroerendezaakbelasting (OZB): de onroerendezaakbelasting wordt geheven over de waarde van onroerende zaken. De OZB heeft tot doel een deel van de taken van de gemeente te financieren. De inkomsten uit de OZB hebben geen vooraf bepaald bestemmingsdoel, er is derhalve sprake van een algemene belasting. Er zijn twee typen belastingen, namelijk een eigenarenbelasting en een gebruikersbelasting. De eigenarenbelasting wordt geheven over woningen en niet-woningen, terwijl de gebruikersbelasting alleen wordt geheven over niet-woningen. Er wordt een percentage van de WOZ-waarde als basis genomen voor de bepaling van de omvang van de OZB.
- Rioolheffing: De rioolheffing is een directe belasting die wordt geheven ter bestrijding van de kosten die voor de gemeente verbonden zijn aan de inzameling en het transport van huishoudelijk afvalwater en bedrijfsafvalwater, evenals de zuivering van huishoudelijk afvalwater en de inzameling en verwerking van afvloeiend hemelwater, en het treffen van maatregelen ten aanzien van de grondwaterstand. De rioolheffing valt uiteen in een eigenaren- en gebruikersdeel, waarbij degene die bij het begin van het belastingjaar een perceel dat aangesloten is op de gemeentelijke riolering in bezit heeft als eigenaar wordt aangemerkt, en degene die het perceel gebruikt maar niet in bezit heeft als gebruiker wordt aangemerkt. Het eigenaren- en gebruikersdeel kan op verschillende manieren worden belast en verschilt dus per gemeente. Er wordt een onderscheid gemaakt tussen woningen en niet-woningen. Het eigenarendeel kan middels een vast bedrag worden belast, of via een percentage van de WOZ-waarde. Het gebruikersdeel wordt vaak geheven naar het aantal kubieke meter dat wordt afgevoerd vanaf een perceel;
- Precariobelasting: de precariobelasting is een gemeentelijke belasting die geldt voor het hebben van voorwerpen onder, op of boven gemeentegrond. De houder van een dergelijk voorwerp is belastingplichtig. De belasting kan niet worden geheven als de aanwezigheid van het voorwerp moet worden gedoogd op grond van een wettelijke of contractuele verplichting. Voorbeelden van belaste voorwerpen zijn kabels en leidingen, terrassen, zonneschermen, lichtreclames en vlaggen.
- Reclamebelasting: de reclamebelasting is een gemeentelijke belasting voor openbare aankondigingen in letters, symbolen en/of kleuren die vanaf de openbare weg zichtbaar zijn. Er zijn verschillende heffingswijzen. Sommige gemeenten kijken naar de oppervlakte van de reclame, andere gemeenten hanteren de WOZ-waarde van het gebouw als grondslag voor het vaststellen van de aanslag. Niet alle gemeenten heffen reclamebelasting;
- BIZ-bijdrage: een bedrijveninvesteringszone (BIZ) is een afgebakend gebied (bijvoorbeeld een winkelstraat of bedrijventerrein) waarbinnen ondernemers en/of eigenaren samen investeren in de kwaliteit van de omgeving.

15 Bron: Centrum voor Onderzoek van de Economie van de Lagere Overheden

De BIZ-bijdrage heeft tot doel het dekken van kosten die verbonden zijn aan activiteiten in de openbare ruimte en op het internet, ter bevordering van de leefbaarheid, veiligheid, ruimtelijke kwaliteit en/of economische ontwikkeling van de BIZ. De BIZ-bijdrage is een bestemmingsbelasting, die alleen opgelegd kan worden aan eigenaren en gebruikers van niet-woningen. Alle ondernemers en eigenaren in het werkingsgebied zijn verplicht mee te betalen. Vooraf dient draagvlakonderzoek te worden uitgevoerd. De heffingswijze is middels een vast bedrag of middels een percentage van de WOZ-waarde. Naast genoemde belastingen en heffingen krijgen verblijfsrecreatiebedrijven te maken met leges voor vergunningen en met reinigingsrechten.

Uit de diepte-interviews die ZKA heeft uitgevoerd kwam naar voren dat voor bedrijven hierdoor niet ieder jaar lasten ontstaan. Omdat leges geen jaarlijks terugkerende heffingen zijn en daarbij beperkt van omvang, worden deze in de berekening van de lastendruk buiten beschouwing. Dat geldt ook voor reinigingsrechten, die een retributie zijn. Verblijfsrecreatiebedrijven zijn gedwongen de gemeente te betalen indien de gemeente afval van het bedrijf inzamelt. De gemeente heeft echter geen wettelijke verplichting afval van bedrijven in te zamelen. Verblijfsrecreatiebedrijven kunnen ook terecht bij private partijen, waardoor afvalinzameling meer het karakter van kostenpost dan belasting heeft.

Waterschapsbelastingen

Naast rijks- en gemeentelijke belastingen hebben recreatiebedrijven te maken met een drietal waterschapsbelastingen:

- Zuiveringsheffing: de zuiveringsheffing heeft betrekking op de kosten voor het zuiveren van afvalwater in afvalwaterzuiveringsinstallaties van het waterschap. Alle bedrijven en huishoudens die afvalwater lozen op het riool betalen de zuiveringsheffing. De hoogte van de zuiveringsheffing wordt bepaald door het aantal vervuilingseenheden. Bij huishoudens geldt dat een eenpersoonshuishouden als één vervuilingseenheid wordt aangemerkt. Meerpersoonshuishoudens worden voor drie vervuilingseenheden belast. Bij recreatiebedrijven geldt dat de verhuurder/exploitant heffingplichtig is als sprake is van verhuur aan wisselende, opeenvolgende gebruikers voor korte perioden. Het aantal vervuilingseenheden wordt in de regel berekend door de hoeveelheid ingenomen water te vermenigvuldigen met een eenheidsprijs. Hieruit volgt het aantal vervuilingseenheden;
- Verontreinigingsheffing: de verontreinigingsheffing is sterk vergelijkbaar met de zuiveringsheffing. Het doel van de belasting is hetzelfde en de hoogte van de belasting wordt op eenzelfde wijze en tegen dezelfde tarieven bepaald. Bedrijven ontvangen een aanslag voor de verontreinigingsheffing als afvalwater rechtstreeks wordt geloosd op oppervlaktewater (bijvoorbeeld een sloot), terwijl de zuiveringsheffing geldt bij een lozing op het riool;
- Watersysteemheffing: de watersysteemheffing heeft als doel de kosten te dekken voor het beheren van het oppervlaktewater en voor waterkering. Er zijn vier verschillende soorten watersysteemheffing, namelijk voor ingezetenen, voor gebouwde percelen, voor ongebouwde percelen en voor natuur. De heffingswijze is verschillend per type watersysteemheffing. De watersysteemheffing voor ongebouwde percelen en voor natuur wordt vastgesteld per hectare. Het tarief hangt af van het gebruik van het perceel. Voor ingezetenen geldt een vast tarief per wooneenheid, voor gebouwde percelen geldt een percentage van de WOZ-waarde. Dit laatstgenoemde type watersysteemheffing wordt doorgaans aan recreatiebedrijven opgelegd.

Overige lasten

Verblijfsrecreatiebedrijven krijgen ten slotte met een aantal lasten te maken die het gevolg zijn van wettelijke regelingen. Deels wordt een heffing opgelegd door daartoe bevoegde instanties, deels maakt het verblijfsrecreatiebedrijf op eigen initiatief kosten om te voldoen aan wet- en regelgeving. Er is sprake van onder meer de volgende lasten:

- Pensioenlasten: in de collectieve arbeidsovereenkomst van de recreatiebranche is een pensioenregeling verplicht gesteld.
  De verplichtstelling maakt dat de lasten in de bedrijfsvoering voor de ondernemer hoger zijn. In de cao is opgenomen dat het werkgeversdeel voor de pensioenen minimaal 50% van het pensioenbedrag beslaat. Het is toegestaan van dit percentage af te wijken. Onder bepaalde condities is vrijstelling van het toepassen van de pensioenregeling mogelijk. De pensioenpremie bedraagt 19,6% van de loonsom, verminderd met de AOW-franchise;
- Heffing auteursrechten en naburige rechten: er zijn meerdere heffingen voor auteursrechten en naburige rechten in Nederland, waarbij verschillende instanties zijn betrokken. Buma/Stemra behartigt de belangen van componisten en beschermt hun auteursrecht door heffingen op te leggen aan ondernemers die in hun bedrijfsvoering via beeld en/of geluid gebruik maken van de werken van de componisten. Sena behartigt de naburige rechten, dus de rechten van de uitvoerende artiesten (muzikanten, acteurs, filmproducenten, etc.). VIDEMA legt heffingen op voor het vertonen van tv- en filmbeelden, terwijl VEVAM een aantal auteursrechtelijke vergoedingen voor regisseurs oplegt. Stichting Reprorecht, ten slotte, heft en verdeelt vergoedingen voor het kopiëren uit auteursrechtelijk beschermd materiaal. Doorgaans geldt een heffing op basis van het aantal aansluitingen (bijv. VIDEMA) of aantal werknemers (reprorechten).
- Overige lasten n.a.v. wet- en regelgeving: de verblijfsrecreatie wordt gekenmerkt door een grote variëteit aan voorzieningen op het park zelf, zoals binnen- en buitenspeelvoorzieningen, binnen- en buitenzwembaden, recreatieplassen, sportvelden, horeca en kampeerwinkels. De meeste voorzieningen op een recreatiepark zijn gebonden aan wet- en regelgeving. In de horeca geldt bijvoorbeeld de Hygiënecode waarmee een ondernemer aan de HACCP-eisen kan voldoen. Daarnaast moet een restaurant aan de voorschriften voor voedselveiligheid voldoen. Een zwembad moet periodiek worden gecontroleerd op legionella. Al deze wet- en regelgeving zorgt ervoor dat ondernemers met zowel out-of-pocket kosten als opportuniteitskosten te maken krijgen. Ook bij ziekte van werknemers is sprake van dergelijke lasten voor de ondernemer.

GEMEENTERAAD ARNHEM
BEHANDELRESULTAAT

Raadsvoorstel Perspectiefnota 2025-2028, Jaarstukken 2023 & Turap 1-2024 – vervolg portefeuille Paul Smeulders (onderdeel financiën)

Fasering

- ☐ Informatieve bespreking
- ☑ Meningsvormende bespreking
- ☐ Bespreking Moties & Amendementen
- ☐ Besluitvormende vergadering

Eerdere besprekingen

- PA 17 april - Raad van de Stad (informatief)
- PA 24 april – Presentatie (informatief)
- PA 15 mei - Technische vragenmarkt (informatief)
- PA 22 mei – Informatieve en meningsvormende bespreking

Aanwezig

De raadsleden/fractievolgers Malda (ChristenUnie), Schrijvers & Maref (VVD), Kraaijenbrink (Arnhem Centraal), Usta (Denk), Lu (Partij voor de Dieren), Brandts (D66), Snelting (Volt), Simonis (GroenLinks), Visser (PvdA).
De fracties van SP, CDA, BurgerBelang Arnhem, , PVV, Forum voor Democratie en Groep Van den Broek waren niet vertegenwoordigd.
Verder aanwezig: Kundic (wethouder) en Barink (ambtelijke ondersteuning)

Bespreking

Het betreft de hervatting van de meningsvormende bespreking van de Perspectiefnota 2025-2028, Jaarstukken 2023 & Turap 1-2024. In deze raadskamer wordt de portefeuille van wethouder Kundic besproken. Er wordt gestart met de eerste termijn van het college, waarin wethouder Kundic de vragen beantwoord welke tijdens de Politieke Avond van 22 mei in de eerste termijn door de raadskamer zijn gesteld. Er volgt een tweede termijn.

Conclusie

Aan het einde van de bespreking concludeert de voorzitter dat de meningsvormende bespreking is afgerond. De bespreking zal worden doorgeleidt naar de bespreking van moties en amendementen tijdens de Politieke Avond van 5 juni.

De raadsadviseur,

S. Vos

De voorzitter,

C. Prinsen

GEMEENTE Arnhem

Besluit van	29 mei 2024
Zaaknummer	4202770

DE RAAD VAN DE GEMEENTE ARNHEM;

gelezen het voorstel van de agendacommissie van 24 mei 2024, nummer: 4202770

besluit:

De concept-besluitenlijst van de raadsvergadering van 24 april 2024 vast te stellen.

De griffier,

De voorzitter,

BESLUITENLIJST VAN DE VERGADERING VAN DE
RAAD VAN DE GEMEENTE ARNHEM OP WOENSDAG 24 april 2024

De voorzitter: Marcouch

De griffier: Kersten

Aanwezig de leden: Aït Chrif (PvdA), De Boef (GroenLinks), Brandts (D66), Van den Broek (CDA), Coenders (GroenLinks), Elfrink (SP), Van Engelenburg (VVD), Eppich (VVD), Gerretschen (GroenLinks), Groot (Arnhem Centraal), De Groot (Partij voor de Dieren), Heemskerk (D66), Hogenhout (Partij voor de Dieren), Koorn (CDA), Kraaijenbrink (Arnhem Centraal), Kumas (VVD), Van der Laak (Arnhem Centraal), Loor (D66), Lu (Partij voor de Dieren), Manders (Arnhem Centraal), Maref (VVD), Van Munster (PvdA), Nede (ChristenUnie), Neutkens (Volt), Noomen (GroenLinks), Pape (VVD), Prinsen (GroenLinks), Roelen (SP), Scholten (Volt), Simonis (GroenLinks), Usta (DENK), Verheij (PVV), Visser (PvdA), de Vroome (D66), Wiggers (Burger Belang Arnhem),

Afwezig de leden: Bal (DENK), Dayioğlu (GroenLinks), Luurssen (Forum Voor Democratie), Zwijnepoel (D66), De Groot (Partij voor de Dieren) (na 23.00 uur)

Aanwezig de wethouders: Bouwkamp, Van de Geijn, Kundić, Lauriks, Roelofs, Smeulders en Van der Wel

Begintijd vergadering: 21.30 uur

Eindtijd vergadering: 23.40 uur

BESLUITEN:
Agendapunt:

5.5 Vaststellen van de concept-besluitenlijst van de vergadering van 10 april 2024	Het voorstel is met algemene stemmen aangenomen.
2.5 Vaststellen van de lijst van ingekomen stukken en ter inzage gelegde stukken voor de gemeenteraad	Het voorstel is met algemene stemmen aangenomen.
6.1 Vaststellen: Ontwerp Meerjarenprogrammabegroting BVO DRAN 2025-2028	Het voorstel is terugverwezen naar bespreking in de raadskamer.
6.2 Aanpassing gemeenschappelijke regeling Park Lingezegen	Het voorstel is met algemene stemmen aangenomen.
6.3 Vaststellen: Wijziging gemeenschappelijke regeling regio Arnhem-Nijmegen	Het voorstel is met algemene stemmen aangenomen.
7.1 Vaststellen: Bestemmingsplan 'Chw Schuytgraaf, veegplan 2017, herziening veld 1 en 1a'	Het amendement 'Inpassing woonwagens volgens afspraak' (24A11) van de fracties D66, PvdD en VVD is met 26 stemmen voor en 8 stemmen tegen aangenomen. Het voorstel is met 29 stemmen voor en 5 stemmen tegen aangenomen.
7.2 Vaststellen: Bestemmingsplan 'Chw Schuytgraaf, veegplan 2017, herziening veld 26 en 27 & reparaties en detaillering'	Het voorstel is met algemene stemmen aangenomen.
7.3 Vaststellen: Exploitatieplan Schuytgraaf, 14e herziening	Het voorstel is met 32 stemmen voor en 2 stemmen tegen aangenomen.
7.4 Vaststellen: Positief sportklimaat, toekomst sportclubs en duurzaam kunstgrasbeleid	Het amendement 'Uitzondering voor Arnhemse verenigingen die anno 2024 geen kunstgrasveld hebben' (24A10) van de fractie DENK is met 3 stemmen voor en 31 stemmen tegen verworpen. De motie 'Het belang van de BOSA regeling' (24M52) van de fracties VVD, D66, Volt en DENK is met algemene stemmen aangenomen. De motie 'Bescherm sporten in de buitenruimte' (24M54) van de fractie VVD is met 18 stemmen voor en 16 stemmen tegen aangenomen. De motie 'Afwegingscriteria voor realisatie van kunstgrasvelden niet helemaal van toepassing' (24M55) van de fractie DENK is met 3 stemmen voor en 31 stemmen tegen verworpen. De motie 'Goede en veilig bespeelbare voetbalvelden Paasberg en Elsweide', (24M56) van de fractie DENK is met 4 stemmen voor en 30 stemmen tegen verworpen. De motie 'Kunstgrasveld voor de Paasberg en Elsweide' (24M57) van de fractie DENK is met 3 stemmen voor en 31 stemmen tegen verworpen. De motie 'Ook Elsweide heeft recht op een kunstgrasveld' (24M58) van de fractie DENK is met 3 stemmen voor en 31 stemmen tegen verworpen.

Zaaknummer: 4176116

	Het voorstel is met 32 stemmen voor en 2 stemmen tegen aangenomen.
7.5 Vaststellen: Bedrijveninvesteringszone Vastgoedeigenaren Kernwinkelgebied Binnenstad Arnhem 2025-2029	De motie "Arnhem werkt niet mee aan dataverzameling door Big Tech', (24M62) van de fractie PvdD is ingetrokken. Het voorstel is met 31 stemmen voor en 4 stemmen tegen aangenomen. Het lid Hogenhout wordt geacht ‘voor’ te hebben gestemd.
8.1 Motie vreemd aan de agenda ‘Fout van versmalling trottoir rechtzetten’ (24M59)	De beraadslagingen over deze motie zijn verdaagd naar 29 mei 2024.

De griffier,

De voorzitter,

Bijlage: Overzicht stemmingen PA 24 april 2024

RAADSVOORSTEL

Aan de gemeenteraad

Zaaknummer 4202770

Onderwerp: Vaststellen van de concept-besluitenlijst van de vergadering van 24 april 2024

Inleiding

De Agendacommissie stelt u voor de concept-besluitenlijst van de raadsvergaderingen van 24 april 2024 vast te stellen.

Voorstel

1. De concept-besluitenlijst van de raadsvergadering van 24 april 2024 vast te stellen.

Bijlagen

Stukken voor gemeenteraad

– Concept-besluitenlijst van de raadsvergadering van 24 april 2024

GEMEENTE Arnhem

RAADSVOORSTEL

Besluit van	29 mei 2024
Zaaknummer	4202770

DE RAAD VAN DE GEMEENTE ARNHEM;

gelezen het voorstel van de agendacommissie van 24 mei 2024, nummer: 4202770

besluit:

1. De concept-besluitenlijst van de raadsvergadering van 24 april 2024 vast te stellen.

De griffier, De voorzitter,

Arnhem GEMEENTE

GEMEENTE Arnhem

Besluit van 29 mei 2024

Zaaknummer 4160038

DE RAAD VAN DE GEMEENTE ARNHEM;

gelezen het voorstel van burgemeester en wethouders van 16 april 2024, nummer: 4160038

gelet op artikel 1 van de Wet gemeenschappelijke regelingen

besluit:

1. Met bijvoegde zienswijzebrief te reageren op:
   a. het ontwerp-wijzigingsbesluit van de Gemeenschappelijke regeling Veiligheids- en Gezondheidsregio Gelderland-Midden
   b. het ontwerp van de Bijdrageregeling VGGM
   c. het voornemen van het algemeen bestuur VGGM om een "Instellingsbesluit Bestuurscommissies" vast te stellen

De griffier, De voorzitter,

GEMEENTE Arnhem

Aan het Dagelijks Bestuur van de Veiligheids- en Gezondheidsregio Gelderland Midden
Ter attentie van dhr. A. Slofstra
Postbus 5364
6802 EJ Arnhem

Datum : 29 mei 2024
Zaaknummer : 4160038
Contactpersoon : Martine Meurs
Marleen van Overstraten
Telefoonnummer : 026 3773346
026 3774592

Onderwerp: Zienswijze wijziging gemeenschappelijke regeling VGGM

Geacht bestuur,

De gemeente Arnhem ontving van u de volgende voorstellen:

1. Het ontwerp-wijzigingsbesluit van de Gemeenschappelijke regeling VGGM;
2. Het ontwerp van de Bijdrageregeling VGGM.
3. Het voornemen van het algemeen bestuur VGGM om een "Instellingsbesluit Bestuurscommissies" vast te stellen.

Wij danken u voor de voorbereiding van de wijziging van de gemeenschappelijke regeling, het ontwerp van de Bijdrageregeling VGGM en het concept Instellingsbesluit. Wij zijn tevreden met de verwerking van de keuzes die volgen uit de aanpassingen in de Wet Gemeenschappelijke Regelingen en de gewenste wijzigingen in de governancestructuur van de VGGM. We hebben dan ook geen inhoudelijke zienswijze (onder 1 en 2) en wensen of bedenkingen (onder 3). We hechten aan de vastlegging van de gehanteerde termijnen die worden aangehouden voor zienswijzeprocedures zodat wij onze zienswijze tijdig kenbaar kunnen maken.

Hierbij spreken wij het vertrouwen uit dat met het hanteren van deze termijnen er voldoende tijd gereserveerd is voor het doorlopen van een zorgvuldig bestuurlijk proces en kijken wij uit naar een verdere goede samenwerking.

Hoogachtend,
De griffier,

De voorzitter

RAADSVOORSTEL

Aan de gemeenteraad

Zaaknummer 4202770

Onderwerp: Vaststellen van de lijst van ingekomen stukken voor de raadsvergadering van 29 mei 2024

Inleiding

De Agendacommissie stelt u voor de "Lijst van Ingekomen Stukken" van 18 april 2024 tot en met 22 mei 2024 vast te stellen.

Als raadslid kunt u de ingekomen stukken inzien via het Bestuurlijk Informatiesysteem (iBabs).

Voorstel

1. De "Lijst van ingekomen Stukken" van 18 april 2024 tot en met 22 mei 2024 vast te stellen.

Bijlagen

Stukken voor gemeenteraad
- Lijst van Ingekomen stukken (18 april 2024 tot en met 22 mei 2024)

Arnhem GEMEENTE

RAADSVOORSTEL

Besluit van	29 mei 2024
Zaaknummer	4202770

DE RAAD VAN DE GEMEENTE ARNHEM;

gelezen het voorstel van de agendacommissie van 24 mei 2024, nummer: 4202770

besluit:

1. De "Lijst van ingekomen Stukken" van 18 april 2024 tot en met 22 mei 2024 vast te stellen.

De griffier, De voorzitter,

Gemeente Arnhem

Lijst van Ingekomen stukken (18 april 2024 tot en met 22 mei 2024)			
Datum	**Afzender**	**Titel**	**Advies**
18-04-2024	Gelders Archief	Jaarverslag Gelders Archief 2023	Voor kennisgeving aannemen
26-04-2024	Juridische Zaken - Gemeente Arnhem	Uitspraak Wvg Schaapsdrift	Voor kennisgeving aannemen
29-04-2024	Vervoersorganisatie Regio Arnhem Nijmegen	Voorlopige jaarstukken 2023 BVO DRAN	Voor kennisgeving aannemen
30-04-2024	H.J. van der Molen	Koningsdag festiviteiten terugkerende ernstige overlast	Voor kennisgeving aannemen
02-05-2024	HORA - Stichting Hotel Overleg Regio Arnhem	Toeristenbelasting 2025	Voor kennisgeving aannemen
02-05-2024	K. Koorn	Ontslag als lid van de gemeenteraad	Voor kennisgeving aannemen
03-05-2024	Gemeenteraad Hardinxveld-Giessendam	Aanbieding van de motie Meer taken? Dan ook knaken!	Voor kennisgeving aannemen
03-05-2024	Schouwgroep parken Sonsbeek, Zypendaal en Gulden Bodem	Twee gelukwensen en een afwijzing	Kopie van aan college en/of burgemeester gerichte mail/brief, voor kennisgeving aannemen
07-05-2024	J. Boxem & S. Brandsma	Het niet willen realiseren en bekostigen van een struikelsteen voor een vergastte burger uit uw stad door de gemeente	In handen stellen van het college van B&W ter afdoening, verzoek kopie antwoordbrief/mail aan raad
07-05-2024	H. van Haaften	Vitesse	Voor kennisgeving aannemen
07-05-2024	J. Letschert	Verkeer in vogelgebied park Lingezegen - Waterrijk	In handen stellen van het college van B&W ter afdoening, verzoek kopie antwoordbrief/mail aan raad
07-05-2024	Stichting Arnhems Hart	Sociaal jaarverslag Stichting Arnhems Hart 2023	Voor kennisgeving aannemen

Lijst van Ingekomen stukken (18 april 2024 tot en met 22 mei 2024)			
Datum	**Afzender**	**Titel**	**Advies**
07-05-2024	Fractie CDA	Verantwoording fractiekostenvergoeding 2023	In handen van de griffier ter afdoening
10-05-2024	VPPG	Er is in de Tweede en Eerste Kamer een schrijnend gebrek aan empathisch vermogen!	Voor kennisgeving aannemen
13-05-2024	Provincie Gelderland	Begrotingscirculaire 2025	Voor kennisgeving aannemen
13-05-2024	A. Kampen	Overlast gevend bushokje op de kruising Vijverlaan - Klarendalse weg	Voor kennisgeving aannemen
13-05-2024	VNG	Verkiezing Meest Toegankelijke Gemeente	Kopie van aan college en/of burgemeester gerichte mail/brief, voor kennisgeving aannemen
15-05-2024	E. Smit	Trouwen	Voor kennisgeving aannemen
15-05-2024	Arnhemse Uitdaging	Jaarboek 2023 Arnhemse Uitdaging	Voor kennisgeving aannemen
15-05-2024	J. de Bruin	Dringend verzoek om oplossing voor grondwaterproblemen in Gashouderskwartier	In handen stellen van het college van B&W ter afdoening, verzoek kopie antwoordbrief/mail aan raad
15-05-2024	Fractie D66	Verantwoording fractiekostenvergoeding 2023	In handen van de griffier ter afdoening

Lijst van Ingekomen stukken (18 april 2024 tot en met 22 mei 2024)			
Datum	**Afzender**	**Titel**	**Advies**
16-05-2024	Euregio Rhein-Waal/Euregio Rijn-Waal	Verslag van de vergadering van de commissie financiën en projecten van de Euregio Rijn-Waal d.d. 18 april 2024	Voor kennisgeving aannemen
22-05-2024	Contactgroep Onderlangs	Tijdelijke huisvesting asielzoekers in NH Rijnhotel	Kopie van aan college en/of burgemeester gerichte mail/brief, voor kennisgeving aannemen

GEMEENTE Arnhem

Besluit van 29 mei 2024

Zaaknummer 4160038

DE RAAD VAN DE GEMEENTE ARNHEM;

gelezen het voorstel van burgemeester en wethouders van 16 april 2024, nummer: 4160038

gelet op artikel 1 van de Wet gemeenschappelijke regelingen

besluit:

1. Met bijvoegde zienswijzebrief te reageren op:
   a. het ontwerp-wijzigingsbesluit van de Gemeenschappelijke regeling Veiligheids- en Gezondheidsregio Gelderland-Midden
   b. het ontwerp van de Bijdrageregeling VGGM
   c. het voornemen van het algemeen bestuur VGGM om een "Instellingsbesluit Bestuurscommissies" vast te stellen

De griffier, De voorzitter,

GEMEENTE Arnhem

Aan het Dagelijks Bestuur van de Veiligheids- en Gezondheidsregio Gelderland Midden
Ter attentie van dhr. A. Slofstra
Postbus 5364
6802 EJ Arnhem

Datum : 29 mei 2024
Zaaknummer : 4160038
Contactpersoon : Martine Meurs
Marleen van Overstraten
Telefoonnummer : 026 3773346
026 3774592

Onderwerp: Zienswijze wijziging gemeenschappelijke regeling VGGM

Geacht bestuur,

De gemeente Arnhem ontving van u de volgende voorstellen:

1. Het ontwerp-wijzigingsbesluit van de Gemeenschappelijke regeling VGGM;
2. Het ontwerp van de Bijdrageregeling VGGM.
3. Het voornemen van het algemeen bestuur VGGM om een "Instellingsbesluit Bestuurscommissies" vast te stellen.

Wij danken u voor de voorbereiding van de wijziging van de gemeenschappelijke regeling, het ontwerp van de Bijdrageregeling VGGM en het concept Instellingsbesluit. Wij zijn tevreden met de verwerking van de keuzes die volgen uit de aanpassingen in de Wet Gemeenschappelijke Regelingen en de gewenste wijzigingen in de governancestructuur van de VGGM. We hebben dan ook geen inhoudelijke zienswijze (onder 1 en 2) en wensen of bedenkingen (onder 3). We hechten aan de vastlegging van de gehanteerde termijnen die worden aangehouden voor zienswijzeprocedures zodat wij onze zienswijze tijdig kenbaar kunnen maken.

Hierbij spreken wij het vertrouwen uit dat met het hanteren van deze termijnen er voldoende tijd gereserveerd is voor het doorlopen van een zorgvuldig bestuurlijk proces en kijken wij uit naar een verdere goede samenwerking.

Hoogachtend,
De griffier,

De voorzitter

GEMEENTERAAD ARNHEM
BEHANDELADVIES

Raadsvoorstel ‘Wijziging Gemeenschappelijke Regeling Veiligheids- en Gezondheidsregio Gelderland-Midden’

Fasering

- ☐ Informatieve bespreking
- ☐ Meningsvormende bespreking
- ☐ Bespreking Moties & Amendementen
- ☑ Besluitvormende vergadering

Voorgesteld besluit / Kernboodschap

De raad wordt voorgesteld om in te stemmen met de zienswijze op de ‘Wijziging Gemeenschappelijke Regeling Veiligheids- en Gezondheidsregio Gelderland-Midden’.

Procedure:

Datum vergadering
29-05-2024

Type voorstel
Raadsvoorstel vanuit het college van B&W

Spreekrecht publiek?
Nee

Voorgesteld resultaat:
Besluitvorming

Aandachtspunten

Proces
Op 15 mei heeft de raadskamer unaniem besloten dit raadsvoorstel als hamerstuk door te verwijzen naar de besluitvormende vergadering.
Inhoudelijk
Het college stelt voor om een positieve zienswijze naar de VGGM te sturen op het voornemen de gemeenschappelijke regeling aan te passen, op het ontwerp van de Bijdrageregeling VGGM en op het voornemen van het algemeen bestuur om een ‘Instellingsbesluit bestuurscommissies’ vast te stellen. De inhoud van de conceptregeling leidt niet tot een inhoudelijke zienswijze. De aanpassingen zijn in lijn met wat de nieuwe wet vraagt en in lijn met wat is besproken op een regionale bijeenkomst voor raadsleden op 27 maart 2022. In de Bijdrageregeling VGGM wordt de staande praktijk geregeld. Ook dat geeft dus geen aanleiding voor een inhoudelijke zienswijze. Het vormen van twee bestuurscommissies is vooral een interne manier van organiseren binnen de VGGM, waar de raad mogelijk wensen of bedenkingen over kan uiten.
De deadline voor het indienen van een zienswijze is 5 juni.

Contactgegevens

1. Portefeuillehouder
Ahmed Marcouch
Maurits van de Geijn

Ambtenaar
Martine Meurs
martine.meurs@arnhem.nl
+31615180643

Raadsadviseur
Willem Lammers
Willem.lammers@arnhem.nl

RAADSVOORSTEL

Aan de gemeenteraad

Zaaknummer 4160038

Onderwerp: Wijziging Gemeenschappelijke Regeling Veiligheids- en Gezondheidsregio Gelderland-Midden

Kernboodschap

Naar aanleiding van de wijziging van de Wet gemeenschappelijke Regelingen heeft ook de Veiligheids- en Gezondheidsregio Gelderland-Midden (hierna: VGGM) een wijzigingsontwerp voor zijn regeling opgesteld. Deze is aan de colleges en gemeenteraden van de deelnemende gemeenten gestuurd om hierop naar het college te reageren. Ook wordt de gemeenteraad in staat gesteld om op een ontwerp van de bijdrageregeling van de VGGM een reactie te geven aan het college. (zienswijze)

Daarnaast heeft de VGGM het voornemen om een bestuurscommissie Veiligheid en een bestuurscommissie Gezondheid in te stellen. Daarvoor heeft de VGGM het “Instellingsbesluit Bestuurscommissie” naar de deelnemende gemeenten gestuurd. De gemeenteraad kan hierover bij het college wensen of bedenkingen kenbaar te maken.

Voorstel

1. Met bijvoegde (concept) zienswijzebrief te reageren op:
   a. het ontwerp-wijzigingsbesluit van de Gemeenschappelijke regeling Veiligheids- en Gezondheidsregio Gelderland-Midden
   b. het ontwerp van de Bijdrageregeling VGGM
   c. het voornemen van het algemeen bestuur VGGM om een “Instellingsbesluit Bestuurscommissies” vast te stellen

Inleiding

Het algemeen bestuur van de Veiligheids- en Gezondheidsregio Gelderland-Midden heeft de deelnemende gemeenten de ontwerp herziene Gemeenschappelijke Regeling (GR) toegezonden om hier desgewenst een zienswijze op uit te brengen. Het algemeen bestuur van de Veiligheids- en Gezondheidsregio Gelderland-Midden heeft op 1 maart 2023 met dit ontwerp voor de herziene versie ingestemd.

GEMEENTE Arnhem

Deze herziening van de GR is onder meer nodig vanwege de wijziging van de Wet gemeenschappelijke regelingen (Wgr) per 1 juli 2022. Deze wijziging heeft als doel om de democratische legitimatie en kaderstellende en controlerende rol van de gemeenteraden te verstevigen. De wetswijziging heeft betrekking op alle gemeenschappelijke regelingen waar Arnhem aan deelneemt. Dit raadsvoorstel betreft alleen de wijziging van de Gemeenschappelijke regeling Veiligheids- en Gezondheidsregio Gelderland-Midden.

Een aantal wijzigingen die de aangepaste wet voorschrijft zijn direct in werking getreden, zoals de gewijzigde financiële termijnen. Een voorbeeld hiervan is dat de kaderbrief al eind 2024 wordt aangeboden, in plaats van begin 2025. Dit biedt gemeenten de mogelijkheid om tijdig een zienwijze mee te geven ten aanzien van de ontwerpbegroting 2026. Andere wijzigingen dienen binnen twee jaar na de wetswijziging - voor 1 juli 2024 – te worden doorgevoerd in de regeling. Hiervoor heeft het algemeen bestuur van de VGGM een voorstel gedaan.

Aanvullend heeft het algemeen bestuur de wens de governance van VGGM aan te passen. De belangrijkste verandering daarbij is dat er twee bestuurscommissies worden ingesteld: één voor veiligheid (bestaande uit burgemeesters) en één voor publieke gezondheid en ambulancezorg (bestaande uit wethouders). Deze bestuurscommissies krijgen de inhoudelijk bevoegdheden inzake Veiligheid en Gezondheid gedelegeerd van het algemeen bestuur. De overige financiële en kaderstellende bevoegdheden blijven bij het algemeen bestuur.

In ‘Algemene toelichting op de ontwerp- gemeenschappelijke regeling VGGM 2025’ wordt een nadere toelichting gegeven op de voorgestelde wijzigingen.

De wijziging van de regeling vraagt om twee rondes langs de gemeenteraden in de regio. De eerste ronde betreft de mogelijkheid om een zienswijze in te dienen over het ontwerp wijzigingsbesluit (bijlage 3) door de gemeenteraad op grond van artikel 1 lid 3 Wgr, de tweede ronde betreft het vragen om toestemming aan de gemeenteraad op grond van artikel 1 lid 4 Wgr om het definitieve wijzigingsbesluit vast te kunnen stellen.

Beoogd effect

Beoogd effect is het actualiseren van de gemeenschappelijke regeling VGGM.

Argumenten

1.1 *In het ontwerp-wijzigingsbesluit worden de te maken keuzes voor aanpassingen op basis van de gewijzigde Wgr goed onderbouwd.*
De keuzes die gemaakt zijn worden verder toegelicht in Algemene toelichting op de ontwerp-gemeenschappelijke regeling VGGM 2025 (bijlage 2). De keuzes betreffen:
1.Van welke besluiten wordt van raden zienswijze gevraagd;
2.Welke inlichtingen aan de raden van de deelnemers worden verstrekt;
3.Evaluatie van de regeling;
4.Omgang met participatie van ingezetene bij beleid;

5.Hoe het uittreden uit de regeling is geregeld;
6.Afspraken over de financiële termijnen

1.2 *Met de wijzigingen wordt voldaan aan nieuwe geldende wet- en regelgeving*
Om aan de Wet gemeenschappelijke regelingen te voldoen moeten wijzigingen vóór 1 juli 2024 worden doorgevoerd. Hoewel deze termijn niet meer wordt gehaald, is deze besluitvorming erop gericht hier zo spoedig mogelijk aan te voldoen.

1.3 *Met de wijzigingen wordt de governance van de gemeenschappelijke regio aangepast*
De belangen ten aanzien van veiligheid en gezondheid als het gaat om de uitvoering van taken, blijven ondergebracht in één gemeenschappelijke regeling. Wens is om de verschillende bestuurlijke verantwoordelijkheden duidelijker te onderscheiden, daarbij aansluitend bij de verschillende bestuurlijke verantwoordelijkheden binnen de colleges.

In de regio is de wens uitgesproken om het takenpakket beschreven in de regeling niet op te knippen in twee regelingen, zoals in andere regio's wel het geval is. De achtergrond van deze keuze betreft de schaalvoordelen bij bedrijfsvoering en de beleidsmatige raakvlakken tussen zorg en veiligheid. In 2022 en 2023 is door het bestuur gesproken over de verbetering van een aantal knelpunten als het gaat om de governance van de organisatie.

In de ontwerp regeling VGGM 2024 is opgenomen dat er twee bestuurscommissies worden ingesteld: één bestuurscommissie Veiligheid (bestaande uit burgemeesters) en één commissie Gezondheid (bestaande uit wethouders). In het concept "Instellingsbesluit bestuurscommissies VGGM" is uitgewerkt welke bevoegdheden worden overdragen en is de werkwijze van de bestuurscommissies geregeld, waarbij vanzelfsprekend de bevoegdheden op het gebied van veiligheid aan de bestuurscommissie Veiligheid middels delegatie worden overgedragen en de bevoegdheden op het gebied van gezondheid aan de bestuurscommissie Gezondheid.

1.4 *De voorgestelde wijzigingen zijn zorgvuldig voorbereid en voldoen aan de eisen die de nieuwe Wgr stelt*
De inhoud van de conceptregeling geeft geen aanleiding tot een indienen van een inhoudelijke zienswijze over de gewijzigde regeling. Binnen het algemeen bestuur is afgesproken om de wijzigingen na een jaar te evalueren.

Op 21 december 2022 heeft uw raadswerkgroep regionale samenwerking een eigen sessie gewijd aan de wetswijziging Wgr en de gevolgen voor de gemeenschappelijke regelingen waaraan Arnhem deelneemt. Deze sessie was informerend van aard. Op 6 maart 2023 vond er een webinar plaats voor alle raden waar tekst en uitleg is gegeven over de wijzigingen en vragen konden worden gesteld. Vervolgens zijn op 27 maart informatiesessies georganiseerd voor de gemeenteraden in de regio Arnhem en parallel in het Rijk van Nijmegen. Daar is de wijziging van de regeling, en de keuzes die hieraan ten grondslag liggen, inhoudelijk besproken. Er zijn toen wensen vanuit de raden geïnventariseerd op de hierboven onder 1.1. genoemde onderwerpen.

2.1 *In het ontwerp van de Bijdrageregeling VGGM is de staande praktijk geregeld*
Op dit moment worden de bijdrage van de deelnemende gemeente al op deze wijze berekend. Gelet hierop geeft de inhoud van de conceptregeling geen aanleiding tot het indienen van een inhoudelijke zienswijze.

3.1 *Besluit bestuurscommissies*
In dit besluit worden de bestuurscommissie ingesteld en bevoegdheden van het algemeen bestuur hieraan overgedragen. Op deze overdracht zijn de bepalingen over delegatie in Afdeling 10.1.2 van de Algemene wet bestuursrecht van toepassing. Daaruit volgt dat het algemeen bestuur bij het delegeren van de bevoegdheden beleidsregels, oftewel instructies, kan geven aan de bestuurscommissie over de uitoefening van de gedelegeerde bevoegdheden. Het gaat dan niet om concrete gevallen, maar om instructies die algemeen gelden bij de uitoefening van de bevoegdheden in de bestuurscommissies.

Naast de instructiemogelijkheid geeft de Algemene wet bestuursrecht aan dat de bestuurscommissies inlichtingen dienen te geven als daarom door het algemeen bestuur wordt verzocht.

Het algemeen bestuur kan aan een bestuurscommissie bevoegdheden van het algemeen bestuur overdragen, tenzij de aard van de bevoegdheid zich daartegen verzet. Het algemeen bestuur kan in ieder geval niet overdragen de bevoegdheid tot:
a. het vaststellen van de begroting of van de jaarrekening, bedoeld in artikel 34 Wgr;
b. het heffen van rechten, bedoeld in artikel 30, eerste lid, sub a Wgr;
c. het vaststellen van verordeningen door strafbepaling of bestuursdwang te handhaven.

Aanvullend is in het Instellingsbesluit Bestuurscommissies VGGM opgenomen dat ook de bevoegdheden genoemd in artikel 11 derde lid van de regeling niet worden overgedragen. Daarbij gaat het onder andere om het besluit om deel te nemen aan een stichting, het vaststellen van het (meerjaren)beleidsplan en het wijzingen van regelingen.

De bestuurscommissie legt verantwoording af aan het algemeen bestuur, omdat die zijn bevoegdheden heeft gedelegeerd. Een lid van het algemeen bestuur is verantwoording schuldig richting het eigen college en de raad van de eigen gemeente over de aan de bestuurscommissies overgedragen bevoegdheden. Een lid van een bestuurscommissie legt geen verantwoording af aan het college of de raad van zijn gemeente, maar alleen aan het algemeen bestuur.
De bestuurscommissies kunnen hun overgedragen bevoegdheden slechts uitoefenen binnen de door het algemeen bestuur vastgestelde kaders, waaronder de financiële kaders in de vastgestelde begroting.

De vergaderingen van de bestuurscommissie zijn in beginsel openbaar.

Gelet op de inhoud van het besluit geeft deze geen aanleiding tot het indienen van inhoudelijke wensen en bedenkingen.

Kanttekeningen en risico's

1.1 Er zijn op dit moment geen kanttekeningen en risico's bekend.

Participatie

Zoals aangegeven onder Argumenten is er een informatief en interactief proces met de regionale gemeenteraden voorafgegaan aan het opstellen van deze herziene gemeenschappelijke regeling.

Financiën

Dit voorstel heeft geen financiële gevolgen.

Uitvoering

Het dagelijks bestuur VGGM heeft verzocht uiterlijk voor 5 juni een reactie te geven. De wettelijke termijn hiervoor bedraagt 8 weken. Na ontvangst van alle zienswijzen zal het dagelijks bestuur een voorstel doen aan het algemeen bestuur voor een finaal voorstel aan de colleges die een besluit nemen over wijziging van de gemeenschappelijke regeling. Voorafgaand aan deze besluitvorming toetst het college bij de raad of toestemming wordt verleend voor wijziging. De raad mag de toestemming alleen weigeren wegens strijd met het recht of het algemeen belang (art.1 Wgr).

Voorzien is dat het algemeen bestuur in juli een finaal voorstel zal doen aan de colleges zodat kort na de zomervakantie een toestemmingsprocedure kan worden gestart. Voorzien is verder dat de gewijzigde gemeenschappelijke regeling en onderliggende regelingen per 1 januari 2025 in werking zal treden.

Communicatie

Openbaarmaking verloopt via de normale procedure.

Bijlagen

Stukken voor gemeenteraad

Zienswijze wijziging Gemeenschappelijke Regeling VGGM

1. Aanbiedingsbrief van 1 maart 2024 aan de colleges en gemeenteraden
2. Algemene toelichting op de ontwerp- gemeenschappelijke regeling VGGM 2025
3. Ontwerp-wijzigingsbesluit
4. Ontwerp geconsolideerde gemeenschappelijke regeling
5. WAS-WORDT wijziging regeling
6. Concept Bijdrageregeling Veiligheids- en Gezondheidsregio Gelderland-Midden
7. Instellingsbesluit bestuurscommissies Veiligheids- en Gezondheidsregio Gelderland-Midden.

RAADSVOORSTEL

Besluit van	
Zaaknummer	4160038

DE RAAD VAN DE GEMEENTE ARNHEM;

gelezen het voorstel van burgemeester en wethouders van 16 april 2024, nummer: 4160038

gelet op artikel 1 van de Wet gemeenschappelijke regelingen

besluit:

1. Met bijvoegde zienswijzebrief te reageren op:
   a. het ontwerp-wijzigingsbesluit van de Gemeenschappelijke regeling Veiligheids- en Gezondheidsregio Gelderland-Midden
   b. het ontwerp van de Bijdrageregeling VGGM
   c. het voornemen van het algemeen bestuur VGGM om een “Instellingsbesluit Bestuurscommissies” vast te stellen

De griffier, De voorzitter,

GEMEENTE Arnhem

GEMEENTE Arnhem

Aan het Dagelijks Bestuur van de Veiligheids-
en Gezondheidsregio Gelderland Midden
Ter attentie van dhr. A. Slofstra
Postbus 5364
6802 EJ Arnhem

Datum :
Zaaknummer : 4160038
Contactpersoon : Martine Meurs
Marleen van Overstraten
Telefoonnummer : 026 3773346
026 3774592

Onderwerp: Zienswijze wijziging gemeenschappelijke regeling VGGM

Geacht bestuur,

De gemeente Arnhem ontving van u de volgende voorstellen:

1. Het ontwerp-wijzigingsbesluit van de Gemeenschappelijke regeling VGGM;
2. Het ontwerp van de Bijdrageregeling VGGM.
3. Het voornemen van het algemeen bestuur VGGM om een “Instellingsbesluit Bestuurscommissies” vast te stellen.

Wij danken u voor de voorbereiding van de wijziging van de gemeenschappelijke regeling, het ontwerp van de Bijdrageregeling VGGM en het concept Instellingsbesluit. Wij zijn tevreden met de verwerking van de keuzes die volgen uit de aanpassingen in de Wet Gemeenschappelijke Regelingen en de gewenste wijzigingen in de governancestructuur van de VGGM. We hebben dan ook geen inhoudelijke zienswijze (onder 1 en 2) en wensen of bedenkingen (onder 3). We hechten aan de vastlegging van de gehanteerde termijnen die worden aangehouden voor zienswijzeprocedures zodat wij onze zienswijze tijdig kenbaar kunnen maken.

Hierbij spreken wij het vertrouwen uit dat met het hanteren van deze termijnen er voldoende tijd gereserveerd is voor het doorlopen van een zorgvuldig bestuurlijk proces en kijken wij uit naar een verdere goede samenwerking.

Hoogachtend,
De griffier, De voorzitter

Veiligheids- en Gezondheidsregio Gelderland-Midden

Het College van B&W van de gemeenten in de regio Gelderland-MIdden

Datum 1 maart 2024
Uw kenmerk SN24_000004
Ons kernmerk Click or tap here to enter text.
Contactpersoon Eric van Neerrijnen
E-mailadres eric.van.neerrijnen@vggm.nl
Bijlage 1

Onderwerp: Zienswijzeverzoek wijziging gemeenschappelijke regeling VGGM

Geacht college,

De Wet gemeenschappelijke regelingen (Wgr) maakt onder andere samenwerking mogelijk tussen verschillenden gemeenten. Op 1 juli 2022 is deze wet gewijzigd. Als gevolg van de wijziging van de Wgr moet de gemeenschappelijke regeling van Veiligheids- en Gezondheidsregio Gelderland-Midden (VGGM) geactualiseerd worden.

De raden van de deelnemende gemeenten hebben de mogelijkheid een zienswijze in te dienen op de voorgenomen wijzigingen van de regeling. Om die reden willen wij u vragen bijgevoegd ontwerp wijzigingsbesluit gemeenschappelijke regeling voor zienswijze voor te leggen aan u raad en de raad tevens de gelegenheid te geven wensen en bedenkingen kenbaar te maken over het concept "Instellingsbesluit Bestuurscommissies" en een zienswijze te geven op de concept "Bijdrageregeling".

Wijzigingen in de gemeenschappelijke regeling VGGM

De belangrijkste wijzigingen in de gemeenschappelijke regeling zijn in de bijlage bij deze brief weergegeven. Deze wijzigingen hebben primair betrekking op de gewijzigde Wet Gemeenschappelijke regelingen (Wgr) per 1 juli 2022. Daarnaast is inhoud gegeven aan de bestuurlijke wens om twee bestuurscommissies te vormen: een bestuurscommissie Veiligheid (bestaande uit de burgemeesters) en een bestuurscommisie Gezondheid (bestaande uit collegevertegenwoordigers met de portefeuille Publieke Gezondheid). Het algemeen bestuur besluit over het instellen van de bestuurscommissies nadat de raden in de gelegenheid zijn gesteld hierover wensen en bedenkingen te uiten. Het concept "Instellingsbesluit Bestuurscommissies" is als bijlage bijgevoegd.

Tenslotte bevat de ontwerp wijzigingsbesluit een aantal technische aanpassingen en kleine correcties en is de regeling op onderdelen vereenvoudigd en flexibeler gemaakt waarbij onderdelen van de regeling worden uitgewerkt in protocollen vast te stellen door het algemeen bestuur.

Zienswijze vóór 5 juni 2024

De reacties vanuit de raad op het ontwerp wijzigingsbesluit "gemeenschappelijke regeling VGGM 2024", de ontwerp "Bijdrageregeling" en het ontwerp "Instellingsbesluit Bestuurscommissies" ontvangen wij bij voorkeur vóór 5 juni 2024, zodat de reacties en het eventueel hierop gebaseerd aanpassingsvoorstel kunnen worden besproken in de AB vergadering van VGGM van 3 juli 2024.

De eindversie van het ontwerp wijzigingsbesluit "gemeenschappelijke regeling VGGM 2024" ontvangt u na behandeling van uw reacties in het Algemeen Bestuur nogmaals voor een wettelijk verplichte

'toestemmingsprocedure' via de raad. Na toestemming van alle colleges zal het wijzigingsbesluit bekend worden gemaakt. De gewijzigde gemeenschappelijke regeling zal dan ingaan op 1 januari 2025.

Wij hopen u hiermee voldoende te hebben geïnformeerd.

Hoogachtend,
Het Dagelijks Bestuur van de Veiligheids- en Gezondheidsregio Gelderland-Midden,

de voorzitter,
Ahmed Marcouch

de secretaris,
Henk Bril

Bezoekadres
Eusebiusbuitensingel 43

Postadres
Postbus 5364

Telefoon 0800 8446000

Toelichting op gewijzigde “Gemeenschappelijke Regeling Veiligheids- en Gezondheidsregio Gelderland-Midden 2025”

In verband met de wijziging van de Wet Gemeenschappelijke regelingen (Wgr) is het noodzakelijk de “Gemeenschappelijke Regeling Veiligheids-en Gezondheidsregio Gelderland-Midden” (hierna: de regeling) te actualiseren. De wetgever heeft bepaald dat de regeling uiterlijk per 1 juli 2024 dient te zijn aangepast aan de Wgr.

In deze notitie wordt een toelichting gegeven op de belangrijkste wijzigingen in voorliggende ontwerpregeling VGGM 2025. Kleinere (technische) wijzigingen zijn opgenomen in de “was/wordt lijst”.

Inleiding
De Wgr maakt (publiekrechtelijke) samenwerking mogelijk tussen provincies, gemeenten en/of waterschappen. De regeling Veiligheids- en Gezondheidsregio Gelderland Midden (VGGM) betreft een zogenaamde “verplichte” gemeenschappelijke regeling.

Met de gewijzigde wet beoogt de wetgever de betrokkenheid van gemeenteraden bij het bestuur van een samenwerkingsverband te verbeteren. Zo introduceert de gewijzigde Wgr extra mogelijkheden en instrumenten voor raden om hun kaderstellende en controlerende rol beter in te vullen. Aangezien samenwerkingsverbanden verschillend van aard zijn, hebben gemeenschappelijke regelingen ruimte om de gewijzigde Wgr op een eigen manier toe te passen. De raden van deelnemende gemeenten bepalen hoe ze met de nieuwe mogelijkheden omgaan.

VGGM heeft de volgende uitgangspunten gehanteerd bij de wijziging van de regeling:

1. In de regeling worden zo min mogelijk teksten opgenomen die ook al staan in andere wet- en regelgeving, tenzij dit de leesbaarheid van de regeling niet ten goede komt. Wel kan de regeling verwijzingen bevatten naar deze wet- en regelgeving.
2. De nieuwe regeling is zodanig algemeen beschreven wordt dat de regeling toekomstbestendig is en zo min mogelijk hoeft te worden gewijzigd.
3. De wijzigingen die betrekking hebben op het extra instrumentarium van raden worden afgestemd met griffiers en raden. Hiertoe is afstemming met griffiers in maart 2023 een tweetal bijeenkomsten georganiseerd om een beeld op te halen hoe de aanwezigen raadsleden aankeken tegen het nieuwe instrumentarium in relatie tot VGGM.

Ten aanzien van de uitwerking van het nieuwe instrumentarium uit de gewijzigde Wgr heeft in maart 2023 een regionale bijeenkomst plaatsgevonden waarin met raadsleden is gesproken over de nadere uitwerking van het nieuw instrumentarium.

In onderstaande tabel wordt aangegeven hoe deze uitwerking is vormgegeven in de ontwerpregeling.

Nieuwe instrumentarium raad met wijziging Wgr	Verwerking in regeling VGGM
1. Adviescommissies instellen De mogelijkheid om per gemeenschappelijke regeling een gemeenschappelijke adviescommissie in te stellen	Niet opgenomen in de regeling. Een adviescommissie kan overigens wel op enig moment worden geïnitieerd op verzoek van de betrokken raden. Dit staat los van het wel of niet opnemen in de regeling.
2. Zienswijzen uitbreiden Voor zwaarwegende besluiten binnen een gemeenschappelijke regeling. Er moet aangewezen worden voor welke besluiten een zienswijze-procedure geldt.	Uitgewerkt in artikel 13 van de regeling
3. Actieve informatieplicht Er moet worden vastgelegd op welke wijze de gemeenschappelijke regeling invulling geeft aan een actieve informatieplicht richting raden. Dit is een plicht over alles wat er binnen de gemeenschappelijke regeling speelt. Niet beperkt tot te nemen besluiten.	Uitgewerkt in artikel 26 van de regeling. Het algemeen bestuur stelt een informatieprotocol vast waarin hieraan nadere uitwerking wordt gegeven.
4. Participatie inwoners en belanghebbenden Er moet worden vastgelegd op welke wijze inwoners en belanghebbenden betrokken worden bij voorbereiding, uitvoering en evaluatie van beleid.	Uitgewerkt in artikel 14 van de regeling
5. Evaluatieverplichtingen Er moet een bepaling zijn over evaluatie van de regeling.	Uitgewerkt in artikel 36 van de regeling
6. Uittredingsregeling De bepalingen rondom uittreding worden aangescherpt, het is niet meer voldoende te volstaan met een bepaling dat het Algemeen Bestuur gevolgen van een uittreding regelt.	De wetgever lijkt zich bij de uittredingsregeling vooral te richten op vrijwillige regelingen. De Veiligheidsregio's zijn echter verplichte regelingen. Van uittreden of opheffen is daarom geen sprake. Uitzondering is een gemeentelijke herindeling waarbij het grondgebied van een Veiligheidsregio verandert of een situatie waarbij de wetgever kiest voor een andere regio-indeling. In dat geval volgt uit de Wvr de verplichting om een nieuwe regeling te treffen. Om toch tegemoet te komen aan de verplichting tot het opnemen van een uittredingsregeling, is artikel 39 toegevoegd.
8. Aanpassing begrotingscyclus Aanpassingen van de termijnen voor kadernota, ontwerpbegroting en begroting zodat de cyclus van een regeling beter aansluit op die van gemeenten.	De artikelen in hoofdstuk X zijn aangepast in overeenstemming met de nieuwe termijnen.

Tabel 1: uitwerking nieuw instrumentarium Wgr in ontwerpregeling VGGM

Algemene toelichting op de ontwerp- gemeenschappelijke regeling VGGM 2025

HOOFDSTUK I ALGEMENE BEPALINGEN

In artikel 14 van de Wet Publieke Gezondheid (Wpg) en in artikel 9 van de Wet Veiligheidsregio's (Wvr) is bepaald dat de colleges van burgemeester en wethouders van de gemeenten die behoren tot een regio een gemeenschappelijke regeling treffen voor het instellen van een openbaar lichaam die namens deelnemende gemeenten uitvoering geeft aan wettelijk vastgelegde taken op deze taakvelden. De rol van de gemeenteraden is volgens de Memorie van Toelichting als volgt weergegeven: Allereerst dienen de gemeenteraden van de verschillende gemeenten op grond van artikel 1, tweede lid WGR toestemming te geven voor het treffen of wijzigen van een gemeenschappelijke regeling. Daarnaast kan de raad kaders stellen en is de controlerende taak van de raad geborgd via de planning- en controlcyclus. De burgemeester legt als lid van het algemeen bestuur verantwoording af aan de gemeenteraad.

De belangen t.a.v. veiligheid en gezondheid als het gaat om de uitvoering van taken, blijven ondergebracht in één gemeenschappelijke regeling. Wens is om de verschillende bestuurlijke verantwoordelijkheden duidelijker te onderscheiden, daarbij aansluitend bij de verschillende bestuurlijke verantwoordelijkheden binnen de colleges. Bij de vorming van VGGM uit haar rechtsvoorganger Hulpverlening Gelderland Midden is door het toenmalige bestuur de wens uitgesproken om het takenpakket beschreven in de regeling niet op te knippen in twee regelingen: één voor de veiligheidsregiotaken en één voor de GGD-taken. In andere regio's was dat wel het geval. De achtergrond van deze keuze daarbij was dat er schaalvoordelen zijn voor met name de bedrijfsvoering en dat beleidsmatig gezien er raakvlakken zijn tussen zorg en veiligheid. Vanuit deze historische context is de huidige regeling vormgegeven. In 2022 en 2023 is door het bestuur gesproken over de verbetering van een aantal knelpunten als het gaat om de governance van de organisatie. Hierbij is opnieuw gesproken over de reikwijdte van de gemeenschappelijke regeling. Het bestuur, als vertegenwoordigers van de colleges van deelnemende gemeente, hecht aan het behoud van het brede takenpakket wat nu in de regeling VGGM is beschreven. De meerwaarde hiervan is gelegen in de mogelijkheid om:
1. bij crises organisatorisch snel op te kunnen schalen en af te stemmen;
2. op het gebied van de bedrijfsvoering synergievoordelen te realiseren;
3. op thematische onderdelen, zoals bijvoorbeeld de inrichting van de leefomgeving, beleidsmatige samenhang te realiseren tussen veiligheid en gezondheid.

T.a.v. het realiseren van synergievoordelen op het gebied van bedrijfsvoering is geconstateerd dat er schaalvoordelen te behalen zijn maar dat het in een complexe organisatie als VGGM ook mogelijk is juist nadeel te ondervinden. Bijvoorbeeld als een afdeling HRM moet werken met vier verschillende cao's. Daarom is het van belang de bedrijfsvoering zodanig in te richten dat aandacht is voor de verschillen binnen de onderdelen van VGGM. Centraal waar het moet, decentraal waar het kan. Tevens is geconstateerd, kijkend naar met name de ervaringen met de bestrijding van de Covid-19 pandemie, dat het voor de crisisbeheersing behulpzaam is dat GGD en Veiligheidsregio in één organisatie zitten. Korte lijnen maken de afstemming makkelijker en er kon vanuit andere onderdelen hulp worden geboden aan het onderdeel GGD.

HOOFDSTUK 2 BELANGEN, TAKEN EN VERANTWOORDELIJKHEDEN

Artikel 3 Belangen
Op grond van artikel 10 van de Wgr vermeldt de regeling het belang of de belangen ter behartiging waarvan de regeling is getroffen. Onder belang kan worden verstaan het beleidsterrein waarop wordt samen gewerkt, waardoor het werkgebied van de gemeenschappelijke regeling wordt afgebakend.

Artikel 4 en 5 Taken en verantwoordelijkheden
Er wordt een onderscheid gemaakt naar wettelijke taken en aanvullende (plus)taken. De uitvoering en financiering van aanvullende (plus)taken wordt geregeld in dienstverleningsovereenkomsten. In beginsel vallen alle taken op het gebied van veiligheid onder het basistakenpakket. Ten aanzien van de taken op het gebied van publieke gezondheid wordt een onderscheid gemaakt tussen basistaken en plustaken (of maatwerk).
In artikel 5 wordt de grondslag voor de wettelijk overgedragen taken benoemd. Overigens heeft de wetgever tevens enkele verantwoordelijkheden bij wet rechtstreeks toegekend aan de commandant van de brandweer en aan de directeur publieke gezondheid.

Artikel 8 Klachtenafhandeling
Hoofdstuk 9 van de Algemene wet bestuursrecht regelt de Klachtbehandeling. Dit hoofdstuk legt het recht vast voor burgers op een onafhankelijke behandeling van bestuursorganen. Deze is ook van toepassing op de bestuursorganen van alle gemeenschappelijke regelingen. De gemeenschappelijke regelingen vallen van rechtswege onder de Nationale Ombudsman tenzij in de gemeenschappelijke regeling zelf wordt aangegeven dat externe klachten behandeld worden via een ombudsvoorziening. Deze mogelijkheid is opgenomen in de regeling, maar er wordt (nu) géén verdere uitwerking aan gegeven.

HOOFDSTUK III – VII ORGANEN

Artikel 9
In dit artikel worden de verschillende bestuursorganen benoemd. Deze worden uitgewerkt in de daarop volgende hoofdstukken IV (algemeen bestuur), V (dagelijks bestuur), VI (voorzitter) en VII (commissies)

Artikelen 10 en 11
Artikel 10 beschrijft dat ingevolge artikel 11, eerste lid van de Wet Veiligheidsregio het algemeen bestuur bestaat uit de burgemeesters van de deelnemende gemeenten. Omdat het lidmaatschap van het algemeen bestuur is gekoppeld aan de functie van burgemeester, is de zittingstermijn niet gebonden aan een termijn. Het lidmaatschap eindigt bij beëindiging van het burgemeesterschap. Vervanging van leden van het algemeen bestuur vindt, gelet op de gedachte van verlengd lokaal bestuur, plaats conform de vervangingsregels in artikel 77 en 78 van de Gemeentewet.

Het algemeen bestuur staat aan het hoofd van het openbaar lichaam. Vanuit deze positie neemt het algemeen bestuur alle besluiten die betrekking hebben op de behartiging van het belang van de regeling en de uitoefening van de bevoegdheden van het openbaar lichaam, tenzij deze bij wet of deze regeling aan een ander orgaan (dagelijks bestuur, voorzitter of commissies) zijn toegekend.

Artikel 11, lid 6
De wet Toelating zorginstellingen stelt eisen aan een onafhankelijk toezicht op het bestuur van de ambulancezorg. Daartoe is artikel 11b toegevoegd die daar nadere invulling aan geeft. De wet stelt specifieke eisen aan het toezicht en het bestuur op de ambulancezorg. Dit betekent dat bepaalde besluiten (genoemd in artikel 15, tweede lid van de Wet Ambulancezorgvoorziening) goedkeuring behoeven van het Algemeen Bestuur. Deze bevoegdheid van het Algemeen Bestuur is wettelijk toegewezen aan het Algemeen Bestuur en kan daarmee niet worden overgedragen aan een bestuurscommissie.

Artikel 12 Besluitvorming
In de regeling is een nieuwe werkwijze opgenomen ten aanzien van gewogen stemming omdat de werkwijze uit de oude regeling strijdig is met de wet ingevolge artikel 14, derde lid van de Wgr. In de praktijk is, sinds het bestaan van VGGM en haar rechtsvoorganger HGM, nimmer sprake geweest van een stemming over de begroting of jaarrekening. De Wgr (artikel 14 lid 3) schrijft voor dat het DB (zowel in aantal leden als in de stemverhouding) in het AB geen meerderheid mag vormen. Dat is in de huidige samenstelling wél het geval bij besluiten met een gewogen stemming. Door wijziging van de samenstelling van het DB is het denkbaar dat dit probleem zich vanzelf oplost maar het is ook heel goed mogelijk dat dit niet zo is. Daarom is overwogen óf een andere gewogen besluitvorming op te nemen in de GR óf de gewogen besluitvorming geheel te schrappen (waarbij dus voor alle stemmingen geldt dat elke gemeente één stem heeft). Gekozen is voor een andere gewogen stemverhouding. Bij toepassing van de nieuwe verdeling kan een DB bestaande uit 4 leden (incl. voorzitter) nooit een meerderheid in het AB vormen. Bij een DB bestaande uit 5 leden is dit nog wel mogelijk. Dit betekent dat het AB bij de benoeming van DB leden daar rekening mee moet houden.

Op grond van de Wgr is het niet toegestaan dat de gemeenschappelijke regeling een bepaling bevat die de voorzitter een doorslaggevende stem geeft bij stakende stemmen. In artikel 11 vijfde lid van de Wvr is echter opgenomen dat bij het staken van de stemmen de stem van de voorzitter de doorslag geeft.

Artikel 13 Zienswijzen
In de Wgr is opgenomen dat in de regeling moet worden bepaald voor welke besluiten verplicht een zienswijzeprocedure – bij de raden– moet worden doorlopen. Op grond van de Wgr was het al zo dat voor de begroting een zienswijzeprocedure wordt gevolgd. De gewijzigde Wgr maakt het mogelijk om zo'n procedure ook voor andere zwaarwegende besluiten te volgen, zoals besluiten met een aanzienlijk financieel belang, politiek gevoelige besluiten of beleidsmatige keuzes. In de regeling is opgenomen dat het algemeen bestuur hierover besluit. Een aantal zienswijzen volgen uit andere wettelijke verplichtingen zoals de zienswijze op de begroting, het wijzigen van deze regeling, het instellen van commissies en het besluiten tot oprichting van deelneming in andere entiteiten. Binnen VGGM is het historisch zo gegroeid dat ook de resultaatbestemming aan de gemeenteraden wordt aangeboden voor een zienswijze. Dit kent geen wettelijke grondslag.

Artikel 14 Participatie
De Wgr stelt aanvullende verplichtingen over de wijze waarop ingezetenen van de deelnemende gemeenten en belanghebbenden bij de voorbereiding, uitvoering en evaluatie van beleid op grond van deze regeling betrokken worden. Tijdens de bijeenkomst met raadsleden in maart 2023 is door aanwezigen raadsleden de wens uitgesproken dat VGGM als uitvoeringsorganisatie zoveel mogelijk aansluiting zoekt bij het participatiebeleid in de gemeenten. Die werkwijze zal worden gevolgd, tenzij er sprake is van eigen beleid van VGGM. In de regeling is opgenomen dat het algemeen bestuur de participatie t.a.v. eigen beleid vastlegt in een participatieregeling.

Artikel 15 Samenstelling dagelijks bestuur
Het bestuur heeft in 2023 de wens uitgesproken de taken en rollen van de verschillende bestuursorganen duidelijker van elkaar te onderscheiden. Voor wat betreft het dagelijks bestuur is aangegeven dat de focus van het dagelijks bestuur minder ligt bij de inhoud van de verschillende beleidsvelden en meer ligt bij de bedrijfsvoering. Tevens is aangegeven dat het aantal DB leden lager mag zijn (passend bij de taken die belegd zijn bij het DB), dat lidmaatschap voor onbepaalde tijd niet wenselijk is om afwisseling te bevorderen en dat de eerder opgenomen geografische

spreiding mag verdwijnen omdat het belang van goede competentie en ervaring op het gebied van bedrijfsvoering prevaleert boven het belang van geografische spreiding.

Wettelijk is bepaald dat het DB bestaat uit de voorzitter en minimaal 2 leden uit het Algemeen Bestuur. Daarnaast is het mogelijk een lid toe te voegen aan het DB die niet afkomstig is uit het AB. Dat kan alleen als er sprake is van een “aanmerkelijk belang” en dat is bij VGGM het geval omdat VGGM niet alleen een veiligheidsregio maar ook een gezondheidsregio is. Om enige flexibiliteit te houden, is in de nieuwe regeling opgenomen dat er drie leden uit het AB worden benoemd als DB lid. Bij de benoeming van een derde lid uit het AB als DB lid, dient het AB rekening te houden met het gestelde bij artikel 12 van de regeling.

Artikel 16 Werkwijze
De bevoegdheden van het dagelijks bestuur vloeien voort uit artikel 33b Wgr. Het dagelijks bestuur kan daarbij een portefeuilleverdeling maken of bevoegdheden in mandaat opdragen aan de algemeen directeur of andere functionarissen (art 10:3 Awb).

Hoofdstuk VI Voorzitter
Op de voorzitter is het Besluit rechtspositie voorzitters veiligheidsregio’s van toepassing.
Op basis van artikel 11, tweede lid Wvr, wordt de voorzitter van de veiligheidsregio benoemd, geschorst en ontslagen bij koninklijk besluit op voordracht van de Minister van Justitie en Veiligheid. Er is niet voor gekozen de aanwijzing van de voorzitter van de veiligheidsregio aan de regio zelf over te laten. De positie van de voorzitter van de veiligheidsregio’s brengt mee dat de mogelijkheid dient te bestaan de voorzitter te ontslaan. In de AMvB “Besluit rechtspositie voorzitters veiligheidsregio’s” zijn nadere regels gesteld over de rechtspositie van de voorzitter.

Hoofdstuk VII Commissies
Artikel 24 van de Wgr regelt in het eerste lid dat het algemeen bestuur van een openbaar lichaam commissies van advies kan instellen. Artikel 22 van de Gemeentewet is daarbij van overeenkomstige toepassing. Hierin is bepaald dat de instelling vaste commissies van advies aan het dagelijks bestuur of de voorzitter eveneens geschiedt door het algemeen bestuur, maar dan op voorstel van het dagelijks bestuur onderscheidenlijk de voorzitter.
Andere commissies van advies aan het dagelijks bestuur of de voorzitter worden door het dagelijks bestuur onderscheidenlijk de voorzitter ingesteld.

Op grond van artikel 25 van de Wgr kan het algemeen bestuur ook commissies instellen met het oog op de behartiging van bepaalde belangen, indien althans de regeling in deze mogelijkheid voorziet. Dit zijn de zogenaamde bestuurscommissies. Indien het algemeen bestuur van deze mogelijkheid gebruik wenst te maken is daarvoor (per in te stellen bestuurscommissie) voorafgaande toestemming van de raden van elk der deelnemende gemeenten vereist. In voorkomend geval dient het algemeen bestuur de bevoegdheden en de samenstelling van een dergelijke commissie te regelen.

In de ontwerp regeling VGGM 2024 is opgenomen dat er twee bestuurscommissies wordt ingesteld: één bestuurscommissie Veiligheid (bestaande uit burgemeesters) en één commissie Gezondheid (bestaande uit wethouders). In het concept “Instellingsbesluit bestuurscommissies VGGM” is uitgewerkt welke bevoegdheden worden overdragen en is de werkwijze van de bestuurscommissies geregeld, waarbij vanzelfsprekend de bevoegdheden op het gebied van

veiligheid aan de bestuurscommissie Veiligheid worden overgedragen en de bevoegdheden op het gebied van gezondheid aan de bestuurscommissie Gezondheid.
Op deze overdracht zijn de bepalingen over delegatie in Afdeling 10.1.2 van de Algemene wet bestuursrecht van toepassing. Daaruit volgt dat het algemeen bestuur bij het delegeren van de bevoegdheden beleidsregels, oftewel instructies, kan geven aan de bestuurscommissie over de uitoefening van de gedelegeerde bevoegdheden. Het gaat dan niet om concrete gevallen, maar om instructies die algemeen gelden bij de uitoefening van de bevoegdheden in de bestuurscommissies. Dat kan in het Instellingsbesluit bestuurscommissies worden opgenomen, maar dat kan ook op een later moment. Naast de instructiemogelijkheid geeft de Algemene wet bestuursrecht aan dat de bestuurscommissies inlichtingen dienen de geven als daarom door het algemeen bestuur wordt verzocht.

Bij de stukken is de ontwerp-instellingsbesluit voor deze commissies (Instellingsbesluit bestuurscommissies VGGM) toegevoegd waarbij de raden in de gelegenheid worden gesteld wensen en bedenkingen te uiten over dit ontwerp-instellingsbesluit.

Verhoudingen op het gebied van informatie en verantwoording tussen de verschillende bestuursorganen, te weten het algemeen bestuur, de bestuurscommissies, het dagelijks bestuur, de colleges en de gemeenteraden.
Het algemeen bestuur kan aan een bestuurscommissie bevoegdheden van het algemeen bestuur overdragen, tenzij de aard van de bevoegdheid zich daartegen verzet. Het algemeen bestuur kan in ieder geval niet overdragen de bevoegdheid tot:
a. het vaststellen van de begroting of van de jaarrekening, bedoeld in artikel 34 Wgr;
b. het heffen van rechten, bedoeld in artikel 30, eerste lid, sub a Wgr;
c. het vaststellen van verordeningen door strafbepaling of bestuursdwang te handhaven.

Aanvullend is in het Instellingsbesluit Bestuurscommissies VGGM opgenomen dat ook de bevoegdheden genoemd in artikel 11 derde lid van de regeling niet worden overgedragen. Daarbij gaat het onder andere om het besluit om deel te nemen aan een stichting, het vaststellen van het (meerjaren)beleidsplan en het wijzingen van regelingen.

De bestuurscommissie legt verantwoording af aan het algemeen bestuur, omdat die zijn bevoegdheden heeft gedelegeerd. Een lid van het algemeen bestuur is verantwoording schuldig richting het eigen college en de raad van de eigen gemeente over de aan de bestuurscommissies overgedragen bevoegdheden. Een lid van een bestuurscommissie legt geen verantwoording af aan het college of de raad van zijn gemeente, maar alleen aan het algemeen bestuur.

De bestuurscommissies kunnen hun overgedragen bevoegdheden slechts uitoefenen binnen de door het algemeen bestuur vastgestelde kaders, waaronder de financiële kaders in de vastgestelde begroting.
Ten aanzien van de vergadering van een commissie waaraan bevoegdheden van het algemeen bestuur zijn overgedragen is artikel 22, derde, vierde en vijfde lid Wgr van overeenkomstige toepassing, met inachtneming van door het algemeen bestuur vastgestelde nadere regels. Dit betekent dat de vergaderingen van de bestuurscommissie in beginsel openbaar zijn.

De voorbereiding en uitvoering van besluiten van het algemeen bestuur is in artikel 33b Wgr een bevoegdheid van het dagelijks bestuur. In lijn daarmee wordt, nu de beslissingen van het algemeen bestuur zijn overgedragen aan de bestuurscommissies, de voorbereiding uitvoering van

besluiten van de bestuurscommissies eveneens bij het dagelijks bestuur neergelegd. Dat past ook bij de rol die het dagelijks bestuur in het nieuwe governance toebedeeld is, namelijk de verantwoordelijkheid voor de bedrijfsvoering.

Het algemeen bestuur kan besluiten en andere, niet-schriftelijke beslissingen gericht op enig rechtsgevolg van een door hem ingestelde commissie vernietigen. Het algemeen bestuur kan zijn bevoegdheid tot schorsing overdragen aan het dagelijks bestuur. Ten aanzien van de vernietiging van niet-schriftelijke beslissingen gericht op enig rechtsgevolg zijn de afdelingen 10.2.2. en 10.2.3. van de Algemene wet bestuursrecht van overeenkomstige toepassing.

HOOFDSTUK VIII Inlichtingen, verantwoording en ontslag

De artikelen 16 en 17 van de Wgr schrijven voor dat een gemeenschappelijke regeling bepalingen bevat over het verstrekken van informatie en het afleggen van verantwoording en de wijze waarop dit gebeurd. Daarbij gaat het zowel om de informatie- en verantwoordingsplicht binnen de gemeenschappelijke regeling (de relatie tussen het dagelijks bestuur en het algemeen bestuur) als om de informatie- en verantwoordingsplicht van het bestuur van de gemeenschappelijke regeling ten opzichte van de raden van de deelnemende gemeenten. Een verzoek om inlichtingen te verschaffen en/of verantwoording af te leggen kan uitsluitend worden geweigerd op de gronden vermeld Wet open overheid.

In artikel 26 van de regeling is opgenomen dat de nadere uitwerking hiervan wordt geregeld in een informatieprotocol.

HOOFDSTUK X FINANCIËLE BEPALINGEN

In artikel 32 zijn gewijzigde termijn opgenomen als genoemd in de gewijzigde Wgr.
Op verzoek van enkele gemeenten is dit artikel opgenomen dat de “algemene en financiële kaders” voor de begroting eerder worden aangeboden dan wettelijk is bepaald. Hierbij worden de raden in gelegenheid gesteld een zienswijze uit te brengen.

HOOFDSTUK XII EVALUATIE, TOETREDING, UITTREDING, WIJZIGING EN OPHEFFING

Een gemeenschappelijke regeling dient een regeling te bevatten omtrent de toetreding en uittreding (artikel 9 Wgr). Op basis van artikel 9 van de WVR moeten de colleges van burgemeester en wethouders van de gemeenten die behoren tot een regio als bedoeld in artikel 8 van die wet een gemeenschappelijke regeling treffen. Dit betekent dat een gemeente alleen kan toetreden tot of uittreden uit een gemeenschappelijke regeling als de verdeling van de gemeenten in regio’s wordt gewijzigd. In dat geval zijn de gemeenten waarop de wijziging betrekking heeft zelfs verplicht om over te gaan naar een andere regeling.

Ontwerp besluit tot wijziging van de gemeenschappelijke regeling Veiligheids-en Gezondheidsregio Gelderland-Midden

De Colleges van de gemeenten Arnhem, Barneveld, Doesburg, Duiven, Ede, Lingewaard, Nijkerk, Overbetuwe, Renkum, Rheden, Rozendaal, Scherpenzeel, Wageningen, Westervoort en Zevenaar, ieder voor zover betreft zijn bevoegdheden;,

overwegende,

dat op grond van artikel 9, in samenhang met artikel 8, van de Wet veiligheidsregio's de colleges van de gemeenten Arnhem, Barneveld, Doesburg, Duiven, Ede, Lingewaard, Nijkerk, Overbetuwe, Renkum, Rheden, Rozendaal, Scherpenzeel, Wageningen, Westervoort en Zevenaar zijn aangewezen tezamen een gemeenschappelijke regeling te treffen met de aanduiding: veiligheidsregio;

dat bij deze regeling aan het bestuur van de Veiligheidsregio de bevoegdheden als opgesomd in artikel 10 Wet Veiligheidsregio's dienen te worden overgedragen,

dat de Veiligheidsregio ook overigens zorg dient te dragen voor de opdrachten die op grond van de Wet veiligheidsregio bij deze regeling neergelegd worden,

dat de gemeenteraad, zoals vereist op grond van artikel 1, tweede en derde lid van de Wet gemeenschappelijke regelingen, het college toestemming heeft gegeven om een regeling te treffen c.q. te wijzigen;

dat de eenheidsleiding van de Politie Oost-Nederland voor zover het de integrale afstemming van haar taken ten aanzien van de voorbereiding op rampenbestrijding en crisisbeheersing, het veiligheidsbeleid in de gemeenten en de gemeenschappelijke meldkamer betreft, met instemming kennis genomen heeft van deze gemeenschappelijke regeling;

dat er reeds de gemeenschappelijke regeling Veiligheids- en Gezondheidsregio Gelderland-Midden (VGGM) bestaat met een bevoegdheden- en takenpakket dat aansluit bij de opdracht van de Wet Veiligheidsregio's, maar daarbij tevens als organisatie als bedoeld in artikel 14 van de Wet publieke gezondheidszorg uitvoering geeft aan de wettelijke taken op het gebied van publieke gezondheid op grond van deze wet, alsmede de ambulancezorg,

dat VGGM ter uitvoering van deze taken reeds een integrale uitvoerende organisatie handhaaft en de deelnemende gemeenten deze willen voortzetten binnen gewijzigde wettelijke kaders;

gelet op de Wet veiligheidsregio's, de Wet Ambulancezorgvoorzieningen, de Wet publieke gezondheid, de Gemeentewet;

gelet op de inwerkingtreding van de nieuwe Wet gemeenschappelijke regelingen op 1 juli 2022;

gelet op het voorstel van het algemeen bestuur Veiligheids-en Gezondheidsregio.

Besluiten:

de "gemeenschappelijke regeling Veiligheids-en Gezondheidsregio Gelderland-Midden" als volgt te wijzigen:

Aanhef

In de aanhef vervalt “Rijnwaarden”, in verband met de herindeling van de gemeente Rijnwaarden bij Zevenaar per 1 januari 2018

In de aanhef wordt de verwijzing naar de “Tijdelijke wet Ambulancezorg” gewijzigd in een verwijzing naar de “Wet Ambulancevoorzieningen”

In de aanhef wordt de verwijzing naar de “inwerkingtreding van de nieuwe Wet gemeenschappelijke regelingen op 1 januari 2025” gewijzigd in een verwijzing naar de “inwerkingtreding van de nieuwe Wet gemeenschappelijke regelingen op 1 juli 2022”

Hoofdstuk I

Artikel 1

In Artikel 1, tweede lid**:** vervalt “Rijnwaarden”

Artikel 2

In Artikel 2 eerste lid onder h wordt de begripsomschrijving gewijzigd in: *de voorzitter:* de voorzitter van de Veiligheids- en Gezondheidsregio Gelderland-Midden;

In Artikel 2 eerste lid onder i wordt “artikel 28, tweede lid” vervangen door “artikel 29, tweede lid”

In Artikel 2 eerste lid onder j wordt de begripsomschrijving gewijzigd in: “de GHOR: Geneeskundige Hulpverleningsorganisatie in de Regio als bedoeld in artikel 32 van de Wet veiligheidsregio’s;”

Artikel 2 eerste lid onder k vervalt

Hoofdstuk II

In de titel van Hoofdstuk II wordt “DOEL” vervangen door “BELANGEN”

Artikel 3

In artikel 3 onder d wordt “GHOR’ vervangen door “Geneeskundige hulpverlening”

In artikel 3 onder f wordt “meldkamer” vervangen door “meldkamerfunctie”

Artikel 4

Artikel 4 komt te luiden:

Artikel 4 Basistaken en plustaken:

1. De inhoud van het basistakenpakket van de Veiligheids- en Gezondheidsregio Gelderland-Midden wordt bepaald door de taken en bevoegdheden, genoemd in artikel 10 van de Wet veiligheidsregio’s ten aanzien van brandweerzorg, rampenbestrijding, crisisbestrijding en geneeskundige hulpverlening en wat bij of krachtens de vigerende wetgeving aan de gemeenten is opgedragen.

2. De taken die geen onderdeel uitmaken van het basistakenpakket, zijn ondergebracht in een plustakenpakket, mits de uitvoering daarvan valt onder de in artikel 3 benoemde belangen. Indien afname van producten en diensten uit dit pakket plaatsvindt, geschiedt zulks op basis van een daartoe tussen de gemeente(n) en de Veiligheids- en Gezondheidsregio Gelderland-Midden te sluiten overeenkomst waarin de rechten en verplichtingen van beide partijen zijn opgenomen, waaronder ook de financiering. Het dagelijks bestuur stelt een modelovereenkomst vast.
3. De deelnemende gemeenten verlenen ieder afzonderlijk de mandaten, volmachten en machtigingen aan het openbaar lichaam die noodzakelijk zijn voor de uitvoering van de taken.

Artikel 5

Artikel 5 komt te luiden:

“Artikel 5 Wettelijke taken en bevoegdheden:

1. De colleges van de deelnemende gemeenten dragen de wettelijke taken en bevoegdheden ter behartiging van de in artikel 3 onder a, d, e en f genoemde belangen over aan VGGM, met inachtneming van het hierover gestelde in de Wet veiligheidsregio's en op die wet gebaseerde nadere regelgeving.
2. Ter behartiging van de in artikel 3 onder b, c en g bedoelde belangen heeft de Veiligheids- en Gezondheidsregio Gelderland-Midden de volgende wettelijke taken en bevoegdheden op het vlak van de publieke gezondheids- en ambulancezorg:
    a. de algemene taken genoemd in artikel 2 van de Wet Publieke Gezondheid;
    b. de taken genoemd in artikel 5 van de Wet Publieke Gezondheid op het vlak van de jeugdgezondheidszorg;
    c. de taken genoemd in artikel 5a van de Wet Publieke Gezondheid op het vlak van ouderengezondheidszorg;
    d. de taken in artikel 6 Van de Wet publieke gezondheidszorg op het vlak van de algemene infectieziektebestrijding;
    e. de taken genoemd in de Wet ambulancevoorzieningen, en
    f. de taken als bedoeld in de Wet op de Lijkbezorging op het vlak van de forensische zorg en andere taken die bij of krachtens wet aan de Veiligheids- en Gezondheidsregio Gelderland-Midden worden opgedragen.”

Artikel 6

In artikel 6 wordt “bestuur” gewijzigd in “algemeen bestuur”

Artikel 6a en artikel 7

Artikel 6a wordt omgenummerd naar artikel 7. De oorspronkelijke tekst uit artikel 7 komt te vervallen.

Hoofdstuk IV

Artikel 10

Artikel 10 komt te luiden:

“Artikel 10 Samenstelling

1. Het algemeen bestuur bestaat uit de burgemeesters van de deelnemende gemeenten.
2. Behalve de in de wet vastgelegde deelnemers, zijn tevens als adviseurs bij de vergaderingen van het algemeen bestuur genodigd:
   a. de voorzitter van de bestuurscommissie Gezondheid;
   b. de directeur brandweer tevens zijnde commandant brandweer zoals bedoeld in de Wet;
   c. de directeur publieke gezondheid zoals bedoeld in de Wet publieke gezondheid, en
   d. de coördinerend functionaris gemeenten aangewezen op grond van artikel 36 Wet veiligheidsregio’s;
   e. een vertegenwoordiger van het ministerie van Defensie;
   f. een vertegenwoordiger van het ministerie van Justitie en Veiligheid;
   g. een vertegenwoordiger van de eenheidsleiding Politie Oost-Nederland.
3. De voorzitter kan andere functionarissen, van wie de aanwezigheid in verband met de te behandelen onderwerpen van belang is, uitnodigen deel te nemen aan de vergaderingen van het algemeen bestuur.”

Artikel 11

In het oorspronkelijk lid 3 komt te vervallen
De tekst onder het oorspronkelijk vierde lid verschuift naar het derde lid.

Omnummering: “lid 4” wordt “lid 3”

Omnummering “lid 5” wordt “lid 4”. In dit vierde lid wordt “zijn overeenkomstig van toepassing.” gewijzigd in: “zijn van overeenkomstige toepassing.”.

Omnummering: “lid 6” wordt “lid 5”. Dit vijfde lid komt te luiden: “5. Stukken die van het algemeen bestuur uitgaan worden ondertekend door de voorzitter en, ingevolge artikel 32a Gemeentewet, medeondertekend door een lid van de directie in de hoedanigheid als secretaris. “

Na artikel 11 wordt artikel 11a toegevoegd. De tekst uit het oorspronkelijke artikel 13 eerste lid verhuisd naar artikel 11a.

Na artikel 11a wordt een nieuw artikel 11b toegevoegd. Dit nieuwe artikel luidt:

”Artikel 11b Toezicht Ambulancezorg
Het algemeen bestuur houdt toezicht op de uitvoering van de Regionale Ambulancevoorziening met publiekrechtelijke rechtspersoonlijkheid als bedoeld in artikel 16 juncto artikel 15, tweede lid, van de Wet ambulancezorgvoorzieningen.”

Artikel 12

Dit artikel komt te luiden:

“Artikel 12 De besluitvorming

1. Ieder lid van het algemeen bestuur heeft één stem.
2. De besluiten worden genomen met gewone meerderheid van stemmen. Indien de stemmen staken, geeft de stem van de voorzitter de doorslag.
3. Besluiten betreffende de (meerjaren-) begroting en de jaarrekening, alsmede de aan de begrotingen ten grondslag liggende (meerjaren-) beleidsplannen worden genomen op basis van gewogen stemrecht. Het stemgewicht voor elke gemeente wordt jaarlijks bepaald op basis van het inwonertal op 1 januari van het voorafgaande jaar, zoals dit is opgenomen in de bevolkingsstatistiek van het Centraal Bureau voor de Statistiek, waarbij de volgende verdeling geldt:
   - gemeenten tot 40.000 inwoners: 1 stem
   - gemeenten met 40.000 tot en met 100.000 inwoners: 3 stemmen
   - gemeenten met meer dan 100.000 inwoners: 5 stemmen.”

Artikel 13

De tekst van het oorspronkelijke artikel 13 is komen te vervallen, behoudens tekst onder het eerste lid, die is verplaatst naar een nieuw artikel 11a.

Het nieuwe artikel 13 komt te luiden:

“Artikel 13 Zienswijze op besluiten van het algemeen bestuur

1. Het algemeen bestuur besluit, voorafgaand aan het nemen ervan, welke besluiten ter zienswijze, als bedoeld in artikel 10, vijfde en zesde lid van de Wet gemeenschappelijke regelingen, aan de raden worden voorgelegd, naast de besluiten waarvan bij of krachtens de wet is bepaald dat deze verplicht aan de raden ter zienswijze worden voorgelegd en de overige in deze regeling genoemde gevallen.
2. In ieder geval wordt aan de raden ter zienswijze voorgelegd:
   a. Voorgenomen besluiten van het algemeen bestuur alsmede voorgenomen besluiten van een bestuurscommissie, die voor deelnemende gemeenten ingrijpende effecten hebben voor de gezondheid of veiligheid;
   b. De participatieregeling als bedoeld in artikel 14;
   c. Het informatieprotocol als bedoeld in artikel 26, eerste lid;
   d. De bijdrageregeling als bedoeld in artikel 33.
3. Het dagelijks bestuur is belast met de uitvoering van de zienswijzeprocedure.
4. De zienswijzetermijn bedraagt 10 weken tenzij anders in deze regeling of bij wet is bepaald. “

Artikel 14

De oude tekst onder artikel 14 komt in gewijzigde vorm terug in artikel 15.
Het nieuwe artikel 14 komt te luiden:

“Artikel 14 Participatie

1. Ingezetenen van de gemeenten en belanghebbenden worden bij de voorbereiding,

uitvoering en evaluatie van beleid op grond van deze regeling betrokken voor zover dat bij of krachtens de wet is vereist, of voor zover door het algemeen bestuur is bepaald, of ingeval van delegatie van bevoegdheden vanuit het algemeen bestuur aan de bestuurscommissie, door de bestuurscommissie is bepaald. De participatie vindt plaats op de in de betreffende gemeente gebruikelijke wijze of een door het algemeen bestuur bepaalde wijze, vastgelegd in een participatieregeling.
2. Bij de participatie kan een andere procedure dan die van afdeling 3.4. van de Algemene wet bestuursrecht gevolgd worden."

Hoofdstuk V

Artikel 15

Artikel 15 komt te luiden:

"Artikel 15 Samenstelling

1. Het dagelijks bestuur bestaat uit de voorzitter en drie leden uit het algemeen bestuur. Tevens is de voorzitter van de bestuurscommissie gezondheid lid van het dagelijks bestuur.
2. De leden van het dagelijks bestuur, niet zijnde de voorzitter, worden benoemd door het algemeen bestuur. Het algemeen bestuur benoemt de leden van het dagelijks bestuur voor bepaalde tijd. Na afloop van deze zittingsperiode kunnen de leden van het dagelijks bestuur maximaal één keer worden herbenoemd. De leden van het dagelijks bestuur blijven hun functie waarnemen totdat in hun opvolging is voorzien.
3. Indien tussentijds een plaats van een lid openvalt, wordt zo spoedig mogelijk een nieuw lid aangewezen.
4. Degene die ophoudt lid te zijn van het algemeen bestuur of de bestuurscommissies, houdt tevens op lid van het dagelijks bestuur te zijn."

Artikel 16

In het eerste lid wordt "minimaal drie maal per jaar" gewijzigd in "minimaal vier maal per jaar"

In het derde lid wordt "Besluiten van het dagelijks bestuur vinden plaats op basis van gewone meerderheid van stemmen." gewijzigd in: "Besluiten van het dagelijks bestuur vinden plaats op basis van gewone meerderheid van stemmen, waarbij ieder lid één stem heeft."

Toevoeging extra vierde lid: "4.Besluiten van het dagelijks bestuur vinden plaats op basis van gewone meerderheid van stemmen, waarbij ieder lid één stem heeft.

Artikel 17

De titel van dit artikel komt te luiden: "Artikel 17 Taken en bevoegdheden"

In het tweede lid onder b,c,d en j wordt "bestuurscommissie" gewijzigd in "bestuurscommissies".

Artikel 18

In het eerste lid wordt “De leden van de veiligheidsdirectie” gewijzigd in “De directie, concerncontroller en bestuurssecretaris van Veiligheids- en Gezondheidsregio Gelderland-Midden”

Artikel 19

De tekst van het oorspronkelijke artikel 19 wordt met enige wijzigingen verplaatst naar artikel 20.
Wijzigingen:
In het eerste lid wordt “en gezondheid” geschrapt.

In het tweede lid wordt “een van zijn leden” vervangen door “een of meerdere van zijn leden**”**

Er wordt een nieuw artikel 19 komt te luiden: “Artikel 19 Zienswijze op besluiten
Er zijn geen besluiten van het dagelijks bestuur waarvoor aan de raden van de deelnemende gemeenten vooraf een zienswijze wordt gevraagd, als bedoeld in artikel 10, vijfde en zesde lid van de Wet gemeenschappelijke regelingen, buiten de in deze regeling of bij of krachtens wet bepaalde gevallen.”

Hoofdstuk VI

Artikel 20

De tekst van het oorspronkelijk artikel 20 wordt met enige wijzigingen verplaatst naar artikel 21

Wijzigingen:

In het eerste lid wordt “en gezondheid” geschrapt.

Het derde lid wordt geschrapt.

Hoofdstuk VII

Artikel 21

De tekst van dit artikel wordt opgenomen in artikel 23

Artikel 22

De tekst van dit artikel komt in gewijzigde vorm terug in artikel 24.

Er wordt een nieuw artikel 22 ingevoegd wat komt te luiden:

“Artikel 22 Zienswijze op besluiten

Er zijn geen besluiten van de voorzitter waarvoor aan de raden van de deelnemende gemeenten vooraf een zienswijze wordt gevraagd, als bedoeld in artikel 10, vijfde en zesde lid van de Wet gemeenschappelijke regelingen, buiten de in deze regeling of bij of krachtens wet bepaalde gevallen. “

Artikel 23

De tekst uit dit artikel komt te vervallen en wordt vervangen door de tekst uit artikel 21.

Hoofdstuk VIII

Artikel 24

De tekst uit dit artikel komt in gewijzigd vorm terug in artikel 25.

Wijzigingen:

In het eerste, tweede en derde lid wordt “dan wel de bestuurscommissie veiligheid en gezondheid” geschrapt

In het vijfde lid wordt na “dagelijks bestuur” toegevoegd “,uitgezonderd de voorzitter”.

Dit artikel 24 komt te luiden:

“Artikel 24 Bestuurscommissies

1. Met inachtneming van artikel 25 van de Wet gemeenschappelijke regelingen kan het algemeen bestuur bestuurscommissies instellen met het oog op de behartiging van bepaalde belangen.
2. Tenminste worden ingesteld een bestuurscommissie veiligheid en een bestuurscommissie gezondheid.
3. Het algemeen bestuur regelt in het instellingsbesluit de samenstelling en de taken en bevoegdheden van de commissie overeenkomstig artikel 25 van de Wet gemeenschappelijke regelingen. “

Artikel 25

De tekst uit dit artikel komt in gewijzigd vorm terug in artikel 26

Wijzigingen:

Het eerste lid wordt gewijzigd in: “1. Het algemeen bestuur stelt een informatieprotocol vast waarin staat beschreven op welke wijze raden actief worden voorzien van informatie van het bestuur die nodig is voor het vervullen van hun taak en die voor een juiste beoordeling van het door het bestuur gevoerde en te voeren beleid nodig is.”

Het derde lid wordt geschrapt.

Artikel 26

De tekst uit dit artikel wordt zonder inhoudelijke aanpassingen verplaatst naar artikel 27.

Hoofdstuk IX

Artikel 27

De tekst uit dit artikel komt in gewijzigd vorm terug in artikel 28

Wijzigingen:

In het eerste lid wordt “bestuurscommissie veiligheid en gezondheid” gewijzigd in “bestuurscommissie”

Het tweede lid wordt geschrapt. Hiermee vervalt de verdeling in lid 1 en lid 2.

Artikel 28

De tekst uit dit artikel komt in gewijzigd vorm terug in artikel 29

Wijzigingen:

In het tweede lid wordt geschrapt: …“brandweer en volksgezondheid, verder aangeduid “directie” ….”

Lid 4 t/m 7 wordt geschrapt.

Artikel 29

De tekst uit dit artikel wordt zonder inhoudelijke aanpassingen verplaatst naar artikel 30.

Hoofdstuk X

Artikel 30

De tekst uit dit artikel wordt zonder inhoudelijke aanpassingen verplaatst naar artikel 31.

Artikel 31

De tekst uit dit artikel komt in gewijzigd vorm terug in artikel 32.

Wijzigingen:

In het eerste lid komt te luiden:

“1. Met inachtneming van de artikelen 34, 34a, 34b en 35 van de Wet Gemeenschappelijke regelingen en – voor zover van toepassing – het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten

a. zendt het dagelijks bestuur jaarlijks vóór 1 december van het tweede jaar voorafgaand aan het jaar waarvoor de begroting dient, de algemene financiële en beleidsmatige kaders aan de raden van de deelnemende gemeenten.
b. geeft het dagelijks bestuur de raden van de deelnemende gemeenten gelegenheid om bij het dagelijks bestuur hun zienswijze over de algemene financiële en beleidsmatige kaders , bedoeld onder lid 1 onder a, naar voren te brengen. Het dagelijks bestuur betrekt de commentaren, waarin deze zienswijzen zijn vervat, bij de totstandkoming van de ontwerpbegroting en de meerjarenraming;
c. zendt het dagelijks bestuur jaarlijks vóór 30 april de ontwerpbegroting en de ontwerp-meerjarenraming van de Veiligheids- en Gezondheidsregio Gelderland-Midden voor het komende kalenderjaar, vergezeld van een behoorlijke toelichting, toe aan de raden van de deelnemende gemeenten;
d. geeft het dagelijks bestuur de raden van de deelnemende gemeenten twaalf weken na toezending gelegenheid om bij het dagelijks bestuur hun zienswijze over de

ontwerpbegroting en meerjarenraming naar voren te brengen. Het dagelijks bestuur voegt de commentaren, waarin deze zienswijzen zijn vervat, en eventueel een nota van wijzigingen, bij de ontwerpbegroting en de meerjarenraming, zoals deze aan het algemeen bestuur worden aangeboden;

e. stelt het dagelijks bestuur voorafgaande aan het vaststellen van de begroting door het algemeen bestuur de raden van de deelnemende gemeenten schriftelijk en gemotiveerd in kennis van zijn oordeel over de zienswijze, bedoeld onder d, alsmede van de eventuele conclusies die het daaraan verbindt;
f. stelt het algemeen bestuur de begroting en de meerjarenraming vast vóór 15 september van het jaar, voorafgaande aan het jaar waarvoor de begroting moet dienen;
g. stuurt het algemeen bestuur de vastgestelde begroting en de meerjarenraming toe aan de raden van de deelnemende gemeenten, die de in deze begroting voor de gemeente als bijdrage in de kosten van de Veiligheids- en Gezondheidsregio Gelderland-Midden geraamde bedragen in de gemeentebegroting voor het betreffende jaar opnemen;
h. zendt het dagelijks bestuur de vastgestelde begroting en de meerjarenraming binnen twee weken na de vaststelling doch in ieder geval vóór 15 september aan gedeputeerde staten. In het geval de begroting niet in evenwicht is en het niet aannemelijk is dat in de eerstvolgende jaren een evenwicht wordt bereikt, verzoekt het dagelijks bestuur daarbij om goedkeuring van gedeputeerde staten. Van de goedkeuring doet het dagelijks bestuur mededeling aan het algemeen bestuur en de deelnemende gemeenten."

Artikel 32

De tekst uit dit artikel komt in gewijzigd vorm terug in artikel 33.

Dit artikel komt te luiden:

"Artikel 33 Bijdragen van de gemeenten

Het algemeen bestuur van de VGGM stelt in een bijdrageregeling vast op welke wijze berekend wordt welke bijdrage de colleges verschuldigd zijn voor de uitvoering van de basistaken. Voordat het algemeen bestuur de bijdrageregeling bij unaniem besluit vaststelt, wordt deze ter zienswijze aan de raden voorgelegd."

Artikel 33

De tekst uit dit artikel komt in gewijzigd vorm terug in artikel 34.

Wijzigingen:

In het eerste lid wordt na "het jaarverslag" toegevoegd: "en overige relevante stukken". De laatste zin van dit lid wordt geschrapt.

In het vijfde lid wordt "1 juli" gewijzigd in "15 juli"

Hoofdstuk XI

Artikel 34

De tekst uit dit artikel komt in gewijzigd vorm terug in artikel 35.

Wijzigingen:

In het eerste lid wordt na “Het dagelijks bestuur is” toegevoegd “voor zover het gedelegeerde taken betreft,”

Na het eerste lid wordt een nieuw tweede lid toegevoegd dat komt te luiden:

“2. De zorg voor de archiefbescheiden die ontstaan uit hoofde van de door de deelnemers gemandateerde taken berusten bij deze deelnemers. De deelnemers en het dagelijks bestuur maken hierover nadere afspraken in een dienstverleningsovereenkomst, onder meer over de verrekening van kosten van beheer van de archiefbescheiden voor zover daar sprake van is. “

Het oorspronkelijk tweede lid wordt omgenummerd naar lid 3, het derde lid wordt lid 4, het vierde lid wordt lid 5.

In het oorspronkelijk derde lid wordt na “het eerste” toegevoegd “en het tweede”.

Hoofdstuk XII

Titel

De titel van dit hoofdstuk wordt gewijzigd in “HOOFDSTUK XII EVALUATIE, TOETREDING, UITTREDING, WIJZIGING EN OPHEFFING”

Artikel 35

De tekst uit dit artikel komt in gewijzigd vorm terug in artikel 37.

Wijzigingen:

Het tweede lid komt te vervallen en wordt vervangen door een nieuw lid 2 en 3:

“2.De toetreding van een gemeente komt tot stand indien de colleges van de deelnemende gemeenten en het college dat wenst toe te treden daartoe hebben besloten, na voorafgaande zienswijze en toestemming van hun raden daartoe.

3.Het algemeen bestuur regelt de procedure en alle gevolgen van de toetreding en kan voorwaarden verbinden aan de toetreding. “

Artikel 36

De tekst uit dit artikel komt in gewijzigd vorm terug in artikel 40.

Wijzigingen:

In het tweede lid wordt aan het eind van de laatste zin toegevoegd: …”, na daaraan voorafgaand zienswijze te hebben gevraagd en toestemming hebben verkregen van hun raden overeenkomstig artikel 1 van de Wet gemeenschappelijke regelingen.”

Het nieuwe artikel 36 komt te luiden:

Artikel 36 Evaluatie

1. Het algemeen bestuur draagt zorg voor een periodieke evaluatie van deze regeling, minimaal één keer per 4 jaar.
2. Het algemeen bestuur bepaalt het moment, de onderwerpen en de diepgang van het evaluatieonderzoek.

Artikel 37

De tekst uit dit artikel komt in gewijzigd vorm terug in artikel 41.

Wijzigingen:

In het tweede lid wordt aan het eind van de laatste zin toegevoegd: …", na daaraan voorafgaand zienswijze te hebben gevraagd en toestemming hebben verkregen van hun raden overeenkomstig artikel 1 van de Wet gemeenschappelijke regelingen."

Hoofdstuk XIII

Artikel 38

De tekst uit dit artikel komt ongewijzigd terug in artikel 42.

Het nieuwe artikel 38 komt te luiden:

"Artikel 38 Uittreding

1. Uittreding is alleen mogelijk voor zover de wet erin voorziet.
2. Een college kan besluiten tot uittreding, onverminderd het bepaalde in artikel 1 van de Wet gemeenschappelijke regelingen.
3. Een college zendt, na voorafgaande zienswijze en toestemming van zijn raad, het besluit tot uittreding aan het bestuur. De procedure voor uittreding vangt aan de dag nadat het algemeen bestuur het besluit heeft ontvangen.
4. Het algemeen bestuur inventariseert de gevolgen van de uittreding, de wijze waarop met deze gevolgen kan of moet worden omgegaan en de voorwaarden voor uittreding en legt deze vast in het concept- uittredingsplan.
5. Onder de gevolgen van de uittreding worden verstaan de financiële, juridische, personele en organisatorische consequenties die het directe gevolg zijn van de uittreding.
6. De uittreding gaat in op 1 januari van het jaar volgende op het verstrijken van een termijn van twee jaren na het nemen van het besluit tot uittreding, tenzij de colleges unaniem een andere opzegtermijn overeen komen."

Hoofdstuk XIV

Artikel 39

De tekst uit dit artikel komt ongewijzigd terug in artikel 43.

Het nieuwe artikel 39 komt te luiden:

"Artikel 39 Procedure voor vaststelling uittredingsplan

1. Elk van de colleges kan, na zienswijze daarop door en met verkregen toestemming van de raad, besluiten uit deze regeling te treden met ingang van een begrotingsjaar, mits het opzeggende college het voorgenomen besluit daartoe tenminste 2 jaar voordien ter kennis heeft gebracht van de overige colleges.
2. Het algemeen bestuur stelt een voorstel op voor financiële, personele en overige gevolgen van de uittreding. Het college dat voornemens is uit te treden neemt op basis van het voorstel een definitief besluit, onverminderd het bepaalde in artikel 1, tweede en derde lid van de Wet gemeenschappelijke regelingen. De kosten voor het maken van het voorstel komen voor rekening van het college dat voornemens is uit te treden.
3. Ten behoeve van het voorstel voor de financiële, personele en overige gevolgen,

bedoeld in het vorige lid, wordt een in overleg met de uittredende deelnemer aan te wijzen onafhankelijke registeraccountant opdracht verleend de genoemde gevolgen in kaart te brengen. De opdracht wordt verstrekt door het dagelijks bestuur. Voorafgaand aan de opdrachtverstrekking wordt de uittredende deelnemer in de gelegenheid gesteld een reactie te geven op de opdracht.

4. Het voorstel bedoeld in het tweede lid wordt definitief vastgesteld door het algemeen bestuur nadat de uittredende deelnemer in de gelegenheid is gesteld een zienswijze te geven. Alsdan zijn de daarin voor de uittredende deelnemer omschreven financiële verplichtingen bindend. Het definitieve voorstel wordt vastgesteld uiterlijk acht kalendermaanden nadat de deelnemer zijn voornemen tot uittreding, als bedoeld in het eerste lid, bekend heeft gemaakt.
5. Het algemeen bestuur en de uittredende deelnemer en de blijvende deelnemers spannen zich gezamenlijk in om frictiekosten en desintegratiekosten zo laag mogelijk te houden.
6. Het voorstel bedoeld in het derde en vierde lid vermeldt de verdeling van desintegratieskosten en frictiekosten. Financieel uitgangspunt voor de bepaling van kosten en prijzen vormt de meest recente vastgestelde jaarrekening op dat moment. Bij de verdeling komen in ieder geval, maar niet uitsluitend, de volgende aspecten aan de orde:
   a) overname door deelnemers van geactiveerde goederen dan wel vergoeding wegens niet overnemen;
   b) overname van contractuele verplichtingen jegens leveranciers, dan wel vergoeding wegens niet overname;
   c) overname door deelnemers van personeelsleden, dan wel vergoeding wegens niet overname, en
   d) eventuele nadelige financiële consequenties in verband met omzetbelastingen/of vennootschapsbelasting.
7. Bij de bepaling van de desintegratiekosten wordt uitgegaan van het volgende principe: de uittredende deelnemer betaalt:
   - het eerste jaar 100% van de desintegratiekosten;
   - het tweede jaar 80% van de desintegratiekosten;
   - het derde jaar 60% van de desintegratiekosten;
   - het vierde jaar 40% van de desintegratiekosten, en
   - het vijfde jaar 20% van de desintegratiekosten.
8. Nadat het voorstel overeenkomstig het vierde lid is vastgesteld is de uittredende deelnemer gehouden om binnen zes maanden de daarin voor de uittredende deelnemer omschreven financiële verplichtingen te voldoen. Het algemeen bestuur stelt de uittredende deelnemer desgewenst in de gelegenheid door overname van personeel, materieel, activa en passiva de hoogte van de desintegratiekosten te verminderen.
9. De gevolgen van de uittreding worden, op basis van het voorstel, bedoeld in het vierde lid, bij gelijkluidend besluit vastgesteld door de colleges."

Artikel 40

De tekst uit dit artikel komt in gewijzigde vorm terug in artikel 44.

Dit artikel komt te luiden:
"Artikel 44 Inwerkingtreding
Het besluit tot wijziging van de gemeenschappelijke regeling Veiligheids- en Gezondheidsregio Gelderland-Midden treedt in werking op de dag volgend op de dag dat deze op de in artikel 26, eerste en tweede lid van de Wet gemeenschappelijke regelingen omschreven wijze is bekendgemaakt."

Artikel 41

De tekst uit dit artikel komt in gewijzigde vorm terug in artikel 45.

Wijzigingen:

“2015” wordt vervangen door “2025”

Ontwerpversie februari 2024

Het college van de gemeenten Arnhem, Barneveld, Doesburg, Duiven, Ede, Lingewaard, Nijkerk, Overbetuwe, Renkum, Rheden, Rozendaal, Scherpenzeel, Wageningen, Westervoort en Zevenaar, ieder voor zover betreft zijn bevoegdheden;

overwegende,

dat op grond van artikel 9, in samenhang met artikel 8, van de Wet veiligheidsregio's de colleges van de gemeenten Arnhem, Barneveld, Doesburg, Duiven, Ede, Lingewaard, Nijkerk, Overbetuwe, Renkum, Rheden, Rozendaal, Scherpenzeel, Wageningen, Westervoort en Zevenaar zijn aangewezen tezamen een gemeenschappelijke regeling te treffen met de aanduiding: veiligheidsregio;

dat bij deze regeling aan het bestuur van de Veiligheidsregio de bevoegdheden als opgesomd in artikel 10 Wet Veiligheidsregio's dienen te worden overgedragen,

dat de Veiligheidsregio ook overigens zorg dient te dragen voor de opdrachten die op grond van de Wet veiligheidsregio bij deze regeling neergelegd worden,

dat de gemeenteraad, zoals vereist op grond van artikel 1, tweede en derde lid van de Wet gemeenschappelijke regelingen, het college toestemming heeft gegeven om een regeling te treffen c.q. te wijzigen;

dat de eenheidsleiding van de Politie Oost-Nederland voor zover het de integrale afstemming van haar taken ten aanzien van de voorbereiding op rampenbestrijding en crisisbeheersing, het veiligheidsbeleid in de gemeenten en de gemeenschappelijke meldkamer betreft, met instemming kennis genomen heeft van deze gemeenschappelijke regeling;

dat er reeds de gemeenschappelijke regeling Veiligheids- en Gezondheidsregio Gelderland-Midden (VGGM) bestaat met een bevoegdheden- en takenpakket dat aansluit bij de opdracht van de Wet Veiligheidsregio's, maar daarbij tevens als organisatie als bedoeld in artikel 14 van de Wet publieke gezondheidszorg uitvoering geeft aan de wettelijke taken op het gebied van publieke gezondheid op grond van deze wet, alsmede de ambulancezorg,

dat VGGM ter uitvoering van deze taken reeds een integrale uitvoerende organisatie handhaaft en de deelnemende gemeenten deze willen voortzetten binnen gewijzigde wettelijke kaders;

gelet op de Wet veiligheidsregio's, de Wet Ambulancezorgvoorzieningen, de Wet publieke gezondheid, de Gemeentewet;

gelet op de inwerkingtreding van de nieuwe Wet gemeenschappelijke regelingen op 1 juli 2022;

Besluiten:

De Gemeenschappelijke Regeling Veiligheids- en Gezondheidsregio Gelderland-Midden te wijzigen, zodat deze als volgt luidt:

GEMEENSCHAPPELIJKE REGELING
VEILIGHEIDS- EN GEZONDHEIDSREGIO GELDERLAND-MIDDEN

HOOFDSTUK I ALGEMENE BEPALINGEN

Artikel 1. **Instelling en plaats van vestiging.**

1. Er is een rechtspersoonlijkheid bezittend openbaar lichaam, genaamd "Veiligheids- en Gezondheidsregio Gelderland-Midden".
2. De Veiligheids- en Gezondheidsregio Gelderland-Midden is een regionaal samenwerkingsverband van de gemeenten Arnhem, Barneveld, Doesburg, Duiven, Ede, Lingewaard, Nijkerk, Overbetuwe, Renkum, Rheden, Rozendaal, Scherpenzeel, Wageningen, Westervoort en Zevenaar;
3. Het openbaar lichaam is gevestigd te Arnhem.

Artikel 2. Begripsomschrijvingen

1. In deze gemeenschappelijke regeling en de daarop berustende bepalingen wordt verstaan onder:
   a. *de gemeenschappelijke regeling:* de gemeenschappelijke regeling Veiligheids- en Gezondheidsregio Gelderland-Midden;
   b. *het openbaar lichaam:* het openbaar lichaam bedoeld in artikel 1, eerste lid;
   c. *de gemeente:* één van de in artikel 1, tweede lid, genoemde gemeenten;
   d. *de burgemeester:* Een burgemeester van de in artikel 1, tweede lid, genoemde gemeenten;
   e. *het samenwerkingsgebied:* het gezamenlijk grondgebied van de in artikel 1, tweede lid, genoemde gemeenten, samenvallend met de betreffende regio, zoals benoemd in de bij de Wet veiligheidsregio horende bijlage ex artikel 8 van die wet;
   f. *het algemeen bestuur:* het algemeen bestuur van de Veiligheids- en Gezondheidsregio Gelderland-Midden;
   g. *het dagelijks bestuur:* het dagelijks bestuur van de Veiligheids- en Gezondheidsregio Gelderland-Midden;
   h. *de voorzitter:* de voorzitter van de Veiligheids- en Gezondheidsregio Gelderland-Midden;
   i. *de directie:* Het onderdeel van de ambtelijke organisatie zoals bedoeld in artikel 29, tweede lid;
   j. *de GHOR*: Geneeskundige Hulpverleningsorganisatie in de Regio als bedoeld in artikel 32 van de Wet veiligheidsregio's;
2. Waar in deze regeling artikelen van de Gemeentewet of van enige andere wet of wettelijke regeling van overeenkomstige toepassing worden verklaard, worden in die artikelen voor de gemeente, de raad, het college en de burgemeester achtereenvolgens gelezen de Veiligheids- en Gezondheidsregio Gelderland-Midden, het algemeen bestuur, het dagelijks bestuur en de voorzitter.

HOOFDSTUK II BELANGEN, TAKEN EN BEVOEGDHEDEN

Artikel 3 Belangen

De Veiligheids- en Gezondheidsregio Gelderland-Midden behartigt de belangen van de gemeenten in het samenwerkingsgebied op de terreinen van:
a. Brandweerzorg;
b. Ambulancezorg;
c. Publieke gezondheid;
d. Geneeskundige hulpverlening;
e. Rampenbestrijding en crisisbeheersing;
f. Gemeenschappelijke meldkamerfunctie;
g. Forensische zorg.

Artikel 4 Basistaken en plustaken:

1. De inhoud van het basistakenpakket van de Veiligheids- en Gezondheidsregio Gelderland-Midden wordt bepaald door de taken en bevoegdheden, genoemd in artikel 10 van de Wet veiligheidsregio's ten aanzien van brandweerzorg, rampenbestrijding, crisisbestrijding en geneeskundige hulpverlening en wat bij of krachtens de vigerende wetgeving aan de gemeenten is opgedragen.
2. De taken die geen onderdeel uitmaken van het basistakenpakket, zijn ondergebracht in een plustakenpakket, mits de uitvoering daarvan valt onder de in artikel 3 benoemde belangen. Indien afname van producten en diensten uit dit pakket plaatsvindt, geschiedt zulks op basis van een daartoe tussen de gemeente(n) en de Veiligheids- en Gezondheidsregio Gelderland-Midden te sluiten overeenkomst waarin de rechten en verplichtingen van beide partijen zijn opgenomen, waaronder ook de financiering. Het dagelijks bestuur stelt een modelovereenkomst vast.
3. De deelnemende gemeenten verlenen ieder afzonderlijk de mandaten, volmachten en machtigingen aan het openbaar lichaam die noodzakelijk zijn voor de uitvoering van de taken.

Artikel 5 Wettelijke taken en bevoegdheden:

1. De colleges van de deelnemende gemeenten dragen de wettelijke taken en bevoegdheden ter behartiging van de in artikel 3 onder a, d, e en f genoemde belangen over aan VGGM, met inachtneming van het hierover gestelde in de Wet veiligheidsregio's en op die wet gebaseerde nadere regelgeving.
2. Ter behartiging van de in artikel 3 onder b, c en g bedoelde belangen heeft de Veiligheids- en Gezondheidsregio Gelderland-Midden de volgende wettelijke taken en bevoegdheden op het vlak van de publieke gezondheids- en ambulancezorg:
   a. de algemene taken genoemd in artikel 2 van de Wet Publieke Gezondheid;
   b. de taken genoemd in artikel 5 van de Wet Publieke Gezondheid op het vlak van de jeugdgezondheidszorg;
   c. de taken genoemd in artikel 5a van de Wet Publieke Gezondheid op het vlak van ouderengezondheidszorg;
   d. de taken in artikel 6 Van de Wet publieke gezondheidszorg op het vlak van de algemene infectieziektebestrijding;
   e. de taken genoemd in de Wet ambulancevoorzieningen, en
   f. de taken als bedoeld in de Wet op de Lijkbezorging op het vlak van de forensische zorg en andere taken die bij of krachtens wet aan de Veiligheids- en Gezondheidsregio Gelderland-Midden worden opgedragen.

Artikel 6 Deelname aan bepaalde publieke samenwerkingsvormen

Het algemeen bestuur van Veiligheids- en Gezondheidsregio Gelderland Midden is bevoegd tot het mede treffen van en tot het deelnemen aan:
a. een gemeenschappelijke regeling, als bedoeld in de artikelen 93 en 96 van de Wet gemeenschappelijke regelingen;
b. een voorziening tot samenwerking op grond van de Politiewet 2012, indien en voor zover dit verplicht of noodzakelijk is voor bepaalde taken en bevoegdheden.

Artikel 7 Deelname privaatrechtelijke rechtspersonen

1. Het algemeen bestuur kan tot oprichting besluiten van en deelneming in stichtingen, maatschappen, vennootschappen, verenigingen, coöperaties en onderlinge waarborgmaatschappijen.
2. De oprichting moet in het bijzonder aangewezen worden geacht voor de behartiging van het daarmee te dienen openbaar belang.
3. Het besluit wordt niet genomen dan nadat de raden van de deelnemende gemeenten een ontwerp besluit is toegezonden en in de gelegenheid zijn gesteld hun wensen en bedenkingen ter kennis van het algemeen bestuur te brengen.

Artikel 8 Klachtafhandeling

Het algemeen bestuur kan een externe klachtencommissie instellen voor de behandeling van verzoekschriften en of klachten.

HOOFDSTUK III ORGANEN

Artikel 9

De Veiligheids- en Gezondheidsregio Gelderland-Midden kent de volgende bestuursorganen:
a. het algemeen bestuur;
b. het dagelijks bestuur;
c. de voorzitter;
d. bestuurscommissies.

HOOFDSTUK IV ALGEMEEN BESTUUR

Artikel 10 Samenstelling

1. Het algemeen bestuur bestaat uit de burgemeesters van de deelnemende gemeenten.
2. Behalve de in de wet vastgelegde deelnemers, zijn tevens als adviseurs bij de vergaderingen van het algemeen bestuur genodigd:
   a. de voorzitter van de bestuurscommissie Gezondheid;

b. de directeur brandweer tevens zijnde commandant brandweer zoals bedoeld in de Wet;
c. de directeur publieke gezondheid zoals bedoeld in de Wet publieke gezondheid, en
d. de coördinerend functionaris gemeenten aangewezen op grond van artikel 36 Wet veiligheidsregio's;
e. een vertegenwoordiger van het ministerie van Defensie;
f. een vertegenwoordiger van het ministerie van Justitie en Veiligheid;
g. een vertegenwoordiger van de eenheidsleiding Politie Oost-Nederland.

3. De voorzitter kan andere functionarissen, van wie de aanwezigheid in verband met de te behandelen onderwerpen van belang is, uitnodigen deel te nemen aan de vergaderingen van het algemeen bestuur.

Artikel 11 Werkwijze

1. Het algemeen bestuur vergadert tenminste 2 keer per jaar en voorts zo dikwijls als de voorzitter dit nodig acht.
2. De vergaderingen van het algemeen bestuur zijn openbaar. Door het algemeen bestuur zullen de deuren gesloten worden indien ten minste drie van de aanwezige leden dit nodig achten of indien de voorzitter dit nodig acht, waarna het algemeen bestuur besluit of verder gegaan wordt met gesloten deuren.
3. In een besloten vergadering kan niet worden beraadslaagd of besloten over:
   a. het vaststellen van het beleidsplan zoals genoemd in artikel 14 Wet veiligheidsregio's;
   b. het vaststellen of wijzigen van de begroting;
   c. het vaststellen van de jaarrekening;
   d. het wijzigen van de gemeenschappelijke regeling;
   e. het vaststellen van een liquidatieplan;
   f. het vaststellen of wijzigen van retributies of andere heffingen;
   g. het vaststellen of wijzigen van verordeningen of regelingen;
   h. het vaststellen of wijzigen van een gemeenschappelijke regeling tussen het openbaar lichaam en andere openbare lichamen, alsmede het toetreden tot en het uittreden uit een dergelijke regeling, en
   i. het oprichten van of de deelname in stichtingen, maatschappen, vennootschappen en coöperatieve en andere verenigingen, dan wel het ontbinden daarvan of het beëindigen van deelneming daaraan.
4. Het algemeen bestuur stelt voor zijn vergaderingen een reglement van orde vast. Dit reglement, en de daarin aangebrachte wijzigingen, wordt aan de deelnemende gemeenten gezonden. De artikelen 17, 19, 20, 22, 26 en 28 t/m 33 van Gemeentewet zijn van overeenkomstige toepassing.
5. Stukken die van het algemeen bestuur uitgaan worden ondertekend door de voorzitter en, ingevolge artikel 32a Gemeentewet, medeondertekend door een lid van de directie in de hoedanigheid als secretaris.

Artikel 11a Verordeningen

Het algemeen bestuur is bevoegd verordeningen vast te stellen, die nodig zijn ter regeling van organisatorische en huishoudelijke zaken.

Artikel 11b Toezicht Ambulancezorg

Het algemeen bestuur houdt toezicht op de uitvoering van de Regionale Ambulancevoorziening met publiekrechtelijke rechtspersoonlijkheid als bedoeld in artikel 16 juncto artikel 15, tweede lid, van de Wet ambulancezorgvoorzieningen

Artikel 12 De besluitvorming

1. Ieder lid van het algemeen bestuur heeft één stem.
2. De besluiten worden genomen met gewone meerderheid van stemmen. Indien de stemmen staken, geeft de stem van de voorzitter de doorslag.
3. Besluiten betreffende de (meerjaren-) begroting en de jaarrekening, alsmede de aan de begrotingen ten grondslag liggende (meerjaren-) beleidsplannen worden genomen op basis van gewogen stemrecht. Het stemgewicht voor elke gemeente wordt jaarlijks bepaald op basis van het inwonertal op 1 januari van het voorafgaande jaar, zoals dit is opgenomen in de bevolkingsstatistiek van het Centraal Bureau voor de Statistiek, waarbij de volgende verdeling geldt:
   - gemeenten tot 40.000 inwoners: 1 stem
   - gemeenten met 40.000 tot en met 100.000 inwoners: 3 stemmen
   - gemeenten met meer dan 100.000 inwoners: 5 stemmen.

Artikel 13 Zienswijze op besluiten van het algemeen bestuur

1. Het algemeen bestuur besluit, voorafgaand aan het nemen ervan, welke besluiten ter zienswijze, als bedoeld in artikel 10, vijfde en zesde lid van de Wet gemeenschappelijke regelingen, aan de raden worden voorgelegd, naast de besluiten waarvan bij of krachtens de wet is bepaald dat deze verplicht aan de raden ter zienswijze worden voorgelegd en de overige in deze regeling genoemde gevallen.
2. In ieder geval wordt aan de raden ter zienswijze voorgelegd:
   a. Voorgenomen besluiten van het algemeen bestuur alsmede voorgenomen besluiten van een bestuurscommissie, die voor deelnemende gemeenten ingrijpende effecten hebben voor de gezondheid of veiligheid;
   b. De participatieregeling als bedoeld in artikel 14;
   c. Het informatieprotocol als bedoeld in artikel 26, eerste lid;
   d. De bijdrageregeling als bedoeld in artikel 33;
3. Het dagelijks bestuur is belast met de uitvoering van de zienswijzeprocedure.
4. De zienswijzetermijn bedraagt 10 weken tenzij anders in deze regeling of bij wet is bepaald.

Artikel 14 Participatie

1. Ingezetenen van de gemeenten en belanghebbenden worden bij de voorbereiding, uitvoering en evaluatie van beleid op grond van deze regeling betrokken voor zover dat bij of krachtens de wet is vereist, of voor zover door het algemeen bestuur is bepaald, of ingeval van delegatie van bevoegdheden vanuit het algemeen bestuur aan de bestuurscommissie, door de bestuurscommissie is bepaald. De participatie vindt plaats op de in de betreffende gemeente gebruikelijke wijze of een door het algemeen bestuur bepaalde wijze, vastgelegd in een participatieregeling.
2. Bij de participatie kan een andere procedure dan die van afdeling 3.4. van de Algemene wet bestuursrecht gevolgd worden.

HOOFDSTUK V DAGELIJKS BESTUUR

Artikel 15 Samenstelling

1. Het dagelijks bestuur bestaat uit de voorzitter en drie leden uit het AB. Tevens is de voorzitter van de bestuurscommissie gezondheid lid van het dagelijks bestuur.
2. De leden van het dagelijks bestuur, niet zijnde de voorzitter, worden benoemd door het algemeen bestuur. Het algemeen bestuur benoemt de leden van het dagelijks bestuur voor bepaalde tijd. Na afloop van deze zittingsperiode kunnen de leden van het dagelijks bestuur maximaal

één keer worden herbenoemd. De leden van het dagelijks bestuur blijven hun functie waarnemen totdat in hun opvolging is voorzien.
3. Indien tussentijds een plaats van een lid openvalt, wordt zo spoedig mogelijk een nieuw lid aangewezen.
4. Degene die ophoudt lid te zijn van het algemeen bestuur of de bestuurscommissies, houdt tevens op lid van het dagelijks bestuur te zijn.

Artikel 16 Werkwijze

1. Het dagelijks bestuur vergadert minimaal vier maal per jaar of zo dikwijls de voorzitter het nodig oordeelt of tenminste twee leden de voorzitter schriftelijk en met redenen omkleed hierom verzoeken. In het laatste geval wordt de vergadering binnen veertien dagen na een zodanig verzoek gehouden.
2. Het dagelijks bestuur stelt voor de uitvoering van zijn taken een reglement van orde vast. Op het houden en de orde van de vergadering van het dagelijks bestuur zijn de artikelen 52, 53 en 54 tot en met 60 van de Gemeentewet, voor zover daarvan niet bij of krachtens wet wordt afgeweken, van overeenkomstige toepassing.
3. Besluiten van het dagelijks bestuur vinden plaats op basis van gewone meerderheid van stemmen, waarbij ieder lid één stem heeft. Bij het staken der stemmen beslist de voorzitter.
4. Besluiten die uitgaan van het dagelijks bestuur worden ondertekend door de voorzitter en, ingevolge artikel 59a, eerste lid Gemeentewet, medeondertekend door een lid van de directie in hoedanigheid als secretaris.

Artikel 17 Taken en bevoegdheden

1. Het dagelijks bestuur oefent de taken en bevoegdheden die in deze gemeenschappelijke regeling aan het dagelijks bestuur zijn opgedragen uit.
2. Voorts is dit bestuur met inachtneming van artikel 33b van de Wet gemeenschappelijke regelingen belast met:
   a. een voortdurend toezicht op al wat de Veiligheids- en Gezondheidsregio Gelderland- Midden aangaat;
   b. het voorbereiden van al hetgeen aan het algemeen bestuur respectievelijk de bestuurscommissies veiligheid en gezondheid ter overweging en beslissing zal worden voorgelegd;
   c. het uitvoeren van de besluiten van het algemeen bestuur respectievelijk de bestuurscommissies veiligheid en gezondheid;
   d. het mededeling doen van besluiten van het algemeen bestuur respectievelijk de bestuurscommissies veiligheid en gezondheid aan de aan de gemeenschappelijke regeling deelnemende gemeenten;
   e. het voorstaan van de belangen van de Veiligheids- en Gezondheidsregio Gelderland- Midden bij andere overheden, instellingen of personen, waarmee contact voor de Veiligheids- en Gezondheidsregio Gelderland-Midden van belang is;
   f. de zorg voor het beheer van inkomsten en uitgaven van de Veiligheids- en Gezondheidsregio Gelderland-Midden;
   g. de zorg, voor zover deze niet aan anderen toekomt, voor de controle op het geldelijk beheer en de boekhouding;
   h. het nemen van alle conservatoire maatregelen zowel in als buiten rechte en het doen van alles wat nodig is ter voorkoming van verjaring en verlies van recht of bezit;
   i. de zorg voor en het houden van toezicht op de bewaring en het beheer van de archiefbescheiden;
   j. het benoemen, schorsen en ontslaan van personeel alsmede alle overige beheersmatige bevoegdheden betreffende het personeel, waaronder ook verstaan personeel werkzaam voor die onderdelen waarvoor de bestuurscommissies veiligheid en gezondheid binnen de geldende wettelijke grenzen verantwoordelijkheid draagt.
   k. regels vast te stellen over de ambtelijke organisatie van het openbaar lichaam;
   l. tot privaatrechtelijke rechtshandelingen van het openbaar lichaam te besluiten, met uitzondering van privaatrechtelijke rechtshandelingen als bedoeld in artikel 31a van de Wet gemeenschappelijke regelingen, en
   m. te besluiten namens het openbaar lichaam, het dagelijks bestuur of het algemeen bestuur rechtsgedingen, bezwaarprocedures of administratief beroepsprocedures te voeren of handelingen ter voorbereiding daarop te verrichten, tenzij het algemeen bestuur, voor zover dit het algemeen bestuur aangaat, in voorkomende gevallen anders beslist.

Artikel 18

1. De directie, concerncontroller en bestuurssecretaris van Veiligheids- en Gezondheidsregio Gelderland-Midden kunnen de vergaderingen van het dagelijks bestuur op uitnodiging van de voorzitter bijwonen en hebben hierin een adviserende stem.
2. Andere personen kunnen door de voorzitter worden uitgenodigd om als adviseur de vergaderingen van het dagelijks bestuur bij te wonen.

Artikel 19 Zienswijze op besluiten

Er zijn geen besluiten van het dagelijks bestuur waarvoor aan de raden van de deelnemende gemeenten vooraf een zienswijze wordt gevraagd, als bedoeld in artikel 10, vijfde en zesde lid van de Wet gemeenschappelijke regelingen, buiten de in deze regeling of bij of krachtens wet bepaalde gevallen.

HOOFDSTUK VI DE VOORZITTER

Artikel 20 Aanwijzing en vervanging

1. De voorzitter wordt bij koninklijk besluit benoemd als voorzitter en is voorzitter van het algemeen bestuur, het dagelijks bestuur en de bestuurscommissie veiligheid.
2. Het algemeen bestuur wijst een of meerdere van zijn leden aan die de voorzitter bij afwezigheid vervangt.

Artikel 21 Taken en bevoegdheden

1. De voorzitter is belast met de leiding van de vergaderingen van het dagelijks en algemeen bestuur en de vergadering van de bestuurscommissie veiligheid en draagt er zorg voor, dat de besluiten van het algemeen bestuur, het dagelijks bestuur en de bestuurscommissie veiligheid naar behoren worden uitgevoerd. Artikel 170, lid 1 Gemeentewet is overeenkomstig van toepassing.
2. De voorzitter vertegenwoordigt de Veiligheids- en Gezondheidsregio Gelderland-Midden in en buiten rechte. Hij kan na overleg met het dagelijks bestuur de vertegenwoordiging met een schriftelijke machtiging opdragen aan een ander.

Artikel 22 Zienswijze op besluiten

Er zijn geen besluiten van de voorzitter waarvoor aan de raden van de deelnemende gemeenten vooraf een zienswijze wordt gevraagd, als bedoeld in artikel 10, vijfde en zesde lid van de Wet gemeenschappelijke regelingen, buiten de in deze regeling of bij of krachtens wet bepaalde gevallen.

HOOFDSTUK VII COMMISSIES

Artikel 23 Commissies van advies

1. Het algemeen bestuur, het dagelijks bestuur en de voorzitter kunnen (vaste) commissies van advies instellen, met inachtneming van artikel 24 van de Wet gemeenschappelijke regelingen.
2. De instelling van commissies van advies aan het dagelijks bestuur en de regeling van haar bevoegdheden en samenstelling

geschieden door het algemeen bestuur op voorstel van het dagelijks bestuur.
3. Tenminste wordt ingesteld een auditcommissie financiën.

Artikel 24 Bestuurscommissies
1. Met inachtneming van artikel 25 van de Wet gemeenschappelijke regelingen kan het algemeen bestuur bestuurscommissies instellen met het oog op de behartiging van bepaalde belangen.
2. Tenminste worden ingesteld een bestuurscommissie veiligheid en een bestuurscommissie gezondheid.
3. Het algemeen bestuur regelt in het instellingsbesluit de samenstelling en de taken en bevoegdheden van de commissie overeenkomstig artikel 25 van de Wet gemeenschappelijke regelingen.

HOOFDSTUK VIII INLICHTINGEN, VERANTWOORDING EN ONTSLAG

Artikel 25 Dagelijks bestuur en voorzitter t.o.v. het algemeen bestuur
1. De leden van het dagelijks bestuur zijn, tezamen en ieder afzonderlijk, aan het algemeen bestuur verantwoording verschuldigd voor het door hen gevoerde bestuur.
2. Zij geven gevraagd en ongevraagd aan het algemeen bestuur alle informatie die voor een juiste beoordeling van het door het dagelijks bestuur te voeren en gevoerde bestuur nodig is.
3. Zij geven – tezamen dan wel afzonderlijk – aan het algemeen bestuur wanneer dit bestuur of een of meer leden daarvan hierom verzoekt, alle gevraagde inlichtingen.
4. Het bepaalde in het eerste tot en met het derde lid is van overeenkomstige toepassing op de voorzitter voor het door hem gevoerde bestuur.
5. Gelet op artikel 19a, derde lid, van de Wet gemeenschappelijke regelingen kan het algemeen bestuur besluiten een lid van het dagelijks bestuur, uitgezonderd de voorzitter, ontslag te verlenen, indien dit lid het vertrouwen van het algemeen bestuur niet meer bezit.

Artikel 26 Voorzitter, algemeen en dagelijks bestuur t.o.v. raden en colleges
1. Het algemeen bestuur stelt een informatieprotocol vast waarin staat beschreven op welke wijze raden actief worden voorzien van informatie van het bestuur die nodig is voor het vervullen van hun taak en die voor een juiste beoordeling van het door het bestuur gevoerde en te voeren beleid nodig is.
2. Het algemeen en het dagelijks bestuur verstrekken aan de raden en de colleges van de deelnemende gemeenten alle inlichtingen die door die raden of colleges worden verlangd.

Artikel 27 Leden van het algemeen bestuur t.o.v. raden en colleges
1. Een lid van het algemeen bestuur verschaft de raad of het college van zijn gemeente met inachtneming van de artikelen 18 en 19 van de Wet gemeenschappelijke regelingen alle inlichtingen, die door die raad of dat college of door één of meer leden daarvan worden verlangd en wel op de in het reglement van orde voor het betreffende orgaan aangegeven wijze.
2. Een lid van het algemeen bestuur is de raad of het college van zijn gemeente verantwoording verschuldigd voor het door hem in dat bestuur gevoerde beleid en wel op de in het reglement van orde voor het betreffende orgaan aangegeven wijze.

HOOFDSTUK IX ORGANISATIE

Artikel 28 Samenwerking
Het algemeen bestuur, het dagelijks bestuur en de vaste bestuurscommissies maken, elk voor zover het zijn taken en bevoegd-heden aangaat, afspraken met de bevoegde gezagen van overheidsinstanties, met directies van bedrijven en/of met besturen van andere rechtspersonen, in het belang van gecoördineerde hulpverlening bij beheersing en bestrijding van rampen en crises.

Artikel 29 Inrichting ambtelijke organisatie
1. Het dagelijks bestuur stelt regels vast omtrent de ambtelijke organisatie van de Veiligheids- en Gezondheidsregio Gelderland-Midden en stelt de rechtspositieregeling van het personeel vast.
2. De ambtelijke organisatie staat onder leiding van de directie.
3. De directie draagt zorg voor een zodanige inrichting van de ambtelijke organisatie dat op doelmatige en efficiënte wijze vorm wordt gegeven aan het bepaalde ten aanzien van belangen, taken en bevoegdheden als bedoeld in de artikelen 3 tot en met 5 van deze regeling.

Artikel 30 Instructies
Het dagelijks bestuur regelt de taken en bevoegdheden van de directeur brandweer, tevens commandant, de directeur publieke gezondheid en van de aangewezen coördinerend functionaris gemeenten en stelt voor deze functies een instructie vast.

HOOFDSTUK X FINANCIËLE BEPALINGEN

Artikel 31 Administratie en controle
1. Het algemeen bestuur stelt bij verordening de uitgangspunten voor het financiële beleid, alsmede de regels voor het financiële beheer en voor de inrichting van de financiële organisatie vast. Deze verordening dient te waarborgen dat aan de eisen van rechtmatigheid, verantwoording en controle wordt voldaan. De verordening regelt in elk geval de onderwerpen, genoemd in artikel 212, lid 2, van de Gemeentewet voor zover van toepassing op de Veiligheids- en Gezondheidsregio Gelderland-Midden.
2. Het algemeen bestuur stelt bij verordening regels vast voor de controle op het financiële beheer en op de inrichting van de financiële organisatie. Deze verordening waarborgt dat de rechtmatigheid van het financiële beheer en van de inrichting van de financiële organisatie wordt getoetst.
3. Het algemeen bestuur wijst een of meer accountants aan als bedoeld in artikel 393, eerste lid, van Boek 2 van het Burgerlijk Wetboek, belast met de controle van de in artikel 197 van de Gemeentewet bedoelde jaarrekening en het daarbij verstrekken van een accountantsverklaring en het uitbrengen van een verslag van bevindingen. De accountantsverklaring en het verslag van bevindingen voldoen aan het bepaalde in artikel 213, lid 3 respectievelijk lid 4, van de Gemeentewet.
4. De artikelen 214 en 215 van de Gemeentewet zijn van overeenkomstige toepassing.
5. Het dagelijks bestuur stelt regels vast omtrent de verzekering van eigendommen en gelden van de Veiligheids- en Gezondheidsregio Gelderland-Midden tegen benadeling door haar personeel of door anderen.

Artikel 32 Begroting
1. Met inachtneming van de artikelen 34, 34a, 34b en 35 van de Wet Gemeenschappelijke regelingen en – voor zover van toepassing – het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten
   a. zendt het dagelijks bestuur jaarlijks vóór 1 december van het tweede jaar voorafgaand aan het jaar waarvoor de begroting dient, de

algemene financiële en beleidsmatige kaders aan de raden van de deelnemende gemeenten.

b. geeft het dagelijks bestuur de raden van de deelnemende gemeenten gelegenheid om bij het dagelijks bestuur hun zienswijze over de algemene financiële en beleidsmatige kaders , bedoeld onder lid 1 onder a, naar voren te brengen. Het dagelijks bestuur betrekt de commentaren, waarin deze zienswijzen zijn vervat, bij de totstandkoming van de ontwerpbegroting en de meerjarenraming;
c. zendt het dagelijks bestuur jaarlijks vóór 30 april de ontwerpbegroting en de ontwerp-meerjarenraming van de Veiligheids- en Gezondheidsregio Gelderland-Midden voor het komende kalenderjaar, vergezeld van een behoorlijke toelichting, toe aan de raden van de deelnemende gemeenten;
d. geeft het dagelijks bestuur de raden van de deelnemende gemeenten twaalf weken na toezending gelegenheid om bij het dagelijks bestuur hun zienswijze over de ontwerpbegroting en meerjarenraming naar voren te brengen. Het dagelijks bestuur voegt de commentaren, waarin deze zienswijzen zijn vervat, en eventueel een nota van wijzigingen, bij de ontwerpbegroting en de meerjarenraming, zoals deze aan het algemeen bestuur worden aangeboden;
e. stelt het dagelijks bestuur voorafgaande aan het vaststellen van de begroting door het algemeen bestuur de raden van de deelnemende gemeenten schriftelijk en gemotiveerd in kennis van zijn oordeel over de zienswijze, bedoeld onder d, alsmede van de eventuele conclusies die het daaraan verbindt;
f. stelt het algemeen bestuur de begroting en de meerjarenraming vast vóór 15 september van het jaar, voorafgaande aan het jaar waarvoor de begroting moet dienen;
g. stuurt het algemeen bestuur de vastgestelde begroting en de meerjarenraming toe aan de raden van de deelnemende gemeenten, die de in deze begroting voor de gemeente als bijdrage in de kosten van de Veiligheids- en Gezondheidsregio Gelderland-Midden geraamde bedragen in de gemeentebegroting voor het betreffende jaar opnemen;
h. zendt het dagelijks bestuur de vastgestelde begroting en de meerjarenraming binnen twee weken na de vaststelling doch in ieder geval vóór 15 september aan gedeputeerde staten. In het geval de begroting niet in evenwicht is en het niet aannemelijk is dat in de eerstvolgende jaren een evenwicht wordt bereikt, verzoekt het dagelijks bestuur daarbij om goedkeuring van gedeputeerde staten. Van de goedkeuring doet het dagelijks bestuur mededeling aan het algemeen bestuur en de deelnemende gemeenten.

2. Het bepaalde in dit artikel is van overeenkomstige toepassing op besluiten tot wijziging van de begroting.

Artikel 33 Bijdragen van de gemeenten

Het algemeen bestuur van de VGGM stelt in een bijdrageregeling vast op welke wijze berekend wordt welke bijdrage de colleges verschuldigd zijn voor de uitvoering van de basistaken. Voordat het algemeen bestuur de bijdrageregeling bij unaniem besluit vaststelt, wordt deze ter zienswijze aan de raden voorgelegd.

Artikel 34 Jaarstukken

1. Het dagelijks bestuur legt aan het algemeen bestuur over elk begrotingsjaar verantwoording af over het door hem gevoerde beleid, onder overlegging van de jaarrekening en het jaarverslag en overige relevante stukken.
2. De jaarstukken, genoemd in lid 1, voldoen aan het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten, voor zover van toepassing.
3. In de jaarrekening wordt het door elk van de deelnemende gemeenten over het desbetreffende jaar werkelijk verschuldigde bedrag opgenomen.
4. De in het eerste lid bedoelde stukken liggen, zodra zij aan het algemeen bestuur zijn overgelegd, voor een ieder ter inzage en zijn algemeen verkrijgbaar. Van de terinzagelegging en de verkrijgbaar stelling wordt openbaar kennisgegeven. Het algemeen bestuur beraadslaagt over de jaarrekening en het jaarverslag niet eerder dan twee weken na de openbare kennisgeving.
5. Het algemeen bestuur stelt de jaarstukken vast voor 15 juli volgende op het jaar waarop deze betrekking hebben. Het dagelijks bestuur zendt de door het algemeen bestuur vastgestelde jaarstukken binnen twee weken aan gedeputeerde staten.
6. Vaststelling van de jaarrekening strekt het dagelijks bestuur tot décharge, behoudens later in rechte gebleken valsheid in geschrifte of andere onregelmatigheden.

HOOFDSTUK XI ARCHIEF

Artikel 35 Archief

1. Het dagelijks bestuur is voor zover het gedelegeerde taken betreft, belast met de zorg voor de archiefbescheiden van de Veiligheids- en Gezondheidsregio Gelderland-Midden en haar organen, overeenkomstig een door het algemeen bestuur vast te stellen regeling. Deze regeling wordt aan gedeputeerde staten medegedeeld.
2. De zorg voor de archiefbescheiden die ontstaan uit hoofde van de door de deelnemers gemandateerde taken berusten bij deze deelnemers. De deelnemers en het dagelijks bestuur maken hierover nadere afspraken in een dienstverleningsovereenkomst, onder meer over de verrekening van kosten van beheer van de archiefbescheiden voor zover daar sprake van is.
3. De directie is belast met het beheer van de archiefbescheiden, bedoeld in het eerste en tweede lid voor zover die niet zijn overgebracht naar de aangewezen archiefbewaarplaats.
4. Voor de bewaring van over te brengen archiefbescheiden wijst het dagelijks bestuur een archiefbewaarplaats aan.
5. De beheerder van de in het vorige lid aan te wijzen archiefbewaarplaats oefent overeenkomstig de regeling als bedoeld in het eerste lid toezicht uit op het beheer van de archiefbescheiden van de Veiligheids- en Gezondheidsregio Gelderland-Midden en haar organen, voor zover deze archiefbescheiden niet zijn overgebracht naar een archiefbewaarplaats.

HOOFDSTUK XII EVALUATIE, TOETREDING, UITTREDING, WIJZIGING EN OPHEFFING

Artikel 36 Evaluatie

1. Het algemeen bestuur draagt zorg voor een periodieke evaluatie van deze regeling, minimaal één keer per 4 jaar.
2. Het algemeen bestuur bepaalt het moment, de onderwerpen en de diepgang van het evaluatieonderzoek.

Artikel 37 Toetreding

1. Toetreding van gemeenten is mogelijk na wijziging van de indeling van gemeenten in regio's volgens de bijlage bij artikel 8 van de Wet veiligheidsregio's.
2. De toetreding van een gemeente komt tot stand indien de colleges van de deelnemende gemeenten en het college dat wenst toe te treden daartoe hebben besloten, na voorafgaande zienswijze en toestemming van hun raden daartoe.
3. Het algemeen bestuur regelt de procedure en alle gevolgen van de toetreding en kan voorwaarden verbinden aan de toetreding.

Artikel 38 Uittreding

1. Uittreding is alleen mogelijk voor zover de wet erin voorziet.
2. Een college kan besluiten tot uittreding, onverminderd het bepaalde in artikel 1 van de Wet gemeenschappelijke regelingen.
3. Een college zendt, na voorafgaande zienswijze en toestemming van zijn raad, het besluit tot uittreding aan het bestuur. De procedure voor uittreding vangt aan de dag nadat het algemeen bestuur het besluit heeft ontvangen.
4. Het algemeen bestuur inventariseert de gevolgen van de uittreding, de wijze waarop met deze gevolgen kan of moet worden omgegaan en de voorwaarden voor uittreding en legt deze vast in het concept- uittredingsplan.

5. Onder de gevolgen van de uittreding worden verstaan de financiële, juridische, personele en organisatorische consequenties die het directe gevolg zijn van de uittreding.
6. De uittreding gaat in op 1 januari van het jaar volgende op het verstrijken van een termijn van twee jaren na het nemen van het besluit tot uittreding, tenzij de colleges unaniem een andere opzegtermijn overeen komen.

Artikel 39 Procedure voor vaststelling uittredingsplan

1. Elk van de colleges kan, na zienswijze daarop door en met verkregen toestemming van de raad, besluiten uit deze regeling te treden met ingang van een begrotingsjaar, mits het opzeggende college het voorgenomen besluit daartoe tenminste 2 jaar voordien ter kennis heeft gebracht van de overige colleges.
2. Het algemeen bestuur stelt een voorstel op voor financiële, personele en overige gevolgen van de uittreding. Het college dat voornemens is uit te treden neemt op basis van het voorstel een definitief besluit, onverminderd het bepaalde in artikel 1, tweede en derde lid van de Wet gemeenschappelijke regelingen. De kosten voor het maken van het voorstel komen voor rekening van het college dat voornemens is uit te treden.
3. Ten behoeve van het voorstel voor de financiële, personele en overige gevolgen, bedoeld in het vorige lid, wordt een in overleg met de uittredende deelnemer aan te wijzen onafhankelijke registeraccountant opdracht verleend de genoemde gevolgen in kaart te brengen. De opdracht wordt verstrekt door het dagelijks bestuur. Voorafgaand aan de opdrachtverstrekking wordt de uittredende deelnemer in de gelegenheid gesteld een reactie te geven op de opdracht.
4. Het voorstel bedoeld in het tweede lid wordt definitief vastgesteld door het algemeen bestuur nadat de uittredende deelnemer in de gelegenheid is gesteld een zienswijze te geven. Alsdan zijn de daarin voor de uittredende deelnemer omschreven financiële verplichtingen bindend. Het definitieve voorstel wordt vastgesteld uiterlijk acht kalendermaanden nadat de deelnemer zijn voornemen tot uittreding, als bedoeld in het eerste lid, bekend heeft gemaakt.
5. Het algemeen bestuur en de uittredende deelnemer en de blijvende deelnemers spannen zich gezamenlijk in om frictiekosten en desintegratiekosten zo laag mogelijk te houden.
6. Het voorstel bedoeld in het derde en vierde lid vermeldt de verdeling van desintegratieskosten en frictiekosten. Financieel uitgangspunt voor de bepaling van kosten en prijzen vormt de meest recente vastgestelde jaarrekening op dat moment. Bij de verdeling komen in ieder geval, maar niet uitsluitend, de volgende aspecten aan de orde:
   a) overname door deelnemers van geactiveerde goederen dan wel vergoeding wegens niet overnemen;
   b) overname van contractuele verplichtingen jegens leveranciers, dan wel vergoeding wegens niet overname;
   c) overname door deelnemers van personeelsleden, dan wel vergoeding wegens niet overname, en
   d) eventuele nadelige financiële consequenties in verband met omzetbelastingen/of vennootschapsbelasting.
7. Bij de bepaling van de desintegratiekosten wordt uitgegaan van het volgende principe: de uittredende deelnemer betaalt:
   - het eerste jaar 100% van de desintegratiekosten;
   - het tweede jaar 80% van de desintegratiekosten;
   - het derde jaar 60% van de desintegratiekosten;
   - het vierde jaar 40% van de desintegratiekosten, en
   - het vijfde jaar 20% van de desintegratiekosten.
8. Nadat het voorstel overeenkomstig het vierde lid is vastgesteld is de uittredende deelnemer gehouden om binnen zes maanden de daarin voor de uittredende deelnemer omschreven financiële verplichtingen te voldoen. Het algemeen bestuur stelt de uittredende deelnemer desgewenst in de gelegenheid door overname van personeel, materieel, activa en passiva de hoogte van de desintegratiekosten te verminderen.
9. De gevolgen van de uittreding worden, op basis van het voorstel, bedoeld in het vierde lid, bij gelijkluidend besluit vastgesteld door de colleges.

Artikel 40 Wijziging

1. Zowel het algemeen bestuur, al dan niet op voorstel van het dagelijks bestuur, als de colleges van tenminste vier deelnemende gemeenten kunnen met redenen omklede voorstellen aan alle colleges doen tot wijziging van de regeling.
2. Een wijziging van de regeling is tot stand gekomen wanneer ter vergadering van het algemeen bestuur blijkt dat de colleges van ten minste twee derde van de deelnemende gemeenten tot de wijziging hebben besloten, na daaraan voorafgaand zienswijze te hebben gevraagd en toestemming hebben verkregen van hun raden overeenkomstig artikel 1 van de Wet gemeenschappelijke regelingen.

Artikel 41 Opheffing

1. De regeling wordt opgeheven wanneer ter vergadering van het algemeen bestuur blijkt dat colleges van ten minste twee derde van de deelnemende gemeenten tot opheffing hebben besloten, met inachtneming van de bepalingen in artikel 1 van de Wet gemeenschappelijke regelingen.
2. Ingeval van opheffing van de regeling besluit het algemeen bestuur tot liquidatie en stelt daarvoor de nodige regelen in het liquidatieplan. Hierbij kan van de bepalingen van de regeling worden afgeweken.
   Het liquidatieplan wordt door het algemeen bestuur, de colleges van de deelnemende gemeenten gehoord, vastgesteld.
3. Het liquidatieplan voorziet in ieder geval in:
   a. de verplichting van de deelnemende gemeenten tot deelneming in de financiële gevolgen van de beëindiging van de regeling;
   b. de gevolgen die de opheffing heeft voor het personeel, en
   c. de gevolgen voor de door de Veiligheids- en Gezondheidsregio Gelderland-Midden en haar organen gevormde archieven.
4. Het dagelijks bestuur is belast met de uitvoering van de liquidatie.
5. Zo nodig blijven de organen van de Veiligheids- en Gezondheidsregio Gelderland-Midden in functie ook na het tijdstip van opheffing, totdat de liquidatie is voltooid

HOOFDSTUK XIII GESCHILLEN

Artikel 42 Geschillen

1. Voordat over een geschil als bedoeld in artikel 28 van de Wet gemeenschappelijke regelingen de beslissing van gedeputeerde staten wordt ingeroepen, legt het algemeen bestuur het geschil voor aan een daartoe door partijen in te stellen geschillencommissie.
2. De geschillencommissie bestaat uit vertegenwoordigers, aangewezen door elk der bij het geschil betrokken partijen, alsmede een door deze vertegenwoordigers aangewezen onafhankelijke voorzitter.
3. De geschillencommissie hoort de bij het geschil betrokken besturen.
4. De geschillencommissie brengt aan het algemeen bestuur advies uit over de mogelijkheden partijen tot overeenstemming te brengen.

HOOFDSTUK XIV SLOTBEPALINGEN

Artikel 43 Duur van de regeling

De regeling wordt aangegaan voor onbepaalde tijd.

Artikel 44 Inwerkingtreding

Het besluit tot wijziging van de gemeenschappelijke regeling Veiligheids- en Gezondheidsregio Gelderland-Midden treedt in werking op de dag volgend op de dag dat deze op de in artikel 26, eerste en tweede lid van de Wet gemeenschappelijke regelingen omschreven wijze is bekendgemaakt.
Artikel 45 Titel De regeling wordt aangehaald als “Gemeenschappelijke regeling Veiligheids- en Gezondheidsregio Gelderland-Midden 2025”.

Versie 2015 Versie februari 2024 Toelichting (op versie februari 2024)

Versie GR 2015	Ontwerpversie februari 2024	Toelichting
Het college van de gemeenten Arnhem, Barneveld, Doesburg, Duiven, Ede, Lingewaard, Nijkerk, Overbetuwe, Renkum, Rheden, Rijnwaarden, Rozendaal, Scherpenzeel, Wageningen, Westervoort en Zevenaar, ieder voor zover betreft zijn bevoegdheden;	Het college van de gemeenten Arnhem, Barneveld, Doesburg, Duiven, Ede, Lingewaard, Nijkerk, Overbetuwe, Renkum, Rheden, Rozendaal, Scherpenzeel, Wageningen, Westervoort en Zevenaar, ieder voor zover betreft zijn bevoegdheden;	I.v.m. herindeling gemeente Rijnwaarden bij Zevenaar per 1 januari 2018
overwegende,	overwegende,	
dat op grond van artikel 9, in samenhang met artikel 8, van de Wet veiligheidsregio's de colleges van de gemeenten Arnhem, Barneveld, Doesburg, Duiven, Ede, Lingewaard, Nijkerk, Overbetuwe, Renkum, Rheden, Rijnwaarden, Rozendaal, Scherpenzeel, Wageningen, Westervoort en Zevenaar zijn aangewezen tezamen een gemeenschappelijke regeling te treffen met de aanduiding: veiligheidsregio;	dat op grond van artikel 9, in samenhang met artikel 8, van de Wet veiligheidsregio's de colleges van de gemeenten Arnhem, Barneveld, Doesburg, Duiven, Ede, Lingewaard, Nijkerk, Overbetuwe, Renkum, Rheden, Rozendaal, Scherpenzeel, Wageningen, Westervoort en Zevenaar zijn aangewezen tezamen een gemeenschappelijke regeling te treffen met de aanduiding: veiligheidsregio;	
dat bij deze regeling aan het bestuur van de Veiligheidsregio de bevoegdheden als opgesomd in artikel 10 Wet Veiligheidsregio's dienen te worden overgedragen,	dat bij deze regeling aan het bestuur van de Veiligheidsregio de bevoegdheden als opgesomd in artikel 10 Wet Veiligheidsregio's dienen te worden overgedragen,	
dat de Veiligheidsregio ook overigens zorg dient te dragen voor de opdrachten die op grond van de Wet veiligheidsregio bij deze regeling neergelegd worden,	dat de Veiligheidsregio ook overigens zorg dient te dragen voor de opdrachten die op grond van de Wet veiligheidsregio bij deze regeling neergelegd worden,	
dat de gemeenteraad, zoals vereist op grond van artikel 1, tweede en derde lid van de Wet gemeenschappelijke regelingen, het college toestemming heeft gegeven om een regeling te treffen c.q. te wijzigen;	dat de gemeenteraad, zoals vereist op grond van artikel 1, tweede en derde lid van de Wet gemeenschappelijke regelingen, het college toestemming heeft gegeven om een regeling te treffen c.q. te wijzigen;	
dat de eenheidsleiding van de Politie Oost-Nederland voor zover het de integrale afstemming van haar taken ten aanzien van de voorbereiding op rampenbestrijding en crisisbeheersing, het veiligheidsbeleid in de gemeenten en de gemeenschappelijke meldkamer betreft, met instemming kennis genomen heeft van deze gemeenschappelijke regeling;	dat de eenheidsleiding van de Politie Oost-Nederland voor zover het de integrale afstemming van haar taken ten aanzien van de voorbereiding op rampenbestrijding en crisisbeheersing, het veiligheidsbeleid in de gemeenten en de gemeenschappelijke meldkamer betreft, met instemming kennis genomen heeft van deze gemeenschappelijke regeling;	
dat er reeds de gemeenschappelijke regeling Veiligheids- en Gezondheidsregio Gelderland-Midden bestaat met een bevoegdheden- en takenpakket dat aansluit bij de opdracht van de Wet Veiligheidsregio's, maar daarbij tevens als organisatie als bedoeld in artikel 14 van de Wet publieke gezondheidszorg uitvoering geeft aan de wettelijke taken op het gebied van publieke gezondheid op grond van deze wet, alsmede de ambulancezorg,	dat er reeds de gemeenschappelijke regeling Veiligheids- en Gezondheidsregio Gelderland-Midden (VGGM) bestaat met een bevoegdheden- en takenpakket dat aansluit bij de opdracht van de Wet Veiligheidsregio's, maar daarbij tevens als organisatie als bedoeld in artikel 14 van de Wet publieke gezondheidszorg uitvoering geeft aan de wettelijke taken op het gebied van publieke gezondheid op grond van deze wet, alsmede de ambulancezorg,	
dat VGGM ter uitvoering van deze taken reeds een integrale uitvoerende organisatie handhaaft en de deelnemende gemeenten deze willen voortzetten binnen gewijzigde wettelijke kaders;	dat VGGM ter uitvoering van deze taken reeds een integrale uitvoerende organisatie handhaaft en de deelnemende gemeenten deze willen voortzetten binnen gewijzigde wettelijke kaders;	
gelet op de Wet veiligheidsregio's, de Tijdelijke wet Ambulancezorg, de Wet publieke gezondheid, de Politiewet, de Gemeentewet;	gelet op de Wet veiligheidsregio's, de Wet Ambulancezorgvoorzieningen, de Wet publieke gezondheid, de Gemeentewet;	I.v.m. wetsactualisatie
gelet op de inwerkingtreding van de nieuwe Wet gemeenschappelijke regelingen op 1 januari 2015;	gelet op de inwerkingtreding van de nieuwe Wet gemeenschappelijke regelingen op 1 juli 2022;	I.v.m. wetsactualisatie
Besluiten:	**Besluiten:**	
De Gemeenschappelijke Regeling Veiligheids- en Gezondheidsregio Gelderland-Midden te wijzigen.	De Gemeenschappelijke Regeling Veiligheids- en Gezondheidsregio Gelderland-Midden te wijzigen, zodat deze als volgt luidt:	

Versie 2015	Versie februari 2024	Toelichting (op versie februari 2024)
GEMEENSCHAPPELIJKE REGELING **VEILIGHEIDS- EN GEZONDHEIDSREGIO GELDERLAND-MIDDEN** *HOOFDSTUK I ALGEMENE BEPALINGEN* **Artikel 1**. **Instelling en plaats van vestiging.** 1. Er is een rechtspersoonlijkheid bezittend openbaar lichaam, genaamd "Veiligheids- en Gezondheidsregio Gelderland-Midden". 2. De Veiligheids- en Gezondheidsregio Gelderland-Midden is een regionaal samenwerkingsverband van de gemeenten Arnhem, Barneveld, Doesburg, Duiven, Ede, Lingewaard, Nijkerk, Overbetuwe, Renkum, Rheden, Rijnwaarden, Rozendaal, Scherpenzeel, Wageningen, Westervoort en Zevenaar; 3. Het openbaar lichaam is gevestigd te Arnhem.	**GEMEENSCHAPPELIJKE REGELING** **VEILIGHEIDS- EN GEZONDHEIDSREGIO GELDERLAND-MIDDEN** *HOOFDSTUK I ALGEMENE BEPALINGEN* **Artikel 1**. **Instelling en plaats van vestiging.** 1. Er is een rechtspersoonlijkheid bezittend openbaar lichaam, genaamd "Veiligheids- en Gezondheidsregio Gelderland-Midden". 2. De Veiligheids- en Gezondheidsregio Gelderland-Midden is een regionaal samenwerkingsverband van de gemeenten Arnhem, Barneveld, Doesburg, Duiven, Ede, Lingewaard, Nijkerk, Overbetuwe, Renkum, Rheden, Rozendaal, Scherpenzeel, Wageningen, Westervoort en Zevenaar; 3. Het openbaar lichaam is gevestigd te Arnhem.	I.v.m. herindeling gemeente Rijnwaarden bij Zevenaar per 1 januari 2018
Artikel 2. Begripsomschrijvingen 1. In deze gemeenschappelijke regeling en de daarop berustende bepalingen wordt verstaan onder: a. *de gemeenschappelijke regeling:* de gemeenschappelijke regeling Veiligheids- en Gezondheidsregio Gelderland-Midden; b. *het openbaar lichaam:* het openbaar lichaam bedoeld in artikel 1, eerste lid; c. *de gemeente:* één van de in artikel 1, tweede lid, genoemde gemeenten; d. *de burgemeester:* Een burgemeester van de in artikel 1, tweede lid, genoemde gemeenten; e. *het samenwerkingsgebied:* het gezamenlijk grondgebied van de in artikel 1, tweede lid, genoemde gemeenten, samenvallend met de betreffende regio, zoals benoemd in de bij de Wet veiligheidsregio horende bijlage ex artikel 8 van die wet; f. *het algemeen bestuur:* het algemeen bestuur van de Veiligheids- en Gezondheidsregio Gelderland-Midden; g. *het dagelijks bestuur:* het dagelijks bestuur van de Veiligheids- en Gezondheidsregio Gelderland-Midden; h. *de voorzitter:* de voorzitter van het algemeen bestuur, de bestuurscommissie veiligheid en gezondheid alsmede het dagelijks bestuur van de Veiligheids- en Gezondheidsregio Gelderland-Midden; i. *de directie:* Het onderdeel van de ambtelijke organisatie zoals bedoeld in artikel 28, tweede lid; j. *de veiligheidsdirectie:* het samenwerkingsverband zoals bedoeld in artikel 28, vierde lid; k. *de GHOR*: Geneeskundige Hulpverleningsorganisatie bij Rampen als bedoeld in artikel 32 van de Wet veiligheidsregio's; 2. Waar in deze regeling artikelen van de Gemeentewet of van enige andere wet of wettelijke regeling van overeenkomstige toepassing worden verklaard, worden in die artikelen voor de gemeente, de raad, het college en de burgemeester achtereenvolgens gelezen de Veiligheids- en Gezondheidsregio Gelderland-Midden, het algemeen bestuur, het dagelijks bestuur en de voorzitter.	**Artikel 2. Begripsomschrijvingen** 1. In deze gemeenschappelijke regeling en de daarop berustende bepalingen wordt verstaan onder: a. *de gemeenschappelijke regeling:* de gemeenschappelijke regeling Veiligheids- en Gezondheidsregio Gelderland-Midden; b. *het openbaar lichaam:* het openbaar lichaam bedoeld in artikel 1, eerste lid; c. *de gemeente:* één van de in artikel 1, tweede lid, genoemde gemeenten; d. *de burgemeester:* Een burgemeester van de in artikel 1, tweede lid, genoemde gemeenten; e. *het samenwerkingsgebied:* het gezamenlijk grondgebied van de in artikel 1, tweede lid, genoemde gemeenten, samenvallend met de betreffende regio, zoals benoemd in de bij de Wet veiligheidsregio horende bijlage ex artikel 8 van die wet; f. *het algemeen bestuur:* het algemeen bestuur van de Veiligheids- en Gezondheidsregio Gelderland-Midden; g. *het dagelijks bestuur:* het dagelijks bestuur van de Veiligheids- en Gezondheidsregio Gelderland-Midden; h. *de voorzitter:* de voorzitter van de Veiligheids- en Gezondheidsregio Gelderland-Midden; i. *de directie:* Het onderdeel van de ambtelijke organisatie zoals bedoeld in artikel 29, tweede lid; j. *de GHOR*: Geneeskundige Hulpverleningsorganisatie in de Regio als bedoeld in artikel 32 van de Wet veiligheidsregio's; 2. Waar in deze regeling artikelen van de Gemeentewet of van enige andere wet of wettelijke regeling van overeenkomstige toepassing worden verklaard, worden in die artikelen voor de gemeente, de raad, het college en de burgemeester achtereenvolgens gelezen de Veiligheids- en Gezondheidsregio Gelderland-Midden, het algemeen bestuur, het dagelijks bestuur en de voorzitter.	AD h: De voorzitter is niet de voorzitter van de bestuurscommissie gezondheid AD j -2015: De veiligheidsdirectie is een vorm van ambtelijk afstemming op directieniveau, dit hoeft niet in de regeling opgenomen te worden AD j - 2024: Nummering en naamgeving aangepast aan de naam die landelijk wordt gebruikt

Versie 2015	Versie februari 2024	Toelichting (op versie februari 2024)
HOOFDSTUK II DOEL, TAKEN EN BEVOEGDHEDEN **Artikel 3 Belangen** 1. De Veiligheids- en Gezondheidsregio Gelderland-Midden behartigt de belangen van de gemeenten in het samenwerkingsgebied op de terreinen van: a. Brandweerzorg; b. Ambulancezorg; c. Publieke gezondheid; d. GHOR; e. Rampenbestrijding en crisisbeheersing; f. Gemeenschappelijke meldkamer.	*HOOFDSTUK II BELANGEN, TAKEN EN BEVOEGDHEDEN* **Artikel 3 Belangen** De Veiligheids- en Gezondheidsregio Gelderland-Midden behartigt de belangen van de gemeenten in het samenwerkingsgebied op de terreinen van: a. Brandweerzorg; b. Ambulancezorg; c. Publieke gezondheid; d. Geneeskundige hulpverlening; e. Rampenbestrijding en crisisbeheersing; f. Gemeenschappelijke meldkamerfunctie; g. Forensische zorg.	Omdat het in artikel 3, 4 en 5 gaat om belangenbehartiging, taken en bevoegdheden is ervoor gekozen het woord “doelen” in artikel 3 te vervangen voor “belangen” AD d: De taken van de GHOR-organisatie hebben betrekking op geneeskundige hulpverlening. De GHOR is zelf geen taak. De aansturing van de GHOR is door de wetgever rechtstreeks neergelegd bij de Directeur Publieke Gezondheid (art. 32 Wet Veiligheidsregio’s). AD f: Het beheer van de meldkamerorganisatie is overgedragen aan de politie. De instandhouding van de meldkamer*functie* niet. De meldkamerfunctie is de onderscheiden in de monodisciplinaire meldkamerfunctie voor zowel de brandweer als de ambulancezorg, alsmede de multi-opschalingsfunctie. AD g: VGGM voert taken uit op het gebied van de forensische zorg voor gemeenten, politie en openbaar ministerie. De grondslag hiervoor was nog niet opgenomen in de regeling.
Artikel 4 Wettelijke taken en bevoegdheden: 1. Ter behartiging van de in artikel 3 bedoelde doelen heeft de Veiligheids- en Gezondheidsregio Gelderland-Midden de volgende wettelijke taken en bevoegdheden op het vlak van brandweerzorg, rampenbestrijding, de crisisbestrijding en de geneeskundige hulpverlening: a. het inventariseren van risico’s van branden, rampen en crises; b. het adviseren van het bevoegd gezag over risico’s van branden, rampen en crises in de bij of krachtens de wet aangewezen gevallen alsmede in de gevallen die in het beleidsplan zijn bepaald; c. het adviseren van het college van burgemeester en wethouders over de taak, bedoeld in artikel 3, eerste lid Wet veiligheidsregio's; d. het voorbereiden op de bestrijding van branden en het organiseren van de rampenbestrijding en de crisisbeheersing; e. het instellen en in stand houden van een brandweer; f. het instellen en in stand houden van een GHOR; g. het voorzien in de meldkamerfunctie; h. het aanschaffen en beheren van gemeenschappelijk materieel; i. het inrichten en in stand houden van de informatievoorziening binnen de diensten van de veiligheidsregio en tussen deze diensten en de andere diensten en organisaties die betrokken zijn bij de onder d, e, f, en g genoemde taken. Zulks met inachtneming van het hierover gestelde in de Wet Veiligheidsregio's en op die wet gebaseerde nadere regelgeving. 2. Ter behartiging van de in artikel 3 bedoelde doelen heeft de Veiligheids- en Gezondheidsregio Gelderland-Midden de volgende wettelijke taken en bevoegdheden op het vlak van de publieke gezondheids- en ambulancezorg: a. de algemene taken genoemd in artikel 2 van de Wet Publieke Gezondheid;	**Artikel 4 Basistaken en plustaken**: 1. De inhoud van het basistakenpakket van de Veiligheids- en Gezondheidsregio Gelderland-Midden wordt bepaald door de taken en bevoegdheden, genoemd in artikel 10 van de Wet veiligheidsregio’s ten aanzien van brandweerzorg, rampenbestrijding, crisisbestrijding en geneeskundige hulpverlening en wat bij of krachtens de vigerende wetgeving aan de gemeenten is opgedragen. 2. De taken die geen onderdeel uitmaken van het basistakenpakket, zijn ondergebracht in een plustakenpakket, mits de uitvoering daarvan valt onder de in artikel 3 benoemde belangen. Indien afname van producten en diensten uit dit pakket plaatsvindt, geschiedt zulks op basis van een daartoe tussen de gemeente(n) en de Veiligheids- en Gezondheidsregio Gelderland-Midden te sluiten overeenkomst waarin de rechten en verplichtingen van beide partijen zijn opgenomen, waaronder ook de financiering. Het dagelijks bestuur stelt een modelovereenkomst vast. 3. De deelnemende gemeenten verlenen ieder afzonderlijk de mandaten, volmachten en machtigingen aan het openbaar lichaam die noodzakelijk zijn voor de uitvoering van de taken.	Artikel 4 en 5 zijn verduidelijkt en vereenvoudigd. Opsommingen van taken en bevoegdheden die voortvloeien uit een wet zijn verwijderd, met een verwijzing naar de betreffende wet. Tevens is de volgorde van deze twee artikelen omgedraaid. In artikel 4 is het onderscheid tussen basistaken (wettelijke taken) en plustaken uitgelegd. Plustaken zijn niet-overgedragen taken. Indien gemeenten de wens hebben om een taak te laten uitvoeren door VGGM, dient daarvoor wel een grondslag te bestaan in artikel 3. In artikel 5 staan alle wettelijke taken en bevoegdheden. Naast taakuitvoering gebaseerd op de door de colleges van deelnemende gemeenten gedelegeerde bevoegdheden geeft VGGM ook uitvoering aan taken die zijn gebaseerd op individueel door gemeenten verleende gemandateerde bevoegdheden. Om deze reden is in artikel 4 het derde lid opgenomen. De formulering van dit artikel sluit aan bij de formulering in de Wgr. De wetgever kent overigens ook rechtstreeks bevoegdheden toe aan VGGM, o.a. aan de commandant brandweer en de directeur publieke gezondheid.

Versie 2015	Versie februari 2024	Toelichting (op versie februari 2024)
b. de taken genoemd in artikel 5 en van de Wet Publieke Gezondheid op het vlak van de jeugdgezondheidszorg; c. de taken genoemd in artikel 5a van de Wet Publieke Gezondheid op het vlak van ouderenzorg; d. de taken in artikel 6 Van de Wet publieke gezondheidszorg op het vlak van de algemene infectieziektebestrijding; e. de taken genoemd in de Tijdelijke wet ambulancezorg; f. andere taken die bij of krachtens wet aan de Veiligheids- en Gezondheidsregio Gelderland-Midden worden opgedragen. 3. Het algemeen bestuur stelt ten aanzien van de in lid 1 genoemde taken tenminste eenmaal per vier jaar een beleidsplan vast voor zover het gaat om brandweerzorg, rampenbestrijding, de crisisbestrijding en de geneeskundige hulpverlening, dat voldoet aan de eisen van artikel 14 en 15 van de Wet Veiligheidsregio's, alsmede een crisisplan op grond van artikel 16 van de Wet Veiligheidsregio's.		
Artikel 5 Andere taken en bevoegdheden 1. De Veiligheids- en Gezondheidsregio Gelderland-Midden draagt tevens zorg voor het verzorgen van andere aangelegenheden die in het kader van de doelstelling van belang zijn en waarvan de uitvoering door de gemeente, na besluitvorming in het algemeen bestuur, aan de Veiligheids- en Gezondheidsregio Gelderland-Midden wordt opgedragen. 2. Tussen de Veiligheids- en Gezondheidsregio Gelderland-Midden en de onderscheiden deelnemende gemeenten kan middels bilaterale afspraken in het bijzonder worden vastgelegd de aard en omvang van aansluitende diensten. 3. De taken van de Veiligheids- en Gezondheidsregio Gelderland-Midden zijn onderverdeeld in een basispakket en een pluspakket. De inhoud van het basispakket wordt vastgesteld overeenkomstig hetgeen in dan wel op grond van vigerende wetgeving aan de gemeenten is opgedragen. De taken die geen onderdeel uitmaken van het basispakket, zijn ondergebracht in het pluspakket. Indien afname van producten en diensten uit dit pakket plaatsvindt, geschiedt zulks op basis van een daartoe tussen de gemeente(n) en de Veiligheids- en Gezondheidsregio Gelderland-Midden te sluiten overeenkomst, waarvan het model wordt vastgesteld door het dagelijks bestuur.	**Artikel 5 Wettelijke taken en bevoegdheden**: 1. De colleges van de deelnemende gemeenten dragen de wettelijke taken en bevoegdheden ter behartiging van de in artikel 3 onder a, d, e en f genoemde belangen over aan VGGM, met inachtneming van het hierover gestelde in de Wet veiligheidsregio's en op die wet gebaseerde nadere regelgeving. 2. Ter behartiging van de in artikel 3 onder b, c en g bedoelde belangen heeft de Veiligheids- en Gezondheidsregio Gelderland-Midden de volgende wettelijke taken en bevoegdheden op het vlak van de publieke gezondheids- en ambulancezorg: a. de algemene taken genoemd in artikel 2 van de Wet Publieke Gezondheid; b. de taken genoemd in artikel 5 van de Wet Publieke Gezondheid op het vlak van de jeugdgezondheidszorg; c. de taken genoemd in artikel 5a van de Wet Publieke Gezondheid op het vlak van ouderengezondheidszorg; d. de taken in artikel 6 Van de Wet publieke gezondheidszorg op het vlak van de algemene infectieziektebestrijding; e. de taken genoemd in de Wet ambulancevoorzieningen, en f. de taken als bedoeld in de Wet op de Lijkbezorging op het vlak van de forensische zorg en andere taken die bij of krachtens wet aan de Veiligheids- en Gezondheidsregio Gelderland-Midden worden opgedragen.	Zie opmerkingen bij artikel 4
Artikel 6 Deelname aan bepaalde publieke samenwerkingsvormen Het bestuur van Veiligheids- en Gezondheidsregio Gelderland Midden is bevoegd tot het mede treffen van en tot het deelnemen aan: a. een gemeenschappelijke regeling, als bedoeld in de artikelen 93 en 96 van de Wet Gemeenschappelijke regelingen; b. een voorziening tot samenwerking op grond van de Politiewet, indien en voor zover dit verplicht of noodzakelijk is voor bepaalde taken en bevoegdheden.	**Artikel 6 Deelname aan bepaalde publieke samenwerkingsvormen** Het algemeen bestuur van Veiligheids- en Gezondheidsregio Gelderland Midden is bevoegd tot het mede treffen van en tot het deelnemen aan: a. een gemeenschappelijke regeling, als bedoeld in de artikelen 93 en 96 van de Wet gemeenschappelijke regelingen; b. een voorziening tot samenwerking op grond van de Politiewet 2012, indien en voor zover dit verplicht of noodzakelijk is voor bepaalde taken en bevoegdheden.	
Artikel 6a Deelname privaatrechtelijke rechtspersonen	**Artikel 7 Deelname privaatrechtelijke rechtspersonen** 1. Het algemeen bestuur kan tot oprichting besluiten van en deelneming in stichtingen, maatschappen, vennootschappen, verenigingen,	Artikelnummering (van 6a naar 7) aangepast

Versie 2015	Versie februari 2024	Toelichting (op versie februari 2024)
1. Het algemeen bestuur kan tot oprichting besluiten van en deelneming in stichtingen, maatschappen, vennootschappen, verenigingen, coöperaties en onderlinge waarborgmaatschappijen. 2. De oprichting moet in het bijzonder aangewezen worden geacht voor de behartiging van het daarmee te dienen openbaar belang. 3. Het besluit wordt niet genomen dan nadat de raden van de deelnemende gemeenten een ontwerp besluit is toegezonden en in de gelegenheid zijn gesteld hun wensen en bedenkingen ter kennis van het algemeen bestuur te brengen.	coöperaties en onderlinge waarborgmaatschappijen. 2. De oprichting moet in het bijzonder aangewezen worden geacht voor de behartiging van het daarmee te dienen openbaar belang. 3. Het besluit wordt niet genomen dan nadat de raden van de deelnemende gemeenten een ontwerp besluit is toegezonden en in de gelegenheid zijn gesteld hun wensen en bedenkingen ter kennis van het algemeen bestuur te brengen.	
Artikel 7 Wijziging van taken en bevoegdheden 1. De taken en bevoegdheden van de Veiligheids- en Gezondheidsregio Gelderland-Midden, genoemd in artikel 4 van deze regeling, kunnen worden gewijzigd in geval van noodzakelijke aanpassing, voortvloeiend uit landelijke en/of Europese wetgeving, indien en voor zover geen sprake is van uitbreiding van overgedragen bevoegdheden. Het algemeen bestuur dient tot de wijziging te besluiten. 2. Het algemeen bestuur deelt zijn besluit en de redenen daartoe mee aan de deelnemende gemeenten.		Volgt rechtstreeks uit wetgeving dus kan dit artikel achterwege blijven
Artikel 8 Klachtafhandeling Het algemeen bestuur kan externe klachtencommissies instellen voor de behandeling van verzoekschriften en of klachten.	**Artikel 8 Klachtafhandeling** Het algemeen bestuur kan een externe klachtencommissie instellen voor de behandeling van verzoekschriften en of klachten.	Feitelijke situatie is nu dat VGGM géén externe klachtencommissie heeft. Er is een interne klachtenprocedure. Daarnaast bestaat de mogelijkheid een klacht in te dienen bij de Ombudsman.
HOOFDSTUK III ORGANEN **Artikel 9** De Veiligheids- en Gezondheidsregio Gelderland-Midden kent de volgende bestuursorganen: a. het algemeen bestuur; b. het dagelijks bestuur; c. de voorzitter; d. bestuurscommissies.	HOOFDSTUK III ORGANEN **Artikel 9** De Veiligheids- en Gezondheidsregio Gelderland-Midden kent de volgende bestuursorganen: a. het algemeen bestuur; b. het dagelijks bestuur; c. de voorzitter; d. bestuurscommissies.	
HOOFDSTUK IV ALGEMEEN BESTUUR **Artikel 10 Samenstelling** 1. Het algemeen bestuur bestaat uit de burgemeesters van de deelnemende gemeenten. 2. De burgemeester wordt bij verhindering of ontstentenis vertegenwoordigd overeenkomstig artikel 77, eerste lid, van de Gemeentewet. 3. In afwijking van het eerste lid kunnen de deelnemende colleges, met het oog op de uitvoering van taken op het gebied van de publieke gezondheid en ambulancezorg, een extra lid afvaardigen, indien hiervoor een wettelijke grondslag bestaat. 4. Als extra lid als bedoeld in lid 3 van het algemeen bestuur kunnen uitsluitend worden aangewezen leden van de colleges van burgemeester en wethouders van de deelnemende gemeenten. 5. Het lidmaatschap van het algemeen bestuur eindigt zodra het extra lid ophoudt lid te zijn van het college van de deelnemende gemeente. 6. Onverminderd het bepaalde in artikel 20 van de Wet gemeenschappelijke	HOOFDSTUK IV ALGEMEEN BESTUUR **Artikel 10 Samenstelling** 1. Het algemeen bestuur bestaat uit de burgemeesters van de deelnemende gemeenten. 2. Behalve de in de wet vastgelegde deelnemers, zijn tevens als adviseurs bij de vergaderingen van het algemeen bestuur genodigd: a. de voorzitter van de bestuurscommissie Gezondheid; b. de directeur brandweer tevens zijnde commandant brandweer zoals bedoeld in de Wet; c. de directeur publieke gezondheid zoals bedoeld in de Wet publieke gezondheid, en d. de coördinerend functionaris gemeenten aangewezen op grond van artikel 36 Wet veiligheidsregio's; e. een vertegenwoordiger van het ministerie van Defensie; f. een vertegenwoordiger van het ministerie van Justitie en Veiligheid;	<u>Verduidelijkt en vereenvoudigd:</u> In het algemeen bestuur zitten op grond van de wet Veiligheidsregio's alleen burgemeesters. Het AB vergadert in de nieuwe situatie niet meer in gezamenlijkheid met de bestuurscommissie gezondheid (= collegevertegenwoordigers die binnen de gemeente verantwoordelijk zijn voor de taken op het gebied van de publieke gezondheid). In de wet Veiligheidsregio staat beschreven welke functionarissen tevens zijn genodigd om deel te nemen aan de vergadering van het Algemeen Bestuur. Die opsomming wordt hier niet meer herhaald.

Versie 2015	Versie februari 2024	Toelichting (op versie februari 2024)
regelingen, is het lidmaatschap van het algemeen bestuur onverenigbaar met de betrekking van ambtenaar, door of vanwege de Veiligheids- en Gezondheidsregio Gelderland-Midden aangesteld. Voor de toepassing van dit artikel worden met ambtenaar gelijkgesteld, zij die in dienst van de Veiligheids- en Gezondheidsregio Gelderland-Midden werkzaam zijn op basis van een arbeidsovereenkomst naar burgerlijk recht. 7. De commissaris van de Koning, de hoofdofficier van justitie, bedoeld in artikel 1, derde lid, van de Politiewet 1993, en een vertegenwoordiger van de waterschappen die door de voorzitters van de waterschappen, die binnen het grondgebied van de Veiligheids- en Gezondheidsregio Gelderland-Midden zijn gelegen, uit hun midden is aangewezen, worden uitgenodigd deel te nemen aan de vergaderingen van het algemeen bestuur. Zij hebben daarin een adviserende stem. De commissaris kan zich laten vertegenwoordigen. 8. Als adviserend lid zijn bij de vergaderingen van het algemeen bestuur aanwezig: a. de districtchef Gelderland Midden van Politie Oost-Nederland en een lid van de eenheidsleiding Politie Oost-Nederland; b. de directeur brandweer; c. de directeur publieke gezondheid zoals bedoeld in de Wet publieke gezondheid; d. de coördinerend functionaris gemeenten aangewezen op grond van artikel 36 Wet Veiligheidsregio's; e. De voorzitter nodigt andere functionarissen, wier aanwezigheid in verband met de te behandelen onderwerpen van belang is, uit deel te nemen aan de vergaderingen van het algemeen bestuur.	g. een vertegenwoordiger van de eenheidsleiding Politie Oost-Nederland. 3. De voorzitter kan andere functionarissen, van wie de aanwezigheid in verband met de te behandelen onderwerpen van belang is, uitnodigen deel te nemen aan de vergaderingen van het algemeen bestuur.	Het oorspronkelijke lid 6 komt niet terug omdat hier in de praktijk geen sprake van is.
Artikel 11 Werkwijze 1. Het algemeen bestuur vergadert tenminste 2 keer per jaar en voorts zo dikwijls als de voorzitter of het dagelijks bestuur dit nodig oordelen, dan wel indien tenminste drie leden daarom verzoeken. 2. De vergaderingen van het algemeen bestuur zijn openbaar. Door het algemeen bestuur zullen de deuren gesloten worden indien ten minste drie van de aanwezige leden dit nodig achten of indien de voorzitter dit nodig acht, waarna het algemeen bestuur besluit of verder gegaan wordt met gesloten deuren. 3. Zolang er geen wettelijk grondslag aanwezig is om uitvoering te geven aan het gestelde in artikel 10, derde lid, en daar geen besluit over genomen is, vergadert het algemeen bestuur in openbare en besloten vergaderingen in gezamenlijkheid met de bestuurscommissie veiligheid en gezondheid als bedoeld in artikel 22 lid 2 van deze regeling. 4. In een besloten vergadering kan niet worden beraadslaagd of besloten over: a. het vaststellen van het beleidsplan zoals genoemd in artikel 14 Wet veiligheidsregio's; b. het vaststellen of wijzigen van de begroting; c. het vaststellen van de rekening; d. het wijzigen van de gemeenschappelijke regeling; e. het vaststellen van een liquidatieplan; f. het vaststellen of wijzigen van retributies of andere heffingen; g. het vaststellen of wijzigen van verordeningen; h. het vaststellen of wijzigen van een gemeenschappelijke regeling tussen het openbaar lichaam en andere openbare lichamen, alsmede het toetreden tot en het uittreden uit een dergelijke regeling.	**Artikel 11 Werkwijze** 1. Het algemeen bestuur vergadert tenminste 2 keer per jaar en voorts zo dikwijls als de voorzitter dit nodig acht. 2. De vergaderingen van het algemeen bestuur zijn openbaar. Door het algemeen bestuur zullen de deuren gesloten worden indien ten minste drie van de aanwezige leden dit nodig achten of indien de voorzitter dit nodig acht, waarna het algemeen bestuur besluit of verder gegaan wordt met gesloten deuren. 3. In een besloten vergadering kan niet worden beraadslaagd of besloten over: a. het vaststellen van het beleidsplan zoals genoemd in artikel 14 Wet veiligheidsregio's; b. het vaststellen of wijzigen van de begroting; c. het vaststellen van de jaarrekening; d. het wijzigen van de gemeenschappelijke regeling; e. het vaststellen van een liquidatieplan; f. het vaststellen of wijzigen van retributies of andere heffingen; g. het vaststellen of wijzigen van verordeningen of regelingen; h. het vaststellen of wijzigen van een gemeenschappelijke regeling tussen het openbaar lichaam en andere openbare lichamen, alsmede het toetreden tot en het uittreden uit een dergelijke regeling, en i. het oprichten van of de deelname in stichtingen, maatschappen, vennootschappen en coöperatieve en andere verenigingen, dan wel het ontbinden daarvan of het beëindigen van deelneming daaraan. 4. Het algemeen bestuur stelt voor zijn vergaderingen een reglement van	AD 1: Vereenvoudigd Het oorspronkelijke lid 3 komt niet terug omdat de bestuurscommissies niet meer in gezamenlijkheid vergaderen met het algemeen bestuur AD 4: in het reglement van orde wordt expliciet verwoord wanneer vergaderstukken worden

Versie 2015	Versie februari 2024	Toelichting (op versie februari 2024)
i. het oprichten van of de deelname in stichtingen, maatschappen, vennootschappen en coöperatieve en andere verenigingen, dan wel het ontbinden daarvan of het beëindigen van deelneming daaraan. 5. Het algemeen bestuur stelt voor zijn vergaderingen een reglement van orde vast. Dit reglement, en de daarin aangebrachte wijzigingen, wordt aan de deelnemende gemeenten gezonden. De artikelen 17, 19, 20, 22, 26 en 28 t/m 33 van Gemeentewet zijn overeenkomstig van toepassing. De taken van de griffier als genoemd in artikel 32a Gemeentewet worden ingevuld door de directie. 6. Bij verhindering of ontstentenis van de voorzitter worden de stukken die van het algemeen bestuur uitgaan ondertekend door degene die krachtens artikel 19 de voorzitter vervangt.	orde vast. Dit reglement, en de daarin aangebrachte wijzigingen, wordt aan de deelnemende gemeenten gezonden. De artikelen 17, 19, 20, 22, 26 en 28 t/m 33 van Gemeentewet zijn van overeenkomstige toepassing. 5. Stukken die van het algemeen bestuur uitgaan worden ondertekend door de voorzitter en, ingevolge artikel 32a Gemeentewet, medeondertekend door een lid van de directie in de hoedanigheid als secretaris.	aangeboden aan de leden met het oog op een ordentelijke en tijdige voorbereiding van de vergadering. AD 6-2015/5-2024: Verduidelijkt.
	Artikel 11a Verordeningen Het algemeen bestuur is bevoegd verordeningen vast te stellen, die nodig zijn ter regeling van organisatorische en huishoudelijke zaken.	Oud artikel 13, lid 1
	Artikel 11b Toezicht Ambulancezorg Het algemeen bestuur houdt toezicht op de uitvoering van de Regionale Ambulancevoorziening met publiekrechtelijke rechtspersoonlijkheid als bedoeld in artikel 16 juncto artikel 15, tweede lid, van de Wet ambulancezorgvoorzieningen	
Artikel 12 De besluitvorming 1. De besluiten worden genomen met gewone meerderheid van stemmen (één stem per gemeente). Indien de stemmen staken, geeft de stem van de voorzitter de doorslag. 2. Met in achtneming van het gestelde in artikel 10, derde lid, en behoudens het bepaalde in lid 3 van dit artikel heeft elke gemeente in de vergaderingen van het algemeen bestuur gelijk stemrecht, ongeacht of de gemeente met één dan wel twee vertegenwoordigers in het algemeen bestuur zitting heeft. 3. Besluiten betreffende de (meerjaren-) begroting en de jaarrekening, alsmede de aan de begrotingen ten grondslag liggende (meerjaren-) beleidsplannen worden genomen op basis van gewogen stemrecht, waarbij elke gemeente voor iedere 20.000 inwoners of gedeelte daarvan één stem heeft. 4. Het stemgewicht voor elke gemeente wordt jaarlijks bepaald op basis van het inwonertal op 1 januari van het voorafgaande jaar, zoals dit is opgenomen in de bevolkingsstatistiek van het Centraal Bureau voor de Statistiek.	**Artikel 12 De besluitvorming** 1. Ieder lid van het algemeen bestuur heeft één stem. 2. De besluiten worden genomen met gewone meerderheid van stemmen. Indien de stemmen staken, geeft de stem van de voorzitter de doorslag. 3. Besluiten betreffende de (meerjaren-) begroting en de jaarrekening, alsmede de aan de begrotingen ten grondslag liggende (meerjaren-) beleidsplannen worden genomen op basis van gewogen stemrecht. Het stemgewicht voor elke gemeente wordt jaarlijks bepaald op basis van het inwonertal op 1 januari van het voorafgaande jaar, zoals dit is opgenomen in de bevolkingsstatistiek van het Centraal Bureau voor de Statistiek, waarbij de volgende verdeling geldt: - gemeenten tot 40.000 inwoners: 1 stem - gemeenten met 40.000 tot en met 100.000 inwoners: 3 stemmen - gemeenten met meer dan 100.000 inwoners: 5 stemmen.	AD 1+2 : Vereenvoudigd
Artikel 13 Verordeningen 1. Het algemeen bestuur is bevoegd verordeningen vast te stellen, die nodig zijn ter regeling van organisatorische en huishoudelijke zaken. 2. Het algemeen bestuur is bevoegd extern verbindende verordeningen vast te stellen binnen het kader van de taken en bevoegdheden van de Veiligheids- en Gezondheidsregio Gelderland-Midden. 3. Voor zover een verordening als bedoeld in het tweede lid, voorziet in hetzelfde onderwerp als een verordening van een deelnemende gemeente, regelt de eerstbedoelde verordening de onderlinge verhouding. Zij kan bepalen dat de gemeentelijke verordening voor het gehele gebied dan wel voor een gedeelte daarvan geheel of gedeeltelijk ophoudt te gelden.		Het is niet gebruikelijk dat aan een gemeenschappelijke regeling bevoegdheden wordt toegekend voor het vaststellen van extern verbindende verordeningen. In de dagelijks praktijk is hier ook geen gebruik van gemaakt. Om die reden zijn lid 2 en 3 geschrapt. Het eerste lid is verhuisd naar artikel 11 b. Hoewel het vaststellen verordeningen voor het regelen van organisatorische en huishoudelijke zaken rechtstreeks voortvloeit uit de wet, is het eerste lid behouden omdat dit de leesbaarheid van de regeling ten goede komt

Versie 2015	Versie februari 2024	Toelichting (op versie februari 2024)
	Artikel 13 Zienswijze op besluiten van het algemeen bestuur 1. Het algemeen bestuur besluit, voorafgaand aan het nemen ervan, welke besluiten ter zienswijze, als bedoeld in artikel 10, vijfde en zesde lid van de Wet gemeenschappelijke regelingen, aan de raden worden voorgelegd, naast de besluiten waarvan bij of krachtens de wet is bepaald dat deze verplicht aan de raden ter zienswijze worden voorgelegd en de overige in deze regeling genoemde gevallen. 2. In ieder geval wordt aan de raden ter zienswijze voorgelegd: a. Voorgenomen besluiten van het algemeen bestuur alsmede voorgenomen besluiten van een bestuurscommissie, die voor deelnemende gemeenten ingrijpende effecten hebben voor de gezondheid of veiligheid; b. De participatieregeling als bedoeld in artikel 14; c. Het informatieprotocol als bedoeld in artikel 26, eerste lid; d. De bijdrageregeling als bedoeld in artikel 33; 3. Het dagelijks bestuur is belast met de uitvoering van de zienswijzeprocedure. 4. De zienswijzetermijn bedraagt 10 weken tenzij anders in deze regeling of bij wet is bepaald.	Zie algemene toelichting op de vernieuwde Wgr. De reikwijdte van de zienswijze is aanzienlijk uitgebreid. Om voor raden een integrale afweging te kunnen maken op beleidsvoornemens en andere besluiten in relatie tot de financiën, zal het vaak nodig zijn om het voorleggen van besluiten gelijktijdig voor te leggen met de ontwerpbegroting of de gewijzigde begroting. Artikel 10 Wgr gaat nader in op de zienswijzeprocedure. In sommige gevallen (o.a. deelname aan stichtingen en voornemen een bestuurscommissie in te stellen is geen sprake van zienswijze maar van “de mogelijkheid wensen en bedenkingen te uiten”. AD lid 1: Daar waar niet in de regeling of in de wet is voorzien dat aan de raden een zienswijze wordt gevraagd, beslist het algemene bestuur hierover. Het voorgenomen besluit van het algemeen bestuur over het evaluatieonderzoek als bedoeld in artikel 36, tweede lid is een voorbeeld van een besluit waarop het algemeen bestuur het wenselijk zou kunnen achten een zienswijzeprocedure uit te voeren, afhankelijk van de aard en diepgang van de gewenste evaluatie. Ad lid 4: zienswijze op begroting is 12 weken en zienswijze op kaderbrief 8 weken (artikel 32 van deze regeling)
	Artikel 14 Participatie 1. Ingezetenen van de gemeenten en belanghebbenden worden bij de voorbereiding, uitvoering en evaluatie van beleid op grond van deze regeling betrokken voor zover dat bij of krachtens de wet is vereist, of voor zover door het algemeen bestuur is bepaald, of ingeval van delegatie van bevoegdheden vanuit het algemeen bestuur aan de bestuurscommissie, door de bestuurscommissie is bepaald. De participatie vindt plaats op de in de betreffende gemeente gebruikelijke wijze of een door het algemeen bestuur bepaalde wijze, vastgelegd in een participatieregeling. 2. Bij de participatie kan een andere procedure dan die van afdeling 3.4. van de Algemene wet bestuursrecht gevolgd worden.	Zie algemene toelichting op de vernieuwde Wgr. De participatie kent twee gezichten: één als het eigen bevoegdheden zijn van de GR die door de wetgever zijn toegekend, vooral voor wat betreft de veiligheidstaken en een deel van de gemandateerde taken. In de participatieregeling worden die verschillende bevoegdheden ook onderscheiden en wordt nadere uitwerking gegeven aan de mogelijkheden participatie plaats te laten vinden op een in de betreffende gemeente gebruikelijke wijze. Afdeling 3.4. is volgens de Wgr de procedure die gevolgd moet worden als er geparticipeerd is. Er zijn echter verschillende besluiten denkbaar waarop toepassing van de uitgebreide voorbereidingsprocedure niet het gewenste middel is om te participeren. Een andere procedure dient in de GR mogelijk gemaakt te worden. Daarin voorziet de zin in het tweede lid.

Versie 2015	Versie februari 2024	Toelichting (op versie februari 2024)
		Het AB/DB of de Voorzitter, afhankelijk wie het besluit neemt over de voorbereiding, uitvoering of evaluatie van het beleid is bevoegd om een andere procedure per besluit mogelijk te maken. Maar dat kan ook op voorhand in de participatieregeling vastgelegd worden.
HOOFDSTUK V DAGELIJKS BESTUUR **Artikel 14 Samenstelling** 1. Gezien de aard van de regeling, gelet op de taken op het vlak van gezondheid, wordt gebruik gemaakt van de mogelijkheid die artikel 14, tweede lid van de Wet Gemeenschappelijke regelingen biedt en worden twee leden van het dagelijks bestuur, niet zijnde de voorzitter, aangewezen van buiten de kring van het algemeen bestuur. 2. Het dagelijks bestuur bestaat naast de voorzitter en vicevoorzitter uit drie burgemeesters aan te wijzen door en uit de leden van het algemeen bestuur en twee wethouders lid van de bestuurscommissie veiligheid en gezondheid als bedoeld in artikel 22 lid 2. 3. Het dagelijks bestuur fungeert tevens als dagelijks bestuur van de bestuurscommissie Veiligheid en gezondheid als bedoeld in artikel 22 lid 2. 4. Bij toepassing van artikel 10, derde lid bestaat het dagelijks bestuur naast de voorzitter uit vier burgemeesters (waarvan één tevens vicevoorzitter is) en twee wethouders, aan te wijzen door en uit de leden van het algemeen bestuur en komt het derde lid van dit artikel niet tot toepassing. 5. Bij de samenstelling van het dagelijks bestuur geldt het uitgangspunt dat een evenredige geografische verdeling over de regio wordt aangehouden. Hierbij wordt de onderstaande verdeling gehanteerd: a. een burgemeester afkomstig uit de sub regio Veluwezoom (de gemeenten Arnhem, Renkum, Rheden en Rozendaal); b. een burgemeester afkomstig uit de sub regio Liemers (de gemeenten Doesburg, Duiven, Rijnwaarden, Westervoort en Zevenaar); c. een burgemeester afkomstig uit de sub regio Overbetuwe (de gemeenten Lingewaard en Overbetuwe); d. een burgemeester afkomstig uit de sub regio West-Veluwe/Vallei (de gemeenten Barneveld, Ede, Nijkerk, Scherpenzeel en Wageningen); e. een wethouder afkomstig uit de sub regio West-Veluwe/Vallei (de gemeenten Barneveld, Ede, Nijkerk, Scherpenzeel en Wageningen); f. de wethouder volksgezondheid van de gemeente Arnhem Het algemeen bestuur kan van dit uitgangspunt afwijken. 6. De zittingsperiode van de leden van het dagelijks bestuur is gelijk aan de zittingsperiode van de raden. De leden kunnen opnieuw worden benoemd. De leden van het dagelijks bestuur blijven hun functie waarnemen totdat in hun opvolging is voorzien. 7. Indien tussentijds een plaats van een lid openvalt, wordt zo spoedig mogelijk een nieuw lid aangewezen. 8. De voorzitter en vicevoorzitter van het algemeen bestuur zijn tevens voorzitter en vicevoorzitter van het dagelijks bestuur. 9. Degene die ophoudt lid te zijn van het algemeen bestuur of de bestuurscommissie veiligheid en gezondheid, houdt tevens op lid van het dagelijks bestuur te zijn.	HOOFDSTUK V DAGELIJKS BESTUUR **Artikel 15 Samenstelling** 1. Het dagelijks bestuur bestaat uit de voorzitter en drie leden uit het AB. Tevens is de voorzitter van de bestuurscommissie gezondheid lid van het dagelijks bestuur. 2. De leden van het dagelijks bestuur, niet zijnde de voorzitter, worden benoemd door het algemeen bestuur. Het algemeen bestuur benoemt de leden van het dagelijks bestuur voor bepaalde tijd. Na afloop van deze zittingsperiode kunnen de leden van het dagelijks bestuur maximaal één keer worden herbenoemd. De leden van het dagelijks bestuur blijven hun functie waarnemen totdat in hun opvolging is voorzien. 3. Indien tussentijds een plaats van een lid openvalt, wordt zo spoedig mogelijk een nieuw lid aangewezen. 4. Degene die ophoudt lid te zijn van het algemeen bestuur of de bestuurscommissies, houdt tevens op lid van het dagelijks bestuur te zijn.	Het AB benoemt de leden van het DB en kan één of meerdere vervangend voorzitters benoemen uit haar midden. De benaming vicevoorzitter is geschrapt. De zittingsperiode van een college is vier jaar. Het ligt voor de hand dat voor de bepaling van de zittingsduur aansluiting wordt gezocht bij de zittingsperiode van een college.
Artikel 15 Werkwijze	**Artikel 16 Werkwijze**	

Versie 2015	Versie februari 2024	Toelichting (op versie februari 2024)
1. Het dagelijks bestuur vergadert minimaal drie maal per jaar of zo dikwijls de voorzitter het nodig oordeelt of tenminste twee leden de voorzitter schriftelijk en met redenen omkleed hierom verzoeken. In het laatste geval wordt de vergadering binnen veertien dagen na een zodanig verzoek gehouden. 2. Het dagelijks bestuur stelt voor de uitvoering van zijn taken een reglement van orde vast. Op het houden en de orde van de vergadering van het dagelijks bestuur zijn de artikelen 52, 53 en 54 tot en met 60 van de Gemeentewet, voor zover daarvan niet bij of krachtens wet wordt afgeweken, van overeenkomstige toepassing. 3. Besluiten van het dagelijks bestuur vinden plaats op basis van gewone meerderheid van stemmen. Bij het staken der stemmen beslist de voorzitter.	1. Het dagelijks bestuur vergadert minimaal vier maal per jaar of zo dikwijls de voorzitter het nodig oordeelt of tenminste twee leden de voorzitter schriftelijk en met redenen omkleed hierom verzoeken. In het laatste geval wordt de vergadering binnen veertien dagen na een zodanig verzoek gehouden. 2. Het dagelijks bestuur stelt voor de uitvoering van zijn taken een reglement van orde vast. Op het houden en de orde van de vergadering van het dagelijks bestuur zijn de artikelen 52, 53 en 54 tot en met 60 van de Gemeentewet, voor zover daarvan niet bij of krachtens wet wordt afgeweken, van overeenkomstige toepassing. 3. Besluiten van het dagelijks bestuur vinden plaats op basis van gewone meerderheid van stemmen, waarbij ieder lid één stem heeft. Bij het staken der stemmen beslist de voorzitter. 4. Besluiten die uitgaan van het dagelijks bestuur worden ondertekend door de voorzitter en, ingevolge artikel 59a, eerste lid Gemeentewet, medeondertekend door een lid van de directie in hoedanigheid als secretaris.	Lid 1: aangepast aan de dagelijks praktijk Lid 4: was impliciet opgenomen in lid 3.
Artikel 16 Taken en bevoegdheden Het dagelijks bestuur oefent, voor zover het algemeen bestuur daartoe besluit en dan naar door het algemeen bestuur te stellen regelen, de wettelijk toegekende of krachtens de gemeenschappelijke regeling aan het algemeen bestuur toevallende, alsmede de door het algemeen bestuur aan de bestuurscommissie Veiligheid en gezondheid gedelegeerde bevoegdheden uit, met uitzondering van: a. het vaststellen en wijzigen van de begroting; b. het vaststellen van de jaarrekening; c. het vaststellen van strategische regionale plannen; d. het vaststellen, wijzigen of intrekken van verordeningen; e. het toetreden tot, uittreden uit of wijzigen van de gemeenschappelijke regeling overeenkomstig het gestelde in hoofdstuk XII; f. het treffen, wijzigen, verlengen of opheffen van een gemeenschappelijke regeling tussen de Veiligheids- en Gezondheidsregio Gelderland-Midden en andere lichamen, alsmede het toetreden tot en het uittreden uit een dergelijke gemeenschappelijke regeling; g. het oprichten van of deelnemen in een stichting, maatschap, vennootschap, coöperatieve en andere vereniging dan wel het ontbinden daarvan of het beëindigen van de deelname daaraan.		Artikel 16 (2015) is geschrapt omdat deze bepalingen rechtstreeks uit de wet volgen.
Artikel 17 1. Het dagelijks bestuur oefent de taken en bevoegdheden die in deze gemeenschappelijke regeling aan het dagelijks bestuur zijn opgedragen uit. 2. Voorts is dit bestuur met inachtneming van artikel 33b van de Wet gemeenschappelijke regelingen belast met: a. een voortdurend toezicht op al wat de Veiligheids- en Gezondheidsregio Gelderland-Midden aangaat; b. het voorbereiden van al hetgeen aan het algemeen bestuur respectievelijk de bestuurscommissie veiligheid en gezondheid ter overweging en beslissing zal worden voorgelegd; c. het uitvoeren van de besluiten van het algemeen bestuur respectievelijk de bestuurscommissie veiligheid en gezondheid; d. het mededeling doen van besluiten van het algemeen bestuur	**Artikel 17 Taken en bevoegdheden** 1. Het dagelijks bestuur oefent de taken en bevoegdheden die in deze gemeenschappelijke regeling aan het dagelijks bestuur zijn opgedragen uit. 2. Voorts is dit bestuur met inachtneming van artikel 33b van de Wet gemeenschappelijke regelingen belast met: a. een voortdurend toezicht op al wat de Veiligheids- en Gezondheidsregio Gelderland- Midden aangaat; b. het voorbereiden van al hetgeen aan het algemeen bestuur respectievelijk de bestuurscommissies veiligheid en gezondheid ter overweging en beslissing zal worden voorgelegd; c. het uitvoeren van de besluiten van het algemeen bestuur respectievelijk de bestuurscommissies veiligheid en gezondheid;	De wetgever heeft het DB meer taken en verantwoordelijkheden gegeven op het gebied van rechtmatigheid. Voor het overige zijn de wettelijk omschreven taken expliciet benoemd

Versie 2015	Versie februari 2024	Toelichting (op versie februari 2024)
respectievelijk de bestuurscommissie veiligheid en gezondheid als bedoeld in artikel 21, aan de aan de gemeenschappelijke regeling deelnemende gemeenten; e. het voorstaan van de belangen van de Veiligheids- en Gezondheidsregio Gelderland-Midden bij andere overheden, instellingen of personen, waarmee contact voor de Veiligheids- en Gezondheidsregio Gelderland-Midden van belang is; f. de zorg voor het beheer van inkomsten en uitgaven van de Veiligheids- en Gezondheidsregio Gelderland-Midden; g. de zorg, voor zover deze niet aan anderen toekomt, voor de controle op het geldelijk beheer en de boekhouding; h. het nemen van alle conservatoire maatregelen zowel in als buiten rechte en het doen van alles wat nodig is ter voorkoming van verjaring en verlies van recht of bezit; i. de zorg voor en het houden van toezicht op de bewaring en het beheer van de archiefbescheiden; j. het benoemen, schorsen en ontslaan van personeel alsmede alle overige beheersmatige bevoegdheden betreffende het personeel, waaronder ook verstaan personeel werkzaam voor die onderdelen waarvoor de bestuurscommissie veiligheid en gezondheid binnen de geldende wettelijke grenzen verantwoordelijkheid draagt. k. regels vast te stellen over de ambtelijke organisatie van het openbaar lichaam; l. tot privaatrechtelijke rechtshandelingen van het openbaar lichaam te besluiten, met uitzondering van privaatrechtelijke rechtshandelingen als bedoeld in artikel 31a van de Wet gemeenschappelijke regelingen; m. te besluiten namens het openbaar lichaam, het dagelijks bestuur of het algemeen bestuur rechtsgedingen, bezwaarprocedures of administratief beroepsprocedures te voeren of handelingen ter voorbereiding daarop te verrichten, tenzij het algemeen bestuur, voor zover dit het algemeen bestuur aangaat, in voorkomende gevallen anders beslist.	d. het mededeling doen van besluiten van het algemeen bestuur respectievelijk de bestuurscommissies veiligheid en gezondheid aan de aan de gemeenschappelijke regeling deelnemende gemeenten; e. het voorstaan van de belangen van de Veiligheids- en Gezondheidsregio Gelderland- Midden bij andere overheden, instellingen of personen, waarmee contact voor de Veiligheids- en Gezondheidsregio Gelderland-Midden van belang is; f. de zorg voor het beheer van inkomsten en uitgaven van de Veiligheids- en Gezondheidsregio Gelderland-Midden; g. de zorg, voor zover deze niet aan anderen toekomt, voor de controle op het geldelijk beheer en de boekhouding; h. het nemen van alle conservatoire maatregelen zowel in als buiten rechte en het doen van alles wat nodig is ter voorkoming van verjaring en verlies van recht of bezit; i. de zorg voor en het houden van toezicht op de bewaring en het beheer van de archiefbescheiden; j. het benoemen, schorsen en ontslaan van personeel alsmede alle overige beheersmatige bevoegdheden betreffende het personeel, waaronder ook verstaan personeel werkzaam voor die onderdelen waarvoor de bestuurscommissies veiligheid en gezondheid binnen de geldende wettelijke grenzen verantwoordelijkheid draagt. k. regels vast te stellen over de ambtelijke organisatie van het openbaar lichaam; l. tot privaatrechtelijke rechtshandelingen van het openbaar lichaam te besluiten, met uitzondering van privaatrechtelijke rechtshandelingen als bedoeld in artikel 31a van de Wet gemeenschappelijke regelingen, en m. te besluiten namens het openbaar lichaam, het dagelijks bestuur of het algemeen bestuur rechtsgedingen, bezwaarprocedures of administratief beroepsprocedures te voeren of handelingen ter voorbereiding daarop te verrichten, tenzij het algemeen bestuur, voor zover dit het algemeen bestuur aangaat, in voorkomende gevallen anders beslist.	
Artikel 18 1. De leden van de veiligheidsdirectie kunnen de vergadering van het dagelijks bestuur op uitnodiging van de voorzitter bijwonen en hebben hierin een adviserende stem. 2. Andere personen kunnen door de voorzitter worden uitgenodigd om als adviseur de vergaderingen van het dagelijks bestuur bij te wonen.	**Artikel 18** 1. De directie, concerncontroller en bestuurssecretaris van Veiligheids- en Gezondheidsregio Gelderland-Midden kunnen de vergaderingen van het dagelijks bestuur op uitnodiging van de voorzitter bijwonen en hebben hierin een adviserende stem. 2. Andere personen kunnen door de voorzitter worden uitgenodigd om als adviseur de vergaderingen van het dagelijks bestuur bij te wonen.	De tekst over de leden van de veiligheidsdirectie is vervallen omdat de veiligheidsdirectie een vorm van ambtelijk afstemming is op directieniveau over de samenwerking op het gebied van rampenbestrijding en crisisbeheersing. De inhoudelijke bespreking hiervan vindt niet plaats in het DB maar in de bestuurscommissie veiligheid. Het toegevoegde nieuwe eerste lid is overeenkomstig de staande praktijk.
	Artikel 19 Zienswijze op besluiten Er zijn geen besluiten van het dagelijks bestuur waarvoor aan de raden van de deelnemende gemeenten vooraf een zienswijze wordt gevraagd, als bedoeld in artikel 10, vijfde en zesde lid van de Wet gemeenschappelijke regelingen, buiten de in deze regeling of bij of krachtens wet bepaalde gevallen.	Zie algemene toelichting op de vernieuwde Wgr. I.v.m. de verruimde mogelijkheden voor zienswijze is expliciet in de regeling benoemd waar wel en waar geen zienswijze wordt gevraagd.

Versie 2015	Versie februari 2024	Toelichting (op versie februari 2024)
HOOFDSTUK VI DE VOORZITTER **Artikel 19 Aanwijzing en vervanging** 1. De voorzitter wordt bij koninklijk besluit benoemd als voorzitter en is voorzitter van het algemeen bestuur, het dagelijks bestuur en de bestuurscommissie veiligheid en gezondheid. 2. Het algemeen bestuur wijst een van zijn leden aan die de voorzitter bij afwezigheid vervangt.	HOOFDSTUK VI DE VOORZITTER **Artikel 20 Aanwijzing en vervanging** 1. De voorzitter wordt bij koninklijk besluit benoemd als voorzitter en is voorzitter van het algemeen bestuur, het dagelijks bestuur en de bestuurscommissie veiligheid. 2. Het algemeen bestuur wijst een of meerdere van zijn leden aan die de voorzitter bij afwezigheid vervangt.	Ad 1: De voorzitter is niet de voorzitter van de bestuurscommissie gezondheid. Ad 2: In lijn gebracht met staande praktijk. In geval van meerdere vervangers dient het AB tevens te besluiten over een volgorde van vervanging.
Artikel 20 Taken en bevoegdheden 1. De voorzitter is belast met de leiding van de vergaderingen van het dagelijks en algemeen bestuur en de vergadering van de bestuurscommissie veiligheid en gezondheid en draagt er zorg voor, dat de besluiten van het algemeen bestuur, het dagelijks bestuur en de bestuurscommissie veiligheid en gezondheid naar behoren worden uitgevoerd. artikel 170, lid 1 Gemeentewet is overeenkomstig van toepassing. 2. De voorzitter vertegenwoordigt de Veiligheids- en Gezondheidsregio Gelderland-Midden in en buiten rechte. Hij kan na overleg met het dagelijks bestuur de vertegenwoordiging met een schriftelijke machtiging opdragen aan een ander. 3. De voorzitter tekent de stukken die van het algemeen bestuur, de bestuurscommissie veiligheid en gezondheid en het dagelijks bestuur uitgaan.	**Artikel 21 Taken en bevoegdheden** 1. De voorzitter is belast met de leiding van de vergaderingen van het dagelijks en algemeen bestuur en de vergadering van de bestuurscommissie veiligheid en draagt er zorg voor, dat de besluiten van het algemeen bestuur, het dagelijks bestuur en de bestuurscommissie veiligheid naar behoren worden uitgevoerd. Artikel 170, lid 1 Gemeentewet is overeenkomstig van toepassing. 2. De voorzitter vertegenwoordigt de Veiligheids- en Gezondheidsregio Gelderland-Midden in en buiten rechte. Hij kan na overleg met het dagelijks bestuur de vertegenwoordiging met een schriftelijke machtiging opdragen aan een ander.	Ad 1: De voorzitter is niet de voorzitter van de bestuurscommissie gezondheid. Het oorspronkelijke derde lid kan vervallen omdat dit is geregeld in de artikelen 11 en 16 van de regeling voor wat betreft het algemeen bestuur en het dagelijks bestuur. De werkwijze van de bestuurscommissies in beschreven in Regeling bestuurscommissies. Het oorspronkelijke derde lid is komen te vervallen omdat dit is geregeld in de artikelen 11 en 16 van de gemeenschappelijke regeling en in de Regeling Bestuurscommissies
	Artikel 22 Zienswijze op besluiten Er zijn geen besluiten van de voorzitter waarvoor aan de raden van de deelnemende gemeenten vooraf een zienswijze wordt gevraagd, als bedoeld in artikel 10, vijfde en zesde lid van de Wet gemeenschappelijke regelingen, buiten de in deze regeling of bij of krachtens wet bepaalde gevallen.	Zie algemene toelichting op de vernieuwde Wgr. I.v.m. de verruimde mogelijkheden voor zienswijze is expliciet in de regeling benoemd waar wel en waar geen zienswijze wordt gevraagd.
HOOFDSTUK VII COMMISSIES **Artikel 21 Commissies van advies** 1. Het algemeen bestuur, het dagelijks bestuur en de voorzitter kunnen (vaste) commissies van advies instellen, met inachtneming van artikel 24 van de Wet Gemeenschappelijke regelingen. 2. De instelling van commissies van advies aan het dagelijks bestuur en de regeling van haar bevoegdheden en samenstelling geschieden door het algemeen bestuur op voorstel van het dagelijks bestuur. 3. Tenminste wordt ingesteld een adviescommissie financiën.	HOOFDSTUK VII COMMISSIES **Artikel 23 Commissies van advies** 1. Het algemeen bestuur, het dagelijks bestuur en de voorzitter kunnen (vaste) commissies van advies instellen, met inachtneming van artikel 24 van de Wet gemeenschappelijke regelingen. 2. De instelling van commissies van advies aan het dagelijks bestuur en de regeling van haar bevoegdheden en samenstelling geschieden door het algemeen bestuur op voorstel van het dagelijks bestuur. 3. Tenminste wordt ingesteld een “auditcommissie financiën”.	
Artikel 22 Bestuurscommissies 1. Met inachtneming van artikel 25 van de Wet gemeenschappelijke regelingen kan het algemeen bestuur bestuurscommissies instellen met het oog op de behartiging van bepaalde belangen. 2. Tenminste wordt ingesteld een bestuurscommissie veiligheid en gezondheid. 3. Lid van de bestuurscommissie veiligheid en gezondheid zijn: a. De voorzitter en vicevoorzitter.	**Artikel 24 Bestuurscommissies** 1. Met inachtneming van artikel 25 van de Wet gemeenschappelijke regelingen kan het algemeen bestuur bestuurscommissies instellen met het oog op de behartiging van bepaalde belangen. 2. Tenminste worden ingesteld een bestuurscommissie veiligheid en een bestuurscommissie gezondheid. 3. Het algemeen bestuur regelt in het instellingsbesluit de samenstelling en de taken en bevoegdheden van de commissie overeenkomstig artikel 25 van	In het instellingsbesluit genoemd in het derde lid worden bevoegdheden van het Algemeen Bestuur overgedragen aan de bestuurscommissies. Dit “Instellingsbesluit Bestuurscommissies” is als separate bijlage toegevoegd.

Versie 2015	Versie februari 2024	Toelichting (op versie februari 2024)
b. De leden van het algemeen bestuur. c. Een door de gemeenteraad van de gemeente aangewezen vertegenwoordiger uit het college. 4. De bestuurscommissie veiligheid en gezondheid vergadert in gezamenlijkheid met het algemeen bestuur. De voorzitter van het algemeen bestuur en dagelijks bestuur is tevens voorzitter van de bestuurscommissie veiligheid en gezondheid. 5. Het algemeen bestuur draagt alle bevoegdheden over aan de bestuurscommissie veiligheid en gezondheid, met uitzondering van de bevoegdheden als omschreven in artikel 25 lid 3 van de Wet gemeenschappelijke regelingen en voor zover de overdracht niet strijdig is met deze regeling, wat betreft de behartiging van de volgende belangen: a. De belangen genoemd in artikel 3, eerste lid, onder b en c, van deze regeling. b. Aanvullende taken die binnen het bereik van de onder a genoemde belangen voor uitvoering middels een dienstverleningsovereenkomst zijn opdragen aan de Veiligheids- en Gezondheidsregio Gelderland-Midden. 6. De bestuurscommissie veiligheid en gezondheid kan ten aanzien van de belangen genoemd in artikel 3, eerste lid, onder a, d, e en f een advies uitbrengen aan het algemeen bestuur. 7. Het algemeen bestuur stelt een verordening vast waarin, overeenkomstig artikel 25 vijfde lid Wet Gemeenschappelijke regelingen, geregeld is: de werkwijze van de commissie, de openbaarheid van de vergaderingen, de voorbereiding, uitvoering en de openbaarmaking van besluiten van de commissie, het toezicht van het algemeen bestuur op de uitoefening van de bevoegdheden, de verhouding van de overgedragen bevoegdheden tot die van het algemeen en het dagelijks bestuur, de verantwoording aan het algemeen bestuur **8.** In geval van toepassing van artikel 10, derde lid, vervalt het tweede, derde, vierde en vijfde lid van artikel 22.	de Wet gemeenschappelijke regelingen.	De verantwoording vanuit het bestuur naar college en raad blijft onveranderd een verantwoordelijkheid van het algemeen bestuur en het dagelijks bestuur en is geregeld in de artikel 26 en 27 van de gemeenschappelijke regeling. Hiermee wordt voorkomen dat, door het overdragen van taken en bevoegdheden aan de bestuurscommissies, de raden worden beperkt in de uitoefening van hun controlerende taken en verantwoordelijkheden. AD lid 3: dit is het Instellingsbesluit Bestuurscommissies
Artikel 23 Werkgroepen Het algemeen bestuur, het dagelijks bestuur, de voorzitter en de bestuurscommissie als bedoeld in artikel 22 kunnen werkgroepen en overlegvormen instellen.		Dit volgt rechtstreeks uit de wet dus hoeft niet te worden opgenomen.
HOOFDSTUK VIII INLICHTINGEN, VERANTWOORDING EN ONTSLAG **Artikel 24 dagelijks bestuur en voorzitter t.o.v. het algemeen bestuur/bestuurscommissie veiligheid en gezondheid.** 1. De leden van het dagelijks bestuur zijn, tezamen en ieder afzonderlijk, aan het algemeen bestuur dan wel de bestuurscommissie veiligheid en gezondheid verantwoording verschuldigd voor het door hen gevoerde bestuur. 2. Zij geven ongevraagd aan het algemeen bestuur dan wel de bestuurscommissie veiligheid en gezondheid alle informatie die voor een juiste beoordeling van het door het dagelijks bestuur te voeren en gevoerde bestuur nodig is. 3. Zij geven – tezamen dan wel afzonderlijk – aan het algemeen bestuur dan wel de bestuurscommissie veiligheid en gezondheid, wanneer dit bestuur of een of meer leden daarvan hierom verzoekt, alle gevraagde inlichtingen. 4. Het bepaalde in het eerste tot en met het derde lid is van overeenkomstige toepassing op de voorzitter voor het door hem gevoerde bestuur. 5. Gelet op artikel 19a, derde lid, van de Wet gemeenschappelijke regelingen	HOOFDSTUK VIII INLICHTINGEN, VERANTWOORDING EN ONTSLAG **Artikel 25 Dagelijks bestuur en voorzitter t.o.v. het algemeen bestuur** 1. De leden van het dagelijks bestuur zijn, tezamen en ieder afzonderlijk, aan het algemeen bestuur verantwoording verschuldigd voor het door hen gevoerde bestuur. 2. Zij geven gevraagd en ongevraagd aan het algemeen bestuur alle informatie die voor een juiste beoordeling van het door het dagelijks bestuur te voeren en gevoerde bestuur nodig is. 3. Zij geven – tezamen dan wel afzonderlijk – aan het algemeen bestuur wanneer dit bestuur of een of meer leden daarvan hierom verzoekt, alle gevraagde inlichtingen. 4. Het bepaalde in het eerste tot en met het derde lid is van overeenkomstige toepassing op de voorzitter voor het door hem gevoerde bestuur. 5. Gelet op artikel 19a, derde lid, van de Wet gemeenschappelijke regelingen kan het algemeen bestuur besluiten een lid van het dagelijks	DB is altijd verantwoording schuldig aan AB en niet aan de bestuurscommissies. Het artikel is hierop aangepast.

Versie 2015	Versie februari 2024	Toelichting (op versie februari 2024)
kan het algemeen bestuur besluiten een lid van het dagelijks bestuur ontslag te verlenen, indien dit lid het vertrouwen van het algemeen bestuur niet meer bezit.	bestuur, uitgezonderd de voorzitter, ontslag te verlenen, indien dit lid het vertrouwen van het algemeen bestuur niet meer bezit.	
Artikel 25 Algemeen en dagelijks bestuur t.o.v. raden en colleges 1. Het algemeen en het dagelijks bestuur geven aan de raden en de colleges van de deelnemende gemeenten ongevraagd alle informatie die voor een juiste beoordeling van het door het bestuur gevoerde en te voeren beleid nodig is. 2. Het algemeen en het dagelijks bestuur verstrekken aan de raden en de colleges van de deelnemende gemeenten alle inlichtingen die door die raden of colleges worden verlangd. 3. Een lid van het algemeen bestuur kan door het college die hem heeft aangewezen worden ontslagen, indien dit lid het vertrouwen van het college niet meer bezit.	**Artikel 26 Voorzitter, algemeen en dagelijks bestuur t.o.v. raden en colleges** 1. Het algemeen bestuur stelt een informatieprotocol vast waarin staat beschreven op welke wijze raden actief worden voorzien van informatie van het bestuur die nodig is voor het vervullen van hun taak en die voor een juiste beoordeling van het door het bestuur gevoerde en te voeren beleid nodig is. 2. Het algemeen en het dagelijks bestuur verstrekken aan de raden en de colleges van de deelnemende gemeenten alle inlichtingen die door die raden of colleges worden verlangd.	Zie algemene toelichting op de vernieuwde Wgr. Het eerste lid is aangepast op basis van de vernieuwde Wgr waarin een actieve informatieplicht is opgenomen.
Artikel 26 Leden van het algemeen bestuur t.o.v. raden en colleges 1. Een lid van het algemeen bestuur verschaft de raad of het college van zijn gemeente met inachtneming van de artikelen 18 en 19 van de Wet Gemeenschappelijke regelingen alle inlichtingen, die door die raad of dat college of door één of meer leden daarvan worden verlangd en wel op de in het reglement van orde voor het betreffende orgaan aangegeven wijze. 2. Een lid van het algemeen bestuur is de raad of het college van zijn gemeente verantwoording verschuldigd voor het door hem in dat bestuur gevoerde beleid en wel op de in het reglement van orde voor het betreffende orgaan aangegeven wijze.	**Artikel 27 Leden van het algemeen bestuur t.o.v. raden en colleges** 1. Een lid van het algemeen bestuur verschaft de raad of het college van zijn gemeente met inachtneming van de artikelen 18 en 19 van de Wet gemeenschappelijke regelingen alle inlichtingen, die door die raad of dat college of door één of meer leden daarvan worden verlangd en wel op de in het reglement van orde voor het betreffende orgaan aangegeven wijze. 2. Een lid van het algemeen bestuur is de raad of het college van zijn gemeente verantwoording verschuldigd voor het door hem in dat bestuur gevoerde beleid en wel op de in het reglement van orde voor het betreffende orgaan aangegeven wijze.	
HOOFDSTUK IX ORGANISATIE **Artikel 27 Samenwerking** 1. Het algemeen bestuur, het dagelijks bestuur en de vaste bestuurscommissie veiligheid en gezondheid maken, elk voor zover het zijn taken en bevoegdheden aangaat, afspraken met de bevoegde gezagen van overheidsinstanties, met directies van bedrijven en/of met besturen van andere rechtspersonen, in het belang van gecoördineerde hulpverlening bij beheersing en bestrijding van rampen en crises. 2. Het algemeen bestuur regelt de instelling, de samenstelling, de taken en bevoegdheden van de veiligheidsdirectie.	HOOFDSTUK IX ORGANISATIE **Artikel 28 Samenwerking** Het algemeen bestuur, het dagelijks bestuur en de vaste bestuurscommissies maken, elk voor zover het zijn taken en bevoegdheden aangaat, afspraken met de bevoegde gezagen van overheidsinstanties, met directies van bedrijven en/of met besturen van andere rechtspersonen, in het belang van gecoördineerde hulpverlening bij beheersing en bestrijding van rampen en crises.	Het oorspronkelijke tweede lid is vervallen. De veiligheidsdirectie is een vorm van ambtelijk afstemming op directieniveau, dit hoeft niet in de regeling opgenomen te worden
Artikel 28 Inrichting ambtelijke organisatie 1. Het dagelijks bestuur stelt regels vast omtrent de ambtelijke organisatie van de Veiligheids- en Gezondheidsregio Gelderland-Midden en stelt de rechtspositieregeling van het personeel vast. 2. De ambtelijke organisatie staat onder leiding van de directie brandweer en volksgezondheid, verder aangeduid als “directie”. 3. Het dagelijks bestuur draagt zorg voor een zodanige inrichting van de ambtelijke organisatie dat op doelmatige en efficiënte wijze vorm wordt gegeven aan het bepaalde ten aanzien van belangen, taken en bevoegdheden als bedoeld in de artikelen 3 tot en met 5. 4. Er is een veiligheidsdirectie. De veiligheidsdirectie bestaat uit de brandweercommandant, directeur publieke gezondheid, de districtchef	**Artikel 29 Inrichting ambtelijke organisatie** 1. Het dagelijks bestuur stelt regels vast omtrent de ambtelijke organisatie van de Veiligheids- en Gezondheidsregio Gelderland-Midden en stelt de rechtspositieregeling van het personeel vast. 2. De ambtelijke organisatie staat onder leiding van de directie. 3. De directie draagt zorg voor een zodanige inrichting van de ambtelijke organisatie dat op doelmatige en efficiënte wijze vorm wordt gegeven aan het bepaalde ten aanzien van belangen, taken en bevoegdheden als bedoeld in de artikelen 3 tot en met 5 van deze regeling.	Lid 2: naamgeving aangepast naar staande praktijk. Op dit moment bestaat de directie uit een tweehoofdige directie bestaande uit de directeur brandweer/commandant brandweer en de directeur publieke gezondheid / directeur ambulancezorg Lid 4 t/m 7 is vervallen. De veiligheidsdirectie is een vorm van ambtelijk afstemming op directieniveau, dit hoeft niet in de regeling opgenomen te worden.

Versie 2015	Versie februari 2024	Toelichting (op versie februari 2024)
Gelderland Midden van Politie eenheid Oost-Nederland en een lid van de eenheidsleiding Politie Oost-Nederland en de coördinerend functionaris gemeenten. Het algemeen bestuur wijst ingevolge artikel 36 Wet veiligheidsregio's, de coördinerend functionaris gemeenten aan. 5. De veiligheidsdirectie adviseert het dagelijks bestuur. Het algemeen bestuur stelt een verordening vast omtrent de nadere werkwijze van de veiligheidsdirectie. 6. Het dagelijks bestuur regelt over welke belangen, taken en bevoegdheden de veiligheidsdirectie adviseert. 7. De functie directeur meldkamer, zoals bedoeld in artikel 35 Wet veiligheidsregio's, wordt ingevuld door de leden van de veiligheidsdirectie.		
Artikel 29 Instructies Het dagelijks bestuur regelt de taken en bevoegdheden van de directeur brandweer, tevens commandant, de directeur publieke gezondheid en van de aangewezen coördinerend functionaris gemeenten en stelt voor deze functies een instructie vast.	**Artikel 30 Instructies** Het dagelijks bestuur regelt de taken en bevoegdheden van de directeur brandweer, tevens commandant, de directeur publieke gezondheid en van de aangewezen coördinerend functionaris gemeenten en stelt voor deze functies een instructie vast.	Het betreft hierbij instructies ten aanzien van de taken van deze functionarissen ten tijde van een groot incident of crisis.
HOOFDSTUK X FINANCIËLE BEPALINGEN **Artikel 30 Administratie en controle** 1. Het algemeen bestuur stelt bij verordening de uitgangspunten voor het financiële beleid, alsmede de regels voor het financiële beheer en voor de inrichting van de financiële organisatie vast. Deze verordening dient te waarborgen dat aan de eisen van rechtmatigheid, verantwoording en controle wordt voldaan. De verordening regelt in elk geval de onderwerpen, genoemd in artikel 212, lid 2, van de Gemeentewet voor zover van toepassing op de Veiligheids- en Gezondheidsregio Gelderland-Midden. 2. Het algemeen bestuur stelt bij verordening regels vast voor de controle op het financiële beheer en op de inrichting van de financiële organisatie. Deze verordening waarborgt dat de rechtmatigheid van het financiële beheer en van de inrichting van de financiële organisatie wordt getoetst. 3. Het algemeen bestuur wijst een of meer accountants aan als bedoeld in artikel 393, eerste lid, van Boek 2 van het Burgerlijk Wetboek, belast met de controle van de in artikel 197 van de Gemeentewet bedoelde jaarrekening en het daarbij verstrekken van een accountantsverklaring en het uitbrengen van een verslag van bevindingen. De accountantsverklaring en het verslag van bevindingen voldoen aan het bepaalde in artikel 213, lid 3 respectievelijk lid 4, van de Gemeentewet. 4. De artikelen 214 en 215 van de Gemeentewet zijn van overeenkomstige toepassing. 5. Het dagelijks bestuur stelt regels vast omtrent de verzekering van eigendommen en gelden van de Veiligheids- en Gezondheidsregio Gelderland-Midden tegen benadeling door haar personeel of door anderen.	HOOFDSTUK X FINANCIËLE BEPALINGEN **Artikel 31 Administratie en controle** 1. Het algemeen bestuur stelt bij verordening de uitgangspunten voor het financiële beleid, alsmede de regels voor het financiële beheer en voor de inrichting van de financiële organisatie vast. Deze verordening dient te waarborgen dat aan de eisen van rechtmatigheid, verantwoording en controle wordt voldaan. De verordening regelt in elk geval de onderwerpen, genoemd in artikel 212, lid 2, van de Gemeentewet voor zover van toepassing op de Veiligheids- en Gezondheidsregio Gelderland-Midden. 2. Het algemeen bestuur stelt bij verordening regels vast voor de controle op het financiële beheer en op de inrichting van de financiële organisatie. Deze verordening waarborgt dat de rechtmatigheid van het financiële beheer en van de inrichting van de financiële organisatie wordt getoetst. 3. Het algemeen bestuur wijst een of meer accountants aan als bedoeld in artikel 393, eerste lid, van Boek 2 van het Burgerlijk Wetboek, belast met de controle van de in artikel 197 van de Gemeentewet bedoelde jaarrekening en het daarbij verstrekken van een accountantsverklaring en het uitbrengen van een verslag van bevindingen. De accountantsverklaring en het verslag van bevindingen voldoen aan het bepaalde in artikel 213, lid 3 respectievelijk lid 4, van de Gemeentewet. 4. De artikelen 214 en 215 van de Gemeentewet zijn van overeenkomstige toepassing. 5. Het dagelijks bestuur stelt regels vast omtrent de verzekering van eigendommen en gelden van de Veiligheids- en Gezondheidsregio Gelderland-Midden tegen benadeling door haar personeel of door anderen.	
Artikel 31 Begroting 1. Met inachtneming van de artikelen 34, 34a, 34b en 35 van de Wet Gemeenschappelijke regelingen en – voor zover van toepassing – het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten a. zendt het dagelijks bestuur jaarlijks vóór 1 april de ontwerpbegroting en de ontwerp-meerjarenraming van de Veiligheids- en Gezondheidsregio	**Artikel 32 Begroting** 1. Met inachtneming van de artikelen 34, 34a, 34b en 35 van de Wet Gemeenschappelijke regelingen en – voor zover van toepassing – het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten a. zendt het dagelijks bestuur jaarlijks vóór 1 december van het tweede jaar voorafgaand aan het jaar waarvoor de begroting dient, de	Genoemde data zijn in lijn gebracht met wijzigingen in de Wgr Aanvullend op het gestelde in het eerste lid onder a.: In de Wgr is in artikel 34b vastgelegd dat dit

Versie 2015	Versie februari 2024	Toelichting (op versie februari 2024)
Gelderland-Midden voor het komende kalenderjaar, vergezeld van een behoorlijke toelichting, toe aan de raden van de deelnemende gemeenten; b. geeft het dagelijks bestuur de raden van de deelnemende gemeenten acht weken na toezending gelegenheid om bij het dagelijks bestuur hun zienswijze over de ontwerpbegroting en meerjarenraming naar voren te brengen. Het dagelijks bestuur voegt de commentaren, waarin deze zienswijzen zijn vervat, en eventueel een nota van wijzigingen, bij de ontwerpbegroting en de meerjarenraming, zoals deze aan het algemeen bestuur worden aangeboden; c. stelt het algemeen bestuur de begroting en de meerjarenraming vast vóór 1 juli van het jaar, voorafgaande aan het jaar waarvoor de begroting moet dienen; d. stuurt het algemeen bestuur de vastgestelde begroting en de meerjarenraming toe aan de raden van de deelnemende gemeenten, die de in deze begroting voor de gemeente als bijdrage in de kosten van de Veiligheids- en Gezondheidsregio Gelderland-Midden geraamde bedragen in de gemeentebegroting voor het betreffende jaar opnemen; e. zendt het dagelijks bestuur de vastgestelde begroting en de meerjarenraming binnen twee weken na de vaststelling doch in ieder geval vóór 15 juli aan gedeputeerde staten. In het geval de begroting niet in evenwicht is en het niet aannemelijk is dat in de eerstvolgende jaren een evenwicht wordt bereikt, verzoekt het dagelijks bestuur daarbij om goedkeuring van gedeputeerde staten. Van de goedkeuring doet het dagelijks bestuur mededeling aan het algemeen bestuur en de deelnemende gemeenten. 2. Het bepaalde in dit artikel is van overeenkomstige toepassing op besluiten tot wijziging van de begroting.	algemene financiële en beleidsmatige kaders aan de raden van de deelnemende gemeenten. b. geeft het dagelijks bestuur de raden van de deelnemende gemeenten gelegenheid om bij het dagelijks bestuur hun zienswijze over de algemene financiële en beleidsmatige kaders , bedoeld onder lid 1 onder a, naar voren te brengen. Het dagelijks bestuur betrekt de commentaren, waarin deze zienswijzen zijn vervat, bij de totstandkoming van de ontwerpbegroting en de meerjarenraming; c. zendt het dagelijks bestuur jaarlijks vóór 30 april de ontwerpbegroting en de ontwerp-meerjarenraming van de Veiligheids- en Gezondheidsregio Gelderland-Midden voor het komende kalenderjaar, vergezeld van een behoorlijke toelichting, toe aan de raden van de deelnemende gemeenten; d. geeft het dagelijks bestuur de raden van de deelnemende gemeenten twaalf weken na toezending gelegenheid om bij het dagelijks bestuur hun zienswijze over de ontwerpbegroting en meerjarenraming naar voren te brengen. Het dagelijks bestuur voegt de commentaren, waarin deze zienswijzen zijn vervat, en eventueel een nota van wijzigingen, bij de ontwerpbegroting en de meerjarenraming, zoals deze aan het algemeen bestuur worden aangeboden; e. stelt het dagelijks bestuur voorafgaande aan het vaststellen van de begroting door het algemeen bestuur de raden van de deelnemende gemeenten schriftelijk en gemotiveerd in kennis van zijn oordeel over de zienswijze, bedoeld onder d, alsmede van de eventuele conclusies die het daaraan verbindt; f. stelt het algemeen bestuur de begroting en de meerjarenraming vast vóór 15 september van het jaar, voorafgaande aan het jaar waarvoor de begroting moet dienen; g. stuurt het algemeen bestuur de vastgestelde begroting en de meerjarenraming toe aan de raden van de deelnemende gemeenten, die de in deze begroting voor de gemeente als bijdrage in de kosten van de Veiligheids- en Gezondheidsregio Gelderland-Midden geraamde bedragen in de gemeentebegroting voor het betreffende jaar opnemen; h. zendt het dagelijks bestuur de vastgestelde begroting en de meerjarenraming binnen twee weken na de vaststelling doch in ieder geval vóór 15 september aan gedeputeerde staten. In het geval de begroting niet in evenwicht is en het niet aannemelijk is dat in de eerstvolgende jaren een evenwicht wordt bereikt, verzoekt het dagelijks bestuur daarbij om goedkeuring van gedeputeerde staten. Van de goedkeuring doet het dagelijks bestuur mededeling aan het algemeen bestuur en de deelnemende gemeenten. 2. Het bepaalde in dit artikel is van overeenkomstige toepassing op besluiten tot wijziging van de begroting.	vóór 30 april dient plaats te vinden van het jaar voorgaand aan het jaar waarvoor de begroting dient. Dit extra lid is in overeenstemming met artikel 35 , lid 1 Wgr
Artikel 32 Bijdragen van de gemeenten 1. In de begroting wordt aangegeven welke bijdrage elke deelnemende gemeente verschuldigd is voor het jaar waarop de begroting betrekking heeft. De berekening van deze bijdragen vindt plaats op basis van het inwonertal op 1 januari van het jaar, voorafgaand aan dat waarvoor de bijdrage verschuldigd is, vastgesteld door het Centraal Bureau voor de Statistiek. 2. De deelnemende gemeenten betalen bij wijze van voorschot jaarlijks voor 16 januari en 16 juli telkens de helft van de verschuldigde bijdrage, genoemd in lid 1. Bij	**Artikel 33 Bijdragen van de gemeenten** Het algemeen bestuur van de VGGM stelt in een bijdrageregeling vast op welke wijze berekend wordt welke bijdrage de colleges verschuldigd zijn voor de uitvoering van de basistaken. Voordat het algemeen bestuur de bijdrageregeling bij unaniem besluit vaststelt, wordt deze ter zienswijze aan de raden voorgelegd.	De afgelopen jaren zijn (met instemming van colleges en raden) besluiten genomen die afwijken van het gestelde in het oorspronkelijke eerste lid. Met het oog op eventuele andere toekomstige besluiten is in de nieuwe regeling vastgelegd dat de bijdrage van de gemeenten wordt vastgelegd in een bijdrageregeling. In deze regeling wordt de bekostiging in lijn met feitelijke situatie beschreven. In artikel 13 van de regeling

Versie 2015	Versie februari 2024	Toelichting (op versie februari 2024)
niet tijdige betaling is de wettelijke interest verschuldigd. 3. De deelnemende gemeenten betalen de bijdragen, bedoeld in lid 1, op basis van facturen, die de Veiligheids- en Gezondheidsregio Gelderland-Midden hen daartoe zal toezenden. 4. De deelnemende gemeenten dragen er zorg voor dat de Veiligheids- en Gezondheidsregio Gelderland-Midden te allen tijde over voldoende middelen beschikt om aan zijn verplichtingen te kunnen voldoen.		is opgenomen dat de bijdrageregeling voorafgaand aan vaststelling voor zienswijze wordt aangeboden aan de raden van de deelnemende gemeenten.
Artikel 33 Jaarstukken 1. Het dagelijks bestuur legt aan het algemeen bestuur over elk begrotingsjaar verantwoording af over het door hem gevoerde beleid, onder overlegging van de jaarrekening en het jaarverslag. Het dagelijks bestuur voegt daarbij de stukken, bedoeld in artikel 30, derde lid. 2. De jaarstukken, genoemd in lid 1, voldoen aan het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten, voor zover van toepassing. 3. In de jaarrekening wordt het door elk van de deelnemende gemeenten over het desbetreffende jaar werkelijk verschuldigde bedrag opgenomen. 4. De in het eerste lid bedoelde stukken liggen, zodra zij aan het algemeen bestuur zijn overgelegd, voor een ieder ter inzage en zijn algemeen verkrijgbaar. Van de terinzagelegging en de verkrijgbaar stelling wordt openbaar kennisgegeven. Het algemeen bestuur beraadslaagt over de jaarrekening en het jaarverslag niet eerder dan twee weken na de openbare kennisgeving. 5. Het algemeen bestuur stelt de jaarstukken vast voor 1 juli volgende op het jaar waarop deze betrekking hebben. Het dagelijks bestuur zendt de door het algemeen bestuur vastgestelde jaarstukken binnen twee weken aan gedeputeerde staten. 6. Vaststelling van de jaarrekening strekt het dagelijks bestuur tot décharge, behoudens later in rechte gebleken valsheid in geschrifte of andere onregelmatigheden.	**Artikel 34 Jaarstukken** 1. Het dagelijks bestuur legt aan het algemeen bestuur over elk begrotingsjaar verantwoording af over het door hem gevoerde beleid, onder overlegging van de jaarrekening en het jaarverslag en overige relevante stukken. 2. De jaarstukken, genoemd in lid 1, voldoen aan het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten, voor zover van toepassing. 3. In de jaarrekening wordt het door elk van de deelnemende gemeenten over het desbetreffende jaar werkelijk verschuldigde bedrag opgenomen. 4. De in het eerste lid bedoelde stukken liggen, zodra zij aan het algemeen bestuur zijn overgelegd, voor een ieder ter inzage en zijn algemeen verkrijgbaar. Van de terinzagelegging en de verkrijgbaar stelling wordt openbaar kennisgegeven. Het algemeen bestuur beraadslaagt over de jaarrekening en het jaarverslag niet eerder dan twee weken na de openbare kennisgeving. 5. Het algemeen bestuur stelt de jaarstukken vast voor 15 juli volgende op het jaar waarop deze betrekking hebben. Het dagelijks bestuur zendt de door het algemeen bestuur vastgestelde jaarstukken binnen twee weken aan gedeputeerde staten. 6. Vaststelling van de jaarrekening strekt het dagelijks bestuur tot décharge, behoudens later in rechte gebleken valsheid in geschrifte of andere onregelmatigheden.	De termijn voor aanbieding van de vastgestelde jaarrekening is in artikel 34 Wgr gewijzigd naar (vóór) 15 juli.
HOOFDSTUK XI ARCHIEF **Artikel 34 Archief** 1. Het dagelijks bestuur is belast met de zorg voor de archiefbescheiden van de Veiligheids- en Gezondheidsregio Gelderland-Midden en haar organen, overeenkomstig een door het algemeen bestuur vast te stellen regeling. Deze regeling wordt gedeputeerde staten medegedeeld. 2. De directie is belast met het beheer van de archiefbescheiden, bedoeld in het eerste lid, overeenkomstig de door het dagelijks bestuur vast te stellen nadere regeling. 3. Voor de bewaring van de op grond van artikel 12 van de Archiefwet 1995 over te brengen archiefbescheiden wijst het dagelijks bestuur een archiefbewaarplaats aan. 4. De beheerder van de in het vorige lid aan te wijzen archiefbewaarplaats oefent overeenkomstig de regeling als bedoeld in het eerste lid toezicht uit op het beheer van de archiefbescheiden van de Veiligheids- en Gezondheidsregio Gelderland-Midden en haar organen, voor zover deze archiefbescheiden niet zijn overgebracht naar een archiefbewaarplaats.	HOOFDSTUK XI ARCHIEF **Artikel 35 Archief** 1. Het dagelijks bestuur is voor zover het gedelegeerde taken betreft, belast met de zorg voor de archiefbescheiden van de Veiligheids- en Gezondheidsregio Gelderland-Midden en haar organen, overeenkomstig een door het algemeen bestuur vast te stellen regeling. Deze regeling wordt aan gedeputeerde staten medegedeeld. 2. De zorg voor de archiefbescheiden die ontstaan uit hoofde van de door de deelnemers gemandateerde taken berusten bij deze deelnemers. De deelnemers en het dagelijks bestuur maken hierover nadere afspraken in een dienstverleningsovereenkomst, onder meer over de verrekening van kosten van beheer van de archiefbescheiden voor zover daar sprake van is. 3. De directie is belast met het beheer van de archiefbescheiden, bedoeld in het eerste en tweede lid voor zover die niet zijn overgebracht naar de aangewezen archiefbewaarplaats. 4. Voor de bewaring van over te brengen archiefbescheiden wijst het dagelijks bestuur een archiefbewaarplaats aan. 5. De beheerder van de in het vorige lid aan te wijzen archiefbewaarplaats oefent overeenkomstig de regeling als bedoeld in het eerste lid toezicht uit op het beheer van de archiefbescheiden van	AD lid 2: In de dagelijkse praktijk is de afgelopen jaren gebleken dat er onduidelijkheid was over de verantwoordelijkheidsverdeling tussen het bestuur en de deelnemende gemeenten als het gaat om de zorg voor archiefbescheiden die ontstaan uit hoofde van de door de deelnemers gemandateerde taken. Daarom is lid 2 toegevoegd.

Versie 2015	Versie februari 2024	Toelichting (op versie februari 2024)
	de Veiligheids- en Gezondheidsregio Gelderland-Midden en haar organen, voor zover deze archiefbescheiden niet zijn overgebracht naar een archiefbewaarplaats.	
	HOOFDSTUK XII EVALUATIE, TOETREDING, UITTREDING, WIJZIGING EN OPHEFFING **Artikel 36 Evaluatie** 1. Het algemeen bestuur draagt zorg voor een periodieke evaluatie van deze regeling, minimaal één keer per 4 jaar. 2. Het algemeen bestuur bepaalt het moment, de onderwerpen en de diepgang van het evaluatieonderzoek.	Zie algemene toelichting op wijziging van de Wgr Het is denkbaar dat het algemeen bestuur de finale besluitvorming bedoeld in het tweede lid pas neemt na een zienswijzeprocedure bij raden.
HOOFDSTUK XII TOETREDING, UITTREDING, WIJZIGING EN OPHEFFING **Artikel 35 Toetreding en uittreding** 1. Toetreding en uittreding van gemeenten is mogelijk na wijziging van de indeling van gemeenten in regio's volgens de bijlage bij artikel 8 van de Wet veiligheidsregio's. 2. Het algemeen bestuur regelt de procedure en alle gevolgen van de toetreding of de uittreding en kan voorwaarden verbinden aan de toetreding of uittreding. Bij uittreding geldt als uitgangspunt dat de uittredende gemeente de kosten draagt die het rechtstreekse gevolg zijn van de uittreding en dat de overige gemeenten geen financieel nadeel van de uittreding ondervinden.	**Artikel 37 Toetreding** 1. Toetreding van gemeenten is mogelijk na wijziging van de indeling van gemeenten in regio's volgens de bijlage bij artikel 8 van de Wet veiligheidsregio's. 2. De toetreding van een gemeente komt tot stand indien de colleges van de deelnemende gemeenten en het college dat wenst toe te treden daartoe hebben besloten, na voorafgaande zienswijze en toestemming van hun raden daartoe. 3. Het algemeen bestuur regelt de procedure en alle gevolgen van de toetreding en kan voorwaarden verbinden aan de toetreding.	Uittreding is geregeld in artikel 38
Artikel 36 Wijziging 1. Zowel het algemeen bestuur, al dan niet op voorstel van het dagelijks bestuur, als de colleges van tenminste vier deelnemende gemeenten kunnen met redenen omklede voorstellen aan alle gemeenten doen tot wijziging van de regeling. 2. Een wijziging van de regeling is tot stand gekomen wanneer ter vergadering van het algemeen bestuur blijkt dat de colleges van ten minste twee derde van de deelnemende gemeenten tot de wijziging hebben besloten.		zie artikel 40
	Artikel 38 Uittreding 1. Uittreding is alleen mogelijk voor zover de wet erin voorziet. 2. Een college kan besluiten tot uittreding, onverminderd het bepaalde in artikel 1 van de Wet gemeenschappelijke regelingen. 3. Een college zendt, na voorafgaande zienswijze en toestemming van zijn raad, het besluit tot uittreding aan het bestuur. De procedure voor uittreding vangt aan de dag nadat het algemeen bestuur het besluit heeft ontvangen. 4. Het algemeen bestuur inventariseert de gevolgen van de uittreding, de wijze waarop met deze gevolgen kan of moet worden omgegaan en de voorwaarden voor uittreding en legt deze vast in het concept-uittredingsplan. 5. Onder de gevolgen van de uittreding worden verstaan de financiële, juridische, personele en organisatorische consequenties die het directe gevolg zijn van de uittreding. 6. De uittreding gaat in op 1 januari van het jaar volgende op het verstrijken van een termijn van twee jaren na het nemen van het besluit tot uittreding,	Zie algemene toelichting op wijziging van de Wgr Omdat de GR VGGM vanuit de Wet Veiligheidsregio's een wettelijk verplichte GR is, kunnen gemeenten helemaal niet uittreden tenzij sprake is van herindeling waarbij een gemeente bij een andere veiligheidsregio gaat horen. De wetgever wil desondanks dat in alle gemeenschappelijke regeling een expliciete uitwerking wordt gegeven aan de werkwijze bij uittreding gezien de grote consequenties die uittreding kan hebben. Hierin is in de regeling (artikel 38 en 39) voorzien. Bij uittreding van een deelnemer dient de regeling te worden gewijzigd.

Versie 2015	Versie februari 2024	Toelichting (op versie februari 2024)
	tenzij de colleges unaniem een andere opzegtermijn overeen komen.	N.B.: Verminderde uitvoering van plustaken valt niet onder de artikelen van uittreding. Dat wordt geregeld in de overeenkomst over plustaken (zie artikel 4, tweede lid).
Artikel 37 Opheffing 1. De regeling wordt opgeheven wanneer ter vergadering van het algemeen bestuur blijkt dat colleges van ten minste twee derde van de deelnemende gemeenten tot opheffing hebben besloten. 2. Ingeval van opheffing van de regeling besluit het algemeen bestuur tot liquidatie en stelt daarvoor de nodige regelen in het liquidatieplan. Hierbij kan van de bepalingen van de regeling worden afgeweken. 3. Het liquidatieplan wordt door het algemeen bestuur, de colleges van de deelnemende gemeenten gehoord, vastgesteld. 4. Het liquidatieplan voorziet in ieder geval in: a. de verplichting van de deelnemende gemeenten tot deelneming in de financiële gevolgen van de beëindiging van de regeling; b. de gevolgen die de opheffing heeft voor het personeel; c. de gevolgen voor de door de Veiligheids- en Gezondheidsregio Gelderland-Midden en haar organen gevormde archieven. 5. Het dagelijks bestuur is belast met de uitvoering van de liquidatie. 6. Zo nodig blijven de organen van de Veiligheids- en Gezondheidsregio Gelderland-Midden in functie ook na het tijdstip van opheffing, totdat de liquidatie is voltooid.		Zie artikel 41
	Artikel 39 Procedure voor vaststelling uittredingsplan 1. Elk van de colleges kan, na zienswijze daarop door en met verkregen toestemming van de raad, besluiten uit deze regeling te treden met ingang van een begrotingsjaar, mits het opzeggende college het voorgenomen besluit daartoe tenminste 2 jaar voordien ter kennis heeft gebracht van de overige colleges. 2. Het algemeen bestuur stelt een voorstel op voor financiële, personele en overige gevolgen van de uittreding. Het college dat voornemens is uit te treden neemt op basis van het voorstel een definitief besluit, onverminderd het bepaalde in artikel 1, tweede en derde lid van de Wet gemeenschappelijke regelingen. De kosten voor het maken van het voorstel komen voor rekening van het college dat voornemens is uit te treden. 3. Ten behoeve van het voorstel voor de financiële, personele en overige gevolgen, bedoeld in het vorige lid, wordt een in overleg met de uittredende deelnemer aan te wijzen onafhankelijke registeraccountant opdracht verleend de genoemde gevolgen in kaart te brengen. De opdracht wordt verstrekt door het dagelijks bestuur. Voorafgaand aan de opdrachtverstrekking wordt de uittredende deelnemer in de gelegenheid gesteld een reactie te geven op de opdracht. 4. Het voorstel bedoeld in het tweede lid wordt definitief vastgesteld door het algemeen bestuur nadat de uittredende deelnemer in de gelegenheid is gesteld een zienswijze te geven. Alsdan zijn de daarin voor de uittredende deelnemer omschreven financiële verplichtingen bindend. Het definitieve voorstel wordt vastgesteld uiterlijk acht kalendermaanden nadat de deelnemer zijn voornemen tot uittreding, als bedoeld in het eerste lid, bekend heeft gemaakt. 5. Het algemeen bestuur en de uittredende deelnemer en de blijvende deelnemers spannen zich gezamenlijk in om frictiekosten en	Zie algemene toelichting op wijziging van de Wgr

Versie 2015	Versie februari 2024	Toelichting (op versie februari 2024)
	desintegratiekosten zo laag mogelijk te houden. 6. Het voorstel bedoeld in het derde en vierde lid vermeldt de verdeling van desintegratieskosten en frictiekosten. Financieel uitgangspunt voor de bepaling van kosten en prijzen vormt de meest recente vastgestelde jaarrekening op dat moment. Bij de verdeling komen in ieder geval, maar niet uitsluitend, de volgende aspecten aan de orde: a) overname door deelnemers van geactiveerde goederen dan wel vergoeding wegens niet overnemen; b) overname van contractuele verplichtingen jegens leveranciers, dan wel vergoeding wegens niet overname; c) overname door deelnemers van personeelsleden, dan wel vergoeding wegens niet overname, en d) eventuele nadelige financiële consequenties in verband met omzetbelastingen/of vennootschapsbelasting. 7. Bij de bepaling van de desintegratiekosten wordt uitgegaan van het volgende principe: de uittredende deelnemer betaalt: - het eerste jaar 100% van de desintegratiekosten; - het tweede jaar 80% van de desintegratiekosten; - het derde jaar 60% van de desintegratiekosten; - het vierde jaar 40% van de desintegratiekosten, en - het vijfde jaar 20% van de desintegratiekosten. 8. Nadat het voorstel overeenkomstig het vierde lid is vastgesteld is de uittredende deelnemer gehouden om binnen zes maanden de daarin voor de uittredende deelnemer omschreven financiële verplichtingen te voldoen. Het algemeen bestuur stelt de uittredende deelnemer desgewenst in de gelegenheid door overname van personeel, materieel, activa en passiva de hoogte van de desintegratiekosten te verminderen. 9. De gevolgen van de uittreding worden, op basis van het voorstel, bedoeld in het vierde lid, bij gelijkluidend besluit vastgesteld door de colleges.	
	Artikel 40 Wijziging 1. Zowel het algemeen bestuur, al dan niet op voorstel van het dagelijks bestuur, als de colleges van tenminste vier deelnemende gemeenten kunnen met redenen omklede voorstellen aan alle colleges doen tot wijziging van de regeling. 2. Een wijziging van de regeling is tot stand gekomen wanneer ter vergadering van het algemeen bestuur blijkt dat de colleges van ten minste twee derde van de deelnemende gemeenten tot de wijziging hebben besloten, na daaraan voorafgaand zienswijze te hebben gevraagd en toestemming hebben verkregen van hun raden overeenkomstig artikel 1 van de Wet gemeenschappelijke regelingen.	
	Artikel 41 Opheffing 1. De regeling wordt opgeheven wanneer ter vergadering van het algemeen bestuur blijkt dat colleges van ten minste twee derde van de deelnemende gemeenten tot opheffing hebben besloten, met inachtneming van de bepalingen in artikel 1 van de Wet gemeenschappelijke regelingen. 2. Ingeval van opheffing van de regeling besluit het algemeen bestuur tot liquidatie en stelt daarvoor de nodige regelen in het liquidatieplan. Hierbij kan van de bepalingen van de regeling worden afgeweken.	Omdat de GR VGGM vanuit de Wet Veiligheidsregio's een wettelijk verplichte GR is, kunnen de colleges van deelnemende gemeenten helemaal niet besluiten om de regeling op te heffen. De wetgever stelt echter dat in elke gemeenschappelijke regeling hierover desondanks een bepaling opgenomen moet zijn.

Versie 2015	Versie februari 2024	Toelichting (op versie februari 2024)
	Het liquidatieplan wordt door het algemeen bestuur, de colleges van de deelnemende gemeenten gehoord, vastgesteld. 3. Het liquidatieplan voorziet in ieder geval in: a. de verplichting van de deelnemende gemeenten tot deelneming in de financiële gevolgen van de beëindiging van de regeling; b. de gevolgen die de opheffing heeft voor het personeel, en c. de gevolgen voor de door de Veiligheids- en Gezondheidsregio Gelderland-Midden en haar organen gevormde archieven. 4. Het dagelijks bestuur is belast met de uitvoering van de liquidatie. 5. Zo nodig blijven de organen van de Veiligheids- en Gezondheidsregio Gelderland-Midden in functie ook na het tijdstip van opheffing, totdat de liquidatie is voltooid	
HOOFDSTUK XIII GESCHILLEN **Artikel 38 Geschillen** 1. Voordat over een geschil als bedoeld in artikel 28 van de Wet Gemeenschappelijke regelingen de beslissing van gedeputeerde staten wordt ingeroepen, legt het algemeen bestuur het geschil voor aan een daartoe door partijen in te stellen geschillencommissie. 2. De geschillencommissie bestaat uit vertegenwoordigers, aangewezen door elk der bij het geschil betrokken partijen, alsmede een door deze vertegenwoordigers aangewezen onafhankelijke voorzitter. 3. De geschillencommissie hoort de bij het geschil betrokken besturen. 4. De geschillencommissie brengt aan het algemeen bestuur advies uit over de mogelijkheden partijen tot overeenstemming te brengen.	HOOFDSTUK XIII GESCHILLEN **Artikel 42 Geschillen** 1. Voordat over een geschil als bedoeld in artikel 28 van de Wet gemeenschappelijke regelingen de beslissing van gedeputeerde staten wordt ingeroepen, legt het algemeen bestuur het geschil voor aan een daartoe door partijen in te stellen geschillencommissie. 2. De geschillencommissie bestaat uit vertegenwoordigers, aangewezen door elk der bij het geschil betrokken partijen, alsmede een door deze vertegenwoordigers aangewezen onafhankelijke voorzitter. 3. De geschillencommissie hoort de bij het geschil betrokken besturen. 4. De geschillencommissie brengt aan het algemeen bestuur advies uit over de mogelijkheden partijen tot overeenstemming te brengen.	
HOOFDSTUK XIV SLOTBEPALINGEN **Artikel 39 Duur van de regeling** De regeling wordt aangegaan voor onbepaalde tijd.	HOOFDSTUK XIV SLOTBEPALINGEN **Artikel 43 Duur van de regeling** De regeling wordt aangegaan voor onbepaalde tijd.	
Artikel 40 Inwerkingtreding De wijzigingen die in deze regeling zijn opgenomen ten opzichte van de gemeenschappelijke regeling Veiligheids- en Gezondheidsregio Gelderland-Midden treden in werking met ingang van 1 december 2015.	**Artikel 44 Inwerkingtreding** Het besluit tot wijziging van de gemeenschappelijke regeling Veiligheids- en Gezondheidsregio Gelderland-Midden treedt in werking op de dag volgend op de dag dat deze op de in artikel 26, eerste en tweede lid van de Wet gemeenschappelijke regelingen omschreven wijze is bekendgemaakt.	Algemener geformuleerd
Artikel 41 Titel De regeling wordt aangehaald als “Gemeenschappelijke regeling Veiligheids- en Gezondheidsregio Gelderland-Midden 2015”.	**Artikel 45 Titel** De regeling wordt aangehaald als “Gemeenschappelijke regeling Veiligheids- en Gezondheidsregio Gelderland-Midden 2025”.	

Bijdrageregeling Veiligheids- en Gezondheidsregio Gelderland-Midden.

Het Algemeen Bestuur van de Veiligheidsregio Gelderland-Midden,

Gelet op het bepaalde in artikel 34 en 34a van de Wet gemeenschappelijke regelingen en gelet op artikel 33 van de Gemeenschappelijke Regeling Veiligheids- en Gezondheidsregio Gelderland-Midden 2024;

Besluit:

Vast te stellen de:

Bijdrageregeling Veiligheids- en Gezondheidsregio Gelderland-Midden.

Artikel 1 Begripsbepalingen

1. In deze regeling wordt verstaan onder:
   a. algemeen bestuur: het algemeen bestuur van de Veiligheids- en Gezondheidsregio Gelderland Midden;
   b. dagelijks bestuur: het dagelijks bestuur van de Veiligheids- en Gezondheidsregio Gelderland-Midden;
   c. gemeenten: de aan de Veiligheids- en Gezondheidsregio Gelderland-Midden deelnemende gemeenten;
   d. regeling: de gemeenschappelijke regeling Veiligheids- en Gezondheidsregio Gelderland Midden 2024;
   e. wet: Wet gemeenschappelijke regelingen;
   f. begroting: de begroting van Veiligheids- en Gezondheidsregio Gelderland-Midden.

Artikel 2 Bijdragen van gemeenten

1. In de begroting wordt aangegeven welke bijdrage elke deelnemende gemeente verschuldigd is voor het jaar waarop de begroting betrekking heeft.
2. De gemeentelijke bijdrage in de begroting is verdeeld per taakveld. De verdeling voor:
   a. het taakveld Veiligheid is gebaseerd op de onderlinge verhouding van ontvangen bijdrage in het gemeentefonds, cluster Openbare Orde & Veiligheid, subcluster Brandweer. De bijdrage voor de huisvestingslasten, functioneel leeftijdsontslag en de brandweerpost Stadspoort worden in afwijking daarvan op basis van werkelijke kosten met de betreffende gemeente verrekend.
   b. het taakveld Bevolkingszorg is gebaseerd op een tarief per inwoner;
   c. het taakveld Jeugdgezondheidszorg is gebaseerd op een tarief per inwoner behoudens het gestelde onder d;

   d. het taakveld Jeugdgezondheidszorg voor 0 tot 4 jarigen is gebaseerd op een tarief per jeugdinwoners (0-18 jaar);
   e. de taakvelden algemene gezondheidszorg en forensische zorg is gebaseerd op een tarief per inwoner.
3. Voor zover de berekening van deze bijdrage is gebaseerd op het aantal inwoners, vindt de berekening op basis van het inwonertal op 1 januari van het jaar, voorafgaand aan dat waarvoor de bijdrage verschuldigd is, vastgesteld door het Centraal Bureau voor de Statistiek.
4. De deelnemende gemeenten betalen bij wijze van voorschot jaarlijks voor 16 januari en 16 juli telkens de helft van de verschuldigde bijdrage, genoemd in lid 1. Bij niet tijdige betaling is de wettelijke interest verschuldigd.
5. De deelnemende gemeenten betalen de bijdragen, bedoeld in lid 1, op basis van facturen, die de Veiligheids- en Gezondheidsregio Gelderland-Midden hen daartoe zal toezenden.
6. De deelnemende gemeenten dragen er zorg voor dat de Veiligheids- en Gezondheidsregio Gelderland-Midden te allen tijde over voldoende middelen beschikt om aan zijn verplichtingen te kunnen voldoen

Artikel 3 Inwerkingtreding en citeertitel

1. Deze regeling treedt in werking op de dag na die van de bekendmaking ervan.
2. Deze regeling kan worden aangehaald als: Bijdrageregeling Veiligheids- en Gezondheidsregio Gelderland-Midden 2024.

Aldus besloten in de openbare vergadering van het algemeen bestuur van dd-mm-jjjj

De voorzitter, De secretaris,

Instellingsbesluit bestuurscommissies Veiligheids- en Gezondheidsregio Gelderland-Midden.

Het Algemeen Bestuur van de Veiligheids- en Gezondheidsregio Gelderland-Midden,

Gelet op het bepaalde in artikel 25 van de Wet gemeenschappelijke regelingen en het bepaalde in artikel 24 van de Gemeenschappelijke Regeling Veiligheids- en Gezondheidsregio Gelderland-Midden 2025;

Besluit:

Vast te stellen het:

Instellingsbesluit bestuurscommissies Veiligheids- en Gezondheidsregio Gelderland-Midden.

Afdeling I

Artikel 1 Begripsbepalingen

1. In dit besluit wordt verstaan onder:
   a. algemeen bestuur: het algemeen bestuur van de Veiligheids- en Gezondheidsregio Gelderland-Midden;
   b. dagelijks bestuur: het dagelijks bestuur van de Veiligheids- en Gezondheidsregio Gelderland-Midden;
   c. gemeenten: de aan de Veiligheids- en Gezondheidsregio Gelderland-Midden deelnemende gemeenten;
   d. regeling: de gemeenschappelijke regeling Veiligheids- en Gezondheidsregio Gelderland Midden 2025;
   e. wet: Wet gemeenschappelijke regelingen.

Artikel 2 Instelling bestuurscommissies

1. Er zijn twee bestuurscommissies:
   a. De bestuurscommissie Veiligheid en
   b. De bestuurscommissie Gezondheid.
2. De bestuurscommissies genoemd in het eerste lid, behartigen de belangen van de gemeenten genoemd in artikel 3 van de regeling

Afdeling II De bestuurscommissie Veiligheid

Artikel 3 Samenstelling

1. De bestuurscommissie Veiligheid bestaat uit de voorzitter en de leden van het algemeen bestuur.
2. Als adviseurs worden voor de vergadering van de bestuurscommissie Veiligheid uitgenodigd:

a. De commissaris van de Koning, die zich kan laten vertegenwoordigen
b. de hoofdofficier van justitie van het arrondissementsparket waarbinnen de Veiligheids- en Gezondheidsregio Gelderland-Midden is gelegen,
c. een vertegenwoordiger van de waterschappen die door de voorzitters van de waterschappen, die binnen het grondgebied van de Veiligheids- en Gezondheidsregio Gelderland-Midden zijn gelegen, uit hun midden is aangewezen,
d. een vertegenwoordiger van de eenheidsleiding Politie Oost-Nederland;
e. een vertegenwoordiger van het ministerie van Defensie;
f. een vertegenwoordiger van het ministerie van Justitie en Veiligheid;
g. de coördinerend functionaris gemeenten aangewezen op grond van artikel 36 Wet Veiligheidsregio's;
h. de directeur brandweer, tevens zijnde de commandant brandweer en de directeur publieke gezondheid;

3. De voorzitter kan andere functionarissen, van wie de aanwezigheid in verband met de te behandelen onderwerpen van belang is, uitnodigen deel te nemen aan de vergaderingen van de bestuurscommissie.

Artikel 4 Beëindiging lidmaatschap

Het lidmaatschap van de bestuurscommissie eindigt op het moment dat het lidmaatschap van het lid in het algemeen bestuur eindigt.

Artikel 5 Voorzitter

1. De voorzitter van de bestuurscommissie is de voorzitter van de Veiligheids- en Gezondheidsregio Gelderland-Midden.
2. De voorzitter kan zich laten vervangen op een wijze als bedoeld in artikel 20 van de regeling.
3. De voorzitter is belast met de leiding van de vergadering.
4. Artikel 21, tweede lid van de regeling is van overeenkomstige toepassing.

Artikel 6 Taken en bevoegdheden

1. Aan de bestuurscommissie worden door het algemeen bestuur ter behartiging van de belangen genoemd in artikel 3, eerste lid, onder a, d, e, en f, van de regeling, alle taken en bevoegdheden overgedragen behoudens:

   - de bevoegdheden, genoemd in artikel 25, derde lid, van de wet;

   - de bevoegdheden, genoemd in artikel 11b van de regeling;

   - andere taken die op grond van enige wet of regeling niet aan de bestuurscommissie mogen worden overgedragen.

2. Ter behartiging van de in het vorige lid genoemde belang heeft de bestuurscommissie de volgende wettelijke taken en daaruit voortvloeiende bevoegdheden:

   De taken genoemd in artikel 10, 17, 19, 22, 25, 31, 33, 34, 35, 46, 48, 49, en 61 van de Wet veiligheidsregio’s

3. De bestuurscommissie kan haar bevoegdheden mandateren na voorafgaande toestemming door het algemeen bestuur.

Afdeling III De bestuurscommissie Gezondheid

Artikel 7 Samenstelling

1. De bestuurscommissie Gezondheid bestaat uit leden van het college van de deelnemende gemeenten. Elk college van de gemeente kan één collegelid benoemen als lid van de bestuurscommissie.
2. Als adviseurs worden voor de vergadering van de bestuurscommissie Gezondheid uitgenodigd:
   a. De directeur publieke gezondheid

   b. Andere functionarissen, van wie de aanwezigheid in verband met de te behandelen onderwerpen van belang is, kunnen door de voorzitter worden uitgenodigd.

Artikel 8 Beëindiging lidmaatschap

Het lidmaatschap van de bestuurscommissie eindigt op het moment dat het lidmaatschap van het lid in het algemeen bestuur of in het college van de deelnemende gemeente eindigt.

Artikel 9 Voorzitter

1. De bestuurscommissie draagt uit haar midden een lid voor ter benoeming als voorzitter van de bestuurscommissie aan het algemeen bestuur.
2. Het algemeen bestuur benoemt de voorzitter tevens als lid van het dagelijks bestuur.
3. De bestuurscommissie kan uit haar midden een plaatsvervangend voorzitter benoemen.
4. De voorzitter is belast met de leiding van de vergadering.
5. Artikel 21, tweede lid van de regeling is van overeenkomstige toepassing.

Artikel 10 Taken en bevoegdheden

1. Aan de bestuurscommissie worden door het algemeen bestuur ter behartiging van de belangen genoemd in artikel 3, eerste lid, onder b, c, en g, van de regeling, alle taken en bevoegdheden overgedragen behoudens:

   - de bevoegdheden, genoemd in artikel 25, derde lid, van de wet;

   - de bevoegdheden genoemd in artikel 11, derde lid, van de regeling;

   - het toezicht op de regionale ambulancevoorzieningen, genoemd in artikel 11, zesde lid, van de regeling;

   - andere taken die op grond van enige wet of regeling niet aan de bestuurscommissie mogen worden overgedragen.

2. Ter behartiging van de in het vorige lid genoemde belangen heeft de bestuurscommissie de volgende wettelijke taken en daaruit voortvloeiende bevoegdheden:

   a. De algemene taken genoemd in artikel 2 van de Wet publieke gezondheid;
   b. de taken genoemd in artikel 5 en van de Wet publieke gezondheid op het vlak van de jeugdgezondheidszorg;

c. de taken genoemd in artikel 5a van de Wet publieke gezondheid op het vlak van ouderenzorg.
d. de taken genoemd in artikel 6 van de Wet publieke gezondheid op het vlak van de algemene infectieziektebestrijding
e. de taken genoemd in artikel 8 van de Wet publieke gezondheid;
f. de taken genoemd in de artikelen 5, 7, 9 en 11 Wet ambulancevoorzieningen;
g. de taken genoemd in artikelen 4 en 5 van de Wet op de Lijkbezorging op het vlak van de forensische zorg;

3. De bestuurscommissie kan haar taken mandateren na voorafgaande toestemming door het algemeen bestuur.

Afdeling IV Besluitvorming, werkwijze commissies, toezicht

Artikel 11 De besluitvorming

1. De besluiten worden genomen met gewone meerderheid van stemmen. Indien de stemmen staken, geeft de stem van de voorzitter de doorslag.
2. Ieder lid van de bestuurscommissie heeft één stem.
3. De bestuurscommissie oefent de taken en bevoegdheden uit met inachtneming van de door het algemeen bestuur voor haar taakvelden vastgestelde algemene beleidsmatige en financiële kaders.
4. De bestuurscommissie kan leden benoemen als portefeuillehouder die namens het bestuur deelnemen aan bestuurlijke afstemmingsoverleggen op regionaal, bovenregionaal en landelijk niveau. Tevens kunnen thema-portefeuillehouders worden benoemd. De bestuurscommissie regelt de werkzaamheden van de portefeuillehouders in een reglement van orde.
5. Documenten die uitgaan van de bestuurscommissie worden ondertekend door de voorzitter en medeondertekend door een lid van de directie in hoedanigheid als secretaris.

Artikel 12 Vergaderingen

1. Op de vergaderingen zijn de artikelen 17, 19, 20, 22, 23, 26, 28 tot en met 33 van de Gemeentewet van overeenkomstige toepassing.
2. De leden van de bestuurscommissie worden tenminste 14 dagen voorafgaande aan de vergadering uitgenodigd. Bij de uitnodiging wordt tevens de agenda toegezonden en, indien en voor zover mogelijk, de te behandelen documenten.
3. De voorzitter en de leden van de bestuurscommissie ontvangen geen tegemoetkoming in de kosten die zij maken in verband met de werkzaamheden van de bestuurscommissies.
4. Ten aanzien van het voorbereiden en uitvoeren van de besluiten van de bestuurscommissies is het dagelijks bestuur volgens artikel 17 van de regeling belast.

Artikel 13 Inlichtingen en verantwoording

Met betrekking tot het verstrekken van inlichtingen en het afleggen van verantwoording door de bestuurscommissie en elk van haar leden is artikel 25 van de regeling van overeenkomstige toepassing.

Artikel 14 Toezicht

Het algemeen bestuur houdt toezicht op de bestuurscommissies.

Artikel 15 Overleg commissies

1. De voorzitters van de bestuurscommissies overleggen zo vaak als nodig is over aangelegenheden op de terreinen die met elkaar verband houden.
2. Indien nodig kunnen de voorzitters besluiten dat aangelegenheden, bedoeld in het eerste lid, worden besproken in een gezamenlijk overleg van de bestuurscommissies.
3. De voorzitters kunnen, gehoord de bestuurscommissies, bepalen dat aangelegenheden, bedoeld in het eerste lid, worden voorgelegd aan het algemeen bestuur ter bespreking of ter besluitvorming.

Afdeling V Slotbepalingen

Artikel 16 Inwerkingtreding en citeertitel

1. Deze regeling treedt in werking op de dag na die van de bekendmaking ervan.
2. De “Verordening bestuurscommissie veiligheid en gezondheid 2015” wordt gelijktijdig ingetrokken
3. Deze regeling kan worden aangehaald als: Instellingsbesluit bestuurscommissies Veiligheids- en Gezondheidsregio Gelderland-Midden.

Aldus besloten in de openbare vergadering van het algemeen bestuur van dd-mm-jjjj

De voorzitter, de secretaris,

GEMEENTERAAD ARNHEM
BEHANDELRESULTAAT

Raadsvoorstellen

1. **‘Ontwerp Meerjarenprogrammabegroting BVO DRAN 2025 – 2028 (inclusief gewijzigde begroting 2024)’;**
2. **‘Wijziging Gemeenschappelijke Regeling Veiligheids- en Gezondheidsregio Gelderland-Midden’**

Fasering

- ☑ Informatieve bespreking
- ☑ Meningsvormende bespreking
- ☐ Bespreking Moties & Amendementen
- ☐ Besluitvormende vergadering

Eerdere besprekingen

- **15 mei 2024: informatieve en meningsvormende bespreking**

Aanwezig

De raadsleden/fractievolgers Lu (PvdD), Roelen (SP), Eppich (VVD), Razza (Arnhem Centraal), De Vries (Volt), De Boef (GroenLinks), De Vroome (D66), Van Munster (PvdA), Nede (ChristenUnie).

De fracties PVV, DENK, FvD, BBA en CDA waren niet aanwezig.

Verder aanwezig:

- *Meerjarenprogrammabegroting BVO DRAN:*

Inspreker: Ramon Barends (Kennisnetwerk Arnhem-Nijmegen)

Van der Wel (wethouder), Rooijakker (ambtelijke ondersteuning).

- *Wijziging Gemeenschappelijke Regeling VGGM:*

Van de Geijn (wethouder), Van Dongen (ambtelijke ondersteuning).

Bespreking

In deze bespreking zijn twee raadsvoorstellen na elkaar besproken. Er is gestart met de informatieve en meningsvormende bespreking van het raadsvoorstel Meerjarenprogrammabegroting BVO DRAN. Een inspreker, de heer Barends, heeft zijn bijdrage gedeeld. Hierna is vervolgd met de meningsvormende bespreking. De meningsvormende bespreking is in twee termijnen afgerond.

Daarna is vervolgd met de bespreking van de Wijziging Gemeenschappelijke Regeling VGGM. Er waren geen insprekers, dus er is direct gestart met de meningsvormende bespreking. Ook deze meningsvormende bespreking is afgerond.

Toezeggingen

Meerjarenprogrammabegroting BVO DRAN

- Wethouder van der Wel zegt toe schriftelijk terug te komen op de redenen voor het niet honoreren van het verzoek om afgemelde chauffeurs in het leerlingenvervoer alsnog te betalen.

- Wethouder van der Wel zegt toe de oorzaken uit te zoeken van het verschil tussen gemeente Nijmegen en gemeente Arnhem in de meerjarige toename van het leerlingenvervoer en de raad hierover te informeren.

- Wethouder van der Wel zegt toe schriftelijk terug te komen op de mogelijkheden tot het ontschotten van verschillende typen doelgroepenvervoer.

- Wethouder van der Wel zegt toe de afweging tussen kwaliteitsverbetering ten opzichte van kosten in de aanbesteding te bespreken in het bestuur van de BVO DRAN en de raad hierover te informeren.

Wijziging gemeenschappelijke regeling VGGM

Geen toezeggingen

Conclusie

Aan het einde van de vergadering is geconcludeerd dat de meningsvormende bespreking van het raadsvoorstel ‘Meerjarenprogrammabegroting BVO DRAN 2025-2028’ is afgerond en dat het raadsvoorstel doorgeleid wordt naar de besluitvorming.

Ook de meningsvormende bespreking van het raadsvoorstel ‘Wijziging Gemeenschappelijke Regeling Veiligheids- en Gezondheidsregio Gelderland-Midden’ is afgerond. Dit voorstel wordt doorgeleid naar de besluitvorming als hamerstuk.

De raadsadviseur,

R. Oosthout

De voorzitter,

M. Loor

GEMEENTE Arnhem

Besluit van	29 mei 2024
Zaaknummer	4129411

MANDAATBESLUIT MER-BEOORDELING ARNHEM 2024

DE RAAD VAN DE GEMEENTE ARNHEM;

gelezen het voorstel van burgemeester en wethouders van 23 april 2024, nummer: 4129411;

gelet op:

- het bepaalde in de Gemeentewet, afdeling 10.1.1 van de Algemene wet bestuursrecht en de Omgevingswet;
- de instemming van het college van burgemeester en wethouders op grond van artikel 10:4 van de Algemene wet bestuursrecht.

BESLUIT:

Vast te stellen het 'Mandaatbesluit mer-beoordeling Arnhem 2024'.

Artikel 1. Begripsbepalingen
In dit besluit wordt verstaan onder:

- mandaat: de bevoegdheid om in naam van een bestuursorgaan besluiten te nemen, alsmede de noodzakelijke feitelijke handelingen in het kader van de voorbereiding, bekendmaking en uitvoering daarvan te verrichten alsmede de ondertekening;
- raad: de gemeenteraad van de gemeente Arnhem;
- college: het college van burgemeester en wethouders van de gemeente Arnhem;

Artikel 2. Mandaat aan het college
De raad verleent mandaat aan het college voor het nemen van een mer-beoordelingsbesluit zoals bedoeld in afdeling 16.4 van de Omgevingswet.

Artikel 3. Ondertekening door het college
Bij de uitoefening van de in dit besluit gemandateerde bevoegdheden is de ondertekening als volgt:

Namens de gemeenteraad van de gemeente Arnhem,

De secretaris, De burgemeester,

Artikel 4. Inwerkingtreding
Dit besluit treedt in werking op de dag na bekendmaking.

Artikel 5. Citeertitel
Dit besluit kan aangehaald worden als: 'Mandaatbesluit mer-beoordeling Arnhem 2024'.

Aldus vastgesteld in de raadsvergadering van 29 mei 2024.

De griffier,

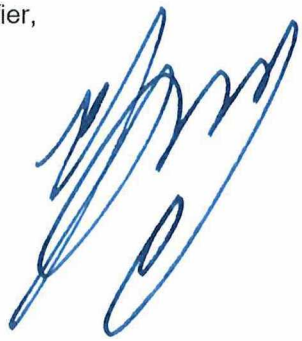

De voorzitter,

GEMEENTERAAD ARNHEM
BEHANDELADVIES

Raadsvoorstel 'Mandaatbesluit mer-beoordelingsbesluit'

Fasering

- ☐ Informatieve bespreking
- ☐ Meningsvormende bespreking
- ☐ Bespreking Moties & Amendementen
- ☑ Besluitvormende vergadering

Procedure:

Datum vergadering
29-05-2024

Type voorstel
Raadsvoorstel van college van B&W

Spreekrecht publiek?
Nee

Voorgesteld resultaat:
Besluitvorming

Voorgesteld besluit / Kernboodschap

De raad wordt voorgesteld om het mandaatbesluit vast te stellen waarmee het college de bevoegdheid krijgt om namens de raad als bevoegd gezag een project- of plan-mer-beoordeling te doen om onnodige vertraging in het planproces te voorkomen.

Aandachtspunten

Het college stelt voor om een mer-beoordelingsbesluit te mandateren aan het college. Het gaat hier om het besluit om een mer-beoordeling aan te vragen. Een mer-beoordeling is nodig wanneer grote effecten op de omgeving worden verwacht. In het verleden kon het college altijd zelf een mer-beoordeling aanvragen, tijdens het voorbereiding van een bestemmingsplan. Uiteindelijk kwam deze rapportage dan samen met het bestemmingsplan naar de raad, die over de vaststelling ging. Onder de Omgevingswet zijn deze zaken aangepast, de gemeenteraad dient de mer-beoordeling aan te vragen. Door met dit raadsvoorstel het college te mandateren wordt alles teruggebracht naar de oude situatie, hoe het altijd ging. Dit zorgt voor snelheid in het proces en verandert niets aan de bevoegdheden van de raad, die blijft verantwoordelijk voor het vaststellen van bestemmingsplannen (of een omgevingsplan). De wijzigingen zijn daarom beleidsluw en vragen geen verdere uitvoering.

Direct ter besluitvorming
Het Dagelijks Bestuur van de Agendacommissie heeft besloten dit voorstel direct, dat wil zeggen zonder voorafgaande raadskamerbespreking, toe te voegen aan de agenda van de besluitvormende vergadering.

Contactgegevens

Portefeuillehouder:
Cathelijne Bouwkamp

Ambtenaar
Saskia Maessen
saskia.maessen@arnhem.nl
06-31102135

Raadsadviseur
Steffan Vos
steffan.vos@arnhem.nl
06-31114958

Moties en Toezeggingen

Niet van toepassing

RAADSVOORSTEL

Aan de gemeenteraad

Zaaknummer 4129411

Onderwerp: Mandaatbesluit mer-beoordelingsbesluit

Kernboodschap

De wetgeving rond de milieueffectrapportage (hierna: mer) is vanwege de inwerkingtreding van de Omgevingswet aangepast. Om de procedure weer in lijn te brengen met de praktijk en daarmee onnodige vertraging te voorkomen, is een mandaatbesluit nodig van de gemeenteraad.

Voorstel

1. Vast te stellen het ‘Mandaatbesluit mer-beoordeling Arnhem 2024’ conform bijgevoegd concept-besluit.

Inleiding

In een mer-beoordeling beoordeelt het bevoegd gezag of de milieugevolgen van een ruimtelijk besluit zo groot zijn dat het noodzakelijk is om een mer op te stellen. Bij een plan (zoals een omgevingsvisie, programma of omgevingsplan) heet deze beoordeling de ‘plan-mer-beoordeling’ en bij een project (zoals een projectbesluit of omgevingsvergunning, soms ook omgevingsplan) de ‘project-mer-beoordeling’.

De wetgeving rond de mer is aangepast met de inwerkingtreding van de Omgevingswet per 1 januari 2024.[1] Onder de oude wetgeving was het college bevoegd om o.a. voor een bestemmingsplan een mer-beoordelingsbesluit te nemen. Onder de Omgevingswet is dit aangepast. Alleen het bevoegd gezag dat gaat over de vaststelling van het besluit dat nodig is voor het betreffende plan of project, mag een mer-beoordelingsbesluit hierover nemen.[2] Het is mogelijk om deze bevoegdheid te mandateren aan het college, indien uw gemeenteraad bevoegd gezag is voor het vaststellen van het besluit

Een actueel voorbeeld is de voorgenomen wijziging van het omgevingsplan voor de Thorbeckestraat. Hier is een mer-beoordelingsbesluit noodzakelijk. Zonder mandaatbesluit is uw gemeenteraad bevoegd gezag om dit besluit te nemen. Dat was voor de inwerkingtreding van de Omgevingswet het college. Zonder mandaatbesluit is er dus een extra besluit van uw raad nodig en dat betekent vertraging van de procedure. Daarom is het voorstel om deze bevoegdheid te mandateren aan het college.

[1] De mer-regelgeving is te vinden in afdeling 16.4 Ow en in hoofdstuk 11 en bijlage V van het Omgevingsbesluit (Ob).
[2] Artikel 16.36, vijfde lid resp. 16.43 tweede lid Ow.

GEMEENTE Arnhem

Beoogd effect

Het college krijgt de bevoegdheid om namens de raad als bevoegd gezag een project- of plan-mer-beoordeling te doen om onnodige vertraging in het planproces te voorkomen.

Argumenten

1.1 Het college was onder de oude wetgeving bevoegd om een mer-beoordelingsbesluit te nemen.

De procedure voor het vaststellen van een bestemmingsplan ging als volgt.

Het college voerde de voorbereidende handelingen uit. Het college is hiertoe bevoegd op grond van artikel 160 van de Gemeentewet. Dit hield in dat het college het besluit nam om het ontwerpbestemmingsplan vrij te geven voor de terinzagelegging en tegelijkertijd – indien nodig – een mer-beoordelingsbesluit nam. Uw gemeenteraad ging uiteindelijk over de vaststelling van het bestemmingsplan.

Onder het oude recht stonden de bepalingen over de mer in de Wet milieubeheer. In deze wet stond dat onder 'bevoegd gezag' voor het mer-beoordelingsbesluit ook het voorbereidend bestuursorgaan moet worden verstaan. De Afdeling bestuursrechtspraak Raad van State achtte deze bepaling essentieel om te accepteren dat het college, als voorbereidend bestuursorgaan, bevoegd was om een mer-beoordelingsbesluit te nemen voor een bestemmingsplan.

1.2 Onder de Omgevingswet is een mandaatbesluit nodig om onnodige vertraging in het planproces te voorkomen.

Onder de Omgevingswet is niet langer opgenomen dat ook het voorbereidende bestuursorgaan bevoegd is om een mer-beoordelingsbesluit te nemen. In de Memorie van Toelichting bij de Omgevingswet[3] wordt ook expliciet aangegeven dat indien een ander bestuursorgaan dan het "bevoegd gezag" verantwoordelijk is voor de voorbereiding van het besluit, dat moet worden geregeld via mandaat. Afdeling 10.1.1 van de Algemene wet bestuursrecht (hierna: Awb) geeft hiertoe de mogelijkheid.

Ter illustratie een voorbeeld hoe het werkt als het college dit mandaat niet heeft.
De procedure voor de wijziging van het omgevingsplan (voorheen: bestemmingsplan) is niet veranderd onder de Omgevingswet. Uw gemeenteraad stelt de wijziging van het omgevingsplan vast. Het college is nog steeds bevoegd om de ontwerpwijziging ter inzage te leggen. Echter, dient het in voorkomend geval een mer-beoordelingsbesluit van de raad bij te voegen en niet langer van het college. Uw gemeenteraad dient dan dus op een eerder moment een besluit te nemen. Een nadeel hiervan is dat dit leidt tot vertraging in planprocedures.

Het mer-beoordelingsbesluit beperkt zich alleen tot de 'aanzienlijke milieueffecten', dit is een milieutechnische toets. Het is geen besluit over de aanvaardbaarheid van een ontwikkeling. Uw

[3] Kamerstukken II 2013/14, 33 962, nr. 3, p. 558.

gemeenteraad zal hier uiteindelijk – nadat het plan ter inzage heeft gelegen – een besluit over nemen. Ook dit is een reden om de bevoegdheid te mandateren.

1.3 Het mandaatbesluit dient in samenhang te worden gelezen met het delegatiebesluit.

Uw gemeenteraad heeft op 16 februari 2022 een delegatiebesluit genomen waarin u de bevoegdheid om het omgevingsplan te wijzigen voor aangewezen gevallen met ingang van 1 januari 2024 heeft overgedragen aan het college. Deze bevoegdheid is niet opgenomen in dit mandaatbesluit, maar is te vinden in het delegatiebesluit. Indien het college op basis van het delegatiebesluit bevoegd is om het omgevingsplan te wijzigen, is het college het bevoegde gezag. In die hoedanigheid is het college tevens bevoegd om hierover een mer-beoordelingsbesluit te nemen.

1.4 Het mandaatbesluit in relatie tot Mandaat ODRA 2024.

Dit mandaatbesluit ziet niet op het nemen van een mer-beoordelingsbesluit bij de voorbereiding van een omgevingsvergunning. Hiervoor is namelijk niet de raad, maar het college het bevoegde gezag. Het college heeft op 21 november 2023 deze bevoegdheid met ingang van 1 januari 2024 gemandateerd aan de Omgevingsdienst Regio Arnhem (ODRA).

Kanttekeningen en risico's

1.1 Niet van toepassing.

Participatie

Er heeft geen participatie plaatsgevonden. Het betreft een bevoegdheidsverdeling, participatie is daardoor niet benodigd.

Financiën

Het raadsbesluit heeft geen financiële gevolgen.

Uitvoering

Het mandaatbesluit treedt in werking de dag na bekendmaking.

Communicatie

Na vaststelling zal het mandaatbesluit bekend worden gemaakt in het digitale gemeenteblad en op intranet (juridische pagina) worden geplaatst.

RAADSVOORSTEL

Besluit van	
Zaaknummer	4129411

MANDAATBESLUIT MER-BEOORDELING ARNHEM 2024

DE RAAD VAN DE GEMEENTE ARNHEM;

gelezen het voorstel van burgemeester en wethouders van 23 april 2024, nummer: 4129411;

gelet op:

- het bepaalde in de Gemeentewet, afdeling 10.1.1 van de Algemene wet bestuursrecht en de Omgevingswet;
- de instemming van het college van burgemeester en wethouders op grond van artikel 10:4 van de Algemene wet bestuursrecht.

BESLUIT:

Vast te stellen het ‘Mandaatbesluit mer-beoordeling Arnhem 2024’.

Artikel 1. Begripsbepalingen
In dit besluit wordt verstaan onder:

- mandaat: de bevoegdheid om in naam van een bestuursorgaan besluiten te nemen, alsmede de noodzakelijke feitelijke handelingen in het kader van de voorbereiding, bekendmaking en uitvoering daarvan te verrichten alsmede de ondertekening;
- raad: de gemeenteraad van de gemeente Arnhem;
- college: het college van burgemeester en wethouders van de gemeente Arnhem;

Artikel 2. Mandaat aan het college
De raad verleent mandaat aan het college voor het nemen van een mer-beoordelingsbesluit zoals bedoeld in afdeling 16.4 van de Omgevingswet.

Artikel 3. Ondertekening door het college
Bij de uitoefening van de in dit besluit gemandateerde bevoegdheden is de ondertekening als volgt:

Namens de gemeenteraad van de gemeente Arnhem,

<handtekening>	<handtekening>
De secretaris,	De burgemeester,
<naam secretaris>	<naam burgemeester>

Arnhem GEMEENTE

Artikel 4. Inwerkingtreding
Dit besluit treedt in werking op de dag na bekendmaking.

Artikel 5. Citeertitel
Dit besluit kan aangehaald worden als: ‘Mandaatbesluit mer-beoordeling Arnhem 2024’.

Aldus vastgesteld in de raadsvergadering van (datum).

De griffier, De voorzitter,

GEMEENTE Arnhem

Besluit van 29 mei 2024

Zaaknummer 4152172

DE RAAD VAN DE GEMEENTE ARNHEM;

gelezen het voorstel van burgemeester en wethouders van 23 april 2024, nummer: 4152172;

gelet op artikel 35 van de Wet gemeenschappelijke regelingen en artikel 27 van de Modulair Gemeenschappelijke Regeling sociaal domein Centraal Gelderland;

besluit:

Met bijgevoegde zienswijzebrief te reageren op de concept-meerjarenbegroting 2025-2028 aan de MGR sociaal domein Centraal Gelderland.

De griffier, De voorzitter,

GEMEENTE Arnhem

Datum	:	29 mei 2024
Zaaknummer	:	4152172
Contactpersoon	:	Yvonne Hazelaar
Telefoonnummer	:	0800 - 1809

MGR sociaal domein Centraal Gelderland
T.a.v. De heer S. van den Brand
Postbus 2100
6800 CC Arnhem

Onderwerp: Zienswijze begroting MGR sociaal domein 2025

Geachte heer Van den Brand,

Op 28 maart 2024 hebben wij van u tijdig de conceptbegroting 2025 ontvangen met het verzoek aan de raad om hierop een zienswijze uit te brengen. Dit verzoek omvat tevens de wijziging van uw begroting in 2024. Wij geven onderstaand de raadszienswijze weer.

De MGR zet in 2025 de werkzaamheden zoals die in de afgelopen jaren zijn ingezet en afgesproken, in hoofdzaak voort. In feite worden er in 2025 geen beleidswijzigingen van wezenlijk belang voorzien. Wel is er sprake van doorontwikkeling en kwaliteitsverbetering die in nauwe samenspraak met de deelnemende gemeenten tot stand komen. In dit kader vraagt de Inkoopmodule Zorg om extra aandacht. We blijven graag in gesprek om met elkaar de samenwerking en afstemming op de verschillende inkoopdossiers te verbeteren.

Vastgesteld kan worden dat de MGR zich heeft ontwikkeld tot een betrouwbare en robuuste dienstverleningsorganisatie die in opdracht van de samenwerkende gemeenten binnen de modules talrijke werkzaamheden uitvoert. Uw organisatie heeft zich het afgelopen jaar ook op het gebied van diversiteit en inclusie actief ingezet. Wij moedigen u aan om de getoonde inspanningen op deze voor onze gemeente belangrijke onderwerpen voort te zetten.

Zoals bekend staan gemeenten voor een financiële uitdaging gezien de stijgende kosten en financiële onzekerheid (w.o. het ravijnjaar). Ook uw organisatie heeft hiermee te maken. Daarom heeft de MGR de opdracht gekregen om alle begrotingsposten te analyseren en waar mogelijk benedenwaarts bij te stellen. Wij hebben mogen constateren dat u hieraan zoveel als mogelijk gehoor heeft gegeven. Dit heeft een aantal besparingen opgeleverd die in de conceptbegroting 2025 en begrotingswijziging 2024 zijn verwerkt. Desalniettemin vragen wij u de uitgaven goed te blijven volgen en alert te zijn op mogelijke

besparingen of efficiencywinst. We benadrukken dat het belangrijk is dat de MGR de gemeenten hierover actief informeert en te betrekken wanneer begrotingsafwijkingen worden voorzien.
Wij vragen u kortom om de ingezette koers te vervolgen, maar hierbij wel scherp aan de wind te blijven zeilen.

Alles overziend geeft de Arnhemse gemeenteraad een positieve zienswijze op uw Meerjarenbegroting 2025-2028 en begrotingswijziging 2024.

Hoogachtend,

De griffier, De voorzitter,

GEMEENTERAAD ARNHEM
BEHANDELADVIES

Raadsvoorstel “Zienswijze MGR sociaal domein conceptbegroting en begrotingswijziging”

Fasering

- ☐ Informatieve bespreking
- ☐ Meningsvormende bespreking
- ☐ Bespreking Moties & Amendementen
- ☑ Besluitvormende vergadering

Procedure:

Datum vergadering
29-05-2024

Type voorstel
Raadsvoorstel van college van B&W

Spreekrecht publiek?
Nee

Voorgesteld resultaat:
Besluitvorming

Voorgesteld besluit / Kernboodschap

De raad wordt voorgesteld om in te stemmen met de bijgevoegde zienswijzebrief.

.

Aandachtspunten

Het college stelt de raad voor om een positieve zienswijze uit te brengen op de conceptbegroting van de MGR sociaal domein. De MGR zet in 2025 de werkzaamheden, zoals die zijn afgesproken, voort. Er worden geen beleidswijzigingen van wezenlijk belang voorzien. De bijdrage van Arnhem stijgt met met € 381.112 ten opzichte van de gewijzigde jaarschijf 2024 (kolom prognose 2024). De oorzaak ligt met name in de kosten voor de uitbreiding van het aantal leerplichtconsulenten conform de landelijke formatierichtlijn en lagere baten bij de module WgSW in verband met de aanpassing van het Lage Inkomens Voordeel (LIV). Op 13 mei is er een informatiebijeenkomst geweest voor raadsleden over de begroting van de MGR sociaal domein.

Direct ter besluitvorming
Het Dagelijks Bestuur van de Agendacommissie heeft besloten dit voorstel direct, dat wil zeggen zonder voorafgaande raadskamerbespreking, toe te voegen aan de agenda van de besluitvormende vergadering.

Contactgegevens

Portefeuillehouder:
Maurits van de Geijn

Ambtenaar
Yvonne Hazelaar
yvonne.hazelaar@arnhem.nl
+31631114889

Raadsadviseur
Willem Lammers
willem.lammers@arnhem.nl
+31631107951

Moties en Toezeggingen

Niet van toepassing

RAADSVOORSTEL

Aan de gemeenteraad

Zaaknummer 4152172

Onderwerp: Zienswijze MGR sociaal domein conceptbegroting 2025 en begrotingswijziging 2024

Kernboodschap

De MGR sociaal domein heeft de conceptbegroting 2025 en de begrotingswijziging 2024 aangeboden. Het college stelt de raad voor om hierover een positieve zienswijze uit te brengen.

Voorstel

1. Met bijgevoegde zienswijzebrief te reageren op de concept-meerjarenbegroting 2025-2028 aan de MGR sociaal domein Centraal Gelderland.

Inleiding

De Modulair Gemeenschappelijke Regeling sociaal domein Centraal Gelderland (MGR) bestaat uit de modules Inkoop, Onderwijszaken, Regionaal bureau leerlingzaken (RBL), Werkgeverschap SW-medewerkers (WgSW), Werkgeverservicepunt (WSP), Beheer en Contractmanagement Inburgeringstrajecten (CMI). Per 1-1-2024 is hieraan tevens de nieuwe module Regionale Facilitering Zorg (RFZ) toegevoegd.
Conform de Weg gemeenschappelijke regelingen (Wgr) stuurt het bestuur van de MGR de ontwerpbegroting aan de gemeenten voor zienswijze. De jaarstukken 2023 worden ter kennisname gebracht.

Beoogd effect

Door het indienen van een zienswijze kan de gemeenteraad invloed uitoefenen op de ontwerpbegroting. Een zienswijze leidt echter niet direct tot aanpassing. Het MGR-bestuur zal in een reactienota namelijk gaan aangeven hoe rekening gehouden wordt met de zienswijzen van alle deelnemende gemeenten.

Argumenten

1.1 Enkele ontwikkelingen geven aanleiding om het programmaplan 2024 en de bijbehorende begroting te wijzigen.

Gemeente Arnhem

	Op verzoek van de gemeenten neemt de MGR de werkzaamheden voor de nieuwe module Regionale Facilitering Zorg (RFZ) op zich. De volgende stap wordt gezet bij de invulling van de aangepaste formatierichtlijn leerplicht. In de WSP-module wordt het SROI-steunpunt opgenomen. Ook worden enkele nieuwe (incidentele) projecten uitgevoerd. De formatie van de nieuwe directeur is uitgebreid en er zijn niet eerder begrote rentebaten.
1.2	*Het programmaplan 2025 past bij de inhoudelijke kaders.*
	De MGR zet in 2025 de werkzaamheden zoals die in de afgelopen jaren zijn ingezet en afgesproken voort. Binnen de inkoopopdracht richt de module Inkoop zich op de integraliteit van hulp vanuit het perspectief van de inwoner. Er wordt een strategisch inkoopadviseur aangetrokken, terwijl er synergievoordelen door de nieuwe samenwerkingsmodule Regionale Facilitering Zorg (RFZ) zijn. In feite worden er in 2025 geen beleidswijzigingen van wezenlijk belang voorzien. Wel is er spraken van doorontwikkeling en kwaliteitsverbetering die in nauwe samenspraak met de deelnemende gemeenten tot stand komen. In dit kader wordt binnen de Inkoopmodule Zorg aandacht gevraagd voor de verbetering van de samenwerking en afstemming op de verschillende inkoopdossiers.

Kanttekeningen en risico's

1.1	*Gemeenten staan garant voor een eventueel tekort bij de MGR.*
	De MGR is een gemeenschappelijke regeling. Deelnemende gemeenten staan garant voor een eventueel financieel tekort bij de MGR. De afgelopen zes boekjaren is echter telkens sprake geweest van een positief saldo. Daarnaast zijn er bij alle modules reserves ingesteld waarmee onverwachte tegenvallers in de bedrijfsvoering kunnen worden opgevangen.
1.2	*De financiële positie van gemeenten is onzeker*
	Gemeenten staan voor een financiële uitdaging gezien de stijgende kosten en financiële onzekerheid (w.o. het ravijnjaar). Daarom heeft de MGR de opdracht gekregen om alle begrotingsposten te analyseren en waar mogelijk benedenwaarts bij te stellen. Dit heeft een aantal posten opgeleverd die in de aanbiedingsbrief staan vermeld. De huidige bekend zijnde ontwikkelingen zijn verwerkt in de begroting(-swijziging). Daarmee zijn de risico's zoveel mogelijk beperkt. Terwijl er tegelijkertijd sprake blijft van de stijging van externe loon- en prijsstijgingen waarop geen invloed uitgeoefend kan worden om de toename in kosten te beperken.

Participatie

De MGR heeft de conceptbegroting 2025 en de begrotingswijziging 2024 opgesteld in nauwe samenspraak met de deelnemende gemeenten. Zowel op ambtelijk als bestuurlijk niveau is

hierover overeenstemming. Daarnaast zijn de raadsleden uitgenodigd voor een regionale informatiebijeenkomst op 13 mei a.s.

Financiën

1.1. Begrotingswijziging 2024
Autonome ontwikkelingen en wijzigingen in het programma zijn van invloed op de financiële begroting. Daarnaast is er kritisch gekeken naar mogelijke besparingen en is er scherp maar realistisch begroot. De begrotingswijziging leidt voor de gemeente Arnhem tot wijziging van € 727.830 ten opzichte van de eerdere begroting. Dit verschil wordt vooral veroorzaakt door de toevoeging van de nieuwe module RFZ en een hogere WgSW-bedrag buitengemeenten. Met betrekking tot dit laatste kan worden opgemerkt dat Arnhem hiervoor als centrumgemeente rijksmiddelen ontvangt die direct worden doorgegeven aan de MGR.

1.2. Conceptbegroting 2025
In aansluiting bij het programmaplan is de conceptbegroting 2025 opgesteld. Conform afspraak is hierbij aangesloten bij de indexeringspercentages in de septembercirculaire 2023. Het verwachte uitstroompercentage van de SW-medewerkers is 5% voor zowel 2024 als de jaren 2025-2028. De begrote bedragen voor de gemeente Arnhem nemen in 2025 toe met € 381.112 ten opzichte van de gewijzigde jaarschijf 2024 (kolom prognose 2024). De oorzaak ligt met name in de kosten voor de uitbreiding van het aantal leerplichtconsulenten conform de landelijke formatierichtlijn en lagere baten bij de module WgSW in verband met de aanpassing van het Lage Inkomens Voordeel (LIV). Overigens is de verwachting dat het Rijk het LIV nog zal gaan compenseren.

Module	*2024 Primaire begroting*	*2024 Prognose*	*Verschil 2024*	*2025 Begroting*	*Verschil 2025*
1. Inkoop Zorg	€ 721.076	€ 741.361	€ *20.285*	€ 778.251	€ *36.890*
2. RFZ	€ -	€ 456.679	€ *456.679*	€ 468.815	€ *12.136*
3. RBL	€ 1.115.197	€ 1.132.037	€ *16.840*	€ 1.273.573	€ *141.536*
3. RBL - VSV	€ 149.500	€ 149.500	€ -	€ 149.500	€ -
4. WSP	€ 838.544	€ 838.544	€ -	€ 928.765	€ *90.221*
5. WgSW	€ 27.627.035	€ 27.649.279	€ *22.244*	€ 27.795.962	€ *146.684*
5. WgSW - Buitengemeenten	€ 1.467.036	€ 1.660.112	€ *193.076*	€ 1.591.550	€ *-68.562*
6. CMI	€ 32.122	€ 33.244	€ *1.121*	€ 34.973	€ *1.729*
7. Beheer	€ 193.873	€ 211.456	€ *17.584*	€ 231.934	€ *20.477*
	€ 32.144.382	€ 32.872.212	€ 727.830	€ 33.253.324	€ 381.112

Uitvoering

De zienswijze van de Arnhemse gemeenteraad dient uiterlijk 8 juli a.s. bij het Dagelijks Bestuur (DB) van de MGR bekend te zijn. Het DB biedt de conceptbegroting 2025 samen met een reactie

op de gebundelde raadszienswijzen aan het Algemeen Bestuur (AB) aan. Het AB, waarin de gemeente Arnhem bestuurlijk is vertegenwoordigd, stelt deze documenten daarna vervolgens definitief vast.

Communicatie

Niet van toepassing.

Bijlagen

Stukken voor gemeenteraad
- Zienswijzebrief 2025
- Begroting 2025
- Aanbiedingsbrief MGR
- Jaarverslag 2023 MGR

RAADSVOORSTEL

Besluit van	
Zaaknummer	4152172

DE RAAD VAN DE GEMEENTE ARNHEM;

gelezen het voorstel van burgemeester en wethouders van 23 april 2024, nummer: 4152172;

gelet op artikel 35 van de Wet gemeenschappelijke regelingen en artikel 27 van de Modulair Gemeenschappelijke Regeling sociaal domein Centraal Gelderland;

besluit:

1. Met bijgevoegde zienswijzebrief te reageren op de concept-meerjarenbegroting 2025-2028 aan de MGR sociaal domein Centraal Gelderland.

De griffier, De voorzitter,

Gemeente Arnhem

GEMEENTE Arnhem

Datum	:	
Zaaknummer	:	4152172
Contactpersoon	:	Yvonne Hazelaar
Telefoonnummer	:	0800 - 1809

MGR sociaal domein Centraal Gelderland
T.a.v. De heer S. van den Brand
Postbus 2100
6800 CC Arnhem

Onderwerp: Zienswijze begroting MGR sociaal domein 2025

Geachte heer Van den Brand,

Op 28 maart 2024 hebben wij van u tijdig de conceptbegroting 2025 ontvangen met het verzoek aan de raad om hierop een zienswijze uit te brengen. Dit verzoek omvat tevens de wijziging van uw begroting in 2024. Wij geven onderstaand de raadszienswijze weer.

De MGR zet in 2025 de werkzaamheden zoals die in de afgelopen jaren zijn ingezet en afgesproken, in hoofdzaak voort. In feite worden er in 2025 geen beleidswijzigingen van wezenlijk belang voorzien. Wel is er sprake van doorontwikkeling en kwaliteitsverbetering die in nauwe samenspraak met de deelnemende gemeenten tot stand komen. In dit kader vraagt de Inkoopmodule Zorg om extra aandacht. We blijven graag in gesprek om met elkaar de samenwerking en afstemming op de verschillende inkoopdossiers te verbeteren.

Vastgesteld kan worden dat de MGR zich heeft ontwikkeld tot een betrouwbare en robuuste dienstverleningsorganisatie die in opdracht van de samenwerkende gemeenten binnen de modules talrijke werkzaamheden uitvoert. Uw organisatie heeft zich het afgelopen jaar ook op het gebied van diversiteit en inclusie actief ingezet. Wij moedigen u aan om de getoonde inspanningen op deze voor onze gemeente belangrijke onderwerpen voort te zetten.

Zoals bekend staan gemeenten voor een financiële uitdaging gezien de stijgende kosten en financiële onzekerheid (w.o. het ravijnjaar). Ook uw organisatie heeft hiermee te maken. Daarom heeft de MGR de opdracht gekregen om alle begrotingsposten te analyseren en waar mogelijk benedenwaarts bij te stellen. Wij hebben mogen constateren dat u hieraan zoveel als mogelijk gehoor heeft gegeven. Dit heeft een aantal besparingen opgeleverd die in de conceptbegroting 2025 en begrotingswijziging 2024 zijn verwerkt. Desalniettemin vragen wij u de uitgaven goed te blijven volgen en alert te zijn op mogelijke

besparingen of efficiencywinst. We benadrukken dat het belangrijk is dat de MGR de gemeenten hierover actief informeert en te betrekken wanneer begrotingsafwijkingen worden voorzien.
Wij vragen u kortom om de ingezette koers te vervolgen, maar hierbij wel scherp aan de wind te blijven zeilen.

Alles overziend geeft de Arnhemse gemeenteraad een positieve zienswijze op uw Meerjarenbegroting 2025-2028 en begrotingswijziging 2024.

Hoogachtend,
De griffier de voorzitter,

Modulair Gemeenschappelijke Regeling sociaal domein Centraal Gelderland

Zorg Participatie Onderwijs

BEGROTING 2025

Incl. gewijzigde begroting 2024 - actualisatie programmaplan 2024

programmaplan 2025 en meerjarenbegroting 2025 - 2028

'Wij staan voor een krachtige en samenhangende aanpak van regionale vraagstukken in het sociaal domein'

MGR
sociaal domein centraal Gelderland

INHOUD

Voorwoord 2

Deel 1: Hoofdlijnen van beleid 4
- Algemene ontwikkelingen 2024 en 2025
- Uitgangspunten voor de begrotingsramingen
- Ontwikkelingen 2024 en 2025 in cijfers
- Impact uitvoeringsbeleid 2024
- Impact uitvoeringsbeleid 2025

Deel 2: Beleidsbegroting 8
- Programmaplan 2024
- Programmaplannen
  - Thema Zorg
  - Thema Onderwijs
  - Thema Participatie
  - MGR Beheerorganisatie
- Overzicht kosten van overhead
- Het bedrag van onvoorzien
- Overzicht algemene dekkingsmiddelen
- Beleidsindicatoren bestuur en organisatie
- De Paragrafen

Deel 3: De Financiële begroting 49
- Overzicht baten en lasten
- Toelichting overzicht baten en lasten
- Overzicht geraamde incidentele baten en lasten
- Uiteenzetting van de financiële positie
- Financiële gevolgen bestaand en nieuw beleid
- Geprognotiseerde eindbalans 2024 en 2025
- Ontwikkeling van het EMU saldo
- Overzicht geraamde baten en lasten per taakveld

Deel 4: De meerjarenraming 56
- Meerjarenraming 2025 - 2028
- De geprognotiseerde balans
- De uiteenzetting van de financiële positie
- Baten en lasten van het bestaande en nieuwe beleid

Deel 5: Bijlagen 60
- Bijdragen per gemeente

Voorwoord

Voor u ligt de actualisatie van het programmaplan 2024, de begrotingswijziging 2024 en het programmaplan 2025 met de meerjarenbegroting 2025 - 2028 van de Modulaire gemeenschappelijke Regeling sociaal domein Centraal Gelderland (MGR SDCG).

Het programmaplan 2024 is voor de module Inkoop Zorg en het Regionaal Bureau Leerlingzaken geactualiseerd. Daarnaast vindt u vanaf 2024 een nieuwe module Regionale Facilitering Zorg met een bijbehorende begroting.

We lichten de actualisatie van de plannen in 2024 en het programmaplan 2025 met de meerjarenbegroting graag toe in een raadsinformatiebijeenkomst op 13 mei 2024. Deze raadsinformatiebijeenkomst wordt samen met andere GR-en in de regio georganiseerd. Tijdens deze raadsinformatiebijeenkomst bespreken we met u ook een beperkte wijziging van de regeling in verband met de nieuwe module.

Voor gemeenten brengt de periode van deze meerjarenbegroting 2025 - 2028 grote financiële uitdagingen met zich mee. De deelnemende gemeenten hebben aan de MGR gevraagd te inventariseren wat voor gevolgen er zijn voor de dienstverlening als er komende jaren geen volledige prijscompensatie plaats kan vinden.

Het bestuur van de MGR heeft als reactie op het verzoek van de deelnemende gemeenten de bestuurscommissies verzocht naar keuzemogelijkheden in de dienstverlening te kijken voor het programmaplan en begroting 2025 en 2026.

De uitkomsten hiervan worden met de deelnemende gemeenten besproken als opdrachtgever van de MGR. Iedere uitvoeringstaak die de MGR anders, meer of minder uitvoert, heeft immers direct of indirect gevolgen voor de begroting en/of formatie van gemeenten. We willen dit proces dit jaar zorgvuldig met elkaar doorlopen. De effecten hiervan zullen zo mogelijk zichtbaar worden in het programmaplan en begroting voor 2026 e.v.

We hebben het afgelopen jaar voor het eerst gemerkt dat de arbeidsmarkt voor de MGR, met name voor specifieke functies, uitdagend is. Dit heeft een enkele keer geleid tot inhuur in plaats van het in dienst kunnen nemen van een medeweker met specifieke expertise.

We zien de uitdaging van de arbeidsmarkt voor alle sectoren waar we werkzaam zijn. Dit betreft de zorg, het onderwijs en gemeenten. Het is daarom nog meer van belang om een aantrekkelijk werkgever te zijn en professionals te boeien en te binden.

De grote vraag op de arbeidsmarkt biedt ook kansen voor inwoners die zijn aangewezen op de participatiewet of andere uitkering en/of die momenteel geen betaald werk hebben. We willen de kansen voor hen, via de inzet van het WSP en het Doorstroompunt Werk van het RBL, kunnen verzilveren.

We nodigen u uit kennis te nemen van de plannen en begroting voor de Modulaire gemeenschappelijke Regeling sociaal domein Centraal Gelderland.

J. Goossen
Voorzitter MGR SDCG

S. van den Brand
Secretaris/directeur MGR SDCG

1. HOOFDLIJNEN VAN BELEID

- Algemene ontwikkelingen 2024 en 2025
- Uitgangspunten voor de begrotingsramingen
- Ontwikkelingen 2024 en 2025 in cijfers
- Impact uitvoeringsbeleid 2024
- Impact uitvoeringsbeleid 2025

Algemene ontwikkelingen 2024 en 2025

Inkoop Zorg
De module Inkoop Zorg versterkt de operationele aansturing en de strategische positionering van het inkoopbeleid. Het juridisch advies, dat voorheen incidenteel extern werd ingekocht, wordt nu vast onderdeel van het team waardoor we vaste expertise opbouwen.

Regionale Facilitering Zorg
Nieuw in de MGR is in 2024 de module Regionale Facilitering Zorg. Binnen deze module wordt op verzoek van het RPO Zorg uitvoering gegeven aan het regiosecretariaat Zorg, regioadvies Jeugd en enkele regionale projecten Jeugd.

RBL
Binnen de module RBL verwerken we de laatste aanpassing van de leerplichtformatie, en implementeren we het organisatieonderzoek. Hiermee borgen we dat het RBL aan blijft sluiten bij wettelijke en maatschappelijke ontwikkelingen op het gebied van leerplicht en schoolverzuim.

WSP
In 2024 is de submodule Steunpunt SROI formeel onderdeel van het WSP. Daarnaast liggen er extra regionale opdrachten, waaronder de Harrietrainingen.

WgSW
Binnen de module WgSW is sprake van een herverdeling van de gemeentelijke baten op basis van het aantal arbeidsjaren per oktober 2023.

Uitgangspunten voor de begrotingsramingen

Tijdens de vergadering van het Algemeen Bestuur d.d. 7 december 2023 zijn de kaders voor de begrotingswijziging 2024 en begroting 2025 vastgesteld. De begroting 2025 wordt berekend op basis van de prognose 2024 en de onderstaande kaders voor bestaand beleid. Het AB heeft besloten uit te gaan van septembercirculaire 2023 voor loonkosten en overige indexeringen.

Op basis van de septembercirculaire 2023 (CBP Rapport MEV 2024) zijn de volgende indexeringen van toepassing voor de komende jaren:

	2024	2025	2026	2027	2028
Loonvoet (CAO SGO + inschaling)	6,7% (was 4,2%)	5,8%	4,8%	4,1%	4,2%
Index Materieel Overheidsconsumptie	3,5% (was 2,4%)	1,6%	1,6%	1,6%	1,6%

Voor 2026 en verder wordt er in de meerjarenraming zonder indexatie gerekend.

- In november 2023 is een nieuwe CAO SGO afgesproken met een looptijd van 1 januari 2024 tot 31 maart 2025. Belangrijkste elementen zijn een 6% loonsverhoging in twee stappen, een hogere toepasbare arbeidsmarkttoelage en extra verlof. De personeelskosten worden begroot op werkelijke loonkosten van de bezetting. Dat betekent dat er geen ruimte is begroot voor hogere inschaling bij werving en selectie en/of inhuur. Ook is geen rekening gehouden met ruimte voor arbeidsverzuim.

- In november 2023 is bekend geworden dat er een akkoord is gesloten tussen bonden en werkgevers voor de CAO SW. De verhoging valt deels in 2023, met een beperkte nominale verhoging in 2024. Het akkoord is geldig voor de resterende looptijd van de CAO, dus tot en met 2025. Voor de bijstelling van de begroting 2024 gaan we uit van de percentages benoemd in de septembercirculaire.

  Het verwachte uitstroompercentage SW op basis van pensionering, langdurige ziekte, ondergrens etc. is door de bestuurscommissie WgSW vastgesteld in maart 2024.

- De index voor overige kosten ligt met 3,5% hoger dan geraamd in de primaire begroting 2024 (2,4%).

Ontwikkelingen 2024 en 2025 in cijfers

Lasten en baten € x 1000	Realisatie 2023	Primaire begroting 2024	Gewijzigde Begroting 2024	Begroting 2025	*Verschil 2024*	*Verschil 2025*
Lasten per module						
Inkoop	€ 1.949	€ 2.105	€ 2.170	€ 2.270	*€ 65*	*€ 101*
RFZ	€ 0	€ 0	€ 1.295	€ 1.324	*€ 1.295*	*€ 28*
Onderwijs	€ 3.428	€ 3.816	€ 4.078	€ 4.171	*€ 262*	*€ 94*
WSP	€ 1.947	€ 2.041	€ 2.408	€ 2.255	*€ 367*	*-€ 153*
WgSW	€ 54.395	€ 55.023	€ 54.411	€ 54.622	*-€ 612*	*€ 211*
CMI	€ 76	€ 78	€ 81	€ 85	*€ 3*	*€ 4*
Beheer	€ 490	€ 557	€ 678	€ 665	*€ 121*	*-€ 12*
Lasten (incl. overhead)	**€ 62.285**	**€ 63.621**	**€ 65.121**	**€ 65.393**	*€ 1.500*	*€ 272*
Baten						
Gemeentelijke bijdrage	€ 58.527	€ 60.566	€ 61.333	€ 62.291	*€ 767*	*€ 958*
Regionale bijdrage (DSP)	€ 1.188	€ 1.265	€ 1.374	€ 1.279	*€ 109*	*-€ 95*
Buitengemeenten (SW)	€ 1.737	€ 1.467	€ 1.660	€ 1.592	*€ 193*	*-€ 69*
Overige baten	€ 639	€ 323	€ 683	€ 201	*€ 360*	*-€ 482*
Rentebaten	€ 222	€ 0	€ 70	€ 30	*€ 70*	*-€ 40*
Baten	**€ 62.313**	**€ 63.621**	**€ 65.121**	**€ 65.393**	*€ 1.500*	*€ 272*
Resultaat	**€ 29**	**€ 0**	**€ 0**	**€ 0**	*€ 0*	*€ 0*
Onttrekking aan reserve	€ 4	€ 0	€ 0	€ 0	*€ 0*	*€ 0*
Dotatie aan reserve	€ 33	€ 0	€ 0	€ 0	*€ 0*	*€ 0*
Eindresultaat	**€ 0**	**€ 0**	**€ 0**	**€ 0**	**€ 0**	**€ 0**

Impact uitvoeringsbeleid 2024

Naast autonome ontwikkelingen zijn er tevens een aantal ontwikkelingen in uitvoeringsbeleid die van grote invloed zijn op de financiële begroting. De grootste impact ten opzichte van de primaire begroting 2024 wordt veroorzaakt door:

1. **Inkoop Zorg:** Bij de module Inkoop Zorg wordt de operationele aansturing en strategische positie van het inkoopbeleid verbeterd. Financieel effect: structureel € 50.000.
2. **Regionale Facilitering Zorg:** Nieuw in 2024 is de module Regionale Facilitering Zorg. Op verzoek van het RPO Zorg voeren we het regiosecretariaat Zorg uit. Daarnaast voeren we, zoals vastgelegd in het door colleges vastgestelde Uitvoeringsplan Jeugd, het regionaal advies en regionale projecten Jeugd uit. Financieel effect: structureel € 1,3 miljoen.
   In 2024 houden we rekening met een incidentele inzet op archiefonderhoud van de jaren voorafgaand aan de implementatie bij de MGR. Financieel effect incidenteel € 35.000.
3. **RBL:** Als gevolg van de aangepaste formatierichtlijn voeren we in 2024 de tweede stap in de formatie voor leerplicht uit, en implementeren we het organisatieonderzoek. Financieel effect: Structureel € 200.000 en incidenteel in 2024 € 60.000.
4. **WSP:** Vanaf 2024 komen de lasten van het Steunpunt SROI voor rekening van deelnemende gemeenten.
5. **WSP en RBL:** In 2024 worden verschillende regionale opdrachten uitgevoerd, waaronder de Harrie-trainingen en inzet voor het RMT. Financieel effect incidenteel is € 450.000. Hier staan regionale middelen tegenover. Voor 2025 zijn deze nog niet begroot.
6. **Overhead:** Vanaf 2024 heeft de MGR een fulltime directeur/secretaris. Financieel effect is structureel € 35.000. In 2024 houden we incidenteel rekening met € 45.000 in verband met overlap op de directeursfunctie.

Impact uitvoeringsbeleid 2025

Voor de primaire begroting 2025 is op dit moment onvoldoende in te schatten welke extra regionale opdrachten er bij de MGR worden ondergebracht. We houden in de begroting 2024 rekening met de volgende ontwikkelingen:

1. **WSP:** Vanaf 2025 houden we rekening met budget voor vervanging van werving en selectie software. Financieel effect structureel € 45.000.
2. **Overhead:** In 2025 houden we rekening met vervanging van mobiele telefoons van de beheerorganisatie en module Inkoop Zorg. Financieel effect incidenteel 15.000.

2. BELEIDS-BEGROTING

- **Programmaplan 2024**
- **Programmaplannen**
  - Thema Zorg
  - Thema Onderwijs
  - Thema Participatie
  - MGR Beheerorganisatie
- **Overzicht kosten van overhead**
- **Het bedrag van onvoorzien**
- **Overzicht algemene dekkingsmiddelen**
- **Beleidsindicatoren bestuur en organisatie**
- **De Paragrafen**
  - Weerstandsvermogen en risicobeheersing
  - Beschikbare weerstandscapaciteit
  - Inventarisatie van de risico's
  - Beleid weerstandscapaciteit en de risico's
  - Kengetallen
  - Verhouding kengetallen i.r.t. financiele positie
  - Financiering
  - Openbaarheid van informatie

De beleidsbegroting bestaat uit het programmaplan en de verplichte paragrafen volgens het Besluit Begroting & Verantwoording (BBV).

Programmaplan 2024

Het programmaplan bestaat voornamelijk uit een overzicht van de te realiseren programma's en een overzicht van de kosten van de overhead. Het programmaplan is opgebouwd uit:

a. De belangrijkste ontwikkelingen die betrekking hebben op de uitvoering van de dienstverlening: met welke ontwikkelingen houden we rekening?
b. de doelstelling, in het bijzonder de beoogde maatschappelijke effecten, ten minste toegelicht aan de hand van de bij ministeriële regeling vast te stellen beleidsindicatoren: wat willen we bereiken?
c. de wijze waarop ernaar gestreefd zal worden die effecten te bereiken, en de betrokkenheid hierbij van verbonden partijen: wat gaan we daarvoor doen?
d. de raming van baten en lasten: wat gaat het kosten?

Programmaplan thema Zorg

Module Inkoop Zorg

Omgeving

Wat zijn de verwachte ontwikkelingen?

Hervormingsagenda Jeugd 2023 – 2028
De Hervormingsagenda Jeugd heeft als doel knelpunten in de jeugdhulp structureel aan te pakken. Een ander doel is het jeugdhulpstelsel financieel houdbaar te maken voor de toekomst. De hervormingsagenda omvat een groot pakket afspraken om deze doelen te bereiken. In de uitwerking van deze hervormingen worden een aantal principes gehanteerd die van belang zijn voor de regiogemeenten en Inkoop SDCG.

Jeugdhulp is onlosmakelijk verbonden met het gemeentelijke sociaal domein en het zorgstelsel. Deze moeten veel beter met elkaar in verbinding worden gebracht en worden ontschot, zodat er zorg kan worden geboden aan zowel de jeugdige als het gezin waar de jeugdige in opgroeit.
Een voorbeeld hiervan is het terugdringen van het gebruik van residentiële Jeugdhulp door het vergroten van de inzet van ambulante alternatieven. We gaan aanbieders sturen op het ontwikkelen van het aanbod in deze richting. Deze ontwikkeling zal in samenwerking met gecontracteerde aanbieders worden vormgegeven.

Financiële positie aanbieders
Hoewel een behoorlijk deel van de zorgaanbieders verlies lijdt, blijft het aantal aanbieders bij wie op korte termijn voorzetting van de bedrijfsvoering in het geding is, redelijk beperkt. Echter, het feit dat de afgelopen jaren steeds meer aanbieders er niet in slagen kostendekkend te werken, is reden tot zorg. Als (grote) aanbieders in de problemen komen, zal hun aanbod niet eenvoudig door andere aanbieders overgenomen kunnen worden. Dit betekent een reëel risico op discontinuïteit en daarmee op de beschikbaarheid van voldoende zorg. We zien daarbij tevens een zorgelijke trend waarbij aanbieders onrendabele bedrijfsonderdelen afstoten. Tevens wordt de arbeidsmarkt in de zorg steeds krapper.

Met de invoering van de nieuwe reële tarieven zal in ook in het regionaal contractmanagement de focus weer meer komen te liggen op het gesprek over de inhoud: kwaliteit van zorg, instroom, doorstroom en uitstroom. De beschikbaarheid van kwalitatief en voldoende aanbod blijft een punt van zorg.

Inkoop Verblijf Jeugd en Essentiële functies Jeugd
Begin 2024 gaat de nieuwe inkoop Verblijf Jeugd van start. Per 1 juli 2024 kan gebruik worden gemaakt van nieuw ingekochte producten Verblijf Jeugd. Hiermee creëren we in regio Centraal Gelderland een dekkend zorglandschap voor Verblijf Jeugd. Omdat er steeds meer overlap komt in de producten Verblijf en ambulante producten zal Inkoop SDCG de aanbieders van deze producten stimuleren tot samenwerking, zodat op- en afschalen in verschillende producten effectiever kan plaatsvinden. De hervormingsagenda Jeugd stelt tevens: *"dat er is meer samenwerking, samenhang en efficientere inzet van specialistische zorg nodig is. En dat zorg, die regionaal of landelijk slechts voor een aantal kinderen nodig is, moet ingekocht worden op de schaal waar deze zo effectief mogelijk georganiseerd kan worden."* Met de inkoop van zeer specialistische jeugdhulp lopen we als regio voor op de hervormingsagenda door op bovenregionale schaal uitvoering te geven aan het project Essentiele functies waarmee 56 gemeenten gezamenlijk inkopen.

Concrete doelstellingen en opdrachten zorgen voor meer sturing
Strategische advisering gaat helpen bij het concretiseren van de regiovisie die verwoord is in het document: 'Samenwerking en opdrachtgeverschap Jeugd, WMO, Beschermd Wonen, regio Centraal Gelderland'. Inkoop SDCG vervult vanuit de adviesfunctie een belangrijke rol in de verheldering van doelstellingen en de vertaling naar inkoop. Op strategisch niveau worden belangrijke vraagstukken(-zorgvorm en zorgwet overstijgend), integraal in behandeling genomen waardoor de regiogemeenten in staat worden gesteld om keuzes te maken voordat wordt overgegaan tot het inkopen van hulp. Het zichtbaar maken van de 'rode draad' tussen diverse projecten en programma's zoals de 'hervormingsagenda Jeugd', het 'regionaal uitvoeringsplan Jeugd', het 'Integraal Zorgakkoord' en de transformatie 'van beschermd wonen naar beschermd thuis' is nodig om meer toekomstgericht sturing te geven richting aanbieders.

Binnen de huidige inkoop(opdracht) gaat Inkoop SDCG zich richten op de integraliteit van hulp vanuit het perspectief van de inwoner. Dat betekent dat we meer gaan inzetten op aansluiting bij de behoefte van de inwoner en wat dat vraagt van gemeenten en marktpartijen.

Krapte op de arbeidsmarkt
Niet alleen zorgaanbieders maar ook regiogemeenten hebben te maken met krapte op de arbeidsmarkt waardoor het lastiger is om personeel te werven. We hebben de regiogemeenten als beleidsverantwoordelijke hard nodig, zodat we daarmee meer sturing kunnen geven aan de uitvoering van het beleid. We zien dat er bij personeelswisselingen in regiogemeenten ook kennis uit de regio verdwijnt. De doorontwikkeling van gecontracteerd zorgaanbod vraagt om een beleidsvisie voor de korte en langere termijn. Het op adequate wijze voldoen aan de gestelde vragen vanuit de regiogemeenten vraagt om de juiste inzet, capaciteit en expertise vanuit de regiogemeenten. Vanuit Inkoop SDCG gaan we kijken op welke wijze we kunnen bijdragen een 'regionaal kennisnetwerk'.

Verzoek regiogemeenten mogelijkheden taakstelling begroting
De MGR heeft van regiogemeenten een verzoek ontvangen te onderzoeken welke mogelijkheden er zijn om de opdracht van de gemeenten tegen lagere kosten uit te kunnen voeren. Er zijn twee concrete onderwerpen waarvoor een voorstel wordt gemaakt die mogelijkheden bevat op regionale schaal voordeel te behalen. Het betreft voorstellen inzake:

1. Het minimaliseren van lokaal maatwerk en
2. Samenloop lokaal en regionaal contractmanagement

Beide voorstellen worden voor oktober 2024 ter advisering aan de bestuurscommissie Inkoop Zorg voorgelegd. De voorstellen bevatten inhoudelijke keuzes in de dienstverlening van Inkoop SDCG voor de begroting van 2026 en verder, zodat de gemeenschappelijke regeling zoveel mogelijk bij kan dragen aan de uitdaging die de deelnemende gemeenten hebben met hun begrotingen. Bij het uitwerken van alle voorstellen zal tevens worden onderzocht of en op welke wijze we, door regionale samenwerking en het bundelen van krachten, op het totaal een voordeel kunnen realiseren.

Wie zijn onze partners en hoe betrekken we onze partners bij het bereiken van onze doelstellingen?

Regiogemeenten zijn voor ons een belangrijke partner. Zij geven richting en bepalen de beleidsmatige doelstellingen. Inkoop SDCG kan, met inkopen als een belangrijk instrument, bijdragen aan het realiseren van de beoogde doelstellingen. Inkoop SDCG kan als gesprekspartner tevens een verbinder zijn tussen gemeenten en de aanbieders die daadwerkelijke hulp leveren aan kwetsbare inwoners.

We zien het als uitdaging om binnen de regio de verbinding tussen de maatschappelijke opgaven waar gemeenten voor staan en het belang van de aanbieders bij elkaar te brengen op alle niveaus. Van dagelijkse uitvoering op cliëntniveau tot strategische stip op de horizon op bestuurlijk niveau. Naast het voorbereiden en begeleiden van het inkoopproces binnen het sociaal domein, sluiten wij voor de regiogemeenten (raam)overeenkomsten af met aanbieders. Indien nodig worden ook tussentijdse inkoopmomenten georganiseerd. Hiervoor is het noodzakelijk om continu in gesprek te blijven met gemeenten en aanbieders. In het proces wordt rekening gehouden met lokale en regionale wensen.

Op welke wijze gaat de module invulling geven aan (burger)participatie? Hoe en met welk doel?

Vooropgesteld dient burgerparticipatie vooral bij de start van een proces, bijvoorbeeld bij het maken van lokaal of regionaal beleid, plaats te vinden zodat maximaal ruimte is voor de invloed van burgers. De regiogemeenten hebben lokale adviesraden waarmee inwoners worden betrokken bij beleidskeuzes. Bij de uitvoeringstaak die Inkoop SDCG heeft, het uitvoeren van het inkoopproces, zien we geen verdere rol voor burgers en/of gemeenteraden. De invloed van inwoners en/of gemeenteraden dient juist voorafgaand aan het proces van inkoop plaats te vinden bij het stellen van inkoopdoelen en de inkoopopdracht.

De bijdrage van burgerparticipatie vanuit de module Inkoop Zorg is er primair op gericht om de regiogemeenten van de nodige input of vragen te voorzien, waarmee zij invulling kunnen geven aan burgerparticipatie op een voor hen passende wijze bij het vaststellen van (inkoop)doelstellingen. De Module Inkoop Zorg heeft geen rechtstreeks verbinding naar de inwoners en/of raden van regiogemeenten, maar een indirecte lijn via de regiogemeenten. In de strategische advisering zal actief aandacht worden gevraagd voor (burger)participatie in de beleidsvormende fase die kunnen leiden tot concrete inkoopopdrachten.

Binnen het contractmanagement stimuleert Inkoop SDCG aanbieders om cliënten een actieve rol te geven in het vormgeven van het zorgtraject. Ook zijn aanbieders (binnen de Wmo) verplicht om jaarlijks een cliënttevredenheidsonderzoek uit te voeren. Verder staat in de contracteisen opgenomen dat iedere Jeugdhulp-organisatie een cliëntenraad dient te hebben. Op die manier is er ruimte voor de invloed van cliënten/inwoners.

Activiteiten

Wat willen we bereiken?

Inkopen en contractmanagement

Ook dit jaar zien we diverse op elkaar ingrijpende ontwikkelingen. Het is van belang dat we binnen deze ontwikkelingen prioriteiten en kaders stellen, zodat we binnen Inkoop SDCG een realistische vraag en opdracht van de regiogemeenten hebben die tevens past bij de beschikbare bemensing.

Inkoop SDCG blijft de regiogemeenten ondersteunen en faciliteren bij het effectief inzetten van inkoop als instrument om beleidsdoelstellingen te realiseren. Inkoop is “slechts” één van de vele instrumenten die gemeenten tot hun beschikking hebben om uitvoering te geven aan de wettelijke taken voor jeugdhulp en Wmo-activiteiten. De doorontwikkeling van de regionale inkoopopdracht (wat koopt Inkoop SDCG in voor regiogemeenten?) zal bijdragen aan het sturen op en realiseren van beleidsdoelstellingen. Hiervoor is het van belang dat regiogemeenten in de beleidsontwikkeling concreter worden over de (lange termijn) doelstellingen. Strategische advisering vanuit Inkoop SDCG en vroegtijdig betrokken worden bij ontwikkelingen zijn daarbij belangrijk.

Vanuit Inkoop SDCG gaan we een meer leidende rol pakken in het traject dat nodig is om te komen tot meer concrete inkoopopdrachten en bijbehorende realistische concrete doelstellingen voor korte en lange termijn. Op deze wijze kan de uitvoering van inkoop maximaal bijdragen aan het realiseren van de doelstellingen. De samenhang in het zorgaanbod, met name gericht op die groepen inwoners die onder diverse wettelijke regelingen vallen, willen we samen met de aanbieder vergroten. Ook in het contractmanagement gaan we vanuit deze integraliteit werken. Daarom zijn alle aanbieders opnieuw geanalyseerd op basis van twee dimensies: impact op de organisatie en leverancierscomplexiteit. Hiermee hebben we beter zicht op de (strategisch) belangrijkste aanbieders en de afhankelijkheden voor de regio en individuele gemeenten.

Een van de in te zetten verbeteringen is de huidige samenwerking met ’het Collectief’. Het Collectief is een (informeel) samenwerkingsverband van aanbieders die verblijfsvormen aanbieden. De huidige omstandigheden vragen om een drastisch andere benadering waarbij niet alleen aanbieders van Verblijf maar juist ook aanbieders die ambulante zorgvormen bieden een sleutelrol gaan spelen in het toekomstbestendig maken van de jeugdhulp. De belangrijke pijlers hierbij zijn ‘normaliseren’ en ‘zo thuis mogelijk’.

Onderzoek mogelijkheden en effecten tariefdifferentiatie
Inkoop SDCG is verzocht om de mogelijkheden en effecten van tariefdifferentiatie samen met een regionale werkgroep gefaseerd uit te werken.

Datagericht werken ter versterking lokale toegang
De zoektool, bedoeld om de zoektocht naar tijdig en passende hulp te vereenvoudigen, sluit nog niet optimaal aan bij de behoefte van de gebruikers. Vanuit het regionaal uitvoeringsplan Jeugd wordt gewerkt aan ‘het versterken van de toegang’. Het doorontwikkelen van de zoektool zal bijdragen aan deze versterking en kan tevens een gunstig effect hebben op het inzichtelijk maken en verminderen van wachtlijsten.

Wat gaan we daar voor doen?

Regionaal Contractmanagement
De huidige indeling van aanbieders op basis van producten wordt meer losgelaten, daarmee bevorderen we het meer integraal benaderen van aanbieders. Immers het vraagstuk van de inwoner is over het algemeen niet op productniveau, en vereist een overstijgende aanpak. Inkoop SDCG gaat aanbieders en gemeenten meer samenbrengen aan de hand van thema’s en hierin een regierol pakken. Ook op bestuurlijk niveau gaan we meer inzetten op strategie door op thema’s in gesprek te gaan met aanbieders waarmee we meer sturing en richting geven aan de markt. Voor Jeugd sluiten de thema’s aan bij het ‘Uitvoeringsplan Jeugd Regio Centraal Gelderland’, voor Wmo ligt in 2024 de focus op ‘huishoudelijke ondersteuning’ en de beweging ‘van beschermd wonen naar beschermd thuis’.

Regionaal dashboard
Na de eerste aanloop en start van het regionaal dashboard zal in 2024 de focus komen te liggen op doorontwikkeling. Met het regionaal dashboard kunnen we gemeenten van belangrijke sturingsinformatie gaan voorzien waarmee we bijdragen aan het betaalbaar en (tijdig) beschikbaar houden van

passende hulp. Ook de voor Verblijf Jeugd ontwikkelde monitor zal in 2024 verder wordt ontwikkeld zodat grip op de inkoop van Verblijf Jeugd kan worden gehouden. In samenwerking met de software-leverancier werkt Inkoop SDCG aan de doorontwikkeling van het dashboard zodat er meer inzicht gekregen wordt over het aantal trajecten en de kostenstijgingen die daarmee gepaard gaan. Data zal ook meer gebruikt gaan worden in contractgesprekken om beter te kunnen sturen en monitoren. Daarnaast zal samen met de regio de behoefte aan data worden geëvalueerd, zodat keuzes gemaakt kunnen worden over de toekomstige afspraken en benodigde systemen. Daarnaast zal aangesloten worden bij de bovenregionale monitor vanuit de G7. In 2024 zal deze monitor worden opgezet met medewerking van Inkoop. Deze zal door 56 gemeentes gevalideerd worden en zal ons inzicht geven in regionale ontwikkelingen zoals het gebruikt van Essentiële functies. Aan de hand van de data uit het regionale dashboard kunnen we de problemen/hiaten vaststellen binnen het zorglandschap van regio Centraal Gelderland en daar gezamenlijk met de gemeenten op gaan sturen doormiddel van de thema's 'kwaliteit' en 'tijd'.

Regionaal toezicht
De regiogemeenten hebben gevraagd een voorstel uit te werken voor het regionaal uitvoeren van toezicht en handhaving op kwaliteit en rechtmatigheid. Inkoop SDCG is als projectleider kartrekker voor het uitwerken van dit voorstel. De kwaliteitscoördinator inkoop zal ongeacht de keuze waar de uitvoering van het regionaal toezicht belegd wordt, betrokken zijn bij de implementatie en inrichting van het regionaal toezicht. De kwaliteitscoördinator inkoop zal waarborgen dat het regionaal toe-zicht(steam) aansluit bij het regionaal toezicht-, en handhavingskader.

Kwaliteit
Kwaliteit van zorg blijft binnen de regio een belangrijk speerpunt. We sturen gedurende de gehele looptijd van de overeenkomsten proactief op kwaliteit en rechtmatigheid. Een belangrijk instrument hiervoor is ons **Meldpunt signalen zorg** waar iedereen laagdrempelig en eenvoudig signalen kan mel-den. Vanuit de kwaliteitscoördinator is voorgesteld pro-actief bij de inkoop van zorg Bibob[1] toetsingen te gaan uitvoeren. Hiermee sturen we bij (nieuwe) inkoop niet alleen gedurende de looptijd van de overeenkomst maar ook voorafgaand aan de overeenkomst nog meer op kwaliteit en rechtmatigheid. Hiermee hebben we een extra instrument in de strijd tegen 'zorgcowboys'.

Onderzoek lokaal maatwerk
Het komend jaar gaan we een onderzoek doen naar lokaal maatwerk binnen de gemeenten naast de regionale inkoop van zorg binnen het sociaal domein. Dit onderzoek richt zich op de evaluatie van de huidige praktijk, identificatie van de inkoopbehoeften en het ontwikkelen van aanbevelingen voor verbeteringen. Het onderzoek zal leiden tot een voorstel hoe we als regio het gebruik van lokaal maatwerk terug kunnen brengen tot een minimum door het optimaal benutten van de regionale inkoopinstrumenten.

Onderzoek lokaal en regionaal contractmanagement
Inkoop SDCG gaat onderzoek doen naar de uitvoeringspraktijk van het lokale contractmanagement bij gemeenten. We willen zo verkennen op welke vlakken we elkaar kunnen versterken en welke taken en verantwoordelijkheden regionaal overgenomen kunnen worden. Het onderzoek zal leiden tot een voorstel, zodat gemeenten en Inkoop SDCG zich beter kunnen richten op de kerntaken.

Arbeidsmarktkrapte
Om de arbeidsmarktkrapte in de zorg te kunnen beheersen, is een regionaal plan van aanpak opge-steld. In dit plan zijn diverse mogelijkheden verkend hoe de instroom van professionals vergroot kan worden en hoe we de professionals kunnen behouden in de zorg. Een regionale werkgroep werkt het plan van aanpak verder uit onder leiding van Inkoop SDCG. Hierbij wordt tevens gekeken welke mo-gelijkheden een meerwaarde hebben binnen de huidige contracten en welke mogelijkheden in een volgende inkoopronde passen.

[1] De Wet Bibob staat voor 'Wet bevordering integriteitsbeoordelingen door het openbaar bestuur'. Deze wet geeft overheidsinstanties (zoals een gemeente) de mogelijkheid om de achtergrond van bedrijven en personen met wie zij zakendoen, te screenen

Wat gaat het kosten?

In 2024 neemt de begroting toe met € 65.000 als gevolg van loonkostenindexatie en taakverschuiving. In 2025 verwachten we een beperkte stijging als gevolg van loonkostenindexatie.

		A	B	C	B-A	C-B
Lasten en baten Inkoop Zorg	Realisatie 2023	Primaire begroting 2024	Gewijzigde begroting 2024	Primaire begroting 2025	Verschil 2024	Verschil 2025-2024
€ x1.000						
Programma - Personeel	€ 1.218	€ 1.273	€ 1.492	€ 1.579	€ 219	€ 87
Programma - Uitvoering	€ 305	€ 373	€ 265	€ 249	-€ 108	-€ 16
Overheadlasten	€ 425	€ 458	€ 412	€ 443	-€ 46	€ 31
Programmalasten	**€ 1.949**	**€ 2.105**	**€ 2.170**	**€ 2.270**	**€ 65**	**€ 101**
Deelnemende gemeenten	€ 1.981	€ 2.105	€ 2.170	€ 2.270	€ 65	€ 101
Baten	**€ 1.981**	**€ 2.105**	**€ 2.170**	**€ 2.270**	**€ 65**	**€ 101**
Saldo	**€ 33**	**€ 0**	**€ 0**	**€ 0**	**€ 0**	**€ 0**
Onttrekking aan reserve					€ 0	€ 0
Dotatie aan reserve	€ 33				€ 0	€ 0
Resultaat Programma	**€ 0**	**€ 0**	**€ 0**	**€ 0**	**€ 0**	**€ 0**

Toelichting:

1. **Personeelslasten** nemen in 2024 met € 219.000 toe:
   - Er wordt in 2024 een juridisch adviseur inkoop aan de formatie toegevoegd zodat extern juridisch advies kan worden afgebouwd. Dit wordt bekostigd uit de begrootte kosten voor extern juridisch advies. In 2024 houden we rekening met kosten voor opleiding en het inwerktraject, in 2025 bouwen we dit af.
   - Verder wordt het team Inkoop Zorg versterkt met een strategisch adviseur inkoopbeleid en versterken we de operationele aansturing van het contractmanagement.
   - De versterking van de operationele aansturing past binnen begroting. Voor de strategisch inkoopadviseur wordt € 50.000 aan de begroting toegevoegd.
   - De resterende ontwikkeling bestaat uit loonkostenindexatie.

2. **Uitvoeringslasten** dalen in 2024, met een structurele doorwerking in komende jaren:
   - De kosten voor extern juridisch advies wordt stapsgewijs afgebouwd, zoals bij de personeelslasten aangegeven.
   - We brengen de begroting voor het onafhankelijk WMO toezicht terug naar het gerealiseerde niveau de afgelopen jaren.
   - Technische ontwikkelingen maken dat een aanvullend systeem voor het publiceren van de raamovereenkomst en andere inkoopdocumenten niet langer noodzakelijk is. Hierdoor realiseren we een structurele besparing.

3. **Overheadlasten** dalen in 2024 beperkt, maar stijgen in 2025 incidenteel:
   - In verband met synergievoordeel door de nieuwe samenwerkingsmodule RFZ en een verlengde dienstverleningsovereenkomst voor de P&F diensten ontstaat een besparing op de indirecte overhead.
   - Kosten van het management vallen lager uit als gevolg van een verschuiving van taken naar de strategisch adviseur inkoopbeleid.
   - In 2024 en 2025 houden we rekening met vervanging van laptops (structureel) en telefoons (incidenteel in 2025).

4. **Baten** bestaan volledig uit bijdragen van deelnemende gemeenten.

Module Regionale Facilitering Zorg

Omgeving

Wat zijn de verwachte ontwikkelingen?

De module Facilitering Zorg is in januari 2024 gestart, daarom staat 2024 in het teken van opbouw. De medewerkers die voor de module werken zijn reeds eerder voor de regio werkzaam geweest en kennen de werkzaamheden. Met de overgang naar de MGR verandert er aan de inhoud van de werkzaamheden niets. De wijze waarop de werkzaamheden worden uitgevoerd en de regionale afspraken hierover zijn wel anders dan de medewerkers gewend zijn. Daarnaast is het van belang dat de medewerkers elkaar leren kennen en dat zij bekend raken met de werkzaamheden van andere teamleden. Dit jaar zal daarom, naast de inhoudelijke werkzaamheden, ook in het teken staan van opbouw en teambuilding.

De werkzaamheden voor de nieuwe module zijn in twee hoofdtaken te splitsen: Het regiosecretariaat en het regioadvies Jeugd.

Regiosecretariaat
De bestuurders van de 11 samenwerkende gemeenten hebben in 2023 met elkaar gesproken over de wens om de regionale samenwerking verder te ontwikkelen. Door slim en efficiënt samen te werken kunnen regiogemeenten meer gedaan krijgen. Deze doorontwikkeling krijgt in 2024 een vervolg. De regiosecretaris Zorg is adviseur voor dit project en het regiosecretariaat zal tevens ondersteunend en faciliterend zijn in dit project. Naast een sterke en passende regionale (overleg)structuur dient hier vooral ook aandacht te zijn voor een cultuuromslag. Dit kan gevolgen hebben voor de omvang van het takenpakket van het regiosecretariaat. Het archief van de regionale werkzaamheden moet ingericht worden binnen de MGR. Ook alle relevante zaken uit de regio van vóór januari 2024 moeten binnen de MGR gearchiveerd gaan worden, in lijn met de regels vanuit de archiefwet.

Regio advies Jeugd en regionale activiteiten
Voor het regionaal advies Jeugd geldt dat regiogemeenten een jaarlijks uitvoeringsplan Jeugd vaststellen waarin staat welke thema's de komende jaren worden opgepakt. Voor 2024 geldt dat de regiogemeenten bij collegebesluit in december 2023 het 'Uitvoeringsplan Jeugd Regio Centraal Gelderland' hebben vastgesteld, waarmee duidelijk is welke werkzaamheden dit voor 2024 betreft.

Binnen het uitvoeringsplan zijn de activiteiten verdeeld onder 3 thema's:
- *Kind- en gezinsbescherming*
- *Sterke Lokale Toegang*
- *Complexe Hulpvragen*

Deze thema's vragen onze aandacht voor de komende jaren. De thema's uit dit uitvoeringsplan zullen worden vertaald in concrete plannen van aanpak.

Onder het ***thema Kind- en Gezinsbescherming*** vallen de onderwerpen Gelderse Verbeteragenda, Toekomsttuin, Beschermingstafel en Crisis en Spoed. De themagroep werkt aan de volgende doelstellingen:
- Doorontwikkelen van de samenwerkingsafspraken op G7 niveau;
- Zorgen dat kinderen en gezinnen, die zich in onveilige situaties bevinden, besproken kunnen worden;
- Zorgen dat we voldoende zicht hebben op hoe onze inwoners geholpen kunnen worden in crisis- en spoedsituaties;
- Te komen tot een nieuwe werkwijze voor kind- en gezinsbescherming, waarin gezinsgericht en in samenhang met alle betrokkenen wordt ingezet op eerdere en passende hulp aan alle leden in een gezin.

Onder het ***thema Sterke Lokale Toegang*** vallen het Stevige Lokale Teams, de afstemming Onderwijs en Jeugdhulp en Complexe Scheidingen. Dit thema werkt aan de volgende doelstellingen:

- De basis is in regio Centraal Gelderland op orde. Elke gemeente heeft in 2028 een stevig lokaal team staan welke voldoet aan de randvoorwaarden van het convenant *Stevige lokale teams*. De verscheidenheid aan kaders en instrumenten is verkleind en er is samenhang aangebracht. Tevens is geborgd dat er een gedragen besluit ligt over stevige lokale teams. Er is gestart met de implementatie van rollen en werkwijze die lokale teams op uniforme wijze moeten uitvoeren ('regionale kwaliteitsnorm'). Onderdeel van de opgave is om samen te bepalen wat uniform moet worden uitgevoerd, en waar lokaal maatwerk mogelijk is.
- Zorgen voor passende onderwijs en (jeugd-) hulp, wanneer nodig, voor jeugdigen zodat zij zich optimaal kunnen ontwikkelen.
- Schade voor kinderen door een complexe scheiding zoveel mogelijk te verminderen door inzet van vroegtijdig passende ondersteuning.

Het ***thema Complexe Hulpvragen*** werkt aan de volgende doelstellingen:

- Voorkomen dat hulpvragen complex worden;
- Zorgen dat er tijdig, passende hulp beschikbaar is;
- Doorontwikkelen van het zorgaanbod;
- Leren van de knelpunten en werken aan verbeteringen.

Een belangrijk onderdeel van de werkzaamheden is het verbeteren van de samenwerking in de regio en met ketenpartners. In dit programmaplan is een beknopte samenvatting opgenomen. Voor een volledig overzicht van alle regionale projecten en werkzaamheden verwijzen wij naar het *Uitvoeringsplan Jeugd Regio Centraal Gelderland 2024-2025*.

Er zijn een aantal op elkaar ingrijpende ontwikkelingen gaande zowel inhoudelijk op Jeugd als binnen de regionale samenwerking, bovenregionaal en op landelijke niveau. Binnen deze ontwikkelingen zullen we prioriteiten en kaders stellen, zodat we binnen de module Facilitering Zorg een realistische vraag c.q. opdracht van de regiogemeenten hebben, die past bij de beschikbare bemensing.

Voorbeelden van deze landelijke en bovenregionale ontwikkelingen zijn de bovenregionale verwerving van de Essentiële Functies en de Hervormingsagenda Jeugd. Deze ontwikkelingen hebben effect op onze regio, zowel in randvoorwaardelijkheid als in implementatie. Daarnaast wordt ons werkveld beïnvloed door omgevingsfactoren en externe impulsen. Er is vanuit het Rijk op veel vlakken nog geen besluitvorming. We richten ons ook op sturing richting aanbieders, hierbij zijn wel afhankelijkheden van ontwikkelingen bij zorgaanbieders.

Wie zijn onze partners en hoe betrekken we onze partners bij het bereiken van onze doelstellingen?

Regiogemeenten zijn voor ons een belangrijke partner. Zij geven richting en bepalen beleidsmatige doelstellingen. Daarnaast hebben we meerdere belangrijke partners in het veld, bijvoorbeeld externe verwijzers als de gecertificeerde instellingen(GI) en huisartsen. Ook organisaties als Veilig Thuis, Raad voor de Kinderbescherming, het onderwijs en het Jongeren Netwerkzijn voor ons belangrijke samenwerkingspartners. Daarnaast werken we als jeugdhulpregio, zowel bestuurlijk als ambtelijk, samen met de 7 andere jeugdhulpregio's in Gelderland binnen de G7.

We zien het als uitdaging om binnen de regio de verbinding tussen de maatschappelijke opgaven, waar gemeenten lokaal voor staan, en het belang van de gemeenten als regio bij elkaar te brengen op alle niveaus. Van dagelijkse uitvoering op cliëntniveau tot strategische stip op de horizon op bestuurlijk niveau.

Een stevige randvoorwaarde voor het behalen van onze doelstellingen is de inzet vanuit gemeenten, zowel kwantitatief als kwalitatief. In de gezamenlijke opgave die er ligt is het nodig met elkaar deze beweging te maken om de gewenste resultaten te behalen binnen de planning. Hierbij laveren we tussen gemeente en aanbieders, zowel beleidsmatig, inhoudelijk en vanuit de uitvoering. Er ligt een uitdaging om over de juiste en voldoende informatie te beschikken om daarmee de gemeenten bestuurlijk en inhoudelijk goed te kunnen adviseren en recht te doen aan het spanningsveld tussen de verschillende belangen.

Op welke wijze gaat de module invulling geven aan (burger)participatie? Hoe en met welk doel?

Vooropgesteld dient burgerparticipatie vooral aan de voorkant, bijvoorbeeld bij het maken van lokaal of regionaal beleid, plaats te vinden zodat maximaal ruimte is voor de invloed van burgers.
De regiogemeenten hebben lokale adviesraden waarmee inwoners worden betrokken aan de voorkant. Nu de regiogemeenten meer regionaal gaan samenwerken en ontwikkelen is het wenselijk te onderzoeken hoe deze lokale adviesraden betrokken kunnen worden bij de regionale ontwikkeling. Daarvoor zullen we in de tweede helft van 2024 gaan verkennen of en zo ja hoe de lokale adviesraden te betrekken bij regionale ontwikkeling.

Het doel van burgerparticipatie voor de module Facilitering Zorg is er primair op gericht om de regiogemeenten van de nodige input of vragen te voorzien, waarmee zij invulling kunnen geven aan burgerparticipatie op een voor hen passende wijze.

Activiteiten

Wat willen we bereiken?

Opbouw en professionalisering
Het team Facilitering Zorg is nieuw binnen de MGR en vormt zowel intern (binnen de MGR) als extern (binnen de regiogemeenten) een onmisbare schakel in de regionale samenwerking. De teamleden zijn goed ingespeeld op elkaar en er staat een kundig team.

Als solide partner voor regiogemeenten is het inrichten van (werk)processen nodig om inzichtelijk te hebben wat we bijdragen aan het resultaat. In de werkprocessen zullen rolverdeling en de verantwoordelijkheden helder moeten worden. Zo ontstaat een gezamenlijk beeld tussen de module en de regiogemeenten en wie waar verantwoordelijk voor is. Door procesmatig te werken wordt het makkelijker om risico's te beperken en van passende beheersmaatregelen te voorzien. Communicatie heeft een belangrijke sleutelrol in de werkzaamheden van de module. Daarom zal de communicatieadviseur die betrokken is bij de Module Inkoop Zorg basis werkzaamheden gaan verrichten voor de module Facilitering Zorg.

Regioarchief
Met het "project" regioarchief gaan we er voor zorgen dat alle informatie zodanig beheerd en bewaard wordt dat deze nu en ook later bruikbaar is.

Uitvoeren regionaal uitvoeringplan jeugd
In 2024 worden de plannen van aanpak op de drie hoofdthema's geconcretiseerd zodat ze kunnen worden vastgesteld door het RPO Zorg. Binnen deze plannen zijn de probleemstellingen gereed en zijn tevens de gerichte activiteiten genoemd, inclusief tijdslijn. Deze plannen bevatten ten minste de volgende elementen: doelstelling, (eind)resultaten, randvoorwaarden, tijdlijn, bestuurlijke besluitvorming, concrete projectaanpak, betrokken externe partners, keuzemomenten, risico's, implementatieplan. De regioadviseurs zijn voorzitter en verbinder van de themagroepen, ambtelijk opdrachtgever voor externe projectleiders, bestuurlijk adviseurs richting regionaal bestuurlijke overleggen en bovenregionaal bestuurlijk overleggen.

Het team Regionaal Adviseurs Jeugd ondersteunt de regio in de gezamenlijke ontwikkeling, houdt overzicht op (de voortgang van) alle activiteiten en thema's en daarmee ook op de voortgang van het Regionale Uitvoeringsplan Jeugd. Het team vormt de schakel tussen het lokale beleid, regionale afspraken en (boven)regionale en landelijke ontwikkelingen. Daarbij is de rol van het team gericht op het verbinden, stimuleren, informeren, informatie ophalen, rapporteren, 'halen en brengen', bij de ambtelijke regio-collega's. Het team zit het Regionaal Ambtelijk Overleg Jeugd voor en adviseert het Regionale Ambtelijke Overleg Zorg. Tevens wordt er deelgenomen aan verschillende regionale, bovenregionale en landelijke bijeenkomsten om kennis en ervaringen te delen.

Uitvoeren regiosecretariaat
Binnen het regiosecretariaat blijven wij in 2024 bijdragen aan het versterken van de regionale samenwerking. Dit doen we onder andere door de bestuurlijke regionale overleggen (RPO Zorg, de Bestuurscommissie Inkoop Zorg en de Adviescommissie) en het overleg in voorbereiding hierop (RAO Zorg) efficiënt en effectief te ondersteunen. In 2024 gaat het Regiosecretariaat tevens actief bijdragen aan de doorontwikkeling van de regionale samenwerking, bijvoorbeeld doormiddel van het organiseren van een Regionale Heidag voor Zorg. Het regiosecretariaat is faciliterend voor deze heidagen, de inhoudelijke invulling komt van de regiogemeenten.

Begroting 2026
Naar aanleiding van het verzoek van de portefeuillehouders Financiën op 11 december 2023 en het daaropvolgende verzoek van de MGR aan de bestuur-, en adviescommissies op 21 december 2023, wordt in 2024 onderzocht of, en zo ja welke inhoudelijke keuzes gemaakt moeten worden in de dienstverlening van de module Facilitering Zorg vanaf 2026. Daarbij moet gekeken worden naar welke taken niet of minder uitgevoerd kunnen gaan worden vanaf 2026 als gemeenten zouden besluiten een lagere indexatie voor de dienstverlening vanuit de module toe te passen.

Als uitgangspunt wordt aangehouden dat onderstaande onderwerpen buiten het onderzoek blijven vanwege de aard van de opgave:
1. Projecten welke gericht zijn op het structureel besparen van kosten op maatwerkvoorzieningen van de deelnemende gemeenten;
2. Projecten welke landelijk worden afgedwongen (zoals IZA en de Hervormingsagenda Jeugd);
3. Personele besparingen. Er is op dit moment al sprake van een minimale bezetting in de module en daarnaast wordt landelijk steeds meer van de regio gevraagd waardoor de werklast wellicht in de toekomst zal gaan stijgen. Indien de werklast gaat stijgen zal een grotere bijdrage (mensen en/of middelen) gevraagd worden van regiogemeenten.

Wat gaan we daar voor doen?

We maken een startfoto (waar staan we nu?) en schetsen de toekomst (*waar willen we naar toe?*). Aan de hand hiervan werken we aan teamontwikkeling. Verder gaan we professionaliseren onder andere door werkprocessen in te richten waarmee we toekomstige vraagstukken voor regiogemeenten passend kunnen uitvoeren.

Het Regionaal Uitvoeringsplan Jeugd biedt ruimte om wendbaar te zijn bij onverwachte ontwikkelingen. De verwachte landelijke ontwikkelingen zijn ingebed in de themagroepen en de plannen van aanpak binnen het Regionaal Uitvoeringsplan Jeugd. De regiogemeenten zijn zelf aan zet de ontwikkelingen vanuit de Hervormingsagenda in te bedden in hun beleid.

Wat gaat het kosten?

De begroting voor de samenwerkingsmodule Facilitering Zorg is opgebouwd uit de kosten voor het regiosecretariaat, en de kosten voor het regioadvies en regionale projecten. De kosten voor het regiosecretariaat worden doorbelast aan de deelnemende gemeenten op basis van het aantal inwoners, voor het regioadvies en regionale projecten is de verdeelsleutel het aantal jongeren <18.

		A	B	C	B-A	C-B
Lasten en baten RFZ	Realisatie 2023	Primaire begroting 2024	Gewijzigde begroting 2024	Primaire begroting 2025	Verschil 2024	Verschil 2025-2024
	€ x1.000					
Programma - Personeel	€ 0	€ 0	€ 554	€ 549	€ 554	-€ 5
Regiosecretariaat			*€ 187*	*€ 160*	*€ 187*	*-€ 27*
Regioadvies			*€ 368*	*€ 389*	*€ 368*	*€ 21*
Programma - Uitvoering	€ 0	€ 0	€ 647	€ 679	€ 647	€ 32
Regiosecretariaat			*€ 15*	*€ 15*	*€ 15*	*€ 0*
Regioadvies			*€ 632*	*€ 664*	*€ 632*	*€ 32*
Overhead	€ 0	€ 0	€ 94	€ 96	€ 94	€ 2
Regiosecretariaat			*€ 32*	*€ 28*	*€ 32*	*-€ 4*
Regioadvies			*€ 62*	*€ 68*	*€ 62*	*€ 6*
Programmalasten	**€ 0**	**€ 0**	**€ 1.295**	**€ 1.324**	**€ 1.295**	**€ 28**
Deelnemende gemeenten	€ 0	€ 0	€ 1.295	€ 1.324	€ 1.295	€ 28
Regiosecretariaat			*€ 233*	*€ 203*	*€ 233*	*-€ 30*
Regioadvies			*€ 1.062*	*€ 1.120*	*€ 1.062*	*€ 59*
Baten	**€ 0**	**€ 0**	**€ 1.295**	**€ 1.324**	**€ 1.295**	**€ 28**
Saldo	**€ 0**	**€ 0**	**€ 0**	**€ 0**	**€ 0**	**€ 0**
Onttrekking aan reserve	€ 0				€ 0	€ 0
Dotatie aan reserve	€ 0				€ 0	€ 0
Resultaat Programma	**€ 0**	**€ 0**	**€ 0**	**€ 0**	**€ 0**	**€ 0**

1. **Regiosecretariaat:**
- De personeelslasten bestaan uit de reguliere formatie, in 2024 incidenteel opgehoogd met een beperkt budget voor het verwerken van het archief uit voorgaande jaren.
- Uitvoeringskosten zijn minimaal en bestaan uit budget voor het organiseren van regionale bijeenkomsten.

2. **Regioadvies en regionale projecten:**
- De personeelslasten bestaan uit de reguliere formatie.
- Uitvoeringslasten bestaan uit de in het door colleges vastgestelde uitvoeringsplan Jeugd vastgelegde projecten, evenals kosten voor regionale samenwerking en de regionale website.
- Projecten uit het uitvoeringsplan Jeugd die op basis van een subsidiebeschikking dienen te worden bekostigd, vallen niet binnen deze begroting.

3. **Overheadlasten** bestaan uit de lasten van management, evenals een doorbelasting van P&F diensten. Dit leidt tot een synergievoordeel bij de overige modules.

Programmaplan thema Onderwijs

Module Regionaal Bureau Leerlingzaken Midden-Gelre

Omgeving

Wat zijn de verwachte ontwikkelingen?

RBL algemeen

- We verwachten dat de stijging van het aantal meldingen doorzet gezien de stijging van 25% van het aantal leerplichtmeldingen in het eerste halve schooljaar (augustus 2023 t/m januari 2024) ten opzichte van dezelfde periode in het vorige schooljaar. De onderstaande ontwikkelingen zijn hiervoor mede de reden:
  - De hoge meldingsfrequentie van de scholen;
  - De verwachting dat de migratiestroom van jongeren verder toeneemt;
  - Meer meldingen van luxeverzuim;
  - Toename van ernst en complexiteit van de problematiek.

Doorstroompunt

- Medio 2025 zal naar verwachting de wet ‘van school naar duurzaam werk’ in werking treden. In de loop van 2024 wordt waarschijnlijk duidelijk wat dit betekent voor de dienstverlening en organisatie van het RBL Midden-Gelre.
- In 2024 wordt de nieuwe regeling met financiële verdeling voor de vsv middelen duidelijk. Het CBS heeft verkend of het mogelijk is om een indicator te ontwikkelen om de omvang van de vsv-problematiek per regio te schatten.

Wie zijn onze partners en hoe betrekken we onze partners bij het bereiken van onze doelstellingen?

Gesprekspartner op verschillende niveaus

Er wordt steeds vaker een beroep gedaan op de creativiteit van professionals om leerlingen passende ondersteuning en ontwikkelingskansen te bieden. Om dit te regelen is de samenwerking tussen gemeenten, onderwijs, de sociale (wijk)teams en andere partners in het sociaal en justitieel domein belangrijk. Het RBL Midden-Gelre is hierin vaak de verbindende schakel tussen de verschillende niveaus. Daarom zijn we ook op beleidsniveau gesprekspartner op het snijvlak van onderwijs, zorg en participatie. De Methodische Aanpak Schoolverzuim (MAS) is in de regio de gezamenlijke basis. Met onze samenwerkingspartners willen we (meer) in dialoog om de MAS in de regio verder door te ontwikkelen.

Op welke wijze gaat de module invulling geven aan (burger)participatie? Hoe en met welk doel?

- Komend jaar willen we onderzoeken wat het (lokale) aanbod in onze regio van Maatschappelijke Diensttijd (MDT) kan betekenen in het voorkomen van voortijdig schoolverlaten van jongeren.
- We onderzoeken hoe we jongeren actief kunnen betrekken bij de doorontwikkeling van het Doorstroompunt om met onze dienstverlening zo goed mogelijk aan te sluiten bij de beleefwereld van de jongeren.
- Elke vijf jaar vindt er een Klanttevredenheidonderzoek (KTO) plaats om de kwaliteit van onze dienstverlening te toetsen en waar nodig te verbeteren. Hierbij worden ketenpartners, ouders en jongeren betrokken. De eerstvolgende staat gepland voor 2025.

Activiteiten

Wat willen we bereiken?

Met de uitvoering van (wettelijke) taken heeft het RBL de ambitie dat zoveel mogelijk jeugdigen een route volgen naar een startkwalificatie[1]. Deze startkwalificatie geeft hen een betere uitgangspositie op de arbeidsmarkt. Jeugdigen die ongeoorloofd verzuimen of (dreigen) uit te vallen, begeleidt het RBL terug naar school of naar een andere passende route in zorg of arbeid en jongeren in een kwetsbare positie houden we in beeld.

Beleidsindicatoren taakveld Onderwijs[2]

Beleidsindicatoren	Landelijk gemiddelde 2022[3]	2022[3]	2023[4]	Prognose 2024[5]	Prognose 2025
Absoluut verzuim (per 1.000 leerplichtigen)	**4,2**	1,6	0,7	1	1
Absoluut verzuim (aantal leerplichtigen)		75	41	55	57
Relatief verzuim (per 1.000 leerplichtigen)	**24**	32	37	42	47
Relatief verzuim (aantal leerplichtigen)		1.876	2.120	2.396	2.660
VSV-percentage regio Arnhem (12-23 jaar)	**2,4%**	2,4%	Prognose: 2,2%	2,1%	2%

Toelichting

- De werkwijze om jeugdigen zonder schoolinschrijving snel in beeld te hebben ontwikkelen we door. We verwachten niet dat het aantal verder daalt. Omdat het om lage aantallen gaat, is het lastig te voorspellen hoe zich dit cijfermatig vertaalt.
- We verwachten dat de stijgende trend in het aantal verzuimmeldingen verder doorzet. Deels doordat scholen steeds beter melden, maar ook vanwege een aantal maatschappelijke ontwikkelingen en factoren (toename ernst van problematiek onder jongeren, beschikbaarheid van jeugdhulp en dagbestedingsplekken). Dit beeld is landelijk.
- We verwachten dat het VSV-percentage licht daalt, omdat we de eerdere stijging gedeeltelijk verklaren als gevolg van de coronapandemie en de impact hiervan minder wordt. We willen hierbij opmerken dat het mogelijk is dat de definitie van voortijdig schoolverlaten gaat wijzigen als de doelgroep uitgebreid wordt naar 27 jaar. Dat zou effect kunnen hebben op het percentage. De aanhoudende krapte op de arbeidsmarkt blijft effect hebben op het aantal voortijdig schoolverlaters.

1. Een startkwalificatie is een diploma op ten minste mbo-2, havo of vwo-niveau. Op de 18e verjaardag vervalt de kwalificatieplicht.
2. In de regeling 'beleidsindicatoren gemeenten' zijn drie beleidsindicatoren vastgesteld die door gemeenten in de programmaverantwoording opgenomen moeten worden: absoluut verzuim, relatief verzuim en het vsv-percentage.
3. Bron: DUO/Ingrado 2021 op website 'Waarstaatjegemeente.nl'
4. Bron: DUO art25 rapportage, oktober. Voor deze rapportage wordt een andere peildatum gebruikt dan het jaarverslag van het RBL. De cijfers wijken om die reden af.
5. Gebaseerd o.b.v. de stijging van het aantal meldingen die we zien in de eerste periode van het schooljaar 2023-2024. Voor het aantal leerplichtigen gaan we uit van het aantal in 2023.

Wat gaan we daar voor doen?

Het RBL Midden-Gelre voert de wettelijke taken uit op het gebied van leerplicht, kwalificatieplicht en Doorstroompunt voor de jeugdigen in de leeftijd van 5 tot 23 jaar. Daarnaast participeert het RBL Midden-Gelre bij het regionaal vsv-programma in verschillende teams. We voeren de taken van verzuim 18+ uit, zijn opdrachtnemer voor het Schakelpunt en we leveren de programmaleider voor de Sluitende Keten en de coördinator van Team Overstap.

RBL algemeen

- In 2023 is onderzocht hoe we de organisatie en het management van het RBL toekomstbestendig in kunnen richten. In 2024 wordt deze nieuwe structuur gerealiseerd.
- Het RBL zal de tweede stap zetten in de formatie-uitbreiding.
- Bij de deskundigheidsbevordering ligt de focus dit jaar op bewustwording van de eisen die de Wet Politiegegevens stelt in ons werk en daarnaast op de verdieping van onze methodische manier van werken en het adequaat omgaan met agressie.

Leerplicht

- Het RBL Midden-Gelre en SWV de Verbinding onderzoeken gezamenlijk de mogelijkheden voor onderlinge gegevensuitwisseling van alle thuiszittende leerlingen.
- Als RBL Midden-Gelre willen we meer vorm en inhoud geven aan afhandeling van vrijstellingsaanvragen die betrekking hebben op bezwaar tegen de richting van het onderwijs (art. 5 onder b Lpw). Onderdeel daarvan is kennisverrijking. Daarnaast is dit onderwerp ook onder de aandacht bij brancheorganisatie Ingrado.

Doorstroompunt

- Het RBL Midden-Gelre heeft de wettelijke taak om de doelgroep Jongeren in Kwetsbare Positie (JIKP) te monitoren. Omdat we graag meer voor hen willen doen is er een onderzoek uitgevoerd rondom deze vraag. De uitkomsten willen we komend jaar verder vorm en inhoud geven binnen ons beleid.
- Afgelopen jaar is er een start gemaakt met de pilot Jongeren in Beeld in de gemeente Arnhem. Naar verwachting wordt deze pilot ook uitgevoerd in de gemeente Rheden en Zevenaar.

Wat gaat het kosten?

De begroting 2024 neemt met € 262.000 toe ten opzichte van de primaire begroting. In 2025 stijgt de begroting beperkt: het wegvallen van incidentele lasten uit 2024 compenseert grotendeels de reguliere kostenstijging als gevolg van indexatie.

		A	B	C	B-A	C-B
Lasten en baten RBL	Realisatie 2023	Primaire begroting 2024	Gewijzigde begroting 2024	Primaire begroting 2025	Verschil 2024	Verschil 2025-2024
€ x1.000						
Programma - Personeel	€ 1.628	€ 2.841	€ 2.964	€ 3.069	€ 123	€ 105
Programma - Uitvoering	€ 40	€ 49	€ 51	€ 51	€ 2	€ 1
Overheadlasten	€ 760	€ 927	€ 1.063	€ 1.051	€ 137	-€ 12
Programmalasten	**€ 3.428**	**€ 3.816**	**€ 4.078**	**€ 4.171**	**€ 262**	**€ 94**
Deelnemende gemeenten	€ 2.123	€ 2.551	€ 2.588	€ 2.892	€ 36	€ 305
Overige baten	€ 1.188	€ 0	€ 116	€ 0	€ 116	-€ 116
Regionale bijdrage	€ 117	€ 1.265	€ 1.374	€ 1.279	€ 109	-€ 95
Baten	**€ 3.428**	**€ 3.816**	**€ 4.078**	**€ 4.171**	**€ 262**	**€ 94**
Saldo	**€ 0**	**€ 0**	**€ 0**	**€ 0**	**€ 0**	**€ 0**
Onttrekking aan reserve					€ 0	€ 0
Dotatie aan reserve					€ 0	€ 0
Resultaat Programma	**€ 0**	**€ 0**	**€ 0**	**€ 0**	**€ 0**	**€ 0**

Toelichting:

1. **Personeelslasten** nemen in 2024 beperkt toe:

- In 2024 zetten we de laatste stap van de formatie-uitbreiding, en groeien we met 2,4 fte naar de leerplichtformatie volgens de regeling.
- Er vindt een verschuiving van loonkosten plaats van het programma naar de overhead: de coördinator kwaliteit & bedrijfsvoering maakt plaats voor een extra teamleider.
- Met de groei van leerplichtformatie bouwen we het budget van inhuur voor opvang van de werkdruk af.
- Voor het project transitiecoach, onderdeel van het plan van aanpak jeugdwerkloosheid, begroten we € 109.000. Deze lasten worden rechtstreeks gedekt door een subsidie.
- De stijging in 2025 ontstaat als gevolg van de reguliere loonkostenindexatie.

2. **Uitvoeringskosten** blijven in 2024 en 2025 nagenoeg gelijk. De genoemde stijging ontstaat als gevolg van indexatie.

- Overheadlasten stijgen in 2024 met € 137.000:
- Vanaf 2024 wordt er, naar aanleiding van het in 2023 uitgevoerde organisatieonderzoek, een teamleider toegevoegd aan de managementformatie.
- In 2024 begroten we incidenteel € 60.000 voor de implementatie van het organisatieonderzoek. Daarbij wordt ook rekening gehouden met het opstellen van een communicatiestrategie, passend bij de nieuwe organisatie-inrichting.

3. **Baten** bestaan uit bijdragen van deelnemende gemeenten, de regionale bijdrage voor het Doorstroompunt en overige baten:

- Gemeentelijke bijdragen nemen in 2024 beperkt toe met € 36.000. Als gevolg van beschikbaar gekomen overige baten van extra opdrachten ontstaat dekking voor structurele salariskosten en wordt de loonkostenstijging deels gecompenseerd.
- In 2025 stijgen de gemeentelijke bijdragen, enerzijds als gevolg van indexatie, anderzijds omdat overige baten – waarmee structurele salariskosten gedekt worden - niet zeker zijn.
- Overige baten bestaan in 2024 uit bijdragen voor de coördinator Team Overstap voor het regionale vsv programma, en de opdracht loopbaangesprekken Werk & Inkomen voor gemeente Arnhem. Deze baten zijn voor 2025 nog niet zeker, en daarom niet begroot.
- Onder overige baten os een bedrag van € 60.000 opgenomen, vooruitbetaald door de deelnemende gemeenten in 2023, voor implementatie van het organisatieonderzoek. Dit bedrag en bijbehorende kosten zijn incidenteel in 2024 en daarom niet begroot in 2025.
- De regionale bijdragen bestaan uit de bijdragen voor het Doorstroompunt. In 2024 ontvangt het RBL tevens een subsidie voor de transitiecoach.

Programmaplan thema Participatie

Het programma Participatie bestaat uit de modules:
- WerkgeversServicepunt (WSP) met sinds 2023 daaraan toegevoegd de submodule Steunpunt Social Return on Investment (SROI);
- Werkgeverschap Sociale Werkvoorziening (WgSW) en
- Contractmanagement Inburgeringstrajecten (CmI).

Module WSP

Het WerkgeversServicepunt bestaat uit twee teams: één met de focus op UWV en één met de focus op gemeenten. Beide teams werken nauw samen, met name op het gebied van arbeidsbemiddeling en ontmoetingen.

Met de bestuurscommissie is de afspraak gemaakt dat het programmaplan voor het daaropvolgende jaar (in dit geval 2025) in het voorjaar beperkt blijft tot de financiële kaders van de begroting. In het najaar, de vergadering van de bestuurscommissie van november, wordt het jaarplan 2025 met de daarin te verwezenlijken activiteiten voorgelegd. Hierdoor sluit het jaarplan beter aan op de actuele arbeidsmarktsituatie.

Omgeving

Wat zijn de verwachte ontwikkelingen?

Steunpunt SROI

In 2023 is, op basis van incidentele regionale financiering, een start gemaakt met het organiseren van het Steunpunt SROI binnen het team WSP-gemeenten. Hierdoor was het mogelijk ervaring op te doen met dit steunpunt en de implementatie in de WSP-organisatie vorm te geven. Vanaf 2024 maakt het Steunpunt SROI formeel onderdeel uit van het WSP. De dienstverleningsovereenkomst tussen de MGR/module WSP en gemeenten is hierop aangepast.

Het Steunpunt richt zich zowel op gemeenten en de taak die inkooporganisaties van gemeenten hebben om in hun aanbestedingen SROI-verplichtingen op te nemen, als op de ondernemers die uitvoering geven aan de gemeentelijke contracten. Met deze gemeentelijke opdrachtnemers wordt, op basis van het bouwblokkenmodel, gekeken naar een goede invulling van de SROI-verplichtingen. Activiteiten gericht op het beschikbaar stellen van arbeidsplekken hebben de voorkeur.

Regionaal Verbinder statushouders

In de Kamerbrief “Uitwerking Plan van aanpak Statushouders aan het werk” wordt gesproken over de extra inzet die statushouders nodig hebben om aan het werk te komen. Voor deze doelgroepspecifieke aanpak worden voor de jaren 2023 t/m 2026 rijksmiddelen verstrekt die ingezet kunnen worden voor de financiering van de Regionaal verbinder statushouders. De functie is per februari 2024 belegd bij het WerkgeversServicepunt zodat zowel de expertise van het WSP op de doelgroep statushouders als de intensieve contacten die er zijn met werkgevers hiervoor optimaal benut kunnen worden.

Verhuizing WSP-gemeenten

Het team WSP-gemeenten is begin 2024 verhuisd naar een nieuwe locatie aan de Bruningweg 10 te Arnhem. In dit pand zijn ook Arbeidsontwikkeling en de Digitale Werkplaats van Scalabor gehuisvest. Tevens is dit de locatie van Presikhaaf Schoolmeubelen; een werkgever waar veel mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt gehuisvest zijn. Met deze verhuizing verwachten we tot een intensievere samenwerking en een optimale afstemming van de werkprocessen te kunnen komen met Scalabor.

Transparantie van bestanden

Landelijk is een programma opgezet om te komen tot het verbeteren van de uitwisseling van matchings- gegevens (VUM). Doel is te komen tot een verbetering in het vanuit de systemen organiseren van de verbinding tussen werkzoekenden en vacatures bij werkgevers. De verwachting is dat medio 2025 voor de regiogemeenten en WSP-gemeenten duidelijk is hoe deze gegevensverwerking georganiseerd kan worden, welke investeringen (in applicaties en bijbehorende ondersteuning) daarvoor gedaan moeten worden en hoe het implementatieproces vorm moet krijgen. Dit is dan op tijd voor de uitfasering van de UWV-applicaties (Sonar en WBS) waarvan in de regio gebruik wordt gemaakt en die voor begin 2026 gepland staat.

Regionale samenwerking

Gelijk aan eerdere jaren zal het WSP bijdragen aan regionale ontwikkelingen en projecten/samenwerkingen die in het kader van de regionale strategische agenda worden opgezet. Belangrijke thema's hierbij zijn het verkleinen van de afstand van jongeren naar werk en het vergroten van het netwerk van inclusieve werkgevers. Ook de inzet op statushouders, in brede zin, is een belangrijk item. Overigens wordt er rekening mee gehouden dat de inbreng van incidentele middelen, zowel op landelijk niveau als regionaal, steeds minder zal gaan worden. Op de begroting van het WSP is geen ruimte om structureel middelen op te nemen voor ontmoetingen en evenementen met werkgevers en werkzoekenden. Dat vraagt om creativiteit en samenwerking met gemeenten en andere partners om evenementen te kunnen blijven organiseren. Te denken valt aan het op locatie van een gemeente organiseren van een ontmoeting.
We blijven inzetten op netwerken, ontwikkelen van vakmanschap en deskundigheidsbevordering. Deels is dit in de begroting van de MGR opgenomen, maar ook hierin zoeken we naar samenwerking met en aansluiting bij (regionale) partners waardoor de kosten beperkt kunnen blijven.

Projecten waaraan het WSP vanuit het jaarplan 2024 van de arbeidsmarktregio een bijdrage levert zijn:
- Beschut Werk
- HARRIE-trainingen en intervisiebijeenkomsten
- matchingstafel
- buses for jobs
- stage- en banenfestival specifiek voor jongeren van VSO/Pro- en Entree-onderwijs.

Deze activiteiten worden gefinancierd uit regionale middelen.
Daarnaast wordt deelgenomen aan overlegtafels zoals bij het RMT.

Arbeidsmarktinfrastructuur

Vanaf 2023 wordt vanuit de regio gewerkt aan het mede ontwikkelen van de landelijke kaders en de regionale implementatie van de nieuw te vormen Regionale Werkcentra. De verwachting is dat eind 2024/begin 2025 de contouren hiervan bekend zijn en onderzocht kan gaan worden welke werkvorm het best passend is voor onze arbeidsmarktregio. Voor het WSP zal deze zich enerzijds toespitsen op het behouden en uitbreiden van werkgeverscontacten; met name bij werkgevers die inclusie hoog in het vaandel dragen. Daarbij zal de nadruk steeds meer komen te liggen op:
- het faciliteren van de ontmoeting tussen werkgevers en werkzoekenden;
- het acteren als adviseur van werkgevers bij het vinden van de juiste oplossingen voor HR-problemen in brede zin en;
- het ondersteunen van werkgevers bij de inzet van instrumenten, voorzieningen en subsidies.

Anderzijds zal hierbij de samenwerking met de gemeenten en de zichtbaarheid bij gemeenten en onze belangrijkste partners van belang blijven. Deze samenwerking en zichtbaarheid wordt nu in de vorm van subregionale dienstverlening al vormgegeven, maar zal zich verder intensiveren. Daarbij richten we ons steeds meer op het laten aansluiten van de dienstverlening van het WSP op de ambities die gemeenten geformuleerd hebben. Hierdoor ontstaat een nauw samenspel en een intensieve samenwerking.

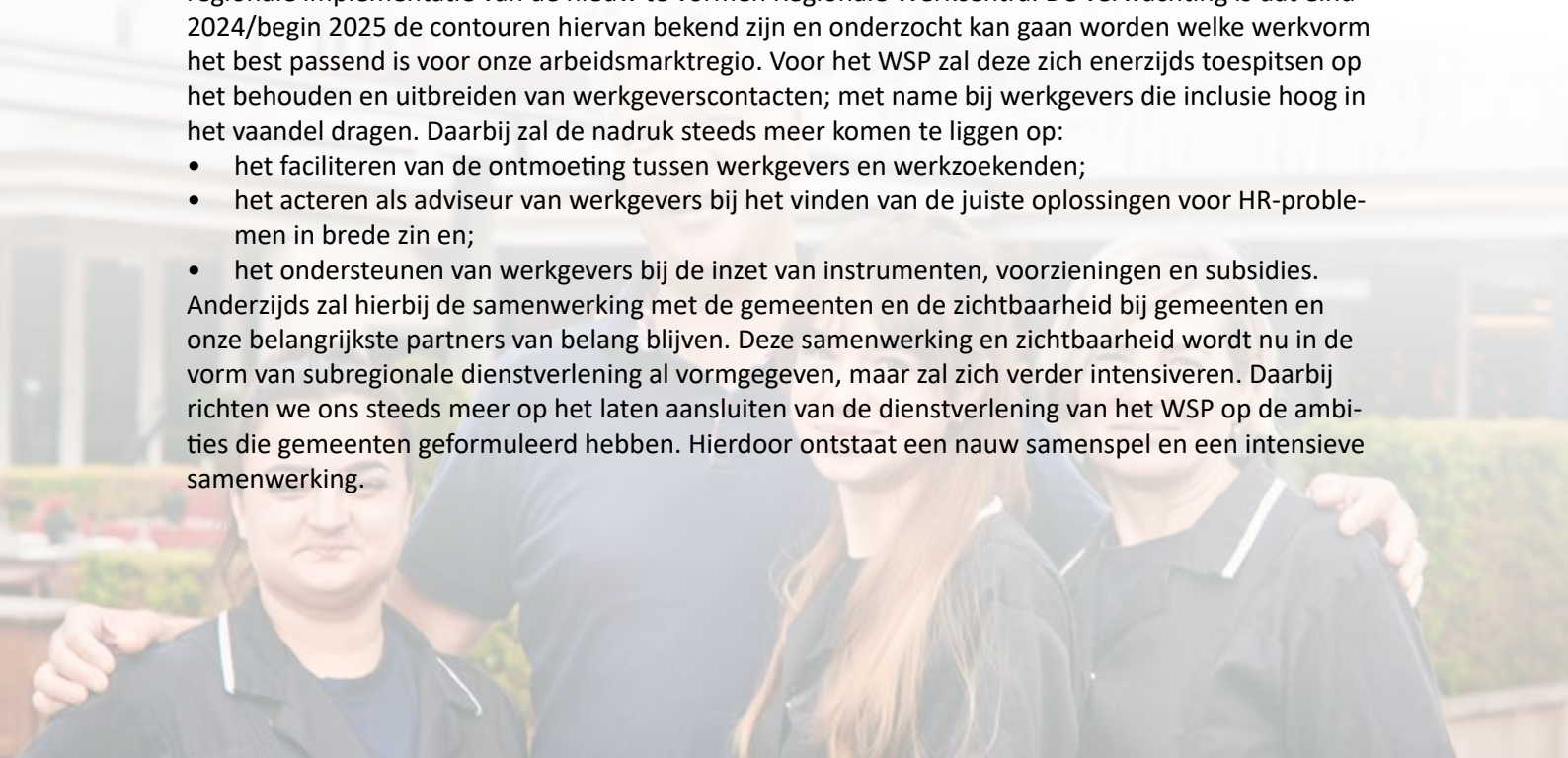

Wie zijn onze partners en hoe betrekken we onze partners bij het bereiken van onze doelstellingen?

- Uitgangspunt in de relatie met de negen deelnemende gemeenten is dat gemeenten en WSP directe samenwerkingspartners zijn die gezamenlijk met andere partijen/partners van gemeenten verantwoordelijk zijn voor het uitstroomresultaat binnen de gemeente.
- Met UWV is de relatie tweeledig: Het team WSP-UWV is onderdeel van de WSP-organisatie in Midden-Gelderland. Daarnaast is de werkzoekendendienstverlening van UWV, gelijk aan onze gemeentelijke partners de partij waar bemiddelbare kandidaten vandaan komen. Binnen het WSP heeft het team WSP-UWV de focus op de werkzoekendendienstverlening van UWV en WSP-gemeenten op die van gemeenten.
- Ook Scalabor is een belangrijke partner van het WSP. Nagenoeg alle kandidaten van de gemeente Arnhem starten het traject naar werk via Scalabor. Bemiddeling van werkfitte kandidaten wordt in afstemming met Scalabor door beide partijen uitgevoerd. Ook voor andere opdrachtgevers verzorgt Scalabor ontwikkeltrajecten. Samen met de bemiddelaars van Scalabor en andere re-integratiepartners wordt voor deze kandidaten gezocht naar de best passende werkplek.
- Op regionaal niveau zijn er nauwe banden met het Netwerkteam van waaruit de uitvoering van projecten in het kader van de regionale strategische agenda worden opgestart. Te denken valt hierbij ook aan de contacten met het Regionaal Mobiliteitsteam en de aanpak van werkloze jongeren en vroegtijdig schoolverlaters waarvoor het WSP onder meer de Matchingstafel organiseert.
- Werkgeverscontacten worden onder meer onderhouden via de ondernemersverenigingen die in de negen gemeenten bestaan en via VNO-NCW.
- Met de Stichting Inclusief Midden-Gelderland zijn nauwe banden om het netwerk van inclusieve werkgevers in de arbeidsmarktregio te vergroten.

Op welke wijze gaat de module invulling geven aan (burger)participatie? Hoe en met welk doel?

In het kader van de SUWI-afspraken is een landelijke monitor ontwikkeld om de werkgeverstevredenheid te meten en hier benchmarkgegevens uit te kunnen halen. De indicator op werkgeverstevredenheid is **7,5**.

Activiteiten

Wat willen we bereiken?

Doelstelling op vacaturevervulling en plaatsingen

Het team WSP-gemeenten heeft met de gemeenten afgesproken om met name kwalitatieve resultaatafspraken te maken op onder meer het gebied van samenwerking/partnership, vacaturevervulling en plaatsingen. De aantallen worden uiteraard wel gemonitord en gerapporteerd.

Prestatie-indicatoren

Voor WSP-gemeenten wordt de verantwoording van de resultaatafspraken vormgegeven tijdens de kwartaalgesprekken met gemeenten en in het halfjaarbericht en jaarverslag aan de Bestuurscommissie.

- *Aansluiting op ambities gemeenten*: in onze gesprekscyclus met gemeenten halen wij op welke ontwikkelingen zich voordoen in de werkzoekendendienstverlening en hoe wij hier onze bijdrage aan kunnen leveren, zodat we maximaal aansluiten op de gemeentelijke ambities. De focus voor 2024 ligt vooral op aanbodgericht werken, aansluiten op de lokale arbeidsmarkt, het stimuleren van samenwerking met andere gemeentelijke partijen en de contacten met Economische Zaken/ de bedrijfscontactfunctionaris.

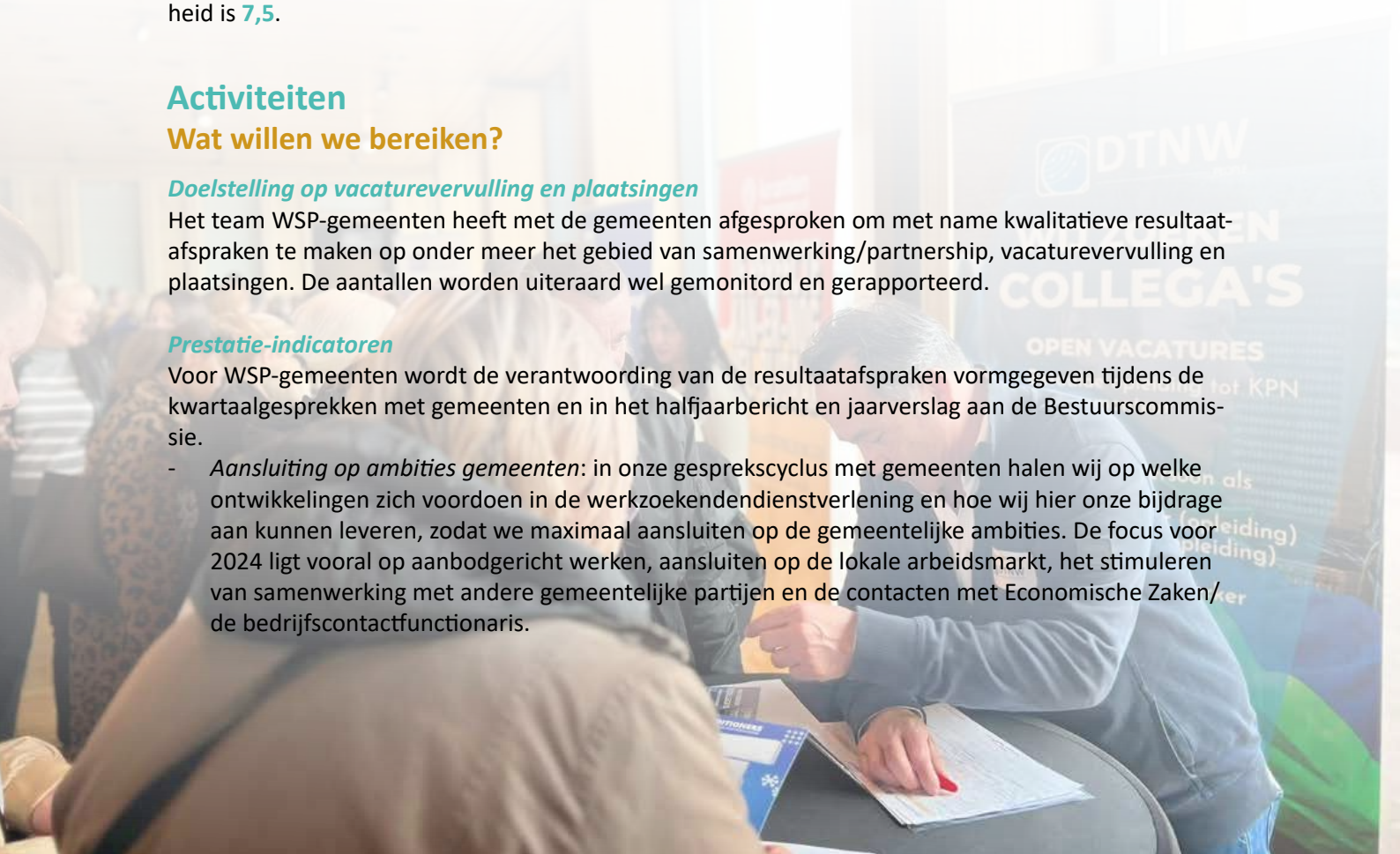

- *Vacaturevervulling*: in aansluiting hierop zijn we met gemeenten in gesprek over een andere benadering van de taakstelling op vacaturevervulling. De prestaties op deze KPI zijn immers ook afhankelijk van het aantal werkfitte kandidaten/werkzoekenden dat door ketenpartners wordt aangemerkt en in beeld is gebracht. Met de deelnemende gemeenten zijn afspraken gemaakt over het transparant maken van het arbeidspotentieel.

Aanvullend hierop willen wij voor 2024 toewerken naar een prestatie-indicator gericht op het percentage bedrijven in Midden-Gelderland dat actief door het WSP benaderd is. Met behulp van deze informatie kan vanaf 2025 een ambitie vastgelegd worden waarop gestuurd gaat worden.

Wat gaan we daar voor doen?

Ambities WSP Midden-Gelderland

De gezamenlijke ambitie van het WSP Midden-Gelderland is door de managers van het WSP voor het voetlicht gebracht tijdens de heidag van 30 augustus 2023:

- Focus op *core business*: WSP is als strategisch partner een gids voor werkgevers en draagt bij aan het bij elkaar brengen van vraag en aanbod op de arbeidsmarkt.
- Uitwerking geven aan de *drempelloze klantreis*: WSP werkt nauw samen met de verschillende disciplines van UWV en op subregionaal niveau met gemeenten met als resultaat een hogere klanttevredenheid en hogere uitstroom.
- *Vakmanschap en deskundigheidsbevordering*: WSP organiseert zes keer per jaar een kennissessie voor de eigen medewerkers.

Focus WSP Midden-Gelderland

Het WSP Midden-Gelderland geeft werkgevers een compleet pakket aan dienstverlening. Hierbij staat de vraag van werkgevers centraal. In de dienstverlening heeft WSP een aantal focuspunten:

- *Preventie en baanbehoud*: we bevorderen duurzame inzetbaarheid van werknemers en baanbehoud bij werkgevers en beperken daarmee instroom in een uitkering. Dit doen we onder andere door het stimuleren van een “leven lang ontwikkelen” in samenwerking met het Leerwerkloket en het inzetten op nazorg en begeleiding op de werkplek.
- *Inclusieve arbeidsmarkt*: we richten ons op aan het werk helpen van mensen die normaal gesproken niet zo makkelijk aan het werk komen. We bestendigen onze relatie met inclusieve werkgevers en vergroten dit netwerk. We stimuleren hen voor deze groep werkzoekenden ruimte te maken binnen hun bedrijf door te adviseren over gebruik van voorzieningen en financiële ondersteuning.
- *Maatwerk*: we hebben binnen de dienstverlening vanuit de bedoeling oog voor de menselijke maat en maatwerk. Wanneer onze dienstverlening knelt, kijken we of er andere mogelijkheden zijn, bijvoorbeeld door aanbodgericht te werken. Hierbij stemmen we ook af met andere afdelingen van gemeenten en UWV.
- *Drempelloze klantreis*: we stellen de ervaring vanuit klantperspectief en de gewenste dienstverlening centraal, zodat werkzoekenden en werkgevers een zo soepel mogelijk proces ervaren tussen het WSP, gemeenten en/of UWV.
- *Intensiveren samenwerking Klant & Service (K&S) en Arbeidsjuridische Dienstverlening (AJD) van UWV en Economische Zaken van gemeenten*: we trekken samen op met de accountmanagers van grote werkgevers van K&S en de consulenten van de AJD, zodat we werkgevers een completere dienstverlening kunnen bieden. We trekken samen op met de bedrijfscontactfunctionarissen van gemeenten. Dit leidt ertoe dat EZ en WSP samen nieuwe ondernemers in de regio bezoeken waardoor deze sneller op weg geholpen worden; ook op het gebied van werkgeversdienstverlening.

Ontmoetingen en evenementen

WSP Midden-Gelderland heeft voor 2024 regionale middelen aangevraagd om voor werkgevers en werkzoekenden evenementen en ontmoetingen te organiseren. Bij werkgevers stimuleren wij hiermee dat zij steeds inclusiever gaan werken, waardoor met name mensen met een grote afstand tot de arbeidsmarkt meer kansen krijgen op duurzaam werk. Door het WSP zijn hierover de volgende afspraken gemaakt:

- Eén keer per kwartaal wordt een evenement georganiseerd gericht op de brede doelgroep van het WSP. Daarbij wordt per kwartaal een specifiek thema extra aandacht gegeven. Bij deze evenementen worden ook andere partners, zoals bijvoorbeeld het Leerwerkloket, betrokken.
- Naast de kwartaalevenementen organiseren we kleinere “ontmoetingen” in de vorm van banenmarkten, meet & greets en op een branche, werkgever of doelgroep gerichte activiteiten. Deze kleinere events worden vanuit één van de WSP-teams geïnitieerd.
- In de communicatie wordt het campagne-denken ingezet, waardoor ieder kwartaal een eigen “kleur en invulling” krijgt.
- Gewerkt wordt met een **digitale eventkalender** die gepubliceerd wordt op de **website** van het WSP. Andere partners kunnen hierop ook eigen events aandacht geven.

Wat gaat het kosten?

De begroting van het WSP neemt in 2024 toe met € 367.000, en daalt in 2025 met € 153.000 ten opzichte van 2024. Deze schommeling wordt veroorzaakt door de regionale opdrachten.

		A	B	C	B-A	C-B
Lasten en baten WSP	Realisatie 2023	Primaire begroting 2024	Gewijzigde begroting 2024	Primaire begroting 2025	Verschil 2024	Verschil 2025-2024
€ x1.000						
Programma - Personeel	€ 1.407	€ 1.421	€ 1.604	€ 1.658	€ 183	€ 54
Programma - Uitvoering	€ 65	€ 28	€ 246	€ 74	€ 218	-€ 173
Overhead	€ 476	€ 591	€ 558	€ 523	-€ 33	-€ 34
Programmalasten	**€ 1.947**	**€ 2.041**	**€ 2.408**	**€ 2.255**	**€ 367**	**-€ 153**
Deelnemende gemeenten	€ 1.658	€ 2.041	€ 2.041	€ 2.255	€ 0	€ 214
Overige baten	€ 289	€ 0	€ 367	€ 0	€ 367	-€ 367
Baten	**€ 1.947**	**€ 2.041**	**€ 2.408**	**€ 2.255**	**€ 367**	**-€ 153**
Saldo	**€ 0**	**€ 0**	**€ 0**	**€ 0**	**€ 0**	**€ 0**
Onttrekking aan reserve					€ 0	€ 0
Dotatie aan reserve					€ 0	€ 0
Resultaat Programma	**€ 0**	**€ 0**	**€ 0**	**€ 0**	**€ 0**	**€ 0**

Toelichting:

1. **Personeelslasten** nemen in 2024 toe met € 183.000:
- In 2024 houden we rekening met circa € 140.000 aan personeelslasten voor regionale opdrachten.
- Vaste invulling van de formatie voor het steunpunt SROI valt goedkoper uit dan de huidige externe invulling (€ 13.000).
- De resterende ontwikkeling bestaat uit loonkostenindexatie.

2. **Uitvoeringslasten** vallen in 2024 € 218.000 hoger uit dan de primaire begroting:
- Deze stijging wordt volledig veroorzaakt door de regionale opdrachten. Deze regionale opdrachten zijn niet zeker, en daarom niet begroot in 2025.
- In 2025 houden we rekening met licentiekosten voor werving- en selectiesoftware (€ 45.000).

3. **Overheadlasten** vallen in 2024 € 33.000 lager uit:
- In verband met synergievoordeel door de nieuwe samenwerkingsmodule RFZ en een verlengde dienstverleningsovereenkomst voor de P&F diensten ontstaat een besparing op de indirecte overhead.
- Het WSP verhuist in 2024 naar een kleinere en passender huisvesting. Hierdoor ontstaat een kleine besparing in 2024, rekening houdend met implementatiekosten. In 2025 is er geen sprake van implementatiekosten, en is er sprake van een structurele verlaging van overheadkosten.

4. **Baten** bestaan uit bijdragen van deelnemende gemeenten en bijdragen voor regionale opdrachten:
- Gemeentelijke bijdragen blijven in 2024 gelijk aan de primaire begroting; de loonkostenindexatie wordt gecompenseerd door de hierboven genoemde besparing op overhead. In 2025 stijgen de gemeentelijke bijdragen. Enerzijds als gevolg van indexatie, anderzijds omdat overige baten, waarmee structurele salariskosten gedekt worden, niet zeker zijn.

Overige baten bestaan in 2024 uit: onder andere de Harrie-trainingen, de Matchingstafel, het regionaal verbindingsproject statushouders en een budget voor evenementen. Deze baten zijn voor 2025 niet zeker.

Module Werkgeverschap SW-medewerkers

Omgeving

Wat zijn de verwachte ontwikkelingen?

In 2020 is de dienstverlening én het gekozen construct met een scheiding tussen het formeel werkgeverschap (MGR) en materieel werkgeverschap (Scalabor) voor de eerste keer geëvalueerd. De afspraken tussen Scalabor, gemeenten en de MGR zijn, na een verkennend onderzoek met ingang van 2022 gecontinueerd voor de periode 2022 – 2025 (met een opzegtermijn van twaalf maanden). Eind 2024 moet derhalve iedere individuele gemeente een besluit genomen hebben over de voortzetting van de afspraken en de voorwaarden die daarvoor gelden. Hetzelfde geldt voor de MGR en voor Scalabor.

Op verzoek van het RPO heeft de MGR begin 2024 de taak op zich genomen om onderzoek te doen naar de mate van tevredenheid bij partijen en te komen tot een voorstel voor de toekomst vanaf 1 januari 2026.

Inhoudelijke vraagstukken die met de evaluatie beantwoord moeten worden, hebben betrekking op:
- tevredenheid met de huidige werkwijze zowel vanuit de gemeenten, de MGR als Scalabor (directie en medewerkers);
- de financiële effecten van het continueren van afspraken;
- de effecten/uitwerking van andere ontwikkelingen vanuit de Participatiewet;
- de looptijd waarover gemeenten afspraken willen maken.

Uitkomsten van het onderzoek richten zich op:
- de inhoud van de afspraken tussen gemeenten en Scalabor en, inherent daaraan, tussen de MGR en Scalabor;
- de looptijd van de nieuwe afspraken c.q. de termijn die gehanteerd wordt voor het bijgestelde aanwijzingsbesluit en de daarbij behorende regeling.

In lijn met het vernieuwde aanwijzingsbesluit is door de MGR ook een hernieuwde dienstverleningsovereenkomst aangegaan met Scalabor voor de uitvoering van de personeels- en salaris¬administratieve taken. Vanaf 2024 dient voor de begroting rekening te worden gehouden met een indexatie van de kosten conform de bepalingen in de nieuwe DVO.

Op regionaal niveau wordt door gemeenten begin 2024 een onderzoek uitgevoerd naar de toekomst van sociaal ontwikkelbedrijven in onze regio. Vraag daarbij is vooral welke vormen van dienstverlening voor de toekomst bij het sociaal ontwikkelbedrijf belegd kunnen gaan worden. Hoewel het onderzoek zich, zeker in de beginfase, niet specifiek richt op het bedrijf Scalabor, wordt voorzien dat de uitkomsten van het onderzoek effect zullen hebben op de hiervoor genoemde verkenning en contractafspraken.

De groep SW-medewerkers daalt jaarlijks met ruim 100 mensen. De verwachting is dat er begin 2024 nog zo'n 1.600 medewerkers (1.318 fte) in dienst zijn bij de MGR en dat dat aantal eind 2027 zal zijn gedaald tot ca. 1.200 personen. Deze aantallen zijn inclusief ca. 56 Begeleid Werkers. De gemiddelde uitstroom is berekend op 5%.

Wie zijn onze partners en hoe betrekken we onze partners bij het bereiken van onze doelstellingen?

Naast de negen deelnemende gemeenten heeft de module WgSW voornamelijk contact met Scalabor als materieel werkgever voor de SW-populatie en met Cedris als kennispartner.

Op welke wijze gaat de module invulling geven aan (burger)participatie? Hoe en met welk doel?

Scalabor voert onder haar medewerkers jaarlijks een medewerkersbelevingsonderzoek uit. De uitkomsten van dit onderzoek worden gedeeld met de MGR/module WgSW.

Activiteiten

Wat willen we bereiken?

Ook voor 2025 wordt invulling gegeven aan de formele werkgeversrol voor SW-medewerkers. Dat betekent dat ontwikkelingen die van invloed zijn op de werkgeversrol vanuit de module worden gesignaleerd en daar waar nodig vertaald naar beleid en/of regelgeving ten aanzien van de SW-medewerkers. Verder blijft de focus op de naleving van de afspraken met Scalabor zoals vastgelegd in de dienstverleningsovereenkomst.

Wat gaan we daar voor doen?

Het doel van de module werkgeverschap SW is het formeel werkgeverschap voor de SW-medewerkers van de negen deelnemende gemeenten borgen en zorgen voor aansluiting op het aanwijzingsbesluit van deze gemeenten. Per 2023 zijn hernieuwde afspraken gemaakt met Scalabor over het vervullen van de taken in het kader van het materieel werkgeverschap, bestaande uit:

- Invulling geven aan de werkgeversrol, te weten formele kwesties als in- en uitdiensttreding van personeel, aanstellingen en ontslag.
- De betaling en financiering van de loonkosten en werkgeverslasten. Deze kosten worden door de deelnemende gemeenten betaald. De module WgSW draagt er zorg voor dat dit bedrag vooraf goed wordt begroot en geïnd bij de deelnemende gemeenten en dat de betalingen aan SW-medewerkers goed verloopt.

De module WgSW ziet erop toe dat de afspraken die zijn gemaakt in de DVO met Scalabor goed worden nageleefd en dat de ontwikkelingen en resultaten worden gedeeld in de bestuurscommissie.

Wat gaat het kosten?

De begroting voor WgSW daalt in 2024 met € 682.000, als gevolg van een hoger dan begrootte uitstroom in 2023 en lagere loonkostenstijging dan begroot in 2023.

		A	B	C	B-A	C-B
Lasten en baten WgSW	Realisatie 2023	Primaire begroting 2024	Gewijzigde begroting 2024	Primaire begroting 2025	Verschil 2024	Verschil 2025-2024
€ x1.000						
Programma - Personeel	€ 52.032	€ 52.708	€ 52.043	€ 52.266	-€ 664	€ 223
Programma - Uitvoering	€ 22.374	€ 2.148	€ 2.226	€ 2.207	€ 78	-€ 19
Overhead	€ 128	€ 168	€ 142	€ 149	-€ 26	€ 7
Programmalasten	**€ 54.395**	**€ 55.023**	**€ 54.411**	**€ 54.622**	**-€ 612**	**€ 211**
Deelnemende gemeenten	€ 52.442	€ 53.233	€ 52.551	€ 52.830	-€ 682	€ 279
Overige baten	€ 212	€ 323	€ 200	€ 201	-€ 123	€ 1
Buitengemeenten	€ 1.737	€ 1.467	€ 1.660	€ 1.592	€ 193	-€ 69
Baten	**€ 54.391**	**€ 55.023**	**€ 54.411**	**€ 54.622**	**-€ 612**	**€ 211**
Saldo	**-€ 4**	**€ 0**	**€ 0**	**€ 0**	**€ 0**	**€ 0**
Onttrekking aan reserve	€ 4	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0
Dotatie aan reserve					€ 0	€ 0
Resultaat Programma	**€ 0**	**€ 0**	**€ 0**	**€ 0**	**€ 0**	**€ 0**

1. **Personeelslasten** nemen in 2024 met € 664.000 af ten opzichte van de primaire begroting. De uitstroom in 2023 was hoger (6,2%) dan begroot (5%); dit leidt tot een lagere beginstand per 2024. Daarnaast was de loonstijging in 2023 lager dan verwacht, dit heeft een structurele doorwerking. Voor 2025 gaan we uit van de loonkostenontwikkeling uit de septembercirculaire, te weten 5,8%. Daarmee ligt de begrootte loonkostenstijging boven de uitstroom, en nemen de lasten beperkt toe.
   In voorgaande jaren ontving de MGR het Lage InkomensVoordeel. In 2024 wordt deze tegemoetkoming versneld afgeschaft (€ 300.000 nadeel). In 2025 bestaat deze tegemoetkoming in zijn geheel niet meer.

Personeelskosten SW Euro x 1.000	2023 *Realisatie*	2024 *Primaire Begroting*	*Aannames 2024*	2024 *Gewijzigde Begroting*	2025 *Primaire Begroting*
Salarissen	**€ 50.829**	**€ 51.763**	**6,70%**	**€ 50.885**	**€ 51.144**
Transitievergoeding	**€ 33**	**€ 20**		**€ 19**	**€ 20**
LIV	**-€ 627**	**-€ 420**		**-€ 90**	
Reiskosten	**€ 588**	**€ 983**		**€ 1.007**	**€ 957**
Eenmalige uitkering	**€ 1.108**			**€ 0**	
Overige personeelskosten	**€ 101**	**€ 217**	**6,70%**	**€ 222**	**€ 211**
Totaal Personeelskosten SW	**€ 52.032**	**€ 52.565**		**€ 52.043**	**€ 52.332**
Indicatoren					
Dienstverbanden SW (Fte)	**1.382**	1.331	-5,00%	1.313	1.247
Personeelkosten/Fte	**€ 37.650**	€ 39.487		€ 39.640	€ 41.958
CAO stijging	**6,0%**	4,2%	6,7%	6,7%	5,8%
Totaal loonkosten/Fte	**36.350**	€ 38.885		€ 38.758	€ 41.006
Werkgeverslasten/Fte	**36.779**				
Sociale lasten/Fte	**5.241**	€ 5.273		€ 5.592	€ 5.966

2. **Uitvoeringskosten** nemen toe met € 78.000 als gevolg van een hoger dan verwacht aantal begeleid werkers. In 2025 dalen uitvoeringskosten door de uitstroom van SW-medewerkers. Daarmee dalen ook de kosten van de DVO met Scalabor voor het uitvoeren van het materieel werkgeverschap.

3. **Overheadlasten** dalen door het synergievoordeel van de nieuwe samenwerkingsmodule RFZ en door een verlengde dienstverleningsovereenkomst voor de P&F diensten ontstaat een besparing op de indirecte overhead.

4. **Baten** bestaan uit de bijdragen van deelnemende gemeenten, overige baten en de rijksbijdrage voor SW-medewerkers uit buitengemeenten:
- De gemeentelijke bijdragen dalen in 2024 met € 682.000 ten opzichte van de primaire begroting 2024. In 2025 stijgen de bijdragen beperkt, aangezien de loonkostenstijging naar verwachting hoger ligt dan de uitstroom.
- Overige baten dalen met € 123.000. Enerzijds houden we voorzichtigheidshalve geen rekening met een subsidieontvangst. Anderzijds zien we dat met het afnemen van de SW-medewerkers er minder sprake is van doorbelasting van overige personeelskosten.

De rijksbijdrage voor buitengemeenten stijgt met € 193.000 ten opzichte van de primaire begroting. De geprognosticeerde daling in 2025 heeft te maken met uitstroom van SW-medewerkers.

Module Contractmanagement Inburgeringstrajecten

Omgeving

Wat zijn de verwachte ontwikkelingen?

Per 1 januari 2022 is de nieuwe wet Inburgering (Wi2021) in werking getreden. De negen gemeenten van de arbeidsmarktregio Midden-Gelderland hebben voor de uitvoering van deze wet gezamenlijk contracten afgesloten met taalaanbieders. Hiervoor zijn drie percelen ingekocht op de volgende leerroutes:

- De B1 route; een route voor taal en (vrijwilligers)werk. Inburgeringsplichtigen spreken en schrijven binnen maximaal 3 jaar de Nederlandse taal op niveau B1. Tegelijk kunnen zij meedoen door (vrijwilligers)werk.
- De onderwijsroute; een route vooral voor jongeren. Zij leren de Nederlandse taal op niveau B1 of hoger. Ook worden zij dan voorbereid op het volgen van een mbo-, hbo- of universitaire opleiding.
- De zelfredzaamheidsroute; een route voor inburgeringsplichtigen waarvoor route 1 en 2 te moeilijk is. Zij leren de Nederlandse taal op een lager niveau (A1-niveau). Deze mensen worden voorbereid (op een eenvoudige manier) om mee te doen in de Nederlandse samenleving.

Regionaal is een werkgroep Inburgering actief die gericht is op zowel het stroomlijnen van de contacten met aanbieders en het toezien op de contractafspraken als op het (door)ontwikkelen van inburgeringsbeleid en de daaraan te relateren participatie van inburgeraars in de maatschappij.
De deelnemende gemeenten hebben bij de MGR de opdracht neergelegd tot contractbeheer over de inburgeringstrajecten. Het gaat om de volgende taken:

- contractbeheer en contractmanagement;
- toegankelijk maken van contractinformatie;
- informatie ophalen over de behaalde resultaten;
- contractgesprekken voeren op grond van informatie en signalen en;
- het verzorgen van rapportages.

De contracten met de huidige taalaanbieders lopen formeel tot eind 2024. In de contracten is opgenomen dat er een mogelijkheid is om tweemaal voor één jaar te verlengen. Ten tijde van het schrijven van deze gewijzigde begroting wordt onderzocht of voor alle percelen deze verlengingsoptie bruikbaar is of dat één of meerdere percelen opnieuw ingekocht gaan worden per 2025. Mocht dat laatste het geval zijn, dan zal voor die percelen het inkoopproces gaan lopen. Mogelijk wordt de procesbegeleiding bij de MGR neergelegd. Als dat het geval is, dan zullen hiervoor contractafspraken tussen de MGR en de deelnemende gemeenten gemaakt worden en worden vastgelegd in een dienstverleningsovereenkomst.

Wie zijn onze partners en hoe betrekken we onze partners bij het bereiken van onze doelstellingen?

De module CmI heeft contacten met:

- De aan de module deelnemende gemeenten;
- De regionale werkgroep Inburgering die de negen deelnemende gemeenten vertegenwoordigen en inhoudelijk betrokken zijn bij de uitvoering van de inburgeringstrajecten;
- De contractpartijen waarmee afspraken zijn gemaakt op één of meerdere percelen.

Wat gaat het kosten?

Lasten en baten CMI	Realisatie 2023	A Primaire begroting 2024	B Gewijzigde begroting 2024	C Primaire begroting 2025	B-A Verschil 2024	C-B Verschil 2025-2024
€ x 1.000						
Programma - Personeel	€ 47	€ 49	€ 51	€ 54	€ 2	€ 3
Programma - Uitvoering	€ 8	€ 8	€ 8	€ 8	€ 0	€ 0
Overheadlasten	€ 20	€ 21	€ 22	€ 22	€ 1	€ 1
Programmalasten	**€ 76**	**€ 78**	**€ 81**	**€ 85**	**€ 3**	**€ 4**
Deelnemende gemeenten	€ 76	€ 78	€ 81	€ 85	€ 3	€ 4
Baten	**€ 76**	**€ 78**	**€ 81**	**€ 85**	**€ 3**	**€ 4**
Saldo	**€ 0**	**€ 0**	**€ 0**	**€ 0**	**€ 0**	**€ 0**
Onttrekking aan reserve					€ 0	€ 0
Dotatie aan reserve					€ 0	€ 0
Resultaat Programma	**€ 0**	**€ 0**	**€ 0**	**€ 0**	**€ 0**	**€ 0**

De werkzaamheden binnen de module CMI worden uitgevoerd door het team Inkoop Zorg. De begroting is een voortzetting van de voorgaande begroting.

Actualisatie van loon en prijsontwikkelingen in 2024 leiden tot een beperkte ophoging van de begroting. Voor 2025 houden we rekening met de reguliere indexatie.

CMI wordt bekostigd door de 9 deelnemende gemeenten op basis van het inwoneraantal en deelname aan de zorgvormen.

Programmaplan MGR Beheerorganisatie

Omgeving

Wat zijn de verwachte ontwikkelingen?

De verwachting is dat 2024 en 2025 zich zullen kenmerken door een samenleving die aan het herstellen is na een periode van hoge inflatie, onzekerheid over prijsontwikkeling, onzekerheid over het landelijke politieke landschap en de effecten daarvan voor gemeenten en hun inwoners.
We zien dat als MGR terug in vraagstukken over tarieven in zorgcontracten en effecten op de arbeidsmarkt. We zien dit ook terug in zorgen over de financiële situatie van gemeenten en van onze SW-medewerkers die een lagere indexering van hun arbeidsvoorwaarden kennen dan vele andere CAO's. Daarnaast zien we dat de arbeidsmarkt voor het werven van specialistische medewerkers steeds uitdagender wordt.

De MGR is een uitvoeringsorganisatie. De governance van de MGR is hierop ingericht. Gemeenten dragen zorg voor een duidelijke opdrachtverlening – 'het wat'. De MGR met haar bestuurscommissies draagt zorg voor de uitvoering – 'het hoe'. Het is belangrijk dat iedereen zich bewust is van deze rolverdeling en we elkaar daarop blijven aanspreken.

Vanaf 2024 gaat de MGR de Regionale Portefeuillehouders Zorg faciliteren bij hun beleidsvoorbereidende werkzaamheden en projectmatige activiteiten op het vlak van Jeugd. Deze faciliterende werkzaamheden zijn ondergebracht in de nieuwe module Regionale Facilitering Zorg. Colleges hebben voor het bepalen van de werkzaamheden en projecten een uitvoeringsplan Jeugd vastgesteld. Het bijbehorende budget dat opgenomen wordt in de begroting van de MGR, wordt gefinancierd uit de hiervoor reeds bestemde middelen bij gemeenten in de regionale meerjarenbegroting Jeugd. Dit is ook tegelijkertijd de achtergrond van de begrotingswijziging 2024.

In 2024 gaan we de regeling beperkt aanpassen zodat de taken van de nieuwe module beter geformuleerd zijn. Ook moeten we de verdeelsleutel van de activiteiten voor Jeugd aanpassen in de regeling. Gemeenten hebben afspraken gemaakt over verdeling van deze kosten op grond van het aantal jeugdigen per gemeente in plaats van de algemene verdeelsleutel die gericht is op het aantal inwoners. Dit was nog niet duidelijk bij het wijzigen van de regeling in 2023 en zal daarom in 2024 gecorrigeerd worden.

In 2025 zullen we voor het eerst de regeling gaan evalueren, zoals opgenomen in de gewijzigde regeling. Dit is ook het moment dat het Algemeen Bestuur de uitvoering van de nieuwe module Regionale Facilitering Zorg gaat evalueren. In het voorjaar van 2024 zal de opzet van de evaluatie worden geformuleerd.

Dit is ook een goed moment om de bezetting van de beheerorganisatie tegen het licht te houden. Daarbij blijft het uitgangspunt 'lean en mean', maar het moet wel passen bij de verwachting die gemeenten en andere overheden hebben van de bedrijfsvoering van een gemeenschappelijke regeling op grond van wet- en regelgeving.

Wie zijn onze partners en hoe betrekken we onze partners bij het bereiken van onze doelstellingen?

Intensieve samenwerking
Het uitvoeren van onze werkzaamheden op basis van duidelijke opdrachtverlening van de deelnemende gemeenten kan alleen door intensieve samenwerking met een groot aantal partners. Voor MGR beheer gaat het met name om de bestuurlijke omgeving en de gemeentelijke organisaties.

Colleges en gemeenteraden
In 2023 zijn we samen met griffies en andere gemeenschappelijke regelingen gestart met het organiseren van gezamenlijke raadsinformatiebijeenkomsten. Dit is alle partijen goed bevallen en zal in 2024 gecontinueerd worden. Dat betekent dat we in mei en november een bijeenkomst plannen. Daarnaast maken we tenminste twee digitale nieuwsbrieven om raadsleden te informeren. De MGR kan ook besluiten om bij belangrijke ontwikkelingen raden actief te informeren of op verzoek naar raden toe te gaan voor een toelichting op ontwikkelingen.

De nu voorliggende wijziging van de regeling gaat in twee rondes: Gemeenteraden kunnen eerst hun zienswijze geven op de voorgestelde wijziging. Nadat deze zijn verwerkt volgt een verzoek om toestemming te verlenen aan de colleges om de regeling te mogen wijzigen. Aangezien het een kleine verbetering is van de formulering, is er geen aanleiding om extra raadsinformatiebijeenkomsten te houden. We zullen daarvoor de geplande gezamenlijke bijeenkomsten gebruiken.

Andere GR-en en gemeenten
We blijven samenwerken met andere GR-en en griffies om raden goed te informeren en processen met elkaar af te stemmen. We blijven ook voor onze bedrijfsvoering afstemmen met gemeenten en GR-en. Bij gemeenten gaat het om het leveren van capaciteit op het vlak van juridische advisering en om gemeenten die onze huisvesting mogelijk maken. Daarnaast werken we samen met andere Gemeenschappelijke Regelingen, zoals de RID en de Connectie voor dienstverlening op het vlak van bijvoorbeeld ICT en met 1Stroom voor onze HR dienstverlening en financiële administratie. Daarnaast stemmen we met andere GR-en en individuele gemeenten af in hoeverre we kunnen samenwerken op de inzet van expertise bij specialistische functies in de bedrijfsvoering. Verder willen we ook de komende jaren met andere GR-en en gemeenten kijken in hoeverre we kunnen samenwerken als het gaat om onze arbeidsmarktpositie.

Op welke wijze gaat de module invulling geven aan (burger)participatie? Hoe en met welk doel?

De MGR is een uitvoeringsorganisatie. Beleidsontwikkeling wordt bij gemeenten gedaan en/of regionaal voorbereid en door de colleges vastgesteld. Dit kan leiden tot het uitvoeren van regionale taken die bij de MGR worden ondergebracht. Wanneer de uitvoering van deze taken zou leiden tot het informeren en/of actief betrekken van inwoners, dan gebeurt dat via de modules. Dit wordt dan aangegeven in het programmaplan van de betreffende module.

De MGR draagt zorg voor een up-to-date website en het openbaar zetten van de relevante documenten. De website van de MGR heeft op grond van toegankelijkheid een score B.

Activiteiten
Wat willen we bereiken?

Inclusie en diversiteit
De MGR staat met dienstverlening zoals inkoop zorg, leerlingzaken en werkgeverservicepunt voor een inclusieve samenleving en inclusief werkgeverschap. De medewerkers van de MGR begrijpen voor en met wie ze werken en (h)erkennen de grote variatie in talenten die waardevol is voor de externe dienstverlening. Daarom wordt er grote waarde gehecht aan de inclusie en diversiteit in de interne samenwerking en van onze medewerkers. We willen in 2024 kijken hoe we inclusie en diversiteit nog meer kunnen borgen in onze dienstverlening.

Signalerende, adviserende en faciliterende rol MGR
Als regionaal samenwerkingsverband in het sociaal domein heeft de MGR een signalerende, adviserende en faciliterende rol voor gesprekken in de regio over toezicht op en handhaving van de zorg, bekostiging en bemensing van de zorg, opvang van Oekraïense vluchtelingen en inburgering, uitdagingen op de arbeidsmarkt, het voorkomen van jeugdwerkloosheid en aansluiting van het onderwijs op de arbeidsmarkt. Passend bij nieuwe wetgeving en regionale uitdagingen voor gemeenten op het vlak van zorg, onderwijs en participatie.

Meerwaarde Governance
In 2024 gaan we in gesprek met gemeentesecretarissen om met elkaar de meerwaarde van de governance van de MGR te bespreken. Voor de MGR is het van groot belang dat gemeenten duidelijke opdrachten geven aan de MGR voor de uitvoering en de daarbij beoogde resultaten benoemen. Daarmee zijn gemeenten verantwoordelijk voor de ontwikkeling van beleid en besluitvorming van het beleid dat vraagt om regionale uitvoering. De MGR krijgt op die manier een duidelijk kader mee voor de uitvoering van de taken. Uiteraard zal de MGR daarbij haar adviserende rol vervullen als het gaat om de haalbaarheid van de beleidsdoelen en beoogde resultaten.

Aanpassing Governance
Per 1 januari 2024 is in de governance van de MGR aangevuld met de nieuwe module Regionale Faciliteren Zorg. Voor deze module is een adviescommissie ingesteld door het Algemeen Bestuur. Dit ziet er in de governance-structuur als volgt uit.

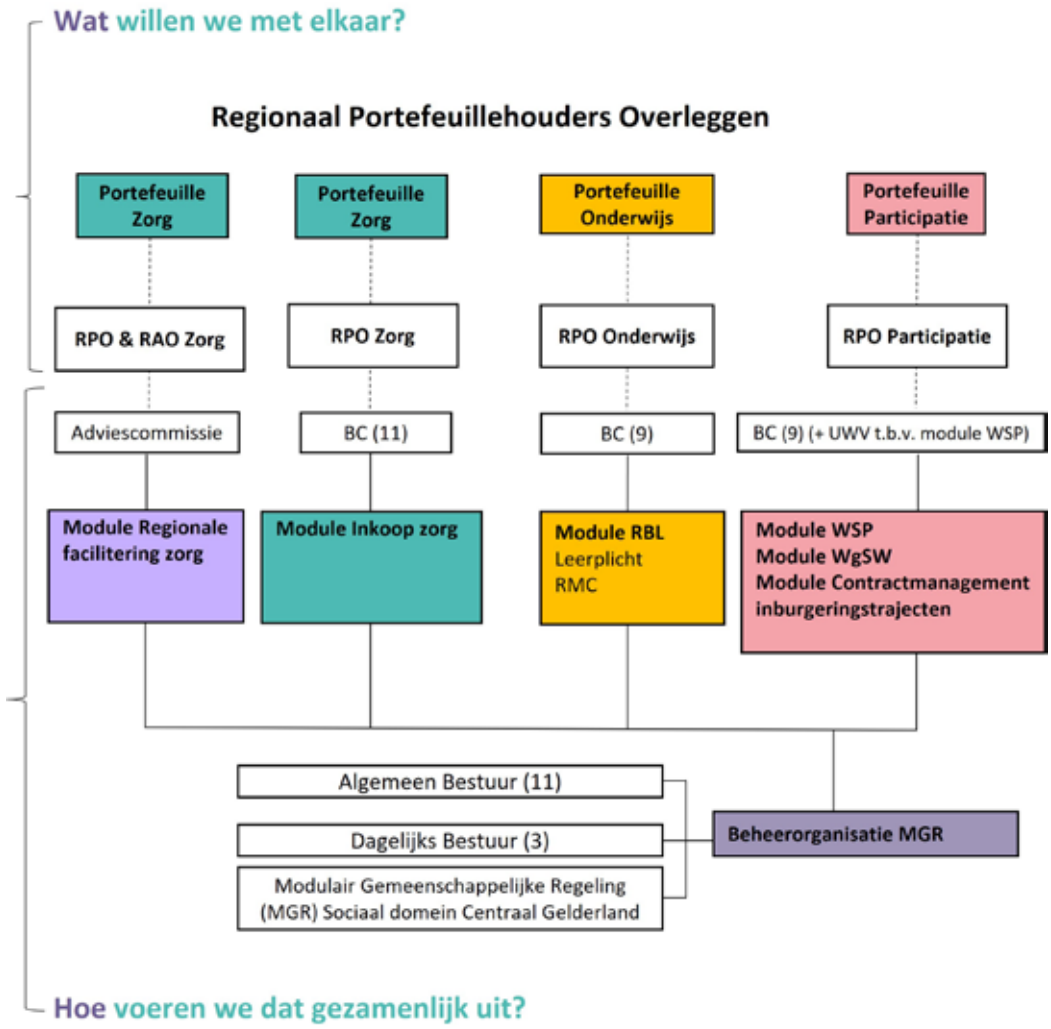

Deze adviescommissie is de verbindende schakel tussen het Regionale Portefeuillehouders Overleg (RPO) Zorg als opdrachtgever voor deze module. In deze adviescommissie hebben de voorzitter van

het RPO Zorg, de voorzitter van het regionale ambtelijke overleg en de regiosecretaris zitting. Zij vertalen de opdrachten vanuit de deelnemende gemeenten, zoals vastgelegd in het uitvoeringsplan Jeugd, in een advies aan het Dagelijks Bestuur over het programmaplan en de begroting voor 2024 en 2025 en zijn ook verantwoordelijk voor de verslaglegging over deze jaren. Ook borgen zij dat uitvoeringsvraagstukken, die gaan over het realiseren van het door colleges vastgestelde uitvoeringsplan Jeugd, teruggelegd worden bij de betreffende regionale overlegorganen en zo nodig bij de colleges. Daarmee blijft de MGR een uitvoeringsorganisatie en blijft de vaststelling van beleid liggen bij de opdrachtgevende colleges.

Bijdrage beheerorganisatie
De MGR voert de basistaken uit die randvoorwaardelijk zijn voor de modules en die zorgen voor transparantie van de uitvoering en kosten die hiermee gemoeid zijn voor gemeenten. Dit betreft de bestuurlijke besluitvorming en informatievoorziening aan deelnemende gemeenten, colleges en raden enerzijds en aspecten van de bedrijfsvoering zoals financiën, HR en AVG en informatieveiligheid anderzijds.

We kunnen de uitdagingen op het vlak van bedrijfsvoering steeds beter borgen. Samenwerking met andere gemeenten en GR-en leidt tot nu toe nog niet tot gezamenlijke werving en selectie van specialismen. We blijven op dit terrein naar samenwerking zoeken om kennis en kunde in de regio te borgen en als MGR lean en mean te blijven.

Wat gaan we daar voor doen?

De werkzaamheden van de beheerorganisatie bestaan o.a. uit:
- Het voorbereiden van bestuursvergaderingen, de verslaglegging daarvan en uitvoeren van de bestuursbesluiten;
- Toepassing van de governance van de MGR;
- Het HR beleid en werkgeverschap van medewerkers met focus op talent- en opgavegericht werken van medewerkers en gezond en veilig werken. Leren en ontwikkelen van medewerkers is essentieel en wordt actief ondersteund;
- Het financieel beheer is op orde en leidt tot inzichtelijke rapportages voor het management en bestuurders. Transparantie van de resultaten en kosten staan hoog in het vaandel;
- Actieve informatievoorziening voor alle betrokkenen, waaronder gemeenteraden, met goed digitaal toegankelijke websites. De websites hebben op het gebied van digitale toegankelijkheid een B-status;
- Voor 2024 zal een nieuw (wettelijk verplicht) onafhankelijk onderzoek worden uitgevoerd naar de digitale toegankelijkheid. Voor 2025 hebben we de ambitie om de gepubliceerde (verbeter) maatregelen uit te voeren, minimaal de B-status te behouden en te streven naar de A-status voor onze websites;
- Zorgvuldig omgaan met informatie van alle betrokkenen in het kader van privacy, informatiebeheer en archivering;
- Behandelen van klachten en ondersteuning bij WOO verzoeken.

De huisvesting van de module Inkoop Zorg, de module Regionale Facilitering Zorg en de beheerorganisatie is tot eind 2024 verlengd bij de gemeente Westervoort. Dat betekent dat medio 2024 zicht moet zijn op de opties voor de langere termijn. De overeenkomsten op het vlak van ICT met RID de Liemers en HR en de financiële administratie met 1Stroom, zijn ook met 1 jaar verlengd tot eind 2024. Ook voor die dienstverlening geldt dat er medio 2024 duidelijkheid moet zijn over de opties vanaf 2025, zodat de MGR kan zorgen voor de continuïteit van de bedrijfsvoering op deze gebieden.

Wat gaat het kosten?

De beheerorganisatie heeft te maken met een enkele prijsontwikkelingen voor 2024 en 2025. In 2024 zijn er enkele personele ontwikkelingen, in 2025 betreft de ontwikkeling enkel de stijging van de loonkosten.

		A	B	C	B-A	C-B
Lasten en baten Beheer	Realisatie 2023	Primaire begroting 2024	Gewijzigde begroting 2024	Primaire begroting 2025	Verschil 2024	Verschil 2025-2024
€ x1.000						
Beheer	€ 489	€ 520	€ 640	€ 627	€ 120	-€ 13
Onvoorzien	€ 1	€ 37	€ 37	€ 38	€ 0	€ 1
Programmalasten	**€ 490**	**€ 557**	**€ 678**	**€ 665**	**€ 121**	**-€ 12**
Deelnemende gemeenten	€ 246	€ 557	€ 608	€ 635	€ 51	€ 28
Overige baten	€ 22				€ 0	€ 0
Rentebaten	€ 222		€ 70	€ 30	€ 70	-€ 40
Baten	**€ 490**	**€ 557**	**€ 678**	**€ 665**	**€ 121**	**-€ 12**
Saldo	**€ 0**	**€ 0**	**€ 0**	**€ 0**	**€ 0**	**€ 0**
Onttrekking aan reserve					€ 0	€ 0
Dotatie aan reserve					€ 0	€ 0
Resultaat Programma	**€ 0**	**€ 0**	**€ 0**	**€ 0**	**€ 0**	**€ 0**

Beheer wordt gezien als overhead. In de kosten beheer zijn de personeelslasten, uitvoeringskosten en overhead opgenomen. We lichten deze posten hieronder toe.

1. **Personeelslasten** nemen in 2024 € 114.000 toe ten opzichte van de primaire begroting 2023. In 2025 zijn de kosten 5,8% hoger. De stijging van de personeelslasten volgt uit:
- De directeur heeft vanaf 2024 een voltijd dienstverband. In de primaire begroting is uitgegaan van een deeltijd dienstverband. Effect € 35.000.
- In verband met de opvolging van de directie en de bijbehorende overdracht is er sprake van een overlap binnen de directiefunctie (Effect € 40.000)
- Het dienstverband van de communicatieadviseur is in 2023 uitgebreid. Dit valt hoger uit dan primair begroot voor 2024 (€ 15.000).
- De opleidingskosten nemen toe (€ 15.000) als gevolg van extra personeel in 2024 ten opzichte van de primaire begroting. Dit ontstaat bij Inkoop Zorg, Regionale Facilitering Zorg en het RBL.
- In **2025** is geen sprake meer van overlap binnen de directiefunctie en dalen de personeelslasten.

2. **Uitvoeringskosten** bestaan primair uit de kosten voor de accountant. De indexatie kan binnen begroting worden opgevangen.

3. **Overhead** valt € 7.000 lager uit dan begroot als gevolg van synergievoordelen met de nieuwe module Regionale Facilitering Zorg.

4. **Onvoorzien** is geïndexeerd.

5. **Baten** stijgen in 2024 met €115.000:
- De bijdragen van deelnemende gemeenten, stijgen in 2024 met € 45.000 ten opzichte van de primaire begroting. In 2025 betreft de stijging € 32.000.
- We houden vanaf 2024 rekening met een structurele beperkte rentebaten. In het eerste kwartaal bestaat het renderend vermogen uit het resultaat van het boekjaar 2023 en de bestemmingsreserves. Vanaf het tweede kwartaal 2024 houden we rekening met enkel de bestemmingsreserves als renderend vermogen.

Overzicht kosten van overhead

Conform de uitgangspunten is de MGR 'lean en mean' ingericht. De meeste ondersteunende functies worden afgenomen bij externe dienstverleners.

Het gaat om de volgende ondersteunende taken bij 1Stroom:
- Financiële administratie;
- Salaris- en personeelsadministratie;
- P&O advisering;

Andere ondersteunende taken op het terrein van ICT worden afgenomen door de RID (Inkoop, WSP, WG SW en beheer) of De Connectie (Onderwijszaken).

De MGR kent een Privacy Officer met ondersteunende taken op het brede terrein van privacy, informatiebeleid en archief en informatiebeveiliging voor de MGR en haar modules. In de eerste helft van 2024 wordt de FG functie tijdelijk vervuld door een extern bureau. We blijven zoeken naar samenwerking met andere gemeenten en/of GR-en, om zo specialistische functies met beperkte omvang in kunnen vullen. Met deze samenwerking willen we beogen dat we interessante functies met voldoende omvang en kruisbestuiving kunnen vormgeven om zo een interessant werkgever te blijven voor experts.

De MGR wil zelf als werkgever invulling blijven geven aan de banenafspraak. Binnen Beheer geven we sinds 2023 invulling aan de banenafspraak door middel van een administratief ondersteuner informatiebeheer.

Huisvesting en duurzaamheid

De MGR is met haar vier modules gehuisvest op 3 locaties, te weten:
- Gemeentehuis Westervoort – Modules Inkoop Zorg, Facilitering Zorg en Beheer – in 2020 energielabel D met verwarming via stadsverwarming, ledverlichting, stroom via Groene Stroomfabriek, mede afkomstig van zonnepanelen dat gemeentehuis en bibliotheek.
- Stadskantoor Arnhem – module onderwijszaken – in 2020 energielabel A. Daarbij wordt gebruik gemaakt van een warmtepomp die kan koelen en verwarmen. Voor verwarmen in koude periodes is de warmtepomp aangesloten op het warmtenet. Ook daar wordt groene stroom van de Groene stroomfabriek gebruikt.
- Bedrijfsverzamelgebouw op Het Broek – module WSP – Het pand is modern, goed geïsoleerd en heeft goede klimaatbeheersing.

Op de locaties is sprake van gescheiden afvalverwerking voor papier en overige. De mate van afvalscheiden verschilt per locatie. Er wordt door medewerkers gebruik gemaakt van elektrische fietsen voor dienstreizen. Met mobiliteitsregeling wordt fietsen en gebruik OV gestimuleerd, o.a. via gebruik businesscard voor OV, leenauto en leenfietsen. Dat geldt ook voor de IKB regeling met uitruil voor de fiets.

Op het gebied van duurzame inzetbaarheid van medewerkers wordt ingezet op het inzetten van de ei¬gen talenten en vergroten van ontwikkelmogelijkheden, verlagen van werkdruk, opnemen van verlof, inzet preventiemedewerkers, aandacht voor goede werkhouding ter verhoging van het werkplezier en beperken van verzuim. Een goede balans tussen op kantoor werken en thuiswerken draagt tevens bij aan de duurzame inzetbaarheid van medewerkers. In 2023 is de hernieuwde arbobeleidscyclus, na evaluatie van de voorgaande cyclus, voor 3 jaar vastgesteld.

De totale overheadkosten worden in de onderstaande tabel zowel per kostengroep als per module gepresenteerd.

Overzicht Overhead € x 1.000	Classificatie	*Realisatie 2023*	Primaire begroting 2024	Gewijzigde Begroting 2024	Begroting 2025	*Verschil 2024*	*Verschil 2025*
Kosten Groep	Personeelskosten	€ 1.158	€ 1.416	€ 1.600	€ 1.642	*€ 184*	*€ 42*
	Huisvestingskosten	€ 227	€ 268	€ 200	€ 206	*-€ 68*	*€ 6*
	ICT kosten	€ 258	€ 260	€ 286	€ 308	*€ 26*	*€ 22*
	P&O & FA kosten	€ 320	€ 396	€ 341	€ 372	*-€ 55*	*€ 31*
	Overige kosten	€ 336	€ 382	€ 541	€ 422	*€ 160*	*-€ 120*
Totaal Overheadlasten		**€ 2.299**	**€ 2.722**	**€ 2.968**	**€ 2.950**	*€ 246*	*-€ 18*
Module	Inkoop	**€ 425**	€ 458	€ 412	€ 443	*-€ 46*	*€ 31*
	RFZ			€ 94	€ 96	*€ 94*	*€ 2*
	Onderwijs	**€ 760**	€ 927	€ 1.063	€ 1.051	*€ 137*	*-€ 12*
	WSP	**€ 476**	€ 591	€ 558	€ 523	*-€ 33*	*-€ 34*
	WgSW	**€ 128**	€ 168	€ 142	€ 149	*-€ 26*	*€ 7*
	CMI	**€ 20**	€ 21	€ 22	€ 22	*€ 1*	*€ 1*
	Beheer	**€ 489**	€ 557	€ 678	€ 665	*€ 121*	*-€ 12*
Totaal Overhead lasten		**€ 2.299**	**€ 2.722**	**€ 2.968**	**€ 2.950**	*€ 246*	*-€ 18*

Toelichting

- Personeelskosten nemen in 2023 toe als gevolg van uitbreiding van dienstverbanden van de directeur en communicatieadviseur, en toevoeging van extra formatie aan overhead bij de module RBL. Ook de toevoeging van het regiosecretariaat leid tot hogere personeelskosten.
- Huisvestingskosten nemen af als gevolg van een lagere indexering dan primair begroot. Daarnaast is de module WSP in 2024 verhuisd naar een kleinere kantoorruimte.
- ICT kosten nemen toe ten opzichte van de primaire begroting als gevolg van de hoge indexatie en uitbreiding van het aantal medewerkers.
- P&O en FA kosten nemen af als gevolg van verlenging van de dienstverleningsovereenkomst.
- Overige kosten nemen toe door de toevoeging van de nieuwe module Regionale Facilitering Zorg en de implementatie van het organisatieonderzoek bij het RBL.

Het bedrag van onvoorzien

Er is een bedrag opgenomen van € 37.000 voor onvoorziene uitgaven in de overhead (module Beheer).

Overzicht algemene dekkingsmiddelen

n.v.t. voor de MGR.

Beleidsindicatoren bestuur en organisatie

De beleidsindicatoren voor bestuur en organisatie geven een beeld van de ontwikkeling van de formatie en de verhouding tussen vaste bezetting en externe inhuur. De ontwikkeling van de kengetallen over meer jaren geeft een goed inzicht in verbetering van de structuur van de organisatie. Het aantal SW dienstverbanden is in onderstaande tabel niet opgenomen. Deze zijn apart benoemd bij de module WgSW.

Formatie & indicatoren Bestuur en organisatie		2023 Realisatie	2024 Primaire Begroting	2024 Gewijzigde Begroting	2025 Primaire Begroting
1. Formatie (fte) (formatieplan)	Beheer	4,0	4,0	4,3	4,3
	Inkoop	13,1	13,1	15,1	15,1
	RFZ	-	-	4,5	4,5
	Onderwijs	34,8	34,8	37,2	37,2
	WSP	16,9	16,9	19,0	19,0
	WgSW	0,8	0,8	0,8	0,8
	CMI	0,6	0,6	0,6	0,6
Totale formatie		**70,2**	**70,2**	**81,4**	**81,4**
2. Bezette formatie (fte)	Beheer	3,7	4,0	4,3	4,3
	Inkoop	13,3	13,1	15,1	15,1
	RFZ			3,8	3,8
	Onderwijs	33,9	34,8	37,2	37,2
	WSP	18,7	16,9	19,0	19,0
	WgSW	0,8	0,8	0,8	0,8
	CMI	0,6	0,6	0,6	0,6
Totaal bezette formatie		**71,0**	**70,2**	**80,8**	**80,8**
3. Indicatoren	Externe inhuur %	9%	3%	5%	2%
	Overhead %	*4%*	*4%*	*5%*	*5%*
	Apparaatskosten per inwoner	*€ 16,82*	*€ 18,06*	*€ 22,52*	*€ 22,65*
	Formatie Fte per 1.000 inwoners	*0,15*	*0,15*	*0,17*	*0,17*
	Bezette vaste formatie fte per 1.000 inwoners	*0,15*	*0,15*	*0,17*	*0,17*

In 2024 en 2025 begroten we de externe inhuur respectievelijk op 5% en 2% van de totale loonsom. In 2024 hebben we te maken met gedetacheerde medewerkers vanuit gemeenten, waardoor de externe inhuur beperkt hoger uitvalt dan primair begroot. In 2025 vullen we meer functies zelfstandig in, waardoor we minder inhuur nodig hebben.

De Paragrafen

Voor de MGR zijn enkel de paragrafen Weerstandsvermogen en risicobeheersing, Financiering, Bedrijfsvoering en Openbaarheid van informatie van toepassing.

Weerstandsvermogen en risicobeheersing

Het weerstandsvermogen bestaat uit de relatie tussen de weerstandscapaciteit, zijnde de middelen en mogelijkheden waarover MGR beschikt om niet begrote kosten te dekken en alle risico's waarvoor geen maatregelen zijn getroffen en die van materiële betekenis kunnen zijn in relatie tot de financiële positie. Het weerstandsvermogen geeft aan in hoeverre de MGR in staat is om financiële en budgettaire tegenvallers op te vangen.

Beschikbare weerstandscapaciteit

De MGR beschikt niet over algemene reserves die kunnen worden ingezet ter dekking van risico's. In 2019 is er voor de module WgSW een specifieke bestemmingsreserve opgenomen voor het opvangen van negatieve fluctuaties in de personeelslasten van SW dienstverbanden. Voor de overige modules is er een mogelijkheid om een beperkte bestemmingsreserve op te bouwen bij een positief resultaat van maximaal € 50.000.

In totaal zijn er eind 2023 vijf bestemmingsreserves met in totaal € 714.000. De bestemmingsreserves mogen alleen voor de specifieke module worden ingezet. De module beheer beschikt over een begrotingspost voor onvoorziene uitgaven van € 37.000.

Voor de MGR is een 'open einde' systematiek afgesproken. In de regeling is opgenomen dat in de jaarrekening de kosten per module na aftrek van de inkomsten, worden verdeeld over de deelnemende gemeenten volgens de in de regeling vastgestelde kostenverdeelsleutel. Alle resterende risico's vallen daarmee ten laste van de deelnemende gemeenten.

Inventarisatie van de risico's

Als onderdeel van het risicomanagement zijn de volgende belangrijkste risico's geïnventariseerd en beheersmaatregelen vastgesteld:

	Risico	Kans	Reputatie en/of maatschappelijke impact	Financiële impact	Beheersmaatregelen
1	Incident/hack ICT beveiliging/ AVG / ICT systeem niet beschikbaar	Laag	Hoog	200k of 20k per dag	DVO's RID De Liemers & De Connectie; Informatiebeveiliging beleid en beveiligde mobiele telefoons. Aanstellen Ciso.
2	Loonkosten stijging SW > Begroting (na 2023/2024)	40%		500k (1%)	Bestemmingsreserve.
3	Liquiditeitstekort	Laag	Laag	Hoog	Afstemmen voorschotnota's op verwachte uitgaven. Resultaat boekjaar als buffer tot aangepaste voorschotnota's verstuurd kunnen worden.
4	Onrechtmatigheid of fraude	Laag	Hoog	<50k	Intern controle plan; betalingen door 4 mensen goedgekeurd. Notitie Misbruik en Oneigenlijk gebruik.
5	Specifieke uitvoeringsrisico's bij modules leiden er toe dat maatschappelijke doelstellingen niet worden gehaald.	Medium	Medium/Hoog	Indirect	Signalering en advisering door ambtelijk overleg en bestuurscommissies. Planning & control cyclus: actualiseren van uitvoeringsprogramma. Inzet op kwaliteit en motivatie van medewerkers.
6	De MGR wordt verantwoordelijk gehouden voor regionaal beleid	Medium	Hoog	Indirect	MGR voert enkel taken uit op basis van het door de colleges vastgestelde uitvoeringsplan Jeugd. De deelnemende gemeenten maken duidelijke en niet vrijblijvende afspraken over het bestuurlijk en ambtelijk opdrachtgeverschap en eigenaarschap dat opgenomen wordt in een DVO. De colleges stellen ook het lokale en/of regionale beleid vast.
7	Wegvallen van deel financiering van gemeenten, door uittreden bij één of meer modules.	Laag		500k (10% structuur)	Goede lange termijnplanning. Bescherming in regeling waarbij reorganisatiekosten bij uittreders worden gelegd.

	Risico	Kans	Reputatie en/of maatschappelijke impact	Financiële impact	Beheersmaatregelen
8	Geen passend personeel met expertise kunnen vinden voor het uitvoeren van de opdrachten	Hoog	Medium	100k	1. Een betrouwbare, zorgvuldige en interessante werkgever zijn waar mensen graag willen werken. 2. Inzetten op een regionale arbeidsmarkt voor overheidsorganen, om zo meer te kunnen bieden aan huidige en potentiële werknemers. Eventueel inhuren van specifieke deskundigheid, die niet zelf geworven kan worden tegen hogere kosten.
9	Niet voldoen aan wet- en regelgeving voor gemeenten	Laag	Hoog	50K	1. Monitoring door manager bedrijfsvoering en privacy-officer. 2. Voortdurende afweging wat van toepassing is op een kleine GR met beperkte taken. 3. Samen organiseren met andere GR'en of gemeenten. 4. Afweging maken tussen inhuren of in dienst nemen.
10	Financiële situatie bij gemeenten leidt tot beperkingen bij GR'en	Hoog	Medium	500K	- Lean en mean begroten en organiseren. - Deelnemende gemeenten bepalen welke taken zij bij de MGR leggen ter uitvoering. - Regionale uitvoering (bij de MGR) kan kosteneffectiever zijn dan zelfstandige uitvoering.
11	Rente-inkomsten vallen lager uit dan begroot	Medium	Medium	100K	Behoedzaam begroten. Renteontwikkelingen op de voet volgen.
12	Onzekere inkomsten uit regionale opdrachten (ten opzichte van structurele kosten)	Medium	Medium	100K	Strategische personeelsplanning i.r.t. incidentele en onzekere regionale opdrachten. Aangesloten blijven op regionale ontwikkelingen.

Beleid weerstandscapaciteit en de risico's

In de Planning & Control cyclus wordt er aan het Dagelijks Bestuur op kwartaalbasis gerapporteerd m.b.t. de gerealiseerde en geprognotiseerde uitgaven tot jaareinde. De bestuurscommissies van de modules krijgen twee keer per jaar een financiële rapportage. Het algemeen bestuur krijgt 2 keer per jaar een geconsolideerde financiële rapportage met adviezen van de bestuurscommissie en het DB hoe er bij eventuele overschrijdingen gehandeld kan worden.

De bovengenoemde beheersmaatregelen in samenhang met de bestemmingsreserves voor de grootste risico's (loonkosten SW en overschrijdingen modules) leidt tot een beheerste situatie.

Kengetallen

Met de bestemmingsreserves is er een beperkt eigen vermogen. Dit is beperkt ten opzichte van de totale baten. De voorfinanciering door gemeenten leidt tot een negatieve schuldquote. Er zijn geen externe leningen.

Financiële kengetallen *Euro x 1.000*	2023 Realisatie	**2024 Gewijzigde Begroting**	2025 Begroting
netto schuldquote	-0,02	-0,01	-0,01
solvabiliteitsratio (A/B)	0,09	0,24	0,26
structurele exploitatieruimte	0%	0%	0%

Verhouding kengetallen i.r.t. financiële positie

De solvabiliteitsratio is goed en blijft de komende jaren stabiel. Het eigen vermogen (bestemmingsreserves) en voorzieningen worden langzaam afgebouwd, en enig resultaat wordt altijd geretourneerd aan de deelnemende gemeenten.

De structurele exploitatieruimte blijft daarmee op nul staan doordat er geen sprake is vrij besteedbare middelen vanuit algemene reserves. Structurele lasten en baten zijn meerjarig in evenwicht. Er wordt immers jaarlijks afgerekend zoals hierboven is aangegeven. Er is dus sprake van een stabiele ontwikkeling zonder opbouw van structurele exploitatieruimte bij de MGR.

Er is nadrukkelijk niet gekozen om een algemene reserve aan te houden. De weerstandscapaciteit, gevormd door de module specifieke bestemmingsreserves. Hiermee kan een groot deel van de risico's in eerste instantie worden opgevangen. Het weerstandsvermogen daarmee is op korte termijn redelijk in balans. Daarnaast wordt er sterk ingezet op de beheersmaatregelen inclusief de tijdige rapportage in de P&C-cyclus.

Financiering

De financiering van de activiteiten van de MGR gebeurt door voorfinanciering op kwartaalbasis door de deelnemende gemeenten gebaseerd de begroting. De financiering van de verloning van de SW medewerkers gebeurt maandelijks voor de 15e kalendermaand. De verlegde BTW wordt per halfjaar achteraf verrekend. Op basis van deze begrotingscijfers met gezonde solvabiliteit is er geen externe financiering voor werkkapitaal nodig.

Vanaf 2023 zijn we onderhavig aan een Wet gemeenschappelijke regelingen waarin is vastgelegd dat gemeenteraden twaalf weken tijd krijgen voor het indienen van een zienswijze. Hierdoor kan de begroting niet voor medio september worden vastgesteld. Wachten tot de begroting definitief is vastgesteld alvorens de gewijzigde gemeen¬telijke bijdragen de factureren kan liquiditeitsproblemen tot gevolg hebben. Om te voorkomen dat de MGR daardoor alsnog externe financiering aan zou moeten trekken is besloten na het vaststellen van de conceptbegroting reeds de gewijzigde gemeentelijke bijdragen te factureren.

Vanaf het najaar 2022 ontvangt de MGR rente op de schatkist. In 2022 en 2023 zijn deze rentebaten niet begroot, gelet op het onzekere karakter. Vanaf 2024 houden we rekening met een beperkte rentebate, gebaseerd op de renderende bestemmingsreserves. De MGR heeft geen beleid om rentebaten te minimaliseren of maximaliseren.

Omzetbelasting
De MGR kan de btw op de kosten van de beheersorganisatie en de modules doorschuiven naar de deelnemende gemeenten, zodat deze btw door de deelnemende gemeenten kan worden gecompenseerd. Dit betekent dat de begroting van de MGR voor de beheerstaken en de respectievelijke modules exclusief btw wordt opgesteld. Na afloop van het jaar wordt een opgave van de btw aan iedere deelnemer verstrekt. Gemeenten kunnen de verschuldigde btw bij het btw-compensatiefonds declareren. Alleen de administratieve activiteiten met betrekking tot de verloning van SW dienstverbanden is BTW plichtig. Dit wordt apart doorbelast.

Vennootschapsbelasting
Het kabinet heeft eind 2014 wetgeving vastgesteld, die erop is gericht dat overheidsbedrijven, die economische activiteiten uitoefenen, op dezelfde wijze als private bedrijven aan vennootschapsbelasting zullen worden onderworpen. Deze wetswijziging is per 1 januari 2016 in werking getreden. Aangezien de MGR geen winstoogmerk heeft en in de GR is bepaald dat positieve rekeningresultaten aan de deelnemers worden terugbetaald is MGR geen vennootschapsbelasting verschuldigd.

Bedrijfsvoering

Bedrijfsvoering betreft de sturing en beheersing van de primaire en ondersteunende processen om het voorgenomen beleid en de daarmee samenhangende doelstellingen van de MGR te realiseren.

In 2023 is de financiële administratie en interne controle zodanig ingericht dat het Dagelijks Bestuur de rechtmatigheidsverantwoording kan afgeven. In de jaarverantwoording 2023 is dit voor de eerste maal succesvol gebeurd. Vooralsnog is de conclusie dat het enige thema met invloed op de rechtmatig-heidsverantwoording de Europese aanbestedingen bedraagt. In 2024 actualiseren we het intern controleplan.

De planning & control cyclus start met de begroting en uitvoeringsprogramma waarin de afspraken over het te voeren beleid per module worden vastgelegd. Aan de partners wordt per module gerapporteerd. De rapportages worden halfjaarlijks opgesteld. Het jaar wordt afgesloten met de jaarrekening waarin verantwoording, per module, wordt afgelegd over het afgesloten jaar.
De administratieve organisatie is zodanig opgesteld dat de dagelijkse gang van zaken erop ingericht is dat de financiële verordening, de controleverordening en het mandaat van de treasury nageleefd worden. Daarbij moet er opgemerkt worden dat MGR de financiële en personeelsadministratie uitbesteed heeft een externe dienstverlener: 1Stroom. De salarisadministratie voor de verloning van de SW-dienstverbanden en de administratie van SW-gerelateerde betaling is bij Scalabor belegd. Voor de jaren 2023 en verder zijn deze diensten voor verloning van SW in verband met nieuwe periode aanwijzingsbesluit gemeenten gegund aan Scalabor.

Openbaarheid van informatie

De Wet open overheid (WOO) is per 1 mei 2022 in werking getreden als vervanging van de Wet open-baarheid van bestuur (WOB). Binnen de MGR is de manager bedrijfsvoering aangewezen als contact-functionaris voor externen. Een van de grote wijzigingen ten opzichte van de WOB is de verplichte actieve openbaarmaking van gegevens: er zijn elf categorieën van gegevens die de MGR verplicht moet publiceren. De MGR publiceert reeds de meest relevante informatie op de eigen website, en specifieke informatie zoals verordeningen en aangewezen besluiten worden conform de Wet elek¬tronische publicaties al via lokaleregelgeving.overheid.nl gepubliceerd. In 2023 zijn er geen WOO verzoeken binnengekomen. In 2024 brengen we de informatiehuishouding verder op orde, doen we meer ervaring op met de actieve openbaarmaking, en dragen we zorg voor de juiste vulling van de WOO index.

3. FINANCIELE BEGROTING

- Het overzicht van baten en lasten en de toelichting
- Overzicht baten en lasten
- Overzicht geraamde incidentele baten en lasten
- Uiteenzetting van de financiële positie
- Financiële gevolgen bestaand en nieuw beleid
- Geprognotiseerde eindbalans 2024 en 2025
- Ontwikkeling van het EMU saldo
- Overzicht geraamde baten en lasten per taakveld

Het overzicht van baten en lasten en de toelichting

In het overzicht van baten en lasten worden de verschillende onderdelen van het programmaplan (hoofdstuk 2) samengevoegd.

Overzicht baten en lasten

De overheadlasten zijn integraal in de programma's van de modules verantwoord, in plaats van in een apart programma overhead. Dat doen we ook zo voor de beheerorganisatie. Op deze manier zijn de lasten van de modules binnen de programma's in evenwicht met de baten.

Een overzicht van de totale lasten van overhead is conform de bepalingen in het BBV opgenomen in het programmaplan.

Overzicht baten en lasten *Programma*		2023 Realisatie	2024 Primaire Begroting	2024 Gewijzigde Begroting	2025 Begroting
Inkoop	Lasten	€ 1.949	€ 2.105	€ 2.170	€ 2.270
	Baten	€ 1.981	€ 2.105	€ 2.170	€ 2.270
	Saldo	-€ 33	€ 0	€ 0	€ 0
	Dotatie bestemmingsreserve	€ 33	€ 0	€ 0	€ 0
	Resultaat Inkoop	**€ 0**	**€ 0**	**€ 0**	**€ 0**
RFZ	Lasten	€ 0	€ 0	€ 1.295	€ 1.324
	Baten	€ 0	€ 0	€ 1.295	€ 1.324
	Resultaat RFZ	**€ 0**	€ 0	**€ 0**	**€ 0**
Onderwijs	Lasten	€ 3.428	€ 3.816	€ 4.078	€ 4.171
	Baten	€ 3.428	€ 3.816	€ 4.078	€ 4.171
	Resultaat Onderwijs	**€ 0**	**€ 0**	**€ 0**	**€ 0**
WSP	Lasten	€ 1.947	€ 2.041	€ 2.408	€ 2.255
	Baten	€ 1.947	€ 2.041	€ 2.408	€ 2.255
	Resultaat WSP	**€ 0**	**€ 0**	**€ 0**	**€ 0**
WgSW	Lasten	€ 54.395	€ 55.023	€ 54.411	€ 54.622
	Baten	€ 54.391	€ 55.023	€ 54.411	€ 54.622
	Saldo	-€ 4	€ 0	€ 0	€ 0
	Onttrekking bestemmingsreserve	€ 4	€ 0	€ 0	€ 0
	Resultaat WgSW	**€ 0**	**€ 0**	**€ 0**	**€ 0**
CMI	Lasten	€ 76	€ 78	€ 81	€ 85
	Baten	€ 76	€ 78	€ 81	€ 85
	Resultaat CMI	**€ 0**	**€ 0**	**€ 0**	**€ 0**
Beheer	Lasten	€ 490	€ 557	€ 678	€ 665
	Baten	€ 490	€ 557	€ 678	€ 665
	Saldo	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0
	Resultaat Beheer		**€ 0**	**€ 0**	**€ 0**

Toelichting op het overzicht van baten en lasten

De belangrijkste afwijkingen in de ontwikkelingen in de baten en lasten door nieuw beleid wordt hier toegelicht. De uitgangspunten van de ramingen voor bestaand beleid zijn reeds toegelicht vanaf pagina 4. Per programma zijn de cijfers toegelicht in hoofdstuk 2. De impact van incidentele baten en lasten wordt in een aparte tabel aan het einde van deze paragraaf toegelicht.

1. De module Inkoop versterkt de operationele aansturing en positionering van het strategisch inkoopbeleid. Effect € 50.000 in 2024.
2. De module RFZ is nieuw in 2024. Het regiosecretariaat Zorg bestaat primair uit personeelskosten; het regioadvies en de regionale projecten Jeugd volgen het door colleges vastgestelde uitvoeringsplan Jeugd. Effect € 1,3 miljoen in 2024.
3. De module Onderwijs geeft in 2024 uitvoering aan de tweede stap van de uitbreiding van de leerplichtformatie en implementatie van het organisatieonderzoek.
4. De module WSP voert extra activiteiten uit voor het regionale RMT: deze zijn als overige lasten en baten (€ 360.000 vanuit regionale middelen) opgenomen in de begroting 2023.
5. Bij de module WgSW liggen de kosten lager dan in de primaire begroting. Dit wordt veroorzaakt doordat de loonkostenontwikkeling in 2023 lager lag dan begroot, waardoor er sprake is van een lagere uitgangssituatie dan in de primaire begroting.
6. De baten en lasten zijn in evenwicht.

Overzicht van geraamde incidentele baten en lasten

Incidentele baten en lasten		2023 Realisatie	2024 Primaire Begroting	2024 Gewijzigde Begroting	2025 Begroting
Programma					
Inkoop	Lasten	€ 156	€ 0	€ 0	€ 15
	Baten	€ 156	€ 0	€ 0	€ 15
	Saldo	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0
	Dotatie bestemmingsreserve	€ 33	€ 0	€ 0	€ 0
	Resultaat Inkoop	**-€ 33**	**€ 0**	**€ 0**	**€ 0**
RFZ	Lasten	€ 0	€ 0	€ 35	€ 0
	Baten	€ 0	€ 0	€ 35	€ 0
	Resultaat RFZ	**€ 0**	**€ 0**	**€ 0**	**€ 0**
Onderwijs	Lasten	€ 185	€ 0	€ 169	€ 0
	Baten	€ 185	€ 0	€ 219	€ 0
	Resultaat Onderwijs	**€ 0**	**€ 0**	**€ 50**	**€ 0**
WSP	Lasten	€ 115	€ 0	€ 258	€ 0
	Baten	€ 286	€ 0	€ 407	€ 0
	Saldo	€ 171	€ 0	€ 0	€ 0
	Resultaat WSP	**€ 171**	**€ 0**	**€ 0**	**€ 0**
WgSW	Lasten	€ 1.108	€ 0	€ 0	€ 0
	Baten	€ 1.108	€ 0	€ 0	€ 0
	Saldo	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0
	Resultaat WgSW	**€ 0**	**€ 0**	**€ 0**	**€ 0**
CMI	Lasten	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0
	Baten	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0
	Saldo	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0
	Resultaat CMI	**€ 0**	**€ 0**	**€ 0**	**€ 0**
Beheer	Lasten	€ 23	€ 0	€ 45	€ 0
	Baten	€ 245	€ 0	€ 45	€ 0
	Saldo	€ 222	€ 0	€ 0	€ 0
	Resultaat Beheer	**€ 222**	**€ 0**	**€ 0**	**€ 0**
Totaal	**Lasten**	**€ 1.587**	**€ 0**	**€ 507**	**€ 15**
	Baten	**€ 1.980**	**€ 0**	**€ 706**	**€ 15**
	Saldo	**€ 393**	**€ 0**	**€ 200**	**€ 0**
	Dotatie bestemmingsreserve	**€ 33**	**€ 0**	**€ 0**	**€ 0**
	Onttrekking bestemmingsreserve	**€ 0**	**€ 0**	**€ 0**	**€ 0**
Eindresultaat		**€ 360**	**-**	**€ 200**	**-**

Toelichting

1. De module Inkoop begroot € 15.000 voor vervanging van mobiele telefoons in 2025.
2. De module RFZ begroot in 2024 € 35.000 voor opschoning van het archief van voorgaande jaren.
3. De module Onderwijs begroot € 60.000 voor implementatie van het organisatieonderzoek. Daarnaast is sprake van een incidentele subsidie (€ 109.000) voor transitiecoaches, passend binnen het plan van aanpak Jeugdwerkloosheid. Tot slot is sprake van incidentele baten voor regionale opdrachten.
4. De module WSP voert extra activiteiten uit voor het RMT: deze zijn als overige lasten (€ 200.000) en baten (€ 350.000) vanuit regionale middelen opgenomen in de begroting 2024. Hiermee worden deels structurele lasten gedekt. In 2024 hebben we te maken met incidentele baten en lasten (€ 40.000) voor de verhuizing.
5. Bij Beheer is in 2024 sprake van een incidentele overlap op de directeurspositie (€ 45.000).

Uiteenzetting van de financiële positie

De jaarlijkse lasten bestaan grotendeels uit personeelskosten. Deze zijn stabiel, met incidentele lasten voor extra opdrachten. De kosten van de SW dienstverbanden neemt stapsgewijs af. Er zijn beperkte bestemmingsreserves voor het opvangen van risico's zoals toegelicht in de paragraaf financiering. De voorzieningen voor boventalligen wordt afgebouwd totdat de voormalig medewerkers van Presikhaaf Bedrijven de pensioengerechtigde leeftijd bereiken. De waardering van niet opgenomen vakantie¬-dagen en niet uitbetaald vakantiegeld SW dienstverbanden is niet op de balans opgenomen. Deze posten nemen af met de afname van het aantal SW dienstverbanden.

Financiële gevolgen van het bestaande en nieuw beleid

In het volgende overzicht is een raming van de financiële gevolgen van het bestaande en nieuw beleid opgenomen.

Ontwikkeling financiële positie		Omschrijving Euro x 1.000	2023 Realisatie	2024 Primaire Begroting	2024 Gewijzigde begroting	2025 Primaire Begroting
Jaarlijkse lasten	A1	Loonsom (vast)	€ 5.590	€ 6.493	€ 7.549	€ 8.017
	A2	Externe inhuur	€ 492	€ 216	€ 354	€ 152
	A3	SW dienstverbanden	€ 52.032	€ 52.708	€ 52.043	€ 52.266
Eindstand per balansdatum	B	Investeringen ICT	€ 0	€ 0	€ 40	€ 15
	C	Externe financiering	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0
	D1	Bestemmingreserve WgSW	€ 514	€ 518	€ 514	€ 523
	D2	Bestemmingsreserve WSP	€ 50	€ 41	€ 50	€ 50
	D3	Bestemmingreserve Inkoop	€ 50	€ 17	€ 50	€ 50
	D4	Bestemmingsreserve Onderwijs	€ 50	€ 50	€ 50	€ 50
	D5	Bestemmingreserve Beheer	€ 50	€ 20	€ 50	€ 50
	E1	Voorziening boventalligen	€ 218	€ 314	€ 150	€ 100
	E2	Voorziening latente verplichtingen PHB	€ 145	€ 145	€ 70	€ 0
	E3	Voorziening verlofsparen	€ 29	€ 40	€ 40	€ 60
	F1	Niet opgenomen vakantiedagen ambtelijk	€ 222	€ 150	€ 150	€ 150
	F2	Niet opgenomen vakantiedagen SW dienstverbanden	€ 4.700	€ 4.376	€ 4.465	€ 4.157
	F3	Niet uitbetaald vakantiegeld SW dienstverbanden	€ 1.700	€ 1.534	€ 1.615	€ 1.534

Toelichting

A. De jaarlijks terugkerende arbeidskosten kunnen worden verdeeld in de loonsom voor vaste dienstverbanden, externe inhuur en de loonkosten voor SW dienstverbanden.
B. Er is geen behoefte aan externe financiering.
C. Er is geen behoefte aan externe financiering doordat er wordt gewerkt met voorschotfacturen aan gemeente. Ook is er vanaf 2020 een financiële buffer met de opgebouwde bestemmingsreserves en de overgenomen voorziening Presikhaaf Bedrijven.
D. Er zijn onttrekkingen voorzien aan de bestemmingsreserve WgSW, deze voorziening mag maximaal 1% bedragen van de totale loonsom, en neemt daarmee net als het aantal SW dienstverbanden jaarlijks af. In verband met de loonkostenontwikkeling, die in 2025 hoger ligt dan de uitstroom, begroten we de bestemmingsreserve in 2025 beperkt hoger.
E. De beoogde ontwikkeling verplichting op balansdatum voor niet opgenomen vakantiedagen en niet uitbetaald vakantiegeld laat een langzame daling zien door het gecombineerde effect van de uitstroom SW-dienstverbanden en de begrote salarisstijgingen. De uitbetaalde vakantiedagen bij uitdiensttreding worden deels vergoed door Scalabor die verantwoordelijk is voor de tijdig afbouw van dit saldo.

Geprognotiseerde eindbalans 2024 en 2025

Het balanstotaal is in 2023 gestegen tot € 8 miljoen door het incidentele positieve resultaat van € 3,3 miljoen dat in 2024 wordt gecrediteerd aan gemeenten.

ACTIVA (Euro x1.000)	31-12-2023	31-12-2024	31-12-2025	PASSIVA	31-12-2023	31-12-2024	31-12-2025
Vaste activa	**1**	**30**	**20**	**Vaste passiva**	**1.106**	**974**	**876**
Materiële vaste activa				*Eigen vermogen*			
Investeringen met een economisch nut	1	30	20	Bestemmingsreserves	714	714	716
Vlottende activa	**7.862**	**2.946**	**2.778**				
Uitzettingen (looptijd<1 jaar)				**Totaal eigen vermogen**	**714**	**714**	**716**
Vorderingen op openbare lichamen	622	500	500	*Voorzieningen*	392	260	160
Uitzettingen in 's Rijks schatkist	6.169	1.786	2.018	*Vaste schulden*	-	-	-
Overige vorderingen	180	100	100	**Vlottende passiva**	**6.757**	**2.002**	**1.922**
Totaal uitzettingen	**6.971**	**2.386**	**2.618**	*Netto-vlottende schulden (looptijd <1 jaar)*			
Liquide middelen (kas- en banksaldi)	-	-	-	**Overige schulden**	**4.523**	**400**	**400**
				Overige Kasgeldleningen			
				Overige vlottende schulden			
Overlopende activa				*Overlopende passiva*			
Nog te ontvangen bijdragen van overige Nederlandse overheidslichamen	797	500	100	Voorschotten van overige Nederlandse overheidslichamen	81	-	-
Overige overlopende activa	94	60	60	Overige Overlopende passiva	2.152	1.602	1.522
Totaal overlopende activa	**891**	**560**	**160**	**Totaal Overlopende passiva**	**2.233**	**1.602**	**1.522**
Totaal Activa	**7.863**	**2.976**	**2.798**	**Totaal Passiva**	**7.863**	**2.976**	**2.798**

Ontwikkelingen van het EMU saldo

Het EMU-saldo of vorderingensaldo is het financieringssaldo waarin het exploitatie resultaat wordt gecorrigeerd voor baten en lasten die geen financiële uitgaven of inkomsten zijn.

	Berekening EMU-saldo Omschrijving Euro x 1.000	2023 Realisatie	2024 Primaire Begroting	**2024 Gewijzigde begroting**	**2025 Primaire Begroting**
1	Exploitatiesaldo vóór toevoeging aan c.q. onttrekking uit reserves	29	0	**0**	**0**
2	Mutatie (im)materiële vaste activa	-9	0	**-9**	**0**
3	Mutatie voorzieningen (dotatie -	-392	-60	**-130**	**-130**
4	Mutatie voorraden (incl. bouwgronden in exploitatie)				
5	Verwachte boekwinst/verlies bij de verkoop van financiële vaste activa en (im)materiële vaste activa,				
Berekend EMU-saldo		**-372**	**-60**	**-139**	**-130**

Overzicht geraamde baten en lasten per taakveld

Conform de BBV worden de baten en lasten verdeeld over de taakvelden. Voor de baten is dit grotendeels in lijn met de verdeling per module (Onderwijs, WgSW en WSP). De lasten zijn verdeeld tussen programmataakvelden en overhead taakvelden zoals opgenomen in het programmaplan (hoofdstuk 2). Voor de modules beheer en Inkoop, en het regiosecretariaat Zorg zijn zowel de baten als de lasten onder overhead geclassificeerd.

Overzicht Taakvelden		Taakveld	2023 Realisatie	2024 Primaire begroting	2024 Gewijzigde	2025 Begroting
€x 1.000						
Lasten	4.3	Onderwijsbeleid en leerlingzaken	**€ 2.668**	**€ 2.889**	**€ 3.014**	**€ 3.120**
	6.2	Toegang en eerstelijnsvoorzieningen	**€ 0**	**€ 0**	**€ 1.000**	**€ 1.053**
	6.4	Begeleide participatie	**€ 54.267**	**€ 54.856**	**€ 54.270**	**€ 54.474**
	6.5	Arbeidsparticipatie	**€ 1.471**	**€ 1.450**	**€ 1.850**	**€ 1.731**
	0.4	Overhead	**€ 3.877**	**€ 4.389**	**€ 4.949**	**€ 4.977**
	0.8	Overige baten en lasten	**€ 1**	**€ 37**	**€ 37**	**€ 38**
	0.10	Mutaties reserves	**€ 33**	**€ 0**	**€ 0**	**€ 0**
Totaal Lasten			**€ 62.317**	**€ 63.621**	**€ 65.121**	**€ 65.393**
Baten	0.5	Rente	**€ 222**	**€ 0**	**€ 70**	**€ 30**
	4.3	Onderwijsbeleid en leerlingzaken	**€ 3.428**	**€ 3.816**	**€ 4.078**	**€ 4.171**
	6.2	Toegang en eerstelijnsvoorzieningen	**€ 0**	**€ 0**	**€ 1.062**	**€ 1.120**
	6.4	Begeleide participatie	**€ 54.391**	**€ 55.023**	**€ 54.411**	**€ 54.622**
	6.5	Arbeidsparticipatie	**€ 1.947**	**€ 2.041**	**€ 2.408**	**€ 2.255**
	0.4	Overhead	**€ 2.324**	**€ 2.704**	**€ 3.054**	**€ 3.156**
	0.8	Overige baten en lasten	**€ 1**	**€ 37**	**€ 37**	**€ 38**
	0.10	Mutaties reserves	**€ 4**	**€ 0**	**€ 0**	**€ 0**
Totaal Baten			**€ 62.317**	**€ 63.621**	**€ 65.121**	**€ 65.393**

Een korte toelichting voor de administratieve verwerking:

"Bijdragen aan gemeenschappelijke regelingen moeten als directe lasten op de taakvelden worden geboekt. De bijdragen worden aan de lastenkant bij gemeenten en batenkant bij gemeenschappelijke regelingen verwerkt zonder afsplitsing van de overhead naar het taakveld Overhead. Aan de lastenkant bij de gemeenschappelijke regelingen vindt de afsplitsing van de overhead op het taakveld Overhead wel plaats."

"Wanneer de gemeenschappelijke regeling overheadtaken van de gemeente uitvoert, dan wordt de bijdrage voor deze gemeentelijke overheadtaken aan de lastenkant bij gemeenten en batenkant bij gemeenschappelijke regelingen wel op het taakveld Overhead begroot en verantwoord."

4. MEERJAREN-RAMING

- Meerjarenraming 2025 - 2028
- De geprognotiseerde balans
- De uiteenzetting van de financiële positie
- Baten en lasten van het bestaande en nieuwe beleid

Meerjarenraming 2025 - 2028

De meerjarenraming bevat voor de drie jaren volgend op het begrotingsjaar een geprognosticeerde begin- en eindbalans en een raming van de financiële gevolgen, waaronder de baten en de lasten van het bestaande en het nieuwe beleid dat in de programma's is opgenomen.

Geprognotiseerde balans

De geprognotiseerde balans laat een geleidelijke daling zien als gevolg van een daling in de voorziening (boventalligen). De impact van het teruglopen van het SW personeelsbestand komt terug in lagere overlopende activa en overlopende passiva.

Daarnaast zien we dat per 2025 het Lage Inkomens Voordeel komt te vervallen. Dit leidt tot een daling van de nog te ontvangen bijdragen van overige Nederlandse Overheidslichamen.

ACTIVA (Euro x1.000)	31-12-2025	31-12-2026	31-12-2027	31-12-2028	PASSIVA	31-12-2025	31-12-2026	31-12-2027	31-12-2028
Vaste activa	**20**	**10**	**1**	-	**Vaste passiva**	**876**	**801**	**726**	**703**
Materiële vaste activa					*Eigen vermogen*				
Investeringen met een economisch nut	**20**	**10**	**1**	-	Bestemmingsreserves	716	691	666	643
Vlottende activa	**2.778**	**2.636**	**2.498**	**2.407**					
Uitzettingen (looptijd<1 jaar)					**Totaal eigen vermogen**	**716**	**691**	**666**	**643**
Vorderingen op openbare lichamen	500	500	500	500	*Voorzieningen*	160	110	60	60
Uitzettingen in 's Rijks schatkist	2.018	1.876	1.738	1.647	*Vaste schulden*	-	-	-	-
Overige vorderingen	100	100	100	100	**Vlottende passiva**	**1.922**	**1.846**	**1.773**	**1.705**
Totaal uitzettingen	**2.618**	**2.476**	**2.338**	**2.247**	*Netto vlottende schulden (looptijd <1 jaar)*				
Liquide middelen (kas- en banksaldi)	-	-	-	-	**Overige schulden**	**400**	**400**	**400**	**400**
					Overige Kasgeldleningen				
					Overige vlottende schulden				
Overlopende activa					*Overlopende passiva*				
Nog te ontvangen bijdragen van overige Nederlandse overheidslichamen	100	100	100	100	Voorschotten van overige Nederlandse overheidslichamen	-	-	-	-
Overige overlopende activa	60	60	60	60	Overige Overlopende passiva	1.522	1.446	1.373	1.305
Totaal overlopende activa	**160**	**160**	**160**	**160**	**Totaal Overlopende passiva**	**1.522**	**1.446**	**1.373**	**1.305**
Totaal Activa	**2.798**	**2.646**	**2.499**	**2.407**	**Totaal Passiva**	**2.798**	**2.646**	**2.499**	**2.407**

De uiteenzetting van de financiële positie

De begrote baten en lasten vanaf 2025 zijn zonder indexatie berekend. De financiële positie wijzigt wel door minder SW dienstverbanden en afname van de voorziening boventalligen en niet uit de balans blijkende verplichtingen zoals niet opgenomen vakantie dagen en niet uitbetaald vakantiegeld van SW medewerkers. Er is geen externe financieringsbehoefte, in 2028 is een nieuwe investering gepland voor de vervanging van hardware.

Ontwikkeling financiële positie		Omschrijving Euro x 1.000	2025 Primaire Begroting	2026 Meerjaren raming	2027 Meerjaren raming	2028 Meerjaren raming
Jaarlijkse lasten	A1	Loonsom (vast)	€ 8.017	€ 8.017	€ 8.017	€ 8.017
	A2	Externe inhuur	€ 152	€ 152	€ 152	€ 152
	A3	SW dienstverbanden	€ 52.266	€ 49.653	€ 47.170	€ 44.812
Eindstand per balansdatum	B	Investeringen ICT	€ 15	€ 5	€ 5	€ 20
	C	Externe financiering	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0
	D1	Bestemmingreserve WgSW	€ 523	€ 497	€ 472	€ 448
	D2	Bestemmingsreserve WSP	€ 50	€ 50	€ 50	€ 50
	D3	Bestemmingreserve Inkoop	€ 50	€ 50	€ 50	€ 50
	D4	Bestemmingsreserve Onderwijs	€ 50	€ 50	€ 50	€ 50
	D5	Bestemmingreserve Beheer	€ 50	€ 50	€ 50	€ 50
	E1	Voorziening boventalligen	€ 100	€ 50	€ 0	€ 0
	E2	Voorziening latente verplichtingen PHB	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0
	E3	Voorziening verlofsparen	€ 60	€ 60	€ 60	€ 60
	F1	Niet opgenomen vakantiedagen ambtelijk	€ 150	€ 150	€ 150	€ 150
	F2	Niet opgenomen vakantiedagen SW dienstverbanden	€ 4.157	€ 4.242	€ 3.949	€ 4.030
	F3	Niet uitbetaald vakantiegeld SW dienstverbanden	€ 1.534	€ 1.458	€ 1.385	€ 1.315

Baten en lasten van het bestaande en nieuwe beleid

Overzicht baten en lasten *Programma*		2025 Begroting	2026 Meerjaren raming	2027 Meerjaren raming	2028 Meerjaren raming
Inkoop	Lasten	€ 2.270	€ 2.270	€ 2.270	€ 2.270
	Baten	€ 2.270	€ 2.270	€ 2.270	€ 2.270
	Saldo	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0
	Dotatie bestemmingsreserve	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0
	Resultaat Inkoop	**€ 0**	**€ 0**	**€ 0**	**€ 0**
RFZ	Lasten	€ 1.324	€ 1.324	€ 1.324	€ 1.324
	Baten	€ 1.324	€ 1.324	€ 1.324	€ 1.324
	Resultaat RFZ	**€ 0**	**€ 0**	**€ 0**	**€ 0**
Onderwijs	Lasten	€ 4.171	€ 4.171	€ 4.171	€ 4.171
	Baten	€ 4.171	€ 4.171	€ 4.171	€ 4.171
	Resultaat Onderwijs	**€ 0**	**€ 0**	**€ 0**	**€ 0**
WSP	Lasten	€ 2.255	€ 2.255	€ 2.255	€ 2.255
	Baten	€ 2.255	€ 2.255	€ 2.255	€ 2.255
	Resultaat WSP	**€ 0**	**€ 0**	**€ 0**	**€ 0**
WgSW	Lasten	€ 54.622	€ 51.891	€ 49.297	€ 46.832
	Baten	€ 54.622	€ 51.891	€ 49.297	€ 46.832
	Saldo	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0
	Onttrekking bestemmingsreserve	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0
	Resultaat WgSW	**€ 0**	**€ 0**	**€ 0**	**€ 0**
CMI	Lasten	€ 85	€ 85	€ 85	€ 85
	Baten	€ 85	€ 85	€ 85	€ 85
	Resultaat CMI	**€ 0**	**€ 0**	**€ 0**	**€ 0**
Beheer	Lasten	€ 665	€ 665	€ 665	€ 665
	Baten	€ 665	€ 665	€ 665	€ 665
	Saldo	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0
	Resultaat Beheer	**€ 0**	**€ 0**	**€ 0**	**€ 0**
Totaal	**Lasten**	**€ 65.393**	**€ 62.662**	**€ 60.067**	**€ 57.602**
	Baten	**€ 65.393**	**€ 62.662**	**€ 60.067**	**€ 57.602**
	Saldo	**€ 0**	**€ 0**	**€ 0**	**€ 0**
	Dotatie bestemmingsreserve	**€ 0**	**€ 0**	**€ 0**	**€ 0**
	Onttrekking bestemmingsreserve	**€ 0**	**€ 0**	**€ 0**	**€ 0**
Eindresultaat		-	-	-	-

Toelichting

De belangrijkste uitgangspunten voor de meerjarenraming zijn:

a. Er is geen indexatie in de meerjarenraming meegenomen zodat de ontwikkeling in lasten enkel de verwachte wijzigingen in de hoeveelheid mensen en middelen weergeeft.
b. De jaarlijkse verlaging van het aantal SW dienstverbanden leidt tot lagere salariskosten en tot lagere uitvoeringskosten voor de Module WgSW. Bij de andere modules zijn er geen wijzigingen in de bezetting opgenomen.
c. Er zijn geen incidentele baten en lasten geraamd voor deze periode.
d. Er wordt in principe jaarlijks afgerekend met de deelnemende gemeenten. Hierdoor is er geen sprake van structurele toevoegingen of onttrekkingen aan de reserves.

De geprognotiseerde meerjaren-ontwikkeling van het EMU-saldo is als volgt:

Berekening EMU-saldo	Omschrijving Euro x 1.000	2025 Primaire Begroting	2026 Meerjaren raming	2027 Meerjaren raming	2028 Meerjaren raming
1	Exploitatiesaldo vóór toevoeging aan c.q. onttrekking uit reserves	**0**	0	0	0
2	Mutatie (im)materiële vaste activa	**0**			
3	Mutatie voorzieningen (dotatie - onttrekkingen)	**-130**	-60	-60	0
4	Mutatie voorraden (incl. bouwgronden in exploitatie)				
5	Verwachte boekwinst/verlies bij de verkoop van financiële vaste activa en (im)materiële vaste activa, alsmede de afwaardering van financiële vaste activa				
Berekend EMU-saldo		**-130**	**-60**	**-60**	**-**

5. BIJLAGEN

» **Bijdragen per gemeente:**

- Module Inkoop Zorg
- Module Regionale Facilitering Zorg
- Module RBL
- Module WSP
- Module WgSW
- Module CmI
- Module Beheer
- Totaaloverzicht

Bijdragen per gemeente

Module Inkoop

Gemeentelijke bijdrage *Programma Inkoop* Euro x 1	*2024* *Primaire begroting*	*2024* *Prognose*	*Verschil 2024*	*2025* *Begroting*	*2025 verschil*
Deelnemende gemeenten					
Gemeente Arnhem	€ 721.076	€ 741.361	€ *20.285*	€ 778.251	€ *36.890*
Gemeente Doesburg	€ 48.556	€ 49.922	€ *1.366*	€ 52.023	€ *2.100*
Gemeente Duiven	€ 116.186	€ 119.964	€ *3.778*	€ 124.306	€ *4.342*
Gemeente Lingewaard	€ 199.133	€ 205.686	€ *6.553*	€ 214.283	€ *8.597*
Gemeente Overbetuwe	€ 224.726	€ 232.027	€ *7.301*	€ 242.579	€ *10.552*
Gemeente Renkum	€ 137.969	€ 141.851	€ *3.881*	€ 147.702	€ *5.851*
Gemeente Rheden	€ 202.268	€ 208.842	€ *6.574*	€ 217.109	€ *8.267*
Gemeente Rozendaal	€ 8.169	€ 8.434	€ *265*	€ 8.733	€ *299*
Gemeente Wageningen	€ 169.573	€ 175.148	€ *5.576*	€ 185.854	€ *10.706*
Gemeente Westervoort	€ 69.601	€ 71.864	€ *2.263*	€ 75.289	€ *3.424*
Gemeente Zevenaar	€ 207.738	€ 214.478	€ *6.740*	€ 224.185	€ *9.707*
Totaal gemeenten	**€ 2.104.995**	**€ 2.169.578**	€ *64.583*	**€ 2.270.313**	€ *100.735*

Module Regionale Facilitering Zorg

Gemeentelijke bijdrage *Programma RFZ* *Euro x 1*	*2024* *Primaire begroting*	*2024* *Prognose*	*Verschil 2024*	*2025* *Begroting*	*Verschil 2025*
Deelnemende gemeenten					
Gemeente Arnhem	€ -	€ 456.679	€ *456.679*	€ 468.815	€ *12.136*
Gemeente Doesburg	€ -	€ 26.761	€ *26.761*	€ 26.767	€ *5*
Gemeente Duiven	€ -	€ 68.842	€ *68.842*	€ 69.354	€ *512*
Gemeente Lingewaard	€ -	€ 137.328	€ *137.328*	€ 139.723	€ *2.395*
Gemeente Overbetuwe	€ -	€ 150.500	€ *150.500*	€ 154.384	€ *3.884*
Gemeente Renkum	€ -	€ 81.956	€ *81.956*	€ 82.999	€ *1.043*
Gemeente Rheden	€ -	€ 113.379	€ *113.379*	€ 114.831	€ *1.453*
Gemeente Rozendaal	€ -	€ 6.046	€ *6.046*	€ 6.118	€ *72*
Gemeente Wageningen	€ -	€ 92.398	€ *92.398*	€ 95.448	€ *3.050*
Gemeente Westervoort	€ -	€ 41.537	€ *41.537*	€ 42.966	€ *1.429*
Gemeente Zevenaar	€ -	€ 119.619	€ *119.619*	€ 122.128	€ *2.509*
Totaal gemeenten	**€ -**	**€ 1.295.046**	€ *1.295.046*	**€ 1.323.534**	€ *28.488*

Module RBL

Gemeentelijke bijdrage Programma Onderwijs	*2024 Primaire begroting*	*2024 Prognose*	*Verschil 2024*	*2025 Begroting*	*Verschil 2025*
Euro x 1					
Deelnemende gemeenten					
Gemeente Arnhem	€ 1.115.197	€ 1.132.037	€ *16.840*	€ 1.273.573	€ *141.536*
Gemeente Doesburg	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -
Gemeente Duiven	€ 128.867	€ 130.813	€ *1.946*	€ 147.168	€ *16.355*
Gemeente Lingewaard	€ 225.183	€ 228.583	€ *3.400*	€ 257.162	€ *28.579*
Gemeente Overbetuwe	€ 258.636	€ 262.542	€ *3.906*	€ 295.366	€ *32.825*
Gemeente Renkum	€ 140.764	€ 142.889	€ *2.126*	€ 160.754	€ *17.865*
Gemeente Rheden	€ 232.493	€ 236.004	€ *3.511*	€ 265.511	€ *29.507*
Gemeente Rozendaal	€ 7.530	€ 7.643	€ *114*	€ 8.599	€ *956*
Gemeente Wageningen	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -
Gemeente Westervoort	€ 84.827	€ 86.108	€ *1.281*	€ 96.873	€ *10.766*
Gemeente Zevenaar	€ 208.269	€ 211.414	€ *3.145*	€ 237.847	€ *26.433*
Totaal Leerplicht	**€ 2.401.765**	**€ 2.438.033**	**€ *36.269***	**€ 2.742.855**	**€ *304.821***
VSV Gemeente Arnhem	€ 149.500	€ 149.500	€ -	€ 149.500	€ -
Totaal gemeenten	**€ 2.551.265**	**€ 2.587.533**	**€ *36.269***	**€ 2.892.355**	**€ *304.821***
Regionale bijdrage			€ -		€ -
Kwalificatieplicht	€ 424.340	€ 424.340	€ -	€ 431.129	€ *6.789*
Doorstroompunt VSV	€ 469.409	€ 469.409	€ -	€ 476.919	€ *7.511*
Jeugdwerkloosheid	€ -	€ 109.200	€ *109.200*	€ -	€ *-109.200*
Programma Schakelpunt	€ 191.000	€ 191.000	€ -	€ 191.000	€ -
Programma Sluitende Keten	€ 20.000	€ 20.000	€ -	€ 20.000	€ -
Programma Verzuim 18+	€ 160.000	€ 160.000	€ -	€ 160.000	€ -
Totaal regionale bijdrage	**€ 1.264.749**	**€ 1.373.949**	**€ *109.200***	**€ 1.279.049**	**€ *-94.900***
Overige baten		-			
Vooruit ontvangen organisatieonderzoek		*60.000*			
Werkplein		*31.250*			
RijnIJssel		*25.091*			
Totaal overige baten		***116.341***	**€ *116.341***	-	**€ *-116.341***
Totaal baten	***3.816.013***	***4.077.823***	**€ *261.810***	***4.171.403***	**€ *93.580***

Module WSP

Gemeentelijke bijdrage Programma WSP Euro x 1	2024 Primaire begroting	2024 Prognose	Verschil 2024	2025 Begroting	Verschil 2025
Deelnemende gemeenten					
Gemeente Arnhem	€ 838.544	€ 838.544	€ -	€ 928.765	€ 90.221
Gemeente Doesburg	€ 51.267	€ 51.267	€ -	€ 57.840	€ 6.573
Gemeente Duiven	€ 127.638	€ 127.638	€ -	€ 139.715	€ 12.078
Gemeente Lingewaard	€ 240.289	€ 240.289	€ -	€ 264.561	€ 24.272
Gemeente Overbetuwe	€ 246.956	€ 246.956	€ -	€ 272.892	€ 25.936
Gemeente Renkum	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -
Gemeente Rheden	€ 222.238	€ 222.238	€ -	€ 244.111	€ 21.873
Gemeente Rozendaal	€ 8.985	€ 8.985	€ -	€ 9.827	€ 843
Gemeente Wageningen	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -
Gemeente Westervoort	€ 76.462	€ 76.462	€ -	€ 84.680	€ 8.218
Gemeente Zevenaar	€ 228.429	€ 228.429	€ -	€ 252.358	€ 23.929
Totaal gemeenten	**€ 2.040.808**	**€ 2.040.808**	**€ -**	**€ 2.254.751**	**€ 213.942**
Overige baten					
Matchingtafel		49.500			
Evenementen		130.000			
Harry trainingen		50.000			
Stagebanen		30.000			
Buses for Jobs		7.500			
Regionaal verbindingsproject		68.000			
Arnhem Oost		32.000			
Totaal overige baten		**367.000**	**€ 367.000**		**€ -367.000**
Totaal baten	**2.040.808**	**2.407.808**	**€ 367.000**	**2.254.751**	**€ -153.058**

Module WgSW

De verdeling van de gemeentelijke bijdrage is conform de regeling aangepast voor de gewijzigde begroting op basis van het aantal arbeidsjaren per gemeente op 30/10/2023. Voor 2024 wordt gerekend met dezelfde verdeling op basis van een gelijkmatige uitstroom voor alle gemeenten. De bijdrage van medewerkers woonachtig in buitengemeenten verloopt via gemeente Arnhem.

Gemeentelijke bijdrage Programma WgSW Euro x 1	2024 Primaire begroting	2024 Prognose	Verschil 2024	2025 Primaire begroting	Arbeidsjaren primaire begroting 2024	Arbeidsjaren wijziging begroting 2024 Primaire begroting 2025
Deelnemende gemeenten						
Gemeente Arnhem	€ 27.627.035	€ 27.649.279	€ 22.244	€ 27.795.962	761,84	721,96
Gemeente Doesburg	€ 1.562.234	€ 1.453.008	€ -109.226	€ 1.460.716	43,08	37,94
Gemeente Duiven	€ 1.999.210	€ 1.878.110	€ -121.100	€ 1.888.074	55,13	49,04
Gemeente Lingewaard	€ 4.118.091	€ 3.937.368	€ -180.722	€ 3.958.257	113,56	102,81
Gemeente Overbetuwe	€ 3.625.269	€ 3.453.288	€ -171.981	€ 3.471.608	99,97	90,17
Gemeente Renkum	€ -	€ -	€ -	€ -	-	-
Gemeente Rheden	€ 6.581.112	€ 6.371.559	€ -209.553	€ 6.405.361	181,48	166,37
Gemeente Rozendaal	€ 62.736	€ 72.382	€ 9.646	€ 72.766	1,73	1,89
Gemeente Wageningen	€ -	€ -	€ -	€ -	-	-
Gemeente Westervoort	€ 2.723.394	€ 2.884.952	€ 161.559	€ 2.900.257	75,10	75,33
Gemeente Zevenaar	€ 4.934.383	€ 4.851.147	€ -83.236	€ 4.876.883	136,07	126,67
Totaal gemeenten	**€ 53.233.464**	**€ 52.551.093**	**€ -682.371**	**€ 52.829.885**	**1.467,96**	**1.372,18**
Buitengemeenten	€ 1.467.036	€ 1.660.112	€ 193.076	€ 1.591.550	52,20	50,04

Module Contractmanagement Inburgeringstrajecten

Gemeentelijke bijdrage	*2024*	*2024*		*2025*	
Contractmanagement Inburgeringstrajecten	***Primaire begrotin***	***Prognose***	*Verschil 2024*	***Begroting***	*Verschil 2025*
Euro x 1					
Deelnemende gemeenten					
Gemeente Arnhem	€ 32.122	€ 33.244	€ 1.121	€ 34.973	€ *1.729*
Gemeente Doesburg	€ 2.163	€ 2.239	€ 76	€ 2.338	€ *99*
Gemeente Duiven	€ 4.889	€ 5.060	€ 171	€ 5.261	€ *201*
Gemeente Lingewaard	€ 9.205	€ 9.526	€ 321	€ 9.962	€ *436*
Gemeente Overbetuwe	€ 9.460	€ 9.790	€ 330	€ 10.276	€ *485*
Gemeente Renkum					
Gemeente Rheden	€ 8.513	€ 8.811	€ 297	€ 9.192	€ *382*
Gemeente Rozendaal	€ 344	€ 356	€ 12	€ 370	€ *14*
Gemeente Wageningen					
Gemeente Westervoort	€ 2.929	€ 3.031	€ 102	€ 3.189	€ *157*
Gemeente Zevenaar	€ 8.751	€ 9.056	€ 305	€ 9.503	€ *447*
Totaal gemeenten	**€ 78.377**	**€ 81.113**	**€ 2.736**	**€ 85.063**	€ ***3.950***

Module Beheer

Gemeentelijke bijdrage	*2024*	*2024*		*2025*	
Beheer	***Primaire begroting***	***Prognose***	*Verschil 2024*	***Begroting***	*Verschil 2025*
Euro x 1					
Deelnemende gemeenten					
Gemeente Arnhem	€ 193.873	€ 211.456	€ *17.584*	€ 231.934	€ *20.477*
Gemeente Doesburg	€ 13.055	€ 14.239	€ *1.184*	€ 15.504	€ *1.265*
Gemeente Duiven	€ 29.510	€ 32.187	€ *2.676*	€ 34.890	€ *2.704*
Gemeente Lingewaard	€ 55.555	€ 60.594	€ *5.039*	€ 66.067	€ *5.473*
Gemeente Overbetuwe	€ 57.097	€ 62.275	€ *5.179*	€ 68.147	€ *5.872*
Gemeente Renkum	€ 37.095	€ 40.460	€ *3.364*	€ 44.018	€ *3.558*
Gemeente Rheden	€ 51.382	€ 56.042	€ *4.660*	€ 60.960	€ *4.918*
Gemeente Rozendaal	€ 2.077	€ 2.266	€ *188*	€ 2.454	€ *188*
Gemeente Wageningen	€ 47.246	€ 51.531	€ *4.285*	€ 57.308	€ *5.777*
Gemeente Westervoort	€ 17.678	€ 19.281	€ *1.603*	€ 21.146	€ *1.865*
Gemeente Zevenaar	€ 52.813	€ 57.603	€ *4.790*	€ 63.020	€ *5.416*
Totaal gemeenten	**€ 557.381**	**€ 607.934**	€ ***50.553***	**€ 635.448**	€ ***27.514***
Rentebaten		70.000	€ *70.000*	30.000	€ *-40.000*
Totaal baten	**€ 557.381**	**€ 677.934**	€ ***120.553***	**€ 665.448**	€ ***-12.486***

Totaaloverzicht

Gemeentelijke bijdrage Totaal *Euro x 1*	*2024 Primaire begroting*	*2024 Prognose*	*Verschil 2024*	*2025 Begroting*	*Verschil 2025*
Deelnemende gemeenten					
Gemeente Arnhem	€ 30.527.846	€ 31.062.600	€ *534.754*	€ 31.512.274	€ *449.674*
Gemeente Doesburg	€ 1.677.275	€ 1.597.436	€ *-79.840*	€ 1.615.187	€ *17.751*
Gemeente Duiven	€ 2.406.301	€ 2.362.614	€ *-43.687*	€ 2.408.769	€ *46.155*
Gemeente Lingewaard	€ 4.847.456	€ 4.819.375	€ *-28.081*	€ 4.910.015	€ *90.640*
Gemeente Overbetuwe	€ 4.422.144	€ 4.417.379	€ *-4.765*	€ 4.515.253	€ *97.875*
Gemeente Renkum	€ 315.828	€ 407.155	€ *91.327*	€ 435.473	€ *28.318*
Gemeente Rheden	€ 7.298.006	€ 7.216.874	€ *-81.132*	€ 7.317.075	€ *100.201*
Gemeente Rozendaal	€ 89.840	€ 106.112	€ *16.271*	€ 108.867	€ *2.756*
Gemeente Wageningen	€ 216.819	€ 319.078	€ *102.259*	€ 338.610	€ *19.533*
Gemeente Westervoort	€ 2.974.891	€ 3.183.236	€ *208.346*	€ 3.224.400	€ *41.164*
Gemeente Zevenaar	€ 5.640.383	€ 5.691.747	€ *51.363*	€ 5.785.923	€ *94.177*
Totaal gemeenten	**€ 60.416.790**	**€ 61.183.605**	**€ *766.815***	**€ 62.171.849**	**€ *988.244***

MGR sociaal domein Centraal Gelderland (MGR SDCG)
Postbus 2100
6802 CC ARNHEM

Tel. (026) 7029 777

Raden van de deelnemende gemeenten

Datum : 28 maart 2024
Onderwerp : Aanbiedingsbrief financiële jaarstukken en Kaderbrief met verzoek om indienen raadszienswijze

Geachte heer, mevrouw,

De MGR sociaal domein Centraal Gelderland voert sinds april 2017 diensten uit voor 11 gemeenten. Dat doen we op het terrein van inkoop zorg en inburgeringstrajecten, leerplicht en voortijdig schooluitval, werkgeversdienstverlening en werkgeverschap voor inwoners met een SW-indicatie en facilitering overige regionale taken sociaal domein voor Programma Zorg . Uw gemeente neemt deel aan deze modulaire gemeenschappelijke regeling voor één of meerdere modules. Daarom bieden wij u de concept gewijzigde begroting 2024, het programmaplan 2025 en de concept meerjarenbegroting 2025-2028 aan. Tevens ontvangt u een kaderbrief bij de concept begroting 2025 en meerjarenbegroting.
U ontvangt verder een samenvatting van het vastgestelde jaarverslag en jaarrekening en de jaarstukken 2023. De goedkeurende controleverklaring volgt zodra wettelijk duidelijk is welke vorm deze moet krijgen.

Informatiebijeenkomst
Wij beseffen dat de huidige financiële ontwikkelingen complex en onzeker zijn. Dit doet een groot beroep op u als gemeente. Daarom hebben we onze best gedaan om de ontwikkelingen, hoewel dit jaar bij de MGR beperkt, zo goed en volledig mogelijk te duiden.
Wij geven u met deze kaderbrief inzicht in de stukken die voorliggen. Daarnaast nodigen wij u, samen met andere samenwerkingsverbanden in de regio Arnhem, als raadslid graag uit voor een regionale informatiebijeenkomst op maandagavond 13 mei 2024. Via de griffies ontvangt u verdere informatie.

Zienswijzen
Wij houden rekening met de nieuwe termijn van 12 weken voor het indienen van een zienswijze op de begroting. Wij vernemen graag uiterlijk 8 juli 2024 uw zienswijze op de concept begrotingswijziging 2024 en de concept meerjarenbegroting 2025-2028, waarin het programmaplan 2025 is opgenomen. Daarna zal het Algemeen Bestuur op 5 september 2023 besluiten kunnen nemen over de begrotingswijziging 2024, de meerjarenbegroting 2025-2028, waaronder het programmaplan 2025.

Met vriendelijke groet,
Namens het Dagelijks Bestuur

J. Goossen
Voorzitter MGR Sociaal Domein Centraal Gelderland

Bijlagen:
- Kaderbrief met overzicht bijdrage van uw gemeente voor 2023, 2024 en 2025 aan de MGR SDCG
- Concept begrotingswijziging 2024, programmaplan 2025 concept meerjarenbegroting 2025-2028
- Samenvatting Jaarverslag en jaarrekening 2023 MGR SDCG
- Jaarverslag en jaarrekening 2023 met controleverklaring

Bijlage: Kaderbrief

De begroting 2025 wordt berekend op basis van de prognose 2024 en de onderstaande kaders voor bestaand beleid.

De loonontwikkeling uit de CAO SGO en CAO SW zijn bekend voorafgaande aan het opstellen van de begroting. Voor de begroting 2025 e.v. wordt aangesloten bij de septembercirculaire 2023.

1) Op basis van bovenstaande overwegingen zijn de volgende indexeringen van toepassing voor de komende jaren:

	2024	2025	2026-2028
Loonvoet (CAO SGO + inschaling)	6,7%	5,8%	geen
Index Materieel Overheidsconsumptie	3,5%	1,6%	geen

Voor 2026 en verder wordt in de meerjarenraming zonder indexatie gerekend.

2) Personeelskosten:
   - De personeelskosten zijn geraamd op basis van de inschaling van de benodigde bezetting en de verwachte kosten van de flexibele schil. De personeelskosten worden begroot op werkelijke loonkosten van de bezetting. Dat betekent dat er geen ruimte is begroot voor hogere inschaling bij werving en selectie en/of inhuur, tenzij dit nadrukkelijk is aangegeven.
   - Het verwachte uitstroompercentage SW op basis van pensionering, langdurige ziekte, ondergrens etc. is 5% voor zowel 2024 als voor de jaren 2025-2028.

3) De indexatie van materiële kosten volgt de septembercirculaire.

Nieuw uitvoeringsbeleid 2024
Voor het versterken van de operationele aansturing contractmanagement en juridische advisering bij de module Inkoop worden een senior contractbeheerder en een jurist aangetrokken. De kosten hiervoor kunnen binnen de bestaande begroting worden opgevangen. Voor het effectiever inspelen op en beïnvloeden van de landelijke ontwikkelingen binnen inkoop zorg wordt een strategisch inkoopadviseur ingezet. Deze wordt deels uit bestaande middelen en deels uit nieuwe middelen gefinancierd. In 2025 worden ICT middelen van de medewerkers module Inkoop vervangen

Binnen de module RBL wordt de tweede stap gezet in de invulling van de nieuwe formatierichtlijn van branchevereniging Ingrado voor leerplichttaken, waaronder kwalificatieplicht MBO. Tevens worden de aanbevelingen uit het organisatieonderzoek naar de toekomstbestendige inrichting en management van het RBL geïmplementeerd. In 2024 wordt er bij RBL een incidentele subsidie ontvangen voor het inzetten van een transitiecoach. Er is een besparing op de overhead, o.a. de huisvesting gerealiseerd.

In de module WSP is het Steunpunt SROI na wijziging van de regeling formeel geborgd als submodule. In 2023 werd het Steunpunt reeds uitgevoerd, maar werd als externe opdracht gefinancierd uit regionale middelen. De benodigde gemeentelijke bijdrage voor 2024 is al in de primaire begroting 2024 opgenomen. Per 2024 is het WSP verhuist naar de locatie bij Scalabor. Dit zorgt voor een besparing op de huisvestingskosten. Vanaf 2025 worden er kosten begroot voor de vervanging van werving- en selectiesoftware.

Voor de module Werkgeverschap Sociale Werkvoorziening is er eind 2023 een nieuw onderhandelingsakkoord gesloten voor de CAO SW. We gaan er vanuit dat de loonafspraken voor 2024 niet meer wijzigen, maar moeten hiervoor wel een inschatting maken van de Loon en Prijsontwikkeling. Hiertoe sluiten we aan bij de septembercirculaire 2023. Het drempelinkomen voor de toekenning van het

Lage Inkomens Voordeel (LIV) is in 2024 verhoogd naar 104% van het WML. Dit heeft tot gevolg dat de MGR voor een groep SW'ers in 2024 geen LIV meer ontvangt. In 2025 wordt de LIV in zijn geheel afgeschaft. Dit zorgt in eerste instantie voor een kostenverhogend effect voor gemeenten. Er is een wetsvoorstel in behandeling om een compensatie voor het wegvallen van de LIV in de rijksbijdrage Wsw op te nemen. Deze compensatie gaat echter rechtstreeks naar de gemeenten en niet naar de MGR.
De hogere kosten bij de MGR worden dan gecompenseerd door een hogere rijksbijdrage.

Voor de module CMI worden de werkzaamheden ongewijzigd voortgezet. Voor deze module is alleen een indexatie opgenomen.

De module Regionale Facilitering Zorg is nieuw in 2024 en bestaat voornamelijk uit facilitering van het regiosecretariaat, regionaal advies Jeugd en bijbehorende projecten. Het regioadvies en regionale projecten volgen uit het Regionaal Uitvoeringsplan Jeugd, vastgesteld door de colleges.
In het eerste jaar houden we rekening met een eenmalig budget voor een archiefopdracht ter grootte van €35.000.
De beoogde verdeling van gemeentelijke bekostiging van de module RFZ is volgens de verdeelsleutel Jeugdigen in de gemeente. In de huidige regeling MGR SDCG is nog een verdeelsleutel naar inwoners in de gemeente opgenomen. Bij de volgende wijziging van de regeling zal dit worden aangepast. Vooruitlopend hierop wordt de verdeelsleutel Jeugdigen al toegepast in de begroting. In de bijlage is een financiële uitwerking per gemeente opgenomen.

Voor de loonkomsten van het eigen personeel wordt de CAO SGO 2024-2025 gehanteerd. Belangrijkste elementen zijn 6% loonsverhoging in twee stappen, een hogere eventuele arbeidsmarkttoelage en extra verlof. Door de stijging van het totale personeel, neemt ook het opleidingsbudget (2% van de loonkosten) toe. Per 1 februari 2024 is een nieuwe directeur/secretaris fulltime in dienst met kort overlap tussen de vorige en huidige directeur. De communicatiecapaciteit wordt iets uitgebreid.
Op de schatkistrekening van de MGR wordt sinds 2023 rente ontvangen. Vanaf 2024 worden rentebaten opgenomen in de begroting.

Financiële positie gemeenten
De financiële positie van gemeenten zijn onzeker. In dat kader is een verzoek ontvangen van de deelnemende gemeenten om inzichtelijk te maken welke perspectieven er zijn om de kosten te beheersen. De MGR heeft voor de begroting 2024 en 2025 kritisch gekeken naar de bedrijfsvoering op te behalen efficiëntievoordelen. Deze zijn in de begroting verwerkt. Om ook tot perspectieven te komen op hoe er beleidsinhoudelijk kan worden gehandeld om kosten te besparen, zoals door afschaling maar ook door het versterken van samenwerking om voordelen te behalen of kosten te besparen, zal de MGR in samenwerking met de gemeenten een verdieping uitvoeren.. De uitwerking van de verdieping zal zijn weerslag vinden in 2026 en verder.

Begrotingswijziging 2024
Er wordt nu een begrotingswijziging 2024 aan u voorgelegd waarover u uw zienswijze kunt geven.

Impact op begroting 2024-2025 t.o.v. primaire begroting
Autonome ontwikkelingen en het uitvoeringsbeleid zijn van invloed op de financiële begroting. Daarnaast wordt in het kader van een efficiënte uitvoeringsorganisatie in relatie tot de financiële kaders van de deelnemende gemeenten, kritisch gekeken waar besparingen mogelijk zijn en wordt er scherp en realistisch begroot.

- <u>Inkoop zorg:</u>
    - Aantrekken senior contractbeheerder en jurist Inkoop. Dit wordt opgevangen binnen bestaande begroting. Financieel effect: *Nihil*.

- Aantrekken van strategisch inkoopadviseur. Deze wordt deels uit bestaande middelen en deels uit nieuwe middelen gefinancierd. Financieel effect: *Structureel € 50.000,-*
- Vervanging ICT in 2025. Financieel effect: *Incidenteel € 15.000,-*
- We brengen de begroting voor het onafhankelijk WMO toezicht terug naar het gerealiseerde niveau de afgelopen jaren. Financieel effect: *Structureel -€ 40.000*
- Uitfaseren systeem voor het publiceren van de raamovereenkomst. Financieel effect: *Structureel - € 20.000*

- RBL:
  - Tweede stap invulling van de aangepaste formatierichtlijn leerplicht. Dit was reeds opgenomen in primaire begroting. Financieel effect: *€ 200.000.*
  - Incidentele lasten implementatie organisatieonderzoek naar de toekomstige inrichting en management van het RBL. Structurele lasten waren al deels opgenomen in de primaire begroting en kan deels worden bekostigd door het anders beleggen van kwaliteitszorg binnen het primaire proces. Financieel effect: *Incidenteel € 60.000,-.*
  - Incidentele subsidie ontvangen voor het inzetten van een transitiecoach. Financieel effect: *Incidenteel € 109.000,-*
  - Besparing op overhead waaronder huisvestingskosten. Financieel effect: *Structureel - € 70.000,-*
- WSP:
  - Vanaf 2024 bekostigen de gemeenten het Steunpunt SROI als submodule WSP. Dit was reeds opgenomen in primaire begroting. Financieel effect: *Nihil.*
  - Besparing op overhead waaronder huisvestingskosten. Financieel effect: *Structureel - € 35.000,-*
- WgSW:
  - Bijstelling loonkosten aan aantal WSW-ers per begin 2024, en effecten CAO SW. Financieel effect: *Structureel - € 600.000.*
  - Lagere baten in verband met aanpassing Lage inkomens voordeel. Financieel effect: *Structureel € 400.000.*
- Overhead:
  - Stijging Loonkosten conform CAO SGO. Financieel effect: *Structureel € 300.000*
  - Aanpassing opleidingsbudget door indexatie en personeelsuitbreiding. Financieel effect: *Structureel € 20.000*
  - Nieuwe directeur (fulltime) per 1 februari 2024. Financieel effect: *Incidenteel € 45.000 en Structureel € 30.000*
  - Opnemen rentebaten in begroting. Financieel effect: *Incidenteel € 70.000,- voor 2024 en € 30.000,- voor 2025*
  - Synergievoordeel door de nieuwe samenwerkingsmodule RFZ en een verlengde dienstverleningsovereenkomst voor de P&F diensten. Financieel effect: *Structureel - € 55.000.*

Deze begrotingswijziging 2024 betekent voor uw gemeente een wijziging van uw bijdrage t.o.v. de primaire begroting.

Gemeentelijke bijdrage Totaal *Euro x 1*	***2024 Primaire begroting***	***2024 Prognose***	*Verschil 2024*	***2025 Begroting***	*Verschil 2025*
Deelnemende gemeenten					
Gemeente Arnhem	€ 30.527.846	€ 31.062.600	€ *534.754*	€ 31.512.274	€ *449.674*
Gemeente Doesburg	€ 1.677.275	€ 1.597.436	€ *-79.840*	€ 1.615.187	€ *17.751*
Gemeente Duiven	€ 2.406.301	€ 2.362.614	€ *-43.687*	€ 2.408.769	€ *46.155*
Gemeente Lingewaard	€ 4.847.456	€ 4.819.375	€ *-28.081*	€ 4.910.015	€ *90.640*
Gemeente Overbetuwe	€ 4.422.144	€ 4.417.379	€ *-4.765*	€ 4.515.253	€ *97.875*
Gemeente Renkum	€ 315.828	€ 407.155	€ *91.327*	€ 435.473	€ *28.318*
Gemeente Rheden	€ 7.298.006	€ 7.216.874	€ *-81.132*	€ 7.317.075	€ *100.201*
Gemeente Rozendaal	€ 89.840	€ 106.112	€ *16.271*	€ 108.867	€ *2.756*
Gemeente Wageningen	€ 216.819	€ 319.078	€ *102.259*	€ 338.610	€ *19.533*
Gemeente Westervoort	€ 2.974.891	€ 3.183.236	€ *208.346*	€ 3.224.400	€ *41.164*
Gemeente Zevenaar	€ 5.640.383	€ 5.691.747	€ *51.363*	€ 5.785.923	€ *94.177*
Totaal gemeenten	**€ 60.416.790**	**€ 61.183.605**	**€ *766.815***	**€ 62.171.849**	**€ *988.244***

Meerjarenbegroting 2025 – 2028
In aansluiting op het Programmaplan 2025 is een meerjarenbegroting gemaakt.

Lasten en baten **€ x 1000**	Realisatie 2023	Primaire begroting 2024	Gewijzigde Begroting 2024	Begroting 2025	*Verschil 2024*	*Verschil 2025*
Lasten per module						
Inkoop	€ 1.949	€ 2.105	€ 2.170	€ 2.270	*€ 65*	*€ 101*
RFZ	€ 0	€ 0	€ 1.295	€ 1.324	*€ 1.295*	*€ 28*
Onderwijs	€ 3.428	€ 3.816	€ 4.078	€ 4.171	*€ 262*	*€ 94*
WSP	€ 1.947	€ 2.041	€ 2.408	€ 2.255	*€ 367*	*-€ 153*
WgSW	€ 54.395	€ 55.023	€ 54.411	€ 54.622	*-€ 612*	*€ 211*
CMI	€ 76	€ 78	€ 81	€ 85	*€ 3*	*€ 4*
Beheer	€ 490	€ 557	€ 678	€ 665	*€ 121*	*-€ 12*
Lasten (incl. overhead)	**€ 62.285**	**€ 63.621**	**€ 65.121**	**€ 65.393**	*€ 1.500*	*€ 272*
Baten						
Gemeentelijke bijdrage	€ 58.527	€ 60.566	€ 61.333	€ 62.291	*€ 767*	*€ 958*
Regionale bijdrage (DSP)	€ 1.188	€ 1.265	€ 1.374	€ 1.279	*€ 109*	*-€ 95*
Buitengemeenten (SW)	€ 1.737	€ 1.467	€ 1.660	€ 1.592	*€ 193*	*-€ 69*
Overige baten	€ 639	€ 323	€ 683	€ 201	*€ 360*	*-€ 482*
Rentebaten	€ 222	€ 0	€ 70	€ 30	*€ 70*	*-€ 40*
Baten	**€ 62.313**	**€ 63.621**	**€ 65.121**	**€ 65.393**	*€ 1.500*	*€ 272*
Resultaat	**€ 29**	**€ 0**	**€ 0**	**€ 0**	*€ 0*	*€ 0*
Onttrekking aan reserve	€ 4	€ 0	€ 0	€ 0	*€ 0*	*€ 0*
Dotatie aan reserve	€ 33	€ 0	€ 0	€ 0	*€ 0*	*€ 0*
Eindresultaat	**€ 0**	**€ 0**	**€ 0**	**€ 0**	**€ 0**	**€ 0**

Toegepaste verdeelsleutel RFZ voor 2024
In afwijking van de regeling MGR SDCG is voor het regionaal advies en regionale projecten in de module RFZ in de begroting reeds de verdeelsleutel Jeugdigen gehanteerd. Het effect hiervan is on onderstaande tabel weergegeven.

Gemeentelijke bijdrage Regioadvies en projecten *Euro x 1*	***2024 Verdeelsleutel Jeugdigen***	***2024 Verdeelsleutel inwoners***	*Verschil 2024*
Deelnemende gemeenten			
Gemeente Arnhem	€ 375.548	€ 369.322	*-6.226*
Gemeente Doesburg	€ 21.298	€ 24.870	*3.572*
Gemeente Duiven	€ 56.493	€ 56.216	*-277*
Gemeente Lingewaard	€ 114.079	€ 105.831	*-8.248*
Gemeente Overbetuwe	€ 126.607	€ 108.768	*-17.839*
Gemeente Renkum	€ 66.432	€ 70.665	*4.233*
Gemeente Rheden	€ 91.877	€ 97.881	*6.004*
Gemeente Rozendaal	€ 5.177	€ 3.957	*-1.220*
Gemeente Wageningen	€ 72.627	€ 90.003	*17.376*
Gemeente Westervoort	€ 34.140	€ 33.676	*-463*
Gemeente Zevenaar	€ 97.518	€ 100.608	*3.089*
Totaal gemeenten	**€ 1.061.797**	**€ 1.061.797**	***0***

Het totale effect van de begroting 2024 ev. voor de gemeentelijke bijdrage uw gemeente staat in de bijlage vermeld.

Risicoparagraaf
De huidige financiële ontwikkelingen zijn op de hierboven aangegeven manier verwerkt in de begrotingswijziging 2024 en begroting 2025-2028. Daarmee hebben we het risico op onverwachte afwijkingen van de begroting zoveel mogelijk proberen te beperken. De risicoanalyse is met het algemeen bestuur besproken en in de begroting opgenomen.

Bijlage: Samenvatting jaarverslag 2023

De MGR staat voor een krachtige en samenhangende aanpak van lokale en regionale opgaven binnen het sociaal domein.

Jaarverslag 2023:
De resultaten van onze diensten staan in het jaarverslag. Dit is per module apart weergegeven. Hieronder volgt een korte samenvatting van de inhoudelijke resultaten.

Inhoudelijke resultaten 2023

Module Inkoop Zorg

De focus in 2023 lag de focus op het verder professionaliseren van de inkoop SDCG, door o.a. te investeren in de communicatie met onze stakeholders, de wijze van monitoring te analyseren en door te ontwikkelen en de rollen, taken en verantwoordelijkheden binnen het team te verduidelijken.

Om optimaal gebruik te maken van arbeidsparticipatie in het kader van Social Return on Investment sluit Inkoop SDCG aan bij het steunpunt SROI van het Werkgeversservicepunt Midden-Gelderland. Inkoop SDCG kan gedurende het jaar, op basis van door de aanbieder ingevoerde gegevens, monitoren of de invulling van SROI volgens afspraak verloopt.

De pilot productieverantwoording is goed verlopen en omgezet naar een structurele taak voor inkoop SDCG, waarbij er in 2024 een overgangsregeling voor aanbieders zal gelden en vanaf 2025 een regionale omzetgrens wordt afgesproken.

Het regionaal toezicht- en handhavingskader en bijbehorende algemene controleplan is vastgesteld en geïmplementeerd. Tevens is de wet Bibob als toetsingsinstrument toegevoegd binnen alle toekomstige inkooprondes, wat het mogelijk maakt om zowel vooraf als tijdens de contractering kwaliteitscontroles uit te voeren op criminele activiteiten.

Het ingekocht aanbod zorg (uitgezonderd Verblijf) is middels een inkoop-evaluatie en marktverkenning getoetst. De uitkomst heeft geresulteerd in een verlenging van de raamovereenkomsten met één jaar tot 1 juli 2025 en verbeterpunten zijn verwerkt in bestaande en nieuwe producten.

Met de lancering van het nieuwe product “geclusterd wonen” is de beweging van Beschermd wonen naar Beschermd thuis verder worden ingezet. Met “Begeleide omgang” is nieuwe dienstverlening gecreëerd voor jeugdigen die te maken hebben met ouders in complexe scheiding. Tot slot is het aanbod “Activerend werk” vernieuwd waarmee ook wordt bijgedragen aan het terugdringen van de krapte op de arbeidsmarkt.

In de evaluatie zorgvormen kwam de vraag naar voren of de bestaande tarieven nog passend zijn voor alle zorgvormen en aanbieders. Om dit te bepalen is een onafhankelijk tarievenonderzoek uitgevoerd. Deze herijkte tarieven worden in 2024 doorgevoerd in de contracten en verwacht wordt dat dit gaat bijdragen aan de oplossing van knelpunten bij aanbieders.

Module Onderwijs (RBL)

Het RBL Midden-Gelre signaleert al jaren een stijgende lijn in het aantal meldingen van ongeoorloofd schoolverzuim. De consulenten hebben ook meer casussen in behandeling die meer inzet en langere betrokkenheid vragen. Door aanhoudende migratie ziet het RBL een stijging van het aantal leerlingen op de internationale schakelklas. Als gevolg daarvan is ook het aantal meldingen hier verdubbeld.

Meer ouders doen een beroep op een vrijstelling vanwege bezwaar tegen de richting van het onderwijs of wegens lichamelijke of psychische gronden. Daarnaast ziet het RBL ook een trend waarbij ouders rondom de schoolvakanties een 'economische' afweging maken in het kader van luxeverzuim. We blijven in gesprek met het OM over een effectieve aanpak van deze vorm van verzuim.

De naam voor het RMC (regionale meld- en coördinatiefunctie) is in 2023 gewijzigd naar Doorstroompunt. Door de krapte op de arbeidsmarkt is het relatief makkelijk voor jongeren om werk te vinden. Er is meer focus komen te liggen op maatwerktrajecten als schoolgang niet haalbaar is en een vrijstelling niet passend is. In samenwerking met de jeugdige en zijn netwerk wordt gekeken naar onderwijs, arbeid en dagbesteding. De arbeidsmarkt zorgt ook voor een ongewenst effect, waarbij jongeren worden verleid om eerder en zonder startkwalificatie aan het werk te gaan en het aantal voortijdig schoolverlaters stijgt.

In 2023 is specifiek gericht op de samenwerking met gemeenten, waaronder sociale wijkteam en jeugdbeschermingstafel, samenwerkingsverband De Verbinding, regionale kopgroep aanpak jeugdwerkeloosheid en de justitiële keten.

Om de kwaliteit van de dienstverlening te waarborgen en de werkdruk te verlagen is een eerste stap in de formatie-uitbreiding gezet. Daarnaast heeft een onderzoek plaatsgevonden naar de toekomstige inrichting van de organisatie en management van het RBL-Midden-Gelre. Met de implementatie is reeds gestart.

Module WerkgeversServicepunt (WSP)

Het WSP heeft in 2023 de focus gehad op de samenwerking met de werkgeversdienstverlening van het UWV, met de gemeenten, binnen het team WSP en tussen de modules van de MGR SDCG.

Voor het WSP-gemeenten is de relatie met UWV tweeledig: Het team WSP-UWV is onderdeel van de WSP-organisatie. De werkzoekendendienstverlening van UWV is, gelijk aan onze gemeentelijke partners, de partij waar bemiddelbare kandidaten vandaan komen.

Het WSP heeft daarnaast contacten met en afspraken over regionale dienstverlening en projecten via het RMT, de Regionale Aanpak Jeugdwerkloosheid en andere initiatieven die met andere partners en met landelijke of regionale, incidentele, middelen worden uitgevoerd.

Met de gemeenten is gezocht naar mogelijkheden om de uitstroom van inwoners vanuit een uitkeringssituatie te optimaliseren. Ook zijn er afspraken gemaakt om samen met andere partners van gemeenten tot een totaaltraject te komen waardoor het bemiddelingsproces van intake tot match als een aaneengesloten traject verloopt. En op verzoek van de gemeenten is het Steunpunt SROI ondergebracht bij het WSP.

Een deel van de plaatsingen wordt georganiseerd vanuit een combinatie van leren en werken. Werkgevers verzorgen zelf leerwerkplekken en WSP kan hen daar bij ondersteunen en faciliteren. Het WSP zorgt ervoor dat aan werkzoekenden/uitkeringsgerechtigden informatie gegeven over deze leerwerktrajecten en dat werkgevers goed op de hoogte worden gehouden van de verschillende mogelijkheden van leren & werken.

In het kader van "ontmoeten & verbinden" organiseert het WSP op diverse manieren evenementen waar werkgevers en werkzoekenden bij elkaar gebracht worden. Beide teams organiseren hiervoor zowel gezamenlijk als per team activiteiten. Alle activiteiten worden opgenomen in een eventkalender die op de website van het WSP gepubliceerd wordt.

Module Werkgeverschap Sociale Werkvoorziening (WgSW)

Voor ruim 1.600 SW-medewerkers is in 2023 uitvoering gegeven aan de werkgeversrol. Er is opnieuw een groot aantal SW-medewerkers uitgestroomd door pensionering, ziekte etc. Deze mensen lieten werk achter voor mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt. In totaal stroomden 126 mensen uit (uitstroompercentage 6,5%). Er werken nu nog 1611 mensen in de SW gedetacheerd bij Scalabor.

Veel tijd en aandacht is in 2023 besteed aan de scheefgroei in de loonontwikkeling tussen gemeenteambtenaren en SW-medewerkers. Er is een akkoord gesloten met de vakbonden over het openbreken van de lopende CAO. Daarnaast is eind 2023 door de gemeenten het besluit genomen om over te gaan tot een eenmalige uitkering voor zowel het SW-personeel als de medewerkers werkzaam via Stichting aan de Slag.

Gemeenten hebben in 2022 opnieuw Scalabor aangewezen als uitvoerder voor de SW. De deelnemende gemeenten hebben hun aanwijzingsbesluit genomen voor een periode van drie jaar, van 2023 tot 2025. Het formeel werkgeverschap is belegd bij de MGR; het materieel werkgeverschap waaronder de personeels- en salarisadministratieve taken voor SW-personeel is uitbesteed aan Scalabor. Hiervoor is een nieuwe dienstverleningsovereenkomst gesloten voor een periode gelijktijdig aan de looptijd van het aanwijzingsbesluit van gemeenten.

Module Contractmanagement Inburgering (CMI)

Periodiek worden de aanbieders gesproken. Input voor de gesprekken wordt onder andere opgehaald uit de uitvraag richting aanbieders en de met de contractpartijen afgesproken prestatie-indicatoren.
De afdeling contractbeheer is beschikbaar voor het stellen van vragen en telefonisch overleg. Aan de website van de module inkoop Zorg is een tabblad toegevoegd met informatie over de contracten en Contractmanagement Inburgering. De SROI- verplichting is ingericht en wordt gemonitord.

Wat heeft het gekost?

Financiële resultaten 2023

Alle modules hebben in 2023 hun werkzaamheden binnen de begroting uitgevoerd. De accountant heeft een goedkeurende verklaring afgegeven bij het jaarverslag en de jaarrekening over 2023.

Gemeentelijke bijdrage alle modules	*Realisatie 2023*	*Gewijzigde Begroting*	*Verschil*	*Reeds gefactureerd*	*Te crediteren*
Gemeente Arnhem	€ 29.781.648	€ 31.370.012	*€ 1.588.364*	*€ 31.370.009*	*€ 1.588.362*
Gemeente Doesburg	€ 1.639.246	€ 1.728.991	*€ 89.745*	*€ 1.728.991*	*€ 89.744*
Gemeente Duiven	€ 2.311.011	€ 2.450.539	*€ 139.528*	*€ 2.450.537*	*€ 139.525*
Gemeente Lingewaard	€ 4.663.196	€ 4.937.757	*€ 274.562*	*€ 4.937.755*	*€ 274.560*
Gemeente Overbetuwe	€ 4.237.399	€ 4.496.160	*€ 258.761*	*€ 4.496.155*	*€ 258.757*
Gemeente Renkum	€ 266.941	€ 314.624	*€ 47.683*	*€ 314.622*	*€ 47.681*
Gemeente Rheden	€ 7.083.687	€ 7.469.681	*€ 385.994*	*€ 7.469.681*	*€ 385.994*
Gemeente Rozendaal	€ 84.182	€ 90.271	*€ 6.089*	*€ 90.273*	*€ 6.090*
Gemeente Wageningen	€ 179.421	€ 229.749	*€ 50.328*	*€ 229.751*	*€ 50.329*
Gemeente Westervoort	€ 2.893.938	€ 3.048.198	*€ 154.260*	*€ 3.048.196*	*€ 154.257*
Gemeente Zevenaar	€ 5.446.222	€ 5.756.086	*€ 309.865*	*€ 5.756.084*	*€ 309.861*
Totaal gemeenten	**€ 58.586.890**	**€ 61.892.070**	**€ 3.305.180**	**€ 61.892.054**	**€ 3.305.161**

Accountantsverklaring

In 2022 is de gemeentewet aangepast inzake het opnemen van een rechtmatigheidsverantwoording in de jaarrekening vanaf 2023. Het Besluit Accountantscontrole Decentrale Overheden en het Besluit Begroting en Verantwoording is hierop nog niet aangepast. Dit ligt bij het ministerie van BZK. Daarmee is de grondslag voor het afgeven van een controleverklaring door de accountant inzake de getrouwheid van de rechtmatigheidsverantwoording nog niet geregeld.

De accountant heeft aangegeven een goedkeurende verklaring af te kunnen geven. Afhankelijk van besluitvorming door ministerie van BKZ en de Nederlandse Beroepsvereniging Accountants, zal de verklaring alleen de getrouwheid of een tweeledige oordeel over de getrouwheid en rechtmatigheid bevatten. De jaarrekening is al wel vastgesteld en aan de raden toegezonden. Als de accountantsverklaring is ontvangen wordt deze nagezonden.

Modulair Gemeenschappelijke Regeling sociaal domein Centraal Gelderland

Zorg Participatie Onderwijs

JAARVERSLAG & JAARREKENING 2023

'Wij staan voor een krachtige en samenhangende aanpak van regionale vraagstukken in het sociaal domein'

MGR
sociaal domein centraal Gelderland

INHOUD

Voorwoord 2

Inleiding 4

Samenstelling Bestuur/Commissies 5

JAARVERSLAG

Programmaverantwoording 6

Thema Zorg 6
- Omgeving
- Activiteiten
- Cijfers

Thema Onderwijs 10
- Omgeving
- Activiteiten
- Cijfers

Thema Participatie 16
- Omgeving
- Activiteiten
- Cijfers

MGR Beheer 24
- Omgeving
- Activiteiten
- Cijfers

Paragrafen 31

JAARREKENING

Financiële verantwoording 37

Controleverklaring 49

Bijlagen 55

Voorwoord

Hierbij bieden we u het jaarverslag en de jaarrekening 2023 aan van de Modulaire Gemeenschappelijke Regeling sociaal domein Centraal Gelderland (MGR SDCG). Wij staan bij de MGR voor transparantie bij het afleggen van inhoudelijke en financiële verantwoording. In ons jaarverslag doen we verslag van ontwikkelingen, behaalde resultaten en de financiële effecten hiervan.

In het voorjaar van 2023 vervielen de laatste maatregelen voor Covid-19. In de loop van het jaar werd steeds duidelijker wat de periode van 2 jaar Covid-19 voor mentale gevolgen bij jeugdigen en effecten op de arbeidsmarkt heeft gehad. 2023 kenmerkte zich ook door gestegen energiekosten en hoge inflatie. Dit leverde zorgen op bij inwoners en specifiek bij onze SW-medewerkers. Dit was voor de MGR reden om in 2023 de begroting te wijzigen om daarmee aan te sluiten bij de stijging van de Cao-lonen. Gelukkig werd eind 2023 ook duidelijk dat er een kleine verbetering kwam in de Cao voor de SW en konden we een eenmalige uitkering betalen voor de SW-medewerkers.

De oorlog in Oekraïne duurde heel 2023 voort. De MGR heeft op diverse manieren een bijdrage geleverd aan het leven van de Oekraïense vluchtelingen in onze regio. Het WSP heeft zich ingezet voor het vinden van werk via het organiseren van banenmarkten en andere manieren om vraag en aanbod bij elkaar te brengen. Het RBL kreeg te maken met de passende plek en leerplicht voor Oekraïense leerlingen in het regulier onderwijs.

De arbeidsmarkt is heel krap geworden. Bij het WSP merken we dat hierdoor meer kansen zijn te realiseren voor inwoners die een grote afstand tot de arbeidsmarkt hebben. We zien het ook bij zorgaanbieders en werkgevers in het onderwijs die zorgen hebbe over de arbeidsmarkt.

Het lukte de MGR om voor haar eigen reguliere functies voldoende goede medewerkers te werven die zich direct of indirect volop hebben ingezet om een bijdrage te leveren aan het leven, ontwikkelen en werken van de inwoners in onze regio. Voor sommige specifieke functies, zoals een functionaris gegevensbescherming en juridisch adviseur is het ook voor de MGR moeilijk om medewerkers te werven en zijn we gedwongen om dit type dienstverlening in te huren.

In 2023 hebben we de regeling van de MGR aangepast aan nieuwe regelgeving. Dit gold voor alle gemeenschappelijke regelingen. Een goede reden om gezamenlijk met griffies en GR-en de gemeenteraden actief te informeren en te betrekken bij de wijzigingsvoorstellen. Dit heeft ertoe geleid dat we gezamenlijk raadsinformatiebijeenkomsten blijven organiseren. Een mooie ontwikkeling waar we als MGR onze bijdrage aan hebben geleverd.

2023 stond ook in het teken van het goed borgen van een nieuwe module: Regionale Facilitering Zorg. We hebben gezamenlijk gezocht naar een goede inpassing in de governance van de MGR. Daarmee blijft de MGR beleidsarm, maar kunnen we de regionale beleidsontwikkeling wel faciliteren. We beschrijven verderop in het jaarverslag hoe dit geborgd is.

In september 2023 hebben we met alle medewerkers stil gestaan bij vijf jaar MGR. We zijn er trots op wat de MGR in deze vijf jaar heeft weten te realiseren voor de regio.

Het dagelijks bestuur bedankt ambtenaren en bestuurders van de deelnemende gemeenten en de medewerkers en leden van bestuurscommissies, het bestuur en medewerkers van de MGR voor hun inspanningen om gezamenlijk een mooi resultaat te behalen. Daarbij zijn we er trots op dat we dat ook in 2023 binnen begroting konden realiseren.

We nodigen u graag uit kennis te nemen van de resultaten in 2023.

Aldus vastgesteld in de vergadering van het Algemeen Bestuur van de MGR sociaal domein centraal Gelderland op 28 maart 2024,

J. Goossen
Voorzitter

S. van den Brand
Directeur

1. Inleiding

1.1 Modulair Gemeenschappelijke Regeling sociaal domein Centraal Gelderland

Binnen de regio centraal Gelderland hebben 11 gemeenten (Arnhem, Doesburg, Duiven, Lingewaard, Overbetuwe, Renkum, Rheden, Rozendaal, Wageningen, Westervoort en Zevenaar) de samenwerking binnen het sociaal domein geformaliseerd in een Modulaire Gemeenschappelijke Regeling (MGR) voor het sociaal domein.

Binnen de MGR wordt op verschillende terreinen samen gewerkt in samenwerkingsmodules op het terrein van Zorg, Onderwijs en Participatie. De MGR bestaat uit vijf modules en een beheerorganisatie. In onderstaand schema kunt u aflezen welke gemeenten per module deelnemen.

Deelnemende gemeenten per module	Beheer	Inkoop	Onderwijs	WSP	WgSW	Contractmanagement Inburgering
Arnhem	√	√	√	√	√	√
Doesburg	√	√		√	√	√
Duiven	√	√	√	√	√	√
Lingewaard	√	√	√	√	√	√
Overbetuwe	√	√	√	√	√	√
Renkum	√	√	√			
Rheden	√	√	√	√	√	√
Rozendaal	√	√	√	√	√	√
Wageningen	√	√				
Westervoort	√	√	√	√	√	√
Zevenaar	√	√	√	√	√	√

1.2 Inleiding op jaarverslag en jaarrekening

De programmaverantwoording van de MGR bevat een beeld van ontwikkelingen in het algemeen en per module in het bijzonder, de verrichte werkzaamheden en gerealiseerde doelen en wat het heeft gekost. In deze programmaverantwoording worden per module de volgende onderwerpen toegelicht:

Omgeving

a. **Ontwikkelingen:** Wat waren de ontwikkelingen waar we mee te maken hebben gehad?
b. **Partners en netwerk:** Met welke partners en netwerk hebben we deze resultaten behaald?

Activiteiten

c. **Doelen:** Wat hebben we bereikt? In welke mate zijn de beoogde doelstellingen gerealiseerd?
d. **Aanpak:** Wat hebben we gedaan? Op welke wijze hebben we de beoogde maatschappelijke effecten bereikt?

Cijfers

e. **Realisatie:** Wat heeft het gekost? De gerealiseerde baten en lasten.

De afrekening per gemeente, per module is te vinden in de bijlage. Bij de programmaverantwoording van Beheer wordt ook de ontwikkeling van de overheadlasten verklaard.

2. Samenstelling bestuur en commissies

De MGR kent een Algemeen Bestuur (AB) en een Dagelijks Bestuur (DB). Het Dagelijks Bestuur en de voorzitter wordt uit het Algemeen Bestuur gekozen. Daarnaast kennen de vijf modules een Bestuurscommissie. De samenstelling van het bestuur en bestuurscommissies is als volgt:

Samenstelling Algemeen Bestuur op balansdatum

AB-lid	Plaatsvervangend AB-lid	Gemeente
Paul Smeulders	Marco van der Wel	Arnhem
Birgit van Veldhuizen	Loes van der Meijs-van der Laar	Doesburg
Johannes Goossen (voorzitter)	Joyce Zwaga-Komen	Duiven
Nick Hubers	Aart Slob	Lingewaard
Rik van den Dam	Chantal Teunissen	Overbetuwe
Marinka Mulder	Joa Maouche	Renkum
Dorus Klomberg (plv. voorzitter)	Paul Hofman	Rheden
Simon Warmerdam	Tineke van der Pas	Rozendaal
Guido van Vulpen	Maud Hulshof	Wageningen
Peter Pennekamp	Jan Derksen	Westervoort
Arthur Boone	Stef Bijl	Zevenaar

Samenstelling Dagelijks Bestuur op balansdatum

AB-lid	Functie	Gemeente
Johannes Goossen	Voorzitter	Duiven
Dorus Klomberg	Plv. voorzitter	Rheden
Paul Smeulders	Lid	Arnhem
Hermien Wiselius	Ambtelijk secretaris/Directeur	

Samenstelling Bestuurscommissies op balansdatum

Gemeente	Zorg (inkoop)	Onderwijs (RBL)	Participatie (WSP, WgSW, CMI)
Arnhem	Marco van der Wel	Nermina Kundic	Mark Lauriks
Doesburg	Bart Elbers		Bart Elbers
Duiven	Johannes Goossen	Joyce Zwaga-Komen	Joyce Zwaga-Komen
Lingewaard	Aart Slob (Plv. voorzitter)	Nick Hubers	Johan Sluiter
Overbetuwe	Chantal Teunissen	Chantal Teunissen	René Post
Renkum	Marinka Mulder	Marinka Mulder (voorzitter)	
Rheden	Gea Hofstede (voorzitter)	Ronald ter Hoeven	Gea Hofstede
Rozendaal	Tineke van der Pas	Tineke van der Pas	Tineke van der Pas
Wageningen	Guido van Vulpen		
Westervoort	Jan Derksen	Peter Pennekamp	Hans Sluiter
Zevenaar	Stef Bijl	Bart Kagei	Stef Bijl (voorzitter)
Regiosecretaris	Marrit Gouverneur	Semih Rayman	Klasien Timmermans
Module manager	Emma Nikkelen	Inge Hoogland	Meggie Rutten

3. Programmaverantwoording

3.1 Thema Zorg
Programma Inkoop Zorg

Omgeving
Met welke ontwikkelingen hebben we te maken gehad?

In 2023 lag de focus op de verdere professionalisering van Inkoop SDCG. In een viertal projecten hebben wij de communicatie met onze stakeholders, de segmentering en wijze van monitoring van onze gecontracteerde aanbieders geanalyseerd en doorontwikkeld. Verder hebben wij de rollen en taakverdeling binnen ons team verduidelijkt. In 2024 zal de afronding van de projecten plaatsvinden.

Continuïteit dienstverlening
Ondanks dat wij in 2023 te maken hebben gehad met enkele langdurig zieken is het gelukt om, met beperkte inzet van incidentele middelen, de continuïteit van de dienstverlening te waarborgen. Om ziekte op te vangen hebben we, met het oog op kostenbeheersing, zoveel mogelijk taken verdeeld binnen het team en uitsluitend waar nodig is tijdelijk voor interim vervanging gezorgd. De re-integratie van zieke collega's verloopt voorspoedig. Met enkele personele wisselingen en de komst van een aantal nieuwe collega's is het team weer nagenoeg op sterkte.

Evaluatie ingekocht aanbod
Vooruitlopend op het aflopen van de huidige raamovereenkomsten per 1 juli 2024 is voor de zorgvormen (uitgezonderd Verblijf) in marktverkenningen met gemeenten en aanbieders verkend of onze huidige producten nog voldoen. In het tweede kwartaal heeft deze inkoop-evaluatie plaatsgevonden. Getoetst is of en in welke mate de huidige zorgvormen en producten nog voldoen. De uitkomst van deze evaluatie is gepresenteerd aan de regiogemeenten. Geconcludeerd is dat de huidige zorgvormen en producten grotendeels voldoen. De huidige raamovereenkomsten zijn verlengd voor de periode van een jaar en hebben hiermee een looptijd tot 1 juli 2025. De verbeterpunten die uit de evaluatie zijn gekomen zijn meegenomen richting de werkgroepen die de productbeschrijvingen actueel houden. Waar nodig zijn de productbeschrijvingen gewijzigd. Tevens zijn zaken geconcretiseerd in nieuwe producten die toegevoegd zijn aan het regionaal ingekochte hulpaanbod. Verder zijn er meerdere tussentijdse openstellingen geweest op verzoek van gemeenten om ontbrekend aanbod aan te vullen en om onderaannemers toe te laten.

AmvB reële prijs & Tarievenonderzoek
In de evaluatie van alle zorgvormen kwam, naast de aanscherping op zorgvorm-niveau, naar voren dat er twijfels zijn of de huidige tarieven van producten kostendekkend zijn. Met name als het gaat om de ontwikkelingen van CAO's en de krapte op de arbeidsmarkt. Om te bepalen of de huidige tarieven reële tarieven zijn voor alle aanbieders, is een volledig tariefonderzoek uitgevoerd door een onafhankelijke partij. De zorgvorm Beschermd wonen is op verzoek van gemeenten uitgezonderd van dit tariefonderzoek. Gedurende het jaar zijn voor meerdere aanbieders en zorgvormen financiële knelpunten zichtbaar geworden. Waar mogelijk zijn middels pilots tijdelijke oplossingen gezocht.

Verwacht wordt dat nieuwe inkoop of herijkte tarieven structureel gaan bijdragen aan de oplossing van de knelpunten. Structurele oplossingen zijn met name van belang voor de personele inzet bij deze knelpunten. Maatwerkoplossingen kosten veel tijd die we liever besteden aan nieuwe ontwikkelingen.

Met welke partners en netwerk hebben we deze resultaten behaald?

Wij hebben de resultaten kunnen behalen door intensieve samenwerking met de collega's binnen de regiogemeenten en de gecontracteerde aanbieders. Inkoop SDCG is de verbinder tussen de regiogemeenten en de aanbieders die de ingekochte zorg/hulp bieden aan de inwoners.

Continuïteit binnen de regionale samenwerking is van belang. We hebben te maken gehad met diverse personele wisselingen. Ook aan de kant van de regiogemeenten merken we dat hierdoor kennis en expertise verloren gaat voor de regio. Werkgroepen hebben hierdoor vaak meer tijd nodig om te komen tot uitgewerkte voorstellen.

Het concretiseren van de regiovisie is niet separaat opgepakt, de middelen voor het aantrekken van een externe projectleider hiervoor zijn daarom ook niet benut. Zowel het feit dat deze opdracht onvoldoende concreet werd, als ook de personele wisselingen bij gemeenten zijn aanleiding geweest deze keuze te maken. Hiervoor in de plaats is intensief geïnvesteerd in het 'Uitvoeringsplan Jeugd Regio Centraal Gelderland' en in de verbeteringen naar aanleiding van de evaluatie van de inkoop.

Wegens krapte op de arbeidsmarkt is de uitdaging om de inwoners van passende en kwalitatief goede zorg/hulp te voorzien, nog groter geworden. Dit is meer dan ooit een belangrijk aandachtspunt zowel in de contractgesprekken met aanbieders als in de samenwerking met de gemeenten.

Activiteiten

Wat hebben we bereikt? Zijn onze beoogde doelstellingen gerealiseerd?

De pilot Productieverantwoording is de afgelopen jaren goed verlopen waarmee een regionale administratieve lastenverlichting is bewerkstelligd voor zowel de aanbieders als de gemeenten. De pilot is omgezet naar een structurele taak voor Inkoop SDCG waarbij voor 2024 een overgangsregeling geldt en voor 2025 een regionale omzetgrens voor de productieverantwoording zal worden afgesproken.

Verblijf Jeugd en Essentiële functies
Met het projectteam Inkoop Verblijf Jeugd in de regio Centraal Gelderland is voortdurend afstemming geweest om onze regionale inkoop te laten aansluiten op de bovenregionale verwerving Essentiële Functies. Deze aansluiting is praktisch vormgegeven door de regionaal adviseur Jeugd, die betrokken is bij de bovenregionale verwerving Essentiële Functies, deel te laten nemen aan de regionale projectgroep voor de inkoop Verblijf Jeugd. Inhoudelijke en procesmatige kruisbestuiving is hiermee gerealiseerd. De exacte inhoud van Essentiële functies wordt gedurende het inkooptraject steeds verder geconcretiseerd. Hierdoor kunnen hiaten ontstaan in het nodige zorgaanbod Verblijf. Deze hiaten vangen we op door flexibel in te gaan kopen voor regionaal Verblijf jeugd.

Regionaal toezicht-, en handhavingskader
Het regionaal toezicht- en handhavingskader en bijbehorend algemeen controleplan is vastgesteld en geïmplementeerd. Als vervolg op deze implementatie wordt momenteel gewerkt aan een voorstel om het rechtmatigheidstoezicht op integrale wijze, regionaal uit te voeren. Dit toezicht wordt momenteel nog door de individuele gemeenten uitgevoerd, maar zal regionaal worden belegd. Op basis van de uiteindelijke keuze zullen ook de diverse werkprocessen worden ingericht ten behoeve van de uitvoering van het toezicht.

Verder hebben wij de wet Bibob als toetsingsinstrument toegevoegd binnen alle toekomstige inkooprondes. Door deze toetsing is het mogelijk om zowel voorafgaand als tijdens de contractering een kwaliteitscontrole uit te voeren, waarbij getoetst wordt of aanbieders criminele activiteiten uitvoeren.

Wat hebben we gedaan? Hebben we de beoogde maatschappelijke effecten bereikt?

Tarievenonderzoek
In de tweede helft van 2023 heeft een tarievenonderzoek plaatsgevonden. Een onafhankelijke partij heeft het onderzoek geleidt en uitgevoerd. Kwaliteit en zorgvuldigheid hebben gedurende het gehele proces voorop gestaan. Samen met een ambtelijke werkgroep en gecontracteerde zorgaanbieders heeft er een grondig onderzoek plaatsgevonden. Hierbij is gekeken naar de knelpunten van de huidige tarieven, een analyse van de indexering systematiek en advies over tariefdifferentiatie. Het onderzoek is ingezet om te onderzoeken of we reële tarieven betalen en of we met de systematiek toekomstbestendig zijn.

Op verzoek van regiogemeenten is eind 2023 een lichte interne check gestart waarmee inzichtelijk is gemaakt op welke elementen (parameters) inhoudelijke keuzes zijn te maken die een effect hebben op de tarieven. Na deze check zal begin 2024 het onderzoek volledig worden afgerond met besluitvorming.

Social return
Inkoop SDCG heeft uitgebreid onderzocht op welke wijze optimaal gestuurd kan worden op social return bij aanbieders. Door aan te sluiten bij het steunpunt SROI van het Werkgeversservicepunt Midden-Gelderland ondersteunen we aanbieders optimaal in de mogelijkheden voor het benutten van social return waarbij de nadruk ligt op arbeidsparticipatie. Hiervoor is het registratiesysteem Wizzr in gebruik genomen dat Inkoop SDCG tevens gedurende het jaar inzicht geeft in de benutting van SROI. Hierdoor kunnen we, aan de hand van de door de aanbieder zelf eenvoudig in te voeren gegevens, voortaan gedurende het jaar monitoren hoe de invulling van Social Return volgens afspraak verloopt. Hiermee kan, in plaats van achteraf, gedurende het lopende jaar bijgestuurd worden als aanbieders mogelijk niet gaan voldoen aan de verplichting.

Inkoop en contractmanagement systeem
Tot eind 2023 hebben wij inkoopprocedures via het aanbestedingssysteem CTM uitgevoerd. Dit systeem was tevens in gebruik om met onze gecontracteerde aanbieders te communiceren. In toenemend mate ervaren gebruikers (aanbieders, inkoop en gemeenten) binnen dit systeem beperkingen die door de leverancier niet technisch opgelost kon worden. Daarom is besloten om alle communicatie met aanbieders per 1 januari 2024 via het platform ISPnext te laten verlopen. Alle overige communicatie zal via ons algemene e-mailadres verlopen. De database in CTM zal worden gearchiveerd en het systeem worden afgestoten.

Nieuwe inkoop en tussentijdse openstellingen
De beweging van Beschermd wonen naar Beschermd thuis is met de lancering van het nieuwe product ‘Geclusterd Wonen’ verder in gang gezet. Ook hebben we met de lancering van ‘Begeleide omgang’ nieuwe dienstverlening gecreëerd voor jeugdigen die te maken hebben met ouders in een complexe scheiding. Tot slot is het aanbod Activerend Werk vernieuwd waarmee ook wordt bijgedragen aan het terugdringen van krapte op de arbeidsmarkt.

Middels tussentijdse openstellingen zijn een aantal producten gewijzigd en nieuwe producten in de markt gezet. Het zorgaanbod in de regio sluit daarmee weer aan bij de huidige behoefte van regiogemeenten en inwoners.

Cijfers

Wat heeft het gekost?

Er is een resultaat van € 353.000 voor afrekening. De lasten van de module zijn binnen begroting gerealiseerd. Er wordt € 33.000 aan de bestemmingsreserve toegevoegd. Bij de realisatie na afrekening wordt de gemeentelijke bijdrage aan de module met € 320.000 verlaagd.

Lasten en baten Module Inkoop	*Realisatie voor afrekening*	*Realisatie na afrekening*	*Gewijzigde Begroting*	*Verschil*
€ x 1.000				
Programma - Personeel	€ 1.218	€ 1.218	€ 1.442	*-€ 224*
Programma - Uitvoering	€ 305	€ 305	€ 413	*-€ 108*
Overhead	€ 425	€ 425	€ 446	*-€ 21*
Lasten	**€ 1.949**	**€ 1.949**	**€ 2.302**	***-€ 353***
Deelnemende gemeenten	€ 2.302	€ 1.981	€ 2.302	*-€ 320*
Baten	**€ 2.302**	**€ 1.981**	**€ 2.302**	***-€ 320***
Resultaat	**€ 353**	**€ 33**	**€ 0**	***€ 33***
Onttrekking aan reserve			€ 0	*€ 0*
Dotatie aan reserve	€ 33	€ 33		*€ 33*
Eindresultaat	**€ 320**	**€ 0**	**€ 0**	***€ 0***

Toelichting lasten

- Personeelskosten vallen in 2023 lager uit dan begroot als gevolg van het niet inzetten van het budget voor een regionaal projectleider (€ 100.000), niet of later invullen van vacatureruimte (€ 70.000) en behoedzaam inzetten van extern personeel (€ 50.000).
- Uitvoeringskosten vallen lager uit dan begroot door lagere kosten voor juridisch advies (€ 30.000) en de WMO toezichthouder (€ 40.000). Daarnaast is er, gelet op het verlengen van de huidige raamovereenkomsten, geen Verbindingsdag georganiseerd (€ 25.000).
- Overheadkosten vallen lager uit aangezien geplande vervanging van hardware efficiënter is uitgevoerd (€ 6.000), en er geen invulling gegeven kon worden aan enkele functies op het terrein van informatiebeheer waardoor kosten voor informatieondersteuning lager uitvallen (€ 10.000).

Toelichting baten en bestemmingsreserve

- De gemeentelijke bijdragen worden verlaagd met € 320.000.
- De bestemmingsreserve wordt aangevuld tot € 50.000 middels een dotatie van € 33.000.

3.2 Thema Onderwijs
Programma RBL

Omgeving
Met welke ontwikkelingen hebben we te maken gehad?

Algemeen
- Het RBL Midden-Gelre heeft al jaren, op een tijdelijke daling in de coronaperiode na, te maken met een stijgende lijn in het aantal verzuimmeldingen van ongeoorloofd schoolverzuim. De consulenten hebben gemiddeld meer casussen in behandeling die veelal meer inzet en langere betrokkenheid vragen. De werkdruk is als gevolg hiervan afgelopen jaar als hoog ervaren.
- Door aanhoudende hoge migratiestromen zien we een stijging van het aantal leerlingen op de Internationale Schakelklas (ISK). Als gevolg daarvan is het aantal verzuimmeldingen vanuit de ISK verdubbeld.
- Er zijn verschillende personele wisselingen geweest binnen het RBL Midden-Gelre. Ondanks de krapte op de arbeidsmarkt is het gelukt om vrijgekomen en nieuwe functies weer goed in te vullen, maar het heeft extra inzet van het team gevraagd.

Leerplicht
- Meer ouders doen, op basis van een specifiek christelijke of holistische levensbeschouwing, een beroep op een vrijstelling vanwege bezwaar tegen de richting van het onderwijs (art. 5 onder b Leerplichtwet).
- Er is een stijging van het aantal vrijstellingen 5 onder a (vrijstelling op basis van lichamelijke of psychische gronden). Deze lijkt met name gelegen in de toename van de ernst en complexiteit van problematiek onder jeugdigen. De hiermee samenhangende problemen rondom de beschikbaarheid van jeugdhulp en geschikte plekken wanneer regulier onderwijs (tijdelijk) niet haalbaar is, lijken hun weerslag te hebben op de mate waarin er beroep wordt gedaan op deze vrijstelling.
- Er lijkt sprake van een trend waarbij ouders rondom de schoolvakanties een ‘economische’ afweging maken; het financiële voordeel van iets eerder vertrekken of later terugkomen weegt op tegen (het risico op) een boete voor luxeverzuim.

Doorstroompunt
- Door de krappe arbeidsmarkt is het nog altijd relatief makkelijk voor jeugdigen om werk te vinden. Het is belangrijk om in de gaten te houden hoe de arbeidsmarkt zich ontwikkelt. Bij een kanteling van de arbeidsmarkt staan namelijk vaak de jeugdigen zonder startkwalificatie als eerste weer aan de zijlijn.
- De naam voor RMC[1] is in 2023 landelijk gewijzigd naar Doorstroompunt. Het Doorstroompunt voert dezelfde (wettelijke) taken uit.

[1] RMC staat voor Regionale Meld- en Coördinatiefunctie

Met welke partners en netwerk hebben we deze resultaten behaald?

We werken binnen het sociaal domein intensief samen met scholen, gemeenten, jeugdartsen en andere professionals op casusniveau en we zijn actief deelnemer aan het regionaal vsv-programma. Verschillende medewerkers van het RBL Midden-Gelre zijn betrokken bij projecten en werkgroepen in de regio op de thema's onderwijs, zorg en participatie. Op deze manier delen we onze kennis en houden we aansluiting bij onze samenwerkingspartners.

Het afgelopen jaar hebben we ons specifiek gericht op de samenwerking met:

- De sociale (wijk)teams, onder andere over de jeugdbeschermingstafel;
- Het samenwerkingsverband De Verbinding over het verzuimprotocol en thuiszittende leerlingen;
- De regionale kopgroep aanpak jeugdwerkloosheid omtrent de pilots 'jongeren in beeld' en 'transitiecoach';
- Gemeenten en justitiële keten omtrent de verschillende pilots en multidisciplinaire overleggen (BOTOC, VIOS en Veiligheidshuis).

Activiteiten

Wat hebben we bereikt? Zijn onze beoogde doelstellingen gerealiseerd?

Het RBL Midden-Gelre legt inhoudelijk verantwoording af en duidt de resultaten op verschillende momenten gedurende het jaar, met o.a. een halfjaarlijkse monitor en de Doorstroompunt-effectrapportage in het voorjaar en het jaarverslag en de artikel 25 rapportage (leerplicht) in het najaar.

Het jaarverslag van het RBL Midden-Gelre over schooljaar 2022-2023 is door het algemeen bestuur van de MGR vastgesteld en ter informatie aangeboden aan de deelnemende gemeenteraden. Gemeenten ontvangen ook een cijfermatige verantwoording per gemeente. Het jaarverslag voor het schooljaar 2022-2023 is ook te vinden op onze Website.

Beleidsindicatoren taakveld Onderwijs[1]

Doelgroepen	2021	2022	2023
Jeugdigenpopulatie[2] (4 tot 23 jaar)	88.179	87.356	87.455
Leerlingenpopulatie[3] (4 tot 23 jaar)	73.537	70.030	67.957
Leerplichtige leerlingen[4] (5 tot 18 jaar)	57.914	55.379	56.858

Beleidsindicatoren[4]	2021	2022	2023	Landelijk gemiddelde (2022)
Absoluut verzuim (per 1.000 leerplichtigen)	1,9	1,6	0,7	**4,2**
Absoluut verzuim (aantal leerplichtigen)	89	75	41	
Relatief verzuim (per 1.000 leerplichtigen)	28	32	37	**24**
Relatief verzuim (aantal leerplichtigen)	1.656	1.876	2.120	
VSV-percentage regio Arnhem (12-23 jaar)	2%	2,4%	Prognose: 2,2%	**2,4%**

Toelichting beleidsindicatoren

- De actie om jeugdigen zonder schoolinschrijving snel in beeld te brengen is naar een latere datum verschoven. Dit voorkomt onnodige en foutieve meldingen en verklaart de daling ten opzichte van het jaar daarvoor. Het landelijk gemiddeld ligt veel hoger en we zien grote verschillen tussen regio's op de website 'Waarstaatjegemeente'. We vermoeden dat dit te maken heeft met een verschil in berekenwijze.
- De prognose voor 2023 voor het aantal relatief verzuimmeldingen per 1000 leerplichtigen die vorig jaar is gedaan in het programmaplan was 34 en werd 37. Landelijk zien we eenzelfde stijging. Het aantal meldingen ligt in regio Arnhem aanzienlijk hoger dan het gemiddelde in Nederland en vergelijkbare regio's.
- Er is een stijging in het aantal voortijdig schoolverlaters. Dit is een effect van de coronapandemie en vanuit een voortdurende krappe arbeidsmarkt worden jongeren nog steeds verleid om aan het werk te gaan. Waar we qua VSV-percentage eerder ruim boven het landelijk gemiddelde zaten, kruipen we nu dichter naar het gemiddelde toe.

[1] In de regeling 'beleidsindicatoren gemeenten' zijn drie beleidsindicatoren vastgesteld die door gemeenten in de programmaverantwoording opgenomen moeten worden: absoluut verzuim, relatief verzuim en het vsv-percentage.
[2] Bron: CBS BRP, peildatum 1 januari
[3] Bron: leerlingregistratie RBL/DUO, peildatum 1 juni
[4] Bron: DUO art25 rapportage, oktober. Voor deze rapportage wordt een andere peildatum gebruikt dan voor het jaarverslag van het RBL. De cijfers wijken om die reden af.

Wat hebben we gedaan? Hebben we de beoogde maatschappelijke effecten bereikt?

Algemeen

- Om de kwaliteit van de dienstverlening te waarborgen en de werkdruk te verlagen is een eerste stap in formatie-uitbreiding gezet. Een tweede stap wordt in 2024 gezet. Daarnaast heeft een onderzoek plaatsgevonden naar de toekomstige inrichting van de organisatie en het management van het RBL Midden-Gelre. De implementatie van de nieuwe inrichting start in 2024.
- Het RBL Midden-Gelre heeft n.a.v. de externe audit van de Wet politiegegevens (Wpg) in 2022 verschillende verbetermaatregelingen genomen en voldoet voor nagenoeg alle normen aan de eisen. De focus in 2024 ligt op het verbeteren van de werking in de uitvoering van de dienstverlening.

Leerplicht

- Het afgelopen jaar is nog meer de focus komen te liggen op maatwerktrajecten als schoolgang niet haalbaar en een vrijstelling niet passend is. In samenwerking met de jeugdige en zijn netwerk wordt er gekeken naar een geschikt en realistisch traject waarmee de jeugdige werkt aan zijn eigen toekomstperspectief en waarbij doorstroommogelijkheden naar onderwijs, arbeid of dagbesteding in het oog worden gehouden.
- We zien de afgelopen jaren een behoorlijke stijging van luxeverzuim. We blijven in gesprek met het OM over een effectieve aanpak van deze vorm van verzuim.
- Op het ISK hebben we meer consulenten ingezet en worden wekelijks gesprekken op locatie gevoerd om het verzuim in beeld te krijgen en tegen te gaan.
- Alle leerplichtconsulenten hebben een verdiepingstraining gehad in de MAS (Methodische Aanpak Schoolverzuim) om hun deskundigheid te bevorderen.

Doorstroompunt

- De pilot transitiecoach is gericht op het voorkomen dat jongeren in de overgangsfase van school naar werk vastlopen, een valse start maken of uitvallen. Vanuit een evaluatie van de pilot is duidelijk geworden dat begeleiding van jongeren naar duurzaam werk mogelijk is en vraagt om een lange adem en flexibiliteit.
- De doelgroep ‘jongeren in kwetsbare positie’ is een complexe doelgroep waarbij diverse partijen betrokken zijn en een verantwoordelijkheid hebben. Het RBL Midden-Gelre heeft de wettelijke taak deze doelgroep te monitoren. Het RBL heeft kwalitatief en kwantitatief onderzocht of zij meer kan betekenen voor deze doelgroep dan alleen monitoren.

Cijfers

Wat heeft het gekost?

Er is een positief resultaat voor afrekening van € 218.000. De lasten van de module zijn binnen begroting gerealiseerd.

Bij de realisatie na afrekening wordt de gemeentelijke bijdrage aan de submodule leerplicht met € 118.000 verlaagd. De kosten voor regionale taken zijn € 100.000 lager dan begroot. Deze worden gefinancierd uit regionale middelen voor het Doorstroompunt.

Lasten en baten Module Onderwijs	*Realisatie voor afrekening*	*Realisatie na afrekening*	*Gewijzigde Begroting*	*Verschil*
€ x 1.000				
Programma - Personeel	€ 2.628	€ 2.628	€ 2.706	*-€ 78*
Programma - Uitvoering	€ 40	€ 40	€ 48	*-€ 8*
Overhead	€ 760	€ 760	€ 883	*-€ 122*
Lasten	**€ 3.428**	**€ 3.428**	**€ 3.636**	***-€ 208***
Deelnemende gemeenten	€ 2.241	€ 2.123	€ 2.301	*-€ 178*
Regionale bijdrage	€ 1.289	€ 1.188	€ 1.284	*-€ 95*
Overige baten	€ 117	€ 117	€ 51	*€ 65*
Baten	**€ 3.646**	**€ 3.428**	**€ 3.636**	***-€ 208***
Resultaat	**€ 218**	**€ 0**	**€ 0**	***€ 0***
Onttrekking aan reserve				*€ 0*
Dotatie aan reserve				*€ 0*
Eindresultaat	**€ 218**	**€ 0**	**€ 0**	***€ 0***

Toelichting lasten

Personeelslasten

- Personeelslasten vallen incidenteel lager uit dan begroot vanwege tijdelijke vacatureruimte als gevolg van regulier verloop en het niet invullen van de coördinator Kwaliteit & Bedrijfsvoering in afwachting van het organisatieonderzoek.

Uitvoeringskosten

- Uitvoeringskosten vallen lager uit dan begroot, omdat de interne audit voor de Wet Politiegegevens (WPG) zonder externe expertise is uitgevoerd en een TPM-verklaring (Third Party Mededeling) van een ICT leverancier goedkoper uitvalt.

Overheadlasten

- Overheadlasten vallen lager uit dan begroot door het niet invullen van de begrootte managementpositie in afwachting van het organisatieonderzoek (€ 60.000) en een besparing op huisvesting (€ 40.000). Daarnaast kon er geen invulling gegeven worden aan enkele functies op het terrein van informatiebeheer, waardoor kosten voor informatieondersteuning lager uitvallen (€ 10.000).

Toelichting baten en bestemmingsreserve

Gemeentelijke bijdrage
De gemeentelijke bijdragen vallen in totaal € 178.000 lager uit dan begroot. Hiervoor zijn twee oorzaken:

- Er wordt € 60.000 beschouwd als vooruit ontvangen voor het boekjaar 2024, om de implementatie van het organisatieonderzoek te kunnen bekostigen. Dit bedrag wordt als balanspost opgenomen.
- De gemeentelijke bijdrage wordt bij de afrekening verlaagd met € 118.000. Dit bedrag wordt terugbetaald aan de gemeenten.

Regionale bijdrage

- De bijdragen voor de regionale taken vallen € 95.000 lager uit. Dit wordt veroorzaakt doordat de bijdrage voor het project Jongeren in kwetsbare positie € 5.000 hoger uitvalt.
- De bijdrage voor het Doorstroompunt wordt met € 100.000 verlaagd.

Overige baten

- Overige baten vallen hoger uit vanwege een toegekende subsidie voor Transitiecoaches en de opdracht Casusregisseur PGA.

Reserve

- Er zijn geen mutaties op de bestemmingsreserve, de stand per 31-12-2023 is € 50.000.

3.3 Thema Participatie

Het programma Participatie van de MGR bestaat uit drie modules:
- WerkgeversServicepunt Midden-Gelderland (WSP- team met focus op gemeenten);
- Werkgeverschap SW (WgSW);
- Contractmanagement Inburgeringstrajecten (CmI)

Per 1 maart 2023 is de nieuwe manager WSP/Participatie gestart. Met de komst van de nieuwe manager wordt de aansturing van het programma Participatie vanuit één managementpositie binnen de MGR geëffectueerd; ook de beleidsverantwoordelijkheid is hiermee geconcentreerd naar één beleidsadviseur.

Met welke partners en netwerk hebben we deze resultaten behaald?

Voor alle drie de modules geldt dat intensief wordt samengewerkt met de deelnemende gemeenten. De vorm waarin dit gebeurt verschilt per module.
- Voor het WSP is deze samenwerking onder meer uitgewerkt in subregionale dienstverlening vanuit de “klaverbladstructuur”. Iedere gemeente heeft een eigen “eerste aanspreekpunt” (zowel voor binnen- als buitendienst) en per “klaverblad” werken deze accountmanagers samen aan de continuïteit binnen het eigen klaverblad. Voordeel van deze werkwijze is dat, uitgaande van een zo groot mogelijke regionale samenwerking, ook rekening gehouden kan worden met lokale verschillen.

Arnhem/Scalabor	
Cluster 1	Cluster 2
Accountmanager buitendienst	Accountmanager buitendienst (f)
Accountmanager werving & selectie	

Rheden/Rozendaal | Doesburg	
Cluster 1	Cluster 2
Accountmanager buitendienst	Accountmanager buitendienst (f)
Accountmanager werving & selectie	

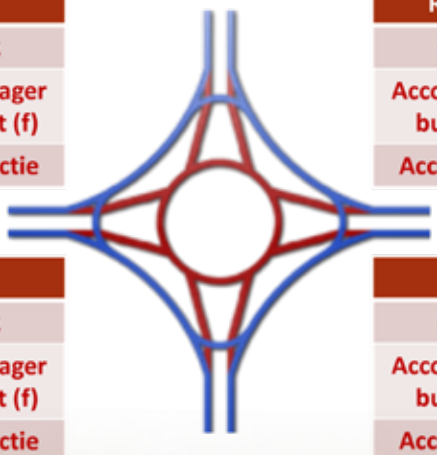

Lingewaard | Overbetuwe	
Cluster 1	Cluster 2
Accountmanager buitendienst	Accountmanager buitendienst (f)
Accountmanager werving & selectie	

RSD de Liemers	
Cluster 1	Cluster 2
Accountmanager buitendienst	Accountmanager buitendienst (f)
Accountmanager werving & selectie	

- Voor WgSW is deze samenwerking met gemeenten meer op afstand en wordt deze vooral vormgegeven door de dienstverlening die samen met Scalabor aan gemeenten verleend wordt. Daarnaast is Cedris, onder meer als kenniscentrum, een belangrijke bron.

- Voor CmI is er een startende samenwerking met de regionale werkgroep Inburgering waarin alle deelnemende gemeenten vertegenwoordigd zijn. De samenwerking richt zich op het vinden van een structuur waardoor werkfitte statushouders (vanuit inburgeringstrajecten) via het WSP bemiddeld kunnen worden. Daarnaast hebben de aanbieders van inburgeringstrajecten een SROI-verplichting waarbij het Steunpunt SROI (onderdeel van het WSP) ondersteuning kan bieden.

Verder heeft de module CmI veel contact met de verschillende contractpartijen waar gemeenten mee samenwerken.
- Er zijn twee contractpartijen voor de uitvoering van B1 en de zelfredzaamheidsroute: Sagénn en de combinatie NL-training met NewBees.
- Ook voor de uitvoering van de onderwijsroutes zijn twee partijen gecontracteerd: ROC RijnIJssel en Hogeschool Arnhem Nijmegen.

Voor het WSP-gemeenten is de relatie met UWV tweeledig: Het team WSP-UWV is onderdeel van de WSP-organisatie. De werkzoekendendienstverlening van UWV is, gelijk aan onze gemeentelijke partners, de partij waar bemiddelbare kandidaten vandaan komen. Daarnaast wordt veel samengewerkt met Scalabor, een breed scala aan grotere en kleinere organisaties rondom re-integratie en met het onderwijs. Vanuit daar komen ook werkfitte kandidaten in beeld.

Het WSP heeft daarnaast contacten met en afspraken over regionale dienstverlening en projecten via het RMT, de Regionale Aanpak Jeugdwerkloosheid en andere initiatieven die met andere partners en met landelijke of regionale, incidentele, middelen worden uitgevoerd. Landelijk wordt het WSP regelmatig gevraagd door bijvoorbeeld de Programmaraad om kennis te delen en presentaties te verzorgen.

Programma WSP

Activiteiten

Wat hebben we bereikt? Zijn onze beoogde doelstellingen gerealiseerd?

Het WSP heeft voor het verslagjaar de focus gehad op vier belangrijke pijlers:
1. Samenwerking met de werkgeversdienstverlening van UWV. De samenwerking is goed op orde door de persoonlijke contacten op alle niveaus en het uitvoeren van de bijgestelde Samenwerkingsovereenkomst MGR/WSP en UWV/WSP. Dit straalt vooral ook uit op de wijze waarop gezamenlijk vorm en inhoud gegeven wordt aan evenementen en ontmoetingen voor werkgevers en werkzoekenden.
2. Samenwerking met de dienstverlening van alle gemeenten. Accountmanagers zijn bij alle deelnemende gemeenten aanwezig op vaste momenten. Voorbeeld daarvan is ook de huisvesting van het team WSP-gemeenten: per 1 februari 2024 is dit team verhuisd naar een werkunit aan de Bruningweg 10 te Arnhem. Op deze locatie zijn ook de onderdelen Arbeidsontwikkeling en de Digitale Werkplaats van Scalabor gehuisvest evenals Presikhaaf Schoolmeubelen. Met deze verhuizing maken we een mooie stap in de versterking van de samenwerking met Scalabor en de gemeente Arnhem die haar werkzoekendendienstverlening voornamelijk op deze locatie uitvoert.
3. Samenwerking binnen het team. Er is continu aandacht voor deskundigheidsbevordering en vakmanschap. Nog belangrijker is de investering in de persoonlijke ontwikkeling van talenten en het benutten van elkaars talenten. Als team is in 2023 een ‘stap naar voren gezet’.
4. Versterken van verbinding tussen de drie modules binnen het programma Participatie. De drie modules hebben hun eigen aandachtsgebieden, maar de grote gemene deler is participatie. Het is de bedoeling hier structureel vorm aan te geven. Met name op het gebied van SROI en het bemiddelen en matchen van werkzoekenden zijn al mooie resultaten geboekt.

Verder zijn de volgende resultaten bereikt:

- Samen met gemeenten wordt gezocht naar mogelijkheden om de uitstroom van inwoners vanuit uitkeringssituaties te optimaliseren. In de afspraken met de deelnemende gemeenten is een accentverschuiving in de dienstverlening doorgevoerd waardoor steeds meer gewerkt wordt met de insteek dat werkgevers benaderd worden vanuit de mogelijkheden en competenties van de werkzoekende. Met het formaliseren van de twee teams binnen het WSP is er voor WSP-gemeenten ruimte gekomen om de focus meer te richten op de behoeften van de gemeenten. Om een goed beeld te hebben van die werkzoekende/de klanten uit de bestanden van de gemeenten, is het WSP dichter bij gemeenten georganiseerd.
- Om tot optimalisatie in het werkproces te kunnen komen, worden met gemeenten afspraken gemaakt om samen met andere partners/partijen van gemeenten tot een totaaltraject te komen waardoor het bemiddelingsproces van intake tot en met de match bij een werkgever als een aaneengesloten traject verloopt. Hierdoor ontstaat een proces waarin de expertise van alle partijen optimaal benut kan worden en er geen dubbeling in de dienstverlening ontstaan. Deze manier van werken sluit aan bij de landelijke ontwikkeling van Regionale Werkcentra.
- Voor een toenemend aantal bedrijven in alle branches is het WSP een strategische gids op het gebied van personeel.
- Op verzoek van de deelnemende gemeenten is het Steunpunt SROI ondergebracht bij het WSP. In 2023 is deze dienstverlening vanuit regionale middelen gefinancierd; vanaf 2024 is het steunpunt structureel, als submodule van het WSP, in de reguliere financieringsstromen wordt opgenomen. Voor het laatste is de regeling van de MGR gewijzigd conform de daarvoor geldende procedures. De gemeente Doesburg sluit vooralsnog niet bij deze activiteiten/submodule aan.
- Uit de landelijke monitor naar de werkgeverstevredenheid blijkt dat WSP Midden-Gelderland, met een **7,8** in de top vier van WSP's is beland. Een mooi resultaat waar we trots op zijn.

Wat hebben we gedaan? Hebben we de beoogde maatschappelijke effecten bereikt?

Voor het WSP is het passend en duurzaam plaatsen op betaald werk van werkloze werkzoekenden uit de bestanden van gemeenten en UWV een van de belangrijkste doelstellingen. Daarnaast is het WSP strategisch adviseur voor werkgevers op het gebied van HR-vraagstukken, het organiseren van begeleidingsinstrumenten en het faciliteren van voorzieningen.

Leren en werken
Een deel van de plaatsingen wordt georganiseerd vanuit een combinatie van leren en werken. Werkgevers verzorgen zelf leerwerkplekken en WSP kan hen daar bij ondersteunen en faciliteren. Tijdens banenmarkten wordt aan werkzoekenden/uitkeringsgerechtigden informatie gegeven over deze leerwerktrajecten. Daarnaast zorgt het WSP ervoor dat werkgevers goed op de hoogte worden gehouden van de verschillende mogelijkheden van leren & werken, bijvoorbeeld door voorlichting over de praktijkverklaring, voorzieningen vanuit het RMT, het financieren van leerwerktrajecten met het STAP-budget, de inzet van transitievouchers en financiering vanuit brancheorganisaties. Ook over het thema “leren en werken” zal een werkgeversbijeenkomst worden georganiseerd.

In het kader van “ontmoeten & verbinden” organiseert het WSP op diverse manieren evenementen waar werkgevers en werkzoekenden bij elkaar gebracht worden. Beide teams organiseren hiervoor zowel gezamenlijk als per team activiteiten. Alle activiteiten worden opgenomen in een **eventkalender** die op de website van het WSP gepubliceerd wordt. De kalender wordt verder aangevuld met andere activiteiten die in de regio voor werkgevers, werkzoekenden en/of professionals georganiseerd worden.

Overigens kan daarbij niet onvermeld blijven dat deze evenementen en ontmoetingen alleen plaats kunnen vinden met behulp van regionale middelen die het WSP ontvangt op basis van ingediende projectplannen in het kader van het jaarplan 2023 van de regio.

In totaal zijn in 2023 761 plaatsingen gerealiseerd. Dit zijn de gezamenlijke resultaten van het WSP met team WSP UWV en WSP gemeenten. Wat hierbij opvalt is het grote aantal NUG-geplaatsten. Dit betreft, naast schoolverlaters, veelal de groep Oekraïners.

In de tabellen staat voor uitkeringsgerechtigden van gemeenten en UWV het resultaat tot ultimo 2023. Getoond wordt hoeveel werkzoekenden per uitkeringsvorm geplaatst zijn. Daarbij is onderscheid gemaakt naar plaatsingen vanuit de Banenafspraak en “reguliere” uitkeringsgerechtigden.

Regulier	P-wet	NUG	Wajong	WGA	WW	Overig	Totaal
Arnhem	42	103	1	2	121	11	280
Doesburg	2	2		3	5		12
Duiven	6	10		3	12	4	35
Lingewaard	4	4		1	10	2	21
Overbetuwe	9	8		2	16		35
Rheden	5	36			17	1	59
Westervoort	4	4		2	5		15
Zevenaar	3	64		2	19	4	92
Overige	2	21			18	3	44
Totalen	**77**	**252**	**1**	**15**	**223**	**25**	**593**

Banenafspraak	P-wet	NUG	Wajong	WGA	WW	Overig	Totaal
Arnhem	26	8	19		5	2	60
Doesburg	1		1			1	3
Duiven	4		3	1	5	1	14
Lingewaard	1	4	5	1			11
Overbetuwe	9	2	3		1	1	16
Rheden	2	3	11		1		17
Westervoort	1	3	2		1	1	8
Zevenaar	7	6	7		4	2	26
Overige		2	10		1		13
Totalen	**51**	**28**	**61**	**2**	**18**	**8**	**168**

Daarnaast heeft het WSP ook veelal een rol rondom een plaatsing door een re-integratiebureau. Dit betreft dan met name het werving- en selectieproces.

Cijfers

Wat heeft het gekost?

Er is een positief resultaat voor afrekening van € 124.000: de reguliere werkzaamheden zijn binnen begroting uitgevoerd. De gemeentelijke bijdrage wordt verlaagd met € 122.000, en een regionale bijdrage wordt verlaagd met € 2.000.

Lasten en baten **Module WSP**	*Realisatie voor afrekening*	*Realisatie na afrekening*	*Gewijzigde Begroting*	*Verschil*
€ x 1.000				
Programma - Personeel	€ 1.407	€ 1.407	€ 1.442	*-€ 35*
Programma - Uitvoering	€ 65	€ 65	€ 79	*-€ 14*
Overhead	€ 476	€ 476	€ 572	*-€ 96*
Lasten	**€ 1.947**	**€ 1.947**	**€ 2.092**	***-€ 145***
Deelnemende gemeenten	€ 1.780	€ 1.658	€ 1.780	*-€ 122*
Overige baten	€ 290	€ 289	€ 303	*-€ 14*
Baten	**€ 2.071**	**€ 1.947**	**€ 2.083**	***-€ 136***
Resultaat	**€ 124**	**€ 0**	-€ 9	*€ 9*
Onttrekking aan reserve			*€ 9*	*-€ 9*
Dotatie aan reserve				*€ 0*
Eindresultaat	**€ 124**	**€ 0**	**€ 0**	***€ 0***

Toelichting lasten

- Personeelslasten vallen lager uit dan begroot als gevolg van beperkte inzet op een regionaal project (€ 10.000) en niet direct ingevulde vacatureruimte in het eerste halfjaar als gevolg van de nieuwe opdracht Steunpunt SROI (€ 20.000).
- Uitvoeringskosten vallen lager uit dan begroot, omdat deze kosten zijn ingevuld met personele inzet.
- Overhead valt lager uit als gevolg van lagere ICT kosten (€ 15.000) en omdat er geen invulling gegeven kon worden aan enkele functies op het terrein van informatiebeheer, waardoor kosten voor informatieondersteuning lager uitvallen (€ 10.000). Verder vallen salariskosten lager uit als gevolg van ontstane vacatureruimte en de daadwerkelijke invulling van deze vacatures (€ 70.000).

Toelichting baten en bestemmingsreserve

- Gemeentelijke bijdragen worden met € 122.000 verlaagd.
- Het gereserveerde budget voor Harrie-trainingen is niet geheel gebruikt, het restant (€ 2.000) wordt terugbetaald aan het Regionaal MobiliteitsTeam.
- De overige baten vallen lager uit in verband met een beperkte inzet op een regionaal project voor statushouders.
- Er zijn geen mutaties op de bestemmingsreserve, de stand per 31-12-2024 is € 50.000.

Programma WgSW

Activiteiten

Wat hebben we bereikt? Zijn onze beoogde doelstellingen gerealiseerd?

- Veel tijd en aandacht is in 2023 besteed aan de scheefgroei in de loonontwikkeling tussen gemeenteambtenaren en SW-medewerkers. Daar waar de CAO Gemeenten een opwaarts effect op de salarissen kende, bleef deze salarisontwikkeling voor SW-personeel uit. Uiteindelijk is in het najaar van 2023 een akkoord gesloten met de vakbonden over het openbreken van de lopende CAO. Daarnaast is eind 2023 door de gemeenten het besluit genomen om over te gaan tot een eenmalige uitkering voor zowel het SW-personeel als de medewerkers werkzaam via Stichting aan de Slag.
- In 2023 is een nieuwe fase van de contractafspraken met Scalabor ingegaan. De deelnemende gemeenten hebben hun 'Aanwijzingsbesluit' voor een periode van drie jaar verlengd met daarin afspraken voor de vergoeding van de kosten door de gemeenten aan Scalabor. Doordat deze kosten rechtstreeks door Scalabor met de gemeenten worden verrekend heeft dit geen effect op de begroting van de MGR.
- De personeels- en salarisadministratieve taken voor SW-personeel hebben de gemeenten belegd bij de MGR. Deze taken zijn uitbesteed aan Scalabor. Hiervoor is vanaf 2023 een nieuwe dienstverleningsovereenkomst gesloten voor een periode van tenminste drie jaar. Daarna kan deze overeenkomst stilzwijgend worden voortgezet als gemeenten besluiten Scalabor weer aan te wijzen als partij voor de arbeidsontwikkeling van SW-personeel.
- Ook in 2023 is invulling gegeven aan de formele werkgeversrol voor SW-medewerkers. Dat betekent dat ontwikkelingen die van invloed zijn op de werkgeversrol vanuit de module worden gesignaleerd en daar waar nodig doorvertaald naar beleid en/of regelgeving ten aanzien van de SW-medewerkers. Verder blijft de focus op de naleving van de afspraken met Scalabor zoals vastgelegd in de dienstverleningsovereenkomst.

Cijfers

Wat heeft het gekost?

Het resultaat voor afrekening is € 2,5 miljoen positief. De lasten van de module WgSW zijn € 2,4 miljoen lager dan begroot. De bijdrage van buitengemeenten valt € 200.000 hoger uit dan begroot. De gemeentelijke bijdrage wordt verlaagd van € 54,9 naar € 52,4 miljoen, middels een incidentele teruggave van € 2,5 miljoen.

Lasten en baten Module WgSW	*Realisatie voor*	*Realisatie na afrekening*	*Gewijzigde Begroting*	*Verschil*
€ x 1.000				
Programma - Personeel	€ 52.032	€ 52.032	€ 54.434	*-€ 2.402*
Loonkostensubsidie Bl	€ 583	€ 583	€ 550	*€ 33*
DVO Scalabor	€ 1.091	€ 1.091	€ 1.219	*-€ 127*
Overige kosten	€ 560	€ 560	€ 390	*€ 171*
Programma - Uitvoering	€ 2.234	€ 2.234	€ 2.158	*€ 76*
Overhead	€ 128	€ 128	€ 163	*-€ 35*
Lasten	**€ 54.395**	**€ 54.395**	**€ 56.755**	***-€ 2.360***
Deelnemende gemeente	€ 54.895	€ 52.442	€ 54.895	*-€ 2.453*
Bijdrage buitengemeente	€ 1.737	€ 1.737	€ 1.534	*€ 204*
Overige baten	€ 212	€ 212	€ 326	*-€ 115*
Baten	**€ 56.844**	**€ 54.391**	**€ 56.755**	***-€ 2.364***
Resultaat	**€ 2.449**	**-€ 4**	**€ 0**	***-€ 4***
Onttrekking aan reserve	€ 4	€ 4		*€ 4*
Dotatie aan reserve				*€ 0*
Eindresultaat	**€ 2.449**	**€ 0**	**€ 0**	***€ 0***

Toelichting personeelskosten
De personeelskosten zijn € 2,4 miljoen lager dan begroot. Dit is deels het gevolg van een hogere uitstroom van SW-medewerkers (6,2%) dan begroot (5%).

Overzicht SW Medewerkers	*Realisatie 2023*	*Gewijzigde Begroting*	*Realisatie 2022*	*Verschil% Begroting*	*Verschil% 2022*
Mensen eindstand	1.611	1.631	1.717	*-1,2%*	*-6,2%*
SW AJ Eindstand (31/12)	1.461	1.475	1.553	*-1,0%*	*-5,9%*
SW Dienstverbanden fte	1.382	1.400	1.474	*-1,3%*	*-6,2%*
SW Begeleid werken fte	49	45	47	*9,7%*	*4,3%*
Totaal SW fte	**1.431**	**1.445**	**1.521**	***-1,0%***	***-5,9%***

Daarnaast werd in de begroting rekening gehouden met een verwachte loonkostenstijging van 7% in verband met de onzekerheid over de CAO ontwikkelingen. In realiteit is slechts sprake geweest van 5,5% loonkostenstijging.

In verband met de ouder wordende doelgroep neemt ook de vergoeding voor verzuim toe die de MGR van het UWV ontvangt (€ 200.000). Daarnaast is er door uitruil van de eindejaarsuitkering € 200.000 bespaard op sociale lasten. Hierdoor ontstaat in totaal een besparing van € 1,5 miljoen. Behoudens een eenmalige uitkering voor reiskosten is er geen sprake geweest van een stijging van de reiskostenvergoeding, dit bespaart € 447.000. Als gevolg van de nieuwe CAO SW stijgt per 2024 de reiskostenvergoeding wel.

Verschillenanalyse *Personeelskosten SW Euro x 1.000*	**2023** ***Realisatie***	2023 *Begroting*	***2022*** ***Realisatie***	*Verschil vs. Begroting*	*%Verschil vs. begroting*	*Verschil vs. 2022*	*%Verschil vs. 2022*
Salarissen	**€ 50.829**	**€ 52.292**	**€ 51.443**	-€ 1.463	-2,8%	-€ 614	-1,2%
Transitievergoeding	**€ 33**	**€ 20**	**-€ 44**	€ 13	67,4%	€ 77	-176,2%
LIV	**-€ 627**	**-€ 442**	**-€ 779**	-€ 185	41,8%	€ 152	-19,6%
Reiskosten	**€ 588**	**€ 1.035**	**€ 519**	-€ 447	-43,2%	€ 69	13,4%
Eenmalige uitkering	**€ 1.108**	**€ 1.300**		-€ 192	-14,8%		
Overige personeelskosten	**€ 101**	**€ 229**	**€ 225**	-€ 128	-56,1%	-€ 125	-55,3%
Totaal Personeelskosten SW	**€ 52.032**	**€ 54.434**	**€ 51.364**	**-€ 2.402**	**-4,7%**	**€ 668**	**1,3%**
Indicatoren							
Dienstverbanden SW (Fte)	**1.382**	1.401	1.475	-19	**-1,3%**	-93	-6,3%
Personeelkosten/Fte	**€ 37.650**	€ 38.847	€ 34.823	-1.197	**-3,4%**	2.827	8,1%
CAO stijging	**5,5%**	7,0%	**2,4%**		-1,5%		
Totaal loonkosten/Fte	**36.350**	37.318	34.319	-968	-2,8%	2.032	5,9%
Werkgeverslasten/Fte	**36.779**	37.324	34.876	**-545**	-1,6%	1.903	5,5%
Sociale lasten/Fte	**5.241**	4.928	4.923	**313**	6,3%	317	6,4%

Het lage inkomensvoordeel (LIV) valt in 2023 hoger uit dan begroot (€ 227.000), als gevolg van de stijging van het wettelijk minimum loon. Hierdoor vallen meer medewerkers binnen de doelgroep voor LIV dan begroot. De uitbetaling van de eenmalige uitkering conform het advies van de bestuurscommissie valt € 192.000 lager uit dan begroot, en op overige personeelskosten vallen € 128.000 lager uit dan begroot.

Toelichting overige lasten
De DVO met Scalabor valt lager uit dan begroot als gevolg van de hogere uitstroom. Loonkostensubsidie en advieskosten voor begeleid werkers vallen hoger uit als gevolg van de toename van het aantal begeleid werkers.

Toelichting baten en bestemmingsreserve
- De gemeentelijke bijdrage wordt verlaagd naar € 52,4 miljoen, middels een incidentele teruggave van € 2,5 miljoen.
- De bijdrage van buitengemeenten valt € 200.000 hoger uit dan begroot.
- Overige baten vallen lager uit als gevolg van minder door te belasten overige personeelskosten.
- De bestemmingsreserve mag aan het eind van 2023 slechts 1% bedragen van de totale loonkosten van 2024. Dit wordt bereikt door per einde 2023 € 4.000 te onttrekken aan de bestemmingsreserve.

Programma CMI

Activiteiten

Wat hebben we bereikt? Zijn onze beoogde doelstellingen gerealiseerd?

- Periodiek worden de aanbieders gesproken. Input voor de gesprekken wordt onder andere opgehaald uit de uitvraag richting aanbieders en de met de contractpartijen afgesproken prestatie-indicatoren.
- De afdeling contractbeheer is beschikbaar voor het stellen van vragen en telefonisch overleg. Aan de website van de module inkoop Zorg is een tabblad toegevoegd met informatie over de contracten en Contractmanagement Inburgering.
- De SROI- verplichting is ingericht en wordt gemonitord.

Cijfers

Wat heeft het gekost?

Het resultaat van de module Contractmanagement Inburgeringstrajecten is nihil.

Lasten en baten **Module CMI**	*Realisatie voor afrekening*	*Realisatie na afrekening*	*Gewijzigde Begroting*	*Verschil*
€ x 1.000				
Programma - Personeel	€ 47	€ 47	€ 47	*€ 0*
Programma - Uitvoering	€ 8	€ 8	€ 8	*€ 0*
Overhead	€ 20	€ 20	€ 20	*€ 0*
Lasten	**€ 76**	**€ 76**	**€ 76**	***€ 0***
Deelnemende gemeenten	€ 76	€ 76	€ 76	*€ 0*
Baten	**€ 76**	**€ 76**	**€ 76**	***€ 0***
Resultaat	**€ 0**	**€ 0**	**€ 0**	***€ 0***
Onttrekking aan reserve				*€ 0*
Dotatie aan reserve				*€ 0*
Eindresultaat	**€ 0**	**€ 0**	**€ 0**	***€ 0***

Toelichting

- De werkzaamheden voor de module CMI worden uitgevoerd door het team Inkoop Zorg. De toerekening van werkzaamheden is in lijn met de verwachting. De realisatie is daarom conform begroting.
- Er is voor deze module geen bestemmingsreserve.

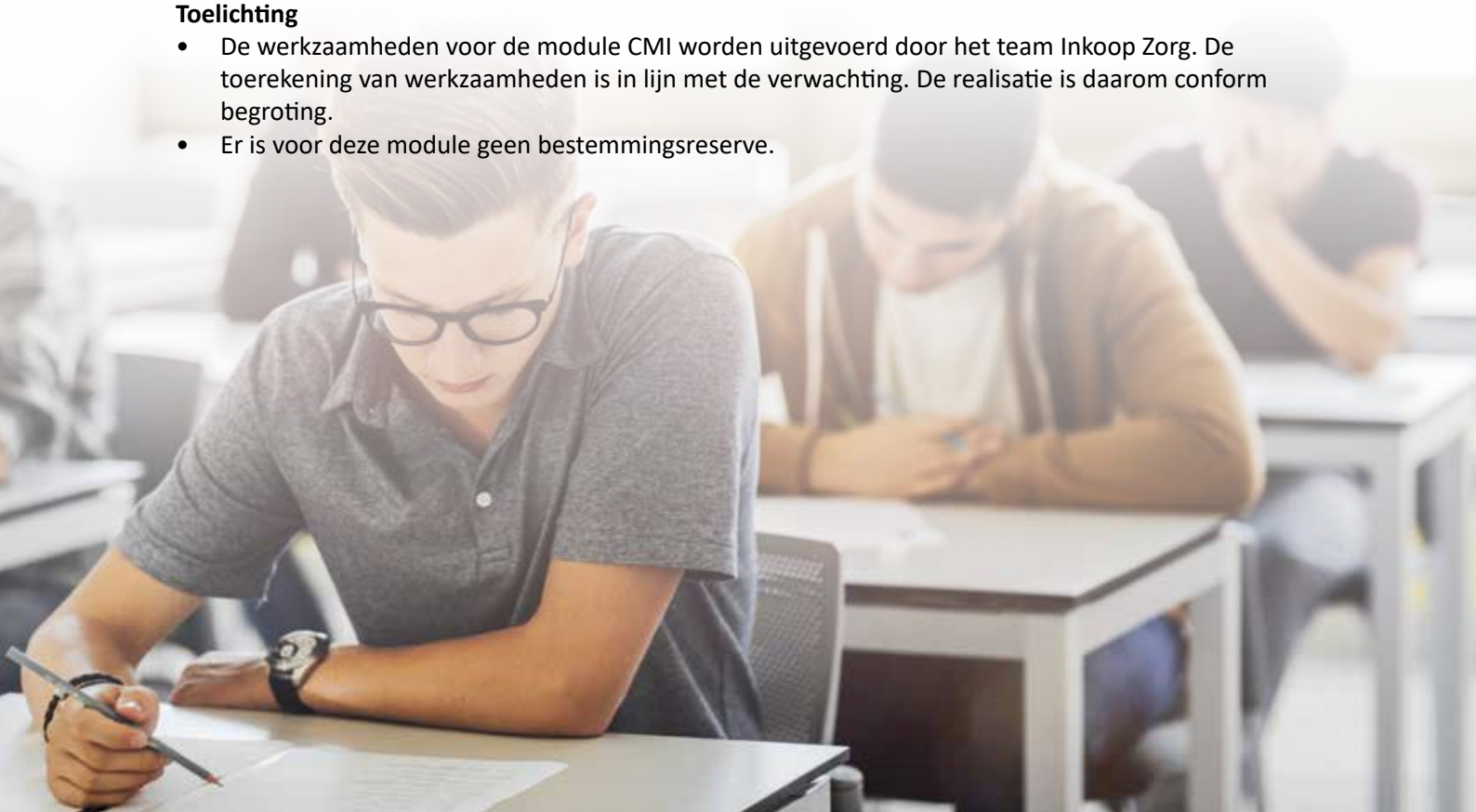

3.4 Beheerorganisatie en overhead

Omgeving

Met welke ontwikkelingen hebben we te maken gehad?

Samenwerking gemeenten
In 2023 hebben we door collegewisselingen in Doesburg en Duiven, te maken gehad met wisselingen in bestuurscommissies.
In het verslagjaar hebben we op meerdere momenten een raadsinformatiebijeenkomst georganiseerd. De eerste twee bijeenkomsten in mei hielden we in het werkveld bij het REA-college in Arnhem. Tijdens deze bijeenkomsten werd het programmaplan en de begroting toegelicht en konden vragen van raadsleden worden beantwoord. De raadsinformatiebijeenkomst in november hebben we samen met griffies en andere gemeenschappelijke regelingen georganiseerd. Wij hebben gemeenteraden geïnformeerd over ontwikkelingen bij de MGR. We hebben met andere GR-en en de griffies afgesproken dat we dit type raadsbijeenkomsten ook in de toekomst gezamenlijk gaan organiseren. Dat betekent voor raadsleden een efficiëntere inzet van tijd.

Wijziging regeling
De MGR heeft in 2023 voorstellen gedaan om de wijziging in de Wet Gemeenschappelijke Regelingen, op een passende manier in de regeling te verwerken.
Begin maart 2023 hebben we samen met andere GR-en een webinar georganiseerd over de wijzigingen in de wet. Vervolgens hebben we eind maart 2023 een fysieke bijeenkomsten gehad waarin de voorgestelde wijzigingen met de raadsleden zijn besproken. Gelijktijdig hebben we twee nieuwe taken opgenomen in de regeling, te weten het steunpunt SROI als onderdeel van het WSP en een nieuwe module: Regionale Facilitering Zorg. De raden zijn in mei in een raadsinformatiebijeenkomst geïnformeerd over de voorgestelde wijzigingen. Daarna hebben de raden voor de zomerperiode hun zienswijze kunnen geven op de doorgevoerde wijzigingen en hebben zij in het najaar toestemming gegeven aan de colleges om de regeling te wijzigen. De regeling is per 1 januari 2024 gewijzigd. Voor de nieuwe module heeft het algemeen bestuur een adviescommissie ingesteld.

Personele wisselingen
Het MT van de MGR is in 2023 gewijzigd door de komst van een nieuwe manager participatie. Daarmee zijn alle managementfuncties binnen de MGR op een passende wijze ingevuld in de vaste formatie.

In de zomer van 2023 heeft de directeur/secretaris van de MGR aangegeven haar werkzaamheden begin 2024 te willen overdragen. Het bestuur heeft geconstateerd dat de functie van directeur/secretaris vraagt om een fulltime invulling. In het najaar is de werving en selectie gestart met als resultaat dat de nieuwe directeur/secretaris per 1 februari 2024 is gestart, met daarbij afspraken over een zorgvuldige overdracht in een voor de MGR drukke periode van opstellen jaarverslag en jaarrekening en programmaplan en begroting.

Met welke partners en netwerk hebben we deze resultaten behaald?

Intensieve samenwerking
De MGR kan de werkzaamheden alleen maar uitvoeren op basis van een duidelijke opdrachtverlening door de deelnemende gemeenten en intensieve samenwerking met een groot aantal partners. Het is per module verschillend met welke partners samengewerkt wordt. Vanuit de MGR worden deze contacten intensief onderhouden om aan te blijven haken op ontwikkelingen in de regio, tijdig ontwikkelingen te signaleren en zo effectief mogelijk samen te werken.

Voor de heldere opdrachtverlening, kaders en besluitvorming gaat het om de actieve betrokkenheid van bestuurders van de 11 deelnemende gemeenten, de ambtelijke voorbereiding en de betrokkenheid van 11 gemeenteraden.

Vóór gemeenten
De leden van de Regionale Portefeuillehouders overleggen (RPO's) hebben in 2023 een vrij stabiele samenstelling gehad. Ze weten steeds duidelijker welke zaken ze regionaal willen realiseren in deze collegeperiode. Door ambtelijke wisselingen merken we dat gemeenten meer tijd nodig hadden om tot een gezamenlijk beleidsadvies te komen dat nodig is voor concrete besluitvorming en beoogde resultaten. Dat is randvoorwaardelijk voor een duidelijke opdrachtverlening aan de MGR.

In 2023 is gestart met de voorbereiding van de module Regionale Facilitering Zorg. Dit betreft het regiosecretariaat, regionaal advies Jeugd en regionale projecten jeugd. Deze activiteiten werden, onder regie van het Regionale Portefeuillehouders Overleg Zorg, voorheen bekostigd uit een regionale begroting voor het regiosecretariaat en een regionale begroting Jeugd, daarbij ondersteund door twee van de elf betrokken gemeenten. Met het onderbrengen van deze uitvoeringstaken bij de MGR is er een duidelijker onderscheid tussen het regionale opdrachtgeverschap en het werkgeverschap voor de regionaal werkzame medewerkers.

Afgesproken is dat er een belangrijk onderscheid wordt gemaakt in het beleid dat wordt ontwikkeld (lokaal en regionaal) en de uitvoeringstaken die bij de MGR worden ondergebracht. Het regionale beleid wordt door de colleges vastgesteld. De MGR is een uitvoeringsorganisatie en blijft beleidsarm. De colleges van de gemeenten stellen daarom jaarlijks een uitvoeringsplan vast. Hierin staan de taken die worden uitgevoerd en/of gemonitord door de medewerkers van de nieuwe module Regionale Facilitering Zorg. Daarbij wordt door deze colleges ook het beschikbare budget bepaald. Deze taken en het bijbehorende budget wordt opgenomen in het programmaplan en de begroting van de MGR.

Het Algemeen Bestuur heeft voor deze module een adviescommissie ingesteld om een goede verbinding te hebben met het Regionaal Portefeuillehoudersoverleg Zorg als opdrachtgever. De MGR bewaakt dat zij als uitvoeringsorganisatie heldere opdrachten krijgt en beleidsarm blijft. Het is aan de Regionale Portefeuillehoudersoverleggen en colleges om duidelijkheid te geven over de opdracht en het beoogde resultaat en, indien van toepassing, het beschikbare budget. Daarbij is het belangrijk dat leden van het RPO met mandaat van hun colleges werken.

We hebben het belang hiervan in 2023 gezien als het gaat om opdrachten voor de module Inkoop Zorg. Aan de zijde van het RPO Zorg wordt steeds duidelijker geformuleerd wat gemeenten willen realiseren met de inkoop van Zorg en wat dit financieel kan betekenen voor gemeenten. Daarbij wordt de check gedaan of deze opdrachtverlening binnen de colleges van de gemeenten is geborgd voordat de opdracht aan de module Inkoop Zorg wordt verstrekt. De uitvoering van deze opdracht wordt door de MGR afgestemd met de Bestuurscommissie. Vanuit de MGR kan een adviserende rol vervuld worden om de haalbaarheid van opdrachtverlening aan de MGR tijdig te bespreken. Besluitvorming van de opdrachtverlening ligt echter nadrukkelijk bij de deelnemende gemeenten, voordat de MGR in het kader van uitvoering haar werkzaamheden kan oppakken.

Met gemeenten en gemeenschappelijke regelingen
In 2023 is intensief contact geweest met gemeenten en andere GR-en over de mogelijkheid om samen te werken op het vlak van specifieke functies in de bedrijfsvoering en gezamenlijke werving. We werken met de werving en selectie van dergelijke functies graag samen omdat het bij de MGR om deeltijd invulling gaat en inhuur via externe marktpartijen duurder is en daarmee de kennis niet in de gemeenten of GR-en geborgd wordt. Concreet heeft dit geleid tot een gezamenlijke werving en selectie van een functionaris gegevensbescherming met een andere GR. Dit is helaas ondanks meerdere pogingen nog niet tot invulling van de vacature geleid. De arbeidsmarkt blijkt ook voor ons, op dit soort functies met een grotere omvang van uren, steeds moeilijker te zijn. Met als gevolg dat we genoodzaakt zijn hiervoor mensen in te huren.

In 2023 zijn nieuwe afspraken gemaakt tussen de RID en 1Stroom over verlenging van de dienstverlening en met de gemeente Westervoort voor huisvesting van een deel van de MGR. Deze afspraken zijn voor een jaar verlengd omdat het niet mogelijk bleek meerjarige afspraken te maken.

Activiteiten

Wat hebben we bereikt? Zijn onze beoogde doelstellingen gerealiseerd?

Signalerende, adviserende en faciliterende rol
Als regionaal samenwerkingsverband in het sociaal domein heeft de MGR een signalerende, adviserende en faciliterende rol gespeeld voor gesprekken in de regio over kwaliteit en rechtmatigheid, bekostiging en bemensing van de zorg, opvang en scholing van Oekraïense vluchtelingen en hun kinderen en inburgering. Dit geldt ook voor uitdagingen op de arbeidsmarkt, samenwerking en inrichting in de regionale arbeidsmarkt, voorkomen van jeugdwerkloosheid en aansluiting van het onderwijs op de arbeidsmarkt en zorgen over voldoende en tijdige zorg voor jeugdigen. Dit wordt soms ambtelijk of bestuurlijk opgepakt en/of met samenwerkingspartners besproken.

Rol beheerorganisatie
De taak van de MGR beheerorganisatie is randvoorwaardelijk voor de modules. Daarvoor worden de zogenaamde basistaken uitgevoerd. Denk daarbij aan bestuurlijke besluitvorming, informatievoorziening aan deelnemende gemeenten, colleges en raden en de bedrijfsvoeringsaspecten, waaronder financiën, HR, AVG en informatievoorziening in de brede zin van het woord.
De uitdagingen op het vlak van bedrijfsvoering hebben we met bestuur, gemeenten en GR-en besproken. Tot nu toe is bewust gekozen om de beheerorganisatie lean en mean in te richten. Dit kan alleen als gemeenten en GR-en de mogelijkheid bieden om bedrijfsvoeringstaken van de MGR bij hen onder te brengen/in te huren. Dit is in 2023 een uitdaging gebleken en daarom zijn we genoodzaakt om in 2024 zelf functies te gaan inrichten en/of in te huren. Daarbij blijven we met gemeenten en andere GR-en op zoek naar mogelijkheid om zaken samen op te pakken en/of expertise te benutten.

Goed geïnformeerde en actieve betrokkenheid van bestuurders en gemeenteraden
In 2023 is actief geïnvesteerd in goede informatievoorziening voor bestuurders en raadsleden via meerdere raadsinformatiebijeenkomsten en nieuwsbrieven. De MGR blijkt een stabiele uitvoeringsorganisatie te zijn voor gemeenten en ketenpartners die staat voor continuïteit van kwalitatief goede dienstverlening binnen afgesproken opdrachten en budgetten. Daarmee dragen we bij aan toegankelijkheid van passende ondersteuning bij onderwijs, participatie en zorg voor alle inwoners in onze regio.

- De uitvoering van de opdrachten is gebaseerd op zorgvuldige besluitvorming en transparante inhoudelijke en financiële verantwoording aan bestuurders en gemeenteraden.
- De MGR staat voor een krachtige en samenhangende aanpak van lokale en regionale vraagstukken in het sociaal domein. We zorgen voor een actieve verbinding tussen MGR en deelnemende gemeenten en zetten onze expertise in bij nieuwe vraagstukken in onderwijs, participatie en zorg. Bijvoorbeeld bij inburgering en de mogelijkheden voor het inzetten van SROI door gemeenten en andere GR-en in de regio. Het contractmanagement inburgeringstrajecten is vanaf 2022 geborgd bij de MGR en het steunpunt SROI vanaf 2023.
- We werken aan een integrale benadering bij de uitvoering van opdrachten voor de verschillende modules zodat toegevoegde waarde toeneemt en kruisbestuiving ontstaat bij het werk voor inwoners en gemeenten: Denk daarbij aan:
  - » Inzet RBL en WSP bij de overgang van onderwijs naar arbeidsmarkt (Doorstroompunt Werk) en inzet op het voorkomen van jeugdwerkloosheid;
  - » Inzet van het team van de module Inkoop Zorg ten behoeve van de module Contractmanagement Inburgeringstrajecten voor de 9 gemeenten (Participatie);
  - » Monitoren van de afspraken met Scalabor ten behoeve van het werkgeverschap van SW-medewerkers voor de periode 2023-2025;
  - » Inkoop Zorg en WSP als het gaat over advisering ten behoeve van SROI verplichtingen van (gecontracteerde) zorgaanbieders;
  - » Inkoop Zorg en RBL als het gaat om de uitwisseling van signalen over zorgaanbieders en afstemming met sociale wijkteams en jeugdhulp;
  - » WSP, WgSW en Inkoop Zorg als het gaat om inzicht over de inzet van arbeidspotentieel vanuit arbeidsmatige dagbesteding en participatie.

Wat hebben we gedaan? Hebben we de beoogde maatschappelijke effecten bereikt?

Visie en strategie
De MGR blijft zoeken naar verdere integraliteit in de werkwijze van de verschillende modules waardoor de toegevoegde waarde als uitvoeringsorganisatie in het sociaal domein toeneemt voor de regio. De voorbereiding van de module Regionale Facilitering Zorg maakt dat de MGR een goede basis biedt als werkgever voor regionaal werkende beleidsmedewerkers Jeugd en de regiosecretaris Zorg met ondersteuning. Zo kunnen we nog beter invulling geven aan de signalerende en faciliterende rol voor onze gemeenten. Dat doen we ook door afstemming met de drie regiosecretarissen op het terrein van Zorg, Onderwijs en Participatie.

Bestuurlijke besluitvorming en verantwoording afleggen
De zorgvuldige bestuurlijke besluitvorming via bestuurscommissies, het dagelijks bestuur en algemeen bestuur, mede gebaseerd op zienswijzen van gemeenteraden levert het draagvlak voor ons dagelijks werk. Daarom zorgen we voor tijdige informatievoorziening, goede advisering en transparantie bij het afleggen van inhoudelijke en financiële verantwoording.

Cijfers

Wat heeft het gekost?

Het resultaat van MGR Beheer voor afrekening is € 292.000 positief. De gemeentelijke bijdragen worden met dit bedrag verlaagd.

Lasten en baten Module Beheer	*Realisatie voor afrekening*	*Realisatie na afrekening*	*Gewijzigde Begroting*	*Verschil*
€ x 1.000				
Programma	€ 0	€ 0	€ 0	*€ 0*
Overhead	€ 489	€ 489	€ 502	*-€ 13*
Onvoorzien	€ 1	€ 1	€ 36	-€ 35
Lasten	**€ 490**	**€ 490**	**€ 538**	**-€ 48**
Deelnemende gemeenten	€ 538	€ 246	€ 538	*-€ 292*
Overige baten	€ 22	€ 22	€ 0	*€ 22*
Rentebaten	€ 222	€ 222	€ 0	*€ 222*
Baten	**€ 782**	**€ 490**	**€ 538**	***-€ 48***
Resultaat	**€ 292**	**€ 0**	**€ 0**	***€ 0***
Onttrekking aan reserve				*€ 0*
Dotatie aan reserve				*€ 0*
Eindresultaat	**€ 292**	**€ 0**	**€ 0**	***€ 0***

Toelichting lasten

- Personeelskosten vallen € 30.000 hoger uit als gevolg van uitbreiding van de communicatiecapaciteit en formatie-uitbreiding van de directeur. Deze extra uren zijn deels gebruikt voor de voorbereiding van de module Regionale Facilitering Zorg.
- Opleidingskosten voor de MGR als geheel vallen € 50.000 lager uit dan begroot.
- Er kon geen invulling worden gegeven aan enkele functies op het terrein van informatiebeheer, waardoor kosten voor informatieondersteuning lager uitvallen (€ 10.000).
- Er is, behoudens een kleine vergoeding voor schade, geen benutting van de post onvoorzien.

Toelichting baten en bestemmingsreserve

- De gemeentelijke bijdragen worden met € 292.000 verlaagd.
- De MGR ontvangt een bijdrage van € 22.000 voor de implementatie van de nieuwe module Regionale Facilitering Zorg, die per 1-1-2024 start.
- De MGR ontvangt in 2023 € 222.000 aan rente op de schatkist.
- Er zijn geen mutaties op de bestemmingsreserve, de stand per 31-12-2024 is € 50.000.

Overzicht Overheadlasten
De overheadlasten (€ 2.299.000) zijn € 323.000 lager dan begroot. Dit wordt voornamelijk veroorzaakt door het nog niet invullen van de uitbreiding van de managementformatie binnen het RBL, vacatureruimte binnen overhead en de besparing op huisvesting bij het RBL.

Overzicht Overhead			**2023**	2023	*Verschil*
Overzicht Overhead *€ x 1.000*		Classificatie	*Realisatie 2023*	*Gewijzigde Begroting 2023*	*Verschil*
Kosten	A	Personeelskosten	€ 1.158	€ 1.368	*€ 211*
Groep	B	Huisvestingskosten	€ 227	€ 270	*€ 43*
	C	ICT kosten	€ 258	€ 256	*-€ 2*
	D	P&O & FA kosten	€ 320	€ 341	*€ 20*
	E	Overige kosten	€ 336	€ 387	*€ 51*
Totaal Overheadlasten			**€ 2.299**	**€ 2.622**	***€ 323***
Module	1	Inkoop	**€ 425**	€ 446	*€ 21*
	2	Onderwijs	**€ 760**	€ 883	*€ 122*
	3	WSP	**€ 476**	€ 572	*€ 96*
	4	WgSW	**€ 128**	€ 163	*€ 35*
	5	CMI	**€ 20**	€ 20	*€ 0*
	6	Beheer	**€ 489**	€ 538	*€ 49*
Totaal Overhead lasten			**€ 2.299**	**€ 2.622**	***€ 323***
Totaal Overhead baten			**€ 490**	**€ 538**	***€ 48***

Overzicht algemene dekkingsmiddelen
De baten vallen per saldo € 3.077.000 lager uit dan begroot.

Baten **€ x 1.000**	*Realisatie voor afrekening*	*Realisatie na afrekening*	*Gewijzigde Begroting*	*Verschil*
Gemeentelijke bijdrage	€ 61.831	€ 58.526	€ 61.856	*-€ 3.330*
Regionale bijdrage (RMC)	€ 1.289	€ 1.188	€ 1.284	*-€ 95*
Buitengemeenten (SW)	€ 1.737	€ 1.737	€ 1.534	*€ 204*
Overige baten	€ 639	€ 639	€ 680	*-€ 41*
Onvoorzien	€ 1	€ 1	€ 36	*-€ 35*
Rentebaten	€ 222	€ 222	€ 0	*€ 222*
Baten	**€ 65.719**	**€ 62.313**	**€ 65.390**	***-€ 3.077***
Onttrekking aan reserve	€ 4	€ 4	€ 9	*-€ 5*
Totaal baten	**€ 65.722**	**€ 62.317**	**€ 65.399**	**-€ 3.082**

Gemeentelijke bijdragen worden na afrekening met € 3.330.000 verlaagd tot € 59 miljoen.
Daarnaast heeft de MGR in 2023 rentebaten ontvangen en valt de bijdrage buitengemeenten als gevolg van een hogere rijksbijdrage voor gemeenten hoger uit. De onttrekkingen aan de bestemmingsreserves vallen lager uit dan begroot.

Nadere duiding van de baten wordt toegelicht bij de programma's.

Beleidsindicatoren bestuur en organisatie

Op basis van het Besluit Begroting en Verantwoording worden de effecten van beleid toegelicht met behulp van een vaste set beleidsindicatoren.

rmatie & Indicatoren estuur en organisatie		2023 Realisatie	2023 Gewijzigde Begroting	2022 Realisatie	2023 Primaire Begroting
rmatie (fte) ormatieplan)	Beheer	**4,0**	4,0	3,2	3,1
	Inkoop	**13,1**	13,1	12,8	12,8
	Onderwijs	**34,8**	34,8	30,3	30,3
	WSP	**16,9**	16,9	16,2	16,2
	WgSW	**0,8**	0,8	0,3	1,2
	CMI	**0,6**	0,6	0,6	-
tale formatie		**70,2**	**70,2**	63,4	**63,6**
ezette formatie te)	Beheer	**3,7**	4,0	3,2	2,6
	Inkoop	**13,3**	13,1	13,9	11,9
	Onderwijs	**33,9**	34,8	30,3	28,6
	WSP	**18,7**	16,9	17,1	16,1
	WgSW	**0,8**	0,8	0,3	0,2
	CMI	**0,6**	0,6	-	-
taal bezette formatie		**71,0**	**70,2**	64,8	**59,5**
dicatoren	Externe inhuur %	**9%**	7%	9%	7%
	Overhead %	***4%***	*3%*	*3%*	*3%*
	Apparaatskosten per inwoner	***€ 16,82***	*€ 14,23*	*€ 14,05*	*€ 14,23*
	Formatie Fte per 1.000 inwoners	***0,15***	*0,14*	*0,13*	*0,14*
	Bezette formatie fte per 1.000 inwoners	***0,15***	*0,13*	*0,14*	*0,13*

Het percentage inhuur is in 2023 niet verder afgenomen. Dit wordt veroorzaakt door het opvangen van vacatureruimte en vervanging van zwangerschapsverzuim. Vervanging van ziekteverzuim is enkel van toepassing voor essentiële functies, en is op voorhand besproken met de bestuurscommissie. Daarnaast worden, voor tijdelijke opdrachten waaronder incidentele regionale opdrachten, medewerkers ingehuurd als de benodigde inzet niet binnen de bestaande formatie kan worden opgevangen, en hebben we in het eerste halfjaar enkele trainees gehad. De SW-dienstverbanden en de resterende dienstverbanden van de boventalligen (in dienst tot 31-12-2023) zijn niet opgenomen.

4. Paragrafen

In de paragrafen wordt ingegaan op het beleid met betrekking tot de beheersmatige aspecten van de organisatie.

Paragraaf: weerstandsvermogen en risicobeheersing

Weerstandsvermogen
De MGR wordt gefinancierd door deelnemende gemeenten en kent geen algemene reserve.
Tot de aanwezige weerstandscapaciteit van de MGR kunnen slechts twee posten worden gerekend:

- Bestemmingsreserves
- Post onvoorzien

De Bestemmingsreserve WgSW is in 2019 gevormd en specifiek voor het risico van externe factoren die de personeelskosten SW beïnvloeden. De reserve is maximaal 1% van de personeelskosten. Voor de overige modules zijn er beperkte bestemmingsreserves ingericht (max. € 50.000, afhankelijk van het begrotingsoverschot in voorgaande jaren). De module CMI kent geen bestemmingsreserve. Bij de post 'onvoorzien' is een bedrag van € 36.000 begroot voor het jaar 2023.

Financiële kengetallen *Euro x 1.000*	2023 Realisatie	**2023 Gewijzigde Begroting**	2022 Realisatie
netto schuldquote	-0,02	-0,02	-0,02
solvabiliteitsratio	0,09	0,15	0,16
structurele exploitatieruimte	0%	0%	0%

De netto schuldquote blijft negatief omdat de schulden lager zijn dan de vlottende activa.
Door de bestemmingsreserves is een beperkt eigen vermogen ontstaan hetgeen terugkomt in de solvabiliteitsratio. Deze is lager dan 2022, gelet op de grote terugbetaling aan de gemeenten. De structurele exploitatieruimte is nul doordat structurele lasten en baten in evenwicht zijn.

Vennootschapsbelasting
Binnen de MGR is er geen sprake van een winststreven en derhalve valt de MGR niet onder de Vennoot-schapsbelastingplicht.

Inventarisatie risico's
De in de begroting genoemde risico's over 2023 zijn met beperkt optreden van deze risico's afgerond. Ten behoeve van de MGR is de 'open einde' systematiek van toepassing waar bij een tekort de deelnemende gemeenten moeten bijbetalen en bij een overschot geld terugkrijgen. De uitgewerkte risico's zijn dus vrijwel direct ook risico's voor de deelnemende gemeenten. Als onderdeel van het risicomanagement is er een risico-inventarisatie gemaakt. De belangrijkste risico's met de meeste impact worden hieronder genoemd en aangeduid met de genomen beheersmaatregelen.

	Risico	Kans	Reputatie en/of maatschappelijke impact	Financiële impact	Beheersmaatregelen
1	Incident/hack ICT beveiliging/ AVG / ICT systeem niet beschikbaar	Laag	Hoog	200k of 20k per dag	DVO's RID De Liemers & De Connectie; Informatie-beveiliging beleid en beveiligde mobiele telefoons. Aanstellen Ciso.
2	Loonkostenstijging SW > Begroting (na 2023/2024)	40%		600k (1%)	Bestemmingsreserve.
3	Liquiditeitstekort	Laag	Laag	Hoog	Afstemmen voorschotnota's op verwachte uitgaven. Resultaat boekjaar als buffer tot aangepaste voorschotnota's verstuurd kunnen worden.
4	Onrechtmatigheid of fraude	Laag	Hoog	<50k	Intern controle plan; betalingen door 4 mensen goedgekeurd. Notitie Misbruik en Oneigenlijk gebruik.
5	Specifieke uitvoeringsrisico's bij modules leiden er toe dat maatschappelijke doelstellingen niet worden gehaald.	Medium	Medium/Hoog	Indirect	Signalering en advisering door ambtelijk overleg en bestuurscommissies. Planning & control cyclus: actualiseren van uitvoeringsprogramma. Talent- en kennisontwikkeling: Inzet op kennis, houding en motivatie van medewerkers.
6	De MGR wordt verantwoordelijk gehouden voor regionaal beleid	Medium	Hoog	Indirect	MGR voert enkel taken uit op basis van het door de colleges vastgestelde uitvoeringsplan Jeugd. De deelnemende gemeenten maken duidelijke en niet vrijblijvende afspraken over het bestuurlijk en ambtelijk opdrachtgeverschap en eigenaarschap dat opgenomen wordt in een DVO. De colleges stellen ook het lokale en/of regionale beleid vast.
7	Wegvallen van deel financiering van gemeenten, door uittreden bij één of meer modules.	Laag		500k (10% structuur)	Goede lange termijnplanning. Bescherming in regeling waarbij reorganisatiekosten bij uittreders worden gelegd.
8	Geen passend personeel met expertise kunnen vinden voor het uitvoeren van de opdrachten	Hoog	Medium	100k	1. Een betrouwbare, zorgvuldige en interessante werkgever zijn waar mensen graag willen werken. 2. Inzetten op een regionale arbeidsmarkt voor overheidsorganen, om zo meer te kunnen bieden aan huidige en potentiële werknemers.
9	Niet voldoen aan wet- en regelgeving voor gemeenten	Laag	Hoog	50K	1. Monitoring door manager bedrijfsvoering en privacyofficer. 2. Voortdurende afweging wat van toepassing is op een kleine GR met beperkte taken. 3. Samen organiseren met andere GR'en of gemeenten. 4. Afweging maken tussen inhuren of in dienst nemen.

Toelichting op de risico's:
De actualisatie van de risico's is gebaseerd op de risico-inventarisatie uit de gewijzigde begroting 2023. Ten opzichte van de gewijzigde begroting één nieuwe risico's geïdentificeerd: het risico dat de MGR verantwoordelijk wordt gehouden voor beleidsontwikkelingen, terwijl de MGR slechts faciliteert bij regionaal beleid. Alle risico's zijn meerjarige structurele risico's waar de MGR altijd mee te maken zal hebben. De benoemde risico's zijn in 2023 beperkt tot uiting gekomen. We voelen de effecten van de krappere arbeidsmarkt (risico 8).

Paragraaf: financiering

Het financieringsvraagstuk van de MGR is van een beperkte omvang. De gemeenten betalen voorschotnota's, zodat de financieringsrisico's om die reden slechts beperkt zijn tot het tijdig ontvangen van deze bedragen.

Rentelasten en baten
Aangezien de MGR geen externe financiering aantrekt is er geen sprake van rentelasten. In 2023 heeft de MGR incidentele rentebaten ontvangen over 2022 en 2023.

Renterisicobeheer
Algemene uitgangspunten met betrekking tot het renterisicobeheer zijn:

- geen overschrijding van de renterisiconorm conform de Wet Fido;
- nieuwe leningen/uitzettingen worden afgestemd op de bestaande financiële positie en de liquiditeitsplanning;
- de rentetypische looptijd en het renteniveau van de betreffende lening/uitzetting wordt zo veel mogelijk afgestemd op de actuele rentestand en de rentevisie.
- Vanaf eind 2022 ontvangt de MGR rente op de schatkist. In 2023 heeft dit een bate van ruim € 220.000,- opgeleverd; dit was gelet op de onzekerheid niet begroot. Vanaf boekjaar 2024 houden we voorzichtig rekening met rentebaten in de begroting.

Kasgeldlimiet
Met de kasgeldlimiet is in de wet Fido een norm gesteld voor het maximum bedrag waarop de organisatie haar financiële bedrijfsvoering met kortlopende middelen (looptijd < 1 jaar) mag financieren. Deze norm bedraagt 8,2% van het begrotingstotaal aan lasten voor bestemming, dus met uitzondering van de stortingen in de reserves. De kasgeldlimiet bedraagt derhalve € 5,1 miljoen. Het werkkapitaal is positief met voorfinanciering van de gemeentelijke bijdrage, dus is er geen behoefte aan externe financiering.
De liquide middelen betreft het rekening-courant tegoed bij de BNG. De huidige financiële positie geeft geen aanleiding om op de korte termijn maatregelen voor te stellen.

Schatkistbankieren
Het saldo wordt dagelijks afgeroomd door de BNG naar 's Rijks schatkist.

Overzicht benutting Drempelbedrag schatkistbankieren					
Euro x 1.000	***Drempel-bedrag***	*Kwartaal 1*	*Kwartaal 2*	*Kwartaal 3*	*Kwartaal 4*
Kwartaalcijfer op dagbasis buiten	**1000**				
's Rijks schatkist aangehouden middelen		0	0	0	0
Ruimte onder het drempelbedrag		1.000	1.000	1.000	1.000
Overschrijding van het drempelbedrag		**0**	0	0	0

Renterisiconorm
Het renterisico op de lange financiering wordt wettelijk begrensd door de renterisico-norm.
De MGR heeft geen schulden aangetrokken of geldleningen uitgezet.

Relatiebeheer
Het betalingsverkeer is geconcentreerd bij de Bank Nederlandse Gemeenten.

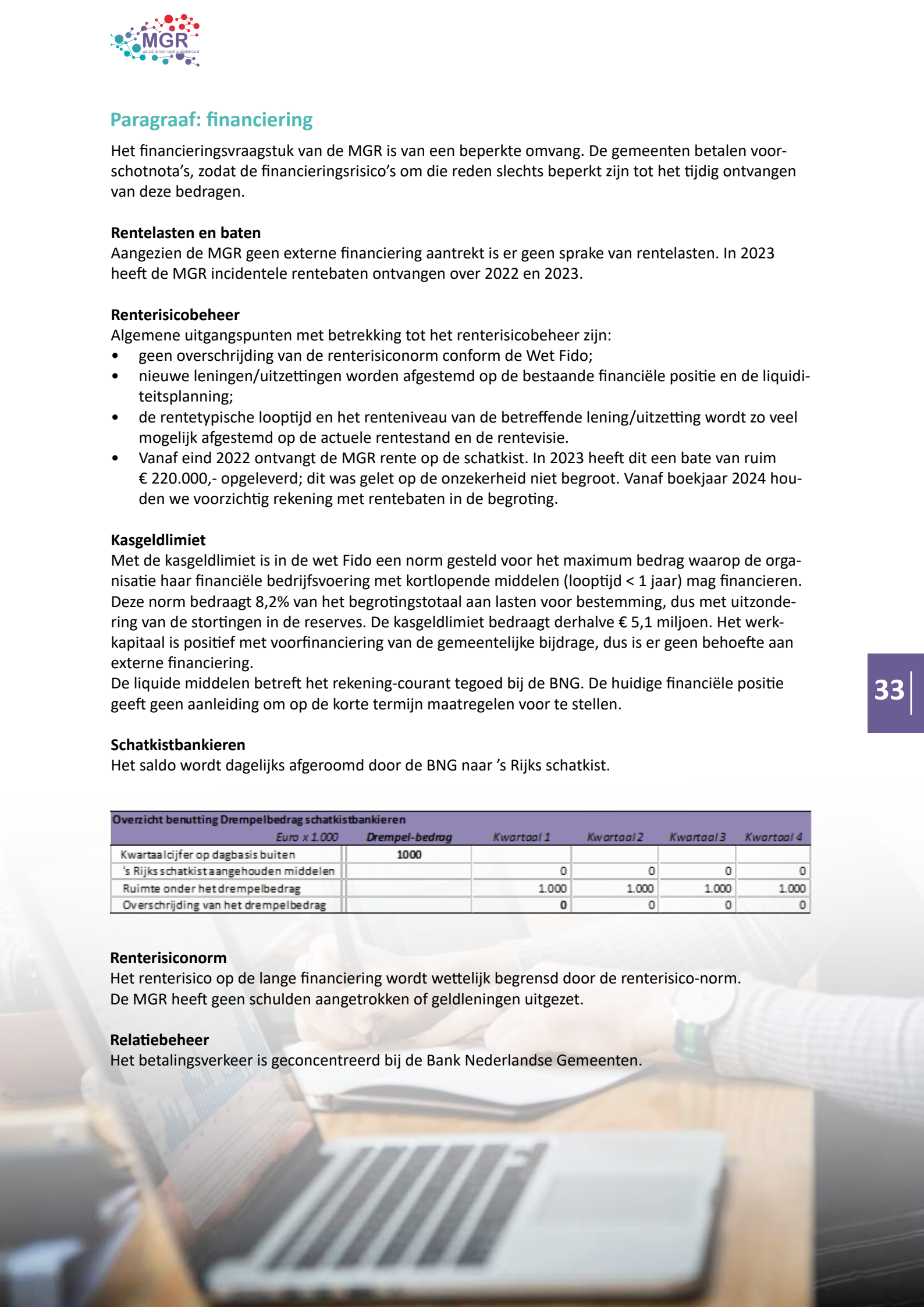

Paragraaf: bedrijfsvoering

Waar staat de MGR voor?
De MGR is een samenwerkingsverband dat is ingesteld voor het zo efficiënt en effectief mogelijk uitvoeren van regionale taken in het sociaal domein. De MGR voert een transparant financieel beleid. De bedrijfsvoering van de MGR is dienend aan de uitvoering binnen de samenwerkingsmodules.

Personeel en integriteit
De medewerkers van de MGR hebben een arbeidsovereenkomst met de MGR. Daarnaast worden medewerkers, waarvoor geen vaste formatie is en/of medewerkers waarvoor specifieke deskundigheid is vereist, ingehuurd. Het aantal medewerkers met een arbeidsovereenkomst is redelijk constant. Het aantal medewerkers dat wordt ingehuurd is beperkt toegenomen door tijdelijke opdrachten en inhuur van interim managers bij vertrek van module-managers.

De MGR kent een gedragswijzer privacy, informatieveiligheid en integriteit. De gedragscode is aangevuld met aspecten over (on)gewenst gedrag en de rol van de vertrouwenspersoon. De gedragscode is binnen de modules met medewerkers besproken en komt in werkoverleggen terug aan de hand van concrete situaties. Er is een onboarding programma voor nieuwe medewerkers. Zij krijgen een toelichting op de gedragscode en het integriteitsbeleid van de MGR en gaan hierover in gesprek, waarna ze de eed of belofte afleggen in aanwezigheid van de voorzitter van de MGR.

Gezond en veilig (thuis)werken
Naast de uitvoering van een uitgebalanceerd beleid voor gezond en veilig werken, is veel energie en tijd gestoken in de werving en selectie van nieuwe medewerkers om de opgaves die er liggen gezamenlijk goed in te kunnen vullen. Er is bij de MGR sprake van een gezonde mate van verloop van medewerkers. Het tijdig invullen van vacatures en de uitbreiding van de formatie bij het RBL moet zorgen dat de werkdruk van medewerkers niet onevenredig hoog wordt. De MGR heeft te maken een relatief hoog ziekteverzuim. Dit heeft met name te maken met langdurig verzuim. Wanneer dit optreedt bij specialistische functies geeft dit een extra druk voor collega's. Dit wordt zoveel mogelijk opgevangen met inzet van externen.

In september is stilgestaan bij het 5-jarig bestaan van de MGR. Naast een middag met een feestelijk tintje is er voor de medewerkers ruimte geweest voor activiteiten in het kader van vitaliteit. Managers, preventiemedewerkers, HR en de medewerkers onderling hebben veel aandacht gehad voor fysieke en vooral ook de mentale gezondheid. Daarbij gaat het ook om de onderlinge verbinding en sociale veiligheid op het werk; met elkaar, gemeenten, ketenpartners en met andere partijen in het werkveld waarmee we samenwerken.

HR, talent- en opgavegericht werken
MGR werkt talent- en opgave gericht. Met de werktitel Time4Talent is dat proces structureel ingebed in onze ontwikkelcyclus en wijze van samenwerken. We hebben ervaren dat dit een positief waarderende manier van werken is, gebaseerd op de ontwikkeling van talenten die bijdragen aan de uitvoering van je opdracht als individu en als team. Dit werkt motiverend en stimulerend en brengt veel positieve energie.

Het lukt de MGR nog steeds de meeste vacatures in het primaire proces goed in te vullen zodat we de opdracht van de MGR naar tevredenheid kunnen uitvoeren. Omdat het werk van de MGR in ontwikkeling is, blijven medewerkers van de MGR zich ook ontwikkelen en opleiden om daarop in te spelen. MGR is een organisatie waar medewerkers gezond kunnen (thuis)werken met aandacht voor de fysieke en mentale gezondheid. Ondanks deze inspanning zien we een stijging van het ziekteverzuim voor de hele MGR. Het verzuimverloop in de afgelopen vijf jaar:

2023	2022	2021	2020	2019
8,57%	6,26%	6,18%	5,22%	5,44%

Vertrouwenspersoon
De rol van de vertrouwenspersoon is onderdeel van het inwerkprogramma van nieuwe medewerkers en de naam en contactgegevens zijn te vinden op intranet. De vertrouwenspersoon is in 2023 bij de teams van Inkoop Zorg en WSP geweest om extra aandacht te geven aan de rol van de vertrouwenspersoon. Uit het jaarverslag van de vertrouwenspersoon blijkt dat er in 2023 geen meldingen zijn geweest bij de vertrouwenspersoon.

Inclusie en diversiteit
Inclusie en diversiteit past bij de MGR. We geven binnen onze organisatie zelf invulling aan de banenafspraak. Tegelijkertijd is het ook ons werk om zoveel mogelijk mensen passend te laten werken. De diversiteit van de medewerkers van de MGR kan verder vergroot worden. Daarvoor zijn we aan het onderzoeken wat de mogelijkheden zijn. MGR participeert in dat kader in de diversiteitsreis die door de gemeente Arnhem is geïnitieerd. Het MT heeft met externe begeleiding de eerste stap gezet om te komen tot een statement over inclusie en diversiteit. Dit vraagt om een verdere verdieping. Bij de werving en selectie zoeken we naar passende vormen om als werkgever interessant gevonden te worden voor een bredere groep. Daarvoor is een breed draagvlak nodig in de organisatie. Deze is in voldoende mate aanwezig.

Digitaal toegankelijke websites
Wij willen dat onze websites en de informatie daarop voor iedereen toegankelijk is. Om dat te bereiken voldoen onze websites aan de eisen voor digitale toegankelijkheid zoals beschreven in WCAG (Web Content Accessibility Guidelines). Daarnaast willen we dat ook de inhoud (content) van de websites toegankelijk zijn. Onze websites voldoen gedeeltelijk aan de eisen en hebben daarom de status B van toegankelijkheid. In onze gepubliceerde toegankelijkheidsverklaring staat welke maatregelen wij hebben genomen en nog zullen nemen om de websites toegankelijk te maken en te houden. In het afgelopen jaar is met name aandacht uitgegaan naar de toegankelijkheid van teksten en het toegankelijk maken van pdf-bestanden.

Klachten
Uit het jaarverslag van de klachtencoördinator blijkt dat er in 2023 twee klachten zijn ontvangen over onheuse bejegening door een medewerker. Daarvan was 1 klacht ongegrond en 1 kracht gegrond. De laatste ging om onzorgvuldigheid bij het weergeven van feiten versus persoonlijke meningen, wat aanleiding gaf om daarover de bewustwording te verscherpen. In de tabel hieronder staat het aantal klachten over de afgelopen vijf jaren weergegeven.

Huisvesting
De modules Inkoop zorg en beheer huren kantoorruimte in het gemeentehuis van Westervoort. Dit huurcontract liep tot 1 februari 2024 en is met 1 jaar verlengd. Voor RBL loopt het huurcontract door tot medio 2025. Omdat het WSP alleen het team WSP-gemeenten huisvest en het team in al haar werkplekken dichter aansluit bij gemeenten, is besloten dat het WSP per 1 februari verhuisd naar de Bruningweg 10 in Arnhem.

Professionele bedrijfsvoering
De rol van de integrale bedrijfsvoering is enerzijds faciliterend voor het werk van de medewerkers in de modules en biedt anderzijds draagvlak voor de bestuurlijke verantwoordelijkheid. De MGR heeft als beheerorganisatie te voldoen aan alle (nieuwe) wettelijke vereisten het terrein van privacy, informatiebeheer, informatieveiligheid, archiefverplichtingen, toegankelijkheid van informatie en openbaarheid bestuur. In 2023 is verder ingezet op professionalisering van de bedrijfsvoering en gezocht

naar mogelijkheden om op deze terreinen samen te werken met andere GR-en en gemeenten. De samenwerking op deze aandachtsgebieden is het afgelopen jaar beperkt tot stand gekomen. Dit komt enerzijds door een krapper wordende arbeidsmarkt waardoor het bijvoorbeeld niet lukt om vactures in te vullen, anderzijds omdat mogelijke samenwerkingspartners geconfronteerd worden met hun eigen uitdagingen die voorrang krijgen. Dit vraagt van de MGR zelfstandig organiseren van deze functies.

In 2023 zijn de volgende stappen gezet:
- Invulling van de functionaris gegevensbescherming: door gezamenlijk werving en selectie met de RSD/RID en tussentijds heeft de Privacy Officer deze extra taak op zich genomen. Helaas is werving en selectie van een Functionaris Gegevensbescherming niet gelukt en wordt deze functie vanaf 2024 ingevuld via externe inhuur.
- Rapportages vinden plaats op basis van het interne controleplan
- Er zijn nieuwe afspraken gemaakt en DVO's opgesteld met Arnhem, de Connectie, RID de Liemers en 1Stroom t.b.v. inhuur van diensten
- Update van mandaatbesluiten met gemeenten.
- Voorbereiding zijn getroffen voor de implementatie van de nieuwe module Regionale Facilitering Zorg voor wat betreft begroting, contracten projecten, regeling en DVO.
- Afstemming met deelnemende gemeenten over uitvoering archiefconvenant over o.a. aanpassingen in digitale systemen van modules.
- Werven van medewerkers informatiebeheer en archief met vervolg op het vullen van het digitaal archiefsysteem.
- Er heeft een audit plaatsgevonden bij het RBL voor de inrichting Wet politie gegevens. Daarmee is de basis op orde en kan er verder gewerkt worden aan de verdere implementatie.

ICT
MGR beheer en de modules Inkoop, WSP, WgSW en CMI hebben in 2023 gebruik gemaakt van de ICT-omgeving (hardware en software) van RID De Liemers. Daarbij is de aangeschafte hardware eigendom van de MGR. Voor de module RBL Midden-Gelre is de ICT in 2023 geleverd door de Connectie. De beschikbare hardware is eigendom van de Connectie.

Toelichting rechtmatigheid
Met ingang van het boekjaar 2023 is het Dagelijks Bestuur verantwoordelijk voor het afgeven van de rechtmatigheidsverantwoording. Deze is opgenomen in de jaarrekening. Conform het bepaalde in de financiële verordening worden fouten of onduidelijkheden die het grensbedrag van 0,1% van de totale lasten (in casu € 62.317) te boven gaan, in de paragraaf bedrijfsvoering toegelicht.
In het jaarverslag en de jaarrekening 2023 zijn geen fouten of onduidelijkheden gebleken die het grensbedrag te boven gaan. De daadwerkelijke realisatie van de lasten wijkt in 2023 af van de begroting. Dit is in de vergadering van het Algemeen Bestuur op 7 december 2023 toegelicht. Het AB accepteert dat de MGR onder begroting blijft.

De MGR koopt producten en diensten in voor haar eigen bedrijfsvoering, conform het eigen inkoopbeleid en passend binnen de grensbedragen zoals aangegeven in de Gids Proportionaliteit.

Paragraaf: openbaarheid van informatie

De Wet open overheid (WOO) is per 1 mei 2022 in werking getreden als vervanging van de Wet openbaarheid van bestuur (WOB). Binnen de MGR is de manager bedrijfsvoering aangewezen als contactfunctionaris voor externen. Een van de grote wijzigingen ten opzichte van de WOB is de verplichte actieve openbaarmaking van gegevens: er zijn elf categorieën van gegevens die de MGR verplicht moet publiceren. Formeel gezien is deze actieve openbaarmaking uitgesteld tot het informatieplatform PLOOI actief is. De MGR publiceert reeds de meest relevante informatie op de eigen website. Specifieke informatie zoals verordeningen en aangewezen besluiten worden conform de Wet elektronische publicaties al via lokaleregelgeving.overheid.nl gepubliceerd. In 2023 zijn er geen WOO verzoeken binnengekomen.

5. Jaarrekening

Inleiding
In dit hoofdstuk worden de baten en lasten van de MGR op verschillende manieren gepresenteerd en toegelicht. De balans en de mutaties van de balansposten ten opzichte van 2022 worden toegelicht. Het hoofdstuk wordt afgesloten met de rechtmatigheidsverantwoording, die voor boekjaar 2023 voor het eerst door het Dagelijks Bestuur van de MGR wordt afgegeven.

Balans

ACTIVA (€x1.000)	31-12-2023	31-12-2022	PASSIVA	31-12-2023	31-12-2022
Vaste activa	**€ 1**	**€ 10**	**Vaste passiva**	**€ 1.106**	**€ 1.274**
Materiële vaste activa			*Eigen vermogen*		
Investeringen met een economisch nut	€ 1	€ 10	Bestemmingsreserves	€ 714	€ 685
Vlottende activa	**€ 7.863**	**€ 5.064**	Resultaat baten & lasten	€ 0	€ 0
Uitzettingen (looptijd<1 jaar)			**Totaal eigen vermogen**	**€ 714**	**€ 685**
Vorderingen op openbare lichamen	€ 622	€ 806	*Voorzieningen*	*€ 392*	*€ 589*
Uitzettingen in 's Rijks schatkist	€ 6.169	€ 3.055	*Vaste schulden*	*€ 0*	*€ 0*
Overige vorderingen	€ 180	€ 299	**Vlottende passiva**	**€ 6.757**	**€ 3.799**
Totaal uitzettingen	**€ 6.972**	**€ 4.159**	*Netto-vlottende schulden (looptijd <1 jaar)*		
Liquide middelen (kas- en banksaldi)	*€ 0*	*€ 0*	**Overige schulden**	**€ 4.523**	**€ 1.645**
Overlopende activa			*Overlopende passiva*		
Nog te ontvangen bedragen van overige Nederlandse overheidslichamen	€ 797	€ 846	Voorschotten van overige Nederlandse overheidslichamen	€ 81	€ 66
Overige overlopende activa	€ 94	€ 59	Overige Overlopende passiva	€ 2.152	€ 2.088
Totaal overlopende activa	**€ 891**	**€ 905**	**Totaal Overlopende passiva**	**€ 2.234**	**€ 2.154**
Totaal Activa	**€ 7.863**	**€ 5.073**	**Totaal Passiva**	**€ 7.863**	**€ 5.073**

Borgstellingen / garantstellingen: nihil

Het balanstotaal valt hoger uit dan voorgaand jaar. De bestemmingsreserves nemen iets toe als gevolg van een dotatie van de module Inkoop Zorg. Het bedrag dat in 2023 wordt terugbetaald aan gemeenten is hoger dan in 2022 en bestaat uit een positief resultaat van de modules. De terugbetaling staat als overige schuld op de balans.

De opbouw en de mutaties van de balansposten worden in de hierna volgende pagina's toegelicht.

Overzicht baten en lasten

Overzicht baten en lasten		Totale baten en lasten				Waarvan Incidentele Lasten en Baten			
€ x 1.000		2023	2023	2023	Verschil	2023	2023	2023	Verschil
		Realisatie	Primaire Begroting	Gewijzigde Begroting	vs. Gew. Begroting	Realisatie	Primaire Begroting	Gewijzigde Begroting	Verschil
Programma									
Inkoop	Lasten	€ 1.949	€ 1.404	€ 2.302	€ 353	€ 156	€ 0	€ 305	€ 149
	Baten	€ 1.981	€ 1.759	€ 2.302	€ 320	€ 156	€ 0	€ 305	€ 149
	Saldo	€ 33	€ 355	€ 0	-€ 33	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0
	Dotatie bestemmingsreserve	€ 33	€ 0	€ 0	-€ 33	€ 33	€ 0	€ 0	-€ 33
	Resultaat programma Inkoop	**€ 0**	**€ 355**	**€ 0**	**€ 0**	**-€ 33**	**€ 0**	**€ 0**	**€ 33**
Onderwijs	Lasten	€ 3.428	€ 2.222	€ 3.636	€ 208	€ 185	€ 60	€ 200	€ 15
	Baten	€ 3.428	€ 2.894	€ 3.636	€ 208	€ 185	€ 60	€ 200	€ 15
	Saldo	€ 0	€ 672	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0
	Resultaat programma Onderwijs	**€ 0**	**€ 672**	**€ 0**	**€ 0**	**€ 0**	**€ 0**	**€ 0**	**€ 0**
WSP	Lasten	€ 1.947	€ 1.147	€ 2.092	€ 145	€ 115	€ 9	€ 170	€ 55
	Baten	€ 1.947	€ 1.645	€ 2.083	€ 136	€ 286	€ 0	€ 320	€ 34
	Saldo	€ 0	€ 497	-€ 9	-€ 9	€ 172	-€ 9	€ 150	€ 22
	Dotatie bestemmingsreserve	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0
	Onttrekking bestemmingsreserve	€ 0	€ 9	€ 9	€ 9	€ 0	€ 9	€ 9	-€ 9
	Resultaat programma WSP	**€ 0**	**€ 506**	**€ 0**	**€ 0**	**€ 172**	**€ 0**	**€ 141**	**€ 31**
WgSW	Lasten	€ 54.395	€ 52.186	€ 56.755	€ 2.360	€ 1.108	€ 0	€ 1.300	€ 192
	Baten	€ 54.391	€ 52.288	€ 56.755	€ 2.364	€ 1.108	-€ 26	€ 1.300	€ 192
	Saldo	-€ 4	€ 103	€ 0	€ 4	€ 0	-€ 26	€ 0	€ 0
	Onttrekking bestemmingsreserve	€ 4	€ 30	€ 0	-€ 4	€ 0	€ 26	€ 0	€ 0
	Resultaat programma WgSW	**€ 0**	**€ 133**	**€ 0**	**€ 0**	**€ 0**	**€ 0**	**€ 0**	**€ 0**
CMI	Lasten	€ 76	€ 52	€ 76	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0
	Baten	€ 76	€ 71	€ 76	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0
	Saldo	€ 0	€ 19	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0
	Resultaat programma CMI	**€ 0**	**€ 19**	**€ 0**	**€ 0**	**€ 0**	**€ 0**	**€ 0**	**€ 0**
Beheer	Lasten	€ 490	€ 0	€ 538	€ 48	€ 23	€ 0	€ 0	-€ 23
	Baten	€ 490	€ 0	€ 538	€ 48	€ 245	€ 0	€ 0	-€ 245
	Saldo	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 222	€ 0	€ 0	-€ 222
	Onttrekking bestemmingsreserve	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0
	Resultaat Beheer	**€ 0**	**€ 0**	**€ 0**	**€ 0**	**€ 222**	**€ 0**	**€ 0**	**-€ 222**
	Resultaat programma's		**€ 1.666**	**€ 0**	**€ 0**		**€ 0**		**€ 0**
Overhead	Lasten	€ 0	€ 2.162	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0
	Baten	€ 0	€ 476	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0
	Saldo	€ 0	-€ 1.686	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0
	Dotatie bestemmingsreserve	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0
	Onttrekking bestemmingsreserve	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0
	Resultaat Overhead	**€ 0**	**-€ 1.686**	**€ 0**	**€ 0**	**€ 0**	**€ 0**	**€ 0**	**€ 0**
Eindresultaat	A+B				€ 0				€ 0
Totaal	**Lasten**	**€ 62.284**	**€ 59.173**	**€ 65.399**	**€ 3.114**	**€ 1.586**	**€ 100**	**€ 1.975**	**€ 389**
	Baten	**€ 62.313**	**€ 59.134**	**€ 65.390**	**€ 3.077**	**€ 1.980**	**€ 61**	**€ 2.125**	**€ 145**
	Saldo	**€ 29**	**-€ 39**	**-€ 9**	**-€ 38**	**€ 393**	**-€ 39**	**€ 150**	**€ 243**
	Dotatie bestemmingsreserve	**€ 33**	**€ 0**	**€ 0**	**-€ 33**	**€ 33**	**€ 0**	**€ 0**	**€ 33**
	Onttrekking bestemmingsreserve	**€ 4**	**€ 39**	**€ 9**	**€ 5**	**€ 0**	**€ 39**	**€ 9**	**-€ 9**
Eindresultaat		**€ 0**	**€ 0**	**€ 0**	**€ 0**	**€ 426**	**€ 0**	**€ 159**	**€ 267**

Grondslagen voor waardering en resultaatbepaling

Inleiding

De jaarrekening is opgemaakt met inachtneming van de voorschriften die het Besluit Begroting en Verantwoording Provincies en Gemeenten (BBV) daarvoor geeft. Bij het opstellen van de jaarrekening is voldaan aan het normenkader vastgesteld door het Algemeen Bestuur op 7 december 2023.

Algemene grondslagen voor het opstellen van de jaarrekening

De waardering van de activa en passiva en de bepaling van het resultaat is bepaald op basis van his-torische kosten. Tenzij bij het desbetreffende balanshoofd anders is vermeld, zijn de activa en passiva opgenomen tegen nominale waarden. De baten en lasten worden toegerekend aan het jaar waarop zij betrekking hebben. Baten en winsten worden verantwoord voor zover zij op balansdatum zijn gerealiseerd. Met verliezen en risico's die hun oorsprong vinden voor het einde van het begro-tingsjaar wordt rekening gehouden als zij voor het opmaken van de jaarrekening bekend zijn gewor-den.

Materiële vaste activa
De materiële vaste activa zijn gewaardeerd tegen verkrijgingsprijs of vervaardigingsprijs. Afschrijvingen geschieden onafhankelijk van het resultaat van het boekjaar. Een actief dat buiten gebruik wordt gesteld, wordt op het moment van buitengebruikstelling voor de resterende boekwaarde afgeschreven.

Afschrijvingsbeleid
De materiële vaste activa met economisch nut worden lineair afgeschreven in:
a. 25 jaar: voorzieningen aan terreinen;
b. 40 jaar: gebouwen;
c. 15 jaar: machines, apparaten en installaties;
d. 15 jaar: inventarissen
e. 7 jaar: vervoermiddelen;
f. 4 jaar: ICT-investeringen
g. 10 jaar: overige activa
h. Niet: gronden.

Activa met economisch nut en een verkrijgingprijs van minder dan € 25.000 worden niet geactiveerd, uitgezonderd gronden en terreinen. Deze laatst genoemden worden altijd geactiveerd. In het jaar waarin het kapitaalgoed gereed komt/verworven wordt en vanaf het moment dat het door de MGR in gebruik kan worden genomen, wordt begonnen met afschrijven. Bij het afschrijven wordt er geen rekening gehouden met een eventuele restwaarde.

Vorderingen en overlopende activa
De vorderingen waarderen we tegen nominale waarde. Voor verwachte oninbaarheid hebben we een voorziening in mindering gebracht. De voorziening wordt statistisch bepaald op basis van de gemaakte inningskansen.

Liquide middelen en overlopende posten
Deze activa nemen we tegen nominale waarde op.

Vlottende passiva
De vlottende passiva waarderen we tegen de nominale waarde.

Voorzieningen
Waardering op nominale waarde

Personele lasten
Personeelslasten worden in principe toegerekend aan het boekjaar waarop ze betrekking hebben. Als gevolg van het formele verbod op het opnemen van voorzieningen c.q. schulden uit hoofde van jaarlijks terugkerende arbeidsgerelateerde verplichtingen van vergelijkbaar volume, worden sommige personele lasten verantwoord in het jaar dat uitbetaling plaats vindt. Voor arbeidskosten gerelateerde verplichtingen van een jaarlijks vergelijkbaar volume wordt dan ook geen voorziening getroffen of op andere wijze een verplichting opgenomen. Daarbij moet worden gedacht aan overlopende vakantiegeld- en (spaar)verlofaanspraken.

Toelichting op de balans

Vaste activa
De ICT-investering in 2020 bedroeg € 51.000. De notebooks worden in 4 jaar afgeschreven vanaf februari 2020.

Vaste activa *Euro x 1.000*	ICT Investeringen	Totaal
Boekwaarde per 31 december 2022	**€10**	**€10**
Afschrijvingen	€9	€9
Desinvestering	€0	€0
Boekwaarde per 31 december 2023	**€1**	**€1**

In 2023 hebben zich geen bijzonderheden voorgedaan.

Uitzettingen met een looptijd korter dan één jaar
De vorderingen kunnen als volgt worden gespecificeerd:

Uitzettingen *Euro x 1.000*		Debiteur	2023 31-12-2023	2022 31-12-2022
Vorderingen	1	Arnhem	€ 327	€ 422
Openbare	2	Doesburg	€ 10	€ 12
lichamen	3	Duiven	€ 27	€ 33
	4	Lingewaard	€ 49	€ 55
	5	Overbetuwe	€ 52	€ 54
	6	Renkum	€ 19	€ 5
	7	Rheden	€ 55	€ 77
	8	Rozendaal	€ 2	€ 2
	9	Wageningen	€ 13	€ 10
	10	Westervoort	€ 20	€ 31
	11	Zevenaar	€ 49	€ 67
	Totaal Deelnemende gemeent		€ 622	€ 767
		Neder-Betuwe	€ 0	€ 38
Totaal vorderingen openbare lichamen			€ 622	€ 806
Uitzettingen in 's Rijks schatkist			€ 6.169	€ 3.055
Overige Vorderingen		*Scalabor*	€ 180	€ 299
Totaal overige vorderingen			€ 180	€ 299
Totaal uitzettingen			€ 6.972	€ 4.159

Toelichting
- De openstaande vorderingen bij gemeenten hebben voornamelijk betrekking op doorbelasting van de BTW-lasten. Voor de activiteiten waar de koepelvrijstelling van toepassing is, wordt de BTW doorgeschoven naar gemeenten. Gemeenten kunnen deze BTW verhalen in het BTW compensatiefonds.
- Er is geen sprake van dubieuze debiteuren of betwiste facturen.
- De liquide middelen op de rekening-courant van de BNG worden dagelijks verrekend met de rekening-courant in ’s Rijks schatkist. Daarom worden er geen liquide middelen aangehouden.

Overlopende activa
De post overlopende activa wordt onderscheiden in:

Overlopende activa *Euro x 1.000*	Omschrijving	2023 31-12-2023	2022 31-12-2022
Nog te ontvangen bijdragen van overige overheid	UWV compensatie transitievergoeding	€ 94	€ 67
	Belastingvoordeel (LIV)	€ 620	€ 779
	Rente Schatkistbankieren	€ 82	
Nog te ontvangen bijdragen van overige overheid		**€ 797**	**€ 846**
Overige Overlopende Activa	Vooruitbetaalde bedragen	€ 56	€ 30
	Loonvoorschotten	€ 2	€ 3
	Fietsplan	€ 35	€ 26
	Netto salaris	€ 1	
Totaal overige overlopende activa		**€ 94**	**€ 59**
Totaal overlopende activa		**€ 891**	**€ 905**

Toelichting
» Op basis van de ontvangen compensatie voor transitievergoedingen uit voorgaande jaren, schatten we in dat 95% van de nog openstaande aanvragen wordt voldaan.
» Het te ontvangen belastingvoordeel voor lage inkomens (LIV) is lager dan in 2022. Dit wordt veroorzaakt door de incidentele ophoging van het tegemoetkomingsbedrag per werknemer in 2022, in samenhang met de afnemende doelgroep in 2023.
» Nieuw in 2023 is de nog te ontvangen rente op de schatkist over het laatste kwartaal van 2023.

Verloop eigen vermogen
De MGR heeft geen algemene reserve. Iedere module heeft een eigen bestemmingsreserve.

Bestemmingsreserves *Euro x 1.000*	Module Inkoop	Module Onderwijs	Module WgSW	Module WSP	Module Beheer	Totaal
Boekwaarde per 31 december 2022	**€ 17**	**€ 50**	**€ 518**	**€ 50**	**€ 50**	**€ 685**
Onttrekkingen 2023	€ 0	€ 0	€ 4	€ 0	€ 0	€ 4
Dotaties 2023	€ 33	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 33
Totaal mutaties	€ 33	€ 0	-€ 4	€ 0	€ 0	€ 29
Boekwaarde per 31 december 2023	**€ 50**	**€ 50**	**€ 514**	**€ 50**	**€ 50**	**€ 714**

Deze bestemmingsreserves hebben het volgende doel:
1. WgSW: Opvangen van onvoorziene kosten voor SW-dienstverbanden
2. Overige modules: Opvangen van onvoorziene kosten in de bedrijfsvoering en onvoorziene personeelskosten voor het uitvoeren van de reguliere taken van de module.

Voorzieningen
De voorzieningen kennen het volgende verloop:

Voorzieningen *Euro x 1.000*	Boventalligen Presikhaaf Bedrijven	Latente verplichtingen PHB	Verlofsparen	Totaal
Boekwaarde per 31 december 2022	**€ 444**	**€ 145**	**€ 0**	**€ 589**
Dotaties 2023	€ 0	€ 0	€ 29	€ 29
Onttrekkingen 2023	€ 226	€ 0	€ 0	€ 226
Vrijval	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0
Boekwaarde per 31 december 2023	**€ 218**	**€ 145**	**€ 29**	**€ 392**

Per 1 januari 2020 is er een voorziening gevormd met betrekking tot het overnemen van 14 boventallige medewerkers van Presikhaaf Bedrijven. In 2022 zijn de dienstverbanden van de laatste 4 boventallige medewerkers geëindigd. Voor 2 medewerkers hebben we, als eigen risicodrager, nog een aantal jaar de verplichting om de WW te bekostigen. Daarnaast houden we rekening met een risico opslag en garantstelling voor een medewerker. Op basis van deze verplichtingen is de voorziening per einde 2023 herrekend. Het bedrag dat per 31-12-2023 in de voorziening zit is voldoende voor de resterende verplichtingen.

Daarnaast is bij de liquidatie van Presikhaaf Bedrijven eind november 2020 een voorziening over-gedragen aan de MGR voor latente rechten en verplichtingen. In 2023 is er geen aanspraak gedaan op deze voorziening, maar is wel een toekomstige claim bekend geworden behorende bij het digitaal archief van Presikhaaf Bedrijven. Op basis van de huidige kennis met betrekking tot (latente) verplichtingen is er geen reden om aan te nemen dat de voorziening te laag is gewaardeerd.
De eventuele toekomstige overschotten of tekorten op deze voorziening worden verrekend met de voormalige deelnemers aan de GR Presikhaaf Bedrijven volgens een vastgestelde verdeelsleutel (conform liquidatieplan Presikhaaf Bedrijven).

Nieuw in 2023 is de voorziening Verlofsparen.

Netto vlottende schulden met een looptijd korter dan één jaar
De overige schulden kunnen als volgt worden gespecificeerd:

Overige schulden			2023	2022
Euro x 1.000		Crediteur	31-12-2023	31-12-2022
Overige schulden	1	Arnhem	€ 1.588	€ 493
aan deelnemende	2	Doesburg	€ 90	€ 26
Gemeenten	3	Duiven	€ 140	€ 37
(eindafrekening)	4	Lingewaard	€ 275	€ 79
	5	Overbetuwe	€ 259	€ 61
	6	Renkum	€ 48	€ 7
	7	Rheden	€ 386	€ 112
	8	Rozendaal	€ 6	€ 1
	9	Wageningen	€ 50	€ 2
	10	Westervoort	€ 154	€ 45
	11	Zevenaar	€ 310	€ 88
		Totaal deelnemende gemeenten	€ 3.305	€ 950
		Crediteuren	€ 418	€ 474
		Nog te betalen	€ 764	€ 189
		BTW	€ 36	€ 32
Totaal overige schulden			**€ 4.523**	**€ 1.645**
Totaal vlottende schulden			**€ 4.523**	**€ 1.645**

Toelichting
De creditering van de gemeentelijke bijdrage is opgenomen in de overige schulden. Onder de nog te betalen bedragen staan facturen die na balansdatum zijn binnengekomen. Actieve aandacht richting leveranciers heeft er voor gezorgd dat meer facturen binnen het boekjaar zijn binnengekomen.

Overlopende passiva
De post overlopende passiva wordt onderscheiden in:

Vooruitontvangen bedragen		2022	Onttrekkingen	Toevoegingen	2023
Euro x 1.000	Rubriek	31-12-2022			31-12-2023
	Project Matchingstafel	€ 37	€ 37		€ 0
	Project Evenementen	€ 29	€ 29		€ 0
	Organisatieonderzoek RBL	0	€ 0	€ 60	€ 60
	Transitiecoach	0	€ 0	€ 21	€ 21
		€ 66	**€ 66**	**€ 81**	**€ 81**

Overige overlopende passiva		2023	2022
Euro x 1.000	Rubriek	31-12-2023	31-12-2022
	Netto salarissen	€ 10	€ 49
	Afdrachten OGV	€ 0	€ 0
	Afdrachten Loonbelasting	€ 1.686	€ 1.612
	Overige	€ 456	€ 427
Totaal overige overlopende passiva		**€ 2.152**	**€ 2.088**
Totaal overlopende passiva		**€ 2.234**	**€ 2.154**

Niet in de balans opgenomen rechten/verplichtingen

De niet uit de balans blijkende verplichtingen zijn:
- € 222.000 voor 612 niet opgenomen vakantiedagen ambtelijke dienstverbanden (verlofsparen is op de balans opgenomen middels een voorziening)
- € 4,7 miljoen voor 32.800 niet opgenomen vakantiedagen SW-dienstverbanden.
- € 1,7 miljoen voor 7 maanden recht op uitbetaling vakantiegeld over 2023 van SW-medewerkers.

Toelichting op het overzicht van baten en lasten

Toelichting op het overzicht van baten en lasten
De overheadlasten en baten zijn integraal in de programma's (inclusief beheer) verantwoord. Op deze manier zijn de lasten in de programma's in evenwicht met de baten en is er sprake van meer inzicht voor de gebruiker van de jaarrekening.

Een overzicht van de totale lasten van overhead is conform de bepalingen in het BBV opgenomen in de programmaverantwoording.
In de begrotingswijziging 2023 is de submodule Steunpunt SROI als regionale opdracht toegevoegd. In 2024 is deze submodule volwaardig onderdeel van de MGR en als zodanig opgenomen in de gewijzigde regeling.

De totale lasten zijn € 3.114.000 lager dan begroot. De totale baten zijn € 3.077.000 lager dan begroot door het verlagen van de gemeentelijke bijdrage met € 3.330.000 en hogere overige baten zoals rentebaten en de rijksbijdrage voor SW-medewerkers uit buitengemeenten. Er wordt netto € 29.000 gedoteerd aan de reserves. In de programmaverantwoording zijn alle onderdelen reeds toegelicht.

Toelichting op de incidentele baten en lasten

Inkoop Zorg
In de begroting is rekening gehouden met een budget voor vervanging van langdurig ziekteverzuim en is rekening gehouden met een regionaal projectleider voor nieuwe inkoop. Het budget voor ziektevervanging is zeer spaarzaam ingezet en een regionaal projectleider is op verzoek van de regiogemeenten niet ingezet.

RBL
In de begroting is rekening gehouden met budget voor een organisatieonderzoek. Dit is conform het programmaplan ook ingezet. Budget voor inhuur om werkdruk en vacatureruimte in te vullen is nagenoeg geheel ingezet, evenals het budget voor een regionaal project.

WSP
Incidentele baten en lasten voor regionale projecten vallen beiden lager uit dan begroot, in verband met beperkte inzet op een regionaal project.

WgSW
In de begroting is rekening gehouden met een eenmalige uitkering voor SW-medewerkers. Deze is conform uitgevoerd. In verband met een lager aantal Fte werkzaam op de uiteindelijke peildatum valt deze lager uit dan begroot.

CMI
Er zijn geen incidentele baten of lasten

Beheer
In de begroting is geen rekening gehouden met incidentele baten of lasten. In 2023 is voor implementatiewerkzaamheden voor een nieuwe module € 22.000 gefactureerd en ontvangt de MGR rentebaten.

Analyse begrotingsafwijkingen en begrotingsrechtmatigheid

Er zijn geen begrotingsonrechtmatigheden. Niet-begrootte aanvullende werkzaamheden zijn direct gecompenseerd met bijbehorende opbrengsten.

Verantwoording rechtmatigheid

Verantwoordelijkheid van Dagelijks Bestuur
De baten en lasten alsmede de balansmutaties moeten getrouw in de jaarrekening worden opgenomen. Uit het getrouw opnemen van de baten en lasten alsmede de balansmutaties, blijken een drietal rechtmatigheidscriteria niet expliciet. Dit betreffen het begrotings-, voorwaarden-, en misbruik- en oneigenlijk gebruik criterium. In deze rechtmatigheidsverantwoording licht het Dagelijks Bestuur toe in hoeverre bij de in de jaarrekening verantwoorde baten en lasten, alsmede de balansmutaties het begrotings-, voorwaarden-, en misbruik- en oneigenlijk gebruik criterium zijn nageleefd. Dit houdt in dat de verantwoorde baten en lasten, alsmede de balansmutaties in overeenstemming zijn met door het Algemeen Bestuur vastgestelde kaders zoals de begroting en verordeningen en met bepalingen in de relevante wet- en regelgeving.

Bij de waarderingsgrondslagen in de jaarrekening is het door het Algemeen Bestuur op 7 december 2023 vastgestelde normenkader van de relevante wet- en regelgeving verder toegelicht.

Deze verantwoording hanteert een grensbedrag omdat alleen de van belang zijnde aspecten in de verantwoording hoeven te worden betrokken. Deze grens is door het Algemeen Bestuur bepaald en bedraagt 1% van de totale lasten inclusief toevoegingen aan de reserves en is daarmee vastgesteld op € 623.170.

Bevinding
Het Dagelijks Bestuur is van mening dat de in deze jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties rechtmatig tot stand zijn gekomen binnen de daarvoor gestelde grens.

In de paragraaf bedrijfsvoering is op basis van de Kadernota rechtmatigheid van de commissie BBV en op basis van de afspraken met het Algemeen Bestuur aanvullende informatie opgenomen over de financiële rechtmatigheid. In deze paragraaf heeft het Dagelijks Bestuur ook beschreven welke actie hij onderneemt om vermelde afwijkingen in de toekomst te voorkomen.

Toelichting op de rechtmatigheidsverantwoording

De in de jaarrekening opgenomen rechtmatigheidsverantwoording is opgesteld op basis van de kaders zoals besloten in de financiële verordening en op basis van de kadernota rechtmatigheid. Dat betekent dat:

- De rechtmatigheidsverantwoording toeziet op de financiële rechtmatigheid van baten, lasten en balansmutaties;
- De financiële rechtmatigheid het voorwaardencriterium, het begrotingscriterium en het misbruik & oneigenlijk gebruik criterium omvat;
- Voor het voorwaardencriterium bestaat de norm uit het normenkader zoals op 7 december 2023 door het Algemeen Bestuur is vastgesteld;
- Voor het begrotingscriterium geldt dat alle overschrijdingen van lasten en investeringskredieten onrechtmatig, waarbij voor een aantal scenario's in de financiële verordening is beschreven wanneer deze overschrijdingen acceptabel zijn. Voor overen onderschrijdingen van baten, onderschrijdingen van lasten en onderschrijdingen van investeringskredieten geldt dat deze als onrechtmatig zijn aangemerkt indien ze niet tijdig aan het Algemeen Bestuur zijn gemeld.
- Ten aanzien van het M&O criterium is de nota M&O beleid van onze organisatie leidend bij het voorkomen en opsporen van misbruik en oneigenlijk gebruik. Omdat alleen bij misbruik sprake is van een onrechtmatigheid zijn eventuele gevallen van misbruik (mits cumulatief met andere fouten of onduidelijkheden boven de verantwoordingsgrens) opgenomen in de rechtmatigheidsverantwoording.
- De rechtmatigheidsverantwoording is opgesteld binnen de kaders van de kadernota rechtmatigheid 2023 van de Commissie BBV alsmede onze eigen financiële verordening. Dit betekent dat:
    - Een verantwoordingsgrens van 1% (zijnde € 623.170) is gehanteerd waarboven cumulatieve fouten en onduidelijkheden in de rechtmatigheidsverantwoording worden opgenomen;
    - Een rapporteringstolerantie van 0,1% (zijnde € 62.317) is gehanteerd waarboven fouten en onduidelijkheden in de paragraaf bedrijfsvoering worden opgenomen.

Gebeurtenissen na balansdatum

In 2023 zijn de laatste COVID-19 beperkingen afgeschaald en heeft de, nog altijd aanzienlijke, inflatie zich gestabiliseerd op een gematigder niveau. Dit lagere niveau wordt echter grotendeels bepaald door de gedaalde kosten van energie. Voor overige kosten houden we het komend jaar rekening met een hogere inflatie. In 2023 is de CAO SW opengebroken en ook in 2023 verwerkt. In 2024 hebben zich geen gebeurtenissen voorgedaan en verwachten wij geen ontwikkelingen die invloed hebben op het beeld dat geschetst wordt in dit jaarverslag of de continuïteit van de MGR.

Overzicht van de baten en lasten per taakveld

In dit overzicht worden de lasten en baten ingedeeld per taakveld conform BBV.

Overzicht Taakvelden	Taakveld		**2023 Realisatie**	2023 Gewijzigde Begroting	*Verschil vs. Gew. Begroting*
€ x 1.000					
Lasten	4.3	Onderwijsbeleid en leerlingzaken	**€ 2.668**	**€ 2.754**	*€ 86*
	6.4	Begeleide participatie	**€ 54.267**	**€ 56.592**	*€ 2.326*
	6.5	Arbeidsparticipatie	**€ 1.471**	**€ 1.520**	*€ 49*
	0.4	Overhead	**€ 3.877**	**€ 4.497**	*€ 619*
	0.8	Overige baten en lasten	**€ 1**	**€ 36**	*€ 35*
	0.10	Mutaties reserves	**€ 33**	**€ 0**	*-€ 33*
Totaal Lasten			**€ 62.317**	**€ 65.399**	*€ 3.082*
Baten	4.3	Onderwijsbeleid en leerlingzaken	**€ 3.428**	**€ 3.636**	*€ 208*
	6.4	Begeleide participatie	**€ 54.391**	**€ 56.755**	*€ 2.364*
	6.5	Arbeidsparticipatie	**€ 1.947**	**€ 2.083**	*€ 136*
	0.4	Overhead	**€ 2.324**	**€ 2.879**	*€ 555*
	0.5	Rente	**€ 222**	**€ 0**	*-€ 222*
	0.8	Overige baten en lasten	**€ 1**	**€ 36**	*€ 35*
	0.10	Mutaties reserves	**€ 4**	**€ 9**	*€ 5*
Totaal Baten			**€ 62.317**	**€ 65.399**	*€ 3.082*

Toelichting

- De modules vallen grotendeels gelijk aan de taakvelden.
- Inkoop, CMI en Beheer zijn hier geconsolideerd als overhead, samen met de overheadlasten van de overige modules.
- De dotaties aan de bestemmingsreserves komen hier als lasten terug en onttrekkingen als baten.
- De cijfermatige analyse is niet anders dan eerder vermeld.

Wet Normering Topinkomens

Per 1 januari 2013 is de Wet Normering Topinkomens (WNT) ingegaan. De MGR is opgericht per 1-4-2017. De MGR heeft vanaf 2018 medewerkers in dienst. De gegevens van de directeur/secretaris staan hieronder weergegeven.

Bezoldiging topfunctionarissen
De WNT is van toepassing op de MGR Sociaal Domein Centraal Gelderland. Het voor de MGR toepasselijke bezoldigingsmaximum is in 2023 € 223.000 op basis van de categorie algemeen.

Gegevens WNT H. Wiselius	**2023**	**2022**
Functiegegevens	Directeur	Directeur
Aanvang en einde functievervulling	01/01 – 31/12	01/01 – 31/12
Omvang dienstverband	0,85	0,78
Dienstbetrekking?	ja	ja
Bezoldiging		
Beloning plus belastbare	€ 87.749	€ 79.858
Beloningen	€ 15.321	€ 14.074
Subtotaal	**€ 103.070**	**€ 94.504**
Individueel toepasselijke	**€ 190.293**	**€ 168.480**
-/- Onverschuldigd betaald en nog niet	N.v.t.	N.v.t.
Bezoldiging	**€ 103.070**	**€ 94.504**
Reden waarom de overschrijding al dan	N.v.t.	N.v.t.
Toelichting op de vordering wegens	N.v.t.	N.v.t.

Topfunctionarissen zonder bezoldiging:

01-01-2023 - 31-12-2023	
NAAM TOPFUNCTIONARIS	**FUNCTIE**
Johannes Goossen	VOORZITTER DB EN AB
Paul Smeulders	LID DB EN AB
Dorus Klomberg	LID DB EN AB
Simon Warmerdam	LID AB
Guido van Vulpen	LID AB
Arthur Boone	LID AB
Rik van den Dam	LID AB
Marinka Mulder	LID AB
Peter Pennekamp	LID AB
Birgit van Veldhuizen	LID AB
Nick Hubers	LID AB

De hiernaast genoemde bestuurders zijn lid van het AB op basis van een wethouderschap in een deelnemende gemeente. Zij ontvangen geen bezoldiging van de MGR Sociaal Domein Centraal Gelderland.

Overige rapportageverplichtingen op grond van de WNT
Naast de hiernaast vermelde topfunctionarissen zijn er geen andere functionarissen met een dienstbetrekking die in 2023 een bezoldiging boven het individuele WNT-maximum hebben ontvangen. Er zijn in 2023 geen ontslaguitkeringen betaald aan overige functionarissen die op grond van de WNT dienen te worden vermeld, of die in eerdere jaren op grond van de WOPT of de WNT vermeld zijn of hadden moeten worden.

6. Bijlagen

Overzicht van de afrekening per module

Gemeentelijke bijdrage Module Beheer	Realisatie 2023	Gewijzigde Begroting	Verschil	Reeds gefactureerd	Te crediteren
Gemeente Arnhem	85.315	186.428	101.114	186.428	101.113
Gemeente Doesburg	5.811	12.699	6.888	12.698	6.887
Gemeente Duiven	13.166	28.770	15.604	28.770	15.604
Gemeente Lingewaard	24.594	53.742	29.148	53.741	29.147
Gemeente Overbetuwe	25.325	55.339	30.015	55.339	30.014
Gemeente Renkum	16.502	36.060	19.558	36.059	19.557
Gemeente Rheden	22.862	49.958	27.096	49.958	27.096
Gemeente Rozendaal	907	1.981	1.074	1.980	1.073
Gemeente Wageningen	20.819	45.493	24.674	45.493	24.674
Gemeente Westervoort	7.886	17.233	9.347	17.232	9.346
Gemeente Zevenaar	23.162	50.613	27.451	50.613	27.451
Totaal gemeenten	**€ 246.348**	**538.316**	**291.969**	**538.311**	**291.963**

Gemeentelijke bijdrage Module Inkoop	Realisatie 2023	Gewijzigde Begroting	Verschil	Reeds gefactureerd	Te crediteren
Gemeente Arnhem	€ 678.524	€ 788.277	€ 109.753	€ 788.277	€ 109.753
Gemeente Doesburg	€ 46.220	€ 53.696	€ 7.476	€ 53.695	€ 7.476
Gemeente Duiven	€ 110.023	€ 127.820	€ 17.797	€ 127.820	€ 17.797
Gemeente Lingewaard	€ 187.052	€ 217.309	€ 30.256	€ 217.308	€ 30.256
Gemeente Overbetuwe	€ 211.628	€ 245.859	€ 34.231	€ 245.859	€ 34.231
Gemeente Renkum	€ 131.244	€ 152.473	€ 21.229	€ 152.473	€ 21.229
Gemeente Rheden	€ 191.046	€ 221.948	€ 30.902	€ 221.949	€ 30.902
Gemeente Rozendaal	€ 7.576	€ 8.801	€ 1.225	€ 8.801	€ 1.225
Gemeente Wageningen	€ 158.602	€ 184.257	€ 25.654	€ 184.258	€ 25.654
Gemeente Westervoort	€ 65.902	€ 76.561	€ 10.660	€ 76.561	€ 10.660
Gemeente Zevenaar	€ 193.552	€ 224.860	€ 31.308	€ 224.861	€ 31.308
Totaal gemeenten	**€ 1.981.369**	**€ 2.301.862**	**€ 320.493**	**€ 2.301.862**	**€ 320.493**

Gemeentelijke bijdrage Module Onderwijs	Realisatie 2023	Gewijzigde Begroting	Verschil	Reeds gefactureerd	Te crediteren
Gemeente Arnhem	€ 944.318	€ 998.953	€ 54.635	€ 998.953	€ 54.635
Gemeente Doesburg	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -
Gemeente Duiven	€ 109.121	€ 115.435	€ 6.313	€ 115.436	€ 6.315
Gemeente Lingewaard	€ 190.678	€ 201.711	€ 11.032	€ 201.710	€ 11.032
Gemeente Overbetuwe	€ 219.006	€ 231.677	€ 12.671	€ 231.676	€ 12.670
Gemeente Renkum	€ 119.195	€ 126.091	€ 6.896	€ 126.090	€ 6.895
Gemeente Rheden	€ 196.869	€ 208.259	€ 11.390	€ 208.259	€ 11.390
Gemeente Rozendaal	€ 6.376	€ 6.745	€ 369	€ 6.746	€ 370
Gemeente Wageningen	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -
Gemeente Westervoort	€ 71.829	€ 75.985	€ 4.156	€ 75.985	€ 4.156
Gemeente Zevenaar	€ 176.357	€ 186.560	€ 10.203	€ 186.559	€ 10.202
Totaal Leerplicht	**€ 2.033.748**	**€ 2.151.414**	**€ 117.666**	**€ 2.151.414**	**€ 117.666**
VSV Gemeente Arnhem	€ 149.500	€ 149.500	€ -	€ 149.500	€ -
Totaal gemeenten	**€ 2.183.248**	**€ 2.300.914**	**€ 117.666**	**€ 2.300.914**	**€ 117.666**
Kwalificatieplicht	€ 314.214	€ 414.394	€ 100.180	€ 414.394	€ 100.180
Doorstroompunt VSV	€ 458.407	€ 458.407	€ -	€ 458.407	€ -
Jeugdwerkloosheid	€ 44.778	€ 40.000	€ -4.778	€ 44.778	€ -
Programma Schakelpunt	€ 191.000	€ 191.000	€ -	€ 191.000	€ -
Programma Sluitende Keten	€ 20.000	€ 20.000	€ -	€ 20.000	€ -
Programma Verzuim 18+	€ 160.000	€ 160.000	€ -	€ 160.000	€ -
Totaal regionale bijdrage	**€ 1.188.399**	**€ 1.283.802**	**€ 95.402**	**€ 1.288.580**	**€ 100.180**

Gemeentelijke bijdrage Module WSP	Realisatie 2023	Gewijzigde Begroting	Verschil	Reeds gefactureerd	Te crediteren
Gemeente Arnhem	€ 676.857	€ 726.704	€ 49.848	€ 726.704	€ 49.847
Gemeente Doesburg	€ 46.106	€ 49.502	€ 3.396	€ 49.503	€ 3.397
Gemeente Duiven	€ 104.456	€ 112.148	€ 7.693	€ 112.147	€ 7.691
Gemeente Lingewaard	€ 195.118	€ 209.487	€ 14.370	€ 209.486	€ 14.368
Gemeente Overbetuwe	€ 200.918	€ 215.715	€ 14.797	€ 215.715	€ 14.797
Gemeente Renkum	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -
Gemeente Rheden	€ 181.378	€ 194.736	€ 13.358	€ 194.737	€ 13.359
Gemeente Rozendaal	€ 7.193	€ 7.722	€ 530	€ 7.723	€ 530
Gemeente Wageningen	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -
Gemeente Westervoort	€ 62.567	€ 67.174	€ 4.608	€ 67.173	€ 4.606
Gemeente Zevenaar	€ 183.758	€ 197.291	€ 13.533	€ 197.291	€ 13.533
Totaal gemeenten	**€ 1.658.350**	**€ 1.780.480**	**€ 122.130**	**€ 1.780.479**	**€ 122.129**

Gemeentelijke bijdrage Module WgSW	Realisatie 2023	Gewijzigde Begroting	Verschil	Reeds gefactureerd	Te crediteren
Gemeente Arnhem	€ 27.216.312	€ 28.489.326	€ 1.273.014	€ 28.489.325	€ 1.273.013
Gemeente Doesburg	€ 1.539.009	€ 1.610.995	€ 71.986	€ 1.610.994	€ 71.985
Gemeente Duiven	€ 1.969.489	€ 2.061.609	€ 92.121	€ 2.061.607	€ 92.118
Gemeente Lingewaard	€ 4.056.868	€ 4.246.624	€ 189.756	€ 4.246.624	€ 189.756
Gemeente Overbetuwe	€ 3.571.373	€ 3.738.420	€ 167.047	€ 3.738.417	€ 167.044
Gemeente Renkum	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -
Gemeente Rheden	€ 6.483.272	€ 6.786.521	€ 303.248	€ 6.786.519	€ 303.247
Gemeente Rozendaal	€ 61.803	€ 64.694	€ 2.891	€ 64.694	€ 2.891
Gemeente Wageningen	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -
Gemeente Westervoort	€ 2.682.906	€ 2.808.396	€ 125.490	€ 2.808.395	€ 125.489
Gemeente Zevenaar	€ 4.861.025	€ 5.088.395	€ 227.369	€ 5.088.392	€ 227.367
Totaal gemeenten	**€ 52.442.058**	**€ 54.894.980**	**€ 2.452.922**	**€ 54.894.967**	**€ 2.452.909**
Buitengemeenten	€ 1.737.306	€ 1.533.800	€ -203.506		

Gemeentelijke bijdrage Module CMI	Realisatie 2023	Gewijzigde Begroting	Verschil	Reeds gefactureerd	Te crediteren
Gemeente Arnhem	30.823	30.823	-	30.822	-
Gemeente Doesburg	2.100	2.100	-	2.101	-
Gemeente Duiven	4.757	4.757	-	4.757	-
Gemeente Lingewaard	8.885	8.885	-	8.886	-
Gemeente Overbetuwe	9.149	9.149	-	9.149	-
Gemeente Renkum	-		-	-	-
Gemeente Rheden	8.260	8.260	-	8.259	-
Gemeente Rozendaal	328	328	-	329	-
Gemeente Wageningen	-		-	-	-
Gemeente Westervoort	2.849	2.849	-	2.850	-
Gemeente Zevenaar	8.368	8.368	-	8.368	-
Totaal gemeenten	**75.518**	**75.518**	**-**	**75.521**	**-**

GEMEENTE Arnhem

Besluit van	29 mei 2024
Zaaknummer	4158246

DE RAAD VAN DE GEMEENTE ARNHEM;

gelezen het voorstel van burgemeester en wethouders van 23 april 2024, nummer: 4158246;

gelet op artikel 1 van de Wet gemeenschappelijke regelingen;

besluit:

Met bijgevoegde zienswijze te reageren op de wijziging van de Gemeenschappelijke Regeling Intergemeentelijke uitvoeringsorganisatie/ De Connectie.

De griffier, De voorzitter,

GEMEENTE Arnhem

Bestuur van de Intergemeentelijke uitvoeringsorganisatie,
h.o.d.n. De Connectie

Datum	:	29 mei 2024
Zaaknummer	:	4158246
Contactpersoon	:	C. Duman
Telefoonnumme	:	026-3775450

Onderwerp: Zienswijze wijziging GR IGUO

Geachte heer/ mevrouw,

De gemeente Arnhem ontving van u het voorstel voor de wijziging van de Gemeenschappelijke Regeling Intergemeentelijke uitvoeringsorganisatie/ De Connectie. Wij danken u voor de wijze waarop deze wijziging is voorbereid en de goede samenwerking in dit proces. We hebben geen inhoudelijke zienswijze. Wij kijken uit naar een verdere goede samenwerking.

Hoogachtend,
De griffier,

De voorzitter,

Eusebiusbuitensingel 53 • Postbus 9200 • 6800 HA Arnhem
Telefoon 0800 - 1809 www.arnhem.nl

GEMEENTERAAD ARNHEM
BEHANDELADVIES

Raadsvoorstel “Wijziging GR Intergemeentelijke uitvoeringsorganisatie De Connectie”

Fasering

- ☐ Informatieve bespreking
- ☐ Meningsvormende bespreking
- ☐ Bespreking Moties & Amendementen
- ☑ Besluitvormende vergadering

Procedure:

Datum vergadering
29-05-2024

Type voorstel
Raadsvoorstel van college van B&W

Spreekrecht publiek?
Nee

Voorgesteld resultaat:
Besluitvorming

Voorgesteld besluit / Kernboodschap

De raad wordt voorgesteld om in te stemmen met de bijgevoegde zienswijzebrief.

.

Aandachtspunten

Het college stelt voor om met bijgevoegde zienswijze te reageren op de wijziging van de Gemeenschappelijke Regeling Intergemeentelijke uitvoeringsorganisatie/ De Connectie. Na de wijziging van de Wet gemeenschappelijke regelingen per 1 juli 2022 moet iedere gemeenschappelijke regeling worden aangepast. De voorgestelde wijzigingen zijn conform die wet. In het voorjaar van 2023 is een bijeenkomst geweest voor raadsleden om met o.a. De Connectie te praten over de voorgenomen wijzigingen. De opgenomen aanpassingen zijn passend bij een bedrijfsvoeringsorganisatie (BVO) als De Connectie. Naast wijzigingen als gevolg van de aanpassing van de wet worden enkele technische wijzigingsvoorstellen voorgesteld. Zo wordt de naam van de rechtspersoon niet meer ‘Intergemeentelijke uitvoeringsorganisatie’, maar ‘De Connectie’. Het college adviseert een positieve zienswijze. Omdat de voorgestelde wijzigingen vooral betrekkelijk beleidsluw zijn is het voorstel om dit raadsvoorstel direct ter besluitvorming te agenderen.

Direct ter besluitvorming
Het Dagelijks Bestuur van de Agendacommissie heeft besloten dit voorstel direct, dat wil zeggen zonder voorafgaande raadskamerbespreking, toe te voegen aan de agenda van de besluitvormende vergadering.

Contactgegevens

Portefeuillehouder:
Maurits van de Geijn

Ambtenaar
Carlo Verhoef
Carlo.Verhoef@arnhem.nl
026-3773741

Raadsadviseur
Willem Lammers
willem.lammers@arnhem.nl
+31631107951

Moties en Toezeggingen

Niet van toepassing

RAADSVOORSTEL

Aan de gemeenteraad

Zaaknummer 4158246

Onderwerp: Wijziging gemeenschappelijke regeling Intergemeentelijke uitvoeringsorganisatie/ De Connectie

Kernboodschap

De gemeenschappelijke regeling Intergemeentelijke uitvoeringsorganisatie, beter bekend als De Connectie (hierna: GRDC), moet worden aangepast in verband met de wijziging van de Wet gemeenschappelijke regelingen (hierna: Wgr). Hiervoor wordt de raad een concept wijzigingsbesluit voorgelegd. Deels betreft het wijzigingen die volgen op de aanpassing van de Wet gemeenschappelijke regelingen. Deels betreft dit aanpassingen omdat de organisatie heeft aangegeven deze wenselijk te achten. De wetswijziging van de Wgr heeft als doel gemeenteraden meer te betrekken bij de verschillende Gemeenschappelijke Regelingen. Een aantal wijzigingen moet verplicht worden overgenomen; voor een aantal wijzigingen hebben de gemeenteraden de keus.

Voorstel

1. Met bijgevoegde zienswijze te reageren op de wijziging van de Gemeenschappelijke Regeling Intergemeentelijke uitvoeringsorganisatie/ De Connectie.

Inleiding

In de GRDC is het samenwerkingsverband vastgelegd van de 3 deelnemende gemeenten. De Wgr is in 2022 gewijzigd. Alle Gemeenschappelijke Regelingen in Nederland hebben tot 1 juli 2024 de tijd om de wijzigingen in de WGR te verwerken. In de regio Arnhem is dit gezamenlijk voorbereid voor meerdere Gemeenschappelijke Regelingen tegelijk.

Op 21 december 2022 heeft uw raadswerkgroep regionale samenwerking een eigen sessie aan gewijd aan de wetswijziging Wgr en de gevolgen voor de gemeenschappelijke regelingen waaraan Arnhem deelneemt. Deze sessie was informerend van aard. Op 6 maart 2023 vond vanuit de GMR een webinar plaats voor alle raden waar tekst en uitleg is gegeven over de wijzigingen en vragen konden worden gesteld. Vervolgens zijn op 27 maart informatiesessies georganiseerd voor de gemeenteraden in de regio Arnhem. Er zijn toen wensen vanuit de raden geïnventariseerd, de opbrengst van deze bijeenkomsten is verwerkt in het voorliggende wijzigingsvoorstel.

De wijzigingen in de Wgr zijn er met name op gericht om de gemeenteraden meer te betrekken bij de gemeenschappelijke regelingen. Voor een deel zijn de wijzigingen verplicht, voor een deel

GEMEENTE Arnhem

kunnen hierin keuzes gemaakt worden. Bij de gemaakte keuzes is rekening gehouden dat de GRDC een bedrijfsvoeringsorganisatie is die alleen beleidsarme taken verricht. Het vaststellen van beleid vindt binnen de gemeenten plaats, waar ook de participatie van inwoners plaats kan vinden.

De GRDC is tegelijkertijd ook aangepast op punten die vanuit de organisatie(s) zijn aangegeven. Hieronder worden deze punten aangestipt.

Beoogd effect

Een actuele GRDC die is aangepast op de Wet gemeenschappelijke regelingen en de Omgevingswet

Argumenten

1.1 De Gemeenschappelijke Regeling is aangepast aan de wijzigingen in de Wet gemeenschappelijke Regelingen

Naar aanleiding van de wijziging van de Wet gemeenschappelijke regelingen per 1 juli 2022 moet de gemeenschappelijke regeling van de Intergemeentelijke uitvoeringsorganisatie worden aangepast. Dit is de regeling die de basis vormt voor De Connectie. Dit biedt tevens de mogelijkheid om ook op een aantal andere punten de regeling aan te passen. Bijgevoegd voorstel bevat een aantal wijzigingsvoorstellen deels op grond van de wijziging van de wet, deels omdat dit door de organisatie is aangegeven. Hieronder worden de punten kort weergegeven.

Wijzigingsvoorstellen algemeen:

- de organisatie wil graag dat de regeling/rechtspersoon niet langer Intergemeentelijke uitvoeringsorganisatie (afgekort IGUO) heet, maar ‘De Connectie’;
- aanpassing artikel 5, vijfde lid (Voorzitter vertegenwoordigt in en buiten rechte);
- aanpassing van artikel 9 (directeur neemt als secretaris deel aan de vergadering);
- een aantal redactionele wijzigingen.

Wijzigingen in het kader van de gewijzigde wet:

- zienswijze (artikel 7, derde lid en 26, vijfde lid);
- participatie, niet tenzij (artikel 7, vierde lid);
- verstrekken van informatie (artikel 10, zevende lid);
- hoofdstuk 5: financiële bepalingen;
- invoering evaluatie (artikel 29);
- aanpassing artikel 30 in verband met wijziging publicatie/toezendingsplicht.

1.2 Met de wijzigingen wordt voldaan aan nieuwe geldende wet- en regelgeving

De GRDC moet unaniem worden vastgesteld. Daarom heeft GRDC samen met de deelnemende gemeenten de voorkeuren bepaald. Deze zijn vertaald in de nu voorliggende Gemeenschappelijke Regeling.

Kanttekeningen en risico's

1.1	*Unanieme instemming vereist een uitgebreid besluitvormingsproces*
	Het wijzigen van de regeling is een bevoegdheid van alle colleges, met betrokkenheid van alle raden van de deelnemende gemeenten. Dit betekent dat de besluitvorming in alle colleges en raden van de deelnemende gemeenten doorlopen moet worden. Als een zienswijze wordt ingediend zal in het definitieve voorstel de ingediende zienswijze moeten worden verwerkt. Als de zienswijze niet of slechts gedeeltelijk wordt overgenomen, moet dit worden toegelicht.

Participatie

Gemeenteraadsleden hebben de mogelijkheid gehad om een informerende sessie over de wetswijziging bij te wonen en daarnaast is er een regionale raadsbijeenkomst georganiseerd waarin raadsleden, collegeleden en afgevaardigden van de gemeenschappelijke regeling met elkaar in gesprek gingen over de te maken keuzes. Vervolgens heeft GRDC samen met een juridische afvaardiging van gemeenten een juridische vertaalslag gemaakt van de voorkeuren naar de bepalingen in de regeling.

Financiën

Het voorstel heeft geen financiële consequenties

Uitvoering

Het vaststellen van de gewijzigde gemeenschappelijke regeling gebeurt in twee rondes. In de eerste ronde krijgen de raden de gelegenheid om hun zienswijze te geven. In de tweede ronde worden de raden gevraagd om toestemming voor het wijzigen van de regeling. Deze toestemming mag alleen worden geweigerd wegens strijd met het recht of het algemeen belang. Uiteindelijk wordt de regeling dan in de colleges vastgesteld.

Communicatie

Niet van toepassing

Bijlagen

Stukken voor gemeenteraad

1. Ontwerp geconsolideerde gemeenschappelijke regeling
2. Ontwerp-wijzigingsbesluit
3. WAS-WORDT wijziging regeling
4. Zienswijze brief

RAADSVOORSTEL

Besluit van	
Zaaknummer	4158246

DE RAAD VAN DE GEMEENTE ARNHEM;

gelezen het voorstel van burgemeester en wethouders van 23 april 2024, nummer: 4158246;

gelet op artikel 1 van de Wet gemeenschappelijke regelingen;

besluit:

1. Met bijgevoegde zienswijze te reageren op de wijziging van de Gemeenschappelijke Regeling Intergemeentelijke uitvoeringsorganisatie/ De Connectie.

De griffier, De voorzitter,

Arnhem GEMEENTE

Gemeenschappelijke regeling De Connectie

De colleges van burgemeester en wethouders van de gemeenten Arnhem, Renkum en Rheden, hierna te noemen de deelnemers;

Overwegende dat
Deelnemers eind november 2011 hebben besloten om samen te gaan werken door kennis en ervaring te bundelen;

De verwachting is dat bundeling van kennis en ervaring de kwaliteit van dienstverlening naar zowel de eigen organisaties als de inwoners zal vergroten;

Samenwerking op lange termijn ook kan leiden tot kostenbesparingen en een verhoging van de efficiency;

Deelnemers willen samenwerken ter behartiging van de sturing en beheersing van hun ondersteunende processen en van uitvoeringstaken;

Deelnemers hebben besloten om deze samenwerking vorm te geven middels een gemeenschappelijke regeling met een bedrijfsvoeringsorganisatie;

Deze bedrijfsvoeringsorganisatie van start is gegaan onder de naam “Intergemeentelijke uitvoeringsorganisatie”, maar inmiddels handelt onder de naam “De Connectie”;

Het voor de vindbaarheid van de gemeenschappelijke regeling het van belang is de naam hiervan te wijzigen in “De Connectie”;

De Wet gemeenschappelijke regelingen op 1 juli 2022 is gewijzigd, waardoor deze gemeenschappelijke regeling wijziging behoeft;

Gelet op

- artikel 1, eerste lid en artikel 8, derde lid, van de Wet gemeenschappelijke regelingen;
- artikel 10:3, eerste lid, van de Algemene wet bestuursrecht;
- de verleende toestemming, overeenkomstig artikel 1, tweede lid, van de Wet gemeenschappelijke regelingen, van de raden van de betrokken gemeenten aan de deelnemers voor het aangaan van de samenwerking en het treffen van deze regeling;

Besluiten

te treffen de

Gemeenschappelijke regeling De Connectie

Hoofdstuk 1: Algemene bepalingen

Artikel 1 Begripsbepalingen

In deze gemeenschappelijke regeling wordt verstaan onder:

a. college: het college van burgemeester en wethouders;
b. deelnemers: de aan deze gemeenschappelijke regeling deelnemende colleges van de gemeenten Arnhem, Renkum en Rheden;
c. medewerkers: ambtenaren/medewerkers werkzaam bij De Connectie;
d. derden: niet-deelnemers aan de regeling;
e. regeling: de gemeenschappelijke regeling De Connectie
f. Wgr: de Wet gemeenschappelijke regelingen.

Begrippen uit de Algemene wet bestuursrecht en de Gemeentewet die in deze regeling worden gebruikt, hebben dezelfde betekenis als in de Algemene wet bestuursrecht en de Gemeentewet.

Artikel 2 Bedrijfsvoeringsorganisatie

1. Er is een bedrijfsvoeringsorganisatie, als bedoeld in artikel 8, derde lid, van de Wgr, genaamd De Connectie.
2. De Connectie is statutair gevestigd te Arnhem.

Hoofdstuk 2: Taken en bevoegdheden van de Connectie

Artikel 3 Doelen en taken

1. De Connectie heeft tot doel het behartigen van de sturing en beheersing van ondersteunende processen en uitvoeringstaken voor de deelnemers, met inachtneming van de autonomie van de deelnemers.
2. De deelnemers bepalen welke taken worden overgedragen aan De Connectie .
3. De deelnemers kunnen bij unanimiteit wijzigingen toebrengen in de taken van De Connectie .
4. Onverminderd de verplichtingen die voortvloeien uit de hierboven bedoelde taken, kan De Connectie op verzoek van derden bedrijfsvoerings- en uitvoeringstaken verrichten.

Artikel 4 Bevoegdheden deelnemers

1. Aan het Bestuur van De Connectie worden geen bevoegdheden gedelegeerd door de deelnemers.
2. De deelnemers kunnen ten aanzien van de bij of krachtens artikel 3 aan De Connectie opgedragen taken, bevoegdheden aan de leden van de directie van De Connectie mandateren, met de bevoegdheid tot ondermandaat.

Hoofdstuk 3: Inrichting, samenstelling en werkwijze van het Bestuur

§ 1. Het Bestuur

Artikel 5 Samenstelling

1. De deelnemers wijzen uit hun midden elk één lid van het Bestuur aan.
2. De deelnemers wijzen voor de door hen benoemde leden van het Bestuur plaatsvervangende leden aan. Het bepaalde in deze regeling ten aanzien van de leden van het Bestuur is op de plaatsvervangende leden van overeenkomstige toepassing.
3. Het Bestuur wijst uit hun midden een voorzitter aan alsmede diens plaatsvervanger.
4. De voorzitter is verantwoordelijk voor de voorbereiding van de vergaderingen van het Bestuur en de vergaderorde binnen het Bestuur, onverminderd het bepaalde bij of krachtens artikel 8 lid 1.
5. De voorzitter ondertekent de stukken die namens het Bestuur uitgaan en vertegenwoordigt De Connectie in en buiten rechte.
6. Het Bestuur kan de voorzitter machtigen om namens het Bestuur te handelen.

Artikel 6 Aanwijzing en ontslag

1. De leden van het Bestuur worden aangewezen voor dezelfde periode als waarvoor het betreffende college wordt benoemd.
2. Het lidmaatschap van het Bestuur eindigt van rechtswege, zodra het lid ophoudt lid van het college te zijn of de deelnemer die het lid heeft aangewezen uittreedt.
3. Een lid van het Bestuur kan te allen tijde ontslag nemen. Dit gebeurt door mededeling aan het Bestuur. Het lid blijft zijn functie waarnemen totdat in zijn opvolging is voorzien. Indien noodzakelijk vindt deze waarneming door de burgemeester van de betreffende deelnemende gemeente plaats.
4. Indien tussentijds de plaats van een lid vacant komt, wijst de daartoe bevoegde deelnemer zo spoedig mogelijk een nieuw lid aan.

Artikel 7 Bevoegdheden Bestuur

1. Het Bestuur heeft de bevoegdheden voor zover benodigd voor de uitoefening van de in artikel 3 lid 2 genoemde taken.
2. Het Bestuur kan haar bevoegdheden mandateren c.q. volmacht verlenen aan de leden van de directie De Connectie met inachtneming van het bepaalde in hoofdstuk 10 van de Algemene wet bestuursrecht.
3. Onverminderd het bepaalde in de wet worden besluiten niet voor zienswijze aan de raden van de deelnemers voorgelegd.

Artikel 8 Vergaderingen

1. De vergaderingen van het Bestuur worden met gesloten deuren gehouden, voor zover het Bestuur niet anders heeft bepaald.
2. Het Bestuur vergadert minimaal tweemaal per jaar en zo dikwijls als de voorzitter dat nodig oordeelt of tenminste één lid de voorzitter schriftelijk en met redenen omkleed hierom verzoekt. In het laatste geval wordt de vergadering binnen veertien dagen na een zodanig verzoek gehouden.
3. De leden van het Bestuur hebben ieder één stem.
4. Besluiten worden bij gewone meerderheid van stemmen genomen, tenzij in deze regeling anders is bepaald.

5. Het bepaalde in artikel 28, eerste tot en met derde lid, 30, en 32 van de Gemeentewet is van overeenkomstige toepassing.

§ 2 Secretaris

Artikel 9 Secretaris

1. De directeur is als secretaris tijdens de vergadering van het Bestuur aanwezig.
2. De stukken die van het Bestuur uitgaan, worden door de secretaris mede-ondertekend.
3. Het Bestuur regelt de plaatsvervanging van de secretaris.

§ 3 Informatie en verantwoording

Artikel 10 Informatie en verantwoordingsplicht

1. Het Bestuur verstrekt een deelnemer de verlangde inlichtingen. Een lid van het Bestuur geeft de deelnemer, die hij vertegenwoordigt, mondeling of schriftelijk de door één of meer leden, overeenkomstig het reglement van orde van dat college, verlangde inlichtingen.
2. Een verzoek om inlichtingen kan schriftelijk worden ingediend bij het Bestuur.
3. Het Bestuur verstrekt de gevraagde inlichtingen schriftelijk of mondeling zo spoedig mogelijk, doch uiterlijk binnen acht weken na ontvangst van het verzoek.
4. Een lid van het Bestuur voorziet de deelnemer, die hij vertegenwoordigt, van alle informatie die, in relatie tot het door het gevoerde en te voeren beleid en de daarbij door het aangewezen lid ingenomen dan wel in te nemen standpunt, noodzakelijk is.
5. Een lid van het Bestuur is aan de deelnemer, die hij vertegenwoordigt, verantwoording verschuldigd voor de wijze waarop het lid de deelnemer in het Bestuur heeft vertegenwoordigd, naar de door de deelnemer, die hij vertegenwoordigt vastgestelde dan wel te stellen regels.
6. De leden 1 tot en met 5 zijn van overeenkomstige toepassing jegens de gemeenteraden van de deelnemende gemeenten.
7. Het Bestuur stelt voor het digitaal verstrekken van informatie een Informatieprotocol vast, maar niet nadat raden de gelegenheid is geboden hun zienswijze hierover te geven.
8. Het Bestuur stelt de Rekenkamer van de deelnemende gemeenten afzonderlijk en in gezamenlijkheid in staat om alle informatie te verkrijgen die voor de wettelijke uitoefening van de rekenkamertaak nodig is.

Artikel 10a Participatie

Participatie van ingezetenen en belanghebbenden vindt via de deelnemende gemeente plaats. In uitzonderlijke gevallen kan het Bestuur ingezetenen en belanghebbenden laten participeren in verband met keuzes die te maken hebben op de uitvoering van beleid.

Hoofdstuk 4: Ambtelijke organisatie De Connectie

Artikel 11 Directie

1. Er is een directie van De Connectie.
2. De directie De Connectie wordt door het Bestuur benoemd.
3. Het Bestuur kan de leden van de directie schorsen en ontslaan.
4. De directie is belast met de leiding van De Connectie en de zorg voor een juiste taakvervulling in de organisatie.

Artikel 12 Aanstellen overig personeel

1. Het Bestuur is belast met het aanstellen van medewerkers als ambtenaar, het tewerkstellen op arbeidsovereenkomst naar burgerlijk recht en het schorsen en ontslaan van het personeel van De Connectie.
2. Het Bestuur kan de in het eerste lid bedoelde bevoegdheden, uitgezonderd het schorsen en ontslaan van directieleden, mandateren aan de directie van De Connectie.

Artikel 13 Rechtspositie personeel

Het Bestuur stelt de rechtspositieregeling van het personeel vast.

Hoofdstuk 5: Financiële bepalingen

Artikel 14 Organisatie financieel beheer

1. Het Bestuur stelt de nodige voorschriften vast met betrekking tot de organisatie van de financiële administratie en het geldelijk beheer van De Connectie.
2. Bij de in het eerste lid bedoelde voorschriften wordt bepaald welke ambtenaren van De Connectie met het doen van ontvangsten en betalingen voor De Connectie en met zorg voor de boekhouding zijn belast.

Artikel 15 Procedure begrotingsbehandeling

1. Het Bestuur voorziet de ramingen in de ontwerp-begroting als bedoeld in artikel 35 eerste lid van de Wgr van een behoorlijke toelichting.
2. Het Bestuur zendt de ontwerp-begroting aan de raden van de gemeenten toe voor 1 mei, maar tenminste twaalf weken voor vaststelling van de begroting, voorafgaand aan het begrotingsjaar waarop zij betrekking heeft.
3. De gemeenteraden kunnen hun zienswijze omtrent het ontwerp van de begroting binnen twaalf weken na de verzending van de ontwerpbegroting aan het Bestuur kenbaar maken.
4. Het Bestuur zendt de begroting nadat deze is vastgesteld onder bijvoeging van de zienswijzen van de gemeenteraden, zijn commentaar daarop en zo nodig een nota van wijziging aan de gemeenteraden. Artikel 35, tweede lid van de Wgr is ten aanzien van dit commentaar en de nota van wijziging van overeenkomstige toepassing.
5. Het besluit tot vaststelling van de begroting wordt genomen bij meerderheid van stemmen en kan uitsluitend genomen worden bij voltallige aanwezigheid van het Bestuur. Voor zover het een verhoging van de gemeentelijke bijdrage voor de deelnemende gemeenten betreft, dient de meerderheid als bedoeld in de vorige volzin te worden behaald met stemmen van leden van het Bestuur die ook een meerderheid in inwonersaantallen vertegenwoordigen.

Artikel 16 Procedure bij wijziging begroting

1. Het bepaalde in artikel 35, eerste en derde lid van de Wgr is niet van toepassing op af- en overschrijvingen op de posten van de begroting, alsmede op andere ontwerp-wijzigingen voor zover daaruit geen verhoging van de gemeentelijke bijdragen voortvloeit.
2. Wijzigingen als bedoeld in het eerste lid worden door het Bestuur vastgesteld.

Artikel 17 Gemeentelijke Bijdragen

1. In de begroting van inkomsten en uitgaven wordt de raming van de verschuldigde bijdrage van elke gemeente voor het jaar waarvoor de begroting dient opgenomen.
2. Het Bestuur stelt richtlijnen vast voor de kostenverdeelsleutel zoals deze jaarlijks in de begroting wordt opgenomen. Daarbij geldt als uitgangspunt dat de deelnemers er steeds zorg voor zullen dragen dat De Connectie te allen tijde over voldoende middelen beschikt om aan al zijn verplichtingen jegens derden te kunnen voldoen.
3. Het besluit bedoeld in het tweede lid wordt met meerderheid van stemmen vastgesteld.
4. De gemeenten betalen bij wijze van voorschot, jaarlijks vóór 15 januari, 15 april, 15 juli en 15 oktober telkens één vierde gedeelte van de voor dat jaar geraamde bijdrage.
5. Bij het niet overeenkomstig het bepaalde in het vierde lid tijdig voldoen van de voorschotten kan aan die gemeente rente in rekening worden gebracht. Het Bestuur stelt hiertoe nadere regels vast in de richtlijnen, bedoeld in het tweede lid.

Artikel 18 Informatievoorziening

1. Het Bestuur geeft voor 1 maart van elk lopend boekjaar inzicht aan de raden in te verwachten ontwikkelingen alsmede de algemene financiële en beleidsmatige kaders voor het opvolgende jaar, teneinde de gemeenten in staat te stellen daar in hun begrotingscyclus op te anticiperen.
2. Het Bestuur rapporteert aan de raden voor 1 mei en voor 15 september van elk lopend boekjaar over de voortgang van de uitvoering van de begroting inclusief te verwachten ontwikkelingen voor het desbetreffende jaar.

Artikel 19 Aanbieding rekening

1. Van de inkomsten en uitgaven van de bedrijfsvoeringsorganisatie wordt door het Bestuur over het dienstjaar verantwoording gedaan onder overlegging van de rekening en het verslag van het onderzoek naar de deugdelijkheid van de rekening, ingesteld door de krachtens artikel 213, tweede lid van de Gemeentewet aangewezen deskundigen.
2. Het Bestuur zendt de in het eerste lid bedoelde stukken aan de raden van de gemeenten toe voor 30 april van het jaar dat volgt op het dienstjaar waarop zij betrekking hebben.

Artikel 20 Vaststelling rekening

1. Het Bestuur onderzoekt de rekening zonder uitstel en stelt haar vast voor 1 juli van het jaar volgende op dat waarop zij betrekking heeft.
2. Het Bestuur zendt de rekening aan Gedeputeerde Staten.
3. In de rekening wordt de door elk der gemeenten over het desbetreffende jaar werkelijk verschuldigde bijdrage opgenomen.

Hoofdstuk 6: Geschillen en aansprakelijkheid

Artikel 21 Geschillen

De deelnemers zullen geschillen als bedoeld in artikel 28 van de Wgr in onderling overleg proberen op te lossen, alvorens deze voor te leggen aan Gedeputeerde Staten van de provincie Gelderland.

Artikel 22 Aansprakelijkheid

De Connectie verzekert zich tegen:

a. Civielrechtelijke aansprakelijkheid (wettelijke en contractuele aansprakelijkheid) voor schade aan personen en goederen;
b. Wettelijke aansprakelijkheid voor vermogensschade.

Hoofdstuk 7: Archief

Artikel 23 Zorg voor archiefbescheiden

1. Het college van Burgemeester en Wethouders van de gemeente Arnhem is belast met de zorg voor de archiefbescheiden van De Connectie en haar organen.
2. Gedeputeerde Staten oefenen toezicht uit op de in het eerste lid bedoelde zorg.
3. De directie is belast met het beheer van de archiefbescheiden van De Connectie en haar organen, voor zover deze niet zijn overgebracht naar de archiefbewaarplaats.
4. De gemeentearchivaris van de gemeente Arnhem oefent toezicht uit op het in het derde lid bedoelde beheer.
5. De kosten voor de in het eerste lid bedoelde zorg komen ten laste van het college van Burgemeester en Wethouders van de gemeente Arnhem en worden vervolgens met de andere deelnemers in de regeling verrekend.

Hoofdstuk 8: Wijziging, toetreding, uittreding en opheffing

Artikel 24 Wijziging van de regeling

1. Deze regeling kan door de deelnemers op voorstel van elke deelnemer worden gewijzigd.
2. Een wijziging van de regeling vereist unanimiteit, tenzij in dit hoofdstuk anders is bepaald.
3. De wijziging van de regeling treedt, tenzij anders is bepaald, in werking op de dag volgend op die waarop de wijziging is bekendgemaakt.
4. Onder wijziging van de regeling wordt mede verstaan opheffing alsmede het toetreden tot en het uittreden uit de regeling.
5. Het Bestuur is belast met bekendmaking van de gewijzigde regeling.

Artikel 25 Toetreding door andere gemeenten

1. De deelnemers kunnen bij besluit de voorwaarden bepalen waaronder de toetreding van een gemeente mogelijk is.
2. Toetreding van een gemeente is gebonden aan de volgende procedure:
    a. het verzoek tot toetreding wordt ingediend bij het Bestuur, dat zo spoedig mogelijk dit verzoek vergezeld van een advies doorstuurt aan de deelnemers;
    b. de deelnemers beslissen over de in het eerste lid bedoelde instemming;
    c. het Bestuur stelt de verzoekende gemeente in kennis van de genomen besluiten, als bedoeld onder b.

Artikel 26 Uittreding

1. Een deelnemer kan uittreden uit de regeling na een daartoe strekkend besluit van de deelnemer.
2. Voor uittreding geldt een opzeggingstermijn van een minimaal 1 jaar, met ingang van 1 januari van het eerstvolgende kalenderjaar na de genoemde opzeggingstermijn.
3. De financiële, juridische, personele en organisatorische consequenties worden, binnen zes maanden na opzegging, door het Bestuur in een uittredingsplan in kaart gebracht. Bij het in kaart brengen van deze consequenties is een onafhankelijke deskundige betrokken.
4. De deelnemers beslissen, na toestemming van hun raden, tot het vaststellen van het uittredingsplan.
5. De uittredingskosten worden ten laste van de uittredende gemeente gebracht. Tot deze uittredingskosten behoren:
   a. de incidentele kosten die rechtstreeks verband houden met de ontvlechting van deze gemeente uit de regeling
   b. de kosten die verband houden met de (afbouw van de) ontstane overcapaciteit

   Tot de ontvlechtingskosten worden eveneens gerekend de kosten die worden gemaakt voor het inschakelen van een onafhankelijke deskundige. Basis voor de berekening van de kosten van de ontstane overcapaciteit is het aandeel in de laatst vastgestelde begroting en hieruit volgende (langjarige) verplichtingen.
6. De kosten voor uittreding worden gebaseerd op de feiten en omstandigheden die gelden op het moment van uittreding. Wijzigingen die zich voordoen of opkomen na het moment van de daadwerkelijke uittreding kunnen niet (alsnog) worden betrokken bij de bepaling van de hoogte van de uittredingskosten.
7. Op basis van een sociaal plan zal personeel aan de uittredende partij worden toegewezen. De hiermee verbonden rechten en verplichtingen worden hiermee eveneens aan de uittredende partij overgedragen.
8. Bedrijfsmiddelen die uitsluitend en exclusief door de uittredende partij worden gebruikt, worden door de uittredende partij tegen de resterende boekwaarde hiervan overgenomen.
9. Het aandeel in contractuele verplichtingen met leveranciers worden, waar mogelijk en in overleg met deze leveranciers, aan de uittredende partij overgedragen.
10. Kosten en verplichtingen die niet rechtstreeks aan de uittredende partij kunnen worden toegerekend en/ of overgedragen, worden naar rato van het aandeel in de dienstverlening, tegen de contante waarde hiervan, bij de uittredende partij in rekening gebracht.
11. Het aandeel van de uittredende partij in de reservepositie van De Connectie wordt, waar mogelijk rechtstreeks en zo nodig naar rato van haar aandeel hierin, berekend en in mindering gebracht op de te betalen uittredingskosten.
12. Het Bestuur van De Connectie doet redelijkerwijs al het mogelijke om de kosten voor de uittredende gemeente zo laag mogelijk te houden. Daartoe doet het Bestuur met de uittredende deelnemer onderzoek naar de mogelijkheid om uittredingskosten te verminderen.

Artikel 27 Opheffing

1. De regeling kan tussentijds worden opgeheven.
2. De deelnemers nemen geen besluit als bedoeld in het eerste lid dan nadat zij daartoe toestemming hebben verkregen van hun raden.
3. De opheffing gaat in op de eerste dag van de maand, volgend op die waarin het Bestuur de opheffing openbaar heeft bekendgemaakt, tenzij het besluit tot opheffing een latere datum van ingang heeft.
4. Indien op grond van het eerste lid de regeling wordt opgeheven, geeft het Bestuur een onafhankelijke derde opdracht om een opheffingsplan op te stellen, nadat op de inhoud van deze opdracht bij gewone meerderheid van stemmen instemming is verkregen van de deelnemers.
5. Het opheffingsplan, bedoeld in het vierde lid, voorziet in ieder geval in de verplichting van de deelnemers tot deelneming in de financiële gevolgen van de opheffing van de regeling en in de personele gevolgen van de opheffing. Het bepaalde in het vierde lid van artikel 26 is van overeenkomstige toepassing.
6. Het opheffingsplan wordt vastgesteld door het Bestuur.
7. Het Bestuur is belast met de uitvoering van het opheffingsplan, bedoeld in het vierde lid.
8. Bij ontbinding van De Connectie in verband met opheffing van de regeling of anderszins, blijft De Connectie voortbestaan voor zover dat voor de vereffening van zijn vermogen noodzakelijk is.

Hoofdstuk 9: Slotbepalingen

Artikel 28 Duur van de regeling

Deze regeling wordt getroffen voor onbepaalde tijd.

Artikel 29 Evaluatie

Het Bestuur draagt zorg voor een vierjaarlijkse evaluatie van de samenwerking van De Connectie.

Artikel 30 Toezending en bekendmaking

De gemeente Arnhem is belast met de bekendmaking van de regeling zoals bedoeld in artikel 26 van de wet.

Artikel 31 Inwerkingtreding

Deze regeling treedt in werking op 1 maart 2016 en is gewijzigd op ….

Artikel 32 Citeerwijze

Deze regeling wordt aangehaald als Gemeenschappelijke regeling De Connectie

TOELICHTING

Artikel 2
Omdat De Connectie een rechtspersoon is, moet deze worden ingeschreven in het Handelsregister. Daarvoor is nodig dat een statutaire vestigingsplaats wordt gekozen. Ook om te bepalen bij welke bestuursrechter men in beroep kan gaan. Artikel 10 lid 3 van de Wgr vereist dat in de regeling de plaats van vestiging wordt aangewezen.
De gemeente van de plaats van vestiging is op grond van artikel 30 belast met de bekendmaking van de regeling.

Artikel 3
Artikel 10 lid 1 van de Wgr vereist dat de regeling het belang of de belangen ter behartiging waarvan zij zijn getroffen vermeldt.

Artikel 7
De Connectie is een beleidsneutrale samenwerkingsvorm. Voor ondersteunende processen en uitvoeringstaken. De Connectie levert diensten aan de deelnemende gemeenten en aan derde partijen. De zienswijzen van de raden is reeds voor de ontwerp begroting geregeld. Nu De Connectie volgend is op het beleid van de gemeenten die eigenaar zijn, is nadere regeling van de zienswijze niet noodzakelijk. Dit kan immers via de band van hun eigen gemeentebestuur.

Artikel 8
De Wgr vereist dat het Bestuur een reglement van orde voor zijn vergaderingen en andere werkzaamheden vaststelt.
Bij staken van stemmen wordt de regeling die in de Gemeentewet is opgenomen over vergaderingen van de gemeenteraad van overeenkomstige toepassing verklaard.

Artikel 10
Artikel 18 juncto 16 en 19 lid 1 van de Wgr vereisen het volgende. In de regeling moeten bepalingen worden opgenomen omtrent de wijze waarop een lid van het Bestuur ter verantwoording kan worden geroepen voor het door hem in dat Bestuur gevoerde beleid. Daarnaast moet de regeling bepalingen bevatten over de wijze waarop (een lid van) het Bestuur de door raadsleden gevraagde inlichtingen dient te verstrekken.
Lid 8 bevat de tekst van de motie die op 24 september 2014 door de raad van de gemeente Renkum is aangenomen.

Artikel 10a
Vanwege het beleidsneutrale karakter en het feit dat De Connectie diensten levert voor ondersteunende processen en uitvoeringstaken zal er geen sprake zijn voorbereiding en evaluatie van beleid. De dienstverlening van De Connectie ziet over het algemeen op interne dienstverlening aan medewerkers van de gemeenten. Voor zover er in een uitzonderlijk geval de participatie van ingezetenen en bewoners van belang is, kan het Bestuur hiertoe besluiten.

Artikel 14
De artikelen 34 t/m 35 bevatten bepalingen over de financiën van een BVO. In Hoofdstuk 5 van de gemeenschappelijke regeling zijn alleen bepalingen opgenomen, die een aanvulling vormen op de wettelijke bepalingen.

Artikel 35 lid 6 van de Wgr bepaalt dat de artikelen 186 tot en met 213 van de Gemeentewet van overeenkomstige toepassing zijn. Dit houdt in dat ook bij een BVO de financiële verordeningen als bedoeld in artikel 212 en 213 van de Gemeentewet moeten worden vastgesteld. Gelet op de plaatsing van deze bepaling in artikel 35 is dit een bevoegdheid van het Bestuur; de overige bepalingen van artikel 35 bevatten namelijk bestuursbevoegdheden.

Artikel 15
Er is voor gekozen dat de vaststelling van de begroting bij meerderheid kan geschieden ter voorkoming dat er een patstelling kan ontstaan, waardoor preventief toezicht bij niet tijdige vaststelling dreigt.

Artikel 16
De taken van De Connectie horen, wanneer ze binnen de eigen gemeente worden uitgevoerd, veelal binnen één (bedrijfsvoerings)programma. In dat geval hebben de college's het mandaat om binnen het programma te schuiven met budgetten. Conform deze systematiek wordt voorgesteld om het Bestuur van De Connectie eveneens het mandaat te verstrekken tot verschuivingen binnen de begroting, mits dit past binnen de gemeentelijke bijdragen.

Artikel 17
De Connectie dient te beschikken over voldoende liquide middelen om haar taken uit te voeren. In dit artikel is dit afgedekt door te kiezen voor bevoorschotting per kwartaal vooraf.

Artikel 18
De genoemde data zijn gekozen zodat de gemeenten de uitkomsten van de rapportages kunnen gebruiken in hun voor- en najaarsnota.

Artikel 21
Artikel 28 van de Wgr bepaalt dat geschillen omtrent de toepassing van een regeling tussen besturen van deelnemende gemeenten of tussen besturen van een of meer gemeenten en het Bestuur van de bedrijfsvoeringsorganisatie door GS worden beslist (voor zover op grond van de wet de rechterlijke macht niet bevoegd is). In een regeling kan een voorportaal worden opgenomen, dat moet worden aangewend voordat het geschil aan GS wordt voorgelegd. Dit kan zijn 'onderling overleg' zoals voorgesteld, maar ook bijvoorbeeld mediation of niet-bindend deskundigenadvies. In laatste instantie beslist GS over een geschil.

Artikel 23
Op grond van artikel 40 lid 1 van de Archiefwet moet de regeling tevens een voorziening inhouden omtrent de zorg voor de archiefbescheiden van het orgaan van De Connectie. Artikel 15 van het Archiefbesluit bepaalt dat het Bestuur ten aanzien van zijn archiefbescheiden beheersregels moeten vaststellen.

Hoofdstuk 8
Artikel 9 lid 1 van de Wgr vereist dat een regeling die voor onbepaalde tijd wordt getroffen, bepalingen bevat omtrent wijziging, opheffing, toetreding en de gevolgen van uittreding. Geadviseerd wordt om m.b.t. de beslissingen hieromtrent unanimiteit te vereisen.

Artikel 24
Geadviseerd wordt om de regeling slechts te wijzigen bij unanimiteit en niet bij gewone meerderheid. Op grond van artikel 9 lid 1 en artikel 1 lid 3 van de Wgr moeten de deelnemers voor het wijzigen van, toetreden tot en uittreden uit een regeling toestemming verkrijgen van hun raden.

Artikel 25
Het verzoek tot toetreding zou kunnen worden ingediend bij een van de deelnemers. Geadviseerd wordt om het verzoek te laten indienen bij het Bestuur.

Artikel 26
Geadviseerd wordt om op te nemen dat pas na een bepaalde termijn kan worden uitgetreden. Teneinde de periode over een collegeperiode te tillen is er gekozen voor een termijn van vijf jaar. In geval een uittreding op robuuste wijze verloopt, kan het verstandig zijn om een derde in te schakelen voor het maken van een uittredingsplan. Dit kan een onafhankelijke registeraccountant zijn, maar ook een andersoortig een financieel adviseur of een mediator behoort tot de mogelijkheden.

Artikel 27
Artikel 9 lid 2 van de Wgr vereist dat de regeling waarbij een bvo wordt ingesteld bepalingen inhoudt omtrent de vereffening van het vermogen ingeval de bvo wordt ontbonden. Lid 3 bepaalt dat de rechtspersoon IGUO na zijn ontbinding blijft voortbestaan voor zover dit tot vereffening van zijn vermogen nodig is.

Artikel 29
De gewijzigde Wgr geeft in artikel 11a aan dat een regeling bepalingen inhoudt omtrent de evaluatie van de regeling.

Artikel 30
Geadviseerd wordt om de gemeente waarin De Connectie statutair wordt gevestigd (zie artikel 2) te belasten met de publicatie van de van de GR.

De colleges van burgemeester en wethouders van de gemeenten Arnhem, Renkum, Rheden;

Overwegende dat:

gelet op:

de Wet gemeenschappelijke regelingen;

de toestemming van de respectievelijke gemeenteraden op grond van artikel 1, tweede lid van de Wet gemeenschappelijke regelingen;

besluiten

de Gemeenschappelijke regeling intergemeentelijke uitvoeringsorganisatie als volgt te wijzigen:

I Wijzigingen

A. Aan het einde van de overwegingen de volgende overwegingen toe te voegen:
"Deze bedrijfsvoeringsorganisatie van start is gegaan onder de naam "Intergemeentelijke uitvoeringsorganisatie", maar inmiddels handelt onder de naam "De Connectie";
Het voor de vindbaarheid van de gemeenschappelijke regeling het van belang is de naam hiervan te wijzigen in "De Connectie";
De Wet gemeenschappelijke regelingen op 1 juli 2022 is gewijzigd, waardoor deze gemeenschappelijke regeling wijziging behoeft;"

B. In de gemeenschappelijke regeling, de toelichting en de aanhef (niet in de overwegingen) de volgende begrippen aan te passen:
   a. " De Intergemeentelijke uitvoeringsorganisatie" wordt " De Connectie";
   b. "Intergemeentelijke uitvoeringsorganisatie" wordt " De Connectie";
   c. "de IGUO" wordt "De Connectie";
   d. "IGUO" wordt "De Connectie";
   e. "bestuur" wordt "Bestuur";
   f. Bij de artikelen waarbij er tussen het nummer en de koptekst een "-" of een "." staat, komt dit te vervallen.

C. In artikel 1 van hoofdstuk 1 vervalt onderdeel c en worden onderdelen d t/m g vernummerd tot c t/m f. Tevens wordt in artikel 1 van hoofdstuk 1 aan het einde de volgende passage toegevoegd: "Begrippen uit de Algemene wet bestuursrecht en de Gemeentewet die in deze regeling worden gebruikt, hebben dezelfde betekenis als in de Algemene wet bestuursrecht en de Gemeentewet."

D. Artikel 5, vijfde lid van hoofdstuk 3, wordt vervangen en komt als volgt te luiden:
   "5. De voorzitter ondertekent de stukken die namens het Bestuur uitgaan en vertegenwoordigt De Connectie in en buiten rechte."

E. Aan artikel 7 van hoofdstuk 3, wordt een derde lid toegevoegd, luidende:
" 3. Onverminderd het bepaalde in de wet worden besluiten niet voor zienswijze aan de raden van de deelnemers voorgelegd."

F. In artikel 9 van hoofdstuk 3 vervalt het eerste lid en worden de leden 2 t/m 4 vernummerd tot 1 t/m 3. Tevens komt het nieuwe eerste lid te luiden:
" 1. De directeur is als secretaris tijdens de vergaderingen van het Bestuur aanwezig."

G. In artikel 10 van hoofdstuk 3, wordt na lid 6, (onder vernummering van lid 7 naar lid 8) een nieuw lid 7 ingevoegd dat als volgt komt te luiden:
"7. Het Bestuur stelt voor het digitaal verstrekken van informatie een Informatieprotocol vast, maar niet nadat raden de gelegenheid is geboden hun zienswijze hierover te geven."

H. Na artikel 10 van hoofdstuk 3 wordt nieuw artikel 10a ingevoegd, luidende:
"Artikel 10a Participatie
Participatie van ingezetenen en belanghebbenden vindt via de deelnemende gemeente plaats. In uitzonderlijke gevallen kan het Bestuur ingezetenen en belanghebbenden laten participeren in verband met keuzes die te maken hebben op de uitvoering van beleid. Op deze bepaling is afdeling 3.4 van de Algemene wet bestuursrecht niet van toepassing."

I. Artikel 15 van hoofdstuk 5 komt als volgt te luiden:

Artikel 15 Procedure begrotingsbehandeling

1. Het Bestuur voorziet de ramingen in de ontwerp-begroting als bedoeld in artikel 35 eerste lid van de Wgr van een behoorlijke toelichting.
2. Het Bestuur zendt de ontwerp-begroting aan de raden van de gemeenten toe voor 1 mei, maar tenminste twaalf weken voor vaststelling van de begroting, voorafgaand aan het begrotingsjaar waarop zij betrekking heeft.
3. De gemeenteraden kunnen hun zienswijze omtrent het ontwerp van de begroting binnen twaalf weken na de verzending van de ontwerpbegroting aan het Bestuur kenbaar maken.
4. Het Bestuur zendt de begroting nadat deze is vastgesteld onder bijvoeging van de zienswijzen van de gemeenteraden, zijn commentaar daarop en zo nodig een nota van wijziging aan de gemeenteraden.
   Artikel 35, tweede lid van de Wgr is ten aanzien van dit commentaar en de nota van wijziging van overeenkomstige toepassing.
5. Het besluit tot vaststelling van de begroting wordt genomen bij meerderheid van stemmen en kan uitsluitend genomen worden bij voltallige aanwezigheid van het Bestuur. Voor zover het een verhoging van de gemeentelijke bijdrage voor de deelnemende gemeenten betreft, dient de meerderheid als bedoeld in de vorige volzin te worden behaald met stemmen van leden van het Bestuur die ook een meerderheid in inwonersaantallen vertegenwoordigen."

J. In artikel 18 van hoofdstuk 5 worden het eerste en tweede lid omgedraaid en vernummerd. In het nieuwe tweede lid:
   a. Wordt "1 maart" vervangen door "1 mei";
   b. Wordt "1 september" vervangen door "15 september".

K. In artikel 19, tweede lid van hoofdstuk 15 wordt "15 april" vervangen door "30 april".

L. Artikel 24, lid 3 t/m 5 komen als volgt te luiden:

"3. De wijziging van de regeling treedt, tenzij anders is bepaald, in werking op de dag volgend op die waarop de wijziging is bekendgemaakt.
4. Onder wijziging van de regeling wordt mede verstaan opheffing alsmede het toetreden tot en het uittreden uit de regeling.
5. Het Bestuur is belast met bekendmaking van de gewijzigde regeling."

M. Artikel 25, eerste lid en vierde lid komen te vervallen onder vernummering van de overige leden.

N. Artikel 26 komt als volgt te luiden:

Artikel 26 Uittreding

1. Een deelnemer kan uittreden uit de regeling na een daartoe strekkend besluit van de deelnemer.
2. Voor uittreding geldt een opzeggingstermijn van een minimaal 1 jaar, met ingang van 1 januari van het eerstvolgende kalenderjaar na de genoemde opzeggingstermijn.
3. De financiële, juridische, personele en organisatorische consequenties worden, binnen zes maanden na opzegging, door het Bestuur in een uittredingsplan in kaart gebracht. Bij het in kaart brengen van deze consequenties is een onafhankelijke deskundige betrokken.
4. De deelnemers beslissen, na toestemming van hun raden, tot het vaststellen van het uittredingsplan.
5. De uittredingskosten worden ten laste van de uittredende gemeente gebracht. Tot deze uittredingskosten behoren:
   a. de incidentele kosten die rechtstreeks verband houden met de ontvlechting van deze gemeente uit de regeling
   b. de kosten die verband houden met de (afbouw van de) ontstane overcapaciteit

   Tot de ontvlechtingskosten worden eveneens gerekend de kosten die worden gemaakt voor het inschakelen van een onafhankelijke deskundige. Basis voor de berekening van de kosten van de ontstane overcapaciteit is het aandeel in de laatst vastgestelde begroting en hieruit volgende (langjarige) verplichtingen.
6. De kosten voor uittreding worden gebaseerd op de feiten en omstandigheden die gelden op het moment van uittreding. Wijzigingen die zich voordoen of opkomen na het moment van de daadwerkelijke uittreding kunnen niet (alsnog) worden betrokken bij de bepaling van de hoogte van de uittredingskosten.
7. Op basis van een sociaal plan zal personeel aan de uittredende partij worden toegewezen. De hiermee verbonden rechten en verplichtingen worden hiermee eveneens aan de uittredende partij overgedragen.
8. Bedrijfsmiddelen die uitsluitend en exclusief door de uittredende partij worden gebruikt, worden door de uittredende partij tegen de resterende boekwaarde hiervan overgenomen.
9. Het aandeel in contractuele verplichtingen met leveranciers worden, waar mogelijk en in overleg met deze leveranciers, aan de uittredende partij overgedragen.
10. Kosten en verplichtingen die niet rechtstreeks aan de uittredende partij kunnen worden toegerekend en/ of overgedragen, worden naar rato van het aandeel in de dienstverlening, tegen de contante waarde hiervan, bij de uittredende partij in rekening gebracht.
11. Het aandeel van de uittredende partij in de reservepositie van De Connectie wordt, waar mogelijk rechtstreeks en zo nodig naar rato van haar aandeel hierin, berekend en in mindering gebracht op de te betalen uittredingskosten.

12. Het Bestuur van De Connectie doet redelijkerwijs al het mogelijke om de kosten voor de uittredende gemeente zo laag mogelijk te houden. Daartoe doet het Bestuur met de uittredende deelnemer onderzoek naar de mogelijkheid om uittredingskosten te verminderen."

O. Artikel 29, 30 en 34 worden vernummerd naar resp. 30, 31 en 32.

P. Na artikel 28 wordt een nieuw artikel 29 ingevoegd luidende:
"Artikel 29 Evaluatie
Het Bestuur draagt zorg voor een vierjaarlijkse evaluatie van de samenwerking van De Connectie."

Q. Artikel 30 (nieuw) komt als volgt te luiden:
"Artikel 30 Bekendmaking
De gemeente Arnhem is belast met de bekendmaking van de regeling zoals bedoeld in artikel 26 van de wet."

R. In artikel 31 (nieuw) wordt aan het einde van de zin aangevuld met:
"en is gewijzigd op" onder toevoeging van de datum van inwerkingtreding van het besluit.

S. De toelichting zoals conform bijlage 1 vast te stellen.

II Inwerkingtreding en citeertitel

1. Dit besluit treedt in werking op de eerste dag na die van de bekendmaking.
2. Dit besluit wordt aangehaald als: Wijziging gemeenschappelijke regeling Intergemeentelijke uitvoeringsorganisatie/ De Connectie.

Bijlage 1

TOELICHTING

Artikel 2
Omdat De Connectie een rechtspersoon is, moet deze worden ingeschreven in het Handelsregister. Daarvoor is nodig dat een statutaire vestigingsplaats wordt gekozen. Ook om te bepalen bij welke bestuursrechter men in beroep kan gaan. Artikel 10 lid 3 van de Wgr vereist dat in de regeling de plaats van vestiging wordt aangewezen.
De gemeente van de plaats van vestiging is op grond van artikel 30 belast met de bekendmaking van de regeling.

Artikel 3
Artikel 10 lid 1 van de Wgr vereist dat de regeling het belang of de belangen ter behartiging waarvan zij zijn getroffen vermeldt.

Artikel 7
De Connectie is een beleidsneutrale samenwerkingsvorm. Voor ondersteunende processen en uitvoeringstaken. De Connectie levert diensten aan de deelnemende gemeenten en aan derde partijen. De zienswijzen van de raden is reeds voor de ontwerp begroting geregeld. Nu De Connectie volgend is op het beleid van de gemeenten die eigenaar zijn, is nadere regeling van de zienswijze niet noodzakelijk. Dit kan immers via de band van hun eigen gemeentebestuur.

Artikel 8
De Wgr vereist dat het Bestuur een reglement van orde voor zijn vergaderingen en andere werkzaamheden vaststelt.
Bij staken van stemmen wordt de regeling die in de Gemeentewet is opgenomen over vergaderingen van de gemeenteraad van overeenkomstige toepassing verklaard.

Artikel 10
Artikel 18 juncto 16 en 19 lid 1 van de Wgr vereisen het volgende. In de regeling moeten bepalingen worden opgenomen omtrent de wijze waarop een lid van het Bestuur ter verantwoording kan worden geroepen voor het door hem in dat Bestuur gevoerde beleid. Daarnaast moet de regeling bepalingen bevatten over de wijze waarop (een lid van) het Bestuur de door raadsleden gevraagde inlichtingen dient te verstrekken.
Lid 8 bevat de tekst van de motie die op 24 september 2014 door de raad van de gemeente Renkum is aangenomen.

Artikel 10a
Vanwege het beleidsneutrale karakter en het feit dat De Connectie diensten levert voor ondersteunende processen en uitvoeringstaken zal er geen sprake zijn voorbereiding en evaluatie van beleid. De dienstverlening van De Connectie ziet over het algemeen op interne dienstverlening aan medewerkers van de gemeenten. Voor zover er in een uitzonderlijk geval de participatie van ingezetenen en bewoners van belang is, kan het Bestuur hiertoe besluiten.

Artikel 14
De artikelen 34 t/m 35 bevatten bepalingen over de financiën van een BVO. In Hoofdstuk 5 van de gemeenschappelijke regeling zijn alleen bepalingen opgenomen, die een aanvulling vormen op de wettelijke bepalingen.

Artikel 35 lid 6 van de Wgr bepaalt dat de artikelen 186 tot en met 213 van de Gemeentewet van overeenkomstige toepassing zijn. Dit houdt in dat ook bij een BVO de financiële verordeningen als bedoeld in artikel 212 en 213 van de Gemeentewet moeten worden vastgesteld. Gelet op de plaatsing van deze bepaling in artikel 35 is dit een bevoegdheid van het Bestuur; de overige bepalingen van artikel 35 bevatten namelijk bestuursbevoegdheden.

Artikel 15
Er is voor gekozen dat de vaststelling van de begroting bij meerderheid kan geschieden ter voorkoming dat er een patstelling kan ontstaan, waardoor preventief toezicht bij niet tijdige vaststelling dreigt.

Artikel 16
De taken van De Connectie horen, wanneer ze binnen de eigen gemeente worden uitgevoerd, veelal binnen één (bedrijfsvoerings)programma. In dat geval hebben de college's het mandaat om binnen het programma te schuiven met budgetten. Conform deze systematiek wordt voorgesteld om het Bestuur van De Connectie eveneens het mandaat te verstrekken tot verschuivingen binnen de begroting, mits dit past binnen de gemeentelijke bijdragen.

Artikel 17
De Connectie dient te beschikken over voldoende liquide middelen om haar taken uit te voeren. In dit artikel is dit afgedekt door te kiezen voor bevoorschotting per kwartaal vooraf.

Artikel 18
De genoemde data zijn gekozen zodat de gemeenten de uitkomsten van de rapportages kunnen gebruiken in hun voor- en najaarsnota.

Artikel 21
Artikel 28 van de Wgr bepaalt dat geschillen omtrent de toepassing van een regeling tussen besturen van deelnemende gemeenten of tussen besturen van een of meer gemeenten en het Bestuur van de bedrijfsvoeringsorganisatie door GS worden beslist (voor zover op grond van de wet de rechterlijke macht niet bevoegd is). In een regeling kan een voorportaal worden opgenomen, dat moet worden aangewend voordat het geschil aan GS wordt voorgelegd. Dit kan zijn 'onderling overleg' zoals voorgesteld, maar ook bijvoorbeeld mediation of niet-bindend deskundigenadvies. In laatste instantie beslist GS over een geschil.

Artikel 23
Op grond van artikel 40 lid 1 van de Archiefwet moet de regeling tevens een voorziening inhouden omtrent de zorg voor de archiefbescheiden van het orgaan van De Connectie. Artikel 15 van het Archiefbesluit bepaalt dat het Bestuur ten aanzien van zijn archiefbescheiden beheersregels moeten vaststellen.

Hoofdstuk 8
Artikel 9 lid 1 van de Wgr vereist dat een regeling die voor onbepaalde tijd wordt getroffen, bepalingen bevat omtrent wijziging, opheffing, toetreding en de gevolgen van uittreding. Geadviseerd wordt om m.b.t. de beslissingen hieromtrent unanimiteit te vereisen.

Artikel 24
Geadviseerd wordt om de regeling slechts te wijzigen bij unanimiteit en niet bij gewone meerderheid.
Op grond van artikel 9 lid 1 en artikel 1 lid 3 van de Wgr moeten de deelnemers voor het wijzigen van, toetreden tot en uittreden uit een regeling toestemming verkrijgen van hun raden.

Artikel 25
Het verzoek tot toetreding zou kunnen worden ingediend bij een van de deelnemers. Geadviseerd wordt om het verzoek te laten indienen bij het Bestuur.

Artikel 26
Geadviseerd wordt om op te nemen dat pas na een bepaalde termijn kan worden uitgetreden. Teneinde de periode over een collegeperiode te tillen is er gekozen voor een termijn van vijf jaar. In geval een uittreding op robuuste wijze verloopt, kan het verstandig zijn om een derde in te schakelen voor het maken van een uittredingsplan. Dit kan een onafhankelijke registeraccountant zijn, maar ook een andersoortig een financieel adviseur of een mediator behoort tot de mogelijkheden.

Artikel 27
Artikel 9 lid 2 van de Wgr vereist dat de regeling waarbij een bvo wordt ingesteld bepalingen inhoudt omtrent de vereffening van het vermogen ingeval de bvo wordt ontbonden. Lid 3 bepaalt dat de rechtspersoon IGUO na zijn ontbinding blijft voortbestaan voor zover dit tot vereffening van zijn vermogen nodig is.

Artikel 29
De gewijzigde Wgr geeft in artikel 11a aan dat een regeling bepalingen inhoudt omtrent de evaluatie van de regeling.

Artikel 30
Geadviseerd wordt om de gemeente waarin De Connectie statutair wordt gevestigd (zie artikel 2) te belasten met de publicatie van de van de GR.

Was	Wordt
Gemeenschappelijke regeling *intergemeentelijke uitvoeringsorganisatie* Hoofdstuk 1: Algemene bepalingen **Artikel 1 – Begripsbepalingen** In deze gemeenschappelijke regeling wordt verstaan onder: a. college: het college van burgemeester en wethouders; b. deelnemers: de aan deze gemeenschappelijke regeling deelnemende colleges van de gemeenten Arnhem, Renkum en Rheden; c. *IGUO: intergemeentelijke uitvoeringsorganisatie*; d. medewerkers: ambtenaren/medewerkers werkzaam bij *de IGUO;* e. derden: niet-deelnemers aan de regeling; f. regeling: de gemeenschappelijke regeling *IGUO* g. Wgr: de Wet gemeenschappelijke regelingen.	Gemeenschappelijke regeling **De Connectie** Hoofdstuk 1: Algemene bepalingen **Artikel 1 Begripsbepalingen** In deze gemeenschappelijke regeling wordt verstaan onder: a. college: het college van burgemeester en wethouders; b. deelnemers: de aan deze gemeenschappelijke regeling deelnemende colleges van de gemeenten Arnhem, Renkum en Rheden; c. medewerkers: ambtenaren/medewerkers werkzaam bij **De Connectie**; d. derden: niet-deelnemers aan de regeling; e. regeling: de gemeenschappelijke regeling **De Connectie** f. Wgr: de Wet gemeenschappelijke regelingen. **Begrippen uit de Algemene wet bestuursrecht en de Gemeentewet die in deze regeling worden gebruikt, hebben dezelfde betekenis als in de Algemene wet bestuursrecht en de Gemeentewet.**
Artikel 2 – Bedrijfsvoeringsorganisatie 1. Er is een bedrijfsvoeringsorganisatie, als bedoeld in artikel 8, derde lid, van de Wgr, genaamd *IGUO*. 2. *De IGUO* is statutair gevestigd te Arnhem.	**Artikel 2 Bedrijfsvoeringsorganisatie** 1. Er is een bedrijfsvoeringsorganisatie, als bedoeld in artikel 8, derde lid, van de Wgr, genaamd **De Connectie**. 2. **De Connectie** is statutair gevestigd te Arnhem.
Hoofdstuk 2 Taken en bevoegdheden van de IGUO **Artikel 3 – Doelen en taken** 1. *De IGUO* heeft tot doel het behartigen van de sturing en beheersing van ondersteunende processen en uitvoeringstaken voor de deelnemers, met inachtneming van de autonomie van de deelnemers. 2. De deelnemers bepalen welke taken worden overgedragen aan *de IGUO*.	**Hoofdstuk 2 Taken en bevoegdheden van de Connectie** **Artikel 3 Doelen en taken** 1. **De Connectie** heeft tot doel het behartigen van de sturing en beheersing van ondersteunende processen en uitvoeringstaken voor de deelnemers, met inachtneming van de autonomie van de deelnemers. 2. De deelnemers bepalen welke taken worden overgedragen aan **De Connectie**.

3. De deelnemers kunnen bij unanimiteit wijzigingen toebrengen in de taken van *de IGUO*. 4. Onverminderd de verplichtingen die voortvloeien uit de hierboven bedoelde taken, kan *de IGUO* op verzoek van derden bedrijfsvoerings- en uitvoeringstaken verrichten.	3. De deelnemers kunnen bij unanimiteit wijzigingen toebrengen in de taken van **De Connectie**. 4. Onverminderd de verplichtingen die voortvloeien uit de hierboven bedoelde taken, kan De Connectie op verzoek van derden bedrijfsvoerings- en uitvoeringstaken verrichten.
Artikel 4 – Bevoegdheden deelnemers 1. Aan het bestuur van *de IGUO* worden geen bevoegdheden gedelegeerd door de deelnemers. 2. De deelnemers kunnen ten aanzien van de bij of krachtens artikel 3 aan *de IGUO* opgedragen taken, bevoegdheden aan de leden van de directie van *de IGUO* mandateren, met de bevoegdheid tot ondermandaat.	**Artikel 4 Bevoegdheden deelnemers** 1. Aan het Bestuur van **De Connectie** worden geen bevoegdheden gedelegeerd door de deelnemers. 2. De deelnemers kunnen ten aanzien van de bij of krachtens artikel 3 aan **De Connectie** opgedragen taken, bevoegdheden aan de leden van de directie van **De Connectie** mandateren, met de bevoegdheid tot ondermandaat.
Hoofdstuk 3: Inrichting, samenstelling en werkwijze van het *b*estuur ***§ 1. Het Bestuur*** **Artikel 5 Samenstelling** 1. De deelnemers wijzen uit hun midden elk één lid van het Bestuur aan. 2. De deelnemers wijzen voor de door hen benoemde leden van het Bestuur plaatsvervangende leden aan. Het bepaalde in deze regeling ten aanzien van de leden van het Bestuur is op de plaatsvervangende leden van overeenkomstige toepassing. 3. Het Bestuur wijst uit hun midden een voorzitter aan alsmede diens plaatsvervanger. 4. De voorzitter is verantwoordelijk voor de voorbereiding van de vergaderingen van het Bestuur en de vergaderorde binnen het Bestuur, onverminderd het bepaalde bij of krachtens artikel 8 lid 1. 5. De voorzitter ondertekent de stukken die namens het Bestuur uitgaan.	**Hoofdstuk 3: Inrichting, samenstelling en werkwijze van het Bestuur** ***§ 1. Het Bestuur*** **Artikel 5 Samenstelling** 1. De deelnemers wijzen uit hun midden elk één lid van het Bestuur aan. 2. De deelnemers wijzen voor de door hen benoemde leden van het Bestuur plaatsvervangende leden aan. Het bepaalde in deze regeling ten aanzien van de leden van het Bestuur is op de plaatsvervangende leden van overeenkomstige toepassing. 3. Het Bestuur wijst uit hun midden een voorzitter aan alsmede diens plaatsvervanger. 4. De voorzitter is verantwoordelijk voor de voorbereiding van de vergaderingen van het Bestuur en de vergaderorde binnen het Bestuur, onverminderd het bepaalde bij of krachtens artikel 8 lid 1. **5.** De voorzitter ondertekent de stukken die namens het Bestuur uitgaan **en**

6. Het Bestuur kan de voorzitter machtigen om namens het Bestuur te handelen.	**vertegenwoordigt De Connectie in en buiten rechte.** 6. Het Bestuur kan de voorzitter machtigen om namens het Bestuur te handelen.
Artikel 6 Aanwijzing en ontslag 1. De leden van het Bestuur worden aangewezen voor dezelfde periode als waarvoor het betreffende college wordt benoemd. 2. Het lidmaatschap van het Bestuur eindigt van rechtswege, zodra het lid ophoudt lid van het college te zijn of de deelnemer die het lid heeft aangewezen uittreedt. 3. Een lid van het Bestuur kan te allen tijde ontslag nemen. Dit gebeurt door mededeling aan het Bestuur. Het lid blijft zijn functie waarnemen totdat in zijn opvolging is voorzien. Indien noodzakelijk vindt deze waarneming door de burgemeester van de betreffende deelnemende gemeente plaats. 4. Indien tussentijds de plaats van een lid vacant komt, wijst de daartoe bevoegde deelnemer zo spoedig mogelijk een nieuw lid aan.	**Artikel 6 Aanwijzing en ontslag** 1. De leden van het Bestuur worden aangewezen voor dezelfde periode als waarvoor het betreffende college wordt benoemd. 2. Het lidmaatschap van het Bestuur eindigt van rechtswege, zodra het lid ophoudt lid van het college te zijn of de deelnemer die het lid heeft aangewezen uittreedt. 3. Een lid van het Bestuur kan te allen tijde ontslag nemen. Dit gebeurt door mededeling aan het Bestuur. Het lid blijft zijn functie waarnemen totdat in zijn opvolging is voorzien. Indien noodzakelijk vindt deze waarneming door de burgemeester van de betreffende deelnemende gemeente plaats. 4. Indien tussentijds de plaats van een lid vacant komt, wijst de daartoe bevoegde deelnemer zo spoedig mogelijk een nieuw lid aan.
Artikel 7 Bevoegdheden *IGUO* 1. Het Bestuur heeft de bevoegdheden voor zover benodigd voor de uitoefening van de in artikel 3 lid 2 genoemde taken. 2. Het Bestuur kan haar bevoegdheden mandateren c.q. volmacht verlenen aan de leden van de directie van *de IGUO* met inachtneming van het bepaalde in hoofdstuk 10 van de Algemene wet bestuursrecht.	**Artikel 7 Bevoegdheden Bestuur** 1. Het Bestuur heeft de bevoegdheden voor zover benodigd voor de uitoefening van de in artikel 3 lid 2 genoemde taken. 2. Het Bestuur kan haar bevoegdheden mandateren c.q. volmacht verlenen aan de leden van de directie **De Connectie** met inachtneming van het bepaalde in hoofdstuk 10 van de Algemene wet bestuursrecht. **3. Onverminderd het bepaalde in de wet worden besluiten niet voor zienswijze aan de raden van de deelnemers voorgelegd.**
Artikel 8 Vergaderingen 1. De vergaderingen van het Bestuur worden met gesloten deuren gehouden, voor zover het Bestuur niet anders heeft bepaald.	**Artikel 8 Vergaderingen** 1. De vergaderingen van het Bestuur worden met gesloten deuren gehouden, voor zover het Bestuur niet anders heeft bepaald.

2. Het Bestuur vergadert minimaal tweemaal per jaar en zo dikwijls als de voorzitter dat nodig oordeelt of tenminste één lid de voorzitter schriftelijk en met redenen omkleed hierom verzoekt. In het laatste geval wordt de vergadering binnen veertien dagen na een zodanig verzoek gehouden. 3. De leden van het bestuur hebben ieder één stem. 4. Besluiten worden bij gewone meerderheid van stemmen genomen, tenzij in deze regeling anders is bepaald. 5. Het bepaalde in artikel 28, eerste tot en met derde lid, 30, en 32 van de Gemeentewet is van overeenkomstige toepassing.	2. Het Bestuur vergadert minimaal tweemaal per jaar en zo dikwijls als de voorzitter dat nodig oordeelt of tenminste één lid de voorzitter schriftelijk en met redenen omkleed hierom verzoekt. In het laatste geval wordt de vergadering binnen veertien dagen na een zodanig verzoek gehouden. 3. De leden van het Bestuur hebben ieder één stem. 4. Besluiten worden bij gewone meerderheid van stemmen genomen, tenzij in deze regeling anders is bepaald. 5. Het bepaalde in artikel 28, eerste tot en met derde lid, 30, en 32 van de Gemeentewet is van overeenkomstige toepassing.
§ 2 Secretaris **Artikel 9 Secretaris** 1. *Uit de directie als bedoeld in artikel 11, eerste lid, wordt een ambtelijk secretaris van het Bestuur aangewezen*. 2. *De secretaris is* tijdens de vergaderingen van het Bestuur aanwezig. 3. De stukken die van het Bestuur uitgaan, worden door de secretaris mede-ondertekend. 4. Het Bestuur regelt de plaatsvervanging van de secretaris.	***§ 2 Secretaris*** **Artikel 9 Secretaris** 1. **De directeur is als secretaris** tijdens de vergaderingen van het Bestuur aanwezig. 2. De stukken die van het Bestuur uitgaan, worden door de secretaris mede-ondertekend. 3. Het Bestuur regelt de plaatsvervanging van de secretaris.
§ 3 Informatie en verantwoording **Artikel 10. Informatie en verantwoordingsplicht** 1. Het Bestuur verstrekt een deelnemer de verlangde inlichtingen. Een lid van het Bestuur geeft de deelnemer, die hij vertegenwoordigt, mondeling of schriftelijk de door één of meer leden, overeenkomstig het reglement van orde van dat college, verlangde inlichtingen. 2. Een verzoek om inlichtingen kan schriftelijk worden ingediend bij het Bestuur. 3. Het Bestuur verstrekt de gevraagde inlichtingen schriftelijk of mondeling zo	***§ 3 Informatie en verantwoording*** **Artikel 10. Informatie en verantwoordingsplicht** 1. Het Bestuur verstrekt een deelnemer de verlangde inlichtingen. Een lid van het Bestuur geeft de deelnemer, die hij vertegenwoordigt, mondeling of schriftelijk de door één of meer leden, overeenkomstig het reglement van orde van dat college, verlangde inlichtingen. 2. Een verzoek om inlichtingen kan schriftelijk worden ingediend bij het Bestuur. 3. Het Bestuur verstrekt de gevraagde inlichtingen schriftelijk of mondeling zo

spoedig mogelijk, doch uiterlijk binnen acht weken na ontvangst van het verzoek. 4. Een lid van het Bestuur voorziet de deelnemer, die hij vertegenwoordigt, van alle informatie die, in relatie tot het door het gevoerde en te voeren beleid en de daarbij door het aangewezen lid ingenomen dan wel in te nemen standpunt, noodzakelijk is. 5. Een lid van het Bestuur is aan de deelnemer, die hij vertegenwoordigt, verantwoording verschuldigd voor de wijze waarop het lid de deelnemer in het Bestuur heeft vertegenwoordigd, naar de door de deelnemer, die hij vertegenwoordigt vastgestelde dan wel te stellen regels. 6. De leden 1 tot en met 5 zijn van overeenkomstige toepassing jegens de gemeenteraden van de deelnemende gemeenten. 7. Het bestuur stelt de Rekenkamer of rekenkamercommissie van de deelnemende gemeenten afzonderlijk en in gezamenlijkheid in staat om alle informatie te verkrijgen die voor de wettelijke uitoefening van de rekenkamer- of rekenkamercommissietaak nodig is.	spoedig mogelijk, doch uiterlijk binnen acht weken na ontvangst van het verzoek. 4. Een lid van het Bestuur voorziet de deelnemer, die hij vertegenwoordigt, van alle informatie die, in relatie tot het door het gevoerde en te voeren beleid en de daarbij door het aangewezen lid ingenomen dan wel in te nemen standpunt, noodzakelijk is. 5. Een lid van het Bestuur is aan de deelnemer, die hij vertegenwoordigt, verantwoording verschuldigd voor de wijze waarop het lid de deelnemer in het Bestuur heeft vertegenwoordigd, naar de door de deelnemer, die hij vertegenwoordigt vastgestelde dan wel te stellen regels. 6. De leden 1 tot en met 5 zijn van overeenkomstige toepassing jegens de gemeenteraden van de deelnemende gemeenten. **7. Het Bestuur stelt voor het digitaal verstrekken van informatie een Informatieprotocol vast, maar niet nadat raden de gelegenheid is geboden hun zienswijze hierover te geven.** 8. Het Bestuur stelt de Rekenkamer van de deelnemende gemeenten afzonderlijk en in gezamenlijkheid in staat om alle informatie te verkrijgen die voor de wettelijke uitoefening van de rekenkamertaak nodig is.
	Artikel 10a. Participatie **Participatie van ingezetenen en belanghebbenden vindt via de deelnemende gemeente plaats. In uitzonderlijke gevallen kan het Bestuur ingezetenen en belanghebbenden laten participeren in verband met keuzes die te maken hebben op de uitvoering van beleid. Op deze bepaling is afdeling 3.4 van de Algemene wet bestuursrecht niet van toepassing**.

Hoofdstuk 4 Ambtelijke organisatie *IGUO* **Artikel 11 Directie** 1. Er is een directie van *de IGUO*. 2. De directie van *de IGUO* wordt door het Bestuur benoemd. 3. Het Bestuur kan de leden van de directie schorsen en ontslaan. 4. De directie is belast met de leiding van de *IGUO* en de zorg voor een juiste taakvervulling in de organisatie. **Artikel 12 Aanstellen overig personeel** 1. Het Bestuur is belast met het aanstellen van medewerkers als ambtenaar, het tewerkstellen op arbeidsovereenkomst naar burgerlijk recht en het schorsen en ontslaan van het personeel van *de IGUO*. 2. Het Bestuur kan de in het eerste lid bedoelde bevoegdheden, uitgezonderd het schorsen en ontslaan van directieleden, mandateren aan de directie van *de IGUO*. **Artikel 13 Rechtspositie personeel** Het Bestuur stelt de rechtspositieregeling van het personeel vast.	**Hoofdstuk 4 Ambtelijke organisatie De Connectie** **Artikel 11 Directie** 1. Er is een directie van **De Connectie**. 2. De directie **De Connectie** wordt door het Bestuur benoemd. 3. Het Bestuur kan de leden van de directie schorsen en ontslaan. 4. De directie is belast met de leiding van **De Connectie** en de zorg voor een juiste taakvervulling in de organisatie. **Artikel 12 Aanstellen overig personeel** 1. Het Bestuur is belast met het aanstellen van medewerkers als ambtenaar, het tewerkstellen op arbeidsovereenkomst naar burgerlijk recht en het schorsen en ontslaan van het personeel van **De Connectie**. 2. Het Bestuur kan de in het eerste lid bedoelde bevoegdheden, uitgezonderd het schorsen en ontslaan van directieleden, mandateren aan de directie van **De Connectie**. **Artikel 13 Rechtspositie personeel** Het Bestuur stelt de rechtspositieregeling van het personeel vast.
Hoofdstuk 5 Financiële bepalingen **Artikel 14 Organisatie financieel beheer** 1. Het Bestuur stelt de nodige voorschriften vast met betrekking tot de organisatie van de financiële administratie en het geldelijk beheer van *de IGUO*. 2. Bij de in het eerste lid bedoelde voorschriften wordt bepaald welke ambtenaren van *de IGUO* met het doen van ontvangsten en betalingen voor *de IGUO* en met zorg voor de boekhouding zijn belast.	**Hoofdstuk 5 Financiële bepalingen** **Artikel 14 Organisatie financieel beheer** 1. Het Bestuur stelt de nodige voorschriften vast met betrekking tot de organisatie van de financiële administratie en het geldelijk beheer van **De Connectie**. 2. Bij de in het eerste lid bedoelde voorschriften wordt bepaald welke ambtenaren van **De Connectie** met het doen van ontvangsten en betalingen voor **De Connectie** en met zorg voor de boekhouding zijn belast.
Artikel 15 Procedure begrotingsbehandeling 1. Het Bestuur voorziet de ramingen in de ontwerp-begroting als bedoeld in artikel 35	**Artikel 15 Procedure begrotingsbehandeling** 1. Het Bestuur voorziet de ramingen in de ontwerp-begroting als bedoeld in artikel 35

eerste lid van de Wgr van een behoorlijke toelichting. 2. Het Bestuur zendt de ontwerp-begroting aan de raden van de gemeenten toe voor 1 mei voorafgaand aan het begrotingsjaar waarop zij betrekking heeft. 3. De gemeenteraden kunnen hun zienswijze omtrent het ontwerp van de begroting, indien zij dit in de nota van wijziging aan de *orde gesteld wensen te hebben dan wel een nadere toelichting van het Bestuur verlangen, binnen acht weken na de verzending ervan* aan het Bestuur kenbaar maken. 4. Het Bestuur zendt *het ontwerp* van de begroting onder bijvoeging van de zienswijzen van de gemeenteraden, zijn commentaar daarop en zo nodig een nota van wijziging *uiterlijk drie weken voor de voorgenomen datum van vaststelling* aan de gemeenteraden. Artikel 35, tweede lid van de Wgr is ten aanzien van dit commentaar en de nota van wijziging van overeenkomstige toepassing. 5. Het besluit tot vaststelling van de begroting wordt genomen bij meerderheid en kan uitsluitend genomen worden bij voltallige aanwezigheid van het Bestuur. Voor zover het een verhoging van de gemeentelijke bijdrage voor de deelnemende gemeenten betreft, dient de meerderheid als bedoeld in de vorige volzin te worden behaald met stemmen van leden van het Bestuur die ook een meerderheid in inwonersaantallen vertegenwoordigen.	eerste lid van de Wgr van een behoorlijke toelichting. 2. Het Bestuur zendt de ontwerp-begroting aan de raden van de gemeenten toe voor 1 mei**, maar tenminste twaalf weken voor vaststelling van de begroting,** voorafgaand aan het begrotingsjaar waarop zij betrekking heeft. 3. De gemeenteraden kunnen hun zienswijze omtrent het ontwerp van de begroting **binnen twaalf weken na de verzending van de ontwerpbegroting** aan het Bestuur kenbaar maken. 4. Het Bestuur zendt de begroting nadat deze is vastgesteld onder bijvoeging van de zienswijzen van de gemeenteraden, zijn commentaar daarop en zo nodig een nota van wijziging aan de gemeenteraden. Artikel 35, tweede lid van de Wgr is ten aanzien van dit commentaar en de nota van wijziging van overeenkomstige toepassing. 5. Het besluit tot vaststelling van de begroting wordt genomen bij meerderheid **van stemmen** en kan uitsluitend genomen worden bij voltallige aanwezigheid van het Bestuur. Voor zover het een verhoging van de gemeentelijke bijdrage voor de deelnemende gemeenten betreft, dient de meerderheid als bedoeld in de vorige volzin te worden behaald met stemmen van leden van het Bestuur die ook een meerderheid in inwonersaantallen vertegenwoordigen.
Artikel 16 Procedure bij wijziging begroting 1. Het bepaalde in artikel 35, eerste en derde lid van de Wgr is niet van toepassing op af- en overschrijvingen op de posten van de begroting, alsmede op andere ontwerp-wijzigingen voor zover daaruit geen verhoging van de gemeentelijke bijdragen voortvloeit. 2. Wijzigingen als bedoeld in het eerste lid worden door het bestuur vastgesteld.	**Artikel 16 Procedure bij wijziging begroting** 1. Het bepaalde in artikel 35, eerste en derde lid van de Wgr is niet van toepassing op af- en overschrijvingen op de posten van de begroting, alsmede op andere ontwerp-wijzigingen voor zover daaruit geen verhoging van de gemeentelijke bijdragen voortvloeit. 2. Wijzigingen als bedoeld in het eerste lid worden door het Bestuur vastgesteld.

Artikel 17 Gemeentelijke Bijdragen 1. In de begroting van inkomsten en uitgaven wordt de raming van de verschuldigde bijdrage van elke gemeente voor het jaar waarvoor de begroting dient opgenomen. 2. Het bestuur stelt richtlijnen vast voor de kostenverdeelsleutel zoals deze jaarlijks in de begroting wordt opgenomen. Daarbij geldt als uitgangspunt dat de deelnemers er steeds zorg voor zullen dragen dat *de IGUO* te allen tijde over voldoende middelen beschikt om aan al zijn verplichtingen jegens derden te kunnen voldoen. 3. Het besluit bedoeld in het tweede lid wordt met meerderheid van stemmen vastgesteld. 4. De gemeenten betalen bij wijze van voorschot, jaarlijks vóór 15 januari, 15 april, 15 juli en 15 oktober telkens één vierde gedeelte van de voor dat jaar geraamde bijdrage. 5. Bij het niet overeenkomstig het bepaalde in het vierde lid tijdig voldoen van de voorschotten kan aan die gemeente rente in rekening worden gebracht. Het *b*estuur stelt hiertoe nadere regels vast in de richtlijnen, bedoeld in het tweede lid.	**Artikel 17 Gemeentelijke Bijdragen** 1. In de begroting van inkomsten en uitgaven wordt de raming van de verschuldigde bijdrage van elke gemeente voor het jaar waarvoor de begroting dient opgenomen. 2. Het Bestuur stelt richtlijnen vast voor de kostenverdeelsleutel zoals deze jaarlijks in de begroting wordt opgenomen. Daarbij geldt als uitgangspunt dat de deelnemers er steeds zorg voor zullen dragen dat **De Connectie** te allen tijde over voldoende middelen beschikt om aan al zijn verplichtingen jegens derden te kunnen voldoen. 3. Het besluit bedoeld in het tweede lid wordt met meerderheid van stemmen vastgesteld. 4. De gemeenten betalen bij wijze van voorschot, jaarlijks vóór 15 januari, 15 april, 15 juli en 15 oktober telkens één vierde gedeelte van de voor dat jaar geraamde bijdrage. 5. Bij het niet overeenkomstig het bepaalde in het vierde lid tijdig voldoen van de voorschotten kan aan die gemeente rente in rekening worden gebracht. Het **B**estuur stelt hiertoe nadere regels vast in de richtlijnen, bedoeld in het tweede lid.
Artikel 18 Informatievoorziening 1. Het *b*estuur rapporteert voor 1 maart en voor 1 september van elk lopend boekjaar over de voortgang van de uitvoering van de begroting inclusief te verwachten ontwikkelingen voor het desbetreffende jaar. 2. Het *b*estuur geeft voor 1 maart van elk lopend boekjaar inzicht in te verwachten ontwikkelingen alsmede de algemene financiële en beleidsmatige kaders voor het opvolgende jaar, teneinde de gemeenten in staat te stellen daar in hun begrotingscyclus op te anticiperen.	**Artikel 18 Informatievoorziening** 1. Het **B**estuur geeft voor 1 maart van elk lopend boekjaar inzicht aan de raden in te verwachten ontwikkelingen alsmede de algemene financiële en beleidsmatige kaders voor het opvolgende jaar, teneinde de gemeenten in staat te stellen daar in hun begrotingscyclus op te anticiperen**.** 2. Het **B**estuur rapporteert aan de raden voor 1 mei en voor 15 september van elk lopend boekjaar over de voortgang van de uitvoering van de begroting inclusief te verwachten ontwikkelingen voor het desbetreffende jaar. (Is omgewisseld in verband met volgtijdelijkheid)

Artikel 19 Aanbieding rekening 1. Van de inkomsten en uitgaven van de bedrijfsvoeringsorganisatie wordt door het Bestuur over het dienstjaar verantwoording gedaan onder overlegging van de rekening en het verslag van het onderzoek naar de deugdelijkheid van de rekening, ingesteld door de krachtens artikel 213, tweede lid van de Gemeentewet aangewezen deskundigen. 2. Het Bestuur zendt de in het eerste lid bedoelde stukken aan de raden van de gemeenten toe voor *15* april van het jaar dat volgt op het dienstjaar waarop zij betrekking hebben. **Artikel 20 Vaststelling rekening** 1. Het Bestuur onderzoekt de rekening zonder uitstel en stelt haar vast voor 1 juli van het jaar volgende op dat waarop zij betrekking heeft. 2. Het Bestuur zendt de rekening aan Gedeputeerde Staten. 3. In de rekening wordt de door elk der gemeenten over het desbetreffende jaar werkelijk verschuldigde bijdrage opgenomen.	**Artikel 19 Aanbieding rekening** 1. Van de inkomsten en uitgaven van de bedrijfsvoeringsorganisatie wordt door het Bestuur over het dienstjaar verantwoording gedaan onder overlegging van de rekening en het verslag van het onderzoek naar de deugdelijkheid van de rekening, ingesteld door de krachtens artikel 213, tweede lid van de Gemeentewet aangewezen deskundigen. 2. Het Bestuur zendt de in het eerste lid bedoelde stukken aan de raden van de gemeenten toe voor **30** april van het jaar dat volgt op het dienstjaar waarop zij betrekking hebben. **Artikel 20 Vaststelling rekening** 1. Het Bestuur onderzoekt de rekening zonder uitstel en stelt haar vast voor 1 juli van het jaar volgende op dat waarop zij betrekking heeft. 2. Het Bestuur zendt de rekening aan Gedeputeerde Staten. 3. In de rekening wordt de door elk der gemeenten over het desbetreffende jaar werkelijk verschuldigde bijdrage opgenomen.
Hoofdstuk 6: Geschillen en aansprakelijkheid **Artikel 21 – Geschillen** De deelnemers zullen geschillen als bedoeld in artikel 28 van de Wgr in onderling overleg proberen op te lossen, alvorens deze voor te leggen aan Gedeputeerde Staten van de provincie Gelderland. **Artikel 22 – Aansprakelijkheid** *De IGUO* verzekert zich tegen: a. Civielrechtelijke aansprakelijkheid (wettelijke en contractuele aansprakelijkheid) voor schade aan personen en goederen; b. Wettelijke aansprakelijkheid voor vermogensschade.	**Hoofdstuk 6: Geschillen en aansprakelijkheid** **Artikel 21 Geschillen** De deelnemers zullen geschillen als bedoeld in artikel 28 van de Wgr in onderling overleg proberen op te lossen, alvorens deze voor te leggen aan Gedeputeerde Staten van de provincie Gelderland. **Artikel 22 Aansprakelijkheid** **De Connectie** verzekert zich tegen: a. Civielrechtelijke aansprakelijkheid (wettelijke en contractuele aansprakelijkheid) voor schade aan personen en goederen; b. Wettelijke aansprakelijkheid voor vermogensschade.

Hoofdstuk 7: Archief **Artikel 23. Zorg voor archiefbescheiden** 1. Het college van Burgemeester en Wethouders van de gemeente Arnhem is belast met de zorg voor de archiefbescheiden van de IGUO en haar organen. 2. Gedeputeerde Staten oefenen toezicht uit op de in het eerste lid bedoelde zorg. 3. De directie is belast met het beheer van de archiefbescheiden van *de IGUO* en haar organen, voor zover deze niet zijn overgebracht naar de archiefbewaarplaats. 4. De gemeentearchivaris van de gemeente Arnhem oefent toezicht uit op het in het derde lid bedoelde beheer. 5. De kosten voor de in het eerste lid bedoelde zorg komen ten laste van het college van Burgemeester en Wethouders van de gemeente Arnhem en worden vervolgens met de andere deelnemers in de regeling verrekend.	**Hoofdstuk 7: Archief** **Artikel 23 Zorg voor archiefbescheiden** 1. Het college van Burgemeester en Wethouders van de gemeente Arnhem is belast met de zorg voor de archiefbescheiden van De Connectie en haar organen. 2. Gedeputeerde Staten oefenen toezicht uit op de in het eerste lid bedoelde zorg. 3. De directie is belast met het beheer van de archiefbescheiden van **De Connectie** en haar organen, voor zover deze niet zijn overgebracht naar de archiefbewaarplaats. 4. De gemeentearchivaris van de gemeente Arnhem oefent toezicht uit op het in het derde lid bedoelde beheer. 5. De kosten voor de in het eerste lid bedoelde zorg komen ten laste van het college van Burgemeester en Wethouders van de gemeente Arnhem en worden vervolgens met de andere deelnemers in de regeling verrekend.
Hoofdstuk 8: Wijziging, toetreding, uittreding en opheffing **Artikel 24 – Wijziging van de regeling** 1. Deze regeling kan door de deelnemers op voorstel van elke deelnemer worden gewijzigd. 2. Een wijziging van de regeling vereist unanimiteit, tenzij in dit hoofdstuk anders is bepaald. 3. De wijziging van de regeling treedt, tenzij anders is bepaald, in werking op de dag volgend op die waarop de wijziging is bekendgemaakt. Onder wijziging van de regeling wordt mede verstaan opheffing alsmede het toetreden tot en het uittreden uit de regeling. 4. Het Bestuur is belast met *de toezending van de gewijzigde regeling aan gedeputeerde staten van de provincie Gelderland en met* bekendmaking van de gewijzigde regeling.	**Hoofdstuk 8: Wijziging, toetreding, uittreding en opheffing** **Artikel 24 Wijziging van de regeling** 1. Deze regeling kan door de deelnemers op voorstel van elke deelnemer worden gewijzigd. 2. Een wijziging van de regeling vereist unanimiteit, tenzij in dit hoofdstuk anders is bepaald. 3. De wijziging van de regeling treedt, tenzij anders is bepaald, in werking op de dag volgend op die waarop de wijziging is bekendgemaakt. 4. Onder wijziging van de regeling wordt mede verstaan opheffing alsmede het toetreden tot en het uittreden uit de regeling. 5. Het Bestuur is belast met bekendmaking van de gewijzigde regeling.

Artikel 25 – Toetreding door andere gemeenten 1. *Toetreding van een gemeente tot deze regeling geschiedt door een unaniem besluit van de deelnemers*. 2. De deelnemers kunnen bij hun besluit de voorwaarden bepalen waaronder de toetreding van een gemeente mogelijk is. 3. Toetreding van een gemeente is gebonden aan de volgende procedure: a. het verzoek tot toetreding wordt ingediend bij het Bestuur, dat zo spoedig mogelijk dit verzoek vergezeld van een advies doorstuurt aan de overige deelnemers; b. de deelnemers beslissen over de in het eerste lid bedoelde instemming; c. het Bestuur stelt de verzoekende gemeente in kennis van de genomen besluiten, als bedoeld onder b. *4. De toetreding treedt in werking met ingang van de eerste dag van de maand, volgende op die, waarin het Bestuur de wijziging van de regeling aan gedeputeerde staten heeft toegezonden.*	**Artikel 25 Toetreding door andere gemeenten** 1. De deelnemers kunnen bij besluit de voorwaarden bepalen waaronder de toetreding van een gemeente mogelijk is. 2. Toetreding van een gemeente is gebonden aan de volgende procedure: a. het verzoek tot toetreding wordt ingediend bij het Bestuur, dat zo spoedig mogelijk dit verzoek vergezeld van een advies doorstuurt aan de deelnemers; b. de deelnemers beslissen over de in het eerste lid bedoelde instemming; c. het Bestuur stelt de verzoekende gemeente in kennis van de genomen besluiten, als bedoeld onder b.
Artikel 26 – Uittreding *1. Een deelnemer kan vijf jaar na de datum van inwerkingtreding van deze regeling uittreden door een daartoe strekkend besluit van die deelnemer.* 2. De deelnemers beslissen na toestemming van hun raden over de afwikkeling van de financiële en organisatorische gevolgen van de uittreding, waaraan de uittredende deelnemer gebonden is (uittredingsplan). 3. Indien een deelnemer uit de regeling wenst te treden, zal het Bestuur in het kader van de in *het tweede* bedoelde afwikkeling van de financiële gevolgen daarvan op basis van een sociaal plan personeel aan deze deelnemer toewijzen en is deze deelnemer een compensatie verschuldigd voor de overige rechten en verplichtingen. 4. De uittreding kan slechts plaatsvinden, met inachtneming van een termijn van aanzegging van het besluit aan de andere deelnemers van	**Artikel 26 Uittreding** 1. Een deelnemer kan uittreden uit de regeling na een daartoe strekkend besluit van de deelnemer. 2. Voor uittreding geldt een opzeggingstermijn van een minimaal 1 jaar, met ingang van 1 januari van het eerstvolgende kalenderjaar na de genoemde opzeggingstermijn. 3. De financiële, juridische, personele en organisatorische consequenties worden, binnen zes maanden na opzegging, door het Bestuur in een uittredingsplan in kaart gebracht. Bij het in kaart brengen van deze consequenties is een onafhankelijke deskundige betrokken. 4. De deelnemers beslissen, na toestemming van hun raden, tot het vaststellen van het uittredingsplan.

minimaal één jaar, met ingang van 1 januari van het opvolgende jaar. 5. Het bestuur besluit bij unanimiteit tot het vaststellen van een uittredingsplan. *Het Bestuur kan een onafhankelijke derde opdracht geven een uittredingsplan op te stellen, nadat op de inhoud van deze opdracht instemming is verkregen van het college van de uittredende deelnemer. De financiële gevolgen van de uittreding zullen voor rekening van de uittredende partij te komen. De kosten van het inschakelen van de onafhankelijke derde zijn voor rekening van de uittredende deelnemer(s).*	5. De uittredingskosten worden ten laste van de uittredende gemeente gebracht. Tot deze uittredingskosten behoren: a. de incidentele kosten die rechtstreeks verband houden met de ontvlechting van deze gemeente uit de regeling b. de kosten die verband houden met de (afbouw van de) ontstane overcapaciteit Tot de ontvlechtingskosten worden eveneens gerekend de kosten die worden gemaakt voor het inschakelen van een onafhankelijke deskundige. Basis voor de berekening van de kosten van de ontstane overcapaciteit is het aandeel in de laatst vastgestelde begroting en hieruit volgende (langjarige) verplichtingen. 6. De kosten voor uittreding worden gebaseerd op de feiten en omstandigheden die gelden op het moment van uittreding. Wijzigingen die zich voordoen of opkomen na het moment van de daadwerkelijke uittreding kunnen niet (alsnog) worden betrokken bij de bepaling van de hoogte van de uittredingskosten. 7. Op basis van een sociaal plan zal personeel aan de uittredende partij worden toegewezen. De hiermee verbonden rechten en verplichtingen worden hiermee eveneens aan de uittredende partij overgedragen. 8. Bedrijfsmiddelen die uitsluitend en exclusief door de uittredende partij worden gebruikt, worden door de uittredende partij tegen de resterende boekwaarde hiervan overgenomen. 9. Het aandeel in contractuele verplichtingen met leveranciers worden, waar mogelijk en in overleg met deze leveranciers, aan de uittredende partij overgedragen. 10. Kosten en verplichtingen die niet rechtstreeks aan de uittredende partij kunnen worden toegerekend en/ of overgedragen, worden naar rato van

	het aandeel in de dienstverlening, tegen de contante waarde hiervan, bij de uittredende partij in rekening gebracht. 11. Het aandeel van de uittredende partij in de reservepositie van De Connectie wordt, waar mogelijk rechtstreeks en zo nodig naar rato van haar aandeel hierin, berekend en in mindering gebracht op de te betalen uittredingskosten. 12. Het Bestuur van De Connectie doet redelijkerwijs al het mogelijke om de kosten voor de uittredende gemeente zo laag mogelijk te houden. Daartoe doet het Bestuur met de uittredende deelnemer onderzoek naar de mogelijkheid om uittredingskosten te verminderen.
Artikel 27 – Opheffing 1. De regeling kan tussentijds worden opgeheven. 2. De deelnemers nemen geen besluit als bedoeld in het eerste lid dan nadat zij daartoe toestemming hebben verkregen van hun raden. 3. De opheffing gaat in op de eerste dag van de maand, volgend op die waarin het Bestuur de opheffing openbaar heeft bekendgemaakt, tenzij het besluit tot opheffing een latere datum van ingang heeft. 4. Indien op grond van het eerste lid de regeling wordt opgeheven, geeft het Bestuur een onafhankelijke derde opdracht om een opheffingsplan op te stellen, nadat op de inhoud van deze opdracht bij gewone meerderheid van stemmen instemming is verkregen van de deelnemers. 5. Het opheffingsplan, bedoeld in het vierde lid, voorziet in ieder geval in de verplichting van de deelnemers tot deelneming in de financiële gevolgen van de opheffing van de regeling en in de personele gevolgen van de opheffing. Het bepaalde in het vierde lid van artikel 26 is van overeenkomstige toepassing.	**Artikel 27 Opheffing** 1. De regeling kan tussentijds worden opgeheven. 2. De deelnemers nemen geen besluit als bedoeld in het eerste lid dan nadat zij daartoe toestemming hebben verkregen van hun raden. 3. De opheffing gaat in op de eerste dag van de maand, volgend op die waarin het Bestuur de opheffing openbaar heeft bekendgemaakt, tenzij het besluit tot opheffing een latere datum van ingang heeft. 4. Indien op grond van het eerste lid de regeling wordt opgeheven, geeft het Bestuur een onafhankelijke derde opdracht om een opheffingsplan op te stellen, nadat op de inhoud van deze opdracht bij gewone meerderheid van stemmen instemming is verkregen van de deelnemers. 5. Het opheffingsplan, bedoeld in het vierde lid, voorziet in ieder geval in de verplichting van de deelnemers tot deelneming in de financiële gevolgen van de opheffing van de regeling en in de personele gevolgen van de opheffing. Het bepaalde in het vierde lid van

6. Het opheffingsplan wordt vastgesteld door het Bestuur. 7. Het Bestuur is belast met de uitvoering van het opheffingsplan, bedoeld in het vierde lid. 8. Bij ontbinding van *de IGUO* in verband met opheffing van de regeling of anderszins, blijft *de IGUO* voortbestaan voor zover dat voor de vereffening van zijn vermogen noodzakelijk is.	artikel 26 is van overeenkomstige toepassing. 6. Het opheffingsplan wordt vastgesteld door het Bestuur. 7. Het Bestuur is belast met de uitvoering van het opheffingsplan, bedoeld in het vierde lid. 8. Bij ontbinding van **De Connectie** in verband met opheffing van de regeling of anderszins, blijft **De Connectie** voortbestaan voor zover dat voor de vereffening van zijn vermogen noodzakelijk is.
Hoofdstuk 9: Slotbepalingen **Artikel 28 – Duur van de regeling** Deze regeling wordt getroffen voor onbepaalde tijd. **Artikel 29 – *Toezending* en bekendmaking** Arnhem is belast met *de toezending van deze regeling aan gedeputeerde staten van de provincie Gelderland en met* bekendmaking als bedoeld in artikel 26 van de Wgr. **Artikel 30 – Inwerkingtreding** Deze regeling treedt in werking op 1 maart 2016 **Artikel 34 – Citeerwijze** Deze regeling wordt aangehaald als Gemeenschappelijke regeling *intergemeentelijke uitvoeringsorganisatie*	**Hoofdstuk 9: Slotbepalingen** **Artikel 28 Duur van de regeling** Deze regeling wordt getroffen voor onbepaalde tijd. **Artikel 29 Evaluatie** **Het Bestuur draagt zorg voor een vierjaarlijkse evaluatie van de samenwerking van De Connectie.** **Artikel 30 Bekendmaking** De gemeente Arnhem is belast met de bekendmaking van de regeling zoals bedoeld in artikel 26 van de wet. **Artikel 31 Inwerkingtreding** Deze regeling treedt in werking op 1 maart 2016 **en is gewijzigd op** …. **Artikel 32 Citeerwijze** Deze regeling wordt aangehaald als Gemeenschappelijke regeling **De Connectie.**

Bestuur van de Intergemeentelijke uitvoeringsorganisatie,
h.o.d.n. De Connectie

Datum	:	
Zaaknummer	:	4158246
Contactpersoon	:	C. Duman
Telefoonnumme	:	026-3775450

Onderwerp: zienswijze wijziging GR IGUO

Geachte heer/ mevrouw,

De gemeente Arnhem ontving van u het voorstel voor de wijziging van de Gemeenschappelijke Regeling Intergemeentelijke uitvoeringsorganisatie/ De Connectie. Wij danken u voor de wijze waarop deze wijziging is voorbereid en de goede samenwerking in dit proces. We hebben geen inhoudelijke zienswijze. Wij kijken uit naar een verdere goede samenwerking.

Hoogachtend,
De griffier, De voorzitter,

GEMEENTE Arnhem

Besluit van

Zaaknummer 4176007

DE RAAD VAN DE GEMEENTE ARNHEM;

gelezen het voorstel van burgemeester en wethouders van 14 mei 2024, nummer 4176007;

gelet op artikel 51, lid 3 van de Wet gemeenschappelijke regelingen;

besluit:

Het college toestemming te verlenen om de wijziging van de Gemeenschappelijke Regeling Omgevingsdienst Regio Arnhem vast te stellen.

De griffier, De voorzitter,

GEMEENTERAAD ARNHEM
BEHANDELADVIES

Raadsvoorstel “Toestemming wijziging GR Omgevingsdienst Regio Arnhem”

Fasering

- ☐ Informatieve bespreking
- ☐ Meningsvormende bespreking
- ☐ Bespreking Moties & Amendementen
- ☑ Besluitvormende vergadering

Procedure:

Datum vergadering
29-05-2024

Type voorstel
Raadsvoorstel van college van B&W

Spreekrecht publiek?
Nee

Voorgesteld resultaat:
Besluitvorming

Voorgesteld besluit / Kernboodschap

De raad wordt voorgesteld toestemming te verlenen aan het college om in te stemmen met de wijziging van de gemeenschappelijke regeling van de ODRA.
.

Aandachtspunten

Het college stelt voor dat de raad toestemming verleent aan het college om de wijziging van de Gemeenschappelijke Regeling Omgevingsdienst Regio Arnhem vast te stellen. Deze wijziging is eerder besproken in de gemeenteraad bij het afgeven van een zienswijze. De ingediende zienswijzen heeft geleid tot één tekstuele, niet-inhoudelijke, wijziging van de voorgestelde gewijzigde regeling. Verder is het conform het eerder genomen besluit van de raad.

Direct ter besluitvorming
Het Dagelijks Bestuur van de Agendacommissie heeft besloten dit voorstel direct, dat wil zeggen zonder voorafgaande raadskamerbespreking, toe te voegen aan de agenda van de besluitvormende vergadering.

Contactgegevens

Portefeuillehouder:
Marco van der Wel

Ambtenaar
Leo den Uil
Leo.den.uil@arnhem.nl
026-3774309

Raadsadviseur
Willem Lammers
willem.lammers@arnhem.nl
+31631107951

Moties en Toezeggingen

Niet van toepassing

RAADSVOORSTEL

Aan de gemeenteraad

Zaaknummer 4176007

Onderwerp: Toestemming voor wijziging Gemeenschappelijke Regeling Omgevingsdienst Regio Arnhem

Kernboodschap

De Gemeenschappelijke Regeling Omgevingsdienst Regio Arnhem (ODRA) moet worden aangepast. Deels betreft dit technische aanpassingen op de nieuwe Omgevingswet. Deels betreft het wijzigingen die volgen op de aanpassing van de Wet gemeenschappelijke regelingen. Besluitvorming vindt plaats in twee rondes. In de eerste ronde zijn zienswijzen opgehaald bij de bevoegde gezagen. In deze tweede besluitvormingsronde stelt het college de gewijzigde regeling vast, nadat de raad hiervoor toestemming heeft gegeven.

Voorstel

1. Het college toestemming te verlenen om de wijziging van de Gemeenschappelijke Regeling Omgevingsdienst Regio Arnhem vast te stellen.

Inleiding

In de Gemeenschappelijke Regeling van de Omgevingsdienst Regio Arnhem (GR ODRA) is het samenwerkingsverband vastgelegd van de 10 deelnemende gemeenten en de provincie Gelderland. De GR is opgesteld volgens de richtlijnen in de Wet gemeenschappelijke regelingen (Wgr). De Wgr is in 2022 veranderd. Ook is per 2024 de Omgevingswet in werking getreden. Beide wetswijzigingen resulteren in aanpassingen van de GR ODRA. Voor een deel zijn de wijzigingen verplicht, voor een deel kunnen hierin keuzes gemaakt worden. In de voorbereiding zijn ook de gemeenteraden actief betrokken. Op 28 februari 2024 heeft uw raad een zienswijze vastgesteld op het voorstel voor de wijziging van de GR ODRA. Het Algemeen Bestuur ODRA heeft de binnengekomen zienswijzen besproken. Dit heeft geleid tot één tekstuele wijziging van het voorstel van de nieuwe GR ODRA. Op grond van artikel 51, lid 3 van de Wet gemeenschappelijke regelingen (Wgr) kan ons college pas tot wijziging besluiten nadat wij daartoe de toestemming van uw raad hebben verkregen. Uw raad kan slechts toestemming onthouden wegens strijd met het recht of het algemeen belang.

Gemeente Arnhem

Beoogd effect

Een actuele Gemeenschappelijke Regeling ODRA die is aangepast op de Wet gemeenschappelijke regelingen en de Omgevingswet.

Argumenten

1.1 De ingediende zienswijzen hebben geleid tot tekstuele aanpassing van het voorstel.

Er is een viertal zienswijzen ingediend op het voorstel van de gewijzigde GR. Dit heeft geleid tot één aanpassing in de tekst van de regeling, over de procedure tot vaststelling van de regeling. Artikel 38 lid 2 van de regeling is aangepast. De aanpassing is een tekstuele wijziging en leidt niet tot een inhoudelijke verandering.

Kanttekeningen en risico's

1.1 Niet van toepassing.

Participatie

Gemeenteraadsleden hebben de mogelijkheid gehad om een informerende sessie over de wetswijziging bij te wonen en daarnaast is er een regionale raadsbijeenkomst georganiseerd waarin raadsleden, collegeleden en afgevaardigden van de gemeenschappelijke regeling met elkaar in gesprek gingen over de te maken keuzes. Vervolgens heeft ODRA samen met een juridische afvaardiging van gemeenten en provincie een juridische vertaalslag gemaakt van de voorkeuren van de gemeenteraden en Provinciale Staten naar de bepalingen in de regeling.

Financiën

Het voorstel heeft geen financiële consequenties.

Uitvoering

Het vaststellen van de gewijzigde GR gebeurt in twee rondes. In de eerste ronde zijn de zienswijzen van raden en Staten verzameld. Het Algemeen Bestuur van ODRA reageert op de ingediende zienswijzen en past eventueel de GR hierop aan. Raden en Staten moeten vervolgens toestemming geven voor het wijzigen van de GR. Deze toestemming mag alleen worden geweigerd wegens strijd met het recht of het algemeen belang. Tot slot is het aan de colleges van B&W en GS om de GR vast te stellen en te publiceren.

Communicatie

Niet van toepassing.

Bijlagen

Stukken voor gemeenteraad

- Tekst GR
- Toelichting GR
- Informatieprotocol
- Was wordt lijst
- Wijzigingsbesluit

RAADSVOORSTEL

Besluit van	
Zaaknummer	4176007

DE RAAD VAN DE GEMEENTE ARNHEM;

gelezen het voorstel van burgemeester en wethouders van 14 mei 2024, nummer 4176007;

gelet op artikel 51, lid 3 van de Wet gemeenschappelijke regelingen;

besluit:

1. Het college toestemming te verlenen om de wijziging van de Gemeenschappelijke Regeling Omgevingsdienst Regio Arnhem vast te stellen

De griffier, De voorzitter,

GEMEENTE Arnhem

Gemeenschappelijke regeling Omgevingsdienst Regio Arnhem

Regeling op grond van artikel 51, eerste lid, van de Wet gemeenschappelijke regelingen

De colleges van burgemeester en wethouders van de gemeenten Arnhem, Doesburg, Duiven, Lingewaard, Overbetuwe, Renkum, Rheden, Rozendaal, Westervoort en Zevenaar en het college van Gedeputeerde Staten van de provincie Gelderland, hierna te noemen de deelnemers, ieder voor zover het hun bevoegdheden betreft;

Overwegingen:

De deelnemers bevoegdheden uitoefenen op grond van onder andere de Omgevingswet, waaronder bevoegdheden tot het beslissen op aanvragen om omgevingsvergunningen, het houden van toezicht en het beslissen over bestuursrechtelijke handhaving van wettelijke voorschriften.

De Gemeenschappelijke regeling Omgevingsdienst Regio Arnhem is in werking getreden op 14 november 2012.

De gemeenteraden en Provinciale Staten van de deelnemers hebben toestemming verleend als bedoeld in artikel 51, vierde lid, van de Wet gemeenschappelijke regelingen;

De Gemeenschappelijke regeling Omgevingsdienst Regio Arnhem wordt gewijzigd in 2024 door de wijziging van de Wet gemeenschappelijke regelingen in verband met de vergroting van de democratische legitimatie van gemeenschappelijke regelingen:

De Gemeenschappelijke regeling Omgevingsdienst Regio Arnhem voert sinds 2019 de handhaving voor complexe bedrijven namens het bevoegd gezag Provinciale Staten programmatisch uit.

De Omgevingswet is op 1 januari 2024 in werking getreden die onder andere de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht heeft vervangen.

Gelet op:
Het bepaalde in de Wet gemeenschappelijke regelingen, de Provinciewet en de Gemeentewet;

Besluiten:
De Gemeenschappelijke regeling Omgevingsdienst Regio Arnhem te wijzigen;

Hoofdstuk 1. Algemene bepalingen

Artikel 1. Begripsomschrijvingen
1. In deze regeling wordt verstaan onder:
a. actualisatie van de begroting: hiervan is sprake als het Algemeen Bestuur de begroting van het openbaar lichaam wijzigt zonder gevolgen voor de bijdrage per deelnemer. Er mag wel sprake zijn van aanpassingen in de programma's of andere aanpassingen mits er geen sprake is van nieuwe uitgangspunten die nog niet eerder onder de aandacht zijn gebracht van gemeenteraden en Provinciale Staten;
b. basistaken: taken als bedoeld in artikel 13.12 van het Omgevingsbesluit;
c. bovenregionale taken: taken die ten behoeve van de deelnemers en van deelnemers aan andere omgevingsdiensten worden verricht, niet zijnde complexe taken;
d. burgemeester en wethouders: de colleges van burgemeester en wethouders van de deelnemende gemeenten;
e. complexe taken: basistaken ten aanzien van complexe activiteiten zijnde:

- vergunningplichtige milieubelastende activiteiten die zijn of worden ingedeeld in milieucategorie 4.2 en hoger als bedoeld in de VNG-uitgave Bedrijven en milieuzonering, editie 2009; of
- milieubelastende activiteiten waarop de Richtlijn industriële emissies van toepassing is;
- overige milieubelastende activiteiten die vallen onder provinciaal bevoegd gezag;

f. deelnemers: de bestuursorganen die deze regeling hebben vastgesteld;
g. directeur: directeur van het openbaar lichaam;
h. Gedeputeerde Staten: Gedeputeerde Staten van Gelderland;
i. gemeenteraden: de raden van de deelnemende gemeenten;
j. de minister: minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties
k. openbaar lichaam: het openbaar lichaam Omgevingsdienst Regio Arnhem;
l. Provinciale Staten: Provinciale Staten van Gelderland;
m. regeling: de gemeenschappelijke regeling Omgevingsdienst Regio Arnhem;
n. Wet: Wet gemeenschappelijke regelingen;
o. wijziging van de begroting: er is sprake van een wijziging van de begroting op het moment dat het Algemeen Bestuur wijzigingen doorvoert waardoor de bijdrage van de deelnemers wijzigt. Het moet gaan om items die niet eerder aan de orde zijn geweest in de begroting en om die reden ook nog niet onder de aandacht zijn gebracht bij de gemeenteraden en Provinciale Staten.

2. Onder openbaar lichaam worden tevens de organen en de medewerkers van het openbaar lichaam verstaan.
3. Onder deelnemers worden tevens begrepen de rechtspersonen waarvan deelnemers bestuursorgaan zijn.
4. Uitgezonderd van de complexe taken zijn de volgende vergunningplichtige milieubelastende activiteiten die zijn of worden ingedeeld in milieucategorie 4.2 en hoger als bedoeld in de VNG-uitgave Bedrijven en milieuzonering, editie 2009:

- het exploiteren van een ippc-installatie voor het houden van pluimvee of varkens als bedoeld in de Richtlijn industriële emissies categorie 6.6;
- activiteiten ten behoeve van cultuur, sport en recreatie (SBI 9321, 931.1 t/m 931.10, 931.B t/m 931.D en 93299);
- het exploiteren van een rangeerterrein (SBI 491, 492.2);
- activiteiten ten behoeve van trafostations (SBI 35.C4 en 35.C5) en de schakelstations van het 380 KV hoogspanningsnet;
- agrarische activiteiten waarbij mest wordt verwerkt als nevenactiviteit, waarbij die mest uitsluitend afkomstig is uit de eigen activiteiten;
- activiteiten met een helikopterstandplaats als nevenactiviteit (SBI 5223.B);
- activiteiten met betrekking tot betonmortel en -waren (SBI 23611, 2363, 2364, 2365 en 2369), voor zover er geen sprake is van een ippc-installatie;
- activiteiten met betrekking tot rioolwaterzuiveringen (SBI 3700), voor zover er geen sprake is van een ippc-installatie

Artikel 2. Belang

De regeling is ingesteld ter gemeenschappelijke behartiging van de belangen van de deelnemers ter zake van vergunningverlening, toezicht, handhaving en advisering in het kader van het omgevingsrecht. Onder de belangen van de deelnemers wordt tevens begrepen het belang van een goede samenwerking tussen de omgevingsdiensten in Gelderland.

Artikel 3. Openbaar lichaam

1. Er is een openbaar lichaam, genaamd Omgevingsdienst Regio Arnhem, afgekort ODRA.
2. Het openbaar lichaam is statutair gevestigd in Arnhem. De statutaire vestigingsplaats is niet per definitie de feitelijke vestigingsplaats.
3. Het bestuur van het openbaar lichaam bestaat uit een algemeen bestuur, een dagelijks bestuur en een voorzitter.

Hoofdstuk 2. Taken, bevoegdheden en bijdragen

Artikel 4. Basistaken

1. Ter behartiging van het belang genoemd in artikel 2 brengen de deelnemers de uitvoering van de basistaken onder bij het openbaar lichaam, met dien verstande dat provincie Gelderland de uitvoering van de taken bedoeld in artikel 13.12, eerste lid, onder a, b en c van het Omgevingsbesluit onderbrengt bij de Omgevingsdienst Regio Nijmegen.
2. Tot de basistaken kunnen behoren coördinerende, adviserende en ondersteunende taken ten behoeve van de basistaken.
3. Over het uitvoeren van de basistaken worden afzonderlijke overeenkomsten gesloten tussen een deelnemer en het openbaar lichaam.

Artikel 5. Overige taken in het omgevingsrecht
1. Ter behartiging van het belang genoemd in artikel 2 kunnen de deelnemers de uitvoering van overige taken in het omgevingsrecht onderbrengen bij het openbaar lichaam.
2. Overige taken zijn in ieder geval de Omgevingswet-taken voor zover niet behorend tot de in artikel 4 genoemde basistaken, taken betreffende de Huisvestingswet, de Leegstandswet, de Algemene Plaatselijke Verordening dan wel de daarvoor in de plaats getreden regelgeving.
3. Tot de taken bedoeld in de eerste twee leden kunnen in ieder geval behoren coördinerende, adviserende en ondersteunende taken in verband met die taken.
4. Het besluit van een deelnemer tot deelname aan de regeling bevat een opgave van de taken bedoeld in het eerste lid.
5. Over het uitvoeren van de taken bedoeld in het eerste lid worden afzonderlijke overeenkomsten gesloten tussen een deelnemer en het openbaar lichaam.

Artikel 6. Incidentele taken
1. Op verzoek van een deelnemer kan het openbaar lichaam incidentele taken op het gebied van het omgevingsrecht uitvoeren.
2. Over de uitvoering van de incidentele taken worden afzonderlijke opdrachten verstrekt door de deelnemer aan het openbaar lichaam.

Artikel 7. Bovenregionale taken en complexe taken
1. Het openbaar lichaam is gehouden bovenregionale taken en complexe taken die niet kunnen worden uitgevoerd door het openbaar lichaam in overeenstemming met de VTH Kwaliteitscriteria, versie 2.2 dan wel de daarvoor in de plaats getreden nieuwe versie of andere wet- en regelgeving, te laten uitvoeren door andere omgevingsdiensten Gelderland die de taken aan zich hebben getrokken.
2. Het openbaar lichaam is gehouden bovenregionale taken en complexe taken die het openbaar lichaam aan zich heeft getrokken, uit te voeren voor andere omgevingsdiensten in Gelderland.
3. De taken worden uitgevoerd tegen vergoeding van de tussen de Gelderse omgevingsdiensten overeengekomen kosten.
4. Over de uitvoering van bovenregionale en complexe taken kunnen overeenkomsten worden gesloten tussen het openbaar lichaam en andere omgevingsdiensten in Gelderland.
5. Over de uitvoering van complexe taken en bovenregionale taken kunnen daarvoor in het bijzonder aangewezen gevallen samenwerkingsovereenkomsten worden gesloten tussen een omgevingsdienst en andere publiekrechtelijke rechtspersonen.

Artikel 8. Bevoegdheden
1. De deelnemers dragen geen publiekrechtelijke bevoegdheden over aan het openbaar lichaam.
2. De deelnemers beslissen ieder afzonderlijk over de verlening van mandaat, volmacht en machtiging aan het openbaar lichaam, waarbij zoveel mogelijk uniformiteit wordt nagestreefd.

Artikel 9. Beperking privaatrechtelijke bevoegdheden
Het openbaar lichaam is behoudens instemming van de deelnemers niet bevoegd tot:
a. het vestigen van opstal-, pand- en hypotheekrechten;
b. het afgeven van garanties of andere waarborgen;
c. het in erfpacht aannemen of uitgeven van roerende of onroerende zaken;
d. het in eigendom aannemen of uitgeven van onroerende zaken;
e. commerciële dienstverlening aan private partijen.

Artikel 10 Bijdragen

1. Het algemeen bestuur stelt tegelijk met de begroting de producten en diensten catalogus (afgekort: pdc) voor dat jaar vast inclusief de tarieven betreffende dat jaar.
2. In de begroting staat een overzicht met de begrote bijdrage voor elke deelnemer, gebaseerd op het concept werkprogramma waarin het aantal af te nemen producten en diensten en tarieven voor dat betreffende jaar staan opgenomen.
3. De deelnemers betalen bij wijze van voorschot jaarlijks vóór 16 januari, vóór 16 april, vóór 16 juli en vóór 16 oktober telkens een kwart van de in lid 2 bedoelde bijdrage. Jaarlijks, in januari na afloop van het betreffende jaar, worden de voorschotten afgerekend op basis van de werkelijk afgenomen producten en diensten.
4. Betaling van taken die aanvullend op de begroting worden overeengekomen tussen het openbaar lichaam en een deelnemer geschiedt naar algemeen gehanteerde betaaltermijnen van dertig dagen na factuur.
5. Deelnemers dragen er zorg voor dat het openbaar lichaam te allen tijde over voldoende liquide middelen beschikt om aan al haar verplichtingen jegens derden te kunnen voldoen. Inhoudende dat de deelnemers gezamenlijk garant staan voor de juiste betaling van investeringen en de daaruit voortvloeiende rente, aflossing, boeten en kosten.

Hoofdstuk 3. Algemeen Bestuur

Artikel 11. Samenstelling en stemverhouding

1. Het Algemeen Bestuur bestaat uit 11 personen, waaronder de voorzitter.
2. Elke deelnemer wijst uit zijn midden een lid van het Algemeen Bestuur aan.
3. Elke deelnemer wijst uit zijn midden een plaatsvervangend lid van het Algemeen Bestuur aan.
4. Het aantal stemmen van een deelnemer is gerelateerd aan diens bijdrage in de begroting van de omgevingsdienst voor de taken genoemd in artikel 4 en 5 van de regeling.

Bijdrage in euro's:	Aantal stemmen:
>5 miljoen	22
2 tot 5 miljoen	16
1 tot 2 miljoen	12
0,5 tot 1 miljoen	8
< 0,5 miljoen	3

5. Het aantal stemmen per deelnemer wordt jaarlijks vastgesteld in de vergadering waarin ook de begroting voor het navolgende jaar definitief wordt vastgesteld. De stemverhouding gaat in, op 1 januari van het nieuwe begrotingsjaar voor het eerst op 1 januari 2024. Bij grote wijzigingen in de bijdragen van deelnemers kan eerder tot herziening worden besloten door het Algemeen Bestuur.
6. Besluiten worden genomen met minimaal de helft van de stemmen plus 1, uitgebracht door minimaal 5 leden van het Algemeen Bestuur, tenzij de wet of de regeling anders bepalen.

Artikel 12. Aanwijzing, schorsing en ontslag leden Algemeen Bestuur

1. Als tussentijds een vacature in het Algemeen Bestuur ontstaat, wijst de deelnemer in zijn eerstvolgende vergadering of ten spoedigste daarna een nieuw lid aan.
2. Een lid van het Algemeen Bestuur kan door de deelnemer die hem heeft aangewezen ontslag worden verleend of worden geschorst als dit lid het vertrouwen van die deelnemer niet meer bezit. Het ontslag gaat onmiddellijk in.
3. Van elke aanwijzing, schorsing of ontslag geeft de deelnemer die het aangaat terstond kennis aan de voorzitter.
4. Een lid van het Algemeen Bestuur kan ontslag nemen. Hij stelt de voorzitter en de deelnemer die hem heeft aangewezen hiervan tijdig op de hoogte. Het ontslag gaat in zodra in opvolging is voorzien.
5. Het lidmaatschap van het Algemeen Bestuur eindigt van rechtswege zodra het lid geen lid meer is van de deelnemer die hem heeft aangewezen of zodra de deelnemer die hem heeft aangewezen uittreedt.

6. Het eerste tot en met het vijfde lid zijn van overeenkomstige toepassing op plaatsvervangende leden.

Artikel 13. Werkwijze

1. Het Algemeen Bestuur vergadert zo dikwijls als de voorzitter dat nodig oordeelt of twee leden van het Algemeen Bestuur daarom verzoeken, alsmede indien het Dagelijks Bestuur daarom verzoekt, doch ten minste twee maal per jaar.
2. In de vergadering van het Algemeen Bestuur kan slechts worden beraadslaagd en besloten als ten minste de helft van de leden aanwezig is.
3. Indien het vereiste aantal leden niet aanwezig is, schrijft de voorzitter een nieuwe vergadering uit waarop het tweede lid en artikel 11, vijfde lid, niet van toepassing zijn. Tussen de twee vergaderingen zit minimaal een werkdag.
4. In een vergadering als bedoeld in het derde lid is artikel 11, vijfde lid, van toepassing op besluiten over andere aangelegenheden dan die waarvoor de oorspronkelijke vergadering was belegd.
5. Het Algemeen Bestuur stelt een reglement van orde vast voor zijn vergaderingen en andere werkzaamheden.

Artikel 14. Bevoegdheden

1. Het Algemeen Bestuur stelt de begroting en de jaarrekening vast.
2. Het Algemeen Bestuur kan besluiten tot oprichting van en deelneming in rechtspersonen met inachtneming van het bepaalde in artikel 55a van de Wet.
3. Besluiten van het Algemeen Bestuur worden voor zienswijze aan de gemeenteraden en Provinciale Staten van de deelnemers voorgelegd als het Algemeen Bestuur dit nodig acht, tenzij wet of regeling anders voorschrijft.
4. Ingezetenen van de deelnemende provincies en gemeenten en belanghebbenden worden bij de voorbereiding, uitvoering en evaluatie van beleid betrokken op een bij de deelnemende provincie en gemeenten gebruikelijke wijze. In dat geval is afdeling 3.4. van de Algemene wet bestuursrecht, niet meer van toepassing op de participatie.
Het Algemeen Bestuur kan een andere procedure op de participatie voorschijven.
5. Het Algemeen Bestuur kan bevoegdheden overdragen aan het Dagelijks Bestuur met uitzondering van de bevoegdheden tot het vaststellen van de begroting en wijziging en actualisatie daarvan, de vaststelling van de jaarrekening en het besluit tot oprichting van en deelneming in rechtspersonen.
6. Het Algemeen Bestuur kan instructies geven voor de werkwijze van het Dagelijks Bestuur.
7. Het Algemeen Bestuur beslist over alle andere aangelegenheden waarvoor de bevoegdheid niet op grond van de Wet of deze regeling aan het Dagelijks Bestuur of aan de voorzitter toekomt.

Hoofdstuk 4. Dagelijks Bestuur

Artikel 15. Samenstelling en stemverhouding

1. Het Dagelijks Bestuur bestaat naast de voorzitter uit vier andere leden.
2. De aanwijzing van de leden van het Dagelijks Bestuur geschiedt op basis van gezamenlijke voordrachten uit de leden van het Algemeen Bestuur die zijn aangewezen door:
   - burgemeester en wethouders van Duiven, Westervoort en Zevenaar;
   - burgemeester en wethouders van Doesburg, Renkum, Rheden en Rozendaal;
   - burgemeester en wethouders van Lingewaard en Overbetuwe;
   - burgemeester en wethouders van Arnhem;
   - Gedeputeerde Staten.
3. In afwijking van het tweede lid doet de deelnemer of de groep van deelnemers als bedoeld in het tweede lid waaruit de voorzitter afkomstig is geen voordracht.
4. De leden van het Dagelijks Bestuur hebben ieder een stem. Ingeval van het staken van de uitgebrachte stemmen is de stem van de voorzitter beslissend.

Artikel 16. Aanwijzing, schorsing en ontslag leden Dagelijks Bestuur

1. Het Algemeen Bestuur wijst in beginsel uit zijn midden de andere leden van het Dagelijks Bestuur als bedoeld in artikel 15, eerste lid, aan. De aard van deze regeling geeft in voorkomende gevallen ook aanleiding tot het aanwijzen van leden buiten de kring van het Algemeen bestuur.
2. Het lidmaatschap van het Dagelijks Bestuur eindigt zodra het lidmaatschap van het Algemeen Bestuur eindigt of wanneer een ontslag uit het Dagelijks Bestuur ingaat.
3. Als tussentijds een vacature in het Dagelijks Bestuur ontstaat, wijst het Algemeen Bestuur in zijn eerstvolgende vergadering of ten spoedigste daarna een nieuw lid aan.
4. Een lid van het Dagelijks Bestuur, niet zijnde de voorzitter, kan te allen tijde ontslag nemen. Hij doet daarvan schriftelijk mededeling aan het Algemeen Bestuur. Het ontslag gaat in zodra in opvolging is voorzien.
5. Het Algemeen Bestuur kan een lid van het Dagelijks Bestuur, niet zijnde de voorzitter, ontslag verlenen of schorsen als dat lid het vertrouwen van het Algemeen Bestuur niet meer bezit. Het ontslag gaat onmiddellijk in.

Artikel 17. Werkwijze

1. Het Dagelijks Bestuur vergadert zo dikwijls als de voorzitter dit nodig oordeelt of een lid van het Dagelijks Bestuur hierom verzoekt.
2. Het Dagelijks Bestuur stelt een reglement van orde vast voor zijn vergaderingen.
3. In de vergadering van het Dagelijks Bestuur kan slechts worden beraadslaagd en besloten als meer dan de helft van de leden aanwezig is.
4. Indien het vereiste aantal leden niet aanwezig is, schrijft de voorzitter een nieuwe vergadering uit waarop het derde lid niet van toepassing is. Tussen de twee vergaderingen zit minimaal een werkdag.
5. In een vergadering als bedoeld in het derde lid kan alleen worden beraadslaagd en besloten over andere aangelegenheden dan die waarvoor de oorspronkelijke vergadering was belegd indien meer dan de helft van het totaal aantal leden aanwezig is.
6. De vergaderingen van het Dagelijks Bestuur zijn niet openbaar, tenzij de vigerende wet- en regelgeving openbaarmaking verplicht stelt.

Artikel 18. Bevoegdheden

1. Het dagelijks bestuur is belast met en bevoegd tot het voeren van het dagelijks bestuur, waaronder in ieder geval wordt verstaan:
   a. het voorbereiden van al hetgeen aan het algemeen bestuur ter beraadslaging en besluitvorming wordt voorgelegd;
   b. het uitvoeren van de besluiten van het algemeen bestuur;
   c. het voorstaan van de belangen van de regeling en het openbaar lichaam bij andere overheden, instellingen en diensten waarmee, of personen met wie contact met het dagelijks bestuur van belang is;
   d. het beheer van activa en passiva van het openbaar lichaam;

e. het nemen van alle conservatoire maatregelen, zowel in als buiten rechte, en het doen van alles wat nodig is ter voorkoming van verjaring en verlies van recht en bezit;

2. Het dagelijks bestuur bepaalt de wijze waarop de directeur bij verhindering of ontstentenis wordt vervangen.
3. Het dagelijks bestuur stelt voor de directeur een instructie vast die ten minste de taken van de directeuren de aansturing van het personeel betreft.
4. Het dagelijks bestuur is belast met het aangaan van arbeidsovereenkomst naar burgerlijk recht, het ontslaan en schorsen van het personeel, waaronder begrepen de directeur.
5. De arbeidsvoorwaardenregelingen voor de directeur alsmede het overige personeel van het openbaar lichaam worden door het dagelijks bestuur vastgesteld.
6. Het dagelijks bestuur is bevoegd tot het aangaan van privaatrechtelijke overeenkomsten met uitzondering van privaatrechtelijke handelingen als bedoeld in artikel 55a van de Wet en artikel 9 van de regeling.
7. Het dagelijks bestuur is bevoegd tot het voeren van rechtsgedingen namens de regeling, tenzij het algemeen bestuur in bepaalde gevallen anders beslist.
8. Besluiten van het Dagelijks Bestuur worden voor zienswijze aan de gemeenteraden en Provinciale Staten van de deelnemers voorgelegd als het Dagelijks Bestuur dit nodig acht, tenzij wet of regeling anders voorschrijft.

Hoofdstuk 5. Voorzitter

Artikel 19. Voorzitter

1. Het Algemeen Bestuur wijst uit zijn midden de voorzitter aan.
2. Het Algemeen Bestuur wijst uit zijn midden een plaatsvervangend voorzitter aan die de voorzitter vervangt bij diens verhindering of ontstentenis.
3. Op voordracht van ten minste drie leden kan het Algemeen Bestuur de voorzitter uit zijn functie als voorzitter zetten.
4. De voorzitter kan te allen tijde ontslag nemen. Hij doet daarvan schriftelijk mededeling aan het Algemeen Bestuur. Het ontslag gaat in zodra in opvolging is voorzien.
5. Als tussentijds de functie van de voorzitter vacant wordt, wijst het Algemeen Bestuur in zijn eerstvolgende vergadering of ten spoedigste daarna de nieuwe voorzitter aan.
6. De voorzitter is lid van het Algemeen Bestuur en het Dagelijks Bestuur.

Artikel 20. Bevoegdheden

1. De voorzitter is belast met de leiding van de vergaderingen van het Algemeen Bestuur en het Dagelijks Bestuur.
2. De voorzitter en de secretaris ondertekenen gezamenlijk de stukken die van het Algemeen Bestuur en het Dagelijks Bestuur uitgaan.
3. De voorzitter vertegenwoordigt het openbaar lichaam in en buiten rechte. De voorzitter kan de vertegenwoordiging opdragen aan een door hem aan te wijzen gemachtigde.
4. Besluiten van de voorzitter worden voor zienswijze aan de gemeenteraden en Provinciale Staten van de deelnemers voorgelegd als de voorzitter dit nodig acht, tenzij wet of regeling anders voorschrijft.

Artikel 21 Vervallen

Hoofdstuk 6. Informatie en verantwoording

Artikel 22. Dagelijks Bestuur en voorzitter ten opzichte van het Algemeen Bestuur

1. De leden van het Dagelijks Bestuur zijn tezamen en ieder afzonderlijk aan het Algemeen Bestuur verantwoording verschuldigd voor het door hen gevoerde bestuur.
2. Zij geven gevraagd en ongevraagd aan het Algemeen Bestuur digitaal alle inlichtingen die voor een juiste beoordeling van het door het Dagelijks Bestuur te voeren en gevoerde bestuur nodig is.
3. Zij geven tezamen en ieder afzonderlijk inlichtingen aan het Algemeen Bestuur wanneer dit bestuur of een of meer leden daarvan hierom verzoekt.

Artikel 23. Algemeen en Dagelijks Bestuur ten opzichte van de gemeenteraden en Provinciale Staten

1. Het Algemeen Bestuur, het Dagelijks Bestuur en de voorzitter geven aan de gemeenteraden en Provinciale Staten gevraagd en ongevraagd digitaal alle en dezelfde inlichtingen die voor een juiste beoordeling van het door het bestuur gevoerde en te voeren beleid nodig is.
2. Het Algemeen Bestuur, het Dagelijks Bestuur en de voorzitter verstrekken aan de gemeenteraden en Provinciale Staten digitaal alle en dezelfde inlichtingen waarom is gevraagd door een of meer leden van die gemeenteraden of Provinciale Staten.
3. Een lid van het Algemeen Bestuur geeft digitaal alle inlichtingen waarom is gevraagd door een of meer leden van de gemeenteraad van de deelnemer die hem heeft aangewezen, respectievelijk een of meer leden van Provinciale Staten in het geval het lid is aangewezen door Gedeputeerde Staten. Hij is bovendien aan de gemeenteraad of Provinciale Staten verantwoording verschuldigd voor het door hem gevoerde bestuur.
4. Het Algemeen Bestuur, het Dagelijks Bestuur en de voorzitter stellen, ieder voor zover bevoegd, in gezamenlijkheid een informatieprotocol vast omtrent de in de vorige leden genoemde te verstrekken informatie.

Artikel 24. Leden Algemeen Bestuur ten opzichte van deelnemers

1. Een lid van het Algemeen Bestuur verschaft de deelnemer die hem als lid heeft aangewezen digitaal alle inlichtingen die door die deelnemer of door een of meer leden van die deelnemer zijn gevraagd.
2. Alvorens de gevraagde inlichtingen zoals bedoeld in het eerste lid te verstrekken, kan het lid zich daarover laten adviseren door het Dagelijks Bestuur.
3. Een lid van het Algemeen Bestuur is de deelnemer die hem als lid heeft aangewezen verantwoording verschuldigd voor het door hem in het Algemeen Bestuur gevoerde beleid. Op de in het reglement van orde voor de vergaderingen van die deelnemer aangegeven wijze.

Hoofdstuk 7. Directeur

Artikel 25. Directeur

1. De directeur is hoofd van de ambtelijke organisatie.
2. De directeur is ambtelijk secretaris van het Algemeen Bestuur en het Dagelijks Bestuur. De directeur staat het Algemeen Bestuur, het Dagelijks Bestuur en de voorzitter bij de uitoefening van hun taak terzijde.
3. De directeur is tijdens de vergadering van het Algemeen Bestuur en het Dagelijks Bestuur aanwezig.
4. De directeur ondertekent als ambtelijk secretaris mede de stukken die van het Algemeen Bestuur en het Dagelijks Bestuur uitgaan.

Hoofdstuk 7A Samenwerking Omgevingsdiensten

Artikel 26 Samenwerking Omgevingsdiensten

1. De voorzitter heeft regelmatig overleg met de voorzitters van de besturen van de andere omgevingsdiensten in Gelderland.
2. De directeur heeft regelmatig overleg met de directeuren van de andere omgevingsdiensten in Gelderland.
3. De overleggen hebben als doel het bevorderen van een goede samenwerking tussen de diensten.

Hoofdstuk 8. Gemeenschappelijke adviescommissie

Artikel 27. Gemeenschappelijke adviescommissie

Het Algemeen Bestuur stelt, als de gemeenteraden en Provinciale Staten dit overeenkomstig artikel 24a van de wet gezamenlijk voorstellen, een gemeenschappelijke adviescommissie als bedoeld in artikel 24a van de wet in.

Artikel 27a Werkwijze

Het Algemeen Bestuur regelt in ieder geval de samenstelling, de bevoegdheden, de thema's, taken en werkwijze van de in dit hoofdstuk genoemde commissies en overleggen.

Hoofdstuk 9. Financiële bepalingen

Artikel 28. Begrotingsprocedure

1.Het Dagelijks Bestuur zendt twaalf weken vóór vaststelling door het Algemeen Bestuur de ontwerpbegroting vergezeld van een toelichting voor zienswijze rechtstreeks aan de gemeenteraden van de deelnemende gemeenten en aan Provinciale Staten.
2.Het Algemeen Bestuur stelt de ontwerpbegroting vast op een jaarlijks vast te stellen vergadermoment met inachtneming van de wettelijke doorlooptijden.
3. Het Dagelijks Bestuur zendt de vastgestelde begroting binnen twee weken na vaststelling en in ieder geval vóór 15 september van het jaar voorafgaande aan het jaar waarop deze ziet aan de minister.
4. In de begroting wordt het door elk van de deelnemers over het desbetreffende jaar verwachte verschuldigde bedrag opgenomen.
5. Het Dagelijks Bestuur houdt bij het opstellen van de ontwerpbegroting rekening met het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten.
6. De ontwerpbegroting wordt door het dagelijks bestuur en de deelnemers voor eenieder ter inzage gelegd en algemeen verkrijgbaar gesteld.
7. Provinciale Staten en de gemeenteraden vergaderen niet eerder dan twee weken na de openbare kennisgeving over de ontwerpbegroting. Zij kunnen bij het Dagelijks Bestuur hun zienswijze over de ontwerpbegroting naar voren brengen.
8. Het Dagelijks Bestuur reageert schriftelijk en gemotiveerd aan de gemeenteraden en Provinciale Staten op de zienswijze en welke conclusie zij daaraan verbindt, voordat het Algemeen Bestuur de begroting vaststelt.
9. Indien aanpassing van de begroting gedurende het jaar nodig is, stelt het Algemeen Bestuur vast of er sprake is van een wijziging of actualisering.
10. Een actualisatie van de begroting wordt door het Algemeen Bestuur vastgesteld en ter informatie verstuurd naar de gemeenteraden en Provinciale Staten.
11. Bij wijzigingen van de begroting wordt de procedure voor vaststelling van de begroting gevolgd.

Artikel 29. Jaarrekening

1. Het Algemeen Bestuur stelt de jaarrekening vast, als bedoeld in artikel 58 derde lid van de Wet, vóór 1 juli volgend op het jaar waarop deze betrekking heeft.
2. Het Dagelijks Bestuur zendt vóór 30 april van het jaar volgend op het jaar waarop de jaarrekening betrekking heeft de voorlopige jaarrekening aan de gemeenteraden van de deelnemende gemeenten en aan Provinciale Staten.
3. Het Dagelijks Bestuur zendt de vastgestelde jaarrekening binnen twee weken na de vaststelling doch in ieder geval vóór 15 juli aan de minister.
4. Vaststelling van de jaarrekening strekt het dagelijks bestuur tot decharge, behoudens later in rechte gebleken valsheid in geschrifte of andere onregelmatigheden.
5. In de jaarrekening wordt het door elk van de deelnemers over het desbetreffende jaar werkelijk verschuldigde bedrag opgenomen.
6. Verrekening van het verschil tussen de begrote bijdrage, als bedoeld in artikel 10 van deze regeling, en het werkelijk verschuldigde bedrag volgens de jaarrekening gebeurt zo spoedig mogelijk na vaststelling van de jaarrekening.

Artikel 30. Verdeling saldo

1. Het maximum van het totaal aan (bestemmings)reserves wordt bepaald door de weerstandscapaciteit. De weerstandscapaciteit moet minimaal 0,8 % zijn. De weerstandscapaciteit is de ratio tussen de optelsom van de reserves en de post onvoorzien in de begroting, gedeeld door het totaal aan operationele gekwantificeerde risico's voor de reguliere bedrijfsvoering.
2. De weerstandscapaciteit wordt jaarlijks vastgesteld in de begroting en in de jaarrekening.
3. Batige saldi worden toegevoegd aan het eigen vermogen tot aan de grens van de weerstandscapaciteit. Indien het batig saldo de grens overschrijdt beslist het Algemeen bestuur of:
a. het batig saldo wordt toegevoegd aan de algemene reserve, of
b. een bestemmingsreserve wordt ingesteld voor specifieke doeleinden, of
c. het batig saldo wordt uitgekeerd naar rato van de stemverhouding, of

d. een combinatie van de genoemde mogelijkheden.
4. Als er sprake is van een nadelig saldo, beslist het Algemeen bestuur of:
a. dit geheel of gedeeltelijk ten laste van bestaande reserves zal worden gebracht; of
b. dit geheel of gedeeltelijk ten laste van de deelnemers zal worden gebracht naar rato van hun stemverhouding.
5. Het besluit, zoals bedoeld in het vierde lid, sub b, van dit artikel, behoeft twee derde van het totaal aantal stemmen.

Hoofdstuk 10. Archief

Artikel 31. Zorg en beheer archief
1. Het dagelijks bestuur is belast met de zorg voor de archiefbescheiden van de organen van het openbaar lichaam overeenkomstig een door het algemeen bestuur, vast te stellen regeling. De zorg voor de archiefbescheiden die ontstaan uit hoofde van de door de deelnemende overheidsorganisaties gemandateerde taken berust bij deze overheden.
2. De aan de uitvoering van het eerste lid verbonden kosten komen ten laste van het openbaar lichaam.
3. Voor de bewaring van de over te brengen archiefbescheiden wijst het algemeen bestuur een archiefbewaarplaats aan en voor het beheer daarvan een archivaris.
4. De archivaris van het in het vorige lid aangewezen archiefbewaarplaats oefent overeenkomstig de regeling als bedoeld in het eerste lid toezicht uit op het beheer van de archiefbescheiden van het openbaar lichaam, voor zover deze archiefbescheiden niet zijn overgebracht naar een archiefbewaarplaats.
5. Met het toezicht op het beheer van de archiefbescheiden die ontstaan uit hoofde van de door de deelnemers gemandateerde taken is belast de archivaris van de desbetreffende deelnemer.
6. Bij opheffing van de gemeenschappelijke regeling wordt ten aanzien van de archiefbescheiden een voorziening getroffen zoals in de wet bepaald.

Hoofdstuk 11. Toetreding, uittreding, wijziging en opheffing

Artikel 32. Toetreding
1. De deelnemers zijn bevoegd te beslissen over toetreding van nieuwe deelnemers tot de regeling.
2. De deelnemers regelen de voorwaarden voor toetreding.

Artikel 33. Uittreding
1. Een deelnemer kan uittreden uit de regeling na een daartoe strekkend besluit van de deelnemer.
2. Voor uittreding geldt een opzeggingstermijn van anderhalf jaar voorafgaand aan de datum waarop de uittreding plaatsvindt. Uittreding is slechts mogelijk met ingang van 1 januari van het eerstvolgende kalenderjaar na de genoemde opzeggingstermijn.
3. Het algemeen bestuur inventariseert binnen zes maanden na de opzegging de gevolgen van uittreding na overleg met de deelnemers in een uittredingsplan waartoe in ieder geval behoren:
a. de gevolgen voor het personeel zoals de toewijzing, terugname of overname van medewerkers;
b. de financiële gevolgen, waaronder de betaling ineens of de afbouw van de bijdrage;
c. de juridische en organisatorische consequenties en de kosten daarvan die direct het gevolg zijn van de uittreding.
4. Bij de bepaling van de financiële gevolgen worden zowel variabele, vaste kosten alsmede het aan de uittredende deelnemer toe te rekenen aandeel in reserves en voorzieningen in aanmerking genomen.
Bij de bepaling van de vergoeding voor vaste kosten wordt een termijn van vijf jaar vanaf datum uittreding in acht genomen
5. De raming en berekening van de kosten voor uittreding worden gebaseerd op de feiten en omstandigheden die gelden op het moment van de daadwerkelijke uittreding.
Beleidswijzigingen, wijziging van economische omstandigheden en wijziging van inzichten die

zich voordoen of opkomen na het moment van de daadwerkelijke uittreding kunnen niet worden betrokken bij de bepaling van de hoogte van de uittreedsom.
6. Het openbaar lichaam is gehouden redelijkerwijs al het mogelijke te doen om (direct nadat de opzegbrief is ontvangen) de uittredingskosten zo laag mogelijk te houden. Het voorgaande behoeft niet te leiden tot wijziging van overeenkomsten met en verplichtingen jegens derden die zijn aangegaan respectievelijk bepaald voorafgaand aan het tijdstip van ontvangst door het algemeen bestuur van het besluit tot uittreding van de deelnemer.
7. Het algemeen bestuur wijst de onafhankelijke externe deskundige aan op basis van een gezamenlijke voordracht van de uittredende deelnemer en het dagelijks bestuur. De kosten voor het inschakelen van een onafhankelijke externe deskundige komen voor rekening van de uittredende deelnemer.
8. De onafhankelijke externe deskundige stelt de uittreedsom vast. Het algemeen bestuur en de uittredende deelnemer komen tot een akkoord op basis van dit vastgestelde bedrag.
9. Kunnen het algemeen bestuur en de uittredende deelnemer niet tot een akkoord komen op basis van het in lid 8 vastgestelde bedrag, dan zal een andere onafhankelijke deskundige (aangewezen op de in lid 6 van dit artikel bedoelde wijze) een voor betrokkenen bindend besluit nemen.
10. De financiële gevolgen die het gevolg zijn van de uittreding worden door de uittredende deelnemer gedragen.
11. De uittredende deelnemer is verplicht tot betaling van de definitieve uittreedsom binnen een half jaar nadat de definitieve uittreedsom is vastgesteld.
12. Het Dagelijks Bestuur ziet toe op de uittreding en de vereffening van de financiële verplichtingen.

Artikel 34. Wijziging en opheffing
1. De regeling kan tussentijds worden gewijzigd of opgeheven als ten minste 9 deelnemers hiertoe besluiten.
2. Deelnemers en het Algemeen Bestuur zijn bevoegd een wijziging in de regeling aan de deelnemers in overweging te geven via een daartoe strekkend voorstel. Het Dagelijks Bestuur zendt het voorstel van het Algemeen Bestuur toe aan de deelnemers.
3. Het Dagelijks Bestuur stelt het Algemeen Bestuur in kennis van de situaties die niet als wijziging worden beschouwd.
4. Ingeval van opheffing van de regeling stelt het Algemeen Bestuur vooraf, na overleg met de deelnemers, een liquidatieplan vast waarin in ieder geval wordt aangegeven wat de gevolgen zijn die de beëindiging heeft voor het personeel en de wijze waarop het positieve of negatieve saldo van het openbaar lichaam over de deelnemers wordt verdeeld.
5. Het Dagelijks Bestuur is belast met de vereffening van de financiële verplichtingen.
6. De organen van de regeling blijven in functie totdat de liquidatie is voltooid.

Hoofdstuk 12. Klachten

Artikel 35. Klachtenregeling
Het Algemeen Bestuur stelt, met inachtneming van hoofdstuk 9, titel 9.1 van de Algemene wet bestuursrecht, een interne klachtenregeling vast.

Hoofdstuk 13. Slot- en overgangsbepalingen

Artikel 36. Evaluatie
1. Het Algemeen Bestuur draagt zorg voor de evaluatie van in ieder geval het algemeen functioneren en de werkwijze van de Omgevingsdienst Regio Arnhem.
2. De evaluatie vindt eenmaal in de vier jaar plaats en is afgerond twaalf maanden voorafgaand aan de reguliere gemeenteraadsverkiezingen.

Artikel 37. Informatievoorziening
1. Het openbaar lichaam zorgt ervoor dat de deelnemers op ieder moment kunnen beschikken over informatie met betrekking tot de in hoofdstuk 2 van deze regeling genoemde taken waarvoor zij het bevoegde bestuursorgaan zijn.

2. Ten aanzien van de taken als bedoeld in hoofdstuk 2 van deze regeling geldt dat de wijze van benadering en ontsluiting van de op die taken betrekking hebbende informatie door het openbaar lichaam is afgestemd met die van de andere regionale omgevingsdiensten in Gelderland.

Artikel 38. Inwerkingtreding

1. De regeling treedt in werking een dag nadat deze op de voorgeschreven wijze bekend is gemaakt.
2. Gedeputeerde Staten dragen zorg voor de bekendmaking van de geconsolideerde tekst in het Provinciaal blad van Gelderland.
3. Het tweede lid is van toepassing op besluiten tot wijziging, of opheffing van de regeling.

Artikel 39. Duur van de regeling

De regeling wordt aangegaan voor onbepaalde tijd.

Artikel 40.

Vervallen

Artikel 41. Citeertitel

Deze regeling kan worden aangehaald als: Gemeenschappelijke regeling Omgevingsdienst Regio Arnhem.

Toelichting op de Gemeenschappelijke Regeling Omgevingsdienst Regio Arnhem

Algemene toelichting
De Omgevingsdienst Regio Arnhem is met ingang van 1 april 2013 operationeel geworden.

De tekst van de regeling volgt het algemene stramien van de Wet gemeenschappelijke regelingen maar dan toegespitst op het specifieke belang en taak van de omgevingsdienst in deze regio.

Het ministerie van VROM heeft in 2009 aangedrongen op de vorming van omgevingsdiensten op regionale schaal en de provincie verzocht een proces te organiseren waarin dat gestalte krijgt. Naar aanleiding daarvan hebben de colleges van alle Gelderse gemeenten en het college van gedeputeerde staten van Gelderland op 3 november 2009 een intentieverklaring ondertekend waarin als uitgangspunten zijn opgenomen:

- dat de op te richten uitvoeringsdiensten (nu omgevingsdiensten genoemd) de vorm van een openbaar lichaam op grond van de Wet gemeenschappelijke regelingen krijgen;
- dat de uitvoeringsdiensten zelf geen beleidstaken uitvoeren en dat de bestuurlijke bevoegdheden door de bevoegde gezagen zelf moeten worden uitgevoerd;
- dat voor wat de omvang van het werkterrein van de uitvoeringsdiensten betreft de samenwerking wordt gebaseerd op de bestaande regionale samenwerkingsverbanden in Gelderland (de Gelderse maat).

De gemeenten in de regio Arnhem en de provincie Gelderland hebben vervolgens gezamenlijk besloten tot oprichting van een regionale uitvoeringsdienst, ODRA, die de juridische vorm heeft van een openbaar lichaam in de zin van de Wet gemeenschappelijke regelingen. Zij is daarmee rechtspersoon en kan zelfstandig rechten en verplichtingen aangaan.

ODRA is onderdeel van een stelsel van omgevingsdiensten in de provincie Gelderland, waarbij bepaalde taken op bovenregionale schaal zijn belegd. Het gaat om complexe taken en bovenregionale taken. ODRA voert in dat kader de complexe handhaving uit voor regio's die niet robuust zijn. Daarnaast voert ODRA ook de werkzaamheden van bureau milieumetingen, taken met betrekking tot vuurwerk en het toezicht op de bodemsaneringen uit. Voor het bevoegd gezag Provincie Gelderland voert ODRA toezicht en handhaving van complexe bedrijven, niet BRZO, middels een programmatische aanpak uit.

Artikelsgewijze toelichting

Artikel 1
Hier worden begrippen nader toegelicht.

Artikel 2
Ter uitvoering van artikel 10, eerste lid, van de Wet wordt hier het belang vermeld ter behartiging waarvan de regeling is getroffen. Het begrip omgevingsrecht is in deze omschrijving ruim bedoeld en omvat wet- en regelgeving omtrent de leefomgeving. Naast het milieurecht, dus ook bouwrecht, water, ruimtelijke ordeningsrecht, natuurbeschermingsrecht en dergelijke.

Om incorporatie van MRA taken mogelijk te maken is het woord "advisering" opgenomen bij het belang. Ook doet dit recht aan enkele door de provincie Gelderland ingebrachte adviestaken.

Artikel 3
In het eerste lid is met het oog op artikel 8, eerste lid, van de Wet bepaald dat een openbaar lichaam wordt ingesteld. In het tweede lid is ter uitvoering van artikel 10, derde lid, van de Wet de vestigingsplaats vastgelegd. Het betreft hier de statutaire vestigingsplaats. Die moet worden onderscheiden van de feitelijke plaats waar het openbaar lichaam zijn taken uitvoert. Die plaats kan verschillen van de statutaire vestigingsplaats. De regeling verzet zich er bovendien niet tegen dat de taken op meerdere plaatsen worden uitgeoefend. Voor alle duidelijkheid wordt in het derde lid aangegeven dat het bestuur van het openbaar lichaam bestaat uit het Algemeen Bestuur, het Dagelijks Bestuur en de voorzitter.

Artikel 4
De bestuurlijke eis van het Rijk is dat de uitvoering van ten minste de taken zoals opgenomen in het basistakenpakket worden belegd bij een omgevingsdienst. Artikel 4 komt aan die eis tegemoet door te bepalen dat de deelnemers ter behartiging van het belang genoemd in artikel 2 de uitvoering van de basistaken onderbrengen bij het openbaar lichaam. Het tweede lid bepaalt dat tot de basistaken kunnen behoren coördinerende, adviserende en ondersteunende taken in verband met de basistaken. Daarbij kan worden gedacht aan interne advisering, documentondersteuning etc. De omschrijving is zo gekozen dat een ruime categorie van werkzaamheden daaronder kan worden verstaan. Door de formulering wordt bovendien duidelijk dat er geen verplichting bestaat om dergelijke taken onder te brengen bij de omgevingsdienst. Er kunnen tussen de omgevingsdienst en een deelnemer op basis van het derde lid overeenkomsten (dienstverleningsovereenkomsten) worden gesloten. Die bevatten nadere afspraken over de uitoefening van de taken die krachtens de regeling bij de omgevingsdienst is ondergebracht. Afspraken kunnen onder meer worden gemaakt over de inhoud en de kwaliteit van de taakuitoefening.

Artikel 5
Naast de basistaken als bedoeld in artikel 4 kunnen de deelnemers de uitoefening van overige taken in het omgevingsrecht aan de omgevingsdienst overlaten. Het besluit van een deelnemer tot het treffen van de regeling bevat op het grond van het vierde lid een opgave van die taken. Ook nadien kan een deelnemer deze taken opdragen. In verband hiermee kunnen mogelijk ook de bijdrage van de deelnemers, de stemverhoudingen en andere zaken in de regeling opnieuw worden bezien.

Met het oog op de incorporatie van de MRA-taken is aangegeven wat onder overige taken wordt verstaan en door de toevoeging van de woorden 'in ieder geval' wordt voorkomen dat een onbedoelde beperkende werking uitgaat van dit artikel.

Artikel 7
Dit artikel geeft een regeling voor de complexe taken die niet robuust kunnen worden uitgevoerd, alsmede de bovenregionale taken. Die begrippen zijn omschreven in artikel 1.

Artikel 8
De Wet schrijft in artikel 10 voor dat een regeling waarbij een openbaar lichaam wordt ingesteld, aangeeft welke bevoegdheden aan het bestuur van het openbaar lichaam worden overgedragen. Het is een uitgangspunt van de deelnemers om aan de omgevingsdienst geen bevoegdheden over te dragen. Dat is vastgelegd in het eerste lid. Dat neemt niet weg dat het doelmatig kan zijn om aan (een functionaris van) de omgevingsdienst vertegenwoordigingsbevoegdheid te verlenen met betrekking tot de bevoegdheden van de deelnemers. Daarbij kan het gaan om mandaat (voor publiekrechtelijke bevoegdheden), volmacht (voor privaatrechtelijke bevoegdheden) en machtiging (voor feitelijke handelingen). In het tweede lid is bepaald dat het aan de deelnemers is om daarover te beslissen. Het gaat daarbij voor de goede orde om vertegenwoordiging, niet om het overdragen van enige bevoegdheid. Een krachtens mandaat genomen besluit, als voorbeeld, geldt immers als een besluit van de mandaatgever.

Met oog op de aan en door het bestuur opgelegde doelstellingen van verhoging van de kwaliteit en de efficiëntie is meer uniformiteit een vereiste. Om het belang hiervan te benadrukken is dit toegevoegd aan het tweede lid van dit artikel.

Artikel 9
Het openbaar lichaam is krachtens de Wet een rechtspersoon en uit dien hoofde bevoegd tot het aangaan van privaatrechtelijke rechtshandelingen. De Wet gemeenschappelijke regelingen bepaalt in artikel 55 dat bij de regeling beperkingen kunnen worden aangebracht in de bevoegdheden die het openbaar lichaam van rechtswege bezit om aan het maatschappelijk verkeer deel te nemen. Artikel 9 bevat dergelijke beperkingen.
Daarbij is ervoor gekozen om de deelnemers de mogelijkheid te geven toestemming te verlenen voor privaatrechtelijke rechtshandelingen die op grond van de regeling anders niet zijn toegestaan. Onder e is bepaald dat het openbaar lichaam niet bevoegd is voor commerciële

dienstverlening aan private partijen. De achtergrond daarvan is om te voorkomen dat de omgevingsdienst met inzet van publieke middelen marktverstorend werkt. De deelnemers zijn van opvatting dat de overheid, ook ingeval van samenwerking in een gemeenschappelijke regeling, zich daarvan zou moeten onthouden.

Artikel 10
In de begroting wordt bepaald wat elke deelnemer verschuldigd is aan ODRA betreffende dat jaar. Het vijfde lid heeft als achtergrond dat de deelnemers aan een gemeenschappelijke regeling verplicht zijn een daarbij opgericht openbaar lichaam van middelen te voorzien waardoor het de taken waartoe het is opgericht naar behoren kan vervullen. Daartoe behoren ook de financiële verplichtingen die het openbaar lichaam ter uitvoering van die taken is aangegaan. Daarnaast behoren tot de verplichte uitgaven van een openbaar lichaam evenals voor waterschappen de aflossing van schulden en renten en andere opeisbare schulden. Dat is bevestigd in de Circulaire aansprakelijkheid voor schulden van openbare lichamen op grond van de Wet (Circulaire van 8 juli 1999). Het vijfde lid geeft zodoende een algemeen geldende rechtsplicht weer voor deelnemers aan een gemeenschappelijke regeling die de positie van derden jegens de omgevingsdienst beschermt. Het vijfde lid is bovendien noodzakelijk om in voorkomend geval tegen aanvaardbare tarieven geldleningen aan te kunnen gaan. Het heeft geen betekenis voor de verdeling van de kosten tussen de deelnemers. Daarvoor geldt de verhouding van het eerste lid.

Artikel 11

Met toepassing van artikel 13 van de Wet worden de leden van het Algemeen Bestuur door en uit de deelnemende colleges (van burgemeester en wethouders, en Gedeputeerde Staten) aangewezen. Verder schrijft artikel 13 van die wet voor dat de regeling het aantal leden van het Algemeen Bestuur bepaalt dat door de deelnemers wordt aangewezen. Het eerste en het tweede lid voorzien daarin door het aantal leden van het Algemeen Bestuur te vermelden, alsmede te bepalen dat elke deelnemer een lid in het Algemeen Bestuur benoemt. De aanwijzing van plaatsvervangende leden op grond van het derde lid voorziet in de behoefte van alle deelnemers, gezien de bevoegdheden van het Algemeen Bestuur, om vertegenwoordigd te zijn in het Algemeen Bestuur als een lid verhinderd is.

De bepalingen in het vierde en vijfde lid weerspiegelen de bestuurlijke afspraken die ter zake zijn gemaakt. Er is afgesproken bij de stemverhoudingen te werken met staffels, om een evenwichtige verdeling in stemmen te bereiken. We willen dit voor het eerst op 1 januari 2024 laten ingaan op basis van de begroting 2024.

Voor de duidelijkheid en de verandering dat de aantal stemmen niet meer in de regeling staan is het belangrijk een moment te bepalen wanneer de nieuwe stemmen worden vastgesteld. De stemverhouding wordt bij de vaststelling van de begroting vastgesteld voor het jaar daarop (vijfde lid).

In het zesde lid van het artikel is een ondergrens opgenomen van benodigde stemmen, uitgebracht door minimaal 5 deelnemers, tenzij in de wet of de regeling hierover anders is opgenomen. Dit om te voorkomen dat een voorstel door te weinig deelnemers wordt gedragen.

Artikel 12
Het Algemeen Bestuur is het hoogste orgaan van het openbaar lichaam. In het Algemeen Bestuur zijn alle deelnemers vertegenwoordigd. Het is de verantwoordelijkheid van de deelnemers om te zorgen voor het aanwijzen van de leden van het Algemeen Bestuur volgens het eerste en het tweede lid. Op grond van artikel 18 van de Wet, in verbinding met artikel 16, vijfde lid, van de Wet is in het derde lid van artikel 12 opgenomen dat een deelnemer een lid dat hij in het Algemeen Bestuur heeft aangewezen, kan ontslaan indien dat lid het vertrouwen van de deelnemer niet langer bezit.

Artikel 13
Het eerste lid regelt in welke gevallen de voorzitter een vergadering van het Algemeen Bestuur uitschrijft. Het tweede lid bevat het quorum voor beraadslaging in en besluitvorming door het Algemeen Bestuur. Voor besluitvorming geldt de regeling in artikel 11, zesde lid:

minimaal de helft van het aantal stemmen plus 1 en minimaal 5 leden van het Algemeen Bestuur zijn nodig om besluiten te kunnen nemen, tenzij de regeling of de wet anders bepaalt. Het kan voorkomen, bijvoorbeeld in vakantieperiodes, dat het quorum niet wordt gehaald terwijl een besluit van het Algemeen Bestuur geen uitstel duldt. Het derde lid voorziet daarin, door een nieuwe vergadering mogelijk te maken waarbij de quorumeis niet geldt, evenmin als de eisen van artikel 11, vijfde lid, ten aanzien van besluitvorming. De situatie dat het quorum niet wordt gehaald zal zich alleen bij hoge uitzondering voordoen. Indien in de nieuwe vergadering onderwerpen aan de orde komen die niet waren geagendeerd voor de vergadering waarvoor het quorum niet werd gehaald, is besluitvorming daarover alleen mogelijk met inachtneming van de eisen van artikel 11, vijfde lid, omtrent de benodigde stemmen.

Artikel 14
Dit artikel regelt de bevoegdheden van het Algemeen Bestuur.
In het tweede lid is opgenomen dat het Algemeen Bestuur het besluit kan nemen tot oprichting van of deelneming in een rechtspersoon met in achtneming van artikel 55a van de Wet gemeenschappelijke regelingen. Een dergelijk besluit mag alleen genomen worden ten behoeve van de belangen die de omgevingsdienst behartigt. De bevoegdheid ligt conform de wet bij het Algemeen Bestuur. In dat bestuur zijn in beginsel alle deelnemers vertegenwoordigd. Zij zijn dan ook allen betrokken bij de besluitvorming. Het besluit mag niet eerder worden genomen dan nadat de raden en staten in gelegenheid zijn gesteld om hun wensen en bedenkingen te uiten over het ontwerpbesluit.
Op basis van het derde lid kan het Algemeen Bestuur besluiten ter zienswijze aanbieden aan de raden en staten. Hiermee worden besluiten bedoeld die financiële gevolgen (kunnen) hebben voor een deelnemer of besluiten die anderszins het (beleids)terrein van een deelnemer raken. In principe vallen besluiten met financiële gevolgen onder de begroting en jaarrekening echter voor volledigheid is de optie opgenomen dat mogelijk andere financiële besluiten worden voorgelegd voor zienswijze.

Artikel 16
Het eerste lid voorziet in een spoedige aanwijzing van de andere leden van het Dagelijks Bestuur. Het Algemeen Bestuur kan daarbij met inachtneming van artikel 14, tweede lid, van de Wet leden van buiten de kring van het Algemeen Bestuur aanwijzen als lid van het Dagelijks Bestuur.

Artikel 19
Op grond van de Wet is de voorzitter niet alleen voorzitter van het Algemeen Bestuur, maar ook van het Dagelijks Bestuur. Die beide voorzittersfuncties zijn onlosmakelijk aan elkaar verbonden. Besluiten over de voorzitter (bijvoorbeeld het benoemen van een nieuwe voorzitter) worden door het Algemeen Bestuur genomen. De plaatsvervangend voorzitter die op grond van het tweede lid wordt aangewezen, is plaatsvervangend ten aanzien van alle bevoegdheden, dus ook ten aanzien van het voorzitterschap van het Dagelijks Bestuur en de bevoegdheid tot vertegenwoordiging van het openbaar lichaam in en buiten rechte. Zonder dat dit hoeft te leiden tot het afzien van het verdere lidmaatschap van het Algemeen Bestuur, kan een voorzitter op basis van het derde lid op voordracht van ten minste drie leden uit zijn functie worden gezet. Een dergelijk besluit wordt met inachtneming van artikel 11, zesde lid, genomen door minimaal 5 leden die tezamen minimaal de heft van de stemmen plus 1 hebben.

Artikel 21 Vervallen.
Samengevoegd met artikel 26.

Artikel 23
In lid 4 wordt met gezamenlijkheid bedoeld dat het algemeen bestuur, het dagelijks bestuur en de voorzitter één protocol opstellen en niet ieder een apart protocol.

Artikel 26
Om op bestuurlijk en ambtelijk niveau de samenwerking tussen de Gelderse omgevingsdiensten te waarborgen, is in de regeling (en alle andere gemeenschappelijke regelingen waarbij een omgevingsdienst in Gelderland is ingesteld) voorzien in een overleg tussen de voorzitters en een overleg tussen de directeuren. Beide gremia bepalen zelf wie dit voorzit.

Artikel 27 Gemeenschappelijke adviescommissie
Dit artikel geeft uiting aan een nieuwe mogelijkheid in de Wgr (artikel 24a): indien de raden van de gemeenten dit gezamenlijk voorstellen, dient het algemeen bestuur een zogeheten gemeenschappelijke adviescommissie in het leven te roepen. De Wgr schrijft voor dat het algemeen bestuur de bevoegdheden, taken en werkwijze regelt, nadat de raden de gelegenheid hebben gehad om hun eventuele wensen en bedenkingen aan het algemeen bestuur ter kennis te brengen.

Artikel 28
Binnen de wettelijke termijnen is ruimte om uniforme afspraken te maken die voor iedere partner hetzelfde zijn. Jaarlijks wordt een vergaderschema opgemaakt waarin rekening wordt gehouden met de wettelijke termijnen. Jaarlijks zullen dan ook met de partners afspraken gemaakt worden over de data van de zienswijzeprocedure en vaststelling.
In de regeling is onderscheid gemaakt tussen het actualiseren en wijzigen van de begroting. Begripsomschrijvingen staan in artikel 1 lid 1 onder a en artikel 1 lid 1 onder o. Met het actualiseren van de begroting wordt het mogelijk om beperkte wijzigingen, die niet leiden tot een wijziging van de bedragen van de deelnemers of tot nieuw inzichten, binnen de begroting door het Algemeen Bestuur te laten vaststellen zonder de brede procedure van zienswijzen te volgen. Het actualiseren van de begroting gaat dus budgetneutraal, maar niet conform de posten zoals opgenomen in de begroting.

Artikel 30
In het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten (BBV) wordt gesproken over weerstandsvermogen en weerstandsratio. Het Interbestuurlijk overleg (IBP) heeft met haar criteria de aansluiting hierop gezocht, en een criterium 'weerstandscapaciteit ' met een norm van 0,8 % als ondergrens gedefinieerd. Wij willen daarbij aansluiten. De weerstandscapaciteit houdt het volgende in: de middelen en mogelijkheden waarover de organisatie beschikt of kan beschikken om geïdentificeerde risico's en/of niet begrote kosten te dekken. Er wordt vanuit het interbestuurlijk programma VTH aangegeven dat de weerstandscapaciteit (risico's gedeeld door vermogen) minimaal 0,8 % dient te bedragen om te komen tot een robuuste omgevingsdienst. Dit zal in 2024 door de minister worden aangegeven. Wij vinden het belangrijk om daar aan te voldoen. Mocht de ODRA nog niet voldoen aan het criterium dan zal een plan van aanpak worden opgesteld met de deelnemers om daarnaartoe te werken.
Het uitgangspunt is dat de weerstandscapaciteit 0,8 % bedraagt. In dit artikel is beschreven welke keuzemogelijkheden het algemeen bestuur heeft wanneer de weerstandscapaciteit hoger is dan 0,8 %. Een combinatie van mogelijkheden is uiteraard ook toegestaan. Vervolgens wordt uitgewerkt welke mogelijkheden het algemeen bestuur heeft als er sprake is van een weerstandscapaciteit die lager is dan 0,8 %. Er is gekozen voor een verdeling naar rato van de stemverhouding en niet op basis van exploitatie, omdat de exploitatie in de tijd gezien te veel kan fluctueren. Stemverhouding geeft een meer stabiele situatie

Artikel 31
De Archiefwet schrijft voor een regeling als bedoeld in de Wet een voorziening te treffen omtrent de zorg voor de archiefbescheiden van het openbaar lichaam.
Hieraan wordt invulling gegeven door opneming in de regeling van artikel 31. Het gaat hier om het archief rond algemene bedrijfsvoering. Voor de bedrijfsvoering van ODRA zijn eigen regelingen opgesteld. Door het Algemeen Bestuur is voor ODRA een Archiefverordening vastgesteld. Op grond daarvan door het Dagelijks Bestuur het Besluit informatiebeheer voor ODRA. Ook heeft het Algemeen Bestuur een archivaris en een archiefbewaarplaats aangewezen voor ODRA.

Artikelen 32 en 33
De wetswijziging noopt om in de regeling op te nemen wat de gevolgen zijn van uittreding.
Wettelijk is bepaald dat uittreden in principe niet kan (18.21 OW). Daarom is de uittreding kort gehouden met alleen het hoognodige erin. Essentie is dat in de GR het geregeld moet zijn door de deelnemers en niet door het AB. Daarom gekozen voor 'inventarisatie' door het AB.

Uittreding is een eenzijdig besluit en kan niet onder voorwaarde. Afspraken over de uittreding worden vastgelegd in een vaststellingsovereenkomst.
Bij uittreden gaat het om terugnemen van de basistaken. Omdat de deelnemers wettelijk verplicht zijn die taken over te dragen aan een OD, zal dat niet snel voorkomen. Wel kan het bij een herindeling aan de orde zijn als een deelnemer hierdoor een andere OD toegewezen krijgt.
Voor uittreding geldt ten minste een opzeggingstermijn van anderhalf jaar voorafgaand aan de datum waarop de uittreding plaatsvindt. Uittreding is slechts mogelijk met ingang van 1 januari van het eerstvolgende kalenderjaar na de genoemde opzeggingstermijn.

In het tweede lid van dit artikel is een opzegtermijn opgenomen. De opzegtermijn is minimaal anderhalf jaar. Stel een deelnemer wil op 1 januari 2028 uittreden, dan dient de deelnemer dus voor 1 juni 2026 op te zeggen. Eerder mag natuurlijk ook. Stel de deelnemer in dit voorbeeld zegt op 5 juni 2026 op, dan kan deze deelnemer op 1 januari 2029 uittreden.

De financiële gevolgen voor een OD kunnen ook groot zijn als een deelnemer taken (niet zijnde basistaken) terugneemt. Ook dan geldt eenzelfde procedure. Die wordt echter opgenomen in de overeenkomst tussen de deelnemer en de OD

Voor het toe- en uittreden geldt de zienswijzeprocedure van artikel 51 van de wet gemeenschappelijke regelingen.

Artikel 34
Het wijzigen van de regeling is de bevoegdheid van de deelnemers en het Algemeen Bestuur ODRA. Het wijzigen van de regeling behoeft de instemming van ten minste 9 deelnemers. 9 deelnemers van de 11, vier vijfde deel, is de ruime meerderheid.
Gaat het om opheffing van de regeling, dan zijn het vooral de personele en financiële gevolgen die geregeld moeten worden. Dat geschiedt op grond van het vierde lid in een liquidatieplan. Afhankelijk van de specifieke situatie kan dat plan bepalingen inhouden over het overnemen van personeel door deelnemers.

Artikel 35
De behandeling van klachten als bedoeld in hoofdstuk 9 van de Algemene wet bestuursrecht kent twee fasen: de interne fase en de externe fase. Artikel 34 houdt de verplichting in om voor de interne fase een verordening vast te stellen, waartoe het Algemeen Bestuur bevoegd is. Voor de tweede fase geldt dat de Nationale ombudsman bevoegd is, tenzij een andere klachtadviesinstantie wordt aangewezen.

Artikel 36
Alvorens over te gaan tot het evalueren van het algemeen functioneren en de werkwijze van Omgevingsdienst Regio Arnhem kan dit voor zienswijze aan de raden en staten worden voorgelegd.

Artikel 38
Iedere deelnemer maakt het eigen vaststellingsbesluit van de wijziging, verlenging of opheffing van de regeling bekend. De Provincie publiceert de geconsolideerde tekst van de wijziging verlenging of opheffing van de gemeenschappelijke regeling.

Omgevingsdienst
Regio Arnhem

INFORMATIEPROTOCOL ODRA 2024

Hoofdstuk 1 Algemeen

In dit informatieprotocol staan afspraken over het delen van informatie met de raden, colleges en ambtelijke organisatie van de deelnemende gemeenten en de provincie Gelderland en de ODRA. Ook staat hier beschreven op welke manier en wanneer we welke informatie delen. Met dit informatieprotocol versterken we de kader stellende en controlerende rol van de gemeenteraden en de provinciale Staten, door duidelijke afspraken over welke informatie wanneer wordt aangeleverd. Duidelijke afspraken over informatievoorziening leveren namelijk een bijdrage aan wederzijds begrip en daarmee aan een goede samenwerking.

Het informatieprotocol bevat de afspraken die van toepassing zijn op de documentenstroom. Uiteraard is samenwerking veel meer dan alleen stukkenstromen. Om op een goede wijze samen te werken, is het bovenal van belang om elkaar te kennen, te ontmoeten en zaken met elkaar te bespreken. Deze aspecten komen in het protocol minder aan bod, omdat het protocol vooral de procedurele aspecten regelt, maar zijn daarmee zeker niet minder van belang.

Dit is het eerste protocol. We zullen deze jaarlijks evalueren en aanpassen als dat nodig is. Aanpassingen worden voor zienswijzen voorgelegd aan de gemeenteraden en de provinciale staten.

Uitgangspunten

We hanteren een aantal uitgangspunten ten aanzien van de informatievoorziening vanuit de ODRA, die leidend zijn bij het opstellen van dit informatieprotocol:

1. We stellen aan alle deelnemers dezelfde informatie beschikbaar.

2. We zijn transparant over de werkwijze en de besluitvorming binnen de ODRA.

3. Voor een goede balans tussen transparantie en werkdruk, rapporteren we op hoofdlijnen.

4. We rapporteren op de inhoud, het proces, de kwaliteit en op het financiële vlak.

Totstandkoming

Bij het opstellen van het informatieprotocol is aansluiting gezocht bij de tekst van de Gemeenschappelijke Regeling, bij de Wet gemeenschappelijke regelingen en bij de reglementen van orde. Ook is gekeken op welke manier de ODRA invulling heeft gegeven aan de informatieplicht. Hierbij is zoveel mogelijk aansluiting gezocht. Dit informatieprotocol wordt voor zienswijzen voorgelegd aan de gemeenteraden en de Provinciale Staten. Nadat deze zienswijzen bekend zijn, zal het protocol indien nodig worden aangepast. Het (eventueel) protocol wordt vervolgens vastgesteld.

Hoofdstuk 2 Bestuur en informatievoorziening

In dit hoofdstuk wordt de informatievoorziening van het Algemeen Bestuur, het Dagelijks Bestuur en de voorzitter aan de gemeenteraden en de provinciale staten beschreven. Dit is gaat over de algemene informatievoorziening. In hoofdstuk 3 wordt de informatievoorziening beschreven over de begrotingsprocedure en de jaarrekening. In hoofdstuk 4 worden vervolgens de overige informatievoorziening beschreven.

Algemeen Bestuur

Het Algemeen Bestuur (verder AB) bestaat uit 11 personen, waaronder een voorzitter. Elke deelnemer wijst uit zijn midden een lid van het AB aan. Het AB kiest uit zijn midden een voorzitter.

Het AB staat aan het hoofd van het openbaar lichaam en stelt de begroting en jaarrekening vast. Aan het AB behoren de taken en bevoegdheden toe die in de wet aan het AB zijn opgedragen en de bevoegdheden die op basis van de regeling aan het AB zijn overgedragen.

1. Informatievoorziening aan de raads- en statenleden (artikel 29 van het Regelement van Orde)
leder lid van een gemeenteraad of provinciale staten kan het AB schriftelijk vragen stellen. De vragen worden bij de voorzitter ingediend. De voorzitter brengt de gestelde vragen zo spoedig mogelijk ter kennis van alle gemeenteraden en aan provinciale staten.
Het AB beantwoordt de vragen zo spoedig mogelijk, maar in ieder geval binnen twee maanden, nadat vragen de voorzitter hebben bereikt. De antwoorden worden door de voorzitter zo spoedig mogelijk schriftelijk aan de gemeenteraden en provinciale staten medegedeeld. Bij de antwoorden worden de vragen opnieuw vermeld.

2. Informatievoorziening aan de gemeenteraden en provinciale staten (artikel 23 GR ODRA)
Het AB geeft gevraagd en ongevraagd digitaal alle en dezelfde inlichtingen die voor een juiste beoordeling van het door het bestuur gevoerde en te voeren beleid nodig is aan de gemeenteraden en de provinciale staten. Dit geldt ook voor de informatie die is gevraagd door een of meerdere leden van de gemeenteraden of de provinciale staten.
Voor sommige besluiten die het AB neemt, is wettelijk voorgeschreven dat er eerst zienswijzen moeten worden gevraagd aan de gemeenteraden en de provinciale staten. Dit zijn bijvoorbeeld besluiten tot het wijzigen van de gemeenschappelijke regeling en de ontwerpbegroting.
Daarnaast kan het AB besluiten om andere besluiten ook voor zienswijzen aan de gemeenteraden en de provinciale staten voorleggen. Dit informatieprotocol is daarvan een voorbeeld (artikel 14, lid 3 van de Gemeenschappelijke regeling).
Tot slot geeft een lid van het AB digitaal alle inlichtingen waarom is gevraagd door een of meer leden van de gemeenteraad of de provinciale staten. Een lid van het AB is aan de gemeenteraad of Provinciale Staten verantwoording verschuldigd voor het door hem gevoerde bestuur.

3. Informatievoorziening aan de deelnemer die het lid heeft aangewezen (artikel 24 GR ODRA)
Een lid van het AB verschaft de deelnemer die hem als lid heeft aangewezen digitaal alle inlichtingen die door die deelnemer of door een of meer leden van die deelnemer zijn gevraagd. Voordat de gevraagde inlichtingen zoals bedoeld in het eerste lid te verstrekken, kan het lid zich daarover laten adviseren door het Dagelijks Bestuur.

Een lid van het AB is de deelnemer die hem als lid heeft aangewezen verantwoording verschuldigd voor het door hem in het Algemeen Bestuur gevoerde beleid. Op de in het reglement van orde voor de vergaderingen van die deelnemer aangegeven wijze.

Dagelijks Bestuur

Het Dagelijks Bestuur (verder DB) telt vier leden en de voorzitter. Zij vertegenwoordigen in het DB niet de gemeente resp. provincie waar ze wethouder of gedeputeerde zijn, maar zij nemen plaats in het DB namens het AB. Het AB benoemt hen.

Het DB is belast met de dagelijkse gang van zaken van de ODRA. De wet kent het DB een aantal bevoegdheden toe, zoals het sluiten van privaatrechtelijke overeenkomsten, waaronder het benoemen en ontslaan van personeel. In de tekst van de gemeenschappelijke regeling zijn de bevoegdheden omschreven (artikel 18 GR ODRA). Daarnaast bereidt het DB de vergaderingen van het AB voor en voert de besluiten uit die daar worden genomen.

1. Informatievoorziening aan het AB (artikel 22 GR ODRA)
De leden van het DB zijn tezamen en ieder afzonderlijk aan het AB verantwoording verschuldigd voor het door hen gevoerde bestuur. In dat kader kunnen leden van het AB dan ook schriftelijke vragen stellen aan het DB (artikel 28 van het Reglement van Orde Algemeen bestuur). Zoals hiervoor benoemd, informeert het AB op grond van haar verantwoordelijkheid, de gemeenteraden en de provinciale staten. Op die manier worden de gemeenteraden en de provinciale staten via het AB op de hoogte gesteld gebracht van het beleid van het DB.
De leden van het DB geven zowel tezamen als ieder afzonderlijk gevraagd en ongevraagd aan het AB digitaal alle inlichtingen die voor een juiste beoordeling van het door het DB te voeren en gevoerde bestuur nodig is.

2. Informatievoorziening aan de gemeenteraden en provinciale staten (artikel 23 GR ODRA)
Het DB geeft gevraagd en ongevraagd digitaal alle en dezelfde inlichtingen die voor een juiste beoordeling van het door het bestuur gevoerde en te voeren beleid nodig is aan de gemeenteraden en de provinciale staten. Dit geldt ook voor de informatie die is gevraagd door een of meerdere leden van de gemeenteraden of de provinciale staten.

Voorzitter

De voorzitter wordt door en uit het AB benoemd. Hij/zij is voorzitter van zowel het AB als het DB. De voorzitter leidt de vergaderingen van het AB en DB en zorgt voor naleving van het Reglementen van orde. Daarnaast vertegenwoordigt de voorzitter de ODRA in en buiten rechte. De voorzitter is verantwoording verschuldigd aan de het AB. Het AB kan op voordracht van ten minste de voorzitter uit zijn/haar functie zetten.

Informatievoorziening aan de gemeenteraden en provinciale staten (artikel 23 GR ODRA)
De voorzitter geeft gevraagd en ongevraagd digitaal alle en dezelfde inlichtingen die voor een juiste beoordeling van het door het bestuur gevoerde en te voeren beleid nodig is aan de gemeenteraden en de provinciale staten. Dit geldt ook voor de informatie die is gevraagd door een of meerdere leden van de gemeenteraden of de provinciale staten.

Hoofdstuk 3 De begrotingsprocedure en de jaarrekening

In het vorige hoofdstuk zijn de algemene informatievoorzieningen besproken. In dit hoofdstuk worden een tweetal specifieke processen besproken, namelijk de begrotingsprocedure (artikel 28 GR ODRA en de jaarrekening).

Begrotingsprocedure

De begroting vormt het inhoudelijke en financiële kader voor het handelen van de omgevingsdienst.

Hiervoor is aangegeven dat het AB niet alle besluiten voor zienswijzen aan de gemeenteraden en provinciale staten aanbiedt, maar dat zij dit wel kan besluiten. Een voorbeeld daarvan is dit informatieprotocol. Voor de ontwerpbegroting geldt ook dat die voor zienswijzen aan de gemeenteraden en staten wordt aangeboden. Het DB zendt de ontwerpbegroting twaalf weken voor vaststelling door het AB aan de gemeenteraden en provinciale staten voor een zienswijze. Bij de begroting hoort ook een toelichting. Het DB houdt bij het opstellen van de ontwerpbegroting rekening met het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten. De ontwerpbegroting wordt door de gemeenteraden en Provinciale Staten voor een ieder ter inzage gelegd.
Het DB reageert schriftelijk en gemotiveerd op de zienswijzen van de gemeenteraden en de provinciale staten. Bovendien geeft het DB aan welke conclusies aan de zienswijzen worden verbonden. Deze reactie wordt naar de gemeenteraden en provinciale staten gezonden voordat de begroting wordt vastgesteld.
Het AB stelt de begroting vast op voorstel van het DB (waarin het hiervoor genoemde oordeel over de zienswijzen is opgenomen) op een jaarlijks vast te stellen vergadermoment met inachtneming van de wettelijke doorlooptijden.
Het DB zendt de vastgestelde begroting binnen twee weken na vaststelling en in ieder geval vóór 15 september van het jaar voorafgaande aan het jaar waarop deze ziet aan de Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelatie. De gemeenteraden en de provinciale staten kunnen (indien zij dat wensen) een zienswijze indienen over de vastgestelde begroting bij de minister.

Wijziging van de begroting
Er is sprake van een wijziging van de begroting op het moment dat het AB wijzigingen doorvoert waardoor de bijdrage van de deelnemers wijzigt (artikel 1 GR ODRA). Het moet gaan om items die niet eerder aan de orde zijn geweest in de begroting en om die reden ook nog niet onder de aandacht zijn gebracht bij de gemeenteraden en Provinciale Staten. In dat geval geldt dezelfde procedure als bij de vaststelling van de begroting, zoals hiervoor omschreven.

Actualisering van de begroting
Hiervan is sprake als het AB de begroting van het openbaar lichaam wijzigt zonder gevolgen voor de bijdrage per deelnemer. Er mag wel sprake zijn van aanpassingen in de programma's of andere aanpassingen mits er geen sprake is van nieuwe uitgangspunten die nog niet eerder onder de aandacht zijn gebracht van de gemeenteraden en de Provinciale Staten. Een actualisatie van de begroting wordt door het AB vastgesteld en ter informatie verstuurd naar de gemeenteraden en

Provinciale Staten.

De jaarrekening (29 GR ODRA)
De jaarrekening is de verantwoording over het gevoerde financiële beleid van het jaar ervoor. Er wordt gerapporteerd over de voortgang en afwijkingen op de geformuleerde doelstellingen, de voorgenomen activiteiten, de planning in de tijd en de besteding van de middelen.
Het DB zendt vóór 30 april van het jaar volgend op het jaar waarop de jaarrekening betrekking heeft de voorlopige jaarrekening aan de gemeenteraden van de deelnemende gemeenten en aan Provinciale Staten. Het AB stelt de jaarrekening vast en het DB zendt de vastgestelde jaarrekening binnen twee weken na de vaststelling doch in ieder geval vóór 15 juli aan de minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelatie.

Voor de jaarrekening geldt geen zienswijzenprocedure, zoals die wel geldt voor de hiervoor genoemde begroting.

Hoofdstuk 4 Overige informatievoorziening

De kadernota

De Kadernota is de financiële vertaling van het meerjarenbeleidsplan in een meerjarenraming op hoofdlijnen. Het beschrijft de financiële risico's in de bedrijfsvoering, mede op basis waarvan het financieel beleid wordt vormgegeven. De kadernota geeft inzicht in de effecten die van belang zijn voor de begroting in navolgende jaar. Die effecten worden vertaald in uitgangspunten, normen en kaders waarbinnen ODRA de begroting opstelt.

Het DB zendt, vóór 30 april van het jaar voorafgaande aan dat waarvoor de begroting dient, na vaststelling in het AB, het meerjarenbeleidsplan en de kadernota ter informatie aan de gemeenteraden en de provinciale staten. Er geldt voor deze kadernota geen zienswijzenprocedure.

AB-vergaderingen

De agenda en bijbehorende bijlagen zijn openbaar. De stukken worden uiterlijk 7 dagen voor de vergaderingen digitaal verzonden naar de AB-leden. De agenda met de bijlagen worden op de website van de ODRA geplaatst.

De vergaderingen van het AB zijn ook openbaar. Het verslag wordt na vaststelling geplaatst op de website. Dit geldt niet voor documenten waarop geheimhouding is gelegd of wanneer wordt vergaderd met gesloten deuren. Het verslag zal na vaststelling in de eerstvolgende AB vergadering naar de colleges en gemeenteraden en Provinciale Staten worden verzonden.

DB-vergaderingen

Deze vergaderingen zijn in principe niet openbaar.
Op grond van de Wet open overheid zal het verplicht worden om de agenda's en besluitenlijsten van de vergaderingen op de website te plaatsen. Zodra dit verplicht wordt, zal de ODRA voldoen aan deze verplichting.

Informatie op verzoek

Het is mogelijk dat naast de vormen van informatie zoals omschreven er nog behoefte is aan informatie vanuit de deelnemers. Dergelijke verzoeken kunnen worden gericht aan het AB, het DB of de voorzitter. Volstaan kan worden met het verzenden van het verzoek per mail naar de secretaris. Het AB ontvangt een afschrift van de ontvangen verzoeken en ook van de antwoorden hierop.
Als de raad en/of het college informatie wenst te verkrijgen van het lid van het AB van de betreffende gemeente, dan gelden hiervoor de gemaakte afspraken binnen die gemeente.

Website

Veel informatie is voor iedereen toegankelijk. Deze informatie wordt op de website van de ODRA geplaatst (www.odregioarnhem.nl), zodat deze makkelijk vindbaar is voor iedereen.
Het gaat hierbij in ieder geval over de agenda, de vergaderstukken voor de vergaderingen en de besluiten van het AB. De agenda's en de besluitenlijsten van het DB zullen op de website worden geplaatst zodra deze verplichting op grond van de Wet open overheid (Woo) wordt ingevoerd.
Daarnaast bevat de website ook informatie hoe klachten in te dienen, zowel milieuklachten (bijvoorbeeld over geur, geluid, trillingen, stof, bodem en dergelijke) als klachten over personeel. In het kader van de Woo is het ook mogelijk om vragen te stellen.
Rondom nieuwswaardige gebeurtenissen wordt een persbericht opgesteld. Daarbij is het uitgangspunt dat de ODRA afstemming zoekt met het betreffende bevoegd gezag als dit nodig is – en andersom.

Omgevingsdienst
Regio Arnhem

Wijzigingen GR-tekst ODRA
Was wordt lijst per oktober 2023

Onderwerp	Reden	Oud Artikel	Voorstel	Toelichting
Algemeen	Actualisatie		De Gemeenschappelijke regeling Omgevingsdienst Regio Arnhem is gewijzigd in 2024 door de wijziging van de Wet gemeenschappelijke regelingen in verband met de vergroting van de democratische legitimatie van gemeenschappelijke regelingen: De Gemeenschappelijke regeling Omgevingsdienst Regio Arnhem sinds 2019 de handhaving voor complexe bedrijven namens het bevoegd gezag Provinciale Staten programmatisch uitvoert. De Omgevingswet is op 1 januari 2024 in werking getreden die onder andere de Wabo heeft vervangen.	Nieuw.
Algemeen	Actualisatie	Uitvoeringsdienst	Omgevingsdienst	Is de nu de algemene term geworden.
Overwegingen	Omgevingswet	De deelnemers bevoegdheden uit oefenen op grond van onder andere de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht (Wabo), waaronder bevoegdheden tot het beslissen op aanvragen om omgevingsvergunningen, het houden van toezicht en het beslissen over bestuursrechtelijke handhaving van wettelijke voorschriften.	De deelnemers bevoegdheden uitoefenen op grond van onder andere de Omgevingswet, waaronder bevoegdheden tot het beslissen op aanvragen om omgevingsvergunningen, het houden van toezicht en het beslissen over bestuursrechtelijke handhaving van wettelijke voorschriften.	Beleidsneutraal technisch omgezet rekening houdende met de Omgevingswet
Begripsomschrijvingen	Actualisatie	Artikel 1 lid 1 sub a: actualisatie van de begroting: hiervan is sprake als het Algemeen Bestuur de begroting budgetneutraal vaststelt. Er mag wel sprake zijn van aanpassingen in de programma's of andere aanpassingen mits er niet sprake is van wijziging in de bijdrage van de deelnemers of van nieuwe uitgangspunten die nog niet eerder onder de aandacht zijn gebracht van Raden en Staten;	Artikel 1 sub a: actualisatie van de begroting: hiervan is sprake als het Algemeen Bestuur de begroting van de ODRA wijzigt zonder gevolgen voor de bijdrage per deelnemer. Er mag wel sprake zijn van aanpassingen in de programma's of andere aanpassingen mits er geen sprake is van nieuwe uitgangspunten die nog niet eerder onder de aandacht zijn gebracht van Raden en Staten;	Ter verduidelijking het begrip "budgetneutraal" vervangen door een omschrijving van budgetneutraal.

Omgevingsdienst
Regio Arnhem

	Omgevingswet	Artikel 1 lid 1 sub b: basistaken: taken bedoeld in artikel 7.1 van het Besluit omgevingsrecht	Artikel 1. lid 1 sub b: basistaken: taken als bedoeld in artikel 13.12 van het Omgevingsbesluit	Beleidsneutraal technisch omgezet naar de Omgevingswet
	Omgevingswet	Artikel 1 lid 1 sub e: complexe taken: basistaken ten aanzien van complexe bedrijven zijnde: • vergunningplichtige inrichtingen als bedoeld in het Activiteitenbesluit milieubeheer die worden ingedeeld in milieucategorie 4.2 en hoger als bedoeld in de VNG-uitgave Bedrijven en milieuzonering, editie 2009 of • inrichtingen waarop de Richtlijn industriële emissies van toepassing is als bedoeld in artikel 1.1, derde lid, van de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht of • overige inrichtingen onder provinciaal bevoegd gezag;	Artikel 1 lid 1 sub e: complexe taken: basistaken ten aanzien van complexe bedrijven zijnde • vergunningplichtige milieubelastende activiteiten die zijn of worden ingedeeld in milieucategorie 4.2 en hoger als bedoeld in de VNG-uitgave Bedrijven en milieuzonering, editie 2009; of • milieubelastende activiteiten waarop de Richtlijn industriële emissies van toepassing is; • overige milieubelastende activiteiten die vallen onder provinciaal bevoegd gezag;	Beleidsneutraal technisch omgezet naar de Omgevingswet
	Actualisatie	Artikel 1 lid 1 sub j: de minister: de minister van Infrastructuur en Waterstaat	Artikel 1 lid 1 sub j: de minister: minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties	Er stond minister van Infrastructuur en Waterstaat. In de begrotingscyclus en jaarrekening is de minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties betrokken waar zienswijzen ingediend kunnen worden. In de regeling wordt ook maar één minister bedoeld en dat is die van BZK.
		Artikel 1 lid 1 onder o: o. wijziging van de begroting: er is sprake van een wijziging van de begroting op het moment dat het Algemeen Bestuur wijzigingen door voert die niet budgetneutraal zijn en dit in de begroting opneemt. Het moet gaan om items die niet eerder aan de orde zijn geweest in de begroting en om die reden ook nog niet onder de aandacht zijn gebracht bij de gemeenteraden en Provinciale Staten.	Artikel 1 lid 1 onder o: o. wijziging van de begroting: er is sprake van een wijziging van de begroting op het moment dat het Algemeen Bestuur wijzigingen doorvoert waardoor de bijdrage van de deelnemers wijzigt. Het moet gaan om items die niet eerder aan de orde zijn geweest in de begroting en om die reden ook nog niet onder de aandacht zijn gebracht bij de gemeenteraden en Provinciale Staten.	In het verlengde van de wijziging in artikel 1 a ook hier het begrip budgetneutraal vervangen door een omschrijving ten behoeve van de duidelijkheid.
	Omgevingswet	Artikel 1 lid 4:	Artikel 1 lid 4:	Dit artikel is aangepast aan de omgevings wettelijke termen

Omgevingsdienst
Regio Arnhem

		Uitgezonderd van de complexe taken zijn de volgende vergunningplichtige inrichtingen die worden ingedeeld in milieucategorie 4.2 en hoger als bedoeld in de VNG-uitgave Bedrijven en milieuzonering, editie 2009: • inrichtingen, die uitsluitend onder de Richtlijn industriële emissies categorie 6.6 vallen; • inrichtingen bestemd voor cultuur, sport en recreatie (SBI 9321, 931. 1t/m 931.10, 931.B t/m 931.D en 93299); • rangeerterreinen (SBI 491,492.2); • trafostations (SBI 35.C4 en 35.C5) en de schakelstations van het 380 kV hoogspanningsnet; • agrarische inrichtingen die mest verwerken als nevenactiviteit, waarbij de mest uitsluitend afkomstig van de eigen inrichting; • inrichtingen met een helikopterlandplaats als nevenactiviteit (SBI 5223.B); • betonmortel en –waren (SBI 23611, 2363, 2364, 2365, en 2369) de vergunningplichtige niet IPPC-inrichtingen;	4. Uitgezonderd van de complexe taken zijn de volgende vergunningplichtige milieubelastende activiteiten die zijn of worden ingedeeld in milieucategorie 4.2 en hoger als bedoeld in de VNG-uitgave Bedrijven en milieuzonering, editie 2009: • het exploiteren van een ippc-installatie voor het houden van pluimvee of varkens als bedoeld in de Richtlijn industriële emissies categorie 6.6; • activiteiten ten behoeve van cultuur, sport en recreatie (SBI 9321, 931.1 t/m 931.10, 931.B t/m 931.D en 93299); • het exploiteren van een rangeerterrein (SBI 491, 492.2); • activiteiten ten behoeve van trafostations (SBI 35.C4 en 35.C5) en de schakelstations van het 380 KV hoogspanningsnet; • agrarische activiteiten waarbij mest wordt verwerkt als nevenactiviteit, waarbij die mest uitsluitend afkomstig is uit de eigen activiteiten; • activiteiten met een helikopterstandplaats als nevenactiviteit (SBI 5223.B); • activiteiten met betrekking tot betonmortel en -waren (SBI 23611, 2363, 2364, 2365 en 2369), voor zover er geen sprake is van een ippc-installatie; • activiteiten met betrekking tot rioolwaterzuiveringen (SBI 3700), voor zover er geen sprake is van een ippc-installatie	
Taken, bevoegdheden en bijdragen	Omgevingswet	Artikel 4: 1. Ter behartiging van het belang genoemd in artikel 2 brengen de deelnemers de uitvoering van de basistaken onder bij het openbaar lichaam, met	Artikel 4: 1. Ter behartiging van het belang genoemd in artikel 2 brengen de deelnemers de uitvoering van de basistaken onder bij het openbaar lichaam, met dien verstande dat provincie Gelderland de uitvoering van de taken bedoeld in artikel 13.12, eerste lid,	Beleidsneutraal technisch omgezet naar de Omgevingswet. De vermelding van het onderbrengen van een bepaalde taak bij ODRN door de provincie Gelderland betreft die van de

Omgevingsdienst
Regio Arnhem

		dien verstande dat provincie Gelderland de uitvoering van de taken bedoeld in artikel 7.1, eerste lid, onder a en b van het Besluit omgevingsrecht onderbrengt bij de Omgevingsdienst Regio Nijmegen.	onder a, b en c van het Omgevingsbesluit onderbrengt bij de Omgevingsdienst Regio Nijmegen.	Brzo-inrichtingen (Onder de Omgevingswet Seveso te noemen). ODRN is door de Rijksoverheid aangewezen als 1 van de 6 Brzo-diensten in Nederland.
	Omgevingswet	Artikel 5: 2. Overige taken zijn in ieder geval de Wabo-taken voor zover niet behorend tot de in artikel 4 genoemde basistaken, taken betreffende de Huisvestingswet, de Leegstandswet, de Algemene Plaatselijke Verordening dan wel de daarvoor in de plaats getreden regelgeving.	Artikel 5: 2. Overige taken zijn in ieder geval de Omgevingswet-taken voor zover niet behorend tot de in artikel 4 genoemde basistaken, taken betreffende de Huisvestingswet, de Leegstandswet, de Algemene Plaatselijke Verordening dan wel de daarvoor in de plaats getreden regelgeving.	Beleidsneutraal technisch omgezet naar de Omgevingswet. Een aantal overige wetten blijft vooralsnog bestaan en daarom zijn deze ook blijven staan naast de Omgevingswet.
Incidentele taken	Actualisatie naar praktijk	Artikel 6 lid 2: Over de uitvoering van de taken worden afzonderlijke overeenkomsten gesloten tussen de deelnemer en het openbaar lichaam.	Artikel 6 lid2 : Over de uitvoering van de incidentele taken worden afzonderlijke opdrachten verstrekt door de deelnemer aan het openbaar lichaam.	Dit lid is in lijn gebracht met de uitvoering waardoor overeenkomsten is vervangen door opdrachten.
Bovenregionale taken en complexe taken	Actualisatie	Artikel 7 lid 1: Het openbaar lichaam is gehouden bovenregionale taken en complexe taken die niet kunnen worden uitgevoerd door het openbaar lichaam in overeenstemming met de KPMG Kwaliteitscriteria, versie 2.1 dan wel de daarvoor in de plaats getreden nieuwe versie of andere wet- en regelgeving, te laten uitvoeren door andere regionale uitvoeringsdiensten in Gelderland die de taken aan zich hebben getrokken.	Artikel 7 lid 1: Het openbaar lichaam is gehouden bovenregionale taken en complexe taken die niet kunnen worden uitgevoerd door het openbaar lichaam in overeenstemming met de VTH Kwaliteitscriteria, versie 2.2 dan wel de daarvoor in de plaats getreden nieuwe versie of andere wet- en regelgeving, te laten uitvoeren door andere omgevingsdiensten in Gelderland die de taken aan zich hebben getrokken.	KPMG Kwaliteitscriteria 2.1. zijn de oude kwaliteitscriteria en is vervangen door de VTH kwaliteitscriteria. Ook is een toevoeging gedaan van dan wel de daarvoor in de plaats getreden versie, zodat de regeling niet achterloopt als een andere versie in werking treedt.
Bijdragen	Actualisatie van overgang naar outputsturing	Artikel 10: 1. De deelnemers dragen bij aan de kosten van het openbaar lichaam naar rato van de bij het openbaar lichaam ondergebrachte taken als bedoeld in artikel 4 en artikel 5. In de eerste vier jaren, te rekenen vanaf 2013, is de bijdrage van een deelnemer gerelateerd aan de omvang in 2012 van de door hem bij de omgevingsdienst ondergebrachte taken, gecorrigeerd voor de decentralisatie per 1 januari 2014 (vvgb-decentralisatie).	Artikel 10 1. Het algemeen bestuur stelt tegelijk met de begroting de producten en diensten catalogus (afgekort: pdc) voor dat jaar vast inclusief de tarieven betreffende dat jaar.	Dit artikel is herschreven naar de situatie van outputsturing. Het voorstel is getoetst met de praktijk. Toelichting op lid 4 is dat het hier gaat over alle taken/activiteiten die niet in het werkprogramma staan. Soms gaat het over levering van producten en diensten die wel in de PDC staan, maar niet in het werkprogramma. Het kan ook gaan om taken/activiteiten die niet in het werkprogramma staan en

Omgevingsdienst
Regio Arnhem

<table>
<tr>
<td></td>
<td></td>
<td>2. Daarenboven vergoedt elke deelnemer de kosten voor het uitvoeren van taken als bedoeld in artikel 6.

3. De deelnemers dragen er steeds zorg voor dat het openbaar lichaam te allen tijde over voldoende middelen beschikt om aan al zijn verplichtingen jegens derden te voldoen. Een eventuele noodzakelijke bijdrage vindt plaats naar rato van de stemverhouding.

4. De deelnemers betalen de bijdragen als bedoeld in het eerste lid per kwartaal vooruit, te weten vijfentwintig procent van de verschuldigde bijdrage.</td>
<td>2. In de begroting staat een overzicht met de begrote bijdrage voor elke deelnemer, gebaseerd op het concept werkprogramma waarin het aantal af te nemen producten en diensten en tarieven voor dat betreffende jaar staan opgenomen.

3. De deelnemers betalen bij wijze van voorschot jaarlijks vóór 16 januari, vóór 16 april, vóór 16 juli en vóór 16 oktober telkens een kwart van de in lid 2 bedoelde bijdrage. Jaarlijks, in januari na afloop van het betreffende jaar, worden de voorschotten afgerekend op basis van de werkelijk afgenomen producten en diensten.

4. Betaling van taken die aanvullend op de begroting worden overeengekomen tussen het openbaar lichaam en een deelnemer geschiedt naar algemeen gehanteerde betaaltermijnen van dertig dagen na factuur.

5. Deelnemers dragen er zorg voor dat het openbaar lichaam te allen tijde over voldoende liquide middelen beschikt om aan al haar verplichtingen jegens derden te kunnen voldoen. Inhoudende dat de deelnemers gezamenlijk garant staan voor de juiste betaling van investeringen en de daaruit voortvloeiende rente, aflossing, boeten en kosten.</td>
<td>ook niet in de PDC (dan is het voor ODRA zelfs iets nieuws). Beide soorten taken vallen onder lid 4.</td>
</tr>
<tr>
<td>Algemeen Bestuur
Stemverhouding</td>
<td>Actualisatie naar huidige situatie</td>
<td>Artikel 11 lid 4 en 5:
De leden van het Algemeen Bestuur hebben het volgende aantal stemmen:

<table>
<tr><th>Deelnemer</th><th>Aantal stemmen</th></tr>
<tr><td>Arnhem</td><td>22</td></tr>
<tr><td>Prov. Gelderland</td><td>16</td></tr>
<tr><td>Doesburg</td><td>3</td></tr>
<tr><td>Duiven</td><td>3</td></tr>
<tr><td>Lingewaard</td><td>16</td></tr>
<tr><td>Overbetuwe</td><td>8</td></tr>
<tr><td>Renkum</td><td>12</td></tr>
<tr><td>Rheden</td><td>8</td></tr>
</table>
</td>
<td>Artikel 11 leden 4 en 5
4. Het aantal stemmen van een deelnemer is gerelateerd aan diens bijdrage in de begroting van de omgevingsdienst voor de taken genoemd in artikel 4 en 5 van de regeling.

<table>
<tr><td>Bijdrage in euro’s:</td><td>Aantal stemmen:</td></tr>
<tr><td>>5 miljoen</td><td>22</td></tr>
<tr><td>2 tot 5 miljoen</td><td>16</td></tr>
<tr><td>1 tot 2 miljoen</td><td>12</td></tr>
<tr><td>0,5 tot 1 miljoen</td><td>8</td></tr>
<tr><td>< 0,5 miljoen</td><td>3</td></tr>
</table>

5. Het aantal stemmen per deelnemer wordt jaarlijks vastgesteld in de vergadering waarin ook de begroting voor het navolgende jaar definitief wordt vastgesteld. De stemverhouding gaat in, op 1 januari van het nieuwe begrotingsjaar voor het eerst op 1 januari 2024. Bij grote</td>
<td>De bepalingen in het vierde en vijfde lid weerspiegelen de bestuurlijke afspraken die ter zake zijn gemaakt. Er is afgesproken bij de stemverhoudingen te werken met staffels, om een evenwichtige verdeling in stemmen te bereiken. We willen dit voor het eerst op 1 januari 2024 laten ingaan op basis van de begroting 2024.

Voor de duidelijkheid en de verandering dat de aantal stemmen niet meer in de regeling staan is het belangrijk een moment te bepalen wanneer de nieuwe stemmen worden vastgesteld. De stemverhouding wordt</td>
</tr>
</table>

Omgevingsdienst
Regio Arnhem

		<table><tr><td>Rozendaal</td><td>3</td></tr><tr><td>Westervoort</td><td>3</td></tr><tr><td>Zevenaar</td><td>8</td></tr></table> Lid 5 Besluiten worden genomen met minimaal 52 stemmen, uitgebracht door minimaal 5 leden, tenzij de wet of de regeling anders bepalen. Lid 6 niet opgenomen	wijzigingen in de bijdragen van deelnemers kan eerder tot herziening worden besloten door het Algemeen Bestuur. 6. Besluiten worden genomen met minimaal de helft van de stemmen plus 1, uitgebracht door minimaal 5 leden van het Algemeen Bestuur, tenzij de wet of de regeling anders bepalen.	bij de vaststelling van de begroting vastgesteld voor het jaar daarop (vijfde lid). In het zesde lid van het artikel is een ondergrens opgenomen van benodigde stemmen, uitgebracht door minimaal 5 deelnemers, tenzij in de wet of de regeling hierover anders is opgenomen. Dit om te voorkomen dat een voorstel door te weinig deelnemers wordt gedragen.
Bevoegdheden	Wetswijziging GR: zienswijzen bij besluiten	<u>Artikel 14</u> Nieuwe leden die ingevoegd worden als lid 3 en 4 en daarmee komt het artikel uit 7 leden te bestaan.	<u>Artikel 14</u> 3. Besluiten van het Algemeen Bestuur worden voor zienswijze aan de raden en staten van de deelnemers voorgelegd als het Algemeen Bestuur dit nodig acht, tenzij wet of regeling anders voorschrijft. 4. Ingezetenen van de deelnemende provincies en gemeenten en belanghebbenden worden bij de voorbereiding, uitvoering en evaluatie van beleid betrokken op een bij de deelnemende provincie en gemeenten gebruikelijke wijze. In dat geval is afdeling 3.4. van de Algemene wet bestuursrecht, niet meer van toepassing op de participatie. Het Algemeen Bestuur kan een andere procedure op de participatie voorschijven.	De huidige werkwijze wordt in stand gelaten door geen extra zienswijze procedures toe te voegen. Wel wordt de optie open gehouden dit te kunnen doen, afhankelijk van het besluit en de wenselijkheid daarvan. Dit voorstel is getoetst bij de gemeenteraden en de provinciale staten. De toepassing van afd. 3.4 Awb zal voor de meeste AB-besluiten wel een erg formele en zware procedure zijn, zodat het beter is om de afwijkingsbevoegdheid te creëren.

Omgevingsdienst
Regio Arnhem

		Artikel 16 lid 1 1. Het Algemeen Bestuur wijst uit zijn midden de andere leden van het Dagelijks Bestuur als bedoeld in artikel 15, eerste lid, aan.	Artikel 16 lid 1 1. Het Algemeen Bestuur wijst in beginsel uit zijn midden de andere leden van het Dagelijks Bestuur als bedoeld in artikel 15, eerste lid, aan. De aard van deze regeling geeft in voorkomende gevallen ook aanleiding tot het aanwijzen van leden buiten de kring van het Algemeen bestuur.	In de praktijk was onduidelijk of ook externe leden konden worden benoemd. Dit stond wel expliciet in de toelichting, maar niet in de regeling. De wet geeft aan dat het benoemen van externe leden kan als de aard van de regeling daartoe aanleiding geeft. Om misverstanden te voorkomen wordt expliciet bepaald dat de aard van de regeling daartoe aanleiding geeft. Dit betekent niet dat de huidige praktijk wordt veranderd. In beginsel zijn de leden van het DB lid van het AB.
Werkwijze	Wet Open Overheid	Artikel 17 6. De vergaderingen van het Dagelijks Bestuur zijn niet openbaar.	Artikel 17 6. De vergaderingen van het Dagelijks Bestuur zijn niet openbaar, tenzij de vigerende wet- en regelgeving openbaarmaking verplicht stelt.	Rekening houden met inwerkingtreding van artikel 3.3. 2e lid onder d, Wet open overheid (mogelijk 2024) waarbij agenda's en besluitenlijsten van DB uit eigen beweging openbaar gemaakt dienen te worden. Door deze aanpassing wordt voldaan aan de Woo.
Dagelijks Bestuur	Wet normalisatie rechtspositie ambtenaren Wetswijziging gr. zienswijze	Art. 18 lid 4: Het dagelijks bestuur benoemt en ontslaat het personeel, waaronder begrepen de directeur. Onder benoeming van personeel wordt tevens verstaan de tewerkstelling op grond van een arbeidsovereenkomst naar burgerlijk recht. Art. 18 lid 5: Het Dagelijks Bestuur stelt een regeling vast omtrent de ambtelijke organisatie van het openbaar lichaam, alsmede de rechtspositieregelingen voor de directeur en het overige personeel. Nieuw.	Art. 18 lid 4: Het Dagelijks Bestuur is belast met het aangaan van een arbeidsovereenkomst naar burgerlijk recht, het ontslaan en schorsen van het personeel, waaronder begrepen de directeur. Art. 18 lid 5: De arbeidsvoorwaardenregelingen voor de directeur alsmede het overige personeel van het openbaar lichaam worden door het Dagelijks Bestuur vastgesteld. Artikel 18 lid 8: Besluiten van het Dagelijks Bestuur worden voor zienswijze aan de raden en staten van de deelnemers voorgelegd als het Dagelijks Bestuur dit nodig acht, tenzij wet of regeling anders voorschrijft.	Noodzakelijke aanpassing, zodat de gemeenschappelijke regeling in lijn met de Wet normalisatie rechtspositie ambtenaren is. Het personeel wordt immers niet meer benoemd, maar treedt in dienst met een arbeidsovereenkomst. Idem. De huidige werkwijze wordt in stand gehouden door geen extra zienswijze procedures toe te voegen. Wel wordt de optie open gehouden dit te kunnen doen, afhankelijk van het besluit en de wenselijkheid daarvan. Dit voorstel is

Omgevingsdienst
Regio Arnhem

				getoetst bij de gemeenteraden en de provinciale staten.
				Noodzakelijke aanpassing, zodat de gemeenschappelijke regeling in lijn met de Wet normalisatie rechtspositie ambtenaren is. Het personeel wordt immers niet meer benoemd, maar treedt in dienst met een arbeidsovereenkomst.
Voorzitter	Wetswijziging gr. zienswijze	Nieuw artikellid wordt aan artikel 20 toegevoegd	<u>Artikel 20 lid 4</u> Besluiten van de voorzitter worden voor zienswijze aan de raden en staten van de deelnemers voorgelegd als de voorzitter dit nodig acht, tenzij wet of regeling anders voorschrijft.	De huidige werkwijze wordt in stand gehouden door geen extra zienswijze procedures toe te voegen. Wel wordt de optie open gehouden dit te kunnen doen, afhankelijk van het besluit en de wenselijkheid daarvan. Dit voorstel is getoetst bij de gemeenteraden en de provinciale staten.
Voorzitter	Actualisatie	Artikel 21: 1. De voorzitter voert geregeld overleg met de voorzitters van de dagelijkse besturen van de andere omgevingsdiensten in Gelderland. Het overleg heeft als doel het bevorderen van een goede samenwerking tussen de uitvoeringsdiensten. 2. De voorzitters wijzen uit hun midden een voorzitter van het overleg aan. 3. Het overleg doet zo nodig voorstellen aan de deelnemers voor de programmering van bovenregionale taken.	Vervalt	De oude artikelen 21 en 26 zijn opgenomen met hetzelfde doel om de samenwerking tussen de omgevingsdiensten te bevorderen. Vanwege de samenloop is dit artikel samengevoegd in één artikel in een apart hoofdstuk, te weten: samenwerking omgevingsdiensten (art. 26). Ook inhoudelijk zijn een aantal wijzigingen doorgevoerd in het artikel. In de oorspronkelijke tekst werd bepaald hoe het voorzittersoverleg en het directeurenoverleg vorm moest worden gegeven (de voorzitters/directeuren wijzen uit hun midden een voorzitter aan). Dit is echter juridisch gezien niet mogelijk, aangezien deze overleggen niet onder het openbaar lichaam vallen. Het is dan ook niet mogelijk om in de regeling te bepalen hoe dit overleg dient te worden georganiseerd. In de vernieuwde tekst is deze bepaling dan

Omgevingsdienst
Regio Arnhem

				ook niet meer opgenomen in de regeling. Het bovenstaande betekent niet dat deze wijze waarop het voorzittersoverleg wordt georganiseerd niet is geformaliseerd.
Informatie en verantwoording	Wetswijziging GR: actieve informatieplicht	Artikel 22 1. Het Algemeen Bestuur, het Dagelijks Bestuur en de voorzitter geven aan de gemeenteraden en Provinciale Staten gevraagd en ongevraagd inlichtingen die voor een juiste beoordeling van het door het bestuur gevoerde en te voeren beleid nodig is . 2. Zij geven gevraagd en ongevraagd aan het Algemeen Bestuur alle inlichtingen die voor een juiste beoordeling van het door het Dagelijks Bestuur te voeren en gevoerde bestuur nodig is. 3. Een lid van het Algemeen Bestuur geeft alle inlichtingen waarom is gevraagd door een of meer leden van de gemeenteraad van de deelnemer die hem heeft aangewezen, respectievelijk een of meer leden van Provinciale Staten in het geval het lid is aangewezen door Gedeputeerde Staten. Hij is bovendien aan de gemeenteraad of Provinciale Staten verantwoording verschuldigd voor het door hem gevoerde bestuur.	Artikel 22 1.Het Algemeen Bestuur, het Dagelijks Bestuur en de voorzitter geven aan de gemeenteraden en Provinciale Staten gevraagd en ongevraagd digitaal alle en dezelfde inlichtingen die voor een juiste beoordeling van het door het bestuur gevoerde en te voeren beleid nodig is. 2. Zij geven gevraagd en ongevraagd aan het Algemeen Bestuur digitaal alle en dezelfde inlichtingen die voor een juiste beoordeling van het door het Dagelijks Bestuur te voeren en gevoerde bestuur nodig is. 3. Een lid van het Algemeen Bestuur geeft digitaal alle inlichtingen waarom is gevraagd door een of meer leden van de gemeenteraad van de deelnemer die hem heeft aangewezen, respectievelijk een of meer leden van Provinciale Staten in het geval het lid is aangewezen door Gedeputeerde Staten. Hij is bovendien aan de gemeenteraad of Provinciale Staten verantwoording verschuldigd voor het door hem gevoerde bestuur.	Het woord digitaal wordt toegevoegd om te voldoen aan de vigerende wet- en regelgeving nu en in de toekomst. Ook is het belangrijk om altijd aan alle raden en staten dezelfde inlichtingen te geven.
	Wetswijziging GR: actieve informatieplicht	Artikel 23. 1. Het Algemeen Bestuur, het Dagelijks Bestuur en de voorzitter geven aan de gemeenteraden en Provinciale Staten gevraagd en ongevraagd alle inlichtingen die voor een juiste beoordeling van het door het bestuur gevoerde en te voeren beleid nodig is. 2. Het Algemeen Bestuur, het Dagelijks Bestuur en de voorzitter verstrekken aan de gemeenteraden en Provinciale Staten alle inlichtingen die door een of meer leden van die gemeenteraden of Provinciale Staten worden verlangd.	Artikel 23 1. Het Algemeen Bestuur, het Dagelijks Bestuur en de voorzitter geven aan de gemeenteraden en Provinciale Staten gevraagd en ongevraagd digitaal alle en dezelfde inlichtingen die voor een juiste beoordeling van het door het bestuur gevoerde en te voeren beleid nodig is. 2. Het Algemeen Bestuur, het Dagelijks Bestuur en de voorzitter verstrekken aan de gemeenteraden en Provinciale Staten digitaal alle en dezelfde inlichtingen waarom is gevraagd door een of meer leden van die gemeenteraden of Provinciale Staten. 3. Een lid van het Algemeen Bestuur geeft digitaal alle inlichtingen waarom is gevraagd door een of meer leden van de gemeenteraad van de deelnemer die hem heeft aangewezen,	Het woord digitaal wordt toegevoegd om te voldoen aan de vigerende wet- en regelgeving nu en in de toekomst. De essentie van de nieuwe informatieplicht is dat alle informatie niet alleen passief maar ook actief aan de deelnemers wordt verstrekt, zodat zij in een gelijke informatiepositie komen te verkeren. In de praktijk betekent dat, dat niet aan één deelnemer informatie wordt verstrekt, maar aan alle deelnemers dezelfde

Omgevingsdienst
Regio Arnhem

		3. Een lid van het Algemeen Bestuur geeft alle inlichtingen waarom is verzocht door een of meer leden van de gemeenteraad van de deelnemer die hem heeft aangewezen, respectievelijk een of meer leden van Provinciale Staten in het geval het lid is aangewezen door Gedeputeerde Staten. Hij is bovendien aan de gemeenteraad of Provinciale Staten verantwoording verschuldigd voor het door hem gevoerde bestuur. 4. NIEUW	respectievelijk een of meer leden van Provinciale Staten in het geval het lid is aangewezen door Gedeputeerde Staten. Hij is bovendien aan de gemeenteraad of Provinciale Staten verantwoording verschuldigd voor het door hem gevoerde bestuur. 4. Het Algemeen Bestuur, het Dagelijks Bestuur en de voorzitter stellen, ieder voor zover bevoegd, in gezamenlijkheid een informatieprotocol vast omtrent de in de vorige leden genoemde te verstrekken informatie.	informatie. Ook als er maar een deelnemer om vraagt. Om te voldoen aan de actieve informatieplicht die voortvloeit uit de wet gemeenschappelijke regelingen is afgesproken dat een informatieprotocol nadere afspraken bevat over de te verstrekking informatie.
	Wetswijziging gr: actieve informatieplicht	Artikel 24 1. Een lid van het Algemeen Bestuur verschaft de deelnemer die hem als lid heeft aangewezen alle inlichtingen die door die deelnemer of door een of meer leden van die deelnemer worden verlangd.	Artikel 24 1. Een lid van het Algemeen Bestuur verschaft de deelnemer die hem als lid heeft aangewezen digitaal alle inlichtingen die door die deelnemer of door een of meer leden van die deelnemer zijn gevraagd.	Het woord digitaal wordt toegevoegd om te voldoen aan de vigerende wet- en regelgeving nu en in de toekomst.
Samenwerking Omgevingsdiensten	Actualisatie	Artikel 26: Samenwerking tussen uitvoeringsdiensten 1. De directeur voert geregeld overleg met de directeuren van de andere regionale uitvoeringsdiensten in Gelderland. Het overleg heeft als doel het bevorderen van een goede samenwerking tussen de diensten. 2. De directeuren wijzen uit hun midden een voorzitter van het overleg aan.	Artikel 26 : Samenwerking omgevingsdiensten 1. De voorzitter heeft regelmatig overleg met de voorzitters van de besturen van de andere omgevingsdiensten in Gelderland. 2. De directeur heeft regelmatig overleg met de directeuren van de andere omgevingsdiensten in Gelderland. 3. De overleggen hebben als doel het bevorderen van een goede samenwerking tussen de diensten.	De oude artikelen 21 en 26 zijn opgenomen met hetzelfde doel om de samenwerking tussen omgevingsdiensten te bevorderen. Vanwege de samenloop is dit artikel samengevoegd in één artikel in een apart hoofdstuk, te weten: samenwerking omgevingsdiensten (art. 26). Ook inhoudelijk zijn een aantal wijzigingen doorgevoerd in het artikel. In de oorspronkelijke tekst werd bepaald hoe het voorzittersoverleg en het directeurenoverleg vorm moest worden gegeven (de voorzitters/directeuren wijzen uit hun midden een voorzitter aan). Dit is echter juridisch gezien niet mogelijk, aangezien deze overleggen niet onder het openbaar lichaam vallen. Het is dan ook niet mogelijk om in de regeling te bepalen hoe dit overleg dient te worden georganiseerd. In de

Omgevingsdienst
Regio Arnhem

				vernieuwde tekst is deze bepaling dan ook niet meer opgenomen in de regeling. Het bovenstaande betekent niet dat deze wijze waarop het voorzittersoverleg wordt georganiseerd niet is geformaliseerd.
Gemeenschappelijke adviescommissie	Wetswijziging gr. adviescommissie	Nieuw: Artikel 27 was vervallen, maar wordt nu opnieuw ingevoegd	<u>Artikel 27. Gemeenschappelijke adviescommissie</u> Het Algemeen Bestuur stelt, als de raden en Staten dit overeenkomstig artikel 24a van de wet gezamenlijk voorstellen, een gemeenschappelijke adviescommissie als bedoeld in artikel 24a van de wet in.	De gemeenschappelijke adviescommissie is een nieuwe wettelijke mogelijkheid. Door deze bepalingen hier op te nemen wordt de mogelijkheid gecreëerd om deze adviescommissie in te stellen als de raden en staten daartoe besluiten.
	Westwijziging gr. adviescommissie	Nieuw: wordt nieuw ingevoegd	<u>Artikel 27a Werkwijze</u> Het Algemeen Bestuur regelt in ieder geval de samenstelling, de bevoegdheden, de thema's, taken en werkwijze van de in dit hoofdstuk genoemde commissies en overleggen.	
Begroting	Wetswijziging gr: begrotingscyclus	<u>Artikel 28. Begrotingsprocedure</u> 1. De vaststelling van de begroting door het Algemeen Bestuur, zoals bedoeld in artikel 58, eerste lid, van de Wet geschiedt niet eerder dan 8 weken nadat deze aan de raden en staten van de deelnemers is verzonden in het jaar voorafgaande aan dat waarvoor zij dient. 2. Onverminderd het bepaalde in artikel 59, eerste lid, van de Wet zorgt het Dagelijks Bestuur vóór 15 april van het jaar voorafgaande aan dat waarvoor zij dient voor de in dat lid bedoelde toezending van de ontwerpbegroting vergezeld van een behoorlijke toelichting. 3. In de begroting wordt het door elk van de deelnemers over het desbetreffende jaar verschuldigde bedrag opgenomen.	<u>Artikel 28. Begrotingsprocedure</u> 1.Het Dagelijks Bestuur zendt twaalf weken vóór vaststelling door het Algemeen Bestuur de ontwerpbegroting vergezeld van een toelichting voor zienswijze rechtstreeks aan de raden van de deelnemende gemeenten en aan Provinciale Staten. 2.Het Algemeen Bestuur stelt de ontwerpbegroting vast op een jaarlijks vast te stellen vergadermoment met inachtneming van de wettelijke doorlooptijden. 3. Het Dagelijks Bestuur zendt de vastgestelde begroting binnen twee weken na vaststelling en in ieder geval vóór 15 september van het jaar voorafgaande aan het jaar waarop deze ziet aan de minister.	De wet gemeenschappelijke regelingen wijzigt de termijnen van de begrotingscyclus en noopt daarmee een aanpassing in de regeling van ODRA. Uitgangspunt bij de begrotingscyclus zijn de wettelijke termijnen waarbinnen jaarlijks uniforme afspraken gemaakt worden tussen ODRA en partners. In het vijfde lid is aangesloten bij het besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten (BBV) in plaats van bij door provinciale staten en gemeenteraden opgestelde begrotingsrichtlijnen. Deze wijziging is doorgevoerd, omdat het BBV landelijke wetgeving is, waar ook de deelnemers zich aan dienen te houden. In de praktijk zal die wetgeving overeenkomen met de gemeentelijke en provinciale begrotingsrichtlijnen.

Omgevingsdienst
Regio Arnhem

		4. Het Dagelijks Bestuur houdt bij het opstellen van de ontwerpbegroting rekening met de door Provinciale Staten en de gemeenteraden opgestelde begrotingsrichtlijnen. 5. De ontwerpbegroting wordt door de deelnemers voor eenieder ter inzage gelegd en algemeen verkrijgbaar gesteld. Van de terinzagelegging en de verkrijgbaarstelling wordt openbaar kennis gegeven. 6. Provinciale Staten en de gemeenteraden vergaderen niet eerder dan twee weken na de openbare kennisgeving over de ontwerpbegroting. Zij kunnen bij het Dagelijks Bestuur hun zienswijze over de ontwerpbegroting naar voren brengen. Het Dagelijks Bestuur voegt deze zienswijzen, voorzien van zijn reactie, toe aan de ontwerpbegroting zoals deze aan het Algemeen Bestuur wordt aangeboden. 7. Terstond na de vaststelling van de begroting zendt het Algemeen Bestuur de begroting aan Provinciale Staten en de gemeenteraden, die ter zake bij de minister hun zienswijze naar voren kunnen brengen. 8. Het Dagelijks Bestuur zendt de begroting binnen twee weken na de vaststelling, doch in ieder geval vóór 1 augustus van het jaar voorafgaande aan dat waarvoor de begroting dient, aan de minister. 9. Bij een actualisatie van de begroting wordt de begroting door het Algemeen Bestuur vastgesteld. Actualisaties worden ter informatie verstuurd naar de gemeenteraden en Provinciale Staten. 10. Het Algemeen Bestuur stelt vast of er sprake is van een wijziging of actualisering. 11. De leden 1 tot en met 8 zijn, met uitzondering van de daarin genoemde data, van overeenkomstige toepassing op besluiten tot wijziging van de begroting.	4. In de begroting wordt het door elk van de deelnemers over het desbetreffende jaar verwachte verschuldigde bedrag opgenomen. 5. Het Dagelijks Bestuur houdt bij het opstellen van de ontwerpbegroting rekening met het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten. 6. De ontwerpbegroting wordt door het dagelijks bestuur en de deelnemers voor eenieder ter inzage gelegd en algemeen verkrijgbaar gesteld. 7. Provinciale Staten en de gemeenteraden vergaderen niet eerder dan twee weken na de openbare kennisgeving over de ontwerpbegroting. Zij kunnen bij het Dagelijks Bestuur hun zienswijze over de ontwerpbegroting naar voren brengen. 8. Het Dagelijks Bestuur reageert schriftelijk en gemotiveerd aan de gemeenteraden en Provinciale Staten op de zienswijze en welke conclusie zij daaraan verbindt, voordat het Algemeen Bestuur de begroting vaststelt. 9. Indien aanpassing van de begroting gedurende het jaar nodig is, stelt het Algemeen Bestuur vast of er sprake is van een wijziging of actualisering. 10. Een actualisatie van de begroting wordt door het Algemeen Bestuur vastgesteld en ter informatie verstuurd naar de gemeenteraden en Provinciale Staten. 11. Bij wijzigingen van de begroting wordt de procedure voor vaststelling van de begroting gevolgd.	

Omgevingsdienst
Regio Arnhem

Jaarrekening	Actualisatie	Artikel 29 1. De vaststelling van de jaarrekening als bedoeld in artikel 58, derde lid, van de Wet geschiedt vóór 1 juli volgend op het jaar waarop deze betrekking heeft. 2. Artikel 28 leden 2 en7 van de regeling zijn van overeenkomstige toepassing. 3.Het dagelijks bestuur zendt de vastgestelde jaarrekening binnen twee na de vaststelling doch in ieder geval voor 15 juli aan de minister van Binnenlandse Zaken. 6. Verrekening van het verschil tussen hetgeen op grond van artikel 10 van deze regeling is bepaald enerzijds en hetgeen op basis van de rekening is verschuldigd anderzijds vindt plaats zo spoedig mogelijk na de vaststelling van de rekening.	Artikel 29 1.Het algemeen bestuur stelt de jaarrekening vast, als bedoeld in artikel 58 derde lid van de Wet, vóór 1 juli volgend op het jaar waarop deze betrekking heeft. 2. Het Dagelijks Bestuur zendt vóór 30 april van het jaar volgend op het jaar waarop de jaarrekening betrekking heeft de voorlopige jaarrekening aan de raden van de deelnemende gemeenten en aan provinciale staten. 3.Het dagelijks bestuur zendt de vastgestelde jaarrekening binnen twee na de vaststelling doch in ieder geval voor 15 juli aan de minister. 6. Verrekening van het verschil tussen de begrote bijdrage, als bedoeld in artikel 10 van deze regeling, en het werkelijk verschuldigde bedrag volgens de jaarrekening gebeurt zo spoedig mogelijk na vaststelling van de jaarrekening.	Dit artikel is in lijn met de wetswijziging gemeenschappelijke regeling duidelijker opgeschreven ten opzichte van de vorige bepalingen. Dit lid is geformuleerd in lijn met het nieuwe artikel 10 en het begrip begrote bijdrage is uitgeschreven in het artikel.
Verdeling saldo	Voldoen aan eisen robuuste omgevingsdienst en De formulering van het artikel in lijn gebracht met artikel 11 lid 4.	Artikel 30 1.Een batig saldo van de begroting of jaarrekening wordt toegevoegd aan de Algemene reserve tot een maximum van 5% van de jaarlijkse exploitatielasten of € 500.000 en wel de laagste van deze twee. 2.Voor specifieke doeleinden kan het Algemeen Bestuur besluiten tot het instellen van een bestemmingsreserve. 3.Een uit te keren batig saldo wordt verdeeld naar rato van de stemverhouding. 4.Het Algemeen Bestuur beslist of een nadelig saldo in de jaarrekening: a. geheel of gedeeltelijk ten laste van bestaande reserves zal worden gebracht; of b. geheel of gedeeltelijk ten laste van de deelnemers zal worden gebracht naar rato van hun stemverhouding.	Artikel 30 1. Het maximum van het totaal aan (bestemmings)reserves wordt bepaald door de weerstandscapaciteit. De weerstandscapaciteit moet minimaal 0,8 % zijn. De weerstandscapaciteit is de ratio tussen de optelsom van de reserves en de post onvoorzien in de begroting, gedeeld door het totaal aan operationele gekwantificeerde risico's voor de reguliere bedrijfsvoering. 2. De weerstandscapaciteit wordt jaarlijks vastgesteld in de begroting en in de jaarrekening. 3. Batige saldi worden toegevoegd aan het eigen vermogen tot aan de grens van de weerstandscapaciteit. Indien het batig saldo de grens overschrijdt beslist het Algemeen bestuur of: a. het batig saldo wordt toegevoegd aan de algemene reserve, of b. een bestemmingsreserve wordt ingesteld voor specifieke doeleinden, of c. het batig saldo wordt uitgekeerd naar rato van de	In het oude artikel werd een bedrag genoemd dat toegevoegd diende te worden aan de Algemene reserve. Dit sluit minder goed aan bij de Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten (BBV) en het traject dat nu is ingezet vanuit het Het Interbestuurlijk overleg (IBP). In het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten (BBV) wordt gesproken over weerstandsvermogen en weerstandsratio. Het Interbestuurlijk overleg (IBP) heeft met haar criteria de aansluiting hierop gezocht, en een criterium 'weerstandscapaciteit ' met een norm van 0,8 % als ondergrens

Omgevingsdienst
Regio Arnhem

		5.Het besluit, zoals bedoeld in het vierde lid, sub b, van dit artikel, behoeft 68 stemmen.	stemverhouding, of d. een combinatie van de genoemde mogelijkheden. 4. Als er sprake is van een nadelig saldo, beslist het Algemeen bestuur of: a. dit geheel of gedeeltelijk ten laste van bestaande reserves zal worden gebracht; of b. dit geheel of gedeeltelijk ten laste van de deelnemers zal worden gebracht naar rato van hun stemverhouding. 5. Het besluit, zoals bedoeld in het vierde lid, sub b, van dit artikel, behoeft twee derde van het totaal aantal stemmen.	gedefinieerd. Wij willen daarbij aansluiten. De weerstandscapaciteit houdt het volgende in: de middelen en mogelijkheden waarover de organisatie beschikt of kan beschikken om geïdentificeerde risico's en/of niet begrote kosten te dekken. Er wordt vanuit het interbestuurlijk programma VTH aangegeven dat de weerstandscapaciteit (risico's gedeeld door vermogen) minimaal 0,8 % dient te bedragen om te komen tot een robuuste omgevingsdienst. Dit zal in 2024 door de minister worden aangegeven. Wij vinden het belangrijk om daar aan te voldoen. Mocht de ODRA nog niet voldoen aan het criterium dan zal een plan van aanpak worden opgesteld met de deelnemers om daarnaartoe te werken. Het uitgangspunt is dat de weerstandscapaciteit 0,8 % bedraagt. In dit artikel is beschreven welke keuzemogelijkheden het algemeen bestuur heeft wanneer de weerstandscapaciteit hoger is dan 0,8 %. Een combinatie van mogelijkheden is uiteraard ook toegestaan. Vervolgens wordt uitgewerkt welke mogelijkheden het algemeen bestuur heeft als er sprake is van een weerstandscapaciteit die lager is dan 0,8 %. Er is gekozen voor een verdeling naar rato van de stemverhouding en niet op basis van exploitatie, omdat de exploitatie in de tijd gezien te veel kan fluctueren. Stemverhouding geeft een meer stabiele situatie
Zorg en beheer Archief	Actualisatie	Artikel 31. 1.Ten aanzien van de zorg voor de archiefbescheiden van het openbaar lichaam,	Artikel 31. 1. Het dagelijks bestuur is belast met de zorg voor de archiefbescheiden van de organen van het openbaar lichaam	Het huidige artikel was niet toereikend voor de archiefwetbepalingen. Gezamenlijk met het Gelders Archief is

Omgevingsdienst
Regio Arnhem

		alsmede ten aanzien van het toezicht op het beheer stelt het Algemeen Bestuur een archiefverordening vast. 2.De aan de uitvoering van het eerste lid verbonden kosten komen ten laste van het openbaar lichaam. 3.Voor de bewaring van de op grond van artikel 12 van de Archiefwet 1995 over te brengen archiefbescheiden wijst het Algemeen Bestuur een archiefbewaarplaats aan. 4.Het Dagelijks Bestuur is belast met de zorg als bedoeld in het eerste lid.	overeenkomstig een door het algemeen bestuur, vast te stellen regeling. De zorg voor de archiefbescheiden die ontstaan uit hoofde van de door de deelnemende overheidsorganisaties gemandateerde taken berust bij deze overheden. 2. De aan de uitvoering van het eerste lid verbonden kosten komen ten laste van het openbaar lichaam. 3. Voor de bewaring van de over te brengen archiefbescheiden wijst het algemeen bestuur een archiefbewaarplaats aan en voor het beheer daarvan een archivaris. 4. De archivaris van het in het vorige lid aangewezen archiefbewaarplaats oefent overeenkomstig de regeling als bedoeld in het eerste lid toezicht uit op het beheer van de archiefbescheiden van het openbaar lichaam, voor zover deze archiefbescheiden niet zijn overgebracht naar een archiefbewaarplaats. 5. Met het toezicht op het beheer van de archiefbescheiden die ontstaan uit hoofde van de door de deelnemers gemandateerde taken is belast de archivaris van de desbetreffende deelnemer. 6. Bij opheffing van de gemeenschappelijke regeling wordt ten aanzien van de archiefbescheiden een voorziening getroffen zoals in de wet bepaald.	dit artikel in lijn met de Archiefwet opgeschreven. Daarbij is rekening gehouden met de wijziging die mogelijk in 2024 definitief wordt.
Toetreding	Actualisatie	Artikel 32 lid 1 De deelnemers zijn bevoegd te beslissen over toetreding van nieuwe deelnemers tot de regeling. Het Algemeen Bestuur wordt in de gelegenheid gesteld hierover zijn zienswijze bekend te maken.	Artikel 32 lid 1 De deelnemers zijn bevoegd te beslissen over toetreding van nieuwe deelnemers tot de regeling.	Het Algemeen Bestuur bestaat uit de deelnemers, dus het is niet nodig om de zienswijze op te nemen.
Uittreding	Wetswijziging gr. uittreding	Artikel 33 Uittreding 1.Een deelnemer kan uittreden uit de regeling na een daartoe strekkend besluit van de deelnemer, doch niet eerder dan na vijf jaar na de eerste inwerkingtreding van de regeling. 2.Het besluit tot uittreding wordt niet later genomen dan een jaar voorafgaand aan de datum waarop de uittreding plaatsvindt. Uittreding is slechts mogelijk met ingang van 1 januari. 3.Uittreding is slechts mogelijk onder de voorwaarde dat tussen het openbaar lichaam en de uittredende deelnemer voor de resterende financiële	Artikel 33. Uittreding 1. Een deelnemer kan uittreden uit de regeling na een daartoe strekkend besluit van de deelnemer. 2. Voor uittreding geldt een opzeggingstermijn van anderhalf jaar voorafgaand aan de datum waarop de uittreding plaatsvindt. Uittreding is slechts mogelijk met ingang van 1 januari van het eerstvolgende kalenderjaar na de genoemde opzeggingstermijn. 3. Het algemeen bestuur inventariseert binnen zes maanden na de opzegging de gevolgen van uittreding na overleg met de deelnemers in een uittredingsplan waartoe in ieder geval behoren: a. de gevolgen voor het personeel zoals de toewijzing, terugname of overname van medewerkers;	De wetswijziging noopt om in de regeling op te nemen wat de gevolgen zijn van uittreding. Wettelijk is bepaald dat uittreden in principe niet kan (18.21 OW). Daarom is de uittreding kort gehouden met alleen het hoognodige erin. Essentie is dat in de GR het geregeld moet zijn door de deelnemers en niet door het AB. Daarom gekozen voor 'inventarisatie' door het AB. Uittreding is een eenzijdig besluit en kan niet onder voorwaarde. Afspraken

Omgevingsdienst
Regio Arnhem

		verplichtingen van de uittredende deelnemer een vaststellingsovereenkomst wordt gesloten. 4.De vaststellingsovereenkomst als bedoeld in het derde lid behoeft 68 stemmen. 5. Het Dagelijks Bestuur ziet toe op de uittreding en de vereffening van de financiële verplichtingen. 6-9 nieuw	b. de financiële gevolgen, waaronder de betaling ineens of de afbouw van de bijdrage; c. de juridische en organisatorische consequenties en de kosten daarvan die direct het gevolg zijn van de uittreding. 4. Bij de bepaling van de financiële gevolgen worden zowel variabele, vaste kosten alsmede het aan de uittredende deelnemer toe te rekenen aandeel in reserves en voorzieningen in aanmerking genomen. Bij de bepaling van de vergoeding voor vaste kosten wordt een termijn van vijf jaar vanaf datum uittreding in acht genomen 5. De raming en berekening van de kosten voor uittreding worden gebaseerd op de feiten en omstandigheden die gelden op het moment van de daadwerkelijke uittreding. Beleidswijzigingen, wijziging van economische omstandigheden en wijziging van inzichten die zich voordoen of opkomen na het moment van de daadwerkelijke uittreding kunnen niet worden betrokken bij de bepaling van de hoogte van de uittreedsom. 6. Het openbaar lichaam is gehouden redelijkerwijs al het mogelijke te doen om (direct nadat de opzegbrief is ontvangen) de uittredingskosten zo laag mogelijk te houden. Het voorgaande behoeft niet te leiden tot wijziging van overeenkomsten met en verplichtingen jegens derden die zijn aangegaan respectievelijk bepaald voorafgaand aan het tijdstip van ontvangst door het algemeen bestuur van het besluit tot uittreding van de deelnemer. 7. Het algemeen bestuur wijst de onafhankelijke externe deskundige aan op basis van een gezamenlijke voordracht van de uittredende deelnemer en het dagelijks bestuur. De kosten voor het inschakelen van een onafhankelijke externe deskundige komen voor rekening van de uittredende deelnemer. 8. De onafhankelijke externe deskundige stelt de uittreedsom vast. Het algemeen bestuur en de uittredende deelnemer komen tot een akkoord op basis van dit vastgestelde bedrag. 9. Kunnen het algemeen bestuur en de uittredende deelnemer niet tot een akkoord komen op basis van het in lid 8 vastgestelde bedrag, dan zal een andere onafhankelijke deskundige (aangewezen op de in lid 6 van dit artikel bedoelde wijze) een voor betrokkenen bindend besluit nemen. 10. De financiële gevolgen die het gevolg zijn van de uittreding worden door de uittredende deelnemer gedragen.	over de uittreding worden vastgelegd in een vaststellingsovereenkomst. Bij uittreden gaat het om terugnemen van de basistaken. Omdat de deelnemers wettelijk verplicht zijn die taken over te dragen aan een OD, zal dat niet snel voorkomen. Wel kan het bij een herindeling aan de orde zijn als een deelnemer hierdoor een andere OD toegewezen krijgt. De financiële gevolgen voor een OD kunnen ook groot zijn als een deelnemer taken (niet zijnde basistaken) terugneemt. Ook dan geldt eenzelfde procedure. Die wordt echter opgenomen in de overeenkomst tussen de deelnemer en de OD

Omgevingsdienst
Regio Arnhem

			11. De uittredende deelnemer is verplicht tot betaling van de definitieve uittreedsom binnen een half jaar nadat de definitieve uittreedsom is vastgesteld. 12. Het Dagelijks Bestuur ziet toe op de uittreding en de vereffening van de financiële verplichtingen.	
Wijziging en opheffing	Actualisatie	Artikel 34. Wijziging en opheffing 1.De regeling kan tussentijds worden gewijzigd of opgeheven. Een besluit hiertoe behoeft 68 stemmen. 2.Deelnemers en het Algemeen Bestuur zijn bevoegd een wijziging in de regeling aan de deelnemers in overweging te geven via een daartoe strekkend voorstel. Het Dagelijks Bestuur zendt het voorstel van het Algemeen Bestuur toe aan de deelnemers. 3.Onder wijziging als bedoeld in het eerste lid wordt niet verstaan een wijziging van inbreng van een deelnemer, tenzij het Dagelijks Bestuur dit als een wijziging bestempelt of als sprake is van een of meer van de volgende situaties: • invloed op de continuïteit van de bedrijfsvoering of • invloed op het algemene bedrijfsbelang of • bij consequenties voor de stemverhouding van meer dan 1 staffel. Het Dagelijks Bestuur stelt voor de situaties als bedoeld in dit artikellid nadere spelregels op, welke ter kennisgeving aan het Algemeen Bestuur worden voorgelegd. 4.Het Dagelijks Bestuur stelt het Algemeen Bestuur in kennis van de situaties die niet als wijziging worden beschouwd als bedoeld in het derde lid. 5.Ingeval van opheffing van de regeling stelt het Algemeen Bestuur vooraf, na overleg met de deelnemers, een liquidatieplan vast waarin in ieder geval wordt aangegeven wat de gevolgen zijn die de beëindiging heeft voor het personeel en de wijze waarop het positieve of negatieve saldo van het openbaar lichaam over de deelnemers wordt verdeeld. 6.Het Dagelijks Bestuur is belast met de vereffening van de financiële verplichtingen.	Artikel 34. Wijziging en opheffing 1. De regeling kan tussentijds worden gewijzigd of opgeheven als ten minste 9 deelnemers hiertoe besluiten. 2. Deelnemers en het Algemeen Bestuur zijn bevoegd een wijziging in de regeling aan de deelnemers in overweging te geven via een daartoe strekkend voorstel. Het Dagelijks Bestuur zendt het voorstel van het Algemeen Bestuur toe aan de deelnemers. 3. Het Dagelijks Bestuur stelt het Algemeen Bestuur in kennis van de situaties die niet als wijziging worden beschouwd. 4. Ingeval van opheffing van de regeling stelt het Algemeen Bestuur vooraf, na overleg met de deelnemers, een liquidatieplan vast waarin in ieder geval wordt aangegeven wat de gevolgen zijn die de beëindiging heeft voor het personeel en de wijze waarop het positieve of negatieve saldo van het openbaar lichaam over de deelnemers wordt verdeeld. 5. Het Dagelijks Bestuur is belast met de vereffening van de financiële verplichtingen. 6. De organen van de regeling blijven in functie totdat de liquidatie is voltooid.	Het wijzigen van de regeling behoeft de instemming van ten minste 9 deelnemers. 9 deelnemers van de 11, vier vijfde deel, is de ruime meerderheid. In de werkgroep was er unanimiteit om het artikel te wijzigen en niet meer de huidige formulering te hanteren van het vermelden van benodigde stemmen. In de nieuwe formulering is aansluiting gezocht bij de wet en wordt er gesproken over een toestemming per deelnemer. In het aantal toestemming dat nodig is is getracht aansluiting te zoeken bij de huidige stemverdeling waardoor wij uit zijn gekomen op 9 van de 11 deelnemers. Het geschrapte lid 3 regelt niets extra's en heeft juridisch geen toegevoegde waarde dit op te nemen in de gemeenschappelijke regeling. Twee van de drie situaties wijzigen de regeling niet. De laatste situatie is ook niet meer relevant, nu het artikel over de stemverhoudingen anders is omschreven.

Omgevingsdienst
Regio Arnhem

		7.De organen van de regeling blijven in functie totdat de liquidatie is voltooid.		
Evaluatie	Wetswijziging gr: evaluatieplicht	Nieuw ingevoegd artikel 36	Artikel 36 1. Het Algemeen Bestuur draagt zorg voor de evaluatie van in ieder geval het algemeen functioneren en de werkwijze van de Omgevingsdienst Regio Arnhem. 2. De evaluatie vindt eenmaal in de vier jaar plaats en is afgerond twaalf maanden voorafgaand aan de reguliere gemeenteraadsverkiezingen.	De wet gemeenschappelijke verplicht iets op te nemen over evaluatie. Het belang om te evalueren werd gezien ten behoeve van de samenwerking en de periode is in overleg tussen de ambtstermijnen tot stand gekomen.
Inwerkingtreding	Actualisatie	Artikel 38 1. De regeling treedt met terugwerkende kracht in werking op 1 januari 2018. 2. Gedeputeerde Staten dragen zorg voor de in artikel 53 van de Wet bedoelde toezending en publicatie.	Artikel 38 1. De regeling treedt in werking een dag nadat deze op de voorgeschreven wijze bekend is gemaakt. 2. Gedeputeerde Staten dragen zorg voor de bekendmaking van de geconsolideerde versie in het Provinciaal blad van Gelderland. 3. Het tweede lid is van toepassing op besluiten tot wijziging, of opheffing van de regeling	Conform de wetswijziging van de wet elektronische bekendmakingen dit artikel aangepast. Elk besluit kent zijn eigen moment van inwerkingtreding. Voorstel om in het derde lid de verwijzing naar het eerste lid eruit te houden.

Wijziging Gemeenschappelijke regeling Omgevingsdienst Regio Arnhem

Gedeputeerde Staten van de provincie Gelderland en de colleges van Burgemeester en Wethouders van de gemeenten Arnhem, Doesburg, Duiven, Lingewaard, Overbetuwe, Renkum, Rheden, Rozendaal, Westervoort en Zevenaar;

Gelet op het bepaalde in artikel 51 van de Wet gemeenschappelijke regelingen, de verkregen toestemming van Provinciale Staten van de provincie Gelderland en van de Raden van de gemeenten Arnhem, Doesburg, Duiven, Lingewaard, Overbetuwe, Renkum, Rheden, Rozendaal, Westervoort en Zevenaar

BESLUITEN
vast te stellen de navolgende wijziging tot aanpassing van de Gemeenschappelijke regeling Omgevingsdienst Regio Arnhem.

Artikel I Wijziging regeling

De Gemeenschappelijke regeling Omgevingsdienst Regio Arnhem wordt als volgt gewijzigd:

A.
Artikel 1, eerste lid, onder a, komt te luiden:
a. actualisatie van de begroting: hiervan is sprake als het Algemeen Bestuur de begroting van de ODRA wijzigt zonder gevolgen voor de bijdrage per deelnemer. Er mag wel sprake zijn van aanpassingen in de programma's of andere aanpassingen mits er geen sprake is van nieuwe uitgangspunten die nog niet eerder onder de aandacht zijn gebracht van Raden en Staten;

B.
Artikel 1, eerste lid, onder b, komt te luiden:
b. basistaken: taken als bedoeld in artikel 13.12 van het Omgevingsbesluit;

C.
Artikel 1, eerste lid, onder e, komt te luiden:
e. complexe taken: basistaken ten aanzien van complexe bedrijven zijnde

- vergunningplichtige milieubelastende activiteiten die zijn of worden ingedeeld in milieucategorie 4.2 en hoger als bedoeld in de VNG-uitgave Bedrijven en milieuzonering, editie 2009; of
- milieubelastende activiteiten waarop de Richtlijn industriële emissies van toepassing is;
- overige milieubelastende activiteiten die vallen onder provinciaal bevoegd gezag;

D.
Artikel 1, eerste lid onder k, komt te luiden:
k. de minister: minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties.

E.
Artikel 1, eerste lid onder o, komt te luiden:
o. wijziging van de begroting: er is sprake van een wijziging van de begroting op het moment dat het Algemeen Bestuur wijzigingen doorvoert waardoor de bijdrage van de deelnemers wijzigt. Het moet gaan om items die niet eerder aan de orde zijn geweest in de begroting en om die reden ook nog niet onder de aandacht zijn gebracht bij de gemeenteraden en Provinciale Staten.

F.

Artikel 1, vierde lid, komt te luiden:
4. Uitgezonderd van de complexe taken zijn de volgende vergunningplichtige milieubelastende activiteiten die zijn of worden ingedeeld in milieucategorie 4.2 en hoger als bedoeld in de VNG-uitgave Bedrijven en milieuzonering, editie 2009:

- het exploiteren van een ippc-installatie voor het houden van pluimvee of varkens als bedoeld in de Richtlijn industriële emissies categorie 6.6;
- activiteiten ten behoeve van cultuur, sport en recreatie (SBI 9321, 931.1 t/m 931.10, 931.B t/m 931.D en 93299);
- het exploiteren van een rangeerterrein (SBI 491, 492.2);
- activiteiten ten behoeve van trafostations (SBI 35.C4 en 35.C5) en de schakelstations van het 380 KV hoogspanningsnet;
- agrarische activiteiten waarbij mest wordt verwerkt als nevenactiviteit, waarbij die mest uitsluitend afkomstig is uit de eigen activiteiten;
- activiteiten met een helikopterstandplaats als nevenactiviteit (SBI 5223.B);
- activiteiten met betrekking tot betonmortel en -waren (SBI 23611, 2363, 2364, 2365 en 2369), voor zover er geen sprake is van een ippc-installatie;

G.
Artikel 4, eerste lid, komt te luiden:
1. Ter behartiging van het belang genoemd in artikel 2 brengen de deelnemers de uitvoering van de basistaken onder bij het openbaar lichaam, met dien verstande dat provincie Gelderland de uitvoering van de taken bedoeld in artikel 13.12, eerste lid, onder a, b en c van het Omgevingsbesluit onderbrengt bij de Omgevingsdienst Regio Nijmegen.

H.
Artikel 5, tweede lid komt te luiden:
2. Overige taken zijn in ieder geval de Omgevingswet-taken voor zover niet behorend tot de in artikel 4 genoemde basistaken, taken betreffende de Huisvestingswet, de Leegstandswet, de Algemene Plaatselijke Verordening dan wel de daarvoor in de plaats getreden regelgeving.

I.
Artikel 6, tweede lid komt te luiden:
2. Over de uitvoering van incidentele taken worden afzonderlijke opdrachten verstrekt door de deelnemer aan het openbaar lichaam.

J.
Artikel 7, eerste lid komt te luiden:
1. Het openbaar lichaam is gehouden bovenregionale taken en complexe taken die niet kunnen worden uitgevoerd door het openbaar lichaam in overeenstemming met de VTH Kwaliteitscriteria, versie 2.2 dan wel de daarvoor in de plaats getreden nieuwe versie of andere wet- en regelgeving, te laten uitvoeren door andere omgevingsdiensten in Gelderland die de taken aan zich hebben getrokken.

K.
Artikel 10 komt te luiden:
1. Het algemeen bestuur stelt tegelijk met de begroting de producten en diensten catalogus (afgekort: pdc) voor dat jaar vast inclusief de tarieven betreffende dat jaar.

2. In de begroting staat een overzicht met de begrote bijdrage voor elke deelnemer, gebaseerd op het concept werkprogramma waarin het aantal af te nemen producten en diensten en tarieven voor dat betreffende jaar staan opgenomen.

3. De deelnemers betalen bij wijze van voorschot jaarlijks vóór 16 januari, vóór 16 april, vóór 16 juli en vóór 16 oktober telkens een kwart van de in lid 2 bedoelde bijdrage. Jaarlijks, in januari na afloop van het betreffende jaar, worden de voorschotten afgerekend op basis van de werkelijk afgenomen producten en diensten.

4. Betaling van taken die aanvullend op de begroting worden overeengekomen tussen het openbaar lichaam en een deelnemer geschiedt naar algemeen gehanteerde betaaltermijnen van dertig dagen na factuur.

5. Deelnemers dragen er zorg voor dat het openbaar lichaam te allen tijde over voldoende liquide middelen beschikt om aan al haar verplichtingen jegens derden te kunnen voldoen. Inhoudende dat de deelnemers gezamenlijk garant staan voor de juiste betaling van investeringen en de daaruit voortvloeiende rente, aflossing, boeten en kosten.

L.
Artikel 11, vierde, vijfde en zesde lid komt te luiden:
4. Het aantal stemmen van een deelnemer is gerelateerd aan diens bijdrage in de begroting van de omgevingsdienst voor de taken genoemd in artikel 4 en 5 van de regeling.

Bijdrage in euro's:	Aantal stemmen:
>5 miljoen	22
2 tot 5 miljoen	16
1 tot 2 miljoen	12
0,5 tot 1 miljoen	8
<0,5 miljoen	3

5. Het aantal stemmen per deelnemer wordt jaarlijks vastgesteld in de vergadering waarin ook de begroting voor het navolgende jaar definitief wordt vastgesteld. De stemverhouding gaat in, op 1 januari van het nieuwe begrotingsjaar voor het eerst op 1 januari 2024. Bij grote wijzigingen in de bijdragen van deelnemers kan eerder tot herziening worden besloten door het Algemeen Bestuur.
6. Besluiten worden genomen met minimaal de helft van de stemmen plus 1, uitgebracht door minimaal 5 leden van het Algemeen Bestuur, tenzij de wet of de regeling anders bepalen.

M.
Artikel 14, het derde tot en met het zevende lid komen als volgt te luiden:
3. Besluiten van het Algemeen Bestuur worden voor zienswijze aan de raden en staten van de deelnemers voorgelegd als het Algemeen Bestuur dit nodig acht, tenzij wet of regeling anders voorschrijft.
4. Ingezetenen van de deelnemende provincies en gemeenten en belanghebbenden worden bij de voorbereiding, uitvoering en evaluatie van beleid betrokken op een bij de deelnemende provincie en gemeenten gebruikelijke wijze. In dat geval is afdeling 3.4. van de Algemene wet bestuursrecht, niet meer van toepassing op de participatie.
Het Algemeen Bestuur kan een andere procedure op de participatie voorschijven.
5. Het Algemeen Bestuur kan bevoegdheden overdragen aan het Dagelijks Bestuur met uitzondering van de bevoegdheden tot het vaststellen van de begroting en wijziging en actualisatie daarvan, de vaststelling van de jaarrekening en het besluit tot oprichting van en deelneming in rechtspersonen.
6. Het Algemeen Bestuur kan instructies geven voor de werkwijze van het Dagelijks Bestuur.

7. Het Algemeen Bestuur beslist over alle andere aangelegenheden waarvoor de bevoegdheid niet op grond van de Wet of deze regeling aan het Dagelijks Bestuur of aan de voorzitter toekomt.

N.
Artikel 16, eerste lid komt als volgt te luiden:
1. Het Algemeen Bestuur wijst in beginsel uit zijn midden de andere leden van het Dagelijks Bestuur als bedoeld in artikel 15, eerste lid, aan. De aard van deze regeling geeft in voorkomende gevallen ook aanleiding tot het aanwijzen van leden buiten de kring van het Algemeen bestuur.

O.
Artikel 17, zesde lid komt als volgt te luiden:
6. De vergaderingen van het Dagelijks Bestuur zijn niet openbaar, tenzij de vigerende wet- en regelgeving openbaarmaking verplicht stelt.

P.
Artikel 18, vierde, vijfde lid, komen te luiden:
4. Het Dagelijks Bestuur is belast met het aangaan van een arbeidsovereenkomst naar burgerlijk recht, het ontslaan en schorsen van het personeel, waaronder begrepen de directeur.
5. De arbeidsvoorwaardenregelingen voor de directeur alsmede het overige personeel van het openbaar lichaam worden door het Dagelijks Bestuur vastgesteld.

Q.
Artikel 18, achtste lid wordt ingevoegd en komt als volgt te luiden:
8. Besluiten van het Dagelijks Bestuur worden voor zienswijze aan de raden en staten van de deelnemers voorgelegd als het Dagelijks Bestuur dit nodig acht, tenzij wet of regeling anders voorschrijft.

R.
Artikel 20, vierde lid, wordt ingevoegd en komt te luiden:
4. Besluiten van de voorzitter worden voor zienswijze aan de raden en staten van de deelnemers voorgelegd als de voorzitter dit nodig acht, tenzij wet of regeling anders voorschrijft.

S.
Artikel 21 komt te vervallen.
Vervallen

T.
Artikel 22 komt te luiden:
1. Het Algemeen Bestuur, het Dagelijks Bestuur en de voorzitter geven aan de gemeenteraden en Provinciale Staten gevraagd en ongevraagd digitaal alle en dezelfde inlichtingen die voor een juiste beoordeling van het door het bestuur gevoerde en te voeren beleid nodig is.
2. Zij geven gevraagd en ongevraagd aan het Algemeen Bestuur digitaal alle en dezelfde inlichtingen die voor een juiste beoordeling van het door het Dagelijks Bestuur te voeren en gevoerde bestuur nodig is.
3. Een lid van het Algemeen Bestuur geeft digitaal alle inlichtingen waarom is gevraagd door een of meer leden van de gemeenteraad van de deelnemer die hem heeft aangewezen, respectievelijk een of meer leden van Provinciale Staten in het geval het lid is aangewezen door Gedeputeerde Staten. Hij is bovendien aan de gemeenteraad of Provinciale Staten verantwoording verschuldigd voor het door hem gevoerde bestuur.

U.

Artikel 23 komt te luiden:
1. Het Algemeen Bestuur, het Dagelijks Bestuur en de voorzitter geven aan de gemeenteraden en Provinciale Staten gevraagd en ongevraagd digitaal alle en dezelfde inlichtingen die voor een juiste beoordeling van het door het bestuur gevoerde en te voeren beleid nodig is.
2. Het Algemeen Bestuur, het Dagelijks Bestuur en de voorzitter verstrekken aan de gemeenteraden en Provinciale Staten digitaal alle en dezelfde inlichtingen waarom is gevraagd door een of meer leden van die gemeenteraden of Provinciale Staten.
3. Een lid van het Algemeen Bestuur geeft digitaal alle inlichtingen waarom is gevraagd door een of meer leden van de gemeenteraad van de deelnemer die hem heeft aangewezen, respectievelijk een of meer leden van Provinciale Staten in het geval het lid is aangewezen door Gedeputeerde Staten. Hij is bovendien aan de gemeenteraad of Provinciale Staten verantwoording verschuldigd voor het door hem gevoerde bestuur.
4. Het Algemeen Bestuur, het Dagelijks Bestuur en de voorzitter stellen, ieder voor zover bevoegd, in gezamenlijkheid een informatieprotocol vast omtrent de in de vorige leden genoemde te verstrekken informatie.

V.
Artikel 24, eerste lid, komt te luiden:
1. Een lid van het Algemeen Bestuur verschaft de deelnemer die hem als lid heeft aangewezen digitaal alle inlichtingen die door die deelnemer of door een of meer leden van die deelnemer zijn gevraagd.

W.
Artikel 26 komt te luiden:
26. Samenwerking omgevingsdiensten
1. De voorzitter heeft regelmatig overleg met de voorzitters van de besturen van de andere omgevingsdiensten in Gelderland.
2. De directeur heeft regelmatig overleg met de directeuren van de andere omgevingsdiensten in Gelderland.
3. De overleggen hebben als doel het bevorderen van een goede samenwerking tussen de diensten.

X.
Artikel 27 wordt nieuw ingevoegd en komt te luiden:
27. Gemeenschappelijke adviescommissie
Het Algemeen Bestuur stelt, als de raden dit overeenkomstig artikel 24a van de wet gezamenlijk voorstellen, een gemeenschappelijke adviescommissie als bedoeld in artikel 24a van de wet in.

Y.
Artikel 27a wordt nieuw ingevoegd en komt te luiden:
27a. Werkwijze
Het Algemeen Bestuur regelt in ieder geval de samenstelling, de bevoegdheden, de thema's, taken en werkwijze van de in dit hoofdstuk genoemde commissies en overleggen.

Z.
Artikel 28 komt te luiden:
1.Het Dagelijks Bestuur zendt twaalf weken vóór vaststelling door het Algemeen Bestuur de ontwerpbegroting vergezeld van een toelichting voor zienswijze rechtstreeks aan de raden van de deelnemende gemeenten en aan Provinciale Staten.
2.Het Algemeen Bestuur stelt de ontwerpbegroting vast op een jaarlijks vast te stellen vergadermoment met inachtneming van de wettelijke doorlooptijden.

3. Het Dagelijks Bestuur zendt de vastgestelde begroting binnen twee weken na vaststelling en in ieder geval vóór 15 september van het jaar voorafgaande aan het jaar waarop deze ziet aan de minister.
4. In de begroting wordt het door elk van de deelnemers over het desbetreffende jaar verwachte verschuldigde bedrag opgenomen.
5. Het Dagelijks Bestuur houdt bij het opstellen van de ontwerpbegroting rekening met het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten.
6. De ontwerpbegroting wordt door het dagelijks bestuur en de deelnemers voor eenieder ter inzage gelegd en algemeen verkrijgbaar gesteld.
7. Provinciale Staten en de gemeenteraden vergaderen niet eerder dan twee weken na de openbare kennisgeving over de ontwerpbegroting. Zij kunnen bij het Dagelijks Bestuur hun zienswijze over de ontwerpbegroting naar voren brengen.
8. Het Dagelijks Bestuur reageert schriftelijk en gemotiveerd aan de gemeenteraden en Provinciale Staten op de zienswijze en welke conclusie zij daaraan verbindt, voordat het Algemeen Bestuur de begroting vaststelt.
9. Indien aanpassing van de begroting gedurende het jaar nodig is, stelt het Algemeen Bestuur vast of er sprake is van een wijziging of actualisering.
10. Een actualisatie van de begroting wordt door het Algemeen Bestuur vastgesteld en ter informatie verstuurd naar de gemeenteraden en Provinciale Staten.
11. Bij wijzigingen van de begroting wordt de procedure voor vaststelling van de begroting gevolgd.

AA.
Artikel 29, het eerste, tweede en derde lid komen als volgt te luiden:
1.Het Algemeen Bestuur stelt de jaarrekening vast, als bedoeld in artikel 58 derde lid van de Wet, vóór 1 juli volgend op het jaar waarop deze betrekking heeft.
2. Het Dagelijks Bestuur zendt vóór 30 april van het jaar volgend op het jaar waarop de jaarrekening betrekking heeft de voorlopige jaarrekening aan de raden van de deelnemende gemeenten en aan provinciale staten.
3.Het Dagelijks Bestuur zendt de vastgestelde jaarrekening binnen twee na de vaststelling doch in ieder geval voor 15 juli aan de minister.

AB.
Artikel 29, het zesde lid komt als volgt te luiden:
6. Verrekening van het verschil tussen de begrote bijdrage, als bedoeld in artikel 10 van deze regeling, en het werkelijk verschuldigde bedrag volgens de jaarrekening gebeurt zo spoedig mogelijk na vaststelling van de jaarrekening.

AC.
Artikel 30 komt als volgt te luiden:
Artikel 30. Verdeling saldo
1. Het maximum van het totaal aan (bestemmings)reserves wordt bepaald door de weerstandscapaciteit. De weerstandscapaciteit moet minimaal 0,8 % zijn. De weerstandscapaciteit is de ratio tussen de optelsom van de reserves en de post onvoorzien in de begroting, gedeeld door het totaal aan operationele gekwantificeerde risico's voor de reguliere bedrijfsvoering.
2. De weerstandscapaciteit wordt jaarlijks vastgesteld in de begroting en in de jaarrekening.
3. Batige saldi worden toegevoegd aan het eigen vermogen tot aan de grens van de weerstandscapaciteit. Indien het batig saldo de grens overschrijdt beslist het Algemeen bestuur of:
a. het batig saldo wordt toegevoegd aan de algemene reserve, of
b. een bestemmingsreserve wordt ingesteld voor specifieke doeleinden, of
c. het batig saldo wordt uitgekeerd naar rato van de stemverhouding, of
d. een combinatie van de genoemde mogelijkheden.

4. Als er sprake is van een nadelig saldo.
In dat geval beslist het Algemeen bestuur of:
a. dit geheel of gedeeltelijk ten laste van bestaande reserves zal worden gebracht; of
b. dit geheel of gedeeltelijk ten laste van de deelnemers zal worden gebracht naar rato van hun stemverhouding.
5. Het besluit, zoals bedoeld in het vierde lid, sub b, van dit artikel, behoeft twee derde van het totaal aantal stemmen.

AD.
Artikel 31, komt te luiden:
1. Het dagelijks bestuur is belast met de zorg voor de archiefbescheiden van de organen van het openbaar lichaam overeenkomstig een door het algemeen bestuur, vast te stellen regeling. De zorg voor de archiefbescheiden die ontstaan uit hoofde van de door de deelnemende overheidsorganisaties gemandateerde taken berust bij deze overheden.
2. De aan de uitvoering van het eerste lid verbonden kosten komen ten laste van het openbaar lichaam.
3. Voor de bewaring van de over te brengen archiefbescheiden wijst het algemeen bestuur een archiefbewaarplaats aan en voor het beheer daarvan een archivaris.
4. De archivaris van het in het vorige lid aangewezen archiefbewaarplaats oefent overeenkomstig de regeling als bedoeld in het eerste lid toezicht uit op het beheer van de archiefbescheiden van het openbaar lichaam, voor zover deze archiefbescheiden niet zijn overgebracht naar een archiefbewaarplaats.
5. Met het toezicht op het beheer van de archiefbescheiden die ontstaan uit hoofde van de door de deelnemers gemandateerde taken is belast de archivaris van de desbetreffende deelnemer.
6. Bij opheffing van de gemeenschappelijke regeling wordt ten aanzien van de archiefbescheiden een voorziening getroffen zoals in de wet bepaald.

AE.
Artikel 32, eerste lid, komt te luiden:
1. De deelnemers zijn bevoegd te beslissen over toetreding van nieuwe deelnemers tot de regeling.

AF.
Artikel 33 komt te luiden:
1. Een deelnemer kan uittreden uit de regeling na een daartoe strekkend besluit van de deelnemer.
2. Voor uittreding geldt een opzeggingstermijn van anderhalf jaar voorafgaand aan de datum waarop de uittreding plaatsvindt. Uittreding is slechts mogelijk met ingang van 1 januari van het eerstvolgende kalenderjaar na de genoemde opzeggingstermijn.
3. Het algemeen bestuur inventariseert binnen zes maanden na de opzegging de gevolgen van uittreding na overleg met de deelnemers in een uittredingsplan waartoe in ieder geval behoren:
a. de gevolgen voor het personeel zoals de toewijzing, terugname of overname van medewerkers;
b. de financiële gevolgen, waaronder de betaling ineens of de afbouw van de bijdrage;
c. de juridische en organisatorische consequenties en de kosten daarvan die direct het gevolg zijn van de uittreding.
4. Bij de bepaling van de financiële gevolgen worden zowel variabele, vaste kosten alsmede het aan de uittredende deelnemer toe te rekenen aandeel in reserves en voorzieningen in aanmerking genomen.
Bij de bepaling van de vergoeding voor vaste kosten wordt een termijn van vijf jaar vanaf datum uittreding in acht genomen
5. De raming en berekening van de kosten voor uittreding worden gebaseerd op de feiten en omstandigheden die gelden op het moment van de daadwerkelijke uittreding. Beleidswijzigingen, wijziging van economische omstandigheden en wijziging van inzichten die zich voordoen of opkomen

na het moment van de daadwerkelijke uittreding kunnen niet worden betrokken bij de bepaling van de hoogte van de uittreedsom.
6. Het openbaar lichaam is gehouden redelijkerwijs al het mogelijke te doen om (direct nadat de opzegbrief is ontvangen) de uittredingskosten zo laag mogelijk te houden. Het voorgaande behoeft niet te leiden tot wijziging van overeenkomsten met en verplichtingen jegens derden die zijn aangegaan respectievelijk bepaald voorafgaand aan het tijdstip van ontvangst door het algemeen bestuur van het besluit tot uittreding van de deelnemer.
7. Het algemeen bestuur wijst de onafhankelijke externe deskundige aan op basis van een gezamenlijke voordracht van de uittredende deelnemer en het dagelijks bestuur. De kosten voor het inschakelen van een onafhankelijke externe deskundige komen voor rekening van de uittredende deelnemer.
8. De onafhankelijke externe deskundige stelt de uittreedsom vast. Het algemeen bestuur en de uittredende deelnemer komen tot een akkoord op basis van dit vastgestelde bedrag.
9. Kunnen het algemeen bestuur en de uittredende deelnemer niet tot een akkoord komen op basis van het in lid 8 vastgestelde bedrag, dan zal een andere onafhankelijke deskundige (aangewezen op de in lid 6 van dit artikel bedoelde wijze) een voor betrokkenen bindend besluit nemen.
10. De financiële gevolgen die het gevolg zijn van de uittreding worden door de uittredende deelnemer gedragen.
11. De uittredende deelnemer is verplicht tot betaling van de definitieve uittreedsom binnen een half jaar nadat de definitieve uittreedsom is vastgesteld.
12. Het Dagelijks Bestuur ziet toe op de uittreding en de vereffening van de financiële verplichtingen.

AG.
Artikel 34 komt te luiden:
1. De regeling kan tussentijds worden gewijzigd of opgeheven als ten minste 9 deelnemers hiertoe besluiten.
2. Deelnemers en het Algemeen Bestuur zijn bevoegd een wijziging in de regeling aan de deelnemers in overweging te geven via een daartoe strekkend voorstel. Het Dagelijks Bestuur zendt het voorstel van het Algemeen Bestuur toe aan de deelnemers.
3. Het Dagelijks Bestuur stelt het Algemeen Bestuur in kennis van de situaties die niet als wijziging worden beschouwd.
4. Ingeval van opheffing van de regeling stelt het Algemeen Bestuur vooraf, na overleg met de deelnemers, een liquidatieplan vast waarin in ieder geval wordt aangegeven wat de gevolgen zijn die de beëindiging heeft voor het personeel en de wijze waarop het positieve of negatieve saldo van het openbaar lichaam over de deelnemers wordt verdeeld.
5. Het Dagelijks Bestuur is belast met de vereffening van de financiële verplichtingen.
6. De organen van de regeling blijven in functie totdat de liquidatie is voltooid.

AH.
Artikel 36 wordt ingevoegd en komt te luiden:
1. Het Algemeen Bestuur draagt zorg voor de evaluatie van in ieder geval het algemeen functioneren en de werkwijze van de Omgevingsdienst Regio Arnhem.
2. De evaluatie vindt eenmaal in de vier jaar plaats en is afgerond twaalf maanden voorafgaand aan de reguliere gemeenteraadsverkiezingen.

AI.
Artikel 38 komt te luiden:
1. De regeling treedt in werking een dag nadat deze op de voorgeschreven wijze bekend is gemaakt.
2. Gedeputeerde Staten dragen zorg voor de bekendmaking van de geconsolideerde versie in het Provinciaal blad van Gelderland.
3. Het tweede lid zijn van toepassing op besluiten tot wijziging, of opheffing van de regeling.

AJ.
De toelichting gemeenschappelijke regeling omgevingsdienst Regio Arnhem wordt geheel gewijzigd en komt als volgt te luiden:

Algemene toelichting
De Omgevingsdienst Regio Arnhem is met ingang van 1 april 2013 operationeel geworden.

De tekst van de regeling volgt het algemene stramien van de Wet gemeenschappelijke regelingen maar dan toegespitst op het specifieke belang en taak van de omgevingsdienst in deze regio.

Het ministerie van VROM heeft in 2009 aangedrongen op de vorming van omgevingsdiensten op regionale schaal en de provincie verzocht een proces te organiseren waarin dat gestalte krijgt. Naar aanleiding daarvan hebben de colleges van alle Gelderse gemeenten en het college van gedeputeerde staten van Gelderland op 3 november 2009 een intentieverklaring ondertekend waarin als uitgangspunten zijn opgenomen:

- dat de op te richten uitvoeringsdiensten (nu omgevingsdiensten genoemd) de vorm van een openbaar lichaam op grond van de Wet gemeenschappelijke regelingen krijgen;
- dat de uitvoeringsdiensten zelf geen beleidstaken uitvoeren en dat de bestuurlijke bevoegdheden door de bevoegde gezagen zelf moeten worden uitgevoerd;
- dat voor wat de omvang van het werkterrein van de uitvoeringsdiensten betreft de samenwerking wordt gebaseerd op de bestaande regionale samenwerkingsverbanden in Gelderland (de Gelderse maat).

De gemeenten in de regio Arnhem en de provincie Gelderland hebben vervolgens gezamenlijk besloten tot oprichting van een regionale uitvoeringsdienst, ODRA, die de juridische vorm heeft van een openbaar lichaam in de zin van de Wet gemeenschappelijke regelingen. Zij is daarmee rechtspersoon en kan zelfstandig rechten en verplichtingen aangaan.

ODRA is onderdeel van een stelsel van omgevingsdiensten in de provincie Gelderland, waarbij bepaalde taken op bovenregionale schaal zijn belegd. Het gaat om complexe taken en bovenregionale taken. ODRA voert in dat kader de complexe handhaving uit voor regio's die niet robuust zijn. Daarnaast voert ODRA ook de werkzaamheden van bureau milieumetingen, taken met betrekking tot vuurwerk en het toezicht op de bodemsaneringen uit. Voor het bevoegd gezag Provincie Gelderland voert ODRA toezicht en handhaving van complexe bedrijven, niet BRZO, middels een programmatische aanpak uit.

Artikelsgewijze toelichting

Artikel 1
Hier worden begrippen nader toegelicht.

Artikel 2
Ter uitvoering van artikel 10, eerste lid, van de Wet wordt hier het belang vermeld ter behartiging waarvan de regeling is getroffen. Het begrip omgevingsrecht is in deze omschrijving ruim bedoeld en omvat wet- en regelgeving omtrent de leefomgeving. Naast het milieurecht, dus ook bouwrecht, water, ruimtelijke ordeningsrecht, natuurbeschermingsrecht en dergelijke.

Om incorporatie van MRA taken mogelijk te maken is het woord "advisering" opgenomen bij het belang. Ook doet dit recht aan enkele door de provincie Gelderland ingebrachte adviestaken.

Artikel 3
In het eerste lid is met het oog op artikel 8, eerste lid, van de Wet bepaald dat een openbaar lichaam wordt ingesteld. In het tweede lid is ter uitvoering van artikel 10, derde lid, van de Wet de vestigingsplaats vastgelegd. Het betreft hier de statutaire vestigingsplaats. Die moet worden onderscheiden van de feitelijke plaats waar het openbaar lichaam zijn taken uitvoert. Die plaats kan verschillen van de statutaire vestigingsplaats. De regeling verzet zich er bovendien niet tegen dat de taken op meerdere plaatsen worden uitgeoefend. Voor alle duidelijkheid wordt in het derde lid aangegeven dat het bestuur van het openbaar lichaam bestaat uit het Algemeen Bestuur, het Dagelijks Bestuur en de voorzitter.

Artikel 4
De bestuurlijke eis van het Rijk is dat de uitvoering van ten minste de taken zoals opgenomen in het basistakenpakket worden belegd bij een omgevingsdienst. Artikel 4 komt aan die eis tegemoet door te bepalen dat de deelnemers ter behartiging van het belang genoemd in artikel 2 de uitvoering van de basistaken onderbrengen bij het openbaar lichaam. Het tweede lid bepaalt dat tot de basistaken kunnen behoren coördinerende, adviserende en ondersteunende taken in verband met de basistaken. Daarbij kan worden gedacht aan interne advisering, documentondersteuning etc. De omschrijving is zo gekozen dat een ruime categorie van werkzaamheden daaronder kan worden verstaan. Door de formulering wordt bovendien duidelijk dat er geen verplichting bestaat om dergelijke taken onder te brengen bij de omgevingsdienst. Er kunnen tussen de omgevingsdienst en een deelnemer op basis van het derde lid overeenkomsten (dienstverleningsovereenkomsten) worden gesloten. Die bevatten nadere afspraken over de uitoefening van de taken die krachtens de regeling bij de omgevingsdienst is ondergebracht. Afspraken kunnen onder meer worden gemaakt over de inhoud en de kwaliteit van de taakuitoefening.

Artikel 5
Naast de basistaken als bedoeld in artikel 4 kunnen de deelnemers de uitoefening van overige taken in het omgevingsrecht aan de omgevingsdienst overlaten. Het besluit van een deelnemer tot het treffen van de regeling bevat op het grond van het vierde lid een opgave van die taken. Ook nadien kan een deelnemer deze taken opdragen. In verband hiermee kunnen mogelijk ook de bijdrage van de deelnemers, de stemverhoudingen en andere zaken in de regeling opnieuw worden bezien.

Met het oog op de incorporatie van de MRA-taken is aangegeven wat onder overige taken wordt verstaan en door de toevoeging van de woorden ‘in ieder geval’ wordt voorkomen dat een onbedoelde beperkende werking uitgaat van dit artikel.

Artikel 7
Dit artikel geeft een regeling voor de complexe taken die niet robuust kunnen worden uitgevoerd, alsmede de bovenregionale taken. Die begrippen zijn omschreven in artikel 1.

Artikel 8
De Wet schrijft in artikel 10 voor dat een regeling waarbij een openbaar lichaam wordt ingesteld, aangeeft welke bevoegdheden aan het bestuur van het openbaar lichaam worden overgedragen. Het is een uitgangspunt van de deelnemers om aan de omgevingsdienst geen bevoegdheden over te dragen. Dat is vastgelegd in het eerste lid. Dat neemt niet weg dat het doelmatig kan zijn om aan (een functionaris van) de omgevingsdienst vertegenwoordigingsbevoegdheid te verlenen met betrekking tot de bevoegdheden van de deelnemers. Daarbij kan het gaan om mandaat (voor publiekrechtelijke bevoegdheden), volmacht (voor privaatrechtelijke bevoegdheden) en machtiging (voor feitelijke handelingen). In het tweede lid is bepaald dat het aan de deelnemers is om daarover te beslissen. Het gaat daarbij voor de goede orde om vertegenwoordiging, niet om het overdragen van enige bevoegdheid. Een krachtens mandaat genomen besluit, als voorbeeld, geldt immers als een besluit van de mandaatgever.

Met oog op de aan en door het bestuur opgelegde doelstellingen van verhoging van de kwaliteit en de efficiëntie is meer uniformiteit een vereiste. Om het belang hiervan te benadrukken is dit toegevoegd aan het tweede lid van dit artikel.

Artikel 9
Het openbaar lichaam is krachtens de Wet een rechtspersoon en uit dien hoofde bevoegd tot het aangaan van privaatrechtelijke rechtshandelingen. De Wet gemeenschappelijke regelingen bepaalt in artikel 55 dat bij de regeling beperkingen kunnen worden aangebracht in de bevoegdheden die het openbaar lichaam van rechtswege bezit om aan het maatschappelijk verkeer deel te nemen. Artikel 9 bevat dergelijke beperkingen.
Daarbij is ervoor gekozen om de deelnemers de mogelijkheid te geven toestemming te verlenen voor privaatrechtelijke rechtshandelingen die op grond van de regeling anders niet zijn toegestaan. Onder e is bepaald dat het openbaar lichaam niet bevoegd is voor commerciële dienstverlening aan private partijen. De achtergrond daarvan is om te voorkomen dat de omgevingsdienst met inzet van publieke middelen marktverstorend werkt. De deelnemers zijn van opvatting dat de overheid, ook ingeval van samenwerking in een gemeenschappelijke regeling, zich daarvan zou moeten onthouden.

Artikel 10
In de begroting wordt bepaald wat elke deelnemer verschuldigd is aan ODRA betreffende dat jaar. Het vijfde lid heeft als achtergrond dat de deelnemers aan een gemeenschappelijke regeling verplicht zijn een daarbij opgericht openbaar lichaam van middelen te voorzien waardoor het de taken waartoe het is opgericht naar behoren kan vervullen. Daartoe behoren ook de financiële verplichtingen die het openbaar lichaam ter uitvoering van die taken is aangegaan. Daarnaast behoren tot de verplichte uitgaven van een openbaar lichaam evenals voor waterschappen de aflossing van schulden en renten en andere opeisbare schulden. Dat is bevestigd in de Circulaire aansprakelijkheid voor schulden van openbare lichamen op grond van de Wet (Circulaire van 8 juli 1999). Het vijfde lid geeft zodoende een algemeen geldende rechtsplicht weer voor deelnemers aan een gemeenschappelijke regeling die de positie van derden jegens de omgevingsdienst beschermt. Het vijfde lid is bovendien noodzakelijk om in voorkomend geval tegen aanvaardbare tarieven geldleningen aan te kunnen gaan. Het heeft geen betekenis voor de verdeling van de kosten tussen de deelnemers. Daarvoor geldt de verhouding van het eerste lid.

Artikel 11

Met toepassing van artikel 13 van de Wet worden de leden van het Algemeen Bestuur door en uit de deelnemende colleges (van burgemeester en wethouders, en
Gedeputeerde Staten) aangewezen. Verder schrijft artikel 13 van die wet voor dat de regeling het aantal leden van het Algemeen Bestuur bepaalt dat door de deelnemers wordt aangewezen. Het eerste en het tweede lid voorzien daarin door het aantal leden van het Algemeen Bestuur te vermelden, alsmede te bepalen dat elke deelnemer een lid in het Algemeen Bestuur benoemt. De aanwijzing van plaatsvervangende leden op grond van het derde lid voorziet in de behoefte van alle deelnemers, gezien de bevoegdheden van het Algemeen Bestuur, om vertegenwoordigd te zijn in het Algemeen Bestuur als een lid verhinderd is.

De bepalingen in het vierde en vijfde lid weerspiegelen de bestuurlijke afspraken die ter zake zijn gemaakt. Er is afgesproken bij de stemverhoudingen te werken met staffels, om een evenwichtige verdeling in stemmen te bereiken. We willen dit voor het eerst op 1 januari 2024 laten ingaan op basis van de begroting 2024.

Voor de duidelijkheid en de verandering dat de aantal stemmen niet meer in de regeling staan is het belangrijk een moment te bepalen wanneer de nieuwe stemmen worden vastgesteld. De

stemverhouding wordt bij de vaststelling van de begroting vastgesteld voor het jaar daarop (vijfde lid).

In het zesde lid van het artikel is een ondergrens opgenomen van benodigde stemmen, uitgebracht door minimaal 5 deelnemers, tenzij in de wet of de regeling hierover anders is opgenomen. Dit om te voorkomen dat een voorstel door te weinig deelnemers wordt gedragen.

Artikel 12
Het Algemeen Bestuur is het hoogste orgaan van het openbaar lichaam. In het Algemeen Bestuur zijn alle deelnemers vertegenwoordigd. Het is de verantwoordelijkheid van de deelnemers om te zorgen voor het aanwijzen van de leden van het Algemeen Bestuur volgens het eerste en het tweede lid. Op grond van artikel 18 van de Wet, in verbinding met artikel 16, vijfde lid, van de Wet is in het derde lid van artikel 12 opgenomen dat een deelnemer een lid dat hij in het Algemeen Bestuur heeft aangewezen, kan ontslaan indien dat lid het vertrouwen van de deelnemer niet langer bezit.

Artikel 13
Het eerste lid regelt in welke gevallen de voorzitter een vergadering van het Algemeen Bestuur uitschrijft. Het tweede lid bevat het quorum voor beraadslaging in en besluitvorming door het Algemeen Bestuur. Voor besluitvorming geldt de regeling in artikel 11, zesde lid: minimaal de helft van het aantal stemmen plus 1 en minimaal 5 leden van het Algemeen Bestuur zijn nodig om besluiten te kunnen nemen, tenzij de regeling of de wet anders bepaalt. Het kan voorkomen, bijvoorbeeld in vakantieperiodes, dat het quorum niet wordt gehaald terwijl een besluit van het Algemeen Bestuur geen uitstel duldt. Het derde lid voorziet daarin, door een nieuwe vergadering mogelijk te maken waarbij de quorumeis niet geldt, evenmin als de eisen van artikel 11, vijfde lid, ten aanzien van besluitvorming. De situatie dat het quorum niet wordt gehaald zal zich alleen bij hoge uitzondering voordoen. Indien in de nieuwe vergadering onderwerpen aan de orde komen die niet waren geagendeerd voor de vergadering waarvoor het quorum niet werd gehaald, is besluitvorming daarover alleen mogelijk met inachtneming van de eisen van artikel 11, vijfde lid, omtrent de benodigde stemmen.

Artikel 14
Dit artikel regelt de bevoegdheden van het Algemeen Bestuur.
In het tweede lid is opgenomen dat het Algemeen Bestuur het besluit kan nemen tot oprichting van of deelneming in een rechtspersoon met in achtneming van artikel 55a van de Wet gemeenschappelijke regelingen. Een dergelijk besluit mag alleen genomen worden ten behoeve van de belangen die de omgevingsdienst behartigt. De bevoegdheid ligt conform de wet bij het Algemeen Bestuur. In dat bestuur zijn in beginsel alle deelnemers vertegenwoordigd. Zij zijn dan ook allen betrokken bij de besluitvorming. Het besluit mag niet eerder worden genomen dan nadat de raden en staten in gelegenheid zijn gesteld om hun wensen en bedenkingen te uiten over het ontwerpbesluit.
Op basis van het derde lid kan het Algemeen Bestuur besluiten ter zienswijze aanbieden aan de raden en staten. Hiermee worden besluiten bedoeld die financiële gevolgen (kunnen) hebben voor een deelnemer of besluiten die anderszins het (beleids)terrein van een deelnemer raken. In principe vallen besluiten met financiële gevolgen onder de begroting en jaarrekening echter voor volledigheid is de optie opgenomen dat mogelijk andere financiële besluiten worden voorgelegd voor zienswijze.

Artikel 16
Het eerste lid voorziet in een spoedige aanwijzing van de andere leden van het Dagelijks Bestuur. Het Algemeen Bestuur kan daarbij met inachtneming van artikel 14, tweede lid, van de Wet leden van buiten de kring van het Algemeen Bestuur aanwijzen als lid van het Dagelijks Bestuur.

Artikel 19
Op grond van de Wet is de voorzitter niet alleen voorzitter van het Algemeen Bestuur, maar ook van het Dagelijks Bestuur. Die beide voorzittersfuncties zijn onlosmakelijk aan elkaar verbonden. Besluiten over de voorzitter (bijvoorbeeld het benoemen van een nieuwe voorzitter) worden door het Algemeen Bestuur genomen. De plaatsvervangend voorzitter die op grond van het tweede lid wordt aangewezen, is plaatsvervangend ten aanzien van alle bevoegdheden, dus ook ten aanzien van het voorzitterschap van het Dagelijks Bestuur en de bevoegdheid tot vertegenwoordiging van het openbaar lichaam in en buiten rechte. Zonder dat dit hoeft te leiden tot het afzien van het verdere lidmaatschap van het Algemeen Bestuur, kan een voorzitter op basis van het derde lid op voordracht van ten minste drie leden uit zijn functie worden gezet. Een dergelijk besluit wordt met inachtneming van artikel 11, zesde lid, genomen door minimaal 5 leden die tezamen minimaal de heft van de stemmen plus 1 hebben.

Artikel 21 Vervallen.
Samengevoegd met artikel 26.

Artikel 23
In lid 4 wordt met gezamenlijkheid bedoeld dat het algemeen bestuur, het dagelijks bestuur en de voorzitter één protocol opstellen en niet ieder een apart protocol.

Artikel 26
Om op bestuurlijk en ambtelijk niveau de samenwerking tussen de Gelderse omgevingsdiensten te waarborgen, is in de regeling (en alle andere gemeenschappelijke regelingen waarbij een omgevingsdienst in Gelderland is ingesteld) voorzien in een overleg tussen de voorzitters en een overleg tussen de directeuren. Beide gremia bepalen zelf wie dit voorzit.

Artikel 27 Gemeenschappelijke adviescommissie
Dit artikel geeft uiting aan een nieuwe mogelijkheid in de Wgr (artikel 24a): indien de raden van de gemeenten dit gezamenlijk voorstellen, dient het algemeen bestuur een zogeheten gemeenschappelijke adviescommissie in het leven te roepen. De Wgr schrijft voor dat het algemeen bestuur de bevoegdheden, taken en werkwijze regelt, nadat de raden de gelegenheid hebben gehad om hun eventuele wensen en bedenkingen aan het algemeen bestuur ter kennis te brengen.

Artikel 28
Binnen de wettelijke termijnen is ruimte om uniforme afspraken te maken die voor iedere partner hetzelfde zijn. Jaarlijks wordt een vergaderschema opgemaakt waarin rekening wordt gehouden met de wettelijke termijnen. Jaarlijks zullen dan ook met de partners afspraken gemaakt worden over de data van de zienswijzeprocedure en vaststelling.
In de regeling is onderscheid gemaakt tussen het actualiseren en wijzigen van de begroting. Begripsomschrijvingen staan in artikel 1 lid 1 onder a en artikel 1 lid 1 onder p. Met het actualiseren van de begroting wordt het mogelijk om beperkte wijzigingen, die niet leiden tot een wijziging van de bedragen van de deelnemers of tot nieuw inzichten, binnen de begroting door het Algemeen Bestuur te laten vaststellen zonder de brede procedure van zienswijzen te volgen. Het actualiseren van de begroting gaat dus budgetneutraal, maar niet conform de posten zoals opgenomen in de begroting.

Artikel 30
Er ligt op grond van het eerste lid een verplichting om een beperkt reserve op te bouwen en aan te houden. Indien er in de jaarrekening sprake is van een nadelig saldo, beslist het Algemeen Bestuur op grond van het tweede en het derde lid over de dekking daarvan. Er is gekozen voor een verdeling naar rato van de stemverhouding en niet op basis van exploitatie, omdat de exploitatie in de tijd gezien te veel kan fluctueren. Stemverhouding geeft een meer stabiele situatie. In het eerste lid is

voor het woord reserve het woord ‘Algemene’ toegevoegd, om een onderscheid mogelijk te maken in Algemene reserve versus bestemmingsreserves.

In lid 3 is een bepaling opgenomen over de weerstandscapaciteit. Deze bepaling is opgenomen om te voldoen aan de eisen die worden gesteld aan een robuuste omgevingsdienst. Een van de kritische prestatie-indicatoren (kpi’s) is het aanhouden van buffers (weerstandsvermogen). Dit blijkt uit afdoende algemene reserve voor geïdentificeerde risico’s en onverwachte operationele tegenvallers.

In het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten (BBV) wordt gesproken over weerstandsvermogen en weerstandsratio. Het Interbestuurlijk overleg (IBP) heeft met haar criteria de aansluiting hierop gezocht, en een criterium ‘weerstandsratio’ met een norm van 0,8 als ondergrens gedefinieerd. Wij willen daarbij aansluiten. De weerstandscapaciteit houdt het volgende in: de middelen en mogelijkheden waarover de organisatie beschikt of kan beschikken om geïdentificeerde risico’s en/of niet begrote kosten te dekken. Er wordt vanuit het interbestuurlijk programma VTH aangegeven dat de weerstandsratio (risico’s gedeeld door vermogen) minimaal 0,8 dient te bedragen om te komen tot een robuuste omgevingsdienst. Dit zal in 2024 door de minister worden aangegeven. Wij vinden het belangrijk om daar aan te voldoen. Mocht de ODRA nog niet voldoen aan het criterium dan zal een plan van aanpak worden opgesteld met de deelnemers om daarnaartoe te werken.

Artikel 31
De Archiefwet schrijft voor een regeling als bedoeld in de Wet een voorziening te treffen omtrent de zorg voor de archiefbescheiden van het openbaar lichaam.
Hieraan wordt invulling gegeven door opneming in de regeling van artikel 31. Het gaat hier om het archief rond algemene bedrijfsvoering. Voor de bedrijfsvoering van ODRA zijn eigen regelingen opgesteld. Door het Algemeen Bestuur is voor ODRA een Archiefverordening vastgesteld. Op grond daarvan door het Dagelijks Bestuur het Besluit informatiebeheer voor ODRA. Ook heeft het Algemeen Bestuur een archivaris en een archiefbewaarplaats aangewezen voor ODRA.

Artikelen 32 en 33
De wetswijziging noopt om in de regeling op te nemen wat de gevolgen zijn van uittreding. Wettelijk is bepaald dat uittreden in principe niet kan (18.21 OW). Daarom is de uittreding kort gehouden met alleen het hoognodige erin. Essentie is dat in de GR het geregeld moet zijn door de deelnemers en niet door het AB. Daarom gekozen voor 'inventarisatie' door het AB.
Uittreding is een eenzijdig besluit en kan niet onder voorwaarde. Afspraken over de uittreding worden vastgelegd in een vaststellingsovereenkomst.
Bij uittreden gaat het om terugnemen van de basistaken. Omdat de deelnemers wettelijk verplicht zijn die taken over te dragen aan een OD, zal dat niet snel voorkomen. Wel kan het bij een herindeling aan de orde zijn als een deelnemer hierdoor een andere OD toegewezen krijgt.
Voor uittreding geldt ten minste een opzeggingstermijn van anderhalf jaar voorafgaand aan de datum waarop de uittreding plaatsvindt. Uittreding is slechts mogelijk met ingang van 1 januari van het eerstvolgende kalenderjaar na de genoemde opzeggingstermijn.

In het tweede lid van dit artikel is een opzegtermijn opgenomen. De opzegtermijn is minimaal anderhalf jaar. Stel een deelnemer wil op 1 januari 2028 uittreden, dan dient de deelnemer dus voor 1 juni 2026 op te zeggen. Eerder mag natuurlijk ook. Stel de deelnemer in dit voorbeeld zegt op 5 juni 2026 op, dan kan deze deelnemer op 1 januari 2029 uittreden.

De financiële gevolgen voor een OD kunnen ook groot zijn als een deelnemer taken (niet zijnde basistaken) terugneemt. Ook dan geldt eenzelfde procedure. Die wordt echter opgenomen in de overeenkomst tussen de deelnemer en de OD

Voor het toe- en uittreden geldt de zienswijzeprocedure van artikel 51 van de wet gemeenschappelijke regelingen.

Artikel 34
Het wijzigen van de regeling is de bevoegdheid van de deelnemers en het Algemeen Bestuur ODRA. Het wijzigen van de regeling behoeft de instemming van ten minste 9 deelnemers. 9 deelnemers van de 11, vier vijfde deel, is de ruime meerderheid.
Gaat het om opheffing van de regeling, dan zijn het vooral de personele en financiële gevolgen die geregeld moeten worden. Dat geschiedt op grond van het vierde lid in een liquidatieplan. Afhankelijk van de specifieke situatie kan dat plan bepalingen inhouden over het overnemen van personeel door deelnemers.

Artikel 35
De behandeling van klachten als bedoeld in hoofdstuk 9 van de Algemene wet bestuursrecht kent twee fasen: de interne fase en de externe fase. Artikel 34 houdt de verplichting in om voor de interne fase een verordening vast te stellen, waartoe het Algemeen Bestuur bevoegd is. Voor de tweede fase geldt dat de Nationale ombudsman bevoegd is, tenzij een andere klachtadviesinstantie wordt aangewezen.

Artikel 36
Alvorens over te gaan tot het evalueren van het algemeen functioneren en de werkwijze van Omgevingsdienst Regio Arnhem kan dit voor zienswijze aan de raden en staten worden voorgelegd.

Artikel 38
De geconsolideerde tekst van de wijziging, verlenging of opheffing van de gemeenschappelijke regeling wordt door Gedeputeerde Staten bekendgemaakt in het Provinciaal Blad van Gelderland. Het (wijzigingsbesluit) of vaststellingsbesluit van de wijziging, verlenging of opheffing van de gemeenschappelijke regeling wordt door de colleges van de deelnemers bekendgemaakt in het betreffende Gemeenteblad.

Artikel II Inwerkingtreding
A.
Deze wijziging treedt in werking met ingang van 1 juli 2024

Aldus besloten door

het college van burgemeester en wethouders van de gemeente *naam* op *datum*, met toestemming van de raad van de gemeente *naam* gegeven op *datum*.

GEMEENTE Arnhem

Besluit van	29 mei 2024
Zaaknummer	4162379

DE RAAD VAN DE GEMEENTE ARNHEM;

gelezen het voorstel van burgemeester en wethouders van 14 mei 2024, nummer: 4162379;

gelet op artikel 35 van de Gemeentewet;

besluit:

1. Kennis te nemen van de Ontwerpbegroting 2025 van de Gemeenschappelijke Regeling Gelders Archief.
2. Een zienswijze in te dienen bij het bestuur van het Gelders Archief, conform bijgevoegde zienswijzebrief.

De griffier,

De voorzitter,

GEMEENTE Arnhem

Gelders Archief
T.a.v. Het Bestuur
Westervoortsedijk 67-D
6827 AT ARNHEM

Datum : 29 mei 2024
Zaaknummer : 4162379
Contactpersoon : Hilbrand Harkema
Telefoonnummer : 026 3775307

Onderwerp: Zienswijze Ontwerpbegroting Gelders Archief 2025

Geachte heer, mevrouw,

In uw brief van 19 maart 2024 biedt u de gemeente Arnhem de Ontwerpbegroting 2025 van het Gelders Archief aan. U vraagt de gemeente over deze ontwerpbegroting een zienswijze in te dienen. Via deze brief stellen wij u op de hoogte van de zienswijze van de raad op de Ontwerpbegroting 2025 van het Gelders Archief.

Het is de verwachting dat het Rijk met ingang van 1 januari 2025 zal uittreden uit de Gemeenschappelijke Regeling Gelders Archief. Dit zal aanleiding geven tot een wijziging van de regeling, waarover u de raad op een later moment zult informeren. In de Gemeenschappelijke Regeling Gelders Archief is op dit moment nog vastgelegd dat de jaarlijkse prijsindexatie vastgesteld wordt door de minister van OCW. De andere deelnemers in de regeling volgen in deze de minister. Met het beoogde uittreden van het Rijk in 2025 dient deze afspraak herzien te worden en in lijn gebracht te worden met de prijsindexatie zoals deze door de gemeentelijke partners wordt voorgesteld. Voor de gemeente Arnhem verwachten wij dat de prijsindexatie voor verbonden partijen in 2025 maximaal 3,5% zal bedragen. Wij constateren echter dat u in uw Ontwerpbegroting 2025 al rekening heeft gehouden met het achterwege blijven van de indexering zoals die tot nu gold.

In onze zienswijze op de begroting 2024 van het Gelders Archief vroegen wij u in uw jaarplan 2025 diepgaander en uitgebreider in te gaan op hoe u werkt aan of van plan bent te werken aan diversiteit en inclusie binnen uw organisatie. Wij lezen in uw jaarplan dat u aan onze vraag tegemoetgekomen bent. U geeft aan dat er in 2025 een begin zal worden gemaakt met de implementatie van een multidisciplinair plan ten aanzien van inclusiviteit en diversiteit. U wilt onder meer onderzoeken hoe inclusief en divers uw eigen collecties zijn. Daarnaast wilt u in het kader van de duurzaamheid van uw organisatie uw HR-beleid herijken, waarbij talentontwikkeling en beter gebruik gaan maken van het potentieel binnen en buiten het Gelders Archief speerpunten zijn. Diversiteit en inclusie en arbeidsparticipatie spelen daarbij een belangrijke rol.

Duurzaamheid is ook de aanleiding van uw intentie mee te gaan in de energietransitie, waarbij u wilt inzetten op besparing en zelf opwekken van energie. Wij ondersteunen deze stap, maar missen nog concrete maatregelen in uw jaarplan.

Tot slot blijft u zich ook in 2025 inzetten om de dienstverlening te verbeteren. U onderzoekt en beoordeelt de (digitale) dienstverlening en past zo nodig de website en andere communicatiekanalen aan met betrekking tot taalgebruik, begrijpelijkheid en gebruiksvriendelijkheid. U wilt zo een zo breed en divers mogelijk publiek blijven bereiken. Wij verzoeken u hierbij rekening te houden met de verschillende doelgroepen in de Arnhemse samenleving. Een steeds sterkere inzet op digitale dienstverlening bijvoorbeeld sluit groepen, die niet of minder digitaal vaardig zijn, uit.

Wij wensen u veel inspiratie en succes met de uitvoering van uw plannen voor 2025.

Hoogachtend,

De griffier, De voorzitter,

GEMEENTERAAD ARNHEM
BEHANDELADVIES

Raadsvoorstel “Zienswijze Ontwerpbegroting Gelders Archief 2025”

Fasering

- ☐ Informatieve bespreking
- ☐ Meningsvormende bespreking
- ☐ Bespreking Moties & Amendementen
- ☑ Besluitvormende vergadering

Procedure:

Datum vergadering
29-05-2024

Type voorstel
Raadsvoorstel van college van B&W

Spreekrecht publiek?
Nee

Voorgesteld resultaat:
Besluitvorming

Voorgesteld besluit / Kernboodschap

De raad wordt voorgesteld in te stemmen met de zienswijze op de begroting

.

Aandachtspunten

Het college stelt voor in te stemmen met een positieve zienswijze op de begroting van het Gelders Archief voor 2025. In de concept-zienswijzebrief wordt ingegaan op het uittreden van het Rijk, en de gevolgen daarvan voor de regeling. Daarnaast wordt ingegaan op het plan van aanpak diversiteit en inclusie, een plan van aanpak energietransitie en de verbetering van de dienstverlening. De voorgelegde ontwerpbegroting 2025 is sluitend en laat een consistent meerjarenbeeld zien. De prijsstijgingen en stijgingen van de vaste lasten (zoals energiekosten) leiden niet tot een tekort op de begroting.

Direct ter besluitvorming
Het Dagelijks Bestuur van de Agendacommissie heeft besloten dit voorstel direct, dat wil zeggen zonder voorafgaande raadskamerbespreking, toe te voegen aan de agenda van de besluitvormende vergadering.

Contactgegevens

Portefeuillehouder:
Bob Roelofs

Ambtenaar
Hilbrand Harkema
Hilbrand.Harkema@arnhem.nl
06 21 19 78 76

Raadsadviseur
Willem Lammers
willem.lammers@arnhem.nl
+31631107951

Moties en Toezeggingen

Niet van toepassing

RAADSVOORSTEL

Aan de gemeenteraad

Zaaknummer 4162379

Onderwerp: Zienswijze Ontwerpbegroting Gelders Archief 2025

Kernboodschap

Het Gelders Archief heeft de Ontwerpbegroting 2025 inclusief programmaplan naar de deelnemers aan de Gemeenschappelijke Regeling gestuurd. Deze begroting is in concept opgesteld door het dagelijks bestuur van het Gelders Archief, dat het college verzoekt de begroting voor te leggen aan de gemeenteraad voor het kenbaar maken van een eventuele zienswijze.

Voorstel

1. Kennis te nemen van de Ontwerpbegroting 2025 van de Gemeenschappelijke Regeling Gelders Archief.
2. Een zienswijze in te dienen bij het bestuur van het Gelders Archief, conform bijgevoegde zienswijzebrief.

Inleiding

Het Gelders Archief heeft de Ontwerpbegroting 2025 inclusief programmaplan naar de deelnemers aan de Gemeenschappelijke Regeling gestuurd. Deze begroting is in concept opgesteld door het dagelijks bestuur van het Gelders Archief, dat het college verzoekt de begroting voor te leggen aan de gemeenteraad voor het kenbaar maken van een eventuele zienswijze.
Het formuleren en indienen van een zienswijze op de Ontwerpbegroting 2025 Gelders Archief vormt een wezenlijk onderdeel van de begrotingscyclus en geeft de deelnemers aan de

GEMEENTE Arnhem

Gemeenschappelijke Regeling de mogelijkheid invloed uit te oefenen op het opstellen van de begroting.

Beoogd effect

Met bijgaande brief het bestuur van het Gelders Archief op de hoogte te brengen van de zienswijze van de raad op de Ontwerpbegroting 2025 van het Gelders Archief.

Argumenten

1.1	*Het regime van prijsindexatie dient met ingang van 2025 aangepast te worden*
	In de Gemeenschappelijke Regeling Gelders Archief is vastgelegd dat de jaarlijkse prijsindexatie vastgesteld wordt door de minister van OCW. De andere deelnemers in de regeling volgen in deze de minister. Met het beoogde uittreden van het Rijk in 2025 dient deze afspraak herzien te worden. De gemeentelijke partners hebben het Gelders Archief gevraagd scenario's te geven die inzichtelijk maken wat een aanpassing van de prijsindexatie betekent voor de dienstverlening van de instelling. In de ontwerpbegroting 2025 van het Gelders Archief is rekening gehouden met het achterwege blijven van de indexering zoals die tot nu gold.
1.2	*Een bestemmingsreserve om mee te gaan in de energietransitie is aangelegd.*
	In 2023 heeft het Gelders Archief € 450.000 toegevoegd aan een nieuw in het leven geroepen bestemmingsreserve energietransitie. Dit moet in de toekomst leiden tot lagere huisvestingskosten. Deze bestemmingsreserve heeft in 2023 geleid tot een negatief resultaat van € 59.000. Dit resultaat is ten laste van de algemene reserve gebracht en deze is daarmee gedaald van 9,5% naar 7,6% van de totale deelnemersbijdragen, maar valt nog steeds onder het toegestane maximum van 10%.
1.3	*Het Gelders Archief onderzoekt de (digitale) dienstverlening.*
	De inzet om de dienstverlening te verbeteren blijft ook in 2025 een punt van aandacht. Het Gelders Archief onderzoekt en beoordeelt de (digitale) dienstverlening en past zo nodig de website en andere communicatiekanalen aan met betrekking tot taalgebruik, begrijpelijkheid en gebruiksvriendelijkheid. Het doel hiervan is een zo breed en divers mogelijk publiek te bereiken.

Kanttekeningen en risico's

1.1	*Het blijven volgen van de prijsindexatie van het Rijk zorgt voor een tekort op de gemeentelijke begroting*

	Als de prijsindexatie van het Rijk gevolgd blijft worden vanaf 2025, leidt dit tot een tekort op de begroting van de gemeente, zoals dat de afgelopen jaren ook is gebeurd. Dit tekort is telkens opgevangen binnen de begroting cultuur. De oorzaak van het tekort is dat de prijscompensatie die het Rijk jaarlijks vaststelt over het algemeen hoger is dan die van de gemeente.
1.2	*Het ontbreekt nog aan een duidelijk plan voor de energietransitie*
	Het Gelders Archief verwacht in de toekomst een besparing te kunnen realiseren door maatregelen te nemen in het kader van energietransitie en geeft aan de aangelegde bestemmingsreserve hiervoor in 2024 grotendeels in te zetten. Het Gelders Archief geeft aan in te zetten op besparing en het zelf opwekken van energie, maar een plan hiervoor ontbreekt nog. Hierdoor kan het Gelders Archief ook nog niet inzichtelijk maken welke besparing op termijn gerealiseerd kan worden en wat hiervoor op termijn de gevolgen zijn voor de begroting.
1.3	*Een verdere digitalisering van de dienstverlening kan sommige doelgroepen uitsluiten*
	Bij het onderzoek naar de verbetering van de dienstverlening dient rekening gehouden te worden met de verschillende doelgroepen in de Arnhemse samenleving. Bijvoorbeeld: een steeds sterkere inzet op digitale dienstverlening, die gepaard zou gaan met beperktere openstelling van de studiezaal van het Gelders Archief, sluit groepen, die niet of minder digitaal vaardig zijn, uit.

Participatie

De ontwerpbegroting is opgesteld door het Dagelijks Bestuur van het Gelders Archief. Alle partners in de Gemeenschappelijke Regeling zijn hierbij betrokken.

Financiën

De voorgelegde ontwerpbegroting 2025 is sluitend en laat een consistent meerjarenbeeld zien. De prijsstijgingen en stijgingen van de vaste lasten (zoals energiekosten) leiden niet tot een tekort op de begroting.

Uitvoering

De zienswijzebrief wordt naar het Dagelijks Bestuur van het Gelders Archief gestuurd.

Communicatie

Zie onder Uitvoering.

Bijlagen

Stukken voor gemeenteraad

- Aanbiedingsbrief Gelders Archief
- Ontwerpbegroting Gelders Archief 2025
- Zienswijzebrief Ontwerpbegroting Gelders Archief 2025

RAADSVOORSTEL

Besluit van	
Zaaknummer	4162379

DE RAAD VAN DE GEMEENTE ARNHEM;

gelezen het voorstel van burgemeester en wethouders van 14 mei 2024, nummer: 4162379;

gelet op artikel 35 van de Gemeentewet;

besluit:

1. Kennis te nemen van de Ontwerpbegroting 2025 van de Gemeenschappelijke Regeling Gelders Archief.
2. Een zienswijze in te dienen bij het bestuur van het Gelders Archief, conform bijgevoegde zienswijzebrief.

De griffier, De voorzitter,

Gemeente Arnhem

From: Andrieke Ollefers
Sent: Thu, 14 Mar 2024 15:20:50 +0000
To: Hilbrand Harkema
Subject: Jaarverantwoording Gelders Archief 2023 t.b.v. B&W / gemeenteraad Arnhem
Attachments: Jaarstukken Gelders Archief 2023.pdf

Aan de gemeenteraad van de gemeente Arnhem
door tussenkomst van het college van B&W

Ons nummer: DB2024/2

Geacht college,

Conform artikel 21 van de Gemeenschappelijke Regeling Gelders Archief zendt het Dagelijks Bestuur jaarlijks voor 15 april aan de minister en de raden van de gemeenten een inhoudelijk verslag en voorlopige jaarrekening over het afgelopen kalenderjaar. Het verslag en de jaarrekening over 2023 treft u hierbij aan.

De jaarrekening van 2023 sluit af met een negatief resultaat van € 59.818,-. Dit resultaat komt ten laste van de algemene reserve van het Gelders Archief, waarna deze post neerkomt op € 402.027,-.

Ik verzoek u bijgevoegde jaarstukken voor te leggen aan de gemeenteraad.
Voor 15 juli a.s. ontvangt u de door het Algemeen Bestuur vastgestelde definitieve jaarrekening.

Gelders Archief,
namens het dagelijks bestuur,

Dr. F.J.W. van Kan
Algemeen directeur

GELDERS ARCHIEF

Westervoortsedijk 67-D, 6827 AT Arnhem | 026 35 21 600 | www.geldersarchief.nl

**********disclaimer**********
De informatie verzonden met dit e-mail bericht en de bijlagen is uitsluitend bestemd voor de geadresseerde(n). Gebruik van deze informatie door anderen dan de geadresseerde(n) is verboden. De verzender neemt geen enkele verantwoording voor fouten of wijzigingen in de inhoud van dit bericht als gevolg van het verzenden via e-mail.

This information contained in this message and its attachments is intended only for use of the addressee. Anyone else may not use, copy or disclose to anyone any information contained in the message and its attachments. The

sender does not accept any liability for any errors or omissions in the content of this message which arise as a result of e-mail transmission.

BEGROTING 2025

Regionaal Historisch Centrum Gelders Archief
Westervoortsedijk 67-D, 6827 AT Arnhem

INHOUDSOPGAVE

Beleidsbegroting

I Programmaplan

1. Programma Gelders Archief
2. Algemene dekkingsmiddelen
3. Kosten van overhead
4. Bedrag voor vennootschapsbelasting
5. Bedrag voor onvoorzien

II Paragrafen

1. Verslaglegging
2. Weerstandsvermogen en risicobeheersing
3. Onderhoud kapitaalgoederen
4. Financiering
5. Bedrijfsvoering
6. Verbonden partijen
7. Rechtmatigheid
8. Organisatiegegevens
9. Openbaarheid

Financiële begroting

III Baten en lasten met toelichting

IV Balans met toelichting

V Meerjarenraming 2025-2028

I PROGRAMMAPLAN

1. Programma Gelders Archief

INLEIDING

In het Strategisch plan 2025-2028 hebben we onze missie, visie, ambities en strategie voor de komende jaren vastgelegd. Voorliggend plan, inclusief begroting, is hiervan de uitwerking voor 2025.

Medio 2025 zal de **nieuwe Archiefwet** van kracht zijn. Bij het ingaan van de nieuwe wet treedt het Rijk uit onze regeling. De wijziging van onze gemeenschappelijke regeling, met een bestuur zonder het Rijk, zal dan ook ingaan. Voor ons publiek zal dit nauwelijks merkbaar zijn, omdat de analoge archieven van het Rijk als tevoren door het Gelders Archief beheerd zullen worden. Formeel verandert er echter veel.

In 2025 zal een begin worden gemaakt met de implementatie van een multidisciplinair plan ten aanzien van **inclusiviteit en diversiteit**.
Als gevolg van het maatschappelijke debat over het verleden, de positie van minderheden en de rol van de overheid onderzoekt ook het Gelders Archief de eigen collecties. Hoe inclusief en divers zijn deze en hoe is het met de beschrijvingen ervan gesteld? Aan de hand van dit onderzoek gaan we werken aan het vergroten en verankeren van inclusiviteit en diversiteit binnen de collectie.

Om ons te ontwikkelen tot een **duurzame organisatie** zal ons HR-beleid worden herijkt (mede in relatie tot de thema's diversiteit en inclusie en topwerkgeverschap) en zal worden ingezet op de energietransitie.

Het digitale depot zal in 2025 verder worden ontwikkeld en naar verwachting worden ingezet voor meerdere partners. Qua technologie zullen ook de mogelijkheden van AI onderzocht worden bij het toegankelijk maken van onze bronnen.

MISSIE

*Wij zijn een ondernemende en vernieuwende informatiebeheerder. Wij borgen de **duurzame** toegankelijkheid van informatie en staan voor een sterke digitale dienstverlening. We ondersteunen onze Gelderse partners bij het beheer van hun informatie en we beheren de informatie die ons is toevertrouwd integer en professioneel. We stellen deze informatie op een laagdrempelige manier beschikbaar aan een breed publiek. Zo creëren we de voorwaarden voor een **transparante overheid** en zijn wij het **informatiecentrum** voor de geschiedenis van Gelderland en de regio Arnhem.*

*Wij zijn het **Gelders Archief**.*

VISIE

*Wij zien dat de archiefvormers en archiefbeheerders verder naar elkaar toegroeien, waarbij het archief op termijn kan uitgroeien tot een nutsvoorziening voor alle overheidsinformatie. Daarom zijn wij, als specialist op het gebied van informatiebeheer, aanwezig in de gehele informatieketen, van creatie tot en met presentatie. Wij zijn **intermediair** tussen onze collectie en het publiek en faciliteren zo het (historisch) onderzoek. Wij bieden actief ruwe data aan, zodat derden deze kunnen bewerken tot producten als boeken en tentoonstellingen.*

AMBITIES en STRATEGIE

We vertalen onze missie en onze visie in de volgende ambities, strategie en concrete invulling voor 2025:

- We zijn een **kenniscentrum** voor onze partners. We willen het loket voor alle overheidsinformatie worden.

  We ontwikkelen ons digitaal depot verder door. Het moet voor partners eenvoudig zijn om hun digitaal archief over te brengen en het moet voor alle burgers gemakkelijk zijn om deze archieven te raadplegen. Wij adviseren onze partners proactief over hun informatiehuishouding en positioneren ons als strategische partner voor de aangesloten overheden. Daarbij nodigen wij overheidsorganisaties in de regio uit om partner te worden van het Gelders Archief om zo schaalvoordelen te behalen en kennis te bundelen. Wij streven ernaar om de centrale plaats te worden waar burgers alle overheidsinformatie kunnen vinden om hun vragen te beantwoorden.

- Onze **collectie** weerspiegelt de hele Gelderse samenleving. We hebben daarom aandacht voor onderbelichte archieven en doelgroepen.

  We streven ernaar om met onze collectie een weerspiegeling van de hele Gelderse samenleving te tonen. We onderzoeken welke groepen binnen onze huidige collectie onderbelicht zijn en passen, waar nodig, ons collectieprofiel en acquisitiebeleid aan. Hierbij richten we ons vervolgens op (particuliere) acquisitie om eventuele lacunes in onze collectie aan te vullen.

- We zetten in op intuïtieve (digitale) **dienstverlening** om onze collectie voor een breed publiek toegankelijk te maken.

  Ook in 2025 blijven we onze dienstverlening verbeteren. Om een zo breed en divers mogelijk publiek te bereiken nemen we onze (digitale) dienstverlening onder de loep en herijken we waar nodig onze website en andere communicatiekanalen met betrekking tot taalgebruik, begrijpelijkheid en gebruiksvriendelijkheid.

  We verbeteren de kwaliteit van onze data en de toegankelijkheid van onze collecties met projecten rondom veelgevraagde archieven zoals de Burgerlijke stand of de Doop-, Trouw- en Begraafboeken. Ook werken we aan een zo goed mogelijke raadpleging van archieven uit het digitaal depot via de website, zowel voor onze partners als onze bezoekers.

- We maken gebruik van nieuwe, innovatieve **technologie** om onze collectie te beheren en presenteren.

  De laatste jaren is in het archiefveld de nodige ervaring opgedaan met de inzet van nieuwe technieken om collecties beter te ontsluiten en bruikbaarder te maken voor een breder publiek. Zo kunnen, door de inzet van AI, steeds vaker handgeschreven archieven geautomatiseerd omgezet worden naar een hedendaagse, doorzoekbare teksten. Daarmee wordt een schat aan informatie ontsloten die eerder alleen toegankelijk was voor specialisten en op kleine schaal. Ook vindt een concept als Linked Open Data, waarbij collecties en collectieonderdelen aan elkaar worden verbonden, steeds meer toepassing, met winst voor de gebruiker. In 2025 willen we niet alleen scans van onze archieven aanbieden, maar ook beginnen met het aanbieden van transcripties, bijvoorbeeld met behulp van transcriptiesoftware. Op die manier maken we onze collectie beter toegankelijk en bruikbaar.

- We zijn een **duurzame organisatie**
  HR-beleid
  In 2019 is ons HR-beleid vastgesteld. Intussen zijn zowel ons personeelsbestand als de wereld om ons heen sterk veranderd. Medewerkers hebben andere verwachtingen van werkgevers en werkgevers vragen andere competenties van hun medewerkers. Daarbij verdwijnt het archiefonderwijs zoals we dat kennen en is onduidelijk wat daarvoor in de plaats komt. Het is dus zaak dat we ons opnieuw positioneren op de arbeidsmarkt, ons meer en meer bezig gaan houden met talentontwikkeling en beter gebruik gaan maken van het potentieel binnen en buiten het Gelders Archief. Diversiteit en inclusie en arbeidsparticipatie spelen daarbij een belangrijke rol.
  Om dit te bewerkstelligen zal in 2025 een herijking plaatsvinden van het HR-beleidsplan dat als basis zal dienen voor onze doorontwikkeling tot topwerkgever in de jaren erna.

  Energietransitie
  Grote winst op het gebied van duurzaamheid is te behalen door volop mee te gaan in de energietransitie. Wij gaan ons energieverbruik zo veel mogelijk reduceren en waar mogelijk (groene) energie zelf opwekken.
  In het bijzonder de luchtbehandeling van onze depots en de koeling van ons datacenter vergen veel energie. Om hierin te verduurzamen brengen we in detail ons energieverbruik in beeld en onderzoeken we waar we op welke wijze kunnen besparen. Daarnaast verdiepen we ons in de mogelijkheden van duurzame energiebronnen en het zelf opwekken van (groene) energie. Dit zal leiden tot een totaalpakket aan maatregelen die zijn toegespitst op onze situatie.

2. Algemene dekkingsmiddelen

Conform de Gemeenschappelijke Regeling Gelders Archief (RGA), artikel 16, worden de ter beschikking te stellen middelen verschaft door de minister en de gemeenten, door het verstrekken van jaarlijkse bijdragen, op basis van de begroting. Deze zijn vermeld in de Financiële Begroting (onderdeel III) als "lumpsum".
De aangekondigde juridische terugtrekking van het Rijk uit de gemeenschappelijke regeling heeft, volgens toezegging van de minister van OCW, geen financiële consequenties voor de huidige lumpsum.

3. Kosten van overhead

De kosten voor de overhead van het Gelders Archief worden bepaald door de directe personele kosten. Deze betreffen 10 personen, die deels ook worden ingezet in het primaire proces of bij derden. In 2025 bedragen deze kosten naar verwachting € 715.000,-, dat betekent een overhead van minder dan 20%.

4. Bedrag voor vennootschapsbelasting

Vanaf 2016 zijn overheidsondernemingen belastingplichtig voor de vennootschapsbelasting. Het Nationaal Archief heeft overleg gevoerd met de Belastingdienst en het ministerie van Financiën over de positie van onder meer de RHC's in deze context; hier is geen gemeenschappelijk standpunt uit gekomen. Het Gelders Archief heeft de standpunten ten aanzien van de vennootschapsbelasting met BDO-adviseurs opgesteld en voorgelegd aan de belastingdienst. In juni 2018 heeft de Belastingdienst aangegeven het Gelders Archief vooralsnog niet uit te nodigen om aangifte te doen. Met BDO-adviseurs is nu een nadere onderbouwing opgesteld voor het geval om een aangifte wordt gevraagd. Vanwege de verwachting dat hier geen fiscale consequenties uit voortkomen, wordt hier in de begroting geen rekening mee gehouden.

5. Bedrag voor onvoorzien

In de begroting van het Gelders Archief is geen bedrag opgenomen voor onvoorzien.

II PARAGRAFEN

1. Verslaglegging

In de RGA, art 16-23, zijn bepalingen opgenomen ten aanzien van de begroting, de meerjarenraming en de jaarstukken. De Wet Gemeenschappelijke Regelingen (WGR) en de Gemeentewet (GW) schrijven voor dat iedere gemeenschappelijke regeling (GR) begrotings- en verantwoordingsstukken opstelt conform het Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten (BBV). Dit besluit is ook van toepassing op het Gelders Archief; de betreffende stukken zijn conform het BBV opgesteld.
Het Gelders Archief voert één programma uit; er is geen nadere onderverdeling in deelprogramma's.

2. Weerstandsvermogen en risicobeheersing

Bij het weerstandsvermogen gaat het om de mate waarin het Gelders Archief in staat is middelen vrij te maken om substantiële financiële tegenvallers op te vangen, zonder dat dit aanpassing van het beleid vereist. Een risico is de kans op het optreden van een positieve dan wel negatieve gebeurtenis van materieel belang, die niet voorzien is in de begroting van enig jaar.

Het Gelders Archief heeft tot doel "de belangen van de minister en de colleges bij alle aangelegenheden betreffende de archiefbescheiden, collecties, individuele documenten en dergelijke die berusten in de rijksarchiefbewaarplaats in de provincie en de archiefbewaarplaatsen van de gemeenten, in gezamenlijkheid te behartigen". Voor de bekostiging van de uitvoering van deze taken is het Gelders Archief nagenoeg geheel afhankelijk van de deelnemers.

Het weerstandsvermogen betreft de algemene reserve en bedraagt per 1 januari 2024 € 402.027.
Dit betreft 7,6% van de deelnemersbijdragen in het Gelders Archief. De mate waarin weerstandsvermogen wordt gevormd, wordt in belangrijke mate beïnvloed door de statuten (RGA, art 22, lid 2), waarin is opgenomen dat de reserve in enig jaar niet meer dan 10% van de gezamenlijke bijdragen mag bedragen.

Risico's die van invloed kunnen zijn op de toekomstige cijfers zijn:

	Risico	Opmerking
Wijzigingen in de GR of de bijdrage deelnemers	Laag	1)
Wijzigingen in subsidies en zakelijke diensten	Laag	2)
CAO aanpassingen en WW-verplichtingen	Laag	2)

1) In 2020 is in het bestuur de bijdrage per deelnemer vastgesteld en is afgesproken dat de deelnemers zich hieraan conformeren. In 2025 zal het Rijk uittreden als deelnemer in de GR, maar heeft schriftelijk bevestigd dat er geen wijziging zal komen in de bijdrage en prijscompensatie voor het analoge Rijks archiefmateriaal dat is opgeslagen bij het Gelders Archief.
2) Ten aanzien van de extra benodigde personele capaciteit voor subsidies en zakelijke diensten wordt in het personeelsbestand gewerkt met tijdelijke functies en arbeidsovereenkomsten, zodat bij het ongepland wegvallen van inkomsten of extra personeelskosten dit binnen de bestaande begrotingen c.q. reserves kan worden opgevangen.

EMU-saldo
Het EMU-saldo geeft het gerealiseerde saldo van de ontvangsten en uitgaven van de organisatie weer, berekend op transactiebasis. In het onderstaande zijn de verwachtingen voor het begrotingsjaar en de meerjarenraming opgenomen.

Kengetal	2023	2024	Begroting 2025	2026	2027	2028
EMU-saldo	952.405	3.239	251.329	367.239	357.239	577.239

Kengetallen
Het BBV kent een verplichte set van financiële kengetallen. Naast de kengetallen dient een beoordeling van de onderlinge verhouding van de kengetallen in relatie tot de financiële positie te worden opgenomen.

Kengetal	2023	2024	Begroting 2025	2026	2027	2028
Netto schuldquote	185	193	189	181	174	164
Netto schuldquote gecorrigeerd voor verstrekte leningen	185	193	189	181	174	164
Solvabiliteitsratio	4%	2%	2%	2%	2%	2%
Structurele exploitatieruimte	6,3%	0%	0%	0%	0%	0%
Grondexploitatie	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Belastingcapaciteit	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.

Netto schuldquote
De netto schuld weerspiegelt het niveau van de schuldenlast van de GR ten opzichte van de eigen middelen. De netto schuldquote geeft een indicatie van de druk van de rentelasten en de aflossingen op de exploitatie. De Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG) gaat uit van een norm van maximaal 130%. Hierbij geldt dus hoe lager hoe beter. Hierbij blijkt dat de huisvestingschuld van het Gelders Archief ten opzichte van de jaarlijkse inkomsten relatief hoog is en drukt op de langdurige vaste lasten van de organisatie.

Solvabiliteitsratio
Dit kengetal geeft inzicht in de mate waarin de GR in staat is aan haar financiële verplichtingen te voldoen. Onder solvabiliteitsratio wordt verstaan het eigen vermogen als percentage van het balanstotaal. De VNG gaat uit van een norm van minimaal 20%. Hierbij geldt dus hoe hoger hoe beter. Bij de beoordeling van dit kengetal moet in ogenschouw worden genomen, dat het Gelders Archief een GR is en sinds de oprichting een maximale reserve van 10% mag hebben.

Structurele exploitatieruimte
De structurele exploitatieruimte wordt bepaald door het saldo van de structurele baten en lasten en het saldo van de structurele onttrekkingen en toevoegingen aan reserves, te delen door de totale baten. Met behulp van dit kengetal kan worden beoordeeld in welke mate sprake is van een begrotingsevenwicht.

3. Onderhoud kapitaalgoederen

Het Gelders Archief beschikt over een gebouw en installaties waarvoor planmatig onderhoud nodig is. Het gebouw is eigendom en het volledige onderhoud van dit pand komt voor rekening van het Gelders Archief. Hiervoor is een meerjarenonderhoudsplan (MJOP) opgesteld, welke in 2022 is geactualiseerd. Er is geen sprake van achterstallig onderhoud. De afschrijvingen van het gebouw zijn gelijk aan de annuïtaire aflossingen van de lening.

4. Financiering

Door het Algemeen Bestuur (AB) is het normenkader voor rechtmatigheid vastgesteld in de Financiële Verordening. Hierbij dienen met name risico's bij financieringen beheersbaar te zijn en de kosten van geldleningen zo veel mogelijk beperkt.
Door de invoering van het schatkistbankieren zijn decentrale overheden verplicht hun (tijdelijk) overtollige middelen in de schatkist aan te houden. Per 1 januari 2024 wordt een bedrag van € 6.228.197 aangehouden bij het Ministerie van Financiën. Het drempelbedrag (het bedrag dat gemiddeld buiten de schatkist mag worden gehouden) bedraagt € 1.000.000.

De renterisiconorm is wettelijk vastgesteld op 20% van de begrotingsomvang. Van de langlopende schuld mag maximaal dat bedrag aan een renteherziening onderhevig zijn. Voor de renterisiconorm geldt een minimumbedrag van € 2.500.000. De renterisiconorm is niet van toepassing voor het Gelders Archief.

5. Bedrijfsvoering

Aan het hoofd van het openbaar lichaam Gelders Archief staat het AB. De voorzitter en twee leden van het AB hebben zitting in het dagelijks bestuur (DB). De ambtelijke leiding van het Gelders Archief is belegd bij een door het AB benoemde algemeen directeur.
Het Gelders Archief kent drie afdelingen (Publiek, Collectie en Bedrijfsvoering) die tezamen één programma verzorgen: de uitvoering van de Archiefwet voor de deelnemers in de GR. De organisatie heeft één managementteam, dat direct leiding geeft aan alle medewerkers en vrijwilligers.
Er is geen budgetverdeling; enkele medewerkers kunnen bestellingen doen tot maximaal € 500,- en daarboven is vooraf toestemming vereist van de directeur bedrijfsvoering.

6. Rechtmatigheid

In de RGA (artikel 21) is opgenomen dat jaarlijks een jaarrekening wordt opgesteld met een verklaring omtrent getrouwheid en rechtmatigheid, afgegeven door een accountant. Vanaf het boekjaar 2023 moet het DB van het Gelders Archief de rechtmatigheid verantwoorden in de jaarrekening. Ingevolge de (aanpassing van de) Gemeentewet, het BBV en het Besluit Accountantscontrole Decentrale Overheden (BADO) is een Interne Controle Procedure (ICP) vastgesteld voor de verantwoording van de financiële rechtmatigheid.
In de ICP is vastgelegd welke controles uitgevoerd dienen te worden, hoe de taakverdeling is en wie bevoegd is. Er zijn tegengestelde belangen gecreëerd, zodat de kans op fraude en misbruik beperkt worden (functiescheiding). De mate waarin dit kan is overigens afhankelijk van de grootte van de organisatie. Er zijn autorisatietabellen opgesteld en er wordt gebruik gemaakt van werkinstructies, werkprogramma's en standaardformulieren voor het goed laten functioneren van de AO/IB. Risico's op fraude in de crediteurenadministratie en/of betalingen worden systematisch gecontroleerd.

In deze rechtmatigheidsverantwoording geeft het dagelijks bestuur aan in hoeverre de in de jaarrekening verantwoorde baten en lasten, alsmede balansmutaties, rechtmatig tot stand zijn gekomen. Dit houdt in dat deze in overeenstemming zijn met vastgestelde kaders en relevante wet- en regelgeving. Deze verantwoording betreft de rechtmatige uitvoering van de taken en omvat het begrotings-, voorwaarden, en misbruik- en oneigenlijk gebruik criterium.

7. Verbonden partijen

Een verbonden partij is een privaatrechtelijke of publiekrechtelijke organisatie waarin het Gelders Archief een bestuurlijk en een financieel belang heeft. Van een financieel belang is sprake bij het ter beschikking stellen van een bedrag dat niet verhaalbaar is indien de verbonden partij failliet gaat, onderscheidenlijk het bedrag waarvoor aansprakelijkheid bestaat indien de verbonden partij haar verplichtingen niet nakomt. Een bestuurlijk belang is aanwezig bij zeggenschap, hetzij uit hoofde van vertegenwoordiging in het bestuur hetzij uit hoofde van stemrecht. Het Gelders Archief heeft geen verbonden partij.

8. Organisatiegegevens

Statutaire naam : Gelders Archief
Vestigingsplaats : Arnhem
Rechtsvorm : Openbaar lichaam op basis van de wet gemeenschappelijke regelingen (WGR)
Locaties : Westervoortsedijk 67-D, 6827AT Arnhem

Doelstellingen
Het Gelders Archief heeft tot doel "de belangen van de minister en de colleges bij alle aangelegenheden betreffende de archiefbescheiden, collecties, individuele documenten en dergelijke die berusten in de rijksarchiefbewaarplaats in de provincie en de archiefbewaarplaatsen van de gemeenten, in gezamenlijkheid te behartigen".

Directie
De directie wordt gevoerd door de heer dr. F.J.W. van Kan. De directeur valt onder de Wet Normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (WNT). De bezoldiging van de directeur ligt onder het van toepassing zijnde WNT-maximum.

Bestuur (op 1 januari 2024)

Naam	Namens	AB	DB
A.M.C.J. Ponsioen	Rijk	vz	vz
E.G. Jansen	Rijk	lid	
vacature	Rijk	lid	
B.A.J. Roelofs	Arnhem	lid	lid
M.G.M. van de Geijn	Arnhem	lid	
A.M.J. Schaap	RRR	lid	lid

De bestuursleden vallen onder de Wet Normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (WNT). De bezoldiging van de bestuursleden ligt onder het van toepassing zijnde WNT-maximum.

9. Openbaarheid

Conform artikel 3.5 van de Wet Open Overheid (WOO) worden het beleid en de uitvoering van de wetgeving verantwoord in het jaarverslag; hier is nog geen standaardmodel voor. Het Gelders Archief plaatst zoals voorgeschreven alle publicaties van het algemeen bestuur digitaal op Decentrale Regelgeving en Officiële Publicaties (DROP), inclusief het jaarverslag en de begroting. Daarnaast wordt gepubliceerd op onze website (zie Organisatie).

III BATEN EN LASTEN MET TOELICHTING

	Jaarrekening 2023	Begroting 2024	Begroting 2025
Opbrengsten			
Lumpsum Rijk	2.582.852	2.634.592	2.831.520
DVO prv Gelderland	638.067	650.828	754.254
Lumpsum Arnhem	1.175.626	1.199.139	1.288.771
Lumpsum Rheden	257.021	262.161	281.757
Lumpsum Renkum	187.389	191.137	205.424
Lumpsum Rozendaal	12.473	12.722	13.673
Prijscompensatie	414.514	49.020	35.858
Bijdragen lumpsum	5.267942	4.999.599	5.411.257
Bijdragen e-Depot	174.133	172.000	181.572
Overige opbrengsten	170	1.000	1.000
Opbrengsten projecten	77.772	110.000	0
Opbrengsten diensten overheid	550.688	501.000	497.105
Opbrengsten diensten derden	131.012	106.000	73.500
Totaal opbrengsten	6201.717	5.889.599	6.164.434
Kosten			
Personeelskosten	3.602.238	3.568.599	3.791.934
Huisvestingskosten	1.694.672	1.600.000	1.695.000
ICT kosten	355.263	350.000	400.000
E-Depot kosten	40.585	50.000	87.500
Organisatiekosten	326.452	250.000	290.000
Projecten	608	70.000	0
Zakelijke diensten overheid	0	0	0
Zakelijke diensten derden	2.161	0	0
Financiële baten & lasten	-210.442	1000	-100.000
Totaal kosten	5.811.535	5.889.599	6.164.434
Exploitatie Resultaat	390.182	0	0
Mutatie in reserves	-450.000	0	0
Resultaat	-59.818	0	0

De begroting 2025 sluit dekkend af**.** In het onderstaande wordt een toelichting gegeven van de posten in de begroting. De vermelde bedragen zijn in € 1.000.

1) Bijdragen lumpsum
De lumpsumfinanciering is opgesteld conform de RGA (bijgesteld vanaf 2020 vanwege de wijziging in de lumpsumfinanciering), inclusief een begroting van de prijscompensatie van 1%. De prijscompensatie wordt jaarlijks vastgesteld door de minister; de andere deelnemers volgen in deze de minister.

2) Bijdragen e-Depot
De ingangsdatum voor de lumpsum voor het e-Depot wordt individueel door de partners in de Regeling vastgesteld; de inspanning en kosten daarbij ook. Vooralsnog is hier de opdracht van de Provincie Gelderland opgenomen en de bijdrage van het Rijk.

3) Overige opbrengsten
Dit betreft opbrengsten publiek, collecties en specifieke subsidies. Daarnaast worden hier de inkomsten opgenomen van de projecten, zakelijke diensten overheid en zakelijke diensten derden; de directe kosten hiervan worden apart zichtbaar opgenomen.

4) Personele kosten
Dit bestaat uit de volgende onderdelen:
   a) personele kosten van de medewerkers met een arbeidsovereenkomst bij het Gelders Archief.
   b) inhuur tijdelijke krachten voor additionele of projectmatige werkzaamheden.
   c) de reis- en verblijfkosten van medewerkers, de kosten van stagiaires en vrijwilligers, de opleidingskosten en de overige personeelskosten.

   Hier zijn dus ook de personele kosten opgenomen van de projecten en zakelijke diensten.

5) Huisvestingskosten
De huisvestingslasten betreffen de rente en afschrijvingskosten van het gebouw, alsmede de overige exploitatie en onderhoudskosten.

6) ICT-kosten
Hieronder vallen alle licentiekosten, datacommunicatie, afschrijvingen en onderhoudskosten.

7) E-depot kosten
De post e-Depot betreft de kosten ter voorbereiding en implementatie van de digitale opslag door het Gelders Archief.

8) Organisatiekosten
De post organisatiekosten betreft contributies, abonnementen en kantoorkosten.

9) Projecten
Het project AVAG is bij aanvang van 2024 gestopt. Vooralsnog is er geen zicht op nieuwe projecten.

10) Zakelijke diensten overheid
Dit betreft opdrachten voor overheidsorganisaties in de uitvoering van wettelijke taken.

11) Zakelijke diensten derden
Dit betreft opdrachten bij bedrijfsarchieven, de detachering van personeel en de dienstverlening aan andere organisaties in het gebouw.

IV BALANS MET TOELICHTING

	Jaarrekening 31-12-2023	Prognose 31-12-2024	Prognose 31-12-2025
VASTE ACTIVA			
Materiële vaste activa			
Investeringen met een economisch nut	14.159.751	14.223.000	13.796.213
	14.159.751	14.223.000	13.796.213
VLOTTENDE ACTIVA			
Voorraden	0	0	0
Uitzettingen rentetypische looptijd < 1 jaar			
Overige vorderingen	17.245	5.000	5.000
Liquide middelen	6.377.419	5.631.853	5.445.447
Overlopende activa			
Overige transitoria die t.l.v. volgende jaren komen	391.275	200.000	200.000
	6.785.939	5.836.853	5.650.447
Totaal activa	20.945.690	20.059.853	19.446.660
VASTE PASSIVA			
Eigen vermogen			
Algemene reserve	461.845	402.027	402.027
Gerealiseerde resultaat lopend jaar	-59.818	0	0
Reserve energietransitie	450.000	95.910	0
	852.027	497.937	402.027
Voorzieningen			
Voorziening groot onderhoud	1.419.916	1.469.916	1.519.916
Voorziening e-depot	400.000	350.000	250.000
	1.819.916	1.819.916	1.769.916
Vaste schulden rentetypische looptijd > 1 jaar			
Binnenlandse banken	16.889.675	16.442.000	15.974.717
	19.561.618	18.759.853	18.146.660
VLOTTENDE PASSIVA			
Netto vlottende schulden rentetypische looptijd < 1 jaar			
Overige schulden	183.010	300.000	300.000
Overlopende passiva	1.201.062	1.000.000	1.000.000
	1.384.072	1.300.000	1.300.000
Totaal passiva	20.945.690	20.059.853	19.446.660

Materiële vaste activa
Toelichting afschrijvingstermijnen:
- Grond (0 jaar), Gebouw (annuïtair 30 jaar)
- Inventaris (10 jaar), Apparatuur, ICT-server en Software (5 jaar) en ICT-Kantoor en ICT-Mobiel (3 jaar)

Overige vorderingen
Dit betreft het verwachte saldo debiteuren per 31 december.

Liquide middelen
Dit betreft het verwacht saldo van de liquide middelen per 31 december.
Bij schatkistbankieren OCW is een drempelbedrag vastgesteld van € 1.000.000. Het Gelders Archief houdt een drempelbedrag van € 250.000 aan. Behoudens perioden waarin de bijdragen van de deelnemers worden ontvangen of grote uitgaven staan gepland, wordt dat drempelbedrag niet overschreden.

De hoge liquiditeit is ontstaan bij de nieuwbouw van het Gelders Archief. In 2010 is voor de bouw de benodigde lening afgesloten bij de BNG. Tijdens de bouw bleek dat de uitgaven onverwacht minder waren vanwege extra subsidies, scherpe inkopen en fiscale restituties. Bij het aflossen van de lening wordt de volledige boeterente over de resterende looptijd in rekening gebracht. Het Algemeen Bestuur heeft daarom besloten de lening conform schema af te lossen. De huidige liquide middelen bestaan nu deels uit dit resterende deel van de lening en de opgebouwde voorzieningen.

Overlopende activa
Dit betreft de verwachte overlopende activa op basis van de ervaringen in het verleden.

Algemene reserve
In de begroting wordt een resultaat nihil verwacht, waardoor geen wijzigingen optreden in het eigen vermogen.

Reserve energietransitie
Deze reserve is eind 2023 aangelegd om kosten te dekken voor onderzoek naar energiebesparende maatregelen en de aanschaf en installatie van zonnepanelen. Dit wordt grotendeels in 2024 aangesproken.

Voorzieningen
De voorziening groot onderhoud zal naar verwachting de komende jaren toenemen voor de dekking van de vervangingsinvesteringen op termijn. De voorziening e-depot is opgenomen ter dekking van de verwachte kosten tijdens de ontwikkeling- en implementatiefase van het e-depot van het Gelders Archief.

Vaste schulden met rentetypische looptijd > 1 jaar
Er zijn twee leningen afgesloten bij de Bank Nederlandse Gemeenten te Den Haag. De totale hoofdsom van de lening BNG bedraagt 21.000.000. Van de resterende looptijd is € 14.446.442 langer dan vijf jaar. De gemiddelde rentevoet bedraagt 4,36%.

Lening	Rente	Ingangsdatum	Looptijd in jaren	Aflossing 2023	Aflossing 2024
€ 5.000.000 (aflossingsvrij)	4.35	01-10-2010	40	0	0
€ 16.000.000 (annuïtair)	4.38	01-07-2011	30	428.889	447.675

Overige schulden
Dit betreft de verwachte overige schulden op basis van de ervaringen in het verleden.

Overlopende passiva
Dit betreft de verwachte overlopende passiva op basis van de ervaringen in het verleden.

V MEERJARENRAMING 2025-2028

	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
Opbrengsten				
Lumpsum Rijk	2.831.520	2.859.835	2.888.434	2.917.318
DVO prv Gelderland	754.254	761.796	769.414	777.109
Lumpsum Arnhem	1.288.771	1.288.771	1.301.659	1.314.675
Lumpsum Rheden	281.757	281.757	284.574	287.420
Lumpsum Renkum	205.424	205.424	207.478	209.553
Lumpsum Rozendaal	13.673	13.673	13.810	13.948
Prijscompensatie	35.858	54.113	54.654	55.200
Bijdragen lumpsum	5.411.257	5.465.369	5.520.023	5.575.223
Bijdragen e-Depot	181.572	182.888	134.216	135.559
Overige opbrengsten	1.000	950	925	925
Opbrengsten projecten	0	0	0	0
Opbrengsten diensten overheid	497.105	502.052	507.047	512.092
Opbrengsten diensten derden	73.500	70.433	71.529	72.629
Totaal opbrengsten	6.164.434	6.221.692	6.233.740	6.296.4728
Kosten				
Personeelskosten	3.791.934	3.829.192	3.823.740	3.871.428
Huisvestingskosten	1.695.000	1.705.000	1.710.000	1.715.000
ICT kosten	400.000	405.000	410.000	415.000
E-Depot kosten	87.500	87.500	90.000	90.000
Organisatiekosten	290.000	295.000	300.000	305.000
Projecten	0	0	0	0
Zakelijke diensten overheid	0	0	0	0
Zakelijke diensten derden	0	0	0	0
Financiële baten & lasten	-100.000	-100.000	-100.000	-100.000
Totaal kosten	6.164.434	6.221.692	6.233.740	6.296.428
Resultaat	0	0	0	0

De meerjarenraming is een extrapolatie van de begroting 2025.

Geprognosticeerde begin – en eindbalans 2025-2028

	Prognose 31-12-2025	Prognose 31-12-2026	Prognose 31-12-2027	Prognose 31-12-2028
VASTE ACTIVA				
Materiële vaste activa				
Investeringen met een economisch nut	13.796.213	13.353.909	12.895.408	12.420.000
	13.796.213	13.353.909	12.895.408	12.420.000
VLOTTENDE ACTIVA				
Voorraden	0	0	0	0
Uitzettingen rentetypische looptijd < 1 jaar				
Overige vorderingen	5.000	5.000	5.000	5.000
Liquide middelen	5.445.447	5.100.001	4.949.389	4.693.385
Overlopende activa				
Overige transitoria die t.l.v. volgende jaren komen	200.000	200.000	200.000	200.000
	5.650.447	5.305.001	5.154.389	4.898.385
Totaal activa	19.446.660	18.658.910	18.049.797	17.318.385
VASTE PASSIVA				
Eigen vermogen				
Algemene reserve	402.027	402.027	402.027	402.027
Gerealiseerde resultaat lopend jaar	0	0	0	0
Reserve energietransitie	0	0	0	0
	402.027	402.027	402.027	402.027
Voorzieningen				
Voorziening groot onderhoud	1.519.916	1.569.916	1.619.916	1.669.916
Voorziening e-depot	250.000	150.000	0	0
	1.769.916	1.719.916	1.619.916	1.669.916
Vaste schulden rentetypische looptijd > 1 jaar				
Binnenlandse banken	15.974.717	15.486.968	14.977.854	14.446.442
	18.146.660	17.608.910	16.999.797	16.518.385
VLOTTENDE PASSIVA				
Netto vlottende schulden rentetypische looptijd < 1 jaar				
Overige schulden	300.000	300.000	300.000	300.000
Overlopende passiva	1.000.000	750.000	750.000	500.000
	1.300.000	1.050.000	1.050.000	800.000
Totaal passiva	19.446.660	18.658.910	18.049.797	17.318.385

Geprognosticeerd overzicht van incidentele baten en lasten 2025-2028

	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
Saldo baten en lasten	0	0	0	0
Toevoegingen en ontrekkingen aan reserves	0	0	0	0
Begrotingssaldo na bestemming	0	0	0	0
Waarvan incidentele baten en lasten	0	0	0	0
Structureel begrotingssaldo	0	0	0	0

Er zijn geen incidentele baten en lasten geprognosticeerd voor de betreffende periode.

GEMEENTE Arnhem

Gelders Archief
T.a.v. Het Bestuur
Westervoortsedijk 67-D
6827 AT ARNHEM

Datum : PM
Zaaknummer : 4162379
Contactpersoon : Hilbrand Harkema
Telefoonnummer : 026 3775307

Onderwerp: Zienswijze Ontwerpbegroting Gelders Archief 2025

Geachte heer, mevrouw,

In uw brief van 19 maart 2024 biedt u de gemeente Arnhem de Ontwerpbegroting 2025 van het Gelders Archief aan. U vraagt de gemeente over deze ontwerpbegroting een zienswijze in te dienen. Via deze brief stellen wij u op de hoogte van de zienswijze van de raad op de Ontwerpbegroting 2025 van het Gelders Archief.

Het is de verwachting dat het Rijk met ingang van 1 januari 2025 zal uittreden uit de Gemeenschappelijke Regeling Gelders Archief. Dit zal aanleiding geven tot een wijziging van de regeling, waarover u de raad op een later moment zult informeren. In de Gemeenschappelijke Regeling Gelders Archief is op dit moment nog vastgelegd dat de jaarlijkse prijsindexatie vastgesteld wordt door de minister van OCW. De andere deelnemers in de regeling volgen in deze de minister. Met het beoogde uittreden van het Rijk in 2025 dient deze afspraak herzien te worden en in lijn gebracht te worden met de prijsindexatie zoals deze door de gemeentelijke partners wordt voorgesteld. Voor de gemeente Arnhem verwachten wij dat de prijsindexatie voor verbonden partijen in 2025 maximaal 3,5% zal bedragen. Wij constateren echter dat u in uw Ontwerpbegroting 2025 al rekening heeft gehouden met het achterwege blijven van de indexering zoals die tot nu gold.

In onze zienswijze op de begroting 2024 van het Gelders Archief vroegen wij u in uw jaarplan 2025 diepgaander en uitgebreider in te gaan op hoe u werkt aan of van plan bent te werken aan diversiteit en inclusie binnen uw organisatie. Wij lezen in uw jaarplan dat u aan onze vraag tegemoetgekomen bent. U geeft aan dat er in 2025 een begin zal worden gemaakt met de implementatie van een multidisciplinair plan ten aanzien van inclusiviteit en diversiteit. U wilt onder meer onderzoeken hoe inclusief en divers uw eigen collecties zijn. Daarnaast wilt u in het kader van de duurzaamheid van uw organisatie uw HR-beleid herijken, waarbij talentontwikkeling en beter gebruik gaan maken van het potentieel binnen en buiten het Gelders Archief speerpunten zijn. Diversiteit en inclusie en arbeidsparticipatie spelen daarbij een belangrijke rol.

Duurzaamheid is ook de aanleiding van uw intentie mee te gaan in de energietransitie, waarbij u wilt inzetten op besparing en zelf opwekken van energie. Wij ondersteunen deze stap, maar missen nog concrete maatregelen in uw jaarplan.

Tot slot blijft u zich ook in 2025 inzetten om de dienstverlening te verbeteren. U onderzoekt en beoordeelt de (digitale) dienstverlening en past zo nodig de website en andere communicatiekanalen aan met betrekking tot taalgebruik, begrijpelijkheid en gebruiksvriendelijkheid. U wilt zo een zo breed en divers mogelijk publiek blijven bereiken. Wij verzoeken u hierbij rekening te houden met de verschillende doelgroepen in de Arnhemse samenleving. Een steeds sterkere inzet op digitale dienstverlening bijvoorbeeld sluit groepen, die niet of minder digitaal vaardig zijn, uit.

Wij wensen u veel inspiratie en succes met de uitvoering van uw plannen voor 2025.

Hoogachtend,

De griffier, De voorzitter,

GEMEENTE Arnhem

Besluit van 29 mei 2024

Zaaknummer 4197262

DE RAAD VAN DE GEMEENTE ARNHEM;

gelezen het voorstel van burgemeester en wethouders van 21 mei 2024, zaaknummer 4197262 ;

gelet op artikel 147 van de Gemeentewet en artikel 8a van de Participatiewet;

besluit:

vast te stellen de

VERORDENING TOT WIJZIGING VAN DE RE-INTEGRATIEVERORDENING

Artikel I Wijziging van de verordening
De verordening wordt als volgt gewijzigd:

Artikel 13a, eerste lid komt te luiden:

"1. Het college verstrekt ambtshalve over de periode van 1 juli 2023 tot en met 30 juni 2025 telkens per tijdvak van zes respectievelijk 12 maanden een bijverdienbeloning ter stimulering van de arbeidsinschakeling aan een belanghebbende van 18 jaar of ouder die recht heeft op een uitkering op grond van de wet respectievelijk IOAW of IOAZ, en die inkomsten uit arbeid heeft ontvangen."

Artikel II Inwerkingtreding
1. Dit besluit treedt in werking de dag na die van bekendmaking en werkt terug tot en met 1 juli 2023.
2. Dit besluit wordt aangehaald als: Vierde wijziging Re-integratieverordening.

Aldus vastgesteld in de raadsvergadering van 29 mei 2024.

De griffier, De voorzitter,

GEMEENTE Arnhem

Toelichting op de wijziging

Artikel 13a, eerste lid (artikel I van het wijzigingsbesluit) wordt als volgt gewijzigd:

Bestaande tekst	Nieuwe tekst
Artikel 13a, eerste lid 1. Het college verstrekt ambtshalve over de periode van 1 juli 2023 tot en met 30 juni 2025 telkens per tijdvak van zes respectievelijk 12 maanden een bijverdienbeloning ter stimulering van de arbeidsinschakeling aan een belanghebbende *ouder dan 27 jaar* die recht heeft op een uitkering op grond van de wet respectievelijk IOAW of IOAZ, en die inkomsten uit arbeid heeft ontvangen.	**Artikel 13a, eerste lid** 1. Het college verstrekt ambtshalve over de periode van 1 juli 2023 tot en met 30 juni 2025 telkens per tijdvak van zes respectievelijk 12 maanden een bijverdienbeloning ter stimulering van de arbeidsinschakeling aan een belanghebbende van **18 jaar of ouder** die recht heeft op een uitkering op grond van de wet respectievelijk IOAW of IOAZ, en die inkomsten uit arbeid heeft ontvangen.

GEMEENTERAAD ARNHEM
BEHANDELADVIES

Raadsvoorstel 'Aanpassen Re-integratie verordening: mogelijk maken deelname jongeren aan proef Bijverdien beloning voor deeltijdwerk'

Fasering

- ☐ Informatieve bespreking
- ☐ Meningsvormende bespreking
- ☐ Bespreking Moties & Amendementen
- ☑ Besluitvormende vergadering

Procedure:

Datum vergadering
29-05-2024

Type voorstel
Raadsvoorstel van college van B&W

Spreekrecht publiek?
Nee

Voorgesteld resultaat:
Besluitvorming

Voorgesteld besluit / Kernboodschap

De raad wordt voorgesteld om de gewijzigde Re-integratieverordening vast te stellen waarmee de re-integratieverordening met terugwerkende kracht aangepast wordt zodat jongeren vanaf 18 jaar ook deel kunnen uitmaken van de proef Bijverdienbeloning.

Aandachtspunten

Vorig jaar heeft de gemeenteraad de ingestemd met een proef om inwoners die een bijstandsuitkering ontvangen en ook deeltijd werken een bijverdienbeloning toe te kennen. Hiervoor is de re-integratieverordening aangepast. In het betreffende raadsvoorstel werd ook aangekondigd dat het college de regeling verder wilde uitwerken om ook jongeren die in deeltijd werken te stimuleren om het aantal uren zodanig uit te breiden dat bijstandsonafhankelijk wordt bereikt. Deze uitwerking ligt nu voor en anticipeert tevens op de invoering van hervorming van de Participatiewet (Participatiewet in Balans) waarbij jongeren ook aanspraak kunnen gaan maken op de wettelijke vrijlatingen. De invoering van deze wet is voorzien op 1 januari 2025.
De raad wordt gevraagd om de re-integratieverordening opnieuw aan te passen zodat jongeren vanaf 18 jaar ook deel kunnen uitmaken van de proef Bijverdienbeloning (met terugwerkende kracht per 1 juli 2023). Hiervoor moet artikel 13a van de re-integratieverordening aangepast worden: ‘ouder dan 27 jaar’ wordt vervangen door ‘18 jaar of ouder’. De kosten die gepaard gaan met deelname van jongeren aan de proef kunnen worden opvangen binnen de bestaande voor de proef gereserveerde middelen. Als de raad instemt met het voorstel wordt voor de 86 jongeren uit de eerste periode zo snel mogelijk overgaan tot uitbetaling van de beloning over de eerste periode. De Adviesraad voor Werk en Inkomen adviseert positief op de voorgestelde aanpassing van de verordening.

Direct ter besluitvorming
Het Dagelijks Bestuur van de Agendacommissie heeft besloten dit voorstel direct, dat wil zeggen zonder voorafgaande raadskamerbespreking, toe te voegen aan de agenda van de besluitvormende vergadering.

Contactgegevens

Portefeuillehouder:
Mark Lauriks

Ambtenaar
Els Reutelingsperger &
Daphne van Tilburg
els.reutelingsperger@arnhem.nl &
daphne.van.tilburg@arnhem.nl
06-31102253 &
06-15513886

Raadsadviseur
Petra Wielaard

petra.wielaard@arnhem.nl

06-31108054

Moties en Toezeggingen

Niet van toepassing

RAADSVOORSTEL

Aan de gemeenteraad

Zaaknummer 4197262

Onderwerp: Aanpassen Re-integratie verordening: mogelijk maken deelname jongeren aan proef Bijverdien beloning voor deeltijdwerk.

Kernboodschap

Wie iets bijverdient in de bijstand, moet daar ook aan overhouden. Bovendien heeft (meer) werken in de bijstand veel voordelen: meer inkomen, meer persoonlijke ontwikkeling, meer sociale contacten en meer kans op duurzame uitstroom uit de bijstand. Dat willen we in Arnhem aanmoedigen. Arnhemmers die vanuit de bijstand in deeltijd werken, geven nu maandelijks de inkomsten uit deeltijdwerk door en ontvangen na verrekening van de inkomsten, de uitkering. Deze verrekening van inkomsten met een bijstandsuitkering, brengt ook onzekerheden met zich mee. Ondanks deze onzekerheid kiezen inwoners voor werken in deeltijd. Het college ziet de inzet van deze Arnhemmers en de voordelen van bijverdienen in de bijstand en wil deze inzet belonen én stimuleren met een premie voor deeltijdwerk. Daarom startten we in juni 2023 met de proef Bijverdienbeloning. Per zes maanden wordt de beloning verstrekt tot maximaal €1.200,- en dat doen wij voor 2 jaar. Arnhemmers hoeven de beloning niet aan te vragen, deze wordt automatisch verstrekt.

Bij de start van de proef hebben we aangegeven dat we nog zouden uitwerken hoe jongeren onder de 27 jaar deel kunnen nemen aan de proef. Dat hebben wij gedaan. Door onze Re-integratieverordening aan te passen, kunnen jongeren vanaf 18 jaar ook deel gaan nemen.

Voorstel

1. De gewijzigde Re-integratieverordening vast te stellen.

Inleiding

Op 1 juli 2023 voerden wij voor de duur van 2 jaar de proef bijverdienbeloning Arnhem in. De bijverdienbeloning is een extra beloning en stimulans voor inwoners die op dit moment vanuit de bijstand in deeltijd werken of Arnhemmers die vanuit de bijstand in deeltijd gaan werken. Naast het vergroten van de financiële draagkracht van onze inwoners geeft dit vertrouwen, waardering en erkenning van het werk dat zij doen. Met een bijverdienbeloning wordt het ook aantrekkelijker om meer te werken en dat kan er ook toe leiden dat mensen volledig uit de bijstand stromen.
In het raadsvoorstel Proef Bijverdienbeloning voor deeltijdwerk op 12 juli 2023 hebben wij aangegeven dat wij de regeling nog wilden uitwerken zodat jongeren ook aan deze proef kunnen

deelnemen. Dat hebben wij gedaan. Hiervoor moeten we onze Re-integratieverordening aanpassen: ‘ouder dan 27 jaar’ wordt vervangen door ‘18 jaar of ouder’. De deelname van jongeren willen we doen met terugwerkende kracht naar 1 juli 2023.

Beoogd effect

De Re-integratieverordening met terugwerkende kracht aan te passen zodat jongeren vanaf 18 jaar ook deel kunnen uitmaken van de proef Bijverdienbeloning.

Argumenten

1.1 *Wij hebben de regeling voor jongeren uitgewerkt.*
In het raadsvoorstel Proef Bijverdienbeloning voor deeltijdwerk (221566) van 12 juli 2023 hebben wij aangegeven dat wij de regeling nog wilden uitwerken zodat jongeren ook aan deze proef kunnen deelnemen. De afgelopen periode hebben wij de regeling uitgewerkt, wat leidt tot het voorstel om onze Re-integratieverordening aan te passen, zodat jongeren deel kunnen nemen aan de proef.

1.2 *Jongeren worden nu nog expliciet uitgesloten voor een bijverdienbeloning.*
In onze Re-integratieverordening worden jongeren in artikel 13a “Tijdelijke bijverdienbeloning voor de periode van 1 juli 2023 tot en met 30 juni 2024” expliciet uitgesloten. Als we het mogelijk willen maken dat jongeren tot 27 jaar ook deel kunnen nemen aan de proef, moeten we de Re-integratieverordening hierop aanpassen.

1.3 *We anticiperen op de invoering van Participatiewet in Balans*
Zoals het er nu naar uitziet kunnen jongeren met de invoering van de Participatiewet in Balans vanaf 1 januari 2025 ook aanspraak maken op de wettelijke inkomstenvrijlating en vrijlating van een stimuleringspremie. In de memorie van toelichting bij dit wetsvoorstel staat:
“De leeftijdsgrens (27) voor de inkomensvrijlatingen en de stimuleringspremie verdwijnt. De bijverdienregeling geldt – evenals de mogelijkheid van het buiten beschouwing laten van een stimuleringspremie – voor alle bijstandsgerechtigden van 18 jaar en ouder, doch jonger dan de pensioengerechtigde leeftijd. Voor personen die pensioengerechtigd zijn blijft de huidige 25%-regeling behouden.”

1.4 *Door jongeren deel te laten uitmaken van de proef krijgen we een beter beeld van de werking van de Bijverdienbeloning.*
Door jongeren deel te laten uitmaken van de proef Bijverdienbeloning, kunnen we nog beter kijken en onderzoeken wat een beloning voor deze groep betekent als stimulans om (deeltijd) te gaan werken. Als we willen onderzoeken welk effect de bijverdienbeloning op deze groep Arnhemmers heeft, moeten wij hen toegang geven tot de proef. Zonder deelname kan het voorkomen dat straks de bijverdienbeloning voor jongeren wel mogelijk wordt, maar wij de resultaten voor hen niet kennen.

1.5 *Door jongeren met terugwerkende kracht per 1 juli 2023 deel te laten uitmaken van de proef stimuleren wij hen om te werken en geven we hen de waardering die zij verdienen.*
Wij vinden dat wie iets verdient in de bijstand, daar ook aan moet overhouden. Dus ook jongeren. Bovendien heeft (meer) werken in de bijstand veel voordelen: meer inkomen, meer persoonlijke ontwikkeling, meer sociale contacten en meer kans op duurzaam geen bijstandsuitkering meer nodig hebben. We willen daarom juist ook jongeren aanmoedigen en belonen voor het deeltijdwerk dat zij doen. We hebben bij de start van de proef aangegeven dat we wilden uitwerken dat jongeren ook mee kunnen doen. Er zijn in de eerste periode (1 juli-31 december 2023) 86 jongeren die deeltijd werkten en dan een bijverdienbeloning zouden ontvangen. Door dit met terugwerkende kracht te realiseren, geven we hen alsnog de waardering en extra stimulans om deeltijd te werken.

1.6 *De Adviesraad adviseert positief*
De Adviesraad voor Werk en Inkomen adviseerde in juni 2023 positief op de Proef Bijverdienbeloning. Wij hebben haar ook nu om advies gevraagd. De Adviesraad adviseert positief op ons voorstel om onze Re-integratieverordening aan te passen, zodat jongeren vanaf 18 jaar kunnen deelnemen aan de proef. Zie bijlage.

Kanttekeningen en risico's

1.1 *We lopen vooruit op de invoering van de Participatiewet in Balans*
Door jongeren al vanaf 18 jaar deel uit te laten maken van de proef, lopen we vooruit op de invoering van de Participatiewet in Balans op 1 januari 2025. In Arnhem anticiperen we vaker op aanstaande wetgeving. Denk aan de kostendelersnorm bij jongeren en de zoektermijn voor jongeren. Er bestaat altijd een risico dat het wetsvoorstel toch geen doorgang vindt of de inhoud nog veranderd. Dit gegeven maakt voor de uitvoering van de proef op dit moment niet uit, wel als het een vaste werkwijze wordt en de wet alsnog niet gewijzigd is zodat het ook voor jongeren onder de 27 (structureel) mogelijk wordt.

Participatie

De Adviesraad voor Werk en Inkomen is betrokken bij de uitwerking en het voorstel om de Re-integratieverordening aan te passen. Haar advies luidt: “Gezien de te verwachten aanpassingen in wet- en regelgeving en daarmee ook de toekomstige mogelijkheid de doelgroep tot 27 jaar op dezelfde wijze mee te laten delen in een stimulerende maatregel, kunnen wij ons vinden in het voorstel deze groep op dezelfde wijze mee te laten draaien in de proef met de bijverdienregeling. Temeer omdat dan ook voor deze groep de kwantitatieve en kwalitatieve resultaten kunnen worden meegenomen bij toekomstige besluitvorming. Daarmee staan wij positief tegenover de voorgestelde aanpassing van de verordening. Uiteraard worden wij graag op de hoogte gebracht van de voortgang en resultaten.”

Financiën

Door ook jongeren deel uit te laten maken van de proef bijverdienbeloning wil het college bereiken dat het aantal jongeren dat in deeltijd werkt stijgt. Het college wil ook bereiken dat de inkomsten uit

deeltijd werk voor jongeren toenemen. Wij kunnen de kosten die gepaard gaan met deelname van jongeren opvangen binnen de bestaande middelen die hiervoor bij aanvang van de proef in onze begroting zijn gereserveerd:

In het eerste tijdvak van de proef (juli 2023 tot en met december 2023) is er voor 593 inwoners boven de 27 een bijverdienbeloning gereserveerd. In maart 2024 is de bijverdienbeloning uitbetaald. Het aantal inwoners onder de 27, dat dan in het eerste tijdvak een premie zou ontvangen, bedroeg in december 2023 86. Hier hoort een bijverdienbeloning van ongeveer € 64.000 bij. We hebben berekend dat het maximale financiële risico voor de hele proef € 240.000 bedraagt als we jongeren tot 27 mee laten doen aan de proef. Het maximale risico is gebaseerd op een scenario dat de groep die mee kan doen nog verder stijgt en dat ze de maximale bonus verdienen. Ter vergelijking: de huidige premie over het eerste tijdvak is € 64.000.

In de 3 maanden na een tijdvak kunnen nog wijzigingen in het inkomen optreden en vinden er herberekeningen plaats. Dit wordt dan ook bekeken voor de groep jongeren met een bijverdienbeloning.

Uitvoering

Betalen van de bijverdienbeloning
De eerste periode liep van 1 juli tot en met 31 december 2023. De bijverdienbeloning wordt steeds achteraf berekend en betaald in de maand maart en september van het kalenderjaar. Wij nemen na afloop van het tijdvak voldoende tijd voor betalingen die buiten het tijdvak van zes maanden alsnog binnenkomen. Wij doen dit dus zorgvuldig en in het voordeel van de inwoner. Voor de 86 jongeren die in de eerste periode deeltijd werkten redden we de betaling in maart niet. Nadat de raad heeft ingestemd met het voorstel, zullen wij zo snel mogelijk overgaan tot uitbetaling van de beloning over de eerste periode.

Communicatie

Na besluit door de raad wordt via meerdere kanalen gecommuniceerd. Het is de ambitie dat de bijverdienbeloning ook onder jongeren zoveel mogelijk wordt benut. Alle inwoners en andere publieksgroepen zoals ketenpartners worden geïnformeerd.

Bijlagen

Stukken voor gemeenteraad

- Gevraagd advies Aanpassen Re-integratieverordening mogelijk maken deelname jongeren aan proef Bijverdienbeloning voor deeltijdwerk

RAADSVOORSTEL

Besluit van	
Zaaknummer	4197262

DE RAAD VAN DE GEMEENTE ARNHEM;

gelezen het voorstel van burgemeester en wethouders van 21 mei 2024, zaaknummer 4197262 ;

gelet op artikel 147 van de Gemeentewet en artikel 8a van de Participatiewet;

besluit:

vast te stellen de

VERORDENING TOT WIJZIGING VAN DE RE-INTEGRATIEVERORDENING

Artikel I Wijziging van de verordening
De verordening wordt als volgt gewijzigd:

Artikel 13a, eerste lid komt te luiden:

“1. Het college verstrekt ambtshalve over de periode van 1 juli 2023 tot en met 30 juni 2025 telkens per tijdvak van zes respectievelijk 12 maanden een bijverdienbeloning ter stimulering van de arbeidsinschakeling aan een belanghebbende van 18 jaar of ouder die recht heeft op een uitkering op grond van de wet respectievelijk IOAW of IOAZ, en die inkomsten uit arbeid heeft ontvangen.”

Artikel II Inwerkingtreding
1. Dit besluit treedt in werking de dag na die van bekendmaking en werkt terug tot en met 1 juli 2023.
2. Dit besluit wordt aangehaald als: Vierde wijziging Re-integratieverordening.

Aldus vastgesteld in de raadsvergadering van…..

De griffier, De voorzitter,

Arnhem GEMEENTE

Toelichting op de wijziging

Artikel 13a, eerste lid (artikel I van het wijzigingsbesluit) wordt als volgt gewijzigd:

Bestaande tekst		Nieuwe tekst
Artikel 13a, eerste lid 1. Het college verstrekt ambtshalve over de periode van 1 juli 2023 tot en met 30 juni 2025 telkens per tijdvak van zes respectievelijk 12 maanden een bijverdienbeloning ter stimulering van de arbeidsinschakeling aan een belanghebbende *ouder dan 27 jaar* die recht heeft op een uitkering op grond van de wet respectievelijk IOAW of IOAZ, en die inkomsten uit arbeid heeft ontvangen.		**Artikel 13a, eerste lid** 1. Het college verstrekt ambtshalve over de periode van 1 juli 2023 tot en met 30 juni 2025 telkens per tijdvak van zes respectievelijk 12 maanden een bijverdienbeloning ter stimulering van de arbeidsinschakeling aan een belanghebbende van **18 jaar of ouder** die recht heeft op een uitkering op grond van de wet respectievelijk IOAW of IOAZ, en die inkomsten uit arbeid heeft ontvangen.

Aan het College van Burgemeester en Wethouders van de gemeente Arnhem t.a.v. Wethouder Mark Lauriks, Cluster Manager Rianne van den Berg , sr. Bestuursadviseur drs. Daphne van Tilburg en Anouk van Nieuwenhuizen.

Advies Raadsvoorstel: aanpassen Re-integratie verordening mogelijk maken deelname jongeren aan proef Bijverdien beloning voor deeltijdwerk.

Uitgangspunt

De adviesraad heeft vorig jaar positief geadviseerd op de invoering van de proef Bijverdienbeloning bij deeltijd werk. Wij verwijzen naar het advies: Gevraagd advies Bijverdienen in de bijstand (adviesraadarnhem.nl). Hierin was al verwerkt dat nog zou worden uitgewerkt hoe jongeren ook kunnen deelnemen aan deze proef. Deze aanpassing is daarmee ook een voortvloeisel uit eerdere advisering vanuit onze adviesraad.

Gevraagd advies

Gezien de te verwachten aanpassingen in wet en regelgeving en daarmee ook de toekomstige mogelijkheid de doelgroep tot 27 jaar op dezelfde wijze mee te laten delen in een stimulerende maatregel, kunnen wij ons vinden in het voorstel deze groep op dezelfde wijze mee te laten draaien in de proef met de bijverdienregeling. Temeer omdat dan ook voor deze groep de kwantitatieve en kwalitatieve resultaten kunnen worden meegenomen bij toekomstige besluitvorming. Daarmee staan wij positief tegenover de voorgestelde aanpassing van de verordening. Uiteraard worden wij graag op de hoogte gebracht van de voortgang en resultaten.

29 april 2024

Adviesraad Werk en Inkomen

GEMEENTE Arnhem

Besluit van 29 mei 2024

Zaaknummer 4094914

DE RAAD VAN DE GEMEENTE ARNHEM;

gelezen het voorstel van burgemeester en wethouders van 2 april 2024;

gelet op artikel 35 van de Wet Gemeenschappelijke Regelingen van de Gemeentewet;

gezien het amendement 'Inzicht in kwaliteit, gebruik en financiën voor verbetering doelgroepenvervoer' (24A16)

besluit:

De zienswijze op de ontwerp meerjarenprogrammabegroting 2025-2028 (inclusief de gewijzigde begroting 2024) vast te stellen en het bestuur van de BVO DRAN hiervan in kennis te stellen.

De griffier,

De voorzitter,

GEMEENTE Arnhem

Aan het bestuur van de BVO
Doelgroepenvervoer Regio Arnhem Nijmegen
Eusebiusbuitensingel 53
6828 HZ Arnhem

Datum : 29 mei 2024
Zaaknummer : 4094914
Contactpersoon : Stephanie Rooijakker
Telefoonnummer : 026-3772303

Onderwerp: Concept zienswijze raad - Begroting BVO-DRAN 2025-2028 (inclusief gewijzigde begroting 2024)

Geacht bestuur,

Naar aanleiding van uw brief van 11 maart 2024 delen we u mee dat uw ontwerpbegroting 2025-2028 (inclusief gewijzigde begroting 2024) is behandeld in de raadsvergadering van 29 mei 2024.

Wij hebben kennisgenomen van uw ontwerpbegroting 2025-2028 (inclusief gewijzigde begroting 2024). Ten aanzien van de ontwerpbegroting hebben wij de volgende zienswijze:

- Wij waarderen het dat de BVO DRAN recente ontwikkelingen in een geactualiseerde kaderbrief heeft verwerkt en dat de begroting 2024 is gewijzigd om beter aan te sluiten bij de verwachte kosten in het Vraagafhankelijke vervoer en Routevervoer.
- In voorafgaande jaren was sprake van een (deels) onvoorspelbare ontwikkeling van het vervoer ten gevolge van Corona. Inmiddels is sprake van een verdere stabilisatie van het vraagafhankelijk vervoer en vervoer naar dagbestedingslocaties, waardoor ook voor deze vervoerssoorten de vervoersvolumes van 2023 als referentie te hanteren zijn. Zowel voor het vraagafhankelijk vervoer als het routevervoer wordt nu als uitgangspunt voor het opstellen van de MJPB 2025-2028 het werkelijk vervoer 2023 (periode september t/m november) gehanteerd.
- Er zijn geen specifieke wijzigingsverzoeken die wij wat betreft de begroting door willen voeren. In het voortraject is de gemeente bestuurlijk en ambtelijk betrokken geweest en zijn aandachtspunten verwerkt. Wij zijn erg tevreden over deze wijze van samenwerken.
- In de eerste helft van januari 2024 is het aanbestedingsproces afgerond en heeft gunning plaats gevonden. De afgesloten contracten hebben een looptijd van 10 jaar, opgedeeld in een initiële periode van 6 jaar en verlengingsmogelijkheden van 2 x 2 jaar. De financiële effecten van de aanbestedingsresultaten zijn verwerkt in de MJPB 2025-2028. De zero emissie kosten zijn onderdeel van het nieuwe integrale tarief voor zover het de inzet van personenauto's en taxibusjes betreft. Infasering van zero emissie aangedreven rolstoelbussen vindt op een later moment plaats. Mede door de grote mate van onzekerheid over de omvang van de hiermee gepaard gaande meerkosten, is in de overeenkomsten afgesproken om een mogelijke additionele vergoeding op een later moment

overeen te komen. Voor de jaren na 2026 wordt hierdoor rekening gehouden met een budget meerkosten (+5%) voor zero emissie gereden vraagafhankelijk vervoer volgend uit de aanbesteding. Voor het routevervoer worden op dit moment geen dergelijke meerkosten verwacht.

- Wij willen voorstellen in de komende periode (2024-2025) het gebruik van het doelgroepenvervoer, zowel vraagafhankelijk als routevervoer, binnen de gemeente(n) te bekijken en tussen de deelnemende gemeenten onderling te vergelijken; dit inclusief indicatiestelling (toetreding) en vormen van financiering. Hierbij zou ook gekeken moeten worden naar de samenhang met andere (in de gemeente(n)) geboden mobiliteit-faciliteiten en hun kwaliteiten voor verschillende categorieën gebruikers van het doelgroepenvervoer. Hiermee krijgt onze Raad, als ook die van andere deelnemende gemeenten, inzicht in de kwaliteit van de diensten verleend voor verschillende gebruikers als ook oorzaken voor verschillen in gebruik tussen de deelnemende gemeenten. Rapportage van de resultaten van de vergelijking ziet de Raad graag voor aanbieding van de MJPB 2025.

Hoogachtend,
De raad van de gemeente Arnhem
de griffier, de voorzitter,

Bijlage: raadsbesluit van 28 mei 2024

GEMEENTERAAD ARNHEM
BEHANDELADVIES

Raadsvoorstel ‘Ontwerp Meerjarenprogrammabegroting BVO DRAN 2025 – 2028 (inclusief gewijzigde begroting 2024)’

Fasering

- ☐ Informatieve bespreking
- ☐ Meningsvormende bespreking
- ☐ Bespreking Moties & Amendementen
- ☑ Besluitvormende vergadering

Voorgesteld besluit / Kernboodschap

De raad wordt voorgesteld om de zienswijze op de ontwerp meerjarenprogrammabegroting 2025-2028 (inclusief de gewijzigde begroting 2024) vast te stellen en het bestuur van de BVO DRAN hiervan in kennis te stellen.

Procedure:

Datum vergadering
29-05-2024

Type voorstel
Raadsvoorstel vanuit het college van B&W

Spreekrecht publiek?
Nee

Voorgesteld resultaat:
Besluitvorming

Aandachtspunten

Proces

Op 15 mei 2024 heeft de raadskamer dit onderwerp in de informatieve en meningsvormende bespreking behandeld en is het zonder bespreking van amendementen en moties doorverwezen naar besluitvorming.

Inhoudelijk

Het betreft het vaststellen van de zienswijze op de ontwerpbegroting. De conceptzienswijze die het college heeft opgesteld is positief. Arnhem is betrokken bij het opstellen van de begroting.
De deadline voor het indienen van een zienswijze ligt op 31 mei 2024.

Contactgegevens

Portefeuillehouder:
Marco van der Wel

Ambtenaar
Stephanie Rooijakker
stephanie.rooijakker@arnhem.nl
+31611104865

Raadsadviseur
Robin Oosthout
robin.oosthout@arnhem.nl
+31625776491

GEMEENTERAAD ARNHEM

Amendement

Datum raadsvergadering:	29 mei 2024
Nummer amendement:	**24A15**
Zaaknummer:	4094914
Status	VERWORPEN
Onderwerp:	Ontwerp Meerjarenprogrammabegroting BVO DRAN 2025-2028

Titel:

Kwaliteit van dienstverlening moet snel omhoog.

Aan de gemeenteraad

Ondergetekenden stellen de volgende wijziging voor:

Uit de zienswijze ‘Concept zienswijze raad op MJPB BVO DRAN 2025-2028 (inclusief gewijzigde begroting 2024)’ de volgende zin te schrappen:

“Wij waarderen dat en vragen de BVO DRAN om eventuele nieuwe oplossingsrichtingen te verkennen.”

En in plaats daarvan de volgende zin toe te voegen:

“Wij verwachten dat BVO DRAN bij aanvang van schooljaar 2024/2025 met een plan van aanpak komt om de kwaliteit van de dienstverlening te verhogen”

Toelichting:

Het is volstrekt onvoldoende om nieuwe oplossingsrichtingen te *verkennen*. Dit laat geen gevoel van urgentie zien, terwijl de problematiek al meermaals in beeld is gebracht, o.a. door een agenderingsverzoek. We verwachten dan ook dat op korte termijn een uitgewerkt plan van aanpak wordt opgesteld ten einde de dienstverlening van BVO DRAN en betrokken vervoerders te verbeteren. Deze korte termijn is bovendien noodzakelijk, aangezien ná het zomerreces een nieuw schooljaar start waarin (nieuwe) leerlingen gebruik moeten maken van kwalitatief goed leerlingenvervoer.

Indieners:

Noud Roelen – SP
Nathalie Nede - ChristenUnie

Gemeente Arnhem

Amendement 'Kwaliteit van dienstverlening moet snel omhoog' (24A15)

GROENLINKS ARNHEM	D66 arnhem	VVD Arnhem	Partij voor de Dieren
Coenders	Loor	Pape	De Groot
Simonis	Brandts	Maref	Hogenhout
Prinsen	Heemskerk	Eppich	Lu
De Boef	Zwijnepoel	Kumas	
Dayioğlu	De Vroome	Van Engelenburg	
Noomen			
Gerretschen			

DENK	Arnhem Centraal	PvdA	SP
Usta	Van der Laak	Visser	Elfrink
Bal	Manders	Aït Chrif	Roelen
	Groot	Van Munster	
	Kraaijenbrink		

CDA ARNHEM	Volt	Burger Belang Arnhem	Partij voor de Vrijheid
Koorn	Scholten	Wiggers	Verheij
	Neutkens		

		Christen Unie Arnhem	Groep van den Broek
		Nede	Van den Broek

Gemeente Arnhem

Voor: 12 Tegen: 22 Totaal: 34

GEMEENTERAAD ARNHEM

Amendement

Datum raadsvergadering:	29 mei 2024
Nummer amendement:	**24A16**
Zaaknummer:	4094914
Status	AANGENOMEN
Onderwerp:	Ontwerp Meerjarenprogrammabegroting BVO DRAN 2025-2028

Titel:

Inzicht in kwaliteit, gebruik en financiën voor verbetering doelgroepenvervoer

Aan de gemeenteraad

Ondergetekenden stellen de volgende wijziging voor:

Uit de zienswijze ‘Concept zienswijze raad op MJPB BVO DRAN 2025-2028 (inclusief gewijzigde begroting 2024)’ de volgende tekst te schrappen:

- “Het afgelopen jaar heeft de BVO DRAN in samenspraak met de vervoerders naar oplossingen gezocht om de dienstverlening zo goed mogelijk voort te zetten ondanks het chauffeurstekort. Wij waarderen dat en vragen de BVO DRAN om eventuele nieuwe oplossingsrichtingen te verkennen.
- Tot slot willen wij voorstellen om in de komende periode goed te kijken naar de mogelijkheden om regulier OV beter te vervlechten.”

En deze te vervangen met de volgende tekst:

- “Wij willen voorstellen in de komende periode (2024-2025) het gebruik van het doelgroepenvervoer, zowel vraagafhankelijk als routevervoer, binnen de gemeente(n) te bekijken en tussen de deelnemende gemeenten onderling te vergelijken; dit inclusief indicatiestelling (toetreding) en vormen van financiering. Hierbij zou ook gekeken moeten worden naar de samenhang met andere (in de gemeente(n)) geboden mobiliteit-faciliteiten en hun kwaliteiten voor verschillende categorieën gebruikers van het doelgroepenvervoer. Hiermee krijgt onze Raad, als ook die van andere deelnemende gemeenten, inzicht in de kwaliteit van de diensten verleend voor verschillende gebruikers als ook oorzaken voor verschillen in gebruik tussen de deelnemende gemeenten. Rapportage van de resultaten van de vergelijking ziet de Raad graag voor aanbieding van de MJPB 2025.”

Toelichting:

Geen

Indieners:

Hans de Vroome - D66
Walter de Boef – GroenLinks
Marjan van Munster – PvdA
Nicky Eppich - VVD

Gemeente Arnhem

Amendement 'Inzicht in kwaliteit, gebruik en financiën voor verbetering doelgroepenvervoer' (24A16)

GROENLINKS ARNHEM	D66 arnhem	VVD Arnhem	Partij voor de Dieren Arnhem
Coenders	Loor	Pape	De Groot
Simonis	Brandts	Maref	Hogenhout
Prinsen	Heemskerk	Eppich	Lu
De Boef	Zwijnepoel	Kumas	
Dayioğlu	De Vroome	Van Engelenburg	
Noomen			
Gerretschen			

DENK	Arnhem Centraal	PvdA	SP
Usta	Van der Laak	Visser	Elfrink
Bal	Manders	Aït Chrif	Roelen
	Groot	Van Munster	
	Kraaijenbrink		

CDA ARNHEM	Volt	Burger Belang Arnhem	Partij voor de Vrijheid
Koorn	Scholten	Wiggers	Verheij
	Neutkens		

		Christen Unie Arnhem	Groep van den Broek
		Nede	Luurssen
			Van den Broek

Gemeente Arnhem

Voor: 27 Tegen: 7 Totaal: 34

GEMEENTERAAD ARNHEM

Motie

Datum raadsvergadering:	29 mei 2024
Nummer motie:	**24M66**
Zaaknummer:	4094914
Status	VERWORPEN
Onderwerp:	Ontwerp Meerjarenprogrammabegroting BVO DRAN 2025-2028

Titel:

Zorg voor centrale klachtenregistratie.

Aan de gemeenteraad

Ondergetekenden stellen voor:

Omdat we weten dat:

- Er veel problemen met het leerlingenvervoer en het vraagafhankelijk vervoer zijn.
- Op dit momenten klachten worden gemeld bij zowel BVO DRAN, als de gemeente, als de betrokken vervoerder(s).
- Klachten niet afdoende worden behandeld.
- Een duidelijk overzicht van, en inzicht in, de klachten kan bijdragen aan de noodzakelijke kwaliteitsverbetering.

Omdat we vinden dat:

- Goede dienstverlening van groot belang is.
- Het belangrijk is om één centraal punt te hebben waar klachten, bijvoorbeeld over leerlingenvervoer, geregistreerd worden.
- Het belangrijk is dat de indiener van de klacht eenvoudig inzicht heeft in de status van de klacht.
- De portefeuillehouder verantwoordelijk is om zorg te dragen voor een centrale klachtenregistratie wat betreft het leerlingenvervoer.

Daarom draagt de gemeenteraad het college op om:

- Een centrale klachtenregistratie te creëren waar gebruikers terecht kunnen met hun klachten.
- Ervoor te zorgen dat deze klachtenregistratie nog dit kalenderjaar in werking treedt.

Indieners:

Noud Roelen – SP
Nathalie Nede - ChristenUnie

Arnhem GEMEENTE

Motie 'Zorg voor centrale klachtenregistratie' (24M66)

GROENLINKS ARNHEM	D66 arnhem	VVD Arnhem	Partij voor de Dieren
Coenders	Loor	Pape	De Groot
Simonis	Brandts	Maref	Hogenhout
Prinsen	Heemskerk	Eppich	Lu
De Boef	Zwijnepoel	Kumas	
Dayioğlu	De Vroome	Van Engelenburg	
Noomen			
Gerretschen			

DENK	Arnhem Centraal	PvdA	SP
Usta	Van der Laak	Visser	Elfrink
Bal	Manders	Aït Chrif	Roelen
	Groot	Van Munster	
	Kraaijenbrink		

CDA ARNHEM	Volt	Burger Belang Arnhem	Partij voor de Vrijheid
Koorn	Scholten	Wiggers	Verheij
	Neutkens		

		Christen Unie Arnhem	Groep van den Broek
		Nede	Van den Broek

Gemeente Arnhem

Voor: 14 Tegen: 20 Totaal: 34

GEMEENTERAAD ARNHEM

Motie

Datum raadsvergadering:	29 mei 2024
Nummer motie:	**24M67**
Zaaknummer:	4094914
Status	AANGENOMEN
Onderwerp:	Ontwerp Meerjarenprogrammabegroting BVO DRAN 2025-2028

Titel:

Zelfstandig reizen inzichtelijk maken

Aan de gemeenteraad

Ondergetekenden stellen voor:

Omdat we weten dat:

- Sommigen mensen die gebruik maken van doelgroepenvervoer de capaciteit hebben of kunnen ontwikkelen om zelfstandig met het openbaar vervoer te reizen
- Zelfstandig reizen bijdraagt aan vrijheid en zelfstandigheid
- De tegemoetkoming voor reizen met het OV voor sommige mensen ontoereikend is

Omdat we vinden dat:

- Zelfstandigheid een groot goed is
- Drempels om zelfstandigheid te bevorderen zoveel mogelijk moeten worden weggenomen

Daarom draagt de gemeenteraad het college op om:

- Inzichtelijk te maken hoeveel mensen er met het OV zouden kunnen en willen reizen in plaats van met het doelgroepenvervoer, als de vergoeding daarvoor kostendekkend zou zijn.
- De gemeenteraad voor de begroting 2025 op de hoogte te stellen van de kosten en de baten.

Indieners:

Nathalie Nede - ChristenUnie
Noud Roelen – SP
Nicky Eppich - VVD

Arnhem GEMEENTE

Motie 'Zelfstandig reizen inzichtelijk maken' (24M67)

GROENLINKS ARNHEM	D66 arnhem	VVD Arnhem	Partij voor de Dieren
Coenders	Loor	Pape	De Groot
Simonis	Brandts	Maref	Hogenhout
Prinsen	Heemskerk	Eppich	Lu
De Boef	Zwijnepoel	Kumas	
Dayioğlu	De Vroome	Van Engelenburg	
Noomen			
Gerretschen			

DENK	Arnhem Centraal	PvdA	SP
Usta	Van der Laak	Visser	Elfrink
Bal	Manders	Aït Chrif	Roelen
	Groot	Van Munster	
	Kraaijenbrink		

CDA ARNHEM	Volt	Burger Belang Arnhem	Partij voor de Vrijheid
Koorn	Scholten	Wiggers	Verheij
	Neutkens		

		Christen Unie Arnhem	Groep van den Broek
		Nede	Van den Broek

Gemeente Arnhem

Voor: 28 Tegen: 6 Totaal: 34

GEMEENTERAAD ARNHEM

Motie

Datum raadsvergadering:	29 mei 2024
Nummer motie:	**24M68**
Zaaknummer:	4094914
Status	**VERWORPEN**
Onderwerp:	Ontwerp Meerjarenprogrammabegroting BVO DRAN 2025-2028

Titel:

Motie van afkeuring

Aan de gemeenteraad

Ondergetekenden stellen voor:

Omdat we vinden dat:

- Kwalitatief goed doelgroepenvervoer van groot belang is voor Arnhem, met name voor kwetsbare inwoners en kinderen.
- Ondanks herhaaldelijke verzoeken, vragen en agenderingen de portefeuillehouder geen gevoel voor urgentie laat blijken de kwaliteit van de dienstverlening te verbeteren.
- De raad herhaaldelijk te laat, onvoldoende of foutief is geïnformeerd.

Daarom spreekt de gemeenteraad uit:

Het handelen en de opstelling van de portefeuillehouder doelgroepenvervoer/WMO af te keuren.

Indieners:

Noud Roelen – SP
Nathalie Nede - ChristenUnie

Gemeente Arnhem

Motie 'Van afkeuring' (24M68)

GROENLINKS ARNHEM	D66 arnhem	VVD Arnhem	Partij voor de Dieren
Coenders	Loor	Pape	De Groot
Simonis	Brandts	Maref	Hogenhout
Prinsen	Heemskerk	Eppich	Lu
De Boef	Zwijnepoel	Kumas	
Dayioğlu	De Vroome	Van Engelenburg	
Noomen			
Gerretschen			

DENK	Arnhem Centraal	PvdA	SP
Usta	Van der Laak	Visser	Elfrink
Bal	Manders	Aït Chrif	Roelen
	Groot	Van Munster	
	Kraaijenbrink		

CDA ARNHEM	Volt	Burger Belang Arnhem	PARTIJ VOOR DE VRIJHEID
Koorn	Scholten	Wiggers	Verheij
	Neutkens		

		Christen Unie Arnhem	Groep van den Broek
		Nede	Van den Broek

GEMEENTE Arnhem

Voor: 5 Tegen: 29 Totaal: 34

RAADSVOORSTEL

Aan de gemeenteraad

Zaaknummer 4094914

Onderwerp: Ontwerp Meerjarenprogrammabegroting BVO DRAN 2025-2028 (inclusief gewijzigde begroting 2024)

Voorstel

1. Kennis te nemen van de ontwerp meerjarenprogrammabegroting BVO DRAN 2025-2028 (inclusief gewijzigde begroting 2024).
2. De zienswijze op de ontwerp meerjarenprogrammabegroting 2025-2028 (inclusief de gewijzigde begroting 2024) vast te stellen en het bestuur van de BVO DRAN hiervan in kennis te stellen.

Inleiding

De BVO DRAN is verantwoordelijk voor de uitvoering van het doelgroepen- en maatwerkvervoer in de 18 gemeenten in deze regio, waaronder Arnhem. Dit vervoer wordt uitgevoerd onder de naam Avan. In de nu voorliggende ontwerpbegroting is de gewijzigde begroting 2024 geïntegreerd in de meerjarenbegroting 2025-2028.

Op grond van artikel 35 van de Wet gemeenschappelijke regelingen dient de ontwerpbegroting 12 weken voordat het bestuur de begroting vaststelt, te worden voorgelegd aan de raden van de deelnemende gemeenten om een zienswijze kenbaar te maken over de ontwerpbegroting. Arnhem is één van 18 deelnemende gemeenten. De zienswijze dient uiterlijk 31 mei 2024 verstuurd te worden aan het bestuur van de BVO DRAN. Het bestuur van BVO DRAN stelt na het ontvangen van alle zienswijzen de begroting definitief vast indachtig de ingebrachte zienswijzen. De begroting zal voor vaststelling worden geagendeerd in de bestuursvergadering van BVO DRAN van 27 juni 2024.

Beoogd effect

De raad inzicht geven in de ontwerp meerjarenprogrammabegroting 2025-2028 (inclusief gewijzigde begroting 2024) van BVO DRAN met de mogelijkheid erop te reageren.

GEMEENTE Arnhem

Argumenten

1.1 *Er ligt nu een ontwerpbegroting voor, inclusief een begrotingswijziging 2024.*

Om de gemeenteraden een deugdelijke en leesbare ontwerpbegroting aan te bieden om een zienswijze op in te dienen, heeft de vervoersorganisatie een ontwerpbegroting opgesteld. Om transparantie te bieden is ervoor gekozen een kaderbrief op te stellen en daarin aan te geven welke wijzigingen zijn doorgevoerd ten opzichte van de vorige versie. De kaderbrief 2025 is in het algemeen bestuur van 28 september 2023 vastgesteld. In de gewijzigde begroting 2024 en de ontwerpbegroting 2025-2028 zijn de uitgangspunten uit deze Kaderbrief meegenomen. Deze Kaderbrief ontvangt u als bijlage bij deze raadsbrief. In de inleiding van de MJPB staan de uitgangspunten nog eens nader uitgewerkt.

1.2 *De ontwerpbegroting is goed afgestemd met de gemeente Arnhem.*

De ontwerpbegroting is goed afgestemd in diverse overleggen en de gemeenten hebben de gelegenheid gekregen om aanpassingen door te voeren. Hiervan is door Arnhem ook gebruik gemaakt. De vervoersvolumes 2023 zijn hierbij het referentiekader. De portefeuillehouder zit namens de gemeente in het bestuur van BVO DRAN en is in die hoedanigheid ook betrokken bij de ontwerpbegroting en de gemeentelijke aanpassingen.

1.3 *"Financiële gegevens BVO DRAN 2023" wordt ter kennisname aangeboden.*

In artikel 34b van de Wet gemeenschappelijke regelingen (Wgr) is opgenomen dat het bestuur van de BVO DRAN de voorlopige jaarrekening 2023 uiterlijk 15 april 2024 aan de raden van de deelnemende gemeenten verstrekt. Deze verplichting is ook in artikel 20 van de Regeling BVO DRAN opgenomen.

1.4 *Op grond van artikel 35 van de Wet gemeenschappelijke regelingen krijgt de raad de gelegenheid zijn zienswijze op de ontwerpbegroting kenbaar te maken aan de BVO DRAN.*

De zienswijze dient uiterlijk 31 mei 2024 verstuurd te worden aan het bestuur van de BVO DRAN. Het bestuur stelt na het ontvangen van alle zienswijzen de begroting definitief vast indachtig de ingebrachte zienswijzen. De begroting zal voor vaststelling worden geagendeerd in de bestuursvergadering van BVO DRAN van 27 juni 2024.

Bij dit voorstel is een concept-zienswijze(brief) gevoegd, die is gebaseerd op de genoemde argumenten, kanttekeningen en risico's voor zover die van toepassing zijn voor de BVO DRAN.

1.5 *Aanbesteding routevervoer*

Er is een nieuwe aanbesteding geweest voor routevervoer en deze is opgenomen in de MJPB begroting 2025-2028.

Kanttekeningen en risico's

1.1 *De regeling kent een open einde systematiek.*
De inrichting van het vervoer is gebaseerd op een ‘open einde’ systematiek. Dit betekent dat de kosten oplopen wanneer een gemeente meer vervoer inbrengt of dat er in een periode meer ritten hebben plaatsgevonden dan begroot. Dit kan een financieel risico met zich meebrengen. Hierin is door de BVO DRAN deels al voorzien door voor de jaren 2025 t/m 2028 ieder jaar de cijfers aan te passen uitgaande van de groei in het vervoer van de afgelopen jaren. Door periodiek inzicht te geven in het volume van het aantal ritten en de bijbehorende kosten worden de gevolgen van verwachtte toenames van ritten en/of kosten door de BVO DRAN gecommuniceerd met de gemeenten.

1.2 *Verwachte kosten volumegroei en prijsindex 2025-2028 zijn niet meegenomen in de Arnhemse begroting.*
Arnhem houdt, zoals veel gemeenten, in de begroting geen rekening met de volumegroei en prijsindex voor de komende jaren. Uitgangspunt is dat uit de algemeen beschikbaar gestelde gelden de volumegroei en prijsindex worden gedekt. De kosten zoals nu opgenomen in de ontwerpbegroting van de BVO DRAN zijn daarom niet één op één overgenomen in de Arnhemse ontwerpbegroting.

1.3 *Aanpak leerlingenvervoer*
Conform toezegging zal de raad in het tweede kwartaal geïnformeerd worden over de aanpak van het leerlingenvervoer. Dit mede naar aanleiding van de rondetafelsessie op 29 november 2023.

Participatie

Gelet op de inhoud van dit onderwerp is (burger)participatie hier niet van toepassing.

Financiën

De ontwerpbegroting 2025-2028 (inclusief wijzigingsbegroting 2024) BVO DRAN heeft financiële gevolgen voor de gemeente Arnhem. De Arnhemse begroting voor 2025 en verder moet nog worden vastgesteld. Als de uitgangspunten van de DRAN-begroting worden gevolgd, dan zou dat voor Arnhem leiden tot de volgende cijfers:

MJPB 2025-2028 (inclusief gewijzigde begroting 2024 BVO DRAN)						
Bijdrage Arnhem						
	Primaire begroting 2024	Gewijzigde begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
Vraagafhankelijk vervoer	2.780.226	2.525.523	2.831.054	3.296.868	3.827.478	4.334.306
Routevervoer	3.285.408	3.075.321	3.553.571	3.891.641	4.266.206	4.681.886
Overhead	217.073	213.226	221.326	229.644	238.029	246.888
Totale bijdrage	6.282.707	5.814.070	6.605.951	7.418.153	8.331.713	9.263.080

Er zijn een aantal ontwikkelingen waardoor de gewijzigde begroting is verlaagd:

- De verlaging van de gewijzigde begroting 2024 voor vraagafhankelijk vervoer komt doordat de inschatting van de lasten op basis van de maanden september 2023 t/m november 2023 lager is dan eerder verwacht.
- Voor routevervoer zijn de contracten niet verlengd en is een aanbesteding opgestart voor nieuwe contracten per 1 juli 2024. De aanbestedingsresultaten zijn verwerkt in de MJPB 2025-2028 en de gewijzigde begroting 2024. Het financieel effect van de aanbesteding is negatief, maar dit betreft een integraal tarief met zero emissie kosten als onderdeel. In de primitieve begroting 2024 was een apart budget opgenomen voor zero emissie kosten, dit valt nu vrij en dit geeft in totaal een positief effect.
- In de primitieve begroting 2024 is een NEA-indexatie van 4,3% opgenomen. In de gewijzigde begroting 2024 is de vastgestelde NEA-indexatie van 3,5% verwerkt. Dit geldt voor vraagafhankelijk vervoer en routevervoer, ook heeft dit een meerjarig effect.

In Turap 1 en de op te stellen Perspectiefnota 2025 is rekening gehouden met de gegevens en informatie van de BVO DRAN, waaronder de concept cijfers van de MJPB 2025-2028 (inclusief gewijzigde begroting 2024).

Uitvoering

31 mei 2024: Einde indieningstermijn zienswijzen, gemeente Arnhem dient zienswijze ingediend te hebben bij BVO DRAN.
27 juni 2024: Behandeling begroting 2025-2028 (inclusief gewijzigde begroting 2024) ter vaststelling in het bestuurlijk overleg van de BVO DRAN.

Communicatie

Na goedkeuring in de raad wordt de bijgevoegde zienswijze verstuurd aan de BVO DRAN.
De vastgestelde begroting en de reactie/verwerking van de zienswijzen zal uw raad na 28 juni 2024 ter kennisgeving worden aangeboden.

Bijlagen

Stukken voor gemeenteraad

- Bijlage 1: Aanbiedingsbrief Ontwerp MJPB 2025-2028 incl. gewijzigde begroting 2024
- Bijlage 2: Geactualiseerde Kaderbrief 2025
- Bijlage 3: Ontwerp MJPB 2025-2028 incl. gewijzigde begroting 2024
- Bijlage 4: Concept zienswijze raad op MJPB BVO DRAN 2025-2028 (inclusief gewijzigde begroting 2024)

Besluit van	
Zaaknummer	4094914

DE RAAD VAN DE GEMEENTE ARNHEM;

gelezen het voorstel van burgemeester en wethouders van 2 april 2024;

gelet op artikel 35 van de Wet Gemeenschappelijke Regelingen van de Gemeentewet;

besluit:

1. De zienswijze op de ontwerp meerjarenprogrammabegroting 2025-2028 (inclusief de gewijzigde begroting 2024) vast te stellen en het bestuur van de BVO DRAN hiervan in kennis te stellen.

De griffier, De voorzitter,

GEMEENTE Arnhem

Aan de gemeenteraden van de deelnemende gemeenten
in de gemeenschappelijke regeling Bedrijfsvoeringsorganisatie
Doelgroepenvervoer regio Arnhem-Nijmegen

Datum: 11 maart 2024
Onderwerp: Ontwerpbegroting BVO DRAN

Geachte heer/mevrouw,

Bijgaand ontvangt u de Ontwerp Meerjarenprogrammabegroting 2025-2028 (inclusief gewijzigde begroting 2024), zoals vastgesteld in de bestuursvergadering van de Bedrijfsvoeringsorganisatie Doelgroepenvervoer regio Arnhem-Nijmegen (BVO DRAN) van 7 maart 2024.

De ontwerpbegroting is gebaseerd op de algemene uitgangspunten uit de Kaderbrief 2025 en de door gemeenten aangegeven afwijkende uitgangspunten. In afwijking op de algemene uitgangspunten uit de Kaderbrief 2025 is door het algemeen bestuur van de BVO DRAN op 7 maart 2024 besloten om in de ontwerpbegroting de indexatie van de reizigersbijdrage van het tarief Wmo met korting in 2025 te verhogen van +2,1% naar +13,82%. Een toelichting op dit besluit is opgenomen in de ontwerpbegroting (pagina 8, onderdeel "*Eigen bijdrage (indexatie)*").

De periode voor het indienen van zienswijze(n) start op 11 maart 2024 en loopt tot en met 31 mei 2024. Vriendelijk verzoek om uw zienswijze(n) (ook) digitaal te versturen naar secretariaat@vervoersorganisatie.nl.

De begroting zal voor vaststelling worden geagendeerd in de bestuursvergadering van de gemeenschappelijke regeling BVO DRAN van 27 juni 2024.

Namens het bestuur van de BVO DRAN

M. van den Beucken
Secretaris BVO DRAN

Vervoersorganisatie Regio Arnhem Nijmegen
Eusebiusbuitensingel 53
6828 HZ Arnhem
www.vervoersorganisatie.nl
info@vervoersorganisatie.nl
026 3775204
KVK: 66191084
BTW: 856435065B01
IBAN: NL70 BNGH 0285 1694 91

Kaderbrief 2025

Versie 18 september 2023

regio arnhem nijmegen
VERVOERSORGANISATIE

Inhoudsopgave

1. Inleiding 3

2. Algemene ontwikkelingen 4

3. Financiële uitgangspunten 6

1. Inleiding

In de Wet gemeenschappelijke regelingen (Wgr) is in artikel 34b bepaald dat het bestuur van een bedrijfsvoeringsorganisatie voor 30 april van het jaar voorafgaande aan dat waarvoor de begroting dient, de raden van de deelnemende gemeenten inzicht geeft in de algemene financiële en beleidsmatige kaders.

De Bedrijfsvoeringsorganisatie Doelgroepenvervoer regio Arnhem-Nijmegen (BVO DRAN) is een intergemeentelijke samenwerking in de vorm van een bedrijfsvoeringsorganisatie. De BVO DRAN is verantwoordelijk voor de uitvoering van het doelgroepenvervoer en is daarbij beleidsondersteunend.

De deelnemende gemeenten nemen zelf beleidsbeslissingen en zijn verantwoordelijk voor het stellen van de beleidsmatige kaders. Hierdoor wordt door het bestuur van de BVO DRAN een kaderbrief opgesteld waarin inzicht wordt gegeven in de te verwachten ontwikkelingen en algemene financiële kaders voor de komende jaren.

Met deze Kaderbrief 2025 geeft het bestuur (procesmatig) dit inzicht ter voorbereiding op de Meerjarenprogrammabegroting (MJPB) 2025-2028 en de gewijzigde begroting 2024 van de BVO DRAN. Dit stelt de deelnemende gemeenten in staat daarop in hun begrotingscyclus te kunnen anticiperen.

Door de vervoersorganisatie wordt een concept ontwerp MJPB 2025-2028 en gewijzigde begroting 2024 opgesteld. Dit concept van de ontwerpbegroting is gebaseerd op de algemene uitgangspunten uit de vastgestelde Kaderbrief 2025 en de door gemeenten aangegeven afwijkende uitgangspunten.

Om te komen tot tijdige vaststelling van de MJPB 2025-2028 wordt onderstaande planning gehanteerd. Binnen deze planning is rekening gehouden met de wettelijke termijn uit de Wgr (art. 35, lid 1). Volgens de wet zendt het bestuur de ontwerpbegroting minimaal twaalf weken voor vaststelling van de begroting, toe aan de raden van de deelnemende gemeenten. De BVO DRAN heeft in de planning met een ruimere periode rekening gehouden, er bevinden zich zestien weken tussen toezending van de ontwerpbegroting en vaststelling van de begroting.

PROCESSTAP MJPB 2025-2028	DATUM
Behandeling voorbereidend ambtelijk overleg	15 februari 2024
Vaststelling ontwerp MJPB 2025-2028 door algemeen bestuur	7 maart 2024
Verzending ontwerp MJPB 2025-2028 aan gemeenten	8 maart 2024
Deadline indienen zienswijze door gemeenteraden	31 mei 2024
Oordeel over zienswijze door algemeen bestuur	7 juni 2024
Behandeling voorbereidend ambtelijk overleg	6 juni 2024
Vaststelling MJPB 2025-2028 door algemeen bestuur	27 juni 2024
Verzending MJPB 2025-2028 aan gemeenten en provincie	28 juni 2024

Hoofdstuk 2 behandelt de algemene ontwikkelingen die van invloed zijn op de (gewijzigde) begroting vanaf 2024. In hoofdstuk 3 worden de financiële uitgangspunten voor het opstellen van de MJPB 2025-2028 en de gewijzigde begroting 2024 per begrotingspost weergegeven.

2. Algemene ontwikkelingen

Ontwikkelingen zijn afhankelijk van de componenten prijs (P) per eenheid en hoeveelheid (Q).

Sinds 1 augustus 2020 zijn de huidige contracten met vervoerders ingegaan. De prijs (P) per perceel is contractueel vastgelegd en is daarmee een gegeven en enkel nog onderhevig aan een jaarlijkse prijsindexatie (NEA index). De NEA indexatie wordt in opdracht van het Sociaal Fonds Mobiliteit door een onafhankelijke partij jaarlijks bepaald op basis van de meest recente gemiddelde kostenontwikkelingen in de branche. (www.sfmobiliteit.nl/nea-index) Ook het contract met het callcenter is ingegaan op 1 augustus 2020. Ook hier is de prijs (P) contractueel vastgelegd en enkel nog onderhevig aan jaarlijkse indexatie (CPI index).

De huidige contractperiode met vervoerders eindigt op 31 juli 2024 en betreft de initiële looptijd van 4 jaar. Bij verlenging van de huidige contracten kan maximaal drie maal een contractduur van 2 jaar worden overeengekomen. In het vraagafhankelijk vervoer heeft bij drie van de vier percelen een eerste verlenging van 2 jaar plaatsgevonden. In het routevervoer is dit bij zes van de negen percelen overeengekomen.

Op het moment dat er sprake is van verlenging wordt het daarbij overeengekomen tarief verwerkt in de ontwerpbegroting. Dit tarief is nog steeds gebaseerd op het tarief uit de oorspronkelijke contracten uit 2020 voor vraagafhankelijk vervoer en routevervoer. De bij verlenging overeengekomen vergoeding voor de meerkosten van zero emissie gereden vervoer wordt binnen de afgesproken kaders in de ontwerpbegroting verwerkt.

Voor de percelen waarvoor de contracten niet zijn verlengd is inmiddels een aanbestedingsprocedure opgestart. Naar verwachting worden de offertes in december van dit jaar ontvangen en vindt gunning van opdrachten uiterlijk in januari 2024 plaats. Daarmee zijn de tarieven in januari 2024 bekend en worden deze verwerkt in de concept ontwerp MJPB 2025-2028 en gewijzigde begroting 2024. Deze tarieven zijn vervolgens onderhevig aan een jaarlijkse prijsindexatie (NEA index).

De gemiddelde NEA indexatie blijkt tot en met 2022 gezien rond de 2% te schommelen. Binnen de huidige meerjarige begroting is daardoor vanaf 2025 ook rekening gehouden met een jaarlijkse indexatie van de vervoerskosten van 2%. Door de explosief gestegen brandstofprijzen, de hoge inflatie en de loonindexatie is de NEA indexatie per 1 januari 2023 incidenteel op 13,7% bepaald. Door het structurele effect van de loonindexatie is in de huidige begroting voor de jaarschijf 2024 rekening gehouden met een NEA indexatie van 4,3%.

Door een blijvend tekort aan chauffeurs, is op dit moment de verwachting dat loonindexatie de komende jaren structureel op een hoger niveau zal blijven dan voorheen gebruikelijk. Daarnaast is inmiddels bekend dat brandstofprijzen 1 januari 2024 flink gaan stijgen. Beide constateringen zorgen ervoor dat voor de jaarschijf 2024 rekening moet worden gehouden dat de feitelijke NEA indexatie hoger uitvalt dan de in de huidige begroting voorziene 4,3%. In de nieuwe ontwerpbegroting wordt de werkelijke NEA indexatie per 1 januari 2024 verwerkt. Voor de jaren vanaf 2025 en verder zal door voorgaande worden gerekend met een structurele jaarlijkse NEA indexatie van 3% in plaats van de huidige 2%.

De hoeveelheid (Q) is afhankelijk van het feitelijk gebruik. Analyses van dit gebruik laten vanaf de start van AVAN tot aan de start van de Coronacrisis over de gehele linie een toename zien. Aansluitend aan de Coronacrisis zien we een herstel van de vervoersvolumes en naar de huidige inschatting is er momenteel geen sprake meer van zogenaamde Coronaeffecten op het vervoer. Hierdoor wordt als uitgangspunt voor de hoeveelheden vervoer enkel nog gekeken naar recente periodes en worden die gegevens als zogenaamd nulpunt gehanteerd voor het opstellen van de nieuwe ontwerpbegroting.

Gelet op de geschetste ontwikkelingen in het vervoersvolume is het meest recente feitelijke vervoer de beste indicatie om als uitgangspunt te dienen voor het opstellen van de nieuwe meerjarige begroting. Doordat de planning voor het opstellen van de ontwerpbegroting vanaf deze begrotingscyclus naar voren is gehaald (zie processtappen inleiding), kan de bepaling van de hoeveelheid vervoer niet meer gebaseerd worden op de laatste 4 maanden van voorgaand jaar. De gegevens van de maand december zijn op dat moment namelijk nog niet bekend. Ter bepaling van de hoeveelheden vervoer wordt nu de periode september tot en met november van het voorgaand jaar gebruikt. Deze 3 maanden zijn nog steeds een goede indicatie om als uitgangspunt te dienen voor de eerste 6 maanden van het nieuwe jaar.

Voor de jaarlijks verwachte toename van het vervoer worden dezelfde algemene uitgangspunten gehanteerd als in de vorige meerjarige begrotingen van de BVO DRAN. Vanaf de 7e maand van het nieuwe jaar wordt rekening gehouden met een verdere toename ten opzichte van het eerste half jaar van het gebruik van vervoer in het kader van jeugdwet (+15%), dagbesteding (+5%), leerlingenvervoer (+5%) en vraagafhankelijk vervoer (+10%). Deze percentages blijven reële inschattingen van de jaarlijkse vervoerstoename vanaf 2024.

Op verzoek van een gemeente kan worden afgeweken van de algemene uitgangspunten voor het opstellen van de meerjarige begroting vervoerskosten. Dit verzoek gaat gepaard met een (financiële) onderbouwing ten behoeve van toekomstige analyses. In het verleden door gemeenten aangegeven afwijkende uitgangspunten voor de meerjarige toename van het vervoer blijven gehandhaafd bij het opstellen van de ontwerpbegroting.

Vanaf 2024 is er geen provinciale Wmo subsidie meer toegekend voor het vraagafhankelijk vervoer. Binnen dit bedrag was ook een bijdrage beheerskosten opgenomen ter dekking van de BVO lasten. De afbouw van de Wmo subsidie heeft afgelopen jaren tot een geleidelijke kostentoename voor de gemeenten geleid.

Voor de kosten callcenter wordt, door de directe afhankelijkheid met het vraagafhankelijk vervoer, de periode september tot en met november van het voorgaand jaar gebruikt als uitgangspunt voor het opstellen van de nieuwe meerjarige begroting. De jaarlijkse toename vraagafhankelijk vervoer (+10%) wordt ook gebruikt voor de meerjarige begroting kosten callcenter.

In 2023 komen de bestedingen BVO lasten naar verwachting lager uit dan de begroting. Ten behoeve van het opstellen van de MJPB 2025-2028 en de gewijzigde begroting 2024 wordt geanalyseerd welke effecten structureel van aard zijn. Op basis van deze analyse wordt de meerjarige begroting BVO lasten geactualiseerd.

3. Financiële uitgangspunten

3.1 Meerjarenprogrammabegroting 2025-2028

Voor het opstellen van de MJPB 2025-2028 worden per begrotingspost uitgangspunten gekozen ten aanzien van prijs en hoeveelheid. Op basis van deze uitgangspunten worden per jaar de verwachte lasten en baten bepaald. Met behulp van de reeds vastgestelde verdeelsleutels worden vervolgens de meerjarige bijdragen per deelnemer bepaald. In onderstaand schema worden de uitgangspunten benoemd.

	Begrotingspost	L/B	Prijs	Hoeveelheid
P1	Vervoer vraagafhankelijk (verlenging)	Lasten	Tarieven contract (indexatie vanaf 1-1-2021 obv NEA index)	Ervaringscijfers 2023
P1	Budget zero emissie vraagafhankelijk (verlenging)	Lasten	Percentage meerkosten zero emissie gereden vervoer	Prognose aandeel zero emissie gereden vervoer
P1	Vervoer vraagafhankelijk (aanbesteding)	Lasten	Tarieven contract (indexatie vanaf 1-1-2024 obv NEA index)	Ervaringscijfers 2023
P1	Callcenter vraagafhankelijk	Lasten	Tarief contract (indexatie vanaf 1-1-2021 obv CPI index)	Ervaringscijfers 2023
P1	Eigen bijdragen vraagafhankelijk	Baten	Indexatie OV tarieven busvervoer BRENG	Ervaringscijfers 2023
P2	Vervoer routegebonden (verlenging)	Lasten	Tarieven contract (indexatie vanaf 1-1-2021 obv NEA index)	Ervaringscijfers 2023
P2	Budget zero emissie routegebonden (verlenging)	Lasten	Percentage meerkosten zero emissie gereden vervoer	Prognose aandeel zero emissie gereden vervoer
P2	Vervoer routegebonden (aanbesteding)	Lasten	Tarieven contract (indexatie vanaf 1-1-2024 obv NEA index)	Ervaringscijfers 2023
O1	Bedrijfsvoerings-organisatie	Lasten	Indexatie obv CPI index	Ervaringscijfers 2023

Tabel 1: uitgangspunten MJPB 2025-2028

3.2 Gewijzigde begroting 2024

Voor het opstellen van de gewijzigde begroting 2024 worden per begrotingspost uitgangspunten gekozen ten aanzien van prijs en hoeveelheid. Op basis van deze uitgangspunten worden de verwachte lasten en baten bepaald. Met behulp van de reeds vastgestelde verdeelsleutels worden vervolgens de bijdragen per deelnemer bepaald. In onderstaand schema worden de uitgangspunten benoemd.

	Begrotingspost	L/B	Prijs	Hoeveelheid
P1	Vervoer vraagafhankelijk (verlenging)	Lasten	Tarieven contract (indexatie vanaf 1-1-2021 obv NEA index)	Ervaringscijfers 2023
P1	Budget zero emissie vraagafhankelijk (verlenging)	Lasten	Percentage meerkosten zero emissie gereden vervoer	Prognose aandeel zero emissie gereden vervoer
P1	Vervoer vraagafhankelijk (aanbesteding)	Lasten	Tarieven contract (indexatie vanaf 1-1-2024 obv NEA index)	Ervaringscijfers 2023
P1	Callcenter vraagafhankelijk	Lasten	Tarief contract (indexatie vanaf 1-1-2021 obv CPI index)	Ervaringscijfers 2023
P1	Eigen bijdragen vraagafhankelijk	Baten	Indexatie OV tarieven busvervoer BRENG	Ervaringscijfers 2023
P2	Vervoer routegebonden (verlenging)	Lasten	Tarieven contract (indexatie vanaf 1-1-2021 obv NEA index)	Ervaringscijfers 2023
P2	Budget zero emissie routegebonden (verlenging)	Lasten	Percentage meerkosten zero emissie gereden vervoer	Prognose aandeel zero emissie gereden vervoer
P2	Vervoer routegebonden (aanbesteding)	Lasten	Tarieven contract (indexatie vanaf 1-1-2024 obv NEA index)	Ervaringscijfers 2023
O1	Bedrijfsvoerings-organisatie	Lasten	Indexatie obv CPI index	Ervaringscijfers 2023

Tabel 2: uitgangspunten gewijzigde begroting 2024

Ontwerp MJPB 2025-2028 BVO DRAN

(inclusief gewijzigde begroting 2024)

Versie: 21 februari 2024

regio arnhem nijmegen
VERVOERSORGANISATIE

Inhoudsopgave

1. Inleiding 3

1.1. Procedure begroting 5
1.2. Uitgangspunten MJPB 2025-2028 5
1.3. Uitgangspunten gewijzigde begroting 2024 9
1.4. Afwijkende uitgangspunten gemeenten 12

2. Beleidsbegroting 14

2.1. Programmaplan 14
2.1.1. Programma vraagafhankelijk vervoer 15
2.1.2. Programma routevervoer 16
2.1.3. Overzicht overhead 18
2.2. Paragrafen 18
2.2.1. Weerstandsvermogen en risicobeheersing 19
2.2.2. Financiering 21
2.2.3. Bedrijfsvoering 22

3. Financiële begroting 23

3.1. Overzicht baten en lasten 23
3.2. Toelichting baten en lasten 24
3.3. Reserves en voorzieningen 24

Bijlage 1: Overzicht baten en lasten per taakveld 27

Bijlage 2: Overzicht gemeentelijke bijdragen 28

Bijlage 3: Geprognosticeerde balans 30

1. Inleiding

Hierbij treft u de Meerjarenprogrammabegroting (MJPB) 2025-2028, inclusief de gewijzigde begroting 2024, van de Bedrijfsvoeringsorganisatie Doelgroepenvervoer Regio Arnhem Nijmegen (BVO DRAN) aan.

Het Algemeen Bestuur heeft met vaststelling van de Kaderbrief 2025 de algemene financiële uitgangspunten voor de opbouw van de meerjarige begroting bepaald. Deze uitgangspunten zijn door de BVO DRAN gehanteerd, tenzij een deelnemende gemeente het verzoek heeft ingediend hiervan af te wijken of er op basis van nadere analyses door de BVO DRAN is gekozen voor een afwijkend algemeen uitgangspunt. In paragraaf 1.2 en 1.3 wordt ingegaan op de algemene financiële uitgangspunten van deze MJPB. Door gemeenten gewenste afwijkingen worden in paragraaf 1.4 toegelicht.

Vanaf medio maart 2020 heeft de Coronacrisis forse impact gehad op het feitelijk gebruik van het vervoer. Aansluitend aan de Coronacrisis zien we een herstel van de vervoersvolumes en naar de huidige inschatting is er momenteel geen sprake meer van zogenaamde Coronaeffecten op het vervoer. Bij het opstellen van de MJPB 2025-2028 en de gewijzigde begroting 2024 wordt geen rekening meer gehouden met Coronaeffecten. Als uitgangspunt voor de hoeveelheden vervoer wordt enkel nog gekeken naar recente periodes en worden die gegevens als zogenaamd nulpunt gehanteerd voor het opstellen van de begroting.

Besluit Begroting en Verantwoording
Bij het opstellen van een meerjarige begroting voor Gemeenschappelijke Regelingen (GR) dient te worden geconformeerd aan het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten (BBV). Dit zorgt voor de volgende opzet van de MJPB van de BVO DRAN.

In de basis bestaat de begroting uit 2 onderdelen (art. 7 lid 1 BBV):
- de beleidsbegroting (hoofdstuk 2)
- de financiële begroting (hoofdstuk 3)

De beleidsbegroting bestaat ook uit 2 onderdelen (art. 7 lid 2 BBV):
- het programmaplan (paragraaf 2.1)
- de paragrafen (paragraaf 2.2)

De financiële begroting bestaat uit 3 onderdelen (art. 7 lid 3 BBV):
- het overzicht baten en lasten (paragraaf 3.1)
- de financiële positie (paragraaf 3.2)
- de reserves en voorzieningen (paragraaf 3.3)

Taakvelden
Naast de indeling van de begroting naar programma's moet de begroting ook worden ingedeeld naar taakvelden. De voorgeschreven taakvelden zijn opgenomen in het Iv3 informatievoorschift Gemeenten en Gemeenschappelijke regelingen. Daarnaast is in het BBV (art. 7 lid 3) voorgeschreven dat er een overzicht van lasten en baten per taakveld als bijlage in de begroting opgenomen moet worden (bijlage 1).

Beleidsindicatoren
De commissie BBV heeft aangegeven (vraag en antwoord BBV 2018.12.4) dat de opname van beleidsindicatoren in de begroting voor een GR op grond van het BBV verplicht is gesteld. Het ministerie van BZK heeft daarbij aangegeven dat een GR alleen die indicatoren hoeft op te nemen die behoren bij de taakvelden waarbinnen de GR haar activiteiten uitvoert. Beleidsindicatoren die buiten de taakvelden van de GR vallen, kunnen worden weggelaten. De BVO DRAN zijn geen door deelnemende gemeenten opgelegde beleidsindicatoren bekend.

Overhead
Op de programma's mogen alleen de direct toe te rekenen lasten worden verantwoord. Het is niet toegestaan om overheadkosten in een programma te verantwoorden. Overheadkosten moeten op aparte overzichten worden gepresenteerd. Dit heeft tot gevolg dat alle kosten van de BVO DRAN in de meerjarige begroting als "Overhead" moeten worden gelabeld. Het overzicht overhead is opgenomen in paragraaf 2.1.4 van deze begroting.

Ambtelijke voorbereiding
Samen met de financials en contactambtenaren van de deelnemende gemeenten is deze meerjaren begroting tot stand gekomen.

Btw routegebonden vervoer
De kosten die samenhangen met het vraagafhankelijk vervoer worden in de MJPB exclusief Btw verantwoord. De deelnemende gemeenten hebben volledig recht op aftrek voor de aan deze prestatie gerelateerde Btw. Kosten die samenhangen met het routevervoer worden daarentegen inclusief Btw verantwoord. Deze Btw is namelijk niet aftrekbaar en ook niet compensabel in het Btw-compensatiefonds. Hierdoor is de Btw-component in het routevervoer kostenverhogend voor de gemeenten.

'open einde' systematiek
De inrichting van het vervoer is gebaseerd op een 'open einde' systematiek. Dit betekent dat de kosten oplopen wanneer een deelnemer meer of aangepast gebruik inbrengt of dat er in een periode meer ritten hebben plaatsgevonden dan begroot. Dit brengt een financieel risico met zich mee voor betreffende deelnemer. Door periodiek inzicht te geven in het volume van het aantal ritten en de bijbehorende kosten worden de gevolgen van verwachtte toenames van ritten en/of kosten door de BVO DRAN gecommuniceerd met de gemeenten.

Binnen de bedragen in deze MJPB is zeer beperkt rekening gehouden met dergelijke onvoorziene wijzigingen in de kosten van vervoer of callcenter. De verantwoordelijkheid voor het vormen van een extra post onvoorzien volgend uit de risico's van een open einde systematiek, ligt daardoor bij de deelnemers. Deze extra post onvoorzien komt dan bovenop de in deze MJPB meerjarig begrote bijdragen van de deelnemers.

1.1. Procedure begroting

Voor de aanbieding en vaststelling van de MJPB 2025-2028 (inclusief de gewijzigde begroting 2024) gelden de volgende processtappen. Om te komen tot tijdige vaststelling van de MJPB 2025-2028 en rekening te houden met de wettelijke termijn uit de Wgr (art. 35, lid 1), wordt de volgende planning gehanteerd. In de planning is een ruimere zienswijzeperiode voor de gemeenteraden beschikbaar dan wettelijk voorgeschreven.

Processtap	Datum
1. Vaststelling ontwerp MJPB 2025-2028 door Algemeen Bestuur	7 maart 2024
2. Verzending ontwerp MJPB 2025-2028 aan gemeenten	8 maart 2024
3. Deadline indienen zienswijze door gemeenteraden	31 mei 2024
4. Vaststelling MJPB 2025-2028 door Algemeen Bestuur	27 juni 2024
5. Verzending MJPB 2025-2028 aan gemeenten	28 juni 2024

1.2. Uitgangspunten MJPB 2025-2028

Voor het opstellen van de MJPB 2025-2028 worden per begrotingspost uitgangspunten gekozen ten aanzien van prijs en hoeveelheid. Op basis van deze uitgangspunten worden per jaar de verwachte lasten en baten bepaald. Met behulp van verwachte vervoersvolumes en reeds vastgestelde verdeelsleutels worden vervolgens de meerjarige bijdragen per deelnemer bepaald. In onderstaande opsomming worden de uitgangspunten benoemd.

Vervoer vraagafhankelijk (lasten)

- Contractueel overeengekomen tarief per declarabele kilometer per perceel, jaarlijks rekening houdend met NEA indexatie (2025-2028: +3,0%)
- Hoeveelheid declarabele kilometers in de periode september tot en met november 2023, overeenkomstig de berekeningssystematiek uit het Programma van Eisen vraagafhankelijk vervoer
- Vanaf 2024 een jaarlijkse toename van de hoeveelheid vraagafhankelijk vervoer in het tweede half jaar van een begrotingsjaar met +10% ten opzichte van het eerste half jaar in dat begrotingsjaar
- Voor de verlengde contracten tot medio 2026 een budget voor meerkosten zero emissie ter grootte van 0% van de begroting bruto vraagafhankelijk vervoer, rekening houdend met het aandeel zero emissie gereden vervoer
- Vanaf medio 2026 een budget voor meerkosten zero emissie ter grootte van 5% van de begroting bruto vraagafhankelijk vervoer, rekening houdend met het aandeel zero emissie gereden vervoer

Callcenter vraagafhankelijk (lasten)

- Contractueel overeengekomen vaste component te verhogen met een tarief per declarabele rit, jaarlijks rekening houdend met CPI indexatie (2025-2028: +3,4%)
- Hoeveelheid declarabele ritten in de periode september tot en met november 2023, overeenkomstig de berekeningssystematiek uit het Programma van Eisen callcenter vraagafhankelijk vervoer
- Vanaf 2024 een jaarlijkse toename van de hoeveelheid declarabele ritten in het tweede half jaar van een begrotingsjaar met +10% ten opzichte van het eerste half jaar in dat begrotingsjaar

Eigen bijdrage vraagafhankelijk (baten)

- Gemiddeld werkelijk maandbedrag eigen bijdrage per deelnemer in de periode september tot en met november 2023
- Bedragen zijn inclusief Btw, jaarlijks rekening houdend met OV indexatie (2025: +13,82% en 2026-2028: +2,1%)
- Vanaf 2024 een jaarlijkse toename van de hoeveelheid vraagafhankelijk vervoer in het tweede half jaar van een begrotingsjaar met +10% ten opzichte van het eerste half jaar in dat begrotingsjaar

Vervoer routegebonden (lasten)

- Contractueel overeengekomen tarief per beladen uur per perceel verhoogd met het starttarief per route, jaarlijks rekening houdend met NEA indexatie (2025-2028: +3,0%)
- Hoeveelheid beladen uren in de periode september tot en met november 2023, overeenkomstig de berekeningssystematiek uit het Programma van Eisen routegebonden vervoer
- Vanaf 2024 een jaarlijkse toename van de hoeveelheid routegebonden vervoer in het tweede half jaar van een begrotingsjaar met +15% (jeugdwet) en +5% (leerlingenvervoer en dagbesteding) ten opzichte van het eerste half jaar in dat begrotingsjaar
- Voor de verlengde contracten een budget voor meerkosten zero emissie ter grootte van 15% van de begroting bruto routegebonden vervoer, rekening houdend met het aandeel zero emissie gereden vervoer

BVO (lasten)

- Structurele en incidentele BVO lasten uit MJPB 2024-2027 geactualiseerd op basis van ervaringscijfers 2023, jaarlijks rekening houdend met CPI indexatie en Cao loonindexatie (2025-2028: +3,9%)
- Structurele BVO lasten jaarlijks rekening houdend met een taakstelling (2025-2028: -3%)
- Verdeling naar gemeenten op basis van het aantal inwoners per 1-1-2023
- Verdeling naar vraagafhankelijk en routegebonden vervoer op basis van verhouding bruto vervoerskosten

Overige opmerkingen

Coronaeffecten vervoer

In voorafgaande jaren was sprake van een (deels) onvoorspelbare ontwikkeling van het vervoer ten gevolge van Corona. Inmiddels is sprake van een verdere stabilisatie van het vraagafhankelijk vervoer en vervoer naar dagbestedingslocaties, waardoor ook voor deze vervoerssoorten de vervoersvolumes van 2023 als referentie te hanteren zijn. Zowel voor het vraagafhankelijk vervoer als het routevervoer wordt nu als uitgangspunt voor het opstellen van de MJPB 2025-2028 het werkelijk vervoer 2023 (periode september t/m november) gehanteerd.

Contractverlengingen

In 2020 zijn met vervoerders contracten afgesloten met een looptijd van 10 jaar, opgedeeld in een initiële periode van 4 jaar en verlengingsmogelijkheden van 3 x 2 jaar. Met een deel van de vervoerders zijn in 2023 eerste verlengingsovereenkomsten afgesloten voor de periode 2024-2026.

Met de vervoerders routevervoer is bij de verlenging een additionele vergoeding afgesproken voor de inzet van zero emissie voertuigen vanaf 1 augustus 2024. Voor de verwachte meerkosten van deze additionele vergoeding is in de vorige meerjarige begroting voor de periode vanaf 2024 al een budget meerkosten zero emissie opgenomen. De gemaakte afspraken vallen binnen het hiervoor beschikbare budget.

Voor het vraagafhankelijk vervoer is voor de eerste verlengingsperiode geen additionele vergoeding noodzakelijk gebleken. Binnen de vorige begroting is voor het vraagafhankelijk vervoer ook geen rekening gehouden met een budget meerkosten zero emissie voor de periode 2024-2026. Voor de jaren na 2026 wordt wel rekening gehouden met een budget meerkosten (+5%) voor zero emissie gereden vervoer. In het voorjaar van 2025 worden met deze vervoerders weer gesprekken gevoerd voor de eventuele volgende contractverlenging voor de periode 2026-2028.

Aanbestedingen
Een deel van de vervoerders heeft afgezien van contractverlening. Dit heeft betrekking op al het routevervoer verzorgd voor de gemeenten Arnhem, Doesburg, Renkum, Rheden en Rozendaal en op een beperkt deel van het routevervoer verzorgd voor de gemeenten Beuningen, Berg en Dal, Druten, Heumen, Mook en Middelaar, Nijmegen en Wijchen. Voor het vraagafhankelijk deel heeft het betrekking op het vervoer verzorgd voor de gemeenten Duiven, Montferland, Westervoort en Zevenaar.

In de eerste helft van januari 2024 is het aanbestedingsproces afgerond en heeft gunning plaats gevonden. De afgesloten contracten hebben een looptijd van 10 jaar, opgedeeld in een initiële periode van 6 jaar en verlengingsmogelijkheden van 2 x 2 jaar. De financiële effecten van de aanbestedingsresultaten zijn verwerkt in de MJPB 2025-2028.

De zero emissie kosten zijn onderdeel van het nieuwe integrale tarief voor zover het de inzet van personenauto's en taxibusjes betreft. Infasering van zero emissie aangedreven rolstoelbussen vindt op een later moment plaats. Mede door de grote mate van onzekerheid over de omvang van de hiermee gepaard gaande meerkosten, is in de overeenkomsten afgesproken om een mogelijke additionele vergoeding op een later moment overeen te komen. Voor de jaren na 2026 wordt hierdoor rekening gehouden met een budget meerkosten (+5%) voor zero emissie gereden vraagafhankelijk vervoer volgend uit de aanbesteding. Voor het routevervoer worden op dit moment geen dergelijke meerkosten verwacht.

NEA indexatie
Op 1 augustus 2020 zijn de contracten met de huidige vervoerders ingegaan. Per 1 augustus 2024 gaan de nieuwe en verlengde contracten in. De prijs (P) per perceel is contractueel vastgelegd en is daarmee een gegeven en enkel nog onderhevig aan een jaarlijkse prijsindexatie (NEA index). De NEA indexatie wordt in opdracht van het Sociaal Fonds Mobiliteit door een onafhankelijke partij jaarlijks bepaald op basis van de meest recente gemiddelde kostenontwikkelingen in de branche. De werkelijke indexatie vanaf 1 januari 2024 is vastgesteld op +3,4%. Vanaf 2025 wordt in de begroting rekening gehouden met een structurele indexatie van +3%.

Callcenter
Voor de kosten callcenter wordt het feitelijk gebruik in 2023 (periode september t/m november) gebruikt als uitgangspunt voor het opstellen van de nieuwe meerjarige begroting. Door de directe afhankelijkheid met het vraagafhankelijk vervoer wordt de jaarlijkse toename vraagafhankelijk vervoer (+10%) ook gebruikt voor de meerjarige begroting kosten callcenter.

CPI indexatie
Het contract met het callcenter is ingegaan op 1 augustus 2020. Hierin is een looptijd van 9 jaar overeengekomen, opgedeeld in een initiële periode van 3 jaar en verlengingsmogelijkheden van 3 x 2 jaar. Met het callcenter is in 2022 een eerste verlengingsovereenkomst afgesloten voor de periode 2023-2025. Ook in dit contract is de prijs (P) vastgelegd en enkel nog onderhevig aan een jaarlijkse prijsindexatie (CPI index). De CPI index wordt periodiek bepaald door het CBS. De werkelijke indexatie vanaf 1 januari 2024 is vastgesteld op -0,4%. Vanaf 2025 wordt in de begroting rekening gehouden met een structurele indexatie van +3,4%.

Eigen bijdrage (Btw effect)
De Wmo-reiziger betaalt een eigen bijdrage die als baten in de begroting vraagafhankelijk vervoer zijn opgenomen. Verrekening door de BVO DRAN van deze eigen bijdragen met vervoerders en deelnemers gebeurt inclusief Btw. In de MJPB zijn daardoor alle eigen bedragen ook inclusief 9% Btw verantwoord.

Eigen bijdrage (indexatie)
Jaarlijks worden de OV tarieven van het reguliere busvervoer vastgesteld. De indexatie van de eigen bijdrage binnen Avan volgt deze OV indexatie. Voor 1 januari 2024 bedroeg de werkelijke kostenontwikkeling OV tarieven in het reguliere busvervoer +11,72%. Vanuit de rijksoverheid is er 300 miljoen gereserveerd (motie Bikker) met als doel de OV kosten voor de reiziger niet te verhogen. Ten gevolge daarvan heeft de provincie Gelderland besloten de reizigersbijdrage voor de OV reiziger voor 2024 niet te verhogen. De werkelijke indexatie van de eigen bijdrage binnen Avan is hierdoor vanaf 1 januari 2024 vastgesteld op +0,0%.

Naar verwachting blijft de financiering van de kostenontwikkeling binnen het reguliere busvervoer (motie Bikker) beperkt tot 2024. Hiervan uitgaande zal met ingang van 1 januari 2025 weer de reguliere indexatie toegepast worden op de OV tarieven van het reguliere busvervoer. Deze reguliere indexatie zal naar verwachting worden verhoogd met de niet aan de reiziger doorbelaste kostenontwikkeling in 2024 van +11,72%. Als reguliere indexatie hanteert de BVO DRAN normaliter structureel +2,1%. Rekening houdende met de verwachte verhoging zal de totale indexatie in 2025 incidenteel uitkomen op +13,82%. Vanaf 2026 bedraagt de indexatie van de eigen bijdrage binnen Avan weer structureel +2,1%.

BVO lasten (structureel)
Op basis van de ervaringscijfers uit 2023 is de begroting BVO lasten vanaf 2024 geactualiseerd. Deze analyse heeft ervoor gezorgd dat de begroting van de vervoersorganisatie in 2024, ondanks een hogere prijsindexatie op de looncomponent, structureel naar beneden is bijgesteld. Vanaf 2024 is er een structurele taakstelling van -3% ingeboekt.

BVO lasten (indexatie)
De BVO lasten wordt jaarlijks geïndexeerd met de CPI index. Door het aanzienlijke deel aan personeelskosten binnen de begroting BVO lasten kan de Cao loonindexatie voor een aanpassing van de CPI index zorgen. De CPI index voor 2024 is bepaald op +1,6%. Voor de personeelskosten is rekening gehouden met de in de cao overeengekomen +4,75% per 1 januari 2024. Voor de indexatie in de jaren vanaf 2025 is vastgehouden aan de al in de MJPB verwerkte jaarlijkse CPI index van +3,9%.

1.3. Uitgangspunten gewijzigde begroting 2024

Voor het opstellen van de gewijzigde begroting 2024 worden per begrotingspost uitgangspunten gekozen ten aanzien van prijs en hoeveelheid. Op basis van deze uitgangspunten worden de verwachte lasten en baten bepaald. Met behulp van verwachte vervoersvolumes en reeds vastgestelde verdeelsleutels worden vervolgens de meerjarige bijdragen per deelnemer bepaald. In onderstaande opsomming worden de uitgangspunten benoemd.

Vervoer vraagafhankelijk (lasten)

- Contractueel overeengekomen tarief per declarabele kilometer per perceel, rekening houdend met NEA indexatie +3,4%
- Hoeveelheid declarabele kilometers in de periode september tot en met november 2023, overeenkomstig de berekeningssystematiek uit het Programma van Eisen vraagafhankelijk vervoer
- Toename van de hoeveelheid vraagafhankelijk vervoer in het tweede half jaar met +10% ten opzichte van het eerste half jaar van 2024
- Voor de verlengde contracten in het tweede half jaar van 2024 een budget voor meerkosten zero emissie ter grootte van 0% van de begroting bruto vraagafhankelijk vervoer, rekening houdend met een aandeel zero emissie gereden vervoer van 50%

Callcenter vraagafhankelijk (lasten)

- Contractueel overeengekomen vaste component te verhogen met een tarief per declarabele rit, rekening houdend met CPI indexatie -0,4%
- Hoeveelheid declarabele ritten in de periode september tot en met november 2023, overeenkomstig de berekeningssystematiek uit het Programma van Eisen callcenter vraagafhankelijk vervoer
- Toename van de hoeveelheid declarabele ritten in het tweede half jaar met +10% ten opzichte van het eerste half jaar van 2024

Eigen bijdrage vraagafhankelijk (baten)

- Gemiddeld werkelijk maandbedrag eigen bijdrage per deelnemer in de periode september tot en met november 2023
- Bedragen zijn inclusief Btw, rekening houdend met OV indexatie +0,0%
- Toename van de hoeveelheid vraagafhankelijk vervoer in het tweede half jaar met +10% ten opzichte van het eerste half jaar van 2024

Vervoer routegebonden (lasten)

- Contractueel overeengekomen tarief per beladen uur per perceel verhoogd met het starttarief per route, rekening houdend met NEA indexatie +3,4%
- Hoeveelheid beladen uren in de periode september tot en met november 2023, overeenkomstig de berekeningssystematiek uit het Programma van Eisen routegebonden vervoer
- Toename van de hoeveelheid routegebonden vervoer in het tweede half jaar met +15% (jeugdwet) en +5% (leerlingenvervoer en dagbesteding) ten opzichte van het eerste half jaar van 2024
- Voor de verlengde contracten in het tweede half jaar van 2024 een budget voor meerkosten zero emissie ter grootte van 15% van de begroting bruto routegebonden vervoer, rekening houdend met het aandeel zero emissie gereden vervoer van 50%

BVO (lasten)

- Structurele en incidentele BVO lasten uit de primitieve begroting 2024 geactualiseerd op basis van ervaringscijfers 2023, rekening houdend met CPI indexatie +1,6% en Cao loonindexatie +4,75%
- Structurele BVO lasten rekening houdend met een taakstelling -3%
- Verdeling naar gemeenten op basis van het aantal inwoners per 1-1-2023
- Verdeling naar vraagafhankelijk en routegebonden vervoer op basis van verhouding bruto vervoerskosten

Overige opmerkingen

Coronaeffecten vervoer

In voorafgaande jaren was sprake van een (deels) onvoorspelbare ontwikkeling van het vervoer ten gevolge van Corona. Inmiddels is sprake van een verdere stabilisatie van het vraagafhankelijk vervoer en vervoer naar dagbestedingslocaties, waardoor ook voor deze vervoerssoorten de vervoersvolumes van 2023 als referentie te hanteren zijn. Zowel voor het vraagafhankelijk vervoer als het routevervoer wordt nu als uitgangspunt voor het opstellen van de gewijzigde begroting 2024 het werkelijk vervoer 2023 (periode september t/m november) gehanteerd.

Contractverlengingen

In 2020 zijn met vervoerders contracten afgesloten met een looptijd van 10 jaar, opgedeeld in een initiële periode van 4 jaar en verlengingsmogelijkheden van 3 x 2 jaar. Met een deel van de vervoerders zijn in 2023 eerste verlengingsovereenkomsten afgesloten voor de periode 2024-2026.

Met de vervoerders routevervoer is bij de verlenging een additionele vergoeding afgesproken voor de inzet van zero emissie voertuigen vanaf 1 augustus 2024. Voor de verwachte meerkosten van deze additionele vergoeding is in de vorige meerjarige begroting voor de periode vanaf 2024 al een budget meerkosten zero emissie opgenomen. De gemaakte afspraken vallen binnen het hiervoor beschikbare budget.

Voor het vraagafhankelijk vervoer is voor de eerste verlengingsperiode geen additionele vergoeding noodzakelijk gebleken. Binnen de vorige begroting is voor het vraagafhankelijk vervoer ook geen rekening gehouden met een budget meerkosten zero emissie voor de periode 2024-2026.

Aanbestedingen

Een deel van de vervoerders heeft afgezien van contractverlening. Dit heeft betrekking op al het routevervoer verzorgd voor de gemeenten Arnhem, Doesburg, Renkum, Rheden en Rozendaal en op een beperkt deel van het routevervoer verzorgd voor de gemeenten Beuningen, Berg en Dal, Druten, Heumen, Mook en Middelaar, Nijmegen en Wijchen. Voor het vraagafhankelijk deel heeft het betrekking op het vervoer verzorgd voor de gemeenten Duiven, Montferland, Westervoort en Zevenaar.

In de eerste helft van januari 2024 is het aanbestedingsproces afgerond en heeft gunning plaats gevonden. De afgesloten contracten hebben een looptijd van 10 jaar, opgedeeld in een initiële periode van 6 jaar en verlengingsmogelijkheden van 2 x 2 jaar. De financiële effecten van de aanbestedingsresultaten zijn verwerkt in de gewijzigde begroting 2024.

De zero emissie kosten zijn onderdeel van het nieuwe integrale tarief voor zover het de inzet van personenauto's en taxibusjes betreft. Infasering van zero emissie aangedreven rolstoelbussen vindt op een later moment plaats. Mede door de grote mate van onzekerheid over de omvang van de hiermee gepaard gaande meerkosten, is in de overeenkomsten afgesproken om een mogelijke additionele vergoeding op een later moment overeen te komen.

NEA indexatie
Op 1 augustus 2020 zijn de contracten met de huidige vervoerders ingegaan. Per 1 augustus 2024 gaan de nieuwe en verlengde contracten in. De prijs (P) per perceel is contractueel vastgelegd en is daarmee een gegeven en enkel nog onderhevig aan een jaarlijkse prijsindexatie (NEA index). De NEA indexatie wordt in opdracht van het Sociaal Fonds Mobiliteit door een onafhankelijke partij jaarlijks bepaald op basis van de meest recente gemiddelde kostenontwikkelingen in de branche. De werkelijke indexatie vanaf 1 januari 2024 is vastgesteld op +3,4%.

Callcenter
Voor de kosten callcenter wordt het feitelijk gebruik in 2023 (periode september t/m november) gebruikt als uitgangspunt voor het opstellen van de nieuwe meerjarige begroting. Door de directe afhankelijkheid met het vraagafhankelijk vervoer wordt de jaarlijkse toename vraagafhankelijk vervoer (+10%) ook gebruikt voor de meerjarige begroting kosten callcenter.

CPI indexatie
Het contract met het callcenter is ingegaan op 1 augustus 2020. Hierin is een looptijd van 9 jaar overeengekomen, opgedeeld in een initiële periode van 3 jaar en verlengingsmogelijkheden van 3 x 2 jaar. Met het callcenter is in 2022 een eerste verlengingsovereenkomst afgesloten voor de periode 2023-2025. Ook in dit contract is de prijs (P) vastgelegd en enkel nog onderhevig aan een jaarlijkse prijsindexatie (CPI index). De CPI index wordt periodiek bepaald door het CBS. De werkelijke indexatie vanaf 1 januari 2024 is vastgesteld op -0,4%.

Eigen bijdrage (Btw effect)
De Wmo-reiziger betaalt een eigen bijdrage die als baten in de begroting vraagafhankelijk vervoer zijn opgenomen. Verrekening door de BVO DRAN van deze eigen bijdragen met vervoerders en deelnemers gebeurt inclusief Btw. In de MJPB zijn daardoor alle eigen bedragen ook inclusief 9% Btw verantwoord.

Eigen bijdrage (indexatie)
Jaarlijks worden de OV tarieven van het reguliere busvervoer vastgesteld. De indexatie van de eigen bijdrage binnen Avan volgt deze OV indexatie. Voor 1 januari 2024 bedroeg de werkelijke kostenontwikkeling OV tarieven in het reguliere busvervoer +11,72%. Vanuit de rijksoverheid is er 300 miljoen gereserveerd (motie Bikker) met als doel de OV kosten voor de reiziger niet te verhogen. Ten gevolge daarvan heeft de provincie Gelderland besloten de reizigersbijdrage voor de OV reiziger voor 2024 niet te verhogen. De werkelijke indexatie van de eigen bijdrage binnen Avan is hierdoor vanaf 1 januari 2024 vastgesteld op +0,0%.

BVO lasten (structureel)
Op basis van de ervaringscijfers uit 2023 is de begroting BVO lasten vanaf 2024 geactualiseerd. Deze analyse heeft ervoor gezorgd dat de begroting van de vervoersorganisatie in 2024, ondanks een hogere prijsindexatie op de looncomponent, structureel naar beneden is bijgesteld. Vanaf 2024 is er een structurele taakstelling van -3% ingeboekt.

BVO lasten (indexatie)
De BVO lasten wordt jaarlijks geïndexeerd met de CPI index. Door het aanzienlijke deel aan personeelskosten binnen de begroting BVO lasten kan de Cao loonindexatie voor een aanpassing van de CPI index zorgen. De CPI index voor 2024 is bepaald op +1,6%. Voor de personeelskosten is rekening gehouden met de in de cao overeengekomen +4,75% per 1 januari 2024.

1.4. Afwijkende uitgangspunten gemeenten

Op verzoek van een gemeente kan worden afgeweken van de algemene uitgangspunten voor het opstellen van de meerjarige begroting. Bij voorkeur gaat dit verzoek gepaard met een (financiële) onderbouwing ten behoeve van toekomstige analyses.

Ten behoeve van het opstellen van eerdere MJPB zijn in de afgelopen jaren door meerdere gemeenten afwijkende uitgangspunten aangegeven. Deze gewijzigde uitgangspunten zijn in deze MJPB wederom verwerkt. Alle afwijkende uitgangspunten die nog relevant zijn voor het opstellen van de MJPB 2025-2028 en gewijzigde begroting 2024 worden in deze paragraaf toegelicht.

Gemeente Berg en Dal
Door de gemeente is een analyse uitgevoerd op de ontwikkelingen in de afgelopen jaren binnen het doelgroepenvervoer voor de gemeente Berg en Dal. Hieruit is door de gemeente geconcludeerd dat de in de kaderbrief opgenomen jaarlijkse toename van meerdere vervoersoorten naar beneden bijgesteld kunnen worden.

De jaarlijkse toename in de MJPB kan voor het vraagafhankelijk vervoer worden bijgesteld van +10% naar +5%, voor het vervoer jeugdwet van +15% naar +5% en voor het leerlingenvervoer van +5% naar +2%.

Gemeente Beuningen
Op basis van een gemeentelijke analyse van het aantal deelnemers in het leerlingenvervoer van de gemeente Beuningen is door de gemeente geconcludeerd dat een jaarlijkse toename met +5% een te hoge aanname is. Rekening houdend met demografische ontwikkelingen wordt door de gemeente gevraagd een jaarlijkse toename van +2% in de MJPB op te nemen.

Gemeente Heumen
Binnen de gemeente Heumen is lokaal vrijwilligersvervoer, het zgn. Buurtvervoer Heumen, beschikbaar. De verwachting is dat het gebruik van dit vervoer blijft toenemen. De jaarlijkse toename van het vraagafhankelijk vervoer kan hierdoor meerjarig bijgesteld worden van +10% naar 0%.

Op basis van een gemeentelijke analyse van het routevervoer van de gemeente Heumen is door de gemeente geconcludeerd dat de jaarlijkse toename in het routevervoer over de volle breedte naar beneden bijgesteld kan worden. De jaarlijkse toename routevervoer is in de MJPB op 0% bepaald.

Gemeente Lingewaard
Op basis van een gemeentelijke analyse van het vervoer heeft de gemeente Lingewaard gevraagd om voor meerdere vervoersoorten de uitgangspunten voor het bepalen van de begroting aan te passen.

Op basis van demografische verwachtingen, het gebruik van de dorpsauto Bemmel als aanvulling op het bestaande vrijwilligersvervoer en de invoer van een lagere kilometergrens vraagt de gemeente de jaarlijkse toename van het vraagafhankelijk vervoer bij te stellen van +10% naar +5%.

Doordat de gemeente Lingewaard actief stuurt op de inzet van andere vormen van vervoer en de verwachting is dat het aantal deelnemers in het jeugdwet vervoer minder toename zal laten zien dan de in de kaderbrief opgenomen +15%, is gevraagd de structurele toename van het jeugdwet vervoer in de MJPB naar +3% te actualiseren.

In 2023 is binnen de gemeente Lingewaard onderzocht op welke wijze alternatief vervoer van kinderen binnen het leerlingenvervoer kan worden gestimuleerd. Daarnaast is het aantal deelnemers in het leerlingenvervoer binnen de gemeente Lingewaard de laatste jaren stabiel gebleven. Beide constateringen hebben ertoe geleid dat de gemeente heeft verzocht om de meerjarige toename van het leerlingenvervoer naar 0% bij te stellen. Op basis van de Kaderbrief 2025 was dit +5%.

Gemeente Nijmegen
Op basis van een gemeentelijke analyse van het aantal deelnemers in het leerlingenvervoer van de gemeente Nijmegen is door de gemeente geconcludeerd dat een jaarlijkse toename met +5% een te hoge aanname is. Rekening houdend met demografische ontwikkelingen en wijzigend beleid is door de gemeente gevraagd een jaarlijkse toename van 0% in de MJPB op te nemen.

Gemeente Overbetuwe
Door beleidsontwikkelingen rondom vervoer naar jeugdhulplocaties wordt een lagere groei verwacht dan het algemeen uitgangspunt uit de kaderbrief voor het aantal deelnemers jeugdwet vervoer in de gemeente Overbetuwe. De gemeente Overbetuwe heeft daardoor aangegeven de jaarlijkse toename van het jeugdwet vervoer in de MJPB bij te stellen van +15% naar +5%.

Op basis van een gemeentelijke analyse van de ontwikkelingen binnen het vraagafhankelijk vervoer van de gemeente Overbetuwe is door de gemeente geconcludeerd dat een jaarlijkse toename met +10% voor Overbetuwe een te hoge aanname is. Er zijn bijvoorbeeld vanaf 1 januari 2020 kilometerbudgetten voor het vraagafhankelijk vervoer ingevoerd en vanaf 2021 is gekozen vrijwilligersvervoersdiensten te versterken en te benutten. De gemeente Overbetuwe heeft door deze constateringen aangegeven de jaarlijkse toename van het vraagafhankelijk vervoer in de MJPB bij te stellen van +10% naar 5%.

Gemeente Renkum
Op basis van een gemeentelijke analyse van het vraagafhankelijk en routevervoer van de gemeente Renkum is door de gemeente geconcludeerd dat een jaarlijkse toename met +10% (vraagafhankelijk vervoer) en +5% of +15% (routevervoer) te hoge aannames zijn. Daarnaast zijn er beleidsinitiatieven bepaald om de kosten van vraagafhankelijk vervoer te reduceren.

Hierdoor heeft de gemeente Renkum verzocht om de jaarlijkse toename van het vraagafhankelijk vervoer en het routevervoer structureel op 0% te zetten in de MJPB. Ook heeft de gemeente Renkum gevraagd om in de begroting rekening te houden met bedragen die door de gemeente zelf zijn bepaald en daarmee geen overeenkomst hebben met de algemene uitgangspunten uit de Kaderbrief 2025.

Gemeente Rheden
Op basis van een gemeentelijke analyse van het vraagafhankelijk en routevervoer van de gemeente Rheden is door de gemeente geconcludeerd dat een jaarlijkse toename met +10% (vraagafhankelijk vervoer) en +5% of +15% (routevervoer) te hoge aannames zijn. Door de gemeente wordt de omvang van het vervoer nog scherper gemonitord en indien noodzakelijk beleidsinitiatieven ingediend om de kosten van vervoer te reduceren.

Hierdoor heeft de gemeente Rheden verzocht om de jaarlijkse toename van het vraagafhankelijk vervoer op 0% te zetten in de MJPB. Voor al het routevervoer is ook gevraagd om rekening te houden met een jaarlijkse toename van het vervoer van 0%.

Gemeente Zevenaar
Op basis van een gemeentelijke analyse van het vraagafhankelijk en routevervoer van de gemeente Zevenaar is door de gemeente geconcludeerd dat enkele algemene uitgangspunten voor het opstellen van de begroting bijgesteld kunnen worden. Voor het vraagafhankelijk vervoer wordt vanaf 2024 een jaarlijkse toename van het vervoer van +5% verwacht (kaderbrief +10%). Dit gebaseerd op basis van geactualiseerde demografische gegevens. Voor het leerlingenvervoer wordt daardoor vanaf 2024 een jaarlijkse toename van +3% verwacht (kaderbrief +5%).

2. Beleidsbegroting

De beleidsbegroting bestaat uit 2 onderdelen (art. 7 lid 2 BBV):
- het programmaplan
- de paragrafen

2.1. Programmaplan

Hierna wordt per programma aangegeven wat onze uitgangspunten zijn bij de uitvoering van onze taken.

Uit te voeren taken
Door de deelnemers is de sturing en (financiële) beheersing van uitvoeringstaken en uitvoering van ondersteunende processen op het gebied van doelgroepenvervoer en aanvullend vervoer bij de BVO DRAN neergelegd

Beleidskaders
Bij de uitvoering van de taken op het gebied van doelgroepenvervoer gelden, naast de wettelijke voorschiften, de beleids- en/of toetsingskaders die worden aangegeven door de deelnemende gemeenten.

Ontwikkelingen
Het is van belang om tijdig in te spelen op veranderingen en voorspelbaar te blijven voor de deelnemende gemeenten. Het kan gaan om beleidsaanpassingen, maar ook om veranderende wet- en regelgeving voor gemeenten en gecontracteerde marktpartijen. Daarnaast is de instroom van nieuw vervoer een belangrijke factor die invloed heeft op de omvang van de werkzaamheden van de BVO DRAN.

Indeling en opzet programma's
De programma's zijn ingericht met de 3 W-vragen (art. 8 lid 3 BBV):
- Wat willen we bereiken?
- Wat gaan we daarvoor doen?
- Wat mag het kosten?

Onder "Wat willen we bereiken?" wordt bij het vervoer naast een algemene beschrijving over wat we willen bereiken ook ingegaan op specifieke prestatie indicatoren voor de uitvoering van Avan. Bij "Wat mag het kosten?" zijn naast de lasten ook de eigen bijdragen van reizigers en de bijdragen van de deelnemende gemeenten geraamd.

Het programmaplan bestaat uit de volgende programma's:

1. Vraagafhankelijk vervoer
2. Routevervoer

En het overzicht:

3. Overhead

De indeling van de programma's in de begroting beoogt de financiële inzichtelijkheid van het totale takenpakket zo goed mogelijk in beeld te brengen, te kunnen budgetteren en later in de jaarrekening over te kunnen verantwoorden.

2.1.1. Programma vraagafhankelijk vervoer

Wat willen we bereiken?

- Een kwalitatief goede uitvoering van het vraagafhankelijk vervoer met Avan door het callcenter en de vervoerders. De BVO DRAN monitort de kwaliteit van de dienstverlening aan de hand van kritische prestatie indicatoren (KPI's). In het Programma van Eisen (PvE) vraagafhankelijk vervoer en het PvE callcenter staat weergegeven welke KPI's zijn bepaald en naar welke normen wordt gestreefd.
- Gedurende de contractperiode met de vervoerders (augustus 2020 tot en met juli 2030) is de ambitie om uiterlijk 1 januari 2027 te komen tot een volledig emissieloos vraagafhankelijk vervoer binnen Avan. Een voorbehoud is gemaakt met betrekking tot het inzetten van zero emissie rolstoelbussen. Mede afhankelijk van de kostenontwikkeling en beschikbaarheid daarvan kan het AB van de BVO DRAN besluiten de infasering van zero emissie rolstoelbussen op te schorten.
- Een goede sturing en (financiële) beheersing van de uitvoering van het vraagafhankelijk vervoer met Avan.

Wat gaan we daarvoor doen?

- Afspraken omtrent het vraagafhankelijk vervoer zijn vastgelegd in de contracten met het callcenter en de vervoerders. Met behulp van systeemgerichte contractbeheersing wordt naleving van de contracten en daarmee de kwaliteit en de financiële afhandeling van de uitvoering gemonitord en geborgd.
- De vervoerders en het callcenter hebben de contractuele verplichting om jaarlijks een audit uit te laten voeren op hun (financiële) processen en (financiële) systemen.
- Analyseren van de (realtime) rittenbakken, zowel kwalitatief als financieel. Het verzorgen van periodieke managementinformatie en andere uitvoeringsinformatie en op basis daarvan rapporteren en (bij)sturen op de uitvoering van Avan. Hierbij zijn de KPI's zoals beschreven in de PvE's het uitgangspunt voor de monitoring en controles.
- Voorafgaand aan ieder bestuurlijk overleg (5x per jaar) is er minimaal één voorbereidend ambtelijk overleg om de onderwerpen van het bestuurlijk overleg voor te bespreken. Aanvullend worden de financiële aspecten separaat besproken met de financials van de gemeenten.
- Structureel, voorafgaand aan het voorbereidend ambtelijk overleg, afstemming met gemeenten over vraagafhankelijk vervoer gerelateerde zaken.
- Structurele aanwezigheid bij het overleg Regionale Adviesraad doelgroepenvervoer om ervaringen van gebruikers mee te nemen in de (bij)sturing van de uitvoering van Avan.
- Goede communicatie over de uitvoering van het vervoer met betrokken partijen en gebruikers Avan.

Wat mag het kosten?

Programma 1: Vraagafhankelijk vervoer	Primitieve begroting 2024	Gewijzigde begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
Lasten						
Vervoer	11.872.123	9.906.780	10.909.504	12.381.738	14.036.655	15.565.651
Callcenter	720.042	596.450	634.692	676.592	722.583	773.160
Totaal lasten	12.592.165	10.503.230	11.544.196	13.058.330	14.759.238	16.338.811
Baten						
Arnhem	2.780.226	2.525.523	2.831.054	3.296.868	3.827.478	4.334.306
Berg en Dal	454.125	362.194	386.220	429.118	475.892	514.286
Beuningen	323.449	173.123	193.280	224.426	259.888	293.717
Doesburg	111.053	59.069	65.990	76.195	87.803	98.925
Druten	443.046	316.618	352.661	410.964	477.402	540.408
Duiven	338.889	218.793	233.834	271.563	314.518	355.592
Heumen	187.491	133.445	136.098	144.279	152.826	157.669
Lingewaard	881.164	624.515	667.260	741.947	823.385	890.275
Montferland	593.292	508.739	542.974	632.023	733.457	830.240
Mook en Middelaar	128.686	89.962	100.324	116.446	134.808	152.309
Nijmegen	1.616.589	1.416.396	1.583.778	1.843.406	2.139.115	2.421.305
Overbetuwe	627.528	507.840	543.672	604.097	669.970	724.267
Renkum	662.218	667.843	656.754	694.638	734.258	756.206
Rheden	770.904	752.136	768.027	812.128	858.253	883.810
Rozendaal	16.404	8.081	8.557	9.164	9.834	10.493
Westervoort	231.491	108.485	115.814	134.445	155.663	175.940
Wijchen	367.106	287.817	319.789	372.766	433.143	490.267
Zevenaar	535.318	443.930	450.442	500.749	555.605	600.592
Eigen bijdrage	1.523.186	1.298.721	1.587.668	1.743.108	1.915.940	2.108.204
Totaal baten	12.592.165	10.503.230	11.544.196	13.058.330	14.759.238	16.338.811
Mutaties reserves						
Onttrekking bestemmingsreserve	-	-	-	-	-	-
Dotatie bestemmingsreserve	-	-	-	-	-	-
Saldo	0	0	0	0	0	0

2.1.2. Programma routevervoer

Wat willen we bereiken?

- Een kwalitatief goede uitvoering van het routevervoer met Avan door de vervoerders. De BVO DRAN monitort de kwaliteit van de dienstverlening aan de hand van kritische prestatie indicatoren (KPI's). In het Programma van Eisen (PvE) routegebonden vervoer staat weergegeven welke KPI's zijn bepaald en naar welke normen wordt gestreefd.
- Gedurende de contractperiode met de vervoerders (augustus 2020 tot en met juli 2030) is de ambitie om uiterlijk 1 januari 2028 te komen tot een volledig emissieloos routevervoer binnen Avan. Een voorbehoud is gemaakt met betrekking tot het inzetten van zero emissie rolstoelbussen. Mede afhankelijk van de kostenontwikkeling en beschikbaarheid daarvan kan het AB van de BVO DRAN besluiten de infasering van zero emissie rolstoelbussen op te schorten.
- Een goede sturing en (financiële) beheersing van de uitvoering van het routevervoer met Avan.

Wat gaan we daarvoor doen?

- Afspraken omtrent het routevervoer zijn vastgelegd in de contracten met de vervoerders. Met behulp van systeemgerichte contractbeheersing wordt naleving van de contracten en daarmee de kwaliteit en de financiële afhandeling van de uitvoering gemonitord en geborgd.
- De vervoerders hebben de contractuele verplichting om jaarlijks een audit uit te laten voeren op hun (financiële) processen en (financiële) systemen.
- Analyseren van de (realtime) rittenbakken, zowel kwalitatief als financieel. Het verzorgen van periodieke managementinformatie en andere uitvoeringsinformatie en op basis daarvan rapporteren en (bij)sturen op de uitvoering van Avan. Hierbij zijn de KPI's zoals beschreven in het PvE het uitgangspunt voor de monitoring en controles.
- Voorafgaand aan ieder bestuurlijk overleg (5x per jaar) is er minimaal één voorbereidend ambtelijk overleg om de onderwerpen van het bestuurlijk overleg voor te bespreken. Aanvullend worden de financiële aspecten separaat besproken met de financials van de gemeenten.
- Structureel, voorafgaand aan het voorbereidend ambtelijk overleg, afstemming met gemeenten over routevervoer gerelateerde zaken.
- Structurele aanwezigheid bij het overleg Regionale Adviesraad doelgroepenvervoer om ervaringen van gebruikers mee te nemen in de (bij)sturing van de uitvoering van Avan.
- Goede communicatie over de uitvoering van het vervoer met betrokken partijen en gebruikers Avan.

Wat mag het kosten?

Programma 2: Routevervoer	Primitieve begroting 2024	Gewijzigde begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
Lasten						
Vervoer	15.320.159	14.077.027	15.689.373	16.919.205	18.638.790	19.968.182
Totaal lasten	15.320.159	14.077.027	15.689.373	16.919.205	18.638.790	19.968.182
Baten						
Arnhem	3.285.408	3.075.321	3.553.571	3.891.641	4.266.206	4.681.886
Berg en Dal	522.780	633.687	690.161	736.388	807.400	851.312
Beuningen	519.745	491.902	536.908	574.354	633.464	669.491
Doesburg	578.473	459.257	551.538	601.461	656.369	716.837
Druten	345.289	333.865	374.119	411.907	465.610	507.254
Duiven	540.448	406.707	462.363	515.149	594.849	653.433
Heumen	232.242	232.411	247.188	257.693	276.317	284.607
Lingewaard	1.393.354	1.366.669	1.472.074	1.549.918	1.691.944	1.754.386
Montferland	100.194	65.580	73.645	80.953	92.148	99.657
Mook en Middelaar	143.199	120.582	135.326	149.948	168.443	186.038
Nijmegen	1.815.821	1.659.479	1.783.201	1.880.444	2.040.614	2.133.635
Overbetuwe	1.778.889	1.610.039	1.808.707	1.987.880	2.263.138	2.447.583
Renkum	424.388	409.840	409.840	422.135	434.800	447.843
Rheden	1.271.085	1.120.115	1.243.400	1.280.702	1.319.123	1.358.697
Rozendaal	34.216	35.485	41.716	45.487	49.634	54.198
Westervoort	367.159	326.427	370.321	411.585	474.085	519.361
Wijchen	748.451	683.963	766.343	842.181	952.584	1.034.003
Zevenaar	1.219.019	1.045.699	1.168.953	1.279.379	1.452.063	1.567.962
Totaal baten	15.320.159	14.077.027	15.689.373	16.919.205	18.638.790	19.968.182
Mutaties reserves						
Onttrekking bestemmingsreserve	-	-	-	-	-	-
Dotatie bestemmingsreserve	-	-	-	-	-	-
Saldo	0	0	0	0	0	0

2.1.3. Overzicht overhead

Overzicht Overhead	Primitieve begroting 2024	Gewijzigde begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
Lasten						
BVO	1.130.070	1.111.360	1.153.685	1.197.077	1.240.941	1.287.223
Totaal lasten	1.130.070	1.111.360	1.153.685	1.197.077	1.240.941	1.287.223
Baten						
Arnhem	217.073	213.226	221.326	229.644	238.029	246.888
Berg en Dal	51.151	50.461	52.385	54.357	56.350	58.453
Beuningen	39.934	39.416	40.919	42.458	44.020	45.664
Doesburg	20.376	20.072	20.841	21.626	22.427	23.268
Druten	30.852	30.589	31.759	32.955	34.168	35.446
Duiven	38.276	37.372	38.799	40.260	41.739	43.299
Heumen	28.275	27.242	28.285	29.349	30.431	31.572
Lingewaard	66.608	65.197	67.680	70.224	72.797	75.512
Montferland	52.962	52.288	54.281	56.322	58.388	60.566
Mook en Middelaar	16.454	16.278	16.903	17.541	18.193	18.877
Nijmegen	236.650	234.090	242.983	252.116	261.319	271.043
Overbetuwe	68.285	67.053	69.606	72.223	74.868	77.661
Renkum	46.527	45.518	47.253	49.033	50.833	52.731
Rheden	62.068	60.639	62.948	65.316	67.709	70.236
Rozendaal	6.173	6.235	6.480	6.726	6.983	7.249
Westervoort	25.404	25.108	26.069	27.049	28.049	29.099
Wijchen	59.377	58.100	60.313	62.582	64.877	67.295
Zevenaar	63.626	62.477	64.856	67.296	69.761	72.364
Totaal baten	1.130.070	1.111.360	1.153.685	1.197.077	1.240.941	1.287.223
Mutaties reserves						
Onttrekking bestemmingsreserve	-	-	-	-	-	-
Dotatie bestemmingsreserve	-	-	-	-	-	-
Saldo	0	0	0	0	0	0

2.2. Paragrafen

In de begroting wordt in afzonderlijke paragrafen ingegaan op de beleidslijnen met betrekking tot relevante beheersmatige aspecten van de organisatie. In de BBV (art. 9 lid 2) staat aangegeven dat in de begroting ten minste de volgende paragrafen opgenomen moeten zijn, tenzij het desbetreffende aspect niet aan de orde is:

- lokale heffingen
- weerstandsvermogen en risicobeheersing
- onderhoud kapitaalgoederen
- financiering
- bedrijfsvoering
- verbonden partijen
- grondbeleid

De paragrafen “lokale heffingen”, "onderhoud kapitaalgoederen", “verbonden partijen” en “grondbeleid” zijn niet op de BVO DRAN van toepassing. De overige paragrafen staan hieronder toegelicht.

2.2.1. Weerstandsvermogen en risicobeheersing

Het weerstandsvermogen geeft aan in welke mate de BVO DRAN in staat is tegenvallers op te vangen. Bij het opstellen van de begroting en de jaarrekening dienen de voorzienbare en kwantificeerbare risico's zo goed mogelijk in beeld gebracht te worden.

In de paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing dient ten minste te worden opgenomen:

- een inventarisatie van de weerstandscapaciteit
- een inventarisatie van de risico's
- het beleid omtrent de weerstandscapaciteit en risico's
- financiële kengetallen

Inventarisatie van de weerstandscapaciteit

De weerstandscapaciteit bestaat uit middelen en mogelijkheden om niet begrote kosten, die onverwachts en substantieel zijn, op te kunnen vangen. Binnen de financiën van de BVO DRAN zijn een tweetal posten te duiden als weerstandscapaciteit: reserves en posten onvoorzien.

Ten aanzien van alle bestedingen door de BVO DRAN is de 'open einde' systematiek van toepassing. Dit houdt in dat bij een tekort een deelnemer bij moet betalen en bij een overschot geld terug krijgt. Dit brengt een financieel risico met zich mee voor betreffende deelnemer. De verantwoordelijkheid voor het vormen van een additionele post onvoorzien ligt daardoor bij de deelnemers. Omdat jaarlijks het resultaat wordt verrekend met de deelnemers, wordt er door de BVO DRAN ook geen reserve opgebouwd.

In de MJPB zijn geen reserves en geen expliciete posten onvoorzien opgenomen. Binnen het saldo van de BVO lasten ("Overhead") is een post onvoorzien opgenomen om niet begrote BVO gerelateerde kosten te kunnen dekken.

Inventarisatie van de risico's

Aanbesteding in het geval vervoerscontracten niet worden verlengd

Met vervoerders zijn in 2020 contracten afgesloten voor een initiële periode van 4 jaar en drie verlengingsopties van elk twee jaar. In 2023 is een deel van de contracten met 2 jaar verlengd. De huidige contractperiode eindigt daardoor op 31 juli 2026. Het lichten van verlengingsopties is een tweezijdig besluit dat tenminste één jaar voor expiratiedatum schriftelijk aan de andere partij kenbaar dient te worden gemaakt. Het is denkbaar dat partijen besluiten contracten niet te verlengen en dat daardoor delen van het vervoer dienen te worden aanbesteed.

Met de huidige en, naar verwachting aanhoudende, marktomstandigheden (krapte arbeidsmarkt, energieprijzen, brandstofprijzen, investering zero emissie voertuigen) is het niet ondenkbaar dat een aanbesteding in 2025 zal leiden tot hogere tarieven dan de huidige contractueel overeengekomen tarieven.

De huidige meerjarige begrotingen voor het vraagafhankelijk vervoer en routevervoer zijn deels gebaseerd op de afspraken uit de recent verlengde contracten, waarbij rekening is gehouden met additionele kosten voor de infasering van zero emissie. In het geval dat besloten dient te worden tot een nieuwe aanbesteding, is de verwachting dat er sprake zal zijn van meerkosten ten opzichte van de huidige meerjarige begrotingen vervoerskosten van betreffende gemeenten.

Infasering zero emissie rolstoelbussen
Alle huidige tarieven in het vraagafhankelijk vervoer en routevervoer zijn gebaseerd op vervoer met niet-zero emissie rolstoelbussen. Dit heeft naar verwachting een kostendrukkend effect op het huidige tarief doordat het risico en de onzekerheid hieromtrent bij de vervoerder wordt beperkt.

Naar verwachting heeft toekomstige infasering van zero emissie rolstoelbussen een kostenstijgend effect. De mate van de kostenstijging is mede afhankelijk van de ontwikkeling en beschikbaarheid van de zero emissie rolstoelvoertuigen (voldoende actieradius) en de beschikbaarheid van laadinfrastructuur. De infasering van zero emissie rolstoelbussen is onderdeel van de herzieningsclausule die is opgenomen in de huidige contracten. Door deze herzieningsclausule is de besluitvorming over de infasering van zero emissie rolstoelbussen op een toekomstig moment mogelijk, zonder dat dit leidt tot een nieuwe aanesteding. Binnen de begroting is vanaf medio 2026 rekening gehouden met 5% meerkosten voor de infasering.

Clausule afwijkend vervoersvolume overeenkomsten vervoerders
Door invoering van beheersmaatregelen bestaat tijdens de contractperiode de mogelijkheid dat vervoervolumes schommelen. Binnen de verlengde contracten routevervoer zijn afspraken gemaakt voor het geval dat vervoervolumes structureel met meer dan 30% toe- of afnemen en dit leidt tot een onredelijke financiële situatie voor vervoerder of opdrachtgever. Beide partijen treden in dit geval tijdig in overleg. Bij de nieuwe contracten in het routevervoer bedraagt de overeengekomen clausule 20% toe- of afname van het vervoersvolume. Binnen de verlengde en nieuwe contracten vraagafhankelijk vervoer is een fluctuerende vergoeding op basis van een kilometerstaffel overeengekomen. Bij deze vervoerssoort bestaat dit risico dan ook niet.

In het geval sprake is van het toepassen van de 20%-30% clausule zal de kostenontwikkeling, op basis van de huidige inzichten, naar alle waarschijnlijkheid passend zijn binnen de begroting van de BVO DRAN, rekening houdend met de algemene uitgangspunten uit de kaderbrief 2025.

Beleid omtrent de weerstandscapaciteit en risico's
De inrichting van het vervoer is gebaseerd op een 'open einde' systematiek. Dit betekent dat de kosten oplopen wanneer een deelnemer meer of aangepast gebruik inbrengt of dat er in een periode meer ritten hebben plaatsgevonden dan begroot. Dit brengt een financieel risico met zich mee voor betreffende deelnemer. Door periodiek inzicht te geven in het volume van het aantal ritten en de bijbehorende kosten worden de gevolgen van verwachtte toenames van ritten en/of kosten door de BVO DRAN gecommuniceerd met de gemeenten.

De gemeenten streven naar het versterken van de eigen kracht van de reiziger en een toename van het gebruik van algemene voorzieningen in combinatie met een afname van het doelgroepenvervoer. Bijvoorbeeld het gebruik van openbaar vervoer en vrijwilligers. Daarnaast sturen vervoerders bij het plannen op efficiency. Bijvoorbeeld het afstemmen van verschillende vervoersvormen en slim koppelen van deze vervoersstromen binnen de planning.

Financiële kengetallen
Doordat de BVO DRAN niet over eigen vermogen, vaste activa en vaste passiva beschikt, kan er geen netto schuldquote en solvabilteitsratio worden bepaald. Door de 'open einde' systematiek is de structurele exploitatieruimte gewaarborgd.

2.2.2. Financiering

Het financieringsvraagstuk van de BVO DRAN is van een beperkte omvang. Dit heeft vooral te maken met het feit dat de meeste bedrijfsvoeringsonderdelen worden afgenomen van de gemeente Arnhem en de Connectie. Daarnaast bestaat het grootste deel van de begroting BVO lasten uit personeelskosten of daaraan gerelateerde kosten. De financieringsrisico's zullen om die reden slechts beperkt zijn.

Renterisicobeheer
Algemene uitgangspunten met betrekking tot het renterisicobeheer zijn:

- Geen overschrijding van de renterisiconorm conform de Wet Fido.
- Nieuwe leningen/uitzettingen worden afgestemd op de bestaande financiële positie en de liquiditeitsplanning.
- De rentetypische looptijd en het renteniveau van de betreffende lening/uitzetting wordt zo veel mogelijk afgestemd op de actuele rentestand en de rentevisie.

EMU saldo
Het EMU saldo wordt berekend op transactiebasis. Deze berekeningswijze is in grote mate vergelijkbaar met het kasstelsel zoals dat voor het Rijk van toepassing is. De BBV schrijft voor decentrale overheden echter een administratie op basis van het baten/lastenstelsel voor. Het EMU saldo wordt dan berekend door - afhankelijk van de kasmutatie - enkele posten erbij te tellen dan wel eraf te trekken en dan de individuele referentie-waarde (wet HOF) hier tegen af te zetten. Voor een BVO is geen referentiewaarde vastgesteld waardoor het berekenen van het EMU saldo geen toegevoegde waarde heeft.

Kasgeldlimiet
De door het Rijk opgelegde kasgeldlimiet beperkt het risico van stijgende rentelasten voor de kortlopende financiering. Met het kasgeldlimiet is in de Wet Fido een norm gesteld voor het maximum bedrag waarop de organisatie haar financiële bedrijfsvoering met kortlopende middelen (looptijd < 1 jaar) mag financieren. De huidige financiële positie geeft geen aanleiding om op de korte termijn maatregelen voor te stellen. De verantwoording over de kasgeldlimiet gebeurt in de jaarrekening.

Renterisiconorm
De renterisiconorm beperkt het renterisico op de langlopende financiering. De norm bevordert de spreiding van de looptijd van de kapitaalmarktleningen (looptijd > 1 jaar) door de omvang te beperken van de leningen waarvoor de rente in een bepaald jaar moeten worden aangepast. Het Rijk heeft de maximale omvang van leningen met een renteaanpassing vastgesteld op 20% van het begrotingstotaal. De huidige stand van de langlopende schulden geeft geen aanleiding om op de korte termijn maatregelen voor te stellen.

Schatkistbankieren
Naast gemeenten, provincies en waterschappen zijn ook rechtspersonen (openbare lichamen) die zijn ingesteld op basis van de wet Gemeenschappelijke regelingen (Wgr) verplicht tot deelname aan schatkistbankieren. Voor decentrale overheden betekent schatkistbankieren dat zij al hun overtollige middelen aanhouden in de schatkist bij het ministerie van Financiën. De verantwoording van schatkistbankieren gebeurt in de jaarrekening.

Relatiebeheer
Het betalingsverkeer is belegd bij de Bank Nederlandse Gemeenten.

2.2.3. Bedrijfsvoering

Waar staat de BVO DRAN voor?
De BVO DRAN is ingesteld voor de gemeenschappelijke behartiging van de belangen van de deelnemers met betrekking tot het tot stand brengen, ontwikkelen en in stand houden van een kwalitatief hoogwaardig, herkenbaar, efficiënt en eenvoudig te gebruiken doelgroepenvervoer. Hierbij wordt rekening gehouden met de mogelijkheden van reizigers en hun sociale netwerk en wordt erop toegezien dat het aanvullend vervoer ook in het buitengebied en de kleine kernen voldoende gewaarborgd is. Tenslotte wordt een optimale aansluiting van het vervoer op het openbaar vervoer netwerk voorzien.

Doelen en taken
De BVO DRAN heeft tot doel de gezamenlijke sturing en (financiële) beheersing van uitvoeringstaken en uitvoering van ondersteunende processen op het gebied van doelgroepenvervoer en aanvullend vervoer voor de deelnemers. De sturing en (financiële) beheersing van uitvoeringstaken en uitvoering van ondersteunende processen op het gebied van doelgroepenvervoer en aanvullend vervoer worden daardoor overgedragen aan de BVO DRAN.

Vervoersmodel
In de huidige contracten wordt voor het vraagafhankelijk vervoer gewerkt volgens een callcentermodel. Hierbij is de ritaanname belegd bij een callcenter en wordt de feitelijke planning en uitvoering verzorgd door de vervoerders. Binnen het routevervoer zijn de callcentertaken ook belegd bij de vervoerder zelf.

De periodieke vergoeding aan vervoerders vraagafhankelijk vervoer is gebaseerd op het aantal beladen kilometers, voor het routevervoer op het aantal beladen uren verhoogd met een starttarief en de vergoeding aan het callcenter op het aantal declarabele ritten.

Rapporteren
Aan de deelnemers wordt per programma gerapporteerd. Het is een overzicht van de geleverde prestaties. De rapportages (inclusief financiën) worden halfjaarlijks opgesteld.

Vennootschapsbelasting
Het kabinet heeft eind 2014 wetgeving vastgesteld, die erop is gericht dat overheidsbedrijven, die economische activiteiten uitoefenen, op dezelfde wijze als private bedrijven aan vennootschapsbelasting (Vpb) zullen worden onderworpen. Deze wetswijziging is per 1 januari 2016 in werking getreden. Aangezien de BVO DRAN geen winstoogmerk heeft en in de GR is bepaald dat positieve rekeningresultaten aan de deelnemers worden terugbetaald, hoeft de BVO DRAN geen rekening te houden met Vpb.

Rechtmatigheid
In de rechtmatigheidsverantwoording geeft het bestuur aan in hoeverre verantwoorde baten en lasten, alsmede de balansmutaties, rechtmatig tot stand zijn gekomen. Dit houdt in dat deze in overeenstemming zijn met de vastgestelde kaders zoals de begroting, het controleprotocol accountantsdiensten en bepalingen in de relevante wet- en regelgeving. De rechtmatigheidsverantwoording vindt plaats in de jaarrekening.

3. Financiële begroting

3.1. Overzicht baten en lasten

Onderstaand is de financiële meerjarenbegroting van de BVO DRAN weergegeven. Per onderdeel wordt in paragraaf 3.2 een toelichting gegeven.

	Primitieve begroting 2024	Gewijzigde begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
Lasten deelnemers (BVO, callcenter en vervoer)						
BVO						
Personeelskosten	825.921	840.745	872.493	903.056	936.614	970.008
Ondersteunende taken	65.549	70.938	73.584	76.130	78.707	81.271
Huisvesting	28.842	31.528	31.536	34.127	34.106	36.703
Accountant en fiscaal advies	23.598	21.019	23.652	23.626	23.612	26.216
Platform opdrachtgevers doelgroepenvervoer	15.732	13.137	13.140	13.126	15.741	15.730
Kantoorkosten, ICT	89.147	55.174	57.816	60.379	62.966	62.919
Consumenten, klachten	78.659	89.329	91.980	97.131	99.696	104.866
Onvoorzien	24.057	23.862	25.169	26.523	27.885	29.325
Taakstelling BVO	-34.545	-34.371	-35.684	-37.020	-38.386	-39.815
Incidentele kosten BVO	13.110	0	0	0	0	0
Callcenter						
Vraagafhankelijk WMO	720.042	596.450	634.692	676.592	722.583	773.160
Vervoer						
Vraagafhankelijk WMO	11.872.123	9.906.780	10.909.504	12.381.738	14.036.655	15.565.651
Routegebonden	15.320.159	14.077.027	15.689.373	16.919.205	18.638.790	19.968.182
Onvoorzien						
Onvoorzien	0	0	0	0	0	0
Lasten	29.042.394	25.691.617	28.387.254	31.174.611	34.638.969	37.594.216
Baten deelnemers (BVO, callcenter en vervoer)						
BVO						
Vraagafhankelijk WMO en routegebonden	1.130.070	1.111.360	1.153.685	1.197.077	1.240.941	1.287.223
Callcenter						
Vraagafhankelijk WMO	720.042	596.450	634.692	676.592	722.583	773.160
Vervoer						
Vraagafhankelijk WMO	10.348.937	8.608.059	9.321.836	10.638.630	12.120.715	13.457.447
Routegebonden	15.320.159	14.077.027	15.689.373	16.919.205	18.638.790	19.968.182
Reizigersbijdrage						
Reizigersbijdrage WMO (regie en vervoer)	1.523.186	1.298.721	1.587.668	1.743.108	1.915.940	2.108.204
Onvoorzien						
Onvoorzien	0	0	0	0	0	0
Baten	29.042.394	25.691.617	28.387.254	31.174.611	34.638.969	37.594.216
Onttrekking bestemmingsreserve	0	0	0	0	0	0
Dotatie bestemmingsreserve	0	0	0	0	0	0
Geraamd resultaat	0	0	0	0	0	0

3.2. Toelichting baten en lasten

Lasten deelnemers

BVO

Personeelskosten

De personeelskosten zijn gebaseerd op de normbedragen behorend bij de functies binnen de beschikbare formatie. Daarnaast is binnen personeelskosten een bedrag voor de inhuur van derden opgenomen.

Ondersteunende taken

De kosten voor ondersteunende taken zijn gebaseerd op een dienstverleningsovereenkomst met de Connectie.

Huisvesting

De kosten voor huisvesting zijn gebaseerd op een huurovereenkomst met de gemeente Arnhem.

Accountant en fiscaal advies

Kosten zijn gebaseerd op ervaringen vanuit voorgaande jaren en de aan de accountant verstrekte opdracht.

Platform opdrachtgevers doelgroepenvervoer

Kosten zijn gebaseerd op de meerjarige begroting van de Vereniging voor Doelgroepenvervoer Nederland.

Kantoorkosten, ICT

Kosten zijn gebaseerd op ervaringen vanuit voorgaande jaren en aangegane verplichtingen.

Consumenten, klachten

Kosten zijn gebaseerd op ervaringen vanuit voorgaande jaren en aangegane verplichtingen.

Onvoorzien

De post onvoorzien bedraagt ongeveer 2,0% van de totale structurele BVO lasten.

Taakstelling

Het Algemeen Bestuur heeft besloten om vanaf 2024 een structurele taakstelling van -3% te leggen op het budget voor de BVO lasten.

Callcenter

Kosten zijn gebaseerd op contractueel overeengekomen tarieven en verwachte hoeveelheden vervoer.

Vervoer

Kosten zijn gebaseerd op contractueel overeengekomen tarieven en verwachte hoeveelheden vervoer.

Baten deelnemers

Algemeen

De baten zijn verdeeld over de onderdelen BVO, callcenter, vervoer en de reizigersbijdrage. De lasten worden na aftrek van de reizigersbijdragen volledig bekostigd door de gemeentelijke bijdragen.

3.3. Reserves en voorzieningen

Doordat jaarlijks het geraamde saldo van baten en lasten wordt verrekend met de deelnemers, worden er geen onttrekking of dotaties aan een bestemmingsreserve voorzien.

Aldus vastgesteld in de vergadering van het Algemeen Bestuur van de Bedrijfsvoeringsorganisatie Doelgroepenvervoer Regio Arnhem Nijmegen van 7 maart 2024,

de secretaris,

M. van den Beucken

de voorzitter,

R.W.M. Engels

Bijlagen

Bijlage 1: Overzicht baten en lasten per taakveld

Overzicht lasten en baten per taakveld			Primitieve begroting 2024	Gewijzigde begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
Programmaplan	**Taakveld**							
P1 Vraagafhankelijk vervoer	Taakveld 6.6 - Vervoersdiensten (WMO)	Lasten	11.872.123	9.906.780	10.909.504	12.381.738	14.036.655	15.565.651
		Baten	11.872.123	9.906.780	10.909.504	12.381.738	14.036.655	15.565.651
	Taakveld 6.6 - Vervoersvoorzieningen (WMO)	Lasten	720.042	596.450	634.692	676.592	722.583	773.160
		Baten	720.042	596.450	634.692	676.592	722.583	773.160
	Totaal	Lasten	12.592.165	10.503.230	11.544.196	13.058.330	14.759.238	16.338.811
		Baten	12.592.165	10.503.230	11.544.196	13.058.330	14.759.238	16.338.811
		Saldo	0	0	0	0	0	0
P2 Routevervoer	Taakveld 4.3 - Leerlingenvervoer	Lasten	11.885.878	11.410.779	12.649.791	13.545.758	14.832.912	15.745.887
		Baten	11.885.878	11.410.779	12.649.791	13.545.758	14.832.912	15.745.887
	Taakveld 6.71c - Dagbesteding (WMO)	Lasten	1.775.007	1.318.669	1.460.195	1.568.366	1.710.029	1.827.228
		Baten	1.775.007	1.318.669	1.460.195	1.568.366	1.710.029	1.827.228
	Taakveld 6.72c - Jeugdhulp dagbesteding	Lasten	1.659.274	1.347.579	1.579.387	1.805.080	2.095.849	2.395.067
		Baten	1.659.274	1.347.579	1.579.387	1.805.080	2.095.849	2.395.067
	Totaal	Lasten	15.320.159	14.077.027	15.689.373	16.919.205	18.638.790	19.968.182
		Baten	15.320.159	14.077.027	15.689.373	16.919.205	18.638.790	19.968.182
		Saldo	0	0	0	0	0	0
Overzichten								
Overhead	Taakveld 0.4 - Overhead bedrijfsvoeringsorganisatie	Lasten	1.130.070	1.111.360	1.153.685	1.197.077	1.240.941	1.287.223
		Baten	1.130.070	1.111.360	1.153.685	1.197.077	1.240.941	1.287.223
		Saldo	0	0	0	0	0	0
		Saldo	0	0	0	0	0	0
Geraamd saldo van baten en lasten			0	0	0	0	0	0

Bijlage 2: Overzicht gemeentelijke bijdragen

In onderstaande overzichten is per deelnemer te zien wat de totaal begrote bijdragen zijn voor de jaren 2024 (gewijzigde begroting) en 2025 (primitieve begroting).

Bijdragen deelnemers gewijzigde begroting 2024	Programma 1 2024	Programma 2 2024	Overhead 2024	Totaal 2024
Lasten				
Vervoer	9.906.780	14.077.027	1.111.360	25.095.167
Callcenter vraagafhankelijk vervoer	596.450			596.450
Totaal lasten	10.503.230	14.077.027	1.111.360	25.691.617
Baten				
Arnhem	2.525.523	3.075.321	213.226	5.814.069
Berg en Dal	362.194	633.687	50.461	1.046.342
Beuningen	173.123	491.902	39.416	704.441
Doesburg	59.069	459.257	20.072	538.398
Druten	316.618	333.865	30.589	681.072
Duiven	218.793	406.707	37.372	662.873
Heumen	133.445	232.411	27.242	393.098
Lingewaard	624.515	1.366.669	65.197	2.056.381
Montferland	508.739	65.580	52.288	626.607
Mook en Middelaar	89.962	120.582	16.278	226.822
Nijmegen	1.416.396	1.659.479	234.090	3.309.965
Overbetuwe	507.840	1.610.039	67.053	2.184.932
Renkum	667.843	409.840	45.518	1.123.201
Rheden	752.136	1.120.115	60.639	1.932.889
Rozendaal	8.081	35.485	6.235	49.801
Westervoort	108.485	326.427	25.108	460.019
Wijchen	287.817	683.963	58.100	1.029.880
Zevenaar	443.930	1.045.699	62.477	1.552.106
Eigen bijdrage	1.298.721			1.298.721
Totaal baten	10.503.230	14.077.027	1.111.360	25.691.617
Mutaties reserves				
Ontrekking bestemmingsreserve	0	0	0	0
Dotatie bestemmingsreserve	0	0	0	0
Saldo	0	0	0	0

Bijdragen deelnemers begroting 2025	Programma 1 2025	Programma 2 2025	Overhead 2025	Totaal 2025
Lasten				
Vervoer	10.909.504	15.689.373	1.153.685	27.752.562
Callcenter vraagafhankelijk vervoer	634.692			634.692
Totaal lasten	11.544.196	15.689.373	1.153.685	28.387.254
Baten				
Arnhem	2.831.054	3.553.571	221.326	6.605.951
Berg en Dal	386.220	690.161	52.385	1.128.766
Beuningen	193.280	536.908	40.919	771.107
Doesburg	65.990	551.538	20.841	638.369
Druten	352.661	374.119	31.759	758.538
Duiven	233.834	462.363	38.799	734.995
Heumen	136.098	247.188	28.285	411.571
Lingewaard	667.260	1.472.074	67.680	2.207.015
Montferland	542.974	73.645	54.281	670.899
Mook en Middelaar	100.324	135.326	16.903	252.553
Nijmegen	1.583.778	1.783.201	242.983	3.609.962
Overbetuwe	543.672	1.808.707	69.606	2.421.985
Renkum	656.754	409.840	47.253	1.113.847
Rheden	768.027	1.243.400	62.948	2.074.375
Rozendaal	8.557	41.716	6.480	56.753
Westervoort	115.814	370.321	26.069	512.204
Wijchen	319.789	766.343	60.313	1.146.445
Zevenaar	450.442	1.168.953	64.856	1.684.251
Eigen bijdrage	1.587.668			1.587.668
Totaal baten	11.544.196	15.689.373	1.153.685	28.387.254
Mutaties reserves				
Ontrekking bestemmingsreserve	0	0	0	0
Dotatie bestemmingsreserve	0	0	0	0
Saldo	0	0	0	0

Bijlage 3: Geprognosticeerde balans

Omschrijving (bedragen x € 1.000)	Realisatie 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
ACTIVA							
Vaste activa							
Materiële vaste activa	0	0	0	0	0	0	0
Financiële vaste activa	0	0	0	0	0	0	0
Totaal vaste activa	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
Vlottende activa							
Vorderingen met een looptijd < 1 jaar	8.940	9.250	10.250	11.250	12.250	13.250	14.250
Liquide middelen	250	250	250	250	250	250	250
Overlopende activa	1.124	500	500	500	500	500	500
Totaal vlottende activa	**10.314**	**10.000**	**11.000**	**12.000**	**13.000**	**14.000**	**15.000**
Totaal activa	**10.314**	**10.000**	**11.000**	**12.000**	**13.000**	**14.000**	**15.000**
PASSIVA							
Vaste passiva							
Eigen vermogen	0	0	0	0	0	0	0
Voorzieningen	0	0	0	0	0	0	0
Schulden met een looptijd > 1 jaar	0	0	0	0	0	0	0
Totaal vaste passiva	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
Vlottende passiva							
Schulden met een looptijd < 1 jaar	241	250	250	250	250	250	250
Nog te betalen bedragen	2.565	2.750	3.000	3.250	3.500	3.750	4.000
Vooruitgefactureerde bijdrage gemeenten	6.261	6.250	7.000	7.750	8.500	9.250	10.000
Overige schulden	1.247	750	750	750	750	750	750
Totaal vlottende passiva	**10.314**	**10.000**	**11.000**	**12.000**	**13.000**	**14.000**	**15.000**
Totaal passiva	**10.314**	**10.000**	**11.000**	**12.000**	**13.000**	**14.000**	**15.000**
Saldo	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**

GEMEENTE Arnhem

Aan het bestuur van de BVO
Doelgroepenvervoer Regio Arnhem Nijmegen
Eusebiusbuitensingel 53
6828 HZ Arnhem

Datum : …….
Zaaknummer : 4094914
Contactpersoon : Stephanie Rooijakker
Telefoonnummer : 026-3772303

Onderwerp: Concept zienswijze raad - Begroting BVO-DRAN 2025-2028 (inclusief gewijzigde begroting 2024)

Geacht bestuur,

Naar aanleiding van uw brief van 11 maart 2024 delen we u mee dat uw ontwerpbegroting 2025-2028 (inclusief gewijzigde begroting 2024) is behandeld in de raadsvergadering van …….

Wij hebben kennisgenomen van uw ontwerpbegroting 2025-2028 (inclusief gewijzigde begroting 2024). Ten aanzien van de ontwerpbegroting hebben wij de volgende zienswijze:

- Wij waarderen het dat de BVO DRAN recente ontwikkelingen in een geactualiseerde kaderbrief heeft verwerkt en dat de begroting 2024 is gewijzigd om beter aan te sluiten bij de verwachte kosten in het Vraagafhankelijke vervoer en Routevervoer.
- In voorafgaande jaren was sprake van een (deels) onvoorspelbare ontwikkeling van het vervoer ten gevolge van Corona. Inmiddels is sprake van een verdere stabilisatie van het vraagafhankelijk vervoer en vervoer naar dagbestedingslocaties, waardoor ook voor deze vervoerssoorten de vervoersvolumes van 2023 als referentie te hanteren zijn. Zowel voor het vraagafhankelijk vervoer als het routevervoer wordt nu als uitgangspunt voor het opstellen van de MJPB 2025-2028 het werkelijk vervoer 2023 (periode september t/m november) gehanteerd.
- Er zijn geen specifieke wijzigingsverzoeken die wij wat betreft de begroting door willen voeren. In het voortraject is de gemeente bestuurlijk en ambtelijk betrokken geweest en zijn aandachtspunten verwerkt. Wij zijn erg tevreden over deze wijze van samenwerken.
- In de eerste helft van januari 2024 is het aanbestedingsproces afgerond en heeft gunning plaats gevonden. De afgesloten contracten hebben een looptijd van 10 jaar, opgedeeld in een initiële periode van 6 jaar en verlengingsmogelijkheden van 2 x 2 jaar. De financiële effecten van de aanbestedingsresultaten zijn verwerkt in de MJPB 2025-2028. De zero emissie kosten zijn onderdeel van het nieuwe integrale tarief voor zover het de inzet van personenauto’s en taxibusjes betreft. Infasering van zero emissie aangedreven rolstoelbussen vindt op een later moment plaats. Mede door de grote mate van onzekerheid over de omvang van de hiermee gepaard gaande meerkosten, is in de overeenkomsten afgesproken om een mogelijke additionele vergoeding op een later moment

overeen te komen. Voor de jaren na 2026 wordt hierdoor rekening gehouden met een budget meerkosten (+5%) voor zero emissie gereden vraagafhankelijk vervoer volgend uit de aanbesteding. Voor het routevervoer worden op dit moment geen dergelijke meerkosten verwacht.

- Het afgelopen jaar heeft de BVO DRAN in samenspraak met de vervoerders naar oplossingen gezocht om de dienstverlening zo goed mogelijk voort te zetten ondanks het chauffeurstekort. Wij waarderen dat en vragen de BVO DRAN om eventuele nieuwe oplossingsrichtingen te verkennen.
- Tot slot willen wij voorstellen om in de komende periode goed te kijken naar de mogelijkheden om regulier OV beter te vervlechten.

Hoogachtend,
De raad van de gemeente Arnhem
de griffier, de voorzitter,

Bijlage: raadsbesluit van …….

GEMEENTERAAD ARNHEM
BEHANDELRESULTAAT

Raadsvoorstellen

1. **‘Ontwerp Meerjarenprogrammabegroting BVO DRAN 2025 – 2028 (inclusief gewijzigde begroting 2024)’;**
2. **‘Wijziging Gemeenschappelijke Regeling Veiligheids- en Gezondheidsregio Gelderland-Midden’**

Fasering

- ☑ Informatieve bespreking
- ☑ Meningsvormende bespreking
- ☐ Bespreking Moties & Amendementen
- ☐ Besluitvormende vergadering

Eerdere besprekingen

- **15 mei 2024: informatieve en meningsvormende bespreking**

Aanwezig

De raadsleden/fractievolgers Lu (PvdD), Roelen (SP), Eppich (VVD), Razza (Arnhem Centraal), De Vries (Volt), De Boef (GroenLinks), De Vroome (D66), Van Munster (PvdA), Nede (ChristenUnie).

De fracties PVV, DENK, FvD, BBA en CDA waren niet aanwezig.

Verder aanwezig:

- *Meerjarenprogrammabegroting BVO DRAN:*

Inspreker: Ramon Barends (Kennisnetwerk Arnhem-Nijmegen)

Van der Wel (wethouder), Rooijakker (ambtelijke ondersteuning).

- *Wijziging Gemeenschappelijke Regeling VGGM:*

Van de Geijn (wethouder), Van Dongen (ambtelijke ondersteuning).

Bespreking

In deze bespreking zijn twee raadsvoorstellen na elkaar besproken. Er is gestart met de informatieve en meningsvormende bespreking van het raadsvoorstel Meerjarenprogrammabegroting BVO DRAN. Een inspreker, de heer Barends, heeft zijn bijdrage gedeeld. Hierna is vervolgd met de meningsvormende bespreking. De meningsvormende bespreking is in twee termijnen afgerond.

Daarna is vervolgd met de bespreking van de Wijziging Gemeenschappelijke Regeling VGGM. Er waren geen insprekers, dus er is direct gestart met de meningsvormende bespreking. Ook deze meningsvormende bespreking is afgerond.

Toezeggingen

Meerjarenprogrammabegroting BVO DRAN

- Wethouder van der Wel zegt toe schriftelijk terug te komen op de redenen voor het niet honoreren van het verzoek om afgemelde chauffeurs in het leerlingenvervoer alsnog te betalen.

- Wethouder van der Wel zegt toe de oorzaken uit te zoeken van het verschil tussen gemeente Nijmegen en gemeente Arnhem in de meerjarige toename van het leerlingenvervoer en de raad hierover te informeren.

- Wethouder van der Wel zegt toe schriftelijk terug te komen op de mogelijkheden tot het ontschotten van verschillende typen doelgroepenvervoer.

- Wethouder van der Wel zegt toe de afweging tussen kwaliteitsverbetering ten opzichte van kosten in de aanbesteding te bespreken in het bestuur van de BVO DRAN en de raad hierover te informeren.

Wijziging gemeenschappelijke regeling VGGM

Geen toezeggingen

Conclusie

Aan het einde van de vergadering is geconcludeerd dat de meningsvormende bespreking van het raadsvoorstel ‘Meerjarenprogrammabegroting BVO DRAN 2025-2028’ is afgerond en dat het raadsvoorstel doorgeleid wordt naar de besluitvorming.

Ook de meningsvormende bespreking van het raadsvoorstel ‘Wijziging Gemeenschappelijke Regeling Veiligheids- en Gezondheidsregio Gelderland-Midden’ is afgerond. Dit voorstel wordt doorgeleid naar de besluitvorming als hamerstuk.

De raadsadviseur,

R. Oosthout

De voorzitter,

M. Loor

Geachte heer Jansen en mevrouw Nede, beste Rick, Nathalie en Willem,

Op donderdag 23-5 ontvingen we via de griffie de vraag of wethouder Van der Wel een toezegging zou willen doen om een additionele analyse te geven met betrekking tot (sturings)informatie over de BVO DRAN.

Over dit onderwerp werden eerder technische vragen gesteld. Omdat de beantwoording niet aansloot bij de behoefte van de vrager, vindt u in deze memo extra duiding en informatie.

In uw eerdere technische vraag werd onder andere gevraagd om de aantallen aanmeldingen, toekenningen en afwijzingen van doelgroepenvervoer. Omdat deze informatie niet wordt geregistreerd, kunnen we u die niet opsturen.

In deze memo vindt u informatie over gegevens die we wél hebben. Het betreft informatie over ritten, kosten, klachten, klanttevredenheid en bezwaren.

Ritten
Om uw vragen te beantwoorden, hebben we de aantallen van de daadwerkelijke reizigers leerlingenvervoer opgevraagd. Hierbij gaat het om het aantal leerlingen dat per maand daadwerkelijk in een taxi heeft gezeten.

Actieve reizigersaantallen
Leerlingenvervoer per maand

	jan	feb	mrt	apr	mei	jun	jul	aug	sep	okt	nov	dec
Leerlingen reizigers 2019	610	614	625	627	632	630	605	610	644	656	649	654
Leerlingen reizigers 2020	675	682	676	31	482	642	580	494	587	594	535	529
Leerlingen reizigers 2021	279	474	514	515	519	526	507	39	481	497	512	502
Leerlingen reizigers 2022	503	505	498	499	494	491	485	39	450	464	479	475
Leerlingen reizigers 2023	482	486	489	481	489	495	479	437	487	496	506	496
Leerlingen reizigers 2024	501	514	510									

In bovenstaande tabel zien we een duidelijke daling van het aantal reizigers na 2020.

De daling in april en mei 2020 en jan 2021 heeft vooral met corona te maken, toen was er namelijk sprake van een lockdownperiode. De daling in aug 2021 en 2022 heeft te maken met vakantieperiode, omdat er in die periode voor bijna alle leerlingen vakantie was.

Financiën
In de onderstaande tabel zijn de kosten van het vraagafhankelijk en routegebonden vervoer van 2019-2023 gepresenteerd:

Jaarrekening	2019	2020	2021	2022	2023
Vraagafhankelijk	€ 2.026.379	€ 1.897.829	€ 1.364.548	€ 1.491.110	€ 1.984.356
Routevervoer	€ 2.832.182	€ 2.659.019	€ 2.408.581	€ 2.252.984	€ 2.432.884
	€ 4.858.561	€ 4.556.848	€ 3.773.129	€ 3.744.094	€ 4.417.240

Over de stijgingen en dalingen in de kosten zijn de volgende effecten/oorzaken op te merken:

- *Vanaf maart 2020 heeft corona een aanzienlijk effect gehad of de inzet en benutting van vervoer.*
- *Per 1 augustus 2020 vond een nieuwe aanbesteding plaats.*
- *Vanaf 2021 vindt er afbouw plaats van de provinciale Wmo subsidie. Ten opzichte van het basisjaar van de afbouw (2020) loopt de subsidie in drie jaar af met -25%, -50% en -75%. In 2024 wordt geen Wmo subsidie meer ontvangen. De verdeling van de Wmo subsidie over de*

gemeenten is op basis van gereden Wmo-ritten. Het ontbreken van de subsidie wordt opgevangen door hogere bijdragen van de gemeenten. Het betreft vraagafhankelijk vervoer.

Klanttevredenheid, klachten en bezwaar
Omdat klanttevredenheid mogelijk ook een parameter kan zijn om effecten te monitoren, verwijs ik naar deze pagina van de BVO DRAN met verschillende soorten klanttevredenheidsonderzoeken. Eerder stuurden we u al een memo met een overzicht van het aantal klachten.

We hebben ook binnen onze eigen juridische afdeling gekeken of er een toename is van het aantal bezwaarschriften. Voor bezwaarschriften omtrent de gehele WMO en Jeugdwet geldt dat het aantal bezwaren op beslissingen hierop sowieso laag is (jaarlijks enkele tientallen) en niet is toegenomen sinds nieuwe beleidsregels over doelgroepenvervoer zijn vastgesteld. Voor leerlingenvervoer geldt dat er in de jaren 2020, 2021, 2022, 2023 achtereenvolgens 60, 25, 15, 15 bezwaren waren. (We zoeken nog uit hoeveel bezwaar er de jaren daarvoor waren). We merken hierbij wel op dat het moeilijk is gevolgtrekkingen te trekken uit kwantitatieve gegevens over bezwaarschriften.

Ik hoop u hiermee voldoende te hebben geïnformeerd.

Met vriendelijke groet,

Bram van Oudheusden
Wethoudersadviseur
Gemeente Arnhem
0631102266

GEMEENTE Arnhem

Besluit van 29 mei 2024

Zaaknummer 4111902

DE RAAD VAN DE GEMEENTE ARNHEM;

gelezen het voorstel van burgemeester en wethouders van 19 maart 2024, nummer 4111902,

gelet op artikelen 2.1.3, 2.1.4, eerste tot en met derde lid en zevende lid, 2.1.5, eerste lid, 2.1.6, 2.1.7, 2.3.6, vierde lid, 2.2.6, eerste lid en 2.6.6, eerste lid, van de Wet maatschappelijke ondersteuning 2015 en artikel 5.4 van het Uitvoeringsbesluit Wmo 2015 en artikel 147, eerste lid, van de Gemeentewet;

gezien het amendement 'Inzet innovatieve middelen faciliteren' (24A18)

besluit:
1. Het plan van aanpak wachtlijstproblematiek huishoudelijke ondersteuning vast te stellen.
2. Vast te stellen de

VERORDENING TOT WIJZIGING VAN DE VERORDENING MAATSCHAPPELIJKE ONDERSTEUNING GEMEENTE ARNHEM 2019

Artikel I Wijzigingen Verordening maatschappelijke ondersteuning gemeente Arnhem 2019

A. In artikel 1.1 wordt de begripsbepaling ‘algemeen gebruikelijk’ vervangen door:
‘- algemeen gebruikelijke voorziening: een voorziening die niet specifiek bedoeld is voor mensen met een beperking, daadwerkelijk beschikbaar is, een passende bijdrage levert aan het realiseren van zelfredzaamheid of participatie en financieel kan worden gedragen met een inkomen op minimumniveau.’

B. In artikel 1.1 komt de begripsbepaling ’algemene voorziening huishoudelijke ondersteuning’ te vervallen.

C. Artikel 2.5, derde lid, onder a komt te vervallen.

D. Aan artikel 7.1 worden de volgende leden toegevoegd, die als volgt komen te luiden:
   4. Een inwoner die op het moment van inwerkingtreding van de Wijziging algemene voorziening huishoudelijke ondersteuning Arnhem 2024, zaaknummer 4111902, een lopende overeenkomst met een zorgaanbieder heeft voor de algemene voorziening huishoudelijke ondersteuning, behoudt deze voorziening voor maximaal de duur van de daarvoor lopende zorgovereenkomst.

5. In afwijking van het vorige lid heeft de inwoner, die op het moment van inwerkingtreding van de Wijziging algemene voorziening huishoudelijke ondersteuning Arnhem 2024, zaaknummer 4111902, een lopende overeenkomst heeft voor de algemene voorziening huishoudelijke ondersteuning die afloopt vóór 1 oktober 2024, recht op een verlenging van deze zorgovereenkomst tot 1 oktober 2024.
6. Voor een algemene voorziening huishoudelijke ondersteuning die na inwerkingtreding van de 'Wijziging algemene voorziening huishoudelijke ondersteuning Arnhem 2024', zaaknummer 4111902, op grond van de leden 4 en 5 voortduurt, blijft de verordening van kracht zoals deze gold vóór datum inwerkingtreding van het hiervoor genoemde wijzigingsbesluit.'

Artikel II Inwerkingtreding en citeertitel

1. Dit besluit treedt in werking op de eerste dag na die van de bekendmaking.
2. Dit besluit wordt aangehaald als: Wijziging algemene voorziening huishoudelijke ondersteuning Wmo Arnhem 2024.

Aldus vastgesteld in de raadsvergadering van 29 mei 2024.

De griffier,

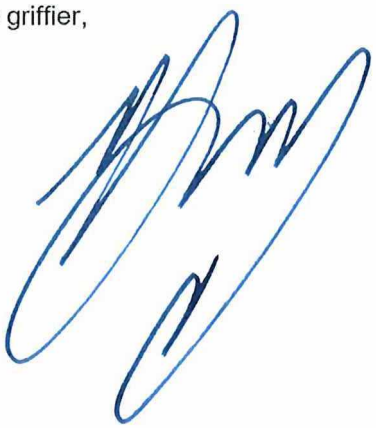

De voorzitter,

Toelichting op het wijzigingsbesluit

Verordening maatschappelijke ondersteuning gemeente Arnhem 2019

Bestaande tekst	*Nieuwe tekst*
Artikel 1.1 Begripsbepalingen	Artikel 1.1 Begripsbepalingen
1. In deze verordening wordt verstaan onder:	1. In deze verordening wordt verstaan onder:
– *algemeen gebruikelijk: niet speciaal bedoeld voor mensen met een beperking, algemeen verkrijgbaar en niet of niet veel duurder dan vergelijkbare producten;*	– **algemeen gebruikelijke voorziening: een voorziening die niet specifiek bedoeld is voor mensen met een beperking, daadwerkelijk beschikbaar is, een passende bijdrage levert aan het realiseren van zelfredzaamheid of participatie en financieel kan worden gedragen met een inkomen op minimumniveau;**
– bijstandsnorm: de van toepassing zijnde norm van de Participatiewet, inclusief eventuele verlagingen op grond van het Arnhems beleid, exclusief vakantietoeslag op 1 januari van het kalenderjaar;	– bijstandsnorm: de van toepassing zijnde norm van de Participatiewet, inclusief eventuele verlagingen op grond van het Arnhems beleid, exclusief vakantietoeslag op 1 januari van het kalenderjaar;
– collectief vraagafhankelijk vervoer: een vervoerssysteem voor gehandicapten in de regio Arnhem waarbij de deelnemers collectief van deur tot deur of van kamer tot kamer worden vervoerd;	– collectief vraagafhankelijk vervoer: een vervoerssysteem voor gehandicapten in de regio Arnhem waarbij de deelnemers collectief van deur tot deur of van kamer tot kamer worden vervoerd;
– bijdrage: bijdrage als bedoeld in de artikelen 2.1.4 en 2.1.4a van de wet;	– bijdrage: bijdrage als bedoeld in de artikelen 2.1.4 en 2.1.4a van de wet;
– college: college van burgemeester en wethouders;	– college: college van burgemeester en wethouders;
– *algemene voorziening huishoudelijke ondersteuning: algemene voorziening ter realisering van een schoon en leefbaar huis voor inwoners van Arnhem die:* – *18 tot en met 74 jaar zijn en bij wie sprake is van langdurige fysieke beperkingen (>6 weken)* – *of* – *75 jaar of ouder zijn en zelfstandig wonen en/of* – *–mantelzorg verlenen en daardoor extra hulp in hun eigen huishouden kunnen gebruiken en/of* – *tijdelijk zorg nodig hebben;*	
– inwoner: de client als bedoeld in de wet;	– inwoner: de client als bedoeld in de wet;
.....	

.....	.....
Artikel 2.5 Bijdrage in de kosten van maatwerkvoorzieningen of pgb's en bij verordening aangewezen algemene voorzieningen	Artikel 2.5 Bijdrage in de kosten van maatwerkvoorzieningen of pgb's en bij verordening aangewezen algemene voorzieningen
1. Een inwoner is een bijdrage in de kosten verschuldigd voor een maatwerkvoorziening of pgb, zolang de inwoner van de maatwerkvoorziening gebruik maakt of gedurende de periode waarvoor het pgb wordt verstrekt. 2. Een inwoner is een bijdrage in de kosten verschuldigd voor een bij verordening aangewezen algemene voorziening zolang de inwoner van deze voorziening gebruik maakt. 3. De bij verordening aangewezen algemene voorzieningen zijn: *a. algemene voorziening huishoudelijke ondersteuning.* 4. De bijdragen voor maatwerkvoorzieningen of pgb en voor bij verordening aangewezen algemene voorzieningen, zijn gelijk aan de kostprijs, tot aan ten hoogste € 19,00 per maand voor de ongehuwde cliënt of de gehuwde cliënten tezamen, tenzij overeenkomstig artikel 2.1.4a, vijfde lid, van de wet, hoofdstuk 3 van het Uitvoeringsbesluit Wmo 2015, de volgende leden of artikel 2.6 geen of een andere bijdrage is verschuldigd. 5. ..... 6. ..... 7. ..... 8.	1. inwoner is een bijdrage in de kosten verschuldigd voor een maatwerkvoorziening of pgb, zolang de inwoner van de maatwerkvoorziening gebruik maakt of gedurende de periode waarvoor het pgb wordt verstrekt. 2. Een inwoner is een bijdrage in de kosten verschuldigd voor een bij verordening aangewezen algemene voorziening zolang de inwoner van deze voorziening gebruik maakt. 3. De bij verordening aangewezen algemene voorzieningen zijn: **a. vervallen** 4. De bijdragen voor maatwerkvoorzieningen of pgb en voor bij verordening aangewezen algemene voorzieningen, zijn gelijk aan de kostprijs, tot aan ten hoogste € 19,00* per maand voor de ongehuwde cliënt of de gehuwde cliënten tezamen, tenzij overeenkomstig artikel 2.1.4a, vijfde lid, van de wet, hoofdstuk 3 van het Uitvoeringsbesluit Wmo 2015, de volgende leden of artikel 2.6 geen of een andere bijdrage is verschuldigd. 5. ..... 6. ..... 7. ..... 8. .....

* Dit tarief is wellicht inmiddels gewijzigd vastgesteld op € 20,60.

Artikel 7.1 Overgangsrecht	Artikel 7.1 Overgangsrecht
1. ..... 2. ..... 3.	1. ..... 2. ..... 3. ..... 4. Een inwoner die op het moment van inwerkingtreding van de Wijziging algemene voorziening huishoudelijke ondersteuning Arnhem 2024, zaaknummer

	4111902, een lopende overeenkomst met een zorgaanbieder heeft voor de algemene voorziening huishoudelijke ondersteuning, behoudt deze voorziening voor maximaal de duur van de daarvoor lopende zorgovereenkomst. 5. In afwijking van het vorige lid heeft de inwoner, die op het moment van inwerkingtreding van de Wijziging algemene voorziening huishoudelijke ondersteuning Arnhem 2024, zaaknummer 4111902, een lopende overeenkomst heeft voor de algemene voorziening huishoudelijke ondersteuning die afloopt vóór 1 oktober 2024, recht op een verlenging van deze zorgovereenkomst tot 1 oktober 2024. 6. Voor een algemene voorziening huishoudelijke ondersteuning die na inwerkingtreding van de 'Wijziging algemene voorziening huishoudelijke ondersteuning Arnhem 2024', zaaknummer 4111902, op grond van de leden 4 en 5 voortduurt, blijft de verordening van kracht zoals deze gold vóór datum inwerkingtreding van het hiervoor genoemde wijzigingsbesluit.

Artikelsgewijze toelichting

A. Op grond van jurisprudentie van de Centrale Raad van Beroep (CRvB) zijn de voorwaarden wanneer iets als algemeen gebruikelijk kan worden aangemerkt gewijzigd. Algemeen gebruikelijke voorzieningen zijn voorzieningen die niet vanuit de Wmo hoeven te worden verstrekt; de inwoner wordt geacht deze zelf aan te schaffen indien wenselijk.

   Voorheen was volgens de CRvB sprake van een algemeen gebruikelijke voorziening als deze voldeed aan de volgende voorwaarden:
   - normaal in de handel verkrijgbaar zijn,
   - ook door mensen zonder beperkingen worden aangeschaft en gebruikt, en
   - die niet aanzienlijk duurder zijn dan voorzieningen met vergelijkbare functies.

   Vooral het laatste criterium betekende dat de gemeente moest kijken naar de individuele situatie van de aanvrager. Dat kon betekenen dat een voorziening die voor veel personen algemeen gebruikelijk geacht werd, dat voor de aanvrager niet was. Bijvoorbeeld omdat de aanvrager een dusdanig laag inkomen had, waardoor hij de gevraagde voorziening niet zelf kon betalen.

   De CRvB heeft dit kader bijgesteld en geeft aan dat een dienst, hulpmiddel, woningaanpassing of andere maatregel als algemeen gebruikelijk kan worden aangemerkt als deze:
   - niet specifiek bedoeld is voor personen met een beperking;
   - daadwerkelijk beschikbaar is;
   - een passende bijdrage levert aan het realiseren van zelfredzaamheid of participatie en;
   - financieel kan worden gedragen met een inkomen op minimumniveau.

   Vooral het laatste criterium is dus nieuw. Er moet nu getoetst worden of de voorziening financieel gedragen kan worden door iemand met een minimuminkomen, ongeacht of de betreffende inwoner zelf een minimuminkomen heeft of niet.

   Deze aanpassing heeft recent al plaatsgevonden in de Beleidsregels Wmo gemeente Arnhem 2020. Door deze wijziging wordt de verordening conform aangepast.

B. In verband met de afschaffing ven de algemene voorziening huishoudelijke ondersteuning komt de bijbehorende begripsbepaling uit artikel 1.1 Begripsbepalingen te vervallen.

C. Er is voor gekozen om de leden die over de algemene voorzieningen gaan wel in artikel 2.5 te laten staan voor eventuele toekomstige in te stellen algemene voorzieningen.
   De wijziging, oftewel het vervallen verklaren, is dus alleen van toepassing op de tekst 'algemene voorziening huishoudelijke ondersteuning' in artikel 2.5, lid 3, onder a.

D. In de leden vier tot en met zes van artikel 7.1 Overgangsrecht is geregeld dat de afschaffing van de algemene voorziening huishoudelijke ondersteuning geen onmiddellijke werking heeft voor de groep inwoners als bedoeld in deze leden. De inwoners die bij inwerkingtreding van deze afschaffing nog een lopende zorgovereenkomst voor de algemene voorziening huishoudelijke ondersteuning hebben, behouden deze algemene voorziening tot de

einddatum van hun zorgovereenkomst. Indien deze zorgovereenkomst afloopt tussen de datum van inwerkingtreding van de afschaffing van de algemene voorziening en 1 oktober 2024, hebben deze inwoners recht op een verlenging van hun zorgovereenkomst tot 1 oktober 2024. Dit is vanwege een redelijke termijn om een maatwerkvoorziening aan te vragen dan wel de zorg op een andere manier te regelen.
Voor deze groep inwoners blijft de verordening dus gelden zoals die voor deze wijziging luidde. Dat houdt in dat ook de eigen bijdrage voor de algemene voorziening huishoudelijke ondersteuning van toepassing blijft zolang de algemene voorziening voor deze inwoners nog voortduurt.

GEMEENTERAAD ARNHEM
BEHANDELADVIES

Raadsvoorstel ‘Aanpak wachtlijst huishoudelijke ondersteuning’

Fasering

- ☐ Informatieve bespreking
- ☐ Meningsvormende bespreking
- ☐ Bespreking Moties & Amendementen
- ☑ Besluitvormende vergadering

Procedure:

Datum vergadering
29 mei 2024

Type voorstel
Raadsvoorstel vanuit het college van B&W

Spreekrecht publiek?
Nee

Voorgesteld resultaat:
Besluitvorming

Voorgesteld besluit

De raad wordt voorgesteld om de verordening maatschappelijke ondersteuning gemeente Arnhem 2019 te wijzigen en over te gaan van een Algemene Voorziening Huishoudelijke Ondersteuning naar een Maatwerkvoorziening Huishoudelijke Ondersteuning. Ook het plan van aanpak wachtlijstproblematiek huishoudelijke ondersteuning ligt ter vaststelling voor.

Aandachtspunten

De combinatie van de huidige *toegangseisen* voor de algemene voorziening en het *abonnementstarief* (eigen bijdrage) maakt dat veel inwoners gebruik maken van deze voorziening en de uitstroom belemmert met als gevolg dat de wachtlijsten oplopen. Hierdoor moeten mensen die echt afhankelijk zijn van deze voorziening lang wachten op hulp.

Het voorstel is om van Algemene Voorziening Huishoudelijke Ondersteuning af te schaffen en over te gaan op een Maatwerkvoorziening waarbij toetsing van de hulpaanvraag door de Sociale Wijkteams plaatsvindt.
Ten aanzien van het abonnementstarief geldt dat dit in 2026 inkomensafhankelijk wordt gemaakt waardoor het gebruik van huishoudelijke ondersteuning in plaats van particuliere hulp wellicht afneemt.

Het plan van aanpak wachtlijstproblematiek stelt voor om de *frequentie van huishoudelijke ondersteuning* aan te kunnen passen van wekelijks naar hulp om de week. En om te starten met de ‘Pilot Robotstofzuiger’, het *inzetten van robotstofzuigers* binnen de huishoudelijke ondersteuning. De kosten voor deze proef worden naar verwachting opgevoerd in de komende Perspectiefnota.

Voor de uitvoering van het voorstel worden de incidentele kosten gedekt uit de bestemmingsreserve WMO/Jeugdzorg en de structurele kosten worden verwerkt in de begroting 2025.

De Adviesraad Jeugd & WMO heeft positief geadviseerd op het voorstel maar heeft ook enkele adviezen geformuleerd en om aanvullende informatie gevraagd.

Contactgegevens

Portefeuillehouder:
Marco van der Wel

Ambtenaar
Naomi Sonneveld
naomi.sonneveld@arnhem.nl
026- 377 4712

Raadsadviseur
Petra Wielaard
petra.wielaard@arnhem.nl
026-377 4836

Aandachtspunten

Voorgeschiedenis

De sociale wijkteams en de zorgaanbieders signaleren al enige tijd spanning tussen de vraag naar huishoudelijke ondersteuning, beschikbare capaciteit en een oplopende wachtlijst. Ter bescherming van inwoners die deze ondersteuning het hardst nodig hebben probeert het college grip te krijgen op deze wachtlijstproblematiek.

Aanvankelijk is gestart met het inrichten van een centraal meldpunt voor het stellen van een prioritering en het samenbrengen van vraag en aanbod: het Centrale Toegang Huishoudelijke Ondersteuning van het Sociale Wijkteam.

In een volgende stap is besloten om de toegang volledig te beleggen bij de sociale wijkteams en een onderverdeling aan te brengen in de prioritering; directe zorg, planbare zorg en wachtlijst. Sinds december 2022 is het Centraal Toegangssysteem Huishoudelijke Ondersteuning (CTH) operationeel.

In oktober 2023 heeft het college de raad geïnformeerd over mogelijke oplossingsrichtingen op het gebied van het vergroten en het verdelen van de capaciteit en het beïnvloeden van de vraag.

Onlangs heeft de gemeenteraad ingestemd met de indexatie van de eigen bijdrage (het abonnementstarief). In 2026 wordt het abonnementstarief afgeschaft en wordt de eigen bijdrage inkomensafhankelijk, dit zal naar verwachting ook tot minder vraag naar huishoudelijke ondersteuning leiden. Momenteel is huishoudelijke ondersteuning vanuit de WMO financieel voordeliger dan particuliere hulp.

Het college heeft de gemeenteraad op diverse momenten geïnformeerd over de stand van zaken met betrekking tot de huishoudelijke ondersteuning:

Raadsbrief ‘Actuele ontwikkelingen in de huishoudelijke ondersteuning (Wmo)’, d.d. 8 februari 2022

Raadsbrief ‘Wachtlijstbemiddeling huishoudelijke ondersteuning (Wmo): prioritering en ander wijze van uitvoering’, d.d. 19 juli 2022

Raadsbrief ‘Informatie over de voortgang van de prioritering en andere wijze van uitvoering binnen de huishoudelijke ondersteuning’, d.d. 4 oktober 2022

Raadsbrief ‘Kostendekkende tarieven huishoudelijke ondersteuning’, d.d. 31 januari 2023

Raadsbrief 'Stijging tarieven jeugd en Wmo', d.d. 31 oktober 2023

Raadsbrief ‘Wachtlijstproblematiek huishoudelijke ondersteuning’, d.d. 10 oktober 2023

Raadsbrief ‘Langer of voor onbepaalde tijd toewijzen van zorg’, d.d. 21 februari 2024

Moties en Toezeggingen

Niet van toepassing

Besproken amendementen en moties

De volgende amendementen en moties zijn besproken tijdens de bespreking van amendementen en/of moties:

Amendement 'De werklast echt verlagen' (24A13) van de fracties ChristenUnie en Volt
Pre-advies: gezien de pilot en de doelstellingen beschouwt de wethouder het amendement als overbodig.

De indieners geven aan naar aanleiding van het antwoord van de wethouder aan na te denken over het wel of niet handhaven van het amendement en/of een mogelijke wijziging van het dictum.

Amendement 'Huishoudelijk werk moeten we niet gelijkstellen aan gezonde sportieve beweging' (24A14) van de fractie Arnhem Centraal
Pre-advies: positief

Motie 'Kwetsbare mensen verdienen bescherming'(24M63) van de fractie Arnhem Centraal
Pre-advies: negatief

Naar aanleiding van opmerkingen vanuit de raadskamer denkt de indiener mogelijk over het aanpassen van het dictum.

Van: Marco van der Wel <marco.van.der.wel@arnhem.nl>
Verzonden: maandag 13 mei 2024 14:24
Onderwerp: nagekomen vraag Lea Manders

Hi Marco, nog een vraag m.b.t. herindicaties 75plus huish hulp. Hoelang gaat dit duren, hoeveel personen betreft het? Staan de kosten wel in goede verhouding tot elkaar? Van een wijkverpleegkundige hoor ik dat zij vaak aanvraag stimuleren omdat mensen vervuilen of omdat ze niet meer aan sociale en of sportactiviteiten toe komen. Zou het laten vallen van herindicatie uiteindelijk niet voordeliger zijn, want deze groep veroudert ook weer snel.

Verzonden vanuit Outlook voor iOS

Beste Lea,

Hieronder vindt u de antwoorden op uw nagekomen vragen (in het rood) die u gesteld heeft aan @Marco van der Wel

Hoelang gaat dit duren, hoeveel personen betreft het?

De huidige inwoners die nu gebruik maken van de Algemene Voorziening Huishoudelijke Ondersteuning (AVHO), ontvangen gedurende hun lopende overeenkomst gewoon huishoudelijke ondersteuning. De meeste overeenkomsten lopen binnen 2 jaar af. We trekken dan ook ongeveer 2 jaar uit om deze groep te beoordelen voor een maatwerkvoorziening, waarbij we binnen het eerste jaar een aanzienlijk deel van de huidige AVHO-gebruikers zullen beoordelen. Er zitten zo'n 3200 inwoners in de AVHO. De wijkcoach maakt een zorgvuldige afweging in de keuze voor de meest passende gespreksvorm (keukentafelgesprek, telefonisch of administratief). Echter, de meeste inwoners zullen middels een keukentafelgesprek beoordeeld worden door de wijkcoach, aangezien dit de meest grondige manier is om onderzoek te doen naar de zorgvraag/leefsituatie en passende ondersteuningsmogelijkheden. Het beoordelingsproces wordt ook aangegrepen om waar passend 'langer toe te wijzen'(hiermee sluiten we aan op de raadsbrief: langer of voor onbepaalde tijd toewijzen van zorg – zie bijlage). Zo ontvangen inwoners waarbij geen verbetering meer wordt verwacht, langer of voor onbepaalde tijd huishoudelijke ondersteuning.

Staan de kosten wel in goede verhouding tot elkaar? Van een wijkverpleegkundige hoor ik dat zij vaak aanvraag stimuleren omdat mensen vervuilen of omdat ze niet meer aan sociale en of sportactiviteiten toe komen. Zou het laten vallen van herindicatie uiteindelijk niet voordeliger zijn, want deze groep veroudert ook weer snel.

Financieel gezien zou het achterwegen laten van herindicaties voordelig zijn. Maar dit raadsvoorstel heeft als primaire doel de HO zo in te richten dat de schaarse ondersteuning (groeiende personeelstekorten) bij de inwoners terecht komt die deze ondersteuning het hardst nodig hebben. Het biedt de mogelijkheid om gerichter te sturen om de ondersteuning te kunnen toewijzen aan de meest kwetsbare inwoners. Daarnaast stelt het ons in staat de regie verder naar ons toe te trekken, doordat wij hiermee ook grip krijgen op de verlengingsmogelijkheden van de maatwerkvoorziening, die binnen de AVHO bij de zorgaanbieder belegd is. Herindicaties zijn dus nodig om ook op de langere termijn grip te houden op de toegang, toewijzingen en verlengingen van maatwerkcontracten.

Wanneer een wijkverpleegkundige aanvragen stimuleert is dat ongetwijfeld met een goede reden. Doordat we deze aanvragen nu uitgebreider kunnen gaan beoordelen (wijkcoach gaat op bezoek bij deze inwoners), kunnen we de leefsituatie en zorgvragen beter in beeld brengen. Het stelt ons ook in staat om de meest passende oplossing te bieden, die verder rijkt dan alleen huishoudelijke ondersteuning (denk bijv. aan dagbesteding). Zoals ook beschreven staat in het plan van aanpak, zal de wijkcoach wanneer passend ook het gesprek aangaan over de mogelijkheid om niet wekelijks maar bijvoorbeeld 1x in de 2 weken huishoudelijke ondersteuning toe te wijzen (altijd met goedkeuring van de inwoner). Dit zou bijvoorbeeld een passende oplossing zijn voor mensen die niet meer wekelijks de zware huishoudelijke taken kunnen uitvoeren, maar nog wel de lichtere huishoudelijke taken kunnen bijhouden. Zo kan er een balans gezocht worden met sociale-/sportactiviteiten. De mensen die vervuilen kunnen middels een keukentafelgesprek ook beter in beeld gebracht worden. We vertrouwen erop dat de wijkcoach hierbij een zorgvuldige afweging maakt in het toewijzen van huishoudelijke ondersteuning.

GEMEENTERAAD ARNHEM

Amendement

Datum raadsvergadering:	29 mei 2024
Nummer amendement:	**24A14**
Zaaknummer:	4111902
Status:	VERWORPEN
Onderwerp:	Aanpak wachtlijst huishoudelijke ondersteuning

Titel:

Huishoudelijk werk moeten we niet gelijkstellen aan gezonde sportieve beweging

Aan de gemeenteraad

Ondergetekenden stellen de volgende wijziging voor:

In het plan van aanpak wachtlijstproblematiek huishoudelijke ondersteuning de volgende tekst te schrappen op pagina 13:

'Met stofzuigen, de was ophangen en tuinieren kunnen 65+ op een toegankelijke manier voldoen aan hun beweegnormen. Daarom is het met name voor de groep 75-plussers gezonder om in plaats van huishoudelijke ondersteuning te bieden in te zetten om zelf (een aantal van) de huishoudelijke taken te doen. Dit draagt bij aan de vitaliteit en zelfredzaamheid van de inwoner.
Wanneer deze ondersteuning in groepsverband door Sportbedrijf, sportverenigingen, buurthuizen en paramedici zoals fysiotherapeuten wordt aangeboden, zal dit ook bijdragen aan de samenredzaamheid en het tegengaan van eenzaamheid.'

Toelichting:

Het verrichten van huishoudelijke taken is een noodzaak die energie kost. Juist het huishouden blijft vaak (te) lang liggen wanneer mensen ouder worden. Kans op vervuiling van de woning en 'door de bomen het bos niet meer zien' neemt dan significant toe.
Er wordt in de zin voorafgaande aan bovenstaand citaat aangegeven dat naast bijvoorbeeld wandelen en fietsen het uitvoeren van huishoudelijke taken een hele toegankelijke manier zijn om te bewegen. Hoewel die gedachte wel correct is, zet het aangehaalde citaat echter een stap verder door te stellen dat huishoudelijk werk gezond is en bijdraagt aan de vitaliteit en zelfredzaamheid, hetgeen suggereert dat dit **in de plaats mag komen** van leuke en gezellige vormen van sport, beweging en sociale contacten. Want doordat de energie van ouderen met de jaren steeds minder wordt, wordt het doen van het huishouden steeds zwaarder, waardoor andere activiteiten in het gedrang komen. Ook vinden heel wat mensen het huishouden een vervelende bezigheid. Wat betreft de laatste zin van het citaat: Wat de rol zou zijn van buurthuizen, sportclubs e.d. bij dit huishoudelijke werk blijft onduidelijk.

Indieners:

Lea Manders – Arnhem Centraal
Nathalie Nede - ChristenUnie

Gemeente Arnhem

Amendement 'Huishoudelijk werk moeten we niet gelijkstellen aan gezonde sportieve beweging' (24A14)

GROENLINKS ARNHEM	D66 arnhem	VVD Arnhem	Partij voor de Dieren
Coenders	Loor	Pape	De Groot
Simonis	Brandts	Maref	Hogenhout
Prinsen	Heemskerk	Eppich	Lu
De Boef	Zwijnepoel	Kumas	
Dayioğlu	De Vroome	Van Engelenburg	
Noomen			
Gerretschen			

DENK	Arnhem Centraal	PvdA	SP
Usta	Van der Laak	Visser	Elfrink
Bal	Manders	Aït Chrif	Roelen
	Groot	Van Munster	
	Kraaijenbrink		

CDA ARNHEM	Volt	Burger Belang Arnhem	Partij voor de Vrijheid
Koorn	Scholten	Wiggers	Verheij
	Neutkens		

		Christen Unie Arnhem	Groep van den Broek
		Nede	Van den Broek

Gemeente Arnhem

Voor: 15 Tegen: 19 Totaal: 34

GEMEENTERAAD ARNHEM

Amendement

Datum raadsvergadering:	29 mei 2024
Nummer amendement:	**24A18**
Zaaknummer:	4111902
Status:	AANGENOMEN
Onderwerp:	Aanpak wachtlijst huishoudelijke ondersteuning

Titel:

Inzet innovatieve middelen faciliteren

Aan de gemeenteraad

Ondergetekenden stellen de volgende wijziging voor:

Op bladzijde 12 van het plan van aanpak de volledige tekst onder het kopje “Pilot robotstofzuiger”, tot en met “Naar verwachting zal dit bedrag worden opgevoerd in de komende Perspectiefnota.” te vervangen door de tekst

“**Inzet innovatieve middelen**
We willen onze zorgpartners de mogelijkheid bieden om te experimenteren met innovaties die kunnen leiden tot toekomstbestendige oplossingen. Het inzetten van deze middelen binnen de huishoudelijke ondersteuning heeft als beoogd effect: op efficiënte wijze de werkdruk te verlagen en/of de kwaliteit van zorg te borgen of verbeteren. In samenwerking en overleg met een zorgaanbieder faciliteren we op een geschikte locatie het draaien van een pilot.

Financiën:
Het draaien van een pilot zal een eenmalige investering vereisen, waarbij de totale kosten afhankelijk zijn van hetgeen dat wordt aangeschaft en/of ingezet. Naast de aanschafkosten omvat het financiële aspect ook de kosten voor onderhoud en training van personeel. Ook worden de kosten afgestemd met de zorgaanbieder waarmee we een pilot zullen uitvoeren. Naar verwachting zal dit bedrag worden opgevoerd in de komende Begroting.”

Toelichting:

De inzet van innovatieve middelen moet te allen tijde tot doel hebben de werkdruk verlagen en/of de kwaliteit van zorg te handhaven of te verbeteren. De inzet van bijvoorbeeld robotstofzuigers kan tot doel hebben om de werklast voor de medewerkers in de huishoudelijke hulp te verlichten. Wij vinden echter dat wij als raad niet op de stoel van zorgverleners moeten gaan zitten door te bepalen welke middelen zij in moeten zetten. Wel willen wij de mogelijkheden van onze zorgpartners verruimen om deel te nemen en/of voort te borduren op reeds bestaande pilots en onderzoek.
Er kan een pilot worden opgezet met een specifieke aanbieder, wanneer dit past binnen het huidige contract Huishoudelijke Ondersteuning. In Amsterdam en Den Haag zijn pilots uitgevoerd met robotstofzuigers. In Amsterdam waren er positieve resultaten behaald met een proef met robotstofzuigers in de thuiszorg. Met Technologie voor Thuis en in Den Haag (een grotere pilot) werd vooral winst behaalt op het verminderen van de werklast van de huishoudelijke hulpen. (Voor

meer info: Robot-stofzuigers in de thuiszorg | De Haagse Hogeschool). Bij een eventuele uitvoering in Arnhem kan worden voorgebouwd op de onderzoeksresultaten uit deze pilots, maar bieden we tevens ruimte voor de inzet van nieuwe innovaties.

Indieners:

Marlies Neutkens – Volt
Nathalie Nede – Christen Unie

Amendement 'Inzet innovatieve middelen faciliteren' (24A18)

GROENLINKS ARNHEM	D66 arnhem	VVD Arnhem	Partij voor de Dieren
Coenders	Loor	Pape	De Groot
Simonis	Brandts	Maref	Hogenhout
Prinsen	Heemskerk	Eppich	Lu
De Boef	Zwijnepoel	Kumas	
Dayioğlu	De Vroome	Van Engelenburg	
Noomen			
Gerretschen			

DENK	Arnhem Centraal	PvdA	SP
Usta	Van der Laak	Visser	Elfrink
Bal	Manders	Aït Chrif	Roelen
	Groot	Van Munster	
	Kraaijenbrink		

CDA ARNHEM	Volt	Burger Belang Arnhem	Partij voor de Vrijheid
Koorn	Scholten	Wiggers	Verheij
	Neutkens		

		Christen Unie Arnhem	Groep van den Broek
		Nede	Luurssen
			Van den Broek

Gemeente Arnhem

Voor: 25 Tegen: 9 Totaal: 34

GEMEENTERAAD ARNHEM

Amendement

Datum raadsvergadering:	29 mei 2024
Nummer amendement:	**24A13**
Zaaknummer:	4111902
Status	**Niet in stemming gebracht**
Onderwerp:	Aanpak wachtlijst huishoudelijke ondersteuning

Titel:

De werklast echt verlagen

Aan de gemeenteraad

Ondergetekenden stellen de volgende wijziging voor:

Op bladzijde 12 van het plan van aanpak de tekst onder het kopje “Pilot robotstofzuiger” de tekst

(meer cliënten te helpen in dezelfde tijd)

Te schrappen

Toelichting:

De inzet van robotstofzuigers moet ten doel hebben om de werklast voor de medewerkers in de huishoudelijke hulp te verlichten. Door de toevoeging van “meer cliënten te helpen in dezelfde tijd” kan de werklast juist worden vergroot. Door robotstofzuigers in te zetten om het werk te verlichten kan mogelijk de kwaliteit van zorg worden verbeterd en meer tijd aan persoonlijk contact worden besteed.

Indieners:

Nathalie Nede – ChristenUnie
Marlies Neutkens - Volt

Arnhem GEMEENTE

GEMEENTERAAD ARNHEM

Motie

Datum raadsvergadering:	29 mei 2024
Nummer motie:	**24M63**
Zaaknummer:	4111902
Status	VERWORPEN
Onderwerp:	Aanpak wachtlijst huishoudelijke ondersteuning

Titel:

Kwetsbare mensen verdienen bescherming

Aan de gemeenteraad

Ondergetekende stelt voor:

Omdat we weten dat:

- De huidige goedkope huishoudelijke ondersteuning via de gemeente per 1 januari 2026 verdwijnt voor 75-plussers met hogere inkomens en dat dit betekent dat zij hun vertrouwde hulp verliezen;
- Ouderen genoodzaakt worden zelfstandig te blijven wonen en – waar mogelijk- zelfredzaam te zijn;
- Ouderen met meer financiële speelruimte niet per definitie sterker en gezonder zijn dan diegenen met een kleiner budget;
- De effecten van een veel hogere bijdrage een behoorlijke invloed kunnen hebben op het leven, want het gaat al snel over honderden euro's maandelijks;
- Ook een organisatie als de SWOA zich zorgen maakt over de gevolgen voor deze ouderen.
- Er ook nog veel ouderen op een wachtlijst staan door een gebrek aan ondersteuners.

Omdat we vinden dat:

- Veel mensen uit deze doelgroep kwetsbaar zijn:
- Door hun afhankelijkheid ten prooi kunnen gaan vallen aan kwaadwillenden:
- We al brede ervaring hebben met het uitbesteden van zorgtaken aan de markt en dat dit geregeld heeft geleid tot wantoestanden:
- Er is sommige gevallen maatwerk nodig is:
- Het wellicht mogelijk is de vertrouwde hulp te kunnen behouden tegen een hoger tarief:
- De gemeente een rol heeft om de nieuwe regeling veilig te maken voor kwetsbare ouderen.

Daarom vraagt de gemeenteraad aan het college om:

De mogelijkheden te onderzoeken om ouderen met een bredere beurs te helpen met het vinden (of behouden) van een betrouwbare huishoudelijke hulp in samenspraak met de doelgroep en belangenorganisaties.

Indiener:

Lea Manders – Arnhem Centraal

Arnhem GEMEENTE

Motie 'Kwetsbare mensen verdienen bescherming' (24M63)

GROENLINKS ARNHEM

Coenders
Simonis
Prinsen
De Boef
Dayioğlu
Noomen
Gerretschen

DENK

Usta
Bal

CDA ARNHEM

Koorn

D66 arnhem

Loor
Brandts
Heemskerk
Zwijnepoel
De Vroome

Arnhem Centraal

Van der Laak
Manders
Groot
Kraaijenbrink

Volt

Scholten
Neutkens

VVD Arnhem

Pape
Maref
Eppich
Kumas
Van Engelenburg

PvdA

Visser
Aït Chrif
Van Munster

Burger Belang Arnhem

Wiggers

ChristenUnie Arnhem

Nede

Partij voor de Dieren Arnhem

De Groot
Hogenhout
Lu

SP

Elfrink
Roelen

PARTIJ VOOR DE VRIJHEID

Verheij

Luurssen

GROEP VAN DEN BROEK

Van den Broek

GEMEENTE Arnhem

Voor: 15 Tegen: 19 Totaal: 34

RAADSVOORSTEL

Aan de gemeenteraad

Zaaknummer 4111902

Onderwerp: Aanpak wachtlijst huishoudelijke ondersteuning

Kernboodschap

Er is sprake van een groeiende wachtlijst bij de huishoudelijke ondersteuning. Kwetsbare inwoners met hoge urgentie[1] moeten momenteel zo'n 5 maanden wachten. De toename van de wachtlijst wordt deels toegeschreven aan de groei in aanvragen voor de Algemene Voorzieningen Huishoudelijke Ondersteuning en deels aan de invoering van het abonnementstarief. Vanwege personeelstekorten is er geen ruimte om deze inwoners snel te kunnen ondersteunen. Ons plan van aanpak en het daaruit voortvloeiende besluit om volledig over te stappen naar maatwerkvoorzieningen heeft als voornaamste doel de beschikbare ondersteuning gerichter in te zetten, met een focus op de meest kwetsbare inwoners. Met de overstap van de algemene voorziening, gekenmerkt door brede toegang zonder uitgebreide toetsing, naar maatwerkvoorziening, zullen inwoners die huishoudelijke ondersteuning aanvragen een officieel indicatietraject doorlopen met de wijkcoach. Hierdoor ligt de regie op de toegang en indicaties bij de gemeente, in plaats van bij de zorgaanbieders (marktpartijen). Deze overgang biedt ook de mogelijkheid om zorgvuldiger met de inwoner in gesprek te gaan en bredere oplossingsrichtingen te verkennen, zoals het benutten van het eigen netwerk en voorzieningen in de sociale basis. Met dit voorstel streven we er naar om de beschikbare capaciteit eerlijker te verdelen en de ondersteuning te geven daar waar deze het hardst nodig is.

Voorstel

1. Het plan van aanpak wachtlijst huishoudelijke ondersteuning vast te stellen.
2. Het daarbij behorende Wijzigingsbesluit van de verordening maatschappelijke ondersteuning gemeente Arnhem 2019 conform bijgevoegd concept vast te stellen, waardoor de Algemene Voorziening Huishoudelijke Ondersteuning overgaat naar de Maatwerkvoorziening Huishoudelijke Ondersteuning.

Inleiding

Arnhem staat voor een aanzienlijke uitdaging met betrekking tot de groeiende wachtlijsten voor huishoudelijke ondersteuning. Deze wordt voornamelijk veroorzaakt door de toename van de Algemene Voorziening Huishoudelijke Ondersteuning. De algemene voorziening kent een open

[1] Betreft inwoners met prio 1 (direct inzetbare hulp), vallen acute situaties (geen netwerk betrokken, aanwezigheid van kleine kinderen)

Arnhem GEMEENTE

toegang zonder uitgebreide inhoudelijke toets. Naast een brede toegang ligt de regie grotendeels bij de zorgaanbieders (marktpartijen). Ook de invoering van het abonnementstarief in 2015 heeft bijgedragen aan de groei van de wachtlijst, omdat daardoor huishoudelijke ondersteuning (Wmo) financieel aantrekkelijker is dan particuliere hulp. Dit draagt bij aan de groeiende druk op de huishoudelijke ondersteuning. In combinatie met personeelstekorten en een vergrijzende bevolking resulteert dit in een oplopende wachtlijst.

In **de brief van 26 oktober 2023** werd u geïnformeerd over de wachtlijstproblematiek. Daaruit blijkt onder andere dat zo'n 535 inwoners, waarvan 255 inwoners met hoge prioriteit, lang moeten wachten op huishoudelijke ondersteuning. Deze lange wachtlijst is geen lokaal probleem, maar een landelijk probleem. Helaas is de situatie in Arnhem in de afgelopen periode niet verbeterd. Dit noopt ons hierop te handelen. Het plan van aanpak met bijbehorend voorstel om volledig over te stappen naar maatwerkvoorzieningen, gaat uit van de beschikbare capaciteit vanuit de huishoudelijke ondersteuning en beoogt deze gerichter in te zetten bij de meest kwetsbare inwoners. Bovendien nemen we met deze overstap de regie weer structureel in eigen handen, waardoor we beter kunnen sturen op de toegang en indicaties. Dit stelt ons in staat om mogelijke negatieve prikkels vanuit de marktwerking te dempen, waardoor we een eerlijker systeem kunnen creëren dat aansluit bij de Arnhemse visie Sociaal domein in beweging, wat eerder door de raad is vastgesteld.

Beoogd effect

De kwetsbare inwoners die nu op de wachtlijst staan sneller voorzien van huishoudelijke ondersteuning en de regie structureel bij onszelf beleggen.

Argumenten

1.1 *Het plan van aanpak omvat maatregelen om de meest kwetsbare inwoners op de wachtlijst sneller van huishoudelijke ondersteuning te kunnen voorzien.*

Het plan van aanpak geeft een overzicht van de huidige situatie met betrekking tot huishoudelijke ondersteuning, identificeert het probleem en presenteert voorgestelde maatregelen. Hierin wordt ook de inhoud van de maatwerkvoorziening beschreven. De Maatwerkvoorziening Huishoudelijke Ondersteuning is bedoeld voor zelfstandig wonende cliënten vanaf 18 jaar die langdurig niet in staat zijn om het huishouden te doen vanwege ernstige fysieke beperkingen en die in staat zijn regie te voeren. Wanneer de eigen mogelijkheden van de cliënt en het sociale netwerk ontoereikend zijn, wordt de Maatwerkvoorziening Huishoudelijke Ondersteuning ingezet. Samen met de wijkcoach wordt binnen deze voorziening een ondersteuningsplan opgesteld, waarin doelen en een methodische aanpak worden vastgelegd om de zelfredzaamheid van de cliënt te bevorderen en het langer zelfstandig thuis wonen te ondersteunen. We vertrouwen op de professionele beoordeling van de wijkcoach, die bepaalt of en in welke mate ondersteuning nodig is. Het uitgangspunt van het gehele plan van aanpak is gericht op het creëren van plekken voor de meest kwetsbare groepen op de wachtlijst.

2.1 *Met de overstap naar maatwerkvoorzieningen krijgen we meer grip op het toegangsproces en de beoordeling voor de huishoudelijke ondersteuning.*

De **toegangseisen** voor de Algemene Voorzieningen Huishoudelijke Ondersteuning zijn momenteel zeer ruim ingericht. Inwoners komen telefonisch bij de Centrale Toegang Huishoudelijke Ondersteuning van de sociale wijkteams terecht, waar medewerkers inzicht proberen te krijgen in de situatie van de inwoner en een prioritering[2] aanbrengen. Hoewel de Centrale Toegang een lichte toetsing uitvoert om prioriteit te bepalen, ontbreekt een uitgebreide beoordeling van de leefsituatie van de inwoner. Deze laagdrempelige toegang in combinatie met de eigen bijdrage in de vorm van een abonnementstarief (20,60 euro per maand) heeft er – ook volgens zorgaanbieders en sociale wijkteams – toe geleid dat een deel van de inwoners nu de Algemene voorziening krijgen die minder kwetsbaar zijn dan de groep kwetsbare inwoners op de wachtlijst. Met een overstap naar maatwerkvoorzieningen krijgen we meer grip op het toegangsproces. Er volgt na een aanvraag voor de maatwerkvoorziening een officieel indicatietraject met de wijkcoach, waardoor inwoners beter in beeld komen bij de sociale wijkteams. Hierbij vinden er (keukentafel)gesprekken plaats waarbij de wijkcoach zowel de noodzaak als de benodigde hoeveelheid huishoudelijke ondersteuning onderzoekt. Dit stelt ons in staat de nodige ondersteuning beter toe te spitsen op de zorgvraag van de inwoners, waarbij ook breder gekeken wordt dan huishoudelijke ondersteuning (denk aan voorzieningen binnen de sociale basis). Door meer grip te hebben op het toegangsproces en de beoordelingsprocedure kunnen we de beschikbare capaciteit eerlijker verdelen en de ondersteuning gerichter inzetten bij degenen die deze het dringendst nodig hebben.

2.2 *De regie op de inzet van huishoudelijke ondersteuning komt weer structureel bij de wijkcoaches te liggen*.

De algemene voorziening huishoudelijke ondersteuning loopt momenteel via de centrale toegang van de sociale wijkteams. Op deze manier hebben we nu al grip op de toewijzing en sturen we zo veel mogelijk op zorg voor de meest kwetsbare inwoners. Echter na de toewijzing ligt de regie bij de zorgaanbieder. Zij bepalen enerzijds, samen met de inwoner, de hoeveelheid ondersteuning en anderzijds bepalen ze bij afloop van de overeenkomst of deze beëindigd of verlengd wordt. Zorgaanbieders geven aan dit als zeer onwenselijk te ervaren, aangezien zij over onvoldoende handvatten beschikken om de ondersteuning stop te zetten, zelfs als zij van mening zijn dat dit wel mogelijk zou moeten zijn. Dit komt doordat cliënten aanspraak maken op de toegangsnormen van de algemene voorziening huishoudelijke ondersteuning, die gelden binnen de gemeente. Deze praktijk belemmert de uitstroom van cliënten en heeft een negatieve invloed op de groeiende wachtlijst.

Met de overgang naar maatwerkvoorzieningen krijgen de wijkcoaches gedurende het gehele traject van huishoudelijke ondersteuning de regie in handen, waardoor zij ook bij het aflopen van een indicatie kunnen beslissen over verlenging. Hierdoor kunnen we beter sturen op de

[2] Onder prio 1 (direct inzetbare hulp), vallen acute situaties (geen netwerk betrokken, aanwezigheid van kleine kinderen). Onder prio 2 (planbare inzetbare hulp), vallen geplande operaties waarbij hulp kortdurend nodig is (geen netwerk), mantelzorg die uitvalt en nieuwe inwoners die in hun vorige gemeente reeds huishoudelijke ondersteuning ontvingen. Onder prio 3 vallen de overige inwoners die voldoen aan de toegangseisen.

inzet van beschikbare capaciteit, zodat deze effectiever kan worden ingezet bij de meest kwetsbare inwoners en hiermee een eerlijker systeem wordt gecreëerd.

Kanttekeningen en risico's

1.1 *Het is op voorhand moeilijk in te schatten hoeveel en op welke termijn inwoners met een hoge urgentie op de wachtlijst huishoudelijke ondersteuning zullen ontvangen.*

Het is lastig om van tevoren te voorspellen hoeveel inwoners vanuit de algemene voorziening niet in de maatwerkvoorziening terechtkomen en hoeveel en in welk tempo capaciteit aan huishoudelijke ondersteuning er dan vrijkomt voor kwetsbare inwoners op de wachtlijst. Zowel zorgaanbieders als wijkcoaches zien kansen en zijn optimistisch over de mogelijkheid om met de overgang naar maatwerkvoorzieningen meer capaciteit beschikbaar te krijgen voor deze meest kwetsbare groep op de wachtlijst. Dit wordt gezien als de meest kansrijke maatregel om huishoudelijke ondersteuning te kunnen bieden aan inwoners met een hoge urgentie op de wachtlijst.

1.2 *Inwoners kunnen klachten hebben over wijziging van de algemene voorziening huishoudelijke ondersteuning waarvan zij gebruik maken.*

Inwoners die momenteel gebruik maken van de algemene voorziening huishoudelijke ondersteuning hebben geen indicatie, maar een lopende overeenkomst met de zorgaanbieder. Omdat er geen bestuursrechtelijk besluit is genomen, kan hiertegen geen bezwaar worden ingediend. Niettemin is het cruciaal om bij dergelijke overgangen, waarbij de huishoudelijke ondersteuning mogelijk niet wordt verlengd, rekening te houden met eventuele weerstand. We erkennen dat de overgang naar de maatwerkvoorziening een aanpassing betekent in de gang van zaken. Mogelijk hebben inwoners hier klachten over. Het is daarom van groot belang om inwoners tijdig en zorgvuldig op de hoogte te stellen van de wijziging en uit te leggen waarom de gemeente deze stap zet.

1.3 *Loonsverhoging lost capaciteitsprobleem niet op.*

Voorafgaand aan dit raadsvoorstel zijn de verschillende oplossingsrichtingen voorgelegd in de raadsinformatiebrief van 26 oktober 2023. Onder de oplossingsrichtingen die zich richten op het vergroten van de capaciteit van medewerkers die de huishoudelijke ondersteuning verlenen, werd ook het verhogen van salarissen van de huishoudelijke hulpen beschreven. Een kanttekening is dat de lonen momenteel conform CAO zijn en deze recent zijn verhoogd. Deze CAO-stijging is een oorzaak van de tariefstijging WMO en Jeugdzorg die in aantocht is, waarover u in de raadsbrief 'stijging tarieven Jeugd & WMO', bent geïnformeerd. Het verder verhogen van de salariëring en tarieven, biedt geen garantie dat er genoeg mensen zullen instromen om de huidige en toekomstige personeelstekorten op te lossen. Daarnaast is het moeilijk te overzien wat hier de consequenties van zijn op de arbeidsmarkt in brede zin. Het zou namelijk niet alleen druk zetten op de tarieven van de huishoudelijke ondersteuning, maar het zorgt ook regionaal voor concurrentie tussen gemeenten. Bovendien is het mogelijk dat er concurrentie ontstaat tussen huishoudelijke ondersteuning zorgaanbieders en/of andere

aanbieders vanuit de zorg, bijvoorbeeld huishoudelijke ondersteuning die wordt geleverd vanuit de Wet Langdurige Zorg (WLZ).

1.4 *Extra capaciteit en middelen nodig voor de Sociale Wijkteams en Juridische Zaken*

De overgang naar de maatwerkvoorziening brengt extra werklast met zich mee voor de sociale wijkteams. De wijkcoaches zullen de gebruikers van de algemene voorzieningen huishoudelijke ondersteuning, die een aanvraag indienen voor de maatwerkvoorziening moeten beoordelen (incidentele kosten). Ook zal er een groep inwoners zijn die op grond van de stopzetting van de algemene voorziening huishoudelijke ondersteuning een maatwerkvoorziening aanvraagt, maar daar niet voor in aanmerking komt. Deze inwoners krijgen een afwijzingsbeschikking waar bezwaar en beroep tegen openstaat. Het is aannemelijk dat dit tot meer instroom van bezwaren zal leiden (incidentele kosten). Daarnaast vergt deze verandering ook op structurele basis extra capaciteit, omdat de groep inwoners die een maatwerkvoorziening krijgt groter wordt en bij afloop van de toegewezen ondersteuning geherindiceerd moet worden (structurele kosten).

1.5 *Langer toewijzen waar passend en tussenevaluaties alleen uitvoeren wanneer de wijkcoach dat noodzakelijk acht.*

Naast de overgang van algemene voorziening huishoudelijke ondersteuning naar de maatwerkvoorziening, worden er langere toewijzingen gedaan waar dat passend is en verminderen we het aantal tussentijdse evaluaties. Deze aanpak sluit aan bij de aanpak om langer of voor onbepaalde tijd toe te wijzen (Raadsbrief 'Langer of voor onbepaalde tijd toewijzen van zorg' d.d. 30-01-2024.pdf). Ter aanvulling op deze raadsbrief zullen tussenevaluaties bij lopende maatwerkvoorziening-indicaties alleen worden uitgevoerd indien de sociale wijkteams dit noodzakelijk achten. Hiermee geven we de wijkcoaches de ruimte om een passende duur toe te wijzen en alleen te evalueren wanneer ze dat noodzakelijk achten. Een potentieel risico is dat bij langere toewijzingen er geen zicht is op veranderingen in de situatie van de cliënt, die wel invloed hebben op de benodigde huishoudelijke ondersteuning. In gevallen waarin de zorgbehoefte verandert, baseren we ons op de actieve signalerende rol van huishoudelijke ondersteuners.

1.6 *Het abonnementstarief wordt in 2026 afgeschaft (niet mogelijk om dit eerder dan 2026 te doen).*

Het Rijk heeft besloten om het abonnementstarief voor de Wmo af te schaffen per 2026 en de eigen bijdrage weer inkomensafhankelijk te maken. Mensen met een hoger inkomen zullen middels deze maatregel een grotere financiële bijdrage moeten leveren. De precieze details rondom de invoering van de inkomensafhankelijke eigen bijdrage zijn nog niet bekend. De verwachting is wel dat deze ontwikkeling voor nieuwe cliënten een extra drempel zullen vormen wat naar verwachting minder instroom op de wachtlijst veroorzaakt. Echter, voor het bestaande cliëntenbestand zal deze maatregel minder effect hebben op de doorstroom. Dit komt omdat het voor deze cliënten extra regelwerk oplevert om een nieuwe hulp te vinden en het financieel gezien nauwelijks voordelen oplevert. Een aantal gemeentes

heeft geprobeerd om zelf een inkomensafhankelijke bijdrage in te voeren, maar uiteindelijk zijn deze regelingen niet overeind gebleven, omdat alleen het Rijk deze wijziging kan invoeren. Bij afschaffing van het abonnementstarief in 2026 zullen we de financiële effecten betrekken in de evaluatie.

Participatie

Inwoners en zorgaanbieders

Inwoners en zorgaanbieders zullen tijdig op de hoogte worden gesteld van de beëindiging van de algemene voorziening huishoudelijke ondersteuning en de overgang naar de maatwerkvoorziening. De zorgaanbieder heeft de verantwoordelijkheid om hun huidige cliënten tijdig te informeren over de ontvangen informatie, inclusief de procedures om aanspraak te maken op een Maatwerkvoorziening. Hierbij zullen zij tevens verwijzen naar de Sociale Wijkteams.

Adviesraad
De adviesraad is betrokken en heeft een advies uitgebracht (zie bijlage). De conclusie van de Adviesraad is om de in het raadsvoorstel genoemde maatregelen door te voeren. Daarnaast volgt er nog een reactie op de informatieverzoeken.

Sociale Wijkteams
Het plan is afgestemd met de sociale wijkteams.

Zorgaanbieders
Bij een aantal aanbieders is input opgehaald voor dit raadsvoorstel en plan van aanpak. Daarnaast worden zorgaanbieders tijdig op de hoogte gebracht zodat ze kunnen anticiperen op deze ontwikkelingen.

Regionale Inkoop Organisatie (Inkoop-SDCG)
Er is gedurende het gehele proces richting dit raadsvoorstel afgestemd met de Inkoop-SDCG.

Financiën

De incidentele kosten voor de sociale wijkteams en juridische zaken zijn ingeschat op € 650.000 en kunnen worden gedekt uit de bestemmingsreserve WMO/Jeugdzorg.

De structurele kosten schatten we in op € 253.000. Deze kosten worden verwerkt in de begroting 2025.

Uitvoering

- Er wordt tijdig en zorgvuldig gecommuniceerd met de inwoners en zorgaanbieders.
- Sociale wijkteams gaan in gesprek met de gebruikers van de algemene voorziening die een aanvraag doen voor een maatwerkvoorziening. Tijdens deze gesprekken wordt er bepaald of

huishoudelijke ondersteuning nodig is en/of welke ondersteuning het meest passend is. Hierbij wordt ook breder gekeken dan alleen huishoudelijke ondersteuning, denk aan voorliggende voorzieningen.
- We zullen de raad in de tweede helft van 2024 informeren over de voortgang en uitkomsten van deze transitie te delen.

Communicatie

De zorgaanbieders ontvangen tijdig een brief over de overgang naar de maatwerkvoorziening en de te nemen acties. Huidige gebruikers van de algemene voorzieningen ontvangen tijdig en zorgvuldig informatie over de genoemde wijzigingen en hun (keuze)mogelijkheden. Daarnaast wordt er tijdens de beoordelingsgesprekken ook aandacht besteed aan de reden van deze transitie en de wachtlijstproblematiek.

De gemeente zal middels haar officiële communicatiekanalen de Arnhemse inwoners informeren over deze transitie. Hierbij wordt helder uiteengezet waarom deze overgang noodzakelijk is, hoe het proces verloopt, en welke stappen onze inwoners kunnen ondernemen om aanspraak te maken op de Maatwerkvoorzieningen.
Het wijzigingsbesluit wordt gepubliceerd in het Gemeenteblad.

Bijlagen

Stukken voor gemeenteraad
- Plan van aanpak: Plan van aanpak - wachtlijst huishoudelijke ondersteuning 21-02.docx
- Advies Adviesraad: Advies aanpak wachtlijst huishoudelijke ondersteuning_AR-Jeugd-Wmo.pdf
- Wijzigingsbesluit van de verordening : zie volgende pagina

RAADSVOORSTEL

Besluit van	
Zaaknummer	4111902

DE RAAD VAN DE GEMEENTE ARNHEM;

gelezen het voorstel van burgemeester en wethouders van 19 maart 2024, nummer 4111902,

gelet op artikelen 2.1.3, 2.1.4, eerste tot en met derde lid en zevende lid, 2.1.5, eerste lid, 2.1.6, 2.1.7, 2.3.6, vierde lid, 2.2.6, eerste lid en 2.6.6, eerste lid, van de Wet maatschappelijke ondersteuning 2015 en artikel 5.4 van het Uitvoeringsbesluit Wmo 2015 en artikel 147, eerste lid, van de Gemeentewet;

besluit:
1. Het plan van aanpak wachtlijstproblematiek huishoudelijke ondersteuning vast te stellen.
2. Vast te stellen de

VERORDENING TOT WIJZIGING VAN DE VERORDENING MAATSCHAPPELIJKE ONDERSTEUNING GEMEENTE ARNHEM 2019

Artikel I Wijzigingen Verordening maatschappelijke ondersteuning gemeente Arnhem 2019

A. In artikel 1.1 wordt de begripsbepaling ‘algemeen gebruikelijk’ vervangen door:
‘- algemeen gebruikelijke voorziening: een voorziening die niet specifiek bedoeld is voor mensen met een beperking, daadwerkelijk beschikbaar is, een passende bijdrage levert aan het realiseren van zelfredzaamheid of participatie en financieel kan worden gedragen met een inkomen op minimumniveau.’

B. In artikel 1.1 komt de begripsbepaling ’algemene voorziening huishoudelijke ondersteuning’ te vervallen.

C. Artikel 2.5, derde lid, onder a komt te vervallen.

D. Aan artikel 7.1 worden de volgende leden toegevoegd, die als volgt komen te luiden:
   4. Een inwoner die op het moment van inwerkingtreding van de Wijziging algemene voorziening huishoudelijke ondersteuning Arnhem 2024, zaaknummer 4111902, een lopende overeenkomst met een zorgaanbieder heeft voor de algemene voorziening huishoudelijke ondersteuning, behoudt deze voorziening voor maximaal de duur van de daarvoor lopende zorgovereenkomst.

Gemeente Arnhem

5. In afwijking van het vorige lid heeft de inwoner, die op het moment van inwerkingtreding van de Wijziging algemene voorziening huishoudelijke ondersteuning Arnhem 2024, zaaknummer 4111902, een lopende overeenkomst heeft voor de algemene voorziening huishoudelijke ondersteuning die afloopt vóór 1 oktober 2024, recht op een verlenging van deze zorgovereenkomst tot 1 oktober 2024.
6. Voor een algemene voorziening huishoudelijke ondersteuning die na inwerkingtreding van de ‘Wijziging algemene voorziening huishoudelijke ondersteuning Arnhem 2024’, zaaknummer 4111902, op grond van de leden 4 en 5 voortduurt, blijft de verordening van kracht zoals deze gold vóór datum inwerkingtreding van het hiervoor genoemde wijzigingsbesluit.’

Artikel II Inwerkingtreding en citeertitel

1. Dit besluit treedt in werking op de eerste dag na die van de bekendmaking.
2. Dit besluit wordt aangehaald als: Wijziging algemene voorziening huishoudelijke ondersteuning Wmo Arnhem 2024.

Aldus vastgesteld in de raadsvergadering van [datum].

De griffier, De voorzitter,

Toelichting op het wijzigingsbesluit

Verordening maatschappelijke ondersteuning gemeente Arnhem 2019

Bestaande tekst	*Nieuwe tekst*
Artikel 1.1 Begripsbepalingen	Artikel 1.1 Begripsbepalingen
1. In deze verordening wordt verstaan onder:	1. In deze verordening wordt verstaan onder:
– *algemeen gebruikelijk: niet speciaal bedoeld voor mensen met een beperking, algemeen verkrijgbaar en niet of niet veel duurder dan vergelijkbare producten;*	– **algemeen gebruikelijke voorziening: een voorziening die niet specifiek bedoeld is voor mensen met een beperking, daadwerkelijk beschikbaar is, een passende bijdrage levert aan het realiseren van zelfredzaamheid of participatie en financieel kan worden gedragen met een inkomen op minimumniveau;**
– bijstandsnorm: de van toepassing zijnde norm van de Participatiewet, inclusief eventuele verlagingen op grond van het Arnhems beleid, exclusief vakantietoeslag op 1 januari van het kalenderjaar;	– bijstandsnorm: de van toepassing zijnde norm van de Participatiewet, inclusief eventuele verlagingen op grond van het Arnhems beleid, exclusief vakantietoeslag op 1 januari van het kalenderjaar;
– collectief vraagafhankelijk vervoer: een vervoerssysteem voor gehandicapten in de regio Arnhem waarbij de deelnemers collectief van deur tot deur of van kamer tot kamer worden vervoerd;	– collectief vraagafhankelijk vervoer: een vervoerssysteem voor gehandicapten in de regio Arnhem waarbij de deelnemers collectief van deur tot deur of van kamer tot kamer worden vervoerd;
– bijdrage: bijdrage als bedoeld in de artikelen 2.1.4 en 2.1.4a van de wet;	– bijdrage: bijdrage als bedoeld in de artikelen 2.1.4 en 2.1.4a van de wet;
– college: college van burgemeester en wethouders;	– college: college van burgemeester en wethouders;
– *algemene voorziening huishoudelijke ondersteuning: algemene voorziening ter realisering van een schoon en leefbaar huis voor inwoners van Arnhem die:* – *18 tot en met 74 jaar zijn en bij wie sprake is van langdurige fysieke beperkingen (>6 weken)* – *of* – *75 jaar of ouder zijn en zelfstandig wonen en/of* – *–mantelzorg verlenen en daardoor extra hulp in hun eigen huishouden kunnen gebruiken en/of* – *tijdelijk zorg nodig hebben;*	
– inwoner: de client als bedoeld in de wet; ……	– inwoner: de client als bedoeld in de wet;

…..	……
Artikel 2.5 Bijdrage in de kosten van maatwerkvoorzieningen of pgb's en bij verordening aangewezen algemene voorzieningen	Artikel 2.5 Bijdrage in de kosten van maatwerkvoorzieningen of pgb's en bij verordening aangewezen algemene voorzieningen
1. Een inwoner is een bijdrage in de kosten verschuldigd voor een maatwerkvoorziening of pgb, zolang de inwoner van de maatwerkvoorziening gebruik maakt of gedurende de periode waarvoor het pgb wordt verstrekt. 2. Een inwoner is een bijdrage in de kosten verschuldigd voor een bij verordening aangewezen algemene voorziening zolang de inwoner van deze voorziening gebruik maakt. 3. De bij verordening aangewezen algemene voorzieningen zijn: *a. algemene voorziening huishoudelijke ondersteuning.* 4. De bijdragen voor maatwerkvoorzieningen of pgb en voor bij verordening aangewezen algemene voorzieningen, zijn gelijk aan de kostprijs, tot aan ten hoogste € 19,00 per maand voor de ongehuwde cliënt of de gehuwde cliënten tezamen, tenzij overeenkomstig artikel 2.1.4a, vijfde lid, van de wet, hoofdstuk 3 van het Uitvoeringsbesluit Wmo 2015, de volgende leden of artikel 2.6 geen of een andere bijdrage is verschuldigd. 5. ……. 6. ……. 7. ……. 8. …….	1. inwoner is een bijdrage in de kosten verschuldigd voor een maatwerkvoorziening of pgb, zolang de inwoner van de maatwerkvoorziening gebruik maakt of gedurende de periode waarvoor het pgb wordt verstrekt. 2. Een inwoner is een bijdrage in de kosten verschuldigd voor een bij verordening aangewezen algemene voorziening zolang de inwoner van deze voorziening gebruik maakt. 3. De bij verordening aangewezen algemene voorzieningen zijn: **a. vervallen** 4. De bijdragen voor maatwerkvoorzieningen of pgb en voor bij verordening aangewezen algemene voorzieningen, zijn gelijk aan de kostprijs, tot aan ten hoogste € 19,00* per maand voor de ongehuwde cliënt of de gehuwde cliënten tezamen, tenzij overeenkomstig artikel 2.1.4a, vijfde lid, van de wet, hoofdstuk 3 van het Uitvoeringsbesluit Wmo 2015, de volgende leden of artikel 2.6 geen of een andere bijdrage is verschuldigd. 5. ……. 6. ……. 7. ……. 8. …….

* Dit tarief is wellicht inmiddels gewijzigd vastgesteld op € 20,60.

Artikel 7.1 Overgangsrecht	Artikel 7.1 Overgangsrecht
1. …… 2. …… 3. …….	1. ….. 2. ….. 3. ….. 4. Een inwoner die op het moment van inwerkingtreding van de Wijziging algemene voorziening huishoudelijke ondersteuning Arnhem 2024, zaaknummer

	4111902, een lopende overeenkomst met een zorgaanbieder heeft voor de algemene voorziening huishoudelijke ondersteuning, behoudt deze voorziening voor maximaal de duur van de daarvoor lopende zorgovereenkomst. 5. In afwijking van het vorige lid heeft de inwoner, die op het moment van inwerkingtreding van de Wijziging algemene voorziening huishoudelijke ondersteuning Arnhem 2024, zaaknummer 4111902, een lopende overeenkomst heeft voor de algemene voorziening huishoudelijke ondersteuning die afloopt vóór 1 oktober 2024, recht op een verlenging van deze zorgovereenkomst tot 1 oktober 2024. 6. Voor een algemene voorziening huishoudelijke ondersteuning die na inwerkingtreding van de ‘Wijziging algemene voorziening huishoudelijke ondersteuning Arnhem 2024’, zaaknummer 4111902, op grond van de leden 4 en 5 voortduurt, blijft de verordening van kracht zoals deze gold vóór datum inwerkingtreding van het hiervoor genoemde wijzigingsbesluit.

Artikelsgewijze toelichting

A. Op grond van jurisprudentie van de Centrale Raad van Beroep (CRvB) zijn de voorwaarden wanneer iets als algemeen gebruikelijk kan worden aangemerkt gewijzigd. Algemeen gebruikelijke voorzieningen zijn voorzieningen die niet vanuit de Wmo hoeven te worden verstrekt; de inwoner wordt geacht deze zelf aan te schaffen indien wenselijk.

   Voorheen was volgens de CRvB sprake van een algemeen gebruikelijke voorziening als deze voldeed aan de volgende voorwaarden:
   - normaal in de handel verkrijgbaar zijn,
   - ook door mensen zonder beperkingen worden aangeschaft en gebruikt, en
   - die niet aanzienlijk duurder zijn dan voorzieningen met vergelijkbare functies.

   Vooral het laatste criterium betekende dat de gemeente moest kijken naar de individuele situatie van de aanvrager. Dat kon betekenen dat een voorziening die voor veel personen algemeen gebruikelijk geacht werd, dat voor de aanvrager niet was. Bijvoorbeeld omdat de aanvrager een dusdanig laag inkomen had, waardoor hij de gevraagde voorziening niet zelf kon betalen.

   De CRvB heeft dit kader bijgesteld en geeft aan dat een dienst, hulpmiddel, woningaanpassing of andere maatregel als algemeen gebruikelijk kan worden aangemerkt als deze:
   - niet specifiek bedoeld is voor personen met een beperking;
   - daadwerkelijk beschikbaar is;
   - een passende bijdrage levert aan het realiseren van zelfredzaamheid of participatie en;
   - financieel kan worden gedragen met een inkomen op minimumniveau.

   Vooral het laatste criterium is dus nieuw. Er moet nu getoetst worden of de voorziening financieel gedragen kan worden door iemand met een minimuminkomen, ongeacht of de betreffende inwoner zelf een minimuminkomen heeft of niet.

   Deze aanpassing heeft recent al plaatsgevonden in de Beleidsregels Wmo gemeente Arnhem 2020. Door deze wijziging wordt de verordening conform aangepast.

B. In verband met de afschaffing ven de algemene voorziening huishoudelijke ondersteuning komt de bijbehorende begripsbepaling uit artikel 1.1 Begripsbepalingen te vervallen.

C. Er is voor gekozen om de leden die over de algemene voorzieningen gaan wel in artikel 2.5 te laten staan voor eventuele toekomstige in te stellen algemene voorzieningen.
   De wijziging, oftewel het vervallen verklaren, is dus alleen van toepassing op de tekst ‘algemene voorziening huishoudelijke ondersteuning’ in artikel 2.5, lid 3, onder a.

D. In de leden vier tot en met zes van artikel 7.1 Overgangsrecht is geregeld dat de afschaffing van de algemene voorziening huishoudelijke ondersteuning geen onmiddellijke werking heeft voor de groep inwoners als bedoeld in deze leden. De inwoners die bij inwerkingtreding van deze afschaffing nog een lopende zorgovereenkomst voor de algemene voorziening huishoudelijke ondersteuning hebben, behouden deze algemene voorziening tot de

einddatum van hun zorgovereenkomst. Indien deze zorgovereenkomst afloopt tussen de datum van inwerkingtreding van de afschaffing van de algemene voorziening en 1 oktober 2024, hebben deze inwoners recht op een verlenging van hun zorgovereenkomst tot 1 oktober 2024. Dit is vanwege een redelijke termijn om een maatwerkvoorziening aan te vragen dan wel de zorg op een andere manier te regelen.
Voor deze groep inwoners blijft de verordening dus gelden zoals die voor deze wijziging luidde. Dat houdt in dat ook de eigen bijdrage voor de algemene voorziening huishoudelijke ondersteuning van toepassing blijft zolang de algemene voorziening voor deze inwoners nog voortduurt.

Plan van aanpak – wachtlijstproblematiek huishoudelijke ondersteuning

Samenvatting

In Arnhem vinden we het van groot belang om ondersteuning te bieden voor wie het zelf, met een stevig netwerk, niet redt. Ondersteuning bieden we alleen waar het nodig is en met de insteek dat mensen zo snel mogelijk weer zelf, met hulp van hun netwerk, verder kunnen. Hierbij vinden we het van belang dat de hulp en ondersteuning daar terecht komt waar die hulp en ondersteuning het hardst nodig zijn. Waar mensen het met eigen netwerk en middelen zelf kunnen, wordt dit ook van hen verlangd [1]. Vanuit deze visie beogen we toekomstige maatregelen te nemen.

Arnhem staat voor een uitdaging met betrekking tot lange wachtlijsten voor Huishoudelijke Ondersteuning (HO). De problematiek wordt met name versterkt door een aanzienlijke toename bij de Algemene Voorziening Huishoudelijke Ondersteuning (AVHO). Tegelijkertijd worstelen we met groeiende personeelstekorten en een toenemende vergrijzing, wat de wachtlijsten verder doet groeien. Op dit moment moeten inwoners met hoge urgentie gemiddeld 5 maanden wachten op de benodigde ondersteuning.

Hoewel de huidige Arnhemse aanpak met de inzet van een 'Centraal Toegangssysteem', meer inzicht heeft gegeven in de ondersteuningsbehoefte en regie heeft gebracht bij het prioriteren van aanvragen, vooral voor de meest kwetsbare inwoners, zien we dat deze aanpak onvoldoende impact heeft op het terugdringen van de wachtlijsten. Daarom doen we een raadsvoorstel om extra maatregelen te treffen. We stellen voor om de AVHO af te schaffen en volledig over te stappen op Maatwerkvoorzieningen (MV). Deze overgang vraagt om aanpassingen in de huidige verordening.

De overgang naar MV heeft als primaire doel de HO zo in te richten dat de schaarse ondersteuning bij de inwoners terecht komt die deze ondersteuning het meest nodig hebben. Het biedt de mogelijkheid om gerichter te sturen om de ondersteuning te kunnen toewijzen aan de meest kwetsbare inwoners. Enerzijds doordat er aan de voorkant een strengere toegang geldt en er middels een officieel indicatietraject zal worden getoetst op de ondersteuningsvraag. Anderzijds omdat het ons in staat stelt de regie verder naar ons toe te trekken, doordat de uitvoering van herindicatie trajecten binnen de MV bij ons komt te liggen (in plaats van de zorgaanbieders). Omdat het niet mogelijk is om op voorhand precies in te schatten hoeveel extra plekken we hiermee kunnen creëren, beseffen we de noodzaak om naast deze aanpassing alvast voor te sorteren op een extra maatregel. Daarom stellen we ook voor om, met goedkeuring van de inwoner, de frequentie van de HO te kunnen aanpassen. Hierdoor ontstaat de mogelijkheid om hulp om de week aan te bieden in plaats van de huidige wekelijkse frequentie, met als beoogd resultaat het creëren van meer beschikbare plekken om kwetsbare inwoners op de wachtlijst sneller te kunnen ondersteunen. Naast bovengenoemde voorstellen vormen extra maatregelen en lopende verkenningen ook onderdeel van het dit plan van aanpak. Hieronder leest u een uitgebreide omschrijving van de huidige situatie rondom de Huishoudelijke Ondersteuning, het probleem en de voorgestelde maatregelen.

[1] Afkomstig uit Arnhemse Visie Sociaal Domein

Inleiding

De wachtlijstproblematiek Huishoudelijke Ondersteuning (HO) binnen de gemeente Arnhem vormt niet alleen een lokale uitdaging, maar reflecteert een groeiend nationaal probleem. In heel Nederland nemen de wachtlijsten voor de HO toe. Dit komt enerzijds door een schrijnend tekort aan personeel en anderzijds door de toenemende vergrijzing.

In Arnhem hebben we te maken met een oplopende wachtlijst waarbij inwoners nu gemiddeld 5 maanden moeten wachten op HO. Zorgaanbieders geven aan inwoners niet direct te kunnen helpen vanwege personeelstekorten. Deze huidige situatie dwingt ons om de wijze waarop wij HO verlenen kritisch te heroverwegen. De huidige maatregelen, hoewel met goede intenties geïmplementeerd, blijken niet langer toereikend om aan de groeiende vraag naar huishoudelijke ondersteuning te voldoen.

In het licht van deze uitdagingen is het van groot belang dat wij ons wendden tot nieuwe doelgerichte en innovatieve maatregelen. Dit plan van aanpak beoogt de wachtlijsten binnen de gemeente Arnhem te reduceren, in ieder geval voor de meest kwetsbare groep. Daarnaast willen we met ons voorstel de regie meer naar ons toe trekken. Enerzijds met meer regie op de toegang en anderzijds met meer regie op de herbeoordelingen van lopende indicaties. Het is een oproep tot een nieuwe benadering, gebaseerd op de ervaring dat ons huidige beleid onvoldoende impact heeft gehad op het terugdringen van de wachtlijsten en we verder moeten kijken dan de oplossingsrichtingen die gericht zijn op het vergroten van de personeelscapaciteit. Omdat onze inwoners die HO het hardst nodig hebben nu lang moeten wachten, zien we het als noodzaak het huidige zorgaanbod kritisch onder de loep te nemen. Laten we samen werken aan een zorgsysteem dat niet alleen adequaat is, maar ook veerkrachtig genoeg om de uitdagingen van de 21e eeuw het hoofd te bieden.

De Arnhemse ambitie

In Arnhem vinden we het van groot belang om ondersteuning te bieden voor wie het zelf, met een stevig netwerk, niet redt. Ondersteuning bieden we alleen waar het nodig is en met de insteek dat mensen zo snel mogelijk weer zelf, met hulp van hun netwerk, verder kunnen. We stimuleren positieve gezondheid en zelfredzaamheid. Dat betekent ook dat hulp en ondersteuning daar terecht komt waar die hulp en ondersteuning het hardst nodig zijn. Waar mensen het met eigen netwerk en middelen zelf kunnen, wordt dit ook van hen verlangd [2]. Vanuit deze visie beogen we toekomstige maatregelen te nemen.

Het Arnhemse HO aanbod

Momenteel hebben we in Arnhem 3 zorgproducten binnen de HO.[3] Alle 3 de zorgproducten hebben als uitgangspunt de inwoner langer zelfstandig thuis te laten wonen. De 3 zorgproducten zijn:

1. *Algemene Voorziening Huishoudelijke Ondersteuning (AVHO)*

[2] Afkomstig uit Arnhemse Visie Sociaal Domein
[3] Uitgebreide omschrijving per zorgvorm is te vinden via deze link

Bedoelt voor Arnhemmers *met eigen regie*, die niet of onvoldoende in staat zijn om op eigen kracht of m.b.v. het sociaal netwerk een schone, leefbare woonruimte te realiseren. En die voldoen aan 1 van de volgende voorwaarden:

- *Persoon is 75 jaar of ouder en woont zelfstandig*
- *Persoon is tussen 18-74 jaar met lichamelijke beperking die langer dan 6 weken duurt*
- *Persoon verleent mantelzorg en is overbelast of dreigt overbelast te raken*
- *Persoon heeft hulp nodig na behandeling in het ziekenhuis*

2. *Maatwerk Voorziening Huishoudelijke Ondersteuning (MWHO)*

Bedoelt voor Arnhemmers zonder of licht verminderde eigen regie, die niet of onvoldoende in staat zijn op eigen kracht, met mantelzorg of met hulp van sociaal netwerk, een schoon en leefbaar huis te realiseren. De MV heeft als uitgangspunt om de client zoveel mogelijk te activeren zodat de persoon het eigen huishouden kan (blijven) voeren.

3. *Combi Ondersteuning*

Bedoelt voor Arnhemmers waarbij de MV alleen niet meer toereikend is. Dit zorgproduct biedt een combinatie van MV en begeleiding (door een verzorger die ook ambulante begeleiding kan bieden).

Probleem: Oplopende cijfers AVHO

Toen de AVHO in 2015 als nieuw zorgproduct werd aangeboden, was er nog geen sprake van personeelstekorten. Sterker nog we hadden juist een groot aantal huishoudelijk ondersteuners die aan het werk konden. Daarnaast bood de AVHO een verlichting in de werkdruk richting de sociale wijkteams. Inwoners hoefden immers niet meer een uitgebreide intake te doorlopen met een wijkcoach en wanneer ze voldeden aan de toegangsnormen konden ze via de zorgaanbieder hun hulp regelen.

Inmiddels zijn de tijden sterk veranderd en zien we sinds 2020 met name een sterke stijging in het aantal inwoners die AVHO krijgen. Dit kent een drietal oorzaken:

1) ***Laagdrempelige toegang tot de AVHO;*** Inwoners kunnen momenteel aanspraak maken op HO wanneer ze aan een van de toelatingsnormen voldoen. Doordat wij als gemeente deze

normen laagdrempelig hebben opgezet zien we in de praktijk dan ook veel aanvragen binnenkomen van inwoners die 75+ zijn. Hoewel deze aanvragen aan de toegangseisen voldoen, wordt hiermee niet gericht gestuurd op het bieden van ondersteuning aan de meest kwetsbare inwoners.

2) ***Abonnementstarief;*** Vergeleken met particuliere hulp is het aantrekkelijker om HO vanuit de WMO te krijgen. Dit is namelijk vele malen goedkoper. Momenteel betalen inwoners maandelijks 19 euro voor wekelijkse hulp in het huishouden. Dit terwijl je in de particuliere sector maandelijks al snel 5 keer zoveel betaald. Het Rijk heeft besloten om het abonnementstarief voor de Wmo af te schaffen per 2026 en de eigen bijdrage weer inkomensafhankelijk te maken. De precieze details rondom de invoering van inkomensafhankelijke eigen bijdrage zijn nog niet bekend. De verwachting is wel dat deze ontwikkeling voor nieuwe cliënten een extra drempel zullen vormen wat naar verwachting minder instroom op de wachtlijst veroorzaakt. Echter, voor het bestaande cliëntenbestand zal deze maatregel minder effect hebben op de doorstroom. Dit omdat het voor deze cliënten extra regelwerk oplevert om een nieuwe hulp te vinden en financieel gezien nauwelijks voordelen oplevert.
3) ***Overstap van MVHO naar de AVHO***. Bij intreding van het zorgproduct AVHO is een deel van de inwoners, voor wie de AVHO passender was, vanuit de gemeente gestuurd op een overstap richting de AVHO. Deze groep mensen had namelijk nog wel 'eigen regie' (kunnen zelf de huishoudelijk ondersteuner aansturen) en de MVHO is ingericht voor mensen zonder eigen regie.

De combinatie van bovenstaande verklaringen voor de AVHO stijging, met daarnaast de groeiende personeelstekorten en de vergrijzing, zorgen voor een grote druk op ons zorgsysteem. Dat is ook terug te zien in de huidige wachtlijstcijfers. In Arnhem kennen we momenteel de volgende wachtlijstcijfers (onderverdeeld in 3 prioriteiten):

A. Actuele HO wachtlijst cijfers

[24 jan 2024] : totaal 535 inwoners

- Prio 1: 254
- Prio 2: 71 inwoners
- Prio 3: 210 inwoners

**Onder de wachtlijst vallen zowel de aanvragen op maatwerkvoorzieningen als algemene voorzieningen huishoudelijke ondersteuning.*

Onder prio 1 (direct inzetbare hulp), vallen acute situaties (geen netwerk betrokken, aanwezigheid van kleine kinderen). Onder prio 2 (planbare inzetbare hulp), vallen geplande operaties waarbij hulp kortdurend nodig is (geen netwerk), mantelzorg die uitvalt en nieuwe inwoners die in hun vorige gemeente reeds HO ontvingen. Onder prio 3 vallen de overige inwoners die voldoen aan de toegangseisen. Het is zorgwekkend dat inwoners met de hoogste prioriteit toch lang op de wachtlijst blijven staan. Dat is onwenselijk. Elke inwoner die ondersteuning nodig heeft en deze niet tijdig kan ontvangen is er een te veel.

Huidige Arnhemse aanpak

In Arnhem zijn er momenteel een aantal lopende interventies die we inzetten om de wachtlijst te beperken. Hieronder leest u de lopende interventies

Wat doen we al?	Doel interventie	Opmerkingen
Inzet op nieuw personeel	**Capaciteit vergroten**	Er vindt voortdurende werving plaats bij de aanbieders. (speeddate events, social media campagnes etc.)
Centraal toegangssysteem (CTH) met prioritering	**Schaarste verdelen**	Wij zien het CTH als een goed instrument om ''de schaarste te verdelen'' en te zorgen dat de meest kwetsbare inwoners als eerste HO kunnen krijgen. Inwoners kunnen hun aanvraag voor HO telefonisch doen bij een Centrale toegang. Het CTH wordt uitgevoerd door medewerkers van de Sociale wijkteams. Er vindt een telefonische intake plaats en op basis van dit gesprek wordt er een prioritering aangebracht.
Activerend werktrajecten inzetten voor HO	**Capaciteit vergroten**	Scalabor, Driestroom en SWOA werken samen om mensen met afstand tot de arbeidsmarkt in te zetten in de zorgsector. Instroom is beperkt en nog geen doorloop naar HO
Statushouders inzetten voor HO	**Capaciteit vergroten**	Zorg is 1 van de kraptesectoren in de Arnhemse aanpak. Er zijn nu wel trajecten in ontwikkeling voor energie en kinderopvang. Zorg wordt nu ook één van de volgende sectoren waar vluchtelingen in zullen doorstromen. Voor de deelnemers van de nieuwe wet inburgering werken we samen met Newbees om deze doorstroom te bevorderen. Echter, ook hier is nu nog geen doorloop naar HO.
Aansluiten bij interne aanpak arbeidsmarkkrapte	**Capaciteit vergroten**	We gaan met deze werkgroep gericht aan de slag met huishoudelijke ondersteuning waarbij we ook kijken naar mogelijke naar 'out of the box' interventies, (bijv werven van arbeidskracht in de wijken)

Naast de bovenstaande lopende maatregelen wordt er doorlopend onderzocht of er maatregelen zijn die nog kunnen bijdragen aan een toekomstbestendiger HO-beleid en het verminderen van de wachtlijstproblematiek. Lees hier meer over onder het kopje 'lopende verkenning naar oplossingen' (p.12). In het streven naar het verlenen van huishoudelijke ondersteuning aan inwoners met een hoge urgentie, die momenteel geconfronteerd worden met langdurige wachttijden, is het onontkoombaar om moeilijke beslissingen te nemen. Deze huidige situatie dwingt ons dan ook om de wijze waarop wij huishoudelijke ondersteuning verlenen kritisch te heroverwegen.

Nieuwe Aanpak Wachtlijst HO

Kritisch kijken naar het huidige aanbod producten HO en bijbehorende toegangsnormen.

We zien de afgelopen jaren vooral een sterke stijging in AVHO aanvragen. Kenmerkend voor de AVHO is dat het gaat om in beginsel vrij toegankelijke ondersteuning – dat wil zeggen: zonder dat eerst een diepgaand onderzoek wordt verricht naar de persoonlijke leefsituatie en specifieke zorgbehoeften. Om ervoor te zorgen dat in Arnhem de meest kwetsbare inwoners als eerste worden geholpen, is er op 15 december 2022 een Centraal Toegangssysteem Huishoudelijke Ondersteuning (CTH) ingericht. Via het CTH komen aanvragers bij de centrale toegang van de sociale wijkteams terecht, waar medewerkers tijdens telefonische gesprekken inzicht proberen te krijgen in de situatie

van de inwoner en de benodigde huishoudelijke ondersteuning. Hoewel het CTH een lichte toetsing uitvoert om prioriteit te bepalen, ontbreekt een uitgebreide beoordeling van de leefsituatie van de inwoner, waarbij zorgvuldig naar ondersteuningsmogelijkheden wordt gekeken.

Het CTH heeft weliswaar inzicht verschaft in de ernst van de gehele wachtlijstsituatie, maar heeft ook aan het licht gebracht dat niet elke inwoner die AVHO ontvangt, daadwerkelijk deze ondersteuning nodig heeft. Hierdoor worden kostbare plaatsen bezet gehouden, wat nadelig is voor inwoners met een hoge prioriteit op de wachtlijst. Een bijkomende uitdaging is dat bij afloop van het zorgcontract inwoners die AVHO ontvangen, niet opnieuw geïndiceerd worden door een wijkcoach. In plaats daarvan behouden zorgaanbieders de regie over het verlengen van het zorgcontract, wat zij als onwenselijk ervaren. Dit omdat ze over onvoldoende handvatten beschikken om de ondersteuning stop te zetten, zelfs als zij van mening zijn dat dit wel mogelijk zou moeten zijn. Dit komt doordat cliënten aanspraak maken op de AVHO- toegangsnormen die gelden binnen de gemeente. Deze situatie belemmert de uitstroom van cliënten en draagt bij aan de negatieve invloed op de groeiende wachtlijst.

Voorstel : Afschaffen van de AVHO en overgaan op Maatwerkvoorzieningen (MV)

Aangezien de AVHO enerzijds een aanzuigende werking heeft en anderzijds een matige doorstroom, vinden we het van cruciaal belang om kritisch te kijken naar het huidige AVHO product en te beschikken over eigen regie om de meest passende hulp te bieden aan onze inwoners. Ons voorstel is dan ook om af te stappen van de AVHO en over te gaan MV. Arnhem is hierin niet de enige gemeente. Er zijn meerdere regiogemeente (Westervoort en Duiven) die de beweging maken om van de AVHO af te stappen. Voorafgaand aan dit scenario geldt dat onze inwoners en zorgaanbieders tijdig worden geïnformeerd. Inwoners die na de afschaffing van de AVHO aanspraak maken op de HO, kunnen een aanvraag doen voor een MV. De inwoner zal dan middels een officiële beoordeling bij de Sociale Wijkteams (SWT's) de meest passende ondersteuning krijgen.

Wat is het beoogde effect van de overgang AVHO naar MV?

Meer hulp en ondersteuning komt terecht waar die het hardst nodig is; bij de inwoners met hogere urgentie (prio 1, 2), die nu nog op de wachtlijst staan. Dit realiseren we door:

- **Inperking van toegang met focus op passende hulp:** De toetsing voor toegang tot de MV is uitgebreider dan de AVHO. Bij de MV vindt er een keukentafelgesprek met de wijkcoach plaats wanneer een inwoner een aanvraag doet. Tijdens dit gesprek wordt zorgvuldig de zorgvraag in kaart gebracht, en wordt gekeken naar de mogelijke rol van het informele netwerk in de ondersteuningsbehoefte. De wijkcoach werkt samen met de inwoner om de meest passende zorg te bepalen, waarbij ook bredere opties worden overwogen dan alleen huishoudelijke ondersteuning. Door een persoonlijk gesprek kan de verbinding met de AVHO worden gemaakt en warm worden doorverwezen naar bijvoorbeeld beweeggroepen, kookgroepen en organisaties in de sociale basis.
- **Regie door wijkcoaches:** Momenteel ligt de regie bij inwoners die AVHO ontvangen voornamelijk bij de HO-zorgaanbieder. De aanbieder sluit bij de start een overeenkomst af met de inwoner waarin de duur en ondersteuning wordt vastgelegd. Bij afloop van deze overeenkomst is het aan de HO-aanbieder om de ondersteuning te verlengen. Met de MV komt de regie bij de wijkcoach te liggen. De wijkcoach bepaalt bij het aflopen van een indicatie, middels een officiële herindicatie, wat de meest geschikte vervolgstap is.

Welke zorgproducten zijn er na afschaffing van AVHO nodig?

Momenteel maken er ongeveer 3200 inwoners gebruik van de AVHO, bij dit zorgproduct is sprake van inwoners die beschikken over eigen regie (zijn in staat om zelf de huishoudelijk ondersteuner aan te sturen). Daarnaast kent Arnhem nu 1 Maatwerkvoorzieningsproduct (01H02) en deze is vooral ingericht voor inwoners zonder eigen regie. Mensen die nu gebruik maken van de AVHO en willen overstappen op de MV hebben veelal wel eigen regie. Om ervoor te zorgen dat deze inwoners alsnog gebruik kunnen maken van een MV is het van belang een passend MV product toe te voegen aan ons huidige HO-aanbod. Het nieuwe MV product is bedoelt voor zelfstandig wonende cliënten vanaf 18 jaar waarbij sprake is van zodanig fysieke beperkingen dat men langdurig niet in staat is het huishouden te doen. Cliënten moeten ook in staat om de medewerker 'huishoudelijke ondersteuning' zelf aan te sturen en regie te voeren. De Maatwerkvoorziening Huishoudelijke Ondersteuning - eigen regie wordt gebruikt wanneer de eigen mogelijkheden van de cliënt en het sociale netwerk ontoereikend zijn. Samen met de wijkcoach wordt er binnen de maatwerkvoorziening een ondersteuningsplan opgesteld. Hierin worden doelen en een methodische aanpak vastgelegd om de zelfredzaamheid van de cliënt te bevorderen en het langer zelfstandig thuis wonen te ondersteunen

In ons regionale aanbod is al een dergelijk MW product met eigen regie beschikbaar. Het gaat hier om product 01H04. Om dit product toe te voegen zal er een tussentijdse openstelling moeten plaatsvinden, waarbij zowel bestaande als nieuwe zorgaanbieders die extra personeel in huis hebben kunnen toetreden. Middels een tussentijdse openstelling zal in dit scenario het toekomstige aanbod bestaan uit:

1) Product 01H02 – Maatwerkvoorziening voor mensen zonder eigen regie en

2) Product 01H04 – Maatwerkvoorziening voor mensen met eigen regie.

Zorgaanbieders zullen hier tijdig van op de hoogte worden gebracht. Via de regionale inkoop zal er na goedkeuring van de raad een openstelling georganiseerd worden.

Uitvoering

Hieronder lees je de globale uitvoeringstappen die nodig zijn om de zorgvuldige overgang naar MV te realiseren.

Zachte afsluiting , informeren en nieuwe aanvragen zorgvuldig beoordelen.

We realiseren ons dat inwoners die momenteel ondersteuning in het huishouden ontvangen, het liefst deze ondersteuning blijven ontvangen en dat er onder de inwoners de zorg zal zijn of de ondersteuning nog gecontinueerd gaat worden. We snappen die zorgen en adviseren voor een zeer zorgvuldige aanpak. Hierbij horen de volgende onderdelen:

1) Een zachte afsluiting van lopende AVHO overeenkomsten

Bij een zachte afsluiting loopt de ondersteuning, zoals deze in de oude opdracht is afgesproken, door tot het einde van de afgegeven duur van de indicatie. Dus ook na het verstrijken van de opzegtermijn van de AVHO na 6 maanden. Zo voorkom je dat ondersteuning na de opzegtermijn van 6 maanden vroegtijdig wordt stopgezet. Dat betekent dat de hulp voor zolang de lopende zorgcontracten lopen, gegarandeerd blijven onder de oude voorwaarden.

2) Inwoners worden zorgvuldig geïnformeerd en begeleid richting een nieuwe aanvraag op HO.

Huidige gebruikers van de AVHO worden tijdig geïnformeerd over de afschaffing van de AVHO en de overgang naar een meer persoonlijke aanpak met een MV. Hierbij wordt duidelijk gemaakt dat hun huidige overeenkomst geldig blijft tot de afgesproken einddatum. Ze worden tevens op de hoogte gebracht van de stappen die ze kunnen ondernemen om een beroep te doen op een MV.

3)Nieuwe aanvragen voor HO ondergaan een zorgvuldige beoordeling door de Sociale Wijkteams.

Voor het evalueren van nieuwe aanvragen en het bepalen van de geschiktheid voor de MV voeren de wijkcoaches gedegen onderzoek uit. Door in gesprek te gaan met de inwoners krijgen we de kans om de zorgvraag nauwkeurig in kaart te brengen en de meest geschikte oplossing te bieden. Hierbij wordt niet alleen naar huishoudelijke ondersteuning gekeken, maar ook naar passende v8oorliggende voorzieningen.

Uitvoering beoordeling nieuwe aanvragen

1. Uitgangspunt uitgebreide keukentafelgesprekken

Voor het uitvoeren van de beoordelingen van nieuwe aanvragen zijn diverse benaderingen mogelijk, variërend van uitgebreide keukentafelgesprekken tot een administratieve omzetting. In principe is het uitgangspunt om een uitgebreid keukentafelgesprek uit te voeren. Deze manier biedt de beste graadmeter om te kunnen bepalen of en zo ja voor welk volume huishoudelijke ondersteuning noodzakelijk is. De keukentafelgesprekken duren gemiddeld 2,5 uur en vinden plaats bij de inwoner thuis. Er wordt direct contact gelegd met de inwoner en de leefomgeving, waarbij de ondersteuningsbehoefte en mogelijkheden in kaart worden gebracht. Samen met de wijkcoach wordt er gekeken welke ondersteuning het meest passend is. Het voordeel van keukentafelgesprekken is dat de leefomgeving en de sociale netwerken beter in beeld kunnen worden gebracht en de verbinding met de AVHO. We verwachten deze aanpak bij het grote merendeel van de huidige AVHO gebruikers toe te passen.

2. Langer toewijzen waar passend en alleen tussentijdse evaluaties wanneer noodzakelijk

Met betrekking tot nieuwe aanvragen voor de MV sluiten we aan op het de Raadsbrief 'Langer of voor onbepaalde tijd toewijzen van zorg' d.d. 30-01-2024.pdf. Doordat er aan de voorkant, de zorgvraag zorgvuldig in kaart wordt gebracht kan er een weloverwogen afweging gemaakt worden om langer toe te wijzen. Hierbij is het uitgangspunt om bij de HO waar passend langer toe te wijzen (gemiddeld 2,5 jaar, waar voorheen 1,5 jaar gebruikelijk was). Hiermee geven we de wijkcoaches meer ruimte en zorgen we voor meer continuïteit en stabiliteit voor de inwoners die HO toegewezen krijgen. Ter aanvulling op de raadsbrief zullen tussenevaluaties bij lopende MV-contracten alleen worden uitgevoerd indien de SWT's dit noodzakelijk achten. Deze aanpassing zal van toepassing zijn op alle inwoners die gebruikmaken van een vorm binnen de MV. Door langer toe te wijzen en het aantal tussenevaluaties te verminderen, komt er bij de Sociale Wijkteams (SWT's) capaciteit vrij voor de extra beoordelingen en evaluaties van de nieuwe MV- gebruikers. Dit stelt de wijkcoaches in staat zich te richten op situaties waar daadwerkelijk evaluatie nodig is.

Kanttekeningen en Risico’s

Onzekerheid over extra plekken bij overgang naar MV

Het blijft een uitdaging om precies in te schatten hoeveel extra plekken er gecreëerd kunnen worden met de overgang naar de MV. Desondanks beschouwen we stilzitten niet als een wenselijke optie, gezien het besef dat kwetsbare inwoners dan aanzienlijk langer moeten wachten op broodnodige ondersteuning. Zowel zorgaanbieders als wijkcoaches zien kansen en zijn optimistisch over de mogelijkheid om met de overgang naar MV meer plekken beschikbaar te maken voor deze meest kwetsbare groep. Dit wordt gezien als de meest hoopvolle maatregel om de huidige wachtlijstproblematiek aan te
pakken.

Klachten vanuit Inwoners

Inwoners die op dit moment gebruikmaken van AVHO hebben geen officiële indicatie maar een lopende overeenkomst met de zorgaanbieder. Juridisch gezien is het niet mogelijk om bezwaar in te dienen op basis van een 'overeenkomst'. Niettemin is het cruciaal om bij dergelijke overgangen, waarbij de huishoudelijke ondersteuning mogelijk kan worden stopgezet, rekening te houden met mogelijke weerstand. We erkennen dat de overgang naar de MV een aanpassing betekent in de gang van zaken, en sommige inwoners kunnen hierover klachten uiten. Het is daarom van groot belang om inwoners tijdig en zorgvuldig op de hoogte te stellen en uit te leggen waarom de gemeente deze stap zet. Het sociale wijkteam zal tijdens contactmomenten met inwoners specifieke aandacht besteden aan deze overgang.

Er bestaat een mogelijkheid dat sommige mensen geen indicatie op een MV zullen verkrijgen en ervoor kunnen kiezen om een beschikking af te dwingen. In dit geval hebben ze het recht om bezwaar aan te tekenen tegen deze beschikking. We zullen dit uiteraard zoveel mogelijk proberen te ondervangen door deze gesprekken op een respectvolle en begripvolle manier te voeren.

Capaciteit nodig vanuit de sociale Wijkteams

De overgang naar de MV brengt extra werklast met zich mee voor de sociale wijkteams. Er volgt een periode waarin SWT's de groep AVHO-gebruikers die een aanvraag doen op de MV zullen moeten beoordelen. Daarnaast vergt deze verandering ook op structurele basis extra capaciteit, omdat de groep die overstapt naar de MV. Bij afloop van de toegewezen ondersteuning moet deze groep opnieuw geherindiceerd worden door de sociale wijkteams. Momenteel loopt een onderzoek naar de personeelsformatie die het sociale wijkteam nodig heeft om de opdracht van de gemeente uit te voeren. Dit onderzoek zal naar verwachting meer inzicht geven in hoeverre deze extra capaciteit nu kan worden georganiseerd en wat daarvoor extra nodig is.

Inschrijven op nieuw MV product H0104

Het toevoegen van een nieuw MV product (Maatwerk Voorziening met eigen regie : H0104), gaat gepaard met een inschrijvingsprocedure. Zorgaanbieders dienen zich in te schrijven op dit product. Het is dus van belang dat zorgaanbieders worden meegenomen in deze ontwikkeling en zelf actie ondernemen om zich in te schrijven. Deze handeling verloopt via de regionale Inkooporganisatie SDCG en wordt bij andere gemeenten ook op deze manier uitgevoerd. Op basis van ervaring benadrukt Inkoop- SDCG dat dit gebruikelijke procedures zijn en voor zorgaanbieders geen ingewikkelde handeling vormen. De verwachting is dan ook alle zorgaanbieders die momenteel AVHO verlenen, zich zullen inschrijven op het nieuwe product.

Langer Toewijzen waar passend en alleen tussenevaluaties wanneer noodzakelijk

Een potentieel risico van langer toewijzen en het verminderen van tussenevaluaties is dat de ondersteuningsbehoefte van de cliënt gedurende de toewijzingsperiode kan veranderen. Hiermee bestaat het risico dat de toegewezen hoeveelheid ondersteuning niet meer aansluit bij de actuele behoeften van de cliënt. Zo kan het zijn dat bij veranderingen van de situatie van de client het officiële recht op ondersteuning zou kunnen vervallen. Gedurende de indicatieperiode bestaat dan het risico dat er mogelijk onterecht gebruik wordt gemaakt van de HO. Anderzijds kan de zorgbehoefte toenemen. In dit geval baseren we ons op de actieve signalerende rol van huishoudelijke ondersteuning en de verantwoordelijkheid van cliënten. Er worden aan de voorkant afspraken gemaakt met de wijkcoach om contact op te nemen bij veranderingen in gezondheid, leefomgeving en sociale omgeving. Gezien het feit dat de huidige gebruikers van de AVHO 'eigen regie' hebben, kunnen we van tevoren heldere afspraken maken over de verantwoordelijkheden en communicatiekanalen.

Toekomstige landelijke ontwikkeling voor HO

Het Rijk heeft besloten om het abonnementstarief voor de Wmo af te schaffen per 2026 en de eigen bijdrage weer inkomensafhankelijk te maken. Mensen met een hoger inkomen zullen middels deze maatregel een grotere financiële bijdrage moeten leveren. De precieze details rondom de invoering van de inkomensafhankelijke eigen bijdrage zijn nog niet bekend. De verwachting is wel dat deze ontwikkeling voor nieuwe cliënten een extra drempel zullen vormen wat naar verwachting minder instroom op de wachtlijst veroorzaakt. Echter, voor het bestaande cliëntenbestand zal deze maatregel minder effect hebben op de doorstroom. Dit komt omdat het voor deze cliënten extra regelwerk oplevert om een nieuwe hulp te vinden en het financieel gezien nauwelijks voordelen oplevert.

Financiën

Om deze uitdaging aan te pakken, hebben we een plan van aanpak opgesteld dat resulteert in zowel incidentele als structurele lasten.

Incidentele lasten: herbeoordelen + eventuele capaciteit/middelen voor JZ (bezwaarprocedures)

De incidentele lasten bestaan uit de herbeoordelingsgesprekken van de AVHO gebruikers en een inschatting van de capaciteit/middelen die nodig zijn voor eventuele bezwaarprocedures (er zal een groep inwoners zijn die op grond van de stopzetting van de AVHO een MV aanvraagt, maar daar niet voor in aanmerking komt. Deze inwoners krijgen een afwijzingsbeschikking waar bezwaar en beroep tegen openstaat. Het is aannemelijk dat dit tot meer instroom van bezwaren zal leiden).
Deze lasten zullen bij beide scenario's hetzelfde zijn, omdat we ervan uitgaan dat de AVHO-gebruikers een aanvraag indienen voor de MV, wat gepaard gaat met het uitvoeren van beoordelingsgesprekken door de wijkcoaches. De structurele kosten zitten in deze beoordelingsgesprekken die bij afloop van een beschikking (momenteel gemiddeld genomen elke 1,5 jaar) worden uitgevoerd. Voorheen was deze taak binnen de AVHO belegd bij de zorgaanbieders. Echter, binnen de MV zal deze taak uitgevoerd worden door de wijkcoaches.

- *Verwachte incidentele kosten: € 650.000*

Dit bedrag is bij benadering als volgt opgebouwd (de bedragen zijn afgerond):

Inwoners te herbeoordelen:	3.209
Aantal fte nodig:	4,75
Kosten per fte incl. overhead	€ 115.000

Geschatte juridische kosten	€ 100.000
Totale kosten:	**€ 650.000**

Structurele lasten

De structurele kosten zitten in de herindicatie-gesprekken die bij afloopt van een beschikking wordt uitgevoerd en de noodzakelijke tussenevaluaties.

- *Verwachte structurele kosten: € 242.000*

Dit bedrag is als volgt opgebouwd (de bedragen zijn afgerond):

Inwoners te herbeoordelen:	3.209
Aantal fte nodig:	2,1
Kosten per fte incl. overhead	**€ 120.400** (afgerond)
Totale kosten:	**€ 253.000** (afgerond)

Extra maatregelen

Naast bovenstaand voorstel zetten we ook in op het nemen van extra maatregelen die helpend zijn in onze aanpak om de wachtlijstproblematiek te verminderen. Hieronder lees je de extra maatregelen die we voorstellen.

(Tijdelijk) Frequentie HO aanpassen voor inwoners waar dit passend is en die hiermee instemmen

Tijdens de (keukentafel)gesprekken die worden gevoerd wordt er ook verkend of het mogelijk is om (tijdelijk) de frequentie HO aan te passen. In plaats van wekelijkse huishoudelijke ondersteuning zal de client 1 keer per 2 weken huishoudelijke ondersteuning ontvangen. Hiermee wijken we af van de officiële norm in onze beleidsregels. Dit voorstel zal alleen ingezet worden bij cliënten waarbij wordt ingeschat dat dit weinig tot geen gevolgen voor de leefbaarheid *en die hiermee instemmen*. Er zijn nu meerdere gemeenten in Nederland die op deze manier werken (o.a. gemeentes Zwolle, Lingewaard, Westland[4]). Hierbij geven de zorgaanbieders aan dat een keer in de twee weken huishoudelijke ondersteuning bieden veelal goed gaat. Ook is de gedachte dat wanneer je bijvoorbeeld de badkamer om de week schoonmaakt, alsnog minder tijd nodig hebt dan simpel het optellen van de tijd die nu wekelijks aan de badkamer besteed wordt. Het belangrijkste voordeel van deze maatregel is dat op deze manier capaciteit wordt vrijgespeeld om meer kwetsbare cliënten te ondersteunen en tegelijkertijd de wachtlijst te verminderen. Op deze manier helpen we zoveel mogelijk eerst de inwoners die dringend hulp nodig hebben.

Kanttekeningen en Risico's

Vanuit juridisch oogpunt is het aanpassen van de frequentie *niet mogelijk zonder expliciete toestemming van de inwoner*. Deze maatregel zal daarom uitsluitend worden toegepast na overleg en instemming van de betrokken inwoner. Ook wordt deze maatregel alleen ingevoerd bij de inwoners met 'eigen regie', zodat we aan de voorkant duidelijk afspraken kunnen maken over de verantwoordelijkheid van de client om contact op te nemen met de SWT's indien er zich veranderingen in hun situatie voordoen.

[4] Terugkoppeling kwaliteitsmonitor tweewekelijks inzet HO.docx

Financiën
Deze maatregel zal geen extra kosten als gevolg hebben.

Pilot Robotstofzuiger
We willen experimenteren met innovaties die kunnen leiden tot toekomstbestendige oplossingen. Het inzetten van de robotstofzuiger binnen de huishoudelijke ondersteuning heeft als beoogd effect: efficiënter gebruik maken van personeelsuren, verminderde fysieke belasting en biedt een kennismaking met nieuwe manieren om de huishoudelijke ondersteuning te optimaliseren. In samenwerking met een zorgaanbieder willen we op geschikte locatie een pilot draaien met inzet van robotstofzuigers. Het doel van de pilot is om zowel de efficiëntie verhogen (meer cliënten helpen in dezelfde tijd) als de werklast te verlagen voor de huishoudelijke hulp.

Kanttekeningen en Risico's
Een pilot kan worden opgezet met een specifieke aanbieder, dit past binnen het huidige contract HO. In Amsterdam en Den Haag zijn er soortgelijke pilots uitgevoerd. In Amsterdam waren er positieve resultaten behaald Proef met robotstofzuigers in de thuiszorg - Technologie voor Thuis en in Den Haag (grotere pilot) werd er vooral winst behaalt op het verminderen van de werklast van de huishoudelijke hulpen. Voor meer info: Robot-stofzuigers in de thuiszorg | De Haagse Hogeschool. Bij de uitvoering in Arnhem zullen we voortbouwen op de onderzoeksresultaten uit deze pilots.

Financiën
De aanschaf van robotstofzuigers zal voor deze pilot een eenmalige investering vereisen, waarbij de totale kosten afhankelijk zijn van het aantal eenheden dat wordt aangeschaft. Naast de aanschafkosten omvat het financiële aspect ook de kosten voor onderhoud en training van personeel. Ook worden de kosten afgestemd met de zorgaanbieder waarmee we de pilot zullen uitvoeren. Naar verwachting zal dit bedrag worden opgevoerd in de komende Perspectiefnota.

Lopende verkenning naar oplossingen
Het verder terugdringen van de wachtlijst heeft voor ons een hoge prioriteit en blijft een doorlopend proces. We blijven opzoek gaan naar oplossingen en onderzoeken momenteel de kansen van onderstaande oplossingsrichtingen.

Extra aanbieders contracteren met extra personeel
We blijven zoeken naar aanbieders die extra personeel beschikbaar hebben in Arnhem om HO te leveren. Denk bijvoorbeeld aan schoonmaakbedrijven die personeel in dienst heeft en die ook geschikt zijn voor de HO (het gaat dus niet om aanbieders die nog personeel moeten werven). Door deze uitbreiding van personeel, kunnen we als gemeente het aanbod aan huishoudelijke ondersteuning voor onze cliënten vergroten en daarmee de wachtlijst inkrimpen. Wanneer er zich een kans voordoet zullen we deze partijen op de hoogte brengen van de tussentijdse openstelling voor de inschrijving op het nieuwe Maatwerkproduct H0104 en daaropvolgend een tussentijdse openstelling overwegen.

Koppeling IZA/GALA : aanpak gericht op preventie

Om inwoners te stimuleren om vitaler en gezonder oud te worden is het van belang om gerichte handvatten te bieden die hierbij ondersteunen. We leggen de verbinding met interne programma's zoals het IZA [5]en Gala die de nadruk leggen op 'preventie' en het bevorderen van vitaal ouder worden. Zo wordt er gewerkt aan een koppeling met het programma 'valpreventie' waarbij inwoners gericht werken aan spieropbouw om zo het valrisico te beperken en huishoudelijke taken te kunnen oppakken. Het belang van voldoende licht of matig intensief bewegen is gigantisch. Dit geldt voor alle leeftijden. Naast bijvoorbeeld wandelen en fietsen is het uitvoeren van huishoudelijke taken een hele toegankelijke manier om te bewegen. Met stofzuigen, de was ophangen en tuinieren kunnen 65+ op een toegankelijke manier voldoen aan hun beweegrichtlijnen:

Daarom is het met name voor de doelgroep alleenstaande 75-plussers gezonder om in plaats van huishoudelijke ondersteuning te bieden, in te zetten op ondersteuning om zelf (een aantal van) de huishoudelijke taken te doen. Dit draagt bij aan de vitaliteit en zelfredzaamheid van de inwoner. Wanneer deze ondersteuning in groepsverband door Sportbedrijf Arnhem, sportverenigingen, buurthuizen of paramedici zoals fysiotherapeuten wordt aangeboden, zal dit ook bijdragen aan de samenredzaamheid en het tegengaan van eenzaamheid.

Daarom zullen wij bij de herbeoordeling Huiselijke ondersteuning ook met de inwoner kijken welk bestaand beweegaanbod passend is bij hun behoefte. Hierin sluiten wij aan bij de aanpak 'Valpreventie & Vitaal Ouder worden' welke in opdracht van de gemeente door Sportbedrijf Arnhem wordt getrokken. In deze aanpak zijn ook partijen aangesloten zoals Thuiszorg Groot Gelre, de DrieGasthuizenGroep en SWOA.

Inzet Oekraïners in de HO

In de aanpak Arbeidsmarktkrapte wordt er specifiek ingezoomd op de doelgroep Oekraïners die momenteel in de schoonmaak werken en we de mogelijkheid willen bieden om deze door te laten stromen richting de HO.

[5]Document Arnhem - Raadsbrief 'Voortgang Integraal Zorgakkoord (IZA) en Gezond en Actief Leven Akkoord (GALA)', d.d. 20-02-2024 - iBabs Publieksportaal (bestuurlijkeinformatie.nl)

Centraal georganiseerde HO voorziening

Momenteel wordt HO nog niet specifiek door één zorgaanbieder per wijk of flat aangeboden. Het gevolg is dat in een bepaalde wijk of flatgebouw meerdere zorgaanbieders HO kunnen leveren. Er bestaat echter potentie voor aanzienlijke efficiencyverbetering door één aanbieder verantwoordelijk te maken voor het bieden van HO in een specifieke wijk of flatgebouw. Dit voorkomt onnodige reistijd en biedt mogelijkheden voor meer gezamenlijke ondersteuning (bijvoorbeeld inzet conciërge). Tijdens de contractgesprekken wordt onderzocht welke mogelijkheden er zijn om dergelijke afspraken te kunnen formaliseren en zo de efficiëntie in de dienstverlening te vergroten. Het indiceren van de bestaande groep inwoners die HO ontvangen, biedt ook kansen om HO in een specifieke wijk of flatgebouw gericht toe te wijzen aan 1 aanbieder.

Duurzaam en toekomstbestendig zorgbeleid

Het WMO- Voorspelmodel (*fig 1*) laat zien dat er in Arnhem de komende 5 jaar zo'n 27% meer WMO gebruikers zullen bijkomen.

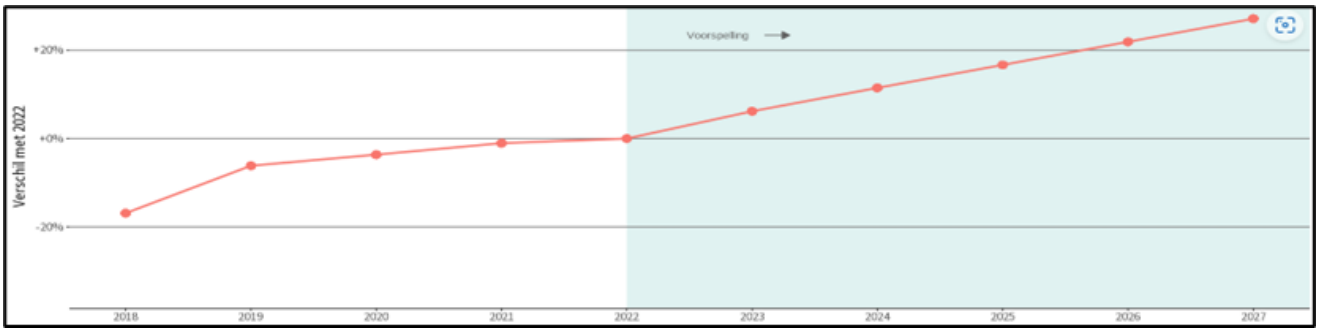

[*Fig 1: Stijging aantal WMO gebruikers komende 5 jaar*]

Het is dan ook van groot belang om naast de kortetermijnmaatregelen ons ook te gaan richten op een lange termijn aanpak die inspeelt op de lopende ontwikkelingen. Parallel aan de voorgaande voorstellen wordt er ook gewerkt aan een lange termijn aanpak. Deze richt zich meer op preventie en een algehele cultuuromslag in de samenleving met betrekking tot zorg en ondersteuning. Een duurzame aanpak vereist een integrale benadering van zorg, waarbij gezondheid niet slechts wordt gezien als de afwezigheid van ziekte, maar als een holistisch concept dat fysieke, mentale, en sociale aspecten omvat. Dit impliceert samenwerking tussen verschillende (zorg)disciplines en sectoren om de algehele gezondheid van individuen te bevorderen. Daarnaast vormt 'preventie' een centrale pijler in een toekomstbestendige aanpak in de algehele zorg en specifiek het HO-beleid. De focus zal zich meer gaan richten op het voorkomen van gezondheidsproblemen en het ondersteunen van mensen om een gezonde en vitale levensstijl te leiden. Een toekomstbestendig zorgsysteem vereist ook een wezenlijke verandering in de samenlevingscultuur. Hierbij is het van belang dat er gestuurd wordt op een evenwichtiger gebruik van zorgvoorzieningen en waar ondoordacht claimgedrag wordt omgebogen naar verantwoord en doelmatiger gebruik. Deze beweging sluit ook mooi aan bij de inhoud van het Integraal Zorgakkoord (IZA) en Gezond Actief en Leven Akkoord (GALA). Bij zowel het IZA als het GALA wordt ingezet op transformaties in de zorg en een brede beweging naar het voorliggend veld: van zorg naar gezondheid en leefstijl.

GEVRAAGD ADVIES AANPAK WACHTLIJST HUISHOUDELIJKE ONDERSTEUNING

Gemeente Arnhem
T.a.v. college van Burgemeester en Wethouders
Postbus 9029
6800 EL Arnhem
Per mail: gerard.fidder@arnhem.nl

cc. Naam beleidsmedewerker: Naomi Sonneveld
Naam contactpersoon: Gerard Fidder
Naam wethouder: Marco van der Wel

Arnhem, 15 februari 2024

Onderwerp: Gevraagd advies aanpak wachtlijst huishoudelijke ondersteuning

Geacht college,

Middels uw schrijven van 29 januari 2024 heeft u de Adviesraad Jeugd & Wmo gemeente Arnhem (verder: de Adviesraad) gevraagd te adviseren over de voorgestelde aanpak van de wachtlijst voor huishoudelijke ondersteuning.

Gezien de urgentie van de situatie omtrent de wachtlijsten is naar de Adviesraad gecommuniceerd dat de insteek is dat de gemeenteraad in maart tot een besluit komt. Voor de Adviesraad betekent dat dat de doorlooptijd zeer kort is. Daardoor is de Adviesraad niet/onvoldoende in de gelegenheid geweest om organisaties en/of inwoners te raadplegen over het voorstel, hetgeen door de Adviesraad betreurd wordt. Op 5 februari 2024 hebben leden van de Adviesraad hun indruk van het stuk gedeeld in de vorm van vragen en aandachtspunten. Aangezien de Adviesraad voor die tijd niet heeft kunnen vergaderen betrof het geen standpunten namens de Adviesraad als geheel. In de nabespreking heeft de Adviesraad besloten de belangrijkste genoemde aandachtspunten op te nemen in het advies. Deze worden opgesomd in dit stuk en leiden tot adviezen en in een aantal gevallen tot (informatie)verzoeken.

Situatieschets

Het college heeft de gemeenteraad in het najaar van 2023 geïnformeerd over de wachtlijstproblematiek, die er op dat moment onder meer uit bestond dat ongeveer 250 inwoners met de hoogste prioriteit voor huishoudelijke ondersteuning reeds lange tijd op de wachtlijst stonden. Aangezien de situatie niet verbeterde en onacceptabel is (inwoners met hoge urgentie moeten op dit moment gemiddeld vijf maanden wachten op de benodigde ondersteuning), heeft het college besloten het raadsvoorstel in te dienen. Het raadsvoorstel en het bijbehorende plan van aanpak beschrijven maatregelen om ervoor te zorgen dat de genoemde groep van (de meest) kwetsbare inwoners tijdig huishoudelijke ondersteuning kunnen krijgen.

De belangrijkste in het voorstel beschreven wijziging betreft een volledige overstap naar Exclusief Maatwerkvoorzieningen (MV) en daarmee het afschaffen van de Algemene Voorzieningen Huishoudelijke Ondersteuning (AVHO).

WijzijnAdviesraadArnhem
Jeugd&Wmo

Bevindingen, verzoeken en adviezen van de Adviesraad

1. Inwoners

Inwoners die op dit moment gebruik maken van de Algemene Voorzieningen Huishoudelijke Ondersteuning (AVHO)

Het voorstel heeft de nodige consequenties voor inwoners, in het bijzonder voor de groep die op dit moment gebruik maakt van AVHO. Met deze inwoners zal opnieuw in gesprek worden gegaan om te beoordelen of en met welke frequentie huishoudelijke ondersteuning, vanuit de maatwerkvoorziening, nodig is. In het voorstel wordt gesproken van een 'zachte afsluiting in combinatie met einddatum', wat concreet betekent dat de ondersteuning die al geleverd wordt doorloopt tot het einde van de afgegeven duur van de indicatie met een uiterlijke einddatum van 1 jaar na startdatum van de herindicatietrajecten. Het raadsvoorstel houdt er rekening mee dat er mogelijk bezwaren zullen komen van inwoners, en benadrukt daarom het belang van tijdige communicatie door zowel gemeente als sociale wijkteams. In het overleg op 5 februari is aangegeven dat een en ander nog onderzocht wordt op (juridische) haalbaarheid. Het betreft onder meer de aflooptermijn van bestaande zorg, de mogelijkheid om tussentijds op te zeggen en de overgangsperiode, maar tevens om de wijze waarop een cliënt bezwaar kan maken en hoe die procedure zal verlopen. Hierbij speelt een rol dat bij AVHO sprake is van een overeenkomst en bij MV van een beschikking. De inschatting is dat voor de overgangsperiode uitgegaan dient te worden van ten minste één jaar, wellicht twee.

Ten aanzien van de genoemde aanvullende maatregel om - met expliciete toestemming van de cliënt - de frequentie van huishoudelijke ondersteuning aan te passen, lijkt het de Adviesraad zinnig om niet te koersen op veel meer formatieve ruimte. Dit omdat het op voorhand niet in te schatten is hoeveel inwoners genegen zullen zijn om hiermee akkoord te gaan. De Adviesraad vraagt zich af hoe dit gesprek verloopt; wordt dit door de wijkcoach gedaan, of door zorgaanbieder of gemeente?

Communicatie over cliënten

Uit de stukken wordt voor de Adviesraad niet duidelijk hoe gedurende het wijzigingsproces omgegaan wordt met communicatie tussen partijen *over* de cliënt. Een voorbeeld hiervan betreft de paragraaf over keukentafelgesprekken in het plan van aanpak (pagina 8), waarin het volgende opgemerkt wordt: "De wijkcoach kan hiervoor (de afwegingen welke ondersteuning het meest passend is – *red.*) ook waardevolle informatie inwinnen bij de betrokken zorgaanbieder, die goed zicht heeft op welke hulp het meest passend is.". Wordt de cliënt hierover vooraf geïnformeerd en is toestemming benodigd?

Verzoeken en adviezen:

1a. De Adviesraad ontvangt graag nadere informatie zodra deze bekend is over onder meer de overgangssituatie en bezwaarprocedure.
1b. De Adviesraad verneemt graag in welke situaties er door partijen (wijkcoach, zorgaanbieders, gemeente) *over* een cliënt gecommuniceerd kan worden, wat de aard van de communicatie en informatie is en hoe de cliënt hierbij betrokken wordt (informatie, toestemming).
1c. De Adviesraad ontvangt graag meer informatie over de praktische uitvoering van de maatregel om met toestemming van de cliënt de frequentie van ondersteuning terug te brengen.
1d. De Adviesraad adviseert de gemeente om de inwoners die gebruik maken van AVHO tijdig en zorgvuldig te informeren over de aanstaande wijzigingen, hun (keuze)mogelijkheden en de bezwaarprocedure.

2. Sociale wijkteams

De Adviesraad constateert dat het voorstel extra werk met zich meebrengt voor het sociaal wijkteam. In het overleg van 5 februari is aangegeven dat het vrijmaken van middelen voor de benodigde extra capaciteit noodzakelijk is. Op het moment van schrijven van dit advies is nog niet duidelijk waar deze middelen gevonden zullen worden.

Naar mening van de Adviesraad zou het werken met normen – uitgaande van een gemiddeld huishouden – ondersteunend kunnen zijn voor wijkcoaches bij het bepalen van een indicatie. De ondersteuning vindt immers plaats in afgebakende tijd en met een bepaalde frequentie op een aantal onderdelen in het huishouden, terwijl het tegelijkertijd een gegeven is dat ieder huishouden anders is. De Adviesraad wijst graag op het Normenkader huishoudelijke ondersteuning, opgesteld door Bureau HHM (Handreiking normenkader Huishoudelijke Ondersteuning – Bureau HHM – Samen maken we de zorg beter). Dit kader wordt door verschillende gemeenten in de praktijk gehanteerd.

Advies:
Aangezien de sociale wijkteams al geruime tijd een forse werkdruk ervaren en de nieuwe werkwijze hoe dan ook een grote uitdaging zal vormen, vindt de Adviesraad het van belang dat er zorgvuldig met hen gecommuniceerd wordt en goede afspraken gemaakt worden over het proces.

3. Zorgaanbieders

Uit het overleg van 5 februari is naar voren gekomen dat de zorgaanbieders er hard aan werken het personeelstekort, maar ook verloop en fors ziekteverzuim het hoofd te bieden. Vanuit de Adviesraad is in reactie daarop aangegeven dat in de Achterhoek nauwelijks sprake (meer) schijnt te zijn van personeelstekorten en dat het zinnig zou kunnen zijn dat de gemeente de situatie daar meeneemt in haar overwegingen. De Adviesraad vraagt zich daarnaast af of de gemeente zorgaanbieders ondersteunt in de zoektocht naar personeel en of zorgaanbieders onderling contact hebben over te werven personeel. In de ogen van de Adviesraad zou het zowel leerzaam als kansrijk(er) zijn als zorgaanbieders hier samen in optrekken.

De Adviesraad heeft voorts benoemd dat hij zich afvraagt in hoeverre er afspraken met de zorgaanbieders gemaakt zijn ten aanzien van aantallen trajecten op jaarbasis. Dit aangezien zorgaanbieders vaak werken binnen verschillende financieringsstromen en daarbinnen de bedrijfsmatige afweging maken wat het meeste oplevert. Dit kan leiden tot het afhouden van trajecten, wat zeker boven op de bestaande personeelstekorten onwenselijke situaties creëert. De Adviesraad deelt het belang van vertrouwen, maar is van mening dat zakelijke afspraken een noodzakelijke aanvulling zijn.

Verzoeken en adviezen:
3a. De Adviesraad zou graag meer informatie ontvangen over de rol die de gemeente pakt of voor zich ziet in de ondersteuning van zorgaanbieders in hun zoektocht naar personeel en mogelijkerwijs het stimuleren van samenwerking van zorgaanbieders in dezen.

Voorts adviseert de Adviesraad de gemeente het volgende met betrekking tot zorgaanbieders:
3b. de aanpak van andere regio's / gemeenten te betrekken in de oplossingsrichtingen van personeelstekorten in de huishoudelijke ondersteuning. In de Achterhoek bijvoorbeeld schijnt nauwelijks sprake (meer) te zijn van personeelstekorten.
3c. de afspraken met zorgaanbieders over aantallen trajecten per jaar in kaart te brengen en indien nodig te verstevigen.
3d. te onderzoeken in hoeverre het voornemen om te werken naar één zorgaanbieder per flat breder getrokken zou kunnen worden naar clustering per wijk / buurt.
3e. Ook de zorgaanbieders tijdig en zorgvuldig te informeren over de maatregelen, zodanig dat zij op hun beurt ruimschoots in de gelegenheid zijn om het personeel te informeren. Een gezamenlijke visie op Huishoudelijke ondersteuning is in de ogen van de Adviesraad essentieel.

4. Preventie

De Adviesraad vindt het positief dat er een koppeling gemaakt wordt naar het Integraal Zorgakkoord (IZA) en Gezond en Actief Leven Akkoord (GALA). Bijvoorbeeld valpreventie dat kan leiden tot een beperking van de instroom. Het is goed als het vraagstuk meer integraal opgepakt wordt. De Adviesraad ziet nog wel een uitdaging in het activeren van inwoners naar voorzieningen als bewegingslessen. Daarin zal actief de samenwerking met zorgaanbieders gezocht moeten worden.

Advies:
De Adviesraad adviseert de gemeente om ten aanzien van concrete acties in het kader van preventie, zoals bewegingslessen, de samenwerking met zorgaanbieders te zoeken om drempels voor inwoners te signaleren en zo veel mogelijk weg te nemen.

5. Wijknetwerken en (op termijn) terugbrengen aantal zorgaanbieders per wijk

De Adviesraad vindt het goed dat de gemeente in bredere zin inzet op wijknetwerken. Het is belangrijk dat men elkaar ondersteunt in de wijk, de huidige situatie is financieel niet houdbaar. Idealiter zou een zorgaanbieder in de ogen van de Adviesraad inzetbaar moeten zijn zonder indicatie, met een rol dichterbij. Een bijkomend voordeel van sterke(re) wijknetwerken is dat deze een basis kunnen vormen voor aantrekkelijker werkomstandigheden vanwege meer verbinding en vertrouwen. Een sterker netwerk betekent meer gevoel en verbinding ten aanzien van cliënten, maar ook voor collega's onderling (bijvoorbeeld eenvoudiger collegiale opvang).

De Adviesraad ziet tevens mogelijkheden in samenwerking tussen wijknetwerken, wijkteams en zorgaanbieders voor het werven c.q. doorverwijzen van nieuwe medewerkers Huishoudelijke Ondersteuning als het gaat om mensen die al in de wijk wonen. Werken in de eigen wijk kan het werk aantrekkelijker maken voor de medewerker, brengt het aantal vervoerbewegingen terug en heeft een versterkend effect binnen de wijk (samenhang en verbinding). Dit geldt ook voor de doelgroep (Oekraïners die momenteel in de schoonmaak werken) die de gemeente zou willen aanwenden in het kader van de aanpak Arbeidsmarktkrapte, om door te stromen naar Huishoudelijke Ondersteuning.

Advies:
De Adviesraad adviseert de gemeente om de bredere blik op wijknetwerken tevens in te zetten ten aanzien van personeelstekorten bij zorgaanbieders.

Conclusie Adviesraad

Samenvattend adviseert de Adviesraad het college om de in het raadsvoorstel genoemde maatregelen door te voeren c.q. verder te verkennen/onderzoeken. Daarnaast ontvangt de Adviesraad graag zo snel mogelijk de aanvullende informatie.

Wij gaan ervan uit dat u dit advies zult opnemen in het Raadsinformatiesysteem ten behoeve van de informatie-, commissie- en raadsvergaderingen en zien een reactie op dit advies door uw college met belangstelling tegemoet.

Met vriendelijke groet,
Namens de Adviesraad Jeugd & Wmo gemeente Arnhem,

Elvira Flaton
Voorzitter

GEVRAAGD ADVIES AANPAK WACHTLIJST HUISHOUDELIJKE ONDERSTEUNING

Gemeente Arnhem
T.a.v. college van Burgemeester en Wethouders
Postbus 9029
6800 EL Arnhem
Per mail: gerard.fidder@arnhem.nl

cc. Naam beleidsmedewerker: Naomi Sonneveld
Naam contactpersoon: Gerard Fidder
Naam wethouder: Marco van der Wel

Arnhem, 15 februari 2024

Onderwerp: Gevraagd advies aanpak wachtlijst huishoudelijke ondersteuning

Geacht college,

Middels uw schrijven van 29 januari 2024 heeft u de Adviesraad Jeugd & Wmo gemeente Arnhem (verder: de Adviesraad) gevraagd te adviseren over de voorgestelde aanpak van de wachtlijst voor huishoudelijke ondersteuning.

Gezien de urgentie van de situatie omtrent de wachtlijsten is naar de Adviesraad gecommuniceerd dat de insteek is dat de gemeenteraad in maart tot een besluit komt. Voor de Adviesraad betekent dat dat de doorlooptijd zeer kort is. Daardoor is de Adviesraad niet/onvoldoende in de gelegenheid geweest om organisaties en/of inwoners te raadplegen over het voorstel, hetgeen door de Adviesraad betreurd wordt. Op 5 februari 2024 hebben leden van de Adviesraad hun indruk van het stuk gedeeld in de vorm van vragen en aandachtspunten. Aangezien de Adviesraad voor die tijd niet heeft kunnen vergaderen betrof het geen standpunten namens de Adviesraad als geheel. In de nabespreking heeft de Adviesraad besloten de belangrijkste genoemde aandachtspunten op te nemen in het advies. Deze worden opgesomd in dit stuk en leiden tot adviezen en in een aantal gevallen tot (informatie)verzoeken.

Situatieschets

Het college heeft de gemeenteraad in het najaar van 2023 geïnformeerd over de wachtlijstproblematiek, die er op dat moment onder meer uit bestond dat ongeveer 250 inwoners met de hoogste prioriteit voor huishoudelijke ondersteuning reeds lange tijd op de wachtlijst stonden. Aangezien de situatie niet verbeterde en onacceptabel is (inwoners met hoge urgentie moeten op dit moment gemiddeld vijf maanden wachten op de benodigde ondersteuning), heeft het college besloten het raadsvoorstel in te dienen. Het raadsvoorstel en het bijbehorende plan van aanpak beschrijven maatregelen om ervoor te zorgen dat de genoemde groep van (de meest) kwetsbare inwoners tijdig huishoudelijke ondersteuning kunnen krijgen.

De belangrijkste in het voorstel beschreven wijziging betreft een volledige overstap naar Exclusief Maatwerkvoorzieningen (maatwerkvoorziening) en daarmee het afschaffen van de Algemene Voorzieningen Huishoudelijke Ondersteuning (AVHO).

WijzijnAdviesraadArnhem
Jeugd&Wmo

Bevindingen, verzoeken en adviezen van de Adviesraad

1. Inwoners

Inwoners die op dit moment gebruik maken van de Algemene Voorzieningen Huishoudelijke Ondersteuning (AVHO)

Het voorstel heeft de nodige consequenties voor inwoners, in het bijzonder voor de groep die op dit moment gebruik maakt van AVHO. Met deze inwoners zal opnieuw in gesprek worden gegaan om te beoordelen of en met welke frequentie huishoudelijke ondersteuning, vanuit de maatwerkvoorziening, nodig is. In het voorstel wordt gesproken van een 'zachte afsluiting in combinatie met einddatum', wat concreet betekent dat de ondersteuning die al geleverd wordt doorloopt tot het einde van de afgegeven duur van de indicatie met een uiterlijke einddatum van 1 jaar na startdatum van de herindicatietrajecten. Het raadsvoorstel houdt er rekening mee dat er mogelijk bezwaren zullen komen van inwoners, en benadrukt daarom het belang van tijdige communicatie door zowel gemeente als sociale wijkteams. In het overleg op 5 februari is aangegeven dat een en ander nog onderzocht wordt op (juridische) haalbaarheid. Het betreft onder meer de aflooptermijn van bestaande zorg, de mogelijkheid om tussentijds op te zeggen en de overgangsperiode, maar tevens om de wijze waarop een cliënt bezwaar kan maken en hoe die procedure zal verlopen. Hierbij speelt een rol dat bij AVHO sprake is van een overeenkomst en bij maatwerkvoorziening van een beschikking. De inschatting is dat voor de overgangsperiode uitgegaan dient te worden van ten minste één jaar, wellicht twee.

Reactie gemeente

We hebben ervoor gekozen om af te zien van een 'zachte afsluiting met einddatum van 1 jaar'. We stellen voor om een 'zachte afsluiting – zonder einddatum' in te voeren. Inwoners zullen , zoals in de oude opdracht is afgesproken tot het einde van de afgegeven duur van de indicatie ondersteuning ontvangen. Zo voorkom je dat ondersteuning vroegtijdig wordt stopgezet.

Ten aanzien van de genoemde aanvullende maatregel om - met expliciete toestemming van de cliënt - de frequentie van huishoudelijke ondersteuning aan te passen, lijkt het de Adviesraad zinnig om niet te koersen op veel meer formatieve ruimte. Dit omdat het op voorhand niet in te schatten is hoeveel inwoners genegen zullen zijn om hiermee akkoord te gaan. De Adviesraad vraagt zich af hoe dit gesprek verloopt; wordt dit door de wijkcoach gedaan, of door zorgaanbieder of gemeente?

Reactie gemeente

Het gesprek loopt via de wijkcoach. Hierbij geldt als uitgangspunt een uitgebreid keukentafelgesprek van gemiddeld 2,5 uur. Tijdens het keukentafelgesprek wordt ~~Er wordt direct contact gelegd met de inwoner ??, waarbij~~ de ondersteuningsbehoefte en mogelijkheden van ~~xxxx~~de inwoner in kaart worden gebracht. Samen met de wijkcoach wordt er gekeken welke ondersteuning het meest passend is. Het voordeel van keukentafelgesprekken is dat de leefomgeving en de sociale netwerken beter in beeld kunnen worden gebracht en er ook een verbinding met voorliggende voorzieningen kan worden gemaakt.

Communicatie over cliënten

Uit de stukken wordt voor de Adviesraad niet duidelijk hoe gedurende het wijzigingsproces omgegaan wordt met communicatie tussen partijen *over* de cliënt. Een voorbeeld hiervan betreft de paragraaf over

keukentafelgesprekken in het plan van aanpak (pagina 8), waarin het volgende opgemerkt wordt: “De wijkcoach kan hiervoor (de afwegingen welke ondersteuning het meest passend is – *red.*) ook waardevolle informatie inwinnen bij de betrokken zorgaanbieder, die goed zicht heeft op welke hulp het meest passend is.”. Wordt de cliënt hierover vooraf geïnformeerd en is toestemming benodigd?

Verzoeken en adviezen:

1a. De Adviesraad ontvangt graag nadere informatie zodra deze bekend is over onder meer de overgangssituatie en bezwaarprocedure.

Reactie gemeente

We hebben de ‘zachte afsluiting in combinatie met een einddatum’ niet doorgevoerd. Voor de overgangssituatie is er dus alleen sprake van een ‘zachte afsluiting’. ’Bij een zachte afsluiting loopt de ondersteuning, zoals deze in de lopende opdracht is afgesproken, door tot het einde van de afgegeven duur van de indicatie. Dat betekent dat de hulp voor zolang de lopende zorgcontracten lopen, gegarandeerd ~~blijven~~ blijft onder de oude voorwaarden. Voor inwoners waarvan de lopende overeenkomst afloopt voor 1 oktober worden de overeenkomsten nog met een bepaalde periode verlengd, zodat er voldoende tijd is om een aanvraag in te dienen voor een maatwerkvoorziening. De inwoners die nu AVHO ontvangen zullen bericht krijgen over de overgang naar de maatwerkvoorziening en worden geïnformeerd over het feit dat de lopende AVHO doorloopt tot het einde van de lopende overeenkomst en daarna niet meer kan worden verlengd. Ze zullen ook geïnformeerd ontvangen over de te ondernemen stappen voor een aanvraag op de maatwerkvoorziening. Wanneer er voor een maatwerkvoorziening een keukentafelgesprek/beoordelingsgesprek heeft plaatsgevonden kan het zijn dat er geen aanvraag tot stand komt. Wanneer er dan alsnog een aanvraag wordt gedaan, volgt er een afwijzende beschikking, hiertegen kan bezwaar worden gemaakt.

1b. De Adviesraad verneemt graag in welke situaties er door partijen (wijkcoach, zorgaanbieders, gemeente) *over* een cliënt gecommuniceerd kan worden, wat de aard van de communicatie en informatie is en hoe de cliënt hierbij betrokken wordt (informatie, toestemming).

Reactie gemeente:

De inwoner wordt geïnformeerd over de overgang naar de maatwerkvoorzieningen door de zorgaanbieder en via algemene communicatiekanalen van de gemeente. Wij~~zelf~~ verstrekken geen informatie aan individuele inwoners, omdat we geen overeenkomst hebben met de inwoner. De mogelijkheid tot communicatie over een inwoner tussen partijen (wijkcoach, zorgaanbieders, gemeente) is afhankelijk van de specifieke situatie. Daar waar het passend en mogelijk is zal er gegevensuitwisseling plaatsvinden~~.~~ Dit is mogelijk als hiervoor een wettelijke grondslag is. Een grondslag kan zijn dat de inwoner zelf toestemming geeft tot verwerking van de persoonsgegevens.
De aard van de communicatie kan verschillen per situatie en is gericht op het maken van een zorgvuldige afweging door de wijkcoach of een inwoner die in aanmerking komt voor de maatwerkvoorziening of andere passende voorzieningen.

1c. De Adviesraad ontvangt graag meer informatie over de praktische uitvoering van de maatregel om met toestemming van de cliënt de frequentie van ondersteuning terug te brengen.

Reactie gemeente

De wijkcoach zal bij het keukentafelgesprek een inschatting maken of het aanpassen van de frequentie passend is. Wanneer die inschatting ~~?positief?(minder is positief?)~~positief is wordt deze optie ter sprake gebracht met de inwoner. Hierbij wordt uitleg gegeven over de reden van het voorstel (personeelstekorten en oplopende wachtlijsten). Vervolgens wordt er instemming gevraagd van de inwoner. Wanneer de inwoner instemt, wordt dit ~~zwart op wit~~ vastgelegd en maakt de wijkcoach een

melding ~~(heet dat zo?)~~ bij de desbetreffende zorgaanbieder, zodat de zorgaanbieder dit kan verwerken in hun administratie en planning.

1d. De Adviesraad adviseert de gemeente om de inwoners die gebruik maken van AVHO tijdig en zorgvuldig te informeren over de aanstaande wijzigingen, hun (keuze)mogelijkheden en de bezwaarprocedure.

Reactie gemeente
Wij erkennen de noodzaak om zorgvuldig en tijdig te informeren over de aanstaande wijzigen, keuzemogelijkheden en de bezwaarprocedures. Dit wordt opgepakt en afgestemd met de regionale inkooporganisaties (voor de communicatie richting de zorgaanbieders) en de communicatie richting de inwoners wordt afgestemd met ~~een~~ de zorgaanbieders. Waarbij de zorgaanbieders ook een werkinstructie krijgen die haar personeel ondersteunt in de communicatie richting de inwoners. Ook wordt er een bijeenkomst georganiseerd tussen de sociale wijkteams en zorgaanbieders om duidelijke afspraken te maken rondom de communicatie naar de inwoners en een ~~algehele soepele~~ goede overgang naar de maatwerkvoorziening.

2. Sociale wijkteams

De Adviesraad constateert dat het voorstel extra werk met zich meebrengt voor het sociaal wijkteam. In het overleg van 5 februari is aangegeven dat het vrijmaken van middelen voor de benodigde extra capaciteit noodzakelijk is. Op het moment van schrijven van dit advies is nog niet duidelijk waar deze middelen gevonden zullen worden.

Naar mening van de Adviesraad zou het werken met normen – uitgaande van een gemiddeld huishouden – ondersteunend kunnen zijn voor wijkcoaches bij het bepalen van een indicatie. De ondersteuning vindt immers plaats in afgebakende tijd en met een bepaalde frequentie op een aantal onderdelen in het huishouden, terwijl het tegelijkertijd een gegeven is dat ieder huishouden anders is. De Adviesraad wijst graag op het Normenkader huishoudelijke ondersteuning, opgesteld door Bureau HHM (Handreiking normenkader Huishoudelijke Ondersteuning – Bureau HHM – Samen maken we de zorg beter). Dit kader wordt door verschillende gemeenten in de praktijk gehanteerd.

Reactie gemeente
In Arnhem werken we ook volgens het normenkader van Bureau HHM. Deze zijn opgenomen in de beleidsregels zodat de wijkcoaches deze kunnen gebruiken bij het bepalen van de hoogte van de indicatie. Daarnaast hebben we in de beleidsregels ook nog normen opgenomen voor het geval er extra taken moeten worden uitgevoerd.

Advies:
Aangezien de sociale wijkteams al geruime tijd een forse werkdruk ervaren en de nieuwe werkwijze hoe dan ook een grote uitdaging zal vormen, vindt de Adviesraad het van belang dat er zorgvuldig met hen gecommuniceerd wordt en goede afspraken gemaakt worden over het proces.

Reactie gemeente
Gedurende het gehele traject van het opstellen van het plan van aanpak is afgestemd met de Sociale Wijkteams. Daarnaast zal er samen met de wijkcoaches een werkinstructie worden vormgegeven om gezamenlijk goede afspraken te maken over de werkprocessen. ~~-~~In het voorstel is tevens extra capaciteit voor de uitvoering meegenomen.~~-~~

3. Zorgaanbieders

Uit het overleg van 5 februari is naar voren gekomen dat de zorgaanbieders er hard aan werken het personeelstekort, maar ook verloop en fors ziekteverzuim het hoofd te bieden. Vanuit de Adviesraad is in reactie daarop aangegeven dat in de Achterhoek nauwelijks sprake (meer) schijnt te zijn van personeelstekorten en dat het zinnig zou kunnen zijn dat de gemeente de situatie daar meeneemt in haar overwegingen. De Adviesraad vraagt zich daarnaast af of de gemeente zorgaanbieders ondersteunt in de zoektocht naar personeel en of zorgaanbieders onderling contact hebben over te werven personeel. In de ogen van de Adviesraad zou het zowel leerzaam als kansrijk(er) zijn als zorgaanbieders hier samen in optrekken.

De Adviesraad heeft voorts benoemd dat hij zich afvraagt in hoeverre er afspraken met de zorgaanbieders gemaakt zijn ten aanzien van aantallen trajecten op jaarbasis. Dit aangezien zorgaanbieders vaak werken binnen verschillende financieringsstromen en daarbinnen de bedrijfsmatige afweging maken wat het meeste oplevert. Dit kan leiden tot het afhouden van trajecten, wat zeker boven op de bestaande personeelstekorten onwenselijke situaties creëert. De Adviesraad deelt het belang van vertrouwen, maar is van mening dat zakelijke afspraken een noodzakelijke aanvulling zijn.

Verzoeken en adviezen:

3a. De Adviesraad zou graag meer informatie ontvangen over de rol die de gemeente pakt of voor zich ziet in de ondersteuning van zorgaanbieders in hun zoektocht naar personeel en mogelijkerwijs het stimuleren van samenwerking van zorgaanbieders in dezen.

Reactie gemeente

De gemeente neemt richting zorgaanbieders een verbindende en faciliterende rol op zich t.a.v. personeelskrapte in de huishoudelijke ondersteuning. Binnen de gemeente is de HO-kraptesector opgenomen als speerpunt in de werkgroep 'aanpak arbeidsmarktkrapte'. Vanuit deze werkgroep wordt er o.a. een bijeenkomst georganiseerd waarbij zorgaanbieders worden gekoppeld aan verschillende partijen uit het 'activerend werk'-gebied. Ook wordt deze bijeenkomst benut om knelpunten en oplossingsrichtingen te inventariseren om vervolgens in kleiner verband actief uit te werken. Daarnaast biedt de gemeente een ondersteunende rol richting Zorgaanbieders om in kaart te brengen wat de meest voorkomende verzuim-redenen zijn. Deze inventarisatie wordt momenteel uitgevoerd en de bevindingen met bijbehorende handvatten worden gedeeld met de zorgaanbieders.

Voorts adviseert de Adviesraad de gemeente het volgende met betrekking tot zorgaanbieders:

3b. de aanpak van andere regio's / gemeenten te betrekken in de oplossingsrichtingen van personeelstekorten in de huishoudelijke ondersteuning. In de Achterhoek bijvoorbeeld schijnt nauwelijks sprake (meer) te zijn van personeelstekorten.

Reactie gemeente

De zoektocht naar oplossingsrichtingen is een doorlopend proces. Ook wordt hier concreet aandacht aan besteed in de regionale werkgroep 'huishoudelijke ondersteuning'. De meeste gemeenten in de Achterhoek hebben echter geen AVHO maar alleen MV. ~~In hun geval~~Daar ligt

de regie van toewijzen en indicaties bij de gemeente zelf. Dit is ook de beweging die wij graag willen maken en die wordt voorgelegd in het raadsvoorstel.

3c. de afspraken met zorgaanbieders over aantallen trajecten per jaar in kaart te brengen en indien nodig te verstevigen.

Reactie gemeente
We hebben momenteel geen afspraken gemaakt met aanbieders over een aantal trajecten op jaarbasis. De gemeente werkt met een 'centraal toegangssysteem' die verantwoordelijk is voor het aanbrengen van een prioritering en de toeleiding van opdrachten naar de aanbieders. We zullen jullie advies omtrent 'afspraken rondom aantallen trajecten' meenemen in de komende regionale werkgroep gesprekken en onderzoeken of dit een passende aanvulling kan zijn de lopende contracten met zorgaanbieders.

3d. te onderzoeken in hoeverre het voornemen om te werken naar één zorgaanbieder per flat breder getrokken zou kunnen worden naar clustering per wijk / buurt.

Reactie gemeente
Dit maakt al onderdeel van het plan van aanpak (lopende verkenningen). Hier zal ook tijdens de bijeenkomst over de aanpak arbeidsmarktkrapte aandacht aan besteed worden als een van de oplossingsrichtingen. We zijn voornemens om de~~ze~~ oplossingsrichting (een zorgaanbieder per flat) samen met de sociale wijkteams en zorgaanbieders te onderzoeken en wanneer mogelijk uit ~~te~~ te voeren. ~~Wat doen we met clusteren per wijk/buurt? Waren we nog niet positief over. Hebben we daar plannen voor?~~

3e. Ook de zorgaanbieders tijdig en zorgvuldig te informeren over de maatregelen, zodanig dat zij op hun beurt ruimschoots in de gelegenheid zijn om het personeel te informeren. Een gezamenlijke visie op Huishoudelijke ondersteuning is in de ogen van de Adviesraad essentieel.

Reactie gemeente
We onderschrijven het belang van een gezamenlijke visie op Huishoudelijke ondersteuning. De ontwikkelingen t.a.v. het raadsvoorstel is dan ook met een aantal zorgaanbieders gedeeld en wordt ondersteunt. We hebben te maken met 26 zorgaanbieders, waarbij de centrale communicatie via de Regionale Inkoop (SDCG) wordt gefaciliteerd. We stemmen de communicatie dan ook zorgvuldig af met de SDCG waar~~bij~~door alle zorgaanbieders tijdig op de hoogte worden gebracht. Ook zal er een bijeenkomst plaatsvinden waarbij zorgaanbieders, wijkcoaches, beleidsadviseurs en communicatiemedewerkers met elkaar om tafel gaan om de samenwerking te verstevigen.

4. Preventie

De Adviesraad vindt het positief dat er een koppeling gemaakt wordt naar het Integraal Zorgakkoord (IZA) en Gezond en Actief Leven Akkoord (GALA). Bijvoorbeeld valpreventie dat kan leiden tot een beperking van de instroom. Het is goed als het vraagstuk meer integraal opgepakt wordt. De Adviesraad ziet nog wel een uitdaging in het activeren van inwoners naar voorzieningen als bewegingslessen. Daarin zal actief de samenwerking met zorgaanbieders gezocht moeten worden.

Advies:

De Adviesraad adviseert de gemeente om ten aanzien van concrete acties in het kader van preventie, zoals bewegingslessen, de samenwerking met zorgaanbieders te zoeken om drempels voor inwoners te signaleren en zo veel mogelijk weg te nemen.

Reactie gemeente

Een voordeel van toewijzen via de maatwerkvoorziening is dat een uitgebreid gesprek met de inwoner plaatsvindt en dat maatwerk kan worden toegepast, waarbij ook aandacht kan worden besteed aan zaken als valpreventie en bewegingslessen. In het kader van preventie zal er worden samengewerkt tussen sociale wijkteams, zorgaanbieders en Sportbedrijf Arnhem. Hier worden de concrete acties t.a.v. preventie met elkaar afgestemd en in gezamenlijkheid uitgevoerd.

5. Wijknetwerken en (op termijn) terugbrengen aantal zorgaanbieders per wijk

De Adviesraad vindt het goed dat de gemeente in bredere zin inzet op wijknetwerken. Het is belangrijk dat men elkaar ondersteunt in de wijk, de huidige situatie is financieel niet houdbaar. Idealiter zou een zorgaanbieder in de ogen van de Adviesraad inzetbaar moeten zijn zonder indicatie, met een rol dichterbij. Een bijkomend voordeel van sterke(re) wijknetwerken is dat deze een basis kunnen vormen voor aantrekkelijker werkomstandigheden vanwege meer verbinding en vertrouwen. Een sterker netwerk betekent meer gevoel en verbinding ten aanzien van cliënten, maar ook voor collega's onderling (bijvoorbeeld eenvoudiger collegiale opvang).

De Adviesraad ziet tevens mogelijkheden in samenwerking tussen wijknetwerken, wijkteams en zorgaanbieders voor het werven c.q. doorverwijzen van nieuwe medewerkers Huishoudelijke Ondersteuning als het gaat om mensen die al in de wijk wonen. Werken in de eigen wijk kan het werk aantrekkelijker maken voor de medewerker, brengt het aantal vervoerbewegingen terug en heeft een versterkend effect binnen de wijk (samenhang en verbinding). Dit geldt ook voor de doelgroep (Oekraïners die momenteel in de schoonmaak werken) die de gemeente zou willen aanwenden in het kader van de aanpak Arbeidsmarktkrapte, om door te stromen naar Huishoudelijke Ondersteuning.

Advies:
De Adviesraad adviseert de gemeente om de bredere blik op wijknetwerken tevens in te zetten ten aanzien van personeelstekorten bij zorgaanbieders.

Reactie gemeente

De gemeente deelt het belang van een bredere blik op wijknetwerken en deze in te zetten t.a.v. personeelstekorten. Er is inmiddels een functie belegd om de 'wijknetwerken' te gaan vormgeven. In de taakomschrijving speelt de samenwerking tussen wijkteams en zorgaanbieders een belangrijke rol. ?Team? WMO zal ook actief een rol spelen in de realisatie van de opdracht t.a.v. wijknetwerken.

Conclusie Adviesraad

Samenvattend adviseert de Adviesraad het college om de in het raadsvoorstel genoemde maatregelen door te voeren c.q. verder te verkennen/onderzoeken. Daarnaast ontvangt de Adviesraad graag zo snel mogelijk de aanvullende informatie.

Wij gaan ervan uit dat u dit advies zult opnemen in het Raadsinformatiesysteem ten behoeve van de informatie-, commissie- en raadsvergaderingen en zien een reactie op dit advies door uw college met belangstelling tegemoet.

Met vriendelijke groet,
Namens de Adviesraad Jeugd & Wmo gemeente Arnhem,

Elvira Flaton
Voorzitter

GEMEENTERAAD ARNHEM
OVERZICHT INSPREKERS

Raadsvoorstel 'Aanpak wachtlijst huishoudelijke ondersteuning'

Aangemelde insprekers

Nr.	Naam	(Namens) Organisatie
1	Mariken Spaan	Directeur Thuiszorg Groot Gelre
2	Han van Burken	Stichting Sociale Wijkteams Arnhem

Manier van inspreken

De insprekers krijgen vijf minuten om de bijdrage te geven. Vervolgens is er ruimte om vragen te stellen door raadsleden.

Beste gemeenteraad,

Ik heb met verbazing de stukken gelezen over de wijziging in huishoudelijke ondersteuning.
Ik wil u daarom een aantal punten meegeven ter overweging alvorens u een besluit neemt.
In het sociaal domein is Arnhem al een hele poos bezig om de nadruk te verleggen van maatwerkvoorzieningen naar voorliggende voorzieningen.
Juist ook om door middel van preventie te zorgen dat men niet hoeft op te schalen naar maatwerkvoorzieningen.
De stap die nu gezet wordt verbaast mij dan ook zeer.
Als men de huishoudens die overgestapt zijn naar een algemene voorziening omdat het abonnementstarief goedkoper bleek én huishoudelijke ondersteuning een luxe was buiten beschouwing laat, zitten er in de algemene voorziening mensen die huishoudelijke ondersteuning nodig hebben omdat zij dit zelf niet meer kunnen én het netwerk niet voldoende in staat is om dit over te nemen. (anders heeft de centrale toegang haar werk niet goed gedaan).
Aangezien de criteria voor een maatwerkvoorziening zwaarder zijn dan voor de algemene voorziening, zijn dit straks de mensen die tussen wal en schip vallen.
Zij krijgen geen huishoudelijke ondersteuning meer waardoor hun huis vervuilt en en het zelfs niet meer leefbaar wordt .
Of denkt u werkelijk dat zij het huishouden zelf weer op kunnen pakken als zij dit nu niet kunnen?
Weet u wat de gevolgen zijn?
Huishoudens waar mensen in een steeds viezer huis wonen, die met de week achteruit gaat. Het eerste dat mensen zelf niet meer kunnen is het zwaardere werk. Badkamer, toilet, keuken, maar ook bed verschonen en vuilnis weggooien .
Door het voorstel dat nu voor ligt, komen deze mensen pas weer in beeld als alles sterk vervuild is, vuilniszakken in de voortuin staan en de buren gaan klagen, als hun gezondheid achteruit gaat omdat zich schimmel vormt in de badkamer en/of omdat men toch teveel vergt van het lichaam zodat er eerder een maatwerkvoorziening ingezet moet worden .
Het is een taak van de gemeente om te zorgen dat mensen zo lang mogelijk thuis kunnen blijven wonen. Preventie (het staat nog net in de laatste alinea van het plan van aanpak) is ver te zoeken in dit hele stuk. Wat nu bewerkstelligd wordt , is dat mensen sneller slechter worden en zich al veel eerder niet meer kunnen redden.
Er wordt juist die groep getroffen die niet zelf een hulp kan inhuren.
Dat leidt op den duur niet tot oplossen van wachtlijsten maar tot uitbreiding van de veel duurdere maatwerkvoorzieningen .
Als u ervan overtuigd bent dat er nu mensen gebruik maken van een algemene voorziening die daar na screening geen recht op zouden hebben (geen fysieke beperking, geen netwerk die het op kan pakken), is simpelweg een keukentafelgesprek voldoende om de ruis daar weg te halen.
Het stuk verwijst naar de thuiszorgmedewerkers die een signalerende functie zouden moeten hebben als de inwoner meer of minder hulp nodig zou hebben. Van diezelfde medewerker mag u dat ook verlangen bij de algemene voorziening.
In het raadsvoorstel is het advies van de adviesraad bondig weergegeven als: ze gaan akkoord.
De juiste strekking is dat de adviesraad én te weinig tijd had om tot een gedegen advies te komen, én nog veel informatie nodig heeft én adviseert om uw besluit nog verder te onderzoeken.
Alleen daarom zou u als raad pas op de plaats moeten maken en het college opdracht te geven alle informatie aan de adviesraad te verstrekken zodat zij een goed advies kunnen geven.
Als het college de adviesraad niet serieus neemt door voldoende tijd te geven om een gedegen advies uit te kunnen brengen dan kan je je als raad afvragen hoe je zo'n advies moet wegen.

Ik hoop dat ik u hiermee duidelijk heb kunnen maken dat er door dit voorstel mensen tussen wal en schip vallen die al wel fysieke beperkingen hebben maar financieel niet in staat zijn particuliere hulp in te schakelen.

Met vriendelijke groet,
Ria de Vries

GEMEENTERAAD ARNHEM
BEHANDELRESULTAAT

Raadsvoorstel 'Aanpak wachtlijst huishoudelijke ondersteuning'

Fasering

- ☑ Informatieve bespreking
- ☑ Meningsvormende bespreking
- ☐ Bespreking Moties & Amendementen
- ☐ Besluitvormende vergadering

Eerdere besprekingen

3 april: informatieve en meningsvormende bespreking

Aanwezig

De raadsleden/fractievolgers De Boef (GroenLinks), Zwijnepoel, (D66), Kumas, (VVD), Manders, (Arnhem Centraal), Lu (Partij voor de Dieren), Van Munster (PvdA), Roelen (SP), Van den Broek, (CDA), De Vries (Volt), Nede (ChristenUnie). De fracties van DENK, Burgerbelang Arnhem, PVV, Forum voor Democratie waren niet vertegenwoordigd.
Verder aanwezig: wethouder Van der Wel en Sonneveld (ambtelijke ondersteuning).

Bespreking

De bespreking is gestart met de informatieve bespreking. Mevrouw Spaan (Thuiszorg Groot Gelre) en de heer Van Burken (Stichting Sociale Wijkteams Arnhem) hebben ingesproken. Naar aanleiding van deze bijdragen heeft het gesprek met de insprekers plaatsgevonden.

Daarna is gestart met de meningsvormende bespreking. De eerste termijn aan de zijde van de raadskamer is afgerond en de portefeuillehouder heeft in eerste termijn gereageerd maar nog niet alle in de eerste termijn gestelde vragen beantwoordt.

Toezeggingen

Beweegrichtlijnen en huishoudelijke taken

De wethouder zegt toe om nog eens goed te kijken naar de wijze waarop in het plan van aanpak de koppeling en relatie tussen de beweegrichtlijnen voor ouderen en uitvoeren van huishoudelijke taken wordt beschreven.

Conclusie

Aan het einde van de beraadslaging heeft de voorzitter geconcludeerd dat de informatieve bespreking is afgerond. De meningsvormende bespreking krijgt een vervolg waarbij gestart wordt met de tweede termijn van de raadskamer waarbij de woordvoerders de gelegenheid krijgen om eerder gestelde vragen die nog niet door de portefeuillehouder zijn beantwoord opnieuw te stellen.

De raadsadviseur,

P. Wielaard

De voorzitter,

M.S. Loor

GEMEENTERAAD ARNHEM
BEHANDELRESULTAAT

Raadsvoorstel 'Aanpak wachtlijst huishoudelijke ondersteuning'

Fasering

- ☐ Informatieve bespreking
- ☑ Meningsvormende bespreking
- ☐ Bespreking Moties & Amendementen
- ☐ Besluitvormende vergadering

Eerdere besprekingen

3 april: informatieve en meningsvormende bespreking
24 april: vervolg meningsvormende bespreking

Aanwezig

De raadsleden/fractievolgers De Boef (GroenLinks), De Vroome, (D66), Kumas, (VVD), Van der Laak, (Arnhem Centraal), Lu (Partij voor de Dieren), Van Munster (PvdA), Roelen (SP), Neutkens (Volt), Nede (ChristenUnie), Aydemir (DENK). De fracties van CDA, Burgerbelang Arnhem, PVV, Forum voor Democratie waren niet vertegenwoordigd.
Verder aanwezig: wethouder Van der Wel en Sonneveld (ambtelijke ondersteuning).

Bespreking

De portefeuillehouder heeft de beantwoording van de nog openstaande vragen uit de eerste termijn afgerond. In de tweede termijn zijn vragen gesteld over de betrokkenheid van de Adviesraad, de uitvoerbaarheid van het voorstel, het aantrekken van personeel, de structurele financiering, de inzet van robotstofzuigers en Oekraïners. De portefeuillehouder heeft in tweede termijn deze vragen beantwoordt.

Amendementen en moties

Arnhem Centraal kondigt een tekstueel wijzigingsvoorstel (amendement) en een tweetal moties aan die betrekking hebben op het opzetten van netwerken (zoals de Knarrenhof) en over ouderen die als gevolg van deze wijziging zelf huishoudelijke ondersteuning zullen moeten aantrekken.

De ChristenUnie kondigt een amendement met betrekking tot de pilot robotstofzuiger.

D66 beraadt zich op het indienen van een amendement en/of motie.

Toezeggingen

Geen

Conclusie

Aan het einde van de beraadslaging heeft de voorzitter geconcludeerd dat de meningsvormende bespreking is afgerond. Het voorstel wordt doorgeleid naar het onderdeel waarbij de concept amendementen en moties worden besproken.

De raadsadviseur,

P. Wielaard

De voorzitter,

D.J.K. Weijers

GEMEENTERAAD ARNHEM
BEHANDELRESULTAAT

Raadsvoorstel ‘Aanpak wachtlijst huishoudelijke ondersteuning’

Fasering

- ☐ Informatieve bespreking
- ☐ Meningsvormende bespreking
- ☑ Bespreking Moties & Amendementen
- ☐ Besluitvormende vergadering

Eerdere besprekingen

- PA 3 april 2024 - informatieve en meningsvormende bespreking
- PA 24 april 2024 - meningsvormende bespreking

Aanwezig

De raadsleden/fractievolgers Kumas (VVD), Aydemir (DENK), De Boef (GroenLinks), De Vroome (D66), Hogenhout (Partij voor de Dieren), Neutkens (Volt), Jansen (ChristenUnie), Manders (Arnhem Centraal)

De fracties van de SP, CDA, en Forum voor Democratie waren niet aanwezig

Verder aanwezig: Van der Wel (wethouder) Sonneveld (ambtelijke ondersteuning)

Bespreking

De volgende amendementen en moties zijn besproken:

1. *Amendement 'De werklast echt verlagen' (24A13) van de fracties ChristenUnie en Volt*

   Pre-advies: gezien de pilot en de doelstellingen beschouwt de wethouder het amendement als overbodig.

   De indieners geven aan naar aanleiding van het antwoord van de wethouder aan na te denken over het wel of niet handhaven van het amendement en/of een mogelijke wijziging van het dictum.

2. *Amendement 'Huishoudelijk werk moeten we niet gelijkstellen aan gezonde sportieve beweging' (24A14) van de fractie Arnhem Centraal*

   Pre-advies: positief

3. *Motie 'Kwetsbare mensen verdienen bescherming'(24M63) van de fractie Arnhem Centraal*

   Pre-advies: negatief

   Naar aanleiding van opmerkingen vanuit de raadskamer denkt de indiener mogelijk over het aanpassen van het dictum.

4. *Motie 'Netwerken vormen om elkaar te helpen' (24M64) van de fractie Arnhem Centraal*

   Pre-advies: overbodig

   Naar aanleiding van het antwoord van de wethouder wordt de motie **ingetrokken.**

Toezeggingen

Wethouder Van der Wel zegt toe - naar aanleiding van motie *'Kwetsbare mensen verdienen bescherming'* (24M63) - dat als onderdeel van het keukentafelgesprek vanuit de wijkteams ook een advies en/of hulpaanbod zal worden opgenomen over wat je als inwoner kunt doen wanneer je geen huishoudelijke hulp meer mag of wilt ontvangen (naar voorbeeld van de gemeente Wageningen). Een uitwerking/toelichting van dit voorstel zal voorafgaand aan de besluitvorming over dit raadsvoorstel naar de gemeenteraad worden gestuurd.

Conclusie

Aan het einde van de vergadering concludeert de voorzitter dat de bespreking van de amendementen en moties is afgerond en dat het voorstel zal worden doorgeleid naar besluitvorming.

De raadsadviseur,

M. Piscaer

De voorzitter,

D. Weijers

GEMEENTE Arnhem

Besluit van 29 mei 2024

Zaaknummer 4015816

DE RAAD VAN DE GEMEENTE ARNHEM;

gelezen het voorstel van burgemeester en wethouders van 23 april 2024, zaaknummer 4015816;

gelet op artikel 108 van de Gemeentewet;

besluit:

De gebiedsvisie voor Presikhaaf 3 vast te stellen.

De griffier,

De voorzitter,

GEMEENTERAAD ARNHEM
BEHANDELADVIES

1. Raadsvoorstel ‘Gebiedsvisie Presikhaaf 3’
2. Raadsvoorstel ‘Startnotitie gebiedsontwikkeling Kermisland 110’
3. Raadsvoorstel 'Startnotitie gebiedsontwikkeling Houtmanlocatie’

Fasering

- ☐ Informatieve bespreking
- ☐ Meningsvormende bespreking
- ☐ Bespreking Moties & Amendementen
- ☑ Besluitvormende vergadering

Procedure:

Datum vergadering
29-05-2024

Type voorstel
Raadsvoorstel vanuit het college van B&W

Spreekrecht publiek?
Nee

Voorgesteld resultaat:
Besluitvorming

Informatieve fase:
Klassiek inspreken

Meningsvormende fase:
Er wordt in maximaal twee termijn vergadert waarna de raad besluit over de drie raadsvoorstellen.

Voorgesteld besluit

De raad wordt voorgesteld om drie besluiten te nemen:

1. De gebiedsvisie voor Presikhaaf 3 vast te stellen
2. De startnotitie voor het project “Kermisland 110” vast te stellen
3. De startnotitie voor het project “Houtmanlocatie” vast te stellen

Aandachtspunten

Vanwege de inhoudelijke samenhang worden de drie raadsvoorstellen gezamenlijk voorbereid in de raadskamers.

Informatieve bespreking

De informatieve bespreking bestaat uit het klassiek inspreekrecht. Insprekers krijgen vijf minuten de tijd om de raadskamer toe te spreken, waarna er ruimte is voor vragen. Zie lijst van insprekers in de bijlage. Mogelijk wordt dit omgezet in een rondetafelgesprek indien het aantal insprekers hiertoe aanleiding geeft.

Meningsvormende bespreking

Er wordt in twee termijnen vergaderd.

- Iedere fractie heeft twee termijnen, waarin meningen kunnen worden verkondigd of politieke vragen kunnen worden gesteld.
- De portefeuillehouder reageert na een termijn van de raad als alle fracties aan het woord zijn geweest. De portefeuillehouder beantwoordt de gestelde vragen.
- Interrupties (in de vorm van een korte vraag of opmerking zonder inleiding) zijn in alle termijnen toegestaan. Zoals altijd kan de voorzitter interrupties beperken.

GEMEENTERAAD ARNHEM
BEHANDELADVIES

Contactgegevens

Portefeuillehouder:	Ambtenaar	Raadsadviseur
Cathelijne Bouwkamp	Samantha Volgers samantha.volgers@arnhem.nl +31263775943	Willem Lammers willem.lammers@arnhem.nl (06) 31 10 79 51

Aandachtspunten

Gecombineerde behandeling

Waarom worden de besluitvorming van de raadsvoorstellen over P3 samengevoegd met de twee startnotities? Dat heeft een inhoudelijke en een pragmatische reden:

Inhoudelijk is het logisch omdat het om hetzelfde gebied gaat. De twee startnotities vallen binnen en net naast het gebied van de gebiedsvisie P3. Er zit dus een inhoudelijke samenhang.

Pragmatisch is het logisch omdat het gaat om twee woningbouwprojecten van circa 100 tot 140 woningen die onnodig vertraging oplopen als het pas na de zomer in behandeling wordt genomen. Waar bij de ontwikkeling van de Houtmanlocatie aanvullend geldt dat er een subsidie beschikbaar is gesteld vanuit de provincie die stelt dat de start van de bouw in 2025/2026 plaats moet vinden. En dus risico loopt als er vertraging op gaat lopen.

Voorgeschiedenis

- Raadsbrief ‘Startnotitie Presikhaaf 3’, d.d. 07-09-2021
- Beantwoording artikel 44-vraag van 9-2-2024 “Visie wijk Presikhaaf 3”

Aandachtspunten

Gebiedsvisie Presikhaaf 3

- Presikhaaf 3 valt onder twee ontwikkelingen:
    - het Nationaal Programma Arnhem-Oost, waarmee het direct bijdraagt aan de doelen uit het nationaal programma, met name geformuleerd in het gebiedsplan onder de lijn ‘Wonen en leven’.
    - en is een van de drie deelgebieden van de Spoorzone Arnhem-Oost.
- Op sociaal vlak liggen er grote uitdagingen in Presikhaaf 3: de buurt heeft relatief gezien een lager gemiddeld huishoudensinkomen en kent veel gezinnen in de bijstand, bijna een derde van de kinderen groeit op in armoede. Kortom de leefbaarheid staat onder druk.
- Daarnaast spelen ruimtelijke opgaven. De drie Arnhemse woningcorporaties (Vivare, Portaal en Volkshuisvesting) hebben veel bezit in Presikhaaf 3 en staan voor een duurzaamheidsopgave. Daarnaast is een deel van de grond in Presikhaaf 3 vervuild. De gemeente Arnhem heeft veel eigendom, maar een groot deel hiervan is in erfpachtconstructies uitgegeven aan de corporaties. Daarnaast heeft de gemeente maatschappelijk vastgoed in bezit dat om een (her)bestemming vraagt.
- Deze gebiedsvisie geeft op hoofdlijnen drie antwoorden op de opgave om de fysieke ontwikkelingen te laten bijdrage aan de sociale opgaven:
    1. Het realiseren van ontmoetingsplekken op initiatief van bewoners met en voor bewoners waardoor er meer verbinding ontstaat en meer eigenaarschap bij bewoners

2. Door het opknappen van verschillende plekken en samen met bewoners oppakken van de bestaande problematieken zal de huidige bewoner vooruitgang gaan merken. Zo kan hij weer trots worden op de wijk.
3. De ontwikkeling van nieuwe woningen geeft de mogelijkheid om meer doelgroepen toe te voegen aan de wijk en voor bestaande bewoners maakt het mogelijk om wooncarrière (starters) te maken of door te stromen (senioren).

- Binnen de gebiedsvisie zijn er vijf ontwikkellocaties:
  1. Houtmanlocatie
  2. Middachtensingel
  3. Werklocatie
  4. Kerklocatie
  5. Kermisland 110

Startnotitie gebiedsontwikkeling Kermisland 110

- De startnotitie voor Kermisland 110 maakt de bouw van ca.140 appartementen mogelijk.
- Woonzorg Nederland wil hier graag een complex realiseren die niet alleen voor nieuwe bewoners aantrekkelijk is, maar ook voor de buurt en voor de wijk. Woningen waar mensen met of zonder zorgvraag en met een laag of hoger inkomen kunnen wonen. Ook komt er een ontmoetingsruimte die voor de buurt toegankelijk is.
- De startnotitie geeft op hoofdlijnen de ruimtelijke, functionele en programmatische uitgangspunten voor de herontwikkeling van deze locatie. Hierdoor weten de omgeving en de initiatiefnemers aan welke randvoorwaarden het plan moet voldoen en binnen welke kaders het plan uitgewerkt mag worden.
- Tijdens de consultatieronde (2 november 2023) bleek vanuit de omgeving draagvlak voor de ontwikkeling van woningen voor de betreffende doelgroep.

Startnotitie gebiedsontwikkeling Houtmanlocatie

- De startnotitie voor de Houtmanlocatie maakt de bouw van ca. 100 appartementen mogelijk in de categorie sociale huur en betaalbare koop (50% sociaal en 50% betaalbaar). Dit is dus meer sociale huur en betaalbare koop dan afgesproken in het kader van Woondeal 2.0. De beoogde doelgroep is ouderen en starters uit de directe omgeving. Hierdoor zal er ook een doorstroming op gang komen en komen er eengezinswoningen vrij.\
- De grond is in eigendom van de gemeente. Voor de herontwikkeling van deze locaties dient de gemeente een grondexploitatie te voeren. Dit zal onderdeel zijn van de gebiedsexploitatie van de Spoorzone Arnhem Oost.
- Er ligt een subsidieaanvraag bij de provincie van €281.000. Hiervoor geldt wel de voorwaarde dat de bouwstart in 2025/2026 moet liggen.

Moties en Toezeggingen

De volgende moties en toezeggingen worden met het raadsvoorstel afgedaan:

Niet van toepassing

Mogelijk resultaat:

- Partijen zijn het eens, het voorstel wordt doorgeleid naar de besluitvormende fase
- Partijen zijn het niet (volledig) eens en overwegen moties en/of amendementen. Het voorstel wordt doorgeleid naar de Bespreking van Moties en Amendementen.

RAADSVOORSTEL

Aan de gemeenteraad

Zaaknummer 4015816

Onderwerp: Gebiedsvisie Presikhaaf 3

Kernboodschap

Met de gebiedsvisie Presikhaaf 3 kiezen we voor het verbeteren van de leefbaarheid van deze wijk voor de lange termijn. Presikhaaf 3 is een buurt met een ruime en groene opzet, dit willen we behouden en versterken. Dat doen we in de openbare ruimte zodat mensen meer naar buiten gaan en elkaar ontmoeten. Er komen woningen bij voor starters en senioren zodat de doorstroming op gang komt. Wegen worden aangepast zodat het veiliger wordt en langzaam verkeer wordt gestimuleerd. Maatschappelijke organisaties en onderwijs instellingen zijn de ankers van de wijk. Zij zorgen voor verbinding van mensen en voor werkgelegenheid. Presikhaaf 3 is een wijk geworden waar de bewoners trots op zijn en op kunnen blijven; een wijk waar het fijn en veilig wonen is en waar men omkijkt naar elkaar. Deze gebiedsvisie geeft richting aan de fysieke maatregelen die nodig zijn om dit voor elkaar te krijgen.

Voorstel

1. De gebiedsvisie voor Presikhaaf 3 vast te stellen.
2. Kennis te nemen van de financiële gevolgen van de gebiedsvisie Presikhaaf 3, passend binnen de totale gebiedsexploitatie van de Spoorzone Arnhem-Oost (zie geheime bijlage) die de tweede helft 2024 aan u ter vaststelling zal worden voorgelegd.
3. Kennis te nemen van de uitgevoerde risicoanalyse gebiedsvisie Presikhaaf 3 (zie geheime bijlage).

Inleiding

Medio 2021 heeft het college de raad middels een raadsbrief geïnformeerd over de “Startnotitie ontwikkelperspectief Presikhaaf III”. Hierna is voorliggende gebiedsvisie tot stand gekomen *(de naam ‘ontwikkelperspectief’ is recent gewijzigd naar ‘gebiedsvisie’ vanwege de positionering in het gebiedsprogramma Spoorzone Arnhem-Oost en de wens om de verschillende projectenfasen te uniformeren).*

Samenhang Nationaal Programma Arnhem-Oost en Spoorzone Arnhem-Oost
Presikhaaf 3 valt onder het Nationaal Programma Arnhem-Oost en is een van de deelgebieden van de Spoorzone Arnhem-Oost. Het Nationaal Programma Arnhem-Oost (NPAO) In de gebiedsvisie Presikhaaf 3 richten we ons op die zaken en doelen waar het fysieke en sociale elkaar kunnen versterken. Het draagt daarmee direct bij aan de opgaven van het NPAO, voornamelijk aan de doelen geformuleerd in het gebiedsplan onder de lijn ‘Wonen en leven’.

GEMEENTE Arnhem

Het gebiedsprogramma van de Spoorzone Arnhem-Oost behelst een langjarige stedelijke ontwikkeling die onderdeel uitmaakt van de Nationaal programma NOVEX Grootschalig woningbouwlocaties. Hierover zijn (financiële) afspraken gemaakt met het rijk. De hierin geformuleerde principes zoals de urgente woningbouwopgave, verdichting, mobiliteitstransitie en het versterken van de leefbaarheid, vormen het uitgangspunt voor voorliggende gebiedsvisie. Daarnaast geven deze principes richting en samenhang aan de uitwerking van de deelprojecten.

Gebiedsvisie
Bij het opstellen van de gebiedsvisie zijn de kwaliteiten van de wijk het uitgangspunt geweest. De wijk is ruim opgezet, er is veel groen, er zijn voorzieningen en er zijn diverse buurtjes met verschillende woningtypen. Met het uitvoeren van de gebiedsvisie wordt ingezet op het versterken van deze kwaliteiten tot een toekomstgerichte, aantrekkelijke en evenwichtige wijk. Een wijk waar inwoners van verschillende culturen, inkomens, leeftijden en huishoudenssamenstelling zich thuis voelen. We sturen op een goede differentiatie aan woningtypen door duurzame levensloopgeschikte appartementen toe te voegen waardoor starters en ouderen binnen Presikhaaf kunnen doorstromen en een thuis kunnen vinden. Met het aanpakken van de openbare ruimte zetten we, naast het biodiverser en aantrekkelijker maken, in op het vergroten van eigenaarschap en betrokkenheid van de wijk. Met het afwaarderen (van 50 naar 30 km/uur) van wegen zorgen we voor meer veiligheid en een betere oversteekbaarheid, meer ruimte voor voetganger en fietser volgens het STOMP-principe[1] en een gezondere leefomgeving.

Fasering
De gebiedsvisie richt zich op de periode tot 2030. Na vaststelling van de gebiedsvisie gaan we meteen aan de slag met de uitwerking van de deelprojecten.

Beoogd effect

Met de uitvoering van de gebiedsvisie wordt de wijk Presikhaaf 3 toekomstbestendig gemaakt en de leefbaarheid in brede zin verbeterd. Zo wordt, binnen de context van de Omgevingsvisie en Spoorzone Arnhem-Oost, uitvoering gegeven aan de woningbouwopgave uit de woonvisie en de stadsbrede programma's Groeiende stad en Radicaal vergroenen.

Argumenten

1.1 *De gebiedsvisie past binnen de Omgevingsvisie Arnhem 2040.*

De Omgevingsvisie Arnhem 2040 beschrijft de wijk Presikhaaf 3 als een wijk waarin het naoorlogse ideaal van licht, lucht en ruimte zichtbaar is, maar ook een wijk waar de leefbaarheid een aandachtspunt is. En een wijk waar we een groene natuurlijke verbinding willen maken tussen stadspark Presikhaaf naar de Veluwe en zuidelijk naar de uiterwaarden van de rivier. Het thema groene, gezonde en veilige stad heeft een plek gekregen in de gebiedsvisie. Ook de andere thema's uit de Omgevingsvisie (vitaliteit, goed wonen, ruimte voor schone mobiliteit en nieuwe energie), zijn in de gebiedsvisie uitgewerkt.

1.2 *De gebiedsvisie past binnen de Woonvisie.*

[1] Het principe betekent dat er voorrang wordt gegeven aan meer duurzame vormen van mobiliteit in de volgorde: Stappen, Trappen, OV, Maas (Mobility as a service) en Privé auto

Tot 2040 heeft Arnhem een woningbouwopgave van 16.000 woningen. Ca. 10.000 woningen worden in de Spoorzone Arnhem-Oost gerealiseerd. Er is vooral behoefte aan betaalbare woningen en specifiek voor Presikhaaf 3 aan duurzame levensloopgeschikte woningen voor 1- en 2- persoonshuishoudens voor jong en oud. In de Woonvisie is opgenomen dat minimaal 66% van de woningen in het betaalbare segment moet liggen en dat daarvan minimaal 30% sociale huur is.

1.3 *Het geeft de omgeving en ontwikkelende partijen richting en houvast voor de toekomst van de wijk.*

De gebiedsvisie biedt huidige en toekomstige inwoners en andere gebruikers van de wijk perspectief op verbeteringen. Het biedt houvast waardoor bewoners en gebruikers eerder geneigd zijn te investeren in hun omgeving. De ruimtelijke, functionele en programmatische kaders geven ook aan ontwikkelende partijen duidelijkheid en houvast voor verdere planuitwerking.

1.4 *De gebiedsvisie zet in op verbeteren en verduurzamen van de wijkeconomie in Presikhaaf 3.*

We koesteren de maatschappelijke instellingen in Presikhaaf zoals de religieuze instellingen, Presikhaaf University, stichtingsbestuur van Buurtcentrum de Overkant, muziekvereniging Quattro Musica en nog vele anderen. Samen hebben zij een belangrijke bijdrage aan de leefbaarheid van de wijk en toekomstperspectief voor de bewoners. De wijkeconomie biedt voor vele bewoners betaald en onbetaald werk en een belangrijke ontmoetingsplaats. We zetten op korte termijn in op herontwikkeling Buurtcentrum de Overkant. We onderzoeken voor de Kerklocatie hoe de huidige maatschappelijke invulling kan worden behouden. En bij de ontwikkellocaties (zoals de Houtmanlocatie en Kermisland 110) wordt ruimte opgenomen voor maatschappelijk en/of economisch programma.

1.5 *Het is nodig om subsidie aanvragen te kunnen doen en projecten van de grond te krijgen.*

Om projecten mogelijk te maken is soms financiering vanuit provincie of rijk nodig. Een voorwaarde bij subsidieaanvragen is vaak dat er een besluit van het college en/of de gemeenteraad aan ten grondslag ligt. Een vastgestelde gebiedsvisie is een goede basis om subsidieaanvragen te kunnen doen om projecten waarvan de financiering nog niet rond is van de grond te krijgen.

1.6 *Er is draagvlak vanuit de omgeving.*

De uitkomsten van de in 2021 gehouden enquêtes en de opbrengst van het participatieproces laten zien dat de thema's die belangrijk worden gevonden voor de toekomst van de wijk, terugkomen in de gebiedsvisie. Zo blijkt een grote behoefte aan nieuwe woningen. Maar ook de thema's leefbaarheid en voorzieningen worden erg belangrijk gevonden, gevolgd door groen en verduurzamen van de woningen. Parkeren en het verbeteren van looproutes en oversteekplaatsen zijn belangrijke onderdelen van het thema verkeer en vervoer. Kortom, het behouden en versterken van Presikhaaf 3 als aantrekkelijke, groene woonwijk met een divers woningaanbod en stimuleren van eigenaarschap, zijn belangrijke en gedragen doelen voor de bewoners.

2.1 *De ambities uit de gebiedsvisie hebben financiële gevolgen.*

De financiële vertaling van de gebiedsvisie Presikhaaf 3 is doorgerekend en gekeken is of en zo ja welke dekking hiervoor aanwezig is. Zie hiervoor de financiële paragraaf en de geheime bijlage.

3.1 *De ambities uit de gebiedsvisie brengen ook risico's met zich mee.*

Het aangaan van een ontwikkeling brengt risico's met zich mee. Zoals met de raad afgesproken wordt voor iedere nieuwe ontwikkeling ook een onafhankelijke risicoanalyse uitgevoerd. Deze is als geheime bijlage bij dit raadsvoorstel gevoegd. In de kanttekeningen bij dit raadsvoorstel wordt hier nader op ingegaan.

2.2/ *Het college heeft geheimhouding opgelegd op grond van artikel 87 van de Gemeentewet, gelezen*
3.2 *in combinatie met artikel 5.1, tweede lid, onder b, van de Wet open overheid.*

De gebiedsexploitatie voor de Spoorzone, en die voor Presikhaaf 3 als onderdeel daarvan, en de risicoanalyse zijn geheim verklaard omdat openbaarmaking hiervan zou leiden tot het schaden van de economische en financiële belangen van de gemeente. Het kenbaar maken van de bedragen waarmee de gemeente rekent en de risico's die de gemeente hierbij ziet, tast de onderhandelingspositie van de gemeente aan. Ook is er in de financiële bijlage informatie opgenomen over investeringen die aanbesteed moeten worden, waarbij het openbaar maken van deze bedragen de financiële en economische positie van de gemeente schaadt. Deze geheimhouding is opgelegd voor de duur van de gebiedsexploitatie van de Spoorzone (naar huidige inschatting tot en met 2030).

Kanttekeningen en risico's

1.1 Eventuele aanwezige bodemvervuiling dient per ontwikkeling te worden onderzocht en als blijkt dat sanering moet plaatsvinden brengt dit kosten met zich mee.

In het zuidelijk deel van Presikhaaf 3 is bodemvervuiling aanwezig. In de gemeentelijke saneringsvisie is opgenomen dat sanering moet plaatsvinden op natuurlijke momenten. De initiatiefnemer is dan verantwoordelijk voor de sanering en de daaruit voortkomende kosten. Bodemverontreiniging is niet aan de orde bij de ontwikkellocaties Houtman, Middachtensingel en Kermisland 110. Wel is er bodemvervuiling bij het buurtcentrum De Overkant. Momenteel wordt voor dit deelproject onderzocht wat de te verwachten saneringskosten zijn en of de beschikbare middelen toereikend zijn. Mochten de middelen onvoldoende zijn dan wordt ofwel het plan aangepast waardoor er niet of minder gesaneerd hoeft te worden of we onderzoeken aanvullende financieringsmogelijkheden bij gemeente, provincie en rijk. Bij andere deelprojecten die wel in het vervuilingsgebied liggen wordt dezelfde aanpak gehanteerd.

1.2 De uitvoering van de ruimtelijke projecten lost niet alle problemen op.

Veel problemen in Presikhaaf 3 vinden plaats 'achter de voordeur' van de bewoners. De gebiedsvisie geeft antwoord op het verbeteren van de fysieke leefomgeving en draagt daarmee bij aan de sociale doelstellingen op het gebied van leefbaarheid. Het Nationaal Programma Arnhem Oost heeft concrete uitvoeringsprogramma's voor de komende 4 jaar om o.a. de leefbaarheid en de 'achter de voordeur problematiek' aan te pakken. Daarnaast richt de lange termijn aanpak zich op de volgende generatie met de aanpak voor jongeren 0-23 jaar. Hiermee is de verwachting dat met zowel de fysieke als de sociale aanpak de leefbaarheid in Presikhaaf 3 op termijn verbetert. Om de samenhang tussen de

fysieke en sociale aanpak te borgen, vindt er nauwe afstemming plaats met het nationaal Programma Arnhem-Oost.

1.3 Huidige netcongestie in Nederland geeft onzekerheden bij gebiedsontwikkeling.

Veel gebiedsontwikkelingen in Nederland worden geconfronteerd met geen of beperkte netaansluiting. Dit kan tot vertraging en mogelijk extra kosten leiden. Aan versterking van het elektriciteitsnetwerk wordt landelijk en regionaal hard gewerkt mede gezien de groei en ontwikkeling van het stedelijk gebied en de urgentie qua woningbouw. Zo ook voor Presikhaaf 3. Naast uitbreiding van het net is het ook belangrijk dat nieuwe ontwikkelingen slim omgaan met de schaarse transportcapaciteit. Daarom moet ook binnen dit gebied de impact van de energievraag op het elektriciteitsnet zo klein mogelijk gehouden worden, zonder andere ambities tekort te doen.

3.1 Een gebiedsontwikkeling van Presikhaaf 3 brengt risico's met zich mee.

Een langjarige en omvangrijke ontwikkeling als Spoorzone Arnhem-Oost brengt nieuwe risico's met zich mee en daarmee ook risico's die specifiek gelden voor de ontwikkeling van Presikhaaf 3. Het uitvoeren van goed risicomanagement is van groot belang. Om aan het proces van risicomanagement goed invulling te geven is er een risicoanalyse voor Presikhaaf 3 uitgevoerd. In de geheime bijlage zijn de uitkomsten van deze risicoanalyse weergegeven in de vorm van een risicoregister. De risico's zijn (deels) ook gekwantificeerd. Op basis hiervan wordt de benodigde weerstandscapaciteit ten behoeve van deze ontwikkeling bepaald.

In de begroting 2024 is het risicoprofiel voor heel Spoorzone Arnhem-Oost (vooralsnog Rijnpark, Schaapsdrift en Presikhaaf 3) ingeschat op € 20 miljoen.

Inmiddels zijn de business cases voor de gebiedsvisies verder uitgewerkt, waardoor het mogelijk is om het risicoprofiel voor de Spoorzone specifieker te bepalen. Daarnaast is de methodiek voor het bepalen en kwantificeren van de risico's van grondexploitaties aangescherpt (zie raadsbrief 19 maart 2024). Zoals aangegeven in het raadsvoorstel gebiedsvisie Rijnpark leidt dit tot een inschatting van het risicoprofiel van € 16,5 miljoen voor de gebieden Rijnpark en Schaapsdrift. Hier is nu het risicoprofiel van Presikhaaf 3 aan toegevoegd met een inschatting van € 1,4 miljoen en daarmee komt de totale inschatting van het risicoprofiel op € 17,9miljoen. Dit past binnen het in de begroting 2024 opgenomen risicoprofiel.

Tevens is het goed om aan te geven dat door de verwevenheid van de bereikbaarheidsmaatregelen met de diverse gebiedsexploitaties binnen de deelgebieden, de risicoprofielen op deelgebiedsniveau een benadering is.[2]

Tot aan het moment dat de gebiedsexploitatie van de Spoorzone wordt aangeboden aan de raad, blijven we uitgaan van de eerdere inschatting van € 20 miljoen beslag op de beschikbare weerstandscapaciteit voor Spoorzone als geheel.

[2] De noodzakelijke bereikbaarheidsmaatregelen voor de Spoorzone zijn noodzakelijk voor meerdere ontwikkelingen. Daartoe is op basis van de hiervoor gebruikelijke systematiek een toerekening gedaan naar ieder deelgebied. Het risico van een bereikbaarheidsmaatregel die aan meerdere gebiedsexploitaties wordt toegerekend kan daarmee niet per deelexploitatie precies worden bepaald. Daardoor is het risicoprofiel dat hier voor het deelgebied wordt weergegeven een benadering. Bij het vaststellen van de totale gebiedsexploitaties kan wel een totaal risicoprofiel worden gegeven.

Bij het vaststellen van de gebiedsexploitatie van de spoorzone zal het beslag op het weerstandsvermogen definitief worden bepaald en doorgevoerd in de begroting. Dit kan tot vrijval (of extra benodigde) capaciteit leiden.

De risico's en beheersmaatregelen zullen na vaststelling van de gebiedsexploitatie van de Spoorzone doorlopend worden gemonitord en daar waar nodig bijgestuurd. De raad zal over de voortgang via de Financiële Jaarrapportage Projecten (FJP) en de najaarsrapportage worden geïnformeerd.

Participatie

In 2021 heeft de gemeente een enquête afgenomen onder de inwoners van de wijk. De uitkomsten van de enquête zijn meegenomen bij het opstellen van de Startnotitie en voorliggende gebiedsvisie. Na de enquête hebben verschillende sessies plaatsgevonden met de klankbordgroep. Daarbij was een brede vertegenwoordiging uit de wijk betrokken, van inwoners tot maatschappelijke organisaties en betrokken instellingen. Voor de ontwikkellocaties zijn aparte sessies georganiseerd met direct omwonenden. Daarnaast zijn er avonden georganiseerd met specifieke thema's zoals met jongeren over hoe zij willen leven en wonen in de wijk, een middag met Rijnstad met ouders en kinderen in de speeltuin de Regenboog over de gewenste invulling van zo'n speeltuin. Maar ook een fietstocht met raadsleden langs de beoogde ontwikkellocaties. 8 februari jl. is de visie gepresenteerd aan ca. 100 aanwezigen uit de wijk; alle bewoners (via huis-aan-huis flyer) en eerder betrokken stakeholders en ondernemers waren hiervoor uitgenodigd. Tot slot is er op 4 maart jl. nog een klankbordgroep bijeenkomst gehouden. Met deze avond is de participatie voor de totstandkoming van de gebiedsvisie afgerond. Op beide avonden is men geïnformeerd over het besluitvormingsproces en de mogelijkheid tot inspreken. De uitkomsten van alle participatiemomenten zijn meegenomen in de gebiedsvisie en de verslagen zijn opgenomen in de bijlage van de gebiedsvisie.

De verdere uitwerking van de deelprojecten doen we graag samen met bewoners, ondernemers en maatschappelijke organisaties uit de buurt. Zij worden daarom nauw betrokken bij deze uitwerkingen. Zodat de wijk aantrekkelijk en toekomstbestendig wordt voor huidige én nieuwe bewoners en gebruikers.

Financiën

In de begroting 2024 zijn middelen gereserveerd voor de gebiedsexploitatie van Spoorzone Arnhem Oost. De verwachting is dat we hiermee, samen met het Rijk en de provincie, tot een sluitende businesscase kunnen komen.
De drie gebiedsvisies (Rijnpark, Schaapsdrift en omgeving en Presikhaaf 3) hangen nauw met elkaar samen. De noodzakelijke bereikbaarheidsmaatregelen voor de Spoorzone zijn noodzakelijk voor meerdere ontwikkelingen. Daarnaast is voor de bepaling van de rentekosten besloten tot projectfinanciering voor Spoorzone Arnhem Oost als geheel. Vanwege deze verwevenheid van de verschillende onderdelen van de gebiedsexploitatie zal de verwerking van de gebiedsexploitatie in de begroting middels een separaat raadsvoorstel in zijn geheel plaatsvinden nadat de afzonderlijke gebiedsvisies voor Schaapsdrift en omgeving, Rijnpark en Presikhaaf 3 door u zijn vastgesteld. De drie gebiedsexploitaties geven de financiële onderbouwing van de desbetreffende gebiedsvisies. Om de nu voorliggende gebiedsvisie Presikhaaf 3 vast te kunnen stellen, wordt in de geheime bijlage aangegeven

welk deel van de totale gebiedsexploitatie Spoorzone Arnhem Oost betrekking heeft op Presikhaaf 3. In de geheime bijlage wordt daarna uitgebreider ingegaan op de gebiedsexploitatie Presikhaaf 3.

Naast de gebiedsexploitatie (bestaande uit de anterieure ontwikkeling, gebiedsexploitatie en daar aan gekoppelde bereikbaarheidsmaatregelen) bevat de gebiedsvisie ook een aantal andere ontwikkelingen welke gedekt worden uit de hiervoor reeds beschikbaar gestelde middelen.
Het gaat dan om het project buurttuinen (dekking volkshuisvestingsfonds), vernieuwbouw buurtcentrum De Overkant (volkshuisvestingsfonds, Nationaal Programma Arnhem Oost (NPAO) en klimaatadaptatie), aanleg refugium (Volkshuisvestingsfonds en klimaatadaptatie) en de mogelijke aankoop en transformatie naar woningen van de voormalige supermarkt Güven (volkshuisvestingsfonds en NPAO).
Voor de verbeteringen in de openbare ruimte voor biodiverser wijkgroen en spelen zijn de bestaande budgetten van beheer en onderhoud en de klimaatgroenagenda het uitgangspunt.
Het onderzoek naar de mogelijke herontwikkeling van de kerklocatie en de werklocatie wordt gedekt uit het budget voor de verstedelijkingsopgave.

Uitvoering

Na akkoord van de raad op de gebiedsvisie wordt gestart met de verdere planvorming van de verschillende deelprojecten.

De totale doorlooptijd van alle ontwikkelingen is tot ca 2030. In de tussentijd is ook aandacht voor tijdelijke invulling van locaties die anders vanwege planvorming mogelijk leeg staan. De keuze voor een tijdelijke invulling wordt altijd gedaan vanuit de doelstelling van de gebiedsvisie; de leefbaarheid voor de huidige bewoners en toekomstige bewoners te verbeteren.

Communicatie

Bij het vervolgproces en de planuitwerking wordt de omgeving betrokken. Per deelproject wordt gekeken op welke manier bewoners en andere stakeholders het beste kunnen worden betrokken. Dat doen we in overleg met de klankbordgroep, de themagroepen groen en mobiliteit en andere betrokkenen, zodat we zo veel mogelijk mensen bereiken. Waar passend willen we als gemeente ook aan sluiten bij vanuit de wijk georganiseerde evenementen. Het stappenplan burgerparticipatie wordt gevolgd en het uitgangspunt is steeds om de wijk zo actief mogelijk te betrekken. Voor ontwikkellocaties geldt naast het stappenplan de handreiking ‘Betrek de buurt bij uw bouwplan’. Informatie over het project wordt vermeld op Toekomst Presikhaaf 3 - Gemeente Arnhem.

Bijlagen

- Bijlage 1 - Gebiedsvisie PRESIKHAAF III 2030 Een nieuw perspectief op de wijk – maart 2024
- Bijlage 2 – GEHEIM Financiële paragraaf Presikhaaf 3
- Bijlage 3 – GEHEIM Risicoanalyse Presikhaaf 3

RAADSVOORSTEL

Besluit van	
Zaaknummer	4015816

DE RAAD VAN DE GEMEENTE ARNHEM;

gelezen het voorstel van burgemeester en wethouders van 23 april 2024, zaaknummer 4015816;

gelet op artikel 108 van de Gemeentewet;

besluit:

1. De gebiedsvisie voor Presikhaaf 3 vast te stellen.

De griffier, De voorzitter,

Arnhem GEMEENTE

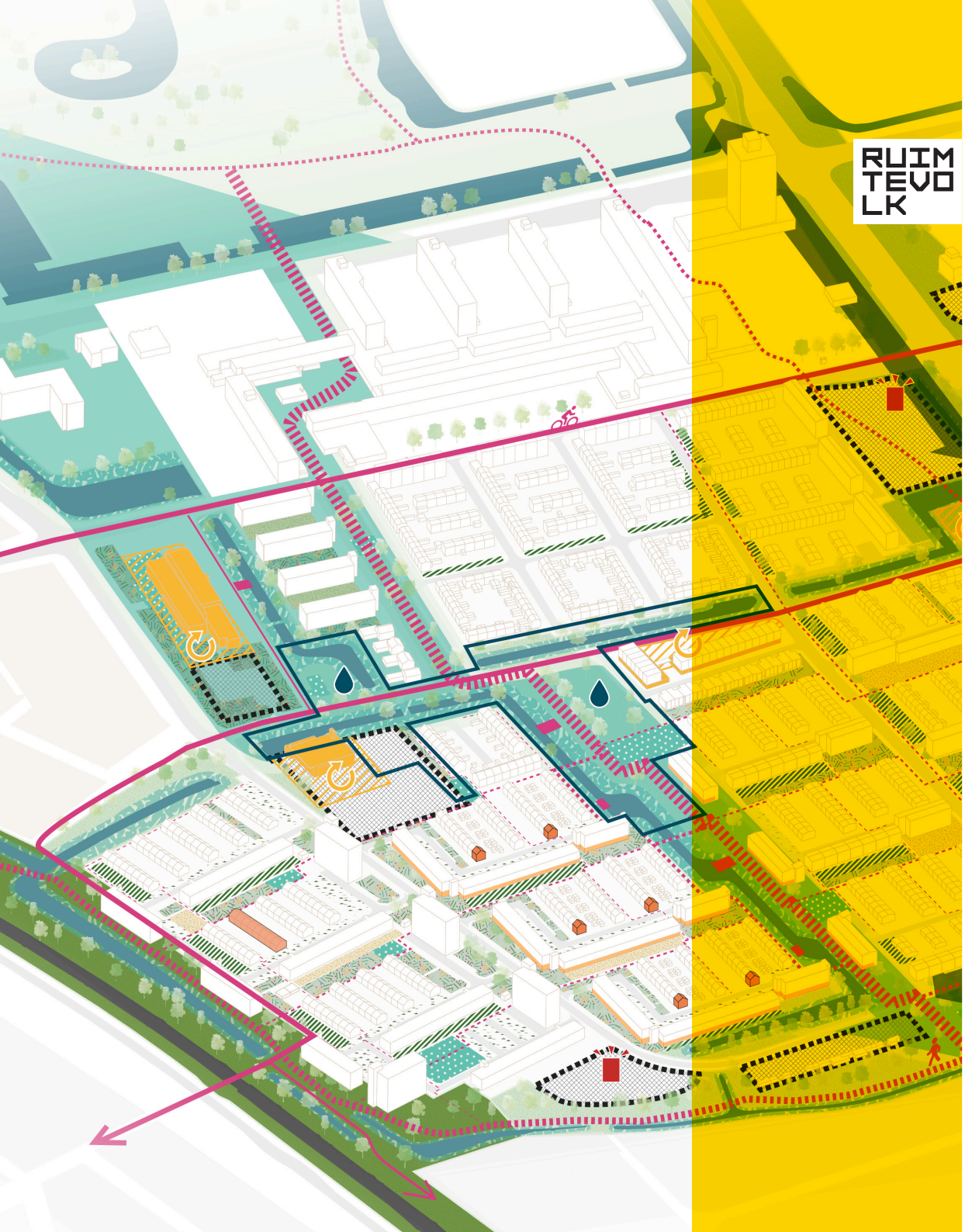

RUIM TEVO LK

BOOM LANDSCAPE

GEMEENTE Arnhem

GEBIEDSVISIE
PRESIKHAAF III

Een nieuw perspectief op de wijk in 2030

April 2024

Colofon

Deze gebiedsvisie is opgesteld door RUIMTEVOLK in samenwerking met BOOM Landscape, in opdracht van de gemeente Arnhem. Het copyright van de beelden, kaarten en foto's berust bij RUIMTEVOLK tenzij anders aangegeven. Hoewel aan de inhoud en samenstelling van dit rapport de grootst mogelijke zorg is besteed, is het mogelijk dat informatie onjuist of onvolledig is. RUIMTEVOLK en BOOM Landscape aanvaarden geen enkele aansprakelijkheid voor de volledigheid of juistheid van de gegeven informatie.

Teksten, kaartmateriaal en afbeeldingen (tenzij anders vermeld):
Maaike Postma (RUIMTEVOLK)
Anne Seghers (RUIMTEVOLK)
Annemiek Wiggers (RUIMTEVOLK)
Elena Dobretsova (BOOM Landscape)
Philomene van der Vliet (BOOM Landscape)

April 2024

RUIMTE VOLK

BOOM LANDSCAPE

GEMEENTE Arnhem

Inhoud

1. Inleiding **4**

Opgave 5
Context 8
Randvoorwaarden 10

2. Presikhaaf 2030 | Perspectief op wijkniveau **15**

Visiekaart Presikhaaf 2030 16
Raamwerk Presikhaaf 2030 18
Het groenblauwe netwerk 20
De buurt van buurtjes 24
De zones met voorzieningen 26
Het netwerk van infrastructuur 28

3. Ontwikkellocaties | Perspectief op locatieniveau **32**

Nieuwe ontwikkelingen 33
Houtmanlocatie 34
Middachtensingel 37
Werklocatie 40
Kerklocatie 41
Kermisland 42

4. Vervolg **44**

Bijlagen

A – Ruimtelijke en programmatische analyse 48
B – Vergelijking Radburn: New Jersey/Presikhaaf 3 71
C – Gebiedsvisie voor en door de wijk: Klankbordgroepsessies 74

1. Inleiding

De opgave voor Presikhaaf 3

Opgave

Waarom een gebiedsvisie voor Presikhaaf 3?
De wijk Presikhaaf is gebouwd na de Tweede Wereldoorlog in een tijd waarin grote behoefte was aan veel en goedkope woningen. Een groot deel van de woningen bestaat uit sociale huurwoningen en goedkope koopwoningen. Naarmate de leeftijd van de wijk vorderde, kende de wijk steeds meer opgaven, zowel van ruimtelijke als sociale aard. Begin deze eeuw zijn de buurten Presikhaaf 1 en Presikhaaf 2 aangewezen als Vogelaarwijken en op basis daarvan is er een Ontwikkelingsplan (2003) opgesteld met als doel het verbeteren van de woonvoorraad en de leefbaarheid. Deze plannen (herstructurering, nieuw- en verbouw) zijn uitgevoerd. Nu is Presikhaaf 3 aan de beurt. In Presikhaaf 1 en 2 is toen besloten om grootschalig sloop/ nieuwbouw toe te passen. Dit werd mede ingegeven doordat de sociale huurwoningen toen in zeer slechte technische staten verkeerden en ook qua afmeting niet meer voldeden aan de eisen van de tijd. In Presikhaaf 3 zijn al veel woningen gerenoveerd en voldoen aan de huidige eisen. Grootschalig sloop/ nieuwbouw is hier dus niet van toepassing.

Presikhaaf 3 is een buurt waar veel mensen graag willen blijven wonen. Het is een buurt met veel nationaliteiten en daarbij horende culturen die harmonieus met elkaar samenleven en waar de inwoners hulp en support van binnen hun eigen gemeenschap ervaren. Bewoners maken graag gebruik van het groen in de wijk, de nabijheid van scholen, van het park en de winkelvoorzieningen.

Maar het is ook een buurt waar mensen soms de eindjes aan elkaar moeten knopen, of zelfs dat nauwelijks kunnen. Waar de weg naar het park of de voorzieningen toch net te ver voelt, waar door de opeenstapeling van eigen problemen de zelfredzaamheid of zorg naar anderen soms niet op te brengen is, waar jongeren verleid worden een andere weg in te gaan dan we zouden willen.

Ook de cijfers onderbouwen dit. Presikhaaf 3 kent alle aspecten van de grote stedenproblematiek. Zo liggen er op sociaal vlak grote opgaven: de buurt heeft relatief gezien een lager gemiddeld huishoudensinkomen en kent veel gezinnen in de bijstand, bijna een derde van de kinderen groeit op in armoede. Kortom de leefbaarheid staat onder druk, zoals blijkt uit cijfers en kengetallen Leefbaarheid en Veiligheid (2017 en 2022).

Daarnaast spelen ruimtelijke opgaven. De drie Arnhemse woningcorporaties (Vivare, Portaal en Volkshuisvesting) hebben veel bezit in Presikhaaf 3 en staan voor een duurzaamheidsopgave. Daarnaast is een deel van de grond in Presikhaaf 3 vervuild. De gemeente Arnhem heeft veel eigendom, maar een groot deel hiervan is in erfpachtconstructies uitgegeven aan de corporaties. Daarnaast heeft de gemeente maatschappelijk vastgoed in bezit dat om een (her)bestemming vraagt. Ook ligt er een opgave rond waterberging als gevolg van eerdere ontwikkelingen in P1 en P2.

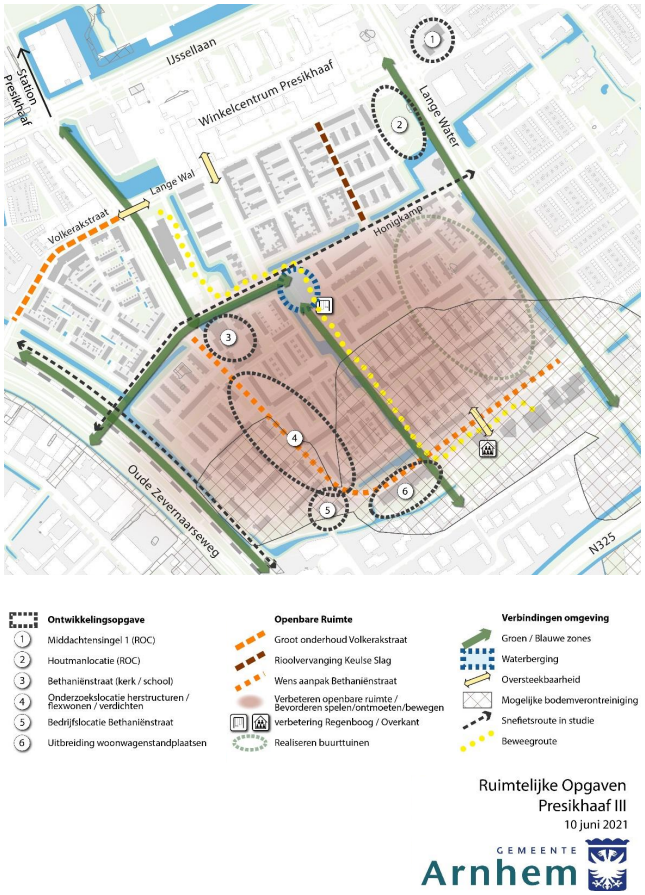

Bovenstaande kaart toont een samenvatting van alle ruimtelijke opgaven ten tijde van de start van deze gebiedsvisie.

Een gebiedsvisie: wat is dat?

Een gebiedsvisie laat zien welke veranderingen we in een wijk nastreven, om bepaalde doelen te bereiken. We willen bijvoorbeeld dat bewoners meer naar buiten gaan. Dit kunnen we doen door het groen aantrekkelijker te maken met meer wandelpaden en zitplekken te realiseren. We willen dat ouderen in de eigen wijk kunnen blijven wonen, dit kunnen we doen door passender woningen te bouwen. We willen dat bewoners makkelijker kunnen oversteken naar het winkelcentrum of andere buurten. Dit kunnen we doen door veiligere oversteekplaatsen te maken. Maar ook als stad hebben we doelen; we willen minder auto's op straat en een gezondere leefomgeving. Ook willen we meer ruimte geven aan de natuur. Bij nieuwe ontwikkelingen in de stad worden deze ambities meegenomen door bijvoorbeeld te werken met deelmobiliteit en groene gevels te maken.

Om dit te realiseren is een plan nodig waarin al deze opgaven staan beschreven en zijn afgewogen. Een gebiedsvisie bestaat dan ook uit een samenhangende verzameling opgaven en oplossingen voor de openbare ruimte, vastgoed en ontwikkellocaties die op korte termijn (nu en binnen 5 jaar) en middellange termijn (5-10 jaar) worden uitgevoerd. Om te werken aan een wijk die mooier en leefbaarder is.

Waar gaat deze gebiedsvisie over?

In Presikhaaf 3 gaat dus het een en ander gebeuren. We willen lege plekken benutten voor woningbouw, we willen een schone en veilige leefomgeving en ook meer mogelijkheden voor duurzame mobiliteit in de wijk. Het groen willen we aantrekkelijker maken en bruikbaarder maken voor zowel bewoners als voor de natuur. Hiermee lossen we niet alles op, maar hopen we wel de leefomgeving van de bewoners in Presikhaaf 3 te verbeteren.

Om te voorkomen dat dit allemaal afzonderlijk van elkaar gebeurt en we hierdoor ofwel zaken over het hoofd zien of kansen missen, heeft de gemeente besloten om een gebiedsvisie op te stellen. De gebiedsvisie kijkt vooruit tot 2030. In het najaar van 2021 is hiervoor met behulp van de buurtwerkgroep een startnotitie opgesteld. Hierin staan het beoogde proces, de particpatie en de opgaven beschreven.
Als belangrijkste doelstelling staat in de startnotitie: Het vergroten van de leefbaarheid in Presikhaaf 3 als bovenliggende opgave, waarbij nieuwe woningen en voorzieningen en verbeteren van de openbare ruimte en het groen onderliggende doelen zijn.

Deze gebiedsvisie geeft op hoofdlijnen drie antwoorden op de opgave om de fysieke ontwikkelingen te laten bijdrage aan de sociale opgaven:

1. Het realiseren van ontmoetingsplekken op initiatief van bewoners met en voor bewoners waardoor er meer verbinding ontstaat en meer eigenaarschap bij bewoners
2. Door het opknappen van verschillende plekken en samen met bewoners oppakken van de bestaande problematieken zal de huidige bewoner vooruitgang gaan merken. Zo kan hij weer trots worden op de wijk.
3. De ontwikkeling van nieuwe woningen geeft de mogelijkheid om meer doelgroepen toe te voegen aan de wijk en voor bestaande bewoners maakt het mogelijk om wooncarrière (starters) te maken of door te stromen (senioren).

Er zijn ook veel mooie initiatieven binnen de wijk, zoals onder andere Presikhaaf University. Een groep jonge begeleiders van diverse achtergronden, leeftijden, opleidingsniveau die veelal woonachtig zijn in Presikhaaf. De begeleiders helpen kinderen bij hun huiswerk en sport en geven ze vertrouwen. Jongeren worden zo trots op zichzelf en op de wijk. De ontwikkeling van de jeugd van Presikhaaf stellen ze hierbij centraal.

Of neem het initiatief aan de Doefstraat. Samen met de gemeente heeft een groep bewoners een ontwerp gemaakt voor een collectieve tuin bij hun flat. Ze hebben subsidie aangevraagd bij het platform Burgerkracht en zijn toen samen met bewoners, de aannemer en Wijkonderhoud aan de slag gegaan.

Participatie

Klankbordgroep

Deze gebiedsvisie is mede tot stand gekomen door de inzet van buurtbewoners. Bij de start van het traject is een brede klankbordgroep in het leven geroepen. Hierin nam een groep van ongeveer 30 wijkbewoners deel naast vertegenwoordigers van de corporaties, ondernemers, en maatschappelijke partijen. Er is gekozen voor het participatieniveau 'adviseren*'. Bij de uitwerking van deelprojecten, zoals de buurt- en speeltuinen en ontwikkellocaties, kan waar mogelijk voor intensievere participatievormen zoals (mee)beslissen, samenwerken en faciliteren worden gekozen.

Verloop van het participatieproces 2021-2024

In 2021 heeft de gemeente een enquête afgenomen onder alle bewoners van Presikhaaf 3. De uitkomsten van de enquête zijn bij het opstellen van de Startnotitie meegenomen en in het vervolg van de participatie. Na de enquête hebben verschillende sessies plaatsgevonden met de klankbordgroep. Dit was in de periode 2022-2023. Voor de ontwikkellocaties Houtmanstraat en Middachtensingel is een aparte sessie georganiseerd met direct omwonenden. Daarnaast zijn er bijeenkomsten georganiseerd met specifieke thema's, zoals met jongeren over hoe zij willen leven en wonen in de wijk, een middag met Rijnstad en ouders en kinderen in de speeltuin de Regenboog over de gewenste invulling van zo'n speeltuin. Hierbij waren Team Leefomgeving, Rijnstad, opbouwwerk en jongerencoaches onze vaste aanspreekpunten. Ook is er gesproken met de woningcoroporaties en hebben we een fietstocht met raadsleden georganiseerd langs de beoogde ontwikkellocaties.

In 2023 heeft het project helaas een poosje stilgelegen. De klankbordgroep is hier toen onvoldoende over geïnformeerd, wat tot onvrede bij de leden heeft geleid. Begin 2024 hebben hierom twee extra sessies plaatsgevonden. Eén waarin de 95%-versie van de gebiedsvisie aan de hele buurt is gepresenteerd en er ruimte was voor vragen. En één waarin de klankbordgroep nog opmerkingen kon meegeven op de 95%-versie van de visie.

De uitkomsten zijn meegenomen in deze gebiedsvisie en de verslagen zijn opgenomen in de bijlage van deze gebiedsvisie. Bij de uitwerking van de gebiedsvisie, behouden we de klankbordgroep, uiteraard kunnen bewoners zich hier nog voor aanmelden. Daarnaast worden bewoners uitgenodigd om mee te denken en mee te doen in de verschillende deelprojecten zoals groen, mobiliteit en de ontwikkellocaties.

Een complete verslaglegging van de participatiemomenten binnen dit proces is te vinden vanaf pagina 72.

Klankbordgroep #4 - 16 juni 2022

*in eerdere stukken heette dit 'participeren'. Op basis van het "Arnhems stappenplan participatie" betreft dit de participatievorm 'adviseren'. Adviseren betekent dat de gemeente in gesprek gaat met participanten om oplossingen te horen met de intentie die te verwerken.

Context

Dit nemen we mee uit andere stukken

Het maken van plannen voor een bestaande wijk gebeurt nooit uit het niets. Er is al veel geschreven en besloten over grotere plannen voor Arnhem en Arnhem-Oost. Dit heeft invloed op de plannen die gemaakt worden. Hieronder gaan we in op wat dit betekent aan uitgangspunten voor Presikhaaf 3.

Omgevingsvisie Arnhem 2040

In 2023 is de omgevingsvisie vastgesteld. Hierin is naast de totale visie voor Arnhem ook specifiek naar Arnhem-Oost gekeken waarbinnen Presikhaaf 3 valt. Voor Arnhem-Oost is een ambitie-agenda opgesteld waarvan de volgende punten relevant zijn voor Presikhaaf 3:

- We werken samen met het Rijk aan het versterken van de leefbaarheid, veiligheid en duurzaamheid in Arnhem-Oost. En streven naar het vergroten van de ruimtelijke samenhang tussen wijken door bestaande infrastructurele barrières zoveel mogelijk op te heffen.
- We ontwikkelen multifunctionele stedenbouwkundige concepten, die bijdragen aan de gewenste Arnhemse mix (wonen/werken/voorzieningen) en die gebruik maken van duurzame vormen van mobiliteit.
- We investeren in de kwaliteit van de openbare ruimte door toevoeging van meer groen voor leefbaarheid, gezondheid, klimaatadaptatie en biodiversiteit.

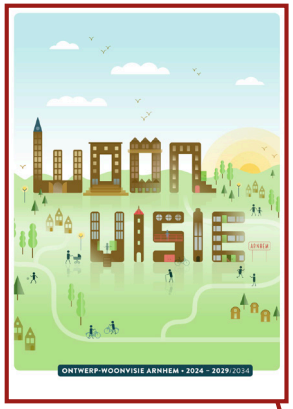

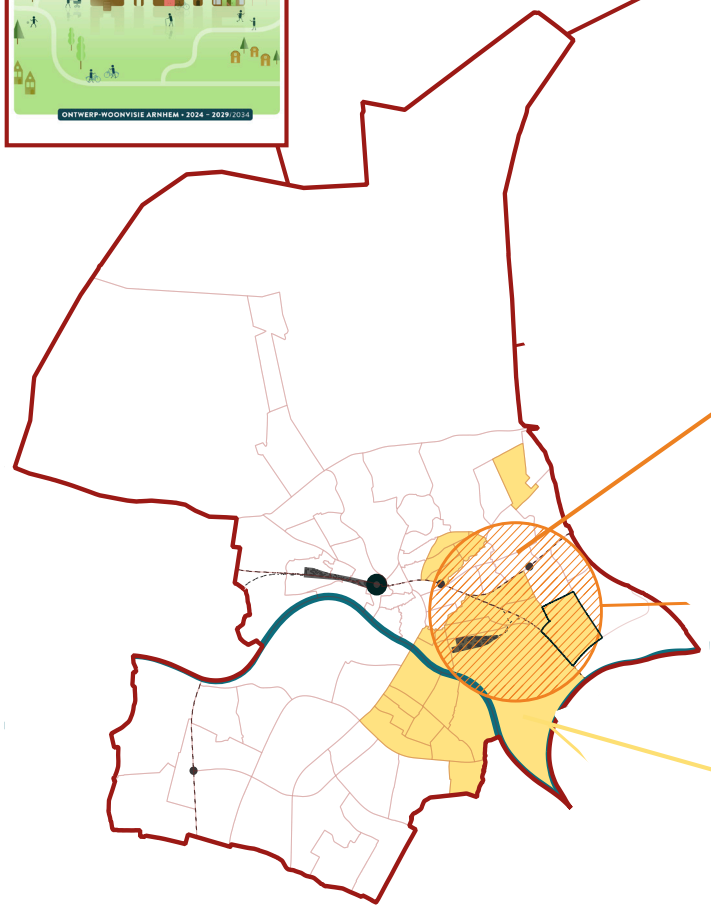

Nationaal Programma Arnhem-Oost
Arnhem is met het gebied Arnhem-Oost één van de twintig stedelijk focusgebieden binnen het Nationaal Programma Leefbaarheid en Veiligheid van het ministerie van Binnenlandse zaken & Koninkrijksrelaties. Het Nationaal Programma Arnhem-Oost (NPAO) heeft als doel om de achterstanden op het gebied van onderwijs, werk & inkomen, wonen, gezondheid, leefbaarheid en veiligheid in de vijf Arnhem Oost wijken, waar onder Presikhaaf, aan te pakken. We willen huidige en nieuwe generaties een eerlijke en gelijke keuze én kans bieden om hun talenten te ontwikkelen. Vertrekpunt voor de aanpak is het versterken van de driehoek(punten): kind (jongere), gezin (huishouden) en wijk. Daarmee versterken we de wijk als sociale gemeenschap. Het NPAO organiseert dit langs drie lijnen. Binnen iedere lijn is er specifieke aandacht voor veiligheid, gezondheid en leefbaarheid:

- Opvoeden en Opgroeien | Een kansrijke en inclusieve ontwikkeling voor ieder kind en iedere jongere ('min 10 maanden' tot 27 jaar).
- Werk en Inkomen | Bestaanszekerheid voor ieder gezin en huishouden.
- Wonen en Leven | Leven in een duurzame woning en in een gezonde en veilige buurt.

Deze ontwikkellijnen gaan inmiddels van lange termijn doelen naar uitvoering in de praktijk van nu, door er concrete projecten en interventies aan te verbinden. Ook deze gebiedsvisie vloeit hieruit voort. In deze visie richten we ons op die zaken en doelen waar het fysieke en sociale elkaar kunnen versterken. Het draagt daarmee direct bij aan de opgaven van Arnhem-Oost, voornamelijk aan de doelen geformuleerd in het gebiedsplan onder de lijn 'Wonen en leven'.

Spoorzone Arnhem-Oost
Daarnaast is de landelijke woningnood groot en hebben we ook in Arnhem de opgave om extra woningen te bouwen. In de woondeal heeft de gemeente hierover afspraken gemaakt met het Rijk. De omgevingsvisie geeft aan waar deze nieuwe woningen in de stad grotendeels terecht zullen komen. Binnen deze visie zijn op het niveau van de stad afwegingen gemaakt tussen bereikbaarheid van de nieuwe woningen, aanwezigheid van voorzieningen, maar ook waar letterlijk ruimte is.
Het komt er op neer dat er gekozen is om vooral in de nabijheid van stations en winkelcentra woningen op grote schaal toe te voegen. Een van de gebieden in de stad waar een groot deel van deze toekomstige woningen terecht komen is het gebied Spoorzone Arnhem-Oost, waartoe ook Presikhaaf 3 behoort. Spoorzone Arnhem-Oost is een van de 17 NOVEX-gebieden van Nederland. Dit houdt in dat we langjarige afspraken hebben met het Rijk en ons gezamenlijk inspannen om hier ook daadwerkelijk een vernieuwd stadsdeel te kunnen realiseren, waarbij het groeien van de stad automatisch bijdraagt aan het groen, voorzieningen, werkgelegenheid en sport en recreatievoorzieningen. Vanuit de Spoorzone Arnhem-Oost zijn de volgende ambities van toepassing voor Presikhaaf 3:

- Verbonden: We zetten in op het versterken van de verbinding tussen de wijken onderling, en in samenhang met de spoorse opgave met de gehele metropoolregio. Hiermee geeft het richting aan de spooragenda; betere (inter)nationale bereikbaarheid van de stad en het tegengaan van de barrièrewerking van het spoor in de Spoorzone Arnhem-Oost.
- Nieuwe Arnhemse Mix: We willen de groei van de stad op een gezonde, groene en aantrekkelijke wijze accommoderen met het toevoegen van nieuwe woon-werkmilieus in balans met de huidige stad. Het biedt perspectief op de programmering van 8.000 tot 10.000 woningen en het streven naar meer werkgelegenheid in de periode tot 2040 in de verschillende deelgebieden.
- Trots op Oost: De groeiopgave van de stad wordt ingezet voor het versterken van de leefbaarheid van de huidige bewoners en de leefomgeving in en om de wijken. Niet alleen met het vergroten van het aanbod van passende woon- en werkmilieus maar ook met het ontwikkelen van het spoorpark Arnhem-Oost. Het vormt de 'leeflijn' van de spoorzone en vormt een plek voor ontmoeting en beweging, het verbindt de verschillende wijken en geeft ruimte voor klimaatadaptatie en biodiversiteit.

Bij de uitwerking van deze gebiedsvisie sluiten we verder aan bij de richtinggevende thema's uit het gebiedsprogramma Spoorzone Arnhem-Oost (leefomgeving, mobiliteit, wonen, economie & energie, duurzaamheid en circulariteit). Deze gebiedsvisie gaat meer in op de concrete ambities en opgaven voor Presikhaaf 3.

Randvoorwaarden

Wonen

Woonvisie

Arnhem staat voor flinke opgaven op het gebied van wonen. We hebben een groot woningtekort en er moeten de komende jaren veel woningen bij komen. De opgaven voor Arnhem liggen niet enkel in de aantallen, maar ook - en vooral - in de kwaliteit en de leefbaarheid van onze woningen en wijken. We streven naar een eerlijke stad, waar iedere Arnhemmer goed kan wonen. In de Woonvisie zetten we in op verbetering van woningen en hun leefomgeving en op sociale en betaalbare woningbouw. Dat betekent onder andere dat, in navolging op de Woondeal 2.0, ten minste 30% van woningbouwontwikkelingen sociale corporatiehuur dient te zijn en dat in totaal 66% een betaalbare woning moet zijn.

Voor Presikhaaf III is het volgende relevant:

- In de Woonvisie is opgenomen dat het wenselijk is dat het aandeel sociale huurwoningen in de wijk wat naar beneden gaat. Zo realiseren we een ongedeelde stad met veerkrachtige wijken. Daarbij is vastgelegd dat we in deze wijk bij nieuwbouwprojecten streven naar minimaal 30% sociale huur (en dus niet minimaal 35% of minimaal 60%, zoals in andere wijken). Ook is vastgelegd dat we in wijken met veel corporatiehuur bij nieuwbouwprogramma's opnemen dat minimaal de helft een koopwoning moet zijn, waarvan het overgrote deel een betaalbare koopwoning moet zijn.
- We benutten de bestaande voorraad intensiever, dat betekent onder andere dat we corporaties, bouwers en ontwikkelaars bekijken waar mogelijkheden liggen om woningen op te toppen of te splitsen. Via het rendement dat behaald kan worden met optoppen, bestaan koppelkansen om verduurzaming van gebouwen te financieren.
- De komende jaren krijgt Arnhem steeds meer oudere inwoners en steeds meer kleinere huishoudens. Dit stelt ons voor een opgave om aantrekkelijke, levensloopgeschikte woonruimte en buitenruimte voor ouderen te realiseren.
- Als gemeente werken we al een aantal jaar goed samen met onze kennisinstellingen om Arnhem op de kaart te zetten als studiestad. Bij een studiestad hoort uiteraard ook een passend woningaanbod voor studenten. Binnen gebiedsontwikkelingen houden we rekening met de vraag naar studentenwoningen.
- We werken gebiedsgericht aan kansrijke wijken. Dit betekent onder andere een gebiedspecifieke intensivering van de inzet op zorg, welzijn en op het tegengaan ondermijnende criminaliteit in die wijken waar het voor de inwoners het hardst nodig is. Het betekent ook het gebiedsgericht investeren en beheren van de gebouwde omgeving (zowel openbare ruimte, groen als vastgoed) waar het voor de leefbaarheid het hardst nodig is.
- Een deel van de huidige en toekomstige inwoners wil graag zelf woningen ontwikkelen en zeggenschap hebben over hun woonomgeving. Collectieve woninitiatieven, bijvoorbeeld in de vorm van collectieve zelfbouw of een beheer- of wooncoöperatie, zijn woonvormen waarbij de bewoner zelf aan zet is. Bij deze woonvormen is vaak veel aandacht voor sociale cohesie, betaalbaar en duurzaam wonen en samen ouder worden.

Woondeal 2.0

In de Groene Metropoolregio werken gemeenten, provincie, rijk, corporaties en marktpartijen samen aan de woningbouwopgave. Op 8 maart 2023 is de Woondeal 2.0 Regio Arnhem-Nijmegen ondertekend. Deze Woondeal vormt de concretisering van het partnerschap tussen gemeenten in de Groene Metropoolregio, de provincie en het Rijk.
In de Woondeal 2.0. staan afspraken over een aantal grote belangrijke onderwerpen. De afspraken gaan bijvoorbeeld over continuïteit en versnelling van de bouwproductie, verstedelijking en gebiedsontwikkeling, huisvesting van aandachtsgroepen, leefbaarheid, en klimaat adaptieve en circulaire woningbouw.

De Woondeal vormt hiermee een belangrijk instrument om de wooncrisis tegen te gaan.
We staan voor een enorme uitdaging om voldoende woningen en voldoende betaalbare woningen te bouwen. In april 2023 heeft de gemeenteraad besloten de Woondeal 2.0. als uitgangspunt te nemen bij de uitwerking van ruimtelijke projecten en bij de doorontwikkeling van beleid.

Nota Wonen-en-Zorg

Arnhem streeft naar een inclusieve samenleving. Een ongedeelde stad, waarin iedereen een plek kan vinden. Dit betekent dat mensen met een zorgvraag zo passend mogelijk kunnen wonen in alle buurten en wijken, met oog voor het goed kunnen faciliteren van de begeleidings- of zorgvraag. De sociale cohesie en samenredzaamheid in buurten en wijken draagt daaraan bij.

Iedereen heeft recht op een thuis en de begeleiding of zorg die nodig is om prettig te kunnen wonen. Vanuit regie op het eigen leven of als je door een toenemende of afnemende zorgvraag een ander (t)huis wenst, is dit binnen een acceptabele termijn te vinden. In de nota Wonen-en-Zorg is vastgesteld dat we de komende jaren vol inzetten op levensloopgeschikte bouw. We hebben de ambitie om in elke wijk een geclusterd wooncomplex voor senioren te realiseren, met aandacht voor ontmoeten.

Het programma over de locaties zal 30% sociale huur, 36% betaalbare koop 34% duurdere koop bedragen en vooral inzetten op levensloopgeschikte bouw.

Economie
We willen de groei van de stad op een gezonde, groene en aantrekkelijke wijze realiseren met het toevoegen van nieuwe woon-werkmilieus in balans met de huidige stad. Presikhaaf 3 ligt te midden van gebieden waar veel werkgelegenheid is van gevarieerd aanbod; ten noorden van Presikhaaf 3 ligt het Winkelcentrum Presikhaaf, ten zuiden liggen de bedrijventerreinen van IJsseloord 1 en 2 en aan de westkant van Presikhaaf 3 ligt bedrijventerrein het Broek. Ook ligt de kenniscampus (HAN en van Hall Larenstein) dichtbij. In deze gebieden is ruimte voor voorzieningen met een wijkoverstijgende aantrekkingskracht. Dit willen we waar mogelijk uitbreiden en versterken om de werkgelegenheid te behouden voor de stad. In Presikhaaf 3 is ruimte voor kleinschalige en maatschappelijke voorzieningen in het kader van de wijkeconomie.

In Presikhaaf is al veel werkgelegenheid en vrijwilligerswerk in de maatschappelijke sector. Er zijn scholen en sportvoorzieningen en er zijn veel voorzieningen waar ook vrijwilligers uit de wijk bij zijn betrokken. Zoals het jongerenwerk onder Presikhaaf University en maatschappelijke bedrijven als voedselbank, kledingbank en bijlesinstituut onder de Rafael stichting in de kerk aan de Bethaniënstraat. Deze ordening van wijk overstijgende functies aan de randen en kleinschalige wijk economie in de wijk biedt houvast voor de programmatische invulling van nieuwe ontwikkelingen of transformaties in de toekomst.

Mobiliteit
De gemeente werkt aan een nieuw Duurzaam Mobiliteitsplan. Doelen zijn het verbeteren van de leefbaarheid en veiligheid. Hiervoor wordt het STOMP-principe ingezet als prioriteitsvolgorde. Eerst Stappen (lopen), dan Trappen (fiets), dan Openbaar Vervoer, MaaS (Mobility as a Service), denk daarbij aan deelmobiliteit en auto's op afroep en als laatste de prive-auto. Verwachting is dat de gemeenteraad het plan vaststelt in 2024. Direct daaropvolgend wordt het nieuwe Parkeerbeleidsplan ter besluitvorming voorgelegd. Het streven daarbij is ook dat de auto minder ruimte krijgt. Met gereguleerd parkeren en lagere parkeernormen kan beter worden gestuurd op het ruimtegebruik in de stad.

- Per locatie wordt onderzocht wat de beste ontsluitingsstructuur is van de locatie.
- Het uitgangspunt voor het parkeren is dat deze op eigen terrein wordt gerealiseerd. En per locatie zal worden gezocht naar een passende oplossing.
- Op het moment dat de parkeeroplossing onder de openbare en private ruimte komt, wordt het maaiveld ingericht met een openbaar toegankelijk karakter. Ook kan een beperkte keuze worden gemaakt om gedeelten van het tweede maaiveld toe kennen aan privé tuinen/ terrassen voor de woningen. Er wordt gestreefd naar een zo groen mogelijke inrichting.
- Voor de parkeeroplossing moet worden voldaan aan het vigerend parkeerbeleid. Bij de huidige ontwikkellocaties is op basis van recent onderzoek al rekening gehouden met een kleine verlaging van de norm. Vooruitlopend op de vaststelling van het duurzaam mobiliteitsplan en de parkeernota, wordt bij de uitwerking van de plannen onderzocht op welke manier de parkeernorm verder omlaag kan. Het invoeren van gereguleerd parkeren en het gebruik van deelauto's kunnen hieraan bijdragen. Maar ook het gebruik van alternatieve vervoersmogelijkheden dan de auto wordt gestimuleerd. Dit is nodig in het belang van een gezonde omgevingskwaliteit, om voldoende ruimte te houden voor groen en andere functies op maaiveld én om financieel haalbare plannen te kunnen maken.

Klimaatadaptief en Natuurinclusief Bouwen
Door het veranderende klimaat krijgt Arnhem steeds vaker te maken met langdurige periodes van hitte en/ of droogte. Ook vallen er vaker hevige regenbuien, die kunnen resulteren in wateroverlast als we de stad daar niet op hebben ingericht. Daarnaast is Arnhem omgeven door prachtige natuur, die we graag steeds meer de stad in willen trekken. Door de natuur een volwaardige plek te geven in bouwprojecten en daarbij ook aanvullende 'grijze' maatregelen te nemen die de gevolgen

van hitte, droogte en wateroverlast beperken, ontstaat een aantrekkelijke, gezonde en toekomstbestendige leefomgeving voor mens en dier.

Eind 2023 zijn daarom de beleidsregels Klimaat-adaptief en Natuurinclusief Bouwen door het college vastgesteld. Dit houdt in dat voor nieuwbouwplannen moet worden gewerkt met een puntensysteem voor klimaatadaptief en natuurinclusief bouwen. Er zijn allerlei maatregelen waarmee punten gescoord kunnen worden, zoals het plaatsen van buitenzonwering of slim geplaatste bomen zodat gebouwen minder opwarmen. Of door het toevoegen van infiltratiekratten in het dak of onder de grond om water in op te slaan tijdens natte periodes, dat weer kan worden hergebruikt in droge periodes. Om de nieuwbouw ook aantrekkelijk te maken voor zoveel mogelijk diersoorten, zijn in de Arnhemse Groenvisie (2018) gebieden benoemd met kenmerkende soorten waar een leefgebied voor gewenst is. In de Arnhemse woonwijken zijn dat de gewone dwergvleermuis, huismus, gierzwaluw, egel, en wilde bijen. Dit leefgebied kan ontstaan als er natuurinclusief gebouwd wordt. Denk bijvoorbeeld aan het realiseren van gevelgroen, groene daken en verblijven voor vogels en vleermuizen aan en op de nieuw te bouwen gebouwen. Dit kan worden versterkt door de aanwezigheid van natuurvriendelijke en klimaatadaptieve openbare ruimte.

Daarnaast hanteren we de 3 – 30 – 300 groennorm voor nieuwe ontwikkelingen en streven deze na. Deze groennorm houdt in dat elke inwoner vanuit zijn raam minimaal 3 bomen ziet, dat er 30 procent bladerdak in de wijk is en dat er voor iedereen binnen 300 meter van zijn, haar of hun huis een park of stuk groen van minimaal één hectare aanwezig is. Voor het behouden en planten van bomen en inrichten van koele groene plekken zijn in het puntensysteem ook punten te behalen.

De Natuurkalender Arnhem uit de Groenvisie wordt gebruikt als leidraad bij ontwikkelingen voor wat betreft de meest geschikte periode van het jaar waarin werkzaamheden mogen plaatsvinden.

Circulariteit
Eind 2020 is de visie ‘Circulaire Economie Arnhem’ door de raad vastgesteld. Daarnaast is door het college het plan van aanpak 2020-2023 ‘Op weg naar een circulair Arnhem’ vastgesteld. In algemene zin hanteren we bij circulair bouwen de volgende uitgangspunten, gebaseerd op de ‘R-ladder’:

- Het verminderen van materiaal & grondstoffengebruik, bijvoorbeeld door verdichting en renovatie i.p.v. nieuwbouw (R1 & R2).
- Het vergroten van het aandeel hergebruikte en gerecyclede materialen, in plaats van nieuwe materialen (R3, R4, R5).
- Wanneer er tóch nieuwe materialen nodig zijn, het inzetten op biobased materialen met weinig milieu-impact zoals hout.
- Ontwerp toekomstbestendig: zorg ervoor dat componenten in de toekomst kunnen worden gedemonteerd zodat ze opnieuw te gebruiken zijn en zorg dat er materiaalpaspoorten en/of een gebouwpaspoort is waardoor informatie hierover te ontsluiten is.

Dit zijn allemaal middelen tot het verminderen van de primaire grondstoffenvraag van de bouw en het verlagen van de milieuprestatie gebouw (MPG), inclusief CO2-uitstoot. Het bereiken van deze doelen staat centraal. Tot 2025 is het streven om 10% circulair te bouwen, na 2025 wordt het 25% en na 2025 wordt het 50% (in lijn met Woondeal 2.0). Het percentage circulaire bouwmaterialen toetsen we in de eenheid kilogram (kg). We hebben de circulaire impactladder beschikbaar voor het toetsen van het percentage circulariteit in projecten. Deze impactladder maakt het mogelijk de mate van circulariteit in een woningbouwplan te meten op 4 onderdelen:

1. Materiaalgebruik (percentage hernieuwbaar (biobased), hergebruikt, gerecyled)
2. Hergebruikpotentie
3. Losmaakbaarheid (kan een gebouw bij uiteindelijke sloop weer uit elkaar?)
4. Toxiciteit van materialen

Op dit moment wordt landelijk en in GMR-verband gewerkt aan een breder monitoringsinstrumentarium voor circulariteit waarbij aanvullend op deze 4 onderdelen ook gestuurd kan worden op bijvoorbeeld CO2 impact van bouwmaterialen, adaptief vermogen van gebouwen of de omgang van restmateriaal bij de bouw of sloop. Hierbij volgen we de nationale ontwikkelingen van het Nieuwe Normaal (HNN) van Cirkelstad en het ministerie van BZK. HNN is hierbij nadrukkelijk geen nieuwe tool/berekeningsmethode voor circulariteit of duurzaamheid (er zijn er immers al genoeg) maar een samenvoeging van meerdere methodes tot één gemeenschappelijke ‘taal’.

Energietransitie
De in 2021 vastgestelde Arnhemse Transitievisie Warmte (TVW) geeft een beeld van de mogelijkheden om Arnhem aardgasvrij te verwarmen. Het schetst een eindbeeld in 2050, met de kennis van nu, en beschrijft hoe we daar stap voor stap naar toe werken. De Arnhemse aanpak bestaat uit twee sporen: de **wijkgerichte** aanpak en de **stadsbrede** aanpak.

De **wijkgerichte** aanpak in het kort:
- Het voortzetten van de integrale aanpak in 10 kansrijke buurten en het uitwerken van een uitvoeringsplan per buurt waarin isoleren, inzet van een duurzame bron en bijpassende warmte-infrastructuur wordt beschreven.
- Onderzoek doen naar de kansrijkheid van een collectief warmtenet in combinatie met isolatie in de vijf onderzoeksgebieden.
- Waar zich kansen voordoen buiten de kansrijke wijken en onderzoeksgebieden, deze benutten.

De **stadsbrede** aanpak in het kort:
- We stimuleren isolatie woningen en gebouwen. Zo bereiden we ons voor op de transitie.
- We verkennen en ontwikkelen duurzame warmtebronnen, zoals geothermie.
- We geven de rol van de gemeente in warmtenetten vorm.

We hanteren negen uitgangspunten bij de keuzes en de uitvoering van de transitievisie. Deze gebruiken we in de uitvoering van projecten, zie hiervoor de Arnhemse Transitievisie Warmte (TVW).

Presikhaaf 3 is in de TVW aangewezen als **onderzoeksgebied**:

In Presikhaaf 3 zijn naar verhouding veel woningen in een klein gebied. Dit zorgt voor een hoge warmtevraag. Daarom onderzoeken we hier de mogelijkheid voor een collectieve warmteoplossing. Corporaties hebben plannen voor renovatie. Presikhaaf 3 is onderdeel van de Arnhem-Oost aanpak.Hier willen we ook de warmtetransitie koppelen aan plannen voor sloop, renovatie en isolatie. Bovendien ligt in Presikhaaf 3 al het bestaande warmtenet van Vattenfall dat meekoppelmogelijkheden geeft. In 2024 zal dit onderzoek naar verwarmen zonder aardgas worden opgestart.

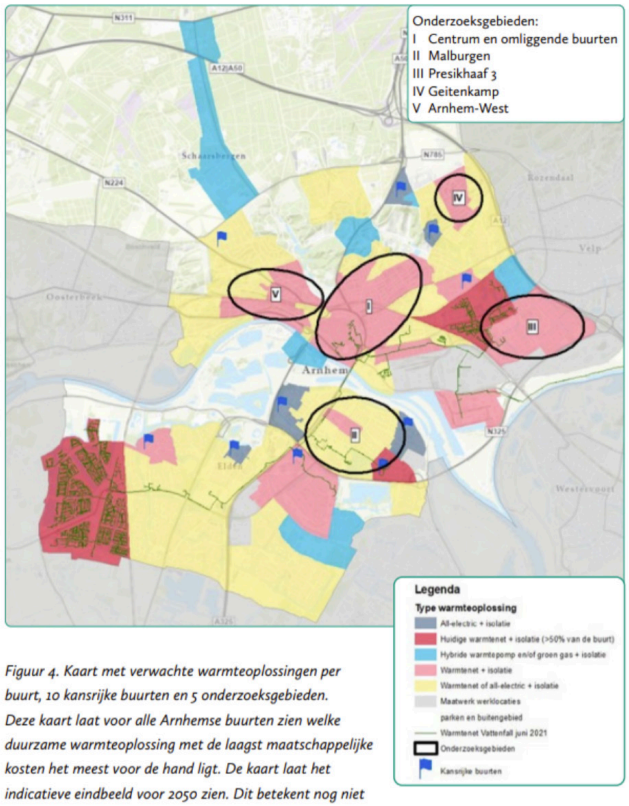

Figuur 4. Kaart met verwachte warmteoplossingen per buurt, 10 kansrijke buurten en 5 onderzoeksgebieden. Deze kaart laat voor alle Arnhemse buurten zien welke duurzame warmteoplossing met de laagst maatschappelijke kosten het meest voor de hand ligt. De kaart laat het indicatieve eindbeeld voor 2050 zien. Dit betekent nog niet dat alle woningen en gebouwen in de buurten overschakelen naar dezelfde warmteoplossing.

Bron: Arnhemse Transitievisie Warmte (oktober 2021)

MUNCKHOF
99-PT-VG

2. Presikhaaf 2030

Gebiedsvisie op wijkniveau

Visiekaart Presikhaaf 2030

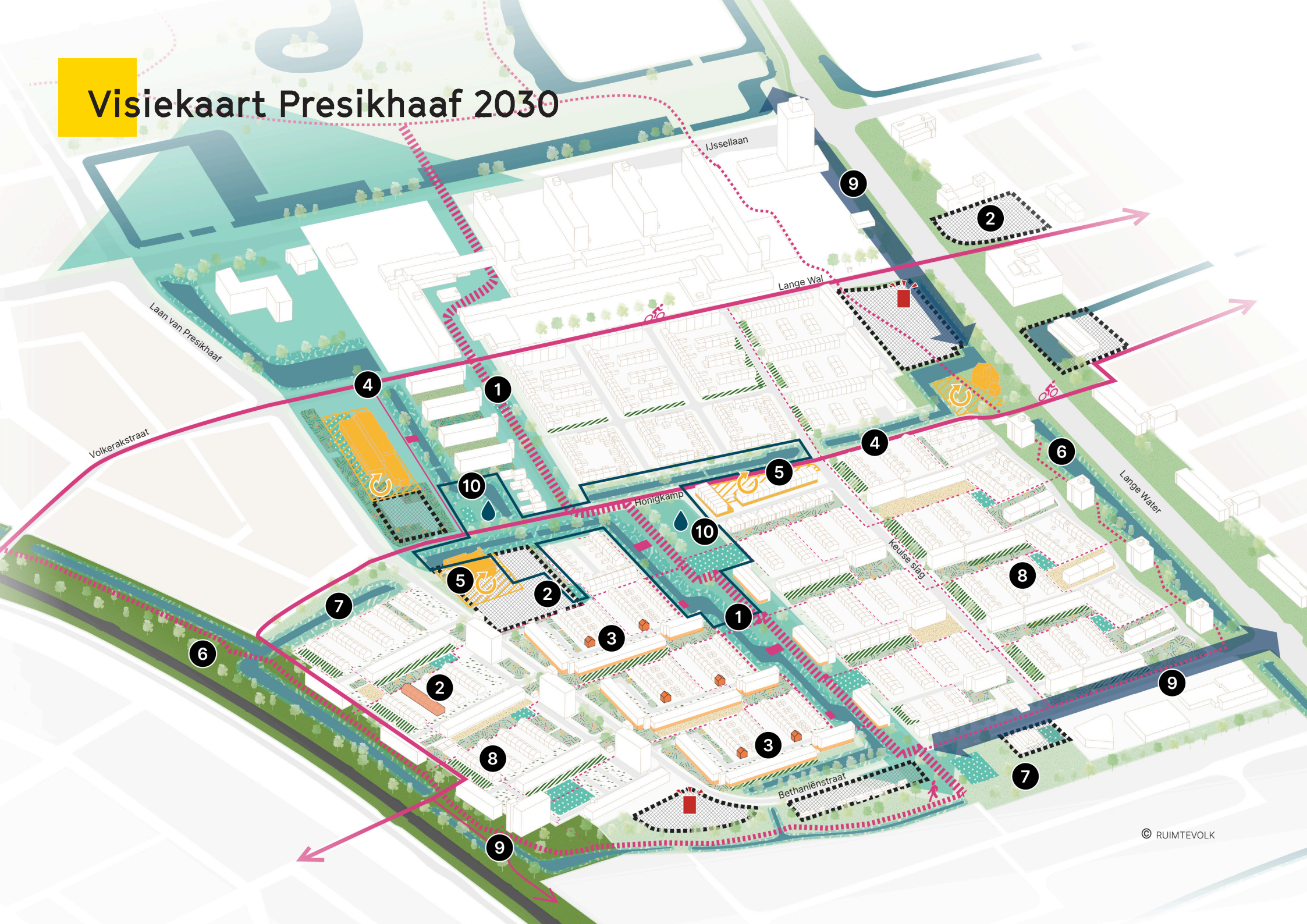

Visiekaart Presikhaaf 2030

Met de conclusies, kansen en kernkwaliteiten uit de analyse (bijlage A) als vertrekpunt, en de inbreng van de klankbordgroep uit de wijk, is een gebiedsvisie opgesteld op het schaalniveau van de wijk Presikhaaf 3. De gebiedsvisie bestaat uit een visiekaart en vier thematische raamwerkkaarten. De visiekaart laat in één oogopslag zien wat de belangrijkste ruimtelijke accenten en ingrepen zijn waar de komende jaren op wordt ingezet om de openbare ruimte te verbeteren en meer diverse doelgroepen te introduceren. De raamwerkkaarten geven hier een thematische verdieping op. Daarnaast wordt in het volgende hoofdstuk de positie van de ontwikkellocaties nader toegelicht.

10 speerpunten voor Presikhaaf 3

1 Ontwikkelen Centrale groene as

Inzet op een groene as met hoge gebruiks- en belevingswaarde, die functies verbindt en bestaat uit een variatie aan groene ruimtes om te ontmoeten en bewegen.

- speelplek / sportveld

- steiger

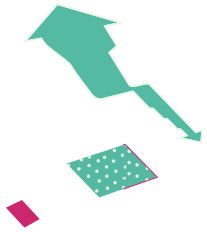

2 Sleutelen aan ontwikkellocaties

Plekken voor nieuwbouw en transformatie

- hoogteaccent

- sloop-nieuwbouw na brand

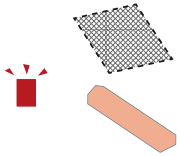

3 Onderzoek plinten, verdichten, verduurzamen, vergroenen

Plinten activeren, opknappen bestaande rijtjes woningen, leefbaarheid en uitstraling verbeteren. Mogelijk verdichting op lange termijn.

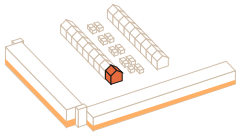

4 Transformatie tot fietsstraat

Aantrekkelijke veilige inrichting voor fietsers en veilig oversteken conform STOMP-principe

5 Versterken kralensnoer Honigkamp

Inzet op duidelijk herkenbare aaneenschakeling van kleinschalige buurtfuncties in het hart van de wijk

- Maatschappelijke functies in gebouwen

- Transformatie naar woningen

- Programma en/of vergroenen in openbare ruimte

6 Versterken fijnmazig langzaamverkeersnetwerk

Kenmerkende hiërarchische stedenbouwkundige structuur voor de voetganger behouden en functionaliteit en beleving versterken.

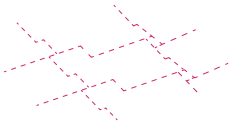

7 Inzet op biodivers wijkgroen

Meer aandacht voor verschillende soorten beplanting:

- langs de randen van de wijk

- langs de oevers van het water

8 Aanpak buitenruimte buurtjes

Verbeteren openbare en semi-private buitenruimte t.b.v. klimaatadaptatie:

- vergroenen overgangen openbaar-privé

- biodiverse beplanting

- gezamenlijke tuinen t.b.v. ontmoeten (als optie, locatie is indicatief)

- vergroenen parkeerplaatsen

9 Nieuwe waterverbindingen

Aanpassen en uitbreiding van het watersysteem ter voorkoming van wateroverlast

- aanpassen/vervangen van duikers

- open water

10 Ontwikkelen refugium

Vergroten van het vermogen om water vertraagd te laten infiltreren bij piekbelasting (tijdelijke berging)

Raamwerk Presikhaaf 2030

Het raamwerk voor Presikhaaf 3 is een verdieping op de gebiedsvisie en bestaat uit vier thematische, ruimtelijke kaarten met ontwikkelprincipes die houvast bieden voor het werken aan de toekomst van de wijk. Daarnaast is steeds een serie principedoorsnedes gemaakt die als voorbeeld dienen om te illustreren hoe de ontwikkelprincipes hun doorwerking kunnen krijgen.

- Het groenblauwe netwerk
- De buurt van buurtjes
- De zones met voorzieningen
- Het netwerk van infrastructuur

Het groenblauwe netwerk
Presikhaaf 3 ligt tussen twee grote groenblauwe zones: het Wijkpark Presikhaaf en de uiterwaarden van de IJssel, beide zijn belangrijk voor de gebruiksmogelijkheden en de biodiversiteitswaarde. In de wijk zelf is een krachtige hoofdgroenstructuur aanwezig: de groene assen door het midden van de wijk (van noord naar zuid en van west naar oost) én het groen aan de randen van de wijk dat er als een mantel omheen ligt en zo typisch is voor de opbouw van jaren '60 wijken. Deze groene rand heeft langs het spoor een ander karakter dan aan de zijde van het Lange Water.

De ontwikkelprincipes in dit raamwerk richten zich op:
- Het versterken van de hoofdgroenstructuur in de wijk en het onderscheid daarbinnen in een centrale groene as door de wijk met hoge gebruikswaarde, een groene as langs het spoor met hoge ecologische waarde en een waterrijke as langs het Lange Water.
- Het verbinden van de hoofdgroenstructuur in de wijk aan het Wijkpark Presikhaaf en de uiterwaarden van de IJssel. Het verbinden van deze structuren sluit aan op de ambities die genoemd worden in de omgevingsvisie van Arnhem en spoorzone Arnhem-Oost.
- Het verbeteren van de waterstructuur om wateroverlast te voorkomen en de -kwaliteit te verbeteren.
- Het verhogen van de kwaliteit, zowel qua gebruik en beleving, als biodiversiteit, ecologie en recreatie.
- Het verbeteren van (het gevoel van) de veiligheid.

De buurt van buurtjes
De stedenbouwkundige stempels en de configuratie van meerdere stempels tot één buurtje is een krachtige structuur in Presikhaaf 3. De verschillende buurtjes zijn te lezen als verschillende leden van dezelfde familie. Elk buurtje ademt een eigen sfeer en heeft specifieke kenmerken, tegelijkertijd zijn veel elementen op dezelfde principes gestoeld. Met name in de openbare ruimte en de overgangen publiek - privé liggen onbenutte ontwikkelkansen om deze buurtjes nog beter tot hun recht te laten komen.

De ontwikkelprincipes in dit raamwerk richten zich op:
- Het versterken van het onderscheidend vermogen van de buurtjes en het verbeteren van de aantrekkelijkheid voor verschillende (nieuwe) doelgroepen.
- Het zorgvuldig inpassen van nieuwe ontwikkelingen, die aansluiten bij de maat, de schaal en het karakter van het buurtje.
- Bij de invulling van de ontwikkellocaties: inzetten op het vergroten van de diversiteit aan woningen in de wijk en op doorstroming in de wijk (starters, senioren).
- Het aantrekkelijker maken van de openbare ruimte, het verbeteren van de overgangen openbaar-privé en het toevoegen van mogelijkheden voor ontmoeting en sociale binding.
- Het aanwakkeren van de trots op de wijk, bijv. door initiatieven vanuit bewoners te faciliteren.

De zones met voorzieningen
In Presikhaaf zijn relatief veel voorzieningen te vinden. De functionaliteit en de reikwijdte van de voorzieningen verschillen. We onderscheiden drie zones. De zone aan de Lange Wal, de zone aan de Bethaniënstraat-Zuid en als laatste het kralensnoer langs de Honigkamp. Het is van belang om deze zones met voorzieningen toekomstbestendig te ontwikkelen.

De ontwikkelprincipes in dit raamwerk richten zich op:
- Het versterken van de levendige mix in de wijk (wonen, werken, voorzieningen).
- Het versterken van het onderscheid tussen de drie zones, in type voorzieningen (commercieel, maatschappelijk) en schaal en reikwijdte (voor de wijk of wijkoverstijgend)

Het netwerk van infrastructuur
Het infrastructurele netwerk in Presikhaaf 3 kent een duidelijke hiërarchie en structuur, in lijn met het Radburn-principe. In navolging hiervan zijn de verkeersstromen in veel gevallen ontvlochten. Er is een fijnmazig voetgangersnetwerk aanwezig. Tegelijkertijd mist er een aantal logische aansluitingen en routes, zoals de aansluiting op de oversteekplaatsen naar het winkelcentrum en een doorlopende wandelroute in het groen.

De ontwikkelprincipes in dit raamwerk richten zich op:
- Het verbeteren van de verkeersveiligheid en de oversteekbaarheid.
- Het bieden van meer ruimte voor de voetganger en fiets.
- Het verminderen van het gevoel van 'blik op straat'.
- Het voorkomen dat de parkeerdruk op de openbare ruimte toeneemt bij nieuwe ontwikkelingen.

Totaaloverzicht raamwerkkaarten Presikhaaf 2030

Legenda

Het groenblauwe netwerk

- Verbindende groenstructuren
- Verbindende blauwstructuren
  (versterken bestaande duikers)
- Ontbrekende schakel water
- Ecologische as
- Centrale groene as
- Blauwe rand
- Groene laan
- Buurtgroen
- Refugiumzone

De zones met voorzieningen

- Ontwikkellocatie
- Kennisas
- Zone Lange Wal
  (wijkoverstijgend, retail)
- Kralensnoer Honigkamp
  (buurt, maatschappelijk)
- Zone Bethaniënstraat
  (wijk, sport & educatie)

De buurt van buurtjes

- Karakteristieke stempel
- Vervuilde grond aanpakken
  nu: fytoremediatie in openbare ruimte
  later: saneren bij nieuwe ontwikkeling

Het netwerk van infrastructuur

- Spoorlijn
- Bushaltes
- Gebiedsontsluitingswegen
- Route auto (wijk)
- Hoofdroutes fiets
- Hoofdroute te voet
- Doorfietsroute
  (omgevingsvisie)
- Fietsstraat
  (bus en bestemmingsverkeer)
- Ontbrekende schakel
- Veilige oversteekplaats
- Voetgangersbrug

Het groenblauwe netwerk

De ontwikkelprincipes in dit raamwerk richten zich op:

- **Het versterken van de hoofdgroenstructuur in de wijk en het onderscheid daarbinnen in een centrale groene as door de wijk met hoge gebruikswaarde, een groene as langs het spoor met hoge ecologische waarde en een waterrijke as langs het Lange Water.**
- **Het verbinden van de hoofdgroenstructuur in de wijk aan het Wijkpark Presikhaaf en de uiterwaarden van de IJssel. Het verbinden van deze structuren sluit aan op de ambities die genoemd worden in de omgevingsvisie van Arnhem en spoorzone Arnhem-Oost.**
- **Het verbeteren van de waterstructuur om wateroverlast te voorkomen en de waterkwaliteit te verbeteren.**
- **Het verhogen van de kwaliteit van het groen, zowel qua gebruik en beleving, als biodiversiteit, ecologie en recreatie.**
- **Het bijdragen aan een gezonde leefomgeving.**
- **Het verbeteren van (het gevoel van) de veiligheid.**

Ontwikkelprincipes

- Ontbrekende schakels in de groenstructuur worden aangelegd. Dit geldt voor verbindingen met het Wijkpark Presikhaaf aan de noordzijde en de zuidelijke verbinding over IJsseloord richting de IJssel.
- Zichtlijnen tussen de bebouwing en het groen worden vrijgehouden. Dit voorkomt barrièrewerking van zicht op en gebruik van de groenstructuur.
- De beplanting is divers en draagt significant bij aan de biodiversiteit en de ecologische waarde van het groen.
- Een netwerk van groene ruimtes verbindt de verschillende zones met voorzieningen (Lange Wal, Honigkamp en Bethaniënstraat Zuid).
- Er is een duidelijk onderscheid in gebruiks- en belevingswaarde tussen de verschillende groene assen door de wijk heen en langs de randen.
- De groennorm 3-30-300 is van toepassing. Deze groennorm houdt in dat elke inwoner vanuit zijn raam minimaal 3 bomen ziet, dat er 30 procent bladerdak in de wijk is en dat er voor iedereen binnen 300 meter van huis een park of stuk groen van minimaal één hectare aanwezig is.

Centrale Groene As: kennis, cultuur, activiteiten, ontmoeting en beweging door de wijk heen

- De Centrale Groene As verbindt de verschillende maatschappelijke functies in de buurt zoals het MFC, de kerklocatie en het winkelcentrum.
- De Centrale Groene As heeft een belangrijke recreatieve functie. Belevingswaarde en gebruikswaarde gaan hier dan ook hand in hand. Dit betekent dat bijvoorbeeld wandelpaden, sport- en speelplekken en picknickplekken afgewisseld worden met groene zones waar de beplanting dominanter is.
- De Centrale Groene As nodigt uit tot bewegen, waaronder via het toevoegen van sport- en spelelementen.
- De Centrale Groene As stimuleert ontmoeting, bijvoorbeeld door het aanleggen van groene ommetjes, het plaatsen van bankjes en kruisende voetpaden.
- De beplanting versterkt de beleefbaarheid van de aanwezige bajonetten (verspringingen) in het groen evenals de zichtlijnen naar en over het water.
- Ter hoogte van de Honigkamp, wordt een waterrijke plek ontwikkeld die (ten dele) voorziet in de benodigde waterberging.
- Bebouwing langs de Centrale Groene As staat met ‘de voeten in het groen’.

Ecologische As: langs het spoor

- In deze as wordt ingezet op het versterken van de ecologische waarde en het leggen van de ecologische verbinding op hoger schaalniveau.
- Deze as biedt ruimte voor enkele extensieve recreatieve functies zoals wandelpaden, maar de natuur heeft hier het primaat. Deze wandelpaden sluiten aan op de route in de centrale groene as, zodat een volwaardig wandelrondje gemaakt kan worden.

Blauwe Rand: langs het Lange Water

- Deze as heeft een waterrijk karakter en vormt een belangrijke ontbrekende schakel in de waterstructuur, waarbij de verbinding met de uiterwaarden wordt gelegd.
- Er wordt ingezet op een extra natte verbinding langs het Lange Water naar Wijkpark Presikhaaf
- Langs de voorzieningenstrook aan de Bethaniënstraat wordt gezocht naar een extra natte verbinding in oost-westelijke richting om het watersysteem toekomstbestendiger te maken.

De referentiebeelden op pagina's 40 en 41 dienen ter inspiratie voor de ontwikkelprincipes binnen het thematische raamwerk: Het Groenblauwe netwerk

Principedoorsnede Ecologische as A-A’

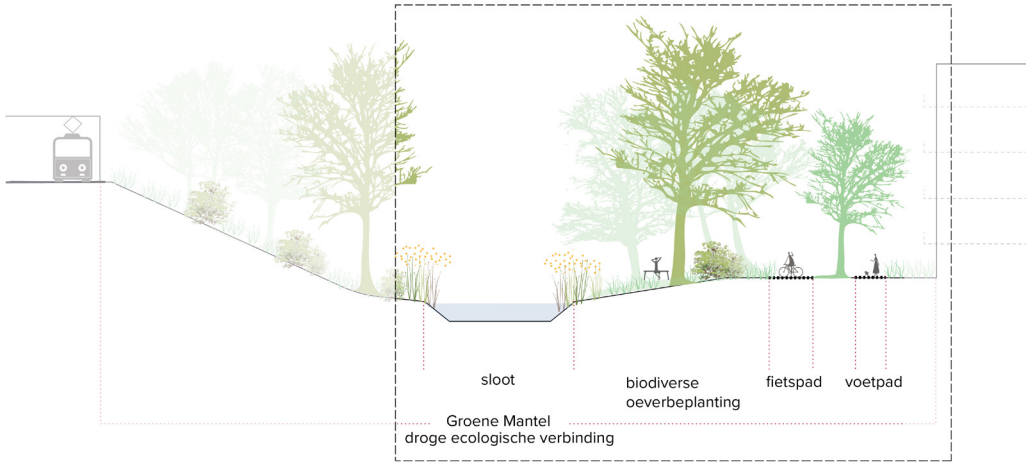

Principedoorsnede Centrale Groene As B-B’

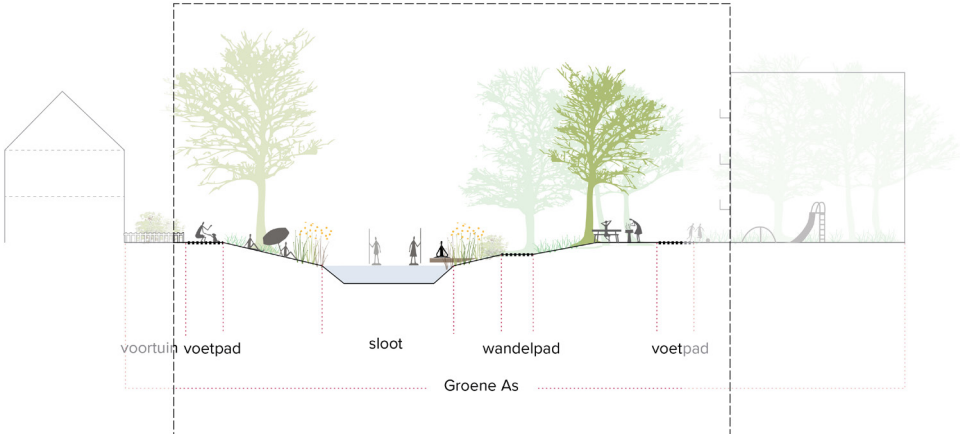

Principedoorsnede Bethaniënstraat: Nieuwe waterschakel C-C’

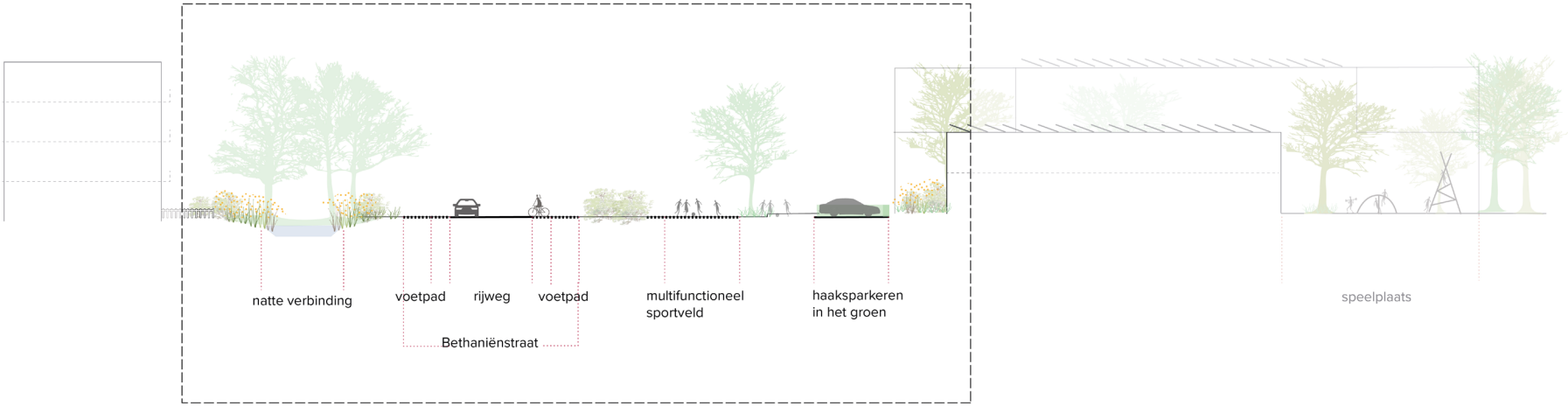

Principedoorsnede Refugiumzone D-D’

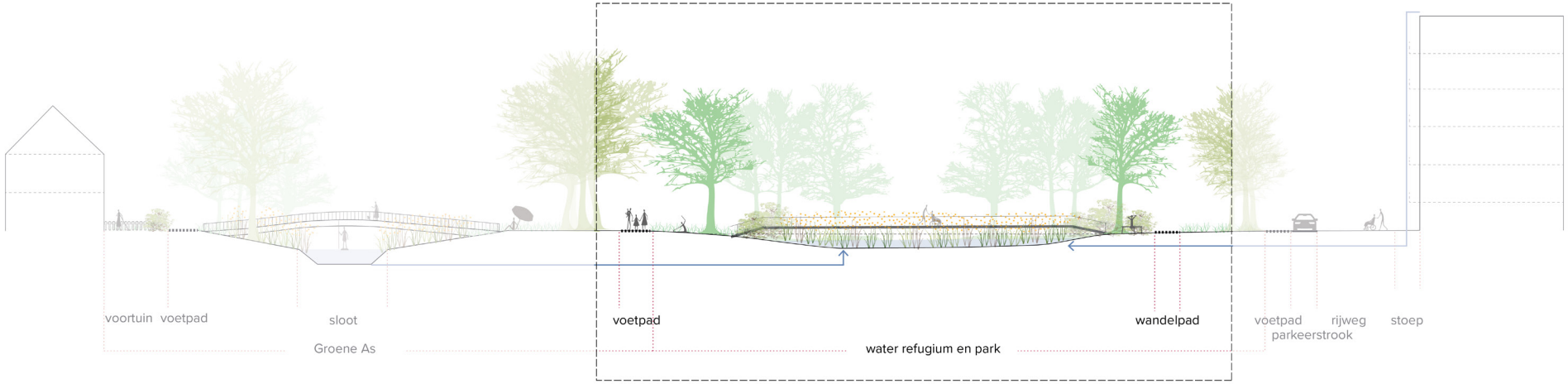

Principedoorsnede Centrale Groene As E-E’

De buurt van buurtjes

De ontwikkelprincipes in dit raamwerk richten zich op:

- **Het versterken van het onderscheidend vermogen van de buurtjes en het verbeteren van de aantrekkelijkheid voor verschillende (nieuwe) doelgroepen.**
- **Het zorgvuldig inpassen van nieuwe ontwikkelingen, die aansluiten bij de maat, de schaal en het karakter van het buurtje.**
- **Bij de invulling van de ontwikkellocaties: inzetten op het vergroten van de diversiteit aan woningen in de wijk en op doorstroming in de wijk (starters, senioren).**
- **Het aantrekkelijker maken van de openbare ruimte, het verbeteren van de overgangen openbaar-privé en het toevoegen van mogelijkheden voor ontmoeting en sociale binding.**
- **Het aanwakkeren van de trots op de wijk, bijvoorbeeld door toevoeging kunst.**

Ontwikkelprincipes

Nieuwe ontwikkelingen:

- Nieuwe ontwikkelingen dragen bij aan het vergroten van de diversiteit van het woningaanbod in de wijk. Nieuwe woningen richten zich op de kleinere huishoudens, seniorenwoningen met en zonder zorgvraag en kleine appartementen of studio's voor starters en studenten. Daarnaast biedt de wijk mogelijkheden voor een kleinschalig CPO-project.
- Nieuwbouw draagt bij aan een groene, klimaatadaptieve en duurzame inrichting.
- Bij nieuwe woningbouwprojecten wordt inspiratie gehaald uit de bestaande stedenbouwkundige stempelstructuren en/of de grotere ruimtelijke context en wordt het Radburnprincipe benadrukt. Hierbinnen wordt nadrukkelijk gezocht naar vernieuwende architectuur om de trots van Presikhaaf 3 aan te wakkeren.
- Bij nieuw toe te voegen woningen is minimaal 30% binnen het sociaal segment, naar Arnhemse afspraken. Daarnaast omvat nieuwbouw ook koopwoningen en woningen in het (middel)dure huursegment, waarvan minimaal 20% betaalbaar.
- Verdichten gebeurt zorgvuldig en binnen de eenheid van de betreffende stedenbouwkundige stempel. Denk hierbij aan optoppingen, transformaties op blokniveau of het toevoegen van woningen (sloop-nieuwbouw).
- Dode plinten worden zoveel mogelijk geweerd. Hiertoe worden mogelijkheden onderzocht voor het transformeren, koppelen en openbreken van plinten, om er kleine woningen of studio's in te ontwikkelen.

Openbare ruimte:

- Sanering van grond gebeurt zoveel mogelijk integraal, in combinatie met een kwaliteitsverbetering voor de woonomgeving en openbare ruimte. Mogelijkheden voor sloop-nieuwbouw van de bouwblokken op vervuilde grond zijn onderzocht, maar op dit moment nog niet reëel. Dit omdat de bestaande bebouwing via aanpassingen nog voldoende toekomstbestendig kan worden gemaakt. Op het moment dat dit niet langer mogelijk is, is de inzet om bij sloop-nieuwbouw tegelijkertijd bodemsanering te laten plaatsvinden. Bij ingrepen in de openbare ruimte kan het verbeteren van de bodem wel al op korte termijn plaatsvinden, via fytoremediatie. Hierbij worden specifieke planten ingezet om de bodem op langere termijn te zuiveren van giftige stoffen.
- De openbare ruimte in Presikhaaf 3 is herkenbaar als één familie, maar elk buurtje kent zijn eigen stijlkenmerken, waarmee het zijn eigen identiteit vormt. Denk daarbij aan accentverschillen in beplantingsplan en erfafscheidingen. Hiertoe wordt onderzocht of een stijlboek openbare ruimte Presikhaaf 3 ontwikkeld kan worden. Hierin is ook een gereedschapskist opgenomen voor passende varianten aan erfafscheidingen.
- In alle buurtjes wordt werk gemaakt van vergroening van de openbare ruimte, door het toevoegen van beplanting en bomen, maar ook door het vergroenen van de overgangen openbaar-privé.
- Collectief beheer en onderhoud van (semi-)private tuinen wordt gefaciliteerd. Hierbij wordt nadrukkelijk de samenwerking opgezocht met partijen uit de wijk, zoals Presikhaaf University en de woningcorporaties, maar ook wordt gekeken of er kansen liggen in de samenwerking met Hogeschool Larenstein.
- De openbare ruimte is een belevenis voor alle leeftijden, er is voldoende (speel)aanbod voor kinderen én er is ruimte voor jongeren om elkaar te ontmoeten.

Buurtjes met eigen stempel

Kerken van de wederopbouw

Speelplekken

Verdichten/optoppen

Blinde plint aanpakken

Overgang openbaar-prive aanpakken

Vervuilde grond aanpakken
nu: fytoremediatie in openbare ruimte
later: saneren bij nieuwe ontwikkeling

De referentiebeelden op pagina's 44 en 45 dienen ter inspiratie voor de ontwikkelprincipes binnen het thematische raamwerk: De buurt van buurtjes

De zones met voorzieningen

De ontwikkelprincipes in dit raamwerk richten zich op:

- **Het versterken van de levendige mix in de wijk (wonen, werken, voorzieningen).**
- **Het versterken van het onderscheid tussen de drie zones, in type voorzieningen (commercieel, maatschappelijk) en schaal en reikwijdte (voor de wijk of wijkoverstijgend)**

Ontwikkelprincipes

Zone Lange Wal (rondom Lange Wal en IJssellaan):

- Volop ruimte voor wijkoverstijgende functies, zoals commerciële voorzieningen aanvullend op het aanbod van het winkelcentrum Presikhaaf en onderwijsfuncties (ter aansluiting op de Kennisas, het ROC, Leerpark Arnhem en de HAN).
- Bouwvolumes kennen een hoogstedelijk karakter, waarbij grotere bouwvolumes mogelijk zijn. Hierbij kunnen bouwhoogtes variëren, passend bij de omgeving en is op prominente zichtlocaties is een hoogteaccent mogelijk, zoals de Houtmanlocatie en de ontwikkellocatie aan de Middachtensingel.
- De voorzieningen zijn uitstekend bereikbaarheid per voet, fiets, OV en auto.
- De aansluiting met winkelcentrum Presikhaaf 3 is veilig en aantrekkelijk. Daarbij wordt onderzocht of het mogelijk is de Lange Wal af te waarderen als doorgaande autoroute en de fietser hier prioriteit te geven. De route blijft wel bereikbaar voor bus en bestemmingsverkeer. De oversteekplaatsen over de Lange Wal zijn aantrekkelijk en veilig. Daarnaast zijn de zichtlijnen overzichtelijk en is er sprake van doorlopende groenstructuren (zie raamwerk Groenblauw Netwerk).

Zone Bethaniënstraat-Zuid:

- In deze zone is volop ruimte voor kwalitatief (primair en voortgezet) onderwijs en sportvoorzieningen met een wijkoverstijgende functie (een pedagogische ontmoetingsplek).
- Interdisciplinaire educatie staat centraal: kinderen en jongeren leggen hier een stevige basis voor verdere ontwikkeling. Samenwerking tussen verschillende organisaties wordt optimaal gestimuleerd en gefaciliteerd.
- De gebouwkorrel is hier middel tot groot. Bouwvolumes sluiten qua schaal aan op de bestaande nieuwbouw (Briant College, De Ommezwaai en Sporthal Bethaniën).
- De voorzieningen zijn uitstekend en veilig aangetakt op het wandel- en fietsnetwerk door de wijk. Dit betekent bijvoorbeeld meer en veiligere oversteekplekken over de Bethaniënstraat, een schoolzone en betere zichtlijnen ter hoogte van de Centrale Groene As.

Kralensnoer Honigkamp:

- Inzet op een duidelijke en herkenbare aaneenschakeling van kleinschalige buurtfuncties in het hart van de wijk.
- Voorzieningen kennen een kleinschalig karakter, gericht op het schaalniveau van de wijk. De voorzieningen in deze zone dragen bij aan het versterken van de sociale samenhang in de wijk. Zo spelen maatschappelijke en religieuze functies en voorzienigen gericht op ontmoeting een belangrijke rol, maar er is ook ruimte voor kleinschalige commerciële voorzieningen of horeca (buurtcafé). Multifunctioneel gebruik van maatschappelijke voorzieningen geniet de voorkeur boven monofunctioneel gebruik.
- Voor huidige voorzieningen in deze zone die een wijkoverstijgende aantrekkingskracht hebben, wordt gezocht naar een passende oplossing. Hierbij wordt in de eerste plaats verkend of verplaatsing naar het winkelcentrum Presikhaaf mogelijk is.
- Maatschappelijke voorzieningen hebben hun entree aan de Honigkamp en zijn goed vindbaar en zichtbaar.
- De voorzieningen zijn goed aangetakt op het langzaamverkeersnetwerk en de openbare ruimte voor de voorzieningen is aantrekkelijk en goed toegankelijk (drempelloos) ingericht.
- Deze zone biedt de mogelijkheid voor werkunits en/of woonwerkunitsvoor de vestiging van kleinschalige maakindustrie (ambacht) en ondernemers in de creatieve sector.
- Als beeldbepalende gebouwen krijgen de kerken, indien deze niet langer een religieuze functie behuizen, een toekomstbestendige (her)bestemming met behoud van de waardevolle architectuur.

Zone Lange Wal (wijkoverstijgend, retail)

Zone Bethaniënstraat (wijk, sport & educatie)

Kralensnoer Honigkamp (buurt, maatschappelijk)

Ontwikkellocatie

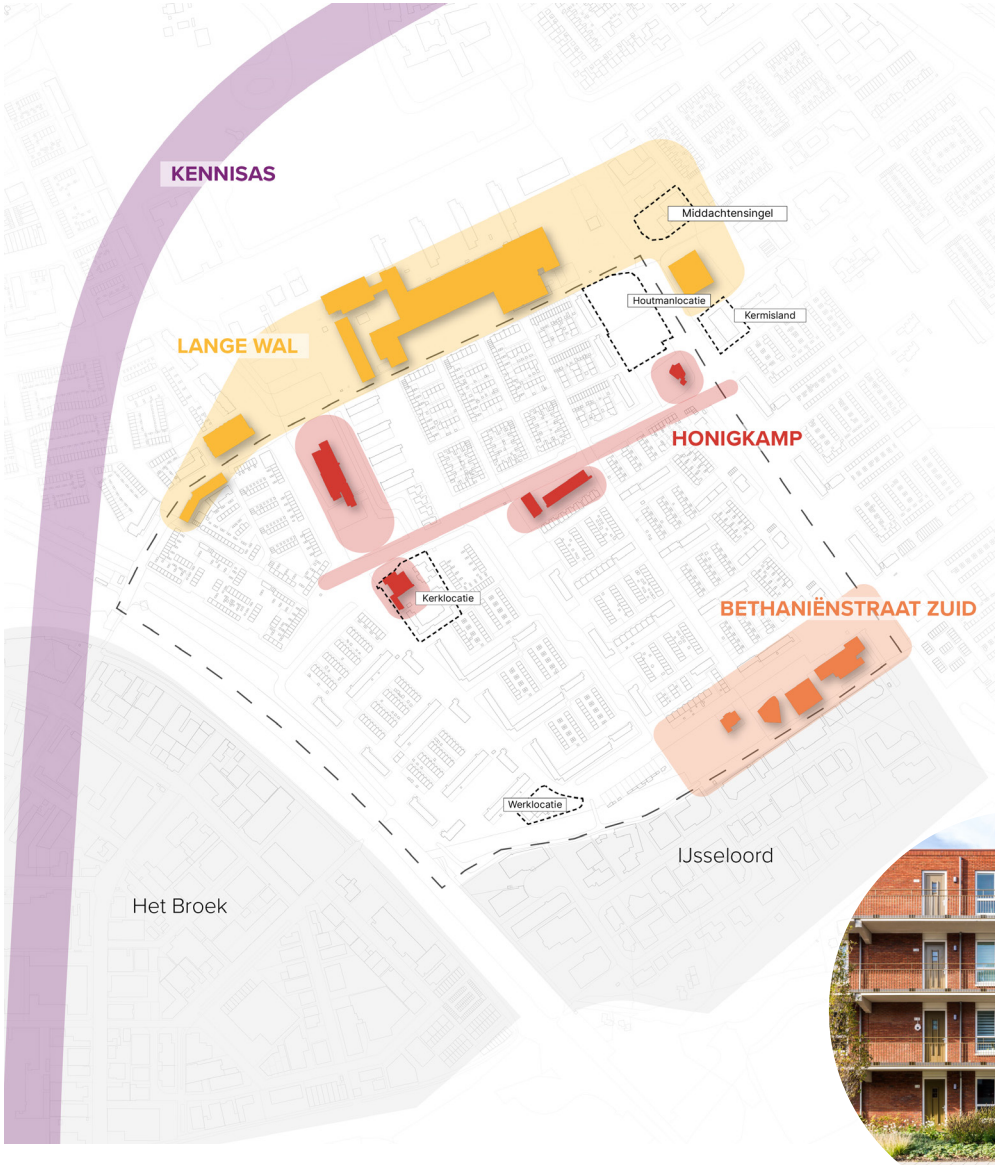

De referentiebeelden op pagina's 46 en 47 dienen ter inspiratie voor de ontwikkelprincipes binnen het thematische raamwerk: De zones met voorzieningen

Het netwerk aan infrastructuur

De ontwikkelprincipes in dit raamwerk richten zich op:

- **Het bieden van meer ruimte voor de voetganger en fiets om een gezonde leefomgeving te stimuleren.**
- **Het verbeteren van de verkeersveiligheid en de oversteekbaarheid zodat de keuze om te fiets of te voet te gaan gemakkelijker wordt.**
- **Het verminderen van het gevoel van 'blik op straat' ter bevordering van een groene en sfeervolle openbare ruimte.**
- **Het voorkomen dat de parkeerdruk op de openbare ruimte toeneemt bij nieuwe ontwikkelingen.**

Ontwikkelprincipes

Originele hiërarchie naar Radburn-principe:

- De Keulse Slag en de Bethaniënstraat zijn belangrijke erftoegangswegen (hoofdstraten) voor de buurtjes. Vanuit deze hoofdstraten zijn inprikkers voor auto en fiets aanwezig.
- Verschillende type straten (buurtstraten, woonstraten, binnenstraten) kennen hun eigen, herkenbare straatprofiel. Dit versterkt de logica en hiërarchie van de infrastructuur in de wijk. Bij een eventueel stijlboek openbare ruimte (zie raamwerk Buurt van buurtjes) wordt hiermee rekening gehouden.

Meer ruimte voor langzaam verkeer:

- Het fijnmazige voetgangersnetwerk blijft behouden, waarbij looproutes naar de voorzieningen, naar het groen in de wijk en daarbuiten aantrekkelijker worden gemaakt.
- Verbeteren van twee doorfietsroutes binnen de bestaande infrastructuur die Presikhaaf verbinden met omliggende wijken en de rest van de stad, conform omgevingsvisie.
- Honigkamp inrichten als straat waar auto te gast is, zodat er meer ruimte ontstaat voor de fietser, voetganger en verbinding met de Centrale Groene As.
- STOMP-principe toepassen (stappen, trappen, OV, MaaS (Mobility as a Service), privéauto)

Verbeterde veiligheid:

- De Keulse slag en de Bethaniënstraat bieden meer (veilige) ruimte voor de fietser en krijgen vertragende maatregelen voor de automobilist. Bijvoorbeeld door (vrijliggende) fietspaden, versmalling van de rijbaan of obstakels in de vorm van drempels of zelfs een knip. Daarnaast wordt de oversteekbaarheid van deze straten verbeterd door veilige en aantrekkelijke oversteekplaatsen toe te voegen. Het deel van de Keulse Slag tussen de Lange Wal en de Juinbolstraat krijgt een integrale herinrichting, in combinatie met rioolvervanging.
- De verkeersveiligheid van de Lange Wal wordt verbeterd. Hiertoe wordt onderzocht of de Lange Wal als doorgaande route voor autoverkeer kan worden afgewaardeerd en hier prioriteit te geven aan de fiets. Uiteraard blijft dit deel wel toegankelijk voor de bus en de parkeerplaatsen van het winkelcentrum. Hieraan gekoppeld is de inzet om de oversteekplaatsen over de Lange Wal aantrekkelijk en veilig te maken, met overzichtelijke zichtlijnen en aantakking op de doorlopende groenstructuren.

Duurzaam omgaan met parkeren:

- Bij verbetering station Presikhaaf (Arnhem Spoorzone-Oost) de mogelijkheden van ontwikkeling als belangrijk overstappunt verder verkennen. Dit maakt overstappen op verschillende (deel) modaliteiten laagdrempelig en kan de parkeerdruk in Presikhaaf 3 verminderen.
- Bewoners kunnen nog altijd parkeren in de directe woonomgeving. Bij opwaardering van de openbare ruimte worden parkeerkoffers zoveel mogelijk groen en klimaatbestendig ingepast om overmaat aan verharding te voorkomen en de dominantie van 'blik op straat' te verminderen.
- Bij nieuwe ontwikkelingen neemt de parkeerdruk op de openbare ruimte niet verder toe. Daartoe dient parkeren altijd op eigen terrein te worden opgelost.
- Bij nieuwbouwontwikkelingen wordt pro-actief onderzocht of en hoe deelmobiliteit een plek kan krijgen, bijvoorbeeld door voldoende deelauto's beschikbaar te stellen aan huurders en kopers.

Spoorlijn

Bushaltes

Gebiedsontsluitingsweg

Route auto (wijk)

Hoofdroute fiets

Hoofdroute te voet

Fietsstraat
(bus en bestemmingsverkeer)

Doorfietsroute
(omgevingsvisie)

Voetgangersbrug

Veilige oversteekplaats (voetganger)

Ontbrekende schakel

De referentiebeelden op pagina's 48 en 49 dienen ter inspiratie voor de ontwikkelprincipes binnen het thematische raamwerk: Het netwerk aan infrastructuur

Principedoorsnede Bethaniënstraat G-G’

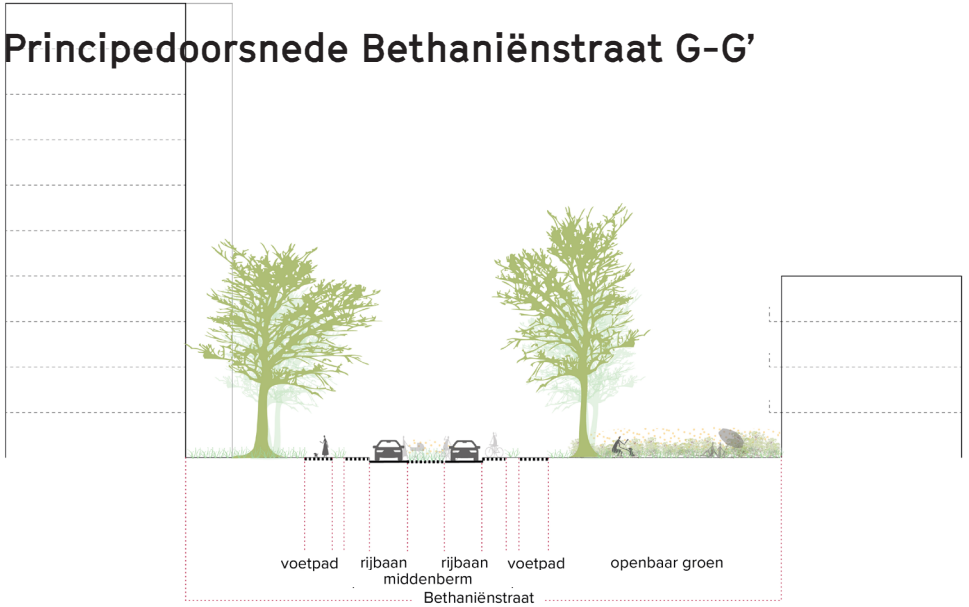

Huidige situatie

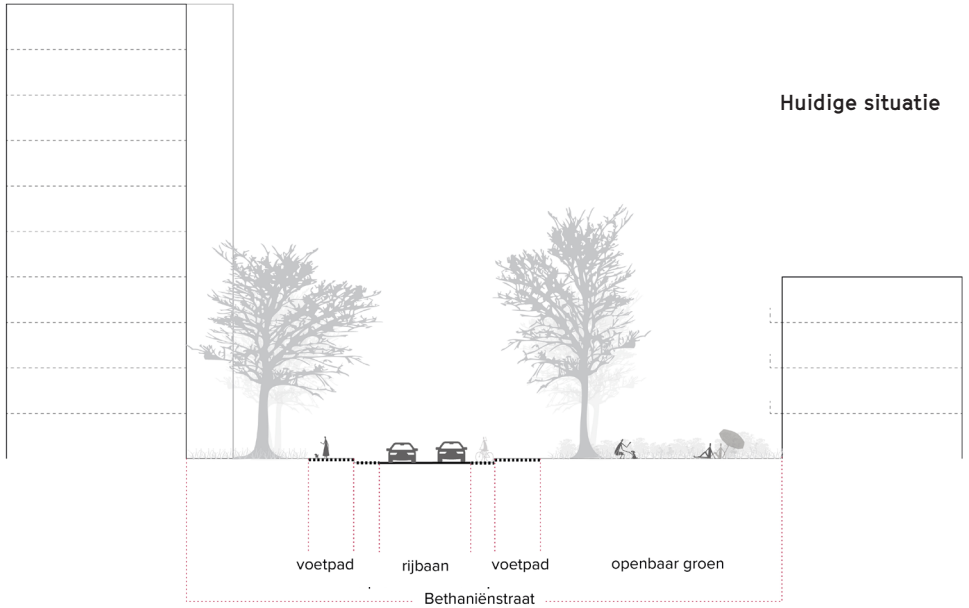

Principedoorsnede Keulse Slag H-H’

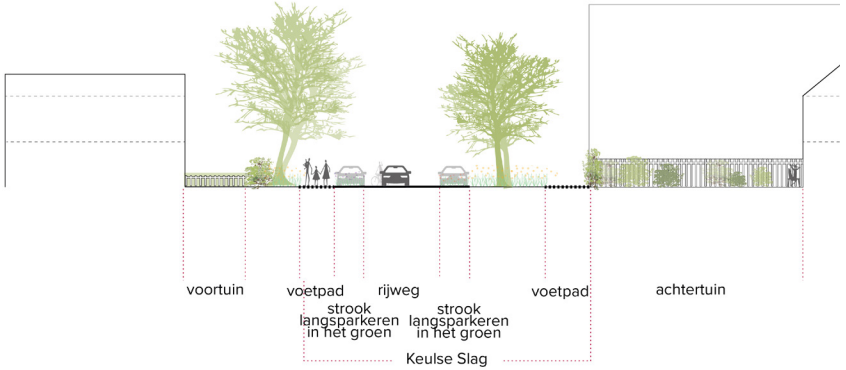

Huidige situatie

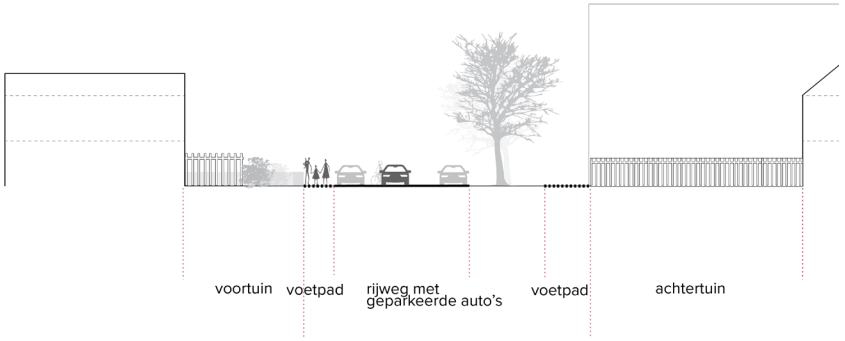

Principedoorsnede Honigkamp I-I’

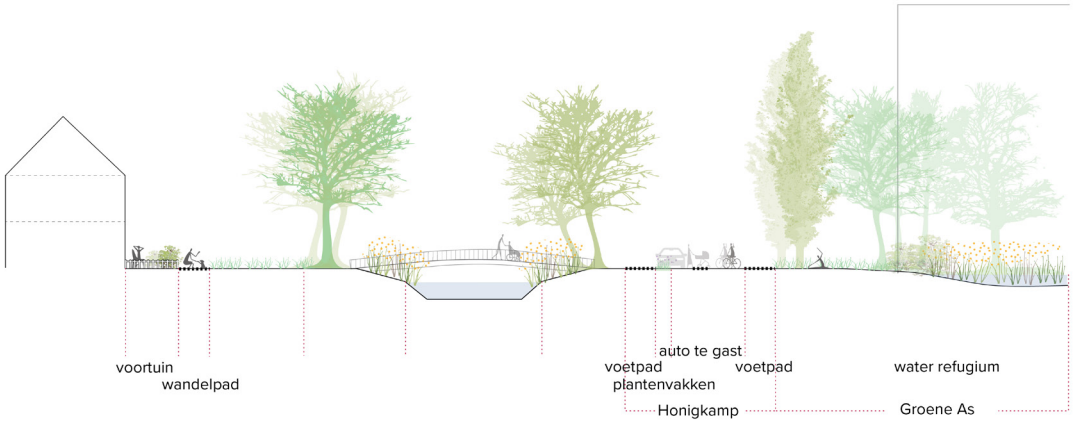

Huidige situatie

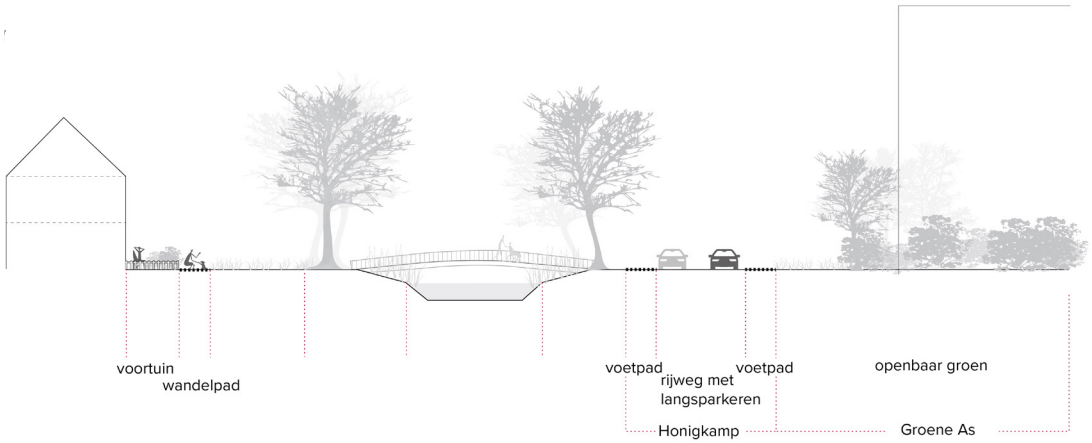

Principedoorsnede Lange Wal J-J’

Huidige situatie

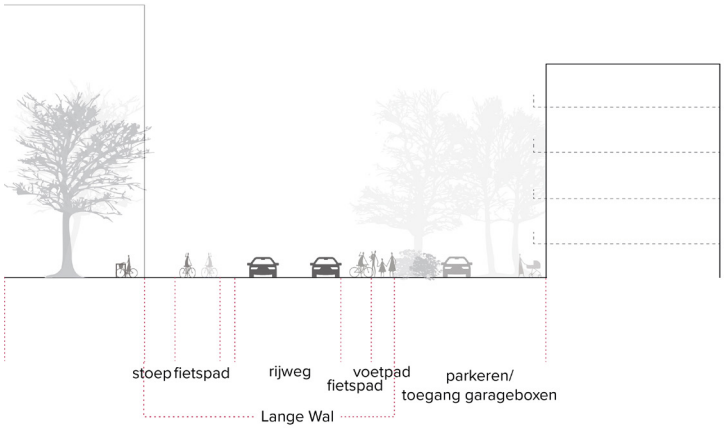

3. Ontwikkellocaties

Gebiedsvisie op locatieniveau

Nieuwe ontwikkelingen

In dit hoofdstuk staat de ruimtelijke context voor ontwikkellocaties op hoofdlijnen beschreven. De gebiedsvisie is hierbij steeds het vertrekpunt. De ontwikkellocaties krijgen in het proces na vaststelling van de gebiedsvisie een verdieping. Er zijn in Presikhaaf III vijf ontwikkellocaties:

- Houtmanlocatie
- Middachtensingel
- Werklocatie
- Kerklocatie
- Kermisland 110

Voor elke ontwikkellocatie is de huidige ruimtelijke context in beeld gebracht. Daarbij is de positie van de locatie binnen het ruimtelijk raamwerk op wijkniveau beschreven en geven referentiebeelden een impressie van een toekomstige sfeer.

Hoewel het reeds beschreven staat in het raamwerk op wijkniveau, is het goed om hier nog een keer te onderstrepen dat het werken aan een toekomstbestendig en aantrekkelijk Presikhaaf 3 niet kan zonder duurzaamheid, gezondheid en klimaatadaptatie voorop te stellen. Meer specifiek leidt dit tot een aantal algemene, duurzame uitgangspunten:

- Nieuwe ontwikkelingen versterken het groen-blauwe netwerk in de wijk volgens beleid klimaatadaptief puntensysteem en bomeninclusief ontwerpen.
- Om de klimaatrobuustheid van de wijk te vergroten, moeten nieuwe ontwikkelingen ervoor zorgen dat regenwater op eigen terrein wordt opgevangen.
- Bij nieuwe ontwikkelingen kan mogelijk een lage parkeernorm worden gehanteerd en wordt parkeren op eigen terrein opgelost.
- Waar er al een warmtenet is, moet hierop aangesloten worden.

Huidige plattegrond Presikhaaf 3 met de vijf ontwikkellocaties die in dit hoofdstuk worden besproken

Houtmanlocatie

Stedenbouwkundige context

De Houtmanlocatie ligt op de hoek van de Lange Wal en het Lange Water en neemt hiermee een bijzondere positie in binnen de wijk als schakel naar een meer stedelijk gebied. Dit biedt de kans om wat grootstedelijker te bouwen, met een hoogteaccent dat een samenspel aangaat met de gebouwen in de omgeving, zoals de Helix toren, de ontwikkellocatie aan de Middachtensingel en het ROC. Daarnaast kan er worden aangesloten op de sequentie van torens aan de Lange Water. Een goede inbedding in de groene as (Blauwe Rand) is bij deze ontwikkeling van belang voor het grotere geheel van de wijk. Daarvoor moet ruimte worden ingecalculeerd op de locatie. Daarnaast moet de bebouwing zo worden gepositioneerd dat de huidige bewoners goede doorzichten behouden over de locatie.

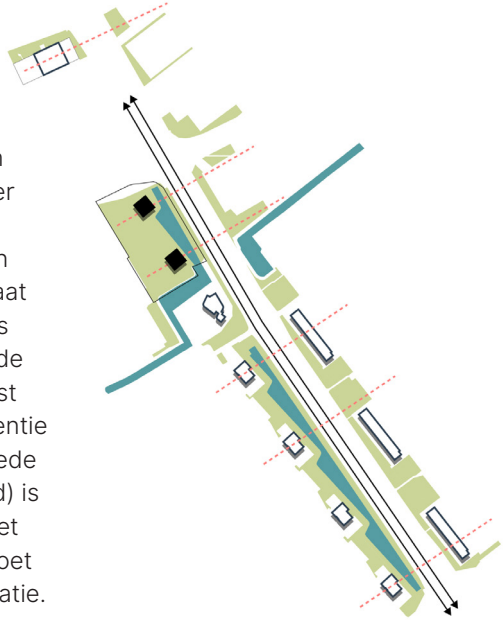

Sequentie van blokken langs Lange Water doorzetten en groene as (Blauwe Rand) voortzetten in bajonetstructuur.

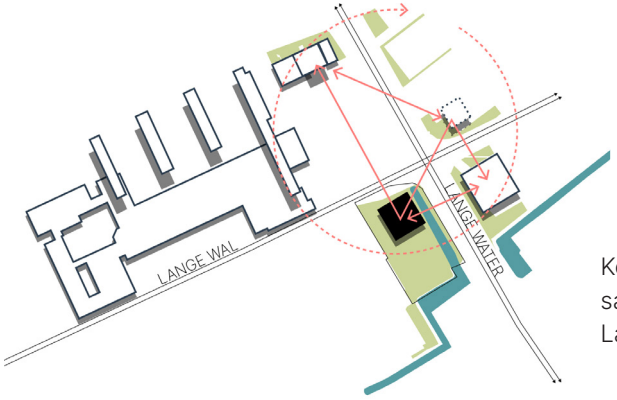

Kenmerkend volume in samenspel aan assenkruis Lange Wal/Lange Water.

Positie binnen het ruimtelijk raamwerk

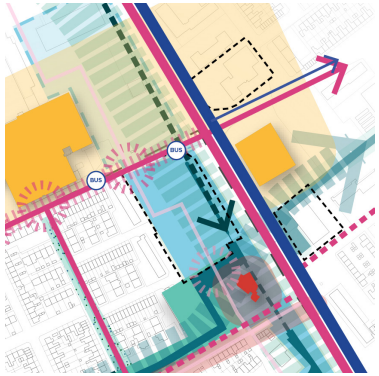

- Aan de noordzijde grenst de Houtmanlocatie aan de voorzieningenzone Lange Wal met bovenwijkse functies.
- De ontwikkellocatie is onderdeel van de ontbrekende schakel in de groenstructuur. Bij ontwikkelingen moet voldoende robuust groen worden gewaarborgd.
- Aan de zuidzijde kijkt de locatie uit op een van de twee kerken in Presikhaaf 3. Deze is iconisch voor de jaren ‘60 architectuur en bevat maatschappelijke functies.

Context in beeld

Referentiebeelden

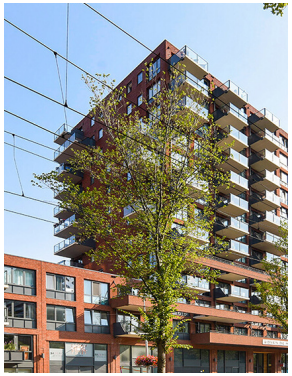

Aandacht voor buitenruimtes

Expressieve architectuur

Parkeerdek met waterberging en biodiverse beplanting

Groene gevels

Levendige plint

Landschappelijke inbedding

Kanteling van de bouwvlakken langs de weg om zicht naar de wijken te behouden

Terugleggen van de bouwvlakken in het groen

Gebouwen met entrees georiënteerd op de wijk.

Profiel bestaande situatie

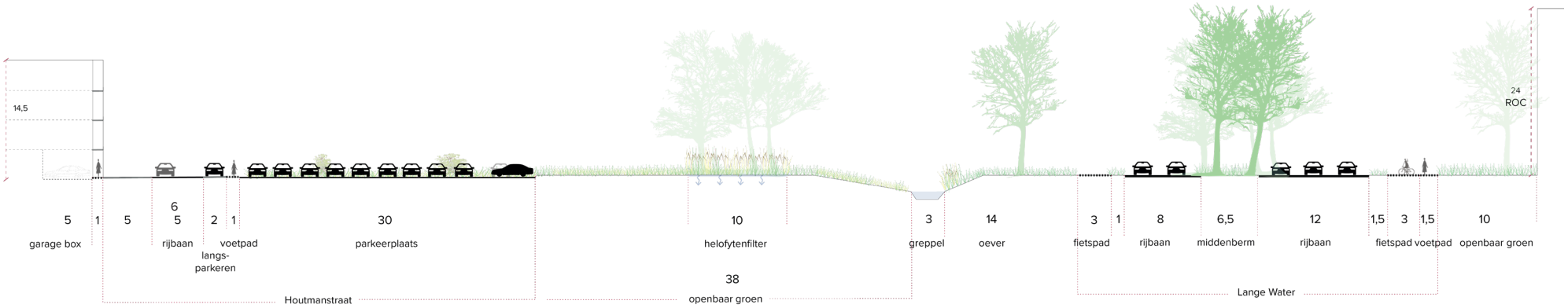

Het ruimtelijk kader

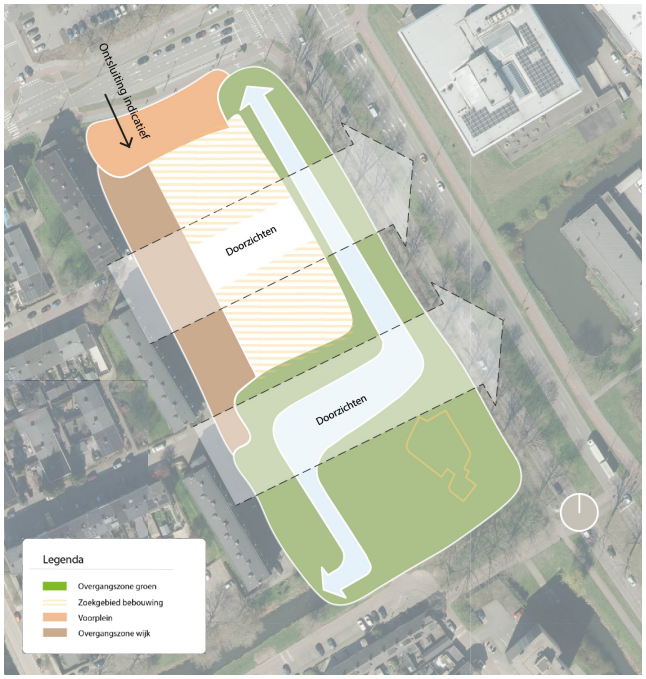

Beeld: Gemeente Arnhem

Op de kaart is de eerste aanzet voor het ruimtelijk kader weergegeven. Belangrijk is dat er een groen omlijsting komt, dat de bestaande groenblauwe lijn wordt versterkt en dat er doorzichten blijven bestaan vanaf de Houtman naar het Lange Water. De nieuwe bebouwing mag qua hoogte van elkaar verschillen en sluit qua ritme en aan bij de bestaande appartementengebouwen langs het Lange Water. Belangrijk is dat er levendige plinten worden gerealiseerd, zeker aan de zijde van Lange Wal.

Mobiliteit

Het gebied wordt bij voorkeur en indien mogelijk ontsloten vanuit de Lange Wal. Onderzoek moet uitwijzen of dit, na de herinrichting van de Lange Wal, mogelijk is. Het parkeren wordt op eigen terrein opgelost.

Programma

Op deze locatie zijn woningen voorzien met ruimte voor maatschappelijk programma in de plint. De doelgroep voor het woonprogramma sluit aan bij het gemeentelijk beleid voor Presikhaaf zoals opgenomen in de woonvisie. Het is ook de bedoeling dat met de nieuwe woningen doorgroei in de wijk mogelijk wordt gemaakt voor de huidige bewoners van Presikhaaf.

Startnotitie

Het voorgaande krijgt een verdieping in de startnotitie. De startnotitie beschrijft de aanleiding van het initiatief, de ruimtelijke kaders, een analyse van de situatie, de programmatische en ruimtelijke uitgangspunten en het beoogde participatieproces. De startnotitie wordt ter vaststelling aangeboden aan de gemeenteraad.

Bestemmingsplan

Momenteel ligt er over het gehele gebied een maatschappelijke bestemming. Het bestemmingsplan (straks omgevingsplan) moet worden gewijzigd.

Middachtensingel

Stedenbouwkundige context

De ontwikkellocatie Middachtensingel ligt aan de stedelijke hoofdroutes op de hoek van de Lange Wal en het Lange Water en tegenover het Winkelcentrum Presikhaaf. Officieel valt de locatie buiten de wijk Presikhaaf 3. Omdat de locatie stedenbouwkundig gezien meedoet in de ruimtelijke ervaring is hij meegenomen in deze gebiedsvisie.De Middachtensingel functioneert enerzijds als entree van de wijk, anderzijds als eindpunt van de wijkoverstijgende voorzieningenzone aan de Lange Wal. Er is een vigerend bestemmingsplan waarbij een wooncomplex gerealiseerd kan worden die past bij de ambities van de gebiedsvisie. Belangrijk is de groene omlijsting waarbij het volume aan het Lange Water de horizontaliteit krijgt die past bij deze kant van de weg. Het parkeren moet binnen het bouwblok opgelost worden.

Horizontaliteit van volumes langs Lange Water doorzetten en afstand houden tot Lange Water door overnemen groene maat.

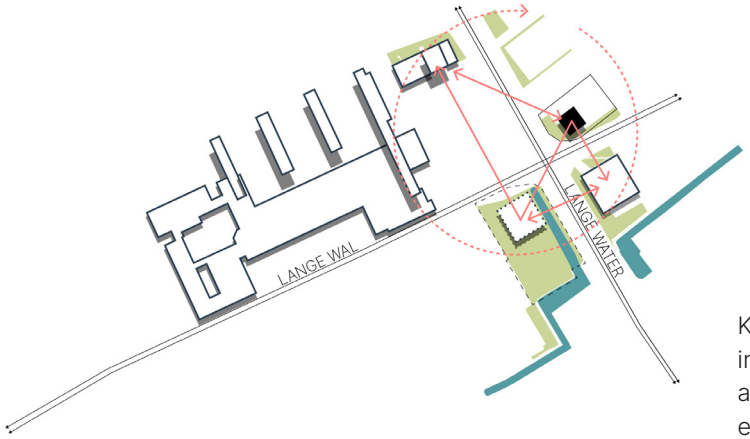

Kenmerkend volume in samenspel aan assenkruis Lange Wal en Lange Water.

Positie binnen het ruimtelijk raamwerk

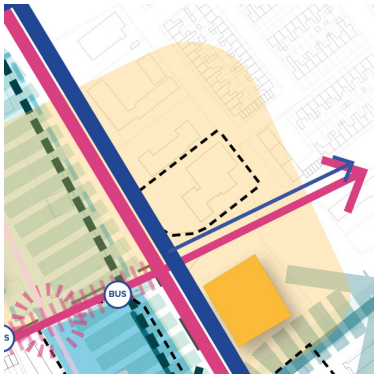

- Middachtensingel is de afsluiting van de voorzieningenzone aan de Lange Wal met bovenwijkse functies.
- De locatie ligt aan groot infrastructureel kruispunt.

Context in beeld

Referentiebeelden

Collectieve binnenruimte

Compacte, gemengde en expressieve volumes

Collectieve binnenruimte met parkeerdek

Groen parkeerdek

Profiel bestaande situatie

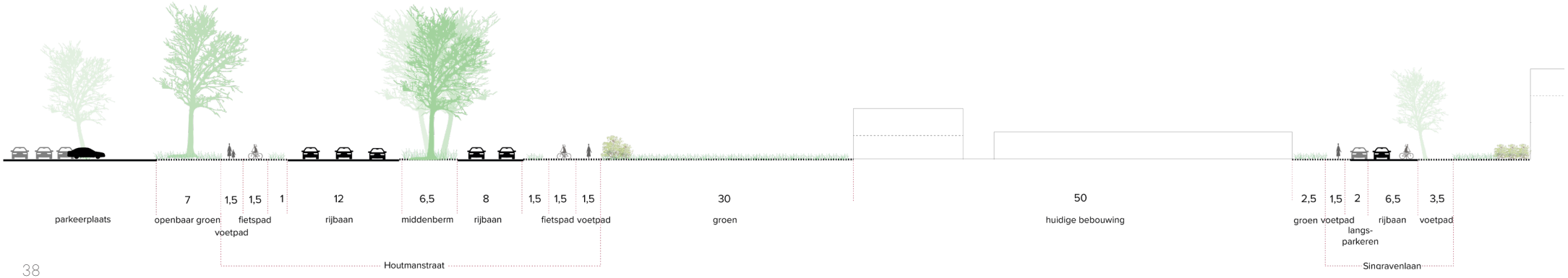

Het ruimtelijk kader

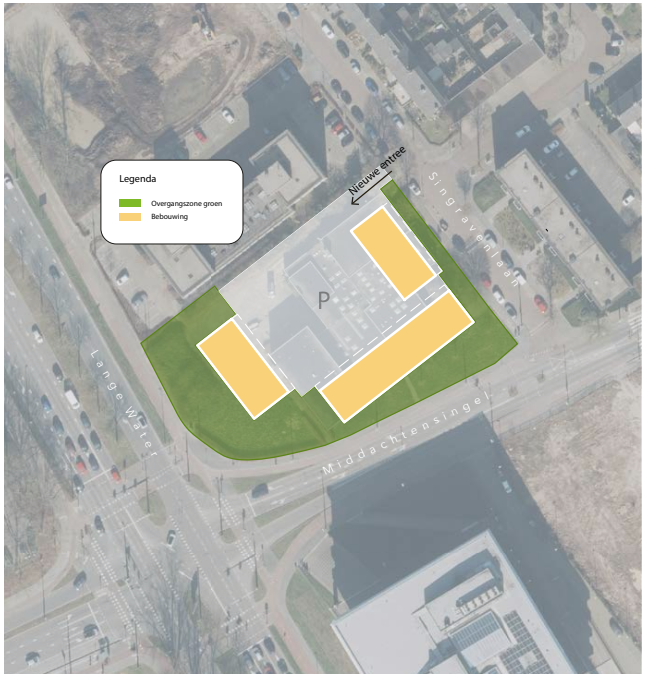

Beeld: Gemeente Arnhem

Op de kaart is het ruimtelijk kader weergegeven. Belangrijk is dat de groene omranding behouden blijft. Er zal aandacht moeten zijn voor de massaopbouw en daarmee de schaduwwerking en bezonning.

Mobiliteit

Het gebied zal worden ontsloten vanuit de Singravenlaan. Het parkeren vindt plaats aan de binnenzijde van het wooncomplex, met uitzondering van parkeren voor bezoekers en deelmobiliteit.

Programma

Er is ruimte voor ca. 60 woningen. Het beoogd programma is 100 % koop (waarvan 50/50 betaalbaar en vrij). De woningen zijn onder andere bedoeld voor starters en ouderen (1-2 persoonshuishoudens). Op deze manier wordt doorgroei in de wijk mogelijk gemaakt voor de bestaande bewoners waardoor zij in een volgende levensfase een plek behouden in de wijk. Het is de bedoeling dat er een entree met een gemeenschappelijke lobby/ontmoetingsruimte komt.

Omgevingskwaliteit

Omdat er al een bestemmingsplan is hoeft voor deze locatie geen startnotitie te worden opgesteld. Om de beeldkwaliteit op deze prominente locatie te borgen, wordt een aanvullend beeldkwaliteitsplan opgesteld. Dit wordt een bijlage van de huidige welstandsnota. Ambities op het gebied van natuurinclusief en klimaatadaptief bouwen, duurzaamheid en warmtetransitie worden in het verdere planproces meegenomen

Bestemmingsplan

De planvorming kan plaatsvinden binnen het vigerende bestemmingsplan.

Profiel nieuwe situatie, indicatief

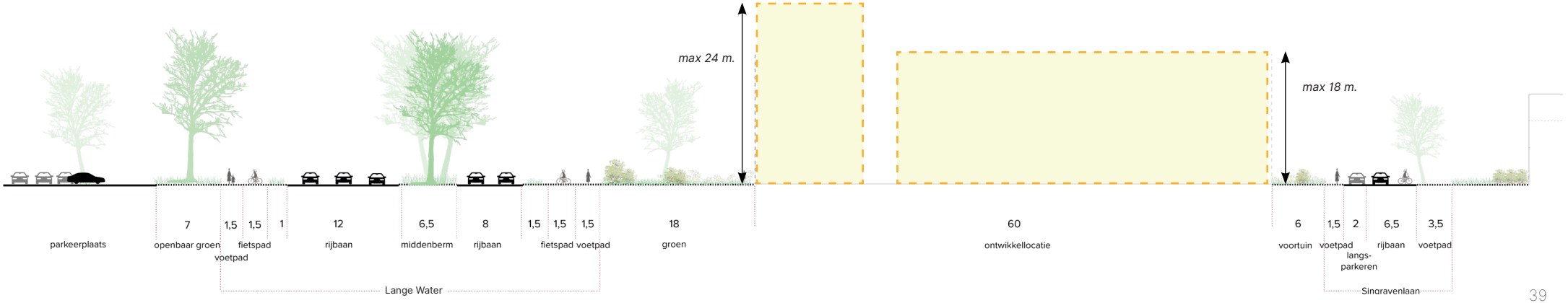

Werklocatie

Stedenbouwkundige context

De Werklocatie is gelegen in het zuiden van Presikhaaf 3, in de bocht van de Bethaniënstraat. Deze straat is belangrijk voor de ruimtelijke hoofdstructuur en de oriëntatie in de wijk. Momenteel heeft de locatie een groene setting met bomen. Er is een autogarage en een woonruimte. De plek valt nauwelijks op terwijl het een schakel is aan de Bethaniënstraat. Deze locatie heeft de potentie om onderdeel te worden van de zuidelijke voorzieningenzone en daarmee wordt deze zone dan ook beëindigd. Tegelijkertijd is de locatie ook onderdeel van de stedenbouwkundige structuur waarbinnen 9 laagse appartementengebouwen aan de westzijde van de Bethaniënstraat zijn gesitueerd. De locatie is daarmee een schakel tussen drie structuren; stedenbouw, voorzieningen en groene zone (Groene Mantel). In de volgende fase wordt onderzocht welke invulling (programmatisch en ruimtelijk) wenselijk en financieel haalbaar is.

Het beëindigen van en benadrukken hoek Bethaniëstraat

Sequentie van horizontale volumes oppakken

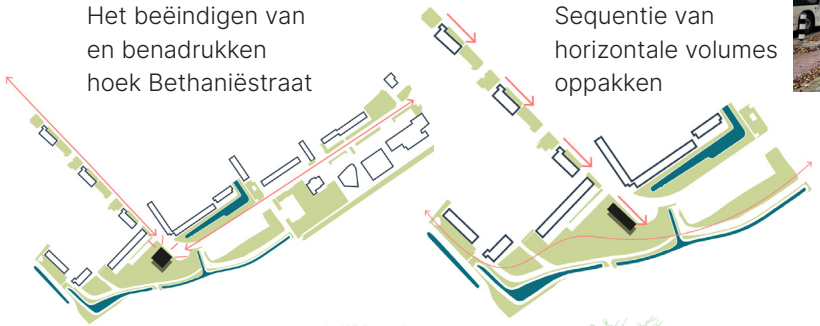

Positie binnen het ruimtelijk raamwerk

- Op de hoek van hoofdinfrastructuur van de wijk.
- Locatie ligt aan de Groene Mantel, deze meenemen in de inrichting van de omliggende openbare ruimte.

Bestemmingsplan

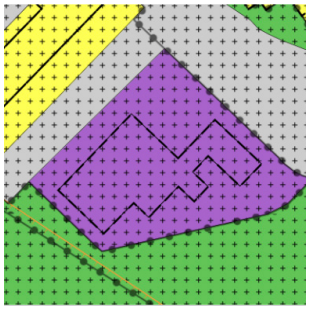

De planvorming kan plaatsvinden binnen het vigerende bestemmingsplan.

Context in beeld

Profiel bestaande situatie

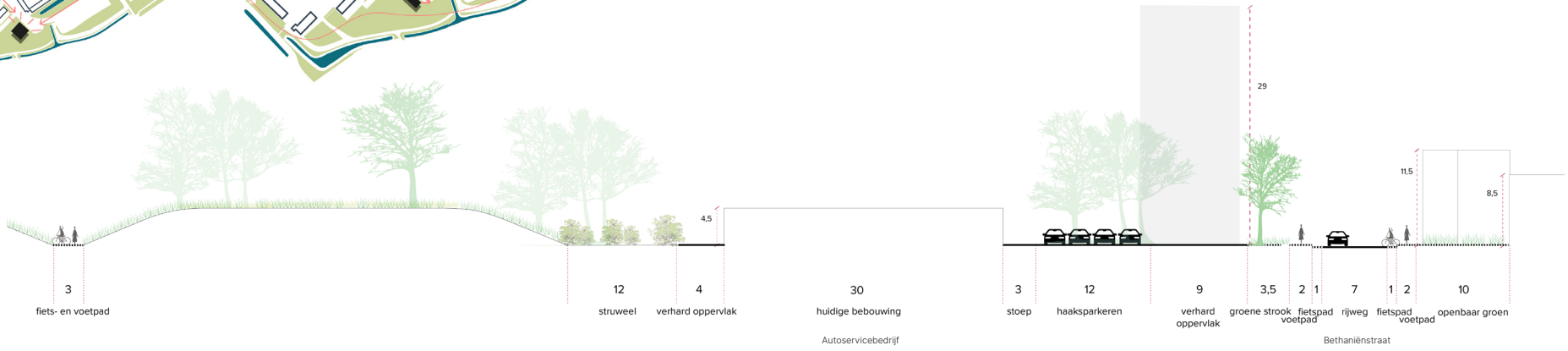

Kerklocatie

Stedenbouwkundige context

De Kerklocatie ligt op de hoek van de Honigkamp en de Bethaniënstraat. De huidige kerk is een van de twee kenmerkende wederopbouw kerken die de wijk rijk is. Daarnaast staat er een (oud) schoolgebouw en een verenigingsgebouw. Deze plek is vanwege de maatschappelijke functie in de originele opzet een uitzondering op de strakke stempelstructuur van de buurtjes. Dit is aanleiding om de locatie te behandelen als een bijzondere plek binnen de stedenbouwkundige structuur van de wijk. Momenteel is de kerk in zijn groene setting een goed functionerend ankerpunt in de wijk. Bij toekomstige ontwikkelingen moet de bijzondere plek binnen de stedenbouwkundige structuur worden versterkt. In de volgende fase wordt onderzocht welke invulling (programmatisch en ruimtelijk) wenselijk en financieel haalbaar is.

Positie binnen het ruimtelijk raamwerk

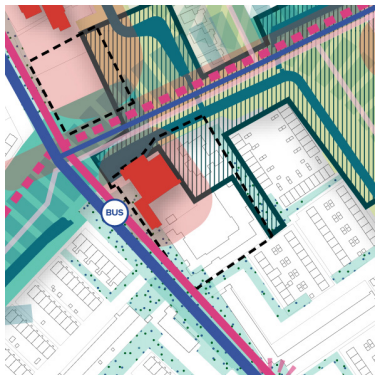

- Minder ruimte voor autoverkeer en ontwikkeling hoogwaardig fietspad aan noordzijde van de Kerklocatie, de Honigkamp.
- Locatie ligt op het knooppunt van de groene assen en is ook bestemd als groen.
- De kerklocatie is onderdeel van de functionele zone Honigkamp waar ruimte is voor (maatschappelijke) voorzieningen op buurtniveau. Op dit moment huizen er drie kerken, drie muziekverenigingen en een school voor bijzonder onderwijs.

Bestemmingsplan

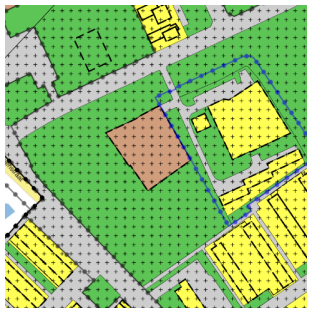

Momenteel heeft het gebied een groenbestemming en een maatschappelijke bestemming.

Context in beeld

Profiel bestaande situatie

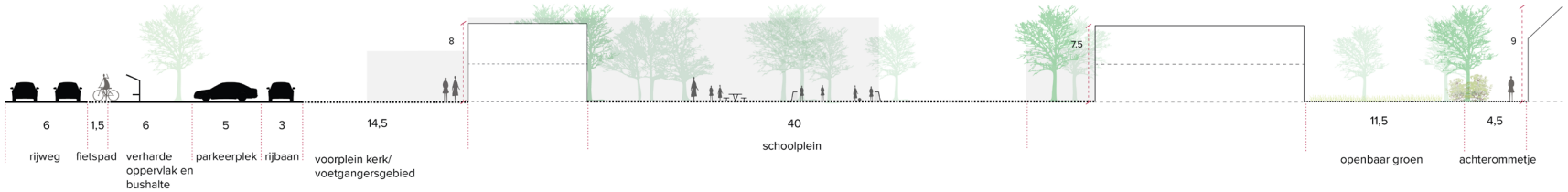

Kermisland

Stedenbouwkundige context

De locatie Kermisland 110 is nu aan de gebiedsvisie toegevoegd omdat in een eerder stadium van de gebiedsvisie de gedachten over de toekomstige invulling op deze locatie nog niet zo ver was. Nu de ideeën voor deze locatie vorm krijgen is het een logisch moment om Kermisland wel toe te voegen aan de gebiedsvisie. Zeker ook omdat de locatie ruimtelijk invloed heeft op de directe omgeving.

Locatie Kermisland is gelegen in de wijk over Het Lange Water, gesitueerd aan de westzijde van het Lange Water ten zuiden van de ROC en aan dezelfde zijde als de locatie Middachtensingel. De ligging aan de ruimtelijke hoofdstructuur en schuin tegenover de Houtmanlocatie, zorgt ervoor dat de locaties ruimtelijk invloed op elkaar hebben. De uitgangspunten zo opgesteld dat er een totale ruimtelijk, functioneel en programmatisch meerwaarde ontstaat aan het Lange Water. Belangrijk is dat de toekomstige bebouwing horizontaliteit kent en daarmee in lijn is met de bebouwing aan deze zijde van het Lange Water. Ook is het nieuwe gebouw de schakel qua massa en uitstraling tussen de bestaande appartementen en het ROC.

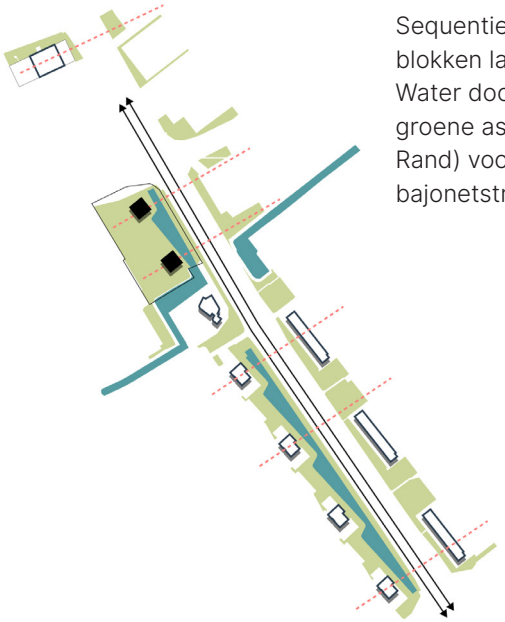

Sequentie van blokken langs Lange Water doorzetten en groene as (Blauwe Rand) voortzetten in bajonetstructuur.

Context in beeld

Beelden: Gemeente Arnhem

Profiel huidige situatie

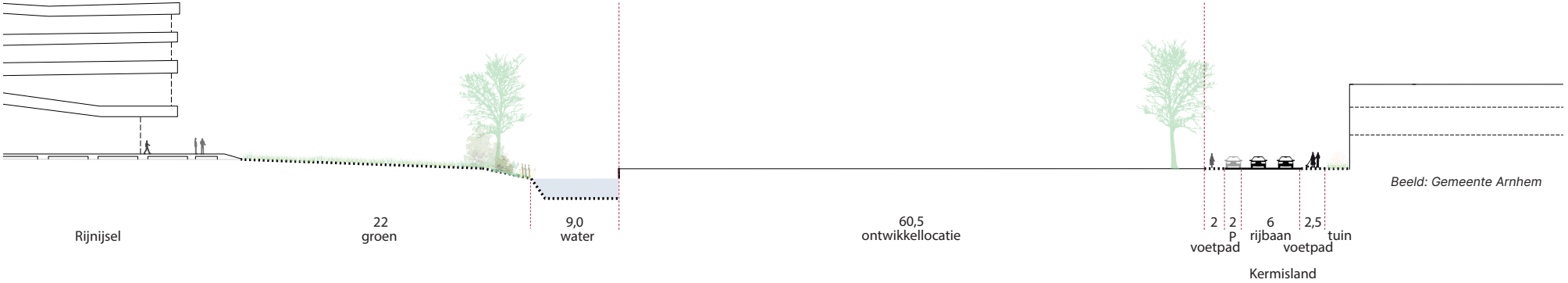

Beeld: Gemeente Arnhem

Het ruimtelijk kader

Beeld: Gemeente Arnhem

Op de kaart is de eerste aanzet voor het ruimtelijk kader weergegeven. Belangrijk is dat er een groene/blauwe omlijsting blijft langs het Lange Water. De gebouwen krijgen een stedenbouwkundige opzet die de lange lijn van het Lange Water benadrukt (horizontaliteit). De kant van de locatie die grenst aan de straat Kermisland, wordt begeleid door bebouwing.

Mobiliteit

De locatie wordt vanuit de wijk ontsloten, onderzoek moet uitwijzen of de bestaande ontsluiting benut kan en moet worden. Het parkeren wordt op eigen terrein opgelost.

Programma

Er is ruimte voor (zorg)wonen en voorzieningen in de plint van het gebouw. Binnen Arnhemse woningbouwprojecten moeten de sociale huurwoningen worden verhuurd door een woningcorporatie (een toegelaten instelling). In de Woonvisie is opgenomen dat minimaal 66% van de woningen in het betaalbare segment moet liggen en dat daarvan minimaal 30% sociale huur is.
Gelet op de leeftijdsopbouw in dit deel van Arnhem en de wens om doorstroming op gang te brengen, liggen er kansen om levensloopgeschikte woningen voor senioren te realiseren. De Nota Wonen-en-Zorg geeft (beleidsmatige) invulling aan deze opgave.

Startnotitie

Het voorgaande krijgt een verdieping in de startnotitie. De startnotitie beschrijft de aanleiding van het initiatief, de ruimtelijke kaders, een analyse van de situatie, de programmatische en ruimtelijke uitgangspunten en het beoogde participatieproces. De startnotitie wordt ter vaststelling aangeboden aan de gemeenteraad.

Bestemmingsplan

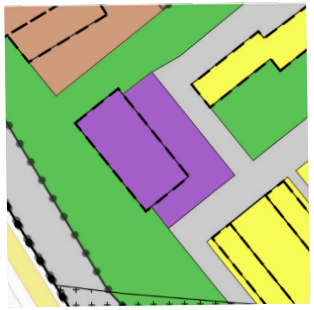

Momenteel ligt er over het gebied een bedrijfsbestemming. Het bestemmingsplan (straks omgevingsplan) moet worden gewijzigd.

Nieuw silhouet, indicatief

Beeld: Gemeente Arnhem

4. Vervolg

Aan de slag met de wijk

Na de gebiedsvisie

We gaan de komende jaren intensief aan de slag met Presikhaaf III. Met de bestaande wijk én met nieuwe ontwikkelingen. We maken een toekomstbestendige wijk, voor inwoners en voor het klimaat. Deze gebiedsvisie geeft richting aan de fysieke maatregelen die nodig zijn om dit voor elkaar te krijgen. De verdere uitwerking van de deelprojecten kunnen we niet alleen, daar hebben we elkaar voor nodig. Bewoners en andere belanghebbenden worden daarom nauw betrokken bij deze uitwerkingen. Ook met het team van Het Nationaal Programma Arnhem-Oost en het Team LeefOmgeving wordt nauw samengewerkt. Per deelproject wordt gekeken op welke manier bewoners en andere stakeholders het beste kunnen worden betrokken. Daarbij wordt het stappenplan burgerparticipatie gevolgd en is het uitgangspunt steeds om de wijk zo actief mogelijk te betrekken.

Na het vaststellen van de gebiedsvisie wordt gestart met het uitwerken van de verschillende deelprojecten. Deze kennen ieder hun eigen dynamiek en tijdspad. Sommige projecten gaan direct van start, anderen wat later. In dit hoofdstuk worden de deelprojecten toegelicht en aangegeven op de kaart. Grofweg zijn de deelprojecten verdeeld over vier thema's/opgaven:

- Ontwikkellocaties voor woningbouw en maatschappelijke voorzieningen.
- Veiliger en aantrekkelijker maken van de infrastructuur.
- Toevoegen en verbeteren van speel- en ontmoetingsplekken in de openbare ruimte.
- Klimaatadaptiever maken van de wijk.

Financiële middelen

Financiering is van belang om ontwikkelingen mogelijk te maken. Voorliggende visie geeft de prioritering aan voor investeringen in de openbare ruimte, woningbouw en de ontwikkeling van maatschappelijke functies. Ook biedt het kaders voor ontwikkellocaties en voor initiatieven van marktpartijen. De gemeente probeert haar eigen investeringen te bundelen zodat de middelen zo efficiënt mogelijk kunnen worden ingezet en er meer mogelijk is. Daarnaast is deze gebiedsvisie een onderlegger voor het verkrijgen van cofinanciering en subsidies bij andere overheden. Voor een aantal deelprojecten is al dekking beschikbaar aldanniet middels subsidie van provincie of Rijk. Voor andere projecten moet dat nog gebeuren. Er bestaat een kans dat er geen of onvoldoende dekking is. In dat geval wordt onderzocht op welke manier de projecten toch doorgang kunnen vinden. Een project start niet eerder dan wanneer de dekking rond is.

Fasering

In de kaart op de volgende pagina zijn de verschillende deelprojecten weergegeven die voortkomen uit de gebiedsvisie. De kaart geeft aan welke deelprojecten al lopen en wanneer de verwachting is dat de overige deelprojecten worden uitgevoerd.

Ontwikkellocaties

- Houtmanlocatie
- Middachtensingel
- Werklocatie
- Kerklocatie
- Kermisland 110
- De Overkant

Voor de ontwikkellocaties Houtmanstraat en Kermisland worden startnotities opgesteld. De startnotities bevatten de ruimtelijke ambities en de beoogde participatievorm die het vertrekpunt zijn voor de verdere uitwerking van deze locaties. Startnotitie worden ter vaststelling aangeboden aan de gemeenteraad.

Voor de Middachtensingel is het vertrekpunt de het vigerende bestemmingsplan Elsweide-Over het Lange Water. Naast dit bestemmingplan wordt nog een beeldkwaliteitsplan gemaakt die de ambities vastlegt ten aanzien van de gebouwde en onbebouwde ruimte.

De Werklocatie en de Kerklocatie zijn in de gebiedsvisie aangemerkt als mogelijke potentiële ontwikkellocaties. Voor beide locaties wordt op een later moment een startnotitie opgesteld indien dat voor dan de beoogde ontwikkeling aan de orde is.

Supermarkt Güven is verhuisd naar het winkelcentrum. Het pand aan de Honigkamp is eigendom van Güven. De gemeente wil voorkomen dat er in de toekomst weer een overlast gevende situatie ontstaat. Daarom wordt er bij de toekomstige actualisatie van het Omgevingsplan voor gezorgd dat zich hier geen grote supermarkt meer kan vestigen. Het is wel mogelijk dat de functie detailhandel blijft. Indien de gemeente tot aankoop van supermarkt Güven overgaat, worden op de huidige supermarktlocatie woningen ontwikkeld. De planuitwerking wordt opgepakt zodra er zekerheid is omtrent de eventuele aankoop van het pand door de gemeente. Tevens wordt dan gezorgd voor een tijdelijke invulling om verloedering te voorkomen. De tijdelijke invulling

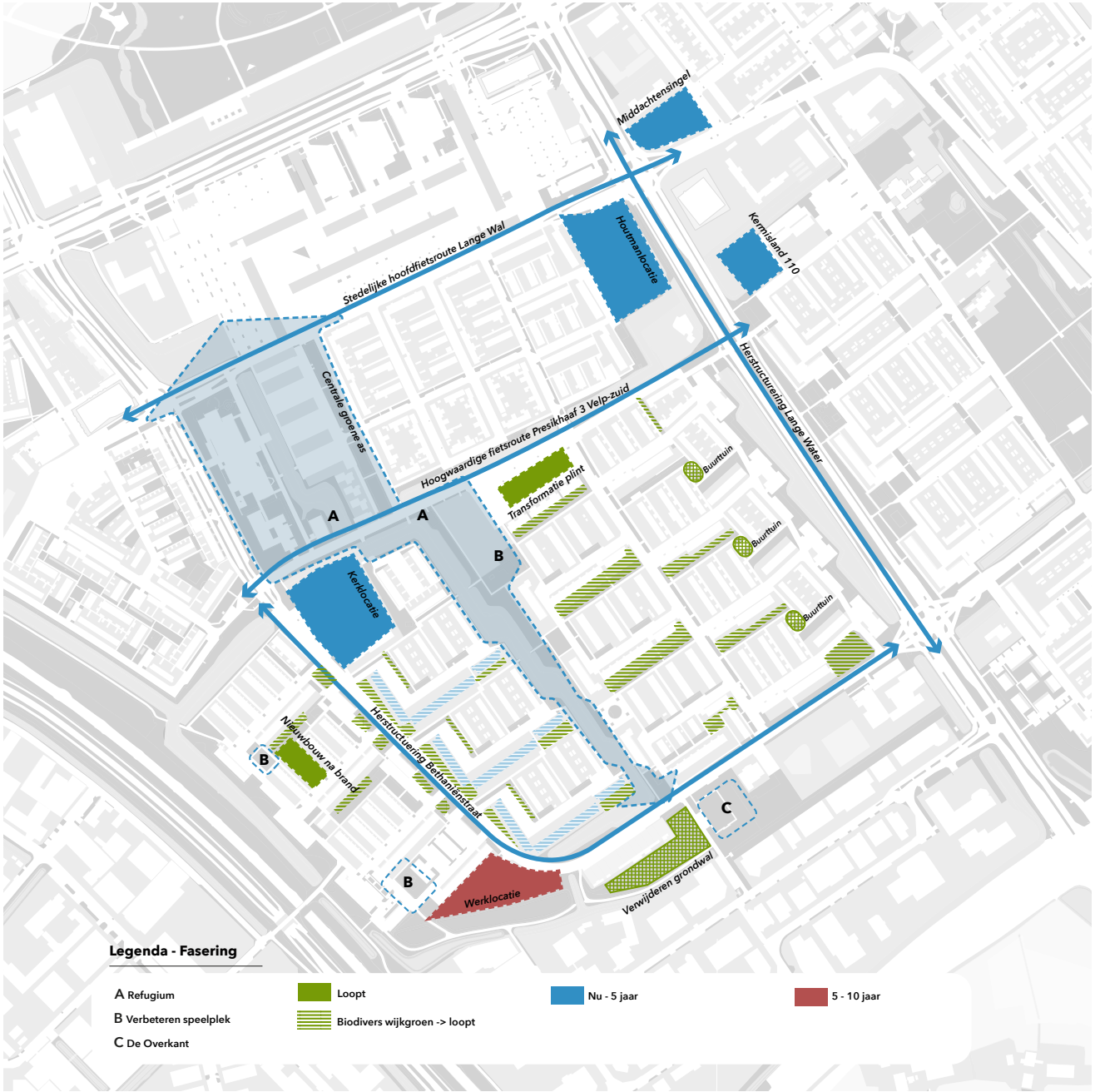

Deelprojectenkaart Presikhaaf 3, gemaakt door Gemeente Arnhem.

mag niet leiden tot (verkeers)overlast voor de buurt en heeft idealiter een maatschappelijke meerwaarde voor de omgeving. Een financiële bijdrage vanuit het Volkshuisvestingsfonds en Nationaal Programma Arnhem Oost maakt deze ontwikkeling mogelijk.

Voor buurtcentrum de Overkant zijn door VHF 2e tranche en Nationaal Programma Arnhem Oost middelen beschikbaar gesteld om het buurtcentrum te vernieuwen. We zetten in op sloop nieuwbouw, sanering en opnieuw inrichten van het omliggende terrein. We zijn inmiddels gestart met het proces om te komen tot een programma van eisen. Om vervolgens de planvorming met de buurt en partners de aankomende tijd verder uit te werken.

Veilige en aantrekkelijke infrastructuur

De toegekende subsidie vanuit het BO-MIRT is een belangrijke bijdrage voor de investeringen in de infrastructuur van Presikhaaf III. De financiering is nog niet helemaal rond. Als de extra benodigde financiering er is, worden deze deelprojecten voor 2030 uitgevoerd.

Klimaatadaptatie, ontmoetingsplekken en openbare ruimte

De voorgestelde investeringen in de openbare ruimte vinden plaats zodra er financiële middelen voor zijn gevonden. Potentiële dekkingsbronnen komen uit Nationaal Programma Arnhem Oost aanpak, het programma Radicaal Vergroenen, sport en spelen en kunst in de openbare ruimte. Voor de realisatie van het Refugium is subsidie toegekend vanuit het Volkshuisvestingsfonds en het gemeentelijk Klimaatfonds. Na vaststelling van de gebiedsvisie wordt het plan hiervoor verder uitgewerkt. Voor het deelproject ‘herinrichting buurttuinen’ zijn ook financiële middelen beschikbaar; dit project loopt al.

Bijlage A

- Ruimtelijke en programmatische analyse van Presikhaaf 3

Ruimtelijke analyse

De wijk Presikhaaf is een typische wederopbouwijk, gebouwd volgens het idee van de functionele stad. Dit idee voor moderne stedenbouw, gepropageerd door het internationaal platform CIAM (Congres Internationeaux d'Architecture Moderne, 1928-1956), hield een strenge scheiding van woon-, werk- en recreatieve functies in met verkeer als het verbindende element. De opkomst van de auto speelde hierbij een grote rol. De structuur van het originele ontwerp is in de afgelopen zestig jaar nauwelijks veranderd en combineert het CIAM-gedachtegoed met het Amerikaanse Radburn-principe, waarbij de entrees van de woningen zijn gelegen aan een langzaamverkeersnetwerk. Dit geeft de wijk op papier een sterke identiteit. Maar in de loop der tijd is zowel de gebouwde omgeving als de openbare ruimte enigszins sleets geraakt, wat de identiteit en herkenbaarheid van de wijk vertroebelt. Desalniettemin ligt de fysieke kracht van de wijk wel degelijk in deze structuren. Daarom wordt de analyse dan ook volgens deze hoofdprincipes toegelicht.

Radburn-principe
Geïnspireerd op het Engelse concept van de tuinstad werd eind jaren twintig in New Jersey (USA) de wijk Radburn gebouwd als 'Town for the Motor Age'. De wijk 'The Village Green' in Los Angeles staat echter bekend als meest succesvolle voorbeeld van het Radburn-principe. Het belangrijkste kenmerk dat dit principe onderscheidt van andere tuinsteden, is de positionering en ook de indeling van de woningen. De entrees en woongedeeltes zijn gelegen aan een parkstructuur of een wandelpad dat daar naartoe leidt, en de achterkanten liggen aan de hoofdinfrastrctuur voor gemotoriseerd verkeer. Hoewel de auto dus centraal stond in deze 'new town', is de aparte aandacht voor het voetgangersnetwerk hetgeen wat opvalt.

Buurtjes
In het stedenbouwkundig plan zijn duidelijke buurtjes te onderscheiden door het gebruik van verschillende 'stempels'. Het oorsponkelijke plan schreef voor dat deze zogenaamde 'wooneenheden' maximaal vier keer mochten worden herhaald. Elke wooneenheid bevat wel eenzelfde minimale variatie aan typologieën, zodat de wijk toch overkomt als een geheel. De originele opzet is voor het overgrote deel nog steeds intact, met een grote variatie aan woningsoorten en bouwhoogtes. Eenzelfde variatie is terug te vinden in de overgangen tussen publieke en private ruimte, wat het straatbeeld vaak enigszins rommelig maakt. Meer dan de helft van de woningvoorraad is in bezit van drie woningcorporaties (Portaal, Vivare, Volkshuisvesting). Presikhaaf 3 kent dan ook een relatief groot aandeel sociale huurwoningen. Een deel hiervan is al opgeknapt of wordt momenteel verduurzaamd.

Groen-blauwe structuur
Gezond wonen was een belangrijk motief in de oorspronkelijke planvorming voor Presikhaaf 3. Daarbij vormde 'wonen in het groen' een centraal thema. In het midden van de wijk ligt een autovrije hoofd-groenstrook. De algehele groenstructuur is gecombineerd met watergangen, die essentieel zijn in dit lager gelegen gebied tussen Veluwe en IJssel. Nu spelen er op sommige plekken al problemen met water in kelders als er sprake is van hevige regenval. Om de wijk ook in de toekomst waterveilig te maken, is het noodzakelijk om bestaande duikers aan te passen en meerdere nieuwe verbindingen te leggen in het watersysteem, waarbij de oost-westelijke richting essentieel is. Daarnaast dient er ruimte te worden gereserveerd voor een refugium - een groene plek die indien nodig onder water kan komen te staan - om extra waterberging te borgen.

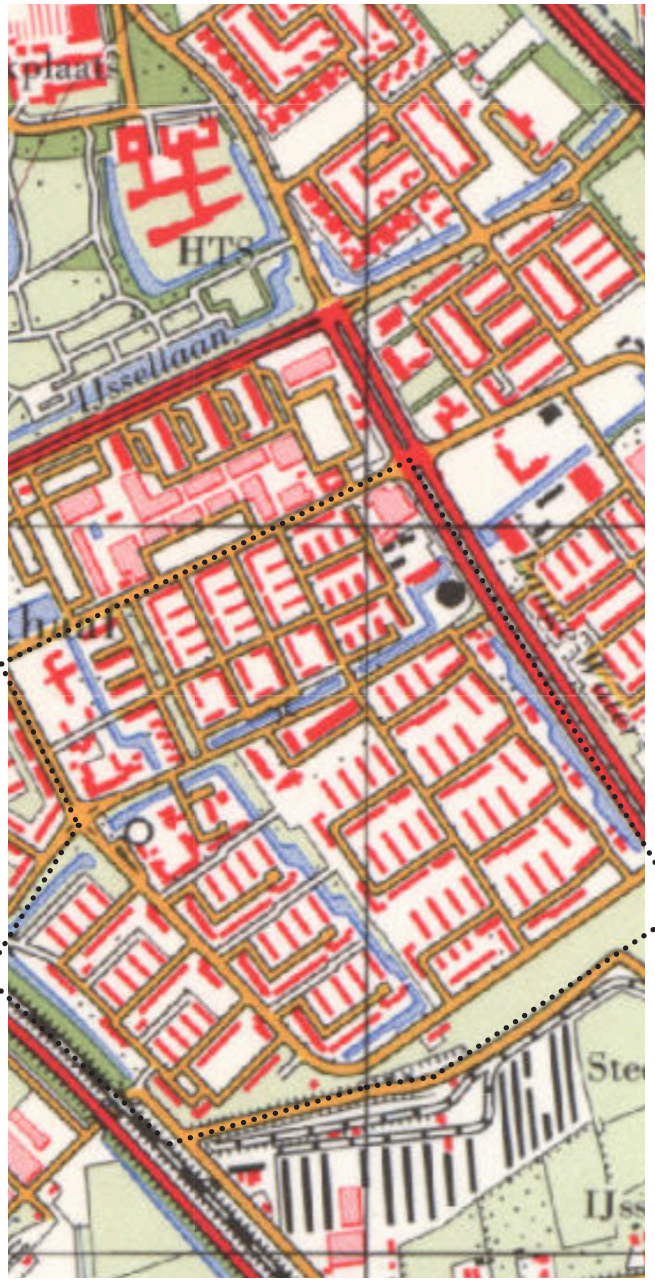

Historische kaart van Presikhaaf III, de wijk stamt uit 1953 (Bron: Topotijdreis)

Ruimtelijke structuur

Licht, lucht en ruimte

Presikhaaf 3 is ingericht volgens de idealen van licht, lucht en ruimte. De focus op gezond wonen leverde gebouwen op met afwisselende bouwhoogtes gelegen in het groen, waarbij er extra ruimte werd gereserveerd rondom de hogere appartementenblokken. Het ruimtelijke gevoel is versterkt door karakteristieke zichtlijnen tussen de hogere bebouwing en het groen. Hierbij valt specifiek op dat er op een aantal plekken niet een geheel rechte lijn is aangehouden, maar juist is gespeeld met de positionering van de blokken door ze net iets te verschuiven ten opzichte van elkaar. Die bajonetstructuur, die ook aanwezig is in het water, maakt de wijk karakteristieker dan de gemiddelde tuinstad die in de jaren 50 en 60 werd neergezet. Helaas is de ervaring van deze zichtlijnen op ooghoogte ook zeer karakteristiek; gesloten gevels (dode plinten) doen er afbraak aan.

Scheiding van verkeersstromen

De opzet van de infrastructuur kent een duidelijke scheiding van verkeersstromen. De wijk is ontworpen met oog voor de voetganger en zodoende is in het hart van de wijk de infrastructuur voor de auto geminimaliseerd. Door het gehele plan is namelijk een fijnmazige structuur aan voetpaden aanwezig, met de groenstrook in het midden als hoofdattractie. Echter levert dit tegenwoordig een hoge parkeerdruk op, omdat het autobezit een stuk hoger ligt dan vijftig jaar geleden, en wordt er naast de beschikbare parkeerplaatsen ook volop langs de weg geparkeerd. Daarnaast zijn er veel ontbrekende schakels in het langzaamverkeersnetwerk, zowel in doorgaande routes in het groen als veilige oversteekplekken. Ook voor de fiets zijn alleen aparte routes onder het spoor door waarbij de verbinding met de buurt zelf niet altijd even helder is.

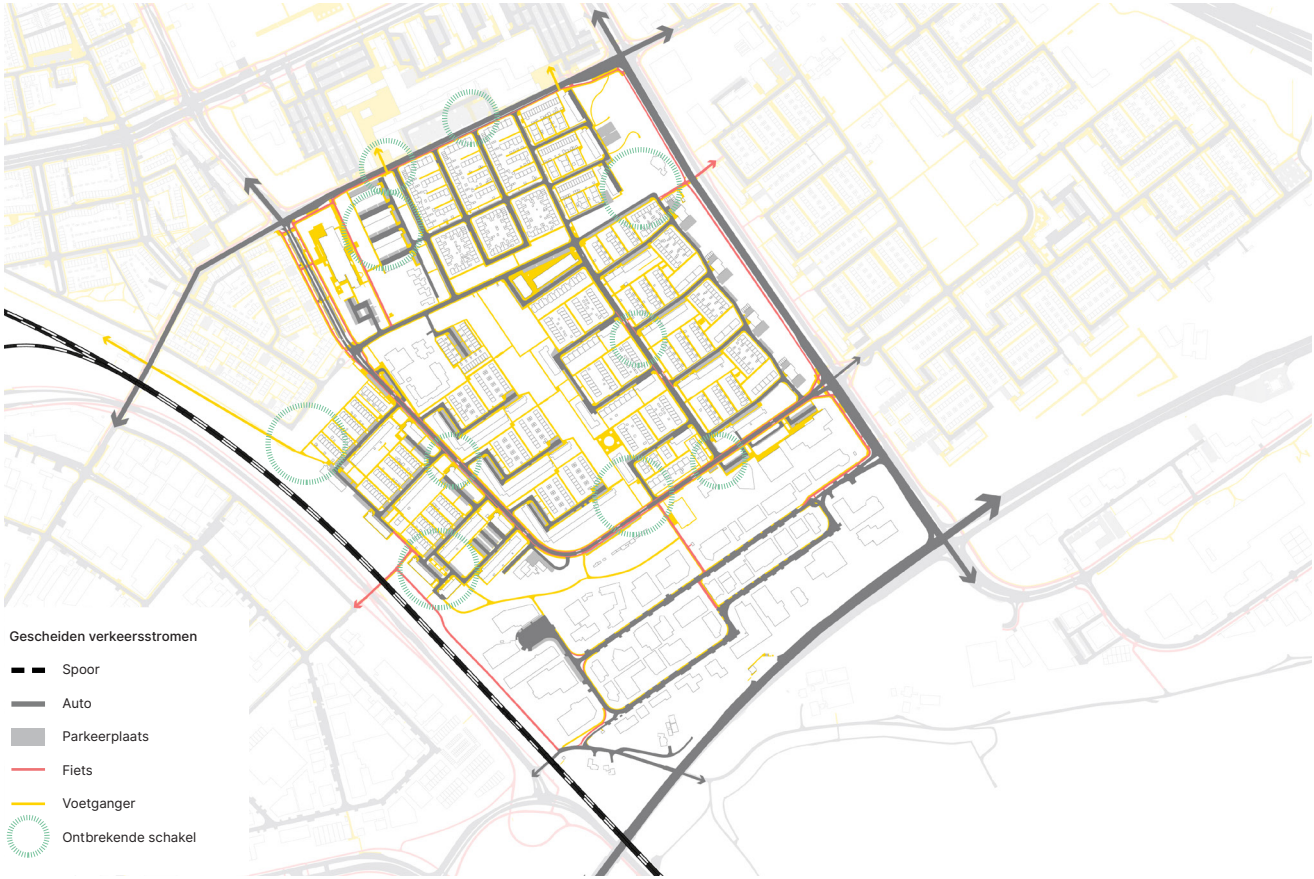

Overgangen publiek-privé

Net als bij de wijkgedachte van het CIAM speelt de scheiding van verkeerswegen bij het Radburn-princpe een grote rol. Een belangrijk verschil is de positionering van voor-en achterkanten van de woningen. De voorkant komt uit op het gebied dat bestemd is voor langzaamverkeer, terwijl de achterkanten aan de straatkant liggen. In Presikhaaf is duidelijk een mix van deze verschllende technieken toegepast. Zo is op een aantal plekken binnen de voetgangersgebieden te zien dat achtertuinen en voortuinen aan elkaar grenzen. Desalniettemin resulteert deze aanpak niet altijd in prettige overgangen van publiek naar privé. Dit komt vooral door de wildgroei aan verschillende soorten afscheidingen van tuinen en dichte garages in de plinten van de appartementgebouwen.

Voorzieningen

Oorspronkelijk kende Presikhaaf 3 een duidelijke scheiding in functies. Afhankelijk van hun reikwijdte (wijk, buurt of woonomgeving) kregen voorzieningen een plek in de wijk. Zo kent de wijk een winkelstrip met kleinschalige maatschappelijke voorzieningen in het midden van de wijk, terwijl het centraal gelegen Winkelcentrum Presikhaaf zich op de wijk(overstijgende schaal) richtte. Met recente opknappingen, zoals de strook langs de Bethaniënstraat en de MFC aan de Laan van Presikhaaf, kent de wijk voldoende maatschappelijke voorzieningen maar deze worden nog onvoldoende gevonden door bewoners en veel wordt gedragen door instanties. Ook voor het buurtwinkelcentrum aan de Honigkamp ligt nog een opgave: het is verouderd en oefent (parkeer)druk uit op de omgeving door een succesvolle supermarkt die het grootste deel beslaat.

Buurtjes

Wooneenheid

Uniek voor de opzet van Presikhaaf 3 is de introductie van de wooneenheid. In plaats van de herhalende strokenbouw uit de CIAM-gedachte, die grootschalig werd ingezet bij de plannen voor het nieuwe bouwen, werden stempels gemaakt die niet vaker dan vier keer mochten worden herhaald. Daarnaast bevat elke stempel een combinatie van appartementen *(ingekleurd)*, varierend van 3 - 9 lagen, en grondgebonden woningen *(omlijnd)* in steeds net een andere stedenbouwkundige opzet. Slechts twee stempels kennen een monotone typologie en bevinden zich allebei in de geel gemarkeerde buurt. Zo is de wijk een totaal van verschillende woonervaringen die elk een klein buurtje op zich vormen.

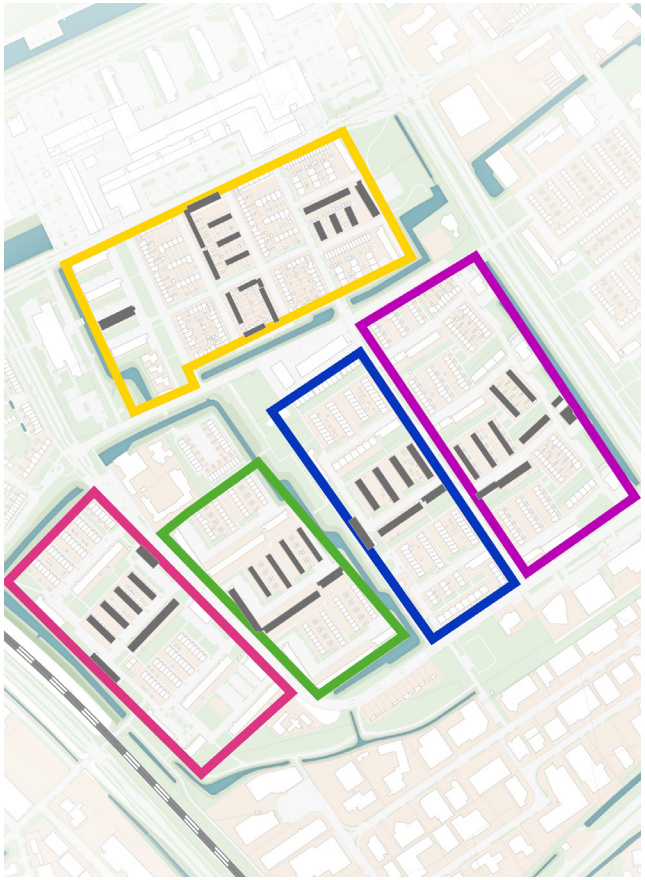

Profielen binnen een hiërarchische ontsluiting

Het Radburn-principe kent een duidelijke hiërarchie in hoofdwegen, buurtstraten, woonstraten en achter-/binnenstraatjes (afhankelijk van of deze aan achtertuinen of voortuinen zijn gelegen), die ook in Presikhaaf 3 is terug te vinden. *Ter illustratie is een kleine vergelijking gemaakt tussen de wijk Radburn, New Jersey en P3 die terug te vinden is in bijlage B.* Zoals hiervoor is besproken, komen per buurtje dus dezelfde typologieën voor maar telkens in een andere stempel. Hierbinnen wordt steeds net even anders omgegegaan met de overgangen publiek-privé. Dit is geïllustreerd in profielen (p.21-22). Per buurtje zijn doorsnedes getekend per buurtstraat, woonstraat, achter-/binnenstraat en de hoofdgroenstructuur. Het plandeel ten noorden van de Honigkamp is hierbij buiten beschouwing gelaten omdat daar het Radburn-principe minder of niet aanwezig is.

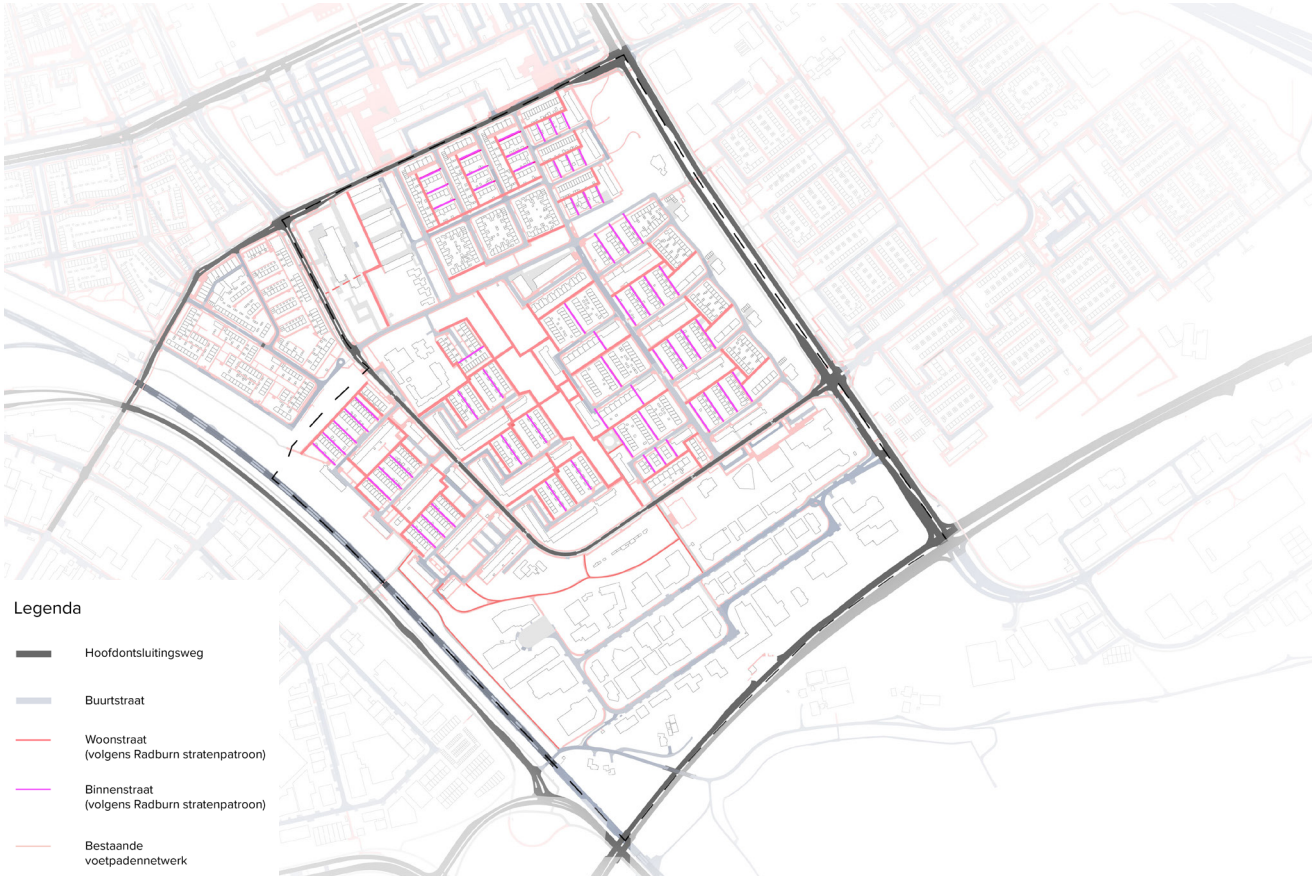

Profiel buurtstraat

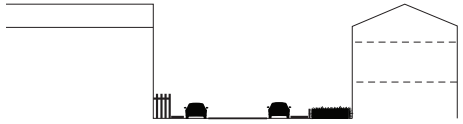

Profiel woonstraatje

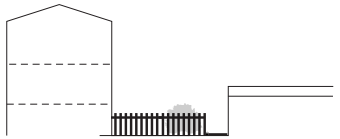

Profiel binnenstraatje

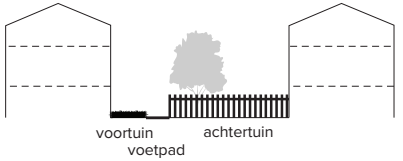

Profiel hoofdgroenstructuur

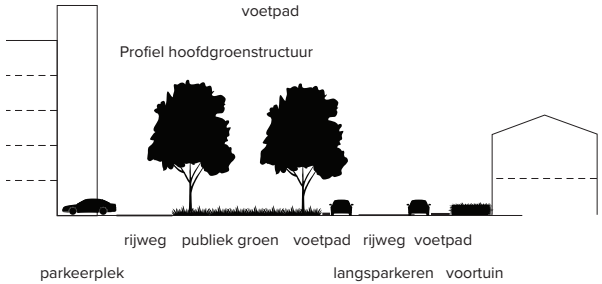

Profiel buurtstraat

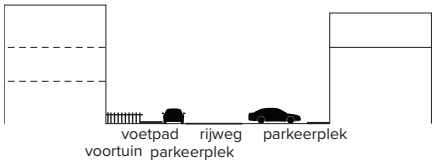

Profiel buurtstraat

OF

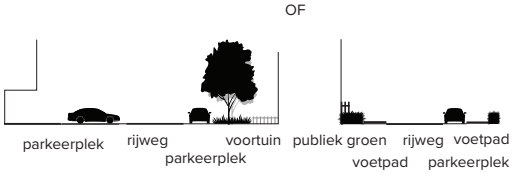

Profiel buurtstraat

Profiel buurtstraat

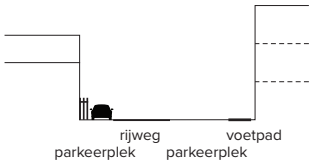

Profiel woonstraatje

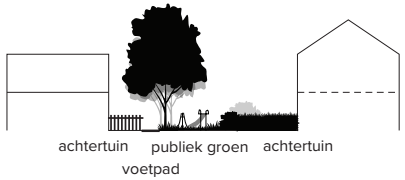

Profiel woonstraatje

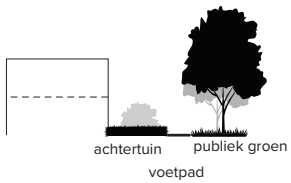

Profiel woonstraatje

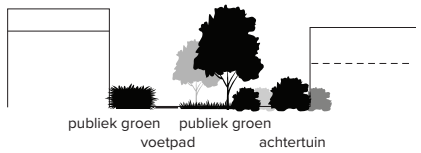

Profiel woonstraatje

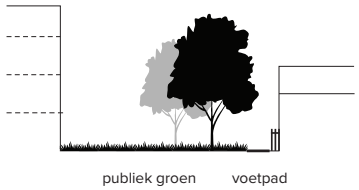

Profiel binnenstraatje

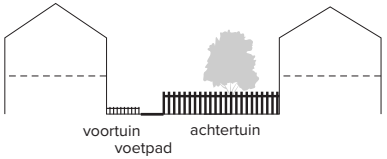

Profiel achterstraatje

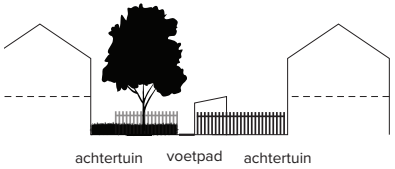

Profiel binnenstraatje

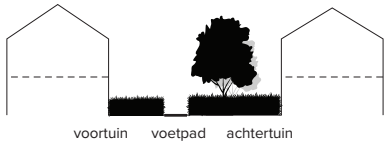

Profiel binnenstraatje

OF

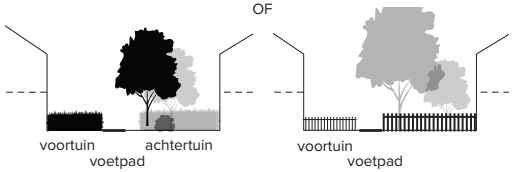

Profiel hoofdgroenstructuur

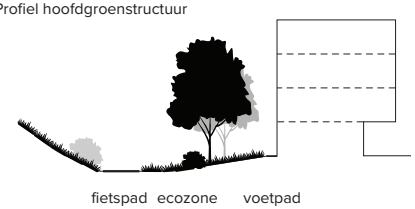

Profiel hoofdgroenstructuur

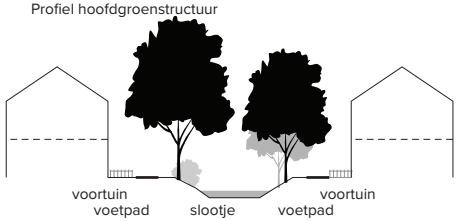

Profiel hoofdgroenstructuur

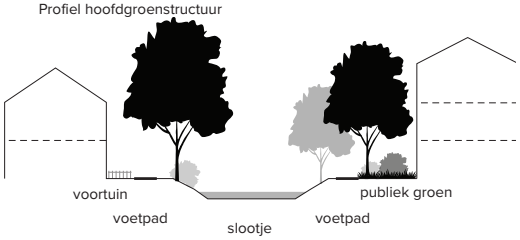

Profiel hoofdgroenstructuur

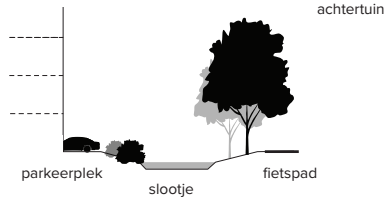

Energie

In heel Nederland dienen de woningen in 2050 van het aardgas af zijn en te worden verwarmd via een duurzame en alternatieve warmtebron. In de Arnhemse Transitievisie Warmte (2021) is Presikhaaf 3 aanwezen als onderzoeksgebied. In Presikhaaf 3 zijn naar verhouding veel woningen in een klein gebied. Dit zorgt voor een hoge geconcentreerde warmtevraag. In Presikhaaf 3 is geen decentrale bron met restwarmte aanwezig en ook vanuit bewoners of corporaties is er geen initiatief op dit gebied. Wel kan een duurzame warmtebuffer gerealiseerd worden. Bij nieuwbouw wordt alleen LT-verwarming (lage temperatuur verwarming) toegestaan. Collectief dan wel individueel. Hieronder verstaan we: 35 tot 50 graden Celsius. Deze vereiste is in de Transitievisie Warmte opgenomen die op 17 februari 2022 is vastgesteld door de gemeenteraad. Daarom willen wij graag andere manieren mogelijk maken dan het hoge temperatuur warmtenet van Vattenfall, dat in naastgelegen wijken en een klein deel van Presikhaaf 3 loopt.

In 2024 doet gemeente Arnhem nader onderzoek naar de mogelijkheden voor een (lokaal) warmtenet voor Presikhaaf 3. De energietransitie speelt zich niet alleen af in de woningen en gebouwen met isoleren en een ander apparaat in plaats van de gasketel. Het vraagt ook ruimte in de ondergrond en de openbare ruimte. Denk aan buizen voor een warmtenet, extra (dikke) elektraleidingen, laadpunten voor elektrische (deel) auto's, transformatorruimte en verdeelkasten maar ook ruimte voor energie opwek, energie delen en energie opslag (bijvoorbeeld batterijen).

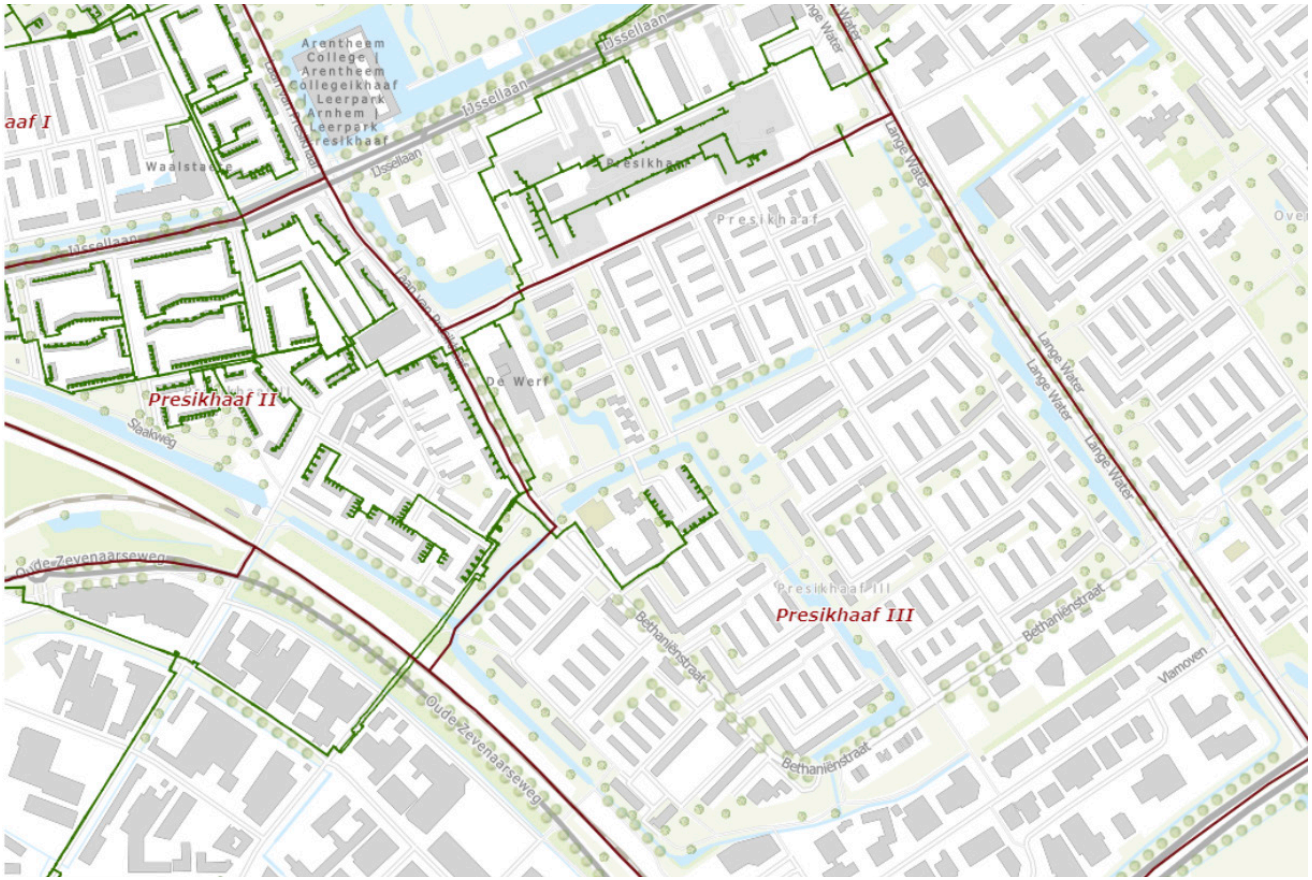

Reeds aanwezige warmtenet van Vattenfall in naastgelegen wijken en Presikhaaf 3 (bron: GIS-kaart Arnhem - data voor energietransitie)

Presikhaaf 3 maakt onderdeel uit van het Nationaal Programma Arnhem-Oost. In dit kader is een aanvraag voor verduurzaming van particuliere woningen en de aangrenzende openbare ruimte ingediend en verkregen in het kader van het Volkshuisvestingsfonds. De corporaties hebben inmiddels de meeste woningen gerenoveerd. Alleen Vivare heeft nog woningen op de renovatielijst staan. Voor de zogenaamde elleboogflats wordt daarom specifiek bekeken of er meerdere opties zijn als zij gerenoveerd worden. Hierbij wordt gestudeerd op mogelijkheden om te verdichten binnen de bestaande bebouwing.

Ook in Presikhaaf 3 aandacht voor energiearmoede. De energietransitie mag niet leiden tot (verdere) energiearmoede en schuldenproblematiek. We spreken van energiearmoede als een huishouden meer dan 10% van haar lage besteedbaar inkomen aan energiekosten betaalt of niet genoeg geld heeft voor het minimale levensonderhoud na het betalen van de woon- en energiekosten. Voor de aanpak energiearmoede richten we ons op gedragsverandering en energiebesparende maatregelen die direct leiden tot lagere energiekosten.

Groen-blauwe structuur

Drager

In de opzet van de wijk is een grote rol weggelegd voor openbaar groen. Royale groen-blauwe zones aan de randen en door het midden van Presikhaaf 3 vormen de dragers van de wijk. Ook hier wordt, net als in het wegenpatroon, gespeeld met bajonet-structuren en zichtlijnen. Wonen in het groen is het uitgangspunt. Naast de hoofd-groenstructuur kent de wijk een veelheid aan kleinere groenstroken tussen de bebouwing in. Daarnaast heeft bijna elke grondgebonden woning een privétuin. Al het openbaar groen bestaat voor het overgrote deel uit gras en bomen. Zoals op onderstaande kaart te zien zijn er slechts enkelen daarvan te bestempelen als waardevol. Hierdoor ontbreekt het in de huidige groen-blauw structuur aan biodiversiteit, belevings- en gebruikswaarde.

Kwaliteit groen

Arnhem kent een opgave qua inrichting van groene stedelijke plekken. Onderstaande hitte-eilandkaart laat zien dat de binnenstad, de bedrijventerreinen en de moderne wijken (inclusief Presikhaaf) een stijging in temperatuur kennen van bijna 2°C. Dit terwijl Presikhaaf toch al 40-50% groen kent. Het gaat dus niet alleen om de hoeveelheid groen maar ook om de kwaliteit van dat groen. De huidige beplanting in de wijk is van onvoldoende kwaliteit om genoeg bescherming te bieden tegen de hitte. Op de foto's van Presikhaaf is dan ook goed zichtbaar dat er weinig robuuste groene plekken zijn.

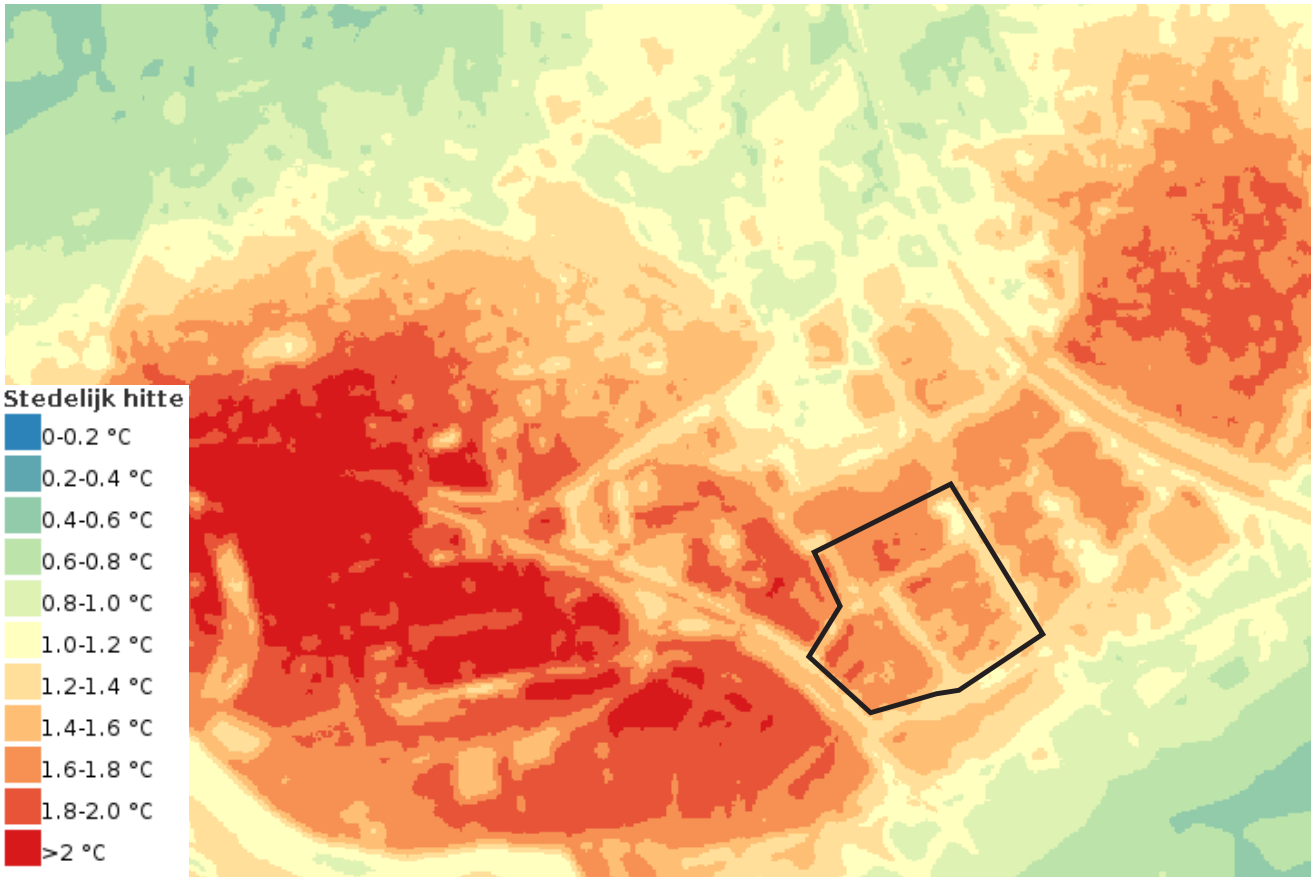

Ecologie en biodiversiteit

De groenstructuur van Presikhaaf 3 valt in te delen in twee groepen; gazon/kruidenrijk gras en vaste planten/ heesters. In eerste instantie lijkt de buurt heel groen; de kwantiteit is op orde, maar het overgrote gedeelte bestaat uit gazon en gras. Veel groen heeft een lage kwaliteit en weinig gebruik- en belevingswaarde. Ook de biodiversiteit is op dit moment vrij schraal. Tegelijkertijd biedt de aanwezigheid van grote oppervlakken aan groen in Presikhaaf 3 enorme kansen om een kwaliteitsslag te maken. Zo biedt de omvang van het groen kansen om de ecologische structuur te versterken. Maar denk ook aan het versterken van de gebruiksmogelijkheden van het groen, zoals het aanleggen van spel-, sport- en ontmoetingsplekken gekoppeld aan de groenstructuur. Kortom: goed groen is goud waard. Dat zorgt voor een meer gezonde leefomgeving.

Water

De waterstructuur is opgebouwd aan de hand van een aantal watergangen die door de wijk lopen en het overtollige water afvoeren naar de zuidoosthoek van de wijk. Vervolgens gaat het water met een duiker onder de A12 naar Velp waar het vervolgens op de IJssel wordt afgevoerd. In extreme gevallen kan ook het oude poldergemaal aan de Broekstraat helpen om het water uit te malen.

De watergangen zijn onderling verbonden met duikers. In de meeste gevallen liggen de duikers geheel onder water waardoor ze bij hevige neerslag (en dus grote afvoeren) veel weerstand veroorzaken. Ook vanuit ecologisch en belevingsperspectief is deze manier van aanleggen minder gewenst.

Het oorspronkelijke plan van Presikhaaf 3 kende een tweede waterloop in oost-westrichting, deze is echter nooit uitgevoerd. In plaats daarvan is het bedrijventerrein IJsseloord I ontwikkeld. Een tweede waterloop in oost-westrichting zou een belangrijke bijdrage kunnen leveren aan het oplossen van deze waterproblematiek, net zoals een refugium, bijvoorbeeld in de vorm van een natte zone.

Naast het oppervlaktewater speelt ook het grondwater een grote rol in Presikhaaf. De wijk kent in bepaalde omstandigheden een hoge grondwaterstand. Dat wordt vaak ervaren als grondwateroverlast (zie pagina's 28-29).

Waterproblematiek

Kwel- en grondwater

Volgens de algemene gegevens heeft Presikhaaf 3 geen hoge grondwaterstand; het verschil tussen het grondwaterniveau en het maaiveld is het grootste deel van het jaar meer dan 1 meter. Toch voelt de praktijk in deze wijk anders. Dat heeft verschillende oorzaken. Een belangrijk gegeven is de ligging van de wijk Presikhaaf in Arnhem, bijna helemaal in de voormalige uiterwaarden van de IJssel. De rivier komt hier niet meer, maar de waterstroom vanuit de rivier (rivierkwel) heeft nog steeds effect op het grondwater in Presikhaaf. Bij hoge waterstanden op de rivier wil deze rivierkwel 'het land in'. Daar botst de rivierkwel op het grondwater dat vanaf de Veluwe naar de IJssel stroomt (Veluwekwel). Omdat de Veluwekwel door de rivierkwel niet verder kan stromen richting de IJssel, kan het water maar 1 kant op: omhoog. De grondwaterstand in Presikhaaf komt zo nog hoger te staan.

De geschiedenis als uiterwaarde heeft ook als gevolg dat de bovenste laag van de bodemopbouw bestaat uit klei, die soms wordt afgewisseld met veenlagen. Deze bodems zijn slecht doorlatend en houden veel water vast. Bij langdurige regenval kan de bodem dan verzadigd raken en kan het regenwater op het maaiveld blijven staan. Voor het bouwen van de woningen is indertijd boven op deze kleilagen een laag zand aangebracht.

Voor het grondwater is de klimaatverandering ook een aandachtspunt. Door de stijging van de jaarlijkse hoeveelheid neerslag, zal meer grondwater vanuit het midden van de Veluwe afstromen naar de randen zoals Presikhaaf. Dat kan leiden tot structurele hogere grondwaterstanden.

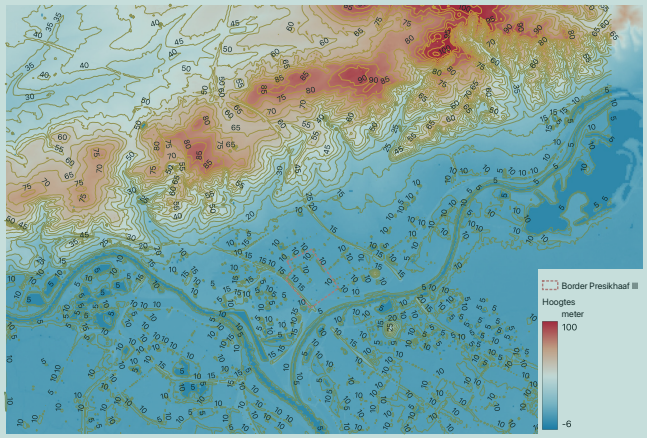

Grondwaterstanden

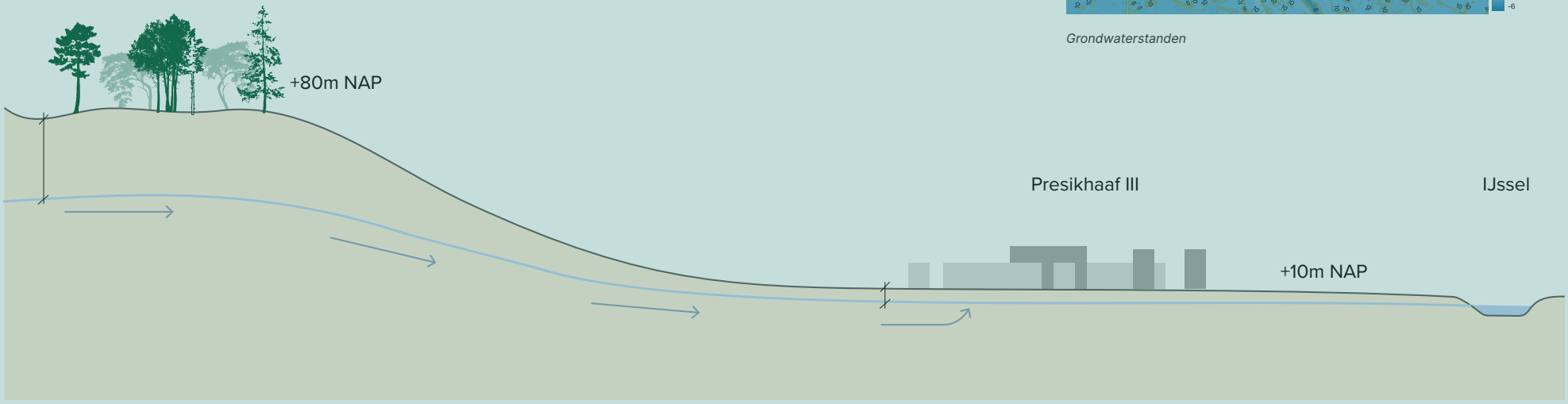

Normale situatie: grondwater van de Veluwe stroomt naar de rivier

Wateroverlast

Door de klimaatverandering krijgen we vaker te maken met hevige piekbuien. Dit kunnen zeer lokale buien zijn waarbij zelfs op stadsniveau de verschillen heel groot kunnen zijn. Bij deze zware tot extreme buien zal het watersysteem niet voldoende capaciteit hebben om al het water te kunnen opvangen, laat staan dat het regenwaterriool in de straten de neerslag zo snel naar de watergang kan afvoeren. In veel gevallen zal het water dan ook op straat blijven staan. Op zich is dat bij deze uitzonderlijke situaties niet zo erg, mits het water niet de woningen binnenstroomt en als het water daarna alsnog (relatief) snel kan worden afgevoerd naar de watergang.

Deze piekbuien komen (nu) eigenlijk alleen maar voor in de zomermaanden en dat was van oudsher ook de periode dat de waterstanden op de rivier wat lager stonden. Tegenwoordig komen ook in de zomermaanden wel hoog rivierwaterstanden voor. Valt deze hogere rivierwaterstand samen met een piekbui, dan wordt de situatie mogelijk vervelend.

Om dit te overkomen moet het watersysteem uitgebreid worden, bij voorkeur in een oost-westelijke richting en moet de aanwezige open ruimte blijven en is aanvullend ruimte nodig waar water tijdelijk geborgen kan worden. In normale situaties kan deze ruimte voor andere doeleinden gebruikt worden.

Situatie bij hoge waterstand rivier: kwel vanuit de rivier 'botst' met grondwater en komt in Presikhaaf omhoog

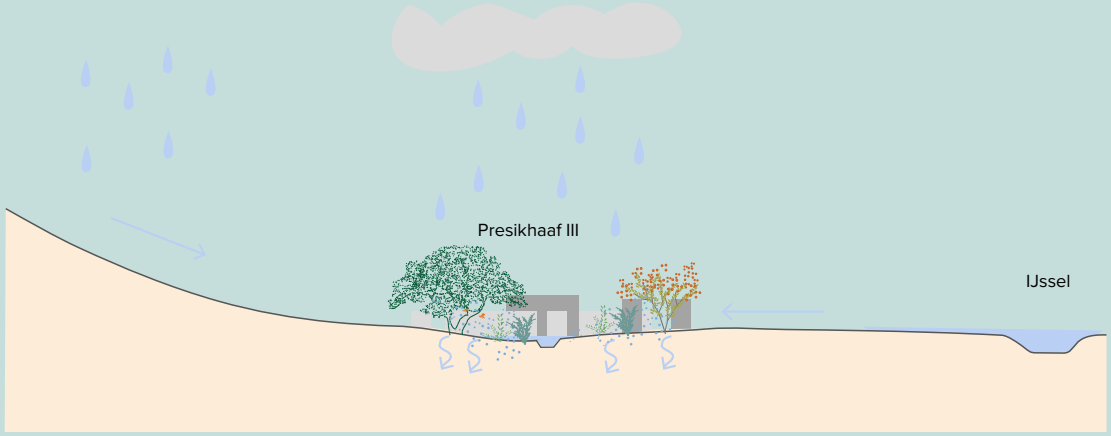

Wateroverlast vermijden door middel van toevoegen groen+blauwe netwerken

Programmatische analyse

Gevarieerd wonen

Van origine bevat het plan voor Presikhaaf een variatie aan woningtypologieen, waarvan het overgrote deel nog steeds intact is. Alleen een aantal bijzondere objecten zijn in de loop der tijd aan sloop-nieuwbouw onderhevig geweest. Hierdoor is er zowel in vorm als woningtype behoorlijk wat variatie te vinden in de wijk. Daarnaast zorgt het stedenbouwkundig ontwerp ervoor dat die variatie niet alleen op wijkniveau, maar ook buurtniveau aanwezig is. De stempels bevatten altijd een combinatie van minimaal drie verschillende typlogieën om zo een goede verspreiding van gezinswoningen en appartementen te realiseren.

Aanwezige typologieen in het originele plan - Cultuurhistorische randvoorwaarden Presikhaaf Arnhem, 2014

Eigendom

Van de circa 2000 woningen in Presikhaaf 3 is 62% sociale huur en in het bezit van drie verschillende corporaties; Portaal, Vivare en Volkshuisvesting. Een deel daarvan is, of wordt nog, opgeknapt, waarbij een grote verduurzamingsslag plaatsvindt. De noordwest-hoek van de wijk is reeds grootschalig vernieuwd. Voor de rest van de wijk geniet transformatie de voorkeur boven sloop-nieuwbouw. Uitzondering hierop vormen de gebouwen die op vervuilde grond staan, zeker als deze niet meer toekomstbestendig te maken zijn. Als deze vervuiling in de toekomst wordt aangepakt ligt er een grote kans om dit verbinden aan een integrale verbeteringsslag (woningen, openbare ruimte), waarbij de unieke stedenbouwkundige opzet het vertrekpunt vormt.

Doelgroepen en woningtypologieën

Bevolkingssamenstelling Presikhaaf 3
Anno 2022 telt de wijk circa 4.400 inwoners. Ten opzichte van andere wijken in Arnhem kent Presikhaaf 3 een jonge bevolking: er wonen er relatief veel mensen tot 25 jaar. Daarnaast valt op dat er veel eenoudergezinnen wonen. Ook kent de wijk relatief veel inwoners met een niet-westerse migratieachtergrond - meer dan twee keer zoveel als het stedelijk gemiddelde in Arnhem. Tenslotte valt op dat relatief veel inwoners van Presikhaaf 3 te kampen hebben met sociale en financiële problemen: dat geldt voor de hele wijk maar voor een aantal wooncomplexen in het bijzonder.

Bevolking naar leeftijd en geslacht
Presikhaaf III, aantal personen

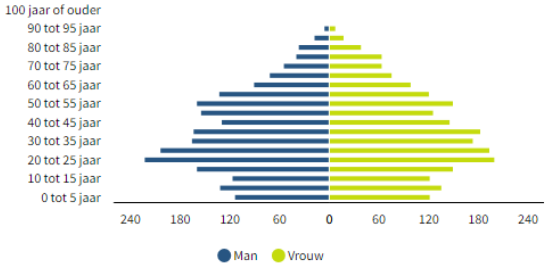

Basisregistratie personen (BRP); gemeente Arnhem | **2022**

Leefbaarheid
Opvallend voor Presikhaaf 3 is dat de binding met elkaar en de leefomgeving over het algemeen laag is. Bewoners geven aan regelmatig overlast te ervaren (geluidsoverlast, drugsoverlast) evenals een gevoel van onveiligheid. Daarnaast ontbreekt het aan ontmoetingsplekken voor jongeren in de wijk, wat overlast veroorzaakt.

Huishoudens naar samenstelling

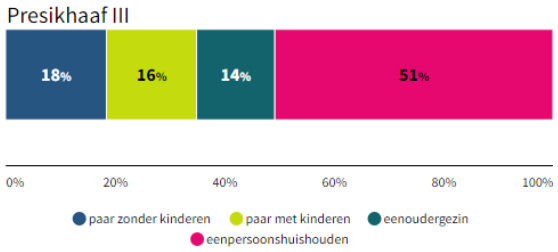

BRP; bewerking O&S | **2021**

Fysieke aanpak als aanjager leefbaarheid
Bij het opstellen van de gebiedsvisie en kaders voor de ontwikkellocaties in de wijk is het streven om in te zetten op een diverse en evenwichtige wijk, met een mix aan culturen, inkomens, leeftijden en huishoudenssamenstelling. Kortom, Presikhaaf 3 heeft baat bij meer diversiteit in doelgroepen in de wijk die zich duurzaam verbonden voelen. Door te sturen op een goede differentiatie aan woningtypen is de inzet om het gevoel van eigenaarschap en betrokkenheid bij de wijk te vergroten.

Woningvoorraad anno 2022
Presikhaaf 3 kent circa 2.000 woningen waarvoor geldt:
- Relatief veel sociale huur (62% vs. 36% Arnhems gemiddelde);
- Relatief weinig koop (24% vs. 44% Arnhems gemiddelde);
- Relatief veel appartementen (55% v.s. 35% Arnhems gemiddelde);
- Weinig tot geen 2-onder-1 kap of vrijstaande woningen;
- Woningwaarde is relatief laag: 97% van de woningen heeft een WOZ van < €200.000.

Toekomst(bestend)ige woningvoorraad
Inwoners van Presikhaaf 3 zijn via een enquête (onder andere) bevraagd naar hoe zij in de toekomst in de wijk willen wonen en wat daarvoor nodig is. Dit leidt tot de volgende bevindingen:
- Behoefte aan degelijke woningen voor starters;
- Behoefte aan aantrekkelijke en unieke woonmilieus om andere doelgroepen naar de wijk te trekken;
- Jongeren willen graag een wooncarrière kunnen maken in de wijk;
- Voldoende levensloopbestendige woningen en woningen voor ouderen/senioren;
- Voldoende goedkope woningen (koop en huur).

Woningeigendom

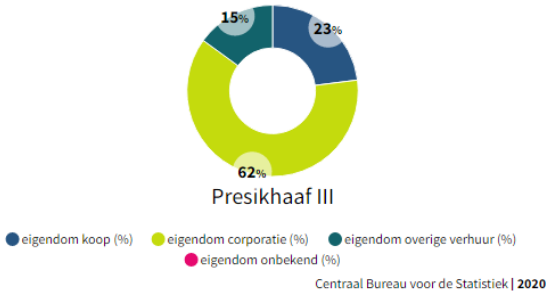

Centraal Bureau voor de Statistiek | **2020**

Vanuit de gemeente Arnhem wordt binnen het domein wonen (Arnhem-breed) ingezet op:
- Groei: kleinere huishoudens, betaalbare huur- of koopwoning (< NHG grens);
- Vergroten sociale woningaanbod (30% eis) bij nieuwbouw;
- Minimaal 66% betaalbaar aanbod bij nieuwbouw;
- Kwaliteitsslag in het bestaande woningaanbod t.b.v doorstroming;
- Grotere diversiteit in de wijken. Verbeteren van

verhouding tussen de verschillende wooncategorieën op wijkniveau;
- Een gevarieerd aanbod van woningtypen en woonmilieus voor verschillende doelgroepen.

Woningen naar woningtype

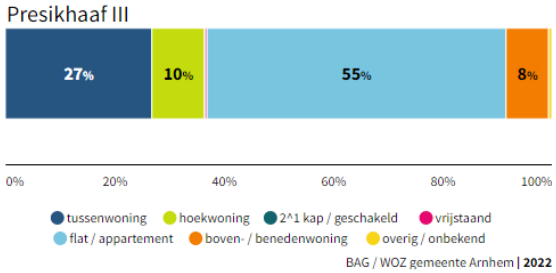

Het sleutelen aan de woningvoorraad als kans
Het toevoegen van woningen in Presikhaaf 3 kan bijdragen aan het verwezenlijken van verschillende doelen en kansen, zowel voor de inwoners, de wijk als stad.

Voor mensen die nu in de wijk wonen en een wooncarrière willen maken, zijn er in Presikhaaf 3 momenteel beperkte mogelijkheden. Zo is er weinig betaalbaar aanbod voor mensen die de stap van een sociale huurwoning naar een koopwoning willen maken. Ook particulieren die een stap willen maken naar een grotere woning, verhuizen nu vaak de wijk uit. Daarnaast zijn er jongeren die, zodra ze afgestudeerd zijn, in de wijk willen blijven wonen en een zelfstandige woonruimte zoeken. Er ligt een kans om deze betrokken doelgroep voor de wijk te behouden. Kleine appartementen, in de sociale huur of middenhuur, sluiten hier goed op aan.

Ten slotte zijn er ouderen in een particuliere woning die willen doorstromen naar een levenbestendige woning. Ook daarvoor ontbreekt passend en betaalbaar aanbod.

De specifieke opgave van Presikhaaf 3, om (nieuwe) inwoners duurzaam aan de wijk te verbinden en diversere doelgroepen aan te trekken, vertaalt zich in de volgende doelgroepen en woningtypen:
- Doelgroepen: werkenden, midden / hogere inkomensgroepen, pioniers;
- Woningtype: (grotere) appartementen, grondgebonden woningen, unieke woonconcepten zoals bijvoorbeeld kluswoningen, CPO, collectieve woonvormen. Koopwoningen in midden en hogere segmenten.

Aanvullend liggen kansen in het aantrekken van (initiatieven van) collectieven die een hoge mate van betrokkenheid bij de leefomgeving tentoonspreiden en daarmee zowel een krachtige bijdrage kunnen leveren aan de fysieke ruimte als de sociale verbondenheid in de wijk. Deze groep kan een pioniersrol vervullen waarmee qua aantrekkingskracht een olievlekwerking kan ontstaan.

Daarnaast is het van belang dat nieuwe woningen in Presikhaaf 3 een bijdrage leveren aan de Arnhemse behoefte om te voorzien in betaalbare woningen (30% sociaal, 66% betaalbaar). Dit vertaalt zich in de volgende doelgroepen en woningtypes:
- Doelgroep: een- en tweepersoonshuishoudens: starters, ouderen, studenten, young urban professionals;
- Woningtype: (kleine) appartementen, collectieve woonvormen.

Conclusies en kansen na analyse

Presikhaaf 3 is een wijk met een karakteristieke en robuuste ruimtelijke structuur. De wijk kent een aantal kernkwaliteiten die naar de toekomst toe ingezet kunnen worden om kansen te verzilveren of opgaven het hoofd te bieden.

Robuust groen-blauw netwerk
Royale groenblauwe zones dooraderen en structureren de wijk. Hierbij is een duidelijk onderscheid tussen de hoofdgroenstructuur - aan de randen en in het midden van de wijk - en fijnmazigere groenstroken in de rest van de wijk. De toepassing van het Radburnprincipe waarbij de voorkanten van woningen grenzen aan de groenstructuur met wandelpaden is zeer kenmerkend voor Presikhaaf 3.

Hoewel de wijk een grote kwantiteit aan groen kent, is de gebruiks-, belevings- en ecologische waarde van het groen op veel plekken in de wijk niet hoog. Er liggen kansen om de kwaliteit van het groen een impuls te geven, bijvoorbeeld door de biodiversiteit te verbeteren of meer speel-, sport- en ontmoetingsplekken te koppelen aan de groenstructuur. Dit heeft als positief neveneffect dat het bijdraagt aan de gezonde leefomgeving van inwoners en kansen biedt om mensen met elkaar en hun leefomgeving te verbinden.

Een ander karakteristiek element in Presikhaaf 3 vormen de verspringingen (bajonetten) in de groenblauwe structuur. Dit levert niet alleen interessante doorkijkjes op, maar het biedt ook aanleiding voor het sterker koppelen van wisselende gebruiksfuncties aan het groen.

Door de lage ligging van Presikhaaf 3 en de kwelgevoelige ondergrond kent de wijk regelmatig wateroverlast. Het toevoegen van een extra waterlopen, het aanpakken van de duikers en het aanleggen van een refugium om extra water te bergen bieden kansen voor het waterrobuust maken van de wijk. Gezien de klimaatverandering, waarbij steeds vaker extreem weer optreedt met piekbuien, is dit van groot belang.

Sterke rangorde infrastructuur
In lijn met het Radburnprincipe kent Presikhaaf 3 een sterke infrastructurele rangorde: de wijk kent hoofdwegen, buurtstraten, woonstraten en achter-/binnenstraatjes. Aanvullend is er een duidelijke scheiding in infrastructuur voor autoverkeer en langzaamverkeer. In het langzaamverkeersnetwerk zijn relatief veel ontbrekende schakels te vinden, waardoor verbindingen en routes niet altijd helder of verkeersveilig zijn. Op een aantal plekken is de oversteekbaarheid een probleem.

Daarnaast kent Presikhaaf 3 veel karakteristieke overgangen tussen openbaar-privé. Deze overgangen ogen niet overal prettig en veilig. Dit komt vooral door de wildgroei aan verschillende soorten afscheidingen van tuinen en dode linten van de appartementgebouwen. Het aanpakken van deze overgangen is een grote kans voor de wijk.

Heldere ordening programma
Van oorsprong kent Presikhaaf 3 relatief veel voorzieningen die een duidelijke ordening kennen de wijk. Aan de randen is ruimte voor voorzieningen met een wijkoverstijgende aantrekkingskracht, terwijl in het hart van de wijk ruimte is voor kleinschalige en maatschappelijke voorzieningen en functies in het kader van de wijkeconomie. Deze heldere ordening biedt houvast voor de programmatische invulling van nieuwe ontwikkelingen of transformaties in de toekomst.

Wat hierbij opvalt is dat het de wijk momenteel ontbreekt aan programma met aantrekkingskracht op de doelgroepen die je in de wijk wilt behouden, zoals senioren die kunnen doorstromen, of aantrekken, zoals succesvolle jongeren. Dit gaat enerzijds over programma met een ontmoetingsfunctie, zoals een plek waar (verschillende) gemeenschappen elkaar tegenkomen, zoals aantrekkelijke horeca, een buurtmoestuin of een plek voor culturele activiteiten. Maar ook programma dat de trots van de wijk aanjaagt en versterkt, kan hierbij een belangrijke rol spelen. Denk aan creatieve of culturele functies.

Krachtige stempelstructuur

Waar voor andere naoorlogse wijken met een stedenbouwkundige stempelstructuur vaak geldt dat ze enigszins monotoon ogen en weinig variatie kennen, geldt het tegendeel voor Presikhaaf 3. De gevarieerde toepassing van de stedenbouwkundige stempels -

waarbij stempels nooit meer dan vier keer herhaald mochten worden - zorgt voor een divers palet aan woontypologieën, woonbelevingen en een eigenheid aan buurtjes. Het voortbouwen op deze diversiteit en het versterken van de identiteit van Presikhaaf 3 als een 'buurt van buurtjes' is een uitganspunt voor transformatie van bouwblokken en nieuwbouw op ontwikkellocaties. Waarbij de groen-blauw structuur, de Bethaniënstraat en Keulseslag belangrijke schakels zijn tussen deze verschillende buurtjes.

Aanknopingspunten ontwikkellocaties

Bij de doorkijk naar het invullen van de ontwikkellocaties komt een aantal duidelijke aanknopingspunten naar boven op het gebied van doelgroepen en woningtypen. Het is in de eerste plaats van belang dat de invulling van de ontwikkellocaties eraan bijdraagt dat mensen bewust voor Presikhaaf 3 kiezen. Dat gaat zowel om mensen die al in de wijk wonen en een wooncarrière willen maken, als mensen die willen doorstromen, zoals ouderen. Maar het gaat ook over nieuwe vestigers van buiten de wijk. Daarvoor is het nodig dat de (ruimtelijke) kwaliteit van de wijk wordt versterkt, dat de wijk een duidelijk herkenbare identiteit kent en een positief beeld uitdraagt. Daarin ligt een rol voor woningbouw, het sleutelen aan het groen en de openbare ruimte. Maar om mensen te verleiden en te overtuigen zich (van buiten Presikhaaf 3) in de wijk te vestigen, is het bovenal van belang dat mensen trots kunnen zijn op de wijk. Daarin ligt ook een rol in het toevoegen van specifiek programma met aantrekkingskracht op de beoogde doelgroepen en passende ontmoetingsplekken. Zo kunnen nieuwe ontwikkelingen bijdragen aan het duurzaam verbinden van inwoners aan de wijk en het behouden en aantrekken van andere doelgroepen. Specifiek voor woningbouw vertaalt zich dat in de doelgroepen werkenden, midden/hogere inkomens en pioniers.

Daarnaast dienen de nieuwe woningen een bijdrage te leveren aan stadsbrede behoefte om te voorzien in betaalbare woningen (66% betaalbaar waarvan 30% sociaal). Dat vertaalt zich in de doelgroep van een- en tweepersoonshuishoudens, zoals starters, ouderen, studenten en young urban professionals.

Bijlage B

- Vergelijking Radburn: New Jersey/Presikhaaf 3

Radburn, New Jersey

De structuur van de verkaveling in Radburn, NJ bestaat uit een hierarchie van vervoerstromen waarin alle autowegen zijn gepositioneerd aan de buitenkant van de buurt. De voordeuren van de bouwblokken zijn naar binnen gedraaid, weg van de autowegen en middels voetpaden verbonden aan een robuuste parkstructuur die tussen de wijk door loopt. Private tuinen grenzen aan deze grote collectieve achtertuin of aan de voetpaden, waardoor de nadruk van het wonen veel meer ligt op de langzaamverkeersstructuur. Met alleen maar vrijstaande woningen en twee-onder-een-kappers heeft deze wijk duidelijk een andere doelgroep dan in Presikhaaf 3, waardoor de druk op de openbare ruimte minder groot en auto's een parkeerplek op de eigen kavel hebben.

Hoofdgroenstructuur

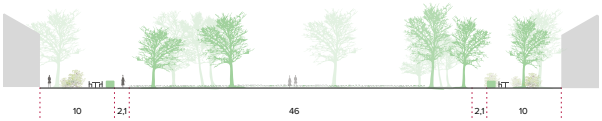

Binnenstraat

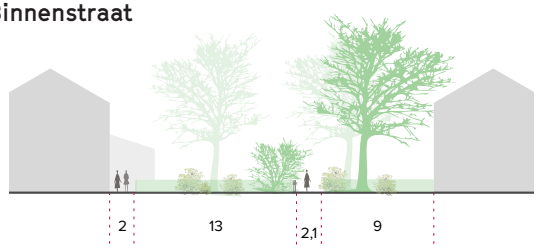

Woonstraat

Achterstraat

Presikhaaf 3

Zoals in Radburn zijn de vervoerstromen gescheiden in Presikhaaf. De groenstructuur die achter de kavels zit is qua ruimtelijkheid heel goed vergelijkbaar met zijn Amerikaanse voorbeeld. De gescheiden autowegen zijn echter veel minder groen en lijken meer op een achterzijde dan een voortuin voor de bewoners. De druk op de openbare ruimte is in Presikhaaf groter vanwege de kleinere woningen en het forse aandeel aan appartementen. Dit zijn meer mensen op hetzelfde oppervlak die allemaal hun auto kwijt moeten. In beide gevallen is de grens van privé naar openbaar gemarkeerd met hagen, maar in P3 is de groenstructuur langs de voordeuren smaller opgezet. Tuinen zijn veelal omkaderd met schuttingen in plaats van hagen of laag hekwerk.

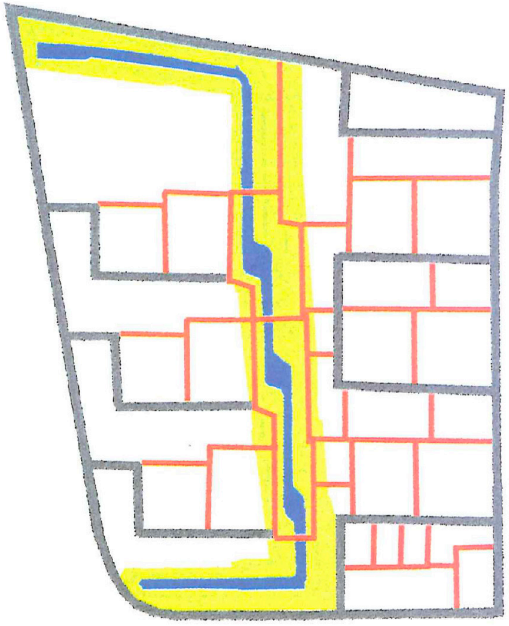

Hoofdgroenstructuur

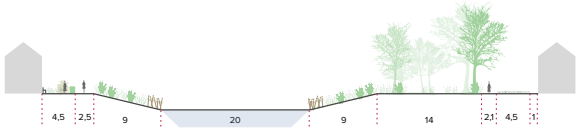

Binnenstraat

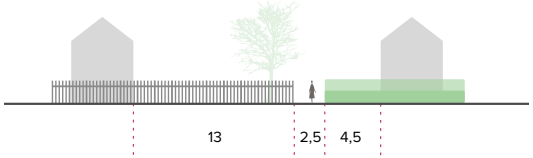

Woonstraat

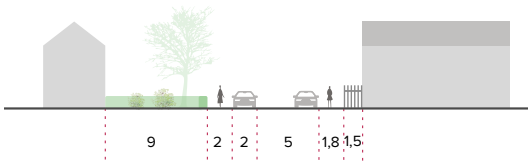

Achterstraat

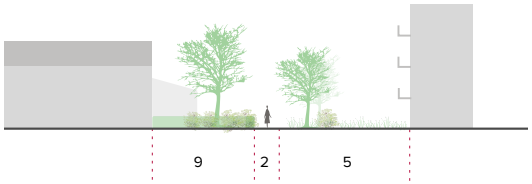

Bijlage C

- Gebiedsvisie voor en door de wijk: Klankbordgroepsessies

Gebiedsvisie voor en door de wijk

Participatieve sessies
Gedurende het proces van deze gebiedsvisie zijn de omwonenden en betrokken partijen op meerdere manieren actief meegenomen. De volgende sessies hebben in deze tijd plaatsgevonden:

- **27 september 2021 (online)**
  Gesprek #1 Woningcorporaties
- **13 januari 2022 (online)**
  Klankbordgroep #1
- **19 januari 2022 (online)**
  Gesprek #2 Woningcorporaties
- **10 maart 2022**
  Gesprek met jongeren
- **10 maart 2022**
  Klankbordgroep #2
- **25 april 2022 (online)**
  Gesprek #3 Woningcorporaties
- **19 mei 2022**
  Klankbordgroep #3
- **16 juni 2022**
  Klankbordgroep #4
- **29 november 2022**
  Klankbordgroep #5 - Inloopbijeenkomst
- **14 november 2023**
  Klankbordgroep #6
- **8 februari 2024**
  Wijk brede bewonersavond
- **4 maart 2024**
  Klankbordgroep #7

De verslaglegging van de klankbordgroepen en de wijk brede bewonersavond is te lezen vanaf pagina 74.

Daarnaast is er door de gemeente Arnhem aan het begin van het proces een enquête afgenomen onder de inwoners van de wijk. De uitkomsten hiervan zijn te vinden op de volgende pagina.

Uitkomsten enquête Presikhaaf 3

Gemeente Arnhem Onderzoek & Statistiek

Wilco Liebrand

17-12-2021

Methode, opzet & respons

Achtergrond

De gemeente heeft het initiatief genomen om een toekomstplan voor Presikhaaf 3 te maken. Met Presikhaaf 3 wordt het gebied tussen het Winkelcentrum Presikhaaf, bedrijventerrein IJsseloord I, het spoor en de weg het Lange Water bedoeld. Presikhaaf 3 bestaat zo'n 60 jaar. De wereld zag er toen anders uit dan nu. Tegenwoordig zijn er andere wensen en ideeën over bouwen, wonen, klimaat, verkeer en samenleven in de wijk. Daarom wordt een toekomstplan gemaakt, ook wel Ontwikkelperspectief genoemd. De inwoners konden helpen door een digitale vragenlijst in te vullen. Het advies wordt meegenomen in de volgende stappen voor Presikhaaf 3.

Onderzoeksopzet

Ieder huishouden in Presikhaaf III kreeg een brief met uitnodiging om aan een enquête deel te nemen. Er zijn in totaal 2700 brieven bezorgd in het gebied. Eén persoon van elk huishouden kon deze enquête online invullen. In totaal hebben 141 mensen de enquête ingevuld; een respons van 5,2%.

Achtergrond respondenten

Van de 141 respondenten is de leeftijdscategorie redelijk verdeeld. Bijna de helft is jonger dan 45 jaar (47%). Ongeveer een derde is tussen de 45 – 65 jaar oud (34%) en 17% is 65 jaar of ouder.

Iets minder dan de helft is alleenstaand (41%). Daarnaast is 45% samenwonend, waarvan ongeveer de helft met kinderen en de andere helft zonder kinderen.

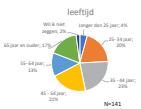

Thema – Klimaat en Duurzaamheid

Elke maatregel wordt hier wel belangrijk gevonden door de respondenten. Met name isolatie van woningen springt er uit als erg belangrijk.

- Isolatie van woningen wordt door ruim twee derde (68%) als erg belangrijk beoordeeld. Een vijfde (19%) vindt het belangrijk
- Alle andere maatregelen worden ook (erg) belangrijk gevonden. De scores variëren van 66% (aanpak wateroverlast) tot 80% (meer ruimte voor planten en dieren door verbeteren van groene waterrijke plekken).
- De respondenten konden ook een toelichting geven op het antwoord. 38 van de 141 respondenten hebben dit gedaan. Enkele antwoorden die vaker terugkomen hebben betrekking op:
  - Meer zonne-energie / zonnepanelen
  - Niet sneller willen dan de rest van de wereld
  - Nog een keer benadrukken dat isolatie echt belangrijk is

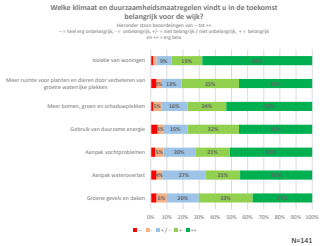

Thema - Wonen

Woningen in het goedkope segment (zowel koop als huur) moeten er volgens de respondenten meer bij komen in Presikhaaf 3. Men kon hier meerdere antwoorden geven op deze vraag.

- Bijna de helft (48%) geeft aan dat er goedkopere huurwoningen bij moeten komen en 40% geeft goedkope koopwoningen aan.
- Een derde van de respondenten (33%) geeft aan dat er in de toekomst meer levensloopbestendige woningen bij moeten komen in de wijk.
- Duurdere koopwoningen (21%) en Duurdere huurwoningen (17%) worden als 4e en 5e genoemd.
- Andere soorten woningen worden minder vaak genoemd (<16%).
- De respondenten konden ook een toelichting geven op het antwoord. 31 van de 141 respondenten hebben dit gedaan. Enkele antwoorden die vaker terugkomen hebben betrekking op:
  - Nadruk op goedkoper
  - Tegengaan verkamering
  - Woningen voor ouderen / seniorenwoningen

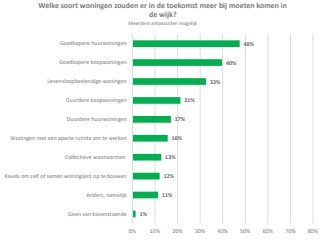

Thema – Verkeer en vervoer

Parkeren is het meest genoemde onderwerp om aan te pakken in Presikhaaf, gevolgd door verkeersdrukte, voetpaden en looproutes en oversteekplaatsen. Overige onderwerpen worden minder vaak genoemd. Respondenten konden maximaal 2 onderwerpen kiezen.

- Ruim 4 op de 10 respondenten (42%) geeft aan dat parkeren het belangrijkste onderwerp is dat als eerst moet worden aangepakt.
- Verkeersdrukte (33%), Voetpaden en looproutes (28%) en oversteekplaatsen (27%) worden daarna als belangrijkste onderwerp genoemd.
- De andere onderwerpen worden minder vaak genoemd (onder de 20%).
- Bijna 10% weet hier geen antwoord op te geven.
- De respondenten konden ook een toelichting geven op het antwoord. 55 van de 141 respondenten hebben dit gedaan. Enkele antwoorden die vaker terugkomen hebben betrekking op:
  - Te weinig parkeerplaatsen / teveel geparkeerde auto's
  - Auto's rijden te hard: Flitspalen en snelheidscontroles
  - Meer buslijnen per uur
  - Meer ruimte voor voetgangers (voetpaden)

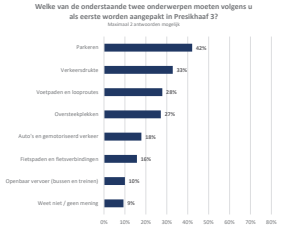

Thema – Welke is het meest belangrijk voor Presikhaaf 3

Wonen en **Leefbaarheid en Voorzieningen** zijn de belangrijkste thema's voor Presikhaaf 3 volgens de respondenten. Zij mochten hier één of twee thema's kiezen

- Bijna twee derde (64%) vind Wonen het belangrijkste thema voor Presikhaaf 3, gevolgd door Leefbaarheid en Voorzieningen (59%).
- Een derde van de respondenten (32%) geeft aan dat Klimaat en Duurzaamheid het meest belangrijk is voor de wijk.
- Verkeer en Vervoer (22%) en Openbare Ruimte (14%) worden minder vaak genoemd
- Een enkeling (2%) vindt geen van de thema's belangrijk voor de wijk.
- respondenten konden ook een toelichting geven op het antwoord. 44 van de 141 respondenten hebben dit gedaan. Deze antwoorden hebben toch vaker betrekking op de toelichtingen die al gegeven zijn bij de voorgaande antwoorden en zijn ook zeer divers.

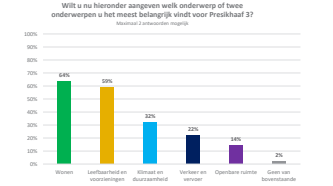

Thema – Openbare Ruimte

Groen om te gebruiken, bijvoorbeeld picknick of voor sport, spel, bewegen, vinden respondenten het meest belangrijk. Overige plekken worden in meer of mindere mate ook belangrijk gevonden. Kunst in de openbare ruimte vindt men minder belangrijk.

- Bijna 80% vindt groen om te gebruiken (erg) belangrijk .
- Daarna worden speelplekken (voor zowel 0-10 jarigen als jeugd vanaf 10 jaar) belangrijk gevonden (66% en 60%).
- Iets meer dan de helft (54%) vindt ontmoetingsplekken in de openbare ruimte belangrijk. Bijna een derde vindt het niet belangrijk/niet onbelangrijk.
- Plekken om de hond uit te laten, wordt door minder dan helft van de respondenten als (erg) belangrijk beoordeeld (45%). Ruim een kwart (27%) vindt het (erg) onbelangrijk
- Kunst in de openbare ruimte wordt door bijna de helft (47%) onbelangrijk gevonden. Ruim Een kwart (27%) staat er neutraal in en een kwart (26%) vindt het wel (erg) belangrijk.
- De respondenten konden ook een toelichting geven op het antwoord. 59 van de 141 respondenten hebben dit gedaan. Enkele antwoorden die vaker terugkomen hebben betrekking op:
  - Meer prullenbakken / schoon houden/ afval opruimen
  - Beter onderhoud groen
  - Parkeerplaatsen plaatsen
  - Overlast (jeugd)

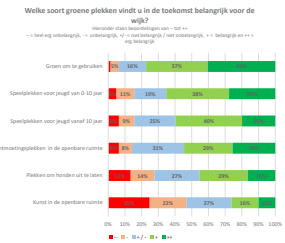

Thema – Leefbaarheid en Voorzieningen

De respondenten zijn verdeeld over de belangrijkste voorzieningen voor de wijk. De respondenten konden maximaal 2 voorzieningen kiezen.

- Er zijn 3 onderwerpen die (bijna) even vaak als belangrijkste voorziening voor de wijk genoemd worden door de respondenten. Dit zijn: Plekken voor vragen over hulp en zorg (43%), Winkels specialaizaken (41%) en plekken waar bewoners terecht kunnen om gezonder te gaan leven (39%).
- Horeca wordt door ruim een kwart (27%) van de respondenten genoemd als belangrijkste voorziening voor de wijk.
- Culturele instellingen / ateliers voor kunstenaars (16%) en werkplekken voor startende ondernemers en zzp-ers (13%) worden minder vaak genoemd.
- De respondenten konden ook een toelichting geven op het antwoord. 20 van de 141 respondenten hebben dit gedaan. Enkele antwoorden die vaker terugkomen hebben betrekking op:
  - Het is al best goed zoals het nu is.
  - Meer afwisselende winkels / aanbod in het winkelcentrum gewenst.

Hoe zou Presikhaaf 3 er volgens u in de toekomst uit moeten zien?

In de slotvraag hebben we aan respondenten voorgelegd hoe Presikhaaf 3 er in de toekomst uit moet zien. De volgende vraag is gesteld: In de toekomst is Presikhaaf 3....

104 van de 141 respondenten hebben hier antwoord op gegeven. Veel antwoorden hebben te maken met:

- **Groene, Veilige, Gezellige, Fijne en Schone wijk**
- **Een wijk met diversiteit. Zowel in bijvoorbeeld winkels, voorzieningen en bevolking (meer door elkaar wonen – jong/oud en multicultureel)**
- **Een wijk met minder verkeersoverlast (te hard rijden, parkeren, onveilige situaties e.d.)**

Er zijn nog meer antwoorden gegeven. Bovenstaande lees je het vaakst terug. Hieronder enkele quotes die naar voren komen:

Klankbordgroepsessies

Klankbordgroep #1 - 13 januari 2022 (online)
25 deelnemers, bestaande uit bewoners, vertegenwoordigers van wijkplatform Presikhaaf, bewonersoverleg Over het Lange Water, HAN/Sparkcentre, Presikhaaf University, C3 Rivers, Wereldhave, Supermarkt Guven, de woningcorporaties Volkshuisvesting en Vivare en Team Leefomgeving van de Gemeente Arnhem.

Drie verschillende toekomstbeelden voor de wijk om over te dromen:
- Wat vind je goed aan dit toekomstbeeld en waarom?
- Wat vind je minder passend en waarom?
- Wat mis je nog en waarom?

GEMEENTE Arnhem

Concept verslag

Notulen van	:	Klankbordgroep Presikhaaf 3 januari 2022
Verslagnummer	:	01
Gehouden op	:	13 januari 2022, 19:00 – 21:00
Locatie	:	Google-Meet (digitaal)

Aanwezige

Gemeente Arnhem
Arthur Borst
Ronald Gubbens
Mitchel Zimmermann
Hans van Loon
Janna Brouwer
Bart Lichtenberg
Maren Wassenaar

Ruimtevolk & BOOM Landscape
Sjors de Vries
Anne Seghers
Maaike Postma
Philomene van der Vliet

Bewoners
Ans Bosma
Pieter Sanders
Ivanka Handele
Saskia Goosens
Funda Yilmaz
Thea van Heesewijk
Mehmet Karadogu
Allard Branderhorst
Arthur van der Laaken
Emina Zejnilovic
Karel Scheps
Bram Derix
Maaike & Boris van Bodegom
Jannie Christen

Overige
Wijkplatform Presikhaaf (Arzu Kayhan)
Bewonersoverleg Over het Lange Water (Gerie Wolkenfelt)
Rijnstad/ Push en moskee (Adem)
HAN/ Sparkcentre (Nabila Zinad)
Presikhaaf University (Nabil Elmalki)
C3 Rivers (Jeroen Peters)
Wereldhave (Marc van Dongen)
Supermarkt Guven
Portaal
Volkshuisvesting
Vivare

Opening en toelichting ontwikkelperspectief

Arthur opent, ook namens zijn collega Ronald, de online bijeenkomst voor de klankbordgroep. Met behulp van een presentatie (bijlage 1) neemt hij de groep mee in de agenda van vanavond.

De gemeente wil graag met input van de klankbordgroep en de wijk de volgende stappen zetten. De deelnemers worden uitgenodigd hun meningen vrij te delen; vanavond en via de email na vanavond.

Er is een enquête geweest. De uitkomsten hiervan zullen in de volgende klankbordgroep worden gedeeld.

Presentatie Ruimtevolk

De rest van de avond bestaat uit twee delen:

1. In het eerste deel zullen er specifieke vragen worden gesteld met behulp van menti.com. Bij elke vraag zullen een aantal deelnemers om een toelichting gevraagd worden.
2. Het tweede deel is een oefening in de vorm van toekomstbeelden. Deze toekomstbeelden werken ter inspiratie van de oefening en zijn geen doelen van het project Presikhaaf 3. De toekomstbeelden zullen worden toegelicht en daarna in 'break-out-rooms' worden besproken.

Deel 1

1

Ruimtevolk is heel benieuwd hoe de klankbordgroep naar de wijk kijkt. Ze heeft zin om met iedereen in gesprek te gaan. De groep is groot dus ze gaat haar best doen om iedereen tijd te geven. Iedereen wordt verzocht naar menti.com te gaan en mee te doen aan de quiz.

Mentivraag: Op welke manier ben je betrokken bij Presikhaaf3?
- Antwoorden: zie bijlage 2.

Mentivraag: Waar in de wijk woon of werk je?
- Antwoorden: zie bijlage 2.
- "Ik ga mijn woning in de verkoop te gaan zetten omdat de wijk steeds onveiliger wordt."
- "Ik zie veel moeilijkheden in de wijk. Wereldhave is natuurlijk gebaat bij een betere wijk. Een connectie tussen de wijk en het winkelcentrum is in ieders belang."

Mentivraag: Wat is jouw favoriete plek in Presikhaaf 3? (steekwoorden)
- Antwoorden: zie bijlage 2.
- "Ik woon al 40 jaar in Presikhaaf. Ik kies tijdens het wandelen altijd het park. Het is er rustig en mooi. Ik zou graag willen dat het park belangrijk blijft in de toekomst."
- "Op sommige tijdstippen voel ik mij niet veilig in het park."
- "Ik sport veel in het park en voel er veel ruimte. Ik voel me er zeker niet onveilig. Wel zie ik de kwaliteit van de wijk teruglopen. Ik heb liever niet dat er grote blokken worden neergezet, dat zou de ruimte belemmeren."

Mentivraag: Wat is de lelijkste plek in Presikhaaf 3? (steekwoorden)
- Antwoorden: zie bijlage 2.
- "Wij zijn nieuw in de wijk en proberen te helpen met het afvalprobleem. Helaas is het dweilen met de kraan open. Heb het gevoel dat we op een vuilnisbult wonen."
- "Ik woon aan een plein wat ideaal is voor kinderen maar ik zie dit al jaren achteruit gaan. Ik loop trouw door de wijk met een knijper en vuilniszak maar vindt het schandalig te zien hoeveel vuil overal ligt. Ook vind ik het vervelend dat alles maar wordt opgekocht."
- "Ik zie ook het probleem in verhuren van panden. De verbinding met de wijk gaat hierdoor achteruit en daardoor verloedert de wijk. De slechte staat van woningen maakt het probleem in Presikhaaf 3 erger dan in andere wijken."
- "Ik denk dat de verloedering in de wijk komt doordat investeerders alle ruimte krijgen in de wijk en de bewoners nauwelijks."

Ruimtevolk dankt iedereen voor hun inbreng.

Deel 2

Ruimtevolk heeft drie mogelijke toekomstverhalen opgesteld. Dit zijn absoluut geen doelen maar werken als inspiraties om het gesprek aan te gaan over wat de bewoners graag in de toekomst zien. Na de presentatie zal er een korte pauze zijn.
De toekomstbeelden worden toegelicht aan de hand van een presentatie (bijlage 3).

2

Pauze

Deel 2 (na pauze)

Ruimtevolk verdeeld de deelnemers in 'break-out-rooms' in vult de 'whiteboard met de gesprekken. (bijlage 4).

Afsluiting

Ruimtevolk geeft aan dat het 'whiteboard' met de verslaglegging gedeeld zal worden. Als er achteraf nog toevoegingen zijn dan kunnen deze per email ingezonden worden.

Arthur denkt dat er over een maand, anderhalve maand, een volgende klankbordgroep georganiseerd wordt. Iedereen zal hier tijdig informatie over ontvangen.

Een deelnemer van de klankbordgroep spreekt zijn complimenten uit. Hij had verwacht dat het 3 uur kennismaking was geweest zonder resultaat. Het was een goede setting.

Met die noot wordt de vergadering gesloten.

Antwoorden mentimeter

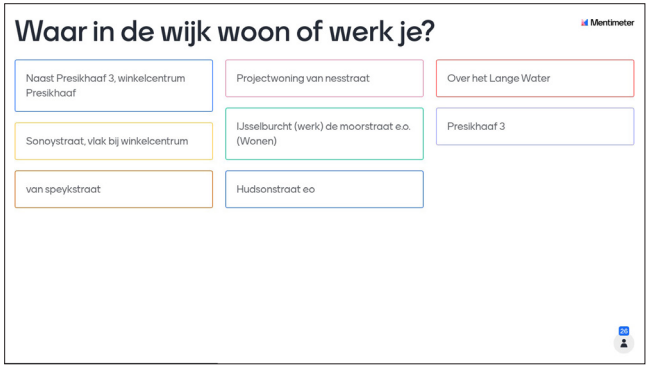

WONEN IN DE WIJK VAN DE VOORUITGANG

Presikhaaf 3 was in de jaren '60 heel vernieuwend, men vond licht, lucht en ruimte heel belangrijk in de woonwijken van toen. Nu, in 2030, is Presikhaaf 3 opnieuw **vernieuwend** en een voorbeeld voor andere wijken in Nederland. Op innovatieve wijze zijn veel woningen bijgebouwd en zijn de straten en pleinen helemaal vernieuwd. Het is nu nog fijner wonen in Presikhaaf 3! Als je nu op de Keulse Slag om je heen kijkt zie je de **idealen van de jaren '60** nog altijd terug, de mooie doorkijkjes, de herkenbare bouwblokken die elk buurtje uniek maken en de typische wandelstructuren. Je ziet ook veel nieuwe ontwikkelingen, de wijk is rijker geworden door woningen die gebouwd zijn bovenop garages, bouwblokken die op de hoeken zijn uitgebreid en hele **nieuwe bouwvolumes** die gebouwd zijn. Je wordt in Presikhaaf 3 verrast door architectuurparels die op en aan de stempels kleven. In 2028 heeft een duurzaam appartementengebouw een prestigieuze architectuurprijs gewonnen. Sinds die tijd komen architectuurstudenten uit Delft en Eindhoven jaarlijks naar Presikhaaf 3 voor een gastles over de wisselwerking tussen goede architectuur en **prettig wonen**. De vernieuwende en experimentele architectuur trekt bezoekers vanuit het hele land.

In de wijk zijn de laatste jaren volop ruime **gezinswoningen**, 2-onder-1-kappers en vrijstaande woningen gebouwd. Ook zijn er nieuwe woonconcepten toegevoegd aan de wijk, zo vind je een cluster van **meergeneratiewoningen** en kangoeroewoningen. De nieuwe ontwikkelingen werken als een spons voor middeninkomens, stadse gezinnen, jonge tweeverdieners en starters die zijn komen wonen in de wijk. Hier vind je namelijk nog een ruime en **betaalbare** gezinswoning. In deze wijk maak je stappen in je wooncarrière, heb je volop de mogelijkheid om door te groeien als jij daar klaar voor bent. Alle woningen zijn volledig **duurzaam** en nul op de meter en tegelijkertijd goed betaalbaar. De nieuwe woningen hebben gezorgd voor meer ogen op straat, waardoor de sociale veiligheid en het contact tussen de bewoners onderling sterk is verbeterd.

Niet alleen de architectuur is vernieuwend in Presikhaaf 3, ook de openbare ruimte - zoals straten en pleinen - heeft een facelift gekregen. De typische doorkijkjes zijn nu nog beter zichtbaar door de hoogwaardige openbare ruimte. De **bankjes** en prachtige **speelplekken** voor kinderen worden volop gebruikt. Kinderen leven zich uit op het nieuwste klimrek en de ouders ontmoeten elkaar. Op de Ommetjes App van Erik Scherder is goed te zien dat er nieuwe wandelpaden zijn aangelegd die volop worden gebruikt.

In de jaren '60 was er vooral veel ruimte voor de auto, nu staat de **fiets** met stip op nummer 1. Er zijn twee nieuwe **snelfietsroutes** aangelegd. Daarnaast hebben de bewoners van Presikhaaf 3 nieuwe manieren gevonden om zich te verplaatsen van A naar B. Ze hebben het gemak van **deelauto's**, elektrische **scooters** en collectieve fietsen helemaal ontdekt. Al deze nieuwe vormen van vervoer vind je nu in het mobiliteitsknooppunt waar je makkelijk overstapt van je fiets op de deelauto, of van de bus naar de elektrische scooter. Daarnaast zijn er in de hele wijk voldoende **laadpalen** aanwezig om elektrische auto's op te kunnen laden. De wijk is goed verbonden met de omliggende wijken en voorzieningen. Zo zijn alle winkels die in 2022 nog in Presikhaaf 3 aanwezig waren nu verhuisd naar het **winkelcentrum** waar alle winkels onder één dak te vinden zijn. Op de vrijgekomen plekken in de wijk zijn mooie woningen gebouwd voor individuele kopers.

Wonen in Presikhaaf 3 betekent wonen in de wijk van de vooruitgang!

Gemeente Arnhem RUIMTE VOLK

Om te bespreken.

Wat vind je goed aan dit toekomstbeeld en waarom?

Nieuwe woonconcepten spreken aan. Voldoende aandacht voor levensloop- bestendige woningen, gezien de vergrijzing. Denk hierbij ook aan doorstroming.	Deelauto's en mobiliteitsknooppunt sterke punten: alleen auto wanneer nodig.	Goed om betaalbare woningen en stappen in wooncarriere mogelijk te maken.	Ruimte voor de fiets is interessant, wel 'auto te gast'-idee. Er moet wel ruimte blijven voor de auto van bewoners. Zou prettig zijn als dat behouden kan blijven.	Auto te gast: fietsers voorrang geven en stoplichten daarop aanpassen.
Een groene toren kan meer aan de wijk toevoegen dan een betonnen gebouw	Vernieuwend, prettig, en duurzaam wonen is goed aan dit toekomstverhaal.	Behoud de stempelstructuur. Bij verstedelijking en verdichting hier passend mee omgaan.	Iconische gebouwen zijn mooi als toevoeging.	

Wat vind je minder passend en waarom?

Het zou goed zijn als we kleine stappen nemen en een voor een de wijk aanpakken.	Goede woningbouw is belangrijk, zodat ook 'onze' kinderen in P3 kunnen (blijven) wonen.	Woontorens zijn minder aantrekkelijk maar wel noodzakelijk vanuit de woningbehoefte.	We hoeven niet perse architectuurprijzen te winnen.	Als je volledig duurzaam wil zijn dan moet je eigenlijk nieuwe woningen bouwen. Zoek naar goede oplossingen in de bestaande bouw.
Er is weinig ruimte voor nieuwe bebouwing in huidige structuur.	Is nieuwe architectuur haalbaar, gezien de huidige opzet?	Is er wel ruimte in de wijk om zo veel bij te bouwen?		

Wat mis je nog en waarom?

Denk in kleine stappen. Bijv. bij renovatieprojecten zijn schuttingen en schuurtjes in samenhang opgepakt. Tuingereedschap kosteloos uitlenen.	Aandacht voor schuttingen, bijv. groene schuttingen.	In ander voorbeeldprojecten zijn grote (minder goed onderhouden) tuinen verkleind en er is meer openbare ruimte gekomen. Deze openbare ruimte en de hagen en schuttingen worden onderhouden door corporatie.	Bewoners laten meedenken over de invulling van groen.	Verbeter verkeersveiligheid voor kinderen.	Ruimte voor sporten > kinderen > bv tennis/ sporthal (investeren in sportvoorzieningen)
Aandacht voor starters op de woningmarkt! Zowel koop als huur. Woonruimte voor jongeren die willen blijven wonen in P3.	Seniorenwoningen, combi met vitale woningen of groepswoningen voor ouderen met gemeenschappelijke ruimtes.	Aandacht voor kamerverhuur. Dat probleem echt aanpakken, zodat mensen die willen blijven wonen ook veilig en fijn kunnen wonen. Meer sturing vanuit overheid hierop. Niet alle ruimte geven aan 'huisjesmelkers'.	Hoogbouw niet te hoog en aandacht voor de begane grond, bijvoorbeeld daar seniorenwoningen met een tuintje.	Zoek de goede type mensen uit die ander gedrag vertonen	Differentiatie in huurprijzen mist nog in verhaal. Als er geen differentatie is, ook geen differentatie aan doelgroepen. Juist mix aan sterkere en zwakkere schouders maakt wijk sterker.

ONDERNEMEN IN DE WIJK VAN KANSEN

Wie anno 2030 een bedrijf wil starten weet dat je in Presikhaaf 3 aan het juiste adres bent. Het is een **bruisende stadswijk** geworden, een melting pot van **culturen**, leefstijlen, dagritmes en voorzieningen. Hier krijg je als startende ondernemer de kans. Het is dan ook niet gek dat dit dé voorbeeldwijk is geworden voor Arnhem, dat bekend staat als bruisende, ondernemende energiestad. Overal in de wijk zijn **kleine bedrijfsruimten** ontstaan, bijvoorbeeld op de begane grond van de flats en garageboxen. De grote gebouwen met een publieke functie zoals de kerken en scholen en winkels zijn de architectonische parels van Presikhaaf 3. Ze zijn gerenoveerd en het is er levendig en vol van **voorzieningen**. Je vindt hier een multiculturele foodhal en een volledig nieuw buurtsteunpunt waar sociale voorzieningen een plek krijgen, een buurt- en kunstcafé, en hier zijn enkele bedrijfsruimtes voor mensen met een creatief beroep. Op een gemiddelde woensdagmiddag is het plein voor de kerk een bruisende plek waar bewoners en ondernemers elkaar **ontmoeten** en goede ideeën uitwisselen. Functies die in 2021 ook al van betekenis waren zijn dat natuurlijk nog steeds, de Overkant is nog altijd een plek waar jongeren én ouderen samenkomen voor onderwijs en **buurtactiviteiten**.

Bewoners, bedrijven en maatschappelijke organisaties hebben samen het **wijkbedrijf Presikhaaf** opgericht. Dit unieke bedrijfsconcept koppelt vragen en opdrachten van bedrijven en maatschappelijke organisaties aan het **talent** en ondernemersgeest van de bewoners. In dit wijkbedrijf is volop ruimte voor initiatief en het verbindt op een slimme manier geldstromen aan elkaar. Door heel Arnhem zijn verschillende scholen en bedrijven aan elkaar gekoppeld, ze noemen dat de '**Kennisas**'. Met de komst van het wijkbedrijf loopt de kennisas nu ook door Presikhaaf 3. Er is een netwerk ontstaan van leer- en werkplekken door de hele buurt heen.

Naast de economische activiteit is het ook nog altijd een prettige wijk om in te wonen. Er zijn grotere gezinswoningen en **woon-werk** units toegevoegd. Daarnaast is het een plek waar jonge mensen starten op de woningmarkt en **studenten** een kamer vinden in de directe omgeving van de kennisas aan de noordzijde van Presikhaaf 3. Ook in het weekend is er in de wijk voldoende te doen, de parken en grasvelden worden volop gebruikt voor familie **barbeques** en **buurtfeestjes**, geen groene plek blijft onbenut.

De komst van **station Arnhem Oost** heeft heel Presikhaaf een enorme boost gegeven. Rondom het station is een HUB ontwikkeld waar verschillende functies samen komen. Door het station weten inwoners van Arnhem en omgeving Presikhaaf 3 beter te vinden.

Kortom, wonen en ondernemen in Presikhaaf 3 betekent ondernemen in de wijk van kansen!

Gemeente Arnhem RUIMTE VOLK

Om te bespreken.

Wat vind je goed aan dit toekomstbeeld en waarom?

Station Presikhaaf verbeteren is goed.	Ondernemersschap is herkenbaar voor P3.	Woon-werkwoningen toevoegen is een goed idee voor P3.	Het is heel belangrijk om verbinding te leggen tussen verschillende groepen. Maar dat blijkt in de praktijk wel moeilijk.	Er is wel een behoefte aan werkplekken, met name onder jongeren, bv. in de vorm van stageplekken	
Een nieuw station is goed voor aantrekkelijkheid wijk.	Studentenwoningen toevoegen (Helix) is een goed idee.	Ruimte voor creatieve bedrijvigheid spreekt aan.	Leuk voor jonge bewoners, die zoeken bruisende wijk op. Voelt heel stads en uitnodigend naar andere bewoners: richt zich op breder palet aan bewoners dan die nu in de wijk wonen.	Voorzieningen en ruimte voor ondernemers in garages bieden de mogelijkheid voor voor verschillende groepen om elkaar te ontmoeten. Dit kan een verbindende factor zijn in de wijk.	Als mensen elkaar beter kennen, kan dat de leefbaarheid bevorderen. Je kunt elkaar makkelijker aanspreken (bijv. op gedrag rondom afval).

Wat vind je minder passend en waarom?

Er is al veel ruimte voor ondernemers in IJsseloord I of II, hoe past dat dan bij Presikhaaf 3?	Dit geschetste plaatje past niet zo goed bij de huidige situatie van Presikhaaf 3 en misschien ook wel niet bij de toekomst.	Maak het niet te druk, houdt het groen!	Cluster voorzieningen (foodhal) in het winkelcentrum.	Overlast Honigkamp komt door grootte ene omvang. Vroeger waren het meerdere kleine winkeltjes, dat zou wel passen. Zo groot, dat levert problemen op bijvoorbeeld parkeren en het heeft een aanzuigende werking.	Eengezinswoningen minder passend. Over Lange Water zijn al veel van deze woningen. Focus op kleinere woningen.
In dit toekomstverhaal een te eenzijdige focus op 'economie'.	Presikhaaf moet geen centrum worden met een bruisende karakter. Rustig wonen moet voorop staan.	Zoek een juiste balans tussen 'bruisend' zijn en geen overlast geven voor huidige bewoners.	Foodhal of winkelunits passen beter aan rand van de wijk, sluit beter aan op hoofdwegen. Zodat wijk zelf wat rustiger kan blijven en bewoners en kinderen. Hierdoor hoeft vracht- en autoverkeer ook minder de wijk in.	De supermarkt brengt ook verbinding en dat is ook belangrijk. Overlast zit vooral in toelevering (vrachtwagen), verkeer, parkeren etc.	

Wat mis je nog en waarom?

Dit klinkt mooi, maar mensen zijn aan het overleven. Er is vaak weinig geld en veel schulden.	Er is nu sprake van verloedering en een negatieve spiraal, hoe gaan we dat doorbreken?	Focus op het ontwikkelen van talenten.	Help mensen en biedt mogelijkheden ook vooral met de sociale aspecten.	Dingen die georganiseerd worden in de wijk richten zich nu vooral op ouderen en niet-werkenden (en vinden overdag plaats). Zou mooi zijn als dat zich richt op breder publiek, in tijden en programmering.	
Als Guven weggaat bij de Honigkamp, levert dat veel ruimte op voor non-profit en zorg, dit past wel in de wijk.	Terres des Hommes was een succes, maar ze konden de huur niet betalen, dat is jammer, want dat past juist goed bij de wijk.				

GEZOND LEVEN IN DE WIJK VAN TUINEN

Wie houdt van een gezonde, actieve en verbonden leefstijl voelt zich helemaal thuis in Presikhaaf 3. De wijk is vandaag de dag - 2030 - groen als nooit tevoren. In het spoorpark halen **natuurliefhebbers** hun hart op, nog nooit zijn er zo veel verschillende **planten** en **diersoorten** in dit gebied aangetroffen. Elke vierkante centimeter groen wordt volop benut en de ecologische- en biodiversiteitswaarde is flink gegroeid. Inwoners werken samen in de **buurtmoestuin** en wat daar wordt geoogst, staat op de menukaart van het buurtrestaurant.

Er ontstaan interessante nieuwe samenwerkingen rondom het groen, de buurtmoestuin en het **buurtrestaurant**. Zo worden deze nieuwe plekken ondersteund door clubs die een groot bereik (onder jongeren) hebben zoals Presikhaaf University. Daarnaast krijgen studenten uit Velp van de opleiding landschapsarchitectuur hier **praktijklessen** over 'groen in de stedelijke omgeving'.

Presikhaaf 3 is ook dé plek voor 'top of the bill' urban outdoor activiteiten zoals basketbal en skaten. Vanuit heel Arnhem komen jongeren naar het **basketbalveld** in Presikhaaf 3. Voor **sportievelingen** en gezinnen met kinderen zijn er volop ommetjes en hardlooproutes aanwezig, ook is er een blotevoetenpad en een **natuurspeeltuin** aangelegd. Bootcamp apparatuur stimuleert de bewoners om meer te bewegen. Daarnaast is er aandacht voor de **waterproblematiek**, op veel plekken zijn wadi's aangelegd, als er veel water valt wordt dit hier opgeslagen. Ook zijn er nieuwe (wandel) verbindingen naar de uiterwaarden van de IJssel aangelegd.

In het Presikhaaf 3 van 2030 is er veel aandacht voor '**samen**'. Wijk- en buurtcentra zijn getransformeerd naar aantrekkelijke en multifunctionele **ontmoetingsplekken**. Tijdens de jaarlijkse wijkmaaltijd in het park zijn alle culturen vertegenwoordigd in de maaltijden, want koken en eten brengt mensen samen. Ook de kerken zijn een brandpunt van ontmoeting, er is veel ruimte voor geloof, zingeving en naastenliefde. Dit zie je ook terug in het type woningen dat in de wijk is bijgebouwd. **Bewonerscollectieven** (groepen bewoners) hebben zelf het heft in handen genomen en zijn in collectief particulier opdrachtgeverschap aan de slag gegaan met het ontwerp en aanleg van **levensloopbestendige woningen**. ook zie je **zelfbouwwoningen**, ruime gezinswoningen en nieuwe collectieve woonvormen in de wijk. Particuliere woningeigenaren hebben samengewerkt aan de **verduurzaming** van hun eigen woningen, op die manier hadden ze meer slagkracht en sleepten ze de ene na de andere subsidie binnen.

Auto's vind je in het Presikhaaf 3 van nu bijna niet meer terug in het straatbeeld. **Fietsen** is gezond en de buurt is dan ook volledig autoluw geworden. Aan de rand van de wijk is een grote parkeergarage aangelegd en hier wordt volop gebruik van gemaakt.

In deze groene wijk ga je een gezond leven tegemoet!

Gemeente Arnhem RUIMTE VOLK

Om te bespreken.

Wat vind je goed aan dit toekomstbeeld en waarom?

Groen in de wijk is een goed idee.	Wooncollectieven (bv Knarrenhof) is goed idee, dit creëert ook doorstroming onder ouderen.	Focus op ontmoeten en samenwerken dat is een positieve verbetering.	Spelen in het groen verbindt mensen. De regenboog is een goed voorbeeld, het hek om de speeltuin heeft het gevoel van veiligheid vergroot ook de picknick banken zijn een succes.	Verdichting en vergroening kunnen goed samengaan (zie ook Kronenburg).	Het 'samen' en 'groen' spreekt heel erg aan. Inzetten op deze omstandigheden leidt vanzelf tot meer 'samen'.	Goed dat er ook ingezet wordt op groen en activiteiten voor jong én oud.
Om klimaat-verandering op te pakken is meer groen belangrijk, daarom is dit scenario goed.	Bij nieuwbouw voldoende aandacht voor (veel) groen	Goed om groen in te zetten als sociale plek waar ontmoetingen worden gestimuleerd.	Doorstroming op de woningmarkt is belangrijk, focus hierbij ook op ouderenhuisvesting.	Het is goed dat verschillende generaties elkaar ontmoeten in de openbare ruimte.	Collectieve woonvormen zijn heel passend voor deze wijk.	Zit veel laagbouw in, dat spreekt aan, meer dan (middel)hoogbouw in andere verhalen. Letterlijk gevoel van veel ruimte.

Wat vind je minder passend en waarom?

Mooi plan, maar is het wel realistisch gezien ligging van P3?	Dit is een prachtig beeld, maar het staat ver van de werkelijkheid	Parkeerplaatsen moeten dichtbij de woningen liggen	Meer bouwen lost het gedrag van mensen niet op, kijk hierbij ook naar het sociale aspect.	Succes van dit scenario hangt samen met het gedrag van mensen.	Verkamering en woningsplitsing zorgt voor toename parkeervraag. Daar moet je wel op letten bijvoorbeeld in het uitgeven van vergunningen.
Dit scenario past meer bij jonge doelgroep maar die woont niet in P3.	Lijkt wat op een hippie-wijk die niet aansluit bij huidige situatie van P3.	De tuinen bij de sociale woningbouw moeten aangepakt worden. Slim tuinbeheer.	Uit de buurtmoestuin in Over het Lange Water wordt ook veel gestolen, hier moeten we aandacht voor hebben.	Moestuinen zijn leuk, maar kunnen ook rommelig ogen. Zou wel mooi zijn als er een (afsluitbare) afzetting omheen komt, zorg ook dat het niet teveel woekert	Ouderen hebben wel een auto nodig, de auto niet helemaal weghalen.

Wat mis je nog en waarom?

Verloederde tuinen van bewoners is zeker herkenbaar. Bewoners zijn vaak wel enthousiast over de grote hoeveelheid openbaar groen.	Verkeerde doelgroepen worden aangesproken.	Pak infrastructuur aan. Meer ruimte voor fiets en step. Autoluwere wijk maken.	Heb ook aandacht voor de infrastructuur, de straten verzakken.	Bodemvervuiling houdt eetbaar groen tegen, dames plukken wel rozenbottels, dit is een heel sociaal gebeuren.	Woningstichting heeft beperkte kennis van beplanting, en spreekt mensen mensen te snel aan
Het zou fijn zijn wanneer er bij de Honigkamp een ontmoetingsplek zou kunnen komen, dit ligt centraal en is goed toegankelijk	Dingen voor jongeren niet van bovenaf bepalen: niet aanbodgericht. Biedt ruimte voor meer doelgroepen dan jongeren alleen. Anders veel hangen.	De toegankelijkheid voor ouderen moet gewaarborgd zijn.	Meer woningen voor ouderen.	We moeten juist meer mensen huisvesten, in dit verhaal zijn daar niet voldoende woningen voor.	

Klankbordgroep #2 - 10 maart 2022

Met de klankbordgroep is een gesprek gevoerd over het concept-raamwerk met ontwikkelprincipes op wijkniveau. Deze ontwikkelprincipes waren onderverdeeld in 4 ruimtelijke thema's:
- het groenblauwe netwerk
- de programmatische zones
- de structuur van stempels
- het infrastructureel netwerk).

Centrale vragen:
- Welke ontwikkelprincipes vind je goed of minder passend en waarom?
- Zijn er specifieke locaties waar bepaalde ontwikkelprincipes passend zijn?
- Wat zijn faal- en succesfactoren?

Concept verslag

GEMEENTE Arnhem

Notulen van	:	Klankbordgroep Presikhaaf 10 maart 2022
Verslagnummer	:	02
Gehouden op	:	10 maart 2022, 19:00 – 21:00
Locatie	:	MFC Presikhaven Arnhem

Opening

Ronald Gubbens opent de tweede bijeenkomst voor de klankbordgroep. Het doel van vanavond is om de eerste resultaten van de analyse te delen met de klankbordgroep. Daarnaast wordt het raamwerk en de ontwikkelprincipes op wijkniveau getoetst met de klankbordgroep leden.

Deel 1

Ronald neemt de groep mee aan de hand van een presentatie (bijlage 1). De gedetailleerde resultaten zullen worden bijgevoegd in de verslaglegging (bijlage 2).
Hij eindigt zijn presentatie met belangrijke aandachtspunten voor vanavond:

- Meer nieuwe woningen: doelgroepen en hoe in te passen
- Voorzieningen, welke en waar
- Meer groen voor ontmoeting
- Verduurzaming van woningen
- Ruimte voor parkeren

Ruimtevolk neemt het woord. In de eerste klankbordgroep avond zijn we samen gaan dromen over de toekomst. Vandaag gaan we proberen de dromen verder concreet te maken.
De ruimtelijk analyse van Ruimtevolk en Boom landscape wordt gepresenteerd aan de hand van vier raamwerken + ontwikkelprincipes op wijk niveau:"

1. Het groenblauwe netwerk
2. De programmatische zones
3. De structuur van stempels
4. Het infrastructurele netwerk

Deel 2

De vier raamwerk kaarten + ontwikkelprincipes zijn op posters afgedrukt. De klankbordgroep deelt zich op in twee groepen en buigen zich over de tafel. De afbeeldingen en opmerkingen op de posters worden door iedereen besproken en over gediscussieerd. De gespreksleider noteert de opmerkingen op de posters. Op de volgende pagina's staat een impressie van de geplaatste opmerkingen.

1. Het groenblauwe netwerk
   - Deelnemers geven aan dat het mooi zou zijn als er door diverse beplanting meer kleur in de wijk komt. Onderhoud van het groen is een belangrijk aandachtspunt zodat het niet verloederd.
   - Over het algemeen vinden de deelnemers vergroening een goed idee. Groene daken, groene gevels en geveltuintjes maken wel dat er meer insecten hun weg weten te vinden naar de wijk. Dit is goed voor de biodiversiteit, maar niet iedereen vindt dit prettig. Het is goed om daar rekening mee te houden.
   - Er worden enkele suggesties gedaan voor activiteiten en objecten in de openbare ruimte die ontmoeting en beweging stimuleren. Voorbeelden hiervan zijn: picknickbanken, fitnessapparaten en een pingpongtafel. Ook een 'rondje Presikhaaf' wordt gezien als een goed idee. 1
   - Het zou mooi zijn als bestaande platte daken worden vergroend.
   - Er worden suggesties aangedragen voor andere parkeeroplossingen rondom het winkelcentrum Presikhaaf. Bijvoorbeeld in de vorm van een parkeergebouw. Op die manier maak je ruimte voor een groene verbinding tussen Presikhaaf 3 en het wijkpark.
   - De groenstrook langs het spoor wordt als onveilig ervaren. Hier zijn veel anonieme plekken en weinig 'ogen op straat'.

2. De programmatische zones
   - Deelnemers geven aan dat zij niet altijd trots zijn om in Presikhaaf 3 te wonen, deze trots moeten we weer terug zien te brengen zo kunnen we ook nieuwe doelgroepen aantrekken.
   - Het zou fijn zijn als werkende starters en doorstromers een mooie woning in de wijk kunnen kopen of huren. Voorwaarde is dat er hoogwaardige woningen worden toegevoegd in een kwalitatief goed woonmilieu dat past bij die doelgroep. Als voorbeeld worden atelierwoningen genoemd.
   - Voor de programmatische zones zou het goed zijn om ook te kijken naar de voorzieningen die zich bevinden in de wijk 'Over het Lange Water'.
   - Het zou heel mooi zijn als er in de wijk een Knarrenhof komt, deelnemers van de klankbordgroep zien potentie in de locatie aan de Honigkamp. Een Knarrenhof bestaat voor 30% uit sociale huur en voor 70% uit koopwoningen.
   - Supermarkt Guven aan de Honigkamp heeft een ontmoetingsfunctie in de wijk. Men komt elkaar daar tegen en maakt een praatje, dit is een belangrijke – aanvullende - functie. Er worden meerdere suggesties aangedragen voor de supermarkt. Mensen denken hierbij aan de Houtmanlocatie, de locatie van de kerk aan de Honigkamp en de (directe omgeving) van het winkelcentrum.
   - Hoogbouw blijft een controversieel onderwerp. Deelnemers zien dat het goed is om woningen bij te bouwen, maar de manier waarop is cruciaal. De voorbeelden met 'luchtige' gevels en ruime balkons worden gewaardeerd, maar voorbeelden van hoogbouw met relatief dichte gevel vinden deelnemers minder passend.
   - Hoogbouw blijft een controversieel onderwerp. Deelnemers zien dat het goed is om woningen bij te bouwen, maar de manier waarop is cruciaal. De voorbeelden met 'luchtige' gevels en ruime balkons worden gewaardeerd, maar voorbeelden van hoogbouw met relatief dichte gevel vinden deelnemers minder passend.
   - Verschillende suggesties zijn genoemd voor de winkelstrip aan de Honigkamp. Bijvoorbeeld: omvormen naar een Knarrenhof, kleinere winkels (bakker, slager) en horeca in de plint ook ziet men potentie in woningen voor ouderen op de begane grond.
   - Het is goed om te weten dat veel ouderen in Presikhaaf relatief lage woonlasten hebben (huurprijzen zijn laag). Dit maakt het moeilijk en ongunstig om door te stromen en daarmee woningen voor andere doelgroepen vrij te spelen.

3. De structuur van stempels
   - Deelnemers geven aan dat niet alleen het woningaanbod moet worden gedifferentieerd in typologie, maar dat met name de differentiatie prijs (huur en koop) van belang is.
   - Woningbouwcorporatie Vivare heeft bij wijze van experiment en in overleg met de bewoners een aantal voortuinen verkleind, nieuwe hagen aangelegd en een deel openbaar groen gemaakt. Hierdoor hebben de bewoners minder onderhoud en is er groen toegevoegd aan de openbare ruimte.
   - De groep benadrukt dat het opwaarderen van de openbare ruimte echt nodig is. Daarnaast is onderhoud van cruciaal belang. De rol van bewoners is hierin ook belangrijk, maar ze moeten hier soms wel bij geholpen worden, bijvoorbeeld door opruimcoaches aan te stellen.
   - Op een aantal plekken in de wijk zitten bergingen in de plint, dit geeft een anoniem karakter. Ideeën om dit aan te pakken: verbindingen leggen met de galerij erboven door trappen; de bergingen open breken en er woningen in maken.

4. Het infrastructurele netwerk
   - Het tracé van de snelle fietsroute langs het spoor ziet men nu niet als geschikt. De route wordt als 'lelijke route' bestempeld.
   - Het is een goed idee om de parkeerplekken in de openbare ruimte te vergroenen, dit is een relatief gemakkelijke en snelle manier om te vergroenen.
   - De Houtmanstraat ervaart men als onveilig.
   - De oversteek van de Lange Wal blokkeert een goede toegang naar het wijkpark Presikhaaf. Het zou mooi zijn als deze weg afgewaardeerd wordt zodat de oversteekbaarheid wordt vergroot, bijvoorbeeld door er een 30 km/h weg van te maken.

De volledige afbeeldingen waarop vanavond is geschetst zijn te downloaden via: https://we.tl/t-X1Ur4Qw6U4 (deze link is per 15 april 2022, 7 dagen geldig).

Afsluiting

De avond is erg succesvol geweest. Naast de vele kanttekeningen zijn er ook verhalen gedeeld. Het is duidelijk dat er naast het ontwikkelperspectief nog meer opgaven liggen in de wijk. Deze zal de gemeente intern bespreken.

Ronald geeft aan dat de opkomst lager was dan verwacht. Het team actie zal ondernemen om bij klankbordgroep nummer 3 meer mensen te laten aansluiten.

Ronald dankt de deelnemers voor hun bijdrage en sluit de vergadering.

Actielijst klankbordgroep Presikhaaf 3

- Gemeente: Inplannen klankbordgroep #3 met een grotere groep
- Gemeente: Intern bespreken van de overige opgaven in de wijk

Klankbordgroep #2

10 maart 2022

1. Het groenblauwe netwerk

Input klankbordgroep #1:
- → Meer kwalitatief groen in de wijk is een goed idee.
- → Ruimte voor sport en bewegen.
- → Meer en betere mogelijkheden voor ontmoeting.
- → Meer eigenaarsschap van bewoners is belangrijk voor Preskhaaf 3.
- → Spelen in het groen verbindt mensen (speeltuin de Regenboog is een goed voorbeeld).

Algemeen
- A. Ontbrekende schakels aanleggen voor verbinding Ussel - park Presikhaaf.
- B. Het groene netwerk verbindt de zones met voorzieningen.

Groene as
- C. Diversiteit in beplanting draagt bij aan biodiversiteit.
- D. Recreatie en biodiversiteit gaan hand in hand.
- E. Sport- en spelelementen stimuleren beweging. (verbetering / meenemen speeltuin de regenboog)
- F. Waterrijke plek voor waterberging.
- G. Geleidelijke overgang groene as naar bebouwing.
- H. De inrichting stimuleert ontmoeting.
- I. Water krijgt meer betekenis door mogelijkheden tot gebruik.
- J. De beplanting benadrukt kwaliteiten zoals verspringingen en zichtlijnen.

Groene mantel
- K. Droge natuur: biodiversiteit en ecologie hebben primaat.
- L. Natte natuur: biodiversiteit en ecologie hebben primaat.
- M. Ruimte voor extensieve recreatie zoals wandelpad.
- N. Voldoende zichtlijnen naar de wijk 'Over het Lange Water'.
- O. Groenblauwe verbinding langs de Bethaniënstraat.

Klankbordgroep #2

10 maart 2022

2. De programmatische zones

Input klankbordgroep #1:
- → Let op de Honigkamp en inpassing Guven
- → Behoefte aan verschillende soorten woningen: senioren, jongeren en woongemeenschappen
- → Voldoende ontmoetingsplekken en steurpunten zijn belangrijk om elkaar te leren kennen.
- → Waar is de ruimte voor de ondernemers? Er is behoefte aan kleine detailhandel.
- → Maak de wijk niet te druk, is en blijft een wijk waar je rustig kunt wonen.

Zone Lange Wal
- A. Ruimte voor wijkoverstijgende functies.
- B. Nieuwe stedelijke bouwvolumes mogelijk.
- C. Bouwhoogte passend bij de omgeving, op zichtlocaties een hoogteaccent.
- D. Levendige mix van wonen, winkelen, werken en studeren.
- E. Uitstekende bereikbaarheid per auto, OV en fiets.
- F. Voorzieningenstrook goed aansluiten op de wijk. Veilige oversteekplekken.

Zone Honigkamp:
- H. Voorzieningen gericht op de wijk.
- I. Ruimte voor maatschappelijke en religieuze functies en ontmoeting.
- J. Publieke voorzieningen zijn goed zichtbaar en vindbaar vanaf Honigkamp.
- K. Openbare ruimte is aantrekkelijk en goed toegankelijk.
- L. Mogelijkheid kleine en betaalbare werk- / kantoorunits.
- M. Mogelijkheid om 'De Overkant' hier te vestigen onderzoeken.
- N. Geen ruimte voor extra wijkoverstijgende retailfuncties met veel aanloop van buiten de wijk.
- O. Waardevolle architectuur koesteren.

Zone Bethaniënstraat Zuid:
- P. Wijkoverstijgende onderwijs en sportfaciliteiten.
- Q. Interdisciplinaire educatie staat centraal.
- R. Ruimte voor grotere gebouwen met uitnodigende entreepartij.
- S. Verbeterde aansluiting op wandel- en fietsnetwerk.

Klankbordgroep #2

10 maart 2022

3. De structuur van stempels

Input klankbordgroep #1:
- → Ruimte voor parkeren bij de woning en veel groen in de straten.
- → Dromen zijn een stap te ver, zoek de maat van Preskhaaf.
- → Eigenaarsschap van de bewoners voor de straten.
- → Achterkanten van woningen naar de weg mooier maken (bijvoorbeeld door mooie schuttingen of hagen).

Algemeen
- A. Differentiatie aanbrengen in woningaanbod.
- B. Zorgvuldig verdichten op blokniveau.
- C. De openbare ruimte in de buurtjes opwaarderen.
- D. De openbare ruimte is een belevenis voor alle leeftijden.
- E. Aanpak eenduidige en verzorgde overgang publiek - privé (bijvoorbeeld door eenduidige schuttingen of hagen).
- F. Collectief beheer van tuinen.
- G. Dichte plinten betekenis geven.
- H. Bij nieuwbouw aandacht voor groene, klimaatadaptieve en duurzame ontwikkelingen.
- I. Bij nieuwbouw architectuur die past bij bestaande blokkenstructuur en brengt vernieuwing.
- J. Onderzoek naar oplossingen voor de sanering van de grond.
- K. Voldoende aandacht voor onderhoud (schoon, heel en veilig).

Klankbordgroep #2

10 maart 2022

4. Het infrastructurele netwerk

Input klankbordgroep #1:
- → Goede (trein)stations maken de wijk aantrekkelijker.
- → Auto te gast, fietster en voetganger zijn het belangrijkste.
- → Aandacht voor veilige oversteekplekken.
- → (Her)inrichting van de belangrijkste verkeersaders.

Algemeen
- A. Keulse Slag opwaarderen.
- B. Op de Keulse slag en de Bethaniënstraat meer ruimte voor de fietser en vertragende maatregelen voor de automobilist.
- C. Lange Wal veiliger inrichten met snelheidsbeperkende maatregelen.
- D. Behoud van het fijnmazige voetgangersnetwerk.
- E. Ommetje P3 leidt langs bezienswaardigheden en activiteiten.
- F. Twee doorgaande fietsroutes verbinden Presikhaaf 3 met omliggende wijken.
- G. Onderzoek naar de mogelijkheden om de Honigkamp als doorgaande autoroute af te waarderen.
- H. Een HUB maakt overstappen op verschillende (deel)modaliteiten laagdrempelig.
- I. Parkeerstrips kwalitatief en klimaatbestendig inrichten.
- J. Bij nieuwbouw parkeren op eigen kavel en uit het zicht.
- K. Bij nieuwbouw deelmobiliteit actief meenemen.
- L. Verschillende type straten herkenbaar inrichten.
- M. Uitbreiden warmtenet.

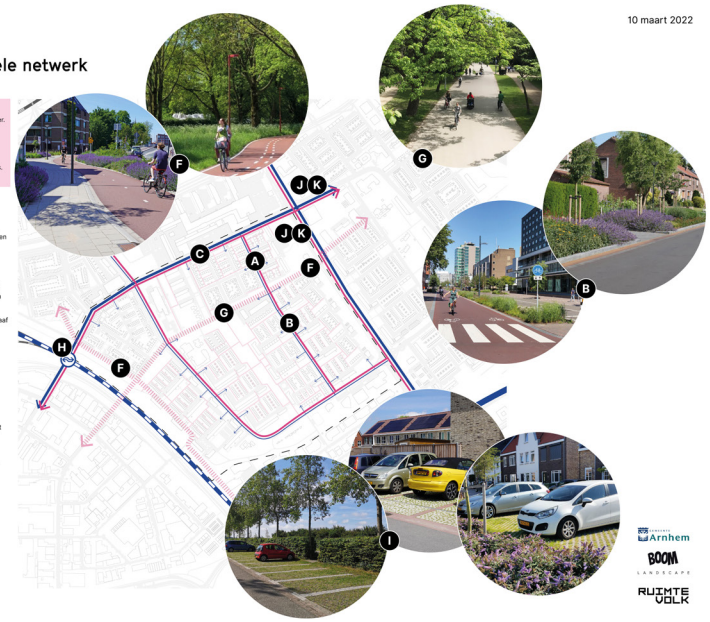

Klankbordgroep #3 - 19 mei 2022

Extra gesprek over het concept-raamwerk op wijkniveau

Uitwerking bewonersavond 19 mei 2022

Het groenblauwe netwerk

Algemeen:

- Ruimte in de wijk is heel belangrijk. Bij Presikhaaf 1 is het bijvoorbeeld te dicht op elkaar gebouwd met te weinig groen
- Tijdens Corona is gebleken dat het wijkpark Presikhaaf belangrijk is voor bewoners. Daar konden zij toch even naar buiten voor een picknick of bbq. Wel moeten er meer prullenbakken bijgeplaatst worden en de overlast van ganzen (ontlasting) is te groot.
- Naast de groene ruimtes moeten de wijkentrees (Bethaniënstraat, Lange Wal, Keulse Slag) een groenere uitstraling krijgen. Dit kan door het planten van bomen en bijvoorbeeld ophangen van bloembakken aan de lantaarnpalen.
- Kan er niet meer plek komen voor middelbare scholieren. Liefst met activiteiten en toezicht. Bijvoorbeeld het wijkpark is niet interessant genoeg voor jongeren.
- Het groenontwerp mag inderdaad veel kleurrijker en gericht op meer biodiversiteit. Graag niet te veel verstopplekken creëren want dat lokt meer rottigheid uit.
- Er lijkt sprake te zijn van verdroging in de wijk waardoor er woningen beginnen te verzakken. Het watersysteem in de wijk fluctueert te veel.
- Trek het groen vanuit het park door naar de woonbuurt. Het temperatuurverschil tussen park en woonwijk P3 is 4 graden.
- Zorg voor een betere doorstroming van het water dat vanaf de Velperweg - park -naar de IJssel gaat. Daardoor ontstaat een gezonder(groen) klimaat.

Beheer:

- Het groenbeheer is onder maat. De gemeente komt tegenwoordig minder vaak maaien en daardoor gaat de uitstraling achteruit.
- Ook ligt er steeds meer straatvuil in het groen.
- Het is verstandig om beheer ook beter uit te leggen aan bewoners (waarde en het waarom van maaien en van niet maaien). Maaien is bijvoorbeeld niet altijd goed voor het groen.
- Gemeente gebruikt dit jaar grotere maaimachines voor beheer. Deze rijden rondom de Honigkamp de straatbanden kapot en dit wordt niet gerepareerd.

Veiligheid en Handhaving

- Als er meer ontmoetingsplekken worden gemaakt is er een groot risico dat de tafels en bbq plekken weer snel worden gesloopt door hangjongeren. Bijvoorbeeld het MFC wordt steeds gesloopt door het ingooien van ruiten en brandstichting. Hangjongeren zijn een groot probleem in de wijk.
- In het algemeen durven mensen de hangjongeren niet meer aan te spreken op hun gedrag. Dit zijn middelbare scholieren. Vaak de oudste thuis in grote gezinnen waardoor zij thuis niet goed hun draai meer kunnen vinden en zo meer op straat gaan hangen.
- Verschillende vrouwen geven aan dat zij 's avonds niet meer alleen over straat durven. Zeker niet rondom het MFC.
- Politie mag meer zichtbaar zijn op straat.

De programmatische zones

Algemeen

- Woningen erbij is een goed idee. Er is veel animo voor seniorenwoningen. Dat levert ook meer doorstroming in de wijk. Wel moet er specifiek worden gekeken dat in individuele gevallen de woonlasten niet te veel stijgen.
- De ontsluiting van de ontwikkellocatie aan de Houtmanstraat is een probleem. Er kan geen ontsluiting meer worden gemaakt aan de Lange Wal en het lange Water. Daarom moet alles door de smalle bestaande straten. Dat moet goed onderzocht worden.
- De ontsluiting van de ontwikkellocatie aan de Houtmanstraat is een probleem. In het verleden is afgesproken dat een nieuwe ontwikkeling niet op de Houtmanstraat zal worden aangesloten. De ontsluiting zou komen op de plek tegenover de nieuwe toegang naar het winkelcentrum.
- Bewoners van De Houtmanstraat e.o. zouden graag een Knarrenhof willen. Nieuwe bewoners dienen een actieve rol te krijgen om dit wijkje weer levendiger te maken.
- Aan de Houtmanstraat is ook behoefte aan een ontmoetingsplek; kijk naar de "oude plannen" van Vivare dat kon qua functies rekenen op instemming van de buurt.
- Er moeten voldoende parkeerplaatsen worden gerealiseerd. Er lijkt nu al meer dan 1 auto per woning aanwezig te zijn in de wijk. De gemeente moet dit verder onderzoeken om zo de goede parkeernorm te bepalen. De paarkeeroverlast mag niet vergroot worden.
- Als de verschillende afbeeldingen worden bekeken van de gebouwen, wordt de galerij flat niet worden gebouwd. Dit blokkeert te veel het uitzicht. Hoogbouw mag niet te hoog en dan in een vierkante toren bijvoorbeeld met een groene frisse uitstraling.
- Als Güven weggaat zouden bewoners hier kleinschalige detailhandel en zorg willen zien. Of er zouden woningen gerealiseerd kunnen worden. De ontmoetingsfunctie zien bewoners niet heel erg.
- Presikhaaf 3 is vooral een woonwijk. Het toevoegen van grootschalige bedrijvigheid levert te veel overlast op in de vorm van bijvoorbeeld parkeren. Dit past dus niet bij de wijk.
- Kan de grote weekmarkt bij het winkelcentrum Presikhaaf niet terugkeren?
- Het winkelaanbod bij de Volkerakstraat lijkt te verslechteren.
- Nieuwbouw Honigkamp ten behoeve van diversiteit in leeftijd en aanbod van zowel koop / als (sociale) huur.
- Nieuwbouw; met (ter wille van de doorstroming) een voorrang wat betreft toekenning voor huidige bewoners van Presikhaaf die een woning achterlaten.
- Vergroot de "Speeltuin de Regenboog" en creëer er een plek vergelijkbaar met "de Leuke Linde (Klarendal) als wijk ontmoetingsplek. Inclusief beheerder en misschien een plek waar je wat te drinken kunt bestellen.

Beheer

Handhaving en Veiligheid

- Op een aantal plekken in de wijk (rondom Güven) wordt een hoge parkeerdruk ervaren. Kan de gemeen niet beter handhaven?
- Er is een groot probleem met verkamering in de wijk. Er is nog niet het vertrouwen dat de nieuwe wet hieraan iets gaat veranderen. Kan gemeente niet beter optreden tegen het overlast dat sommige buren veroorzaken? Er zou een coach worden aangesteld die hiermee aan de slag zou gaan. Helaas is hier niks meer over vernomen.
- Rondom Güven wordt veel overlast ervaren op het gebied van geluid, parkeren en vuil. Kan Güven niet beter worden aangesproken op hun gedrag? Bewoners zien ook niet goed waar zij naar toe moeten. Hoogstens het winkelcentrum Presikhaaf zou een goede plek zijn.

De buurt van buurtjes

Algemeen

- Er wordt waarde gehecht aan de huidige opzet van de wijk. Een grootschalige herstructurering zien de bewoners niet zitten. Eventuele bouw van nieuwe woningen moet zorgvuldig gebeuren en passen bij de omliggende bebouwing.
- Er wordt over de st Nicolaaskerk gesproken. Aan het gebouw wordt geen grote waarde gehecht. Men kan zich voorstellen dat dit wordt gesloopt en hiervoor seniorenwoningen worden gerealiseerd.
- Kunnen er niet meer woningen rondom het winkelcentrum worden gerealiseerd?

Beheer

- Er ligt veel rommel op straat. Zeker rondom Güven, het winkelcentrum Presikaaf en het wijkpark Presikhaaf.
- Het valt op dat het afvalsysteem door bewoners slecht wordt begrepen en dat de loopafstanden die door Prezero worden gehanteerd te groot zijn. Sommige bewoners moeten 500 meter lopen om bijvoorbeeld plastic weg te gooien. Dit wordt dus niet gedaan.

Handhaving en Veiligheid

- Veel bestaande particuliere woningen worden verhoogd wat 'verkamering' in de hand lijkt te werken. Kan de gemeente hier niks aan doen?

Het infrastructurele netwerk

- Algemeen:
  - De verlichting kan langs alle wegen veel beter. In het bijzonder moeten de oversteekplaatsen veel beter worden aangelicht. Zeker in het donder levert dit veel bijna ongelukken op. Graag ook meet verlichting bij bushaltes.
  - De bus-regeling in de spits lijkt niet optimaal. Vaak rijden er drie buslijnen achterelkaar aan over de Lange Wal
  - Fietsen wordt als gevaarlijk ervaren. Zeker het oversteken, zelfs bij een stoplicht is gevaarlijk omdat auto's gewoon doorrijden.
  - Het lijkt dat bewoners in een busje van de baas veel te hard rijden en veel parkeerplaatsen innemen. Kunnen deze niet verplaatst worden naar het winkelcentrum?
  - Overal in de woonwijk 30 km ook in de Bethaniënstraat.
  - In het gehele P 3 de breedte, ligging en logica van op- en afritten van de trottoirs nalopen en zo nodig verbeteren door verbreden en verleggen en/of toevoegen van afrit. Dit i.v.m. veiligheid van bewoners met kinderwagen, rolstoelen etc.
- Bethaniënstraat:
  - Door de Bethaniënstraat rijdt buslijn 12 met kleine bussen. Daardoor kunnen niet drempels worden aangelegd voor snelheidsbeperking. Wel kan er met belijning en versmalling zaken worden aangepast.
- Lange Wal:
  - De oversteekplaatsen werken niet allemaal even goed. Er wordt ervaren dat er veel te hard wordt gereden en dat er fietser en voetgangers hun leven niet altijd zeker zijn. Het liefst ziet men de zebrapaden in twee delen worden gesplitst. Zodoende kan ja halverwege even wachten.
  - Er is ooit sprake geweest van een knip voor auto's in de Lange Wal. Daar was toen geen draagvlak voor. Misschien is dat nu veranderd.
  - Lange Wal wordt ervaren als veel te gevaarlijk; moet goed naar gekeken worden.
  - Extra oversteek richting winkelcentrum ter hoogte van de Sonoystraat
- Keulse Slag
  - Het kruispunt met de Lange Wal is onoverzichtelijk.
  - Kruispunt met de Honigkamp graag voorzien met een drempel (plateau) om het verkeer af te remmen.
  - Kop Keulse Slag ter hoogte van Lange Wal wordt geparkeerd wat gevaarlijke situaties oplevert; hanteren van een consequent Parkeerverbod en verlengen tot aan de Moorstraat.
  - Keulse Slag "afwaarderen"; herinrichten omdat er te hard gereden wordt.

Beheer

- Rondom de Keulse slag zijn er veel verzakking in de weg. Kunnen deze niet worden aangepakt?
- Ook de houtmanstraat is inmiddels al 50cm gezakt.

Handhaving en Veiligheid

- Graag veel meer handhaven op snelheid op de Lange Wal en de Keulse Slag
- Kan er ook een keer een decibelmeter worden opgehangen langs de wegen. Er komen steeds meer auto's met een dubbele uitlaat die veel lawaai maken.
- Ook moet er meer handhaving komen op foutparkeren rondom Güven
- Güven parkeert haar vrachtauto's nu ergens in de wijk en laat die door werknemers ophalen in de ochtend

Klankbordgroep #4 - 16 juni 2022

Met de klankbordgroep is een gesprek gevoerd over de ontwikkelprinicipes per ontwikkellocatie.

Centrale vragen:
- Welke spelregels vind je goed en waarom?
- Welke spelregels vind je minder passend en waarom?
- Welke kansen zie je voor de locatie waar je nog een spelregel voor zou willen toevoegen?
- Welke zorgen heb je voor deze locatie waar je nog een spelregel voor zou willen toevoegen?

GEMEENTE Arnhem

Concept verslag

Notulen van	:	Klankbordgroep Presikhaaf 16 juni 2022
Verslagnummer	:	03
Gehouden op	:	16 juni 2022, 19:00 – 21:00
Locatie	:	MFC Presikhaven Arnhem

Opening

Ronald Gubbens opent de derde bijeenkomst voor de klankbordgroep. Het doel van vanavond is om samen met de klankbordgroep de doelen en ambities uit het raamwerk op wijkniveau door te vertalen naar **spelregels** voor vijf ontwikkellocaties Dit doen we door in twee rondes in deelgroepen in gesprek te gaan over de volgende onderwerpen:
- Houtmanlocatie en Middachtensingel;
- Kerklocatie;
- Bethaniënstraat: verdichtingslocatie en werklocatie.

Daarnaast zijn er vanavond ook 5 raadsleden aanwezig als toehoorder.

Deel 1

De avond begint met een korte presentatie door Ronald (Gemeente Arnhem) en Anne (Ruimtevolk). Hierin wordt de groep meegenomen wat er tot nu toe gebeurd is om tot deze vijf ontwikkellocaties te komen. Aan het einde van de presentatie wordt gevraagd om uiteen te gaan in kleine groepen per ontwikkellocatie. Daarin worden onder andere de volgende vragen behandeld:
- Hoe kijkt u aan tegen de beoogde ontwikkeling?
- Wat vindt u van de spelregels?
- Welke kansen ziet u? Welke zorgen heeft u?

Deel 2

De vijf ontwikkellocaties zijn op posters afgedrukt. De klankbordgroep deelt zich op in drie groepen en buigen zich over de tafel. De afbeeldingen en opmerkingen op de posters worden door iedereen besproken en over gediscussieerd. De gespreksleider noteert de opmerkingen op de posters. Op de volgende pagina's staat een impressie van de geplaatste opmerkingen.

Houtmanlocatie

- Rondje Groot Presikhaaf → gezondheid
- Groen dat bebouwd wordt op de locatie compenseren door groene gevels, groene daken op de gebouwen. Ook bijvoorbeeld het parkeren onder een groen dak.
- Behoud een doorkijk tussen de gebouwen vanuit de woonstraten en de appartementen
- Let op schaduwwerking en privacy. Balkons van de aangrenzende appartementen liggen aan de zijde van de Houtmanlocatie.
- Zorg voor differentiatie in de gebouwen
- Maak een besloten ruimte op het perceel aan de kant van het water
- Zorg dat de bestaande parkeerplaatsen qua aantallen behouden blijven.
- Het gebied niet ontsluiten vanuit de woonstraten
- Knarrenhof vertegenwoordiger vindt dit de uitgelezen plek voor een Knarrenhof, dicht bij voorzieningen maar ook omdat de bebouwing laag is en aansluit bij de lage bebouwing in P3
- Zou het water ook aan de zijde van P3 kunnen worden gelegd als overgang tussen de bestaande appartementen en de nieuwbouw?
- Bebouwing qua hoogte verschillend maken

Middachtensingel

- Op dit paneel is geen commentaar gekomen.

Kerklocatie

- Kerkgebouw wordt door merendeel gewaardeerd. Inzet op behoud, wel sloop bijgebouwtje. Wel op voorwaarde dat de uitstraling van de kerk verbeterd wordt. 'Kerk mag shinen'.
- Indien behoud kerk financieel niet mogelijk is, dan deel kerk behouden, als reminder/landmark. Bijvoorbeeld toren.
- Bij herbestemming kerk wilde merendeel graag een maatschappelijke functie met ontmoetingswaarde. Genoemd werden bibliotheek en buurthuis, maar ook multifunctionele ruimtes die door initiatieven gehuurd/gebruikt kunnen worden, zoals de muziekschool of een circusschool (Fabriek Fysiek). Daarnaast was er een aantal mensen die horeca met een terrasje aan het water voor zich zagen. Idee was dat dit soort horeca (met ontmoetingsfunctie) momenteel niet in P3 te vinden is.
- Schoolgebouw wordt niet als waardevol gezien; herbestemming/transformatie heeft niet per se waarde voor deelnemers.
- Bouwhoogte: aan zijde Bethaniënstraat aansluiten op bestaande bebouwing (4-5 lagen), andere blokken laten aansluiten op bestaande bebouwing (3 lagen).
- Ontsluiting: aan beide kanten entrees (binnenkant en buitenkant bouwblokken) met oog op sociale veiligheid.
- Doelgroepen: starters maar vooral ook senioren.
- Nieuwbouw: graag mix aan koop en huur.
- Locatie wordt ook als kansrijk gezien voor CPO/zelfbouw. 'Dit soort trajecten draagt vaak enorm bij aan het gevoel van verantwoordelijkheid en betrokkenheid bij de wijk.' Knarrenhof wordt genoemd, maar ook 'centraal wonen projecten' worden als voorbeeld aangehaald.

Verdichtingslocatie

- Op zich worden de strategieën voor het vergroenen van de openbare ruimte, het optoppen en het ombouwen van de plint zeker gewaardeerd maar het parkeren is hier echt een heikel punt
- Er is nu al een tekort aan parkeerplaatsen. Er wordt o.a. op stoep geparkeerd. Bewoners schatten in dat dit een groter probleem wordt als er meer huishoudens bijkomen
- Grootste deel van de garageboxen worden ook gebruikt om auto neer te zetten. Daar kun je niet zomaar woningen voor in de plaats zetten.
- Daarnaast veel zzp'ers met eigen bedrijfsbusjes die ze graag in het zicht willen kunnen parkeren vanwege vandalisme
- Kortom een achteruitgang in het aantal parkeerplaatsen plus meer huishoudens ziet men als onhaalbaar.

Werklocatie

- Prima plek om de hoogte in te gaan
- Extra ontwikkelprincipe toevoegen dat de lange zijde van het nieuwe bouwblok langs de lijn van de 9-laagse flats moet worden gebouwd om zo min mogelijk het uitzicht van de dwarsgelegen flat te belemmeren.
- Oriëntatie van de toren is belangrijk → bij voorkeur langs de Bethaniënstraat.
- Hier is ook vraag naar een 'Mixed-use' gebouw

Afsluiting

Ronald sluit de bijeenkomst af, hierna volgen nog wat vragen van de aanwezigen.
Allereest wordt besproken dat in september een nieuwe klankbordgroep bijeenkomst plaats zal vinden, waarbij de raadsleden ook weer uitgenodigd worden als toehoorder. Daarnaast wordt er door aanwezigen uitgesproken dat het lijkt alsof sommige ontwerpprincipes al 'vastliggen'. De gemeente spreekt uit dat dit niet het geval is en zal in het vervolg nog explicieter uitleggen dat er geluisterd wordt naar bewoners en dat hun ideeën wel degelijk worden meegenomen in het ontwikkelperspectief.
In aanloop naar de volgende bijeenkomst zal de gemeente ook onderzoek doen naar de haalbaarheid om de woningen beschikbaar te maken voor eigen Arnhemmers (zoals bij Knarrenhof). Hier is geen zekerheid voor, maar in de volgende bijeenkomst wordt hier op teruggekomen.

Het was een succesvolle avond, waarbij er een goede opkomst van betrokkene was. De ene locatie kreeg wat meer belangstelling van de betrokkene dan de andere. Maar de gemeente heeft goede inzichten gekregen in mogelijke 'spelregels' per ontwikkellocaties.
Ronald dankt de deelnemers voor hun bijdrage en sluit de vergadering.

Actielijst klankbordgroep Presikhaaf 3

- Gemeente: Inplannen klankbordgroep #4 met een uitnodiging naar raadsleden als toehoorders
- Gemeente: Intern bespreken van de overige opgaven in de wijk

Klankbordgroep #4
16 juni 2022
1. Houtmanlocatie
Raamwerk
Stedenbouwkundige context
Ontwikkelprincipes
Huidig beeld
Voorbeelduitwerking
Referentiebeelden

Klankbordgroep #4
16 juni 2022
2. Middachtensingel
Raamwerk
Stedenbouwkundige context
Ontwikkelprincipes
Huidig beeld
Voorbeelduitwerking
Referentiebeelden

Klankbordgroep #4
16 juni 2022
3. Kerklocatie
Raamwerk
Stedenbouwkundige context
Ontwikkelprincipes
Huidig beeld
Voorbeelduitwerking
Referentiebeelden

Klankbordgroep #4
16 juni 2022
4. Verdichtingslocatie
Raamwerk
Stedenbouwkundige context
Ontwikkelprincipes
Huidig beeld
Voorbeelduitwerking
Referentiebeelden

Klankbordgroep #4
16 juni 2022
5. Werklocatie
Stedenbouwkundige context
Ontwikkelprincipes
Huidig beeld
Voorbeelduitwerking
Referentiebeelden

Klankbordgroep #6 - 14 november 2023

De klankbordgroep is op deze avond geïnformeerd over de laatste ontwikkelingen in het proces voor de gebiedsvisie Presikhaaf 3.

Verslag

GEMEENTE Arnhem

Verslag : Klankbordgroep Informatieavond
Gehouden op : 14 november 2023 19:00-20:30
Locatie : Het Briant College Arnhem
Verslaglegging : Emma van Hemert (projectsecretaris, gemeente Arnhem)

Aanwezigen namens de gemeente Arnhem
Samantha Volgers, projectmanager Presikhaaf 3; Emma van Hemert, projectsecretaris; Hans van Loon, stedenbouwkundige; Hans van Vliet, beleidsadviseur mobiliteit; Annefré Lip, communicatieadviseur; Bart Lichtenberg en Maren Wassenaar, Team Leefomgeving

Introductie
Met deze bijeenkomst zijn zowel leden van de klankbordgroep Presikhaaf 3, raadsleden en andere betrokkenen/geïnteresseerden geïnformeerd over de laatste ontwikkelingen en het vervolgproces voor de gebiedsvisie Presikhaaf 3 (voorheen heette dit Ontwikkelperspectief). Vanwege een capaciteitstekort en wisselingen van de wacht bij de gemeente Arnhem heeft er enige tijd gezeten tussen deze en vorige bijeenkomst.

Samantha Volgers, opvolgster van Ronald Gubbens, gaf een presentatie waarbij de volgende onderwerpen aan de orde zijn gekomen:

- Naamswijziging van 'ontwikkelperspectief' naar 'gebiedsvisie'. Presikhaaf valt onder het totaalproject Spoorzone Oost.
- Het aanscherpen van de plankaarten en actualiseren van de teksten in het plan.
- Kermisland 110 toegevoegd als ontwikkellocatie.
- De wensen met de betrekking tot de toekomstige communicatie en participatie.

De aanwezigen hebben vragen gesteld en met name over:

- Woningbouw
- Mobiliteit
- Biodiversiteit
- Communicatie en participatie tussen de gemeente Arnhem en de klankbordgroep

Een overzicht van deze vragen en antwoorden zijn als bijlage onderaan het verslag te vinden.

Tussenevaluatie
De klankbordgroep is door de aanwezigen altijd als prettig ervaren. Helaas was dit in 2023 niet meer het geval; door capaciteitsgebrek bij de gemeente is de communicatie met de klankbordgroep niet goed gegaan en is er onduidelijkheid ontstaan. Ook geven de aanwezigen aan dat het fijn zou zijn als er een meer representatieve groep wijkbewoners geworven kan worden voor de klankbordgroep. De gemeente wil dit ook graag, echter is de ervaring dat dit erg lastig is om voor elkaar te krijgen. De gemeente blijft zich hiervoor wel inzetten, de teams leefomgeving hebben hier ook een belangrijke rol in. Er is enthousiast gereageerd op een samenwerking door middel van het voortzetten van de klankbordgroep. Vooral voor ontwikkelingen die de hele wijk aangaan zoals ingrepen in de infrastructuur. Ook de uitnodiging om bijvoorbeeld samen de verkeersveiligheid aan te pakken, omdat de aanwezige de zere plekken kennen, werd positief ontvangen.
Er is afgesproken om de klankbordgroep op de hoogte te houden van de ontwikkelingen.

Bijlage vraag & antwoord

1. Vraag: Bij voorgaande informatieavonden werd aangegeven dat het projectgebied harde grenzen heeft, nu lijken deze toch wat zachter als er een deelproject (Kermisland) bij komt.
   Antwoord: Het is een afweging geweest omdat het initiatief voor Kermisland nu ver genoeg gevorderd was om mee te nemen in de visie. Vanwege de ruimtelijke en programmatische raakvlakken met de andere ontwikkellocaties is hij meegenomen in de visie.

2. Vraag: Wordt er rekening gehouden met toegankelijkheid voor minder valide? En worden er deskundigen ingezet?
   Antwoord: Ja, de gemeente doet dat in samenwerking met het APCG (Arnhems Platform Chronisch zieken en Gehandicapten, deze organisatie behartigt de belangen van mensen met een beperking bijvoorbeeld bij de inrichting van de openbare ruimte).

3. Vraag: Wat is de deadline voor het gebruik van de subsidies van het rijk en hoe worden ze geïmplementeerd?
   Antwoord: Deadlines voor subsidies verschillen per subsidie. Ook subsidievoorwaarden kunnen per project verschillen, dat is afhankelijk van de betreffende subsidie. Naast subsidies van het Rijk zijn er vaak aanvullende financiële middelen nodig om projecten te kunnen uitvoeren. Die halen we bijvoorbeeld bij de Provincie of gemeentelijke middelen.

4. Vraag: Wat gaat er gebeuren met het huidige pand van supermarkt Güven? In de krant stond dat ze gaan verhuizen naar het winkelcentrum.
   Antwoord: De gemeente is met Güven in gesprek. Een transformatie naar woningen wordt hier passend gevonden.

5. Vraag: Is het idee er nog om een groene strook naar en door het winkelcentrum te laten lopen? Wellicht zijn mos-daken nog een idee?
   Antwoord: De Groene As loopt door tot het park; op de kaart heeft deze een oranje kleur. Hoe deze er precies uit komt te zien moet nog worden uitgewerkt, waar mogelijk doen we dat samen met bewoners. Het door laten lopen van de Groene As tot het park is een ambitie die is opgehaald uit de wijk / klankbordgroep sessies; aanpassingen in en rond het winkelcentrum vallen echter buiten de gebiedsvisie voor Presikhaaf III en worden meegenomen bij de planvorming van het winkelcentrum.

6. Vraag: Wat is het verschil op de kaart tussen 'Biodivers Wijkgroen' en 'Loopt'?
   Antwoord: 'Biodivers Wijkgroen' zijn stukken waar nog meer vergroening toe te passen is en 'Loopt' zijn deelprojecten waar al gewerkt wordt. Deze kaart wordt nog verduidelijkt.

7. Vraag: Wellicht is parkeergarage bij de school ook een oplossing. Deze parkeerplekken worden tot 16:00 gebruikt, daarna staan ze leeg.
   Antwoord: Dit is wellicht een optie, al moet er dan wel het e.e.a. contractueel vastgelegd worden.

8. Vraag: Wat is de parkeernorm?
   Antwoord: De parkeernorm is afhankelijk van welke doelgroep ergens komt wonen. Voor sociale huurwoningen is de parkeernorm bijvoorbeeld lager dan voor midden dure of dure koopwoningen. De parkeernorm wordt per locatie vastgesteld. Voor het beoogde programma op de Houtmanlocatie is de norm op dit moment 1 op 1. Daarnaast worden 30 parkeerplaatsen gecompenseerd.

9. Vraag: Is er een fietsparkeernorm?
   Antwoord: De fietsparkeernorm moet nog vastgesteld worden. Naar verwachting gebeurt dit in de eerste helft van 2024.

10. Vraag: Kunnen we de visie nog een keer zien voordat hij naar de raad gaat?
    Antwoord: *(NB dit antwoord is anders dan het antwoord dat 14 november is gegeven; toen gingen we er vanuit dat we na de toelichting op deze avond door konden naar de raad).* De 95% versie van de gebiedsvisie wordt nog gedeeld voordat die naar de raad gaat. De verwachting is dat dit document voor de kerstvakantie kan worden gedeeld. Vervolgens organiseren we nog een bijeenkomst om de visie met geïnteresseerden uit de wijk te bespreken.

11. Vraag: Worden de randvoorwaarden van de tender met ons gedeeld en krijgen bewoners een stem bij de selectie?
    Antwoord: De tendervoorwaarden worden gepubliceerd en zijn dus openbaar. Selectie gebeurt op basis van de tendercriteria, die worden opgesteld op basis van uitgangspunten zoals opgenomen in de gebiedsvisie en startnotities (indien aan de orde). Inbreng van bewoners is meegenomen bij het opstellen van de uitgangspunten en heeft op die manier dus een plek in het selectieproces. Daarnaast nemen we bij de uitwerking van de tender de vraag mee of en zo ja op welke manier bewoners een stem kunnen krijgen bij de selectie.

Wijk brede bewonersavond - 8 februari 2024

Informatieavond voor alle bewoners uit de wijk.

Sfeerverslag

GEMEENTE Arnhem

Verslag : Informatiebijeenkomst Gebiedsvisie Presikhaaf III
Gehouden op : 8 februari 2024 (19:00 – 21:00)
Locatie : HAN Arnhem
Verslaglegging : Emma van Hemert (projectsecretaris, gemeente Arnhem)

Aanwezigen - Gemeente Arnhem
Cathelijne Bouwkamp, wethouder; Nanja Oliemans, ontwikkelmanager; Bregje Vermeulen, deelprojectleider; Emma van Hemert, projectsecretaris; Hans van Loon, stedenbouwkundige; Hans van Vliet, beleidsadviseur mobiliteit; Annefré Lip, communicatieadviseur; Bart Lichtenberg, team leefomgeving; Naffi Allali, team leefomgeving; Myrthe Ronner, jr. stedenbouwkundige; Marielle Hasselaar, jr. projectmanager; Loes de Jong, landschap.

Aanwezig - overig
Raymond Reesink, voorzitter/presentator.
Anne Seghers, stedenbouwkundige (Ruimtevolk)

Afwezig
Samantha Volgers, projectmanager

Introductie
Voor deze informatieavond over de gebiedsvisie van Presikhaaf 3 zijn alle bewoners uit de wijk uitgenodigd. Tijdens deze avond zijn bewoners, inclusief leden van de klankbordgroep Presikhaaf 3, raadsleden en andere betrokkenen/geïnteresseerden geïnformeerd over de 95%-versie van de gebiedsvisie van Presikhaaf III. Ook konden zij nog opmerkingen op deze versie meegeven.
De 'gebiedsvisie' is een document waarin de visie op de lange termijn voor Presikhaaf 3 wordt geschetst. Na akkoord door de raad op deze gebiedsvisie worden de concrete plannen gemaakt en uitgevoerd.
De avond werd geleid door Raymond Reesink. Anne Seghers, Nanja Oliemans en Cathelijne Bouwkamp hebben een toelichting op de visie/presentatie gegeven. Er is een goede opkomst, meer dan 100 personen hebben de avond bijgewoond.

Interview wethouder Cathelijne Bouwkamp door Raymond Reesink
Cathelijne Bouwkamp vertelt dat je als bewoner eigenlijk (nog) niet zoveel merkt van een gebiedsvisie, pas als er concrete plannen komen, zullen de bewoners dit gaan merken. De grote lijnen van deze plannen worden nu uitgezet. Bij het maken van deze gebiedsvisie is wel er invloed van bewoners geweest; er is een klankbordgroep met bewoners opgericht en er zijn bijvoorbeeld gesprekken met wijkbewoners geweest. Ook nu is er nog een mogelijkheid om input te geven. Zodra de gebiedsvisie is vastgesteld door de raad, worden er concrete uitvoeringsplannen gemaakt. Deze plannen worden ook gedeeld met de bewoners en waar mogelijk kunnen bewoners ook hier weer meepraten en als het kan ook meebeslissen.
Bij het maken en uitvoeren van plannen moet het een en ander goed worden afgewogen. Er zijn altijd veel keuzes die gemaakt moeten worden. Soms kan iets niet omdat het veel geld kost, soms is het duur maar doen we het toch. Belangrijk is, dat alles wat we doen, zoveel mogelijk in het belang van de bewoners is.
De bewoners moeten trots zijn en blijven op hun wijk.

Toelichting 95%-versie van de gebiedsvisie door Anne Seghers van Ruimtevolk
Anne Seghers vertelt dat de gebiedsvisie er onder andere op gericht is om het totale gebied in kaart te brengen, zodat het grote geheel niet uit het oog wordt verloren.
De gebiedsvisie heeft als grootste doel: het vergroten van de leefbaarheid in Presikhaaf 3.
Dat doen we door het toevoegen van nieuwe woningen en het 'sleutelen' aan de openbare ruimte zodat iedereen fijn kan wonen en leven in Presikhaaf 3. Samen met de klankbordgroep is er al veel besproken.

Presikhaaf 3 is een unieke wijk, een buurt van buurtjes met veel groen. Ook de opzet van de wijk is uniek. De wijk is destijds bedacht en ingericht op het gescheiden houden van verkeersstromen. De tijden zijn echter veranderd, en daarom is ook nodig om de wijk aan te pakken.

Groen en water
Presikhaaf 3 is van zichzelf al een groene wijk. De kwaliteit en diversiteit van het groen heeft wel verbetering nodig. Er zal bijvoorbeeld andere beplanting nodig zijn. Ook willen we het groen goed gebruiken; voor sport, ontmoeten, spelen. Aan de randen van de wijk moet er meer oog zijn voor natuur/ ecologie. Zo houden we de wijk goed in balans. Ook kijken we naar plekken waar het water goed kan worden opgevangen.

Wonen en voorzieningen
Naast het toevoegen van woningen en opknappen van bestaande bouw, is er ook ruimte voor maatschappelijke voorzieningen. Hier kijken we goed naar wat de buurt nodig heeft. Maar ook de creativiteit die er in de wijk is kan zichtbaar worden gemaakt.

Verkeer
Wat ooit is bedacht voor het verkeer, werkt nu niet meer zo. Verkeer is daarom een belangrijk onderdeel van de gebiedsvisie. We willen maatregelen treffen waardoor het autoverkeer zich minder snel kan bewegen door de straten. De oversteekbaarheid moet verbeterd worden. Fietspaden gescheiden van de autowegen. De automobilist is min of meer te gast in de wijk en moet zich aanpassen aan de situatie.

Uit het publiek komt een vraag over de Keulse Slag; daar wordt nu veel te hard gereden. En of er flitspalen kunnen komen. Hans van Vliet (gemeente Arnhem) geeft aan dat de Keulse Slag in de gebiedsvisie toegevoegd kan worden. Flitspalen zijn niet zo makkelijk te realiseren omdat het Openbaar Ministerie hierover gaat. Hans van Vliet geeft aan dat je je kunt aanmelden voor een aparte themagroep voor mobiliteit/verkeer, zo kunnen we met elkaar nadenken over de juiste en uitvoerbare maatregelen.

Klankbordgroep
De klankbordgroep is begonnen in 2020 en er zijn 6 bijeenkomsten geweest tot en met 2022. In 2023 heeft het project deels stilgelegen vanwege o.a. capaciteitstekort bij de gemeente. Eind 2023 is de klankbordgroep weer bij elkaar gekomen voor een presentatie. De opkomst was laag, ondanks dat iedereen was uitgenodigd.
Er wordt vanavond aangegeven dat de kerk als ontwikkellocatie voor vragen zorgt. Er zit sinds een tijdje een nieuwe geloofsgemeenschap in de kerk en die weten van niks. Vanuit de gemeente wordt hierop gereageerd en aangegeven dat de gemeente contact heeft met de nieuwe eigenaar van de kerk, C3 Rivers. De locatie is onderdeel van het 'kralensnoer Honigkamp'.
Vanavond is afgesproken dat de klankbordgroep nog éénmaal wordt uitgenodigd om een en ander goed af te ronden, voordat de gebiedsvisie wordt aangeboden aan de raad.

Toelichting huidige plannen/activiteiten door Nanja Oliemans – gemeente Arnhem
Nanja Oliemans licht toe welke werkzaamheden er bijvoorbeeld binnen nu en 5 jaar worden gedaan, en wat later gaat gebeuren, tussen 5 en 10 jaar.
Ze vertelt dat we ook nu al in de wijk bezig zijn. Zo wordt er bijvoorbeeld hard gewerkt aan de buurttuinen. Ook wordt er gewerkt aan de woningen die vorig jaar door de brand zijn verwoest. De zogenaamde groene as wordt opnieuw ingericht zodat je hier kunt sporten, recreëren, elkaar kunt ontmoeten.

Voor de bouw van nieuwe woningen zijn de Middachtensingel, Houtmanstraat en Kermisland in beeld. Wanneer daadwerkelijk wordt gestart is op dit moment moeilijk aan te geven, maar de verwachting is wel dat dit binnen nu en 5 jaar gaat gebeuren.
Er zijn echter zaken waar rekening mee moet worden gehouden voordat je met bouwen kunt starten. Zo is bijvoorbeeld de capaciteit van het stroomnetwerk een uitdaging. Maar ook het verkeer moet goed worden doordacht.

Kortom, er moet goed naar het hele gebied worden gekeken, de plannen moeten op elkaar aansluiten omdat alles met elkaar samenhangt. Het belangrijkste is echter dat we goed in de gaten houden wat Presikhaaf 3 nodig heeft zodat het fijn blijft om er te wonen en te leven.

Aandachtspunten vanuit het publiek (flipp-overs)
- Voetgangersoversteek bij de Driepoortenweg. *>>> Mobiliteitsonderwerpen kunnen worden besproken in de themagroep mobiliteit (hoe u zich hiervoor aanmeldt leest u onderaan het verslag). Meldingen over de openbare ruimte kunnen worden gedaan in Fixi, het systeem dat de gemeente gebruikt voor meldingen. Link: Melding of klacht openbare ruimte - Gemeente Arnhem. Een andere mogelijkheid is contact op te nemen met de heer Evert Schiphorst van Verkeer -beheer om de situatie door te spreken: 0800-1809.*
- Schimmelwoningen/eengezinswoningen in de Karel Doormanstraat. Deze doen graag mee aan de renovatie en ontwikkeling.
- De wens voor kleinschalig detailhandel in Honigkamp op de plek waar voorheen de supermarkt was gevestigd.

Momenten van invloed
Na vanavond worden de puntjes op de ï gezet en wordt deze 95%-versie van de gebiedsvisie een 100% versie. Met de klankbordgroep wordt op korte termijn nog een afrondende sessie georganiseerd.
De 100% versie gaat naar het college en bij akkoord naar de raad. Dat is een moment waarop bewoners kunnen inspreken. Zodra de datum waarop de gebiedsvisie bij de raad op de agenda staat, bekend is, wordt dit via e-mail en op de website gedeeld met de bewoners.

Zodra de raad de gebiedsvisie heeft vastgesteld gaan we een volgende fase in, namelijk het maken en uitvoeren van concrete plannen. Participatie maakt hiervan onderdeel uit.
Voor de Houtmanlocatie en Kermisland 110 worden startnotities gemaakt die door de raad moeten worden vastgesteld. Inspreken is mogelijk bij de raadsbehandeling. Participatie maakt onderdeel uit van het vervolgproces voor deze locaties.

Doet u mee?
Nanja Oliemans en Cathelijne Bouwkamp sluiten af met een oproep voor de bewoners om zich aan te melden bij de klankbordgroep of themagroepen. Dit kan vanavond na de presentatie of via de mail, presikhaaf3@arnhem.nl.

Klankbordgroep #7 - 4 maart 2024

Terugkoppeling van de wijk brede bewonersavond naar de klankbordgroep en bespreking van de 95% versie.

Verslag

GEMEENTE Arnhem

Verslag : Klankbordgroep #7
Gehouden op : 4 maart 2024 2024 (19:00 – 21:00)
Locatie : HAN (Ruitenberglaan 26, 6826 CC, Arnhem)
Verslaglegging : Emma van Hemert (projectsecretaris, gemeente Arnhem)

Aanwezigen - Gemeente Arnhem
Samantha Volgers, projectmanager; Nanja Oliemans, ontwikkelmanager; Emma van Hemert, projectsecretaris; Hans van Loon, stedenbouwkundige; Hans van Vliet, beleidsadviseur mobiliteit;

Aanwezig - overig
Anne Seghers, stedenbouwkundige (Ruimtevolk)

Introductie
Voor deze zevende klankbordgroep zijn alle leden uitgenodigd per mail. 15 klankbordgroep leden en twee raadsleden (Guus van der Laak, Arnhem Centraal; Hasan Kumas, VVD) zijn naar de bijeenkomst gekomen.
Samantha Volgers zit de bijeenkomst voor en begint met een terugkoppeling naar de wijk brede bewonersavond van afgelopen 8 februari jl. Er wordt gemeld, vanuit de klankbordgroep, dat niet alle deelnemers de uitnodiging ontvangen hebben. Dat is vervelend en de gemeente wil deze mensen graag betrokken houden. Er is aan aanwezigen gevraagd of zij aan de deelnemers die de uitnodiging niet ontvangen hebben, willen vragen zich opnieuw aan te melden via presikhaaf3@arnhem.nl. Zodat er voor volgende klankbordgroepen geen leden gemist kunnen worden bij het versturen van de uitnodiging.

Vaststellen agenda
Vanwege een grotere opkomst dan verwacht aan de hand van de aanmeldingen, is de agenda niet precies gevolgd. Wel zijn de punten van de agenda aan bod gekomen. Er is een open kringgesprek gevoerd en vragen zijn beantwoord over onderwerpen uit de 95%-versie van de gebiedsvisie en het vervolg.

Visiekaart
De visiekaart schetst een beeld, tegelijkertijd geeft de klankbordgroep aan dat er visueel een duidelijker sfeerbeeld wenselijk zou zijn om te zien wat de buurt kan verwachten van de visie. Daarnaast leeft er de wens om de markeringen duidelijker te maken. **De straatnamen zullen toegevoegd worden aan de visiekaart en de oranje pijl zal groen gemaakt worden**. Samantha Volgers zal nog contact opnemen met degene die specifieke op- en aanmerkingen op de visie en op het verslag van 8 februari heeft gemaakt, om die samen door te nemen.

Gebiedsvisie
De gebiedsvisie stelt de uitgangspunten vast. De 95%-versie betekent dat als er opmerkingen zijn dat deze nog meegenomen kunnen worden. Omdat de gebiedsvisie een document op hoofdlijnen is, worden er nog geen gedetailleerde tekeningen in opgenomen. Er komen een aantal op- en aanmerkingen vanuit de klankbordgroep:

- Er wordt zorg geuit dat met het **ruimtelijk kader voor de Houtmanlocatie** de hoofdlijnen al zeer gedetailleerd geformuleerd worden. Is er dan nog flexibiliteit voor de uitwerking?. Het is belangrijk om de balans te bewaren tussen enerzijds flexibiliteit en ruimte voor uitwerking en anderzijds houvast in kaderstelling. Houvast in kaderstelling is belangrijk omdat dit ook duidelijkheid geeft aan belanghebbenden.
- Er wordt gevraagd in hoeverre de **woningcorporatie Vivare** betrokken is. Een aanwezige heeft klachten over de bestaande woningen en afval in de omgeving van de **Kareldoormanstraat.** De gemeente geeft aan dat beheer van de omgeving een taak van de gemeente is. Vivare gaat over de woningen. De gemeente geeft de vraag van mevrouw over de woningen door aan Vivare (dit is inmiddels gebeurd en Vivare neemt contact op).
- De participatie komt weinig naar voren in de visie. Deze graag meer op de voorgrond zetten en niet als bijlage toevoegen. **De suggestie om in het begin van de visie het participatietraject te benoemen**, wordt overgenomen. Bij de aanwezigen van de klankbordgroep is niet iemand die deze tekst wil schrijven. Afgesproken wordt dat **de gemeente een tekstvoorstel doet. Dit wordt gedeeld met de klankbordgroep die hierop kunnen reageren.**
- De nog ontbrekende verslagen worden aan de visie toegevoegd.

Houtmanlocatie
Een aanwezige vraagt wat er met de Houtmanlocatie gaat gebeuren. Zij vraagt of er een 'knarrenhof' kan komen en wanneer er gebouwd gaat worden. Zij geeft ook aan dat dit onderwerp in het begin uitvoerig is besproken en daarna minder.
De gemeente licht toe dat in de visie is opgenomen dat er o.a. voor senioren en doorstromers uit de wijk moet worden gebouwd. En dat het nog wel een jaar of twee kan duren voordat er gestart wordt met bouwen op de Houtmanlocatie.

Vervolgens is er van iemand anders een vraag over het ruimtelijk kader dat in de gebiedsvisie voor de Houtmanlocatie is opgenomen. Tijdens de bewonersavond van 6 oktober 2022 is er specifiek met omwonenden van de Houtmanlocatie over deze ontwikkeling en de wensen van bewoners gesproken. De hoofdpunten hiervan zijn meegenomen in de gebiedsvisie. Bijvoorbeeld de groene omlijsting en de twee gebouwen zodat er een doorkijk blijft bestaan. Het ruimtelijk kader biedt een richting voor de verdere uitwerking. De startnotitie voor de Houtmanlocatie heeft een iets verdere uitwerking dan het ruimtelijk kader in de gebiedsvisie. Met de startnotitie wordt door de raad besloten over de kaders voor de verdere planuitwerking en participatie.

Verduurzamen
De klankbordgroep is geïnteresseerd in de verduurzamingsmogelijkheden voor particuliere huiseigenaren en de aansluiting van laadpalen voor elektrische auto's. Meer informatie hierover wordt aan de betreffende vragensteller teruggekoppeld. Mochten andere bewoners geïnteresseerd zijn in deze onderwerpen, kunnen zij dit aangeven door een mail te sturen aan **Presikhaaf3@arnhem.nl.** De gemeente geeft nog twee aandachtspunten mee over de laadpalen:

1. We hebben te maken met netcongestie waardoor mogelijk niet overal laadpalen op korte termijn mogelijk zijn.
2. De laadpalen zijn niet opgenomen in de gebiedsvisie. Hier worden aparte plannen voor gemaakt.

Güven
Er zijn vragen over het pand van supermarkt Güven die is verhuisd naar het winkelcentrum. De gemeente is in gesprek met Güven, maar wat er gaat gebeuren met het pand is nog niet bekend. Güven is eigenaar van het pand en wil, zover bekend, het gaan verhuren voor detailhandel. Om te voorkomen dat er overlast komt is er de hoop dat daar zo snel mogelijk een invulling komt. Enkele deelnemers zien hier graag woningen. Zowel detailhandel als woningen passen in het huidige bestemmingsplan.

Mobiliteit
De gemeente gaat met de **themagroep mobiliteit kijken naar de problemen, oorzaken, doelen en de oplossingsrichtingen**. Daarnaast wordt er op het moment aan een **nieuw beleidsplan duurzame mobiliteit** gewerkt. Bij vaststelling wordt dat nieuwe beleid het uitgangspunt. Er komen een aantal op- en aanmerkingen vanuit de klankbordgroep:

- De weg bij **De Keulse Slag** is breed genoeg voor een goede doorsteek en een aantrekkelijke route via het parkeerterrein naar het winkelcentrum, en vervolgens naar het park.
  Het belang en de positie van de Keulse Slag zal worden verbeterd op de visiekaart. **Ook de suggestie voor een mogelijke toekomstige verbinding met park Presikhaaf wordt toegevoegd.** Daarbij moet gemeld worden dat de groene omzoming behouden wordt en dat de Keulse Slag van een andere orde is dan de centrale groene as of de groene omlijsting. Dit verschil moet zichtbaar zijn.
- In de visie staat dat de Lange Wal een fietsverbinding gaat worden; de optie van een knip is volgens een aanwezige eind 2023 pas voor het eerst aan bod gekomen.
  Om de oversteekbaarheid naar het winkelcentrum te verbeteren en de Houtmanlocatie te ontsluiten op de Lange Wal, wordt een knip als mogelijke oplossing gezien. Dit moet nader onderzocht worden en zal behandeld worden in de toekomstige themagroep voor mobiliteit.

Groen
Er wordt al gewerkt aan de biodiversiteit in de wijk. Wanneer de bewoners dit gaan zien in de wijk is nog niet te zeggen. Later dit jaar wordt in Presikhaaf gestart met de **'klimaatgroenagenda'**. Daar kunnen ook ideeën ingeleverd worden door bewoners. **Vooruitlopend daarop wordt de vragensteller alvast in contact gebracht met degene binnen de gemeente die hierover gaan.** Er komen een aantal op- en aanmerkingen vanuit de klankbordgroep:

- De betrokkenheid van de gemeente bij initiatieven van bewoners is belangrijk in het onderhoud. Er vindt vernieling en overwoekering plaats wat de betrokken bewoners niet motiveert.
- Bij de speeltuin van De Regenboog en het groen er omheen vindt veel vervuiling plaats. Er wordt aandacht gevraagd om dit te verbeteren.

Participatie
De klankbordgroep wordt doorgezet en er komen themagroepen bij voor mobiliteit en groen. Wijkbewoners die willen meedoen, kunnen zich hiervoor aanmelden door een mail te sturen naar presikhaaf3@arnhem.nl.
Daarnaast worden de omwonenden van de ontwikkellocaties uitgenodigd om mee te doen in de betreffende participatietrajecten.
De gemeente blijft alle bewoners informeren over de ontwikkelingen via diverse communicatiekanalen.

De gemeente hoort van de klankbordgroepleden graag hoe het is ervaren en wat er voor het vervolg anders/beter kan. Op dit moment is er geen voorzitter van de klankbordgroep, voorheen werd de klankbordgroep ondersteund door Opbouwwerk Rijnstad. Momenteel is daar helaas niemand beschikbaar.

De verslagen die tot nu toe gemaakt zijn tijdens de klankbordgroepen en informatieavonden zullen voor de volledigheid nog als 'verslagenbundel' gedeeld worden met de klankbordgroep.

Inspraak raad (ronde tafel)
Zodra de gebiedsvisie bij de raad ligt is het mogelijk om een of meerdere personen in te laten spreken. In dien meerdere personen willen inspreken, bestaat de mogelijkheid van een rondetafelgesprek. Dit zal georganiseerd worden door de griffie. De raad doet minimaal een maand over het vaststellen van de visie, maar dit kan ook langer duren. De klankbordgroep wordt tijdig op de hoogte gesteld wanneer de visie bij de raad ligt. Daarnaast is het goed om naast de zorgen ook de positieve punten te melden tijdens het inspreken. Dit zal helpen bij de voortgang van processen die sneller kunnen, zoals vergroening.

Afronding en vervolg
We gaan een verslag maken van de bijeenkomst. Het verslag wordt gedeeld. Mochten hier op- of aanmerkingen op zijn dan ontvangt de gemeente deze graag via presikhaaf3@arnhem.nl. Daarna zullen de besproken punten aangepast worden in de visie, en de stukken afgerond worden voor besluitvorming.

GEMEENTERAAD ARNHEM
BEHANDELRESULTAAT

1. Raadsvoorstel ‘Gebiedsvisie Presikhaaf 3’

2. Raadsvoorstel ‘Startnotitie gebiedsontwikkeling Kermisland 110’

3. Raadsvoorstel 'Startnotitie gebiedsontwikkeling Houtmanlocatie’

Fasering

- ☑ Informatieve bespreking
- ☑ Meningsvormende bespreking
- ☐ Bespreking Moties & Amendementen
- ☐ Besluitvormende vergadering

Eerdere besprekingen

15 mei 2024

Aanwezig

De raadsleden/fractievolgers De Groot (PvdD), Kumas (VVD), Heemskerk (D66), Zijlstra (ChristenUnie), Neutkens (Volt), Gerretschen (GroenLinks), Kraaijenbrink (Arnhem Centraal), Van Plateringen (BBA), Koorn (CDA) en Visser (PvdA).

De fracties van de PVV, FvD, DENK en SP waren niet aanwezig.

Bespreking

Gestart is met de meningsvormende bespreking. Hierin is in twee termijnen met de wethouder gedebatteerd.

Toezeggingen

Er zijn geen toezeggingen gedaan.

Moties en amendementen

Geen motie of amendement is aangekondigd

Conclusie

Aan het einde van de beraadslaging heeft de voorzitter geconcludeerd dat de meningsvormende behandeling van het raadsvoorstel is afgerond en dat het voorstel kan worden doorgeleid naar de besluitvormende vergadering.

De raadsadviseur,

W. Lammers

De voorzitter,

C. Prinsen

GEMEENTE Arnhem

Besluit van	29 mei 2024
Zaaknummer	4087303

DE RAAD VAN DE GEMEENTE ARNHEM;

gelezen het voorstel van burgemeester en wethouders van 23 april 2024, zaaknummer 4087303;

gelet op artikel 108 van de Gemeentewet;

besluit:

De startnotitie voor het project “Houtmanlocatie” vast te stellen.

De griffier,

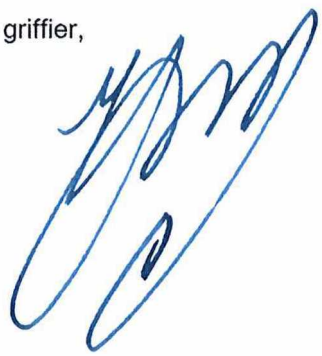

De voorzitter,

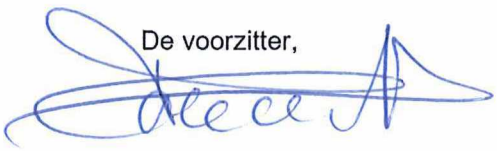

GEMEENTERAAD ARNHEM
BEHANDELADVIES

1. Raadsvoorstel ‘Gebiedsvisie Presikhaaf 3’
2. Raadsvoorstel ‘Startnotitie gebiedsontwikkeling Kermisland 110’
3. Raadsvoorstel 'Startnotitie gebiedsontwikkeling Houtmanlocatie’

Fasering

- ☐ Informatieve bespreking
- ☐ Meningsvormende bespreking
- ☐ Bespreking Moties & Amendementen
- ☑ Besluitvormende vergadering

Procedure:

Datum vergadering
29-05-2024

Type voorstel
Raadsvoorstel vanuit het college van B&W

Spreekrecht publiek?
Nee

Voorgesteld resultaat:
Besluitvorming

Informatieve fase:
Klassiek inspreken

Meningsvormende fase:
Er wordt in maximaal twee termijn vergadert waarna de raad besluit over de drie raadsvoorstellen.

Voorgesteld besluit

De raad wordt voorgesteld om drie besluiten te nemen:

1. De gebiedsvisie voor Presikhaaf 3 vast te stellen
2. De startnotitie voor het project “Kermisland 110” vast te stellen
3. De startnotitie voor het project “Houtmanlocatie” vast te stellen

Aandachtspunten

Vanwege de inhoudelijke samenhang worden de drie raadsvoorstellen gezamenlijk voorbereid in de raadskamers.

Informatieve bespreking

De informatieve bespreking bestaat uit het klassiek inspreekrecht. Insprekers krijgen vijf minuten de tijd om de raadskamer toe te spreken, waarna er ruimte is voor vragen. Zie lijst van insprekers in de bijlage. Mogelijk wordt dit omgezet in een rondetafelgesprek indien het aantal insprekers hiertoe aanleiding geeft.

Meningsvormende bespreking

Er wordt in twee termijnen vergaderd.

- Iedere fractie heeft twee termijnen, waarin meningen kunnen worden verkondigd of politieke vragen kunnen worden gesteld.
- De portefeuillehouder reageert na een termijn van de raad als alle fracties aan het woord zijn geweest. De portefeuillehouder beantwoordt de gestelde vragen.
- Interrupties (in de vorm van een korte vraag of opmerking zonder inleiding) zijn in alle termijnen toegestaan. Zoals altijd kan de voorzitter interrupties beperken.

GEMEENTERAAD ARNHEM
BEHANDELADVIES

Contactgegevens

Portefeuillehouder:	Ambtenaar	Raadsadviseur
Cathelijne Bouwkamp	Samantha Volgers samantha.volgers@arnhem.nl +31263775943	Willem Lammers willem.lammers@arnhem.nl (06) 31 10 79 51

Aandachtspunten

Gecombineerde behandeling

Waarom worden de besluitvorming van de raadsvoorstellen over P3 samengevoegd met de twee startnotities? Dat heeft een inhoudelijke en een pragmatische reden:

Inhoudelijk is het logisch omdat het om hetzelfde gebied gaat. De twee startnotities vallen binnen en net naast het gebied van de gebiedsvisie P3. Er zit dus een inhoudelijke samenhang.

Pragmatisch is het logisch omdat het gaat om twee woningbouwprojecten van circa 100 tot 140 woningen die onnodig vertraging oplopen als het pas na de zomer in behandeling wordt genomen. Waar bij de ontwikkeling van de Houtmanlocatie aanvullend geldt dat er een subsidie beschikbaar is gesteld vanuit de provincie die stelt dat de start van de bouw in 2025/2026 plaats moet vinden. En dus risico loopt als er vertraging op gaat lopen.

Voorgeschiedenis

- Raadsbrief ‘Startnotitie Presikhaaf 3’, d.d. 07-09-2021
- Beantwoording artikel 44-vraag van 9-2-2024 “Visie wijk Presikhaaf 3”

Aandachtspunten

Gebiedsvisie Presikhaaf 3

- Presikhaaf 3 valt onder twee ontwikkelingen:
    - het Nationaal Programma Arnhem-Oost, waarmee het direct bijdraagt aan de doelen uit het nationaal programma, met name geformuleerd in het gebiedsplan onder de lijn ‘Wonen en leven’.
    - en is een van de drie deelgebieden van de Spoorzone Arnhem-Oost.
- Op sociaal vlak liggen er grote uitdagingen in Presikhaaf 3: de buurt heeft relatief gezien een lager gemiddeld huishoudensinkomen en kent veel gezinnen in de bijstand, bijna een derde van de kinderen groeit op in armoede. Kortom de leefbaarheid staat onder druk.
- Daarnaast spelen ruimtelijke opgaven. De drie Arnhemse woningcorporaties (Vivare, Portaal en Volkshuisvesting) hebben veel bezit in Presikhaaf 3 en staan voor een duurzaamheidsopgave. Daarnaast is een deel van de grond in Presikhaaf 3 vervuild. De gemeente Arnhem heeft veel eigendom, maar een groot deel hiervan is in erfpachtconstructies uitgegeven aan de corporaties. Daarnaast heeft de gemeente maatschappelijk vastgoed in bezit dat om een (her)bestemming vraagt.
- Deze gebiedsvisie geeft op hoofdlijnen drie antwoorden op de opgave om de fysieke ontwikkelingen te laten bijdrage aan de sociale opgaven:
    1. Het realiseren van ontmoetingsplekken op initiatief van bewoners met en voor bewoners waardoor er meer verbinding ontstaat en meer eigenaarschap bij bewoners

2. Door het opknappen van verschillende plekken en samen met bewoners oppakken van de bestaande problematieken zal de huidige bewoner vooruitgang gaan merken. Zo kan hij weer trots worden op de wijk.
3. De ontwikkeling van nieuwe woningen geeft de mogelijkheid om meer doelgroepen toe te voegen aan de wijk en voor bestaande bewoners maakt het mogelijk om wooncarrière (starters) te maken of door te stromen (senioren).

- Binnen de gebiedsvisie zijn er vijf ontwikkellocaties:
  1. Houtmanlocatie
  2. Middachtensingel
  3. Werklocatie
  4. Kerklocatie
  5. Kermisland 110

Startnotitie gebiedsontwikkeling Kermisland 110

- De startnotitie voor Kermisland 110 maakt de bouw van ca.140 appartementen mogelijk.
- Woonzorg Nederland wil hier graag een complex realiseren die niet alleen voor nieuwe bewoners aantrekkelijk is, maar ook voor de buurt en voor de wijk. Woningen waar mensen met of zonder zorgvraag en met een laag of hoger inkomen kunnen wonen. Ook komt er een ontmoetingsruimte die voor de buurt toegankelijk is.
- De startnotitie geeft op hoofdlijnen de ruimtelijke, functionele en programmatische uitgangspunten voor de herontwikkeling van deze locatie. Hierdoor weten de omgeving en de initiatiefnemers aan welke randvoorwaarden het plan moet voldoen en binnen welke kaders het plan uitgewerkt mag worden.
- Tijdens de consultatieronde (2 november 2023) bleek vanuit de omgeving draagvlak voor de ontwikkeling van woningen voor de betreffende doelgroep.

Startnotitie gebiedsontwikkeling Houtmanlocatie

- De startnotitie voor de Houtmanlocatie maakt de bouw van ca. 100 appartementen mogelijk in de categorie sociale huur en betaalbare koop (50% sociaal en 50% betaalbaar). Dit is dus meer sociale huur en betaalbare koop dan afgesproken in het kader van Woondeal 2.0. De beoogde doelgroep is ouderen en starters uit de directe omgeving. Hierdoor zal er ook een doorstroming op gang komen en komen er eengezinswoningen vrij.\
- De grond is in eigendom van de gemeente. Voor de herontwikkeling van deze locaties dient de gemeente een grondexploitatie te voeren. Dit zal onderdeel zijn van de gebiedsexploitatie van de Spoorzone Arnhem Oost.
- Er ligt een subsidieaanvraag bij de provincie van €281.000. Hiervoor geldt wel de voorwaarde dat de bouwstart in 2025/2026 moet liggen.

Moties en Toezeggingen

De volgende moties en toezeggingen worden met het raadsvoorstel afgedaan:

Niet van toepassing

Mogelijk resultaat:

- Partijen zijn het eens, het voorstel wordt doorgeleid naar de besluitvormende fase
- Partijen zijn het niet (volledig) eens en overwegen moties en/of amendementen. Het voorstel wordt doorgeleid naar de Bespreking van Moties en Amendementen.

RAADSVOORSTEL

Aan de gemeenteraad

Zaaknummer 4087303

Onderwerp: Startnotitie gebiedsontwikkeling Houtmanlocatie

Kernboodschap

De startnotitie voor de Houtmanlocatie maakt de bouw van ca. 100 appartementen mogelijk in de categorie sociale huur en betaalbare koop. We kiezen voor woningtypen die aansluiten op de behoefte voor starters en ouderen zodat zij in Presikhaaf kunnen blijven wonen.
De verdere planvorming gebeurt het komende jaar samen met de buurt. Het streven is dat er in 2026 kan worden gestart met bouwen.

Voorstel

1. De startnotitie voor het project “Houtmanlocatie” vast te stellen.

Inleiding

De ontwikkeling van de Houtmanlocatie is meegenomen in het proces totstandkoming van de gebiedsvisie Presikhaaf 3, die momenteel ook ter besluitvorming voorligt. De locatie biedt ruimte voor de bouw van ca. 100 woningen waarvan 50% sociaal en 50% betaalbaar. De beoogde doelgroep zijn ouderen en starters. De woningen komen in een aantrekkelijke groene openbare ruimte te staan. Het parkeren wordt gedeeltelijk onder een 2e maaiveld ingepast.

Destijds is de voormalig ROC locatie door de gemeente aangekocht en zijn de opstallen gesloopt, met het doel er woningen te bouwen. Vanwege de bankencrisis is dit destijds niet van de grond gekomen. Om te voorkomen dat het er braakliggend en onbenut bij komt te liggen is met samenwerking van de buurt hier een Reizende tuin gerealiseerd. Daarnaast is een gedeelte van het terrein een parkeerplaats voor de omwonenden.

De Houtmanlocatie ligt op de hoek van de Lange Wal en het Lange Water naast het winkelcentrum Presikhaaf. Het neemt een bijzondere positie in binnen de wijk, als schakel naar een meer stedelijk gebied. Dit biedt aanleiding om grootstedelijker te bouwen met een hoogteaccent dat een samenspel aangaat met de gebouwen in de omgeving zoals de Helix-toren, het nieuwe ROC-gebouw en de ontwikkellocaties aan de overzijde (Middachtensingel 1 en Kermisland 110).

Met voorliggende startnotitie willen we de raad de ruimtelijke en programmatische kaders vast laten stellen zodat we met het project kunnen starten binnen het voorgestelde participatie level 3.

GEMEENTE Arnhem

Beoogd effect

Met dit voorstel willen we bereiken dat de Houtmanlocatie verder kan met de planvorming en vervolgens tot ontwikkeling kan worden gebracht. Met woningen van hoge kwaliteit voor de beoogde doelgroepen. Daarnaast is het doel van deze startnotitie dat vooraf duidelijkheid wordt gegeven aan bewoners en initiatiefnemers over de ambities en de beoogde vorm van participatie level 3 voor deze locatie.

Argumenten

1.1 *Hiermee kan het plan verder worden uitgewerkt zodat er woningen kunnen worden gerealiseerd.*

De startnotitie geeft de ruimtelijke, functionele en programmatische kaders voor verdere uitwerking voor de Houtmanlocatie. Deze kaders zijn nodig voor het omgevingsplantraject en de tender (grondverkoop) en geeft marktpartijen en omwonenden zekerheid en houvast. De gemeente stuurt hiermee op de doelen voor woningbouw.

1.2 *Arnhem heeft hier eigen grondpositie en daardoor invloed op het programma en op de snelheid.*

Arnhem heeft een grote woningbouwopgave; door eigen grondposities tot ontwikkeling te brengen kan snelheid worden gemaakt en kan de gemeente sturen op het gewenste programma. Het voorstel voor de Houtmanlocatie is 50% sociale huur en 50% betaalbare koop. Dit is dus meer sociale huur en betaalbare koop dan afgesproken in het kader van Woondeal 2.0. De beoogde doelgroep is ouderen en starters uit de directe omgeving. Hierdoor zal er ook een doorstroming op gang komen en komen er eengezinswoningen vrij.
Door op deze locatie het aandeel sociale huur te verhogen kan op de nabij gelegen locatie Middachtensingel 1 een programma van 100% koop worden gerealiseerd. Hiervoor is gekozen nadat de corporaties hebben aangegeven dat 30% sociale huur op de Middachtensingel 1 financieel moeilijk haalbaar is. Dat komt omdat het aantal sociale huurappartementen op die locatie relatief laag is om kostendekkend te kunnen bouwen.

1.3 *Er is draagvlak vanuit de omgeving voor woningbouw op deze plek.*

Tijdens de bewonersavond voor deze locatie is aangegeven dat woningen op deze plek gewenst zijn. Er zijn ook aandachtspunten meegegeven voor de uitwerking. Die gaan bijvoorbeeld over de ontsluiting, het behouden van doorkijken tussen de gebouwen, parkeren, de openbare ruimte en groen. In de startnotitie zijn een aantal punten al expliciet opgenomen (zoals de gewenste ontsluiting en de doorkijk), andere punten worden meegenomen bij de verdere planuitwerking.

1.4 *Er is zicht op cofinanciering vanuit de provinciale regeling sociale huurwoningen.*

Hiervoor hebben we een subsidieaanvraag bij de provincie ingediend van €281.000. Bij deze regeling financiert de provincie maximaal €12.500 per sociale huurwoning, mits de gemeente tenminste 50% meefinanciert. De gemeentelijke dekking hiervoor komt uit eigen middelen. Daarnaast is er ook een opslag mogelijk van maximaal €1.000 per woning als de publieke maatregelen voldoen aan extra criteria voor klimaatadaptatie en biodiversiteit. Het Arnhemse Puntensysteem Klimaatadaptief Bouwen

is van toepassing (www.arnhem.nl/klimaatadaptatie). De provincie beoordeelt met de subsidieaanvraag of dit voldoet.

Kanttekeningen en risico's

1.1 *De subsidie 'regeling sociale huurwoningen' van de provincie is nog niet toegekend.*

Indien de subsidieaanvraag bij de provincie niet wordt toegekend wordt het tekort gedekt door bij de ontwikkeling Middachtensingel 1 af te zien van de mogelijkheid voor CPO waardoor de verwachte plankosten lager zullen uitvallen. Zie ook de financiële paragraaf bij het raadsvoorstel gebiedsvisie Presikhaaf 3.

1.2 *Er kan onderbouwd afgeweken worden van de huidige beleidsregels parkeren.*

Op basis van een goede onderbouwing, zoals met een onderzoek naar het huidige autobezit, kan er afgeweken worden van de parkeernormen zoals opgenomen in de beleidsregels. Daarnaast kan er een reductie van 10% toegepast worden op het aantal parkeerplaatsen als er een deelautosysteem wordt toegepast. Later in het ontwikkelproces kan beoordeeld worden of een verdere verlaging van de parkeernorm mogelijk is als het nieuwe parkeerbeleid met parkeernormen is vastgesteld.

1.3 *De netbeheerders TenneT en Liander verwachten in ieder geval vanaf 2026 tot 2030 netcongestie op het elektriciteitsnet. Hierdoor moet ook deze ontwikkeling op een andere manier gerealiseerd worden, of er kan vertraging optreden.*

Bij de netbeheerder van het hoogspanningsnet is de verwachting dat er netcongestie is van 2026 tot 2030. Er is nu en in de nabije toekomst sprake van schaarste. Het is daarom belangrijk om de netbelasting van deze ontwikkeling zo laag mogelijk te houden, omdat daarmee innovatieve oplossingen voor een aansluiting makkelijker zijn. Daarnaast blijft er meer ruimte over voor andere ontwikkelingen in de stad, als alle ontwikkelingen zich inspannen om de netbelasting zo laag mogelijk te houden.

We houden goed in de gaten wat er qua netcongestie mogelijk is voor deze ontwikkeling. Dat doen we op drie vlakken:

- manieren om de netbelasting zo laag mogelijk te houden.
- manieren om op een innovatieve aansluiting te realiseren.
- de mogelijkheden voor een 'gewone', maar wel kleinere, aansluiting. Kleiner dan in de tijd voordat we netcongestie hadden.

1.4 *De omgeving maakt zich zorgen over de ontsluiting van het autoverkeer door de wijk vanwege de nieuwe woningen.*

Met de door het Rijk toegekende middelen voor de Lange Wal is het de bedoeling om de ontsluiting, zoals door de buurt gewenst, niet door de wijk maar naar de Lange Wal te realiseren. Om dit definitief te maken is nader mobiliteitsonderzoek en nadere uitwerking van het plan nodig.

1.5 *Tijdens de participatie is de wens geuit om de huidige water- en groenstrook te verleggen naar een plek tussen de Houtmanstraat en de nieuwe woningen.*

Op die manier komt er meer ruimte tussen de bestaande bebouwing en de nieuwe woningen. De watergang die hier loopt is echter onderdeel van de blauwe rand langs het Lange Water, en daarmee als ‘lange lijn’ onderdeel van het groenblauwe netwerk van Presikhaaf. In de gebiedsvisie Presikhaaf 3 is de ambitie opgenomen om dit netwerk te versterken. Het verleggen betekent dat deze lange lijn wordt losgelaten. Daarnaast betekent het verleggen dat er minder ruimte voor de nieuwe woningen overblijft omdat er dan tussen de huidige en nieuwe bebouwing meer ruimte nodig is (voor de te verleggen watergang) én omdat er ruimte nodig blijft tussen de nieuwe woningen en het Lange Water. De ruimte tussen het Lange Water en de nieuwe woningen heeft nu juist een nuttige en efficiënte functie door deze watergang. Tot slot leidt het verleggen tot extra kosten waarmee geen rekening is gehouden.

Participatie

De Houtmanlocatie is als onderdeel van de gebiedsvisie Presikhaaf 3 uitgebreid aan de orde geweest in het participatietraject voor de totstandkoming van de gebiedsvisie. Daarnaast is er ook een aparte informatieavond georganiseerd speciaal voor de Houtmanlocatie waarvoor direct omwonenden zijn uitgenodigd. Tijdens deze avond zijn de belangen van de omwonenden opgehaald. Het verslag met daarin de inbreng van de bewoners, is opgenomen als bijlage bij de startnotitie.

Bij de verdere planvorming wordt geparticipeerd op basis van participatie level 3; er zal een toename van verkeer zijn en de ontsluiting verandert mogelijk, het huidige beeld van een ‘reizende tuin’ verandert behoorlijk. Kortom de verandering voor de omwonenden is groot. Daarom kiezen we hier voor de hoogste vorm van participatie level 3. Hieronder wordt verstaan betrokkenen laten meedenken, ideeën van betrokkenen laten meenemen in het ontwerp.

Financiën

De gemeente is eigenaar van de gronden. Voor de herontwikkeling van deze locaties dient de gemeente een grondexploitatie te voeren. Hierin zijn opgenomen de kosten voor het bouw- en woonrijp maken van de grond, de gemeentelijke plankosten en overige kosten. Deze kosten worden gedekt door de opbrengst van de gronduitgifte en een subsidiebijdrage van de provincie. Deze grondexploitatie is financieel niet sluitend en hiervoor is reeds een voorziening getroffen in de bestaande grondexploitatie.

De grondexploitatie van de Houtmanlocatie maakt onderdeel uit van de gebiedsvisie Presikhaaf 3 en daarmee van de gebiedsexploitatie Spoorzone (bestaand uit Rijnpark, Schaapsdrift en Presikhaaf 3). Vanwege de verwevenheid van de verschillende onderdelen van de gebiedsexploitatie zal de verwerking van de gebiedsexploitatie in de begroting middels een separaat raadsvoorstel in zijn geheel plaatsvinden nadat de afzonderlijke gebiedsvisies voor Schaapsdrift en omgeving, Rijnpark en Presikhaaf 3 door u zijn vastgesteld.

Uitvoering

De startnotitie wordt ter vaststelling voorgelegd aan de raad. Na vaststelling worden de uitgangpunten uit de startnotitie in een participatietraject met omwonenden uitgewerkt naar een stedenbouwkundig plan, omgevingskwaliteitsplan en omgevingsplan.
Woningbouwcorporatie Vivare is de beoogde afnemer van de sociale huurwoningen. Komende periode bepalen we in welke fase we de grond middels een tender (o.a. bekendmaking Tendernet) willen verkopen en in welke samenwerkingsvorm met de woningbouwcorporatie.

Na vaststelling van de startnotitie ligt de uitvoering bij het college. Bij een afwijking ten opzichte van de startnotitie om te komen tot woningbouw zal de raad worden betrokken. Via een raadsbrief wordt de raad geïnformeerd over het stedenbouwkundig plan. De raad is aan zet bij het vaststellen van het omgevingsplan inclusief het omgevingskwaliteitsplan.

Communicatie

Informatie over het project en de vastgestelde gebiedsvisie wordt vermeld op Toekomst Presikhaaf 3 - Gemeente Arnhem. Bewoners en ondernemers van Presikhaaf 3 worden betrokken bij de verdere uitwerking.

Bijlagen

Stukken voor gemeenteraad

- Bijlage 1 Startnotitie Houtmanlocatie

RAADSVOORSTEL

Besluit van	
Zaaknummer	4087303

DE RAAD VAN DE GEMEENTE ARNHEM;

gelezen het voorstel van burgemeester en wethouders van 23 april 2024, zaaknummer 4087303;

gelet op artikel 108 van de Gemeentewet;

besluit:

De startnotitie voor het project “Houtmanlocatie” vast te stellen.

De griffier, De voorzitter,

Gemeente Arnhem

Startnotitie
Gebiedsontwikkeling Houtmanlocatie

April 2024

Inhoudsopgave

1. Aanleiding en opgave 3

Aanleiding 3

Locatie 3

2. Staande ruimtelijke kaders 5

Omgevingsvisie 5

Gebiedsvisie Presikhaaf 3, Spoorzone Arnhem-Oost en Nationaal Programma Arnhem-Oost 5

Omgevingsplan 6

3. Analyse huidige situatie 7

Plangebied en ligging 7

Landschappelijke inbedding 8

Infrastructuur 9

4. Programmatische en ruimtelijke uitgangspunten 10

Programmatische uitgangspunten 10

Ruimtelijke uitgangspunten 12

5. Vervolgproces 15

Participatieparagraaf 15

Geldigheid (verjaringstermijn) startnotitie 16

6. Bijlagen 17

Klimaatadaptief en Natuurinclusief Bouwen 17

Circulariteit 17

Verslag informatieavond Houtmanlocatie – 6 oktober 2022 19

1. Aanleiding en opgave

Aanleiding

De Gebiedsvisie Presikhaaf 3 geeft de richting voor de lange termijn voor de wijk. In de Gebiedsvisie Presikhaaf 3 is de Houtmanlocatie als ontwikkellocatie voor woningbouw aangewezen. Met deze startnotitie geven we de raad de ruimte om kaders voorafgaand aan de eigenlijke gebiedsontwikkeling vast te stellen.

Locatie

De Houtmanlocatie ligt op de hoek van de Lange Wal en het Lange Water en neemt hiermee een bijzondere positie in binnen de wijk als schakel naar een meer stedelijk gebied, zoals op de kaart te zien is. Het Lange Water is een van de hoofd entrees van de stad en een belangrijke ontsluitingsweg naar het Velperbroek/circuitverbinding A12 en Arnhem oost en winkelcentrum Presikhaaf de andere kant op.

Gezien de ligging van de locatie biedt het de kans om wat grootstedelijker te bouwen. Dit met een hoogteaccent dat een samenspel aangaat met de gebouwen in de omgeving zoals de Helix-toren, de ontwikkellocaties aan de overzijde (Middachtensingel 1 en Kermisland 110) en het ROC.

Kaartbeeld: laat de ligging van de locatie zien binnen Presikhaaf 3 e.o.

In de volgende hoofdstukken worden de bestaande ruimtelijke kaders beschreven. In hoofdstuk 3 wordt er een beknopte analyse gegeven van de huidige situatie. Hoofdstuk 4 gaat in op de

programmatische en ruimtelijke uitgangspunten die van toepassing zijn voor de nieuwe ontwikkeling en tot slot wordt het vervolgproces beschreven.

2. Staande ruimtelijke kaders

Omgevingsvisie

De Arnhemse Omgevingsvisie schetst een toekomstbeeld voor de stad tot 2040.
In de Omgevingsvisie zijn een aantal passages opgenomen over Arnhem Oost (incl. Presikhaaf). Arnhem Oost is een aantrekkelijk stadsdeel met een ruim aanbod aan woon- werk- en onderwijsfuncties.
Op dit moment zijn de verschillende functies nog te veel van elkaar gescheiden, waardoor de ruimte niet altijd slim, duurzaam en effectief wordt gebruikt en de samenwerking beperkt is. Ontwikkelingen in dit gebied moeten gepaard gaan met het meer divers maken van de wijken door woningtypes en functies beter te mengen. Dit zodat er een mix aan voorzieningen, inkomensgroepen en leefstijlen ontstaan in dit gebied. Vergroening is daarbij een randvoorwaarde.

Gebiedsvisie Presikhaaf 3, Spoorzone Arnhem-Oost en Nationaal Programma Arnhem-Oost

De ontwikkeling Houtman maakt onderdeel uit van de gebiedsvisie Presikhaaf 3. Deze gebiedsvisie is weer onderdeel van de Spoorzone Arnhem Oost en valt onder de paraplu van het Nationaal Programma Arnhem Oost. Voor deze locatie houdt dit in dat de ontwikkeling inhoudelijk bijdraagt aan de doelen en ambities van Spoorzone Arnhem Oost en Nationaal Programma Arnhem Oost.

Belangrijk in de gebiedsvisie Presikhaaf 3 en omgeving zijn de ruimtelijke ingrepen die invloed hebben op de leefbaarheid, sociale cohesie, gezondheid etc. binnen de wijk. Denk aan beweegroutes, het meer biodivers maken van de groenstructuren, wegen afwaarderen, het realiseren van voorzieningen, maar juist ook woningbouwontwikkeling om doorstroming binnen de wijk op gang te brengen zodat er ruimte ontstaat om o.a. woningzoekenden uit de wijk te kunnen huisvesten. Het initiatief op de locatie Houtman dient een bijdrage te leveren aan deze doelstelling.

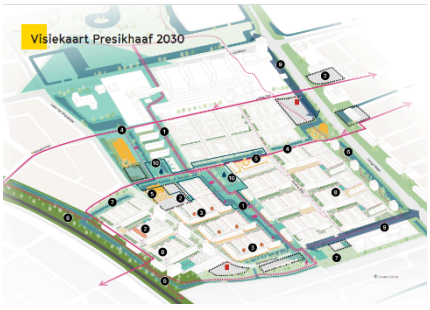

Visiekaart Presikhaaf 3 2030

Uitsnede ‘’Totaaloverzicht raamwerkkaarten Presikhaaf 2030’’

Omgevingsplan

De locatie Houtman is gelegen in het bestemmingsplan “Presikhaaf 3” en heeft daarin de bestemming “maatschappelijk” met een maximale bouwhoogte van 12 meter (ca. 4 bouwlagen) en een maximaal bebouwingspercentage van 60%. Dit betekent dat de voorgestelde herontwikkeling naar wonen niet past binnen deze bestemming. Voor deze ontwikkeling zal het bestemmingsplan (omgevingsplan) aangepast moeten worden.

Uitsnede vigerend bestemmingsplan Presikhaaf

3. Analyse huidige situatie

Plangebied en ligging

De Houtmanlocatie is gesitueerd op de hoek van de Lange Wal en Lange Water en neemt hiermee een bijzondere positie in binnen de wijk als overgang naar een meer stedelijk gebied met het winkelcentrum. Momenteel is het een begroeid open terrein met er doorheen een wandelpad en is er ruimte om auto's te kunnen parkeren.

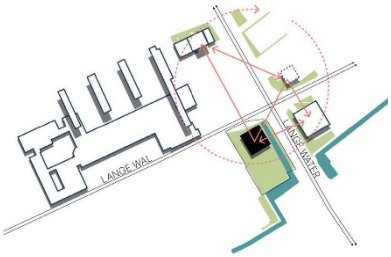

Positie van de Houtmanlocatie in het stedelijk gebied

Door de positie van de locatie ontstaat hier de mogelijkheid om grootstedelijker te bouwen. In de directe omgeving van de locatie zijn diverse grootschalige programma's gesitueerd zoals de Helix toren, het ROC en winkelcentrum Presikhaaf.

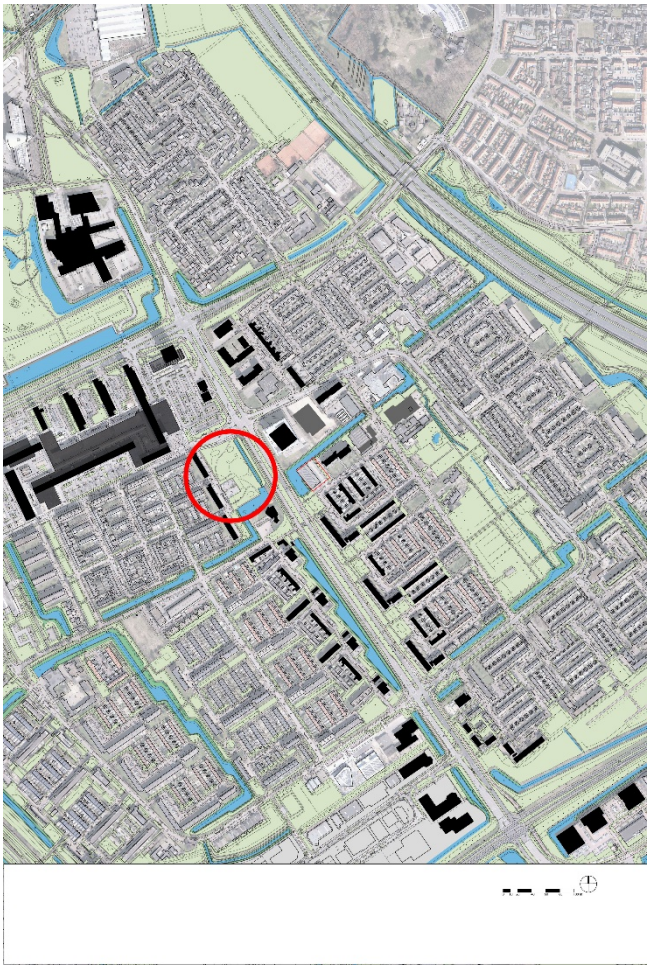

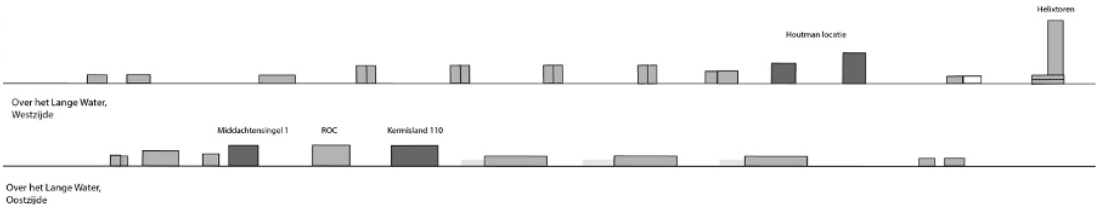

Landschappelijke inbedding

De aaneenschakeling van de aanwezige gebouwen van zeven bouwlagen langs het Lange Water, is kenmerkend voor de westzijde. Ruimtelijk gezien is het passend om qua bebouwingstypologie hier verder op door te bouwen (zie profiel westzijde hierboven). Daarbij versterkt dit het verschil met de stedenbouwkundige opzet tussen de west- en oostzijde van het Lange Water. De oostzijde kenmerkt zich door langgerekte appartementengebouwen in vier bouwlagen; de westzijde kenmerkt zich door compacte verticale bouwvolumes.

Aan de andere zijde van de ontwikkellocatie staat een appartementencomplex in vier bouwlagen waarbij de begane grond (plint) uit garages bestaat. Aan de zuidzijde staat een kerkgebouw (Bethlehemkerk) dat onderdeel uitmaakt van het ‘kralensnoer’ Honigkamp (wordt in de gebiedsvisie

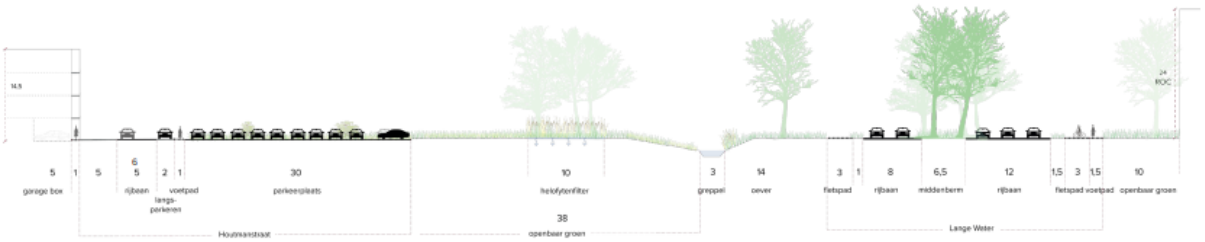

Bestaande doorsnede Houtmanstraat – Lange Water

Presikhaaf 3 omschreven als een zone met maatschappelijke functies, het zogenaamde kralensnoer).

Infrastructuur

Het winkelcentrum ligt op een zeer korte loopafstand. Toch zal de fiets een belangrijke vervoerwijze zijn, zoals richting de binnenstad, voorzieningen, bedrijventerreinen en scholen. Stallingsruimte, bijvoorbeeld in de vorm van een collectieve fietsenstalling naast de toegangsdeur en vanuit de centrale hal te betreden, is essentieel om zwervende fietsen voor de ingang te voorkomen en actieve mobiliteit te faciliteren. Uitgangspunt is dat de meest recente parkeernorm wordt toegepast. De parkeerplaats die nu op het terrein ligt, wordt gebruikt, maar staat niet vol. Het terugbrengen van een deel van de plaatsen is gewenst.

De ontwikkelprincipes mobiliteit:

- Het verbeteren van de verkeersveiligheid en de oversteekbaarheid naar het winkelcentrum en de buurt Over het Lange Water.
- Het bieden van meer ruimte voor de voetganger en fiets.
- Het verminderen van het gevoel van ‘blik op straat’.
- Directe looproute naar de bushalte Lange Wal.
- Het voorkomen dat de parkeerdruk op de openbare ruimte toeneemt bij nieuwe ontwikkelingen.

Specifiek voor deze locatie wordt de Lange Wal genoemd om om te vormen naar een doorgaande route voor fiets en bus en voor wat betreft de auto alleen bestemmingsverkeer toe te laten. De huidige hoeveelheid (en soms snelheid van) autoverkeer op de Lange Wal zorgt voor onveilige situaties en een slechte oversteekbaarheid voor wandelaars en fietsers van en naar het winkelcentrum. Als de hoeveelheid autoverkeer op de Lange Wal afneemt is het mogelijk om de ontwikkellocatie, middels een doodlopende weg, aan te sluiten op de Lange Wal. Alternatief is een ontsluiting via de bestaande wegenstructuur.

4. Programmatische en ruimtelijke uitgangspunten

Programmatische uitgangspunten

Wonen

Woonvisie
Voor Presikhaaf 3 (valt onder Presikhaaf West) is in de Woonvisie opgenomen dat het wenselijk is dat het aandeel sociale huurwoningen in de wijk wat naar beneden gaat. Zo realiseren we een ongedeelde stad met veerkrachtige wijken. Daarbij is vastgelegd dat we in deze wijk bij nieuwbouwprojecten streven naar minimaal 30% sociale huur. Dat 'minimum' is voor deze locatie het uitgangspunt. Het totale aandeel sociale huur in Presikhaaf 3 (nu 62 %) gaat hiermee naar beneden. Ook is vastgelegd dat we in wijken met veel sociale huurwoningen bij nieuwbouwprogramma's opnemen dat minimaal de helft een koopwoning moet zijn, waarvan het overgrote deel een betaalbare koopwoning moet zijn.

Nota Wonen-en-Zorg
In Arnhem staan we voor een inclusieve samenleving. Een ongedeelde stad, waarin iedereen fijn kan leven. Iedereen heeft recht op een thuis en de begeleiding of zorg die nodig is om prettig te kunnen wonen. Vanuit regie op het eigen leven of als iemand door een toenemende of afnemende zorgvraag een ander (t)huis wenst, is dit binnen een acceptabele termijn te vinden. In de nota Wonen-en-Zorg is vastgesteld om de komende jaren vol in te zetten op levensloopgeschikte bouw. De ambitie is om in elke wijk een geclusterd wooncomplex voor senioren te realiseren, met aandacht voor ontmoeten.

Locatie specifiek programma
Er is ruimte voor ca. 100 woningen. Het beoogd programma is 50% sociale huur en 50% betaalbare koop in twee prijscategorieën. Dit programma moet in samenhang worden bezien met het programma voor de Middachtensingel[1]. Op deze manier kunnen beide ontwikkelingen haalbaar gemaakt worden. Het sociale programma van beide locaties komt volledig (en in één gebouw) op de Houtmanlocatie en wordt door Vivare gerealiseerd. De corporatie kan hier bijvoorbeeld een geclusterd wooncomplex voor ouderen met ontmoetingsruimte realiseren. Beide locaties samen voldoen aan het beleid (66% betaalbaar waarvan 30% sociaal).

De woningen zijn naast senioren, onder andere voor 1-2 persoonshuishoudens, hiermee wordt doorgroei in de wijk mogelijk gemaakt voor de bestaande bewoners, zowel jong als oud. Woningen in het betaalbare koopsegment zijn bijvoorbeeld geschikt voor de koopstarters uit de wijk. Zij kunnen op deze manier in de wijk blijven wonen. De woningen moeten conform de nota Wonen-en-Zorg levensloopgeschikt zijn.

[1] Het bestemmingsplan voor de Middachtensingel 1 laat drie appartementenblokken toe van in totaal ca. 60 woningen. Als we hier 30% sociale huur willen realiseren betekent dat een appartementenblok met minder dan 20 woningen. Dit is voor de corporatie financieel onhaalbaar. Door het sociale huurprogramma van de Middachtensingel te verplaatsen naar de Houtmanlocatie ontstaat er op de Houtmanlocatie een gebouw van ca. 50 sociale huurwoningen.

Naast het woonprogramma moet in de begane grond van het woongebouw aan de Lange Wal niet-woonprogramma worden gerealiseerd.

Werken en maatschappelijke voorzieningen
In het kader van wijkeconomie is het belangrijk dat er op deze locatie voldoende ruimte blijft voor werken, om ervoor te zorgen dat Arnhem een groeiende stad in balans is. Het niet-wonen programma moet bestaan uit mengbare functies die zich goed verhouden tot een woonomgeving. Daarbij mag het programma niet concurreren met het nabijgelegen full service winkelcentrum Presikhaaf.

Het niet-wonen programma kan in het noordelijke woongebouw direct aan de Lange Wal. De ruimtes zijn bij voorkeur schakelbaar, zodat er flexibiliteit is voor de gebruikers en ook een grotere ruimtevrager (zoals een medisch centrum) zich kan vestigen op deze locatie. Het ligt voor de hand dat deze ruimtes in de begane grond worden gerealiseerd, zodat hiermee een levendig voorplein ontstaat. Het niet-wonen programma kan bestaan uit (betaalbare) ruimtes voor bedrijven in de lagere milieucategorieën, maatschappelijke functies en creatieve bedrijven.

In het omgevingsplan wordt hiervoor een gemengde functie opgenomen. Zo wordt geborgd dat de ruimtes flexibel ingezet kunnen worden en dat de locatie een bijdrage blijft leveren aan de wijkeconomie.

Ruimtelijke uitgangspunten

Het toe te voegen volume voor de locatie Houtman speelt in op de woningbouwopgave die we in Arnhem hebben. Daarbij is het belangrijk dat de ontwikkeling met zijn volume zich voegt in zijn omgeving. Dit is een samenspel van factoren zoals: inspelen op de ruimtelijke opzet aan de westzijde van het de Lange Water, losse gebouwen in zeven bouwlagen in het groen met de Helix-gebouw van 19 lagen als een beëindiging. De bebouwing in de directe omgeving en de oriëntatie van de leefruimten in deze bestaande bebouwing. Maar ook de nabijheid van een winkelcentrum, de HAN en het ROC speelt hier in een rol. Denk aan de jongeren die het belangrijk vinden om in hun eigen wijk hun wooncarrière te kunnen starten of ouderen die een eengezinswoning willen verruilen voor een appartement.

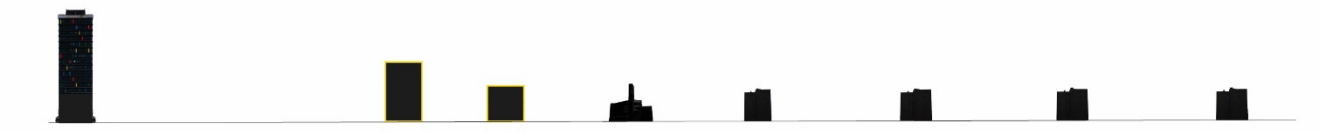

Indicatief Nieuw silhouet

Alle getoonde afbeeldingen betreffen impressies die gedurende de planvorming nader uitgewerkt worden; de vorm en positie van de bebouwing kunnen derhalve afwijken van het hier getoonde. Aan de afbeelding kunnen geen rechten worden ontleed.

Het hierboven getoonde ruimtelijk schema moet gelezen worden in relatie tot de hierna geformuleerde uitgangspunten. Het vormt de basis voor de verdere planvorming. Zoals het opstellen van het stedenbouwkundig-, architectonisch, inrichtings- en omgevingskwaliteitsplan.

Stedenbouw & Openbare Ruimte

- Bouwhoogtes van 12 bouwlagen aan de zijde van Lange Wal en aan de zijde van de kerk 8 bouwlagen. De hoogtes en het aantal woningen zijn gekoppeld aan de benodigde parkeervoorziening.
- Een van de twee gebouwen is bedoeld voor de sociale huurwoningen.
- De begane grond laag van de bebouwing is minimaal 3,5 meter hoog en moet worden ingevuld door (naast eventuele bergingen en entreepartijen) een niet-woonprogramma toe te voegen. In beide woongebouwen zijn geheel dichte gevels niet toegestaan.
- Er zal in het noordelijke gebouw aan de Lange Wal voor minimaal 50% een niet woonprogramma op de begane grond moeten worden gerealiseerd die van toegevoegde waarde is voor de buurt/wijk.
- Een bezonningstudie moet worden gemaakt om aan te tonen dat de ontwikkeling geen onevenredige impact (schaduw, privacy) heeft op de bestaande bebouwing.
- Indien er door een te hoge geluidsbelasting op de gevel aan de kant van het Lange Water geen geluidsluwe individuele buitenruimte kan worden gerealiseerd, zal dit op een ander wijze binnen het bouwblok opgelost moeten worden. Dit kan bijvoorbeeld ook door een gezamenlijke binnentuin.
- De openbare ruimte rondom de bebouwing moet zo ingericht worden dat deze prettig, aantrekkelijk en goed toegankelijk is.

Mobiliteit

- Ontsluiting van de locatie is onderdeel van nader onderzoek; de wens is om de locatie direct op de Lange Wal te ontsluiten. Dit is mede afhankelijk van de toekomstige verkeersfunctie van de Lange Wal.
- Parkeren moet op eigen terrein halfverdiept opgelost worden en is hiermee medebepalend voor het mogelijk te realiseren programma. Het parkeren zal (grotendeels) gecombineerd moeten worden met een groene en functionele (ontmoetings) ruimte zoals bijvoorbeeld een groen terrasdek.
- Voor de parkeernorm wordt aangesloten bij het huidig autobezit voor het betreffende woningtype. Daarnaast kan een reductie plaatsvinden van 10% op het moment dat er deelauto's beschikbaar gesteld worden. Een mogelijke toekomstige verlaging van de parkeernormen, kan tot een ander (lager) aantal parkeerplaatsen leiden dan waar nu van wordt uitgegaan.
- Een groot deel van de bestaande parkeerplaats wordt gecompenseerd in het gebied.
- Voldoende goede en goed bereikbare inpandige fietsenstalling(en).
- Directe looproutes naar bushalte en winkelcentrum Presikhaaf.

Duurzaamheid en klimaatadaptatie

- De groene zone met watergang aan de zijde van het Lange Water in combinatie met de zuidelijk gelegen groenzone met watergang vormt een belangrijke drager in het landschappelijk raamwerk van Presikhaaf 3. De nieuwe ontwikkeling moet inspelen op de bestaande kwaliteiten en deze versterken door een landschappelijk- en natuurinclusieve overgang te maken. In het nog op te stellen Omgevingskwaliteitsplan worden hiervoor nadere uitgangspunten zoals afstanden etc. opgenomen.
- Het gebied in combinatie met de aangrenzende groenstructuren voldoet aan de 3-30-300 groennorm voor een leefbare, klimaat adaptieve en groene stad.

- Boom-inclusief ontwikkelen is uitgangspunt, waarbij wordt uitgegaan van de volwassen kroonomvang van de aanwezige bomen, zowel bovengronds als ondergronds.
- Het puntensysteem van natuurinclusief/klimaatadaptief bouwen is van toepassing, dit is in de bijlage (hfst. 6 van dit document) opgenomen. Het advies is om dit vroegtijdig mee te nemen in de verdere planvorming.
- Biodiversiteit heeft aandacht bij het ontwerp van het gebouw en de openbare ruimte.
- Ontwikkelingen die worden gerealiseerd voor 2030 dienen voor 25% circulair te zijn. Na 2030 wordt dit 50%. Wat we hieronder verstaan is in de bijlage opgenomen.
- Alle voorzieningen t.b.v. energie/verwarming/verkoeling van de gebouwen moeten inpandig worden opgelost.
- Hemelwater moet conform wetgeving op eigen terrein worden vastgehouden. Arnhem hanteert hiervoor een bui van 40 mm. in 45 minuten.

Energie

- Het gemeentelijke beleid op het gebied van duurzaamheid is vastgelegd in het Programmaplan New Energy Made in Arnhem 2020-2030 en daarna uitgewerkt op het onderwerp warmte, in de Transitievisie Warmte (TVW) van oktober 2021. In de TVW zijn ook de hernieuwde uitgangspunten van de Arnhemse aanpak van de Wijkgerichte Energietransitie opgenomen.
- Voor de ontwikkeling aan de Houtmanlocatie moet door de initiatiefnemer een energievisie opgesteld worden, waarbij energieneutraliteit het streven is. Met behulp van een energievisie kan een geschikte combinatie van energieconcepten gekozen worden. Het energieconcept dat wordt toegepast dient passend te zijn bij nieuwbouw en hierdoor warmte te leveren op lage temperatuur. Er wordt vanzelfsprekend gasloos gebouwd. Ook netneutraliteit (het zo min mogelijk belasten van het elektriciteitsnet) is in huidige tijden van netcongestie belangrijk om in de energievisie op te nemen. De keuze voor het energieconcept heeft ruimtelijke consequenties. Er komen meer of minder inpandige installatieruimtes per woning en collectief, wat medebepalend is voor het bouwvolume. Het is dus van groot belang om al vroeg in het proces een start te maken met de energievisie.
- Voorzieningen en installaties die noodzakelijk zijn voor de energievoorziening van de ontwikkeling én het gebied er omheen (trafo’s, warmtepompen, etc.) moeten in de bebouwing worden geïntegreerd. Door over de plangrens heen te kijken naar de ruimtevraag van de noodzakelijke verzwaring van het elektriciteitsnet, draagt de ontwikkeling bij aan het toekomstbestendig maken van het elektriciteitsnet in de directe omgeving.

5. Vervolgproces

Participatieparagraaf

Bij de totstandkoming van de gebiedsvisie Presikhaaf 3 heeft een uitgebreid participatie traject plaatsgevonden. Met een klankbordgroep (samengesteld uit bewoners en ondernemers uit de wijk) zijn verschillende thema's zoals wonen, groen, leefbaarheid en mobiliteit besproken. Ook de ontwikkellocaties, waaronder deze, zijn daar meermaals aan de orde gekomen. Daarnaast is voor de Houtmanlocatie een specifieke bijeenkomst gehouden voor omwonenden, eigenaren en belangstellenden waarin hierin genoemde uitgangspunten zijn besproken.

In overeenstemming met de motie 'startnotitie bij ruimtelijke ontwikkelingen' is deze startnotitie herontwikkeling Houtman het startpunt van het ontwikkelproces. Op basis van deze startnotitie kan de raad vooraf kaders stellen en gaat het participatietraject van start met heldere voorwaarden.

Wijze van participatie
Het participatie-level is bepaald conform de handreiking 'Betrek de buurt bij uw bouwplan'. Er worden meer dan 50 woningen gerealiseerd. Het bouwplan zorgt naar verwachting voor meer drukte.
De huidige locatie was een voormalige schoollocatie die echter al jaren gebruikt wordt als 'reizende tuin'. Deze groene locatie is een plek die niet intensief gebruikt wordt. Met de toekomstige ontwikkeling ontstaat meer levendigheid en druk op het gebied, ook verandert naar verwachting de ontsluiting. Voor de Houtman is daarom gekozen voor participatielevel 3. Onder level 3, intensieve participatie wordt verstaan "betrokkenen laten meedenken, ideeën van betrokkenen meenemen in het ontwerp, bijvoorbeeld brainstorm, webinar, werksessie, digipanel".

Wie erbij betrekken?
Alle omwonenden en ondernemers in de nabije omgeving van de locatie, worden uitgenodigd om mee te doen met de participatie.
Bij de totstandkoming van de gebiedsvisie P3 is in klankbordsessie 4 (16 juni 2022) met bewoners gesproken over de ontwikkelprincipes van deze ontwikkellocatie. De inbreng van de bewoners is in voorliggende startnotitie reeds meegenomen. Zo is het behouden van de doorkijk tussen de gebouwen vanuit de woonstraten geborgd en de wens om het gebied te ontsluiten op de Lange Wal wordt gesteund en nader onderzocht. Het verslag van deze sessie is als bijlage bij deze startnotitie opgenomen.

Vervolgproces participatie
Nadat deze startnotitie door de Raad is vastgesteld, wordt de inhoud hiervan besproken met de buurtbewoners aan de hand van een buurtinformatieavond. Samen met de aanwezigen worden dan ook afspraken gemaakt over het vervolgproces van de participatie. De inbreng van buurtbewoners wordt op die manier geborgd in de verdere planvorming.

Bij elk participatiemoment wordt een terugkoppeling gegeven wat er met de opmerkingen vanuit de buurt wordt gedaan. De uitkomsten van het participatietraject worden (per fase) verwerkt in een participatiedocument. Op die manier wordt de participatie betrokken bij de besluitvorming door de Raad/College.

Geldigheid (verjaringstermijn) startnotitie

Deze startnotitie is tot stand gekomen op basis van huidige wet- en regelgeving en vastgesteld gemeentelijk beleid. Het kan zijn dat bij een eventuele uitwerking van een aangepast plan nadere onderwerpen naar voren komen die een nieuwe afweging noodzakelijk maken.

Deze startnotitie is (in principe) maximaal 3 jaar geldig.

6. Bijlagen

Klimaatadaptief en Natuurinclusief Bouwen

Door het veranderende klimaat krijgt Arnhem steeds vaker te maken met langdurige periodes van hitte en/of droogte. Ook vallen er vaker hevige regenbuien, die kunnen resulteren in wateroverlast als we de stad daar niet op hebben ingericht. Daarnaast is Arnhem omgeven door prachtige natuur, die we graag steeds meer de stad in willen trekken. Door de natuur een volwaardige plek te geven in bouwprojecten en daarbij ook aanvullende 'grijze' maatregelen te nemen die de gevolgen van hitte, droogte en wateroverlast beperken, ontstaat een aantrekkelijke, gezonde en toekomstbestendige leefomgeving voor mens en dier.

Eind 2023 zijn daarom de beleidsregels Klimaatadaptief en Natuurinclusief Bouwen door het college vastgesteld. Dit houdt in dat voor nieuwbouwplannen moet worden gewerkt met een puntensysteem voor klimaatadaptief en natuurinclusief bouwen. Er zijn allerlei maatregelen waarmee punten gescoord kunnen worden, zoals het plaatsen van buitenzonwering of slim geplaatste bomen zodat gebouwen minder opwarmen. Of door het toevoegen van infiltratiekratten in het dak of onder de grond om water in op te slaan tijdens natte periodes, dat weer kan worden hergebruikt in droge periodes. Om de nieuwbouw ook aantrekkelijk te maken voor zoveel mogelijk diersoorten, zijn in de Arnhemse Groenvisie (2018) gebieden benoemd met kenmerkende soorten waar een leefgebied voor gewenst is. In de Arnhemse woonwijken zijn dat de gewone dwergvleermuis, huismus, gierzwaluw, egel, en wilde bijen. Dit leefgebied kan ontstaan als er natuurinclusief gebouwd wordt. Denk bijvoorbeeld aan het realiseren van gevelgroen, groene daken en verblijven voor vogels en vleermuizen aan en op de nieuw te bouwen gebouwen. Dit kan worden versterkt door de aanwezigheid van natuurvriendelijke en klimaatadaptieve openbare ruimte.

Daarnaast hanteren we de 3 – 30 – 300 groennorm voor nieuwe ontwikkelingen en streven deze na. Deze groennorm houdt in dat elke inwoner vanuit zijn raam minimaal 3 bomen ziet, dat er 30 procent bladerdak in de wijk is en dat er voor iedereen binnen 300 meter van zijn, haar of hun huis een park of stuk groen van minimaal één hectare aanwezig is. Voor het behouden en planten van bomen en inrichten van koele groene plekken zijn in het puntensysteem ook punten te behalen.
De Natuurkalender Arnhem uit de Groenvisie wordt gebruikt als leidraad bij ontwikkelingen voor wat betreft de meest geschikte periode van het jaar waarin werkzaamheden mogen plaatsvinden.

Circulariteit

Eind 2020 is de visie 'Circulaire Economie Arnhem' door de raad vastgesteld. Daarnaast is door het college het plan van aanpak 2020-2023 'Op weg naar een circulair Arnhem' vastgesteld. In algemene zin hanteren we bij circulair bouwen de volgende uitgangspunten, gebaseerd op de 'R-ladder':

- Het verminderen van materiaal & grondstoffengebruik, bijvoorbeeld door verdichting en renovatie i.p.v. nieuwbouw (R1 & R2)
- Het vergroten van het aandeel hergebruikte en gerecyclede materialen, in plaats van nieuwe materialen (R3, R4, R5).
- Wanneer er tóch nieuwe materialen nodig zijn, het inzetten op biobased materialen met weinig milieu-impact zoals hout.
- Ontwerp toekomstbestendig: zorg ervoor dat componenten in de toekomst kunnen worden gedemonteerd zodat ze opnieuw te gebruiken zijn en zorg dat er

materiaalpaspoorten en/of een gebouwpaspoort is waardoor informatie hierover te ontsluiten is.

Dit zijn allemaal middelen tot het verminderen van de primaire grondstoffenvraag van de bouw en het verlagen van de milieuprestatie gebouw (MPG), inclusief CO2-uitstoot. Het bereiken van deze doelen staat centraal. Tot 2025 is het streven om 10% circulair te bouwen, na 2025 wordt het 25% en na 2030 wordt het 50% (in lijn met Woondeal 2.0). Om in 2025 minimaal 25% en in 2030 minimaal 50% minder primaire grondstoffen in projecten te gebruiken. Deze verschuiving leidt onder meer tot een betere betaalbaarheid, kortere bouwtijd, minder stikstofuitstoot op de bouwplaats en een betere milieuprestatie. Het percentage circulaire bouwmaterialen toetsen we in de eenheid kilogram (kg). We hebben de circulaire impactladder beschikbaar voor het toetsen van het percentage circulariteit in projecten. Deze impactladder maakt het mogelijk de mate van circulariteit in een woningbouwplan te meten op 4 onderdelen:

1. Materiaalgebruik (percentage hernieuwbaar (biobased), hergebruikt, gerecycled)
2. Hergebruikpotentie
3. Losmaakbaarheid (kan een gebouw bij uiteindelijke sloop weer uit elkaar?)
4. Toxiciteit van materialen

Op dit moment wordt landelijk en in GMR-verband gewerkt aan een breder monitoringsinstrumentarium voor circulariteit waarbij aanvullend op deze 4 onder- delen ook gestuurd kan worden op bijvoorbeeld CO2 impact van bouwmaterialen, adaptief vermogen van gebouwen of de omgang van restmateriaal bij de bouw of sloop. Hierbij volgen we de nationale ontwikkelingen van het Nieuwe Normaal (HNN) van Cirkelstad en het ministerie van BZK. HNN is hierbij nadrukkelijk geen nieuwe tool/berekeningsmethode voor circulariteit of duurzaamheid (er zijn er immers al genoeg) maar een samenvoeging van meerdere methodes tot één gemeenschappelijke ‘taal.’

Verslag informatieavond Houtmanlocatie – 6 oktober 2022

Verslag

GEMEENTE Arnhem

Notulen van	:	Informatieavond Houtmanlocatie – project Presikhaaf 3
Verslagnummer	:	01
Gehouden op	:	6 oktober 2022
Locatie	:	MFC Presikhaven Arnhem

Het doel van vanavond is om de bewoners een idee te geven van de mogelijke ontwikkelingen op de Houtmanlocatie. Aan de hand van een maquette willen wij verschillende modellen met elkaar bespreken. Uiteindelijk heeft dit als doel dat we willen bespreken welke ontwerpregels we mee willen geven aan een ontwikkelaar en dus opnemen in het ontwikkelperspectief.

Deel 1

Aan de hand van de maquette bespreken we met de groep een aantal mogelijke ideeën.

1. **Plan OD 205 – 3 hoge appartementengebouwen**

We beginnen de interactieve presentatie met het oude plan van OD 205 van ca 10 jaar geleden. Dit plan is toen niet doorgegaan en de bewoners gaven aan dat deze 3 torens te hoog zijn.

- Afstand houden van bestaande bebouwing.
- Ging hier eerst om 160 woningen, later veranderd naar 140 woningen.
- Deze torens waren hoger dan de bestaande flats.
- Bewoners geven aan dat ze liever niet tegen een muur opkijken.
- Trapsgewijs opbouwen
- Liever een speelsere vorm

2. **Plan Knarrenhof zoals gepresenteerd aan de gemeenteraad**

- Op de afbeelding links zie je 2 lagen, op de afbeelding rechts zit je op 4 lagen.
- 4 lagen betekent ongeveer 100 woningen.
- Bewoners hebben voorkeur voor de open kant aan de straatkant. Dit zorgt voor meer openheid en hierdoor betrek je het bij de Houtmanstraat.
- Parkeren wordt een lastige opgave. Ondergronds parkeren wordt eigenlijk te duur. 50k per plek.
- Liever een gezamenlijke tuin dan iets wat onderhouden wordt door bijv. de gemeente.
- Mooie groene straat creëren waar prettig aan gewoond wordt.
- Gemeente geeft aan dat het twee lagen plan een te lage grondopbrengst heeft dus er zal meer woningen gemaakt moeten worden.

3. Plan met 3 smallere torens

- Dit idee gaat over 3 smallere torens van verschillende hoogtes (bijv. 50, 30, 20 meter).
- Smaller dan de torens van idee 1. Hierdoor geeft het een ruimtelijker gevoel en meer doorkijk-mogelijkheden naar de overkant.
- Levert zo'n 120-140 woningen op.
- Deze optie zorgt relatief voor de minste oppervlakte op het perceel per flat.
- Bewoners geven aan dat 3 van deze torens naast elkaar te veel is. Een model van twee torens past beter.

4. Combinatie van programma

- Combinatie van appartementen, en grondgebonden woningen.
- Zorgt voor veel tussenruimte. Schuif dus de hogere bebouwing zoveel mogelijk naar het Lange Water.
- Deze optie moet je doen met veel groen.
- De hoge toren moet in dit geval niet hoger zijn dan de Helix toren.

Deel 2

Tijdens dit gedeelte kijkt de groep naar impressie beelden over de plint, het groen en de maatschappelijke functies. Daarbij worden enkele randvoorwaarden besproken.

Ontsluiting nieuwe bewoners

- De gemeente zet in op de ontsluiting via de bestaande wegen. Dit betekent dat er meer verkeersbewegingen zullen ontstaan.
- Eigenlijk willen bewoners dit niet. In het verleden heeft dit al tot discussies geleid met de gemeente.
- De huidige wegen kunnen deze hoeveelheid auto's aan, maar het wordt zeker drukker dan nu.
- Er wordt gevraagd of er de bestaande wegen aangepast en opgeknapt kunnen worden als handreiking. De gemeente neemt dit mee,

Gevolgen bouw:

- In het verleden zijn er verzakkingen geweest na veel verkeer.
- Bij zwaar bouwverkeer opletten bij het bouwen.
- Actiepunt: Klein onderzoekje doen m.b.t. verzakkingen. Hoe verhoudt de bodem zich? Aanvulling: inmiddels zijn oude bodemonderzoeken bekeken en blijkt de grond veelal uit veen te bestaan. Dit heeft inderdaad gevolgen voor zakkingen. In de volgende fase zal dit verder onderzocht moeten worden.

Gevels:

- Transparante gevel
- Groen op de gevel zichtbaar
- Liever metselwerk dan grijs beton
- Warme uitstraling
- Inspringende gevels/balkon
- Geen open balkons, maar dichte muurtjes

Levendige plint:

- Niet alleen woningen in de plint
- Overkant houtmanstraat: geen horeca
- Ontmoetingsruimte, serviceruimte, gezamenlijke ruimtes, voor workshops etc.
- Kleine hub voor fiets/auto
- Zorgen dat de ruimtes niet voor 1 grote partij zijn
- Winkels kunnen hier niet echt vanwege gebrek aan ruimte voor bevoorrading.

Groen:

- Rustig houden
- Moestuintje
- Onderhouden door bewoners zelf
- Speelruimte voor kinderen. Voornamelijk voetbal en algemene speelruimte dus geen speeltoestellen
- Functionele kunst
- Mozaïek banken
- Functionele kunst zoals in Duitse steden vaak staat.

Parkeren:

- Bij sociale woningen is het huidige autobezit 0,5. Bij andere type is dat hoger. Dus op basis van het uiteindelijke programma en het nieuwe parkeerbeleid zal het aantal parkeerplaatsen bepaald moeten worden. De ontwikkeling moet immers voorzien in voldoende parkeerplaatsen.
- Gemiddeld 30 auto's op het parkeerplaatsje bij oude schooltje. Deze moeten gecompenseerd worden

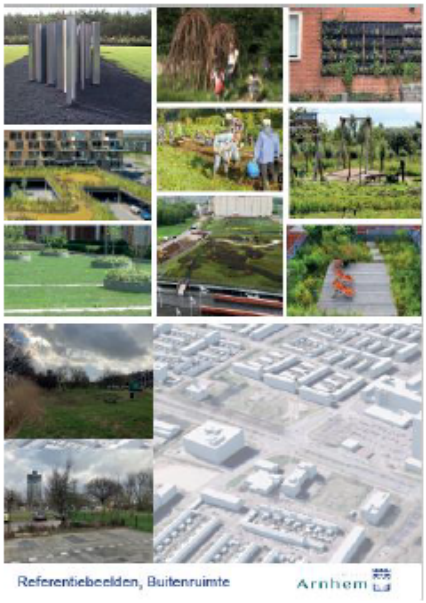

Referentiebeelden, Buitenruimte Arnhem

Doelgroep:

- Plan maken hoe de doelgroep aansluit bij de wijk
- 50% mag eventueel naar mensen uit eigen wijk gaan

Hoe nu verder:

- De opmerkingen worden verwerkt in het ontwikkelperspectief en dat wordt voorgelegd aan de klankbordgroep. Daarna gaat het stuk door naar de gemeenteraad.
- Bestemmingsplan in samenwerking met bewoners
- Bewoners meenemen in vervolgfase.
- Communicatie via de VVE, de stoere Houtman en direct naar de aanwezigen van deze avond.

GEMEENTERAAD ARNHEM
BEHANDELRESULTAAT

1. Raadsvoorstel ‘Gebiedsvisie Presikhaaf 3’

2. Raadsvoorstel ‘Startnotitie gebiedsontwikkeling Kermisland 110’

3. Raadsvoorstel 'Startnotitie gebiedsontwikkeling Houtmanlocatie’

Fasering

- ☑ Informatieve bespreking
- ☑ Meningsvormende bespreking
- ☐ Bespreking Moties & Amendementen
- ☐ Besluitvormende vergadering

Eerdere besprekingen

15 mei 2024

Aanwezig

De raadsleden/fractievolgers De Groot (PvdD), Kumas (VVD), Heemskerk (D66), Zijlstra (ChristenUnie), Neutkens (Volt), Gerretschen (GroenLinks), Kraaijenbrink (Arnhem Centraal), Van Plateringen (BBA), Koorn (CDA) en Visser (PvdA).

De fracties van de PVV, FvD, DENK en SP waren niet aanwezig.

Bespreking

Gestart is met de meningsvormende bespreking. Hierin is in twee termijnen met de wethouder gedebatteerd.

Toezeggingen

Er zijn geen toezeggingen gedaan.

Moties en amendementen

Geen motie of amendement is aangekondigd

Conclusie

Aan het einde van de beraadslaging heeft de voorzitter geconcludeerd dat de meningsvormende behandeling van het raadsvoorstel is afgerond en dat het voorstel kan worden doorgeleid naar de besluitvormende vergadering.

De raadsadviseur,

W. Lammers

De voorzitter,

C. Prinsen

GEMEENTE Arnhem

Besluit van 29 mei 2024

Zaaknummer 4087312

DE RAAD VAN DE GEMEENTE ARNHEM;

gelezen het voorstel van burgemeester en wethouders van 23 april 2024, zaaknummer 4087312;

gelet op artikel 108 van de Gemeentewet;

besluit:

De startnotitie voor het project “Kermisland 110” vast te stellen.

De griffier,

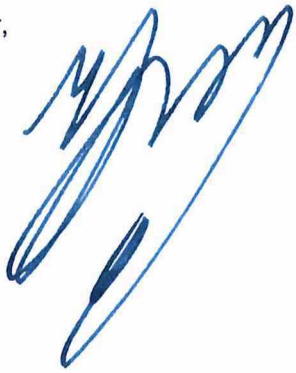

De voorzitter,

GEMEENTERAAD ARNHEM
BEHANDELADVIES

1. Raadsvoorstel ‘Gebiedsvisie Presikhaaf 3’
2. Raadsvoorstel ‘Startnotitie gebiedsontwikkeling Kermisland 110’
3. Raadsvoorstel 'Startnotitie gebiedsontwikkeling Houtmanlocatie’

Fasering

- ☐ Informatieve bespreking
- ☐ Meningsvormende bespreking
- ☐ Bespreking Moties & Amendementen
- ☑ Besluitvormende vergadering

Procedure:

Datum vergadering
29-05-2024

Type voorstel
Raadsvoorstel vanuit het college van B&W

Spreekrecht publiek?
Nee

Voorgesteld resultaat:
Besluitvorming

Informatieve fase:
Klassiek inspreken

Meningsvormende fase:
Er wordt in maximaal twee termijn vergadert waarna de raad besluit over de drie raadsvoorstellen.

Voorgesteld besluit

De raad wordt voorgesteld om drie besluiten te nemen:

1. De gebiedsvisie voor Presikhaaf 3 vast te stellen
2. De startnotitie voor het project “Kermisland 110” vast te stellen
3. De startnotitie voor het project “Houtmanlocatie” vast te stellen

Aandachtspunten

Vanwege de inhoudelijke samenhang worden de drie raadsvoorstellen gezamenlijk voorbereid in de raadskamers.

Informatieve bespreking

De informatieve bespreking bestaat uit het klassiek inspreekrecht. Insprekers krijgen vijf minuten de tijd om de raadskamer toe te spreken, waarna er ruimte is voor vragen. Zie lijst van insprekers in de bijlage. Mogelijk wordt dit omgezet in een rondetafelgesprek indien het aantal insprekers hiertoe aanleiding geeft.

Meningsvormende bespreking

Er wordt in twee termijnen vergaderd.

- Iedere fractie heeft twee termijnen, waarin meningen kunnen worden verkondigd of politieke vragen kunnen worden gesteld.
- De portefeuillehouder reageert na een termijn van de raad als alle fracties aan het woord zijn geweest. De portefeuillehouder beantwoordt de gestelde vragen.
- Interrupties (in de vorm van een korte vraag of opmerking zonder inleiding) zijn in alle termijnen toegestaan. Zoals altijd kan de voorzitter interrupties beperken.

GEMEENTERAAD ARNHEM
BEHANDELADVIES

Contactgegevens

Portefeuillehouder:	Ambtenaar	Raadsadviseur
Cathelijne Bouwkamp	Samantha Volgers samantha.volgers@arnhem.nl +31263775943	Willem Lammers willem.lammers@arnhem.nl (06) 31 10 79 51

Aandachtspunten

Gecombineerde behandeling

Waarom worden de besluitvorming van de raadsvoorstellen over P3 samengevoegd met de twee startnotities? Dat heeft een inhoudelijke en een pragmatische reden:

Inhoudelijk is het logisch omdat het om hetzelfde gebied gaat. De twee startnotities vallen binnen en net naast het gebied van de gebiedsvisie P3. Er zit dus een inhoudelijke samenhang.

Pragmatisch is het logisch omdat het gaat om twee woningbouwprojecten van circa 100 tot 140 woningen die onnodig vertraging oplopen als het pas na de zomer in behandeling wordt genomen. Waar bij de ontwikkeling van de Houtmanlocatie aanvullend geldt dat er een subsidie beschikbaar is gesteld vanuit de provincie die stelt dat de start van de bouw in 2025/2026 plaats moet vinden. En dus risico loopt als er vertraging op gaat lopen.

Voorgeschiedenis

- Raadsbrief ‘Startnotitie Presikhaaf 3’, d.d. 07-09-2021
- Beantwoording artikel 44-vraag van 9-2-2024 “Visie wijk Presikhaaf 3”

Aandachtspunten

Gebiedsvisie Presikhaaf 3

- Presikhaaf 3 valt onder twee ontwikkelingen:
    - het Nationaal Programma Arnhem-Oost, waarmee het direct bijdraagt aan de doelen uit het nationaal programma, met name geformuleerd in het gebiedsplan onder de lijn ‘Wonen en leven’.
    - en is een van de drie deelgebieden van de Spoorzone Arnhem-Oost.
- Op sociaal vlak liggen er grote uitdagingen in Presikhaaf 3: de buurt heeft relatief gezien een lager gemiddeld huishoudensinkomen en kent veel gezinnen in de bijstand, bijna een derde van de kinderen groeit op in armoede. Kortom de leefbaarheid staat onder druk.
- Daarnaast spelen ruimtelijke opgaven. De drie Arnhemse woningcorporaties (Vivare, Portaal en Volkshuisvesting) hebben veel bezit in Presikhaaf 3 en staan voor een duurzaamheidsopgave. Daarnaast is een deel van de grond in Presikhaaf 3 vervuild. De gemeente Arnhem heeft veel eigendom, maar een groot deel hiervan is in erfpachtconstructies uitgegeven aan de corporaties. Daarnaast heeft de gemeente maatschappelijk vastgoed in bezit dat om een (her)bestemming vraagt.
- Deze gebiedsvisie geeft op hoofdlijnen drie antwoorden op de opgave om de fysieke ontwikkelingen te laten bijdrage aan de sociale opgaven:
    1. Het realiseren van ontmoetingsplekken op initiatief van bewoners met en voor bewoners waardoor er meer verbinding ontstaat en meer eigenaarschap bij bewoners

2. Door het opknappen van verschillende plekken en samen met bewoners oppakken van de bestaande problematieken zal de huidige bewoner vooruitgang gaan merken. Zo kan hij weer trots worden op de wijk.
3. De ontwikkeling van nieuwe woningen geeft de mogelijkheid om meer doelgroepen toe te voegen aan de wijk en voor bestaande bewoners maakt het mogelijk om wooncarrière (starters) te maken of door te stromen (senioren).

- Binnen de gebiedsvisie zijn er vijf ontwikkellocaties:
  1. Houtmanlocatie
  2. Middachtensingel
  3. Werklocatie
  4. Kerklocatie
  5. Kermisland 110

Startnotitie gebiedsontwikkeling Kermisland 110

- De startnotitie voor Kermisland 110 maakt de bouw van ca.140 appartementen mogelijk.
- Woonzorg Nederland wil hier graag een complex realiseren die niet alleen voor nieuwe bewoners aantrekkelijk is, maar ook voor de buurt en voor de wijk. Woningen waar mensen met of zonder zorgvraag en met een laag of hoger inkomen kunnen wonen. Ook komt er een ontmoetingsruimte die voor de buurt toegankelijk is.
- De startnotitie geeft op hoofdlijnen de ruimtelijke, functionele en programmatische uitgangspunten voor de herontwikkeling van deze locatie. Hierdoor weten de omgeving en de initiatiefnemers aan welke randvoorwaarden het plan moet voldoen en binnen welke kaders het plan uitgewerkt mag worden.
- Tijdens de consultatieronde (2 november 2023) bleek vanuit de omgeving draagvlak voor de ontwikkeling van woningen voor de betreffende doelgroep.

Startnotitie gebiedsontwikkeling Houtmanlocatie

- De startnotitie voor de Houtmanlocatie maakt de bouw van ca. 100 appartementen mogelijk in de categorie sociale huur en betaalbare koop (50% sociaal en 50% betaalbaar). Dit is dus meer sociale huur en betaalbare koop dan afgesproken in het kader van Woondeal 2.0. De beoogde doelgroep is ouderen en starters uit de directe omgeving. Hierdoor zal er ook een doorstroming op gang komen en komen er eengezinswoningen vrij.\
- De grond is in eigendom van de gemeente. Voor de herontwikkeling van deze locaties dient de gemeente een grondexploitatie te voeren. Dit zal onderdeel zijn van de gebiedsexploitatie van de Spoorzone Arnhem Oost.
- Er ligt een subsidieaanvraag bij de provincie van €281.000. Hiervoor geldt wel de voorwaarde dat de bouwstart in 2025/2026 moet liggen.

Moties en Toezeggingen

De volgende moties en toezeggingen worden met het raadsvoorstel afgedaan:

Niet van toepassing

Mogelijk resultaat:

- Partijen zijn het eens, het voorstel wordt doorgeleid naar de besluitvormende fase
- Partijen zijn het niet (volledig) eens en overwegen moties en/of amendementen. Het voorstel wordt doorgeleid naar de Bespreking van Moties en Amendementen.

RAADSVOORSTEL

Aan de gemeenteraad

Zaaknummer 4087312

Onderwerp: Startnotitie gebiedsontwikkeling Kermisland 110

Kernboodschap

De startnotitie voor Kermisland 110 maakt de bouw van ca.140 appartementen mogelijk. Woonzorg Nederland wil hier graag een complex realiseren die niet alleen voor nieuwe bewoners aantrekkelijk is, maar ook voor de buurt en voor de wijk. Woningen waar mensen met of zonder zorgvraag en met een laag of hoger inkomen kunnen wonen. Ook komt er een ontmoetingsruimte die voor de buurt toegankelijk is. De initiatiefnemer wil de woningen zo snel mogelijk realiseren.

Voorstel

1. De startnotitie voor het project “Kermisland 110” vast te stellen.

Inleiding

Aanleiding voor deze startnotitie is een initiatief van eigenaar Olymulder Vastgoedontwikkeling om samen met Woonzorg Nederland (WZN) ca. 140 duurzame appartementen te realiseren volgens de vijf woonconcepten voor 50-plussers van Woonzorg Nederland. Het bestaande kantoorgebouw aan Kermisland 110 moet hiervoor worden gesloopt. Deze locatie ligt niet in Presikhaaf 3, maar grenst er wel aan en heeft zowel ruimtelijk als programmatisch invloed op de ontwikkeling van Presikhaaf 3. Daarom is deze ontwikkeling als ontwikkellocatie opgenomen in de gebiedsvisie Presikhaaf 3.

In de Arnhemse Omgevingsvisie wordt een toekomstbeeld geschetst voor de stad. In de Kantorennota 2022-2030 is aangegeven dat de meeste solitaire kantoorgebouwen een andere invulling kunnen krijgen. Dit geldt ook voor deze locatie.

Het pand wordt nu tijdelijk door de GGD gebruikt als vaccinatie locatie. De locatie met waterpartij is gelegen aan een belangrijke oostelijke invalsweg het Lange Water en vormt mede het beeld aan deze weg. Ook is de locatie gesitueerd in de directe nabijheid van het Winkelcentrum Presikhaaf en aan de zuidzijde van de ROC/onderwijslocatie. Deze stedelijke context biedt aanleiding om hier grootstedelijk te bouwen passend binnen de opzet van de gebouwen aan deze zijde van het Lange Water.

Met voorliggende startnotitie willen we de raad de ruimtelijke en programmatische kaders vast laten stellen zodat de initiatiefnemer met het project kan starten binnen het voorgestelde participatie niveau.

GEMEENTE Arnhem

Beoogd effect

Vooraf duidelijkheid geven aan bewoners en initiatiefnemers over de ruimtelijke en programmatische kaders en de beoogde vorm van participatie voor deze locatie. Met als uiteindelijk doel het realiseren van ca. 140 woningen van hoge kwaliteit voor de beoogde doelgroepen.

Argumenten

1.1 De startnotitie Kermisland geeft de omgeving en de initiatiefnemers duidelijkheid over de kaders van de planvorming.

De startnotitie geeft op hoofdlijnen de ruimtelijke, functionele en programmatische uitgangspunten voor de herontwikkeling van deze locatie. Hierdoor weten de omgeving en de initiatiefnemers aan welke randvoorwaarden het plan moet voldoen en binnen welke kaders het plan uitgewerkt mag worden. Op basis van de startnotitie wordt de planontwikkeling door de initiatiefnemers verder opgepakt. Conform de handreiking “Betrek de buurt bij uw bouwplan” is participatielevel 2 van toepassing.

1.2 De ontwikkeling van zorg- en seniorenwoningen draagt bij aan de Arnhemse woningbouwopgave.

De ontwikkelaar heeft met Woonzorg Nederland (WZN) afspraken gemaakt over het te realiseren programma. Met ca. 140 zelfstandige woon-zorg appartementen van diverse formaten voor ouderen kan een wezenlijke bijdrage worden geleverd aan de behoefte in Presikhaaf. De woningen zijn ook bereikbaar voor bewoners uit Presikhaaf waardoor er doorstroming op gang kan komen. Minimaal 66% van de woningen komt in het betaalbare segment, waarvan minimaal 30% sociaal. Met de ontwikkelaar wordt een anterieure overeenkomst gesloten waarin de woningbouwcategoriën worden vastgelegd.
Het concept dat WZN hier voor ogen heeft valt onder de woonvorm Buurt G’oud: “Een complex dat niet alleen voor bewoners aantrekkelijk is, maar ook voor de buurt en wijk. Een complex waarbij mensen met of zonder zorgvraag en met een laag of een hoger inkomen kunnen wonen.”

1.3 Er is draagvlak voor de ontwikkeling.

Tijdens de consultatieronde (2 november 2023) bleek vanuit de omgeving draagvlak voor de ontwikkeling van woningen voor de betreffende doelgroep. Een ontmoetingsruimte op de begane grond voor de bewoners en voor mensen uit de omgeving werd als positief punt genoemd. Ook het oplossen van parkeren op de eigen locatie werd belangrijk gevonden en gewaardeerd.

Kanttekeningen en risico's

1.1 De netbeheerders TenneT en Liander verwachten in ieder geval vanaf 2026 tot 2030 netcongestie op het elektriciteitsnet. Hierdoor moet ook deze ontwikkeling op een andere manier gerealiseerd worden, of er kan vertraging optreden.

Bij de netbeheerder van het hoogspanningsnet is de verwachting dat er netcongestie is van 2026 tot 2030. Er is nu en in de nabije toekomst sprake van schaarste. Het is daarom belangrijk om de netbelasting van deze ontwikkeling zo laag mogelijk te houden, omdat daarmee innovatieve oplossingen voor een aansluiting makkelijker zijn. Daarnaast blijft er meer ruimte over voor andere ontwikkelingen in de stad, als alle ontwikkelingen zich inspannen om de netbelasting zo laag mogelijk te houden.

We vragen de initiatiefnemer goed in de gaten te houden wat er qua netcongestie mogelijk is voor deze ontwikkeling. Dat doen we op drie vlakken:

- manieren om de netbelasting zo laag mogelijk te houden.
- manieren om op een innovatieve aansluiting te realiseren.
- de mogelijkheden voor een ‘gewone’, maar wel kleinere, aansluiting. Kleiner dan in de tijd voordat we netcongestie hadden.

1.2 De omgeving maakt zich zorgen over verkeersdrukte.

Bewoners gaven tijdens de consultatieronde aan dat zij zorgen hebben over de huidige parkeeroverlast. Dit blijkt te komen doordat de nieuwe parkeerplaatsen van de school verderop nog niet gereed zijn. De verwachting is dat de beoogde doelgroep minder op piekmomenten (spits) deelneemt in het verkeer.

1.3 De omgeving maakt zich zorgen over het verminderen van zonlicht op hun woningen.

Er is een zon-schaduw studie gedaan waaruit blijkt dat door de ligging en de verdeling massa ruimte zodanig is dat het nauwelijks tot geen schaduw oplevert op het naastgelegen gebouw van de Driegasthuizengroep. Een van de uitgangspunten in de startnotitie Kermisland is dat er een bezonningsstudie moet worden gemaakt om aan te tonen dat de ontwikkeling geen onevenredige impact heeft op de bestaande bebouwing en op de toekomstige woningen.

Participatie

Op 2 november 2023 is door de initiatiefnemer een bewonersavond georganiseerd. Deze avond was erop gericht om kennis te maken, de buurt te informeren over het voornemen voor woningbouw en om informatie over het gebied op te halen bij omwonenden. Het verslag met daarin de inbreng van de bewoners, is teruggekoppeld aan de buurt en als bijlage opgenomen bij de startnotitie.

Bij de verdere planvorming wordt geparticipeerd op basis van participatie level 2. Dit participatie niveau is bepaald conform de handreiking ‘betrek de buurt bij uw bouwplan’; er worden meer dan 50 woningen gerealiseerd, het bouwplan zorg naar verwachting voor meer drukte en het bouwplan verandert het karakter van de buurt behoorlijk, dit zal wijzigen van een bestaand laag kantoorgebouw naar een grootstedelijk appartementencomplex. Onder participatie level 2 wordt verstaan het laten meepraten van betrokkenen en belangen van betrokkenen meewegen.

Financiën

De gemeente maakt kosten om de ontwikkeling mogelijk te maken. Deze kosten worden door de gemeente verhaald op de initiatiefnemer.

Uitvoering

De startnotitie wordt ter vaststelling voorgelegd aan de raad. Na vaststelling zal de ontwikkelaar de uitgangpunten uit de startnotitie in een participatietraject met omwonenden uitwerken naar een stedenbouwkundig plan.

Na vaststelling van de startnotitie ligt de uitvoering bij het college. Via een raadsbrief wordt de raad geïnformeerd over het stedenbouwkundig plan. De raad is weer aan zet bij de ruimtelijke procedure.

Communicatie

Informatie over het project wordt vermeld op Toekomst Presikhaaf 3 - Gemeente Arnhem.

Bijlagen

– Bijlage 1 - Startnotitie Kermisland 110

RAADSVOORSTEL

Besluit van	
Zaaknummer	4087312

DE RAAD VAN DE GEMEENTE ARNHEM;

gelezen het voorstel van burgemeester en wethouders van 23 april 2024, zaaknummer 4087312;

gelet op artikel 108 van de Gemeentewet;

besluit:

De startnotitie voor het project “Kermisland 110” vast te stellen.

De griffier, De voorzitter,

GEMEENTE Arnhem

Startnotitie
Gebiedsontwikkeling Kermisland 110

April 2024

Inhoudsopgave

1. Aanleiding en opgave 3
Aanleiding 3
Locatie 3
2. Staande ruimtelijke kaders 4
Omgevingsvisie 4
Nationaal Programma Arnhem Oost en de Spoorzone Arnhem-Oost 4
Gebiedsvisie Presikhaaf 3 4
Omgevingsplan 5
3. Analyse huidige situatie 6
Plangebied en ligging 6
Infrastructuur 8
4. Programmatische en ruimtelijke uitgangspunten 9
Programmatische uitgangspunten 9
Ruimtelijke uitgangspunten 10
5. Vervolgproces 14
Participatieparagraaf 14
Ontwikkel- en/of financieringsparagraaf 15
Ruimtelijke procedure 15
Geldigheid (verjaringstermijn) startnotitie 16
6. Bijlagen 17
Klimaatadaptief en Natuurinclusief Bouwen 17
Circulariteit 17
Verslag participatiebijeenkomst 18

1. Aanleiding en opgave

Aanleiding

Kermisland 110 is een voormalige kantoorlocatie. Het pand wordt tijdelijk door de GGD gebruikt als vaccinatie locatie. De locatie met waterpartij is gelegen aan een belangrijke oostelijke invalsweg het Lange Water en vormt mede het beeld aan deze weg. Ook ligt de locatie dichtbij het Winkelcentrum Presikhaaf en aan de zuidzijde van de ROC/onderwijslocatie.
Aanleiding voor deze startnotitie is een initiatief van de nieuwe eigenaar Olymulder Vastgoedontwikkeling om het bestaande kantoorgebouw aan de Kermisland 110 te slopen en daar woningbouw te realiseren.
In de Kantorennota 2022-2030 is aangegeven dat de meeste solitaire kantoorgebouwen een andere invulling kunnen krijgen, omdat deze meestal niet op de toekomstbestendige locaties zijn gelegen. Dit geldt ook voor de locatie Kermisland 110, deze is niet meer geschikt voor grootschalige kantoorachtige bedrijvigheid en kan een andere functie krijgen.

Locatie

De locatie (rood op onderstaande afbeelding) is met de ingang gelegen aan de Kermisland 110, maar is ook goed te zien vanaf het Lange Water. Het Lange Water is een belangrijke ontsluitingsweg naar het Velperbroek/circuit verbinding A12 en Winkelcentrum Presikhaaf de andere kant op.
De locatie is onderdeel van de oostzijde van het Lange Water en vormt, samen met de andere gebouwen, het beeld aan deze zijde van de weg.

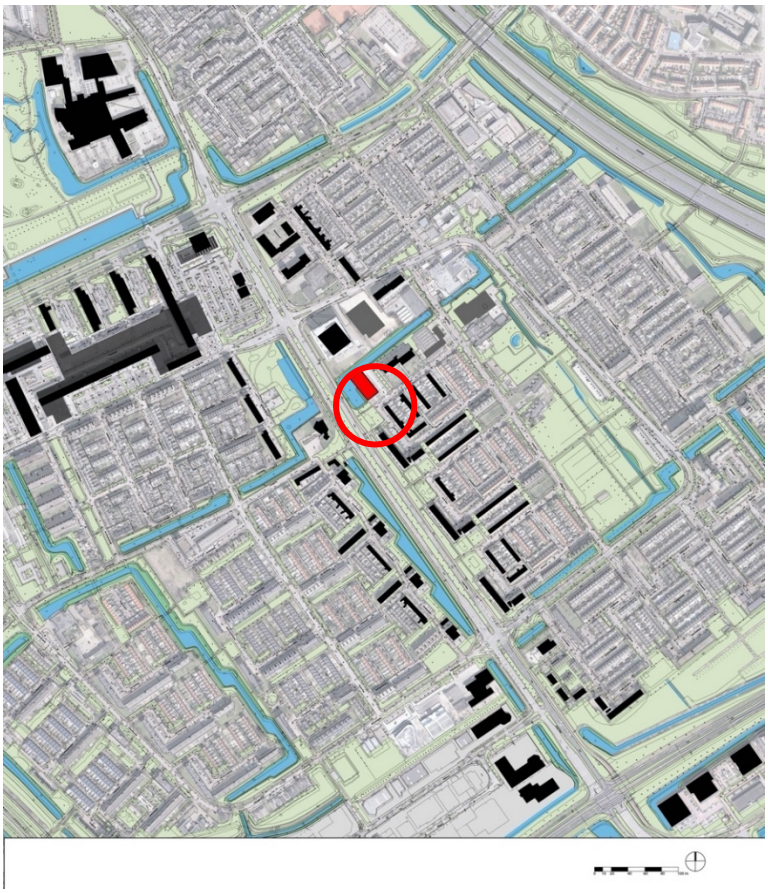

2. Staande ruimtelijke kaders

Omgevingsvisie

In de Arnhemse Omgevingsvisie wordt een toekomstbeeld geschetst voor de stad. In de Kantorennota 2022-2030 is aangegeven dat de meeste solitaire kantoorgebouwen een andere invulling kunnen krijgen.

In de Omgevingsvisie zijn een aantal passages opgenomen over Arnhem Oost (incl. Presikhaaf). Arnhem Oost is een aantrekkelijk stadsdeel met een rijk palet aan woon- werk- en onderwijsfuncties. Op dit moment zijn de verschillende functies nog te veel van elkaar gescheiden, waardoor de ruimte niet altijd slim, duurzaam en effectief wordt gebruikt en de samenwerking beperkt is. Ontwikkelingen in dit gebied moeten gepaard gaan met het meer divers maken van de wijken door woningtypes en functies beter te mengen, zodat een mix aan voorzieningen, inkomensgroepen en leefstijlen ontstaat in dit gebied. Vergroening is daarbij een randvoorwaarde.

Nationaal Programma Arnhem Oost en de Spoorzone Arnhem-Oost

De ontwikkeling Kermisland 110 maakt onderdeel uit van de gebiedsvisie Presikhaaf 3. Deze gebiedsvisie is weer onderdeel van de Spoorzone Arnhem Oost en valt onder de paraplu van het Nationaal Programma Arnhem Oost. Voor deze locatie houdt dit in dat de ontwikkeling inhoudelijk bijdraagt aan de doelen en ambities van Spoorzone Arnhem Oost en Nationaal Programma Arnhem Oost.

Gebiedsvisie Presikhaaf 3

Belangrijk in de gebiedsvisie Presikhaaf 3 en omgeving zijn de ruimtelijke ingrepen die invloed hebben op de leefbaarheid, sociale cohesie, gezondheid etc. binnen de wijk. Denk aan beweegroutes, het biodiverser maken van de groenstructuren, wegen afwaarderen, het realiseren van voorzieningen, maar juist ook woningbouwontwikkeling om doorstroming binnen de wijk op gang te brengen zodat er ruimte ontstaat om o.a. woningzoekenden uit de wijk te kunnen huisvesten.
Het initiatief op de locatie Kermisland 110 dient een bijdrage te leveren aan deze doelstelling.

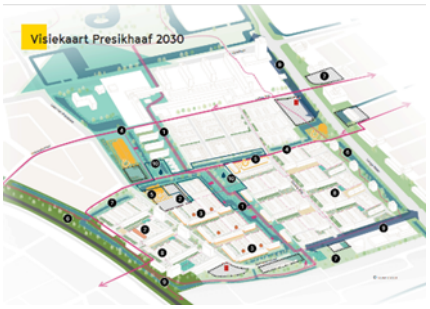

Visiekaart Presikhaaf 3 2030

Uitsnede ''Totaaloverzicht raamwerkkaarten Presikhaaf 2030''

Omgevingsplan

De locatie Kermisland 110 is gelegen in het bestemmingsplan “Elsweide - over het Lange Water” en heeft daarin de bestemming ‘bedrijf’ met een maximale bouwhoogte van 6 meter. Dit betekent dat de voorgestelde herontwikkeling naar wonen (woonzorg) niet past binnen deze bestemming.

3. Analyse huidige situatie

Plangebied en ligging

Kermisland 110 ligt in de wijk “Over het Lange Water” (Presikhaaf-Oost) en grenst aan de westzijde aan de wijk Presikhaaf 3.

De locatie, rood op de afbeelding, maakt deel uit van de oostelijke stadsentree Lange Water. Deze stadsentree kenmerkt zich door een breed wegprofiel waarbij de groene randen met de bebouwing het beeld bepalen. Er is een duidelijk een onderscheidt tussen de oost- en westzijde van het Lange Water. Aan de westzijde is de stedenbouwkundige opzet een aaneenschakeling van gebouwen van 7 bouwlagen (verticaal) in het groen aan een watergang. Aan de zijde van Kermisland bestaat de bebouwing uit langgerekte appartementengebouwen in 4 bouwlagen (horizontaal). Deze verschillen in stedenbouwkundige opzet bepalen het beeld van de oostelijke entree. Nieuwe ontwikkelingen zullen hierbij moeten aansluiten.

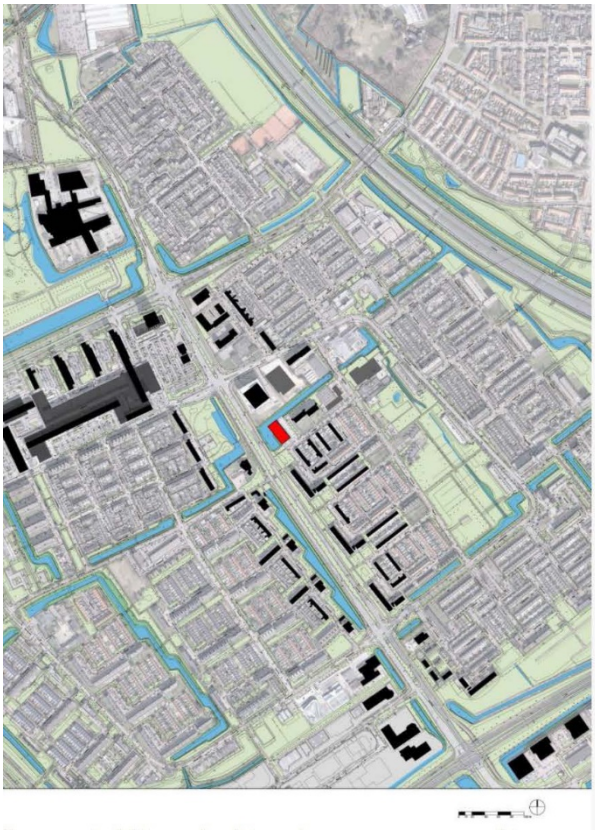

Zicht vanaf Over het Lange Water

Zicht vanaf Kermisland

Afbeelding: locatie (rood) gelegen aan het Lange water

De locatie is gelegen aan de rand van een woonwijk en het is een voormalige bedrijfslocatie. Aan de noordzijde wordt de locatie begrensd door een grootschalig ROC schoolgebouw, aan de oostzijde vormt een verzorgingshuis met een grote groene voorruimte de grens. De zuidzijde kenmerkt zich door een woonbuurt met grondgebonden woningen en een appartementengebouw. En aan de westzijde vormt een watergang met taluds de overgang naar de weg Lange Water. In de directe omgeving van de locatie komen de diverse bebouwingsvormen bij elkaar.
Belangrijk is dat de locatie gezien de ligging onderdeel is van de oostelijke stadsentree en tegelijkertijd zal moeten inspelen op de aanwezige gebouwen in de omgeving.

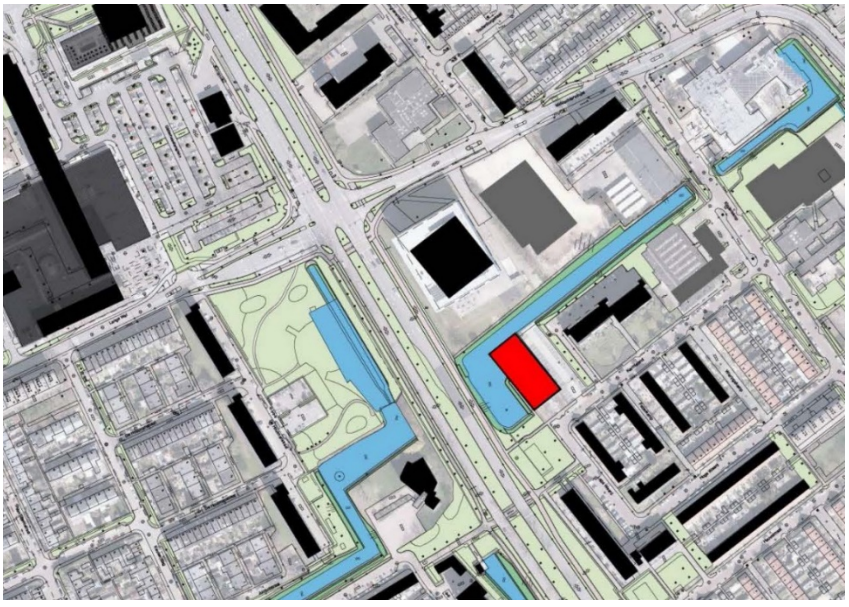

Afbeelding: locatie in zijn directe context

Foto's van de omgeving van Kermisland

Infrastructuur

Het winkelcentrum ligt op korte loopafstand. Voor de beoogde doelgroep (zie hst. 4 Programmatische en ruimtelijke uitgangspunten) zal de fiets en scootmobiel ook een belangrijke vervoerwijze zijn. Stallingsruimte, bijvoorbeeld in de vorm van een collectieve fietsenstalling naast de toegangsdeur en vanuit de centrale hal te betreden, is essentieel om zwervende fietsen voor de ingang te voorkomen en actieve mobiliteit te faciliteren. Uitgangspunt is dat de meest recente parkeernorm wordt toegepast.

De ontwikkelprincipes mobiliteit:

- Het verbeteren van de verkeersveiligheid en de oversteekbaarheid naar het winkelcentrum en de naastgelegen buurt Presikhaaf 3.
- Het bieden van meer ruimte voor de voetganger en fiets.
- Het verminderen van het gevoel van 'blik op straat'.
- Het voorkomen dat de parkeerdruk op de openbare ruimte toeneemt bij nieuwe ontwikkelingen.

4. Programmatische en ruimtelijke uitgangspunten

Programmatische uitgangspunten

Wonen

Plan van Aanpak Woningbouwontwikkeling en Woondeal 2.0.

Uitgangspunt van het Arnhemse woonbeleid is dat we de komende jaren vooral woningen wensen te ontwikkelen in het sociale en betaalbare segment. Uit het Plan van Aanpak Woningbouwontwikkeling volgt dat we inzetten op minimaal 30% sociale huur. Binnen Arnhemse woningbouwprojecten moeten de sociale huurwoningen worden verhuurd door een woningcorporatie, door een toegelaten instelling. In de Woondeal 2.0. is opgenomen dat minimaal 66% van de woningen in het betaalbare segment dient te liggen. Deze eisen zijn van toepassing op de locatie Kermisland.
Gelet op de leeftijdsopbouw in dit deel van Arnhem en de kansen om doorstroming op gang te brengen, liggen er kansen om interessante (levensloopgeschikte) woningen voor senioren te realiseren. De Nota Wonen-en-Zorg geeft (beleidsmatige) invulling aan deze opgave.

Visie gemeente Arnhem wonen en zorg

In Maart 2023 is de visie wonen en zorg van de Gemeente Arnhem vastgesteld. Deze visie heeft als doel dat elke Arnhemmer een stabiel en fijn thuis heeft. Dat iedereen woont in een geschikte en betaalbare woning in een buurt met voldoende voorzieningen passend bij diens levensfase en zorgvraag. Voor iedereen is onderdak en de begeleiding of zorg die nodig is om prettig te kunnen wonen.
We streven naar mogelijkheden voor senioren om binnen de wijk door te stromen naar betaalbare passende woningen. Veel senioren wonen in grote eengezinswoningen. Hier zien we als Arnhem kansen om - door het stimuleren van doorstroming van ouderen naar een geschikt wooncomplex - woningen vrij te spelen. Voorwaarde is wel dat deze woningen aantrekkelijk zijn om naar toe te verhuizen. Ouderen zijn namelijk weinig verhuisbereid. Daarom is het van belang om iets extra’s te bieden in de vorm van community-vorming en ontmoeten, aanwezigheid van voorzieningen in de buurt en een niet al te hoge woonlastenstijging. De ambitie is dat minstens elke wijk in Arnhem een dergelijk wooncomplex voor senioren met ontmoeten heeft. In wijken waar dit nog niet het geval is willen we dit met diverse partijen de komende jaren stimuleren.
Ouderen worden steeds ouder en blijven langer in hun zelfstandige woning wonen. Pas in de allerlaatste fase van hun leven worden zij eventueel in een verpleeghuis opgenomen. Steeds vaker zal zware zorg in de woning geleverd gaan worden in de vorm van een VPT (volledig pakket thuis). Het is daarom van belang dat de woning, het wooncomplex en directe omgeving levensloopgeschikt zijn.

Stedelijke opgave

De opgave voor Arnhem voor het toevoegen van seniorenwoningen in bestaande bouw en nieuwbouw is op basis van cijfers van de Groene Metropoolregio en cijfers van de nationale prestatieafspraken tot en met 2030 als volgt:
Geclusterd zelfstandig wonen voor senioren tussen de 750 en 1150 woningen, waarvan tussen de 370 en 460 sociale huurwoningen voor senioren.
Geclusterde zorggeschikte woningen tussen de 185 en 300 woningen, deels in de sociale huursector. Het beoogde programma op deze locatie kan hier een bijdrage aan leveren.

Locatie specifiek programma

De initiatiefnemer Olymulder Vastgoedontwikkeling is in verregaande gesprekken met Woonzorg Nederland (WZN) over het sluiten van een “letter of intent”. Woonzorg Nederland is een landelijk toegestane woningcorporatie die diverse woonvormen voor senioren realiseert tussen eengezinswoning en verpleeghuis in. Hiervoor hebben zij 5 woonconcepten ontwikkeld met een verschillende leefstijl en verschillende zorgzwaarte. Het concept dat WZN hier voor ogen heeft valt onder de woonvorm Buurt G’oud. Een complex dat niet alleen voor bewoners aantrekkelijk is, maar ook voor de buurt en wijk. Een complex waarbij mensen met of zonder zorgvraag en met een laag of een hoger inkomen kunnen wonen. Ook komt er in het complex een ontmoetingsruimte voor de bewoners en eventueel ook voor de buurt. De woningen moeten conform de nota Wonen-en-Zorg levensloopgeschikt zijn.
Er wordt nu gedacht aan ongeveer 70% van het complex in het sociale domein te verhuren en 30% in met middeldure huur tot maximaal € 1.200 per eenheid per maand.

Zij ontwikkelen een programma dat past binnen de gewenste stedelijke opgave voor seniorenwoningen in Arnhem, met dit programma kan een wezenlijke bijdrage worden geleverd aan de bovengenoemde doelstellingen.

Werken en maatschappelijke voorzieningen

In het kader van wijkeconomie is het belangrijk dat er op deze locatie voldoende ruimte blijft voor werken, om ervoor te zorgen dat Arnhem een groeiende stad in balans is. Het niet-wonen programma moet bestaan uit mengbare functies die zich goed verhouden tot een woonomgeving. Daarbij mag het programma niet concurreren met het nabijgelegen stadsdeelwinkelcentrum Presikhaaf.

Het niet-wonen programma bestaat uit minimaal 500 en maximaal 950 m2. De ruimtes zijn bij voorkeur schakelbaar, zodat er flexibiliteit is voor de gebruikers en ook een grotere ruimtevrager (zoals een medisch centrum) zich kan vestigen op deze locatie. Het ligt voor de hand dat deze ruimtes in de begane grond worden gerealiseerd, zodat hiermee een levendige begane grond en aangrenzende buitenruimte ontstaat. Het niet-wonen programma kan bestaan uit (betaalbare) ruimtes voor bedrijven in de lagere milieucategorieën, maatschappelijke functies en creatieve bedrijven.

Ruimtelijke uitgangspunten

Stedenbouw & Openbare Ruimte

Het programma voor de locatie Kermisland 110 speelt in op de positie die de locatie inneemt in de stad en de woningbouwopgave waar de stad voor staat. Daarbij is het belangrijk dat de ontwikkeling aansluit bij het beeld van de Lange Water en tegelijkertijd inspeelt op de overige directe omgeving. De uitgangspunten zijn:

- De stedenbouwkundige en architectonische kenmerken van de nieuwe bebouwing sluiten aan op de bestaande bebouwing en de positie aan het Lange Water. Deze kenmerken van bestaande bebouwing aan het Lange Water en de architectuur worden vertaald naar een hedendaags beeldentaal. Bijvoorbeeld in hoe de overgangen naar de omgeving worden gemaakt, materialisatie en kleurgebruik.

- In de basis bestaat de zijde van het Lange water uit 8 bouwlagen. Deze hoogte is inclusief de ondergeschikte bouwdelen zoals installaties, ontluchtingskanalen, liftschachten etc. Aan de kant van het ROC-gebouw bestaat dit uit 7 bouwlagen en 6 bouwlagen aan de kant van de Driegasthuizengroep. De 8e bouwlaag bestaat uit een setback (terug liggend t.o.v. de ondergelegen verdiepingen) zodat de hoogte en massaliteit wordt genuanceerd. Ook is het aan de kant van ‘het Lange Water’ denkbaar dat er een verbijzondering in hoogte komt, mits dit in relatie tot de omgeving passend is en daarmee het bouwblok beter aansluit op zijn omgeving, door een andere hoogte/massa opbouw. De overgang naar de bestaande woningbouw is hierbij een belangrijk aandachtspunt. Inbreng van de omwonenden en architect zijn hier richtinggevend in. Oftewel afwijken van de ‘basis’ moet verdiend worden.
- Het laadvermogen van de locatie wordt nu ingeschat op circa 140 woningen. Dit aantal is een indicatie. Het daadwerkelijke aantal woningen is afhankelijk van de woninggrootte, parkeeroplossingen en stedenbouwkundige uitwerking en kan dus zowel meer als minder worden.
- De begane grond van de bebouwing zal voor een belangrijk deel moeten worden ingevuld met programma wonen en niet wonen. Gehele dichte gevels zijn niet toegestaan.
- Een bezonningstudie moet worden gemaakt om aan te tonen dat de ontwikkeling geen onevenredige impact (schaduw, privacy) heeft op de bestaande bebouwing.
- De maat van eventuele omsloten tuinen dient zodanig te zijn dat er voldoende daglicht/zonlicht gedurende dag op maaiveld binnenvalt. Dit i.v.m. met de leefbaarheid in dit gebied. Hiervoor geldt de 'strenge' TNO-norm: ten minste 3 mogelijke bezonningsuren per dag in de periode 21 januari – 22 november (gedurende 10 maanden) in midden vensterbank binnenkant raam.
- Er zal voor een deel een maatschappelijke functie in de begane grond moeten worden gerealiseerd die van toegevoegde waarde is voor de buurt/wijk.
- De buitenruimte rondom en tussen de bebouwing zal zo ingericht moeten worden dat er een goed en aantrekkelijk woon- en leefklimaat ontstaat met ruimte voor ontmoeten.
- Er zullen goede geluidsluwe buitenruimte moeten worden gerealiseerd. Dit voor de woningen die mogelijk hinder onder vinden van de geluidbelasting op de gevel en de mogelijke aanwezige balkons veroorzaakt door het verkeer op het Lange Water. Geluidonderzoek zal dit uit moeten wijzen en mogelijke maatregelen of oplossingen bieden. Denk aan een gezamenlijke binnentuin.
- In de anterieure overeenkomst worden nadere afspraken gemaakt over het verdere ontwerpproces om te komen tot een bouwplan. In dit ontwerpproces worden afspraken gemaakt over de manier waarop de kwaliteiten worden vastgelegd. Bijvoorbeeld over de ontsluiting van het gebied, positie van de entrees van het bouwblok, de overgang tussen privé en openbaar gebied, de massaopbouw, verschijningsvorm en materialisatie. Input voor deze afspraken komt ook voort uit het participatietraject met de omgeving.

Mobiliteit

- De ontsluiting per voet, fiets en scootmobiel zal plaatsvinden vanaf de Kermisland. De naastgelegen openbare weg, naar de parkeerplaatsen achter het zorgcomplex, kan worden gebruikt als nieuwe toegangsweg voor de ondergrondse stallinggarage;
- Parkeren moet op eigen terrein en ondergronds opgelost worden en is hiermee medebepalend voor de bouwvolumes en het programma dat gerealiseerd kan worden.
- Voor de parkeernorm wordt aangesloten bij het huidig autobezit voor het betreffende woningtype. Daarnaast kan een reductie plaatsvinden van 10% op het moment dat er deelauto's beschikbaar gesteld worden. Een mogelijke toekomstige verlaging van de parkeernormen, kan tot een ander (lager) aantal parkeerplaatsen leiden dan waar nu van wordt uitgegaan.
- Voldoende goede en goed bereikbare inpandige fietsenstalling.

Duurzaamheid en klimaatadaptatie

- Het Arnhemse Puntensysteem Klimaatadaptief Bouwen is van toepassing (www.arnhem.nl/klimaatadaptatie), zie ook hfst. 6 bijlage bij deze startnotitie. Het advies is om dit vroegtijdig mee te nemen in de verdere planvorming.
- Biodiversiteit heeft aandacht bij het ontwerp van het gebouw en de openbare ruimte.
- Het gebied in combinatie met de aangrenzende groenstructuren voldoet aan de 3-30-300 groennorm voor een leefbare, klimaat adaptieve en groene stad.
- Boom-inclusief ontwikkelen is uitgangspunt, waarbij wordt uitgegaan van de volwassen kroonomvang van de aanwezige bomen.
- Tot 2025 is het streven om 10% circulair te bouwen, na 2025 wordt het 25% en na 2025 wordt het 50% (in lijn met Woondeal 2.0), zie ook hfst. 6 bijlage bij deze startnotitie.
- Alle voorzieningen t.b.v. energie/verwarming/verkoeling van de gebouwen moeten inpandig worden opgelost.
- Hemelwater moet conform wetgeving op eigen terrein worden vastgehouden. Arnhem hanteert hiervoor een bui van 40 mm. in 45 minuten.

Energie

- Het gemeentelijke beleid op het gebied van duurzaamheid is vastgelegd in het Programmaplan New Energy Made in Arnhem 2020-2030 en daarna uitgewerkt op het onderwerp warmte, in de Transitievisie Warmte (TVW) van oktober 2021. In de TVW zijn ook de hernieuwde uitgangspunten van de Arnhemse aanpak van de Wijkgerichte Energietransitie opgenomen.
- Voor de ontwikkeling moet door de initiatiefnemer een energievisie opgesteld worden, waarbij energieneutraliteit het streven is. Met behulp van een energievisie kan een geschikte combinatie van energieconcepten gekozen worden. Het energieconcept dat wordt toegepast dient passend te zijn bij nieuwbouw en hierdoor warmte te leveren op lage temperatuur. Er wordt vanzelfsprekend gasloos gebouwd. Ook netneutraliteit (het zo min mogelijk belasten van het elektriciteitsnet) is in huidige tijden van netcongestie belangrijk om in de energievisie op te nemen. De keuze voor het energieconcept heeft ruimtelijke consequenties. Er komen meer of minder inpandige installatieruimtes per woning en collectief, wat medebepalend is voor het bouwvolume. Het is dus van groot belang om al vroeg in het proces een start te maken met de energievisie.
- Voorzieningen en installaties die noodzakelijk zijn voor de energievoorziening van de ontwikkeling én het gebied er omheen (trafo's, warmtepompen, etc.) moeten in de bebouwing worden geïntegreerd. Door over de plangrens heen te kijken naar de ruimtevraag van de noodzakelijke verzwaring van het elektriciteitsnet, draagt de ontwikkeling bij aan het toekomstbestendig maken van het elektriciteitsnet in de directe omgeving.

De hierboven genoemde uitgangspunten voor de herontwikkeling van Kermisland 110 zijn op onderstaande tekening verbeeld in een ruimtelijk concept. De in dit hoofdstuk opgenomen uitgangspunten worden door de initiatiefnemer Olymulder Vastgoedontwikkeling en woningcorporatie WoonzorgNederland in een volgende fase uitgewerkt.

Alle getoonde afbeeldingen betreffen impressies die gedurende de planvorming nader uitgewerkt worden; de vorm en positie van de bebouwing kunnen derhalve afwijken van het hier getoonde. Aan de afbeelding kunnen geen rechten worden ontleed.

5. Vervolgproces

Participatieparagraaf

In overeenstemming met de motie ‘startnotitie bij ruimtelijke ontwikkelingen’ is deze startnotitie herontwikkeling Kermisland 110 het startpunt van het ontwikkelproces. Op basis van deze startnotitie kan de raad vooraf kaders stellen en gaat het participatietraject van start met heldere voorwaarden.

Wijze van participatie

Het participatie-level is bepaald conform de handreiking ‘Betrek de buurt bij uw bouwplan’. Er worden meer dan 50 woningen gerealiseerd. Het bouwplan zorgt naar verwachting voor meer drukte.

In het huidige gebruik zijn er vooral verkeersbewegingen aan het begin en het eind van de werkdag. Dit zal wijzigen naar extra bewegingen in de weekends en avonden. Het bouwplan verandert het karakter van de straat of buurt behoorlijk, dit zal wijzigen van een kantoorgebouw naar een woongebouw van een veel grotere omvang. Voor de ontwikkeling aan de Kermisland 110 is daarom participatie-level 2 van toepassing. Onder level 2, gemiddelde participatie, wordt verstaan: het laten meepraten van betrokkenen en belangen van betrokkenen meewegen.

Wie erbij betrekken?

De initiatiefnemer is primair aan zet om de participatie conform deze startnotitie verder op te pakken en vorm te geven. De gemeente is op relevante momenten actief betrokken en wordt op de hoogte gehouden van het verloop van het participatieproces.

Onderstaande afbeelding (rood omkaderd) geeft aan welke buurtbewoners zijn uitgenodigd voor de buurt informatieavond op 2 november 2023:

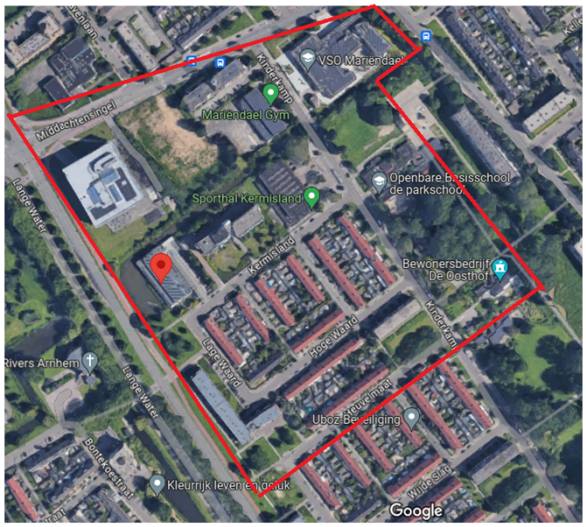

De omwonenden (woningen aan de een deel van Middachtensingel, Kinderkamp, Heuvelmaat en Lange Water) worden betrokken bij de participatie evenals de eigenaren van de overige panden en instellingen in dit gebied. Overwogen kan worden om ook omwonenden / ondernemers aan de overzijde van het Lange Water uit te nodigen. Het wijkplatform Presikhaaf wordt ook betrokken. De bewoners van het naastgelegen wooncomplex Driegasthuizengroep zal daarnaast de verslaglegging

en verdere communicatie per brief in de brievenbus ontvangen aangezien niet iedereen een e-mailadres heeft.

Kennismaking met de buurt
Op 2 november 2023 is door de initiatiefnemer op de locatie zelf (Kermisland 110) een bewonersavond gehouden. Deze avond was erop gericht om kennis te maken en informatie over het gebied op te halen bij omwonenden en belangengroepen. Van de ca. 243 uitgenodigde omwonenden en belangengroepen waren er 19 van hen op deze avond aanwezig. Verder gaven 7 buurtbewoners niet aanwezig te kunnen zijn bij de buurtinformatieavond, maar graag per e-mail op de hoogte te willen worden gehouden. De sfeer op deze avond was goed en constructief.

Vragen en opmerkingen die uit de buurt naar voren kwamen hadden vooral betrekking op de bouwhoogte, de verkeerssituatie (parkeren en bereikbaarheid), schaduwwerking, de doelgroep (zijn woningen ook geschikt en betaalbaar voor buurtbewoners), de functie en het gebruik van begane grond. Ook waren er vragen over de planning. Het verslag is teruggekoppeld aan de buurt en is als bijlage aan deze startnotitie toegevoegd.

Vervolgproces participatie
Nadat deze startnotitie door de Raad is vastgesteld, wordt de inhoud hiervan besproken met de buurtbewoners aan de hand van een 2e buurtinformatieavond. Eventuele op- en aanmerkingen van de buurtbewoners kunnen dan worden meegenomen in de verdere planvorming. Nadat deze eventuele op- en aanmerkingen zijn verwerkt in het plan, wordt nog een buurtinformatie avond gehouden en zo nodig nog een of meerdere.

Bij elk participatiemoment wordt een terugkoppeling gegeven wat er met de opmerkingen vanuit de buurt wordt gedaan. De uitkomsten van het participatietraject worden (per fase) verwerkt in een participatiedocument. Op die manier wordt de participatie betrokken bij de besluitvorming door de Raad/College.

Ontwikkel- en/of financieringsparagraaf

Nadat de startnotitie door de raad is vastgesteld wordt een afspraak gemaakt met de initiatiefnemer over de anterieure overeenkomst. Daarin worden de afspraken opgenomen over de afwenteling van o.a. de plankosten.

Ruimtelijke procedure

De voorgestelde herontwikkeling naar wonen past niet binnen het huidige bestemmingsplan. Voor deze ontwikkeling moet een juridische procedure gevoerd worden. Dit is de verantwoordelijkheid van de initiatiefnemer. Hiervoor zijn twee mogelijkheden:

1. Een wijziging van het omgevingsplan.
2. Een buitenplanse omgevingsplanactiviteit (bopa). Dit is een vergunning om af te wijken van het omgevingsplan.

Het opstellen van alle benodigde onderzoeken worden in opdracht van de initiatiefnemer gedaan. De gemeente heeft hierbij een toetsende rol. De gemeente is geen opdrachtgever van externe onderzoeken.

Geldigheid (verjaringstermijn) startnotitie

Deze startnotitie is tot stand gekomen op basis van huidige wet- en regelgeving en vastgesteld gemeentelijk beleid. Het kan zijn dat bij een eventuele uitwerking van een aangepast plan nadere onderwerpen naar voren komen die een nieuwe afweging noodzakelijk maken.

Deze startnotitie is (in principe) maximaal 3 jaar geldig.

6. Bijlagen

Klimaatadaptief en Natuurinclusief Bouwen

Door het veranderende klimaat krijgt Arnhem steeds vaker te maken met langdurige periodes van hitte en/of droogte. Ook vallen er vaker hevige regenbuien, die kunnen resulteren in wateroverlast als we de stad daar niet op hebben ingericht. Daarnaast is Arnhem omgeven door prachtige natuur, die we graag steeds meer de stad in willen trekken. Door de natuur een volwaardige plek te geven in bouwprojecten en daarbij ook aanvullende 'grijze' maatregelen te nemen die de gevolgen van hitte, droogte en wateroverlast beperken, ontstaat een aantrekkelijke, gezonde en toekomstbestendige leefomgeving voor mens en dier.

Eind 2023 zijn daarom de beleidsregels Klimaatadaptief en Natuurinclusief Bouwen door het college vastgesteld. Dit houdt in dat voor nieuwbouwplannen moet worden gewerkt met een puntensysteem voor klimaatadaptief en natuurinclusief bouwen. Er zijn allerlei maatregelen waarmee punten gescoord kunnen worden, zoals het plaatsen van buitenzonwering of slim geplaatste bomen zodat gebouwen minder opwarmen. Of door het toevoegen van infiltratiekratten in het dak of onder de grond om water in op te slaan tijdens natte periodes, dat weer kan worden hergebruikt in droge periodes. Om de nieuwbouw ook aantrekkelijk te maken voor zoveel mogelijk diersoorten, zijn in de Arnhemse Groenvisie (2018) gebieden benoemd met kenmerkende soorten waar een leefgebied voor gewenst is. In de Arnhemse woonwijken zijn dat de gewone dwergvleermuis, huismus, gierzwaluw, egel, en wilde bijen. Dit leefgebied kan ontstaan als er natuurinclusief gebouwd wordt. Denk bijvoorbeeld aan het realiseren van gevelgroen, groene daken en verblijven voor vogels en vleermuizen aan en op de nieuw te bouwen gebouwen. Dit kan worden versterkt door de aanwezigheid van natuurvriendelijke en klimaatadaptieve openbare ruimte.

Daarnaast hanteren we de 3 – 30 – 300 groennorm voor nieuwe ontwikkelingen en streven deze na. Deze groennorm houdt in dat elke inwoner vanuit zijn raam minimaal 3 bomen ziet, dat er 30 procent bladerdak in de wijk is en dat er voor iedereen binnen 300 meter van zijn, haar of hun huis een park of stuk groen van minimaal één hectare aanwezig is. Voor het behouden en planten van bomen en inrichten van koele groene plekken zijn in het puntensysteem ook punten te behalen.
De Natuurkalender Arnhem uit de Groenvisie wordt gebruikt als leidraad bij ontwikkelingen voor wat betreft de meest geschikte periode van het jaar waarin werkzaamheden mogen plaatsvinden.

Circulariteit

Eind 2020 is de visie 'Circulaire Economie Arnhem' door de raad vastgesteld. Daarnaast is door het college het plan van aanpak 2020-2023 'Op weg naar een circulair Arnhem' vastgesteld. In algemene zin hanteren we bij circulair bouwen de volgende uitgangspunten, gebaseerd op de 'R-ladder':

- Het verminderen van materiaal & grondstoffengebruik, bijvoorbeeld door verdichting en renovatie i.p.v. nieuwbouw (R1 & R2).
- Het vergroten van het aandeel hergebruikte en gerecyclede materialen, in plaats van nieuwe materialen (R3, R4, R5).
- Wanneer er tóch nieuwe materialen nodig zijn, het inzetten op biobased materialen met weinig milieu-impact zoals hout.
- Ontwerp toekomstbestendig: zorg ervoor dat componenten in de toekomst kunnen worden gedemonteerd zodat ze opnieuw te gebruiken zijn en zorg dat er

materiaalpaspoorten en/of een gebouwpaspoort is waardoor informatie hierover te ontsluiten is.

Dit zijn allemaal middelen tot het verminderen van de primaire grondstoffenvraag van de bouw en het verlagen van de milieuprestatie gebouw (MPG), inclusief CO2-uitstoot. Het bereiken van deze doelen staat centraal. Tot 2025 is het streven om 10% circulair te bouwen, na 2025 wordt het 25% en na 2030 wordt het 50% (in lijn met Woondeal 2.0). Het percentage circulaire bouwmaterialen toetsen we in de eenheid kilogram (kg). We hebben de circulaire impactladder beschikbaar voor het toetsen van het percentage circulariteit in projecten. Deze impactladder maakt het mogelijk de mate van circulariteit in een woningbouwplan te meten op 4 onderdelen:

1. Materiaalgebruik (percentage hernieuwbaar (biobased), hergebruikt, gerecycled)
2. Hergebruikpotentie
3. Losmaakbaarheid (kan een gebouw bij uiteindelijke sloop weer uit elkaar?)
4. Toxiciteit van materialen

Op dit moment wordt landelijk en in GMR-verband gewerkt aan een breder monitoringsinstrumentarium voor circulariteit waarbij aanvullend op deze 4 onder- delen ook gestuurd kan worden op bijvoorbeeld CO2 impact van bouwmaterialen, adaptief vermogen van gebouwen of de omgang van restmateriaal bij de bouw of sloop. Hierbij volgen we de nationale ontwikkelingen van het Nieuwe Normaal (HNN) van Cirkelstad en het ministerie van BZK. HNN is hierbij nadrukkelijk geen nieuwe tool/berekeningsmethode voor circulariteit of duurzaamheid (er zijn er immers al genoeg) maar een samenvoeging van meerdere methodes tot één gemeenschappelijke ‘taal.’

Verslag participatiebijeenkomst

TKA

NOTULEN BUURTPARTICIPATIE

project	Werknummer: 22041
22041 Nieuwbouw zorgwoningen Hooghwater aan Kermisland 110 te Arnhem	Datum: 02-11-2023
opdrachtgever	Behandeld : Mart Hooiveld
Olymulder Real Estate	Betreft: Buurtparticipatie

1. Algemeen

Locatie: Kermisland 110, Arnhem
Tijd : 17:00-18:00

Genodigden buurt: 243 adressen
Aanwezigheid buurt: 19 personen

Verder gaven 7 buurtbewoners niet aanwezig te kunnen zijn bij de buurtinformatie avond, maar graag per email op de hoogte te willen worden gehouden.

Onderstaande afbeelding (rood omkaderd) geeft aan welke buurtbewoners zijn uitgenodigd voor de buurt informatie avond:

Aanwezigheid vanuit projectteam:
Mart Hooiveld (notulist Te Kiefte Architecten)
Rob, Robert en Frank Olymulder (initiatiefnemers)

Aanwezig namens de gemeente (toehoorder):
Bart Lichtenberg (Team Leef Omgeving gemeente Arnhem)
Samantha Volgers (projectmanager gemeente Arnhem Gebiedsvisie Presikhaaf 3)

2. Opening en Presentatie

Frank Olymulder heet iedereen welkom en opent de buurtinformatie avond met een kennismaking presentatie.
De buurt bijeenkomst vindt plaats in het gebouw op de projectlocatie, wat op het moment van de bijeenkomst nog gebruikt wordt als vaccinatie locatie van de GGD.
In de kennismaking presentatie werden de volgende punten door Frank Olymulder besproken:

- Kennismaking met Olymulder Real Estate
- Wat de aanwezigen kunnen verwachten van deze buurt bijeenkomst.
- Wat de algemene mening is op betrekking van de leefbaarheid binnen de wijk.
- De startnotitie, het proces van de herontwikkeling wordt doorsproken en welke rol de buurt hierin heeft.
- Plan specifieke wensen worden besproken waarin globaal de omkadering van het plan wordt doorgenomen.
- Wat het plan kan bijdragen in de wijk en waarin de leefbaarheid van de wijk kan worden vergoot.
- Afsluiting van de bijeenkomstafspraak waarin wordt aangegeven dat de opmerkingen en vragen worden gebundeld en worden teruggekoppeld aan de aanwezige bewoners.

3. Opmerkingen en vragen bewoners

Tijdens de presentatie van Frank Olymulder zijn meerdere opmerkingen en vragen naar voren gekomen van de aanwezige buurtbewoners. De vragen/opmerkingen hadden betrekkingen op de leefbaarheid in de wijk in het algemeen of hadden betrekking op het plan van de herontwikkeling. Hieronder zijn deze vragen/opmerkingen van elkaar gescheiden.

Bewoners geven aan in het algemeen:

- Aanwezige buurtbewoners geven aan al meer dan 50 jaar in de buurt te wonen.
- Meerdere nieuwbouw woonprojecten in de buurt waardoor er een slechte verkeersituatie ontstaat met te weinig parkeerplaatsen.
- Scholen in de buurt geven regelmatig overlast in de wijk.
- Verzorgend personeel voor de verzorgingspanden in de buurt moeten regelmatig parkeren in de wijk, hierdoor wordt de parkeersituatie verslechterd.
- Aanwezige buurthuizen worden al ervaren als genoeg in de wijk, ze nemen namelijk ook verkeersoverlast met zich mee.
- Delen van de wijk zijn in de afgelopen jaren gerenoveerd en de huidige bewoners zijn hier zeer tevreden over.
- Bewoners geven aan dat er vermoedelijk drugs wordt verhandeld in enkele onoverzichtelijke situatie's in de buurt met onbekende personen/auto's.
- Bewoner geeft aan dat er een te kort aan parkeerplaatsen 1 van de grote problemen in de wijk is. Kermisland wordt al gebruikt als extra parkeerplaats. Piekmomenten zijn te groot.

Bewoners vragen / opmerkingen plan specifiek met beantwoording voor zover mogelijk

- Vragen over de toekomstige verkeersituatie, wordt het niet veel te druk met auto's tijdens de piekuren, de huidige situatie is al zeer slecht. Olymulder gaf aan dat de doelgroep die wordt gehuisvest in het zorgcomplex niet zullen "meedraaien" in de piekmomenten van het verkeer. De doelgroep zullen namelijk ouderen zijn die ofwel gepensioneerd zijn of zodanige zorg nodig hebben dat zij niet de piekmomenten in het woon/werk-schoolverkeer verder zullen belasten. Verder werd er aangegeven vanuit het publiek dat de huidige verkeersproblematiek wordt veroorzaakt doordat de parkeerplaatsen van de nieuwe scholen nog niet gereed zijn. Hierdoor parkeren auto`s op de stoep of op de weg om de scholieren op te halen en weg te brengen.
- Vragen over de hoogte van het gebouw: Bewoners gaven aan dat er in de directe omgeving meerdere appartementsgebouwen in de toekomst zullen worden gebouwd bestaande uit 5 bouwlagen. Hoe hoog wordt het nieuwe zorggebouw aan de Kermisland 110? Olymulder gaf aan dat er zorgvuldig wordt gekeken naar de inpasbaarheid van het nieuwe gebouw. Daarbij wordt er gekeken naar de bestaande omliggende bebouwing. Daarnaast zal het nieuwe gebouw richting de straat Het Lange Water worden gebracht zodat het in 1 lijn met de bestaande omliggende bebouwing wordt gebracht.
- Vragen over de schaduw val van de gebouwcomplex. Enkele bewoners zijn bezorgt dat het pand schaduw over hun appartement geeft. Olymulder gaf aan dat de nieuwbouw geen schaduw tot nauwelijks schaduw zal opleren op het naastgelegen DrieGasthuizengroep. De schaduw van het nieuwe woonzorggebouw zal namelijk vallen op de aanliggende straat het Lange Water.
- Een buurtbewoner vroeg zich wanneer het gebouw meer richting de straat Het Lange Water wordt gebracht wat er gebeurt met het voorliggende water. Olymulder gaf aan dat het oppervlakte dat benodigd is voor de nieuwe bebouwing dat ten koste gaat van het voorliggende water, in de directe nabijheid wordt gecompenseerd. De gesprekken hierover lopen met desbetreffende bevoegd gezag, namelijk Waterschap Rijn IJssel.
- Welk termijnlengte hoort bij dit bouw / herontwikkeling proces? Olymulder gaf aan nog geen tijdsindicatie te kunnen afgeven. Zodra er iets bekend is worden bewoners op de hoogte gebracht.
- Zijn de woningen geschikt voor de aanwezige buurtbewoners en wat zullende kosten van de woningen zijn? Olymulder gaf aan dat er zeker buurtbewoners huisvestiging kunnen krijgen in het gebouw. Er wordt namelijk zowel sociaal als het middensegment aangeboden. Een aantal aanwezige buurtbewoners gaven aan geinteresseerd te zijn in een woning in het nieuwe woonzorggebouw.
- De ontmoetingsruimte, wat wordt hiermee bedoelt? Welke doelgroepen zijn hier welkom? Het moet geen onnodige overlast veroorzaken. De wens van de aanwezige buurtbewoners is dat een recreatieruimte voor de buurt hier gecentreerd wordt op de begane grond. Olymulder gaf aan dat de ontmoetingsruimte zowel voor de bewoners van het woonzorggebouw zijn als voor de buurt. De ontmoetingsruimte wordt gepland op de begane grond.
- Welke doelgroepen worden verwacht in het gebouwcomplex? Olymulder gaf aan in vergevorderde gesprekken te zijn met een landelijk opererende coöperatie die zowel ouderen met en zonder zorgvraag huisvesten.

Verder:

- Bewoners waren verder zeer tevreden met het idee om het parkeren ondergronds op te lossen.

4. Afsluiting :

Frank Olymulder geeft aan dat de vragen en opmerkingen worden gebundeld en de komende weken terug worden gekoppeld met de buurt. Ook bij volgende participatiemomenten wordt een terugkoppeling gegeven wat er met de opmerkingen vanuit de buurt wordt gedaan. De uitkomsten van het participatietraject worden per fase verwerkt in een participatiedocument volgens de handreiking "Betrek de buurt bij uw bouwplan". Op die manier wordt de participatie betrokken bij de besluitvorming door de Raad/College. Volgens de handreiking Betrek de buurt bij uw Bouwplan is het participatielevel "gemiddelde participatie". Dit houdt in dat betrokkenen, waaronder buurtbewoners, kunnen meepraten tijdens het proces. Belangen en wensen van betrokkenen worden gewogen en bekeken of dit een plek kan krijgen in het ontwikkelproces. Terugkoppeling met betrokken zal gebeuren per email. Voor meer informatie hierover, zie de gemeentelijke website: wwww.arnhem.nl en zoek naar "Participatie en de Omgevingswet". . De bewoners van het naastgelegen wooncomplex Driegasthuizengroep zal daarnaast de verslaglegging en verdere communicatie per brief in de brievenbus ontvangen aangezien niet iedereen een email adres heeft.

GEMEENTERAAD ARNHEM
BEHANDELRESULTAAT

1. Raadsvoorstel ‘Gebiedsvisie Presikhaaf 3’

2. Raadsvoorstel ‘Startnotitie gebiedsontwikkeling Kermisland 110’

3. Raadsvoorstel 'Startnotitie gebiedsontwikkeling Houtmanlocatie’

Fasering

- ☑ Informatieve bespreking
- ☑ Meningsvormende bespreking
- ☐ Bespreking Moties & Amendementen
- ☐ Besluitvormende vergadering

Eerdere besprekingen

15 mei 2024

Aanwezig

De raadsleden/fractievolgers De Groot (PvdD), Kumas (VVD), Heemskerk (D66), Zijlstra (ChristenUnie), Neutkens (Volt), Gerretschen (GroenLinks), Kraaijenbrink (Arnhem Centraal), Van Plateringen (BBA), Koorn (CDA) en Visser (PvdA).

De fracties van de PVV, FvD, DENK en SP waren niet aanwezig.

Bespreking

Gestart is met de meningsvormende bespreking. Hierin is in twee termijnen met de wethouder gedebatteerd.

Toezeggingen

Er zijn geen toezeggingen gedaan.

Moties en amendementen

Geen motie of amendement is aangekondigd

Conclusie

Aan het einde van de beraadslaging heeft de voorzitter geconcludeerd dat de meningsvormende behandeling van het raadsvoorstel is afgerond en dat het voorstel kan worden doorgeleid naar de besluitvormende vergadering.

De raadsadviseur,

W. Lammers

De voorzitter,

C. Prinsen

GEMEENTERAAD ARNHEM

Motie

Datum raadsvergadering:	29 mei 2024
Nummer motie:	**24M59**
Zaaknummer:	
Status	
Onderwerp:	Motie vreemd aan de agenda

Titel:

Fout van versmalling trottoir rechtzetten

De raad gehoord de beraadslaging

Constaterende dat:

- De trottoir breedte aan de oostzijde volgens het laatste bewonersplan breder is;
- Het trottoir op dit moment niet voldoet aan de ASVV norm;
- De portefeuillehouder zich niet heeft gehouden aan het aangedragen bewonersplan en op de valreep een aanpassing gedaan heeft (versmalling trottoir oostzijde);

Overwegende dat:

- De huidige inrichting een onveilig gevoel oproept m.b.t. de verkeerssituatie;
- De huidige inrichting minder-mobiele personen hindert;
- De huidige inrichting minder-mobiele personen wiens woonruimte grenst aan de voor hen te smalle trottoir buitengewoon hindert;
- De huidige inrichting niet conform de wens van bewoners is;
- De huidige inrichting het risico op fysiek letsel evident verhoogt;

Verzoekt het college om:

Aanstonds opdracht te verlenen om de Prinshendrikstraat Zuid aan te passen. Met als uitgangspunt de stoep aan de oostkant te verbreden met minimaal 1 stoeptegel; zodat de breedte van het trottoir vergelijkbaar is met de breedte van de westzijde.

Indieners:

Gino Luurssen – Forum voor Democratie

Gemeente Arnhem

GEMEENTERAAD ARNHEM

Motie

Datum raadsvergadering:	29 mei 2024
Nummer motie:	**24M65**
Zaaknummer:	
Status	
Onderwerp:	Motie vreemd aan de agenda

Titel: Zaai Mei Wel!

Aan de gemeenteraad

Ondergetekenden stellen voor:

Omdat we weten dat:

- bloeiende planten uit de Nederlandse natuur verdwijnen door tekort aan bestuivende insecten[2]
- het verdwijnen van deze bloeiende planten vervolgens een negatieve spiraal in gang zet, omdat er dan niet genoeg voedsel is voor insecten, waardoor deze sterven, en er wéér minder planten bestoven kunnen worden om zaad te zetten
- in 30 jaar meer dan 75% van de vliegende insecten is verdwenen door monotone landschappen en het gebruik van landbouwgif[3,4]

Omdat we vinden dat:

- bloeiende planten en bestuivende insecten zouden moeten floreren en niet verder achteruit mogen gaan of zelfs verdwijnen
- deze achteruitgang een bedreiging vormt voor de stabiliteit van het ecosysteem en de voedselzekerheid[5]
- bestaand gemeentelijk groen vaak geen grote diversiteit aan bloeiende (inheemse) planten kent

Daarom draagt de gemeenteraad het college op om:

- meer aandacht en urgentie te hebben voor de afname van insecten, door biodiversiteitsbeleid aan te vullen met ‘road map’ voor insectenbehoud en -herstel gepubliceerd in Nature Ecology & Evolution[1] en het ‘Nationaal Dashboard Biodiversiteit’[6]
- alvast een start te maken door bij besteding Groenfonds in 2025 voor het verbeteren van biodiversiteit en ondersteunen initiatieven voor meer biodiversiteit een extra bedrag van €5.000 vrij te maken voor (het zaaien van) bloeiende planten, waarbij voorkeur uitgaat naar inheemse planten
- in het biodiversiteitsbeleid 2025-2030 extra aandacht te geven aan insectenbehoud en (inheemse) bloeiende planten

Toelichting:

Planten die afhankelijk zijn van insecten maken vaak kleurrijke bloemen, met nectar en stuifmeel. Als dat stuifmeel niet wordt uitgewisseld door insecten, vormen zich vaak geen (vruchtbare) zaden en kan de plant zich dus niet uitzaaien. De plek wordt vervolgens ingenomen door planten die bestoven worden door de wind, zoals grassen. Dat is een veel kleiner deel van de plantenrijkdom: mondiaal is

Gemeente Arnhem

zo'n 90 procent van alle planten voor bestuiving (deels) afhankelijk van insecten, waaronder ook veel voedselgewassen.[2]
Insectenbehoud en -herstel
De uitwerking 'road map' voor insectenbehoud en -herstel is tot stand gekomen in samenwerking met 21 landen, waaronder ook Europese wetenschappers. Hierin staan zowel korte termijn voornemens, als lange-termijn oplossingen voor insectenbehoud en -herstel.

Het Nationaal Dashboard Biodiversiteit
Voor Europa zijn door de leden van de Europese Unie eigen doelen vastgesteld in lijn met de mondiale doelen, in de Europese biodiversiteitstrategie. Nederland is lid van het VN-Biodiversiteitsverdrag (CBD) en de Europese Unie waardoor het zich gecommitteerd heeft aan deze internationale doelen.
Om te kunnen sturen op verbetering is een set meetbare, nationale doelen voor biodiversiteit nodig, zodat de voortgang richting de doelen gevolgd en zo nodig bijgestuurd kan worden. Het Nationaal Dashboard Biodiversiteit voorziet hierin.

Wat kunnen we doen met 5000 euro?
Als gezocht wordt naar inheemse bloemenzaden komt als eerste https://www.cruydthoeck.nl/ tevoorschijn. Deze webshop van inheemse wilde planten verkoopt bloemenweidemengsels van tussen de 7 en 35 euro voor 15-25 m2 aan bloemen. Als we uitgaan van 21 euro voor 20 m2 betekent dat meer dan 4700 aan m2 bloemenweide. Arnhem heeft 24 wijken dat betekent afgerond 200 m2 aan bloemenweide per wijk! Hierdoor kunnen we alvast een start maken met het herstel van de biodiversiteit, en de mogelijke oplossingen voor deze grootschalige crisis tastbaar maken in de wijken.

Dekkingsmogelijkheden
Groenfonds of doordat het bedrag 5000 euro is uit het regulier budget (evt. groenonderhoud)

Indieners:

Erik Lu – Partij voor de Dieren

Bronnen:

1: Road map voor insectenbehoud en -herstel: https://nioo.knaw.nl/nl/nieuws/internationale-wetenschappers-presenteren-samen-masterplan-voor-insectenherstel en het originele artikel, wel achter een betaalmuur: https://www.nature.com/articles/s41559-019-1079-8
2: https://nos.nl/artikel/2518024-bloeiende-planten-verdwijnen-uit-nederlandse-natuur-door-tekort-aan-insecten
3: https://www.bnnvara.nl/zembla/artikelen/wereldwijd-kwart-minder-insecten-in-nederland-afname-ernstiger
4: https://nos.nl/artikel/2521490-nederland-kampioen-biodiversiteitsverlies-de-natuur-staat-er-dramatisch-voor
5: https://www.newscientist.nl/nieuws/als-het-slecht-gaat-met-de-insecten-dan-staat-het-hele-ecosysteem-op-instorten/
6: https://dashboardbiodiversiteit.nl/